VETVSTIVS
OCCIDENTALIS ECCLESIÆ
MARTYROLOGIVM
D. HIERONYMO
A CASSIODORO, BEDA, VVALFRIDO, NOTKERO,
ALIISQVE SCRIPTORIBVS TRIBVTVM,
Quod nuncupandum esse
ROMANVM
A MAGNO GREGORIO DESCRIPTVM,
AB ADONE LAVDATVM,
Proximioribus sæculis præteritum, & expetitum
non leuiora argumenta suadent.

FRANCISCVS MARIA FLORENTINIVS
NOB. LVCENSIS.

Ex suo præsertim, ac Patriæ Maioris Ecclesiæ, pluribusq; alijs probatæ fidei codicibus, quà Notis, quà Exercitationibus explicatum, integrè vulgauit.

LVCÆ, Ex Typographia Hiacynthi Pacij, &c. MDCLXVIII.

Superiorum Permissu.

PSAL. XLIX.

Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant Testamentum eius super Sacrificia.

THEODORETVS CYRI EPISCOPVS

In admirabili Opere aduersus Gentiles Libro 8. in fine, per interpretem, ita de vbiq; seruatis, notioribus, ac suo tempore veneratis Martyrum nominibus, testatur.

Philosophi quidem, praeclarique Oratores obliuioni iam dati sunt, Imperatorum verò, ac Magnorum Ducum, ne nomina quidem multi hodie norunt, cum tamen MARTYRVM NOMINA, magis quam familiarium, cuncti mortales sciant. Quin etiam nascentibus filijs ea imponi curant, ita custodiam illis, tutelamque certissimam comparantes.

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO PATRI D. N.
CLEMENTI IX.
PONTIFICI MAXIMO.

AD SANCTISSIMÆ MAIESTATIS VESTRÆ vestigia procumbo, CLEMENTISSIME PATER, & è domestico latibulo prodiens, tolerabili quadam animatus licentia, de splendoribus Sanctorum audeo non contemptibile munus offerre. Vetustius, Romano emendato vberius, quod procidens exhibeo Martyrologium, vindemia sanguinis fuit. Vinum germinans virgines, à pluribus iam sæculis ipsa vetustate commendabile, nostro tempore recentatum, repetere fortasse non dedecet cellaria Domini. Sed quis in Ecclesiæ penum reducere illud audebit, nisi summus Dominicæ Vineæ custos, & promocondus? Quis sacros palmites, tot annorum si-

deratione arescentes, in primæuam viriditatem poterit restituere, nisi superni Patris Vicarius Agricola?

Latuit anteactis sæculis in sacris aliquibus cimeliarchijs neglectus thesaurus, & lynceos magnorum virorum oculos aufugit. In domo pauperis diutiùs latitare non potuit. Breues angulos sæpiùs perscrutari docet inopia, & ad pauperiem tegendam antiqua non rarò supellex reconcinnatur in nouam. Ex veteris Lucensis Basilicæ ruderibus vetustum codicem, nescio quæ sors, in manus meas dederit. Huius specimen vidit Vaticanæ olim Bibliothecæ custos Lucas Holstenius, & datis ad me literis thesaurum dixit. Ad ingenij mendicitatem leuandam absconditas exindè cæpi diuitias refodere, & variarum dudum Ecclesiarum manu scriptis codicibus adjutus, superinductam potiùs rubiginem indicare, quàm extergere laboraui. Per summam Cardinalis Bonuisij benignitatem, animum, & calcar addidit SANCTITATIS VESTRÆ Decessor laudatissimus ALEXANDER. Eo verò ad beatam vitam vocato, non mihi diù deliberandum fuit, cui latentes deberentur opes. Thesaurus sequitur fundi Dominum. In plurium Ecclesiarum agro olim defossus supremo debebatur Hierarchæ, & omni iure, omnium Ecclesiarum Principi oppigneratus, ad SANCTITATIS VESTRÆ vestigia deferri debuit.

Apostolico igitur prisco more qualecunque libri pretium ad Apostolicos pedes depono. Si pondus vetustas non addit, si manibus offerentis vilescit, tot sacrorum

pugilum memoriã, quam notioribus adhuc Diuis sociatam, aureis characteribus scriptam esse suadeor in libro vitæ, æstimatione saltem materiæ, improbari non debet. Plures quidem, & disparati diuersarum Ecclesiarum vetusti codices, dum eosdem simul Cœlites in sacris tabulis descriptos, & publicis supplicationibus inuocatos ostendunt, visitatum non semel illis, & quotidianum quodammodò honorem videntur asserere. Primùm ergo SANCTITAS VESTRA Augustissimum Nomen in fronte libri affixum non refigi patiatur, dignetur deinde in populosum Martyrum censum conijcere oculos illos, quibus dubiam in terris sanctimoniam secernere, indubitabilem vindicare datum est desuper, facilè IVLIOS plures, facilè CLEMENTES multos, non tàm nominum, quàm meritorum societate exhilaratos dignoscet. Quid si sacris aliquandò per SANCTITATEM VESTRAM amplificatis dypticis, reliqua cœlestium Ciuium nomina, proximis inaudita sæculis, iterùm aures fidelium personuerint? Audeo dicere: Exultabunt Sancti in gloria, & lætabuntur in cubilibus suis.

Beauit, BEATISSIME PATER, Christianum orbem SANCTITAS VESTRA, cum primùm omnium bonorum voto Solium ascendit: hilariores, ni fallor, cælestes Ciues efficiet, si diuinæ laudis in partem vocari iterùm, vel inuocari permiserit. In Gentilitio stemmate, cui me deuotum esse SANCTITATIS VESTRÆ Gentiles non semel benignissimis obstrin-

obstrinxerunt officijs. Aurea, & geminata planicies, Aureum multipliciter Regnanti sæculum pollicetur; sed duplex serenioris Cœli fragmentum magnum aliquid prædicit ex æthere. Angulares Sapphiri, atque Chrysolithi, nimirùm tetragoni ex duodecim Vrbis Beatæ fundamentis perpoliti lapides, supernam in terris Hierusalem noua claritate decorandam præsagiunt.

Vaticinari proindè licet, labentibus annis futurum, vt Cœlestium Purpuratorum Senatus, si quandò probata, & rediuiua veneratione lætabitur, in laudes VESTRÆ SANCTITATIS assurgat, & post consummatæ virtutis fastigium, sublimius in Regnum triumphali pompa deducendam suscipiat. Sed ignoscat CLEMENTISSIME PATER, SANCTITAS VESTRA, si tantam eidem felicitatem nos astringimur inuidere: ad omnium enim virtutum exemplum, ad Catholicæ Ecclesiæ incrementum longissimam in terris moram cogimur adprecari. Ita cum reliquis voueo. Ita enixè rogo: Vt deinceps, á DEO diutissimè sospites annos SANCTITATI VESTRÆ impetrare, Gloria sit omnibus Sanctis eius.

Ad SANCTISSIMOS PEDES prouolutus.

Humillimus Seruulus.

Franciscus Maria Florentinius.

LIBRIS SATVRATO LECTORI.

IN tanta nostri sæculi scriptorum redundantia, & nos literaria malacia laborantibus minùs vsitatas dapes obtrudimus. Fastidienti stomacho, ne copia tumultum moueat, breue operis antecenium damus. Paratum syntagma hoc erit. Admonitiones aliquæ pro Vetustioris Martyrologij notitia præcurrunt. Exercitationes ad implicatiores nodos soluendos interponuntur. Epistolæ dubiæ fidei, omnibus ferè vetustis Martyrum codicibus præfixæ, quantùm licuit, asseruntur. Apostolorum historia multis ambagibus inuoluta, vel tenuiùs contexta, nonnihil collatâ stipe adornatur. Et quia singula per notationes dissertà in elenchum repetere inopportunum duximus, selecta magis quædam per literarum elementa distincta, in breuiori synopsi contraximus. Veterum Librorum cum Martyrologio nostro, & Cathedralis Lucensis consonantiam vndique anxiè quæsiuimus, & præter iamdiù editos codices, vbiq; cum ijsdem sequentes contulimus, hoc est, mss. Antuerpiensem Bollandi, & Henschenij omnium vetustissimo charactere exaratum, Corbeiensem, siue ex Dufresnij varijs lectionibus, siue ex Dacherij nupera, & non integra editione, Sueco Regium ex posthumis Holstenij, Viennensem Blumanium, vltra octingentos annos scriptum, nostrisque libris apprimè consonum, sed serò acceptum. His vetusta hædina Calendaria, & Hagiologia addidimus, vt in eisdem, supra triginta sex mille, siue numero tantùm, siue nominibus expressis, Cælitibus recensendis longiùs petiti, ac dissiti codices exhibitæ olim in aliquibus Ecclesijs venerationis concordiam vnisoni confirmarent. Ne quid verò malacorum palato excitando deficeret, amplum, & alphabeticum nominum indicem in fine substratum apponimus, vt quod ad singulorum Sanctorum agnitionem conducere valeat, vnicuique facilè occurrat. Vtinam vberes, ac spissi Calcographi errores non ità in propatulo essent. Nemo sine crimine viuit, neque plumbeus Typotheta, siue Lentulum ex quinquenij mora, siue Crassum inter pinguia sphalmata dixeris, siue ex Græcorum characterum inopia agrammatum Irum vocare malueris. Sunt maculæ quædam minùs attentè scribentis: sunt ad leges orthographiæ malè tornati calami ductus: sunt in antiquorum codicum excerptis patentes næui, quos tamen abstergere religio fuit. Primi ordinis, magisque enormes lapsus ad synopsis calcem verecundi reiecimus, dignos profectò, qui arceantur à limine. Sperare tamen præcognitos licet, vel à legentibus edolandos humaniùs, vel tolerandos esse pacatiùs. Si forte liber recudi aliquando meruerit, hinc nitidior prodibit. Locupletior euadet, si quis Auctorem de noua editione monuerit.

OPERIS

OPERIS SYNTAGMA.

Marcelli

✠ ✠ OBSER-

Obseruationum præcipuarum Synopsis.

Dia-

✠ ✠ 2

Pudet Martyrologij Textum, candidè ex libris nostris editum, tot næuis esse maculatum; non piget tamen à Sanctorum amasijs appositam emendationem rogare. Detersas reliqui operis quisquilias in postremam Mantissam detrusimus.

Decembris die 28. post Saturninam hæc addantur omissa In Tracia Gaiani. Domiciæ.
32. Pofocliti *lege* Poleclīti.
31. Sennionis Passio — Sennonis passio.
Ianvarii die. 5. Sermij — Fermi.
7. Faloronis — Filoronis.
9. Sesli — Silli.
10. habent — habentur.
11. Absolami — Alsolami.
Pirolomi — Pil oromi.
12. Hortensi — Hortinsi.
15. Genomi — Genonij.
16. post Saturninum addatur Faustini.
17. Teusse — Tecusæ.
Sancte — Sate.
19. Vittalis — Vitalis.
Menelampi — Minelampi.
Tiberiani — Tybariani.
22. Fici — Tyci.
24. Eustasi Episc. — Eustasi Conf.
25. Potioli — Potiolis.
Theugeni — Thengenis.
26. Anthemasius — Antemiesius.
27. & aliorum XLIII — & aliorum XLIIII quæ Aurelianis
Febrvarii die 2. qui Aurelianis.
6. Sancti Sotheris — Sanctæ Sotheris.
Reuocati — Reuocate.
9. Orioni — Orion.
12. Euliliæ — Eulaliæ.
14. Breconi — Preconi.
Moyse — Moyser.
15. Foebi — Poebi.
Auanti — Auentij.
17. Gundinie — Gundynis.
18. Frutuosi — Fructuli.
19. Bacchei — Barechei.
Marusi — Mauili.
21. Iocundi — Iocuni.
Secundi — Sancti.
23. Carmiani — Cariniani.
Sinceris — Sinceritis.
24. Absolanas — Absolonas.
post nomen Nicofori addendū Claudiani.
28. Sarthei — Gatthei.
Martii die 1. Andegauis &c. scribenda essent Italico charactere.
3. Saliani — Sabiani.
Astri — Asteri.
Socij — Focii.
Asclipi — Asclipi.

Frunumi *lege* Frunimi.
6. Plamfagioni — Plamfagoni.
7. Surunde — Sucundæ.
9. & in territurio Rodomi &c. scribēda essent charactere Italico.
10. Alexandria Eracli — In Alexandria.
corpus — corporis.
12. Netar — Necar.
Zirnæ — Zmirnæ.
13. Mitritiæ — Matriciæ.
Zedioni — Zeddoni.
Duoni — Duomini.
14. Frontinæ — Frotinæ.
Frummi — Frunimi.
15. Thephili — Theophili.
17. Marinæ deleatur.
18. Aplis — Aprilis.
19. Frisciani — Fisciani.
Iosini — Ioseri.
20. Valentiani — Valentiai.
In Fontanella &c. scribenda essent Italico charactere.
22. S. Pauli Episcopi — S. Pauli Cōfessoris.
24. Firosi — Firon.
Saturniai — Saturnini.
& depositio Iuuini burgo. scribenda charactere Italico.
31. *Vualframmo* — *Vualframno.*
Aprilis die. 1. In Ægyto Sanctorū. In Ægypto passio Sanctorum.
3. S. Pesserati — S. Pancrati.
In Mirca — In Mirea.
5. Sanctorum Virginum. Sanctarum Virginū.
6. Hermei Epis. — Herenei Episc.
11. Filonis — Filoni.
12. Flanini — Flauini.
15. Cyponi — Cypriani.
20. Geme Cornilliæ — Geme Comiliæ.
23. Theodonę — Theodoræ.
Naboris. — adde Item Siluij.
24. Fortunatæ — Fortunæ.
26. Germiani — Germani.
27. Pañi. Priami. scribe Priani.
Gemilliani — Gemillini.
28. *Sācti Eusebij Episc. Depositio S. Eusebij Episc.*
29 Codomoni — Eodomoni.
Basili — Baseli.
30. Crispini. — adde Itē Crispini.
Nomesis — Nomensis.
Telesfori — Telisfori.
Maii die 2. *presbyteris* — *presbyteri.*

7. Item

7. Itē Augustini Episc. dele Episcopi.
Iustimani *lege* Iustiani.
Fioriani Floridiani.
8. Marie Marcie.
Iohunis Iohannis.
Aialæ Stiale.
9. Medialano Mediolano.
Natalis S.B.Cōf.scribe Italico charactere.
10. Matuli Matuli.
11. Sipponi Sipponi.
12. Paneraii Pancrati.
14. CCCIIII. marty. CCCCIIII. martyr.
& Anduci Andrei.
15. Augustiduno &c. scribe Italico charactere.
16. Manerini Menerini.
Peregrini primi. Peregrini Episcopi primi.
18. Petecon Diaconus Petecon Diaconus
20. Saudeli Baudeli.
24. Zoeli Zocli.
Timissi Timini.
25 Septini Septimi.
28. Zotoli Zetoli.
29. Carchi Carelli.
31. Leuticæ Lauticæ.
Tertuli Tertulæ.
Ivnii die 1. Coteusi Coteusę.
Casse Carre.
Nnæ Ninæ.
Lepaci Sepaci.
Sillcræ Sillræ.
2. Pauli Rauli Pauli Pauli. fortè
incuriosa repetitio.
Fortunati.Fortunatę.infra etiā emendādū.
Euanci Euanciæ.
Samnitræ Sammatæ.
Datuli Datulæ.
Frontei Fontei.
Terij Tertij.
Comminis Commini.
Potamiæ Petamiæ.
Samniæ Iannicæ.
3. Zinci Zinci.
& aliorum CXLII. & aliorum CXLVII.
Urbani. Felicis. Mesoni.delenda sunt nomina Urbani, & Felicis.
Passomi Passemi.
Papori Napori.
Titonij Titorij.
Oberce Oberci.
Siluani Siluanæ.
Romani Romoni.
Veranti Verani.
4. In Sabaria In Sabaria ciuitate
5. Iappe Sappe.
6. & alibi depositio &c. scribenda sunt Italico charactere.
9. *Popeiæ* *Popeiæ martyris.*
10. In Autisiodoro &c. scribe inclinato charactere.

12. Aureli *lege* Aurili.
20. Pellici Bellici.
23. Inuentio corporis S.Quintini Martyris.scribenda charactere Italico, sicuti pariter die seq. In ciuitate Augustoduno &c.
25. Lunitani Lamtani.
26. Luceiæ Luciæ.
28. Miliani Niliani.
corpornis corporis.
28. Phesci Phesici.
Ivlii die 1. Gagi Romæ Gagi.
cum alijs VI. adde Orion cum alijs VIII.
Idonij cum alijs. Idonij cum filijs.
& Augustiduno depos. Leoni Episcopi.
Egolisma ciuitate &c. scribenda sunt charactere Italico.
2. Turonis &c. scribe charactere Italico.
3. Honestis Orestis.
Serenæ Seueri.
Martyniani Martyrij. Ami.
4. in Syria in Syrmia.
Luciani Episc. Lauriani Ep.
6. Sichetis Archetis.
In Augustiduno &c. scribēda charactere Italico
7. Codomuni Lodomuni.
Patheni Partheni.
Parmi Parni.
Ammias Animias.
Pidinij Pydiur.
8. In Austria passio S. Kiliani. scribenda charactere Italico.
Pramiati Pramcati.
Eleti Elenti.
Fromedi Tromedi.
9. & Fraterni Episcopi. scribendum charactere Italico.
11. Perdiciæ Prodiciæ.
12. Carnilisi Cornisi.
14. Gunni Gummi.
15. Nisuis Niciuis.
Etropi Eotropi.
similiter simul.
17. Bessiæ Bessæ.
18. Faltei Episc. Falbei Episc.
21. Stencoris Stercorij.
Dimesi Dimell.
25. Aconiti Aconti.
26. Laudaci Laudaie.
27. In ciuitate Autisiodoro &c. signanda charactere Italico.
30. Ammonici Ammonij.
Donatuli Donatulæ.
Avgvsti die 1. VI.Fratrum. VII. Fratrum.
Antiochio Antiocho.
Manandri Menandri.
Proluni Profuni.
In Gallia ciuitate &c. scribenda diuerso charactere.
3. Acellai

3. Acellai	*lege*	Acelli.
4. Natais		Natalis.
8. Cyrici		Cyriaci.
Sacundini		Secundini.
9. Permeni		Permoni.
Crefcentiani		Crefcentianæ.
Samaragdi		Iamaragdi.
Saſtiri		Saſtiri.
Ladicis		Ladici.
Iſtriani		Iuriani.
Urbe Lemoucis &c. ſcribe inclinato charactere.		
10. Seni		Seui.
13. Antiocheni Epiſ.		Antiochi Epiſ.
poſtquē adde *Lugduno Galliæ natalis Sancti Antioci Epiſcopi,* & reliqua etiam ſcribe charactere inclinato.		
15. cum ſocijs		cum ſocijs eorum
17. in Calcidona		in Calcidonia.
Diſci		Diſei.
19. Ponti		Ponto.
Falionis		Filionis.
Roſini		Roffini.
21. Semi		Seui.
Steri		Aſteri.
24. Presbyteris		Presbyteri.
25. Milites		Mill.
27. Cæſaris		Cæſarij.
28. Iuliani		Iubiani.
SEPTEMBRIS die 1. Euti		Euoti.
Bellauſia		Bettauſia.
4. Caſſi		Caſti.
8. Peneti		Paneti.
Serapionis lin. *6.*		Arapionis.
9. intra duos		inter duos.
10. Caprici		Cupſici.
Oroſoni		Oroponi.
12. Dieſeli		Droſoli.
Euenti		Euanti.
13. Andecauis ciuit. &c.		ſcribēda charactere Italico.

15. Mercibi	*lege*	Merubi.
16. Priſtiani		Priſciani.
19. Paeli		Palei.
Quapilici		Quapilei.
Muſicij		Muſci.
Bectoria		*Betoria.*
27. Ad Acia		Adacia.
28. Longeræ		Longeſæ.
OCTOBRIS die 2. Platonis		Plationis.
4. Maſſi		Marſi.
10. Sciendi		Secundi.
16. Suſis		Suſſi.
Mirei		Merei.
20. Euticij		Euticii.
24. Flauiani		Flauini.
27. Sancti Florenti		*Sancti Florentij.*
31. In Italia &c. ſcribenda Italico charactere.		
NOVEMBRIS die 5. Marcis		Martij.
6. Venericini		Veucricini.
8. Symphronis		Simphronij.
13. Bricci		Brici.
16. Fronloni		Frontoni.
21. Baſiliſci		Baſiliſcæ.
Theodoli		Seoduli.
22. In Afrigia Criſogeni.		In Africa Eriſogeni.
28. Cuceri		Euceri.
DECEMBRIS die 1. Aleguati.		Alequati.
4. Criſtai		Chriſtiani.
5. Briuati		Priuati.
10. Miggini		Miggini.
Draſonis		Traſonis.
11. Samnioni		Sammoni.
Meriti		Emeriti.
1[illegible]. Mathri		Matheri.
17. Octoſi		Octori.
18. Terſuri		Terturi.
Semtimini		Sentumini.
Aneſthi		Areſti.
Coſei		Cuſei.
22. Theodotiæ		Theodoſiæ.

AD VETVSTIVS MARTYROLOGIVM ADMONITIONES PRÆVIÆ.

De vetustioris Martyrologij Vulgandi proposito.

ADMONITIO I.

QVOD in tam varia distractus operosissimum opus susceperim, momenta tecum Beneuole Lector edisseram consilij mei. Excusabilis temeritatis fiducia non aliunde, quam ex trepidatione manauit. Habet, & timor audaciam suam, fortemque reddidit aliquando periclitatio, quem securitas nimia detinuisset ignauum. In hoc multorum Martyrum Hagiologio, siue proferendo, siue emaculando, quantuluscumque conatus euaserit, extremæ lineæ timor est, & summi iam aduentantis Iudicis non inconsulta formido. Sustinuit ille diutissimè clemens inertiam meam, & patientissimè dissimulauit nequitiam. Iam iã senio ingruente propè est, vt Paterfamilias rationem villicationis reposcat, & frugiperdam arborem, quam diutius tolerauit in agro suo, designet, vt succidatur. Quis in die mala liberabit, nisi Sanctorũ cætus excipiat? An nescimus *quoniã Sancti de hoc mũdo iudicabunt*? Non ne præcipuè Martyres, vt loquitur Dionysius Alexãdrinus apud Eusebiũ lib.6.cap.42. *Assessores sunt Christi, & regni illius consortes, ac iudicij participes vnà cum ipso iudicaturi?* Omnium horarum peccator, quæ superesse poterant analecta dierum, in nouissimam horam deuoui, & ex Anniuersario Sanctorum circulo, non vtique mihi coronam, qua tempore redimirem disposui, sed præcium, quo tempus malo dispendio consumptum alieno thesauro redimerem, decoctor improbus designaui. Vtinam dies diei verbum bonum eructet, & in tanta sæculorum nocte tot Martyrum detecta nomina postremæ mihi noctis scientiam indicent salutarem. In vno horum dierum auspicatutus æternitatem, non malè difficillimum iter capesserem, si quis ex multis probatæ fortitudinis pugnatoribus ductor præiret, vel per deuia errantem ex alto speculator

aliquis ad tutiorem arcem dirigeret. Fiduciariæ à Christi commilitonibus conscriptæ sanguine literæ in spem aliquam securitatis attollunt, & plurium Sanctorum Nominum amuleta æternæ mortalitatis contagia pollicentur auertere. Commune pluribus votum est ad Diuorum tutelarium delubra pro securitate deponi, nosque præsertim D. Maximus ex alijs vetustioribus monuit Homelia in Natali SS. Tauricorum. *Ideo à maioribus prouisum esse, vt SS. ossibus nostra corpora sociemus, quia dum illos Christus illuminat, à nobis tenebrarum caligo diffugiat.* Quid si non dissonum putauerim sub vberrimo Martyrum censu latere, ac minùs pœnam metuere? Quamquā vero inter Sanctorum nomina misceri non sit in partem meritorum ascribi, eorundem tamen probitate obumbrari, expiari simul est, ac ditescere. Diues equidem in misericordia Deus eorundem precibus emollitus non continebit in ira diuitias suas, sed in probrosam etiam paupertatem ignoscendo diffundet. Fiduciam ergo inde mihi obuenisse profiteor, vnde timor emerserat. Solemnem quoque reorum artem vsurpare non erubui. De causæ etenim æquitate desperans, ita totus in Iudicis laudes incubui, vt demulcto animo, qui crimen non poterat non agnoscere, beneuolus tandem dignaretur ignoscere. Sed inconsultam fortasse ridebis industriam, quasi per meam in hoc opere inscitiam, Dei laudes inde putem augeri, vnde non parum possint ex imperitia vilescere. Nemo Deum dignè laudare valet. Laudat quoquomodo Dominum in Sanctis eius, qui iustorum memoriam æternandam in cœlis apud homines etiam satagit perennare; de seruorum si quidem præconijs aliquid etiam Domino videtur laudis accrescere. Voluit aliquando Deus suorum in terris monumenta celari, ac ita per sæculorum caligines deformari, vt posterorum habeant ingenia, vnde defodiendo ditescant, & in Sanctorum, ac sua repastinanda gloria non vile capiant ex lucubrationibus lucrum. Ita Pionius, dum Smyrnensium epistolā de Polycarpi Martyrio ferè corruptam ipsius reuelatione restituit, ex consimili labore, non dissimile sibi suadebat & præmium. Si quid igitur vel abscondita detegendo, vel deprauata complanando in Dei, & Iustorum gloriam proferre contigit, si quid ex antiquitatis studio per subsecinas meo muneri horas proficere, totum illi cui omnia debeo vectigal pendo, non ignarus interim in summa bonorum pauperie nihil dignum offerre. At planiùs etiam alias tibi Lector rationes aperiam, cur sacra hæc cimelia vulgare succurrerit, quæ quamuis humaniores videri possint, non tamen à gloria Dei velim esse seiunctas. Cur si licuit ætate nostra Heriberto Rosuueydo, nec sine laude, vetustas Sanctorum Ephemeridas in lucem prodere, ac sub Veteris Romani Martyrologij programmate Pontifici Summo, tanquam summum munus offerre, non licebit & mihi, quando inenarrabilis bonitatis Deus pauperculæ viduæ quadrantem à Gazophilaceo non repulerit? Putauit quidem Vir doctus, ac pius, non modo illud Romanum esse aliorum fontem, quodque D. Gregorius per vniuersam Ecclesiam suo tempore diffusum graficè descripserat, sed etiam quod Ado, vt archetypum, suo præfixum Martyrologio reliquerat, ac proinde veluti cunctis eruditorum oculis optatissimum vulgare festinauerat. Vulgauit, sed minori plausu, quam augurareretur à titulo; plura enim in eo Viri docti obseruarunt, quæ minus illud à Baronio expetitum esse suaderent. Possum & ipse faciliùs quam Rosuueydus decipi; at inuento ex Lucensi Ecclesia vberiori, ac vt puto, vetustiori Martyrologio, quis in tenebris amplius latere piaculum non duxisset? Repetebam profectò & ipse memoria Lāphranci Cantuariēsis grauissimi viri monitum aduersus Berengarium, monimenta ecclesiarum, & Sanctorum historias, tametsi eam, quam diuina scriptura auctoritatem nō habeant, *hoc tamen* inquit *probare sufficiunt quod hanc fidem,*

quam nunc habemus, omnes fideles, qui nos præcesserunt, à priscis temporibus habuerunt. Illius inde præcepti memor, quod diuinus Vates vulgauerat *Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant testamentum eius super sacrificia*, alacriori tandem animo concipiebam, non ingratum Deo futurum, si pluriũ Martyrũ nomina quæ scripta sunt in Cælis, & in Augustissimo dudum sacrificio, vel Litaniarum pompa recensebantur, iterum in Christianorum auribus personarent. Sed tolerabilia etiam quædam respiciebam; putabam enim apud eos, qui de sacræ historiæ prouentu soliciti sunt, aliquam me gratiam initurum, dum multo interuallo vberius martyrologium, & ad Romani vetustioris puritatem magis accedens, exhiberem. Nec me latebat eruditissimos Viros Ioannem Bollandum, & Godefridũ Henscheniũ in Sanctorum monumentis colligendis nostro quoque sæculo desudare, quibus si suppetias ad locum saltem, & diem passionis me ferre contingeret, durissimi laboris non pæniteret. Hinc quædam ad Apostolorum præsertim historiam, tot ambagibus inuolutam, spectantia, neque adhuc, quod nouerim, edita intersuere placuit, & quia nondum probata essent aliquibus etiam notationibus complanare. Accesserat postremò humanioris adhuc rationis momentum, quod tibi erudite Lector celare nequeo; Humanissimi nempe, ac Sapientissimi Viri Lucæ Holstenij Vaticanæ Bibliotecæ Præfecti solemnis admonitio: Quod nanque hoc vetustiori monumento eadem Pontificia Bibliotheca careret, datis ad me, quæ humanitas eius fuit, benignioribus literis editionem non semel suasit, ac veluti magno authoramento coegit. Quia vero dum hæc prælo pararem Vir summus, cuius memoria in benedictione sit, esse desijt in terris, Epistolam, quam transmisso primùm Martyrologij specimine primam ad me dedit, hic apponere non piguit, tanta enim penes me Viri dignitas est, tanta apud omnes candoris, & eruditionis existimatio, vt hi, quibus consilij mei argumenta minùs placere posse timerem, tanti Viri iudicio non me facilè stoliditatis conuincerent. Si quæ tamen in notis, tam ad Apostolorum Indiculum, quam ad reliquum opus adieci, quæ vel à Baronio doctissimo, vel alijs qui Romanum Martyrologium restituerunt, dissonantia videantur, non adducta vti validiora argumenta velim, sed quasi leuiora offendicula summo tantùm digito indicata, vt ab his facilè remoueantur, qui Pontificia auctoritate per tempora sacris fastis emendandis præfuerint, & vt vetustissimus Sãctorum Martyrum catologus, si ita videbitur, ijsdem sacris Tabulis addendus quàm emendatus prodire possit. Ne vero Sanctitatis titulo in pluribus non ità certò, ab Ecclesia probatis Martyribus, me abuti quis obiurget, memor Vrbanæ Pontificiæ Sanctionis iuxta illius tenorem omnia dicta esse profiteor, meque præter antiquorum codicum fidem nihil addidisse, non modo prò certo sciat, sed quòd ad extremum vsque vitæ momentum omnibus Romanæ Apostolicæ Ecclesiæ decretis subesse libentissimè ac demissimè velim. Hæc Lector in limine te potius exoratum maluissem quàm monitum, nisi quædam magis ex rè fuisset præmonere quam rogare. Si quæ vero perfunctoriè hic tantum indicata doleas, vberius in sequentibus explicata fortasse te non pigebit excurrere dum interim doctissimum Holstenium non dedigneris audire.

Francisco Mariæ Florentinio Viro Ill. & Clarissimo Lucas Holstenius salutem pl. dicit.

EGO vero Clariss.mi Florentini, felicitatem istam, & tibi, & rei Christianæ ex animo gratulor, quæ frustra hactenus quæsitum thesaurum tibi tandem in manus dedidit: Vetus illud inquam, & genuinum Martyrologium Romanum, Baronio, Rosuueydo, alijsque sacræ antiquitatis amatoribus tantopere expetitum. Saliuam mihi non ita pridem mouit Iacobus * *Bollandus Societatis Iesu Theologus Antuerpiensis, qui spissum, & magnum sanè opus de Vitis Sanctorum in Belgio nunc procudit: cuius mensem Ianuarium duobus ingentibus tomis diuisum te vidisse non dubito. In prolegomenis eius operis per quam eruditis capite quarto adminicula, quibus ad hagiologium illud concinnandum vtitur, commemorat, & in illis vel primo loco Martyrologium istud Hieronymi, & Eusebij nomine insignitum; exemplum nactus ex Carthusia Treuirensi. Specimina aliquot proponit tuis illis simillima: ita vt dubitari non possit quin idem omnino vtrumque opus sit; Exhibet deinde ad singulos Ianuarij dies Sanctos eò numero, atque ordine, vt in Codice Treuerensi habentur. Fidem optimam eius Martyrologij vnum præ cæteris illustre exemplum mihi comprobauit. Cuius periculũ etiam in Lucensi exemplari facere poteris. ad V. Idus Ianuarias Martyrologium Baronianum commemorat in Africa natalem SS. Martyrum Epicteti, Iucundi, Secundi, Vitalis, Felicis, & aliorum septem. Vetustissimum S. Hieronymi apud Bollandum tomo 1. pag. 567. In Africa Epicteti, Quincti, Secundi, Iocundi, Saturnini, Vitalis, Quincti, Vincentij, & Felicitatis: Item Quincti, Felicis, Artaxis, Fortunati, Rustici, Silli, Quincti, & aliorum sex. Baronius in notis Epictetum antesignanum, Assuritanum Episcopum ex sola nominis similitudine, quod apud Cyprianum extat, conijcit, adeoque sub Decio passum. Sed mihi Hieronymiani illius Martyrologij beneficio certo constat, Martyres hosce Seueri persecutione perijsse. quæ anno Christi 205. ponitur, nam acta passionis Sanctarum Martyrum Perpetuæ, & Felicitatis, quæ Tertullianus libro de paradiso laudat, & Pontius principio libri de Vita Cypriani tacito nomine innuit, tum vero S. Augustinus quatuor homelijs quasi verbotenus exponit, ex vetustissimis membranis Africanis à me eruta, hosce Martyres in visione Paradisi, vt Tertullianus vocat, ita commemorant.* Quatuor illi angeli qui gestabant nos, deposuerunt nos: & pedibus nostris transiuimus stadium via lata vbi inuenimus Iocundum, & Saturninum, & Artaxium qui eadem persecutione viui arserant; & Quinctum, qui & ipse Martyr in carcere exierat. *Sic acta vetustissima. Itaque eadem persecutione Iucundus cum socijs mense Ianuario, & Perpetua atque Felicitas cum Reuocato, Saturnino, Secundulo, & Saturo socijs, nonis Martij passi fuerunt: Et quia priores illos viuicomburio perijsse constat, rectiùs de ipsis accipi puto verba Tertulliani Apologet. c. 50. quæ Baronius alijs minus certis tribuit ad diem 6. Ianuarij. Hilarianus enim qui hanc persecutionem exercuit, primus exseruit gladium in Christianos Afros, teste Tertulliano ad Scapulam. Sed multa minus rectè à Baronio scripta actorum istorum fide corrigi posse alibi ostendam.*

Et quamuis Bollandus Martyrologij huius editionem in ijsdem prolegomenis promittat, vix tamen illud futurum puto nisi toto hagiologio absoluto. Proinde quam primum tu eo beneficio nos mactes, vt publicato thesauro coinò ermi *fruamur. Neque opus habes mea admonitione, vt puram putam codicis tui antiquitatem religiosè nobis repræsentes, cum luculentum diligentiæ, & iudicij specimen Matildis tua exhibuerit.*

* Ioãnes

Nam

Nam qui in Martyrologio, quo nunc vtimur, concinnando varias diuersorum codicum lectiones non satis accuratè dispexerunt, pro veris falsos, & pro vno plures Sanctos effinxerunt. Exemplum in ipso limine offendes. Qui enim die secunda Ianuarij tanquam diuersi ponuntur B. Isidorus Episcopus, & paulo post S. Siridon Episcopus, pro vno vero duo falsi substituuntur, vitio ambo creati ex vera lectionis ignoratione, vt ex Vetustissimis M SS. deprehendi, in quibus semel simpliciterque legitur: Antiochia Syridoni Episcopi eiusdem loci. Vnde, & veram lectionem, & erroris originem facile perspexi. Quis enim non videt legendum Antiochia Syria, Domni Episcopi eiusdem loci. Atque ita vero illius loci possessore in integrum restituto duos hypobolimæos expungendos? Scio Baronium in annalibus non satis fauere Domni istius famæ; cum tamen ex publicis hisce tabulis constet nomen eius in Romana Ecclesia dypticis olim commemoratum fuisse. Antiochia autem Syria dicitur, vt à Pisidia, alijsque eiusdem nominis discriminetur. Sed hæc apud te accurati iudicij Virum probatione non egent. Simili errore ad diem vii. Ianuarij inuitis omnibus antiquorum Martyrologiorum exemplaribus inseritur, In Dacia Sancti Niceta Episcopi, qui feras, ac barbaras gentes &c. cum eundem alibi suo loco, hoc est xxii. Iunij, & Romanum ipsum, & alia probata fidei Martyrologia commemorent. Quo loco Baronius neque ipsius Nicetæ, neque Ciuitatis Episcopalis verum nomen perspexit, vnde ex vno eodemque Niceta duos constituit. Fuit autem Nicetas Romitianæ Episcopus olim S. Paulini Nolani hospitio, & carminibus celeberrimus, ideoq; cum de certo exitus eius die non constaret Ecclesia eius cõmemorationẽ cum S. Paulini memoria coniuxit; quod Romano Martyrologio consuetũ esse nemo ignorat. Neq; aliã ob causã Ioannes Neapolitanus Episcopus itidem Paulino eodem xxii. Iunij die subiungitur, quam quod idem Paulinus eum ad cælestia regna vocauit. Itaque Baronius gemino errore hic hariolatur, dum Niceam Nicetæ præfert, & sedem eius ex Dacia ad Aquileiam transfert. Fuit enim Romatiana Daciæ Mediterraneæ Ciuitas sub Metropoli Serdicensi, inter Naissum Constantini Magni Patriam, & ipsam Serdicam posita: & Antonini itinerario Remisiana, Hierocli, & Constantino Porphyrogenito Remesiana, tabula autem Augustana Romesiana dicitur; Bessos autem hunc Daciæ tractum circa Romesianam, & Serdicam incoluisse si alia veterum testimonia deessent, docet nos vetus lapis Neapolitanus apud Capaccium pag. 331. in quo Aurelius Abitus miles legitur natione Bessus, natus regione Serdica, Vico Magan, &c. Hæc non eo animo ad te scribo, vt Magni Viri hallucinationes sugillem, sed vt te commoneam quantum referat veram, genuinam antiquitatem non interpolari, sed religiosè produci ad veterum librorum fidem: ita tibi, & Lucensi Ecclesiæ laudem, & gratiam conciliabis apud eos, qui ex merito sacra ista cimelia æstimant &c. Vale Cl. Vir, & præclari operis editionem quamprimum publico cum fauore, & plausu absolue.
Romæ iv. Kal. Feb. CIↃ IↃC LVIII.

De

De Vetustissimis Sanctorum Tabulis in Ecclesia per ætates suppletis, Primisq; Martyrologij Originibus.

ADMONITIO II.

EXPETIVIT non semel Doctissimus Baronius purũ Martyrologiũ illud,quod D.Gregorius designauit, atq; Ado per antiquum dixit, at quia, neque dum Vir summus aduiueret, neque deinceps integrè comparuit, doluerunt alij viri docti, nullum Martyrologium ad nos hucusque peruenisse,quod auctum à recentioribus non fuerit, & à prisca puritate non deflexerit. Ita vero nonnulli doluerunt, quasi piaculum fuerit Sanctum aliquem nonnihil recentiorem perantiquis, ac nullis additionibus maculatis fastis indidisse. At sicuti per ætates, piorum virorum industria, semper aliqua sacris tabulis accreuisse consentio, ita è contra querimonijs modum imponendum esse existimo, & bono animo ferendum ex vetustioribus, & clarioribus Ecclesijs nullum ad posteriora tempora Martyrologium potuisse sine additionibus peruenire; Quòd nimirum ex Apostolicæ Ecclesiæ decretis, & instituto, additis primo Martyribus, deinde alijs Sanctitate præclaris viris,sacras Tabulas locupletare ex ipsa præcepti necessitate conueniret. Quapropter dolendum potius esse putarem,ab inconsultis antiquarijs, nè Martyrum Codices nimium excrescerent, dum noui quotidie emergerent, huiusmodi tabulas fuisse decurtatas,atque ita,dum Sancti recĕtiores,& notiores addebantur, vetustiores,minusque notos decreuisse. Hoc in Martyrologio S. Cyriaci nuncupato, & à Baronio non semel adducto, atque in alijs aliarum Ecclesiarum apud Bollandum, obseruari non difficile potest. Dolendum præterea esset, nisi pietas vitaret, quòd Beda,Florus, Vsuardus, Ado, & alij, qui eorum vestigia presserunt, Martyrum ignotorum segetem amputauerint, & ab eorum Martyrologijs sine vllo crimine remouerint. Etenim labentibus sæculis accidere facile potuit, vt monumenta aliqua Martyrum, quantumuis antiquitùs illustrium, siue vetustate, siue Tyrannorum sæuitia ex hominum memoria euanescerent, superstite tantum in Ecclesiasticis tabulis loco, nomine, ac die passionis, ac inde quoque euenerit, vt à fidelibus populis Acta aliquorum, Martyrum quæ supererant, præcipuè compendiosius narrata,pronis magis auribus susciperentur, quam plura, nudaque Martyrum nomina, quorum reliqua monumenta laterent. Ex hac autem pia in notiores Martyres propensione, cum etiam magis pietas per rerum gestarum exempla videretur augeri,excitatus fortasse Beda Venerabilis,primus nouam, & diuersam Martyrologij rationem inire tentauit, & opus à Gregoriano Martyrum Codice diuersum omnino condidit. Non studuit profectò Beda, vt plurima quotquot inuenire potuisset nomina Martyrum in vnum volumen colligeret, sed in hoc præcipuè incubuit, vt eorum tantum, quorum inuenerit passiones,additis nominibus breuiorem narrationem componeret. Cum verò id per singulos mensium dies absoluere non valuerit, & ad omnes Calendas supplendas Acta Martyrum deficerent, aliquas intactas reliquit, Flori deinde, Vsuardi, ac Adonis studio suppletas quemadmodũ in eorumdĕ præfationibus continetur.Ita cũ in dies fidelibus populis compendiosa huiusmodi aliquorum Martyrum narratio magis arrideret, quam multiplex,nudaque nomenclatura, necessariò etiam accidit, vt

ex

ex Vetustiori, siue Martyrologio, siue passionum codice in recentius, & diffusius non nisi aliqui magis innotescentes Martyres transponerentur, alijque minus noti à populorum auribus submouerentur, qui tamen Dei beneficio cum nomine, loco, ac die passionis in hoc quod damus, aut consimili Martyrologio Gregoriano superstites remanserint. Hæc verò, quò ad gesta Martyrum, latiora Martyrologia, quamquam deuoto populorum studio magis placuisse, & pietatis fortasse vberius prouentum ex ijsdem emanasse consentiam, negare tamen nequeo, non leue inde detrimentum minus cognitorum Martyrum monumentis accidisse, quòd tantis ferè sæculis neglecti, & ab hominum memoria alieni latuerint. Verum, & si citra crimen, imò cum laude, ac pietatis incremento Sancti præclarique Viri huiusmodi opus perfecerint, dolendum tamen remanet, quòd præter intentionem exinde huiusmodi veterum codicum detruncatio, ac tantorum nominum in Martyribus iactura prouenerit, magisque dolendum, quam quod vis additamentum, etiam ab imperito scholiaste confectum, cum multo difficilius sit mutila, ac detruncata restituere, quam superaddita, vix eruditorum oculos effugientia, à vetustioribus segregare. Cum autem Bedæ præcipue, ac Flori consilium fuerit, nouum potius, ac latius construere, quam vetustius Martyrologium nouis Sanctis augere, si forte aliquos addiderint, auctaria hæc inter illa non reponenda censerem, quæ ex vi legis Apostolicæ, aut prisco Sanctorum Patrum instituto vsitata in Ecclesia nõ fuerint. Notissimum est, morem adnotandi exitus Sanctorũ, vt eorumdem ageretur memoria, ab Apostolorum æuo defluxisse; Neque enim apud posteros ex Apostolorum præcepto recoli poterant, qui præcesserant, nisi ad memoriam retinendam in aliquibus tabulis adnotarentur. Quòd verò id Apostoli mandauerint ex D.Pauli verbis ad Hebræos cap. vltimo non consulentis, sed præcipientis videtur educi. *Mementote Præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuersationis imitemini fidem.* Nec desunt, qui consimile præceptum agnoscant in alijs eiusdem Apostoli verbis ad Romanos cap. 12. iubentis nos Sanctorum memorijs communicare. Vbi enim in vulgatis codicibus habetur. *Necessitatibus Sanctorum communicantes*. Origenes, D. Ambrosius, ac Optatus Mileuitanus legunt *Memorijs* non *necessitatibus*, & S.Hilarius libro contra Constantium Augustum non modò idem retinet, sed præceptum in ijsdem verbis agnoscit. *Apostolus* inquit *iubet communicare nos Sanctorum memorijs, tu eas damnare elegisti*. Ecclesiam quoque Latinam ad eandem lectionem respexisse videtur, dum in Augustissimo Sacrificij canone adhuc aliquorum Sanctorum memoriam recolit. *Communicantes, & memoriam venerantes in primis Gloriosæ Virginis Mariæ, Sanctorum Apostolorum &c.* vetustissimo id quidem more; cum in omnibus liturgijs Sanctorum agatur commemoratio, & apud Cyrillum Hierosolymitanum Cathechesi. 5. per interpretem hæc verba legantur. *Hoc sacrificium tibi offerimus, vt meminerimus etiam eorum, qui ante nos dormierunt: in primis Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, & Martyrum, vt Deus Orationibus illorum, & deprecationibus suscipiat preces nostras.* Vbi obseruare licet, antiquitùs non nisi Martyres post Apostolos in Missæ sacrificio numeratos; quòd in sacris, & pretiosioribus tabulis, ex quibus Martyrologij nomen defluxit, non nisi Martyres notarentur. Exuberante tamen deinde tam Martyrum, quam aliorum Sanctorum segete, non licuit amplius in Canone alia nomina addere, præter ea quæ Canon ipse exiberet, sed tantum post dominicam Orationem, vt alibi adnotamus. Et quamquam in Græcorum liturgijs, tam Basilij, quam Chrysostomi nomen tantum Sancti illius addi videatur, cuius eo die memoria, seu festum celebraretur, latina tamen Ecclesia non vnius tantùm, sed plurium Beatorum, quorum

dies

dies Natalitius intercurreret, memoriam habendam esse censuit, quod ad longioris lectionis molestiam tollendam Gregorius Papa tertius potius generali commemoratione transigendum his verbis præcepit apud Ordericum Vitalem lib. 2. Historiæ Ecclesiasticæ. *Quorum solēnitas hodiè in conspectu maiestatis tuæ celebratur Domine Dominus noster in toto Orbe terrarum.* Sin verò huiusmodi Sanctorum commemoratio ex Ecclesiastico præcepto peragebatur, & quotidie Sanctorum numerus exuberabat, certum esse videtur tabulas quotidie fuisse augendas: Ita priscis persecutionis temporibus factum esse constat, ex Epistola Smyrnensium apud Eusebium lib. 4. cap. 15. qui cum reliquis Martyrum natalitijs Policarpi diē celebrari pollicētur in loco, vbi tanti Martyris ossa condidissent, admiscentes eius memoriam cum alijs glorioso certamine perfunctis. Ita S. Aldelmus septimi sæculi Scriptor lib. de Virg. cap. 25. testis est S. Gregorium addidisse *in Canone quotidiano quando Missarum solemnia celebrantur in Catalogo Martyrum* S. Fælicitatem Anastasiam, &c. aliarumque Sanctarum Virginum nomina, quæ ante in Sacrificio non recitabantur. Morem hunc vetustissimum adnotandi diem, & acta certaminum Sanctorum, ita à sæculo Apostolorum fluxisse tradunt eruditi, vt S. Clemens ijsdem suppar, & successor Notarios ad gesta Martyrum curiosè colligenda primus apertè constituerit, & per Vrbis regiones diuiserit; Anterum itidem S. Pontificem acta Martyrum à notarijs congesta ita diligenter exquisiuisse referunt, vt inde sibi viam aperiret ad palmam; Huic S. Fabianus successit, qui (nisi potius D. Cornelius auctor illius constitutionis fuerit) omnibus Ecclesiæ Catholicæ cōministris in prima decretali Epistola mandauit, vt exemplo septem Subdiaconorum, quos nuper ad gesta Martyrum colligenda præfecerat, in idem & ipsi munus incumberent. Verba epistolæ sunt non modo monentis *quod etiam vos omnes agere monemus*, sed & precipientis, *& ideo fidelissimis hæc negocia committi præcipimus, ne aliqua in eis illusio inueniatur.* At quia hæc non omnibus probantur quòd commentitiam Epistolam illam aliqui suspicentur, sinceriora ex D. Cypriano addenda sunt, qui adhuc persecutionū procella vigente, non modo, vt Acta Martyrum scriberentur sedulò curabat, sed ad natales eorundem celebrandos dies consummati agonis diligenter adnotari præcipiebat. Ita præter Tertulli religiosissimi presbyteri studium qui agones Martyrum, & scripserat, & scribebat in Africa, Presbiteris, & Diaconibus Ecclesiæ Cartaginensis, tabularum sacrarum additiones iniunxit Epist. 37. *Dies eorum, quibus excedunt adnotate, vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrarè possimus.* Hinc frequenter de Martyribus Epistolæ, vltra citraque ex prouincijs in prouincias transmittebantur, ipsique fideles Sanctorum certaminibus, vt eorundem acta, exitusque adnotarent, cum codicillis adstabant, quemadmodum apud Eusebium, & sinceriora acta Martyrum vnicuique inuenire facilè erit. Hinc sacros census, & municipales fastos, hoc est proprios singularium Vrbium indiculos, in quibus dies natales Sanctorum posteritati cōmendarentur, ortum duxisse omnes consentiunt. Cōmentaria hæc Tertullianus de Corona militis in Ecclesiarum tabularijs reposita, & vulgò notissima ideo perduellibus objiciebat, vt morem ab Ecclesiæ crepundijs ortum duxisse conuinceret. Sanctus equidem Asterius Amasenus non obscurè indicare videtur orat. in Sanctos Martyres, codicem aliquem sua ætate in vsu fuisse, qui toto anno florentes Martyres contineret, vt per integrum anni circulum eorundem festos dies peragi possent. Vixit Sanctus Episcopus sub Iuliano Apostata, & ex Combefisij versione ita rem attingit. *Ecce enim, per vniuersum orbem implētus est Christi athletarum circulus, nec est locus vllus quo non eorum memoria habeatur, antiqui temporis omnia &c. Quo circa, vt aliquis sedulus esset*

Martyrum

Martyrum amans, atque omnium passionibus festi vellet celebritate litare, ne diem quidem in anno non festum præteriret. Quomodò verò festi dies singulos per annos peragi possent sine calendario, aut consimili codiee memoriali? Hinc post Martyrum agones, silente iam persecutionum procella, consuetudinem inualuisse par est credere, vt aliorum etiam virorum sanctitate præstantium nomina, & depositionis dies ecclesiasticis tabulis, siue ex præcepto, siue inducta in vim legis consuetudine, consignarentur. Non me tamen latet ab antiquo tempore duplices fuisse in Ecclesijs tabulas, quæ dyptica dicerentur, quasi tabulæ duas plicas habentes, siue Ausonio Epig. 137. Bipatens pugillar. In horum altero pugillari viuentium, in altero defunctorum nomina describebantur. Primæ hæ tabulæ licet Pontificum, ac Præsulum potiùs, quam Virorum fama tantùm sanctitatis coruscantium nomina referrent, ita tamen sacræ, ac venerabiles reputabantur, vt Catholici Antistites neminem ex his eradere auderent, quantumuis ab ecclesiasticis dogmatibus, & honestis moribus deflexisset, nisi expresè Romanus Pontifex consentiret. Quod inter cætera ex Epistola Hincmari Rhemensis Episcopi ad Nicolaum Pontificem eruditi scriptores deducunt. At pretiosiores tabulæ, quæ in ecclesijs seruabantur, hoc est, quæ nomina Sanctorum in cælis regnantium continebant, ac in quotidiano Missæ sacrificio, vt innuimus, recitabantur, quamuis Episcoporum dypticis consimiles viderentur, in hoc tamen ad inuicem maximoperè distabant, quòd pro illis, qui in primis dypticis continebantur orationes funderentur ad Deum; de secundis verò ita ageretur memoria, vt non pro eis oraret Ecclesia, sed vt latina liturgia monet, *vt illis oblatio quidem proficeret ad honorem, nobis autem ad salutem.* Hunc Ecclesiæ morem adhuc suis temporibus vigentem non modò D. Augustinus retexuit, sed quam adduximus rationem solidissimè ita explicauit de verbis Apost. serm. 17. cap. 1. *Habet Ecclesiastica disciplina, quod fideles norunt, cum Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ibi non pro eis oretur, pro cæteris autem cõmemoratis defunctis oratur. Iniuria est enim pro Martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendari*, & serm. 101. inter additos à Louaniensibus. *Habent honorabile locum Martyres Sancti. Aduertite in recitatione ad Altare Christi loco meliore recitantur, non tamen pro Christo adorantur*, & rursus Homel. XI. ex codice Cartus. *Scitis quo loco Martyres recitentur. Non pro illis orat Ecclesia. Nam meritò pro alijs defunctis dormientibus orat Ecclesia, pro Martyribus non orat, sed eorum potius orationibus se commendat.* Cum autem sub persecutionum rabie innumeri quotidiè Martyres in quauis ferè regione excrescerent, & tandem pace Ecclesijs reddita, plurimi qui Deum inculpabili vita confitentes sub Confessorum titulo pretiosioribus tabulis mererentur ascribi, & à Romana præcipuè magistra Ecclesia re verà ascriberentur, quot Sanctorum nomina accreuisse necesse est in antiquis, siuè indicibus, siuè calendarijs, non tantùm Romanæ Vrbis exemplo, quàm Pontificum, & Episcoporum præcepto? Quanta additamenta, vel auctaria in Martyrologijs, siuè sacris dypticis emersisse necesse est? Equidem etiam si initiò Acta Martyrum strictim & compendiosiùs indicata continuissent, exuberante tamen numero in tantam molem deindè excrescere oportebat, præsertim in Romana Matre omnium Ecclesia, vt ad celebrantium, vel audientium laborem minuendum, opus tandem fuerit nomina tantùm, locum, & diem passionis, vel depositionis adhuc compendiosiùs in Commentarium redigere, non quidem quorumcunque Martyrum, sed in suis Vrbibus, vel regionibus clariorum. Nudum nomenclatorem, seu nominum cathalogum iam tùm vsu receptũ S. Ioannis Chrysostomi ætate, ex eiusdem verbis, quæ hom. 21. in Apostolica Acta habentur, elici posse videtur, in quibus non tantùm Mar-

tyrum nomina cum D. Augustino recitari, siuè in sacrificijs memorari consueuisse supponitur, sed ex sola nomenclatura quantùm ijsdem Sanctis Martyribus honoris accresceret, ita per interpretem docetur. *Quid putas pro Martyribus offerri, quòd vocantur in illa hora? licet Martyres sint, etiam pro Martyribus magnus honor nominari Domino præsente, dum mors illa perficitur, & horrendum sacrificium, & ineffabilia Sacramenta. Nam quasi sedente Rege, quæcumque voluerit perficit. Vt autem surrexit, quæcumq; dicit, frustra dicit. Ita & nunc quandiù proposita fuerint mysteria omnibus honor maximus in memoria haberi.* Apertiùs verò Sanctus Gregorius binis ferè sæculis Chrysostomo recentior in Epistola ad Eulogium Alexandrinum testatur, Sanctorum nominum codicem iam per vniuersam Ecclesiam diffusum fuisse, vt Martyrum memoria quotidiè inter Missarum solemnia recoleretur, sed in quo nomina tantùm, locus, & dies passionis exhiberentur. Quia verò in Admonitione sequenti de hoc Gregoriano codice diffusiùs differendum nobis est, nunc ostendisse sufficiat, non de quibusque ad sacras tabulas additionibus dolendum nobis esse, imò de plerisque gratias potiùs addentibus esse habendas. Si enim post Magnum Gregorium Veteres Patres, quibus ad sacra diptyca augenda, nec præcepta, nec exempla deerant, antiquo Sanctorum nomenclatore solummodò contenti, nullos ex Sanctis Viris eorum ætate florentes ijsdem tabulis addidissent, quanta profectò silentibus ipsis ad virtutem incitamenta deessent? Optarem & ipse ad corrigendos aliquos recentiorum in auctarijs errores aliquod illibatum, & sine additionibus volumen à D. Gregorij ætate ad nos vsque fuisse seruatum. Et ò vtinam, vel Dæmonis inuidia, vel humanæ ambitionis gloria non aliqua intercurrentibus sæculis sacris Martyrologijs irrepsissent falsa, vel ex perduellibus impura, quæ Ecclesiam impulerint prohibere, ne noui Sancti colerentur; quemadmodum cautum fuit tùm in Concilio Francofurdiensi anno 794. tùm anno 789. in capitularibus Caroli Magni cap. 42. & deinceps duodecimo sæculo labente ab Alexandro, & Innocentio Pontificibus, quandò vetitum fuit fidelibus, aliquem pro Sancto colere, nisi is pro Sancto à Summo Pontifice, & Apostolica sede probaretur. Cum verò tàm Concilia, quam subsequentes Pontifices additiones præteritas non vetuerint, eas præsertim, quæ ex veteri instituto, tacito Apostolicæ Sedis consensu, & communi alicuius prouinciæ, vel Episcopi canonica approbatione factas fuisse probabile erat, facilè crederem ea, quæ in nostro Martyrologio auctaria extant, sub censura illa nequaquam cadere, cum tempus non attingant, quandò ex tunc editis constitutionibus credibile est, nimiam in album Sanctorum inscribendi licentiam excreuisse. Priscas certè Sanctorum Tabulas totus exhibiti Martyrologij contextus emulatur, & vna, aut altera ex additionibus facilè segregata, ita vetustiora sæcula videtur redolere, vt Gregorianum specimen omninò præseferat, quod pluribus rationum momentis deinceps constare posse non diffido. Interim si quis singulare illius pretium ex sola vetustate metiri nolit, vberrima saltem nououeterum Martyrum nomenclatura perfruatur, & ad plura sæcula ignotos Martyrum populos veneratus, ex Ecclesiæ Lucensis cimelijs mecum lætetur in Domino, iterum reuirescere syluam palmarum. Ex illa inquam Ecclesia, quæ non modò sub Neroniano gladio inter primitias Martyrum, Patris, ac filiorum stolas purpurauit in sanguine, sed quæ inter Thuscas primogenita fidei plures Cœlo dedit Martyres antesignanos.

De

De Primo Martyrologij Auctore, siue Eusebio, siue Hieronymo, deque Vetustioris charactere.

ADMONITIO III.

SVNT qui Martyrologij primordia ab Eusebio Cæsariensi deducant, arbitrantes nil aliud nomen ipsum continere, quam sermonem de Martyribus, quorum acta ipse primus collegerit, siuè Martyrum syllogen, siuè synagogen, siuè Epigraphem opus suum nuncupauerit. At Martyrum codicem, vel nominum elenchum, qualem S. Gregorius suo tempore in Romana Ecclesia vsitatum descripsit, Eusebium composuisse, difficillimum est credere. Petierat à Magno Gregorio Eulogius Alexandrinus. *Cunctorum Martyrum gesta, quæ pia memoriæ Constantini temporibus, ab Eusebio Cæsariensi collecta erant.* Hæc S. Pontifex, dum in Romanis Bibliothecis diligenter perquisita ignorare fatetur, de Martyribus vulgarem tunc Romæ codicem exibuit, in quo *non quis qualiter passus*, sed tantummodo *nomen, locus, & dies passionis* indicaretur. At multum aberat codex huiusmodi à Sanctorum collectione, quam contexuerat Eusebius. Acta enim non modo locum, & diem passionis, sed integrum certamen, & alia ad Martyris, & Martyrij notitiam pertinentia continere debuerant. Exempla sunt in eiusdem Eusebij, quæ adhuc remanent, historijs. Equidem miror, quòd aliqui docti viri existimauerint, Eusebium nil aliud de Martyribus scripsisse, quam quod in historia prostat; nam collectionem de Martyribus seiunctim ab historia composuisse manifestè liquet, tum ex lib. 4. cap. 14. vbi de S. Pionio lectorem plura cupientem ad proprium opus de Veterum Martyrijs relegat, tum lib. 5. cap. 20. vbi de Apollonio Senatore agit. Ne quis autem putet collectionem illam breuem esse Syllogen, in qua ad instar Codicis à S. Gregorio indicati, nomen, locus, & dies passionis tantum contineretur, specimen libri exhibet, & plura complecti his præcipuè verbis de S. Pionio scribit, ex versione Christoforsoni. *Cuius confessiones singillatim habitas, libertatem Sermonis, Apologias pro fide coram populo, ac Iudicibus recitatas, conciones ad docendum accomodatas, susceptionem benignam eorum, qui persecutionis acerbitate lapsi erant, solatia in carcere fratribus ad se confluentibus adhibita, quæ præterea sustinuerit tormenta, quos in ijs perpessus sit dolores, vt confixus sit clauis, quà rogum pertulerit animi constantia, qualem post tot res admirandas habuerit vitæ exitum, cum plenissimè cōtineat, qui de ipso conscriptus est commentarius, ad huius lectionem amandamus eos, quibus studium erit illa cognoscere, est autem veterum Martyrijs à nobis collectis insertus.* Cumque his non dissimilia continere addat, Acta Sācti Apollonij Senatoris, quæ penes se ipsum in collecta de Passionibus veterum Martyrum prostare testatur, non modò breue non fuisse opus suum ita confirmat, sed qualia essent acta Martyrum à se collecta non obscurè demonstrat. Quod profectò spissum, & amplum opus valdè distare à contracto D. Gregorij codice necesse est, & à vulgato Martyrologij charactere prorsus fuisse dissimile, eo magis quòd plura Eusebium de Martyribus collegisse volumina, ex sequentibus suaderi non diffiteor. Non me quidem latet Baronium doctissimum existimare Eusebij opus, vel volumen de Martyribus vnicum fuisse; ideo enim redarguit cap. 6. de Martyrologio Romano Hieronymi nomine scriptam ad Chromatium, & Heliodorum Epistolam, nostro etiam Martyrologio præfixam, quòd in ea dicatur Eusebium

sebium Constantini Imperatoris auxilio totius Christiani orbis Martyres collegisse. *Quonam pacto* inquit *vnus liber, volumen vnum tot Martyrum acta continere valuisset?* At non vnicum fuisse Eusebij de Martyribus volumen, seu opus ex ipso met Eusebio deducitur, & quicquid sit de illius epistolæ infra discutiendæ sinceritate, neutiquam inde conuinci potest, quòd de omnibus Martyribus scripserit, aut omnium acta diffusius collegerit. Collectiones suas profectò Eusebius ad minimum in duo volumina, vel potius voluminum genera diuisit, & alterum voluminum genus de antiquis Martyribus, alterum de recentioribus, vel de sui temporis Martyribus appellauit. De antiquis Martyribus collectionem iam vidimus indicasse lib. 4. cap. 14. lib. 5. cap. 20. & alibi; At de recentioribus, & ætatem suam attingentibus collegisse opus facilè is sibi suadebit, qui librum octauum legerit, iuxta Christoforsoni recensionem, vel iuxta Græcorum codicum fidem post octauum integrum librum de Martyribus Palestinis in nouissima editione Valesij. In hoc Martyrum Palestinorum præcipuè agones sua ætate consummatos ita commemorat, vt etiam si multa strictè, & per compendia indicauerit, alia tamen diffusius, & diebus passionis adnotatis persoluisse demonstret. Inter hæc fortasse opus de Pamphilo Martyre numerabat, eius enim meminit, tum lib. 6. cap. 25. tum lib. 7. cap. 29. vbi separatim de eius martyrio libellum scripsisse docet, quem in tria volumina distinctum habet, tam ipse Eusebius lib. 8. cap. 21. quam D. Hieronymus in Epistola ad Marcellam. Hæc de martyribus, tam antiquis, quam recentioribus opera huc vsque nullibi comparent. Et quamquam aliqui in Schoriali S. Laurentij Bibliotheca latitare affirment; ac Vossius præsertim in Append. ad lib. 2. cap. 17. de Histor. Græcis, ex eiusdem Bibliothecæ catalogo ibidem extare scribat librum Eusebij de SS. Martyribus, & alterum de Martyribus è Cæsarea Palestinæ, doctissimus tamen aliàs memoratus Holstenius oculatus testis ita ad Magnum ducem Ætruriæ de ijsdem Schorialis voluminibus scripsit. *Ibidem Historiæ Ecclesiasticæ Eusebij antiquissimum, & pulcherrimum extat exemplar in folio maiori. Decimo libro subiungitur fragmentum de Martyribus in Palæstina passis, quæ tota narratio totidem ferè verbis lib. 8. legitur. Hoc fragmentū ab Hispanis aliquando habitum fuit pro libro illo quem de Martyribus seorsim ab se scriptum non vno loco fatetur Eusebius; qui vix tandem eius copiam fecerunt Vaticanæ Bibliothecæ Præfectis.* Quod Epistolare fragmentum opera humanissimi, & eruditissimi Equitis Ioannis Guidaccij Florentia ad me transmissum, sicuti spem adimit, vt aliquando lucem videant, quæ nō extant, ita eorūdem operum de Martyribus deductum ex historijs specimen ampliora quidem fuisse suadet, non tamen ita ampla, vt in immensum extenderentur. Neque mehercle omnium Martyrum Acta collegisse Eusebius idem profitetur, sed aliqua collectim indicasse, pluri maque ex infinito athletarum Domini numero præterijsse. In primo autem volumine quod de antiquis Martiribus inscripsit, eos tantum recensuisse existimarem, qui ab ortu Saluatoris, vsque ad euersionem, & vastitatem Ecclesiarum pertingerent, hoc est, vt ipse ad calcem libri septimi non obscurè indicat, vsque ad trecentos, & quinque Dominicæ natiuitatis annos; deinceps enim de Martyrum sui temporis collectione sermonem instituisse, ex his quæ eodem loco subiungit coniectare non est difficile, ac de ijsdem secundum volumen deinceps confecisse; nisi fortè quis crederet octauum historiarum librum, vel seiunctam de Martyribus Palestinis historiam in Græcis codicibus, & editione Valesiana, nil aliud esse quam de recentioribus Martyribus opus, tum quòd magis accuratè acta, & dies passionis signari, quam antea videantur, tum quòd ad ea narranda via his verbis sternatur; *Sequitur vt deinceps certamina eorum, qui viriliter, & excelso animo pro*

pie-

pietate hoc nostro tempore dimicarunt, quam multa, quamque grauia, & acerba fuerint ad posteritatis memoriam scriptis prodamus. Quibus verbis quamuis omnimodam de coæuis martyribus historiam polliceri videatur, non tamen omnes adnotauit, neque vbique terrarum, quemadmodum ex pluribus eiusdem libri locis apparet. Infinitos quandoquidem fuisse initiò persecutionis fatetur cap. 4. & cap. 7. & post Nicomedienses Martyres summatim indicatos ita cap. 7. Lectorem monuit. *Multitudo Martyrum, qui denuo in singulis prouincijs occumbebant, à nemine dinumerari potest, & eorum maximè, qui in Africa, in gente Maurorum, in Thebaide, in Ægypto denique Martyrio defuncti sunt.* Ita, & Martyres in Arabia, & Cappadocia nominatim commemorare supersedet, nè in immensum historia excresceret eodem lib. cap. 24. Sed cap. 25. ex verbis quæ apud omnes Græcos codices Curterius inuenit, & addit ad versionem Christoforsoni, quãta etiam in antiquis Martyribus Eusebius prætererierit, clarè apparet, post enumeratos enim aliquos ex celebrioribus in Ægypto, & Thebaide subdit, *alijque præstantes viri præter istos propè infiniti, qui in ecclesijs regionis, & loci cuiusque, vbi habitabant, multorum sermone celebrantur, quorum toto orbe diuini cultus nomine labores exantlatos, & singula exactè, quæ illis contigerunt, narrare non est nostri muneris, sed eorum potius qui res oculis vsurparunt. Quibus verò ipse interfui, eosdem alio opere posteritati commendare conabor.* Quæ verba, vel consimilia, cum prostent etiam in editione Valesij cap. 13. manifestè etiam ostendunt Eusebium de recentioribus, siue sui temporis Martyribus seiunctim à veteribus athletis opus, vel scripsisse, uel designasse, non tamen, ut ea tantum quæ ipse oculis uiderit in Commentaria redegerit, ut Martyres Palestinæ, & Ægypti, sed etiam aliarum Prouinciarum, quòd ita cap. eodem 25. persecutionis ætate sua grassatæ claudit historiam. *Talis fuit persecutio contra nos concitata, quæ ab ecclesiarum euersione, & vastitate initium sumpsit,* & infra. *Innumerabilis extitit Martyrum multitudo in singulis prouincijs, quæ à Libya per vniuersum Ægyptum, Syriam, & partes versus Orientem, & vndique ad oras vsque Illirici pertinent, nam ea loca, quæ illis iam demonstratis adiacent, vt Italia tota Sicilia, Gallia, & quæ ad solem occidentem vergunt, & ad Hispaniam, Mauritaniam, & Africam se porrigunt, vbi non duobus annis integris impetum persecutionis sustinuerant, celerrimè clementis Dei obtutu sunt pacem, & pacis tranquillitatem consecuti.* Quomodo enim in illis prouincijs sciret, innumerabilem fuisse Martyrũ multitudinem, & cum Occidentali ora Italiam non nisi ad duos annos persecutionem passam esse, nisi hæc diligentius perquisiuisset, & fortasse Constantini deinde auxilio. Siue igitur vnum de antiquis Martyribus, alium de recentioribus, vel plura de vtrisque volumina scripserit, diuus certè Hieronymus testis est, Eusebiũ plures libros de eadem re composuisse; Sed cum libellos, non libros idem vocauerit, non immensa volumina recogito, qualia nonnulli ex Epistola ad Chromatium, & Heliodorum, sub eiusdem Hieronymi nomine deducunt. De cuius fide, sicuti, & de altera Episcoporum ad Hieronymum, cum in notis ad easdem nostro etiam Martyrologio præfixas suo loco à nobis agẽdum sit, sufficiat nunc de Martyrologij propriè dicti auctore affirmare nullum vetustiorem hucusque apparere, quam qui in ijsdem Epistolis asseritur, hoc est vetustius illud esse in Scriptorum memoria Martyrologium, quod Eusebio ascribitur, vel D. potius Hieronymo ex collectionibus Eusebij; ex his equidem collectaneis Martyrologium omne, siue calendarium Martyrum ortum habuisse vetustus Scriptor Vitæ S. Valeriani affirmat, vt in notis ad Epistolas iam dictas indicamus; Neque omnino negat D. Gregorius, dum Episcopo Alexandrino Eusebij de Martyribus volumina perquirenti, codicem notissimum objicit, quasi Eusebij fuerit, sed nimis breue, vel ex

Eu-

Eusebio collectum, Hieronymi, vel alterius laboribus. Nec diligentiùs mihi perquirenti primum Martyrologij auctorem inuenire licuit uetustiorem, quam Eusebium, ac Hieronymum, apud Bedam locis infra adnotandis. Et quamuis idem Hieronymi Martyrologium ante Bedæ ætatem vulgatum fuisse liceat coniectare, non tamen sub Martyrologij nomine, sed titulo Epistolam de passionibus Martyrum, vel passiones Martyrum, aut quid simile præferebat. Cassiodorus primus est, quod ego sciam, qui Martyrum collectionis sub D. Hieronymi nomine vulgatæ meminerit. Hic vno circiter sæculo post Hieronymum aduiuens, & plurima eruditione pollens, maximam fidem meretur, dum ascetas suos in diuinis lectionibus instituens cap. 32. illis ad Sacræ historiæ prouentum, ita cum Martyrum passionibus Hieronymi opus commendat. *Passiones Martyrum legite constanter, quas inter alia in Epistola Hieronymi ad Chromatium, & Heliodorum destinata procul dubio reperietis, qui per totum Orbem terrarum floruere.* Quæ postrema verba respicere illa videntur, quæ in Epistola Hieronymo ascripta leguntur *omnium penè Martyrum Prouinciarum &c.* Martyrologij vtique Cassiodorus nomen illi non tribuit, sed Epistolæ passionis Martyrum; cum uerò Epistolam dixerit, quis magnum codicem fuisse existimabit? Non dissimilem, & fortasse eundem Gregorius Magnus pinxit, qui gemino sæculo post Hieronymum uixit, uno uerò post Cassiodorum. Quod enim sub Hieronymi nomine Martyrologium damus, notis à Gregorio codici suo attributis ita respondet, vt nomine, & Martyribus per totum orbem florentibus Hieronymi Epistolæ congruat, cuius meminit Cassiodorus. Volumen illud Romanæ Ecclesiæ, quod Eulogio Alexandrino non sine vulgaritatis metu D. Gregorius proposuit, & tamquam rem notissimam subticere velle confinxit, characteres huiusmodi habuit. *Nos autem penè omnium Martyrum* (Epistolæ Hieronymo ascriptæ stylo) *per dies singulos passionibus* (& eodem titulo cum Cassiodoro de Martirum passionibus) *collecta in vno Codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solemnia agimus, non tamen in eodem volumine, quis qualiter sit passus indicatur, sed tantummodo nomen, locus, & dies passionis ponitur* (relictis nimirum ad breuitatem Iudicis nomine, atque passionis constantia, vt in Eusebij collectionibus auctor Epistolæ contineri indicauit) *Vndè fit, vt multi ex diuersis terris, atque prouincijs, per dies, vt prædixi, singulos cognoscantur Martyrio coronati, sed hæc habere vos Beatissimos credimus.* Ita Eulogio notum existimabat Gregorius codicem illum, vel quia Occidentalibus ecclesijs iam vulgaris esset, vel quia ex Eusebij collectionibus paratus, Eulogio ipsi Eusebij opera perquirenti, non videbatur obijciendus. Vereri enim Sanctus Pontifex poterat, ideò Eulogium Eusebij opera de Martyribus postulare, quòd in Epistola Martyrum passionibus præfixa, tamquam origines adducerentur, & quòd in Græcorum Bibliothecis, vel ignota, vel deperdita ille existimaret in Romana Ecclesia omnium Matre seruari potuisse. At sicuti à D. Gregorio adductum codicis specimen cōuenire ad amussim videtur cum eo, quod damus Martyrologio, ita viris doctis non omninò placuit, idipsum esse, cuius Cassiodorus meminerit sub epistolæ titulo. Primum quòd Epistolam sub Hieronymi nomine Martyrologijs præpositam, Vir ille eruditissimus ex stylo debuisset statim agnoscere non esse Hieronymi. Deindè, quòd Epistolæ nomine satis ineptè Martyrologium, siue Martyrum elenchus nuncuparetur. At qui hæc obijciunt animaduertere primum expediret, Cassiodorum ibi de Hieronymi opere ita perfunctoriè agere, vt locus non daretur opportunè discutiendi, an Hieronymi re vera esset opus illud, quod vulgò nomen eius præferebat, an non. Satis enim illi tunc erat, Ascetis suis indicare, vndè proficere potuissent. Secundò me-

memoria recolant plura Hieronymi opuscula, nec minoris molis, quam relictum sub eius nomine Martyrologium, in eius Epistolarum voluminibus recenseri consueuisse, sicuti apparet ex editione annorum 1480. Multò verò magis, quòd consimile de scriptoribus Ecclesiasticis opus olim sub epistolæ nomine circumferebatur, vt Victorius in Scholio fatetur. Insuper opuscula aliqua, vt aduersus Heluidium, certum est adhuc inter epistolas numerari. Nec dedecebat à Cassiodoro totam collectionem Martyrum epistolam vocari, quod eidem epistolæ subtensa verba demonstrabant *Vt videre dignabimini*; neq; opus aliud breuius, & ab eo quod damus Martyrologio diuersum esse poterat Martyrum elenchus, si in eadem epistola passiones Martyrum legi poterant, *qui per totum terrarum Orbem floruerunt*. Non omnes profectò, sed *penè omnes*; seu plurimos, quòd liber non omnia acta Martyrũ contineret, sed passiones, hoc est Passionũ memorias, vt D. etiam Gregorium explicare monuimus. Hunc eundem codicem, quem post D. Gregorium Martyrologium vocatum fuisse inuenimus, illum antiquissimum extitisse credimus, quem à Romano Pontifice Aquileiam, cuidam Sancto Episcopo transmissum refert Ado, & quem etiamsi Martyrologium dicat, incertum est, an ipse ita vocauerit, vel ita iam inscriptum repererit. Ab hoc licet se plurimũ adiutũ esse Ado fateatur, nõ tamen quis credat in fastis Sanctorũ latius, & apertius describẽdis, suppetias illi dedisse, sed tãtùm, *vt dies Martyrũ verissimè notarẽtur, qui cõfusi in Kalẽdis satis inueniri cõsueuerũt*, vt inde nõ dissimile ab eo, quod Gregorius descripsit volumen cõcipiat, & nõ magnũ sibi fingat, quod in sui operis fronte transcriptum præfigere pollicetur. Martyrologij Eusebio, & Hieron. tributi bis meminit apertissimè Beda, qui Adonẽ saltẽ vno sæculo præcesserat, Primũ lib. 2. in Marcum cap. 26. dum vocat *Martyrologium Eusebij, & Hieronymi vocabulis insignitum*. Secundò cap. 1. retractationis in Actus Apostolorum his verbis, *liber Martyrologij, qui B. Hieronymi nomine, ac præfatione attitulatur, quamquam idem Hieronymus illius libri non Auctor, sed interpres, Eusebius autem Auctor extitisse narretur*. quod postea luce clarius Vualfridus Strabus sequenti sæculo ita explicauit. *Hieronymus Martyrologium, secutus Eusebium Cæsariensem, per anni circulum conscripsit, ea occasione ab Episcopo Chromatio, & Heliodoro illud opus rogatus componere, quia Theodosius Religiosus Imperator in Concilio Episcoporum laudauit Gregorium Cordubensem Episcopum, quòd omni die Missas explicans, eorum Martyrum, quorum Natalitia essent, nomina plurima commemoraret*. Quæ ex epistolis iam tunc Hieronymi Martyrologio præfixis accepta fuisse, nemo potest ambigere. Ita Vsuardus Vualfrido paulo senior, si re vera sub Carolo Magno floruit, non verò si Carolo Caluo aduixerit, vt veretur Bollandus, Hieronymi Martyrologium cæteris vetustius agnouit, ac inter Patres, qui Martyrologium scripserint, ita primum numerat Hieronymum, vt præ cæteris etiam breuitati studuisse confirmet. *Præterea, & Venerabilium Hieronymi, scilicet, ac Bedæ presbyterorum pijs, quamuis succinctis, super hoc prouocabar scriptis, quorum vnus breuitati admodum studens, alter verò quamplures Kalendarum dies intactos relinquens, multa inuenimtur huius operis prateriјsse necessaria*.

Hinc etiam vtriusque auctoris specimen colligere licet, D. quidem Hieronymum fastos integros cuiusque diei adnotasse, sed breuissimè, quod idem prorsus uidetur, ac apud Gregorium, nomen, locum, diem passionis tantùm indicare; Bedam uerò non id præstitisse, ut D. Hieronymi cathalogum nominibus augeret, neque dies Martyrum apponeret, quos inuenire potuisset, id enim iam D. Hieronymus perfecerat, *verum etiam quo genere certaminis, vel sub quo Iudice mundum vicerint adnotare studuit*. Quod præcipuè Beda in suorum operum catalogo, qui in editione

tione Parisiensi anno 1583. Epitome historiæ Anglicanæ subnectitur. Hinc facilè deducitur, cur in Bedæ Martyrologio plures Kalendarum dies vacui tunc remanserint, & cur tot, sæculo sequenti, additiones, Flori, Vsuardi, Rabani, Notkerij, & Adonis emerserint, nimirum quòd pij Viri certarent sub pijs Imperatoribus ea supplere latius, & apertius scribentes, quæ vel Hieronymus breuitati studens non apposuit, vel Beda, & Florus non integrè præstiterunt; Et ijsdem circiter sæculis Menologia Græcorum æmulantium latinorum pietatem in Orientali Ecclesia initium habuisse Viri docti existimarunt. Præterco *Græca auctoritatis Martyrologium*; quod Hilduinus in Areopagiticis habuisse profitetur eo tempore compositum, *quo Constantino iubente Martyria Sanctorum Domini de toto orbe collecta, & Cæsaream sunt conuecta*. Nisi enim Martyrologium illud esse velit, quod Eusebio, & ex illius laboribus tribuitur Hieronymo, ignotum penitus antè, & post Areopagitica scriptoribus omnibus esset Græcum Martyrologium. Menologia quidem nil aliud Græcis sunt, quam Latinis martyrologia, vel kalendaria, neque aliud in illis habetur, nisi vel Sanctorum vitæ quolibet die per totum annum summatim expositæ, vel eorum commemoratio, quorum vitæ non haberentur. Tale est, quod ex versione Sirleti Cardinalis Canisius exhibuit T. 2. antiq. lectionum, & aliud Basilio Imperatori tributum, ex editione eruditissimi, & amicissimi Viri Ferdinandi Vghellij, quibus in adnotationibus, tàm ad Apostolorum indiculum, quàm ad reliquum Martyrologium frequenter deinceps vtimur, & aliud antiquissimum, quod in Barberina Bibliotheca asseruari testatur Allatius, qui animaduertit Menologium illud sub Paulo V. anno 1615. in Vaticana Bibliotheca repositum, & quod Basilio Macedoni à Baronio tribuitur ad annum 886, Basilio Porphirogenito circa annum Domini 977. tribuendum potiùs esse, quod solidis argumentis conuincit in dissert. 1. de libris Ecclesiasticis Græcorum. Hæc autem Menologia, sicuti Mænea, & quæcunque Græcorum Kalendaria nullo vnquam tempore Vniuersalis Ecclesiæ propria fuisse patet, proterea quòd non omnes ex quibusque Prouincijs Martyres in ijsdem recolantur, sed inter paucos latinos plurimi Orientales Viri sanctitate conspicui præcipuis laudibus, & narrationibus exornentur: dum Occidentalis Catholica ecclesia omnes sanctos Martyres in sinu suo fouit, & ex omnibus Prouincijs, vt suprà patet, collegit, atque in ipso, quod damus Martyrologio luculenter apparet. Hoc autem Martyrologium D. Hieronymo eadem fortè ratione tributum fuisse suspicarer, qua auctor prædicatur Ecclesiastici antiqui voluminis, quod Lectionarium, vel Comes appellabatur, & prologum eiusdem S. Doctoris nomine præfert; Equidem præter illud, quod Pamelius edidit, seruatur adhuc in Lucensium Canonicorum Bibliotheca venerabile, & membranaceum sacramentarium Comitis titulo insignitum, in quo, vt obiter indicetur, antiquæ modulationis Ecclesiasticæ characteres minutissimis quibusdam punctis designati conspiciuntur, & cui sub B. Hieronymi nomine præfatio inest; quæ cum stylo magis epistolis vetustioribus Martyrologijs, & nostro pariter præfixis, quam genuinis eiusdem alijs assimiletur, ansam dedit dubitandi, ne idem vetustus Auctor vtrasque, tàm præfationes, quàm literas exarauerit, & fortasse Paulus, vel Paulinus quidam Diaconus fuerit, cui in eodem Sacramentarij volumine aliquæ additiones tribuuntur. At cum affirmare id non liceat, probabilius videtur ex veteri traditione librum illum Comitem nuncupatum D. Hieronymo fuisse ascriptum, sicuti illum re vera agnoscunt Auctorem Micrologus de obseruationibus Ecclesiasticis cap. 31. Honorius in gemma animæ lib. 1. cap. 88. & Berno, vel Benno Augiensis de rebus ad officium Missæ pertinentibus cap. 1. quamuis præter ordinem & industriam nihil ferè ex se S. Doctor in opere illo adie-

adiecerit. Ita vidi in eadẽ Canonicorũ Lucensium Bibliotheca Pontificalẽ Historiam antè octingentos annos scriptam, & Anastasij Bibliothecarij laboribus deinde auctam, in fronte præferre epistolas B. Hieronymi ad Damasum Pontificem, & Damasi ad Hieronymum, in quibus non obscurè operis illius, quod inscribitur *Episcopale*, B. Hieronymus ipse auctor constituatur: quasi omnes ecclesiasticas collectiones sub Damaso Hieronymus vel composuerit, vel refecerit. Quid autem vetat ex consimili vetusto titulo, eidem B. Hieronymo Martyrologium tribuisse Bedam, Vsuardum, Vualfridum, ac reliquos, epistolas vetustiores secutos, etiãsi codicis passionum Martyrum instructor tantum, & ordinator D. Hieronymus fuerit? siue is ab Eusebio, siue ex antiquis Romanis dypticis Martyrum memorias collegerit, siue Romæ sub Damaso, vt alia plurima ad Ecclesiæ vtilitatem perfecerit, siue Episcoporum Synodi Mediolanensis precibus, dum in Palestina versaretur. Epistolæ quidem S. Viri nomine adornatæ, quia nostrum quoque martyrologium in limine antecedunt, annexum opus eidem S. Doctori ita tribuere suadent, vt piacularis haberi posset si quis auferret.

Martyrologium à Rosuueydo editum non esse Vetus Romanum, & cum nostro exæquari non posse.

ADMONITIO IIII.

THESAVRVM dixit Doctissimus Holstenius Martyrologium nostrum, vt primùm vnius laterculi specimen vidit. Benè sit. Sed liceat inuenti thesauri pondus ad trutinam reuocare, & aliena primùm lance, deinde nostra, cum veteri Romano à Rosuueydo vocato martyrologio conferre. Andreas Saussayus in apparatu ad Gallicanum martyrologium pluries Heriberti Rosuueydi in Romano veteri Martyrologio cudendo non satis laudandam curam prædicauit, quòd in lucem opus ediderit ab Adone commendatum, & à Baronio vehementer, sed frustra expetitum. At vix eodem loco laudes congessit, cum primùm videns opus illud Baronij assertioni fauere, quòd Beda veteris martyrologij instaurator fuerit non integri, & noui auctor, in eundem Rosuueydi codicem insurgit, & cum ipso Bedæ martyrologio componens, quòd recentioribus Sanctis auctum sit, minus habere ponderis statuit, & esse *merum Martyrologij Bedæ inditem* pronunciat. Acriùs autem in eundem inuehitur, dum biennio post editũ Gallicanum Hagiologium in Mysticos Galliæ scriptores incumbens data opera ipsum expendit, & plurium argumentorum serie impetit, quòd assertæ Dionysij Areopagitæ in Galliam prædicationi minùs conducere existimaret. Postquam enim plerosque graues, & eruditos viros negare affirmauit, martyrologium illud Rosuueydi esse vetus Romanum ab Adone laudatum, & à S. Gregorio depictum, ex ipsis elogijs, seu lineamentis operi præfixis, *Spurium, diuersum à vero; & repudiandum esse* censet, & purum non esse, sed *corruptum, fucatum, & ex corruptissimo codice depromptum* decernit. Proinde sagaciùs se gessisse Mosandrum addit, quòd Adonem exibens eidẽ adnexũ indiculum, quem merum Kalendarium ad vsum Monasterij S. Pantaleonis Coloniensis congestum existimat, non euulga-

uerit, neque vt Rosuueydus martyrologij dignauerit appellatione; dumque videt plures dies vacuos à martyribus continere, quod aduersus Baronium in Apparatu edixerat, hic retractat. Docuerat quidem prius, Bedam ex veteri Romano martyrologio nomina Martyrum in proprium transferre nequiuisse; quòd quantumlibet sudauerit in conquirendis Sanctorum martyrum fastis, non tamen dies singulos eorundem natalibus insignire potuerit, quod alioquin facilè potuisset, si vetus Romanum Rosuueydi nactus aliquando fuisset, in quo nullum diem à martyribus vacuum adhuc animaduerteret. Cum verò contrarium diligentiùs perquirenti occurrerit, iam inuictum, quod existimauerat aduersus Baronium argumentum, eneruè sibi quoque apparuisse fatetur, & dum validius idem in Rosuueydum retorquet, vetustius negat ab ipso editum martyrologium esse idem posse, quod D. Gregorius designauit, & in quo nomina martyrũ apposita erãt per singulos dies, cũ pleriq; dies vacui martyrũ natalibus in illo sint, aliqui verò ita vacui, vt à quibusq; Sãctorũ nominibus prorsus sileant. Quantũ verò vetus Rosuueydi Kalẽdariũ Saussayus ex hoc capite conuellit, tantò magis vetustius nostrum confirmat, quòd nullã diẽ sine martyribus pertranseat. Nimis tamen acriter rigidus censor illud proscinderet, quòd in Gregoriano non quis qualiter fuerit passus martyr indicetur, in veteri verò Rosuueydi non modò qualitas passionis exprimatur, sed à quo baptizatus, & sub quo etiam passus fuerit, si id rarissimè, & breuissimè adnotari contingeret, si vnus, aut alter Sanctus adderetur, quamuis martyr expresè non esset, cum à maiori parte denominatio martyrologij accipienda videatur. Quis nanque martyrologium antiquum damnaret, si præter martyres, festos dies Christo Domino, eiusque Matri dicatos adnotaret? quinimò si vnum, aut alterum ex propriè dictis Confessoribus? Vetustum equidem Sacramentariũ D. Gregorij, tàm quod studio Angeli Rochæ ex Bibliotheca Vaticana, quàm quod recentiùs Hugonis Menardi opera ex Corbeiensi prodijt, non modò martyrum natales exhibet, sed etiam alias celebritates, quæ propriè martyres non respiciunt, vt sunt Basilicarum dedicationes, natale S. Augustini, S. Martini, & aliorum, qui Confessoris vulgato deinceps titulo, non martyris decorantur. Quæ enim, tàm in Gregoriano Sacramentario, quàm Rosuueydi martyrologio recentiora illius S. Pontificis ætate sunt, codices illos auctos quidem esse suadent, non tamen quæ vetustiora continent tamquam falsa explodenda esse compellunt. Iam supra monuimus sacras tabulas, siue diptyca, siue martyrologia, nisi per summã notariorum Ecclesiasticorum incuriam ad posteriora sæcula sine additamentis peruenire nõ potuisse, & in tãta sacrorum codicum iactura, tantisque intercurrentibus sæculis seruata aliqua monumenta dolere non debemus, præsertim si addita nonnulla sint, quæ omni prorsus careant suspicione falsitatis. Nec illius à Rosuueydo editi martyrologij vetustati, officere videbatur vocabulũ *Natalis*, quod tanquam proprium, & singulare martyribus, antiquitùs Confessoribus fuisse tributum negat Sayssaius, cum suo loco notatum à nobis sit, nomina hæc etiã S. Gregorij Pontificis ætate fuisse confusa. Vrgent quidem fortiùs, quæ deinde censor opponit, martyrologium nempe illud nequaquam esse posse, quod Ado laudauit, & à quo se plurimum adiutum fatetur. Primùm quod ex tribus antiquis codicibus, quibus Rosuueydus vsus est, in vno tantum inuenerit Adoni præfixum, cui potius præfigi tanquam Kalendarium potuerit, & cuius specimen re vera non incongruum exhibet. Inde Rosuueydum exagitat, quod putauerit Adonem vbique vestigijs Romani veteris insistere, cùm ex locis adnotatis certum ostendat Romanum illud putatitiũ in multis cũ Adone non cõuenire, in aliquibus exuberare. At hæc Rosuueydum, quòd ita existimauerit, tangunt, non sinceritatem

codi-

codicis destruunt. Aliqua transcribentis vitia concederem, at malè ex Adone deduci putarem, quòd ita se Romani apud Aquileiam reperti vestigijs accomodare voluerit, vt ne latum quidem vnguem transgredi putaret. Adiutum certè se plurimùm ab eo fatetur, *vt dies Martyrum verissimè notarentur, qui confusi in Kalendis suis inueniri* solebant; At non eius institutum erat, ita se ad amussim aptare Aquileiensi Martyrologio, vt nihil in suo mutare, vel addere voluerit; quinimò ex multis, quos nactus erat, passionum codicibus in spem erectus, non modò præteritos à Beda, & Floro dies festos supplere posse credidit, sed etiam *aliorum, qui per totum annum ibi notatim positi erant, latiùs & paulò apertiùs describere*. Sed adhuc magis oppugnant Rosuueydi Kalendarium dies frequentes à Martyribus vacui; si enim Ado in præfigendis diebus festis malè alioquin per singulos dies, ac Kalendas dispositis, hoc vsus esset, cum & in eodem aliqui dies deficerent, non vtique Bedam, & Florum supplere potuisset. Insuper negari nequit, quin ad recentiora tempora martyrologium illud ablegent, quæ subdit Saussayus, ad annum scilicet 1049. Etenim cum in eo ad diem 20. Octobris Remis solemnitas Sancti Remigij adnotetur, quæ antea die migrationis 13. Ianuarij peragi consueuerat, & hæc in eandē diē accomodata fuerit in Concilio Remensi, Leone Nono adstante Pontifice, nemo potest concedere martyrologium illud esse, quod Authographo suo præfixerit Ado Episcopus Viennensis circa annum 875., sed compositum, vel scriptum vndecimo sæculo excurrente. Postremò Rosuueydi siuè martyrologium, siuè Kalendarium illud non esse à Baronio desideratū, probat Saussayus, quia Magnus Annalium scriptor in prolegomenis ad martyrologium cap. 8. ita, quod expetiuit, descripserit *simplex absque alio additamento Romanum martyrologium per breue, in quo tantum nomina Martyrum, locus, & dies passionis positi habentur*. Ex his tamen falsum esse codicem à Rosuueydo vulgatum non conuincitur, & illum ipsum non esse, quem Mosander edere pretermisit, non probatur. Ne verò Saussayus aliquid prætereat, quod omnem adimat auctoritatem Rosuueydi Kalendario, idemque nullæ certitudinis, aut pōderis codicillum esse, futile, crassisque erratis respersum prorsus concludat, addit pro coronide ridicula etiam quædam continere, idque ex adnotatis ad sextum Idus Nouembris probare nititur. *Eo ipso die quatuor Coronatorum Seueri, Seueriani, Carpophori, Victorini, quorum festiuitatem statuit Melchiades Papa sub nominibus quinque Martyrum celebrari, quia nomina eorum non reperiebantur, sed intercurrentibus annis cuidam Sancto viro reuelata sunt*. Quomodò enim (inquit Saussayus) Melchiades Papa statuit celebrari festiuitatem sub nominibus quinque Martyrum, si erant tantum quatuor? At durus nimis exactor, vt Dionysium Parisinum eundem esse, ac Areopagitam mordicùs defenderet, quod à Rosuueydi tàm martyrologio, quàm adnotationibus, non nihil infringi conijciebat, dum acrius omnia rimatur, non vidit ea, quæ putabat ridicula, ex mystico suæ Galliæ Scriptore Albino Flacco de diuin. offic. cap. 24. explicari facilè posse, hoc est natalem diem quatuor Coronatorum ignoratis eorum nominibus celebrari consueuisse eodem die, quo alij quinque Martyres in eadem ecclesia recolebantur, & quorum nomina nota erant, accidisseque postea, vt quatuor etiam Coronatorum nomina innotescerent: sed remanente prisco vsu, quinque Martyrum festiuitatem, sub quatuor Coronatorum titulo celebrem pariter remansisse, quæ non ridiculè apposita discere etiam poterat, tum ex Gregorij Sacramentario, tum ex ordine, & martyrologio Romano, vt ad diem illam adnotamus. Verùm sicuti Saussayo facilè concederem, Rosuueydi nuncupatum martyrologium non esse vetus Romanum à D. Gregorio indicatum, & à Baronio expetitum, ita ex Bedæ

Hagiologio contractum nequaquam consentirem, cum potiùs ex Adone conferenti cuique excerptum videri compendiosius Kalendarium omninò possit. Contuli equidem cuiuscumque mensis plurimos dies, & ex iisdem ab Adone excerptis, ac in proprium vsum, vel obscuriori, vel mutilo, vel recentiori stylo deductis facilè agnoui, non Adonem ex hoc Kalendario, tanquam ex antiquo Aquileiensi codice in suum martyrologium transtulisse, sed è contra recentiorem scriptorem indè suum Indiculum compegisse. Euagemus compendiosè, si libet, per vnum, aut alterum mensem, & aliquos signatos dies in quibus Rosueydi ephemeris præter Sancti nomen, aliquid, vel de passione, vel de baptismo, vel de tyranno, vel de translatione agit, cum Adone, & nostro simul conferamus, vt assertionis non minùs veritas, quàm nostri vetustioris ætas appareat. Quam verò opportunè ab ipso limine auspicari accidit. Rosuueydi Martyrologium recentiori ritu quam nostrum à Kalendis Ianuarij annum orditur, quod euulgator ipse fatetur in annotationibus ad Adonem, nosque ad eandem diem comprobabimus. In ipsa autem Kalendarum die præter octauam Natalis Domini, & Circumcisionē, non alios, quàm tres Martyres exhibet, vnumq; Confessorem, relictis apud Adonem triginta Martyrum Romanorum Corona, Euphrosina Virgine, ac Eugendo Abbate. In Almachio, tamen de quo aliqua fusiùs habet Ado, non modò genus passionis, more post D. Gregorium, vsitato, exhibet, sed, & Præfecti nomen, sub quo passus est, non silet. Nostrum verò præter Domini Circumcisionem, & S. Stephani apud Orientales memoriam viginti ferè Martyrum nomina profert, & sine nomine tres & quadraginta recolit. Inter hos nequaquam Almachium exhibet, quem ex Beda in suum Hagiologium transferre Ado potuit, multò minùs Tyranni nomen, aut passionis genus. Silentij verò ratio in promptu est, nimirum, quòd inter antiquos Martyres Almachius non sit, sed sub Honorio, vel potius Theodosio triumphauerit. At quia nimis tæderet omnia singillatim perpendere, quæ Kalendarij illius compilator mutila transtulit ex Adone, conferat in eodem primo mense curiosus Lector diem decimam tertiam, quam Corona, & nominibus quadraginta militum mutilat; Decimam nonam, vbi Pontianus ad bestias damnatum ex multis colligit, sed præcipuè vigesimam diem animaduertat, & agnoscet Fabianū ab Adone Romæ Episcopum dici, à Breuiatore verò recentiori more Papam appellari; quem titulum cum vtique, & constantissimè Romano Pontifici tribuat, & rarissimè apud Adonem inueniatur, non obscurè videtur arguere Kalendarij auctorem pòst Gregorium Septimum aduixisse, quòd anno Christi 1073. Pontifex ille statuerit, nomen Papæ alijs hactenus Episcopis, & clarioribus Presbyteris communè, proprium deinceps, & singulare Romani Pontificis cognomentum esse debere. Videat etiam cordatus lector diem ipsam vigesimam in Sebastiano, vigesimam primam in Publio, vigesimam nonam in Papia, & Mauro, trigesimam in Matthia Episcopo, atque Alexandro, & ex Adone excripsisse conuincet. Sed pressiùs diem vndecimam Martij animaduertat, in qua, dum quadraginta militum nomina apud Adonem enumerata silere viderit, non indè Adonem suum aptasse Martyrologium, at è contra Kalendarium ex Adone contractum affirmabit. Quid verò expressius, quam Kal. Aprilis Theodoram sororem Hermetis Martyris ex Adone cum Barbarismo actiui verbi excribi? puta *martirizauit*. Ita 7. die Septembris, vt multa, & minutiora prætercam in Ioanne Martyre iisdē Adonis verbis additur, *librum iniqua legis minutatim discerpsit*, & Kal. Nouembris 1. *Festiuitas Romæ celebris & generalis agitur*, quæ verbis ipsius Adonis constantur, quemadmodum die 8. eiusdem Mensis quinque Romani Martyres *artifices* dicuntur ex ipso Adone *insignissimi*. Decima verò die Martini Pa-

pæ exilium Chersonæ Liciæ,nón tantùm cum Adone reponit, sed eiusdem uerbis addidit, quòd ibi *relegatus vitam finiuit*. Vigesima sexta eiusdem mensis dic translationem Alexandri Episcopi à Damaso celebratam cum iisdem verbis Adonis exscribit, quod *festinitatem ei dicauerit*. Quin etiam vigesima octaua ipsius Nouembris Rufum per Chrysogonum lucratum, decima octaua Decembris per Rufum alterum, & Zozimum de primis discipulis,primitiuam Ecclesiã de Iudæis, & Græcis fundatam, & decima nona Nemesium per calumniam, quasi latronem ad Iudicem delatum esse animaduertet. Quæ omnia purum putum Adonem sapere non negabit. Ex his Bollandi doctissimi viri hæsitantia tolli potest,vtrum ex hoc,quod Romanum minùs vocare potius decreuit, quàm vetus,adiutus Ado sit cum plures multo Sanctos apud Adonem recenseri fateatur, quàm in Rosuueydi Romano contineantur; nam constare ex dictis arbitror vetus Romanum,siue cum Bollando minùs Romanum ex Adone contractum potius esse, quia characteres à D.Gregorio indicatos non retineat,quã vti perantiquum Adoni facem prætulisse. Patet igitur martyrologium vetus Rosuueydi esse illud non posse, quod purum nominibus tantùm veterum Martyrum signatum expetiuit Baronius, & æque minus Aquileiense, seu Romanum, à quo adiutum se esse Ado profitebatur, *vt supplerentur dies absque nominibus Martyrum*. Quandoquidem nec nuda ferè semper Martyrum nomina contineat, ac aliquos dies à Martyribus vacuos, alios verò tantùm Sanctorum recentiorum actis, vel translationibus signatos exhibeat, quòd Bollandus ipse pius eiusdem cum Rosuueydo Societatis alumnus ingenuè profitebatur in Gener. præfat. §.v. Valesius etiam nuper in annotationibus ad lib. 7. Eusebij cap. 32. Rosuueydi martyrologium, nec vetus esse, nec Romanum affirmat, maximaq; parte ex Rufini Ecclesiastica Historia descriptum se obseruasse dicit, quòd translati in illud errores sint, qui apud Rufinum leguntur. Atqui si eruditorum omnium calculo id esse vetustius martyrologium existimatur, quod ad puriorem tantùm Martyrum Nomenclaturam accedit, & contractiora, & vetustiora continet additamenta, nostrum quòd damus supra omnia, quæ hucusq; edita sint ex sola ipsius nomenclaturæ inspectione, additionum ætate, & loquendi stylo vetustius existimandum esse non dubitamus,tantùm verò illud à Rosuueydo editum antecedere, quantũ omnia in vetustatis characteribus antecedit & quantum in simplicissima Martyrum messe, largo prouentu,supra illud redundat.

De Romano, seu Occidentalis Ecclesiæ Martyrologio.

ADMONITIO V.

PARTIM igitur ex his, quæ huc vsque dicta sunt, partim ex infra dicendis facilè lector agnoscet, cur vetustius Occidentalis Ecclesiæ martyrologium nuncupare nostrum libuerit, quantumue Romanum vetus Rosuueydi genuinis characteribus antecellat. Quia verò nuper videre contigit Henrici Vallesij præter superius adductas notas, etiam dissertationem de martyrologio Romano gauisus sum Viro Eruditissimo placuisse, ascriptum D. Hieronymo martyrologium pluribus in Occidente Ecclesijs commune olim fuisse, vt iurè meritò, tùm Vetustius, tùm Occidentale nuncupari à me promeruerit. Veruntamen quia

Ro-

Romanum dici non debere addit, subſtiti, & in momenta rationum euagatus, dum eidem aſſenſum nequaquam me præbere potuiſſe deprehendi, cum eodem doctiſſimo Viro paululum ad lectoris admonitionem exerceri placuit, non tàm vt vetuſtius noſtrum Occidentalis Eccleſiæ martyrologium D. Gregorio memoratum eſſe confirmarem, quam vt detractis recentioribus aliquibus additionibus omninò Romanum eſſe comprobarem. Aſſumit Vir doctus ad Roſuueydi martyrologium de ueteris Romani maieſtate deponendum, non modò quædam malè ex Ruffino in idem tranſpoſita, quæ noſtrum non tangunt, ſed in illud præcipuè incumbit, ut aduerſus Baronium, cæteroſque, qui contra ſenſerint omninò affirmet, nunquam Romanum uetuſtius martyrologium extitiſſe, quia nullum Romana Eccleſia proprium ullo tempore habuerit; quam aſſertionem his uerbis non ueretur concipere. *Ego verò contra aſſumo nullum vnquam fuiſſe proprium, ac peculiare martyrologium Eccleſia Romana ante illud, quod iuſſu Xiſti Quinti Pontificis Maximi editum eſt hoc titulo, & Baronij notationibus illuſtratum*: Et quia diſſertationis illius pondus in illis uerbis reponi animaduerterem *proprium, ac peculiare*, primò fluctuaui, an reliquas Eccleſias Occidentis ita à Romana vellet ille diſiungere, vt ſciſſuram faceret, quaſi quod Catholicum, & vniuerſale ſaltem Latinæ Eccleſiæ martyrologium, ſeu Martyrum Nomenclator fuit, Romanum eſſe non potuerit. Secundò, an martyrologium illud ſub Xiſto Quinto editum peculiare ita eſſe voluerit Eccleſiæ Romanæ, vt ante illud tempus conſimile habere nequiuerit. Primum quidem offendiculum in Viro Catholico ſuſpicari non libuit, quòd omnibus Latinis idem ſit Romana eccleſia, ac vniuerſalis. Quamquam enim in his, quæ ad diſciplinam, & ritus pertinent, Romana aliarum mater Eccleſia aliquibus prouincijs varios aliquos ex antiqua traditione ritus permiſerit, & aliquibus de Romana Eccleſia optimè meritis ſodalitatibus id adhuc indulgeat, non inde tamen conſequi reputabam, vt quod alioquin omnibus eccleſijs commune diceretur, illicò Romanum non eſſet, & à Romana eccleſia ſeiunctum. Quin potiùs inferebam illud, quod commune omnibus Eccleſijs eſſet, Romanum neceſſariò dicendum. Inſuper memoria repetebam quàm accuratè vetuſtiores Romani Pontifices curauerint, vt memoriæ martyrum colligerentur, quæ ſi recoli à fidelibus debuiſſent anniuerſaria celebritate, vt alibi monuimus, exuberante Martyrum copia, ſine codice, quo nomina, & dies paſſionis notarentur, labentibus annis peragi poſſe non videbam. Optauerat fortaſſe Valeſius, Romanam Eccleſiã ita proprium habuiſſe martyrologium, vt in eo tantum Martyres illi numerarentur, qui vel in Vrbe, vel in ſuburbicarijs regionibus floruiſſent, tunc enim tanquam proprium, & peculiare Romanæ eccleſiæ ſuſcepiſſet. Equidem Romana fides, etiam D.Pauli tempore toto Orbe celebris, tam frequentes in Vrbe Athletas habuit, tamque exuberantes in confinibus locis, vt magnum ex ſe codicem ſolo nomine, & paſſionis die conſignatis, producere potuiſſet; Sed vel furente perſecutione omnes in ſacras tabulas referre non licuit, vel vniuerſalis Mater non ita præſentes filios curauit, vt abſentes negligeret. Calendarium vtique, ſiue Indiculum pro Romanis incolis, & Vrbanis ferijs à martyrologio ſeiunctum parare Eccleſia Romana conſueuit, & huius vetuſtum ſpecimen apud Bucherium, & Ioannem Frontonem extare ipſe Valeſius fatetur, recentius verò exemplum videre poterat iam omnibus Eccleſijs commune in codicibus Miſſalibus, & Breuiarijs Romanis, quorum ueſtibulis breuiter quotidianæ Sanctorum feriæ, & aliæ ſolemnitates affiguntur. Sin uerò, & magis proprium intelligere maluerit, editur etiam nunc Romæ quotannis paruus codex, ſicuti alijs etiam eccleſijs in uſu eſt, in quo non modò ſacræ quotidianæ feriæ ſignantur, ſed modus etiam docetur,

quo-

quomodo, & quibus locis ibidem debeant celebrari. Ex his autem inferre Ecclesiam Romanam proprium martyrologium non habuisse, incongruum est; diuersum enim vtriusque vsum fuisse, nemo ignorat. Martyrologij codex antiquitùs Nomenclator erat, in quo nomen, locus, & dies passionis notabatur, vt Martyrum nomina in sacrificio Missæ recitarentur, uel ut Litaniæ fierent; ut alibi notauimus; Indiculus uerò, seu Calendarium ferias in honorem, uel Dei, uel Sanctorum tantummodò indicabat, & in magnis Vrbibus, vt Romana erat, Ecclesias in quibus conuentus, vel stationes fierent, præsignabat, non autem in sacrificio Missæ, aut diuinis officijs recitabatur. Alios etiam codices Romana Ecclesia sibi parauit, quos alijs Ecclesijs esse communes non præcipiebat. Attamen, quia norma semper aliarum Ecclesiarum fuit, statim alijs euadebant communes. Sacramentarij, Antiphonarijque codices tales erant, qui Romæ à Sanctis Pontificibus ordinati in alias promptissimè Ecclesias euolabant, nec tamen Romanæ Ecclesiæ proprij esse desierant; nisi quatenus aliæ Ecclesiæ ad earumdem singulares celebritates ex propria deuotione accomodatos, proprios quodammodo sibi reddebant. Nil Sacramentario magis commune Occidentis Ecclesijs fuit, quod tamen D. Gregorius *Papa primus, à quo omnia Ecclesiastica officia penè habemus*, vt verbis vtatur Micrologi cap. 25, ex Gelasij ritualibus libris in vno volumine coarctauit, *& librum Sacramentorum prætitulauit*; vt Berno testatur de officio Missæ cap. 1. ex Ioanne Diacono lib. 3. c. 17. Iam eiusdem Micrologi tempore tàm Sacramentaria, quàm martyrologia ad Sanctorū festiuitates indicandas in vsu erant, & de vtrisque ita meminit. c. 55. *Ideò esse inuenitur in Martyrologijs, siue in Sacramentarijs festiuitas Sanctorum Iacobi, & Philippi, & omnium Apostolorum*. Martyrologij aliquem codicem à temporibus saltem D. Gregorij habuisse Romanam Ecclesiam, rectè censuit Baronius, quamquam in eo designando Dudem Gregorius martyrologij nomen non expresserit, & vel librum passionum Martyrum, siue codicē nominum magis appellare illi placuerit. Neque enim quæstionem de nuda martyrologij voce intentare, vel dirimere mihi est animus, cum sciam illum rè uera fuisse Martyrum codicem, siue martyrologium, quod venerabile, & uetustissimum Roma Aquileiam transmissum apud Adonem legimus. Negat Valesius codicem Gregorianum illum, quantumuis martyrologium diceretur, proprium fuisse Romanæ Ecclesiæ, quod D. Gregorius non ita uocauerit expresse, quin potiùs contrarium docuerit, nempe Latinis, & Occidentalibus commune. Per uerba enim illa *Vos beatissimos* Orientales significare uoluisse existimat, sicuti per alia uerba *Nos penè omnium Martyrum, &c.* Occidentales Ecclesias; At nisi has uelit Acephalas constituere, non nisi Ecclesia Romana, & cui præerat Pontifex, dicere iurè poterat *Nos penè omnium Martyrum distinctis per dies singulos passionibus collecta in vno codice nomina habemus*. Etenim quæ nā Occidentis Ecclesia, secluso Romano capite, iurè sibi arrogare omnes Martyres poterat? præsertim si eodem Valesio auctore Occidentalibus omnibus commune olim fuisset martyrologium S. Hieronymo tributum? In hoc autem cum plures Martyres Orientis numerentur, nulla Occidentalis Ecclesia eos sibi poterat ascribere, præter Romanā, quæ tanquam uniuersalis Mater omnes Martyres inter filios agnoscebat. Profectò codicem illum Romanum, quem Eulogio obtulerat D. Gregorius, Hieronymi nuncupatum martyrologium fuisse facilè assentior, & quia in eo *ex diuersis terris, atque prouincijs per dies singulos multi* cognoscebantur *Martyrio coronati*, & de illis Missarum solemnia quotidianis diebus Romana Ecclesia peragebat, ita proprium illius Ecclesiæ fuisse apparet, vt dies non effugeret, quo eo non vteretur. Neque propterea, quod Hieronymi nomen præferret, Romanæ Ecclesiæ mar-

martyrologium esse desierat. Nam & liber Comitis, seu lectionarium secundum morem Romanæ Ecclesiæ D. Hieronymo ascriptum, de quo in admonitione de martyrologij auctore aliqua diximus, re vera Romanum erat, *& eius libri ordinē S. Gregorius diligentissimè obseruauit*, vt notat Micrologus cap. 31. Eodem enim modo, quo D. Gregorius librum Sacramentorum, & Antiphonarum composuit, ita *& B. Hieronymum* fuisse *ordinatorem lectionarij*, vt *ipsius testatur Prologus appositus in capite eiusdem Comitis* Berno Abbas inquit; in quo quidem Prologo, quāuis expresse non dicatur librum in Romana Ecclesia compositum fuisse, dum tamen asseritur ab Auctore concinnatum *per ordinem, quem assiduum in Ecclesia didiceras*, hoc præclaro titulo Ecclesiæ non aliam quā Romanam Catholicam significari palam est. Sicuti ergo pluribus Occidentalibus Ecclesijs fuisse olim commune Hieronymi nuncupatum martyrologium non repugno, atque illud à Rosuueydo editum non esse vetus Romanum fateor, ita Romanam Ecclesiam proprium martyrologium non habuisse vsque ad tempora Xisti Quinti constantissimè inficior. Assentior quidem à Beda, Floro, alijsque latinis Romanum martyrologium ita immutatum fuisse, vt pluribus Martyrum nominibus detractis, quia eorum gesta perierint, aliorum verò actis strictim additis, quòd fidelium pietati magis ita arrideret, purum nominum codicem, siue vetustissimum martyrologium in vsu esse desijsse, præsertim quòd circa hæc tempora ex sacrificijs Missarum ad matutinas laudes martyrologij lectionem translatam fuisse appareat ex additione prima Capitularis Ludouici Imperatoris cap. 69. ad annum 817. Ecclesiam tamen Romanam martyrologio caruisse non concedo. Ablegato enim deinceps codice nominum, siue D. Hieronymi, siue D. Gregorij, longo vsu in Romana Ecclesia Vsuardi martyrologium locum habuisse, docti plures fatentur. Antiquū Monasterij S. Cyriaci, quod adducit sæpè Baronius, Romanum aliquando fuisse probabile est, & ante Xistum Quintum integro ferè sæculo sub titulo Martyrologij Romani emendatum à se, & auctum edidit Bellinus de Padua primò Venetijs 1498. deindè Parisijs 1521. Contractum Sanctorum, siue Vsuardi codicem sub hac item Epigraphe *Martyrologium secundum morem sacrosanctæ Romanæ, & vniuersalis Ecclesiæ* edidit Franciscus Maurolycus Abb. Messanensis Venetijs 1527. Aliud pariter martyrologium S. Romanæ Ecclesiæ typis Venetis cum doctis annotationibus publici iuris fecit 1578. Petrus Galesinius. Quapropter miror doctissimum Valesium non modo hæc Romanæ Ecclesiæ ascripta martyrologia latuisse, multo tamen magis præterijsse anno 1583. antequam Baronij notis locupletatum in lucem prodiret, Gregorij Decimi tertij iussu Martyrologium Romanum Romæ editum fuisse tali prorsus titulo *Martyrologium Romanum ad notam Kalendarij rationem, & Ecclesiasticæ historiæ veritatem restitutum Gregorij XIII. iussu editum.* Vnicuique autem notum esse existimo Gregorium Decimum tertium ante Xistum V. cathedrā ascendisse. Sicuti ergò posterioribus sæculis de sacris codicibus Missalibus, & Breuiarijs, qui pro sacramētarijs, & lectionarijs successerant, constat accidisse, vt, qui vniuersales totius Ecclesiæ Romanæ esse debuerant, additis proprijs, & singularibus Prouinciarum, & Vrbium celebritatibus à suis originibus deformati discederent, necesse fuit ad plures abusus tollendos iterum Summorum Pontificum iussu veteribus abolitis Romanum Missale, ac Breuiarium, aliaque ritualia volumina castigata recudi. Ità in martyrologio euenisse palam est. Quòd enim minùs aptè plures singulares Ecclesiæ Sanctos suos adderent, alijque errores irreperent in varijs sub martyrologij nomine codicibus, qui Romanæ Ecclesiæ titulum vel tacitè, vel expressè præferebant, necesse fuit, vt aliquando quantum emendatius fieri potuerit martyrologium Romanum ederetur, aliaque

sub

ſub hoc titulo in Eccleſijs legi vetarentur, non quidem Xiſti Quinti, ſed Gregorij Decimi tertij iuſſu; Hæc Vir doctus Valeſius videre poterat in pagina liminari ipſius Romani martyrologij etiam Pariſijs editi 1645, & in proxima pagina quà ſub datum Romæ die 13. Ianuarij 1584. Gregorius Decimus tertius non modò ſe curaſſe teſtatur *Romanum Martyrologium* (ecce quomodo etiam ante ipſum extabat) *non nullis in locis librariorum, typographorumque negligentia mendoſum* corrigeretur; ſed diſtrictè præcipit, *vt omni alio Martyrologio amoto*, illo, quod vt ſupra emendari curauit, omnes Eccleſiaſtici in peragendo diuino officio vterentur. Verùm ſi diutius fortaſſe, quàm par ſit, in his contigit immorari, ignoſcat cordatus lector. Non malè enim factum putaui, ita minùs verſatos monuiſſe, ne ex eruditi Viri auctoritate veluti manu ducti in aliquem errorem impingerent. Subdere autem libet Hieronymi, quod damus, martyrologium ex frequenti memoria Sanctorum Martyrum, qui Romæ paſſi ſunt, ex dedicatione plurium Baſilicarum eiuſdem Vrbis, & quod optare videbatur Valeſius, ex plurium Sanctorum nomenclatura, qui non expreſsè alicui Vrbi, aut Prouinciæ aſcribuntur, & Romæ paſſos eſſe manifeſtum eſt, illud idem conuinci, hoc eſt præter alienas, & recentiores, quæ facilè ſeiungi poſſent additiones, Eccleſiæ Romanæ vſui deſtinatum fuiſſe, & proprium martyrologium Romanum antiquitùs fuiſſe, non tamen Vrbicarium tantùm Indiculum, quo etiam ſeiunctim à martyrologio nunc vtitur, ſed vniuerſale, & Romanæ Vniuerſalis Eccleſiæ proprijſſimum. Hunc vero codicem, ſeu Martyrum nomenclatorem Gregorij tempore, & antequam Græcorum Eccleſia manifeſto ſchiſmate à Romana ſeiungeretur, comunem Orientalibus fuiſſe, & fortaſſe ſub Euſebij, & Hieronymi nomine, verba illa innuere videntur, quæ poſt ſuperius recenſitos Romani martyrologij characteres D. Gregorius Eulogio Alexandrino ſcribens ſuperaddit. *Sed hæc habere vos beatiſſimos credimus.* Vlterius etiã adijcere libuit, neque in hoc aſſenſum præbere doctiſſimo Viro nos potuiſſe, quòd martyrologium illud à Roſuueydo editum antiquiſſimum, & vetuſtiſſimum fuerit, quo vſus ſit Ado. Præter plura enim, quæ in ſuperioribus admonitionibus attulimus, ita etiam ſuadent bini noſtri codices, in quibus D. Hieronymo aſcriptum, & à nobis exhibitum martyrologium Adoni prorſus ſociatur, quod antiqui characteres, qui Gregorianum omninò demonſtrant vix dubitandi locum relinquunt, quin illud ipſum ſit apud Adonem *venerabile, & perantiquum martyrologium ab Vrbe Roma Aquileiam cuidam Sancto Epiſcopo à Pontifice Romano directum*. Quæ verba ideò libenter adduximus, quia Romanum Martyrum codicem fuiſſe etiam contra Valeſium decernunt, quia Roma, & à Pontifice Romano tranſmiſſum fuerit, & quia perantiquum etiam Adonis ætate, atque ante octingentos annos dici meruerit. Diuinare verò, quòd à Monaco Ado Epiſcopus deceptus ſit, neque pium videtur, neque alijs coniecturis fulcitum, præter quam quod illud a Roſuueydo editum peruetuſtum Adonis eſſe non potuerit, quod libenter concedimus; inde tamen educi in Romana Eccleſia non inueniri vetuſtius, omninò negamus. Optarem autem doceri, cur martyrologium, quod plures Sanctos diuerſorum locorum exhibuerit, Romanum eſſe antiquitùs non potuerit, poſſit tamen recentius eſſe, hoc eſt poſt Xiſtum V. cum tamen præter ſtylum, additiones, & caſtigationes aliquas, martyrologium cum notis Baronij editum, eadem ferè contineat, quæ iam Bedæ, Adonis, Vſuardi, & recentius Bellini, ac Maurolycij martyrologia exhibebant. Vel enim ex his nullum Romanum eſt, vel neque poſtremum, quod tamen Valeſius concedit. Non igitur noſtrum Vetuſtius Occidentale diximus, quòd Romanum perantiquum eſſe negaremus, ſed quòd omnibus ferè Occidentalibus commune à Græcorum Menologijs ſeiungeretur

geretur. *Romani enim codices*, vt D. Gregorius testatur lib. 5. Ep. 114. *multò veriores sunt, quam Græci: quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.*

De nostri Martyrologij auctore Hieronymo, autographis Codicibus, additamentis, ætate, ac ad consimilis Martyrologij edita fragmenta collatio.

ADMONITIO VI.

PRÆTER ea, quæ vniuersim de Martyrologij originibus, deque Eusebij, ac Hieronymi laboribus hucusque tradita sunt, de huius quod exhibemus auctore, auctario, autographis codicibus, fragmentisque consimilibus iam editis, aliquid addere consentaneum duxi, ne quid ad pretium eius æstimandum deesse lector conqueratur. Primùm igitur, ac iterum assumo, præter volumen de passionibus Martyrum Hieronymo ascriptum, nullum vetustiorem Martyrum nomenclatorem, aut nominum codicem ad nos peruenisse, & siue auctor, siue concinnator Hieronymus fuerit, de eius vocabulo, aut laboribus appositū deinde fuisse martyrologij nomen. Huius Eusebio simul, & Hieronymo tributi fragmentum adfert Beda lib. 2. in Marcum cap. 26. idque satis diffusum, & in quo non modò legitur 4. *Cal. Septembris in Edessa Ciuitate Phœnicia Prouincia Natale Joannis Baptistæ die, quo decollatus est*, sed longa deinde ex Marcellino Comite intersuitur narratio de eiusdem Præcursoris decollatione, die, & inuentione Capitis, quæ totidem ferè verbis apud Adonem 6. Cal. Martii, *ex Martyrologio, quod Eusebij, & Hieronymi vocabulis insignitum est*, adducitur. At quia hæc eadem verba cum reliqua Historia, & iisdem penè syllabis prostant etiam in martyrologio Notkeri, plura suggerunt animaduertenda: & primò constanter inde videtur colligi, iam Bedæ temporibus vulgarum sub nomine Eusebii, & Hieronymi martyrologium præ manibus cunctorum fuisse, sicuti pariter ex libro retractationum in Acta Apostolorum cap. 1. idem conuincitur, sed longè diuersum fuisse à Nomenclatura, seu libro Passionum Martyrum, cuius meminit D. Gregorius, omninò videtur. Si enim reliqua specimini, seu fragmento à Beda adducto respondere deberent, vtique non tantum nomen, locus, & dies Passionis in illo Eusebii, & Hieronymi martyrologio signata esse conueniret, sed plura, & longiora acta Martyrum continere, quàm breuitati Hieronymiano martyrologio ascriptæ congruere minimè possent. Equidem à Romani vetustioris martyrologii decantata breuitate tam longa de inuentione capitis S. Ioannis Baptistæ historia, dicam amplius ex Baronio, tam inconcinna, prorsus abhorret, neque Gregoriano Martyrum Indiculo aptari vllo modo potest. Quid igitur dicendum est? An fortè ad Bedæ manus purum putum Eusebij Hieronymi martyrologium nuncupatum non peruenisse, quando ad Vsuardum vno, & amplius sæculo recentiorem peruenit? Verisimilius profectò putarem fragmentum illud ex aliquo recentiori martyrologio, & latioribus narrationibus iam aucto, ad caput illud Bedæ accreuisse, præsertim quòd in Bedæ edito martyrologio ad sextum Cal. Martii multò breuius eadem

hæc,

hæc, quam in Marci commentariis delibentur. Nescire quidem Vir doctus Beda nequierat Marcianum, quo imperante ea capitis præcursoris inuentio accidisse narratur, non modo longius ab Eusebii tẽporibus abesse, sed & post Hieronymi mortẽ pluribus annis euenisse. Cur ergo Ado, qui peruetustum Romanum, & Aquileiense martyrologium D. Hieronymo non ascripsit, sed tantùm pro Romano agnouit, Eusebio tamen, & Hieronymo tribuerit fragmentum longius de inuentione capitis Ioannis Baptistæ 6. Cal. Martii? dicendum esset Adonis temporibus iam auctum martyrologium sub Eusebii, & Hieronymi titulo vulgare ita fuisse, vt ex eo, non modo in Bedæ euangelica explanatione lacinia illa à Neoterico librario intersui potuerit; sed ex ipso Bedæ iam aucto codice, vel Hieronymi, & Eusebii eodem martyrologio in suum, quod latius conabatur construere, Ado ipse trastulerit, præsertim cum iisdem penè verbis, quibus prostant in edito apud Bedæ fragmento, idem apud Rabanum, & post eum Notkerum, legere quisque possit. Plures quidem Patres in Martyrologio ampliando desudasse, ante Adonem coæuus Vsuardus testis est, qui licet præter Bedam, & Florum nomina eorum sileat, quibus in coagmentando Hagiologio vsus fuit, ingenuè tamen fatetur, opus suum *ex quibusdam præcedentium Patrum martyrologijs in quandam collegisse vnitatem*. Vix autem credibile est Adonem, si peruetustum illud martyrologium, quod in fronte operis sui prætulit, Hieronymo tributum inuenisset, tanti auctoris nomine carere voluisse, quasi non leue inde pondus auctoritatis emergeret. Sed quòd ita signatum non inuenerit, & Hieronymi genuinum non esse existimauerit, anonymum reliquisse, vel potius, vt Romanæ Ecclesiæ proprium, non alteri, quam Romano Pontifici ascribere voluisse. Et quamquam nullum ex peruetusto Romano martyrologio fragmentum adducat, quo conuinci possit, præter Martyris nomen, locum, & diem passionis, aliquod insuper ex actis in eo latiùs recenseri, ex modo tamen loquendi colligi posse videtur, nihil præterea continuisse, quam quod Gregorii Index, vel Nomenclator habuerit, neque alio sibi vsui fuisse profitetur Ado, quam *vt dies Martyrum verissimè notarentur, qui confusi in Kalendis satis inueniri solebant*. Difficile autem est credere, si suppetias inde habuisset ad acta Martyrum explicanda, de peruetusto, & quod tanti fecerat Martyrologio, silere voluisse, quando ingenuè fatetur ex pluribus vndequaque collectis passionum codicibus latius, & paulo apertius supplere in animo fuisse martyrologium, *quod Venerabilis Flori studium in labore Domini Bedæ accreuerat*. Quæ coniectura maximè ex nostro martyrologio confirmatur, quia in binis codicibus hædinis peruetustis, tã Lucẽsis Cathedralis, quã Musæi nostri, nusquam, præter quam in Epistola, præfigitur Hieronymi nomen, & quãquã eadem Adonis ipsius martyrologio in vtroque codice copuletur, nil tamen prorsus continet, quod latiora Martyrum Acta respiciat. Nec illud esse, quo vsus est Ado; & in capite martyrologii sui describendum curauit, dubitauimus, locũ enim in frõte tenuisse potuit, quousq; recitari in sacrificio Missæ desierit. Postquam autem magis arriserat fidelium pietati, aliquid ex gestis Martyrum audire quam plura ignota nomina recenseri ad calcem facilè amandari potuit, quantumuis copiosiorem Martyrum messem contineret, ac vetustius esset. Non tamen negamus ex Romano autographo ab Adone seiuncto in alios quoque codices potuisse transferri, ac in apographis describi, & tale illud S. Vuillebrordi apud Bollandum putamus post Cassidori, & Gregorii, vt infra patet, ætatem conscriptum. Cæterùm sicut potuit transcribi, ita ante ipsum Adonẽ potuit ampliari, & in aliquibus decurtari. Nec difficilè auctum illud fuit, cuius fragmentum exhibet idem Ado 6. Cal. Martii, & Eusebii, ac Hieronymi martyrologium vocat,

 que-

quemadmodum codex perantiquus apud Bollandum §. *6.* ex Monasterio S. Martini Tornaci; qui hunc præfert titulum. *Incipit Martyrologium Eusebij Hieronymi, & Bedæ Presbyteri.* Subijt autem hic suspicari, an post Cassiodorum, qui epistolam de Passionibus Martyrum Hieronymo tantùm tribuit, non Eusebio, & Hieronymo, accidere potuerit, vt librarius aliquis, dum sacrum diarium ex laboribus Eusebij confectum in epistolis martyrologijs vetustioribus præfixis legeret, deinceps Eusebium à Hieronymo distinxerit, & addita particula coniunctiua *et* leue mendum induxerit, nesciens Hieronymum appellatum quoque fuisse Eusebium, siue Eusebium Hieronymum, vt in adducto titulo Tornacensis martyrologij obseruare quis potest. Paucos verò latere puto, duplici hoc nomine Sanctum Doctorem appellari ex patre Eusebio; atque ita pariter antiquas, & recentiores epistolarum editiones præferre; quin potius epistolam ad Oceanũ de vita Clericorum inter spurias, non sine iniuria, doctissimi Baronij iudicio, reiectam, eundem trinomium exhibere, & Sophronium Eusebium Hieronymum indigitare. Vrget suspicionem Cassiodorus cap. 32. diuin. lect. qui etsi Epistolã, in qua totius Orbis florentes Martyres reperiri docet, nõ Eusebio Hieronymo, sed Hieronymo tantũ ascripserit, in fine tamen Chronicorũ, dũ tẽporũ anacephaleosim ita restringit, inquit. *Ab Adam vsque ad Diluuium, sicuti ex Chronicis Eusebij Hieronymi collegimus anni sunt MMCCXLII*, vt confirmare prorsus videatur, ætate, qua ille vixit, binomium S. Doctorem adhuc permansisse. Nisi quis potius existimare maluerit, Eusebio Hieronymo sine coniunctiua particula libros illos tributos fuisse, quia D. Hieronymus ex Eusebio in latinam linguam vertendo proprijs laboribus auxerit, quale Chronicon erat, & quale Martyrologium, si ex Eusebij pariter voluminibus concinnatum fuisse concedamus. Notkerus qui Adoni Viennensi aduixit anno DCCCLXX, vt ex die decima Kal. Iunij conuincitur, Hieronymo pluries tribuit vetustius martyrologium, siue Calendariũ, idque ex Eusebij Cæsariensis monumentis. Ita septimo Kal. Maii, post quam *iuxta Calendarium sagacissimi Hieronymi docuit*, ea die in Perside memoriam peragi S. Georgii Martyris, subdit diem festum *S. Marci Euangelistæ à supradicto Hieronymo Sancto priori die, idest octauo Calendarum Maiarum, auctoritate Eusebij Cæsariensis* celebrem fuisse, die vero 13. Kal. Iulii, Nazarium, & Celsum adiunxisse. Fatetur Geruasio, & Protasio iuxta martyrologium S. Hieronymi, cui vi. Idus Augusti in enumerandis Martyribus Coloniensibus inhærere profitetur. Et quamquam postrema hæc cum nostro conueniant, ac idem Hieronymianum martyrologium, quo vsus est Notkerus, in pluribus Martyribus ad mensem vsque Septembris indicandis, cum nostro plurimùm consonet; in hoc tamen discrepat, quòd S. Marci memoria, tàm in codicibus nostris, quàm in vetustiori Bollandi, & Henscheni nequaquam illa die compareat, sed natalem habeat Alexãdriæ viiii. Kal. Octobris, Georgium verò nostri codices exhibeant, non 7. Kal. Maii, sed inter Africanos Martyres 9. Kal; vel in superadditis cum Sancto Polione 8. Kalendas, silente interim vtrobique de Sancto Georgio Hieronymiano Bollandi. Veruntamen cum semel Notkerus fragmentum martyrologii, quod Eusebii, & Hieronymi vocabatur, vi. Kal. Martii his verbis adducat, *iv. Kal. Sept. In Emissa Ciuitate Phœnicis prouinciæ Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ die, quo decollatus est*, & hæc eadem penè verba sint ab Adone ex eodem martyrologio producta, certè cum nostro non conuenire fatemur; legit enim vetustius nostrum ad illam dient in vtroque codice. *In Prouincia Palæstinæ Ciuitate Sebastia Natalis S. Ioannis Baptistæ.* Suspicari quapropter licuit, tàm Adonem, quàm Notkerum diuersum à martyrologio nostro codicem habuisse, vel apud Bedam ex aucto iam martyrologio

 acce-

accepisse; sunt enim ad amussim verba, quæ ille habet lib. 2. in Marcum cap. 26. & nos supra adduximus. Consimile martyrologium nomine Sancti Hieronymi inscriptum sæpè producit Petrus de Natalibus; at hoc ipsum pluribus additionibus lucupletatum fuisse, non dubitarem. Salomen Christi Discipulam, eiusque vitæ aliqua ex martyrologio S. Hieronymi adducit lib. 9. cap. 9. De Maria Salomæ alia lib. 4. cap. 5; Plura etiam lib. 4. c. 66. de Timone Diacono ex antiquis, ac eius agone per Crucem consummato, in quibus auctorem profert Hieronymi Martyrologium; quæ tamen cum in nostro non inueniantur, & quia longiora etiam sunt, quam codicis Gregoriani stylus patiatur, diuersum à nostro martyrologium esse conuincunt, præsertim quòd etiam alia, quæ ex Hieronymo habuisse testatur, in nostro non legantur, qualia sunt adnotata de sexdecim millibus Martyribus in Perside passis sub Sapore Rege Persarum lib. 4. cap. 78, de Dioscoro lectore lib. 5. cap. 11. & de Ioanna, ac Manae discipulis lib. 5. cap. 24. & 25, sicuti plura nomina Sanctorum, quorum, præter diem festum, & locum Passionis, aliud se non inuenisse fatetur, vnicoque Catalogo comprehendit lib. 11. cap. 130. cum nostris codicibus conuenire fatemur, & suis locis indicauimus. Quæ verò ab eodem Petro recensita Acta Martyrum respiciunt, nequeunt cum vetustiori nostro, aut Gregoriano conuenire, quòd, præter nomen, locum, & diem passionis Martyrum, aliud hæc continere non debeant. Qualis insuper fuerit liber scriptus, quo vsus est in martyrologio suo exornando, & emendando Petrus Galesinus, non semper in notationibus indicauit, sed pluries Martyrologium Cremonense, seu codicem Cremonensem nuncupauit, & eidem multum tribuit vt 6. Idus Ianuarii, & alibi. Sub Hieronymi quidem nomine martyrologium adduxit, pridie Nonas Maii in Lucio, & Martyrologium quod *S. Hieronymi* putatur 13. Kal. Aprilis in S. Cirillo, ac sociis, & 7. Kal. Decembris de Sancta Catharina nihil inuenisse fatetur, neque apud S. Hieronymum, neque apud cæteros latinos martyrologii scriptores; disertissimè verò ad translationem S. Ignatii 16. Kal. Ianuarii eiusdem martyrologii his verbis meminit: *De qua S. Hieronymus in martyrologio, quod eius nomine inscribitur*. Verùm quia huius fragmenta nunquã expresè protulit, cum nostro conferre in pluribus non licuit; deprauatum, & in multis Martyrum nominibus mutilum fuisse in notationibus nostris passim ad errores dignoscendos indicamus, & quantum ex ipsa Sancti Ignatii translatione in nostro nequaquã apposita coniicere potuimus, in aliquibus diuersum à martyrologio nostro affirmare cogimur. Vulgatum aliquando fuisse in Gallia martyrologium ad Eusebii, & Hieronymi, aliorumque exemplum iussu Imperatoris Caroli Magni digestum, & impressum annis 1490. & 1536. monuit Molanus cap. 12. præfationis in Vsuardũ, sed quòd ipsius Vsuardi paucis mutatis esset, non negauit. Antiquissimũ Bollãdi, & alia martyrologia olĩ in Patauinis Bibliothecis manuscripta S. Hieronymi nomen præferre in sequẽti admonitione cõstabit, vbi de nõ editis adhuc Vetustioris martyrologii codicibus agẽtes, nõnullos codices Corbeiẽses S. Hieronymi, alios Eusebii, & Hieronymi nomina ostendere adnotamus. Ex his igitur apparet in pluribus Occidẽtis Ecclesiis, & à pluribus sæculis martyrologiũ vetus extitisse, aliquãdo S. Hieronymo tantũ tributũ, aliquando Eusebii Hieronymi nomine, aliquãdo Eusebii, & Hieronymi titulo adnotatũ; nõ id tamen expresè ex nostris codicibus docere nos posse cõfitemur, cũ tantùm ex præposita epistola, & alia eidẽ Hieronymo tributa, illud, aut cõsimile ex monumentis Eusebii compofuisse Sãctũ doctorẽ appareat. At quia additiones aliquas post Hieronymi, Cassiodori, & D. Gregorij ætatẽ in pluribus eidem Hieronymo tributis martyrologiis, quorum fragmenta videre contigit, irrepsisse, & à nostro nequaquam abesse deprehen-

prehendimus, non abs re forè duximus, si easdem in nostro additiones expendêtes, quis earum auctor fuerit, vel vnde emanauerint inquiramus, vt de nostrorum codicum fide, & ætate etiam, atque etiam constare possit. Auctorem equidem ignorare me fateor, & vnum tantùm fuisse vix crederem: Monachum aliquem, vel Monachos Fontanellensis cœnobij, & Autisiodorensis Ecclesiæ Clericum, vel Clericos ex maiori parte coniectare licet. Nonnulla etiam addita Aquileiæ suspicor, vbi primùm Ado consimile nactus est martyrologium. Aliqua Rauennæ, vbi perantiquum Romanum volumen in fronte sui martyrologij transcribi idem Ado curauit. De Aquileiensi Auctario coniecturam facit, quòd præter consuetum huius martyrologij stylum inter cætera adnotetur aliquarum Sanctarum reliquiarum ingressus Aquileiam die tertio Septembris. De Rauennate additamento suspicionem ingerunt eiusdem Vrbis Episcoporum dies Natales diligentiùs signati, quàm reliquarum Italiæ Vrbium, præsertim die prima Februarij, & v. Idus Aprilis dedicatio Oratorij S. Polieti. Fontanellensem vero Monachum additionum plurium auctorem fuisse suadent adnotata ad eundem cænobium spectantia, quæ vetustissima esse nequeunt, & omninò post annum sexcentesimum quinquagesimum quartum, quandò S. Vuandregesilus Fontanellæ Cænobium inter Rotomagum, & Parisios fundauit. Nil autem magis propensum in res suas studium ipsius Monaci produnt, quàm pluribus verbis repetitâ illius Ecclesiæ dedicatio iii. & xi. Kal. Augusti, & minutiora quædam de S. Ausberto Episcopo vi. Idus Maij, aduentus nimirùm, & exceptio corporis eius, & ii. Kal. Aprilis transmutatio corporis S. Vuandonis Abbatis, cũ frequenti memoria illius cænobij Beatorum. Iisdem penè rationibus videtur conuinci auctarium aliquod perfecisse Clericum, vel Monachum Antisiodorensis Vrbis in Gallia Lugdunensi. Præter crebram enim Sanctorum illius Ecclesiæ memoriam, singulariter ad 17. Kal. Maij adnotatur *dedicatio Baptisterij, qui est iuxta Basilicam S. Germani Episcopi, & Confessoris, vbi sunt condita reliquiæ S. Ioannis Euangelistæ*. Quæ nisi omninò Gallos arguerent additionum auctores, idem prorsus continerent frequentissimæ commemorationes Sanctorum Galliæ, quæ in tanto Italicarum Vrbium, earumque Sanctorum Episcoporum, & Basilicarum silentio, Italum auctorem reijciunt; præsertim quòd præter suprascriptas Rauennates, & Aquileienses additiones vix Mediolanensis Ecclesiæ memoria reperitur ad 7. Idus Maij, & Lucensis 14. Kal. Decembris. Cæterum, cum non tantùm scire referat, quis additionum Auctor fuerit, quàm eas à vetustioris martyrologij textura seiungere, quid in his obseruare liceat, & de Apographorum fide, præter iam dicta, hic aliqua libuit attexere. Sicuti ergò negari nequit, codices non esse etiam quo ad additiones autographos, sed ex vetustioribus alijs apographos, ita aliqua menda pariter librariorum incuria, & oscitantia in ijsdem irrepsisse fateri oportet, præsertim in marginalibus aliquibus auctarijs reponendis; Non semel enim accidit, vt suo loco adnotamus, librariũ, vel amanuensem additiones quasdam, fortè marginum penuria interlineares, in martyrologium ipsum intrusisse, ac nomina Martyrũ inter se coniuncta dissociasse: aliquando verò marginale additamentum, quod ad calcem latercul*i* de more reponendum fuisset, in capite præfixisse. Quia tamen attentè inspicienti appendices huiusmodi difficilè non videbatur secernere, nihil immutantes, nec iota quidem, diuerso tantùm caracteres ignauimus. Vtinam verò tam facile mihi fuisset nomina Martyrũ restituere, quæ corrupta aliquãdo librariorũ vitio occurrunt, quã superaddita agnoscere. Bini quidẽ codices, & optimæ notæ hædini, ex quibus fideliter martyrologium reddidi, integri sunt, & ætate inter se fere suppares, sed vel ex eodem exemplari, vel alterum ex altero excerptum. Primus est Cathedralis Lucensis,

non

non in Bibliotheca, sed in secretiori tabulario cum alijs vetustis Sanctorum Actis magnis hædinis libris seruatur: Characteres decimi, vel vndecimi circiter sæculi videntur, vnde circa millesimum, vel millesimum centesimum annum exaratum fuisse coniicio, quamquam aliquas additiones contineat recentiori manu confectas, quæ annum notatū præferunt MCIII. In fronte codicis hæc verba prostant. *Hic liber est B. Martini Lucensis Episcopatus, quē si quis furatus fuerit, aut fraudoleter retinuerit ex auctoritate huius matricis Ecclesiæ, quæ caput est omniū Ecclesiarum huius Episcopatus, & consensu Canonicorum anathema sit in perpetuum, nisi reddiderit. Amen fiat fiat fiat.* Præcedit martyrologium Adonis, quod sequntur Vitæ aliquæ Sanctorum, nempe Iacobi intercisi, Pauli primi Heremitæ, S. Augustini, S. Paulæ Matris S. Eustochiæ, S. Mauri Abbatis, deinde Martyrologium metricum Vuandelberti in aliquibus ab eo, quod edidit Molanus, diuersum. Huic sine aliquo titulo Vetustius, quod damus Martyrologiū ab Epistolis ad Hieronymum incipiens connectitur. In huius marginalibus spaciis recentiori charactere, & seiuncti nonnullorum Episcoporum Lucensium, ac aliorum, qui eidem Ecclesiæ aliquod beneficium præstiterunt, obitus & memoriæ, quas prætermisimus, adduntur. In eodem pariter codice, sed eadem librarii manu Chronicon breue extat ab anno 700. vsque ad millesimum circiter centesimum, quod in monumentis Matildæ Comitissæ editis Lucæ anno 1642. non semel adduxi. Alter ex codicibus folio hædino, & ab iniuria temporum illæsus in nostra Bibliotheca seruatur. Fuit hic olim ad vsum Canonicorum Basilicæ Sancti Theodori, & Donati extra Lucensem Vrbē. Præfert initio Kalendarium pro eadem Ecclesia accomodatum, in quo pariter aliquorū beneficorū obitus recentiori manu adnotātur, & præcipuè Io. Prioris S. Donati Lucensis MCLXVII. Deinde sequitur martyrologium Adonis, cui immediatè subnectitur, quod D. Hieronymo ascribimus, & suo loco exhibemus. Alia in eodem codice sequntur, nempè Canonicorum illius Basilicæ ordo de Nouitiis, qui ad conuersionem veniunt, D. Augustini, & D. Benedicti seiunctim regula, B. Gregorii Dialogi, & alia opuscula ad fidem catholicam profitendam spectantia. Primus codex qui ad plures annos in Cathedrali Lucensi Ecclesia legi consueuisse non dubito, maioris quidem ponderis est, quòd Ecclesiæ vetustissimæ, & quæ non modo in Edibus Episcoporum vberrimum plurium monumentorum tabularium seruat, sed etiam penes Canonicos instructam plurium mss. librorum Bibliothecam ostendit. Alter verò codex, quamquam in priuatas manus meas peruenerit, non leuioris ponderis est. Et si enim ab imminenti cultro Bibliopolæ inuolucra librorum meditantis non magna pecunia redemerim, dudū tamen, vt in ipsa fronte apparet, ad vsum Basilicæ vetustissimæ fuerat S. Donati, & Theodori. Hæc in Lucensis Episcopatus octaui sæculi membranis Ecclesia dicitur Sedalis, hoc est, in qua illius Vrbis Episcopi aliquando resederint, vt humatum S. Theodori Episcopi corpus confirmat. Insigne in ea Canonicorum Collegium olim conuiuebat, donec auorum nostrorum memoria belli metu solo æquata in Sancti Paulini Basilicam cum omnibus sacris cimelijs translata fuit, & volumen illud dispersum. Ceterùm vtriusque codicis exemplar, vt prædixi. Lucam delatum ex Gallia coniectaui, sed qua ætate incertum mihi ad amussim est. Post septimum sæculum non dubitarem; Profectò cum Adonis martyrologio in vtroque Lucensi codice subnectatur, non nisi post Longobardorum Regnum etiam in Italia Carolinghis dominantibus euenire potuit, quāuis nullis post Adonem Sanctorum additamentis, locupletetur neque intra octauum sæculum, quo Ado Viennensis vixit, & post eum Rabanus, & Notkerus. Recentiores vtique animaduertere non licuit additiones, quam Fontanel-

tanellenses Landonis Abbatis, & Vuandonis item Abbatis, qui septimo sæculo obierunt; Alter enim cuius memoria extat 16. Febr., si Saussayo credimus, octauus fuit Abbas Fontanellensis: Alter vero, qui in nostro martyrologio memoratur 2. Kal. Aprilis, & 15. Kal. Maij, cum duodecimus Abbas numeretur, atq; sub Theodoro, seu Theodorico, Cala siue Calensi Rege floruerit, vt Saussayus asserit in Appendice ad Gallicanum martyrologium, viuere potuisse dicendum est ab anno 720. ad 737. in quibus Rex ille regnauit, quemadmodum accuratè prodit idem Bollandus ad vitam S. Sigisberti 1. Febr. §. 12. n. 102. Idem ferè tempus 729. collimat dedicatio Ecclesiæ S. Petri Fontanellensis, vt diximus ad diem xi. Kal. Augusti ex scriptore vitæ B. Vuandragesili Tom. 1. Bibliothecæ MSS. Lebbei p. 785. in qua, cum Vuando etiam cognomento dicatur, me in ancipiti reliquit an idem Vuandrigi filus, & Vuando sit, cum vterque Presbyter, & Abbas in hoc martyrologio, & alibi nuncupetur. Sed præter additiones, neque ita purum, vt prædiximus, martyrologium nostrum existimamus, quin aliquibus librariorum maculis scateat, quas ingenuè suis locis adnotabimus. Negliguntur passim Grammaticæ leges, cuius obseruantissimus alioquin D. Hieronymus fuit, sæpe Vrbium, & locorum nomina à recta scribendi ratione declinant, ex ipsa tamen barbarie, ac pluribus minùs accuratè seruatis; ex silentio Martyrum Vuandalicæ persecutionis, & alijs multis, quæ passim in adnotationibus indicamus, prisca tempora redolere patet, & hinc clarum est, quantum distet ab indiculis singularium Ecclesiarum. Certè summa Religione in Vrbe Lucensi seruatum video, & præter S. Frigdianum siue Frigianum vbique celebrem, nullum ex Lucensibus Sanctis, quorum plurimis Vrbs illa decoratur, & quorum aliqui in antiquis Litanijs meo codici annexis memorantur, additum agnosco, quasi Lucensis Ecclesia hanc Sanctorum nomenclaturam, veluti Romanum codicem reuerita nihil addere cogitauerit, sicuti vel minimum apicem mouere ipse quoque piaculum omnino esse existimauerim.

De Vetustiori, seu Romano Bollandi, & Henschenij Martyrologio, consimile Corbeiensi, alijsque m. ss. Codicibus, & eorum fragmentis cum Occidentali, seu Vetustiori nostro collatis.

ADMONITIO VII.

IAM Chalcographus nostri Martyrologij editionem parauerat, iamque instabat impressor, cum Clarissimus, & Doctissimus Godefridus Henschenius Societatis Iesu Theologus Antuerpiensis, & in Atlantico opere de Actis Sanctorum Ioannis Bollandi socius Lucam Vrbem in Tuscia, measque ædes accessit, secumque P. Daniel Papebrochius eorundē vestigia premens, vt pro reliquo opere ditando thesauros aliquos effoderent. Attulit, quæ sua fuit humanitas, Henschenius toties ab eis in magnis voluminibus Ianuarij, & Februarij adductum martyrologium, vsque ad vigesimam Iunij diem in laminis summa diligentia procusum, siue Antuerpiense S. Hieronymi, siue Romanum vetus, siue à loco vbi aliquando scriptum fuit, Epternacense, siue à S. Viro cuius in vsu fuit S. Villibrordi

di placeat nuncupare. Præsciuerat Vir Clarissimus à Luca Holstenio piæ memoriæ Vaticanæ Bibliothecæ Præfecto, consimile Hieronymianum codicem penes me esse, & anhelabat vt videret; exhibui libentissimè cum omnibus, quæcunque in paruo Musæo nostro Sanctorum monumentis existerent, quod ad gloriam Dei communicatũ integrè descripsit. Gauisus & ipse summopere fui, non tam de optato eorumdem aduentu, quam de vetustissimi Romani insigni fragmento; concupiueram sanè illud cum nostro conferre, sed præter specimen, & disiuncta hinc inde in Actis Sanctorum edita segmenta, non nullaque ad diem 6. & 5. Kal. Iunij, 15. & 14. Kal. Septembris, 5. & 4. Nonas Octobris spectantia à summo Viro Ioanne Bollando accepta, reliqua me latebant. Verũ per eorũdẽ Bollandi, & Henschenij humanitatem, reliquo accepto exemplari, cum prototypo nostro contuli, vidiq; in pluribus, quæ coniectauerã me non valdè à scopo aberrasse: fateor tamen laboris noui pertesum, vix animum in plura, & diuersissima distractum applicuisse, vt aliqua immutarem, cõtentus ad vnumquemque diem, quæ per impressionem liceret, festinatissimè apponere; sed vicit in Sanctos qualecunque obsequium, & vniuersũ martyrologium illud Antuerpiense cum nostro collatum inserere libuit. Hoc quidem Antuerpiense, quoad librarium, esse nostro vetustius non negauerim, nostrum tamen minus à librario corruptum, & vberius, quam illud agnosco, vt ingenuè etiam fassus est Henschenius. Cum autem alter codex ad alterum sit conferendus, de illius ætate hic aliqua prælibanda esse duxi, partim à Bollando ipso, partim ex ijsdem additionibus, quæ vt plurimum in calce Calendarum prostant. Codicem fuisse ad vsum S. Vuillibrordi Episcopi Traiectensis rectè coniectatur Bollandus. In Carthusia Treuerensi illud Rosuueydus reperit, & in laminis iam dictis excudi pro parte à Moreto curauit. In huius fronte non tantùm codex S. Vuillibrordi dicitur, quia iam fuerit Cænobij Epternacensis in Mosellana ditione, vbi S. Vuillibrordus quiescit, sed etiam quia ad ipsius S. Vuillibrordi vsum fuisse ex nota marginali annexi Kalendarij conuincitur. In hac ipsius S. Clementis Vuillibrordi manu (Clementem enim vocatum à Sergio Papa, dum in Archiepiscopum consecraretur, Alcuinus Abbas in eiusdem vita testatur) adnotatũ legitur, venisse in Frãciã anno sexcẽtesimo nonagesimo; Anno verò sexcentesimo nonagesimo quinto à Sergio Papa ordinatum Episcopum, & dum illa scriberet ad oram Calendarij, iam excurrere annum ab Incarnatione septingesimũ vigesimum octauum. Si parergum hoc martyrologio additum esset, iam illud ante notatũ tempus scriptum conuinceret: at cum ad Calendarium additum dicatur, non ita probat, quin Laurentius Leuita Cænobij Epternacensis, & martyrologij illius librarius non potuerit eundem codicem post S. Vuillibrordum exarare, & sicuti Calendarium ab alio conscribi ante S. Vuillibrordum potuit, in quo S. Vir notam addiderit in ipso a se fundato Epternacensi Monasterio, ita ab alio recentius potuit cum recentiori martyrologio compaginari. Sanè nisi ijdem characteres tàm Calendarij, quàm Martyrologij appareant, affirmare alterutrũ non licet, quemadmodum, neque an S. Vuillibrordi iussu Laurentius Diaconus codicẽ illũ scripserit, & an ex martyrologio in Angliam à D. Augustino Archiepiscopo D. Gregorij munere delato, ac ibidẽ reperto descripserit, vel ab alio codice, quẽ Romæ, dũ ibi S. Vuillibrordus ordinaretur à Sergio Papa, acceperit, difficile est diuinare. Archetypum vnde fuerit excerptum Bollandi, siue Epternacẽse martyrologium, non esse Roma adductum omnino existimarem, sed à vetustiori aliquo desumptum, in quo iam plures Galliæ Sancti accreuerint, cum sæpissimè aliqui Galliarum Sancti Viri, præsertim in calce Calendarum recenseantur, & additiones eodem prorsus charactere, cum reliquo in martyrologio illo adnotentur, quæ omnia

ex alio codice iam Sanctis recentioribus aucto excerptum esse, non eidem illos à librario superadditos fuisse, suadent. Excurram tantùm Ianuarij mensem, vbi Augustoduno Agrippinum die prima, Viennæ Florentum die 3., Redonis S. Melanium 8. Idus, Augustoduno Egenonem 6. Idus, Pictaui S. Hilarium Idibus, Remis S. Remigij 18. Cal. Feb., Arelate S. Honoratum Episcopum die 23. Kal., & Treueris depositionem Valerij Episcopi 4. Kal. Febr. Aliud argumentum non esse autographum exhibent loca quædam mutila, quæ punctis tantùm explentur, vel quòd in vetustiori typo fuerint corrosa, vel à librario non integrè perceptis nominibus Martyrum derelicta. Patet id inter cætera ex procusis laminis die 9. & 6. Cal. Martij. De ætate verò, qua codex ille vetustissimus à Laurentio Diacono scriptus sit, sicuti certi aliquid scire nequeo, ita post D. Gregorium Magnum omninò scriptum putarem, cum 4. Idus Martij *S. Gregory* Papæ Romensis memoriã recolat, & 10. Kal. Iunij Desiderium Episcopum Viennensem ipsius Gregorij coæuum recenseat. Cum enim Magnus Gregorius terram reliquerit anno sexcẽtesimo tertio, vel quarto, & ex Sigisberto Desiderius anno 612. iam post hunc annum esse scriptum certo certius est. At quo anno, tàm D. Gregorius, quàm Desiderius venerationem Sanctorum cœperint habere, vt in martyrologio reponerentur, non ita facilè decerni posse existimarem. Statim post mortem D. Gregorium apud omnem populum pro Sancto habitum non fuisse docere potest inuidorum conatus incendendi eius libros, vnde necesse fuerit Petrum Diaconum propria morte Gregorianæ Sanctitati testimonium ferre, quemadmodum Ioannes Diaconus refert lib. 4. cap. 69. Ritu quidem Sanctorum super posita Ara veneratum non nisi sub Gregorio quarto apparet, non quidem quinquaginta annis, vt legitur apud eundem Diaconum cap. 89. neque centum viginti quinque, vt corrigitur apud Baronium editionis Venetæ anno 604. n. 35. sed ducenti viginti quinque, aut ducenti viginti, vt rectiùs emendauit idem Baronius anno Christi 827. n. 40. Tunc enim sacrum eius corpus cum indumentis ex sepulcro incorruptis in Ecclesiam S. Petri Translatum esse, & eius anniuersariam solemnitatem cum pernoctatione celebratam, testatur ipse Ioannes Diaconus. Sin verò eo tantum tempore in album Sanctorum S. Gregorius ascriptus fuisset, cum annus primus Gregori quarti incidat in annum 827. iam recentior additio illa esset in martyrologio S. Vuillibrordi, quinimò si eodem prorsus charactere omne martyrologium scriptum est, fatendum etiam esset, omnem codicem tempore additionis recentioris scriptum fuisse. At ante annum octingentesimum D. Gregorium sacris tabulis additum suadet decretum Concilij Cloueshouiensis anno 747. can. 17. vbi præcipitur Natalitia PP. Gregorij celebrari. Quamquam verò eruditissimus Bollandus hunc etiam martyrologij codicem candidè fateatur additiones aliquas habere, & in commentario Historiæ S. Seueri Episcopi die 1. Februarij recentiores ab eo illucusque obseruatas additiones non magis descendere, quam ad annum 523. aut 524. in S. Auito Viennensi Episcopo, & S. Brigita Virgine, id equidem tanto Viro consentire non possum. Nam præter D. Gregoriũ, qui, vt diximus, obijt anno 604. v. Cal. Iunij, Ciuitate Parisius depositio S. Germani Episcopi recensetur, qui obijt anno 576. Translatio pariter Optati Episcopi, & sociorum Presbyterorum, quæ indicatur 6. Nonas Maij, recentiora tempora sapit. Floruit ille sub Vigilio Papa post annum 540. sed translatio, vt ad diem illum adnotamus, recentior fuit. Item quartò nonas Aprilis S. Nicetæ, seu Nicæ Episcopi Lugdunensis agitur commemoratio, qui vixit circa annum 580. Claudius, seu librarij vitio Caudius Visontinus 6. Iunij, recolitur, qui obijt 683. Atalius Abbas discipulus S. Columbani 6. Idus Martij, qui floruit circa annum 626. Recentius adhuc 13. Cal. Aprilis Gut-

bertus

bertus Episcopus, qui sedere cœpit anno 685., & migrauit è vita anno 688. quemadmodum ex Beda Baronius habet in notis, vel vt Sigibertus anno 687. Cùm verò præter excusas laminas, quæ diem 20. Iunij non excedunt, hucusque non licuerit omnia examinare, si in eodem ex schedia quadã Bollandi ad me transmissa recolatur 15. Cal. Augusti S. Arnulphus Metensis, qui iuxta Baronij supputationes obijt anno 640., vel vt idem Bollandus fatetur anno 637. si pariter de S. Martino Papa memoria esset Pridie Idus Nouembris, qui obijt anno 654. vel 655. additiones post tempora S. Gregorij, ipsius S. Vuillibrordi ætatem, & septimum ferè sæculum attingerent; Idem profectò suadent Sanctorum additamenta ad finem sexti sæculi defunctorum, cum vix credibile sit, statim ab eorundem depositionibus appositos in martyrologio Romano fuisse, præsertim cùm vniformes librarij characteres additiones fuisse aliundè excerptas fateri cogant. Verùm cum argumenta, quæ ex sola librarij manu ducuntur, respiciant potius librarij ætatem, quàm operis, cumque facilè accidere possit, vt quod antiquissimum est recenti manu exaretur, & in Ecclesiasticis præsertim codicibus, qui quotidie manibus teruntur, & vsu consumuntur, ætas non ex sola scriptione commensurari debeat, sed quòd scribendo non ita facile librarius in vsum recentiorem aliquid immutauerit, cogitandum potius esset, an codex ille vetustissimus Bollandi, an & noster ita à prisca sinceritate degenerauerint, vt vereri possit martyrologium vetustissimum illud tempore S. Gregorij, & Cassiodori taliter ex additionibus fuisse immutatũ, quòd in cæteris antiquam formam non retineat. Vtrumque sanè codicem nequaquam degenerem puto, & vtrumque idem aliquãdo in prototypo fuisse, & ex Gregoriano, seu Hieronymi, aut vetere Romano scriptum existimo. Quandoquidem præter additiones Sanctorum Galliæ, & paucorum Italiæ, nihil in illis obseruatur, quòd à vetustioris, & purioris characteribus, vel paululum declinet. Conferendo tamen binos codices nostros cum Antuerpiensi, seu S. Vuillibrordi, quamquam nostros recentiori manu scriptos esse non negauerim, audeo tamen dicere, melioris notæ esse, quàm illud, non modo quoad librarium scribentem, sed quò ad totius martyrologij constructionem. Habent, & nostri codices sua scripturientis vitia, & præter adnotata in fine admonitionis, & quæ passim in notis occurrunt, frequens est librarij inscitia in nominibus proprijs locorum, aut Vrbium, quæ facile inuertit: non infrequens est etiam aliqua transpositio, vel additæ commemorationis inopportuna interpolatio, quas tamen maculas non difficile remouendas etiam sine alterius codicis auxilio existimaui. In Antuerpiensi verò sunt non infrequentes omissiones Martyrum, & verborum transpositiones, quæ non facilè sine alijs codicibus emendari possent. Harum quædam, priusquam huius martyrologij ectypa communicata mihi essent, ex editis fragmentis animaduertisse fateor, quæ minus purum vetustissimum illud suaderent. Cum enim tunc nihil aliud conferre potuissem, quam quòd in specimine Generalis Præfationis Bollandus ipse exhibuerat, nempe aliquot dies Ianuarij mensis, cumq; reliqua, tùm eiusdem mensis, tùm Februarij fragmenta iam edita, non me aliquando sinerent laterculorum initium cum fine componere, suspicabar in reliquis latiora additamenta contineri. Exemplum integrum Calendarum Ianuarij præferebam. In hoc die non modò librarij oscitantiam agnoscebam, & codicis deprauationem, sed in Martyribus ipsis additiones, & mutationes, quas omnes minùs in Actis Sanctorum versatos agnoscere etiam posse existimabam. Quid enim longius à Gregoriani Nomenclatoris, vel Martyrologij vetustioris stylo distare poterat, quàm martyrium Coronæ, nomen præfecti Asclepij, & integram passionis causam narrare, quando illud Gregorii non qualiter

passus sit Martyr, sed tantummodo locus, & dies passionis continere debuerat. Deprauatio verò, vel mutilatio, non modo ex codicibus nostris, sed à vetustis omnibus martyrologijs arguebatur, dum Coronæ nomen, siue sit singulare Martyris, siue genericum turmæ triginta militum, à calce transpositum in capite, relictam ibi lacunam ostendebat, & dum Almachij, vel Telemachi Martyris nomen deficere videbatur, Coronæ ascriptum animaduertebam, quod Telemacho, siue Almachio debebatur; præter quam quòd non is ex antiquis Martyribus fuerit, sed qui, vt Theodoretus rem gestam Romæ narrat lib.5.Hist. Eccl. c.26. sub Honorio principe triumphauerit, vel vt Baronius potius existimat, sub Theodosio. Hinc non modo recentiorem Martyrem additum videbam, sed latiùs, quàm stylus vetustioris martyrologij ferret, acta eius narrata esse suspiciebam. Attamen cum reliqua in communicatis exemplaribus contenta sedulò deinde perlustrauerim, nihil aliud in illis licuit obseruare, quod non sinceritatem, & vetustatem redoleret, præter additiones, quarum aliquæ cum nostro etiam comunes sunt, & fortasse à Clerico pariter Autissiodorensi concinnatæ. Igitur omnium, quæ penes scriptores memorentur, & quorum fragmenta videre contigit, vetustius, ac pauciora, & vetustiora additamenta continere, hoc S. Vuillibrordi martyrologiū apud Bollandum, & Henschenium esse puto, quòd ita etiam forma caractēris in laminis ad amussim expressa facilè illis possit suadere, qui vetustas aliquando tabulas per manus habuerint. Vtinam & integrum Corbeiēse addere possem, quod non dum licuit. Licuisset profectò, nisi immatura mors Eruditissimi Viri Raffaellis Dufresnii intercessisset. Humanissimus equidem Vir ille, cuius memoria in benedictione sit, quam plurimas varias lectiones ex vetusto Corbeiensi codice, vti quæsieram transmisit, & vnà cum Clarissimo Petro de Faultrei non pauca integra segmēta addidit. Quæ cum sint omnia suis locis inserta, aliquid etiam de hoc martyrologio dicendum remanet, quòd ipsius laciniæ quædam à recentioribus Galliæ scriptoribus afferantur, præcipuè ab Hugone Menardo in notis ad D.Gregorii Sacramentarium. Corbeiæ Monasterium S. Petri in extrema Piccardia etiā Amalarii Fortunati tempore pluribus Vetustis codicibus refertum erat; nam initio libri de diuinis officiis Amalarius testatur, dum Romæ esset, anno 831., à Gregorio tunc Pontifice quarto audiuisse Vualam legatum Apostolicum secum adduxisse in Franciam libros diuinorum officiorum, & inuenisse volumina Galliæ, quamquam Matrem Romam agnoscerent, vetustiora Romanis, quæ superessent voluminibus, & præcipuè inuenisse affirmat in Monasterio Corbeiæ copiam Antiphonariorum. In hac pluribus vetustis codicibus referta Bibliotheca, non modo Hugo Menardus in præfatione ad Sacramentarium extare testatur Martyrologium m.s. S. Hieronymi, verùm etiam de eo iudicium suum ita apponit. *Quod quidem, vt liberè dicam, quod de eo sentiam, non videtur purum: cum in eo multa Sanctorum, qui post S. Hieronymum vixerunt, nomina adiecta videantur ab ipso scriptore, qui sane fuit Monachus Corbeiensis. Si quidem ibi notatur translatio Sancti Precordij, cuius & corpus in dicto Monasterio seruatur, obitus Theofredi primi Abbatis eiusdem cœnobij, dedicatio Ecclesiæ eiusdem loci, & nonnullorum Sacellorum quæ adhuc Corbeia visuntur. Codex tamen antiquus est, & videtur scriptus ante annos sexcentos.* S. Præcordii translationem ad Monasterium Corbeiense sub Berengario Abbate, notat Bollandus ad diem 1. Februarii incidisse inter annum 932.& 942.quibus Berengarius Corbeiæ præfuit. Producit etiā passim Menardus in notationibus paruum martyrologium assutum Remensi Sacramentario, & alia martyrologia m.s. illius Bibliothecæ, distincta à martyrologio Hieronymi, vt p. 39. 46. 48. 175. 176. 177. &c. Manuscriptum hoc S. Hieronymi Corbeien-

se

se idem existimaui, quod aliquando etiam sub Eusebii nomine adducitur in disce. ptationibus de duobus Dionysiis apud Milletum, & de Launoy, & nuper me minisse vidi Henricum Vallesium in dissertatione de martyrologio Romano ex Bibliotheca S. Germani. Bibliothecam enim Corbeiensis Monasterij metu bellorum translatam fuisse Parisios ad Monasterium S. Germani de Pratis me pridem monuerūt amici Parisienses, & codicē esse in pluribus præ vetustate corrasum. Audiui autem nuper à Clarissimo Henschenio D. Lucam Acherium eiusdem Bibliothecæ S. Germani Præfectum, aliquot veterum scriptorum spicilegium publici iuris facere, inter quos martyrologium illud numerabatur; nisi hoc serius quam impressio cæpta patiatur ad manus meas peruenerit, excurrere sine integra collatione non sinam, interim dum varias lectiones, integrosque latereculos conferre cum nostro licuit, non admodum vnum ab altero differre cognoui, quamquam in aliquibus vel festis diebus, vel Martyrum nominibus, vel eorundem numerandorum ordine a nostro variare non dubitauerim, sicuti apertè constat illud etiam esse recentioribus additionibus interpolatum. Vtique dedicationem Corbeiæ superadditam, præter Menardum, notauit etiam Ioannes de Lauonoy cap. 7. discuss. n. 8. & alia quæ suis locis discutimus. Propius ad nostrū hoc accedere, quā Vetustissimum Romanum Bollandi, & Henschenij, seu Antuerpiense suspicamur. Non me latet etiam sub nomine martyrologij S. Hieronymi duos codices protulisse Tomasinium in m. s. Bibliothecis Patauinis; alterum ex Bibliotheca maioris Ecclesiæ hoc titulo *Martyrologium S. Hieronymi elegantissimo caractere scriptum*; alterum ex Bibliotheca Caroli Auantij hac Epigraphe signatum *B. Hieronymi Martyrologiū quarto in membranis elegantissimis, incipiens à Vigilia Natiuitatis Domini apud Antiochiam, &c.* Hos ambos amicorum opera Pataiij diligenter perquisitos inuenire non licuit. Aliud martyrologium m s. Hieronymianum adducit Vsserius Armachanus cap. 2. de antiquitatibus Ecclesiarum Brittannicarum, cui adhærere libellum de festis Apostolorum addit, & ex quo pleraque omnia in librum suum de Patribus noui Testamenti transcripserit Isidorus; sed an idem cum nostro martyrologio sit me fateor ignorare. Libellū illū diuersum esse ab indiculo Apostolorum a nobis exhibito, non est dubitandum, quia Philippum Apostolum *Gallis prædicauisse Christum* habeat, quod in nostro siletur. Aliud etiam Sub Hieronymi nomine m. s. producit in notis ad Tertullianum Pamelius (locus aufugit) quòd an sit idem cum nostro, vel diuersum affirmare non auderem. Præter hæc sub Hieronymi, vel Eusebij nomine alia m. ss. vel edita Martyrologia hucusque mihi non innotuerunt. Sed aliqua ex Bibliotheca Canonicorum Lucensium siue parua martyrologia, siue Kalendaria ex membranis contuli, vt quantùm liceret emendatum, & illustratum vetustius nostrum Martyrologium exiret. Inter hæc breuissimum quoddam Martyrologium, seu Calendarium extat in Bibliotheca illa, quod sine titulo præfigitur libro vetustissimo Cathedralis Lucensis aliàs adducto, & Comes nuncupato. Hoc idem recentius scriptum in alio codice quarto paruo item membranaceo eiusdem Bibliothecæ extat, sed ita malæ custodiæ culpa detritum, vt pauca excerpi possint. Profert Bedæ nomen in ipso limine Kalendarij quod Lucia Abbatissa S. Mariæ de Pontetecto pro anima sua sororumque suarum, ac parentum suorum describere fecit anno Domini 1278. At quamuis in eiusdem fronte hæc verba legantur *Incipit Martyrologium Bedæ*, nequaquam Bedæ Martyrologium esse potest, tum quia nuda nomina continet, non aliquos Martyres diffusiori stylo prosequitur, tùm quia, vt alibi diximus, non omnes Kalendas Bedæ impleuit, quas hic, licet plurima nomina Sanctorum obliterata sint, aliquibus tamen semper referta fuisse apparent. Hoc Bedæ inscriptum, quia ali-

quibus

quibus paginis mutilum est, & pauca excerpere licuit, integrum exhibere non potui, sed illud potius sine titulo expressum libuit ad calcem nostrarum adnotationũ apponere, quia ex vetustissimo codice expressum est, & vetustiores characteres præseferre videtur, quam quod Rosuueydus sub titulo veteris Romani edidit. Adnotaui tamen ad margines quæ ex illo Bedæ nuncupato varia decerpere potui. Placuit vero paruum S. Hieronymi Martyrologium Lucense nuncupare, quia statim post Anonymum illud in limine appositum, siue Kalendarium, siue Martyrologium, sequitur liber Comitis ita in codicis vestibulo D. Hieronymo tributus. *In nomine Domini incipit Prologus S. Hieronymi Presbyteri de libro qui Comitis appellatur*. Paucos Sanctos quidem continet; veruntamen exhibere placuit ad nomina, & dies commemorationis aliquorum certius confirmandos, & ad auitam in Sãctorum venerationem consonam semper pietatem certò certius adstruendã.

De Litanijs ad cuiuscumque Mensis initium in antiquis Martyrologijs adnotatis.

ADMONITIO VIII.

INDICTÆ etiam Litaniæ in capite mensium eiusdem Martyrologij nostri vetustatem confirmant: quamquam enim veritus aliquando sim, nè in cuiusque mensis limine Litaniæ titulus appositus argueret potius Sanctorum nomina, quæ sequuntur, in alium vsũ, quam Martyrologij coadunata esse, cum tamen eodem prorsus modo, & ijsdem vocibus *Litanias indicendas* viderim adnotatas tam in hoc, quod puris ferè nominibus componitur, quam in m. s. Corbeiensi, & in diffusiori Adonis Martyrologio, siue penes me antiquo, & membranaceo, siue ex tribus m. ss. codicibus edito apud Rosuueydum, à sententia non discessi. Omnem vero hæsitationem deinde abstulit Vualfridus Strabo octaui sæculi scriptor, qui me docuit ex D. Hieronymi Martyrologio Litaniarum morem defluxisse, quem pro re nostra præstabit audire in libro de reb. Eccles. cap. 28. *Notandum autem Litanias non tantùm dici illam recitationem nominum, qua Sancti in adiutorium vocantur infirmitatis humanæ. Sed etiam cuncta, quæ supplicationibus fiunt, orationes appellari. Litania autem Sanctorum nominum postea creditur in vsũ assumpta, quam Hieronymus Martyrologium secutus Eusebium Cæsariensem per anni circulum conscripsit.* At verò cum frequens sit apud antiquos sacros Scriptores Litaniarum memoria, non hic pigebit pro appositi tituli explicatione Litaniarum origines non nihil altius repetere, quòd viderim auctorẽ de Ecclesiasticis Processionibus aliqua sicco pede præterijsse. Litania Græcis nil aliud sonat, quam Latinis Rogatio. Hanc vocem Simeon Thessalonicensis opusculo contra hæreses ita per interpretem explicauit. *Litania autem est supplicatio ad Deum, & communis deprecatio propter iram imminentem, aut agendas gratias propter collata beneficia.* A consueto igitur orandi modò secernitur Litania, quòd eodem Symeone teste *fiat multis simul per mediam Vrbem congregatis Deum, Sanctosque eius in auxilium inuocantibus*, vt Goar animaduertit ad Euchologium Græcorum. Litania ergò genus orationis, seu supplicationis est, à consueta oratione aliquo modo seiunctum. Indicebantur vt plurimũ Litaniæ ad pænitentiam excitandam, & ideo ieiunijs, alijsq; pœnalibus operibus copulabantur. Psalmodiis tamen, hymnis, & circuitibus,

seu

ſeu Proceſſionibus, vt plurimùm complebantur. Ex his tamen aliæ ſtabiles erant, & ſine circumeuntium pompa, vt quæ ex antiquo ordine Romano, tàm in celebratione Miſſæ, quàm in ordinatione Pontificis proponuntur. Baronius doctiſſimus inexploratum ſibi eſſe fatetur à quo primum Litaniæ fuerint inſtitutæ. Rupertus Abbas lib. 9. de diuinis officijs cap. 5. à Conſtantini temporibus Litaniarum vſum in Eccleſia cœpiſſe refert. A temporibus verò Sancti Gregorij Thaumaturgi ſub Decio iam in vſu fuiſſe, ex Baſilij quidem epiſtola educit eruditiſſimus Baronius. At niſi me fallat interpres, educi poſſe non video; Nam Neoceſarienſes reluctantes ad Pſalmodiam, & Matutinas preces monere ideò conatur Baſilius, quòd Litanias iam in vſu haberent, quæ ſub Gregorio eorum Epiſcopo in vſu non eſſent, ita enim eos arguit. *Sed iſta dicitis tempore Gregorij Magni non fuiſſe. Verum neque Litaniæ, quas vos iam in vſu habetis, illius tempore fuerunt.* Ex quibus potius confirmatur Ruperti opinio, vſu receptas Litanias Sancti Baſilii tempore paulo poſt Conſtantinum, quam Gregorii Thaumaturgi ætate ante Conſtantinum. At, ne decipiamur in eiuſdem vocis vſurpatione, ſciendum Litaniæ nomine antiquis veniſſe Græcorum formulam illam *Kyrie eleiſon*, quæ humilem ſupplicationem ſonat *Domine miſerere*. Huius vocis ſignificationem; & ſi paſſim apud Scriptores ſacrorum ritũ obſeruare licet, & ex ipſo ordine Romano, attamen Vualfridum hìc Strabum adducere libet, quòd ex eo Micrologus, & alii in ſua tranſtulerint de reb. Eccl. c. 22. *Litania autem, quæ ſequuntur Kyrie eleiſon, & Chriſte eleiſon, à Græcorum vſu ſumpta creduntur, quia & Græca ſunt verba, & ea ipſi Græci ſæpius in ſuis iterant miſſis.* Plura verò quæ de Litaniis apud antiquos proſtant hoc ſenſu intelligi debere palam eſt. Ita in Sacramentario Gregorii, dum Sabbathi Sancti ritus proponuntur, poſt Infantium baptiſma decernitur, vt ſchola faciat *Litaniam quinam ad fontes*, & poſt confirmationem incipiat *Litaniam ternam*, hoc eſt quinquies primo, mox ter repetat Kyrie eleiſon: quod expreſſius de Septena, & Quina Litania docetur in ordine Romano poſt fontium benedictionem. Huius Litaniæ originem Hugo de Sancto Victore de officiis Eccleſiaſticis lib. 2. cap. 11. refert in S. Silueſtrum Papam, qui *Kyrie eleiſon* de Græco ſumpſerit; ita tamen vt Gregorius deinde Magnus ſtatuerit, ad Miſſas cantari debere; ſed reuera Gregorius ipſe inſimulatus, quòd Eccleſiam Conſtantinopolitanam vellet opprimere, transferendo illius ritus in Romanam lib. 7. Epiſtola 63. Inditionis 2. ita ſe purgat. *Kyrie eleiſon autem nos, neque diximus, ſicut à Græcis dicitur, quia in Græcis ſimul omnes dicunt; apud nos autem à Clericis dicitur, à populo reſpondetur, & totidem vicibus etiam Chriſte eleiſon dicitur, quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autẽ Miſſis aliqua, quæ dici ſolent, tacemus, tantummodo Kyrie eleiſon, & Chriſte eleiſon dicimus, vt in his deprecationis vocibus paulò diutius occupemur.* Et quia ante D. Gregorium non modo per Orientales Prouincias, ſed per Occidentales, huiuſmodi Litaniarum vſus inoleuerat, & Concilium Vaſenſe Can. 3. his verbis oſtendit, *dulcis & nimium ſalutaris conſuetudo eſt intromiſſa, vt Kyrie eleiſon cum grandi affectu, & compunctione dicatur*, Gregorius tantùm addidit *Chriſte eleiſon*, & in quotidianis Miſſis ſub præcepto dici mandauit, quemadmodum Rupertus Abbas lib. 2. de diuin. off. cap. 21. expreſsè docet. Anceps verò fui, an ex hac Litaniæ ſignificatione mos ille fluxerit, qui adhuc in Eccleſia perdurat, vt poſt Kyrie eleiſon repetitum, Deus Sanctique eius in auxilium vocentur, & an Litania in Martyrologio noſtro, ad cuiuſcumque menſis caput indicenda, quotidiana fuerit, hoc eſt, ſi poſt Kyrie Sanctorum illa fieret inuocatio, quorum ea die memoria recolebatur. At quia non modo ex Epiſtola Hieronymo aſcripta, totieſque adducta, ſed ex alia D. Gre-

Gregorii genuina ad Eulogium Alexandrinum clarum eſt, Martyrum aſcriptorum nomina in Miſſa quotidie recitari conſueuiſſe, neque ſtatim poſt Kyrie eleiſon cõmemorationem illam peragi appareat, id ſuadere mihi non potui, quando & ipſam Sanctorum in Miſſa recitationem ex Hieronymi Martyrologio Litaniarum fuiſſe originẽ Vualfridus Strabo indicare videatur, non tamen ſtatim poſt Kyrie eleiſon affirmet. In Liturgia Baſilij ex antiquo latino codice tom. 6. Magnæ Patrum Bibliothecæ quatuor in Miſſæ celebratione Litaniæ recenſentur. Prima ante primam orationem, & Euangelium. Secunda poſt lectum Euangelium. Tertia poſtquam admiſſi ſunt Cathecumeni ante lotionem manuum. Quarta poſt conſecrationem in Commemoratione Sanctorum ante Communionem, ſed hæc de more Eccleſiæ Orientalis. Hunc verò illius Eccleſiæ ritum, an in alijs Occidentis ſeruare contigerit, incertus ſum, quia Sanctorum nominum ſeriem aliquando ante conſecrationem recitatã fuiſſe inuenerim. Ità in Mozarabum, ſiue Gothorum Miſſa, quæ S.Iſidoro tribuitur, vſu receptum video. Multa enim in ea Sanctorum nomina adduntur ſtatim poſt oblationem in duas claſſes diuiſa, Apoſtolorum, & Martyrum primò, deinde aliorum Sanctorum. Ita apud eos qui Romanos ritus ſequebantur, aliquando obſeruatum educitur ex Stephano Educenſ[illegible], qui [illegible] ſæculo vixit, in libro de Sacramẽto altaris cap. 13. his verbis *Ante conſecrationem fit memoria plurimorum Martyrum, qui ſtolas ſuas in Sanguine Agni dealbauerunt*. Ita & ex Rodulfo Tungrenſe habetur nomina Sanctorum addi conſueuiſſe in oratione ſecreta Ordinis Romani, *Suſcipe Sancta Trinitas, &c.* vbi poſt memoriam Apoſtoli Petri, & Pauli, adduntur hæc verba, *& Iſtorum atque omnium Sanctorum*. Particula enim illa *Iſtorum* appoſitum aliquem Sanctorum Indicem deſignare videtur, eorum nempe qui addi in eadem oblationis oratione cõſueuerint. Addit idem Rodulphus ex Micrologo. *Aliorum Sanctorum nomina annumerare non debemus, niſi quos antiquitùs deſcriptos in Canone reperimus, excepto ſecundum Micrologum in oratione poſt Pater noſter, vbi iuxta ordinem quantalibet Sanctorum nomina intermmerare poſſumus*, & repetit poſt Dominicam Orationem in ea, quæ incipit Libera nos, &c. *Hic* inquit *nominet ſecundum Micrologum quotquot Sanctos voluerit*. Sed hæc Martyrologium Hieronymo aſcriptum, & Litanias ex eo confectas reſpicere non exiſtimarem, quòd iam S.Gregorii tempore vſitatum de more Romanæ Eccleſiæ quotidie in Miſſa recitaretur. Hi enim Sancti Martyres ab Eccleſia pro vſu Miſſæ probati, & ſuſcepti, extra canonem non erant, nec ad libitum addebantur, quemadmodum videtur ſentire auctor Micrologi à Rodulpho indicatus, cuius verba cap. 13. ita ſe habent. *Aliorum Sãctorum nomina annumerare nõ debemus, niſi quos in Canone inuenimus antiquitus deſcriptos, excepto poſt Pater noſter in illa oratione, vbi iuxta ordinem quãtalibet Sãctorum nomina connumerare poſſumus*. Quæ autem ſub Gregorio, vel ante ipſum in vſu erant ſæculo quinto, iam Micrologi tempore, qui decimo ſæculo floruit, benè antiquitùs deſcripta, intercurrente ſpacio quingentorum annorum, appellari poterant. Siue ergo ante conſecrationem, ſiuè poſt, huiuſmodi Sanctorum ſeries ex Codice Martyrum, ſiuè Hieronymi Martyrologio recitaretur, fortè Litania dicebatur, & ſub hoc titulo in vetuſtiori noſtro martyrologio ſignatur. Non diù tamen morem hunc perduraſſe ſuſpicor. Nam à Beda, & Floro dilatatis martyrologijs, & diffuſioribus Sanctorum actis impoſitis, cùm longius fortè quàm deceret protraheretur oratio, ſtatutum fuit, vt ad finẽ matutinæ Synaxis Martyrologiũ recitaretur. Ita enim, vt alibi diximus, cautum legitur anno 817. in conſtitutionibus ſub Ludouico Pio Imperatore nimirum, *vt ad capitulum primitus Martyrologium legatur*. Quòd enim tunc in Eccleſiis vſus Martyrologii eſſe cæperit, vt Menar-

dus

dus ad Gregorii Sacramentarium educit sub nomine fortasse martyrologii concedi posset, sed de libro Martyrum non tantùm in Ecclesia, sed in Missarum celebratione legi consueto, luculentius est Gregorij testimonium, quàm tergiuersari debeat. Dubium tamen adhuc remanere videtur, an Sanctorum Martyrum huiusmodi recitatio Litaniæ dicerentur, & vt verè fatear, neminem id expresè docentem inueni. Certum est Adonis locupletatum Sanctorum historijs Martyrologium, quod Rosuueydus edidit, Sanctorum nuda nomina non exhibere, & quāquam lariùs expressa Sanctorum gesta contineat, in nominibus tamen Sanctorum palam est plura desiderari, quæ in Hieronymi Martyrologio adhuc prostant; & nihilominus in capite cuiusque mensis scriptum præfert *Litaniæ indicendæ*, hancq; formulam singulis mensibus ex m. ss. tribus codicibus præmitti in notationibus idem Rosuueydus addit, nosque in nostro satis antiquo Adonis martyrologio testamur ita inscribi *Litanias indicēdas mēsis Ianuarij*, vt sic deinceps singulorum mensium initio signetur: argumento quidpiam præter nominum simplicem numerationem intelligendum esse. An fortè initio cuiuscunque mensis Litaniæ ex illius mensis Martyribus ad diuinam opem implorandam peragebantur? vel vt vna eiusdem mensis die siue hebdomada perficerentur in capite mensis indicebantur? expressum fateor, nondum mihi inuenire contigit, nisi Litaniarum frequentem vsum fuisse antiquitùs, idque præsertim ex Gennadio de Viris illustribus in S. Honorato deduci posse existimo, dum inter Sancti viri laudes hæc additur, *quod Litanias* ad supplicandam Dei clementiam cum plebe sibi credita pro viribus agebat. Nimis autem latè menstruanas Litanias illas appellat Rosuueydus, quas Sergius Papa indixit circa annum Domini 687. Constituerit enim ille quantumlibet in diebus Annunciationis, Domini Natiuitatis, & dormitionis Sanctæ Dei Genitricis, ac S. Simeonis, quod Hypapanton, Græci dicunt, Litanias exire debere à S. Adriano, & populum ad Sanctam Mariam occurrere, in hac certè sanctione menstruanas Litanias me non agnoscere fateor. Sub Sergio quidem anno 694. in concilio Toletano 17. cap. 6. non modò anniuersarias Litanias in vsu fuisse ex antiquo Patrum instituto inuenio, sed etiam per singulorum mensium cursum, hisque verbis rem nostram maximè illustrantibus. *Quamquam priscorū Patrum institutio per totum annum per singulorum mensium cursum Litaniarum vota decreuerit persoluendum*; & infra: *Statuendum decernimus, vt deinceps per totum annum in cunctis duodecim mensibus per vniuersas Hispaniæ, & Galliarum Prouincias pro statu Ecclesiæ Dei, pro incolumitate Principis nostri, atque saluatione populi, & indulgentia totius peccati, & à cunctorum fidelium cordibus expulsione Diaboli exomologesis vobis glisćentibus celebrentur*. In quo autem differat Litania ab exomologesi explicat concilium Moguntinum Primum celebratum anno 813. cap. 23. *Quod Litaniæ Græco nomine appellantur, quæ latinè dicuntur Rogationes: Exomologeses verò per solam peccatorum confessionem aguntur. Sed nunc iam, vtrumque vocabulum, sub vna designatione habetur*. Hebdomadarium insuper Litaniæ vsum apertissimè habemus apud Anastasium in vita Honorij primi, circa annum Domini 626. his verbis. *Hic fecit constitutum in Ecclesia; & decreuit, vt per omnem hebdomadam Sabato die exeat Litania à B. Apollinare, & ad B. Petrum Apostolum cum hymnis, & canticis populus omnis occurrere debeat*; quòd iterum Stephanus tertius circa annū Christi 732. statuit *Pro salute Prouinciæ, & omniū Christianorū omnī Sabatorū die Litaniam omni postposito neglectu fieri*. Sanctū igitur hunc morē Litaniarum frequentium ex Romana in alias Ecclesias profluxisse videtur, atque eas indicere singulo mense, vel singula hebdomada ab illius consuetudine promanasse. Quòd ex Sanctis vero in Hieronymi Martyrologio adnotatis fieri consueuerit

rit ex iisdem verbis Vualfridi Strabonis initio huius admonitionis adductis non obscurè deducitur, atque insuper quòd litania Sanctorum nominum diceretur, vocatis nimirum Sanctis in humanæ, vt ipse ait, infirmitatis auxilium. Et si enim Litaniæ anniuersariæ in Ecclesia institutæ primò fuerint ad aliquod Dei flagellum instans, vel præsens declinandum, & frequentiùs fieri poterant ad Dei misericordiam implorandam, attamen ad gratiarum quoque actiones, & gaudium Deo acceptæ gratiæ testandum vsu receptas scimus. Ita Anastasius in vita Leonis tertij non obscurè confirmat. Post quam enim Pontifex se purgauit super quatuor Euangelia, omnes Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & cuncti Clerici *Litania facta laudes dederunt Deo*. Et S. Gregorius lib. 2. epist. Litaniam maiorem celebrari monet, vt non modo misericordiam Dei supplicantes purgari, sed de antiquioribus, & præsentibus beneficijs referre gratiam mereamur, cui consonat adductus initio Simeon Thessalonicensis.

De Confessoris titulo, & Die Natali, seu Depositionis Sanctorum.

ADMONITIO VIIII.

INTER ea, quæ ex antiquitatis censu Martyrologium nostrum remouere apud eruditos possent, aliqua fortè nomina essent, pluries in eo apposita, quæ posteriora D. Hieronymo sæcula sapere videātur: nimirum Confessoris titulus Sanctis ijs ascriptus, qui pro fidei confessione nullum in corpore tormentum passi sunt; Deinde natalis dies, vel natale aliquibus accomodatum, qui Martyres, vel strictissimè Confessores non fuerint; Depositionis item vox, quæ aptari posterioribus sæculis consueuit his, qui extra persecutionum procellam in pace quieuerint. Offendicula hæc remouere pro viribus conabor, vt hinc etiam vetustioris nostri martyrologij pondus non minuatur. Confessoris titulus penes antiquos Patres spectabilis minus erat, quam Martyris. Vnde apud Eusebium in epistola Viennensis, & Lugdunensis Ecclesiæ ad Asiæ, & Phrygiæ fideles cap. 2. ita per interpretē designati Martyres loquebantur. *Illi iam verè sunt Martyres, quos Christus propter fidei confessionem ad se recipere dignatus est, & quorum Martyrium ipso praclaro vitæ exitu, tamquam sigillo certissimo, obsignauit; Nos autem tennes solum, & abiecti Christi nomine Confessores*. Notissimum est apud Tertullianum, & Cyprianum illos Confessores fuisse, qui Christi fidem ante Iudicem interpellati confessi essent, & qui vel carceribus, vel exilio, vel iactura bonorum, vel alia qualibet pœna pro Christi confessione multati, vitam protrahentes communi deinceps morte quieuerint, vt neque cathecumeni Confessoris titulo priuarentur, neque quod magis est, hi qui ab ecclesiastica disciplina deflecterent. Hinc apud D. Cyprianum epist. 6. Confessores praui dicuntur, qui nomen adhuc retinentes a Christianis moribus deuiabant, quos alibi Confessores extra Ecclesiam dixit epist. 47. & Confessores bonos è contra vocauit ep. 4. quos illustrauit gloriosis initijs diuina dignatio; Ita donec persecutionis procella in Catholicos detonuit, & per aliquot deinde annos Confessores strictiori vocabulo dicti sunt, qui ob Christi nomen damnum aliquod pertulerunt. Cum verò in Ecclesia Christiani non amplius à gentilibus vexati vitam quietam ducebant, qui pietate supra alios excel-

lebant

lebant Confessores paulatim appellari cœperunt, & sensim in Ecclesia vniuersimos obtinuit, vt qui sanctitate pollerent extra Martyris palmam in sacris dypticis sub Confessoris titulo signarentur, quasi per bona opera contra vitia pugnantes Christum Dominum verum Legislatorem confiterentur. Sed hæc confessionis significatio non ita recens est in Ecclesia, neque septimo, vel octauo sæculo, vt nonnulli putant, emersit. Caius Pontifex in Actis Sanctorum Martyrum Sebastiani, & Sociorum circa annum Domini 286. aggregatis omnibus fidelibus vniuersam Sanctorum Ecclesiam ita in Martyres, & Confessores diuisit. *Dominus noster Iesus Christus præscius fragilitatis humanæ duos credentium in se gradus constituit confessionis scilicet, & Martyrij, vt qui Martyrij pondus se non posse ferre viderentur, confessionis gratiam teneant.* Sanctus quoque Ambrosius de Pœnit. lib. 1. cap. 3. non obscurè significat, ex quocumque vitæ genere Deum confitentes confessionis titulo decorandos. *Diximus quid scriptum sit, colligamus sententiam: omnis, inquit, qui me confessus fuerit, idest ex quacumque vita, ex quocumque statu qui confessus me fuerit, habebit remuneratorem me confessionis suæ.* Diuus quoque Augustinus passim docet, in scripturis duplicem esse confessionis significatum, hoc est gementis, & laudantis, vnde qui factis, & vitæ exemplo laudat Deum is Confessor dici possit. Extat inter Sermones de Sanctis apud eundem Augustinum postremus de vno Confessore, in quo palam est Confessoris titulum vsurpari in eo sensu, quo apud Ecclesiam recentioribus sæculis accipitur, idest pro Sancto qui martyrium, vel pœnam aliquam per Christo non sit passus; Sed aliam Confessoris significatione nonnulli eliciunt ex libro Sacramentorũ Sancti Gregorij, dũ in Missa 4. feriæ Sacræ hebdomadæ ita Ecclesiastici ordines recésentur. *Oremus, & pro omnibus Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, Acolythis, Exorcistis, Lectoribus, Ostiarys, Confessoribus, Virginibus, Viduis, & pro omni populo Sancto Dei.* Menardus in obseruationibus ad hunc locum existimat, Psalmistas, & Cantores significari sub Confessorum nomine, quòd hi in Concilio Cartaginensi can. 11. in inferiori Clericorum gradu, sicut & illi ponantur, eo quòd confiteri Domino in Sacra scriptura passim idem sit, ac Dei laudes decantare, & hoc sensu in Concilio Toletano 1. can. 9. videtur prohiberi *ne professa, vel vidua absente Episcopo, vel Presbytero in domo sua antiphonas cum Confessore faciat*, & can. 6. eiusdem Concilij, ne puella Dei *familiaritatem habeat cum Confessore*. Cæterum in eo sensu, quo nunc Ecclesia vtitur, ad illos significandos, qui pietate insignes in Christo quieuerunt, video Cassiodorum, qui eo sæculo, quo Hieronymi martyrologium in vsu esse cæpit, Confessoris nomen à Martyribus distinctum eadem, qua nunc vtimur significatione, accepisse, dum primo *Confessiones fidelium* a passionibus Martyrum in eodem Hieronymi martyrologio, siue epistola seiungit, mox verò quos Martyres intellexerit, quosue Confessores ita declarat. *Scientes quia non solum in agone sanguinis, aut in virginitate carnis posita sunt corona, sed & omnes, qui iuuante Deo vitia sui corporis vincunt, rectèque credunt, palmam sanctæ remunerationis accipiunt.* Sed manifestissimè Gregorius Turonensis, qui librum de gloria Martyrum ob id seiunctim ab eo composuit, quem de gloria Confessorum inscripsit. In hoc palam est, plura miracula Sanctorum referri, qui Confessoris nomine, iam silentibus persecutionum procellis, in Domino quieuerunt. Ita in Sancti Gregorij sacramentario sub die v. Kal. Septembris legitur. *Intercedente B. Augustino Confessore tuo, atque Pontifice, &c. Sancti Confessoris tui Augustini nobis Domine pia non desit oratio, &c. qui B. Augustinum Confessorem tuum, &c. & B. Confessor tuus Augustinus*, & nonis Octobris de S. Marco Papa, quem pro fide passum aliquid non narratur, ita legitur. *Interueniente B. Marco Confessore tuo*

atque Pontifice. Neque hæc recentius addita Sacramentario vereri possunt, quandoquidem ipsius Gregorij tempore officium de martyribus distinctum esset ab officio Confessorum, teste Micrologo cap. 44. Si ergo in vetustiori, quod damus martyrologio, aliquando titulus Confessoris occurrat, & Sancto alicui tribuatur, cui fidem, exilio, carceribus, aut tormentis coram Iudice confiteri non contigerit, seuerus non statim censor post sextum, aut septimum sæculum indicta causa reijciat. Neque ita strictè obseruari etiam putet consignatum celebritatis diem sub natalis voce, quasi Martyribus tantùm antiquitùs tribueretur. Quamuis enim Tertulliani tempore dies passionum Martyrum Natalitia appellari consueuerint, & id ex prisca maiorum traditione vsitatum confirmet Albinus Flaccus; idem tamen Albinus libro de diuinis off. in cap. Parasceuis antiquum fuisse morem testatur, Sanctorum quorumcunque in Domino morientium natalitia celebrandi, atque dies obitus natales nuncupandi: quod ex Origene hausit libro 3. in Iob. Palam verò est idem natalis nomen alijs celebritatibus fuisse tributum. Ita Natalis dies Romani Pontificis dicebatur, in quo Cathedram ascenderat, & ex Epistola Hilarij, ac Sixti Pontificum plures scriptores deducunt. Exempla sunt, præter Romanam, aliarum etiam Ecclesiarum, vt apud S. Ambrosium natale Felicis Comensis Episcopi lib. 8. ep. 60. & apud D. Augustinum serm. 32. de verbis Domini natale Aurelij Episcopi Carthaginensis, qui pariter suæ ipsius Cathedræ sub natalis nomine meminit Homil. 24. & 25. ac festiuitatem Cathedræ S. Petri natalem dixit Serm. 15. de Sanctis. Natales Idolorum prophanos Tertullianus agnouit à Cicerone, alijsque vetustioribus edoctus, qui alicuius numinis natalem vocabant templi dedicationem, vt lib. 4. ep. ad Atticum natalis Salutis dicitur dies, quo saluti fuerat dedicatum templum, qua significatione in Sacramentario Gregorij 3. Idus Maij dedicatio Sanctæ Mariæ ad Martyres dicitur natale, sicuti eodẽ modo appellatur cõmemoratio Sãcti Ioannis ante portã Latinam. Sãctus quoque Eligius Nouiomensis Episcopus, qui initio 6. sæculi floruit, Hom. de Cœna Domini inquit. *Vocatur hac dies Cæna Domini, vocatur & natalis calicis*. Sed antiquũ fuisse Ecclesiæ morem diem obitus, tàm Martyrum, quàm Confessorum natalitium appellare apertissimè testatur Nicolaus Papa in Epistola ad consulta Bulgarorum cap. 5. his verbis. *Consuetudinem tenet Ecclesia, vt solemnes Beatorum Martyrum, vel Confessorum Christi dies, quibus ex hoc mundo ad regionem migrauerunt viuorum, nuncupentur natales: sed & eorum solemnia, non funebria tamquã morientium, sed vtpote in vera vita exsistentium natalitia vocitentur*. Nec dissimilem vsum apud veteres Ecclesiasticos scriptores obseruare licet in voce *Depositio*, quæ quamuis frequentius Confessoribus tribuatur, & ijs qui in pace dormierunt, non tamen incongruè etiam Martyribus, eorumque sepulturæ accommodari testis luculentissimus est D. Ambrosius, qui Eusebij Martyris, & Episcopi Vercellensis natalem diem, depositionem non modo in titulo sermonis appellat, sed ita ex eadem voce exorditur. *Depositionem S. Eusebij hodie celebramus, &c.* & infra *Vnde, & depositionis ipsa dies natalis dicitur, quòd delictorum carcere liberati libertati nascimur Saluatoris. Sed videamus S. Eusebius cum qua gloria ad hanc diem depositionis aduenerit*, Palam autem est in subterrancis Romanæ Vrbis vetustis Cæmeterijs, & in sepulcralibus inscriptionibus, siue Martyrum, siue aliorum fidelium nihil frequentius inueniri quam vsu receptissima forma *Depositus in pace*. Quod passim videre est apud Aringhium in Roma subterranea, præcipue vero lib. 2. cap. 22. n. 2. Ex quibus constare arbitror, quam durus exactor Saussayus propter harum vocum vsum minùs, vt ipse existimabat, appositè vsurpatum in Rosueydi Martyrologio antiquitatem reijciat, quæ ideò libuit adnotare, ne quis ijsdem inductus

ctus rationibus in nostro pariter vetustatem conuelleret: quam quam Confessoribus tantùm depositionis vocem accomodare animaduerterim. Quia tamen beneuolo lectori ratio videtur reddenda, cur frequentiùs apud antiquos, Martyrum, quam Confessorum celebritates occurrant, & Martyrum numerus millies Confessores excedat, ab Hugone de S. Victore in libello de Canone mystici libaminis, ita rationem mutuari licebit. *Sancti Patres, magna, subtilique consideratione instituerunt, vt in Canone Missæ nullus Confessorum, vel Virginum nisi qui martyrio sãguinis purgatus est, nominetur, quoniam de Martyribus nulla dubietas est, quin statim de corporibus egredientes, eorum animæ regnum Cælorum conscenderint. De cæteris autem qui in pace Ecclesiæ transierunt incertum est vtrum adhuc in alia vita aliquid expiandum habeant, sicuti de Paschasio Diacono refert B. Gregorius, quòd etiam post mortem miracula fecerit, & tamen à S. Germano pœnitentiam agens repertus sit pro leuissima culpa, quam nec culpam esse credidit, & ideo fletibus non extinxit.* Aliam tamen rationem ita reddit Auctor micrologi de Ecclesiasticis obs. cap. 48. *Quod hic soli Martyres nominantur hoc ideo factum, quia nondum apud antiquos memoria Confessorum adeo celebris erat.* Qua propter dicendum videtur Confessores, qui Doctoribus, Episcopis, alijsque Sanctis præponuntur in Lithurgiis Sanctorum Iacobi, Marci, & Basilij pro Martyribus potius in agone non consummatis, quam recentiori more pro Confessoribus accipiendos esse, quemadmodum D. Cyprianus Aurelium Lectorem pluribus confessionibus illustrem Martyrem dixit ep. 33. Nisi potiùs libeat suspicari Lithurgias illas, superstite adhuc veteri titulo, in recentiorem vsum aliquando fuisse accomodatas.

De dubijs Sanctorum nominibus fraude, vel incuria superadditis, pro veritate explorandis.

ADMONITIO X.

PRÆTER ea, quæ in notationibus ad Apostolorum indiculum de priscorum Hæreticorum fraude in Apostolica historia deturpanda sparsim animaduertimus, addendũ hic est, posterioribus etiã sæculis fuisse, qui Sanctorum Martyrum, & Confessorum Acta mendacijs asperserint, & veteribus noua insuendo, ita super inductis laruis amabilem veritatis vultum immutauerint, vt à pijs, doctisque lectoribus vix agnosci potuerint. Dæmones hos appellauit Arnobius Afer, quòd ille ab initio semper fallax, odio quo in veritatem ardet, perditos suique similes homines aduersus Deum, qui veritas est, Satanico æstro incitauerit. Vixit Arnobius sub Diocletiano, & iam sui temporis in sacra historia fraudes, ita l. 1. aduersus gentes lamentatur. *Si qua sunt literis, conscriptionibusque mandata maleuolentia Dæmonum, quorum cum & studium est, hanc intercipere veritatem, & consimilium his hominum interpolata quadam, & addita, partim mutata, atque detracta verbis, syllabis, literis, vt credentium tardarent fidem, & gestorum corrumperent auctoritatem.* Hæreticorum igitur fraude, & Dæmonis astu factum primò est, vt falsa veris admiscendo dubiam redderent veritatem, deinde aperto bello in veritatem insurgendo, omnino falsa pro veris piorum oculis obtruserint, & falsos, suique similes Sancti nomine perduelles in sacris dypticis, synaxarijs, aut Calendarijs intruserint. Et quamquam oculata mater Romana Ecclesia in id semper incu-

incubuerit, vt veram Martyrum segetem à superinductis zizanijs seiungeret, in tanta tamen sæculorum intercapedine, vix Catholicorum, linceorumque oculi ab huiusmodi laruis temperarunt. In Apostolicam, & Martyrum messem Epiphanij tempore, iam Manichæi, alijque sectarij insæuierant. Donatistæ, vt Cæciliano Carthaginensi Episcopo inuidiam conflarent, Donati Martyris ita fabulam adornarunt, vt nostro sæculo etiam Erudito Rosuueydo imposuerint, quemadmodũ Bollandus animaduertit, apud quem imposturarum huiusmodi progressus diffusiùs recensetur, nimirùm ex Sanctorum actis, alia fuisse ab hæreticis dolo malo adulterata, alia non à valde doctis contracta, & interpolata, alia conficta prorsus à tenebrionibus, perditisque hominibus, alia etiam à Catholicis, vel morum conformandorum prætextu, vel exercendi styli gratia. At sicuti de fabulosis narrationibus magno morum, & pietatis detrimento accidit in Italia præsertim nostra, vt sub heroum, & equitum nominibus impuri amores, artesque indignæ dulci blandiloquentiæ lenocinio in adolescentium animos instillentur; ita ad inflatos magnatum aliquorum tumores amplificandos, & quod deterius esset, lucri captandi causa, vtinam non defuerint, qui Sanctos aliquos viros in familias nobilium fabulis additis adoptauerint, vel ignota omnibus sæculis acta, atque ex proprij cerebri penetralibus deprompta vulgauerint, quibus hominum minùs alioquin dignorum commentitias virtutes adornauerint. Alij præterea sunt qui ad alicuius regionis, vel patriæ Vrbis dignitatem augendam, & vetustatem extollendam ignotos, & nusquam in Ecclesia constitutos Sanctos ambitioni seruire cogant, & ad ornandas Ecclesiarum origines, primos omnes Episcopos in Apostolorum æuum refundant, vt non paruam posterioribus sæculis nubem veritati offusam iri non dubitem. At quia instituti nostri non est acta Sanctorum colligere, quod abundè & candidè præstant Bollandus, & Henschenius in Belgio, sed de sinceritate Sanctorum, qui in vetustiori hoc Martyrologio continentur inquirendo animaduertere, an in additionibus aliquod minus candidè appositum supra vetustatem fuerit, quod suspectam veritatem reddere quoquo modo posset ab huiusmodi querimoniis desistimus. Non hic memoratur Xinorides, non Sulpicius Seuerus a Romano Martyrologio iam expuncti, non Theodotus Episcopus Laodicenus, non Paphnutius Ægyptius, quos aliqui ab eodem expũgendos opinantur, & nos in sequenti admonitione indicamus; Non Faustus Rhegiensis in Martyrologio Galesini, & Maurolycii appositus, non Ammonius Origenista in aliquibus martyrologiis à recentioribus additus, vt adnotauit Bollandus ad diem 26. Ianuarii. Non Lucifer Calaritanus, non Barsanuphius, non alius, quem viderim, in nostro legitur, qui sit ab aliquo tanquam dubiæ sanctitatis notatus. Cum verò præter paucos Galliæ Sanctos vix aliquem additum inuenerim, qui multum à D. Gregorj temporibus exorbitet, neque additiones huiusmodi ea præsertim sæcula respiciant, quæ magis fraudi locum dare potuerint, suspicionem mihi nullam fabulosi nominis huc vsque intulerunt. Propria sæculorum delicta nil magis ostendit, quam ad eadem coercenda, vel restitutæ, vel promulgatæ piorum Principum leges. Romanum Concilium sub Gelasio anno 494. iam præter Apostolorum historiam ab hæreticis maculatam, aliqua etiam Acta Martyrum, quæ in Ecclesijs extra Vrbem indiscriminatim legerentur, & suspicionem fraudis excitauerant, notauit, & sicuti in eodem Concilio, Gelasius sanciuit, neminem ex Catholicis in Sanctorum Martyrum gestis dubitare debere multiplices tormẽtorum cruciatus, & maiori etiam gratia Dei toleratos ab ijsdem esse, ita de ijsdem Actis addidit. *Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in Sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia & eorum qui conscripsere nomina penitùs ignorantur*

rantur, & ab Infidelibus, & idiotis superflua, aut minus apta quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur, sicuti cuiusdam Quirici, & Iulitta, sicut Georgij, aliorumque huiusmodi passiones, qua ab hareticis perhibentur composita propter quod, vt dictum est, ne vel leuis subsannandi oriretur occasio in S. Romana Ecclesia non leguntur. Igitur quia vel ab Hæreticis inquinata, vel à minus doctis, aliqua Sanctorum Acta minus congrue composita erant, Ecclesia Romana non habens maculam, neque rugam omnia tanquam inculpata admittere noluit, & aliqua prorsus reiecit, et inter apocripha relegauit, quemadmodum Actus nomine Andreæ, Petri, Thomæ, Philippi, Theclæ, & Pauli, & alia quæ Sanctorum gesta respiciebant, in eodem decreto adnotata; non tamen exinde Sanctorum Martyrum venerationem voluit imminui, quinimò cum iam nomina Martyrum in Ecclesia recitarentur, vt ex Cassiodoro vidimus, non longè ab ætate Gelasij, iam opus Hieronymi de Martyribus, siuè epistolã, siuè martyrologium dixeris, inter piorum manus versaretur, nõ modo in eo decreto liber ille nõ reijcitur, sed sub vniuersali approbatione inter custodienda, & recipienda *Opuscula Beati Hieronymi Presbyteri* numerari par est credere, nec malè inter illa eiusdem decreti verba contineri quis existimaret. Equidem sine aliquo Martyrum Nomenclatore impossibile prorsus erat, vt pluries diximus, tot Sanctos in Ecclesia Romana venerari potuisse, & sicuti facile quotidianus numerus vrbanorum memoria excidisset, ita faciliùs de exteris accidisset, quos tamen vniuersalis Mater Ecclesia amplectebatur vt filios. Acta igitur aliqua Martyrum, quòd non ita prudenter, aut candidè scripta essent, tamquam dubiæ fidei in Romanæ Vrbis Ecclesijs legi vetabantur, non verò codex Sanctorum nominum, siue Hieronymi deinceps dictum Martyrologium, in quo locus, & dies passionis, & plurimorum per orbem Martyrum nomina adnotabantur, hoc etenim deinceps sub Gregorio tamquam exploratæ fidei, Romana eadem non modo suscipiebat Ecclesia, sed in Sacrosancto Missæ Sacrificio sæpissimè repetebat. Igitur quemadmodum in Martyrum codice Romano mendum, aut labem inductam, ad illa vsque tempora neutiquam apparet, ita in alijs Martyrologijs, seu sacris dypticis fraudem aliquam irrepsisse non obscurè videtur colligi ex Caroli Magni capitularibus lib. 1. cap. 42. seu potiùs Episcoporum Concilijs sub pijssimo Principe collectis, vt creditur anno 789. caput quippe illud inscribitur, *De falsis nominibus Sanctorum*, & sancitur, *vt falsa nomina Martyrum, & incerta Sanctorum memoria non venerentur*. Ita in Concilio Francofurdiensi cap. 42. anni 794. eodem Carolo præsente statutum est, vt nulli noui Sancti colerentur. Argumentum hinc videtur deduci, eo tempore scriptores aliquos, vel inanis gloriæ studio, vel ad Principis pijssimi promerendam gratiam, vel quod deterius esset, lucri causa in Sanctorum dypticis, noua etiam nomina intulisse. Ex cætu eorum, qui gloriolæ inanis pruritu, vel lucri instinctu nouam Sanctorum historiam confinxerint, nouosque Sanctos superinduxerint, suspicantur viri docti aliquos fuisse, qui Apostolorum nonnullorum Galliæ vitas scripserunt, & de falsarijs huiusmodi testimonia profert vir doctus Ioannes de Launoy in discussione de duobus Dionysijs cap. 5. n. 9. & 10. Ita circa annum Domini 848. Hugonem Abbatem S. Martialis ex Confessorum classe, primum inter Apostolos repositum contra Episcopi Lemouiensis sententiam ex Iordani epistola ostendit, & Gausbertum Monachum *lucri causa* de Sãcto Fróto scripturam nouam edidisse. Hos verò, & consimiles grauiter in Cõcilio Lemouicẽsi accusatos refert ex Damiano Solemniacensi Abbate, & Letaldo pietate, ac eruditione illustribus; Quæ tamen plurimùm videntur distare à fragmentis illis Concilij Lemouicẽsis, quæ apud Baronium, & septimo Tomo Conciliorum generalium producuntur. Aliqua igitur San-

Sanctorum gesta, in malæ fidei suspicionem venerunt a Caroli Magni, Ludouici Pij, & deinceps ætate; ac inde falsa aliqua nomina in Martyrologijs irrepsisse suspicari licet, Helduini fortasse exemplo, qui apud nonnullos etiam Galliæ scriptores malè audit, & fraudis insimulatur; Græcum quippe ab eo visum Martyrologiū vetustate consumptum, sunt qui rideant, cum de eo altum apud alios silentium sit. Neque hic ad trutinam reuocare est animus, Beatos illos viros, qui etiam ex Apostolorū æuo, vel nostro, vel superiori sæculo in lucē euocati apud Hispanos plausū obtinuerunt: quòd docti censores, non modo illos tanquam dubiæ sanctitatis respuant, sed veluti suppostitios reijciant, siue ex Chronica Dextri, Maximi, alijsq; consimilis farinæ quisquilijs emerserint, siue ex Granatensibus laminis, nullius adhuc in Romana Ecclesia ponderis, imo tanquam suspectæ fidei vetitis, prodierint. Neque de Sanctis Sardiniæ Martyribus nostra ætate repertis, minusque Romæ probatis agere operæ pretium est, cum nullus eorum in nostro martyrologio reperiatur ascriptus. His tamen omnibus moniti fatemur, Apocriphorum timore quæcunque inuenimus à sexto sæculo additiones, non modo alieno charactere in Martyrologio nostro adnotauisse, sed si quæ suspicionem excitauerint in notationibus candidè indicare pollicemur, dum tamen nihil tale nactum hucusque à nobis esse, affirmare non dubitamus.

Anniuersaria in Martyrologijs signata temporum momenta non semper cum originario celebritatis die conuenire.

ADMONITIO XI.

SVNT docti Viri, qui in argumentum aliquando Historicæ veritatis, dies in Romano Martyrologio adnotatos ita adducant, vt eodē illo die accidisse, festū quod Ecclesia celebrat, tanquā certissimum acciplant, & tamen minùs id Ecclesiam curasse; testis est S. Petrus Damianus in opusculo, cui titulū fecit Dominus vobiscum cap. 15. vt pote quæ non magni pendat *articulos temporum, sed ad deuotionem potiùs, & vnitatem respiciat animorum*. Exempla de præcipuis solemnitatibus adducit, & sicut in Paschali gaudio Ecclesiam dicere consueuisse fatetur, *Deus qui hodierna die, &c.* quamquam liquidò cuncti sciāt computatis temporibus Hæbreorum Pascha præcedere; ita in Ascensione Domini, & S. Pentecoste, eadem vti voce *Hodie* admonet, licet festiuitates illæ, iuxta rationem Paschalis temporis disponantur. Neque id tantùm Ecclesiam seruare adnotauit in celebritatibus illis, quæ vulgò Festa Mobilia vocantur, sed in pluribus etiam Sanctorum commemorationibus eundem morem retinuisse docet; B. Ioannis Baptistæ exemplo, cuius truncatæ ceruicis natalem diem, quamuis Augusto mense commemoret, tempore tamen Dominicæ passionis, seu Azimorum, ab Herode trucidatum fuisse non dubitat. Eadem quoque ratione de S. Iacobi nece, ac D. Petri Vinculis memoriā in Ecclesia agi Sanctus Doctor obseruat diuerso prorsus tempore, quo hæc inciderint; Herodes namque Iacobum fratrem Ioannis gladio occidit, & apprehendere Petrum apposuit, cum erant dies Azimorum, & Petrum à quatuor quaternionibus militum custoditum, vt acta Apostolorum habent; post Pascha pro-

ducere

ducere populo cogitauerat. Quoniã verò alio anni tẽpore, hæc per executiones operum facta, & alio postea tempore eorum colendis solemnitatibus instituta esse dignoscit, rectè quoque existimat ob id, quod in solemnitate Paschali Sancti illi venerari dignè non poterant, ad eorum cultum aliud tempus esse Ecclesiastica dispositione prouisum; ac ita omnia pro re nostra concludit. *Sancta Ecclesia non tam constringitur lege temporum, quam vices ad suum cohibet nutum*. Hæc autem præmisimus, ne cum in Vetustiori nostro Martyrologio aliqua occurrerẽt à Romano, & Baronij vsitato diuersa, hinc aliqui reijciendum esse omnino existimarent, cum præter eà, quæ S. Petrus Damiani adnotauit, alia etiam sint, quæ non semper Ecclesiam eodem modo obseruasse demostrent, quin potius pro diuersitate locorum, temporisque opportunitate, alia iuxta alicuius gentis vsum, vel semper, vel aliquo tempore tolerauerit, alia ecclesiasticis legibus declarauerit. Exemplo in primis sit Sãctum Pascha, quod ad plures annos plurimi luna decimaquarta peregerunt, *Non enim Ecclesia*, inquit Ioannes Nicenus de festo die natali, *omnes tunc poterat coercere, vsque ad tempus pacifici illius Constantini, qui celebrata Nicena Synodo os omne hæreticorum obstruxit*. Nec rè vera ante vnitatem Nicenæ fidei etiam inter Sãctissimos Viros de Paschatis die celebrando vnus sensus fuit, vt inde etiam Quartadecimana hæresis ortum duxerit. At dum Sancti illius Concilij Patres, vt idem Ioannes Nicenus testis est *Varias festiuitates singulas diebus proprijs ordinari sanxerunt*, Paschalem etiam Canonem statuisse apud omnes in confesso est. Cæterum non tantùm Paschatis diem, qui lunationibus, & æquinoctio dirigebatur variè obseruatum legimus, sed ipsum etiam Domini Natalem. Apostolica erat apud Romanos traditio Natalem Domini in diem 25. Decembris incidisse, sed & Iacobi apud Orientales constitutio erat, quibus pariter nitebantur Armeni, vt 6. Ianuarij Theophania, tam nati, quam baptizati Domini celebraretur. Neque tamen pugnare Iacobi Episcopi constitutionem; cum Apostolica Petri in Romana Ecclesia traditione putauerat idem Ioannes Nicenus Archiepiscopus, quòd *à principio alias regulas posuerunt Apostoli ijs qui crediderant ex gentibus dicentes, vt abstinerent à suffocato, fornicatione, & sanguine. Nunc autem varia Ecclesiasticæ regula, ac canones, quæ spectant ad dogmata, at doctrinam complectuntur. Non enim eandem Altissimus omni tempore legem sanxit, sed cuique tempori congruam*. Quomodo vero, & quando Ecclesia vniuersa Natalem Domini vigesima quinta Decembris die secundum morẽ Romanæ susceperit, quia in exercitatione de Christiana Epocha diffusiùs à nobis ostenditur, vetustam eiusdem diei celebrandi disparitatem indicasse sufficiat. Præterea negari nequit, alias ex festiuitatibus, quæ in Ecclesia recoluntur, diuersa omnino die ab ea, in qua prototypum inciderit celebrari. Exemplo rursus sint Dominici omnes dies, in quibus non tam Domini Resurrectio memoratur, quam omne id, quod in Sabbatho Iudæorum præsignatum odio Iudaicæ perfidiæ Ecclesia deinde in Dominicum diem transtulit, & quod cumulat D. Augustinus serm. 251. de Tempore, vbi post multa de eiusdem diei insignibus addit. *Atque ideò S. Doctores Ecclesiæ decreuerunt omnem gloriã Iudaici Sabbathismi in illam transferre, vt quod ipsi in figura, nos celebraremus in veritate*. Quod idẽ est, ac docere Sanctos Apostolos in aliã diẽ veteris legis mysteria trastulisse, quæ olim in Iudæorũ Sabbatho non minùs inciderant, quam recolerentur; sed, & alias tam recentiores, quam vetustiores celebritates palam est in Ecclesia non ijsdem diebus peragi, in quibus, quod veneratur acciderit. Visitationis Deiparæ memoriam, quæ mense Iulio recolitur, Mense Martio, vel Aprile accidisse ex Euangelica narratione colligitur. Insuper si ea vera sunt, quæ prostant in Epistola Euodij apud

G Nice-

Nicephorum lib. 1, cap. 3. certum etiam est, vel Stephanum Prothomartyrum eo die, quo eiusdem Martyrium celebratur nequaquam lapidatum fuisse, vel D. Paulum non eodem die vocatum esse, quo Ecclesia eius Conuersionem recolit, cum inter illius Martyrium, & Pauli vocationem sex menses interfuisse disertè referat Euodius Apostolorum coæuus. Annunciationis Festum, seu, vt vocant Patres Cõcilij Toletani decimi festiuitas Dominicæ Matris, olim plerisque in Ecclesijs 15. Kal. Ianuarij celebrabatur, vt ex eodē Concilio Toletano manifestè apparet, quia in Quadragesimæ tempus luctui deditum incidens non poterat *celebrari condignè, quod interdum Quadragesima, vel Paschale festum videatur incumbere, in quibus nihil de Sanctorum solemnitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, conuenit celebrari*: quæ ideo verbotenus adduxi, vt inde plures solemnitates tempore Quadragesimæ, vel Paschæ recurrentes in alios dies fuisse antiquitùs translatos appareat, quando Concilium Toletanum sexto sæculo iam id ab antiquis obseruatum confirmet, & xv. Kal. Ianuarij festum Annunciationis celebrari debere, ita ex aliarum Ecclesiarum more constituat: *In multis itaque Ecclesijs à nobis, & spatio remotis, & terris hic mos agnoscitur retineri; Praiade, vt de cætero quicquid est dubium sit remotum, solemnitas Dominicæ Matris die 15. kal. Ianuarij omnimodè celebretur*. Alium item Deiparæ Virginis festum diuerso die olim recoli consueuisse ad 15. Kal. Februarij ostendimus, Obdormitionem nempe, quam sub Assumptionis nomine non ante Iustiniani tempora 18. Kal. Septembris solemnem haberi cœpisse existimamus. Neq. re vera in vnum, certumq; diē pro Natalibus Martyrum celebrandis ita semper consensit Ecclesia, vt pro varietate regionū non varios etiā celebritatis dies esse permiserit. Ita apertissimè his verbis docuit Amalarius de Ecclesiast. Officijs lib. 4. cap. 37. auctorem proferens Hieronymum, *Pro varietate regionum diuersa in honore Martyrum tempora constituta*, quæ quidem apud S. Doctorem prostant in comm. epistolæ ad Galatas lib. 2. cap. 4. Quis verò in tanta fidelium pressura, quantam tempore persecutionum pati necesse erat, minus exquisitam in diebus Martyrum notationem non tolerauerit? Officiosæ Cypriani Carthaginensis sedulitati multorum Martyrum in Africa Natales debemus, quibus præcipuè nostrum scatet Martyrologium: plurimorum tamen non solum dies agonis, sed & nomina deficere, & aliqua nō accuratè signata suspicari iure merito, licet; quandoquidem Romanorum Imperatorum Natales, quibus omnium calami, & publica monumenta desudabant, incertos fuisse, ac multiplices, doctiores Critici apud Suetonium animaduertunt. Translata pariter hinc inde Sanctorum Lypsana, quia celebriores alicubi ferias trāslationis reddebant, quam facilè verum agonis diem, altero remanente, poterant obliterare? Hinc præcipuè in recolendis Sanctorum Apostolorum natalibus multiplices illæ celebritates emerserunt, quas in notationibus ad Indiculum nostro martyrologio præfixum numerauimus. Passim hæc in Romano emendato Martyrologio occurrunt, & facile ex ipsius doctissimi Baronij obseruationibus, quis eliciet. Vnum nos, aut alterum exemplum pro re nostra indicabimus. Serapia virgo in ipso Romano Martyrologio 3. nonas Septembris memoratur, quæ tamen agonem 4. cal. Augusti consummauit. Nemesius Diaconus, ac Lucilla virgo eius filia, 8. Kal. Septembris martyrij palmam acceperunt, & si eorum Romæ natalis pridie Kal. Nouembris celebretur. Hadrianus martyr Nicomediæ 4. nonas Martij passus est, & 6. Idus Septēbris recolitur. Brigitta vidua Romæ decimo Kal. Augusti quieuit, & octauo Idus Octob. in Romano Martyrologio recensetur. Hæc vero frequentiùs in illo, quam in vetustiori nostro obseruare liceret, nisi qui in illius emendationem incu-

buerunt

buerunt repetitas solemnitates prudenter abscidissent. Negari verò nequit, quin aliqua etiam cõfusa reliquerint. Galesinus, qui sub Gregorio Decimotertio ante Baronium restaurare tentauit martyrologiũ, in aliquibus à recentioribus arguitur. Notissimus vero in Romano Martyrologio error fuit ad diẽ 24. Ianuarij Antiochiæ noua Martyr Xynorides, quæ tam in edito anno 1580. quã in primo etiam à Baronio emendato, ac notis illustrato irrepsit, & non nisi grauissimorum est virorũ monitis expũcta, quòd nimis supinè pro proprio Martyris nomine inductum appellatiuum fuerit. Dolent pariter aliqui inter Galliæ scriptores, quòd ex duplici in antiquis martyrologijs memoria Dionysij, nempe Parisini 7. Idus Octobris, & Atheniensis 5. Nonas Octobris Galesinus vnum conflauerit Parisinum simul, & Atheniensem, minùs sincera Hilduini Areopagitica secutus; & nuper Henricus Valesius in dissertatione de Martyrologio Romano animaduertit ad diem 2. Nouembris Theodosium Laodicenum Episcopum memorari, qui post Nicenum concilium Arrianorum sectator in Eustathium catholicum Episcopum Antiochenum conspirauerit, vt testis est Theodoretus lib. 2. Hist. cap. 14. quamuis id ex Beda, Vsuardo, & Adone videatur desumptum. Nec Combefisius in notis ad Anonymum de Actis Nicæni Concilij Baronio acquiescit, quod ad diem 11. Septembris Paphnutium Ægyptium addiderit, Meletianum illum quidem non spernendis rationibus astruens, cuius Epiphanius, & Athanasius meminerint. Probarunt quidem Pontifices sapientissimi Romanum Martyrologium, & de eorum, qui emendationi præerant prudentia, & eruditione confisi, quam emendatum prodire satagerunt, sed adhuc næuos aliquos irrepsisse, sunt, qui conquerantur. Ferrarius ad calcem nouæ Topographiæ Romani Martyrologij aliqua emendanda in subiuncto Indice proponit, præsertim quantum attinet ad historiam, quæ sanè addit Saussaius in apparatu ad Gallicanum Martyrologium cap. 18. *dignissima notatu sunt, & propera vindicatione*. Nouovetera quotidie ex cimelijs proferuntur, quæ ante actis sæculis lucem non minimam afferre possint. Equidem si Baronius oculatissimus Martyrologium Adoni præfixum, & à se toties expetitum vidisset, ditasset vtique Romanas tabulas martyribus plurimis, & obscuris adhuc, atq; incertis lucem doctissimus intulisset. Sed dies erit, cum in lucem prolatis, quæ de Martyrologijs Bolandus eiusque socij meditantur sapientissimus alius Pontifex iterum Romanum Martyrologium emendari, & locupletari mandabit, cui si aliquid conferre martyrologium nostrũ contigerit, de maximo in me Dei beneficio, in id ipsum me lætaturum confido. Non equidem Gregorius Decimus tertius, multa laude alioquin dignus postremam Ecclesiasticis tabulis emendationem decreuit: sed quantum potuit emendatas prodire curauit, nec omnem exhaurire potuit, quam habet Romana Sedes in examinandis Ecclesiasticis libris auctoritatem. Ita accerrimi iudicij Pontifex Vrbanus Octauus nostro sæculo demostrauit, qui Sulpitium Seuerum, tam ex ipso Romano Martyrologio, quam ex Breuiarij lectionibus S. Brunonis prodigiosam conuersionem expunsit. Cœterum, & si aliqua videantur animaduersione digna, non cuiusque iuris est censorem agere, sed expectandum quousque re maturè discussa, emendationem, si opus est, Ecclesia ipsa decernat. Quanta enim Deus fecerit, in diebus etiam alicui solemnitati dicatis Ecclesiæ suæ Decreta, quamuis fortasse non exactè ijsdem responderent, quibus ea, quæ recolerentur, contigerint, ex sequentibus prodigijs facilè erit animaduertere. Epiphaniæ Festum celeberrimum dudum in Ecclesia fuit, quòd tribus miraculis ornatum, Magorum aduentu, Chisti Domini Baptismo, aqua ad nuptias in vinum commutata, trina celebritate veneraretur. In hac singulariter die 6. Ianuar. putarunt aliqui ex Sanctis Patribus

tria prorsus illa apprimè memoranda euenisse, & D. Ambrosius, non modo serm.4. de Epiphania testatur, plerosque memoriæ prodidisse hæc tria mysteria eodem die contigisse; sed rursus serm.5. idem repetens suam ita addit sententiam. *Quod licet à diuersis alterutrum factum esse credatur, ego tamen vtrumque factum esse confirmo, & aliud signum de alio contineri: vtrumque enim factum est.* Idem confirmare videtur S.Augustinus serm. 29. de tempore, & apertissimè S. Maximus hom.6. *Sicuti posteritati suæ fidelis mandauit antiquitas, hodie Saluator humani generis cælestibus ostensus indicijs à Chaldæis est adoratus: Hodie Christus B. Ioannis ministerio fluenta Iordanis benedictione proprij Baptismatis consecrauit: hodie etiam inuitatus ad nuptias, diuinitatis suæ potentiam manifestans, aquā vertit in vinū.* His alijsq. minus vetustis Auctoribus ductus Salianus Annalium Ecclesiast. tom.6. ad annum Christi trigesimum necesse prorsus esse existimauit, vt inter Baptismum, & Nuptias annus intercurreret, & quinque Paschata, postquam Christus Dominus per Baptismum innotuit, ad Crucem vsque præterijsse. At contra Baronius steterat DD.Augustino, Paulino, & Maximo, alibi dubiâ de trina illa solemnitate loquentibus, innixus ad annum Christi trigesimum primum num.36. & vno eodemque anno Baptismum, & in Nuptijs Vini prodigium accidisse existimauerat: ita tamen vt cum D. Augustino serm. 154. de tempore tribus miraculis vnum, eundemque diem communem fuisse consenserit, non respectu mensis, & calendarum, sed hebdomadæ, & feriarum eius, hoc est tria illa mysteria in diem Dominicum incurrisse, quo & alia Dominus mirabilia fecit ab eodem Augustino ibidem numerata, & à Baronio proprijs verbis adducta: quæ quidem tanti Doctoris auctoritate suffulta plura euitare incommoda videntur ex alia opinione emergentia, puta non statim post Baptismum prædicationem à Domino auspicatam, cum annus ociosus interponatur, nec vltra quadriennium Dominum prædicationem extendisse contra omnium antiquorum sententiam, præcipuè S. Ignatij, qui eodem sæculo vixit. Nec est, quòd ab Ecclesiæ consensu recedere Salianus putet huius opinionis assertores, quòd in diuersis diebus hæc voluerint accidisse; Ecclesia enim sub aduerbio *Hodie* trina illa prodigia ita recolit, quemadmodum ipse Baronius explicat, & in festis mobilibus palam est, vt idem dicere sit *Hodie vinum ex aqua factum est ad nuptias*, ac si diceretur *Hodie eius rei memoria agitur.* Nec profectò D. Augustinus dubium in Ecclesia suo tempore, an Miraculum vini pro nuptijs Galileæ in eandem cum Epiphania diem 6. Ianuarij inciderit, tanti fecit, vt illum violare communem fidem timuerit, qui contra existimaret; *licet enim*, inquit serm.27. de tempore, *de solemnitate huius diei veterum sit diuersa traditio, vna tamen sanctæ deuotionis est fides.* De Trina in eadem die coniuncta festiuitate antiquam traditionem retulit quidem D.Maximus serm. de Epiphania, sed an alterutrum re vera ipsa die contigerit, incertum ita hominum cognitioni reliquit. *In hac dilectissimi celebritate, sicut relatu paternæ traditionis instruimur, multiplici est festiuitate lætandum; ferunt enim Christum hodie, vel stella duce à Gentibus adoratum, vel inuitatum ad Nuptias aquam vertisse in vinum, vel suscepto à Ioanne Baptismate Iordanis fluenta consecrasse; sed quid potissimum præsenti hoc factum sit die, nouerit ipse qui fecit.* Quamquam verò Ecclesia Romana ab antiquo tempore, non modo tria illa mysteria in die Epiphaniæ recoluerit, sed quartum refectionis quinque millium hominum etiam retinuerit, vt in antiquo ordine Romano continetur; attamen secunda post Epiphaniam Dominica die nuptiarum miraculum pressiùs, vt nunc, venerabatur, & in Sacramentario Gregorij peculiaris eiusdem diei Missa continetur. Cæterum, quia per eandem Epiphaniæ cele-

britatem

britatem Orientalis Ecclesia, non dum in fide ab Occidentali diuulsa, Dominici Baptismi præcipuè recolebat memoriam, & festum luminum nuncupabat, inualuit vsus, vt tam in primo, quam in secundo Natali Domini Cathecumenis etiam Baptismus solemni ritu impertiretur, & quovsque à S.Leone Pontifice, Concilijsque vetitum non fuit, Deus omnipotens Ecclesiæ morem, & fidem nouis etiam prodigijs prosequebatur. Ita in die Epiphaniæ, quæ aliquibus eadem erat cum Natali Domini ad Vicum Soroba sacrum Baptisterium testatur Ioannes Moschus in Prato c.214. ita exudare consueuisse, vt per tres horas continuis incrementis augeretur, & post Baptismum peractum alijs tribus horis decresceret. Ita non minus in Paschalibus gaudijs, quam in Natalitijs Gregorius Turonensis refert de glor. Confess. c.69. Ebroduni in Gallia accidere consueuisse, vt lauacrum, quod Marcellinus primus illius Vrbis Antistites construxerat, diuinitus exurgentibus aquis impleretur; tunc verò credendum est in die Natali aquas sponte exilire desijsse, quando per illud tempus vetauit Ecclesia Baptismum conferri; quãdoquidem Ado. qui xij. Kal. Maij in Martyrologio idem miraculum prosequitur, suo tantùm tempore referat, Paschalibus festis, non Natalitijs ex ignotis fontibus lauacrum illud impleri, quia non amplius diem Diuino Baptismo, vel Natali sacratum, sed eum in quem Ecclesia consenserat, miraculis Dominus authorare voluerit. Ita & si minùs congruè Natalis Dominici dies quinta, vel sexta Ianuarij in Orientali Ecclesia tempore D.Epiphanij celebraretur, & eodem temporis momento Nuptiarum in Cana Galileæ prodigium incerta originis die recoleretur, dum tam Ecclesia illa non adhuc schismatica ita seruabat, eiusdem fidem anniuersario miraculo Deus aduersus incredulos confirmabat. Notissimũ est, quod D.Epiphanius refert de fluuijs, ac fontibus in multis locis per illam diem in vinum conuersis, & oculatus ipse testis de fonte Cyberes se bibisse, sicuti ex eo, qui est in Gerasa, fratres suos. Et quamquam ille Hær. 51. cum alijs multis nequaquam sentiret, eadem die sexta Ianuarij Redemptorem nostrum baptizatum in Iordane fuisse, sed prorsus Domini baptismum in sextum Idus Nouembris reiecerat, & verum Natalis Domini diem non sexta, sed quinta Ianuarij accidisse proprio computo demonstraret, idem tamen Epiphanius addit, non modo Deum illius Ecclesiæ fidem vndecima die Tybi, seu quinta Ianuarij confirmare, sed ad Euangelicæ veritatis robur horam ipsam miraculi ostendere; qua enim hora hauserunt ministri, & ipse dixit date Architriclino, aquæ illæ fontanæ, vel fluuitiales in vinum mutari palam esse testàtur. Verùm, sicuti D.Gregorius Nanzianzenus orat. in S. Bapt. multis disputat Ecclesiã Dei non omnia, quæ à Christo facta sunt, eodem tempore, quo ille, peragenda suscepisse, ita præter Baptismi tempus in ipsa Epiphaniæ celebritate susceptum, ac olim prodigijs illustratum, idem S. Doctor de Quadragasimali ieiunio confirmat, quod ab Ecclesia non eo temporis momento indicatur, quo Dominus, eiusdem norma, ieiunasse prohibetur; sanè ieiunij terminum potius, quam Baptismi Dominici diẽ ab Ecclesia immutatum existimat Honorius de antiquo ritu Missæ lib. 3. cap. 45. qui etiam causas affert, cur ante Pascha Quadragesimale ieiunium seruetur. Quemadmodum autem non in omnibus semper magni existimauit Ecclesia, vt Mysteriorum dies strictissimè ijs responderent, in quibus origines incidissent, quoniam vnitatem fidei ab hac varietate discindi non putauerit; ita Deus ad augendam credentium fidem, vel infidelium perfidiam conuincendam, quod Ecclesia sanciuerat, non semel superadditis miraculis comprobauit. Iam supra indicauimus Annunciationis Dominicæ festum in pluribus Hispaniæ Ecclesijs celebre prisco more fuisse die 18. Decemb. Accidit aliquando, vt aduenientes ex Hispania

spania Monachi, Cluniacum à S.Odilone illius Monasterij cœnobiarcha peteret, de more suo posse Annunciationis solemnitatem peragere 15. kal. Ian. Indulsit pius ille Pater, sed nocturnæ visionis indicio didicit minùs placere Deo, antiquam aliam apud Cluniacenses consuetudinem immutari, sicut refert Glaber Rodulphus lib.3. hist. cap. 3. Nec enim Deus consuetum ibi morem abrogari permisit, qui communis reliquæ ferè Ecclesiæ esset, dum interim in Hispania veterē alium morem seruari non denegaret. Quantum vero, decreta Ecclesiæ de præcipuis festiuitatibus Deo curæ fuerint, ipse docuit,cum Nicæni Concilij de Paschate constitutionem non semel prodigijs confirmauerit, & aliquando non passus sit per errorem violari. Confirmauit vtique anniuersario Baptismalis fontis miraculo, quod Nicæna Synodus sanciuerat in Marciliano Lucaniæ, sicuti fusè, & eloquenter retulit Cassiodorus lib.8. variar. ep.33., & Ebroduni in Gallia, vt ex Adone iam diximus, & in Osem Lusitaniæ campo, vt refert Gregorius Turonensis lib.1. de glor. Martyr. cap.24. Eodem autem modo, quo Ecclesia decreta probauit, noluit Deus Paschale idem statutum per errorem mutari. Tempore enim Zosimi Papæ fons ille baptismalis, qui in parua Ecclesia Meltinæ, quotannis in sacra Paschatis nocte diuinitus replebatur, inducto in Paschali computo errore, nequaquam exuberare potuit, sed die Dominica, quæ rectæ computationi respondebat, hora tantùm competenti prodigiosa aqua iussu Dei comparuit, vt Paschasius Episcopus Lilibæi testis est inter S. Leonis epistolas. Ita Gallis, & Hispanis de vera Paschatis die certantibus, dum Hispani ad 12. Kal. Apr., Galli vero ad 14. Kal. Maij Pascha celebrandum contendunt, fons ille apud Hispanos iussu Dei litem diremit, quòd in Gallorum obseruatione repletus rectè illos Pascha celebrare ostenderit, vt Sigibertus auctor est ad annum 573. Ex his omnibus igitur constare arbitror, quod quærebamus initio, Anniuersarios nempe in martyrologio signatos dies, & tam ad Dei, Deiparæque Virginis, quam aliorum Sanctorum honorem assignatos, non semper cum diebus illis calendarum congruere, in quibus, quæ recoluntur euenerint, sed in id præcipuè Ecclesiam incubuisse, vt repræsentata Mysteria temporum opportunitate constabilita, ita à fidelibus venerarentur, vt in fidei potius, morumq. prouectum, quam in præcisam dierum obseruationē collimarent; Quæ verò Ecclesiastico decreto confirmata essent, vel Deus additis prodigijs comprobauerit, vel temerè immutari non permiserit. Vt enim D.Augustinus docuit contra Faustum lib. 32. cap.12. *Ea anniuersariè in Ecclesia celebrantur, quæ insigniter excellentia certis diebus facta sunt, vt eorum necessariam, salubremque memoriam festiuitas concelebrata custodiat*; Non ita tamen, vt non alio, quam eo die memoriam celebritatis admittat. De dubia Epiphaniæ origine inquit, idem S. Doctor serm. 27. de temp. *In omnibus festiuitatem esse veram, quia in omnibus filius Dei creditur, & veneratur*. & Diuus Ioannes Chrysostomus de vario apud Orientales, & Occidentales Natalis Domini die addit Homil. 2. in Lucam *& illi, qui tunc dicunt nasci Saluatorem, & nos qui hodie dicimus nasci, vnum Dominum colimus, vnū infantulum suscipimus*. Optarunt equidem primi Concilij Toletani Patres in Sanctioribus solemnitatibus vnitatem, sed ex diuersitate fidem discindi, his verbis non consenserunt. *De celebritate festiuitatis Dominicæ Matris, cū nihil fidei sinceritas per diuersitatē aduersum incurrat, & vnitatē Catholicæ regulæ varietas nulla decerpat; Est tamen, quod nisi temporū vnitate seruetur, & dissidiū indiscissæ vnitatis parturiat, & Sacramentorū vnitate constare nō valeat*. Quia, & si in omnibus vnitatē, & veritatē seruare Ecclesia semper studuerit: attamen in veræ magis celebritatis vnitatē, quam in originariā kalend. consonantiā ex dictis incubuisse apparet.

EPISTOLÆ

EPISTOLÆ
MARTYROLOGIO VETVSTIORI
SINE ALIO TITVLO PRÆFIXÆ,
ET IN EAS
NOTÆ, ET EXERCITATIONES.

Incipit Epistola Chromatij, & Heliodori Episcoporum ad Hieronymum Presbyterum.

DOMINO Sancto Fratri Hieronymo Presbytero Chromatius, & Heliodorus Episcopi in Dño Salutem. Cum Religiosissimus Augustus [a] Teodosius Mediolanensium Vrbem fuisset ingressus, vniuersosque Episcopos Italiæ ad se [b] inuitaret [c] vt causam aliquantorum Episcoporum, qui ex Ariana fæce suas animas inquinassent [d] perquireret. Contigit, & nostram paruitatem in eodem [e] deuenire concilio. In quo cum dicēda dicta essent, & definiēda definita, cœpit Christianissimus Princeps S. Gregorium Episcopum Cordubensis Ecclesiæ in eo præferre antistitem, quòd omni die, siue non ieiunans matutinas, siuè ieiunans vespertinas explicans Missas, eorum Martyrum, quorum natalitia essent, plurimorum nomina memoraret. Factumque est, vt omnes pariter [f] statuerent ad tuam scribere caritatem, quod vt [g] famosissimus feriale de arciuis Sancti Eusebij [h] Cæsariæ Palæstinæque Sacerdotis inquirens Martyrum ad nos dirigas festa, vt possit hoc officium per tuam Sanctam industriam melius perfectiusque Domini Martiribus exhiberi.

a Theodosius Augustus
b inuitasset
c ab
d deest in Codice Epternacensi.
e deuenisse
f statueremus
g famosissimũ
h Cæsarea

Rescriptum

a Item Hieronymus Chromatio, & Eliodoro Scis Epis Hieronymus in Dõ æterno salutem.

Rescriptum Hieronymi Presbyteri.

CHROMATIO, & Heliodoro Episcopis Hieronymus Presbyter. Constat Dñum nostrum omni die Martyrum suorum triumphos excipere, quorum passiones à S. Eusebio Cæsariensi Episcopo [b] scripta reperimus. Nam Constantinus Augustus cum Cæsaream fuisset ingressus, & diceret memorato Antistiti, vt peteret aliqua beneficia Cæsariensi Ecclesiæ profutura, legitur respondisse Eusebium opibus suis ditatam Ecclesiam nulla petendi [c] beneficia necessitudine compellente, sibi tamen desiderium immobile [d] stetisse, vt [e] quicquid vbique in Republica Romana gestum sit erga Sanctos [f] Dñi, Iudices [g] Iudicibusque succedentes in vniuerso orbe Romano sollicita perscrutatione monumenta publica discutiendo perquirerent, & quis Martyrum à quo Iudice, in qua Prouincia, vel Ciuitate, qua die, quane passione perseuerantia sua [h] obtineret palmam, de ipsis arciuis sublata, ipsi Eusebio Regio iussu dirigerent. Inde factum est, vt idoneus relator existens, & Ecclesiasticam historiam retexeret, & omnium penè Martyrum prouinciarum omnium Romanorum diligens Historiagraphus declararet. Et quoniam omni die Sacrificium [i] Domino offerentes eorum nomina meminissent [k] studentes, qua die ipsa, qua offerunt Sacrificium viatores Diaboli [l] extitissent martyrij sui triumpho pollentes, atque ouantes ad regem suum [m] peruenire Christum. Hac de causa [n] singulorumque dierum festa conscripsimus, vt iubere [o] dignamini perenne nostræ paruitatis nomen memoriam habiturum fore credentes, cum diebus omnibus [p] per tot annorum festa Sanctorum fuerint nominum [q] festiuitates celebrare. Et quoniam per singulos dies diuersarum prouinciarum, diuersarumque Vrbium plusquam [r] octingentorum, & nongentorum millia martyrum nomina sunt nominata, vt nullus sit, qui non intra quingentorum numerum reperiri [s] possit excepto die Kalendarum Iannariarum. Considerans inter [t] innumerabiles turbas lectoris animum vnum mensẽ posse lassescere, ne idem [u] veniat succincte, & breuiter eorum, qui sunt in amplissima [y] festiuitate in suis bonis tantum pro omnibus moratus sum, vt amputato fastidio vnus de omnibus sufficiat libellus ascriptus. Sanè in prima parte libelli omnium Apostolorum festa conscripsimus, vt dies varij non videantur diuidere, quos vna dignitas [z] Apostolos in Cœlesti gloria fecit esse sublimes.

b scriptas
c beneficij necessitate compelli
d extitisse
e vt quid quis vbique
f Dei
g Iudicibus succedentes
h obtinuerit
i Deo offerens
k studẽs, qui die ipso quo offertur
l existerit martyri suo
m peruenerint
n singulorum mensium singulorumq. dierum
o dignati estis perennem nostræ paruitatis memoriam fore credentes
p per tota anni spatia
q festiuitas celebrata
r octingentorum Martyrum nomina sunt nominanda
s possit ascriptas
t innumeras turbas Lectorũ animam intra vnum mensem posse
u eueniat
y eiusdem
z Apostolica

In Epiſtolas ſupraſcriptas.

ADNOTATIONES.

VEREOR, ne poſt acceptiſsimum doctis ferè omnibus doctiſſimi Baronij iudicium, tam de Chromatij,& Heliodori, quam Hieronymi Epiſtolis,Martyrologijs aliquibus vetuſtioribus præfixis,calculum iterare, audaciæ potiùs imputetur,quã veritatis amori.Quia tamen in huius Martyrologij limine eædem pariter proſtãt, ſicut etiam in fronte vetuſſimi Martyrologij S. Vuillibrordi apud Bollandum, & Henſcheniũ, vnde varias appoſitas ſectiones excerpſimus,vt omnia candidè exhibeã, eas præterire non licuit.Sauſſaius, vt in multis à Baronio diſcedit, ita & in hac epiſtolarum cenſura. Nec enim tanti eſſe putat magni illius Cardinalis in eaſdem Epiſtolas argumenta, vt auctoritati Caſſiodori præponderent; quamquam in his ſe nolle immorari profiteatur, quòd facilia conciliatu ſint. At dum ſe caduceatorẽ largè promittit, vereor ne nouas ſuſcitet diſceptationes. Pacem inter Baronium,& Caſſiodorũ paruo negotio ſe compoſiturum pollicetur, *Si dicamus*, inquit, *illam,quæ commendatur à Caſſiodoro,Hieronymi epiſtolam periſſe, nec enim quæ hodie circumfertur, hoc nomine, his pulcris characteribus, quibus quam laudat Caſſiodorus, inſignitur conſpicua renidet*. Quinam verò deficiant characteres non explicat; Catalogus equidem ille Beatorum, tanti ab eodem Caſſiodoro habitus, cum non hæreat ſubiunctus, nec alibi quouis ſubſiſtens appareat, dudum excidiſſe fateri conſentaneum magis putat. At quid quæſo erat ſeries illa Sanctorum tempore Vvalfridi Strabonis, quæ Epiſtolam Hieronymi ad Heliodorum, & Chromatium conſequebatur, præterquam Beatorum Catalogus ille, qui vltra ſanguinis agones, coronas Virginitatis,& vitiorum corporis victorias in omnibus Sanctorum generibus contineret, niſi Martyrologium? Equidem epiſtolas noſtro Codici præfixas tale argumentum non tangit,cum plurimorum cuiuſque generis Sanctorum nomenclatura ſtatim ſubſequatur. Si ergò integra verba Caſſiodori, cum ijs, quæ Vualfridus enunciat conferantur, & inter hos Beda intercedat, vt ſupra etiam monuimus, nemo prorſus illos de diuerſis epiſtolis loquutos fuiſſe affirmabit, & iam à temporibus Caſſiodori ad Vualfridum, & deinceps Martyrologio ſub Hieronymi nomine epiſtolas eaſdem præfigi conſueuiſſe fatebitur. Fortaſſe nondum Caſſiodori ætate vox Martyrologij innotuerat, ſed quod ille viderat ab Epiſtolis, vt noſtrum, incipiens, Epiſtolæ, nomine adornauerat. At Bedæ tempore Martyrologium iam dicebatur, & ex Hieronymi modeſtiſſima epiſtola Euſebio primus tribuebatur labor, ſicuti, & adhuc Cronicon Euſebij dicitur, quod non modo Hieronymus in latinam linguam conuertit, ſed etiam auctum in epitomen deduxit. Verùm,vt equa lance epiſtolarum quas dedimus pondus, & Baronij eruditiſſimi contra eaſdem energia argumentorum expendatur, libuit hic eadem verba adiectis argumentorũ neruis appendere, vt æquo inde lectori calculum ferre non pigeat.

Incipit epiſtola Chromatij, & Heliodori Epiſcoporum ad Hieronymum Presbiterum. Hos fuiſſe Epiſcopos, D.Hieronymo amicitia, & familiaritate coniunctos nemo neſcit. Vtriuſque in operibus ſuis meminit, & primum inter Aquileienſes ſpectatę virtutis Præsbyteros numeratum, Heliodorum verò iam Epiſcopum Altinenſem eiuſdem Hieronymi litteris plurimum commendatum Aquileienſi

Concilio subscripsisse scimus anno 381. Chromatium seriùs, & post Sanctum Valerianum ad Aquileiensis Ecclesiæ, quæ tempore Hieronymi chorus Sanctorum dicebatur, primatum ascendisse notum est, vnde ratione dignitatis, non temporis, in epistola fuisse Chromatium Heliodoro præpositum, par est credere. Ita passim videre est apud S. Doctorem in præfationibus ad Tobiam, Salomonem, & Paralipomenon, in quibus Chromatium vocat Episcopum Sanctissimum, & doctissimum, & quem etiam Romana Ecclesia inter Sanctos veneratur die 2. Decembris.

Domino Sancto fratri Hieronymo. Ita constanter bini nostri Codices, & antiquum S. Villibordi, *fratri*, non patri datam Epistolam legunt; ita etiam Maurolicys præfert, quamquam Molanus, & Baronius patrem, non fratrem scriptum inuenerint. Hinc facilè obiectum primum tollitur, quod Chromatius, & Heliodorus præter antiquum morem Episcoporum, qui Sinodi nomine scribunt, Hieronymũ patrem dixerint; nam fratrem hic apertissimè vocant, quemadmodum D. Hieronymi antiqua editio annorum 1484.

Cum Religiosissimus Augustus Theodosius, &c. Plura aduersus hanc narrationem obijcit sapientiss. Baronius, & quòd sub Theodosio contra Arianos nullum memoretur à scriptoribus illius sæculi Concilium, & quòd nec præsente Theodosio Mediolani conuocari potuerit. Non in primo aduersus maximum Tyrannum Italico Theodosij aduentu, anno Imperij decimo, esse potuit, cum D. Hieronymus catalogum suorum operum retexens ad annum ipsius Theodosij decimumquartũ, neque à se collecti Martyrologij, neque illius epistolæ meminerit. Non pariter in secundo ad Italiam Theodosij aduentu aduersus Eugenium, hoc est xvj., & postremo ipsius imperantis anno, cum sexta die Septembris victoriam consecutus inde Mediolanum se contulerit, & ab hoc tempore ad diem 17. Ianuarij, quo obijt, omnia eius gesta Ambrosius, alijque Scriptores recenseant. Hæc in notis ad Martyrologium, ex quibus iterum ad annum 388. num. 101. easdem epistolas explodit; & quamquam ex Cassiodoro consentiant D. Hieronymum breuem Sanctorum collectioné elaborasse, præfixam tamen libello epistolam dolet amissam, & ab imprudente, vel improbo alias fuisse suppositas, eo prorsus argumento, quod talis Sancti Doctoris elucubratio in catalogo Ecclesiasticorum scriptorum non fuerit recensita, cum post annos quatuor ille librum de Viris illustribus scripserit. At quamquam magni huius Cardinalis sententias ipse semper sim reueritus, amore tamen veritatis ductus, licere mihi saltem duxi, qualescumque in mentem venerint ad ea, quæ obijciuntur, responsiones proponere, vt qui in eius opinionem deinceps, his pensatis abierit, nodos soluat, & quæsitam veritatem illustret. Validiora, quæ ad Epistolæ Chromatij, & Heliodori fraudem detegendam Baronius eruditissimus acuit argumenta negatiua prorsus sunt, nimirum scriptorum illius sæculi silentium, Ambrosij præcipuè, qui nihil de Concilio Mediolanensi scripserit, & Hieronymi pariter, qui Synodicæ illorum, vel propriç epistolæ, cui martyrologium subnecteretur, non meminerit, cum præsertim ad calcem Ecclesiasticorum scriptorum 14. Theodosij anno, vel Christi 392. quæcumque scripserit, ita recenseat, vt omnino post hunc annum Sanctorum martyrum Indicem construxisse dicendum sit. At hæc non tanti facienda videntur, vt ex his Epistolæ illæ explodi debeant, cum ex ijsdem magni Viri Annalibus omnia plana sint. Dolet is ad annum 382. num. 24. ex vndecima Hieronymi epistola plura sub Damasi nomine eiusdem Sancti Doctoris scripta perijsse, eaque præsertim, quæ ex diuersis Ecclesiarum Concilijs, Romã perlatis consultationibus scripta reliquerit, & de quibus ita ille testimonium afferat, *Ante annos plurimos cum in*

in chartis Ecclesiasticis iuuarem Damasum Romanæ Vrbis Episcopum, & Orientis, & Occidentis Synodicis consultationibus responderem, &c. hisq; addit Baronius non modo, ea omnia, sed ipsa etiam Conciliorum egregia monumenta simul perijsse. At de Apostolicis huiusmodi ad Synodicas epistolas responsionibus, quas ante annum 384. quo Damasus esse desijt, scriptas esse necesse est, nequaquam expressè meminit Hieronymus in catalogo, siue quia proprio nomine datæ non essent, siue, quia in vno epistolarum volumine cuius meminit, simul continerentur. Cur ergo alia epistola, cui subnectebatur Martyrum Index sub eodem Epistolarum, vel responsionum Synodicarum titulo amplecti non poterat, & vel in eodem epistolarum Codice contineri, vel seiunctim etiam in Catalogo non memorari, vt de alijs Synodicis epistolis clarum est? Equidem, vt aliàs lectores monimus Epistolæ nomine hoc Martyrum opusculum vocauit Cassiodorus, & responsio ad Synodicam Episcoporum Mediolanensis concilij epistola illa etiam dici poterat. At quanta numerat Cassiodorus D.Hieronymi opera, quæ nec in Catalogo indicata, neque vllis manifesta hodie sunt, quæ Hieronymi non fuisse, hoc solo silentij argumento incongruum penitus negare esset? Nonne D. Augustinus lib. de Hær. ad Quodvultdeum in fine alium librum de hæresibus Hieronymo tribuit, & doluit, non inueniri, sicuti librum de resurrectione carnis? Hos verò quis nos docuit, an ante, vel post catalogum exarauerit S. Doctor, qui omnia à se scripta non recensuit, & quorum plurima Baronius ipse numerat ad annum 420. num. 42. Hoc igitur argumento epistolæ Martyrologio præfixæ non exploduntur; nec alio validiori vrgentur, quòd scilicet Concilium Mediolanense circa hæc tempora conuocatum non fuerit, vt inde, vel à Synodo, vel Synodi nomine epistola scribi ad Hieronymum non potuerit. Equidem planè constat anno Domini 390. Mediolani Concilium congregatum, & quod mirandum videtur doctissimus idem Annalium scriptor, eodem pariter anno, & ipso Theodosio in Italia, & Mediolani agente collectum fuisse testatur. At sicuti probabile est inter cætera ad Ariani Seminis reliquias euellendas Synodum fuisse coactam, ita dum suaderi aliquibus rationibus potest, id in primo Theodosij ad Italiam aduentu accidisse, de secundo eiusdem Theodosij in Italiam reditu silebimus. Quanta semper fuerit pietas Theodosij, quantoue studio hæreses omnes extirpare curauerit, non est hic opus referre. Plures eruperunt eius sæculo nouæ hæreses, sed Ariana non penitus desierat; Quamquam enim Sanctus Valerianus Aquileiensis Episcopus Chromatij antecessor, qui biennio tantùm ante Mediolanense Concilium obierat, ex diœcesi sua omni conatu Arianismum extinguere laborauerit, non tamen certum est Italiam reliquam ab hisce sordibus fuisse purgatam; quinimmo cum Theodosius legem contra Arianos tulerit eodem anno, quo in Italiam venit, siue adhuc Cōstantinopoli ageret, vt editus Codex habet 6. Idus Augusti, siue iam Italiam teneret, vt opinatur Baronius, tali quidem edicto Arianos exagitare voluisse probabile est, illos scilicet, qui rescripto Valentiniani pro Arianis sectantibus professionem Ariminensem innixi, eodem tanquam à Theodosio promulgato vterentur, q̃ eius nomen inscriptum de more præferret: At in illos cogitãs Theodosius animaduertere, edictū aliud præmittere expediebat. Nec difficile admodū erat, ex Conciliabolo Ariminēsi Episcopos aliquos adhuc superesse huiusmodi labe infectos, vt in Epistola, quam discutimus, continetur. Si quis vero Concilium Mediolanense ad hoc vocatum fuisse negaret, improbabilis adhuc coniectura non esset, quòd ante Synodum à Baronio relatam, alius Episcoporum Conuentus Mediolani præcesserit, siuè conuocatis à Theodosio pro pace Ecclesiæ Episcopis, siuè sponte ad illum pietate conspicuum accurrentibus; quandoquidem non tan-

tùm clades Thessalonicensis Concilium Mediolanense præcesserit, sed etiam Theodosij pœnitentia, ut idem Baronius ostendit. Profectò aliquem Episcoporum conuentum Mediolani fuisse, antequam Theodosius iniustam Thessalonicensium cædem destinasset, ex D. August. lib. 5. de Ciuitate Dei cap. 26. elici posse videtur, dum eius religiosam humilitatem laudat, quando Thessalonicensium grauissimum scelus, *cui iam Episcopis intercedentibus promiserat indulgentiam, vindicare quorundam tumultu coactus, Ecclesiastica coercitus est disciplina*. At cum non semper Mediolani postquam in Italiam aduenit Theodosius moram traxerit, sed præter breuem Aquileiæ, & Veronæ stationem, Romam se contulerit, ibique ad plures menses permanserit, ac deinde Mediolanum anno 390. redierit, Synodum vtique, cuius S. Ambrosius meminit in reditu, seu secundo aduentu Mediolanum (aduentus enim post longam moram in Vrbe Romana non incongruè appellaretur reditus) collectam fuisse ex eiusdem Ambrosij ad Theodosium epistola non obscurè deducitur. Iam exoratus pro Thessalonicensibus fuerat ab Ambrosio, & post Thessalonicensem vindictam, iam illum, ad quē scribit, in aduentu suo ita declinauisse fatetur Ambrosius. *Vnde colligi potest, quod non ingrato aliquo affectu aduentum tuum, semper mihi antehac exoptatissimum declinare potuerim*; Quin etiam sequentibus verbis eidem Imperatori obiecerat causam absentiæ suæ, quòd nimirum particeps secretorum non fieret, vt loqui posset. *Emori tamen voluissem, quam aduentum tuum biduo, aut triduo non expectare; sed quid facerem non erat. Factum est in Vrbe Thessalonicensium, quod nulla memoria habet, quod reuocare non potui, ne fieret. Immo quòd ante atrocissimum fore dixi, cum toties rogarem*. Igitur Theodosium Ambrosius pro remissione pœnæ Thessalonicensium prius rogauerat, & ipsum allocutus fuerat antequam Mediolanum iterum rediret. Sed de Concilio statim subiungit, *Et quod ipse, sero reuocando, graue factū putasti, hoc factū extenuare non poteram. Quando primū auditū est, propter aduentū Gallorum Episcoporum Synodus conuenerat, nemo non ingemuit, nullus mediocriter accepit, non erat facti tui absolutio in Ambrosij communione*. Rectissimè ergo Mediolanense Concilium in Epistola, quam discutimus, à Baronio reiecta enunciatum esse constat, & præsente in Italia Theodosio conuocatum. Nec de primo statim aduentu in Italiam, & Mediolanum intelligi hæc possunt, cum Paulinus in vita Ambrosij testis sit, quòd Thessalonicensem cladem præcesserit alia publica Ambrosij in Theodosium increpatio pro edicto incensæ Iudæorum Synagogæ restituendæ, cuius rei gestæ historiam Ambrosius ad Marcellam sororem suam retexuit. At cum de Thessalonicensi clade, idem Sanctus Doctor, in ipso statim aduentu loquatur, dum Synodus iam cogebatur, clarum est, de secundo ad Vrbem Mediolanensem reditu intelligi debere. *Ambrosius enim*, inquit Theodoretus lib. 5. cap. 17. post Thessalonicensem vindictam *Imperatori Mediolanum aduentāti, & in sacrum templum ingredi cupienti extra sacra vestibula obuiam procedit, &c.* Rectè hinc Baronius in annum 391. Concilium Mediolanense reposuit, quod benè etiam conuenit cum Chromatij, & Heliodori Epistola; si enim hæc scripta esset anno 388., sub quo eandem in Annalibus exagitauit, dubitari etiam de sinceritate potuisset, quod Chromatius non esset adhuc Episcopus Aquileiensis, sed circa huius anni finem suffectus fuerit Sancto Valeriano eiusdem Ciuitatis Episcopo, vt Baronius idem anno 388. num. 34. recensuit: cum scilicet Ambrosius Aquileiæ esset, post nuncium incensæ synagogæ die Kal. Augusti. Quæ omnia, non minus cum epistola Martyrologio præfixa mirè conueniunt, quam cum Mediolanense Concilio, cum Chromatij, ac Heliodori Episcoporum ætate, & aduentu Theodosij Mediolanum, siue is primus, siue

siue secundus ad illam Vrbem numeretur, qui primus in Italiam omnino fuerit. Ex hoc igitur capite, quæ ad epistolarum fraudem arguendam afferebantur, ita euanescere visa sunt, vt de alijs, quæ obijciuntur, desperandum non esse crediderim.

Vniuersos Italiæ Episcopos, &c. Iure hic nemo dubitabit, si ex Gallia D. Ambrosio teste, Episcopi ad Synodũ Mediolanensem, sub aduẽtu Theodosij conuocati cõuenerant, quin ex vniuersa Italia vocati etiã fuerint, & non impediti aduenerint.

Ob causam aliquantulorum Episcoporum, &c. Quamquam ex epistola Maximi, siue Imperatoris, siue Tyranni, quæ primo Conciliorum Tomo ex antiquo Codice Basilicæ Vaticanæ prostat, Italiam omnem cum Africa, Gallia, Aquitania, Hispania Niceni Concilij decreta suscepisse appareat, & hinc in epistolis Martyrologij fraudis suspicio oriri posset, si quis tamen recolat anteactos Iustinæ Matris Valentiniani conatus, vt non solum in Italia Ariani tolerarentur, sed ijsdem Basilicæ traderentur, non ita difficile existimabit reliquias adhuc Arianorũ in Italia sub aduentum Theodosij superfuisse, & nonnullos adhuc Episcopos, quos Synodus, vel purgaret, vel condemnaret, aduixisse. Ablatas Catholicis Episcopis, siue Sacerdotibus Ecclesias, in fine eiusdem Epistolæ Maximi Tyranni, ita quisque legere potest. *Vnde æquum admodum est, ne Sancto Nomini dicata conuellas, Italiam omnem, & Venerabilem Romam, cæterasq. Prouincias suis Ecclesijs, suis Sacerdotibus reddas.* Hæc tyrannus non Tyrannicè Imperatori à Matre decepto scribebat. Maximus is est, qui occiso Valentiniano Theodosium coegit in Italiam venire, & cuius Epistolæ etiam Ruffinus meminit lib. 11. cap. 16. Nec mirum esset Arianam labem adhuc in Italia latere, quòd nec Gentilitas ex ipsa Romana Vrbe adhuc propalam exularet. Non me hic fugit doctissimum Baronium existimare Concilium Mediolanense coactum tantùm esse ad hæresim Iouiniani damnandam, seu potius eiusdem Romanam censuram vulgandam, sed neque id facile deducitur ex epistolis Syricij Papæ, & Ambrosij, neque esset inconueniens, vt Concilium pro plurium errorum vendicatione cogeretur. Ætas profectò illa, vt diximus, hæresibus admodum ferax fuit, Manichæis præsertim in Iouiniano repullulantibus, & Ariannis in plura agnomina, & factiones diuisis: dumq. Acta conciliorum penitus desunt, non est cur epistolam sub Chromatij, & Heliodori nomine, ex eo quod de aliquibus Episcopis Ariano commercio inquinatis meminerit, fraudis arguamus, cum ante biennium Iustina Arianis apertè fauisset. Ex Constitutione insuper Theodosij circa idem tempus Concilij, & in ipsa vrbe Mediolani promulgata contra omnes hæreses, quæ non modo Italiam, sed vniuersam ferè Ecclesiam maculabant, indictum tunc fuisse Concilium facile quis existimaret, præcipuè verò aduersus Conciliabula Clericorum Arianæ hæresi fauentium. Cum autem edictum illud Theodosij in quo de Episcopis hæretica labe inquinatis mentio inijcitur, mirè cum epistola ex hoc capite à Baronio doctissimo mendacij insimulata congruat, ex ipsis Annalibus hic integrũ non pigebit referre sub anno 389. num. 76. *Hi, qui sacri dogmatis retinent Principatum, hoc est Episcopi, Presbyteri, Diaconi, atque Lectores, & qui Clericatus velamine Religioni maculam conãtur infligere sub cuiuslibet hæresis, siue erroris nomine constituti, ex funestis Conciliabulis, seu intra Vrbem, seu in suburbanis esse videantur, omninò propellantur. Dat. vi. Kal. Decẽbris Mediolani Timasio, & Promoto coss.* hoc est iuxta Cuspiniani epocham anno Xpi 389. postquam scilicet Roma Mediolanum Theodosius redierat. Cur enim Ariani ab hac lege excludendi essent, qui nuper obijciebant Ambrosio, in redemptionem captiuorum sacra vasa cõfregisse? vt ex eius epistola 57. ipse refert Baronius ad annũ 387. n. 61.

San-

Sanctum Gregorium Cordubensis Ecclesiæ Antistitem, &c. Difficile non est, præter vniuersos Italiæ Episcopos, aliquos etiam ex Hispania aduenisse ad Mediolanense Concilium, sicuti de Gallicanis Sanctus Ambrosius meminit. De Sancto hoc Cordubēsi Episcopo nullum fateor genuinum monumentum hucusque inuenire licuit, nisi idem cum Sancto Gregorio Bætico dicatur, & ab Illiberina eiusdem Bæticæ Hispaniæ Prouinciæ Ecclesia ad Cordubensem, vel è contra translatus. Sanctum equidem Gregorium Bæticum, hoc tempore Sanctitate, & literis conspicuum floruisse, ex Catalogo Sancti Hieronymi liquet, & de eo pluribus agit Baronius ad annum 388., sicuti in Martyrologio ad diem 24. Aprilis. Sed hic Eliberi, seu Illiberi, & Granatensis Episcopus nuncupatur, non Cordubensis, qui nō modo huius Concilij tempore floruit, sed ad vixit etiam post annum 392. ex eodem D. Hieronymo Arianorum expugnator egregius. An Gregorius aliquis rē uera hoc tempore fuerit Cordubensis Episcopus, non mihi adhuc bene liquet. Equidem si Higinus idem sit, ac apud Seuerum Adiginus, vt coniectatur Baronius anno 387. num. 52. & 54., qui fuit Confessor illustris, & Priscilliani Hæresiarchæ Antagonista, facile accidere potuisset, vt hic diem clausisset extremum, & Gregorius eidem in Cordubensi Ecclesia fuisset suffectus, cum D. Ambrosius, ita eius iam morituri exilium sub Maximo Tyranno, quòd Episcopis eius affeclis communicare noluerit, graphicè describat. *Higinum Episcopum Senem in exiliū duci comperi, cui nihil iam nisi extremus superesset spiritus. Cum de eo conuenirem Comites eius, ne sine veste, sine plumario paterentur extrudi Senem, extrusus ipse sum.* Gregorius quidem Beticus, & Eliberi Episcopus adhuc, dum librum de scriptoribus Ecclesiasticis cōscriberet D. Hieronymus, aduiuebat, & Gregorius cognomento Hispaniensis ab eodem memoratur in Chronica inter Episcopos, qui maxime Arianos auersati fuerint; sicut Hispaniensis pariter dicitur, & laudatur à Theodosio Imperatore in rescripto apud Baronium anno 388. num. 96. An Cordubensis dici Gregorius Bæticus potuerit, quòd insigne prodigium aduersus Osium Cordubæ ediderit pro catholica fide, quemadmodum Isidorus ex Marcellini, & aliorum schismaticorum libello narrat? Sed hæc, quæ Baronio non arridēt, summè placent Tamayo in Martyrologio Hispano, in quo, non modo duo hoc sęculo Gregorij Illiberini Episcopi venerātur, sed duo etiā Cordubenses. At mihi cum suo Dextro, Biuario, ac alijs huius farinæ scriptoribus omninò Tamayus valeat.

Quòd omni die, siue non ieiunans Matutinas, siue ieiunans Vespertinas explicans Missas, &c. Duo in his displicent, & fraudem suadent magno annalium conditori Baronio. Primùm, quod hoc tempore, quinta tantùm feria maioris hebdomadæ, Catholicę Ecclesiæ mos esset, ex Augustino ep. 118. cap. 5. huiusmodi Missas celebrare; deindè quòd impostura sit asserere Gregorium ieiunij tempore Natalitia Martyrū agere, contra Ecclesiæ consuetudinē, & canones Conciliorū. At nequaquā D. Augustin. negare videtur, aliquādo Missas in Vesperis celebrari vsitatum in Ecclesia fuisse, sed quinta id magis feria consuetum affirmat. Nam in eo incumbens, vt explicaret Ianuario singularum Ecclesiarum consuetudines, quæ neque Diuinis scripturis, neque sanctionibus Conciliorum, aut vniuersæ Ecclesiæ moribus aduersarentur, tolerandas esse, non damnat in quinta feria Missas celebrantes, siue mane, siue in Vesperis, hoc est mane pro his, qui non ieiunabant, Ita enim ait cap. 7. *Et quia nonnulli etiam ieiunium custodiunt, mane offertur Christo propter prandentes, quia ieiunia simul, & lauacra tolerare non possunt, ad vesperam vero propter ieiunantes*, ex quibus verbis, sicuti non obscuræ educitur, in aliquibus saltem Ecclesijs morem fuisse, Missas in Vesperis celebrare, vt de Gregorio

gorio Cordubensi hic asseritur, ita clarum est, reliqua, quæ de feria quinta, vt singularia afferuntur, non vespertinam absolutè Missam respicere, sed vespertinam Missam à non ieiuno celebrandam, quod extra quintam sacræ hebdomadæ feriam vetabatur. Ita in Conc. Cartag. 3. can. 29. cauetur, vt Sacramentum altaris non nisi à ieiunis hominibus celebretur, excepto vno die anniuersario, quo Cœna Domini celebratur. De verspertinis, & matutinis Missis extat memoria in can. 30. Concilij Agathensis sub Symmacho, quod ex Codice Nicolai Fabri restituit Fronto Duceus, & confirmatur ex Gratiano de consecr. dist. 5. c. 13. De Missis pariter vespertinis apertè meminit Vualfridus Strabo de reb. eccl. cap. 23. his verbis, *Tempus autem Missæ faciendæ secundum rationem solemnitatum diuersum est. Interdum enim ante meridiem, interdum circa Nonam, aliquando ad Vesperam, interdum noctu celebrantur*. Et de moribus Ecclesiarum communicandi in vesperis quædam habet cap. 20. Quia verò in his parum etiam solicitus immoratur Baronius, quasi hæc rationum momenta ad epistolarum fraudem detegendam, & ipse non magnifecerit, imposturam magis vrget ex eo, quòd in diebus ieiunij, Martyrum natalitia celebrare, de more Ecclesiæ non esset. At quicquid sit de vetitis natalitijs Sanctorum die ieunij recolendis, quod ex Canone 51. Laodicensis Concilij, id tantùm in Quadragesima vetantis, vniuersim elicit eruditiss. Baronius, non videtur ambigendum, de solemni Martyrum festiuitate tunc cautum solummodo esse; nam quotidie commemorationes Martyrum, nominibus tantum explicatis peragi posse, & consueuisse, cum epistola Chromatij, & Heliodori, Sanctus Gregorius Papa in celebri ad Eulogium Alexandrinum Epistola, apertissimè consentit. Postquam enim se Codicem habere profitetur in quo distinctis per dies singulos passionibus omnium ferè Martyrum nomina comprehenderentur, addit. *Atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solemnia agimus*. At sicuti nemo de impostura epistolæ Gregorij dubitauit, etiamsi quotidianam, non exceptis ieiunijs, celebrationem Missarum in Martyrum veneratione expressius ostendat, quam epistola Chromatij ad Hieronymum, ita nec reijci inter adulterina debet, quòd de Gregorio Cordubensi refertur, non Missas de festiuitate Martyrũ quotidie per egisse, sed *eorũ Martyrum quorũ Natalitia essent*, hoc est, vt eorum, quorum dies Natalis anniuersarius intercurreret, solaplurima nomina memoraret, quod nequaquam vetitum inuenitur. Sanctus certè Asterius Amaseæ in Ponto Episcopus, qui vixit circa annum Dñi 400. oratione in Sanctos Martyres inquit ex interpretatione Combefis. *Quo circa, vt aliquis sedulus esset Martyrum amans, atque omnium passionibus festi vellet celebritatem litare, ne diem quidem in anno non festiuum præteriret*. Quod si illicitum quotidie fuisset, quotidianas Martyrum celebritates non laudauisset. Et quid aliud Episcopi Synodi Mediolanensis à Hieronymo petebant, nisi quod ex Bibliotheca Eusebij Cæsariensis plura Sanctorum nomina diligentiùs colligeret, vt hinc officium commemorationis melius, perfectiusque Martyribus exhiberi posset? eodem prorsus modo, quo post bina sæcula Sanctum quoque Gregorium Pontificem obseruasse conuincitur.

Factumque est, vt omnes pariter statuerent ad tuam scribere charitatem, quòd, vt famosissimus, feriale de Arciuis Sancti Eusebij Cæsariæ, Palestinæque Sacerdotis inquirens, Martyrũ ad nos dirigas festa, &c. Diuersimodè hæc sonãt tam in antiquis nostris Codicibus, quam in his, ex quibus easdem epistolas ediderunt Maurolycus, Molanus, & Baronius. Ita enim omnes legunt, *Factumque est, vt omnes pariter statueremus ad tuam scribere charitatem, vt famosissimos feriales de Archiuis Sancti Eusebij Cæsareæ Palestinæ Episcopi inquirens, Martyrum ad nos dirigas festa,*

sta, vel vt addit Maurolycus *notata festa*. Sensus autem ex primis verbis elici potest, vt D. Hieronymus, iam in Ecclesia pluribus operibus famosissimus, ex Archiuijs, seu Bibliotheca Eusebij feriale inquirens, hoc est inquirendo componens, signata Martyrum festa ad Episcopos Italicos dirigeret; vel intelligi potest, ex famosissimis Eusebij ferialibus festa à Hieronymo excerpi debere, vt Occidentalibus communicaret. At quamuis vtrumq; tolerari possit, cum apud neminem de huiusmodi Eusebij famosissimis ferialibus aliquid legere contigerit, nisi vt infra adnotabimus, apud auctores vitæ S. Syluestri, & S. Valeriani minùs probatę vetustatis scriptores, prima lectio magis arridet, hoc est, vt ex Eusebij eiusdem opere de Martyrijs, feriale, siuè feriarum sacrarum codicem Hieronymus construeret, vt re vera ex respõsione id perfecisse cognoscitur, & Episcopi optabant. Non tamen negarem ad vsum Ecclesiæ Eusebium etiam feriale volumen ordinare potuisse, quòd pro Ecclesiastico vsu iussu Constantini, non paucos codices Constantinopolim transmiserit, vt suo loco animaduertimus. Barbara quidem vox feriale est pro feriarum Indice, seu Kalendario; sed in Chromatij, quæ restant fragmentis, non dissimilis est vox Mercatus pro Nundinis, qua non semel vsus est in Homilia de Beatit., vt inde scire possimus, Sanctum Episcopum, si auctor Epistolæ fuit, latini sermonis candori minus accuratè incubuisse. Feriale ideo dictum putarem volumen illud, quia in eo festiuitates; quas D. Asterius hom. v. in festum Kalendarum *ferias diuinas* dixit, adnotarentur; & quamquam non me lateat, feriarum in Ecclesia nomen ante Syluestrum Papam in vsu fuisse, sicuti pluribus in locis adnotauit Baronius doctissimus: non eidē tamen facile concederem, ideo Sancti illius Pontificis Acta mendacissima esse, quia ablatis per hebdomadam Idolorum nominibus, dies appellandos decreuerit per feriarum numerum, puta primam, secundam, & deinceps ad Sabbathum vsq; Aliud enim est S. Syluestrum hanc numerandi rationem primum inter Christianas induxisse, quod falsum esse eruditissimo Baronio concederem, aliud Romanis, vel in Romana Ecclesia præcipisse, vt in posterū ad dies significandos, his feriarū nominibus, & computo vterentur, ꝙ plures vti verū suscipiūt, & præcipuè Rabanus, qui lib. 2. Instit. Cleric. cap. 46. ita de ferijs scripsit. *Feria à fando dicūtur, ob quā causā Sylucster Papa primus apud Romanos constituit, vt dierūnomina, quæ antea secundū nomina Deorum, suorum vocabant, idest Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, Veneris, Saturni, ferias deinceps vocarent, idest prima feria, secunda feria, tertia feria, quarta feria, quinta feria*. non ita tamen diem Dominicam primam feriam appellari mandauit Pontifex ille Sanctus, vt portentosum mendacium Baronius inde existimauerit in illius Actis contineri, quippe idem Rabanus subdat, *Sabbathum autem antiquo legis vocabulo vocari praecepit, & primam feriam Dominicā, eo, quod Dominus in illa resurrexit*. Ex hac ergò feriarum lege, Constantino regnante sancita, sicuti dies intra hebdomadam constituti, feriæ aliquibus, etiam ex antiquis dictæ, in vniuersa Ecclesia deinceps vocari cœperunt, ita Kalendarium, quod celebritates Martyrum quotidie indicaret, facile feriarum Codex, vel feriale dici potuit, & hoc nomen ab Episcopis Chromatio, & Heliodoro in eodem sæculo vsurpari. Si cui vero etiam Arciui, seu Archiuij vox displiceret, sciat Tertullianum aduersus gentes cap. 19. eadem vsum esse, cum D. Ignatio in ep. 9. ad Philadel. ac Concilio Afric. sub Innoc. Primo, sicuti Hieronymi tempore Ruffinus Aquileiensis in interpretatione Iosephi lib. 2. de Bello Iudaico, & deinde auctor vitæ Gelasij Primi in libro Pontificali vsi sunt.

Sancti Eusebij Cæsareæ Palestinaque, &c. Ad Eusebij Palestini, seu Pamphili Episcopi Cæsariensis, titulum Sanctitatis, non modo in præuijs ad Martyrologium dissertationibus

tationibus exhorruit hæreticorum hostis Baronius, sed ita acriter in Annalibus excanduit, vt planè eum iam ab hæresi defendere nil aliud esse profiteatur, *quam Ecclesiam Catholicam impugnare.* Fateor me initio, cum viderim, tam in epistola Episcoporum Synodica, quam in ascripta Hieronymo responsione sanctitatis nomen Eusebio tributum; & in aliquibus Martyrologijs pro Sancto memoratum inuenerim, hæsitasse, & antiquos Patres, historicosque ad eius ætatem proximiores laboriosè euoluisse, si forte de Ariana labe, cuius illum Sancti Athanasius, Epiphanius, Theodoretus, Hieronymus, & quintæ Synodi acta manifestè insimulant, excusari posset, vel aliquando resipuisse constaret; ex eo præsertim quòd vetustius nostrum Martyrologiũ eadem, qua Vsuardus, & Maurolycus die 11. Kal. Iulij ipsius Sanctitati ita videatur astipulari, *In Cæsarea depositio Eusebij Episcopi.* At quicquid afferant alij, me hic cum doctissimo Baronio sentire profiteor, & quamuis aliqua pro Eusebij resipiscentia, & sanctitate cumulauisse fatear, plus tamen ponderis in contraria assertione inuenisse. Ne tamen fucum illis faciam, qui eruditissimi alioquin Eusebij miserentur, & eidẽ fauẽt, libuit in vtramque partem exerceri, & postquam ad epistolas martyrologio præpositas notas expleuerim, de Eusebij asserta sanctitate exercitationem non minus dare placuit, quam suo loco, quis nam Sanctus Eusebius ille esse potuerit in nostro Martyrologio memoratus, pro viribus explicare. Verùm quamuis omni sanctitatis titulo Eusebiũ Pamphili exuendum esse existimauerim, ex eo potissimum, quòd ita D. Hieronymus senserit, cui in hæreticorum censura primas detulit in Romano Concilio Gelasius, ex hoc tamen capite epistolas, quas discutimus, vti suppositititias reijciendas esse non putarem; potuit enim à librario aliquo, & excriptore nouitio nota sanctitatis appingi, quòd ita ille deceptus in eodem, cui præfigebantur, martyrologio sanctum Eusebium Cæsariensem Episcopum adnotatum inuenerit, ac facile ex vno Cæsariensi Palestino Eusebio in alterum Cęsariensem Cappodocem digredi contigerit, vt suo loco docebimus. Nec difficile esse potuit, vt Chromatius, & Heliodorus, quibus minus prospectus esset Eusebij Pamphili in hæresim Arianorum relapsus, de more illius sæculi, Eusebio Sanctitatis notam, præcipuè officij, & dignitatis ratione tribuerint, non autem Hieronymus à cuius stylo Sanctum dicere Eusebium, prorsus abhorrere fateor: librarius verò eandem etiam notam in epistola Hieronymi nuncupata addiderit. Profectò eodem, quo D. Hieronymus viuebat, sæculo, sanctitatis titulus facilè à Viris doctis, pijsque tribuebatur illis, qui dignitate, vel pietatis opinione florerent, non longe ita ab antiquo Ecclesiæ, & D. etiam Pauli more abeuntes, quo Sanctorum nomine Christianos omnes amplecterentur. Idem certè D. Hieronymus Melaniam seniorem non semel Sanctã dixit, & tamen Origenis erroribus imbutam à Catholico tramite deuiasse cõstat, & si Baronius resipuisse coniectetur, anno 409. n. 30. ita aduersus Luciferianos de Lucifero Calaritano Episcopo male sentiens, Beatũ tamen appellare non desijt. *Cogor, inquit, de B. Lucifero secus quicquam, quam & illius meritum, & mea humanitas poscit existimare*, & quamquam illum excuset, quòd verbis potius ab Ecclesia, quam rebus dissenserit, tamen Luciferum ab Ecclesia esse segregatum, & in Schismate mortuum, dubitari posse fatetur Baronius ad annum 362. Ita D. Ambrosius Sanctum vocauit Gratianum Imperatorem, & D. Augustinus Sanctum dixit Hilarium Diaconum Luciferianum, cuius tamquam ab Ecclesia diuulsi meminit D. Hieronymus loco ante adducto cap. 8. Eodem pariter sæculo Sanctus Paulinus Nolanus, non modo eandem Melaniam sanctitatis titulo decorauit, sed & Sanctum dixit Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, Origenistam, & illius sectæ patronum. Ita enim Sancti Patres frequentissimè sanctitatis

ctitatis titulum, honoris gratia, etiam dubiæ fidei Episcopis tribuebant, quamdiu eorum caussa desperata non esset; Ita etiam sæculo D. Gregorij, in quo saltem hoc Martyrologium vetustius in vsu fuisse existimamus, Ioannes ieiunator, qui in peccatis obijt, sanctæ memoriæ vocatur lib. 6. registri ep. 6. Sanctum Iustinianum, ac Theodoram Augustam à sanctitate morum remotissimos, à Patribus sexti Concilij fuisse vocatos, ex antiquis aliquibus Codicibus testatur Alemannius ad arcanam Procopij Historiam; & Alexander Tertius apud Baronium anno 1177. in rescripto ad Regem Æthiopiæ hæreticum Sanctissimi titulo vsus est, quo insigniri à Regionis illius populis sciebat, vt morem sine iracundia seruaret, non vt Sanctū, & inculpabilem ostenderet. Fortasse igitur Chromatius, & Heliodorus Sanctum Eusebium dixerunt, decepti a Constantini pijssimi Imperatoris epistola ad Antiochensem Synodum, in qua Eusebium sanctissimum Cæsariensis Ecclesiæ Episcoporum vocauit, non honorario tantùm titulo, sed quòd ita ex moribus existimauerit. Non hinc ergo quòd Sanctum dicant Eusebium Palestinum Epistolæ martyrologio præfixæ fraudis imputandæ sunt, cum potius, si cui non arrideat, facili emendatione, ab epistola Hieronymi, qui toties Arianum dixit Eusebium, sanctitatis titulus remoueri possit.

Nam Constantinus Augustus &c. Timet hic fraudem oculatissimus Baronius, quòd de Imperiali iussione, & de corrogandis ex toto Romano orbe Sanctorum Martyrū actis, insignique Constantini beneficentia Eusebius, suarum laudum egregius prædicator, nihil adnotatum reliquerit, cum tamen res gestas à se cum Constantino, non modo narrare, sed extollere consueuerit. At cum illius opuscula de martyrijs non supersint, malè hinc possumus affirmare, quòd Constantini munificentiam, & pietatem tacuerit. Eusebius equidem, quamquam epistolas ad se scriptas in ipsius Constantini vita retulerit, in proprias tamen laudes non ita apertè erumpit, vt præter eas, quæ ex ipsius epistolis elici possunt, alias nisi summo latendi studio addidisse videatur. Neque inficiari possumus ad vsum Ecclesiarum sub Constantino, vel ab Eusebio, vel aliunde Martyrum historias fuisse collectas, quandoquidem Romano Imperio subiectis gentibus, Idolorum cultu interdicto, statutum a Constantino apud Eusebium lib. 4. c. 23. seu potius à Concilio Niceno fuerit, *vt consecratos Martyribus dies honore* omnes prosequerentur. Probabile autem est, quòd sicut pro Constantinopolitana Ecclesia Sacros Codices transcribendos Eusebio Constantinus mandauit, ita etiam historias Martyrum, ex prouinciarum actis Eusebio inter omnes illius sæculi scriptores in Ecclesiasticis monumentis versatissimo commissa fuerit. Quomodo enim *consecratos martyribus dies*, præcipuo honore prosequi poterant, vel ut Valesius vertit *festos martyrum dies iussu principis obseruabant* Præsides prouinciarum, nisi ex dypticis, actisque Prouincialibus in vno, vel pluribus codicibus signati essent. Equidem sacri Codices ad Constantinum transmittendi ab Eusebij arbitrio pendebant, lib. enim 4. cap. 36. pius Imperator optauerat, *vt scripturarum volumina, quarum & apparitionem, & vsum maximè Ecclesiæ necessarium videbatur*, Eusebius ipse cognosceret. Antiquissimū Ecclesiæ fuisse morē, vt Martyrū triumphales dies ad eorum memorias celebrandas adnotarentur, & in aliquibus etiam Ecclesijs per dies martyribus consecratos eorum acta legerentur, alibi à nobis dictum est. Hinc facile euenire potuit, vt inter alia Ecclesiastica volumina, martyrum etiam Codex, seu festi eorundem dies in Codice signati pro vsu Ecclesiæ ab Eusebio ad Constantinum transmitterentur, & nihil vetat quin aliquod ex illis de antiquis Martyribus opusculum inscriberetur Martyrum Pathemata, siue Ephemerides, vel vt in Latino-Barbara voce epistolæ Chromatij, & Heliodori legitur, Feriale

quam-

Quamquam enim edictum Constantini non extet, vt prouincialia de Martyribus acta vndique ad Eusebium transportarentur, in iisdem tamen Constantini literis ad Prouinciæ Præfectum continetur, vt pro conscribēdis sacris libris,& ad apparandos Codices, quæcumque necessaria essent, Eusebio promptè suppeditarentur. Erat Prouinciæ Præfecto summa administratio, & ex Eusebij libitu pendebat, vt ad sacros Codices concinnandos etiam Acta Martyrum, vel eorum saltē Indices eidem traderentur. Ita enim verba Constantini sunt Christoforsono interprete. *Visum est hoc significare prudentiæ tuæ, vt quinquaginta illarum scripturarum volumina, quarum, & Apparitionem, & vsum maxime Ecclesiæ necessarium cognoscis, quaque præterea facile legi, & circumferri queant, ab artificibus, scitè scribendi peritis, politiore membrana describi cures. Nostra clementia ad Prouinciæ Præfectum litteras dedimus penes, quem totius administrationis summa est, vt qua ad eas conficiendas necessaria videantur, omnia summa diligentia suppeditari curet.* Ex quibus, minùs improbabilia in Epistolis Martyrologij scripta esse, æquus lector pensabit.

Et omnium ferè Martyrum Prouinciarū &c. Has Eusebij collectiones de Martyribus, si quis strictè verba epistolæ accipere velit, immensum opus concipere necesse haberet, & iurè meritò cum Baronio cap. 6. de Martyrologio Romano affirmandum esset, non vnum librum, non centum, non mille ea capere posse, si prolixè Eusebius hæc, vt cætera Historiæ Ecclesiasticæ, prosequutus esset. Viginti libros passionum Martyrum scripsisse affirmat Græcus auctor in actis S. Syluestri Romani Pontificis apud Valesium, idest *duas decadas omnium penè prouinciarum passiones Martyrum, Episcoporum, & Confessorum, & sacrarum Mulierum, & Virginum continere fecit.* Quod sequentibus verbis repetitur in manuscripto veteri Breuiario Lemouicensi apud eundem Valesium. *Præterea, vt legitur, omnium prouinciarū cum multorum Sanctorum Martyrum passiones, & Confessorum vitam, ac Virginum cognouisset, viginti libros de eisdem Sanctis scriptitauit.* Vndecim tantum libris Eusebium *omnium ferè, cunctis in Prouincijs, certamina Sanctorum Martyrum, Episcoporum, Confessorum*, intexuisse, non viginti legit Combefisius, qui vitam S. Silueſtri ex Græco codice Mazarinio, post Valesij fragmentum, integrè edidit, & tamen siue viginti libris, siue vndecim opus de Martyribus Eusebij contineretur, D. Hieronymus, qui Eusebij opera, & Bibliothecam euoluit, non magnum opus, & maxima volumina has de Martyribus collectiones vocauit, sed *Opuscula*. At sicuti suspicari licet, Anonymum Vitæ S. Syluestri, & Breuiarij illius scriptores vetustissimos non esse, ita facilè etiam coniectari libet, ex eadem Epistola Hieronymo tributa desumpsisse, quòd Eusebius *omnium penè prouinciarū passiones Martyrum collegisset*. Vnde verò habuerint, in duas decadas diuisum opus fuisse, apud alium non legi. Variant hic non nihil huius Epistolæ exemplaria; Vbi enim Baronius, vt puto ex Maurolycio, & Molano legit, *Et omnium pene Martyrum prouinciarum, omnium Romanorum, trophæa diligens historicus declararet*, nostri Codices vocem illam *trophea* non retinent, sicuti neque Martyrologium S. Villibrordi, neque vetus editio epistolarum D. Hieronymi Parmensis annorum 1480. Et quidem si Eusebius omnium fere Martyrum prouinciarum trophæa declarare animo concepisset, hoc est diffusiori stylo prosequi, non vnus, neque mille codices sufficissent. Sin verò tantùm ea explicare designasset, quatenus opus esset, vt sacrificia Deo offerentes eorum nominum meminisse valerent, seu vt ex Concilio Niceno iam diximus, vt consecrati Martyribus dies venerari possent, iam paruum opus conciperem, quale & Cassiodorus, & D. Gregorius designarunt. Licet enim Cassiodorus Eusebij non meminerit, dum codicem Passionum Mar-

tyrum ascetis suis proposuit, sed Hieronymo collectionis laborem tribuerit, non magnum tamen opus indicauit, dum Epistolæ illi nomen accomodat. Et quamquam in breui opere contineri affirmauerit passiones Martyrũ, *qui per totum terrarum Orbem floruerunt*, non diuersa tamen loquendi formula vsus est ab ea, quæ in hac D. Hieronymo ascripta Epistola legitur, *omnium penè Martyrum prouinciarum*, hoc est non omnino omnium, sed penè omnium, seu plurimorum, vt communis loquendi vsus consentit, quemadmodum etiam scripsit D. Gregorius, *dum penè omnium Martyrum* in vno codice nomina contineri affirmauit. Et quamuis Eusebium hic dicatur collegisse Acta Martyrum, quatenus diuinum sacrificium offerentes, eorum memoriam agere possent, non ita intelligendum putarem, quasi nomina, seu passiones Martyrum per anni circulum distribuerit, sed quòd tantùm feriatos dies in honorem Sanctorum confuso ordine in suis voluminibus consignauerit, vt qui deuotioni studens nomina in sacrificijs commemorare vellet, quantacunque liberet, excerpere posset. Etenim si Eusebius singulorum mensiũ, singulorumque dierum anniuersariam seriem in ordinem redegisset, quid ineptius Chromatius, & Heliodorus Episcopus petere à Hieronymi industria poterant, quam vt Martyrum iam per Kalendas adnotata festa in melius, & perfectius officium Deo, & Sanctus exhibendum transmitteret, si tantùm in Latinam linguam conuertere debuisset? Et quid ineptius D. Hieronymus, vel quisquis sub eius persona latuerit, respondere poterat, quàm singulorum mensium, singulorumque dierum festa conscripsisse? nisi diceretur inter Eusebij labores, & D. Hieronymi industriam hanc fuisse disparitatem, vt scilicet Doctor, relicta innumerabili Martyrum turba, eos tantùm succinctè singulis diebus accomodauerit, qui in suis locis celebriores essent, & diuerso ab Eusebij feriatis codicibus numero, & ordine composuerit. Consonant hæc ijs, quæ scripsit vetus Auctor in Passione S. Valeriani, ex codice Mosciacensi: ita enim de Eusebij collectionibus loquitur. *Qui & si Martyrum singulorum integras non explicuit passiones, tamen Christianis deuotis, atque fidelibus, vnde describi, vel celebrari debeant, veraciter intimauit.* Quasi tantùm loca indicauerit, vnde Martyrum acta haberi possent, hoc est locum, & diem passionis idque in vno codice consignatum. Addit propterea de eodem Eusebio. *Ita per supradicti viri relationem, ab vnius codicis fonte diffusam, scriptis manantibus fidelium, totum Orbem celebranda passiones martyrum rigauerunt.* Quæ quidem verba, si vetustior esset Auctor, quam Hieronymo ascripta epistola, non obscurè confirmarent, ex Eusebij Cæsariensis collectaneis omne deinceps martyrologium originem duxisse.

Plusquam Octingentorum, & nongentorum millia martyrum &c. Ita antiqua D. Hieronymi Parmensis editio numerum Martyrum cum nostris codicibus exhibet, quemadmodum Vsuardus apud Molanum, & Baronius; Antuerpiensis verò codex S. Villibrordi octingentorum Martyrum nomina tantùm habet. At Maurolycius, sicuti totius anni censum minuit, ita quotidianum auget, *Centum octuaginta millium* Martyrũ nomina in vniuerso martyrologio refert, & circiter quinque millium quocunque die, dum Codices nostri, & S. Villibrordi non nisi singulo die *quingentorum* numerum explicant. In tanta disparitate, quis ex libris mendum in numero contraxerit, ignorare me fateor, cum neque quinque millium, nec quingentorum numerus singulis diebus assignatus multitudinem annui, & maioris census adæquet. Sanctorum Martyrum segetem supra quamcunque expressam multitudinem exuberare non dubito, *soliique Deo numerabilem.* D. Gregorius existimauit hom. 27. in Euang. & ante ipsum D. Cyprianus, non dum Deciana persecutione silente, lib. de exhortat. ad Martyr. cap. 11. *Hoc ampliorem* glo-

gloriam computantes temporis nostri, quòd cum vetera exempla numerentur, exuberante postmodum copia virtutis, ac fidei, numerari non possunt Martyres Christiani. Parum autem refert, an maiorem, vel minorem numerum, vel alterutram lectionem sequamur, cum D. Hieronymus, aut quisquis responsiuam Epistolam conflauit, non omnes Martyres, quos inuenerit, in anniuersarium circulũ redegerit: sed ne intra innumerabilem turbam, cito lector lassesceret, breuiter eos tantùm recensuerit, qui in suis locis, vel Vrbibus celebriori memoria venerarentur, vt amputato fastidio vnus pro omnibus paruus codex sufficeret.

Excepto die Kalendarum Ianuariarum &c. *Exempto die* legit Baronius, sed *excepto die* habent cum nostro Codex Antuerpiensis S. Villibrordi, Vsuardus, Maurolycus, & antiqua editio S. Hieronymi. Nihil autem interest, vtro modo scriptum sit, dummodo non inde intelligamus, Kalendis Ianuarij nullos notari Martyres, quia tunc omnino carnificinæ siluissent, vt explicat Baronius, sed quòd minor tunc esset Martyrum numerus, & supra quingentos, vel quinque millia eo die numerari non liceret; ex his enim, quæ eruditissimus Baronius adducit ad diem Kalendas Ianuarij, manifestè apparet, vel lege cautum, vel antiquo more tanquã piaculum seruatum esse, ne in sontes diebus festis animaduerteretur: quamquam sub inhumanis principibus, in Christianos potissimum sæuientibus, accidisse non negauerim, vt in celebritatibus solemnioribus à cæde Martyrũ non temperarent. At ex ipsis festiuis ferijs, quæ in alias cogitationes, & immodicas licentias Principes, ac populum distrahebant difficile crederem, vt ipsa Kalendarum Ianuarij die, in quam omnes Sancti Patres declamant, & præcipuè Sanctus Asterius, vbique Martyrum carnificina, & passim exerceretur, vt numerus quingentorum, vel quinquemillium conflaret, ac proinde non esse improbabile, vt minor ea die Martyrum census, in Actis ab Eusebio collectis inueniretur, quòd vniuersus populus in spectacula, & voluptates potius intenderet, quam in edictorum Imperialium seueritate exercenda. Egregius locus est apud Suetonium de Tiberij sæuitia lib. 3. cap. 61. *Nullum à pœna hominum cessauit dies: ne religiosus quidem, ac sacer. Animaduersum in quosdam ineunte anno nono.* Vnum, aut alterũ Martyrem, in odium religionis nostræ, detruncatum non dubitarem, vt de Almachio, seu Telemacho Historici referunt etiam sub Honorio. Igitur cum in nostro Martyrologio, multi Martyres in ipsis Kalendis Ianuarij adnotentur, nimis supine peccasset, quisquis Hieronymo, etiam falsò, epistolam tribuisset, dum Kalendas Ianuarias pluribus Martyrum nominibus refertas, non animaduertisset, & vel non abstulisset, vel epistolam non detruncasset. Dicendum ergo est, epistolæ auctorem per illa verba, *vt nullus dies, qui non intra quingentorum Martyrum reperiri possit ascriptus, excepto die Kalendarum Ianuariarum*, significare voluisse, diem illum, non modo supra quingentos Martyres non exuberare, sed ne dum talem numerum attingere. Cum verò idem scriptor profiteatur, non omnia, quæ inuenerit nomina Martyrum, in Passionum codice retulisse, sed tantum eorum, qui in suis locis, seu Vrbibus celebriori memoria recolerẽtur, facile est credere, in Kalẽdis Ianuarij notatos Martyres insigniores fuisse, vt pote qui festo apud Gentiles die, summo in religionem nostram odio, ac maiori sæuitia neci traditi fuerint.

Postremum in epistola sub Hieronymi nomine, ad Chromatium, & Heliodorum remanet offendiculum, idque grauius, & quod omninò me coegit sentire, re vera à Hieronymo scriptam non esse: quamquam falsa non contineat, & ante mille annos tot sæculorum testes, eidem Sancti Doctori, vel eandem, vel consimilem epistolam tribuerint: offendiculum inquam mihi insuperabile, quòd à Sancti Doctoris stylo prorsus abhorreat. Iam Sixtus Senensis in Bibliotheca

sancta

sancta monuit, vario dicendi genere Sanctum Hieronymum vti consueuisse, iuxtà varium scribendi genus. In exotericis namque opusculis, quæcumque ea sint, siue Parænetica, siue Apologetica, inesse animaduertit dicendi genus, varia quadam, & admirabili omnium rerum mistura compositum; in enarrationibus verò diuinæ scripturæ, spreta omni sæcularium litterarum pompa, ab omni eloquentię splendore temperare, & dictione vti succincta tantùm,& aperta. In hoc postremo dicendi genere, non est tamen illi tam inculta oratio, vt à pedestri locutione sæpè non exurgat, & nitorem cum quadam dicendi energia, non vbique retineat. Cum verò epistolę in primo lucubrationis genere sint,in eo scilicet,quòd eloquĕtiæ flores non detrectet, eo magis Hieronymi grandiloquentia, ac splendore indigna videretur epistola Martyrologio præfixa, quò magis his careret genuinis eiusdem calami dotibus. Facilè autem accidisse putarem, vt à B. Hieronymi obitu, plura eidem anonymorum opera ascriberentur, partim quòd confusa aliqua in ordinem ipse redegerit, & opus ita ab eo distinctum, & elaboratum, addito,in tanti viri memoriam,nomine eidem tribui contigerit, partim, quòd nonnulli, ad augendam alicuius operis dignitatem,proprio auctore ignorato, nec obseruato stylo,aliqua tanto Doctori minus consultè tribuerint: partim vero quòd hæretici indignissima quædam, suis dogmatibus fauentia, tanto nomine indignissimè adornauerint. Postremæ huius sortis sunt aliqua, iam à Viris doctis explosa, vt Commentaria in omnes Epistolas, & epistolæ quædam, quæ non solum Pelagianæ sunt, sed ipsum Pelagium hæresiarcham auctorem agnoscunt. In horum classe, quamquam hæreses non contineant, geminę epistolæ sunt, iam à Sancti Doctoris operibus exulantes, altera Chromatij, & Heliodori ad Hieronymū, altera Hieronymi ad eosdē respōsiua,quę præfigebātur olim opusculis inter] Apocripha à Gelasio relatis, diuoque Matthæo Euangelistæ tributis *De ortu, siue stirpe sanctæ Mariæ, & de Infantia Saluatoris*; Quæ cum omnino sint Valentinorum, & Gnosticorum commenta, ad authoritatem illis in posterioribus sæculis conciliādam, huiusmodi fictis epistolis à sectarijs exornabantur. Secundi generis sunt, quæ iā olim Hieronymo tributa,suis deinde auctoribus restituta fuerunt, vt quædam Eusebij, Ruffini, Augustini, Gennadij, & aliorum esse constat. Primi verò generis pro re nostra videntur plura, quæ ad ritus,disciplinamque Ecclesiasticam pertinent, vel quia Damasus,Hieronymi consilio vsus,ita obseruari mandauerit, vel quòd idem Hieronimus ex antiquioribus codicibus confusa in ordinem redegerit, qualis est liber Episcopalis, & qui Comes dicebatur, quorum alibi meminimus. Ità contigit pariter D. Hieronymo præfationes quasdam ad libros noui testamenti in antiquis codicibus ascribi, quę eius stylum non redolent, quamquam doctissimi Viri eas tanquam genuinas receperint, & notis, ac Commentarijs illustrauerint, vt D. Thomas, & Nicolaus de Lyra. Hæ quāuis in recentioribus sacrorum Bibliorum voluminibus expressum D. Hieronymi nomen non præferant, falsa tamen continere, non nisi temerè quis doceret. Non longè ab his epistolas, omnibus ferè antiquis martyrologijs præfixas, abire existimarem, quæ licet à magno censore Baronio, vti fictitiæ, & erroribus refertæ prorsus reijciantur, & post Baronium alij recentiores gregatim incedentes idem confirment, vetustas tamen in pluribus Ecclesijs fuisse, & ab aliquo pio Viro compositas negari nequit, siue ille ex antiqua traditione, siue ex vetustiori aliquo libro in his contenta retulerit. Hinc alter facilè potuit, tàm martyrologij, quàm lectionarij, & aliorum ad Ecclesiasticos ritus spectantium, libros Hieronymo tributos præfationibus ornare, alter tandem præuijs epistolis Hieronymi nomen addere, & primam Chromatio, & Heliodoro Episcopis, Sancto Doctori familiaribus tribuere

buere

buere, quòd illis alia eiusdem opera passim inscribi viderit; Explodendas tamen ex hoc capite, tanquam falsas, & mendacijs refertas epistolas mihi, non nisi magni Baronij auctoritas suaderet, cum omnia in eis contenta, vel omninò vera sint, vel mitius saltem interpretari posse videantur.

An Eusebius Cæsariensis Sanctitatis titulo, quo apud aliquos insignitur, exuendus sit.

EXERCITATIO I.

A *Cũcta cecidit sãctitate, qui ab Ecclesia Catholica spõte prosilijt*, clamat S. Maximus Martyr in epistola ad Petrum Illustrem, *quod non nisi per piam confessionem, & orthodoxam fidem sanctificationem recipi, Sanctumque vocabulum possit*. Eusebium alioquin doctissimum ante Nicenum Concilium propalam Arianum fuisse, ex dicendis constare arbitror, resipuisse verò, quod aliqui existimant, ita incertum, vt plurimi ex antiquis non credant. Quid hac in re statuendum sit, Romani Pontificis iudicium omnino sit; mei enim non est sanctitatis alicui titulum vel tribuere, vel abrogare. Ad martyrologij tamen vetustioris Eusebio pariter, ac D. Hieronymo tributi lucem addendam, quæ antiqui, magnique viri de eo senserint congerere libuit, vt interim a D. Hieronymi sententia non discederem. Neque hic negarem, quod iam supra profitebar, antiquum Codicis scriptorem xv. Kal. Iulij, Eusebij alicuius Episcopi Cæsariensis sanctitatem famosiori, de quo epistolæ martyrologio præfixæ loquebantur, facilè tribuisse, atque inde Vsuardo, Petro de natalibus, Maurolycio, Ferrario, alijsque Eusebianæ sanctitatis assertoribus accidisse, vt impositum ex eruditione, vel dignitate sanctitatis titulum, ad pietatem, & mores extenderint, nullumque Cæsariensem Eusebium præter eum, qui Pamphili dicebatur, agnoscentes, sine districtiori examine, quicquid de Eusebio adnotatum viderint, in Historiographum transtulerint. At meminisse oportebat præter Cæsaream Palestinæ, alias eiusdem nominis saltem duas Vrbes à Geographis memorari, quæ Cesareæ dicerentur. Et plures etiam S. Viros reminisci oportebat Eusebij nomine fuisse vocatos, quorum aliquis sub ea die coli potuerit. Pro Eusebio quidem Pamphili à Baronio doctissimo repositum Eusebiũ Samosetanum Martyrem videbam, sed cum hic Dolichiæ diem suum obierit, neq; adhuc appareat ad aliquã ex Cesariensibus Vrbibus reliquias eius translatas fuisse, non nisi per vim Martyrologio nostro accomodari posse verebar, cum expressè Eusebij depositionem Cesareæ retineat. Quem autem hic Eusebij nomine Sanctum reponendum esse cogitarem, & an Cesareæ Palestinæ, vel Cappadociæ, vel Mauritaniæ legendum foret, quia diffusius suo loco remanet discutiendum, hic in Cæsariensi Palestino parumper lectorem meum detinebo. Bellarminius vtique de script. eccl. post Baronium miratur recentiores nonnullos nimio ardore ab Arianismo reuocare Eusebium Pamphili tentasse. At excusandi aliquo pacto sũt, quòd pro Viro eruditissimo, ac inter Ecclesiæ Magistros ab ipso etiam Hieronymo annumerato laborauerint, pro illo nempe, qui in Vsuardi martyrologio dudum, & ad plures annos in Ecclesijs pro sancto habitus, & veneratus sit. Quis Eusebium recogitans, vel filium Pamphili Martyris, vel ex sorore nepotem, vt Nicephorus lib. 7. cap. 16, testatur, vel cum eodem Pamphilo in carceribus Confesso-

fessorem, vt Photius astruit n. 118., & Aphiani Martyris præceptorem, vt ipse testatur libro de Martyribus Palestinæ, non optaret, ex Sanctis traducem, Martyrisque socium, & magistrum Sanctum esse? Quis Euagrij historiæ initium perlegens non cuperet, tantum virum inter Catholicos, & Sanctos Episcopos numerari? *Eusebius (inquit) cognomento Pamphili vir sanè, cum in alijs rebus disertissimus, tum in scribendo tantùm pollens, vt possit lectores suorum librorum, & si non efficere perfectè Christianos, ita tamen persuadendo impellere, vt Christianam religionem lubentes colant.* Quis eius celebratam à Constantino Imperatore modestiam, & Ecclesiasticæ disciplinæ obseruantiam recolens, dum à propria inferiori sede in Antiochenam transferri renuit, ab Ecclesia Catholica diuulsum non doleat? Et quem inde Beatum dixerit Constantinus apud Sozomenum lib. 2. cap. 18. quòd non ad vnius ciuitatis, sed ad totius orbis terræ Episcopatum idoneus existimaret, perditum esse non conqueratur? Admirabilem virum Eusebium vocat D. Hieronymus initio de locis Hebraicis, passimque doctissimum dicit, & quòd maius est cap. 9. in Danielem, Ecclesiæ magistrum; & tamen cum alijs summis viris extra Ecclesiam eijcit. Verùm negari nequit Arianum Eusebium Pamphili aliquando fuisse, ita apertè docente Athanasio ante Concilium Nicenum, *Eusebius quoque ex Cæsarea Palestina in literis ad Eufrationem non veritus est palam dicere Christum non esse verum Deum.* Sed præcipuè quòd ipse met fidem suam satis prodat, quemadmodum ex antiquis animaduertit Photius, tùm n. 13. tùm 107. Bibliothecæ, inter recentiores Billius lib. 1. obs. 23. & post eum Gothifredus ad Philostrogium lib. 1. cap. 23., qui editas ab Eusebio Ariani dogmatis sententias diligenter enumerant. At cardo exercitationis nostræ in hoc versatur, an post Arianismum resipuerit, & post damnatam in Niceno Concilio Arij sententiam pænituerit. Alij profectò Patres fuerunt, qui in hæresim lapsi ad sanam deinde mentem redierunt, & inter catholicos computati deinceps sunt, & talis aliquando Theodoretus fuit, qui S. Cyrilli coæuus, & hostis, Nestorio primum fauit, postea resipuit, & in Concilio Calcedonensi inter Catholicos recenseri meruit. Quòd enim falso aliquis, & fidei Catholicæ aduersa scripserit, non dum retunc apertè definita, non hæreticus dicendus est, quandoquidem fidei perduellem non faciat assertio falsa, sed contumacia, & aduersus Magistram Ecclesiam obfirmatio, quemadmodum D. Augustinus docuit ad Vincentium Victorem lib. 3. de orig. animæ cap. 15. & de dono perseuerantiæ cap. 21. Resipuisse Eusebium nō modo quòd Niceno Concilio subscripserit, sed quòd in Ecclesiæ faciem data Apologia se purgauerit ab erroribus Arij, sunt qui doceant, & in primis Gelasius Cizicenus quarti sæculi scriptor, qui in Actis Concilij Niceni lib. 2. cap. 1. ita Eusebium dealbat, *Nemo autem existimat virum hunc ex his, quæ de illo fama circumferuntur, quasi Arij blasphemiæ consenserit, sed credat si quæ protulit, aut scripsit Arij dogma tantillum subolentia ea, non ex iniquo illius sensu protulisse vnquam, aut scripsisse, sed ex minus curiosa, parumque solicita simplicitate, vt ipse in libro Apologetico, quem ad Orthodoxos omnes Episcopos misit, plenius ista probauit. Verè autem dicere hominem conijcit quicunque prudens considerat, quo tempore ille vixit, & ex illo credat, quod nondum ea, quæ tunc Arij illo tempore audita vsquam fuerant, demonstrabant verò idem ipsius in Synodo Nicena contra impietatem Arij pro Apostolica, & Orthodoxa fide certamina.* Græcus iste Auctor, cuius opusculum suppresso nomine Acta Nicenæ Synodi vocant, & quem Photius n. 88. & 89. Bibliothecæ vnum putat ex Gelasijs Palestinæ Episcopis, duo hic videtur adstruere. Primum quòd innocenter Eusebius à se scripta ante Concilium Nicenum in vulgus ediderit, nondum damnatis Arij blasphemijs. Secundum quòd etiam post Conci-

Concilium propriæ sententiæ librum Apologeticum vulgauerit ad Orthodoxos omnes Episcopos, in quo plenè probauerit, se ea non attentè scripsisse, quòd idē esset, ac retractionem composuisse. At cum Socrates, qui primus pro Eusebij resipiscentia stetit, huiusmodi Apologiæ non meminerit, dubitari iure potest Gelasium librum Apologeticum Epistolam vocare, quā Eusebius ad Cæsarienses suos scripsit, excusationibus potius, quā verę pœnitētiæ argumētis refertā. Dubitari autē nequit Historiæ libros, in quibus Ario cōsentientia quædā inueniuntur, ante Conciliū editos nō fuisse, sicuti pariter quæ in libris de Euang. præp. & Demonstratione Arium sapiunt, cum libros huiusmodi ante historiam scriptos fuisse, ex eiusdem historiæ capite secundo non obscurè appareat, & his, aut similibus rationibus Zonaras lib. 3. in Constantino, quæ Eusebio de Arianismo opponebantur, diluere tentet. Equidem prouectæ ætatis iam erat Eusebius, cum eidem synodo interfuit, tùm quòd sub Diocletiano in carceribus cum Pamphilo, alijsque Confessoribus fuerat, tùm quòd inter primos Episcopos subscribit iuxtà antiquum morem, quo Seniores Episcopi ante Iuniores Conciliorum decreta confirmant. Nemo autem resipiscentiam Eusebij, si aliunde constaret, immò nisi aliunde suspecta eius fides esset, posset apertius confirmare, quàm sinchronus scriptor Athanasius, cuius verba, quæ libenter hic addo ex Decretis Nicenæ Synodi contra Arium, ita per latinum interpretem eidem fauere videntur. *Eusebius ex Cæsarea Palestinæ cum pridie abnegasset, in eandem sententiam tamen postridie subscripsit, quam etiam Ecclesia legendam misit, dicens eam esse Ecclesiæ fidem, & Patrum traditionem, omnibusq; manifesto apparuit eum prius, & temerè errasse, & frustra contra veritatem pugnasse. Nam tametsi eum puduit scriptis errorem fateri, vt potuit se Ecclesia excusauit &c.* Profectò verba illa opinionem suam *Ecclesia legendam* misisse viderentur significare, quòd publicè sententiam suam scripserit, & fassus sit reliquorum Orthodoxorum opinionem esse Ecclesiæ fidem, & Patrum traditionem, nisi hæc Epistolam ad suos datam adhuc superstitem, excusationibus, & pudore refertam potius respicerent, quàm Apologeticum aliquem librum, vel retractationem à Gelasio Cyziceno memoratam. Quin potius ex D. Athanasij verbis appareat, puduisse illum errorem fateri, & magis excusationem, quàm retractationem Ecclesiæ obtulisse, *quia puduit scriptis errorem fateri, & vt potuit se Ecclesia excusauit.* Ex quibus, neque vera resipiscentia, neque efficacis retractatio conuincitur. Magis vtiq; si Eusebij verba essent, quæ in ipsius latino Chronico habentur ad annum 324. bona fide resipuisse probarent, atque sincero animo in Homousion consensisse. Talia enim sunt. *Alexandrinæ Ecclesiæ 19. ordinatur Episcopus Alexander, à quo Arius presbyter de Ecclesia eiectus multos sua impietati sociat. Ad quorum perfidiam coarguendam synodus 318. Episcoporum in Nicæam vrbem Bythiniæ congregata omnes hæreticorum machinas Homousij oppositione deleuit.* At cum in Græco codice non legantur, & alieno loco videantur apposita, Viris doctis placuit à B. Hieronymo addita omninò fuisse, quòd longe ab erubescentia illa distare videantur, cuius meminit D. Athanasius, & quæ fortasse intra catholicæ confessionis cancellos culpabilis non fuisset. In viro siquidem tanti nominis, tantisque editis voluminibus claro, errorem propalam fateri non ex minimis esset, & omni prorsus laude dignissimus extitisset, si veritati deinceps litans, qui inter Ecclesiæ Magistros numerabatur, à sui ipsius æstimatione maluisset, quàm ab Ecclesia discedere; Sed præterquamquod Epistolam, quam in sui excusationem Eusebium scripsisse D. Athanasius addit, eandem esse patet cum ea, quam ad Cæsarienses, vel potius ad Arianos quosdam, defectionem eidem improperantes dedit, vt Theodoretus refert lib. 1. cap. 2. neque prorsus in ea sinceram Confessionem, & Arij damnationem

D. Athanasius cognoscit, sed vi extortam veritatem, & inuoluntariam damnatæ hæresis accusationem. Ad illa namque verba, quæ attulimus statim subdit. *In Epistola tamen, in qua Dei filium consubstantialem, & ex substantia Patris existere non inficiatur, clarè se in errore fuisse demonstrat, miserque prorsus in eo fuit, quòd vt se purgaret, coactus sit Arianos accusare*. Non enim epistolam illam producit Athanasius, vt Eusebium pænitentem ostendat; sed Acacium peruicacissimum Arianum, suo etiam Præceptori stolidè refragantem coarguat, & Arianos omninò apostatas esse doceret. Ita enim ait. *Vnde eos* (nempe Arianos) *perduelles videas, & in primis Acatij aduersus præceptores suos stoliditatem deprehendas*. Quamquā verò in his, quæ attulimus, D. Athanasius apertæ hæresis Eusebium insimulare non videatur, quin potius Niceno Concilio subscribentem, dato fidei libello adhæsisse consentiat, dum tamen Arij dogmata apertè impugnare voluisse negat, quamuis infamiæ metu se Ecclesiæ excusaret, in Niceno Concilio damnationem Arij, non nisi coactum, & nolentem ratam habuisse significat. Cæterū sicuti illum apertè Arianum post Nicenum Concilium apud D. Athanasium non inuenio, sed ex propensione in Arij gregales dubiæ fidei reputatum, ità eundem apud alios inuenio hæresis studiosè palliatæ manifestius insimulatum. Cùm autem confusam horum narrationem, etiam in antiquis Ecclesiasticis Chronologis docti viri suspicentur, cumque minùs apud illos accurata temporum ratio in recentioribus plures anachronismos induxerit, & ex ordinata gestorum serie constare facilè possit, an Eusebius Cæsariensis dubiæ fidei, & in Arium propensus vsque ad mortem extiterit, altiùs, sed breuissimè ea repetere, quæ Eusebium Cæsariensem respiciūt, mihi licere arbitratus sum, & insuper quia à Baronio doctissimo dissentire in aliquibus cogor, ea vetustiorum testimonia ad amussim adducere, ex quibus Chronologiam contexuerim. Qua quidem in re vbi testem habere potui D. Athanasium; quia Sanctus, quia coæuus, & pars magna eorum fuit, ab eo non discessi; in alijs verò D. Epiphanium, Theodoretum, Socratem, Sozomenum, Philostorgium, quamuis pariter Arianum, authores eidem æuo proximiores sequendos ità duxi, vt quæ vnus tacuit, ex altero supplerem, nec suas interim partes Eusebio eidem negarem, vel in his quæ ex publicis monumentis refert, vel in quibus veteratoriè se gessisse, non apertè conuinci posset. Arius ergo Ecclesiæ Alexandrinæ, quæ est in Ægypto Presbyterij, Meleti primùm fautor, deinde in Petrum Episcopum Alexandrinum infensus, suscepta ab Achilla Petri successore venia, & ab Alexandro, non minùs propter ingenij acumen magni existimatus, quàm in dubijs disputationibus toleratus, dùm primum dogma impium per modum disceptandi induxit, ità deinde peruicaciter retinuit, vt Ecclesia cum suis fautoribus ab Alexandro interdiceretur. Hinc presbyteris aliquibus in suam doctrinam, & non exigua populi multitudine adductis, Episcopos quoque proximiores lucrari contigit, inter quos *Eusebium eo tempore Nicomediæ Episcopum virum illustrem, & in aula Imperatoris magno honore habitum*, non modò suæ opinionis gregalem acquisiuit, sed antagonistam habuit. Inde acriùs excitata contentione, cum Alexāder Episcopus Alexandrinus in Catholici dogmatis constantia egregiè persisteret, Concilium in Bythinia cogitur, in quo Episcopi Arij fautores, Alexandrum in eandem sententiam cogere posse sperarunt. Cæterùm in irritum cedentibus conatibus *Arius mittit legatos ad Paulinum Episcopum Cyri, & Eusebium cognomento Pamphilum Ecclesiam Cæsareæ Palestinæ gubernantem, & Patrophilum* Episcopum Scythopolis orauit, vt sibi Presbytero liceret populum sibi fauentem, ad conuentus vocare, quia Alexandrinis presbyteris ita mos esset. *Isti eum alijs etiam Episcopis in Palestina in vnum congregati postulationi Arij suffragati sunt*. Hinc

primas

primas Arianorum turbas, satis dilucidè ortas esse, narrat Sozomenus lib. 1.cap. 14. Arij autem dogmata facilem aditum in Eusebium Cæsariensem inuenerunt, quia ex Origene, quem plurimi semper ipse fecerat, defluxerant, nec ab editis iam per Eusebium libris, vnde forte, vel didicerat Arius, vel dogmata fouerat, non abhorrebant, & quia, vt in literis Arij, apud Theodoretum lib. 1. cap. 5.cõtinetur, inter eos fuerat Eusebius Cæsariensis, quos anathemate Alexander Episcopus ferierat,& tandem quia iam Eusebius Arij defensionem scriptis susceperat, vt ex Epistolę Nicomediensis Eusebij ad Paulinum in historia eadem Theodoreti cap. 6. apparet. Ex his dissentionibus, quas cùm alijs etiam ægrè ferebat Constantinus, Concilium Nicenum originem duxisse in confesso est. In hoc primum Arij partes Eusebium tutatum esse, mox cùm Catholicis non sine pudore consensisse, & decretis fidei consubstantialis coactum subscripsisse iam vidimus: altiùs verò hic repetiuimus, vt quàm fortes, & annosas in Eusebij animo Arij dogma radices egerit, deducatur, & quàm difficile ab animo scientia inflato auelli deindè passus sit. Parta igitur inter Episcopos pace, & post Concilium Nicenum,cum iam anno Constantini vigesimo, vt Sozomenus memorię consignat lib. 2. cap. 18. omnia sedata essent, & vt ipse pariter Eusebius in vitæ Constantini cap. 57. lib. 3. fatetur,auctor est Socrates lib. 1. cap. 18. prima in Ægypto semina discordiarum *statim post confectum Concilium*, opera Eusebij eiusdem Cæsariensis emersisse, *quòd secum decreuerat, ea quæ in Concilio Niceno constabilita erant, sua sententia neutiquam confirmare*. Ad hæc pacis, & tranquillitatis tempora, tumultus pro noui Episcopi electione Antiochiæ excitatos idem refert Eusebius lib. 3. c.59.vt in sui laudes artificiosè descenderet, & modostiæ suæ, ac canonicæ obseruantiæ signũ à Cõstãtino laudatum intersereret: sed suppressis, vt ipse inquit, Epistolis, *ne calumniæ notam, his qui erant in crimen vocati* inureret, dubium satis reliquit, quis nàm tumultus ille fuerit, & ex cuius Episcopi electione promanauerit. Pro Eustathij Episcopi electione,excitatas turbas putat Baronius ante Nicenum Concilium, quòd Eustathius Antiochenus eidem Niceno subscripserit. At cùm Nicena Synodus, ad aliquot saltem menses perdurauerit, pluraque discussa fuerint in eo dogmata, nondum coacto Concilio inceptam fuisse dissentionem suspicarer, & in ipso Concilio absolutam; Quandoquidem non ab Antiochenis inter se discordantibus, & alijs in Eustathium, alijs in Eusebium Cæsariensem propensis, Eustathij in Antiochenum Episcopum electio fuerit, sed Nicena ipsa sacra Synodus, Eustathium in Antiochenam sedem transtulerit. Si enim ea vera sunt, quę tradit Sozomenus lib. 1. cap. 2. iam Crispo, & Constantino Cæsaribus accidit, vt vacãte Antiochena Ecclesia *Episcopi Nicea coacti Eustathium propter cùm vita, tùm doctrinæ præstantiam admirati dignum iudicarunt, qui sedem Apostolicam capesseret, & ob eam causam, cum esset Episcopus Beroea Vrbis finitima illum inde Antiochiam transtulerunt*, quod ità intelligerem, vt Patres Concilij ab Antiochenis electum Eustathium ad dissentiones sopiendas confirmauerint, ità enim docet Theodoretus, ex quo fortasse aliqua confundens Sozomenus accepit, vt scilicet non Philogonio, sed Romano, Antiochena sede vacante, Eustathius substitutus fuerit; præstat igitur Theodoretum ipsum audire lib. 1. cap. 7. ità de inito Concilio Niceno scribentem. *Statim vt sessum est, Eustathius ille magnus (qui Philogonio cuius supra mentionem feci, ex hac vita ad aliam meliorem translato, Episcopatum Ecclesiæ Antiochenæ obtinuit, quippe cum Episcopi, & Sacerdotes, & vniuersus populus Christo deditus communibus suffragijs, inuitum Ecclesiam pro Philogonio pascere coegerant) ille inquam Eustathius Imperatorem laudis insignibus ornare, & ei pro singulari suo studio erga res sacras eximia gloriæ præconia tribuere capit &c.*

pit, &c. Hæc autem ideò integra transcripsimus, vt in hoc etiam Eusebium videamus Eustathij gloriam silere, quòd tantùm narret de Vita Costantini, se in eiusdē primo ad Nicenum Concilium ingressu orationem habuisse; Silentij vero causam facile est coniectare, quòd simultas illi cum Eustathio esset. Ex ipso enim Eusebio pater, altercantibus pro noui Episcopi canonica electione Antiochenis, plures ipsum Eusebium Cæsariensem, etiam quadam vi à Cæsarea abducere volentes, in Antiochenum Episcopum postulasse, ipse verò renuisse, siue sponte, siue quia de voluntate Constantini conscius id reijceret, quod Imperator non admisisset. In Epistola equidem, quam ad populum Antiochenum dedit Imperator, apud eundem Eusebium lib. 3. Vitæ Constantini cap. 58. non ideò sacris Canonibus repugnare dixit, alienæ Ecclesiæ Episcopum in aliā Ecclesiam transferri; vt passim erat eo sæculo vsitatum, sed quòd in electione, & suffragijs pensandis Ecclesiæ canon non fuisset seruatus, ac proinde Constantinum Eusebij electionem ratam non habuisse, quamquam de animi moderatione Eusebium ipsum amplissimè interim ad demulcendum animum laudauerit. Has autem populi Antiocheni turbas accidisse in Eustathij electione, quamuis in narrationis serie dubitceat Eusebius, attamen ex titulo cap. 57. inscripti *De tumultu propter Eustathium Antiochiæ suscitato*, manifestè apparet, in noui Episcopi electione scissuras illas Antiochenæ Ecclesiæ accidisse. Neque enim Theodoretus dixit vniuersum populum (Antiochenum hic intellige, quid enim Nicenus populus in Antiocheni Episcopi electione?) Eustathium elegisse, sed vniuersum Christo deditum, hoc est Catholicorum cœtum, nam Schismaticorum partem facilè est in Eusebium Arij fautorem descendisse. Cum verò dissensio hæc Antiocheni populi diuersa omnino sit ab ea, quando post plures annos Eustathius ab Eusebianis depositus exulauit; & iterum Eusebius Pamphili ad eandem sedem expostulatus fuit, confundenda tempora non sunt, & motus hic Antiochenus ab alio seiungendus. Nec difficile est simultates inter Eusebium, & Eustathium ortas, ex opinionum pariter discrepantia, & Arij iam ab Eusebio suscepta protectione, originem duxisse, sed etiam ex æmulatione quadam accreuisse, Socrates enim lib. 1. cap. 18. Eusebium refert ab Eustathio ortodoxo Episcopo acriter perstrictum, *vt pote fidem in Concilio Niceno roboratam deprauantem: Eusebius Pamphili, tùm se fidem illam non omnino violare assereret: tùm Eustathium, vt Sabely opinionem inducentem, grauiter insimularet.* Quæ ideo etiam afferre non detrectaui, vt hinc pariter apud Catholicos Eusebium malè audientem cognoscamus, & dubiæ religionis à fidelibus deinceps etiam fuisse habitum. Sed quæ post Nicenum Concilium nouæ turbæ excitatæ sunt, & quas Eusebius Cæsariensis fouit, animaduertere expedit. Eusebius Nicomediensis, qui vt aliqui volunt, subcribere in voce Consubstantialis noluit, vel vt alij narrant, quamquam subscripserit, statim & iterum pro Arianis classicum intonauit, à Constantino in exilium cum socijs mittitur *post tres à Synodo menses*, quemadmodum Philostorgius notat in excerptis lib. 1. cap. 10. At per fraudem dato pœnitentiæ libello, quòd Socrates narrat lib. 1. cap. 5. ab exilio Eusebius reuocatur, & Ecclesiæ suæ restituitur, idque *post tres annos integros*; vt idē addit Philostorgius, tùm apud Photium, tùm diffusius apud Nicetam in Thes. ortod. fidei lib. 5. cap. 8. in fin. *exacto* nempe *triennio*. Hunc autem Nicomediensē Eusebium *statim à reditu symbolum hæreticæ fidei propofuisse, & vbique misisse ad euersionem Synodi Nicenæ, & Alexandrum Episcopum Alexandriæ depellendum, & abdicandum*, subdit Philostorgius lib. 2. cap. 7. in eo corrigendus, quòd pro Athanasio Alexandrum posuerit fortasse scriptoris vitio, quandoquidem tertio, vel quarto anno post Nicenum Concilium Athanasius Ecclesiæ Alexandrinæ præ-

fuerit,

fuerit suffectus Alexandro, qui à Niceno Concilio quinto mense decesserat, vt auctor est Theodoretus lib. 1. cap. 26. Philostorgiò adstipulatur Socrates lib. 1. cap. 18. dum Eusebium, & Theognidem, ab exilio reuocatos omne studium ad euertendam Nicenam Synodum contulisse narrat; duobus nominibus ad eam rē impulsos, improba videlicet Arij opinione, & odio, quo aduersus Athanasiū flagrabant. Inter primos autē impietatis conatus fuit, sanctos, catholicosque Antistites magis eorum votis repugnantes à proprijs sedibus exturbare. In primis narrat Philostorgius lib. 2. cap. 7. Eustathium Antiochiæ Episcopum incontinentiæ accusatum, ac depositum exulasse, quod Eusebij, & sociorum opera perpetratum, addit Theodoretus lib. 1. cap. 21. in eo non sequendus, quòd vel falsò, vel fortasse per anticipationem scripserit, vt infra ostendemus, Eusebium Nicomediensem Constantinopolitanam iam Cathedram obtinuisse. Calumniam meretricis longius illic prosequitur Theodoretus, & pro re nostra Eusebium Cesariensem sceleris non minùs, quam hæresis socium, ita depingit. *Illi autem* (postquam amicè ab Eustathio Antiochiæ recepti fuerant) *vbi venere ad Sacra Hierosolymorum loca, & Eusebium Episcopum Cesareæ, Patrophylum Scythopolitanum, Aetium Liddæ Episcopum, & Laodiciæ Theodotum suæ opinionis fautores, aliosque quos labes Ariana infecerat, viderunt facinus, quod per insidias molirentur illis aperuerunt, quibus comitati rediere Antiochiam.* Et quamquam aliqui doctrinæ Apostolicæ propugnatores clamarent, per calumniam Eustathium adulterij reum insimulari, eundem tamen illi abdicauerunt, & Imperatori celeriter crimen persuadentes, *castitatis Athleta velut adulter simul, & tyrannus in exilium pellitur.* Concilium tunc coactum Antiochiæ, habet Socrates lib. 1. cap. 18. & Eustathio abdicatò, grauem ibi ortam seditionem narrat de nouo Episcopo eligendo, cùm populus in duas factiones diuideretur, *Quarum altera, Eusebium cognomento Pamphilum Cæsareæ Palestinæ Antiochiam transferri, obnixè contenderet, altera Eustathium denuo reducere magnopere laboraret.* In hac seditione Socrates putat Eusebium Antiochenam Cathedram accipere renuisse, & propterea ab Imperatore maximopere commendatum esse. At quia tempus Antiochenæ pro eo excitatæ tumultuationis Eusebius ipse non aliter signat, quàm per Ecclesiæ pacem Niceno Concilio subsecutam, hanc eandem illius Ecclesiæ scissuram diu perdurasse suadeor, & per Episcoporum, breui interuallo, sibi inuicem succedentium, repetitam electionem non semel redintegratam fuisse existimo, præsertim post Eusebianorum ab exilio reditum; Quod in Epistola Constantini indicatum conijcio, cum non pro restitutione Eustathij, sed vacante Ecclesia pro noui Episcopi electione de suffragijs certatum esse narratur. Malè quaproter Socrates ad octo annos Antiochenam Ecclesiam Episcopo caruisse, & Eufronium tandem ab hæreticis Episcopum designatum refert, nam Theodoretus statim lib. 1. c. 22. Eulabium substitutum Eustathio narrat, quo paulò post mortuo Antiochenos *Eusebium Episcopum Cæsareæ* ad se transferre postulasse, eo verò renuente, vel Imperatore vetante Euphronium elegisse, quo etiam post annum, & menses aliquot obeunte, Episcopatus ad Placentium delatus fit, qui Flaccillus alijs dicitur, & in Conciliabulo Tyri subscripsit; sed in his omnibus præualens Arianorum factio, cuius farinæ fuerit, subdit his verbis Theodoretus, *In horum omnium animis delituit Ariana labes.* Ex Eustathij ergo viri sanctissimi abdicatione, & Episcoporum Arianorum intrusione non difficile est arguere, cur Antiocheni Ariana fæce maculati, tanto studio Cæsariensem Eusebium in Episcopum efflagitauerint, quia scilicet occultè Arianum esse scirent. Hic autem circa tempus Antiochenæ seditionis omninò à Baronio eruditissimo discedere vel inuitus cogor, quòd contra omnes Ecclesiasti-

siasticæ historiæ scriptores Eustathij exilia ad Constantij tempora retulerit, & in annum 340. reiecerit; Supra Theodoretum enim, Socratem, & Philostorgium iam adductos, Sozomenum addere possumus lib. 2. cap. 18. & D. Hieronymum in Chronico, qui omnes sub Constantino, non sub Constantio, id apertissimè referunt. Nec est quod Theodoretus Eustathij abdicationem referat, cum iam Eusebius Nicomediensis Constantinopolitanus esset Episcopus, nam vel id per prolepsim addidit, vel in eo manifestè deceptus est, quòd viuente Constantino Eusebius eam Cathedram arripuerit, cum alioquin doceat turbas Antiochenas sub Constantino excitatas esse. Plurimi equidem non facerem Eustathium eiectum dici, quia fidem Nicenam propugnaret, & ideo tunc expelli non potuisse, quia ne mutire quidem contra eandem fidem sub Constantino liceret, Eusebianos enim clam, sed omnibus viribus eandem infringere tentasse, catholicosque varijs tecnis circumuenisse, ita notum est, vt probatione non indigeat; Quandoquidem, & si Eustathius ob fidem re vera exulauerit, extructis tamen incontinentiæ calumnijs, alijsque impositis sceleribus, ita apud facillimum Imperatorem subdoli egerunt Ariani, vt in Eustathij proscriptionem descenderet. Quod ergò ex Athanasio ad solitariam vitam agentes, ac Hieronymo de script. Eccl. adducitur, vulgatus error est librariorum, qui Constantium pro Constantino vtrobique reposuerunt, & in Athanasio quidem conuincitur, quia Flaccillum Eustathij depositi successorem in Synodo Tyria, sub Constantino indubiè habita, circa annum 334. omninò retinet, & apud Hieronymum pro Constantio Constantinum antiqui codices referunt, præcipue editio anni 1480., quemadmodum in Græco Sophronius constanter exhibet. At præter hæc, illud amplius suadere doctissimo Baronio poterat, Eustathium sub Constantino fuisse proscriptum, quod indubiè Athanasio idē prorsus euenerit. Iam post reditum Eusebij Nicomediensis ab exilio, turbæ illæ, quæ in Ægypto excitatæ erant, studio, vt diximus, Eusebij Cæsariēsis ità inualuerāt, vt Cōstātinus calumnijs pluribus ludificatus, tādē Athanasiū expelleret. Theodoretus ergo primam per milites calumniam Sancto Episcopo axtructam narrat lib. 1. cap. 26., quasi Tyrannum quendam, per impositū Ægypto tributum foueret, sed Athanasius Constantinopolim pergens tecnas primas dissoluit, quàm fortasse, vt Socrates innuere videtur, Eusebius Cæsariensis primū commouerat, eas enim fraudes, quas deinde in Athanasium Ariani construxerant cap. 28. iam ab Eusebio Nicomediensi, cum socijs ab exilio reuocatis, promotas fuisse palam est, quippe qui accusatores multorum scelerum ad Constantinum deduxerant, & suaserant contra Athanasium *Cæsarea Palestina (ibi enim complures erant Athanasio infesti) concilium conuocari.* In Vrbe ab Arianis subdolè proposita, quid de Eusebio eiusdem Ciuitatis Episcopo sperare illi possent, & qualem se præstaturum spoponderit in causa Athanasij, pro Religione re vera inducta, sed fabulis aliorum scelerum adornata, coniectari facilè esset, nisi Theodoretus ipse animaduertisset, Athanasium Concilium Cæsareæ indictum refugisse, *propter illius Vrbis antistitem*, atque ideo Constantinum iussisse, vt Concilium Tyri cogeretur, datis, tàm ad eosdem Episcopos conuocandos, quam ad Athanasium litteris, amarulentia, & bile in detrectantem refertis. Iam trigesimus annus Constantini imperantis agebatur, quemadmodum notat Socrates lib. 1. cap. 20. & Athanasius, qui Concilio Cæsariensi non obtemperauerat, *quòd fraudolentum iudicium, tùm Eusebij illius Vrbis Episcopi, tùm alterius Eusebij Episcopi Nicomediæ, tùm aliorum, quos circa se habebant veritus esset*, vt Sozomenus addit lib. 2. cap. 24. licet grauiùs vrgeretur, *circiter menses triginta profectionem distulit. Postea autem cum vehementius impelleretur venit Tyrum.* Verùm ex eo, qui Concilia-

liabulo Tyrensi præsedit, & eiusdem Concilij exitu arguere quisque posset, quæ fides Eusebij Cæsariensis tunc fuerit palam in Catholicos infensi, & alijs quæsitis causis hæresim occultantis. Sed tam apertè S. Epiphanius eundem Eusebium perfidæ illius congregationis, & iussu Constantini Præsidem, Arianæ hæresis suspectum pingit Hæresi 68. vt eundem potius à fide Apostatam, quàm dubiæ fidei insimulatum fuisse doceat, quemadmodum per interpretem audire opportunissimum erit, hoc pacto primum de Constantino loquentem, *Iubet autem conuocari Synodum in Phœnice in Vrbe Tyro, & iussit iudicare causam hanc Eusebium Cæsareæ Episcopum, & alios quosdam; erant autem hi quodammodo magis inclinati ad Arianorum vanitatem.* Parum autem dixisset Epiphanius, si Eusebium Cæsariensem occultè tantùm Arianum indicare voluisset, nisi in eodem Conciliabulo, ab Ægyptijs Catholicæ partis Episcopis, & præsertim à S. Potamone Confessore, omnimodæ Apostasiæ insimulatum referret. Neque audiendum hìc putarem Binium in animaduersionibus ad Conciliabulum Tyrium, qui abnegatæ fidei notam Eusebio Nicomediensi, non Cæsariensi tribuerit, cum apertissimè D. Epiphanius iam dictis sequentia verba subnectat, quæ nisi de Eusebio Cæsariensi Præside, ac Iudice possunt intelligi. *Et vocati sunt Episcopi Ægypti Catholicæ, & sub Athanasio Principe quidem veri, ac maiores, & in Deo illustrem vitam habentes. Inter quos erat Beatus Potamon, magnus ille Heracleæ Episcopus, ac Confessor, sed & ex Meletianorum partibus, qui Athanasium accusabant. Quem autem zelotes esset pro veritate, ac recta fide prædictus Beatus Potamon liberum habens os, & qui nunquam personam alicuius suscepit; oculo enim in persecutione propter veritatem orbatus erat, cum vidisset Eusebium sedentem, ac iudicantem Athanasium stantem, superatus tristitia, & lacrimans ob ea, quæ apud veritatis professores fiunt, inuectus est voce magna contra Eusebium, ac dixit. Tu sedes Eusebi, & Athanasius innocens existens à te iudicatur, quis tulerit talia? Dic verò mihi tu nonne mecum fuisti in Carcere tempore persecutionis? Et ego quidem oculum amisi pro veritate, tu vero nihil mutilatū in corpore habere videris, neque testimonium per confessionem præbuisti, sed stetisti viuens nulla parte detruncata, quomodo discessisti è carcere, nisi quòd promisisti his, qui necessitatem persecutionis nobis intulerunt, id quòd nefarium est te facturum, aut sanè fecisti?* In eo verò conuentu Apostasiæ notam Eusebio Cesariensi obiectam ab Ægyptijs Catholicis fuisse, confirmant Synodalis epistolæ verba hæc apud Athanasium Apologia 2. *Non ne Eusebius Cæsariensis de Immolatione Idolorum à nostris Confessoribus accusatus fuit?* Ni fortè ante Tyri Synodum apertius de immolatis (quod hic à S. Potamone tantum dicitur) à pluribus etiam accusatus fuerit. Pergit hìc S. Epiphanius narrare ab obiecto crimine Eusebium se purgare non laborasse, sed indignatum Potamoni de tyrannico more, intētatum iudicium dissoluisse, non quòd Tyri tunc Conciliabulum omnino dissolutum sit, sed quòd detectis in Athanasium calumnijs, Eusebius interim discedens, nonnullos Episcopos Arianos in Ægyptum ad nouas fraudes parandas miserit, vt idem D. Epiphanius addit. Nec dissimiles in Asclepam Gazeum Episcopum fraudes paratas fuisse suspicor, quamuis Catholicus pariter Episcopus ad Tyri conciliabulum vocatus fuerit cum alijs nonnullis, *qui ob doctrinæ prauitatem accusabantur*, inter quos Theodoretus lib. 1. cap. 29. Asclepam numerat, & Athanasium; Quamuis enim Imperator, vt variorum criminum accusationes dissoluerentur, conciliū indixerit, de prauitate tamen doctrinæ, orthodoxos ab Arianis accusatos fuisse dubitari nequit; Detectis verò in Athanasium calumnijs de Macarij poculo, & Arsenij bracchio eo modo, quo Theodoretus refert lib. 1. cap. 30. *cum oporteret, & accusatores, & Iudices* (hic Eusebium Cæsariensem ex Epiphanio accenseo, quòd

Iudex

Iudex esset) *qui facinoris erant conscij præ pudore se in latebras addere, optareque vt tellus sibi dehisceret, Concilium tumultu, ac seditione complerunt*, & Athanasium *quem paulo ante cadis reum egerant discerpere, & mactare aggrediuntur*. Fecissentq; nisi qui ab Imperatore tranquillitati præpositi erant, Athanasium hostium manibus ereptum, & naui impositum recta ad Imperatorem direxissent, ac ita seruassent incolumen. Tunc Asclepas falsi pariter criminis insimulatus absoluitur, eodem prorsus tempore, quo Dalmatius Censor iussu Constantini, iam Sycophantiam de poculo agnoscentis, vt Athanasius scribit Apol. 2. n. 607. de Arsenij homicidio iudiciũ Antiochię peragebat, ita enim de Asclepa Athanasius ipse Apologia 2. p. 594. *Asclepas comminister noster in sacris prolatis Actorum monumentis Antiochia confectis docuit, cum ibi simul, & accusatores, & ipse Eusebius Cæsariensis adessent* iudicio Episcoporum, qui huic causæ præsidebant innocentem pronunciatum esse. Delictum Asclepæ Gazei explicat Sozomenus lib. 3. cap. 7. hoc est in crimen vocatum fuisse ab Arianis quibusdam, *quòd altare euerterit*. Hæc autem omnia afferre non piguit, vt qualem se in Orthodoxos gereret Eusebius, hinc etiam dilucidè appareret. Quæ cum & Tyri, & Antiochiæ peragerentur, iamq; de occiso rediuiuo dissolutum esset fabulæ argumentum, Constantinus ex eodem Athanasio p. 607. *inhibuit iudicium Censoris, litterasque misit, quibus calumnias improbabat, Eusebianosque in Oriente contra Athanasium venientes inhibuit, re infecta abire iussit*. Et quod addit Socrates lib. 1. cap. 22. mandauit, *vt Concilium maturè se Hierosolymam reciperet*. Interim qui calumnias ideo in Catholicos struebant, vt Arium ab exilio iam reuocatum in communionem reciperent in Encæniorum festo sui voti compotes fiunt. *Itaque Episcopi nulla interposita mora Tyro Hierosolymam properè iter faciunt, solemne festum ob locorum illorum consecrationem celebratur, Arius cum suis in Ecclesiam recipitur, quem referebatur erroris sui pænituisse, & propterea ab ipsis merito receptum esse, Athanasium autem communi consensu relegatum*. Nequid verò in quocunque conciliabulo deesset, quod ad alicuius Catholici perniciem dirigeretur, Hierosolymis Marcellum Ancyræ Episcopum de falsa libri a se editi doctrina insimulant, & iudicium eius depositionis incipiunt. At cum Constantinus rescivisset hæc omnia per vim, & tumultum perpetrata, & eidem Athanasius omnia denunciasset, Episcopis per litteras hæc præcepit. *Omnes qui ad Concilium Tyrium coactum conuenistis è vestigio ad Castra nostra maturaretis, reque ipsa vestrum iudicium æquum, sincerumque commostraretis me audiente*. *At Eusebius* (subdit Sozomenus lib. 2. cap. 27.) *eiusque fautores ad Imperatorem profecti Concilium Tyri habitum iusta, æquaque de Athanasio decreuisse constanter affirmarunt*, & falsis inductis testibus, nouisque calumnijs Athanasium onerantes eo vsque Imperatorem circumuenerunt, vt Athanasium in Gallias, tandem relegauerit, quemadmodum omnes historici fatentur, Socrates, Theodoretus, Sozomenus, sed Athanasius ipse exul, qui Cæsariensis Eusebij apertè meminit, dum vtrumque Eusebium tanti facinoris incusat, post Constantini Epistolam ita Constantinopolitanum conuentum retulit. *Quibus cognitis conscij fuorũ facinorum, cæteris Episcopis à profectione retentis, soli Eusebius, Theognis, Patrophilus, & alter Eusebius, Vrsacius, & Valens, principem adierunt absque omni mentione calicis, aut Arsenis. Deerat enim illis eius rei fiducia, sed aliud crimen commentitum detulerunt, Athanasium scilicet minatum esse se impediturum, quo minus frumentum ex Alexandria in patriam Cæsaris deueheretur, & paulo infra emicuit ibi Cæsaris ira, et omisso iudicio, quid in expectatione erat nos in Gallias relegauit*. Neque his contentus Eusebius, vt Marcellum etiam Ancyranum deijceret ipsius iudicium Constantinopoli iterum assumendum curauit, quòd ita Socrates narrat.

rat. *Vbi verò Concilium cum festinatione dimissum erat (Imperator enim Episcopos Constantinopolim accersiuerat) Tandem de Marcelli causa Constantinopoli coram Eusebio, et alijs Episcopis, qui cum eo erant, denuo disceptatum est*; nec finem Iudicium habuit, quin Marcellus de gradu Episcopali deijceretur, culpato hæresis Pauli Samosetani libro, cuius se deinde in Concilio Sardicensi Marcellus purgauit, vt idem Socrates in fine capitis addit. Hæc autem diffusiùs adduxi, vt eo magis Eusebij perfidia clarescat, quem Cæsariensem, non Nicomediensem fuisse, ex eodem Socrate patet cap. 24. lib. 2. dum subdit *librum eius*, hoc est Marcelli, *Eusebium tribus libris confutasse*, ex quibus idem Socrates alibi Apologiam pro Eusebio Cæsariensi retexuerat. Hucusque igitur, anno iam trigesimo Imperij Constantini labente, qualis fuerit Eusebius Cæsariensis, facilè constare arbitror, qualis verò fuerit post horribilem Arij mortem, quę hoc tempore Constantinopoli, aperta Dei prouidentia accidit, & an cum his multis resipuerit, quibus proficua mors Arij fuit, optandum potius, quam credendum arbitror. Certè plurimi ex ijs, qui ante decepti erant, conuersi sunt, ideò nimirum, quòd *non quiuis alius, sed ipse Dominus, blasphemijs impetitus, condemnauerit hæresim aduersus se conflatam*, quæ verba sunt Athanasij ad Serapionem p. 523. Inter hos certè resipuit Constantinus, toties ab Arianis circumuentus, idem enim Athanasius ad solitarios p. 653. testis est, quòd *si Arium sub oculos suos admisit, cum tamen eum periurum, ac proinde effusis visceribus disruptum iacere cognouisset, nulla beneuolentia prosequutus est, sed eum re cognita damnatum, et pro hæretico habuit*. Quid autem Eusebius ad hæc? Nil adnotatum de eo præcipuè inuenio, sed ex Athanasio eodem ad Serapionem p. 523. suspicor mortuum Arium non abominasse, sed cum Eusebianis sepelisse, *Eusebiani autem magnopere confusi socium coniurationis sepelierunt*; & alibi non conuersos Eusebianos refert orat. 1. contra Arianos p. 130. sed omnibus innotuisse *fractas esse Eusebij ruinas, Arijque spem frustra fuisse*. Quis verò Eusebius iste fuerit, an Nicomediensis, an Cæsariensis ignoro, Cæsariensem equidem, vel signiferum Eusebianorum, vel gregalem adfuisse non dubito, quòd Constantinopoli esset. Et quamquam mihi non ita apertè constet, quomodo post Arij mortem Eusebius Cæsariensis se gesserit, & an versipellis pellem mutauerit, vereor tamen obdurato corde in eadem sententia permansisse; Constantinus enim non multo post Ariū obijt, hoc est anno, & paucis mensibus ab exilio Athanasij apud Theod. lib. 1. cap. 32. Quo defuncto, ac vix Athanasio restituto, Eusebius Cæsariensis pariter deuixit, hac de se opinione relicta, vt Ariani adhuc Theodoreti ætate lib. 1. cap. 12. ipsum *velut eiusdem cum ipsis doctrinæ fautorem venerarentur*. Post mortem verò Arij, Eusebium in eadem sententia permansisse, non inde educerem, quoniam in gratiam Constantij Imperatoris Ariani finxerit Constantinum paulò ante obitum Nicomediæ baptismum suscepisse, quo argumento doctissimus Baronius putat ad annum 324. Eusebium propensi admodum in Arianos animi conuinci; neque enim id tantùm asserit Eusebius, sed tamquam vulgo receptum extat, apud Socratem lib. 1. cap. 26., Theodoretum lib. 1. cap. 32. Sozomenum lib. 2. cap. 32. Gelasium Cyzicenum apud Photium cod. 88. D. etiam Hieronymus apertissimè, ita in appendice ad Eusebij Chronicon confirmat. *Constantinus extremo vitæ suæ tempore, ab Eusebio Nicomediensi Episcopo baptizatus, in Arianum dogma declinat, à quo vsque in præsens tempus Ecclesiarum rapina, et totius orbis est sequuta discordia*. Neque ab his longè abijt D. Ambrosius in orat. de funere Theodosij: quos omnes quantumuis deceptos ab Epistola Synodica Ariminensium catholicorum, quæ tùm apud Theodoretum lib. 2. cap. 19. tùm apud Socratem lib. 2. cap. 29. tùm apud Sozomenum lib. 4. cap. 17. prostat, existimemus cum Baronio, quòd

mendum in ipſa irrepſerit, & loco Conſtantis, Conſtantinus ab inſcio librario ſuppoſitus fuerit, non tamen inde argui tàm graues ſcriptores poſſent de animo in Arium propenſo, præſertim quòd D. Athanaſius, ex quo Synodicam illam Epiſtolam corrigendam eſſe Magnus Annalium Pater contendit; in binis Græcis Codicibus, tam Commelinianæ editionis anni 1600., quàm Pariſinæ recentioris anni 1627. non Conſtantem, vt Petrus Nannius latinus interpres vertit, ſed Conſtantinum omnino exhibeat: quemadmodum ante mille annos retinet Caſſiodorus in Tripartita, & quod magis eſt, legitur apud D. Hilarium Conſtantino ferè ſupparem in fragmento epiſtolæ Ariminenſis. At ſicuti ex Baptiſmo Conſtantini apud Euſebium non magnum argumuntum de illius Arianiſmo capi poſſe exiſtimarem: quòd Arianorum Baptiſmum Eccleſia non reſpueret, id expreſſiſſimè eodē docente D. Hieronymo aduerſus Luciferianos, ità de eodē Conſtantini baptiſmo, cuius antiquiſſima queſtio eſt, vt idem fatetur Baronius ad ann. 324. n. 42. ea me venerari profiteor, quæ Romana Eccleſia, tàm in Martyrologio, quàm in Breuiario ſentire videtur, & à ſeptingentis, & amplius annis etiam Græci affirmant in Actis S. Syluestri, & in Menologijs ad diem ſecundam Ianuarij; quamquam nuperrimè Valeſius in notis ad cap. 41. libri quarti de vita Conſtantini, non modo eiuſdē Baptiſmū apud Euſebiū in extremo vitę ratū habere videatur, ſed cathecumenum Conſtantinum non niſi Heliopoli propè finem vitę fuiſſe contendat. Cum igitur (vt ad Euſebium redeamus) incertum ſit, an poſt mortem Arij pænituerit, tantiſque argumentis appareat, ante Concilium Nicenum, ſcriptis etiam libris, propalam Arianum fuiſſe, poſt Nicenam verò fidem ſemper cum alijs Euſebianis orthodoxum videri ſtuduiſſe, occultè verò in Arium propenſum, & Catholicis infenſum fuiſſe, dubiæ quoque fidei in Eccleſia habitum ſemper non dubitarem, quòd Socrates etiam veritate compulſus non abnuit, dum ipſum fatetur vti bilinguem malè apud pleroſque audiuiſſe lib. 1. cap. 18., quantumuis alibi ab Arianiſmo eundem per Apologiam purgare laborauerit. Hanc Orientalis Eccleſiæ ſententiam eſſe, & Euſebium inter ſuſpectæ fidei homines relatum, teſtis eſt Nicephorus, qui ſcriptis Euſebium palinodiam recantaſſe non conſentit, & de Socratis Apologia hæc adnotata reliquit lib. 7. cap. 37. *Ego verò ſi ille quidem ſine ſcripto rectam complexus eſt opinionem, Socrati non refragor, ſin autem ex ſcriptis illius, quæ legi, res ſit diiudicanda multum abeſt, vt ſanam, ſinceramque eiuſdem fidei ſententiam fuiſſe putem*, & deinde rurſus lib. 9. cap. 12. ad Socratem Euſebium defendentem addit. *Ego quidem talem potius virum eum fuiſſe velim, Eccleſia autem Catholica non talia fortaſſe indicat, quam potius ſequi par eſt*, concluditque denique occultum huius rei iudicium Deo relinquendum; Apertiùs vero Arianiſmi Euſebium inſimulauit Photius pluribus ante Nicephorum annis ep. 144. ad Cōſtantinū Patriciū his per interpretem verbis. *Euſebius ille Pamphilis ſiue ſeruus, ſiue amicus Arianiſmo infectus fuit. Hoc libri ab illo ſcripti clamant. Hunc morbum tandem inuitus ipſe confeſſus eſt, ſed ipſamet reſipiſcentia ſua magis ſe patefecit non reſipuiſſe. Nec enim per Apologiam, vt videri voluit, perſuadet ſe à priori hæreſi receſſiſſe, aut ſanctæ, & vniuerſali Synodo conſentire: ſed prodigioſè comminiſcitur Homouſij ſectatores in ipſius ſenſum tranſijſſe, & in ſua ſententia ſimul acquieuiſſe. Hoc ita eſſe, cùm multa alia confirmant, tùm quam ſcripſit ad ſuos Cæſarienſes Epiſtola. Sed quòd, vt ab initio Arij dogmata fouit, ità ad finem ſuum ea amplecti non deſtiterit, plerique intelligunt, & multa ſunt quæ facilè perſuadent.* Qui pariter Photius de Euſebij callida hæreſis occultatione, etiam poſt Arium apertè ſcripſit Bibliothecæ, c. 127. Nec diſſimilem Eccleſiæ vniuerſæ conſenſum elicere poſſumus, ex his, quæ in ſeptima Synodo, ſeu Nicena ſecunda, circa annum Domini 787. Epi-

phanius

phanius Diaconus ad confutandam pseudoseptimam Synodum Actione 6. in medium protulit. Præterquamquod enim Synodus illa Eusebij testimonium tamquam Ariani reiecerat, ne quis obijceret ea ante resipiscentiam scripta fuisse, ità Epiphanius. *Si verò quidam hunc defendentes dicunt, subscripsisse illum in Synodo, concedamus ita fuisse; sed labijs suis veritatem honorauit, cor autem longè fuit ab ea.* Et infra. *Si enim corde credidisset ad iustitiam, & ore confessus esset in salutem verum sermonem, vtique pro scriptis suis veniam postulasset, horum correctionem faciens, & pro epistolis suis profectò verbum rationis fecisset, sed hoc nullatenus vsq; fecit; mansit enim sicut Æthyops non mutata pelle.* Igitur sicuti hinc deducitur, eo tempore etiam aliquos fuisse, qui pro Eusebio decertarent, ita illius Concilij Patres, saltem Epiphanio non repugnando, fatentur, Eusebium veteratoriè Niceno Concilio subscripsisse, & Arianismum, vt alij eiusdem sectæ præstiterunt, occultasse Constantini, & Catholicorum metu; Hoc enim semper, & vbique Eusebiani omnes studuerunt, ex D. Athanasio Apol. 2. *vt & hæresim in Ecclesia immitterent, & ipsi interim damnati hæreseos non haberentur.* Deceptus igitur est post quingentos ferè annos Vsuardus, qui xi. Kal. Iulij eius sanctitatem ita commemorat. *Ciuitate Cæsareæ Palestinæ Sancti Eusebij Episcopi, et Confessoris Viri excellentissimi ingenij, et historiographi.* Deceptus de resipiscentia est Ado Viennensis in chronico, vbi ad annum 337. hæc signata reliquit. *Eusebius Cæsareæ Palestinæ in scripturis diuinis studiosissimus, ac Bibliothecæ diuinæ cum Pamphilo Martyre diligentissimus peruestigator moritur, qui primum in Arianam hæresim lapsus ad Catholicum dogma correptus redijt.* Deceptus est Freculphus Lexouiensis, qui chronic. lib. 3. cap. 17. de his agens, qui Concilio Niceno interfuerunt, non modò apostasiæ maculam ab Eusebio conatur abstergere, sed tempore persecutionis in fide nobiliter perseuerasse prædicat. *Pariterque Eusebius Pamphili Cæsariensis Ecclesiæ Pontifex, qui tempore persecutionis nobiliter in fide perdurauit; & multorum illustrium opusculorum Auctor fuit sagacissimus.* Ex his fontibus aliquos ex recentioribus in Eusebij sanctitatem conspirasse, facilè est credere. Ita Petrus de Natalibus in Sanctorum Catalogo vitam eiusdem Eusebij retexuit. Ita Maurolycus in Martyrologio non modo ad xi. Kal. Iulij cùm Vsuardo, sed iterum, & seiunctim ad 19. Kal. Sept. Eusebij memoriam refricauit. Ità Ferrarius in Catalogo Sanctorum, qui in Romano Martyrologio non sunt, Eusebium Cæsariensem ad diem 21. Iunij in album Sanctorum retulit. Sed in eo supra alios decipitur, quòd Galesinum auctorem eiusdem sententiæ producat, cum re vera Galesinus ad eandem diem de Eusebio in Martyrologio silens, in notis potius rationes adferat cur remouerit, & ausus non sit Eusebium in Martyrologio numerare. Ità inter recentissimos deceptum putarem Sayssaium Gallicani Martyrologij non infimæ notæ scriptorem, dum in marginalibus notis ad Epistolam Vvariharij cap. 10. Apparatus, refert Lemouicensem Ecclesiam Eusebium illum pro Sancto colere, & non tam pro magno habet; quòd Ferrarius in Catalogo Vrbano Pontifici dicato inter Sanctos retulerit, quamquod Vrbanus idem non improbauerit; At pari momento existimare debuerat, Galesinum contra sentientem è Martyrologio suo Gregorio XIII. dicato, Eusebium Cæsariensem remouisse, non modò Gregorio non refragante, sed in Romano Martyrologio iussu eius recognito, quòd remoueretur probante, tùm in prima editione 1583. tùm in recentiori, additis ad id exponendum Baronij notis. Itaque cum testes tàm multi inter antiquos suppetant, qui suspectam Eusebij fidem prodant, & occulti Arianismi labem inurant, recentiores non audiendi sunt, & vnus pro omnibus mihi Hieronymus esset, qui non longè ab Eusebio vixit, & in omnibus literis versatus historiæ etiam incubuit, &

 appen-

appendicem ad eiusdem Eusebij Chronicon reliquit. Sanctus profectò Hieronymus, non modo Arianæ labis suspectum Eusebium habuit, sed vt hæreticum palam, & sine hæsitatione damnauit; Vnum verò, aut alterum ex ipsius operibus fragmentum proferre libuit, ne omnia quæ de Eusebij Arianismo passim profert, hic impingam. Lib. igitur primo Apologię aduersus Rufinum cap. 2. his verbis Eusebium Arianorum antesignanum appellat, & Origenistam agnoscit. *Sex libris, vt antea iam dixi Eusebius Cæsariensis Episcopus, Arianæ quondam signifer fationis, pro Origene scripsit, latissimum, & elaboratum opus, & multis testimonijs appellauit Origenem iuxta se Catholicum, idest iuxta nos Arianum esse*. Et epistola 65. ad Pammachium, & Oceanum, ita eundem contumacem Arianæ hæresis propugnatorem descripsit. *Fortissimos libros contra Porphyrium scribit Apollinarius, Ecclesiasticam pulchrè Eusebius historiam texuit, alter eorum dimidiatam Christi introduxit Oeconomiam, alter impietatis Arij apertissimus propugnator est*. Ne quis autem dicat Eusebium apud D. Hieronymum non semper, sed quondam, & ante Concilium Nicenum, cum Historiam scripsit, signiferum, & propugnatorem Ariani dogmatis fuisse, eiusdem Sancti Doctoris aduersus Rufinum lib. 2. c. 4. verba sine vllo subterfugio prolata audiat, dum Pamphili Martyris pro Origene non agnoscit Apologiam, sed *quam nos*, inquit, *Eusebij Arianorum Principis probauimus*. Audiat etiam dum coactus Eusebij eruditionem laudare, quid de eius fide senserit ad Rufinum eodem pariter loco apertissimè suam sententiam explicantem. *Vir doctissimus Eusebius, doctissimum dixi non Catholicum, ne more solito mihi, et in hoc calumniam struas*. Et in Apologetico eodem aduersus Rufinum rursus. *Laudaui Eusebium in Ecclesiastica Historia, in digestione temporũ, in descriptione Sanctæ Terræ; et hæc ipsa opuscula in latinum vertens mea lingua hominibus dedi. Num ex eo Arianus sum, quia Eusebius, qui hos libros condidit, Arianus est*. Est inquam, non fuit. Quanti verò D. Hieronymum de hæreticorum censura Ecclesia semper fecerit, quod alibi etiam diximus, hic ex Gelasij verbis in Concilio Romano T. 3. Conciliorum p. 662. adducimus, & in hoc exercitationi de Eusebio coronidem imponimus. *Sed quoniam D. Hieronymus eum (* Ruffinum scilicet *) in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa sentimus, quæ prædictum B. Hieronymum sentire cognoscimus, et non solum de Rufino, sed etiam de vniuersis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei, et fidei Religione reprehendit*.

Pro D. Hieronymi sententia contra Eusebium Cæsariensem de Arianismo insimulatum.

EXERCITATIO II.

HVCVSQVE de Eusebij Cæsariensis minùs probatæ fidei resipiscẽtia, qualiacunque digesseram, dum noua, & accurata eiusdem Historiæ editio Parisijs prodijt, in qua vir doctus Henricus Valesius, non modò veterum omnium Eusebij Orthodoxiam asserẽtium, vel impugnantium testimonia profert, sed de vita, & scriptis eiusdem dissertationem præponit. Et quamuis diligenter omnia non minùs retexuisse, quàm perpendisse videatur, in omnia tamen, & ego cupidè euagatus, ac omnibus iterum ad amussim reuocatis, sententiam nullatenus mu-

mutare potui, verùm in eadem persistens, iterum, & breuiter exerceri placuit. Propendet Valesius non modò in Eusebij catholicam fidem, sed cùm Gallicana Ecclesia in sanctitatem, ac sanctitatis venerationem descendit, tantò vtique conatu, vt indubiæ, & celeberrimæ sanctitatis Doctorem Hieronymum ingratitudinis insimulare, & immodicum Eusebij persecutorem, ac infamatorem nuncupare non vereatur. Mitius quidem, quamquam priuatas inimicitias cum Eusebio gesserit, egisse Athanasium animaduertit, & iratus D. Hieronymo, ita iracundiam suam prodit. *Hieronymum verò quis patienter ferat, qui non contentus Hæreticum illum, & Arianum dicere, Arianorum signiferum non semel nominat?* & post pauca addit. *Hieronymus verò qui nullas odij causas aduersus Eusebium habebat, immò qui ex illius scriptis tãtoperè profecerat; qui Chronicon eius canonẽ, & librũ de locis Hebraicis in latinum sermonem conuerterat, hoc Eusebium infamat elogio, quòd ne infestissimi quidem hostes vnquam illi tribuerunt. Cuius rei causam inuenire non possum, nisi quod Hieronymus suscepto aduersus Origenem odio, cunctos eius dogmatum defensores, ac præcipuè Eusebium nostrum immodicè est persecutus.* Fatetur quidem Valesius Eusebium, quamuis Arianorum signiferum dici posse non velit, cum Arianorum signiferis post Nicænam Synodum perpetuò versatum fuisse. Sed ignorare non debuerat etiam D. Athanasium non signiferum translatitia illa voce Eusebium dixisse, sed magis propria voce Arianorum Magistrum vocasse, dum Acacij peruicacissimi Ariani, & reliquorum Arianorum præceptorem nuncupauit in tractatu de Synodis Arimini, & Seleucij. Idem etiam apud Theodoretum obseruare potuerat, cuius fragmentum ex Cõmentarijs epistolæ ad Hebræos de Arianis loquens attulerat, *Eusebio certè Palæstino credere eos oportet: quem patronum suorum dogmatum appellant*, nempè Ariani; parum autem differt, siue Patronum, siuè signiferum, siuè antesignanum dixeris. Talem quidem agnouerat Ægyptiorum Episcoporum Synodus apud D. Athanasium in Apol. secunda aduersus Arianos, cum ad Ecclesiæ Catholicæ Episcopos scriberet, adhuc viuente Eusebio, & turbas contra ipsos concitante. *Non ne Eusebius ob Arij insaniam aduersus nos irruit, & alios idem cum ipso sentientes adducit*, quæ non de Eusebio Nicomediensi intelligenda sunt, sed de Cæsariensi; idem quippè repetitur in Epistola Synodica eorundem Episcoporum Ægypti ad Tyri conciliabum; *Scitis enim*, inquiunt, *eos nostros inimicos esse, & cur non ità pridem Eusebius Cæsariensis* (tanquam signifer notatur, quia tanquam Iudex in Arianorum malignantium collegio illo præsidebat) *inimicitias aduersus non susceperit*. Cùm verò Valesius, Athanasium, quamuis infensissimum hostem innuat Eusebij, mitius de eodem loquentem inducat, acriùs verò obiurgantem Hieronymum, minùs videtur Sanctorum virorum artes callere. Quòd enim Athanasius, cum Eusebio priuatam aliquã causam simultatis haberet (si tamen vlla prçter religionem erat) mitius se gerere debuerat, ne quis malè suspicaretur, odij causa acerbius aliquod protulisse. Sed Hieronymus, qui mortuo Eusebio scripsit, & quantum ex Eusebij scriptis, & voce, Ariani profecerint, sciebat, zelo, quo in Ecclesiam pollebat, non penicillo mitiori Eusebium Arianæ sectæ patronum designare in dogmatibus debuerat, sed vt vitarentur in Viri alioquin doctissimi libris errores, acerbiùs notare expediebat, & perstringere. Quòd enim odio in Eusebium non arderet, præterquam dum dogmata Origenis, vel Arij prosequeretur, palam ex adductis in præterita exercitatione constat, dum Eusebium doctissimum, & eruditissimum, ac Ecclesiæ Magistrum appellare non veretur. Sicuti igitur malè Valesius D. Hieronymo ingratitudinis, odij, & infamiæ in Eusebium notam inurit, nesciens quanto semper odio Apostolici Viri, à S. Ioanne Euangelista moniti, in Hæreticos

exar-

exarserint, ita minùs neruosè orthodoxiam Eusebij, & Sanctitatem tueri videtur. Et si enim præmittat, non se Eusebij defensionem concinnare, sed iudicium Ecclesiæ, & Patrum sententiam potius sequi velle profiteatur, in eius tamen resipiscentia sparsim ita laborat, vt catholicum, & pro sanctitate cum Ecclesia Gallicana venerandum, non parum desudasse videatur. Percurrenda igitur nobis sunt momenta rationum, vt cur illi assensum non dederimus, nostras quoque rationes reddamus. Pro Eusebio igitur assumit Valesius, quòd palam Concilio Niceno subscripserit, & proinde Historiarum libri, ac alia ante Concilium scripta minùs contra ipsum adduci possint, non dum opinione damnata: quòd ipse in eadem Nicena Synodo Apostolici Symboli, eiusque formæ auctor fuerit, cui tantum ad confutandam noui dogmatis impietatem reliqui Patres addiderint, *Deum verum de Deo vero, genitum non factum consubstantialem Patri*: quòd vocem Homousion, seu Consubstantialem initio quidem recusauerit, deinde ab Episcopis edoctus admiserit: quòd in libris contra Marcellum, & in orationibus de fide aduersus Sabellium, quos certè post Concilium Nicenum scripsit, tàm rectè videatur sentire, & contra Arij sententiam catholicè loqui, vt eos damnauerit, qui dicerent filium Dei de non extantibus fuisse factum, & fuisse tempus, cum non esset. Addit quòd Occidentales omnes vno ferè excepto Hieronymo de Eusebio honorificè senserint, & Gallicana Ecclesia Sanctorum numero eum ascripserit; idque ex Victorio Aquitano, Vsuardo, alijsque colligi posse docet, quibus satius sit credere, quam Orientalibus schismaticis. Affert deinde, quòd nulla maior sit auctoritas, quàm Pontificum Romanorum Gelasij, & Paschalis, quorum alter inter Catholicos scriptores Eusebium reposuerit, alter ab omni hæretica labe immunē pronunciauerit. Quòd si aliqui, quia Eusebius Orientalis fuit, putent magis Orientalibus credendum, Socratem, & Gelasium Cizicenum inter Orientales esse audiendos, qui de Eusebio benè senserint. Negat interim ex his, quæ Epiphanius narrat in Hæresi Meletianorum posse deduci, Eusebium Idolis aliquando sacrificasse, eosque falli, qui ita fuisse scribant. Neque enim Potamo ille Heracleopolitanus Episcopus, & Confessor insimulauit de Idolatria Eusebium, sed tantùm quòd saluus è carcere dimissus, suspicandi ansam præbere potuerit: cū Eusebius alio modo dimissus fuerit è carcere, quàm obiecerit Potamo: & cum dubium aliquibus scriptoribus sit, de Eusebio Nicomediensi intelligenda à Potamone obiecta prorsus esse, quia ille, non Cæsariensis in Tyria Synodo præfederit. Negat insuper Septimæ Synodi iudicium esse attendendum, quòd id obiter tantùm, & non data opera peractū sit, nullo adhibito discrimine, inter libros ante, vel post Concilium Nicenum ab Eusebio exaratos, vti constat de epistola ad Alexandrum à Concilio reiecta. Quibus omnibus pro Eusebio adductis, eiusque orthodoxia, quia non difficile mihi visum est è contra pro D. Hieronymo respondere, breuiuiter omnibus satisfaciendum putaui. Primùmque Valesio concedo, neque D. Hieronymum, neque alium ex antiquis Patribus ignorantiam Eusebio obiecisse, imò de eius eruditione, ac insigni doctrina optimè sensisse, ac in primis D. ipsum Hieronymum, qui non ingrato animo, sed candidè ex eo profecisse fatetur. Non ita tamen facilè assentior, quòd Eusebius Nicænæ fidei Symbolum composuerit, cum D. Basilius epist. ad Innocentium 319. Hermogenem decessorem suum ex hoc præcipuè extulerit, quòd *magnam illam, & firmissimam fidem in magna illa Synodo conscripsit*, vt vertit, & notat Combefisius ad Gregorium Præsbyterum Cæsariensem n. 15. Et re vera quomodo Nicena fides, vel Nicenum Symbolum Eusebio tribui potest, si, vt idem Valesius fatetur, Sancti reliqui Patres illud addiderunt, quod Eusebius subdolè tacuerat, & erat prorsus Nicena fides, quæ ad cum

Ario

Ario disceptabatur. Equidem ex eodem silentio conuincitur, Eusebium non sponte in Homousion consensisse, sed Ario quantum potuit fauisse, licet postea Cæsariensibus suis, vt notat Photius, suadere laborauerit, in vocem consubstantialem à se inuentam Patres descendisse, quam tamen vocem vsque ad mortem ipse renuit, vt infra patebit, admittere. Nec est quod in libris aduersus Marcellum, atq; de Ecclesiastica Theologia aduersus Sabellium, post Concilium Nicænum conscriptis, contra Arium videatur sentire, ac expressè docere, Dei filium creaturam non esse; quia è contra nunquam catholica illa voce Homousion vti voluit, vt idē Valesius fatetur, quin potius ex Orat. aduersus Sabelliū appareat, vocē Homousion nequaquam illi placere, quòd scripturarum non esset, & præterea vigentibus adhuc Arianorum conatibus, contra Niceni Concilij à se subscripti decreta ausus sit dicere, vocem illam tollendam ad sedandas lites. Qualis ergò vsque ad mortem animus illi fuerit in Arianos propensus, inde satis liquet, quòd in hoc laborabat, vt voce illa sublata, reliqua Concilij decreta Ariani possent in suos sensus detorquere. Bilinguem verò, & non sinceræ fidei ex ijsdem, quæ Valesius adducit, antiquorum testimonijs satis videtur conuinci, ex D. præsertim Athanasio mitiùs, quàm D. Hieronymus cum Eusebio agenti. Inquit ergo D. Athanasius in epist. de decretis Synodi Nicenę, Eusebium confessum fuisse, *Dei filium consubstantialem, & ex substantia Patris existere.* Et rursus in Epistola ad Episcopos Africæ, ex ijsdem literis ad suos ab Eusebio scriptis, idem D. Athanasius verba hæc affert. *Nouimus quosdam ex priscis eruditis, & præclaros antistites, aliosque scriptores, cum Patris, & Filij Deitate loquerentur voce Homousij vsos esse.* Si ergo non modo Eusebius in Homousion suscripsit, & filium Patri esse consubstantialem suscepit, sed vocem illam Concilij Nicæni fatetur nouam non esse, sed priscorum eruditorum, ac præclarorum antistitum, cur in postrema senectute aduersus catholicam illam vocem insurgit, & deleri suadet, quia scripturarum non esset, nisi vt Arianis faueret, & à decretis Niceni Concilij deflecteret? Quod verò Confessor Potamo de Idolatria Eusebio obiecerat, facilè Valesio consentirem vulgatum non fuisse, nisi apud Ægyptios Confessores, apud quos, vt ex Athanasij Apologia 2. in superiori exercitatione adnotaui, de Immolatione Idolorum accusatus fuerat. Nemo enim alius Eusebio consimile crimen obtrudit, neque D. Hieronymus, qui in eundem zelauerat; potuerat namque aliquo fauore, quia eruditissimus, è carceribus nulla confessionis cicatrice inuta educi; potuerat sine Idolatria aufugere. Difficillimū siquidē fuisset, à catholicis in Episcopū notoriū Apostatam sublimari, ac longissimo tempore tolerari. Neque multū ponderis habere video, quidquid ex Occidentalibus Patribus, & Ecclesia Gallicana educitur. Quòd enim Victorius, siue Aquitanus, siue Capuanus in Canone Paschali Beatum dicat Eusebium Cæsariensem, ex alibi dictis non magnificandum videtur, quando virum eruditum, & Episcopum, titulo quidem dignitatis ornare voluisse appareat, non verò eidem, morum, & fidei sanctitatem illam ascribere, quam D. Hieronymo manifestè tribuere videtur in eiusdem verbis à Valesio adductis. *Recensitis igitur fidelibus historijs veterum, Beati scilicet Eusebij Cæsariensis Palestinæ Ciuitatis Episcopi, viri in primis eruditissimi, atque doctissimi Chronicis, prologoque, ac perinde his quæ à sanctæ memoriæ Hieronymo ysdem Chronicis sunt adiecta.* Quātum verò ponderis habeat in alicuius sanctitate statuenda Gallicana Ecclesia contra Romanam, quæ Eusebium à Martyrologio remouit, catholicorum omnium iudicio relinquerem, nisi ex ipso vetustissimo Galliæ Ecclesiæ lumine S. Hilario Pictauiensi, vel coæuo, vel suppare, Eusebiū perduellē esse constaret. Is igitur libello secundo ad Constantium Augustum Constantini filium, ità loquitur, & cum

D. Au-

D. Augustino in Iulianum lib. 2. *Catholicus loquitur, Insignis Ecclesiarum Doctor loquitur, Hilarius loquitur. Inquit ergo nouella, & teterrima lues, non corrupti aeris, sed execrandorum blasphemorum Ariana effusa est; ita illi, qui ante crediderunt, inanem spem immortalitatis habuerunt. Nuper didicimus, commenta hac fuisse inuenta, & à duobus Eusebijs, & à Narcisso, & Theodoro, & ab Stephano, & Achaico, & Menophanto, & imperitis, atque improbis duobus adolescentibus Vrsatio, & Valente, quorum epistolæ proferuntur &c.* Duos Eusebios Cæsariensem, & Nicomediensem ætate sua Arianorum, vel signiferos, vel duces intelligere D. Hilarium nemo negabit, qui post Constantinum, & Nicenum Concilium sub Constantio Arianam sectam, datis etiam epistolis, promouere laborauerint. Frustra autem Valesius Gelasij, & Pelagij Romanorum Pontificum auctoritatem conatur adducere, quasi alter inter catholicos Ecclesiæ scriptores Eusebium numerauerit, alter ab omni hæresis suspicione his verbis in epist. mihi 6. non 3. ad Æliam Aquileiensem immunem declarauerit. *Quid namque in hæresiarchis Origene deterius, & quid in historiographis inueniri Eusebio honorabilius potest? Et quis nostrum nescit in libris suis, quantum Origenem Eusebius præconijs attollat? Sed quia Sancta Ecclesia suorum fidelium corda benignius, quam verba districtius pensat, nec in hæreticis sensum proprium testatio Eusebij absoluere potuit. Nec rursum Eusebium laudati Origenis culpa damnauit.* Duo hìc Valesium pro Eusebio suo educere velle existimarem, alterum à Pelagio, seu potius à D. Gregorio tunc Diacono, & epistolam illam exarante, vt testatur Paulus Vvarnefridus lib. 3. de Gest. Long. cap. 10., non modò honorabiliorem inter historicos Eusebium à Pontifice illo iudicatum, quàm inter Ecclesiæ fideles numeratum. Alterum ab Ecclesia propter Origenis errores non fuisse damnatum. De primo nulla quæstio esse potest, nemo enim Eusebio honorabilem in Ecclesiastica historia locum non dedit. Dubitari verò potest, an verba illa, *Ecclesia suorum fidelium corda benignius pensat* de Eusebio prolata sint, an verò de Gregorio Nysseno, *magnis Origenem laudibus* extollentem, vel de Hieronymo qui ibi dicitur *tanto erga Origenem fauore* interdum ferri. *vt penè discipulus eius esse videatur.* At sine distinctione prolata concedamus, & de Eusebio fuisse etiam cumulatè intelligenda. Poterat ne hoc ità cursim dictum in epistola, seu potius libro, vti vocat B. Gregorius lib. 2. ep. 36. ad Episcopos Hiberniæ, illud irritare, quod data opera superiori sæculo de libris Apocriphis Gelasius Pontifex in Romano Concilio sanciuerat? Nonne Historiam Eusebij inter Apocripha, & non suscipienda primum numerauerat, postea verò propter eruditionem non omninò damnandam ita decreuerat? *Chronica Eusebij Cæsariensis, & eiusdem Ecclesiasticæ historiæ libros: quamuis in primo narrationis suæ libro tepuerit, & postea in laudibus, atque excusatione Origenis schismatici vnum conscripserit librum: propter rerum tamen notitiam singularem, quæ ad instructionē pertinent, usquequaque non dicimus renuendos.* Ecclesia igitur iam Eusebij libros, tanquam fidelis sui nequaquam susceperat, quinimò tanquam suspectos cauendos esse decreuerat, sed propter rerum notitiam singularem tollerauerat, & non omninò respuerat. Pelagius igitur, aut D. Gregorius ea de Eusebio cursim scribens, non hæc retractata voluit, sed tantùm ostendere benignioris Ecclesiæ morem fuisse, quòd sicuti proprium, quem nouerat Hæretici sensum, ex cumulatis per suos scriptores laudibus absoluere non consueuerat, ità pro huiusmodi hæreticorum laudibus, neque de hæresi laudatores damnare, vt quemadmodum Gelasius propter Origenis defensionē, ac laudes Eusebium Apocriphum, non omninò respuerit, immo propter rerum singularem notitiam, indicata interim fidelibus suspecta fide, tollerandum censuerit; ità & Pelagius censuit, Eusebium hono-

nora-

norabiliorem inter historicos laudati Origenis culpa non fuisse damnatum, non tamen doctrinam eius ab Arij hæresi immunem fuisse declarauit. Miror autem contra Gelasij decretum Valesium putare, eundem Gelasium in opere de duobus Naturis Eusebium inter Catholicos scriptores retulisse, quasi opus illud Gelasij Romani Pontificis genuinum fuerit, non verò Gelasij Ciziceni, vt non leuioribus coniecturis oculatissimus Baronius ad annum 496., & Bellarminius de scriptoribus Ecclesiasticis in vtroque Gelasio docent, quorum Cizicenum alibi ostendimus, Eusebium ab Arianismo purgare laborasse. Iudicium verò Septimæ Synodi quomodo tergiuersari potest? maximam quidem habere auctoritatem ipse Valesius fatetur, nec præcipitis iudicij, vt probare ille conatur, insimulari potest, quòd Eusebij resipiscentiam non admiserit, cum optimè nouerit, prius quidem illum Nicænæ Synodo subscripsisse, sed duplici animo, ac simulato, postea verò in priore sententia occultè perstitisse, nec scriptis suis veniam deinde ab Ecclesia postulauisse. Dolendum igitur potius est, tantæ eruditionis, & Ecclesiasticæ doctrinæ virum, excusari ab Arianismo, vel saltem à dubia fide non posse, non verò Sanctum Doctorem Hieronymum, quòd Eusebium Arianorum principem signiferum vocauerit, ingratitudinis, obtrectationis, & odij veluti culpabilem traducere. Quis enim catholicus, vt phrasi eiusdem vtar, Valesium patienter ferat ita de Sanctissimo Doctore loquentem? Non ego equidem, qui cum Gelasio Pontifice non Eusebium Arianæ labis quàm maximè suspectum, sed D. Hieronymum acerrimum Catholicorum dogmatum censorem, & sanctitate clarissimum cum vniuersa Ecclesia venerari non desistam.

DE FESTIS APOSTOLORVM DIEBVS INDICVLVS

VETVSTIORI MARTYROLOGIO PRÆFIXVS,

ET IN EVNDEM NOTÆ, EXERCITATIONES,

ALIAQVE ADDITA MONVMENTA.

*INCIPIT * FESTA APOSTOLORVM* *incipiunt

III. Kal. Iulij.
Natalis Petri, & Pauli.
II. Kal. Decembris.
Passio Sancti Andreæ Apostoli.
VIII. Kal. * *Augusti
Natalis Sancti Iacobi.
VI. Kal. Ianuarij.
Assumptio Sancti Ioannis, & Ordinatio Iacobi.
XV. * Ianuarias. *Kal.
Natalis Sancti Thomæ Apostoli.
Kal. Madij.
Natalis Philippi, & Iacobi Apostoli.
VIII. Kal. Septembris.
Natalis Sancti Bartholomæi.

XI. Kal. Octobris.

Natalis Sancti Matthæi Apostoli.

V. Kal. Nouembris.

Natalis Apostolorum Simonis, & Iudæ.

*

vi. Kal. Mart. ex D. Gregorij Sacramētario, alijsq; Martyrologijs.

Matthias de LXX. Discipulis vnus, & pro Iuda Scarioth, duodecimus inter Apostolos subrogatus, electus sorte, & solus sine cognomento, cui datur Euangelij prædicatio in Iudæa.

EOdem charactere in vtroque Codice, tàm Cathædralis Lucensis, quàm, & membranaceo Musæi nostri, Indiculus iste Martyrologio, quod Vetustius diximus, cum eodem titulo præfigitur. Consimilem quoque exhibet in Actis Sanctorum tom. 1. Eruditissimus Ioannes Bollandus, & de Sacra historia optimè meritus, suo pariter præpositum Martyrologio, quod Hieronymi inscribitur, & S. Villibrordi olim fuit. Huius specimen, tùm in præfatione generali, tùm nuper cum Godefrido Henschenio reposuit tom. 3. ad diem 6. Kal. Martij. Idem ex impressis à prototypo laminis, vt conferri commodè cum Indiculo nostro possit, iterum exhibere placuit.

Notitia de locis Sanctorum APOSTOLORVM.

III. Kal. Iulij Natalis Apostolorum S. Petri, & Pauli Romæ.

II. Kal. Decembris Natalis Sancti Andreæ Apostoli in Ciuitate Patras Prouinciæ Achias. *

VI. Kal. Ianuarij, Natalis Apostol. S. Iacobi Fratris Domini, & Ioannis Euangelistæ. *

* Achaiæ.

* in Epheso.

VIII. Kal. Iulij. Natalis dormitionis Santi Ioannis Apostoli, & Euangelistæ in Epheso.

XII. Kal. Ian. Natalis Sancti Thomæ Apostoli in India, & translatio Corporis eius in Edesa V. Kal. Iulij.

VIII. Kal. Augusti. Natalis Iacobi Apostoli Fratris Ioannis Euangelistæ in Hierosolymis.

Kal. Maij. Natalis Sancti Philippi Apostoli in Ciuitate Hierapoli Prouinciæ Assiæ.

VIII. Kal. Septembris Natalis Sancti Bartholomæi Apostoli qui decollatus est in India iussu Regis Astiagis.

V. Kal. Nouēbr. Natalis Apostoli Simonis Cananæi, & Simonis Zelotis, qui à Templorum Pontificibus occisi sunt in Suanis Ciuitate Persarum.

IN APOSTOLORVM INDICVLVM EXERCITATIONES, ET NOTÆ.

Quatuordecim in Indiculo Apostoli Vetustius Martyrologium esse suadent.

EXERCITATIO I.

ORBIS Columnæ Apostoli, vt Sanctus aliquando dixit Ignatius in ep. ad Philad. 9. quam benè in ipso Martyrologij vestibulo præfiguntur. Hos vniuersa semper Ecclesia singulari veneratione recoluit, nec ab eius instituto discessit, quicumque eosdem in anniuersario Martyrum circulo, repetito Syllabo, præsignauit. Et si enim quorumcumque Apostolorum Natales dies, in hoc, quod damus, Hagiologio, proprio describantur laterculo, quia tamen ipsorum *vita, & nomina vbique terrarũ decantãtur*, vt D.Chrysost.hom.21.in Ioan.scripsit, siuè id ex varia fidelium consuetudine, siuè iterata Sanctorum Corporum translatione, siuè multiplici Basilicarum dedicatione contigerit, in tantum eorundem celebritates exuberarunt, vt incertum pluribus esse potuerit, sub qua communius die cuiusque solemnia indicari deberent. Nemo igitur inconsultò factum existimabit, quòd in huius Martyrologij limine sanctiores illorum feriæ prænotarentur. Adonem facilè consimilis indiculus monuit, vt suo etiam Hagiologio libellum de celebritatibus Apostolorum præmitteret, quasi *latiùs, & paulò apertiùs cũcta describens, infirmioribus, & minùs legere valentibus* inseruire ex instituto voluerit. Quòd verò in hac Apostolica serie dignitatis ordo non omninò videatur seruari, quod in Diui Marci Euangelio præstitum existimauit Chrysostomus, ex indifferenti apud cæteros Euangelicos scriptores eorum enumeratione prouenire facilè potuit. Alij enim Euangelistæ, Mattheus scilicet, & Lucas cum Marco in primatu Petri concordes, in reliquis Apostolicis viris enumerandis ita differunt, vt prælationis ordinem penitùs neglexisse videantur. In hoc autem Indiculo, non tantùm duodecim Apostolorum celebriores dies communi more recensentur, sed duo extra duodenarium numerum Apostolorum celebritates adduntur, idque, vt puto, ex vetustissimo Ecclesiæ, vel Patrum stylo. Antiquissimi profectò, & ante D.Hie-

D. Hieronymum Sacræ Scripturæ interpretes, non intrà duodenarium limitem Apostolos nuncupatos cohibuerunt, sed Pauli, & Iacobi cognomento Iusti additione, ad decimum quartum numerum extenderunt. Ità ex eodem D. Hieronymo patet, dum in caput decimum septimum Esaiæ oraculum de quatuordecim oliuis interpretatur, & ex antiquis Ecclesiæ Patribus in suis commentarijs reposuit. *Duas oliuas, & tres, & quatuor, & quinque quatuordecim Apostolos interpretantur, idest duodecim, qui electi sunt, & tertiumdecimum Iacobum, qui appellatur frater Domini, Paulum quoque Apostolum vas electionis.* Qui verò antiqui interpretes ità senserint, cum S. Doctor ibidem non exprimat, ex Procmio ad Eustochium haurire facilè possumus, nam in Esaiam scripsisse, & in aliquibus auctores sibi fuisse, refert Martyrem Victorinum, Origenem, Eusebium Pamphili, Didimum, & Apollinarium. Sin verò clarissimi, vel sanctitate, vel doctrina, & vetustiores ante D. Hieronymum interpretes, verba illa Esaiæ de Quatuordecim Oliuis totidem Apostolis conuenire, & aptari posse putauerunt, vtique rem notam, pluribusque receptam apposuisse fatendum est. Alioquin quomodo probabiliter obscurum illud oliuarum propheticum numerum, cum ignoto aliq Apostolorum, & inaudito calculo explicare commodè potuissent? Non modò ergo sentire illos oportuit Iacobum fratrem Domini, & Paulum extra duodenarium ordinem Apostolos esse nuncupatos, sed pluribus etiam in Ecclesia sæculo illo fuisse compertum, atq; ita passim consueuisse numerari. Quæ cum ita sint, dum Vetustiori Martyrologio præfixus Indiculus, eosdem Paulum, & Iacobum extra duodenarium ordinem Apostolis superaddit, & quatuordecim cum antiquis apud D. Hieronymum expositoribus ad amussim enumerat, quicunque illi sint, non modò Martyrologij vetustatem non infringit, sed antiquæ quodammodo traditionis roborat consonantia. Quod monuisse ante omnia placuit, ne quis nouum putans quatuordecim in Indiculo Apostolos numerari, inde Martyrologium vniuersum conuellendi ansam arripiat. Non enim me latet Galesinum, & Molanum negare tres sub Iacobi nomine Apostolos vnquam fuisse, & in adnotationibus ad Romanum nuncupatum, & Vsuardi Martyrologium, non modò id apertè docuisse, sed magnum insuper Annalium conditorem Baronium acri omnes censura notasse, qui tertium Iacobum extra duodenarium Apostolorum ordinem *nimis*, vt ait, *imprudenter* constituerint, quòd ex apocripho Clementis fonte hanc primùm assertionem hauserint, deinde in alios inconsultissimè propagauerint. Verùm cum non desint Scriptores pariter graues, imò & vetustiores, qui cum Indiculo hoc in tertio Apostolorum Iacobo consentiant, æqui bonique patiatur Lector, vt re altius repetita, parum hic velitando exercear, & ni fallor ostendam quantos, qualesque Scriptores censura illa perstringat, & quibus argumentis contraria sententia non minùs validè propugnetur.

De

De Tribus ſub Iacobi nomine Apoſtolis.

EXERCITATIO II.

ET ſi non deſint, qui Clementis Conſtitutiones, non ita facile, vt eruditiſſimus Baronius reijciant, hanc tamen tanto veritatis amaſio veniam dabo, vt inter Apocripha cum ipſo reponendas eſſe conſentiam; vltro etiam Dorotheum addam, eiuſdem plane de tribus Iacobis ſententiæ apertiſſimum aſſertorem; At non protinùs antiquis cæteribus Patribus, & non vulgaris notæ ſcriptoribus inconſultiſſimæ imprudentiæ notam inuram. Nicephorus primus eſt, qui tanquam minoris ponderis ſcriptor à Baronio traducitur, deindè vniuerſin, quiſquis ità ſentire contigerit. Contra hos omnes D. Hieronymum ita in Heluidium declamantem, & tres Iacobos negantem opponit, & quòd magis eſt Paulum ipſum Apoſtolum in aciem deducit, qui non alium pronunciet Iacobum fratrem Domini, niſi alterum ex duobus, qui inter duodecim communiter numerantur. Cumulat deinde Clementem Alexandrinum, & Euſebium Pamphili, qui duos tantùm Iacobos inter Apoſtolos conſtituant, alterum ſcilicet cognomento Iuſtum de templi faſtigio præcipitem actum, alterum, qui capite abſciſſo è vita migrauerit. His addi poterat, & aſcriptũ Hippolyto Martyri de duodecim Apoſtolis Commentariolũ, & Anonymi Oecumenio prefixi conſimilis tractatulus; alter enim obſcurè Iacobum Alphæi, cum Iacobo Iuſto in morte, & ſepultura confundit, alter verò apertiſſimè eundem eſſe confirmat. At hi omnes tertium Iacobum de medio tollunt, eo prorſus ſingulari argumento, quòd Iacobus Alphæi vnus, & idem fit, cum Iacobo, qui Iuſtus, & frater Domini dicebatur. Verùm prærerquamquod D. Hieronymus, vt vidimus in Eſaiæ Commentarijs, eos peruetuſtos ſcriptores non reijcit, qui præter duodecim electos tertiumdecimum Iacobum fratrem Domini a Iacobo Zebedei, & Iacobo Alphæi ſeiunctim adderent, non deſunt pariter ex antiquis alij, qui ſicuti Paulum, ita & Iacobum alterum duodenario numero addant, & qui ex apocriphis libris lutulenta non hauſerint. Diſputat profectò acerrimè S. Doctor Hieronymus aduerſus Heluidium de duobus Iacobis, & tertium eo ſenſu reſpuit, quòd falſiſſimum, & turpiſſimum exiſtimaret, fratres Domini nuncupatos filios eſſe ex Ioſepho illibatæ Virginis Mariæ, quòd impurus ille perduellis conabatur oſtendere. His autem neruis impetebat Heluidium: Nemini dubium eſt, duos fuiſſe Apoſtolos Iacobi vocabulo nuncupatos, Iacobum nimirum Zebedei, qui & maior, & Iacobum Alphæi, qui & minor. At Iacobus minor Mariæ filius, quem ſcriptura commemorat, aut eſt Apoſtolus, aut non. Si Apoſtolus eſt, filius erit Alphæi, & non de illis Domini fratribus, de quibus apud Ioannem dicitur, quòd in Chriſtum non crederent. Si non eſt Apoſtolus, ſed tertius neſcio quis Iacobus frater Domini, quomodo appellatur Minor, inquit D. Hieronymus, cum Maior, & Minor non inter tres, ſed inter duos ſoleant præbere diſtantiam. At Iacobus qui frater Domini dicebatur, prorſus erat Apoſtolus, cum D. Paulus ad Galatas alium in Hieruſalem Apoſtolorum non inuenerit, *niſi Iacobum fratrem Domini*, qui cum Petro, & Ioanne Eccleſiæ dicebantur Columnæ. Filius equidem Zebedei eſſe non poterat, quòd ex Apoſtolicis actis iam Martyr occubuiſſet. Ex his S. Doctor conuincere ſe poſſe exiſtimabat, Mariam, quæ apud Lucam Iacobi Minoris, & Ioſetis Mater dicebatur, & Mater Domini non erat, vxorem potius fuiſſe Alphęi, & Sororem Mariæ Ma-

tris

tris Domini, quæ vsitato scripturæ more binomia, ex viro quidem Alphęi, Maria verò Cleophæ à patris nomine vocaretur; ita vt qui fratres Domini dicebantur filij essent materteræ eius, qui antea non credentes postea crediderint. At cum D. Hieronymo sufficeret, contra Heluidium ostendisse, eos, qui dicebantur fratres Domini, Mariæ Virginis re vera non esse filios, quòd alijs rationibus conuincebat, ac fortasse cognosceret, non tam validè probatum, quòd Maria Cleophæ vxor esset Alphæi, ità candidè de tribus Iacobis, seu de duabus Marijs claudit argumentationem. *Verùm in hac parte contentiosum funem non traho. Alia fuerit Maria Cleopha, alia Maria Iacobi, & Iosetis, dummodo constet, non eandem Mariam Iacobi, & Iosetis esse quam Matrem Domini.* Ex quibus verbis, præter Sancti Viri candorem rem sibi non ita certam prorsus affirmantis, coniectari etiam non incongruè licèt, quòd adhuc adolescens Romæ contra Heluidium scribens Hieronymus Hegesippum non viderit. Antiquissimus enim, & sincerissimus Ecclesiæ chronologus, Mariam Cleophæ, non vtique ipsius filiam fuisse docuerat, sed vxorem, & Cleopham eundem fratrem fuisse Iosephi, qui Sponsus Beatæ Virginis erat; vnde sicut Ioseph pater Domini dicebatur, ita & Cleopha auunculus existimaretur, & qui erant Domini consobrini, vt Iacobus, Simon, Iudas, & Iosetus, fratres quoque consueto scripturæ more nuncuparentur. At cum Maria vxor Cleophæ soror etiam Mariæ matris Domini esset, non modo quòd ita D. Hieronymus sentit, sed quòd ita in Euangelio Sancti Ioannis scriptum maximè sit, vtique eodem tempore vxor Alphęi dici non poterat, nec ita binomia, vt à Cleopha tanquam à Patre, cùm vir esset, & ab Alphæo tanquam à viro, cum vxor esset Cleophæ, nuncuparetur. Iam verò si Maria Cleophæ mater Iacobi, & Iosetis prorsus vxor Alphæi non sit, & è contra Alphæi filius Iacobus ille sit, qui Alphęi, & minor dicebatur, iam tertium etiam Iacobum addere necesse est, qui non tam Iacobo Zebedei, siuè maiori superuixerit, quàm alius sit à Iacobo Alphæi, quia Cleopham patrem agnoscat. Hoc breuiter, sed iuxta Hegisippi antiquissimi historiam, confirmat Theodoretus in epistolam ad Galatas. *Iacobus vocatur quidem frater Domini, sed non erat natura, sed nec fuit Iosephi filius, vt quidam existimarunt ex priori matrimonio natus, sed erat quidem Cleophæ filius, Domini autem consobrinus. Habuit enim Matrem Matris Domini sororem.* Hinc post plures annos D. Hieronymus, dum Pauli Epistolas enarraret, fortasse vidit, non admodum difficile, esse ijs respondere, quę de duobus tantū Iacobis contra Heluidiū adduxerat, nec incongruum primò putauit, Iacobum fratrem Domini, extra duodenarium numerum, inter Apostolos constituere, sicut & Paulum: deinde ea tacitè retractauit, quæ de duobus tantùm Iacobis contra Heluidium docuerat, quamquam ne cætera in eadem Apologia contenta infringere videretur, aliqua his verbis cōfirmasse appareat. *Memini me dum Romæ essem, impulsu fratrum, librū de Sancta Mariæ Virginitate edidisse perpetua, in quo mihi necesse fuit, de his qui fratres Domini dicti sunt, diutiùs disputare; Vnde qualiacunque sunt illa, quæ scripsimus, his contenti esse debemus. Nunc hoc sufficiat, vt propter egregios mores, & incomparabilem fidem, sapientiamque non modicam, frater dictus sit Domini, & quòd primus ei Ecclesiæ præfuerit, quæ prima in Christum credens, ex Iudæis fuerat congregata.* Cùm autem omnem hic reticeat de Iacobo Hierosolymorum Episcopo genealogiam, & eundem etiam ex duodenario numero tacitè remoueat, tamen ingenuè fatetur, alios etiam extra illum ordinem fuisse Apostolos, quòd cōtra Heluidium noluisse alioquin apparet. *Quòd autem exceptis duodecim quidam vocentur Apostoli, illud in causa est, omnes, qui Dominum viderant, & eum postea prædicabant fuisse Apostolos appellatos.* Neque S. Doctor ita vniuersim de Apostolici nominis significatione

ne ſtatuere alioquin cogebatur, niſi quæ aduerſus Heluidium, de duobus tantùm ſub Iacobi nomine Apoſtolis, retractare voluiſſet. Diuus etenim Paulus in eo loco, quem S. Doctor interpretabatur, prçter Iacobum Iuſtum, ſeu fratrem Domini nullum alium induxerat, cui extra duodenarium numerum Apoſtolici muneris explicatio aptari poſſet, eo quòd tantùm dixerit, *Alium autem Apoſtolorum vidi neminem præter Iacobum fratrem Domini*. Sin verò S. Hieronymus, hunc cum Iacobo Alphæi eundem eſſe, & intra duodenarium numerum adhuc exiſtimaret, vtique talem confirmare expediebat, aut ſaltem ſinere, vt ex libro contra Heluidium alij in eadem ſententia permanerent; & tamen ideo nomen Apoſtoli extra numerum duodenarium alijs conuenire addidit, vt Iacobum Epiſcopum, ſeu fratrem Domini, de quo longam deinde narrationem inſtituit, Apoſtolum eſſe dictum oſtenderet, ea prorſus ſignificatione, qua extra duodecim eſſet: quod idem eſt, ac alium præter Iacobum Zebedæi, & Alphæi, inter duodecim numeratos, tertium addere Iacobum. Ne quis verò putaret de alio, præter Iacobum fratrem Domini nuncupato Apoſtolo, loquutum eſſe, aliam ſubnectit ex epiſtola ad Corinthios Diui Pauli auctoritatem, ex qua propalam colligi poſſet, non modo alios præter duodecim vocatos fuiſſe Apoſtolos, ſed inter hos eminentiori quodam gradu Iacobum fratrem Domini fuiſſe recenſitum. *Quia viſus eſt poſt hæc illis vndecim*, inter quos nemini dubiũ eſſe poteſt, quin vterque Iacobus Zebedęi, & Alphæi prorſus includatur. *Deinde viſus eſt, pluſquam quingentis fratribus ſimul, ex quibus multi manent vſque adhuc deinde viſus eſt Iacobo*. Vnde obiter aduerſus id negantes animaduertere licet D. Paulum, qui pro duobus Iacobis adducitur, alium Iacobum ab vndecim Apoſtolis prorſus diſtinguere, præſertim cum ſtatim addat, *deinde Apoſtolis omnibus*. Minimè autem D. Hieronymus dubitauit Iacobum, cuius extra vndecim meminit D. Paulus, eundem eſſe ac cognomento Iuſtum, & fratrem Domini, cùm totus in ipſius laudes deinde ſit, quas apertiſſimè ex Hegeſippo mutuatur, & cuius fragmentum in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis adduxit. Hinc conijciebam, D. Hieronymum in adoleſcentia contra Heluldium ſcribentem nondum vidiſſe Hegeſippum, & quòd contra magni hiſtorici fidem putauerit Mariam Iacobi, vxorem fuiſſe Alphæi, cum fuerit Cleophæ, & quòd Iacobum fratrem Domini in Iacobum Alphæi hoc fundamento conflauerit, ſed quòd iam ætate confectus in Eſaiam, & D. Paulum ſcribens, mutata ſententia, Iacobum eundem Iuſtum, & fratrem Domini, Apoſtolum quidem, ſed extra duodenarium numerũ, eſſe conſenſerit, quod idẽ eſt, ac in tertium Iacobum conſentire. Nec alioquin accuratiſſimi Baronij ad ann. 44. n. 37. authoritas me in aliam ſententiam rapuit, quod nimirum magis D. Hieronymo contra Heluidium ſcribenti, quàm eidem Eſaiam enarranti credendum ſit, cum poſtremæ curæ omnium calculo meliores eſſe reputentur; Neminem enim mihi negaturum exiſtimo S. Doctorem in Eſaiam, & Paulum poſt Apologiam in Heluidium ſcripſiſſe, quandoquidem id apertè pateat, tùm ex cap. 44. in Ezechiel. his verbis, *Romæ aduerſus Heluidium illius temporis Hæreticum in adoleſcentia non grande librum ſcripſiſſe me noui*, tùm quod in Proæmio Eſaiæ ad Euſtochium ſcribere profitetur, *ætate, & corporis imbecillitate confectum*, & quamquam in D. Paulum commentaria ante Eſaiæ labores ediderit, id tamen non niſi poſt reditum Bethlehem perfecit, & aliena manu *propter oculorum, & totius corporis infirmitatem*, quæ ex proœmio tertij commentarij, iam ingraueſcentem ætatem, non adoleſcentiam arguunt. Nec incongruum eſt, ſenem, & in Sacræ Scripturæ interpretatione conſummatum in aliam ab ea, quam adoleſcens ſequutus fuerit, ſententiam deſcendiſſe, ex eo præſertim, quòd opus aduerſus Heluidium in ardore adoleſcentiæ ſcri-

ptum non magni fecisse Sanctus Hieronymus videtur, tùm ex his, quæ in Esaiam de eo reliquit, tùm quod in Ezechielem opus adolescentiæ vocauerit, quamquam doctissimum sit, & omnium Catholicorum iudicio tanto doctore dignum. Accedat quòd in eiusdem opere de Scriptoribus Ecclesiasticis, quod nemo negare potest ex ijs esse, quæ prouecta iam ætate D. Hieronymus composuerit, vitam Iacobi fratris Domini retexuit; in qua dum eundem filium fuisse Ioseph ex alia vxore negat,& filium fuisse Mariæ sororis Matris Domini profitetur,altissimè de Alpheo silet, cum tamen,nisi à priori sententia discessisset, congruentissimum esset, vt Patrem ostenderet. Silet quidem eundem esse cum Iacobo Alphæi, & Alphæi filiũ, sed in adducto Hegesippi fragmento tacitè suam retractationem inuoluit. *Suscepit Ecclesiam Hierosolymæ (* inquit ex Hegesippo *) post Apostolos frater Domini Iacobus cognomento Iustus,multi siquidem Iacobi vocabantur*. Verba enim illa *post Apostolos* Sanctũ Doctorem fugere non poterãt, quin ille extra duodenarium numerum Iacobum Episcopum constitueret, & tamen Apostolum agnosceret, subdit enim, *Hic est de quo Paulus Apostolus scribit ad Galatas, alium autem Apostolorum vidi neminem nisi Iacobum fratrem Domini*. Parũ autem refert, siue cũ D. Hieronymo Iacobum Episcopum Ecclesiam illam gubernasse accipiamus, vt interpretatur Hegesippi laciniam, *post Apostolos*, vel ex illius fragmenti recentiori Combefis interpretatione dicamus, *vna cum Apostolis*, cum vtraque lectio Iacobum fratrem Domini à duodenario Apostolorum numero satis apertè distinguat. Mirari verò hìc subit Christophorsonij vetustioris interpretis licentiam, qui contra Græci authographi fidem verterit, atque ita fortasse oculatissimo Baronio imposuerit, *cum cæteris Apostolis*. Integrum quapropter ex melioris notæ codicibus hìc libet Hegesippi fragmentum apponere eo modo, quo nuperrimè accuratissimus Henricus Valesius Græcam Eusebij historiam latinam fecit, vt inde etiam quæsitam veritatem attingamus. *Ecclesia inquit (*Hegesippus*) administrationem vna cum Apostolis suscepit Iacobus frater domini, qui iam inde à Christi temporibus ad nostrã vsque ætatem Iustus cognominatus est. Nam multi quidem eodem nomine Iacobi vocabantur*. Illud enim Græce *metà tòn Apostòlon*, rectè Rufinum vertisse *Cum Apostolis* addit in adnotationibus Valesius, quia Apostoli vna cum Iacobo Hierosolymitanam rexerunt Ecclesiam, non tamen ille supra Apostolos erat, vt Rufinus ex Clementis Recognit: dixerat cap. 2. sed infra Apostolos, quod significare fortasse voluit D. Hieronymus dum verterat, *post Apostolos*. His addo cursim, vt Hegisippi de pluribus Iacobis assertio roboretur, Græcos in Menologio Basilij 4. Idus Septembris, alium nescio quem Iacobum recolere sine Apostoli nomine, qui adstans Dominicæ Cruci sanguinem, & aquam ex latere Redemptoris fluentem collegerit. Qualis verò fuerit Hegesippus Apostolis ætate proximus, quantum inscribendo candoris, & apud antiquos authoritatis, partim ex D Hieronymo de script.Eccl. partim ex Eusebio lib. 2. cap. 22. & lib. 4. cap.8. quisquis haurire facilè poterit, dùm alter sinceritatis, & veridici Scriptoris laudes in eo complectitur, quòd Christianorum vitam sectando, *dicendi quoque exprimeret charactere*: alter verò qui passim eiusdem testimonio,tanquam irrefragabili vtitur, eundem appellet historiæ accuratissimum scriptorem, veritatis defensorem, ac patronum, & sinceræ minimèque fucatæ traditionis auctorem. Non vtique Baronio negarem,Clementem Alexandrinum lib. 7. Institutionum apud Eusebium lib. 2. c. 1. asserere duos fuisse inter Apostolos Iacobos, alterum cognomento Iustum, qui ex templi fastigio præceps datus, fullonis fuste percussus interierit, alterum qui capite truncatus sit. Sed in rebus historicis, non quidem concederem tanti ponderis Clementem esse, quàm Hegesippum, tum ætatis ratione, quòd integro

fere

ferè sæculo Hegesippo iunior ille fuerit, tùm rerum in Ecclesia gestarum peritia, cum apud eundem Eusebium lib. 1. c. 12. palam fit, Clementem in Apostolica historia errasse, dum Cepham, qui Petrus omninò est, non modò à duodenario Apostolorum numero segregauerit, sed inter septuaginta Discipulos relegauerit, & fortasse Clemens non ita strictè asseruit, duos fuisse Iacobos, vt tertium omninò inter Apostolos numeratum negauerit; in Valesij enim accurata interpretatione, sicut in antiqua Rufini, atque communiori Christoforsonij, *duo fuere Iacobi*, tantum legitur, nullaque additur restrictiua particula, quod tres esse non potuerint. Verùm in septimo Hypotip. vt in Cepha, ità & in Iacobo fuisse allucinatum Clementem inter Apocriphos à Gelasio relatū maximè timerem. Scripserat ille quidem libro 6. *Post Seruatoris ascensum Petrum, Iacobum, & Ioannem, quamuis Dominus ipsos cæteris prætulisset, nō idcircò de primo honoris gradu inter se contendisse, sed Iacobum cognomento Iustum Hierosolymorū Episcopum elegisse*, quasi Iacobus electus non ex illo ternario numero esset, & tamen libro octauo Iacobum Iustum fuisse scribit, cui cum Ioanne, & Petro *Dominus post Resurrectionem scientiæ donum impertijt*, & qui fuste Fullonis occisus est, quæ pugnare inter se videntur. Quantis verò erroribus Clementis Alexandrini libri Hypotyposeon aspersi sint, notat Photius Bibliothecæ num. 109. siue ipse errauerit, siuè quis alius eius personam indutus, Arianis fauens, vt notat Rufinus in Apologia pro Origene. Nec est quòd illius sententię de duobus Iacobis assertores, adiutorem sibi Eusebium Cęsariensem, asciscant, cum ipse, vel oppositum docuerit, vel hæsitanter Clementi Alexandrino adhæserit. Profectò ex ijsdem paulo ante adductis D. Pauli verbis Eusebius Iacobum fratrem Domini non inter duodecim Apostolos numerauit, sed inter septuaginta Discipulos, ità recensuit. *Atque si placet obseruatione notare, plures quam septuaginta Discipulos seruatoris nostri extitisse, facilè reperies, etiam vel Pauli solum vsus testimonio, qui affirmat illum, postquam à mortuis resurrexisset, apparuisse primum Cephæ, deinde duodecim, postea plusquam quingentis fratribus simul deinceps visum esse Iacobo. Hunc autem non modò vnum ex his, qui in discipulorum numero habebantur, verùm etiam ex illis, qui sunt fratres Domini nuncupati, extitisse constat. Post verò quasi complures præter istos fuissent, qui ad duodecim similitudinem; & exemplum nominabantur (qualem Paulum fuisse accepimus) adiungit, deinde visus est omnibus Apostolis.* Non me latet verba illa in numero discipulorum Iacobum reponentia, non modò in Rufini interpretatione non legi, sed neque etiam in codicibus Græcis Mazzarinio, Mediceo, ac Fukeriano. At in codice Regio, quo vsi sunt, Robertus Stephanus, & Valesius prostare certum est, nec in noua editione Valesium doctissimum aliquid immutare voluisse, quòd multi ex veteribus id scripserint, & D. Paulum in epistola ad Corinthios huic opinioni fauere videretur. Et quamquam idem Eusebius ex sexto, & septimo Clementis Hypotyposeon illa duo fragmenta produxerit, ex quibus duos fuisse Iacobus comprobari videatur, attamen Clementi in hoc consensisse non videtur, cùm antea in eodem capite 12. docuerit Iacobum Iustum nō Alphęi, sed ipsius S. Ioseph ante Virginem desponsatam fuisse filium, atque ideo fratrem Domini nuncupatum. Si enim qui capite sub Herode truncatus Iacobus filius Zebedæi fuit, vt probatione non eget, relinquitur, vt alius Alphęi, non Ioseph filius illi numerandus sit, si nimirùm duos tantùm agnouisset cùm Clemente, non verò tres, vel plures cum Hegesippo. Contra hunc duorum tantummodò sub Iacobi nomine Apostolorum numerum Græcorum Ecclesia pugnat, quæ tres fuisse non dubitat, & Iacobum Iustum, non minùs à Iacobo Alphæi, quam à duodenario Apostolorum cætu distinguit, dum Iacobum Alphæi fratrem Matthæi, & æquè

cum ipso publicanum die nona Octobris martyrium compleuisse legit, Iacobum verò Iustum, ac fratrem Domini, tùm vigesima tertia die Octobris recolit, tùm solemniùs Dominica ante Christi diem natalem vna cum Dauide, ac B. Ioseph eiusdem Iacobi consanguineis, vt inter cætera Græcorum Hagiologia extat in Menologio Basilij Imperatoris. Nec à Græcorum Menæis antiqui, Græcique Sancti Patres dissident, Chrysostomus præcipuè, Epiphanius Hom. 33. in cap. 7. Matthæi, Theodoretus, & ante ipsos Cyrillus Hierosolymitanus; quorum primus non modò Iacobum Alphæi à fratribus Domini distinguit, sed fratrem Matthæi, ac æque publicanum demonstrat vnius, & eiusdem Alphæi pariter filium, quemadmodum ex Euangelio Marci videtur etiam non obscurè deduci. Et rursus cap. 1. epistolę ad Galatas Iacobum fratrem Domini manifestissimè filium Cleophæ, non Alphæi constituit, Sanctus Epiphanius verò tanquam notoria contra Collyridianos afferens, post enumeratos Apostolos duodecim, ac inter illos Iacobum Alphæi, hos omnes docet per orbē Euangelium intonasse cum Paulo, Barnaba, ac cæteris, mysteriorū verò auctores eosdē fuisse *vna cum Iacobo* (quem apertè à duodecim distinguit) *Domini fratre, ac primo Hierosolymarum Episcopo*. Duo autem obiter pro Iacobo apud eruditum Doctorem adnotare licet. Primùm hoc eodem loco non obscurè Iacobo vetustiorem lithurgiam tribui, quòd ipse inter cæteros Apostolos mysteriorum fuerit antesignanus, licèt enim *duodecim Apostoli sacrificarent Euangelium super terram, vnà cum Paulo, & Barnaba*, addit tamen Epiphanius id actum esse, *Mysteriorū duce Iacobo fratre Domini, & primo Episcopo Hierosolymarum*. Secundum verò quod licet animaduertere apud Epiphanium contra Nazaræos est, Iacobum Iustum post passionem, siue ascensionem Domini, statim non minùs Episcopum, quam Apostolū extra duodenarium numerum fuisse constitutum; ex eo enim Sacerdotalem dignitatem in Ecclesia agnoscit ex semine Dauid Epiphanius, quia ipse Dominus Pontifex, & Pontificum prefectus statim constituerit Iacobum fratrem appellatum, Apostolum, & Episcopum. Verùm vt vnde digressi sumus redeamus, Theodoretus ità in tertium Iacobum consensit, vt Matthæum, & Iacobum filios Alphæi, & inter se fratres sub communi etiam patria non inficietur per interpretem ascribere ad verba illa psalmi 67. *Principes Iuda Duces eorum &c.* ex his namque Tribubus (Iuda scilicet, Zabulon, & Nephtalim) *Apostoli*, inquit, *originem duxerunt, & illi quidem qui vocabantur fratres Domini, ex tribu Iuda planè genus traxerunt. Petrus autem, & Andreas, & Iacobus, & Ioannes, & Philippus ex vico Bethsaida fuerunt, Matthæus, & Iacobus dicti sunt habitasse Capharnaum, Simon Zelotes Cananeus nominatus est, omnia autem hæc loca Galilea sunt, Zabulon autem, & Neptalim suam ibi habuerunt sortem*, quod ex Isaia, & Matthæo confirmat. Cum autem certum sit Iacobum fratrem Domini ex tribu Iuda fuisse, certū etiam est Theodoretum non eum miscuisse cum Iacobo ex vico Bethsaida, neque cum Iacobo Capharnaum inhabitante, sicuti inter fratres Domini, & in ipsa tribu Iudæ, Iudam Iacobi enumerasse non dubitarem. Cyrillus verò Hierosolymitanus in Cathechesi 4. & 14. dum Paulum ad Corinthios interpretatur, ac illos recenset, quibus Christus post mortem apparuit, 12. nempè Apostolos, ac quingentos fratres, visum postea esse declarat Iacobo, & reliquis Apostolis, vt cum Paulo omnino à duodecim Apostolis distinxerit. Coronidem tādem his imponat Gregorius Nyssenus orat. 2. de Resurrectione Cyrillo coæuus. Is expressè docet Mariam, quę in Euangelio dicitur mater Iacobi, non fuisse matrem Iacobi Alphæi, qui comparatiuè ad Iacobum Zebedei minor vulgò nuncupabatur, sed matrem fuisse Iacobi Parui ita vocati, quòd extra numerum duodenarium Apo-

sto-

ſtolorum prorſus exiſteret , vt hinc apertiſſimè deducatur ; præter Iacobos, qui inter duodecim erant aſcripti, adhuc alium Iacobum fuiſſe, qui paruus diceretur, & frater Domini eſſet, cum Ioſete, Simone, & Iuda. At ipſum audire libet ex Laurentij Siſanij interpretatione, *Marcus autem Iacobi parui, & Ioſæ matrem eam vocauit, quoniam alter erat Iacobus Alphæi magnus idcircò, quia duodecim Apoſtolis connumeratus erat. Nam paruus non erat de numero eorum*. Hinc ſoluitur D. Hieronymi argumentum de comparatione maioris, ac minoris Iacobi, non enim minor, ſed paruus Iacobus ille dicebatur, qui erat extra numerum Apoſtolorum, comparatione ad Apoſtolatus dignitatem; Iacobus verò Alphæi minor reſpectu Iacobi Zebedei, maior reſpectu Iacobi Iuſti dici ſine abſurdo poterat. Cum vetuſtioribus hiſce, Sanctiſque Patribus, præter Nicephorum à Baronio doctiſſimo exagitatum, conſentiunt alij etiam minùs vetuſti Hiſtorici, vt Theodorus Metochita, qui ex interpretatione Meurſij p.63. ait, *Iacobus iſte quidem frater Domini, non de numero diſcipulorum duodecim eſſe, tamen primas inter illos obtinere*, ſed magis etiam Glycas P. 3. Ann. qui tres fuiſſe Iacobos Apoſtolos nuncupatos acerrimè defendit. Ab hac ſententia, quæ ferè Græcorum omnium eſt, non diſcedit inter latinos Author Commentarij in epiſtolam ad Galatas D. Ambroſio tributi, qui ſiue fuerit Hilarius Diaconus Romanus Luciferianorum fautor, vt ſuſpicatur Bellarminius, vel Sanctus aliquis Hilarius ita à Sancto Auguſtino vocatus, profectò antiquus eſt ſcriptor, & ſub Damaſo cum D. Hieronymo floruit. Neque ex hoc Indiculo tantùm tres ſub Iacobi nomine Apoſtolos Eccleſiam quoq; Occidẽtalem recoluiſſe apparet, ſed prorſus ex Vetuſtiori ipſo Martyrol. & alio à nobis S.Hieronymi paruo nũcupato. In his enim 8. vel 7. Kal.Aprilis Paſſio Iacobi fratris Dñi.x.Kal.Iulij.Natale S.Iacobi Alphęi Apoſtoli, & 8.Kal.Auguſti, Paſſio Iacobi Apoſtoli, quẽ Zebedei filiũ, & Ioãnis Euãgeliſtę fratrẽ fuiſſe ex infra dicẽdis apparet, & expreſsè habetur in notitia de locis Sanctorũ Apoſtolorũ Martyrologio Romano Bollandi præfixa. Conſentit cum Indiculo, & Martyrologijs noſtris Æthiopũ Miſſa, ſeu Canon vniuerſale, ex antiqua, vt par eſt credere, traditione Tom. 6. magnæ Patrum Bibliothecæ; in oratione enim pro abſolutione celebrantium petitur, vt miniſtrantes abſoluantur *Per os duodecim Apoſtolorum, & Sancti Iacobi Epiſcopi Hieroſolymitani, & Sancti Pauli, & omnium ſeptuaginta duorum diſcipulorum*. Verùm, cum Iacobum cognomento Iuſtum, vel fratrem Domini extra duodenarium Apoſtolorum numerum reponimus, & paruum cum Nyſſeno nuncupatum obſeruamus, non ita intelligi volumus, quin ſaltem poſt ſuſceptam cathedram pręcipuus inter Apoſtolos diceretur, & vna ex Eccleſiæ columnis mereretur vocari. Quod, dum infra in præcipua eiuſdem Cathedræ celebritate monſtramus, hìc abſtinemus à laudibus. Interim, dum à graui doctiſſimi ſcriptoris cenſura tot antiquos ſcriptores vindicaſſe ſperamus, lectorem noſtrum monitum volumus, ne recentiores, qui ex Eccleſiaſticis Annalibus ſine alio labóre crambem recoquunt, audire facilè velit, & ne eruditorum, qui in Martyrologium ſcripſerunt, auctoritate illectus, noſtrum, quod damus, & vetuſtius, ſyncerumque arbitramur, primo ſtatim aſpectu deſpiciat.

III.

III. Kal. Iulij.

Natalis Sancti Petri, & Pauli.

DE Apostolorum,quæ circumferuntur,historijs, ita demissè magnus sentit Baronius, vt veritatem inde haurire posse desperet. In tanta sæculorum, & Apocriphorum caligine, præter ea, quæ ille cumulat, tàm in Annalibus, quàm in Notis ad Martyrologium, qualemcunque facem addere ex instituto laborabimus. De die, locoque passionis Sanctorum Petri, & Pauli quamuis clariora sint omnia, quòd aliqua ex Apostolicis Actis, aliqua ex grauioribus, & vetustioribus Patribus asserantur,perduelles tamen quidã eò vesaniæ deuenerunt,vt cõtra omnẽ antiquitatem, comprobantibus hoc ipsum extra Apocriphos,Iustino, Ireneo, Hegesippo, Eusebio, Tertulliano, Cyrillo Hierosolymitano, alijsque antiquis Patribus, Petrum Romæ vnquam fuisse negauerint. At quamquam Indiculus noster Romæ passos non habeat, in Martyrologij tamen nomenclatura deinceps asseritur, & in notitia de Locis Sanctorum Apostolorũ in fronte Vetustissimi Martyrologij Bollandi, ac insuper in historia Marcelli D. Petri Discipuli continetur. Hanc notationis loco ex manuscripto penes me antiquo Codice exhibere placuit, quòd non modo locum, & diem passionis ostendat, sed postremum cum Simone Mago Apostolorum certamen, ac triumphum describat: eoque magis, quòd eius fragmentum à Ludouico Iacobo ad calcem Pontificiæ Bibliothecæ expositum, integræ narrationis saliuam mouere doctis potuerit. Miror tamen eundem fugisse, quòd maior sui fragmenti portio edita iam sit apud Surium in Actis Nerei, & Achillei, & vsque ad verba illa, *nam altera die &c.* ipsissima sit Marcelli Presbyteri apud eundem epistola, ipsumque latuerit reliquum post epistolam additũ initium potiùs,quàm historię diffusioris notabilem partem esse. Animum quoque addidit idem Bibliothecæ scriptor, dum monuit fragmentum illud ex Codice Flauianensi à viris doctissimis quàm maximè fuisse expetitum. Hoc Marcelli antiqui Scriptoris, & ex Discipulo Simonis Magi, Santi Petri assecle, & Romani Presbyteri opusculum agnouit Sigibertus Gemblacensis de viris illustribus sub eodem titulo, quem infra historiæ Marcelli præponimus, cui opuscula etiam alia Trithemius ascribit, nisi vnicum opus sub diuersa Epigraphe fortasse dicendum sit, hoc est.

De conflictu S. Petri, & Simonis Magi liber vnus.
De Actibus Petri, & Pauli liber vnus.
De Artibus Simonis liber vnus.

Auctor verò Bibliothecæ damnatus Gesnerus vnicam tantum Marcelli historiam agnouit, & hoc titulo descripsit.

De conflictu Sancti Petri, & Simonis.

Hanc, vt inuenimus in antiquo, & ante quingentos annos, descripto Hædino Hagiologio, Passionale nuncupato, ex nostro Musæo candidè exhibemus, & ex Sigiberto titulum facimus. Scimus equidem in antiquis Passionalibus libris ferè omnibus prostare, editam tamen ex integro nescimus.

De

De mirificis rebus, & Actibus Beatorum Petri, & Pauli, & de Magicis artibus Simonis Magi.

CVM venisset Paulus Romam, conuenerunt ad eum omnes Iudæi dicentes. Nostrā fidē, in qua natus es, ipsam defende; Non est enim iustum vt tu cū sis Hebreus ex Hebræis veniens gentiū te magistrum iudices, & incircumcisorum defensor factus, tu cum sis circumcisus fidem circumcisionis euacues. Cum ergo Petrum videris suscipe contra eum contendere, quia omnem obseruationem nostræ legis euacuauit: Exclusit Sabbatismum, & Neomanias, & legittimas ferias inaniuit. Quibus Paulus respondit: Me Iudæum esse, & verum Iudæum, hic poteritis probare, cum & Sabbatum obseruare, & circumcisionem verè poteritis aduertere. Nam Sabbato die requieuit ab operibus Deus. Nos habemus Patres, & Patriarchas, & Legem. Quid tale prædicat Petrus in Regno gentium? Sed & si forte aliquam vult introducere nouam doctrinam, sine conturbatione, & sine inuidia, & sine strepitu nuntiate ei, vt nos videamus, & in vestro conspectu illum ego conuincam. Quòd si forte doctrina eius fuerit vero testimonio, & Hebræorum libris munita, decet nos omnes obedire ei. Hæc & his similia dicente Paulo perrexerunt Iudæi ad Petrum, & dixerunt ei. Paulus ex Hebræis venit, rogat te vt venias ad eum, quoniam hi, qui eum adduxerunt, dicunt non se posse dimittere, vt videat quem vult, antequam eum Cæsari insinuent. Audiens hæc Petrus gaudio gauisus est magno, & statim exurgens perrexit ad eum. Videntes autem se præ gaudio fleuerunt, & in amplexibus suis diutissimè morati inuicem se lacrymis infuderunt. Cumque Paulus illi omnem textum suorum indicasset, & Petrus dixisset illi, quas Simonis Magi pateretur insidias, abscessit Petrus ad vesperum mane die altero reuersurus.

Cumque aurora diei daret initium, ecce Petrus adueniens inuenit multitudinem Iudæorum ante fores Pauli; erat autem inter Iudæos, & Christianos, & Gentiles infinita conturbatio. Iudæi enim dicebant. Nos genus electum, regale, amicorum Dei Abraham, Isaac, & Iacob, & omnium Prophetarum, cum quibus locutus est Deus, quibus Deus ostendit secreta sua; Vos autem ex gentibus nihil in semine vestro magnum nisi in Idolis, & sculptilibus inquinati execrabiles extitistis. Hæc & his similia dicentibus Iudæis gentes respondebant dicentes. Nos mox, vt audiuimus veritatem, reliquimus errores nostros, & secuti eam sumus; Vos autem, & paternas virtutes, sectas, & prophetarum signa vidistis, & legem accepistis, & mare pedibus siccis transistis, & inimicos vestros demissos vidistis, & columna vobis per diem in Cælo apparuit, & ignis per noctem, & manna vobis de Cælo data est, & de petra vobis aquæ fluxerunt, & post hæc omnia idolum vobis vituli fabricastis, & adorastis sculptile; Nos autem nulla signa videntes credimus Dominum hunc, quem vos non credentes dereliquistis. Hæc & his similia contendentibus dixit Apostolus Paulus: Non debere eos has contentiones inter se suscipere, sed hoc magis attendere, quia complesset Dominus promissa sua, quæ iurauit ad Abraham Patrem nostrum, quòd in semine eius hæreditarentur omnes gentes, non est enim personarum acceptio apud Dominum, quicunque enim in lege peccasset secundum legem iudicaretur; qui verò sine lege deliquissent sine lege perirent, est enim in humanis sensibus tanta sanctitas, vt bona laudet natura, & puniat mala, quæ inter se inuicem cogitationes, aut accusantes puniat, aut remuneret excusantes.

Hæc

Hæc, & his similia Paulo dicente, factum est, ut mitigati essent Iudæi, & gentes, sed principes Iudæorum insistebant. Petrus verò his, qui eum arguebant, quòd Sinagogis eorum interdiceret, dixit. Audite fratres S. Spiritum promittentem Patriarchæ Dauid, quòd de fructu ventris eius poneret super sedem suam. Hunc ergo, cui dixit Pater de Cælis filius meus es tu, ego hodie genui te. Hunc crucifixerunt per inuidiam Principes Sacerdotum; Vt impleret autem redemptionem necessariam sæculo permisit se hæc omnia sustinere, ut sicut ex costa Adæ fabricata est Eua; sic ex latere Christi in Cruce positi fabricaretur Ecclesia, quæ non haberet maculam, neque rugam. Hunc Deus aditum aperuit omnibus filijs Abraham, Isaac, & Iacob, ut sint in fide Ecclesiæ, & non in infidelitate Sinagogæ. Conuertimini ergo, & intrate in gaudium Abrahæ Patris vestri, quia quod ei promisit adimpleuit; unde & Propheta canit. Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Sacerdos enim in Cruce factus est cum hostia corporis, & sanguinis pro omni sæculo sacrificium præbuisset. Hæc & his similia dicentibus Petro, & Paulo pars maxima populorum credidit, & pauci fuerunt, qui & ipsi simulata fide non tamen apertè possent eorum negligere monita, vel præcepta. Videntes autem maiores Sinagogæ, & gentium Pontifices, sine per prædicationem eorum finem spectaliter fieri, egerunt hæc ut sermo eorum in murmuratione populi eueniret; unde factum est, ut Simonem Magum Neroni præferrent, & istos culparent. Innumerabiles enim populi dum conuerterentur ad Dominum per prædicationem Petri contigit, ut etiam vxorem Neronis Libiam, & Agrippæ Præfecti coniugem nomine Agrippinam, ita conuerti, ut à latere se suorum maritorum auferrent. Per Pauli verò prædicationem multi deserentes militiam adhærebant Domino, ita ut etiam ex cubiculo regis venirent ad eum, & facti Christiani noluerunt reuerti ad militiam, neque ad Palatium. Hinc populis seditiosa murmuratione agentibus Simon excitatus est in zelum, & cœpit de Petro multa maledicere. Dicens eum magum, & seductorem esse. Credebant autem illi qui mirabantur signa eius: faciebat enim Serpentem æreum mouere, se ipsum autem currere, & subito in aere videri. Contra hæc Petrus infirmos curabat verbo, cæcos videre faciebat orando, Dæmonia iussu fugabat, interea, & ipsos mortuos suscitabat: Dicebat autem ad populum, ut ab eius seductione non solum fugerent, sed etiam desererent eum, ne viderentur Diabolo consentire. Sic factum est, ut omnes religiosi viri execrantes Simonem Magum sceleratum eum adsererent, Petrum verò in laudibus Domini prædicarent. Contra omnes scelerati, inlusores, & seductores, & pessimi adhærerent Simoni, Petrum Magum adserentes, quod ipsi erant, cum Simonem dicerent Deum esse. Qui sermo usque ad Neronem Cæsarem venit, & Simonem Magum, ut ad se ingrederetur præcepit; qui ingressus cœpit stare ante Neronem, & subito mutare effigiem, ita ut fieret subito puer, & posthæc senior, altera verò hora adolescentior. Mutabatur sexu, & ætate, & per multas figuras Diaboli ministerio iactabatur. Quod cum videret Nero verum hunc esse Dei filium æstimabat: Petrus verò Apostolus docebat hunc esse furem mendacem Magum turpem sceleratum, & in omnibus quæ sunt Dei aduersarium veritatis, nihilque superesse nisi ut iussu Dei eius iniquitas manifestata omnibus panderetur. Tunc ingressus ad Neronem Simon dixit. Audi me bone Imperator; Ego sum filius Dei qui de Cœlo descendi, usque modo Petrum qui se dicit Apostolum patiebar, nunc ergo geminatum est malum: Paulus denique qui & ipse eadem docet, & contra me sentit simul dicitur cum eo prædicare, quod consiat quia nisi de interitu eorum cogitaueris; Regnum tuum stare non poterit.

Tunc Nero solicitudine instigatus festinanter ad se eos iussit adduci. Alio autem die cum introissent ad Neronem Simon Magus, & Apostoli Christi Petrus, & Paulus, Simon dixit. Hi sunt discipuli illius Nazareni quibus non est tam bene ut sint de

plebe

plebe Iudæorum Nero dixit; Quid est Nazareus? Simon dixit. Est Ciuitas in Iudæa quę semper aduersum vos fecit; hęc Nazareth dicitur, & ex ipsa fuit Magister eorum. Nero dixit. Deus omnem hominem monet, & diligit. Tu quare eos persequeris? Simon dixit. Istud hominum est genus qui totam Iudaam peruerterunt ne mihi crederent. Nero ad Petrum ait Quare tàm perfidi estis, vt genus vestrum? Tunc Petrus ad Simonem ait. Omnibus imponere potuisti, mihi autem nunquam: Ipsos autem, quos deceperas, per me Deus de tuo errore reuocauit, & cum expertum tibi sit, quod me superare non possis, miror qua fronte in conspectu Regis te iactes per artem tuam Magicam Christi discipulos superare. Nero dixit. Quid est Christus. Petrus dixit. Ille est Christus, qui est pro redemptione mundi crucifixus, quem hic Simon Magus se esse affirmat; hic autem est homo nequissimus, & opera eius Diabolica. Si autem vis scire Imperator, quæ gesta sunt in Iudæa de Christo, mitte, & accipe literas Pontij Pilati, missas ad Claudium Cæsarem, & ita cognosces omnia. Nero autem, vt hæc audiuit, iussit eas accipi, & in suo conspectu recitari. Erat autem textus scripturæ in hunc modum.

Pontius Pilatus Claudio salutem. Nuper accidit, & quod ipse probaui, Iudæos per inuidiam se suosque posteros [1] Iesum crudeli condemnatione punisse. Denique cum promissū suū haberent Patres eorū, quod illis Deus eorum mitteret de Cælo [2] filium suū, qui eorum Rex meritò diceretur, & hunc se promiserit per Virginem missurum ad [3] terras. Iste itaque me Præside in Iudæa [4] cum venisset, & audissent eum cæcos illuminasse, leprosos mundasse, paraliticos curasse, dæmones ab hominibus fugasse, mortuos [5] autoritate suscitasse, imperasse ventis, ambulasse siccis pedibus [6] super vndas Maris, & multa alia mirabilia fecisse. Hunc [7] cum omnis populus Iudæorum Dei filium esse [8] diceret, Inuidiam contra eum passi sunt Principes Sacerdotum, & tenuerunt eum, & mihi tradiderunt, & alia pro alijs [9] multà de eo mihi mentientes dixerunt, asserentes istum Magum esse, & contra legem eorum agere. Ego autem credidi, ita esse, & flagellatū tradidi illum arbitrio eorum. Illi autem crucifixerunt eum, & sepulto [10] custodes adhibuerūt. Ille autem militibus meis custodientibus die tertia resurrexit. In tantùm [11] autem exarsit nequitia Iudæorum, vt darent pecuniam eis [12] dicentes, Dicite quia Discipuli eius corpus ipsius rapuerunt; & [13] custodes cum accepissent pecuniam, quid factum fuerit tacere non potuerunt; Nàm & illum surrexisse testati sunt se vidisse, & [14] à Iudæis pecuniam accepisse. Hæc ideo ingessi ne quis aliter mentiatur, & æstimet [15] credendo mendacijs Iudæorum.

1 In Hegesippo deficit Iesum.
2 pro filio suo Hegesippus legit sanctum.
3 In terram Heg.
4 Deus Hebræor. cum misisset, eum Heges.
5 etiam
6 per
7 Deficit vox hunc.
8 Deficit esse.
9 Deest in Heg multa.
10 sepulcro.
11 enim.
12 Custodibus & dicerent.
13 sed cum accepissēt pecuniā.
15 & se à Iudæis.
15 Existimes

Cumque perlecta fuisset Epistola Nero dixit Dic mihi Petre, ita per illum omnia gesta sunt? Petrus ait Ita; non te fallo bone Imperator. Hic Simon plenus mendacijs, & fallacijs circumdatus, vt putet se, cum homo sit pessimus, etiam hoc esse, quod Deus est; In Christo enim sunt substantiæ duæ Dei, & hominis; Hominis itaque quem assumpsit illa maiestas incomprehensibilis, quæ per hominem hominibus dignata est subuenire; In isto autem Simone sunt duæ substantiæ hominis, & Diaboli, qui per hominem conatur hominibus impedire. Simon dixit miror; te Imperator, hunc te alicuius momenti æstimare hominem imperitum piscatorem, mendacissimum, & nec in verbo, nec in genere, nec in aliqua præditum potestate, sed ne diutius hunc patiar inimicum, modo præcipiā Angelis meis, vt veniant, & vindicent me de isto. Petrus dixit; non timeo Angelos tuos; Illi autem poterunt me timere in virtute, & confidentia Iesu Christi Domini mei quem esse mentiris. Nero dixit. Non times Petre Simonē, qui diuinitatem suam rebus adfirmat. Petrus dixit. Diuinitas in eo est, qui cordis rimatur arcana: Si ergo Diuinitas est in isto, dicat nunc mihi quid cogito, vel quid facio. Quàm cogitationem meam ante tuam hic mentiatur, prius tuis auribus insinuo, vt non audeat mentire quid cogito. Nero dixit. Dic mihi quid cogitas. Petrus dixit. Iube mihi

afferri panem ordaceum, & occultè dari; Cumque hoc iussum fuiset afferri, & dari Petro, accepto pane fregit, & abscondit sub manica sua, & dixit Petrus; Dicat nunc quid cogitaui, quid dictum, quidue factum. Nero dixit. Vis ergo vt credam, quia hac Simon nō ignorat, qui & mortuū suscitauit, & se ipsum decollatum post diem tertiū repræsentauit, & quicquid dixit, vt faceret fecit. Petrus dixit sed corā me nō fecit. Nero dixit. Me adstāte hac omnia fecit, nā, & Angelos iussit ad se venire, & venerunt. Petrus dixit. Ergo si quod maximū est fecit, quare quod minus est nō facit? dicat quid cogitauerim, & quid fecerim. Nero dixit. Quid dicis Simon? Ego me inter vos non conuenio. Simon dixit. Petrus dicat quid ego cogitem. Petrus respondit. Quid cogitet Simon me scire docebo, dum fecerim quid cogitauerit. Simon dixit. Hoc scias Imperator, quia cogitationes hominum nemo nouit, nisi vnus Deus. Petrus dixit. Tu ergo, qui filium Dei te esse dicis, dic quid cogitem, quod fecerim modo in occulto, si potes exprime Petrus enim benedixerat panem, quem acceperat ordaceum, & fregerat, & dextra, atque sinistra in manica collocauerat. Tunc Simon indignatus, quod dicere non posset secretum Apostoli, exclamauit dicens. Procedāt Canes magni, & deuorent eum in conspectu Cæsaris; & subito apparuerunt Canes miræ magnitudinis, & impetum fecerunt in Petrum. Petrus verò extendens manus in orationem ostendit Canibus eum, quem benedixerat panem; Quem, vt viderunt Canes, subito nusquam comparuerunt. Tun Petrus dixit ad Neronem. Ecce ostendi tibi, scisse, me quid cogitauerit Simon non verbis, sed factis; nam qui Angelos promiserat contra me esse venturos, canes exhibuit, vt se ostenderet non diuinos Angelos, sed Caninos habere. Tunc Nero ad Simonem dixit. Quid est Simon? puto victi sumus. Simon dixit. Hic & Iudæa, & tota Palestina, & Cæsarea ista mihi fecit, & sæpè mecum certando, ideò dicit, quia hoc ei erat contrarium; Me ergo vt euaderet didicit hoc. Namque vt dixi cogitationes hominum nemo nouit nisi vnus Deus. Et Petrus ad Simonem dixit. Certè Deum esse te mentiris; quare ergo non manifestas cogitationes singulorum? Tunc conuersus Nero ad Paulum sic ait. Tu quare nihil dicis Paule. Paulus dixit. Hoc scito Cæsar, quia si dimiseris istum Magum tanta agere, magnum malum patriæ tuæ adcrescit, & regnum tuum à statu suo deijciet. Nero Simoni dixit. Quid dicis tu Simon? Simon respondit. Ego nisi me aperte demonstrauero Deum esse, nemo mihi venerationem debitam exibebit. Nero dixit. Et vt quid modo moraris, & non ostēdis te Deum esse vt isti puniantur? Simon dixit. Iube mihi turrem altam fieri ex lignis, & ascendam super eam, & vocabo Angelos meos, & præcipiam eis, vt cunctis videntibus in Cælum perferant me ad Patrem meum. Hoc isti dum facere non potuerint, probabis eos homines esse imperitos. Nero autem ad Petrum dixit. Audisti Petre quid Simon dixerit, ex hoc apparebit quantam virtutem habeat, vel ipse, vel Deus tuus. Petrus ad hæc respondit. Opsimè Imperator si velles poteras intelligere eum, quia Dæmonio plenus est. Nero Imperator dixit. Quid mihi verborum ambigere circuitus facis? Crastinus dies vos probabit. Simon dixit. Credis bone Imperator quia Magus sum, cum mortuus fuerim, & resurrexerim; Egerat enim perfidus Simon præstigio suo vt diceret Neroni. Iube decollari me in obscuro, & ibidem dimitti occisum, & si non tertia die resurrexero, scias me Magum fuisse; si autem resurrexero scias me esse filium Dei. Et cum hoc fieri iussisset Nero in obscuro, egit ille arte Magica vt aries decollaretur, qui aries tandiù Simon visus est, quamdiu decollaretur. Decollatus autem in obscuro, cum scrutatus fuisset is, qui eum decollauerat, & caput eius pertulisset ad lumen, inuenit capus berbicinum; Sed nihil voluit regi dicere, ne se ipsum detegeret, qui iussus fuerat, hoc in abditis perpetrare. Hinc ergo dicebat Simon, se die tertia resurrexisse, quia caput, & membra berbicis tulerat, sanguis verò ibidem congelauerat, & tertia die ostendit se Neroni, & dixit. Fac sangui-

sanguinem meum, qui effusus est extergi, quia ecce, qui decollatus fueram sicut promisi die tertia resurrexi. Cum ergo dixisset Nero crastinus dies vos probabit, tunc conuersus ad Paulum ait. Tu Paule quare nihil loqueris, aut quis te docuit, aut quem Magistrum habuisti, aut qualiter in Ciuitatibus docuisti, vel quales extiterunt per tuam doctrinam? Puto enim nullam te habere sapientiam, nec virtutem aliquam posse perficere. Ad hæc Paulus respondit. Putas me contra hominem perfidum, & desperatum Magum, maleficum, qui animam suam morti destinauit, cuius interitus, & perditio citò adueniet isti debere loqui? qui fingit se esse, quod non est, & arte Magica hominibus ad perditionem inludit, huius verba si volueris audire, vel fore perdes animam tuam, & imperium tuum; hic enim homo pessimus est, & sicut Ægyptij Magi Iamnes, & Mambres, qui Pharaonem, & exercitum eius miserunt in errorem quousque demergerentur in Mare. Sic, & hic per Patris sui Diaboli peritiam hominibus persuadet, & multa mala facit per nichromantiam, & cætera mala, si qua sunt apud homines, & sic multos incautos seducit ad perditionem Imperij tui. Ego autem verbum Diaboli, quod per hunc hominem diffundi video, gemitibus cordis mei ago cum Spiritu Sancto, vt citò possit ostendi quid sit; Nam quantum se exaltare putat ad Cęlos, tantum dimergitur in Inferno inferiore, vbi est fletus, & stridor dentium. De doctrinà autem Magistri mei de qua me interrogasti non eam capiunt, nisi qui mundum pectus adhibuerint; Nam quæ sunt pacis, & caritatis ea docui, & per circuitum ab Hierusalem vsque Hiliricum repleui verbum pacis, & hoc maxime docui vt homines se diligant. Docui vt inuicem se honore præueniant. Docui sublimes, & diuites non se extollere, & sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo ponere spem suam. Docui mediocres victu, & vestimento contentos esse. Docui pauperes in sua egestate gaudere. Docui Patres docere filios suos disciplinam timoris Domini. Docui filios obtemperare Parentibus, & monitis salutaribus. Docui possidentes reddere vectigalia ministris Reipublicæ. Docui vxores diligere viros suos, & timere eos, quasi dominos. Docui viros fidem seruare coniugibus, sicut illę sibi seruare pudorem omnibus modis volũt; Quod enim punit maritus in vxore adultera, hoc punit in marito adultero ipse Pater, & conditor rerum Dominus. Docui dominos, vt mitius cum seruis suis agant. Docui seruos vt fideliter, & quasi Deo seruiant Dominis suis. Docui Ecclesias credentium vnum, & omnipotentem, & inuisibilem colere Deum. Hæc autem doctrina mihi non ab hominibus, neque per hominem aliquem data est, sed per Iesum Christum, & Patrem gloriæ, qui mihi de Cęlo loquutus est, & dum me mitteret ad prædicationem Dominus meus Iesus Christus dixit mihi. Vade, & ego ero tecum, & omnia quæcunque dixeris, aut feceris ego iustificabo. Nero his auditis stupuit, & conuersus ad Petrum dixit. Tu quid dicis? Et Petrus ait. Omnia quæcunque loquutus est Paulus vera sunt. Nam aliquot anni sunt ex quo accepi literas ab Episcopis nostris, qui sũt in vniuerso Orbe Romano, & penè omniũ ciuitatũ epistolis scripserunt mihi de factis eius, nam eũ psecutor esset legis Christi vox eũ de Cælo vocauit, & docuit veritatẽ, quia nõ erat p inuidiã inimicus Fidei nr̃æ, sed per ignorantiã. Fuerũt enim ante nos pseudoChristi, sicut est Simon, fuerunt & pseudo Apostoli, fuerũt, & pseudoProphetæ, qui contra Sacros apices venientes euacuare studuerunt veritatẽ, & cõtra hos necesse erat agere; hic vero, qui ex infantia sua nihil aliud studij gesserat nisi diuinæ legis scrutari mysteria, in quibus hoc didicerat, vnde defensor veritatis, & persecutor existeret falsitatis. Quia ergo persecutio eius non ex æmulatione fiebat, sed ex defensione legis ipsa veritas eum de Cælo allocuta est dicens ei; Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris; Cessa me persequi, quia ipsa veritas ego sum pro qua videris dimicare. Ergo cum cognouisset ita esse, deseruit quod defendebat, & incepit defendere hanc, quam persequebatur semitam Christi, qui est vera via pure ambulan-

ambulantibus, veritas nihil fallentibus,& vita credentibus sempiterna.Simon dixit. Bone Imperator intellige conspirationem eorum, aduersum me sapiunt. Petrus dixit. Nulla veritas in te est inimice veritatis, sed ex solo mendacio omnia ista dicis, & facis. Nero dixit. Tu Paule quid dicis. Paulus respondit. Quæ à Petro audisti hoc, & à me dictum crede, vnum enim sentimus, quia vnum habemus Dominum Iesum Christum. Simon dixit. Putasne Imperator cum his habere disputationem, qui aduersum me consensum fecerunt? & conuersus ad Apostolos dixit. Audite Petre, & Paule; Si hic vobis nihil possum facere veniemus, vbi vos oportet me iudicare. Paulus respondit. Bone Imperator vide quales nobis minas intendit. Et Petrus dixit. Cur non irrideas hominem vanum, & alieni capitis, qui ludificatus à Demonibus putat se manifestare non posse. Simon respondit. Ego vobis parco modo, quoadvsque ostendam virtutem meam. Ad hæc Petrus respondit; Nisi viderit Simon virtutem Christi Nostri Iesu Christi non credit se Christum non esse. Simon dixit; Sacratissime Imperator noli istis credere, quia hi sunt, qui circumciduntur, & circumcidunt. Ad hæc Paulus respondit. Nos antequam veritatem cognosceremus carnis circumcisionem tenuimus, at vbi veritas apparuit cordis circumcisione, & circumcisi sumus, & circumcidimur. Et Petrus dixit ad Simonem. Si mala est circumcisio, tu quare circumcisus es. Imperator dixit: Ergo, & Simon circumcisus est? Petrus respondit. Nec aliter poterat decipere animas, nisi se Iudaum simularet, & legem Dei docere ostenderet. Imperator dixit. Tu Simon, vt video zelo duceris, & ideo istos persequeris.Est enim, vt video, zelus magnus inter te, & Christū eorū, & vereor ne ab eis conuincaris, & magnis malis consumptus esse videaris. Simon dixit. Seduceris Imperator? Nero dixit. Quid est seduceris? Hoc, quod in te video hoc dico euidentem aduersarium esse te Petri, & Pauli, & Magistri eorum. Simon respondit. Pauli Christus Magister non fuit. Paulus respondit. Qui Petrum docuit ipse me per reuelationem instruxit, nam quod nos accusat circumcisos,dicat nunc ipse quare circumcisus sit. Ad hęc Simon respondit. Quæ me hoc interrogatis? Paulus dixit. Est ratio, vt te interrogemus. Imperator dixit. Cur vereris respondere illis? Simon dixit. Ideo ego circumcisus sum, quia à Deo præcepta est circumcisio illo tempore, quo eam suscepi. Paulus dixit. Audisti Imperator quid dixerit Simon? Si ergo bona est circumcisio, quare circumcisos tradidisti, & coegisti eos præcipitanter occidi? Imperator dixit. Sed nec de vobis bene sentio. Petrus, & Paulus dixerunt. An tu de nobis sentias bene, vel male non ad rem pertinet, nobis enim necesse erit vt quod promisit Magister noster hoc fiat. Imperator dixit: Quod si ego noluero? Petrus dixit. Non quod tu volueris, sed quod nobis ille pollicitus est. Simon respondit. Bone Imperator, hi homines circumuenerunt clementiam tuam, & obligauerunt te. Nero dixit. Sed nec tu adhuc me de te confirmasti. Simon respondit. Quantis rebus bonis, & signis à me tibi demonstratis miror, quod adhuc dubitare videris. Imperator respondit. Ego neque dubito, neque cuiquam vestrum consentio, sed magis, quod interrogo responde mihi. Simon dixit. Nihil tibi iam respondeo. Imperator dixit. Ideo hoc dicis, quia mentiris. Et si ego tibi nihil possum facere, Deus, qui potens est faciet. Simon dixit iam tibi responsurus non sum. Imperator dixit. Sed nec ego te computem aliquid, vt enim sentio, fallax es in omnibus; sed quid plura vos toti tres inconstabilitum animum vestrum ostendistis, & me ita dubium in omnibus fecistis, vt non inueniam cui credere possim. Ad hæc Petrus respondit. Ego natione Iudæus sum, & quę à magistro meo audiui, hæc omnia prædico, vt credatis vnum esse Deum Patrem inuisibilem, & incomprehensibilem, & immensum, & vnum Dominum nostrum Iesum Christum Saluatorem, & Creatorem omnium rerum. Adnuntiamus generi humano, qui fecit Cœlum, & terram, mare, & omnia

quæ

quæ in iis sunt, qui verus rex est, & regni eius non erit finis. Et Paulus dixit. Quæ retulit, & ego similiter confiteor, eo quòd non sit per alium salus, nisi per Iesum Christum. Imperator dixit. Quis est rex Christus. Paulus respondit. Saluator omnium gentium. Simon dixit. Ego sum quem dicis; & scitis Petre, & Paule non vobis continget, quod cupitis, vt martirio vos digner. Petrus, & Paulus dixerunt. Adueniat nobis, quod cupimus, & contingat, vt nunquam tibi sit bene Simon Mage, & amaritudine plene, quoniam quacunque loqueris mentiris. Simon dixit. Audi me Cæsar Nero, vt scias istos falsos esse, & me de Cælis missum, crastino die ad Cœlos vadam, & illos, qui mihi credunt beatos faciam; in istos autem, qui me negare ausi sunt, iram meam ostendam. Petrus, & Paulus dixerunt. Nos olim vocauit Deus ad gloriam suam, tu autem à Diabolo iam vocatus es, ad tormenta festinas. Simon dixit. Cæsar Nero audi me. Istos insanos à te separa, vt dum venero ad Patrem meum in Cœlis, possim tibi esse propitius. Imperator dixit; & vnde hoc probamus, quia in Cœlum vadis? Simon dixit. Iube turrem excelsam fieri ex lignis, & trabibus magnis, & poni in Campo Martio, vt ascendam in illam, & cum in eam ascendero imperabo Angelis meis, vt discendant ad me de Cœlo, & tollant me in Cœlum ad Patrem meum, vt scias me de Cœlis esse missum. Non enim in terra inter peccatores ad me venire possunt. Nero Imperator dixit. Volo videre si imples, quod dicis. Simon respondit. Iube ergo celerius fieri, vt videas.

Tunc Nero præcepit in Campo Martio turrim excelsam fieri, & præcepit, vt omnes populi, & omnes dignitates ad istud spectaculum conuenirent. Altera vero die Nero Imperator, cum Senatu, & Equites Romani, & omnis populus, venerunt in Campo Martio ad spectaculum, & cum venissent vniuersi, tunc in omni hoc conuentu iussit Imperator Petrum, & Paulum præsentari, & statim adducti sunt ante eum, quibus sic ait. Nunc habet veritas apparere. Petrus, & Paulus dixerunt. Non eum nos detegimus, sed Dominus Iesus Christus filius Dei, quem hic se ipsum esse mentitus est. Et conuersus Paulus ad Petrum dixit. Meum est genibus positis Deum exorare; tuum est impetrare, si quid videris Simonem conari, quoniam tu prior electus es à Domino. Et positis genibus orabat Paulus coram omni populo. Petrus autem intuitus est Simonem dicens. Incipe, quod capisti, appropinquabit enim, & tua detectio, & nostra vocatio de hoc sæculo. Video enim Christum me vocantem, & Paulum. Nero dixit. Et quo ituri estis contra meam voluntatem? Petrus respondit. Quo nos Dominus vocauerit. Nero dixit. Et quis est Dominus vester. Petrus respondit. Dominus Iesus Christus, quem ego video, nos vocantem. Nero dixit. Et vos in Cælum ituri estis? Petrus respondit. Quo ipsi placuerit, qui nos vocat illuc sumus ituri. Ad hac Simon respondit. Vt scias Imperator, istos fallaces esse, mox vt in Cœlos ascendero, mittam ad te Angelos meos, & faciam te ad me venire. Imperator dixit. Fac ergo, vt loquutus es. Tunc ascendit Simon in turrim coram omnibus, extensis manibus, coronatus lauro, capit volare. Nero, vt vidit, Petro sic ait. Iste Simon verax est; tu autē, & Paulus seductores estis. Cui Petrus ait. Sine mora scies nos veraces esse Christi discipulos, hunc autē non esse Christum, sed magum, & maleficum. Imperator dixit. Adhuc perseueratis in mendacio? Ecce videtis eum Cœlum penetrare. Tunc Petrus ad Paulum dixit, Paule erige caput, & vide. Cumque eleuasset caput Paulus, lacrymis plenū, & vidisset Simonē volantem, sic ait. Petre quid cessas? Perfice, quod cœpisti, iam enim nos vocat Dominus noster Iesus Christus. Et Nero audiens eos subridens dixit. Iam isti vident se victos, modo delirant. Petrus respondit. Modo probabis nos non delirare. Paulus ait Petro. Celerius fac, quod facturus es. Et aspiciens contra Simonem Petrus dixit. Adiuro vos Angeli Sathanæ, qui eum in aera fertis ad decipienda hominum infidelium corda per Deum Creatorem omnium, & per Iesum Christum,

Christum, vt eum ex hac hora iam non feratis, sed dimittatis; & continuo dimissus cecidit in locum, qui Sacra Via dicitur, & in quatuor partes fractus quatuor silices adunauit, qui sunt ad testimonium victoriæ Apostolorum vsque in hodiernum diem. Tunc ad sonitum eius quomodo crepuit leuauit Paulus caput, & dixit. Gratias tibi agimus Domine Iesu Christe, qui nos exaudisti, & Simonem magum detexisti, & nos in veritate tuos discipulos comprobasti. Tunc Nero ira magna plenus teneri fecit Petrum, & Paulum in vinculis; Corpus autem Simonis iussit diligenter tribus diebus, & tribus noctibus custodiri, putans eum resurgere tertia die. Cui Petrus dixit. Erras Imperator, hic iam non resurget, quoniam verè mortuus est, & in æterna pœna dãnatus. Cui Nero respondit. Quis te permisit tale scelus perpetrare? Petrus respõdit. Contentio eius; & si intelligas multum est ei præstitum vt periret, ne tantas Deo ad multiplicationem supplicij sui inferret blasphemias. Nero dixit. Suspecto animo me fecistis, ideoque malo exemplo vos perdam. Petrus respondit. Non quod tu vis, sed quod promissum est nobis necesse est consumari. Tunc ira repletus Nero dixit ad Præfectum suum Agrippam. Istos homines irreligiosos necesse est male perdere, & ideo cardis ferreis acceptis, iube eos in Naumachia consumi; Oportet enim omnes huiuscemodi homines male consumari. Agrippa præfectus dixit. Sacratissime Imperator, non congruenti exemplo iubes eos puniri. Nero dixit. Quare non congruenti? Agrippa dixit. Quoniam Paulus innocens videtur. Petrus autem, quia homicidij reus est, pęna amara patiatur. Nero dixit. Ergo quo exemplo peribunt? Agrippa dixit. Vt mihi videtur iustum est Paulo irreligioso caput amputari; Petro autem eo quod insuper homicidium perpetrauerit, iube eum in Cruce leuari. Nero dixit. Optimè indicasti; & confestim deducti sunt Petrus, & Paulus ante conspectũ Neronis. Paulus decollatus est in via Ostiense. Petrus autem dum venisset ad Crucem ait. Quoniam Dominus meus Iesus Christus de Cęlo ad terram descendit, rectâ Cruce sublimatus est; me autem, quem de terra ad Cęlum vocare dignatur Crux mea, caput meum in terra debet ostendere, & pedes ad Cęlum dirigere. Ergo, quia non sum dignus in Cruce, ita esse sicut Dominus meus, girate crucem meam, & capite dimerso Crucifigite me. At illi verterunt Crucem, & pedes eius sursum fixerunt, manus autem deorsum. Conuenit autem ibi innumerabilis populi multitudo maledicentes Cæsarem Neronem, ita furore pleni, vt vellent ipsum Neronem incendere. Petrus autem prohibebat eos dicens, Nolite filioli, nolite quaso hoc agere, sed magis, quod loquor auscultate. Ante paucos enim dies rogatus à fratribus abscedebam hinc, & occurrit mihi in via Dominus meus Iesus Christus ad portam huius Vrbis, & adoraui eum, & dixi. Domine quo vadis? & dixit mihi. Sequere me, quia vado Romam iterum crucifigi. Et dum sequerer eum redij Romam, & dixit mihi, Noli timere, quia tecum sum, quousque introducam te in domum Patris mei. Et ideo filioli nolite impedire iter meum. Iam pedes mei viam Cęlestem ambulant. Nolite tristari, sed gaudete mecum, quia hodie fructum laborum meorum consequor. & hæc cum dixisset, ait. Gratias tibi ago Pastor bone, quia oues, quas mihi tradidisti compatiuntur mihi. Peto vt participent mecum de gratia tua. Commendo tibi oues, quas mihi credidisti, vt non sentiant sine me esse, qui te habent, & oro vt semper auxilio tuo protegantur Domine Iesu Christe, per quem ego gregem hunc regere potui; Et hęc dicens emisit spiritum. Statim apparuerunt ibi viri Sancti, quos nemo vnquam viderat ante, nec postea videre potuerunt; Isti enim dicebant se propter ipsos de Hierosolymis aduenisse; & ipsi vna cum Marcello Inlustri viro, qui crediderat, & relinquens Simonem, Petrum sequutus fuerat, abstulerunt corpus eius occultè, & posuerunt eum ad terebintum iuxta Naumachiam in locum, qui appellatur Vaticanus. Ipsi autem viri qui se de Hierosolymis dixerunt aduenisse, dixerunt ad omnem populum, Gaudete, & exul-

exultate quia patronos magnos habere meruistis, & amicos Domini Nostri Iesu Christi. Sciatis autem hunc Neronem pessimum post necem Apostolorum Regnum tenere non posse.

Accidit autem posthæc, vt odium exercitus sui, & odium populi Romani Nero incurreret, ita enim statuerunt hoc, vt publicè Catomò tamdiu cederetur, quousque vt erat mortuus expiraret. Quod cum peruenisset ad eum hoc consilium, irruit in eum tremor, & metus intolerabilis, & ita fugit, vt vlterius non appareret. Extiterunt autem, qui dicerent, quòd in siluis dum erraret fugiens ex frigore nimio, & fame diriguisset, & à lupis esset deuoratus. Sanctorum autem Apostolorum Petri, & Pauli corpora, dum à Græcis tollerentur in Orientem ferenda, extitit terræmotus nimius, & cucurrit populus Romanus, & comprehenderunt eos in locum, qui dicitur Catacumba, via Appia miliario tertio, & ibi custodita sunt corpora anno vno, & mensibus septem, quousque fabricarentur loca, in quibus fuerunt posita corpora eorum, & illic eum debito reuerentiæ honore, & laudibus himnorum considerentur. Et positum est Beatissimi Petri corpus in Vaticano Naumachia, & Sancti Pauli in via Ostiensi milliario secundo. Vbi præstantur beneficia orationum eorum assiduè fideliter poscentibus ad laudem, & gloriam Domini nostri Iesu Christi, qui viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ego Marcellus Discipulus Domini mei Apostoli Petri, quæ vidi scripsi.

In Historiam Marcelli.

NOTATIONES.

ORDERICVS Vitalis Monacus Vticensis, qui Ecclesiasticam historiam vsque ad annum 1140. sexagenario maior perduxit, & se candidè, quid ex antiquis inuenerit, proferre pollicetur, hanc eandem narrationem vidit, non tamen Marcellum auctorem agnouit, sed Linum Pontificem, qui græco sermone eandem ad Ecclesias Orientales scripserit, quamquam Marcello epistolam interim tribuat, quam Sanctis martyribus Nereo, & Achilleo exulibus datam extare apud Surium diximus. Quia tamen Sigibertus, & Tritemius cum perantiquo nostro Codice consonant, & Marcellum consimilis historiæ auctorem agnoscunt, Marcello, non Lino tribuere maluimus, præsertim quòd sub Lini nomine alia, plurimumq; ab hac diuersa narratio, iam sub Lini nomine edita circumferatur. Huius ipsissimæ paruum fragmentum extat apud Aringhium in spisso, doctoque opere Romæ subterraneæ, ex Codice m. s. Lateranensi sub titulo Actorum Petri, & Pauli Apostolorum lib. 2. cap. 5. nu. 9. in quo Marcellus vir illustris pariter dicitur, & ex Simonis Magi sectatore D. Petri Discipulũ euasisse, ac vnà cũ ignotis hominibus, qui Hierosolymis aduenerant occultè Præceptoris funus curasse narratur. Neque dubitare quempiam posse credidimus, narrationem hanc Marcello tributam impiam illam, ac fraudolentam esse posse, quæ sub nomine Lucij, vel Leucij Cherini apud antiquos prostabat, ita vt sub Marcelli nobilissimi, ac pijssimi viri titulo perduellis ille latitaret: nam Photius, qui specimen prophani illius libri in Bibliotheca reliquit, testis est, detestandum codicẽ Lucij, vel Leucij Cherini

ni nomen præferre sub titulo *Apostolorum Periodi*, hoc est Apostolorum per varias terrarum regiones itinera, quinimmo Acta Petri, Ioannis, Andreæ, Thomæ, & Pauli complecti, sed enormibus scatentia erroribus, qui cum apud eundem num. 114. compendiosè enumerentur, & ab hac Marcelli historia longissimè absint, illius impudentissimi Manichæi opus prorsus non esse suadent. An verò, hæc inter Apocripha reijci debeat, vel inter probata suscipi, doctorum virorum iudicium sit. Surius eam non edidit inter probatas Sanctorum Historias, quamuis in antiquis Hagiologijs facilè inueniatur. Ioannes Hessels Louaniensis Theologus, in Censura de quibusdam Sanctorum Historijs, hanc illi non placere scripsit cap. 6. quia in aliquibus videatur pugnare cum D. Luca in Apostolicis Actis, quòd Paulus inducatur quasi nesciens, quæ Petrus doceret, & quòd fabulosam Pilati ad Claudium epistolam contineat. At cum Paulus initio Hebræis, qui Romæ morabantur, minus notus, neque adhuc Christianus existamaretur, non videtur cum eo pugnare, quod deinde Iudæi scirent, eum Christianam religionem docere, vt D. Lucas affirmat. Neque Paulus inducitur nesciens Petrum, & doctrinam eius, quod ita, re vera esset, sed prudentia quadam dissimularet ad sedandas turbas, & vt viam sibi sterneret ad animarum lucrum. Quapropter sicuti historiam hanc non certissimæ fidei assererem, ita plura veritati consona contine-re non dubitarem, ac non esse prorsus reijciendam existimarem. Miror tamen Hesselsium consulere, vt loco huius Historiæ liber tertius excidij Hierosolymitani supponatur, qui Ambrosij non Hegesippi sit, quasi epistola Pilati ad Claudium totidem ferè verbis in Hegesippo illo non prostet.

Pontius Pilatus Claudio salutem, &c. Vel Marcellus ex Iuniori Hegesippo in Anacephaleosi hanc Pilati epistolam accepit, vel è contra Pseudo Hegesippus à Marcello; vna enim, & eadem prorsus est, quam Baronius etiam in annalibus retulit, & lectorum iudicio reliquit. Eundem vtique continet errorem de Claudio Imperatore, qui tamen facilè emendari posset addito Tiberij nomine, hoc est *ad Tiberium Claudiũ Cæsarẽ, vel Tiberio Claudio.* Tiberiũ enim ex stirpe Claudia Claudium dictũ fuisse, satis superq; ostẽdit vulgatissimũ illud scomma à Suetonio c. 42. relatum, vt *pro Tiberio Bibersus, pro Claudio Caldius, pro Nerone Mero* vocaretur. Rursus Pilatũ Tiberio indicasse de Christi miraculis, & morte eius testes sunt Tertullianus in Apol. c. 5. & c. 21. & Eusebius l. 2. c. 2. Sed epistolæ à Pilato ad Tiberiũ scriptæ meminit cũ Orosio lib. 7. cap. 4. Gregorius Turonensis Hist. l. 1. c. 24. & ex Vaticanæ Bibliothecæ vetustis monumentis eiusdẽ epistolę exemplum, ab Eusebio prętermissum, refert Sixtus Senensis lib. 2. Bibliothecę Sanctæ in Pontio Pilato: ac tanquam posteritate dignum, ne periret, ex eiusdem Vaticanæ Bibliothecæ scrinijs, totidem cum Sixto verbis, transtulit Marianus Victorius in Indice ad Diui Hieronymi opera, verbo Pilatus. Huius tamen epistolæ apographum, quamquam re non differat ab eo, quod hic apud Marcellum, & apud Hegesippum prostat, ac eodem pariter titulo muniatur, iisdemq. verbis incipiat, in pluribus tamen distat, & alius quispiam ab Hegesippo, stylum in concinnanda epistola, quam prætermisit Eusebius, fortasse exercuit. Fidem, & ipse cum Baronio nec adstruo, nec derogo. Ne quid vero prętermittam, quòd Sacræ historiæ lucem afferre possit, aliud epistolę Pilati ad Tiberium ectipum subdo, quod à notatore quodam in antiqua penes me pagina, cum alijs memoratu dignis hinc inde exceptis, scriptum inueni circa annum 1486. Vnde verò habuerit, sicuti ille non indicat, ita nec ipse addo, sed mutilo, vt arbitror, circa finem sensu, bona fide exhibeo.

Epistola

Epiſtola Pilati Ieroſolymorum Præſidis ad Tiberium Cæſarem de morte Chriſti.

*PILATVS Tiberio Cęſari Salutem. De Ieſu Chriſto, quem tibi planè poſtremis meis declaraueram, nutu tādem populi acerbum me quaſi inuito, & ſubticente ſupplicium ſumptum eſt. Virum hercle ita pium, ac ſincerum nulla vnquam ætas habuit, nec habitura eſt. Sed mirus extitit ipſius populi conatus, omniumque Scribarum, & Seniorum conſenſus, ſuis prophetis, & more noſtro Sybillis præmonentibus, hunc veritatis legatum crucifixere, ſignis etiam ſuper naturam apparentibus; dum penderet, & Orbi vniuerſo Philoſophorum iudicio lapſum minantibus. Vigent illius Diſcipuli opere, & vita continentia Magiſtrum non mentientes, imo in eius nomine beneficentiſſimi. Niſi ego ſeditionem populi propè extuant, pertimuiſſem fortaſſe adhuc nobis ille Vir viueret. Etſi tua magis dignitatis fide compulſus, quam voluntate mea adductus, pro viribus non reſtiterim * Sanguinem iuſtum totius accuſationis immunem, verum hominum malignitate inique in eorum famen (vt ſcripturę interpretantur) exitium pati, & venundari. Vale. Quarto Nonas Aprilis.*

Altera vero die Nero Imperator, &c. Munus in Amphiteatro ligneo, in regione Martij Campi intra anni ſpatium fabricato, Neronem dediſſe, teſtis eſt Suetonius cap. 12. vnde rectè Marcellus narrat, Simonem magum, è turri lignea in Campo Martio ſe volaturum ſpopondiſſe. Spectacula enim ibi Nero edebat, & non longè ab eodem loco Simonem ex aereo volatu orationibus Apoſtolorum deiectum, videtur, ex eodem Suetonio elici poſſe, dum inquit. *Icarus primo ſtatim conatu iuxta cubiculum eius decidit, ipſumque cruore reſperſit.*

Tunc aſcendit Simon in turrim coram omnibus, &c. Simonem in quatuor partes fractum medium crepuiſſe narrat Marcellus, quod non diſſentit à Suetonio loco iam adducto; cubiculum enim Imperatoris cruore reſperſiſſe latè diſrumptum videtur innuere, quòd ſanguis nimirum longiùs exilierit. Quamquam enim Arnobius aduerſus gentes lib. 2. ſcribat, Simonem Magum *pondere præcipitatum ſuo, cruribus fractis iacuiſſe, poſt deinde perlatum, Brundam cruciatibus, ac pudore defeſſum ſeipſum præcipitem ex altiſſimi culminis faſtigio dediſſe,* & iiſdem conſimilia etiam addat Hegeſippus recentior, attamen, quòd Romæ Simon diſruptus obierit, docent cum Marcello grauiſſimi, & vetuſti ſcriptores S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catacheſi 6., & expreſſe S. Epiphanius hæreſi 21. S. Auguſtinus de hæreſ. 1. & contra Fulgentium Donatiſtam cap. 23. Seuerus Sulpitius hiſt. lib. 2. Nicephorus lib. 2. cap. 36. & alij. Et quamquam nonnulli exiſtimauerint Simonem Magum ad ſuæ poteſtatis oſtentationem ſe volaturum Neroni ſpopondiſſe, quod ex Dione Chryſoſtomo, Suetonio, & Iuuenali videtur Baronio ad ann. 68. deduxiſſe, re vera tamen Simon, non ſimplicem tantùm volatum, ſed Chriſti ſeruatoris mendaciſſimus imitator, in Cœlum per Angelos ſuos aſcenſurum ſe iactauerat, quamquam in modum volantis primo ſtatim conatu cœlos penetrare videretur. Non enim Icarum, ideò à Suetonio appellatum eſſe crederem, quòd Icarum pennis onuſtum referret, ſed quod infeliciſſimè vt Icarus cecidiſſet. Quandoquidem non Marcellus tantùm, ſed ſcriptores alij ſacri, & vetuſti non in modum ſimplicis volatus, ſed in modum Dominicæ Aſcenſionis Simonem pręſtigioſum, in Cœlos raptum præſumentem depingunt. Arnobius appellat, *curſum Simonis Magi, & quadrigas igneas Petri ore difflatas*, quia per Dæmones Simon

tamquam per igneam quadrigam in Cœlum ferretur. Cyrillus vero Hierosolymitanus ad amussim cum Historia Marcelli conueniens, ita Simonis lapsum orationibus Petri, & Pauli per latinum interpretem ascribit. *Cum enim prædicaret Simon in Cœlos se ascensurum, & vehiculo Dæmonum in aerem esset sublatus, flexis genibus, serui Dei concordiam ostendentes, de qua dixit Iesus, quòd si duo ex vobis consenserint de quacumque re, quam petierint, fiet ipsis: concordia hoc telum, per orationem emittentes in Magum, deiecerunt illum in terram*; & infra; *ex aere in terram depresserunt eum, qui se appellabat Deum*. Ita, & Sulpitius Seuerus de Simone, ait, *Qui cum Magicis artibus, vt se Deum probaret, duobus suffultus dæmonijs euolasset, orationibus Apostolorum fugatis Dæmonibus, elapsus in terram populo inspectante disruptus est*. Nec enim Deum tantum, se Simon fingebat, sed Christum omninò peruersissimus, tam Magus, quàm hæreticus simulabat, quod ita S. Maximus Taurinensis serm. 5. in Nat. Apost. docuit. *Cũ enim idem Simon se Christum diceret, & tamquam filium ad Patrem assereret volando se posse conscendere: atque elatus subito magicis artibus volare cæpisset, tunc Petrus fixis genibus precatus est Dominum, & precatione facta vicit Magicam leuitatem.* Quamuis enim Petro casus Simonis tribuatur, quod Dæmonibus is imperauerit, & Paulus eidem cesserit, vt est apud Marcellum, vtriusque tamen orationibus Magum fuisse prostratum, supra his verbis narrauerat, *Inter cætera mirabilia etiam Magum illum Simonem orationibus suis de aeris vacuo præcipiti ruina prostrauerunt.* quæ Nicephoro prorsus consonant.

Domine quò vadis, &c. ex DD. Ambrosio, & Gregorio rectè historiã hanc confirmat Baronius, ad annum *69.* nu. *6.* qui cum Lini Acta, non hãc Marcelli narrationem adducat, eandem non vidisse estimarem. Locus extat adhuc via Appia à Cardinale Polo restauratus sub titulo, Domine quo vadis, & lapis vbi Domini vestigia rutilant, in D. Sebastiani Ecclesia translatus veneratur.

Et posuerunt eum ad Therebinthum iuxta Naumachiam in locum, qui appellatur Vaticanus. Aringhius ex codice græco Vaticano de Passione B. Petri hæc verba latine reddita adducit in Roma subterranea lib. 2. cap. 5. *Deducitur Petrus ad eam partem Montis Vaticani, quę arborem supra Therebinthum habet, & infra in subiecta planicie Naumachiam*, & de Apostoli funere ex eodem Codice addit. *Sustulerunt corpus Sancti Petri clam, & posuerunt illud sub Therebintho propè Naumachiam in loco, qui dicitur Vaticanus*, quod ex m. s. Lateranensi repetit in fragmento, quod cum historia Marcelli, idem esse supra coniectauimus. De Neronis Naumachia meminit Suetonius, & quod in Vaticano, seu propè esset Naumachia pluribus in locis innuit Anastasius, sicuti in Actis Sebastiani Zoem orantem ad B. Petri sepulcrum deductum esse legitur ad Naumachiæ patronum. De loco Therebinthi apud prophanos scriptores monumenta inuenire hucusque non licuit, & nisi alia essent cum Marcello consentientia suspicari liceret, ne historiæ scriptor ab Ilice ad Therebinthum lapsu memoriæ diuertisset. De illa Plin. lib. 16. c. 43. *Vetustior Vrbe in Vaticano Ilex, in qua titulus æreis litteris Hetruscis religione arborem tunc dignam fuisse significat.* At Sexto Aurelio est Vaticanus lucus, in quo plures arbores fuisse non est inconueniens, & præcelluisse Therebintum non est impossibile, quòd sponte adhuc etiam in Romanis parietinis innascatur, vt refert Panarolus in cathalogo Plant. Amphitheatr.

Extiterunt autem qui dicerent, &c. De morte Neronis omnia clara sunt apud Romanæ historiæ scriptores, Suetonium præcipuè; quòd scilicet propria manu se confecerit iuuante Epaphrodito à libellis. At sub eiusdem fuga ab Vrbe non defuerunt, qui quamquam funeratus videretur, attamen tumulum floribus exornarét,

quasi

quasi viuentis, inquit Suetonius cap. 57. *& breui magno inimicorum malo reuersuri*, vt inde pluribus genus mortis ignotum fuisse suspicari liceat. Fugit nudo pede, & tunicatus inter fruticeta, & vepres per arundineti semitam, nec nisi strata sub pedibus veste ad petitam Villam peruenit, vt non difficile per hyemem rumor exire potuerit, frigore diriguisse, & odio nominis sui à lupis laniatum vulgò iactatū esse. At nemo ex antiquis hoc genus mortis narrauit. Inter varia tamen, quæ de eius exitu spargebantur, & id fuisse, negare nemo potest, cum Tacitus Hist. lib. 2. *de vario super exitu eius rumore*, testis sit, & propter dubiam eius mortem plures pseudoNerones, etiam post plures annos emerserint; & quamquam ex Dione colligere quis posset Neronem frigore mori non potuisse, quando 8. Idus Iunij anno vnio, & 22. diebus, ante initium Vespasiani mortuum non obscurè referat: Suetonius tamen, qui diem Neronianæ mortis nequaquam designatam reliquit, sed tātùm dixit eo die obijsse, quo Octauiam interemerat, per hyemē decessisse innuit, & nō longe jà Kal. Ianuarij, vt ea videntur indicare portenta, quę eius mortē antecessisse refert, hoc est Kalendis Ian. exornatos Lares in ipso Sacrificij apparatu concidisse, & funeratum stragulis albis auro intextis, quibus vsus Kal. Ianuar. fuerat; frustra enim hæc longius petita mortem Neronis portendisse adducerētur. Neronis mortem non statim ab Apostolorum cæde subsecutam esse putarem, sed aliquo notabili temporis spacio, in quo propalam Nero in Christianos gladium exeruit. In actis quidem vetustissimis Petri Episcopi Alexandrini, nuper à Combefisio editis narratur, quòd ante necem orante illo, vt persecutio tandem cessaret, audita sit vox de Cœlo. *Petrus Apostolorum Principium, Petrus finis martyrum*; & quemadmodum ex Eusebio constat, Petrum Alexandrinum postremo persecutionis anno triumphasse, ita probabile admodum est Petrum, Apostolorum Principem, Martyrum in prima Neroniana persecutione fuisse principium, quia in auctorem reputati criminis, ad aliorum exemplum primò semper Principes animaduetere soleant.

In locum, qui dicitur Catacumba, &c. locus est ad Ecclesiam Sancti Sebastiani extra Vrbem, ita à multo tempore nuncupatus. Nominis huius vsum apud prophanos scriptores non inueni; meminit tamen, qui scripsit acta apud Surium *Sanctorum Faustini, & Ionitæ* Martyrum sub Hadriano circa annum Domini 122. Idem tamen videtur Græcè Charachombis, ac locus cauus, & profundus, qui Arenarium, crypta, & specus egestæ arenæ vocaretur; Antiquitùs arenę propè Vrbem Romam exuberantes cuniculis excernebantur, & tellus interim in specus efformabatur. Præter ea enim, quæ de Arenatijs, & arenis fossitijs Plinius lib. 36. cap. 23. & Vitruuius lib. 2. cap. 4. & 6. habent, egregius locus est apud Suetonium in Nerone, qui in fuga sua à Phaonte hortabatur, *vt interim in specum egestæ arenæ concederet*, quasi ex fossitijs arenarijs specus, & latibula tutiora fierent. Vnde acta Sancti Cornelij Papæ sepultum dixerunt ad Cryptas, vbi est cœmeterium Callisti, & in actis Sancti Sebastiani, & sociorum apud Baronium ad ann. 286. num. 23. dicitur, *Sepulti sunt Via Appia milliario secundo ab Vrbe, in loco eo, qui vocatur ad arenas, quia crypta arenarum illic erant ex quibus Vrbis mænia struebantur*. Hunc eundem locum fuisse dictum ad Catacumbas, tam apud D. Gregorium Pontificē habemus, quam apud Anastasium Bibliothecarium, quorum alter in vita Nicolai Primi scripsit, *In Catacumba vbi corpora Apostolorum iacuerunt*. Alter verò historiam de furatis Apostolorum corporibus ab Orientalibus, paulo postquam passi essent, ita refert, vt ab eodem Marcello mutuasse videatur. Verba quamquam à plurimis, qui de Sanctissimorum Apostolorum Principibus scripserunt allata sint, attexere tamen hic libuit, vt tempus, & repositio Corporum in loco,

qui ad Catacumbas dicebatur, prorſus cum Marcello conuenire quis videat, & Marcelli omnia nō ſtatim inter Apocripha reijciat. *De corporibus verò Beatiſſimorum Apoſtolorum* (inquit D.Gregorius lib.3.ep.30. ad Conſtantinam Auguſtam) *quid ego dicturus ſum? Dum conſtet, quia eo tempore, quo paſſi ſunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorū corpora ſicut ciuiū ſuorū repeterent, qua ducta vſq; ad ſecundū Vrbis miliariū, in loco, qui dicitur ad Catacumbas collocata ſunt. ſed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui, atque fulguris nimio metu terruit, atque diſperſit, vt talia denuo nullatenus attentare præſumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis quibus nunc ſunt condita poſuerunt.*

II. Kal. Decembris.

Paſsio Sancti Andreæ Apoſtoli.

OMNES ferè ſcriptores paſſum eſſe Andream affirmāt Patris Achaię Vrbe, & ſub hac etiam die Noticia Apoſtolorum, antiquo Martyrologio prefixa apud Bollandum, ita confirmat, *II. Kal. Decembris Natalis Sancti Andreæ Apoſtoli in Ciuitate Patras Prouinciæ Achaiæ*. Achiæ nempè antiquo quorundam more pro Achaia. In Epiro tamen contermina regione prædicationis ſortem eidem aſcribit Nanzianzenus, orat. 11. aduerſus Arian., & Euſebius dum in Hiſt. l.3.c.1. refert apud quas gentes Chriſtum Apoſtoli prædicauerint, Andream Scythiam obtinuiſſe tradit. At D.Hieronymus ep. 148. ad Marcellū, in Achaia Apoſtolicos labores eidem tribuit, Chriſtumque Dominum oſtendit omnibus Apoſtolis vbique locorum adfuiſſe, ſingulariter verò interfuiſſe *cum Andrea* in Achaia. Ibi per Crucem triumphaſſe docent Hyppolitus, Dorotheus, & Anonymus apud Oecumenium. His conſonant Baſilius in Menelogio ad diem 30. Decembris, qui Andream fidem Chriſti prædicaſſe refert, non modo in Peloponeſo, & Achaia, ſed in ora Bithynię, Ponti, Traciæ, Scythiæ, in magna Sebaſtę vrbe ad interiores Æthiopes, poſtremo Patris Achaię Peloponneſij, vbi ab Ægea Proconſule in Crucem ſublatus mortem obierit. Nec diſſimilia habet Hiſtoria Presbyterorum Achaiæ apud Surium, quam probaſſe videtur Eccleſia in Romano Breuiario. Proſtat hæc eadem hiſtoria in antiquo penes me Hagiologio, quæ Præsbyteris, & Diaconibus Eccleſiarum Aſiæ tribuitur, non Achaię, & præter ea, quæ apud Surium proſtant, in fine hæc adduntur. *Martyrizatus eſt autem Venerabilis Dei Andreas Apoſtolus apud Achaiam in Ciuitate Patras, pridie Kal. Decembris ſub Ægea Proconſule*. Cum verò eadem paucis mutatis cum illa coincidat, quæ eſt apud Surium, hic integram exhibere ſuſtinemus. De Crucis forma, ac Crucifixionis modo variat à communi Hyppolitus martyr in opuſculo toties adducto, nempe *Andreas cum Scythis, ac Thracibus prædicaſſet, Cruci affixus eſt Patris in Achaia rectus in olea arbore*, vel vt vertit Lipſius cap.7. lib.1. de Cruce. *Crucifixum Patris in Achaia ad arborem oliuæ rectum*, Decuſſatam Crucem ex antiquis imaginibus omnes ferè tribuunt Andreæ, ſed ad formam Dominicæ Crucis, & ad rectos angulos concinnatam vidit Maſſiliæ ad S. Victorem Molanus lib.3. de Imag. c.51., & repetit ibi ſeruari Gretzerus de Cruce lib.1. c.4. At rectum

rectum etiam hominem in Cruce agi apud antiquos consueuisse, stipite funibus, vel clauis alligatum, ostendunt Lipsius, & Gretzerus ijdē de Cruce. Rectū putat Combefis ad opusculū Hippolyti dici, ad differentiam inuersæ Crucis, quam Petrus subire optauit, & oleam fuisse materiam Crucis suspicatur. At arborem conscendisse, ac ita B. Andream fuisse cruciarium Petrus Chrysologus sentit, dum inquit, *Petrus Crucem, arborem conscendit Andreas*. Ex historia equidem Presbyterorū Asiæ videtur elici posse, rectum, & extensum Cruci fuisse alligatum. *Tunc indignatus Ægeas Cruci eum adfigi precepit, mandans hoc quastionarijs, vt ligatis pedibus, & manibus, quasi in equuleo tenderetur, ne clauis adfixus citò deficeret*. In equuleo olim Martyres ligno appensos pependisse funibus, aut machinis distentos, ex Eusebio hist. lib. 8. cap. 11. eruditi educunt, & *noxialem stipitem* à Prudentio in hymnis SS. Vincentij, & Rom. vocatum equuleum obseruant, quem tamen ad Crucis similitudinem habent Sanctæ Dorotheæ acta apud Suriū; Sed hæc extra rem non longiùs protrahimus. Andreæ sepulcrum D. Chrysostomi tempore latebat, hom. 26. in cap. 9. ep. ad Hebr. *Nam Petri quidem, & Pauli,* (inquit) *& Ioannis, & Thoma manifesta sunt sepulcra, aliorum autem, cum sint tam multi nusquam sunt nota*. Quod ergo de Apostoli huius sepulcro Gregorius Turonensis habet de Gl. martyr. l. 1. c. 31. deque prodigijs Patris in Achaia ad eius corpus coruscantibus, posteriora Chrysostomo fuisse dicendum est, & sepulcrum ibi deinceps, vel inuentum, vel recenter excitatum, vel celebre etiam, quamquam occultum. Equidem de Patrarum Vrbe in Episcopalem ab Andrea erectam meminit Martyrologium nostrum infra nonis Februarij, vbi ex Oriente in Occidentem illius Cathedræ celebritatem translatam ita recolit. *In Oriente Patras ordinatio Episcopatus Sancti Andrea Apostoli*. Quæ, & si in Romano Martyrologio prętermissa sit, Bedam tamen nō latuit, qui hac ipsa die non dissimilibus verbis recensuit. *In Patras Ciuitate ordinatio Episcopatus Sancti Andrea Apostoli*. Hos Græciæ populos docuisse medij æui scriptores, tanquam notissimum assumunt, & Fortunatus lib. 5. car. 1. ita cecinit, *Andrea monitis extat Achaia seges*. & alibi lib. 8. c. 4. *Nobilis Andream mittit Achaia suum*. Ecclesiam ibi celebrem fuisse habet Curopalates in Basilio, & inde etiam corpus B. Apostoli Constantinopolim translatum sub Constantino, præter Basilij Menologium ad diem 30. Nouemb. plures scribunt, quamquam magis ad veritatem Philostorgius lib. 3. c. 2. Constantium, non Constantinum legat. At dubitari potest, quomodo Iustiniani tempore Mummolus ad Andreæ, siuè tumulum, siuè corpus in Vrbe Patras sanitati restitueretur, vt Gregorius Turonensis retulit, si iam sub Constantio translatum alibi erat, præsertim cum eiusdem Iustiniani tempore in Vrbe regia iterum Sancti Apostoli Lypsana maiori Basilica, & sepulcro ornata fuerant, vt testatur Procopius lib. 1. de ædific. Iustin. Verùm fateri oportet, quod idem Turonensis fatetur, ætate scilicet sua quamuis in Vrbe Patras sepulcrum Andreæ celebre esset, reliquias tamen pluribus in locis venerari consueuisse, vt Constantinopoli, & alibi. *Si quidem multa virtutes, vel ad hoc sepulcrum, vel per loca diuersa, in quibus eius reliquia collocata erant, ostendebantur*. An verò passus Andreas re vera sit in Vrbe Patras, & Achaia, vbi sedem Episcopalem fixit, & eius celebris erat memoria, fateor, me plura ancipitem tenuissent, nisi Romani, tam Martyrologij, quàm Breuiarij auctoritas aliter sentire coegisset. Adducam tamen, quæ dubitationem mouerunt, vt eruditiores nodum soluāt. Iam D. Chrysostomum vidimus negantem suo tempore sepulcrum Andreę notum esse, cum tamen ipse non longiùs à Græcia positus, imò Gręcorum Patriarcha, quod ita celebre esset in Achaia, ignorare vix potuerit, vt hinc aliquis coniectaret Festum Andreæ

Andreę apud Patras fuiſſe potius prędicationis eius memoriam, ſeu Epiſcopatus inſtitutionem, vel Natalem, quam eiuſdem Martyrij in eadem Vrbe conſummati celebritatem. Tranſlatum Patras B. Apoſtoli corpus videtur elici poſſe ex Menologio Sirleti, quod paſſum potiùs referat his verbis in Æthiopia. *Certamen Sancti Andreæ, qui primus ad Christi fidem vocatus est. Hic eum per totam Bithyniam, Thraciam, & Scythiam, Euangelium Christi prædicauit, postea Sebastapolim profectus, atq; vlteriores progressus Æthiopes Christi fidem docuit, cuius causa Crucifixus est ab Ægeate Proconsule, cuius corpus est apud Patras Achaiæ.* Satis enim impropriè dictũ videretur ab Ægea Procõſule Martyrio coronatũ apud Patras, quod fidẽ Chriſti apud Æthiopes prędicaſset. At eſto, quòd ſub Ægea paſſus ſit, nõ quòd Euangeliũ ad Æthiopes intulerit, ſed quod Chriſti fidẽ quomodocunq; & in Grecia etiam vulgauerit, dubiũ adhuc me teneret ipſius noſtri martyrologij auctoritas, quod 4. Idus Februarij non Patris, ſed Bethlem paſsum referat, nõ ſub Ægea Proconſule, vt ex actis PſeudoAbdiæ Presbyterorum Aſiæ omnes accepiſse videntur, ſed ſub Herode Rege, hoc eſt *In Bethleem Ciuitate Iudæ ſub Herode Passio Sancti Andreæ Apostoli.* Hìc autem mirari ſubijt, quomodo diligentiſſimus Baronius idem apud Bedam ſub eadem die expreſsum legere potuerit, & vel prætererierit, vel flocci fecerit. Quòd vir ſummus diu expetitum vetuſtius Martyrologium, vel Hieronymi, vel Romanum non viderit, dolendum vtique eſt, nam plura fortaſſe emendare, pluribusque ditare Romanum Martyrologium potuiſſet. At cur Bedam, quem plurimi ſemper fecit, hoc loco, vel vbi de B. Andrea Apoſtolo alibi agit non adduxerit, difficile eſt diuinare. Nos, vt in editis Bedę codicibus proſtat exhibemus ex quarto Idus Februarij *In Bethleem ciuitate Iudeæ ſub Herode Rege passio Sancti Andreæ Apostoli.* Hęc cum Indiculo noſtro non pugnant, qui neque locum, aut modum paſſionis exprimit, ſed ab eo diſſentit, qui martyrologio ſiuè Hieronymi, ſiuè Romano apud Bollandum pręfigitur, & multò magis cum Hiſtoria Presbyterorum Achaiæ, quæ apertè paſſum B. Andream in Vrbe Patrarum narrat. Baronius quidem de huius Apoſtoli actis, quam maximè nutat ad annum 69. *Apocryphorum timore*, & quòd huiuſmodi acta à Manichæis corrupta dubię fidei in Eccleſia ſint, etiam à D. Auguſtini, & Philaſtrij tempore. At cum Sanctus Doctor ex iiſdem Manichęorum actis, ſub Leucij nomine, quędã reprehęndat, quę in Hiſtoria Presbyterorum Achaiæ non leguntur, hanc, vel ab erroribus repurgatam, vel non eandem eſſe conuincitur. Puriorem hanc ipſam narrationem ab Eccleſia fuiſſe receptam Petri Damiani ętate ex ipſius verbis in ſermone de S. Andrea facilè eſt conijcere, eam enim refert *non immerito in singularem auctoritatis arcem ſuſceptam eſſe, quam qui viderunt ſcripſerunt orbi, & ministri fuere ſermonis*, ex eodem etiam fonte ante Petrum Damianum hauſiſſe Adonem, Vſuardum, Freculphum, Remigium Antiſiodorenſem, Chriſtianum Druthmarum, & ſi qui ſunt alij octaui ſeculi ſcriptores, facilè eſt coniectare, ſicuti hęc non eſſe acta illa, quæ Innocentius reiecit in epiſtola ad Exuperantium; Sin verò, quæ in hiſtoria Presbyterorum Achaiæ narrantur, vera eſſent, Apoſtolus equidem Andreas, qui ſub Ægea Proconſule, in Crucem actus dicitur ad maximam ſenectutem perueniſſe hoc pacto coniectari liceret. Fluctuauit ſub Imperatorum poteſtate Achaia, & aliquando quidem ſub Principibus Pręſidialis, aliquando Senatui reddita Proconſularis Prouincia extitit. Proconſularis profectò lege Clodia Ciceronis ætate fuit, & ſub Tiberio potiùs Præſidialis, quòd Principi attributa eſſet; ſed à Claudio iterum Senatui reddita Proconſularis etiam iterum euaſit, quod Suetonius confirmare videtur in Claudio cap. 25. dum Imperatorem illum narrat, *Prouincias Achaiam, & Macedoniam, quas Tiberius*

ad

ad curam suam transtulerat Senatui reddidisse. Vnde sub Claudio in Apostolicis actis legimus Gallionem, qui frater fuit Senecæ, Achaiæ Proconsulem fuisse. Suspicari autem indè licet, sub Nerone Achaiam libertate donatam, proprijs legibus vixisse, fortasse dum Isthmum perfodere insaniens designauit, & Achaicam peregrinationem suscepit. Nam Vespasianus apud Suetonium cap.8. Achaiam libertate adempta in Prouinciã redegit; quod anno eiusdem Vespesiani sexto euenisse Eusebius habet in Chronico. Igitur siue Ægeas sub Claudio, ante Gallionem, siuè post illum, Proconsul fuerit, difficile videtur, quod in Crucem egerit Andreã, sed facilius Domitiano imperante. Nam sub Nerone cum Achaia libertate gauderet, quam ipsi Vespesianus ademit, neque eo tempore Proconsules ius ibi dicerent, vtique difficillimum est, tunc Andream sub Proconsule martyrio coronatum, præsertim, quòd tantùm postremis Neronianis annis in Christianos sæuitum legimus. Non igitur sub Claudio, quòd nulla tunc persecutio, lege in Prouincias lata, viguit, sed tantùm Roma Christiani expulsi fuerint. Non sub Vespasiano, aut Tito, quod nullo pariter edicto tunc Christiani vexarentur. Restat igitur, vt id sub Domitiano euenerit, quod etiam historiæ Presbyterorum Achaiæ magis consonat, dum ex officio Ægeam Proconsulem in Christianos gladium mouisse narratur. *Proconsul itaque Ægeas, Patras Ciuitatem ingressus, cœpit compellere credentes Christo ad sacrificia Idolorum*. Expressius verò infra, dum Ægeas ex Romanorum Principum decretis in Christianos animaduertisse legitur. *Tu Andreas, qui destruis templa Deorum, & suades hominibus superstitiosam illam sectam, quam nuper detectam Romani Principes exterminare iusserunt*; verba enim illa in plurali numero *Romani Principes*, Domitianum, qui secundus persecutionem mouit, prorsus videntur attingere. At cum Domitiani persecutio, vt citiùs, inualuerit anno eiusdem Imperatoris decimo, & Christi nonagesimo tertio, grauissimam iam Andreæ ætatem arguere licet. Hæc vt verã fatear, non nihil in me suspicionis induxerant de illius historiæ sinceritate. Quamquam enim Ioannes Apostolus non modo ad Domitiani, sed ad Traiani tempora peruenerit, nõ ideò tamen de reliquis Apostolis ad maximam senectutem protractis, sine testibus facilè admittebam, cum Hegesippus apud Eusebium tamquam quid singulare animaduertat, nepotes Iudæ, qui coętaneus Christo Domino fuit, & frater illius secundum carnem dicebatur, sub Domitiano superstites esse. *Alij ex genere Domini Saluatoris Nostri orti, nepotes Iudę (qui frater illius secundum carnem dicebatur) adhuc erant superstites*. Hinc animo repetens Chrysostomi, vt diximus ætate, ignotum in Achaia, vel alibi sepulcrum Andreæ, succurrebat, illius Natale in Achaia, & præcipua Patrarum Vrbe, iam olim celebre, & in nostro martyrologio ad postremam Nouembris diem recensitum, Sedis Episcopalis fixionem fuisse potius, vel alicuius reliquiæ, aut corporis translationem, quam exantlati ibi per mortem triumphi monumentum. Hinc non pugnare existimabam, quòd Græciæ Apostolus, constituta in Achaia Episcopali Sede, in Iudæam quoquo modo regressus, sub Agrippa Herode in Bethleem martyrium compleuisset. Quia tamen historiã Presbyterorum, siuè Asiæ, siuè Achaiæ non displicuisse Romanæ Ecclesiæ, alijsque antiquis scriptoribus videbam, sustiti, & potiùs ad seruandam antiqui martyrologij fidem hariolari libuit, an aliqua passus esset S. Andreas sub Herode in Bethleem, quæ non vtique ad mortem, sed tam grauia alioquin fuerint, vt peculiari memoria à fidelibus recoli mererentur; eodem prorsus modo, quo Romæ Ioannis Apostoli Passioni natalis dies consecratus legitur, quamquam mortem ibidem non subierit. Equidem ex Apostolicis actis scimus, quod *iniecit Herodes manus, vt affligeret quosdam de Eccle-*

sia

sis, & quod Petri vincula sub Herode adhuc Kal. Augusti venerari non desierint. Cum verò in præstantiores Domini discipulos tunc Herodis procella incubuerit, & præter Petri carcerem Iacobus mortem subierit, nullum sequeretur inconueniens, si Andream, non minimum ex Apostolis, aliqua passum esse suspicemur. In tanta sæculorum intercapedine, & Apostolicæ sincerioris historiæ iactura meliora non succurrunt.

Huc vsque scripseram cum Bollandi Acta Sanctorum Mensis Februarij in lucem prodierunt, in quibus ad eiusdem mensis decimum diem ex antiquis Martyrologijs, non Andreæ Apostoli passio, sed Martyrum Andreæ, & Aponij, siue Aporij Bethleem in Iudęa memoria recensetur. At cum inter Martyrologia apud eundem Bollandum emineat, quod Romanum, siue Sancti Hieronymi vocatur, cum nostro in pluribus conueniens, atque mutilum ita proferatur. *In Ciuitate Bethlee Iudę Sanctorum Andreæ.* . . . . ex alijs huius defectum supplendum esse non dissentiebam; Primumque ex Rabano, qui ijsdem verbis addit, *& Appony* restituendū videbatur, deinde ex m. s. Martyrologio Tornacense S. Martini tempus martyrij addendum nempè, *In Ciuitate Bethleem Iuda sub Herode Rege, passio Sanctorum Andrea, & Apory*, eò magis, quòd his consentiant expresse Notkerus, & Beda m. s. in Codice Bauarico. Ex illius ergo vetustissimi martyrologij ita restituta lacuna, & aliorum concordia, Bollandum eruditissimum, & in Sanctorum historijs versatissimum rectè censuisse apparebat, editum quoque Bedæ Martyrologium corrigendum esse, & pro verbis *Sancti Andreę Apostoli*, sequentia *Sanctorum Andrea, & Apory*, esse reponenda. Verùm cum vir doctissimus hic non recipiat nomen Apostoli, sed legere malit *Apory* cur subderet, nomen Apostolorum alioquin attributum esse primis Christi Discipulis, ignorabam, cum prorsus Apostoli vocem in Aporij mutatam exulare hinc necesse sit. At forte Bollandus hos martyres Andream, & Aporium, siuè Aponium sub Herode Rege passos, tanquam Ecclesiæ nascentis proceres Apostolos dicendos etiam esse ex propria coniectura non tacuit. Profectò cum in illo antiquiore, seu Romano Martyrologio ad Andręę nomen nota sanctitatis ita sit omnibus litteris in plurali numero extensa. *In Ciū Bethlem Iuda pās Sanctorum Andrea* ...... Socium deficere suadet, qui cum etiam in m. s. Corbeiense Aporius sit, vt ad decimam diem Februarij animaduerto, facile, ipse etiam in eam sententiam descendi, vt Aporius vitio librariorū in codicibus nostris, & vulgato Beda potuerit in Apostolum immutari.

*Augusti VIII. Kalendas *

Natalis Sancti Iacobi.

CVM in vtroque Martyrologij nostri codice, sine mensis additione Indiculus Apostolorum diem tantùm signet Iacobo Apostolo dicatum *octauo Kalendas* ..... hæsitaui, quis nam ex Apostolis sub Iacobi nomine indicaretur, & qualis mensis restitui deberet; Aprilem equidem, vel Augustum ex mensibus reponendum existimabam, quod deinceps in Martyrologij Calendis octauum Kalendas vtriusque mensis alicui ex Iacobi Apostolis tribueretur. At cum diem octauo Kalendas Aprilis Iacobo fratri Domini dicatum inuenerim, & octauum Kal.

Augusti

Augusti Iacobo maiori, siue Zebedei, in hunc, & Apostolum, & mensem descendi, & omninò signandum esse existimaui, *octauo Kal. Augusti Natalis S. Iacobi fratris Ioannis Euangelistæ*. Ità suasit, tùm Noticia Apostolorum Sancti Hieronymi nuncupato Martyrologio præfixa apud Bollandum, tùm apud Adonem opusculum de duodecim Apostolis, suo pariter martyrologio præpositum; Et si enim vetustissima Noticia illa post Andreæ Natalem statim signet. *6. Kal. Ianuarij Natalis S. Iacobi Apostoli Fratris Domini, & Ioannis Euangelistæ*, hanc tamen non præcipuam celebritatem esse, sed ex nostro Martyrologio ordinationem, seu Episcopalis cathedræ festum didicimus; dum ibidem octauo Kal. Augusti post Ioannis, & Thomæ solemnia, Iacobi Zebedei peculiarem hoc pacto memoriam recoli animaduertimus. *Natalis Iacobi Apostoli Fratris Ioannis Euangelistæ in Hierosolymis*, sicuti pariter Ado à vetustiori Indiculo monitus, in suo de duodecim Apostolis opusculo, tertium post Andream Apostolici ordinis locum assignat Iacobo Zebedei 8. Kal. Augusti. In hac me quoque sententia confirmauerunt plures Apostolorum historiæ, & præcipuè Hyppolitus, & Anonymus Oecumenij, qui octauo Kal. Augusti, festum Iacobi Maioris cum omnibus ferè martyrologijs, & manuscripto penes me vetusto Hagiologio reponunt. Nec à sententia deterruit, quia certum sit ex Apostolorum Actis Iacobum Zebedei fratrem Ioannis sub Herode Agrippæ gladio consummasse martyrium, vel in ipsa Azimorum die, vel ab ea non longe; auctor enim grauis S. Petrus Damiani, vt alibi diximus, propter solemnitatem Paschalem, ex Ecclesiæ antiquiori instituto, ad hanc Iulij diem eiusdem celebritatem fuisse transpositam, iam me docuerat. Quantis verò mendacijs cuiuscunque Apostoli historia ab hæreticis, insulsisque hominibus respersa fuerit, licet ex sequentibus arguere. Quamquam enim certo certius sit Hierosolymis, vel saltem in Iudæa sub Herode Agrippa, Iacobum Zebedei martyrium compleuisse, non desunt tamen, qui in Ciuitate Marmarica passum, & sepultum dicant. Ita Anonymus apud Oecumenium, qui raro ab Hippolito diffidens, extra Iudæam certaminis locum assignans, ab eo prorsus in Iacobo discedit. Intra Marmaricam sepultum etiam habet Freculphus, & maiori dissonantia in Achaia Marmarica Christianus Grammaticus in Matth. cap. 26. Quòd vero ita inter se discrepent, qui Apostolorum gesta retexuerunt, accidit, quia ab vno in alterū Iacobum facilis fuit aberratio. Iam vidimus quod data opera nonnulli, & graues etiam scriptores Iacobum Alphæi cum Iacobo Iusto confundant, sed quòd alij Iacobum Zebedei cum eodem Iacobo fratre Domini nuncupato in vnum conflauerint, tàm grauis est error, vt vix mereatur refelli. Clarè apud D. Lucam in Apostolicis Actis cap. 12. patet, Iacobum fratrem Ioannis, seu quòd idem est Zebedei filium, gladio ab Herode occisum esse, antequam Petrus in vincula conijceretur; & tamen in eadem narratione solutus à vinculis Petrus fidelibus ait, *nunciate Iacobo, & fratribus hæc*, eidem Iacobo scilicet, qui in primo Hierosolymorum Concilio post Petrum loquitur. Hunc autem fuisse Iacobum fratrem Domini; ex D. Pauli Epistola ad Galatas, iam supra clarum esse ostendimus, cui post Domini Ascensionem Hierosolymitana Ecclesia commissa ab Apostolis fuit, & tamen Græcorum Menologium Basilij nuncupatum, ad diem 17. Kal. Decembris, ita de Iacobo fratre Ioannis, & Zebedei filio historiam narrat. *Eadem die Iugulatio S. Iacobi fratris Ioannis Theologi. Iacobus ex duodecim Apostolorum Collegio, filius Zebedei Galilei, qui cum secus stagnum Gennesareth cum Ioanne Theologo fratre retia ex piscium captura reficeret, vocatus à Domino, relicto statim Patre secutus est eum, post Domini Ascensionem, & Sanctæ Dei Genitricis obitum, dum frater Ephesi prædicationis munus obiret, ipse vt susceptum Hierosolymitanæ Ecclesiæ munus ex-*

pleret, omnes Israeliticas Tribus peragrans Dominum nostrum Iesum Christum prædicabat, Quamobrem Cæsarea Palestina retentus ab Herode Tetrarcha, atque iugulatus in Cælum auolauit &c. Tria hîc notatione digna videntur. Primum quòd Iacobi Zebedei martyrium post Deiparæ obdormitionem cotingerit, deinde quòd Hierosolymitanam Ecclesiam ipse regendam susceperit. Tertium quod Cæsareæ Palestinæ agonem consummauerit. De primo cum nihil certi statui possit, ad ea, quæ alibi à nobis dicta sunt, lectorem nostrum relegamus. De Secundo Clementem Alexandrinum apud Eusebium opponimus, qui *Petrum Iacobum, & Ioannem post seruatoris ad Cælos ascensum, vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designasse*, in libro 6. Hypotyposeon apertissimè docet. Quòd (si fortè erroris suspecta esset in Iacobo Clementis assertio) alibi idem Eusebius repetit ex Hegesippo. Quamuis autem Hegesippus lib. 2. cap. 22. Iacobum Iustum Ecclesiæ administrationem vna cum Apostolis suscepisse tantùm scribat, communis tamen antiquorum opinio est, Episcopum fuisse Hierosolymitanum; & ad illus Menologij errorem arguendum sufficeret, quòd Iacobus Iustus, & non Zebedæi Ecclesiæ Hierosolymitanæ munus, seu administrarionem suscepisset. At fortè interpretari Menologium posset, quòd Iacobus Zebedei munus acceperit regendi Ecclesiam, non quæ Hierosolymis manserit, sed quę post necem Stephani dispersa fuit per Regiones Iudeæ, & Samariæ, ita enim habet Anonymus Oecumenio præfixus, *Iacobus Zebedei duodecim tribubus, quæ dispersa erant, Euangelium prædicauit*, tunc enim ex Actis Apostolicis patet, Ecclesiam, quæ erat in dispersione, diuisam ab ea esse, quæ erat Hierosolymis. Sin verò dispersæ præfuit Iacobus Zebedei, non vtique improbabile fuisset, quòd tertio loco erat animaduertendum, Cesareę Palestinę martyrij palmam accepisse, quòd illuc Herodes diuertere sæpe consueuerit. Quamquam verò id videatur elici posse ex Apostolicis Actis, quòd vnica narratione vincula Petri, & necem Iacobi prosequantur, & idem vtriusque rei tempus per ea verba assignent, *Erant autem dies Azimorum*, attamen quòd è vinculis educto per Angelum Petro, Herodes *descendens à Iudæa in Cæsaream*, carceris custodes secum duci iusserit, indicare potius videtur, nec Iacobi obitum, nec Petri capturam Cæsareæ accidisse. Si quis autem pro Menologio pugnaret, ac vellet, Herodem paulo ante dies Azimorum Iacobum neci dedisse Cæsareæ, & ascendentem Hierosolymam deinde ad diem festum, vt Iudæis, quibus illius mors arriserat, adularetur, Petrum ibi in vincula coniecisse nō contenderem. Quidquid enim sit, Romana Ecclesia, tàm in Breuiario, quàm in Martyrologio 8. Kal. Augusti à nobis in Indiculo reposito, adhuc recolit memoriam passionis Iacobi Zebedei, quem in Iudæa, & Samaria, post Iesu Christi ascensum in Cælum, diuinitatem prædicasse consentit.

De

De Ioannis Apostoli Assumptione.

EXERCITATIO III.

IOANNIS immortalitatem, eiusque recentiorum contentiosas assertiones flocci fecit eruditissimus Baronius in notis ad Martyrologium, mitiùs tamen se egit in Annalibus ad ann. 101. cum his, qui eiusdem Assumptionem piè crediderint, etiam si pro re tanta vnicum adducat Nicephorum, non magnæ apud ipsum existimationis. Inter eos verò, quos Vir magnus nihili duxit, puto non obscurè Trapesuntium indicari, qui opusculum de Ioanne viuente scripsit, non adhuc mihi visum, & à Bessarione explosum. Verùm præter Nicephorum, nec pauci, nec recentiores sunt, qui viuum ad consummationem sæculi Ioannem seruari putauerint, & quæ solida ex antiquis de sepultura Ioannis profert idem Baronius, cum eiusdem Assumptione non pugnant. Sunt apud Cæsarium Nazianzeni fratrem dial. 3. antiqui quidam innominati, qui Ioannem adhuc viuere existimauerint, & in eandem sententiam descendunt Sancti Patres, Hilarius, & Ambrosius, quos præterijt Magnus Annalium scriptor, fortè quòd non ita apertè, & ex instituto rem agerent. *Ioannes* (inquit S. Hilarius lib. 6. de Trinit. aduersus Arianos) *sic vsque ad aduentum Domini manens, & sub Sacramento diuinæ voluntatis relictus deputatur, dum non mori dicitur, & manere.* Sanctus verò Ambrosius in orat. de excessu fratris, ita confirmat. *Magnum pietatis mysterium, vt mors corporis, nec in Christo esset excepta, ac licet natura Dominus, carnis tamen legem, quam susceperat, recusaret. Et mihi necesse est mori, illi necesse non fuit. An qui de seruo dicit, si eum volo sic manere donec venio quid ad te? non potuit ipse sic manere si vellet?* Et alibi cap. 1. lib. 7. in Lucam, verba illa in Euangelio Lucæ, *sunt aliqui hic stantes, qui non gustabunt mortem*, de animæ morte, non corporis interpretatur, quia generaliter de multis proferantur, alias de Ioanne non difficile admissurus. *Quamuis de Henoch, & Helia nullam mortem corporis acceperimus, & de Euangelista Ioanne Dominus dixerit, sic eum volo manere donec venio, tamen quoniam non de vno Ioanne hic putamus expressum, sed generale de multis hoc esse praeceptum, non hic mors corporis, sed animæ denegatur*; Sciebat quippe D. Ambrosius serm. 20. in Ps. 118. aliquos de morte Ioannis dubitauisse, dum inquit *de morte eius aliqui dubitauerunt.* Equidem Ioannes Damascenus de Transfig. & Strabus, verba apud Lucam de pluribus prolata, de Ioanne tantùm dicta esse opinantur, quinimmo venturum cum Helia, & Henoch, vt contra Antichristum pugnet in fine sæculi, scriptum reliquit Hippolytus de consummatione mundi, cui adstipulantur Pseudo Dorotheus, Metaphrastes, & Anonymi alij apud Heliam Cretensem, qui in Scholijs ad Nazianzeni secundam orationem de Theologia, Ioannem Euangelistam prodromū eo sensu à Nazianzeno dictum fuisse interpretatur, *vt qui etiam tum viuens antecessurus sit Christum in aduentu altero*, sic enim addit, *quorundam est opinio.* Hos tamen, qui ita existimarunt, putat Baronius pugnare cum ipsius Ioannis Apocalypsi, quæ non nisi duos in Christi aduentu præcursores, & testes apertè demonstret cap. 11. Verùm quamquam Hippolytus Portuensis antiquissimus Martyr ab Ecclesia in omnibus, quę de Consummatione mundi scripsit, non recipiatur, multos tamen ex antiquis Hippolyto in hoc consentire constat. Quin potius ex adducto loco Apocalypsis, vnde tam diuersa oculatissimus Baronius de-

ducit, non obscurè eliciunt ad finem capitis præcedentis, se ipsum venturum adūbrare Ioannem, & multos fuisse eiusdem sententiæ auctores testatur Arethas Cæsareæ Episcopus in eandem Apocalypsim cap. 19. his per interpretem verbis. *Non est autem ignorandum, quòd ex hoc dicto oportet te rursus prophetare, opinentur multi, Beatum hunc (*Ioannem scilicet*) vivum usque ad sæculi consummationem vivere, ac venturum esse circa tempora Antichristi, cum Henoch, & Helia, ut unà cum illis corrigat eos, qui tunc vivent homines, & quòd sub Antichristo interimendus sit.* Hæc eadem prostant apud Andream Cæsariensem Episcopum cap. 29. ex quo Arethas opus suum coaceruasse fatetur, tum in proemio, tum alibi. Is tertij sæculi scriptor, & Magni Basilij in Episcopatu successor ad ea verba capitis decimi Apocalypsis *oportet te iterum prophetare*, ex latina versione tertiam ita adducit interpretationem. *Aut Sanctum certè Apostolum mortem nedum gustasse, sed sub sæculi consummationem venturum, ut imposturarum Antichristi imperium sistat, atque coerceat.* At iam adductus Martyr Hippolytus, quem idem Andreas Cæsariensis in Proemio Apocal. vocat virum diuinum, fideque dignum, non ita re vera venturum in fine sæculi Ioannem dixit, ut obdormire prius non potuerit, & assumptum in Cælum, rediuiuum inde in terris resurgere. Mortem quippe Ioannis apud Cedrenum videtur potius adstruere, quam vel vitæ, vel Assumptioni fauere. Ita enim latinus Cedreni interpres ex Hippolyto habet, *Ioannes Iacobi frater cum in Asia verbum Dei propagaret, imperante Roma Domitiano, in Patmum insulam est deportatus. Inde à Nerua reuocatus Ephesum, conscripto Euangelio, & Patefactione quam conspexerat, vita excessit annos natus centum sex*, sed paraphrasticè fortasse Cedrenus ex Hippolyto ea desumpsit, quæ in opusculo de duodecim Apostolis continentur, & postrema verba relinquens, sibi met pugnantem grauissimum scriptorem effecit. Ita enim latinè prostant Hippolyti verba. *Ioannes verò in Asia à Domitiano Imperatore in Patmos insulam relegatus, ubi etiam Euangelium conscripsit, ac Apocalypsim vidit. Sub Traiano obdormiuit Ephesi, cuius reliquiæ cum fuissent quæsitæ, non fuerunt inuentæ.* Duo in his Hippolyti verbis videntur contineri. Primum quidem Ioannem obijsse, secundum quòd post mortem assumptus è sepulcro fuerit, reliquijs nimirum non inuentis. Cum his dilectum Discipulum rediturum in fine sæculi non pugnat quod S. Martyr his verbis docuit in oratione de Mundi consummatione. *Prior ipsius aduentus præcursorem habuit Ioannem Baptistam, posterior autem, quo venturus est in gloria Henoch, & Heliam, & Ioannem Theologum*, quos tamen à Bestia occidendos esse subiungit. Verùm quomodò præcursor in fine sæculi Apostolus iam somno Sanctorum quiescens esse poterat, nisi è sepulcro rediuiuus assumeretur? Assumptum equidē non inuentæ reliquiæ demonstrant, ac ita Hippolytum significare voluisse videntur. Quia verò hæc Assumptionis probabilis sententia in nostro etiam Martyrologio, sub ipso Assumptionis nomine signatur 6. Kal. Ianuarij, quidquid de obitu, eiusq; deinde translatione testes apud antiquos inuenerim, hic libet adducere. Inter hos autem, qui de Ioannis morte meminerint, primus, & vetustior fuit S. Polycarpus eiusdem Apostoli discipulus, qui in fragmento responsionum apud Victorem Capuanum quinti sæculi Scriptorem, ita præceptoris mortem adumbrat, *& Iacobum quidem nouissimum martyrio consummandū, fratrem verò eius Ioannem transiturum, absque martyrio, quamuis, & afflictiones plurimas, & exilia tolerarit.* Concinit eiusdem Polycarpi discipulus S. Irenæus, qui apud Eusebium in Chronico mortem innuit, dum scribit *Ioannem Apostolum usque ad Traiani tempora peruenisse*, quod in operibus Irenæi extat lib. 3. aduersus hæreses cap. 3. his verbis, *Ioanne autem permanente apud eos usque ad Traiani tempora*; Sed cum hi de

obitu

obitu Ioannis ita loquantur, vt Assumptionem non excludant, alij adduci debent, qui de communi cum alijs morte testes antiqui sint. Polycrates Ephesinus Episcopus, & Irenæo coæuus, ita apertè de morte Ioannis loquitur in fragmento epistolæ ad Victorem Pontificem Romanum apud Eusebium lib. 3. hist. c. 25. & l. 5. cap. 23. *Qui Martyr, & Doctor extitit tandem Ephesi morte consopitus occubuit*, sed apertissimè Tertullianus Polycrati synchronus, qui Discipulorũ Domini opinionem, quòd Ioannes non moreretur, ita reprehendit. *Translatus est Henoch, & Helias, nec mors eorum reperta est, dilata scilicet; Cæterum morituri reseruantur, vt Antichristum sanguine suo extinguant. Obijt & Ioannes, quem in aduentum Domini remansurum frustra fuerat spes.* Cum Tertulliano sentit Origenes apud Eusebium lib. 3. hist. cap. 1. ex Tomo tertio Commentariorum in Genesim, vbì ad verbum, *Ioannem Asiam obijt, vbi reliquum etiam vitæ suæ cursum conficiens, Ephesi morte occubuit.* Cæsarius etiam, de quo supra in Resp. ad interr. 177. ita Ioannis mortem apertis verbis retulit. *Ioannes igitur, & omnes Apostoli, & Prophetæ è vita excesserunt, præter Henochum, & Eliam, qui soli adhuc in carne esse perhibentur, paulo post etiam ipsi interficiendi.* His addi possent, qui de sepulcro Ioannis adhuc ipsorum æuo superstite non obscurè testantur. Eusebius nempe ipse Cæsariensis, lib. 3. hist. c. 31. qui ex Papia Ioannis auditore, & Polycarpi familiari, duos fuisse Domini discipulos Ioannis nomine narrat, alterum Apostolum, alterum Presbyterum, vtrumque verò apud Ephesum habuisse sepulcrum his verbis. *Narratio eorum vera esse ostenditur, qui dixerunt, duos eodem nomine nuncupatos in Asia fuisse, duoque illorum Ephesi esse sepulcra, & vtraque ad hanc vsque ætatem Ioannis nomine appellari*; fuerunt quidem ante D. Hieronymum de script. Eccles. qui putarent bina illa sub Ioannis nomine sepulcra, ad eundem Euangelistam, non ad Presbyterum pertinere, quòd idem esset, ac existimare alterum saltem ex illis vacuum, seu honorarium tumulum fuisse, & tamen S. Doctor affirmare non dubitauit, eundem Sanctum Apostolum Ephesi senio confectum sexagesimo octauo post passionem Domini anno mortuum esse, & iuxta eandem vrbem sepultum. Et Sanctus Ioannes Chrysostomus, qui Ephesi in Concilio contra Episcopum Ephesinum præsedit, præter ea, quæ ex ipso adducit Nicephorus lib. 2. c. 42. non modo in homilia postrema de Sanctis duodecim Apostolis Ioannem mortuum esse supponit, dum etiam *post mortem tanquam viuum Ephesum curare* prædicat, sed homilia 26. in Epistolam ad Hebræos, de eiusdem sepulcro tanquam omnibus noto ita loquitur. *Nam Petri quidem, & Pauli, & Ioannis, & Thomæ manifesta sunt sepulcra.* Quamquam verò in his verbis, non videam sepulcrum ossibus plenum, vel ossibus vacuum expressè signari, sed tantùm sepulcrum esse manifestum, siue Cenotaphium, siue Ossuaria fuerit. At doctissimus Baronius totus in eo positus, vt ostenderet Ioannem communi hominum sorte defunctum, ideo Chrysostomum, & Orientales in Synodica ex Actis Concilij Ephesini de Sepulcro loquentes Celestino Romano Pontifici, de reliquijs Apostoli scribenti, ita copulauit, vt ex vtrisque assertio illa conflaretur, sepulcrum non vacuum fuisse. Verùm poterat Ephesi Ioannis monumentum, vt infra constabit, honorarium esse, siue cænotaphium in Assumptionis memoriam, & reliquiarum nomine præter ossa aliquid ex viuente seruatum intelligi poterat. Cælestinus equidem ad Ephesinum Concilium scribens sepulcri non meminit, sed tantùm de reliquijs his verbis, *secundum vocem Ioannis Apostoli, cuius reliquias præsentes veneramini.* Quia autem de reliquijs aliqua explicanda inferius sunt, emergere prius expedit de sepulcro. Igitur licet de Ioannis obitu, ac monumento ex antiquis Patribus ita constet, non ideo tamen explodenda videtur Assumptio. Nam, & de Sanctissima

etiam

etiam Deipara mors, siue obdormitio non negatur, & tamen rediuiuæ ad Cælos celebratur translatio. Non sunt hic repetenda, quæ alibi longius de B. Virginis migratione differimus, sed ostendere libet, dilectum Domini discipulum, adoptiuũque, siue vicarium filium, Virgini Matri commendatæ non dissimilem finem sortitum esse felicem, nec valdè diuersam à Beatissima Virgine mortem obijsse, vt ipse quondam Beatæ Brigittæ lib. 4. c. 1. his verbis reuelauit. *Ego insuper post matrẽ Dei leuissima morte de mundo transiui, quia custos Matris Dei factus fui.* Et rursus eadem B. Vidua lib. 4. c. 23. Matrem Domini Ioanni obloquentem ita se audiuisse narrat. *Tu es quem Deo placuit vocare cum leuissima morte de mundo propinquius mihi, ego enim quasi obdormiui in separatione animæ, & corporis, & euigilaui in gaudio perpetuo.* Ita & Christum Dominum de Ioanne reuelasse narratur S. Geltrudi lib. 4. Insin. diuinæ pietatis. *Tali modo complacuit mihi in presenti vita remunerare quem cum ab omni dolo mortis illæsum, quasi in iubilo de morte assumpsi.* Neque miretur quispiam, me hìc probatis reuelationibus vti, quando Eusebius ipse Chronologus de Beatissimæ Virginis Assumptione agens ad annum 48. non alio innitatur fundamento, quam quod *quidam sibi fuisse reuelatum scribant.* De hac lenissima Ioannis morte testatur etiam Sanctus Augustinus Serm. 149. de Temp. his verbis, *Ioannes obdormiuit sine vulnere, sine cruciatu*, quam non modo D. Hieronymus aduersus Iouin. lib. 1. cap. 14. confirmauit ad illa verba. *Si eum sic volo esse quid ad te?* Sed in Assumptione ita quoque non obscurè concordat. *Vnde & sermo exiuit inter fratres illum Discipulum non moriturum. Ex quo ostenditur Virginitatem non mori, nec sordes nuptiarum ablui cruore Martyrij, sed manere cum Christo, & dormitationem eius transitum esse non mortem.* Quòd vero è Sepulcro quasi dormiens Assumptus fuerit, illos omnes opinari credimus, qui vel viuum fuisse sepultum, vel reliquias eo sepulto non esse inuentas mirantes testantur. Inter hos præcipuus est Hippolytus Martyr iam ante relatus, cui concinit Anonymus apud Oecumenium, dum scribit sepultum Ephesi adhuc viuentem, *Dei voluntate sic ordinante.* Ita præter Dorotheum dubiæ fidei scriptorem, idem etiam testatur D. Hieronymus infra adducendus ex Prologo in Ioannem, & Gregorius Turonensis, dum lib. 1. Hist. franc. ait, *Ioannes Euangelista senex, & plenus dierum se deposuit in sepulcro.* Ita Christianus Druthmarus in Matthæum, qui historias se candidè sequi profitetur scriptum reliquit. *Sub Traiano requieuit in Ephesô, sed nunc corpus eius non inuenitur in terra, & apertum est sarcophagum, in quo iacuit, sed vacuum est. Ignorant autem quid de eo factum sit, quia ab hominibus non fuit ablatum.* Theodorus etiam Metochita in libro singulari historiæ Romanæ, interprete Meursio, dum Ioannem sub Nerua ab exilio reuocatum refert, reliquias sepulti non esse inuentas eodem pariter modo confirmat. *Sub hoc ab exilio reuocatus est Theologus, vt Hippolytus nobis auctor est, eiusque postea defuncti reliquiæ quæsitæ; nec inuentæ*, vt hinc etiam libello sub Hippolyti nomine ædito contra Cedrenum fides astruatur. At apertiùs in Assumptionem Ioannis Græcorum Ecclesia consentit in Menologio, quod Basilij dicitur, interprete Petro Archudio. In hoc enim non modo ad diem pridie Nonas Septembris asseritur Hermionem Martyrem filiam Philippi Apostoli Ephesum aliquando perrexisse, vt vna cum sorore Eutiche Ioannem Theologum adorarent, & non inuenisse, *Translatus enim iam erat.* Sed clarius ad diem septimo kal. Octobris, quo eius sepultura narratur, reliquias quæsitas, & non inuentas hoc pacto confirmat. *Tempus, quo è vita discessurus erat prauidit; Dominico igitur die cum fratres docuisset, & magna Dei opera dicendo extulisset, imperauit discipulo, vt paratis hominibus, & quæ ad fodiendum opus essent instrumentis, se consequeretur, quos in locum quendam ductos iussit egesta altè terra ingen-*

gentem in Crucis figura fossam perducere, in quam ingressus, paceque fratribus impertita se se in foueam composuit resupinum, quo operto discipuli discessere, verùm paulo post regressi visendi studio, vacuam, & inanem reperere: In titulo autem dicitur, *septimo Kal. Octobris Translatio Sancti Ioannis Theologi, & Euangelistæ*. Hac eadem prorsus Metastasis, seu Translationis voce cum Menologio vtitur quoque Euchologicus liber Grecorum, tàm in Assumptione Sanctissimæ Deiparæ indicanda die 15. mensis Augusti, quàm in emigratione Sancti Ioannis Theologi die 26. Septēbris, vtrobiq; enim Metastasis scribitur, quāquā interpres modo translationē, modo emigrationē verterit. Et hanc eandē vocē Menologiū Sirleti in Græco Codicē, qui non est ad manus retinuisse putarem, quòd latine doctus ille Cardinalis verterit die 26. Septembris. *Migratio Sancti gloriosi, & celebris Apostoli, & Euangelistæ Ioannis cognomento Theologi*, quā Genebrardus in Calendario Græcorum ad eandem diem *Translationem* dixit. Hanc longius obdormitionis nomine Nicephorus lib. 2. c. 42. prosequitur, & extra Ephesiorum Vrbem in tumulo quodam orationibus eius iam consuetis deputato, accidisse narrat, & addit præterea sepulcrum sibi effodi præcepisse, in quo Crucis signo munitus, ac sepulcralia indutus vestimenta descendit, & apposito operculo, somno, qui Iustis debetur, obdormiuerit. *Et Ioannes*, inquit ex latino interprete, *ita diem suum obijt*. *Dei autem ineffabilis, atque inuestigabilis gloria ea, quam ipse solus nouit, hora illucescens corpus eius terrenum, & corruptibile in immortale, & incorruptibile (ò miraculum ingens) transmutauit, & in Diuinum Paradisum itidem, vt omnibus laudibus celebrandam Dei Genitricem, qua per gratiā Mater eius fuit, recepit; decebat quippe, & ipsam qui matris loco incorruptam semper Virginem habuisset, & dilectus inprimis mirificè Christo fuisset, fraterque adeo immortalitatis promptuarij extitisset, paulatim quodammodo immortalitatis participem fieri. Porrò die sequenti, quibus id commissum fuerat, ita vt præceptum acceperant, ad monumentum venerunt, operculoque eius amlso nihil ibi aliud, quam sepulcralia linea repererunt*. Signa nempe quæ in Cœlum à Deo translatum B. Apostolum fuisse facile indicarent. His profectò consona Nicephorus alibi docuerat, hoc est lib. 1. c. 35. verba] Domini ad Petrum non ita intelligenda esse, quasi Ioannes non moreretur, sed de eius post mortem Assumptione omnino debere interpretari. *Non dixit Iesus quod moriturus non sit, moriturus est enim eo, quo Dei Genitrix modo, confestim verò reuiuiscet, ac resurget incorruptibili scilicet corpore alterum Magistri expectaturus aduentum*. Eodem autem modo, quo Beatissima Virgo, Ioannem quoque in Cælum translatū esse, *Plurimi asseuerant*, inquit Auctor sermonis de Assumptione Hieronymo ascripti, quem tamen Hieronymi, aut Sophronij esse eruditissimus negat Baronius. His quoque non dissimilia habet S. Petrus Damiani, Nicephoro inter latinos vetustior serm. 2. de Ioanne Apostolo, & siue ex Metaphraste, siue obscuro illius sermonis Auctore excerpserit, addit, in sepulcro, quo se deposuit Apostolus, aliud non esse inuentum nisi Manna, *quod sicut dicitur vsque hodie scaturire non desinat*. Dictis deinde talem coronidem imponit. *Pium est arbitrari, vt sicut de Beata Dei Genitrice creditur, ita etiam B. Ioannes resurrexisse probabiliter asseratur; quatenus sicut in Virginea fuerunt integritate participes, ita nihilominus in anticipata resurrectione merito videantur æquales, nec sit in resurrectione diuersitas, quibus tanta fuerat vnanimitas conuersationis in vita*. Paulo vetustior Petro Damiano Fulbertus Episcopus Carnotensis, non modo piū esse ita credere asserit, sed eius sæculo communem ferè piorum omnium esse sententiam, ita testatur serm. de Natiu. Virginis. *Fuit autem sepulta Sanctissima Virgo in Valle Iosaphat, vbi est edificata Ecclesia in honorem eius & S. Ioannes sepultus est Epheso. Post verò cum Religiosi*

Chri-

Christiani reliquias Matris eius, videlicet Domini, respicere vellent, sepulcrũ vacuũ inuenerunt. Sed & in sepulcro Ioannis respicientes non inuenerunt, nisi Manna. Credidit itaque Christiana pietas, quia Christus Dei filius Matrem suam gloriosè resuscitauerit, & exaltauerit super Cœles, & quòd B. Ioannes Virgo, & Euangelista qui ei ministrauit in terra, gloriam eius participare mereatur in Cœlo. At de Mannæ è sepulcro Ioannis scaturigine etiam vetustius extat apud Gregorium Turonensem testimonium his verbis. *Ioannes verò Apostolus, & Euangelista Dei post peractum, tàm agonis legiptimi, quàm prædicationis saluberrima cursum viuens descendens in Tumulo operiri se humo præcepit. Cuius nunc sepulcrum Manna in modum farinæ hodieque eructat, ex qua beata reliquiæ per vniuersum delata mundum salutem morbidis præstant.* Ex his conciliantur, qui non Manna ex sepulcro Ioannis, sed puluerem ebullientem scripserunt emergere, quòd puluis ille non nisi Manna esset in modum farinæ puluerulentum. De viuente adhuc in sepulcro Ioanne vigebat D. Augustini tempore opinio, & quidam erant, qui verba illa Domini, *Sic eum volo manere*, intelligebant quasi non defunctus, sed defuncto similis cubasset, & cum mortuus putaretur, sepultum fuisse dormientem, & donec Christus veniat sic manere, suamque vitam scaturigine pulueris indicare, *qui puluis ereditur, vt ab imo ad superficiem Tumuli ascendat, flatu quiescentis impelli.* Huic opinioni, quam ex Apocriphis deceptus refert etiã Freculphus Lexouiensis, superuacaneũ existimauit D. Augustinus reluctari Tract. 24. in Ioan; de pulueris tamen scaturigine incertus hæc addit. *Viderint enim qui locũ sciunt, vtrũ hoc ibi faciat, vel patiatur terra, quod dicitur, quia & re vera non à leuibus hominibus id audiuimus. Interim cedamus opinioni, quam certis documentis refellere non valemus.* Probabilius tamen putat Sanctus Doctor Ioannis corpus in sepulcro, vt cætera mortuorum corpora iacuisse, *sed si verè ibi fit quod sparsit fama de terra, quæ subinde ablata succrescit, aut ideo fiat, vt ea modo commendetur preciosa mors eius, quam nequaquam commendat Martyrium, non enim eum pro fide Christi persecutor occidit, aut propter aliquid aliud, quod nos latet.* Quamquam enim D. Augustinus videatur sentire, Ioannem in sepulcro, vt cæteros mortuos iacere, de verbis tamen Domini, *Sic eum volo manere*, incertus fluctuat, & quamuis ingenio acutissimus torquetur. Nil de reliquijs ad explodendam in sepulcro viuentis opinionem adfert, cum tamen de probabili morte nullum potuisset luculentius adducere argumentum, quam ossa, vel lipsana alicubi suo tempore venerari. Quæ enim supra de reliquijs opponebantur ex Cælestini litteris, & Schismaticorum in Ephesino Conciliabulo Synodica dilui facile possunt, quando reliquiarum nomine comprehendi consueuerint capilli, vestimenta, aliaque vtensilia viuentis. Ita pro lipsanis Deiparę Virginis, cuius nihil est de corpore relictum in terris, Deum haberi voluisse Vestem, & Zonam docet, siue Andreas Cretensis, siue alius Auctor Encomij prætiosæ Zonæ apud Combefisium in Auctario latino Græcæ Patrum Bibliothecæ tom. 2. cap. 4. De Ioannis verò tunica meminit S. Gregorius, deque ea more reliquiarum in altari Romæ seruata Ioannes Diaconus in eius vita testis est; Sed Gregorius Turonensis iam supra adductus *beatas reliquias* vocat Manna ipsum sepulcri, quod per vniuersum Orbem suo tempore distributum venerabatur, & apud Ephesios, quibus Celestinus scribit, prostare etiam præter Manna in sepulcro poterant sepulcralia linteamina, quæ eiusdem trasmigrationis testes relicta in tumulo fuisse Nicephorus retulit. Nam Synodica epistola ad Senatum Constantinopolitanum de reliquijs prorsus non loquitur, sed ad Ioannis in Epheso sepulcrum respiciens, ita ex Vaticano interprete querelas Schismaticorum exponit. *Neque è locis vsque adeo remotis venientibus, Sanctorumque, ac trium-*

triumphatorum Martyrum, maximè verò Beatissimi Ioannis Theologi, & Euangelistæ (quem summam apud Deum fiduciam, familiaritatemque obtinuisse constat) monumenta complectendi desiderio flagrantibus id facere integrum fuerit. Non modò enim Ephesi sepulcrum Ioannis fuisse concedimus, sed duo ibi fuisse supra ostendimus, alterum Ioannis Theologi, alterum Presbyteri: Neque in Græco codice lipsana memoratur, sed vbi latinus interpres vertit monumēta, Græcus codex habet larnacas, hoc est arcas, siue conditoria. Et si igitur plures ex antiquis in obitū Ioannis consentiant, & de sepulcro testificentur, pluribus etiam translationis, vel Assumptionis modus non displicuit, vt in tanta de eiusdem obitu, & sepultura historiæ varietate liceat affirmare, quòd sicut Petro curiosiùs sciscitanti ideo obscurè Redemptor noster respondit, vt reliquos discipulos, & quotquot in illa verba scripserint exitum Ioannis delituisse voluerit, ita incerta omnia huc vsque fidelibus esse permiserit, & siue viuus è sepulcro ablatus, siue mortuus reuixerit, inter mortis, vitæque crepuscula sic in ambiguo eiusdem monumenta reliquerit, vt non nisi in aduentu eius certi aliquid ab hominibus præsciri, & vnicuique curiosiùs requirenti adhuc responderi posse voluerit, *Sic eum volo manere, quid ad te?* Nihil profectò faciliùs ex iisdem Christi Domini verbis elici posse confitetur Augustinus, quam quod & reliqui Apostoli crediderunt, *quod scilicet non esset discipulus ille moriturus*, neque magis vti falsum ab eodem Euangelista fuisse redargutum addit. *Cur enim subiungeret non dixit Iesus non moritur, nisi ne hominum cordibus, quod falsum fuerat, inhæreret.* Ecclesia tamen Romana in rediuiuum Ioannem videtur esse propensa, nam eandem D. Augustini Homiliam in Discipuli Deo dilecti celebritate recensitam, non vltra in Augustini dubitationes procedit, sed ea tantùm verba prosequens, quæ Ioannis immortalitatem videantur respicere, ita Euangelicam claudit explicationem. *Sic eum volo manere, &c. Quid enim est hoc? Quantum sapio, quantum capio quid est hoc? nisi tu me sequere per imitationem perferendo temporalia mala, ille maneat donec sempiterna venio redditurus bona.* Quin etiam Ioanni Euangelica illa verba ascribit, *sunt de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis in regno suo.* Quæ de Ioanne intelligi posse negauit Maldonatus ad cap. 16. Matth. quòd apud nullum Auctorem præterquam apud Strabum in ea sententia interpretata inuenerit, Ecclesia tamen eidem Apostolo cum Ioanne Damasceno ascribit, & in eius laudes pro Antiphona canit. Possunt quippe significare, vel Ioannem in sepulcrum descendentem, vt multis antiquis patribus placuisse vidimus, viuum adhuc translatum esse à Deo, vel ita ad breue tempus mortuum, vt rediuius paulo post Assumptus mortem gustare dici nequierit. Bis equidem Martyrologium nostrum de Assumptione Ioannis agit, & Indiculo quem explicamus, & 6. Kal. Ianuarij his verbis. *Assumptio Sancti Ioannis Euangelistæ apud Ephesum.* Quæ pariter in Martyrologio Rhabani eadem die repetuntur apud Canisium tom. 6. antiq: lect. Nec me latet Aloysium ad Vitam S. Ioannis quædam D. Ambrosij verba referre, ex serm. de Sanctorum Martyribus tempore Paschali in quibus gloriosa S. Ioannis resurrectio apertè describatur, sed cum sermo ille prostet adducta verba desiderantur. Addit Salmeron tom. 2. tract. 33. Petrum Abelardum serm. 24. eadē verba Diui Augustini nomine adducere, quæ in serm. 25. de Assumpt. B. V. eidem S. Ambrosio assignet, sed & idem Salmeron tom. X. tract. 47. consimilē sententiā D. Leoni Magno tribuit, quam mihi hucusque inuenire non licuit.

Quia verò in idem consonat antiqua Melliti Laodicensis Episcopi historia, & Ioannis Assumptionem confirmat, libuit eandem ex manuscripto, ac peruetusto penes meo Hagiologio attexere, quòd multis tamen non ignotam, & ali-

quibus emunctę naris viris nō improbatā viderim,eadē ferè est,quæ apud Boninū Mombritiū legitur:Sed quia illius iā peruetusti codices rariores sunt,dum nostras qualescumque notationes addimus, nec iteratò edere displicuit. Hanc eandem esse, qua Sanctus Petrus Damiani, alijque Patres vsi sunt, Acta, verbaque conferentibus, & ex infra dicendis facile constabit. Eandem quoque esse,quam Ordericus Vitalis lib. 2. Eccles. Historiæ contractam, mutilamque exhibuit palam est, sicuti illam pariter, quam ex Codice Passionali apud Præmonstratenses Louanij, vidit Ioannes Nessels, & in historiarũm censura, vti pietati, & veritati consonam laudauit. Miletum Dei seruum codex ille Auctorem præfert, noster verò Mellitum Episcopum Laodiceæ, quemadmodum Mellitum habet etiā Ordericus sine Episcopi titulo, quem tamen Laodicensē esse alijsque fidelibus scripsisse non tacuit. An verò Miletus, vel Mellitus potius dicendus sit, quamquam non plenè liqueat, Orderico tamen, qui ante quingentos annos scripsit, & non minoris ætatis Hagiologio nostro adhæreo, qui Mellitum non Miletum expresse legunt. Melitonem Asianum Sanctum Episcopum Sardensem, cui falso etiam ascribitur liber de transitu B. Virginis palam conuincitur non esse, cum is sub Aureliano secundo sæculo floruerit, noster verò Mellitus vulgata iam hæresi Manichæorum scripsisse liqueat: Laodicena profectò Ecclesia cuius Episcopus enunciatur, non modo in Asia continetur, vbi D. Ioannes Euangelij semina intulit, sed vnam ex septem Ecclesijs, quas ipse fundauit, docti in Apocalypsim interpretes passim docent, vt dubitandum non sit,quin Ioannis Acta, & sinceriores de eius vita traditiones inde habere potuerit, dummodo verum præferat titulum Laodiceni Episcopi. An etiam latinus hic scriptor sit, vel è Græco translatus, dum interpretis nomen refert,dicere non auderem. Grauis vtique Auctor est, & falsi redargui posse non video. Quod enim obicijt eidem Ioannes Nessels ex Tertulliano de tempore exilij in Pathmo insula, facile ex infra dicendis diluitur. Quæcumque autem Acta hæc doctioribus reputari possint, edere non piguit, cum & Prochori de Ioanne historia, nemine reclamante, mendacijs aspersa, & Apocripha pluries iam edita sit, & de ea non desint graues scriptores, qui fabulis amputatis ad aliorum veritatem confirmandam testimonia non vereantur adducere.

VI. Kal. Ianuarij.

Passio Sancti Ioannis Euangelistæ.

MELLITVS Seruus Christi Episcopus Laudocia, vniuersis Episcopis, & Ecclesijs Catholicorum in Domino æternam salutem. Volo solicitam esse fraternitatem vestram de Leutio quodam, qui scripsit Apostolorum Acta Ioannis Euangelistæ, & Sancti Andreæ, vel Thomæ Apostoli. Quædam de virtutibus quidem quæ per eos Dominus fecit, vera dixit; de doctrina verò multa mentitus est. Dixit enim docuisse eos duo principia, quod execratur Ecclesia Christi; Cum ipse S. Ioannes Apostolus in capite Euangelij sui vnum testetur principium, in quo semper fuerit verbum, à quo vniuersa creata sunt visibilia, & inuisibilia. Leucius autem dicit eos docuisse duo principia boni, & mali, & bona à bono, mala verò à malo principe substitisse, cum constet malum nihil esse substantiale, & penitus nullam Creaturam, neque visibilem, neque inuisibilem, quæ possit mala intelligi per naturam; Siuè Angelus malus, siuè homo malus à Domino bonus factus est, & ideo malus, quia contra creatoris sui voluntatem præsumpsit; Nam, & Angeli, & homines qui

mali

mali esse noscuntur à iusto Deo damnantur. Iustus autem iniustitiam ponit, quam non oriendo Angeli, vel homines, sed iniustè agendo incurrisse noscuntur; Prohibita enim à Domino seruus si perpetrauerit, & iussa non fecerit, iustè puniendum se esse cognoscit, quodque cum se ipsum pro sua præsumptione humiliauerit, & ex toto corde dixerit, peccaui tibi Domine miserere mei, subueniet ei pietas Domini, & qui per institiam iusti iudicis puniendus extiterat, per misericordiam ad indulgentiam reuocatur; Ergo vt verè te peccatorem ostendas Deum creatorem honora; honoras autem Creatorem, si te solum culpaueris, cum delinquis, & non adscripseris Creatori cum peccas; Vt ex omni parte tua præsumptionem arguas, non tui quæraris opera conditoris. Si enim verè te negligentem accusaueris delinquentem, ad veram poteris indulgentiam peruenire: Hæc Leucij causà memorauerim, qui mendacio plenus Apostolos Domini asseruit docuisse, duo principia hominis extitisse, vt animam à bono Deo editam, carnem à malo, & necessitate carnis animam inuolui peccatis; Quod si ita esset, qui non peccat omnino non viueret; Sic qui non manducat, aut non bibit, aut non digerit, aut non dormit, sinè dubio viuere non potest. Ità & qui non fornicatur, aut qui non videt, aut qui non furatur, aut qui non aliquid crimen admittit, non posse viuere monstraretur. At verò cum doceatur homo sine fornicatione viuere, qui sine victu, & vestitu viuere non potest. Constat eum ita conditum à bono Creatore, vt sine criminibus viueret, cum absque alimonijs non possit omnino constare. Denique clausum carcere, tentum in vinculis, deportatum exilio, absque criminibus viuere posse cognoscimus, cum absque cibo, & potu, & digestione, & somno non posse viuere comprobetur. His agnitis ad B. Ioannis Euangelistæ actus flectamus articulum, & ad Dominum de hac luce qualiter migrauit explicemus.

*Secundam post Neronem persecutionem Christianorum Domitianus exercuit, vnde factum est vt Sãctus Ioannes Apostolus tolleretur de Ephesо, & in Pathmos Insulam in exilium mitteretur, in qua Insula Apocalipsim, quam ei Dominus reuelauit manu sua conscripsit. Domitianus autem eodem anno quo iussit Sanctum Ioannem exiliari à Senatu Romano interfectus est, & quoniam Deo cura fuit de Apostolo suo, ex totius Senatus consulto hoc definitum est, vt quicquid Domitianus fieri voluit cassaretur; Hinc factum est, vt Sanctus Ioannes, qui voluntate Domit. ant exilio cum iniuria fuerat deportatus, cum honore ad Ephesum remearet. Occurrit autem illi omnis populus virorum, ac mulierum, omnes exultantes, & dicentes, Benedictus qui venit in nomine Domini. Cùm autē ingrederetur Ciuitatē, Drusiana, quæ semper sequuta eum fuerat, & aduentus eius desiderio fuerat fatigata, efferebatur, Tunc Sanctus Ioannes videns flentes pauperes, & parentes, ac viduas simul cum orphanis clamantes, & dicentes. Sancte Ioannes Apostole ecce Drusianam efferimus, quæ sanctis monitis tuis obtemperans nos omnes alebat seruiens Domino in castitate, & humilitate, & quotidie desiderabat reditum tuum dicens, Ecce videam Apostolum Domini oculis meis antequam moriar. Ecce tu venisti, & te videre non potuit * Dominus Iesus Christus excitate. Drusiana, Surge, & pedibus tuis reuertere ad domum tuam, & prepara mihi refectionem. Ad hanc vocem surrexit, & capit ire sollicita de iussione Apostoli, ita vt videretur ipsi Drusianæ quia non de morte, sed de somno excitasset eam. Factus est autem clamor populi per tres horas dicentes. Vnus est Deus, quem prædicat Ioannes, vnus est Dominus Iesus Christus. Altera autem die Craton Philosophus in foro proposuerat de contemptu mundi spectaculum, vt duo iuuenes fratres ditissimi, quos fecerat distracto patrimonio suo gemmas emere singulas, quas in conspectu omnis frangerent populi. Quod cum facerent pueri, contigit transitum habere Apostolum, & conuocans ad se Cratonē Phylosophum ait. Stultus est iste mundi contemptus, qui hominum ore laudatur, sed condemnatur diuino iudicio. Sicut vana me-*

dicina est, ex qua non abscidit morbus, ita vana doctrina est, ex qua non vitia curantur animorum, & morum; Magister itaque meus iuuenem cupientem ad vitam æternam attingere his verbis instruxit, quibus diceret, vt si vellet perfectus esse, venderet omnia sua, & daret pauperibus; quo facto thesaurum in Cælo acquireret, & vitam æternam, quæ finem non habet, inueniret. Craton dixit. Humanæ cupiditatis fluctus in medio positus est, sed si verè Deus magister tuus, & vult hoc fieri, vt pauperibus erogetur census pretij harum duarum gemmarum, fac eas redintegrari, vt quod ego feci ad famam hominum, tu facias ad gloriam eius fieri, quem tuum magistrum esse commemoras. Tunc B. Ioannes colligens fragmenta gemmarum ponens in manu sua eleuauit oculos suos ad Cælum, & ait. Domine Iesu Christe, cui nihil impossibile est, qui fractum mundum per lignum Crucis tuæ in tuis fidelibus restaurasti, qui nato cæco oculos, quod natura negauerat, reddidisti, qui mortuum Lazarum, & sepultum post quartum diem ad superos reuocasti, & omnes morbos, omnemque ægritudinem virtutis tuæ verbo curasti; Adesto nunc super istos lapides pretiosos, quos ignorantes fructum elemosinæ ad plausum hominum confregerunt, tu Domine per manus Angelorum tuorum modo recupera, vt precio eorum misericordiæ vsus expletus, faciat tibi credentes peruenire ad tuum imperium, qui cum Patre viuis, & cum Spiritu Sancto, & regnas in sæcula sæculorum; Cumque respondissent fideles, qui cum Apostolo erant, & dixissent, Amen, ita sunt solidata fragmenta gemmarum, vt nec signum aliquod de eo, quod fractum fuerat remaneret. Tunc Phylosophus Craton, simul cum his iuuenibus, & cum vniuersis discipulis suis pedibus eius deuolutus credidit, & baptizatus est cum omnibus, & cæpit fidem Domini Iesu Christi publicè prædicare. Tunc duo illi fratres venundantes omnia, quæ habere poterant, & dantes vniuersa egentibus sequebantur Apostolum per Ciuitates verbum Domini prædicantem. Contigit autem vt intrantes vrbem Pergamum, viderent seruos suos sericis indutos vestibus procedentes, & gloria sæculari fulgentes: & hinc factum est, vt sagitta Diaboli perculsi tristes efficerentur, quod se in vno pallio viderent egentes, seruos verò suos potentissimos, atque fulgentes. Sed hos dolos Diaboli intelligens Apostolus ait. Video vos, & animos vestros mutasse, & vultus propter hoc quod doctrinam Domini Iesu Christi sequuti omnia quæ habere potuistis pauperibus contulistis. Vnde si vultis recuperare quæ in auro, & argento, & lapidibus pretiosis habuistis; Deferte mihi lapides minutos a littore maris. Quod cum fecissent inuocata trinitate Domini conuersa sunt in gemmas. Deferte mihi virgas rectas in singulis fascibus; quod cum fecissent, inuocata Trinitate Domini conuersa sunt in aurum. Item dixit eis. Tunc dicit eis Sanctus Apostolus. Per septem dies ite per aurifices, & gemmarios, & dum probaueritis verum aurum, & veras gemmas, nuntiate mihi. Euntes autem ambo post septem dies reuersi sunt ad Apostolum dicentes. Domine omnes officinas circumiuimus, & omnes dixerunt; Tunc dicit eis S. Ioannes. Ite & redimite vobis terras quas vendidistis, emite vobis sericas vestes, vt pro tempore fulgeatis vt rosa, sic dum flos eius, & odorem parit, & ruborem ostendit, repente marcescit; Suspirastis enim in vestrorum seruorum aspectu, & vos effectos pauperes gemuistis. Estote diuites temporaliter, vt in perpetuum mendicetis. Nunquid non valet manus Domini, vt faciat seruos suos diuitijs affluentes incomparabiliter, & splendentes, sed certamen statuit animarum, vt credant se æternas habituros diuitias, qui pro eius nomine temporales opes habere noluerunt. Denique narrauit nobis magister noster de quodam diuite, qui epulabatur quotidie, & fulgebat in auro, & purpura, ad cuius fores iacebat mendicus Lazarus, qui cupiebat, vel micas, quæ de mensa cadebant accipere, & nemo illi dabat, contigit autem vt vno die ambo deficerent, & ille mendicus duceretur in requiem, quæ est in sinu Abrahæ, ille autem diues mitteretur in flamma incendij, vnde eleuans oculos vidit

dit Lazarum, & ait. Obsecro te Pater Abraham, vt dimittas Lazarum, & intinctum digitum extremum in os meum mittat, quòd crucior in hac flamma, cui respondit Abraham dicens, memento fili quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Nunc iste consolatur, tu verò torqueris. Et in his omnibus chaos magnum inter nos, & vos firmatum est, vt neque inde huc, neque hinc illuc transire possit. Ad hæc ille respondit. Sunt mihi quinque fratres obsecro te, vt pergat aliquis qui moneat eos, ne huc veniant ad hanc flammam; cui Abraham ait; Habent Moyses, & Prophetas, audiant eos. Ad hæc ille respondit. Non Domine, nisi resurrexerit aliquis non crederent. Et ait Abraham: si Moyses, & Prophetas non audient, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent. Hos autem sermones suos Dominus, & Magister virtutum firmabat exemplis; nam cum dicerent si quis inde huc verteret credamus ei? Dixit ei, Afferte huc mortuos, quos habetis. Cumque adportassent coram illo tria corpora mortuorum velut dormientia excitata sunt ab eo, qui dabant fidem cunctis sermonibus eius. Sed vt quid ego de Domino meo referam? cum in præsenti sint, quos in eius nomine suscitaui vobis præsentibus. In cuius nomine paraliticos curatos vidistis, & leprosos mundatos, & cæcos inluminatos, & homines à Dæmonijs liberatos. Sed has virtutum opes habere non possunt, qui voluerint diuitias habere terrenas. Denique vos ipsi quando ad infirmos intrastis inuocato nomine Iesu Christi saluati sunt. Fugastis Dæmonia, etiam lumina reddidistis. Hæc grat a ablata est à vobis, & facti estis miseri, qui eratis fortes, & magni. Sed cum tantus timor vester esset in Dæmonijs, vt iussu vestro homines derelinquerent, modo vos timetis Dæmonia; amator enim pecuniæ seruus est Mammona, Mammona autem Dæmonis nomen est, qui lucris carnalibus præest, & dominatur his, qui diligunt mundum. Ipsi autem amatores mundi non possident diuitias, sed ipsi à diuitijs possidentur. Nam cum sit vnus venter, & sint reposita tanta, quæ mille ventribus satis sunt, & cum sit vnum Corpus, & sint tantæ vestes, quæ mille hominum corporibus præbere valeant indumenta, vtique quod vti non potest custoditur, & cui custodiatur omnino nescitur. Dicente Sancto Spiritu per Prophetam. Vanè conturbatur omnis homo, quia thesaurizat, & ignorat cui congregat ea. Nudos fuderunt in lucem partus mulierum egentes cibo, & potu, & amictu, nudos recipit terra quos edidit. In commune possidemus Cæli diuitias, splendor solis qui diuitis, & pauperis æqualis est, & pluuiarum gutta, & Ecclesiarum ianua, & fontis sanctificatio, & remissio peccatorum, & participatio altaris, & esca corporis, & potus sanguinis Sancti, & Chrismatis vnctio, & gratia largitoris, & visitatio Domini, & indulgentia peccati. Hæc omnia absque personarum acceptione æqualis est dispensatio conditoris. Neque enim aliter diues, aliter pauperibus vtitur donis, sed miser, & infelix homo, qui vult plus aliquid habere, quam sufficit. Nascuntur enim ei dolores febrium, rigores frigorum, dolores varij in cunctis corporis membris, & neque esca cibari potest, nec poculo satiari. Vt cognoscat auditas non sibi pecunias profuturas, quæ reposita custodibus suis solicitudinem diurnam, & nocturnam incutiunt, & nec vnius horæ spatio quietos eos, aut securos esse patiuntur; Nam custodiuntur à furibus domus, dum possessio colitur, dum aratris intendunt, dum soluunt fiscalia, dum lucris student potentiorum se impetus mitigare nituntur; dum minus potentes se nudare contendunt; dum iras suas, quibus possunt, inferunt, & inlata in se vix tolerare possunt; dum in blandimento carnis adsentiunt; dum ludere tabulis, & spectaculis non perhorrescunt; dum polluere, & pollui non metuunt, subito exeunt de isto sæculo nudi, sola secum peccata portantes, pro quibus sunt pœnas passuri perpetuas. Hæc dicente Apostolo, ecce afferebatur à matre vidua iuuenis, qui triginta dies habebat, quod vxorem acceperat. Venientes autem turbæ, quæ exequias faciebant, simul cum Matre eius vidua iactauerunt se ad pedes eius, omnes pariter mugitus, & fletus, & gemitus emittentes rogabant, vt in nomine Dei sui sicut Drusianam, sic & hunc

hunc iuuenem mortuum suscitaret. Tantus autem omnium extitit fletus, vt etiam ipse S. Apostolus vix a fletu, & lacrymis temperaret. Tunc prosternens se in oratione diutissimè fleuit, & exurgens ab oratione expandit manus suas ad Cælum, tacita prece diutissimè orauit; Hoc cum fecisset tertio iussit solui inuolutum corpus & ait. O iuuenis stactæ qui amore carnis tuæ ductus, cito animam amisisti: O iuuenis qui nescisti Creatorem tuum, nescisti saluatorem hominum, nescisti amicum verum, & ideo hostem pessimum incurristi. Pro ignorantia tua lacrimas Domino simul, & preces effudi, vt exurgas mortis vinculo resolutus, & istis duobus Attico, & Eugenio annunties, quantam gloriam amiserint, & quantam incurrerint pœnam. Tunc exurgens stacteus adorauit Apostolum, & cœpit increpare discipulos eius dicens. Audi Angelos vestros, & Satanæ Angelos in vestra dilectione gaudentes, iam paratum vobis ex corruscantibus gemmis hietas instructas plenas gaudijs; plenas epulis, plenas delicijs, plenas vitæ perpetuæ, plenas luminis æterni, plenas delectationibus, quas amisistis incauti, & acquisistis vobis loca tenebrarum, plena draconibus, plena stridentibus flãmis, plena cruciatibus, & incomparabilibus pœnis, plena pudoribus, plena doloribus, plena angustijs, plena timore, & tremore; Amisistis loca, plena floribus immarciscibilibus, plena mulcentia vocibus organorum, & acquisistis loca in quibus, die, noctuque non cessat mugitus, vlulatus, & luctus. Iam nihil aliud vobis superest, nisi vt rogetis Apostolum Domini, vt sicut me resuscitauit, & ab interitu ad salutem perduxit, ita & animas vestras, quæ etiam de libro vitæ deletæ sunt, resuscitet. Tunc iste ipse, qui suscitatus fuerat prostrauit se cum omni populo, & cum Attico, & Eugenio omnes pariter exorabant Apostolum, vt intercederet pro his apud Dominum. Quibus Sanctus Apostolus hoc dedit in responsis, vt per triginta dies Domino pœnitentiam offerrent; In quo spatio hoc maximè precarentur, vt virga aureæ in suam naturam redirent; similiter, & lapides ad vilitatem in qua nati fuerant remearent. Factum est autem, vt triginta dierum spatio transacto, cum neque virga mutarentur in lignum, neque gemma mutarentur in lapides venientes Atticus, & Eugenius dixerunt Apostolo. Semper misericordiam docuisti, semper indulgentiam prædicasti, & præcepisti, vt homo parceret homini, etsi hominem homini indulgere voluit Deus, quanto magis ipse cum sit Deus homini, & indulget, & parcit? In peccato nostro confusi sumus, & quod oculis concupiscentibus mundum delinquimus, oculis flentibus pœnitemus. Oramus te Domine, oramus Apostole, vt indulgentiam Dei, quam semper prædicas verbis factis ostendas. Tunc B. Ioannes fleuit, & pœnitentibus vniuersis etiam pro his interim venientibus dixit. Dominus noster Iesus Christus his sermonibus vsus est, vt diceret, Nolo mortem peccatoris, sed volo vt conuertatur, & viuat. Nam & cum nos doceret de pœnitentibus, Dominus noster Iesus ait, Amen dico vobis, quia magnum gaudium est in Cœlo Angelis super vnum pœnitentem, & conuertentem se à peccatis suis, & amplior lætitia illis est, quã super nonaginta nouem qui non peccauerunt. Vnde volo vos scire quia Dominus accepit pœnitentiam eorum. Tunc conuersus ad Atticum, & Eugenium dixit. Ite, & reportate virgas ad syluam, vnde eas assumpsistis, quoniam ad suam sunt naturam conuersæ, & lapides, quoniam petra effectæ sunt, vt fuerant; quod cum fuisset impletum receperunt gratiam, quam amiserant; ita vt etiam fugarent dæmonia, & sicut prius infirmos curarent, & virtutes multas per eos Dominus faceret. Cum autem omnis Ciuitas Ephesiorum, immo omnis prouincia Asiæ Ioannem excolerent, & prædicarent, accidit, vt cultores idolorum excitarent seditionem. Vnde factum est, vt Ioannem traherent ad templum Dianæ, & vrgerent eum, vt ei fœditatem Sacrificiorum offerret. Tunc B. Ioannes ait. Ducam vos omnes in Ecclesia Domini mei Iesu Christi, & inuocantes nomen Dianæ vestræ, facite cadere ecclesiam eius, & consentiam vobis.

bis. Si autem hoc facere non potestis, ego inuoco nomen Domini mei Iesu Christi, & faciam cadere templum hoc, & cōminui Idolū vestrum. Quod cum fuerit instum, vobis videri debet, vt relicta superstitione eius rei qua à Deo meo victa est, & confracta ad ipsum conuertamini. Ad hanc vocem conticuit omnis populus, & licet essent pauci, qui contradicerent huic definitioni, pars tamen maxima consensum adtribuit. Tunc B. Ioannes blandis alloquijs exorabat populum, vt à templo se longè facerent; Cumque vniuersi ex interiori parte foras exissent voce elara, coram omnibus dixit. Vt sciat omnis hæc turba, quia Idolum hoc Dianæ Dæmonium est, & non Deus, corruat cum omnibus manufactis Idolis, qui coluntur in eo, ita vt nullā in hominibus læsionem faciat. Continuò autem ad hanc vocem Apostoli, omnia simul cum templo suo Idola ita corruerunt, vt fierent sicut puluis, quem proijcit ventus à facie terræ. Conuersi sunt autem eo die duodecim millia gentilium, exceptis paruulis, & mulieribus, & baptizati sunt consecrati virtute. Tunc Aristodemus, qui erat Pontifex Idolorum repletus spiritu nequissimo excitanit seditionem in populo, ita vt populus contra populum pararetur in bellum. Sed B. Ioannes ait. Dic mihi Aristodeme quid faciam, vt tollam indignationem de animo tuo; Cui Aristodemus dixit; Si vis vt credam Deo tuo, dabo tibi venenum bibere, quod cum biberis, si non fueris mortuus apparet verum esse Deum tuum, Cui Apostolus ait. Venenum si dederis mihi bibere inuocato Domini mei nomine non poterit nocere mihi. Cui Aristodemus ait. Prius est, vt videas bibentes, & statim morientes, vt vel sic possit cor tuum ab hoc periculo formidare; cui B. Ioannes respondit. Iam dixi tibi, tu paratus esto credere in Dominum meum Iesum Christum, dum me videris post veneni poculum sanum. Perrexit itaque Aristodemus ad Proconsulem, & petiuit ab eo duos viros, qui pro suis erant sceleribus decollandi, & statuens eos in medio foro coram populo fecit eos bibere venenum, qui mox biberunt, spiritum exhalarunt. Tunc dixit Aristodemus. Audi Ioannes; Aut recede ab ista doctrina, qua à Deorum cultura reuocasti populum, aut accipe, & bibe, vt ostendas omnipotentem esse Deum tuum, si post eaquam biberis poteris incolumis permanere. Tunc B. Ioannes iacentibus mortuis his qui venenum biberant, intrepidus & constans accepit calicem, & signaculum Crucis faciens in eo dixit. Deus meus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, cui omnia subiecta sunt, cui omnis Creatura deseruit, & omnis potestas subiecta est, & metuit, & expauescit, cum nos te ad auxilium inuocamus, cuius audito nomine Serpens conquiescit, Draco fugit, silet vipera, & rubeta illa, quæ dicitur Rana, quieta torpescit, & Scorpius extinguitur, Regulus vincitur, & Spalangius nihil noxium operatur, & omnia venena, & adhuc ferociora repentia, & animalia noxia tenebrantur, & omnes aduersæ salutis humanæ radices arescunt. Tu extingue hoc venenum, virus extingue operationes mortiferas, & vires, quas in se habet, euacua in conspectu omnibus his, quos tu creasti, oculos vt videant, & cor vt magnitudinem tuam intelligant, & cum dixisset, totum semetipsum ornauit signo Crucis, & bibit omne quod erat in calice, & postea quàm bibit, dixit. Peto vt propter quos bibi conuertantur ad te Domine, & salutem quæ apud te est, te illuminante mereātur. Attendentes autem populi Ioannem per tres horas vultum habere hilarem, & nulla penitus signa palloris, aut trepidationem habentem, clamare cœperunt. Vnus est Deus verus, quem colit Ioannes. Aristodemus autem nec sic credebat; sed populus obiurgabat eum. Ille autem conuersus ad Ioannem dixit. Inest mihi adhuc dubitatio; Sed si istos qui per hoc venenum mortui sunt, in nomine Dei tui excitaueris, emūdabitur ab omni incredulitate mens mea. Populi autem insurgebant in Aristodemum dicentes. Incendimus te, & domum tuam, si ausus fueris vltra Apostolum Dei in tuo sermone facere laborare. Videns autem Ioannes accerrimè seditionem fieri omnibus audientibus ait, Prima est de virtutibus Diuinis, quam videmur imitari patientiam,

per

per quam ferre possimus incredulorum insipientiam. Vnde si adhuc Aristodemus ab infidelitate tenetur, soluamus nodos infidelitatis eius, & licet tardè, faciamus tamen eum cognoscere creatorem suum. Non enim cessabo hoc opere, quomodo eius possit vulneribus prouenire. Vt sicut medici habentes inter manus ægrum varia medela indigentem, ita etiam nos si adhuc curatus non est, ideoque quod factum non est aliud faciamus. Et conuocans ad se Aristodemum dedit ei tunicam suam, & ipse pallio amictus cœpit stare. Cui Aristodemus ait. Vt quid mihi dedisti tunicam tuam? Dicit ei Ioãnes. Vt vel sic confusus à tua infidelitate discedas. Cui Aristodemus ait. Et quomodo me tunica tua facit ab infidelitate mea recedere. Cui respõdit Apostolus. Vade, & mitte eam super corpora defunctorum, & dices ita. Apostolus Domini nostri Iesu Christi misit, me vt in nomine Dei eius surgatis, & cognoscãt homines, quia vita, & mors famulantur Domino meo Iesu Christo. Quod cum fecisset Aristodemus, & vidisset eos surgere adorans Ioannem festinus perrexit ad Proconsulem, & cœpit clamare dicens. Audi me Proconsul. Memorem te puto quod contra Ioannem frequentem iram tuam excitaui, & multa mala contra eum egi, vnde vereor ne iram eius experiar, est enim Deus sub specie hominis latens. Nam venenum bibens non solum ipse incolumis perseuerat, verùm etiam qui veneno mortui fuerant per manus meas tunica eius tactu suscitati viuunt, nulla secum signa mortis habentes. Dicit Proconsul. Et quid vis vt faciam? Respondit Aristodemus. Vt veniam postulemus, & quicquid nobis iusserit faciamus. Tunc venientes simul prostrauerunt se, Apostolo indulgentiam flagitantes; Quos ille suspiciens oratione cum gratiarum actione obtulit Domino, præcipitque eis vnius hebdomadæ ieiunium agere. Quo expleto baptizauit eos. Qui cum baptizati fuissent cum vniuersa parentela, & affinitate sua, & familiis suis fregerunt omnia simulacra, & fabricauerunt basilicam in nomine Sancti Ioannis, in qua ipse Sanctus Ioannes assumptus est hoc ordine. Cum esset annorum nonaginta septem apparuit ei Dominus Iesus Christus cum Discipulis suis, & dixit ei. Veni ad me quia tempus est, vt epuleris in conuiuio meo cum fratribus tuis. Surgens autem Ioannes cœpit ire, sed Dominus dixit ei. Dominica resurrectionis meæ die, qui post quinque dies futurus est, sic venies ad me; Et cum hoc dixisset Cælo receptus est. Veniente itaque die Dominica conuenit vniuersa multitudo in Ecclesia, quæ in eius nomine fuerat fabricata, & à primo pullorum cantu agens misteria Dei, omnem populum vsque in horam tertiam allocutus est, dicens.

Fratres, & Conserui mei, & cohæredes, & participes regni Dei cognoscite Dominum Iesum Christum, quantas virtutes, quanta prodigia, signa quoque, & charismata, similiter doctrinam per me vobis præstiterit. Perseuerate in eius mandatis; me enim Dominus iam ad hoc mundo vocare dignatur. Post hæc iussit altare iussit foueam fieri quadratam, terram eius foras Ecclesiam proyci. Et descendens in ea expandens manus suas ad Dominum dixit. Inuitatus ad Conuiuium tuum venio gratias agens, quia me dignatus es Domine Iesu Christe ad tuas epulas inuitare, sciens quod ex toto corde meo desiderabam te. Vidi faciem tuam, & quasi de sepultura suscitatus sum. Odor tuus concupiscentias in me excitauit æternas. Vox tua plena suauitate melliflua; & allocutio tua incomparabilis eloquys angelorum. Quoties te rogaui, vt ad te venirem & dixisti expecta, vt populum liberes creditum mihi, & custodisti corpus meum ab omni pollutione, & animam meam semper illuminasti, & non dereliquisti me cum irem in exilium, & redirem, & posuisti ori meo verbum veritatis tua commemorans me testimonia tuarum virtutum, & scripsi ea opera, quæ audiui ex ore tuo auribus meis, & vidi oculis meis. Et nunc Domine commendo filios tuos, quos tibi Ecclesia tua virgo vera mater per aquam, & Spiritum Sanctum generauit. Suscipe me cum fratribus meis simul, cum quibus veniens inuitasti me. Aperi mihi pulsanti ianuam vitæ, principes

cipes tenebrarum non occurrant mihi, & pes superbiæ, & manus extranea ad te non tangat me. Sed suscipe me secundum verbum tuum, & perdue me ad conuiuium epularum tuarum, vbi epulantur tecum omnes amici tui. Tu es enim Christus filius Dei, cum Patre tuo, & cum Spiritu Sancto viuis, & regnas in sæcula sæculorum. Cumq; omnis populus respondissent Amen. Lux tanta apparuit super Apostolum per vnam ferè horam, vt nullus eam sufferret aspectus. Postea verò inuenta est fouea illa plena, nihil aliud in se habens nisi manna; quam vsque hodie gignit locus ipse, & fiunt virtutes orationum eius meritis, cum omnibus infirmitatibus, & periculis liberantur omnes, & precum suarum consequuntur effectum. Amen.

In Melliti Episcopi Laodicensis de Ioanne Historiam Notæ.

PASSIO *S. Ioannis Euangelistæ.* Passionē hic titulum fecit, vel Mellitus, vel, vt magis credo, quisquis antiquū Hagiologium ad vsum Ecclesię concinnauit, non quòd re vera Ioannes Martyrio consummato occubuerit, sed quòd aliqua pro Christo passus, apud antiquos Patres inter Martyres numeretur. Calicem quidem Domini bibit, iuxta eiusdem seruatoris vaticinium, & Romæ in ardentis olei dolium potius pro Christo vitam effudisset, nisi eūdem Dominus ad vltiorem ætatem peruenire speciali gratia voluisset. De Romano hoc Ioannis agone meminit Tertullianus de pręscript. Eusebius de præparat. Euang. lib. 3. c. 7. & D. Hieronymus ad Iouinianum. Expresè autem Martyrem Ioannem vocauit Polycrates supra adductus apud Eusebium lib. 3. c. 25. & de eo ita scripsit, *Qui denique Martyr, & doctor fuit.*

Mellitus seruus Christi Episcopus Laodiciæ &c. Laodicæa Cælæsiriæ Vrbs Ptolemeo apud Antoninum in Itinerario Laodiciæ nuncupatur, vti etiam apud D. Hieronymum in Chronico Eusebij ad annum 66.

De Leutio quondam &c. Leucius, Seleucius etiam alijs dictus, de grege Manichæorum fuit, quem Acta quędam Apostolorum corrupisse auctor est D. Augustinus de fide contra Manichæos cap. 38. Hos præcipuè Apocriphos hæreticos vocat Philastrius, quia Apocriphis vterentur. Præcipuè verò Acta Andreæ, & Ioannis Euangelistæ mendacijs respersa habuisse testatur de hær. cap. 40. Seleucium quoque Manichęi discipulum edidisse, magno Ecclesiæ damno, falsumquoddam Hebræorum Euangelium, asseritur in Epistola inter Hieronymi spuria ad Heliodorum, & Cromatium. Verùm Leucium non omnia Acta Apostolorum deturpasse habet Mellitus noster, sed Ioannis Euangelistæ, Andreæ, & Thomæ Apostolorum, & fortasse id significare voluit Eusebius lib. 3. c. 19. dum ab hæreticis circumferri refert suo tempore, quando iam Manichæi emerserant, Acta quædam *Andreæ, Ioannis, & aliorum nomine veteratoriè scripta.* Historiam Thomæ, cui magnum Manichæi pondus tribuebant, refellit D. Augustinus lib. 1. de serm. Dom. c. 38. & lib. contra Adamantium circa medium, & aduersum Faustum Manichæum lib. 22. c. 79. Leucium vocat discipulum Diaboli Gelasius in Decreto de libris Apocriphis, & scripta eius omnia proscribit. Ideo enim Apostolorum Acta fœdasse existimandum est, vt male sanam suæ hæresis doctrinam inferret, quod Mellitus noster addidit.

Dixit enim docuisse eos duo principia &c. Hæresis Manichæorum de duobus principijs

boni, & mali habetur etiã apud Augustinum de hæres.46. & alios Patres, qui de hæresibus scripserunt. Plura autem his consonantia habent inter Græcos recentiores, Leontius de sectis Act. 2. & Constantinus Harmenipolus pariter de sectis cap. 11.

Secundam post Neronem persecutionem &c. An Epheso ita relegatus fuerit Ioannes in Insulam Pathmos, vt priùs Romam, inde in exilium amandaretur, Mellitus nec negat, nec asserit. Quòd verò ante exiliu m Ioannes Ephesum incoluerit, consentit Eusebius in Chronico, qui in eandem Vrbem soluto exilio redijsse narrat, *vbi hospitiolum, & amicos amantissimos sui habebat*, veteris inquam incolatus apertissimos testes. Apocalipsim postremis Domitiani temporibus exulem in Insula Pathmos scripsisse, pluribus ex Irenæo, Tertulliano, & Eusebio ostendit Baronius, quamquam ex Hippolyto Martyre aduersus eundem Baronium doceat Combefis, ibidem quoque Euangelium exarasse, quod tacet Mellitus. Huius historiam in hoc putat corrigendam Ioannes Hessels, quod non in secunda Domitiani persecutione, sed in prima Neronis Ioannes Apostolus fuerit relegatus, quia ita Tertullianus, & ex eo Hieronymus docuerint. Addit Hentenius, qui Arethæ Cappadociæ Episcopi commentaria in Apocalypsim vulgauit, eiusdem quoque sententiæ fuisse Eusebium, qui libro de demonstratione Euangelica scripserit non à Domitiano, sed à Nerone eodē tēpore in Insulā pulsū fuisse Ioannem, quo beatos Christi Apostolos Petrum, & Paulū Romæ interemit, & quamquam in Chronico aliter idem Eusebius scripserit, eiusdem tamen historicis libris non tantam tribui authoritatem, quantam ijs, qui de Euangelica demonstratione inscribuntur, vt pote posteriùs, & emendatiùs elaboratis. Verùm etsi in vulgatis Tertulliani Codicibus, siue in libro de præscriptionibus, siue alibi nequaquam scriptum sit, vigente Neronis persecutione Ioannem in olei ardentem lebetem immissum, sed tantùm Romæ in oleum igneum demersum nihil passum esse, & in Insula relegatum, aliqua tamen Tertulliani volumina Neronis meminisse suspicari potest, cum non modo id Hesselsius, & Hentenius constanter asserant, sed quod magis est, D. etiam Hieronymus contra Iouinianum id aliquando apud Tertullianum legisse profiteatur. Aretham hic excipio, quem ex præfatione in Apocalypsim pro eadem sententia de Neroniano Ioannis exilio adducit oculatissimus alioquin Baronius; Nam præfatio illa interpretis est, non Arethæ, & tantùm abest, quòd Arethas sub Nerone id accidisse existimet, quin potius ad caput secundum, sub Domitiano exulem factum Ioannem Eusebij Pamphili authoritate confirmet. Verùm quæ ex Tertulliano de præscriptionibus, & Eusebio de Euangelica demonstratione deducunt, ideo Ioannem sub Nerone in Insulam exulasse, quia vterque post necem Petri, ac Pauli statim eius exilij, siue passionis meminerint, quasi sub Nerone non modò ille exulauerit, sed Romæ eodem tempore, quo Apostolorum principes passi sunt, in ignitum oleum demersus fuerit, & post eorum triũphum in Insulam deportatus, difficillimè à Tertulliano, & Eusebio extorquentur. Et quidem Tertullianus de præscr.c.36. in eo positus, vt aduersus hæreticorum præscriptiones Apostolorum traditiones firmaret, Prouincias, & vrbes enumerans, vbi Apostolicæ cathedræ præfuissent, post Ephesum Romam profert, in quam tota Apostolorum doctrina eorum sanguine profusa fuerit, & eandem ita laudat. *statu fœlix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt, vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes postea quam in oleum ignitum demersus nihil passus est in Insulam relegatur.* Nil hic Tertullianus de Nerone, nil de tempore, sed passionem Ioannis ordine tantùm postremam enumerans, & post Petri, & Pauli agonem

iam

iam quodammodo ad alia tempora, puta Domitiani, videtur deducere. Paria habet Eusebius, qui Apostolorum constantiam in promulgatione nouæ legis adducens, post enumeratam Stephani, Iacobi Zebedæi, & Iacobi fratris Domini necē addit 3. de demonstr. Euang. c. 7. *Petrus autem Romæ capite in terrā verso cruci affigitur, Paulo verò caput abscinditur, & Ioannes in Insulam relegatur. Hique, cum talia passi essent, nullus reliquorum ab incepto destitit.* Error autem eorum, qui Ioannem sub Nerone passum esse vstionem, & exilium putauerunt ex corrupto prorsus D. Hieronymi codice emanauit aduersus Iouin. lib. 1. c. 14. Nā re vera in aliquibus codicibus scriptum est. *Refert autē Tertullianus quod à Nerone missus in feruentis olei dolium purior, & vegetior exierit, quam intrauerit*, & ita habet editio Parmensis anni 1480. At cum hæc pugnet cū his, quæ paulo ante Sanctus Doctor scripserat, Ioānem Apocalypsim vidisse *in Pathmos insula, in qua fuerat à Domitiano Principe ob Domini martyrium relegatus*, iure merito emendanda esse ad aliorum veterum codicum fidem monuit Victorinus, & loco verborum, *à Nerone missus in feruentis olei dolium*, restituenda hæc esse, *Romæ missus in feruentis olei dolium*, quæ optimè cum Tertulliano consonant, & cum Mellito nostro conueniunt.

Ecce tu venisti, & te videre non potuit &c. Deficiunt hìc aliqua ex alio vetusto Codice, & Orderico Vitali ita supplenda. *Tunc iussit feretrum deponi, & corpus eius resolui iussit, dicens, Dominus Iesus Christus excitet te Drusiana.* Prodigium hoc excitatę Drusianæ (Drusinam legit Ordericus) etiam habetur apud Abdiam, sed ibi impuri admiscentur amores, & dum vxor leges matrimonij detrectans inducitur, Manicheorum dogma refricatur, vt historiam illam esse Leucij Manichei, neque adhuc integrè à fæcibus purgatam suspicari liceat. Ioannem Apostolum Ephesi hominem mortuum suscitasse habet Eusebius ex Apollonio Ecclesiastico scriptore lib. 5. c. 17. quod repetit Sozomenus lib. 7. c. 26.

Alia autem die Craton Phylosophus &c. Hæc de lapidibus pretiosis confractis, ac restitutis, deque conuersione Cratonis Phylosophi, ac discipulorum historia est etiam apud Abdiam totidem ferè verbis, & hinc fortasse Apocripham esse putauit Baronius, & explosit ad annum Christi 98. n. 19. tanquam ex Prochoro, vel alijs dubiæ fidei accepta. Innuitur tamen à S. Isidoro, siue is Hispalensis sit, siue iunior in lib. de vita, & morte Sanctorum noui Testamenti, & eiusdem meminit Freculphus Lexouiensis T. 2. lib. 2. cap. 9.

Mammona autem Dæmonis nomen est &c. Dæmonem hìc vocat Plutonem diuitiarum Idolum, in quo Dæmones habitare consueuerunt; alioquin Mammona gentili Syrorum lingua diuitias, seu pecuniam significat, vt explicat D. Hieronymus ep. 22. ad Eustochium de custodia Virginitatis c. 14.

Cumque portassent coram illo tria corpora mortuorum &c. Quòd Christus Dominus tres mortuos suscitauerit, hoc est Archisinagogi filiam, Viduæ filium, & Lazarum quatriduanum, notat præcipuè Ireneus lib. 5. cap. 13. sed quod ad adstruēdam fidem parabolæ de diuite, & Lazaro statim tria corpora mortuorum ad vitam reuocauerit, ex aliquo Euangelio Apocripho, aut apud antiquum aliquem scriptorem, qui non extet, legisse Mellitum existimarem. Non tamen falsa proferre dicerem; non enim omnia Christi miracula in Euangelio contineri scimus, cum multa alia signa fecerit Iesus (inquit S. Ioannes cap. 20.) in conspectu discipulorum, quæ non sunt scripta in libro hoc, & licet PseudoAbdias, qui eadem ferè habet, vnicum tantùm adolescentem suscitatum narret à Christo Domino, non esset tamen in Mellito plurium etiam numerus explodendus, quando D. Augustinus serm. 44. de Verbis Domini, desertis hisce verbis affirmet, plures quam tres

mortuos in Euangelio memoratos, ad vitã Dominum reuocasse. *Tres autem mortuos inuenimus à Domino suscitatos visibiliter, milia inuisibiliter. Quot autem mortuuos visibiles suscitauerit, quis nouit? Non enim omnia quæ fecit scripta sunt. Ioannes hoc dicet. Multa alia fecit Iesus, quæ si scripta essent, arbitror tamen totũ mundum non posse libros capere. Multi ergo sunt alibi sine dubio suscitati, sed non tres frustra commemorati.*

Cum autem omnis Ciuitas Ephesiorum &c. Apostolus Ioannes non modo Ecclesiam post Paulum gubernauit, *sed totas Asiæ fundauit, rexitque Ecclesias*, vt D. Hieronymus testis est cap. 20. de script. Ecclesiast. & iure merito Mellitus addit eundem omnes Asiæ prouincias excoluisse.

Omnia simul cum templo suo Idola corruerunt &c. Præcipuum Ephesini templi Idolum fuisse Dianam multimammiam, cui fanum, teste Hieronymo, dicatum erat, dubitari nequit. At plures alia Idola Dianæ ibi recondita fuisse testis est, Cæsar de bello Ciuili lib. 3. qui Scipionem narrat pecunias in templo antiquitus depositas, *cæterasque eiusdem Deæ statuas* inde tolli iussisse. Quòd vero simul cum Idolis fanum illud ad iussa Ioannis Apostoli corruerit, refert etiam Nicephorus lib. 2. cap. 42. Quod videtur pugnare cum eo, quod Trebellius Pollio sub duobus Gallienis refert, memorabile nempe templum illud à Scythis, seu Gothis eo tempore deuastatum, & incensum, argumento, quod adhuc integrum staret, sicuti sub Vespesiano, quo viuente Plinius scripsit. At Ioannem ex Mellito Ephesum rediisse post Domitianum, & deinceps hoc edidisse prodigium palam est, sicuti Plinij tempore iam septies dirutum, & restitutum fuerat, vt ipse testatur lib. 16. c. 40. ita in centum quinquaginta, & amplius annorum spatio, iterum redintegrari potuerat, vt sub Gallienis adhuc persisteret, & incendi, iterumque vastari posset.

Dabo tibi venenum bibere &c. Quòd D. Ioannes venenum innoxiè biberit, antiquam fuisse Ecclesiæ traditionem ex eo videtur conuinci, quod mos antiquissimus fuerit eundem pingere cum calice, & serpente. Isidorus equidem de Patribus noui Testamenti, non modo narrat, quòd Sanctus Ioannes lethiferum haustum bibens periculum euaserit, sed quòd per eiusdem venenati poculi vim prostratos ad vitam etiam reuocauerit, quod addit Mellitus, ad cuius historiam, vel hausti impunè veneni prodigium, absque dubio D. Augustinus collimauit in soliloquijs his verbis. *Prò tua dulcedine gustanda veneni poculum Ioannes potauit.* Accedat quod in antiquo rituali libro benedictio vini prostat in festo D. Ioannis ad venenum præcauendum, quæ non aliud significare videtur, quam Ioannem aliquando venenum innocuè hausisse, cuius meritis idem fideles consequi posse confidant. Mortiferum bibere, & non nocere inter signa credentium apud Marcum cap. vltimò recensetur, & ex Papia refert Eusebius, Barsabam cognomento Iustum impunè pariter bibisse venenum. Romæ in Ecclesia S. Ioannis ante Portam Latinam adhuc Cali cem seruari, in quo Ephesi venenum Apostolo propinatum fuit, testis est Seueranus in monumentis septem Ecclesiarum Romanæ Vrbis p. 465.

Et fabricauerunt Basilicam &c. Quod hìc Ioanni adhuc viuenti ex abundantia deuotionis Aristodemus, ac Proconsul Ecclesiam dicauerint, Petro etiam adhuc in carne commoranti eiusdem discipuli dicasse, alibi diximus ad vitam D. Paulini primi Lucensis Episcopi. Sacram hanc Ioannis ædem, quamuis Mellitus non distinguat, extra Ephesinam Vrbem fuisse ex D. Hieronymo patet, qui in lib. de Script. Eccles. sepultum refert Apostolum non in Epheso, sed propè. Cum verò in prologo ad ipsius Euangelium cum viuum descendisse dicatur in defossum sibi sepulcrum, iam illud sibi ante paratum supponitur, neque improbabiliter in Ecclesia illa, quam ab indigenis olim Ioanni Apostolo, & Theologo erectam ante

Ephe-

Ephesum in loco duro, & aspero narrat Procopius lib. 5. de ædificijs Iustiniani circa initium, templum inquam exile planè, & angustum, quod diuturnitate temporum collapsum solo æquauit Iustinianus, vt amplissimum, & elegantissimum construeret. Illud tamen quamquam breue, & exile in summa veneratione apud Ephesios fuisse, idem Procopius alibi in historia arcana testatum reliquit.

In qua ipse S. Ioannes Assumptus est &c. Quod hic sub Assumptionis nomine, & prorsus eadem voce, qua vtitur Martyrologium nostrum, apertè dicit Mellitus de rediuiuo Ioanne, obscuriùs in fine narrat. Postquam enim lucem Apostolo in sepulcro iam posito circumfulsisse ad horæ spatium refert, quid de Ioannis corpore euenerit nescius addit. *Postea verò inuenta est fouea illa plena nihil aliud in se habens nisi Manna.* Antea verò Ioannem ipsum orantem induxerat Assumptionem suam ita præsagientem. *Vidi faciem tuam, & quasi de sepultura suscitatus sū.*

Cum esset annorum nonaginta septem &c. Cedrenus in Nerua ex Hippolyto refert Ioannem vita mortali excessisse annos natum centum, & sex, sed in eo, quod extat Hippolyti opusculo à Combefis edito, nihil de ætate signatum inuenitur. Beda de sex ætat. obijsse diem ait, annum agentem nonagesimum octauum, & Vsuardus ad diem 27. Decembris nonagesimum nonum, sicuti & Ordericus Vitalis, ex hac eadem Melliti historia. Sed ex antiquis Epiphanius nonaginta annos transcendisse tantùm habet, dum Euangelium annunciasse refert post reuersionem à Pathmo *in senecta ipsius post nonaginta annos vitæ eius.* D. verò Hieronymus non annos vniuersæ vitæ eius adnotauit, sed tantùm post passionem Domini aduixisse sexaginta septem, vel sexaginta octo annos refert, quod cum Mellito nostro non pugnat, poterat enim ferè tricenarius in passione Domini ad Traianum vsque ætatem producere, neque annos nonaginta septem, aut nouem excedere.

Dominica resurrectionis meæ die venies ad me &c. Hęc non ita intelligenda esse existimarem, vt ipsa Paschalis resurrectionis Domini dies indicaretur. Nulla enim in nostro, vel antiquo alio martyrologio signatur D. Ioannis memoria, quę Paschali tempori aptari possit, sed prorsus Dominica aliqua ostenditur dies, in qua ex antiquo Ecclesiæ more, Sanctæ resurrectionis celebraretur recordatio. Ita ex Ireneo in libro de Paschate probat Iustinus martyr, seu potius vetustus aliquis scriptor Iustino recentior in responsione quæstionis 115. ad Orthodoxos, cum ob Dominicæ Resurrectionis memoriam, ieiunium, & genuum flexionem qualibet die Dominica vetari orthodoxis docet, quemadmodum etiam apud Tertullianum legitur de Cor. milit. cap. 4. Mellitum verò ita intelligi debere, quæ sequuntur probant, cum sine vlla Dominicæ resurrectionis nota Ioannis Assumptionem his verbis narrare pergit. *Veniente itaque die Dominica conuenit vniuersa multitudo &c.*

A primo pullorum cantu agens mysteria &c. Primis Ecclesiæ tēporibus Christianorum mysteria noctu celebrari consueuisse, idem Tertullianus eodem loco testis est, qui eadem mysteria vocat, *Eucharistia Sacramentum antelucanis cœtibus*, & rursus de nocturnis fidelium vigilijs ex Plinio meminit in Apologetico. Quod enim hora tertia Missam celebrari institutum sit à S. Thelesphoro Papa, vt aliqui existimant, vix cum antiquis consonat, & recentiorem institutionem sapere docti animaduertunt.

Fratres, & conserui mei &c. Quantum distet, quæ sequitur ad Deum oratio, ab illa, quam inducit Abdias vnusquisque Iudex esse potest, quod ea Leucium Manichęum omnino sapiat, hæc catholicis auribus suauissimè insonare possit. Quinimmo ex his, quæ apud Petrum Damiani Cardinalem serm. 2. de S. Ioan. Apostol. fragmentis Historiæ Ioannis leguntur, facile quisque sibi suadebit ex Mellito desumpta

prā esse, & verbis nonnihil in elegantiora mutatis à S. Doctore probatam. Subdere hìc autem pro Coronide libet S. Cardinalis argumentum, quo supra vsi sumus, scriptores nempe omnes, qui non inuentas Ioannis reliquias mirantur, pro eiusdem Assumptione interpretari debere, *Si enim* (inquit) *Beatissimi Virgines isti videlicet Ioannes, & Maria nullatenus surrexissent, cur in eorum tumulo sepulta cadauera non tacerent, cum scilicet Beatorum Petri, & Pauli, caeterorumque Apostolorum, & Martyrum suis quique noscantur mausoleis tumulata.*

Si quis verò putauerit historiam hanc Apocripham esse, quia D. Augustinus tract. 124. in Ioannis cap. 21. defossionem sepulcri, viuente, ac praesente Ioanne, peractam in Apocriphis scripturis inueniri scripserit, animaduertat primùm, quod ex alijs causis Apocripha historia illa esse poterat, quam viderat D. Augustinus, nec ideo quicquid in ea contineretur Apocriphum statim esse, nam & in Prochoro, & in Abdia, qui à doctis reijciuntur, aliqua veritati consona etiam continere ijdem eruditi scriptores fatentur, deinde recogitet, quòd D. Hieronymus viuum Ioannem in Sepulcro descendisse, tamquam veritati accomodatum susceperit, ita vt ex hoc capite Melliti historia inter Apocripha reponi non debeat. Vtriusque autem Sancti Doctoris verba referre libet, nequis statim reijciendum Mellitum esse consentiat. Sanctus ergo Augustinus eorum refellens opinionem, qui pulueris ebullitionem è Ioannis sepulcro in argumentum, quod ipse sub terra cubaret, adducebant, haec subdit. *Quem* (puta Ioannem) *tradunt etiam quod in quibusdam scripturis, quamuis Apocriphis reperitur, quando sibi fieri iussit sepulcrum incolumem fuisse praesentem, eoque effosso, ac diligentissimè praeparato, ibi se tanquam in lectulo collocasse, statimque eum esse defunctum.* Non enim Sanctus Augustinus scripturam illam, quantumuis Apocripham existimaret, deridet, sed illos, qui putabant ex flatu non defuncti, sed dormientis puluerem impelli. Sanctus verò Hieronymus ex nostra, aut consimili historia, quam non Apocripham, sed sinceriorem putauit in suam praefatione ad Euangelium Ioannis, modum obdormitionis eiusdem transferens, his verbis non sibi displicuisse testatur. *Et hic est Ioannes, qui sciens superuenisse diem recessus sui conuocatis discipulis suis in Epheso per multa signorum experimenta promens Christum descedens in defossum sepulturae suae locum, facta oratione positus est ad Patres suos, tam extraneus à dolore mortis, quam à corruptione carnis inuenitur alienus*; Quod etiam repetit praefatione in Apocalipsim, quae ambo cum D. Hieronymo passim in vulgaris Bibliorum editionibus ascribantur, & tam Euangelio, quam Apocalypsi praefixae glosis etiam à non vulgaris notae scriptoribus illustrentur, non est cur reijci facile debeant, siue Hieronymi re vera sint, siue alterius grauis, & magni ponderis in Ecclesia scriptoris.

Ignoscat autem mihi praecipua veneratione dilectum Domini discipulum recolenti humanissimus lector, si tam assertae eiusdem Assumptioni, quam Melliti idem docentis historiae, aliam hic coronidem ex grauissimo scriptore attexere non erubescam, omnia enim, quae tanti Apostoli decus augere quoquo modo possent, silere piaculum ducerem, Grauissimus profectò auctor est S. Ephraem Syrus non vtique Diaconus ille Edessanus vetustior, sed qui Theopolitanus Patriarca pro Chalcedonensi Concilio supra quartum saeculum pugnauit, ac plura apud Photium in compendium redacta scripsit, & praecipuè librum de Sacris Antiochiae legibus reliquit. In hoc opere oratione secunda explicans verba illa ad Corinthios. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem*, non modo Ioannis immortalitatem, seu potius Assumptionem profitetur, sed argumenta eorum neruosè diluit, qui vel ex Euangelio ipsius Ioannis, vel Eusebio, alijsque mortuum, vt caeteros homines esse scripserunt, & insuper cum Mellito in sepulturae modo, ac prodigijs

dig ijs

digijs maximopere conſentit. Verba quamquam longiora ex Andreæ Schoti interpretatione adducere libet, vt apud Photium proſtant in Bibliotheca n.229. *Teſtatur id Enoch, Elias, & Ioannes tonitrui filius, adhuc in corpore agentes. Hos enim vt initia totius conditionis noſtræ conditor arripiens omnibus oſtendit, vt niſi Adam peccauiſſet adhuc viueret, niſi quod longam vitam agentes guſtant aliquando mortem etiam ſi in momento oculi. Vide eorum fidem vt è tribus generationibus adducantur, ante legem latam fuit Enoch, poſt legem Elias, tempore gratiæ Decus diſcipulorum. Quare ſi Adam non peccaſſet, cum his incorruptibilis vixiſſet, virginem autem Ioannem ſic ſupereſſe, vt poſtulaſti, vt Enoch, & Eliam traditione habemus, & quod in Euangelio habetur in hunc ſenſum trahitur. Dixit Chriſtus qua morte eſſet moriturus Petrus, & interrogans his auditis de Ioanne Euangeliſta: Patet itaque hunc nihil aliud, quam de morte illius quæſiſſe. Hic autem quid? Nihil aliud de ipſo ex Saluatore audiuit, alio reſponſionem detorſit, tanquam deſpiciens, & nihili eum faciens doctoris de ipſo prophetiam, & Petri interrogatione de morte interrogantis, an Ioannes eſſet moriturus, & reſpondente Domino, ſi eum volo manere donec veniam quid ad te? Quomodo non illum manſurum in hunc vſque diem veritas prædicit. Quamobrem B. Cyrillus illud ſequere me, de morte Petri dixiſſe Chriſtum accipit. Illud autem exiuit ſermo inter fratres, quia diſcipulus ipſe non moritur, & quæ ſequuntur, non modò nihil pugnat, ſed & conſonat: non enim quis immortalem dixerit, ſed manere eum Enoch, & Elia, vſque ad ſecundum Domini aduentum, quod & Diſcipulus iſte confirmat. Et non dixit ei Ieſus non moritur, ſed ſi eum volo manere donec veniam quid ad te? Et apparet quod immortalem eſſe negauit, manere verò donec veniat confirmauit. Si verò Euſebius Eccleſiaſticæ ſcriptor hiſtoriæ, & tempora, quibus vixit, numerauit, ad vſque Traiani tempora peruenit, nihil prohibet etiam ſi dicat. Hoc vnuſquiſque mente percipiat, tanquam tempora Enoch oſtendat, & quot annos vixerit ſacræ literæ clarè oſtendunt. Sed non propterea quis iuſtius tranſlationem cum corpore inficiabitur. Huic ſententiæ conſentiunt actiones dilecti Ioannis, & vita, quas pauci narrant. Cùm in aliquo loco, vt aiunt, illius monitu poſitus eſſet, quæſitus mox inuentus non eſt, ſed diffundens ſanctimoniam è loco, quo breui tempore continebatur, à quo tanquam ſanctitatis fonte Sacrum vnguentum hauſimus.*

Ex his omnibus patere arbitror Ioannis Apoſtoli Aſſumptionem in noſtro Martyrologio ſignatam, inter noua, vel Apocripha reijciendam non eſſe, & ex tam multis doctis, vetuſtiſque ſcriptoribus, pijſſimæ aſſertioni non leue pondus ineſſe, & cui inter Sanctos viros recentiores aſſenſum præbeant, D. Thomas in 4. diſt. 43. art. 3. q. 1. in 2. art. & in opuſc. de Symbolo Apoſtolorum art. 3. & lect. 5. in cap. 21. Ioann. S. Vincentius Ferrerius in ſerm. de S. Ioanne. S. Thomas Villanouanus in concione de S. Ioanne. Albertus Magnus in feſto S. Ioannis q. 2. cum alijs pluribus.

Eadem die VI. Kal. Ianuarij

Ordinatio Sancti Iacobi Apostoli.

IDEM hîc esse puto ordinationem, ac Cathedrę festum alibi nuncupatum, vel natalem Episcopi, vt vocat Sanctus Ambrosius, & passim in Martyrologijs legitur. Celebris adeò fuit apud antiquos Iacobi cognomento Iusti, siuè fratris Domini in Episcopum Hierosolymitanum ab Apostolis ordinatio, vt præcipuè Festiuitatis nota signaretur, etiam in Occidentali Ecclesia. Ad Orientalem celebritatem videtur D. Ioannes Chrysostomus respicere, dum hom. de duodecim Apostolis inquit. *Iacobi Cathedram Iudaa honorat*. Ab hac eadem die non longè, Dominica scilicet ante, vel post Christi natalem Græci memoriam Iacobi venerabantur vna cum Dauide Rege, ac Iosephi Domini nutricio. Ex veteri pariter instituto hanc eandem Iacobi ordinationem ab Ecclesia Mediolanensi celebrari notat Galesinus ex antiquissimis illius Ecclesiæ Breuiarijs, non quidem 6. sed 4. kal. Ianuarij ob aliorum scilicet Sanctorum festiua solemnia, quæ Ambrosiano ritu in eadem die coincidebant; 6. tamen Kal. Ianuarij in Carthusiano Coloniensi codice signatam vidit ad Adonem Mosander his verbis. *Item ipsa die ordinatio Sancti Iacobi fratris Domini, qui ab Apostolis primus ex Iudais Hierosolymis est ordinatus Episcopus, & in medio Pascha martyrio coronatus*. Indiculus verò Bollandi ad hanc diem non ordinationem; sed natalem Sancti Iacobi fratris Domini signat æque, ac Ioannis Euangelistæ, facile quia natalem vsurpauit pro festo die ingressus ad Episcopalem Cathedram, vt Ecclesiastici aliqui scriptores vocare consueuerũt, & hãc ipsam diem Ioanni Apostolo dicatam Ephesini Episcopatus ordinationem existimarunt, eo magis, quòd statim addidere, 8. Kal. Iulij Natalis dormitionis Sancti Ioannis Euangelistæ in Epheso. Vtcumque sit, non alij, quam Iacobo Domini fratri ascribendam putaui, cum eundem ordinatum præcipuum Episcopum ex Hegesippo, & Clemente Alexandrino apud Eusebium, & D. Hieronymum manifestè appareat, qui tanti viri laudes, ac Martyrium prosequuntur. Euodius antiquissimus apud Nicephorum, in Epistola lumen vocata, scriptum reliquit, quòd in domo Ioannis Euangelistæ *Iacobum Iustum primum Hierosolymorum Episcopum Apostoli suffragys suis designarunt*. Clemens verò Alexandrinus, Petrum, Iacobum, & Ioannem, post seruatoris ad Cœlos ascensum, cum essent à Domino summum dignitatis gradum adepti non de gloria, & honore contendisse, sed vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designasse, quod D. Hieronymus confirmat in Catalogo. *Statim post passionem Domini Hierosolymorum Episcopus ab Apostolis ordinatus*. Chrysostomus Petrum habet Apostolorum Ducem sedem Hierosolymis Iacobo tribuisse his verbis. *Quod si quis percontaretur quomodo igitur Iacobus sedem Hierosolymis acceperit, responderem hunc Petrum totius Orbis Magistrum præposuisse*; sunt tamen, qui à Domino immediatè Episcopale munus suscepisse velint. Ita Clemens Romanus quisquis ille fuerit lib. 8. Constit. Apostolicarum inquit. *Ab ipso Domino, & ab Apostolis creatus*, ita & Gregorius Turonensis ab ipso Domino nostro Iesu Christo Episcopum ordinatum fuisse testatur, sed præcipuè vetustior, & maioris ponderis in historia Eusebius lib. 7. cap. 14. Iacobum dicit *à Seruatore, & cateris eius Apostolis* in Episcopum

copum delectum in ea fortasse Domini apparitione, quam describit ex Euangelio Hæbreorum Sanctus Hieronymus, vel in ea, cuius seiunctim D.Paulus meminit, vt supra in Iacobo diximus, & adnotamus vj. Cal. Ianuarij. Quamquam verò extra numerum duodenarium Apostolorum Iacobus Episcopus esset, non tamen inter Apostolos minoris famę numerabatur. Nam Hegesippus memoriæ prodidit, Ecclesię administrationem vnam cum Apostolis suscepisse. Clemens verò Alexandrinus apud Eusebium auctor est lib. 7. Hypotyposeon, *quod Iacobo Iusto, Ioanni, & Petro Dominus post Ascensionem suam singularem quandam impertijt cognitionem, quam illi reliquis Apostolis tradiderunt, reliqui autem Apostoli septuaginta Discipulis*, sed quod maius est, D.Paulus eundem Ecclesiæ columnam appellare non dubitauit. Ab eius laudibus tanquam apud Eusebiū, ac Hieronymum decantatis supersedimus, hoc tantùm adnotasse contenti, quod non modo ab Ecclesia ipsius in Episcopum ordinatio, siue spiritualis ipsius cathedra, sed etiam materialis, magna veneratione prosequebatur, quod ita pariter testatum reliquit Eusebius Hist. lib. 7. c. 14. *Iacobi Apostoli cathedram, qui primus erat ad Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopatum à Seruatore, & cæteris eius Apostolis delectus, quemque fratrem Christi nuncupatum Diuina perhibent eloquia, ad istud tempus seruatam, Episcopi, qui illic ordine successerunt, pro magno æstimāt.* Ita de Marci Euangelistæ cathedra Alexandriæ obseruatum adducimus ad diem 23. Septembris, sed de omnium ferè Apostolorum sedilibus idem etiam testatur Tertullianus de Præscript. cap. 36. & contra Rigaltium rectè animaduertit eruditissimus Valesius ad Eusebium p. 318. Adolescentem in Dominicæ Passionis tempore fuisse Iacobum, sunt qui putent apud Eliam Cretensem in orat. xj. Nanzianzeni aduersus Arianos, quòd illum eundem existiment, qui relicta Sindone nudus à militibus aufugit. At cum Ioannem eundem potius putent plures, ac grauiores scriptores, & Iacobus ab Apostolis, vel à Christo Domino Episcopus Hierosolymitanus statim post Passionem fuerit ordinatus, tantisque virtutibus præditus, quantis illi tribuit Hegesippus, prouectæ potius ętatis virum à scriptoribus, quàm adolescentem pingi existimarem. Huic sententiæ consonat Ioannes Archiepiscopus Nicenus de Festo die Natali, dum Iacobum Domini fratrem natu maiorem designat, vt pote, *qui venerat Bethleem cum in ea Dominus natus est.*

XII. * . . . Ianuarij

*Kalend.

Natalis Sancti Thomæ Apostoli.

SVPPLENDVM esse incuriosi librarij vitium, apposita Kalendarum nota, ita apertum est, vt rationem reddere non expediat. Translationis tamen festum hunc diem fuisse, quæ diffusius infra in Martyrologio signantur, planè ita demonstrant. XII. Kal. Ianuarij. *In Mesopotamia Ciuitate Edessa translatio corporis Sancti Thomæ Apostoli, qui translatus est ex India.* Noticia verò apud Bollandum eadem die passum in India esse ita Thomam docet. *XII. Kal. Ianuarij Sancti Thomæ Apostoli in India*, & seiunctim V. kal. Iulij celebrandam esse translationem, *& translatio corporis eius in Edessa V. Kal. Iulij*, qua etiam die ita translatum repetit Martyrologium nostrum, *In edessa Mesopotamiæ*

translatio corporis Sancti Thomæ Apostoli, qui passus est in India, & iterum V. kal. Ianuarij, *& in Edessa translatio Sancti Corporis Thomæ Apostoli*. Cum Noticia Bollandi conuenit Romanum Martyrologium, quod Passionem recolit die 21. Decembris, translationem verò die 3. Iulij. Cum eodem consentiunt Beda, Vsuardus, Ado, & antiquum Fronti kalendarium; Nostrum verò Hagiologium, seu Passionale præter antedictas translationes Natalem Sancti Thomæ Apostoli signat 3. Nonas Iunij, & depositionem V. Idus Februarij, in quarum dierum alterutra, si ea vera essent, Passio eius foret celebranda. Quinto mense festum peragi in India testatur Gregorius Turonensis, vbi ad sepulcrum Thomæ prodigia quædam prosequitur. Verùm ex Eusebio supra monuimus apostolorum quorumcunque acta incerta esse, & ex ipsis antiquioribus sæculis ab Hæreticis deprauata. Thomas Discipulus Manichæi præter Leucium, siue Lucium, de quo supra egimus, non dum silentibus Ecclesiæ persecutionibus acta Sancti Thomæ deturpauit, & vt magis confunderet, ille fuit, qui à Manete Pseudo-Apostolus ad Indiam peruersis dogmatibus inficiendam missus est. Nil tamen certius apud Sanctos Patres inuenio, quam D. Thomam Indis Euangelium vulgasse. Thomæ Indiam in sortem prædicationis ascribit Nanzianzenus oratione xi. aduersus Arianos. *Thomæ India patuit*, inquit Ambrosius in ps. 45. *Cum Thoma in India* Christus Dominus erat Hieronymo epist. 148. & apud Indos consummasse Martyrium habet S. Gaudentius Brixiensis in serm. de dedicatione Ecclesiæ, si tamen eiusdem genuinus est. Ita, & Menologium Basilij Imperatoris ad pridie Non. Octobris Sancti Thomę agonem interprete Petro Archudio recenset. *Post Domini Iesu Christi Assumptionem cum Apostolorum singuli in eam, quæ sorte venerat, regionem profecti docerent, obtigit & Thomæ Indorum regio, vbi Christum prædicans cùm ad fidem Regis vxorem, & filium conuertisset, defertur ad regem, qui Thomam in carcerem cum alijs vinctis iussit detrudi, corruptis autem pecunia militibus Regis filius cum Matre, atque alijs non paucis, carcerem ingressi baptizati sunt. Cum autem idoneum tempus visum est, lecti fuere ex his Presbyteri, & Diaconi, quos vbi rescivit Rex in Christi nomine docere, iratus eductum de carcere Apostolum, & militibus traditum iussit occidi, quem abductum in montem lancea transuerberarunt*. Pressius tamen in Vrbe Calamina Indiæ triumphasse, ita habet Hippolytus. *Abietina lancea quatuor sui corporis partibus confossus est Calaminæ, quæ Vrbs est Indiæ, ibique sepelitur*. Anonymus item apud Oecumenium. *Thomas Apostolus veluti maiorum traditio complectitur, Parthis, ac Medis, Persis, & Germanis, Hircanis, & Bactris Christi prædicauit Euangelium. Obdormiuit autem Ciuitate Calamina Indiæ*. Ridiculum est, quod aliqui Calaminam inde dictam asserunt, quòd calamo D. Thomas confossus sit, ex Apocripho Dorotheo fortasse extorquentes, dum ait, *Obdormiuit autem Calaminæ Ciuitate Indiæ, calamo, quam lanceam vocant occisus, vbi & honorificè sepultus* Hagiologium penes me vetustius, non lanceis transfossum, sed ab Idolorum Pontifice in Solis delubro gladio transfossum habet XII. kal. Ianuarias. At quia in pluribus cum fabuloso Abdia consentit, & ab Ecclesia dissentit, quæ Calaminæ telis confossum, ac martyrio coronatum legit, illud hic exhibere tanquã Apocriphum prætermisi. Quòd autem cum Hippolyto, & Anonymo etiam Ecclesia doceat D. Thomam post acceptum spiritum Sanctum in multas Prouincias profectum, Parthis, Medis, Persis, Hircanis, & Bactris Christianæ Fidei, & vitæ præcepta tradidisse, & cum adductis Patribus Indiam non recenseat pugnare non existimo; Nam antiqui Patres sub Indiæ nomine, non Regionem, quæ propriè India diceretur, sed quoscumque longinquos

populos

populos præcipuè Æthiopes, Parthosque conterminos, Indos vocare consueuerunt, vt ad Epiphanium adnotauit etiam Petauius; vndè ad Parthos præcipuè missum D.Thomam habet Origines lib.3. in Gen. apud Eusebium lib.3. cap.1., sicuti, & Rufinus, & Theodoretus plures gentes enumerant, quibus Euangelij lumen attulerit. Chrysostomus Æthiopes habet, & homil. in Sanctos duodecim Apostolos inquit. *Thomas baptismate Æthiopes dealbat*; Persidem Christo à Thoma subiectam canit Fortunatus carm.1.lib.5.

Bellica Persidis Thomæ subiecta vigori,
Fortior efficitur victa Tiara Deo.

Sophronius, aut quisquis è Græcis Elogia quædam ad Hieronymum addidit, preter gentes, quas Anonymus apud Oecumenium habet, Parthos, Medos, Persas, Germanos, Hircanos, & Bactros, Magis etiã prædicasse habet, putatq; Baronius doctissimus ad ann. 49. num. 33. Sophronium in eundem errorem, seu fabulam lapsum esse, cum Auctore operis imperfecti sub Chrysostomi nomine hom. 2. in Matth., vt S.Thomas tres illos Magos, qui Christum in Præsepe venerati sunt, Baptismo initiatos secum duxerit in Euangelicam messem. At Magi, seu, vt Anonymus habet Margi, Populi sunt Mediæ apud Stephanum de Vrbibus, & Herodotum in Clio, & manifestè ibi Sophronius, non de tribus Magis, sed de Populo aliquo loquitur. Ab his, qui præter Indos alias gentes numerant sub generali nomine multarum Prouinciarum non abhorret Ecclesia; & sub vniuersali Barbarorum nomine collegit etiam Chrysostomus, dum inquit, *Barbari Thomam honore afficiunt*, Menologium verò Græcorum Sirleti ad diem 6. Octobris hęc habet *Natalis Sancti gloriosi Apostoli Thomæ. Hic cum Medis, Parthis, Persis, & Indis Dei Verbum prædicasset in custodiam inijcitur à Rege Smidao, propterea quòd eius opera crediderant, & baptizati fuerant Vazanes filius, & vxor nomine Tertia, & Migdonia, & Narie. Quapropter quinque militibus traditur, qui ad montem quendam ductum vulnerauerunt.* Obscurum autem est, quomodo ad Vrbem Syriæ, siue Mesopotamiæ Edessam ex India corpus translatum sit. Raptum à quibusdam de fratribus, vel eodem Martyrij tempore, vel paulo post habet Abdias, verisimilia tamen magis M. S. nostrum Hagiologium, nempè Edessanos ab Imperatore Alexandro conciuis sui Thomę sacrum pignus ab Indorum Regulis obtinuisse, ex quo, vel consimili fonte existimarem hausisse Galesinum ad V.kal.Februarij, dum Thomam in Vrbe Edessa natum affirmat, equidem Edessæ antiquitùs D.Thomę sepulcrum, tanta veneratione prosequebantur, quanta Romæ Petri, & Pauli recolebantur trophęa. Loci Sanctitatem celebrarunt Chrysostomus, Ruffinus, Sozomenus, & Socrates. Hinc fortasse, vt plures festi dies in peregrinorum commodum iterarentur, pręter verum Passionis diem plura etiam translationis solemnia addi potuerunt, vt puta quando Calamina Edessam Sacrum Corpus transpositum est, & quando à minori Templo in ornatissimum, totoque Orbe celeberrimum repositum fuit. De translatione illa hìc agi, quando vastata Edessa Chium, & indè Ortonam sacra Lypsana delata fuerunt, nequaquam existimarem, quamquam eius meminerit Romanum Martyrologium; sunt enim recentiora hęc, quàm in vetustiori Sanctorum Nomenclatore adnotari potuerint. Equidem si qua fides Hagiologij mei, iam dictę m. s. narrationi pręstanda esset, inter D.Thomę natales adnotari potius potuisset Episcopalis per eundem Apostolum sedis erectio in Ciuitate Mandropoli, quæ Geographis Phrygię est, & in qua, dum præter nauigaret ad Indos, plures per Baptismum filios genuisse narratur. Integram hic exhibere historiam non libuit, quòd in pluribus cum Abdia coincidat, & nonnulla in coniugij detestationem contineat,

neat, quæ Manichęi errores adhuc redolent. Quia tamen possunt inter Apocripha etiam sinceriora latere, quęcumque ad Mandrinopolis Sedem, & translationem ex India Edessam spectare vidi, & alibì obseruare non licuit, ad calcem notationis apponere placuit, dum interim animaduertere necesse est, quocumque modo Edessam ex Indis S. Thomę corpus translatum fuerit, ipsius tantùm portionem fuisse, cum Maffeus lib.8. & alij in historijs Indicis testes sint, in diruta Vrbe Calamina, seu incolarum lingua Meliapor in Coramandelio regno sub Ioanne Tertio Rege Lusitanię, Sancti Thomę corpus inuentum cum lanceę cuspide, Viatoris baculi portione, & Vase fictili, idemq; biennio post Goam in D.Tomę Templum fuisse translatum. Si quis autem, quę ibi de Actis Sancti Thomæ ex Indorum traditione narrantur, scire cupiat, adeat Maffei librum secundum, & duodecimum, vbì miraculo confirmatum inueniet diem Thomę Sacrum, quem Occidentalis Ecclesia in eiusdem memoriàm consecrauit, nempè XII. kal. Ianuarij. In Ciuitate Malipurem passum esse D.Thomam habet Osorius lib.3. Hist. vbi de prodigioso Crucis signo, dum hasta transfigebatur, eius cruore formato meminit, verbisq; antiquioribus in eo impressis refert per compendia D. Thomæ vitã eiusque sub Segamo Rege Passionē contineri. In Insula Paliacatte, quæ in magno Regno Coromandel computatur, Vrbem vetustam esse, sed dirutam, vbì Corpus D. Thomæ à Christianis Iacobitis sub custodia conseruetur, narrat Theuetus Cosm.lib.xj. & ex vetusto lapide apud Sinenses, atque Breuiario codice Chaldaico, quæcumque D.Thomas apud Indos, Ethiopes, & Persas pro fide egerit contineri testantur Semedus, & Trigaultius nuperi rerum Sinensium scriptores, & Martinus Martinius adhuc viuens, ac iterum ex Europa in Regnũ Sinarum redux meminit in Atlante Sinensi apud Blauium T.6.

Igitur quæ in antiquo nostro Codice de Mandrinopolitanę Catedræ per D. Thomam erectione prostãt hæc sunt. Andrinopolim legit Ordericus Vitalis lib.2. Hist. Eccl. *Post septimum diem quo Cæsarea Palestinæ soluit, cum præposito familiæ Regis Indorum nomine Abbanes tenuerunt ambo Ciuitatem Mandropolim, vbi Rex Ciuitatis nuptias filiæ celebraret, in quarum conuiuio in Cælum fixis oculis orans à Pincerna increpatus, & alapa percussus Apostolus miraculo allata per eamem percussoris manus agnitus, ab Hebræa puella coactus est benedicere filiæ Regis, eiusque sponso, qui ambo per benedictionem fidei Christianæ etiã agnitionem acquirentes sacro Baptismate meruerunt ab Apostolo perfundi, qui inde soluit in Indiam.* His ita diffusiùs narratis, & interpositis prodigijs de Mandropolis Episcopali sede sequentia subdit.

*Post non multum verò temporis misit (*Thomas scilicet*) vnum ex discipulis suis, quem Presbiterum ordinans, ita constituit, vt in eadem Ciuitate consistens ordinaret Ecclesiam. In qua multus est Deo populus acquisitus, & est ibi sedes S. Thomæ Apostoli vsque in hodiernum diem. Ipse autem Dionysius nomine Episcopus factus est, sponsamque suam Pelagiam nomine consecrauit, quæ post obitum eius duplex martyrium tenuit, vnum quia habere contempsit, alterum quia sacrificare Idolis noluit, atque his duabus ex causis sententiam decollationis accepit, & super eius tumulum Græcis sermonibus, & literis ita scriptum est. In hoc tumulo requiescit sponsa Dionysij Episcopi filia S. Thomæ Apostoli.*

De martyrio verò eiusdem Apostoli narrat, eum Indiam superiorem supergressum prodigiorum frequentia, ac prædicationis efficacia plures Domino acquisiuisse, inter quos Treptiam vxorem Regis Asmedei ad fidem conuertit, vnde iram Regis incurrit. Coniectus proinde in vincula, ac super ignitas lances progredi coactus, tandem ad templum Solis, vt adoraret, iussu Regis perducitur, sed ad nu-

tum

tum Apostoli, colliquato per Dæmonem simulacro, Pontificum iras, & Apostoli palmam non minus, ac Edessanam translationem, his verbis ab Abdia diuersus depingit.

Dicit ei Rex, modo te faciam interficere si non adoraueris, & sacrificaueris Deo Soli. Dixit ei Apostolus. Ecce adoro, sed non Idolum, & adoro, sed non simulacrum. Adoro autem Dominum meum Iesum Christum in cuius nomine impero tibi Damon, qui in isto simulacro lates, vt nullum hominum ladas, metallum simulacri comminuas. Statim autem quasi cera iuxta ignem posita liquefactum Idolum resolutum est. Tunc omnes Sacerdotes mugitum leuauerunt. Pontifex autem templi eleuans gladium transuerberabit Apostolum dicens, ego autem vindico iniurias Domini mei. Rex autem cum Caritio ..... facta est autem dissensio, maior enim pars populi pro Apostolo clamabat, ita vt ipsum Pontificem, qui eum percusserat quæreret, vt viuus incenderetur. Corpus autem Apostoli cum honore Apostolico, cum laudibus, & hymnis transtulerunt de Ecclesia condientes aromatibus pretiosis, & fiebant signa magna, & prodigia in loco vbi positus erat. Nam & Dæmoniosi liberantur, & omnes ægritudines curabantur. Denique supplicantes Syri Alexandro Imperatori Romano venieti vincitori de Persidis prælio à Xerse Rege deuicto impetrarunt hoc, vt mitteret ad Regulos Indorum, vt redderent defunctum Ciuibus. Sicque factum est, vt translatum esset de India corpus Apostoli, & positum in Ciuitate Edessa in loculo argenteo, quod pendet ex catenis argenteis, in qua Ciuitate nullus hæreticus potest viuere, nullus Iudæus, nullus Idolorum cultor. Sed nec Barbari aliquando eam inuadere potuerunt orationibus Sancti Thomæ Apostoli, siue Didimi, qui latus Domini palpans dixit. Tu es Deus meus, & Dominus meus eni &c. Martyrizatus est autem B. Thomas Apostolus in India prouincia xij. Kal. Ianuarias, Regnante vero Domino nostro, &c.

Hæc ad annum Christi 236. n. v. se vidisse fatetur Baronius, sed quòd absque antiquorum testimonio tradita putauerit, non magni fecit. Nostrum equidem Hagiologium ante quingentos annos scriptum esse characteris inspectione tantùm affirmare cuique licebit. Alexander profectò in Christianos iniquo animo non fuit, vt ex Lampridio colligitur, & in pluribus etiam fauit. Osrhoenos verò, siue Edessenos illi ingentem sagittariorum vim contra Germanos dedisse tradit Herodianus lib. 6. p. 584. vt de illis facile benemereri posset, cum præsertim de Artaserse Persarum Rege victor, & triumphans Romam redierit, vt auctor est Lampridius, quamquam Herodianus Alexandrum de Persarum Bello, non nisi ignominiosè reducem narret. Quę tamen in fragmento historiæ relato narrãtur de Artaxerse, & Persarum Victore Alexandro, cum Lampridio aliisque historicis non pugnãt, vt hinc falsi redargui facile non possint. Thomam Apostolum dictum fuisse Dydimum, Lebæum, siue Corculum apertè constat ex Euangelica historia. An verò Iudas dictus fuerit, vt ex Edesseno fragmento habet Eusebius lib. 1. Hist. c. 13. ea videnda sunt, quæ infra in exercitatione de Iuda Zelote Apostolo adducimus.

Kal.

Kal. Madij

Natalis Philippi, & Iacobi Apostoli.

INDICVLVS, seu Noticia Apostolorum apud Bollandum cum Iacobi sileat memoriam, de Philippo agit. *Kal. May Natalis S. Philippi Apostoli, in Ciuitate Hieropoli Prouinciæ Asiæ.* Librarij vitium, qui nostrum Martyrologium descripsit, hic fateri expedit, quòd contra omnium fidem non in Asia, sed in Africa, & Hieropoli, quæ Ciuitas Asiæ est, passum esse Philippum bis repetat, & in Elēcho *Kal. Maij. In Africa Ierapoli, natalis S. Philippi Apostoli, & in laterculo Kal. May In Africa Ierapoli Sanctorum Philippi, & Iacobi*. At excusari facilè posset à lapsu, breuiori enim charactere, dum scriptum inuenit in A'S quod in Asia significat, legit in AF, quod in Africa vertit. Maioris ponderis vtique est, quod antiquissimi Scriptores Philippum ex duodecim Apostolis cum eo, qui vnus ex Septem Diaconis fuit, manifestè confundant, quod non video animaduertisse Baronium oculatissimum, qui mirè de filiabus Philippi inter incerta fluctuat ad annum 58. vbì variam inter Polycratem, & Hieronymum discrepantiam notat, deceptus versione Christophorsoni, qui Ruffinum sequutus est. At si Polycrati sua restituantur, omnia in ordinem redigentur, Polycrates equidem antiquissimus in allato iam Epistolæ fragmento apud Eusebium in versione Christoforsoni, ita habet, tum lib. 3. cap. 25. tùm lib. 5. cap. 23. *Philippum dico vnum ex septem Diaconis, qui Hieropoli extremum vitæ diem obyt, & duas illius filias, quæ Virgines in extrema senectute occubuerunt, quarum altera vitam Spiritus Sancti afflatu piè, sanctèque institutam degens Ephesi mortem obyt.* Hìc nimia licentia Christophorsonus in Græco contextu Polycratis sensum immutauit, non enim ex septem Diaconis, sed vtrobiq; *tòn dodeca Apostolon*, hoc est ex duodecim Apostolis legit, vt Suffredus Petrus etiam in adnotationibus fatetur, & nuper etiam animaduertit Valesius in adnotat: ad librum 3. cap. 31. quinimò, & retinet constantissimè Nicephorus lib. 4. cap. 37. siue eius interpres his verbis. *Philippus videlicet ex duodecim Apostolis vnus, qui Hierapoli obdormiuit; duæque filiæ eius ad decrepitam vsque ætatem Virgines, & alia præterea filia eius in Spiritu Sancto, cursu vitæ absoluto Ephesi quiescit.* Idem confirmat D. Hieronymus in Polycrate, dum eiusdem epistolæ fragmentum ita latinum trāstulit. *Philippum loquor de duodecim Apostolis, qui dormiuit Hierapoli, & duas filias eius, quæ Virgines senuerunt, & aliā eius filiam quæ Spiritu Sancto plena in Epheso occubuit.* Et quamquam contra Iouinianum non videatur concedere præter Petrum, alium fuisse vxoratum Apostolum, eo quod, *cum de vno scriptum sit, ac de cæteris tacitum intelligere debemus, sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale scriptum significet.* Non tamen id absolutè negauit vxorem aliquos ante Apostolatum duxisse, qui postea in Apostolicum officium segregati coniugale munus reliquerint. De pluribus equidem Apostolis coniugatis meminisse videtur S. Ignatius Martyr in Epistola ad Philadelphienses, *qui Petrum, & Paulum, aliosque Apostolos nuptijs operam dedisse docuit*, sicuti expresè de Philippo meminit Polycrates, cuius Epistolæ fragmentum pluries apud Nicephorum repetitum semper Philippum *ex duodecim vnum* constantissimè legit. Ita & Clemens Alexandrinus lib. 3. Stromatum, & apud Eusebiū lib. 3. cap. 24. dum in eos inuehitur, qui nuptias abrogare instituerant, Philippum

inter

inter Apostolos coniugatos numerat, & filias etiam suas viris in matrimonium locauisse addit, his per interpretem verbis. *Num sunt Apostolos improbaturi? Petrus enim, & Philippus liberos procreauerunt, Philippus filias viris collocauit in matrimonium.* Ne quis autem putet, vt deceptus Christophorsonus existimauit, tàm Polycratem, quàm & alios antiquos scriptores de Philippo Diacono, nō de Apostolo ex duodecim esse loquutos, ac proinde Græcum Eusebij codicem esse corrigendum, præter ea, quæ dicta sunt, audiat quid Papias Ioannis Apostoli discipulus, & ipsius Ecclesiæ Hierapolis Episcopus apud Nicephorum scriptum reliquerit lib. 3. cap. 20. *Quandoquidem autem idem Papias, alia quoque admiranda quadã in libris suis refert à praecessoribus suis per manus sibi tradita, agedum de eis quæque pauca dicamus; statim enim Philippum eum, qui Hierapoli fuit, & filias prophetissas, vt antea dictum est, habuit vnum ex duodecim Apostolis, non ex septem illis Diaconis, quos in Actis recenset Lucas fuisse memorat, & se eum filiabus eius collocutum esse ait, vnde intellexerit, ætate ea mortuum quendam resurrexisse.* Ita ex Papia Nicephorus refert, & consimilia ex eodem Papia habet etiam Eusebius lib. 3. cap. 33. quamquam eodem lib. 3. cap. 25. ex Proclo, seu potius Gaij antiqui scriptoris disputatione, non duas, sed quatuor filias Prophetissas Philippo ita assignare videatur. *Post Hierapoli in Asia quatuor filiæ Philippi prophetissæ fuerunt, ibique tùm illarum, tùm Patris sepulcrum locatum est.* Sed hic vereor ne tàm Gaius, quam Eusebius Philippum Diaconum cum Apostolo ex duodecim confundant, & quatuor in Actis Apostolicis Philippi Diaconi filias Cæsaream incolentes, cum duabus Apostoli filijs Hierapoli commorantes immisceant, & præcipuè Eusebius, qui Cæsareę, Iudea relicta, Hierapolim incoluisse putat filias quatuor Philippi ex septem Diaconis, cuius Lucas in Apostolicis Actis meminerit: cum tamen ex antiquibus, & oculatis testibus Polycrate, & Papia diuersissimæ hæ filiæ sint è diuersissimis Patribus. Hanc profectò vtriusque Philippi confusionem, dum vidit in tam grauibus scriptoribus Christophorsonus, textum correxit contra Hieronymi fidem, vt scilicet Ecclesiasticæ Apostolorum historiæ consonum redderet. At nihil esse inconueniens existimo, vt Philippus Apostolus ex duodecim filias habuerit, & pariter Philippus Diaconus, siue Euangelista, & tamen vterque diuersus sit, quemadmodum filiæ inter se distant. Cæsareæ non Hierapoli Philippi ex septem Diaconis filias domum habuisse, & quatuor fuisse Virgines, quæ prophetarent, Apostolorum Acta docent, non duo, & Hierapolim incolentes, vt Papias oculatus, & auritus testis deposuit, cui consonat D. Hieronymus, qui ad Eustochium ep. 27. testis est, adhuc viuente Paula, extare *Philippi ædiculas, & cubicula quatuor Virginum Prophetarum*, non Hierapoli, sed Cæsareæ in Iudæa. Nec tamen Gaio vetusto pariter scriptori negarem, quatuor etiam filias habuisse Philippum Apostolũ ex duodecim, quin etiam cum Græcorum Menologio, septem fuisse adderem; At omnes fuisse Virgines sicuti Gaius non asserit, ita & negare videtur Polycrates, dum binas tantùm Virgines ad senium permansisse numerat, & alias filias illum in matrimonium dedisse, testis sit Clemens Alexandrinus. Quòd autem quatuor omnes Prophetissæ essent, vt Gaius habet, Polycrates non docuit, qui vnam tantùm Spiritu Sancto plenam Ephesi occubuisse testatur. Hanc verò filiam fuisse Philippi Diaconi, vt ex recentioribus eruditissimi aliqui opinantur, Polycrati manifestè repugnat, & antiquis omnibus. Quin etiam Græcorum Ecclesiæ in Menologio Basilij Imperatoris, Pridie nonas Septembris, in quo ita legitur interprete Arcudio. *Hermionis Martyr filia Philippi Apostoli floruit Traiano Imperatore. Perrexit aliquando vnà cum sorore sua Eutiche Ephesum, vt Ioannem Theologum adorarent, nec inuenerunt, translatus enim*

iam

iam erat. Vt hinc, nõ modò binas filias Philippi Apostoli, nõ Diaconi fuisse pateat, sed eorum nomina innotescãt, quarum Hermiones *prophetico afflata spiritu*, martyrium sub Traiano cæptum Ephesi sub Adriano successore capite cæso consummauerit, vt ibi narrare pergitur. At nihil cum his pugnaret Philippum Apostolum plures filias habuisse, quarum aliquæ ad nuptias transierint, aliæ virgines permãserint, & Prophetissæ fuerint, vt & filiæ Philippi Diaconi. In prima equidem Ecclesia prophetandi gratia pluribus communis fuit, vt de Ecclesia Antiochena Acta Apostolorum testantur, prophetare enim non futura prædicere, sed de diuinis mysterijs loqui in audientium lingua, doctores ex D. Paulo interpretantur, vel reuelatam doctrinam docere, vt sentire videtur Oecumenius. Virgines etiam Apostolicorum virorum filias ad vltimam senectutem perdurare in prima Ecclesia non insolens fuit, & præter has vtriusque Philippi filias, idem Clemens apud Eusebium lib. 3. c. 23. Nicolai ex primis Diaconibus, qui ex Nicolaitarum hæresi apud posteros malè, vel potius inconsideratè audiuit, *filias quidem docet ad extremam senectutem Virgines permansisse, filium autem vitam puram, & nulla labis contagione aspersam traduxisse*. De duobus Philippi nomine Apostolis, quorum alter ex duodenario numero, alter Diaconus, & latiori Apostolorum significatione, Apostolus etiam vocatur, differentia Nicephorum non latuit, qui postquã eadem fragmenta Polycratis, Papiæ, & Clementis attulit, discrimen addit lib. 2. cap. 44. & filias, quas D. Lucas in Actis Apostolicis Philippo ascribit, *alterius Philippi*, non Apostoli fuisse docet, vt reuera manifestum est. De Philippo Apostolo ex duodecim ita Græcorum Menologium ad diem 18. Kal. Decembris, *Philippus ex duodecim Apostolis vnus Bethsaida natus post Iesu Christi Ascensionem miraculorum frequentia insignis, Traiano Imperatore, profectus est Hierapolim, cum septem filiabus, & Marianne sorore sua, & Bartholomeo Apostolo*, vbi pedibus ex muro pendens consumptus est, vt idem Menologium pluribus narrare prosequitur, & repetit 3. Kal. Martij.

Qui igitur Hierapoli in Asia Philippum ostendunt, vt Martyrologium nostrum, vetustioribus quidem innituntur, nec cum Philippo Diacono confundunt, quem passum esse Cæsareæ Martyrologium Romanum habet 8. Idus Iunij, qua tamen die nostrum Martyrologium Philippum quendam exhibet non Diaconum ex antiquis, sed Martyrem in Africa. At Menologium Græcorum, tàm Basilij, quã Sirleti ad vndecimam Octobris diem, Philippum Diaconum exhibent, eumque Trallianum, in qua Vrbe addunt in pace quieuisse. Passus igitur est Philippus Apostolus in Asia Hierapoli, de quo ita Hippolytus in opusculo de duodecim Apostolis. *Philippus prædicans in Prygia Hierapoli crucifixus est, capite deorsum verso sub Domitiano Principe, eodemque loco sepelitur*, quod ex Græco Codice Cardinalis Sirleti confirmat Baronius ad diem Kal. Maij. Nicephorus tamen hìc ab Hippolyto dissentit, in id quod *Philippum* quidem tanquam victimam quandam in columnam capite suspensum, Bartholomeum verò directum in lignum sub Crucis formam, Hierapoli infideles egisse referat, & Bartholomeum prodigijs conuerso populo solutum, Philippum interim martyrio functum. Eusebius addit in Chronico præter Crucis patibulum, lapidibus etiam obrutum fuisse, non quidem sub Domitiano, sed sub Claudio ad annum Christi 54. *Philippus Apostolus Christi apud Hierapolim Asiæ Ciuitatem, dum Euangelium populo nuntiaret, Cruci affixus lapidibus opprimitur*. Hippolyto consentit Passionale nostrum m. s. in quo cum initio eadem ferè habeat, quę apud PseudoAbdiam prostant, sed minus forte Apocripha prætermittere placuit, & ea tantum prodere, quę, postquam in Asiam redijt, veritati consona visa sunt. Ita igitur post narratam Scythiæ per pro-

prodigia conuersionem postrema Philippi Acta prosequitur. *Ordinatis autem Clericis, Episcopis, & Presbyteris, vel Diaconibus, atque Ecclesijs multis instructis, ipse per reuelationem ad Asiam reuersus; in Ciuitate Hierapoli commoratus, Hæresim malignam Hebionitarum extinxit, qui docebant non verum natum ex Virgine Dei filium assumpsisse. Erant autem duæ filiæ eius Sacratissimæ Virgines, per quas Deus multitudinem Virginum lucratus est. Ipse Philippus septimo die migrationis suæ vocauit ad se omnes Præsbyteros, & Diaconos, sed & vicinarum Vrbium Episcopos, & dixit eis, Hos septem dies mihi Dominus in ista vita concessit. Memores estote Domini nostri Iesu Christi, Dominus autem complet promissum suum, & corroborat Ecclesiam suam. Hæc, & his similia prædicante Apostolo Domini anno octogesimo septimo, tentus ab indefidelibus, crucifixus, lapidatusq; perrexit ad Dominum, & in ea Ciuitate positum est Sanctum Corpus eius. Et post aliquantos annos duæ Sacratæ Virgines filiæ eius dextra, lævaque sepultæ, vbi præstantur beneficia Dei, orāte Apostolo Philippo, &c.*

Fragmentum hoc sicuti ab Abdia dissonat in Passione Philippi, ita etiam ab Orderico Vitali, qui ex eadem Pseudo Abdiæ historia videtur excerpsisse; cum illa tamen in hoc consentit, quòd Apostolus ætatis suæ annorum octuaginta, & septem, kal. Maij, nulla inducta Martyrij notitia, perrexerit ad Dominum. Consonat pariter cum Eusebio in Chronico, & Hippolyto martyre supra adductis. De Ebione, eiusque falso dogmate in primis Ecclesiæ crepundijs præter antiquos alios meminit S. Ignatius ep. 9. ad Philadelphienses.

Eadem die.

Sancti Iacobi Apostoli.

SVPEREST, vt reliqua sub hac die kal. Maijs in Indiculo de Iacobo Apostolo prosequamur. Satis superque iam ostendisse credimus, Iacobum fratrem Domini à Iacobo Zebedei, & Iacobo Alphæi fuisse diuersum, & quamquam extra numerum duodecim Apostolorum, inter Apostolos tamen fuisse recensitum, sicuti propter insignem virtutem, ac doctrinam Ecclesiæ columnam fuisse nuncupatum. Hic cognomento *Oblias, quod significat murum*, vt tradit S. Epiphanius, vel Iustum, vt Metaphrastes, Sacerdotio apud Hebræos iuxta vetus Sacerdotium functus erat, & illi Dominus primū ex Hebreis concredidit thronum, & quamquam non verè frater Domini esset, sed consobrinus, frater tamen Domini dicebatur, *propter conuictum, propter educationem*, & propter quod fratris loco ipsum Dominus habebat, vt latè differit idem Epiphanius Hær. 29. & 78. cui tamen in hoc non adhæsimus, quòd Iacobus frater Domini diceretur, quasi ex primis D. Iosephi nuptijs ortus esset, quamquam id Eusebius, alijque ex antiquis dixerint; Magis enim vetustiori testimonio Hegesippi standum est, qui Cleophæ, non Iosephi filium fuisse docuit. Huius merita, & memoriam Ecclesia recolit sub hac die, vt ex Romano Martyrologio, & Breuiario constat. Veruntamen propriam Natalis, seu passionis hanc non esse festiuitatem Hegesippus idem ab Ecclesia susceptus indicat, dum in Paschali solemnitate martyrium consummasse apertè ostendit, sicuti alibi ex Petro Damiani translatum in hanc diem propter Paschale festum animaduertisse meminimus. Micrologus verò non mo-

do Kal. Maij Iacobum, & Philippum venerari ex antiquioribus monumentis asserit, sed omnium Apostolorum memoriam recoli, quod omnibus Paschalis lætitia debeat esse communis. *Ideo*, enim inquit, *inuenitur in Martyrologijs, siue in Sacramentarijs festiuitas Sanctorum Iacobi, & Philippi, & omnium Apostolorum.* Et quamquam apud Græcos, vt ex eorum Menologijs, ac Calendarijs apparet; omnium Apostolorum festiuitatem sub vna die, puta pridie Kal. Iulij celebratam, antiquissimum tamen fuisse morem illum, & in Ecclesijs Occidentis communiter seruatum anceps sum, & ex Sacramentario Gregorij non elicio, in quo de hac Apostolorum omnium solemnitate ne verbum quidem, sicuti neque apud Bedam, Vsuardum, vel Adonem. Et fortasse Romæ tantum in vsu fuit, quòd Ecclesia Sanctorum Apostolorum non modo Philippo, & Iacobo dicata esset, sed omnibus Apostolis, vt in diplomate Io: Tertij se vidisse affirmat Galesinus in adnot. ad hanc diem. In nostro verò Martyrologio, non quidem omnium Apostolorum indicatur solemnitas, sed præter Philippum, & Iacobum, Matthæus tantummodo additur. Hìc autem animaduertere libet pro Iacobi martyrio, quod ab Ecclesia sub hac die recolitur, varios inter se esse ex vna Hegesippum, & cum Clemente Alexandrino Eusebium, ex altera verò Iosephum lib. 20. Antiquit. c. 76. Hic enim narrat, quòd *Ananus Pontifex credens se inuenisse tempus opportunum Festo mortuo, & Albino in itinere constituto, concilium fecit Iudicum, & quosdam deducens ad semetipsum, inter quos & fratrem Iesu, qui dicitur Christus, nomine Iacobum, quasi contra leges agentes accusans tradidit lapidandos.* Videtur enim indicare super Iacobi necem iudicium intercurrisse, quamquam subdolè, & Iacobum cum alijs, quos Christianos pariter, & Domini discipulos facile est credere, per aliquam Iudicij formam damnatos fuisse, puta Pontificali Iure in Religionis causa. Hegesippus è contra, & Clemens Alexandrinus narrat à Scribis, & Pharisæis è pinna templi tumultuariè deiectum, quòd ingenuè Christum Dominum prædicaret, & inde lapidibus petitum Fullonis tandem vecte fuisse peremptum. Hanc fortasse historiæ diuersitatem animaduertit Hieronymus, ac ita composuisse videtur, vt Ananus concilium indixerit, ac publicè Iacobum compulerit ad Christum Dei filium denegandum, & contradicentem lapidari iussisse, qui præcipitatus de pinna templi confractis cruribus, & pro persecutoribus orans, Fullonis tandem fuste percussus interierit, quasi Iudicij forma apud Iosephum tantùm fuerit conuocatio concilij, quæ Anano propter Præfecti absentiam nequaquam concessa erat, propter quod insimulatus à Iudæis sub Agrippa Pontificatum deinceps amiserit. Omnes tamen in hoc consentiunt, quòd Iacobus more Iudaico, tanquam impius lapidatus martyrium compleuerit, sed quòd socios insuper in passione habuerit, hoc tantùm docuisse Iosephum, ex quo elici posse videtur Iacobum passum sub Nerone esse, iam vigente persecutione, quod palam docet Nicephorus Constantinopolitanus in chronologiæ cap. 2.

VI. Kal. Iunij.

Natalis Sancti Iacobi Apostoli.

QVIA in nostro Martyrologio sub hac die VI.Kal.Iunij nil de Iacobo legitur anceps fui, an hic Indiculi nostri librarius fucum fecerit, & pro X. Kal. Iulij, VI. Kal. Iunij reposuerit, ad hanc enim diem 22. Iunij ita tertium Iacobum Alphæi distinctissimè Martyrologium Vetustius nostrum recolit. *In Persida natalis S. Iacobi Alphæi Apostoli*. Qui Bollandi antiquo martyrologio alius præfigitur Indiculus, sed noticia in hoc prorsus silet, & Beda tantum in antecedenti VII.Kal.Iunij Iacobi Apostoli fratris Ioãnis Euangelistę translationem fighat, cum scilicet ab Hispanis in vltimis eorum finibus contra Mare Brittannicum sacra eius ossa condita sunt. Sed Ado, qui ipsissima verba Bedę in libello de festiuitatibus Apostolorum transtulit ad diem 8.Kal. Augusti suspicionem ingerit, ne recentius addita verba illa sint ad Bedę Martyrologium, quod purum putum esse vti editum est, Doctiores non concedunt. Igitur cum Iacobum Alphæi manifestè Martyrologium nostrum à duobus alijs Iacobis, qui ambo in Iudæa passi sunt, & non in Perside distinguat, & tertium Iacobum Indiculus præsens seiunctim venerari antiquitùs doceat, Iacobum Alphæi, seu minorem hìc designari prorsus existimo. Qua in re mirari subijt Baronium eruditissimum ad annum 44.n.35.scripsisse, Iacobum Alphæi in externas prouincias profectum esse non legi, vt vnum, & eundem cum Iacobo Iusto conflaret, cum tamen, & in Menologijs Græcorum, & apud Nicephorum prædicationis eius Acta, & Martyrium inter exteras nationes expressè recenseri pateat. Iam diximus eiusdem negotiationis cum Matthæo participem, & fratrem apud Ioannem Chrysostomum Iacobum copulari, quia in Euangelio Matthæus filius Alphæi dicatur, sicuti & Iacobus, neque enim Iacobus Zebedei frater Ioannis esse potest, neque Iustus frater Simonis Iudæ, & Iosetis, qui & frater Domini; quia ex Hegesippo filius fuit Cleophæ non Alphæi, cuius filij fuerunt Iacobus, & Matthæus *Alphæi duo*, inquam, *publicani Matthæus, & Iacobus*, vt inquit Chrysostomus hom. 33. in Matthæum. Expresse id quoque à Græcis dicitur, dum etiam Iacobum hunc per crucem martyrium consummasse canunt nona die Octobris.

Quà tulit Iacobus alacris, Crucem
Constantia, Saluator ipse prodidit
Vt dignus ipse te fiet: passus Crucem
Iacobus occidit Nona die.

Fuit is Matthæi publicani, & Euangelistæ frater diuinus hic Apostolus ad prædicationis munus exiens diuino succensus zelo, omnia Idolorum delubra euertit, fugans morbos, ac malignos spiritus. Ita ex Græco transtulit Combefis, quod in Menologio Basilij ad 7. Idus Octobris his per intepretem verbis reperitur. *Iacobus Christi Apostolus filius Alphæi, Matthæi publicani, & Euangelistæ frater Christi, Vrbem, & ea quæ ad æternum illius regnum, spectant, omnibus promiscuè Iudæis, & Græcis palam prædicabat, magnamque hominum turbam in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti baptizabat, quod Iudæi indignè ferentes eius interficiendi consilium cæpere. Quare in vnum locum coacti comprehensum, & vario crudeliter indignissimè affectũ cruciatu, demum scipionibus cæsum interemere, cum interim Sanctus ad extremum,*

& laudes Domino nostro Iesu Christo tribueret, & gratias Sancto eius nomini ageret, quòd illius ope exceptum fortiter Diabolum, voluntatisque eius ministros vicisset, & reddita inter hac verba illi anima sepultus est. Basilij Menologio præter Menæa consonat etiam Græcorum Calendarium apud Genebrardum, in quo eadem die signatur *Iacobus Alphæi Apostolus*, vt mirari subeat cur apud Henricum Canisium Tomo 5. antiq; lectionum Cardinalis Sirleti Menologium de Iacobo Alphæi prorsus sileat. Eiusdem tamen Apostoli prædicationem in Palestina, & Ægypto, ac martyrij modum longius prosequitur Nicephorus lib. 2. c. 40. *Porro Iacobus etiã Alphæi filius, & ipse ex duodecim illius vnus, iuxta eius, qui eum regebat, Spiritus Sancti voluntatem, & ductum ab Apostolorum corpore seiunctus, Gaza primum, deinde Eleutheropoli, & in vicinis ibi eorundem populorum Ciuitatibus versans, maxima quaque miracula edit.* Et infra. *Posthac ad Ægyptios, extremamque eorum Regionem perueniens, & Christum seruatorem, & Deum esse annuncians, ad Vrbem tandem, cui Ostracine nomen est, adijt, Atque ibi cum satis longo tempore vixisset, periculisque, & certaminibus plurimis conflictatus esset, tandem ad confirmandam eorum, quos docuerat, salutem Cruci ipse quoque à quibusdam, qui verba Dei aduersabantur, affigitur.*

Cum verò constanter Nicephorus habeat Iacobum Alphæi passum Ostracinæ extrema Ægypti Vrbe, cuius meminit Ptolemeus, seu potius Palestinæ Ægypto conterminæ, non difficile est post longiora certamina credere Cruci à Iudæis, qui Palestinam incolebant suffixum fuisse, & vel de more antequam crucifigeretur scipionibus, seu fustibus cæsum, vel patibulo suffixum, fustibus, seu crurifragio interemptum fuisse. Non est autem hic audiendus Ortelius, qui ex Freculpho memoria lapsus Iacobum Apostolum in Glossario Geographico sepultum habet Neriti Arminiæ Vrbe, pro Iuda enim Iacobi, Iacobum malè in sua transtulit. Quid vero de Martyrologio nostro dicendum est, dum in Perside Iacobi Alphæi memoriam recolit? Vtique nõ ibi passũ perhibet, sed solemnia, siue Natale in Perside celebratum illa die recolit, nisi incuriosi Librarij vitium pro Persa oppido Sytiæ Samariæ apud Stephanum, vel pro Persei specu in Ægypto Persidem reposuerit. Præter hæc mihi omnia obscura sunt, nisi dicere velimus, Iacobi Alphæi festum indicari Kal. Maij, dum ibidem cum fratre Matthæo nudo tantùm nomine recensetur.

VIII. Kalendas Septembris.

Natalis Sancti Bartholomæi.

LATE' Baronius probat diem hanc celebritati Bartholomæi dicatã, translationis esse, non mortis, & Romanum Breuiarium ad aliarum Ecclesiarum consuetudines indicandas, non abolendas notauit sub hac die Romæ festiuitatem agi, fortasse quia in Tiberis insula, tempore Ottonis secundi, translatæ sacræ reliquiæ fuerint, vt Otho Frisingensis habet lib. 6. c. 25. vel Basilica consecrata. Cum hac eadem die consonat Bollandi Indiculus antiquo suo martyrologio præfixus, ita enim habet 8. Kal. Septembris. *Natale S. Bartholomæi Apostoli, qui decollatus est in India iussu Astiagis Regis.* At vetera martyrologia, & Gregorij sacramentarium pridie huius diei, non 8. Kal. memoriam aguut, & præter Bedam, Adonem, Vsuar-

Vſuardum, Vvardelbertum, ita quoque noſtrum Martyrologium 9. Kal. Septembris. *In India S. Bartholomęi Apoſtoli*, & rurſus ſub die *Idus Iunij. in Perſida natalis S. Bartholomei*. In antiquiſſimo etiam Hagiologio Cathedralis Lucenſis 9. Kal. Septembris feſtum S. Bartholomæi adnotatur, & ſub eadem die adeſt hiſtoria tranſlationis Beneuentũ, quemadmodũ ad diem 11. Iunij exhibent memoriam S. Bartholomæi Menologium Sirleti, & Calendarium Græcorum apud Genebrardum. At quemadmodum palam eſt, antiquos ſcriptores Eccleſiaſticos pro Æthiopia Indiam, & vice verſa, vt notauit etiam Ortelius, vſurpare, ita Indiam etiam quamcunque remotiorem Regionem vocare, vt alibi monuimus, non negarem, ſicuti ſub vocabulo Regionis Perſiæ maximam orbis oriẽtalis partem fortaſſe intelligere voluiſſe. De Indica Bartholomæi prædicatione antiqui ferè omnes inter ſe conueniunt, & id expreſsè docet D. Hieronymus in Pantæno ex Euſebio lib. 5. cap. 10. Indiam Æthiopiæ finitimam in ſortem prædicationis accepiſſe, refert Socrates lib. 1. c. 15. & citeriorem, non interiorem Indiam perluſtraſſe addit ex Ruffino lib. 1. c. 9. Dum verò tam Euſebius, quam Hieronymus narrãt, ibi relictum ab eo Euangelium hebraicis literis conſcriptum præcipuum Indiæ Apoſtolum videntur conſtituere. Anonymus apud Oecumenium præterquam quod Bartholomæum Indis, qui fœlices appellantur, Euangelium promulgaſſe confirmat, addit etiam in Ciuitate Albano Indicæ Magnæ Armeniæ quieuiſſe. Hippolytus verò preſſiùs de eius martyrio hoc pacto agit, *Bartholomęus cum Indis prędicaſſet, eiſque conſcriptum Euangelium expoſuiſſet, crucifixus eſt & ipſe capite deorſum verſo Albani Magnę Armeniæ Vrbe*. Magnam Armeniam iam citatum Anonymũ Indicam vocaſſe videmus, vt hæc confundi magis pateat, quam inter ſe pugnare. Non ita de Nicephoro lib. 2. c. 40. profari licet, qui bis paſſum Bartholomæum retulit locis maximè disiunctis. Hierapoli cum Philippo rectum in Cruciforme lignum adactum ſcribit, & miraculo dehiſcentis terræ ſolutum, aliquanto poſt tempore Vrbanopoli prouinciæ Ciliciæ in Crucem rurſus actum ad vnicè deſideratum Chriſtum migraſſe refert, ſed alicuius librarij vitio pro Albanopoli Vrbanopolis legitur, ſicuti malè interpres vertit *catà cephali*, rectum in Cruce, quod capite deorſum verſo ſignificat. Sophronius quidem, aut quiſquis Græcè addidit ad Hieronymum de ſcriptoribus Eccleſiaſticis ait, *Albanopoli oppido Maioris Armeniæ Bartholomæus obdormiuit*, capite deorſum verſo crucifixus, vt ex Hippolyto vidimus. De prima Bartholomæi paſſione, à qua euaſit, extat hiſtoria in Menologio Baſilij ad 18. Kal. Decembris, quam ſupra in Philippo tetigimus, & cum Nicephoro ſentit Gregorius Turonenſis, qui lib. 1. de gl. Martyrum cap. 34. in Aſia paſſum eſſe ex ipſius hiſtoria narrat, & tranſlationem prodigioſam ad Inſulam Liparim refert. De modo quoque Martyrij video à ſe inuicem ſcriptores diſſidere. Sub Aſtiage Rege Indiæ capite minutum refert Apocriphus Abdias, cui non minus m. ſ. Paſſionale noſtrum conſentit, quam hiſtoria in compendium redacta apud Ordericum Vitalem lib. 2. hiſt. Eccleſ. Viuum primùm fuiſſe excoriatum, mox abſciſſo capite ad Cælum migraſſe refert, Romanum Martyrologium, cui conſonant ex additione Molani, Vſuardus, Maurolycius, & Galeſinus. At qui in Crucem actum narrant, vt Græci, fortaſſe primam in Aſia paſſionem reſpiciunt, & in Aſia quidem Bartholomæum euangelizaſſe ita habet S. Ioannes Chryſoſtomus de duodecim Apoſtolis, *Lycaonam ad temperantiam inſtituit*. Hinc Freculphus fortaſſe hauſit, dum ſcribit Bartholomæum Lycaoniam accepiſſe in prędicationis ſortem, ſed cum Indos Euangelium docuiſſet, viuentem adhuc in Albano maioris Vrbe Armeniæ à Barbaris decoriatum terræ fuiſſe conditum addit, cui congruit Chriſtianus Druthmarus in Matthæum cap.

26.

26. At in tanta scriptorum dissonantia nostrum Martyrologium cum pluribus, & vetustioribus Bartholomæum Indiæ Apostolum agnoscit, & dum in Perside natalem eius celebrem fuisse notat, vera pariter indicasse constat. Sub Anastasio Imperatore Persæ, pace violata, ipsum coegerunt, vt locum quendam Daras nomine ditionis Persicæ terminum muniret, tunc illum cælesti visione monitum repertas Sancti Bartholomæi Apostoli reliquias ibi reposuisse Nicephorus ex Eusthatio Syro, alioue coæuo Historico refert lib. hist. 16. cap. 37. At Theodorus Lector, seu potius, qui ex ipsius historijs collectanea excerpsit lib. 2., auctor est ab Anastasio Daræ munitiones restauratas concidisse, quia illò missas D. Bartholomæi reliquias reprobasset, in somnis ita monente Apostolo. *Anastasius Imperator condidit Daras, & cum condidisset, vidit in somnis Bartholomæum Apostolum dicentem subuertisse ipsum Ciuitatis custodiam, quòd reliquias suas illò missas reprobasset*. De Ecclesia in Vrbe Daras D. Bartholomæo consecrata, & noua eidem ab Imperatore Iustiniano extructa meminit Procopius de ædificijs Iustiniani lib. 10. Hanc esse in confinio Persicorum montium, & olim pagum fuisse ignobile ab Anastasio diligenter muro cinctum, facilè diruptum, confirmare videtur Procopius, qui addit à Iustiniano propugnaculis non facile euertendis fuisse communitum. Hæc autem adducere libuit, vt in Perside, vel confinijs eius ex magnifico extructo templo, & collatis quomodolibet reliquijs D. Bartholomæi natale, seu festum diem celebrari potuisse nemo inficietur.

XI. Kal. Octobris.

Natalis Sancti Matthæi Apostoli.

NEC minoribus ambagibus inuoluuntur Acta Matthæi Apostoli, & Euangelistę, cum & in loco martirij eius plurimùm inter se scriptores dissentiant. Hos in quatuor classes distinguo. Sunt enim qui in Æthiopia, sunt qui in Parthia, alij Mirmene Antropophagorū, alij Hierapoli Syriæ, alij in Perside, vel martyrium consummasse, vel in pace quieuisse velint. In Æthiopia postquam multos Euāgelio lucratus esset, gladio in templo perfossum habet in Naddauer Vrbe Apocriphus Abdias, vel Nadaler, vt Ordericus Vitalis legit, quibus minùs fabulosa continens assentitur m. s. Hagiologium nostrum. His occinere videtur non Prudentius, vt habet Combesis, sed Venantius Fortunatus apud Baronium ad hanc diem, & Socrates Eccl. hist. lib. 1. cap. 15. qui Æthiopiā in prędicationis fortē Matthæo obuenisse scribit, sicuti multo vetustior Origenes lib. 3. in Genesim, si apud Eusebium lib. 3. c. 1. locum a Baronio adductum inuenire licuisset. Hebræis quidem fidem primùm prædicasse, inde ad alias gentes profectum patrio sermone Euangelium conscripsisse, refert Eusebius lib. 3. cap. 24. In Æthiopia passum habet Martyrologium, & Breuiarium Romanum cuius compendiosa Acta cum diffusioribus nostri Hagiologij conueniunt. Quemadmodum Vsuardus, & Ado in libello de festiuit. Apost. Communior autem videtur sententia Matthæum prædicasse in citeriori Æthiopia, quæ vicinior est Ægypto, & quæ Sonnar hodie dicitur, ac mortuum in Ciuitate Luch, vbi etiamnum templa in honorem Sancti Matthæi extare habet ex traditionibus Æthiopum Corn. à lap. cap. 3. proœmij in Matth. Et tamen Anonymus apud Oecumenium ita de eodem scribit. *Matthæus Euan-*

Euangelista Euangelium hebraica lingua conscriptum tradidit. Obdormiuit autem Hiera Ciuitate Parthia, & ibi sepelitur. Neque dissimilia ita habet Hippolytus. *Matthaus cum Euangelium Hebraicè scripsisset Ierosolymis edidit. Obdormiuitque Hierea Parthorum Ciuitate.* In quo licet animaduertere editum Hippolyti libellum à Græco, quem vidit Baronius, in hoc dissentire, quòd sileat *Matthaum factum victimam Virginitatis*, quæ verba Baronius existimet ad Iphigeniam Virginem respicere, quæ non Hieræ Parthorum, sed Naddauer Æthiopum ex Abdia, & alijs à nuptijs Regis abstracta ad aram concidit. Freculphus Matthæi sepulcrum ita etiam signat apud Parthos T. 2. l. 2. c. 46. *Primum in Iudaa Euangelizauit, postmodum in Macedonia prædicauit, requiescit in montibus Parthorum*, Hieropoli nempe Parthiæ, si qua fides Dorotheo in Sinops. Tertio loco enumerandi sunt, qui Myrmene Antropophagorum Vrbe obdormisse narrant, vt Nicephorus, qui Matthæum frustra clauis, igneque examinatum, in pace spiritum emisisse scribit lib. 2. cap. 41. His consimilia extant apud Abdiam Apocriphum non in historia Matthæi, sed Andreæ, qui tamen Matthæum nequaquam occubuisse Myrmidone (ita enim non Myrmene legit) sed inde recessisse, & in Æthiopia postea martyrium consummasse. Græcorum Menologium Basilio ascriptum de nece Matthæi prorsus silet, & Hierapoli Syriæ diem suum obijsse narrat ad 16. Kal. Decẽbris, dũ eiusdem Acta ita per compendia repetit. *Matthaus, & ipse ex duodecim Apostolorum numero, publicanus etiam Iacobi Alphai frater, quem Dominus ad Teloniũ sedentẽ conspicatus iussit, vt sequeretur, ac statim sequentem in suorũ discipulorum numero ascripsit. Octauo post Christi Assumptionem anno, Sanctum Euangelium Hebraicè diuino instinctu afflatus Hierosolymitana Ecclesia conscripsit. Deinde cum multis diuersarum gentium terris peragratis ad Antropophagos vsque penetrasset, nusquam non Christi fidem disseminans, multaque interim tormenta pertransisset, tandem creato illic Platone Episcopo Hierapolim Syria concessit, vbi plurimis Christiana religione imbutis mortuus est.* Quæ ideo adducere placuit, quia ad eandem diem Menologium Sirleti nil aliud exhibeat preterquam *Commemoratio Sancti Apostoli, & Euangelista Matthai.* Sunt quarto loco qui in Perside animam Deo reddidisse existimarunt, & pressius in Vrbe Tarseum. Ita constantissimè Martyrologium nostrum 2. *Nonas Maij In Persida Natalis Sancti Matthai Apostoli, & Euangelista*, & rursus eadem die, qua hic Indiculus exhibet 11. *Kal. Octobris In Persida Ciuitate Tarseum Natalis Sancti Matthai Apostoli, & Euangelistæ.* Consonant alter Indiculus apud Bollandum 11. *Kal. Octobris Natalis Sancti Matthæi Apostoli, qui passus est in Persida.* Consentit Christianus Druthmarus cap. 26. in Matthæum scribens. *In Macedonia prædicauit in Persida interfectus ibi requiescit.* Sed quod maius, & vetustius est, D. Ambrosius ita in ps. 45. non modo prædicationem Persicam, sed non nil de tempore subindicans, *Patuit inter Barbaricos motus Matthæo Persia*, quasi in Persiam tunc Matthæus penetrauerit, cum Barbari tumultuarent, quod facile accidit Neronis anno octauo, quando Bellum Armeniæ factum est, Legiones Romanæ sub iugum Parthicum missæ, & agrè Syria retenta fuit, vt Suet. in Nerone c. 39. & Tacitus lib. 15. testes sunt. Tarseum Ciuitas Geographis in Perside ignota, fortasse fuit in Carmaniæ, seu Persiæ promontorio, cuius meminit Arrianus in Indicis, & fortasse, qui in montibus Parthorum Matthæum quieuisse narrant, ab ijs, qui in Perside reponunt, non dissident; nam pluribus Persæ etiam sub Parthorum nomine, quòd eis tum dominarent Parthi, includi possent, siquidem ita Plinius in vsu fuisse fatetur *Persis in Parthorum iam pridem translata nomen* lib. 6. c. 25. Quin etiam qui Hierapoli, siue Hieræ Parthorum obdormiuisse docent, vt Hippolytus, Persidem alio nomine dicere potuissent.

V.Kal.

iam erat. Vt hinc, nó modò binas filias Philippi Apostoli, nó Diaconi fuisse pateat, sed eorum nomina innotescãt, quarum Hermiones *prophetico afflata spiritu*, martyrium sub Traiano cæptum Ephesi sub Adriano successore capite cæso consummauerit, vt ibi narrare pergitur. At nihil cum his pugnaret Philippum Apostolum plures filias babuisse, quarum aliquæ ad nuptias transierint, aliæ virgines permãserint, & Prophetissæ fuerint, vt & filiæ Philippi Diaconi. In prima equidem Ecclesia prophetandi gratia pluribus communis fuit, vt de Ecclesia Antiochena Acta Apostolorum testantur, prophetare enim non futura prædicere, sed de diuinis mysterijs loqui in audientium lingua, doctores ex D. Paulo interpretantur, vel reuelatam doctrinam docere, vt sentire videtur Oecumenius. Virgines etiam Apostolicorum virorum filias ad vltimam senectutem perdurare in prima Ecclesia non insolens fuit, & præter has vtriusque Philippi filias, idem Clemens apud Eusebium lib. 3. c. 23. Nicolai ex primis Diaconibus, qui ex Nicolaitarum hæresi apud posteros malè, vel potius inconsideratè audiuit, *filias quidem docet ad extremam senectutem Virgines permansisse, filium autem vitam puram, & nulla labis contagione aspersam traduxisse*. De duobus Philippi nomine Apostolis, quorum alter ex duodenario numero, alter Diaconus, & latiori Apostolorum significatione, Apostolus etiam vocatur, differentia Nicephorum non latuit, qui postquã, eadem fragmenta Polycratis, Papiæ, & Clementis attulit, discrimen addit lib. 2. cap. 44. & filias, quas D. Lucas in Actis Apostolicis Philippo ascribit, *alterius Philippi*, non Apostoli fuisse docet, vt reuera manifestum est. De Philippo Apostolo ex duodecim ita Græcorum Menologium ad diem 18. Kal. Decembris, *Philippus ex duodecim Apostolis vnus Bethsaida natus post Iesu Christi Ascensionem miraculorum frequentia insignis, Traiano Imperatore, profectus est Hierapolim, cum septem filiabus, & Marianne sorore sua, & Bartholomeo Apostolo*, vbi pedibus ex muro pendens consumptus est, vt idem Menologium pluribus narrare prosequitur, & repetit 3. Kal. Martij.

Qui igitur Hierapoli in Asia Philippum ostendunt, vt Martyrologium nostrum, vetustioribus quidem innituntur, nec cum Philippo Diacono confundunt, quem passum esse Cæsareæ Martyrologium Romanum habet 8. Idus Iunij, qua tamen die nostrum Martyrologium Philippum quendam exhibet non Diaconum ex antiquis, sed Martyrem in Africa. At Menologium Græcorum, tàm Basilij, quã Sirleti ad vndecimam Octobris diem, Philippum Diaconum exhibent, eumque Trallianum, in qua Vrbe addunt in pace quieuisse. Passus igitur est Philippus Apostolus in Asia Hierapoli, de quo ita Hippolytus in opusculo de duodecim Apostolis. *Philippus prædicans in Prygia Hierapoli crucifixus est, capite deorsum verso sub Domitiano Principe, eodemque loco sepelitur*, quod ex Græco Codice Cardinalis Sirleti confirmat Baronius ad diem Kal. Maij. Nicephorus tamen hìc ab Hippolyto dissentit, in id quod *Philippum* quidem tanquam victimam quandam in columnam capite suspensum, Bartholomeum verò directum in lignum sub Crucis formam, Hierapoli infideles egisse referat, & Bartholomeum prodigijs conuerso populo solutum, Philippum interim martyrio functum. Eusebius addit in Chronico præter Crucis patibulum, lapidibus etiam obrutum fuisse, non quidem sub Domitiano, sed sub Claudio ad annum Christi 54. *Philippus Apostolus Christi apud Hierapolim Asiæ Ciuitatem, dum Euangelium populo nuntiaret, Cruci affixus lapidibus opprimitur*. Hippolyto consentit Passionale nostrum m. s. in quo cum initio eadem ferè habeat, quę apud Pseudo Abdiam prostant, sed minus forte Apocripha prætermittere placuit, & ea tantum prodere, quę, postquam in Asiam rediit, veritati consona visa sunt. Ita igitur post narratam Scythiæ per pro-

prodigia conuerſionem poſtrema Philippi Acta proſequitur. *Ordinatis autem Clericis, Epiſcopis, & Presbyteris, vel Diaconibus, atque Eccleſijs multis inſtructis, ipſe per reuelationem ad Aſiam reuerſus; in Ciuitate Hierapoli commoratus, Hæreſim malignam Hebionitarum extinxit, qui docebant non verum natum ex Virgine Dei filium aſſumpſiſſe. Erant autem duæ filiæ eius Sacratiſſimæ Virgines, per quas Deus multitudinem Virginum lucratus eſt. Ipſe Philippus ſeptimo die migrationis ſuæ vocauit ad ſe omnes Presbyteros, & Diaconos, ſed & vicinarum Vrbium Epiſcopos, & dixit eis, Hos ſeptem dies mihi Dominus in iſta vita conceſsit. Memores eſtote Domini noſtri Ieſu Chriſti, Dominus autem complet promiſſum ſuum, & corroborat Eccleſiam ſuam. Hæc, & his ſimilia prædicante Apoſtolo Domini anno octogeſimo ſeptimo, tentus ab indefidelibus, crucifixus, lapidatuſq; perrexit ad Dominum, & in ea Ciuitate poſitum eſt Sanctum Corpus eius. Et poſt aliquantos annos duæ Sacratæ Virgines filiæ eius dextra, læuaque ſepultæ, vbi præſtantur beneficia Dei, orāte Apoſtolo Philippo, &c.*

Fragmentum hoc ſicuti ab Abdia diſſonat in Paſſione Philippi, ita etiam ab Orderico Vitali, qui ex eadem Pſeudo Abdiæ hiſtoria videtur excerpſiſſe; cum illa tamen in hoc conſentit, quòd Apoſtolus ætatis ſuæ annorum octuaginta, & ſeptem, kal. Maij, nulla inducta Martyrij notitia, perrexerit ad Dominum. Conſonat pariter cum Euſebio in Chronico, & Hippolyto martyre ſupra adductis. De Ebione, eiuſque falſo dogmate in primis Eccleſiæ crepundijs præter antiquos alios meminit S. Ignatius ep. 9. ad Philadel phienſes.

Eadem die

Sancti Iacobi Apoſtoli.

SVPEREST, vt reliqua ſub hac die kal. Maijs in Indiculo de Iacobo Apoſtolo proſequamur. Satis ſuperque iam oſtendiſſe credimus, Iacobum fratrem Domini à Iacobo Zebedei, & Iacobo Alphæi fuiſſe diuerſum, & quamquam extra numerum duodecim Apoſtolorum, inter Apoſtolos tamen fuiſse recenſitum, ſicuti propter inſignem virtutem, ac doctrinam Eccleſię columnam fuiſſe nuncupatum. Hic cognomento *Oblias, quod ſignificat murum*, vt tradit S. Epiphanius, vel Iuſtum, vt Metaphraſtes, Sacerdotio apud Hebræos iuxta vetus Sacerdotium functus erat, & illi Dominus primū ex Hebręis concredidit thronum, & quamquam non verè frater Domini eſſet, ſed conſobrinus, frater tamen Domini dicebatur, *propter conuictum, propter educationem*, & propter quòd fratris loco ipſum Dominus habebat, vt latè differit idem Epiphanius Hær. 29. & 78. cui tamen in hoc non adhæſimus, quòd Iacobus frater Domini diceretur, quaſi ex primis D. Ioſephi nuptijs ortus eſſet, quamquam id Euſebius, alijque ex antiquis dixerint; Magis enim vetuſtiori teſtimonio Hegeſippi ſtandum eſt, qui Cleophæ, non Ioſephi filium fuiſſe docuit. Huius merita, & memoriam Eccleſia recolit ſub hac die, vt ex Romano Martyrologio, & Breuiario conſtat. Veruntamen propriam Natalis, ſeu paſſionis hanc non eſſe feſtiuitatem Hegeſippus idem ab Eccleſia ſuſceptus indicat, dum in Paſchali ſolemnitate martyrium conſummaſſe apertè oſtendit, ſicuti alibi ex Petro Damiani tranſlatum in hanc diem propter Paſchale feſtum animaduertiſſe meminimus. Micrologus verò non mo-

do Kal. Maij Iacobum, & Philippum venerari ex antiquioribus monumentis asserit, sed omnium Apostolorum memoriam recoli, quod omnibus Paschalis lætitia debeat esse communis. *Ideo*, enim inquit, *inuenitur in Martyrologijs, siue in Sacramentarijs festiuitas Sanctorum Iacobi, & Philippi, & omnium Apostolorum.* Et quamquam apud Græcos, vt ex eorum Menologijs, ac Calendarijs apparet, omnium Apostolorum festiuitatem sub vna die, puta pridie Kal. Iulij celebratam, antiquissimum tamen fuisse morem illum, & in Ecclesijs Occidentis communiter seruatum anceps sum, & ex Sacramentario Gregorij non elicio, in quo de hac Apostolorum omnium solemnitate ne verbum quidem, sicuti neque apud Bedam, Vsuardum, vel Adonem. Et fortasse Romæ tantum in vsu fuit, quòd Ecclesia Sanctorum Apostolorum non modo Philippo, & Iacobo dicata esset, sed omnibus Apostolis, vt in diplomate Io: Tertij se vidisse affirmat Galesinus in adnot. ad hanc diē. In nostro verò Martyrologio, non quidem omnium Apostolorum indicatur solemnitas, sed præter Philippum, & Iacobum, Matthæus tantummodo additur. Hìc autem animaduertere libet pro Iacobi martyrio, quod ab Ecclesia sub hac die recolitur, varios inter se esse ex vna Hegesippum, & cum Clemente Alexandrino Eusebium, ex altera verò Iosephum lib. 20. Antiquit. c. 76. Hic enim narrat, quòd *Ananus Pontifex credens se inuenisse tempus opportunum festo mortuo, & Albino in itinere constituto, concilium fecit Iudicum, & quosdam deducens ad semetipsum, inter quos & fratrem Iesu, qui dicitur Christus, nomine Iacobum, quasi contra leges agentes accusans tradidit lapidandos.* Videtur enim indicare super Iacobi necem iudicium intercurrisse, quamquam subdolè, & Iacobum cum alijs, quos Christianos pariter, & Domini discipulos facile est credere, per aliquam Iudicij formam damnatos fuisse, puta Pontificali Iure in Religionis causa. Hegesippus è contra, & Clemens Alexandrinus narrat à Scribis, & Pharisæis è pinna templi tumultuariè deiectum, quòd ingenuè Christum Dominum prædicaret, & inde lapidibus petitum Fullonis tandem vecte fuisse peremptum. Hanc fortasse historiæ diuersitatem animaduertit Hieronymus, ac ita composuisse videtur, vt Ananus concilium indixerit, ac publicè Iacobum compulerit ad Christum Dei filium denegandum, & contradicentem lapidari iussisse, qui præcipitatus de pinna templi confractis cruribus, & pro persecutoribus orans, Fullonis tandem fuste percussus interierit, quasi Iudicij forma apud Iosephum tantùm fuerit conuocatio concilij, quæ Anano propter Præfecti absentiam nequaquam concessa erat, propter quod insimulatus à Iudæis sub Agrippa Pontificatum deinceps amiserit. Omnes tamen in hoc consentiunt, quòd Iacobus more Iudaico, tanquam impius lapidatus martyrium compleuerit, sed quòd socios insuper in passione habuerit, hoc tantùm docuisse Iosephum, ex quo elici posse videtur Iacobum passum sub Nerone esse, iam vigente persecutione, quod palam docet Nicephorus Constantinopolitanus in chronologiæ cap. 2.

IV. Kal.

VI. Kal. Iunij.

Natalis Sancti Iacobi Apostoli.

QVIA in nostro Martyrologio sub hac die VI.Kal.Iunij nil de Iacobo legitur anceps fui, an h̨c Indiculi nostri librarius fucum fecerit, & pro X. Kal. Iulij, VI. Kal. Iunij reposuerit, ad hanc enim diem 22. Iunij ita tertium Iacobum Alphæi distinctissimè Martyrologium Vetustius nostrum recolit. *In Persida natalis S. Iacobi Alphai Apostoli*. Qui Bollandi antiquo martyrologio alius præfigitur Indiculus, sed noticia in hoc prorsus silet, & Beda tantum in antecedenti VII.Kal.Iunij Iacobi Apostoli fratris Ioãnis Euangelist̨ translationem signat, cum scilicet ab Hispanis in vltimis eorum finibus contra Mare Brittannicum sacra eius ossa condita sunt. Sed Ado, qui ipsissima verba Bed̨ in libello de festiuitatibus Apostolorum transtulit ad diem 8.Kal. Augusti suspicionem ingerit, ne recentius addita verba illa sint ad Bed̨ Martyrologium, quod purum putum esse vti editum est, Doctiores non concedunt. Igitur cum Iacobum Alphæi manifestè Martyrologium nostrum à duobus alijs Iacobis, qui ambo in Iudæa passi sunt, & non in Perside distinguat, & tertium Iacobum Indiculus præsens seiunctim venerari antiquitùs doceat, Iacobum Alphæi, seu minorem hic designari prorsus existimo. Qua in re mirari subijt Baronium eruditissimum ad annum 44.n.35.scripsisse, Iacobum Alphæi in externas prouincias profectum esse non legi, vt vnum, & eundem cum Iacobo Iusto conflaret, cum tamen, & in Menologijs Græcorum, & apud Nicephorum prædicationis eius Acta, & Martyrium inter exteras nationes expresse recenseri pateat. Iam diximus eiusdem negotiationis cum Matthæo participem, & fratrem apud Ioannem Chrysostomum Iacobum copulari, quia in Euangelio Matthæus filius Alphæi dicatur, sicuti & Iacobus, neque enim Iacobus Zebedei frater Ioannis esse potest, neque Iustus frater Simonis Iudæ, & Iosetis, qui & frater Domini; quia ex Hegesippo filius fuit Cleophæ non Alphæi, cuius filij fuerunt Iacobus, & Matthæus *Alphæi duo*, inquam, *publicani Matthaus, & Iacobus*, vt inquit Chrysostomus hom. 33. in Matthæum. Expresse id quoque à Græcis dicitur, dum etiam Iacobum hunc per crucem martyrium consummasse canunt nona die Octobris.

Quà tulit Iacobus alacris, Crucem
Constantia, Saluator ipse predidit
Vt dignus ipse te fiet: passus Crucem
Iacobus occidit Nona die.

Fuit is Matthæi publicani, & Euangelistæ frater diuinus hic Apostolus ad prædicationis munus exiens diuino succensus zelo, omnia Idolorum delubra euertit, fugans morbos, ac malignos spiritus. Ita ex Græco transtulit Combefis, quod in Menologio Basilij ad 7. Idus Octobris his per intepretem verbis reperitur. *Iacobus Christi Apostolus filius Alphæi, Matthæi publicani, & Euangelistæ frater Christi, Vrbem, & ea quæ ad æternum illius regnum, spectant, omnibus promiscuè Iudæis, & Grecis palam prædicabat, magnamque hominum turbam in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti baptizabat, quod Iudæi indignè ferentes eius interficiendi consilium capere. Quare in vnum locum coacti comprehensum, & vario crudeliter indignissimè affectũ cruciatu, demum scipionibus casum interemere, cum interim Sanctus ad extremum,*

& laudes Domino nostro Iesu Christo tribueret, & gratias Sancto eius nomini ageret, quòd illius ope exceptum fortiter Diabolum, voluntatisque eius ministros vicisset, & reddita inter hac verba illi anima sepultus est. Basilij Menologio præter Menæa consonat etiam Græcorum Calendarium apud Genebrardum, in quo eadem die signatur *Iacobus Alphai Apostolus*, vt mirari subeat cur apud Henricum Canisium Tomo 5. antiq; lectionum Cardinalis Sirleti Menologium de Iacobo Alphæi prorsus sileat. Eiusdem tamen Apostoli prædicationem in Palestina, & Ægypto, ac martyrij modum longius prosequitur Nicephorus lib. 2. c. 40. *Porro Iacobus etiã Alphai filius, & ipse ex duodecim illius vnus, iuxta eius, qui eum regebat, Spiritus Sancti voluntatem, & ductum ab Apostolorum corpore seiunctus, Gaza primum, deinde Eleutheropoli, & in vicinis ibi eorundem populorum Ciuitatibus versans, maxima quaque miracula edit*. Et infra. *Posthac ad Ægyptios, extremamque eorum Regionem perueniens, & Christum seruatorem, & Deum esse annuncians, ad Vrbem tandem, cui Ostracine nomen est, adyt, Atque ibi cum satis longo tempore vixisset, periculisque, & certaminibus plurimis conflictatus esset, tandem ad confirmandam eorum, quos docuerat, salutem Cruci ipse quoque à quibusdam, qui verba Dei aduersabantur, affigitur*.

Cum verò constanter Nicephorus habeat Iacobum Alphæi passum Ostracinæ extrema Ægypti Vrbe, cuius meminit Ptolemeus, seu potius Palestinæ Ægypto conterminæ, non difficile est post longiora certamina credere Cruci à Iudæis, qui Palestinam incolebant suffixum fuisse, & vel de more antequam crucifigeretur scipionibus, seu fustibus cæsum, vel patibulo suffixum, fustibus, seu crurifragio interemptum fuisse. Non est autem hic audiendus Ortelius, qui ex Freculpho memoria lapsus Iacobum Apostolum in Glossario Geographico sepultum habet Neriti Arminiæ Vrbe, pro Iuda enim Iacobi, Iacobum malè in sua transtulit. Quid vero de Martyrologio nostro dicendum est, dum in Perside Iacobi Alphæi memoriam recolit? Vtique nõ ibi passũ perhibet, sed solemnia, siue Natale in Perside celebratum illa die recolit, nisi incuriosi Librarij vitium pro Persa oppido Syriæ Samariæ apud Stephanum, vel pro Persei specu in Ægypto Persidem reposuerit. Præter hæc mihi omnia obscura sunt, nisi dicere velimus, Iacobi Alphæi festum indicari Kal. Maij, dum ibidem cum fratre Matthæo nudo tantùm nomine recensetur.

VIII. Kalendas Septembris.

Natalis Sancti Bartholomæi.

LATE' Baronius probat diem hanc celebritati Bartholomæi dicatã, translationis esse, non mortis, & Romanum Breuiarium ad aliarum Ecclesiarum consuetudines indicandas, non abolendas notauit sub hac die Romæ festiuitatem agi, fortasse quia in Tiberis insula, tempore Ottonis secundi, translatæ sacræ reliquiæ fuerint, vt Otho Frisingensis habet lib. 6. c. 25. vel Basilica consecrata. Cum hac eadem die consonat Bollandi Indiculus antiquo suo martyrologio præfixus, ita enim habet 8. Kal. Septembris. *Natale S. Bartholomæi Apostoli, qui decollatus est in India iussu Astiagis Regis*. At vetera martyrologia, & Gregorij sacramentarium pridie huius diei, non 8. Kal. memoriam agunt, & præter Bedam, Adonem, Vsuar-

Vsuardum, Vvardelbertum, ita quoque nostrum Martyrologium 9. Kal. Septembris. *In India S. Bartholomęi Apostoli*, & rursus sub die *Idus Iunij. in Persida natalis S. Bartholomęi*. In antiquissimo etiam Hagiologio Cathedralis Lucensis 9. Kal. Septembris festum S. Bartholomæi adnotatur, & sub eadem die adest historia translationis Beneuentũ, quemadmodũ ad diem 11. Iunij exhibent memoriam S. Bartholomæi Menologium Sirleti, & Calendarium Græcorum apud Genebrardum. At quemadmodum palam est, antiquos scriptores Ecclesiasticos pro Æthiopia Indiam, & vice versa, vt notauit etiam Ortelius, vsurpare, ita Indiam etiam quamcunque remotiorem Regionem vocare, vt alibi monuimus, non negarem, sicuti sub vocabulo Regionis Persiæ maximam orbis oriẽtalis partem fortasse intelligere voluisse. De Indica Bartholomæi prædicatione antiqui ferè omnes inter se conueniunt, & id expresśè docet D. Hieronymus in Pantæno ex Eusebio lib. 5. cap. 10. Indiam Æthiopiæ finitimam in sortem prædicationis accepisse, refert Socrates lib. 1. c. 15. & citeriorem, non interiorem Indiam perlustrasse addit ex Ruffino lib. 1. c. 9. Dum verò tam Eusebius, quam Hieronymus narrãt, ibi relictum ab eo Euangelium hebraicis literis conscriptum præcipuum Indiæ Apostolum videntur constituere. Anonymus apud Oecumenium præterquam quod Bartholomæum Indis, qui fælices appellantur, Euangelium promulgasse confirmat, addit etiam in Ciuitate Albano Indicæ Magnæ Armeniæ quieuisse. Hippolytus verò pressiùs de eius martyrio hoc pacto agit, *Bartholomęus cum Indis prędicasset, eisque conscriptum Euangelium exposuisset, crucifixus est & ipse capite deorsum verso Albani Magnę Armenia Vrbe*. Magnam Armeniam iam citatum Anonymũ Indicam vocasse videmus, vt hæc confundi magis pateat, quam inter se pugnare. Non ita de Nicephoro lib. 2. c. 40. profari licet, qui bis passum Bartholomæum retulit locis maximè disiunctis. Hierapoli cum Philippo rectum in Cruciforme lignum adactum scribit, & miraculo dehiscentis terræ solutum, aliquanto post tempore Vrbanopoli prouinciæ Ciliciæ in Crucem rursus actum ad vnicè desideratum Christum migrasse refert, sed alicuius librarij vitio pro Albanopoli Vrbanopolis legitur, sicuti malè interpres vertit *cată cephali*, rectum in Cruce, quod capite deorsum verso significat. Sophronius quidem, aut quisquis Græcè addidit ad Hieronymum de scriptoribus Ecclesiasticis ait, *Albanopoli oppido Maioris Armenia Bartholomaus obdormiuit*, capite deorsum verso crucifixus, vt ex Hippolyto vidimus. De prima Bartholomæi passione, à qua euasit, extat historia in Menologio Basilij ad 18. Kal. Decembris, quam supra in Philippo tetigimus, & cum Nicephoro sentit Gregorius Turonensis, qui lib. 1. de gl. Martyrum cap. 34. in Asia passum esse ex ipsius historia narrat, & translationem prodigiosam ad Insulam Liparim refert. De modo quoque Martyrij video à se inuicem scriptores dissidere. Sub Astiage Rege Indiæ capite minutum refert Apocriphus Abdias, cui non minus m. s. Passionale nostrum consentit, quam historia in compendium redacta apud Ordericum Vitalem lib. 2. hist. Eccles. Viuum primùm fuisse excoriatum, mox abscisso capite ad Cælum migrasse refert, Romanum Martyrologium, cui consonant ex additione Molani, Vsuardus, Maurolycius, & Galesinus. At qui in Crucem actum narrant, vt Græci, fortasse primam in Asia passionem respiciunt, & in Asia quidem Bartholomæum euangelizasse ita habet S. Ioannes Chrysostomus de duodecim Apostolis, *Lycaonam ad temperantiam instituit*. Hinc Freculphus fortasse hausit, dum scribit Bartholomæum Lycaoniam accepisse in predicationis sortem, sed cum Indos Euangelium docuisset, viuentem adhuc in Albano maioris Vrbe Armeniæ à Barbaris decoriatum terræ fuisse conditum addit, cui congruit Christianus Druthmarus in Matthæum cap.

26.

26. At in tanta scriptorum dissonantia nostrum Martyrologium cum pluribus, & vetustioribus Bartholomæum Indiæ Apostolum agnoscit, & dum in Perside natalem eius celebrem fuisse notat, vera pariter indicasse constat. Sub Anastasio Imperatore Persæ,pace violata, ipsum coegerunt, vt locum quendam Daras nomine ditionis Persicæ terminum muniret, tunc illum cælesti visione monitum repertas Sancti Bartholomæi Apostoli reliquias ibi reposuisse Nicephorus ex Eustathio Syro,alioue coæuo Historico refert lib.hist.16.cap.37.At Theodorus Lector, seu potius,qui ex ipsius historijs collectanea excerpsit lib.2., auctor est ab Anastasio Daræ munitiones restauratas concidisse, quia illò missas D. Bartholomæi reliquias reprobasset, in somnis ita monente Apostolo. *Anastasius Imperator condidit Daras, & cum condidisset, vidit in somnis Bartholomæum Apostolum dicentem subuertisse ipsum Ciuitatis custodiam,quòd reliquias suas illò missas reprobasset*. De Ecclesia in Vrbe Daras D.Bartholomæo consecrata, & noua eidem ab Imperatore Iustiniano extructa meminit Procopius de ædificijs Iustiniani lib. 10. Hanc esse in confinio Persicorum montium, & olim pagum fuisse ignobilē ab Anastasio diligenter muro cinctum, facilè disruptum, confirmare videtur Procopius, qui addit à Iustiniano propugnaculis non facile euertendis fuisse communitum. Hæc autem adducere libuit, vt in Perside, vel confinijs eius ex magnifico extructo templo, & collatis quomodolibet reliquijs D. Bartholomæi natale, seu festum diem celebrari potuisse nemo inficietur.

XI. Kal. Octobris.

Natalis Sancti Matthæi Apostoli.

NEC minoribus ambagibus inuoluuntur Acta Matthæi Apostoli, & Euangelistę, cum & in loco martirij eius plurimùm inter se scriptores dissentiant. Hos in quatuor classes distinguo. Sunt enim qui in Æthiopia, sunt qui in Parthia, alij Mirmene Antropophagorū, alij Hierapoli Syriæ, alij in Perside, vel martyrium consummasse, vel in pace quieuisse velint. In Æthiopia postquam multos Euāgelio lucratus esset, gladio in templo perfossum habet in Naddauer Vrbe Apocriphus Abdias, vel Nadaler, vt Ordericus Vitalis legit, quibus minùs fabulosa continens assentitur m.s. Hagiologium nostrum. His occinere videtur non Prudentius, vt habet Combefis, sed Venantius Fortunatus apud Baronium ad hanc diem,& Socrates Eccl.hist.lib.1.cap.15.qui Æthiopiā in prędicationis fortē Matthæo obuenisse scribit, sicuti multo vetustior Origenes lib. 3. in Genesim,si apud Eusebium lib. 3. c. 1. locum a Baronio adductum inuenire licuisset. Hebræis quidem fidem primùm prædicasse, inde ad alias gentes profectum patrio sermone Euangelium conscripsisse, refert Eusebius lib.3.cap.24. In Æthiopia passum habet Martyrologium, & Breuiarium Romanum cuius compendiosa Acta cum diffusioribus nostri Hagiologij conueniunt. Quemadmodum Vsuardus, & Ado in libello de festiuit. Apost. Communior autem videtur sententia Matthæum prædicasse in citeriori Æthiopia, quæ vicinior est Ægypto, & quæ Sonnar hodiè dicitur, ac mortuum in Ciuitate Luch, vbi etiamnum templa in honorem Sancti Matthæi extare habet ex traditionibus Æthiopum Corn.à lap. cap. 3. proæmij in Matth. Et tamen Anonymus apud Occumenium ita de eodem scribit: *Matthæus*

Euan-

Euangelista Euangelium hebraica lingua conscriptum tradidit. Obdormiuit autem Hiera Ciuitate Parthiæ, & ibi sepelitur. Neque dissimilia ita habet Hippolytus. *Matthæus cum Euangelium Hebraicè scripsisset Ierosolymis edidit. Obdormiuitque Hierea Parthorum Ciuitate.* In quo licet animaduertere editum Hippolyti libellum à Græco, quem vidit Baronius, in hoc dissentire, quòd sileat *Matthæum factum victimam Virginitatis*, quæ verba Baronius existimet ad Iphigeniam Virginem respicere, quæ non Hieræ Parthorum, sed Naddauer Æthiopum ex Abdia, & alijs à nuptijs Regis abstracta ad aram concidit. Freculphus Matthæi sepulcrum ita etiam signat apud Parthos T. 2. l. 2. c. 46. *Primum in Iudæa Euangelizauit, postmodum in Macedonia prædicauit, requiescit in montibus Parthorum*, Hieropoli nempe Parthiæ, si qua fides Dorotheo in Sinopsi. Tertio loco enumerandi sunt, qui Myrmene Antropophagorum Vrbe obdormisse narrant, vt Nicephorus qui Matthæum frustra clauis, igneque examinatum, in pace spiritum emisisse scribit lib. 2. cap. 41. His consimilia extant apud Abdiam Apocriphum non in historia Matthæi, sed Andreæ, qui tamen Matthæum nequaquam occubuisse Myrmidone (ita enim non Myrmene legit) sed inde recessisse, & in Æthiopia postea martyrium consummasse. Græcorum Menologium Basilio ascriptum de nece Matthæi prorsus silet, & Hierapoli Syriæ diem suum obijsse narrat ad 16. Kal. Decẽbris, dũ eiusdem Acta ita per compendia repetit, *Matthæus, & ipse ex duodecim Apostolorum numero, publicanus etiam Iacobi Alphæi frater, quem Dominus ad Teloniũ sedentẽ conspicatus iussit, vt sequeretur, ac statim sequentem in suorũ discipulorum numero ascripsit. Octauo post Christi Assumptionem anno, Sanctum Euangelium Hebraicè diuino instinctu afflatus Hierosolymitana Ecclesia conscripsit. Deinde cum multis diuersarum gentium terris peragratis ad Antropophagos vsque penetrasset, nusquam non Christi fidem disseminans, multaque interim tormenta pertransisset, tandem creato illic Platone Episcopo Hierapolim Syriæ concessit, vbi plurimis Christiana religione imbutis mortuus est.* Quæ ideo adducere placuit, quia ad eandem diem Menologium Sirleti nil aliud exhibeat preterquam *Commemoratio Sancti Apostoli, & Euangelistæ Matthæi.* Sunt quarto loco qui in Perside animam Deo reddidisse existimarunt, & pressius in Vrbe Tarseum. Ita constantissimè Martyrologium nostrum 2. *Nonas Maij. In Persida Natalis Sancti Matthæi Apostoli, & Euangelistæ*, & rursus eadem die, qua hic Indiculus exhibet 11. *Kal. Octobris In Persida Ciuitate Tarseum Natalis Sancti Matthæi Apostoli, & Euangelistæ.* Consonant alter Indiculus apud Bollandum 11. *Kal. Octobris Natalis Sancti Matthæi Apostoli, qui passus est in Persida.* Consentit Christianus Druthmarus cap. 26. in Matthæum scribens. *In Macedonia prædicauit in Persida interfectus ibi requiescit.* Sed quod maius, & vetustius est, D. Ambrosius ita in ps. 45. non modo prædicationem Persicam, sed non nil de tempore subindicans, *Patuit inter Barbaricos motus Matthæo Persia*, quasi in Persiam tunc Matthæus penetrauerit, cum Barbari tumultuarent, quod facile accidit Neronis anno octauo, quando Bellum Armeniæ factum est, Legiones Romanæ sub iugum Parthicum missæ, & agrè Syria retenta fuit, vt Suet. in Nerone c. 39. & Tacitus lib. 15. testes sunt. Tarseum Ciuitas Geographis in Perside ignota, fortasse fuit in Carmaniæ, seu Persiæ promontorio, cuius meminit Arrianus in Indicis, & fortasse, qui in montibus Parthorum Matthæum quieuisse narrant, ab ijs, qui in Perside reponunt, non dissident; nam pluribus Persæ etiam sub Parthorum nomine, quòd eis tum dominarent Parthi, includi possent, siquidem ita Plinius in vsu fuisse fatetur *Persis in Parthorum iam pridem translata nomen* lib. 6. c. 25. Quin etiam qui Hierapoli, siue Hieræ Parthorum obdormiuisse docent, vt Hippolytus, Persidem alio nomine dicere potuissent.

V. Kal.

V. Kal. Nouembris.

Natalis Apostolorum Simonis, & Iudæ.

QVIS quis præter Apostolorum Acta à Sancto Luca in Sacris literis consignata, reliqua incerta, & confusa omnia suspicatur, si quæ de Sanctis Simone, & Iuda Apostolis traduntur diligenter inspexerit, ab eadem sententia non discedet. De eorundem loco, ac genere Martyrij adhuc disceptatur, & an vnus vario nomine, vel plures sub iisdem nominibus Apostoli sint, vel aliqui ex septuaginta discipulis in simul copulentur, scriptores eruditi inter se dissentiunt. Nos, sicut Ecclesia sentire videtur, duos Apostolos esse profitemur, ex eo etiam quòd vetustius Martyrologium nostrum id pluribus constantissimè doceat. Primum sub hac eadem in Indiculo prænotata die v. Kal. Nouembris quando eorundem natalem, siue solemnem diem ita recenset. *Natalis Sanctorum Apostolorum Simonis Cananęi, & Iudę Zelotis*. Deinde 3. Kal. Iulij, cum locus etiam natalis exprimitur. *In Persida natalis Apostolorum Simonis, & Iudę*. Et expressius cum in eadem Orbis parte passos esse docet ipsis Kal. Iulij *In Perside Passio Sanctorum Apostolorum Simonis Cananęi, & Iudę Zelotis*, depravatam hic esse apud Bollandum vetustissimam Apostolorum noticiam librarij vitio non dubitarem, & repetitam loco Iudæ Simonis memoriam, ex Calendis Iulij eiusdem iam penes me vetustissimi Martyrologij, omnino esse emendandam existimarem, & in Indiculo, seu noticia legendum esse. *V. Kal. Nouembris Natalis Apostolorum Simonis, Cananęi, & Iudę Zelotis, qui à templorum Pontificibus occisi sunt in Suanis Ciuitate Persarū, quia in* Martyrologio Kal. Iulij ita prostet. *In Persida Sanctorum Apostolorum Simonis Cananei, & Iudę fratris Iacobi*. Nisi quis Simonem retinere noluerit, quòd Iudam appellatum etiam fuisse Simonem contendat, sicuti Baronius obseruat ad diem v. Cal. Nouembris. Quia vero in quæstione difficillima, & quam aliqui solui non posse absque veritatis periculo, & veterum Patrum præiudicio arbitrantur, vt singula ad veritatis libellam expendamus, diffusiores nos aliquantulum esse equus lector patiatur. Et cum non nisi de vno Simone, vel Simeone, eoque Cananeo Martyrologium nostrum meminerit, & Iudam, non Simonem cognomento Zelotem contra recentiorum vsum indigitet, de vtroque seiunctim agere libet. Primumque in Simone, quòd pluribus difficultatibus inuoluatur, diutiùs exerceri oportebit.

Simo-

Simonem Cananæum, pariter cum Iuda, cognomento Zelotem, vnum ex Domini fratribus, & eundem cum Simeone Episcopo Hierosolymorum fuisse, ac in Perside Crucis Martyrio Coronatum.

EXERCITATIO IV.

EX multiplici nominum, aut agnominum vsu, inter Apostolos maxima orta est posterioribus sæculis dissonantia, vt ex vno in alterum facilis fuerit transitus, & id quidem non modo apud recentiores, sed apud vetustos, & eruditos acciderit. Exemplo sit Apostolorum Princeps Petrus, qui plurinomius fuit, Simon nempe, Simon Bariona, Cephas, & Petrus, quorum nominum, vel agnominum aliud ex origine, aliud ex supeeinducto munere ortum duxit. Inde Clemens Alexandrinus eruditissimus scrictor in agnomine Cephæ allucinatus, ex septuaginta discipulis hunc fuisse putauit, non Petrum Apostolorum Coripheum. Mirandum quapropter non est in alijs Apostolis, alios etiam eruditos scriptores labi potuisse. Ita putat Baronius, supra omnes in historia Ecclesiastica versatus, ad annum 68. n. 6. D. Hieronymo accidisse, qui Simonem Zelotem, cum Iuda confuderit propter agnomen Zelotis. At ni, & ipse fallor, neque D. Hierónymus deceptus est, neque ea, quæ eodem loco affert doctissimus Baronius ad errores, vt ipse ait, qui irrepserunt de Iudæ, & Simonis nomine confutandos, tanti ponderis esse credidi, vt quæ explodenda assumit, re vera errores fuisse pateat, immo potius contrarium veritati magis consonare ex adducendis rationibus videatur. Duo igitur Eminentissimus ille Cardinalis explodere conatur. Primum Zelotis cognomen Simoni tantùm tribui debere. Secundo Simonem à Iuda disiunctum, & ex duodecim Apostolum, omnino fuisse diuersum ab eo, qui apud Hegesippum Simeon Cleophæ dicitur, & in Episcopatu Hierosolymitano Iacobo successit. Primùm contra D. Hieronymum probare nititur, Iudam dici non potuisse Zelotem, vt Sancto illi Doctori placuit, quia D. Lucas in Euangelio Simonem tantùm dixerit Zelotem, non Iudam. At diligentius mihi D. Lucæ Euangelium rimanti nusquam comparuit aduerbium illud *tantùm*; sed in Euangelio Lucæ scriptum quidē esse Simonē Zelotē, Iudā verò non Zelotē, sed Iacobi fuisse appellatum. Pugnare autē cū Euangelio nō videtur, quòd & Iudas dictus quoque fuerit Zelotes, etiam si D. Lucas, vt magis vnum ab altero distingueret, Iudam Iacobi appellauerit, quia Simon frequentius Zelotes diceretur. Simon quidem Cananęus dici poterat, non modo vt à Simone Petro discriminaretur, sed à Simone leproso, siuè alius à Pharisęo fuerit, siue non, & à Simone Nigro, vel Cyreneo, quorum vel Euangelium, vel Apostolorum Acta meminerint, & ad distinctionem non modo Iudę, qui Barsabas dicebatur, & vir erat primarius inter fratres, sed etiam Iudę Simonis Ischariotes, qui Dominū tradidit; Iudas autē Apostolus, tā Iudas Iacobi, quā Zelotes nuncuparetur. Et sicuti non pugnat apud ipsum etiam Baronium, quòd ab vno Euangelista Iudas Iacobi dicatur, qui nuncupatur ab alio Thaddęus, ita neque pugnare potest, quòd aliquibus Simon Cananęus, siue Zelotes dicatur,

alijs Simon Cleophę, alijs Simon Iudę; è contra verò Iudas aliquibus dicatur Iudas Zelotes, siue Cananæus, alijs Thaddæus, alijs Lebbeus, quia pluribus ita nominibus, vel agnominibus signaretur. At neque pugnat duos fratres, vt infra ostendendum mihi est, Simonem, & Iudam Zelotes dictos esse, siue à patria, siue ex virtutis Zelo. Nonne in ipso Euangelio ambo fratres Ioannes, & Iacobus filij Zebedæi vocati sunt Boanerges, hoc est filij Tonitrui? Argumentum equidem ex alicuius scriptoris reticentia ex se nullam vim legentibus infert. Quod enim ille non dixit, ergo non est, argumentum ex puris negatiuis conflatū videtur, ex quo nihil prorsus sequitur. At quia Martyrologium nostrum sub Hieronymi titulo mirè cum Hieronymo in hoc consentit, nec tantùm Simonem Cananæum, quod idem est ac Zelotem, indigitet, sed Iudam expresse Zelotem, audiendus est D. ipse Hieronymus ad cap. decimum Matthæi. *Primus scribitur Simon cognomento Petrus ad distinctionem alterius Simonis, qui appellatur Cananæus de vico Cana Galilææ, vbi aquam Dominus vertit in vinum.* Et paulo post. *Ipse est, qui in alio Euangelista scribitur Zelotes, Cana quippe zelus interpretatur.* D. igitur Hieronymus Simonem videtur sentire præcipuè Zelotem esse nuncupatum à patria, quia Cananæus esset, non tamen negauit, ita etiam à virtutis Zelo appellari potuisse. Iudam verò Zelotem præcipuè dictum esse à virtutis amore, quamquam non negauit Cananæum. Igitur contra Heluidium inquit, *Iudas Zelotes in alio Euangelio Thaddæus dicitur.* In Commentario vero Epistolæ ad Galatas cap. 4. rationem non obscure reddit, quod ita nuncuparetur. Boni enim Zeli exempla adducens, ita Iudæ Iacobi explicat ardorem, *Apostoli Iudæ, sed non proditoris, qui ob insignem Zeli in se virtutem etiam Zelotes nomen accepit.* Vbi notari debet vis particulę coniunctiuæ *Etiam*, quę significare potest, Simonem Cananæum, qui Zelotes diceretur à patria, sic etiam appellari potuisse à zelo virtutis: Nam Ipse Sanctus Doctor in epistola 53. ad Riparium, ita eidem zelum virtutis ascribit, vt eiusdem zelum Simonis aduersus Vigilantium in se cuperet inueniri. Non igitur D. Hieronymus videtur nomina confudisse, neque cum Simone Iudam. Iudam enim, quem fratrem Iacobi in libro de scriptoribus Ecclesiasticis dixit, vel vt alij Codices habent fratrem Domini, etiam pro Thaddæo agnouit, ad eundem cap. 10. Matthæi, & Lebbeum, siue corculum appellatum esse consentit, omnino à Simone diuersum. Quamuis ergò Simonem, & Iudam siue ex Patria, siue ex bonitatis ardore Zelotes dictos fuisse consentiat, non tamen in vnum confudit, etiam si concederetur, Simonem præter Zelotis agnomen Iudam etiam fuisse appellatum. Equidem non modo Sophronius, aut quisquis Gręca ad Hieronymi librum de Ecclesiæ scriptoribus quędam addidit, Simonem Cananęum Iudam fuisse nuncupatum his verbis, quibus Dorotheus concinit, testatur. *Simon Cananæus cognomento Iudas frater Iacobi Episcopi, qui & successit illi in Episcopatu*: sed Hippolytus vetustior, ex quo illi facile acceperunt, id etiam clarissimè, interprete Combefis, asseruit. *Simon Cananæus filius Cleophæ, qui & Iudas, post Iacobum Iustum creatus Hierosolymorum Episcopus.* Quod miror tacuisse Baronium, qui libellum Hippolyti apud Sirletum non semel se vidisse fatetur. Si cui verò non arrideret, quod Simon Zelotes Iudas diceretur, quia Iudas Zelotes alius esset à Simone, vt re vera fuit, coniecturam meam exhibeo, Simonem nempe non Iudam fuisse dictum sed Iudæ, eodem prorsus modo, quo Iudas dictus fuit Iacobi, non tanquam ex Patre, sed tanquam ex Fratre maioris nominis, propter ætatem, officium, vel virtutes. Palam est, & hic in re notissima à pluribus supersedeo, Iudam, qui Canonicam scripsit Epistolā, Iacobi à Iacobo fratre Episcopo Hierosolymitano fuisse dictum, cum alioquin filius esset Cleophę ex Maria, & probabile admodum sit,

Iaco-

Iacobum cæteris fratribus, & Patre ipso Cleopha celebriorem fuisse, tam ex vitæ honestate, propter quam Iustus à Iudæis vniuersis dicebatur, tum ratione Sacerdotij, quod illi tribuisse S. Epiphanium alibi diximus, ac ex hac nominis celebritate, non modo Matrem, quæ Maria Cleophæ dicebatur, dictam quoque esse ab Euangelistis Mariam Iacobi, sed fratrem ipsius Iudam Iacobi pariter cognomento fuisse vocatum. At Iudas qui Lebbæus, siue Corculus, & Zelotes dicebatur, sicuti virtutis insignem ardorem in Zelotis agnomine præferebat, ex quo inter Apostolos celebri sanctitate esse poterat, ita ex alio cognomine Corculus appellatus, omnibus apprimè fuisse notum, & carum non obscure significatur, ita vt Simon post mortem Iudæ, qui, vt infra videbimus, præmortuus fuit, Simon Iudæ non Iudas facile diceretur. Hinc coniectare licet in Hippolyti libello mendum aliquod leue irrepsisse, puta vnius literulæ; vbi enim legitur *ὁ τοῦ κλοπᾶ ὁ καὶ Ἰούδας* legendum forte esse *ὁ καὶ Ἰούδα* hoc est Simon Cananeus *qui Cleopha, qui & Iuda*, nisi quis potius mallet pro *ὁ καὶ Ἰούδα*, legere *ὡς καὶ Ἰούδας*, hoc est sicuti Iudas, qui pariter filius fuit Cleophæ, quemadmodũ legisse videtur Anonymus apud Oecumeniũ ex Latino interprete, *filius Cleophæ sicut & Iudas*. At parũ interest, quod Simon Cananęus cognomẽto, nõ nomine Iudas diceretur, siue ex illustri aliqua confessione Domini, Iudas enim confessio Hebręis significat, siue alia causa, quãdo Iudas, qui & Thaddęus, & Iacobi cognomẽto dicebatur, Iudas proprio nomine vocaretur; nec tanti hęc sunt, vt lõgius in his immorari expediat. Restat igitur vt eundẽ Simonẽ hũc esse ostẽdamus, qui Iacobo Iusto successit in Episcopatu, vt Hippolytus auctor est, & ex eo Sophronius, quod nõ est leuiter trãsigẽdũ, cũ errorẽ id existimauerit grauissimus cẽsor Baronius, his pręcipuè ductus argumẽtis. Primò, quòd iã probatũ sit, diuersũ fuisse Simone à Iuda, & Iudã à Simeone successore Iacobi, & cõsequẽter pateat, Simonẽ Cananęũ distinctũ fuisse à Simeone Cleophę, passo sub Traiano. Deinde quòd ita tã Gręci, quã Latini profiteãtur, illi in Menologio, isti in Martyrologio diuersis diebus, diuersisq; notis memoriã eorũ celebrantes. Tertiò quòd Beda, qui in eundẽ errorẽ lapsus fuerat, vt hos duos vnũ Simonẽ putaret sẽtentiã retractauerit. Ad primũ ergo dicimus, quòd etiãsi verissimũ existimauerim, cũ eodẽ Baronio, quãquã diuersis rationũ momẽtis, diuersũ esse Simonẽ à Iuda, nõ tamen inde elicere omni conatu potui, vt euidenter pateret Simonem etiam Cananęum, qui Iudas, vel Iudę cognomento dicebatur, distinctum esse à Simeone Episcopo Iacobi successore. Non me latet Eusebium fortasse in eandem sententiam descendisse, quia cũ alijs antiquis Patribus existimauerit lib. 3. cap. 10. fratres Domini fuisse nũcupatos, quia essent ex primis nuptijs filij Ioseph Deiparę Spõsi, Simeon vero filius Cleophę, & Domini consobrinus non frater. Quod si ita res vera fuisset, nõ vtique dubitari posset, quin Simon Iosephi filius à Simeone Cleophę omnino distaret. At cum in hoc Eusebius, tam ab Hegesippo, quam ab Euãgelistis minus consultè discesserit, reijciendus omnino est, quamuis tanto Chronologo innixi eandem de fratribus Domini sententiam perfunctoriè secuti sint ferè omnes Gręci Patres, & aliqui ex latinis. Ab Euangelistis equidem discessit Eusebius, quòd hi Mariam Iacobi, & aliorum, qui dicebantur fratres Domini Matrem, alio nomine Mariam Cleophę à viro Cleopha dixerunt; sed euidenter dissentit ab Hegesippi verbis à semet ipso relatis, in quibus Iacobi fratris Domini patrem non Iosephum, sed Cleopham fuisse disertissimè exprimitur. Vnde verò Eusebius hanc excerpserit opinionem, Origenes, aut si quis alius auctor est Commentarij in Matthęum cap. 13. non obscurè indicauit, puta ex Apocriphis fontibus; Ita enim refert. *Fratres autem Iesu putabant nonnulli esse ex traditione Hebræorum, sumpta occasione ex Euangelio, quod titulum habet iuxta Petrum, aut*

ex libro Iacobi, filios Ioseph ex primi vxore, qua conuixerat ipsi, antequam duceret Mariam. Quia verò æstimare quis posset, ideo Baronium, tanquam notissimum reliquisse, Simonem Cananæum diuersum esse à Simeone Episcopo, quia ille Simon, hic Simeon diceretur, audiat Oecumenium docentem ex antiquis Patribus, nullam inter hæc nomina veram intercedere differentiam; ita enim scribit ad D. Petri Epistolam cap. 1. *Simon scribitur, & Simeon. Nam à Simeon diminutio est Simon, quemadmodum à Metrodoro Metras, à Menodoro Menas, & à Theodosia Theudas.* Sed ante Oecumenium id expressè docuerat Origenes idem tract. 5. in Matth. 26. dum Simeonem Liæ filium Patriarcham, cum Petro idem habuisse nomen testatur, quòd *conueniat ei, qui ita vocatur vt & Simon dicatur; & Simeon, quoniam ijsdem literis scribunt Hebræi, & Simeonis nomen, & Simonis.* Quod siue Eusebius, siue D. Hieronymus in chronico confirmat ad annum 63. dum Iacobi Iusti martyrium recenset. *Iacobus frater Domini, quem omnes Iustum appellabant a Iudæis lapidibus opprimitur, in cuius thronum Simeon, qui & Simon secundus submittitur.* Simeonem, & Simonem idem nomen esse, habent etiam & Gregorius Syncellus, & auctor chronici Alexandrini. Nec pariter existimarem inter ea, quæ, tanquam notiora essent, Baronius siluit, reputari debere, quòd Simon Cananæus, ideo non esset Simeon, vel frater, vel consanguineus Domini, quia non liqueat ex vrbe Cana, neque Iosephum, neque Cleopham eius fratrem prodijsse. Quidquid enim sit de Iosepho Mariæ Virginis Sponso, qui in Euangelio dicitur à Nazareth Galileæ, valdè probabile est Saluatorem nostrum in Cana Galileæ proxima Vrbe, vel Vico cognatos habuisse: quippe qui cum Matre vocatus ibi fuerit ad nuptias, & inde descendens Capharnaum Matrem, fratresque secum duxerit. Equidem antequam Saluator cum discipulis ad nuptias vocaretur *erat mater* eius *ibi*, vel quia prius inuitata ad cognatos diuerterat, vel quia moram ibi tradere consueuerat; à viculo enim Nazareth Viculus Cana Galileç, non nisi triũ horarũ itinere distabat, vt plures docent. Si ergo aliquis ex discipulis, vel fratribus Domini Spõsus erat, vt cõmuniter sacri expositores existimãt, & si alij Ioannẽ, alij Simonẽ esse velint, quis facilius esse potuit, quã Iudas, quẽ ex fratribus, & cognatis Domini, filios, & nepotes habuisse Hegesippus testatur? Parum autem refert, vt Simon Cananæus à Simeone Domini vel fratre, vel consobrino distinguatur, quòd ille ex Cana Galileæ esset, cum Apostoli omnes, inter quos saltem ex ipsius Domini fratribus Iudas fuit, Galilæi dicerentur, & in ipsius Doctissimi Baronij sententia, cum Iacobus Iustus, non minus inter Apostolos, quam inter frates Domini numeratus, idem omnino sit cum Iacobo Alphæi, Galileum cum alijs Apostolis fuisse, dubitari nequit. At aliam rationem addere libet, quam in re minus dubia fortasse Baronius eruditissimus prætererit, puta Simonem fratrem Domini vnum, & eundem esse non posse cum Simeone Episcopo, quòd ille non modo fuerit extra numerum duodecim Apostolorum apud Origenem cap. 13. Matthæi, sed cum Iosepho fratre pariter Domini, eiusque germano, illi penitus incompertum; enumeratis quippe fratribus Saluatoris, & eorum muneribus, subdit. *Porro de Ioseph, ac Simõne nos nihil comperimus.* Addo amplius, in sacris litteris Domini fratres ab Apostolis nomine videri disiunctos, idque in Ecclesiastica quoque historia obseruare licere. Sanè in Apostolicis Actis cap. 1. vndecim Apostolis enumeratis additur, perseuerantes fuisse omnes in oratione, cum *Maria Matre Iesu, & fratribus eius*; quasi qui dicebãtur fratres Domini ab Apostolis hoc titulo discernerentur. Ita pariter Eusebius ex antiquorum traditione obseruauit, dum ad Simeonis Episcopi electionem conuentum Apostolorum recensuit. *Fama est*, inquit, *Apostolos, & discipulos Domini, qui adhuc ista lucis vsura fruebantur, vna cum*

his, quibus cum Domino secundum carnem intercedebat cognatio (plerisque enim istorum ad illud vsque tempus vita suppetebat) ex omnibus locis in vnum conuenisse &c. Veruntamen ad hoc obiectum eluendum, præterquamquod Eusebius non de fratribus, sed quomodocumque de consanguineis Domini loquitur, certum est aliquos ex Domini fratribus inter duodecim Apostolos non fuisse numeratos, vt Ioseph, & Iacobus cognomento Iustus, vel vt placuisse videtur Origeni, neque Simon; aliquos verò recensitos fuisse, vt extra controuersiam Iudas Iacobi, vel Zelotes. Sicuti ergo nullum aliud sequeretur inconueniens, si in eodem Apostolorum censu, Simon Domini frater numeraretur, nisi in Origenis sententia, ita vt veritas magis elucescat hæc diligentius perpendenda est. Sanè Origenes, tam præfatione in Ioannem, quam lib. 2. aduersus Celsum ex Euangelio secundum Lucam affirmat, Socium Cleophæ in Emmaus tendentis fuisse Simonem, hoc autem minus consonat, nisi diuersus auctor sit Commentarij in Mattheum cum his, quę ibi scripsit, hoc est de Simone, ex fratribus Domini nihil compertum se habere, cum tamen illum inter discipulos Domini cum Cleopha enumerauerit. Differt etiam ab alijs Sanctis Patribus, qui Socium Cleophæ non Simonem, sed alium fuisse discipulum docent; Nam Ambrosio lib. 7. in Lucam de vigilantia, & negligentia seruorum, & lib. 10. cap. vltimo Amaon discipulus ille dicitur; Sancto Epiphanio Hær. 23. Nathanael, & pluribus alijs ipse Lucas Euangelista, qui proprium nomen tacuerit. Sed esto *Cleopha, & Simone colloquentibus inter se de his quæ acciderant*, Iesum repente interuenisse, vt loquitur Origenes aduersus Celsum, non inde tamen sequitur Simonem hunc fuisse Simeonem ipsius, vel alterius Cleophæ filium, Episcopum deinceps Hierosolymitanum. Simon vtique Origeni memoratus ex duodenario Apostolorum numero non erat; Eadem enim hora, qua duo illi Discipuli Dominum agnouerunt, *regressi sunt in Hierusalem, & inuenerunt congregatos vndecim*. Sed quid vetat alium fuisse Domini Discipulum, extra duodenarium numerum, qui Simon vocaretur? Simon quidem Pharisæus apud Matthæum, & Simon leprosus apud Lucam, familiaris vterque, & hospes Domini, non vnus, & idem sunt D. Augustino lib. 2. de consensu Euang. cap. 69. Hunc verò, qui dicebatur leprosus, palam Christi discipulum fuisse ex eo argui posse videtur, quod furentibus iam in Dominum Iudæis propalam, & in Bethania prope Hierusalem conuiuio ipsum exceperit. Posset etiam inter Simones Saluatoris asseclas, Simon Cyrenæus adcenseri, qui cum pater dicatur Alexandri, & Rufi, nimirum Pater duorum discipulorum, potuit tanquam ex numero credentium, ad Redemptoris etiam iniuriam angariari. Christi fidem saltem post delatam Crucē Simonem Cyreneum amplexatum esse, facile ex Origene deducitur, & aliorum est opinio. At quisquis fuerit Simon, cum Cleopa apud eundem Origenem descriptus, Simon equidem vel Simeon, qui sub Traiano Crucifixus fuit, non obscurè ab Hegesippo inter Apostolos numeratur. Enarrato enim eius certamine, postremum inter Apostolos vita functum, ideo his verbis designat, & latentes ad illud vsque tunc narrat prorupisse hæreses, *quia sacer Apostolorum chorus varium vitæ exitum, & diuersa mortis genera pertulerat*. Rè autem vera Apostolorum postremus, Simon, vel Simeon diem suum clausit, anno nempe decimo Traiani, vt Eusebius in chronico auctor est, quando Ioannis, qui Traiani tempora attigerat, assumptus iam erat. Sed hæc fortasse diffusius, quam par sit explicauimus, non tamen extra rem à nobis prolata credimus, quia interim impedimenta ad vnius Simonis veritatem astruendam è via nobis remouisse speramus. Præstat nunc igitur in ordinem redire, & reliqua obiecta diluere, illud præcipue, quod Baronio eidem vim magnam intulit, ex Gręcorum, & Latinorum Hagiologijs petitum.

titum. Hoc est Simonem Cananeum, ideo disiunctum esse à Simeone Episcopo, quia apud illos diuersis diebus, diuersisq; notis distinguatur. In Menologio Græcorum, quod a Cardinale Sirleto latinitate donatum, iam publici iuris est, innititur ferè semper Baronius. Ex illo, alijsque fortasse Græcorum Calendarijs argumentum vir eruditissimus elicuit, Simonem Cananæum à Simeone Episcopo differre, quòd de vnoquoque seiunctim apud Græcos celebretur memoria, & quòd idem etiam obseruetur in latinorum Martyrologijs. Sed minoris ponderis fortasse argumentum est, quam mutare sententiam cogat. Exemplum in Menologio Sirleti sit, ne longius euagemus in Simone Cananæo; cuius memoria primum agitur die 22. Aprilis his verbis. *Eodem die Sancti Apostoli Nathanaelis, qui fuit Simon Zelotes. Hic fuit ex Cana Galilea, vbi Christus Dominus inuitatus ad nuptias aquam in vinum conuertit*. Et rursus die decima Maij diuersis omnino diebus his pariter verbis. *Sancti Apostoli Simonis Zelotæ. Hic Simon est Nathanael appellatus, qui Euangelij prædicationem in omnem Mauritaniam, & Aphrorum regionem sparsit. Postremo Britanniam profectus, cum multos Euangelij verbo illustrasset, ab infidelibus Crucifixus illic sepultus est, qui mores habuit Zelo, quem nomine præferebat*. Ab alijs exemplis, tam in Græcorum Calendarijs, quam in Latinorum Martyrologijs, quia frequentissima sunt, supersedeo; Cum enim obitus diuersa die à translatione, nulla distinctiua addita nota, in illis recoleretur, factum est, vt facilè apud posteros repetita etiam inueniretur commemoratio, ex qua si quis vellet asserere non eosdem esse Sanctos viros, quia sub diuersos dies eorum ageretur memoria, in maxima absurda prolabi necesse esset. Quemadmodum ergò fateor Simeonem Episcopum Hierosolymitanum, separatim à Simone Cananæo in Menologio recoli die 27. Aprilis, & in Romano Martyrologio die 18. Februarij, ita cum in nostro Martyrologio de Simeone, seorsum non agatur, etiam profiteor, ex hac tantum diuersitate, passim in ijsdem numero Sanctis occurrente, nihil certi educi posse, nisi aliæ notæ concurrant, sicuti in alijs Sanctis video voluisse Baronium. Igitur animaduertendæ sunt, quæ intercedunt differentiæ. Prima est nominis, quia Simon Cananæus, non Simeon Episcopus in Menologio Nathanael nuncupatur. Secunda est loci, nam Simeonem Episcopum Hierosolymis passum referunt, tam Martyrologium, quam Menologium, Simonem verò Cananæum Menologium habet in Brittannia, Martyrologium in Perside. Tertia differentia est de Euangelicæ prædicationis Regione, nam Simonem refert Menologium fidem docuisse in Africa, Martyrologium in Ægypto. Quarta est Simeonem propinquum Saluatoris fuisse, quod vtrumq; consentit, at de Simone vtrumque silet. Quinta quod Menologium, tam Simonem Cananæum, quam Simeonem Episcopum per Crucem palmam meruisse doceat, Martyrologium de secundo confirmat, de primo Martyrij modum non exibeat. In has differentias breuissimè animaduertere expedit. De Nathanaele plurimi sunt, qui Simonem fuisse negent, & ex antiquis alij vnum ex Apostolis, alij alterum esse velint, quinimo sint, qui omnino ex duodenario numero abstrahant, quia iuris peritus esset. Plurimi tamen in Bartholomæum concordant, quæ cum videri facile possint apud Euangelistarū interpretes non moror. Ad secundam differentiæ notam, quòd Natale Simeonis Episcopi Hierosolymis celebre esset, quia illius Ecclesiæ Episcopus fuit, non dubito; sed ibi Crucifixum non fuisse, ex Hegesippo inferius palam demonstrabitur, quòd palmam in Perside promeruerit, vbi etiam Simon Cananæus ex Romano, nostroque Martyrologio martyriū per Crucē consummaui. De loco Passionis in Britānia auctores tātum sunt, Nicephorus, & Dorotheus, apud quos legenda fortasse est, pro Britannia Bactriana Persidis Regio. Ad tertiam responderi potest,

quòd

quòd inde nihil deducitur, cum Simonis prædicatio obscurissima antiquis fit, nihilque de ea narrent, qui aliorum peregrinationes innuunt, Origenes, Nazianzenus, Theodoretus, & Socrates, vt etiam eruditissimus fatetur Baronius. Ad quartam, quæ negat ex scriptorum silentio Simoni Cananæo Saluatoris propinquitatem, opponimus Hippolytum Martyrem, & alios infra adducendos, qui eadem affirmant, præsertim quòd vel nullum, vel imbecille ex scriptorum taciturnitate deducatur argumentum. Ita & ad quintum responderi potest; dum enim Romanum Martyrologium silet Simonem per Crucem obijsse, in Græcorum Menologio, tam Simonem, quam Simeonem Crucis tormentum subijsse narratur. Sed iam postremum ex Bedæ auctoritate desumptum obiectum remouere expedit, quòd Venerabilis ille scriptor, & in historijs Ecclesiasticis non parum versatus antea existimauerit Simonem Cananæum eundem esse cum Simeone Episcopo, & contrarium deinde manifesta retractatione docuerit: sed audire ipsum expedit. *Porrò Isidorus arbitratur hunc Simonem esse, qui post Iacobum fratrem Domini Hierosolymorum rexit Ecclesiam, quem & nos olim in primo Actorum libro secuti sumus, non ea, quæ scriptis scrupulosius discutientes rati, quod hæc ipse ex certis veterum historijs didicerat, quod nec adhuc quidem negare audemus*. Ita ergo retractat Beda, vt quamquam in Apostolorum historijs Apocriphis contrarium inuenerit, attamen priorem sententiam refellere non posse fateatur, & non habens quomodo explodat, dum negare eiusdem veritatem non audet, saltem in ambiguo relinquit. Liceat hic igitur pro viribus ambiguitatem tollere, & ex grauioribus, & minùs dubiæ fidei scriptoribus ostendere, Simonem Cananæum cum Simeone Episcopo eundem fuisse. Iam supra indicauimus Simonem Cananæum apud Hippolytũ Martyrem Hierosolymorum Episcopum extitisse, sed iterum expedit eundem audire. *Simon Cananæus filius Cleophæ, qui & Iudas post Iacobum Iustum creatus Hierosolymorum Episcopus obijt, sepeliturque eodem loco cum annos centum viginti vixisset*. Simeonem autem Episcopum, sub Traiano Crucifixum, senem centum viginti annorum fuisse, si quis anceps sit, ex Hegesippo omnem suspicionem deinceps amandabit. Anonymum interim audiat apud Oecumenium Hippolyto totidem ferè verbis concinentem. *Simon Cananæus Cleophæ filius, sicut & Iudas, post Iacobum Iustum factus est Hierosolymorum Episcopus, cumque annos centum viginti vixisset, Cruci affixus sub Traiano Imperatore Martyrium sustinuit*. Huius pariter sententiæ, præter Isidorum à Beda adductum, Sophronius fuit, aut quisquis Græca addidit ad Hieronymum de Ecclesiasticis scriptoribus. *Simon Cananæus cognomento Iudas frater Iacobi Episcopi, qui & successit illi in Episcopatum post obitum Iacobi cognomento Iusti: vixit annos viginti supra centum; crucifixus autem sub Traiano Præfecto mota persecutione graui dormiuit*. Hi omnes Simonem, siue Simeonem Cananæum filium Cleophæ fuisse, vel expresse docent, vel dum fratrem Iacobi Iusti, filij pariter Cleophæ esse perhibent, ac vno ore in Ecclesia Hierosolymitana successorem, & sub Traiano Martyrem idem non obscurè confirmant. Et quamquam Sophronius tantùm doceat Simonem Cananæum fratrem fuisse Iacobi Iusti, dum tamen reliqui filium fuisse Cleophæ testantur; iam & fratrem Iacobi ex Hegesippo confitentur. Is autem vetustissimus scriptor bis apud Eusebium lib. 3. cap. 26. Simeonem, qui crucifixus est sub Traiano, ex stirpe Dauid prognatum, & ex diuina Domini progenie seruatoris, & Domini nostri fatum, Cleophæ filium apertissimè dixit, & præcipue in longiori fragmento, quod Eusebius adducit in recentissima Valesij interpretatione lib. 4. cap. 22. cuius verba hæc sunt. *Postquam Iacobus cognomento Iustus Martyrium perinde, ac Dominus pertulit, ob eiusdem doctrinæ prædicationem rursus frater patruelis Domini Si-*

meon

meon Cleophæ filius Episcopus constituitur. Vbi Valesius notat male cum Rufino Musculum, & Christoporsonium vertisse *Consobrini Domini*, cum fratrem patruelem vertere debuissent, & quamuis in adductis fragmentis Hegesippus, expresse non docuerit Simeonem eundem fuisse cum Simone Cananæo Apostolo,cũ tamen in eo viuam Apostolorum vocem desijsse affirmet, postremum ex Apostoli decessisse satis apertè consentit; idque non Apostoli nomen latius accipiens, sed vt supra adnotauimus,ab alijs distinguens,qui non Apostoli, sed auditores,& Discipuli Domini vtcumque fuissent. At quomodo Kalendis Iulij Martyrologium nostrum, & V. Kal. Nouembris Romanum referunt Simonem Cananæum in Perside coronam accepisse, si Hierosolymis sepultus sit, vt apertissimè iam adductus Hippolytus Martyr referre videtur? Nodum hunc soluere fortasse difficile non erit, dum ostenderimus Simonem,quamquam Episcopus Hierosolymitanus esset per Crucem Martyrium compleuisse in Perside, quod miror oculatissimum Baronium,aliosque latuisse, quantumuis Simonem Episcopum ab Apostolo Cananæo dirimerint. Meminisse igitur oportet Eusebium anno Traiani decimo, siue communis ære 110. ita in editione Basiliensi Simonis Cleophæ martyrium scripsisse. *Traiano aduersus Christianos persecutionem mouente, Simon filius Cleophæ qui Hierosolymis Episcopatum tenebat crucifigitur*. Quamquam enim in Annalibus vetustis legi Cuspinianus narret *anno Domini 105. Simon Cleophæ, filius, Hierosolymis Episcopus crucifigitur*,video tamen Baronio, Scaligero,& alijs eã placuisse lectionẽ,quæ Simeonis martyriũ in anno decimo Traiani reposuit, Christi nempe 109. vel 110. At quisquis annus signetur, certum est non nisi mota Traiani persecutione Simonem in crucem actum,quin imò post Traiani rescriptum ad Plinium. Primò statim anno Traiani excitatam persecutionem existimauit Doctissimus Baronius in hoc ab Eusebij chronico discedens, qui non nisi anno Traiani decimo in Christianos sæuitum refert. At idem Eusebius non negat ante hoc tempus Christianos aliquos neci à Gentilibus datos, non tamen ex nouo Traiani, sed postremo Domitiani edicto, & fortasse lege de sodalitijs,siue hæterijs christianorum, ab alijs Imperatoribus vetitis.Eusebius quidem de Traiani persecutione agens lib.3.Hist. cap.26. coactum potius populorum seditionibus Traianum,quam sponte in Christianos animaduertisse refert. *Post Neronem, & Domitianum sigillatim in vnaquaque Ciuitate, sub Traiano Imperio, cuius iam tempora perquirimus, ex seditione populi excitata, grauem contra nos Christianos persecutionis tempestatem commotam fama, & sermone percrebescit*; qui enim primis eiusdem annis Martyres facti sunt, vnde persecutionem colligit Baronius,non Traiani, sed Domitiani edicto id accidisse notat diligentissimus temporum supputator Petauius cap.9.lib.5.par.1.Rationarij temporis ad annum circiter decimum Traiani: Tunc enim inualuisse persecutionem illam suscipit, quam nonnihil Plinius secundus Bithyniæ Prætor retundere laborauit; habita siquidem quæstione,cum Christianos falsis criminibus accusari comperijsset, datis ad Traianum litteris rescriptum obtinuit, vt oblati tantum, obstinatique punirentur. Et re vera rescissis à Senatu Domitiani legibus persecutio in Christianos non nisi ex populorum seditione conflari primùm poterat, quemadmodum notat Eusebius sicuti falsi criminis insimulatos Plinius pariter per populorum calumnias fatetur. Simeonem Cleophæ post hunc rescriptum martyrium compleuisse ex Hegesippo animaduerto; Delationis siquidem expresse meminit. *Ab eodem scilicet sectarum numero quidem Simeonem Cleophæ filium, non modo vt ex Dauidis stirpe editum, verum etiam vt Christianum in Iudicium adduxerunt*, quem nimirum sub Attico consulari, non modo Cruci affixum narrare pergit,quia delatus, sed quia *fidem Christi constanter professus est*. Delationis

tionis igitur palam erant Hæretici illi auctores, & omnia concurrebant ad Simonis Iudicium, quæ in rescripto pro Christianis obseruari Traianus præceperat his verbis, *conquirendi non sunt, si deferantur, & arguantur puniendi. qui negau erit se Christianum, certe veniam ex pœnitentia impetret, quod sine auctore propositi libelli locum habere non deberet.* Quod iterum, & infra confirmat Hegesippus de Traiani temporibus agens *ad quæ quidem, Simeon Cleophæ, quem supra monstrauimus vitam producens à sectis Iudæorum, quod ex diuina Domini progenie genus ducebat, per calumniam similiter vocatur in Iudicium, & eius nomen ea de re ita ad Atticum virum consularem defertur, qui cum multis diebus acerbas plagas pateretur, testimonium fidei Christi fortiter perhibuit, adeo vt, cum omnes, tum ipse Consularis supra modum miraretur, quo pacto, cum esset centum, & viginti annos natus, talem, & tam acerbum plagarum cruciatum sustinuerit. Quibus rebus confectis ad extremum mandatum erat, vt in Crucem ageretur.* Mandato nempe Cæsaris, qui non longe aberat, & quod Simeon certo auctore delatus constans in confessione Domini fuisset. At circa hæc tempora Traianus, nec Hierosolymis, nec Romæ agebat, sed Barbarorum bellis implicatus in Perside, locisque finitimis morabatur, quod vt notissimum hic ex scriptoribus adducere non laboro. Simeon verò non tantum coràm Attico Consulari, qui Traiani Imperatoris mandata exequebatur, sed coram Traiano ipso delatus; forte quia regia stirpe ortiundus, & Christianorum antesignanus, coram Cæsare expediebat causam dicere, id aperte refert Hegesippo post suprascripta verba, interprete Christoforsono. *Atque ita cum annos centum, & viginti compleuisset coram Traiano Cæsare* (quo nihil apertius dici potest) *& Attico viro Consulari fide Christi constanter professus est.* Non me latet nuper eruditissimum Valesium hunc Hegesippi locum aliter vertisse, hoc pacto. *Atque ita Simeon cum annos centum, ac viginti natus esset martyrium subijt principatu Traiani Augusti Actico Consulari legato Syriæ.* Verum præter quam quod Acticus Consularis interpretando dicitur legatus Syriæ, non quod Græcè ita scriptum sit, ratio non apparet, cur infra *epì atticoù* vertedum sit coram Actico, & *epì Traianoù*, interpretari debeat principatu Traiani, & non potius, vt Græca verba prostant, *Coram Traiano Cæsare, & Consulari Attico.* Equidem vbi Martyrium perfecisse Simonem Martyrologium nostrum, & Romanum notant in Perside, Traianum tribunal erexisse animaduerto, & in tanta scriptorum penuria, qui eius gesta recenseant, addere operæ prætium est Zosimi, & Ammiani Marcellini testimonium; Hic lib. 24. in Iuliano refert, oppidum Ozogardam in Perside, se præsente occupatum à militibus, *in quo Principis Traiani tribunal ostentabatur*; Ille lib. 3. in eodem oppido Persiæ, quod non Ozogardam dixit, sed Zaragardiam, fuisse testatur *sublime tribunal ex lapide factum, quod incolæ Traiani vocare consueuerunt*, & tanquam singulare quoddam notat Xephilinus in Dyonis Epitome, ex tribunali Traianū ius dicere consueuisse; Si verò coram Traiano Simon causam dixit, & ibidem eius mandato in Crucem actus est, quomodo Hierosolymis sepultum fuisse, Hippolytus Martyr narrat? Eo quidem modo, quo eodem tempore, & sub eadem Traiani persecutione Sanctus Ignatius sepultus est Antiochiæ, & Onesimus pariter Apostolorum discipulus Ephesi, cum tamen ambo passi sint Romæ. Ab eorum enim discipulis, qui sequuti eos fuerant Romam, in propriā sedem, sacris statim asportatis reliquijs, restituti fuerunt. De primo luculentes testes sunt D. Ioannes Chrysostomus Tom. 5. serm. de S. Ignatio, & in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis D. Hieronymus, qui Romæ Ignatium agonem decertasse narrant, reliquias verò esse Antiochiæ. De Onesimo Romanum, & alia martyrologia testimonium perhibent ad diem 16. Februarij. Iuxta morem igitur fidelium suos Episcopos comi-

tantium, facilè etiam accidit, vt crucifixi Simeonis Episcopi corpus ab eius asseclis Hierosolymas relatum, ibì etiam sepulturæ traditum fuerit. Vnde rectè Hierosolymis Natalis eiusdem signetur, & pro celebritate Simonis Cananæi diuersa dies, tam in Romano, quam in alijs Latinorum Martyrologijs, siue passionis; siue translationis reponatur. Nec Nicephorus, qui Simonem Cananæum passum videtur asserere in Britannia, ibì obijsse clarè docet, sed tantùm fidē Christi intulisse; quibus verbis ex vetustiori scriptore mutuatis, cum statim subnectat *post varias ærumnas mortem per Crucem subijsse*, Simonem in Britānia obdormiuisse, non nihil durius extorquetur, nec reliqua de alijs Simonis Cananæi peregrinationibus quæcunque attulit, nempe in Ægyptum, Cyrenem, Aphricam, Mauritaniam, & Lybiam omnem, occidentalem Oceanum, Insulasque Britannicas, cum his, quæ passus, esset in Perside, pugnare videtur; Quāuis enim Episcopus Hierosolymitanus fuerit, cum tamen Iacobo Iusto nō successerit, nisi paulo ante Vespesiani in Iudæam aduentum, & postremis Neronis temporibus, spacium illi temporis non defuit, quin ante Episcopatum in longinquas etiam Regiones Apostolicam doctrinam inferre potuerit. Barbaras vtique nationes Simonem docuisse habet Chrysostomus de duodecim Apostolis, siue Barbarorum nomine dissitas ab orbe Romano nationes vniuersim comprehenderit, siue Persis conterminos, & in Persarum Regno recensitos, quos Herodianus lib. 6. Barbaros precipuè vocat, & in libertatem asseruisse Artaxersem narrat, dum Persis Regnum restitueret. Hìc autem subnectere non displicuit Theodoreti antiqui, & apprimè eruditi scriptoris testimonium, qui plures Apostolos in Perside occubuisse, Persasque Apostolorum monumenta potiora, quam Romanorum leges duxisse, ita per interpretem refert. lib. 9. de curat. Græcarum affectionum. *Has itaque nouas leges acceperunt à promulgatoribus Galileis, quique non timuerunt Romanorum potentiam, sese vltro Crucifixi hominis imperio subdiderunt. Atque vt ij Romanis legibus vincerent, neque Augustus ipse impetrauit, neque Traianus, qui Persarum Regna subuertit, & tamen Apostolorum monumenta Persæ homines, tāquam cælitus allata fuerint, venerantur.* Quæ ideo afferre libuit, quia Iudæ fratri, tam Saluatoris, quam Simonis, alijsque in Perside passis Apostolis, nostroque Martyrologio signatis mirificè congruunt.

De Iuda Simonis Fratre cognomento Zelotes.

EXERCITATIO V.

QVOD in Indiculo nostro Iudas cognomento Zelotes dicatur, præterea, quæ supra in Simone ex D. Hieronymo attulimus, ad ipsius Indiculi vetustatem confirmandam addere hic expedit, apud Gelasium Primum in Concilio Romano anni 494. Ordinem scripturarum noui Testamenti, his verbis claudi, *Iudæ Zelotis Apostoli, epistola vna.* Sicuti igitur ex his, quæ hactenus dicta sunt, Iudam etiam Zelotem vocatum esse constat, ita planum esse arbitror germanum Simonis fratrem fuisse ex Cleopha Patre, & Maria Cleophæ, seu Iacobi Minoris Matre, & vocatum pariter vt D. Augustinus testis est, sacrarum historiarum lingua Domini fratrem, seu fratrem consobrinum; Quòd verò Iudas simul, & semel cum Simone in Perside passus sit, non facilè consentio. Sicuti neque vnum

vnum,& eundem fuisse cum Thaddęo fratre Apostoli Thomæ,cuius Eusebius meminit, quamuis, & Thaddæum, & Lebæum vocatum fuisse non ignorem. Exordienda igitur à nomine discretio est, vt & locum, tempusque Martirij facilius deinde liceat coniectari. Eusebius, & Annalium Syrorum auctor apud eundem lib. 1. hist. c. 13. Iudæ nomen Thomæ Apostolo ita tribuunt, ex Christophorsoni versione. *Nam vbi Seruator, excitatus à mortuis in Cælum ascenderat, Thomas vnus ex duodecim Apostolis, diuino quodam impulsu, Thaddæum fratrem* (forte hìc fratris nomen pro condiscipulo deberet intelligi, nisi ab interprete, non ab Eusebio frater diceretur, *qui erat in numerum septuaginta discipulorum Christi ascriptus, prædicatorem, & Euangelistam doctrinæ Christi ad Edessam vsque misit*. In Annalibus verò Syriaca lingua conscriptis, in Tabulario Edessæ Ciuitatis ita legendum proponit. *Postquam Iesus assumptus fuit, Iudas, qui & Thomas dicebatur, Thaddæũ Apostolum, vnum ex septuaginta ad Abagarum misit*. Duo hìc animaduersione digna proponuntur. Primùm, quòd Thomas Iudas quoque vocaretur, deinde quòd Thaddęus ex septuaginta discipulis esset, non ex duodenario Apostolorum choro: quæ duo valde distant ab his, quæ ab eadem historia D. Hieronymus trãstulit cap. 10. Matth;, Thaddæum scilicet inter duodecim Apostolos recensitum, eundem cum Iuda esse, & Thaddæum non ex septuaginta, sed ex duodecim Apostolum dici debere; ita enim de Simone Chananæo, & Iuda narrationem instituit. *Simon Chananæus ipse est, qui in alio Euangelista scribitur Zelotes, Chana quippe Zelus interpretatur. Thaddæum Apostolum, Ecclesiastica tradit historia, missum Edessam ad Abagarum Regẽ Chosidena* (Chosdroenę potius) *qui ab Euangelista Luca Iudas Iacobi dicitur, & alibi appellatur Lebbæus, quod interpretatur Corculum, credendumque est eum fuisse trinomium, sicut Simon Petrus, & filij Zebedei Boanerges ex firmitate, & magnitudine fidei nominati sunt*. Trinomium ergo Iudam apud D. Hieronymum, hoc est Thaddæum, & Lebæum ex duodecim, non ex septuaginta Apostolis fuisse palam est, in Matthæi, & Lucæ Euangelio. Insuper eundem fuisse, qui ad Abgarum, seu Abagarum Edessæ Toparcham missus fuit. Fatetur equidem idẽ D. Hieronymus, id ex Ecclesiastica historia Eusebij, vt palam est, desumpsisse. Duo tamen vel in suo codice non inuenit, aut deprauata inuenit, & reliquit. Primò Iudam appellatum fuisse Thomam, vel è contra: deinde Thaddæum Apostolum fuisse ex duodecim, non ex septuaginta. In hac Codicis probabili deprauatione Hieronymo adhærere malim, quam Eusebij vulgatæ lectioni consentire, præsertim cum D. Hieronymo Hippolytus breuissimè consonet, & clariùs etiam Anonymus Oecumenio præfixus. Horum alter & si Iudam Thaddæum dictum fuisse reticeat, Edessanis tamen Euangelium intulisse, ita testatur, *Iudas, qui & Lebbæus vbi populo Edessæ, ac toti Mesopotamiæ prædicasset, obijt Berythi, ac ibi sepelitur*. Alter Thaddæum addit, & tempus prædicationis sub Augaro, siue Abgaro Rege; his verbis signat, *Thaddæus qui, & Lebbæus, & Iudas Iacobi Edessanis, & vniuersæ Mesopotamiæ Euangelium prædicauit, sub Augaro Edessinorum Præside obijt Bereti, & ibidem sepelitur*. Nicæphorus alios Iudæ superaddit labores, lib 2. cap. 40. Quòd nempe Thaddæus, & Lebbæus nuncupatus *Iudæam primum, & Galilæam Samariam, & Idumæam, deinde Arabiæ Ciuitates, nec non Syriæ, & Mesopotamiæ regiones sagena Euangelij cæpit, postremo Edessam peruenit Augari Ciuitatem, vbi antea alter Thaddæus, ex septuaginta illis vnus, Christum docuerat. Atque cum ibi, si quid adhuc ex alterius illius ministerio deesset, pulcherrimè expleuisset, Christumque simul & diuinis concionibus, & operibus admirandis glorificasset, mente pacifica, & quieta ad illum commigrauit*. Quòd verò alias quoque regiones Euangelico lumine Iudas perfuderit, alij docent, & conterminam Mesopotamiæ Armeniam maiorem

testis est Ioannes Nicenus, qui de Natiuitate Domini ad Zachariam Catholicum Maioris Armeniæ scribens, eundem *magni Apostoli Thaddæi successorem* appellat, quasi in ea Regione Iudas Episcopalem sibi sedem constituerit. Quòd verò Nicephorus, facile vt Eusebij confusa distingueret, Thaddæum Apostolum diuersum constituat ab eo, qui Thaddæus pariter nuncupatus, & discipulus inter septuaginta, Abgaro ante Thaddæum, Apostolum ex duodecim, Dominum annunciauerit, ex Græcorum Menologio forte desumpsit, in quo duo Thaddæi sub diuersis diebus numerantur, Primus nempe Apostolus ad diem 19. Iunij his verbis. *Sancti Apostoli Iudæ. Hic in Euangelio Lucæ, & in Actibus Apostolorum Iudas nominatur, apud Matthæum verò, & Marcum Thaddæus, & Lebæus appellatur, frater secundum carnem Domini nostri Iesu Christi, & germanus Iacobi fratris Dei. Hic Epistolam scripsit Spiritu Sancto plenam, qui & prædicatione infideles homines conuertit, & apud Mesopotamiam Euangelium gentibus disseminans verbo Christi pietatem Regionibus illis prædicauit, & Edessinorũ Ciuitatem peragrans ad Abagarum profectus, illum à morbo curauit. Demum in Artipoli ab infidelibus suspensus, & sagittis vulneratus spiritum Deo ipsi commendauit.* Deinde alterum Thaddæum, non Galilæum, sed Edessanum ad diem 21. Augusti recolit, qui Abagarum pariter à morbo, siue lepra liberauerit. *Natalis B. Apostoli Thaddæi, qui Lebbæus dictus est. Et post Martyris Bassæ Edessanæ memoriam S. Apostolus Thaddæus ex Vrbe Edessa Hebræus genere, diuinis litteris eruditus, ascendit Hierosolymam in diebus Ioannis Baptistæ, cuius prædicationem audiens, & eius Angelicam vitam admiratus ab eo baptizatus est. Postea Christum videns, & eius ipsius infinita miracula, cælestemque doctrinam audiens secutus est eum, post cuius in Cælum ascensionem reuersus in patriam Abagarum Regem baptizauit, eiusque lepræ quod reliquum fuerat, curauit, cum multos alios docuisset, & fide illustrasset, Ecclesijs ædificatis, pertransijt Vrbes Lyciæ, cumque Berytum Ciuitatem Phœniciæ venisset, & illic multos ad Christi fidem conuersos baptizasset, requieuit in Domino.* Hæc assentiri videntur sententiæ aliquorum, qui Thomam Apostolum Edessæ natum perhibent, quòd eius frater ab Eusebio dictus Thaddæus Vrbem Edessam patriam agnosceret, & Iudas, qui Eusebio, & Syrorum Chronographo dicitur Thomas, pro Thoma, non pro Iuda debet intelligi, quasi Thomas nomen, Iudas verò agnomen esset; ita enim interpretatur iterum Eusebius lib. 2. cap. 1. vbi narrat, quòd Thomas diuino impulsu incitatus, Thaddæum doctrinæ Christi Prædicatorem, & Euangelistam Edessam miserit ad Abgarũ Osroenorũ Regem. Cum verò Apostolus hic Thaddæus dicatur, & non ex duodecim exprimatur, lato Apostoli apud Græcos vocabulo pro vno ex septuaginta Discipulis videtur accipiendus. Sin verò alius hic est Thaddæus à Iuda Domini fratre, & Apostolo ex duodecim, pugnaret, quòd Lebbæus diceretur. Nam hoc agnomen eiusdẽ Thaddæi, & Iudæ fuit, vt ex Euangelio constat, & difficile admodum est, alterum Thaddæum trinomium quoque fuisse, & cognomento pariter Lebæum, siue Corculum. Minùs etiam verisimile est Thomam ciuem fuisse Edessanum, quòd Apostoli omnes apertissimè ex Euangelistis, & Patribus Galilæi essent, vt alibi dictum est, si quis verò alium Thaddæum addere velit, ne D. Hieronymum, Hippolytum, & Anonymum Oecumenij hallucinatos esse de Edessana tempore Abagari prædicatione consentire videatur, interpretari apud Eusebium debet fratrem pro condiscipulo, & cum Nicephoro addere post Thaddæum Domini discipulum, Iudam quoque Apostolum Edessæ Vrbi, & Toparchæ fidem confirmasse, eo prorsus modo, quo Paulus Apostolus Ephesijs relicto etiam ibi Episcopo discipulo Timotheo fidem Christi annunciauerit, quam fouit deinde, & ampliauit Ioannes Euangelista pariter Apostolus. Et insuper affir-

affirmare oporteret, Abgarum à morbo, vel non perfectè sanatum à Thaddæo Domini discipulo, qui postea à Iuda, vel Thaddæo Apostolo integerrimam valetudinem obtinuerit, idque facilius, si amplius consentiat Abgarum, siue Abagarum Mesopotamiæ, vel Osroenorum, vel Chosidenæ Regem, qui post Thaddæũ discipulum à Thaddæo, vel Iuda Apostolo fidem accepit, & sanatus est, alium fuisse ab Abgaro pio Rege, qui saluatori Domino scripsisse traditur, & ab eo litteras, & spem sanationis accepisse. Profectò alium Abgarum Traiani tempore fuisse legitur, apud Dionem ex compendio Theodosij, *qui Augarus Osroenus dicitur*, & Edessa Traiano obuiam exiens, se de tentata rebellione purgauit. At pręterquamquod Iudas, vt deinceps monstrabimus, ad Traiani tempora non peruenit, difficillimum est credere, duos pariter Christi discipulos Thaddęi nomine ad duos pariter Abgaros, ambo insanabili morbo implicatos, peruenisse, & satis est ad historiæ perturbationem tollendam Nicephoro tantùm consentire, inter Christi discipulos duos fuisse Thaddæos, alterũ ex duodecim, qui & Iudas, & Lebæus, alterum ex septuaginta, qui leprosum Regulum primò sanauerit, quod Beda etiam in retract. ad Acta Ap. cap. 1. probauit. Iudas igitur, siue Thaddæus frater Domini, & Apostolus non ille nobis sit, qui Abgaro per baptismi lauacrum corporis, & animæ salutem intulit, sed qui deinde, vt Hippolytus Martyr, & Anonymus Occumenij testantur, vniuersæ Mesopothamiæ, ne dum Edessenis Euangelium explicauit. An verò idem Abgarus fuerit, sub quo Iudas Apostolus postremò prædicauit, parũ nobis scire refert. Facile est Edessanos Toparchas vti aliquando in Ægypto Ptolemęos, dictos fuisse Abgaros, & fortasse Rufinus ex alio Syro scriptore, vt Abgarum à lepra per Thaddæum discipulum mundatum ab alijs distingueret, addidit, illum fuisse *Vchaniæ filium*; dubitare autem licet in Edessano apud Eusebium fragmento mendum librarij irrepsisse, & pro Dydimo Iudam suppositum esse, vel potius Iudam inconsultò fuisse additum in ipso codice Eusebij, cum inscius quidam nomen illud Thaddæo adiũgere voluisset. Ratio dubitandi est, quod pluries Eusebius hanc eandem historiam repetit, nunquam tamen Iudã dixit Thomam fuisse vocatum, præcipuè verò cum viam ad Edessanum fragmentum sternens, ita lib. 1. cap. 13. proloquitur. *Thomas vnus ex duodecim Apostolis, diuino quodam impulsu commotus, Thaddaum, qui erat in numero septuaginta discipulorum Christi ascriptus, Prædicatorem, & Euangelistam doctrinæ Christi ad Edessam vsque misit*. Et rursus lib. 2. cap. 1. *Thomas diuino impulsu incitatus Thaddaum doctrinæ Christi Prædicatorem, & Euangelistam Edessam vsque misit*. Ipse vero Nicephorus suspicionem auget, *dum ex Tabularijs Ciuitatis Edessæ, & libris de Augari rebus conscriptis* se eandem historiam habuisse narrat lib. 2. cap. 7. & tamen plura, quam Eusebius, ex illis adducens, Thomam non Iudam dictum fuisse scribit, sed tantum inquit, *Thomas ex duodecim vnus*. Ita & D. Hieronymus, siue ex Ecclesiastica Historia, siue ijsdem Syriacis Annalibus hauserit Thomam quidẽ ex duodecim Apostolis Thaddæum misisse refert, non verò Thomam dictum quoque Iudam fuisse addit. Libuit autem Nicephoro potius adhęrere de vtriusque Edessena prędicatione, quòd Eusebius, siue Abgari chronologus Thaddęum ex septuaginta vnum, non vniuersam regionem, non omnem Mesopothamiam, sed vrbem tantum Edessam Christo subdidisse narrant: Thaddæum verò ex duodecim Apostolum, tam Hippolytus, quam Anonymus Oecumenij, vniuersę Mesopothamiæ Euangelium intulisse docent; cum verò incertum sit quo tempore Thaddęus Apostolus in regione illa Dei verbum prædicauerit, indubium autem sit, Apostolos ex duodenario numero non statim post Domini Ascensionem in prouincias gentiũ profectos esse, confirmatur non vnum, eundemque Thaddæum discipulum fuisse, cum

cũ ille ex ſeptuagenario numero ſtatim poſt Aſcenſionẽ Domini ad Abgarum dynaſtam miſſus à Thoma Apoſtolo fuerit, tum quia ita in Epiſtola ſub ſeruatoris noſtri nomine ſcripta reperiatur, *cum primum ad eum me recepero ex diſcipulis meis aliquem ad te mittam*, tum quia, vt nuper reſtituit ex pluribus codicibus eruditiſſimus Valeſius, annus quo Edeſſena Thaddæi diſcipuli prædicatio apud Euſebium ſignatur, cum eo prorſus coincidit, quo Domini Paſſio, & in Cælos Aſcenſus conſignatur; Apoſtolus verò ex duodecim longius a Hieroſolymis non deceſſiſſe iuxta Domini præceptum, niſi poſt duodecim annos, teſtis eſt Apollonius vetuſtiſſimus ſcriptor apud Euſebium lib. 5. cap. 18. His ita conſtitutis obitus Iudæ tempus coniectandum eſt, cum non leuioribus ambagibus implicetur. Viris vtique doctis compertum eſt, Catholicam Iudæ Epiſtolam fidelibus ad ſemina hæreſum auellenda datam eſſe, poſtquam Petrus, & Paulus ſuas ſcripſerint, ita inter alios Oecumænius ad verba illa Epiſtolæ eiuſdem, *Meminiſti verborum, quæ prædicta fuerunt ab Apoſtolis*; addit, *nempe à Petro in ſecunda Epiſtola, & à Paulo in ſingulis fermè epiſtolis, ex hoc autem manifeſtum eſt, quòd extremo tempore hac ſcripſerit, quum iam curſum ſuum perfeciſſent Apoſtoli*. Poſt Apoſtolos ergo Petrum, & Paulum, ſed non longè ab ipſis diẽ ſuum Iudam obijſſe fateri oportet. Domitiani enim tempore duos ex illius nepotibus ſuperſtites adhuc fuiſſe, notat Hegeſippus, quaſi non modo iam tunc mortuus eſſet Iudas, ſed aliquo etiam temporis interuallo; & facile quidem eſſet Iudam, vel filium, ex quo nepotes ſub Domitiano ſuperſtites erant, Veſpeſiano imperante occubuiſſe, & Iudam fortaſſe in ſibi commiſſa Orbis parte Euangelicam tubam perſonantem, filium verò Hieroſolymis. Euſebius quippe non obſcurè indicauit lib. 3. cap. 11. *Veſpeſianum poſt vaſtationem Hieroſolymorum mandaſſe, vt omnes ex Dauidis genere prognati diligẽter conquirerentur, quò nemo apud Iudæos ex illa regia ſtirpe in poſterum ſupereſſet, Indeque in Iudæos maximam denuo cladem, & perſecutionem fuiſſe concitatam*. In hac perquiſitione iuſſu Veſpeſiani peracta, Iudam, & filium mortem obijſſe, ideo aſſerere potiſſimum Hegeſippus videtur, quia peculiariter notat nepotes Iudæ ſub Domitiano adhuc fuiſſe ſuperſtites; per ætatem enim, & filius Iudæ poterat, neque valde ſenex, aduiuere. Ita igitur Hegeſippus. *Alij ex genere Domini ſeruatoris orti nepotes Iudæ, qui frater illius ſecundum carnem dicebatur, adhuc erant ſuperſtites, quorum nomina maleuoli detulerunt tanquam ex ſtirpe Dauidica genus ſuum deriuantium. Iſtos verò quidam nomine Iocatus ad Cæſarem Domitianum deduxit, hic enim de aduentu Chriſti, vt Herodes iam olim metu erat non exiguo perculſus. Qui cum ab illis rogaſſet, vtrum eſſent ex genere Dauidis procreati; ita rem ſe habere planè confeſſi ſunt*. Inter hos, qui duo tantum erant laboribus agri addicti, & expreſsè Iudæ nepotes, Simon Apoſtolus, & Epiſcopus iam muneri ſuo, & prædicationi incumbens non aderat, fortaſſe quia mota Domitiani in Chriſtianos, Dauidiſque conſanguineos perſecutione, abſens à Iudæa erat, & gentibus iam ſupra relatis Chriſti fidem vulgabat, vnde ad Traiani tempora ſimul cum nepotibus Iudæ peruenit; illi enim tunc mortem non ſubierunt, ita Hegeſippo narrante, *Domitianum nihil mali contra eos decreuiſſe, ſed tanquam abiectos, & ſimplices aſpernatum liberos illos quidem dimiſiſſe, atque adeo deſtitiſſe à perſecutione, quam ex decreto contra Eccleſiam inſtituerat, iſtos ita periculo, & crimine ſolutos deinceps, tum quòd teſtes Domini erant, tùm quòd etiã ſtirpe generati putabantur, Eccleſijs præfuiſſe, & pace iam in Eccleſia conſtituta ad Traiani vſque tempora vitam propagaſſe*. Iudam igitur ſub Veſpeſiano occubuiſſe admodum probabile eſt; an vero martyr triũphauerit, quaue regione, vel vrbe, deinceps inquirendum eſt. Iam aliquos eſſe vidimus, qui in pace quieuiſſe propalam aſſerant, vt Nicephorus, alios, vt Hippolytus

lytus, & Oecumenij Anonymus obijsse tantùm referunt, sed hos, qui mortis genus silent, fortasse Nicephorus ex posuit, quòd pacifico fine obdormierint. At cum Hippolytus in Simone Episcopo, qui crucifixus ex Hegesippo certo certius fuit, eodem loquendi modo vtatur, sicuti Anonymus in Philippo, & Bartholomæo, extra controuersiam martyribus, ex his nihil certi educi posse existimarem. Cum verò qui de genere mortis loquuntur, Simonem, ac Iudam martyrio affectos prorsus referant, Martyrem Iudam Apostolum fuisse non dubitarem. Ita expressè Martyrologium nostrum affirmat, & cũ Simone passum, vt supra indicauimus, signat Kalendis Iulij: ita & Indiculus, seu noticia Apostolorum apud Bollandum, quamquam vitiosè pro Iuda, alterum Simonem referat, sed expressius in Martyrologio ad diem eundem Calendarum Iulij, vt iam diximus. Quia verò testes ex antiquis Patribus deficiunt, ex recentioribus, & si in in aliquibus Apocriphis elicere libuit. Dorotheus occisum tantummodo habet, sicuti, & Christianus Grammaticus in Matthæum cap. 26. Quod enim ex Hippolyto addit Baronius Beryti consummasse Agonem, in edito Hippolyti libello quoad agonem non inuenio. Abdias Apocriphus, cuius historia Simonis, & Iudæ vt verbis Rodulphi Tungrēsis vtar, *hinc inde sub quadam deuotione indiscreta collecta periculosè in Ecclesijs legitur*, & Ioannes Hessels eiusdem farinæ putat cum historia Sancti Matthæi, multa indigna habet, quæ suscipiātur, falsoq; Abdiæ narratio illa adscribitur; At quisquis sit, dum vera falsis admiscet, quid probari debeat incertum relinquit. Verè vt nobis videtur, scripsit, quòd Simon, & Iudas fratres pariter Domini dicerentur, ac inter se germani fratres essent: falsa verò, quòd eodem tempore obierint à Sacerdotibus Persarum occisi. Simonem enim apud Hegesippum sub Traiano obijsse, Iudam verò sub Domitiano iam mortuum, ita supra probatum existimo, vt simul, & semel in Perside martyrio coronari nequierint; & quamquam Ado, & Vsuardus, aliaque Martyrologia simul martyrium consummauisse scribant, simul, hoc est in eadem Regione, sed diuerso tempore, intelligendum esse putarem. De genere mortis, Iudam ab infidelibus suspensum, & sagittis vulneratum narrat Menologium, reliqui, quos viderim, silent. Diuersa verò quæ de loco Martyrij scribuntur, quam longe omnia à veritate, quæ vna est, discedant, varietas ipsa argumento esse potest. Beryti occubuisse habent Hippolytus, & Dorotheus. Bereti Anonymus Oecumenij. Beryto, vel Antipoli Menologium. Suanis Ciuitate Persarum Indiculus Bollandi cum Pseudo Abdia, Niretæ Christianus Grammaticus, Neriti Armeniæ Vrbe Freculphus Lexouiensis. Martyrologium Romanum æque, ac Breuiarium in Perside glorioso Martyrio cum Simone coronatum suscipiunt, quod cum Martyrologio nostro conuenit, & cum Fortunato Pictauiensi lib. 8. Carm. 4. ita canenti.

Hinc Simonem, ac Iudam lumen Perside gemellum
Læta relaxato mittet ad astra sinu.

Vvandelbertus in Martyrologio Metrico iisdem concinit. Nec fortasse ab his dissident, qui in Armenia sepultum existimarunt, quòd Armenia maior in Perside numerata Persarmeniam dictam esse scribat Euagrius lib. 5. cap. 7. Et si coniecturæ locus esse potest fortasse apud Hippolytum, & alios pro Beryto Phœniciæ Vrbe legendum esse Birthæ, quæ Geographis Vrbs est Mesopotamiæ apud Euphratem sub Archiepiscopatu Edessano, siue eiusdem nominis Ciuitas in Babilonia ad Tigrim; si quæ enim fides fabuloso in plurimis Pseudo Abdiæ, tam Iudæ, quam Simonis corpora, postquam Suanir passi sunt, ab Artaserse Persarum Rege in Babiloniam fuere translata. Suanir verò Persiæ Vrbs Geographis ignota præterquam Ortelio ex eodem Abdia. Quomodo verò Iudæ corpus Hierosolymam translatum fuerit, vnde reliquias D. Bernardus acceperit, in-

com-

compertum mihi est, sicuti quomodo tam Simonis, quam Iudæ corpora Romam fortasse Hierosolymis delata in Basilica Sancti Petri venerentur, adhuc non mihi liquet. Ex antiqua traditione ibi quiescentes anno 1605. viridibus folijs substratas sacras exuuias inuectas esse,& noua Ara superimposita ibidē addita Epigraphe repositas, refert Arenghius in Roma subterranea præsertim lib. 2.cap. 7.

XII. Kal. Iunij, vel VI. Kal: Martij.

Matthias de LXX. Discipulis.

QVI hunc concinnauit Indiculum, forte quòd 6. Kal. Martij nullam de Matthia inuenerit mentionem, diem festum, seu Natalem non appofuit; at in Martyrologio ad diem 12. Kal. Iunij ita signatur. *Et alibi Natalis Sancti Matthiæ Apostoli*. Locum autem martyrij fortasse etiam non expressit, quòd incertum scriptoribus esset. Bollandi Indiculus nihil vndecim Apostolis addens de Matthia prorsus silet. In Iudæa passum videtur Romanum Martyrologium sentire quòd Natale ibi recolat; Sed cum pro natali, festus quisque dies possit intelligi, fortasse qui in Æthiopia palmam Martyrij eidem ascribunt pugnantia non docent. Ado prædicationem, non martyrium in Iudæa memorat, sicut & Vsuardus. At Hierosolymis sepultum esse, apertè refert Hippolytus, quamquam de passione nihil omninò scripserit; *Matthias,cum esset vnus de Septuaginta,accensetur duodecim Apostolis, cumque prædicasset, Hierosolymis obijt, ac illic sepultus est*. Anonymus apud Oecumenium, qui raro ab Hippolyto discrepat, non in Iudæa, sed in Æthiopia exteriori ad Cælum migrasse refert, incertum relinquens, an vel gladio, vel somno Sanctorum. *Moritur in Æthiopia exteriori in loco vbi Absari interfectio est,postquam ibidem prædicasset Euangelium*. Consimilia refert Sophronius, aut quisquis hæc addidit ad D. Hieronymi librum de Scriptoribus Ecclesiasticis. *In altera Æthiopia,vbi est irruptio Apsari, & Hiss: portus prædicauit Euangelium, cum essent homines agrestes, & illic dormiuit, & illic sepultus est vsque in hodiernum diem*. Alter hic videtur locus ab eo,in quo Andream Euangelium vulgasse idem narrauit, in *Augusta* nempe *Ciuitate, quæ cognominabatur Magna, vbi est irruptio Apsari, & Phasis fluuij, illic incolunt Æthiopes interiores*, quasi Sophronio exterior Æthiopia sit in irruptione Assaris in Hissum, interior vbi Apsaris in Phasim irrumpit. Meum autem non est hic agere Geographum fabulolæ fortasse, vel ignotæ Æthiopiæ, vt veretur Ortelius, præsertim cum Dorótheus Hyssum portum dicat in Æthiopia interiori, vbi & Phasis fluuius, cum Hyssus portus circa Trapezuntem sit Ptolomæo, & Arriani Periplo. Sunt aliqui Dorothei codices, qui Nyssum pro Hysso legunt, vt in magna Patrum Bibliotheca. *Hic in interiore Æthiopia, vbi Nyssus Maris portus & Phasis fluuius est, hominibus Barbaris & carniuoris prædicauit Euangelium. Mortuus est autē Sebastapoli, ibiq; propè tēplum Solis sepultus*. Si enim Matthias Sebastapoli Vrbe Colchidis obierit Nyssum legendum videretur, cum & Phasis fluuius Colchidis sit Straboni, & Ptolemæo. Non longe ab his abijt Nicephorus lib. 2. cap.40. dum Matthiam primum Æthiopiam peragrasse narrat,& ab efferatis gentibus multa perpessum, multosque Christo lucratum, fortissimo animo martyri, coronā suscepisse. At quoad locum obitus cum Hippolyto consentit Leuita ille Treuerensis, qui ex Hebraico damnationum libro gesta S. Matthiæ collegisse præfert in titulo, & cum Pseudo Abdia non

dissi-

diſſimilis farinæ ad eiuſdem hiſtorias ſubnectitur. Hic non Æthiopiæ, aut Sebaſtapoli, ſed Hieroſolymis, & anno poſt paſſionem Chriſti plus minus 33. eodem tempore, quo Iacobus frater Domini, ſub Albino Præſide, & Anano iuniori Pontifice lapidatum, & ſecuri percuſſum fuiſſe ſingulariter narrat. Græci conſtanter in Æthiopia paſſum referunt, vt in Menologio Sirleti ad 8. diem Auguſti. *Eodem die certamen Sācti Apoſtoli Matthiæ, qui vnus ex Septuaginta connumeratus eſt duodecim Apoſtolis pro Iuda Iſchariota; prædicauit autem Euangelium in Æthiopia, vbi multis pro Chriſti fide ſuperatis tormentis ſpiritum Deo tradidit.* At in tanta minùs grauium ſcriptorum de Matthiæ Actis diſſonantia, ita Freculphus cum Indiculo noſtro conſentit, vt alter ab altero exſcribens, ne ſyllabam quidem mutauerit lib. 2. tom. 2. c. 4. Parum etiam diſtat Iſidorus iunior Hiſpalenſis, qui ſæculo ſeptimo floruit, de vita, & morte Sanctorum noui Teſtamenti, & Beda in excuſo Martyrologio, locum tamen martyrij, ſeu natalis in Paleſtina confirmant Rabanus, & Notkerus, & in Iudæa m.ſ. Treuerenſe apud Bollandum.

Hæc ad Dei, & Apoſtolorum gloriam Indiculo potiùs addere libuit, quam Martyrologium longioribus paſſim adnotationibus infarcire.

VETVSTIVS OCCIDENTALIS ECCLESIÆ MARTYROLOGIVM

Quod ex antiquis codicibus fideliter redditum, Ita à Domini Natiuitate exorditur.

VIII. Kalendas Ianuarij.

IN Bethleem Natiuitas Saluatoris Domini Nostri Iesu Christi secundum carnem. Romæ Iouini. Pastoris. Basilei. Victorianæ. Acelli. Euticeti. Simphronianæ. Saturnini. Timedi. Ignati. Cyriaci. Gagi. Ianuariæ. Datilij. Et in Cimiterio Aproniani Via Latina Romæ passio S. Eugeniæ Virginis. Syrmæ, & Anastasiæ. Mediolano Felicitatis. & in Pergamo Saturnini, Constantinopoli S. Anastasij.

DECEMBRIS 25.

De verò Natalis Domini anno, plurimum inter se Chronologi dissentiunt; & de Christianæ Epochæ limitibus, quos annos Christi vocant, eiusque numerandi capite; ita incerta penes scriptores sunt omnia, vt non facilè affirmare liceat, quid vetustis temporibus Ecclesia seruare consueuerit. Siuè enim ad Tyrannorum, qui primùm regnandi diem mensuram temporum cōstituerunt, detestandam seuitiem, siuè ad fidelium pietatem nouis rationibus excitandam, tàm in sacris monumentis, quàm ritibus anni Christiani initium, vel immutauit, vel diuersis sæculis, & regionibus diuersimodè cōputauit. Sunt equidem plura apud antiquos scriptores, quę vetustiorem, & vsitatiorem Ecclesię Epocham, à Domini Natiuitate deductam suadeant, vti pariter Martyrologium nostrum confirmat. Sunt recentiores doctissimi, Scaligerus præsertim, Cuiacius, & Petauius, qui potiùs à Paschate, vel Domini Passione, variabili cardine, Sacrum annū deductum velint. Ecclesiastica alia extant monumenta, quę stabili limite a 25. Martij, seu Dominicæ Incarnationis die, annum sacrum enumerent; alia, quæ Romano more, & anni Iuliani lege, ab ipsis Ianuarij Calendis inchoatum ostendant. Nonnulla, sed rariora à Christi Domini prædicatione, aut ab ipsa fundata Ecclesia, aliqua à prima Romani Pontificis in cathedra Petri sedentis die, additis Inditionibus, alia a Septē. bri mense annū indicent inchoatum. Plu-

rima denique sunt, & frequentiora, quæ per Consulum fastos, & Imperatorũ adepti regni initia, vetustiores Ecclesiæ tabulas signari consueuisse demonstrent. At sicuti negari nequit, in tanta Christianæ Æræ dissonantia, ambages plurimas oriri potuisse; ita, cum huiusque rem ex integro discuti non viderim, subijt animum præ viribus varias Ecclesiæ Epochas discernere, & in ipso Martyrologij limite quidquid inuenerim exhibere.

Quia verò sacri, vel Ecclesiastici anni initiũ in hoc vetusto codice à Domini Natiuitate præfigitur, nonnulla verò vetusta pariter Martyrologia, aliisque sacrorum rituum codices, non ab ipso natalitio die, sed ab eiusdem profesto, vel peruigilio annum auspicentur, de hac etiam discrepantia exerceri non nihil libuit; quòd lectorem Chronologum laborem hunc meum æqui, boniquc consulturum non diffidam.

De Vetustiori, ac multiplici Ecclesiarum Epocha, deque anni Christiani, ac sacri numerandi ratione.

EXERCITATIO I.

QVAM varia de Characteribus anni apud exteras gentes tradiderunt antiqui? Quàm multiplex in eorum numerandi ratione vetustas fuit? Adeat, qui curiosius hæc rimari velit, Diodorum lib. 1. Bibl., Plinium lib. 7. cap. 48., Gellium lib. 1. Noct. Attic. c. 48. Censorinum de die Nat. cap. 15., Clementem Stromateum, Ammianum Marcellinum initio lib. 26., ac præterea D. Augustinum lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 10. & lib. 5. cap. 14., quos multa enarrantes inueniet. Vagam hanc, & incertam computandi rationem Iulius Cæsar sub certa lege coercuit, & qui vniuerso ferè Orbi iura dabat, repetito à Numa Rege Ianuarij principio, à media nocte eiusdem mensis Calendarum vsque ad mediam postremi Decembris noctem annum composuit. Non ita tamen id præstitit, vt nedum in remotioribus regionibus, sed nec ipsa seruaretur Italia; quando vt successori Augusto adularentur, testis est Suetonius lib. 2. cap. 59., quædam Italiæ Ciuitates, diem, quo primum ad se venisset, initium anni constituisse. At lucescente postmodũ Christiana fide, ab Ethnicorum moribus deflectẽs Ecclesia, inter varia pietatis argumenta, insinuata fidelibus, Christianã etiam Epocham varijs religionis nostræ characteribus initiauit, ac in sacris præcipuè ritibus, ab infideliũ numerandi ratione discessit. Hinc Æræ Christianæ caput, modò Dominicę Passionis, vel Paschę nota signauit: modo Diuinę Incarnationis, vel Annunciatę Virginis mysterio exornauit: modo Domini Natiuitatem initium anni constituit. Quia verò aliter, in his præcipuè, quæ sacras historiarum narrationes, vel publica acta designarent, Ecclesiastici scriptores annum frequentiùs inchoauerunt, & inde variæ supra indicatæ temporum rationes emerserunt, per easdem excurrere conabimur, non ita tamen ad amussim propositum in enumerata dissonantia ordinem sequare pollicemur, quin à vetustiori, & communiori, tàm Occidentalis, quàm Orientalis Ecclesiæ more exordientes, reliqua, prout loquendi opportunitas feret, quantum breuissimo stylo licuerit, prosequamur.

Equidem, præter visitatiorem Dominici Natalis in anno cardinem, quia parum

Ianuarij

Ianuarij Calendæ alij ipso deflecterent, eundem anni initium cum vulgari, Romana pariter, & Occidentalis Ecclesia retinuit; & ne confusio in actis publicis oriretur, tam Occidentalis, quam Orientalis, in ijs, quæ pluribus gentibus communia esse deberent, vel regnantium Imperatorum annis, vel Consulibus, vel vtrisque, ita eadem acta consignauit, vt vel vagum limitem, iuxta adhuc imperantis Regnum, vel ab aliquo, qui ita lege sanxerit, vsuque receptum fuerit, Regis anno certum terminum retineret. Sicuti enim Catholica Ecclesia à Spiritu Sancto edocta pro Regnantibus Principibus, quantumuis scelestis, ad Deum preces fundere non detractauit, ita eorundem regnorum annis sacras tabulas firmare non destitit, exemplo à sacra Scriptura desumpto; in qua post captiuitatem reductam, numerari tempora videntur per annos externorum Principum, quemadmodum ad Nicephori Constantinopolitani Chronologiam cap. 7. adnotauit Contius. Nulla sanè vetustior in Ecclesia Epocha est, quam quæ in Euangelio Lucæ c. 3. Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris signatur; & consimilis ratio temporis mensurandi in Actis etiam Apostolorum extat, in quibus licet currentiū annorum ad amussim tempus non apponatur, dum tamen cap. XI. famem ab Agabo prædictam indicari contingit, sub Claudio, Imperantis nempe principis temporaria nota, incidisse monstratur. Hinc sacri Scriptores, in his, quæ ad Ecclesiasticam Historiam maximè pertinere videbantur, eadem computandi ratione vsi sunt; quod (vt à multis supersedeam) clarè in re magna patet, hoc est in Petri Apostoli Romam aduentu, qui ita ab Eusebio indicatur in Chronico. *Anno secundo Claudij Petrus Apostolus, cum primùm Antiochenam fundasset Ecclesiam, Romam proficiscitur.* Ex quo fortasse D. Hieronymus eandem ita Epocham firmauit. *Petrus post Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ, & Prædicationem dispersionis eorum, qui de circumcisione crediderunt, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia, & Bythinia, secundo Claudij anno, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis cathedram Sacerdotalem tenuit, vsque ad vltimum annū Neronis.* Qui pariter reliquam Apostolorum Historiam regnantium Imperatorum annis distinguit, vt de Iacobo fratre Domini, Hierosolymis Ecclesiam gubernante, refert, *vsque ad septimum Neronis annum*, & Paulum Apostolum Romam in vinculis transpositum fuisse ostendit, *post passionem Domini vigesimo quinto anno, idest secundo Neronis.* Eodem quoque charactere vsus est idem Sanctus Doctor, dum non modo quæcunque de Apostolis, alijsque vetustis Ecclesiæ scriptoribus memoriæ consignauit, Imperatorū tunc regnantium annis distinxit, sed etiam Apostolica Acta à Luca conscripta, in hanc Epocham ita accomodauit, *cuius* (nempe Sancti Lucæ) *historia vsque ad biennium Romæ commorantis Pauli peruenit, idest vsque ad quartum Neronis annum.* Consimili quoque temporum nota Ecclesia vniuersa in Concilijs vetustioribus, decretalibusque Epistolis, modo ijsdem Imperantis Principis annis, modo Consulibus, quod notius omnibus esset, publica illa monumenta firmauit. Quod ita frequens, & vulgatum fuisse existimauit D. Ambrosius ad cap. 2. Lucæ, vt in descriptione sub Præside Quirino, non dubitauerit affirmare Natiuitatem Domini Consulibus fuisse signatam. *Nam si Consules ascribuntur tabulis emptionis, quanto magis redemptioni omnium?* Ita Euaristi decretales epistolæ, circa annum Domini 112., & deinceps Alexandri, Sisti, Aniceti, & reliquorum succedentium Pontificum Consulibus notantur, quamquam Binius ad primam Alexandri Pontificis, & Martyris decretalem Epistolam existimauerit, nullos Consules in epistolis hisce à Pontificibus, vel eorum amanuensibus appositos vnquam fuisse, sed aliunde subrepsisse, fortasse quòd mendis frequentioribus scatere obseruauerit. Sed in tam crebra Apostoli-

De anno à Cōsulibus, vel Principibus regnantibus.

carum

carum litterarum per Consules signatura, incredibile est, perpetuam fuisse inesse. Certè Epistolæ plurimæ, quæ sine vlla hæsitatione genuinæ putantur, consulares notas retinent in Romanis codicibus; vnde primum vulgatæ fuerunt, & gesta Martyrum, quæ exhibet D. Augustinus appositam per Consules notam habent *Diocletiano nouies, & Maximiano octies*, sicuti conciliabulum Cirthense, ipsis persecutionis sæuissimæ temporibus, lib. 3. contra Crescorium cap. 27. consulares fastos exhibet *Diocletiano octies, & Maximiano septies*, quæ vsitata signandi ratio in alio Cirthensi, paulum recentiori iudicio cap. 29. pariter legitur. *Constantio Maximo Augusto, & Constantino iuniore, nobilissimo Cæsare Consulibus Idus Decembris, ex tota Moriaciensi inducto, & applicito &c.* eandem per Consules Epocham exhibet, sub Marcellino Pontifice, Concilium Sinuessanum, quamquam eius acta non me lateat plurimos esse, qui doceant spuria esse. At Concilium Arelatense sub Siluestro Papa, biennio ante Nicenum, post capitulorum syllogen, tempus partim à Domini Natiuitate, partim ab Imperatoribus, & Cōsulibus, in editis Conciliorum voluminibus, ita subsignat. *Celebratum est autem idem Concilium tempore Beati Siluestri Papæ primi, & Constantini Imperatoris circa annum Domini 326. Volusiano, & Anniano Viris clarissimis Consulibus*: quæ verba superaddita recentiori calamo suspicari licet, quòd in m. C. Fabri, id Frontone Ducæo in notis attestante, eorumdem loco sequentia magis ad sæculum illud accomodata, legerentur. *Synodus Episcoporum habita in Ciuitate Arelatensi apud Marinum Episcopum Ecclesiæ Catholicæ, temporibus Constantini A. Volusiano, & Aniano VV. CC I. C oss.* Ita Concilium Romanum, quamquam pluribus in locis deprauatum, sub Siluestro Papa, consulari nota canones claudit circa annum Domini 324; qua temporum annotandorum ratione, cum deinceps ferè omnia Concilia, decretalesque Epistolæ, tribus saltem sequentibus sæculis, constantissimè fulciantur, plurima hic congerere supersedeo. Quòd verò deinceps in Concilio Mileuitano sub Innocentio primo, circa annum Domini 416. non modo acta consulibus signentur, sed Can. 57. relato in Concilio Africano, sub Cælestino, & Bonifacio sancitum fuerit, vt qui ordinantur per prouincias Africanas, *litteras accipiant ab ordinatoribus suis, manu eorum conscriptas, continentes Consulem, & diē, vt nulla altercatio de posterioribus, vel anterioribus oriatur*; sed aliquando etiam, præter annuos Consules, addi consueuisse aliam magis fixam, ac certam annos computandi rationem, ex celeberrimo Niceno Concilio apparet, in quo præter Consularem notam ab Alexandri Imperio, tanquam certo limite, ita annus celebrati Concilij cosignatur. *Canones trecentorum decem, & octo Sanctorum Patrum qui Niceæ conuenerunt, Consulatu Paulini, & Iuliani, Virorum Clarissimorum, anno ab Alexandro* DCXXXVI. XIII. Calendas Iulij, *qui est* apud Græcos *dies mensis* Desis, *id est* vt Interpres vertit, *Iunij*, sed vt in Græco est, *Iulio*. Annos sic ab Alexandro numeratos, ideo addi putat Contius ad Nicephori cap. vndecimum, quòd ex more tunc vniuersæ Græciæ, & Ægypti in vsu esset; sed an ità communiter Græcia, & Ægyptus tempora computarent, non mihi hactenus liquere fateor. Scio equidem, Socratem lib. pr. cap. 9. Ecclesiasticæ historiæ, Concilij Niceni annum, non modo per Consules adnotare, sed ab Alexandri Magni regno, tanquam à certo, & terminato limite tempus ita decernere, Christophorsono Interprete. *Quod autem ad tempus Concilij attinet, coactum quidem fuit, sicut ex Annalium Commentarijs constat, Paulino, & Iuliano Coss. vndecimo Calendas Iunij, anno sexcentesimo trigesimo sexto post Regnum Alexandri Regis Macedonum.* Hanc ex Alexandro Magno petitam Æram Græcorum communem fuisse, Seleucidarum dictam, cæptamque ab anno ante Christianam salutem 312. Petauius etiam

etiam docet Rationarij temporum lib. 3. parte 2. cap. 13. At vniuersæ Græciæ, eandem tempora signandi rationem tantummodo in vsu fuisse, non consentio. Præterquam quod enim, vt ad Ausonium Scaliger, & ad Suetonium notat Casaubonus, multæ Ciuitates sub Imperio Romano proprios annorum characteres habuerunt, nec Consules Romanos cuiuscumque anni iudices scripserunt, nec anni Iuliani modulum sequuti sunt; Constat Nicopolitanos, & Alexandrinos annum ab Augustali suo numerauisse. Huius rei Cuiacium ex non editis Alexandrinæ Vrbis Chronicis testem adducit Casaubonus, qui libro 2. c. 59. Animaduers. ad Suetonium penes se habuisse profitetur, in antiquissimis membranis, canonem Paschalem Græcè scriptum, vbi anni caput est, non Ianuarius, sed September: quod in Alexandrina Ecclesia, & alibi obtinuisse existimat.

Cum verò Casaubonus id, non alijs scriptorum monumentis, explicet, coniecturam nostram addere libet, hanc nimirum facile Æram Diocletiani fuisse, quæ Autumni tempore cœpta in Ægypto, & Græcia ad Iustinianum vsque in vsum, præsertim Ecclesiasticum Paschalis Cicli, perdurauit. Non enim annorum tantum à Diocletiano computandi ratio ciuilis fuit, sed sacra, & Paschalis, & quæ insuper aliquibus, in odium sæuissimi, & Christiano nomini infensissimi hostis, Æra Martyrum diceretur. Non me fugit Baronium doctissimum existimasse ad annum 284., cum Scaligero, & Panuino, Diocletianum XI. Kal. Maij ipsis Parilibus, seu potiùs Palilibus Imperium accepisse, & inde annos Diocletiani scriptoribus esse numeratos; sed simul cum Baronio alios scriptores, ex malo intellecto Mamertini loco, fuisse deceptos asserit Petauius parte 2. Rationarij temporum lib. 4. cap. 9, & lib. de doct. temporum cap. 30. Quia re vera Diocletianus Carino 11. & Numeriano Coss., hoc est anno Christi 282., ante diem 15. Cal. Octobris, Chalcedone renunciatus fuerit Imperator, & 3. Cal. Octobris, cum purpura Nicomediam ingressus sit, ac demum Calendis Ianuarijs sequentibus Consul processerit cum Aristobolo Collega. Hoc enim non modo egregio loco Chronici Alexandrini firmatur apud eundem Petauium, sed & ex ijs etiam, quæ de Pascha ad Emiliæ Episcopos scripsit S. Ambrosius, nosque infra adducimus, non obscurè confirmatur. Addit vero Petauius initium annorum Diocletiani ab Augusti 29. die, Alexandrinorum instituto, numerari consueuisse, & ex primo anni cyclo S. Cyrilli non incongruè deducit; quod spacium cum non valdè ab Alexandrino Chronico distet, non malè in Canone Paschali apud Casaubonum circa Autumnum, ac Septembrem Epochę Diocletiani initium coniectauimus. Hanc computandi rationem, non modo collimat locus D. Ambrosij indicatus lib. X. Epist. 83., sed ex eo quòd ipse nominibus mensium Ægyptiorum vtatur, Alexandrinum computum secutum esse dubitari nequit, cum notissimum sit, in Nicena Synodo Alexandrinæ Ecclesiæ honorem Paschalis computi ita tributum fuisse, vt non modo ad Ecclesias Orientis, sed & Occidentis celebrandæ Paschæ computum inde transmitteretur, quod ex Theophili, & Hieronymi Epistolis apertè conuincitur. Hìc vero audire Ambrosium pro re nostra expedit. *Octogesimo autem anno, & nonagesimo tertio, ex die Imperij Diocletiani cum quartadecima Luna esset nono Kal. Aprilis, Alexandrini quoque, & Ægypty, vt ipsi scripserunt cum incidisset quartadecima luna, & 20. & 8. die Pharmutij mensis celebrauerunt Pascha quinta die Pharmutij mensis, qua est pridie Kal. Aprilis, ac sic conuenere nobiscum. Rursus nonagesimo, & tertio anno à die Imperij Diocletiani, cum incidisset quartadecima luna in quartum decem diem Pharmuty mensis, qua est quinto Idus Aprilis, qua erat Dominica die celebratum est Pascha &c.* Quòd verò in Italia annus Paschalis ritu Ægyptiorum computaretur, ex his, quæ addit D. Ambrosius confirma-

Æra Diocletiani, siue Martyrum.

ma-

matur. *Nec absurdum arbitror, vt inde obseruandi mensis trahamus exemplum, vbi primum Pascha celebratum esset.* Hæc ex Concilio Niceno fluxisse sequentia ostendunt. *Vnde & maiores nostri in tractatu Concilij Niceni eum diem endecateride, si quis diligenter intendat, statuendum putarunt, & ipsum mensem nouorum rectè custodierunt, quia in Ægypto hoc primo mense noua secantur frumenta. Hic autem mensis, & primus est secundum Ægyptiorum prouentus, & primus secundum legem, & octauus est secundum consuetudinem nostram.* Dignum autem animaduersione videtur, quòd ex Italica consuetudine octauum vocet Aprilis mensem, inde enim datur intelligi, Sacrum, vel Ciuilem annum D. Ambrosij tempore à Septembri mense auspicari consueuisse.

De Indictionibus. Quamquam verò, qui de temporum doctrina scripserunt, Pontificiam Indictionem ab ipsis Calendis Ianuarij initium sortiri, Græcam verò à Calendis Septembris, Cæsaream ab 8. Cal. Octobris doceant, ex ijs tamen, quæ D. Ambrosius subdit, non conuincitur, quo die Septembris numerari inciperet, quia tantùm inquit. *Indictio enim Septembri mense incipit, octauo igitur mense Kalenda Aprilis sunt.* Indictionem plerique Constantini ætate prodijsse putant, sed Cedrenus sub Teodosio inuentam testatur, hoc est eiusdem Ambrosij sæculo. Anni caput antiquissimum in Autumno apud Moysem fuit, quod illorum sententiæ fauet, qui Mundum in Autumno creatum opinantur; Romam etiam, vnde anni Romani antiquitus deducebantur, conditam tradunt Plutarchus, & Manilius lib. 4. Libram Sole excurrente. Romanis equidem solemne fuit, Septembri mense, ad annos numerandos, clauum figere, vt Sextus Pompeius apertissimè ostendit lib. 3., & Idibus Septembris Polemeus Syluius in laterculo prorsus signat, quando inquit. *Roma in æde Mineruali per magistratum, annis singulis, ex ære clypei* (ita non clauos legit) *figebantur.* Sed de clauo figendo à Consulibus, & Dictatoribus meliora videnda sunt, apud Liuium lib. 7. Verùm scire amplius oportet, pro Paschali computo D. Ambrosio fixos menses non fuisse, quòd octauum mensem, non communi vsu computaret, sed ab Æquinoctio. *Incipit autem mensis, non secundum vulgarem vsum, sed secundum consuetudinem peritorum, ab Æquinoctio, qui dies est 12. kal. Aprilis, & finitur XI. kal. Maij.* Vt cunque sit, Indictio à Septembri numerata, cum Æra Diocletiani congruebat, quæ adhuc in Italia tempore D. Ambrosij in vsu erat, sicuti in Græcia, & Ægypto, seu Alexandria. Ita Menologia Græcorum comprobant, quæ à mense Septembri, anniuersarium Sanctorum circulum auspicantur, vt apud Genebrardum, & expresè Menologium Basilij constat, in cuius prima die, non modo indictionis festum agitur ipsis Kal. Septembris, sed origo vetustissima interprete Arcudio ita describitur. *Indictionis diem festum celebrat Ecclesia Dei, à maioribus accepta, quòd hunc diem existimarent esse anni principium, cum Indictionem Romani dicant principium, & finem. Est igitur dies primus Septembris anni totius principium, & finis &c.* Nec incongruum putaui etiam hic adducere Græcos, existimantes sacrum fuisse annum à Kalendis Septembris, quòd acceptabilem Christus Dominus eundem declarauerit, & accepto in Synagoga Isaiæ Prophetæ libro proprio ore consecrauerit. Subditur enim in eodem Menologij laterculo. *Sed postquam Christus Deus noster, cum vellet benedicere; ac celebre reddere principium anni, vel potius illud tempus totum, quod ante sæcula creauit, ingressus est Synagogam, traditusque est ei liber Isaiæ Prophetæ, & aperto eo inuenit locum, vbi scriptum erat. Spiritus Domini super me euangelizare pauperibus misit me, prædicare captiuis remissionem, cæcis visum, & vocaure annum Domini acceptabilem; & reddito libro ministro sedit; ex eo tempore, illius dono, atque munere commendatus est nobis sacratus hic dies, quem grata nos memoria prosequentes*

lxti, atque alacres agemus. Hęc de sacro Grecorum incipientis anni die festo in Menologio Canisij non extant, & suspicionem ingerunt, hoc idem Menologium ab interprete, ad vsum Ecclesiæ latinæ recentiori stylo fuisse accomodatum. Græcorum equidem Epochæ mensis Septembris consonat D. Epiphanius, qui in AEgypto adolescens vixit, & iam Episcopus Constantiæ Cypri, Græca lingua Ancoratum, seu de fide librum ad Ecclesiam Suedræ in Pamphilia scripsit, & morem supputandi annos, seu annorum sui temporis characterem, ita interprete Cornario adnotauit. *Hic annus est nonagesimus Diocletiani, Valentiniani, & Valentis decimus, Gratiani sextus, Consulatus Gratiani Augusti tertium, & Escythij illustrissimi. Indictio secunda &c.* Quod rursus, dum alias quasdam sui temporis hæreses, circa finem Ancorati recenset, ita confirmat. *Quandoquidem verò nostro sæculo prorumpunt aliæ quædam hæreses, alia super aliam, hoc est à tempore Valentiniani, & Valentis Regis, circa decimum regni ipsorum annum, & rursus circa sextum annum Gratiani, hoc nonagesimo anno Diocletiani Tyranni &c.* Eandem Paschalis computi rationem, seu Paschalis anni formam in Romana etiam Ecclesia perdurasse puto ad sexti sæculi initium, quando Dionysius Exiguus, Cassiodori sodalis, modum computandi mutauit, & Dionysianam AEram Romana Ecclesia probauit. Ita enim Dionysius Epistola prima, postquam ostenderat, Cyrillum inchoasse Cyclum suum ab anno 153. Diocletiani, & in postremum annum 247. desijsse. *Nos à 248. anno eiusdem Tyranni potiùs, quam Principis inchoantes, noluimus circulis nostris memoriam impij, & persecutoris innectere,* Diocletiani scilicet æram, propter eius in Ecclesiam sæuitiam abominatus. Retinuit hoc idem Alexandrina Ecclesia, quæ ad nostra vsque tempora non à Diocletiano, sed à martyribus Epocham seruat, vt in Actis legationis Alexandrinæ ad Apostolicam Sedem, sub Clemente Octauo, animaduertere licet in Corollario 6. Tomi Annal. Baronij n.xii. Perdurauit hæc numerandi ratio vsque ad Iustiniani Imperium, quando lege cautum fuit, Nouella 47. anno eiusdem vndecimo, Christi n. 537., vt vetusto Romano repetito more, non modo Constantinopoli, sed in quibusque prouincijs Romano Imperio subiectis, siuè in iudicijs, siuè vbicunque conficerentur Acta, ante illius anni Consulem, & Indictionem, Imperantis Augusti annus præfigeretur, vt in exemplo *Iustiniani Augusti Imperatoris anno XI., post Consulatum Flauij Bellisarij Clarissimi Viri anno secundo die &c.* Quod ortum duxisse existimarem, ex anni Paschalis Romana castigatione.

Paucis sanè ante datam legem annis, hoc est 531., non 527. vt Baronius exhibet, Dionysius Monachus, siue Abbas Romanus apud Bedam, vel natione Scytha, moribus Romanus, vt Cassiodorus eius contubernalis testatur, de Diuinis lect. c. 23. Paschalem Cyclum reformauerat, cuius fragmentum Marianus Scotus exhibet in Chronico; Is abominatus Græcos calculatores, quia à Diocletiani Principis Regno temporum ordinem prætexebant, *Paschales scribens circulos, noluit èis,* sicut ipse testatur, & Beda refert de Temporum ratione cap. 54., *memoriam impij persecutoris innectere, sed magis elegit, ab Incarnatione Domini Nostri Iesu Christi tempora prenotare, quatenus exordium spei nostrę notius nobis existeret, & causa reparationis humanę, idest Passio Redemptoris nostri euidentius eluceret.* Ex hoc tempore plures existimant, in Romana, & Occidentali Ecclesia morem inoleuisse, vt anni ab Incarnatione numerarentur, qui prius à Domini Passione exordiri consueuerint. Viri enim in temporum doctrina maximè versati Scaliger, & Petauius passim docent, sacrum Christianorum annum à Paschate antiquitus initium desumpsisse. At quamquam idem anni cardo videatur Passionis, & Paschatis, nec multum ab eodem limite distet recurrens Incarnationis memoria die 25.

Annus Paschalis, siue Æra Dionysiana.

Martij, aliquando etiam coincidat, multum tamen inter se distant annorum currentium interuallo.

Annus Passionis, & Incarnationis.

Beda quidem ipso libro, & capite adducto, suo tempore testatum reliquit, Ecclesiã anni sacri cardinem, quæ in cereis signare consueuerat, non ab Incarnatione numerare, sed a Passione triginta semper, & trium annorum differentia, quam Dionysiana Incarnationis æra præferat: & in re parum animaduersa Bedæ ipsius verba subnectere libet. Postquam enim ostendit Dionysium annos ab Incarnatione numerare addit. *Sancta siquidem Romana, & Apostolica Ecclesia hanc se fidem tenere, & ipsis testatur indiculis, quæ suis cereis annuatim scribere solet, vbi tempus Dominicæ Passionis in memoriam populis reuocans, numerum annorum triginta semper, & tribus annis minorem, quam ab eius Incarnatione Dionysius ponat, adnotat.* Sacrum hunc ritum in Cereis anni numerum apponendi, videretur idem esse cum eo, cuius meminit Rupertus Abbas lib. 6. de Diuinis officij cap. 29. de Cerei significatione; At cum in hoc humanitatis Christi similitudine *annus ab Incarnatione eiusdem Domini Christi consequenter* inscribitur, vt repetit Honorius Aug. in Gemma animæ lib. 3. c. 102. de Annis Incarnationis Domini, qui scribuntur in Cereo, diuersos inter se ritus esse constat. Hoc latiùs explicatur in vetusto Cathedralis Lucensis codice Rituali m. s. in quo de Sabatho Sancto, & officio eius noctis, ita inter alia sacra huiusmodi ceremonia docetur. *Archidiaconus, seu Diaconus solus Dalmatica indutus in cereo, qui benedicendus est, signum facit Sanctæ Crucis, & in ipso signo quinque grana incensi ponit in modum Crucis, & scribit cum Grafio circa ipsum signum Alpha, & Omega, & ipsum annum Dominicæ Incarnationis circa ipsum cereum, accenditque eum ex igne nouo.* Nequit verò Beda ad hunc sanctioris hebdomadis morem respicere, cum disertis verbis ritum in cereis anni signandi in die Natali referat, non in Dominico Paschate; supra positis enim verbis sequentia statim subnectit. *Denique anno ab eius Incarnatione septingentesimo primo, Indictione decima quarta, fratres nostri, qui tunc fuerunt Romæ, hoc modo se in Natali Domini, in Cereis Sanctæ Mariæ scriptum vidisse, & inde descripsisse referebant; A Passione Domini Nostri Iesu Christi anni sunt DCLXVIII.* Vel enim nequaquam absonum putauit Ecclesia, quæ sacrorum potius officiorum annum à Natali Domini inchoare consueuerat, & nos infra ostendemus, memoriam etiã passionis inter Natalitia gaudia miscere, vt Sancti Patres aliqui, in ijsdem de Natali Domini homelijs, non detrectant: Vel Cerei ijdem erant, qui in præcedenti Paschate consuetis cæremonijs sacrati, iterum in Domini Natale exponebantur, duplicem in Ecclesia anni sacri rationem præferentes, nempe anni Paschalis, & cæremonialis: quorum alter ab æquinoctio Verno, alter à Solestitio hyemali auspicaretur. Equidem propter Paschalem computum annos Ecclesiam a Domini Passione numerasse vix dubitarem, & sacri huius anni cardinem, circa Vernum Æquinoctium versari, ea, quæ ex D. Ambrosio adduximus, apertè conuincunt. Et si enim detrectauit Ecclesia Romana Pascha nostrum, quo Christus Dominus imolatus est, eadem die cum Iudæis ab antiquissimo tempore celebrare, & Canone 8. Apostolorum decretum sit, post AEquinoctium Vernum celebrari debere, primum tamen mensem eadem fere regula mobilem constituit, & annum nouum quibusdam conditionibus, non modo ab AEquinoctio Verno, ex Domini præcepto Iudæis dato, inchoauit, sed propria lege apud eundem Ambrosium sanciuit; ibi enim habetur, *lex autem diem passionis exigit, intra primum nonorum debere celebrari,* quæ ijsdem consonare videntur decretis Nicenæ magnæ Synodi apud Isidorum Mercatorem in sua ad collectos canones præfatione. Hinc alibi D. idem Ambrosius de Mysterio Paschæ cap. 2. inquit, *est enim Pascha verè anni princi-*

pium

pium, primi mensis exordium, & vt primo capite dixerat, *recidiuatum fidei annuæ felicitatis gaudium*, & rursus cap. 5. *Optabilis anni festiuitas, & exordia gignentium rerum*. Eandem verò Epocham à passione scriptoribus esse Paschalem, siue à Passione Domini, me docet Gregorius Turonensis, qui ad calcem lib. primi, & lib. 4. historiarum bis annos colligit à Passione Domini ad transitum S. Martini, in fine verò libri X. à Maris transitu, vsque ad Resurrectionem Domini, & à Resurrectione Dominica ad transitum S. Martini annorum anacephalæosim iterum exhibet. Ita Ennodius, forte ad ritum in cereis inscribendi anni respiciens, in Benedictione Cerei 2., quæ extat Tomo quinto Magnæ Patrum Bibliothecæ, Resurrectionis diem anni principium statuere videtur. *Tu resurrectionis tua tempore, quo anni vernat reuiuiscentis infantia, sumptã ex hoc cõtra procellã, vel omnes incursus fac dimicare particulam*. Annum nimirum à resurrectione inchoari designans, quem D. Hieronymus à Passione numerat in libris de scriptoribus Ecclesiasticis, tam in D. Pauli, quam in D. Ioannis historia. Ita præter æram Martyrum, siue à Diocletiani regno, Alexandrinam Ecclesiam Paschalem annum numerare consueuisse, indicare videntur Canones Petri Alexandrini Episcopi, qui cathedram illam ascendit, circa annum Domini tercentesimum; à persecutione enim quartum Pascha numerat T. 1. Conciliorum; Eandem à Paschate numerandi rationem retinere videtur Concilium Ancyranum Canone 6. in quo magnum diem pro Pascha intelligi non dubitarem: Constantinopolitanam verò Ecclesiam, non modo à Passione, vel Paschate anni computandi rationem consuدisse, & retinuisse, sed & à Domini Natiuitate annum quoque numerauisse, ex Nicephori Constantinopolitani Chronologia deducitur. *Sunt enim*, inquit cap. X. *ab Adam vsque ad salutarem Passionem, & resurrectionem Domini, & Dei Saluatoris nostri Iesu Christi anni quinquemille quingenti triginta tres*, & rursus cap. XI. de Constantini Magni ætate differens, *Anno Imperij eius vigesimo coacta fuit synodus Sancta prima 318. patrum Nicea in Bythinia, anno post Christum in carne natum 318., post Venerabilem autem passionem, & gloriosam resurrectionem* (codicis mendo in nota numerali) 385. At sicuti breuissimum inter passionem, & resurrectionem interuallum, vnam ab altera æram non distinguit, ita non longè ab Incarnationis fixo, certoque limite, in Dionysiano periodo, abijt Romana Ecclesia, & computum ab Incarnatione retinuit. Quamquam verò anni computandi characterem à Paschate, vel Domini passione, vetustiorem in Ecclesia fuisse non dubitem, quam qui ab Incarnatione dicitur, & plurima iam sæcula excurrerint, quibus Romani Pontificis diplomata ad nostra vsque tempora annis ab Incarnatione signentur: Vetustissimũ tamen non esse, neque ab ineunte Ecclesia vix dubitarem. Nec enim vetustius monumentum huius periodi me vidisse memini, quam apud Dionysium eundem Cycli restauratorem, vel apud Cassiodorum eiusdem Dionysij sodalem, qui pluries in computo Paschali de annis à Christi Domini Incarnatione meminerunt, vel deinceps in pluribus Occidentis Ecclesijs, præcipuè in Galliæ Concilijs.

Vetustiorem vtique in Ecclesia Epocham existimarem, quæ à Domini Natiuitate deducta, tam in Orientali, quam Occidentali Ecclesia, tam in temporibus ad posterorum memoriam signandis, quam in sacris cæremonijs longo vsu confirmata fuerit, quidquid de prima à Paschate, vel Domini Passione apud eos vetustiori Epocha Viri Doctissimi statuerint. Præter illã enim, quæ apud D. Lucam annis Tyberij signatur, Ecclesiastica, & antiqua monumenta, quæ primi Christi sæculo, & deinceps proximè exarata à temporum morsu, vel Tyrannorum clade supersunt, & præcipuè apud Eusebium fragmenta, nulla exhibetur vetustior, quam quæ idem Eusebius affert ex Edessanæ Ecclesiæ tabulario in fragmento *De Annis à Natiuitate Domini.*

illo rerum, à Thaddeo apud eandem Edessæ Vrbem, gestarum, quod è Syriaca lingua translatum in calce libri primi Historiarum hac temporis nota signatum reposuit. *Ista Quadragesimo tertio anno post Christum natum gesta sunt.* Quæ verba cum Edessani monumenti sint, non Eusebij, & initium Christiani primi sæculi attingant, cum vel non adhuc Romana, & Occidentalis Ecclesia fundata esset, vel eodem ferè tempore in aduentu Petri ad Vrbem emergeret, qualis vtrique in Syriaca, Hierosolymitanæ proxima Ecclesia, annorum numerandi ratio in vsu esset manifestè couuincerent, nisi de Christoforsoni versione dubitare liceret. Neque verò negari potest doctum Virum, & de Ecclesiastica historia optimè meritum pu- ri interpretis leges non præterijsse, & præsertim in ijsdem Edessani fragmenti verbis; supra fidem enim Græci codicis addidit, *post Christum natum*, quæ verba re vera apud Ruffinum in vulgatis codicibus non extant, sed sequentia tantum, *Gesta sunt autem ista quadragesimo, & tertio anno.* Et quamquam certum sit, non nisi de annis a natiuitate, non autem à passione Christi intelligenda esse, superaddita tamen ad Græcum codicem, quo vsus est Ruffinus, omnino videntur. Minus etiam antiquam Christianam Epocham, idem Edessanum fragmentum conuinceret, si in communi Græco codice vitium irrepsisset, vt recentior Eusebij Interpres Valesius in adnotationibus ad postremum caput libri primi animaduertit, tum ex Regio, Fukeriano, Vaticano, ac vetustissimo Mazarinio codicibus, tùm ex Ruffini fidelissimo apud Claudium Solium volumine. In his enim omnibus, tam græcè, quam latinè legi testatur, *anno quadragesimo, ac trecentesimo, non Quadragesimo tertio.* Sincerioribus his, quas putat vir Doctus, lectionibus vrgentissimas addit coniecturas, nempe Edessanos ab anno primo Olimpiadis 117., cum Seleucius regnare orsus est in Asia, annos numerare consueuisse, & eorundem annum trecẽtesimum quadragesimum incidere in annum primũ Olimpiadis 202., decimum quintum nempe Tiberij Cæsaris, quando plerique veterum tradiderunt, passum esse Christum, quo anno, ea contigisse putat, quæ Edessanum fragmentum exhibet. At præterquam quod vulgata lectio in pluribus etiam Græcis codicibus retinetur, vt Mediceo, & Regio, quem secutus est Robertus Stephanus, & in Basiliensi Henrici Petri, erudita Valesij emendatio suas etiam patitur difficultates, tum quòd cum Euangelij vulgati lectione pugnet, in quo disertè scribitur anno 15. Tiberij Christum Baptizatum ad binas saltem Paschæ celebrationes adnixisse, cum Eusebio pariter ipso pugnaret, si ea vera essent, quibus plaudit idem vir doctus ad caput primum lib. 2. nempe ex Euodio, Hippolyto Thebano, & auctore Chronici Alexandrini cædem prothomartyris Stephani in annum primum Claudij incidisse; D. verò Paulum paucis diebus post Stephani Martyrium ad Christi fidem conuersum; quoniam anno suæ conuersionis tertio Hierosolymam aduenisse ipsius Pauli testimonio illi didicerant, *& anno Claudij tertio paulo ante obitum Herodis Agrippæ ex Luca historia optimè concludebant*; ijsdem verò temporibus, quibus Paulus Hierosolymis alium ex Apostolis neminem viderat præter Iacobum fratrem Domini fatetur Eusebius eodem lib. 2. cap. 1. *quæcunque seruator noster Osdroenorum Regi promiserat ad effectum perducta esse*; quibus positis, non modo quod in fragmento Syrio continetur, sub Tyberio non contigit, neque statim à Dominica passione, vel Ascensione, sed anno potius Claudij secundo, vel tertio, cum quibus vulgaris Eusebij lectio optimè conuenit. Non est igitur mirandum si Eusebius ipse, quo nullus vetustior Ecclesiasticus Chronologus ad nos integer peruenit, hanc eandem numerandi rationem in Chronico retinuerit; Postquam enim ad Christum Dominũ per Olimpiades; annosque mundi varium Regnorum Breuiarium contexuit, anno Augusti 42. Christianæ Æræ initium, à quo dein-

deinceps posteriora tempora deducat, ita à Natiuitate Domini constituit. *Iesus Christus filius Dei in Bethlehm Iudeæ nascitur, quo anno capit Christianorum salus, qui & primus annus Christianæ salutis numeratur*. Christianam igitur Epocham, siue annorum Domini originem, in Christi Domini Natale Eusebius constituit;& quamuis in Ecclesiastica historia vsitatiorem temporum characterem per Imperatorum Romanorum, Consulumque annos plerumque exhibeat, eandem tamen semper Christianam æram à nato Domino, non ab eius passione, aut Incarnatione retinuit. Quinimo ad calcem libri septimi historiarum omnia quæcumque ad Ecclesiam pertinentia narrauerat, ita per Anacephaleosin complectitur. *Quoniam quidem seriem, & rationem successionis Apostolorum, & Episcoporum, ab ortu Seruatoris nostri vsque ad euersionem, & vastitatem Ecclesiarum deductam, eamque iam ad trecentos, & quinque annos continuatam, hactenus explanauimus, sequitur vt deinceps &c.* non modo ita ab ortu Domini historiam deduxisse significans, sed ad annum 19. Diocletiani, quo lib. sequenti 8. cap. 3. dirutas Ecclesias fuisse docet, sacrosque codices igni traditos,eandē prosequutum fuisse,quòd annū a Natiuitate Domini 305. decimonono Diocletiani existimaret congruere. Neque enim poterat aliud à Paschate, vel Passione Domini magis certum anni caput, vel initium firmare, quoniam suo tempore de Paschate celebrando ante Concilium Nicenum omnia incerta,confusaque apud Christianos essent; & quod *prolixo iam temporis spatio populus vbique maximè dissensisset, diuinaque leges, & instituta confusione quadam essent permista, ita vt temporis, in vno, eodemque festo obseruando, varietas, & discrepantia maximam discordiam Paschatis solemnitatem celebrantibus excitaret*. Quæ verba Eusebij eiusdem sunt lib. 2. de vita Constantini cap. 5. Hoc eodem pariter Natiuitatis Domini charactere, tanquam Ecclesiastica tessera, aliqua Martyrum gesta signantur, & præter ea, quæ apud Metaphrastem, & ex eo Surium cuicunque obuia sunt, ita retinent apud Photium codice 256. Acta Sanctorum Martyrum Theophanis, & Alexandri, quæ Politia inscribuntur, & hoc annorum indice consignantur. *Decimo nono anno Imperij Diocletiani anno Christi 305. rursus in Christianos grauis sauijt persecutio*. Quæ mirè congruunt his, quæ supra ex Eusebio adducta sunt; neque enim dubitare hìc licet annum Domini ab eiusdem natiuitate computari. Consimilem Christianam Epocham à Natiuitate inchoatam, & annis Imperatorum firmatam sequitur Clemens Alexandrinus eruditissimus, & vetustus scriptor lib. 1. stromatum, Gentiano Herueto interprete,dum ad sua tempora Danielis Hebdomades aptat, plurasque Chronologias antiquas adducit, & in Domini Natiuitate, tanquam in certo limite figit: *fiunt autem*, inquit, *ex quo natus est Dominus, vsque ad mortem Comodi anni omnes CLXXXXIIII., mensis vnus*. Eandem ad Natiuitatem Christi computandi rationem exhibet Tertullianus aduersus Iudæos, enumerans prò hebdomadarum Danielis explicatione à primo anno Darij, vsque ad Aduentum Christi Chronologicam annorum seriem, hoc pacto cap. 8. *Et erunt reliqua tempora annorum in diem Natiuitatis Christi, & in Annum Augusti 41., post mortem Cleopatræ anni 437., menses sex. Vnde adimplentur 62. hebdomadæ, & dimidia, quæ efficiunt annos 437., menses vi. in Natiuitatem Christi*. Nec dissonat Orosius Ecclesiasticus Historicus, qui D. Augustino conuixit, & annorum ab Vrbe condita periodo vti videtur, annos tamen ab Adamo per Ninum, & Abrahamum, non in Domini Passionem, sed in Natiuitatem sistit lib. 1. cap. 1. Eadem quoque numerandi ratione vsus est D. Cyprianus ad Fortunatum de duplici Martyrio, dum commilitones ad pugnam instruens in stricto temporum interuallo ita Christianæ fidei prouentum ostendit. *Ecce fratres dilectissimi à Domini Redemptoris temporibus anni*

ni

ni fluxerunt plus minus ducenti quadraginta, tamque huius vitis palmites, pene latius se sparserunt, quam Romanum Imperium. Et quamuis qui Cypriani libro indicem concinnauit, putet hos annos à Passione Domini numerari, manifestè deceptum tamen esse agnoscet, qui D. Cyprianum passum esse non ignorauerit in Valeriani, & Gallieni persecutione, Pomponio Basso, & Aurelio Fusco Consulibus, hoc est anno à Natiuitate 261., si enim annus Redemptoris 240. à Passione numeraretur additis triginta, & tribus annis 273. conflarentur, duodecim nempe post D. Cypriani Martyrium, quo tempore sicuti hæc, vel alia scripsisse est impossibile, ita admodum probabile reor, postremo Maximini in Christianos sæuientis anno libellum illum exarauisse. Recentius annorum computandi rationem à natiuitate expressam habet, qui scripsit Martyrium Pauli Apostoli ad Oecumenij scholia; non modo enim annum numerat à natiuitate, sed illum, quo vixit ita demonstrat. *Consummatus est D. Apostolus suo martyrio sexagesimo nono anno ab aduentu Saluatoris Nostri Iesu Christi. Est ergo omne tempus à quo Martyrium sustinuit trecētorum triginta annorum vsque ad præsentem nunc Consulatum, qui quartus quidem est Arcadij, tertius vero Honorij, duorum fratrum Imperatorum Augustorum, Indictione 9. periodi anni quintidecimi, mensis Iunij 29.* Non me tamen latet Ecclesiam vniuersam diem Natiuitatis in annorum computo, non ita ad amussim perpetuòque retinuisse, quin paruo à Calendis Ianuarij interuallo, aliquando iuxta anni Iuliani normam, & communi Romanorum more annum inchoauerit; sed in sacris ritibus recentiora hæc magis tempora sapere existimarem, quam vetusta. Iam diximus annorū characteres à Consulibus in Ecclesiasticis monumentis, quæ multis communia esse deberent, Ecclesiam præcipue Occidentalē retinuisse, atq; hac temporum nota vetustiores Pontificum epistolas, Concilia, actaque Martyrum, plurima Consulum nominibus præsignari ostendimus, ea fortasse ratione, quod initium anni ex imperiali computo, hoc est Imperatorum regnantium minutioribus annis, minus certum esset, & dies regni inchoati, vndè numerabantur, facile à multis ignorari posset.

Annus Romanus vetustior.

Certum vtique florente Romana Republica anni caput erat consulatus, qui licet antiquissimis temporibus, vt ex Liuio lib. 31. educitur, iniretur Idibus Martij, vel ipsius Martij Calendis, vt Tibullo placuit; Kalendis tamen Ianuarij deinde solemne fuit, tum magistratibus ineundis, vt eodem loco docet Liuius, tum anno auspicando, vt Lucanus cecinit.

Instabatque dies, qui dat noua nomina fastis,
Quemque colit primus ducentem tempora Ianus.

A Numa initium anni Ianuario Mense statutum plures scriptores docent, Plutarchus præcipuè in probl. Huius mensis Calendis designati Consules Consulatum inibant, & frequenti pompa in Capitolium ascendētes solemnibus sacrificijs Anni fores, vt Sidonius loquitur lib. 18. ep. 6., aperiebant, siue vt Claudianus de Stilicone Anni claustra pandebāt. Hinc de Ianuario Ausonius cecinit Edyllio 20.

Hic Iani mensis sacer est, en aspice, vt aris
Thura micent, fumant vt pia thura lares,
Annorum fectque caput, natalis honorum,
Purpureos fastis qui numerat proceres.

Hinc de Anno à Consulibus inchoato Cassiodorus lib. 2. ep. 1. inquit, *felix a Consule sumat annus auspicium.* Verùm qui, Republica Romana vigente, Consules annum non solum inchoabant, sed perficiebant, sub Imperatoribus facilè, altero alteri ad breue tempus suffecto, confundere fastos potuerunt, & in ipsis consularibus notis ambages in annorum computis inducere, etiam si ordinarij Consules illi

illi vocarentur, qui initio anni Consulatum inirent, & annorum supputationi normam prefigerent. Dum ergo Ecclesiam per Consulum series, currentes annos more communi signabat, iam à Kalendis Ianuarij, non à Domini Natalitio die annorum exordium videbatur accipere. Nisi dicere magis expediat, quòd interposito tantùm breuissimo septem dierum interuallo, annum potius à Natali die auspicatum cum anno Iuliano, & communi Consulibus signato, in publicis monumentis misceret; quod in æra communi à Domini Natiuitate Chronologi etiam recentiores antiquos imitati, præstitisse apparet, & de se ipso in Annalibus fatetur Baronius. Accidere quapropter potuit, antiquos scriptores, dum varia apud varias gentes annorum initia fuisse animaduerterent, tanquam certum assumere, Romanos in hyemali solestitio anni cardinem constituisse. Ita Simplicius quinto de Phisicò Auditu, vbi Philosophus docet, quæ inter se consequentia dicantur, interprete Sepulueda scriptum reliquit. *Non natura, sed passione principia sunt, qua non facimus anni principia: à solstitio æstiuo, vt Athenienses, vel ab Æquinoctio autumnali, vt qui nunc vocatam Asiam tenent, vel ab hiberno solstitio quemadmodum Romani, vel ab Æquinoctio Verno, vt Arabes, & Damasceni.*

Subijt proinde aliquando suspicari, ne primus anni dies in Brumam, vel prope hyemale solstitium forte incidens, Sol nouus ideo vocaretur, quia non modo dies tunc crescere inciperent, sed quod Annus à Numa, vel Tarquinio institutus, quamquam à Kalendis Ianuarij exordium sumeret, tercentis tamen, & quinquaginta quinque diebus tantùm constans, circa Brumam, & breuiorem diem, vnde bruma dicebatur, cardinem haberet. Solstitium enim Brumale *nono Cal. Ianuarij*, vt Columella, vel *fere 8. Cal.*, vt Plinius, & alij exhibent, primam anni partem constituebat. Idcirco *alijs*, inquit Censorinus de die Natali cap. 8. *à nouo Sole, idest à Brumali, ab æstiuo solstitio, plerisque ab aquinoctio Verno, partim ab Autumnali, quibusdam ab ortu Virgiliarum, nonnullis ab earum occasu, multis à Canis exortu incipere annus naturalis videtur.* Quasi Numa, qui naturali sapientiæ studio multa peragebat, naturale initium anni constituerit. Et quia Annus Christianus à Domini Natiuitate pluribus computabatur, facile fuit, non modo diem Natalis Domini Solem nouum appellari, quia in solstitium Brumale incideret, sed aliquibus fortasse superstitionibus maculari, quarum obscurè D. Augustinus, & Leo Magnus meminerunt. Hæc cum à nemine viderim animaduersa paululum libuit immorari, & coniecturæ momenta apponere. Plutarchus rationes enumerans, cur ab Ianuario mense annum Romani incæperint, tertiam affert, quòd Numa, ad Naturæ potius ordinem respiciens cum post Brumam sol progrediendi fine facto conuertatur, & ad nos cursum reflectat, ac quasi de nouo cursum suum incipiat, optimum iudicauerit, idem anni, quod Solis esse principium. Solem autem à solstitio ad nos conuerti, & quasi nouum emergere, parum etiam in Astrologia versatis constare arbitror. Nouum Solem, initium anni, statim à Bruma, ita certum videtur Ouidio, vt ex communi loquendi modo, Brumã noui, & veteris Solis limitem apertè vocauerit.

Nouus Sol, siue brumale solstitium anni exordium.

Bruma noui prima est, veterisque nouissima Solis.
Principium capiunt Phœbus, & annus idem.

Quæ vero hic de nouo Sole, & anni cardine afferuntur; lucem, & accipiunt, & reddunt ijs, quæ D. Ambrosius serm. 16. de Natali Domini in hunc modum protulit. *Bene quodammodo sanctam hanc diem Natalis Domini Solem nouum vulgus appellat, & tanta sui auctoritate id confirmat, vt Iudæi etiam, atque Gentiles in hac voce consentiant*, & rursus infra. *Solem igitur nouum hanc diem vulgus appellat, & cum dicit nouum, vtique & veterem esse demonstrat.* Hisque similia habet etiam

D.

D. Augustinus, qui cum pluribus locis natum esse Christum Dominũ, ex Ecclesiæ traditione, ostendat die 25. Decembris, sermone præsertim 40. de Natiuitate Ioannis Baptistæ, & 61. de Natali Domini, ex additis à Doctoribus Louaniensibus, ita explicat, vt quæ dicta sunt, videantur collimare. *Natus est Ioannes hodie, ab hodierno minuuntur dies. Natus est Christus 8. Kal. Ianuarias ab illo die crescunt dies.* Verùm de Sole nouo, eiusque apud Ethnicos solemni die, ita serm. X. de Natiuitate Domini, qui 61. est. *Solemnis erat dies vigesimus quintus Decembris Ethnicis propter Solem, forte quia tunc crescere incipiebat dies. Et quoniam ipsa infidelitas, quæ totum mundum vice noctis obtexerat, minuenda fuerat fide crescente, ideo die Natalis Domini Nostri Iesu Christi, & nox incipit perpeti detrimenta, & dies sumere augmenta. Habeamus ergo fratres solemnem diem istum, non sicut infideles propter hunc solem, sed propter eum, qui fecit hunc solem.* Dum autem Ethnicis solemnem hunc diem fuisse D. Augustinus agnoscit, iam aliquo profano cultu obseruatum intelligimus. Et sicuti AEgyptij vetustiores Caniculam orientem adorabant, quòd in eius ortu annum inchoarent, teste Horo Apolline, ita & gentiles, solem veluti ex Bruma redeuntem, nouumque exorientem, ipsa die solstitij, quo annum auspicabantur, certis quibusdam ritibus veneratos esse existimarem. Pergit quippe Augustinus id quodammodo subobscurè indicare eodem serm. 61. *Quoniam enim Verbum erat Caro factum est, vt propter nos posset esse sub Sole, Carne quippe sub Sole, maiestate autem super vniuersum mundum, in quo condidit Solem, quem pro Deo colunt, qui mente caci verum iustitiæ non vident solem.* Huius adorandi solem superstitiosi moris vestigium adhuc suo tempore inter fideles Romanos perstitisse dolet S. Leo Magnus serm. 2. de Natiuitate Domini cap. 5. quos vehementer hortatur, ne Dæmonis fallacijs se corrumpi permittant. *De quorundã persuasione pestifera, quibus hæc dies solemnitatis nostra, non tam de Natiuitate Christi, quam de noui, vt dicunt, solis ortu honorabilis videatur. Quorum corda vastis tenebris obuoluta, & ab omni incremento veræ lucis aliena sunt: trahuntur enim adhuc stultissimis gentilitatis erroribus.* Et forte inclinatio illa erat ad nascentem solem, cuius idem D. Leo meminit, dum scilicet non nulli Christiani ad B. Petri Basilicam ascendentes superatis gradibus, *partim ignorantiæ vitio, partim paganitatis spiritu, conuerso corpore, ad nascentem solem se reflectebant, & curuatis ceruicibus in honorem se splendidi orbis inclinabant.* In quem morem S. Pontifex inuehitur de eadem Natalis Domini solemnitate serm. 7. cap. 4. Ex quibus omnibus elici posse videtur, Deum, qui in Sole posuit tabernaculum suum, noui Solis diem, suo natali ideo venerabilem consecrauisse, vt fugatis gentilitatis erroribus, hanc noui solis apud infideles celebritatem Ecclesia in veræ pietatis incitamenta conuerteret, & quod anni vetustissimi apud Romanos initium fuerat, sacri etiam anni cardinem in Ecclesia tenerent; *Ipse enim Dominus*, inquit D. Augustinus serm. 60. de Natali Domini, *ipse de Matre in hac die cursibus se ingessit annorum.* Et quamquam Ecclesia eadem Romana adhuc ex Paschali Ciclo, in Pontificijs diplomatibus annos ab Incarnatione retineat, in alijs tamen Epocham à Natiuitate frequentat. Iisdem enim ipsis diplomatibus, vt vulgentur, dum Hierarchici Ministri, vel Tabelliones subscribunt, annos à Natiuitate, non ab Incarnatione reponunt. Ita præter plurima, quæ in Codice diplomatum, vulgo Bullarium nuncupatum, prostant, id experiri licet in literis Clementis Septimi de Anno Iubilæo, in quibus aliæ aliorum Pontificum Epistolæ ab anno millesimo tercentesimo inseruntur; quæ cum anno diuinæ conceptionis, seu Incarnationis insigniantur, annum tamen ipsum, non modo sacrum, sed acceptabilem à Natiuitate Domini inchoandum præscribunt: Et sicuti pariter Gregorij Decimi tertij diploma

pro

pro anni correctione firmatur, anno Dominicæ Incarnationis MDLXXXI. ita in publicum emissum, ipsa ministrorum subscriptione, anno à Domini Natiuitate roboratur. Et quamquam plura Romæ celebrata Concilia, ab anno octingentesimo, ad decimum quartum sæculum, annis Incarnationis obsignentur: Concilium tamen Pisanum ipsa die Incarnationis Dominicæ inchoatum, prima statim actione, & vt ibidem legitur *More Romano*, annum millesimum quadringentesimum nonum à Domini Natiuitate præponit. Quem pariter annum à Natiuitate millesimum quadringentesimum decimum septimum, & decimum octauum exhibet Concilium Constansiense: & à Natiuitate pariter annos numerat Concilium Lateranense, & postremo Tridentinum; & si diplomata, quibus Concilia illa indicuntur annis ab Incarnatione muniantur. Nec ideò, quòd à sexto sæculo, Dyonisiana ratio computandi tempora pro Paschali ciclo, in Ecclesia Romana introierit, euanuit in Italia antiquissima, & communis Epocha à Natiuitate; nam aliquę Ecclesiæ Natalis Domini annum in his, quæ supersunt temporum analectis, adhuc vestigia ostendunt. Ita in Rauennate Metropolitana, non multò post restitutum a Dyonisio ciclum, in Ecclesia Sancti Seueri Inscriptio apposita olim legebatur, quæ annum quinquentesimum septuagesimum quintum à Domini Natiuitate numerabat.

Hæc est prisca domus Sancto renouata Seuero,
Cuius honore Deo psalluntur cantica vero,
Quingentis Domini, sed denis septies annis,
Amplius his quinque, bone lector in ordine iunge,
Imperium retinente secundo Iustiniano,
Annis vndenis regnando viuus in Orbe,
Virginis à partu, qua peperit absque reatu.

Integram si quis inscriptionem cupit, adeat Eruditissimum, & Amicissimum Virum Ferdinandum Vghellium Tomo 2. Italiæ Sacræ, apud quem etiam Tom. 4. in Episcopis Eporediensibus, sub anno millesimo tertio, aliam inscriptionem inueniet, quæ sacratam fuisse Ecclesiam Sancti Benigni Fructuariensis, ita anno millesimo tertio à Natiuitate præmonstrat.

Millesimus sublimis erat tunc tertius annus
Partus Virginei Principis Etherei.

Et quamquam omnia ferè Ecclesiastica monumenta noni, vel decimi sæculi annum ab Incarnatione retineant, aliqua tamen semper ex vetustissimo more annos à Natiuitate firmare obseruaui, quòd mihi præsertim in Episcopali Lucensis Ecclesiæ refertissimo tabulario experiri contigit, consueto tamen, præterquam Pisanis, errore, vt annus ab Incarnatione inchoatus, non per nouem menses, vti congruum esset, annum à Natiuitate præcedat, sed serius potius tertio ferè mense, subsequatur. Quod mihi aliquando ansam præbuit dubitandi, an anni, qui in Ecclesia ab Incarnatione vocantur, iidem sint cum annis à Natiuitate, vel cum iisdem confundantur; quia Natiuitas ipsa Domini pluries à latinis Patribus Incarnatio dicatur, vt manifestissimè apud D. Augustinum serm. 22. de tempore in Natali Domini, quem ita exorditur. *Anniuersaria Domini Incarnatio, & vestra fraternitatis tam frequens congregatio exigit à nobis debitum sermonis officium &c.* Nec ex sequentibus verbis dubitari potest de Natiuitate loquutum, cum subdat. *Hodie namque nasci dignatus est, per quem facta sunt omnia.*

Anni exordiũ ab Epiphania, à prædicatione Domini, & à

Quia vero, vt in sequenti exercitatione ostenditur, Natalis Domini dies quibusdam Ecclesijs, non vigesimus quintus Decembris, sed quintus, aut sextus Ianuarij, solemnis erat, & latinis etiam secunda Natiuitas in Epiphaniæ die maiori celebritate

fundata Romana Ecclesia minus frequens.

tate recolebatur, accidit, vt aliquibus anni Christiani, seu Ecclesiastici, ab eadē die Dominicæ manifestationis, seu Epiphaniæ termino, deducerētur, fortasse etiā, quòd dies ille triplici triumpho Augusti celebris, vt Orosius lib. 6. c. 20. animaduertit, & Augusti nomine donatus, aliquibus anni etiam ciuilis initium esse potuerit, in ipsius Augusti gratiam, vt ex Suetonio non dissimilem anni auspicandi rationem in huius exercitationis limine indicauimus, vnde facilius in sacri anni caput transire potuerit. Et quia pluribus Ecclesijs eadem pariter Epiphaniarū die Baptismi Dominici memoria, à quo Redemptor noster innotescere cæpit, & prædicationis labores non multo post tempore suscepti venerabantur, alia quamquā tarissimè vsurpata Epocha emersit, & annorū aliquibus ratio à Dominica prædicatione signatur. Ita apud Eusebium in chronico licuit animaduertere, cum anno Natiuitatis 73. Hierosolymitanam cladem consignans, *à 15. Tiberij Cæsaris anno, & ab exordio prædicationis 43.* tempus enumerat. Quod post annorum summariā repetitionem, tanquam nouæ æræ capite, anno Christi trigesimo primo iam prænotauerat. Aliam pariter, ab hac diuersam, sed infrequentem in Ecclesia Epocham exhibent Vaticana monumenta Agapiti Pontificis, quæ Baronius refert ad annum 536. hoc est *anno ædificationis Romanæ Ecclesiæ Quadringentesimo nonagesimo.* Sed hæc temporum signandorum mensura, quæ non vt prisci Romani ab Vrbe condita, sed à fundata per Apostolum Petrum Romana Ecclesia deducitur, sicuti optimè cum eadem Baronij chronologia cohæret, ita minus omnibus vsitatam, alibi me legisse non memini. An verò Ecclesiastici aliqui scriptores in Chronotaxi gestorum Christi, Christianam etiam Epocham ad Hebræorum ciuiles annos, eorumque initium accomodauerint, & inde mensem, quo Dominus baptizatus est, deduxerint, suspicari licet ex verbis D. Hieronymi ad cap. 1. Ezechielis, quæ ita prostant, *Illud quoque intelligendum, quod trigesimo ætatis suæ anno Dominus ad Baptisma venerit in quarto mense, qui apud nos vocatur Ianuarius, & est anni primus exordio, præter Nisam mensem nouorum, in quo Pascha celebratur. Apud Orientales enim populos post collectionem frugum, & torcularia, quando decimæ deferebantur in templum, October erat primus mensis, & Ianuarius quartus. Quintum verò diem mensis adiungit, vt significet baptisma, in quo aperti sunt Christo Cæli, & Epiphaniorum dies hucusque venerabilis est, non vt quidam putant Natalis in carne.* Ex eo enim quòd Christi baptismum in quarto mense, nemo ex Euangelistis reposuit, videtur dicendum, D. Hieronymum id apud aliquem ex vetustis Chronologis legisse, qui anni Christiani periodum ad Hæbreorum mensuram accomodaret. Enumeratis igitur hucusque varijs in Ecclesia computandorum temporum rationibus, dum ex dictis pro Paschali ciclo, alijsque Dominicis festis nuncupatis mobilibus, vetustam a Domini Passione, seu Paschate Epocham suscipio, ita vetustiorem, & in publicis Ecclesiæ actis magis visitatam agnosco, quæ à Domini Natiuitate deducitur. Hanc sacrorum rituum pariter, & officiorum caput fuisse ex sequenti exercitatione elici posse confido.

De Natalis Dominici celebritate, eiusque origine, ac Peruigilio.

EXERCITATIO II.

EANDEM à Domini Natiuitate Christianam æram, quandoque ab ipsis Kalendis Ianuarij, quæ parum distarent, & propter Consulares fastos, Ecclesiam deduxisse iam vidimus; Anniuersariam verò Martyrum memoriam, & Calendarum seriem certis diebus, tam in Dei Saluatoris, quam eius gloriosissimæ Matris honorem, attributas celebritates, ordinem frequētius suscepisse à die Natalis Domini existimarem, rarò, vel posterioribus tantùm sæculis à Ianuarij Kalendis. Antequam enim, indicto ieiunio, ac publicis supplicationibus, Ianuarij Kalendæ a profanis ritibus expiatæ, in Domini Circumcisionem transierint, quantùm à Sanctis Patribus abominarentur, facilè is intelliget, qui Asterij, Ambrosij, Augustini, Maximi, Petri Chrysologi, & aliorum in die Kalendarum Ianuarij declamationes legerit. Hinc fortasse accidit, vt vel in earum odium, vel quòd in die luminum ab ipsis ita vocato, Domini Natiuitatem saltem Orientales recolerent, accidit, vt aliquæ Ecclesiæ sacrum annum inchoarent, non ab ipsis Ianuarij Kalendis, aut à die 25. Decembris, sed ab octauo, vel ante octauum Idus Ianuarij; quòd ea die natum esse Dominum putarent, vt præcipuè existimauit S. Epiphanius lib. 2. hær. 51. Sacri anni limitem diem hunc aliquando fuisse diximus, & ex eo confirmatur, quòd Alexandrina Ecclesia anniuersarium tempus Quadragesimæ, & festum Paschæ populis in ipsa Epiphaniorum die quotannis prænunciaret, vt Cassianus testis est collatione decima, & Isidorus lib. 1. de Eccles. offic. cap. 26. idq; ex Niceni Concilij instituto, tā Orientis, quā Occidentis Ecclesijs cōmuni. Patet hoc ex Theophili Patriarchæ Alexandrini epistolis ad D. Hieronymum, & D. Hieronymi ad Theophilum; quas enim de Paschali celebritate encyclicas in Occidentem Theophilus transmiserat epistolas, eas in latinum sermonem S. Doctor conuerterat, vt eæ, Romano Pontifice probante, omnibus Occidentis Ecclesijs communes essent, quemadmodum communis nunc iuris sunt in magna Patrum Bibliotheca. Neque improbabile putarem, Occidentales aliquas Ecclesias, antequam in eis dies 25. Decembris, pro celebriori Natalis Domini solemnitate reciperetur, non à Kalendis Ianuarij, sed ab ipsa Epiphaniorum celebritate, triplici mysterio decorata, initium sacri anni deduxisse. Concilium equidem Aurelianense quartum in Gallijs circa annum Domini 545. constituit cap. 1., vt Pascha annis singulis in Epiphania populis indiceretur, quem morem adhuc Occidentales Italiæ Ecclesiæ retinent. Quia vero in Concilio Hispanico Bracarensi secundo circa annum 572. sancitur, vt Pascha fidelibus in Natali Domini annunciaretur, subijt dubitare, de secundo, ac solemniori Natali die id esse intelligendum, quia in Romana alijsq; Occidentis Ecclesijs ex veteri instituto ipsa Epiphaniorum dies secunda, sed solemnior Natiuitas nuncuparetur. Sicuti ergo non negamus Ecclesias aliquas Romano ciuili more dies festos Martyrum, aliosque in Kalendarijs adnotatos, à Kalendis Ianuarij inchoauisse, ita hæc potius recentiora, quā vetustiora sæcula sapere dubitamus. Inter ea verò, quæ annum à Kalendis Ianuarij aliquando in Ecclesia auspicatum docere possent, Polemæi Syluij laterculum esset

apud Bollandum. Is sub Theodosio, & Valentiniano floruit circa annum 448., & tam ex Ethnicis, quam Christianis fastis, aliqua memoria digna in suas Ephemerides breuissimè transtulit. Aliqua in laterculi initio de annis, ac mensibus præmittit, & à Ianuario ideo exordiri profitetur, quòd à Natali Domini eiusdem mensis Kalendæ parum distarent. *Calendarum rationem secuti à Ianuario, cuius ante dies octo, & Sol ad celsiorem tramitem surgens recurrit; & quod est amplius Dominus, & Deus noster Dei filius Iesus Christus corporaliter natus est, ordiemur*. Vetustiorem vtique anniuersarij circuli, siue sacrorum festorum codicem, qui à Kalendis Ianuarij ordinem incipiat videre non contigit, præter Martyrologium S. Hieronymo adscriptum, vel Epternacense, ac S. Villibrordi, siue Vetus Romanum à Bollando nuncupatum, & infra sæpius à nobis adductum. Hoc, & aliud multò recentius à Rosuueydo sub programmate Veteris Romani Martyrologij vulgatum sacros fastos à mense Ianuario exordiuntur; Vsuardus pariter editus, & eidem vel coeuus, vel parum iunior Vvandelbertus, qui in epistola ad Otricum Martyrologio præfixa fatetur, post Bedam se laboribus Flori Lugdunensis adiutum, & subdit. *Ab hoc ego, sumptis veteribus, emendatisque codicibus, Martyrologium librum a Kalendis Ianuary vsque ad finem anni, per dierum singulorum occurrentes festiuitates, metro edidi*. An verò Ado, siue Viennensis, siue Treuerensis à Kalendis Ianuarij Hagiologium suum inchoauerit, vel à recentioribus in vsum recentiorem, ita fuerit accomodatum dubitare licet. Adonis Martyrologium, quod edidit Mosander ad Surium, nostrumque hædinum ante sexcentos annos manu exaratum à Ianuario Mense, Sanctorum seriem auspicantur. At Rosuueydus, qui Adonem ex tribus veteribus manuscriptis codicibus recensuit, & putiorem vulgauit, testatur in illis Epocham esse Domini Natiuitatem, vel à Vesperis ipsius Natalis annum inchoare, quinimmo codicem S. Pantaleonis ex quo Mosander Adonem suum transtulit, non in Kalendis Ianuarij, sed in Natiuitate Domini initium anni sacri præfigere certissimè, & constantissimè asserit. Veteres huiusmodi Adonis codices, Occidentalium saltem aliquarum Ecclesiarum vsum ostendunt ritualem annum à Natiuitate Domini inchoandi. Quod pariter confirmant plura vetusta Martyrologia apud Bollandū in Præf. Gen. ad Acta SS. §.56., præsertim verò Bedæ manuscriptū, Centulense S. Richarij, aliudq; Letiense, & Tornacense, quod Flori esse suspicatur, hos omnes codices *à die Natiuitatis* initium ducere refert, *& plures alios*, quibus binos nostros succenturiatos esse volumus, & Corbeiensem à nobis frequenter adductum. His addimus duo pariter Martyrologia D. Hieronymi nomine donata, quæ olim in manuscriptis Patauinis Bibliothecis viderat Tomasinius, quorum alter Cathedralis Ecclesiæ à me frustra quæsitus facilè delitescit, alterum verò, cuius paruum specimen exhibet in Bibliotheeis Patauinis, à Vigilia Natiuitatis exordium accepisse patet. Sin verò fragmentum antiquissimi Romani Martyrologij, quod primum sub Tiberio in lucem prodijsse creditur, & nuper ab Ægidio Bucherio in opere de doctrina temporum editum fuit, tale re vera esset, magnum vtique accederet nostræ sententiæ fulcimentum. Postquam enim ibidem Romanorum Pontificum, à Lucio ad Iulium, depositionum memorabiles dies enumerantur, anniuersaria Martyrum memoria, ita à Natali Dominico inchoatur. 8.*Calend. Ianuarias natus Christus in Bethleem Iudæ*. Vetustiorem hunc Ecclesiæ Romanæ anni ritualis, seu ceræmonialis inchoandi vsum à Natalis celebritate, luculenter adhuc testantur Sacramētarium Sancti Gregorij, & Lectionarium D.Hieronymo ascriptum, tam quod est inter Liturgica Pamelij editum, quam quod in antiquissimo codice Bibliothecæ Lucensis Sancti Martini seruatur. In hoc Prologus extat sub D. Hieronymi nomine

mine ad Constantinum, hæc verba circa medium proferens. *Incipientes itaque à Natiuitate Christi*, quæ est 8.*Cal. Ianuary in Vigilijs, ad nonam* per ordinem, quem *assiduum in Ecclesia* didiceram, lectiones vtriusque testamenti *simplicibus ministrari*. Idem ritualis anni initium, in Romana Ecclesia ostendit antiquus ordo Romanus, Tomo 10. Bibliothecæ Patrum editus, de anni totius officijs, ac ministerijs; & ex hoc, vel consimili codice S. Isidorus de Ecclesiasticis officijs cap. 25. annuas celebritates à Dominico Natali incipit explanare, sicuti & Albinus Flaccus in ipso limine libri de diuinis officijs; quibus & alij sacrorum rituum scriptores succenturiantur. At quia alia ex enumeratis voluminibus à Peruigilio, seu vigilia Natalis Domini, alia, vt nostrum, & quædam à Bollando indicata, ab ipsomet Natalis Dominici die sacrum, & ritualem annum deducunt, existimaui maiorem antiqnitatem ea redolere, quæ in ipsis ferijs natalitijs caput anni præfigerent, quam quæ à Vigilia, ad Nonam præsertim nuncupata, annum exordirentur. Cum enim hi, alijque consimiles codices Peruigilium, seu sacram pernoctationem, antiquis fidelibus non raro vsurpatam, cum antecedenti die confundant, seu potius in præcedentis diei ferias omnino transferant, iam in recentiorem vsum, quando pernoctationes populorum desierant, accomodati esse videntur.

Vigiliarum, seu Pernoctationum in sacris vsũ vetustissimum esse non inficior, siue diuinas, siue prophanas literas consulamus; præter multa enim veteris, & noui testamenti testimonia, quę Baronius, & Durantius de ritibus Ecclesiæ cumulant, apertissimũ est Iudith. 6. *dũ conuocatus est populus per totam noctem in Ecclesiam.* In prophanis verò celebritatibus, affectante Dæmone Diuinitatis cultum, Peruigilio Romanos vsos esse palam est, tum ex Cic. 3. de legibus dum in nouis Deis colendis nocturnas peruigilationes adducit, tum apud Suetonium, qui in Galba de cultu fortunę, *anniuersario peruigilio*, expresse meminit. Nihil autem magis decantatum nouissimis sacrorum rituum scriptoribus video, quam priscorum fidelium apud Iuniorem Plinium stationes ante lucem, & antelucanos cætus apud Tertullianum. Sed has pernoctationes cum Ecclesiasticis nuncupatis vigilijs, quę nunc dies solemniores antecedunt, vnum, idemque fuisse, nisi generali nomine, vix crederem. Furentibus quidem persecutionum procellis fideles clanculum in cryptis, semotisque domibus, noctũ sacras synaxes peregisse non dubito, & morem hunc pium, diuinisque oraculis consonum in Ecclesia seruare studuisse Sanctos Patres frequentibus ad populũ suasorijs & hortationibus, ex eorum scriptis apertissimum est; quin etiam vniuersali Ecclesiæ vsu receptum, ex D. Basilij Epistola 63. ad Clericos Neocæsarieses, ità clarũ est, vt dubitari ex his interpretis verbis nequeat; *Hoc habeo quod dicam, videlicet, qui iam obtinuerũt, ritus omnibus Ecclesijs Dei concordes sunt, & consoni. De nocte siquidem populus consurgens, antelucano tempore domum præcationis petit.* Subsequuta verò post Constantinum Ecclesiæ tranquillitate, Vigilias in more remansisse ex DD. Ambrosio, Hieronymo, & Augustino facilè comprobari posset. At hæ quotidianæ Vigiliæ erant, & antelucani frequentes cætus, non solemne Peruigilium, quod diem celebritatis antecederet; sacræ inquam pernoctationes illæ erant, nostro adhuc tempore apud strictioris ordinis cœnobitas vsitatæ, cum singulis per annum noctibus ad Psalmodias, Laudesque Dei nocturnas peragendas exurgunt; & communibus his vigilijs fideles olim intererant, donec refrigescente fidei ardore, pullulantibusque per noctis opportunitatem vitijs, in populo sensim esse desierint, solemnioribus tantum relictis pernoctationibus, quæ in nostras Vigilias deinde transierunt. Sensim dixi, nam aliquo tempore ante Dominicum diem, & nocte ipsa Dominica, adhuc permansisse ex Epist. 36. inter D. Hieronymi spurias, siue Paulini, siue alterius ex Patribus

Sacrarum Vigiliarum origo

bus vetuftis fit, ità patet. *Nec sanè onerosum, vel difficile videri debet, etiam delicatis corporibus, in septimana duarum noctium, idest Sabbathi, atque Dominicæ portionem aliquam Dei ministerio deputare*, Quod ex Caſſiani Inſtitutionum cap. 8. & nono, ex Apoſtolica conſtitutione confirmatur. At in ſolemnioribus ferijs, alias ſolemniores antiquitus fuiſſe vigilias, quæ frequentiori populi cœtu, ac maiori celebritate peragerentur, & vſitatis nunc vigilijs reſpondeant, ex Tertulliano ipſo, qui alias de antelucanis cœtibus vniuerſim meminit, elici poſſe videtur, ita vxorem dehortante, ne homini Gentili nuberet. *Quis nocturnis conuocationibus, si ita oportuerit, à latere suo exími libenter feret? Quis denique solemnibus Pascha abnoctantem securus sustinebit.* Ex quibus coniectari poſſe videtur, nocturnos, ſeu antelucanos cætus, quacunque cauſa indictos breuiores eſſe, ſolemniores, vt in Paſchate, ad totam noctem extendi. A communibus vigilijs ſolemnes pernoctationes diſtinguit etiam D.Hieronymus epiſtola ſeptima ad Lætam his verbis. *Vigiliarum dies, & solemnes pernoctationes, sic Virguncula nostra celebret, vt nec transuersum quidem vnguem à Matre discedat.* Solemniorem Paſchæ pernoctationem in plures vigilias partitam eſſe antiquitus ex Euſebio lib. 6. Hiſt.cap. 27. educi poſſe videtur, dum Philippum Imperatorem Gordiani ſucceſſorem, quia Chriſtianus erat, *cum precationum in die postrema Vigiliæ Paschatis, vna cum multitudine, particeps fieri vellet*, inter pænitentes reiectum. Quanta verò ſolemnitate Conſtantinus Imperator Paſchalem noctem proſequi conſueuerit, idem Euſebius teſtis eſt lib. 4. de vita Conſt. cap. 22. & 57.; Et Paſchale Peruigilium, cuius etiam meminit lib. 7. c. 19. Lactantius, ita Venerabile erat, vt Vigilantius, alioquin vigiliarum ſomniculoſus hoſtis, apud eundem D. Hieronymum cap. 4. reliquas omnes abrogare, præter hanc conatus fuerit, eas nempe exiſtimans reſpuendas, *ne sæpè videamur Pascha celebrare*. Ieiunium ſolemnioribus hiſce pernoctationibus ſociatum fuiſſe non dubitarem, & in Veſperis, ſiue prima noctis vigilia ſolui conſueuiſſe crederé. Noctem in quatuor vigilias partitam more militari militans Eccleſia diuiſit, quarum prima à Veſpere incipiebat, vt docet Arnobius in Pſal. 129. Hanc D. Ambroſius lib. 7. in Lucam cap. 11. primam vigiliam, & veſpertinam dixit de aduentu Domini. *Venit enim, & Vespertina, & secunda, & tertia vigilia, & pulsare consueuit.* Ieiunium verò tunc ſolui morem in Eccleſia fuiſſe præter multa Paulinum audire libet, ita in Natali ſeptimo D. Felicis canentem.

Nostis cum morem, vt ieiunare solemus
Ante diem, & sero libatis vespere sacris,
Quisque suas remeare domos: tunc ergò solutis
Cœtibus à templo Domini, postquam data fessis
Corporibus requies, sumpta dape, cæpimus hymnis
Exultare Deo, & Psalmis producere noctem.

Quæ ideo adduxi vt ritum vigiliarum, in honorem Martyris, ſolemniorem, eius calamo appingerem.

De origine festi Natiuitatis Domini. Verum ſicuti in feſtiuis Martyrum anniuerſarijs, ac in Baſilicarum dedicationibus, ſolemnes vigilias agi conſueuiſſe certum eſt, & ſi non tam celebres fuiſſe exiſtimarem, quam Paſchalis celebritatis Peruigilium; ita anceps ſum, an inter ſolemniores ab antiquiſſimo tempore vigilia, ſiue pernoctatio eſſet, quæ Natalem Domini diem 25. Decembris præcederet. Dubitandi anſam præbent: primò quod Tertullianus, non niſi Paſchalis vigiliæ meminerit, quam poſtea vti ſolemniorem abrogare non eſt auſus Vigilantius, cui neque D.Hieronymus peruigilium Natalitium tanquam celebre oppoſuit: Deinde quòd Domini Natiuitas, tam in Ægy-

pto,

pto, quam apud Græcos plurimos, non 25. Decembris, sed 6. Ianuarij die, cum Theophania, seu Epiphania, ipsis etiam Chrysostomi temporibus, celebraretur. Amplius quòd D. Augustinus in epistola 118. ad Ianuarium, non modo Natale Domini inter festa ab vniuersa Ecclesia, ipsis Apostolis, vel plenarijs Concilijs commendata non numeret, sed in alia ad eundem epistola 119. minus fuisse celebrem, non obscurè consentiat. Ita enim in prima. *Illa autem quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obseruantur, dantur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs concilijs, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata, atque statuta retineri, sicuti quòd Domini Passio, & Resurrectio, & Ascensio in Cælum, & aduentus de cælo Spiritus Sancti anniuersaria solemnitate celebrantur.* In secunda verò ita Domini Natalem distinguit. *Hic primum oportet vt noueris, diem Natalis Domini non in sacramento celebrari, sed tantum in memoriam reuocari, quod natus sit, ac per hoc nihil opus erit, nisi reuolutum anni diem, quo ipsa res acta est, festa deuotione significari.* Et si verò in Occidentali Ecclesia bis Natale Domini celebraretur, vt ex Cassiani collatione decima elicitur, minus quidē solemniter ad 25. Decembris, solemniùs autē 6. Ianuarij, vt infra ex ordine Romano patebit recolebatur. De primo loqui D. Augustinū putarē, quòd pluribus locis natum esse Dominum die 25. Decēbris Ecclesiæ traditionē esse affirmet. Et proinde nec difficile crederē, iam D. Augustini ætate diem festum Natalis Domini in Ecclesia Occidentali celebrem fuisse, quod postremo Constantini Magni anno solemnis haberi cæperit, anno nimirum 336. Ita sanè Ioannes Nicenus testatur in Epistola de die Natali, quam Combefisius ex Græco transtulit, & doctis annotationibus illustrauit. Is vnde, & à quibus vetustioribus scriptoribus habuerit, narrat Cyrillum Hierosolymitanum Episcopum ad Iulium Pontificem literas dedisse, quibus moneret impossibile esse, vt in Epiphaniæ solemnitate triplicis celebritatis memoria in sacris, ac inter se distantibus locis perageretur, inter quas celebritates, cum Natalis Domini esset, ex Iacobi fratris Domini, siue traditione, siue permissione, accidit, vt Romæ optimè re discussa, & diligenti, quam exhibet, supputatione adhibita, Natalis Domini verum diem in 25. Decembris incidere constaret: *Inque hunc modum*, Inquit, *Iulius Romanus Patriarcha menses Hebreorum, atque Romanorum composuit: à quo tempore capit Romana Ecclesia latis gaudijs celebrare Natalem Saluatoris diem 25. Decembris, traditque celebrandum vniuersis Ecclesijs:* Hinc addit D. Basilium non modo in suis Moralibus signasse Saluatoris Natalem diem 25. Decembris, sed Gregorio Nazianzeno in mandatis dedisse, *in Synodo Constantinopolitana promulgari, ac celebrari 25. Decembris*, quamuis quidam non assenserint; tandem sub Arcadio, & Honorio, dum hic Bysantiū aliquando accederet, cooperante S. Ioanne Chrysostomo Patriarcha, & ex Cypro accersito S. Epiphanio, definitum quoque in Oriente esse, vt eadem die 25. Decembris Natalis Domini celebraretur; quibus assensum, & reliqui deinceps Patriarchæ dederint. Sub Honorio autem festum Natalitium iam Romæ solemni ritu celebratum, ita narrat. *Romani sua die Natale Domini celebrarunt, cum lectionibus perfectis, multisque troparijs, atque modulis* Quanquam verò Ioannes ille Archiepiscopus Nicenus existimari possit iunior Arcadio, Chrysostomo, & Augustino, valdè tamen consonat cum his, quæ habet idem Chrysostomus in Oratione de noua festi Natalis Domini institutione. Hanc homeliam, & si Gretserus ad cap. 8. Codini neget esse Chrysostomi, eidem tamen validissimis argumentis adstruunt, tam Casaubonus exercitatione 2. in Baronium, quam Combefisius in Auctario Bibliothecæ Patrum. Quibus, de inducto recentius Natalitio festo in catholica Ecclesia, adderem Gregorij Nisseni assertionem, qui orat. de die

Natali

Natali Domini, tanquam de noua integrèque suscepta celebritate, ita non obscurè lętatur, Sifanio interprete. *Nunc per totum Orbem habitatum, diem festum celebrantium, concors sonus auditur*. Quasi antea, in diem festum Natalis Domini, omnes Ecclesiæ non conuenirent. Ex his tollitur Baronij doctissimi hæsitatio, qui in titulum Homeliæ Pauli Emeseni, ex Actis Concilij Ephesini cap. 13. fluctuat, an dicta illa re vera fuerit 25. Decembris ipsa die Natalis Domini, vt ipsius Homelię verba significare videntur. Aut enim concludit ad annum 432. n. 74. mendum esse in titulo diei, aut Ægyptios, qui Natalem Domini celebrare consueuerant die 6. Ianuarij, vsum pristinum reliquisse. Ità sanè: reliquerant enim veterem consuetudinem Ecclesiæ omnes, & in diem 25. Decembris conuenerant. Hæc omnia quidem clariùs in dicta Chrysostomi Homelia Pantino Interprete continentur, quæ quia plura non vulgaria ad hanc celebritatem spectantia, & Ioannis Niceni narrationi apprimè consona exhibet, omnino videnda est. Erat tunc S. Ioannes Chrysostomus, non dum Episcopus, sed Presbyter tantùm, & siue orationem dixerit Antiochiæ, siue Constantinopoli vix decennium præterijsse docet, ex quo dies Natalis Domini verùs cognosceretur. *Et quidem*, inquit, *non dum decimus annus est, ex quo hic ipse dies manifestè nobis innotuit*. Pergit deinde narrare ex Ecclesia Occidentis, in qua Natalitij diei antiqua traditio erat, in Orientalem, ita eiusdam celebritatem redijsse, vt non omnibus statim arrideret, Dominum mense Decembri natum esse. *Hic dies cum ab exordio ijs, qui in Occidente habitant cognitus fuerit, nunc ad nos demum, non ante multos annos, transmissus*. Dissensus huius rei inter doctos erat, alij enim tanquam rem nouam reijciebant, alij verò tanquam antiquitati etiam Orientalium consonam, sed iam diù antiquatam suscipiendam, & restituendam contendebant. *Multus vbique de hoc die sermo, partim incusantium, quasi nouus sit, nuncque recens inuectus: partim eidem propugnantibus, tanquam antiquo admodum, & vetusto*. Idque non tantùm Occidentalibus quod iam dixerat, *sed iam inde à primordio ab ipsa Thracia Gades vsq; incolentibus manifestus, & celebris fuerit*. Quæ verba hac prorsus significatione prolata lusoriũ Gretseri argumentũ, Constantinopolim esse in Thracia, non admictunt. Quod verò ex antiqua Romanę Vrbis traditione, eaq; veteribus historijs, ac fastis augustalibus consona in Orientem celebritas natalitia 25. diei Decẽbris transierit, ita idẽ Chrysostòmus confirmat. *Ex his liquet primæ descriptionis tempore natũ esse, & cui veteres historiarum codices, qui Romæ publicè asseruantur, lectitare libeat, per facile etiam tempus huius descriptionis accuratè discere poterit. Caterum quid hoc ad nos, dicat aliquis, qui illic neque fumus, neq; fuimus vnquã? Ausculta neq; diffidas; si ab illis, qui huiusce rei exactam cognitionem habent, quique illam Vrbem inhabitant, hũc diem accepimus; nam illi ipsi, qui illic commorantur, multo antè, & ex antiqua traditione ipsum celebrantes, ad nos vsque illius notitiam transmiserunt*. His consentientia sunt, quæ idem S. Doctor Homel. 2. in Lucam attulit, non adhuc scilicet omnes Orientales conuenisse in celebrando Dominico Natali die 25. Decembris; sed rationum momenta pro Occidentalibus magis, quam Orientalibus traditionibus esse; hæc verò nimiam prolixitatem cauentes subticemus.

Consonant ergo cum Chrysostomo non modo, quę ex Ioanne Niceno de festo Natalis Domini sub Iulio solemniter instituto, & Orientalibus communicato, attulimus; Sed fidem quodammodo augent Clementis non omnibus probatis constitutionibus lib. 5. cap. 13. in quibus dies Dominici Natalis, ita statuitur 25. Decembris, vt tamen solemniùs celebrandum esse decernatur sexta Ianuarij. Nec ab ijsdem diffident, quæ in antiquo ordine Romano continentur. Quippe quòd non tantùm ibi Epiphania secunda Natiuitas dicatur, sed etiam maiori solemnita-

te

te peragendam ita esse doceatur. *Nec hoc prætereundum est, quòd secunda Natiuitas Christi, tot illustrata mysterijs, honoratior sit quam prima,* sicuti ad verbum etiam repetit Albinus Flaccus de diuinis officijs capite de Baptismo Domini. Ex his igitur non malè coniectari existimabam antiquissimis temporibus, & ante Iulium Papam, quantumuis traditio in Occidente vigeret, Christum Dominum natum die 25. Decembris, non dum statutum fuisse, vt festus Natalis dies inter solemniores recoleretur, & vigiliam, seu solemnem pernoctationem haberet; Sed sensim aucta, & vbique peruulgata diei celebritate, deinceps festo ritu in Ecclesia Romana peragi cepisse, & celebrem exinde additam fuisse pernoctationem. Hinc conijciebam, multitudinem illam ætatis omnis, quę in ipso festo Natalis Dominici die ad Ecclesiam, in initio persecutionis Diocletiani, & Maximiani conuenerat, succenso igne concrematam, non quidem 25. Decembris, sed sexta die Ianuarij, viginti millium Martyrum numerum expleuisse. Quamquam enim Nicephorus id accidisse narret lib. 7. cap. 6. *cùm Natalis Christi festus adesset dies*, vel vt Metaphrastes apud Surium ad diem 26. Decembris, quando Christiani *festorum maximum* celebrabant, *& celeberrimo totius populi concursu ad festum* conueniebant, esse tamen probabilissimum celebritatem illam diem Epiphaniarum fuisse, non modo in Oriente, sed in Occidente solemnem. Suadet hoc quòd Iulianus Apostata eam tanti fecerit, vt veritus, ne initio Imperij Apostasiæ suspectus reddetetur, nisi huius diei solemnitatem debitè coluisset, notam suspectæ fidei ita declinauerit, vt Ammianus Marcellinus his verbis refert, non longè ab initio libri 21. *Vt que omnes nullo impediente ad sui fauorem illiceret, adhærere cultui Christiano fingebat, à quo iam pridem occultè desciuerat, arcanorum participibus paucis, aruspicina, augurijsque intentus, & cæteris quæ Deorum semper fecere cultores. Et vt hæc interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes mense Ianuario Christiani, Epiphania dictitant, progressus in eorum Ecclesiam solemniter numine orato discessit.* Erat tunc Iulianus in Gallijs, & fortasse *apud Parisios*, eodem sæculo, quo Nicomediæ multitudo illa Martyrum claruit. Et quanquam ante triginta circiter annos sub Iulio Pontifice, iam in diem 25. Decembris festum primæ Natiuitatis Ecclesia Romana restituerit; certum tamen est, non ita festum illud vsu receptum fuisse, vt Epiphaniæ solemnia minori celebritate profiterentur. Vigebat enim sub Siricio, qui triginta circiter annos post Iulianum regebat Ecclesiam, adhuc solemnitas Epiphaniarum pro Domini Natalitijs, & in tantum vigebat, vt quemadmodum in Paschate, & Pentecoste, Baptismus etiam in Epiphania fidelibus impertiretur; quod dum cauit Siricius in epist. ad Himerium Tarraconensem cap. 1. n. 2. videtur Nataliciorum festum eundem cum Epiphania reputauisse, quòd solemnius perageretur, *Sola, inquit, temeritate præsumitur, vt passim, ac liberè Natalitij Christi seu apparitionibus*, puta Epiphania, *innumeræ plebes Baptismi Mysterium consequantur*. Quem pariter vsum, tempore Vandalicæ persecutionis in Africa adhuc viguisse testis est loco supra adducto Victor Vticensis, quemadmodum etiã deinceps S. Leo, dum ad Episcopos Siciliæ scribens, in die Epiphaniæ, sicuti adhuc mos erat, baptismum celebrari vetauit. De festo equidem Natalis Domini die ab Epiphaniæ celebritate distincto incertum est, an lex Romæ circa annum Domini 389. emanata loquatur, Cod. lib. 3. tit. 12. de ferijs, Valente, Theodosio, & Arcadio Aug. cum in ea præcipitur feriatos in posterum dies etiam, Natalis, *& Epiphaniarum Christi* esse debere, vti Pascha. Sanè hos dies ab inuicem seiunctos, festiuis gaudijs veneratos constat tempore D. Ambrosij, & Augustini ex pluribus eorundem sermonibus, siue Homelijs, sicuti pariter ex his, quæ supra adduximus D. Hieronymi verbis in cap. Ezechielis, ex quibus apparet adhuc

adhuc eius ætate esse, qui putarent, diem Epiphaniæ venerabilem esse ex Natale Domini in carne. Verum si ea, quæ in vita S. Thelesphori Pontificis retulerunt Damasus, aut quisquis sit historiæ Pontificalis auctor, Luitprandus, & Abbo Floriacensis, quinimo si & vera essent, quæ eiusdem exhibet decretalis epistola tomo primo Conciliorum, certum etiam esset ab anno saltem Domini 141. quo Thelesphorus sedit, non modo Natalis Domini diem in Occidentali Ecclesia celebrem fuisse, sed nocturna vigilia solemnem. Ita enim ab eodem Pontifice statutum in decretali epistola legitur. *Nocte verò sancta Natiuitatis Domini Saluatoris, Missas celebrent, & Hymnum Angelorum in eis solemniter decantent.* At obijci duo possunt, primùm incertum esse, an Thelesphorus de prima, an de secunda Domini Natiuitate intelligi præceptum illud voluerit, quòd secunda in Romana Ecclesia celebrior, vt vidimus, esset, deinde quòd nullibi apud vetustiores Patres, nedum Tertullianum, Ireneum, Eusebium, sed neque Ambrosium, aut Augustinum, qui plures in die Natalis Dominici ab Epiphania seiuncto sermones habuerunt, aliquid de vigilia, aut nocturno cætu fidelium in hac solemnitate appareat; quin potius omnes interdiu dicti videãtur, & apertè ex August. serm. 63. maturino tempore; cum alioquin de Paschali pernoctatione, ac Pasche vigilia apud eosdem plures, & apertissima homeliæ prostent, septem præsertim apud D. Augustinum. E contra verò pro secundi, & celebrioris Natalis pernoctatione, ac vigilia, tam in Orientali, quam in Occidentali Ecclesia plura monumenta supersint, & vt reliqua sileam, luculentissimum apud Victorem Vticensem de persecutione Vandalica lib. 2. testimonium sit. Refert hic, Eusebium Carthaginensem Episcopum felici cæco, in eadem Vrbe notissimo, prodigiosè oculos aperuisse in Epiphaniarum pernoctatione, quando iam *ob celebritatem festiuitatis hymni nocturni per totam Ecclesiam canentente populo concrepabant.* De Peruigilio festi Sancti Christi Baptismatis, quod eadem diem cum Epiphania celebratum esse constat, meminit Clemens Alexandrinus vetustissimus Scriptor lib. 1. strom. quãuis Basilidis sectatoribus, non vniuersæ Ecclesiæ morem ita tribuat. *Basilidis autem sectatores eius quoque (*nempe Christi*) Baptismi diem celebrant totam præcedentem noctem in lectionibus transigentes.* Quæ enim, pro Natalis primi vigilia antiquitus statuenda, ex D. Augustini epistola ad Xantippum Baronius adducit, non tanti ponderis esse veremur, vt vigiliam, seu sacram illam pernoctationem in vsu communi Ecclesiæ susceptam esse conuincant. In prima quidem vigilia Noctis, seu Vespertina ieiunium solui à fidelibus consueuisse, quando solemnes pernoctationes peragebant, libenter admittimus; sed cum D. Augustinus expressis verbis de vigilia, aut sacra pernoctatione non meminerit, sed tantum pœna dignum Presbyterum Geppitanũ existimauerit, quòd in die Ieiunij Natalis Domini apud famosam fœminam pranderit, cænauerit, atque in vna domo dormierit, sacram vigiliam, seu pernoctationem ex his elici posse dubitarem. Primum quia plures essent ieiunij dies, qui Natalis Domini dicerentur, & apud Græcos ieiunium Natalis Domini septem diebus erat, vt Balsamon respondet ad 53. quæst. Marci Patriarchæ Alexandrini, & in Gallijs, ex instituto S. Perpetui, eodem D. Augustini sæculo, terna in septimana ieiunia numerabantur à depositione S. Martini vsq; ad Natalem Domini, vt testatur Greg. Turon. lib. 18. Hist. Franc. cap. 31., præter illa, quæ in regula Sancti Benedicti annotantur. Deinde quia idem D. Augustinus videtur non de vniuersali Ecclesię ieiunio loqui, sed de ieiunio in Geppitana Ecclesia seruato, quod alijs suæ diocesis commune esset, non omnibus prouincijs. Dum enim Xantippo Primati Numidiæ iudicij in presbyterum peracti rationem reddit, ad quid repetendum esset huiusmodi ieiunium ab Ecclesia Geppi-

tana

tana seruatum, si commune omnibus Ecclesijs fuisset, & cur de Geppitana inobseruantia damnauit *Presbyterum*, qui die ieiunij, quo eiusdem *loci etiam Ecclesia ieiunabat, abstinentiam non seruaueris*? Sicuti ergo accipienda alia superiora verba videntur, conuictum presbyterum esse, inter alia *crimina, quòd die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Geppitana Ecclesia, sicut caterae ieiunabāt*, nō ieiunasset, quòd id non commune esset Ecclesijs omnibus per vniuersum Orbem Christianum, sed cæteris ijs, quæ iuris erant primatis Xantippi; Ita neque negandum, vigiliam Natalis Domini in Gallia paulo post celebrari cæptam ex instituto Sancti Perpetui anno circiter 482., quemadmodum Gregorius Turonensis apertissimus testis est lib. 10. Hist. *Hic instituit ieiunia, vigiliasque, qualiter per circulum anni obseruarentur, quod hodieque apud nos tenetur scriptum*, numerans deinde ieiunia ea adfert, quæ supra indicauimus, nempe, *à depositione Domni Martini vsque Natale Domini terna in septimana ieiunia; & mox de vigilijs Natalis Domini in Ecclesia; Epiphania in Ecclesia &c.* Quam profectò vigiliam, sacramque pernoctationem Natalitiam, ab Epiphania seiunctā, non modo suo tempore idem Gregorius agnouit, sed prodigijs fuisse plurimū illustratam post integrum ferè sæculum retulit de Gloria Martyrum cap. 86. Minus igitur certum est, vetustiori tempore, & ante quintum sæculum vigiliam Natalis Domini ab Epiphanijs fuisse distinctam, tam de more Ecclesiæ Orientalis, quam Occidentalis. Hinc augetur dubitatio an Epistola Sancti Telesphori Papæ genuina sit. Iam docti Viri non desunt, qui adductam decretalem Epistolam illius Sancti Pontificis germanam esse, non facile consentiant, sed recentioris potius alterius Pontificis; ex eo præsertim, quòd in eadem præcipiatur, Missarum solemnia non nisi hora tertia celebrari debere; quamuis enim idē repetant Damasus, Luitprandus, & Abbo: incongruum tamen eo sæculo omninò videtur, furentibus in Christianos Imperatorum gladijs, de stato sacrificij tempore decerni, cum Tertulliani testimonio, qui post Thelesphorum sub Seuero floruit, Eucharestiæ sacrum non nisi clam, & antelucanis cœtibus à fidelibus celebraretur, nec Missa aliter peragi posset, quam noctu, vt non tam sibi, quam paganorum furori, ac sacrificij dignitati fideles consulerent. At siue antiquissimū fuerit, siue non, ante diem primi Natalis Domini vigesimum quintum Decembris peruigilium, profectò in antecedentem diem transpositum, antiquitus eo modo celebrari consueuisse, quo deinde, & posterioribus sæculis in vsu fuit, antiquorum testimonijs fulcitum non apparet, & vix D. Ambrosij, & Augustini temporibus, vsu receptū fuisse licet suspicari. Aduentus verò tempus, seu longior in Natalem, siue primum, siue secundum præparatio ex eorundem, vel Sancti Maximi Taurinensis coæui homelijs facilius videtur educi. Verùm vt tandem finem longiori exercitationi imponamus, sicuti maiorem vetustatem sapere ex dictis arbitramur, vt à Natiuitate Domini auspicato anno, ab eadem potius die anniuersarius, Sanctorum Martyrum circulus incipiat; quam à vigilia antecedentis diei, vigilia ad Nonam nuncupata; ita dubitari posset, an ex antiquo Ecclesiæ more, post secundam noctis vigiliam, hoc est media nocte, dies Natalis Domini inciperet, vel à prima, seu vespertina. Annum quidem post Iulianam correctionem à media nocte ante diem Kalendarum Ianuarij initium Romanis duxisse, lata etiam lege, Plutarchus testatur Probl. Romano 82., cuius pariter moris causam inquirit; Confirmatur id apertissimè lib. 2. digest. tit. 13. de ferijs, ex Pauli ad Sabinum lib. 13. vbi dicitur, *quòd more Romano dies à media nocte incipit, & sequentis noctis media parte finitur.* Neque id tantùm in Ciuilibus Actis, sed etiam in re sacra, Aul. Gellio auctore lib. 3. noct. Attic. *Romani enim sacra nocturna, si ante mediā noctē facta fuissent, diei praecedenti tribuebant, si post in diem sequentem computabant, quod idem, & in*

& in auspicijs seruabant. At in veræ pietatis ritibus, quidquid de ieiunio sancitum aliter, & præcipuè fuerit, certum videtur, quòd à Vespera in Vesperam dies sacrus extenderetur: atque eodem modo primum anni diem Natali Dominico dicatum à prima noctis vigilia, siue à vesperis fuisse inchoatum. In veteri enim lege Leuit. 23 Israelitico populo lege cautum fuit, vt de Vespere in Vesperem sabbata custodirent, & quamquam recentius, ex veteri tamen vigiliarum more deductum, ita ab Ecclesia Catholica sancitum esse apparet decreto de Conf. dist. 3. c. 1. *quo pronunciandum mandatur laicis, vt sciant tempora feriandi per annum, idest omnem dominicam à vespera vsque ad vesperam &c.* quo loco dum feriandi per annum dies statuuntur, primus in anni ordine *Natalis Domini* numeratur. Quæ igitur Martyrologia à diurna, seu ad nonam vigilia sacrum Martyrum annum auspicantur, iam recentiori vsui, quando in diem nocturnæ vigiliæ translatę sunt, aptata esse videntur; non enim Sanctorum natales, qui ea die memorantur cum die Natalis Domini conueniunt, sed ad præcedentem diem pertinent, in quo nequaquam Ecclesia annum sacrum inchoabat. In cuius assertionis robur duo hic pro coronide libet attexere. Primùm omnia adhuc edita Martyrologia, quamquam communi more anniuersariam Sanctorum memoriam à Kalendis Ianuarij exordiantur, vt Vsuardus, Ado, & Romanum, non tamen in Dominicę Natiuitatis vigilia, sed in ipso die Natalitio, sacrorum annorum ex Ecclesiastica historia supputationem ita proferũt, vt cardinem sacrorum annorum in hac prorsus celebritate situm fuisse cognoscatur, secundum quòd ita Romanus Pontifex de anno Iubileo consultus responderit ex vetusta Ecclesiæ consuetudine. Requisitus enim Bonifacius Octauus, qui sæcularem Iubilęi annum restituit, vel promouit, an ceptum, vt in Bulla, seu diplomate *festo Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi*, annum extenderetur ad Incarnationis limitem, ipsa Natiuitatis die respondit, *quia annus iste Iubilei finitur hodie*, & infra addit. *Declarat insuper Dominus noster sũmus Pontifex, quod annus iste Iubilaus trecentesimus hodie sit finitus, nec extendatur ad annum Incarnationis, secundum quosdam, sed ad annum Domini secundum ritum Romanæ Ecclesiæ*. Ita ad annum 1300. Tomo 4. Annal. exhibet Odoricus Raynaldus ex Iacobo Cardinali S. Georgij, in cuius m. s. opere eadem Bonifacij Octaui seruantur diplomata. Quibus nihil clarius pro re nostra hic addi posse existimauimus.

8. *Cal. Ianuarij, &c.* Præter ea, quæ in superiori exercitatione de sacri anni Epocha diximus, addere licet, quòd & si S. Epiphanius à communi calculo de die Natiuitatis Christi discedat, Occidentales tamen Patres ex Ecclesiæ traditione in hanc ipsam 25. Decembris consentiunt. Extat grauissimum Euodij Apostolorum discipuli testimonium apud Nicephorum lib. 2. cap. 3. in Epistola vocata lumen, vbi de Beata Virgine. *Peperit autem Mundi ipsius lucem annum agens quindecimum 25. die mensis Decembris*; & Clementis Alexandrini assertio, qui primo Stromatum natum esse Dominum scripsit 25. die mensis Pachon, quem Decembrem interpretatur Pamelius ad Tertull. aduersus Iudæos. Hanc traditionem Ecclesiæ esse habet D. Augustinus lib. 4. de Trinit. cap. 5. & ad Psalmum 132. quo loco ipso die Solstitij hiemalis & Cal. Ianuarij natum videtur innuere, sicuti apertissimè serm. 40. Louaniensium in Natiuitate S. Ioannis Baptistæ. *Natus est Christus 8. Cal. Ianuarias, ab illo die crescunt dies*. Ita & Pruden-

dentius in ipso solstitio natum indicat, non modo quòd præferat in titulo 8. Cal. Ianuarij, sed quòd in eius diei Hymno cecinerit.

Quod est, quod arctum circulum
Sol iam recurrens deserit?
Christus in terris nascitur,
Qui lucis auget tramitem.

Consimilia habet D. Ambrosius serm. 12., qui totus in eo est, quòd in Natiuitate Domini dies crescit, & in Ioannis natiuitate decrescit. Sicuti enim Æquinoctium Vernum in Concilio Palestino sub Victore, circa annum Domini 198., pro certo supponitur esse 8. Calendarum Aprilium: ita de solestitio Hyemali dicendum 8. Cal. Ianuarias, quod præter ea quæ passim extant de Domini Natiuit. apud D. Augustinum tàm in additis à Louaniensibus, quàm à Carthusianis, & à Sirmundo, clarissimè ità dicitur in serm. 18. de tempore. *Conceptus est enim in Æquinoctio Verno, & natus est solstitio hyberno.* Præter nostrum tamen Martyrologium, hac eadem die exhibet Domini Natalem fragmentum antiquissimũ Romanum sub Tiberio, vt creditur, concinnatum apud Bucherium, 8. *Cal. Ianuarias Natus Christus in Bethlehem Iudæ.* Cui Polemæus Siluius, Sulpicius Seuerus, & Orosius consentiunt; At cæteris apertius D. Ioannes Chrysostomus in Homel. de Natiuitate Sancti Ioannis Baptistæ, quæ incipit. *De Solstitijs, & Æquinoctijs Conceptionis, & Natiuitatis Domini Nostri Iesu Christi, & Ioannis Baptistæ &c.* Qui in ipso solstitio natum Dominum, & iam in Orientali Ecclesia traditionem esse vulgatam affirmare non dubitauit. Non me tamen latet apud Photium Biblioth. n. 232. Stephanum Tritheitam quæstionem de die Natalis Domini proferre, & opinionem eorum adferre, qui natum Dominum velint quinto Ianuarij, & eorum pariter, qui natum referant 8. Cal. Ianuarij. Ita omnia turbara, ac incerta reddere vetustas valuit.

In Bethlehem Natiuitas &c. Et si docti aliqui Viri putent, verum esse dicere in Bethlehem natum esse Dominum, licet parum longè ab ipso oppido eandem Virgo Mater peperisset; fatendum tamen est, magis ad literam verba tam Euangelij, & Prophetarum explicari, quam Martyrologij, si in oppido strictissimè natum ostendatur. Ita plures existimarunt ducti auctoritate sacrarum literarum. Alij tamen extra Bethlehem natum affirmant in suburbijs, quorum Baronius summus Antesignanus chorum ducit. Nullum tamen ex vetustis scriptoribus Doctissimus ille profert, qui extra Oppidum natum Christum Dominum expresse doceat, præter Eusebium Pamphili, qui in Agro Virginem enixam Infantem docet. Sed vti absonum, indecensque, scilicet in Agro, & propalam Virginem castissimã partum edere, in reliquis ferè Baronio calumniosus reijcit Casaubonus; Is Eusebij corruptum codicem clamat, & loco vocis *agrou* reponendum *antrou* non male existimat, quòd traditio hęc Ecclesiæ sit, antiquorum scriptorum testimonio roborata. Et quamquam Petrus Lansselius pro Iustino Martyre, & Baronio aduersus Casaubonũ disserens, censuram Eusebiani codicis non probet, Bulingerus tamen pro Baronio catholicus antagonista non respuit, sed amplectitur. Antiqui sanè omnes Patres, non in Agro, sed in Autro, aut spelunca natum Dominum profitentur. Ita Origenes contra Celsum, S. Gregorius Nyssenus, S. Hieronymus, S. Epiphanius, quinimo Iustinus Martyr, qui in Vico Bethlehem proximo Virginem enixam videtur sentire, non tantùm in specu euenisse partum narrat, sed inde in Mythræ antro Persarum prosanitates hoc exemplo redarguit. Nec verò Sanctus Martyr ita apertè docet extra Bethleemiticum oppidum natum Dominum, quin explicari pro sententia nostra non possit. Ita enim per latinum Interpretem loquitur. *Nato autem tum Puero in Bethlehem, quia Ioseph in vico eo non habuit, quo diuerteret, in specum quendam vico proximum concessit, atque ibi cum essent, enixa est Maria Christum,*

lum, & in Præsepe posuit. Vbi in Græco codice nomen *comi* quo pro Interpretis Vico vtitur S.Martyr, vt ex Suida passim Glossographi docent, non tantùm significat Vicum, seu Oppidum, sed etiam ipsius Oppidi, vel Vrbis Vicum, hoc est Viciniam. Quod cum ita interpretari possit sensus Sancti Martyris erit, Mariam, & Ioseph locum non inuenisse in ea Vicinia, in qua publicum erat diuersorium, ac proinde in specum quendam viciniæ illi proximum secessisse, vbi Christus natus sit; sanè hoc pacto videtur D. Hieronymus interpretari Iustinum, dum ep. 29. narrat, Paulum diuersorum peregrinorum condidisse in Bethlehem mansiones *iuxta viam in qua Maria, & Ioseph hospitium* non inuenerant: Viam nimirum appellans, quam *Comin* dixerat Sanctus Martyr, & nos viciniam interpretamur, Nec Brocardus quem adducit Baronius extra Bethlehem Ciuitatem sacrum specum fuisse docet, sed potius intra Vrbem iuxta mœnia. Verbam adducere libet parte prima c. 7. §. 56. *In fine Orientali eiusdem Vrbis, sub rupe quadam existente tunc temporis iuxta parietem Vrbis, & videtur secundum illarum regionum morem fuisse locus pro stabulo, habens præsepe excisum in rupe, vt moris est illic disponere præsepia, ortus est huic Mundo de Virgine Sol Iustitiæ*. Subijt autem in his verbis animaduertere, an Ciuitas Iudæ Bethlehem ante Romanum bellum amplior esset, murisque cincta intra se, meniaque sua specum, seu sacram speluncam continuisset, quæ deinde euersa Vrbe dici etiam extra Ciuitatem potuerit, & à sacris scriptoribus modo intra, modo extra depingi, prout vel ad tempus nati Redẽptoris respexerint, vel ad ætatem illam, in qua scriberent. Parietum quidem, siue murorum Vrbis, suo tempore adhuc inter rudera existentium, videtur Brocardus meminisse; sed qualis nostro tempore Bethlehem sit, ex Bellonij Topographia audirè non pigebit lib. 2. obseru. cap. 87. *Exiguum pagum, & casulis malè instructum, nihilque elegans continentem, præter magnum, & superbum Franciscanorum Monasterium, quod Helena fabricari iussit*. In hoc templo adhuc inclusa spelunca, intra pagum cogit eam numerare, non extra; Nec desunt, qui modicę antiquitus Vrbis suburbia rideãt, vt inter desertores Casaubonus, inter Catholicos Petauius Ration. temp. Parte 2. lib. 4. quamuis aliqui Dominum ibi nasci potuisse scripserint. Beda intra Oppidum speluncam collocat, & D. Hieronymus, quo nemo exactius scire sacræ rupis situm potuit, intra ipsum Oppidulum constituit, quicquid contrariæ sententiæ assertores ex eo educere durissimè conentur. Paulam inducit D.Hieronymus ep. 27. pergentem Bethlehem, & quod erat extra Vrbem Sepulchrũ Rachel in dextra itineris parte distinguens ita addit. *Atque inde Bethlehem ingressa, & in specum Saluatoris introiens*, vt dubitari non possit intra Bethlehem Dominicum specum à D.Hieronymo computari. Viculum alibi Bethlehem appellat epist. nempe 62., ne suburbia illi inesse credamus, & extra mœnia positum Saluatoris specum queramus. Minima erat Vrbs etiam ante vastatã Hierosolymã ex Michea, quamquam ex nascituro Messia minima non esset dicenda. Ciuitatem tamen Dauid adhuc appellat Eusebius, siue Hieronymus de locis Hebraicis, *in qua Dominus noster, atque Saluator natus est; in sexto milliario à Hierusalem contra meridianam plagam, iuxta viam quæ ducit Chebron*. Sicuti & Ciuitatem, & pagum in varijs Euangeliorum codicibus, ita sua ætate vocatam testatur D. Epiphanius Hær. 51. interprete Cornario. *Quare in quodam exemplari Euangelistarum Bethleem appellatur Ciuitas Dauid, in alio vero pagum ipsam vocant, eo quod ad modicam terram deuenerit*.

Romæ. Iouini, Pastoris &c. Iouinum, & Basileum habet Romæ passos via Latina Martyr. Romanum die 2. Martij, & cum eo Vsuardus, Ado, Beda, & alij. Cum hìc autem addantur vndecim alij Martyres, anceps fui an duo illi ab alijs Martyro-

rologijs memorati ex horum contubernio fuerint, præsertim cum infra ad diem secundam Martij nequaquam Iouinus, & Basileus recenseantur. In eadem equidem classe cum Martyrologio nostro Vetustissimum Bollandi eosdem Sanctos cōmilitones enumerat, vt infra patebit, nonnihil nominibus immutatis. An verò qui hìc memoratur Ignatius ille sit Episcopus Antiochenus fama celebris S. Ioannis Theologi discipulus, qui sub Traiano dentibus Bestiarum molitus, panis mundus Deo paratus Romę consumauit agonem, affirmare non auderem. Suspicionem inducit, quod alibi in nostro non memo retur. Romanum Martyrologium eius me moriam celebrat, Febr. Calendis vbi plura Baronius. Hac eadem die Ignatiū recolunt Ado in libello de festis Apostolorum, & Vsuardus in Martyrologio. Sed Græci, tam in Menelogio Sirleti, quā Basilij eiusdem martyrium mēse Decembris die 20. recensent, & eadem die pro festo Natiuitatis ī Calēdario Genebrardi, repetitur hoc est quinque dies ante nostrum Martyrologium. Non me latet Latinos translationem Sancti Ignatij agere die 17. Decembris, quam primam ibi esse putat Baronius doctissimus, sed illam D. Ioannes Chrysostomus notat peragi consueuisse die sequenti ad D. Pelagiæ Martyris Antiochenæ festum, quarum altera in mænologijs Græcorum prima die Iunij, alia 8. die Octobris memoratur, vt potius secundam translationem Ignatij recoli dicendum sit mense Decēbris, siue die 17. cum Latinis, vel 20. cum Græcis. Quod hìc vero Ignatius non dicatur Episcopus, si reliqua consentirent non magni facerem, quòd alibi in hac breuissima nomēclatura obseruari possit, siue Auctoris, siue Librarij omissione. Martyrem enim aliquem appellare plus fecisse antiquos, quā Episcopū affirmare videtur de S. Ignatio Chrysostomus in eiusdem oratione Tomo 5. *emisistis eum Episcopum, & Martyrem recepistis*.

Sanctæ Eugeniæ Virginis. Concordat hic cum omnibus Martyrologijs, & præter notiora eius acta habentur alia contracta in Menologio Basilij.

Syrmæ, & Anastasiæ &c. Ita legit Martyrologium S. Hieronymi Corbeiense, nempe *Sirmia, & Anastasia*. Duas sub Anastasiæ nomine Martyres, alteram seniorem sub Valeriano, alteram iuniorē sub Diocletiano, Baronius ad hanc diem adnotauit ex Nicephoro lib. 7. cap. 14. At tertiam addere necesse est, cum illæ ambę Romę passę sint. Tertiam vero Syrmiensem, & incantatricem esse cuius idē Nicephorus meminit lib. 14. cap. 10. & corpus sub Pulcheria Augusta Constantino polim translatum ita refert. *Eiusdem* (hoc est Pulcherię) *Imperij tempore Gennadio Ecclesiam Constantinopolitanam curante, reliquiæ etiam Sanctæ Anastasiæ incantatricis ex Sirmio allatæ in Martyrio eius sunt repositæ, quod proximè ad porticum, quæ Domini dicitur, situm est*. Quod Nicephori interpres *incantatricis* vertit Græcum retinet *pharmacolytrias* hoc est, vel *Venefica*, vel *vnguentaria*, seu vt Genebrardus vertit in Calendario Græco ad diem 22. Decembris, venenorum depultricis. Huius Sanctæ Anastasiæ reliquias anno primo Leonis, Christi 457. Constantinopolim esse allatas, ita refert Cedrenus: *Illo anno allata sunt Sirmio reliquiæ Sanctæ Martyris Anastasiæ, inq; eius templo deposita, quod est apud Rostra Donnini*. De eadem traslatione Sirmiensi agit Theodorus lector in fine lib. 2. Collectionum. *Patriarcha Gennadio allatæ sunt à Sirmio reliquiæ Sanctæ Anastasiæ, & in Martyrio ipsius depositæ, quod in Embolis Dominij situm est*. Ex his corrigendum putarem librarij errorem tam in nostro Martyrologio, quam in Corbeiensi, & pro *Sirmia, & Anastasia* legendum existimarem. *Et Sirmij Anastasia*. Vt vetustissimum Bollandi Martyrologium habet. Hanc diuersam esse ab ea, quę sub Diocletiano gladio perempta in omnibus ferè Martyrologijs hac eadem die recolitur palam est, cuius tamen memoriam Græci tam in Basilij, quam Sirleti Menologio ante triduū agunt, hoc est 22.

Cal.

Cal. Ianuarij. Sirmiensem Martyriũ Decembri mense consummasse habent Acta Sancti Marciani Presbyteri cap. 3. apud Metaphrastem, quę Bollandus etiam edidit T. 1. ad diem 10. Ian. ex cuius, & Henschenij humanitate, quia vetustissimi Martyrologij S. Vvillibrordi apographũ habere licuit, hic integrum huius diei laterculum apponere non piguit. 8. *Kal. Ianuarij Natiuitas Domini, & Romæ Ionini, Pastoris, Basilei, Victorinæ, Aceilæ, Eutici, Simphoriani, Saturini, Temodi, Ignati, Cyriaci, Zagy, Ianuariæ, Datiui, Romæ S. Eugeniæ Virginis, & Sirmi Anastasiæ. Mediolano Felicitatis, & in Pergamo Saturnini, Constantinopoli Sancti Anastasij.*

Mediolani Felicitatis &c. Huius Sanctæ Martyris, quæ Mediolani, & aliorũ duorum, qui Pergami, & Constantinopoli passi sint nullibi memoriam agi inuenio, pręterquam in adductis vetustissimo Antuerpiensi, & Corbeiensi Martyrologijs. Quorum postremum, quia Typis Parisinis, dum hæc cuduntur in lucẽ exijt Tomo 4. spicilegij Lucæ Dachetij, deinceps cum nostro, cui maximè consonat, conferre non pigebit. Vtinam vir doctus, & de sacra antiquitate optimè meritus purumputum edidisset, non verò, vt in præfatione fatetur, à mendis expurgasset, ex Antuerpiensi, seu Vetustissimo Bollandi, & ex eodem lacunas, quibus Codex m.s. Corbeiensis scatet, non suppleuisset, vel saltem diuerso caractere indicasset. Tutius enim qualis lectio illius Martyrologij esset, & in quibus à nostro differret, adnotare potuissem. Plura tamen signare me posse non diffiteor, quòd opera piæ memoriæ Raffaelis Dufresnij, quam plurimæ variæ eiusdem m.s. Codicis lectiones penes me sint. In enumerandis huius diei Sanctorum nominibus variat tantùm ille à codicibus nostris, vt pro Acello Achilleum, pro Sinfroniana Sinfronianum, & pro Datilio Datiuũ exhibeat, in reliquis verò consentiat. Paruum Martyrologium Lucense hæc tantũ habet. *Natiuitas Domini, & Passio Anastasiæ Virginis.*

VII. Kal. Ianuarias.

IN Oppido Ierosolymitano Villa Caphargamala Passio S. Stephani primi Martyris Diaconi, & Apostoli, qui lapidatus est à Iudæis. Romæ depositio S. Dionysij. Helye. Dorostoli. Antiochia Iuliani. Martiani. Neandri.

DECEMBRIS die 26.

IN Oppido Ierosolymitano Villa Caphargamala &c. Vtrumq; locum rectè hic explicat Martyrologium nostrum. Nam extra Vrbẽ Hierosolymam lapidatum fuisse Stephanum docet Ecclesia, quam Eudocia Imperatrix teste Nicephoro ædificauit *stadio vno ab Hierosolymis, quo loco à percussoribus Domini saxis ille obrutus immarcescibilẽ coronam reportasse dicitur.* Oppidum verò Caphargamala, seu Caphargamola, vt legit idem Nicephorus, viginti stadijs ab Hierosolyma distabat, quo loco à Gamaliele Pauli Apostoli præceptore Prothomartyris corpus vehiculo asportatũ, & sepultum fuit. Apostolos tantùm funus Stephani duxisse habet D. Hieronymus ad Riparium ep. 57. vbi aduersus Vigilantiũ differens ait. *Et quid passi sunt Apostoli, vt immundũ Stephani corpus tanta funeris ambitione præcederent, vt facerent ei planctum magnum* Eodem anno

quo

quo passus est Christus lapidatum aliqui Stephanum volunt 7. Cal. Ianuarias, quod disertè scribitur in excerptis Chronologicis, quæ cum Eusebij Chronico edidit Scaliger pag. 68. Duplicis translationis idem meminit Nicephorus, sed in hanc diem incidit, quæ Hierosolymis post reuelationem Luciani facta fuit sub Teodosio circa annum 415. Huius hic agi memoriam existimarem, quamquam Græcorum Menologia in sequentem diē sexto Cal. Ianuarij reponat, sicuti in Calēdario Coptico, siuè Syriaco Romæ in Collegio Maronitarum asseruato, primo mensis Tybi, qui 27. Decembris diei respondet, *manifestatio corporis Sancti Stephani recolitur*.

Diaconi, & Apostoli. Latè patet Apostoli nomen, vt ad Indiculum Apostolorum diximus, & inter duodecim palam est Stephanum non fuisse recensitum, quem Diaconum Iacobi Episcopi Hierosolymitani, ita refert S. Ignatius in epistola ad Trallianos. *Quid verò Diaconi, quam imitatores Angelicarum virtutum, quæ purum, & inculpatum ministerium illi (videlicet Episcopo) exhibent, vt S. Stephanus S. Iacobo?* In libro sacramentorum D. Gregorij in oratione super Dyptica, non modo inter Apostolos, & Martyres D. Stephanus numeratur, sed Matthiæ, & Barnabæ præponitur. Quod ideò factum putat Menardus in adnotationibus, quia ante Matthiam passus sit, & par Apostolis reputetur.

Romæ depositio Sancti Dionisij &c. Nil de Episcopatu, aut Pontificali dignitate hic additur, quamquam omnia Martyrologia in S. Dionysio Pontifice Romano consentiant, & liber de Romanis Pontificibus hac eadem die obijsse confirmet sepultum 6. Cal. Ianuarij, vel septimo, vt alij codices habent. Ita & fragmentum antiquissimum Romani Martyrologij, seu potius Opusculum parui instar Martyrologij apud Bucherium in Indiculo depositionum Episcoporum Romanorum. *6. Cal. Ian. Dionysij in Callisti*, nempe Cæmeterio memoria agitur, sicut apud eundem in Opusculo quarto legitur, S. Dionysium cathedrā tenuisse *vsque in diem* septimum Kal. Ianuarij: Martyrologium Vetustissimum Bollandi, seu Antuerpiēse, præter D. Stephani memoriam Dionysium Episcopali titulo decorat, sed locus depositionis silet, in reliquis hoc pacto parum à nostris differens. *8. Kal. Ianuarij: Hierosolymis S. Stephani Diaconi primi Martyris, & depositio Dionysi Episcopi. Et alibi Helia, Dorostoli. Antiochia Iuliani. Martini. Menandri.*

Dorostoli. Hic pro Martyris nomine, non Vrbis Mysiæ inferioris accipio. Nisi fortè librarij vitio legendum esset *Dorostori*, vt Dorostorus Martyr Romæ memoratur infra die 25. Maij: Sed quia Dorostolus etiam habetur die 8. & 17. Iunij nihil temerè immutandum censeo, quia præcipuè Dorostolum constanter legunt m.ss. Antuerpiense, & Corbeiense, quorum postremum, quia tribus Antiochenis martyribus Iuliano, Martiano, & Neandro Ianuariam addit, integro laterculo meruit apponi. *8. Kal. Ianuarij. In Vrbe Hierosolymitana, Villa Kafargamala, Passio S. Stephani Diaconi, Martyris, & Apostoli, qui Lapidatus est à Iudæis. Romæ depositio S. Dionysij, Helia, Dorostoli: In Antiochia Iuliani, Martiani, Neandri, Ianuaria.* De Tribus qui in Martyrologio nostro sequuntur Antiochenis Martyribus silere cogor.

VI. Kal. Ianuarias.

Assumptio S. Ioannis Euangelistæ apud Effesum, & ordinatio S. Iacobi Apostoli fratris Domini, qui ab Apostolis pri-

mus ex Iudæis Ierosolymis est Episcopus ordinatus. Et medio Pascha martyrio coronatus.

DECEMBRIS 27.

Latè de S. Ioannis Assumptione, ac Iacobi ordinatione ad Indiculum Apostolorũ disseruimus. Greci non longè ab hac die Iacobi memoriam agebant, hoc est Dominica post Christi diem Natalem. Sed ex peruetusto instituto Galesinius testatur, in Ecclesia Mediolanensi ordinationem Sãcti Iacobi Apostoli venerari consueuisse, non vi, sed iv. Cal. Ianuarij: quamquam Hierosolymitanam ordinationem fateatur ascriptam esse 6. Calendas, vt Beda pariter habet; sed ob alias Sanctorum celebritates ritu Ambrosiano translatam. Celebris hęc ordinatio fuit, quia ex veteri traditione Iacobus Apostolus à Christo Domino Episcopus Hierosolymorum esset ordinatus, vt habent Eusebius lib. 7. hist. 19. Chrisost. Homel. 38. in ep. Pauli ad Corinth. Epiphanius in Hæresi Antidor. n. 8. Auctor Menæi ad diem 23. Octobris. Nicephorus Gallistus lib. 2. c. 38. Ioannis Euangelistæ memoriam Kalendarium Copticum exhibet quarta die Tybi, siue Trigesimo Ianuarij, & Menologia in hoc mense, tam de Ioanne, quam de Iacobo silent; huius autem ad Episcopatum assumpti memoriam ex Martyrologio Corbeiensi, quod B. Hieronymi nomine inscriptum esse testatur Henricus Vallesius in adnot. ad cap. 19. Hist. Eusebij, 6. Kal. Ianuar. eadem penè verba cum nostro exhibet. *Ordinatio Episcopatus S. Iacobi Apostoli fratris Domini, qui ab Apostolis primus ex Iudæis Hierosolymis est Episcopus ordinatus.* Additur apud Dacherium, *& tempore Paschali martyrio coronatus.* Præcedit tamen ita S. Ioannis memoria. *6. Kal. Ian. Assumptio S. Ioannis Euangelistæ apud Ephesum.* Consonat Vetustissimum Antuerpiense, quod insuper diem Passionis notat 8. Kal. Aprilis, quemadmodum, & in nostro ibi indicatur. Ita autem illud habet. *7. Kal. Ian. Adsumptio Sancti Ioannis Euangelistæ apud Ephesum, & ordinatio Episcopatus S. Iacobi fratris Domini, qui ab Apostolis primus ex Iudæis Hierosolymis est Episcopus ordinatus, & in medio Pascha martyrio coronatus Hierosolymis, cuius passio* 8. *Kal. Aprilis.*

V. Cal. Ianuarij.

Bethleem Natale Sanctorum Infantium, & Lactantium, qui sub Herode pro Christo passi sunt. Ancira Galis, Eutici Presbyteri. Domitiani. & in Africa Castoris. Octaui. Victoris. Gatticæ. Rogati. Eusebij. Probati. Ianuarij. Catonis Saturi. Restitutæ. Saturninæ. Et in Edisse translatio S. Corporis Thomæ Apostoli.

A DE-

DECEMBRIS, 28.

Bethleem &c. Quod Ecclesia in Romano Martyrologio, ficut in hoc vetuftiori, Sanctorum Innocentium feftum recolat ante Magorum aduentum, fiue Epiphaniam, videtur illorum Patrum fententiam confirmare, qui à Natiuitate Domini in eorum aduentum Hierofolymam longum aliquod fpacium fluxiffe opinantur, & faltem annum intercurriffe hic fatendum videtur, quod etiã verbis Euãgeliftæ optimè refpõdeat *à bimatu, & infra*. Videãtur quæ à nobis afferuntur in exercitatione de Epiphania.

Infantium, & Lactantium. Infantium Martyrum memoria antiquitus in Ecclefia venerari confueuiffe ex Origene, ac D. Auguftino patet, docuit Baronius, & nos infra in Exerc. de Epiphania comprobamus. An vero de Lactantibus, fiue eorundem Matribus aliquid Ecclefia recoluerit nihil decerno. Conftantiffime Lactantium bini noftri codices legunt. Extat quidem Homelia, fub Seueriani Gabalanorum Epifcopi nomine, in fefto Innocentium, intes eas, quas Albinus Flauus tempore Caroli Magni collegit, in qua difertis verbis Innocentium Matres inter Martyres computantur. Eadem Homelia legitur quoque inter fermones Sancti Petri Chryfologi n. 152. & in vtraque hæc verba circa finem leguntur, quæ pro re tanta libuit integra apponere. *Beati Ventres, qui portauerunt tales: beata vbera, quæ fe talibus infuderunt. Beatæ lachrymæ, quæ pro talibus fufæ, flentibus gratiam baptifmatis contulerunt. Nam diuerfo modo, dono vno in lachrymis fuis Matres, & fui filij fuo fanguine baptizantur; In Martyrio filiorum paffe funt matres. Nam gladius filiorum perirunfiens membra ad Matrum corda peruenit, & ideo neceffe eft, vt fint præmij confortes, quæ fuerunt fociæ paffionis. Arridebat paruulus occifori gladio adiocabatur Infantulus. Nutricis loco attendebat lactens percufforis horrorem, nefcia lucis ætas moritura gaudebat, infans filius omnem hominem non hoftem refpicit, fed parentem. Matres Martyres tulerunt quicquid & angoris extitit, & doloris, & ideò non carebunt Martyrum gaudio, Martyrij lachrymas quæ fuderunt. Hoc loco attendat, auditor attẽdat, vt intelligat, Martyriũ non conftare per meritum, fed venire per gratiam.*

Ancira Galis. Legendum effe Ancyrà Galatiæ non dubito, fed nihil immutaui. *Eutiuium* pariter legit in Vfuardo Molanus, non *Eutichium*, vt in Romano Martyrologio, ficut & reliqua vetuftiora, quæ *Rogatum* non Rogatianum cum noftro exhibent. Vetuftiffimo Antuerpienfi debemus, ficuti & Corbeienfi Domitianum fuiffe Diaconum, quod noftrum filet, quemadmodum edita Martyrologia Africanos, & Thraces martyres qui in noftris memorantur nõ habẽt.

Edeffe Tranflatio Sancti Corporis Thomæ Apoftoli &c. Præter ea quæ de D. Thoma, eiufque tranflationibus ad Indiculum Apoftolorũ diximus, addimus Ruffini tempore, qui fuit D. Hieronymo coæuus, non modo templum D. Thomæ dicatum Edeffæ Mofopotamiæ fub Imperio Valentis fuiffe, fed eius etiam reliquijs Vrbem illam fuiffe decoratam, vt ex lib. 2. cap. 5. Socrates, & Sozomenus in fua tranftulerunt. Dum autem Ruffinus Edeffam dicit *Thomæ Apoftoli reliquijs decoratam* non pugnat, quòd pars corporis effe potuerit, quando adhuc Indi fe illum poffidere profiteantur. Hãc eandem tranflationem exhibet vtrumq; S. Hieronymi Martyrologium Antuerpienfe, & Corbeienfe, quæ ita fub hac die integra producimus. Antuerpienfe 5. *Kal. Ian. Bethlem Iudæ Natalis Infantum. Ancira Galatiæ, Eutici presbyteri, Domitiani Diaconi, & in Africa Caftori,*

Octaui, Victoris, Zatta; Rogatæ, Eusebi, Propati, Ianuari, Saturi, Catonis, Restituti, Saturninæ, & in Tracia Domitiæ, & in Edissa Translatio Thomæ Apostoli. Parum distat Corbeiense. 5. *Kal. Ian. Bethlehem, Natalis Sanctorum Infantium, & Lactentium, qui sub Herode pro Christo passi sunt. Ancyra Galatiæ, Eutici Presbyteri, Domitiani Diaconi, & in Africa Castori, Octaui, Victoris, Gatæ, Domitiæ, & in Edessa Translatio corporis S. Thomæ Apostoli.*

IIII. Kal. Ianuarij.

IN Africa Domici. Victuri. Criscenti. Primiani. Libosi Episcopi. Secundi. Saturnini. Honorati. Victoriæ. Saturi. Felicis. & Romæ Felicis. & Bonifatij Episcopi, de ordinatione.

DECEMBRIS 29.

IN *Africa Domici &c.* Quam ferax fuerit Africa Martyrum ex antiquis Patribus congessit eruditè Galesinius ad tertium Idus Ianuarij, quæ hic non recoquo. Pro Domicio, Victurio, & Liboso Episcopo Martyrologium Romanum exhibet Domini, cum, Victorem, & Lybosum sine Episcopali dignitate; quam Crescentio alij tribuunt, vt Galesinus, & cum Crescente Episcopo Viennensi vnum facit. Sed Martyr hic est Africanus non Episcopus Viennensis. Liberatum Episcopum, & Martyrem ex m.s. libro exhibet idem Galesinius die sequenti 3. Cal. Ianuarij, quem confirmat ex Equilino, & in nostro Martyrologio desideratur; vnde suspicari licet pro Libosio, Liberatū additum fuisse, & librarij frequentissimo errore in sequentem diem repositum. Cum Martyrologio nostro Corbeiense planè consonat, vt traspponere huc non sit opus. Vetustissimum Bollandi, seu Antuerpiense nonnihil in ordine differt, & alterum Felicē clarius Romæ tribuit. 4. *Kal. Ianuarij. In Africa Natalis, Victoris, Domitij, Crescentis, & Primiani, Libosi Episcopi, Secundi, Saturnini, Honorati, Victorinæ, Saturi, Felicis. Romæ item Felicis, & Bonifacij Episcopi.* Qui Domitius vocatur, & Domicus in nostro, Martyrologium paruum S. Hieronymi Dominicum ita vocat 4. *Kal. Felicis, Dominici.*

Et Romæ Felicis &c. Felicem, ac Bonifacium Romanum Martyrologium exhibet Romæ passos cum Calisto, idque ex Beda, qui Bonifacium Episcopum in Cœmeterio Calisti cum alijs sepultum narrat. Maurolycius tamen *Sanctorum Bonifacij Episcopi, & Confessoris* memoriam recolit, quæ proprius Martyrologium nostrum attingunt; In quo cum tam Felix, quam Bonifacius Episcopus sociari videantur, si quis dixerit Sancti Felicis primi Romani Pontificis, ac Martyris depositionem hic adnotari, non pugnarem. Quamquam enim in Pontificali historia Dionysius, cui S. Felix successit, sepultus dicatur 6. Cal. Ianuarij, & Ecclesiam ad quinque dies vacasse, frequens tamen in ea numeralis notæ mendum à Viris doctis obseruatur, & Opusculum depositionis Episcoporum Romanorum apud Bucherium, de Doctrina temporum cap. 15. Comm. in Victorij Canonem non quarto, sed ita exhibet 3. *Cal. Ian. Felicis in Callisti*, hoc est in Cœmeterio Callisti depositionē. Vt vt sit de Bonifacio clarius constat esse primum

mum huius nominis Pontificem Romanum, qui in Schismate Eulalij electus, & ordinatus fuit hac ipsa die, vt euidentissimè constat ex epistola Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Augustum data eadem die 4. Cal. Ianuarij, quam ex Vaticano codice exhibuit Baronius ad annum 418. n.73. Hunc inter Sanctos palam est etiam 8. Cal. Nouembris in Martyrologio Romano numerari.

III. Calendas Ianuarij.

IN Alexandria Mansueti. Seueri. Donatæ. Honori. Polocliti. Appiani. *Et Oia Insula S. Florenti*. Sereni. Pauli. Stephani. Papiani. Cleti. Turonis Perpetui Episcopi, & Confessoris.

DECEMBRIS 30.

VEL librarij, vel eius qui additamenta huic Martyrologio aptauit, oscitantiam hic fateri necesse est, vt alibi etiam animaduertimus. Facilè enim quæ ad margines codicis pridem addiderat antiquarius, in laterculum incuriosus librarius intrusit, hoc est inter Alexandrinos Martyres his verbis Florentium computauit, *Et Oia Insula Sancti Florenti*. Ita suadet Martyrologium Romanum, & Vsuardi, quorum primum Alexandriæ Mansuetũ, Seuerum, Appianum, Donatum, Honorium, & Socios Martyres refert. Secundum Alexandriç Mansuetum Martyrem exhibet *cum alijs decem*, quorum enumeratio ibi neglecta in nostro Martyrologio ad amussim reponitur, cum supra Mãsuetum decem deinde socij Martyres numerentur, inter quos quatuor sunt, qui in Romanis tabulis adduntur. Suspicionem certam reddidit Martyrologium Hieronymi apud Bollandum, cuius dum vnum, aut alterum diem exhibet, vt ostendat quantis martyribus supra Romanum redūdet pro exemplo ita diem 30. Decembris adducit. *In Alexandria Natalis Mansueti, Seueri, & Appiani, Donati, Honorij, Polycleti, Sereni, Pauli, Papiani, Clisi*. Deficit tamen in codice Bollandi Stephanus, quem inter decem socios Codices nostri numerant, quorum alterum non Donati, sed Donatæ nomine exhibet fortasse scriptoris vitio. Mirum tamen est inter spuria, quæ ex Adone reiecit Rosuueydus eadem verba esse apposita, quasi additio illa Benedictini Monaci ad Adonem, quã primus Mosander diuerso charactere in antiquo codice signatam inuenit, & reiecit, ex nostro codice irrepserit, ita enim. *In Insula Oya Sanctorum Florentij, Sereni, Pauli, Stephani, Papiani, & Cleti*. Quia tamen & Stephanum exhibet quãquam per errorem inter socios S. Florẽtij numeratum, cum socius sit Mansueti, confirmat, hunc in Bollandi codice deficere. Ita etiam certiores nos reddit Codex Corbeiensis, ex quo nõ modo librarij nostri iã dictus error apparet, sed supra Stephanum Martyrem, Clemens etiã hoc pacto superadditur cũ aliquali aliorũ nominũ differẽtia. *3. Kal. Ianuar. In Alexandria Mansueti, Seueri, Donati, Honorati, Policliti, Appiandi, Sereni, Pauli, Stephani, Papiani, Cleti, Clementis, Turonis Ciuitate Perpetui Episcopi, & Confessoris. Oia Insula S. Florenti*. Paruum Martyrologium nostrum S. Hieronymi duos tantum Martyres exhibet 3. Kal. *Florentis, Mansueti*.

Et Oia Insula Sancti Florentij &c. Saussayus in Gallicano Martyrologio 5. Cal Iulij, ita de Sancto Florentio. *In Ho-*

Hoyensi cænobio translatio Sancti Florentij Abbatis, & Confessoris, cuius colitur depositio die 22. Settembris. Sed ad diem 22. Septembris Florentium Presbyterũ Lugdunensem refert, & Florentium Abbatem apud Lerinum Monasteriũ. Geographi Hoy Insulam, Latinis Dumnam vocatam, adiacere scribunt Insulæ Scotiæ contra Orcada promontorium, Noruegiam versus, vt ignorare me fatear, quomodo hæc Saussayus confuderit. S. Florentium Confessorem habet hac die Molanus ad Vsuardum.

Turonis Perpetui &c. & hunc cum superiori ex additis ad Martyrologium putarem. De Perpetuo meminit Gregorius Turonensis Hist.Franc. lib. 2.cap. 11. & lib. 10. cap. 31. Maurolycius, & Molanus ad Vsuardum hac eadem die, sicuti Saussayus; quamquam is obijsse Perpetuum doceat 8. die Aprilis, qua die eius meminit Romanum Martyrologium. Floruit circa annum Domini 470.

II. Cal. Ianuarias.

Cartagine Donati. Calestini. Saturnini. Bononia Gagi. & Romæ Donati. Pauli. Rogati. Dominandæ. Hylarinæ. & depositio S. Silueſtri Episcopi. Ratiaria. Ermetis Exorcistæ. In Prouincia Sicilia Ciuitas Catanensis S. Stephani. Pomiani. Attali. Fabiani. Corneli. Xisti Florili. Quottæ. Quintiani. Meneruini. Simphoriani. Ammoni. Fortunati. Secundi. Sequentis. Apionis. Calendionis. Euelpisti. Exuperanti. Saturnini. Agnetis. Paulinæ. Nominandæ. Domatæ. Rogatæ. Sennionis. Passio Sanctæ Columbæ Virginis.

DECEMBRIS 31.

De primis tribus Carraginensibus Athletis altũ inuenio apud edita omnia martyrologia silentium, neque in laterculi capite in Vetustissimo Bollandi recensentur.

Bononia Gagi. Neque huius Sancti Martyris memoriam apud alios licuit inuenire præter martyrologium Corbeiense, quod Gaio Serenum socium, vt infra videbimus, addit. At cui ex Vrbibus apud Geographos memoratis sub Bononiæ nomine ascribendus sit Gagius, vel Gaius cum Sereno, ignorare me fateor, nisi ex sequenti mense pridie Non. Ianuarij Orientali Bononiæ tribuantur.

Roma Donati &c. Non modo Romæ sed Via Salaria in Cæmeterio Priscillæ Sãctas Martyres cum socijs exhibet Romanum Martyrologium, hoc est *Donatæ, Paulinæ, Rusticæ, Nominandæ, Serotinæ, Hilariæ, & sociarum.* Baronius in adnotationibus addit Adonem de ijsdem agere. At non Ado, sed eius spuria additio asterisco à Mosandro notata exhibet aliquas ex his Martyribus, non omnes, partim etiam Viros Martyres ostendit, non mulieres hoc pacto *Roma Donati. Pauli, Rogatæ, Dominandæ, & Hilarinæ,* vt parum hæc Adonis additio à nostro Martyrologio dissentiat. Verũ cum sub Sanctorum Martyrum nomine de ijsdem cum alijs Virginibus Saturnina, Hilaria, Dominanda, Rogatiana, Serotina, Paulina,

lina, Donata meminerit Vuillelmus Malmesburiensis, corrigendum hic esse videtur Martyrologiũ nostrum, vel potius supplenda lacuna Antuerpiensi, & Corbeiensi communis, ex Vaticano peruetusto, quod non modo septem Virgines, cuius Bibliothecarius meminit in Hadriano accenseat, sed alias binas consocias addat, nimirum *Romæ Via Salaria in Cæmeterio Iordanorum Natale Sanctorum Donatæ, Paulinæ, Rusticianæ, Nominandæ, Serotinæ, Hilariæ, Rogatæ, Dominandæ, Hilarinæ.* Putat hinc Aringhius Romæ subterr. lib.4. cap.29. n,5. mendũ in numerali nota irrepsisse apud Bibliothecarium, qui septem pro nouem scripserit, ac insuper animaduertit Iordanorum Cæmeteriũ idem esse ac Sanctæ Felicitatis, partem nimirum maioris Cæmeterij Priscillæ à Romano Martyrologio vocati.

Depositio Sancti Syluestri Episcopi. Quod hic nihil de Baptismo Constantini afferatur nil mirum quod etiam Ado, & Vsuardus sileant. Meminit tamen inter antiquiores Martyrologij scriptores Vvandelbertus hac eadem die, & Vsuardus consentire videtur, dum Acta Syluestri clarè habere refert, ea nempè quæ Gelasius probauit. An hæc sint, quæ in Antiquo nostro Hagiologio, vbi latiùs Constantini Baptismus, & mundatio lepra describitur affirmare non auderem. Non equidem Eusebio Cæsariensi tribuuntur, vt illa, quæ refellit Baronius, quamquam & aliqua ex his contineant, quę minus ipse probauit. S. Siluestri Acta vetusta nuper edidit ex Græco antiquo codice Mazarinio, & Medicæo Combefisius, & notationibus vindicauit, in quibus vexatam nimium controuersiam de Constantini Baptismo, lepra, & Arianismo ex Actis illis, ac Theophane ad fauorem Romanæ traditionis dirimit. Cæterum Sancti Syluestri memoriam agunt Græci in Menologio die secunda Ianuarij, tam in eo quod Sirleti, quam in Basilij sanctuario, & Constantini Baptismum confirmant. Apud Latinos legitur Homelia 9. Greg. Magni habita Romæ in Basilica Sãcti Syluestri pro die Natali eiusdem, vt saltem ab illo tempore memoriam eius celebrari pateat; Sed Basilicam Sanctorum Syluestri, & Martini ædificauit Symmachus iuxta thermas Domitianas ante D. Gregorium anno quingentesimo, vt habetur in historia Pontificali. Indiculus antiquissimus apud Bucherum ita de S. Syluestro: *Pridie Cal. Ianuarij Syluestri in Priscillà Cæmeterio.*

Ritiaria Ermetis Exorcistæ &c. alter ex codicibus nostris legit *Ratiara*: Rhetiariæ tamen habet Romanum Martyrologium, & Retiariæ Maurolycius, Molanus, & Galesinus. Sed Ratiariam Misiæ superioris opidum Ratiariã, & Retiariam vocatum esse iam adnotauit Ortelius. *Recta* corruptè legit Martyrologiũ Corbeiense in reliquis à nostro, ita parũ differens. *2. Kal. Ian. Carthagine, Donati, Cælestini, Saturnini. Bononia Gai, Sereni, Romæ Donati, Pauli, Rogata, Dominanda, Hilarina, & Depositio S. Syluestri Episcopi, & Confessoris. Recia Hermetis Exorcistæ. In Prouincia Sicilia, Ciuitate Catanea Stephani, Potiani, Attali, Fabiani, Cornelij, Septi, Floridi, Cotta, Quintiani, Meneruini, Symphoriani, Ammoni, Fortunati, Sancti Sequentis, Ammoni, Calendionis, Euelpisti, Exuperantis, Saturnini, Agnetis, Paulina, Donatæ, Nominanda, Rogati. Senonis Ciuitate Passio S. Columbæ Virginis.*

In Prouincia Sicilia &c. Nempe Ciuitate Catanensi. Martyrologium Romanũm pro Pomiano habet Pontianum, pro Xisto Sextum, pro Florilo Florum, & pro Simphoriano Simplicianum, & decem tantum Martyres numerat, quos addit Baronius celebres in eius Ecclesiæ tabulis esse. Simplicianum Martyrem pro Symphoriano legit etiam Bollandus in prętermissis ad diẽ 24. Ianuarij, & eius reliquias aliquas Cremonæ venerari, ex Peregrino Merula in Sãctuario Cremonensi educit, quem Episcopum fuisse habent

habent acta eius translationis, & cum S. Babyla donatum corpus S. Simpliciani à Comitissa Matilde exhibet idem Bollandus ad Sancti Babilæ vitam. Ferrarius verò de Sāctis Italiæ negat aduersus Baronium horum Martyrum memoriam Cataniæ celebrem haberi, neque festum eorum solemne peragi, aut acta extare: Meminisse tamen eorum Bedam. quamquam incertum sit, sub quo Tyranno passi sint. Re vera autem Ioannes Baptista Grossius, qui nuper Catanensis Ecclesiæ notitias congessit, addit tantùm hos Sanctos Siculos athletas palmā adeptos esse anno Domini 304. cætera exscripsisse fatetur, ex Romano Martyrologio, Philippo Ferrario, Camillo Borello, & Octauio Gaietano. Catanensis igitur Ecclesia Vetustiori Martyrologio nostro hanc gratiam habeat, quod præter decem Christi Athletas in Romano Martyrologio, & apud Bedam numeratos quindecim alios Cæli magis quam suos purpuratos Ciues agnoscat, quorū tamen aliquos silet Vetustissimum Antuerpiense à nostro ordine, & Sanctorum numero diuersum hoc pacto. *Pridie Kal. Ianuarij Romæ, Donatæ, Paulinæ, Rusticianæ, Nominandæ, Serotinæ, Saturninæ, Hilariæ, & in Cimiterio Priscillæ depositio S. Sylvestri Episcopi. Cartaginis Donati, Celestini, Saturnini. Romæ Rogatæ, Dominandæ, Hilarinæ. Betiariæ Hermetis. Sicilia in Ciuitate Atenentium Stephani, Pontiani, Attali, Fabiani, Corneli, Sexti, Floridi, Cotta, Quintiani, Mineruiani, Simphoriani, Ammoni, Fortunati, Sancti, Sequentis, Apionis, Kalendini, Eulpisti, Exuperati, Saturnini, Agrestis. Senonas Passio Sanctæ Columbæ Virginis.* An Paulina, Donata, Nominanda, quæ inter Carthaginenses Martyres, tam in nostris, quam Corbeiensi codicibus numerantur, ipsæ eædem sint, quæ inter Romanas recensentur, & librarij vitio repetantur? Nihil immutaui.

Senonis Passio Sanctæ Columbæ. Quāuis ex additis Galliæ Sanctis posset hæc Sancta Martyr connumerari, quòd palmam tamen sub Aureliano acquisiuerit, rectè potuit in Vetustiori Martyrologio recēseri, quemadmodum præter nostros codices Antuerpiensis, & Corbeiensis, adducti confirmant. Ferrarius, qui Sāctæ Columbæ vitam, ex Surio, & Mombritio contraxit, eius corpus addit Ariminum exportatū, & in Æde maiori honorificentissimè coli; è contra in Gallicano Martyrologio Saussayus Columbā adhuc Galliæ Celticæ incolam esse contendit, sacraque eius pignora, extructa ad eius tumulum Cænobitica Ecclesia, miraculis coruscare. Cordubensem aliā Martirem non esse manifestè patet.

IANVARIVS

Litanias Indicendas Mense Ianuario. Habet dies XXXI.

Kal. Ianuarias.

Circumcisio Domini Nostri IESV Christi secundum carnem. In Oriente Sancti Stephani. In Nicomedia S. Eufrosini Episcopi. Primiani, & aliorum VIIII. In Ritia Euanti. Ermetis. In Bononia Gaggi. Acti. Eracli. In Africa Victoris. Felicis. Narcisci. Argiri. & aliorum quatuor. Papatis. Primiani, Saturnini.

S. Se-

Item Saturnini. Victoris. Honorati. Leuthi. Ermetis. Romæ Via Appia Coronæ, & Milites XXX. In Rauenna depositio S. Seueri Episcopi. *Augustuduno depositio Beati Agrippini Episcopi.*

IANVARII 1.

De Litanijs, in capite cuiuscunque mensis indici consuetis, egimus diffusius in Monitis ad Martyrologium Admonitione octaua. De ijs verò, quæ ad Calendas Ianuarij pressius spectant, audienda infra sunt, quæ ex Cōcilio Turonensi afferimus.

Circuncisio Domini Nostri &c. Vetustioribus infrequens est Circuncisionis Domini festum, cum Calendarum Ianuarij dies potius octauæ Domini nuncuparentur. In Concilio tamen Turonensi secundo Can. 18, quod celebratum fuit anno Christi 570., de Circumcisionis festo die ita Patres statuerunt. *Ad calcandam gentilium consuetudinem Patres nostri statuerūt, priuatas in kalendis Ianuarij fieri Litanias, vt in Ecclesijs psallatur, & hora octaua in ipsis Kalendis, Circumcisionis Missa Deo propitio celebretur.* Hinc patet ante plures annos, ex antiquis nempe Patribus, Missam Circumcisionis peragi consueuisse. Et quamuis in D. Gregorij sacramentario dies Calendarum Ianuarij *in octauis Domini nuncupetur*, in præfatione tamen dicitur. *Hodie Circumcisionis diem, & Natiuitatis octauum celebrantes*, & rursus in Benedictione. *Dei Vnigenitus hodierna die, ne legē solueret, quam adimplere veneras, corporalem suscepit Circuncisionem.* Igitur à Diui saltem Gregorij tempore festum Circumcisionis in Ecclesia celebre erat. Ex Euangelijs Grecorum Casaubonus, & in eum Bulengerus Diatriba tertia ad caput nonum Exercitationis secūdę, hęc pro festo Circumcisionis vertunt. *In primam Ianuarij diem confertur Circumcisio Christi in Matutino, & liturgia*, vt etiam in Euchologio Græcorum interprete P. Iacobo Goar p. 911. *Primo die Circumcisio secundum carnem Domini nostri Iesu Christi.* Circumcisionis commemorationem hac die pariter exhibent Menologia Græcorum, & quod Basilio Imperatori adscribitur, narrat, quod Dominus, *vt omnem cauillandi occasionem Iudæis adimeret, si paululum ab eorum institutis, ac legibus deflexisset, voluit octauo ab ortu die ab immaculata Matre, simul & Virgine in templum deferri, & circumcidi.* Sed qui venit legem adimplere, non soluere, cum dies purgationis secundum legem Moysis non dum præterijssent, Virginem, quamquam immaculatam, voluisse templum ingredi, non fuisset Iudæis adimere cauillandi occasionem, sed dare, vt credendum potius sit domi in Bethleem circumcisionem peractam, vel à Matre diuinissima, vel à ministris sacerdotum. Nam & in propria domo Ioannem Baptistam præcursorem circumcisum fuisse, nō obscurè ab Euangelio Lucæ deducitur, cum mater, quæ ex lege exire domo non poterat Ioannis circumcisioni præsens fuerit.

In Oriente Stephani &c. Hinc videtur cōstare ad Occidentalis Ecclesiæ vsum Martyrologium Vetustius fuisse, quòd tanquam quid diuersum adnotetur D. Stephani festū apud Orientales. Stephanum hunc putat Bollandus eundem facile esse, qui die sequenti Hierosolymis cum Vitale recolitur; totidemque verbis ex m.s. Hieronymi Martyrologio refert, quod cum nostro, ita ex impressis laminis consonat, præterquam in narratione Coronæ, vt puto antiquitus superaddita. *Kal. Ian. Circumcisio Domini Nri. Corona, qui iubente Asclepio Vrbis præfecto, cum diceret hodie octaua Dei Cali sunt, cessate a superstitionibus idolorum &*

& facrificijs pollutis, à gladiatoribus hac de causa occisus est. In Oriente Stephani, Nicomedia Eufrosini Episcopi, Priani, & aliorum viij. In Retia Euanti, Hermetis, In Bononia Gai, Iacti, Heracli, In Africa Victoris, Felicis, Narcissi, Argiri, & aliorũ iiij. Papa, Primiani, Saturnini, Item Saturnini, Victoris, Honorati, Leuti, Hermetis, ... & Milites 30. Rauennæ depositio S. Seueri, cum fratribus suis. Agustoduno depositio Agrippini Episcopi.

In Nicomedia S. Euphrosini Episcopi. Neque hunc, neque Primianum, aut nouem eius socios alibi memorari vidimus. Bollandus Priamianum, vel Prianum, legit tum ex Martyrologio Sãcti Hieronymi, tum ex codice Monasterij Rhinouuiensi.

In Ritia. In Retia legit nuper adductum Antuerpiense totidem verbis. In Retia Corbeiense Dacherij vt infra.

In Bononia Gaggi &c. Pro Gaggi, & Acti nominibus Martyrologium Vetustissimum legit Cai, & Tacti, vtrum melius diuinare est; nam Corbeiense, neq; Actum, neque Tactum exhibet. An idem Gaggius sit de quo sine socijs Martyrologiũ nostrũ egit die præcedenti, suadet eadem Bononiæ Vrbs, & proximitas. Potuit enim Gaggius, siue Gaius anteceden. ti die triumphare: socij verò sequenti certamen potuerunt consummare, cum quibus Gaggi repetatur memoria.

In Africa. Eosdem refert Christi Athletas Bollandi adductum martyrologium, quod in sequentibus mutilum est, ita enim Papa, Primiano cũ alijs sex Martyribus nulla discrepantia signatis exhibet, in quibus vir doctus Papiæ nomen conicctatur, sed pro Papa Codices nostri, ita nomen Papatis manifestum exhibent, vt hi Martyres cum superioribus Afris iurè connecti possint; quòd Corbeiense martyrologium ita confirmat. *Kal, Jan. Circũcisio Domini Nostri Iesu Christi secundum carnem. In Oriente Stephani. Nicomedia Eofrosini Episcopi, Primiani, & aliorum nouem. In Retia Euentij, Hermetis. Bononia Gai, Heraclij. In Africa Victoris, Felicis, Narcissi, Argiri, & aliorum quatuor, Papatis, Primiani, Saturnini, Item Saturnini, Victoris, Honorati, Leuti, Hermetis. Romæ Via Appia Corona militum triginta. Rauennæ depositio Sancti Seueri Confessoris. Augustoduno depositio B. Agrippini Episcopi. In Ciuitate Ruspensi depositio Beati Fulgentij Episcopi, & Confessoris.*

Roma Via Appia &c. Romanum Martyrologium Coronam Militum triginta refert sub Diocletiano, quemadmodum Beda, Vsuardus, Ado, Maurolycus, & addit Baronius vetera manuscripta, ex quibus ita Coronam interpretatur, vt nomen proprium non sit, sed passionem significet per quam Martyres triginta coronati sint in Cælis. Martyrologiũ Germanicũ addere notat Bollãdus primum in vincula coniectos, deinde capite cæsos, quod etiam Galesinus confirmat, & auctorem profert in notationibus Anastasium. At nostrum martyrologium, sicuti in binis codicibus constanter exhibet triginta Martyrũ numerum, ita Coronam seiunctum Martyrem exhibet veluti aliorum ducem, & Primipilum. Martyrologium Hieronymi apud Bollandũ Coronam seiunctam memorat, vt vidimus, quamquam mutilum sit in nominibus ante milites triginta. Sed quæ de Corona subdit Asclepio passim tributa, vereor ne per errorem antiquarij tribuãtur Coronæ, cuius nomen deficit ante milites triginta, tam in laminis, quam in eiusdem Bollandi specimine. Vnde ad nostri candorem propè magis accedit Corbeiense martyrologium Eusebio, vel Hieronymo tributum, quod ita scriptum retinere nos monuit piæ memoriæ Dufrc snius. *Romæ. & Via Appia Coronæ, & Militum triginta*, quamquam in edito Dacherij deficiat vtrobique particula, *et* fortasse, quòd vir ille doctus ita emendauerit ad mentem Romani martyrologij. Nostris cõdicibus suffragatur Notkerus his verbis. *Item Romæ Via Appia Coronæ, & Militum triginta, qui sub Diocletiano Augusto per confessionem Christia-*

ne fidei martyrio coronari meruerunt. Nihil tamen decerno, quòd infra Idibus Ianuarij viderim repetitum *Romę Via latina Coronę Militum quadraginta*.

In Rauenna depositio Sancti Seueri Episcopi. Ex additis hunc esse dubitari potest, quòd Martyr non sit, attamen cū Seuerus subscripserit Concilio Sardicēsi, & ex lanificio ad Infulas mirabiliter, deductus sit, alijsq; prodigijs insignis fuerit, facile ętate D. Hieronymi, quem præcessit, in Ecclesiasticis tabulis recenseri pro Sancto potuit. At mirum, quòd Ecclesia Rauennas, non primam Ianuarij, sed Februarij diem depositionis eius in officio, & historijs reposuerit, quemadmodum Martyrologium Romanum; Baronius tamen in notis aliqua emendanda animaduertit in Chronologia Historiæ Rauennatis; Martyrologium Vetustissimum iam adductum exhibet depositionem *S. Seueri cum fratribus suis*, nulla Episcopalis dignitatis memoria, & additis fratribus, de quibus nihil apud scriptores inuenire me potuisse fateor, nisi intelligamus depositum fuisse S. Seuerum cum fratribus suis præcessoribus Episcopis in eadem Ecclesia. Bollandus, qui diligentissimè omnia prosequitur ad diem primum Februarij cum Martyrologio Romano de fratribus tacuit, sed in præuio Commentario, tam manuscriptos, quam editos auctores profert, qui Calendis Ianuarij depositum S. Seuerum fuisse dicant.

Augustoduno depositio B. Agrippini Episcopi &c. Ex additis ad suum etiam Hieronymi Martyrologium S. Agrippinum esse fatetur Bollandus, & mutato charactere in suo Corbeiensi pariter Dacherius, in quo S. Fulgentij memoria additur. Cum verò Agrippinus interfuerit Cōcilio Aurelianēsi secūdo, anno Dōi 533. & tertio 538. ex additis ante D. Gregorium, vel eius tempore affirmare non est incongruum.

IIII. Nonas Ianuarias.

IN Antiochia Syridoni Episcopi eiusdem loci. Stracini. Machari Abbatis. Saturi. Possessoris. Firmi. Maximiani. Actionis. Timothei. Herissi. Attaxi. Vitalis. Acutæ. Tobiæ. Eugendæ. Et in Æthiopia Rutulæ. Claudiæ. Aurigæ. Vitalis. In Ierosolymis S. Stephani.

IANVARII 2.

IN *Antiochia Syridoni Episcopi &c.* Isidorū hic exhibet Episcopū Martyrologium Romanum ex Beda, Vsuardo, & Veteribus manuscriptis. Negat tamen Baronius in annotationibus fuisse Episcopum Antiochenum, quòd neque apud Eusebinm, neque apud Nicephorum Constantinopolitanum in serie Antiochenium Antistitum inueniatur. At cum hìc clarissime *Episcopus* eiusdem loci dicatur, non verò Isidorus, sed Syridonus nuncupetur, in censura doctissimi Baronij non moror. Siridonum cum nostro ita habet Martyrologiū Corbeiense 4. *Non. Ian. Antiochiæ Siridoni Episcopi eiusdem loci. Stratonici, Macarij Abbatis, Saturi, Firmi, Maximiani, Acutionis, Timothei, Heresij, Arthaxæ, Vitalis, Acutę, Tobię. Et in Æthiopia Rutulę, Claudię, Aurigę, Vitalis. Hierosolymę Stephani.* Varia hìc profert Bollandus, & ex suo Hiero-

ronymi martyrologio, præsertim hæc verba adducit *Isiridoni Episcopi Antiochia*. Inde Rosuveydi coniecturam addit, quòd nomen Episcopi Donus sit, Isiri verò nomen loci, vel ergastuli. Addit deinde suspicionem suam Siridonum, & Isidorum eundem esse, qui fortè, & Isiridonus sit appellatus. At seiunctim de Siridone Episcopo agit Romanum Martyrologium, etiamsi pariter Baronius ignorare fateatur illius sedem Episcopalem. Quapropter veritus ipse aliquando eram, nè in Martyrologio nostro pro Syridono Episcopo legendum potius esset, *Serapionis Episcopi*, qui nonus à S. Petro, viginti quinque annis Antiochenam cathedram rexit, & aliqua scripsit, catholico prorsus spiritu plena, cuius memoria in sacris Romanis diptychis habetur 30. Octobris, ex eo præsertim, quòd sub hac die in nostro Martyrologio nequaquam Serapion memoretur. At Vir Sapientissimus, & Clarissimus Lucas Holstenius monuit, probatæ fidei manuscriptos codices, Syridoni Episcopi Antiocheni sub hac die meminisse, & ex leui prisci archetypi lapsu magnos errores profluxisse; putauit enim legendum *Antiochia Syria Domni Episcopi eiusdem loci*, qui Domnus Nicephoro Constantinopolitano decimus septimus est inter Antiochenos Episcopos; quamquā Eusebius in Chronico decimum sextū tantū enumeret. Facilè verò ad Antiochiæ nomen additum fuit Syriæ, vt ab Vrbe Pisidiæ, alijsque eiusdem nominis, discriminaretur. Fuit Domnus substitutus Paulo Samosetano propter hæresim damnato, & in Epistola quintæ Synodi ab Episcopis, qui Domnum in Ecclesia Antiochena constituerunt, maximoperè laudatum legitur, *quihimmo omni genere virtutū, quę Episcopū decet exornatum fuisse* Eusebius docet lib. 7. cap. 24. ex Epist. synodali. Vixit sub Aureliano, & iam persecutionem mouente Diocletiano obierat, vt Eusebius idem addit lib. 7. c. 26. quamquam in Chronico sub Galieno factum Episcopum doceat, & sub Aureliano vita functum. Idem pie memoriæ Holstenius præter epistolam ad me datā, cuius exēplum ad calcem Admonitionis primę exhibuimus, in Adnotatis marginalibus ad Martyrologium Romanū Baronij quarto Nonas Ianuarij, hæc de Isidoro Episcopo animaduertit. *In veteri Martyrologio S. Hieronymi sic legitur*. Nostrum est, cuius specimen eidem communicaueram: *Antiochię Siridoni Episcopi eiusdem loci. Cum olim legeretur Antiochię Sirię S. Donni Episcopi eiusdem loci, atque ita perspicuè scriptum in m. s. Martyrologio Serenissimę Reginę*, puta Suecię; Minus ergo corruptum, & facilis emendationis nostrum est, magisque deprauatum hic Antuerpiense, in quo librarij vitio plura immutata hoc pacto apparēt. *4. Non Ian. Siridoni Episcopi Antiochię, & in alio loco Stratonico, Macari, Abbani, Saturi, Possessoris, Firmi, Maximiani, Acutionis, Thimothei, Herissi, Artaxi in .... Acuti, Tobię, Eugendę, & in Æthiopia Rutilę, Claudię, Aurigę, Vitalis. De Hierosol. Stephani.*

Stracini Dissentit hic Martyrologium Hieronymi modo adductum à nostro, quod incertum locum sequentibus Martyribus accomodet. *Et in alio loco*, & pro Stracinio *Stratonicę*, pro Abbate sciunctū Marty. ē *Abbanū exhibeat*. At corruptum nomen suspicari licet, & pro Macario Abbano restituēdum esse Macarium Abbatem. Etenim præter binos codices nostros, & Corbeiensem, qui ita constanter legunt, plurima ferè Martyrologia, tam edita, quam manuscripta astipulantur, quæ de Macario Abbate sub hac die meminerunt. Duo Insignes Macarij, Ægyptij ambo, & ferè coæui scriptoribus notissimi sunt: alter Alexandrinus dicebatur, quia Alexandriæ Presbyter fuerat: alter Ægyptius. De secundo hic agit Romanum Martyrologium, & de primo v. Ianuarij. Sed & tertius Ægyptius omnibus vetustior, qui ab incolatu Pispiritanus dicitur, addendus est, de quo accuratè plura habet Bollandus ad diem 15. Ianuarij. Quis ex tribus hic

ma-

memoretur non decerno. Coniectaui aliquando nomen *Stracini* Vrbis potius esse posse, quam Martyris, & ex leui librarij omissione, *Ostracini* legendum esse, Ægypti nempe Vrbe Ptolomeo, in qua vel natus fuerit, vel translatus Macarius Ægyptius in nostro Martyrologio Abbas vocatus; sed cum plures ibi Martyres numerentur, qui expresse in Antuerpiensi codice incerto loco, & consueto etiam codicibus nostris loquendi modo, *& alibi*, assignentur, veritus sum, nè re vera legendum potius sit Abbani quam Abbatis, & pro Stracinio Stratonici.

In Æthiopia Rutulę &c. In eodem Martyrologio Hieronymi apud Bollandum Vitalis, qui in nostro postremus est ex Martyribus Æthiopiæ, cum Stephano sociatur, quòd is non in Æthiopia, sed Hierosolymis venerari in pluribus Martyrologijs dicatur. Sed contra sunt codices nostri, & Corbeiensis, qui Vitalem cum reliquis Æthiopiæ numerant, & fortasse Stephanus, qui hac die Hierosolymis recolitur, Protomartyr est, cuius octaui diei ageretur memoria. De octaua S. Stephani, præter martyrologia aliqua, meminerunt D. Augustinus in Epistola ad Cassulanum, & Amalarius lib. 4. cap. 38. Vitalem cum alijs Æthiopiæ Martyribus numerandum videtur confirmare Martyrologium m. s. Reginæ Sueciæ, in quo legitur. *In Æthiopia Rutuli cum alijs tribus.*

III. Nonas Ianuarij.

IN Helesponto Ciuitate Paretia Cirici. Primi. Eugeni. Rodi. & Et trium Fratrum. Argei. Narcisci. & Marcellini pueri Christiani. Fili Episcopi qui sub Licinio, & Digo. Iuni. Eugenti. Rodonis. Primæ. In Africa Lucidei. Martialis. Statuliani. Constanti. Possessori. Hylarini. Pennicæ. Firmi. Candidi. Rogati. Eugeniæ. Acutæ. ***Parisius depositio Sanctæ Genofeuæ Virginis; In Vienna depositio Beati Florenti Episcopi.***

IANVARII 3.

IN *Hellesponto Ciuitate Paretia &c.* Pariū Vrbem Hellespōti hic dici Ciuitatem Paretiam non difficile existimo, quod apud Bollandum cum Hieronymi Martyrologio consentit, quamquam in nominibus Martyrum, eorumque ordine à nostro dissentiat. In aliquibus enim supra nostrum abundat, in alijs deficit. Abundat in Theogene, quem cum Cirico, & Primo tribuit Hellesponto, addita deinde Tomis Ciuitate cum Claudione eidem Vrbi Martyres assignat Eugenium, Rodum, & tres fratres Argeum, Narcissum, & Marcellinū puerum Christianum. Deficit verò in eo Filius Episcopus, qui sub Licinio passus est. In reliquis qui sequuntur Martyribus ante Afros prorsus consentit; in Africanis verò parumper variat in ordine. Primus enim Martyr in nostro est Lucideus, quem decimo loco numerat, & Lucidam facit, & pro Pennicā Pęnicam, & pro Rogato parua differentia Rogatianum exhibet. Insuper Claudionem addit, quē Tomis tribuit, quamuis Vsuardi auctius martyrologium inter Africanos

uos tantùm Martyres numeret, cum Cirico, qui Hellesponti est. Beda, vel sub Bedæ nomine Martyrologium Leodiense, in Hellesponto tantùm recenset Ciricum, Primum, & Diogenem. Quia verò tam Antuerpienses, quam Corbeienses codices, nostrique deprauati videtur, integros laterculos illorum licet apponere, vt cordatus lector inter se illos cõferat. Antuerpiense in laminis siue adductum Bollandi martyrologium ita se habet. 3. *Non. In Hellespon. Ciuitate Parethia Cirici, Primi, Theoginis, & in Ciuitate Tomis, Claudonis, Eugenię. Rodi Triũ fratrum Argei, Narcissi, & Marcellini pueri Christiani, & Diogeni, Eugeny, Rodonis, Primę, & in Affrica Martialis, Statuliani, Cõstãti, Possessoris Hilarini, Firmi, Cãdidi, Rogationi, Eugenię, Lucidę, Acutę, Paemeę, Parisi Genefeuę Virginis. Viẽnę depositio Florenti.* Corbeiense Martyrologiũ Dacherij ita diem presentem refert. 4. *Non. Ian. In Hellesponto Ciuitate Parethia Cyriti, Primi, Theogenis. Et Ciuitate Tomis Claudionis, Eugeny, Rhodi, & trium Fratrum Argei, Naucissi, & Marcellini pueri, Christiani fili Episcopi, Eugenti, Rodonis; In Africa Lucidei, Marsialis, Statulsani, Constanti, Possessoris, Hilarini, Pennieę, Firmi, Candidi, Rogatiani, Eugenię, Acutę, Item Candids. Parisius Sanctę Genouef. Virginis. Viennę B. Florentij Episcopi, & Confessoris*, ex his patet vitio librariorum lacunam esse in Martyribus Tomitanis.

Trium Fratrum &c hos nõ modo Tomis in Põto passos habet cum codicibus Antuerpiense, & Corbeiense Bedæ ascriptum Leodiense Martyrologium, sed in diem præcedẽtem quarto Nonâs reijcit; & de Marcellino puero addit miraculum, ita in Bollandi specimine expressum. *In Ciuitate Tomis trium fratrum Argei, Narcissi, & Marcellini pueri, qui post multa tormenta in mare mersus Martyrium consumauit, cuius corpus ad litus delatum magnis coruscat miraculis.* Eadem ferè habet Vsuardus non hac, sed superiori die, qui Marcellinus sub Licinio deprehẽsus inter Tyrones, cum nollet militare, cæsus ad mortem, & diu carceribus maceratus, in mare mersus martyrium consummauerit. At maximè cõfusa hæc sunt, sicuti omnia quę Bollandus exhibet in Sanctis Martyribus Theogene, Primo, & Cirino. Nisi quis diceret Theogenem vnum, & idem esse cum Marcellino duplici nomine, namque quæ vni pœnæ tribuuntur, alteri acta adscribunt.

Fily Episcopi. Sunt qui putent Phileam Episcopum hic memorari, & si ita esset, Fileus Episcopus legendum esset, & diuersum hunc statuere oporteret à Philæa Episcopo Thmuis in Ægypto, de quo plura ad diem 4. Februarij, & qui non sub Licinio, sed sub Maximiano, & Diocletiano passus sit. Martyrologium Bedæ ita habet. *In Tomis Ciuitate Natale Fily Episcopi, qui post alia tormenta in mare est mersus.* Titum hic Episcopũ legit Rabanus, sed quod inter Tyrones inuentus noluerit militare cum reliquis, quæ idẽ Rabanus addit, confundere ea cũ actis Marcellini, vel Theogenis palam videtur.

Digo Iuni. In nostro corruptum nomen vtrumque Digo, Iuni vix dubitarẽ, & legerem Theogeni, vel Diogeni, qui Martyr, si paululũ in hoc laterculo trasferretur reliqua cum alijs conuenirent; post verba enim, *Marcellini pueri Christiani* si adderetur, *& Theogeni*, seu *Diogeni filij Episcopi, qui sub Licinio*, optimè omnia conuenirent cum Actis Theogenis, qui fuit Filius Episcopi, & passus est sub Licinio, & in pluribus martyrologijs etiam Diogenes dicitur. Suum equidem Martyrologium Hieronymi Bollandus nequaquam à mendis curare hic potuit sine transpositione; Paruo igitur negotio nostrum ita restitui posset. *In Hellesponto Ciuitate Paretia Cirici, Primi, Eugeni, Rodi. Et Tomis trium Fratrũ Argei, Narcisci, & Marcellini pueri Christiani* (hoc est ex Christianis nati) *& Theogeni, vel Diogeni filij Episcopi, qui sub Licinio. Eugentis, Rhodonis &c.* Si quis vero

ro

rò Claudonem ex alijs martyrologijs ante Eugentem, vel Eugenium vellet addere, non moror.

In Africa &c. In his Martyribus Africanis nulla est disceptantia, cum martyrologio Bollandi, seu Antuerpiense, parua cum Corbeiensi, quod alium Saturninum addit. Vsuardus auctiùs editus Coloniæ Ciricum, & Claudionem inter Africæ Martyres reposuit, sed vt arbitror corruptè.

Parisius Depositio S. Genouefę &c. pro Parisijs Parisius scribi mendum est frequés in antiquis martyrologijs antiquariorum vitio. S. Genouefæ memoriam ex additis esse non dubito. Quamquam de Florentio Viennensi Episcopo suspicari idem posset; Quòd ex Mattheo Vvestmonestariensi floruerit anno gratiæ 241., & exul martyrium compleuerit. Plura Bollandus exhibet tum de eo, tum de S. Genouefa, quam in Domino quieuisse habet Galesinus anno circiter 515. vel 512. vt Aimonius lib. 1. cap. 24. Tu vide apud eundem Bollandum discrepātiam cum Baronio in chronologia.

II. Nonas Ianuarij.

IN Africa Aquilini. Gemini. Eugenti. Martiani. Quinti. Teudoti. Trifonis. In Oriente Bononia Ciuitate Ermetis. Aggei, & Gagi.

IANVARII 4.

QVia hìc omnia consonant cum Martyrologio Romano à notationibus abstineo, tantùm addo Bononiam hìc in Oriente, non Italicam dici, vt præter nostrum Martyrologium in pluribus veteribus m. s. legit Bollandus. Quamquam sub Maximiano passos Bononiæ in Italia addat Baronius in Bononiensis Ecclesiæ Tabulis doceri. Sigonius certè de Episcopis Bononiensibus, non modo inter Sanctos Italos numerat, sed inter Iudęorum corpora aliquando proiecta, eorum loca adhuc lapideis crucibus ad memori am insignita Bononiæ monstrari. Binas insuper adfert inscriptiones eorum reliquijs appositas Gherardaccius in æde Sāctæ Crucis, sed quarum antiquior annum 1303., recentior 1580. præseferant. Quia verò Martyrologium Antuerpiense addit Æduum Episcopum, & Corbeiense alios Martyres libuit integrum vtriusque laterculum apponere. Antuerpiense. *Pridię Non. in Africa Aquilini, Gemini, Eugenti, Marciani, Quinti, Theodori, Trifonis; In Oriente Ciuitate Bononia Hermetis, Aggei, Gai, Ædui Episcopi.* Ignorare hìc se fatetur Bollandus quis fuerit Æduus Episcopus, cū in nullo alio martyrologio compareat. Cum verò alijs Africanis Martyribus copuletur facile est Africanum aliquem Sanctum Episcopum æquè Martyrę fuisse. Pro Aggeo Martyrologium S. Hieronymi paruum m. s. tantum exhibet *Agetum*. Corbeiense Dacherij confusum est, & inter Bononienses Oriētis Martyres quinque addit, qui neque in nostro, neque Antuerpiensi comparent, & sequenti die inter Africanos athletas numerantur; vnde iure dubitari potest librarij vitio in hunc diem fuisse transpositos. *2. Non. Ianuar. In Africa Aquilini, Gemini, Eugenti, Martiani, Quinti, Theodoti, Triphonis. In Oriente Bononia Ciuitate Hermetis, Agei, Gai, Petri, Marei, Sereni, Senni, Anastasię.* Pro Orientis Bononia martyrologium m. s. Vsuardi Leidense legit *Ciuitate Balona in Thracia* apud Bollandum.

No-

Nonas Ianuarij.

IN Africa Felicis. Secundi. Honori. Luciani. Candedi. Ianuarij. Cælisphori. Iocundi. Acuti. Petri. Marci. Sermi. Senni. Anastasiæ. In Ierosolyma Simeonis Prophetæ, cum obtulit ei Dominum IESVM Christum MARIA, & Ioseph, & depositio ipsius Prophetæ; *Et in Antiochia depositio S. Simeonis Confessoris, qui in columnâ stetit.*

IANVARII 5.

PAuciora hic habet Hieronymi Martyrologiũ apud Bollandum quam nostrum. Nisi enim de Simeone exhibet, sed tãtùm Africanos Martyres tredecim; Fermum enim vel Sennum non profert, pro alterutro enim ex his Seuerum ita habet. *Nonis. In Africa Felicis, Secundi, Honori, Luciani, Candidi, Ianuarię, Cœlisflorię, Iocũdi, Acuti, Petri, Marci, Seueri, Anastasi. In Antiochiâ Simeonis Monachi.* Præter Felicem tredecim etiã Martyres Africanos, ita exhibet martyrologium Corbeiense. *Nonis Ianuarii. In Africa Felicis, Secundi, Honori, Luciani, Candidi, Ianuarii, Cælesfori, Iocundi, Acuti, Petri, Marci, Sereni, Senni, Anastasię. Hierosolymæ Simeonis Prophetæ, cum obtulit ei Dominum Iesum Christum Maria, & Ioseph, & depositio ipsius Prophetæ. Antiochia depositio S. Simeonis Monachi, & Confessoris, qui in columna stetit.* Vnde in m.s. martyrologio Reginæ Sueciæ corrigenda est nota numeralis, & vbi legitur. *In Africa Felicis cum alijs XII.* restituendum est XIII.

Cælisphori. Suspicatur hic Bollandus, qui Cæliflorię in suo Martyrologio legerat ex duobus nominibus conflatum esse, & fortè legendum Cæli, & Floriæ, sed vnũ nomen est in duobus nostris codicibus, & Corbeiensi manifestissimum, & ita legit Notkerus quamquam Telesphorum nõ Celesphorum exhibeat probabili lapsu librariorum.

Anastasia. Anastasii legit Bollandus, sed Anastasiæ Notkerus pariter cum nostro, & Corbeiensi.

In Ierosolyma Simeonis Prophetæ &c. Ita etiam vt vidimus habet martyrologium Corbeiẽse, in quo festum occursus S. Simeonis, cum accepit puerum Dominũ in vlnis suis, manifestè distinguitur ab eius depositione, quæ tamẽ ex nostro hac eadem die recolitur. Quanquam vero occursus Domini, siue Hypapante, non nisi post quadraginta dies à Natali esse potuerit, quia tunc Sanctissima Virgo Mater legali immunditiæ non subiecta, sed legem seruare volens, templum adire tantùm poterat, vt Filium de more offerret, & redimeret, sub illo tamen die quadragesimo, siue secundo Februarij antiquitus huius mysterij memoriam recoli consueuisse non inuenio, quin potius in Occidentali Ecclesia, serius fuisse in illud tempus accomodatum. Quapropter de tempore huius institutæ celebritatis libuit hic aliqua pro re nostra congerere.

De

De Festo die occursus Domini, eiusque institutionis tempore.

EXERCITATIO III.

NON ante Gelasium, proscriptis lupercalibus, & Iustiniani Imperatoris ætate, qui plura arbitratu suo ad Ecclesiasticas disciplinas spectantia constituerat, festum Hypapantes cæptum esse Constantinopoli testatur Nicephorus hist. 17. cap. 28. & Paulus Diaconus anno 15. Iustiniani, licet Cedrenus non Iustiniano, sed Iustino, & anno Imperij 9. tribuat, quemadmodum confirmat etia m Sigisbertus in Chronico. At apertissimè Theophanes lib. 16. Historiæ ad annum 15. Imperij Iustiniani celebritatis huius institutionem ita refert. *Anno 15. Imperij Iustiniani, mense Octobri, facta est mortalitas Bisantij; & eodem anno Hypapante Domini suscepit initium, vt celebraretur apud Bysantium secunda die Februarij mensis*. Extat quidem Gregorij Nysseni sermo de occursu Domini, in quo iam festum occursus peragi in Ecclesia consueuisse apparet; at non tamen secunda Februarij die celebratum probatur, neque ante Iustinianum, de hac eadem die aliquid apud antiquos Patres extare, Baronius etiam testatur. Et si enim Combefisius nimis præcipitis iudicij Baronium ipsum insimulet, quòd in Methodij Patarensis Episcopi, & Martyris Homelia de Simeone, & Anna, iam à primis Ecclesiæ temporibus festum occursus videatur institutum, sicuti ex alia Cyrilli Hierosolymitani Episcopi de occursu Domini oratione pariter cõfirmatum afferat, non tamen inde constat in prisca Ecclesia huiusmodi festum die 2. Februarij celebrari consuetuisse, quin potius in Occidentali hac quinta die Ianuarij recoli potuit, quòd in ea Orientalium non minima pars Theophaniam, & Natalem Domini celebraret. Nicephorus equidem, non tantùm Bysantij, sed in toto Orbe terrarùm, testis est, Iustiniani tantum tempore indictum fuisse Hypapantes festum, & Anastasius Bibliothecarius ex Theophane addidit die 2. Februarij. Ex Græcia autem in Occidentem defluxisse, diei secundæ Februarij celebritatem, rectè coniectatur Vir doctissimus Godefridus Henschenius quòd omnia ferè Martyrologia vetustiora nomen ipsum Græcum retineant Hypapantis: eoque libentius in principio Februarij receptam solemnitatem esse à Romana Ecclesia arbitrarer, quòd Euangelicæ historiæ, & purissimæ Virginis legali quadraginta dierum Purificationi respondeat, & quod lùminibus lustrare Vrbem tunc gentilitas consueuerit in honorem Februi, vel Plutonis: mutato nempè in veræ pietatis ritum falsæ religionis abusu, vt S. Idelphõsus, & S. Eligius, sexti seculi scriptores, in eorũ homelijs apertissimè docent, & confirmãt tum Beda Tom. 2. de ratione tempor cap. 10., tùm reliqui, qui de Ecclesiasticis officijs scripserunt. Verùm cum antiquissimis temporibus, in Ecclesia etiam Orientali, prælatis luminibus festum huiusmodi perageretur, vt luculenter probat oratio S. Cyrilli Hierosolymitani à Combefis edita T. 2. Auctarij illis verbis, *Populi Gentium vna cum Sion manibus praeferentes faces obuiam procedamus*, & infra. *Sic modo læto, festiuoque habitu lampades ornemus*: Cumque septimi sæculi scriptor Sophronius id apertissimè pariter doceat in oratione de Hypapante, quæ primum prodijt ex codicé Regis Galliæ opera Bollandi, siue Heschenij ad diem secundam Februarij, in eam deueni sententiam, vt vel in ipsa Theophania, vel paulo ante ipsam antiquitus omnes Christi manifesta-

tiones recolerentur, Natiuitas inquam, Magorum aduentus, Simeonis occursus, & Domini Baptismũ. Certè Gregorius Nazianzenus, qui in die luminum de Baptismo Christi habuit orationem, vel id penitus mihi docere videtur, vel saltem Simeonis occursum in Ecclesia Orientali ante diem Dominici Baptismi, hoc est Epiphaniam celebrari consueuisse. *Rursus Iesus meus, & rursus Mysterium*, exordium orationis Nazianzeni est, qui cum paulo ante de Iesu loqutus esset, idest, vt Nicetas interpretatur, de Domini Natiuitate, pro re nostra subdit. *Quamquam enim Sanctus luminum dies, ad quem peruenimus, quemque hodie diuino beneficio celebrauimus, Christi mei, hoc est veræ lucis, omnem hominem in mundum venientem illuminantis, Baptismum pro principio habeat. tamen hanc quoque vim habeat, vt me lustret, atque expiet.* Ita purificationis, seu lustrationis diem innuens, quasi vel Natalem paruo interuallo subsequeretur, vel eadem Baptismi nocte, vel antecedenti die recoleretur. Sicut autem certum est, ipsa Epiphaniarum die Orientalem Ecclesiam, antiquissimis temporibus Domini Natiuitatem recoluisse, vt ad 25. Decembris diximus, ita sequentibus sæculis seiunctim à Baptismi festiuitate peragi consueuisse ex Occidentalis Ecclesiæ instituto, fortasse iam in aliquas Orientis Ecclesias illabente, videtur ex eiusdem Nazianzenis verbis elici posse, ex quibus etiam occursum Domini ante Baptismi festum fuisse celebratum conuincitur. *Ac Christi quidem Natiuitatem congruenti solemnitate prosequti sumus; tum ego festi dux, atque auspex, tum vos: atque adeo cœtus omnis, tam terrenus, quam Cælestis. Cum stella cucurrimus, cum Magis adorauimus, cum Pastoribus diuinitus collustrati sumus, cum Angelis laude, & gloria celebrauimus, cum Simeone vlnis complexi, cum Anna confessi sumus. Atque ei, qui alieno more in propria venit, gratia habeatur, quòd exterum hominem, & peregrinum gloria affecit. Nunc verò facinus, & Mysterium aliud sequitur.* Quod explicare pergit de Christi Baptismo dum post pauca verba subdit, *Christus illuminatur, simul illustremur. Christus baptizatur, simul descendamus &c.* & infra *quoniam autem baptismi hoc festum est &c.* vt iam occursum Simeonis, & Annæ celebratum præterijsse appareat, vel eadem, vel præcedentibus diebus ante Baptismi mysterium. Quod apertiùs Nazianzenus idem confirmare videtur in oratione quadragesima in sacrum baptismum. *Heri splendidum luminum diem celebrauimus, salutem enim nostram prosequi conueniebat;* & post aliqua de diebus solemnibus amicorum carnis subdit, *hodie de baptismo, & beneficio hinc accepto ad nos manante differemus*: quasi dies luminum, seu occursus diem celebrationis baptismi immediatè præcederet, quod nostro Martyrologio optimè conueniret, dum in eo Simeonis Domino occurrentis memoria agitur quinta die Ianuarij: sexta verò Epiphaniæ, quæ Dominici Baptismi mysterio, non minus quam Magorum aduentui dicata fuerat, vt aliàs vberiùs explicamus.

Simeonis Prophetæ. Domini Hypapante, siue occursum aliquibus etiam dici festum S. Simeonis non negamus, & ex codice Remensi adnotauit Menardus ad Sacram. Gregorij, sed festũ S. Simeonis propriũ hic recolitur. Propheta Simeon dicitur D. Io: Chrysostomo in Homelia de Occursu *Simeon ergo cũ esset Propheta dicit Gloriã populi tui Israel*. Prophetam pariter vocant Cyrillus Hierosolymitanus in Homel. de Propheta Simeone ex Bibl. PP. T. 13. & Epiphanius de vita, & interitu Prophetarũ: qui nõ modo eidem tanquã Prophetę caput 24. assignauit, sed & Sacerdoté fuisse docuit, dicens, *Simeonis Sacerdos ex tribu Aaron emicuit*: sed instigante diabolo in odium Pueri Iesu addit. *Nec à Sacerdotibus postremũ consequtũ honorem*

norem hamatus est.

Cum obtulit ei &c. Sacerdotem quoque Simeonem hic videtur à Martyrologio nostro designari, cũ ei dicatur oblatum puerum tanquam Dei Vicegerenti, & præter Epiphanium, alij sunt, qui velint, sacerdotem fuisse, & præcipuè Cyrillus Hierosolymitanus in Homelia de Occursu Domini, siue de Propheta Simeone, dum inquit, *Tuus Sacerdos Simeon in vlnis portans.* Sanctus item Methodius Episcopus, & Martyr in Homel. de festo Purificationis, & Prophetam, & Sacerdotem ita S. Simeonem depingit, *Verum S. Spiritu incitatum, Virum legis Doctorem, Sacerdotio honoratum, propheti a refulgentem &c.*

Et Depositio ipsius Prophetæ &c. Romanum Martyrologium cum Beda, Vsuardo, Adone, & cæteris Latinis Simeonē recolunt 8. Idus Octobris. Sed eum Hierosolymis exhibet ad 2. Febr. S. Hieronymi martyrologium Antuerpiense, in hoc, vt puto, recentiori vsui accomodatũ, in nostro, & Corbeiensi prorsus prætermissum. Ita ad v. Februarij Simeonem Prophetam, qui Christum in vlnis portauit, repetunt Beda, Rabanus, Notkerus, & varia mss. Martyrologia, quæ ibidem cumulat Bollandus in prætermissis. Græci verò in Menologio Sirleti ad ipsam diem Hypapantis, quæ eisdem prima est mẽsis Februarij, festum Simeonis proferũt, cuius depositionem Menologiũ Basilij, cum Occidentali Ecclesia, commemorat quarto Nonas Februarij. Quod autem sequenti die, tam Simeonis, quam Annæ prophetissæ obitum signent, hinc non diu Simeonem vixisse ab accepto in vlnis Domino, Græcos existimasse apparet; sed qui, eadẽ die Dominici occursus, depositus apertè à D. Athanasio indicatur, apertissimè à Nicephoro docetur. S. ille Doctor in oratione de occursu Domini, quam genuinam eidem Sãcto Doctori asserit Combefisius, tum ex Epigraphe antiquorum codicum, tum ex Athanasij characteribus, ita Simeonem in ipsis decantatis Domini benedictionibus dimissum esse non obscurè profitetur. *Sic sanè verè hic diuinus Vir, Christique aduentus vocalissimus præco, gratias agens. Hoc enim vox illa significat benedicens Deum, in precibus dimissus est. Puto namque inuisibili Saluatorem instinctu affecisse, ac efflasse animam, eiusque per omnia orationem exaudisse, atque vt seruum proprium, ac cultorem assumpsisse legis, ac vmbra diuturno obsequio pridem fessum.* Nicephorus verò lib. 1. ita de statim subsequta Simeonis morte caput duodecimum claudit. *Cum Christum Dominũ oculis suis conspexisset, eundemque in Vlnis gestasset, carnis mole protinus solutus, & liberatus est.* Hac eadem die Nonis Ianuarij Vetus Martyrologium m.s. Reginæ Sueciæ, ita obitum S. Simeonis signat. *Hierosolyma depositio B. Simeonis Prophetæ.*

In Antiochia depositio Sancti Simeonis &c. Omnes ferè Latini hac die agunt de Simeone, seu Simone stylite, cuius corpus depositum fuit Antiochiæ. Vide Bollandum, quæ aduersus Baronium adducat, & quæ de eius vita rariora congessit: Is à Sisan erat, & primus, qui stu dium columnarum excogitauit, vt habet Theodorus Lector l. 1. Collect. Commentarium de illo scriptum adducẽs, cuius lib. 2. pariter meminit. Obijt ex Antonij eius discipuli Historia feria sexta, anno quarto Leonis, hoc est 461. Sed nec quinta dies Ianuarij anno quarto Leonis incidit in feriam sextam, sed tertiam, neque pariter in sextam eandem feriam cadebat primus Septembris, quo eum Græci colunt. Ex his tamen suspicari licet, hanc potius diem esse translationis, seu nouæ depositionis, quam Natalem. Confessoris etiam hic titulus vetustiori significatione non accipitur, & quamquam Simeonem seniorem vixisse sæculo quinto constet, ex Sanctis tamen in Martyrologio nostro additis putare non est incongruum, vt pariter Dacherius in Corbeiense existimauit.

VIII. Idus Ianuarias.

EPiphania. in Africa Fori. Iocundi. Petri. Marci. Acuti. Ianuariæ. Iuli. Honori. Antonini. apud Syrmiam Anastasi. In Antiochia passio S. Iuliani, & Basilisse. In India Celsi. Iuliani. *In Ciuitate Redonis Natiuitas, & ordinatio Episcopatus, & Transitus S. Miliani Episcopi ibidem celebratur.*

IANVARII 6.

EPiphania, quæ Græcis apparitionē significat, solemnis in eorum Ecclesia erat pro Dominici Baptismi mysterio. Antequā enim in Iordane Christus Dominus baptizaretur, vt S. Ioannes Chrysostomus ex Euangelio educit, ignotus omnibus erat; ipsi etiam Ioanni Baptistæ Præcursori, qui eum nesciebat. Latinis verò Epiphania pręcipuè celebris erat, quòd gentibus in Magorum aduentu se manifestare Iesus incæperit: quamquam in Ambrosiana Ecclesia Baptismi potius, & miraculi nuptiarum recoleretur memoria, quam Magorum aduentus; vt in sermonibus quinque D. Ambrosij ad populum manifestè apparet; in quibus per Baptismū semper, & conuersionem aquæ in vinum manifestatio Domini celebratur. Antiquissimi styli festū Epiphaniæ in Ecclesia fuisse ex Ammiano Marcellino discimus lib. 21. & mense Ianuario celebratum. Apud Latinos equidem plurimum manifestatio Domini per Magos in Epiphania recolebatur. Quod patet ex Homelijs Sanctorum Patrum Augustini, Leonis, Maximi, & aliorum. Verba Augustini adferre præcipuè libet ex serm. de tempore 32. quia amplius obseruatione dignum habeant, Donatistas olim in Africa Epiphaniæ festum non celebrasse. *Meritò istum diem nunquam nobiscum hæretici Donatistæ celebrare voluerunt, quia nec vnitatem amant, nec Orientali Ecclesiæ vbi apparuit illa stella communicant. Nos autem manifestationem Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi, quia primitias gentium delibauit, in vnitate gentium celebramus.* Occidentalis ergo Ecclesia quamquam nec Baptismi, nec prodigij nuptiarum memoriam neglexerit, præcipuè tamen aduētum Magorum, & in ipsis ad gentes apparitionem Domini celebrabat in Epiphania. Quod ex Sacramentario D. Gregorij, & antiquis Romanæ Ecclesiæ ritualibus libris deinde cōprobatur. Martyrologium in laminis Antuerpiense cū nostro conuenit, quod ita pro opportunitate integre adductum Epiphaniæ festum nudè indicet. *VIII. Idus Epiphania Domini. In Affrica Talesphori, Flori, Iocundi, Petri, Marci, Acuti, Ianuariæ, & alibi Honori, Iuli, Antonini, apud Firmiani, Anastasi. In Antiochia passio Sanctorum Iuliani, & Basilissæ. In India Celsi, Iuliani. In Ciuitate Redonis Natalis Sancti Melani Episcopi.* Corbeiense non dissimilia profert. *VIII. Idus Ian. Epiphania Domini nostri Iesu Christi. In Africa, Fori, Iocundi, Petri, Marci, Acuti, Ianuariæ, Iuli, Honori, Antonini. Item Fori. Apud Sirmium Anastasij. Antiochia passio Sanctorum Iuliani, & Basilissa. In India Celsi pueri Iuliani, Antonini. Et passio S. Faustæ. In Ciuitate Redonas, natiuitas, & ordinatio Episcopatus, & transitus S. Melani Episcopi, & Confessoris, qui ibidem celebratur* M.S. Martyrologium Reginę Sueciç.

Epi-

Epiphania Domini nostri Iesu Christi. In Africa Fori cum alijs quinque. In India Celsi, Iuliani. Cum vero non-modo in Orientali Ecclesia, sed Occidentali nostra Epiphaniæ festum celeberrimum fuerit, quòd secunda Natiuitas vocaretur, & in Romano Vetusto Ordine, vt alibi diximus celebrior, quam prima Natiuitas asseratur, nimirum ex Domini, & Saluatoris apparitione ad gentes pius Lector ignoscat, si latius ad tantæ Apparitionis gratias agendas, & vbi pressiùs Martyrologium nostrũ loquitur, expatiari contingat, & ad sacræ historiæ prouentum in Magorum Sanctorum itinere, & historia nonnihil diffusius nos viderit exerceri.

DE MAGORVM AD CHRISTVM VENIENTIVM,

Historia, itinerisque tempore.

EXERCITATIO III.

EX Oriente ad Puerum Dominum adorandum profectos Hierosolymam, & Bethleem, qui in Euangelio Magi dicuntur, probatione apud fideles non eget. Quæ nam vero Orbis pars Oriens ibidem dicatur, quoue tempore Magi iter peregerint parum liquet. Notkerus, vt ab his, qui in Martyrologio Historiam Magorum retulerint, exordiamur, his non consentit, qui Caldeos, Indos, aut Persas natos esse existimauerint, nec altero, vel tertio anno à Domini Natiuitate in Palestinam venisse, sed Morabitas, vel Ammonitas, siue Madianitas S. Hieronymo adstipulante, & tertio decimo natalis die, eundem in Bethleem adorare promeruisse putat, Orientem regionem eam, vt par est credere, cum alijs interpretatus, quæ ad Orientalem plagam Hierosolymis esset. Alij verò quascunque etiam longinquas Regiones, dummodo Orientales sacræ Vrbi fuerint, accipere non reculant. Osorius lib. 1. de gestis Emanuelis, ex Indorũ traditione, Regẽ Crãganoris duobus Magis à Perside, & Carmania socium se addidisse ad Christi venerationem scribit. Ex annalibus verò vetustissimis Calecutij, huius Regni Regem antesignanum, seu primarium Magorum socium fuisse refert. Semedus, nuperus scriptor Sinensis chorographiæ, narrat, in antiquo lapide illius Regni scriptum esse, Sydus Natale Domini nunciasse his, qui incolebant regnum Pozù, quod in Sinensibus Mappis ad Orientem Iudeæ iacet Part. 1. cap. 31. Relationis Monarchię Chinensis. Reges Tharsis, & Insulæ, qui Psalmo 71. memorentur, Tertulliano, Cypriano, Chrysostomo, Hylario, Basilio, Hieronymo, pluribusque veteribus Magi sunt, qui Dominum adorauerunt. Non verò omnes ex eadem regione profectos consentiunt. Ex Damasci vrbe Arabiæ Tertullianus aduenisse scripsit. *Nam, & Magos Reges ferè habuit Oriens, & Damascus Arabiæ retro deputabatur antequam transcripta esset in Syrophœnicem ex distinctione Syriarum*, inquit aduersus Iudæos cap. 9. Magos hic pro Astrologis suscipit, vt etiam in lib. de Idolatria. *Magi, & Astrologi ab Oriente*

Oriente venerunt. Primi nempe stellarum interpretes natum Christum annunciauerunt, primi munerauerunt. Sub Magia ex Plinio Medicina, & Mathematices includebantur, vt ibidem notat Pamelius; Verùm ex D.Hieronymo de sapientum genere erant Magi, quos cap.2. Danielis in quatuor genera dirimit, Ariolos, Magos, Maleficos, & Chaldæos. Ariolos, siue Incantatores interpretatur, qui verbis rem peragunt; Magos qui de signis philosophantur; Maleficos qui sanguine vtuntur, & victimis, ac sæpe contingunt corpora mortuorum; Chaldæos, quos Vulgus Mathematicos vocat. Et quamquam Magos pro Maleficis vulgò accipi fateatur, Chaldæorum tamen sapientes fuisse, seu philosophos affirmat, qui Dominum adorare venerunt. Non tamen defuerunt antiqui Patres, vt Origenes aduersus Celsum, qui malis artibus infectos, sed resipiscentes Magos Christi adoratores existiment. Ab Arabiæ etiam finibus incolas Sabba, & Syderum inspectores fuisse, existimarunt. Cyprianus de stella, & Magis, quos eadem oratione vocat alienigenas *à fluminibus Æthiopiæ*, & ante ipsum S. Iustinus Martyr in dialogo cum Triphone, vt negari nequeat plures ex Patribus vetustioribus, Euangelicos Magos ex Arabia deduxisse, quibus Baronius ad annum Christi 1.n. 25. omninò concinit. Sunt tamen qui Magos non ita Chaldæis admisceant, quasi congeneris artis professoribus, sed ex Babilone, & verè Chaldæorum regione profectos esse perhibeant. Ita sentire videtur Origenes Homel.13. in num. & expresse sentit Chalcidius Platonicus in Timeum. Alij ex Mesopotamia in Bethleem aduenisse existimant, quod inde Balaam oriundus esset, qui Stellam nati Pueri prænunciam apparituram esse prædixerat, vt S. Maximus Taurinensis Homel. 5. & 6. de Epiph. S. Petrus Chrysol. serm. 106. At quia prophetauit in Arabia, Arabes potius inde Reges, vel Regulos coniectatur Baronius. E contra communis ferè sententia aliorum antiquorum est, ex Perside Magos venisse. Ita inter vetustiores sentit Eruditissimus Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, S.Basilius Hom. 25. Iuuencus Presbyter, Prudentius, Chrysostomus Homelia 7. Auctor operis imperfecti Homel. 2. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. in Isaiam, D. Augustinus, & alij passim. Sed quam latè patuit Persarum Imperium, & quam latè adhuc patet? Mediam, Assiriam, Susianam, Mesopotamiam, Persidem propriè dictam, Parthiam, Hircaniam, Margianam, Bactrianam, Paropamisum, Ariam, Drangianam, Cedrosiam, & Carmaniam adhuc illi Geographi tribuunt. Nulli Regnorum Magis Orientis nomen, à scriptura vsitatum conuenit, quam Persarum, cuius Vrbem Persepolim Curtius totius Orientis Regiam vocauit. Insuper Reges cum muneribus adorandi, ita proprium Persarum, & Parthorum fuit, vt in re clarissima non sit immorandum, immò facilè concedendum, Magos nouum Iudæorum Regem cum muneribus de more gentis adorare venisse. Aurum ex opulentissimo Regno, quis mirabitur, illius vel Reges, vel Regulos attulisse? In Susiana Vrbe Arx, seu munitissimus locus fuit, vt est apud Cassiodorum, quem *Memnon arte prodiga illigatis Auro lapidibus fabricauit*; hinc qualis ibi esset Auri copia, seu vilitas satis indicatur. Aromatum mercimonia adhuc in Perside frequētissima, & vberrima sunt, & inde Myrrham, Thusque facilè adferre Magi potuerunt, siue ex Arabia, siue aliundè habuerint; neque necesse est ex Aromatum munere Arabes affirmare. Apud Indos vltra Gangem, seu Orientales nullum ferè aromatum genus deficit, & ex his conterminis gentibus non minus, quam ex Arabibus deferri in Persidem aromata poterant. Nil autem vetat, cum plures ex Euangelica historia Magi fuerint, qui natum Dominum adorauerunt, & ex fidelium traditione, & S.Leonis PP. auctoritate, saltem tres, qui ex diuersis regionibus obseruato sydere, & diuinitatis instinctu, in vnum deinde coeuntes, iter arripue-

pue-

puerint, nihil vetat ex varia gente, dissitisque locis aduenisse, quinimmo id Dauidicum oraculum videtur innuere Psal. 71. in verbis illis, *Reges Tharsis, & Insulæ*, siue vt Pagninius noster legit, *Reges Maris, & Insularum*. Sanè ex regibus, vel regulis Orientalis Indiæ aliquem significari non est absurdum, quòd Tharsis in Oceano Indico fuerit, ad quam cõtendebant naues profectæ ex Esiongaber, Ophiræ, vel Taprobanæ proxima Fortæ, vt nouissimè placuit Samueli Bocharto Geographiæ sacræ par. 1. lib. 3. cap. 7. Indos extra Gangem, seu Orientales Magyr ab incolis adhuc appellari, autor est Niger apud Ortelium, vt hinc etiam Magorum nomen gentes illæ retinere videantur. Reliquos duos Reges ex Arabia, & Æthiopia emigrasse alia Dauidici vaticinij verba signare videntur. *Reges Arabum, & Saba dona adducent*, quæ Pagninius interpretatur, *Reges Seba Arabice, & Seba Ethiopice munera offerent*. In Hebraico fonte notat Genebrardus, Sabæos Æthiopes Arabicis præponi, quòd prius nomen Christo dederint. At Sabæ sunt etiam Persici populi Dionysio Alexandrino, & Saba Æthiopiæ, portus ad sinum Arabicum, seu Mare Rubrum, Straboni. Sabæos habet pariter Ptolemeus in Persia, vt hinc verisimile sit, hos Reges ex Mare, quod Tharsis Hæbreis dicitur, fuisse profectos, ex varijs nempe eiusdem finibus, Indico, seu Orientali Oceano communibus, cuius littora populi Sabæ incolebant. At quia non per naues, sed terrestri, seu pedestri itinere, vt notat Proclus, in Palestinã Magi penetrarunt, facile etiã esse potuit, vt tandem in vnum locum inciderint, vnde simul Ierosolymam ingredi contingeret. Hinc etiam antiqui Patres, qui hos modò Arabes, modò Persas dicunt, conciliari facilè possent, quia alter ex his Regibus ex Arabia, alter ex Perside, siue ex maris Rubri Insulis profectus esset: & quia mare illud Arabibus nõ minus, quã Persis vlterioribus cõmune fuit. Mare, seu Hebreorũ Tharsis, vt omnes fatentur, tam Persicum, quam Arabicum, & Indicũ Orientale ita dictum præcipuè fuisse nemo ignorat, & ex his regionibus Reges Hierusalem profectos, ex Oriente venisse inficiari nemo nequit, siue quòd communi scriptorum calculo omnes regiones illæ Orientales dicerentur, siue quòd etiam Iudeæ Orientales essent.

Si quis verò ex Magorum nomine pressiùs accepto vellet potius, hos reges ex Perside profectos, non Magodiam inter Arabes cum D. Epiphanio requirat, sed præcipuam regionem inter Persas, & Medos agnoscat, vnde Magi illi reguli, non ab officio, sed à regione vocati, proficisci potuerint. Locum in Perside, quem Magi vocati populi incolebant, latè describit Ammianus libro 23. primùm in confinibus Medorum, deinde post mutila quædam, in terra Syromedorum. Initio quidem agros fertiles possedisse narrat, propriamque sectam habuisse, quam Plato Machagistram dixerit verbo mystico, quasi diuinorum incorruptissimũ cultum seruarent. His ex Chaldeorum arcanis Bactrianum Zoroastrum multa addidisse narrat, sicuti & Hystaspem Regem potentissimum, qui ex Indis Brachmanis *rationes mundani motus, & syderum, purosque sacrorum ritus* exceperat. Hæc Magos illos, iam in multitudinem excrescentes, *cum disciplinis præsentiendi futura*, per suam quisque progeniem posteris ætatibus tradidisse addit. Pauci illi erant initio, & apud Persas in sacris magnæ existimationis; *Verum aucti paulatim in amplitudinem gentis solida concesserunt, & nomen: villasque inhabitantes nulla murorum firmitudine communitas, & legibus suis vti permissi, religionis respectu sunt honorati*. Numerat deinde per illa loca dispersas ciuitates, vt dubitari nequeat regionem amplam fuisse.

Magorum Regio, vt communius in Persa.

Ex hac gente moribus non improba, & cui syderum motus patebant, & naturæ lumine diuinorum incorruptissimus cultus inerat, primitias gentium accepisse Dominum, non est incongruum: & quia syderum motibus, non iudicijs obseruandis in-

Quomodo per Stellam Magi vocati fuerint.

incumbebat, ad se per nouum, mirabileque sydus vocauit, per Angelum nempe in Stellæ formam, qui Magos duceret, vt explicant patres Concilij Ephesini, seu potiùs Theodotus Ancyranus in orat. de Natiuitate Domini Parte 3. Concilij Ephesini. His consentiunt, quæ prostant *in historia inscripta nomine Seth* apud Auctorem operis imperfecti Homel. 2. in Mattheum, quam licet ex D. Epiphanio Baronius, nonmodo inter Apocriphas, sed inter Sethianorum hæreticorum commenta reijciat, quasi id S. Epiphanius docuerit hær. 26. & 39. cum tum nihil apud Sanctum scriptorem inuenire licuerit, nisi Sethianos hæreticos ipsi Seth libros aliquos tribuisse, nihilq; eã à veritate Euangelica absonũ continere videatur, lubuit adscribere, eo magis quòd auctor ille grauis sit, licet in aliquibus ab hæreticis cõspurcatus appareat. De scriptura, vnde hausit quæ narrat, ita iudicandum præmittit. *Scriptura, & si non certa, tamen non destruente fidem, sed potius delectante.* Magorum gentem, ibi dicitur, fuisse *in ipso principio Orientis* iuxta Oceanum, apud quos Vaticinium Balaam de apparituro sydere, ita fidem habuisse, vt ad posteros demandata traditione *duodecim quidã ex ipsis, studiosiores, & amatores mysteriorum eligerentur* ad expectationem Stellæ, qui quotannis post mensem in montẽ quendam Victorialem lingua eorum dictum, ascenderent, vbi lauantes se *orabant, & laudabant in silentio Deum tribus diebus.* Hi Magi dicebantur *quia in silentio, & voce tacita* Deum glorificabant. Supplebantur eorum numerus ex mortuorum filijs per generationes, donec apparuit eis in monte Victoriali Stella Beatitudinis, *habens in se formam quasi pueri paruuli, & super se similitudinem Crucis, & locuta est eis, & docuit eos, & præcepit eis, vt proficiscerentur in Iudæam.* Pergit deinde narrare quod per Biennium præcedebat eos, & quod in itinere, *neque esca, neque potus defecit in peris eorum*; subdit deindè. *Cætera autem, quæ gesta referuntur ab eis, in Euangelio compendiosè posita sunt.* Quæ cum in reliquis ab Euangelistis narratis, non discrepent, absurda ea continere non video, quæ in Sethianorum libris agnoscit D. Epiphanius. Nec ab his, quæ ex Ammiano Marcellino adduximus discrepare videntur. Is enim in Magorum regione *Coronis montis altissimi* meminit, qui Victorialis eodem Coronæ nomine dici videtur. De Magis Mediæ populis meminerunt, ab Ammiano nõ dissidẽtes, Stephanus de Vrbibus, & Herodotus in Clio: Non vnum tamen montẽ, sed tres in Regione Magorũ admirandos reposuit Clemens Alexandrinus 6. Strom., in quibus voces, & strepitus exaudiri consueuerint; eorum tamen postremum, quia audiebantur voces *canentes Paana, perinde ac qui vicissent*, facilè Victorialem indè dici potuisse, vel Coronam non absurdũ est coniectari. Quòd verò Stella in similitudinem pueri locuta Magis illis fuerit, non videtur ab opinione Patrum Ephesinorum valdè distare, qui Angelum fuisse putauerint. Non me latet, sacros interpretes varios modos afferre, quo Magi ex nouo Sydere, natum fuisse Regem Iudeorum intelligere potuerint, quos hic recoquere non est ocium. Verùm si lectori meo non arrideret, Magos ex voce Angeli in sydere apparentis, eosque docentis, natum regem didicisse, sed Stellæ tantùm visione, quemadmodum verba illa significare videntur. *Vidimus Stellam eius in Oriente, & venimus adorare*, coniecturam nostram præcipuè ex D. Chrysostomo elicitam accipiat: nempe eodem, vel consimili modo Reges Sanctos natum in Iudæa Dominum percepisse, quo Constantinus per Crucem, Victoriam habiturum de Maxentio agnouit. Rem ita Photius narrat ex Philostorgij Historia, interprete Gothefredo. *Signum nempe Crucis in Oriente visum, longius destenctum, splendore præfulgido, figuram eius exprimente, Stellisque eam circumcursantibus Iridis instar, & compositis ad literarum characterem, quibus lingua Romana hæc exprimebantur, In hoc Vinces.* Nil enim vetaret huius Stellæ, quæ Stellas

reli-

reliquas, vt S. Ignatius Epist. 15. ad Ephesios testatur, claritate exuperabat, omnes ita radios in modum literarum efformatos retulisse, vt vel Chaldaica, vel Magorum lingua characteres præseferret, quibus breuiter natum Iudæorum adorandum Regem exprimeretur; *& hæc quidem Stella ab omnibus videbatur, sed non ab omnibus intelligebatur.* Quia non omnibus characteres patebant, inquit S. Ioannes Chrysostomus Hom. 1. ex varijs in Matthæum; prius enim de syderis figura Homel. 6. in Matthæum dixerat, quòd *nec Stella omninò, sed quædam inuisibilis virtus in specie syderis figurata esset.* Equidem D. idem Ignatius, non modo Solem, Lunam, ac reliquas stellas illi syderi chorum duxisse affirmat, sed aliquod aliud singulare retinuisse, *Vnde prodiret hæc, quæ apparebat nouitas.* Nullo autem modo facilius sydus illud habuisset singulare aliquid, quod Iudeorum natum Regem prænotaret, quam fulgidos caracteres, qui Iudæ Regem natum ostenderent. Quomodo enim Regẽ Iudę, tantũ ex fulgore, percipere potuissent prospicientes Magi, nisi peculiari signo Stellã ipsius Regis esse didicissent, cum maximè dixerint Herodi *Vidimus Stellam eius.* Eusebius Emisenus, seu quisquis sub eius nomine lateat, quid simile existimauisse videtur; dum inquit Homel. de Epiphania, *sic illa Stella loquebatur Magis, sicut istæ literæ loquuntur nobis, significando igitur sequebatur*, idq; non tam noctu, quam meridiano tempore; eodem enim modo, quo de signo Constantini ostenso refert Nicephorus, S. Idem Ignatius Solem nouo syderi chorum duxisse narrat, & ex antiqua traditione confirmat D. Ioannes Chrysostomus Homel. 6. in Matthæum, cum ita de Magorum Stella loquitur. *Neque enim in nocte cerruttur, sed lucente prorsus die, ac sole fulgente.*

De tempore orti syderis pariter inter se interpretes, sacrique Chronologi digladiantur, & varij in varia distrahuntur. Nonnulli biennio ante Domini ortum apparuisse volunt, alij eodem, quo Saluator natus est tempore, primum Magis visum, alij vel biennio post. Nos qui Commentaria non elaboramus, non statim, ac natus est Dominus, Reges Orientales Ierosolymam profectos arbitramur, sed saltem labente anno, facilèque eorum sententiã admittimus, qui non nisi post natum Dominum sydus eiusdem Natiuitatis prænuncium refulxisse opinantur, quòd hæc interpretatio magis consona videatur Euangelicæ literę, & reliquis prodigijs, quæ natum Dominum ostenderunt. Est verò expressa D. Augustini sententia Sermone 4. de Epiphania, vbi eodem die Natalis ortum sydus fuisse docet; & ante ipsum D. Cypriani opinio fuit. Is enim, siue quis quis sit grauis auctor homelię de Stella, & Magis, Stellam Arabibus comparuisse affirmat, non multo post, ac in Iudæa Pastoribus gaudium fuerat annunciatum. *In Iudæa à Pastoribus, & Angelis primò sunt hæc gaudia celebrata, nec multo post Arabum fines huius rei notitia penetrauit, & incolis Sabbæ praeclari Stella luminis cælestæ numen nouis splendoribus indicauit.* Non enim antequam in lucem editus esset diuinus puer, Angelus loquutus est ad Pastores, quos Dei claritas circumfulsit, neque ante facta est cum Angelo multitudo cælestis militiæ, vt futuram Natiuitatem prænunciaret: Sed nato iam Domino hæc omnia de Cælo prodigia loquebantur. Insuper neque Magi de nasciturо Domino inquirebant, sed vbi iam natus esset, quia viderant Stellam eius, iam nati Regis Iudæorum prænunciam. Ratio verò, qua ante natũ Puerum ortum sydus in Oriente fuisse, sibi aliqui ex veteribus Patribus suadebant, & D. præsertim Chrysostomus, erat, quòd longitudo itineris alioquin puerum in præsepe inuenire vetaret. *Si enim, inquit, quando Puer natus est in Palestina, tunc illis Stella apparuisset in Perside: plurimum in itinere tempus terentes, nequaquam illum adhuc in pannis inuenire potuissent.* Nulla autem necessitas videtur nos cogere, Magos, sicuti Pastores, in Præsepe puerum adorauisse pannis inuolutum,

lutum, quinimo potius ex Euangelio constare videtur, Magos Dominum inueniffe, non in præsepe, *sed intrantes Domum*, in qua non pannis inuolutum veluti pastoribus Angelus indicauit, *infantem positum in præsepio*, sed *puerum* cum Matre eius, eumque non Brephon, hoc est fœtum recens editum, vt habet Græcus Lucę codex de Pastoribus, sed Pędion hoc est puerulũ, vt habet Mattheus de puero à Magis adorato. Ex longitudine verò itineris, quam ex Perside, & extremo oriente, docet ibidem D. Ioannes Chrysostomus aduenisse sapientes Reges, arguitur potius, non statim, ac natus esset Iesus in Bethlehem venire potuisse, & multo magis, vt ipse addit, *si tam vasto à se terrarum spatio* sepa atum quidem Regẽ adoraturi Magi venissent, vt ipse ait Homel. 6. in Mattheum *totum prorsus circumeuntes orbem*; & insuper aliud miraculum addere necesse foret, puta non tantum syderis in Oriente prægressã visionem, qua admonerentur nasciturum Dominum *Vidimus Stellam eius in Oriente &c.* Sed alium in itinere nuncium, qui iam natum esse reuelaret, vt de nato, non nasciturо Rege Magi possent inquirere.

Aptior igitur, & ad Euangelicæ Historiæ veritatẽ propinquior, eorum Patrum videtur sententia, qui in sequentem, vel sequentes annos Magorum adorationẽ reijciũt, vt Ammonius Alexandrinus profitetur in Armonia, quæ sub Tatiani nomine prostat, dum aduentum Magorum post tempus illud reponit, quo iam in templo præsentato puero, parentes eius, perficiẽtes omnia secundũ Legem Moysis, reuersi fuerunt in Galilæam quẽ vetustũ scriptorem eodem ordine sequitur; Iuuencus antiquus Presbyter. Pro hac etiam sententia Eusebius producitur, cum Origene in Catena Græca. Sed manifestissimè id scripsit Eusebius in Chronico, vbi tempora exactè rimatur, & diligentius rem perquisiuisse existimandum est. Ibi enim D. Hieronymo interprete anno secundo Christi seu 44. Augusti narrat, quòd *Herodes cum Christi natiuitatem Magorum indicio cognouisset, vniuersos in Bethleem paruulos iussit occidi*. Negat Salianus numero 13. in Græco codice, quem edidit Scaliger, hæc apud Eusebium haberi, & potius ea esse Hieronymi interpretis. Sed neque hoc minoris ponderis esset, tum ex D. Hieronymi ipsius auctoritate, tum quòd ex antiquis ille aliqua addere profitetur. Hanc eamdem sententiam aliquando sequutus est D. Augustinus Homel. 7. in Epiph. quãuis alibi nõ longè à Domini Natiuitate, in ipso præsepe Diuinum Infantem adorauisse Magos Orientales scripserit. Expressè verò Sanctus Epiphanius, non modo obiter ita existimauit hær. 20. contra Herodianos, & hæresi 30. sub finem, sed data opera Hæresi 51. dum chronologiam annorum Herodis retexuit; ex illis enim educit Mariam, & Ioseph cum Puero memoria gratia eorum, quæ in Bethlehem facta fuerant, primo anno perfecto, & secundo impleto venisse à Nazareth. *Non enim*, inquit de Magis, *inuenerunt Mariam in spelunca vbi peperit, sed velut Euangelium habet, in domo*, & infra *Trigesimo tertio enim anno Herodis nascitur Christus Dominus, Trigesimo quinto venerunt Magi*. Quæ vel ex Eusebij chronico hausit, vel cum eodem concordare apparent. De annis vtique Herodis hic disputare non est animus, quòd intricatissima res sit, & inter recentiores agitata, nec longiorem hanc controuersiam locus, vel institutum patiatur. Sufficit mihi pro re nostra ostendere probabilissimum esse, non ante annum, siue primus is fuerit, siue secundus, aut tertius, Orientales Magos in Iudæam aduenisse, quòd Martyrologium nostrum Innocentium puerorum cædem, post Magorum discessum subsequtam, tertio die à Domini Natiuitate recenseat, decimotertio verò Magorum aduentum, quæ eodem prorsus anno, si talis ordo seruetur euenire nequaquam potuerunt. Monuimus equidem nos alibi Lectores nostros, dies Ecclesiæ alicui solemnitati dicatos, non ita certum argumentum esse, quòd in illam ipsissimam diem mysterium illud inciderit,

ciderit: at nisi de eiusdem diei translatione, aliquibus coniecturis aliundè, constet, neque temerè contrarium esse asserendum existimamus. Salianus ex Maldonato, & Suares ad Annũ Mundi 4053.n.25.Ecclesiæ Romanæ iudicium esse statuit,eodẽ anno Magos in Palestinam profectos, quo natus est Dominus, quia tredecim tantum dies inter natiuitatem, & Epiphaniam intercessisse consentiat. At, ni fallor, Ecclesia in opinionem, quòd annus saltem intercesserit, propendere potius videtur, quam secus. Conuenire enim simul nequit, vt præcedat Innocentium festum ad aduentum Magorum, & Magi ante cædem Innocentium aduenerint, nisi saltem annus interfluxerit; & tamen Innocentium festum ante Epiphaniam recolit Ecclesia.Probãdũ igitur primũ erat,Epiphaniç festum in sextum Ianuarij dĩe nõ esse translatũ,vel de trãslatione suspicari nõ posse. Græci equidẽ, tã in Menologio Sirleti,quam Basilij quarto Cal.Ianuarij Innocentiũ memoriam agunt,postquam Magorum adorationem 8. Cal. Ianuarij seiunctim, sed eadem die cum Domini Natale recoluerint: Romanum verò Martyrologium cum Beda, Vsuardo, Adone, ac reliquis Latinis, præpostero à Græcis ordine, prius Innocentium cædem, quam Magorum aduentum veneratur, quamquam Græci in Menologio Basilij eadẽ 25. Decembris in Communione Angelicæ monitionis de fuga in Ægyptum clarè doceant, ideo Herodem delusum à Magis imperasse, vt Bethlehemitici pueri, à biennio nati iugularentur, quia *tantum temporis à Christi Natiuitate intercesserat*. Salianus vbi supra, alijque nonnulli sacri interpretes idcirco statuunt, eodem anno, ac post natum Dominum breuissimo interuallo, Magos Reges Hierosolymam aduenisse, quia vox illa ab Euangelista apposita *Ecce* significet, statim nato Christo venisse, & quasi superuenisse natiuitati. At rè vera illud *Ecce*, non tantùm de statim successiuo tempore interpretari potest, quam de repentino Magorum aduentu. Mirandum enim aliquid enarrans Euangelista, & inopinato eueniens, rectè voce illa *Ecce* vti debuerat. Nil enim magis insperatò Herodi accidere poterat, quam Magorum aduentus, siue Græcam, siue Latinam interpretationem sequi maluerimus; Syriaca siquidem Historia *Ecce* illud non exhibet. Sanè aduerbium *Ecce* Grammaticis inopinatum quid sonat; Vnde Donatus ad Terentij Phormionem inquit. *Ecce autem vox est apta his, quæ noua, & improuisa animo accidunt*. Quid autem magis inopinatum non Herodi tantùm, sed Iudæis omnibus, quàm Magos, vel Reges Barbaros, ex postremis Orientis regionibus ad Herodem, & Ierosolymam, eiusdem regiam sedem, proficisci, postulantes de nouo Rege? Ad Herodem autem illud *Ecce* referri ostendunt ipsius Euangelistæ verba illa, *Cum ergo natus esset Iesus in Bethlehem Iuda in diebus Herodis Regis, Ecce &c.* Videtur enim Mattheus non in id intendisse, vt Domini natiuitatem per minutas narrationes describeret, sed tantùm eamdem accidisse in diebus Herodis regis, vt ad reliqua ab eo perpetrata, Christique in Ægyptum fugam viam sterneret. Rem igitur pluribus rationibus mirandam, quæ pueris Innocentibus trophæum, Christo verò Domino exilium parare debuerat, ob oculos propositurus, rectè à demonstratiua particula exorditur, quæ auditoris, aut lectoris attentionem excitaret. Nec desunt etiam plura coniecturarum momenta, quæ suadeant,aduentum Magorum in Iudæam tardiùs euenisse,quam pueri Iesus in templum præsentatio. Si enim Magi perquirentes natum Regem, paucis ante Simeonis occursum diebus, Hierosolymam accessissent, & inde orta Vrbis tumultuatione,vt Herodi regnanti nonnulli adularentur, attentiùs de puero in Bethleẽ ex eorũdẽ vaticinijs naturo inquisiuisset,quemadmodũ probabile est,quãto magis ex occulto Magorũ discessu turbatos ciues, & Herodem ipsum versipellẽ, & regnandi iuris superomnem malitiam consultissimum, opinandum est,sedulò in

 pue-

puerum agnoſcendum incubuiſſe? Non enim vel Magi, qui ſapientes putabantur poterant exiſtimare facilè decipi, neque vti rem leuioris momenti, quod illi percunctabantur negligere debuerant, præſertim quia ex eorum aduentu, & inſtantijs, Herodes non minus turbatus fuerat, quam omnis Ieroſolyma cum illo? Quid autem facilius commotis ciuibus erat, quam rumores de nato puero Bethlehemitico, prodigia prope Hieruſalem paſtoribus ad inuicem narrantibus, aſſequi. Equidem, vt D. Iuſtinus antiquitùs teſtatur ad Triphonem, & recentiùs Brochardus, Bethleem non amplius, quam trigintaquinque ſtadijs, aut duobus leucis à Hieruſalem diſtabat, quod ſpatium parum quatuor milliaria noſtra excedit, & Paſtores à ſe viſa nequaquam conticuerant, *ſed omnes, qui audierant, mirati ſunt de his, quæ dicta erant à Paſtoribus ad ipſos.* Concedamus verò hæc à Paſtoribus vulgata, tam Herodē, quam Hieroſolymitas reliquos neglexiſſe, vt pote à plebeis, Ignariſque hominibus initio dicta, dum non adhuc Magi, ſiue Reguli, ſiue Reges fuerint, in ſuſpicionem eoſdem de nato puero inquirentes adduxiſſent; Sed poſtquam turbata eſt ciuitas eorundem aduentu, quid faciliùs aures iam ſuſpicioſi Herodis, curioſi vulgi, aut malignantium Scribarum poterat attingere, quam Annam, propalam in templo confitentem Dominum, prophetaſſe, & palam loqutam fuiſſe de puero *omnibus, qui expectabant redemptionem Iſrael,* omnibus inquam Iudæis, quia omnes Chriſtum venturum expectabant? Quid Herodi regnanti adulantibus promptiùs occurrere poterat, quo ſibi eundem deuincerent, quã ea nunciare, quę de oblato Bethlehemitico puero enunciauerunt Simeon Sacerdos, & Anna Propheteſſa, quæ non diſcedebat de templo? Quid verò facilius, quam Puerum comprehendere, ad Herodem adducere, vel occidere? Minus verò probabile videtur Magorum diſceſſum protrahere in tempus illud, quo Ieſus ſiſteretur in templo: poſt ſecreta nimirum Herodis colloquia, poſt Concilium Sacerdotum, & Scribarum. Sanè non ità rationabile videtur, poſt noui Regis metum, tot dies ab Herode tranſigi potuiſſe, in tanta Bethlehē vicinitate, quin de puero ſciſcitaretur, & quid Magi meditarentur ignorare prorſus velle, ſimul cum reliquis Iudęorum primatibus, quos hæc rimari expediebat; maximè vulgata ex ſapientũ Concilio, & refricata memoria, Chriſtũ in Bethlehem Iudæ naturum eſſe? Sin vero Magi ante oblatum in templo Puerum, inſcio, & deluſo Herode diſceſſiſſent, quantò longior eſſet tẽporis conniuentia, & quantò minus eiuſdem callidæ iracundiæ congrueret? Cupidus erat regnandi Herodes, & vt Ioſephus lib. 17. cap. 10. adnotauit, *crudelis quidem in omnes æqualiter, ira ſubditus, à iuſtitia verò effrenatus.* Infantis regnaturi, ſiue cum ipſo ignoto, aliorũ innocentiũ cædē, inuſitatũ facinus, non ita erat, vt in re ſimili Romanus Senatus non prçluxiſſet. Ante annos enim circiter ſexaginta Cicerone, & Antonio Conſſ. rumor increbuerat *Regem populo Romano naturam parturire*, & Senatuſconſulto cautum fuerat, *vt nemo qui eo anno natus eſſet educaretur*, vt ex Iulio Maratho narrat Suetonius in Auguſto cap. 94. Timere hinc non debuerat Herodes infanticidium, quod Romanis legibus nou reputabatur iniquum, & in ipſorum exemplo de noui regis rumore inquirere, & infantem etiam cum alijs tollere, ſine rubore potuerat; ita vt quod deinde executus eſt in Bethlehemiticos infantes à bimatu, ſecundum tẽpus, quod extorſerat à Magis, ſub Romani Principis cenſura, ex maiorum inſtituto non caderet. Omnem verò ab Herode negligentiam in regnandi metu tollere videtur, diligentia, quam ſignanter Euangeliſta notauit, *diligenter ab ys didicit tempus Stellæ*, & quod Magos Bethlehem, non tantum ire permiſerit, ſed veluti coegerit, *& mittens illos in Bethleem*. Hæc quidem ex parte Herodis minus congruum reddunt, ante oblationem pueri in templum, aduentum Magorum, & eorũ diſceſſum inci-

incidiſſe. Sunt aliqua ex parte, tum nati pueri, tum parentum, quæ idem prohibere videntur. Etenim ſi iam Maria, & Ioſeph munera accepiſſent à Regibus, vix excuſari potuiſſent à lege purificationis, quæ Leuitici 12. iubebat, offerri Agnũ, & pullum Columbæ, ſiue Turturem, niſi offerens ita pauper eſſet, vt Agnum emere non valeret, & illius loco teneretur largiri duos Turtures, vel duos pullos Columbarum, quemadmodum cap. 2. Lucæ parentes Ieſus, *hoſtiam par turturum, aut duos pullos Columbarum*, argumento paupertatis, obtulerunt. Poterat ne Aurum oblatum à Magis ex theſauris ſuis, ita tenue eſſe, vt ad victum plurium dierum non ſufficeret, & ad emendum agnum pro purificatione Matris non valeret? Quomodo occiſis iam in Bethlehem infantibus cum deluſum ſe vidiſſet Herodes, à diſceſſu Magorum, tam liberè ex ipſo oppido Bethlehem potuiſſent filium parentes eius in templum offerre? Aut igitur fatendum eſt non ſtatim, ac ſe deluſum ſenſit Herodes, infanticidiũ Bethlehemiticum mandaſſe, quod in Rege iracundiſſimo, & iuris regnandi zelotypo vix credibile eſt, aut omnino aduentum Magorũ poſt oblationem, & purificationem incidiſſe ſtatuendum eſt, & anno ſequenti, ſi die ſexta Ianuarij Chriſtum Dominum adorauerunt. Equidem eodem anno, ſicut omnibus ſequentibus, Lucæ cap. 2., Hieruſalem, & proximam Bethleem reuerti potuerant Maria, & Ioſeph; *Ibant enim parentes eius per omnes annos in Ieruſalẽ.* Quid facilius, tùm ad myſterij magnitudinem recolendam, tùm ad natale vtriuſq; ſolum reuiſendum, in tanta Hieruſalem proximitate, quàm Bethlehem diuertere? Neque enim, legum obſeruantiſſimi Maria, & Ioſeph, ſemel tantùm in anno puerum deferebant Hieruſalem ſub Paſchali tempore, vt in myſterio diſputationis cum doctoribus innuit Euãgeliſta, ſed tripliciter in anno iuxta legem cap. 16. Deuteronomij. *Tribus vicibus per annum apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei tui &c*, nempè, vt ibi, exprimitur in ſolemnitate Azimorũ, Hebdomadarum, & Tabernaculorum. Quid ni etiam ex deuotione in Encenijs, quòd feſtus dies abſolutè dicitur in Euangelio, quando hyems erat? Potuit ergo Maria cum filio eſſe primo, vel ſecundo anno Bethlehem, vt anniuerſarium Dominicæ Natiuitatis celebraret, & eadem die, qua natus eſt, ibidem à Magis monſtrante Stella venerari, & poſt tres dies, deluſo Herode, clam diſcendetibus Magis, Infanticidium perpetrari, primo, vel ſecundo anno recurrente.

Eccleſia certè Græcorum, tam in Menologio Sirleti, quam Baſilij, vt diximus, aduentum Magorum die 25. Decembris poſt Natalem Domini, ſed eadem die celebrant, & Infantium cædem die 29; latina verò Eccleſia, & ſi in ſecundam natiuitatem tranſtulit Epiphaniæ, ſeu Magorum ſolemnitatem, adhuc tamen in tertia diei Natalis Miſſa Euangelium aduentus Magorum ita legit, vt quodammodo innuat eadem die myſterium accidere potuiſſe. Nec improbabile eſt Romanam Eccleſiam, diem octauo Idus Ianuarij, Baptiſmo, Nuptiarum prodigio, & Magorum adorationi, hoc eſt triplici Chriſti triumpho aptaſſe, vt Romanos à ſolemnitate profana auerteret. Celebris enim dies erat, vt Oroſius adnotauit lib. 6., ob triplicem Auguſti triumphum, vt celebris quoque exindè apud Chriſtianos fieret ob triplicem Domini gloriam, nempè Barbarorum Regum, & gentium adorationem, Diuinę in Baptiſmo filiationis teſtimonium, ac ex mutatæ aquę prodigio gloriç ſuę Manifeſtationem. Probabile tamen eſt, Occidentis Eccleſiam à prima Domini Natiuitate in ſecundam tranſtuliſſe, quòd anniuerſaria celebratione ſeiunctim venerandum eſſe decreuerit. Et ſi enim D. Auguſtini tempore in Eccleſia Africana, & in Romana S. Leonis ætate, die à Natiuitate diuerſo, Magorum aduentum fuiſſe celebratum appareat; non ita tamen certum erat, Magorum aduentum, ſeu Infantis adorationem in eam diem ſextam Ianuarij incidiſſe, quin-

locus

locus dubitationi relinqueretur. Ita D. Maximus Taurinensis, Sanctis Ioanni Chrysostomo, & Augustino ferè coæuus Homel. 7. de Epiphania videtur his verbis innuere, quæ parum distant, ab his quæ habet D. idem Augustinus serm. 29. de Temp. *& quamquam nonnulli hodie Dominum Nostrum Iesum Christum, Stella duce, venientibus ab Oriente Magis æstiment adoratum, alij autem asserant eum aquas in vinum mutasse, quidam verò Baptizatum illum ab Ioanne confirment, in omnibus Dei filius creditur, in omnibus est nostra festiuitas.* Facilè autem accidere potuit, sextam Ianuarij diem, in qua ante Iulium Pontificem (vt exercitatione de die Natali Domini ostendimus) plures Dominicam Natiuitatem recolebant, Magorum adorationi præcipuè dicari cœpisse, quamquam id non in omnibus statim Ecclesijs fuerit pro eadem solemnitate receptum. Ita suadere potest D. Augustinus serm. 4. de Epiph. in cuius initio nouam hanc vocat per vniuersum Orbem solemnitatem. *Hodierni diei per vniuersum mundum noua solemnitas, quid nobis afferat festiuitatis, quidue anniuersaria repetitione commemoret, anniuersario quoq; sermone tempus admonet, vt loquamur.* Id verò ex eo confirmari videtur, quòd paululum superiori D. Ambrosij ætate non adhuc videretur in Ecclesia Mediolanensi susceptum, cum in omnibus Homelijs, quæ de Epiph. prostant, D. Ambrosius de Baptismo quidem Christi, ac nuptiarum primo prodigio luculenter loquatur: de Magorum verò adoratione nequaquam sub illa die meminisse videatur. Vetustatem tamen huius celebritatis, idem S. Maximus Homel. 6. videtur attestari, & eodem die, quo Baptisma Dominicum, ac mutatę aquæ in vinum Miraculum ab Ecclesia Latina recoleretur, Magorum etiam aduentum festa solemnitate repeteret. *Nam sicut posteritati sua fidelis mandauit antiquitas, hodie Salnator humani generis, cælestibus ostensus indicijs, à Chaldæis est adoratus &c.* Ex trina enim eiusdem diei celebritate dubitari nequit, iuxta morem Occidentalis Ecclesiæ, de secunda natiuitate, seu Epiphaniorum die omnino sermonem haberi. De hac etiã secundæ natiuitatis solemnitate loqutum esse putarem D. Augustinum serm. 14. de tempore, dum natum, & adoratum à Magis Dominum eadem die, ita videtur asserere, *& generans virginitas Maria ab Angelis est hodie collaudata, & lactans Virginitas Maria per Stellam de cælo est indicata, & Magorum muneribus est honorata.* Non tamen prorsus constat sexta semper Ianuarij die, tam in Græca, quam Latina Ecclesia eiusdem Sacramenti memoriam renouari consueuisse, quòd D. Hieronymi ætate dies potius quinta, quam sexta eidem muneri deputaretur. Ita apertissimè videtur docere cap. 1. Commentariorum in Exechielem ad verba illa. *In quinta mensis &c. Quintam autem diem mensis adiungit, vt significet Baptisma, in quo aperti sunt Christo Cæli, & Epiphaniorum dies hucusque venerabilis est, non vt quidam putant natalis in carne &c.* Ex quibus elici potest, à quinto die Ianuarij in sextum ab Ecclesia, post D. Hieronymi ætatem, Epiphaniorum diem fuisse translatum. Dubitari tamen potest, an eodem sæculo in Romana Ecclesia festum Epiphaniæ immediatè Natalē Domini celebritatem subsequeretur, ità vt quinta die Ianuarij secunda Natiuitas recoleretur, & Epiphania deinde in sexta. Ansam dubitandi præbet S. Leo, qui sermonem primum de Epiphania his verbis exorditur, *Celebrato proximo die, quo intemerata virginitas humani generis edidit Saluatorem, Epiphania nobis dilectissimi veneranda festiuitas dat perseuerantiam gaudiorum.* Quasi festum vnum ad alterum proximè consequeretur. Nec magis liquet, an pariter Innocentium puerorum memoria, post primam Dominici Natalis celebritatem, ab Ecclesia iugiter ageretur. Coniecturæ, quod affirmari possit, locum dedit Origenes Homel. 3. in diuers. initio nempe sacri anni, post Domini Natiuitatem, primitias Martyrum venerari consueuisse secundum ordinem Sancto-

ctorum, ita enim habet Origenes. *Quique paruuli, & ad memoriam aeternae laudis à beato Euangelista in Sancto Euangelio conscribuntur, horum & memoria semper, vt dignum est, in Ecclesia celebratur, secundum integrum ordinem Sanctorum*, hoc est, vt interpretandum videtur, secundum integrum, qui sequebatur, Sanctorum ordinem. Et quamquam ignotum sit, an immanis carnificina puerorum vnica die in Bethleem, & eius finibus compleretur; Herodis tamen furori, ac suspicioni consonum magis videtur, vnica die, à multis militibus hùc, illùc directis, absolutam fuisse. Si quis verò in diem illum ipsum incidisse, quo & nunc Ecclesia recolit, omninò velit, non pugno. At meminisse oportet, eodem anno hæc nequaquam accidere potuisse, assignato puerorum Innocentium festo in die 28. Decembris, & Magorum adoratione in sexto Ianuarij, cum Magorum aduentus omninò puerorum cædem præcesserit.

Hæc fortasse vidit Eusebius, & cum eo D. Hieronymus in chronico, & vbi supra S. Epiphanius, siue id ab Egesippo, siue ab Africano, siue ab alijs, iniuria temporum deperditis sacris, ac vetustioribus Chronologis, acceperint. Hi enim non modo Magorum aduentum in vnum, aut alterum annum post Domini Natalem transtulerunt, sed Innocentium cædem, non statim perpetratam fuisse à discessu Magorum, sed postquam omnino cognouit Herodes, se ab iisdem illusum. Putant aliqui non statim, ac cognouit callidus Rex occultum Magorum discessum, se delusum credidisse, & infantes interfici præcipisse; sed post aliquod temporis spacium videlicet, vsque ad Purificationis festum, cum rumor Pueri Bethlehemitici, ex verbis Simeonis, & Annæ increbresceret: quæ sententia Baronio doctissimo, & Saliano in Annalibus placuit. At sicuti tempus aliquod interfluxisse concedimus, ita post Simeonis occursum, non modo Innocentium cædem, sed & Magorum aduentum accidisse profitemur, nescientes interim quomodo oculatissimus Baronius, qui festum Innocentium antiquissimum in Ecclesia probat, in hoc, tam à Romano Martyrologio, quam à cæteris latinis dissentiat, quòd cædes Innocentium non 28. die Decembris mensis, sed post purificationis celebritatem accidisse doceat ad annum 1. num. 41. hoc est omnino post quadragesimum diem à Dominica Natiuitate, & Februario, vel Martio, nisi tacitè consentiat inter Magorum adorationem 6. Ianuarij, & puerorum cladem 28. Decembris annum ferè integrum interfluxisse. Nititur quidem Baronius eidem probabili coniecturæ, quã ex Abulensi etiam Salianus suscepit, ideo non statim, ac sensit Herodes Magos illo insalutato discessisse, in iram conuersum, quia eos putauerit conspectum, & Vrbem Regiam declinasse pudore suffusos, tanquam natum Regem non inuenerint, & dilapidatis sumptibus, ac irrito labore se populorum irrisioni obijcere noluisse. His adderem, magis probabile esse, ideò adulatores Herodi suadere potuisse deceptos Magos, quia tardiùs natum Regem requisijssent, Herodem nempè ipsum, quem aliqui pro Rege, & Messia promisso prædicabant, ac inde ortã narrat D. Epiphanius Herodianorum heresim. At longior hæc foret conniuentia, quam supra adnotatam ab Euangelio diligentiam, callido, & crudeli Regi conueniat. Non enim minus probabile est, versipellem, solicitumque Tyrãnum inquirere non voluisse, quid Magi illi, aut Barbari Reges, ita insalutato discedentes de nato puero in suas regiones retulerint; cumque inuenisset per nuncios natum Iudæorum Regem vbique ab iisdem prædicari, tum delusum in iram exarsisse, & in Infantium cædem à bimatu, & infra iuxta tempus, quod exquisierat à Magis, raptum zelo regni fuisse. Neque enim desunt Patres, & Auctores, præcipuè Chrysostomus, qui à Bethlehemitica domo Magos exijsse magistros, & prædicatores doceant, quamquam ex Herodis regno clanculum discessisse concedat

Non statim à discessu Magorum Innocentium cædes.

dat Homel. 6. & 7. in Matthæum. Vel primo igitur anno, vel secundo incipiente, vt probabilius existimarem, verisimile est Magos aduenisse, & quinta vel sexta die Ianuarij Dominum in Bethlehem adorasse. Ad finem verò eiusdem anni Herodem paruulos iussisse interfici, quod inter Patres Eusebio, & Prospero Aquitano in integro Chronico, quod nuper edidit Labbæus, placuisse video; qui cum ex instituto in temporibus, rebusque per annos digerendis, sicuti maius studium impenderunt, ita maiorem fidem mereri videntur. Eusebius quidem siue S. Hieronymus, qui Eusebij Chronicon, quà interpretatus est, quà ex antiquis scriptoribus auxit, anno 44. Augusti, tam Magorum aduentum, quam infantium cædem retulit, non ita tamen, vt eodem secundo anno, Magos Hierosolymam peruenisse, & statim paruulos necatos esse velit, sed infanticidium sine temporis restrictione recensuit anno illo, *cum iam Herodes Christi Natiuitatem Magorum iudicio cognouisset*, hoc est eodem anno, cuius postremis diebus feritatem suam in Innocentes euomuit. In hanc sententiam Eusebius alter cōcessit, siue sit Emisenus, siue Eucherius, qui inter Homelias Albini Flacci iussu Caroli Magni collectas ita inquit. *Sed quare à bimatu, & infra? Quia secundum Magorum responsionem huius ætatis esse sciebat. Præoccupatus enim alijs negotijs, cum iam bene duo anni transijssent, & Magi ad eum non reuerterentur, se illusum esse intelligens, his pueros occidere iussit.* Addit his Prosper Aquitanus, expresse id in Eusebij chronico deficiente, quòd Herodes *biennio post morbo intercutis aquæ, & scatentibus toto corpore vermibus miserè, sed dignè moritur.* Sunt qui existiment, ideo Herodem necem Infantium in secundum annum distulisse, quia Romæ tunc absens fuerit, quod fortasse Emisenus voluit. Sed negat Baronius doctissimus anno 1.n.48, neque primum, neque secundum iter Herodis Romam, in hoc tempus incidere potuisse. At in tanta de annis Herodis discrepantia, quanta penes recentiores est, sicuti tutum affirmare non existimo, Herodem primo Christi Domini anno Romam ad Cæsarem diuertisse, ita neque negare necessarium. Petauius equidem diligentissimus temporum censor Rationarij parte 1. lib. 4. cap. 22. paucis ante obitum annis filios Alexandrum, & Aristobolum, falsis ab Antipatro fratre criminibus circumuentos, Herodem occidisse ex Iosepho educit, quibus iam ad mortem damnatis, non tamen irrogata adhuc nece, Romam ad Cæsarem concessisse idem Iosephus lib. 16. cap. vltimo auctor est. Si enim probari posset, eodē quo Christus natus est anno, Romam Herodem perrexisse, palam etiam esset aduentum Magorum, & Infantium Bethlehemitarum cladem cum Eusebio in sequētes annos fore referendam, quod his relinquimus disceptandū, quibus in re difficillima otium non minus, quā optimorum codicum copia sufficiat. Id profectò si conuinceretur plana omnia essent, quæ de Magorum ad Christum venientium tempore, ac Innocentium puerorum carnificina coniectantes adduximus, quæ si à sacris literis, aut Ecclesiæ sententia vllo pacto dissentire contingerit, indicta omninò esse volumus.

In Africa Fori, Iocundi &c. Plures sub Seuero anonymos Martyres habet Romanum Martyrologium in Africa, quos ex Pamelij obseruationibus Baronius putat esse eos, quos Sarmenticios, & Semaxios vocauit Tertullianus, hoc enim tormento perijsse addit idem Martyrologium, quamquam, nec Vsuardus, nec Ado, nec Galesinus, aut Maurolycus meminerint, Hieronymi Martyrologiū Antuerpiēse supra adductū addit Telesphorum, & pro Foro Florum legit, sed Forum habent codices nostri, & itē Forū repetit Corbeiense, ac m.f. Reginæ Sueciæ,

ciæ, vt Fori omninò legendum sit. Iuliū verò, Honorium, Antoninum non in Africa, sed alibi palmam consequtos esse, distinguit cum Martyrologio Antuerpiense Notkerus, qui cum Corbeiensi, & nostro consentit in Africanis Martyribus, nec Thelesphorum exhibet.

Apud Syrmiam Anastasij. Cum Syrmij Anastasiam nostrum Martyrologium die 25. Decēbris indicauerit, anceps fui, an hic illius repeteretur memorie, & Anastasiæ legendū esse. Sed quia Anastasij etiam constanter legit idem Hieronymi martyrologium apud Bollandum, nil muto. In Syria, & Anastasiæ meminit hac die Notkerus. Antuerpiense deprauatum est, & pro Syrmia legit *apud Firmianū.* Corbeiense cū nostro consentit.

In Antiochia Passio S. Iuliani, & Basilissæ. Plura de duobus his Sanctis Virginibus coniugibus, ac eorum socijs cōgerit Bollandus ad diem nonam Ianuarij. Dum interim in martyrologio Hieronymi Antuerpiense non Antiochiæ, sed in Antio passio eorūdē corruptè exhibetur; idē tamen in India Celsi, & Iuliani memoriā cum nostro recolit, Corbeiense addit Antoninum, nisi errore librarij repetatur Antoninus ex socijs Honorij. MS. etiam Reginæ Sueciæ cum nostro tantum habet. *In India Iuliani.*

In Ciuitate Rhedonis &c. S. Melanij Episcopi natalis, seu mors ex eius vitæ scriptoribus hac die celebratur, qua obijsse fertur ab anno 530. ad annū 549. Ex superadditis Martyrologio nostro esse nō dubito, & de eo videndi Saussayus, & Bollandus.

VII. Idus Ianuarias.

IN Nicomedia Luciani Presbyteri, qui quatuor partibus factus est. In Militana Ciuitate Natalis Poliocti. In Eraclea Felicis, & Ianuari. In Græcia Polecosten Palladi. Candidæ. Alio loco Poliasti. Faloronis. Candediani. Euoti.

IANVARII 7.

IN Nicomedia Luciani, &c. Nil hic aliud addere expedit, quam ex elogio S. Martyris apud D. Hieronymum cap. 77. de scriptoribus Ecclesiasticis, passionem huiusmodi confirmare. *Passus est*, inquit, *Nicomediæ ob confessionem Christi, sub persecutione Maximini, sepultusque Helenopoli Bithyniæ.* Modum passionis, & miranda sepulturæ reliquiarum, ita addit Notkerus. *In quatuor partes dissectus est, quibus in singulis lapidibus ligatis, & in mare demersis, alia die Helenopoli Bithyniæ integrum corpus, cum ipsis lapidibus inuentum honorificè sepultum est.* His consentiunt plura mss. martyrologia apud Bollandum. Inter Martyres Antiochenos Lucianum refert Eusebius lib. 8. cap. 15. & lib. 9. cap. 5. qui ex Antiochia in Ciuitatem Nicomediensium S. Martyrem translatū, in qua tùm Imperator commorabatur, ibique in carcere coniectum, & trucidatum habet. Cum verò non exprimat modum, quo trucidatus sit, non pugnat cū Martyrologio nostro, à quo in quatuor partes dissectum traditur; varijs tamen tormentis in carcere, non dissectum in quatuor partes, sed fame ferè necatum obijsse, post diem Theophaniorum, habēt eius Acta apud Simeonem Metaphrastem; quæ tamen in mare deiectum consentiūt, & auulsā à corpore dexterā manū compagi corporis redditam, non negant. D. quoque Chrysostomus post diē solem-

nem Baptismi Domini, siue Epiphaniam, agi S. Luciani Martyris festum apertè docet: ab Actis apud Metaphrastem dissidens, quod fame necatus in carcere, nequaquam in ea verba animam effuderit; *Christianus sum*: Sed ea verba in pluribus tormentis edixisse. Postquam enim fame penè mortuum, Idolothytis S. Athletam deijcere impij tentarunt, iterum ad tribunal deduxisse narrat, & noua adhibuisse tormenta, in quibus, iisdem verbis diaboli caput cõterens, animam Deo dignam efflauerit. Vnde, quamquam D. Ioannes Chrysostomus non doceat, in quo præcipuè tormento certamen cõsummauerit, cum tamen Antiochenus Episcopus de Antiocheno Martyre, non admodum à suis temporibus dissito, diuersa ab Actis Simonis Metaphrastis doceat, quam fidem illa contra Martyrologium nostrum mereantur, ostendit. De Delfino tamen ad fauces sinus Nicomediæ corpus Martyris deferente meminit Philostorgius lib. 2. cap. 13. qui eodem loco Helenā Constantini matrem Ecclesiā ædificasse narrat, nec elegisse *locum illud haud aliam ob causam, quam quòd Lucianus Martyr, ibi post mortem martyrio obitam, à Delphino depositus fuisset*. S. Athanasius ferè coæuus, de S. Luciani certamine, & martyrio sub Diocletiano, & Maximiano meminit in Synopsi Sacræ scripturæ, vbi cum S. Hieronymo catholicum virum existimat, quamquam S. Epiphanius *Hæresi quadragesima tertia*, dum eum purgare intendit ab imposita hæresi Pauli Samosetani, contra Lucianistas in suspicionem Arianæ hæresis traducit. Etenim non modo hūc S. Lucianum, quem Iuniorem vocat, *Arianos dixit inter testes* citare, sed hæc addit. *Erat enim etiam hic Lucianus, recens inquam Arianorum hæresi addictus, de quo postea in ipsius subuersione dicemus*. Sed quia fortè ipse Arianorum res pertractans non meminerit deinde Lucianum re vera Ario adhæsisse, seu potius opinioni ex Origene defluxæ, & ab Ario vulgatæ, nil de eo addit Epiphanius cõtra Ariomanitas hær. 69. præterquamquòd Eusebius Nicomediensis, deinceps Arianorum antesignanus, cum Luciano in Nicomedia conuixerat. Cum verò S. Epiphanius perfunctoriè de Luciano cõtra Lucianistas agens, nullam rationem de Luciani hæresi Ariana adducat, nisi quod discipuli eius, Eusebius Nicomediensis, & alij deinceps cum Ario in hæresim lapsi, se vocarent Collucianistas; & in Synodo Antiochena Ariani formulam fidei ediderint sub Luciani nomine, non hinc aliud infertur, nisi Arianos laborasse ad propriam sententiam fulciendam, vt S. Martyrem auctorem falsi dogmatis efficerent, quod Nicephorus adnotauit lib. 9. c. 5. vt scilicet *amplitudine Martyris suo scripto celebritatem vindicaret*. m. I. Reginæ Sueciæ ad nomen Luciani hęc addit *Antiochenæ Ecclesiæ Presbyteri, & Martyris, qui quatuor in partibus diuisus est, & in Mari præcipitatus*. Antuerpiense nihil habet de martyrio Luciani, sed addit Luceriū Diaconū Antiochenum, sibi Ecotum hoc pacto. *VII. Idus. In Nicomedia Luciani Presbyteri, & in Antiochia Lucerij Diaconi. In Melita Ciuitate Poliuecti. In Eraclea Felicis, & Ianuarij, & in Grecia Spoliesti, Palladæ, Candidæ. Alio loco Polianti, Filonis, Candida*. Parum, & in aliquibus tantum nominibus, differt a nostro Corbeiense Martyrologium hoc pacto. *VII. Idus Ianuarij. In Nicomedia Luciani Presbyteri, qui in quatuor partes demersus est. In Melitana Ciuitate, Natalis S. Polioctí, Candida. In Heraclea Ciuitate Felicis, & Ianuariæ. In Gręcia, Ciuitate Policestini, Palladij, Candida. Alio loco Poliarti, Filoronis, Candidiani, Euthiel.*

In Militana Ciuitate &c. In Militana Ciuitate habet apud Bollandum martyrologium Hieronymi, quod ante Polioctum recenset, Antiochiæ Lucerium Diaconum, quem repetitum fatetur etiā iisdem verbis xv. Ianuarij, vbi & nostrū propalam exhibet. In Martyrologio quidem Romano Clerus Diaconus Antio-

tiochiæ recenſetur, cũ quo Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, alijq; recentiores conſentiunt, quamquam alia manuſcripta martyrologia à Bollando allata, aliæ Bilicerium, alia Licerium, vel Lucerium dicant. Sed qui ſequitur in Militana Ciuitate, ſeu potius Militena Armeniæ minoris Vrbe, quamquam in eodem martyrologij Hieronymiani ſpecimine ſub Poliecti, non Poliacti nomine in Præfatione generali indicatum viderim, non tamen explicatum inueni ad ſeptimam diem Ianuarij.

In Heraclea Felicis, & Ianuarij. Horum omnia ferè martyrologia meminerunt, & Romanum præcipuè. Benè hic & alibi Bollando ſit, qui Biuarij, & conſimilium fabulas non audit.

In Græcia Polecoſten Palladij, Candida. ex his m. ſ. Reginæ Sueciæ exhibet tantum. *In Græcia Palladium*. Martyrologiũ paruum m. ſ. S. Hieronymi Lucenſis binos martyres exhibet, alijs non memoratos, neque indicato loco. *VII. Idus Iuliani, Venantij*. Corbeienſe nomen *Polecoſten, vel Policoſtini* pro Græciæ Ciuitate habet, ſed mihi prorſus ignota. *Spolicoſti* legit Antuerpienſe nulla Ciuitatis mentione addita.

Alio loco Poliaſti &c. Hos tres facile eſſe exiſtimarem, quos Bollandus ad xi. diẽ Ianuarij exhibet ſub nomine Polyecti, Candediani, & Philoroni, qui ex martyrologio Tornacenſi igni tradiri ſunt, et quorum Acta idem ex Bibliotheca Velſeri exhibet, præſertim quòd in Actis illis, ſeu potius Homelia nullus dies paſſionis ſignetur, quòd ab hac die in vndecimam trahat. Videnda ſunt quæ dicimus ad diem 14. Februarij.

VI. Idus Ianuarias.

IN Græcia Ruſtici. Phiſti. Timothei. Iocundi. Raditis. Luci. Petri. Flori. Tili. Fori. Anaſtaſiæ, & alio loco Satthei. ***Auguſtoduno depoſitio Beati Egemoni Epiſcopi.***

IANVARII 8.

VArium, & ſupra noſtrum abundans Martyrologium Antuerpienſe hic fatendum eſt. Ita enim diem hunc ſignat. *IV. Idus in Græcia Eucti, Ruſtici, Piſſai, Timothei, Secundi, Lucij, Felicis, Ianuarij, & in Brundiſio Leuci, & in Sirmis Anaſtaſi, Iocundi, Ratitis, Petri, Flori, Tilis, Floriani, Tacia, & alio loco Rathei. Auguſtoduno, depoſitio Egenoni Epiſcopi.* ſuſpicatur hìc iurè mendum Bollandus, & ſatis rationabiliter librarij, vel incuriam, vel inſcitiam, qui ex ſuperiori die, In Græcia Pelecoſten, vel vt Notkerus habet Spolicoſtum, hìc in Euctum commutauerit, & ſocium dederit ex eodem ſuperiori die Palladium, quem ibi Palladam dixit. Notkerus cum Timotheo, & Ruſtico, Iocundum Græciæ tribuit non Syrmij, vt facile omnes Martyres, qui in noſtro ſimul numerantur, Græciæ tribui debeant: cum in nullo alio Martyrologio Syrmij aſſignari videã, & Corbeienſe ita ferè cum noſtro conſonet. *VI. Id. Ian. In Græcia Ruſtici, Phiſet, Timothei, Iocundi, Ratitis, Lucij, Petri, Flori, Anaſtaſij, & alio loco Sathei, Marci. In Gallia Ciuitate Belloacus, paſſio Sanctorum Luciani, Mariani, & Iuliani Martyrum. Auguſtoduno depoſitio B. Ægemonij Epiſcopi.* Exhibentur hic ſupra noſtrum Marcus Sathei ſocius, & Martyres tres Bellouacenſes. Calendarium, ſeu paruum martyrologium S. Hieronymi exhibet tantùm

VI. Idus in Græcia Timothei, & aliud Calendarium m.s. vetustum Canonicorũ Lucensiũ *VI. Idus S. Seuerini Presbyteri*.

Et alio loco Sathei. Ratheum legit martyrologium Antuerpiense, vel Patheum, vt habet Bollandus, quod, & Brundusij Leucium exhibet, quem tamen ad diem XI. Ianuarij idem Bollandus remisit, tanquam hic minùs opportunè repositum.

Augustoduno Depositio B. Egemoni. De hoc Ferrarius in Catalogo Sanctorũ, & Saussayus in martyrologio Gallicano. Meminit S. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum, qui Episcopatum tenuisse docet post tres Sanctos Viros Riticium, & Cassianum, & ante Beatum Simplicium. Septimum inter Augustodunẽses Episcopos statuit Damochares, & ex eo Claudius Robertus, sicut ietiam Galesinus ex martyrologio manuscripto in suum reposuisse fatetur; meminitque eiusdem Maurolycius, Rabanus, & alia m.s. martyrologia, quæ Bollandus profert. Hunc quamquam ad calcem huius laterculi positum suspicari liceat ex additis esse, cum tamen S. Cassiano, qui fuit Germano Episcopo Antisiodorensi, vel coæuus, vel senior successerit in Episcopatu, iam sub Valentiniano, vel antea floruisse dicendum est. Eugemonium Episcopum vocat m. s. Reginæ Sueciæ.

V. Idus Ianuarias.

IN Affrica Epictati. Iocundi. Quinti. Secundi. Saturnini. Vitalis. Item Quinti. Felicis. Artaxis. Fortunati. Rustici. Selli. Quieti, & aliorum VII. Martialis. Saturi. in Smirna Reuocati. Firmini. Possessoris. Saturnini.

IANVARII 9.

TOT Sanctorum in Affrica Martyrum, nõ modo integra acta perierunt, sed rudium librariorum culpa, & nomina in varijs codicibus fuerunt immutata. Differt martyrologium Antuerpiense S. Hieronymi in aliquibus hoc pacto à nostro *V. Idus in Affrica Epicteti, Quinti, Secundi, Iocundi, Saturnini, Vitalis, Quinti, Vincenti, & Felicitatis. Item Quinti, Felicis, Artaxis, Furtunati, Rufaci, Silli, Quieti, & aliorum sex, Marcialis. In Smirna Reuocati, Firmi, Possessoris, Ianuarij, Saturnini*. Corbeiense martyrologium parum à nostro variat, & tantummodo ita in Smyrnensibus Martyribus. *In Smyrna, Reuocati, Firmi, Silli, Possessoris, Ianuarij, Saturnini, Saturi*, dum in reliquis omnino conuenit. Martyrologium m.s. Reginę Sueciæ legit in Affrica *Epicteti, Iocundi, Quinti, cum alijs decem*, quos nostrum nominatim recenset, additis cum Corbeiense, & Romano Anonymis septem, non sex, vt exhibet martyrologiũ Antuerpiense. Neque Bollando hic eruditissimo facilè assentior, qui vnum ex socijs illis sex, vel septem anonymis Pictum putat, cum Saturnino in Affrica exhibitum à Kalendario m.s. S. Maximini Treuerensis; ex socio enim Saturnino apparet Epictatum esse, vel Epictetum in Pictum, vel decurtatum, vel deformatum. Ad Episcopales infulas illum Pamelius, & ex eo Baronius coniectura sublimant, hoc est Episcopum Assuritanum putant, passum sub Decio, sed nulla alia coniectura, quã quòd fratrem vocauit Cyprianus Epist. 64. Hanc non probauit Holstenius, & vt falsa rejecit in notis posthumis ad martyrologium

tyrologium Romanum ex Actis Sanctarum Perpetuæ, & Felicitatis. His autem Martyribus ea aptanda putat omni iure, quæ adducit Baronius ad diem sextum Ianuarij de Christianis viuicomburio in persecutione Seueri consummatis, ex indubitata eorum actorum fide. Et iam Vir Doctissimus in Epistola, quam ad me dederat monuerat, ex Actis ijsdem vetustissimis, Iocundum, Saturninum, Artaxium viuicomburio arsisse, Quintum in carcere Martyrem exijsse mense Ianuario: alia que ex Tertulliano, & D. Augustino addit, quę videnda omnino sunt ad calcem nostræ primæ Admonitionis, & in Actis Sanctorum Perpetuę, & Felicitatis inter opuscula ipsius Holstenij posthuma.

Martialis, Saturi. Enumeratis Affricanis Martyribus iam dictis, septemque anonymis in fastis nostris, hi duo adduntur. Horum primus est Martialis, quem tamen Bollandus reiecit in pretermissos, & addit quòd aliquibus Kalendarijs S. Martialis Virgo dicta sit, & fortè eadem, quæ S. Marciana; Saturus verò nullibi apud eum extat. An hi verò, qui Smyrnę passos addit martyrologium nostrum, ac Corbeiense, & in nominibus aliquibus cum socijs Perpetuæ, & Felicitatis, idest Reuocato, Saturnino, Secundolo, & Saturo Nonis Martij, ex ijsdem vetustissimis Actis Sanctorũ Perpetuæ, & Felicitatis, recoluntur, dubitari potest, nè qui ex ijsdem in martyrologiũ transtulit, aliquantulum confuderit, etsi locus, & nomina varia varios Martyres esse suadeant.

In Smyrna Reuocati &c. An confusa hæc sint, quamquam copiosiora nomina Smyrnensium Martyrum Bollandus exhibeat, ex pluribus, tam editis, quam m.ss. Martyrologijs dubitari iure potest. Sanè Vitalem, & Fortunatum inter Martyres Affricanos, iam in nostro, & Corbeiensi vidimus numeratos. Galesinus ex m.s. pariter martyrologio Vitalem Episcopum, Reuocatum, & Fortunatum, Diaconos Smyrnæ passos refert. Vvandelbertus simul numerat Quintum, Vitalem, Fortunatum, & Reuocatum, nec vbi passi sint explicat. Martyrologium paruũ nostrum S. Hieronymi ex his binos tantum Martyres exhibet, loco indistinctos, & D. Basilium addit, qui ex alio codice per antiquo S. Basilius Confessor est. *V. Idus Sanctorum Fortunati, Reuocati, S. Basilij.* A nostris ergo codicibus, & Corbeiensi non discedimus.

IV. Idus Ianuarias.

IN Affrica Reuocati. Firmi. Iusti. Possessoris. & aliorum duo. Romæ in Cimiterio Via Appia Calesti. Et depositio Miliadis Episcopi. In Affrica Saturi. Vitaliani. Felicitatis qui quorum gesta habent Astatis.

Ia-

IANVARII 10.

Iterum hìc aliqua iam dictorũ in Affrica Martyrum nomina repetuntur, & iterum de corruptis fastis conqueri possumus. Nam martyrologium Hieronymianum Bollandi in laminis editum ita legit. *In Affrica Reuocati, Firmi, In Irta Possessoris, & aliorum duorum. Roma in Camcterio Callisti Via Appia depositio Miltiadis Episcopi. In Affrica Saturi, Vitaliani, Felicitatis .... Quinti, Artatis.* Sed nomen Iusti, quẽ nostrũ martyrologiũ exhibet ĩ Affrica nõ indicata Vrbe, in Antuerpiensi deprauatũ esse videtur, & pro Iusto ĩ Irta repositũ, nisi vt Bollãdus coniectatur, potius legendũ esset in Cirta, seu Cirtæ Vrbe Numidiæ.

Roma in Cameterio &c. Legendum omnino est in Cæmeterio Callisti Via Appia librarij errore, qui particulam et abundanter intrusit. Rectius, vt vidimus Bollandi martyrologiũ, & ablato hoc minimo errore prorsus cum nostro consonans, sicuti & Corbeiense, præter quam quòd pro Iusto, Nirthum habet. *IV. Idus Ian. In Affrica Reuocati, Firmi, Nirthi, Possessoris, & aliorum duorum. Roma in Cameterio Callisti Via Appia depositio Melciadis Episcopi. In Affrica Saturi, Vitaliani, Felicitatis, Quinti, quorum gesta habet Artasius.* Non me latet de die obitus Miltiadis Pontificis aliter sentire Baronium, nimirum quòd ea die obierit, quo in Romano martyrologio signatur, die nimirũ x. Decẽbris: sed ita faciliè apud antiquos Scriptores in numerorum notis errores irrepserunt, vt non ita facile redargui nostrum Martyrologium possit. Sub hac die x. Ianuarij Notkerus, Vvandelbertus, & complura m.ss. martyrologia apud Bollandum confirmant. M.S. S. Cyriaci apud Holstenium in notis Margin. ita hac die habet. *Eodem die Roma Natalis Melziadis Episcopi, & Cõfessoris, & aliorum duodecim*, consonant m.ss. Reginę Sueciæ quæ habent *IV. Idus Ian. Roma depositio Melciadis Papa.* His addimus Abbonem Floriacensem, qui vitas Pontificum nono sæcolo concinauit, & qui ita de Melchiade scripsit. *Sepultus est in Cameterio Callisti via Appia IV. Idus Ianuarij*, dies ergo decima Decembris in Romano martyrologio notata potuit esse translatio, quæ in nostro non Melchiadi, sed Damaso dicatur. Consonat pariter cũ Vetustiori nostro quartum Bucherij opusculum antiquum, seu Index Pontificum Romanorum ad Canonem Paschalem Victorij p. 272. Vbì habetur Miltiadem sedisse, *ex die 6. Nonas Iulias à Consulatu Maximiano VIII. solo. quod fuit mense Septembr. Volusiano, & Rufino vsque in III. Idus Ianuarij, Volusiano, & Anniano Consulibus*, & insuper antiquissimum Romani martyrologij fragmentum penes eundem Bucherium *Quarto Idus Ianuarij Meltiadis in Callisti*. Subintellige Cæmeterio, & vide diem 6. Nonas Iulij, quo die in nostro eius memoria repetitur.

In Affrica Saturi, Vitaliani &c. Bollandus nomen Saturi pro Vrbe in Affrica non Martyre legit ad hanc diem, eiusque vt vidimus martyrologium, seu Antuerpiense post Felicitatem addit, Quintum, & Arctatem. Nostrum tribus numeratis Martyribus, siue omnium, siue Felicitatis tantũ gesta haberi notet, addit Astatium, qui an vel Notarius Actorum fuerit, vel alius scriptor ignorare me hucusque fateor. Corbeiensis vetustus Codex, qui Eusebij, vel Hieronymi martyrologium continet, Actorum, vel notarium, vel compilatorem Artacium addit, vt edidit Dacherius. Ita ex varijs lectionibus illius Codicis cum nostro à me interpellatus transmisit ex Gallia piæ memoriæ vir Doctissimus Raffael Dufresnius. Acta hæc facilè ea esse possunt, quæ Vir clarissimus Lucas Holstenius ex Affricanis vetustissimis membranis elicuisse aliquando ad me scripsit, & post mortem amicissimi Viri Romæ edita sunt,

III.

III. Idus Ianuarias.

IN Alexandria Petri. Seueri. S. Leuci Confessoris. & Absolami quorum gesta habentur. In Affrica Pirolomi. Donati. Augustini Saluij. Felicis, Donati Presbyteri. Ingenui. Quinti. Ianuari. Saturnini. In Spanijs Vincenti. Tegenti. Donati Presbyteri. Flori. Zemini. Pausalmi. Eugeni. Victoris. Stephani. & aliorum XII. Et depositio Hortensi Episcopi.

IANVARII 11.

ET in hoc laterculo meliorem codicem nostrũ existimare, quã Antuerpiensem, cum quo notabilis intercedit differẽtia. Seuerum enim post Petrum illud nõ exhibet, & pro Absolamo Alolamum profert, & gesta eorum haberi silet. In Affrica pro Pirolamo Philosomum indicat, pro Ingenuo Eugenium, & relictis Donato, Augustino, Saluio, Felice, & Donato Presbytero, numerat tantum in Affrica, cum duobus primis, Quintum, Ianuarium, Saturninũ, ac Vincentiũ, qui inter Hispanos nouem in nostro numeratur, dum illud Donatum, Augustinum, Saluium, Felicem, Donatum Presbyterum ab Affricanis Martyribus segregatos Hispanis accenset, & Victorem non exhibet. In reliquis cùm nostro, mutato nonnihil ordine, consentit. Ita verò, tam in specimine à Bollando in generali præfatione adducto, quam in Laminis Antuerpiensibus expresso, continetur. *In Alexandria Petri Lencii . . . . Confes. & Alolami. In Affrica Filoromi, Eugeni, Quinti, Ianuary, Saturnini, Vincenti. In Spanis Agenti, Donati, Augustini, Salui, Felicis, Donati Presbyteri, Flori, Zemini, Pati, Pausalmi, Eugeni, Stefani, & aliorũ XII. & depositio Hortensi Episcopi.* Propriùs ad nostrum Martyrologium, ita accedit Corbeiense. *III. Idus Ianuary In Alexandria, Petri, Seueri, S. Leuci Confessoris, & Assolami, Quinti. In Africa Philoromi, Ingenui, Quinti, Ianuarij, Saturnini, Vincentij. In Hispanijs Augenti, Donati, Augustini, Saluij, Felicis. Item Felicis, Donati Presbyteri, Flori, Zemini, Pausalmi, Eugenti, Victoris, Stephani, & aliorum duodecim, & depositio Hortensis Episcopi.* Additur hic supra nostrum Quintus inter Martyres Africanos, dubium an librarij redundantia, & Vincentium Africæ, non Hispaniæ tribuit, sicuti alios ex Africanis: inter quos tantum m.s. Reginę Suecię cum nostro numerat Saluium.

Petri Seueri &c. Martyrologium perbreue Richenouiense antiquissimũ, cuius fragmẽtum pariter in Præfatione producit Bollandus, legit *in Alexandria Petri Absalmi*. Hinc memor quod Eusebius Cæsariensis lib. 8 cap. 20. hoc die *vndecimo nempe Andonæi. 1. ad tertium Idus Ianuary*, Petrum, qui Absolamus dicebatur, Religiosum, vel Monachum per ignem fidem excelso animo probasse refert, suspicabar hic pro Alexandria legendum esse Eleutheropoli, vnde originem ducebat, vel Cesareæ Palestinæ, vbi passus erat; sed nuda nominis coniectura, in tanta Martyrum segete, nihil innouandum putaui. Quamquam enim & nostrum, & alia martyrologia Absolamum cum Petro associent, non vtique vti agnomen, sed vt Martyrem distin-

distinctum ponunt; dum in nostro mediat Seuerus, & Leucus Confessor, in alijs saltem Leucus. De Petro Seuero, & Leucio, quorum gesta habeantur, agunt hac eadem die Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Maurolycus, Galesinius, quos omnes, sub vno Confessorum titulo agnoscunt; sed cum nostrum Leucio tantũ Cõfessoris nomen tribuat, alios fuisse M.S. Martyres cum Baronij martyrologio suscipimus. M. f. Reginæ Sueciæ omittit inter Alexãdrinos Petrũ, & Seuerum, tantum S. Leucium Confessorem enumerans. Omnia ferè edita martyrologia eorum gesta inueniri asserunt, sed nemo etiam ex recentioribus producit.

S. Leucii Confessoris. Quamquam hic Alexandriæ Confessorem fuisse dicatur, attamen ad Leucium Brundisinum trahitur. Bollandus Doctissimus ex Antuerpiensi, vt vidimus, martyrologio ad 8. diẽ Ianuarij, legit, *& in Brunditio Leucii*, quod in nostris codicibus, & Corbeiense deficit. Alexandrinæ Ecclesiæ primò Archipresbyterum fuisse deinde Episcopum, habent Acta S. Leuci Brundisini diffusiora apud eundem Bollandum, quę in pluribus emendatione indigent. Persecutionem passum esse in Ægypto narrant, deinde profectum in Italiam, Brundisij Episcopum, in pace quieuisse. An idem Brundisinus cum nostro sit, non decerno, tùm quòd ille in Antuerpiensi martyrologio diuerso die recolatur, tùm quòd hìc Alexandriæ, non Brundisij Cõfessor asseratur, tam in codicibus nostris, quam in Corbeiense. Et quamquam in Actis illis dicatur, S. Leucij solemnitatẽ celebrari 3. Idus Ianuarij, & q̃ illa dies dormitionis fuerit affirmetur in Vita ex Breuiario Capuano; attamenquia in pluribus tam m. ss. quã editis Martyrologijs Alexandriæ cum socijs, Petro, & Seuero tribuatur, eundẽ esse Brundisinum, & hìc indicatum Alexandrinum, vix crederẽ. Confessorem in martyrologio nostro dici, quòd proter fidem passus aliqua sit, non tamen in tormentis obierit, facilè concederem, qui & Martyr etiam dici posset. S. Gregorius lib. 9. Ep. 73. Leucium Martyrem vocat, Ecclesiam quinto ab Vrbe lapide habuisse innuit; ex reliquijs tamen Brũdisio ad eãdẽ Ecclesiam translatis, Brundisinum Leucium aliqui Martyrem illum fuisse conuincunt. Sed ille in recentiori operũ D. Gregorij editione non Leucius, sed Leontius dicitur, quemadmodum, plura martyrologia, & antiqua aliqua m. f. Leontium hac die memorare, notat Bollandus. Nonnulla edita martyrologia verba illa, quæ post Absolamum addit martyrologium nostrum, ad Leucium subnectunt. *Quorum gesta habentur*, nihilque de Absolamo proferunt.

Absolami. Alolami habet m. f. Hieronymi apud Bollandum, qui cundem putat, cum Petro Balsamo, siuè Absolamo, cuius gesta profert ad diem tertium Ianuarij, & ex martyrologio Rhinouuiensi legit hac die idem XI. Ianuarij *Petrus Absalmus*. At si idem sit Petrus Balsamo, siue Anselamus, vel Abselamus corrigenda essent alia martyrologia, quæ idẽ adducit ad diem tertiam Ianuarij ex Eusebio, qui non tertio Ianuarij, sed tertio Idus refert. Potuit autem in nostro librarij iniuria facilè vox aliqua omitti, vt vel Eleutheropoli, vel Cesareæ, vel cum Eusebius dicat, quòd Petrus alio nomine Absalamus diceretur, Petrus potuit cum Leucio, & Seuero agonem consumauisse Alexãdriæ Absolamus verò, qui & Petrus hic tantũ adnotari potuit seiunctus à Petro, & legendũ tũc esset. *Et Absolami*, quasi dictum esset, & alibi Absolami. At cum Petrus hic constanter passus sit Alexandriæ, ille verò Cesareæ, diuersos potius esse existimarem, & ne confusionem cum Petro Alexandrino ingereret, qui martyrologiũ cõcinnauit, secũdũ tantùm nomen retinuisse putarẽ, & pro Petro Absolamum reposuisse; locus verò Martyrij, potuit non explicari, vt in multis contigisse patet.

Saluij. Nullibi magis patet sinceriores, minusque deprauatos esse codices nostros ad vetustissimum Antuerpiẽsem con-

comparatos; quam in hoc laterculo, in quo iam diximus Martyres aliquos Affricæ ablatos fuisse, & Hispaniæ assignatos. Hoc manifestè in Saluio apparet, quem perperam aliqui in Syluium mutant, vel in Syluanum, vt paruum nostrum martyrologium S. Hieronymi. *III. Idus. In Cartagine S. Syluani.* Saluium enim insignem Africæ, & Carthaginensem Martyrem, ex omnibus ferè martyrologijs, & ms. etiam Reginæ Sueciæ hac die fuisse constat, in cuius natali, sermonem habuisse Augustinum, notat Possidius in Indiculo, & ex eo Vsuardus, & Ado, Vvãdelbertus quoq; ità cecinit.

Saluius hinc trinas Kartagine consecrat Idus.

Depositio Hortensij Episcopi. Nil de hoc Sãcto Episcopo, præterquam in Hieronymi, & Hibernico martyrologio, inuenisse fatetur Bollandus; Corbeiense addere possumus, iam supra indicatum. An fortasse Orientius Episcopus, quem Vsuardus recolit 5. Maij, & Ferrarius 15. Martij? vel an cum reliquis Africanis athletis recensendus? Martyrologium Rhinouiense pro Hortensio habet Gregorium Episcopum.

II. Idus Ianuarias.

IN Achaia. Cyriaci. Morcẽti. Saturi. Ciuitas Arabiæ, quod trãsiens ante templum cuiusdam Idoli, insufflans cum signasset frontẽ corruit, tenentes eum ibidem obseruantes duxerunt ad Ducem, & indicantes factum decollatus est. In Affrica Zotici. Castuli. Quinti. Rogati. Modesti. Ebiciani. Caretici. Castolini. In Ægipto Fironio. Zotici. Castuli. Petri. Auentini.

IANVARII 12.

DEficiunt in martyrologio Hieronymiano Antuerpiense, quæ hic de Saturo adduntur, tantum hæc habet. *Pridie Idus. In Achaia. Cyriaci, Musceuti, Saturi. In Affrica Zotici, Castolini. In Ægypto Philoroni, Zotici, Castoli, Petri, Auentina.* Dubitare hìc iurè liceret ea, quæ de Saturo adduntur, in nostro ex alijs recentioribus martyrologijs translata, & addita vetustioti fuisse, cum alioquin stylum potius nomenclaturæ retineat, & nunquam ferè de Actis Martyrũ aliquid addere soleat. At in vetusto codice Corbeiense, de quo supra, eadem adamussim verba continentur, & legit martyrologium illud cum nostro. *Saturi Ciuitas Arati, quod transiens ante templum &c.* quæ verba cũ sequentibus Dacherius, tanquam superaddita, ex edito ab eodem codice remouit; prostare tamen scio, & aliquibus annis ante Dacherij editionẽ, penes me ex illo codice, scripta manu Rafaellis Drufresnij, inter plures varias lectiones retineo. Vt obiter doleam, Virum doctum in editione martyrologij Hieronymiani Corbeiensis curare maluisse, vt emendatũ ex Antuerpiensi prodiret, quã neuis antiquæ scriptionis maculatum emitteret, vt fortasse mecũ plurimi optauissent. Sanè nisi Vsuardus, aliaque martyrologia prodigium insufflati Idoli, Satyro, vel Saturo tribuerent, vt etiam ms. Corbeiense suspicionẽ suprascripta verba induxisset, ne Morcentio, siue Moscẽtio adscribendũ potius foret, ac ita legendum. *In Achata Cyriaci, Morcenti Satula Ciuitate Arabiæ, qui transiens ante templum &c.* Satulam

tulam

tulam esse Ptolæmeo Ciuitatem Arabiæ felicis notissimum est. Sed cum Beda excusus, & plurima sub Vsuardi nomine mss. martyrologia, ac præcipuè Ado legant *apud Achaiam Natale S. Satyri Martyris, Ciuis Arabiæ*, sicuti etiã retinet m. s. S. Martini Tornacensis apud Bollandum, emendandum potius nostrum ex Adone existimaui, quia Ado suum ex hoc vetustiori locupletauerit, vt in Præfatione fatetur, & in nostris codicibus Adoni m. s. Hieronymianum hoc succenturietur. Ex illo igitur ita emendari posse credidi, nisi quis cũ Dacherio narrationem prodigij superadditam ratus, remouendam omnino potiùs putaret. *In Achaia Cyriaci, Morcenti, Satyri Ciuis Arabia. Qui transiens ante templum cuiusdam Idoli insufflans illum, cum signasset sibi frontẽ corruit. Tenentes eum &c.* Quia verò negari nequit, impropriè satis aliquem dici Ciuem alicuius Prouinciæ, vel Regionis, vt Arabiæ, quòd ab Vrbe, vel Ciuitate ciuis appellandus sit, alijs Satyrũ ab Achaia remouerunt, & tribuerunt Arabiæ. Ita vetera quædam m. ss. apud eũdem Bollandum solum Cyriacum in Achaia referunt, sicuti & Vvandelbertus, ab eodem Bollando correptus, restituens pro *Itachia*, *& Achea*:

Plebs, & Achæa suũ pridie recolit Cyriacũ.

Notkerus pariter loco disiungit Cyriacũ à Satyro hoc pacto. *In Achaia Cyriaci. In Ægypto Philoromi. In Arabia Saturi, qui transiens &c.* quod repetit Rabanus. Paruum nostrum S. Hieronymi tantùm habet: *In Achaia Cyriaci* II. Idus; sicuti ms. Reginæ Sueciæ; Romanum S. Cyriaci m. s. *In Achaia Cyriaci, Mosanti, Saturi. In Affrica Zotici &c.* In his omnibus Africanis martyribus conueniunt nostri Codices cum Corbeiense Dacherij, qui ita parum mutatis nominibus habet. *Pridie Idus Ian. In Achaia Cyriaci, Moscentis, Saturi. In Africa Zotici, Castuli, Quinti, Rogati, Modesti, Ebiciani, Carotici, Castolini. In Ægypto Philoromi, Zotici, Castuli, Petri, Auentini.* Aliqua nominum differentia intercedit etiam cũ codice Treuirensi apud Bollandum, qui pro Ebiciano habet Biuianum, pro Caretica, Carotinum. In m. s. Dungallensi legitur Ebicianus, vt in nostro. Non omnes hos Martyres numerat Romanũ martyrologium, quamuis se Baronius restituisse hæc nomina ex veteri m. s. profiteatur: Vereri tamen quis potest, ne Corona quadraginta militum, ex die sequẽti hic minùs congruè addatur.

In Ægypto Phirony &c. Philoromum legit Bollandi Hieronymianum martyrologium ex duobus Codicibus, & pro Auentino Auentinam; sed Auentinum cum nostro habet Corbeiense, & Philoromum legendum esse consentio.

Idus Ianuarias.

IN Affrica Ingenui. Vincenti. Satij. Felicitatis. in Campania, Neapoli Cyriaci. Cimini. Zotici. Erisi Clasceri. Felicis. Zarij. Romæ Secundi. Via Latina Corone Militum XL. & alibi Quoscomo. Eononis. Pictauis depositio S. Hilarij Episcopi, & Confessoris.

I A-

IANVARII 13.

QVEM damus ex martyrologio nostro laterculum in minimis tantùm à Hieronymiano Antuerpiēsi differt; siue in postremo speciminis fragmento, siue apud me in laminis. Nulla autem exiſtit differētia, niſi quòd pro Claſcero Glicerium legit,& pro Zario Ianuariū hoc pacto. *Idus in Africa Ingenui, Vincenti, Satti, Felicitatis. In Campania Neapolim, Zotici, Heriſi, Gliceri, Felicis, Ianuarij. Romæ Secundi. Via Lauicana Corona Militum XII., & alibi Quoſquomo, Enonis. Pictauis depoſitio S. Hilarij Epiſcopi.*

In Africa Ingenui &c. Horum Martyrum ſine loco Paſſionis meminit m. ſ. Hybernicum. Alij ex mendoſis codicibus horum aliquos cum ſequentibus Neapolitanis martyribus confundunt. Rectiùs Corbeienſe martyrologium in quo ad Africanos Martyres Modeſtus additur, ad Romanos Rogatum, malè verò in edito Dacherij, Quoſquomus in eos & Quomum ita diuiditur. *Idus Ian. In Africa Ingenui, Vincentij, Sattij, Felicitatis, Modeſti. In Campania Neapoli Cyriaci, Ciniini, Zotici, Eriſi, Clereri, Felicis, Ianuarij. Romæ Secundæ, Rogati. Via Lauicana Coronæ, Militum quadraginta: & alibi eos, Quomo, Eononis. Pictauis depoſitio S.Hilari Epiſcopi, & Confeſſoris.* Supra noſtrum additur in Corbeienſi *Ambianis. Inuentio Sancti Firmini Epiſcopi, & Confeſſoris*, quē recentius appoſitum non dubito. An Dacherius pro Zario ex Antuerpienſi reſtituerit Zarium ignoro. Ianuarium re vera habet etiam m. ſ. Hibernicum apud Bollandum.

In Campania Neapoli Cyriaci &c. Neque hos Martyres Neapolitani faſti recenſent, quòd adhuc ſcire potuerim; nec diligentia Antonij Caraccioli in Sacris Neapolitanis monumētis eos nobis ſuppeditat; Narrant ſanè S. Sebaſtiani Martyris Acta multa Chriſtianorum millia B. Caij Papæ monitu, duce Chromatio ad Campaniæ littora ſeceſſiſſe. Bis mille quingentos nonaginta ſeptem necatos per diuerſa loca Campaniæ ex m.ſ. codice Fundanæ Eccleſiæ elicit, qui ſupra Caracciolus. Sed hos Neapoli præcisè Martyres fuiſſe non conſtat, quamquam ciuitas illa inter litorales Campaniæ Vrbes numeretur. Triginta & ſex Sanctorum Martyrum ſinè nomine corpora in Monaſterio S.Gaudioſi Neapoli requieſcunt; In S. Paoli maioris ædibus quinquaginta, & duo; In Eccleſia verò Sanctæ Mariæ de Salute extra Vrbem antiquiſſima, & olim S. Gaudioſo dicata Corpus adhuc S. Cyriaci Martyris colitur, vt in Neapoli ſacra Cæſaris Eugenij Caraccioli video obſeruatum; ſed hunc Roma allatum, habet inſcriptio anni *1656*. relata à Carolo de Lellis parte 2. Sacræ Neapolis.

Romæ Secundi. Nonnulli Secundinum vocant, Secundinam appellat Bedæ m. ſ. Bauaricum, & cum eo Notkerus, qui ſimul cum quadraginta Anonimis Secundinam, & Coronam iungit, hoc pacto. *Romæ Via Lauicana, Secundinæ, Coronæ, & militum Quadraginta ſub Gallieno Imperatore.* m. ſ. Florarium apud Bollandum. cum noſtro martyrologio concordat, & cum pluribus Coronam appellatiuè ſumit. Galeſinius addit, Coronam martyrij genus eſſe, hoc eſt ſecuri percuſſos milites illos obijſſe, ſicuti, & Petrus de Natalibus. Quia verò omnes Via Lauicana palmā adeptos habent, in noſtro Lauicanam in Latinā, librarij vitio, mutatam eſſe fateri oportet.

Et alibi Quoſcomi. Quirionem legit Bollandus cum m. ſ. Florario. Corbeienſe in duos martyres corruptè vocem diuidit. Quoſquomum habet eiuſdem Antuerpienſe adductū Hieronymianum martyrologium, parua cum noſtro differen-

tulam esse Ptolæmeo Ciuitatem Arabiæ felicis notissimam est. Sed cum Beda excusus, & plurima sub Vsuardi nomine mss. martyrologia, ac præcipuè Ado legant *apud Achaiam Natale S. Satyri Martyris, Ciuis Arabiæ*, sicuti etiã retinet m f. S. Martini Tornacensis apud Bollandum, emendandum potius nostrum ex Adone existimaui, quia Ado suum ex hoc vetustiori locupletauerit, vt in Præfatione fatetur, & in nostris codicibus Adoni m. f. Hieronymianum hoc succenturietur. Ex illo igitur ita emendari posse credidi, nisi quis cũ Dacherio narrationem prodigij superadditam ratus, remouendam omnino potiùs putaret. *In Achaia Cyriaci, Morcenti, Satyri Ciuis Arabiæ. Qui transiens ante templum cuiusdam Idoli insufflans illum, cum signâsset sibi frontẽ corruit. Tenentes eum &c.* Quia verò negari nequit; impropriè satis aliquem dici Ciuem alicuius Prouinciæ, vel Regionis, vt Arabiæ, quòd ab Vrbe, vel Ciuitate ciuis appellandus sit, alijs Satyrũ ab Achaia remouerunt, & tribuerunt Arabiæ. Ita vetera quædam m. ss. apud eũdem Bollandum solum Cyriacum in Achaia referunt, sicuti & Vvandelbertus, ab eodem Bollando correptus, restituens pro *Itachia, & Achea*:

Plebs, & Achaa suũ pridie recolit Cyriacũ.

Notkerus pariter loco disiungit Cyriacũ à Satyro hoc pacto. *In Achaia Cyriaci. In Ægypto Philoromi. In Arabia Saturi, qui transiens &c.* quod repetit Rabanus. Paruum nostrum S. Hieronymi tantùm habet. *In Achaia Cyriaci* II. Idus: sicuti mf. Reginæ Sueciæ. Romanum S. Cyriaci m. f. *In Achaia Cyriaci, Mosanti, Saturi.*

In Affrica Zotici &c. In his omnibus Africanis martyribus conueniunt nostri Codices cum Corbeiense Dacherij, qui ita parum mutatis nominibus habet. *Pridie Idus Ian. In Achaia Cyriaci, Moscenti, Saturi. In Africa Zotici, Castuli, Quinti, Rogati, Modesti, Ebiciani, Carotici, Castolini. In Ægypto Philoromi, Zotici, Castuli, Petri, Auentini.* Aliqua nominum differentia intercedit etiam cũ codice Treuirensi apud Bollandum, qui pro Ebiciano habet Biuianum, pro Caretica, Carotinum. In m f. Dungallensi legitur Ebicianus, vt in nostro. Non omnes hos Martyres numerat Romanũ martyrologium, quamuis se Baronius restituisse hæc nomina ex veteri m. f. profiteatur: Vereri tamen quis potest, ne Corona quadraginta militum, ex die sequẽti hic minùs congruè addatur.

In Ægypto Phirony &c. Philoromum legit Bollandi Hieronymianum martyrologium ex duobus Codicibus, & pro Auentino Auentinam; sed Auentinum cum nostro habet Corbeiense, & Philoromum legendum esse consentio.

Idus Ianuarias.

IN Affrica Ingenui. Vincenti. Satij. Felicitatis. in Campania, Neapoli Cyriaci. Cimini. Zotici. Erisi Clasceri. Felicis. Zarij. Romæ Secundi. Via Latina Corone Militum XL. & alibi Quoscomo. Eononis. Pictauis depositio S. Hilarij Episcopi, & Confessoris.

IANVARII 13.

QVEM damus ex martyrologio nostro laterculum in minimis tantùm à Hieronymiano Antuerpiẽsi differt; siue in postremo speciminis fragmento, siue apud me in laminis. Nulla autem existit differẽtia, nisi quòd pro Clascero Gliceriũ legit,& pro Zario Ianuariũ hoc pacto. *Idus in Africa Ingenui, Vincenti, Satti, Felicitatis. In Campania Neapolim, Zotici, Herisi, Gliceri, Felicis, Ianuary. Romæ Secundi. Via Lauicana Corona Militum XII., & alibi Quosquomo, Enonis. Pictauis depositio S. Hilary Episcopi.*

In Africa Ingenui &c. Horum Martyrum sine locò Passionis meminit m. s. Hybernicum. Alij ex mendosis codicibus horum aliquos cum sequentibus Neapolitanis martyribus confundunt. Rectiùs Corbeiense martyrologium in quo ad Africanos Martyres Modestus additur, ad Romanos Rogatum, malè verò in edito Dacherij, Quosquomus in eos & Quomum ita diuiditur. *Idus Ian. In Africa Ingenui, Vincenty, Satty, Felicitatis, Modesti. In Campania Neapoli Cyriaci, Cimini, Zotici, Ersi, Clereri, Felicis, Ianuary. Romæ Secundæ, Rogati. Via Lauicana Coronæ, Militum quadraginta: & alibi eos, Quomo, Eonomis. Pictauis depositio S. Hilari Episcopi, & Confessoris.* Supra nostrum additur in Corbeiensi *Ambiani s. Inuentio Sancti Firmini Episcopi, & Confessoris*, quẽ recentius appositum non dubito. An Dacherius pro Zario ex Antuerpiensi restituerit Zarium ignoro. Ianuarium re vera habet etiam m. s. Hibernicum apud Bollandum.

In Campania Neapoli Cyriaci &c. Neque hos Martyres Neapolitani fasti recensent, quòd adhuc scire potuerim; nec diligentia Antonij Caraccioli in Sacris Neapolitanis monumẽtis eos nobis suppeditat; Narrant sanè S. Sebastiani Martyris Acta multa Christianorum millia B. Caij Papæ monitu, duce Chromatio ad Campaniæ littora secessisse. Bis mille quingentos nonaginta septem necatos per diuersa loca Campaniæ ex m. s. codice Fundanæ Ecclesiæ elicit, qui supra Caracciolus. Sed hos Neapoli præcisè Martyres fuisse non constat, quamquam ciuitas illa inter litorales Campaniæ Vrbes numeretur. Triginta & sex Sanctorum Martyrum sine nomine corpora in Monasterio S. Gaudiosi Neapoli requiescunt; In S. Paoli maioris ædibus quinquaginta, & duo; In Ecclesia verò Sanctæ Mariæ de Salute extra Vrbem antiquissima, & olim S. Gaudioso dicata Corpus adhuc S. Cyriaci Martyris colitur, vt in Neapoli sacrá Cæsaris Eugenij Caraccioli video obseruatum; sed hunc Roma allatum, habet inscriptio anni 1656. relata à Carolo de Lellis parte 2. Sacræ Neapolis.

Romæ Secundi. Nonnulli Secundinum vocant, Secundinam appellat Bedę m. s. Bauaricum, & cum eo Notkerus, qui simul cum quadraginta Anonimis Secundinam, & Coronam iungit, hoc pacto. *Romæ Via Lauicana, Secundinæ, Coronæ, & militum Quadraginta sub Gallieno Imperatore.* m. s. Florarium apud Bollandum. cum nostro martyrologio concordat, & cum pluribus Coronam appellatiuè sumit. Galesinius addit, Coronam martyrij genus esse, hoc est securi percussos milites illos obijsse, sicuti, & Petrus de Natalibus. Quia verò omnes Via Lauicana palmã adeptos habent, in nostro Lauicanam in Latinã, librarij vitio, mutatam esse fateri oportet.

Et alibi Quoscomi. Quirionem legit Bollandus cum m. s. Florario. Corbeiense in duos martyres corruptè vocem diuidit. Quosquomum habet eiusdem Antuerpien se adductũ Hieronymianum martyrologium, parua cum nostro differen-

rentia, quemadmodum in Enone, quem Eononem vocat.

Pictauis depositio S. Hilarij &c. Hunc sui temporis Confessorem appellat D. Hieronymus lib. 17. Comment. in cap. 61. Isaiæ: & in Psal: 58 Beatum Antistitem, & inter procellas mundi magnum sustentatorem Ecclesiæ. Confessorem proprio dicto vocabulo appellat eum Cassianus lib. 7. de Incarn: c. 24. & inter procellas persecutionum ita immobilem perstitisse, vt per inuictæ fidei fortitudinem etiam Confessoris ceperit dignitatẽ. Idibus Ianuarij migrauit in Cœlum, vt plurima habent martyrologia, & eius Acta; quamquam varijs causis eiusdem celebritas, vel in sequentes; vel alios dies reiecta sit. Mortuus est Pictauiæ, Valentiniano, & Valente regnantibus, vt lib: de script: Eccl. testatur D. Hieronymus.

XIX. Kal: Februarij.

IN Antiochia Cleti Diac. de antiquis, multis tormentis passi, & in Mare mersi. In Africa Pauli. Successi, Victorini, Saturi, Missoris, Geronti, Lucriti, Ianuari, Floridi, Teucosiæ. Nola Campaniæ passio S. Felicis, & Alibi Depositio Beati Eufrasi Episcopi.

IANVARII 14.

IN *Antiochia Cleti &c.* Lucerium non Cletum appellat martyrologiũ Antuerpiense in laminis ita expressum. XVIIII. Kal. Febr. *In Antiochia Lucerij Diaconi, & in Africa Paoli, Successi, Victorini, Saturi, Misonis, Zeronti, Lucttiri, Ianuarij, Floridæ, & Theocosiæ. Nola Ciuitate Campaniæ Sanctorum Felicis, & depositio Euphrasi Episcopi.* Cletum tamen nostrum legit, Clerũ verò Corbeiẽse, quòd ita se habet, *XIX. Kal. Febr. In Antiochia Cleri Diaconi de antiquis multis tormentis passi, & in Mare mersi. In Africa Paoli, Succesi Victorini, Saturi, Messoris, Gerontis, Lueriti, Ianuarij, Floridæ. Teocosa: Nola Campaniæ S. Felicis, & alibi depositio Euphrasi Episcopi.* Notkerus non Cletum, Clerum, aut Lucerium, sed Glicerium appellat cum alijs infra adductis mss. Quòd verò Diaconum de Antiquis dicant, intelligi potest, siue ex antiquis Diaconibus à temporibus Apostolorum, siue ex antiquis martyribus. Ex primis septem Diaconibus, equidẽ Cletus non fuit, quòd ijsdẽ in Actis Apostolicis numeratis nõ accenseatur. Et quamquam Stephanus, tamquã Diaconus Iacobo Episcopo Hierosolymitano ministrauerit, notat tamen Oecumenius illos septem non fuisse electos Diaconos iuxta gradum, qui nunc est in Ecclesia, sed Diaconos fuisse nuncupatos, hoc est ministros, vt omni cum diligentia distribuerent Viduis, & Orphanis ex cõmuni pecunia eleæmosinas; quãquam Baronius pluribus argumentis doceat, hoc eorum præcipuum munus non fuisse, sed sacræ potius mensæ ministrare. Potuit tamen electus non ex primis septem Diaconibus esse, sed vel ex his, qui vel primis successerunt, vel primi in Ecclesia Antiochena fuerunt. Potuit ex antiquis martyribus esse, iuxta modum loquendi Eusebij Cæsariensis, qui sua de martyribus opera, partim de antiquis, par-

partim de recentioribus inscripsit; Et antiquos illos videtur Martyres intelligere, qui ante persecutionem Diocletiani fuerunt, vt aliàs animaduertimus. Clerum non Cletum legit Bollandus etiam cum martyrologio Romano 7. die Ianuarij. Antuerpiense verò non modo Lucerium Diaconum ijsdem penè verbis repetitum VII. Idus Ianuarij, iterum hac ipsa die recenset, sed & tertiò inculcat sequenti XVIII. Kal. Febr. vt par est credere Antiquarij vitio, qui hac die 14. Ian. pro Cleto, seu Clero Luceriū reposuerit. Cū Euphrasio Episcopo, qui postremus in nostro laterculo numeratur Clerum Diaconum associat, hac eadem die Petrus de Natalibus lib. 11. c. vltimo, sicuti plura m s. martyrologia sub Vsuardi nomine, quæ Clerum tantùm Martyrem dicunt, non Diaconū, aut vnum de antiquis, qui post multa tormenta in mare præcipitatus martyriū consūmauit. Vnde siue Clerus, siue Cletus diuersus omnino apparet ab eo, qui ī martyrologio Romano die 7. Ian. ex Beda, Vsuardo, Adone, & alijs m. ss. à Baronio adductis, septies tortus, diù maceratus in carcere tādē decollatus martyrium consummauit. Cletum non Clerum appellant, cum nostro martyrologiū Ecclesiæ Brussellēsis apud Bollandum, & Licerium Diaconum à Cleto distinctum Vetustius nostrum die sequenti exhibet.

In Africa Pauli &c. Ferax Martyrum Africa hos exhibet, tam in nostro, quam in toties memorato Antuerpiensi, quod decem, vt nostrum exhibet, nulla alia, nisi hac ferè despicabili differentia, vt pro Lucrito Luctirium, pro Florido Floridam, pro Toucosia Theocosiam referat. Aliquid variat amplius apud eumdem Bollandum Vetus martyrologium Hibernicum, quòd post Ianuarium, Agapitum, Crucessium, & Eufram addat ante Floridam cum alijs octo anonymis.

Nola Campania Passio S. Felicis. Differt mss. Hieronymianum Bollandi, seu in laminis Antuerpiense, à nostro, quòd illud Passionē nō addat, sed tantùm Nola Cāpaniæ S. Felicis vt & Corbeiēse Dacherij; nostrū vero passionē ita signet, vt à Confessoribus videatur seiungere. At confusa omnia de pluribus sub vna die Felicibus suspicari licet; quasi ex eo martyres pariter, & Confessores vocentur, quòd pluribus pro Christo tormentis superatis in pace quieuerint. Confessorem, & Presbyterum Felicem recolit hac die, præter ea, quæ adducit Bollandus, Sacramentarium Gregorij, in cuius prefatione cum de Hæreticorum prauitatibus superatis agatur, eadem apparet cōfusio, quam apud Adonem, Acta duorum Felicium Confessorum cum Actis Felicis V. Papæ confundentem, adesse opinatur Bollandus; In eodem enim Sacramentario legitur; *& Confessionem S. Felicis memorabilem non tacere, qui nec hæreticis prauitatibus, nec sæculi blandimentis à sui status rectitudine potuit immutari.* Addit ad hæc Menardus, in omnibus antiquis codicibus Confessorem Felicem hac die recoli, & ex martyrologio m s. Bibliothecæ Corbeiensis hæc verba adducit *XIX. Cal. Februarii apud Nolam Campaniæ S. Felicis Presbyteri, & Confessoris*, vbi Dacherius tantùm vt vidimus adducit. *Nola Campania Sancti Felicis.* Confessorem etiam ita vocat S. Augustinus de cura pro mortuis gerenda cap: primo. *Vt scilicet in Beatissimi Felicis Confessoris Basilica poneretur.* Extant in Hagiologio nostro perantiquo Acta Felicis Presbyteri, eadē prorsus, quæ ex veteribus mss. adfert Bollādus sub titulo *S. Felicis Confessoris Presbyteri Romani*, sed quæ in nostro Codice hac epigraphe Signentur .... *Kal. Febr. Passio S. Felicis*; etsi Passionis hic nomine abuti codicem illum palam sit, cum post fustuarium, exilium, & lapidicidæ labores S. Felicem Nolanos conuertisse ad fidem, & post annos duodecim in pace quieuisse, eadē acta contineant. Sed præter duos hos Felices Presbyteros, & Confessores, quorum alterum S. Paulinus Nolanus miris laudibus extulit, & ex quo Beda Histo-

ria

riam concinnauit, alterum Acta iam memorata designent; tertium addere ex eadem Ecclesia Nolana necesse est, illum nempe, cuius memoriam ingerunt S. Felicis secundi Acta, tamquam frater is fuerit alterius senioris Felicis. *Factum est post completionem Beatissimi Felicis Presbyteri, alius Felix germanus eius iunior nomine, & actione, & ipse Presbyter &c.* Felicem hunc seniorem putat illum esse Bollandus, qui cum Adaucto die 30. Augusti recolitur; sed cum via Hostiēsi Romæ, non Nolæ S. Felicis memoria renouetur quarto Cal. Septembris in nostro martyrologio, & 3. Cal. eiusdem Felix, & Adauctus seiunctim recolantur, dissentire in hoc à Viro doctissimo cogor, & seniorem illum Felicem Martyrem, & Nolanum, vel Nolæ passum confiteri cū Breuiario Nolano. In hoc tres, non duo hac eadē die 14. Ian. celebrātur Felices, quorum primus Martyr fuerit. Traditur sanè apud Caracciolum de Sacris Ecclesiæ Neapolitanæ monumentis cap. v. sect. v. ex Breuiario illo, Felicē Presbyterum Præside Drauo, ob Christi Confessionē capite plexum, corpusque eius inhumatum coruis, & canibus fuisse derelictum: fratrem verò illi cognominem, post Christi editam Confessionem, ad Circium deportatum, ibique post duodecim exilij annos, die Dominico, data Populo pace, peractisque misterijs expirasse. Tertium autem Felicem, Patre Hermia, in Oriēte natū, Nolam profectum eiusdē Vrbis creatum fuisse Episcopum. Horum postremum esse, quem ita colebat Paulinus, vt suum Domenedium diceret, palam est, qui & si tantùm Presbyter ex eodem S. Paulino fuerit, forte ab alijs Episcopus dictus sit, quòd omnium consensu, post mortem Maximi, electus Nolanus Episcopus, infulas, enixe post lando, in Quintum compresbyterum suum transtulerit, qui, vt ait Beda, plebem officio, Felix doctrina regeret. Ex tribus ergo vel Nolæ ciuibus, vel Nolæ incolis Presbyteris, qui omnes aliqua pro Christo passi sint, mirandum non est, dum eadem die omnes Nolæ recolebantur, acta confundi contigisse, & modo de Martyre, modo de Confessore Ecclesiam ipsam meminisse videri. Certè tam in Kalendarijs, quam in Missalibus Romanis hac die Felicis Presbyteri, & Martyris colitur memoria; in Breuiario tamen sub titulo Felicis Martyris, de Confessore, qui Nolæ in Pincis sepultus obdormierit sine passione, historia narratur. Calendarium Romanum antiquū Fronti nō habet Nolæ, sed Romæ ita, *die 14. Ianuarij natale S. Felicis in Pincis*, vbi idē Frōto aliqua ad ostēdēdū affert, locū in Pincis nō esse Nolæ, sed Romæ. Mirum quod martyrologiū paruū nostrū S. Hieronymi Felicem hìc memoret in Græcia. *XVIIII. Kal. Febr. In Græcia S. Felicis.*

Et alibi deposito B. Euphratis Episcopi &c. Paucula addere habemus ad ea, quæ hìc Bollandus congerit, & quis in tanta nominum varietate, tacito Ecclesiæ, cui præfuerit nomine diuinabit? In Affrica Episcopum fuisse habet Romanum martyrologiū. Baronius suspicatur, Euchratium esse, qui Concilio Carthaginensi interfuerit, & ad quem extat Epistola eiusdem 61. Galesinius non modo Affricanum Episcopum, sed in Vandalica persecutione Martyrem existimat, & in Notis pro Euphrasio Eustratiū legendū monet, Sufetanum in Bizacena Prouincia Episcopum, qui 28. Nouembris memoratur. Cū plura tamen martyrologia cum Clero, vel Cleto Diacono, qui Antiochiæ recolitur, in sacris fastis cōsignēt, suspicionem induxit, an fuerit Euphratis Episcopus Antiochenus, qui in Nicephori Chronologia XXXXXIIII. numeratur sub Iustiniano Imperatore. Et quā quam Euagrius, qui Euphratis illius Episcopi mortem inter Antiochiæ ruinas refert lib. 4. cap. 5., videatur optimum Episcopum designare, quòd eius mors aliam nouā calamitatē attulerit Ciuitati, attamē cū obitū eius mense Maio accidisse perhibeat, huius Episcopi Euphratis depositionem sub hac die videtur excludere, vt in ijsdem ambagibus remanere opus sit.

XVIII.

XVIII. Kal. Februarij.

IN Ægypto Crisconi. Tyrsi. Leuci. Gainiti. Genomi. Menelampi; Et in Oriente Cornili. Calesti, & Ceterorum. In Antiochia Liceri Diaconi. & alibi depositio Abbacuc Prophetæ. *Remus, Depositio* S: *Rimedij Episcopi, & Confessoris: Pictauis dedicatio S. Amanti.*

IANVARII 15.

C*Risconi &c.* In Ægypto pariter sex Martyres cōmemorat martyrologium Bollādi toties repetitum, & apud nos in laminis expressum, his integri latercu- li verbis. *XVIII. Kal. In Ægypto Crisconi, Tyrsi, Lauci, Gainito, Zenonis, Menelai; Et in Oriente Cornelii, Calesti, & cæterorum. Antiochiæ Luceris Diaconi. Depositio Ambasij. Prope Remus, depositio Remedi Episcopi*; Sed Cisconi loco Crisconi legit, & pro Leucio Laucium, pro Genonio Zenonem, pro Minelampo Menelaū exhibet, parua nominum inflexione. Corbeiense pariter nonnihil in nominibus ita variat. *XVIII. Kal. Febr. In Ægypto Chrisconi, Tyrsi, Leuci, Gaiani, Genonis, Menelampi, & in Oriente Cornelii, Calesti, & Ceterorum. Antiochiæ Leceri Diaconi, & alibi depositio Abacuc Prophetæ. Remis depositio S. Remigii Episcopi, & Confessoris. Pictauis dedicaio Basilicæ Sancti Amantii.* M. ſ. Hibernicum magis variat; præter Ciſconum enim, & Thirſium exhibet Celauū, Laucum.... nitium. Alia m. ſ. Creſconium, & Genonem referunt, & in Ægypto omnes concordant agonem conſumaſſe. M.ſ. martyrologium Reginæ Sueciæ, ita legit. *In Ægypto passio S. Cresconii, Tyrsi, Lauci, cum aliis tribus.*

In Oriente Cornelii &c. Quamquam martyrologij auctor de his Martyribus agat, tamquam notiſſimis, quòd eius ſocios *Cæterorum* nomine cōpellet, ita etiā Bollando ignoti ſunt, vt nihil de ijs addere potuerit. Nos paruus differentias nominum adnotabimus. Noſtrum cum Corbeienſe Cornili, & Caleſti: illudS. Hieronymo pariter aſcriptū Antuerpienſe, Cornelij, & Cæleſti nomina ſignat, Rhichenouvienſe itē meminit *in Oriente Corneli, & Calesti*, cæterorū verò ſilet.

Et alibi Depositio Abacuc. De hoc Propheta, ac Micheā ſimul agunt hac die omnia ferè Latinorum Martyrologia, præter Hieronymianum iam adductum Antuerpienſe, in quo nihil de alterutro Propheta legitur. De vtroque tamen agit ad diem hanc ita paruum noſtrum. *XVIII. Kal. Ababuc, & Micheas*, quos etiā ſimul recoli ab Eccleſia Hieroſolymitana notat Vvandingus tom. 3. Annal. ad annum 1342. Fatetur tamen Bollādus, vetera quædam m. ſs. martyrologia hac die ſolius Abacuc meminiſſe. Non eadem die Micheæ, & Abacuc inuenta eſſe corpora habet Sozomenus lib: 7. cap. 28. Sed prius Abacuc, *& post eum non longo interuallo Michaas*. Nec pariter in eodem loco inuenta eōrum corpora narrat; nam Abacuc in Ciuitate Cela vel Cila repertus eſt; Michæas Barathſaria, loco ab ea Ciuitate decem ſtadijs circiter diſtante, vndè mirum non eſt, ſi hìc ſimul cū Michea non recolatur. Sub Arcadio Imperatore, in Iudæa prouincia, has inuentas eſſe reliquias, anno Domini 396. ſcribit Sigibertus. Anvnus, vel plures Prophetæ Abacuc nomine

fue-

fuerint, doctissimè disputat Bollandus, qui plura colligit.

In Antiochia Liceri Diaconi. Ex Hieronymi martyrologio exhibuit Bollādus Lucerium Diaconum Antiochenū ad diē septimum Ianuarij; at melioris notæ, vt mihi videtur, Codices nostri cū Corbeiensi, qui Lecerium legit, non nisi hac die recolunt. Videantur quæ ad Cletū adnotauimus precedenti die.

Remus depositio. Remis legendum omnino est, & pro Remedio Remigium. Menardus ad sacramentarium Gregorij, ex plurimis Codicibus monuit, pro S. Remigio Remeglum scribi, & in multis etiam, tam m ss. quam excusis libris mutata. g. in d. scribi Remedium, & quidem vsitatius; sicuti animaduertere licet, tam in antiquissimis Francorum gestis Tom:1. Hist:Franc. p.702. & 703. quam in Fredegario Scholastico ad annum 16. Chlodouei; Et quamquam in omnibus martyrologijs Sancti Remigij Natale recolatur Kal: Octobris, qua die etiam festum S. Remigij suo tempore peragi consueuisse testatur Gregorius Turonensis Hist. Franc. lib.8. cap.21. dies tamen illa translationis est, non obitus, qui ex Frodoardo lib. 1. hist. Ecclesiasticæ Remensis cap. 17. Idibus Ianuarij ad Cælestia regna migrauit: qua die cum recolit Hagiologium Francogalliæ in Bibliotheca Lebbei. Sub hac tamen die 15. Ianuarij eius depositionem agunt Carthusiani Colonienses in additionibus ad Vsuardum, & vt supra adduximus martyrologium Corbeiense, & Antuerpiēse, quod Remus, & Remedium legit. Sanctum hunc Remedium, vel Remigium ex additis ad vetustius martyrologium credere par est, multo tamen certius apud Pictauienses dedicatio S. Amantij, de qua nihil inueni in Gallicano martyrologio. Corbeiense magis expressè dicit dedicationem Basilicæ S. Amantij Pictauij. Reliquias Sancti Amantij Episcopi, & Confessoris ex Ruthina Ciuitate, vbi fuerat Episcopus, & vbi reliquum corpus quiescit, translatas fuisse ad Fontenellēse Cœnobium habet Chronicon Fontanellense cap. 1. n.7.

XVII. Kal. Februarij.

ROmæ via Salaria in Cæmeterio Priscillæ Depositio Marcelli Episcopi, & Confessoris, & via Appia in Cæmeterio Calixti passio S. Marthe. Audemi Martyris. Via Cornua in Cimiterio Milites VIIII. & aliorum numero XIII. quorum nomina tenentur in lib. Vitæ scripta. In Affrica Saturnini, Flauiani, & aliorum VI. ***Arelato Depositio S. Honorati Episcopi. In Fontenella Depositio Landoni Abbatis.***

IANVARII 16.

MArcelli Episcopi &c. Via Salaria Romæ sepultum S. Marcellum Papam, omnia ferè martyrologia docent. Quod verò S. Hieronymi Epternacense vocat Bollandus, & nos Antuerpiense, Confessorem Marcellum fuisse non addit, quod tamen peruetus Hibernicum, & Corbeiense retinent. Quamquam enim in erumnis positus S. Pontifex mortem ita obierit, vt Martyr etiam dici possit, cum tamen morte vi tormentorum illata id non acciderit, neque perperam vocatur Confessor, ex his quæ alibi diximus.

ximus. Idem m.ſ. Hieronymi Martyrologium Antuerpienſe ad quatuor Nonas Octobris habet. *Romæ Balbinæ, Marcelli Epiſcopi*. Sed in noſtro nihil de Balbina, nihilque de Romana Vrbe, ſed tantùm *alibi Marcelli Epiſcopi*, quem Romanum Pontificem ideo non dicerem.Eſtat fragmentum Martyrologij Bedæ apud Amalarium Fortunatum lib.de ord.Antiphonarij cap. 17. his verbis. *XVII. Kal.Febr. Natale S. Marcelli Papæ, qui iubente Maximo Imperatore primo fuſtibus cæſus, & à facie eius, quem corripiebat, expulſus eſt. Deinde audiens, quòd Domum S. Lucinæ quam ipſa damnauerat proſcriptione, & quòd facultatibus eius Chriſtianos donauerit, Eccleſiam faceret, atque in ea Miſſam celebraret in media Ciuitate, iuſſit in eadẽ Eccleſia plancas extrui ad animalia catabuli publici, & eundem ſtabulo Epiſcopum ad ſeruitium animalium deputauit cum cuſtodia publica.* Ex quo fragmento, vt obiter animaduertam, colligitur ſub Bedæ nomine vulgatum martyrologium,vel illius auctoris non eſſe, vel ſaltem valde mutilum;deficiunt enim in codicibus editis omnia à verbis illis,*deinde audiẽs* vſq; in finem fragmenti. Quæ nam fuerit Priſcella, ſeu Priſcilla, quæ Cæmeterio viæ Salariæ nomen dederit, parum hic refert inquirere; vetuſtiorẽ ipſo Marcello fuiſſe Priſcellam, cum in eius nominis cæmeterio ſepultus Sanctus ille Pontifex fuerit,dubitari nequit; Sanè cum noſtro martyrologio ſentit auctor vitæ Marcelli in lib: de Romanis Pontificibus, tum in die,tum in loco depoſitionis.*Corpus collegit B. Lucina, & ſepeliuit in Cæmeterio Priſcillæ Via Salaria XVII.Cal.Februarij.* In quo cæmeterio ſepultum quoque fuiſſe Marcellinum anteceſſorem, truncato capite Martyrem, ita ſcribit Albo Floriacenſis. *Marcellus Presbyter collegit noctu, & ſepeliuit eum Via Salaria in Cæmeterio Priſcillæ,iuxta Corpus Sancti Creſcentionis 7. Cal. May*. Vnde nil mirum, ſi ex nominis, & ſepulcri proximitate, Græci Marcellinum cum Marcello confuderint. Idem porrò Floriacenſis Albo, ſiue Abbo de Marcelli ſepultura ipſiſſima verba habet, quæ liber Pontificalis Damaſo aſcriptus, quẽ in adducta Marcelli vita, auctorem illius libri non eſſe conuincit ipſius per Sanctum Damaſum Papam ſepulcralis inſcriptio. Hanc ab Andrea Ducheſne mutuatam affert Bollandus, & extat inter Inſcript: Gruteri, vel apud Baroniũ in Appendice T. 3. anno 309. Eam hìc afferre non piguit, vt cum de tollerato exilio laudetur, non malè etiam Confeſſorẽ à noſtro martyrologio appellari innoteſcat, & quam varia à reliquis latinis ſcriptoribus de Marcello contineat.

Veridicus Rector lapſos,quia crimina flere
Prædixit miſeris, fuit omnibus hoſtis amarus.
Hinc furor, hinc odium, ſequitur diſcordia, lites,
Seditio, cædes: ſoluuntur fœdera pacis.
Crimen ob alterius Chriſtum, qui in pace negauit
Finibus expulſus patriæ eſt feritate Tyranni.
Hæc breuiter Damaſus voluit comperta referre,
Marcelli vt populus meritum cognoſcere, poſſet.

Antiquiſſimum Martyrologij Romani fragmentum apud Bucherium, forte librarij vitio, in diem precedentem ita retulit Marcellum, 18.*Cal.Febr. Marcelli in Priſcillæ*. Calendarium, ſeu Martyrol. paruum S. Hieronymi legit *XVII. Kal. Febr. Romæ Marcelli Papæ*, & aliud Calendarium nomine Bedæ inſignitum in Bibliotheca Canonic. Lucenſium addit Martyrem.*XVII Kal. S. Marcelli Papæ,& Martyris*; ſepultum autem Marcellum habẽt Acta S.Cyriaci,& Siſinnij 17.Cal. Febr. à Ioanne Presbytero, & B. Lucina *in Cæmeterio Priſcillæ,via Salaria veteri, non longe ab Vrbe Roma milliario tertio* Plura de hoc Cæmeterio habet Aringhius in Romæ Subterraneæ lib. 4. cap. 28. qui etiam cap. 27. de Via Salaria veteri, pluries in actis Sãctorum Martyrum memorata, eruditè diſſerit. Marcello Eccleſiam, ſiuè titulum fecit Lucina Matro-

na in lib. Pontificali; *& domum suam nomine B. Marcelli titulum dedicauit, vbi die, noctuque hymnis, & orationibus Domino Iesu Christo confitebantur, qui non ibi sepultus fuit; sed in Cæmeterio Priscillæ.* Et ipse S. Pontifex *fecit cæmeterium via Salaria*; illud facile in quo sepultum fuit. Videantur quæ eruditè de S. Marcello profert Bollandus.

Via Appia. Cæmeterium Callisti via Appia, ita notũ est, vt immorari nõ expediat; Nõ ita tamen noti sũt martyres Martha, & Audemus; siue Audenus, quos Ananum, & Marium S. Hieronymi martyrologium Antuerpiense vocat. Ex hoc, quia nonullà alia à nostro varia exhibẽtur, integrum diem apponimus. *XVII. Kal. Roma via Salaria in Cæmet. Priscillæ depositio S. Marcelli Episcopi, & via Appia in Cæmeterio Calexti passio Sãcti Anani. Mari. Via Cornelia VIIII. miliario in Cæmeterio aliorum XIII. quorum nomina Deus scit. In Affrica Saturnini, Faustini, Naßaniani, & aliorum VII. Arilate depos. S. Honorati Episc.* Ex alijs mſ. martyrologijs nihil lucis his additur, quòd potius fœdis erroribus confundantur.

Via Cornua in Cæmeterio. Ex mſ. Corbeiensi restituo via Cornelia, ita enim habet. *XVII. Kal. Februarÿ Roma via Salaria in Cæmeterio Priscillæ depositio Sancti Marcelli Episcopi, & Confeßoris. Via Appia in Cæmeterio Calesti passio Sanctæ Martha, Audeina Martyrum. Via Cornelia in Cæmeterio Militum nouem, & aliorum tredecim, quorum nomina in libro vitę tenẽtur scripta. In Affrica Saturnini, Faustini, & aliorũ sex. Arelate depositio S. Honorati Episcopi, & Cõfeßoris*. Cornelia via Aureliæ, & Triũphali connexa, iuxta Portuensem viam gradiebatur, quamquam nonnulli Corneliam Triumphali, atque Aureliæ intermediam incessiſſe putent. Cæmeteriũ Calepodij hic valde erat celebre, & de hoc intelligi, sine alia additione putarem. Quamquam enim in Via Aurelia prorsus referatur extructum, proximitate tamen viæ, & ipsius amplitudine in Cornelia poterat etiam computari. Arenarium inter viam Aureliam, & Triumphalem, vbì Cornelia aliquibus sternebatur, aderat, & ibi sepulta esse Sanctorum Martyrum Eusebij, Vincentij, Peregrini, & Pontiani corpora ex eorundem Actis m. ſ. habet Arenghius lib. v. cap. 15. Romæ Subterr. De Arenario pariter Via Cornelia 13. milliario ab Vrbe memoria renouatur in m. ſ. Actis apud eundem, in quibus Sanctorum Marij, & Marthæ agones referuntur; *qui cũ ducti fuissent Via Cornelia, millario 13. ad Nymphas Catabassi, ibi in eodem loco decollati sunt sub Arenario Marius; Audifax, & Abacuc, Martha verò in Nympha necata est &c.* In alijs verò, codicibus legitur milliario duodecimo vt apud Baronium. An fortasse legendum esset, Via Cornelia nono milliario in Cæmeterio aliorum tredecim. Ita ferret codex Antuerpiensis, qui vocem Milliarij, vel Militum, ita decurtatam habet, vt vtrumque significare possit. Nostri tamen codices, & Corbeiensis nõ *Mil.* sed *Milites VIIII.* expresſè ostẽdunt: ita vt Milites nouem, præter officiũ anonymi, alij verò tredecim, omnino sine nomine in calendarijs remanserint.

In Affrica Saturnini &c. Pro Flauiano martyrologium Hieronymianũ Antuerpiense Naſſanianum, & alios septem numerat in Affrica, sed vterque ex nostris codicibus, minùs, quam illud corruptis, Flauianum, vel Frauianum legunt. MS. Hibernicum Dungalense, non nisi Faustinum, & Saturninum, cum alijs septem exhibet. Fortè igitur corrigendus numerus est, & pro sex, septem reponendi, & retinendum Flauiani nomen, vt vsitatius.

Arelati Depositio S. Honorati Episcopi. Quamquam intrà quintum sæculum Sãctus Honoratus sedem Arelatensem tenuerit, cum ex additis sit non immoramur, præsertim quòd in omnibus martyrologijs memoretur, & plura de eo habeat Bollandus.

In Fontanellæ Landoni &c. Honoratum ex additis suo Sancti Hieronymi mar-

martyrologio fatetur etiam Bollandus, sed de Landone, cum neque illud, neque Corbeiēse meminerit, in nostro omnino superadditum reputabo, præsertim cum in eo aliqua passim de Fōtanellensi cænobio adnotata videā, quæ suadere possunt, ex illo Martyrologij apographum ad nos fluxisse; nequaquā enim, vt alibi monui, additiones ex Italia, minùsque ex nostra Ecclesia factas esse apparent. Siue autem Landonus, siue Laudus, aut Laudonus legi debeat, video apud Saussayum in additionibus martyrologij Galli. cani numerari pro octauo Fontanellensi Abbate. Fontanella Monasteriū est Rotomagensis Diœceseos, inter Rotomagos, ac Parisios. Saussayus tempus, quo S. Lando, seu Lādonus vixerit, non indicat. Sin vero eidem S. Vvando duodecimus Fōtanellēsis Abbas est, & floruit regnāte Theodoro Cala, Dagiberti secundo filio, Vvandonem, seu Landonē finem septimi sæculi superasse, & ex recentioribus esse Sanctis, qui additi sint, existimandū omnino est.

XVI. Kal. Februarij.

IN Affrica Nicæ. Victoris. Mistriani. Saluij. Miseliani. Victurici. Teussæ. Fortunatæ. Veneniriæ. Santæ. Saturnini. Ortisiani. Leucij. Missuriani. Vincenti. Albæ. Mosei. Ingenulæ. Victuriæ. In Oriente Rubentis, & Masteri. In Ægypto Thebaida, depositio S. Antonij Monachi. Ligonis passio Sanctorum Martyrum Geminorum. Speusippi. Elasippi. Melasippi. Leunillæ. Iunellæ. Neonis, & depositio Marcelli Episcopi. *In Gallia Ciuitate Beturicas depositio S. Sulpicij Episcopi, & Confessoris.*

IANVARII 17.

ANtuerpiense S. Hieronymi in laminis editum martyrologium, copiosam Martyrum messem ex Affrica cum nostro ita exhibet, & totidem numero. *Decimo sexto Calendas in Affrica Muci, Victoris, Mistriani, Salui, Miseliani, Victorici, Teussæ, Fortunatæ Veneriæ, Sartæ, Saturnini, Hortisiani, Leuci, Misuriani, Vincentiæ, Albæ, Timothei, Ingenulæ, Victoriæ. In Oriente Nat. Rubentis, & Martyri. In Ægypto depositio S. Antonij Monaci. Lingonas passio Sanctorum Gemenorum Speusippi, Elasippi, Melasippi, Leonillæ, Iunillæ, Neonis Diaconi. Depositio Marcelli Episcopi.* Variant tamen aliqua inter se nomina. Bini nostri Codices Nicæ meminerunt primo statim limine, pro qua Mucium Bollandus ex suo mss. Hieronymiano reddit, sicut Rhinouiense Hibernicum maximè deprauatum exhibet, vel Municum, vel Muccium. Quia verò omnia potius in Mucium, quam in Nicam concordant, fortasse Mutij, vel Mucij erit restituendum; sed Micam habet Corbeiēse. Pro Tecusa illud Bollādi exhibet Teussam, pro Veneniria Veneriam, pro Sāta Sartam, pro Vincentio Vincentiam, pro Moseo Thimotheum: at quia alia habent Thimoseum, forte hic pro Moseo esset restituendum Thimoseum. Mosseum habet Corbeiense, sicut Vincentiam pro Vincentio alia m. s. martyrologia video consignare.

In Oriente Rubentij &c. Aliud S. Hieronymi Antuerpiense Martyrium pro Ma-

Mastero habet; alia martyrologia corruptiùs Martieū legunt, sed vberiùs XVI. socios addunt. At cum inter se concordent, tam nostri codices, quam illud Bollandi martyrologium, & de Martyribus quadraginta quinque prorsus silent, ex corruptis libris nō videtur facile admittendi; cum Corbeiense præsertim, ita cum nostro consonet. *XVI. Kal. Februarij. In Africa Mica, Victoris, Mistriani, Saluij, Misiliani, Victurici, Theco sa Fortunata, Veneria, Sata, Saturnini, Hostensiani, Leuci, Missuriani, Vincentij, Alba, Moyses, Ingenula, Victuria. In Oriente Natalis Rubentia, & Marteri. In Ægypto Thebaide depositio Antonij Monachi. Lingonis passio Sanctorum Germanorum Martyrum Speusippi, Helasippi, Melasippi, Leonella, Meonis, Iunella, & depositio S. Marcelli Episcopi. In Gallia Ciuitate Beturicas depositio S. Sulpicij Episcopi, & Confessoris.*

In Ægypto Thebaida &c. Sancti Antonij res gestæ ita patent, vt satius sit hic silere, quam quæ eruditissimus Bollandus congessit repetere. Addi tamen possunt quæ Basilij menologiū habet illi non dum visum, & videnda chronotaxis Antoniana Theophili Raynaudi.

Ligonis passio &c. Planè nostrum cum Antuerpiensi martyrologio concordat, preter quam in Nenone, quem nostrum Neonem dicit, & Corbeiense Meonem. Tergemeni passim Sancti Martyres vocantur, & præter multa, quæ apud eruditum Bollandum congeruntur, Menologium Basilij, fortasse ex vi nominis, optimos fuisse equorū domitores, & agitatores notat. Plurimum de eorum nominibus inter se variant scriptores etiam Græci, magis verò de Patria, & loco passionis ab inuicem discedunt. Cappadoces Menæa Græcorum, & Menologia asferunt. Nomina Græca quidē sunt; sed à Benigno Martyre baptizati, si mutata essent nomina in Græcū morē, parum consentaneè ab Equis vocatos esse viderentur. Saussayus plurimum laudauit, & inter antiquissimos reposuit Vvärharium, qui acta Sanctorum Tergeminorum consflauit; sed anacronismis scatēt pluribus, & ex antiquioribus Actis ille cōsarcinauit incuriosè, & aliquibus contradictionibus aspersit. De Speusippo, Eleusippo, & Menalippo, cum Leonilla auia agit hac die Hagiologium Franco-Galliæ Lebbei.

Depositio Marcelli Episcopi &c. Si inter Lingonienses aliquis S. Marcellus esset Episcopus, cum tergeminis sine loci distinctione subnectatur, eidem Vrbi assignandus esset Marcellus, cuius hic depositionis memoria agitur. At cum alibi etiam Sancti viri in nostro martyrologio recolantur, sine precipua loci distinctione, neque hic ita religiosè factum existimo, vt Lingoniensibus Sāctus Marcellus accensendus sit. Carthusiani Molonienses in addit: ad Vsuardum, & m s. Florarium apud Bollandum, Viennæ quiescere tradunt, quamquam alij Diensem Episcopum, vel Astensem, & Martyrem asserant.

Beturicas depositio Sancti Sulpitij &c. Disputat Bollandus tùm ad hanc diem, tùm ad 29. Ianuarij de duobus, vel potius tribus Sulpicijs, duobus nempe Episcopis, & altero Presbytero cognomento Seuero. Qui hic memoratur, recentior est cognomento Pius, circa annum Domini 647. viuens. Saussayus tamen senioris translationem vult esse, quæ die 29. Ianuarij memoratur, cum dies Natalis fuerit huius mensis decimaseptima. At dum hac eadem decimaseptima die de Seuero agit, Pium, non aliū cognomento Seuerum, & Confessorem refert. Cum verò nostrum martyrologium ad diem 29. nullum exhibeat Sulpitium, hic de seniori agere probabile est, & si ex additis esse non dubitauerim. Hagiologium antiquum Lebbei hæc habet Mensis Ianuarij *XVI. Kal. Febr. Bituricas Ciuitate Natalis S. Sulpitij Episcopi, & Confessoris cuius vita, & mors gloriosis miraculis commendatur.*

XV. Cal. Februarij.

DEpositio Sanctæ, ac Gloriosæ Beatæ MARIÆ Matris Domini Nostri Iesu Christi, & dedicatio S.Petri Apostoli, qua primò Romæ Petrus Apostolus sedit. Romæ Sanctæ Priscæ Virginis,& in Ponto Ciuitate Astæ Moysei, Ammonij. Miceæ. Asteri. Fortunati. Zezonis. Zezimi. Menelampi. Didali. Valentis; & passio S. Tyrsi, cum Socijs suis Leuci, & Gallinici. In Affrica Sconisi. Successi. Valentis. Theleriani. Pauliano. Iulij. Lucis. Victorini. Hon orati. Saturnini. Floredi. Luciri, & aliorum XIIII.

IANVARII 18.

CVm plures doctos viros de B.Virginis, hac die notata, obdormitione consulerim,insolēs visa omnibus est cōmemoratio; cū eiusdē Assūptio ex antiquissimo Ecclesiæ vsu die 15. Augusti, recoli docuerit Baronius doctissimus. At argumētis tāti viri pro eiusdem celebritatis vetustate pensatis, in re tanta ad calcem huius laterculi exerceri libuit. Tu candide lector humaniter eādem pro veritate perlege, & in vetustissimo etiam Antuerpiensi, ita signari animaduerte. *XV. Kal. Febr. depositio S. Mariæ, & Cathedræ Petri in Roma. In Ponto Ciuitate Assiæ,Mosei, Ammoni. In Nicea Asteri, Fortunati, Zenonis, Zozomi, Menelampi, Didali, Valentis, Successi, Tyrsi, Leuci, Gallinici. In Affrica Sconis, Successi, Valentis, Teleriani, Pauli, Iuli, Luci, Victorini, Honorati,Saturnine,Florida, & aliorum XIII. Lurci, & Romæ Via Salaria Priscellæ.*

Dedicatio Sancti Petri Apostoli &c. Ioannes Fronto in antiquo Calēdario nullam fieri mentionem cathedræ Sancti Petri Romæ testatur, sed quod addit, non esse inter dies festos, qui in Sermonibus B.Augustini de Sanctis recenseātur, fallitur memoria. Non esse in Sacramentario Gregoriano Menardi, nec Pameliano,alijsque Calendarijs non pugno: Duo tamen in martyrologio nostro videntur recoli, dedicatio Templi Sancti Petri Apostoli, & memoria eius Cathedræ, qua primum Romæ sedit; De secunda plura hic colligit Baronius, & ex eo Bollandus, quæ,ne actum agamus,prætermittimus. De prima, hoc est dedicatione dubitari potest, an ea fuerit, quam S.Siluester peregit de templo à Constantino extructo, cum hæc 14. Cal. Decemb.adhuc in martyrologio Romano recolatur, & de qua plura ibidem Baronius; at cum de hac nostrum Martyrologium ad illud tempus sileat, dubium ingerit, eadem die antiquitus celebrari consueuisse, qua Natalis Cathedræ; nisi potius hæc celebritas illius memoriæ, siue sacelli S. Petri fuerit, quod Anacletus construxit, dum ab eo in Presbyterum consecratus esset, vt refert liber Pontificalis, & Luitprādus pariter,cum Abbone Floriacensi. Ab antiquissimo quidem tempore Ecclesias dedicari consueuisse, testis est Eusebius lib. 9. cap. 10. & nos alibi à Petro ipso primam Ecclesiam Romæ dedicatam ostendimus. Sed hìc videtur ea dedicatio Ecclesiæ recoli, vbi primùm Romæ sedit Apostolorum Princeps, quā in Transtiberina Regione, vbi Iudęi habitabant, fuisse contendit Constantinus Gaietanus in præfatione ad Gelasium, hoc,

hoc est circa veterem Sinagogam, & D. Cæciliæ Edes. De natali Cathedræ Sancti Petri, siue Antiochena, siue Romana extant bini S. Augustini sermones, & de Romana luculentum est testimonium Optati Meleuitani ad Parmenianũ lib. 2. Concordant melioris notæ Hieronymiana martyrologia Antuerpiense, & Corbeiense, in quibus cathedræ festum exprimitur, & Corbeiense ita se habet. *XV. Kal. Febr. Dedicatio Cathedra S. Petri Apostoli, qua primò Roma sedit. In Ponto Ciuitate Asia Moysei, Amonis, Mica, Asteri, Fortunati, Zenonis, Zosimi, Menelampi, Didali, Valentis, & passio S. Thyrsi cum focijs suis Leuci, & Gallinici. In Africa Seonisi, Successi, Valentis, Feleriani, Pauli, Maiuli, Luci, Victurini, Honorati, Saturnini, Florida, Lurici, & aliorum XIIII. & passio S. Prisca.* Græci, tam in Menologio Sirleti, quam Basilij die superiori 16. recolunt cathenas S. Petri Apostoli, Constantinopoli à Christianis summè veneratas.

Roma Prisca Virginis &c. Sunt qui putent, Priscam sub Claudio, inter mulieres primam etiã fuisse ex Romanis Martyribus, sed plura, quominus id credatur, suadent. Acta, quæ edita leguntur, in multis sunt corrigenda. In hoc tamen conueniunt, vt palmam acquisierit 18. die Ian. Via Hostiensi miliario ab Vrbe plus minus decimo. Hac etiã die Priscã recolit Antiq: Calend: Rom: à Frontone editum, & de ea plura habet Arenghius T. 1. Romæ Subterraneæ lib. 3. cap. 8. n. 14. Deest tamen in antiquo martyrologio Antuerpiensi, vt ex laterculo, iam adducto constare potest, & in Corbeiense ad calcem reponitur.

Et in Ponto Ciuitate Asta &c. Ita alter ex nostris codicibus legit, dum alter Asiã retinet, cum martyrologio Corbeiense, sed vt reor mẽdosè, & Assiam forte magis corruptè Antuerpiense. In Ponto Vrbs Astacis erat, vnde populi Propontidis Astaceni, & sinus Astacenus. Hinc suspicari licet vocem Asta vitio librariorum decurtatam esse, & reponendum Astacis. Sed & fortasse nomen Astæ rectè dicitur, cum Astæ Thraciæ populi apud Stephanum memorentur; populi verò frequentius ab aliqua cognomine Vrbe nomen accipiãt. Hinc Astica Regio apud Geographos legitur.

Misea Astery &c. Martyres qui sequuntur vsque ad Tyrsum, cum socijs superioribus in nostro Martyrologio connectuntur, absque eo, quod per alium passionis locum apertè seiungãtur, vt Bithiniæ, vel Ponto absignandi videantur. Verùm ms. Bollandi martyrologium, seu Antuerpiense tories adductum, vbi nostrum habet Miceæ, expresse locum aliquem designat; legit enim in Micea, & quid sibi velit ignorare, addit ipse Bollandus, præsertim cũ alia mss. legant Micetæ, & nostrum habeat Miceæ. Sed facilis esse posset antiquarij lapsus, vt pro Nicæa Vrbe Bithiniæ Miceam, vel Miceæ reposuerit, cum & antecedentes, & subsequentes Martyres in Ponto, vel natos, vel palmam assecutos palam sit. Niceæ Syluanum Præsidem conuiuia peregisse sanguine Christianorum, habent S. Thyrsi acta apud Metaphrastem, & in martyrologijs adductis, præsertim Antuerpiensi S. Thyrsus cum socijs ab alijs Ponti, seu Astæ Martyribus non diuiditur.

Et passio S. Thyrsi cum Socijs suis Leuci, & Gallinici. An hi Martyres ijdem sint, qui & Neiduno deinceps 13. Cal. Februarij recoluntur, vt putat Bollandus, non facilè delibero, presertim cum in nostro martyrologio, & Corbeiense, non Leucius, vel Lucius, sed Quiriacus ibi cum Gallinico reponatur. Neque eosdem esse asserere cum his, qui 2. Kal. Februarij pariter memorantur, quòd Allexandriæ cum Sacerdotibus passi dicantur; hi verò vel Niceæ, vel proxima Cęsareæ Vrbe, quæ Ptolomæo etiam dicitur Smyrlea, passi, vel sepulti sint.

De

De Assumptionis, seu Dormitionis Deiparæ Solemni Die.

EXERCITATIO V.

GLORIOSÆ Virginis Transmigrationẽ, siue in cælum Assumptionem, antiquo ritu solemnem in Ecclesia fuisse XVIII. Kal. Septembris, plures sunt qui doceant. An verò priscis, & vetustioribus sæculis idem festum, eadem die celebrari contigerit, non ita mihi liquere fateor, quin potius suspicari liceat, in Augusti mense, vel celebrem non fuisse, vel in Occidentali Ecclesia ab eiusdem Dormitione seiunctum. Inter cætera autem, quæ dubitandi ansam prebent, martyrologium à nobis exhibitum est, quod ex bino codice ad diem 15. Kalendas Februarij constanter eiusdem Glorioſę Virginis Dormitionem, vel Depositionem retinet. Profectò in re hucusque parum obseruata, primùm anceps substiti, & veritus sum, ne contractum in vtroque codice nomen, videlicet depositio, legendum esset potius desp̄, hoc est Desponsatio; facilem enim lapsum librarij in vnius literulæ omissione suspicabar, quòd non multum esset in Ecclesia recens desponsationis festum, ac aliquibus Kalendarijs mense Martio, alijs Nouembri, alijs etiam Ianuario memoratum animaduerterem; è contra verò Ianuario mense Deiparam ad Cælestia regna migrasse, ignotum ante actis sæculis omnino videretur. Dissuadebat in primis à Virginis dormitione Ianuario mense recolenda, Eminentissimi Baronij auctoritas, qui in notis ad Romanum martyrologium pro constanti videbatur assumere, Dei Genitricis Assumptionem, ex veteri instituto, non modo in Ecclesia celebrem fuisse, sed illa prorsus die decimaquinta Augusti. At quemadmodum pium est credere, hanc translatæ Virginis celebritatem ab Apostolis fluxisse, quod Græca id præsertim Ecclesia existimauerit, ita fatendum est, obscura apud latinos Patres de re tanta omnia monumenta remansisse, vt vix aliquid ante quintum sæculum de huiusmodi celebritate inueniatur. Hinc facile animo concipiebam, vt sicuti Saluator Deus noua, ac multiplici Genitricis suæ gloria quotidie magis illustrat Ecclesiam, ita celebriorem in dies eiusdem Virginis Assumptionem esse voluerit, vt per potiora magnæ Matris trophea, spes quoque viuidior in filijs adoptionis accresceret. Quamquam non ignorem, neotericos scriptores esse, qui sine delectu aliena excipientes, plures afferant antiquos Patres de Genitricis Sanctissimæ Assumptione scripsisse, eum potius probatos illos esse Patres, & sanctitatis nota celebres, quam antiquos dicere debuissent. Igitur ne actum hoc agamus, & inutili labore Apocriphos à sinceris discernamus, quod Baronius aliique prestiterunt, hanc ex eodem Baronio T. 1. Annal. ad annum 48. catholicam veritatem suscipimus, & deuoto animo veneramur, Deiparã diem aliquando supremum obijsse, & ad Cœlum eum glorioso etiam corpore assumptam transmigrasse; verè proinde Ecclesiam, sanctèque eius dem gloriosæ Assumptionis festum instituisse. Eoque libentius vtramque Catholicam veritatem suscipimus, quòd martyrologium nostrum, non tam XV. Kal. Februarij diem depositæ mortalitatis, sub nomine depositionis commemoret, quam & gloriosam eius in Empireum Assumptionem exhibeat, eadẽ pariter die 15. Augusti, qua Ecclesia vniuersa in Sanctissimæ Matris triumphum, omnium gentium linguis, & omnium fidelium plausu conspirat. Et si verò Baronius doctissimus Eccle-

Ecclesiam Catholicam, nullam de obitu Dei Genitricis dubitationem admittere profiteatur, & quam nouit humanæ fuisse naturæ consortem, humanam pariter moriendi necessitatem expertam affirmet, in Vsuardum tamen, & Adonem inuehitur n. XVI. quòd dormitionem, non Assumptionem vbique dixerint; præsertim quia Romana Ecclesia in Romani martyrologij antiquissimi vestigio, in ordine Romano, in D.Gregorij Sacramentario, alijsque Ritualibus antiquis, & Missalibus libris, Assumptionis vocem semper vsu receperit. At memoria excidit magno viro, ex ijsdem quoque adductis libris constare, non modo Græcam Ecclesiam, quæ obdormitionis voce frequentissimè vtitur, sed & latinam eandem loquendi formam in vsu habuisse. Græci equidem die 15. Augusti, vt ex Menæis, & Menologijs profert Gretserus ad cap. 15. Codini lib. 3. Comm. cap 10. hoc festum vocant *Dormitionem Sanctissimæ Dominæ Nostræ Deiparæ*, & hoc titulo extant Patrum Græcorum orationes Io. Damasceni, Andreæ Cretensis, & aliorum. Mænea quidem post titulum de dormitione, eadem statim die addere translationē, quæ latinis idē est ac Assumptio, animaduertit idē Gretserus, qui addit, etiam latinam Ecclesiam Assumptionem à Dormitione distinguere, & Assumptionem solemni ceremonia celebrare, de Dormitione verò, vtrum eodem die, an aliquo præcedenti acciderit, nihil tradidisse. Quòd verò acriter in Vsuardum, & Adonem, doctissimus Baronius insurgat, eosque prouocet ad antiquissima Romani Martyrologij vestigia, veniam contra magnum Annalium conditorem Gretserus idem expostulat, quia Romanum martyrologium, omnium aliorum vetustissimum, sępe ab ipso Baronio desideratū, sed nusquam repertū appareat. Profert hinc pro vetustissimo martyrologio Romano publicatum ab Heriberto Rosueydo nuper, & in eo die 15. Augusti hanc inscriptionem esse testatur *S. Mariæ dormitio*. At licet illius martyrologij pondus alibi non magnum esse docuerimus, ex eo tamen confirmari non spernimus, Ecclesiam latinam à voce dormitionis non prorsus abstinuisse. His addimus inter Græcos S. Germanum Patriarcham, ac Leonem Imperatorem cognomento Philosophum, quorum in dormitione, & transitu Gloriosæ Virginis orationes nuper edidit Hippolytus Marraccius noster, optimè de eadem Sanctissima Virgine meritus. Menologium insuper Sirleti apud Canisium adijcimus, quod ad diem 15. Augusti sacram Dormitionem Sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ totidem verbis exhibet. Ita festum Assumptionis à Theodoro Balsamone in Canonem tertium Apostolorum Dormitio dicitur, quamquam in Nouella Emanuellis Commeni, sicuti in Euchologio Græcorum Metastasis, seu Migratio, & Assumptio nuncupetur. Inter latinos vsus est Dormitionis voce Sergius Papa apud Anastasium Bibliothecarium, aut quisquis auctor sit vitæ eiusdem Sergij in Pontificali libro. Is enim Litaniarum ordinem constituens mandauit, vt diebus Annunciationis Domini, Natiuitatis, & dormitionis Sāctæ Dei Genitricis cum litanijs exeant à S. Adriano, & ad Sanctam Mariam populus occurreret. Quam Sergij constitutionem repetit ordo Romanus de Purificatione S.Mariæ, Albinus Flaccus de diuinis officijs cap: pariter de Purificatione, & Amalarius Fortunatus lib:3. cap: 43. Neque Sacramentarium Gregorij à consimili voce Dormitionis, aut Depositionis abhorruit, quando in missa de vigilia in secunda oratione ad complendum hæc verba exhibet, *vt qui Sanctæ Dei Genitricis requiem celebramus.* Cum tamen in tertia Oratione venerandæ Assumptionis meminisse appareat. Consimilibus verbis vtitur etiam in missa diei Assumptionis, cuius & si dies celebrari dicatur, in Pręfatione tamen, super oblata de Depositione aut Dormitione his verbis memoriam agere videtur. *Quam & si pro conditione carnis migrasse cognoscimus, in calesti gloria apud te pro nobis orare sentiamus*; Et fortasse Baronius

nius in Adonem, & Vsuardum excanduit, nō tantùm pro dormitionis voce, quā quòd cum voce, mortem tantum naturali ordine significante, Vsuardus de ipsa Assumptione dubiam quodāmodo Ecclesiam fuisse demonstret, contra fidem antiquarum ceremoniarum. Nam in Sacramentarijs, alijsque Ritualibus libris, ex quibus acceperunt, qui de Ecclesiasticis officijs scripserunt ante Vsuardum prorsus constare, Assumptionis Festum ab Ecclesia celebratum fuisse, nemo negare potest. Fluxisse huiusmodi festū ab Apostolis, plura docēt, quæ passim ex varijs Patribus recētiores adducūt, ex quibus negari nequit aliqua ex Apocriphis libris originē traxisse. Insigne monumentum est, quòd in Horologio Græcorum apud Gretserum tali titulo insignitur. *De exaltatione Panagia, quomodo facta sit, & quare.* Totā verò historiā de Dormitione, & per Panagiā reuelata Assūptione B. Mariæ, quia plurimū ad rem nostram conducit, nec vulgaris est, hìc maluimus repetere ex ipso Diurnali; extat etiā huiusmodi fragmētū in Notis Goar ad Euchologiū Græcorū p. 868. *Post seruatoris nostri tremendam Resurrectionem, & Spiritus Sancti descensum vsque ad diuisionem Apostolorum prædicandi causa, versabantur simul omnes Apostoli concordibus animis: Et cum post Orationem mensa accumberent relicto vacuo loco, in eo puluinar ponebant, & super puluinar partem panis, ex quo comedebant vice, & loco Christi: sumpto autem cibo surgentes, & precantes, & gratias agentes, accipiebant fragmentum panis in partem Domini sepositam: & cum id eleuarent, dicebant: Gloria tibi Deus noster; gloria tibi, gloria Patri, & Filio, & Spiritu Sancto. Et loco eius magnum nomen, dicebant: Christus resurrexit vsque ad Ascensionem. Ab illo tempore vsurpabant illud, Magnum nomen Sanctæ Trinitatis: Domine Iesu Christe adiuua me. Et hęc quidem isto modo peragebātur. Faciebat autem hoc quilibet eorū, vbicumq; tandem degeret, vsq; ad Obdormitionem Deiparæ. At quando ex toto mundo in vnum conuenerunt, ducti per nubes, propter translationem Dei Genitricis, & Dominæ iustis persolutis, post sepulturam illius, videlicet tertia die, se se refocillantes, & post sumptum cibum surgentes, fragmentum panis, quod Christo sepositum, & destinatum erat, more consueto exaltarunt; Cumq. illud Magnum nomen pronunciarent, ò inopinatum miraculum! quæ mortua fuerat, viuentis instar, nubibus, & lucidissimis Angelorum Choris circumdata in sublimi apparet; Auete, inquiens, ego vobiscum sum omnibus diebus; Hoc solatium, & gaudium verbis Filij impertiens. Discipuli autem miraculo obstupefacti, loco eius, Domine Iesu Christe exclamaurunt: Panagia Sanctissima Deipara adiuua nos. Deinde ad Sepulcrum adeuntes, nec inuento Sanctissimo Corpore, verè sibi persuaserunt; Eam tertio die instar sui Filij corpore rursus indutam ex mortuis resurrexisse, & in Cęlum assumptam esse, vt ibi cum Christo regnet in sæcula sæculorum. Amen.* An hæc reuelatio illa fuerit cuius meminit Eusebius, siuè Hieronymus in Chronico, vtique non affirmarem, quòd ab eodem, cui reuelatum fuerit, scriptum esse doceat, non ab Apostolis traditū. Ita enim Eusebius, D. Hieronymo interprete, ad annum Christi quadragesimum octauum. *Maria Virgo Iesu Christi Mater ad Filium, & Cęlum assumitur, vt quidam fuisse sibi reuelatum scribunt.* Quasi de Assumptione Deiparæ Eusebij tempore nihil certi in Ecclesia statutum fuerit: quæ dubietas etiam D. Ambrosij ætate perdurabat, dum lib. 2. in Lucam de Simeone, & Anna agens, in morte Genitricis Domini hæret, an gladio à Simeone pręsignato, vel aliter obierit. *Nec litera*, inquit, *nec historia docet, ex hac vita Mariam corporalis necis passione migrasse.* Hæsitauit pariter, ne dum de Assumptione, sed de morte Epiphanius; quòd ex Sanctis scripturis nihil certi eliceret Hæresi 78. Pro Assumptione equidem Mulierem Apocalypsis profert, cui alæ tanquam Aquilæ datæ sint, & As-

sumpta fuerit in desertum, sed an absque obitu in incertum reliquit. Thimotheus Presbyter Hierosolymitanus, qui aliquibus vixit seculo quinto, in Oratione de Simeone Propheta Dei susceptore, tomo 13. magnæ Patrum Bibliothecæ ad verba illa, *Et tuam ipsius animam, &c.* non dubitauit asserere, *Matrem Domini gladio interfectam, atque cruenta morte affectam, qualem Martyres vita exitum habuissent*; sed hos locutos esse secundum lucem sui sæculi vix dubitari licet, non dum aperte Ecclesia in Assumptionem consentiente, & posterioribus sæculis Festum Assumptionis decernente; Hæc omnia satis probabilem assertionem Nicephori reddunt, Assumptionis nempè Festum, non nisi sub Mauritio Imperatore, lata lege vulgatum, hoc est circa D. Magni Gregorij tempora. Verisimilius tamen est, ante Mauritium sub Martiano institutam huiusmodi celebritatem fuisse, quando Pulccheria Augusta Marciani vxor, & virgo, insigne templum, cui Blachernæ cognomen erat, ædificauit, & B. Dei Genitricis corpus, quod adhuc in terris esse putauerat, ex Palestina in Regiam Vrbem transferri tentauit: emulari fortasse cupiens Helenæ pietatem, quæ viuificum Sepulcrum Dei Genitricis, templo in predio Gethsemani circumdedisse refert Nicephor. lib. 8. cap. 30. At dum Iuuenalem Hierosolymorum Archiepiscopum, & Palestinos Episcopos, qui ad Calcedonense Concilium venerant de hac re consuleret, à Iuuenali, ex quo Nicephorus lib. 2. cap. 22. Historiam Obdormitionis, & Assumptionis Gloriossimæ Matris excerpisse fatetur, edocta Pulccheria de obitu, ac in Cœlum Assumptione mirifica audiuit, & Sepulcrũ tantum, non Corpus Sanctissimæ Virginis in Regione Gethsemani superesse didicit. Tunc Sacrum tumulum cum vestibus in Blachernarum Templum translatum esse addit idem Nicephor. lib. 14. cap. 2. & lib. 15. cap. 14. & pijs Episcoporum manibus depositum proximè ad Sacram, diuinamq; Mensam, viuente adhuc Martiano, sub cuius Imperij anno quarto, vel sexto Pulcheria diem clausit extremum. Verisimile inquam tunc est, in magno pro Calcedonense Concilio Episcoporum conuentu, in ipsis Blachernarum templi encenijs, Virginalisq. tumuli translatione, ac consecratione, & ad praeces pijssimæ Augustæ Pulcheriæ, vulgatam esse à Iuuenale Hierosolymitano de transitu Virginis Historiam, & Festum solemniter tunc celebrari cœptũ esse: quod circa annum Dñi quadringentesimũ quinquagesimum accidisse cõstaret. Coniectura hæc nostra videtur à Nicephoro confirmari lib. 2. cap. 23. postquam enim narrauit Historiam de Assumptione Deiparæ præcipuè à Iuuenali Hierosolymitano, Magno Viro, & Diuino numine afflato, atque ex vetusta traditione accepisse, addit. *Inde fama est, non ita pridem Sanctissimæ Virginis Sacra primum celebrari cœpta esse.* Quæ Iuuenalis per interpretem verba esse facile assentior. Neque re vera, ante hoc tempus, aliquid de Assumptionis Festo in Ecclesia licuit inuenire. Omnibus enim probatæ fidei Homelijs, cum vetustior illa appareat, quæ in collectione Albini Flacci tertia est, & Eucherio potiùs Lugdunensi restituenda, quam Eusebio Emeseno relinquenda, facile coniectari licet, dictam ab Eusebio fuisse post Pulcheriæ obitum, cum iam in Occidente Festũ Assumptionis vulgaretur; vltra annum enim 460. vitam Eucherius produxit. Officium profectò huius Festi a Sanctis Patribus institutum, quòd Eucherius innuit, cum his, quæ attulimus non pugnaret, potuerat enim ab Episcopis præcipuè Palestinæ, in ipso Concilij Calcedonensis conuentu institui, & promulgari. *Merito ergo*, inquit, *Sancti Patres constituerunt, vt in hac Solemnitate B.V. Mariæ hoc Euangelium legeretur, quæ specialiter quidem per has duas Mulieres significatur.* Quantum verò, post impij Nestorij in Ephesino, & Calcedonensi Concilio proscriptum dogma, Sãctissimæ Deiparæ laudes, & obsequia apud Ecclesiam excreuerint, palam est; & ex eo tempore

pore facilè Assumptionis Festum potuit per Ecclesias omnes diffundi, iam tum etiam in Græcia prima Dormitionis voce mutata, & Metastasis, seu Transmigrationis inducto nomine. Sanè sub Leone Magno Imperatore Marciani successore. Gloriosæ Virginis veste,ex Palestina in Regiam Vrbẽ translata, qui eiusdẽ depositionis historiam scripsit, non Dormitionis voce transitum Deiparæ signauit, sed Metastasis, & Transmigrationis. Extat narratio hæc ex Metaphraste apud Lippomanum, & eamdem nuper ex Græco Regis Christianissimi codice Combefisius, latinam fecit, siuè opus sit Georgij Metropolitæ Nicomediensis, siuè Theodori Presbyteri. In Encomio pariter depositionis Zonæ apud eumdem Combefisium, cuius auctor est Heraclio Imperatori synchronus, non modo Virginis Assumptio, siuè transmigratio memoratur, sed eodem Interprete inter Deiparæ dies celebriores recensetur. *Exultauimus cum Anna,& cum Ioachim propter puellæ Dei inexpectatam Natiuitatem læti fuimus. Cum puellis in Sancta Sanctorum ea præduce adducti sumus,faustũq. nuncium cũ Gabriele tulimus; cum multitudine Cælestis exercitus Dei Verbi ex ea Natiuitatem glorificauimus, ac cum ijsdem eiusdem ad natum suum Migrationem festis gaudijs celebrauimus.* Quòd verò vetustiorem omnibus,apud Latinos Patres,Homeliam Eusebij, seu Eucherij dixerim, ratio est, quia sermones alij de Assumptione, tam D.Athanasio, quam DD.Hyeronymo, & Augustino, seu Sophronio tributi, à Viris doctis supposititij existimantur, præsertim à Baronio in Annalibus ad annum 48. Et quamquam sermonem de Assumptione ad Paulam, & Eustachium in tomum nonum operum D. Hieronymi, tamquam spurium, Victorius reiecerit; compertissimum tamen esse Siphronij, D.Hieronymo coæui, asserunt alij, quod Baronius negat. Viguit hæc de celebri illo sermone quæstio, etiam nono sæculo tempore Hincmari Remensis Archiepiscopi. Frodoardus enim, qui Historiam Ecclesiæ Remensis scripsit lib.3. cap.25. ex eiusdem Hincmari Epistola ad Fulcricum Tricassinum Episcopum pro *Homelia Sancti Hieronymi de Assumptione ipsius Dei Genitricis, quamquidam Monachus Corbiensis Monasterij non esse recipiendam*, contendebat, ita Hincmarum respondisse refert. Homiliam eamdem à S. Hieronymo *catholicè dictatam, sicut, & stylus, & cautela sensus, & intellectus, & alia certa indicia monstrant, & certa personæ, per quas de partibus Orientalibus, tempore certo delata ad regiones nostras peruenit, fidem faciunt.* Quæ verba non longè ab ætate sua,ex Oriente asportatam fuisse Homeliam illam conueniunt, cuius stylum D. Hieronymo genuinũ non agnoscit Victorius, sed alicuius Græci esse putat non admodum latinè loquentis: Et sicuti verba illa *Thetocon eam veraciter confitemur, Dei scilicet Genitricem, nec non, Christotocon.* Græcismum omninò sapiunt, ita pariter ostendunt,scriptam esse post damnatum Nestorium, & Ephesinum,ac Calcedonense Concilium, vt proìndè, nec Siphronio tribui possit; quæ pariter ratio suadet aliam Homeliam, quæ Athanasio tribuitur, tanti Doctoris esse non posse. Verùm, quòd Assumptionis, seu Transmigrationis Deiparæ Festum recentius institutum sit, Nicephori nequaquam opponi debet assertio, vtpote qui lib. 17. cap.28. exemplo Iustiniani, & Iustini, qui alios Domini festos dies solemni ritu per vniuersum Orbem celebrari mandauerant, refert, non longo post tempore Mauriciũ Sacrosanctæ Dei Genitricis Dormitionem quindecimo Augusti mẽsis die celebrari præcepisse; non enim intelligi debet ante Mauriciũ Assumptionis, seu Dormitionis Deiparæ festum, nõ dum vsu fuisse receptum;sed Mauricij legem non festi institutionem respexisse, sed potiùs accipiendũ esse solemniorem cultum; ita vt Mauricius ad instar Iustiniani, & Iustini, *toto Orbe terrarũ*, Assumptionem, seu Dormitionem celebrari mandauerit, quemadmodum Iustinus Nata-

lem Domini, & Iustinianus Exceptionē solemniores effecerūt festos dies licet ante illorū Imperiū in Ecclesia celebres iam diu fuissent. Explicationē hanc ex ipsius Nicephori verbis colligi videtur, quibus Iustini, & Iustiniani leges innuit. *Idem Imperator*, (nempè Iustinianus) *tum primùm Seruatoris Exceptionem, toto Orbe terrarum Festo die honorare instituit, sicut Iustinus de Sancta Christi Natiuitate fecit. Atque non ita longo post tempore Mauricius Sacrosanctæ Dei Genitricis Dormitionē quindecimo Augusti mensis die celebrari precepit.* Quod enim pro Festo occursus, & Natalis Domini, tam in Iustiniani, quam Iustini sanctionibus Nicephorus nihil de constituto die addiderit; de festo verò Dormitionis in Marciani Constitutione diem quindecimum Augusti præcisè signauerit, non obscurè indicare videtur, festum hoc in illum diem Sextilis translatum potiùs fuisse, quam recenter institutum. Nec doctissimi Baronij interpretatio videtur accipienda, nimirùm quòd Mauricius eam solemnitatem antea ab Ecclesia vniuersali institutam, & receptam, ipse in Oriente tantùm, sanctione edita, promulgauerit; verbis enim illis Nicephori, *toto Orbe terrarum*, durius accomodatur, & ex non nullis, quæ Baronius idem adducit, festum illud in Occidente, vel recentius, vel Mauricio coæuum esse conuincitur. Gregorij profectò Sacramentarium, quam quam purum, & sine additione ad nostra sæcula non peruenerit, Mauricio tamen suppar est, vel posterius; Nec Eminentissimi Bellarminij responsio ad quartam dubitationem de Festis Sanctorum lib. 3. cap. 16. contrarium conuincit, nimirum, quòd tàm Festum Purificationis, quàm Assumptionis ætate Hieronymi, & Crisostomi institutum fuerit; id enim de Purificatione, seu Hypapanthe verissimum fateri oportet: de Assumptione verò, nisi spuria pro Hieronymi legiptimis suscipiamus, nullibi constare video. Nec negari potest Orientis Imperatores, Iustinianum præcipuè, ac eius successores, non modo plura quantumuis incongruè, de Ecclesiasticis ritibus statuisse, sed iura Ecclesiæ sibi frequenter vsurpasse, vt ex eorumdem legibus, & his, quæ de Concilijs, alijsque Sacris institutis sibi arrogauerūt, passim apud Græcos historicos licet obseruare; quinimò Constantinum Magnum, piumq; Imperatorem, de diebus Festis decreta, & leges statuisse apud Eusebium legitur lib. 4. de vita Constantini cap. 18. At quòd Mauricius Assumptionis, siuè Dormitionis festum transtulerit in Augusti mensem, non modo à nostro Martyrologio, alijsq; veteribus monumentis non dissonat, sed Mauricij pietati, & vetustiori eiusdem Festi institutioni facilè potest accomodari. De die equidem Dormitionis Deiparæ, ante Mauricij constitutionem fateor me nihil potuisse in Sanctis Patribus inuenire; neque apud Baronium, qui diligentissimè omnia de Deiparæ Assumptione collegit, tam in Annalibus ad annum 48. quam ad Martyrologij diem 15. Augusti, aliquid adnotatum vidi. Etenim quod, ex Nicolai Papæ Primi responsione ad consulta Bulgarorum, vetustatis argumentum elicit, Eminentiss. Baronius, non ita efficax videri potest, vt quæ dicimus destruat. De ieiunijs siquidem in Ecclesia seruari consuetis, dum Nicolaus cum Bulgaris adhuc in Fide nouitijs, agit, ita eorum numerum, & pondus distinguit, *Quadragesimali videlicet tempore, quod est ante Pascha, Ieiunio post Pentecostem, Ieiunio ante Solemnitatem Assumptionis Sanctę Dei Genitricis, & semper Virginis, & Dominę Nostrę Marię, nec non Ieiunio ante Natalis Domini Nostri Festiuitatem, quæ Ieiunia Sancta Romana Ecclesia suscepit antiquitus, & tenet Ecclesia.* Nihil sanè hìc de antiquitate Festi Assumptionis, in ipso mense Augusti, Pontifex adducit, & ieiunium, ab instituto Assumptionis, seu Dormitionis festo, quinto sęculo cæptum, (si ita re vera fuisset) non nisi antiquum dici poterat, cum Nicolaus anno 856. sedere in Apostolica Cathedra cæperit. Cumque iam tercenti

centi ferè anni à Mauritio tunc effluxiſſent, cum ad Bulgarorum quæſita Pontifex ille reſpondit, iam antiquũ ieiuniũ dici poterat. Nõ dum inter celebriores dies Aſſumptionis feſtum, tempore Caroli Magni numeratũ eſſe apparet, cũ lib. 1. capitularis n. 166. enumeratis feſtis diebus, qui per omnia venerari deberẽt, incerta hæc celebritas relinquitur. *De Aſſumptione Sanctę Mariæ interrogandum relinquimus*, quã tamen vti certæ, & ſolénis deinceps venerationis in Capitularibus Ludouici, & Lotharij recenſeri obſeruamus. Sed explorandum deinceps eſt, an aliqua vetuſtiora Martyrologia, aut aliqua Eccleſiæ monumenta ſuperſint, quæ cum noſtro conſonent, & Depoſitionem in Sepulcro, vel Dormitionem Deiparæ, in menſe Ianuario, aliquando celebrem fuiſſe confirment. Profero in primis vetuſtiſſimũ D. Hieronymi apud Bollandum, quod & Antuerpienſe ſæpe vocamus, ſiuè ab alijs S. Vuillibrordi, ſiuè Epternacente, ſiuè vetus Romanum nuncupetur. In hoc ad diem 18. Ianuarij tom. 2. de Actis Sanctorum, quam quam Bollandus inter pretermiſſa reiecerit, & in magno fragmento Antuerpiæ apud Moretum in laminis edito, hæc verba præſtant, cum noſtro penitus conſonantia *XV. Kal. Feb. Depoſitio S. Mariæ*. Ita eodem die in vetuſto Calendario Epternacenſi eidem Martyrologio præfixo legitur. *Et Adſumptio Sanctæ Mariæ*. In alijs verò minus vetuſtis, quòd inſolens antiquario viſum eſſet, hac die Aſſumptionem, vel Dormitionem, aut Depoſitionem Mariæ Virginis recoli, ablato titulo repoſitum tantum fuit ad eundẽ diẽ 18. Ianuarij, *S. Mariæ Matris Domini*, puta Feſtum, ſeu commemoratio. In ms. pariter Dungalenſi apud eumdem Bollandum, alijsq; minus vetuſtis Calendarijs legitur. *Electio Beatiſſimæ Virginis Marię*, quæ fortaſſe ibi recolitur, quia translata Aſſumptionis ſolemnitate in Auguſti menſem, pia populorum deuotio hunc diem conuerterit in memoriam electionis ſemper Virginis Mariæ in Dei Matrem. Circa hunc menſem Græcis fuiſſe memoratum diem Dormitionis, ſiuè æternæ quietis Deiparæ, non leue ſeruatur adhuc argumentum in vetuſto Calendario, duobus voluminibus de Vitis Sanctorum prefixo in Collegio Romano Marontarum, Ægyptia, vel Siriaca lingua conſcripto; ad diem enim 21. Tybi menſis, quæ 16. Ianuarij reſpondet, hæc verba proſtant, interprete Athanaſio Kircherio. *Hoc die requieuit Deipara*, & ex modo, & ordine computandi Solemnitates Virginis, quo vſus eſt auctor enconij depoſitionis Zonæ, in verbis ſupra adductis, ſuboſcure deduci videtur, non longè poſt Domini Natalem, Virginis migrationem celebrari conſueuiſſe. An verò Romæ, & vbique, quod Mauricius de celebritate Aſſumptionis ſanciuit, ſtatim ſeruatum fuerit, me fateor ignorare. In hiſtoria quidem Pontificali, ſiuè Anaſtaſij, ſiuè alterius Bibliothecarij fuerit, cuius ſupra meminimus, dum Sergium Papam Litaniam à S. Adriano inſtituiſſe narratur, ex ipſo quo recenſetur ordine, colligi poſſe videtur, Dormitionem S. Dei Genitricis inter Natiuitatem, & Hypapantem Romæ fuiſſe celebrem, hoc eſt ipſo menſe Ianuarij, ita ſiquidẽ legitur in Anaſtaſij codice, quo vſus eſt Binius in collectione Conciliorum; *diebus Annunciationis Domini Natiuitatis, & Dormitionis Sanctę Dei Genitricis, ac S. Simeonis, quam Hypapantem Græci appellant*. At quia alij aliter, & mutato ordine legunt, nempè Ordo Riomanus, Albinus Flaccus, & Albo Floriacenſis, *Nempe diebus Annunciationis Domini, Dormitionis, & Natiuitatis Sanctę Dei Genitricis Marię*; nihil niſi per leuem coniecturam in his immorari licet; Aliam tamen in re antiquiſſima, & hucuſq; ſcriptoribus ignota, addere libet ex Epiſtola Euodij lumen appellata, cuius fragmenta exhibet Nicephorus lib. 2. cap. 3. Is, qui Apoſtolorum ſucceſſor fuit, ſeriem annorum aliquorum Sacræ Chronologiæ contexens, ita per interpretem loquitur. *A Stephani deinde Martyrio vſque*

dum

dum Paulum lux circumfudit menses sex. Inde vsq. ad Sanctę Dei Genitricis decessum annos tres. Quid quid enim sit de die agonis Diui Stephani, siuè cum die inuentionis eius corporis coincidat, siuè post Natalem Domini, vt eius Festum Ecclesia nunc celebrat, sanè ex Martyrologio Romano die 25. Decembris constat, non longè ab Ascensione Domini à Iudæis fuisse lapidatum, hoc est post Spiritus Sancti aduentum, electionē ipsius in Diaconum, & prodigia, quæ faciebat in Populo, quæ tempus illud non longè ab Ascensione, mense Maio celebrata in Iunium, vel Iulium extendere facilè possunt, à quo sex menses, vel septem, vt legit Baronius numerati, Stefani necem in Ianuarium deducerent. Sin vero Deiparæ Dormitio à S.Pauli Conuersione anno tertio euenisset, & anni non crassiori mensura, & rotundi computentur, vt diuisio ab Euodio facta per menses, & sex mensium ratio importare videtur, non longè à D.Pauli Conuersione etiam Beatæ Virginis Assumptio, siuè Dormitio esset reponenda. At cum dies Conuersionis D.Pauli, quam translationem Martyrologium nostrum appellat, tam in Gregorij Sacramentario, quam in Romano, & Notzeri Martyrologio, & in antiquo Codice Remensi apud Menardum, die 25. Ianuarij recolatur, non malè circa eumdem diem, quo tertius annus vertebatur, Dormitio Deiparæ reponeretur, nec longè à Domini Natiuitate Matris Dormitio, siuè Assumptio incideret; cum Euodius idem, *tempus omne à Natiuitate Christi vsque ad Dei Genitricis migrationem, annos fuisse dicit quadraginta quatuor*. Non enim memoria Dormitionis Deiparæ à 25. die Decembris, quo natum Dominum, idem Euodius profitetur, distaret nisi per 24. dies, quos fortasse Euodius, in diuisione sua annorum per menses, non dies, flocci fecit. At cum Euodij, & Hyppoliti Thebani cronologia minùs Baronio arrideat. in D.Stephani Passionis tempore statuendo, & in numerorum notis errores facilè irrepere potuerint, non omninò his fidendum esse consentio. At cum plura vetera diuersarum Ecclesiarum monumenta fidem nostro Martyrologio adaugeant, nobis hęc attulisse sufficiant, vt qui plus otij, ac veterum codicum copiam nacti fuerint, meliora, & magis certa ad Deiparæ gloriam aliquando prodant. Neque hìc pro coronide silere libuit, malè inter se cohærere, quæ ex Nicephoro, de translatione Sepulcri Sanctissimæ Matris Constantinopolim attulimus, tempore Pulcheriæ Augustæ, cum his, quæ de eiusdem Sacratissimæ Virginis tumulo recentiores oculati testes narrant, dum Sacra Hierosolymorum loca perlustrarent; nempè adhuc sacrum intemeratæ Matris sepulcrum in Ecclesia illa, quam Helena construxit, persistere. Ita Burchardus part. 1. cap. 7. §. 46. disertè refert sacrum Virginis Sepulcrum à Seracenis etiam osculo, & clamoribus veneratum, à se etiam exosculatum esse, pluraq. de eo, eiusq; Ecclesia addit, quæ breuius repetit Adrichomius nu. 198. Sed præter alios recentiores, nuperrimus testis est Petrus de Valle in itineribus suis epist. 13. Aleppo scripta de anno 1616. Sepulcrum Deiparæ adhuc recoli in ima Valle Iosaphat, vbi torrentis Cedron alueus excurrit; parumq. à solo Ecclesiam surgere, ex qua per quinquaginta gradus ad Sepulcrum descenditur. Sepulcrum ipsum describit ad modum cellulæ, in qua velut altaris mensa sit, & super quam corpus more Hebræorum fuerit repositum. Cum vero cellulam ex viuo lapide excauatam referat, difficillimè exportari potuisse confirmat, & adhuc ibi remanere re vera Sepulcrum, cuius ostium magnus lapis claudebat. Potuit ergo Pulcheria non saxeum tumulum, cellulam, seu mensam Constantinopolim transferre, sed sacrum illud feretrum, ad cuius contactum prodigia illa emanarunt, quæ habentur in Historia transitus B.Mariæ, quòd potuit ab Apostolis in ipsa sepulcrali cellula poni, vna cum fascijs ibidem relictis, in Assumptionis argumentum,

&

& à posteris hæc seruata transferri, remanente adhuc Hierosolymis Diuinæ Matris Sepulcrum in Obdormitionis, seu Depositionis in nostro Martyrologio indicatæ monumentum.

XIV. Calendas Februarij.

IN Affrica Pauli. Quinti. Geronti. Genuari. Saturnini. Successi. Germani. Tertuli, & aliorum multorum. Tyberitani. Maioli. Victoriani. Honorati. Fortunati, Iulij. Lucij. Marcusi. Publi. Felicis. Gagi. Vittalis. Cassiani. Victoris. Secundi. Primi, Hispani. Caemari. Item Lucij. Saturnini. Floridi. Callisti. Molendionis. Hierosolymę Marthæ, & Mariæ Sorores Lazari. In Carthagine Picariæ. Piæ, & aliorum XXXVIII. Zosimi. Menelampi. Tyberiani. Fortunati. Romæ passio Sebastiani Martyris. *Lugduno Ordinatio Episcopatus S. Niceti Episcopi.*

IANVARII 19.

HOs primò recensitos in Affrica Martyres, proprijs nominibus indicatos, octo esse in omnibus ferè codicibus inuenio, pręter alios Anonymos multos nō tamen, qui sequuntur his adnectendos esse crederem, & si doctissimus Bollandus id censere videatur; nam phrasis ea post primos in Affrica vniuersim enumeratos, *& aliorum multorum*, videtur de more classem illam claudere; vnde quòd sequitur Tyberitani, Maioli &c. alterius classis esse existimaré pariter in Affrica; legendum enim putarem Tibilitani, vel Tiblitani, loco nimirum iuxta Hipponem Regium Antonino, & D. Augustino, quę Tibilis, vel Tibili Vrbs dicebatur, & frequentius Tiblitanę Aquę. Huic Vrbi reliquos Martyres assignandos esse probabile est, quod expressius ita habet martyrologium Corbeiense, quam nostrum. *XIV. Kal. Febr. In Affrica Quinti, Pauli, Geronti, Ianuarij, Saturnini, Successi, Germanæ, Tertuli, & aliorum multorum. Tibiritani, Maioli, Victuriani, Honorati, Fortunati, Iulij, Lucij, Marcusij, Publij, Felicis, Gai, Vitalis, Cassiani, Vittoris, Secundi, Primi, Hispani, Cacinari; Item Lucij, Saturnina, Florida, Cœlestice, Molendonis. Hierosolymæ, Martha, & Mariæ sororum Lazari. Carthagine Pigariæ, Pia, & aliorum triginta octo, Zosimi, Menelampi, Tyberiani, Fortunati. Lugduni ordinatio Episcopatus S. Nicetij.* Parū in aliquibus nominibus deflectit illud à nostro, & pro S. Martyribus sanctas aliquas profert, vt pro Callisto Cœlesticā. Martyrologium S. Hieronymi Antuerpiense in aliquibus pariter nominibus differt; puta pro Germano Germanam, cum Corbeiensi profert, pro Tertulo Tertulam, pro Gagio Gaiam, pro Caemaro Cacinanum, pro Florido Floridā, pro Callisto Callistam, vt ex sequenti laterculo patet. *XIV. Cal. Febr. In Affrica Pauli, Quinti, Geronti, Ianuarij, Saturnini, Successi, Germanæ, Zertuli, & aliorū multorum. Tiberitani, Maioli, Victoriani, Honorati, Fortunati, Iuli Luci, Marcusi, Pupli, Felicis, Gaiæ, Vitalis, Cassiani, Secundi, Victoris, Primi, Spani, Cacinani. Item Luci, Saturninæ, Floridæ, Calistæ, Melendionis. In Hierosol. Marthæ, & Mariæ Sororum Lazari. Carthagine Priariæ*

ariæ, Pii, & aliorum XXXVIII. & alibi Zosimi, Menilampi, Tubariani, Fortunati, S. Niceti. Hibernicum martyrologiũ Dungalense corrupta videtur plurima habere, & mss. S. Martini Tornaci, & Letiense pro verbis illis, *& aliorum multorum*, numerum satis amplum ita apponunt, *cum alijs sexcentis*.

Hierosolymæ Martæ, & Mariæ Sorores Lazari &c. ita etiam habet martyrologium Sancti Hieronymi antiquissimum in laminis, vt iam ex adducto laterculo constat; ita Corbeiense, ita mss. Reginæ Sueciæ, expressis his verbis. XIIII. *Kal. Hierosolyma Marthæ, & Mariæ Sororum Lazari*. Ita mss. varia apud Bollãdũ, qui mss. Hibernico eadẽ omisisse profitetur, q minùs aptè interpositę videntur. Diuęhę Heroides. Aliquod mihi in nostro immutare religio esset, sicuti de pluribus Magdalenis longius differere superuacuum existimarem; cum passim ex vetustis Patribus apud Sacros expositores huiusmodi disquisitiones prostent. Affirmauit ex eruditioribus Bulingerius Diatribe tertia ad Casaubonum pro Baronio, quòd tamen Baronius longè differens negauit Tomo 1. Annalium. Negat etiam, qui Tertullianũ rediuiuum recenter fecit Georgius Ambranensis obseruatione In cap. 11. libri de pudicitia. At Græci antiquitus Patres in duplici Magdalena conspirant, Victor Antiochenus, Eusebius Cesariensis, Ioannes Thessalonicensis, & cum Chrysostomo, Modestus Archiepiscopus Hierosolymitanus, ex quo infra aliquid delibamus. Nisi ergo dicamus hìc, & in pluribus mss. memoriam Mariæ, & Marthæ recoli Hierosolymis, quamquam alibì obierint, quia in ea regione natæ, & in ea Ecclesia celebres essent, difficillimum erit ea simul componere, quæ de Magdalena apud Massilienses feruntur, & ab Ecclesia suscipi videntur in Romano martyrologio die 22. Iulij. S. Magdalenæ corpus Ephesi quiescere habet Gregorius Turonensis Gallus scriptor de Gloria Martyrum cap. 30. Sed Constantinopolim Curopalates. & Zonaras, sub Leone Philosopho translatum cum corpore Lazari fratris, narrant, ex Insula Cypro, & in nouo extructo templo Constantinopoli reposuisse. Cedrenus tamen in compendio Hist. in Leone Imperatore, Reliquias Lazari, & Magdalenæ Epheso, non è Cypro allatas asserit, atque Ephesi, nullo tegmine superaddito, suo tempore eius corpus quiescere, traditum esse testatur etiam Sigibertus annno 745. qui addit quoq; ex Aquensi Vrbe translatum ad cœnobium Viceliacum: vbì quiescere conditum, & toto orbe prædicari habet lib. 3. Hist. Vezeliacensis Hugo Pictauinus, qui eas scripsit, & absoluit anno 1167. Extat apud Photium in Bibliotheca num. 275. contractus sermo Modesti Archiepiscopi Hierosolymitani in Vnguenta ferentes Mulieres; in quo docetur Magdalenam Virginem illam fuisse, ex qua septem Dæmonia Dominus eiecit, & quæ martyr obierit. Tenuit Modestus Cathedram Hierosolymorum circa annum sexcentesimum, & in antiquis Historijs ita accepisse docet in versione Andreæ Schoti. *Historia tradunt, Magdalenã hanc Virginem fuisse, & martyrium huius memoratur, vbi dicitur, propter summam illius Virginitatem, & puritatem illam, tamquam vitrum purum tortoribus visam esse. Post obdormitionẽ Sanctissimæ Dominæ nostræ Deiparæ profecta est Ephesum ad dilectum Discipulum, vbì cursum Apostolorum per martyrium vnguentifera Maria perfecit, nolens ad extremum vsque spiritum à B. item Euãgelista, & Virgine separari*. Quãquam ergo plurimi ex Græcis vnam Magdalenã Ephesi sepultam videantur asserere, quia tamen Nobiles hę Hierosolymitanę Sorores ab omnibus credebãtur, vel saltem ex propinquiori Bethania erant Hierosolymis valde notæ, in eadem Vrbe à pluribus martyrologijs memorari non est absurdum; sicuti non negarem, nostri Martyrologij phrasin à martyrio ijsdẽ adiudicãdo, nõ abhorrere. Verũ præter mss. codices, in martyrologio Rabani sub

hac

die legitur. *Hierosolymæ natale Marthæ, & Mariæ Sororũ Lazari*. Et in Notkero. *Hierosolymis natiuitas Marthæ, & Mariæ Sororum Lazari*. Consonant martyrologijs vetustiora Sacramentaria, præcipuè quæ Menardus habet ex Codice Rodradi, & ex Codice Remensi ad Sacramentarium Gregorij p. 37; vbi etiam adducit ex martyrologio S. Hieronymi Corbeiense, quæ iam notauimus, & in sequentem diem reijcit, quæ ex Romano martyrologio hac eadem die 14. Kal. Februarij de Mario, & Martha eius coniuge recensentur; quasi reliqui codices vitiati sint, & pro Maria Marium legi debeat. Neque hic silere duxi, paruum S. Hieronymi ms. Calendarium, cum alio codice Bibliothecæ Canonicorum Lucensium, hac die Marium, & Martham ita adnotare. Alter *XIIII. Kal. Febr. Sanctorum Marij, & Marthæ, Filiorum*. Alter *XIIII. Kal. Sanctorũ Marij, Marthæ, & Audifax*. At cum in pluribus antiquis iam relatis codicibus de Sororibus Lazari manifestè commemoratio, & Hierosolymis explicetur, de antiquis loqui non est dubitandum. Neque etiam dicendum est de duobus Sororibus Virginibus, ac Martyribus hic agi, cuius certamen signat 6. Idus Feb: Basilij Menologium, quia diuersissimæ à Hierosolymitanis sunt.

Carthagine Picaria &c. Easdẽ Sanctas Martyres exhibet, vt vidimus martyrologiũ S. Hieronymi Corbeiense. Addimus & editũ Notkeri, in quibus omnibus subditur, *cum alijs XXXVIII*. Sed de his, qui sequuntur quatuor Martyribus *Zozimo*, nempè, *Menelãpo, Tybariano, & Fortunato* silet Bollandus, quamquam in Hieronymiano, & Dungalense prostare fateatur; quòd eosdem putet, cuius meminit 18. die Ianuarij. At diuersa in nostro nomina diuersos martyres esse suadent.

Romæ Passio S. Sebastiani, &c. Nullibi sub hac die adnotatum certamen S. Sebastiani inuenio. Ex pluribus etenim martyrologijs editis, & m ss. testatur Bollandus, & ex Sacramentarijs Menardus; die sequenti cum Fabiano memoriam ipsius peragi consueuisse. At mirandum hic nullã Fabiani mentionẽ induci, cùm tamen nõ 13. Cal. Febr. sed 14. sepultum Via Appia doceant liber Pontificalis, seu Damasi, tam manu notatus in Bibliotheca Canonic. Lucensium, quam editus, & Luitprandus de Vitis Pontificum. Initio fortasse esse potuit, vt S. Sebastiani Passio die 19. recoleretur, quia in ea die passus re vera fuerit. Ar cũ S. Fabianus iam ad Cathacũbas sub Decio palmã assequtus recumberet, & ex Epistolis Cypriani appareat, Romæ memoriam eius apprimè venerabilem fuisse; superueniente deindè D. Sebastiani nõ vulgaris martyris memoria, acciderit vt in eodẽ loco ad Fidelium cõmodum eadem die vtriusque festum recoleretur, quod vnica Missa factum Menardus habet, ex antiquo codice Raroldi. Nisi quis diceret cum Luitprando S. Fabianum coronatum esse 14. Calendas Februarij & cum Albone Floriacẽsi sepultum esse 13. Calẽdas Februarij, quando D. Sebastianus pariter 14. Cal. coronatus, & sequenti die 13. Cal. Febr. post mediã noctẽ ad catacũbas sepultus fuit per Lucinã Matronã, vt eius acta habẽt, ac ideo ambobus dies Festus sequens deputatus sit, & vterque dies S. Sebastiano signatus, alter nimirum passionis, alter sepulcri.

Lugduno ordinatio Episcopatus Sancti Niceti. Hæc ex additis non dubito ad Hieronymi martyrologium. Quòd verò de Nicetio Martyrol. Romanum meminerit die 2. Aprilis, sciendum depositionem esse, hac verò ordinationem, quam confirmant Martyrologium Corbeinse, Vvandelberti, Galesinij, Canisij, Saussay; Antuerpiense tantum Nicetium recolit, sine episcopali titulo.

XIII. Cal. Februarij.

ROMÆ in Cœmeterio Fabiani Episcopi, & Sebastiani. In Cœmeterio Marij. Marthæ. Audifax. & Abbacuc. Lugduno Galliæ. Clementis Presbyteri. In Nicomedia Leonti. Biti. Ciriaci. Vrsi. Cendei. Leuci. Flori. Felicis. Celedoniæ. Marciæ. Neuiduno Tyrsi. Quiriaci, Gallinici.

IANVARII 20.

ROMÆ *in Cœmeterio, &c.* Cœmeterium Callisti, vt potè cæterorum celeberrimum antonomasticè cœmeterium dici potuisse, testis ita est D. Cyprianus ep.9.ad Successum. *Sixtum autem in Cœmeterio animaduersũ esse sciatis V.Idus Augusti.* Quem Sanctum Pontificem in Cœmeterio Callisti martyrio coronatum fuisse palam est, & adnotauit Pamelius. Reliqua de Fabiano, & Sebastiano, die præcedenti animaduertimus. Antiquissimum fragmentum Martyrologij Romani apud Bucheriũ de emẽd. temp. ad vict. canon. cap.15. Fabianũ, & Sebastianũ ita exhibet. *XIII. Cal. Febr. in Callisti, & Sebastiani in Catacumbas.* Cum reliquis verò ita antiquum martyrologium Antuerpiẽse in laminis excusum *XIII.Cal. Romæ passio S.Sebastiani, Fabiani Episcopi. Via Cornelia miliarum ab Vrbe XII. Marij, & Ambacij. Lugduno Clementis Presbyteri. In Nicomedia Leonti, Cyriaci, Bitteendi, Vrsi, Flori, Feliets, Celedonie, Marciæ, Neueduno Tarsi, Leuci, Gallinici, Chiriaci, & in Spanis Vincenti.* De Sebastiano addit ms. martyrologiũ Reginę Sueciæ *XIII. Kal. S.Sebastiani martyris, qui fustibus diù fatigatus occubuit tempore Diocletiani.*

In Cœmeterio Marij, &c. nulla extat huius Cœmeterij mentio, quod sciam, sed facilè est Arenarium illud Via Cornelia ad Nymphas Charabasso, in quo Martyres passi sunt, vt eorumdem acta, tum mss. apud Aringhium Romæ subt. lib.2. cap. 16., tum apud Bollandum, ab ijsdem martyribus nomen deindè accepisse, & vocatum esse Marij, & Marthæ, &c. quorum corporibus Romam deindè translatis, Arenarij, seu Cœmeterij nomen defierit. Eadem acta expresè docẽt, Sanctos hos Persides martyres hac die coronatos esse, non superiori, quo plura martyrologia memoriam eorumdem recolunt; & causam, quòd vno die eorum celebritas præueniatur, putat Molanus fuisse, quia dies passionis eorum martyrio SS.Fabiani, & Sebastiani fuerit deputatus.

Lugduni Galliæ Clementis Presbyteri, &c. S.Irenei discipulum hunc fuisse habetur ex Saussayo. Meminit, vt vidimus S.Hieronymi apud Bollandum Martyrologium; sed ad calcem diei reijcitur in Corbeiensi. De eo agunt Galesinus, Molanus, & Ferrarius. An inter additos, extra numerum antiquorũ reponi debeat, non facilè assererem, cum neque in Antuerpiensi in fine, vt de additis assolet, reponatur.

In Nicomedia Leontij, &c. Nouem tantum Martyres, & aliqua nominũ differentia numerantur in Antuerpiensi iam adducto Martyrologio. Nostrum addit Leucium, quem idem S. Hieronymi m.s. sequentibus Neueduni sociat; vbi enim nostrũ legit Tyrsi. Quiriaci. Gallinici illud refert Tarsum, Leucium, Gallinicum, Chiriacum, sicut in Dungalensi pro Leu-

cio

cio Leontium haberi animaduertit Bollandus; in Corbeiensi quoque ita vocatur. *XIII. Kal. Febr. in Cæmeterio, Fabiani Episcopo, & passio S. Sebastiani Martyris. In Cæmeterio Marij, & Marthæ vxoris eius, Audifax, & Abacuc. Nicomediæ, Leontij, Riti. Ciriaci, Vesi, Cendei, Felicis, Cælidoniæ, Martiæ, Nicetij, Niuedunó Tyrji, Quiriaci, Gallinici, Lugduno Galliæ Ciuitate Clemẽtis Presbyteri.* Differt Martyrologium hoc Corbeiense à nostro, quòd Leontium pro Leucio habeat, cum nostrum, & Leontium, & Leucium exhibeat, & Florum, qui in Corbeiensi defecit, & in Antuerpiensi memoratur. In his tribus Niueduni, siuè Nouioduni Thyrsus cum socijs indicatur, sed scriptoribus quos viderim Galliæ ignoratos. De Cyriaco tantum agit incertus, & fluctuans Bollandus ad hanc diem. Thyrsum, Leucium, & Gallinicum eos putat, esse Appolloniæ Martyres, de quibus in plerisq. Martyrologijs agitur die 28. Ianuarij.

XII. Cal. Februarij.

ROMÆ Passio Agnetis Virginis. Natalis. Felicis. Fructuosi. Cellionis. Fulogicæ. Cicilianæ. Auguri. Martialis. Item Felicis. Viti. Candidi. Flori. Leonti. Ciriaci. Faustaci. In Nicomedia Eustasi Confessoris. In Affrica Salutaris, & Ermetis. In Hispania Ciuitate Taracona Passio S. Fructuosi Episcopi. Auguri, & Elogi Diac. Trecas Passio S. Patrocli Martyris. Aruernus Depositio B. Auiti Episcopi. Saturnini. Quinti. Marini. Dacij. Satyri. Gaddiani. Celiani. Zabullij. Mammas. Vincenti. Aroganti. Victoris. Repositæ. Primi. Lucij. Maiulini. Honorati. Marcusi. Secundi. Castini. Gagi. Celestini. Ermis Presbyteri, & Publi.

IANVARII 21.

ROMÆ *Passio S. Agnetis,* &c. hunc diem passionis fuisse manifestiùs habet antiquum Calẽdarium à Fronto editum, in quo ad hanc diem legitur *Natale S. Agnæ de passione,* sicuti antiquum fragmẽtum Romani Martyrologij penes Bucherium, loco alias adducto *XII. Chal. Febr. Agnetis in Nomentana.* Agna, & Agne apud alios etiam dicitur, vt Bedã, & Vuandelbertum. Reliqua de celeberrima Martyre videãtur apud Bollandum. De Agnete eadem die, qua recolitur S. Fructuosus Episcopus cum socijs, sermonem habet D. Augustinus de diuersis 101. inter additos à Doctoribus Louaniensibus, & elogium luculentissimum, quo eius vita percurritur, exhibet Sanctus Ambrosius serm. 90. Videnda etiam sunt, quæ dicimus ad diem 18. Octobris.

Natalis Felicis, &c. Hæret Bollandus, vbi nam Martyres hi quatuordecim sint collocandi, tredecim tantùm illi sunt, quòd deficiat in ms. S. Hieronymi martyrologio Fulogica, seu Fulogia, quam habet ms. Dungalense. At cum post Agnetẽ illi Romæ numerẽtur, & in sequentibus aliorum Patria distinguatur, Romæ passos fuisse verisimile est; &

quam quam nomina aliqua cum Sanctis aliquibus superioris diei conueniant, in tanta Martyrum vbiq. segete, & vsitatis nominibus, nihil immutarem. Correctiora in nostro omnia videntur nomina, quam in codicibus à Bollando allatis, cuius tamen Hieronymianum, siue Antuerpiẽse ita hac die omnia exhibet *XII. Cal. Roma Sancta Agna Virginis, Felicis, Fructuosi, Celsiani, Celiani, Augori, Marcialis, Item Felicis, Cendei, Viti, Flori, Leonti, Cyriaci. Fustaci. Nicomediç Eustasis. In Affrica Solutaris, Hermetis. Spania Ciuitate Racona Sanctorum Fructuosi, Auguri, & Eulogiæ Daci, Trecas S. Patroeli, Aruernins, Depositio Auiti Episcopi Alibi, Saturnini, Quintini, Marini, Dacij, Saturi, Gaddiani, Celani, Zabuli, Mammaes, Vincentiç, Rogati, Victoris, Reposita, Primi, Luci, Maulini, Honorati, Macusi, Secundi, Castini, Cai, Cęlestini, Ermis Episcopi, & Pupli; Vincenti. Spoliti Ciuitate Vitalis.* Aliquantulum ita differt Martyrologium Corbeiense Dachérij, in quo non mihi liquet, cur Patroclus, & Auitus ad calcem in mſ. relegentur, cũ in nostris codicibus, & Antuerpiense non videantur ex additis. *XII. Kal. Febr. Romæ passio S. Agnetis Virg. & natalis Felicis, Fructuosi, Celsionis, Felogicæ, Cæcilianç, Augurij, Martialis, Item Felicis, Viti, Candei, Flora, Leontij, Cyriaci, Faustaci. Nicomedia Deustasi Confessoris. In Africa Solutoris, & Hermetis. In Hispania Ciuitate Tarracone passio SS. Fructuosi Episcopi, Augori, & Eologi Diaconi, Saturnini, Quinti, Marini, Dacij, Satyri, Gaddiani, Cęleriani, Zabolis, Mammas, Vincenty, Rogati, Victoris, Repositç, Primi, Lucij, Mainlini, Honorati, Marcusij, Secundi, Castini, Gagi, Calestinij, Ermis Episcopi, & Publii, Item Leontii. Trecas, passio S. Patrocli martyris, Aruernis depositio B. Auiti Episcopi.*

In Nicodemia Eustasi, &c. Bollandi hic mſ. martyrologia Confessorem non addunt; ita tamen legit, vt vidimus Corbeiense. Confessionis titulum accipio pro constanti tormentorum, & ærumnarum tollerantia, in quibus tamen animam S. Eustasius nõ afflauerit, quicumq; ille fuerit etiam Bollando ignotus.

In Affrica Salutaris, & Hermetis, &c. Solutarem dicit mſ. Hieronymi apud Bollandum, Salatorem Dungalẽ. A se nostro vbiq. correctiore non discederem.

In Hispania Ciuitate, &c. sub Valeriano, & Gallieno passos hos Sanctos Martyres habent acta apud Bollandum, sed ex hymno Prudentij in Peristephano corruptum esse patet Antuerpiense martyrologium, in quo pro officio Diaconatus Augurij, & Eulogij addi videtur alius Martyr Daci pro Diaconi, pro Terracone Racona, pro Eulogio Eulogiam. Bis Fructuosi meminit Prudentius, & in hymno proprio, & inter Martyres Cæsaraugustanos. Aliqua habet non spernenda Martyrologium Hispanum Salazarij, in pluribus tamen furfuribus refertũ ex D. Augustino sermone supra adducto in *Natali SS. Fructuosi Episcopi, Augurij, & Eulogij Diaconorum.* Martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ, pro Augurio habet *Augulis*.

Trecas S. Patrocli, &c. passum hac die habent vtraque acta apud Bollandum, vbi de eo plura.

Aruernis Depositio, &c. nutat Bollandus, an de primo Sancto Auito Aruenorum Episcopo, an de secundo hic depositio accipienda sit. At quamquam Auiti Secundi memoriam in Ecclesia Aruernensi ex Sauarone peragi etiam hac die accipiat, nil vetat de Auito primo hic depositionem memorari, quam vis Festum 20. Septembris nunc recolatur. Celeberrimum Auiti Aruensis Episcopi Senioris apud Gregorium Turonensem nomen est, qui floruit circa annum Domini 580. vt ex lib. 5. cap. 11. Historiarum educitur, sæpiusq. de eo agit, tam in libro de Gloria Martyrum, quam Cõfessorum. Ex additis in Gallia Sanctis ad nostrum Martyrologium dubitari licet, & in suo D. Hieronymi, seu Antuerpiense Bollandus non modo additum

agno-

ſcit, ſed nullum alium recentiorem Sanctum adeſſe notatum exiſtimat. Inter additos reiecit quoque Dacherius in Corbeienſi.

Saturnini Quinti, &c. Cum hi Sancti Martyres ſtatim poſt depoſitionem Auiti apud Aruernos recenſeantur dubium eſſet, an illis eſſent accenſendi. At cum dubitari poſſit, ex ſuperadditis Sanctum Auitum eſſe, malè etiam ab antiquario inter Martyrum ſegetem eſſet repoſitus. Antuerpienſe Martyrologium ſcrupulum remouet; legit enim poſt Auiti commemorationem Aruernis.

Alibi Saturnini, &c. differunt inter ſe nr̄i codices ab illo in aliquibus nominibus. præſertī verò in Hermete Epiſcopo. M. noſtrum legit Ermetem Presbyterum non Epiſcopum, & de Vitali Spoletano prorſus ſilet, ſicut, & Corbeienſe. Varietatem nominum quiſque conferre poteſt, & an vter codex correctior ex alijs indicare.

XI. Cal. Februarij.

IN Hiſpania Ciuitate Valentia paſſio S. Valerij Epiſcopi, & Vincentij Diac. & martyrum XVIII. cum ſocijs ſuis. Quintiliani, Caſſiani. Matutini. Puluij. Vrbani. Martialis. Fauſti. Pauli. Succeſſi. Petri. Felicis. Ianuarij. Primitiui. Eoboti. Optatiui. Ceciliani. Frontonis. Iuli. Ianuarij. Luberci. Apodomi. Orionis. Mennonis. Hemetis. Ianuariæ. & in Affrica Quiri cum ſocijs ſuis. Gemelli. Saturi. Ianuari. Felicis. Fici. Flori. Orionis. Ad Gemellas. Clementis. Saturnini Municipio.

IANVARII 22.

DE Sancto Valerio Epiſcopo, ac Sancto Vincentio eius Diacono, multa proſtant apud oculatiſſimum Bollandū. Nec diſplicet coniectura, ſocios Sancti Vincentij, qui apud Epternacenſe, nunc Antuerpienſe Martyrologium numerantur, decem, & octo illos eſſe, de quibus Hymnum cecinit Prudentius. Ita verò in martyrologio illo recenſentur *XI. Cal. Spania Ciuitate Valentia S. Valerij Epiſcopi, & Vincentij Diaconi, & aliorum XVIII. Quintiliani, Caſſiani, Matutini, Pului, Vrbani, Marcialis, Fauſti, Succeſſi, Felicis, Pauli, Petri, Ianuarij, Primitiui, Eboti, Cediani, Optati, Frontonij, Iuli, Bellici, Municipæ, Techi, Orionis, Memnonis, Ermetis, Ianuariæ, Item Ianuarij, Muci, Saturi, Bellici, & Romæ ad aquas Saluias S. Anaſtaſij Epiſcopi.* Martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ apud Lucam Holſtenium in Notis poſthumis Vincentium Epiſcopum non dicit, ſed Protum addens ſocium, ita omnes Diaconos pronunciat. *Spanijs Ciuitate Valentia paſſio Sanctorum Valeri, Proti, & Vincentij Diaconorum cum ſocijs ſuis.* Aptius, & noſtro magis conſonum ita ſe hatet Corbeienſe, vt nihil à noſtro diſſideat, niſi parua vnius, aut alterius nominis inflexione. *XI. Kal. Febr. In Hiſpanijs Ciuitate Valentia paſſio S. Valerij Epiſcopi, Vincentij Diaconi, & martyris; Martyresque octodecim cum ſocijs eorum, Quintiliani, Caſſiani, Matutini, Publii, Vrbani, Martialis, Fauſti, Pauli, Succeſſi, Petri, Felicis, Ianuarii, Primitiui, Eboti, Optati, Cæciliani, Frontonis, Iulii, Ianuarii, Luperci,*

Apo-

Apodima, Orionis, Memnonis, Hermetis, Ianuaria. Et in Affrica Quiri cum ſociis ſuis, Gemelli, Saturi, Ianuara, Felicis, Tiſci, Flori, Orionis. Ad Gemellus Clementis, Saturnini, Municipi. Quamquam potius dicendum videatur decem, & octo illos inter viginti quinque recenſeri, qui in noſtro martyrologio, S. Vincentij non minùs dicuntur ſocij, quam & aliorum Martyrum XVIII. Horum nomina, quæ in Antuerpienſi, & Dungalienſi Martyrologijs corrupta legũtur, & à Prudentio videntur abhorrere, in noſtro non deſiderantur, Lubercus, ſiuè Lupercus, & Apodemius, ſeu Apodomus; ſed ex Prudentio nomina libet eo ordine percurrere, quo ipſe recenſet. *Optatus, Lupercus, Succeſſus, Martialis, Vrbanus, Iulia, Quintilianus, Publius, Fronto, Felix, Cecilianus, Euentus, Primitiuus, Apodamus, & quatuor Saturnini non Fortunati*, vt corruptè exhibet mſ. Dungalenſe apud Bollandum. Hos, ante Vincentium, Cæſar auguſtæ coronatos, Prudentius non obſcurè innuit, & ni fallor, cum ipſis aliquid paſſum etiam Sanctum Vincentium, quamquam non ad mortẽ effuſo ſanguine, ſignificare videtur.

Martyrum credas patriam, coronis
Debitam ſacris, chorus inde ſurgens,
Tendens in Cælum niueus togatæ
Nobilitatis.
Inde Vincenti tua palma nata eſt.
Clerus hinc tantum peperit triumphũ;
Hinc Sacerdotium domus infulata
Valeriorum.

Ex his educerem plures ex illis Martyribus è Clero fuiſſe. Vndè & Vincentius Leuita ex Clero pariter palmæ ſuſcipiendæ exemplum habuerit, ſicut ex aliquo Valeriæ familiæ, Valerium Epiſcopum, quia illi ad mortem præceſſerit: dumq; interim Vincentius in tormentis ſocius, parum ſanguinis fudiſſet, ad propinquam mortem reſeruatus; ſubdit enim Prudentius

Non ne Vincenti peregre necandus,
Martyr, his terris tenui notaſti,
Sanguinis rore, ſpecimen futuri
Morte propinqua?

Ignorũ erat Prudẽtio, qua præſertim Vrbe paſſus Vincentius fuerit, & Sagunti fortaſſe coronam meruiſſe exiſtimauerat; Cæſarauguſtæ adhuc puerum didiciſſe hoſtem horrendum domare, & ex clericis in tẽplo Cæſarauguſtano, per octies, deciesque partas palmas, eadem laude ſtadium cucurriſſe, non dubitauerat. Sanè paſſum aliquod Cæſarauguſtæ Vincẽtium cum Valerio Epiſcopo Acta eius docent; & Dacianum rabiem ſuam in illa vrbe aduerſus Epiſcopos, Presbyteros, cæteroſque ſacri ordinis miniſtros euomuiſſe tradunt, inter quos Valerius Epiſcopus, & Vincentius Archidiaconus in confeſſione veritatis enituerint, quos catenis onuſtos Valentiam deinde direxerit, vt per longum iter tormentis vexatos perderet. Valentiæ quapropter, vbi palmam integrè promuerit Vincentius, hac die recoli eius memoriam benè Martyrologium noſtrum indicat, quibus pro communione paſſionis Valerium Epiſcopum, ſocioſque præcipuè ex clero, & decem, & octo, qui antea Ceſarauguſtæ agonem conſummauerunt, addit. Valentiæ illuſtrem ſaltem confeſſionem Sanctum Valerium ediuiſſe corã Datiano, contra quam Acta vulgaria apud Methaphraſtem exprimant, teſtatur proſa illa apud Bollandum, ex veteri Breuiario.

Chriſti miles, ad fidei nõ tardus præconia,
Haud expauet Datiani præſidis ſupplicia,
Chriſtũ Deũ in ipſius cõfitens præſentia,
Vnde potens, & præclarus in cæleſti curia.

Saltem igitur ex illuſtri confeſſione Valentię ante Dacianum prolata, memoria eius ibi cum Vincentio, & ſocijs recolebatur, inter quos, præter decem, & octo Cæſarauguſtæ martyrio conſecratos, reliqui in martyrologio noſtro numerati eſſe potuerunt, vel ex cuſtodibus, qui ad prodigioſa Vincentij, per Angelos in carceribus, ſuppeditata ſolatia inſpicientes, in Chriſtum Dominum crediderunt: vel ex fidelibus illis, qui ex vicinis locis ad athletam venerandum accurrerant, eiuſque plagas oſculabantur, & ſanguinem

nem in linteis excipiebant, in quos facile est Dacianum rabie furentem animaduertisse, quamquam id apertè Acta illa non narrent.

In Africa Quiri &c. Confusum hic esse Antuerpiense S. Hieronymi Martyrologium ex supradictis patet. Quirum, & socios Martyres in Africa disertè refert Martyrologium nostrum, & Corbeiense. Bellicum neque codices nostri, neque Corbeiensis recensent, & de Minutio pariter, quem in Africa exhibet ms. Rhinouiense apud Bollandum, silent.

Ad Gemellas. Fluctuaui an legendum esset ad Gemellas Municipio. Videbatur enim nomen illud Municipio in binis nostris codicibus expressum proprium magis esse Vrbis, quam Martyris. Et quamquam Dacherius in edito Corbeiensi martyrologio *Municipi* legerit, non Municipio, variæ tamen ex puro illo codice lectiones à Dufresnio ad me transmissæ, ita legere video. *Ad Gemellas Clementis, Saturnini, Municipio*, vt suspicari hinc liceret transpositam esse Municipij vocē. At cùm nomen Martyris esse inuenerim, tam in Hieronymiano Antuerpiensi, quā in Dungalense apud Bollandum, licet hac die in reliquis valdè deprauata sint, nihil immutaui, & Dacherij emendationem sustinui. Passos hos esse Martyres ad Gemellas, Vrbem Africæ propriè dictæ, non dubito, cum Vrbs illa ita ab Antonino vocetur, & illius meminerint D. Augustinus, & Notitia Imperij.

X. Kal. Februarij.

IN Mauritana Ciuitate Neocęsarea passio S. Seuerini, & Aquile vxoris eius, Belli. Mamici. Castoli. Flori. Saturnini. Basillæ. In alio loco Corneli Exorcistæ. In Ancyra Galatia. Donati. Castoli. Popice. Clemente cum suis omnibus, & alio loco passio Sanctorum Eugeni. Macari.

IANVARII 23.

QVamquam Galesinius putet legendum non esse *in Mauritania*, quòd ibi Neocæsarea Geographis non sit; scriptū id tamen nōtat Ortelius in martyrologijs. His, tam mss., quam editis apud Bollandum, martyrologium nostrum, ac Corbeiense addere possumus. Cæsaream in Mauritania vrbem omnes agnoscunt. Quid autem vetat Neocæsaream etiam vocatā fuisse, quasi Nouam Cæsaream, quam Iuliam Cæsaream Iuba Rex vocauit? Seuerinus, horum Martyrum antesignanus, Martyrologio Romano Seuerianus dicitur, sicut Antuerpiensi, & Corbeiensi; Seuerinus tamen Adoni, qui ex Hieronymiano codice excerpsit, omnino est.

Belli, Mamici &c. Martyres, qui ad Seuerinum, & Aquilam vxorem sequūtur, sine alia loci distinctione Mauritaniæ tribuendi viderentur, præcipuè cum inter hos Florus ille sit, qui Galesinio, ex perātiquo codice, filius Seuerini, & Aquilæ asseritur: at mss. Antuerpiense, tam in laminis editum, quam apud Bollandum, Romæ via Salaria veteri passos esse ita testatur. *X. Kal. Febr. In Mauritania Neocesaria Ciuitate Sancti Seueriani, & Aquila vxoris eius. Roma via Salaria veteri Belli, Flori, Saturnini, Minuci, Castoli, Basilæ, & alio loco Corneli exorcista. Ancira Galatia, Donati, Castoli, Papia, Climati. & alio loco Sanctorum Eugeni, Neonis, Machari.* Corbeiense Martyrologium

rologium cum nostro conuenit, nec Romæ Bellum cum socijs tribuit. Supra nostros verò codices, Antuerpiense M., ita Anastasium Martyrem illorum choro addit *X. Kal. Febr. In Mauritania Ciuitate Neocæsaria passio Sanctι Seueriani, & Aquilæ Vxoris eius, Belli, Munici, Castuli, Flori, Saturnini, Basillæ, Anastasij Martyris. & alio loco Cornely exorcistæ. In Ancyra Galatia, Donati, Custoli, Popicæ, Demati cum suis omnibus. Et alio loco passio Sanctorum Eugenij, Emerentianæ, & Macarii, Pului Martyrum.* De Anastasio cum Corbeiensi consonat Martyrologium, seu Calendarium paruum S. Hieronymi mſ.; non tamen hac die, sed superiori *XI. Kal. S. Vincentii Martyris, & S. Anastasii*. Cum nostris etiam codicibus conuenit in Popica martyre, quem Papiam vocat Martyrologium, Antuerpiense; diffidet in Clemente, quem non Climatum, sed Dematum vocat, & exuberat in postrema classe, dum Sanctis Eugenio, & Macario socios addit Emerentianam, & Puluium, quos ex eodem Martyrologio Corbeiensi refert etiam Menardus, in Adnotationibus ad Sacramentarium Gregorij p. 39. Eugenius, & Macarius in pluribus mſs. & editis Martyrologijs recensentur apud Bollandum, qui tamen in Prætermissis ad hāc diem, reijcit cum Romano Martyrologio in XX. Decembris. Macarium esse putat idem Menardus, qui à Iuliano Apostata in Oasim Arabiæ Opidum relagatus, ibidem cum Sancto Eugenio securi percussus est, vt scribit Metaphrastes in S. Arthemio. Confessionis tantum illustri titulo decoratos in pace quieuisse Eugenium, & Macarium, in Andedone Mauritaniæ Vrbe à Iuliano relegatos, narrat Menologium Basilij XIII. Kal. Ianuarij. Mſ. Martyrologium Reginæ Sueciæ tantum cum nostro legit. *X. Kal. Et alibi passio Sanctorum Macarii, & Eugenii.* Emerentianam addit Kalendarium nostrum S. Hieronymi mſ. *X. Kal. S. Emerentianæ Virginis, & S. Macarii.*

VIIII. Kal. Februarij.

IN Antiochia passio S. Basilli Episcopi cum tribus Paruulis. & in Ciuitate Neocęsarie Marduni. Maisuni. Eugeni. Metelli. In Africa Epicti. Tuppi. Publiani. Cartagine Galei. Romæ Felicissimi. Rauenna Saturnini. Marini. Dati. Saturi. Iabelli. Gudodiani. Celeani. Hermetis. Eustasi ēp. Mimmæ. Vincentiæ.

IANVARIVS 24.

MIrum, quòd hic Basillus dicatur Antiochenus Episcopus, cum alij omnes Babylam vocent, & vterque ex codicibus nostris à librarijs corruptus ita sit. Monet Bollandus, in quibusdam Martyrologijs, Babillum, & Babellam dici, vndè antiquarij vetustioris lapsus excusabilis apparet. Quæ adduntur de tribus paruulis, siuè pueris, cum eodem Episcopo martyrio consummatis Babylam omninò signant, & in re nota non moror; tantùm integrum laterculum ex vetustissimum Antuerpiensi Martyrologio adduco. *VIIII. Kal. Antiochia Babilæ Episcopi cum III. paruulis, & Ciuitate Neocæsarea Manduni, Musuni, Eugeni, Metelli. In Affrica Epicteti, Ruppi, Puplicani, Cartagine, Galei. Roma via Salaria Emetri, Maximi. & alibi Saturnini, Marini,*

Marini, Dati, Saturi, Sududiani, Celiani, Iabelli, Eustaci, Conformitis, Memma, Vincentiæ. Mutilum hìc valdè est Martyrologium Corbeiense Dacherij, pluresq. Martyres in nostro numeratos silet, aliquos etiam Antuerpiense non habet vt ex Neocæsarientibus Metellum, inter Africanos Publicianum, & pro Galeo, vt etiam in nostro exprimitur, malè habet, Gelici. Dissidet etiam ab Antuerpiensi in Romanis Martyribus, quorum, cum nostro, tantùm Felicissimum exhibet, nõ Emetrium, vel Maximum, qui facile socij fuerũt Felicissimi. Nullum etiã ex Rauennatibus athletis, in nostro numeratis, ità recenset. *IX. Kal. Febr. In Antiochia passio S. Babylæ Episcopi cum tribus paruulis. & in Ciuitate Neocæsaria Marduni, Musuni, Eugenii. In Africa Epicteti, Ruppi. Carthagine Gelici. Romæ Felicissimi cum socijs suis.* Ms. Martyrologiũ Reginæ Succiæ in fine huius laterculi habet. *Romæ Felicissimi. Rauenna Saturnini, &c.* Oculatissimus Bollandus hos Martyres hac die prætermictit, quòd eos alibi, nempè 21. Ianuarij, ijsdem ferè nominibus viderit numeratos. At plures in nostris codicibus ea die producuntur, quam hìc recenseantur; & nè ab eadem classe disiungantur in passione socij, qui diuersa die martyrium fortasse compleuerunt, facilè est, cum socijs nonnullos reciprocari. At in tanta Martyrum redundantia, plura nomina, idem sonantia, copulari in diuersis locis posse, nequaquã videtur impossibile. Hoc etiam facile nostris temporibus accideret, ex vsitatiorum nominum frequentia. nisi agnominibus distinguerentur. Rauennatem Ecclesiam hos suos Martyres agnouisse, non dum mihi liquet, neq. Rubeus in eius Historia, neque Ferrarius meminit. Duos tantum ex his recenset ms. Reginæ Succiæ martyrologium, hoc est Eustasium Confessorem, non Episcopum, & Saturninum. IX. Kal. *Rauenna Natalis Sanctorum Eustasii Confessoris, & Saturnini.* Subdit verò à nostro Martyrem prætermissam, *Eodem die passio S. Sabinæ Virginis.* Eustasium Martyrem non indicato passionis loco, ita exhibet paruum S. Hieronymi ms. martyrologiũ. *VIIII. Kal. Eustasii Martyris.*

VIII. Kal. Februarij.

IN Nicomedia Biti. Romæ translatio Pauli Apostoli. In Cartagine Donati. Secundi. Papiæ. Capucastulæ. In Sicilia S. Tyrsi. In Africa Epititi. Publiani. Papiæ. In Egypto Catinæ. Agapæ. Fauiani. Sauiniani. & in Salatheo Sodoni. In Rauenna Potioli. Anthimasius. Sabinus. Leudocius. Theugeni.

IANVARII 25.

QVòd Bitus hac die Nicomediæ martyr, idem sit eum alijs, quorum memoria agitur die 20. Ianuarij, suspicatur Bollandus. At sola Vrbis, & nominis coniectura, dum illìc Bitus pluribus aliis associatur, ex dictis die antecedenti minus vrgere videtur. Socios eidem Martyri datos hic non video. Eundem esse cum Vito Coloniensium, & Bitio, vel vitiosè Vitio Dungalensis martyroiogij, non dubito. Antuerpiense Vetustissimum martyrologium ita legit. *VIII. Kal. Nicomedia Biti, Roma translatio Pauli Apostoli, Kartagine Donati, Secundi, Papiæ. Capua Kastula, Sicilia Fabiani, Sabiniani.*

rologium cum nostro conuenit, nec Romæ Bellum cum socijs tribuit. Supra nostros verò codices, Antuerpiense M., ita Anastasium Martyrem illorum choro addit *X. Kal. Febr. In Mauritania Ciuitate Neocæsaria passio Sanctis Seueriani, & Aquilæ Vxoris eius, Belli, Munici, Castuli, Flori, Saturnini, Basillæ, Anastasij Martyris. & alio loco Cornely exorcistæ. In Ancyra Galatia, Donati, Custoli, Popicæ, Demati cum suis omnibus. Et alio loco passio Sanctorum Eugenij, Emerentianæ, & Macarii, Pulnii Martyrum.* De Anastasio cum Corbeiensi consonat Martyrologium, seu Calendarium paruum S. Hieronymi ms. ; non tamen hac die, sed superiori *XI. Kal. S. Vincentii Martyris, & S. Anastasii.* Cum nostris etiam codicibus conuenit in Popica martyre, quem Papiam vocat Martyrologium, Antuerpiense ; dissidet in Clemente, quem non Climatum, sed Dematum vocat, & exuberat in postrema classe, dum Sanctis Eugenio, & Macario socios addit Emerentianam, & Puluium, quos ex eodem Martyrologio Corbeiensi refert etiam Menardus, in Adnotationibus ad Sacramentarium Gregorij p. 39. Eugenius, & Macarius in pluribus mss. & editis Martyrologijs recensentur apud Bollandum, qui tamen in Prętermissis ad hāc diem, reijcit cum Romano Martyrologio in XX. Decembris. Macarium esse putat idem Menardus, qui à Iuliano Apostata in Oasim Arabiæ Opidum relagatus, ibidem cum Sancto Eugenio securi percussus est, vt scribit Metaphrastes in S. Arthemio. Confessionis tantum illustri titulo decoratos in pace quieuisse Eugenium, & Macarium, in Andedone Mauritaniæ Vrbe à Iuliano relegatos, narrat Menologium Basilij XIII. Kal. Ianuarij. Ms. Martyrologium Reginæ Sueciæ tantum cum nostro legit. *X. Kal. Et alibi passio Sanctorum Macarii, & Eugenii.* Emerentianam addit Kalendarium nostrum S. Hieronymi ms. *X. Kal. S. Emerentianæ Virginis, & S. Macarii.*

VIIII. Kal. Februarij.

IN Antiochia passio S. Basilli Episcopi cum tribus Paruulis. & in Ciuitate Neocęsarie Marduni. Maisuni. Eugeni. Metelli. In Africa Epicliti. Tuppi. Publiani. Cartagine Galei. Romæ Felicissimi. Rauenna Saturnini. Marini. Dati. Saturi. Iabelli. Gudodiani. Celeani. Hermetis. Eustasi ēp. Mimmæ. Vincentiæ.

IANVARIVS 24.

MIrum, quòd hic Basillus dicatur Antiochenus Episcopus, cum alij omnes Babylam vocent, & vterque ex codicibus nostris à librarijs corruptus ita sit. Monet Bollandus, in quibusdam Martyrologijs, Babillum, & Babellam dici, vndè antiquarij vetustioris lapsus excusabilis apparet. Quæ adduntur de tribus paruulis, siuè pueris, cum eodem Episcopo martyrio consummatis Babylam omninò signant, & in re nota non moror; tantùm integrum laterculum ex vetustissimum Antuerpiensi Martyrologio adduco. *VIIII. Kal. Antiochia Babilæ Episcopi cum III. paruulis, & Ciuitate Neocæsarea Manduni, Musuni, Eugeni, Metelli. In Affrica Epictiti, Ruppi, Puplicani, Cartagine, Galei. Roma via Salaria Emetri, Maximi. & alibi Saturnini, Marini,*

Mariani, Dati, Saturi, Sududiani, Celiani, Iabelli, Eustaci, Conformitis, Memma, Vincentia. Mutilum hic valdè est Martyrologium Corbeiense Dacherij, pluresq. Martyres in nostro numeratos silet, aliquos etiam Antuerpiense non habet vt ex Neocæsarientibus Metellum, inter Africanos Publicianum, & pro Galeo, vt etiam in nostro exprimitur, malè habet, Gelici. Diffidet etiam ab Antuerpiensi in Romanis Martyribus, quorum, cum nostro, tantùm Felicissimum exhibet, nō Emetrium, vel Maximum, qui facile socij fuerūt Felicissimi. Nullum etiā ex Rauennatibus athletis, in nostro numeratis, ità recenset. *IX. Kal. Febr. In Antiochia passio S. Babylæ Episcopi cum tribus paruulis. & in Ciuitate Neocæsaria Marduni, Musuni, Eugenii. In Africa Epicteti, Ruppi. Carthagine Gelici. Romæ Felicissimi cum socijs suis*. Ms. Martyrologiū Reginæ Sueciæ in fine huius laterculi habet. *Romæ Felicissimi. Rauenna Saturnini, &c.* Oculatissimus Bollandus hos Martyres hac die prætermictit, quòd eos alibi, nempè 21. Ianuarij, iisdem ferè nominibus viderit numeratos. At plures in nostris codicibus ea die producuntur, quam hic recenseantur; & nè ab eadem classe disiungantur in passione socij, qui diuersa die martyrium fortasse compleuerunt, facilè est, cum socijs nonnullos reciprocari. At in tanta Martyrum redundantia, plura nomina, idem sonantia, copulari in diuersis locis posse, nequaquā videtur impossibile. Hoc etiam facile nostris temporibus accideret, ex vsitatiorum nominum frequentia, nisi agnominibus distinguerentur. Rauennatem Ecclesiam hos suos Martyres agnouisse, non dum mihi liquet, neq. Rubeus in eius Historia, neque Ferrarius meminit. Duos tantum ex his recenset ms. Reginæ Sueciæ martyrologium, hoc est Eustasium Confessorem, non Episcopum, & Saturninum. IX. Kal. *Rauenna Natalis Sanctorum Eustasii Confessoris, & Saturnini*. Subdit verò à nostro Martyrem prætermissam, *Eodem die passio S. Sabina Virginis*. Eustasium Martyrem non indicato passionis loco, ita exhibet paruum S. Hieronymi ms. martyrologiū. *VIIII. Kal. Eustasii Martyris*.

VIII. Kal. Februarij.

IN Nicomedia Biti. Romæ translatio Pauli Apostoli. In Cartagine Donati. Secundi. Papiæ. Capucastulæ. In Sicilia S. Tyrsi. In Africa Epititi. Publiani. Papiæ. In Egypto Catinæ. Agapæ. Fauiani. Sauiniani. & in Salatheo Sodoni. In Rauenna Potioli. Anthimasius. Sabinus. Leudocius. Theugeni.

IANVARII 25.

QVòd Bitus hac die Nicomediæ martyr, idem sit cum alijs, quorum memoria agitur die 20. Ianuarij, suspicatur Bollandus. At sola Vrbis, & nominis coniectura, dum illic Bitus pluribus aliis associatur, ex dictis die antecedenti minus vrgere videtur. Socios eidem Martyri datos hic non video. Eundem esse cum Vito Coloniensium, & Bitio, vel vitiosè Vitio Dungalensis martyrologij, non dubito. Antuerpiense Vetustissimum martyrologium ita legit. *VIII. Kal. Nicomedia Biti, Roma translatio Pauli Apostoli, Kartagine Donati, Secundi, Papia. Capua Kastula, Sicilia Fabiani, Sabiniani.*

in Calathco Sedonis. Ranell Puteolis, Antimasius, Sabinus, Laodicius, Teugenis; & in Cartagine Agilei. Corbeiense Dacherij mutilum est, quamuis in reliquis non dissideat. *VIII. Kal. Febr. Nicomediæ Biti. Romæ translatio S. Pauli Apostoli. Carthagine Donati, Secundi, Papia. In Africa Epicteti, Publiani, Saturi, & Proiecti Martyris.* Reliquit saltem Dacherius, *& in Salathco Sedoni*, quod mihi exhibent illius vetusti Corbeiensis codicis variæ lectiones, à piæ memoriç Du. fresnio transmissæ. An etiam deficiat nomen Capucastulæ, quod in altero ex nostris codicibus, librarij fortasse vitio, vnicum est, non mihi liquet. Facilè cum Antuerpiensi nostrum componi posset, si pro Capucastulç restitueretur *Capua Kastula*, seu *Castula*. Præsertim cum in altero ex codicibus illis, vnius literulæ omissione scriptum sit, *Capua Castula*. Huius Martyris hac etiam die meminerunt, Coloniẽses in additionibus ad Vsuardum, & martyrologium Dungalense apud Bollandum. In Martyribus Chartaginensibus, tam Antuerpiense, quam Corbeiense cum nostro consonat, quamuis mſ. Reginæ Sueciæ magis mutilum, quam Corbeiense, tantùm signet. *Carthagine S. Secundi.*

Romæ translatio S. Pauli. Ita legit Vetustissimum Martyrologium Antuerpiẽse, siue S. Villibrordi, ita & Corbeiense. Alia Martyrologia edita habẽt Cõuersionem, vt Romanũ. Vtramque cumulat Notkerus, qui ita adhunc diẽ, *Romæ translatio S. Pauli Apostoli, & cõuersio eius apud Damascũ.* Conuersionis S. Pauli festũ per antiquum, iã antiquatũ, restituisse Innocentium III. habet Baronius, & Conuersionem, non Translationem hac die recolunt, mſ. martyrologium Dungalense, & bini Lucenses antiqui mſs. cod ices infra adducendi. Romæ conuersionẽ D. Pauli non accidisse, sed Damasci certum est; recoli in Vrbe non est improprium, quo etiã die potuit priscis temporibus aliqua etiam solemnis reliquiarum translatio celebrari, mihi adhuc incomperta.

In Sicilia Tyrsi. Nostrum martyrologium, minus quam Antuerpiense, ac Corbeiense, corruptum esse, docere potest locorum, quibus Martyres passi hac die sunt, aperta distinctio. Siciliæ, non Fauianum, seu Fabianum, & Sabinianũ tribuit, sed Tyrsum martyrologijs ijsdem ignotum: illos verò Martyres, cum alijs socijs, Ægypto. In corruptissimo Dungalense martyrologio apud Bollandum Tirtius quidem numeratur, sed nulla loci distinctione. Ne verò Tyrsum quis vereatur Siciliæ Martyrem fuisse, testis accedat mſ. Reginæ Sueciæ martyrologium, in quo secundus Carthaginensis Martyr confirmatur, & Tyrsus ita disertè Siciliæ ascribitur. *Carthagine S. Secundi, & in Sicilia Sancti Tyrsi Martyris.* Mileti, Thyrsum tribuunt, non Siciliæ, mſs. perantiqua martyrologia, Letiense, & S. Martini Tornaci apud Bollandum, in huius diei prætermissis, vbi putat esse Thyrsum Asiæ Martyrem, ad diẽ 28. Ianuarij pluribus prosequutum. Sed forte alius Martyr est, neque Miletum Cariæ hìc intelligitur, sed Calabriæ, Siciliæ proximæ.

In Africa Epicteti. Ex his Martyribus Africanis in mſ. martyrologio Dungalense Ypictitus, & Puplianus pro Epicteto, & Publiano minima differentia numerantur; sed qui omnes in Antuerpiensi vetustissimo desiderantur. Corbeiense in Africanis tribus athletis nostro consonat; Verùm pro Papia, & Turpio Saturum, & Proiectum Martyrem reponit, quod præterijt martyrologium nostrum. De Proiecto dubium esse potest, an intelligendus S. Proiectus Aruernorũ Episcopus, & Martyr, qui in martyrologio Romano haç die recolitur. Sanè in mſ. Reginæ Sueciç tantùm dicitur. *Natalis Sanctorum Saminiani, & S. Proiecti.* Piectum (an pro Epicteto sit?) hac die signat Kalendarium S. Hieronymi mſ. in Bibliotheca Canonicorum Lucensium *VIII. Kal. Conuersio S. Pauli, & S. Piecti.* quod repetit aliud mſ. in eadem Bibliotheca sub Bedæ nomine. *Conuersio S. Pauli,*

li, & S. Piecti. Praiectus dicitur Aruernorum Episcopus, non Proiectus, in Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei. De Thyrso, & Proiecto agit martyrologium Romanum, non hac, sed superiori die, & Baronium esse de Thyrso deceptum, monet Bollandus ad diem 28. Ianuarij, de Sanctis Martyribus Thyrso seniore, & Callinicio §. 1. n. 5.

In Ægypto Catina. In nostris codicibus nomen Catinę, interiecto ad Ægyptū puncto, legitur, vt de more eorundem librariorū, pro Martyris proprio nomine michi sit accipiendum; præsertim cū locū ita nuncupatum in Ægypto non inuenerim. Nulli Ægyptij Martyres ab Epternacensi, siue Antuerpiensi martyrologio, vel à Corbeiensi producuntur. In nostro, præter Fauianum, & Sauinianum, Catina, & Agape indicantur. Martyrologiū Romanum Agapem hac die recolit, vt addit Baronius ex veteribus mss. & pro Sauiniano Sabinum habet; sed quia cum Donato recenset, videtur Martyribus Carthaginensibus connumerare. Sufficiat nobis Agapem alijs etiam vetustis mss. memorari. Meminit pariter Galesinius.

Salathea Sodoni. In Antuerpiensi S. Villibrordi martyrologio eruditissimus Bollandus legit pro Salatheo Calatheum; & Siciliæ tribuit, locumque doctè coniectat esse Calactam, vel Galatam in eadem Insula, cui Fabianus, & Sabinianus in illo vetustissimo ms. assignentur. Sadonem vero, vel Sidonem tribuit Rauennæ, hac nimirum interpunctione. *Sicilia Fabiani, Sabiniani in Calatheo. Sodonis Rauenna*. At dum insuetum, tam martyrologio illi, quā nostro, & reliquis vetustioribus, morem obseruo, vt nomen Martyris loco passionis præponatur, & illius martyrologij in hoc laterculo confusionem, nihil in nostro immutandum arbitror. Salatheæ nomen non longe abest ab Vrbe interioris Lybiæ Salathus, à qua & cognomine fluuio Salathios populos habet Ptolemæus; & illius Regionis, vel Vrbis Sodonem, seu Sodonim Martyrem esse potuisse nihil vetat.

In Rauenna Potiolis. Bollandus qui Sodonem Rauennæ tribuit, Puteolis reliquos, qui numerantur Martyres ascribit. At cum bini nostri codices, non Puteolis, sed Potiolis nomen referant, pro Martyre, non pro Vrbe accepisse patet, vnde à sententia doctissimi viri discedens eius, quamquam deprauato, Dūgalensi codici adhæreo, qui Puteolum reliquis Martyribus consociat. De Artema enim puero, cuius Acta vir eruditiss. producit, & quem alijs Puteolanis Martyribus accenset, luculenter agit die sequenti martyrologium nostrum, cum Armata alio Martyre. Id sanè actis illis non repugnat, cum diem passionis non indicent, sed vt videbimus, in loco sepulturæ mirè congruant.

VII. Kal. Februarij.

IN Nicea Smirnæ passio S. Policarpi Episcopi. In Campania Potheolis. Arthematis, & Armatæ. In Laudocia Arthemi. Fabiani. Sabiani. Sidonis. In Rauenna Anthemasius. Sauinus. Leudocius. Theugenis, cum XXXVI. Martir.

IANVARII 26.

IN Nicea Smyrna. Ita ieiunè, ac ad calcem laterculi, agit de Polycarpo martyrologium vetustissimum S. Villibrordi, vt difficile sit diuinare, an de Polycarpo viro Apostolico loquatur, an de alio alibi Martyre; ita enim prostat in laminis. *VII. Kal. Februarij. In Affrica Datini, Iuliani, Taelliani, Tellerpta, Neotri, Vincentia, Saturi, Victurina, Secundi, Saenod, Papa, Canti, Victoris, Emiliani, & aliorum XXXII. Rodonis, Anthematis, Polycarpi*. Cum nostro magis conuenit Corbeiense, *VII. Kal. In Nicea Smyrna, Passio S. Polycarpi Episcopi. In Campania Picteolis. Arthematis, & Armata, Donata. In Laodicea Arthemii, Fabiani, Sabiani, Sidonis, Macarii. Rauenna Anthemasii, Sanini, Leodocii, Theogenis, & XXXVI. Martyrum. Bethlehem dormitio S. Paula*. Nulli hìc, sicuti in nostro, Martyres Africani recēsentur, quòd ferè iidem omnes infra recolantur V. Kal. Februarij; Niceam verò Smyrnæ cum codicibus nostris etiam Corbeiense martyrologium retinet, vt mendum vix liceat suspicari. At quid sibi velit *In Nicea Smirna* fateor me nescire, nisi Nicea locus quidam fuerit, vel in vrbe Smyrnæ, vel propè, vbi Apostolicus Polycarpus agonem consummauerit. Plures Niceæ Vrbes Geographis sunt, quòd à Victoriæ nomine vocarentur. An Smyrnæ huiusmodi locus a Victoria dictus esset Nicea? quemadmodū ab amica Epheso Ephesiacam basilicam prope Smyrnam fuisse habent S. Polycarpi acta, vbi sepultus fuit S. Buculus primus Smyrnensium Episcopus? Locum fuisse Ephesi, qui Smyrna vocaretur auctor est Strabo lib. 14., non longè ab initio. An legendum potius *In Nicea, & Smirna*, vtraque insigni Vrbe, & Regionis capite, memoriam hac die agi de S. Polycarpo, quòd ibi aliqua translatio reliquiarū acciderit, vel alicuius Basilicæ dedicatio? Equidem dies passionis non est, qui in chronico Alexandrino notatur VII. Kal. Aprilis, & in actis dicitur VII. Kal. Maij. Sicuti ergo in Græcia die prima Febr. s. Polycarpi memoria agebatur, & die 13. Aprilis Pergami Asiæ, si idē sit, vt infra in martyrologio nostro indicatur, accidere potuit, vt cum omnibus ferè Asiæ vrbibus S. Polycarpus pręfuerit, etiam Niceæ natalis eius dies celebraretur; nam & Niceæ nomine vrbs erat in Macedonia, seu vt alij legunt Nice, & Cedreno in Macedoniæ confinibus. Smyrnæ omnino Martyrij triumphum peregisse S. Polycarphum certum est, extatque illius luculentum apud Eusebium Smyrnensis Ecclesiæ monumentum, & integram Smyrnensium epistolā nuper latinitate donauit Henricus Valesius in notis ad Eusebium lib. 4. cap. 15. Plura, & selecta babet ad hanc ipsam diē Bollandus, & præter ea, quæ de Passionis die ille erudite coniectatur, videndus etiā est Samuel Petitus variarum lect. lib. 4. cap. 7. & quæ infra adducimus ad diem primum, & 23. Februarij.

In Campania Putheolis. De S. Arthema, seu Arthemate Puteolano Martyre aliqua diximus superiori die, quo Acta eius passionis exhibet Bollandus. In his hęc verba prostāt de fidelibus, eius sepulturam curantibus. *Nocturnis horis sanctum illius corpusculum colligentes in loco illo, qui ab accolis Campania dicitur, religiosè condere studuerunt, qui distat à præfata vrbe Puteolana quasi stadiis viginti quatuor*. Hinc ergo patet qualis locus hic pro Campania accipi debeat. De Armata tamen Martyre, Arthematis socio, nihil in actis illis legitur. Donatam addit ms. martyrologium Corbeiense, & Bollandus superiori die Antimasium Sabinum, Leodicium, & Theogenem adiecit, quos tam in præsenti laterculo, quam superiori, Rauennæ, non Puteoli tribuit

mar.

Martyrologium nostrum.

In Laudocia Arthemi. In Laodicea legit martyrologium Corbeiense, vel ita emendauit Dacherius. In eo etiam constãter referuntur quatuor Martyres Anthemius, Fabianus, Sabianus, Sidonis, qui die præcedenti, in Antuerpiense, & alijs mss. apud Bollandum, cum alijs cõfunduntur; Fabianus, & Sabianus, seu Sabinianus Siciliæ asscribuntur, quemadmodum Arthemius Puteolis simul cum Anthimasio Sabino, Leodocio, & Theogene. Hi tamen in nostro, non modo illa die, sed & præsenti Rauennæ tribuuntur, hac etiam addita differentia, vt ad Theogenem triginta sex anonymi Martyres succenturientur. At facile hic lapsum fuisse Antiquariũ, in nomine Laodicij coniectari licet. Cum enim antecedenti die vidisset, Rauennæ Anthimasiũ, & Sabinum, cum Laodicio, & Theogene recoli, eosdem hic duplici celebritate repetitos esse credidit, & quod authographi fortasse vitio scriptum erat Laodiciæ, pro Laodicio reposuit; Plura certè tam edita, quam mss. martyrologia, Theogenem cum XXXVI. Martyribus Laodiceæ tribuunt. In hanc igitur emẽdationem propendo, vt Theogenes, qui anonymorum Antesignanus est, idem non sit ac Rauennas, & pro Laodicio hic reponendum sit Laodiceæ vrbis nomen, vt Rauennæ tantum Fabianus, & Sabianus relinquantur, superiori etiam die memorati, nè à socijs Martyribus seiungerentur; in hac verò, quia dies Natalis, & consummati martyrij fuerit, Fabianus, & Sabianus tantùm exhibeantur. Vsuardus, Ado, Bellinus, Theogenem cum alijs triginta sex recolunt hac die. In martyrologio Romano Baronij Theogenes Africę tribuitur, & Episcopus docetur, qui cum alijs XXXVI. in persecutione Valeriani martyrium fecerit. Quia vero in adnotationibus Episcopus Hipponensis asseritur, pro hac re viden dus erit Bollandus ad hunc Theogenem n. 4. Huius Martyris, sine additione dignitatis Episcopalis, memoria Laodiceæ tribuitur in ms. Rhinauiensi. Consonant Galesinius, & Maurolycus. Petrus vero de Natalibus lib. 3. cap. 25. emendationem nostram ex Hieronymiano aliquo vetusto martyrologio ita ratam facit. *Theogenes Martyr, cum alijs triginta sex Christianis, martyriũ passi sunt in Ciuitate Laodicea, eadem premissa persecutione vrgente, qui contemnentes temporalem mortem, coronam vitæ æternæ adepti sunt VII. Kal. Februarij, vt dicit Hieronymus.* Sunt qui Anonymorum numerum minuant, & vel triginta tres, vel valdè imminutè sex tantum fuisse doceant. Ita videri potest apud Bollandum loco adducto n. 1.

VI. Kal. Februarij,

DOnati. Viti. In Africa Misuriani. Publi. Victoris. Quintilli. Publiani. Festi. Felicis. Bosoni. Processi. Veneriæ. Marinæ. Fortunati. Theucusæ. Egodditis. Secũde. Ipictili. Vincenti. Rogati. Primi. Aureli. Elari. Perpetuæ. Iulianę, & aliorum XLIII. Et dedicatio Basilicæ S. Victoris. In Nicomedia Leaci. In Abollonia Callenici. Luci. Honorati. Marosi. Secundi. Castigani. Celestini. *Sulpicij Episcopi, & Confessoris.*

IANVARII 27.

ANtuerpiense Vetustissimũ S. Villibrodi Martyrologium iteratam S. Agnetis memoriã hìc recolit in laterculi frõte, cui inter Romanos Martyres, ita Donatum, & Vitum subnectit. *VI. Kal. Passio S. Agnetis, Donati, Viti. In Africa Missuriani, Puplia, Victoris, Quintilli, Pupliani, Festi, Felicis, Bonosi, Processi, Veneria, Marina, Fortunata, Tecnssa, Godditis, Secunda, Epictuli, Vincenti, Rogati, Primi, Aureli, Hilari, Perpetuę, Iulianę, & aliorum XXIIII. Nicomedię Laccij. In Apollonia Calentini, & alibi Luci, Honorati, Matrosi, Dati, Iuliani, Cęliani, Saturi, Vincentię, Victorię, & aliorũ XXXII. Item Secundi, Casti, Gai, Cęlesti.* Corbeiense de Donato, ac Vito non meminit, sed vtrũque, sub Donatiui, & Datiui nomine Africani chori ductorem hoc ordine constituit. *VI. Kal. Febr. In Africa Donatiui, Datiui, Missuriani, Publi, Victoris, Quintilli, Publiani, Festi, Felicis, Vosoni, Processi, Venerię, Marinę, Fortunati, Theocosę, Egoditis, Secundę, Epictili, Vincentij, Rogati, Primi, Aurelij, Helarij, Perpetua, Iulianę, & aliorum XXXXIIII. Nicomedia Leuci. In Apollonia Gallinici, Lucij, Honorati, Marusi, Secundi, Casti, Gai, Calestini, Sulpicij Episcopi, & Confessoris, & dedicatio Basilica Sancti Victoris.* Quæ omnia, preter primos Martyres, & immutatum in Basilicæ illius dedicatione aliquantulum ordinem, cum nostro martyrologio conueniunt. Cum verò Donatus, & Vitus in vetustissimo Epternacensi, Romæ Agneti succenturientur, hos Romæ passos coniectandum videtur. Idem suadere posset Martyrologium nostrum ad vsum Romanę, & Occidentalis Ecclesiæ, dum extra classem Africanorum Martyrum pariter reposuit, & nomen Vrbis non indicauit. Vitum in martyrologio Romano in Auitum conuersum, Africæ sub eodem Auiti nomine tribuũt Vsuardus, Vvandelbertus, & alij sine Donato. At mss. Lèodiense S. Lamberti, & Dungalense Vitum vocant, & Donato iungunt, non præsignato loco certaminis; & quamuis, hisce vetustis mss. vt vidimus, Antuerpiense, nostrumque in binis codicibus consonent, dubitari tamen potest, an Agnes, hìc à vetustissimo Antuerpiẽse recensita, Romana illa sit, cuius memoria sequenti die iteratò veneratur. Ratio dubitandi est, quòd in Dungalensi codice turmatim, cum alijs Martyribus Africanis connumeretur, nec primo loco, vt apud Bollandum. *VI. Kal. Fortunati, Agnes Virginis, Veneria, Marina, &c.* & infra etiam Donatum, & Vitum. Nec minus dubitari potest confusum esse ms. martyrologium Reginæ Sueciæ, vt notat Holstenius in marginalibus, dum pro S. Auito in Africa ita legit. *In Africa Datiui, Iuliani, Secundi, cum alijs sex*, & die sequenti V. Kal., post Natiuitatem S. Agnetis Virginis addit. *In Africa Missuriani, Publij, Victoris*, sicum quinto Kalendas, non VI. Nicomedię Leuciũ, & in Apollonia Gallinicium. Ex quibus huius martyrologij Antiquarium vnum cum altero die confudisse apparet, si Datiuus, & Iulianus V. Kal. cum alijs recoli debeat. Sinendum igitur hac die Donatum, & Vitum memorari.

In Africa Misuriani. Consonat numerus Martyrum nomine signatorum, tam in nostris codicibus, quam in Antuerpiensi, & Corbeiensi. Anonimorũ verò cẽsus est in illo tantum viginti quatuor, in nostro, & Corbeiensi martyrologio ad quadraginta quatuor extenditur; sex tantum sunt in ms. Reginæ Sueciæ; sed quia infra alius numerus Africanorum Martyrum, aliquibus martyrologijs, cum XXII. anonymis additur, nihil in nostro immutamus.

Dedicatio Basilica. Dacherius, vt suspicor, ad calcem laterculi huius dedicationis

tionis celebritatẽ reiecit, & diuerso charactere, vt reliqua recentius addita, tanquam quid nouitium notauit. Sed nihil vetat, inter Sanctos Martyres Africanos, in nostro M. adnotatam alicuius Africanæ Basilicæ dedicationem esse. Sanè D. Augustinus in die Natali S. Victoris tractatum habuit, vt scribit Possidius in Indiculo.

In Nicomedia Leoci. Eundem esse Leocium, siue Laecium Nicomediensem Martyrem cum Leucio, qui Cæsareæ Bithiniæ agonem consummauerit, & cuius memoria agitur die sequenti, eruditissimus Bollandus coniectatur; forte quia sub Combritio Nicomediæ præside, ante quã capite Cesareæ plecteretur, aliqua Nicomediæ passus sit. At sicuti nil vetat, & alium Leucium esse, qui in Vrbe illa, vbi maxima fuit Martyrum laniena, martyrium fecerit, ita negari nequit, & sequentis diei Leucium in ms. Reginæ Sueciæ, ita expressè Nicomediæ tribui. *Nicomediæ Leucij. In Apollonia Calenicij*, qui ita seiungitur fortasse, ne suspicemur Leucium esse Gallinici socium.

In Abollonia Callenici. Gallinicum habent ferè omnia martyrologia præter adductum Reginæ Sueciæ, quod nostro magis accedit. Antuerpiense Calentinum pro Calenicio, vel Callenico habet; omnia tamen cum Actis Sanctorum Thyrsi, Leuci, & Callinici, hunc postremum Martyrem agonem cõpleuisse in Vrbe Apollonia confirmant. Mirandum autem non est, quòd diuersis diebus in martyrologio nostro horum Sanctorum Martyrum, & simul, & seiunctim agatur memoria, nam pluribus in locis certamen inijerunt, ac pluribus in locis eorum reliquiæ distractæ venerabantur: quam quam Acta simul eorumdem certamen contineant. Ex pluribus mss. codicibus eadẽ adducit Bollandus ad diẽ 28. Ianuarij sequentem, in quibus apparet Sanctorũ Martyrũ quæstiones, ac iudicia peracta, partim Nicomediæ, partim Apameę, partĩ Mileti, partim Cęsareę, partĩ Apolloniæ. Addit menologiũ Sirleti ad diẽ 14. Decembris, & Nicæam pariter Bithiniæ Vrbem. An verò qui Callinicio in martyrologio nostro Martyres succenturiantur Lucius, Honoratus, & Socij, ex quindecim Sacerdotibus fuerint à Callinico lucrati, vix crederem, cum expressè de his memoria in nostro recolatur die 31. Ianuarij, & in Antuerpiensi vetustissimo martyrologio non modo Callinico non iungantur, sed diuerso quamuis incerto loco adnotẽtur illis verbis, *& alio loco*. Negare tamen non possumus, martyrologia, quæ hic adducit Bollandus, pro Lucio, Honorato, Matroso, & reliquis, tam nomine expressis, quã Anonymis triginta duobus, manifeste hos Martyres confudere cum alijs, qui sequenti die numerantur, & Africæ tribuuntur. Cum verò codices nostri cum Corbeiensi, non nisi hac die septem Martyres, vel sex enumerent, nominibus, præterquam in vno, conformes, religio mihi fuit, ab his discedere. Corbeiense septem sacros pugiles profert, quòd Castiganium, in nostris codicibus sub vno nomine expressum, in duo diuidat, nempe Castum, & Gaium, qui si diuidi ab inuicem debeant, in nostro martyrologio essent Castus, & Ganius.

Sulpicii Episcopi. Ex additis Sãctũ hũc Episcopum esse vix dubitarem. Huius meminit Bollandus ex Molano, & alijs, quem cum Ferrario Episcopum Baiocensem fuisse consentit. Bituricensem Sulpicium Episcopum, & Confessorem recolit Hagiologium Gallofrancicum Lebbei infra 4. Cal. Febr.

V. Kal.

V. Kalendas Februarij.

ROmæ natiuitas S. Agnetis Virginis. In Africa Datiui. Iuliani. Telliani. Reotri. Teliptæ. Vincentiæ. Victorini. Secundi. Papæ. Canti. Victoris. Emeliani. & aliorum XXXV.

IANVARII 28.

ROmæ Natiuitas S. Agnetis. Huius Sanctæ Virginis geminata solemnitas, in hoc die etiam Sacramentario Gregorij celebratur, quæ ideo Natiuitas dici videtur, vt à Natali, hoc est festo die separetur: *V. Kal. Februarij* in Sacramentario dicitur *Natale S. Agnes de Natiuitate*, & in Præfatione. *Beata Agnetis Natalitia geminantes. Verè enim huius honorandus est dies, qua sic terrena generatione processit, vt ad diuinitatis consortium perueniret.* Maximum hinc studium Romanæ Ecclesiæ patet in S. Virgine Agnetem, vt quæ nullius mortalium propriè dictam in carne terrenam natiuitatem recolat, præter Redemptoris Domini, eiusque Sanctissimæ Matris, ac Præcursoris Ioannis Baptistæ, quo maius non surrexit inter natos mulierum; Sanctam quoque Agnetem hoc eodem honore prosequi voluisse, non tantum ex nostro martyrologio, quam alijs vetustis Calendarijs patet. Ita in Romano veteri, à Fronto nuper edito, legitur. *Natale Sanctæ Agna de Natiuitate*, & in Gemma Animæ lib. 3. c. 25. hac eadem die hæc verba prostant. *In octaua S. Agnetes scribitur de Natiuitate, quia illa die nata dicitur.* De Natiuitate etiam vocatur in codice Remensi apud Menardum, quamuis in codice Raroldi, & apud Pamelium *S. Agnetis Secunda*, tantum nuncupetur huius diei commemoratio, vel *S. Agnetis secundò*, vt in martyrologio Romano. Ibi tamen notat Baronius memoriam esse apparitionis, cùm parentibus ad eius tumulum excubantibus, suam gloriam reuelauit. In Hieronymiano Calendario Canonicorum Lucensium legitur *V. Kalendas Roma Agnes Secunda*, non secundò, vt aliquando suspicionem mihi induxerit duas fuisse Agnetes Romanas Virgines, de qua re alibi. Interim animaduerto in vetustissimo Epternacensi, seu Antuerpiensi martyrologio VI. Kal. Febr. vt vidimus, memoriam agi *Sanctæ Agnetis*, hac vero die *V. Kalendas* ita memorari. *Natale Censoriani, Victoris, Festi, Marinæ, & Perpetuæ, & Roma Agnæ Ingenuinum.* In quibus vt obiter animaduertam, quid sibi velit Ingenuinus me ignorare fateor, sicuti video præterijsse Bollandum. Nullus Martyr Ingenuinus, neque nostris, neque Corbeiensi codicibus legitur.

In Africa Datiui. Datiuum superiori die inter Africanos Martyres numerauit martyrologium Corbeiense, quem hic silet. In reliquis ita consentit, vt vnum hic Martyrem constituat Papecantium, qui in duos ita nostris codicibus diuiditur *Papæ, & Cantij*. In illo autem cum alijs hoc pacto numeratur. *V. Kal. Febr. Roma S. Agnetis, Iuliani, Telbiani, Reotri, Telipta, Vincentia, Victorini, Secundi, Papacanti, Victoris, Æmiliani, & aliorum XXXV. Martyrum.* Triginta octo exhibet martyrologium mss. Dungalense. Triginta duo cùm multis ex his martyribus legit martyrologium Antuerpiense superiori die, & alios hic enumerat, qui neque in nostro, neque in Corbeiensi recoluntur. Qui verò in nostro recensentur, in illo supra referuntur die 25. Ianuarij.

IIII.

IIII. Cal. Februarij.

IN Gaualla Ciuitate Sanctæ Paulæ. in Africa Perosiæ. Victoriæ Honorati. In Tuscia Constantini. Epoliti Episcopi de Antiquis Treueris depositio Beatissimi Valerij Episcopi.

IANVARII 29.

QVæ nam fuerit Gaualla Ciuitas adhuc ignoro, nisi Gabala legendum sit, vti profert in Corbeiensi codice Dacherius. *IV. Kal. Febr. In Gabala Ciuitate S. Pauli. In Africa Perusiæ, Victoris, Honorati; In Tursia Constanti, Hippolyti Episcopi de antiquis. Treueris depositio B. Valerij Episcopi, & Confessoris.* Obscurioris etiã vrbis nomine vtitur M. vetustissimum S. Villibrordi. 4. *Kal. Febr. In Gadaua Ciuitate S. Pauli. In Africa Perusio, Victoris, Honorati. In Tuscia Constantini, & alibi Ippoliti Episcopi. Treueris depositio Valerij Episcopi.* Nec tantùm in nostro corrigendum esset nomen Gaualllæ Vrbis, & mutandum in Gabalum, sed & Paulæ in Paulum, quòd ita omnia ferè vetera mss. retineant, & paruum S. Hieronymi martyrologium, siue Calendarium ms. Canonicorum Lucensium hoc pacto *IIII. Kal. In Treueris Valerij Episcopi, Pauli, Victoris.* Gabala Vrbs est non longè à Laodicea Syriæ in maris littore Ptolemeo, & Stephano. Gadarã potius suspicatur Bollandus ex ipso S. Villibrordi martyrologio.

In Africa. Adducta martyrologia cum nostro ita conueniunt, vt vix admitti posit ingeniosa Bollandi transpositio. Putat enim vir doctus, Romani martyrologij auctoritate legendum esse. *In Africa Victoris, Honorati. Perusio in Tuscia Constantini;* quòd re vera hac die memoria S. Constantini Episcopi recolatur. Perusium omnibus martyrologijs in Thuscia recenseri palam est, & Constantinum, nõ Constantium scriptum esse in Antuerpiensi. At cum Constantiũ non Constantinum constanter retineant bini codices nostri, & Corbeiensis, in quo malè legitur Tursiæ pro Tuscia idẽ confirmet, non nihil assensum remoratur. Magis vero quòd omnes codices Perusium, seu Perosiam inter Martyres Africe primo loco numerent. Præter adducta enim martyrologia, Colonienses Carthusiani in addictionibus ad Vsuardum, Petrosiam dicunt Martyrem, non Perusiam. *Item SS. Pauli, Victoris Hippolyti, Honorati, Petrosiæ,* & ms. Hibernicum Dungalense apud Bollandum eundem, magis omnia confundit, dum omnes hos Martyres Episcopos fuisse addit, & Perosiam Treueris tribuit. *Pauli Episcopi, Hippolyti Episcopi, & Episcoporum trium, Constantini, Victoris, Honorati, Constantiæ Virginis, Perosiæ Treueris.* Fauet tamen Bollandi coniecturæ, quod Constantinus hic Episcopus dicatur, & quod in ms. Reginæ Sueciæ Africæ tantùm bini Martyres ita assignẽtur. 4. *Kal. in Africa Victoris, Honorati, & alibi Hippolyti Episcopi de antiquis.*

In Tuscia Constantij. Cum non valdè differat nomen Constantij à Constantino, facilis lapsus librarij in Antuerpiensi suspicari posset. Constantius dicitur non Constantinus, in Romano martyrologio, qui fuit Perusinus Episcopus, & ita vocatur in Actis ipsius Constantij Episcopi sub hac die 29. Ianuarij, qui propè Fulgineum iugulatus, sepultus tamen Perusij fuit; propè quam vrbẽ adhuc ipsa die recolitur in propria Ecclesia vocata Areola, vt refert in Perusia Au-

gusta Cæsar Chrispoltus lib. 1. cap. 15.

Epoliti Episcopi. Ippolytum, siue Hippolytum legendum esse docent mss. codices Epternacēsis, & Corbeiensis martyrologij. Hic agi de Hippolyto Portuensi Episcopo, fatetur etiam Bollandus in prætermissis, quamquam cum Romano martyrologio, eius memoriam potius recolendam putauerit die 22. Augusti. Galesinius, & Ferrarius, cum socijs sub Claudio, in mare mersum habent hac ipsa die 29. Ianuarij, quando pariter eiusdem memoriam venerantur mss. Martyrologium Reginæ Sueciæ, & Colonienses ad Vsuardum. Portuensē Episcopum fuisse habet Georgius Syncellus in Chronico, Nicephorus, Zonaras, & Anastasius Bibliothecarius in collectaneis, quamquam D. Hieronymus se nescire fateatur, cuius vrbis cathedram tenuerit. Martyrem sanè vocat in proemio super Mathæum. Inter antiquos Patres, Tertulliano, & Origeni coæuum, omnes fatentur, vt non malè dicatur *Episcopus ex antiquis*; dum verò vrbis nomen etiam in martyrologio nostro reticetur, cum D. Hieronymo videtur consonare. Vixit sub Alexandro Seuero, vt apertè colligitur ex Paschali Canone, quem commentarijs illustrauit Ægidius Bucherius in libro de doctrina temporum, & quem Eusebius lib. 6. cap. 16. constituisse asserit ad primum Imperatoris Alexandri annum. Theodoretus Episcopum, & Martyrem Hippolytum fuisse testatur, sed locum, vbi fuerit Episcopus silet. Gelasius in libro de duabus naturis Martyrem pariter, & Episcopum dicit, & insuper Arabiæ metropolitam, cui addit Baronius ita fuisse, antequam in Italiam veniret, & à Callisto Pontifice Episcopus Portuensis crearetur tom. 2. Annal. ad annum 229.

Treueris depositio B. Valerij Episcopi. An ex additis S. Valerius Treuerensis sit, licet suspicari. Depositionis nomen, Confessorem fuisse, non Martyrem videtur indicare. Cum tamen fuerit ex Discipulis D. Petri, quinimò apud Galesinium ex septuaginta duobus Domini Discipulis, de antiquis Episcopis fuisse nemo negaret, & tamen eadem, quæ supra de Hippolyto formula non additur *ex antiquis*. Plura de eo Bollandus habet, & Acta ex pluribus mss. profert. Deceptus hic omnino Ferrarius est, dum Valesium Treuirensem cum Lucensi cōfundit. Primùm dum negat, Valerium Lucensem, in illius Ecclesiæ tabulis, Episcopum vocari, cum passim in Calendarijs, alijsque vetustis monumentis Episcopus, & Martyr nuncupetur. Secundò quòd putet Valerium Episcopum, qui Lucæ colitur esse Treuirensem, quòd is sine martyrio quieuerit. Valerium quidem Treuerensem Episcopum hac ipsa die 29. Ianuarij obijsse eius vita habet cap. 5. & Valerium Episcopum Lucensem, & Martyrem Lucensis Ecclesia hac ipsa die veneratur.

III. Kal. Februarij.

IN Antiochia passio S. Epoliti. In Africa Pelliani, Cleti, Felippiani, & aliorum CXXIII.

IANVARII 30.

ITerum hic Eppolytus pro Ippolyto, siue Hippolyto scribitur. In Antuerpiensi martyrologio aptius dicitur 3. *Kal. Febr. Antiochiæ passio Ippoliti. In Africa Pelliani, Deri, Feliciani, & aliorum CXX.* De Hippolyto Antiocheno Presbytero, hic agi omnia MM. consonant, Bedæ, Vsuardi, Adonis, Notkeri, Vvandelberti, Maurolyci, Galesinij, & Rom. præcipuè martyrologium

logium. Nouati prius sectatorem fuisse docet Prudētius in Peristef., deinde schismaticum esse execratum, & senem martyrio coronatum. Monet tamen in Annalibus Baronius, Prudentium tres Hyppolytos confudisse, quod & repetit Bollandus.

In Africa Pelliani. Felicianum pro Pelliano exhibet hac die Romanū martyrologium. Pellicanum corruptè legunt Colonienses Carthusiani ad Vsuar. dum. Sed Pellianum omnino legendum esse suadent vetera martyrologia. Ita Corbeiense *III. Kal. Febr. In Antiochia passio S. Hippolyti Martyris. In Africa Pelliani, Cleri, Felippiani, & aliorum centum viginti quatuor. Cala monasterio depositio Badechildis Reginæ. Corbeia Monasterio, dedicatio Basilicæ S. Ioannis Euāgelistæ*. Tertiò etiam Calendas Febr. ms. Reginæ Sueciæ habet, *Sanctorum Martyrum Pelliani, Cleri, Philippiani*. Ita etiam ms. Sancti Martini Tornacensis apud Bollandum, cuius S. Villibrordi, vt vidimus martyrologium pro Clero Derum mendosè habet, & anonymos Martyres non nisi centum viginti enumerat, dum alia omnia centum viginti quatuor habent. Nostrum, binique codices, vnde illud excerpsimus, non nisi centum viginti tres retinet. Sed vetustius Kalendarium S. Hieronymi in Bibliotheca Canonic. Lucensium ms. ita cum alijs conuenit. *III. Kal. In Antiocena Hippolyti cum CXXIIII. Martyribus*.

II. Kal. Februarij.

IN Alexandria Tarsici. Zotici. Ammoni. Commini. Cyriaci. Gerimmi. Gelasi. Eppoliti. Vrsini. Tyrsi. Et passio Sanctorum Callinici, & aliorum XV. Sacerdotum. In Africa Victoris. Publi. Saturnini, & Policarpi.

IANVARIVS 31.

DE numero Martyrum Alexandrinorum inter nostrum, & Hieronymianum Antuerpiense minus conuenit. Hoc enim Alexandriæ alios Martyres, præter tres primos non tribuit, Tarsicium, Zoticum, & Ammoniū, varijs tamen nonnihil hoc pacto nominibus. *II. Kal. Febr. In Alexandria Natale Tarsuci, Zotici, Ammonici, & alibi Commoni, Cyriaci, Gemini, Gelasi, Eppolyti, Vrsini, & passio Sanctorum Tyrsi, Gallinici, & aliorum quindecim Sacerdotum. In Africa, Victoris, Pupli, Saturnini, Policarpi*. Corbeiense, cum nostro, omnes præter Gallinicum, & qui sequuntur Sacerdotes, ac Africanos Martyres, Alexandriæ ita tribuit. *Pridie Kal. Febr. In Alexandria Tarsici, Zotici, Ammonij, Commini, Cyriaci, Gemini, Gelasi, Hippolyti, Vrsini, Tyrsi, & passio Sanctorum Martyrum, Gallinici, & aliorum quindecim Sacerdotum. In Africa Victoris, Publij, Saturnini, Polycarpi, Gai*. Martyrologium ms. Reginæ Sueciæ, vt plurimum ex vetustiori codice decurtatum, dum Geminum, & Vrsinum Alexandriæ assignat, reliquos in eadem classe numeratos eidem videtur concedere. *In Alexandria Gemini, Vrsini, & passio Sanctorum Tyrsi, Callinici, & aliorum XV. Sacerdotum*.

Commini. Commonium habet martyrologium Antuerpiense, & doctissimus Bollandus fatetur, quid sibi velit, nescire; dum tamen legit, *& alibi*, non modo sequentes Martyres ab Alexandrinis seiungit

ungit, quos omnia ferè martyrologia confundunt; sed fortasse locum quo illi martyrium fecerunt, suggerit, nempe Commone quæ Plinio insula est circa Ioniam lib. 5. cap. 31. Commini quoque populi erant in Equicolis eidem Plinio, qui tamen cum suo tempore iam esse desierint, frustra adduci possunt. Commoni sunt etiam Ptolemeo Galliæ Narbonensis populi, & Commani circa Margianã Plinio eidem, siue circa Hyrcaniã, recteque preponeretur, *& alibi*, si Regio tantùm, non Vrbs statim subiungeretur. Parum autem in nostris codicibus differt, scriptum Commini, à Commoni codicis Antuerpiensis; vnde, nihil in hoc immutando, Martyres Ionij essent, Cyriacus, Gerimmus, Gelasius, Ippolytus, Vrsinus, & Tyrsius. Tyrsium enim aliqua martyrologia apud Bollandum à Callinicio seiungunt, & Victori, alijsque martyribus associant. *II. Kal. Gelasii, Thyrsi* habet Kalendarium Hieronymianum ms. Verùm ms. Reginæ Sueciæ, vt vidimus, Thyrsũ Callinico iungit, non Gelasio, aut alijs.

Et passio Sanctorum Callinici. Ex Actis Sanctorum Thyrsi, & Sociorum Martyrum de XV. Sacerdotibus plana sunt omnia, præsertim in Actis ex ms. S. Mariæ de Ripatorio cap. 8. Hi eodem die cum Gallinico pariter Sacerdote Idolorum Martyrium fecerunt. Videnda plurima, quæ habet idem Bollandus die 28. Ianuarij, & aliqua, quæ nos adnotauimus ad diem 27. eiusdem mensis.

In Africa Victoris. Quid quid aliqua mss. martyrologia de his martyribus cũ Alexandrinis commixtis habeãt, martyrologij nostri retinenda diuisio est, quod ita etiam habeant Antuerpiense, & Corbeiẽse mss. & inter edita Notkerus. Corbeiensi Gaium insuper debemus, qui in alijs codicibus non indicatur.

F E B R V A R I V S.

Mensis Februarij habet dies XXVIII.

Kal. Februarij Litanias indicendas.

IN Græcia Sanctorum Polycarpi Episcopi. Poenis. Dionysi. Item Poenis, & aliorum XV. In Africa Publij. Saturnini. Mauriniani. Libosi. Vincentiæ, & aliorum XIIII. In Rauenna Seueri Episcopi. Victoris. Luciani. Apollonaris. Hylari. Ammoni. Zotici. Cyriaci. ***Item Seueri Confessoris, & depositio Picti Episcopi,*** **& Passio Sanctorum Vindemialis. Eugeni.**

F E B R V A R I I. 1.

IN. *Græcia.* Quamquã Smyrnæ Ioniç Ciuitas inter Grçcas vrbes recẽseatur, atq. ibi tã Polycarpus, quã Poenius, siue Pionius agonem consummauerint, cum Apostolicus ille vir, non tantùm Smyrnenses, quam vniuersam Græciam prædicatione illustrauerit, ac rexerit, non malè eius Natalis celebritas vniuersæ Græciæ in nostro martyrologio tribuitur. Antuerpiense, siue Sancti Villibrordi, quod deinceps Bollandus, & Henschenius vocant Roma-

manum vetus, Smyrnæ præcipuè S. Polycarpum, & socios ita tribuit. *Kal. Februarij In Zmyrna Ciuitate Natalis Polycarpi Episcopi, Poenis, Dionysi, & aliorum VI. item Poenis, & aliorum V. & in Ponto Focatis. Et in Africa Puplij, Saturnini, Mauriani, Libosi, Vincentia, & aliorum XXIIII. Rauẽna Seueri Episcopi, & alibi Victoris, Luciani, Apollinaris, Hilari, Ammonis, Zotici, Cyriaci; Item Seueri Confessoris, & depositio Picti Episcopi, & passio Vindemialis, & Eugeny, & in Scotia S. Brigida Virginis*. Nec tantùm Smyrnæ, sed vniuersæ Græciæ S. Polycarpi Natalem hac die celebratũ quoq. tradit martyrologium Corbeiẽse. *Kal. Febr. in Gracia Sãctorũ Polycarpi Episcopi, Poenis, Dionysij, itẽ Dionysij, item Poenis, & aliorum quindecim Martyrum. In Africa Publy, & Saturnini, Maurniani, Libosi, Vincentia, & aliorũ XXIIII. In Rauenna Seueri Episcopi, Victoris, Luciani, Apollinaris, Helarii, Ammonii, Zotici, Cyriaci. Item Seueri Confessoris, & depositio Pieti Presbyteri, & passio Sanctorum Vindemialis, & Eugenii. In Scotia S. Brigida Virginis*. De S. Polycarpo nihil hic addimus ad ea quæ supra adnotauimus die 26. Ianuarij, & infra die 13. huius mensis adijciemus. De duobus Poenis adducta iam martyrologia cum nostro consentiunt, de duobus Dionysijs non nisi Corbeiense loquitur. Nec est quod Typographi mendum suspicari possit in edito à Dacherio, nam ita etiam prostat, neq; mutato apice, in varijs mss. lectionibus, quas ex illo codice antequam ederetur habuimus. Bini ergo Pionij, siue Poeni facile confusionem aliquam excitarunt, vnde tam variè in varijs martyrologijs recolantur, & Græci XI. Martij, latini prima Februarij, Pionium cum socijs venerentur: Acta verò eius die XII. Martij lauream martyrij accepisse tradant. Pugnant verò etiam inter se Græci, & Latini de tempore, dum plures Latinorũ Pionium passum habeant sub Antonino Vero, Menologium verò Græcorum sub Decio, sicuti & Menæa. Late de hac varietate Bollandus differit, & satis suo more eruditè, ex malè interpretato Eusebio, nodum de tempore soluit, dum Acta, & reliqua ad Pionium spectantia producit. Et quamquam Acta hæc summi iudicij viro Baronio visa sint incorrupta, & omni ex parte firma, aliqua tamen inter se pugnantia videntur continere, quæ etiam idem Bollandus indicauit. In Eusebio animaduertit Valesius Adnot. in lib. 4. eiusdem Historiæ Ecclesiasticæ certum esse, diem Natalis B. Policarpi apud Smirnæos recoli 7. Kal. Martias; principatu enim Decij, paulo ante Pionij martyrium, idest octoginta circiter annis à passione Polycarpi in illa die natalem eiusdem celebrasse affirmant Smyrnæi in epistola ad Ecclesias Ponti. Addit vir doctus non eandem esse epistolam de Policarpi martyrio cum ea, in qua Pionij, & Metrodori martyrium describitur, maleque id ab interpretibus Eusebio tribui, qui alteram ab altera distinguit, quã quam vnam post aliam in eodem codice inuenerit. Excusari autem Eusebium nõ posse credit, quòd sub Marco Antonino, ijsdem temporibus, quibus passus est Polycarpus, martyriũ subijsse affirmet Pionium, cum ex Actis ipsius Pionij, Carpi, & Papuli constet, illos imperante Decio agonem compleuisse. Sicuti ergo natalis Polycarpi, qui in nostro martyrologio indicatur, non est dies illa, qua Smirnæi illius memoriam recolebant, neque dies agonis Pionij, qui ex illius actis fuit ante quartum Idus Martij, in hunc Kalendarum Februarij incidere potest, ita potius laudanda videtur nostri martyrologij lectio, quòd non Smyrnæ, sed in Græcia huius diei natalem celebrẽ fuisse notet: siue aliqua reliquiarum translatio fuerit, siue Basilicæ alicuius Sanctis hisce martyribus dedicatio. Si quis verò Eusebium ab errore tueri velit, dum binos sub Pionij, siue Poeni nomine Martyres recipit, quorum alter cum Dionysio sex socios in agone habuerit, alter quinque, vt S. Villibrordi vetustissimũ martyrologium habet, vnum posset cum D. Hieronymo agnoscere S. Polycarpi vel socium, vel coæuum, alterum posterioris

rioris sæculi sub Decio. D. Hieronymi inquam; nam in Græco Chronicorum Eusebij codice nihil ad martyrium Polycarpi de Pionio additur, in eo verò, quem latinum D. Hieronymus fecit, ita apertissimè legitur. *Persecutione orta in Asia Polycarpus, & Pionius fecere martyrium.* In numero sociorum Pionij varia sunt inter se vetusta martyrologia. Plurima, Pionio vno tantum numerato, Anonymos XV. adijciunt, vt Vsuardus, Ado, Notkerus, & alia apud Bollandum mss.

In Africa Publij. Sicuti in Pionij Anonymis socijs, martyrologium nostrum cũ Corbeiensi, supra Antuerpiense redundat, ita in Anonymis Africanis deficit. Illud XXIIII. fuisse tradit, nostrum XIII. tantum adnumerat. Antuerpiensi consonat Corbeiense.

In Rauenna Seueri Episcopi. Ita iã adducta martyrologia Bedæ, Rabani, Notkeri, & alia mss. retinẽt apud Bollandũ, qui diligentissime S. Episcopi ætatem inquirit, & à Seuero Episcopo, & Martyre, qui primo Ianuarij recolitur, diuersum asserit, ac sedisse demõstrat Episcopum ab anno 346., ad annum 390. Ferrarius Seuerum huius diei Episcopũ Martyrem fuisse docet, sicuti & Petrus de Natalibus lib. 9. cap. 66. Quod magis etiam congruit nostri martyrologij stylo; ad diem enim Kal. Ianuarij, vt de Confessoribus assolet, depositionem notat, hìc vero vt de reliquis martyribus memoriam, seu natalem signat. Depositionem etiam illam dicit Antuerpiense vetustissimum martyrologium Kal. Ianuarij, & apertius Corbeiẽse, in quo additur Confessoris titulus; Vtraq; autem Seuerum vti martyrem sine vlla additione commemorant.

Victoris, Luciani. Sancti septem Martyres, qui in nostro, & Corbeiense martyrologio iunguntur Seuero Rauennati Episcopo aptius Martyri, quam Confessori adnecterentur, nisi vetustissimum Antuerpiense in assignandis locis, minus quam alia confusum, horum martyrum clasſẽ a Rauẽna ita distingueret, *Et alibi Victoris &c.* Quam incerti loci distinctionem confirmat pariter vetus m s. Richenouiense apud Bollandum. Sunt etiam incerto mihi certaminis stadio, si à Seuero Episcopo sciungantur.

Itẽ Seueri &c. An Seuerus Episcopus, Cõfessor fuerit, vel Presbyter, quia silet nostrũ Martyrologiũ, diuinandũ mihi nõ est. Seuerum Sulpitium Præsbyterum, Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 67., inter Sanctos numeratum, hac die recoli affirmat. At dubiæ sanctitatis virum sub dubio relinquimus. Plures equidem eius errores notat Bellarminius de scriptoribus Ecclesiasticis ad annum 420.

Depositio Picti, siue Piecti Episcopi. Pictũ Martyrem Africanum Bollandus retulit ad nonam diem Ianuarij, ex vnico m s. codice S. Maximi Treuerensis. Pictum hac die Episcopum tanto viro, qui tot manu exaratos, editosque codices vidit, prorsus ignotum esse video, & me latere non erubesco. Meminit tamen, incerto cathedræ loco, martyrologium ms. Reginæ Sueciæ kal. Febr. *Et alibi depositio Pieti Presbyteri*; & præter Antuerpiense, & Corbeiense, de S. alio Piecto meminit kalendarium ms. S. Hieronymi, sed ex Proiecto decurtatum suspicati sumus ad diem 25. Ianuarij.

Et passio Sanctorum Vindemialis &c. Eugenium Martyrem ex ms. martyrologio Richonouviense, inter plures Martyres, sine ordine dispositos, exhibet Bollandus. Expresſè habent Antuerpiense, & Corbeiense iam adducta. In paruo Bedæ ascripto martyrologio m s. Lucensi mutilo, ita signantur die superiori II. kal. Febr. *Sanctorum Eugenij, Vindemialis*: Vindemianum Eremitam Bithyniæ habent hac die Græcorum Menæa.

IIII. No-

IIII. Nonas Februarij.

PVrificatio S. MARIÆ Matris Domini Nostri IESV Christi. In Africa Natalis S. Victoris. Maurini. Honorati. Vrbani. Helari. Perpetui. Iulianæ. Briuatulæ, & aliorum LXXIII. Romæ Forosimproni Via Flamia miliario ab Vrbe CLXXIIII. Laurenti. Eppoliti. & Natalis S. Fortunati. Feliciani. Firmi. Candidi. Castulæ. Secundolæ. Cappæ. Rogatiani. Gagi. Gregorij. Felicitatis. Placidi. Item Victoris. Felicis. Martialis. Corniliani. Salusti. Maticij. Vrbicij. Pupis. Secundiani. Ingenui. Mustulæ. Victoriæ. Honosiæ. Forosi. Proni. Item Victuriæ. Item Victoris. Natalis. Primi. Helari. Rogati. Saturnini. *Aurelianis Ciuitate depositio Beati Flusculi Episcopi. & depositio Sicariæ Deo Sacratæ Virginis, qui Aurelianus obijt.*

FEBRVARII 2.

ANtiquissimum fuisse in Ecclesia festum Hypapante apud Græcos, & apud Latinos occursus vocatum, patet ex pluribus Sanctorũ Patrum Homelijs, Methodij, Cyrilli Hierosolymitani, Chrysostomi, Nysseni, & aliorũ. In eo mysterium Christi Domini Infantis, legalem literam quadragesimâ die adimplētis, Ecclesia Catholica veneratur. Purificatio S. Mariæ Virginis cum nostro Martyrologio appellatur, tàm in Sacramentario Gregorij, quàm in Veteri ordine Romano, & in omnibus ferè, tam editis, quam mss. Martyrologijs, etiam Ægyptiaco, seu Coptico apud Bollandum. Græci in Menologio Canisij hanc celebritatē recolunt superiori die; quod verò nomine Basilij adornatur, hac ipse die cum Latinis. Mirum quòd tantam celebritatem prætereat Vetustissimũ martyrologiũm S. Villibrordi, seu Antuerpiense, & tantùm memoriam Sancti Simeonis Hierosolymis ita excitet, nisi forte in sequenti lacuna nomen *Occursus* deficiat. *IIII. Nonas in Affrica Victoris, Marini, Perpetuæ, Iuliæ, & aliorum LXXIIII, & Hierosolymis S. Simeonis . . . In Affrica Honorati, Orbani, Hilari, Priuatula, & aliorum XXXIIII. Romæ Forosimproni Laurenti, Ippolyti. Item Romæ Fortunati, Feliciani, Firmi, Candidi, Castola, Secundola, Rogatiani, Gai, Gregori, Cuppa, Felicitatis, Placidi. Victoris, Felicis, Marcialis, Corniliani, Salusti, Maurici, Vrici, Papirij, Secundiani, Ingenui, Mustula, Victoria, Bonosia, Fonosi, Pruni. Item Victoriæ. Item Hilari, Rogati, Saturnini, Auriliani. Depositio Flosculi Episcopi, & Depositio Siguaria. Virginis.* De origine Festi Purificationis, & eius cœremonijs latè, & eruditè disserit ad hũc diem Godefridus Henschenius, doctissimus Bollandi socius. Aliqua habet Menardus ad Gregorij Sacramentarium.

In Africa Natalis, &c. Octo, nominibus expressos, Africanos Martyres exhibet Martyrologium nostrum, & anonymos septuaginta tres; septuaginta quatuor cum plurimis, vt vidimus, Martyrologium S. Villibrordi, in quo Sacri pugiles Africani in duas classes diuiduntur.

tur. In prima quatuor primi cũ LXXIIII. anonymis recensentur: in secunda, interposito tantum Hierosolymitano Simeone, reliqui quatuor numerantur, & supra nostrum, & Corbiense Anonymi alij XXXIIII. adduntur. Cum nostro tamen ita Corbeiẽse illud cõsonat 4. *Non. Febr. Purificatio B. MARIÆ, quando repræsentatus est IESVS in Templo. In Africa Natalis Victoris, Mariai, Honorati, Vrbani, Hilari, Perpetuæ. Iuliadæ, Briuatulæ, & aliorum LXXIIII. Mart. Romæ Foro Semproniȷ Via Flaminia milliario ab Vrbe centum septuaginta quatuor, Laurentij, Hippolyti. Et Natalis S. Fortunati, Feliciani, Firmi, Candidi, Castulæ, Secundulę, Cappæ, Rogatianę, Gai, Gregorij, Felicitatis, Placidi. Item Victoris, Martialis, Cornelsiani, Salustij, Marici, Vrbici, Pubis, Secundiani, Ingenui, Mustulę, Victurię, Honorię, Forosi, Pruni. Item Victoris, Natalis Primi, Helarij, Rogatę, Saturnini. Aurelianis Depositio S. Fusculi Episcopi, & Depositio Sicharia Deo Sacrata, quæ ibidem obijt*. Variant in Africanorũ numero mss. Martyrologia, & præter Antuerpiense, quod eos in duas turmas dirimit, vtrique numerum anonymorum assignans, Martyrologium Ecclesiæ Vltraiectinæ Victorem tantùm exhibet, & alios LXXX. quod cum nostro ideo conuenire videtur, quia cum Victore alios septem nominibus exprimat, & dum LXXIII. sine nomine addit, octuagenarium numerum implet. Eadem habent Carthusiani Colonienses ad Vsuardum. Notkerus, qui parua differentia martyres totidem cũ nostro exhibet, vnum ad Anonymos addit, nempè LXXIIII. fortasse numeralis notę vitio. Ms. Pragense tantum XXIII. numerat. Aliud Sanctæ Mariæ ad Gradus XXIIII., quinquagenarij numeri nota ob literata, vt facilis est in antiquis codicibus lapsus. Variant quoque non nihil nomina, vt animaduertit Bollandus, & vnusquisque in adductis expendere de se potest.

Romæ ForoSemproniȷ via Flaminia, &c. Oculatissimus Bollandus hìc putat, Mendum in Antuerpiensi, seu S. Villibrordi Martyrologio suo inesse, cum sibi suadere nequeat, Romæ hos Martyres tribui posse, si miliaribus CCXXIIII. ab Vrbe Roma Martyrium subierunt; præcipuè verò quod idem martyrologium, non ForoSemproniȷ, sed Foresini legat, & nomen Martyris, non Vrbis videatur. At nihil immutandum censeo, & omninò retinendum ForoSemproniȷ, quod ita etiam præter codices nostros, & Corbeiense martyrologium, id retineãt Rabanus, & Notcherus. Quid enim vetaret, Romanos Martyres Forum Semproniȷ ad necem fuisse perductos, siuè quòd ibi militarent, siuè alicuius Indicis ibidem præsentia, & tamen Romanis Tabulis ascriptos esse? frequens est modus iste loquendi Veteribus Martyrologiȷs, codicibus præsertim nostris, & Corbeiensi, vt Martyres, qui Via Romana aliqua insigni, vt hic est Flaminia, agonem consummauerint, Romæ tribuantur, notato miliariorum interuallo. Profectò ForumSemproniȷ, Vmbriæ Ciuitas ad Metaurum flumen, non modo Via Flaminia posita dicitur in Itinerario Antonini, sed ibi ab Vrbe Roma ad Forum illud milliaria centum, & septuaginta octo numerantur, quæ, cum à recentiori more milliaria computandi, non nihil exuberent, nõ tamen prorsus incongruè in martyrologio nostro ad centum septuaginta quatuor extenduntur; quem numerum retinet etiam ms. Sancti Maximi martyrologium apud Bollandum. Notkerus non nisi CLXIII. habet, & peritiores ForiSemproniũ nunc ab Vrbe non amplius, quã CXXV. milliaria distare putant; sed parum hæc referunt, cum tam facilè in vetustis codicibus numerales notæ deprauentur. Laurentium, & Hyppolitum Foro Semproniȷ tribuunt, præter nostrum, & Corbeiense, iam dictum S. Maximi martyrologium, & ms. Aquisgranense. Galesinius etiam meminit, & Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, qui non nisi nomina

in

in illa Ecclesia retineri docet, & diem hunc Natalis obseruari. An autem in ea Vrbe, vel alibi, & qua nam persecutione passi sint, incertum esse affirmat.

Et Natalis Sancti Fortunati. Fortunatum aliorum, qui sequuntur Martyrum antesignanum, Romæ cum reliquis aliqua martyrologia tribuunt, Romanum in primis, ac Vsuardi; quę tamen non nisi tres socios illi assignant, Felicianum, Firmum, & Candidum. At Vetustissimum Sancti Villibrordi, Martyres, quos deinceps numerat, Romæ expressę ascribit, & non nihil in nominibus varium, Romanos indubios pugiles viginti quinque enumerat, vt nostrum; indubios inquam, quæ enim sequuntur in illo nomina *Fercosi, Pruni*; sunt, vt in nostris codicibus legitur, *Forosi, Proni*, & verendum est, ne vnicum nomen sit, vrbis nimirum eiusdem *ForoSimproni*, in duos Martyres, in curia, vel in scutia librarij diuisæ. Sed cum sacri illi Athletæ, qui milliario centesimo septuagesimo quarto ForoSempronij passi sunt, Romæ tamen assignentur, vel quia ciues, vel alia indicata superius causa, & reliqui etiam, (quamquam pro *Forosi, & Proni* legeretur, *ForoSempronij*), inter Martyres Romanos non male ab aliquibus reponerentur. Qui enim Fortunato triginta socios addunt, vel triginta duo, vt ms. Sanctæ Mariæ Vltraiecti apud Bollandum, Martyres omnes, tam qui Romæ expresse, quā qui ForoSempronij ascribuntur, pro Romanis recensere patet, siuè in tres, siue quatuor choros diuidātur. Martyrologium Corbeiense in postrema classe Natalem pro nomine Martyris refert. Sed pro initio diuisionis alterius classis probabilius suscipi potest. In Vetustissimo Antuerpiense nomen illud non est, sed post Victoriam statim additur. *Item Hilari, Rogati, Saturnini*. quod idem esset, ac in nostro, & Corbeiensi. *Item Victoris. Natalis, Primi, Hilarii, Rogata, Saturnini*. Martyrologia hæc in postrema Martyrum turma, supra Antuerpiense addunt alium pugilem, nomine Primum. Galesinius ex vitiato aliquo codice deceptus, Fortunato Romanorum Martyrum antesignano addit anonymos triginta millia; at legere debuerat, vel XXXIII., vel XXX. M., hoc est triginta martyres, vt Bollandus animaduertit.

Aurelianis Ciuitate, &c. Quem nostri codices Flusculum Aurelianensem Episcopum vocant, & Corbeiense martyrologium Fusculum, cum Vsuardo, & Hagiologio Franco Galliæ, alia Flosculum dicunt. Ita Vetustissimum Antuerpiense, Romanum à Baronio emendatum, Notkerus, & auctor Appendicis ad Adonem. Circa annum quingentesimum S.Flosculus Confessor floruit, & ex additis fuisse facilè credi potest. Videnda hic quæ erudite congerit Bollandus.

Et Depositio Sicharia, &c. Sanctam hanc Virginem Sichariam Deo Sacratam fuisse, cum nostro martyrologio asserunt Beda, Vsuardus, Notkerus, & qui Sanctos aliquos ad Adonem addidit. Ex his nō modo Monialem fuisse, sed sub D. Benedicti Regula vixisse educunt Vuion, & Menardus, in eo minus Bollādo accepti, quòd in Antuerpiēsi, seu S.Villibrordi vetustissimo martyrologio memorata, ætatem respiciat, in qua D.Benedicti institutum in Gallia, non dum esset propagatum. Ex additis à Gallico antiquario Sanctam Virginem esse, vix dubitarem.

III. Nonas Februarij.

IN Africa Felicis. Cerelinæ. Felicitatis. *Vampingo Depositio Episcoporum, Terridi, & Remedij. Lugduno Depositio Beati Lupicini Episcopi.*

FEBRVARII 3.

IN *Africa Felicis*, Frequentissimè in Martyribus Africanis Felicis, & Felicitatis nomen occurrit. Mediat nomen Cerelinæ, quam vitio librarij Celerinam dicendam esse non dubito. Corruptum hic ita est martyrologium Antuerpiense, vt vix suppositias vilas ferat. Admiscet, quos superiori die Laurêtium, & Hippolytum ForoSempronienses Martyres indicauerat, & nomina ferè reliqua confundit *III. Nõ. Natale Felicis. In ForoSimproni Laurenti, Hippoliti, Felicis, Celeris, Vappini, Code pñs Teridi, Remeay, Lugduno, Depositio B. Lupicini*. Legendum est *Vappinico Depositio*, quod, præter nostrum, ita etiam retineat Corbeiense: *III. Non. Febr. in Africa Felicis, Celerinæ, Felicitatis; Vappongo Depositio B. Lupicini Episcopi*. Pro *Epoteredi* legendum sic omninò existimarem; *Epi Teredi*. Felicem equidem, ac Felicitatem plurima mss. martyrologia, sub hac die apud Bollandum exhibent, & Celerinam autem Celerini Clerici, siuè Lectoris, siuè Diaconi, vt pluribus placet, inter Africanas Martyres computatur à D. Cipriano Ep. 37. Hæc S. Martyr Hippone, Basilicam habuit, in qua D. Augustinus sermonem dixit 236. de tempore. Plurima martyrologia edita, cum Celerina hac die, recolunt Celerinum Diaconum, Laurentium, & Ignatium socios. Sed cum de his nihil in nostris codicibus prostet, nihil addendum duximus. Africæ Martyres nostros plura martyrologia apud Bollandum tribuunt. Alios socios addit Felici recentius martyrologium Romanum, quos ex ms. S. Cyriaci, vnde hausit Baronius, non ita feliciter appositos idem existimat Bollandus.

Vapingo Depositio Episcopi Terridi, &c. Terridum Episcopum Vapingensem in Narbonensi Prouincia, sub Aquæ Sextiæ Metropoli, cum Remedio eiusdem Vrbis Episcopo, plures hac die exhibent Galliæ scriptores, sed diuerso nomine; Tigridem enim, & Tigrim, & Teredum vocat. Videdus est Saussaius, & post eum Bollandus, qui plura addit. Tygridem refert Saussaius Kal. Febr. Remedium hac die III. Nonas. Vtriusque meminit Petrus de Natalibus lib. 11. cap. vltimo num. 48. qui Martyres fuisse existimauit, dum passos esse refert 3. Nonas Febr.; cũ tamen tam nostri codices, quam supra adducta martyrologia, communi stylo, sub depositionis nomine, Confessores fuisse profiteantur, nihil muto. An ex additis sint dubitare possum, affirmare non possum. Dacherius, qui sub diuerso charactere eosdem cum Lupicino exhibet, ex additis fuisse existimauit.

Lugduno Depositio B. Lupicini, &c. Aliqua de hoc Sancto Episcopo affert Raynaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunensium, quem in Chronotaxi floruisse habet circa annum 495. Plura Bollandus, qui reijcit Petrum de Natalibus loco adducto num. 49., quia cum Celerino, & Felice passum Lugduni esse affirmet. Ex additis facilè est suspicari,

II. Nonas Februarij.

FOroSempronii Natalis Gemini. Gelasi. Magni. Donati. Aquilinę. Gemini. Item Donatæ. Themoi Filiæ Episcopi cum Filia sua.

FEBRVARII 4.

Forosempronii, &c. Vrbi Forosemproniési adnotati Martyres tribuuntur, quam quam Romę aliqua Martyrologia etiam assignent, vt Vsuardus, Bellinus, Maurolycus, & alia mss. apud Bollandum: ea nimirum significatione, quam nostro Martyrol. vsitatam, secunda Februarij die adnotauimus. Antuerpiense Vetustissimũ Martyrologium ita ferè cum nostro consentit. *Pridie Non. Febr. In Foro Simphroni Natalis Gemini, Gelasi, Manna, Aquilini, & Donata. Item Gemini. Item Donati, Thimoi Filia Episcopi cum filia sua.* Corbeiense eadem habet, deprauatum in Thimophilo. *Pridie Non. Febr. Foro Simphronij Natale Gemini, Gelari, Magni, Donata, Aquilini, Gemini, Item Donata, Themophili Episcopi cum Filia sua.* Gelasium, non Gelarium habent codices nostri, & ita legendum suadet repetitio Antuerpiensis, item Gelasij. An vero Magni, vel Mannæ legendum sit non decerno. Manniam habet mſ. Martyrologium S. Cyriaci Romæ: mſ. Latiense Magnum: Beda Mamnum, vel Mannum cum mſ. Aquisgranente, & Diuitis Augiæ. Magnum legunt Vsuardus, Bellinus, Maurolycus, & alij. Vndè nihil muto.

Themoi Filiæ Episcopi, &c. Ægyptiæ Ciuitatis nomen latinis minus cõsonum, Antiquarios fefellisse suspicatur Clarissimus Henschenius, & restituẽdæ Thmui, & Filiam Episcopum in Phileam commutandum existimat. De magni nominis Martyribus Philea, & Philoromo agit pluries Eusebius, & Acta ex Rufino producit idem Henschenius, qui plura ex eodem Eusebio doctè colligit, hic non repetenda. Alia Acta nuper ex Græco Mazarinio codice, edidit Franciscus Combefis, siuè Metaphrastem, siue alium auctorem agnoscant, quæ tamen; Combefis ipse fatetur, ægre cum illis componi posse, nisi quibusdam, quæ ipse notat, animaduersis. Alexandriæ, non Thmui, agonem Phileam cum Philoromo, abscisso capite compleuisse, ex Actis à Ruffino recognitis deducit Henschenius, & in suis disertè doceri addit Combefis. Thebaidæ tamen, non Alexandriæ passos esse existimat nuper Vallesius ad Eusebij librum 8. cap. 9. quòd Culcianus, sub quo Martyrium fecerũt, præses Thebaidis esset, vt docet Epiphanius. Proinde melius Trithemium de Scriptoribus Ecclesiasticis, ex antiquis mss. Thebaide legisse; non quòd in ea Prouincia Phileas Episcopus fuerit, sed quòd ibi passus sit. Sanè Posseuinus in Apparatu Sacro, ex Martiniensi codice ms. testatur, adnotatum à Suffrido Petro pro *Thmuis* haberi *Thebais*, quod etiam ita retineat codex Sigiber. mſ. At errorem hunc esse putat Henschenius, præter id quod Thebais Regio sit, non Vrbs, ex malè intellectis Eusebio, & Nicephoro. Valesius tamen, qui biennio post Henschenium notas suas in Eusebium vulgauit, Trithemium laudat. Hæret Henschenius idem Vir doctissimus in S. Villibrordi vetustissimo Martyrologio, quòd præter Filiam, siue Phileum Episcopum, ita addat, & filiam *cum filia sua*. Id etiam vidit in mſ. Richenouiense, his verbis retineri. *Timue Episcopi cum filia sua*, præterito

Pp 2 nempè

nempè librarij vitio, Episcopi nomine. His codices nostros addimus, qui constanter legunt *Themol Filię Episcopi cum Filia sua*. Et quamquam ex Vrbis, & Episcopi nomine in Corbeiense mendosè conficitur nomen *Thmophili Episcopi*, additur tamen *cum filia sua*. Profectò nihil de filia Phileæ Episcopi Thmuitensis in Actis indicatis expressè notatur, cum tamen conatus vxoris, ac fratris; vt eum à Christiana fide auerterent, indicentur. Ex Ruffino quidem lib.8.cap.9. scimus, *quod innumera Fidelium multitudo, ex eadem Vrbe* (Thmuis) *Pastoris sui vestigia sequens, persecutione Diocletiani Martyrio coronata est*. Et filiam fidelem, si habuisset Phileas, cur non sequuta esset cum Pastore Patrem? Cur suasionibus patris christiana esse non poterat; & cum ipso in fide permanere, quamquam reliqui filij, vel Idolis addicti, vel timore perculsi Idolatræ essent? Manifestè de filijs, & coniunge Acta à Ruffino recognita testantur, dum Culcianus præses Phileæ exprobrauit, *Quomodo ergo, quæ ad Filios tuos, & Coniugem conscientia est, non custodis?* ad quæ respondens Philea filios, & vxorem non negauit, sed dixit. *Quoniam, quæ ad Dominum conscientia est, eminentior est*. Ita ipsius frater Aduocatus, vt eum ad Idolatriam flecteret, circumstabat cum propinquis, complectentes genua, & orantes, *vt respectum haberet vxoris, & curam susciperet liberorum*. Cum tamen de Filia cum eo coronata, nihil speciale addant, siue Latina Ruffini Acta, siue Græca Combefis, hærere etiam me fecerunt, ne hic de Philea, & Philoromo agatur, sed de Filia alio alterius Vrbis Episcopo, & Filia eius agonis socia, quorũ res gestæ perierint. Sanè in Actis antiquis à Combefis editis Phileę, & Philoromi dies Natalis statuitur, non 3. Nonas Februarij, sed vel 24. die Mensis Pachon, iuxta Ægyptios, vel potius Choeac, *iuxta Romanos verò VIII. Kal. Ianuarij*. De Vrbe etiam dubitari potest. An pro Themois legendam esset Themisæ, quæ Africę propriæ Opidum est Ptolemeo; vel si legendum esset Thimois, vt habet Martyrologium Antuerpiense, quod magis accuratè locorum nomina exprimit, cogitandum adhuc remaneret, an Timus Vrbs esset Asiæ propria Nicephoro Callisto, quæ Temis in chronico Eusebij vocatur? fateor me in eam partem propendere, vt Filia Episcopus cum filia sua martyre diuersi sint à Philea, & Philorimo.

Nonas Februarij.

IN Sicilia Cataniæ Passio S.Agathæ Virginis. Reuocati. Gelasi. Saturi. Felicis. Saturnini. In Oriente Patras Ordinatio Episcopatus S.Andreæ Apostoli. *In Vienna Depositio Auiti Episcopi*.

FEBRVARII 5.

Diuæ Agathæ, celeberrimæ Martyris, memoria, ita apud omnes viget, & communi Ecclesiarum consensu hac die recolitur, vt nihil à nobis explicandum exigat, cum nihil de ea singulare Martyrologium nostrum contineat. Ad ea, quæ cumulat Bollandus addi potest, & Lucam Patriam nostram, Etruriæ liberam Vrbem, de B. Agathæ integra, & incorrupta mammilla gloriari, quæ thec a argentea inclusa, vetustis insculptis in ea litteris id attestantibus

tibus, antiquisque diplomatibus affirmantibus, seruatur in per vetusto & nobili Asceterio Sanctæ Iustinæ, vt diximus ad Vitam, & monumenta Sancti Silai Episcopi Hiberniensis, & fusius Deo dante explicabimus in nostris Lucensis Ecclesiæ Dypticis.

Reuocati Celasi. Sanctos Martyres, qui sequuntur, & Siciliæ Sanctæque Agatæ sociantur; Siculos esse existimare licet. Ita enim, & vetustissimum Epternacense, nunc Antuerpiense cõfirmat. *Nonas Febr. In Sicilia Ciuitate Catenas Natale Agatha Virginis, Reuocati, Saturi, Felicis, Saturnini, Gelasij. In Patras Ciuitate ordinatio Episcopi Sancti Andreæ Apostoli. Vienna Auiti Episcopi.* Et quamquam in sociorum ordine variet Corbeiense, in reliquis ab illo non dissentit. *Non. Febr. in Sicilia Catana Ciuitate passio Sanctæ Agatha Virginis, Saturi, Reuocati, Gelasij, Felicis, Saturnini. In Oriente Patras Ciuitate, ordinatio Episcopatus Sancti Andreæ Episcopis, & Martyris. Vienna depositio Auiti Episcopi, & Confessoris.* Eodem modo locum passionis horum quinque Martyrum silet plura Martyrologia apud Bollandum, quorum aliqua nonnullos etiam prætermittunt. Ex Richenouiuiensi codice, alioquin plurimum corrupto, idem Bollandus, non Siciliæ, sed Africæ Sanctos hos pugiles tribuit, neque negari potest, nomina illa ex vsitatis in Africa esse.

In Oriente Patras. Consonat cum nostris codicibus vetustissimum Martyrologium, semper adductum in Ordinatione Episcopatus, seu natale Cathedræ Sancti Andreæ Apostoli apud Patras, & consentiunt ms. Treuerense, Beda, Rabanus, & Notkerus. Vnde manifestè apparet Corbeiense adductum Martyrologium, dum ad S. Andreæ nomen addit *Episcopi*, corruptum esse; ex fide enim omnium antiquorum legẽdum est *Apostoli*, cuius Episcopalem Sedem Patras fuisse, pluribus diximus ad Indiculum Apostolorum.

In Vienna Depositio S. Auiti, &c. De Sancto hoc Episcopo Viennensi, qui floruit circa annum 490., plura eruditè suo more colligit hac die Bollandus, quæ frustra hic impingerentur. Videndus Saussayus, & alij Galliæ Sacræ scriptores. In Hagiologio Lebbei, ita hac die legitur. *Vienna B. Auiti Episcopi, & Confessoris, cuius fide, & industria, atque ammirabili doctrina, ab infestatione Ariana hæreses Gallia defensa sunt.* A' Gallico tamen Antiquario, in vetustiori martyrologio, S. Auitum superadditum esse, licet suspicari.

VIII. Idus Februarij.

Romæ Via Appia in eiusdem Cimiterio passio Sancti Sotheris Virginis. In Achaia Saturnini. Reuocati. In Cesaræa Cappadociæ passio S. Dorotheæ. Ethiopoli. Scolastici. *Et. Depositio S. Vedasti Episcopi*. In Seracusa passio S. Lucianę Virginis. Antoliani. Saturnini.

FEBRVARII 6.

QVia omnia de Cemeterio Sotheris, seu Sotheridis Via Appia, propè cœmeterium Callisti, deque eius passione, ac sepulcro colligit Bollandus, tam ex editis, quam ex mss. codicibus ad diem decimam Februarij, ab eorundem repetitione abstinemus. Hac tamen die 6. Febr. eadem recolunt Beda, Rabanus, Notkerus, Maurolycus, & alij, præcipuè verò Martyrologium Vetustissimum Antuerpiense, & Corbeiense, quorum primum ita legit, *VIII. Idus Febr. Romæ Via Appia Natalis Soteretis: In Achia Saturnini, alibi Reuocatæ, Dorotæ, Theophili Scolastici. Siracussa passio Sanctæ Luciæ Virginis. Alibi Antholiani, Saturnini;* secundum verò ita habet *VIII. Idus Februarij. Romæ Via Appia in eiusdem cœmeterio passio Soteris Virginis, & Martyris. In Achaia Saturnini, Reuocati, Victuriæ. In Cæsarea Cappodociæ Passio Sãctorum Dorotheæ, & Theophili, Scolastici. Siracusiæ passio Sãctæ Luciæ Virginis, Antoliani, Saturnini. Elnone Monasterio depositio S. Amandi Episcopi, & Confessoris. Atrebatis Depositio S. Vedasti Episcopi, & Confessoris.* Hac eadem die 8. Idus Soteris Virginis memoriam recolit ms. Reginæ Succiæ. *Romæ Via Appia in Cœmeterio iuxta Catacumbas, passio Soteris Virginis.* Ita etiam 8. *Idus* Calendarium Hieronymianum ms. Lucense, *Soteris Virginis, Dorotheæ.* Fatetur idem Bollandus, vetustiora esse mss. quæ Soteris memoriam signent 6. Februarij, quam quæ decimo; sed se sequi malle Romani Martyrologij ordinem, quod decima die Soteris Natalem recenset. Nostrum quoque, & Corbeiense ad decimam Februarij, vt videbimus, Sothyrim proferunt, socijs etiã additis, & die vndecima Sorothedim. Sed has esse diuersas Martyres credere non est incongruum; ad quarum distinctionem nostri martyrologij auctor huius diei Soterim Virginem vocat; & non modo Romę coronatam, sed Via Appia in cæmeterio sepultam.

In Achaia Saturnini. Achiam pro Achaia antiquis dictam, sicuti retinet martyrologium Antuerpiense, alibi diximus. Ad Saturninum, & Reuocatum Corbeiense addit Victoriam, legitque non Reuocatum, sed Reuocatam. Nonnulla martyrologia apud Bollandum addunt Theophilum, vel Theophilam; sed facilè est Theophilum Scolasticum cum his martyribus confudisse. Martyrologium Antuerpiense, in Martyrum choris distinguendis magis accuratum, in Achaia non nisi Saturninum recenset, & alibi Reuocatam, Dorotam, & Theophilũ Scolasticum; qui martyres si eodem loco passi essent Cesareæ Cappadociæ tribuendi forent ex nostro, & Corbeiensi Martyrologio. *In Achaia Saturninum* tantùm exhibet ms. Reginæ Sueciæ. Reuocatum non Reuocatam, cum codicibus nostris legit Molanus, & alij; sed Victoriam, præter Corbeiẽse, nullum aliud Martyrologium, quod viderim, exhibet. De Dorothea, & Theophilo videantur adnotata ad diem 12. Februarij.

Depositio S. Vedasti. Librarij vitium hic agnosco laterculum interpolantis. Quod enim in vetustiori codice, vel ad calcem, vel adoram libri adnotatum, & additum erat, in ipsum laterculũ intrusit. Floruisse S. hunc Atrebatensem Episcopum ab anno quingentesimo ad quingentesimum quadragesimum, pluribus coniecturis probat Bollandus, qui eiusdem Vitã, aliasque de eo historicas obseruationes profert. In Corbeiensi Dacherij martyrologio ad calcem diei inter addita reponitur. Hac etiam die cum S. Amando Vedastum recolit Hagiologium antiquum Franco Gallicum Lebbei.

In Siracusa passio S. Lucianæ. Luciam non Lucianam Virginem, habent martyrolo-

tyrologia Antuerpiense, & Corbeinse iam adducta. Quare videtur hic nomen corrigendum. An eadem Sancta Virgo Siracusana sit, de qua idem martyrologium nostrum agit ad diem 13. Decẽbris, & quem omnes ferè Ecclesiæ illa die venerantur, nihil decerno, cum hic passionis dies esse potuerit, ille alicuius solemnis translationis. Equidem passio non Natalis hic dicitur, & sub hac ipsa die S.Luciam Virginem Siracusanam recolunt, apud Bollandum in prætermissis, martyrologium ms. Leodiense S. Lamberti, & Aquisgranense S. Maximini.

Antholiani, & Saturnini. Hi martyres succenturiantur in martyrologio nostro S.Lucianæ, aut Luciæ Siracusanæ. Sed in accurato Antuerpiensi seiunguntur, addita disiunctiua nota *Alibi*. De Saturnino agit martyr. ms. Aquisgranẽse An Antholianus Martyr sit, qui Aruernis in Gallia colitur, de quo plura colligit Bollandus, minùs verisimile videtur, quòd illi Saturninus socius addatur in adductis mss. martyrologijs, diuersus ab eo, quem in Achaia veneratum hac ipsa die vidimus.

VII. Idus Februarij.

IN Britannis Ciuitate Augusta. Natalis Auguli Episcopi. Anatholi. Andreæ. Ammonis. Statiani. Nepotiani. Saturnini. Luci. Saturnæ.

FEBRVARII 7.

IN *Britannis Ciuitate Augusta, &c.* Martyrologiũ S.Villobrordi vetustissimum legit Ciuitate Auguria, hoc pacto. *Et VII. Idus Februar. Britania Ciuitate Auguria Natale Auguli Episcopi, & Martyris, & alibi Anatholi, Ammonis, Statiani, Nepotiani, Luci, Saturnini, & Saturni.* Corbeiense cum nostro ita ad amussim conuenit. *VII. Idus Februarij, In Brittannijs Ciuitate Augusta. Natalis Auguli Episcopi, Anatoli, Andreæ, Ammonis, Statiani, Nepotiani, Saturnini, Lucij, Saturnæ.* Martyrologium ms. Reginæ Sueciæ pro Augusta legit *Ciuitate Agasta*. Augusta tamen legit martyrologium Romanum, in quo Augulus Episcopus hac eadem die recolitur, quamquam Baronius nihil de Vrbe doceat, & quo tempore floruerit se ignorare fateatur. De tempore quo vixerit, aut palmam promeruerit S. Augulus, latè differit ad hãc diem Godefridus Henschenius, qui etiam de Augusta Brittannorum eruditè multa notat. Ex quibus *Augustæ Vrbe* legendum apparet, non *Auguria*, vel *Agasta*. Londinum, Regiam Angliæ Vrbe, dictam esse Augustam Trinobantum docet Ortelius, & ex Ammiano Marcellino planè conuincitur. Augustæ Vrbi Augulum Episcopum, & martyrem tribuunt Beda, Vsuardus, Ado, Petrus de Natalibus, & plura mss. martyrologia ab Henschenio adducta. Martyrologiũ, seu Calendarium Hieronymianum paruum mss. Lucense, Marium socium addit, reliquis ignotum, hoc pacto *VII. Idus Auguli, Marij, Lucij*.

Anatholi, Andreæ, Ammonis. Deficit Andreas in vetustissimo iam adducto martyrologio Antuerpiense, & pro Saturnia Saturnus dicitur. In Veteri S. Cyriaci Romano ms. Anatholius tantum indicatur. In ms. Reginæ Sueciæ 7. Idus legitur. *Et alibi Anatoly, Ammonis, Nepotiani.* De Andrea præter codices nostros,

& Cor-

& Corbeiensem, meminit etiam ms. Richenouiense apud Bollandum in praetermissis, qui putat eumdem fortasse dicendum, qui die decima infra recolitur Bethlehemi. Sed de loco Martyrij altũ vbiq; silentium. An Londini cũ Augusto certauit? vel potiùs Romæ, quando vetustius Occidentalis Ecclesiæ martyrologiũ, quod & Romanum putamus, nisi alium locum indicet passos esse in Vrbe Roma verisimile reddat? Ita passim Galesinium existimare certum est; qui ignoti loci martyres non semel Romę tribuit. Sin verò Ammonius Martyr Romanus esset, à me hic aliquid peculiaris adnotationis iure merito expostularet. Quandoquidem sacrum Ammonij Martyris corpus, mihi in Diuum tutelarem à Sanctæ memoriæ Vrbano Octauo Pontifice Maximo, benignissimè elargitum, nunc in Hetruria, ac patria, liberaque Vrbe Luca, anniuersaria celebritate veneretur; non quidem sub hac die, sed sexto Calendas Iulij, quę solemni eiusdem Sacri pignoris translationi respondet. Extractum fuit S. Ammonij Martyris corpus ex Cœmeterio Callisti Via Appia, ipsius Summi Pontificis iussu, ab Eminentissimo Ioanne Baptista Alterio Cardinali, tunc Vices Pontificias Gerenti, sub anno MDCXLIII. cum discertè de adepta per Martyrium corona testarentur, impressa cum nomine palma, & sanguinis in eius sepulcro seruata ampulla. Fouit rem omnem, singularis pietas, ac in me humanissimi animi propensio Illustrissimi Ioannis Baptistæ Spadæ, tunc Patriarchæ Constantinopolitani, nunc Eminentissimi Cardinalis; & sacrum pignus à Vicesgerenti Alterio traditum fuit Romę in manus, meo nomine suscipientis, Reuerēdissimi Patris, ac Venerandæ memoriæ affinis mei Dominici Tuccij, Generalis Religionis Matris Dei, sexto nonas Iulij eiusdem anni; quòd in Episcopali Curia Lucæ probatum, coram Generali Vicario Eminentiss. Cardinalis Marci Antonij Franciotti, tunc Lucensis Episcopi pridie Calendas Nouembris sequenti anni à me donatum fuit Nobili, ac Religiosissimo Viro Ludouico Cittadellio Priori, & reliquo Capitulo Insignis Collegiatæ Ecclesiæ SS. Ioannis, & Reparatę, vt in eadem vetustissima, ac Baptismali Basilica publicæ venerationi exponeretur, sicuti VI. Cal. Iulij anni MDCXLIIII. solemni celebritate peractum fuisse patet, etiam quoad reliqua ex publicis monumentis, tum manu Bernardini Pieronij Episcopalis Cancellarij, sub hac die 31. Octobris 1643. tum Paulini de Casolis Tabellionis Lucensis, die 25. Iunij 1664. Extat S. Ammonij Martyris sepulcralis inscriptio penes Aringhium tomo I. Romæ Subterran. pag. 593. his verbis. *Ex Cęmeterio Callisti cum Vasculo Sanguinis.*

IN PACE AMMONIVS VICTOR
QVI VIXIT ANNIS XVIII.
MENSES V.
DEFVNCTVS EST XIII. KAL.
OCTOBRIS.

Fateor me ignorare, an Ammonius noster Romanus Martyr, qui Victor nuncupatur, siue ex aliquo patrato militari facinore, siuè Tyranno, & tormentis superatis, Tribunus ille fuerit, qui, vt in Actis S. Vrbani Pontificis legitur, cum Fauiano, & Callisto pariter Tribunis, ad pedes S. Vrbani corruens, orauit, vt iam instante persecutionis tempore, preces pro eis funderet, ac deinde Sanctum eumdem Pontificem iam Martyrio coronatum seppelliuerit in cœmeterio Pretestati, quod cœmeterij Callisti pars erat. Neque enim apertè alibi me legisse memini, Christianos hos Tribunos palmā promeruisse. In ijsdem profectò S. Vrbani Actis narratur, psallentes cum alijs Christianis per noctem, ac Anolini Commētariensis statim Martyrio defuncti Baptismo interfuisse. Vndè facile ad Iudicē deferri potuisse elicitur, & munere sepeliēdi martyres defungētes, facilè est credere, Martyrio eisdem à S. Pontifice praenunciato, decoratos fuisse. At nihil temerè pronunciandum mihi est.

Suffi.

Sufficiat probabilia attulisse. In fragmento Martyrologij mſ. Bedæ attributi, in Bibliotheca Canonic. Lucensium, hac die legitur *VI. Idus S. Alexandri, & Ammonij*.

VI. Idus Februarij.

IN Arminia Minore Natalis Dionisij. Emiliani. Sebastiani. Romæ Depositio S.Pauli Episcopi.

FEBRVARII 8.

IN *Armenia*. Cum Martyrologio nostro prorsus consonat vetustissimum Antuerpiēse, toties adductum, immutato tamen non nihil ordine, & addito hoc pacto S.Lucio. *VI. Idus Februarij. In Armenia minore Natale Dionisi, & Sebastiani, Emiliani. Romæ Depositio S. Pauli Episcopi. Alibi Lucii*. Idem repetit martyrologium S. Hieronymi Corbeiense *VI. Idus Febr. In Armenia minore Natalis Dionyrij, Emiliani, Sebastiani. Roma Depositio Sancti Pauli Episcopi, & alibi Lucii*. Nonnulla martyrologia apud Bollandum Dionysium omittunt: alia Sebastianum. Sunt tamen, qui existiment Æmilianum hunc, & Dionysium ex minore Armenia illos esse, quorum alter, nēpè Æmilianus Episcopus fuerit Trebiates: Dionysius verò nobilis adolescens, eiusdem Sancti Episcopi socius. Ita Iacobillus, alijsq. Vmbriæ scriptores asserunt. Et quam quam de Emiliano Episcopo Bollandus egerit ad diem 28. Ianuarj, & nequaquam consentiat; eundem esse cum Æmiliano Armeno, qui hac die *6*. Idus recolitur, quia tamen ex Iacobillo Emiliani Episcopi Acta Italicè scripta profert, ne Lucanæ Vrbis Episcopum in Trebiatem, minus appositè, converti sinamus, aliqua hic amore veritatis subnectere libuit. Vereor enim ne Iacobillus Vir alioquin clarus, & pius, dum vulgari sermone Vitas Sanctorum Vmbriæ scriberet, ad aliquas temporum contradictiones tollendas, aliquid immutauerit, vel vt ipse existimauit, emendauerit. Quod in Actis S.Emiliani Episcopi licet suspicari, & alibj in libro nostro de Etruscæ pietatis originibus animaduertimus. Extat quidem penes me, iam à pluribus annis, & antequām Iacobillus Historiam de Sanctis Vmbriæ ederet, vita, & passio S. Emiliani Episcopi, quam Constantinus Gaietanus Abbas Benedictinus ex duplici per antiquo codice descriptam, altero nempè Bibliothecæ Anicianæ Collegij Gregoriani, altero Cathedralis Spoletinæ ad Lucensem Rempublicam transmisit, & eidem, tanquam illius Vrbis Emilianus Episcopus fuerit inscripsit. In vtroque codice, vnde mſ. meum apographum desumptum est, nunquam de Trebia, siuè Treui mentio inducitur, sed Æmilianus semper Lucanæ Vrbis Episcopus dicitur, his verbis. *Et cum didicisset, quod in Ciuitate Lucana non esset Episcopus*, vt infra. *Venerunt in Ciuitatem suam Lucanam*. Frustra verò additur ab Vmbriæ nouissimis scriptoribus, quòd Ciuitas Lucana Trebia Matusca fuerit appellata, cum neque Trebia, seu Treuij Vmbriæ Oppidum, vnquam fuerit Trebula Matusca, iuxta Reatem in Sabinis, vt etiam censet eruditissimus Bollandus; neque in Italia ulla Lucana Ciuitas apud veteres scriptores inueniatur, præter Lucam nostram Hetruriæ Vrbem, quæ ab Ecclesiasticis præsertim scriptoribus, & stylo Romanæ Ecclesiæ passim Ciuitas Lucana dicitur.

Fateor equidem, Acta S. Emiliani Episcopi, ac sociorum penes me mss. corrupta in aliquibus ita esse, vt vix sensus percipiatur, immò, quod oculatissimum Bollandum aufugit, eadem, mutatis duntaxat nominibus, continere, quæ apud Petrum de Natalibus in Vita S. Pantaleonis Martyris prostant, & quod malus est ijsdem penè verbis, ac illam construi. Nil autem vetat, S. Æmilianum fuisse Lucensem, aut Lucanum Episcopum, & agonem sub Augustali Thusciæ propè Perusiam, ac Spoletum compleuisse; cum nec nouum, nec inusitatum fuerit, S. Martyres, Episcopos præcipuè, ad diuturniores, & duriores ærumnas longiùs distrahi, & vbi à Iudico tribunal sisteretur, etiam occidi. Sed de his plura in nostris Lucensis Ecclesiæ Dypticis.

Romæ depositio S. Pauli Episcopi. Deficit in nostro Lucius, qui tamen in Corbeiensi, & Antuerpiensi vetustissimo non Pauli Episcopi socius asseritur, sed alibi, extra Vrbem, venerari dicitur. De eo silet ms. Reginæ Sueciæ, in quo tantùm legitur *VI. Idus. Romæ depositio S. Pauli Episcopi.* In Calendario S. Hieronymi ms. Pauli Episcopi memoria agitur, non hac die 6. Idus, in qua tãtùm legitur *S. Seueri*, sed sequenti *V. Idus. Romæ Pauli Episcopi, & Sauini Canusinæ.* Martyrologium Romanum cum S. Paulo, quem non Episcopum, sed Martyrem tantùm constituit, non modo Lucium addit, sed Cyriacum, quos tamen Baronius in adnotationibus fatetur restituisse, ex ms. Martyrologio S. Cyriaci; sed in hoc Bollandus Thomam, non Cyriacum designari [illegible] mat, & Paulum Episcopum vocatum, tanquam Confessorem sub depositionis titulo venerari testatur; ita enim habet. *Romæ depositio S. Pauli Episcopi, & depositio S. Thomæ.* Beda vulgatus, Rabanus, & Notkerus recolunt depositionem Pauli Episcopi, & Iulij Papæ. Sanè depositionis vox addita Confessorem, non Martyrem Paulum Episcopum indicare videtur; sed omnia mss., in qua Vrbe fuerit Episcopus, omninò silent. Si Paulus Romanus Pontifex foret intelligendus, quod negat Bollandus, ex recentioribus additis esset; & vetustissimum etiã illud Antuerpiense Martyrologium ad octauum sæculum traheret. Sed diuinare nolumus. Thomæ depositionem, & Cyriacum exhibet nostrum Martyrologium sequenti die.

V. Idus Februarij.

SVeno apud Cyprum Natalis Alexandri. *In Alto Monte super Sambre Depositio S. Asberti Episcopi.* Ammonis. Alexandria Pauli. Chunisi. Ad Membras Ammonis. Emiliani. Lasse. Poemi. Didimi. Item Ammonis, & aliorum XXXVIII. Et depositio S. Thomæ Apostoli. In Ægypto Iulili. Plessei. Tyrsi. Roni. Germani. Orphani. Misi. Guti. Oridion. Agatori. Recumbi. Bastamij. Armatæ. Prothi. Orioni. Coloti. Arati. Teoniæ. Ippij. Lusi. Saturnillæ. Epitimi. Serapion. Liastamoni. Papiæ. Pampiri. Dioscodi. Erudij. Potamon. Petecon. Decommini. Ippiæ. Zotici. Cyriaci.

FEBRVA-

FEBRVARII 9.

SVenum, siue Sueuum locum fuisse apud Cyprũ, in quo celebres Martyres fuerint Alexander, & Ammonius, nõ modo ex codicibus nostris, & Corbeiensi patet, sed ex alijs mss. à Bollando adductis confirmatur, in quibus *Sueno*, siue *Sueuo apud Cyprum* scriptum prostat: sicuti etiam apud Notkerum, Rabanum, Bedam vulgatum, & alios recentiores. Quinam verò locus Suenum, siue Sueuum fuerit, neque Baronio, neque Henschenio constat. Antuerpiense martyrologium vetustissimũ in laminis locũ silet, & tãtùm habet. 5. *Id. Febr. Apud Cyprũ natale Alexãdri, Ammoni, & aliorũ XX. Alexãdriæ, Pauli, Dionysi, & ad Mẽbras, Ammonis, Emiliani, Lasse, XXXVIII. & Didimi, Poemi, itẽ Ammonis, & aliorũ depositio Thomæ. In Ægypto Iuli, Milicuti, Tirsi, Plesei, Roni, Orbasi, Orimonis, Agathonis, Recũbi, Bastami, Sermata, Prothirionis, Colori, Lusi, Arati, Theoniæ, Ippi, Germani, Saturnilla, & Pectimi, Serapionis, Liastamonis, Papiæ, Pampiri, Dioscodi, Erodi, Potamonis, Peticonidæ, Cummini, Zotici, Cyriaci, Ippiæ*. Corbeiense cum nostro conuenit. Legit tamen *Sueno*, non *Sueuo*, non modo in edito Dacherij, sed in mss. varijs lectionibus Raphaelis Dufresnij in Museo nostro. *V. Idus Febr. Sueno apud Cyprum Natalis Alexandri, Ammonis. Alexandriæ, Pauli, Dionysij, & Membras, Ammonis, Emiliani, Lassa, Poeni, Didymi, item Ammonis, & aliorum XXXIIII. & depositio Thomæ.* Reliqua ita Dacherius exhibet. *In Ægypto Iuliani, Plesei, Tyrsi, Roni, Germani, Orsasi, Miliguti, Oridion, Agathon, Recumbi, Bastami, Armatæ, Prothiorion, Coloti, Arati, Theoniæ, Yppulusi, Saturnillæ, Epitimi, Serapion, Liasiimoni, Papiæ, Pampiri, Dioscori, Erudij, Potanion, Petecon, Decomini, Dioscodi, Zotici, Cyriaci, Papiæ. In Patrona Natalis Fursci Confessoris.* De reliquis, aliorum locorum Martyribus, pro opportunitate adductis, infra agendum est; sufficiat hic adnotare, neque in nostris codicibus, neque in Corbeiensi anonymos XX. socios, qui in Antuerpiensi Cypris martyribus adduntur, enumerari, cum tamen eosdem pariter exhibeat apud Henschenium Richenouiense vetus ms. martyrologium.

Alexandriæ Pauli &c. Ita etiam legit ms. Reginæ Sueciæ, sed confusis Anonymis Afris martyribus. *Alexandriæ Pauli, Dionysij, & aliorum viginti octo.* Ita etiam confusum videtur martyrologium Romanum, in quo legitur *V. Idus Febr. Nat. Alexandri, & aliorum XXXVIII.* Baronius, Romæ Alexandrum cum triginta octo socijs tribuit, nullo alio adducto auctore, vt notant Ferrarius in Catalogo, & Henschenius, quam illud S. Cyriaci martyrologium, cui repugnant, non modo iam adducta, sed alia vetera mss. In nostro emendandus error librarij est, qui Chunisium pro Dionysio oscitanter reposuit.

Et ad Membras. Membrussa, siue Membrusa, & Membrum Vrbs Africæ est Geographis inter Carthaginem, & Hypponem. Hoc loco passos esse, qui enumerantur Martyres probabile satis est, minima tantùm nominis varietate, vt existimat etiam Henschenius. Sed minima etiam vocis mutatio esset, si ad Mãbrim legeretur, Arcem nimirum à Diocletiano, Christianorum infensissimo hoste constructam, & à Iustiniano restauratam, vt habet Procopius de Ædificijs Iustiniani lib. 2. Sed quia in Hieronymiano martyrologio Afri martyres diligenter sæpe adnotantur, & ferè omnes codices ad Mẽbras retinent, locum qui Membrum in Antonini Itinerario dicitur, non dificile suscipio. Variant aliqui codices in Anonymorum Martyrum numero; nam Aquisgranense, & Auctarium Vsuardi habent triginta septem. Corbeiense

Fateor equidem, Acta S. Emiliani Episcopi, ac sociorum penes me mss. corrupta in aliquibus ita esse, vt vix sensus percipiatur, immò, quod oculatissimum Bollandum aufugit, eadem, mutatis duntaxat nominibus, continere, quæ apud Petrum de Natalibus in Vita S. Pantaleonis Martyris prostant, & quod malus est ijsdem penè verbis, ac illam construi. Nil autem vetat, S. Æmilianum fuisse Lucensem, aut Lucanum Episcopum, & agonem sub Augustali Thusciæ propè Perusiam, ac Spoletum compleuisse, cum nec nouum, nec inusitatum fuerit, S. Martyres, Episcopos præcipuè, ad diuturniores, & duriores ærumnas longius distrahi, & vbi à Iudice tribunal sisteretur, etiam occidi. Sed de his plura in nostris Lucensis Ecclesiæ Dypticis.

Romæ depositio S. Pauli Episcopi. Deficit in nostro Lucius, qui tamen in Corbeiensi, & Antuerpiensi vetustissimo non Pauli Episcopi socius asseritur, sed alibi, extra Vrbem, venerari dicitur. De eo silet ms. Reginæ Sueciæ, in quo tantùm legitur, *VI. Idus. Romæ depositio S. Pauli Episcopi.* In Calendario S. Hieronymi ms. Pauli Episcopi memoria agitur, non hac die 6. Idus, in qua tãtùm legitur *S. Seueri*, sed sequenti *V. Idus. Romæ Pauli Episcopi, & Sauini Canusinæ.* Martyrologium Romanum cum S. Paulo, quem non Episcopum, sed Martyrem tantùm constituit, non modo Lucium addit, sed Cyriacum, quos tamen Baronius in adnotationibus fatetur restituisse, ex ms. Martyrologio S. Cyriaci; sed in hoc Bollandus Thomam, non Cyriacum designari, mat, & Paulum Episcopum vocatum, tanquam Confessorem sub depositionis titulo venerari testatur; ita enim habet. *Romæ depositio S. Pauli Episcopi, & depositio S. Thomæ.* Beda vulgatus, Rabanus, & Notkerus recolunt depositionem Pauli Episcopi, & Iulij Papæ. Sanè depositionis vox addita Confessorem, non Martyrem Paulum Episcopum indicare videtur; sed omnia mss., in qua Vrbe fuerit Episcopus, omninò silent. Si Paulus Romanus Pontifex foret intelligendus, quod negat Bollandus, ex recentioribus additis esset, & vetustissimum etiã illud Antuerpiense Martyrologium ad octauum sæculum traheret. Sed diuinare nolumus. Thomæ depositionem, & Cyriacum exhibet nostrum Martyrologium sequenti die.

V. Idus Februarij.

SVeno apud Cyprum Natalis Alexandri. *In Alto Monte super Sambre Depositio S. Asberti Episcopi.* Ammonis. Alexandria Pauli. Chunisi. Ad Membras Ammonis. Emiliani. Lasse. Poemi. Didimi. Item Ammonis, & aliorum XXXVIII. Et depositio S. Thomæ Apostoli. In Ægypto Iulili. Plessei. Tyrsi. Roni. Germani. Orphani. Misi. Guti. Oridion. Agatori. Recumbi. Bastamij. Armatæ. Prothi. Ortoni. Coloti. Arati. Teoniæ. Ippij. Lusi. Saturnillæ. Epitimi. Serapion. Liastamoni. Papiæ. Pampiri. Dioscodi. Erudij. Potamon. Petecon. Decommini. Ippiæ. Zotici. Cyriaci.

FEBRVARII 9.

SVenum, siue Sueuum locum fuisse apud Cyprũ, in quo celebres Martyres fuerint Alexander, & Ammonius, nõ modo ex codicibus nostris, & Corbeiensi patet, sed ex alijs mss. à Bollando adductis confirmatur, in quibus *Sueno*, siue *Sueuo apud Cyprum* scriptum prostat: sicuti etiam apud Notkerum, Rabanum, Bedam vulgatum, & alios recentiores. Quinam verò locus Suenum, siue Sueuum fuerit, neque Baronio, neque Henschenio constat. Antuerpiense martyrologium vetustissimũ in laminis locũ silet, & tãtùm habet. 5. *Id. Febr. Apud Cyprũ natale Alexãdri, Ammoni, & aliorũ XX. Alexãdriæ, Pauli, Dionysi, & ad Mẽbras, Ammonis, Emiliani, Lasse, XXXVIII. & Didimi, Poemi, itẽ Ammonis, & aliorũ depositio Thomæ. In Ægypto Iuli, Milicuti, Tirsi, Plesei, Roni, Orbasi, Orimonis, Agathonis, Recũbi, Bastami, Sermatæ, Prothirionis, Colori, Lusi, Arati, Theonitæ, Ippi, Germani, Saturnilla, & Pectimi, Serapionis, Liastamonis, Papiæ, Pampiri, Dioscodi, Erodi, Potamonis, Peticonidæ, Cummini, Zotici, Cyriaci, Ippiæ*. Corbeiense cum nostro conuenit. Legit tamen *Sueno*, non *Suenõ*, non modo in edito Dacherij, sed in mss. varijs lectionibus Raphaelis Dufresnij in Museo nostro. *V. Idus Febr. Sueuo apud Cyprum Natalis Alexandri, Ammonis. Alexandriæ, Pauli, Dionysij, & Membras, Ammonis, Emiliani, Lassa, Poeni, Didymi, item Ammonis, & aliorum XXXIIII. & depositio Thomę.* Reliqua ita Dacherius exhibet. *In Ægypto Iuliani, Plesei, Tyrsi, Roni, Germani, Orfasi, Miliguti, Ortdion, Agathon, Recumbi, Bastami, Armatæ, Prothiorion, Coloti, Arati, Theonia, Yppulusi, Saturnilla, Epitimi, Serapion, Liasiimoni, Papiæ, Pampiri, Dioscori, Erudy, Potanion, Petecon, Decomini, Dioscodi, Zotici, Cyriaci, Papiæ. In Patrona Natalis Fursci Confessoris.* De reliquis, aliorum locorum Martyribus, pro opportunitate adductis, infra agendum est; sufficiat hic adnotare, neque in nostris codicibus, neque in Corbeiensi anonymos XX. socios, qui in Antuerpiensi Cypris martyribus adduntur, enumerari, cum tamen eosdem pariter exhibeat apud Henschenium Richenouiense vetus ms. martyrologium.

Alexandriæ Pauli &c. Ita etiam legit ms. Reginæ Sueciæ; sed confusis Anonymis Afris martyribus. *Alexandriæ Pauli, Dionysij, & aliorum viginti octo*. Ita etiam confusum videtur martyrologium Romanum, in quo legitur *V. Idus Febr. Nat. Alexandri, & aliorum XXXVIII.* Baronius, Romæ Alexandrum cum triginta octo socijs tribuit, nullo alio adducto auctore, vt notant Ferrarius in Catalogo, & Henschenius, quam illud S. Cyriaci martyrologium, cui repugnant, non modo iam adducta, sed alia vetera mss. In nostro emendandus error librarij est, qui Chunisium pro Dionysio oscitanter reposuit.

Et ad Membras. Membrussa, siue Membrusa, & Membrum Vrbs Africæ est Geographis inter Carthaginem, & Hypponem. Hoc loco passos esse, qui enumerantur Martyres probabile satis est, minima tantùm nominis varietate, vt existimat etiam Henschenius. Sed minima etiam vocis mutatio esset, si ad Mẽbrim legeretur, Arcem nimirum à Diocletiano, Christianorum infensissimo hoste constructam, & à Iustiniano restauratam, vt habet Procopius de Ædificijs Iustiniani lib. 2. Sed quia in Hieronymiano martyrologio Afri martyres diligenter sæpe adnotantur, & ferè omnes codices ad Mẽbras retinent, locum qui Membrum in Antonini Itinerario dicitur, non dificile suscipio. Variant aliqui codices in Anonymorum Martyrum numero; nam Aquisgranense, & Auctarium Vsuardi habent triginta septem. Corbeien-

se triginta quatuor: nostrum verò, & Antuerpiense triginta octo, quibus magis adhæreo.

Depositio S. Thomæ Apostoli. Confundunt aliqua mss., & edita martyrologia Thomam Apostolum, cum alio ignoto Martyre, forte quia vetustiora, vt Antuerpiēse, & Corbeiēse nō addunt Apostoli dignitatem. Sed cum nostris codicibus legit ms. Leodiense, quod habet *Depositio S. Thomæ Apostoli*. Quæ de Thoma Apostolo inuenire licuit, ad Indiculum Apostolorum adduximus.

In Ægypto Iulij. In Ægyptijs martyribus variant martyrologia Antuerpiēse, & Corbeiēse à nostris codicibus, tũ in ordine, tũ in aliquibus nominibus, tũ in numero. Consonant in numero triginta duorũ Martyrũ inter se Antuerpiense, & Corbeiēse; differũt tamen à nostro, in quo triginta quatuor recēsētur. Differētia verò inde oritur quod Corbeiense, ex duobus nominibus vnum conflat, nempe sub Hippolutio coniungit Hippum, & Lusium, in nostris codicibus, & Antuerpiensi disparatos. In nostris pariter codicibus puncto interiecto distinguuntur Milius, & Gutus, qui tamen vnus Milicutus Antuerpiensi, & Miligutus Corbeiensi sunt; quamquam re vera in excusis laminis Antuerpiensis, ita nomen illud scribatur, vt duos Martyres significare possit, hoc pacto *Mili Cuti*. Diuiditur etiā in nostris nomen Prothirionis in duo, nēpe Prothi, & Orionis, quę si componantur par erit in omnibus numerus Martyrum Ægyptiorum. Differentiam aliqualem in nominibus omictimus, quia facile vnusquisq; singula singulis cōferendo eā elicere per se potest. Aliquos ex his adducit Henschenius ex mss. martyrologijs Richenouiense, & S. Maximi Treuirensis, in quo Orion legitur, non modo à Protho distinctus, sed nulla Prothi memoria. Hunc verò ab Orione martyrem fuisse seiunctum, vt codices nostri, interiecto puncto, docent, manifestissimè etiam habet ms. martyrologium Reginæ Sueciæ, in quo licet Ægyptij Martyres non integrè numerentur, sed pauci tantum, inter hos tamen Prothus ab Orione ita distinguitur. *V. Idus Alexandria Pauli, Dionysij, & aliorum viginti octo. In Ægypto Plesij, Orsasij, Agathonis, Prothi, Orionis, Cyriaci.*

In Alto monte &c. ad calcem laterculi additamentum hoc reiecimus in Notationibus, & si religiosè illud, vt estat in codicibus nostris, in laterculo reliquerimus. Antiquarius Fontanellensis S. Ansbertum Episcopum ad oram libri adiecerat, sed librarius inopportunè inter Martyres Cyprios intrusit, facili tamen emendatione. Depositio hęc adnotata S. Ansberti Episcopi Rotomagensis omnino congruit cũ vita eiusdē S. Episcopi, à coquo scripta apud Bollandum, & Henschenium, in qua legitur S. Virum, qui fuit ante Episcopatum Abbas Fontanellensis, exulem obijsse in Monasterio Alti Montis, *quod est situm in Territorio Hainauno*, seu Hānoniæ in Belgio *super Sābre fluuiũ*, vt habetur cap. 8. & somno pacis ibi in Domino quieuisse, vt legitur cap. 9. *die 5. Iduum Februariorũ*. In chronico Fontanellensi Tomo 3. spicilegij Dachorij narratur, Magni Præsulis Ansberti translationem, de Basilica S. Pauli, ad Basilicam S. Petri Fontanellensem, peractā fuisse anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo quarto Indit. 2. pridie Kal. Aprilis, & sanctum eiusdem corpus in Basilica S. Pauli quieuisse *annis nouem*; vnde translatio ab Alto Monte, & depositio in Ecclesia S. Pauli Fontanellensis contingere potuit, circa annum Domini sexcentesimum nonagesimum quintum.

III. Idus

IIII. Idus Februarij.

D*epositio Austrebtanæ Abbatissæ in Pauliaco*. In Alexandria passio Apollonis. Prothei Orionis. Plausi, & Aliorum XX. In Roma Sotyris. Zotici. Herenæ. In Campania Natalis Siluani Episcopi, & Confess. In Bethleem Ciuitatem Iudæ sub Herode passio S. Andreæ Apostoli, *& Santonici Ciuitate depositio* S. *Troianis Episcopi, & Confessoris, & Baldegundæ Abbatissæ.*

FEBRVARII 10.

ANtiquarius Monacus hic iterum sui ordinis Abbatissam aliquando adnotauit ad oram antiqui codicis, sed incõsultus librarius in fronte laterculi transposuit. Sanctã Austrebertam Virginem Pauliacensem, in Normannia Abbatissam, pluribus virtutibus, & miraculis illustrẽ, septimo seculo floruisse ex pluribus deducit Bollandus. Vitam habet Surius, quam notis illustratam, & auctiorem edidit ad hanc diem, qua obijt, idem Bollandus. In Hagiologio Lebbei Gallofrancico, ita eiusdem depositio adnotatur. *Quarto Idus. In pago Rotomagensi S. Austrebertæ Virginis.* Vnde restituendum Austrebertæ nomen est pro Austrobertana.

2. *In Alexandria passio &c.* Mutato ordine, & nonnihil vt puto confuso, eosdem Alexandrinos martyres, ita profert martyrologium vetustissimum Antuerpiense. 4. *Idus Febr. Romæ natalis Soteris, & via Lauicana Zotici, & Amantij. Alexandria passio Appollonis, Prothei, Orionis, Plausi, & aliorum XX. Hirenea. In Terracina Natalis Siluani Episcopi, & Confessoris, In Ciuitate Bethleem Iudæ passio Sanctorum Andreæ.* Pro Plauso martyrologium Corbeiense habet Plauum, à nostro parum in reliquis ita diuersum. 4. *Idus Febr. In Alexandria passio Apollonis, Prothei, Orionis. Plaui, & aliorum XX. Romæ Soteris, Zotici, Iacinthi, Hirenes, Dionysij. In Campania natalis Siluani Episcopi, & Confessoris. Bethlehem sub Herode passio Sanctorum Andreæ, Apori. Sanctonas Ciuitate, depositio Vrbani Episcopi, & Confessoris, & Baldegundæ Abbatissæ.* De martyribus hisce Alexandrinis nullã estat memoria in editis, quæ viderim martyrologijs. In ms. S. Maximini Treuerensis penes Bollandum adnotatur Apollo, siue Apollonius sine socijs, & die superiori Orion, & alij mille sexcenti: sed numerus supra omnia martyrologia excedit, & numeralem notam emendandam existimarem, ex nostris, & alijs adductis codicibus, quibus addimus ms. Reginæ Sueciæ, in quo ita legitur. 4. *Idus Alexandria Apollonij, & aliorũ XX.*

In Roma Sotyris. Apud Gruterum Inscript. pag. 119. Soter viri nomen est, & mulieris pag. 662. De Sotheride, seu Sothiride Virgine Romana egimus ad diem sextam Februarij. An eadem hic repetatur, tanquam insignioris martyris memoria, vt de D. Agnese palam est, non decerno. Quòd sine vlla Virginis additione hic recolatur, ancipitem me reddidit, an viri, vel mulieris martyris nomen esset, presertim quòd in codicibus nostris, & Corbeiensi Zotico, & Hyrenæ societur. Apud Surium Tomo I. die 22. Maij in Actis S. Pancratij eidem coæua martyr Soteris statuitur. Deficiunt in nostro Hyacinthus, & Amantius, quorum postremus numeratur in Antuerpiensi; Iacynthus verò in Corbeiensi, cum Dionysio, alijs ignoto martyre. Mancos hic fatemur codices nostros,

cum

cum Hyacinthus, & Amantius in omnibus ferè martyrologijs recolantur, Romano nempe, Rabani, Vsuardi, Adonis, & Notkeri. At ſicuti Amantius alterius Zotici, qui Getulius dicebatur, ſocius fuit, ita facile accidere potuit; vt magis hic corruptum Antuerpienſe quã noſtrũ, & Corbeienſe martyrologium fuerit; cum non modo Amantius in illo addatur, ſed paſſum cum Zotico via Lauicana aſſeratur, quod ex Actis, apud Baronium confuſis, profluxiſſe rectè ſuſpicatur Bollandus: cum Zoticus ille via Lauicana martyrio coronatus cum Amantio, diuerſus ſit à Zotico, qui preſenti die recolitur. Sotheridem Virginem non Romæ, ſed in Oriente martyrẽ affert Notkerus, qui ſtrictim eiuſdem agonem percurrit.

In Campania &c. Siluanum, Epiſcopum Veliternum in Campania, exiſtimat Baronius fuiſſe, cuius hac die memoria agitur. Sed expreſſe martyrologium D. Hieronymi vetuſtiſſimum, ac Antuerpienſe Epiſcopum fuiſſe Terracinæ affirmat: non Veliternum, idque magis appoſitè in Campania, cuius prouinciç Epiſcopum, tum codices noſtri, tum Corbeienſe martyrologium tradit, ac inſuper Confeſſorem non Martyrem, vt habet etiam Notkerus. Socium exilij S. Siluerij Papæ fuiſſe coniectatur Bollandus.

In Bethlehem &c. Quia conſtanter bini codices noſtri paſſionem ſub Herode exhibent S. Andreæ Apoſtoli, nihil mutamus, nihilque addimus ad ea, quæ diximus in Indiculo Apoſtolorũ, niſi quod mſ. Corbeienſe, in pluribus cum martyrologio noſtro conueniens rè vera legat, *Apori*, & non Apoſtoli, ſicuti, tacito Herodis Regno, ita etiam confirmat mſ. Reginæ Sueciæ. *In Bethlehem Ciuitate Iudæ paſſio Sanctorum Andreæ, Apori.* Rabanus legit pro Aporio *Appony*, Notkerus cum mſ. Tornacenſe apud Henſchenium, paſſoſeſſe hos Sanctos Martyres *ſub Herode Rege* disertè confirmat.

Santonici &c. Troianus Epiſcopus Santonenſis, ac Confeſſor, quamquam alijs die trigeſima Nouembris recolatur, in hanc tamen decimam Februarij referunt Beda, Rabanus, Notkerus, Galeſinius, & Sauſſayus, quorum poſtremus teſtatur huius S. Pontificis celebritatem in hanc ipſam diem, ex antiquo inſtituto, celebrari, quia tunc fuerit in Epiſcopum ordinatus, & ſub Clodoueo Rege ad cæleſtia Regna vocatus. Depoſitionis diem fuiſſe 4. Idus Febr. ita docet mſ. Reginæ Sueciç. *Santonis Ciuitate depoſitio Troiani Epiſcopi.* Corrigendum quapropter in martyrologio Corbeiẽſi Dacherij Vrbani nomen, & legendum omnino *Troiani Epiſcopi, & Confeſſoris*, quẽ tamen ex additis ad vetuſtius martyrologium non dubito, ſicuti & Sanctam Baldegundam Abbatiſſam, de qua nihil ſe inueniſſe etiam fatetur Bollãdus, niſi nomen à Rabano, Notkero, Molano, Caniſio, Menardo, Dorganio, Ferrario in ſacris tabulis fuiſſe aſcriptum, quibus addimus, & Corbeienſe ſupra adductum martyrologium.

III. Idus Februarij.

IN Apimia Poemis. Eofraxi. In Campania Baſiliani. Amanti. Eulici. In Africa Victuris. Felicis. Ianuari. Vitalis. Zotici. Cyrlaci. Ammonij. Occomini. Pelleonici. Baſili. Romæ Sorothedis.

FEBRVARII 11.

In Apamia &c. Apamia, siue Apamæa quadruplex Geographis Vrbs est; alia Syriæ metropolis; alia Bithyniæ: tertia Pisidiæ: quarta Galliæ in comitatu Fuxensi. Anceps hìc est doctissimus Henschenius, cui nam ex his Poenium, & Eufraxium martyres tribuat: candidè tamen fatetur, vetustissimũ S. Hierónymi Antuerpiense martyrologium in eo corruptum esse, quòd pro Apamia, Campaniam ita retineat. 3. *Idus Februarij in Campania Poenis, & Eupraxi, & in Armenia Basili, & in Valturno Castrensis. In Campania Basiliani, & alibi Amanti, Tulici; In Africa Felicis, Victoris, Ianuari, Vitalis. Et alibi Zotici, Cyriaci, Ammoni, Occomini, Peleònici, Basili. Roma Soratedis.* Magis cum nostro, & alijs consonat martyrologium Corbeiẽse, quod ita Apamiam non Campaniam retinet 3. *Idus Febr. In Apamia Poenis, Eufraxi, Armata. In Campania Basiliani, Amantij, Tabici; In Africa Victoris, Felicis, Ianuarij, Vitalis, Zotici, Cyriaci, Ammonis, Pelioniti, Basilij, Germani. Roma Soratedis.* Reginæ Succiæ ms. martyrologium de Apamea conuenit, sed Eufraxium tantum numerat. 3. *Idus in Apamia Eufraxi.* De Armata, cuius meminit Corbeiense, nihil in alijs martyrologijs inuenio, ms. Richenouiense apud Henschenium non nisi Poenum, & Eufraxium habet; ita & Notkerus. Suspicari quapropter licet, Corbeiensem codicem decurtatum esse, & pro verbis illis Antuerpiensis, *& in Armenia Basili*, librarium repòsuisse, *Armata*, & Basiliũ, inter Africanòs martyres infra numeratũ, tanquam frustra repetitum omisisse; Ita Basilianum, Campaniæ subsequentem martyrem, codices aliqui cum Apamiensibus confundunt. Consentit Antuerpiensi vetustissimo aliud Richenouiense apud Henschenium, in quo habetur. *In Armenia Basilii.* Vnde etiam fateri oportet, codices nostros mancos in hoc Armeniæ martyre Basilio esse.

In Campania. Quamquam vetustissimum, supra adductum martyrologium, librarij vitio, pro Apamia Campaniam præfetulerit, vt plurimum tamen in assignandis locis, magis quam alia distinctũ, comparet. Exhibet inter cætera ante Basilianum Campaniæ martyrem S. Castrẽsem, in Vulturno, opido propè Capuam, Campaniæ item martyrem, quem pluribus, addita vita, exornat Henschenius. Fatetur tamen vir clarissimus pag. 520. ad Antuerpiense suum martyrologium additum fuisse, quòd ex Africanis Episcopis fuerit, in Vvãdalica persecutione, ad Campaniæ lictus appulsis. Quapropter mirandum non est, si in nostris codicibus, Corbeiensi, alijsque deficiat. De S. Castrensi aliqua habet Ferrarius, ad hanc diem. Basilianum in Campania plura mss. martyrologia exhibent apud eundem Henschenium, quibus addimus ms. Reginæ Succiæ, in quo post Eufraxium Apamiensem legitur. *In Campania Basiliani.* Huic socios addit Corbeiense Martyrologium, cum nostris codicibus, Amantium, & Tabicium, siue vt alia vetusta monumenta legunt, Tubicium, vel vt alter ex nostris libris retinet, Eulicium. Hos tamen martyres vetustissimum Antuerpiense martyrol. Campaniç nõ assignat, sed ita incerto loco tribuit; *Et alibi Amantii, Tulici.* Cõfunduntur hi etiam in alijs mss. apud Henschenium cum sequentibus martyribus Africanis.

In Africa Victuris. Decem sequentes Christi Athletæ tribuuntur Africæ, tam in nostris, quam Corbeiensi codicibus seiunguntur in vetustissimo Antuerpiensi, & primi tantùm quatuor in Africa coronati numerantur, reliqui verò *alibi* incerto loco. Variat Corbeiense in Occonimo, quem filet, & cui vario ordine Germanum substituit; sed Vectius nostrum

Iulianum addidit à Romano martyrologio S. Cyriaci, non optimæ quidem notæ codice, deceptus, vt notat Bollandus; Iulianus enim plurimis mss. libris martyr Alexandrinus est, & aliorum antesignanus. In ms. Reginæ Sueciæ pariter, vt in illo S. Cyriaci decurtato, Carthagini Modestus tantùm tribuitur, & Alexandriæ meliori iure Iulianus. *Carthagine Modesti. Alexandriæ Iuliani*. Antuerpiense iam adductum martyrologium, in enumerandis Alexandrinis athletis parum à Corbeiensi, nostrisque codicibus variat, & pro Carporio, Carpophorũ exibet, pro Germo Germinum, pro Pãphilo, Pampilum. Sed ms. Diuitis Augiæ, pro Germino, vel Germo, Germanum exhibet apud Bollandum. De Euminio, præter martyrologium Antuerpiense, nullum aliud meminisse video. Plures anonymos addunt mss. S. Mariæ Vltraiecti, & S. Maximi Treuirensis. Ita enim apud eundem Bollandum legunt. *In Alexandria Iuliani martyris, & aliorum* 18. Ms. Reginę Sueciæ Iulianum tantummodo refert, vt vidimus.

Dorotheæ Theophili. Alexandrinis martyribus Dorothea, & Theophilus, tam in nostris codicibus, quam Corbeiensi sociantur, immò in Corbeiensi alter Iulianus, aliis ignotus additur. Dorotheæ, & Theophili scholastici memoriã, Cæsareæ Cappadociæ ex martyrologio nostro, ac Corbeiensi dedimus die secũda Februarij, qua die eruditissimus Bollandus acta, & monumenta reliqua protulit; ibi etiam Dorotheæ Alexandrinæ, Deo sacratæ Virginis, in Maximini Galerij persecutione, Tyranni libidinem strenuè fugientis, elogia cumulat ex Ruffino, & Eusebio; sed huic Theophilus socius non additur, cum tamen in vetustissimo Antuerpiensi, Corbeiensi, ac nostris codicibus manifestè recenseatur. An fortasse legendum esset Theophilæ, non Theophili? Quòd plures Deum amantes nobiles mulieres, & Virgines, eius exemplo, pro fide, & castitate decertauerint, inter quas aliqua insignior fuit, ab amore in Deum, Theophila nuncupata. Sed fortasse antiquarius, qui martyrologium nostrum cōcinnauit, non nisi vnam Dorotheam maioris famæ cognoscens, quæ Cæsariensis erat, eandem cum Alexandrina putauit, & Theophilum, ab ea lucratum, addidit socium. Antuerpiensis martyrologij recensio cautior est; non enim Dorotheã, & Theophilum Alexandriæ hac die consignat, sed tantum incerto loco *alibi*; quasi Cæsariensium Cappadociæ sociorũ martyrum memoria etiam alibi, vel ex constructa Basilica, vel reliquiarum translatione, celebris hac die esset. Sed quid vetaret, in Alexandrina martyrum laniena, Dorotheam aliquam cum Theophilo, alio martyre fuisse celebrem, presertim si ex Corbeiensi martyrologio socius Iulianus adderetur, qui Cæsariensibus Dorotheæ, & Theophilo alioquin socius non inuenitur? Ex nudo nomine, in tanta martyrum segete, vix sub diuerso die, in diuersa regione, eosdem martyres fuisse licet affirmare.

In Italia Donati. Donatum martyrẽ Italũm, antesignanum socios in agone habuisse, ita etiam affirmat ms. Reginæ Sueciæ. *In Italia Donati cum alijs*; hos verò commilitones nominibus signat, tam Antuerpiense, quam Corbeiense, nostrumque adductum martyrologium. Quamquam verò plures martyres in Italia, Donati nomine, Ferrarius fuisse doceat, & aliquibus etiam socij addantur, nullum tamen sub hac die refert, cuius socij talibus nominibus signentur. Latent ergo hucusque Sancti martyres Itali septem numero, iisdem plane nominibus in sacris olim fastis consignati: præterquam quod Antuerpiense, minima differentia, Heradium pro Heraclio enumerat. An verò, quæ postremo recensetur, Eulalia Hispana martyr Barcinonensis sit, suspicari ex eo licet, quòd hac eadem die 12. Februarij aliqua martyrologia eandem recolant, vt Romanum ex Beda, Vsuardo, Adone, quibus præter recentiores addimus Vvandelbertum, &

Notkerum. Diuerſam tamen facile credimus, quòd in Italia, & cum Italis alijs, adhuc obſcuris martyribus, recolatur die duodecimo Ianuarij. Ferrarius apud Bollandum Vxenti in Salentinis, Eulaliam Virginem, & martyrem coli refert, quam Barcinonenſem, tranſlatis in Italiam reliquijs, ſuſpicatur. At Ferrarius in Catalogo Sanctorum Euleliam vocat, tam in laterculo, quam in notationibus; In alio verò Catalogo Sanctorum Italię Eueliam notat Virginem, & Martyrem Vxenti in Salentinis die 12. Ianuarij, idq; in indice tãtùm; ad ſignatũ enim diem nihil inuenire licuit.

Depoſitio Simplicij Epiſcopi. Depoſitionis nomen, huic martyrologio vſitatum, Simplicium hunc Epiſcopum Confeſſorem fuiſſe, ſuadere poteſt, quòd etiã Confeſſor dicatur Rabano, & Bedæ vulgato. Duo vetuſta martyrologia apud Bollandum, Letienſe, & Tornacenſe, ita S. Epiſcopum Italiæ conſignant. *In Italia depoſitio S. Simplicij Epiſcopi.* Hæret quapropter vir doctiſſimus, an Simplicius Veronenſis ſit, de quo Valerius, & ex eo Ferrarius agit die 20. Nouembris. Ex additis eſſe vix liceret dubitare, ſi præſertim poſt annum Domini quingenteſimum floruiſſet, vt idem notat Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ. De S. Simplicio Viennenſi Epiſcopo, & Cõfeſſore meminit Sauſſayus menſe Febr. ſed tertia die, non duodecima. MS. Reginę Suecię incerto loco ita huius diei laterculo aſcribit. *Et alibi depoſitio Simplicij Epiſcopi.*

Depoſitio Leodegarij Abbatis. Non modo ex additis Sanctum hunc Abbatẽ exiſtimo, ſed nullibi in tabulis Eccleſiaſticis me inueniſſe ſignatum fateor. De Leodegario Epiſcopo, quem Romanum martyrologium recolit die 2. Octobris, præter ea, quæ ibi adducit Baronius, videnda eſſent, quæ habet Andreas Ducheſne tom. 1. Hiſt. franc. ſed hunc non eſſe Abbatem Leodegarium ſatis patet.

Idus Februarij.

IN Nicomedia paſſio S. Ilalianæ. In Alexandria Tulliani. Ammoni. Et Alibi natalis Dicenti. *Lugduno Depoſitio Beati Stephani Epiſcopi.*

FEBRVARII 13.

ABundat in huius diei laterculo martyrologiũ vetuſtiſſimum Antuerpienſe ſupra noſtrum, ac Corbeienſe hoc pacto. *Idus Februarij. In Alexandria natalis Tulliani, Anti, Cyriaci, Ammoni. Nicomedia paſsio Sanctæ Iulianæ Virginis. Et alibi natalis Dicenti. Lugduno depoſitio Stephani Epiſcopi, & alibi Polianti, Filoronis, Candidi.* Corbeienſe verò differt à noſtro quod ita Decentio addat Simplicium, & pro Iuliana, ſeu Ilaliana, Iulianum exhibeat. *Idibus Febr. In Nicomedia paſſio S. Iuliani. In Alexandria Tulliani, Ammonis, & alibi natalis Dicenti, Simplicij. Lugduno depoſitio B. Stephani Epiſcopi.*

In Nicomedia &c. facilis librariorum lapſus eſſet, ſi Iulianum pro Iuliana repoſuiſſent, vt habet martyrologiũ Corbeienſe, & cum eo alia tam mſſ., quam edita apud Bollandum, ſed quia vetuſtiſſimum Antuerpienſe, non modo Iulianam habet, ſed Virginem, facilius cum noſtris codicibus componi poteſt. Accedit & mſ. Reginę Sueciæ, in quo legitur, *Nicomedia paſſio S. Iulianæ.* Sunt qui Iulianum

lianum martyrem Lugdunensem faciant, & ibi cum Stephano passum affirment, sed minoris ponderis sunt. Alij etiam confundunt cum Iuliano Alexandrino, cuius memoriam martyrologium nostrũ recolit pridie huius diei:alij cum Iuliano Basilissæ Virginis sponso, cõmiscẽt vt Vsandelbertus. Iulianã omnino retinerẽ anceps, an in nostris codicibus aliorum vetustiorum fide, Iulianæ nomen reponendum sit, vel Ililianæ finendum. Vide, quæ infra die 16. Febr. adnotamus

In Alexandria Tulliani &c. Ordine non modo hic differt Antuerpiense à nostro martyrologio, sed & martyrum numero; ad Tullianum enim, & Ammonium addit Antium, & Cyriacum, quos non modo Corbeiense cum nostro silet, sed etiam ms. Reginæ sueciæ in quo tantùm recensentur. *Alexandria Tulliani, Ammonij.* Tullianus aliquibus perperam in Iulianum mutatur, & ex Antio,& Cyriaco apud Henschenium vnum nomen corruptè conflatur.

Et alibi natalis Dicenti. Nihil ad Decentium martyrẽ adnotasse Bollandũ,vel Henscheniũ inuenio, sed tantũ in prætermissis indicare martyrologiũ Monasterij S.Cyriaci Romæ eiusdem meminisse. Incerti loci martyrem esse, non modo vetustiori nostro, sed vetustissimo Antuerpiensi video, cui Corbeiense Simpliciũ socium superaddit. Sanctus Decentius Episcopus Pisaurensis, cui Germanus Diaconus apud Ferrarium die 28. Octobris sociatur, videtur diuersus, præsertim ex socij diuersitate.

Lugduni depositio B. Stephani. Confessorem fuisse, ex titulo depositionis in martyrologio nostro, satis liquet. Martyrem sunt qui faciant, vt Petrus de Natalibus,& ex eo fortasse Maurolycus. De eo aliqua habet Theophilus Raynaudus, qui vti Confessorem in Lugdunensi Ecclesia venerari testatur in Indiculo Sanctorũ Lugdunensium; hunc floruisse consentit sub annum Christi 490., ac rectè Molanum in additionibus ad Vsuardum diem obitus eius adnotasse Idus Februarij: malè verò Petrum de Natalibus ad diem pridie Idus Februarij; quod re vera ex pluribus mss. codicibus confirmatur. Distinguẽdus S. Stephanus Lugdunensis Episcopus est à S. Stephano patria Lugdensi, sed Episcopo Diensi, cum is valdè recentior fuerit, vt ex eodem Indiculo patet. Sanctus Stephanus senior, quamuis in pluribus, tam mss. martyrologijs, quam editis recolatur apud Bollandum, ex additis tamen ab Antiquario Gallico vix dubitarem. Calendarium paruum nostrum S. Hieronymi habet tantùm 1. *Id. Stephani Episcopi.*

XVI. Cal. Martij.

IN Thuscia Spoleti Ciuitate Natalis Sanctorum Vitalis. Cyriani, & Marciani. Valentini. Interamne via Flamminia ab Vrbe Roma miliario LXIII. Natalis S. Vincenti. In Licia natalis Sanctorum Basiani. Tonion. Moyseos. Barsion. Dionysius,& Emonius. Arfasi. Item Dionysius Episcopus. Orus. Paulus. Leucorus. Orphasius. Plebius. Amandus. In Militana Ciuitate natalis Policti. In Eraclea natalis Sanctorum Felicis. Ianuari. In Græcia Palladi. Candediani. Poliasti. Filoronis. Candidiani. Passamonas. Ionas. Ammonius. Topphi. Protidi. Breconi Diaconi.

Moyse Lect. In Ciuitate Spolisio Vitalis, & Milites LXXXIV. In Africa natalis Valentini. In Tera Miliario LIIII. Via Flamminia. Artheni. Marciani. Theoni. Celerini, & Magni. In Sicilia Egias. Iuliani. passio S. Seneri. In Alexandria Saturnini. Aduocati. Preconi. Maximi.

FEBRVARII 14.

NVmerosa Sanctorum martyrum series, in hoc laterculo notata, non parũ discrepat ab Antuerpiensis vetustissimi recentione, magisque Corbeiensi consonat. Verumque primum afferemus, vt ad inuicem conferri possint. Antuerpiense igitur in laminis ita prostat. 16. *Kalendas Martij. Interamne uia Flaminia natalis Valentini, & Spoliti Ciuitate natalis Vitaliani, Vitalis, Marciani, Felicula, Iuliani. In Cilicia natalis Segani, & Iuliani. In Alexandria Basiani, Tonnionis, Peothi, Luci. Item Cyrion Presbyter, Moysteos, Bassiani; Item Agathon exercitus. Item Dionysius, Ammonius. Item Arbata, Arbasi, Dionysi Episcopi, Pauli, Leniori, Orbasi, Plebi, Dionysi Presbyteri, Amanti. In Militana Ciuitate Sancti Polieti. In Heraclea natalis Felicis, Iannari. In Grecia Pulladi, Candidiani, & alibi Poliani, Filoronis, Candidi, passio Ammonis, Ionas, Sammoni, Stoppi, Protidi, Praeconidi, Moisei. In Ciuitate Spolitio Vitalis, & Militum XLIIII. In Africa Valentini, & Militum XXIIII. Via Flaminia Anthimi, Marciani, Tioni, Celerini, Magni, Iuliani, Passio Sancti Seueri. In Alexandria Saturnini, Aduoti, Praecuni, Maximi.* In Corbeiensi verò ita legitur. 16. *Kalendas Martij. In Thuscia Spoleti Ciuitate Natalis Vitalis, Cyrion, & Martiani, Vitalis. Interamne Via Flaminia ab Vrbe Roma Milliario sexagesimo quarto natalis S. Vincentij, Talici. In Lycia natalis Sanctorum Martyrum Germani, Iuliani. In Alexandria natalis Sanctorum Basiani, Tonioni, Moseos, Basion, Dionysij, & Ermon, Arfasij. Item Dionysij Episcopi, Paulis, Leniorti, Orfasii, Plebis. Item Dionysii Episcopi, Amandei. In Militana Ciuitate natalis S. Policti. In Heraclea natalis Sanctorum Felicis, Iañuarij. In Gracia Palladij, Candidiani, Poliarcti, Fileronis, Passamonas, Ionas, Ammonius, Toppi, Proditi, Preconi, Moysei, Lectoris, Iannarij. In Ciuitate Spolitio Vitalis, & Militum nonaginta nouem. In Africa natalis Valentini. Interamne Militum quinquaginta quatnor. Via Flaminia Atheni, Martiani, Thioni, Celerini, Magni. In Sicilia Ægias, Iuliani, Passio S. Sereni Martyris. In Alexandria Saturnini, Aduocati, Preconi, Maximi.* In tanta ordinis, & nominis dissonantia nostros magis codices sequendos esse duxi, præcipuè quòd Corbeiensi, alijsque mss. martyrologijs magis consonent.

In Thuscia Spoleti &c. eodem modo Spoletum Vmbriæ vrbem, Thusciæ tribuit huius martyrologij scriptor, quo alibi Tudertum, minus quidem accurata locorum distinctione. Plerique putant, Vitalem hunc esse, qui Romæ passus fuit cum Felicula, & Zenone; sed nihil hic de martyribus illis; quãquam in pluribus Kalendarijs hac die coniunctim memorentur, & mſ. nostrum S. Hieronymi ita etiam habeat. 16. *Kal. Martij Valentini, Vitalis, Felicula, & Zenonis.* Sed Valentinus communiter alijs tribus nõ connectitur, neque de ijsdem tribus hic agi putarem, quòd non Thusciæ, vel Spoleti, sed via Ardeatina coronatos fuisse Notkerus doceat, & Romæ tribuat. Feliculam cum Vitale Spoleti habet quidem

Ve-

Vetustissimum martyrologium iam adductum, sed Zenonem silet, & Vitalianum, Marcianum, & Iulianum addit. Diuersos hos Spoletanos, vel Thuscos martyres esse vix dubitarem. MS. Reginæ sueciæ binos ex his martyribus Thusciæ ita tribuit *16. Kal. Martii in Thuscia Sanctorum Vitalis, & Marciani.* Henschenius clarissimus, qui in huius diei laterculo valde fluctuat, ex martyrologio Richenouiense, Spoleti, Vitalianũ, & Via Ardeatina Feliculam profert, & corrigendum esse putat Antuerpiense hoc pacto, *Spoleti Ciuitate Vitaliani. Romæ, vel via Ardeatina Vitalis, Felicula*: Marcianum verò cum Iuliano, ex eodem mſ. Richenouiense, in Ciuitate Ægæa coronatum fuisse coniectatur. De Felicula silet nostrum, ac Corbeiense, quamquam Menardus ad Sacramẽtarium Gregorij, tam in Remensi codice hac eadem die, quam in mſ. martyrologio Corbeiensi, (alio quidem à Corbeiense Dacherij, nostrisque varijs eiusdem codicis lectionibus, frequenter adductis) ita legi affirmet. *Natale Sanctorum Valentini, Vitalis, Feliculæ, & Zenonis*, addens in Corbeiense malè legi *Fenicula*. Videndum tamen est, cum bis Spoletanæ Vrbi in hoc eodẽ laterculo S. Vitalis tribuatur, quinimmo in Corbeiense Dacherij tres sub Vitalis nomine martyres in eadem Vrbe recolantur, an semel saltem legendum esset Vitaliani. Ita sanè existimarem cũ tam vetustissimum Antuerpiense, quam Richenouiense in prima classe Spoletanorum Vitalianum proferant, quod à nostris codicibus non abhorret, in quibus Vitalis nomen, ita breuiatum legitur vt Vitalianus etiam possit interpretari.

Cyriani. Cyrion legit mſ. Corbeiense, & pariter inter Athletas Spoletanos reponit: Antuerpiense verò inter Alexandrinos, & Presbyterum facit. Vitali socium Cirionem exhibet, Via Appia in Tusculano, mſ. Aquisgranense apud Henschenium, qui putat Presbyterum esse, igne combustum, infra cum alijs socijs, in vetustissimo Antuerpiense repositum. In tanta nominum vbertate, sine notabili, ac disiunctiua additione, nihil vetat, & Cirionem passum esse Spoleti, sicuti Valentinum inter martyres Spoletanos non esse recensendum facile concederem, sed Romæ potiùs tribuendum, quòd in codicibus nostris videatur ab illis seiunctum. In Kalendario Antiquo Fronti ita signatur. *14. Febr. Natale S. Valentini*, & in alio etiam antiqui Breuiarij nostri hoc pacto. *16. Kal. Martij Valentini Martyris*. Idem Fronto addit à Theodoro Pontifice Romano dicatam fuisse Ecclesiam S. Valentino via Flaminia iuxta Pontem Miluium. Plura de hoc colligit Henschenius, qui & acta antiqua profert. Sed Valentinus qui ferè cum Spoletinis numeratur facile Episcopus Interamnæ in Vmbria esse potest, qui Martyr hac etiam die recolitur, & cuius monumenta ad hanc ipsam diem colligit Henschenius: facileque esse potuit, vt librarius nostrorum codicum, Valentinũ Interamnæ oscitanter proposuerit, qui postponendus esset post Cyrianum, & Marcianum hoc pacto. *Interamne Via Flaminia ab Vrbe Roma Miliario LXIII. Sancti Valentini, & Natiuitas S. Vincentii*; præcipuè quòd ita retineat vetustissimum Antuerpiense, nec Interamne Vmbriæ ciuitas à Spoleto magis, quam per 12. milliaria distet, & plurima, tam mſs., quam edita martyrologia id confirmẽt. Plures Valentini hac die in Actis SS. Bolland. & Henschenij venerantur; sed hunc habet etiam martyrologium Romanum, & acta extant apud Surium.

Interamna. Mendum hic esse suspicari licuit, & quomodo videretur emaculandum diximus. Interamne Ciuitas Vulgo Terni, via Flaminia sita erat, & circa eandem distantiam ab vrbe Roma, vnde præcipuæ viæ initium capiebant. Præter, Valentinum, martyrologium nostrum binis codicibus Vincẽtium exhibet sicuti Corbeiense, alia verò silent, etiam apud Bollandum, & Henschenium ex pluribus mſs. prolata. An fuerit Vincentius Episcopus Meuaniensis, qui non longe

longe ab vrbe illa, nunc insigni oppido, diocesis Spoletanæ in Vmbria, inter vrbem ipsam, & Portalium tumulatus est, & cuius natalis dies etiam Interamne celebris esset, hæreo adhuc incertus. Equidem in Actis S. Vincentij, quæ Lucæ, vbi corpus eius veneratur, in vetustis mss. seruantur, disertè narratur, post multa tormenta Sanctum Confessorem, cum pluribus fidelibus, corpus Dominicū suscipientem 8. die Iunij spiritum Deo reddidisse, ac Glyceriam nobilem fœminam mercato à paganis sacro corpore, sepulturæ dedisse in prædio suo, quod vocabatur Campus salutis, *Inter Portilione, & Meuania, miliario ab vrbe Roma plus minus LXXXXIIII.* Et quamquam Meuania, vt testatur Philander ad 2. Vitruuij librum, opidum sit in via Flaminia, attamen cum in S. Vincentij Meuenatis historia, nil de Interamne dicatur, & maior à Romana vrbe distantia in sepulcro eius notetur, quam in martyrologio nostro exprimatur, nihil decerno. Locorum in Vmbria propinquitas suspicionem mouit. Lucensis Ecclesia in Hetruria, vbi S. Vincentij Episcopi Meuenatis corpus seruatur, non hoc die; sed 6. Iunij natalem eius celebrat. Talicium Vincentio socium addit martyrologium Corbeiense, reliquis omnibus mihi visis martyrologijs ignotum; ex huius socij nomine videtur Vincentium Meuaniensem excludi, cum Benignus Diaconus, non Talicius socius in eius actis exprimatur.

In Lycia Natalis &c. An pro Lycia legendum sit Cilicia hìc dubius hæreo. Lyciam cum nostro habet martyrologiū Corbeiense, & Lyciæ ascribit Germanum, & Iulianum Martyres. In nostro verò omissis Germano, & Iuliano, Lyciæ series illa martyrum ascribitur, qui in pluribus martyrologijs Alexandriæ tribuuntur. Vnde nostrum in hac parte decurtatum fateor. Cum verò infra Iulianus in Cilicia repetatur, aptius hìc videtur pro Cilicia Lyciam retineri, & supplendos potius esse ex Corbeiensi in codicibus nostris Germanū, & Iulianū, vel Seganum, & Iulianum ex Antuerpiensi. Ne quid verò sileam, quod veritatem collimare possit, cum infra ab Alexandrinis martyribus, primo loco numeratis, in pluribus martyrologijs, alia Alexandrinorum martyrum classis adiungatur, subijt dubitari, an diuersæ vrbes, Alexandriæ nomine donatæ; esse potuerint, in quibus Christiani athletæ palmā meruerint. Geographi, & inter hos Ortelius 26. vrbes, Alexandriæ titulo nuncupatas, apud idoneos scriptores reperiri animaduertit. Lycia non modo Regio est Asiæ, inter Cariam, & Pamphiliam, quæ maior Lycia dicitur, sed alia minor Regio Troadis iuxta Idā M., cuius Homerus, & Strabo meminerunt, & in qua natum Apollinem fabulantur. Troadem suo tempore Alexandriam vocatam fuisse habet Plinius, & Vrbem in ea Regione numerat Ptolemeus Alexandriam nomine, cuius etiam Liuius, videtur meminisse. An numerati Martyres, Alexandriæ tributi in alijs martyrologijs, in nostro verò Lyciæ, illius Alexandriæ fuerint, quæ in Lycia minore constituitur? Fortasse incongruum ita sentire non videretur, nisi maiori distinctione codex Corbeiensis suos Lyciæ martyres, suosq; Alexandriæ tribueret.

Basiani. Lacunam in martyrologio nostro iam diximus suspicari, ex Corbeiensi restituendam, in quo Bassianus cum alijs tredecim Martyribus. Alexandriæ ascribitur. Totidem, & in nostro martyres cum Basiano sunt. Plures tamen in Antuerpiensi numerantur, in plures classes diuisi: Horum aliqui, sed non omnes Romano, Bedæ, Vsuardi, alijsq; tam mss., quā editis martyrologijs, apud Henschenium in sylloge Historica noti sunt. Pluribus Bassus antesignanus est. Vetustioribus codicibus, Corbeiensi, & nostris Bassianus est Choriphæus. Dionysius Episcopus semel in nostro recensetur: bis in Corbeiensi: Pro Tonione plures codices Antonium habent; Sed Tonnionem retinet etiam Antuerpiense, quod vnum tantùm Dionysium Episcopum

ſcopum exhibet, & alium in noſtro numeratum Dionyſium, Præsbyterum fuiſſe notat. Quem Ermonionem dicit Corbeienſe, noſtri codices habent Emoniũ. In ſecunda claſſe, quam ducit Dionyſius Epiſcopus, ante Paulum, in noſtro Orus numeratur, qui deficit in Corbeienſi. Parum verò refert, an Leuiorius cum Corbeiẽſi legamus, vel Leuiorus cum noſtris codicibus. Magis autem refert, quòd in Antuerpienſi Protus, & Lucius in prima claſſe reponantur, & in noſtro, & Corbeienſi deſiderentur: ſiue vnicum ſit nomen Protolycus, vt in mſ. Coloniẽſi vidit Hẽſchenius, & in Notkero; ſiue ex martyrologio S. Hieronymi habet Petrus de Natalibus lib. 3. c. 114.: vel duo Martyres ſint, vt expreſsè retinet Antuerpiẽſe in laminis impreſſũ. In hoc pariter numeratur Cyrion Presbyter, nôſtro inter Spoletinos recẽſitus, & Agathon, qui exercitus ibi malè pro exorciſta ſcribitur; Agathon enim exorciſta in aliquibus editis martyrologijs nũcupatur, & Baſſianus lector. In codẽ etiã additur Ammonius, & Arbata, ſiue Armata, in noſtris, & Corbeiẽſi codicibus prçteriti. Ex his martyribus aliquos in mare merſos, alios igne combuſtos habent cum Martyr. Romano Notkerus, & Vſuardus: alios capite cæſos, ſicuti Pe rus de Natalibus, & Galeſinius confirmant ex martyrologio S. Hieronymi, quod cũ noſtro non prorſus conuenire ex hac etiã aſſertione côuincitur. Ex his quoq; nonnullos 5. Idus Febr. iã fuiſſe rẽcenſitos nõ difficilè concederẽ.

In Militana Ciuitate &c. Melitene, ſiue Melitine legendum eſſe videretur, pro Vrbe, & Regione Cappadociæ Ptolemeo, & Stephano; nam in *Militana Ciuitate* legit tam Antuerpienſe, quam Corbeienſe martyrologium; niſi omnino Militenæ Armeniæ vrbe legendum ſuaderent Acta S. Polieơti ab Henſchenio ſuperiori die adducta, & plura tam mſs., quam edita martyrologia confirmarent, quæ Sanctum Martyrem Idibus Februarij venerantur. Cum noſtro tamen ad hanc diem XVI. Kal. Martij S. Polieơtum recolunt, tam Antuerpienſe quam Corbeienſe, & mſ. S. Maximi prope Treuiros, in quo legitur ad diem 14. Februarij. *In Militana Ciuitate Armenia Natale S. Polieơti Martyris.* Vide quæ dicta ſunt ad diem ſeptimum Ianuar.

In Heraclea Felicis &c. Sanctos hos Martyres Felicem, & Ianuarium coniectatur Bollandus in prætermiſſis, eoſdem eſſe, qui in Romano martyrologio die ſeptima Ianuarij recoluntur, & eorum numerationem hìc eſſe repetitam. At mirandum eſt, quomodo tam Polieơtus in Militana Ciuitate, quam in Heraclea Felix, & Ianuarius, in Græcia Palladius, & Cãdidianus, & alibi Polianus, ſiue Poliares, Filoron, & Cãdidus hìc eodẽ fere ordine repetãtur, quo ad VII. Idus Ianuarij in vetuſtiſſimũ Antuerpienſe S. Hieronymi, in Corbeienſi, noſtroque reponuntur. Vnum, alterumque Martyrem iterata veneratione, vel ex aliqua reliquiarũ tranſlatione, vel Eccleſiæ dedicatione diuerſis diebus in pluribus martyrologijs adnotari non eſt incongruum; tot verò, in tam diuerſis locis, tam ſeptima die Ianuarij, quam 14. Februarij eodem ordine memorari, ſine errore fieri vix mihi ſuadere poſſum. Vnde verò error emanauerit, ſicuti me fateor ignorare, ita antiquiſſimum fuiſſe non dubito, & fortaſſe, qua homines ſumus, ab ipſo vetuſtioris martyrologij ſcriptore, cum eadẽ ferè proſtent tam in Antuerpienſi, quam Corbeienſi, noſtriſque binis codicibus. Ad hãc ipsã diẽ XVI. Kal. Martij, ita legit mſ. Reginę ſueciæ. *In Heraclea Felicis, Ianuarii. In Gracia Palladii, Candidiani.*

Paſſamonas, Ionas &c. Ita etiam legit martyrologium Corbeienſe cum codicibus noſtris, vt ſuſpicionem facile induxerit, Paſſamonas locum fuiſſe aliquẽ certaminis, aut natalis ſequẽtiũ martyrũ, quorũ Anteſignanus Ionas fuerit. At cũ nuſquam Paſſamonas, vel quid ſimilis denominationis apud Geographos compareat, & ex martyrologio Antuerpienſi mendum apertè percipiatur, legendum eſſe, *Paſſio Ammonis Ionas &c.* liben-

libenter consentio, & corrigendos esse, tam Corbeiensem, quam codices nostros: ita vt alia classis Martyrum Græcorum à Passione S. Ammonij incipiat, & pro Ammonio post Ionam repetito, legendus sit Sammonius, vt habet martyrologium Antuerpiense. In Corbeiense verò, in quo non modo Ianuarius additur, sed ex interpunctione Dacherij Lector pro martyre numeratur, cũ officiũ sit Moysei, cui subnectitur, existimarem Preconio notam Diaconi esse addendam ex nostris codicibus, in quibus manifestè Moyseus Lector, & Præconius Diaconus asseruntur. Hinc leue mendũ ex Antuerpiense remoueri potest, in quo cum legatur *Praconidi*, restituendum videtur *Praconi Diaconi.*

In Ciuitate Spolitio &c. Alium Vitalẽ Martyrem Vrbi Spoletanæ, à superiori seiunctum, qui plurium Militum simul coronatorum Dux fuerit, hic recenseri apparet. Spolitium pro Spoleto corruptè scriptum palam videtur. Militum numerus in Antuerpiensi minor est, nempe Vitalis, & Militum XLIIII. In nostris codicibus fere geminatur ad LXXXIIII. In Corbeiensi magis etiam exuberat, habet enim natalem *Vitalis, & Militum nonaginta nouem*. Reliqua me latent.

In Africa Nat. Valentini. Nisi codices nostri, ita apertè legerent, & tam Antuerpiense vetustissimum, quam Corbeiense martyrologium in assignando Africæ Valentino conspirarent, de insigni transpositione sequentia suspicionem induxissent, nempe prius legendum esse. *Interamne Milliario LIIII.* vel potius *LXIIII. Valentini*: deinde *In Africa Artheni, vel Anthini, Marciani &c.* Iam supra de Valentino Interamnensi Episcopo, & Martyre aliqua diximus, quem Spoleto ascriptum fuisse conijciebamus. Si quis illum Spoletanum, & non Episcopum vellet, & hunc potius Interamnensem putaret, ita mendosè transpositum, non pugnarem, sed adducta mss. martyrologia apertissimè Valentinum Martyrem Afrum fuisse docent, ac insuper vetustissimum Antuerpiense, siue Epternacẽse socios illi adiungit milites viginti quatuor.

Interamne &c. Iterũ in Vmbria Martyres Interamnenses numerantur. Dacherius in Corbeiensi martyrologio legit. *Interamne milites quinquaginta quatuor*. Deinde in alia classe *via Flaminia Athenium, Martianum*, & reliquos. At licet sine vlla Interamnæ vrbis, aut militum coronatorum memoria vetustissimũ Antuerpiense viæ Flaminiæ, eiusq; Martyrum meminerit, cum nostri tamen codices, ac Corbeiense martyrologium Interamnam exprimant, libentiùs illorum lectionem, quam Dacherij amplector, & breuiatum nomen *Militum quinquaginta quatuor* facilius *milliario quinquagesimo quarto via Flaminia* interpretor, iuxtà martyrologij nostri morem, quã *Militum quinquaginta quatuor*. Nihil enim vetat, hos Martyres, via Flaminia, milliario quinquagesimo quarto coronatos, Vrbi Interamnensi ascribi, cũ Vrbs ipsa, vt diximus, in via Flaminia sita fuerit. Et quamuis longiùs Interamna ab Vrbe Roma distaret, potuissent hi Martyres, eadem via, milliario tantùm quinquagesimo quarto, supremo supplicio affici, vel ex Interamna ad locũ illum passionis deduci, vel post necem reducti eidem ciuitati ascribi, & in ea deinde celebres esse.

In Sicilia Ægias. Ægeæ in Cilicia legunt alij, ac ita emendandum vetustissimum Antuerpiẽse, seu Romanum, conjectatur Henschenius, ex antiquo Richenouiense, *quòd in Ægea ciuitate Iuliani, Marciani* memoriã recolat, Et licet Notkerus, *In Ægea Ciuitate S. Iuliani* tantùm meminerit, cũ Marcianum alterius classis esse manifestũ sit ex pluribus mss. legendum cum Corbeiense existimarem, *In Sicilia Ægias Iuliani*, siue Ægias nomen sit Vrbis, vel Martyris. Pro Vrbe accipiendum nomen Egiæ, vel Egeæ libentius existimarem, quòd ita habeant adducta martyrologia Notkeri, & Richenouiense. Restitui verò posset librarij lapsus,

lapsus, si pro Ægea in Sicilia legeretur Egeste, quę Vrbs illius Insulę quondam fuit, vel potius Egyne eiusdē Insulæ Vrbe, quā aliqui Eggyne legunt; & cuius meminit Cicero in Verrem. Iulianum verò, frequentissimo in martyribus nomine, diuersum putarem ab eo, qui Lyciæ cum socio tribuitur.

Passio Sancti Seneri. Seuerum non Senerum habet vetustissimum Antuerpiēse, vel Serenum, vt legit Dacherius in Corbeiensi. Hunc putat Bollandus in prætermissis facile esse, qui prima Ianuarij Rauennæ colitur, & Seuerinum dici in S. Hieronymi vetustissimo, siue Antuerpiense testatur, sed Seuerum, non Seuerinum in eiusdem laminis apertè inuenio.

In Alexandria. Quatuor hos indicatos Alexandriæ martyres fatetur Henschennius nullibi se inuenisse, præterquā in adducto martyrologio S. Hieronymi Antuerpiense. At præter codices nostros, meminit etiam Corbeiense, in quo Aduocatus, ex interpunctione Dacherij nomen martyris est, non officij. Martyrologium tamen Reginæ Sueciæ ms. habet *Alexandria Saturnini aduocati*; relictis duobus alijs: & Antuerpiense pro Aduoto Aduocatum legit. Distinctos hos esse ab alijs Alexandrinis athletis, hac eadem die, in diuersis martyrologijs Alexandriæ tributis, non dubitarem: siue tempore, siue occasione Martyrij disiungantur. In codicibus nostris hi tantùm Alexandriæ passi numerantur.

XV. Kal. Martij.

IN Antiochia Natalis S. Iusippi Diaconi. Zenonis. Apolloni. Fœbi. Romani. Zosimi. Barale. Zocij Presbyteri. Rufini. Interamne Natalis S. Agapæ Virginis. Saturnini. Castulæ. Magni. Luci. Rogati. Ioannis, & aliorum xij. Vuarciana in Spania passio S. Loquuntas. In Syria Auanti. Xisti. Pompini. Gemelli. Victoris. Generosi. Item Victoris. Gemelliani. Coturni. Castuli.

FEBRVARII 15.

PArùm differt à nostris codicibus Corbeiense martyrologium, huius diei laterculum ita consignans. *XV. Kal. Mart. in Antiochia Natalis Iosippi Diaconi, Zenonis, Apollonis, Phoebi, Romani, Zosimi, Baradi, Rufini, Zotij Presbyteri. Interamne Natalis S. Agape Virginis, Saturnini, Castule, Magni, Lucij, Rogati, Ioannis, & aliorum duodecim martyrum. Barcinone in Hispanijs; passio Sancta Loguumfas. In Syria Auenti, Sixti, Pompini, Gemelli, Victoris, Generosi. Item Victoris, Gemelliani, Coturni, Castuli, Ianuarii, & depositio S. Siluinii*. Nec dissonat vetustissimum Antuerpiense, seu Hieronymanum Bollandi, quod ita in laminis prostat. *XV. Kal. Martii. Antiochia Natalis Iosippi Diaconi, Zenonis, Apolloni, Phœbi, Romani, Zosimi, Barali, Zoci Presbyteri, Rufini. Interamne Natalis Sancti Agapis Virginis, Saturnini, Castolæ, Magni, Luci, Rogati, Iohannis, & aliorum XII. Arciana in Spanis passio Locusati. In Syria Aduenti, Xysti, Pomponi, Gemellæ, Victoris, Generosi, Itē Victoris, Gemelliani, Cutur-*

Cuturni, Castola, Aliquos ex his Antiochenis Martyribus cōfirmat Henschenius ex varijs mss. martyrologijs. Iosippū legit etiā ms. Reginæ Sueciæ, vt Iosephus Hymnographus Græcorū durè, hic videatur reponi in Notationibus Romani martyrologij, cū ille Diaconus, & Martyr Antiochiæ fuerit. An verò Romanus martyr Antiochenus ille sit, cuius meminit Eusebius de Martyr. Palestinæ cap. 2. ex socijs incertū esse arbitramur. Martyrium alterius S. Romani Antiochiæ idem Eusebius describit in lib. de Resur. & Ascens. à Sirmundo edito p. 92.

Interamne Nat. S. Agape. Virginitatis decus rarò Viris tribuitur, sepè mulieribus. Vnde in vetustissimo Antuerpiensi prò *S. Agapi Virginis*, restituendū cum alijs esse videtur *S. Agapæ Virginis*. De Vrbe Interamnensi, eiusque antiquitate latè differit Franciscus Angelonius in Etrusca Historia Ciuitatis Terni, vbi etiam de S. Agape, eiusque socijs martyribus agit, præter ea, quæ ad hanc diem habent Romani martyrologij adnotationes, Ferrarius de Sanctis Italiæ, & Iacobillus de Sanctis Vmbriæ. Romanum martyrologium ex socijs S. Agapæ quatuor recenset Saturninum, Castulum, Magnum, & Lucium, ex martyrologio ms. S. Cyriaci. Beda non nisi Saturninū, & Castulum profert, sicuti Rabanus. Mss. Leodiense, & Tornacense apud Henschenium Anonymos addunt non XII. sed XXX. Rogatum, & Ioannem adijciunt Codices nostri, cum Corbeiense, & Antuerpiense. Sanè ad diem 15. Februarij Angelonius reposuit quatuor illos Martyres à S. Agape seiunctim sepultos prope Torrentem Passarum. Iacobillus ex Ecclesiæ Interamnensis instituto, sicuti & Henschenius in diem 17. Februarij transtulerunt.

Vuarciana in Spania &c. Arciana in Spanis legit etiam iam adductum Antuerpiense martyrologium. Barcinone in Hispanijs Corbeiense. Cucufatis, & Barcinone legendum suspicatur Bollandus in prætermissis. Mirandum est Hispanicos Sanctorum scriptores, Salazarium precipuè, qui tam facilè Martyres alibi passos in Hispaniam transferunt, de hoc Locum fate, seu Loquunfate non meminisse. Varcia Geographis Galliæ Belgicæ Vrbs est Antonino cognita, quā Ortelius in Comitatu Burgundiæ suspicatur. Varciani Populi Pannoniæ sunt Ptolemeo, & Plinio. Varcilienses verò Ambrosio Morales sunt Hispaniæ citeriores populi, locūque hodie Varcile ad Tagū sesquimilliario supra Toletum esse docet. Sin verò sequi maluerimus Antuerpiense vetustissimū Martyrologium, quod in nominibus locorum magis accuratum videtur, & Arciana retinendum sit, forte oppidum esset Hispaniæ Tarraconensis, quod hodie Harisa dicitur, & *Arci* veteribus dicebatur, vel potius Arcos inter Harizzam, & Medinam cæli. Si quis verò pro Arciana Arcilaie legeret, is in Tarraconensi regione Archisanam dici ex Moletio apud Ortelium disceret. Cucufatem, seu Quoquofatem hic recoli repetita veneratione aliqui putant; sed is postridie in nostro, alijsq; martyrologijs, & Barcinone veneratur. Locumphatem constanter Antuerpiense, Corbeiense, nostrique codices legunt, vt nihil mutare magis consultum visū fit.

In Syria Anenti &c. in hac Syrorum Martyrum classe parūm in nominibus distat nostrum à Corbeiense, & Antuerpiense Martyrologijs, Castulam, & Gemellam vocat Antuerpiense, quos Gemellium, siue Gemeblium, & Castulum alij codices vocant. Pro Pompinio illud habet Pomponium, & Corbeiense Ianuarium addit reliquis ignotum.

XIIII. Kal. Martij.

IN Brittannijs Natalis Sāctorum Faustini. Iouittæ, & Aloble Sidionis. Hierapi. Martialis. Nūdinari. Pessiani. Pauli. Gallonis. Honori. Iocundi. Memini. Vincenti. Fructuosi. Primi. Cicili. Fabiani. Pauli. Maximi. In Spania Barcilona passio S. Quoquofatis. In Africa Maximi. Item Vincenti. Pauli. Honorati. Mari. Item Maximi. Itē Pauli. Martialis. Therapi. Marci. Marpi. Marcellini. Itē Marci. Donati. Secundi. Marcopi. Lucelle. Item Secundi. Sauli. Stuporis. Mustaci. Presentis. Secundæ. Maximæ. Ionellæ, & cū eis LIIII. Item Fissimari. Pamphili. Valentis Diaconi. Seleuci. Perfidi. Theophili. Iuliani cum Ægyptijs numero V. milia. *& Alibi Depositio Tetradi Episcopi.*

FEBRVARII 16.

FAustinum, & Iouittam, Presbyterum nempe, & Diaconum, Brixię Martyres in Gallia Transpadana, superiori die 15. Febr. plura, tam edita, quam mss. Martyrologia ab Henschenio adducta consignant, vt ex proximitate diei, & nominum similitudine suspicari quis posset legendum, non in Brittannijs, sed in Brixia, vel in Brixianis. At cum non modo codices nostri, sed Corbeiense martyrologium constanter legant, *in Brittannijs*, quemadmodum etiam ms. Reginæ Sueciæ, nihil immutandum duximus, præsertim quòd pro Iouitta Iouentiam, Corbeiense legat, & Iuuētium codex Reginę Sueciæ hoc pacto 14. *Cal. In Britannijs Sanctorum Faustini, Iuuenti.* Magis etiam in nominibus variat Vetustissimum Antuerpiense, dum Faustinianum, & Iuuentiam ita Brittanniæ in integro laterculo tribuit. *XIIII. Kal. Martij. In Brittanis natalis Sanctorum Faustiniani, & Iuuentiæ. In Hispania Barcinone natalis Cucubatis. In Campania Cumbas natalis Iulianæ, & alibi Plesi, Dionysi, Hierapi, Marcialis, Nundiani, Pessiani, Pauli, Gallonis, Honori, Iocundi, Memmi, Vincenti, Fructuosi, Primi, Fabiani, Cicili, Pauli, Maximi. In Africa Maximi, Vincenti, Pauli, Honorati, Mauri. Item Maximi, Pauli, Marcialis, Terapi, Marci, Marobi, Marcellini, Donati. Item Marci, Secundi, Macrobi, Lucellæ. Item Secundi, Sytuli, Stupuris, Mustaci, Presentis, Secundæ, Maximæ, Ionillæ, & cum eis CIIII. Fissinari, Pampili, Valentis Diaconi, Serleuci, Perfidi, Teofili, Iuliani, cū Ægyptijs numero V. mil. & alibi depositio Tetradi Episcopi.* In Britannijs etiam ita retinet Corbeiense, vt parum à nostro in reliquis etiam dissentiat. *XIIII. Kal. Mart. In Brittannijs natalis Sanctorum Faustini, Iuuentiæ. Et alibi Blesi, Donati, Dionysij, Hierapi, Martialis, Nundinarij, Prosiani, Pauli, Gallonis, Honorij, Iocundi, Memmij, Vincentij, Fructuosi, Primi, Cicilij, Fabiani, Pauli, Maximi, Vrbani. In Hispania Barcinone passio S. Cucufatis. In Africa Maximi. Item Vincentij, Pauli, Honorati, Mari. Item Maximi. Item Pauli, Martialis, Terapi, Marci, Marpi. Nicomedia passio S. Iulianæ Virginis, & Martyris. Item Marci, Martialis, Marcelli, Donati, Secundi, Marcopi, Lucellæ. Item Secundi, Maximæ, Sauli, Stupuris, Mu-*

ſtaci, Præſentis, Secundæ, Iunillæ, & cum eis centum quinquaginta quatuor. Felinari, Pamphili, Valentis Diaconi, Seleuci, Proſidi, Theophili, Iuliani cum Ægyptijs numero quinque millium, & alibi depoſitio Tetradi Epiſcopi. In hac copioſa Martyrum ſerie ex varijs locis collecta, maior Vrbium, & Regionum, in quibus coronam acceperint, deſiderari notitia poteſt. Nonnulla tamen magis diſtincta habet Antuerpienſe Martyrologium, quamquam ſingulis adductis codicibus ſuæ maculæ non deſint.

Fauſtini, & Iouittæ. Variant, vt diximus, ex varijs mſs. libris, horum Martyrum nomina; magis ſincera exiſtimanda ſunt, quæ in vetuſtiſſimo Antuerpienſi ſignantur. Si enim exemplar illud, ex Britannia à S. Villibrordo Anglo in Belgium fuerit deportatum, vt Bollandus exiſtimat in Generali Præfatione, minus ſanè ſcriptorem errare potuiſſe credendū eſt in re patria, vel ſaltē facile librarij errorē eidē emendare licuiſſe; Vnde Fauſtinianum, & Iuuentiam, quàm Fauſtinum, & Iouittam, ſcriptum eſſe maluerim: præſertim quòd Fauſtinianum habet etiam mſ. martyrologium Aquiſgranenſe, & Hermannus Greuen ad Vſuardum.

Et Aloble Sidionis. Librarij oſcitantiam hìc agnoſco in vtroque ex codicibus noſtris, qui pro *Alibi Bleſi, Dionyſi*, ſcripſit *Aloble Sidionis*. Emendatio ita patet, tam ex Antuerpienſi, quam Corbeienſi iam adductis martyrologijs, vt immorari non expediat. Addit Corbeienſe, poſt Bleſum anteſignanum, non Dionyſium, vt Antuerpienſe, ſed Donaſium primò, deindè Dionyſium. Sed Donaſius à noſtris codicibus etiam exulat, vt ab Antuerpienſe, in quo Pleſius dicitur non Bleſius, huius ſacræ cateruæ dux, quemadmodum legunt Martyrologium Aquiſgranenſe mſ. & Hermannus Greuen in additionibus ad Vſuardum, apud Henſchenium. Octodecim laureati in hac claſſe numerantur penès martyrologium Antuerpienſe, & codices noſtros. Viginti ſunt Corbeienſi, in quo præter Donaſium, in fine Vrbanus additur. Pro Nundiano, & Memmio martyrologij Antuerpienſis, Nundinarium habent Corbeienſe, & noſtrum, quod Meminium pro Memmio exhibet.

In Hiſpania, &c. Memoriam hìc agi de S. Cucufate, ſeu Quoquofate Barcinonēſe Martyre, iam ex adductis Martyrologijs mſs. palam eſt, ſicuti ex Richenouienſi apud Bollandum, in prætermiſsis huius diei; & ex Notkero, qui eum Cucufatem non Quoquofatem, aut Cucubatem, vt Antuerpienſe martyrologium vocat, ſed ita retinet. *In Hiſpania Ciuitate Barcillona S. Cucufatis martyris.* Sin verò paſſus S. Cucufates fuerit die 25. Iulij, vt in actis eius legitur apud Surium, huius diei 16. Febr. ſolemnitas, alicuius tranſlationis dicenda erit, & illius fortè, quam Galli ſcriptores referunt, & quæ narratur apud Surium in vita S. Cucuphatis, die 25. Iulij, to. 7. recentioris editionis Colonienſis. Ibi enim legitur à Fulrado Abbate tranſlatum fuiſſe S. Corpus ad Cellā SS. Martyrum Dionyſij, & Sociorum 14. Cal. Martij, in ſaltu Vogaſo, vbi dicitur Lebraha, tempore Caroli Imperatoris. In Martyrologio Corbeiēſi S. Cucufatis memoria agitur etiam die 25. Iulij; quod non modo in edito apud Dacherium patet, ſed ex mſ. eiuſdem Bibliothecæ habet quoque Menardus ad Sacramentarium Gregorij: quamquam die illa de Sancto Cucufate ſileant, tam codices noſtri, quam vetuſtiſſimum Antuerpienſe. Verùm tranſlationis feſtum diem agi in Cœnobio Octoniano, propè Barcinonem ex legendario antiquo affirmat Ioannes Tamayus ad diem 29. Aprilis in martyrologio Hiſpanico, qui præter caput, etiam corpus reliquum ibi aſſeruari contendit, contra Galliæ ſcriptores. Notkerus acta eius compendioſè adducit ad diem 25. Iulij, & caput Pariſijs tranſlatum, & ſeruatum ad ſua vſque tempora teſtatur, duplicisq; trāſlationis meminit Sauſſayus. Cucufatem Martyrem exhibet martyrologium

mſ.

ms. Treuirense ad diem 12. Februarij, cum S. Felice, qui ex Scyllitana Africæ Vrbe (vt de S. Cucufate testatur vbi supra Notkerus.) Barcinonem appulerit cum S. Gerunda, de qua ad diem primam Augusti.

In Africa Maximi. Inter numerosam xxvj. Africanorum martyrum turmam, tam in nostro, quam Antuerpiensi martyrologio explicatam, interponit Corbeiense Sanctam Iulianam Nicomediēsem, cui aliquos ex his martyribus adnectit, qui nostris codicibus, non Nicomediæ, sed Africæ videntur tribui. At cum insueto stylo S. Iuliana dicatur in Corbeiensi martyrologio Virgo, & Martyr cum Martyr iam sine expressa additione intelligi debuerit, videtur huius Sanctæ Virginis memoriam in codice illo fuisse interiectā, & recentē esse additionē, quemadmodum idem suspicari licet accidisse vetustissimo Antuerpiensi, in quo legitur: *In Campania Cumbas Natalis Iulianæ.* Quamuis enim Bollandus in Commentario præuio ad acta S. Iulianæ Nicomediensis, plura adferat, quæ doceant, Cumis (legendum enim ita est pro voce Cumbas) paulò post necem, Nicomedia corpus Sanctæ Iulianæ translatum quieuisse; attamen cum prius Puteolis Sanctæ eius reliquiæ seruatæ, & non nisi sub Lōgobardorū feritate Cumas translatæ fuerint, non potuerunt etiam in Antuerpiense Martyrologio verba illa, nisi recentius, interpolari, hoc est ex Bollandi coniectura, ab anno iɔ lx iij. quando Longobardi Italiā inuaserunt. Verùm in Antuerpiensi additio illa nullam parit in reliquis Martyribus confusionem: & cum in eo, atque codicibus nostris producta series viginti quinque Martyres Africanos, nominibus signatos enumeret, & centum quatuor Anonymos, librarij vitio in Corbeiensi à primis vndecim reliqui seiungi vidētur. Insuper in hoc martyrologio martyres nomine signati viginti sex sunt, repetito nimirum Martiale: anonymi verò plurimum exuperant, & ad centum quinquaginta quatuor ascendunt. Cum ergo martyrologium nostrum alio loco de Iuliana Nicomediensi meminerit, puta die 13. Februarij, & 29. Martij, in hac autem die 16. Februar. de illa prorsus sileat, minus hoc esse interpolatum apparet. Anonymorum numerus in nostris codicibus minor cōparet, puta LIIII.; sed facilis lapsus librarij esset à numerali nota C. in L., nisi martyrologium ms. Richenouiense, & aliud S. Cyriaci Romæ à Baronio laudatum, legerent etiam LXIII. apud Henscheniū, cui magis Antuerpiensis lectio arridet. Vnus, aut alter ex his martyribus alijs martyrologijs numeratur, sed integra corona non nisi in adductis, parua nominum, quæ obseruari potest, dissonantia.

Item Fissimari. Aliam Sacram Martyrum turmam videtur indicare, post anonymorum numerum, particula *Item*, qua huius martyrologij auctor vti solet, cum nomen idem alicuius martyris repetitur, vel cum non addito Vrbis, aut regionis nomine, alia Sanctorum classis adducitur. Coniectura hìc autem ducor, hos esse duodecim martyres, qui apud Eusebium lib. 8, cap. 21. recensentur. Fulcit coniecturam Valens Diaconus, Pamphilus, Seleucius, Theophilus, siue Thodolus, apud Eusebium expressis nominibus indicati, qui pariter ad hanc diem numerantur, & quinque Ægyptij, qui duodenarium numerum explentes, fortasse in militiam ascripti, quinque milites dicendi sunt, non quinque millia. Consonat dies certaminis ab Eusebio signatus decimus sextus Mensis Peritij. *idest secūdum Romanos ad decimumquartum Calendas Martij.* & Christophorsoni versio videretur coniecturæ nostræ fauere, dum Ægyptios illos, Cæsarea Palestinæ redeuntes, postquam Confessores aliquos in Ciliciam, ad metalla damnatos, deduxerunt, à custodibus portarum, fidem suam non negantes captos fuisse narratur: verba enim Eusebij, ita vertit. *Isti Ægyptij, simulatq. Confessores illos, qui erant ex Cilicia, ad metalla*

vsque

vſque, quæ ibi erant, produxerunt, domum redierunt. In quibus videtur verbum illud *produxerunt* officium Ægyptiorum indicare, quaſi ad metalla damnatos ſub cuſtodia deduxiſſent, vt militibus mos erat. In Martyrologio Romano hac die Ægyptij quinque martyres venerantur, Prophetarum ſignati nominibus, quæ non illi impoſita à parentibus fuerant, ſed quæ ſibi ipſis impoſuerunt, dum iam faſſi ſe Chriſtianos eſſe, ad Iudicis tribunal trahebantur, vt narrat Euſebius. Pamphilus, Valens, & ſocij complures, cum Helia, Hieremia, Iſaia, Samuele, & Daniele, hac die recoluntur in Menologio Baſilij, & diuiſa deinde claſſe Porphirius, Iulianus, & Theodolus. Eorundem Acta, ex Euſebio collecta, ſeiunctim edere pollicetur, ex codice Medicæo Regis Galliæ, Henſchenius ad diem Kal. Iunij, quæ talem titulum præſeferant. *Certamen Sanctorum, & glorioſori, Chriſtum Martyrum Pamphili Valentis, Pauli, Seleuci, Porphyrij, Theodoli, Iuliani, Ægyptiorum*. Confuſa eſſe horum Sanctorum nomina ſuſpicatur idem Henſchenius, & hæret, quid ſignificet in Martyrologio vetuſtiſſimo Antuerpienſe, *Siſſiani*, vel *Fiſſiani*, & an locus fuerit Cæſareæ, damnatorum cædi deſtinatus, qui ita vocaretur? Fiſſimari tamẽ legitur in binis noſtris codicibus, & Fiſſinari minima mutatione in Corbeienſi, quod nomen martyris videtur, ex pluribus fortaſſe illis, qui in Menologio Baſilij indicantur. At quamquam Pamphilus Presbyter cũ Valẽte Diacono, & Paulo in Romano Martyrologio, ſeorſim ab alijs, recolantur ad Kalendas Iunij, aliquibus tamen hac ipſa die, cum alijs ſupra adductis, memorantur, vt puta Græcis in Menæis, & Anthologio, & inter latinos Galeſinio. Duodecim re vera Euſebius profert, quorum ſaltem certamen cæptum fuerit XIIII. Kal. Martij, hoc eſt Pamphylũ Presbyterum Cæſarienſem, Valentem Diaconum Æliæ, ſeu Vrbis Hieruſalem, Paulum Iannitarum oppido oriundum, aliàs illuſtrem confeſſorem, quinque Ægyptios Prophetarum nomine vocatos, Porphyrium adoleſcentulum ex Pamphili familia, decimum Seleucum militem, aliàs confeſſorem, vndecimum Theodolum ſenem, & moribus grauem, duodecimum Iulianum cũ Seleucio pariter Cappadocem, qui omnes *Manipulus eorum*, Euſebio dicuntur, *qui in ſubeundo Martyrio comites Pamphili eſſe meruerunt*. Non tamen hæc omnia in adductis martyrologijs, nempè Antuerpienſi, & Corbeienſi, & noſtra ita plana ſunt, quin aliquorum nominum diuerſitas dubium pariat. Primumque nomen Fiſſinari, ſeu Fiſſimari Euſebio, & ex eo Metaphraſti, ac Græcorũ Menologijs ignotũ eſt: Antuerpiẽſi Martyrologio Pãpilius, Corbeienſi, & codicibus noſtris Pamphilus apertè dicitur. Perfidius, qui Profidius in Corbeienſi eſt, & Perfidus in Antuerpienſi, pro Prophyrio Græcorum, & Euſebij: Theophilus omnibus iiſdem adductis martyrologijs, pro Theodolo legi debet, Paulus, verò omninò deficit. At ſicuti facilè nomina ad Euſebij, & aliorũ fidem corrigi poſſunt, ita fortaſſe librarij errore vtrobique Paulus in hac martyrum corona deficit, quòd ſupra inter alios martyres incerti loci, vel Africæ, ter, aut quater repetatur. Niſi quis diuinando potius, quam coniectando dicere maluerit, Paulum fuiſſe binomium, & Fiſſimarum, ſeu Fiſſinarum dictum etiam fuiſſe contendat, vt Petrus, qui & Abſolamus Euſebio paulò ante nuncupatur.

Iuliani cum Ægyptijs numero V. mil. Iulianum in Ægypto Martyrem cum ſocijs quinque millibus Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & cum Martyrologio Romano alia mſs. apud Henſchenium hac die referunt. Videnda tamen, quæ eruditè animaduertit Bollandus ad diem nonam Ianuarij, de pluribus Iuliani nomine Martyribus: Sanè hic ſi Pamphili ſocius fuit, malè quinque millium Ægyptiorum dux conſtituitur, & breuiatum illud verbum *mil.* vel legendum eſt, vt ſupra diximus militum, vel omninò remouen-

mouendum; cum quinque tantum martyres Ægyptij fuerint, qui cum Iuliano, & alijs Pamphili socijs coronam acceperunt.

Et alibi depositio Tetradi Episcopi. Tetradum, vel Tetradium Episcopum cum nostro, eodem modo, ac die, recolunt Martyrologium vetustissimum Antuerpiense, Corbeiense, & Lętiense apud Bollandum; qui putat Tetradium fuisse Episcopum Bituricensem, & Concilio Agathensi anno ıↄ vj. & Aurelianesi ıↄ ix. interfuisse. Vnde ex additis à Gallico Antiquario vix dubitarem.

XIII. Kal. Martij.

IN Africa Ciuitate Concorde passio Sanctorum Donati. Secundiani. In Aquileia Criscentiani. Eutici. Concordiæ. Iustæ. Romuli. Salini. Siluani. & aliorum LXXIIII. Quorum nomina Deus scit. Et alibi Ianuari. Item Ianuari. Feliciani. Donati. Casti. Item Donati. Victoris. Agapæ. Donatæ. Gundiniæ. Datiui. Fortunionis. Marcelli. Quintiani. Iuliæ. Ianuari. Crescenti. Celestini. Saturni. Gypionis. Felicitatis. Donatiani. Victoriæ. Emiliæ. Bassulæ. Ebasij. Saturi. Secundi. Felicis. Octauiani. Faustinæ. Albinæ. Rogatianæ. Victoris. Marci. Cetulæ. Rutulæ. & Guouili.

FEBRVARII 17.

SIcuti martyrologium Corbeiense à nostris codicibus parũ in hoc laterculo differt, ita multum Antuerpiense vetustissimũ. Vtrumq; de more ad collationem adducere libet. *XIII. Kal. Martij. In Eff. natalis Chrisanti, & in Babilonia Policroni. Passio Sanctorum Donati, Secundiani. Aquileia Crisentiani, Entici. Concordia Iusta, & alibi Rumuli, Siloni, Saluiani, & aliorum XXXIIII. & alibi Ianuarij, Feliciani, Donati, Victoris, Agape, Donata, Codenis, Datini, Furtunionis, Marcella, Quintiani, Iulia. Item Ianuarii, Cascenti, Celestini, Saturnini, Cyptonis, Felicitatis, Donatiani, Victuria, Emilia, Basilla, Saturis, Ebasi, Secundi, Felicis, Octauiani, Faustinia, Albina, Venustina, Rogatiana, Victoris, Marci, Cetula, Rutuli, Siluani, Gouili.* Ita vetustissimum S. Villibrordi. Corbeiense verò hoc pacto: *XIII. Kal. Mart. In Africa Ciuitate Concordia passio Sanctorum Donati, Secundiani, Pamphili. In Aquileia Crisantiani, Eutici, Concordia, Iusta, Romoli, Saloni, Siluani, & aliorum LXXXIIII. quorum nomina Deus scit. Et alibi Ianuarij, Feliciani; Item Ianuarii, Donati, Casti. Item Donati, Victoris, Agapa, Donatianá, Guddinis, Datiui, Fortunionis, Marcella, Quintiani, Iulia. Item Ianuarii, Crescenti, Calestini, Saturni, Gypionis, Felicitatis, Donatiani, Victuria, Emilia, Bussula, Saturi, Ebasi, Secundi, Felicis, Octauiani, Faustini, Albina, Rogatianę, Victuris, Marci, Cetula, Rutula, Siluani, Guouili.*

In Africa Ciuitate Concordia. A Corbeiense nostrum in alio non differt, nisi in Pamphilo, quem illud superaddit, prætermitum in alijs Martyrologijs. Hos duos Donatum, & Secundianum exhibet quidem vetustissimũ S. Villibrordi, sed nullo passionis loco indicato. An breuiatum illud nomen, in limine eiusdem positum

situm *In Eff.* restituendum sit mutata prima littera *In Affrica* incertus auctuo; quamquam enim facilis esset librarij error, nullibi tamen sub hac die in Africa Crisantius compareret, sed tantùm Crisantianus, qui constanter etiam in eodem Martyrologio, sicut & alijs Aquileiæ tribuitur. *In Effeso* igitur potiùs videtur legendum Crisantij, sicuti Babiloniç Policronium nostris codicibus, & Corbeiensi prçteritum, relinquendum esse existimamus. Suadet legendum in Effeso, non in Africa perantiquum martyrologium mſ. Richenouiense apud Henschenium, in quo apertè legitur. *XIII. Kal. Martij in Effeso Chrysanthi.* De Polichronio Episcopo Babiloniæ, & Ctesiphontij proximæ Vrbis, inter alia ab eodem Henschenio collecta, disertè meminit ad hanc ipsam diem Notkerus, vt in hac parte mutilos codices nostros cum Corbeiensi fateri necesse sit, & in loco passionis Donati, & Secundiani Antuerpiense decurtatum esse. Hos Africæ tribuit Notkerus. Alia verò tam edita, quã mſ. martyrologia, sine vlla Prouinciæ additione, Vrbi Concordiæ assignant, vt Martyrologium Romanum, Vsuardi, & alia ab Henschenio eruditissimo adducta, qui non dubitat, ex Ferrario præsertim, & Barbarano Concordiæ Venetorum dirutæ Vrbi, prope Aquileiam eos assignare, cum pluribus socijs. At quia, tã in binis codicibus nostris, quã in Corbeiensi disertè illi martyres Côcordiæ Africanæ Vrbi tribuuntur, ab his nô discedimus. Adrumetũ Plinij, vel Adrumettus Ptolemei, vel Hadrumentum latinis, in Inscriptionum volumine apud Smetium, dicitur, *Colonia, Concordia, Vlpia, Traiana, Frugifera, Hadrumentina*, & est Africæ propriæ Vrbs, vt adnotauit Ortelius. Non ergo Vrbs in Africa desideratur, quæ Concordia dicta sit. Nec desunt alij, qui Africæ tribuant, vt Notkerus; & mſ. Coloniense S. Mariç ad Gradus. Sed disertissimè mſ. martyrologiũ Reginæ Sueciç, his verbis, *XIII. Cal. in Africa Ciuitate Concordum passio Sanctorum Donati, Secundiani. In Aquileia Chrysantiani, & alibi Romoli, Saluiani cum aliis LXXXIIII.* Concordiæ igitur Italicæ alij infra notandi Martyres tantùm debentur.

In Aquileia Criscentiani. Alijs Chrysentianus dicitur, Chrysantus Notkero, quem mſs. aliqua apud Henschenium antesignanum notant populosæ turmæ nonaginta martyrũ, seorsim ab his octoginta quatuor, qui apud alios Côcordiæ Italiæ tribuuntur; sed prçter Eutichium, siuè Eurichium, etiam Notkero, & Antuerpiẽsi martyrologio memoratum, nostri codices, cũ Corbeiense, nullos alios socios addunt, nisi qui post Concordiam sequuntur. Dubium etiam est, an pro Vrbe, vel martyre accipiendum sit. Aliqua martyrologia sunt, quç Chrysantianum tantùm Aquileiæ tribuant, vt quædam ab Henschenio adducta, & à nobis indicatum martyrologiũ Reginç Sueciç.

Concordia Iusta. Vetustissimus Sancti Hieronymi, vt vidimus, Martyrologium Iustum, non Iustam habet, quem tantum, & non alios sequentes Concordiæ assignet, si nomen ibi est Vrbis, non Martyris. At cum ex his, quæ ex Ferrario, & Barbarano adducit acris iudicij vir Henschenius, Martyres, qui deinde sequuntur adhuc Concordiæ in Italia recolantur, non videtur ambigendum in adductis codicibus nostris, Corbeiensi, & Antuerpiensi Concordiç nomen Martyris non esse, sed Vrbis in Italia, sub Aquileiensi Patriarchatu. Iustum igitur, siuè Iustam, Romolum, Salinium, siuè Salonium, Siluanum cum socijs, Concordiæ martyres tribuendos esse probabilius apparet. Ex his septuaginta quatuor Anonymos nostri codices referunt: octoginta quatuor Notkerus, & Corbeiense Martyrologium; octoginta sex cum Romano Martyrologio. Petrus de Natalibus, & ab Henschenio adducta mſs. Cũ verò Ferrarius, Donatum, & Secundianum Concordiæ Italiæ tribuat, siue Vicentini Martyres, Côcordiç sepulti, Donatus, & Solonus ijdem sint cum Dona-

to,

to, & Secundiana Concordiæ martyribus, siue non, quod indubium verti fatetur idem Ferrarius, dicendum hic esset Donatum tantum deficere: Iustam verò, & Siluanũ nostri martyrologijs deberi.

Et alibi Ianuarii. Trigintanouem martyres in adductis codicibus nostris, Antuerpiense, & Corbeiense, incerto loco coronatis, pariter numerantur. Horum aliqui in alijs mss. martyrologijs apud Henschenium indicantur, omnes simul non nisi in adductis. Hos vidit Notkerus, sed omnes recensere fortasse piguit; inquit enim. *Alibi Ianuarii, & aliorum valdè multorum*. Variant non nihil nomina, & Marcellus Corbeiensis, & Lętiensis codicis, Marcella est in Antuerpiensi, & nostris: Gaddinius alijs, nobis est Gundinia, & Antuerpiensi Codence: Cypton alijs, nostris est Gipion.

XII. Kal. Martij.

IN Africa Natalis Sanctorum Publij. Iuliani. Marorobi. Item Iuliani. In Trapis Pauli. Maximi. Marcelli. Marobi. Marcianis. Gemini. Romuli. Siluinæ. Cassici. & Fructuosi.

FEBRVARII 18.

QVos in antecedentis diei laterculo vetustissimũ Antuerpiense Martyrologium Concordiæ Italicę martyres propalam non expressit, ita in limine huius diei signat. *XII. Kal. Martii. In Italia Ciuit. Concordia Natalis Rutuli, Siluani, Clasici, Secũdini, Fructuli, Damasi, Interrapis Pauli, Marcialis, Maximi, & alibi Marcelli, Macrobi, Gemini, Rumuli, Siluina, Carsici, Fructuli*. De his Concordię Martyribus nihil habet Ferrarius de Sãctis Italiæ, nihil codices nostri, nihil Corbeiense Martyrologiũ, quod, supra nostrũ, aliquos ita addit Martyres Africę. *xii. Kal. Martii. In Africa Natalis Sãctorum Rictuli, Syluani, Clasici, Secundini, Fructuli, Damasi, Orion. Interrapis Pauli, Maximi, Marcelli, Marcobi, Martialis, Gemini, Romuli, Syluinæ, Cusici, Fructuli, Ianuarii*. Sed re vera nullos supra nostrũ martyrologiũ addit Corbeiẽse; librarij siquidẽ errore, qui in codicibus nostris Africæ tribuũtur, sequẽti die in Corbeiensi xij. Kal. adnotantur. Et quamquam bini sint codices nostri, & pardo ætatis inter se interuallo disiuncti; attamen quia Corbeiensis codex magis cum Antuerpiensi in hoc concordat, & Rutulus cum Siluano, & socij, pluribus Martyrologijs, hac ipsa die 18. Febr. recoluntur, non sequenti, nostrorum codicum librarios potiùs culpamus, & itaa restituendam Africanorum martyrum seriem hac die putamus. *In Africa Natalis Sanctorum Rutuli, Siluani, Classici, Secundini, Fructuli, Damasi. Interrapis Pauli, Maximi, Marcelli, Marorobi, Marcianis, Gemini, Romuli. Syluinę, Fructuli.* Si quis autem in prima classe, post Damasum, addere Orionem ex Corbeiensi martyrologio velit, non pugnabo. Is tamen neque in Antuepiensi, neque in codicibus nostris numeratur, neque etiam in pluribus mss. ab Hẽschenio adductis. In his constat, Rutilum cum socijs ad hãc diem pertinere; quamquam cum Antuerpiensi eadem mss. Concordiæ Italiæ Vrbi illos tribuere videantur: & aliqua differentia Africæ, non Concordiæ, ascribat Martyrologium Romanum, ex fide vetusti codicis apud Baronium. Lucium quidem Antesignanum mss. Monasterij S. Cyriaci, cui inniti solet idem Baronius non habet, vt notat Henschenius.

sed apud alia mss. Vltraiectinum, & Bruxellēse legitur, & in editis libris sub Vsuardi nomine, ac Bellinij, & Galesinij. Rutilum pariter ad hanc diem decimum octauum refert ms. Reginæ Sueciæ cum Syluano, & Anonymis duodecim, hoc pacto. *In Africa Natalis Sãctorũ Rutuli, Siluani, & aliorum duodecim*. Quin, & Notkerus ita confirmat ad calcem huius diei. *In Africa Rutuli, Siluani, Classici, Secundini, Fluctuli, Damasi*. Kalendarium S.Hieronymi ms. in Bibliotheca Canonicorum Lucensium binos tantum Martyres ita profert. XII.Kal. *Rutuli Damasi*, ex quibus iam adducta codicum nostrorum emendatio confirmatur. An Rutilus hic antesignanus Rutilius Martyr sit Tertulliani, qui fugam prius emerat, deindè fortissimè dimicauit, viuicōburio coronatus lib. de fuga in persecutione cap. 5.? difficile est affirmare.

Interrapis. Quid vero Interrapis Vrbs, an Martyr aliquis? inquit ad hanc vocem Henschenius. Sanè nomen istud nonnisi in Antuerpiensi, Corbeiensi, & nostris codicibus apparet; in quibus ita breuiatum scribitur. *In Trapis*. Duplici rescriptum profert Corbeiense Martyrologium Dacherij, vnico exhibet signatum codex idem ex varijs lectionibus Rafaelis Dufrasnij ad me Parisijs transmissis. *Interapis, Pauli, Maximi*. An legendum in Trempis pro Trampe Ioniæ Vrbe, cuius meminit Stephanus, vel Trampyæ Vrbe in Epiro iuxta Bunimam eidem Stephano, & Lycophroni? *Interamnis* aptius fortasse vtrobique restitui potest, quemadmodum legit Notkerus *Interamnis, Pauli, & aliorum multorum*. Ex quibus etiàm verbis conijcerē, reliquos martyres omnes, qui in hac classe memorantur iuxta codicem, quo vsus est Notkerus, Interamnensi Vrbi Vmbriæ tribuendos esse. Verùm vetustissimum S. Villibrordi, seu Antuerpiense martyrologium, non nisi Paulum, Marcialem, & Maximum, post vocem *in Terrapis* enumerat, reliquos autem alterius, & incerti loci. sicuti etiam legit Richenouiense apud Henscheniũ. Martyres esse indicat his verbis, *& alibi Marcelli, &c.* post Paulũ quidē ita omnes in nostris codicibus, & Corbeiensi succenturiantur, vt alij multi Notkero reuera dici potuerint.

XI. Kal. Martij.

IN Africa Natalis Sanctorum Rutuli. Siluani. Classici: Secundini. Fructuli. Damasij. Baechei. Marcelli: Tullij. Lampasij. Maruli. Iulij.

FEBRVARII 19.

IN *Africa*. Repetenda hic nō sunt, quæ pridie huius diei de errore librarij diximus, qui Africanos martyres, huic laterculo debitos, in superiorē diē trāstulit, illosue pridianis Kalēdis destinatos, hic reposuit. Vndè restituendũ laterculũ hoc pacto credimus. *In Africa natalis SS. Publij, Iuliani, Marobi, Itē Iuliani, Barcchei, Marcelli, Tullij, Lãpasij, Maruli, Iulij*. Ita parũ distat ab hac serie Antuerpiēsis martyrol. census *XI. Kal. Martii. In Affrica Pupli, Marubi, Iuliani, Bacesei. Itē Iuliani, Marcelli, Tuli, Lampasi, Mainli, Iuli*. Nec à Corbeiensi in alio distabit, quã in martyre Saturnino enumerando post Iuliũ, qui reliquis ignoratur. *XI. Kal. Martii. In Africa Natalis SS. Publi, Iuliani, Marubi*. *Item*

Itē Iuliani, Barechei, Marcelli, Tullii, Lāpasi, Maiuli, Iuli, Saturnini. Ex his nouē tantùm numerantur Rabano, qui Iulium omittit. Vndecim habet, non tamen omnes nominibus distinctos, ms. Reginę Sueciæ *Publii, Macrobii*, (ita & alia mss. pro Marubio legūt) *Iuliani, & aliorū octo* Vndecim pariter notat Notkerus, qui Paulum addit. Ita & ms. Richenouuiense apud Henschenium vndecim Africanos Martyres reddit, quòd Maximillam, non Paulum, aut Saturninum recenseat. Differētias aliquas in nominibus, ex varijs mss. martyrologijs, adfert idem Henschenius, quas hìc vano labore non recoquimus. An qui, vel Marulus, vel Maiulus, vel Mauilius, siue Manilius, vt in altero ex nostris codicibus legi posse videtur, Africanus Martyr Adrumeticus sit, cuius meminit Tertullianus in libro ad Scapulam cap. 3., & qui ad bestias damnatus, protomartyr Africæ à Pamelio, & Lacerda dicitur, nihil decerno.

X. Kal. Martij.

APud Cyprum natalis Potaminę. Misis. Didimi. Romæ Via Appia in Cimiterio Callisti depositio Gagi Episcopi, & alij. Victoris. Coronæ, & aliorum X.

FEBRVARII 20.

FAcilis librarij lapsus, in vtroque ex nostris codicibus, emendari etiā facilè potest ex Antuerpiensi, & Corbeiensi martyrologijs, hìc ad inuicem de more collatis. *X. Kal. apud Cyprum Potami, Nemesis, Didimi, Romæ Gai Episcopi, & alibi Victoris Chronana, & aliorum X.* Ita habet Antuerpiense, in quo pro *Potamine, & Mesis* aptius legitur *Potami, & Nemesis*. Non tamen Corbeiense à nostro distat, cum eius antiquarius eadem vestigia presserit. *X. Kal. Martij apud Cyprum natalis Potamina, Misis, Didymi, Iocundi, Flori. Roma via Appia in Cameterio Calesti Depositio Gai Episcopi. Et alibi Victoris Corona, & aliorum X.* Condonandus est illi tamen leuis error, dum adiectione duorum Martyrum compensatur, nempe Iocundi, & Flori, quos indicatos non video in plurimis, tam editis, quam mss. martyrologijs ab Henschenio adductis. In his sicut aliqua sunt, quæ pro Potamio Potamiā referant, ita etiā aliqua Potaminiam, vel Potaniniam exhibeant. Petrus de Natalibus lib. 12. n. 73. ita inquit *Potamius, & Nemesius in Cypro Insula passi sunt X. Kal. Martij.*

Roma Via Appia &c. Cœmeterium Callisti fuisse Via Appia notissimum est, & quamuis Antuerpiense vetustissimum, non indicato præcipuè sepulturæ loco, tantùm habeat. *Romæ Gai Episcopi*, cum nostro tamen concordat Corbeiense, & ms. Richenouiense apud Henschenium: quin etiam cum Notkero ms. Reginæ Sueciæ hoc pacto. *X. Kal. Roma Via Appia in Cœmeterio Callisti depositio Gai Episcopi.* Pro Gaio, siue Caio Antiquarium nostrum semper Gagium scribere, alibì diximus; & quamquam plura edita, & ms. martyrologia hac die X. Kal. Martij Gaium Pontificem Romanum recolant, non desunt tamen, qui eius memoriam venerari malint die X. Maij, seu 22. Aprilis. Ità martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Ado. Notkerus quidem cum nostro consentit, & magis ms. Richenouiēse, Bollādi, & Henschenij, in quibus Gagius Episcopus vocatur, & hàc die re-

recensetur *X. Kal. Martij Roma via Appia in Cœmeterio Callisti depositio Gagi Episcopi*. Cum vero S. Caius Pontifex Romanus, non modo iam dictis Martyrologijs recolatur die 22. Aprilis, sed expressius ibi non depositio, sed passio adnotetur, libuit suspicari, hanc X. Kal. Martij celebritatẽ, depositionẽ esse, siue corporis in meliorem, vel aptiorem locum Cœmeterij Callisti repositionem, non propriè dictam depositionem, quæ pariter martyrologio nostro repetitur ad X. Kal. Maij, sicut in Antuerpiensi, & Corbeiensi, quo loco magis appositè ms. Reginæ Sueciæ non depositionem, sed passionem hoc pacto refert. *X. Kal. Maij. Roma passio S. Caij Papa, qui cum Ecclesiam IX. annis, menses IIII. dies XII. rexisset, Martyrio coronatur sub Diocletiano Principe, cum Gabinio fratre*. Quod de Gabinio dictũ, non eadem die, sed in eadem persecutione intelligendum est, alioquin minùs responderet ijs, quæ habet de Gabinio Henschenius ad diem 19. Febr. seu Baronius ad annum 295. Tom. 2. Sanctum Caium Martyrio coronatum die 22. Aprilis, seu X. Kal. Maij, habet Luitprandus, Abbo Floriacensis de Vitis Põtificum, & auctor ipse Pontificalis libri. In tertio pariter vetusto opusculo, instar martyrologij, apud Bucheriũ de doctrina temp. cap. 15. sub titulo *Depositio Episcoporum*, ita signatur, vt depositionis vox martyribus Põtificibus ibi communis fit. *Kal. Maij Caij in Callisti*. Cõfirmatur id etiam ex quarto eiusdem Bucherij opusculo antiquo, quo vsus est Cuspinianus. Ita enim de Cai Pontificali regimine narratur, *Caius annis duodecim, mensibus quatuor, diebus septem. Fuit temporibus Cari, & Carini, ex die XVI. kal. Ianuarij Consf. Caro II. & Carino, vsque in X. kal. Maij, Diocletiano VI. & Constantio II. Consulibus*. In duobus diuersis Kalendarijs Lucensis Ecclesiæ diuersimodè Caium indicatum inuenio. In vetustiori, quod libro Comitis S. Hieronymi præpositum, Calendarium, seu paruum S. Hieronymi martyrologium libuit appellare ita adnotatur *X. kal. Martii Potamii, Gagi Confessoris*, & X. Kal. Maij tantummodo *Gagi*: In recentiori, hædino tamen, ac vetusto, qnod ordini Breuiario secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ præfigitur, ita scribitur in Februario mense, *X. kal. Gaii, & Sociorũ eius Martyrum*, & mense Maij *X. kal. Sotheris, & Gaii Papa, & Martyris*, ad quam diem post Sotheris Pontificis lectiones hæc de S. Gaio adduntur. *Gaius natione Dalmatinus, ex genere Diocletiani Imperatoris, ex patre Gaio sedit annos IX. menses iv. dies xii. fuit autem temporibus Carini, à die XVI. kal. Ianuarii, à Consulatu Cari II. & Carini, vsque in diem x. kalendas Maii, Diocletiano iiii. & Constantio II.* Sanctus Gaius equidem ex his est, qui Martyr, & Confessor dici posset, & ex eius vita in libro Pontificali apertè deducitur his verbis. *Hic fugiens persecutionem Diocletiani in Cryptis habitans Confessor quieuit, martyrio coronatus post annos octo*. Sacrum eius corpus, ætate nostra repertum, die 25. Aprilis anni Christiani 1622., in Cœmeterio Callisti docet Aringhius lib. 3. Romæ subterraneæ cap. 11. p. 454. ex Cæsare Becillo, qui Sancti Pontificis Acta collegit, nondum nobis visa: & mira Dei prouidentia inuentum esse addit in vigilia illius diei, quo Natale eius in Ecclesia Romana celebratur. An socij, qui in adducto Calẽdario notantur, illi sint, qui Petro de Natalibus indicãtur lib. 12. n. 74. ex Martyr. Hieronymi, *Caius, Victor, & Panthamia eodem die Roma palmam percipiunt*, hoc est X. Kal. Martij, non mihi liquet.

Et alibi Victoris, & Corona. De Victore, & Corona martyribus in Syria agit Martyrologium Romanum ad diem XIV. Maij ex Beda, Vsuardo, Adone, & alijs. Eorum Acta refert ex Lipomano, & Mombritio Surius. Alexandriæ Coronam, & Victorem cum pluribus socijs recolit vetustissimum Antuerpiense ad 8. kal. Maij: cui concinit Corbeiense. Coronam tantùm habent. Alexandriæ, pridie illius diei, eadem martyrologia cum

cum nostro, in quo ad diem 24. Aprilis Coronata dicitur, nō Corona. Equidem plura edita, & mss. apud Henschenium exhibent hac die X. kal. Martij Coronā, & Victorem: Sed vetustissimum Antuerpiense, in hoc ab alijs diuersum, pro Corona aptius fortasse *Chronanam*, aliam a Corona Martyrem signat. Anonymos decem his martyribus addunt Antuerpiense, Corbeiense, & nostrum. Alios decem adijciunt, & viginti numerant Beda, Rabanus, & Notkerus cū mſ. Aquisgranense. Sunt etiam Martyrologia ab Henschenio adducta, quæ Anonymos penitus taceant. Non ita mſ. Reginæ Sueciæ, quod ita cum nostro conuenit. *Et alibi Victoris, & Corona, & aliorum decem.* An incertum locum, sub verbis illis, *& alibi*, omnibus ferè melioris notæ codicibus communem, suspicari licet Romę fuisse, cum post Cæmeterium Callisti in depositione Gai Romæ statim indicetur? Victorem quidem, & Coronam, aliqua martyrologia Romæ cum Gaio tribuunt. Vitio tamen id factum putat acris iudicij vir Henschenius.

VIIII. Kal. Martij.

IN Africa Natalis Sanctorū Verole. Secundini. Seruoli. Syrici. Felicis. Iocundi. Saturnini. Fortunati, & aliorum XVII. & alij Victorini. Mapalici. Pussitimi. Thedre. Grippini. Secundi. Petri. Secundoli. Dinaris. Rustici. Titi. Tumuli. Massedi. Iusti. Securi. Masseri. Gloriosi. Alciatoris. Iusti. Amatoris. Secunde, & Syrici.

FEBRVARII 21.

MArtyrum ferax Africa plurimos etiam Christi milites hac die sacris fastis consignat. Martyrologium nostrum Vrbem Africæ præcipuam pro Sanctorum Natalibus non constituit, sed dilucidius hoc pacto Vetustissimum Antuerpiense. *viiii. kal. Martii. In Africa Ciuitate Adrumiti natalis Sanctorum Veruli, Secundini, Seruoli, Sirici, Felicis, Saturnini, Fortunati, Iocundi, & aliorum xviii. & alibi Victurini, Mappalici, Pusitimi, Crispini, Secundioli. Dinaris, Titi, Rustici, Tumuli, Massedi, Iusti, Securi, Masseri, Gloriosi, Alsiatoris, Iusti, Amatoris, Secunde, Sirici*; Regionem tantùm, non Vrbem, cū nostro pariter notat martyrologium Corbeiense. *ix. kal. Martii. In Africa natalis Sanctorum Viruli, Secūdini, Seruuli, Seirici, Felicis, Iocundi, Saturnini, Fortunati, & aliorum septemdecim, & alibi Victurini, Mappalici, Pustini, Thedra, Crispini, Petri, Secundoli, Dinaris, Rustici, Titi, Tumuli, Massedi, Iusti, Securi. Item Massedi, Gloriosi, Alciatoris; Item Iusti, Amatoris, Secunda, Syrici, Iocunda.* In prima horum octo nominibus signatorum corona, omninò cum nostro conueniunt adducta martyrologia, præterquam quòd codices nostri Verulam pro Verulo reliquorū duce, præstrunt. In Anonymis pariter nostrum, & Corbeiense consonant. Superabundat in vno Antuerpiense. Adrumeti hos eosdem consignat, præter adducta plurima ab Henschenio edita, & mſs. martyrologia, manu etiam exaratū Reginæ Sueciæ, ita in anonymis abūdans, vt in alijs deficiens. *In Africa Ciuitate Adrumeti, Natalis Sanctorum Veruli, Secundi, Seruuli, Siricij, & aliorum xxi.* à quibus si reliquos in nostro nominibus

minibus consignatos quis detraxerit, decem, & septem remanebunt, vt etiam apud Notkerum, qui penitus cum nostro martyrologio conuenit. Martyres hos fuisse persecutionis Vandalicæ putat Baronius in Not. sed à Galesinio deceptus, non à ms. martyrologio S. Cyriaci, vt notat Henschenius. De his ita Petrus de Natal. ex Martyrologio Hieronymi lib. 12. n. 75. *Vernlus, Secundinus, Sernulus, & aly XX. In Africa Ciuitate Adrumeto passi sunt X. Cal. Martij*. Adrumetum, seu Hadrumetum, & Adrumentum nota est Geographis Africæ propriæ dictè Ciuitas, quam etiam vocatam esse Concordiam adnotauimus ad diē 17. Februarij.

Et alibi Victur.ni. In secunda Martyrum classe exuberat, tam nostrum, quam Corbeiense martyrologium supra vetustissimum Antuerpiense, quod in illis Christi milites viginti duo accenseantur, in hoc tantùm decem & nouem; deficiunt enim Thedra, Petrus, & Iocunda. Pro Alto etiam Alciatorem, seu Altiatorem apud Henschenium reponendum esse nō dubito, penes quem ex varijs martyrologijs Petrus suppletur. Reliquos nostro, & Corbeiensi debemus. Notkerus, de more nominibus pro minori tedio decurtatis, antesignanum Victorinum cum Mappalico, & plurimis alijs hoc die venerari *alibi* incerto loco testatur. Cum Victurino vnum, aut alterum refert ms. Reginæ Sueciæ, & anonymos sexdecim, ita vt non nisi decem, & nouem cum Antuerpiense cognouerit. *Et alibi Victurini, Crispini, Rustici cum alsis xvi.* Ms. Calendarium S. Hieronymi Canonicorum Lucensium ducem primæ classis, & prostreum Secundæ ita refert. *viiii. kal. Veroli, Sirici*. Mappalicum exhibet martyrologium nostrum inter Martyres Africanos die 17., & 18. Aprilis. Mappalici nomen in Africa frequens erat, vt hinc coniectari liceat hos, quamuis *alibi* enunciatos, Africæ esse nihilominus ascribendos. Mappalicum cū socijs extollit S. Cyprianus. Epist. 8.

VIII. Kalendas Martij.

NAtalis Sancti Petri Apostoli Cathedra, quam resedit apud Antiochiam. In Nicomedia Nat. Tecle Virginis Discipule Pauli Apostoli. In Africa natalis Sanctorum Victurini. Neuceri. Palati. Donati. Fortunati, & aliorum XXVIIII. Romæ Via Tyburtina ad Sanctūm Laurentium natalis S. Concordiæ. Syrmium. Natalia. S. Sereni, & aliorum LXII. In Nicomedia Eutyri. Palatini. Victurinæ. Paulæ. Emeretæ. Antoninæ. Datiuæ. Rogatianæ. Antigæ. Vrbanæ. Maximæ. Marinæ. Maronæ. Peregnæ. Filiæ. Secundolæ. Iustæ. Castolæ. Florenti. Victuriæ. Marcellinæ. Castæ. Donatillæ. Libore. Flauianæ. Item Donatæ. Fortunate. Luciani. Ame. Reginæ. Cyriaci, Galaci. Valeri. Gurgoni.

F E-

FEBRVARII 22.

MVtatis non nihil nominibus, inter se collata Martyrologia Antuerpiense, & Corbeiense parum à nostro discrepant. Illud seriē Sanctorum ita exhibet. *viii. Kal. Martii. Cathedra Petri in Antiochia, & Roma natalis Concordiæ. In Antiochia natalis Galli Consulis. Natalis S. Teclæ Virginis. In Africa Sanctorum Victorini, Euciri, Pallatini, Donati, Furtunæ, & aliorum xxviii. Sirmi natalis Sereni, & aliorum xvi. Item Nicomedia Euteri, Palatini, Victorinæ, Paulæ, Emerita, Antoniana, Datiua, Rogatiana, Antiga, Vrbana, Maxima, Marina, Matrona, Perigrina filia, Secundulæ, Iusta, Castola, Florenti, Victoris, Marcellina, Castæ, Donatola, Libosa, Flauiæ, Dotæ, Furnatæ, Luciani, Amica, Regina, Cyriaci, Galatii, Valerii, Gorgiani.* Corbeiense verò sacros huius diei fastos ita profert. *viii. kal. Martii. Natalis Cathedra S. Petri Apostoli, qua sedit apud Antiochiam. Nicomediæ natalis Teclę Virginis discipulę S. Pauli Apostoli. In Africa natalis Sanctorum Victurini, Nuceri, Palatini, Donati, Fortuna, & aliorū xxviiii. Roma via Tiburtina ad Sanctum Laurentium Natalis S. Concordia, Felicis. Syrmia natalis S. Seneri, & aliorum lxxii. Item Nicomedi, Euteri, Palatini, Victorina, Paula, Emerita, Antonina, Datiuæ, Rogatiani, Antiga, Vrbana, Maximę, Marinæ, Matronæ, Peregrina filia, Secundolæ, Iusta, Castula, Florenti, Victuria, Marcellini, Casta, Donatula, Libosa Flauiani mart. Item Donata, Fortunati, Luciani, Amiæ, Reginæ, Cyriaci, Valerii, Gurgonti, Felicis.*

Natalis Cathedra &c. Idem est sacris medij æui scriptoribus Natalis dies, ac celebritas, aut solemnitas, vt alibì diximus. Hìc igitur Natalis Sancti Petri cathedræ, qua resedit Antiochiæ, nil aliud est, quam celebritas, seu cultus memoriæ S. Petri Apostoli, cum cathedram posuit Antiochiæ, siue dicatur, vt in Antuerpiensi martyrologio *Cathedra Petri in Antiochia*, siue cū Corbeiensi, *Natalis cathedra S. Petri Apostoli, qua sedit apud Antiochiam*, siue Cathedra S. Petri apud Antiochiam, vt in pluribus martyrologijs apud Bollandum. Proximius ad vetustioris nostri dicendi modum accedit fragmētum antiquissimum Romani martyrologij apud Bucheriū, quod est opusculum tertium adductum in notationibus ad Canonem Victoris cap. 15. *viii. kal. Martii Natale Petri de Cathedra.* Vetus hoc fuisse in Ecclesia festum elici potest ex serm. 15. de Sanctis D. Augustino tributo, vbì de Cathedra Antiochena agi dubitari nequit, cū in eos inuehatur, qui ea die ritu gentilium super tumulos defunctorum cibos, & vina conferrent. Huiusmodi ferales ritus apud Gentiles mense Februario peragebantur, epulis ad sepulcra collatis ab his, quibus ius ibi parētandi erat, & hinc feralia dicebantur, vt auctor est Varro lib. 5. de lingua Latina; & obseruant Philologi ad lib. 2. Fastorum. Ioannes Beletus apud Bollandum putat, festum hoc institutum ab Ecclesia fuisse eodem die, quo abominanda illa ab Ethnicis fiebāt, *vt solemni hoc festo, praua illius consuetudinis festum omnino [illegible]tingueretur. Vnde etiam ab illis epulis [illegible]stum hoc appellatum est B. Petri Epularum.* At quamquā hoc videatur consonare cum sermone D. Augustini iam indicato, minùs tamen congruit cum antiquis kalendarijs, in quibus feralia Sacra, non die 22. Februarij, sed 18. indicantur, vt notat Dempsterus ad c. 4. Antiq. Rosini. p. 342. seu potius apud Ouidiū XIII. kal. martij, hoc est die 17. Februarij, vt idem Rosinus animaduertit lib. 4. c. 6. At quidquid Rosinus ex suis fastis doceat, cum vetus Calēdarium apud Bucherium p. 282. *ix. kalend. Feralia* indicet, *viii. kal. Caristia, vii. Terminalia*, & vetustius marmoreū Romę in ædibus Maffeiorum ad diem 21.

Februarij ita etiam Feralia notet. *D. Feral. F.* ac pro inde Ethnicorum illud Festum in Peruigillo Cathedræ Antiochenæ incidat, non malè appellari potuit festum B. Petri epularum. Quod verò eruditissimus idem Bollandus ex Siluij laterculo educit ad diem istum, depositionem peragi S. Petri, & Pauli, quæ etiam Cara cognatio diceretur; *quoniam tunc, & si fuerint viuorum parentum odia, tempore obitus deponuntur*; Videntur hæc potius alludere ad celebritatem charistiorum, quæ proximo die à Feralibus peragebatur, & cum hac ipsa die Cathedræ coincidebat, vt educitur ex Ouidio lib. 2. Fastorum; sed pro re nostra luculentius id testatur Valerius lib. 1. cap. 1. dum inquit. *Conuiuium etiam solemne maiores instituerunt, idque Charistia appellauere, cui præter cognatos, & affines nemo interponebatur*. Vnde tam ex Ferali epulo precedentis feriæ, quam ex conuiuio cognatorum eiusdem penè diei, potuit hoc Cathedræ Antiochenæ festum appellari *S. Petri Epularum* apud Beletum, qui ante 400. annos de sacris ritibus scripsit. Verùm ante Beletum huius superstitionis apponendi epulas ad sepulcra mortuorum in festo cathedræ S. Petri meminit Concilium Turonense 2. can. 22., vbi Presbyteris etiā, pastoribus que imponitur, vt ab Ecclesijs eos repellant, qui in huiusmodi fatuitatibus perseuerare maluerint. *Et amplius*, ibi subditur, *ad nescio quas petras, aut arbores, aut fontes, designata loca Gentilium, perpetrare, quæ ad Ecclesiæ rationem non pertinent*. Quibus verbis non dubito ad Ethnicorum superstitionem respici, quādo Deo Termino sacrificantes, festa illa celebrabant, quę Terminalia dicebantur, non hostias cedētes, sed liba, & frugū offerētes primitias, vt ex Plutarcho quęst. Rom. 15. idem elicit Rosinus, in hoc non sequendus, quòd putet festa hæc in hunc 22. Februarij diem incidere, cum re vera in adducto marmoreo kalendario die 23. consignentur. Ritus quidem ab Ouidio indicati magnam lucem adferunt Concilij Turonensis verbis, quæ cum præter institutum sint, non libuit adducere. Possumus tamen educere, in hoc Christianorum festo S. Petri Cathedrę, à populis adhuc reliquijs superstitionum gentilium inquinatis, instigante Diabolo, quæ antecedentis diei erant, & quę apud Ethnicos ad sequentem pertinebant, accomodata esse, ac proinde à Sanctis viris animaduersa, & vetita fuisse. Celebritatem hanc D. Augustinus; si tamen illius sermonis genuinus auctor est, nuncupauit *Natale Sedis S. Petri*, eodem modo, quo in nostro, alijsque antiquis martyrologijs legitur. Verum iuxta antiquissimorum Patrum testimonia S. Petri cathedram Antiochenam recoli consueuisse ab Ecclesia VIII. kal. Martij testatur Paulus Quartus Pontifex in Bulla Festi Cathedræ S. Petri Romanæ sub anno 1558. Antiochiam autem Syriæ hìc intelligendam apertissimum est, quod non tacuit Notkerus.

In Nicomedia Natalis. Exhibet hìc vetustissimū Antuerpiense Gallum Cōsulem Antiochiæ, vel veneratum, vel passum. Huius memoriam cum nullum aliud Martyrologium recolat, neque apud Henschenium aliud de eo prostet, silentium, & nobis indicimus. In eo etiā deficit locus passionis Teclæ Virginis, qui tamen, tam in codicibus nostris, quā in pluribus editis, & mss. libris indicatur hac ipsa die. Eam Notkerus elogio prosequitur, & non modo Nicomediæ fuisse venerabilem testatur, sed discipulam D. Pauli, & omnino celebrem illam Heroinam, quam vniuersa Ecclesia die 23. Septembris in Romano Martyrologio veneratur, & de qua plura videri possunt in Notationibus summi Viri Baronij. Cur verò Nicomediæ, hìc assignetur, cum Seleuciæ etiam in nostro Martyrologio tribuatur 9. Kal. Octobris, ibique tam celebre habuerit sepulcrum, vt frequens ad illud antiqua esset peregrinatio, affirmare difficile est. An propter celebritatem nominis Teclæ, addita illa verba sunt ab antiquario minus in antiquis versato *Discipulæ Sancti Pauli*, quæ in vetustissimo Antuerpiensi desiderantur?

derantur? Num Tecla hæc Nicomediẽsis diuersa est? vel illa non Nicomediæ, sed Antiochiæ Pisidię, vbi cum Paulo fuit, eius aliqua celebris memoria recolebatur? Num ex Antuerpiensi restituendum est. *In Antiochia. Natalis Galli Consulis, natalis Sanctæ Teclæ Virginis*; quasi eadem loco vbi Gallus Cõsul celebris erat, solemnis etiam esset dies Teclæ? De Sanctæ Virginis Antiochenæ laboribus, ita D. Hieronymus in epist. ad Oceanum. *Thecla, post tentationem passionis Antiochiæ, à Paulo prohibetur pariter pergere*. At cum non modo Codices nostri, sed Corbeiense martyrologium, Beda, Rabanus, iam adductus, Notkerus, & mss. S. Cyriaci, Richenouiense, & Lætiense Nicomedię tribuant apud Bollandum in prætermissis, quinimmo discipula S. Pauli etiã dicatur in editis illis Martyrologijs, sicuti in ms. Tornacẽse, & Aquigranense, nihil mutandum duxi, quòd in Vrbe Regia Nicomediæ, ex aliqua reliquiarum translatione, vel Basilicæ dedicatione, celebris esse potuerit; hac die natalis Theclæ, D. Pauli discipulæ. Addimus iam dictis ms. Reginæ Sueciæ, in quo ad 8. Kal. Febr. nihil de D. Pauli disciplina additur, sed tantum signatur. *Nicomediæ Natalis S. Teclæ Virginis*. & iure meritò eruditissimus Henschenius veretur, in vetustissimo Antuerpiensi, ex librarij incuria, nomen Vrbis Nicomediæ desiderari, quod infra in alijs enumerandis martyribus explicatum videtur in verbis. *Item Nicomediæ*. Hæc enim dicendi formula de more indicat, alium ex martyribus Nicomediæ iam fuisse memoratum. De Tecla Virgine, eiusque Natale Nicomediæ, agitur etiam in martyrologio nostro ad diem 12. Septembris cum Deofilo, & Matrona, vt hinc augeatur suspicio Teclam Nicomediensem diuersam fuisse ab Iconiensi, siue Isauriensi, & reliqua de S. Paulo esse olim addita ab incurioso Antiquario.

In Africa S. Victurini. Cum Victurino antesignano alij quatuor, nominibus signati, martyres recensentur, & tam in nostro, quam Corbeiensi XXVIII. Anonymi. Ita etiam habet ms. Aquisgranense, & aliud Guilielmitarum, à Pamelio ad epist. Luciani indicatum, & Auctarium Vsuardi. Hinc magis verisimile redditur in Antuerpiensi, vnius notam numeralem in fine fuisse obliteratam, dum non nisi XXVIII. signantur. Pro Neucerio, aut Nucerio Eucerium habet idem Antuerpiense, & pro Fortunata Fortunam. An Palatinus officij nomen sit in Heucerio, & nos cum Henschenio ignorare fatemur; si Palatus, qui forte aliis, vt Pamelio Paulus est, non Palatinus legi debeat, vt nostri bini codices habent, vtique nomen Martyris esset, non officij; eo magis quòd punctũ post Neucerium interiacet. Ex Paulo tamen cum Donato, & Fortuna coniectauit Pamelius, hunc martyrum chorum ex illis cõflatum, qui in eadem Luciani Epistola, inter opera D. Cypriani memorantur.

Romæ via Tiburtina. De S. Concordia D. Hippolyti Martyris Nutrice, hic agi, ex loco Sepulturæ, Via Tiburtina ad S. Laurentium, facile quis existimare posset, nisi diuersus eius celebritatis dies videretur obstare; qui enim expresse in Romano Martyrologio signatur idem cũ S. Hyppolito Idibus Augusti, quo die S. Hippolyti memoria etiam in martyrologio nostro recolitur, dubiam reddit assertionem. De sepultura S. Hippolyti ad S. Laurentium. prę ter ea, quæ adducit Aringhius lib. 4. Romæ subter cap. 16. ex codicibus Vaticano, & Vallicellensi, plura habent eiusdem S. Hippolyti Acta, quæ seiunctim ab historia S. Laurentii exhibet vetustissimum Hagiologium nostrum ad diem Idus Augusti. In his narratur Concordiam plumbatis cæsam emisisse spiritum præsente Hippolyto, & in cloacam proiectæ corpus inuentum fuisse decimo tertio die à passione ipsius S. Hippolyti. Cum vero ille Martyrium fecerit idibus Augusti, Concordiæ sepultura incidit in VII. Cal. Septembris, quã ex cloaca eductã sepelliuit Iustinus Presbyter

byter propè corpus S. Hippolyti *in campo iuxta Nymphas, ad latus agrum Verani*; Via nempe Tiburtina ad S. Laurentium. At ſicuti incertum mihi eſt, cur hac die S. Concordia recolatur, cum Idibus Augusti agonem conſummauerit, ita certum eſt, plura Martyrologia hic cum noſtro conſentire. Mſs. Richenouienſe, & Colonienſe adducit in prętermiſſis Bollandus, in quibus *Via Tiburtina ad S. Laurentium* S. Concordiam venerari affirmetur, quam etiam perſecutione Deciana trucidatam habent, Beda, Rabanus, & Notkerus, non tamen addunt Hippolyti martyris fuiſſe nutricem. His ſubnoctimus mſ. Reginæ Sueciæ in quo 8. Kal. Febr. pariter legitur. *Romæ via Tiburtina Natalis S. Concordiæ*. Felicem etiam profert S. Concordię ſocium, martyrologium Corbeienſe, ſed qui nullibi in alijs martyrologijs mihi compareat.

Syrmium Natalis S. Sereni, &c. Et ſi vetuſtiſſimum Antuerpiēſe Martyrologium, hac eadem die, Serenum cum alijs XVI. vel XIIII. Syrmij paſſum referat, inter prætermiſſos tamen retulit Bollandus, quòd ſequenti die in Martyrologio Romano venerari viderit. At præter codices noſtros, & Corbeienſe martyrologium, etiam mſ. Richenouienſe, Sereni nomine mutato in Seuerum, exhibet, cum alijs LXXI. Serenam verò appellant mſs. Lętienſe, & Tornacenſe. Serenum Monachum in Pannonia inferiori fuiſſe plura, tam edita, quam mſs. Martyrologia teſtantur; etiam ſi alij Serenũ, alij Senerum, alij Synerium vocent, vt Notkerus ſequenti die, quando Bollandus idem plura Sancti Martyris monumenta congerit. De Anonymis ſocijs ſeiunctim idem agit, & varietatem notę numeralis oſtendit: dum alia Martyrologia LXXII. proferunt, alia LXI., alia cum noſtris codicibus LXII., vt ad VII. Kal. Martij habent Beda excuſus, mſ. Monaſterij Centulenſis, Ado, & complura mſs. S. Sereni acta profert idem Bollandus, & à quorundam recentiorum quiſquilijs emundat.

In Nicomedia Eutici. In numero Nicomedienſium martyrum cōcordant codices noſtri cum vetuſtiſsimo Antuerpienſi; quamquam nonnihil in nominibus differant, vt vnicuique patet, Corbeienſe pro Nicomedia Vrbis nomine Nicomedium martyrem refert; ſed mendum ſuſpicari licet, emendandum ex Antuerpienſi, & codicibus noſtris, in quibus triginta quatuor martyres ab iniuria temporum vindicati numerantur. Hos in aliis, quam in vetuſtiſsimo illo non vidit Henſchenius, qui fluctuat an Palatinus, & Filia, ſint nomina propria Martyrum. In codicibus ſanè noſtris tanquā diſtincti Martyres Palatinus, & Filia maiuſculis à capite literis, ac punctis vtrinque diſtinguntur. Pro Euticio tamen Antuerpiēſe habet Euterium, ſicuti Corbeienſe, in quo Rogatianus ſcribitur, non Rogatiana, vt in noſtro, & vetuſtiſſimo legitur; è contra Victuria in noſtro, & Corbeienſi dicitur, qui Victor, ſiue Victorius Antuerpienſi eſt; quemadmodum cum noſtro Marcellinam retinet, nō Marcellinum, vt Corbeienſe. Donatilla, & Flauiana, Donatula, & Flauia Antuerpiēſi sūt, ī quo Dota, & Furnata, Donata, & Fortunata dicuntur. Flauianus pro Flauiana in Corbeienſi legitur, & Amia pro Ama, ſiue Amica. Gurgonium etiam cum noſtro pro Gorgiano, Antuerpienſe profert, ſicut Martyrologium Lebbei, & Felicem alium pro coronide ſuperaddit ad alium Felicem Concordię Romanæ ſocium, qui ambo in codicibus noſtris, & Antuerpienſi ignorātur. Grogonium pariter pro Gorgiano legi in martyrologio mſ. Lebbei, notat in Additionibus ad tomum tertium Februarij, Bollandus, ſiue Henſchenius.

VII. Kal. Martij.

IN Pannonis Seneroti. Antigoni. Rutuli. Libij. In Asia Natalis Policarpi Episcopi cum alijs XII. Zmyrna natalis Sanctorum Herotis. Garpori. In Africa Grisconis. Zenonis. Iminandri. Carmiani. Arionis. Ippoliti. Diuduri. Menelanti. Actore. Petri. Lambesis. Luciniani. Felicis, & aliorum XXXVI. In Asia Cusconi. Sinorus. Heruli. Zenon. Menalippi. Sincritis. Syrici cum socijs eorum.

FEBRVARII 23.

IN *Pannonijs*. Martyres, quos codices nostri cõstituunt in Pannonijs, Senerotum nempe, Antigonum, Rutulum, & Libium, S. Hieronymi vetustissimum Antuerpiense M. in Pannonia inferiori Sirmi pressius signat. Corbeiense pariter cum vetustiori nostro martyrologio in Pannonijs collocat, & Rogatianum martyrem addit, cum Marchianense, & Aquicintino mss. apud Bollandum. Nostro pariter consonant Rabanus, Notkerus, & Beda, qui tamen in libro edito Seroncdum pro Seneroto exhibet, sicuti aliqui ex recentioribus retinent. Martyrologium ms. Reginæ Sueciæ non Sirmij, non Rogatianum refert, sed tantùm legit. *In Pannoniis Natalis Sanctorum Seneroti, Antigoni, Rutuli, Liby*. Verùm integrum laterculum tam Antuerpiensis, quam Corbeiẽsis exhibere hic de more libet. *VII. Kal. Martii. In Sirmi Sinerotis. Antigoni, Rutuli, Libii. In Asia Natalis Policarpi Episcopi cum aliis xii. Smirni natalis Sãctorum Herotis, Carpofori. In Affrica Crisconi, Zenonis, Minandri, Cariniani, Arionis, Ipoliti, Diodori, Menelanti; Athora, & alibi Petri, Lambesis, Luciani, Felis, & aliorum xxxv. In Asia Sinonis, Heruli, Cuscumi, Menallippi, Zenonis, Inertis, Sirici*. Hæc Antuerpiense martyrologium, Corbeiense verò. *VII. Kal. Mart. In Pannoniis Seneroti, Antigoni, Rutuli, Libii, Rogatiani. In Asia Policarpi Episcopi cum aliis xii. Martyribus. Smyrne SS. Erotis, Carpori, Geronti. In Africa Grisgoni, Zenonis, Minandri, Cariniani, Arionis, Hippolyti, Diodori, Menelanti, Athrora, Petri, Lambesis, Luciana, Felicis, & aliorum xxxvi. In Asia Cosconi, Synorus, Heruli, Zenonis, Menalippi, Sinertis, Syrici cum sociis.*

In Asia Natalis Policarpi. Sunt qui Romæ, non in Asia Sanctum Polycarpũ hac die recolant, eumque non Episcopũ, sed Præsbyterum. Ita Vsuardus, Notkerus, Ado, Vvandelbertus, & cum alijs recentioribus martyrologium Romanũ. Addit Bollandus plura mss. martyrologia, & eruditè suo more de S. Presbytero plura colligit, & disponit. Addimus nos ms. Reginæ Sueciæ. *Romæ S. Policarpi Presbyteri cum alijs xiii.* Est etiam penes me Calendarium vetustum ms. Breuiario præpositum, in quo legitur Februarij *vii. kal. Policarpi Presbyteri, & Mart.* Martyr quidẽ asseritur, contra id, quod plura mss. martyrologia apud eundem Bollandum videatur docere, dum in illis Confessor, non Martyr asseritur. At non modo codices nostri, sed Vetustissimum Antuerpiense, ac Corbeiense martyrologium, hac die constanter in Asia Polycarpum Episcopum recolunt, cum alijs XII. Et cum his consentit Rabanus, & ex recentioribus Galesinius.

kalendarium item S.Hieronymi mſ.apud Canonicos Lucenſes, quamquam S.Polycarpum Epiſcopum hac die expreſsè nō proferat, dum tamen addit XII. ſocios Aſiaticum ita ſignare videtur . *vii. kal. Febr. Polycarpi cum aliis xij. Presbyteris*; Etſi verò inſignis Martyris, & Apoſtolici Epiſcopi memoriam iā egerit martyrologium noſtrum kalendis Februarij, ad Orientalem tamen Eccleſiam reſpiciens, tanti Martyris celebritatem cum eadem Eccleſia repetere voluiſſe credibile eſt, hac die 23.Februarij. Ita kalendarium Græcorum à Genebrardo editū ad diem 23. Febr. his verbis exhibet. *Polycarpus Martyr Smyrnenſis Epiſcopus*. Ita etiam in Menologio Sirleti apud Caniſium eadem die exprimitur. *Sacroſancti Martyris Polycarpi Smyrnæ, qui fuit diſcipulus S. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ*. Et diffuſiùs ad diem ipſum 23. Febr. Menæa, & Menologium Baſilij, quantumuis corrigēdum in illis ſit, quòd agonem cōſummauerit in Deciana perſecutione, cum id ſub M. Aurelio Antonino euenerit, vt palam docet Euſebius in Chronico; Minus etiam cum martyrologio Romano Menologium illud conſonat, dum narrat interprete Arcudio, quòd *comprehenſus tandiu tortus eſt, dum animam efflaret*. Equidem Romanis faſtis igni traditus, & gladio confoſſus martyrium cōſummauit: Quod diſertè ſcribitur apud Euſebium lib. 4 Hiſt. cap. 15. in fragmento epiſtolę, quam ad Eccleſias Pōti ſcripſit Eccleſia illa Smyrnēſis, cui Polycarpus ipſe præerat. In magno hoc venerandæ antiquitatis monumento, quod Græcā integrum edidit Vſſerius, & latinitate deinde donauit vir eruditiſſimus Henricus Valeſius dicitur, Beatum Polycarpum martyrio ſuo, velut ſignaculo quodam, perſecutioni in Aſia finem impoſuiſſe. Sed quando ad amuſſim accideri, cum non exprimat, in magnas diſputationes viros doctos coniecit, nobiſque iterum eadem, pro re noſtra diſcutiendi impar onus impoſuit.

De die Natali S. Polycarpi.

EXERCITATIO VI.

CVM ergo difficile amodum ſit ex epiſtola Smyrnenſium diem agonis S.Polycarpi ad amuſſim haurire, hìc exerceri non nihil placuit. In epiſtola illa tantum narratur, milites S. Epiſcopum comprehendiſſe in Veſperis Paraſceue, & deduxiſſe in Vrbem die magni Sabbathi. Hunc diem, cum alij interpretati ſint, vt Bucherius, primum Azimorum, putarunt etiam B. Polycarpum paſſum eſſe die 26. Martij, quo die agonem eius notat auctor chronici Alexandrini. Edouardus Liueleius cenſet Sabbathum magnum dictum eſſe, in quod ſolemnitas Purim, ſeu dies ſortium incidiſſet, qui dies anno Chriſti 167. fuerit 22. Februarii, quando captum eſſe Polycarpum, & ſequenti martyrium compleuiſſe, vult idem Liueleius. Contra Bucherium ſtat Iacobus Vſſerius de anno Macedonico cap. 3.; negat enim, Sabbathum, quod initium erat Azimorum magni nomine dictum fuiſſe. Hunc riprehendit Henricus Valeſius in Notationibus ad Euſebium p.70, quòd S.Ioannes in Euangelio his verbis Bucherianę ſententiæ faueat, *Erat enim magnus dies ille Sabbathi*. & quòd idem confirmet Anaſtaſius Sinaita orat.3. de Reſurret. Idem etiam Valeſius Liueleio non acquieſcit, & Vſſerio contra Liueleium in hoc fauet, quòd epiſtola illa à Chriſtianis ad Chriſtianos ſcripta fuerit, & Chriſtianorum potius feſtū, ſub nomine illius Magni Sabbathi, indicari congruum ſit, quā Iudaicam quamcumque ſolemnitatem. Addit quòd Liuelei opinio pugnet cum Smyr-

Smyrneorũ epiſtola,in qua Polycarpum captũ narratur die Paraſceues ſub veſperam, ſequenti verò die, qui erat magni Sabbathi, fuerit perductus in vrbem, & martyrij laurea donatus; Liueleius verò vult S.Polycarpum captum die Sabbathi, ſequenti verò flammis abſumptum. Vſſerius Sabbathum magnum Smyrnenſi clero dictum putat, quod proximũ Paſcha antecedebat, quamuis in Dominicam Paſcha non caderet, more Eccleſiarum Aſiæ tempore Polycarpi, in quibus cum Iudæis Paſcha celebrabatur Luna decima quarta, nulla diei Dominicæ habita ratione. At quantumuis Aſiatici cum Iudæis in celebratione Paſchæ conueniſſent, nequaquam Vſſerio concedit Valeſius, Smyrneum clerum Sabbathũ magnum cũ Iudæis obſeruaſſe, & ad chriſtianos ſcribentem indicare voluiſſe. Capellus primum Sabbatum Quadrageſimæ magnum à Smyrnenſibus vocari coniectatur; ſed minus etiam Valeſio probatur. An primum Sabbathum Quadrageſimæ fuerit, vel aliud,difficillimũ eſt ſtatuere,nec Cycli Paſchalis anfructuoſas vias hic libet percurrere. Aliquod ex Quadrageſimæ Sabbathis indicari abſonum non videtur. Sane Ieiunium Quadrageſimæ magnum vocabant Græci, & Quadrageſimam ipſam magnã dicebant,vt ex Euchologio Græcorum apparet in Miſſę Pręſantificatorum declaratione p. 190. Vnde Quadrageſimæ Sabbatha magna etiam dicta fuiſſe veriſimile eſt, quòd in eis, & Dominica tantum, ex Canone 49. Laodicenæ Synodi, liceret ſacrificium offerre,& ex Canone Sanctorum Martyrum memoriam ſolemniter tantùm conceſſum eſſet, celebrare. Hon enim hunc Sabbathum magnum fuiſſe,quòd Paſcha precederet, dici poteſt, ſi Natale S. Polycarpi cõſtanter à Gręcis celebrabatur die 23. Februarij, neque in Smyrnenſium epiſtola dies Paraſceue Sabbathum illud magnum præcedens, dicitur magnus, cum tamen ex eodem Euchologio, Paraſceue, quæ Sabbathum à nobis Sanctum nuncupatum antecedit, magna Paraſceue eadem ratione Smyrnenſibus dicenda videretur,ſicuti apud Codinũ de off.Conſt.cap.13.disertè nũcupatur. Quòd in fine epiſtolæ Smyrnenſiũ disertè ſcribatur, Polycarpum paſſum eſſe die 2. menſis Xanthici, ideſt 7. Kal. Martij, vt vertit vetus interpres illius epiſtolæ apud Vſſerium, rectè conuenit,cum martyrologio noſtro, alijſque adductis,in quibus S. Polycarpi Natale hac die, non in Occidente, ſed in Aſia fuiſſe celebrem ſcribitur. Verùm ſi licet, in tanta Doctorum virorum controuerſia, quidquid ſentiam candidè proferre, putarem ſanè eadẽ ratione, qua Valeſius refellit Vſſeriũ, & Liueleiũ, hoc eſt diem magnum Sabathi non eſſe Hebraico more accipiendum, ſed ad aliquam chriſtianorum ſolemnitatem aptandum, quia epiſtola illa à Chriſtiana Eccleſia, ad Chriſtianos Philomelienſes, ſiue Philadelphienſes ſcribatur: ita auctorem Chronici Alexandrini potuiſſe decipi, ex Iudaica ſignificatione minus aptè ab Epiſtola Smyrnenſium accepta *Sabbathi magni*: dũ videlicet Hebraico more putauerit, de Sabbatho ante Paſcha id eſſe accipiẽdum.Smyrnenſes igitur magnũ Sabbathũ illũ appellare exiſtimarẽ, non tantum quòd Sabbatũ aliquod magnæ Quadrageſimæ eſſet; ſed quòd deinceps S. Polycarpo conſecratũ fuerit; vt potè in quo Polycarpus ille paſſus ſit, qui ex eadẽ epiſtola Doctor inſignis, & ſummus Martyris nũcupatur: ſed qui à Gentili populo in Theatro acclamatus eſt, *Doctor Aſia, & Pater Chriſtianorum*; fuit enim captus in veſperis diei præcedentis, Paraſceue in Græco codice appellata, non modo ad diem Pro ſabbathi ſignificandum, ſed quòd dies ille ad martyrium, & natalem Polycarpi fuerit tanquam preparatio, & paraſceue. Neq; difficile videretur Smyrnenſi Eccleſiæ fuiſſe, ſequentẽ diẽ Sabbathi in magni agonis, & magni Martyris, *admirandi, Apoſtolici, & Prophetici Doctoris*, memoriam magnum ſimplici titulo, & ſine alio myſterio indigitatum, propterea quòd Polycarpus *Martyrio ſuo, vel vt ſignaculo quodam, perſecutioni finem impoſuerit*, ma-

gno inquam illo Sabbatho coronatus, in quo persecutio Asianæ Ecclesiæ cessauit. Quantis verò ambagibus, si aliter locus ille, *In Ciuitatem deduxerunt de magni Sabbathi* interpretetur, penes scriptores inuoluatur, videri potest apud Valesium loco indicato, & apud Samuelem Petitum variar. lect. lib. 4. cap. 7. Is de magno Sabbato cum Bucherio sentiens, ad nodum soluendum, cogitur annos ante vertere, & à chronico Eusebij discedere. Verùm ea amplius expedit animaduertere, quæ adnotata sunt in fine epistolæ Smyrnensium, tam apud Vsserium Armachanum, quàm apud Valesium. *Passus est autem B. Polycarpus die secundo mensis Xanthici, ante diem septimum Cal. Martias, magno Sabbatho hora octaua.* In hoc parergo in quo additur, Caium integram epistolam accepisse, ex libro Irenæi discipuli Sancti Polycarpi, qui Caius versatus sit cum Irenæo, & ex Caio Socratem Corinthium, deinde Pionium, ab eodem S. Polycarpo per visionem monitum, excerpsisse: cum dies agonis ita literis consignetur, & per antiquum interpretem editionis Vsserianæ dies Natali S. Polycarpi ita apertè indicetur: si addatur Græcæ Ecclesiæ consensus, in Menæis, Menologijs, ac Kalendarijs, Sanctum Episcopum eadem die 7. Kal. Martij vbique recolentis, satis neruosè comprobatum apparet, non alium fuisse celebrem Polycarpi Natalem diem, quàm XXIII. Febr.; ita vt idē Valesius existimauit, nefas esse, de die passionis eius amplius dubitare. At mirum est, in Græco codice, ex eadem Vsseriana editione à Valesio producto, non 7. kalendas Martias legi, *sed epta Calandon Maion*: quin etiam Acta S. Polycarpi latinè reddita in diuersis codicibus antiquis, cum Græca illius epistolæ Vsseriana editione plurimùm conuenire. Ita enim apud Bollandum prostant, ex ipsius epistolæ, vt apparet, parergo. *Martyrium consummauit B. Polycarpus mensis Xantici incipientis secunda die, ante 7. Cal. Maias, Sabbatho magno, hora octaua.* Quod in alijs actis ex tribus mss. codicibus latinis apud eundem pariter repetitur. Non me fugit, aliquos etiam Græcos codices legere potuisse *septimo* kalendas Martij, non Maij; illos præsertim, quibus vsus est Metaphrastes, ante multos annos, in Actis S. Pionij exornādis. In his apud Lippomannum, & Surium, Pionium captum fuisse scribitur. *Vigesima tertia mensis Februarij cum Sabbathum magnum instaret. Natali scilicet B. Martyris Polycarpi, vigente Decij Imperatoris persecutione.* Quasi Sabbatum illud magnū nil aliud esset, quam Natale Polycarpi, vt supra interpretati sumus, & esset Asiaticis mobile festum Natalis S. Polycarpi. Videtur enim difficillimum, post sexaginta circiter annos à passione Polycarpi, Pionium capi potuisse die Natalis S. Polycarpi, qui pariter esset Sabbathum magnum, nisi Sabbathum magnum idem esset Smyrnensibus, ac Natale S. Polycarpi, quod primò in Sabbathum aliquod magnum incidisset, deinde verò 23. Februarij in eius magni Sabbathi memoria, idem nomen retinuisset. Verùm his non videntur consentire Acta illa S. Pionij, quæ ex ms. codice S. Maximini profert Bollandus ad 1. Febr. In his enim cap. 1. n. 2. initium certaminis Pionij ita signatur. *Secundo itaq; die sexti mensis, qui dies est 4. Idus Martij, die Sabbathi maiore, Geminum, Pioniū, Sabinam, Asclepiadem, Macedoniam quoque, & Leuinum Præsbyterum catholicæ Ecclesiæ, vis persecutionis inuenit.* Hunc fuisse diem, qui Natalem S. Polycarpi precedebat, sequens de visione martyrij narratio conuincit. *Ergo cum ante diem, quàm natalis Polycarpi adueniret, cum Sabina, & Asclepiade deuotus insisteret ieiunijs, vidit in somnis sequenti die se esse capiendum.* Fuisse autem diem illum Sabbathi ita signatur: *Facta igitur oratione solemni, cum die Sabbatho Sanctum panem, & aquam degustassent, Polemon, siue Æditυus aduenit; stipatus &c.* & in fine, iam consummato Pionij certamine, tempus ita adnotatur. *Acta sunt hæc, vt Romani dicunt IV. Idus Martij, vt Asiani mense sexto die Sabbathi hora dies decima.* Conueniunt ergo in Sabbathi die simul hæc, & alia acta ex Simeone Metaphraste, nam

Pionij

Pionij capturam incidisse in profesto S. Polycarpi etiam in his narratur. *Pionius igitur pridie natalis dicti S. Polycarpi futurum praeuidit; vt eo ipso die caperentur.* Quod peractum die Sabbathi ita subditur: *Cum igitur precationibus incubuissent, & Sabbatho Sanctum panem, & aquam cepissent, superuenit Polemo.* De Sanctorum verò Martyrum in forum aduentum hæc subduntur. *Impletum est totum forum, & superiores porticus, tùm viris Graecis, atque Iudaeis, tùm etiam mulieribus. Nam cum magnum esset Sabbathum feriabatur.* At pugnarent hæc inter se cum Actorum initio, in quibus dicitur captum esse Pionium die 23. Februarij, nisi rectè intelligantur. Iudicium sanè tunc absolutum non fuit: sed post publicam in foro interrogationem: post carcerem: post iteratam in forum eductionem, ac ad doloru templa attractionem: post aduentum Proconsulis Smyrnam. Igitur aliquo interuallo ante quartum Idus Martij quæstio cepta est, sed Martyrium consummatum 4. Idus Martij, vt in fine rectè adnotatur, & in his Acta apud Metaphrastem cum alijs conueniunt, quòd gesta hæc sint *ante iv. Idus Martias more Romanorum, Asiae autem more septimi mensis vndecimo die Sabbathi.* Vnde corrigenda ex his videntur Acta illa, quæ diem capturæ cum die postremi certaminis confundunt; Pugnãtia pariter alia quædam in his comparent, puta quòd Acta alia, sexto Asianoru mense, id accidisse velint, alia septimo. Chronicon Alexandrinum habet Pioniũ occubuisse Indit. XIV. *Proclo Asiae Proconsule iv. Idus Martias, hoc est Asiaticorum calculo sexto mense xii. Sabbathi hora decima.* Sed Polycarpum passum esse *vii. kalendas Aprilis magno Sabbatho*, disertè habetur in eodem Chronico Alexandrino. Vsserius lib. de Anno solari Macedonum, & Asianorum cap. 1. affirmat Smyrneos præter morem reliquarum Asiæ Vrbium mensem Xanthicum exorsos fuisse à die 25. mensis Martij. Sed Valesius non consentit, quia ad illud probandum nullam rationem afferat. At forte Vsserius ex parergo ad epistolam Smyrnensium educebat, certamen Polycarpi secunda die Xanthici mensis accidisse, quod cum tempore chronici Alexandrini componens septimum kal. Aprilis pro secunda die Xanthici mensis apud Smyrneos accepit. E contra Valesius Smyrneos à consueta Macedonum mensiũ dispositione non recessisse existimat, & apud Asianos Xanthici mensis initium in 22. Februarij incidere affirmat, & corrigendum ad calcem epistolæ Smyrneorum illud *Calandon Maion* existimat, & restituendum *Calandon Martion*, vt legit vetus illius epistolę interpres. At neque maiorem rationem ipse affert, Asianos, & Smyrneos Xanticum mẽsem a die 22. Februarij incæpisse, quàm Græcos omnes S. Polycarpi memoriam recoluisse die 23. Februarij. Verùm hunc fœdissimum errorem in illis Actis esse iam decreuerat summus censor Scaliger in animaduers: ad Chronic. Eusebij, edit: nouiss. p. 221. Ridiculum enim putauerat magnum Sabbathum in Februarium vnquam incurrere posse, cum citissimum Pascha sit in XXII. Martij. Hinc critico supercilio de more in Baronium debachatus, dum nodum soluere nescit, cur latini 26. Ianuarij, & Græci 23. Februarij S. Polycarpi natalem recolant, martyrologia damnat, quòd inquit plura contineant, quæ ad veram Historiæ regulam dirigi non possint. At cum de magno Sabbatho iam supra dictum sit, Scaligero sibi ipsi plaudente relicto, dubium remanet, an Xantichus mensis re vera Macedonibus, & pluribus Asiaticis in Februario inciperet. Ex Galeno quidem Comment. 1. in primum epidem: apparet Macedonum annos cum Latinorum mensium initijs nequaquam conuenire, sed puncta Æquinoctialia, & solstitialia in principio mensium Macedonum incidere & in principio Dij mensis Autumni esse æquinoctium, initio Artemisij Vernum. Verba per interpretem Cruserium adducã maximè ad rem nostram spectantia: *Apud Macedones Vernum Æquinoctium principio Artemisii, sic aestiuum solstitium initio Loi. Nam in principiis mensium, quorum meminimus Æquinoctia, & Solstitia fiunt*

sunt apud Macedones. At quis melius Galeno Pergamensi in Phrigia, seu Mysia mẽses Macedonum conterminorũ scire potuit? quin si varius esset, & vagus annus Macedonicus, quis ætati S. Polycarpi proximior, ferè synchrono Galeno adduci potest? Ex Galeno igitur Xanthicus Martius est, vel è Martio, & Aprili conflatus mensis erit, Æquinoctium enim Vernum sæculo, quo Galenus floruit, & ante, post anni Iuliani correctionem in 24. vel 25. diem Martij incidere, nemo est qui ignoret, ex Columella, Plinio, & alijs. Si ergo Artemisius mensis ab Æquinoctio verno originem sumebat, & Xanthicus Artemisium immediatè præcedebat, iam & Februarij postremam partem attingere necesse erat, & demptis duobus Februarij diebus ex triginta, iam in 22. circiter diem Februarij initium Xanthici incidebat. Non me latet Iosephum Hebreum, mensem Nisam Hebræorum cum Xanticho composuisse, atque eundem putasse; videlicet lib. 1. antiq; Iudaic. cap. 5., & lib. 3. cap. 12. & 13. & expressius lib. 10. cap. 4. in quibus locis ex antiqua Ruffini interpretatione, primum mensem Nisan Hebreorum Macedones Xantichum nominare apertè docet. Hinc apud Suidam, & alios, Xanthicus mensis pro Aprili accipitur, & Aprili apud Antiochenos Xanthicum mensem respondere Socrates testatur lib. v. Hist. capite 21. At cum Galenus expresse Æquinoctium vernum initio Artemisij, non Xanthici, apud Macedones fuisse doceat, & secundo Xanthici die Natalis Polycarpi fuerit, iam rectè in martyrologijs à nobis adductis notatur, penes Asiaticos die 23. Februarij natalem esse S. Polycarpi Episcopi, cum de Græcorum, & Macedonum mensibus conscium magis fuisse Galenum, quam Iosephum Hebræum credere congruum sit. Hæc addere libuit Valesianæ assertioni, cum interim ad manus non sit liber Iacobi Vsserij Armachani de Anno Macedonico. Cum verò Sabbathum illud, in quo primùm incidit Natalis dies S. Polycarpi, quacumque ratione magnum dictum fuerit, vagum quot annis esse oportuerit, mutatis nempe ad nouilunia Paschalibus terminis, verisimile admodum est, vt quiescente deinde persecutionum procella, Smyrnensis Ecclesia, quod in epistola illa optauerat, consequeretur, hoc est, vt fideles conuenirent aliquando *ad Natalem eius martyrij diem cum hilaritate, & gaudio celebrandum*, & diem illam tantæ celebritatis figerent in aliquo stabili mensis termino. Hinc fortasse accidere potuit, vt Græci aliqui kalendas ipsas Februarij insigni Martyre ornarent, quemadmodum in martyrologio nostro vidimus, prima huius mensis die cum Pionio, & alijs Smyrnensibus martyribus *In Græcia S. Polycarpi Episcopi* memoriam recoli; reliqui verò Asiatici cum Smyrnensibus eandem mensis Xantichi secundam diem, siue vigesimam tertiam Februarii, agonis, & triumphi genuinam retinuerint. Finem igitur difficillimę exercitationi imponẽtes, qualecumq; tandem fuerit Sabbathum illud magnum, tantas tricas inferens, existimamus, Natalem S. Polycarpi in Asia die 23. Februarii tantis testimoniis firmari, vt vix de eo liceat dubitare; transpositum verò in Ecclesia Latina ad diem XXVI. Ianuarii dici fortasse potest, quia in dies Quadragesimæ plurimùm incideret, atque eodem modo, ac aliis celebritatibus accidit, in alium diem translatum, vt de aliis alibi animaduertimus.

Cum alijs xij. Item etiam addunt bina iam adducta Martyrologia, vt dubitari nequeat, hos Sanctos illos Philadelphẽses fuisse, cum S. Policarpo coronam adeptos. Ad fragmentum enim Epistolæ Smyrnensium, ita subdit Eusebius lib. 4. cap. 15. *Hęc de B. Policarpo, qui cũ aliis xij. Philadelphensibus apud Smyrnam martyrio*

tyrio est coronatus. Presbyteros vocat calendarium S. Hieronymi adductum, sed breuiatū fortasse nomen Philadelph. aliquis inscius librarius in Presbyteros cōmutanit. Ad Apostolici viri, totiusq; Asiæ doctoris agonem ex vicinis vrbibus, vt Smyrnę Philadelphia erat, Presbyteros accessisse, neque impossibile, neque improbabile esset. Sunt tamen mss. quæ socios addant Polycarpo Romano Presbytero, & xiij. non duodecim, enumerent, vt ms. martyrologium Reginæ Sueciæ supra adductum. Acta illius S. Polycarpi præcipua, & quæ beatum illius finem doceant, hucusque non comparent, & an cum socijs martyr, vel Cōfessor obierit, mihi in obscuro latet.

Zmyrnæ Natalis, &c. Zmyrnam pro Smyrna in antiquis monumentis aliquando legi docet Aldus in orthographia, ex vetustis inscriptionibus, confirmatque martyrologium Antuerpiense in laminis, eodem cum authographo caractere expressum, ad Kalendas Ianuarij. Pro Garporo illud, & Notkerus Carpophorum cum Herote proferunt; cum nostro tamen Carporum, non Carpophorum exhibent optimę notæ martyrologium Aquicintium, & Marchianense, quæ etiam Gerontium adijciunt, codicibus nostris, & Antuerpiensi præteritum, sed indicatum à Corbeiensi. De antiquis martyribus fuisse Herotem, & Garporum testatur vetus ms. S. Martini Tornacensis apud Bollandum.

In Africa, &c. Tredecim Christi pugiles, parum mutatis nominibus, exhibēt martyrologium nostrum, Antuerpiense, & Corbeiense. Notkerus, qui longam nominum seriem fastidit, duos tantùm profert Grysionium, siue Griscoņium antesignanum, Zenonem, & alios multos. In duas classes hos partitur Antuerpiense. Non enim Africæ tribuit, nisi primos nouem, alios cum socijs anonymis *alibi* passos esse statuit. Cum tamen plura edita, & mss. martyrologia cum nostris, & Corbeiensi codicibus Africæ omnes tribuant, *Alibi* quidem, sed in eadem Orbis regione passos esse consentirem. Ita apud Bollandum obseruari potest, qui aliquam nominum differentiam notat. Variat etiam Antuerpiense in martyrum anonymorum numero quorū xxxv. tantùm recenset, dū in nostro martyrologio, & Corbeiensi xxxvi. scribuntur, & ex Marchianensi apud eundem Bollandum totidem confirmantur.

In Asia Cusconi, &c. Asiaticos septem tantùm martyres hic exhibet vetustissimum Antuerpięse martyrologium, quorum Antesignanus illi est Sinon, qui alijs, non modo Sinorus est; sed cui præcedat Cusconius, illi Cuscumis nuncupatus. Marchianense ms. non primo loco Cusconium refert, sed sine nomine, ac numero socios addit, quemadmodum ms. Aquicinctinum, ac Richenouiense, quæ Corbeiensi, & codicibus nostris, in sociorum memoria, ac numero præcedentium consonant.

VI. Kal. Martij.

IN Cæsarea Cappadociæ Natalis Sāctorū Heruli. Luci. Sirgi. Romæ Absolanas. In Porto Primitiuæ. Nicomedia Editius. Palpetri. Luciani. Felicis. Vrbani. Marthæ. Crescentie. Florentini. Rogatulæ. Donatulæ. Item Donatulæ. Marcelline. Rumadi. Felicianæ. Nine. Casti. Iafferis. Tulliani. Iuliæ. Ionule. Gabis. Exuppi. Daciani. Flauiani. Ianuari. Securis. Diddi. Sellaris. Subitane. Gemiliane. Fortunate. Peregrine. Victorici. Ma-

xenti. Gegoli. Iuliæ. Luciani. Honorati. Flauiani. Felicis. Saturi. Felicissimi. Victoris. Mariæ. Ianuari. Ruffiniani. Fortunati. Aurili. Rutili. In Nicomedia Natalis Sanctorum Luciani Presbyteri. Petri. Palatini. Euitiæ. In Ægypto passio Sanctorum Victorini. Victoris. Niuictæ. Nicofori. Serapionis. Dioscori.

FEBRVARII 24.

NAtalem Sancti Matthię Apostoli, à Corbeiensi martyrologio indicatum, Codices nostri cum Antuerpiense non habent. Neque antiquis temporibus, in vniuersa Occidentali Ecclesia, hac die fuisse celebrem probant, quæ Menardus notat ad D. Gregorij Sacramentarium, dum alia mss. hanc S. Matthię celebritatem nõ exhibent. Ita autem, mutato à nostris codicibus ordine, huius diei laterculum signat vetustissimum Antuerpiense. *VI. Kal. Mart. in Portu Natalis Pauli, & Primitiui. In Cesarea Cappadocia natalis Sanctorum Heruli, Luci, Georgij, Absolonis. Nicomedia, Luciani, Editi, Petri, Felicis, Orbani, Martha, Crisconinę, Gagi, Florenti, Donatilę, Rogatilę. Item Donatilę, Marcellinę, Rommudi, Feliani, Nidę, Flaui, Afferis, Atulini, Samulę, Cahis, Diciani, Ianuarij, Diddi, Securis, Sellaris, Exuppi, Subitanę, Gemelianę, Iulię, Fortunatę, Peregrini, Victorici, Maxenti, Gegoli. Item Luciani, Honorati, Flauiani, Felicis, Casti, Saturi, Felissimi, Victoris, Mariæ, Ianuaria, Rufiniani, Fortunati, Aureli, Rutuli. Nicomedia natalis Sanctorum Luciani Presbyteri, Petri Palatini, Auiti. In Ægypto passio Sanctorum Victorini, Victoris, Niniuitæ, Nicofori, Serapionis.* Corbeiense martyrologium, nostris semper codicibus magis consonum, ita huius diei sacros fastos absoluit. *VI. Kal. Mart. Natalis Matthiæ Apostoli. In Cæsarea Cappadociæ natalis SS. Eruli, Lucij, Sergij. Romæ Absolonas in porto, Primitiua. Nicomedia Edisij, Palphetri, Luciani, Felicis, Vrbani, Marthę, Crescentiæ, Florentinæ, Rogatulæ, Donatulæ; Item Donatulæ, Marcellinæ, Rommodi, Feliçianæ, Ninæ, Casti, Iafferis, Tulliani, Iuliani, Iulię, Innulę, Gahis, Exuppi, Daciani, Flauiani, Ianuarii, Securis, Diddi, Sellarii, Subitanæ, Gemellianæ, Fortunatę, Peregrinę, Victurici, Maxentii, Gegoli, Iulię. Item Luciani, Honorati, Flauiani, Felicis, Saturi, Felicissimi, Victoris, Marię, Ianuarię, Rufiniani, Fortunati, Aurili, Rutuli, Faustini. Nicomediæ Natalis SS. Martyrum Occani Presbyteri, Petri Palatini, Æuitii. In Ægypto natalis SS. Victorini, Victoris, Niuittę, Nicophori, Claudiani, Dioscori, Serapionis.*

In Cæsarea Cappadocię, &c. Pro Sergio, siue Sirgio Georgium hic exhibet vetustissimum martyrologium Antuerpiense, in Heruli tamen, & Lucij nominibus consonat. An hic Sergius ille fuerit, cuius Acta profert Salazarius, & ex eo Henschenius, non affirmarẽ, cum licet in die passionis conueniant, passum tamen Sergium, sine socijs narrent, & Monachum fuisse doceant. Eosdem Cappadociæ Martyres totidem ferè verbis etiam enumerat Notkerus. *In Cæsarea Cappadociæ, Heroli, Lucii, & Sergii Martyrum.* Ms. Reginæ Sueciæ Sergiũ silet & pro Herulo Heracliũ ita profert. *vi. Kal. Cesarea in Cappadocia natalis SS. Heraclii, Lucii,* nec desũt alia mss., licet valdè, vt apparet confusa, quæ Heraclium ... habeant, & pro Sergio Georgium. L... cius, siue Lucas aliquibus mss. martyrologijs Episcopus est, & ipsius Cæsareæ, vt Aquisgranensi, Tornacensi, & S. Cyriaci Romano apud Henschenium. An Absolonas siue Absolonus inter martyres Cæsarienses debeat cum vetustissi-

mo

mo Antuerpienſi computari non liquet. Cum eodem Henſchenio mendum potiùs eſſe exiſtimarem, & cum codicibus noſtris, & Corbeienſi Romæ, potius vt infra eſſe tribuendum. Malè etiam ſcriptũ ibi legitur pro Abſolono Abiolonus. De Sergio hæc habet Petrus de Natal. lib. 11. num. 76., *Sergius Martyr in Caſarea Cappodociæ paſſus 17. Cal. Martii, cuius, vt dicit Ado, geſta præclara habentur*.

Romæ Abſolanus. Parum mutato nomine, ita etiam Abſolonum, vel Abſolanum Romæ tribuit Notkerus. *Item Romæ Abſalonis*, quod cum noſtris codicibus, ac Corbeienſi conuenit. Abſolanum, quamquam confuſis alijs aliorum locorum martyribus, Romæ pariter tribuunt Greuen in Auctario Vſuardi, mſ. Richenouienſe, & Aquiſgranenſe, apud Henſchenium.

In Porto Primitiuæ. Ita & Corbeienſe martyrologium. Legendum verò eſſe in Portu Romano, non difficile ex immediatè antecedẽti ſignato Vrbis Romæ loco conijcitur. Paulum ſunt, qui Primitiuæ ſocium addant, vt vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod Primitium non Primitiuam legit. Secundulam, & Ianuariam Virgines etiam ſuperaddit mſ. Tornacenſe, Paulum, non pro Martyre, ſed pro Cœmeterij nomine ita ſignat. *Eodem die in Portu Romano in Cæmeterio Pauli, Natalis Secundolæ, & Ianuariæ Virginum*. In Portu Romano etiam Beda, non Primitiuum, ſed Paulum, Secundolam, & Ianuariam exhibet. Primitiuum Cæſareæ alij aſcribunt, vt mſ. S. Cyriaci. Romæ verò Auctarium Greuen, & mſ. Richenouienſe. In tanta varietate codices noſtros, ac Corbeienſem in Primitiua vniformes ſequimur; præſertì quòd omiſſo Paulo Primitiuum tantùm exhibeant mſs. martyrologia Tornacenſe, & Lētienſe. Primitiuam legit non Primitiuum mſ. Cyriaci, cuius ope Baronius in Romano martyrologio eam addit, ex conſenſu veterum mſs.

Nicomediæ Editius &c. Lucianus, non Editius, pro anteſignano notatur in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, qui tamen tertio loco in noſtris codicibus, & Corbeienſi recenſetur. Sed cum tres Luciani Nicomedienſes in ijſdem noſtris codicibus hac die numerentur, & ſeiunctim Lucianus Presbyter cum Petro Palatino, & Eutio, non bene cum Richenouienſi mſ. martyrologio aptari poſſunt. Hoc enim legit apud Henſcheniũ. *In Nicomediâ Luciani Presbyteri, & aliorũ XLIII*. Verùm qui hìc numerãtur anonymi, nõ modo quadraginta, & nouem ſunt, cum primi ordinis Luciano, ſed ſi Palatinus nomen Martyris ſit, non officij, atque poſtremi Martyres, Lucianus, Petrus, & Euitius addantur, ſunt omnes Nicomedienſes quinquaginta tres. Quamquam verò, in vetuſtiſſimo quoque Antuerpiẽſi, horum Martyrum vniuerſa turma Nicomediæ tribuatur, vereri tamen poteſt, ne aliquid, tam in ipſo, quam noſtro, & Corbeienſi deficiat. Ad quid enim, poſt enumeratos Martyres vſq; ad Rutilum, addi debeat, iterum *Nicomedia*, vel *in Nicomediâ Natalis S. Luciani Presbyteri*, ſiue vt legit Corbeienſe *Oceani Presbyteri*, ſi vno eodemque loco omnes coronati eſſent? ſuſpicioni anſam præbet Notkerus, qui Iulianum, & Iuliam, atque alios plurimos Africæ ita tribuit; *In Africa Iuliani, Iuliæ, & aliorum plurimorum*. Quaſi decem, & ſeptẽ tantùm Martyres Nicomedienſes eſſent, vſque ad Tullianum, vel decem, & octo, vt ſcribitur in martyrologio Corbeienſi, reliqui verò Africæ aſſignari debuerint. Iulianus, & Iulia in codicibus noſtris coniunctim non leguntur, at in adducto Corbeienſi poſt Tullianum *Iulianus, & Iulia* numerantur, penes quod diuiſum à poſtrema Nicomedienſium claſſe, quinquaginta, & vnus Martyres recenſentur, hoc eſt ſuperadduntur Iulianus, & Fauſtinus. In Antuerpienſi, varijs nominibus, & ordine, Nicomediæ omnes tribuuntur. Vidit improprium loquendi modum Henſchenius, & putauit Martyres, qui addũtur deinceps in Antuerpienſi,

ſi, hoc eſt *Nicomedia Natale S. Luciani Presbyteri, Petri, Palatini, Aduiti*, ab alio quopiam, non à S. Hieronymo, vel ab eo, qui primò martyrologium concinnauit, ſuperadditos fuiſſe: quaſi diuerſos Martyres putauerit, qui re vera iidem eſſent. Lucianum nempe iam numeratum, Petrum, & Aduitum, ſiue Aduitium, qui idem ſit, cũ Editio ſupra indicato. At qui Petrus eſt in Antuerpienſi, in noſtris codicibus, & Corbeienſi Palpetrus dicitur, & Euitia, non Editius, qui Luciano, ſeu Oceano Presbytero in poſtrema Nicomedienſiũ claſſe ſociatur. Prӕterea, ſi Lucianus, non Oceanus dicendus Presbyter Sanctus eſt, hac vtique Præsbyterij nota ab alijs Lucianis primæ claſſis ſeiungitur. Nomina ſanè quædam cum Africanis martyribus, qui hac die in Romano martyrologio, tam Galeſinij, quam Baronij recoluntur, congruunt, & eorum Acta optimæ notæ proſtant apud Suriũ, & in Baronij Annalibus ad Annum CCLXII. Apprehenſos ſimul in his narratur Lucium, Montanum, Flauianum, Iulianum, Victoricum, Primolum, Renũ, & Donatianum: Donatianum cum Primulo, in carcere mortuos, feſtinaſſe ad coronam diſtinguitur: Victor Presbyter commartyr dicitur, Flauianus Diaconus poſt biduum coronatus, eiuſq; vnici filij mater eumdẽ ad martyriũ cohortans aſſertur. Nicenus, & Paulus iam palmam adepti: Quartilloſia, ſiue Tharquillæſia etiã ſoror memorãtur; & huius maritum, & filium ante triduum martyrium compleuiſſe. Lucianus, Herennianus Hypodiaconus, & Ianuarius cathecumenus eorum auxiliarij nuncupantur. Verùm cum in Actis hiſce nulla Iulia ſit, & tantum ex nominibus in martyrologio noſtro, Corbeiẽſi, vel Antuerpienſi expreſſis poſt Iulianum, & Iuliam, Notkero quoq; memoratam, non niſi Victuricus, Victor, & Flauianus indicentur, non ita certum eſt, hanc ſacrorum pugilum cohortem, vel ad Nicomediam non pertinere, vel eos, qui in Actis illis recenſentur, alterius chori non eſſe; cùm præſertim Lucianus Epiſcopus Carthaginenſis deinde fuerit; neque tunc martyrio defunctus. In nominibus, quæ intercedit differentia inter codices noſtros, Antuerpienſe, & Corbeienſe MM. facile vnicuique eſt obſeruare.

In Nicomedia Natalis Sanctorum Luciani, &c. pro Luciano Oceanum Preſbyterum ſignari in martyrologio Corbeienſi iam diximus. Lucianum tamen habent Notkerus, Greuen in Auctario Vſuardi, Mſs. martyrologia Tornacenſe, & Richenouienſe, & quod adduximus vetuſtiſſimum Antuerpienſe. Addimus mſ. Reginæ Sueciæ, in quo legitur. *Nicomedia natalis Sanctorum Luciani Presbyteri, Petri, Palatini.* An S. Lucianus Præsbyter Nicomediæ coronatus, idem ille ſit, quem 7. Idus Ianuarij plura cum noſtro martyrologia recolunt, non affirmarẽ. Potuit hic cum Petro, Palatino, & Æuitia, vel Æuitio, repetita memoria venerari, quòd illi ſeptimo Ianuarij, alij Martyres ſocij eius in Februario paſſi fuerint. At quid vetat in tanta Martyrum laniena, Nicomediæ iterata, plures Presbyteros Lucianos agonem in eadẽ vrbe perfeciſſe? præſertim cum Luciani nomen frequens tunc maximè eſſet. De Palatino etiam poteſt dubitari, an proprium, vel officij nomen ſit; in noſtris codicibus, interpũctione, tanquam Martyr à Petro diuerſus, ſeiungitur.

In Ægypto. Niſi ſub hac die ſacros hos Ægypti Athletas adnotarent etiam Antuerpienſe, & Corbeienſe martyrologia, facile librarij lapſum in vetuſtiori noſtro ſuſpicatus eſſem; quòd nimirum ſequentis diei initium ad calcem huius laterculi inſuiſſet. At præter illa, multi põderis martyrologia, ex his martyribus duo, nempe Victorinus, & Victor Niniuita in Richenouienſi mſ. hac die memorantur; ſicut & Serapion in martyrol. Aquiſgranenſi. Mſ. Reginæ Sueciæ ita etiam VI. Kal. legit. *In Ægypto paſſio Sanctorum Victurini, Victoris.* Septem tamen Martyres in hoc choro fuiſſe plura martyrologia ab Henſchenio

die

die sequenti adducta, manifestè docent. Plura Papiam addunt, qui in nullo ex indicatis martyrologijs, vetustiori nempe nostro, Antuerpiensi, & Corbeiẽsi legitur; sed Niniuittam Antuerpiense, Niuiuitam Corbeiense, Niuicta codices nostri, Niuentiam Richenouiense ms. eius loco habent. Tam verò Græci, quam Latini ab Henschenio adducti, de Niniuicta silent, & Papiam omnes celebrant. Differunt Græci, qui non in Ægypto passos hos Martyres scribunt, sed in Vrbe Corintho. In Papię martyrio pariter à latinis dissentiunt, dũ illi in mari mersum, hi gladio cęsum prædicant: non nihil etiam in nominibus variant, vt inde dubitari quis possit, an re vera ijdẽ Martyres sint.

V. Kal. Martij.

IN Africa Natalis Sanctorum Donati. Iusti. Rutuli. Herenei. Pisionis Aurili. Primusi. Ingenuæ. & aliorum XLV. & alibi Ingone. Fortunati. Pusinni. Herenni. Item Iusti. Crescenti. Rogatiani. Ianuarij. Luciose. Item Fortunati. Pamfilia Natalis Sanctorum Nestoris, & Caste.

FEBRVARII 25.

EX Africanis octo Martyribus à codicibus nostris enumeratis, ac nominibus expressis, quinque tantum hìc habet Notkerus: tres martyrologium Romanum. Vetustissimum verò Antuerpiense, nostris codicibus proximius, tam nominibus signatos, quã Anonymos ita refert. *V. Kal. Mar. In Africa natalis Donati, Hirenei, Pisinionis, Aurili, Rutuli, Primati, Ingenulæ, & aliorum XLV. & alibi Ingon, Fortunatæ, Pusinni, Hirenei, Iusti, Crescenti, Renocati, Iannaria, Luciosa, Castæ, Fortunati. Pãpiliæ Natalis S. Nestoris.* Adhuc autẽ ad vetius nostrũ proximius Corbeiense legit. *V. Kal. Mart. In Africa natalis Sãctorũ Donati, Iusti, Rutuli, Herenei, Pisionis, Aurili, Primon, Ingenuæ, & aliorũ XLVI. & alibi Ingonæ, Fortunatæ; Pussinni, Herenei; Item Iusti, Crescentis, Rogati, Aniani, Iannariæ, Luciosæ; Item Fortunati, Victorini. In Pamphilia natalis Sanctorum Nestoris, & Castæ, Claudiani.* Ex his duos habet Kalẽdarium nostrum S. Hieronymi ms. *V. Kal. Donati, Ingenui*, sunt aliqua mss. quæ in Anonymorum numero videntur dissentire, vt Treuirense martyrol., in quo *aliorum quinquaginta vnius* memoria agitur, & Centulense, quod *quinquaginta* tantum signat, sed re verà non dissentiunt; illud enim Donatum, & Iustũ tantùm numerat, sex verò nominibus non signatos, dum tamen supra quadraginta quinque apponit, quinquaginta & vnum non malè reddit. Hoc verò, quia Donatum, Iustam, & Ingeniam nominatim indicat, quinquaginta tantum innominatos refert. Sunt etiam martyrologia mss., quæ etsi integrum octonarium numerum propria appellatione non exhibeant, anonymos tamen XLV. referant, vt Romanum S. Cyriaci, Richenouiense, & Parisiense apud Henschenium, penes quem nominum etiam varia inflexio obseruari potest, & cum nostris conferri.

Et alibi, &c. Differt Corbeiense martyrologium à codicibus nostris, cũ quibus vt plurimum consonat; in his enim, incerti loci martyribus recensendis, & numero excedit, & in nominibus aliquibus etiam dissonat. Illud Sacros Athletas

tas duodecim exhibet, nostrum verò decem, & Antuerpiense vndecim. Exhuberat tamen Corbeiense in postremo Sacræ turmæ Victorino; Anianus siquidē in alium Martyrem ab inscio librario discissus est, nempe in Rogatum, à Rogatiano; Rogatianus siquidem non Rogatus, tam in nostris codicibus, quam Parisino Labbei apud Henschenium dicitur; licet in Antuerpiensi deficiat cum Victorino, qui pariter in nostro desideratur. Casta Martyr inter hos à vetustissimo illo numerata Pamphiliæ in codicibus nostris, & Corbeiensi tribuitur. An Donatus, & Hirenæus ex martyribus sint in Epistola Luciani memoratis, vel Aurelius adolescens ille sit, cuius meminit S. Cyprianus ep. 23. dubitat Henschenius.

Pamphiliæ Natalis. Sunt martyrologia mss. quę Crescentium ab Asiis martyribus seiungant, & Pamphiliæ tribuant: alia quæ Castam Afris addant, vt de Antuerpiensi diximus: sunt quæ Claudianū adijciant, vt Corbeiense, cui illum omnino debemus, fortasse ex Actis S. Nestoris apud Surium. Nestorem tantùm habet Antuerpiense, & Richenouiense, quem Episcopum in Pamphilia fuisse, testantur aliqua mss. martyrologia, die sequenti, apud Henschenium. Nos nihil immutādum in codicibus nostris duximus, quia Notkerus ita habet hac ipsa die. *Pamphiliæ Nestoris, & Castæ*, cui concinunt mss. martyrologia Aquisgranense, Tornacense, Lætiense apud Bollandum in prætermissis, licet postremum Castum pro Casta exhibeat. De Nestore Episcopo Magydensi, Martyre Pergæ in Pamphilia, plura suo more eruditè congerit Hēschenius, & Acta ex Surio, alijsq; mss. codicibus notationibus illustrat in sequenti die.

IIII. Kal. Martij.

Natalis Sanctorum Alexandri. Nestoris. Theonis. Epiōn. Iusti. Donatiui Ampliati. Ingenui. Epioni. Anthi. Fortunati, & Aliorum XXVI. In Alexandria Felicis cum socijs suis.

FEBRVARII 26.

Dissidēt hìc martyrologia mss. in assignandis, nō tam Martyribus, quam locis. Vetustissimum S. Hieronymi Antuerpiense cum codicibus nostris, & Corbeiensi, primo Martyrū choro vrbem, aut regionem certaminis non tribuit, sed tantum nomina hoc pacto recenset. *iiii. kal. Mart. Natalis Sanctorum Alexandri, Nestoris, Iusti, Teonis, Epuion, Donatiui, Ampliati, Ingenui, Epion, Anthi, Fortunati, & aliorū XXXV. In Alexandria Felicis*. Corbeiense verò ita exhibet. *iv. Kal. Martij, Natalis Sanctorū Alexādri, Nestoris, Theonis, Epion, Anti, Fortunati, & aliorum XXVII. In Alexandria Felicis cum socijs suis*. Post Nestorem, & Castam, à nobis die præcedenti adnotatos, ms. Reginæ Sueciæ; quo vsus est Holstenius, ita præpostero ordine ex his aliquos notat. *In Alexandria Felicis, cum socijs suis, & alibi natalis Sanctorum Alexandri, Iusti, Theonis, & aliorum xxviii.* Calendarium, seu martyrologium paruum S. Hieronymi ms. Lucense, *Februarij iiii. kal Alexandri Felicis* nomina tantum profert, vtriusq; nimirum turmæ duces. Plura martyrologia, tam edita, quam mss. apud Henschenium, tam primam, quam secundā classem Alexandriæ tribuunt, & inter se confundunt. Notkerus, Alexandrum putat Alexandriæ Episcopum, qui Niceno

no concilio interfuit, sed in adductis codicibus manifestè Martyres sunt. Qui sequuntur post secundum Epionem, Antiochiæ tribuendos monet oculatissimus Henschenius; qui tamen vnum tantùm Epionem suscipit. Sed cum non modò in codicibus nostris, sed etiam in Corbeiensi Epion, & Epionius seiunctim recenseantur, sicuti in Antuerpiensi, alter non videtur remouendus; præsertim quòd in Antuerpiensi, non Epion, sed aliqua nominis differentia Epuion dicatur. Suspicatus aliquando sum, an nomina Epion, Anthi, ita distinctè librarij vitio scripta, vnum tantum nomen esset Epionanthi; at cum nullum ex antiquis martyrologijs ita legat, arridet magis, quod eidem Henschenio placuit, vt pro Anthi breuiata voce legi debeat Antiochiæ, quia ita expressè habeat mſ. Richenouiense, in quo Fortunatus additur, siue Presbyter, vt Petro de Natalibus, & Bellinio, siue Episcopus, vt in mſ. Vltraiectino, siue Martyr tantùm fuerit, vt in mſ. Coloniensi. Anonymorum numerus in plerisq; codicibus varius est. Henschenius ex varijs coniecturis suscipit numerum XXXII. vt habent martyrologium Antuerpiense, & Centulense. Nostrum cum Corbeiensi, & martyrologio S.Cyriaci Romano, in præsignato numero XXVII. consonat. Vnum addit, vt vidimus, mſ. Reginæ Sueciæ.

In Alexandria Felicis. Socios non habet cum S.Felice passos, vetustissimum omnium Antuerpiense. Ex editis Notkerus, ita cum nostro; & Corbeiensi martyrologio conuenit. *Item in Alexandria Felicis cum socijs suis.* Et quamquam plura mſs. apud Henschenium Alexandrinos Martyres cum alijs primæ classis confundant, plura tamen de socijs meminerunt. MS. Reginæ Sueciæ ab illo diuersum, quod hic adducit Henschenius, de socijs pariter meminit. Petrus de Natalibus lib. 11. n. 77. ex martyrologio S. Hieronymi, ita de Fortunato, Felice, & socijs. *Fortunatus Presbyter. & Felix cum alijs XXVII. quarto Cal. Martij passi sunt.*

III. Kalendas Martij.

IN Thessalonica Natalis Sanctorũ Alexandri. Antinoguni. Abundanti. Titiani. Magari. Seueriani. Gaiani. Fortunionis. Ianuari. In Africa Diunisi, & aliorum XXIII. In Ciuitate Zmyrna Asiæ Natalis Sanctorum Seruiliani. Datiani. Leandri.

FEBRVARII 27.

QVam variè Sanctos hos Thessalonicenses Martyrologia referant, & alia Alexandriæ, alia Romæ, siue edita, siue mſs. signẽt, animaduertit ad hanc diem Henschenius. Nos, tribus optimę notę martyrologijs Antuerpiẽsi, Corbeiensi & nostro innixi, ab ijsdẽ non deflectimus. Primũ ita se habet in laminis Moreti. *iii. Kal. Mart. Natalis Alexandri. in Thessalonica Antigoni, Abundianti, Titiani, Magari, Seueriani, Calani, Furtinioni?, Ianuarij; In Africa Dionysij, & aliorum XXIII. In ciuitate Smyrna natalis Sanctorum Seruiliani, Datiani, Leandri;* Corbeiense martyrologium cum nostris codicibus Alexandrum à reliquis Thessalonicensibus non disiungit. *iii. Kal. Mart. In Thessalonica natalis Sanctorum Alexandri, Antigoni, Abundantij, Titiani, Magari, Seueriani, Gaiani, Fortunionis, Ianuarij, Luciosa, Rutuli. In Africa Dionysij*

nysij. & aliorum XXXIIII. In ciuitate Smyrna Asia natalis Sanctorum Seruiliani, Datiani, Leandri, Menelampi. A Macedonica Christi falange Alexandrum remouet ms. Reginæ Sueciæ, in alijs etiam martyribus decurtatum. *iii. kal. Mart. In Thessalonica Abundantij, Titiani, Seuerini. In Africa Dionysij. In ciuitate Smyrne Asiæ Sanctorum Seruiliani, Datiani, Leandri.* Paruum martyrologiũ S. Hieronymi, siue Calendarium ms. tantum ex Macedonum, seu Thessalonicensium classe vnum, ex Smyrnensi alterum ita profert, *iii. kalend. Antigoni, Datiani.* Emendandum ergo in codicibus nostris parua nominum differentia, & restituendum, pro Antinogono, Antigonum, & fortasse pro Magario Macarium.

In Africa Diunysij, &c. In numero sociorum Dionysij Afri differt ab alijs nonnihil martyrologium nostrum. Antuerpiense cum nonnullis ab Henschenio adductis XXIV. recenset. Sed cum nostro in numero XXIII. concordat ms. Lebbei: exuberat Corbeiense, quod XXXIIII. pro XXIIII. exprimit, superaddita numerali nota X. In ms. Reginę Sueciæ anonymi non adduntur, sed tantum legitur *In Africa Dionysij.*

In ciuitate Zmyrna. Ita librarij nostrorum codicum pro Smyrna ferè scribunt Zmyrnam, vt alibi adnotauimus. In martyrum numero, & loco passionis cõsentiunt Antuerpiense vetustissimum iam adductum, & mss. Richenouiense, Lætiense, Tornacense apud Henschenium, quibus addimus ms. Reginæ Sueciæ. Corbeiense præter Seruilianum, Datianũ, & Leandrũ, superinducit Menalippum, reliquis martyrologijs ignotũ.

II. Kal. Martij.

NAtalis Sanctorum Celeris. Pupilli. Gagi. Serapionis. Iustiopoli. Claudiani. Theophili. Victorini. Saturnini. Euthecariæ. Astutæ. Mustilæ. Alexandri. Victori. Secundille. Nicopori. Diudori. Papiæ. Machariæ. Felicis. Eunuculi. Ianuari. Quintini. Mansueti. Hermetis. Satthei. Donati. Seruiliæ. Veneriæ. Basellæ. Item Seruiliæ, Item Veneriæ. Ianuariæ. Sterculæ. Siluiani. Mamyrre. Rufine.

FEBRVARII. 28.

VArios huius laterculi martyres, ex varijs mss. martyrologijs, sparsim adductos, colligit Hẽschenius, vt ad fidem vetustissimi Antuerpiẽsis scitè accomodet. Triginta, & sex induas classes diuisos illud ita profert. *Pridie Kal. Mart. In Alexandria Natalis Celeris, Pupilli, Serapionis, Iusti, Claudiani, Theofili, Victurini, Saturnini, Euthecia, Astuta, Mustila, Alexandria, Victuris, Secundilla, & alibi Nicopori, Didori, Papiæ, Maccaris, Telle, Felicis, Gagi, Enuculi, Iannary, Quintiniani, Mansueti, Hermetis, Gethei, Donati, Seruiliæ, Veneria, Bassiliæ, Ianuariæ, Stercola, Silvana, Manninta, Rufinia.* Exuberat martyrologium Corbeiense, & licet sub vna classe, & incerto loco, nihilominus triginta nouem Christi Athletas, hoc pacto enumerat. *Prid. kalend. Mart. Natalis Sanctorum Celeris, Pupilli, Gai, Serapionis, Iusti, Opoti, Claudiani, Theophili, Victurini, Saturnini, Enticia, Astuta, Mustila, Alexandri, Victori, Secundilla,*

la, *Nicefori*, *Diodori*, *Papia*, *Macharia*, *Felicis*, *Eunuculi*, *Ianuarij*, *Quintiani*, *Mansueti*, *Hermetis*, *Gittei*, *Donati*, *Seruilia*, *Veneria*, *Basilla*. *Item Seruilia*; *Item Veneria*, *Ianuaria*, *Stercula*, *Siluiani*, *Manirra*, *Rufina*, *Leandri*. Ex his aliquos etiam refert martyrologium ms. Reginæ Sueciæ, ab eo diuersum, quod adducit Henschenius. *Prid. kal. Natalis Sanctorum Celeris*, *Pupilli*, *Serapionis*, *Theophili*, *& alibi Felicis*, *Gai*, *Quintiani*, *Mansueti Alexandria*, *Victurini*, *Secundilla*. Duos tantùm primos indicat Calendarium S. Hieronymi Lucense *ms*. 11. *Kal*. *Celeris*. *Pupilli*.

Celeris, *Pupilli*. Primæ classis Martyres vsque ad Nicophorum esse, & alterius loci, monemur tam ab adducto codice Antuerpiensi, quam à ms. Reginæ Sueciæ. Ex illo didicimus Alexandrinæ Vrbi esse assignandos: ex codicibus verò nostris, & Corbeiense martyrologio plures Martyres supra illud addendos esse discimus. Illud quidem in assignandis locis magis accuratum experimur, & proinde nostrum, & Corbeiense martyrologium magis confusum, hic fateri cogimur. Primam ergo Martyrum turmam Alexandriæ esse assignandam existimamus, etiam quia Notkerus ita confirmat. *Prid. Cal. Martij In Alexandria Sanctorum Celeris*, *Pupulli*, *Gai*, *Serapionis*. Cerealem, & Eupulum marginali nota ad Celerem signat, qui Notkerum edidit Canisius. Astipulantur pro loco Alexandriæ, Beda editus, & ex eo & ms. S. Cyriaci, Romanum emendatum martyrologium, in quo pro Celeri, Cerealis, & pro Pupillo Pupulus legitur. Confirmant id ms. Lætiense, Tornacense, & Richenouiense, in quo Eppolus etiam numeratur, qui Epotus martyrologij Corbeiensis facile est, seu potius Opilus nostrorum codicum. In his non negamus, duo nomina librariorum vitio coniuncta fuisse, quæ seiunctim legenda sint, nempe pro Iustiopulo, Iustum, & Opolum. Henschenius perspicacissimus cum in alijs mss. martyrologijs separatim viderit Macarium, Rufinum, Iustum, & Theophilum numerari, de his ab alijs seiunctim Historicam syllogen contexuit; præcipue quòd viderit, horum aliquos Romę fuisse à Galesinio ascriptos, ex quo fortasse Eminent. Baronius hausit primò, & ex veteribus mss. confirmauit. At ex melioris notæ codicibus, eosdem esse, vel primæ Alexandrinorum classis, vel secundæ Martyrum incerti loci, magis cōsonum videtur. Iustus ad primam Alexandrinorum classem in Antuerpiensi refertur, sicuti, & Theophilus, & in secunda suspicari licet Maccarum esse, qui alijs Macarius. Rufunia ad calcem secundæ classis illius martyrologij reposita Corbeiensi Rufina est, sicuti & codicibus nostris: alijs verò Rufinus.

Nicopori, *Dioscuri*. Prima Alexandrinorum Martyrum turma Antuerpiensi vetustissimo in Secundella, seu Secundilla sistitur, atque Nicoporus alterius manipuli antesignanus est, vt eadem ferè seruata Martyrum serie, qui post Nicoporum in nostris codicibus, & Corbeiensi, numerantur, ad alteram incerti loci turmam pertineant. Dissensus est in Gaio, seu Gagio, qui vetustissimo illi & ms. Reginæ Sueciæ secundæ classis est, nostris verò codicibus, & Corbeiensi tertius est primæ, seu Alexandrinorum. Post Felicem etiam Gagius recensetur in ms. Coloniensi S. Mariæ ad Gradus; sed cum Iustum antecedat, qui quartus est Alexandrinorum in Antuerpiensi, tertius verò in ms. S. Maximini, & quintus in mss. Aquisgranēsi, & Labbei, licet in hoc pro Gaio, siue Gagio, Gaia legatur, in his præcipuè postremis, vnam cum altera classe simul confundi manifestè patet. Nostro, & Corbeiensi martyrologio consentit, vt vidimus, Notkerus, consentit & Beda, qui apertè Gaium in Alexandrinorum classe reponunt. Aliqua etiam intercedit cum reliquis nominibus differentia, dum aliqui pro Nicoporo Nicephorum legunt, pro Euthecaria, Euticiam, vel Euthēciam, pro Gitreo Gatteum, pro Alexandro Alexandram.

 cxu-

exuberat Corbeiense in Leandro, quem cum Dacherius diuerso charactere non signauerit, inter reliquos Martyres numerandos censuit. Sed forte S. Leandrus Confessor superioris diei est; in illo siquidem apud Adonem, & alios nuncupatur Episcopus Hispalensis. In Calendario ms. Heuino ad vsum Breuiarij apud nos II. Kal. Februarij Macarius tanquam antesignanus ita notatur. *Macarius, & sociorum eius Martyrum, & translatio S. Augustini*: Ex his martyribus aliquos, sed indistinctè, affert Petrus de Natalibus lib. 11. n. 80. ex martyrologio S. Hieronymi. *Macarius, & Rufinus: Iustus, & Theophilus pridie Cal. Martij martyrio coronantur.*

MARTIVS.

Kalendis Martij.
Litanias indicendas Mense Martio.
Habet dies XXXI.

NAtalis Sanctorum Leoni M. Donati. Abundanti. Adrasti. Carasi. Nicofori. Donatellæ, & aliorum VIIII. In Africa Atriani. Victuri. Secundille. Massilia Hermetis. Githei. Felicis. Enucculi. Ianuarii cum Alijs XXIIII. Andegauis Ciuitate depositio S. Albini Episcopi.

MARTII 1.

HVcusque laudatissimis laboribus Ioannis Bollandi, & Godefridi Hēschenij nō parum adiuti, Vetustius martyrologium nostrum, varijs lectionibus adornatum dedimus. Deinceps pluribus mss. codicibus, quibus illi gaudent destituti, quod reliquum est candidè exhibebimus, & ex illorum Antuerpiensi, seu vt ijdem appellant, vetustissimo Romano, Corbeiensi, & alijs mss. codicibus nostris, quà explicatum; quà emendatum; quà confirmatum dabimus, vt pauculis adnotationibus additis, qualecumque obsequiū Sanctis martyribus hactenus, & vt plurimum latentibus, pro nostro modulo tribuamus.

Natalis Sanctorum Leonis M. &c. De loco passionis Sanctorum septem martyrum, qui nominibus exprimuntur, ac nouem anonymorum, ita cum nostris codicibus silet Corbeiense martyrologium. *Kal. Martij Natalis Sanctorum Leonis, Donati, Abundantij, Adrusti, Carisii, Nicofori, Donatellæ, & aliorum nouem Martyrum. In Africa Adriani, Victuri, Secundillæ. Massiliæ Hermetis, Ghitthei, Felicis, Ennuculi, Ianuarij cum aliis XXXIIII. Andegauis ciuitate depositio S. Albini Episcopi, & Confessoris.* Non ita vetustissimum Antuerpiense in assignandis locis magis accuratum. Africæ enim non tam primæ turmæ martyres, quam alios hoc pacto tribuit. *kal. Martij In Africa Natalis Sanctorum Leonis, Donati, Habundi, Adrasti, Carissi, Nicefori,*

Do-

Donatilla, & aliorum viiii. In Africa Adriani, Victori, Secundilla. Massilia Hermetis, Gittei, Felicis, Ennculi, Ianuarii, & aliorum xxiiii. Andicauis depositio Albini Episcopi. Ex his martyribus Leonem, Donatum, Abundantium, Nicephorum cum alijs nouem restituit Baronius in martyrologio Romano ex mſ. Monasterij S. Cyriaci. De Leone martyre sub hac die, non indicato loco passionis, meminit Petrus de Natal. lib. 11. n. 82. ex martyrologio S. Hieronymi. Galesinius cũ alijs alterius classis, & loci, Leonem cum Hermete, & Adriano Massiliæ tribuit, & Donatum Carthagini. Hunc Cathagini pariter tribuit Maurolycius, sed Adrianum cum Hermete eadem dissonantia Massiliæ, sicuti legitur apud Petrum de Natalibus loco adducto n. 81. & Vsuardum, ex quo alij videntur accepisse. Quamuis autem qui Donatum Carthagini assignant, videantur quodamodo & socios Africæ tribuere, nullus tamen codex id apertè profert, præter vetustissimum Antuerpiense, in locis assignandis, vt sæpe diximus, magis accuratum; esse tamen passos hos martyres in persecutione Vandalica, vt de Donato habet Galesinius, non consentio, cum in vetusto nostro, & S. Hieronymi martyrologio illius persecutionis Martyres expressè nusquam recenseantur.

In Africa Atriani. Secunda hæc est Africanorum martyrum classis in vetustissimo martyrologio Antuerpiensi: quæ etiam Africæ tribuitur, tam à Corbeiensi, quam à codicibus nostris. His, quãuis decurtatum consonat mſ. Reginæ Sueciæ, quod Adrianum, & Victurium a martyribus Massiliensibus liquidò ita distinguit. *In Africa Adriani, Victuri, Massilia Hermetis, Felicis.* De Secundilla vbique silentium inuenio in editis hucusque martyrologijs.

Massilia Hermetis. Adrianum inter Massilienses martyres numeratur Vsuardo, Petro de Natalibus, Maurolyco, Galesinio, & Bellini martyrologio; sed Africanis rectius tributum vidimus, & ex non optimæ notæ codicibus libros illos hausisse patet, dum inter Massilienses præter Hermetem socios reliquos, tam nominibus signatos, quam anonymos silent. Felicis meminit, vt vidimus mſ. Reginæ Sueciæ.

Andegauis. S. Albinus Episcopus Andegauensis, omnibus ferè martyrologijs, hac depositionis die memoratur. Meminit Gregorius Turonensis de Glor. Confeſſ. cap. 99. & vitam à Fortunato Presbytero scriptam producit Surius: Vixisse circa annum 540. habet Baronius. Ex additis antiquo martyrologio existimamus. In Calendarij vetusti fragmento mſ. Canonicorum Lucensium Bedæ ascripto legitur. *Kalendis Martii Albini,* & in alio pariter Hieronymiano *Kalen. Martii depositio Albini.*

VI. Nonas Martij.

NAtalis Iorgij. Herolij. Absaloni. In Cesarea Capadociæ Lucij Episcopi. Primitiui. Secundolæ. Ianuariæ.

MARTII 2.

N*Atalis Iorgii.* Neque nomina, neque martyrum ordo ad amussim, in diuersis martyrologijs, inter se respõdent. Vetustissimum Antuerpiense non Iorgium, seu Georgium notat antesignanum, sed Herolum, hoc pacto. *VI. Non. Martii Heroli, Georgii, Absoloni. Cæsarea Capodociæ Luci Episcopi, Primitiui, Roma, Secundola, Ianuaria.* Corruptum videtur Corbeiense, & in

 assi-

assignandis locis mutilum, sicuti in martyribus numerandis redundans. *vi. Non. Mart. Iorgi, Herculi, Absolomi, AErenei, Lucii, Primitiui, Secundola, Ianuaria, Luciosa*. Sed sine alio additamento nuda nomina quantas ambages inducere possunt? In Romano martyrologio hac die 2. Martij Cæsareæ Cappadociæ memoria recolitur Lucij Episcopi, Absalonis, & Lorgij, quos ita restituisse ex vetustis exẽplaribus profitetur Baronius. Sed hi vidẽtur Cæsariẽses martyres, de quibus egimus ad diem 24. Februarij, vbi pro Georgio, siue Iorgio codices nostri legunt. Sorgium, vel Iorgium, alij verò mss. libri Sergium. Incerto hic loco tribuuntur, sed tam in vetustissimo Antuerpiensi, quam in codicibus nostris a Cæsareæ martyribus segregantur. Beda etiã, nõ signato loco, Absalonium, Herglium, & Largum producit, ex quo Galesinius hausit, qui Lorgiũ alijs scriptum fatetur.

In Cæsarea Cappadocia Lucii Episcopi. Lucam dicit, non Lucium Beda editus. MS. Reginæ Sueciæ cum vetustissimo martyrologio concordat in hoc, vt Cæsarienses tantùm martyres agnoscat Lucium, & Primitiuum. *vi. Nonas Cæsarea Cappadocia Lucii Episcopi, Primitiui.* Vereor quapropter, ne in Corbeiensi pro voce *Cæsarea* irrepserit *Æreneo*; dum promiscuè, & sine locorum distinctione cuncti huius diei martyres in vnica turma recenseantur. Ita ex S. Hieronymi martyrologio, vel decurtato, vel confuso Petrus de Natalibus lib. 11. num. 83. Lucium primæ classis martyribus miscet. *Lucius Episcopus, Absalon, & Largus martyrio coronati sunt vi. Non. Martii.* Consimilia habet Bellinus de Padua.

Secundolę, Ianuarię. Has Sanctas martyres vetustissimum Antuerpiense Romæ tribuit. In Portu Romano easdẽ exhibet ms. Tornacense martyrologium ad diem 24. Februarij, vt ibi diximus, & Virgines vocat. Corbeiense Luciosam addit, alijs, quos viderim, præteritam.

V. Nonas Martij.

FElicis. Lucioli. Iusti. Fortunati. Marciæ. Hierotis. Antigoni. Ianuari. Tutelle. Gabiani. Quiri. Iuli. Marini. Item Felicis. Florini. Donati. Fortuni. Helbiani. Gagi. Paule. Gaiose. Galle. In Africa Gaiole. Felicis, & depositio Reliquorum Emeteri. Celledoni. Item Felicis. Sauiniani. Galogori. Item Emeteri. Felicis. Item Celedoni. Item Iuli. Felicis. Marini. Donatæ. Nicefori. Carissimi. Claudiani. Papiæ. Luciole. Saliani. Iunule. Astri. Socij. Georgij. Isici. Sisinni. Casti. Basili. Soli. Artilasi. Antonij. Cirici. Eutici. Gorgoni. Alcilipi. Frunumi.

MARTII 3.

F*Elicis. Lucioli.* In prima hac martyrum turma Vetustissimum martyrologium Antuerpiense, non modo Florianum, & Castum, alterum ducem Felicis, alterum sequacem hac die constituit supra codices nostros, & Corbeiensem; sed expressè locum passionis indicat Africam fuisse, vel reliquis orbis partibus Sanctorum pugilum feraciorem, vel quæ industria Cypriani, & Sanctorum aliorum Episcoporum magis accuratos Notarios habuerit. Ita verò ho-

hodiernos fastos exornat. *v. Non. Mart. In Africa Floriani, Felicis, Casti, Lucioli, Iusti, Fortunati, & aliorum, Quirilli, Maurini, Donati, Furtuni, Hebiani, Gagi, Paulæ, Gaiosæ, Gallæ. In Africa Caiole, Feliess, Emeteri, Celedonij, Felicis, Sabiniani, Calagori, Meteri, Item Celedoni, Iuli, Felicis, Marini, Donatæ, Nicefori, Carissimi, Claudiani, Papiæ, Luciolæ, Felicis, Sabiani, Iunulæ, Foui, Asteri, Georgi, Sisinni, Basili, Artilai, Isici, Cirici, Eutici, Gorgoni, Antoni, Frunimi, Asclipi, Casti, Solt*. In duos manipulos prima classis diuiditur. Primi sex sunt nominibus expressi, quadraginta verò anonymi. Horum nulla in Corbeiensi, aut alijs codicibus nostris memoria extat. Alium manipulum ducit Marcia, cui alij decem martyres succenturiantur; Marcia alicuius agminis dux ita à Vvandelberto designari videtur. *Quinas, Marcia pio, nonas defendit amore*. Secundæ classis Africanorum Caiola dux est, cum alijs quinque; dubium enim remanet, an Calagori nomen martyris sit, vel Vrbis, infra discutiendum. Corbeiense martyrologium, minus in loci assignatione accuratum, cum nostro ferè conuenit hoc pacto. *v. Non. Mart. Felicis, Luciolæ, Iusti, Fortunati, Martiani, Martiæ, Hierotis, Antigoni, Iannaris, Tutellæ, Gabiani, Quiri, Iulii, Marini. Item Felicis, Floriani, Donati, Fortuni, Helbiani, Gagi, Paulæ, Gaiosæ, Gallosæ, Gallæ, Lupicini. In Africa Gaiolæ, Felicis, Depositio reliquorum Emeritæ, Cellidoni. Item Felicis, Sauiniani, Galogori. Item Emeriti. Item Felicis. Item Ecæledoni. Item Iulii, Felicis, Marini, Donatæ, Nicefori, Carissimi, Claudiani, Papæ, Luciolæ, Sabinianæ, Iunolæ, Asterii, Phocti, Georgii, Isici, Sisinnii, Casti, Basilisfoli, Artilai, Antonii, Cyrici, Eutici, Gorgonii, Asclipii, Frunimii, Zosimi*. Vnũ, & alterum ex his producit Calendarium ms. S. Hieronymi *v. Nonas Felicis, Lucioli*, & alterũ Calendarium Breuiario hædino præfixum exhibet *v. Non. Marini, & Astirii Martyrum*. De Felice, Luciolo, Fortunato, Marcia, ac socijs agit martyrologiũ Romanum, ex Beda, & alijs veteribus mss. Corbeiense supra codices nostros, & Antuerpiense martyrologiũ Martianum addit, & præter Gaiosam, & Gallam ijsdem indicatã addit Gallosam, & Lupicinum, iisdem præteritum. Pro Quiro, & Iulio geminis martyribus in nostro, & Corbeiensi, Quirillum profert vetustissimum illud cũ Galesinio, qui legit Quiriuli: sed Iuli legẽdum esse disiunctim à Quiro, patet ex repetionis formula martyrologij nostri, & Corbeiensis, in quibus dicitur *Item Iuli*. Florianus primo loco in Corbeiensi, & nostro non numeratur, sed infra, sicuti Castus, Antigonus, Ianuarius, Tutella in Antuerpiensi non recensentur; ex his tamen aliqui, corruptis non nihil nominibus, ex mss., & Beda, ita Romæ tribuit Galesinius. *Romę Sanctorum Felicis, Lucioli, Fortunati, Martię, Herodis, Antigonii, Ianuarii, Tutellę, Gabiani, Quiriuli. Item Felicis, Floriani, Donati*. Quæ ex Martyrologio S. Hieronymi imperfecto defluxisse non dubito.

In Africa Gaiole. Gaiolum legit ms. Reginæ Sueciæ *V. Nonas. In Africa Gaioli*. Sed Caiolam, vel Gaiolam retinẽt martyrologia Vetustissimum, & Corbeiense; quorum alter Felicem socium addit, cum quatuor alijs martyribus: alter Felicem tantùm.

Et depositio reliquiarum. Emeterium, & Celedonium cum alio Felice, & Sabiniano inter Africanos martyres numerat vetustissimum Antuerpiense martyrologium. Nostri codices depositionem reliquiarũ Emetherij, & Celledonij cõmemorant, vt videtur in Africa. *Reliquiarum* enim potius videtur legendum, quã *reliquorum*, licet aliquibus enumeratis socijs, intollerabile etiam non sit, reliquorum Martyrum depositionem in Vrbe Emerita fuisse celebratam. Pro Emeterio siquidem legit Emerita Corbeiense martyrologium Dacherij; & ad Emeritam, vrbem Lusitaniæ, olim Archiepiscopalem, & quæ etiam Augusta Emerita dicebatur, aliquã factã esse reliquia-

rum

rum Celedonij depositionem, vel translationem non est improbabile. In Hemitirij, & Cheledonij martyrum Caliguritanorum memoriam estat Hymnus primus Prudentij de Coronis, in quo aliqua de eorum certamine percurrũtur. Dolet tamen is præcipua eorum acta desiderari. Milites fuisse innuit, & vexilla Cæsaris reliquisse, quod bene Emeritæ Vrbi aptaretur ab Augusto conditæ, & Emeritæ ideo nuncupatæ, quòd Emeritis,ac veteranis militibus ad incolendum tradita esset. Patronos fuisse colonorum affirmat, *quos Hiberus alluit*, inter quos Emeritam numerari ex Ausonio patet in Catalogo, cui memorabile est, *nomen Iberum Emerita*. Notkerus non ab Emerita Calagurrim, Hemetherium, & Chelidonium translatos ad martyrium refert, dum Acta compendiosè percurrit, sed à Legionẽsi Gallicíæ militari statione Calagurrim perductos, & ibi martyrio coronatos,sicuti etiam legitur apud Vsuardum, Adonem, & Petrum de Natalibus lib.3.c.172. Socios hos martyres habuisse nemo ex his indicat, Acta quippe vetustiora; Prudentij ætate, iam deperdita, nil mirum etiam recentius desiderata fuisse.

Calegori. Tam in codicibus nostris, quam in Corbeiensi, & Antuerpiensi *Galagori*, seu *Calagori* videtur pro nomine Martyris accipi. At cum deinde Emeteri, Felicis, & Celedonij memoria repetatur Calaguri, vel Calagurri nomen accipiendum omnino videtur pro Vrbe Hispaniæ Tarraconensis ad Iberum fluuium, vbi Prudentius, Emeterij, seu Hemetherii, & Cheledonij memoriam laudibus prosequitur, quemadmodum hac die V. Nonas Martij, in Romano martyrologio, Vsuardi, Adonis,& Notkeri, aliorumque recentiorum expresse recolitur. An Iulius, & reliquorum series ad Calagurrim, vel aliam regionem pertineat non mihi adhuc liquet. Marinus, & Asterius plurium martyrum interpositione, in adductis codicibus disiũcti, in editis martyrologijs Romano, Vsuardi, Adonis, Notkeri, & ex historia Ecclesiastica Eusebij lib. 7.c. 15.& 16. Cæsareæ Palestinæ tribuuntur; sed cum neque apud Eusebium, neque apud Nicephorum, qui eadem repetit lib. 6. cap. 13.& 14., alij socij numerentur; iam inclinante Valeriani persecutione, imo iã Gallieni procella vigente, vix eosdem esse cum enumeratis credimus. Post repetitam Celedonij, & Emitherij memoriam, 27.martyres in Antuerpiensi recoluntur, totidemque in codicibus nostris, ac Corbeiensi, in quo numerus idem est, quamuis Zosimus alijs preteritus, superaddatur, quia Basilius, & Solus in vnum conflantur. Solum seiunctim esse martyrem Antuerpiense vetustissimum itadocet, vt non modo à Basilio seiungat, sed postremum vltimæ classis tantorum martyrum enumeret. Differentia, quæ in nominibus, vetustate, & librariorum incuria deprauatis, inter adductos codices intercedit, elicere per se poterit curiosus lector.

IIII. Nonas Martij.

NAtalis Martyrũ DCCC.Romæ depositio Iulij Episcopi. Roti,& aliorum XXVII.Arcillai. Gagi.Palatini in mare mersi.Asteri. Vrani. Sisinni. Pauli. Philippi. Hieripheli. Basil. Cipeciri. Gregorij. Eutici. Victorini. Pecculi. Quirini. Mari. Honorati. Asclipiadis. Sisinni. Felicis. Lucis. Gaiore. Fortuni. Item Luci. Peluiani. Rustici. Floriani. Donati. Helariani. Fortunati. Gagi. Pylyci.

lici. Antonini. Frunini. Asclepiadis. Fortunionis. Gasti. Fortij, & aliorum numero XVI. In Nicomedia passio Sancti Adriani cũ alijs numero XXXIII.

MARTII 4.

Martyrum Romanorum acies minor est in codicibus nostris, quam in Corbeiensi, octingenti tantũ apud nos numerãtur, nongẽti, in illo hac serie. *iv. Non. Mart. Natalis Martyrum nongentorum Romę depositio Iulii Episcopi, Roti, & aliorum triginta nouem; Archelai, Gai, Palatini in mare mersi, Asterii, Vranii, Sisinnii, Pauli, Philippi, Herifeli, Basilii, Tepicers, Gregorii, Eutici, Victuri, Victurini, Marii, Honorati, Asclepiadis, Sisinnii, Felicis, Lucii, Gaiosę, Fortunati. Item Lucii, Peluiani, Rustici, Floriani, Donati, Helariani; Item Fortunati. Item Gaii. Pylici, Antonii, Fronimi, Asclipiadis, Fortunionis, Casti, Fortii, & aliorum nouendecim. Nicomedię passio Sanctorum Adrianicum aliis triginta tribus*. Antuerpiense verò Romanos adductos martyres ita decimat, vt non nisi decem exhibeat. *iiii. Non. Mart. Romę Martyrum X. Item Romę Iuli Episcopi; & aliorum xxvi., & alibi Fati, Ancilai, Palatini, Asteri, Vruni, Sisinni, Philippi, Herefili, Tipecini, Grigori, Basili, Eutici, Victorini, Peceuli, Quirini, Eutoci, Honorati, Asclepiadis, Sisinni, Pauli, Luci, Fortuni, Luci, Gagiorę, Felicis, Peluiani, Gagi, Iuli, Rustici, Mari, Floriani, Donati, Hilariani, Fortunati, Gagi, Pilici, Antonini, Frunimi, Asclepiadis, Fortunonis, Casti, Forti, & aliorum xvi. Nicomedię Andriani cum aliis xxiii.*

Nat. DCCC. Martyrum. Tantæ carnificinæ locum, neque Corbeiense martyrologium, neque nostri codices proferunt. In ea quidem cũ Galesinio sententia aliquando fui, vt qui in capite lateri culi, sine vrbis, aut regionis nomine martyres notarentur, Romæ essent tribuendi, quòd vetustius nostrum, nonminus ac Antuerpiense, vt placuit viris doctissimis Bollando, & Henschenio, ad vsum esset Romanæ, seu Occidentalis Ecclesiæ. At cum non semel id accidisse viderim librariorum vitio, non ita tuto & vniuersim id affirmandum esse didici, præsertim ex vetustissimo illo Antuerpiensi, in quo martyrum classes, & loca certaminis, vel celebritatis accuratius indicantur. Assertionem tamen nostram plurimùm veritati consonare ex capite huius diei apertum est, in quo populosũ martyrum Anonymorum agmen, in nostro, & Corbeiensi, sine distincto loco signatum, Romæ deberi ex vetustissimo Antuerpiensi didicimus, quamuis numeralis nota tanto discrimine ab illis distet. Nongentos hos fuisse cum martyrologio Corbeiensi habent Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & Romanum martyrologium cum recentioribus; In his additur, hos Romæ non modo sepultos, sed pressius via Appia ad S. Cæciliam, hoc est in Cæmeterio Callisti, cuius pars ad D. Cæciliam dicebatur, vt docet Aringhius Romæ Subterr. lib. 3. cap. 14. Octingentos tamen cum Lucio Papa, ita habet cum codicibus martyroligij nostri Calẽdarium vetustum S. Hieronymi mss. *iiii. Non. Lucii Papę, & DCCC. Martyres.* Ita & Vvandelbertus, qui apud Molanũ legit. *Martyrum, & octingentorum turba optima fulget*, quamuis ad oram libri scriptum sit *Martyrio, & nongentorum*. Nongentos nos potius credimus multiplici codicum fide.

Romę depositio Iulii Episcopi. Pro Iulio S. Lucium Pontificem Romanum hîc exhibent, nulla Iulij memoria indicata, martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus, & alij

alij recentiores. Addimus, præter iam dictum Lucense Calendarium Hieronymianum, aliud Kalendarium antiquum ms. in quo legitur Martij. *iiii. Non. Lucii Papæ, & Martyris*. Facilis quidem esset lapsus literarum a Lucio in Iulium, & facilè esset admittendus, nisi martyrologia Antuerpiense, & Corbeiense, cum binis codicibus nostris Iulium, legerent, non Lucium: quibus astipulatur etiam ms. Reginæ Sueciæ, IIII. Nonas idem retinens. *Romæ in Cæmeterio via Appia depositio Iulii Episcopi, & aliorum xxvi.* At plures codices sunt, qui Lucium recolunt. In primis verò antiquissimi martyrologij Romani fragmentum apud Bucherium loco pluries adducto. In hoc licet non quarto, *sed tertio Nonas Martii Lucii in Callisti* cœmeterio memoria repetatur; cum tamen diem depositionis Iulij Papę cõsignet, *Pridie Id. Aprilis in via Aurelia milliario iii.* in Callisti, satis Lucium à Iulio in die, & modo commemorationis distinguit. Nec difficile potuit euenire, vt pro IIII. Nonas, III. tantum temporis iniuria in eo codice legeretur, sicuti etiam apud Abbonem Floriacensem, & magis corruptè apud Luitprandum, I. Nonas Martij Lucij obitus consignatur. Præterea in libro Pontificali disertè scribitur Lucium Papam à Valeriano capite truncatum esse, *quarto Nonas Martii.* Eodem pariter modo scriptum prostat in codice, quo vsus est Bosius in Actis S. Cecilię. Ex binis etiam vetustis codicibus mss. Bibliothecę Canonicorum Lucensium, alter legit S. Luciũ capite truncatum III. Nonas Martij, alter IIII. Eadem quoq; differentia adnotatur in varijs lectionibus ad Anastasium Bibliothecarium editionis Regiæ Parisinæ; fortasse quia vna die martyrium cõsummauit, altera sepultus est. Quid autem mirum in die passionis codices esse varios, si tanto inter se distant interuallo in tempore Pontificatus? Eusebius lib. 7. cap. 2. ex recentiori Valesij interpretatione affirmat, Lucium Cornelio suffectum, *vix octo mensium spatio* perfunctũ esse eo munere, & moriendo Episcopale munus Stephano reliquisse. Nicephorus interprete Langio lib. 6. cap. 7. adhuc spacium illud coarctat, *& non integris septem mensibus* Ecclesiam administrasse affirmat. Vetustissimi tamen codices sũt, qui annos tres, & amplius illi in Pontificatu tribuant; ita mss. membranæ Palatinæ antiquissimæ in Vaticana Bibliotheca, & ms. codex Reginæ Sueciæ à Damaso Episcopo, vt profertur conscripto; in illis sedisse asseritur *Ann. iii. menses iii. dies iii.* & in hoc totidem verbis confirmatur, quemadmodum me nuper Antuerpia monuit Vir humanissimus, & doctissimus Danielus Papenbrochius S. I. Bollandi, & Henschenij in colligendis, & illustrandis Sanctorum Actis coadiutor, & socius. Nè verò Lucam patriam meam tanti Pontificis, & martyris debito fraudem honore, addere etiam libuit, quam variè in Patre, ac Patria Lucij assignanda vetusti codices, & scriptores inter se differant. Adductæ membranæ Palatinæ, ac Reginæ Sueciæ codex cum communi libro Pontificali inquiunt. *Lucius natione Romanus ex Patre Porphirio*; & tamen Anastasius Bibliothecarius editus ex ms. Vaticano, & cum duobus mss. collatus *Natione Tuscũ de Ciuitate Luca ex Patre Lucino* disertè Lucium fuisse affirmat; quod pariter ad oram Anastasij Bibliothecarij editionis Regię adnotatur. Quid si ex longo incolatu patria diceretur Romanus, ex origine Lucensis patre binomio Porphirio Lucino? coniecturã adiuuat Lucij nomen inter Lucenses priscos vsitatum: quod docet Lucius ille Castronius Petus, cuius meminit Cicero epist. fam. 209. & Lucius Papa tertius sine vlla cõtrouersia Lucenses. Hũc Vinbaldũ ante Allucingum vocatum, facile est, ex gentili suo Lucio Martyre, Lucij nomen assumere voluisse. Sancti igitur Martyris Lucij hac die memoriam agi plurimorum codicum fide magis suscipimus, quam Iulij. Huius celebritatem, vt nobis hìc lapsum librarij magis suadeat, martyrologium nostrum his verbis exhibet

hibet pridie Idus Aprilis *Romę in Cœmeterio Calep. iii. Milliario Iulij Episcopi*, & Antuerpiēſe *Romæ depoſitio Iulii Epiſcopi*, ad quem diem Lectorem noſtrum amandamus.

Roti, & aliorum xxvii. Rotum pariter ſocium, ſiue Iulij, ſiue Lucij Pontificis habet martyrol. Corbeienſe, in quo anonymorū numerus augetur ad xxxix. Mſ. Reginæ Sueciæ non indicato Roto,& vnius numero imminuto, xxvi. ſine nomine Martyres profert: totidemque vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod Rotum non indicat. Sunt qui Gaio, ſeu Gagio Palatino 27. ſocios anonymos addant, vt Galeſinius, qui ex Romano Bellini martyrologio hauſit. Caium Palatinum in mare merſum habet Vſuardus, cui Bellinus ſubnectit, & alios xxvii., vti etiam confirmāt Maurolycus, & Romanum Baronij martyrologium: Beda etiam, & Ado, qui in numero xxvii. anonymorum conueniunt. In codicibus noſtris, & Corbeienſi Archelaus, Gaio præponitur. Vetuſtiſſimum S. Hieronymi in aſſignandis locis, ac diſtinguendis martyribus magis accuratū, ſocios anonymos Iulio Epiſcopo annectit, *& alibi* non Gaium, ſed Fatium, Archelao, Palatino iungit, cui nulla alia diſtinctione addita, ſpiſſum agmen ſubnectit triginta nouem Sanctorum, nominibus ſignatorum, & aliorum anonymorum xvi. Inter hos Gagius quidem bis numeratur, non tamen Anteſignanus, vel Palatinus, ſi Palatinus nomen officij eſt, non alterius martyrijs, vt aliàs dubitauimus.

Aſterij. Cum hoc triginta nouem Martyres numerat Antuerpienſe vetuſtiſſimum; triginta tantùm quinque Corbeienſe; Triginta ſex noſtri codices oſtendunt. Exuberat enim illud vetuſtiſſimum ſupra noſtrum in Eutocio, Iulio, & altero Gagio, qui alterius claſſis, Palatinus & in mari merſus nobis eſt, ante Aſteriū numeratus. Victurium M.Corbeienſis, ante Victurinum, in reliquis non inuenio, ſicuti repetito nomine Fortunatum, quorum alter Fortunius eſt in Antuerpienſi, & noſtro. Deficiunt ergo in Corbeienſi, Felix, Eutocius, Iulius, & Gaius, qui pariter cū noſtro vel Palatinus, vel Palatini ſocius ante Aſteriū numeratur, & fortaſſe tres, qui deficiūt inter anonymos includuntur, qui xvi. in Antuerpiēſi, ac codicibus noſtris ſunt, nouendecim in Corbeienſi, tribus nimirum additis, qui nominibus non exprimuntur.

In Nicomedia Adriani. Adrianum, ſiue Andrianum, Nicomediæ in Bithynia Martyrem, omnia ferè martyrologia ad hanc diem exhibent, cum ſocijs xxiii. Huius, & alterius, qui filius Probi Imperatoris, ex Ciuitate Byzantij Nicomediam ad martyrium perrexit, latè meminit Menologium Caniſij ad diem 26. Auguſti. Acta S. Hadriani, & ſociorum habet Surius Tom. xi. recentioris editionis, ex quibus corrigendi ſunt codices noſtri, qui addita numerali nota x., non xxiii. ſed ſocios anonymos xxxiii., Hadriano iungunt, in quo numero peccat etiam Beda editus, cum reliqua Martyrologia, Romanum, Maurolyci, Galeſinij, & vetuſta alia in additionibus Molani ad Vſuardū xxiii. tantùm retineant. Hadriani, ſiue huius, ſiue alterius meminit martyrologium noſtrum ad diem 6. & 8. Septēbris.

III. Nonas Martij.

IN Africa Adriani. Euuoli. Euſebi. In Antiochia paſſio S. Focæ. In Africa Petri. Euſebi. Ruſtici. Heribi. Maris. Palatini, & aliorum VIIII. in Antiochia Vicoris. Adriadi. Pamphili. Palamarti,

Saturnini. Iusti. Syriæ. Saturni. Martini. Petri. Chariatonis. Sathyri. Marcij, & aliorum XII. & Barbalabiæ.

MARTII 5.

QVam varia sunt in huius diei martyribus, suis regionibus assignandis, mss., quæ adducimus martyrologia? Adrianum, Euuolum, & Eusebium Africæ tribuunt codices nostri, sicuti & hoc pacto Corbeiense M. quod Iulianum, & Octauium addit alijs ignotos. *iii. Nonas Martij. In Africa Adriani, Euoli, Eusebij, Iuliani, Octaui. Antiochia, passio Sancta Foca, Rustici, Herebi, Maris, Palatini, & aliorum nouem Mart. Antiochi, Victoris, Adriani, Pamphili, Palati, Marti. In Antiochia Saturnini, Iusti, Lucosa, Siria, Saturnini, Martini, Petri, Cariathonis. Item Saturnini, Martij, & aliorum duodecim Martyrum, & Barbalabia.* Vetustissimum S. Hieronymi Epternacense, siue Antuerpiense binos tantùm Adrianum, & Euuolum nõ Africæ, sed Græciæ ita assignat. *iii. Nonas Mart. in Gracia Adriani, Euuoli.. Antiochia passio S. Focatis. In Africa Petri, Rustici, Heribi, Maris, Palatini, & aliorum viiii. Item Antiochia Victoris, Ariani, Pampili, Eusebi, Antiochia Syria, Saturnini, Iusti, Cari, Attonis, Petri, Saturnini, alibi Martini, Marci, & aliorum num: xxii. Barbalabea.*

Adriani. Hunc cum Socio Eubulo suspicari licet, eos esse Martyres, qui ab Eusebio Cæsariensi, siue lib. 8. cap. 21. editionis Christophorsoni, siue libro de martyribus Palestinæ cap. 11. editionis Valesianæ, memorantur. Horum primus *quinto die mensis Dystri, idest ante diem tertium Nonas Martij, quo die natalis Genij, Publici, vt Gentiles existimant, apud Cæsaream celebratur, Leoni obiectus; ac deinde gladio transfixus martyrium consummauit. Eubulus vero perindie, ipsis Nonis martij, quod est septimo die mensis Dystri.* Possunt autem hac die ambo numerari, quia ambo, dum ad Confessores proficiscerentur, ad portas vrbis Cæsareæ à militibus capti, paruo inter se interuallo agonem perfecerunt. Sed in Palestina, non in Græcia, eòque minùs in Africa, ambo coronam acceperunt. An Manganæa regio, ex qua profectos Cæsareã habet Eusebius, Græciæ, vel Africæ fuerit? minus probabile videtur, cum non valde longinqua regio videatur describi, quinimmo ipsius Palestinæ pars, vt suspicatur Ortelius. In Vanea natos, & Cæsaream profectos habet Menologium Basilij ad diem 3. Februarij. Sed mihi non minus ignota Vanea est, quam Manganea. Eusebius socius, qui geminis his martyribus, in nostro, & Corbeiensi martyrologio additur, imo Iulianus, & Octauius, qui ab eodem Corbeiensi adijciuntur, videntur significare, alios hos esse martyres ab Adriano, & Eubulo Cæsariensibus, vel Manganæis distinctos. Eusebium Antiochiæ tribuit Vetustissimum Antuerpiẽse. Sed forte alius is est, quia martyrologio nostro assignatur Africæ, & Corbeiensi non memoratur. Eusebium quidem Palatinum, non indicato agonis loco, cum socijs nouem anonymis proferunt Beda, Vsuardus, ac ex ijs Romanum martyrologium, Maurolycus, & Galesinius, qui passos esse Antiochiæ in persecutione Traiani, nullo indicato auctore addit. Eadem cum Beda, & Vsuardo habet, ex martyrologijs vetustioribus, Petrus de Natalibus lib. 11. n. 84. Ex his suspicor in codicibus nostris Eusebium transpositum esse, & post Marum esse reponendum in classe secunda Africanorum Martyrum, cui alij nouem anonymi succenturientur. In Kalendario Hieronymiano Lucensi tantum tres martyres signantur. *iii. Nonas Euoli, Petri, Eusebij*, & in alio Kalenda-

rio

tio mts. *iii. Nonas Eusebij, & sociorum eius Martyrum*.

In Antiochia passio S. Focę. De eo etiã Beda agit, Vsuardus, Ado, Notkerus,& recentiores. De S.Phoca, vel Foca gloriosissimo Martyre ea videnda sunt,quæ in Auctario Græc. lat. Bibliothecæ Patrum affert Combefisius in notis ad Asterium. Quæ hic de Phoca adducit Baronius, si reuera Sinopensi Hortulano, de quo agit Asterius, conueniant, Antiochensi vtique aptari nequeunt, nisi Asterius ipse Amasenus deceptus sit, & duos Phocas in vnum conflauerit. Duos in Ponto, & Sinopi Martyres agnoscit Combefisius ex menologio Græcorum, alter Olitor,de quo Asterius,ad Sinopis Isthmum sepultus in propria domo, & Horto, vbi in ob iuos hospitalitatem exercebat, ab hospitibus ipsis capite truncatus: Alter ex Piscatore Episcopus, cuius Acta habẽt Petrus de Natalibus, & Mombritius, & cuius memoriam recolit Romanum martyrologium ad diem 14. Iulij. Illum Antiochiæ martyrium fecisse, vt Baronius doctissimus existimat, minus cum Asterij homelia congruit, in qua docetur, Martyrem clarissimum Phocam,antequam se hospitibus lictoribus, in propria domo patefaceret, fossam sibi ad sepulcrum parauisse, & ipsis deinde se se ostendẽtem persuasisse, vt iniũctum munus implerent. *Dixit, persuasit, passus est, & capite truncatus grata Deo hostia oblatus est*, inquit per interpretem Asterius. De sepulcro verò, & ad illud populorum concursu, paulo infra. *Sic mendicorum, & erronum turbę ad Sinopes Isthmum, ceu ad commune aliquod penarium occurrunt*,vt de loco consũmati martyrij, ac sepulcro Phocæ Olitoris, dubitari vix possit ex Asterio proximæ Vrbis Episcopo, imò ipsius Sinopes Metropolitano. Cũ Antiocheno ergo nihil cõmune habet Sinopensis, & olitor Phoca. De Episcopo verò altero Martyre Phoca agit cũ Romano Martyrologium nostrum ad diem 14. Iulij, non indicato tamen loco martyrij, quem incertum etiam habuit vetustissimum Antuerpiense, dum extra Alexandriam tantùm veneratum fuisse innuit, particula illa, *& alibi* post Martyrem Alexandrinum;sed facile est Sinopensem fuisse, de quo Græci, cum Phoca Olitore agunt ad diem 22.Septembris in Menologio Canisij; nam in Menologio Basilij, nõ nisi vnus Phoca Episcopus Sinopensis recolitur. De Antiocheno ergo omnia sunt in obscuro,cum neq;in nostro martyrologio, neq; in Antuerpiensi, aut Corbeiensi addatur, nisi Antiochiæ fuisse celebrem, eiusque memoriam ibi vigere existimemus; quæ enim de serpente apud Vsuardũ narrãtur,Hortulano aptari nequeunt, sed Antiocheno Phocæ conueniunt, cui ab Vsuardo, Notkero, & alijs,cõtra venena virtus tribuitur hac ipsa die.De alio Foca fortasse Sinopẽsi agit martyrologium nostrum ad diem 21.Decembris cum Antuerpiensi, sed incerto loco, *& alibi*. Mendum hic putarem in ms. Reginæ Succiæ, quod Phocam Africæ tribuat, vt puto nominum transpositione;exhibet enim hęc *iii. Nonas. In Africa passio S. Phocę. Antiochię Syrię, Saturnini, Iusti, Petri*, quippe legendum videretur *Antiochię passio S. Phocę. In Africa Petri*. cũ re vera primo loco in codicibus nostris,& Antuerpiẽsi Petrus Africæ tribuatur, cum aliquibus socijs. Saturninus, & Iustus cum alio Petro Antiochiæ Syriæ relinquendi sunt. An fortasse ex repetito Antiochiæ Vrbis nomine, ac postremo addita disiunctiua nota, *Syrię*, existimandum sit Phocam Antiochenum Martyrem fuisse Antiochiæ, siue Pisidiæ, siue Cariæ, siue alicuius ex pluribus apud Geographos indicatis huius nominis vrbibus, non verò Antiochiæ Syriæ?

In Africa Petri. Corbeiense martyrologium Petrum nõ habet, neque Africæ tribuit Rusticum, Herebum, Marum, Palatinum, sed Antiochensi Focę subnectit. Antuerpiense cùm nostro conuenit, præter quam in Eusebio, inter Afros repetito, quẽ etiam Corbeiense præterijt.

Maris Palatini. Si Palatinus officij no-

Saturnini. Iusti. Syriæ. Saturni. Martini. Petri. Chariatonis. Sathyri. Marcij, & aliorum XII. & Barbalabiæ.

MARTII 5.

QVam varia sunt in huius diei martyribus, suis regionibus assignandis, mss., quæ adducimus martyrologia? Adrianum, Euuolum, & Eusebium Africæ tribuunt codices nostri, sicuti & hoc pacto Corbeiense M. quod Iulianum, & Octauium addit alijs ignotos. *iii. Nonas Martij. In Africa Adriani, Euoli, Eusebij, Iuliani, Octaui. Antiochia, passio Sancta Foca, Rustici, Herebi, Maris, Palatini, & aliorum nouem Mart. Antiochi, Victoris, Adriani, Pamphili, Palati, Marti. In Antiochia Saturnini, Iusti, Lucosa, Siria, Saturnini, Martini, Petri, Cariathonis. Item Saturnini, Martij, & aliorum duodecim Martyrum, & Barbalabia.* Vetustissimum S. Hieronymi Epternacense, siue Antuerpiense binos tantùm Adrianum, & Euuolum nō Africæ, sed Græciæ ita assignat. *iii. Nonas Mart. in Gracia Adriani, Euuoli. Antiochia passio S. Focatis. In Africa Petri, Rustici, Heribi, Maris, Palatini, & aliorum viiii. Item Antiochia Victoris, Arriani, Pampili, Eusebi, Antiochia Syria, Saturnini, Iusti, Cari, Attonis, Petri, Saturnini, alibi Martini, Marci, & aliorum num: xxii. Barbalabea.*

Adriani. Hunc cum Socio Eubulo suspicari licet, eos esse Martyres, qui ab Eusebio Cæsariensi, siue lib. 8. cap. 21. editionis Christophorsoni, siue libro de martyribus Palestinæ cap. 11. editionis Valesianæ, memorantur. Horum primus *quinto die mensis Dystri, idest ante diem tertium Nonas Martij, quo die natalis Genij, Publici, vt Gentiles existimant, apud Casaream celebratur, Leoni obiectus, & deinde gladio transfixus martyrium consummauit. Eubulus vero perinde, ipsis Nonis martij, quod est septimo die mensis Dystri.* Possunt autem hac die ambo numerari, quia ambo, dum ad Confessores proficiscerentur, ad portas vrbis Cæsareæ à militibus capti, paruo inter se interuallo agonem perfecerunt. Sed in Palestina non in Græcia, eòque minùs in Africa, ambo coronam acceperunt. An Manganæa regio, ex qua profectos Cæsareā habet Eusebius, Græciæ, vel Africæ fuerit? minus probabile videtur, cum non valde longinqua regio videatur describi, quinimmo ipsius Palestinæ pars, vt suspicatur Ortelius. In Vanea natos, & Cæsaream profectos habet Menologium Basilij ad diem 3. Februarij. Sed mihi non minus ignota Vanea est, quam Manganea. Eusebius socius, qui geminis his martyribus, in nostro, & Corbeiensi martyrologio additur, imo Iulianus, & Octauius, qui ab eodem Corbeiensi adijciuntur, videntur significare, alios hos esse martyres ab Adriano, & Eubulo Cæsariensibus, vel Manganæis distinctos. Eusebium Antiochiæ tribuit Vetustissimum Antuerpiēse. Sed forte alius is est, quia martyrologio nostro assignatur Africæ, & Corbeiensi non memoratur. Eusebium quidem Palatinum, non indicato agonis loco, cum socijs nouem anonymis proferunt Beda, Vsuardus, ac ex ijs Romanum martyrologium, Maurolycus, & Galesinius, qui passos esse Antiochiæ in persecutione Traiani, nullo indicato auctore addit. Eadem cum Beda, & Vsuardo habet, ex martyrologijs vetustioribus, Petrus de Natalibus lib. 11.n.84. Ex his suspicor in codicibus nostris Eusebium transpositum esse, & post Marum esse reponendum in classe secunda Africanorum Martyrum, cui alij nouem anonymi succenturientur. In Kalendario Hieronymiano Lucensi tantum tres martyres signantur. *iii. Nonas Euoli, Petri, Eusebij*, & in alio Kalenda-

rio mss. *iii. Nonas Eusebij, & sociorum eius Martyrum*.

In Antiochia passio S. Focę. De eo etiā Beda agit, Vsuardus, Ado, Notkerus,& recentiores. De S.Phoca, vel Foca gloriosissimo Martyre ea videnda sunt,quæ in Auctario Græc. lat. Bibliothecæ Patrum affert Combefisius in notis ad Asterium. Quæ hic de Phoca adducit Baronius, si reuera Sinopensi Hortulano, de quo agit Asterius, conueniant, Antiochensi vtique aptari nequeunt, nisi Asterius ipse Amasenus deceptus sit, & duos Phocas in vnum conflauerit. Duos in Ponto, & Sinopi Martyres agnoscit Combefisius ex menologio Græcorum, alter Olitor,de quo Asterius,ad Sinopis Isthmum sepultus in propria domo, & Horto, vbi in ob iuos hospitalitatem exercebat, ab hospitibus ipsis capite truncatus: Alter ex Piscatore Episcopus, cuius Acta habēt Petrus de Natalibus, & Mombritius, & cuius memoriam recolit Romanum martyrologium ad diem 14. Iulij. Illum Antiochiæ martyrium fecisse, vt Baronius doctissimus existimat, minus cum Asterij homelia congruit, in qua docetur, Martyrem clarissimum Phocam, antequam se hospitibus lictoribus, in propria domo patefaceret, fossam sibi ad sepulcrum parauisse, & ipsis deinde se se ostendētem persuasisse, vt iniūctum munus implerent. *Dixit, persuasit, passus est, & capite truncatus grata Deo hostia oblatus est*, inquit per interpretem Asterius. De sepulcro verò, & ad illud populorum concursu, paulo infra. *Sic mendicorum, & erronum turbę ad Sinopes Isthmum, ceu ad commune aliquod penarium occurrunt*,vt de loco consūmati martyrij, ac sepulcro Phocæ Olitoris, dubitari vix possit ex Asterio proximæ Vrbis Episcopo; imò ipsius Sinopes Metropolitano. Cū Antiocheno ergo nihil cōmune habet Sinopensis, & olitor Phoca. De Episcopo verò altero Martyre Phoca agit cū Romano Martyrologium nostrum ad diem 14. Iulij, non indicato tamen loco martyrij, quem incertum etiam habuit vetustissimum Antuerpiense, dum extra Alexandriam tantùm veneratum fuisse innuit, particula illa, *& alibi* post Martyrem Alexandrinum;sed facile est Sinopensem fuisse, de quo Græci, cum Phoca Olitore agunt ad diem 22. Septembris in Menologio Canisij; nam in Menologio Basilij, nō nisi vnus Phoca Episcopus Sinopensis recolitur. De Antiocheno ergo omnia sunt in obscuro,cum neq;in nostro martyrologio, neq; in Antuerpiensi, aut Corbeiensi addatur, nisi Antiochiæ fuisse celebrem, eiusque memoriam ibi vigere existimemus; quæ enim de serpente apud Vsuardū narrātur,Hortulano aptari nequeunt, sed Antiocheno Phocæ conueniunt, cui ab Vsuardo, Notkero, & alijs,cōtra venena virtus tribuitur hac ipsa die. De alio Foca fortasse Sinopēsi agit martyrologium nostrum ad diem 21. Decembris cum Antuerpiensi, sed incerto loco, *& alibi*. Mendum hic putarem in ms. Reginæ Sueciæ, quod Phocam Africæ tribuat, vt puto nominum transpositione;exhibet enim hęc *iii. Nonas. In Africa passio S. Phocę. Antiochię Syrię, Saturnini, Iusti, Petri*, quippe legendum videretur *Antiochię passio S. Phocę. In Africa Petri*. cū re vera primo loco in codicibus nostris,& Antuerpiēsi Petrus Africæ tribuatur, cum aliquibus socijs. Saturninus, & Iustus cum alio Petro Antiochiæ Syriæ relinquendi sunt. An fortasse ex repetito Antiochiæ Vrbis nomine, ac postremo addita disiunctiua nota, *Syrię*, existimandum sit Phocam Antiochenum Martyrem fuisse Antiochiæ, siue Pisidiæ, siue Cariæ, siue alicuius ex pluribus apud Geographos indicatis huius nominis vrbibus, non verò Antiochiæ Syriæ?

In Africa Petri. Corbeiense martyrologium Petrum nō habet, neque Africæ tribuit Rusticum, Herebum, Marum, Palatinum, sed Antiochensi Focę subnectit. Antuerpiense cum nostro conuenit, præter quam in Eusebio, inter Afros repetito, quē etiam Corbeiense præterijt.

Maris Palatini. Si Palatinus officij no-

nomen est, non alterius martyris, tàm in codicibus nostris, quàm Antuerpiensi, & Corbeiensi martyrologijs Mari, vel Maro, non Eusebio accomodatur. Notkero nomen Martyris est, non dignitatis; ita enim legit. *Eusebii, & Palatini, & aliorum octo Martyrum*. Nouem tamen socios non octo anonymos Palatino addũt, siue Eusebio, siue Mari adducta à nobis mss. martyrologia, & cum Romano, Beda, Vsuardo, & Petro de Natalibus, Maurolycus, & alij recentiores.

In Antiochia Victoris &c. Pro Adriano Arrianum habet Antuerpiense martyrologium, & Corbeiense *Antiochum* pro *in Antiochia*: cui vrbi Vetustissimum illud Victorem, Arrianum, Pampilium, & Eusebium tribuit. An Antiochia Pisidiæ hic intelligatur, vel alia ex tredecim eiusdem nominis diuersis vrbibus, quas Stephanus recenset, incertum mihi est. Aliam ab Antiochia Syriç existimarem, quòd in accuratiore Antuerpiensi, bis adducta Antiochia, tertio loco tantùm retineat Syriæ differentiam. In nostro Adrianus dicitur Adriadius, & cum Pamphilo, Saturnino, & Iusto, Palamartius additur. Hunc in duos martyres partitur martyrologium Corbeiẽse, hoc est in Palatum, & Martium, vetustissimo Antuerpiensi ignotos, cui etiam Saturninus, & Iustus alterius classis sunt, nempe inter eos numerantur, qui Antiochiæ Syriæ tribuuntur. Sed Syria tam codicibus nostris, quam Corbeiensi, & Notkero, Antiochiæ non iungitur, & in ancipiti relinquit, an regionis, vel Martyris nomen sit. Quia verò vetustissimum illud S. Hieronymi martyrologiũ, quod in signandis locis magis accuratum alibi agnouimus, ita retinet, magis etiam probabile videtur, in nostro, & Corbeiensi vocem *Antiochię* deficere, illius scilicet, Vrbis quæ sine alia additione in illo notata, probabile admodum est, esse diuersam ab Antiochia Syriæ, cui Saturnus, siue alter Saturninus cum reliquis assignatur; non modo quia ita habet M. Antuerpiense, sed quia idem confirmat etiam ms. Reginæ Sueciæ, iam adductum. An Cariathon, qui integro nomine, in nostro, & Corbeiensi legitur, in duo partiri debeat, vt in eodem Antuerpiensi notatum videtur, nempe Cari, & Actonis, non mihi liquet. Martinus, Marcus, & alij numero XII., in hoc *alibi*, prçter Antiochiam Syriç assignantur: in nostris codicibus Syris martyribus admiscentur, in quibus Sathyrus supra alios abundat; ni forte tertius Saturninus pro Sathyro sit. Sed in tanta codicum varietate diuinare facilius continget, quam emendare.

Et Barbalabię. Quid sibi hoc nomen velit, post xii. anonymos nostris codicibus, Antuerpiensi, & Corbeiensi indicatos, me nescire fateor, & an nomen vnicum martyris sit anonymis superadditum, an in duo nomina diuisum Barbę, & Labaæ, vt in Antuerpiensibus laminis apparet, alijs codicibus destitutus, non decerno.

II. Nonas.

IN Nicomedia Victoris. Victuri, & Neocepuli. Papiæ. Alexandri. Diodori. Claudiani. Carisi. Mercuri. Perpetuæ. Felicitatis. Iocundi. Saturnini. Carsi. Nicephori. In Italia Filatagomæ. Victurini. Ianuli. Siluani. Permiæ. Sattiri. Saturnini. Reuocati. Plamfagioni. Petroni. Diodori. Nigori, & Charisti.

MAR-

MARTII 8.

Nicomediæ Victorem, & Victorinũ omnia edita martyrologia, hac die tribuunt. Mſ. etiam S. Hieronymi antiquum Kalendarium Victurinum refert. *ii. Nonas Victurini*. Aliud etiam mſ. Kalendarium Canonicorum Lucenſium ſub Bedæ nomine *ii. Nonas S. Victoris, & Victurini*, & aliud penes me in peruetuſto Breuiario ita retinet. Vnde in codicibus noſtris pro *Victuri*, reſtituendum eſſe *Victurini*, non dubito, & addendum ex Romano, Vſuardo, Notkero, & alijs, Claudianum, & Baſſam, qui in Corbeienſi, & noſtro deficiunt, in vetuſtiſſimo verò Antuerpienſi ita recenſentur. *Pridie Non. In Nicomedia Victoris, Victorini; Claudiani, Baſſæ; & alibi Nicapoli, Papæ, Alexandri. In Africa Diodori, Claudiani, Cariſi, Mercori, Item Claudiani, Perpetuæ, Felicitatis, Iocundi. Nicomediæ Saturni, Carſi, Victoris, Papiæ, Nicefori, Plamfagoni, Victorini, Ianuli, Siluani, & Permiæ. Item in Africa alibi Satyri, Reuocati. Item Plamfagoni. Item aliæ Petrini, Diodori, Nicofori, Cariſti.*

Et Neocepoli. Eodẽ proſus modo, quo codices noſtri Neocepolim legunt, ita etiam retinet Corbeienſe, cuius integrũ laterculum de more ſubteximus. *Pridie Non. Mart. Nicomediæ Victoris, Victorini: & Neocepoli, Papiæ, Alexandri, Diodori, Claudiani, Cariſii. Item Claudiani, Mercurii, Perpetuæ, Felicitatis, Iocundi, Saturi. Nicomediæ, Saturni, Caſſii, Victoris, cum aliis duobus Martyribus Papiæ, Nicophori. In Italia Filagoniæ; Victorini, Hiauuli, Siluani, Permiæ. Item Saturi, Saturnini; Reuocati, Planfagoni. Italiæ, Petronii, Diodori, Nigori, & Cariſti, Do-n.●●, Vibiani*. At poſt Nicomedienſes Martyres vetuſtisſimum Antuerpienſe legit, *& alibi Nicapoli, Papæ, Alexandri*. Quo loquendi modo intelligere pariter liceret Nicapoli, tam nomen eſſe martyris, quam vrbis, niſi diſertè Notkerus pro nomine Vrbis Nicopolim accepiſſet, non Martyris; poſt Nicomedienſiũ enim breuiter indicatum agonem, capitali diuiſione ſubdit. *Nicopoli, Papiæ, Alexandri, & Diodori Martyrum*. Adauget coniecturã, & quòd pro Neocopoli, Nicopoli legendũ ſit, quia Victor, Victorinus, Claudianus, Papias, Serapion, Dioſcorus, & Nicephorus, qui in MS. Hiberniæ ad diem 25. Februarij apud Bollandum recenſeretur, in veteri martyrologio Roſuueydi, ſeu potius apud Adonem, Bedam, Vſuardum, Ægypto tribuuntur. Eſt enim Nicopolis Ægypti locus, triginta ſtádijs ab Alexandria diſtans, vt ex Dione, Strabone, ac Ioſepho deducit Ortelius. Sunt tamen qui Dioſpoli, vel Diopoli hos Martyres tribuant, vt Petrus Cabilonẽſis in Topogaphia, ex quo Galeſinius. Corinthi verò agonem perfeciſſe habent Græci in Menologio Baſilij ad diem primam Februarij, ſiue ad diem quintam Aprilis in Menologio Caniſij. Poſt Claudianum in codicibus noſtris Cariſius, Perpetua, Felicitas, & alij quatuor, nulla addita loci diſtinctione ſuccenturiantur. In Corbeienſi, ſub alio Claudiano poſt Cariſium, militant Mercurius, noſtris codicibus ignotus, Perpetua, Felicitas, Iocundus, & Saturus; deinde alij Nicomedienſes numerantur. At negandum non eſt, quod toties diximus, vetuſtisſimum Antuerpienſe, in locorum diſtinctione magis eſſe elaboratum, ac proinde illi magis in his adhærendum eſſe. In hoc Diodorus; alter Claudianus; cum Cariſio, & Mercorio; alio Claudiano, Perpetua, Felicitate, & Iocundo Africæ tribuuntur. Perpetuam; ac Felicitatem; cum ſocijs, inter quos Iocundus fuiſſe in Africa Martyres magni nominis, ſequenti die palam erit; potuerunt autem glorioſæ Martyres Perpetua, & Felicitas cum ſocijs aliquibus, hic expreſſis, repetita ſolemnitate proſequi, ne ab illis ſocijs dirimerentur.

Saturnini, Carsi. Alia hæc est Nicomediẽsiũ Martyrũ classis in Antuerpiẽsi martyrologio, pluriũ hìc sacrorũ pugilũ feraciori, quã sint codices nostri,& Martyrologiũ Corbeiense; quin etiã magis in turmas, locosq; distincti ibi afferũtur: vnde eosdẽ nostros codices hic mutilos esse,& illud magis esse sequendũ constat.

Italia Filatagonia. Ex his martyribus Italiæ à nostris codicibus tributis, aliqui in serie Nicomediensium apud martyrologium Antuerpiense sunt. In hoc bis Plamfagonius repetitur, qui aliquando in nostro Filatagonius, aliquando Plamfagonius dicitur. Italiæ in illo tantùm tribuuntur Petrinus, Diodorus, Nicophorus,& Caristius,qui nonnihil mutatis nominibus postremi sunt in nostro: licet pro Petrino Petronius, pro Nicoporo Nigorus appellentur. Corbeiense M.in duas classes diuidit Italiæ Martyres,nihil à nostro differens, præter quam quòd post Plamfagonium, iterum interponit vocem *Italia*, quasi turmas eiusdem loci diuidens; nisi potius Italiæ nomen, aliàs frustra repetitum,martyris esset, nõ prouinciæ, quòd difficillimum est decernere. Notkerus pro *Filatagonia* legit in duo diuisum nomen *Villa Fagonia*, hoc est in Italia Villa Fagoniæ Victorini, & Siluani.Locum in Italia, qui Villa Fagonia dicatur,hucusq; me fateor ignorare.

Nonis Martij.

IN Africa Satyri. Reuocati. Iocundi. Seruani. Rogati.Eroi, & Victurine. In Antiochia Leoci. Satiri. Taxis. Nestoris, Equini. Saturnini. Reuocati. Secundoli. Italici. In Mauritania Ciuitate Turbitanorum passio Sanctarum Perpetuæ. Felicitatis. In Thracia Dandæ. Leunucæ. Sutunde. Artaxi. Quinti. Nestoris. Secundi. Ferri. Occatus. Idem Dandæ. In Africa Sauri. Siluani. Rogati, & Manili.

MARTII. 7.

EX Actis Sãctarum Perpetuæ, & Felicitatis, quæ cum notis posthumis Lucę Holstenij,doctissimi olim, & amicissimi viri,ad me dum hæc cuderentur; peruenerunt, confusa esse Sanctorum Martyrum nomina suspicari licet, tam in codicibus nostris,quam Corbeiensi, & Antuerpiensi martyrologijs. Vetustissimum hoc ita sacros fastos prosequitur. *Nonas Martij. In Africa Saturi, Reuocati, Iocundi, Saturnini, alibi Siluani, Rogati, Eroij, Victorinæ. Antiochia Leocis, Taxis, Nistoris, Equini, Satiri, Saturnini, Reuocati, Secundoli, Italici. In Mauritania Ciuitate Turbitanorum passio Sanctarum Perpetuæ, & Felicitatis. In Thracia Dandæ, Lenucæ, Secundi, Antaxi, Quinti, Nistoris, Secundi, Serri, Occatis; Item Dandæ. In Africa Satiri, Siluani, Rogati*. Corbeiense huius diei Martyres signat hoc pacto. *Non. Mart. Africa, Satiri, Reuocati, Iocundi, Victurinæ, Saturnini, Seruani, Rogati, Croci. In Antiochia Leuci, Satiri, Taxis, Nestoris, Equini, Saturnini, Reuocati, Secundili, Italici, Iocundi. In Mauritania Ciuitate Turbitanorum Passio Sanctarum Perpetuæ, & Felicitatis. In Thracia Dandæ, Leununcule, Secundi, Nestoris, Artaxi, Quinti. Item Secundi, Serri, Occatis. Itẽ Dandæ. In Africa Sauri, Siluani, Rogati, Manili*. Quos in prima Africanorum Mar-

Martyrum classe, tria hæc martyrologia produnt, ex his esse, qui cum Perpetua, & Felicitate martyrium fecerunt, facile est credere. Excidit in codicibus nostris Saturninus, qui in Antuerpiensi, & Corbeiensi memoratur. Hic cum Iocundo, & Artaxio viuus arsit, & cũ Quinto, qui obijt in carcere in visione Saturi recensetur. Reliqui, quamquis in iysdem actis nominibus non exprimantur, non modo eiusdem persecutionis tempore agonem perficere potuerunt, sed inter plures illos numerari, qui in munere castrensi, in qua Perpetua, & Felicitas pugnauerunt, ad bestias damnati sunt. Plures in carcere fuisse coniectos, partim habetur in ijsdem Actis, & plures fuisse eodem tempore damnatos, hæc verba docent in narratione ipsius inuictæ Martyris Perpetuæ. *Tunc nos vniuersos pronunciat, & damnat ad bestias*, Hilarianus nempe procurator, qui tunc, loco Proconsulis, Minucij Timiniani defuncti, ius gladij acceperat: & de multis, eodem certamine, martyribus meminit D. Augustinus in tractatu de tempore Barbarico cap. v. *Ante paucos dies natalicia celebrauimus martyrum Perpetuæ, & Felicitatis, comitum. Et cum tot ibi sint viri, quare istæ duæ præ omnibus nominãtur, nisi quia infirmior sexus, aut æquauit, aut superauit virorum fortitudinem?* Hos omnes in eadem ciuitate Tuburbitanorum palmã accepisse verisimile est. Beda hoc eodẽ die, non modo Perpetuæ, & Felicitatis, sed Reuocati, Saturnini, ac Secundoli memoriam agit, & eorundem Acta breuiter percurrit; vnde educeretur, etiam plures eodem tempore commilitones in carcere fuisse, qui præcocem partum Sanctæ Felicitati orationibus impetrarent, nisi ex ijsdem germanis actis liquidius constaret. Eadem hic attexuissem, digna vt passim legerentur, nisi iam Romæ edita scirem ex schedijs eiusdem clarissimi Holstenij opera Petri Possinij. Totidem Africanos Martyres, cum codicibus nostris, exhibet Corbeiense M., quod Crocium, vel Crocum, pro Eroo, vel Eroio profert, à vetustissimo martyrologio prætermissum: in quo tres tantũ Reuocatus, Iocundus, & Saturninus recensentur: reliqui Siluanus, seu Seruanus, Rogatus, Eroius, & Victorina *alibi* passos esse pronunciatur. Vnde pro Victurino, restituendum esse Victurina in Corbeiensi vix dubitarem.

In Antiochia Leoci. Leucium habet Corbeiense, & nouem Martyres illi socios adiungit. Leocium tamen legit vetustissimum Antuerpiense, & illi cum codicibus nostris octo commilitones addit, præterito nẽpe Iocundo, qui inter Africanos Martyres rectius ab alijs reponitur. Reuocatus, & Secundulus cathecumeni Africani sunt, & Felicitatis consocij, & commartyres. Notkerus *In Antiochia Leuci, Saturi, & Nestoris*, tantùm hac die memoriam agit.

In Mauritania. Tuburbi apud Carthaginem habet ms. Reginæ Sueciæ, in hoc ab Holstenio laudatum. Erat enim Tuburbis, siue Tuburbũ Ciuitas Episcopalis sub metropolita Carthaginensi, inter Carthaginem, & Vicum Augusti, ex Itinerario Antonini: Vrbs quidem Proconsularis, inter quam, & Mauritaniam Numidia intercedit. Corrigenda ergo vox Turbitanorum, quæ tam in Antuerpiensi, quam codicibus nostris legitur, & restituenda Tuburbinatorum ex D. Augustini serm. 22. inter editos à Sirmundo, vbi insignes Martyres Perpetua, & Felicitas Tuburbitanæ dicuntur. *In Mauritana Ciuitate Tuburbitanorum*, legit martyrologium vetus Rosuueydi, ex Adone vt assolet. Ita Vsuardus, Notkerus, & Beda in martyrologio, qui tamen non Tuburbi, sed Carthagine agonem compleuisse affirmat in lib. de vi. ætat. sub Seue- Pertinace his verbis: *Perpetua, & Felicitate apud Carthaginẽ Africæ in castris bestijs deputata pro Christo ix. Mart.* Rabanus pariter retinet apud Carthaginẽ, quis in nostro Adone ms, legatur, vt in codicibus Mart. nostri, & Corbeiẽsis *Turbitanorũ*. De Perpetua, & Felicitate hac die aguntcum Romano, nõ modo omnia

ferè

ferè martyrologia, sed Canon Missæ, & fragmentum pariter vetustissimum martyrologij apud Bucherium. Meminit Tertullianus lib. de anima, vbi reliquos Martyres vocat Perpetuę fortissimę martyris *Commartires*. Plura de ijsdē scripsit D. Augustinus, quæ omnia cum reliquis ad calcem passionis Perp. & Felic. edita Romæ sunt. Addimus his Græcorū menologium, Basilij nomine insignitum, in quo ad diem 1 1. Febr. certamen Sanctorum Perpetuæ, Satyri, Reuocati, Saturnini, Secundi, & Felicitatis narratur, nōnihil immutata historiæ veritate. Prosper Aquitanus in Chronico integro ita de Sanctorum martyribus ad quintam persecutionē agit. *Qua tempestate Perpetua, & Felicitas pro Christo passa sunt Nonis Martij, apud Carthaginem Africæ, in castris bestijs deputatæ*. Vbia Perpetua dicitur in Actis, cathecumena honesta, liberaliter instituta, Matrona, nupta, habens patrem, & matrem, & fratres duos, alterum æquè catechumenum, & filium infantem ad vbera. Huius martyrium non admirabile tantùm est, quòd bestias, & reliquas carceris, & tribunalium ærumnas non expauerit; sed quòd patris blandimenta, minas, & senectutis illius commiserationem, filij lactantis inediam pro Christo nihili fecerit; nonminus in anima quā in corpore martyr. Felicitas conserua Reuocati, octauo grauidationis mēse, orationibus cōmilitonū, enixa in carceribus puellam, superuiuentem, dum ansia esset, ne propter ventrem differretur pugna, queribunda in doloribus partus, nihil sentiens à Vacca indomita elisa, reticulis cū Perpetua induta & iactata, tandē in medio theatro cū illa, Saturo, aliisque iugulatur. Fatetur Iosephus Scaliger p. 221. Animadu. in Cron. Eusebii, quamquam critico tumore inflatus Smyrnensium apud Eusebium epistolam, vel Acta martyrum Lugdunensium, ita animum eius semper affecisse, vt à lectione illorum semper commotior recederet. Acta equidem Sāctarum Perpetuæ, & Felicitatis huius generis sunt, & venerabile quippiam sapiunt, ad pietatem in animum altiùs instillādam. Vtinam tantarum Martyrum Perpetuæ, & Felicitatis meritis, & intercessionibus roborati, perpetuam in cælis felicitatem consequi mereamur. Vide quæ in epistola ad me data clariss. Holstenius adnotauit, ad calcem Admonit. 1. et quæ diximus ad diem 9. Ianuar.

In Tracia Danda. Nonnihil immutatis nominibus, tam Antuerpiense, quam Corbeiense, cum codicibus nostris decem sacrorum pugilum chorum in Thracia enumerant. Artaxis, & Quintus ex his essent, qui in Actis Sanctorum Perpetuæ, & Felicitatis memorantur, nisi constanter non Africæ, sed Asiæ tribuerentur. Notkerus aliquos ex his ita refert. *In Thracia Danda, Eunica* pro Lenuca, vel Leunuca Antuerpiēsis martyrologii, & nostri, *Secundi, Sergii*, pro Serri, aut Ferri, *Optati*, pro Occatis.

In Africa Sauri. Saturum etiam legit Corbeiense: Satirum verò Antuerpiense; qui cum eo tantùm enumerat Siluanum, & Rogatum. Manilium addunt codices nostri cum ms. Corbeiensi. Alii hi sunt ab his, qui initio laterculi indicantur, quamquam Satirus, & Reuocatus etiam inter illos recenseantur. Sed nomina hęc frequētis vsus erāt in Africa.

VIII. Idus Martij.

IN Nicomedia Quintili Episcopi, & Capitulini. In Africa Rogati. Felicis. Item Rogati. Beromæ. Hereme. Felicitatis. Orbanilli Episcopi. Siluani, & Manili.

MAR-

MARTII 8.

IN Nicomedia Quintili Episcopi. Quirillum non Quintilium habet vetustissimũ Antuerpiense. *VIII. Idus Mart. Nicomediæ Quirilli Episcopi, & Capitolini. In Africa Rogati, Felicis, Manili. Item Rogati, Beroniæ, Aerenæ, Felicitatis, Orfani, & Cyrilli, Siluani Episcopi.* Quintilium tamen cum codicibus nostris ita retinet Martyrologium Corbeiense *viij. Idus. In Nicomedia Quintili Episcopi, Capitulini. In Africa Rogatiani, Felicis. Item Rogati, Beroma, Ereme, Felicitatis, Vrbani, Cyrilli Episcopi, Siluani, Manili, Datiani.* Et Quintilis Episcopi, & Martyris memoriam agit hac die martyrologium Romanum, ex Beda, & veteribus mss. quæ Capitolinum addunt, sicuti etiam ms. Reginæ Sueciæ *VIII. Idus Quintilli Episcopi, & Capitulini.* Eadẽ habet Notkerus, qui *Quintilis Episcopi,* non *Quintilli* legit.

In Africa Rogati. Rogatianum habet martyrologium Corbeiense, librarij vitio, cum Rogatus, tam in codicibus nostris, quam in Antuerpiensi, & alijs nuncupetur, & in eodem Corbeiensi ex repetitionis nota *Item* conuincitur. Rogatus etiam dicitur Notkero, qui tantùm Felicem illi adiungit. *In Africa Rogati, & Felicis,* deinde veluti alterius ordinis subdit: *Natiuitas etiam Cyrilli Episcopi, Siluani, & Manili.* At Manilius Antuerpiẽsi primæ classis est, immò eiusdẽ penè ordinis cũ nouẽ alijs martyribus. His omnibus Cyrillus dicitur, qui in nostris codicibus, vt videtur, corruptè Orbanillus Episcopus vocatur, nimirum composito nomine ex Orsani, siue Vrbani, & Cyrilli decurtato. In Calẽdario perantiquo S. Hieronymi, nõ modo Cyrillus dicitur, sed Rogato ita præponitur *viij. Idus Cyrilli, & Rogati.* Antesignanũ Cyrillum Episcopum etiã præfert, cum Rogato, Vuandelbertus, & martyrologium Romanum ex Beda, in quo nouem pariter martyres numerãtur, & pro Berema Beata dicitur, pro Orfano Vrbanus, & pro Manilio Mamillius. At mirùm, quòd vetustissimum Antuerpiense, non Cyrillo Episcopatus dignitatem addat, sed Siluano, qui agmen claudit. Plures Siluani Episcopi, sub diuersis diebus, memorantur in Romano martyrologio, nullus hac die. Datianum pro coronide addit martyrologium Corbeiense, alijs non indicatum.

VII. Idus Martij.

IN Armenia Minore Sebastiani, & Milia xl. quorum gesta habentur. Iuliani, & Sici. Cyrilli. In Africa Felicis. Philippi. Cedecesis. Cendei. Mariani. Rogati. & Concessij. & Infritutio Rodomi in loco Paldiacro pausatio corporis S. Ansberti Episcopi.

Librárij lapſum, non minus in codicibus noſtris, quam in Corbeienſi fateri cogimur; tam enim in edito apud Dacherium, quàm in mſ. penes me, legitur *vij. Idus Martij. In Armenia Sebaſtiani, & militum xl. Iuliani Yſici, Cyrilli. In Africa Felicis, Philippi, Cede, Cedis, Cendei, Maxiani, Rogati, Conceſſi, Iuuencule.* Notiſsimum enim eſt, in pluribus martyrologijs quadraginta Martyres, Sebaſtæ in Armenia minori coronatos, hac die recoli. Vnde in noſtro ſic librarij oſcitantiam emendandam credimus. *In Armenia minore Sebaſta Natalis militum xl., quorum geſta habentur.* vel *Sebaſteni milites xl.* Lacunam habet vetuſtiſsimum in Antuerpienſe in laminis. *vij. Idus in Armenia Sebaſtia .... militum xl Item Iuliani, & Sici. In Africa Cyrilli, Felicis, Philippi, Cedeceſis, Cendei, Mariani, Rogati, Conceſſi.* Cyrillus in codicibus noſtris & Corbeienſi, ad Armeniã minorem, & Sebaſtam Vrbem attinet; ſed alterius ordinis à quadraginta militibus, quorũ nomina, quæ hic non recenſentur apud Adonem proſtant; qui non vij. Idus, ſed vj. in mſ. noſtro illorum memoriam recolit, ſicuti apud Vſuardum, & Notkerum. v. Idus. Cum verò Ado ex vetuſtiori noſtro, vt alibi diximus, martyrologiũ ſuũ ditauerit, facile exiſtimamus, hic culpa incurioſi librarij eorum nomina deſiderari, & ex Adone mſ., cui vetuſtius hoc S. Hieronymi martyrologium apud nos ſubnectitur, iterum reponi libuit; præſertim quod nonnihil diſtent ab his nominibus, quæ protulit Metaphraſtes, & recentiùs Petrus Equilinus, & Galeſinius. *Domitianus, Eunoicus, Siſirenius, Eradius, Alexander, Iohãnes, Claudius, Athanaſius, Valens, Elianus, Melithon, Heedicius, Achatius, Bibianus, Helius, Theudolus, Cyrillus, Flauius, Seuerianus, Cyrion, Valerius, Chudion, Sacerdon, Priſcus, Euticius, Smaragdus, Philoctimon, Aetius, Michaelius, Liſimachus, Domnus, Theophilus, Euticius, Xantius, Aggius, Leontius, Iſinus, Gaius, Gorgonius, Candidus.* De his luculentam orationem habuit D. Baſilius, in qua eorum Acta percurruntur, & exornantur: aliã etiam Nyſſenus eius frater in duo partitam, & S. Gaudentius Brixianus in dedicatione Eccleſiæ. Nomina etiã quadraginta martyrũ, & acta habet Petrus de Natal. l. 3. c. 185. & latius ex Metaphraſte Surius; in quibus diſertè traditur, paſſos hos Sanctos xl. martyres *vij. Idus Martij Licinio Imperatore.*

Iuliani Sici. Hos Africæ tribuit Galeſinius ex antiquis codicibus, quos deprauatos valdè fuiſſe conſtat; nàm ex his, qui re vera Africani ſunt, præter Marianum, vel Maurianum, nullum aliũ exhibet.

In Affrica. Cyrillũ inter Affricanos, non Sebaſtenos Martyres numerat M. vetuſtiſsimum Antuerpienſe, in quo Cedecelis vnus martyr eſt, quemadmodum & codicibus noſtris, non in duos diuiſus Cedem, & Cedim, vt in Corbeienſi Dacherij.

In Territorio Rodomi. Meram additionem Fontanellenſis antiquarij hic agnoſcimus in S. Ansberto; quod infrà etiam apparet ad calcem diei ſequentis. Si quis de S. Ansberto plura deſiderat Bollandum adeat ad diem 9. Februarij. Corrigendus interim hic eſt librarij error, & legendum. *In Territorio Rotomagenſi in loco Paldriaco pauſatio corporis S. Ansberti Epiſcopi.* Quæ cum capite xj. illius vitæ conſonant. Translatio corporis Sancti, & magni Præſulis ad Eccleſiam S. Petri Fontanellenſis ex Eccleſia Sancti Pauli, cum in chronico illius cœnobij facta fuerit ſub Baino Abbate anno Dominicæ Incarnationis ſeptingenteſimo quarto, iam ante idem tempus ad Fontanellenſe Cœnobium deportatum Sacrum corpus fuiſſe apparet; quod die

die sequenti notatur. Consecratus fuit Ansbertus à Landeberto Abbate Fontanellensi, & Metropolita Lugdunensi in Episcopum Rotomagensem, Anno DCLXXXVIII., vt legitur in Chronico Vindunensi p. 202. & obijsse anno 695. habetur ex Chronico Rotomagensi p. 365.

VI. Idus Martij.

IN Nicæa Gorgoni. Palatini. Firmi. In Antiochia Agapæ Virginis, & Marianæ. Smyrnæ Phionis. In Persida numerum martyrum xlij. In Nicomedia Palatini. Firmiani. & Rustici. Alexandria Eracli. Zosimi. Alexandri, & Gaiperi. *Fontanella Monasterio aduentus, & exceptio corpus S. Ansberti Episcopi.*

MARTII 10.

MAneos hic agnoscimus codices nostros, cum Martyrologio Corbeiensi. Deficit enim prima Alexandrinorum Martyrum cohors, quã ita vetustissimum Anturpiense complectitur. *vi. Idus Martij, In Alexandria Natalis Candidi, Valeri, Petri, Marciani, & aliorum xij. Martyrũ. In Nicea Gorgoni, Palatini, Firmi. In Antiochia Agapa Virginis, & Martyris, Ganis, Smyrna, Phionis. In Persida Martyr. xxij. In Nicomedia Palatini, Firmani, Rustici. In Alexandria Eracli, Zosimi, Alexandri, Gai, Penni, Sancti Atalia Abbatis.* De primis Alexandrinis Martyribus nihil alibi inuenio, & omnes vetustissimo illi debemus. Corbeiense cũ nostro ferè ita consonat. *In Nicea Gurgonij, Palatini, Firmi. In Antiochia Agapa Virginis, & Martyris, Mariani. Smyrna Phionis. In Persida numero martyrum quadraginta septem. In Nicomedia Palatini, Rustici, Pionij. In Alexandria Eraclij, Zosimi, Alexandri, & Gaipe.* Dubitari tamen potest, ne Alexãdrini martyres, qui in Antuerpiensi primo loco memorantur, ex his sint, qui die sequenti in Romano Martyrologio prostant, & ibi aliqua adnotabimus.

In Nicea Gorgoni. Gregorium cum Firmo pro Gorgonio legit Petrus de Natalibus lib. 11. num. 87. non indicato loco martyrij. Sed Niceæ, & Gorgonium constanter retinent adducta, cum nostro, martyrologia. Cõsonat Galesinius ex vetustis martyrologijs, sed deprauatis; cum Gorgonio enim, & Firmo Agapem Antiochensem sociat, & Antoninum addit reliquis ignotum. Palatinus videtur nomen potius esse Martyris, quam dignitatis, vt infra.

In Antiochia Agape. Sancta hæc Virgo, ac martyr Antiochena Marianæ iungitur in codicibus nostris. Marcianis hæc tamen dicitur Antuerpiensi, Marianus Corbeiensi. De Agape ita meminit Calendarium Hieronymianum nostrum peruetustum *vi. Noras Agapi.* Agapem Virginem, & Marinam in Antiochia etiã Notkerus hac die veneratur; in sequenti mss. Reginæ Sueciæ cum Gorgonio, & Palatino Niceę, non Antiochiæ martyribus.

Zmyrna Phionis. Zmyrnæ pro Smyrnæ dictum codicibus nostris, alibi monuimus; Phonis non Phionis legit Antuerpiense martyrologium; fortaise leuiori librarij errore.

In Persida. Quadraginta duo martyres in Persida omnia ferè retinent martyrologia, & cum Romano, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & recentiores;

vndè emendāda numeralis nota in Corbeienſe, & pro xlvi. reſtituendum xlij.

In Nicomedia Palatini. Palatinus nomen hìc martyris eſt, non officij. Conſonat Antuerpienſe martyrologium, & Notkeri, tam in nominus, quam in numero martyrum,diſſonat tantum Corbeienſe: in quo pro Firmano legitur *Pioni*, Firmianum habet Galeſinius ex Beda.

In Alexandria. Pro Gaipero legit Corbeienſe Gaipem. Antuerpienſe in duos martyres diuidit Gaium,& Pēnum; quod magis accuratè ſcriptum videtur, & numerum implet;à mſ. Reginæ Sueciæ indicatum. *vi. Idus Martij Alexandriæ Zoſimi, & Alexandri cum aliis tribus*.

Fontanella Monaſterio. De S. Ansberto, eiuſq. translatione egimus ad calcem diei ſuperioris, & hæc ab antiquario Fontanellenſe addita nō dubitamus. Habet vetuſtiſsimum martyrologium ſuas etiam additiones; nimirùm Actalæ Abbatis, ſiuè Actalæ Abbatis,quem Inxouio tribuit Galeſinius,Romanum Bobienſi in Italia Monaſterio, ſicuti & Notkerus.

V. Idus Martij.

IN Cartagine Zoſimi. Alexandri. Filomi Epiſcopi. Candedi. Valeri. Quirilli. Petruni. Gagi. Marciani. Syci. Piperonis, & aliorū xv. Rogati, & Cendei. In Nicomedia Eunuci,& Gurgoni.

MARTII 11.

TAm Antuerpienſe,quam Corbeienſe Martyrologium plures martyres hac die enumerat, quam noſtrum. Illud enim tredecim Cartaginenſes nominibus exprimit, cum duodecim anonymis; noſtrum vndecim nominibus ſignatos,quīdecim verò anonymos, numerali fortaſſe nota deprauata, & duos ſequentes recenſet. In Nicomedia Eunucū tantum, & Gurgonium reponit, dum illud quatuor Nicomedienſes in memoriam ita reuocat. *V. Idus Martii.Kartagine Eracli, Zoſimi, Alexandri, Gai, Pilomi Epiſcopi, Candidi, Valeri, Quirilli, Petruni, Martiani, Sicipi, Perionis, & aliorum xv. Rogati, Cendei. Nicomedia, Eunuchi, Gorgoni, Firmi, Agapiti*. Corbeienſe tredecim pariter cum Antuerpienſi nominibus diſtinguit,& xv. anonymos præter Rogatum, & Cendeum. In Nicomedienſibus verò ita ſupra vetuſtiſsimum illud in duobus martyribus redundat. *v. Idus Martij. In Carthagine Heraclij, Zoſimi, Alexandri, Philomi Epiſcopi, Candidi, Valerij, Quirilli, Petronij, Gai, Martiani, Yſici, Pipertonis, & aliorum quindecim, Rogati, & Cendei, In Nicomedia Eunuculi, Euchi, & Gurgoini, Firmi, Pauli, Fortunati.* Corrigēda eſt tamen in Antuerpienſi martyrol. differentia in nomine *Sici*, & *Perionis*,& ſcribendum eſt Yſici, vel *Sici, & Piperionis*. *Piperionis* enim præter noſtrum, & Corbeinſe etiam retinet Galeſinius; qui ex his numerat Heraclium, Zozimū, Candidum, Piperionium, & xx. anonymos, non indicatis in notationibus ſcriptoribus, vndè excerpſerit. Sanè ex his vnus eſt Bellinus de Padua, qui totidem verbis, cum Piperione, & xx. anonymis, reliquos exhibet; Piperionem etiam legit martyrologiū Romanū, quod Carthagini tantùm tribuit Heraclium,& Zoſimum; quamquam Alexandrum etiam à Beda inter hos numeratum, Baronius animaduertat. Quin etiam idem vir ſūmus,antiquorum mſs. fide, à Petro de Na-

Natalibus discedit: licet in eo lib. 3. cap. 191. relatos inter Carthaginenses martyres viderit Hiradum, pro Heraclio, Zosimum, Alexandrum, Candidum, & Piperionem cum xx. consocijs. At fortasse Petrum Equilinum reliquit, quòd is ex Adone excerpisse in fine capitis profiteatur; cum re vera apud Adonem, neque Mosandri, neque Rosouueydi hi martyres inueniantur, sicuti neque in Adone nostro ms.: eos tamen refert Maurolycus, ad cuius marginalem oram editionis Venetæ 1577., pro Alexandro, adnotatur aliter scriptum esse; *Alexandriæ Philonis Episcopi, Valeri, Candidi, & aliorum xx.* Nec præter rationem suspicari licet, aliqua in vetustissimo Antuerpiensi corrupta esse, & ex superiori die in hunc transposita: illìc enim Alexandriæ natalis memoratur Candidi, Valerij, Petri, (forte pro Petrunio) Marciani, & relictis tantū Sicipione, & Perione additur ijsdem verbis, *Et aliorum xij.* Ita facilis librarij lapsus esset *Alexandri* pro Alexandriæ scribentis. Cum tamen ijdem martyres Chartagini in Corbeiēsi tribuantur, sicut in vetustissimo illo, mãcos maluimus codices nostros suspicari, quam contra decernere. Non silebimus interim Notkerū die superiori *vi. Idus Alexandriæ* pariter *Heracly, Zozimi, Alexandri, & Gai*, memoriam prosequi; V. verò Idus nullum ex his nominibus repetere, sed tantùm Nicomedienses aliquos Martyres proferre, nempè Eunicīū, Gorgonium, Firmium, & Agapitum Antuerpiensi memoratos; reliquos autem à Corbeiensi adductos nullibi mihi comparere fateor. Pro Valerio, inter Carthaginenses numerato, Valerianum, & Cãdidum ita exibet Calendarium Lucense ms. Hieronymianum *V. Idus Candidi, & Valeriani*. Aliud verò Calendarium ms. exhibet, non indicato passionis loco, Alexandrum, & Gaium, sed superiori die *vi. Idus Alexandri, & Gaij martyrum*, hac enim die, v. Idus, habet tãtùm Constantinum Confessorem.

IV. Idus Martij.

IN Nicomedia Egdoni Presbyteri. & aliorum viiij. Sofogatorum. In Alexandria Zoni Episcopi. Alexandri. Diaconi. & Duni. & Netar Diaconi. In Africa Iohandi, & aliorum xliiij. & in Albya Syluani. Romæ depositio S. Innocenti Episcopi. Rasij Episcopi. In Nicomedia Migdoni presbyteri. Item Migdoni. Eutici. Maximæ. Domnæ Virg. Rigini. Marij. Petri. Smaragdi. & Vingelosi. Helari. Quirini. Mareas. Nestori. Eugeni. Dorothei. Gorgoni. In Alexandria Orion Diac. In Asia Carpi. Petuni Episcopi. Firmi. Pauli. Agathoni. Macedoni. Patriciæ. Modesti Presbyteri. Zosimi Presbyteri. Eustasi Presbyteri. Baselissa vxor eius. Felicionis. Iouēniani. Helari. Concessi. Zirne Pioni Presbyteri. Romæ depositio S. Gregorij Episcopi beatæ memoriæ.

MARTII

MARTII 12.

Cur non vnica classe Nicomedienses, vt in sua vnica Alexādrini, claudantur, sed vtriusque vrbis sacri pugiles in duos ordines distribuātur, causam putarem, varium martyrij tempus, & martyrum etiam variæ turmæ, à diuersis Ecclesiæ notarijs, in sacris fastis consignatæ. Quod cum non semel occurrat, præsertim in Africanis, Nicomediensibus, Antiochenis, & Alexandrinis martyribus animaduertere libuit. In his enim locis frequens carnificina Christianorum exercebatur, & ad memorias martyrum consignandas destinati notarij, munus impositum magis accuratè prosequebantur; Quod dictum velim, ne facilè librarios de incuria culpare accidat. Id in primis videre licet in vetusimo Antuerpiensi, in quo bis martyrum manipuli, interiectis alijs, & aliorum locorum martyribus, tam Nicomediæ, quam Alexandriæ repetuntur. Ita enim laterculi series componitur. *iiij. Idus in Nicomedia Egoni presbyteri, & aliorum vii. In Alaxandria Zoni Episcopi, Alexandri Diaconi, & Duni. In Africa Iohannis, & aliorum xliiii, Andini, Albuca, Siluani. Roma Sancti Innocenti Episcopi, Rasi Episcopi. Item Nicomedia Migdoni presbyteri. Item Migdoni Euneni, Maximi, Donata, Rugini, Mari, Petri, Zmaragdi, Hilari, Euenguli, Inquirini, Mereasi, Nestori, Eugeni, Dorothei. Gorgoni: Item Alaxandria Arionis Diaconi. In Assia Petuni Episcopi, Confirmi, Pauli, Carpi, Agatoni, Macedoni, Patrici, Modesti, Domitiani presbyteri, Eustasi presbyteri, Basi, Bassilissa filia, Cionis, Ioutani, Hilari, Concessi, Zmyrna Pioni presbyteri, Petrodi presbyteri, Mirdani presbyteri, & aliorum lx. S. Grigori Papa Romensis*. Eadem recensendi martyres consuetudo, etiam in Corbeiensi Martyrologio seruatur. *iv. Idus Martij in Nicodemia Egdoni Presbyteri, & aliorum septem suffocatorum. In Alexandria Zoni Episcopi, Alexandri Diaconi, Duni, & Neonas Diaconi, Iuli. In Affrica Ioānis, & aliorum quadraginta quatuor. Et in Albua Saluiani, Andi, Minandi. Roma Depositio S. Innocentii, Rasi Episcopi, Iuliani. In Nicomedia Migdoni, Euticii. Item Migdoni, Maximi, Domnæ Virginis, Rugini, Marii, Petri Smaragdi. & Vingelosini, Hilarii, Maria, Ner... Eugini, Dorothei, Gurgoni, Matuli. In Alexandria Grion Diaconi, Gai. In Asia Carpi, Petronii Episcopi, Firmi, Pauli, Agatoni, Macedoni, Patricia, Modesti presbyteri, Domiciani prasbyteri, Zosimi presbyteri, Eustasii presbyteri, Basilissa vxoris eius, Felicionis, Iuuintani, Helarii, Concessi, Smyrnę Pionis, Metrodi. Romę Depositio S. Gregorii Papa beata memorię.*

In Nicomedia Egdoni. Egdonium Presbyterū, eundem cum Migdonio putat Baronius doctissimus, melioris notæ codicibus destitutus, in quibus, vt vidimus, longè diuersus est, & repetitus Migdonius. De Egdonio Presbytero agunt Beda, Vsuardus, Ado, & Notkerus cum alijs septem, qui vt cæteris Christianis metus adaugeretur, diebus singulis suffocati sunt. Vnde numerus in nostris cōdicibus expressus VIIII. emendandus est in septem, vt retinent adducta martyrologia.

In Alexandria Zoni Episcopi. Ad Zonam Episcopum Alexander tantùm, & Dunus Diaconi addūtur in Antuerpiēsi; in nostro Necat, siue Netar Diaconus pariter adiicitur, qui Neonas Corbeiēsi est, in quo Iulius etiam socius legitur.

In Affrica Iohandis, Ioannes is est in Antuerpiensi, & Corbeiensi martyrologijs, in quibus numerus anonymorum xliiij. cum nostro consonat, sicuti ms. Reginæ Sueciæ infra adducendum. Adduntur deinde in vetustissimo alij martyres *Andinus, Albuca, Siluanus*. Sed cū nostro legit etiam Corbeiense, *& in Albua*, & præter Siluanum, vel Siluianum,

An-

Andrum, & Minandium superaddit. Quę Vrbs, vel regio Albua sit, difficile est asserere; præsertim cum in Antuerpiensi Albuca sit nomen martyris, non loci. Album Promontorium Africæ dicitur Plinio in Proemio libri 3. sed mendum hic timeo, & hæreo.

Romæ Innocentii Episcopi. Beatum Pontificem Innocentium primum, inter Sanctos in Martyrologio Romano recoli, ad diem 28. Iulij satis patet: quo die decessisse referunt, liber Pontificalis, & Albo Floriacensis. At Beda, & mss. antiqua apud Galesiniũ, hac ipsa die iiij. Idus Martij, eius memoriam recolunt, sicut Ado, & Notkerus, qui eius gesta per cõpendia decurrunt. Rasium alium Episcopum addit, qui auctarium Adonis confecit, martyrologium Antuerpiẽse, & cum codicibus nostris, Corbeiense, in quo insuper Iulianus adducitur. Ad Vrsum Pileatum via Portuensi, siue in Pontiani cœmeterio, ex ms. Vaticanæ Bibliothecæ, sepultum, cum Anastasio refert Aringhius Romæ Subterraneæ lib. 2. cap. 19. nu. 11. His verbis illius ms. *Ad Vrsum pileatum Portu. Anastasius, Innocentius*. Vndè subijt dubitare, an pro Rasio, Anastasius restituendus esset. Vtrumq. Pontificem transtulit Sergius in titulum Equitis, quando potuit eorum celebritas in hunc diem asportari: nec alibi in martyrologio nostro Anastasius Põtifex Romanus veneratur. Sed adducta martyrologia Rasium constanter retinent, fortassè alibi, non Romæ Episcopum. De hoc nihil exhibet ms. Reginæ Sueciæ, licet iiij. Idus addat. *Item Romæ Depositio Sancti Innocentii Episcopi*.

In Nicomedia. Altera Nicomediensium martyrum turma in adductis martyrologijs recẽsetur, in qua dux est Migdonius, cuius memoria cum habeatur in Actis S. Donnæ, & Indę apud Metaphrastem, & Surium die 26. Decembris, & cum hic inter martyres Nicomedienses etiam S. Domna Virgo numeretur, eundem esse Migdonium arguere liceret: alterum inquam ex duobus Migdonijs, qui in adductis codicibus numerantur, & fortè is, qui secundo loco proponitur, cũ primus in Martyrologio nostro Presbyter sit. Et quamquam plurima in ijsdem actis expressa nomina hic non recenseantur, præcipua tamen exprimuntur, nempè Dorotheus, Petrus, & Gorgonius, qui pariter Nicomedienses martyres apud Eusebium numerantur lib. 8. cap. 6. Quinimò sicut Domna Virgo, & Migdonius apud Metaphrastem, ex ipso Imperatoris Palatio Martyres cũ Dorotheo dicuntur, & dignitatibus ornati, facilè etiam cum Dorotheo apud Eusebium componi possunt; non enim is, Dorotheum tantũ certamen tunc inijsse narrat, sed nõ indicatis nominibus, *reliquos cubicularios pueros*; qui tametsi *summi honoris prærogatiua ab Imperatoribus ornati essent*, erumnas potius, & mortem subire, quam gloriam sæculi maluerunt. Petri deindè agonem Eusebius prosequitur, *vt ex illo Lectores conijcere possint, quid reliquis contigerit*, quorum *martyria nihilo inferiora breuitatis studio*, omittit. *Id tantum retulisse*, inquit, *sufficiat, quod Dorotheus, & Gorgonius vna cum alijs pluribus, qui in palatio ministrabant, post cuiusque modi certamina, elisis laqueo faucibus, Diuinæ victorię præmiũ adepti sunt*. Inter hos plurimos, connumeratos fuisse reliquos, qui in Martyrologio nostro recensentur, nihil vetat asserere; quamuis enim Eusebius eiusdem libri cap. 2. doceat, Persecutionem motam mense Martio, *apparente die festo Dominicæ passionis*, vt Valesius interpretatur, vel vt Christophorsonius, *cum salutaris passionis Dominicæ festũ iam præforibus esset*, & addat non statim sæuitũ in martyres, sed æquatis solo Ecclesijs, sacrisq. codicibus flammis absumptis, honore tantũ, & libertate primùm spoliatos fuisse; deinde sacros Antistites in vincula coniectos, & omnes denique ad sacrificandum impulsos, breui tamen tempore hæc accidisse colligitur, & ea narrare Eusebium palam est, quæ per literas, & edicta Imperialia ad eius noti-

notitiam peruenerunt: quæ edicta prius promulgata Nicomediæ fuisse, vbi duo ex Augustis morabantur, & vbi cœpta erat persecutio, Eusebius ipse nõ obscure innuit: vndè non videtur pugnare, quòd hi Sancti Nicomedienses pugiles die 12. Martij, quando non longè dies passionis distabat, agonem compleuerint. Siquidem vir quidam strenuus, & nobilis, cùm primũ edictũ contra Ecclesias propositũ fuerat Nicomediæ, propalam illud, vt impiũ discerpserit, *& statim* supplicia grauiora perpessus sit, vt eodem cap. 5. docet Eusebius. Penes quem licet nomen tanti martyris non explicetur, non difficile tamen esset, inter recẽsitos hodiernos athletas numerari; qui decem, & septem in Antuerpiensi martyrologio nominibus exprimuntur, totidemq. in nostris codicibus, & Corbeiẽsi referuntur. Variant quidem nonnihil nomina, & pro Domna Virgine vetustissimum illud Donatam habet, & pro Vingelosio, vel Vingelosinio, Euengulum. Reliquas nominum differentias vnusquisque elicere potest. An pro Maximo Maximilianus Notkeri accipiendus sit, quem vt aliorum plurimorũ antesignanum refert, mihi diuinandum non est.

In Alexandria Orion Diaconus. Arionem vocat martyrologium vetustissimũ Antuerpiense, sed Orionem cum codicibus nostris Corbeiense, qui Gaium alijs ignotum addit.

In Asia Carpi. Petunius Episcopus Antesignanus est Asiaticæ martyrum turmæ in Antuerpiensi martyrologio, sed Carpus etiã in Corbeiensi præponitur. An Carpus ille sit, qui sub M. Aurelio agonem perfecit, non est absurdum recogitare. De eo Eusebius lib. 4. cap. 15. in fine, ait: *Aliorum præterea, qui in Vrbe Asiæ Pergamo, sub id tempus martyriũ passi sunt, acta etiam num circumferuntur, Carpi videlicet, Papuli, & mulieris cuiusdam Agathonicæ, qui post multas, atq. illustres fidei nostræ cõfessiones glorioso exitu consummati sunt*. Fortasse pro Paulo Papulus, & pro Agathone, Agathonicæ restitui posset. De Petunio Episcopo nihil habet Eusebius, Petronius non Petunius Episcopus in Corbeiensi martyrologio dicitur, sicut etiam Petronius nuncupatur in ms. Reginæ Sueciæ IIII. Idus post Innocentium Pontificem Romanum.

In Africa Ioannis, & aliorum xliv. In Asia Petrony Episcopi, Modesti, Domitiani, Zosimi, Eustatii Presbyterorum. At decurtatum hoc vbique martyrologium, quinque tantum ex martyribus Asianis profert: cũ quindecim in codicibus nostris numerentur, sexdecim in Antuerpiensi, & Corbeiensi. In quorum primo, ad Eustasium presbyterum, Basius cum Basilissa filia additur: filia inquam non vxor, vt in nostris codicibus, & Corbeiensi dicitur: in quibus cum Basius deficiat, suspicionem induxit, ne nomen Basi in fine lineæ positum, ad illud Basilissæ, quod in capite alterius lineæ statim occurrit, referri debeat; tanquam huius initium à librario per iniuriam repetitum. Tot verò Presbyteri recensiti in Asia, illud etiam respicere, videntur, quod initio persecutionis Diocletiani Eusebius lib. 8. c. 3. adnotauit, tunc inquã plurimos Ecclesiarum Rectores, grauissima supplicia alacri animo perpessos, illustrium certaminum spectacula exhibuisse.

Zmyrnæ Pioni Presbyteri. Aliqua ex Actis S. Pionij eius certamen ad hanc diẽ referre diximus ad vij. kal. Martij, & in Exercit: de Natali S. Polycarpi. Videnda verò sunt, quæ Eusebius habet lib. 4. cap. 15., post Martyrium Polycarpi, & Epistolam Smyrnensium. Metrodorum, quippe refert Presbyterum flammis cõsumptum, & martyrium Pionij prælibat. An Metrodius is sit, qui Pionio in Corbeiensi Martyrologio copulatur, suspicari licet, sed animaduertendũ apud Eusebium illũ tanquã Marcionistã vulgo reputatũ, & pro pseudo martyre potius habitũ; inquit enim, *Metrodorus quidam, qui Marcionis sectæ presbyter dicebatur, flammis consumptus interijt*. Vndè tanquam dubiæ sanctitatis non malè à codicibus nostris, & Antuerpiensi martyrologio exulat. In quo tamen Petrodius

Presby-

presbyter, Mirdanius præsbyter, & alij lx. anonymi superadduntur, quorum memoriam apud Eusebium non inuenio.

Romæ depositio S.Gregorij. Huius Sancti Pontificis Festum diem, ex additis etiam post eius ætatem esse, nequit dubitari. Ioannes Fronto ad antiquum Calēdarium Romanum die hac 12. Martij notat canone 17. Concilij Clouehouiensis anno 747. esse decretum, vt dies Natalitius S. Gregorij celebraretur: & Rodulphus Tungrensis de canonum obseruantia prop. 16. animaduertit, antiquitus festum D. Gregorij ad diem ordinationis eius fuisse translatum, donec in Ecclesia Romana, redeunte ad Quadragesimale tempus Annunciationis celebritate, & D. Gregorium ad locum suum redijsse. De S. Gregorio *Papa Romensi* meminit etiam martyrologium vetustissimum Antuerpiense, ex quo, licet superaddita fuerit huiusmodi commemoratio, elicimus tamen, celebrem fuisse diem natalis eius, & in sacris fastis relatum ante annum 747. Concilij Clouehouiensis, si tempore S. Villibrordi codex ille exaratus fuit, vt Bollandus doctissimus existimat.

III. Idus Martij.

IN Nicomedia Macedoni presbyteri. Mitritiæ vxoris eius, & Modestæ filiæ eius. Cyrion presbyteri. Saturnini. Ianuarij. Silui. Petroni. Modestini. Zosimi. Eustasi presbyteri, & Basillæ vxoris eius. Eppedodi Diac. cum alijs duo. Gerati. Lacus Carpisti. Galathæ. Domisiani Presbyteri. Hyromei. Lucetelle. Zedioni Presbyteri, & Patria vxorem. Partifrigiæ. Item Basilissa. Claonij. In Nicea Ciuitate Theusete. Hetoris. Filiæ Theodore. Nimpodore. Marci. Arabe. Hi oēs igne concremati sunt. Iulij Episcopi. Alexandri. Picij. Mariæ cnm alijs duobus. Dionis. Trabiæ. Quartæ. Nisithei. Nimphadobe. Arabiæ. Pionis. Parte. Victorini. In Thessalonica. Alexandri. Dione. In Nicomedia Euphrasiæ. Domiciani. Macedoni. Patriciæ. Lucæ. Duoni. Item Domiciani. Scaleruæ. Pactæ. Piomi. Fronimi. Caledi. Item Dioni. Seuerini. Petruni. Pueri. Siluani. Iuliani. Felicis. Elarij. Concessi. & Martialis.

MARTII 13.

NIcomediensium martyrum numerosa cohors, in duas turmas diuisa, totum ferè hunc laterculum implet. Horum tres tantùm apud Bedam, Vsuardum, Adonem, Notkerum, Petrum de Natalibus, & alios cum Romano martyrologio recentiores, recoluntur, nempe Macedonius, Patricia eius vxor, & Modesta filia. Tacent ex his nonnulli Macedonium, quem fuisse Presbyterum addunt Vsuardus, Ado, Notkerus, & Vuandelbertus, quibus consonat ms. Reginæ Sueciæ. At latius confirmant Antuerpiense, & Corbeiense Martyrologium, quorum integros laterculos apponimus. Antuerpiense. *III. Idus Martij Nicomedia Macedonis presbyteri, Patricia vxoris*

vxoris eius, & filia Modestę, Cioni, Saturnini, Ianuari, Salui, Petruni, Modestini, Zosimi, Eustaci presbyteri, & Basillę Eppodi Diaconi, & aliorum II. Gerati, Lacus, Carpisti, Galatæ, Domisiani presbyteri, Lucetelli, Hiromei, Zeddoni presbyteri, & Patræ, Claoni, Patyrrigiæ. Item Basilissę, Sicia Ciuitate Theustę, Ethoris fili eius, Theodora, Nicō Pudore, Mancia, Labę, Iuli Episcopi, Alexandri, Dioni, Marię, & aliorū II. Pioni, Trabiæ, Quartę, Misthei, Nimphę, Dotæ, Ariabę. Item Partæ, Poenis, Victorini. In Thessalon Alexandri, Dioni. Nicomedia Eufrasię, Domitiani, Macidoni, Patriciæ, Lucæ, Duoni. Item Domitiani. Item Dioni, Sallæ, Nuę, Pactæ, Pioni, Pronimi, Callidi, Seuerini, Petruni, Pueri, Saluiani, Iuliani, Felicis, Hilari, Concessi, Martialis. Corbeiense pariter crebrā Nicomediēsiū martyrū memoriā, ita parum à nostris codicibus dissentiēs exhibet hac die *iij. Idus Martii. In Nicomedia Macedonij presbyteri, Matricia, vxoris eius, & Modesta filiæ. Cionis presbyteri, Saturnini, Ianuarij, Saluii, Petronii, Modestini, Zosimi, Eustasii Presbyteri, & Basilissa vxoris eius, Eppepodi Diaconi cum aliis duobus. Gerati lacus, Carpisti, Galata, Domisiani, Hyromei, Lucetellæ, Zeddonis presbyteri, & Patricia vxoris eius, Patyfrigiæ. Item Basilissæ, Claonis, Mineruini. In Nicæa Ciuitate, Thesente, & Horis filii eius, Theodori, Nympodora, Marci, Araba: Hi omnes igne concremati. Iulii Episcopi, Alexandri, Pionis, Marta cum aliis duobus, Dionis, Trabiæ, Quartę, Misethei, Nymphadoba, Ariaba, Poenis, Partę, Victuria, Victurini. In Thessalonica Ciuitate, Alexandri, Dionisii. In Nicomedia Eufrasiæ, Domitiani, Macedoni, Patricię, Lucii, Duonii. Item Domitiani, Scallernæ, Pactæ, Pioni, Fronimi, Callidi. Item Dioni, Seuerini, Petroni pueri, Saluiani, Iuliani, Felicis, Hilarii, Concessi, Martialis.* Macedonij Sancti Presbyteri, & martyris Sancta martyr vxor Mitricia codicibus nostris dicitur: Matricia Corbeiensi Patricia: Antuerpiensi, & reliquis omnibus editis martyrologijs. Cionus etiam, qui Antuerpiensi sine presbyterij nota signatur; in Corbeiensi Cion Presbyter vocatur, & in nostro Cyrion pariter presbyter. An Eustasius presbyter, qui cū Basilissa vxore in Corbeiensi memoratur, idem cum vxore sit, qui superiori die exhibetur, suspicari iure merito potest. Quamquam enim Eustasius presbyter, cum Basilissa filia, non vxore, recolatur die superiori, & hic Eustacius presbyter cum Basilla, sine vxoris, aut filiæ additione memoretur; in Antuerpiēsi tamen Martyrologio Basilissam scribi debere, docet repetita inferius particula *Item Basilissę*; Hanc eandem Eustasij Presbyteri vxorem vocat cum Corbeiensi alter ex codicibus nostris, quantūuis in altero eorum Basilla scribatur, non Basilissa. Eppipodius Diaconus, Eppodius tantum est in Antuerpiensi, & qui duo sequuntur anonymi in omnibus pariter recensentur; ita vt primę turmæ Nicomedienses martyres, si Geratilacus, & Partifrigia, seu potius Partyrrigia, singularia nomina sunt, tam in Antuerpiensi, quam Corbeiensi, & nostro martyrologio, viginti sex sacri pugiles vnanimi consensu numerantur.

In Nicæa Ciuitate. Sicia Ciuitate legit vetustissimum Antuerpiense. At præterquam quòd codices nostri cum Corbeiensi Niceam constanter retinent, non Siciam; Niceæ pariter ciuitati Theosetam, Hortem, filium eius, Theodoram, Nimphadoram, Marcum, Arabiam, tribuunt Vsuardus, Beda, Ado, Notkerus, & alij recentiores; qui etiam per ignem martyrium compleuisse docent. Est autem aliquā in nominibus differentia. Theusta, & Horis filius eius, Nicō, Pudore, Marcia, Raba dicuntur in Antuerpiēsi martyrologio, nulla de viuicomburio inducta mentione, & facilè restituendū in illo esset, pro Nicō, & Pudore, Nimphodorā vsitatius nomen, & Marci, & Arabæ pro Manco, & Raba; sed neque certū est an breuiata vox Nicō pro Nicomedia legi debeat, cum infra Nimphodobā, & Aria-

& Ariabâ repetatur. In nostris codicibus, ac Gorbeiensi parum nomina differunt. Alterius classis videntur, qui sequūtur martyres, & qui in adductis editis martyrologijs non prostant. Iulius nempè Episcopus antesignanus cum alijs quatuordecim socijs, quorum nomina variè non nihil in nostris codicibus scribuntur, ac in Corbeiensi, & Antuerpiēsi martyrologijs. Nimphadoba; in duas martyres apud vetustissimum diuidi videtur, hoc est Nimphā, & Dobam, quod verisimilius videtur, & pro Araba, Arieba scribitur. Emendandum verò in eo suspicor, sicuti in nostris, Partam, & Quartam; modus enim loquendi *Item Partā*, idem nomen repetitum ostendit. Vtrobique igitur legendum Partæ. Picus nostrorum codicū in Antuerpiensi deficit, & Pionius est in Corbeiensi, cui Pionius infra adductus Poenis est. Ex his Notkerus Iulium Episcopum tantum, & Alexandrum complectitur.

In Thessalonica. Dionysium hîc pro Dione habet M. Corbeiense. Alexandrum verò cum Dione exhibent codices nostri, & M. Vetustissimum.

In Nicomedia. Iterum, & secunda Nicomediensium martyrum turma producitur. Viginti & vnus in codicibus nostris, Antuerpiensi, & Corbeiensi numerantur. Hos transigit Notkerus, in martyrum redundantia absortus, his tantummodo verbis. *Item Nicomedia multorum Martyrum*. Euphrasia, quæ Romano martyrologio, Vsuardo, & alijs hac die memoratur, alia est ab Euphrasia martyre Nicomediense, quæ felicissimam hāc pugilum cohortem ducit. Passos tantos martyres esse initio persecutionis Diocletiani verisimile est, ex dictis ad diem antecedentem, quorum agones generali recensione narrat Eusebius lib. 8. cap. 5. & 6.

II. Idus Martij.

EVfrosi. Frunimi. In Nicomedia S. Felicissimi. Datiui. Frontine. In Africa Dionæ. Alexandri. Petri. Mammeri. & Nabotis martyrum. Promtonis. In Thessalonica Eufrasi. Alexandri. Frummi. In Antiochia Nicomediæ. Pionis.

MARTII 14.

NVllo indicato Passionis loco ab Eufrosio, & Frunimio huius diei fastos incipiunt codices nostri. M. Corbeiense addit hoc pacto Fortunionem. *Pridie Idus Martii. Eufrosii, Frunimi, Fortunionis. In Nicomedia Felicissimi, Datiue, Frontini, Iocundi. In Africa Dionæ, Alexandri, Petri, Mammeri, & Naboris martyrum, Frontonis, Mariæ, In Thessalonica Eufrasii, Alexandri, Frunimi, Basilii. In Antiochia Nicomediæ Pionis.* Inuersum ordinem seruat vetustissimum M. Antuerpiense, & à postremis Thessalonicensibus martyribus exorditur. *Pridie Idus Mart. In Thessalonic. Dionysiæ Alexandri, Palatini, & Romę Innocentii Episcopi, Natalis Eufrosi, Frunimi; Nicomedia Felicissimi, Datiui, Frontine. In Affrica Alexandri, Bonæ. In Affrica Petri, Mammeri, Naboris, Comis, Prontonis, Thessalonica Alexandri, Eufrasi, Frunini. Antiochia Nicomed. Pionis.*

Eufrosi, Frunimi. Galesinius Carthagini Sanctos hos martyres tribuit, addito Donato, ex Beda, ac mss. codicibus. Pro Donato M. Corbeiense Fortunionē reposuit, omnibus aliis ignotum. Quamuis

uis enim, tam in nostris codicibus, quam vetustissimo Antuerpiensi, non indicato agonis loco, Natalis Eufrosi, & Frunoni tantum, afferatur: cum tamen memoriæ Innocentij Pontificis Romæ subtendatur, coniectari licuisset, hos martyres ex Romanis esse, nisi Notkerus pariter inter Carthaginẽses reponeret. *Pridie Idus Martii. Apud Carthaginem Donati, Eufrosii, Fronimi.*

In Nicomedia. Nulla inter adductos codices in his Nicomediensibus athletis agnoscitur differentia. Frontinus dicitur in M. Corbeiensi, qui Antuerpiensi, & nostro Frontina est. Ita etiam notat Notkerus. *In Nicomedia Felicissimi, Datiui, Frontina.* Mſ. Reginæ Suecìæ ferè semper mutilum, duos tantum ex his profert *Prid. Idus. In Nicomedia Felicissimi, Datiui. In Africa Petri. Thessalonica Alexandri, cum aliis duobus. Antiochia Pionis.*

In Affrica. In duas classes ita partitur Africanos martyres Antuerpiense M. vt post Alexandrum, & Dionem, repetita nota regionis, in suspicionem oscitantiæ librarium traducat. Equidem in codicibus nostris sex, in Corbeiensi septẽ martyres in vno contubernio continentur, & totidem Notkerus enumerat, ijsdem penè nominibus signatos. Mſ. Reginæ Sueciæ Petrum habet tantumodo. Supra nostros abundat Maria, postrema Martyr in Corbeiense, & Comis ante Frontonẽ in Antuerpiense. Sed hæc duo nomina tam disparata sunt, vt componi facile non possint. Post Nabotum, siue Naborem scriptum est in altero ex codicibus nostris breuiatum hoc nomen mrm, quod antiquarius quispiam hariolus Mariam fortasse reddidit.

Thessalonica. Altera hæc est in M. Antuerpiensi Thessalonicẽsiũ martyrũ classis, quę Eufrasium, & Fruninum, non Frunium complectitur. Horum nomina, quia cum primis, siue Carthaginensibus, siue Romanis, hac die memoratis, parua mutatione coincidunt, dubium mouere potuissent, an ijdem reuera essent, qui sine loco passionis in nostris codicibus, & M. Corbeiense signantur; at quoniam constanter inter Thessalonicenses numerarentur, & alter Eufrasius ab Eufrosio, omnibus ita dicto, seiungitur, nihil mutã. dum videtur. Basilius additur in Corbeiensi M. supra Antuerpiense, & nostrũ, quibus cõsonat mſ. Reginę Suecię binos tantum socios Alexandro iungens.

Antiochia Nicomedia Pionis. Ita scriptum cum nostro retinet M. Corbeiense. Decurtatum nomen Nicomed. videtur in Antuerpiense signari; & siue viri, siue mulieris martyris nomen esse libentiùs consentio, quam Vrbis.

Idus Martij.

IN Cappadocia S. Longini. In Nicomedia Luci Episcopi, & Martyris. Faustę. Siluij. Ingenuæ. Cartagine Pauli. Salutoris. & S. Iacobi Apostoli Fratris Domini. Alexandri. Thephili. Octaui. Theodoli. Petruni. Ierosolyma Iacobi Apostoli. Lucæ Euangelistæ.

MARTII 15.

De Longino Cappadociæ martyre omnia ferè, tùm edita, tùm mss. martyrologia hac die agunt. Romanum, Bedæ, Vsuardi, Adonis, Notkeri, & recentiorum militem illum fuisse testantur, qui latus Domini aperuit, & cuius Acta ex Metaphraste apud Suriũ prostant. Sunt qui existiment Longinum oculis captum fuisse, & ex contactu pretiosissimi sanguinis, & aquæ de latere diuino fluentis, visum recepisse, sicuti reuelatum legitur B. Veronicæ de Binasco cap. 18. eius vitæ. At viris doctis parum probabile videtur, Longinum cæcum militasse, ac vulnus ita facile in scopum inflixisse, vt crura exinde Domino non frangerentur. Nihil tamen vetaret, vno tantum oculo orbatum militare, lanceam in latus figere, & visum recipere potuisse. Verùm, neque in martyrologio vetustissimo S. Villibrordi, neque in Corbeiensi, neque in codicibus nostris aliud de Longino, nisi nudum nomen, & locus martyrij legitur. Sicuti neque in ms. Reginæ Sueciæ, neque in Kalendario peruetusto hædino penes me, neque in alterius Bedæ ascripti fragmento, in Bibliotheca Canonic. Lucensium, sed tantùm in illis legitur. *Idibus S. Longini* m. Corbeiense verò M. ita integrum diem exhibet. *Idus Martias. In Cappadocia S. Longini Martyris. In Cappadocia Lucii Episcopi, & Martyris, Faustæ, Siluii, Ingenuæ, Ianuarii, Carthagine Pauli, Solutoris, & S. Iacobi Apostoli Fratris Domini, Alexandri, Theofili, Theodoli, Petronii, Manili. Hierosolyma Iacobi Apostoli, Lucæ Euangelistæ, Obiit Ratoldus, Abbas bonæ memoriæ.* De Milite, seu Centurione, qui latus Domini aperuit, & an Longinus proprio, vel appellatiuo nomine diceretur, eruditissimè plura colligit Gretserius de Cruce lib. 1. cap. 34. omnino videndus.

Nicomediæ. Manifestus error in adducto nuper M. Corbeiense librarij incuria dignoscitur, dum pro Nicomedia Cappadocia iteratò legitur contra omnium codicum fidem. Nicomediæ Lucium Episcopum Notkerus ex editis habet, & ex mss., non modo codices nostri, sed martyrologium Reginæ Sueciæ hoc pacto. *Idib. Martii. Nicomediæ Lucii Episcopi, & Martyris, Iacobi Apostoli fratris Domini.* Lucæ Euangelistæ socios Lucio Episcopo addunt codices nostri Faustam, Siluium, Ingenuam. M. Corbeiense Ianuarium cumulat; sed plurimum variat M. Vetustissimum Antuerpiense; quoniam Nicomediæ, non modo Luciũ Episcopum assignat: verũ cum Siluio, & Ingenuo socijs, non Faustam, non Ianuarium, sed Petrunium his verbis refert. *Id. Mart. Cappadociæ Longini. Nicomediæ Luci Episcopi, Siluii, Pauli, Petruni, Ingenui. Carthagine Pauli, Solutoris, Sãcti Iacobi fratris Domini, Alexandri, Theophili, Octaui, Peruni, Theodoli. Hierosolymis Iacobi Apostoli, Lucæ Euangelistæ, Riguli.* Lucius Episcopus Nicomediensis, ex primis martyribus, in persecutione Diocletiani per hos dies commota, esse nequijt, cum Anthimus tunc esset Episcopus Nicomediensis, & capite trũcatus inter primitias martyrum ab Eusebio numeretur lib. 8. cap. 6.

Carthagine. An Paulus tantùm, & Salutor, seu Solutor hac die, Carthagini tribui debeant, an verò etiam quinque alij, qui ad memoriam Iacobi Apostoli proximè sequuntur, tam in vetustissimo Antuerpiensi, quam Corbeiensi, & nostro, non incongruum existimarem; ex eo præcipuè, quòd Notkerus postquam Carthagini Paulum, & Salutarium assignauit, quasi eiusdem loci, sed alterius classis reliqui essent, ex quinque sequentibus binos videtur eidem Vrbi tribuisse, *Carthagine Pauli, Salutaris. Itẽ Alexandri, Theophili.* Octauium silet M. Corbeiense, & illius loco Manilium profert. Sed Octauium referunt codices nostri,

ſtri, & M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe.

Hieroſolyma Iacobi. Inter ſolutorem, & Alexandrum, iam dictos martyres Carthaginenſes mediat in tribus adductis martyrologijs memoria *Iacobi Apoſtoli fratris Domini*, deinde ſequitur Hieroſolymis commemoratio *Iacobi Apoſtoli, & Lucæ Euangeliſtæ*. Duo hìc adnotanda videntur. Primùm, cum Iacobus frater Domini, inter Chartaginenſes martyres, ita tribus diuerſis martyrologijs reponatur, videtur poſſe exiſtimari, quòd celebris eſſet Carthagine aliqua Sancti huius Iacobi, vel Baſilica, vel celebritas, quæ diem feſtum Sancti Apoſtoli indicerret, & inter Carthaginenſes ſolemnitates reponeret, dum eadem die Hieroſolymis etiam idem, vel alius Iacobus celebris eſſet. Deinde an idem S. Iacobus Apoſtolus, tam Carthagini, quam Hieroſolymis eſſet veneratus, cum priori Iacobo Apoſtolo addatur titulus fratris Domini, ſecundo tantummodo Apoſtolatus nota accomodetur. Iacobum fratrem Domini, extra duodenarium numerum Apoſtolum fuiſſe nuncupatum, diximus ad Indiculum Apoſtolorum exercit. 2. Veriſimile ergo eſt martyrologij vetuſtioris auctorem vnum ab altero Iacobo diſtinguere voluiſſe, & Iacobum Iuſtũ hac prerogatiua ab alijs duobus Iacobis ſegregare voluiſſe, quòd frater Domini eſſet, alium vero, ſiue filius fuerit Zebedei, & frater Ioannis Euangeliſtæ, ſiue alius Iacobus Apoſtolus cognomento Alphei, ex Apoſtolico munere indicare tantum voluiſſe. At cum martyrologium noſtrum 8 Kal. Auguſti, tam Iacobi, quam Ioannis fratrum, & filiorum Zebedei memoriam repetat, ſicuti etiam Iacobi fratris Domini, infra 8. Kal. Aprilis, & alibi, & Iacobi Alphei X. kal. Iulij, nihil hìc certi poſſumus aſſerere; præſertim cum nihil iiſdem commune habuiſſe inueniatur Lucæ Euangeliſta. Vel igitur ex aliqua reliquiarum tranſlatione, vel Baſilicæ dedicatione contingere potuit, vt in vnum hunc diẽ celebritates huiuſmodi inciderent. Martio menſe tranſlatas reliquias Lucæ, & Andreæ Apoſtoli Patra Conſtantinopolim, ſignat Theodorus lector lib. 2. Collect. Sed preſſius Nonis Martij, non Idibus, & cum Andreæ reliquijs, cuius nulla hic memoria peragitur. Incerta de D. Luca ſunt omnia, non modo quoad obitus feliciſſimi diem, ſed an martyr, vel confeſſor quieuerit, vt alibi adnotamus. De duobus Iacobis dici poſſet, celebritates fuiſſe antecæptas aliquando propter proximum Paſcha, cum Iacobus Zebedei, & alter frater Domini tunc agonem perfecerint. De Sancti Iacobi Iuſti feſto in alium diem tranſlato, Petrum damianum alibi id docentem adduximus. MS. Reginæ Sueciæ iam productum, cum Luca Euangeliſta, Iacobum Domini fratrem, non alium recenſet. Sed cum decurtatum ſæpe ſit, neque Carthaginenſiũ martyrum meminerit, litem hìc non dirimit. M. Antuerpienſe, poſt Lucam, ſuperaddit Rigulum, mihi, & alijs codicibus ignotum.

XVII. Kal. Aprilis.

IN Aquileia Helari. Taſiani. Daciani. In Nicomedia Caſtori. Dionyſi. Nonni. Sereni. Quiriacæ. Miliſæ. Eugeniæ. Iuliani. Aſplipiodati. In Græcia Cyriacæ. Pampine. Caſſonis.

MAR-

MARTII 16.

In Aquileia. Nisi constanter codices nostri, M. Vetustissimum Antuerpiense, Corbeiense, & aliud Reginæ Sueciæ, cum Hilario, & Tasiano, Datianum etiam Aquileiensē martyrem sacris fastis cōsignarent, mendum in ijsdem irrepsisse putarem, & restituendum *Tatiani Diaconi*, pro eo quod scriptum est *Tasiani, Datiani*. Ita suaderent Romanum martyrologium, Vsuardus, & Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 203., qui diffusius eorum acta prosequitur, ac præterea Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, Maurolycus, & Galesinius. In horum fastis additur, Felicem, Largum, & Dionysium in carcere, eadē die 17. Kal. gladio, cum Hilario Episcopo, & Tatiano Diacono transuerberatos fuisse, in persecutione Numeriani. Fatetur tamen Ferrarius, de tribus postremis, in Aquileiensi Ecclesia memoriam non peragi; quia aliorum corpora, vbi quiescant, ignoretur. Notkerus, Hilarium tātum profert, & Galesinius in mss. modo Tatianum, modo Datianum scriptum reperiri affirmat. Cum ergo in Aquileiensi Ecclesia minus hęc nota sint, iniuria sæculorum, nihil immutandum duximus, & cum Hilario Episcopo, & Tatiano Diacono, etiam Datianum sinēdum esse, & fortasse Iulianum addendū, ex sequenti Corbeiensis M. laterculo. *xvii. Kal. Aprilis. In Aquileia Hylarii, Tasiani, Datiani; Iuliani Martyris. In Nicomedia Castorii, Dionysii, Nonni, Sereni, Quiriaci, Milisæ, Eugeniæ, Iuliani, Asclipiodi, Pionis. In Græcia Cyriacæ, Pampini, Cassionis. Natale Sanctæ Gertrudis.* Antuerpiense pariter martyrologium Datianum, cum alijs huius diei martyribus ita refert. *xvii. Kal. Apr. In Aquileia Hilari, Tasiani, Datiani. Nicomedia Castori, Nonni, Dionysi, Sereni, Iuueni, Ciriaca, Milisa, Eugenia, Iuliani. Asclepiodoti. In Græcia Ciriaci, Pāpiliani, Cassonis.* Et quamquam in Calendario Breuiarij nostri hædini, ita hac die 17. Cal. plures socij indicentur. *Elarii, & sociorum eius Martyrum*; de socijs tamen sequēti die cum codicibus nostris aptius agendum existimauimus: interim animaduertentes in Corbeiensi M. Iulianum ex Nicomediensibus martyribus, fortasse librarij vitio repetitum, inter Aquileienses esse repositum, nisi alius Iulianus sit martyr Ciliciæ, ex Græcis monumētis apud Galesinium. Tres tantum prostāt in martyrologio Romano, & vt Baronius addit ex menologio Græcorum.

In Nicomedia. Quamquam in M. Corbeiensi Iulianus Aquileiæ tribuatur, alius tamen eiusdem nominis etiam Nicomediæ ascribitur, & decem alij martyres in eo nūmerantur, sicut in Antuerpiensi, à quo illud in eo dissidet, vt pro Iuuenio, Pioniū referat. Cū vetustissimo hoc codices nostri consentiunt, præter quam quod Iuuenius desideratur. Corbeiense M. pro Ciriaca, etiam Quiriacum habet, & pro Asclepiodoto Asclеppiodiū. Ms. Reginæ Sueciæ, ex his duos tantum in fine laterculi ita exhibet. *Nicomedia Castoris, Dionysii.* Notkerus verò tres tantum. *Nicomedia Castoris, Dionysii, & Nonni.*

In Græcia Ciriacæ. In his athletis Græciæ assignandis conueniunt martyrologium Antuerpiense, & Corbeiense. At Notkerus plurimū in nominibus discrepat, quamuis in numero non dissentiat. *In Græcia Cyriaci, Florentii, & Ioniani.*

XVI. Kal. Aprilis.

IN Nicomedia Diunisi. Ianuarię. Nonne. Cyriace. Victurine. Marine. Mariæ. In Aquileia Largi. Helari. Ticiani. Catoni. Datiui. Romæ. Alexandri Episcopi. Teuduli Diaconi.

MARTII 17.

IN Nicomediensium martyrum choro nulla estat dissonantia inter codices nostros, M. Antuerpiense, & Corbeiense, nisi quòd hoc postremum decurtatum nomen addit Basil... hoc pacto. *xvi. Kal. Apr. In Nicomedia Donysi, Ianuary, Nonna, Ciriacæ, Victorina, Maria, Basil... In Aquilea Largi, Hilary, Titiani, Caton, Datiui, Iocundi. Romæ Alexandri Episcopi, Theodoli Diaconi. Depositio Patricij Episcopi, & Confessoris.* An Maria ea sit cuius non indicato loco passionis agonē percurrit Notkerus, & ex Beda Molanus in additionibus ad Vsuardum, non affirmarem.

In Aquileia. Aliquos fortasse ex his martyribus, Hilari, ac Ticiani, seu Tasiani socios, superiori die à Petro de Natalibus, Ferrario, & alijs recenseri diximus; ex quibus non nisi Largus hìc producitur. Hilarius, si idem est, repetitur; qui enim hesterna die Tasianus cunctis ferè dicitur, hìc, vel Ticianus, vel Titianus nuncupatur. Diuersos proinde existimare malui: quoniam Vetustissimum M. Antuerpiense aliquam ponit loci differentiam, puta, in Aquileia ad Ponto, siue legendum sit ad Portum Aquileiensem, siuè ad Gradus, siue relinquendū ad Ponto, vt ibi legitur. Cum enim alia martyrologia hanc loci distinctionem non signent, propriam, & illius genuinā lectionem retinendam esse crederem, & celeberrimi Pontis prope Aquileiam hic mentionem induci putarem. Tabulæ itinerariæ *Ponte Sonti* vocant, & per quatuordecim milliaria ab Aquileia distare notant. Iornandes de Rebus Gothicis Theodericum narrat in Italiam tendentem, Venetorum fines ingressum *ad Pontem, Sontium nuncupatum* castrametatum esse. Herodianus lib. 8. Maximini in Italiam ingressum describens, Pontem hunc prope Aquileiam, in eius aduentu destructum narrat, Pontem inquam, & eius structuram ita graphicè proponens. *Quod opus magnum atque pulcherrimum veteres Imperatores lapide quadrato construxerant, pilis veluti quibusdam paruis sensim crescentibus.* Putat hunc locum fuisse ad confluentem amnem, Vipao dictum, Cluuerius Italiæ antiquę lib. 1. p. 188. Facile est agonem hìc fecisse Largū cum socijs, quorum ita meminit martyrol. vetustissimum. *xvi. kal. April. Nicomediæ Dionysii, Ianuary, Nonnæ, Cyriacæ, Victorini, Mariæ. In Aquilea ad Ponto Largi, Hilari, Titiani, Eatoni, Dattiani. Romæ Alexandri Episcopi, Theodoli Diaconi. In Scotia Patrici Episcopi.*

Romæ Alexandri Episcopi. Ita præter M. Antuerpiense modo adductum, & Corbeiense retinet etiam ms. Reginç Sueciæ. *xvi, Kal. Romæ Sanctorum Alexandri Episcopi, Theodoli Diaconi.* Alexandrum Romanum Pōtificem antiquo more Episcopum appellari nouum in antiquis mss. non est. Cum verò eidem socius ascribatur Teudulus, verisimile admodum redditur, de Alexandro Papa, & martyre, ac eius socio Teodulo, memoriam hìc peragi. Sed plura difficultatem ingerunt. Primùm, quòd hic Theodulus Diaconus, nō Presbyter enuncietur, socius verò Alexandri Presbyter fuerit,

vt

vt ex Actis apud Surium apparet: deinde quòd Nonis Maij eorum martyrium acciderit, non die 17. Martij. Verùm in Historia Pontificali Damaso ascripta, non Presbyter, sed Diaconus Theodulus apertè dicitur, & dies tertius Maij in Actis non expressè dicitur martyrij consummati dies, sed tantum eorum natalitia celebrari V. Nonas Maij. Sanè scriptor illius agonis coæuus non est, & maculis scatet, Baronij etiam iudicio, nec ita certò, diem illum peracti certaminis fuisse constat, quin pro natali quęcunq; illorum celebritas accipi non possit, vt aliàs ostendimus. Constanter è contra Damasus, V. Nonas Maij S. Pontificem martyrio coronatum docet, & cum eo Luitprandus, siue alius sit, Albo Floriacensis, & vetera mss. Plures fuisse Romæ sepultos sub Alexandri nomine martyres, etiam Episcopos, ex nomine vsitatissimo admodū probabile est. Duos saltem codē nomine Episcopos, ac Martyres in sacris tabulis inuenio, quorum alter Pontifex Romanus fuerit; alter ignotæ, sed suburbicariæ Vrbis Episcopus. Huius sub Antonino via Claudia coronati, memoria extat in Romano martyrologio die 21. Septembris, quem diem translationis à Damaso factæ celebrem esse docet Ado ad VI. Kal. Decembris, vbi huius S. Alexandri Episcopi Acta diffusè prosequitur, & antiquam sepulchralem Epigraphem ita adducit. *Hic requescit Sanctus, & Venerabilis Martyr Alexander Episcopus, cuius depositio celebratur xi. Kal. Octobris.* At cum Herculanus huic socius martyrij, non Theodolus astruatur, nequit cum Romano Pontifice confundi, vt videtur facere Aringhius lib. 4. Romæ subterr. cap. 22. n. 2. cum nodum de Herculano socio S. Alexandri, non admodum feliciter soluat. Fortasse idem Alexander est, qui cum Heraclio, siue Herculeo, alijsque socijs, non indicatæ vrbis Episcopus, à Græcis recolitur die 22. Octobris, tam in Menologio Basilij, quam Canisij. Ex dignitatis autem titulo, in multiplici Alexandri nomine, potuit quidem in reliquijs horum Sanctorum confusio oriri, & ab Episcopo in Pontificem facile deflecti. Et si enim partes reliquiarum Alexandri Papæ pluribus in locis esse possint, vbi corpus venerari creditur, tot Vrbes tamen sunt, quæ tali pignore gloriantur, vt non magna eatundem pars, si vnus & idem Alexander est, vbique assignari possit. Iam Tibure quiescere creditur S. Alexandri Papæ, & martyris corpus in Cathedrali Ecclesia, vbi veneratur. Romæ ad S. Sabinam in Auentino Monte anno 1585. inueniri contigit corpora Sanctorum Alexandri Papæ, Euentij, & Theoduli, nimirum in Ara eadem, vbi ab Eugenio Secundo reposita fuerāt, & in eodem loco sub Sixto V. honorifico tumulo recondita fuisse, testatur superadductus Aringhius. In Ecclesia pariter S. Laurentij in Lucina à Cælestino tertio anno 1196. in solemni consecratione reposita eadem corpora fuisse, adhuc testatur inscriptio hisce notis exculpta. *Corpora Beatorum Martyrū Alexandri Papæ, Euentij, Theoduli &c.* Sed extra Vrbem Romam, aliæ non desunt Vrbes, quæ sacras easdem reliquias possidere certò existiment. Parmensis eque ac Iustinopolitana ciuitas corporis S. Alexandri pignore gaudent. Nec Lucam patriam meam à tanti muneris gloria excipio. In ea enim, & peculiari Basilica ab antiquo tempore extructa, corpus Alexandri Papæ, Euentij, & Theoduli cum catena miraculis coruscante, quiescere constans traditio est, ibique ab Alexandro Pontifice Romano huius nominis secundo, qui Episcopi Lucensis titulum retinuit, translata esse. Sanè in maiori illius Basilicæ arā hæc legitur inscriptio. *Corpus Beatiss. Alex. Primi Pont. Max. sub Adriano Imper. Martyrio coron. vna cū catena, qua victus custodiebatur ab Alexandro II. in ara huius templi subterranea conditum debita cum reuerentia fuit in hoc altare trāslatū anno MDLXXXIII mense Decemb. curante Nob. Viro Ioanne Arnolfinio AEdituo.* Referuntur hæc à

 Cæsare

Cæſare Franciotto de Sanctis Lucenſibus, & à Baronio ad annum 1070. In prima eiuſdem Eccleſiæ fronte extat ſedentis Sancti Pontificis antiquiſſima in marmore effigies; ex qua non leue vetuſtæ venerationis monumentum compareat. Vt verò tandem, quid ſuccurrat, aperiam, putarem in martyrologio noſtro, rè vera hac die Alexandrum Pontificem Romanum, ſiue Epiſcopum venerari, quòd eodem loquendi modo in alijs Romanis Pontificibus recolendis ſcriptũ illud vti conſueuerit; ad tertium verò Maij diem alium Romanũ quidem Martyrem Alexandrum memorare, cum ſocijs aliquibus eiuſdem nominis, ſed qui non Epiſcopus fuerit; tum quia ibi nulla Epiſcopatus memoria agitur: tum quia ſupra Ebentium, & Theudolum alij ſocij, in actis D. Alexandri Papæ non indicati, recenſeantur. In martyrologio Romano ex veteri ms. Monaſterij S. Cyriaci, Alexandrum, & Theodorum hac die reſtituit Baronius, qui pro Alexandro, cum Theodoro ex veteri inſcriptione legendum non negat Nicandrum, & Theodorum a Sergio iuniore in titulum Equitij tranſlatos, quod repetit Ferrarius. At Alexandrum, & Epiſcopum, non Nicandrum diſertè vocant adducta martyrologia cum codicibus noſtris, à quibus non recedo.

XV. Kal. Aprilis.

IN Alexandria Collegi Diaconi. Coloti Diaconi. Pamponi. Vunepti. Rogati. Quartini. Saturi. Quintaſi. Marini. Generoli. Marti. Rogati. Samphoroni. Auriliæ. Capelledi. Diuniſi. Ianuarij. Victoris. Vogonueti. Samphori cum alijs VIII. Mariæ. In Nicomedia Aplis. Seluoli. In Campania Quinti. Rogati. Ingenuæ. Rogatæ. Quartillæ. Luciani. Aurili. Saturnini. Victoris, & Mauri. In Mauritania Curenti. Timothei, & Salde.

MARTII. 18.

ALexandrum Cappadociæ primum, mox Hieroſolymorum Epiſcopum, Cæſareæ martyrio coronatum, plura hac die edita martyrologia venerantur. Vnde ſubijt primo dubitari, an pro Alexandria Alexandrum Epiſcopum eſſet legendum. At cũ vnanimiter cum noſtris codicibus, tam M. Antuerpienſe, quam Corbeienſe, Alexandriæ plures martyres, in ipſo latercuili limine exhibeant, neque de Alexandro meminerint, ab ijſdem non eſſe diſcedendum exiſtimaui. Ita autem vetuſtiſſimum Antuerpienſe ſacram ephemeridẽ exhibet. *xv. Kal. Apr. In Alexandria Collectici Diaconi, Coloti Diaconi, Pamponi, Parilis, Seruili, Minepti, Rogati, Quartini, Saturi, Marini, Quintaſi, Marti, Item Rogati, Aurili, Capillidi, Dioniſi, Ianuari, Victoris, Cõuoti, Simpori cum alijs viii. Nicomedia Mariæ, Aprilis, Seruoli, & mil. xxiii. In Campania Quinti, Rogati, Ingenuæ, Rogatæ, Quartillæ, Luciaſi, Aurili, Saturnini, Victoris, Mauri. In Mauritania Timothei, Saldiæ.* Ab hoc nonnihil tùm in nominibus, tùm in Martyrum numero, ita variat M. Corbeienſe. *xv. kal. Apr. In Alexandria Collegij Diaconi, Colloti Diaconi, Pampori, Minepti, Rogatiani, Quarti, Saturi, Quintaſi, Marini, Iemſoli,*

li, Marti, Rogati, Samphoroni, Aurili, Capelledi, Dionysi, Ianuary, Victoris, Vogonupti, Samphori cum aliis nouem martyribus, Mariæ cum socijs suis. In Nicomedia, Aprilis, Seruuli. In Campania Quinti, Rogati, Ingenuæ, Quartillæ, Rogatæ, Luciani, Aurili, Saturnini, Victoris, & Mauri. In Mauritana Currenti, Timothei, & Saldæ, Feliciani, Iocundi. Collegiũ Diaconũ, in codicibus nostris vocatum, Collecticium appellat M. Antuerpiense; in quo supra Corbeiẽse, & codices nostros abundat Pari lis, & Seruilius. Pro Quarto Quartinus in eodem & codicibus nostris legitur, & pro Rogatiano Rogatus. Samphronius deficit in vetustissimo, & pro Vogonupto Conuotus retinetur. Anonymi, qui Simporio, vel Samphorio sociantur in Antuerpiensi, & nostro, octo sunt, in Corbeiensi nouem. Maria martyr Alexandriæ in codicibus nostris, & in Corbeiẽsi cum socijs suis; in vetustissimo Nicomediæ tribuitur. Notkerus duos tantùm Alexandrinos Diaconos ita xv. Cal. veneratur. *In Alexandria Collegij, & Colyti Diaconorum.* Collegium verò tantum modo exhibet ms. Reginæ Sueciæ, in quo & reliquę martyrum turmæ, ita decurtantur. *xv. Kal. Alexandrię Collegi Diaconi. In Campania Quinti, Rogati. In Mauritania Timothei cum aliis duobus.* Galefinius pro Colyto ex corruptis codicibus Cælesticum martyrem Alexandrię producit, vel potius ex Beda Colesticum.

Nicomediæ Aprilis. Totidem etiã verbis Notkerus, *In Nicomedia Aprilis, & Seruuli* memoriam agit. Vetustissimum M. Antuerpiense Mariam præponit, & milites xxiij. anonymos superaddit, qui in nostris codicibus, & Corbeiensi reticentur: quamuis exuberent apud Galesinium ex Beda, & alijs mss. martyrologijs: Nicomediæ enim martyres præfert Aprilim, Ceruolum, Eucarpionem, & socios decem millia, fortasse pro decem militibus; nisi re vera cum Trophimo, & Eucarpione decem millia securi percussos, Nicomediæ Menologia Græcorum hac die testarentur.

In Campania Quinti. Decem in Cãpania martyres, tam nostrum, quã Antuerpiense, & Corbeiense martyrologia referunt. Vetustissimum illud pro Luciano Luciasium retinet. Notkerus tres tantum ex his enumerat Quintum, Rogatum, Ingenuam: duos tantùm ms. Reginæ Sueciæ, Quintum, & Rogatum. Ferrarius verò de Sanctis Italiæ horum nõ meminit, neque alius, quem viderim, de Sanctis Regni Neapolitani.

In Mauritania. Non nisi Timotheum, & Saldeam hic recenset M. Antuerpiense, totidemq. verbis Notkerus; vnde suspicari licuit, ne *Currenti* nomen esset oppidi in Mauritania. Cum verò Corbeiense addat etiam Felicianum, & Iocundum supra reliquos codices, & Currentium esse martyrem non displicuit; præsertim, quòd ms. Reginę Sueciæ Thimotheo duos alios socios super addat, qui Currentius, & Salda esse facile possent.

XIIII. Kal. Aprilis.

IN Cesarea Capadociæ Theodori presbyteri. In Africa Lucilli. Bassi. Frisciani. Pomoeni. Ioseni. Apolloni. Ammoni. Saturnini. Basiliæ, & aliorum vij. Theodoti Episcopi. Catullini. Depositio S. Leonti Episcopi. Sorenti. Quinti. Quintili. Quartillæ. Marci, & cum alijs viiij. Florenti, & Vonete.

MARTII 19.

THeodorum Presbyterū Cappadocem Cęsariēsem plura martyrologia habent. Nockerus hoc elogio eius memoriā exornat. *In Cæsarea Cappadociæ Theodori presbyteri sancti, & pij.* Ms. Reginæ Sueciæ *xiv. kal. Cæsareę Cappadociæ natalis S. Theodori presbyteri. In Africa Bassi, Lucelli cum aliis xiij.* Vetustissimum Antuerpiense. *xiiij. Kal. Apr. Cæsarea Cappadociæ Theodori presbyteri. In Africa Bassi, & aliorum xx. Lucelli, Fisciani, Pomeni, Iosippi, Apolloni, Ammoni, Saturnini, Basilia, & aliorum iiij. Theodori Episcopi, Catuli, Leonti Episcopi, Sorenti Quinti, Quintilli, Quartilli, Segrigori, Marci cum aliis viiii. Florenti Vonecta:* Theodolum vocat M. Corbeiense, in quo hodierna dies ita Sacris pugilibus adornatur *xiv. Kal. Aprilis. In Cæsarea Cappadociæ Theodoli presbyteri. In Africa Lucelli, Bassi, Fisciani, Pomeni, Ioseri, Apolloni, Ammoni, Saturnini, Basilię, & aliorum nouem, Theodori Episcopi. Gagi, Gaduloni, & Depositio S. Leonti Episcopi, Sorenti, Quinti, Quintili, Quartilla, Marci cum aliis nouē, Florenti, & Vonecto.* Galesinius Theodorum, siue Theodolū presbyterum Cæsariensem, cum Diodoro Presbytero miscet, qui in Græcorum Menologio, hac die 19. Martii recolitur. Sed neque hic Cæsariensis, vel è Cappadocia dicitur, & Marianus Diaconus coniungitur.

In Africa Lucilli. De hac Africanorum martyrum turma, neque Romanum, neque vulgata alia martyrologia agunt. In binas classes videntur diuidi à codicibus nostris. In prima nouem athletæ numerantur, cū aliis septē. In secunda Theodorus Episcopus, & Catullinus recensentur. Omnium antesignano Lucillum, siue Lucellum nostri codices cum Corbeiensi præferunt, sed Bassus martyrologio Antuerpiensi dux est anonymorum xx, qui in nostro martyrologio, & Corbeiensi desiderantur. Vnde tres sūt in illo Africanorum martyrum turmæ. Lucellus, secundæ classis antesignanus, septem nominibus expressos commilitones ducit, ac totidem anonymos. Nostrum verò, & Corbeiense M. post Bassum enumerat Fiscianum, Pomoenium, siue Pomenium, & Ioserium, qui vetustissimo illi Viscianus, Pomenius, & Iosippus sunt; anonymi verò non septē in nostris codicibus, & Corbeiensi, sed nouem recensentur. Ms. Reginæ Sueciæ, sæpè mutilum Bassum Lucillo prçponit, & anonymos xiij. refert. Nockerus nominum copia de more veritus auditores fastidire, vniuersum Africanorum agmē his verbis claudit. *In Africa Bassę, Lucellę, Fuscianę, & aliorum multorum.* Ita etiam Bassum, & Lucillum, in Bassam, & Lucillam conuertit. Postrema Africanorum martyrum classis Theodorum Episcopum, & Catullinum continet, & Corbeiense martyrologium Gagium addit, & Gadulinum pro Catullino retinet. Theodorum, & Apollonium, Episcopos ambos, veneratur hac die martyrologiū Romanum; nec aliam lucem eis præfert Baronius, nisi quòd in Romano veteri, hoc titulo decorati inueniantur, hoc est in martyrologio Bellini, ex quo Molanus in additionibus ad Vsuardum, excerpsit. Apollonius sine Episcopale titulo in prima, vel in secunda Africanorum martyrum turma, iam ex adductis codicibus numerauimus, & de Leontio mox agemus.

Depositio S. Leontii Episc. Depositionis nomen, potius Confessorem, quam Martyrem indicaret. Galesinius putat esse Leontium Apolloniæ Episcopum, virum sanctitate, & doctrina præclarum, sed in Notis tantum martyrol. Romanū vetus adducit, in quo nō nisi Episcopus cū Apollonio vocatur. Maurolycus cū superioribus ita iungit. *Ipsa die Sanctorum Theodori, Apollonis, & Leontii Episcoporum;*

coporum. Vndè suspicari licet, ex nomine Apollonij Episcopi, Apolloniam Vrbem conflatam fuisse in martyrologio Hieronymi, quo vsus est Petrus de Natalibus lib. 12. num. 9. vbi legitur. *Leontius Episcopus Apollonii, eodem die in Christo dormiuit*, hoc est xiiij. Kal. Aprilis.

Sorenti, Quinti. Surrento Campaniæ Vrbe Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus lib. 12. num. 91. ac martyrologium Romanum Quinctum, Quintillam, Quartillam, Marcum, ac socios nouem hac die recolunt. Florentiũ addit Galesinius ex libris mss. Vonetem, vel Vonoctem cum Florentio; pòst anonymos nouem, exhibent adducta à nobis martyrologia, Antuerpiense, & Corbeiense, cum codicibus nostris. De postremis duobus nihil reperimus apud Scriptores Regni Neapolitani, nec Ferrarius ex Dauide Rhomæo aliquid addit, nisi quod Quintillam ille legit, non Quintillum, vt Vsuardus. Calendarium Hieronymianum Lucense ms. Florentium cum Theodoro ita admiscet. *xiiii. Kal. Theodori, Florentii*.

XIII. Kal. Aprilis.

IN Antiochia S. Ioseph. In Syria Pauli. Cyrilli. Eugeni. Serapionis. Thigrini. Claudi. Exuperi. Victorici. Valentiani. In Fontanella Depositio Vvaframmi Episcopi, & Benigno Abbatis.

MARTII 20.

IN *Antiochia S. Ioseph.* Cum Sanctissimi Dei Genitricis Sponsi memoriam vniuersa nunc Ecclesia, die superiori, recolat, subijt dubitatio, an hìc de S. Ioseph Domini Nutricio ageretur. Inauditum sciebam Antiochiæ Sanctissimum Virum decessisse, quemadmodũ verba vniuersim prolata, *In Antiochia S. Ioseph*, accipienda videbantur, & mirabar, cur Deus de Sanctissimi Viri stirpe, officio, sublimitate, & iustitia clara, esse omnia in Euangelica historia voluerit, de eius tamen ætate, obitus tempore, & loco omnia incerta reliquerit. Et quamquam antea ctis sæculis Sancti Patres, magnæ venerationis testimonio, de Iosepho meminerint, certum tamen est, posterioribus temporibus Sancti Viri cultũ celebriorem esse, & postremis sæculis Ecclesiam, templis, aris, sodalitatibus, encomijs, magis in eundem fuisse perpensam. De die obitus incerta sunt omnia, & de loco obdormitionis pauca scriptores proferunt. Xiv. Kal. Aprilis eius Natalem exhibet martyrologium Romanum, & ad illud Baronius Adonem adducit; necesse tamen est codicem, aliquem penes illum extitisse, sub Adonis nomine, in quo recenseretur. Nam neque Ado in edito apud Mosandrum id refert, neque in vetusto Canonicorum Lucensium, neque in ms. nostro legitur, sed tantùm apud Rosweydum, inter Adonis Spuria, & ad calcem reiecta, visitur. Iosippus quidem inter Africanos martyres numeratur antea cto die, in vetustissimo martyrologio Antuerpiensi; sed neque nomen prorsus conuenit, quia Ioserus codicibus nostris, & Corbeiensi martyrol. dicitur, neque Regio Nutriciũ Domini esse patitur. In Menologio Basilij ad diem 25. Decembris inest quidem commemoratio Ioseph Sponsi, custodisque Virginis, oraculo ab Angelo admoniti; sed nihil aliud in eo narratur, quam à biennio

post natum Christum, cum puero, & Matre in Ægyptum secessisse. Die verò sequenti 16., qua Baronius à Græcis recoli Iosephum addit, ità de eadem fuga in Ægyptum agitur, & titulus ita inscribitur. *vii. Kal. Ianuarii. Commemoratio fugæ Dei Genitricis in Aegyptum*. Huius memoria, ita in Menologio. Sirleti Decembris die 26. signatur. *Celebritas Sanctæ Dominæ nostræ Dei Genitricis semper Virginis Mariæ, & Sancti, ac Iusti Ioseph eius Sponsi.* In Calendario verò Græcorum ad diem 26. *Dominico die post Christi Natiuitatem Commemoratio fit Ioseph Virginis, Dauidis Regis, Iacobi fratris Domini*. Ita in Mæncis apertiùs habetur, vt in Iacobo fratre Domini diximus ad Indiculum Apostolorum. In Kalendario Syrorum Dominica septima ante Natalem Domini, quæ in mense Decẽbris incidebat, festum erat *Reuelationis Ioseph Sponsi Virginis*. In Occidentali verò Ecclesia diem proprium celebritatis non habuisse tempore Ioannis Gersonis videtur, ex eo colligi, quòd epistolam ille scripserit, de festo S. Ioseph instituendo, parte 4. operum. In Antiquo quidem nostræ Ecclesiæ Kalendario, penes me circa annum Domini M.C. manu exarato non extat, sed in altero hædino decimi tertij, vt puto sæculi, & quod ad vsum Minoritarum scriptum erat, ita adnotatum inuenio. *xiiii. Kal. Aprilis S. Ioseph Confessoris Sponsi V. Mariæ duplex maius*. Et in alio paulo vetustiori pariter hædino, ita etiam disertè scribitur. *xiiii. Kal. Ioseph Conf. Nutricii Domini nostri Iesu Christi duplex*. Antiochiæ, nulla addita disiunctiua nota, Sãcti Ioseph meminit fragmentum Calendarij, seu martyrologij Bedæ ms. in Bibliotheca Canonic. Lucens. *xiiii. Cal. In Antiochia S. Ioseph*. Hunc eumdem esse cum Antiocheno, in nostro martyrologio indicato non dubito. Sancti verò Ioseph Nazareni non minus dies obitus incertus est, quam ætas. Sanctus Epiphanius inter antiquos Patres, & in sacra Historia versatus, Sancto Iosepho annum *fortasse octuagesimum* ascribit, cum Beatam Virginem sibi desponsauit. At Molanus de sacris Imag. lib. 2. cap. 12. Fabulosam Iosephi in decrepita ætate senectutem putat, ex Apocripho libello Infantiæ Saluatoris deductã, eamq. ex Gersone, & Ioanne Hesselio refellit: Quodq. Iuuenis, senilibus moribus, S. Ioseph esset, ex sacræ scripturæ prædicationibus, & ex ijs, quæ in eius natali, ex libro Sapientiæ cap. 4. recitat Ecclesia, id comprobare nititur. Priori de prouecta senectute assertioni illi videtentur fauere, qui S. Confessorem, non diu post annum Christi duodecimum, aduixisse putant. Secundæ Sancti illi Patres suffragantur, qui adhuc in Domini Passione superstitem opinantur, vt Sanctus Cyprianus serm. de Passione, & auctor inter eiusdem opera de virtutibus Cardinal. Sanctus Ioannes Chrysostomus Homelia 5. in Matthæum, & Homelia 3. in Acta Apostol., Sanctus Ambrosius lib. pr. cap. 10. in Lucam, & de Instituto Virg. c. 6. & 7. & ep. 79. Sanctus Augustinus serm. 8 r. de tempor., & Arnoldus Abbas de laud. V. M.; Ioannes verò Episcopus Thessalonic. de Christi Resurrectione nu. 15. iam obijsse putat, cum Dominus triginta annorum factus prædicare cœpit, quoniam Sacri Euangelistæ, eo tempore numquam Iosephi meminerint. Hinc fortasse Drexelius, in Cronologia Virginis, Iosephum obijsse putat, cum Mater Domini quadragesimum secundum, Dominus verò vigesimum octauum annum agerent. Vnde verò excerpserit Isidorus Isolanus lib. de S. Ioseph, Sanctum Virum mortuũ Nazareth die 20. Iunij, & sepultum propè corpus Iacobi, ignorare me fateor. Magis Bedæ auctoritati acquiesco, qui lib. de locis Sanctis cap. 6., suo tempore affirmat, sepulchrum S. Ioseph, propè Sãcti Simeonis senis tumulum, in Valle Iosaphat adhuc à peregrinis venerari; argumento, quòd vel in Vrbe Hierusalem, vel propè eam S. Patriarcha ad Cœlum migrauerit. Cum igitur S. Ioseph,

initio

initio diei vigesimi, in nostro martyrologio, non in Palestina, sed in Syria, & Antiochiæ memoratur, iam ex hoc consueto loquendi more, martyrem quemdam Antiochenum indicari existimaui, illumque fortasse, quem filium Photinæ Samaritanæ, à Christo Domino, in puteo ad sui agnitionem perductæ, cũ Victore fratre, matre ipsa, & aliis commilitonibus hac ipsa die martyrio coronatũ exhibet menologium Sirleti apud Canisium, & ex eo Baronius ad Romanum martyrologium; quamuis Græci alij in Menæis, & apud Cytherẹum eorum meminerint die 26. Februarij. Difficile verò non est, cum reliquis Christianis dato Antiochiæ nomine, sanguinem etiam pro Christo cum alijs Fidei testibus illos dedisse. Sanè primus Samariam D. Petrus erudiendam suscepit, & post necem Stephani dispersi Discipuli Antiochiæ sedem cum ipso posuerunt, vbi excitata deinceps per Antiochum seditione, ex Iudæis, qui Idolis sacrificare noluerunt, plurimi occisi sunt, vt auctor est Iosephus lib. 7. de Bello Iudaico cap. 21. inter quos plures Christianos fuisse, non dubitat Baronius T. 1. Annal. ad annum 71. Dubitari etiam potest an Ioseph ille, quem Siriæ ascribit, cum Paulo, Cyrillo, Eugenio, ac quatuor socijs martyribus, hac eadem die Galesinus, ex martyrologio (vt inquit in adnotationibus) Sancti Hieronymi, atque ex codice ms. idem cum Antiocheno sit, alijs nimirùm Syris martyribus breuitatis causa sociatus, qui accuratiùs Antiochiæ, & seiunctim ab alijs, in nostris codicibus recenseatur. Ita sanè in vetustissimo etiam Antuerpiensi ab alijs huius diei Syris martyribus seiungitur, *xiii. Kal. Aprilis Nat. Ioseph. In Syria Pauli, Cyrilli, Eugeni, Serapionis, Tigrini, Claudi, Exuperi, Victorici, Valentini, Domni, & S. Cutberti Episcopi*. Et in Corbeiensi. *xii. Cal. Aprilis. In Antiochia S. Iosephi, Luca. In Syria Pauli, Cyrilli, Eugenij, Serapionis, Tigrini, Claudii, Exuperi, Victurini, Victurici, Domni*. Lucas Iosephi socius, qui in Corbeiensi additur, S. Iosephum Antiochenum à Samaritano diuersum indicare videtur, cum illius commilitones fuerint Photina mater, Victorinus frater, Sebastianus Dux, Anatolius, Phosius, Photides, Parasceues, & Cyriaca, in nostro martyrologio, alijsq. consimilibus codicibus præteriti.

In Syria Pauli. Non nisi nouem ex martyribus Syris in martyrologio nostro recensentur: deficit enim Domnus; in reliquis cum Antuerpiensi M., & Corbiensi conuenit; sed in hoc, contra aliorum fidem, pro Valentino Victorinus signatur. Petrus de Natalibus, ex Hieronymi martyrologio lib. 12. num. 93, non nisi Paulum, Syrillum pro Cyrillo, & Eugeniũ nominibus signatos profert, atque alios sine nomine quatuor: Verùm mutilũ codicem sequutũ illũ esse, ex alijs etiam fragmentis apparet. Eadem habet Vsuardus, & cum eo martyrologium Romanum, alijq; recentiores, Maurolycus, & Galesinius. Mutilat hanc Syrorum martyrũ classem etiam Notkerus, sed maiori nonnihil prouenctu. *In Syria Pauli, Cirilli, Eugenii, Serapionis, Victorici, & aliorum*.

In Fontanella. Antiquarius, qui additiones martyrologio nostro concinnauit, in Vualfi anno, siue Vuaframmo cum pluribus conuenit, præsertim Vsuardo, & Romano martyrologio, vbi videndi sunt Molanus in Additionibus, & Baronius in Notationibus. Habet hìc etiam auctarium suum M. Antuerpiense, sed vetustius, in S. Cutberto Episcopo, de quo omnia ferè martyrologia loquuntur. Recentius verò est, quod Fontanellensis antiquarius ad Vualfrannum superaddidit, Benignum nempè Abbatem, & Diaconum, cuius acta prosequitur chronicon Fontanellense cap. 3. tomo 3. Spicilegij Dacherij, & annum, quo Benignus illius Cœnobij Abbas esse desijt, signat DCCXXIII.

XII. Kal. Aprilis.

DEposito S. Benedicti Abbatis. In Alexandria Serapionis. Monachi. Ioseppi. Volutiani. Philocali. Chotinihonis. Nonuni. Luci. Ammoni. Philocarpi. Amatoris.

MARTII 21.

DIuus Benedictus Abbas, qui in fronte laterculi à Fontanellensi Monaco, vt facilè est, signatur, ad finem laterculi in martyrologijs Antuerpiensi, & Corbeiensi reponitur, tanquam superadditus; potuit tamen adijci tempore S. Gregorij Papæ Primi, penes quem Vetustioris martyrologij memoria prostat; nam D. Benedictus, iam fama sanctitatis celebris, obierat tempore D. Gregorij, qui præclarissimas eius res gestas toto secundo libro Dialogorũ complexus est, vt hic amplius immorari necesse non sit.

In Alexandria. Sanctum Serapionẽ Monachum exhibent primo loco etiam martyrologia Antuerpiense, & Corbeiense: in quibus nulla estat Episcopatus nota. Illud diem præscriptum ita implet *XII. Kal. Apr. In Alexandria Serapionis Monaci, Iosippi, Volusi, Filicali, Gochini Bionis, Nomini, Loci, Ammoni, Filocarpi, Amatoris, & S. Benedicti Abbatis.* Corbeiense, in nominibus aliquantulũ variũ ab Antuerpiensi, ita cum nr̃o conuenit. *XII. Kal. Apr. In Alexandria Serapionis Monachi, Iosephi, Volotiani, Philocali, Cotiani, Honis, Nonni, Lucij, Ammonij, Philocarpi, Amatoris. Et depositio B. Benedicti Abbatis.* Serapionem Monachum, nõ Episcopum, etiam exhibent Beda, & Vsuardus, qui anachoretam, magnarum virtutum virum fuisse addit. Anachoretam tantum etiam notat Ado: Nokerus Monachum dicit. Thmuitanæ Ecclesiæ Angelum vocat Historia tripartita lib. 8. cap. 1., & eiusdem Ecclesiæ ex Anachoreta fuisse Episcopum, habet Romanum martyrologium; in cuius adnotationibus lapsum Geographiæ notat Holstenius: quòd vir nempè doctissimus Baronius vrbem Thmues in Scethi posuerit, à qua longissimè distet. Decem milliũ Monachorũ Patrẽ appellat Maurolycius Serapionem, ex Petro de Natalibus lib. 3. cap. 217, qui eius gesta retexens, Alexandriæ in pace quieuisse narrat xij. Kalendas Aprilis. Reliqui qui sequuntur martyres, Iosephus nempè in Corbeiensi M. Ioseppus in nostro. Iosippus in Antuerpiensi est, cui Volusius, non Volutianus, Filicalius, non Philocalus, Gothinius, non Cotianus, aut Cotinius, Bion non Honis, Nominius non Nonnus, aut Nonunius, Locius, non Lucius dicuntur; maiori, quam alibi obseruauerimus, nominũ differentia. In reliquis enim, tam numero, quam martyrum nominibus inter se conueniunt.

XI. Kal. Aprilis.

IN Arbona Ciuitate Natalis S. Pauli Episcopi. In Africa Saturnini, & aliorum viiij. In Sebastia Decronis. Arionis.

MARTII 22.

PAulum Narbonensem Episcopum, ac illius Prouinciæ Apostolum nuncupatum, Vuandelbertus quidem, Ado, & Notkerus hac die venerantur; sed Beda, & Vsuardus silent. Alter enim idibus Decembris, alter, qui hac die Aphrodisium Biterrensem Episcopum, Pauli eiusdem Narbonensis, vel socium, vel discipulum prosequitur, illius festum diē pridie Idus Decēbris reposuit. Quod argumētum videtur, priscis temporibus diē celebritatis adhuc fixū non habuisse. Equidē in Narbona ciuitate non Paulum, sed Secundum, & Paulinum, ita martyrologium vetustissimum S. Villibrordi hac die recenset *xij. Kal, Apr. In Narbona Ciuitate, Secundi, Paulini. In Affrica Saturnini, & aliorum viij. In Sebastæ Deeroni, Arionis, & aliorum xii.* Corbeiense verò Paulum cum codicibus nostris, ita retinet *XI. Kal. Aprilis. In Narbona Ciuitate Natale S. Pauli Confessoris. In Africa Saturnini, & aliorum nouem. In Sabastia Deeronij, Orionij, Ammoni.* Corrigenda ergo vox Arbonæ in codicibus nostris, & Narbonæ restituendum.

In Africa Saturnini. Saturninū Africanum martyrem, cum alijs nouem, præter Antuerpiense, & Corbeiense exhibent martyrologium Romanum, Beda, & Notkerus. Galesinius putat esse de martyribus Vuandalicæ persecutionis ex Victore lib. 1., apud quem talia mihi inuenire non licuit. Episcopum fuisse, ex martyrologio S. Hieronymi, ita testatur Petrus de Natalibus lib. 12. num. 95. qui tamen Saturnium, non Saturninum vocat *Saturninus Episcopus, & alii viiii. martyres in Africa passi sunt xi. kal. Aprilis.* Socium Saturnino addit Fidelem, cum alijs nouē Maurolycus. Baronius in Saturninum propendet, cuius S. Celerinus meminerit in epist. ad S. Cyprianum 21.

Sebastæ. Decronium vocat etiā Antuerpiense, & ex Beda Galesinius, non Deeronium, vt habet M. Corbeiense: in quo Orion dicitur, qui Bedæ Alion, & Arion est in Antuerpiensi, ac codicibus nostris; in quibus Ammonius solum in Corbeiensi memoratus desideratur. Plures Sebastæ nomine Vrbes Geographis memorantur, nec ex ijs, quæ fuerit horum Martyrum mater, exprimitur.

X. Kal. Aprilis.

IN Africa Natalis S. Fidelis. In Antiochia Theodori presbyteri. In Prouincia Carmille Pauli. Cæsareæ Iuliani. In Ciuitate Cesareæ Agatonis. Alexandri. Fidelis. Thiomoli. Dionisi. Itē Dionisi.

MARTII 23.

IN Africa Natalē S. Felicis, cum alijs xx. habet ex Beda hac die. Molanus in additionibus ad Vsuardum; sed S. Fidelis legendū esse monent martyrologium Romanum, & Baronius ex veteribus mss., quamquam viginti anonymos illos nequaquam exhibeant, quos Notkerus non prçterijt. *Item in Africa Fidelis, & aliorū viginti.* Sed hos non enumerat Antuerpiense *x. Kal. Febr. in Africa Fidelis. Antiochēa Theodori Presbyteri. In Prouincia Carmilla*

mille Pauli, Ceffaria, Iuliani. In Cæſarea Agatini, Alaxandri, Fidelis, Thimodoli, Dionyſi, item Dionyſi, & aliorum viii. Parum differt M. Corbeienſe *x. Kal. Apr. In Affrica Natalè S. Fidelis. In Antiochia Theodori presbyteri. In Prouincia Carmilla Pauli, Cæſaria, Iuliani, Iuli. In Ciuitate Caſaria Agatii, Alexandri. Item Fidelis, Tiomyli, Dionyſi, item Dionyſi, Ruſtici.* An Fidelis, qui Africæ hac die 23. Martij tribuitur, idem ſit cum eo, cuius meminit Maurolycus die ſuperiori, dubitari poteſt; quòd vero viginti Anonymi, quos exhibent Beda, & Notkerus, in Antuerpienſi, Corbeieñſi, & noſtra M.M. non recenſeantur, quæ vt plurimum martyribus vberiora ſunt, aliundè additos fuiſſe, quam ex vetuſtiori Occidentalis Eccleſiæ, iure merito licet dubitare. In tertia claſſe Africanorum martyrum, corruptos codices ſequutus Galeſinius, Felicem pro Fideli profert, & Theodorum, Iulianum, Paulum, & Dionyſium, aliorum locorum martyres, perperam admiſcet. Ità dum Cęſareæ Iulianum, alio fortaſſe errore tribuit, non ſine errore repetit, ſicuti Theodorum, quem ſeiunctum ab Africano Fidele etiam Notkerus profert. *In Antiochia Theodori presbyteri.*

In Prouincia Carmilla. An Carmilla nomen martyris ſit, vel Regionis, iam diu hæreo, & præter Antuerpienſe martyrologiũ, ita certo certius retinet Corbeienſis codex, non modo à Dacherio editus, ſed à pię memoriæ Dufreſnio, meis precibus attentè perluſtratus. Prouinciæ nomen pro Narbonienſi tractu, non ita antiquis Latinis vſitatum exiſtimat Ortelius, & fortaſſe, primum ex Latinis, Paulum Diaconum Galliam Narbonenſem dixiſſe Prouinciã putat, Auſonium tamen, hoc nomine vſum, alij exiſtimant, alij etiam Cęſarem lib. 2. de bello Ciuili Prouinciam dixiſſe volunt, quam nos Prouenzam nũcupamus. Carmilla Prouinciæ nomen eſſe magis ſuſcipiẽdum videtur, quòd in codicibus omnibus adductis, nullo mutato ordine. Paulo præmittatur, qui voci *Prouincię* ſtatim ſubnectitur, corrupto tamen nomine Carmillæ, cum illius nõ meminerint Geographi accuratiores. Cæſareæ verò vocem pro martyre accipiendam vix dubitarem, præſertim quod *Ceſſariæ* in Vetuſtiſſimo M. ſcribatur, in quo reliqui huius laterculi loci notantur, addita propoſitione *in*, vt poſt Iulianum ſtatim *In Cæſarea*, alij martyres adnotantur.

In Cæſarea. Nominum ſimilitudo, & locus paſſionis Cæſarea coniectare ſinũt, illos, quorum agones narrat Euſebius de martyribus Paleſtinæ cap. 2. editionis Valeſianæ, vel lib. 8. cap. 13. ex Chriſtophorſoni interpretatione, huic martyrũ choro accomodari poſſe. Agapius nempè pro Agatio, Alexander, Tyomolius pro Timolao, & Dionyſij duo. Fidelis quidem cum Pauſio non conuenit, & alter Alexander in noſtris martyrologijs non comparet. E contra dies paſſionis non longe diſtat: nam ſex illi, apud Euſebium iuuenes, paſſi dicuntur *ante diem nonum Calendas Aprilis*, hoc eſt ſequẽti die, quando martyres octo numerantur, & fortè aliqui ex his, cum Fidele ſocio potuerant, ante illorum agonem, Cæſareę coronari. Sanè ſi ijdem eſſent, quanta nominum inuerſio facta eſſet, dum ex vno in alium codicem per incurioſos librarios trãsferrentur? Ruſticum, in hac Cęſarienſium martyrum claſſe addit M. Corbeienſe, ſicuti Iulium in ſuperiori. Anonymi octo, qui ſecundo Dionyſio in Antuerpienſi M. ſuccenturiantur, in codicibus noſtris, & Corbeienſi deſiderantur. Ex his duos tãtũ exhibet Notkerus, nempè *In Cæſarea Achaty, & Alexandri.*

VIIII. Kal. Aprilis.

IN Syria Seleuci. In Africa Agapiti. Molai. Romuli. Firosi. Duorum Alexandri. Diophi. In Africa Rogati. Catulæ. Vti. Victorini. Saturniai. Item Saturnini. Salutaris. Aprilis. Ioseph. Coliondolæ. In Mauritania Secundoli. Veruli. Felicis. Saturnini. Soretis, & aliorum xv.

MARTII 24.

IN *Syria*. De S. Seleuco Syro Martyre agit hac die martyrologiū Romanum, cum Beda, & Vsuardo, licet Agapitū illi iungat Beda cōtra plurimorū codicū fidē. Antuerpiense martyrologium ita Seleucum, cū alijs huius diei martyribus cōplectitur. *viiij. Kal. Aprilis. In Syria Seleuci. In Africa Agapi, Timolai, Romuli, Pioni. Alexādri, Diopi. In Africa Rogati, Catulæ, Auti, Victorini, Saturnini, Item Saturnini, Salitoris, Aprelis, Ioseph, Colioni, Dolę; Et in Mauritania Secunduli, Veruli, Felicis, Item Saturnini, Socrecis, & aliorum xiiȷ. Abasa*. Eodem modo Seleucium exhibet M. Corbeiense, in alijs martyribus circa laterculi finem deficiens. *IX. Kal. Apr. In Syria Seleuci. In Africa Agapiti, Molai, Romuli, Physon, Alexandri, Diophy. In Africa Rogati, Catulę, Vti, Victurini, Saturnini. Item Saturnini, Salitoris, Aprilis, Ioseph.* Desunt ergo post Ioseph, quinque martyres Mauritaniæ, & anonymi xv. De Seleucio, & alijs in Africa ita agit ms. Reginæ Sueciç. *ix. kal. Aprilis. In Syria Natalis S. Seleuci. In Africa Rogati cum aliis nouem. In Mauritania Secundi, Felicis, Saturnini cum alijs xix.*

In Africa. Pro Africa, seu fortasse Mauritania Cæsariensi hic restituendum videtur in Palastina Cæsareæ; nā plures ex martyribus Palestenis in Romano martyrologio, & apud Eusebiū indicati, hic Africæ minus accuratè tribui videntur, errore vetustioris authographi, vnde mendum in reliquis libris irrepere potuerit, nimirum tam in Antuerpiensi, quam Corbeiēsi. Numerātur ergo Agapius, alter ab eo, qui socius fuit Teclæ, & Zimolaus, qui tantum in nostris codicibus Molaus dicitur, rectius verò in Antuerpiensi Timolaus, natione Ponticus Eusebio: Romulus; Diospolitanæ Ecclesiæ Subdiaconus: Piso, qui Pausis Eusebio dicitur, Physon in M. Corbeiensi, & mendosè in codicibus nostris Firan: duo Alexandri, alter Ægyptius, alter Gazensis, vt in ijsdē rectius legitur: & duo Dionysij, licet in Antuerpiēsi scriptum sit pro Dionysio *Diopi*, in Corbeiēsi, ac codicibus nostris *Diophi*; alter nempè Dionysius Tripolitanus, alter qui res necessarias confessoribus ipsis ministrabat. Hi octo martyres, etiamsi apud Eusebium nono Kal. Aprilis, capite simul abscisso, Cæsareæ palmam acquisiuisse narretur, die tamen decima quinta Martij in Menologio Græcorum à Canisio edito memorantur, & septem tantum numero exhibentur; quòd Romulus ab eorundem choro alicuius librarij vitio excludatur. Hic sanè in Calendario ms. hædini nostri Breuiarij tanquam Antesignanus producitur *viiii. Kal. Romuli, & sociorum eius martyrum*. Agapitū, & Romulū exhibet etiā Notkerus, sed in Africa. Ex Palestinis aliquos superiori die indicatos etiā esse probabiliter diximus.

In Affrica Rogati. Vndecim Africanos martyres notat M. Antuerpiense: decem vetustius nostrum: Nouem Cor-

beiense, quod mutilum hic esse iam diximus. Decem verò tantũ numerat martyrologium nostrum, quia nomina duo Antuerpiensis Colioni, & Dolæ in vnũ conflat Coliondolæ. In nostro, & Corbeiensi Vtius dicitur, qui in Antuerpiensi Autius nuncupatur, & Salitor, qui Salutaris. Non nisi decem etiam agnouit, qui mſ. Reginæ Sueciæ decurtauit. Rogatũ enim, vt vidimus, in Africa profert, cum alijs nouem.

In Mauritania. Licet Mauritania regio Africæ sit, ab Africa tamen propriè dicta distinguitur, vt vulgare Geographis est. Quia verò Mauritania gemina etiam est, Cæsariensis nimirum, & Tingitana, obscurum remanet, cui ex illis adducti martyres tribuendi sint. Secundus, non Secundulus, dicitur reliquorũ Dux, in mſ. Reginæ Sueciæ: sed Secundulus in M. Antuerpiensi, & nostro nuncupatur, nullaq. alia differentia interce. dit, præterquam quod huius vetustioris Socrecis, in nostro Soretis appellatur, & Anonymi, non xiij. sed xv. numerantur. Desunt in mſ. Reginæ Sueciæ duo ex martyribus nomine signatis, sed aliorum numerus abũdat, dum xix. anonymi præscribuntur. Post hos Abata additur in M. vetustissimo, quæ alterius classis in Mauritania pariter martyr esse videtur. Minus diligenter eosdem prosequitur Notkerus. *In Mauritania Secundoli, Veruli, Felicis, Saturnini, & aliorum multorum*.

VIII. Kal. Aprilis.

IN Ierosolyma Dominus IESVS Christus Crucifixus est. Et passio S. Iacobi Apostoli, qui & Frater Domini, sicut in actibus Apostolorum continentur. Et in Galilea Ciuitate Nazareth Adnuntiatio S. Mariæ de Conceptione, quando ab Angelo est salutata. In Nicomedia Natalis Dule. Victorine. Alexandri. Eufraste. Castulæ. Nicostrati. Lucelle, & ccc. mr̃m. S. Theodole, & Depositio Iuuini Burgo.

MARTII 25.

PRæter eam, quam iuxta Paschæ variabilem rationẽ vsque hodie seruat Ecclesia, aliam Dominicæ Passionis celebritatem, iuxta fixam mensium solariũ regulam habuisse, nisi aliundè constaret ex adnotatis in vetustissimo M. Antuerpiẽsi, Corbeiensi, & nostro planum omninò esset. Ita illud, cum reliquis huius diei martyribus Passionẽ Domini signat, *viii. Kal. Aprilis Hierosolymis Dominus Crucifixus est; Passio Iacobi Iusti fratris Domini, Nicomediæ Natalis Dula, Ancilla, & alibi Victurini, Alexandri, Euphrate, Castuli, Nicostrati, Lucella, & x. mart. Theodola*. In Corbeiensi verò M. non tantum Passio, sed Conceptio, vel B. V. Annunciatio, vt in nostro hoc eodem ordine indicatur. *viij. Kal. Apr. Hierosolyma Dominus Noster IESVS CHRISTVS Crucifixus est. Et Annunciatio Sanctæ Mariæ per Angelum. Et passio Sãcti Iacobi Apostoli, qui & frater Domini, sicut in Actis Apostolorum continentur. In Nicomedia Natale Dulæ, Victurini, Alexandri, Eufrasi, Castulæ, Nicostrati, Lucella, & quadringentorum martyrum, Sancta Theodola, & depositio Iunini*

Iuuini Burgundionis. Et ex veteri more idem etiam habent Vsuardus, quo plurimum vsu est Romana Ecclesia, Rabanus, Notkerus, & Vuandelbertus. Mſ. etiam Reginæ Sueciæ, quod, vt monuit me aliquãdo clarissimus Holstenius, est ante octingentos annos scriptum, eadem ita confirmat. *viij. Kal. Annunciatio Beatiſs. Virg. Genitricis Dei MARIAE Hoc est Conceptio Domini N. IESV CHRISTI. Hierosolyma Dominus Crucifixus est. Immolatio Iſaac Patriarchæ*. Ita & martyrologiũ S. Hieronymi apud Salianum T.6. ad annum Xpi 34., in quo hæc verba ille extare testatur *viij. Kal. Aprilis Hierosolyma Dominus Crucifixus est*. Idem cum codicibus nostris planè congruens exhibet, qui Notas ad librum Bedæ de rat. temp. cap. 45. concinnauit. Memorabilem diem Passionis priscis Christianis fuisse, inde elici videtur, quòd implacabilis illorum hostis Diocletianus, alijque cum eo imperantes, vt Eusebius notat lib. 8. hist. cap. 2. *Menſe Dyſtro, quem Romani Martiũ vocãt, apparente die festo Dominicæ Passionis*. Imperialia edicta proponi fecit, vt Ecclesiæ diruerentur, & ſacri codices incẽderentur. Sed quod Eusebius, instante Passionis die, mandatum esse tradit, eo die peractum, in odium tantæ celebritatis, notat Theodoretus de Curat. Græc. affect. lib. 9. Acciaiolo interprete. *Quodq; magis indignum est, in ipſo ſalutifera paſſionis die, quo & Paſſionis, & Reſurrectionis memoriã celebramus, omnes Christianorum Eccleſias in Romani Imperij finibus destruxerunt*. Cum verò id accidisse narret eo die, quo Passionis, & Resurrectionis memoria celebrabatur, in die Paschæ id accidisse videtur significare, siue circa eos dies, vt factum dicit Eusebius in chronic. *In diebus Paſchæ Eccleſiæ ſubuerſæ ſunt*. Non vna quidem die, ſed fortasse à die magna Parasceues, ad Dominicum, quo Pascha ex Palestino Concilio celebrabatur. In chronico vetustissimo apud Casaubonũ id accidisse dicitur, *menſe Dyſtro* (*Martio*) *xxv. die*, quod & notat Scaliger in Eusebianis animaduerſ. p.245., & cum adnotato in nostris martyrologijs passionis die maxime congruit. Quia verò in dubium vertitur ab aliquibus, Christũ Dominum Crucis patibulũ subijsse viij. Kal. Aprilis, seorsim post adnotata ad hanc diem, aliqua ex antiquis Patribus placuit, in breui exercitatione cumulare.

Et paſſio S. Iacobi Apoſtoli. Cum duo Iacobi nomine Apostoli, circa Paschale tempus, fuerint martyrio coronati: Iacobus inquam Zebedei, & Iacobus frater Domini, Apostolus quidem, sed extra duodenarium numerum, de postremo agere martyrologium nostrum partim palam est, partim verò apprimè dubiũ, immò penitùs falsum. Iacobus, qui *Iuſtus* in Antuerpiensi dicitur, & apud Eusebium ex Hegesippo, ita communiter vocatus legitur, idem & frater Domini est. Hunc in Paschali solemnitate, de templi fastigio deiectum, & Fullonis veste percussum martyrio vitã compleuisse, refert idem Hegesippus lib. 5. Cõmentariorũ, quod facile in die Parasceues accidere potuit, quando Tribus Iudæorum, & Gentes ad festum diem conueniebant. Nam die Paschę, quomodo fullo ad manus fustem habuisset, & *arrepto fuſte, quo veſtes exprimere ſolebat*, quomodo Iustum interemisset, si dies solemnis fuisset, in quo à manualibus operibus Iudæi omninò abstinebant? Rectè igitur, vel frater Domini, vel Iustus cognomento Iacobus hac die recolebatur. Perperam autem à sciolo quopiam antiquario additum est, *ſicut in Actibus Apoſtolorum continetur*; nihil enim ibi de Martyrio Iacobi Iusti narratur, sed *Iacobum fratrẽ Ioannis*, gladio peremptum ab Herode, disertè scribitur, ante festum Azimorum. Videnda verò sunt, quæ diximus ad Indiculum Apostolorum, & Idibus Martij. In Kalendario Hieronymiano perantiquo Commemoratio S. Iacobi fratris Domini in diem sequentẽ trãsponitur.

In Galilea Ciuitate Nazareth. De solemni

lemni festo Annunciationis Beatiss. Virginis, hac die ab Ecclesia celebrato, plura eruditissimè colligit Baronius, quæ hìc retexere non est ocium. Idem esse Festum Conceptionis Domini, & in eundem diem incidere, quo Passio celebratur, antiquam traditioné, esse Ecclesiæ, ex D. Augustino in proxima Exercitatione monstratur. In chronico Alexandrino Olimp. cccli. huiusmodi festum dicitur ex interprete. *Dies Annunciationis Dominæ Nostræ Dei Genitricis*. Qui dies, in excerptis Dogmaticis Eusebij Cæsariésis apud Combefisium, in notis ad Isaaci Inuectiuas, ita signatur, *vigesima quinta mensis Martij, apud Romanos creauit Deus Cælum, & terram. In illa Gabriel Virginem salutauit dicens, Aue*. Negabant Armeni, Dominicam Annunciationem mense Martio contigisse, & contra illos pugnans Isaac Catholicus cap. 2. Inuectiuæ, adduxit Eusebium Pamphili, D. Athanasium, ac D. Ioannem Chrysostomum, aliosq. Patres, qui dicunt *Sanctam Deiparam vigesima quinta Martii fausta nuncia Gabrielis ore accepisse*. Festū verò Annunciationis S. Gregorius Thaumaturgus orat. 2. in Annunciationem, videtur omnibus alijs solemnitatibus præferre, dū ad auditores suos inquit apud eundem Isaac. Hær. 9. *Cunctas quidem festorum celebritates, tanquam victimas, & holocausta offerte Deo: præcipuè autem, ac præ omnibus Sanctissimæ Dei Genitricis, illius inquam gratia plenæ, ac semper Virginis Mariæ, Annunciationem*. In peruetusto Calendario Hieronymiano Lucési die viij. Kal. non Annunciatio, vt in alio peruetusto pariter legitur, sed *Incarnatio Domini nostri IESV Christi adnotatur*. De Nazareth Vrbe Galileæ aliqua habet S. Hieronymus de locis Hæbraicis; paruū suo tēpore vnicū fuisse, sed maximis vrbibus præponédum narrat. In hoc Annūciatam Virginem esse, & conceptū in ea Christū Dominū patet ex Euang. Lucæ cap. 1. & ibi multo tempore nutritum; sed in alia domo illius Oppidi Virginem Annunciatam fuisse, in alia Dominum nutritum, ex Ecclesijs ibi constructis docent, qui de locis sacris scripserunt.

In Nicomedia Natalis Dulæ. Sanctæ Dulæ Ancillæ meminerūt etiam hac die martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Addo, Notkerus: in quo eius martyrium pro Christi fide, ac castitate repetit Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 230.

Victurini. Cū socijs quinque, nominibus signatis, Victorinus, nulla interposita loci distinctione, Nicomediæ videtur in nostris codicibus cōsignari; sed in M. vetustissimo Antuerpiése, accuratè magis, incerto quidé loco, sed *alibi* à Nicomedia illi tribuuntur. Verùm in cōmilitonibus anonymis quanta intercedit differentia? Decem tantum martyres habet Antuerpiense, tercentos martyres signant codices nostri, quadringentos M. Corbeiése. Variant ét iam non nihil nomina. Victorinus alijs, in nostro martyrologio Victorina: Eufrasius Corbeiensi, Eufrasta in nostro dicitur, Euphrata in Antuerpiensi, cui Castula, Castulus est. Theodora, quę Anonymos subsequitur alterius classis est, fortasse & alterius loci. Desideratur in his omnibus martyrologijs D. Hieronymi *Cyrinus martyr, Romæ octauo Calendas Aprilis*, quem habet ex Hieronymi pariter martyrologio Petrus de Natal. lib. 11. num. 99. An qui alibi passi dicuntur, cum Anonymis socijs, Romæ tribui debeant? ita fortasse suaderet numerum cclxii. martyrum ibi coronatorū, quos in Romano martyrologio additos Baronius accepisse profitetur ex veteribus mss., & Vincentio Belluacense lib. 10. cap. 98. spec. Hist.

Depositio Iuuini Burgo. Supplendum est ex Corbeiési martyrologio *Burgundionis*, quem alibi hac die memoratum non inuenio. Plures S. Iuuini nomine Beati viri à Saussayo, & alijs Galliæ scriptoribus memorantur, sub hac verò Burgundionis nomine hucvsque aliquem inueniri non licuit, quem tamen, ex additis à Gallico antiquario, non dubitarem ...

DE

De Passionis Dominicæ solemni die.

EXERCITATIO.

PER temporum doctrinas, ac Paschales veterum Canones, non hic mihi res agenda est, sed per Ecclesiæ, ac Patrum traditiones, quibus certo certius inniti expedit, quam chronologorum computis; maximis enim difficultatibus implicati, & magnis impletis voluminibus, viri alioquin doctissimi in Annis Christi Domini non adhuc conueniunt. Quantis vero ambagibus tota illa temporum tractatio inuoluiatur, & quam incertis, vagisque, imò & mere coniecturalibus principijs innitatur, facile ille concedet, qui Scaligeri, Bucherij, Petauij labores, vel è limine salutauerit. De die Passionis Domini à communiori calculo recedunt Bucherius, & Petauius, qui cum D. Epiphanio, & alijs putant, Dominicæ Passionis diem esse XXIII. Martij: idque eliciunt præcipue ex Concilio Cæsariense sub anno 197. apud Bedam, & ex Hippolyto Thebano apud Canisium T. 3. Variarum lectionum. Sed quantis interpretationibus S. Epiphanij assertio indigeat, quantisque laboribus huic assertioni accomodetur, docebit Petauius ipse in notis ad opera D. Epiphanij. Plurimis vero erroribus apud Bedã scatere fragmentum illud Palæstini Concilij, docuit Bucherius in Canonem Paschalem Victoris cap. 3. p. 99., vbi fragmentum idem, cum integra epistola cuiusdam Philippi vulgauit, & ex vetustis codicibus emendauit. Quid vero de Hippolyto Thebano dicendum est? Nono sæculo vixit, & ex Metaphraste diem Dominicæ passionis collegit. Ita enim in adducto Petauij loco, post varias Chronologorum sententias Hippolytus ait *Triginta tres annos in mundo, & hac vita versatus, & commoratus, & propter salutem nostram mortem passus: 23. Martij fuit Cruci affixus: die 24. sepultus, & 25. resurrexit: die prima, nimirum Dominica: veluti Metaphrastes declarat, & Nicomediensis.* Sed alio die Dominum fuisse sepultum, quo fuit Crucifixus, quis in Hippolyto Thebano tolerauerit contra Euangeliorum fidem? is forte qui interpretetur humaniter, sepultum Dominum die 24., quòd initium diei 24. Hippolytus duxerit, more Hebræorum, à vespera diei 23. Ita sanè interpretatur qui notas ad Hippolytum addidit. Sed quis nescit Dominum sepultum ante diem Sabbathi, ac in reliquis Crurifagium perpetratum, nè *remanerent in Cruce corpora Sabatho*? Posuisse eum in Horto *propter Parasceuem Iudæorũ*, testis est D. Ioannes cap. 19. vel vt vertit Syrus, non Sabatho ingresso, sed quia iam in confinio erat, *& posuerunt illic Ieschua, propterea quòd Sabbatum intrabat, quod prope esset monumentum.* Quid etiam magis erroneum ab Hippolyto dici potest, quam à morte Ioannis vsque ad saluificam passionem menses sex fluxisse, & triginta, & sex annos Ioannem Baptistam vixisse, cum non nisi sex mensibus, ex Euangelio, Domini ætatem superaret? De Epiphanij verò computis quid dicendum est? Sanctus, grauis, & doctissimus Pater est. At vnde diem Passionis excerpserit candide fatetur lib. 2. contra Hæreses Thessarescædecatitas, quibus non consentit Christum Dominum passum esse die 8. kal. Aprilis: quamuis illi dicerent, Acta Pilati penes se retinere, *in quibus haberetur, Saluatorem die ante octauũ Kalendarum Aprilium passum esse*. S. tamen Epiphanius, eodem Cornario interprete, è contra se inuenisse profitetur Acta Pilati, in quibus indicaretur. *Ante decimum*

cimum quintum Calend. Aprilis passionem Christi factam; sed neque his acquieuit, addiditq; suam deinde opinionem his verbis, *Re vera autem, veluti ex multa certitudine cognouimus, die ante decimam tertiam Calend. Aprilis, Saluatorem passum esse accepimus. Quidam die ante decimam Calend. Aprilis asserunt. Sed & hi à proposito exciderunt.* Antea tamen docuerat Pascha, siue Domini Passionem nonnullos agere *ante octauum Calendas Aprilis*, fixo die, vt erant Cappadoces. Quod verò in illa Hæresi L. Quartadecimanorum longius agere detrectauit, in sequenti I.I. latè prosequitur S. Doctor, & reperit Saluatorem passum esse *die ante 13. Cal. Aprilis*. S. Epiphanio consentit Græcus auctor Alexander Monachus in libello, seu Hist. de inuentione S. Crucis apud Gretseriū de Cruce Tom. 2. p. 1104. qui non modo natum esse Dominum profitetur ante diem 8. Cal. Ianuar. sed passum 13. *Kal. Aprilis*. At sicuti à traditione Ecclesiæ Occidentalis, S. doctor cum alijs Græcis in eo recessit, quòd Natum Christum Dominum iteratò asserit *ante octauum Idum. Ianuarij, quæ est quinta Ianuarij mensis secundum Romanos*: ita & in die Passionis certum est ab eadem traditione dissentire, quam D. Augustinus disertissime, his verbis testatam reliquit lib. 4. de Trinit. cap. 5. *sicut à maioribus traditum suscipiens, Ecclesia custodit auctoritas, Octauo Calendas Aprilis conceptus traditur, quo & passus. Natus autem traditur Octauo Kalend. Ianuarias*: Dissentit etiam ab Actis Pilati, quæ sinceriora esse putabat illis, quibus innitebantur. Quartadecimani; in his enim dies Passionis Domini XV. kal. Aprilis, hoc est die 18. Martij signabatur, non dies 13. kal. Aprilis, seu 20. Martij, quem verum esse Passionis Dominicæ diem S. Doctor existimauit. Quòd vero dies 13. Kal. Aprilis, vigesimo tertio Martij non respondeat, ita certum est, vt immorari non expediat. Locum Epiphanij fatetur Petauius emendationem, potius, quam interpretationē requirere, quod & Keplerus, & Bucherius agnoscunt, atque is præcipue ita emendauit cap. 7. de Paschali Iudæorum Cyclo, pag. 402. & 403., vt passum ad mentem Epiphanij existimauerit Christum X. kal. Aprilis, VIII. kal. resurrexisse. At D. Epiphanium à sententia sua discessisse, & cum D. Ioanne Chrysostomo consensisse in die Natalis Domini celebrando VIII. kal. Ianuar. adnotauimus ex Ioanne Niceno Exerc. 2. Vnde facile est etiam, in die passionis Dominicæ à propria sententia post scriptos libros suos discessisse, & Occidentalis Ecclesiæ traditioni in hoc pariter acquieuisse. Sanè aliquorum Patrum fuisse sententiam non negarem, Christum potius die 8. Cal. April. resurrexisse, quam Crucem ascendisse, & hujus sententiæ auctorem agnosco præcipue Theophilum Episcopum Cæsariensem, tempore Victoris Papæ primi, in Actis Concilij Palestini: in quam sententiam Episcopi omnes illius Synodi subscripserunt. *Passus namque*, ibi legitur, *est Dominus ab vndecimo Kalendas Aprilis, qua nocte à Iuda est traditus, & ad octauum Kalendas Aprilis resurrexit*. Ita retinet ex veteribus mss. Bucherius, inter epistolas Patrum antiquorum de Festi Paschalis ratione p. 471., & quamquam in Beda edito legatur Tomo 2. de Vernali Æquinoctio, *Passus namque Dominus ab vndecimo Kalend. Aprilium, qua nocte a Iudæis traditus est, & ab septimo Kalendas resurrexit*; Bucherius tamen emendauit 8. *Kalendas Aprilis*, & forte primus etiam numerus erat emendandus, & legendum a sexto decimo kal. Aprilis, vt in octauo kalend. Domini Resurrectio aptari posset. Consimilia docet Lactantius Diuinarum Institutionum lib. 4. cap. 10. editionis Venetæ annorum 1493. vbi inquit *Ante diem decimum Calendarum Aprilium Iudæi Christum Cruci affixerunt*; quæ lectio vtique magis congruit, quam quæ in alijs recentioribus libris prostat, vt in editione Lugdunensi 1561. *Ante diem septimam Calendarum Aprilium Iudæi*

Chri-

Christum Cruci affixerunt. Quamuis enim aliqui putent illud *ante diem* importare idem, ac pridie illius diei, notant tamen Viri docti cum Roberto Stephano, & nuper animaduertit Vallesius ad lib. 2. Hist. Eccles. Eusebij cap. xi. idem esse Græcis, & Latinis ante diem tertium e g. calendarum, ac est die 3. calendarum. Huius sententiæ, puta Dominum die 25. Martij resurrexisse, fuit auctor serm. 18. de tempore inter opera D. Augustini, quem vel ex hoc ipsius genuinum non esse cognoscimus, his verbis. *Et qua die est conceptus in vtero Virginis, in ipsa resurrexit ab inferis*. Ex hoc inquam non esse D. Augustini, vt alij nonnulli sermones de tempore, coniectauimus, quòd in operibus genuinis Sanctus Doctor semper Christum Dominum passum esse ex traditione Ecclesiæ existimauerit 8. Kal. Aprilis, vt præter adducta verba ex libris de Trinitate, idem etiam ita repetat lib. 18. de Ciuit. Dei cap. vlt. *Mortuus est ergo Christus duobus Geminis Consulibus octauo Cal. Aprilis*. Et rursus lib. Quæstionum octuaginta trium q. 59. idem inculcat. Hunc in prisca Latinorum Ecclesia communem sensum fuisse, passum scilicet Dominum die 25. Martij, tanquam notissimum assumit Tertullianus Aduers. Iudæos cap. 8., quidquid in annis Christi numerandis peccauerit. *Mense Martio, temporibus Paschæ, die VIII. Calend. Aprilium, die prima azimorum* passionem Christi perfectam fuisse. Ex vetustioribus, siue Tertulliano, siue Africano, hanc assertionem facile est excerpsisse Barbarum auctorem Excerptorum Chronologicorum apud Scaligerum p. 82. his verbis. *Traditus est autem Dominus Noster Iesus Christus à Iuda, sub Consulatu Rubellionis, viii. Kalend. Aprilis*, & infra. repetit. *Tiberio Augusti. vi. & Soli, eodem anno Dominus noster Iesus Crucifixus est, sub Consulatu Rebellionis viii. Kal. Aprilis, quod est Famenoth. xxix.* Eiusdem sententiæ fuit inter Græcos, D. Ioannes Chrysostomus Homel. de Natiu. S. Ioannis Baptistæ, dum hæc de Virginis Annunciatione, & Passionis die per interpretem *affirmat. Fuit igitur, vt diximus, quando hac Angelus ad Mariam Annunciauit* 8. *Kal. Aprilis, mense Martio, qui est dies Pascha passionis Domini, & conceptionis eius. In qua enim die conceptus est, in eadem, & passus est*. Ita Cyrillus Alexandrinus ad Carthaginensem Synodum scribens anno 443., non dubitauit valde cōsona martyrologijs nostris asserere, hoc est Dominum eadem die conceptum, & Cruci affixum, quemadmodum ex mſ. codice exhibet Bucherius ad Victorij Canonem cap. 1. p. 72. *Fugit Ioseph in Ægyptum (Angelo præcipiente) in mense Martio, anno reuertente.* Vt obiter hic etiam confirmari a Cyrillo videamus, aduentum Magorum, seu Innocentium cædem, non in primo Christi anno accidisse. *In quo mense*, pergit Cyrillus, *eduxit Cain Abel iustum in campum, vt occideret eum, in typo Christi educti ad Prætorium Pilati in sexta feria; quia eodem die conceptus in vtero est: & mortuus in Cruce*. Per idem fere tempus Polemeus Siluius, qui circa annum Domini 448. laterculum suum concinnauit, & plura simul Christianorum, & Gentilium festa cumulauit, per idem inquam tempus, Passionis diem indicauit in fragmento, quod Bollandus edidit in Præfat. Gener. ad Acta Sanctorum T. 1. *viii. kal. Aprilis nostrum principium veris. Cruci missio Gentilium. Christus passus hodie*. Eodem pariter sæculo Victorius, seu Victorinus Canonem Paschalem scripsit, & in eo cap. 7. ex Eusebij Chronicis computum suum deducens, quibusdam veluti fundamentis innititur, inter quæ 8. kal. Aprilium mundum institutum fuisse ab antiquis traditum, tanquam notum assumit, deinde cap. 9. *Mense primo vi. feria viii. Kal. Aprilis, incipiente iam Vespera, Luna xiv. noctis initio* Hebræos *Agni sacrificium peregisse* ad prædictæ Historiæ fidem supponit. Huic Typo accomodans deinde Domini nostri Passionem docet viii. kal. Aprilis, primo mense, Luna xiv., vespere

cedente, in prima Azimorum dies consummatum esse, & inquit. *Dominus Iesus Christus, cœnans cum Discipulis suis, postquam sui corporis, & sanguinis Sacramenta patefecit, ad montem Oliueti, sicut Euangelia Sancta testantur, progressus, ibique detentus est à Iudæis, tradente discipulo. Deihinc sexta feria subsequente, idest vii. kal. Aprilis, Crucifixus est, & sepultus tertia die, hoc est v. kal. Aprilis, Dominica resurrexit à Mortuis.* Cum vero diem cœnæ Dominicæ diuersum esse putauerit à die Crucifixionis, non male in diem V. Kal. Aprilis gaudium Resurrectionis transmisit. At malè cęnam Agni Paschales, die viii. kal. Aprilis celebratam, in diuersu m diem reposuit, cum certum sit Dominum, cum Discipulis cœnam legalem peregisse *in qua nocte tradebatur*, & ex diuina lege solemnes Hæbreorum dies de Vespere in Vesperum computarentur, quemadmodum diximus Exerc. II. ex Leuitic. cap. xxiii. Si ergo viii. kal. Pascha Dominus comedit, eadem Crucifixus, & sepultus est, & non nisi vi. kal. à mortuis resurrexit; vt infra in nostro Martyrologio adnotatur. De die Passionis Dominicæ 8. kal. Aprilis, ita Cassiodorus in chronico. *Tib. Cæs. V. * Coss. His Conss. Dominus noster Iesus Christus passus est viii. Kal. Aprilis.* Ita etiam legitur initio Opusculi quarti, seu in antiquo Catalogo Pontific. Romanorum Liberij tempore scripto, apud Bucherium. *Imperante Tiberio Cæsare passus est Dominus noster Iesus Christus duobus Geminis Consulibus viii. Kal. Aprilis.* Vidit Beda hanc esse Latinorum Patrum seu omnium sententiam, & non modo ab ea non discessit, sed ita confirmatam reliquit lib. de rat. temporum cap. 45. *Quod octauo Kal. Aprilis Crucifixus, vi. Kal. earundem die resurrexerit, multorum Latinorum Doctorum Ecclesiasticorum constat sententia vulgatum.* Hæret quidem dubius Doctissimus Baronius de die Passionis Domini T. 1. Ann. 34. n. 153 & dum nonnullos antiquorum scripsisse vidit, Redemptorem nostrum Cruci affixum die 25. Martij, & cum his Tabulas Astronomicas non consentire, quinimo viros in computis consultissimos, de veritate desperantes, rem inabsolutam alijs reliquisse, & ipse indecisam prætermictit. Nos Ecclesiæ traditionem cũ D. Augustinò veneramur, & huic magis fidendum, quam supputationibus, incertis principijs prorsus inhærentibus, omnino existimamus. Quòd enim adhuc Ecclesia in diem viii. kal. Aprilis propendeat, quantum vis Dominicam Passionem in die vago, & mobili Paresceues ante Pascha recolat, argumento est, quòd hac eadem die S. Latronem, qui in Cruce Christum confessus est, adhuc in Romano martyrologio præcipua veneratione prosequatur. Nemo enim sanæ mentis existimabit, alio die S. Latronem, alio Christum Dominum, cum eodem Cruci suffixum, *& ne remanerent in Cruce corpora Sabbatho*, de Cruce pariter depositum, diuerso die mortalis vitæ cursum compleuisse. Cur vero aliqui graues viri a communi sententia discesserint, & Christi mortem in 7. kal. reiecerint, docet Mariana in Opusculo de die mortis Christi, vbi etiam eorum argumentis respõdet. Pro eadẽ rè videnda postrema scholia Saliani ad annum mundi 4086. His appendere coronidis vice placuit, diem Passionis Domini apud Græcos celebrem fuisse, & appellatum Festum signi S. Crucis, omnino à festo Resurrectionis distinctum; quin imò D. Ioannem Chrysostomum docuisse, ex præcepto D. Pauli institutum in uerbis illis fuisse *Pascha nostrum immolatus est Christus: diem itaque festum celebremus.* Ita notat Gretserius lib. 1. de Cruce cap. 68. ex Homelia de Cruce, & Latr., qui etiam T. 2. aliorum Patrum Homelias cumulat, in die Parasceues dictas, præcipue vero S. eiusdem Chrysostomi orationem de Cruce, & Cœmeterio, & aliam Georgij Mitylenei. Ex Glyca pariter, & Nicephoro Gretserius idem notat, festum Crucis, seu Ligni proximè ante Resurrectionem esse celebratum, id que non ad

me-

mestitiam, sed hilaritatem conciliandam in fidelium animis. Ita enim D. Chrysostomus initio Homiliæ primo loco adductæ. *Hodierna die*, inquit per interpretem, *Dominus noster pependit in Cruce, & nos festiuitatem eius nimia lætitia celebremus, vt discamus Crucem totius spiritualis gratulationis esse substantiam*, & infra. *Itaq; de causa hodie gratulamur*, & post adducta D. Pauli verba. *Vides Crucis intuitu præceptam lætitiã*; vt clare hinc appareat diuersam fuisse in Parasceue, seu die Passionis Domini celebritatem à festo Resurrectionis, etiam in Orientali Ecclesia, sicuti in Occidentali ex vetustiori nostro Martyrologio dilucidè apparet.

VII. Kal. Aprilis.

ROmæ in Cimiterio Via Lauicana. Natalis S.Castuli. In Syrmia Munati presbyteri, & Maximæ Vxoris eius. In Sebastia Ciuitate Petri Episcopi. In Tracia Sarmateniæ. In Eraclea Martiniani Episcopi. In Celer Natalis S. Cassiani Episcopi. In Antiochia Timothei. Diugenis. Madiariæ, & Maximæ. Theodori Episcopi. Hyrni Diaconi. Syrapionis. Ammoni Lectorum In Africa Victoris. Saturnini. Solutoris, & aliorum XII.

MARTII 26.

ALiqua inter codices nostros, aliosque hac die differentia intercedit, quæ adductis de more integris laterculis expendere libet. Vetustissimum S. Villibrordi, seu Antuerpiense M. primo loco se offert. *vii. kal. Apr. Romæ natale Castuli. In Sirmi Montani Presbyteri, & Maxima Vxoris eius, & aliorũ XL. In sebastia Petri Episcopi. In Thracia Sarmata, Arminia. In Arade Marciani. In Celer Cassiani Episcopi. Antiochia, Timothei, Diogenis, Macasia, & Maxima. In Pentapoli, Libia Theodori Episcopi, Herenei Diaconi, Serapionis, Ammoni. In Africa Victoris, Saturnini, Soluturis, & aliorum XIII.* Aliqua addit M. Corbeiense *VII. kal. Apr. Roma in Cameterio eiusdem via Lauicana, Natale Sanctæ Castula, Syrmia. In Syrmia Munati Presbyteri, Maxima vxoris eius, Iocundi. In Sabastia Ciuitate Petri Episcopi, Paulini. In Tracia, Sarmatinia. In Heraclea Martiani Episcopi. In Celer.... natale Sancti Cassiani Episcopi. In Antiochia Timothei, Diogenis, Madiaria, Maxima, Theodori Episcopi, Hirini Diaconi, Syrapionis, Ammoni Lectoris, Iuliani. In Africa Victoris, Saturnini, Solutoris, & aliorũ quatuordecim.* Tam codices nostri, quam M. Corbeiense, non modo Romæ S. Castulum consignant, sed cum Notkero ex Actis S. Sebastiani via Lauicana sepultũ docent. An Castuli nomine insignitum Cæmeterium extaret via Lauicana, nutat Aringhius lib. 4. cap. 12. Romæ subterraneæ. Arenarij nomine Cæmeterium ibi fuisse, ex iisdem Actis S. Sebastiani deducitur, vt etiam appellari potuerit, non tam Cæmeterium viæ Lauicanæ, quã Castuli. Corbeiense M. legit Castulæ contra aliorum omnium fidem, qui Castulum retinent, vt Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & Romanum Martyrologiũ. Syrmiam pariter sociam addit alijs ignotam, & quæ facile ex sequenti Vrbis nomine, librarij vitio, conflari potuerit; in eo enim codice sicuti in nostris statim additur. *In Syrmia.*

In Sirmi. Munatium Presbyterum, & Maximam eius vxorem, cum eodem Corbeiensi, exhibet tantum Martyrologium nostrum. At præterquam quòd vetustissimum Antuerpiense Montanum legit non Munatiū, Anonymos XL Socios illi cum Maxima vxore iungit. Montanū retinent etiam martyrologium Romanū, Bedæ, Vsuardi, Adonis, & Notkeri, in quibus fluuio submersos martyrium coniuges compleuisse additur. Corrigendum ergo est, non modo nostrum, sed Corbeiense M. & pro Munatio, Montanus est reponendus. Ita enim confirmat Vvandelbertus, qui de Montano, & XL. Socijs sequentia cecinit vii. kal. Aprilis.

Septima Montanum memorat cū coniuge Sancta,

Atque simul quadrageno cum Martyre passum.

ex Hieronymi, alio à nostro, Martyrologio, Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 232. Montani gloriam auget; nam Maximam, quā alia Martyrol. illius coniugem dicūt, Virginem diserte prædicat, vt Sancti, & Virginalis coniugij gloria, etiam illis tribuenda videatur. Non in fluuium præcipites actos, sed vinculis ferreis colligatos in mare mersos, ex eodem martyrologio refert, non Syrmij sed in Oppido Furnio; quod esset Furnis Africæ vrbs, D. Cypriano, memorata, dū ep. 66. scribit Presbyteris, & Diaconibus, & Plebi Furnis cōsistentibus. At Sirmi, vel Sirmio, vel in Syrmia omnes fere libri scripti, & editi habent, & nonnulli Pannoniā Sirmiensē, quam Paulus Diaconus vocat Gothorū quondam sedem. Addit Galesinius ante Maximam Virginem etiam Demetriū Diaconum, & XL. Anonymos, ex codicibus mss. At pro quadraginta Montani fortasse socijs illis, ac Demetrio, Iucundum potius adiungit M. Corbeiense, reliquis ignotum.

In Sebastia Ciuitate. Petrum Episcopum Sebastenum hac etiam die recolit Bellinus de Padua in editione Parisina anni 1521. & ms. Rhinouuiēse apud Bollandum in addendis ad diem 9. Ianuarij hoc pacto. *In Sebastia Ciuitate Petri Episcopi*. Diuersū hunc esse putarē a D. Petro Episcopo Sebasteno, S. Basilij germano fratre, cuius monumenta idem Bolldāus collegit ad diem 9. Ianuarij; nā Monasticā prius vitam professus, & Confessor non Martyr in pace quieuit. Seniorem autem alium Petrum martyrem Sebastenum, Gregorius Nyssenus, item D. Basilij frater, agnouit, cuius memoria cum alijs martyribus tunc ageretur. Inquit enim ad Flauianū Episcopū. *Cum memoriam Beatissimi Petri, qua tum primum celebrari capta est, apud Sebastem peregissem, iisdemque Sanctorum Martyrum, qui vt eorum cum Petro vixerunt tempore*, ita *celebrari cum ipso consueuerunt; concurso itinere, ad meam me Ecclesiam recipiendam*. Putat magnus Baronius, hæc Gregoriū de Petro, iam præ defuncto fratre dicta voluisse. At de martyribus socijs, qui cum ipso celebrari consueuerint, quæ obiter addit Gregorius, alium seniorem Petrum, ac Martyrem respicere vidētur, & facilius huic Petro, inter martyres numerato, aptari possent, quam ipsius Gregorij fratri, qui die 9. Ianuarij recolitur in Romano martyrologio; præsertim quod Paulinus socius Martyr addatur in M. Corbeiēnsi. Kalendarium Hieronymianum Canonicorum Lucensium. Petrum, & Castulum, ita vnit. *vii. Cal. Castuli. Petri. Passio Iacobi fratres Domini.* de quo die superiori egimus.

In Thracia. Sarmatiniam, siue Sarmateniam tantum indicant codices nostri, ac M. Corbeiense. Armeniam addit Antuerpiense, neque alibi aliud inuenire licuit, M. Reginæ Sueciæ Martianum Episcopum, ita in Thracia recolit. *7. Cal. In Tracia natalis S. Marciani Episcopi. In Africa Victoris, & aliorum XIIII.*, sed cum Marcianus in Heraclea celebris deinde dicatur in martyrologijs adductis, facile est vt Thraciæ in illo ms. tributus sit.

In Eraclea Marcianum, sine Episcopatus charactere, vocat vetustissimum martyro-

tyrologium, quem Corbeiense etiam Martianum, sed Episcopum dicit. Martinianum Episcopum habent codices nostri. Marcianum in Thracia ms. Reginæ Sueciæ: fortè quia celebris esset in Heraclea Thraciæ, quæ Ptolemæo memorata inter multiplices huius nominis Vrbes, patria, vel locus agonis Marciano Episcopo esse potuit. In vetustissimo Antuerpiensi corrigendum illud est *in Arælæ*, & legendum *in Heraclea*.

In Caler. Ita scriptum legitur in M. Corbeiensi, in quo decurtatum nomen esse ex appositis punctis indicat Dacherius; licet Dufresnius in varijs lectionibus ad me transmissis, ita scriptum signauerit. *In Celer Natalis Cassiani*. Breuiatum nomen esse in laminis M. Antuerpiẽsis, ita videtur. *In Calēr*. An Cælene Vrbs Phrigię magnę Apamię proxima? vel Celender Ciuitas Ciliciæ littoralis? Tam passionis locus, quam reliqua Cassiani Episcopi monumenta in obscuro mihi sunt. Vereor tamen, ne Petrus, Marcianus, Cassianus, qui cum Iouino, & Tecla Romę à Galesinio tribuuntur hac die ex veter. mss. confusa nomina sint, ex Petro Sebasteno, Martiano Heracleotico, & Cassiano Episcopis. Ex Galesinio quidem hęc accepisse Baronius fatetur. Tot vero Episcopi, quanti hac die recoluntur, uarijs in regionibus, coniectari sinunt in Diocletiani persecutione fuisse coronatos: quando circa Passionis Dominicæ tempus Ecclesię solo æquatæ fuerũt, *& omnes vbique Ecclesiarum Antistites*, primùm quidem coniecti sunt in vinculis, postea vero ad sacrificandum omnibus modis coacti.

In Antiochia. Neq; Antiocheni martyres Timotheus, & Diogenes, cum Macaria, & Maxima, alibi comparent, quã in M. Antuerpiensi, Corbeiensi, & nostro; in quibus tamen postremis, pro Macharia legitur Madriaria, vel Madriadria.

Theodori Episcopi. Antiochenis quatuor Martyribus Theodorus Episcopus, Ireneus, seu Hyrmius, & Hirinus Diaconus, Serapion, & Ammonius Lectores in codicibus nostris, & M. Corbeiensi succenturiantur. Verum, quod plures diximus, M. Vetustissimum in assignandis locis, vbi passi vel celebres martyres fuerint, magis accuratum, hoc eosdem cum Theodoro Episcopo, martyres expresse in Pentapoli Libiæ commemorat, cũ Romano martyrologio, Beda, Vsuardo, & Notkero: ex quibus etiam pro Hirmo, siue Hirino reponendus videtur Irenæus. Ex plurimis his martyribus nõ nisi Theodorum profert Calendarium nostrum vetus ms. *vii. kal. Theodori Episcopi*.

In Africa. Conueniunt in Africanorum pugilum numero, & nominibus Antuerpiense, & nostrum martyrologium. Corbeiense pro Victorio Pictorium exhibet, cum alijs XIIII. Totidem, vt diximus indicat ms. Reginæ Sueciæ, sed cum Victorium tantum nominibus exprimat, duosque Saturninum, & Solutorem reticeat, non male quatuordecim anonymos enumerat. Vnde in Corbeiensi restituendum esse Victorium, & aliorum numerum ad XII. coarctãdum, facile existimarem.

VI. Kal. Aprilis.

IN Ierosolymis Resurrectio Domini nostri IESV CHRISTI. In Africa Romuli. Acuti. Maroli. Pennari. Successe. Missiæ. Matutinæ. Donati. Saturnini.

MAR-

MARTII 27.

Veteres omnes Patres, qui Passionem Domini in die 8. Kal. Aprilis constituunt, Resurrectionis Gaudium in VI. kal. omni iure reponunt. Ita & martyrologia omnia, superius adducta, in idem conueniunt, Antuerpiense vetustissimum, Corbeiense, nostrum, & Hieronymianum, siue idem, siue aliud, quod Auctor adnotationum ad Bedam in medium profert, mf. Reginæ Sueciæ, Kalendarium Hieronymianum Lucense perantiquum, & aliud vetus Breuiario hædino præfixus; inter ædita vero Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & Auctor additionum ad Adonē. Videnda quapropter sunt à nobis adducta ad diem 8. Kal. Aprilis, & subnexam de die Passionis exercitationem. Sunt aliqui, vt diximus inter Patres, qui eodem die conceptum esse, & Resurrexisse putauerint, sed pauci sunt, & contra receptam antiquitus Ecclesię traditionem. Ex Eusebio, & Africano excerpta authoris vetustissimi apud Scaligerum, quia tempora alia notant de solemnioribus Domini festis, mox in Ecclesia, vt vocāt, mobilibus, adducere proprijs vrbis libuit. *Surrexit autem Dominus noster Iesus Christus sub Consulatu Rubellionis vi. Kal. Aprilis. Ascendit autem Dominus noster iii. Nonas Maias. Missus est autem Spiritus Sanctus Idus Maias.* Laterculus Polemæi Siluij etiam expresse Resurrectionem notat. *vi. Kal. Aprilis. Lauationem veteres nominabant. Resurrectio.* Aliquę Ecclesiæ Pascha, a festo Resurrectionis, quodamodo distinguebant; forte quoniam festum hoc fixum adhuc retinerent vi. kal. Aprilis; illud mobile venerarentur. Ita apud Gregorium Turonensem lib. 10. Hist. cap. 31. legitur S. Perpetuum constituisse, vt solemniores horum dierum vigiliæ in diuersis Ecclesijs haberentur, nempe *vi. Cal. Aprilis in Resurrectione Domini nostri ad Basilicā Domini Martini. Pascha in Ecclesia.* At vt reliquas Sanctorum memorias prosequamur, hic de more integros dies vetustissimi Antuerpiensis, & Corbeiensis MM. subnectimus. Illud quidem. *vi. kal. Apr. Resurrectio Domini nostri Iesu Hierosolymis. In Africa Romuli, Acuti, Pinnari, Mauroli, Successæ, Misiæ, Matutinæ, Doti, Successi, Alexandri, Solutoris, Saturnini.* Eadem minima nominum differētia profert Corbeiense *vi. kal. Aprilis. Hierosolyma Resurrectio Domini nostri Iesu Christi. In Africa Romuli, Acuti, Marobi, Pinnati, Successi, Misiæ, Matutinæ, Donati, Saturnini.* Pro Doto autem Donatum, cum codicibus nostris habet Corbeiense M. & in his Alexander, & Solutor desiderantur. Successam etiam pro Successo retinent ijdem codices, qui in Marolo, & Pinnaro ad Antuerpiense proprius accedūt. Nokerus induas classes hos partitur, & Martianū addit. *vi. kal. Apr. In Africa Romuli, Acutij, Mauruli, Pinarij, Missiæ, Matutinæ, & aliorum. Item Donati, Saturnini, & Martiani.* Plures sine nomine adducit mf. Reginæ Sueciæ, de more decurtatum: ex quo tamen appareat, ex duodecim Africanis Athletis binos, in nostris codicibus, & Corbeiensi, esse præteritos. *vi. kalend. Resurrectio Domini N. Iesu Christi. In Africa Natalis SS. Romuli, Acuti, & aliorum X.* Alter, qui in codicibus nostris defecit Alexander, ita in Kalendario vetusto mf. suppletur. *vi. kalend. Alexandri Mart.* quem pariter ex Martyrologio Hieronymiano, indicat Petrus de Natalibus lib. 12. n. 101, & locum etiam passionis ostendit, diuersum ab Africa. *Alexander Martyr in Pannonia triumphum ottinuit. v. kal. April.* Hinc suspicari liceret Successum, Saturninum, & Alexandrum in Pannonia fuisse Martyres, & alterius classis ab Africanis, nisi mar-

martyrologium S. Hieronymi, quo vsus est Petrus de Natalibus, in pluribus constaret melioris notæ non esse. Alexandri, Driziparæ in Pannonia, meminit, cum Vsuardo, Maurolyco, & Galesinio Mart. Romanum: Driziparam Vrbem addidit Baronius ex Hist. Miscella Pauli Diaconi lib. 17. Successum, & Rogatum cum alijs XVI in Africa exhibet die sequenti ex mss. Galesinius, sed ex deprauatis codicibus, vt suspicari licet.

V. Kal. Aprilis.

IN Cesarea Rogati. Alexandri. Dorothei. Audactæ. In Tharso Ciliciæ Castori. *Cauillonno Depositio Gunthcranni Regis.*

MARTII 28.

EX Cæsariensibus Martyribus, non nisi Priscũ, Malchum, & Alexandrum exhibent martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus. Antuerpiense Martyrol. Vetustissimum, cum Corbeiensi, & nostro relictis Prisco, & Malcho, alios cum Alexandro martyres proferũt, hoc pacto *v. Kal. Ap. apud Cæsaream Ciuitatem Rogati, Alexandri, Dorothei, Audate. In Tharso Ciliciæ Castori. Item Cæsarea Mariæ, & in Africa aliorum xiii.* & Martyrologiũ Corbeiense. *v. Kal. April. In Cæsarea Rogati, Alexandri, Dorothai, Adaucta, Modesti. In Tarso Ciliciæ Castorij, Menelampi, Cauillonno, depositio Gundthranni Regis.* In breui laterculo non parua differentia apparet. Supra quatuor Cæsarienses martyres, in nostro, & Antuerpiensi memoratos, Corbeiense martyrol. Modestum quinto loco addit, & aliũ nempe Menelampũ Castoro Tharsensi sociũ ascribit, qui apud Vsuardum, Dorotheus est, consentientibus, vt habet Baronius ad Romanum martyrologium veteribus mss. At sæpe antiqua hæc mss. ex Galesinio sunt, qui nactus corruptos codices Adauctum, & Dorotheum Cęsariẽses Martyres, Tharsenses facit cũ Castore, Polluce, & socijs. Rogatum vero cum Sucesso pręcedentis, diei martyribus, alijsque XVI Africæ tribuit. Consimilem Hieronymianum codicẽ habuit Petrus de Natalibus lib. 12. num. 102. dum inquit. *Castor, & Dorotheus Mart. Tharsi. Ciliciæ passi sunt v. Kal. Aprilis.* Nisi fortasse Dorotheus, alter à Cæsariensi fuerit Alexandri socius, qui Alexander alius est ab eo, quem edita martyrologia ex Eusebio lib. 7. cap. 12. cum Prisco, & Malcho recolunt hac die. Cum n. Alexandri commilitones, & numero, & nominibus diuersis sint, dum nimis frequens est illis temporibus Alexãdri nomen, ex hoc tantum reliquos immutandos esse non video.

Guntheranni. Cabilone in Gallijs S. Gunthrannum Regem Francorum, cum Romano, omnia fere exhibent martyrologia. De eo plura, notat Baronius, qui ex Sigiberto in chronico, S. Regem obijsse docet anno Dñi. DXCI. Ex additis à Gallico antiquario hũc esse dubitari nequit, & de eo si quis plura desiderat videndi sunt Galliarum rerum scriptores.

IV.

IV. Kal. Aprilis.

IN Nicomedia Pastoris. Victorini. Saturnini. Iulianæ, & Aliorum IIII. In Antiochia Teodori presbyteri. Poentalis. Iuliani. Acacie.

MARTII 29.

IN tres classes ita hac die Martyrologium vetustissimum, seu Antuerpiense exhibitos martyres partitur. *iiii. kal. April. Nicomediæ Pastoris, Victorini, Saturnini, Dilæ, Iulianæ, & aliorum iiii. Antiochiæ Teodori Presbyteri, Poentalis, & Iuliani. Alibi Achaia.* Achacium pro Achaia in eadem classe Antiochensium reposuit M. Corbeiense, in reliquijs cum nostro consentiens. *iv. Kal. Aprilis. In Nicomedia Pastoris, Victorini, Saturnini, Iuliana, & aliorum iiii. martyrum: In Antiochia Theodori Præsbyteri, Poentalis, Iuliani, Achaci.* Nicomedienses martyres eodem numero exprimit mſ. Reginæ Sueciæ, non omnes tamen de more suis nominibus signatos. *iii. Kal. Nicomediæ SS. Pastoris, Victurini, & aliorum septem.* in quibus quatuor anonymi nostrorum codicum includuntur. Iulianum pro Iuliana profert Notkerus, qui non modo Dolam martyrem, Antuerpiensis codicis cum nostro, & Corbeiensi silet, sed anonymos etiam; *iv. kal. Ap. In Nicomedia Pastor.'s, Victorini, Saturnini, Iuliani.* Pastorem, & Victorinum tantum producit Maurolycus, & ex eo Galesinius cum martyrologio Romano, tam veteri apud Belliniũ de Padua, quam Baronij, in quo sub nomine sociorũ contineri possunt. Saturninus, & Iuliana à Molano, ex alij martyrologijs addũtur; quibus alios sine nomine quatuor, ex martyrologio scripto, & probato subnectit Galesinius.

Antiochia. Theodorum præsbyterũ, cum Poentale, & Iuliano, Antiochiæ tãtum tribuit Martyrol. vetustissimũ; Achaiam enim incerto loco *alibi* in tertia classe recenset. Nostri codices quanquam sub vna Antiochena vrbe quatuor hos omnes martyres reponant, Acaciam, non Achacium ad illud proximius retinent. De his nullibi, præter adducta mſs. martyrologia memoriam agi inuenio. Kalendarium Hieronymianum Lucense de more ex vtraque classe vnum depromit, & fere Antesignanos. *iv. kal. Pastoris, Theodoli.*

III. Kal. Aprilis.

IN Thessalonica Ciuitate Domnini. Philopholi. Acaci. Palatini, & alibi Victoris. Marcellini. Satulli. Crusis. Agathoniæ. Aquilinæ Virginis. Saturnini. Eulaliæ Virginis. Philippoli. *Aurelianis Ciuitate Depositio Pastoris.*

MARTII 30.

IN M. Corbeienſe dies 3. kal. Aprilis cum poſtremo, ſeu pridie kal., ita confunditur, vt in vnum conflетur: hoc enim modo ſe habet *iii. Kal. Aprilis. In Theſſalonica Ciuitate Domnini, Philippopoli, Acaci, Palatini, & alibi Victoris, Marcellini, Satulli, Cruſis, Agathonia, Aquile Virginis, Saturnini, Eulaliæ Virginis, Philippopoli, Datini, Paſtoris. In Africa Aneſi, Felicis, Protida, Corneliæ, Valeria. .....* Nec tantum laterculum hunc cum ſequenti confuſum agnoſcimus, ſed in plurimis, vt mox apparebit, deprauatum. Non deſunt etiam Antuerpienſi maculæ ſuæ, & eadē prorſus ex vno in alterum diem confuſio: ſed quæ non ita difficile cognitu ſit. *iii. kal. Apr. Teſſalonicæ Ciuitate Domnini, Philopoli, Achaici, Palatini, Agadoniæ, Aquilinæ Virginis, Saturnini, Eulaliæ Virginis, Philupuli, Aurilıani, Paſtoris, Ridie kāp. In Africa Aneſi, Felicis, Diodoli, Proiidiæ, Corniliæ, Valeriæ.* Nō dubito hic, poſt Paſtorē, reliqua ad poſtremū Martij diē pertinere, & omnino legēdum. *Pridie kal. Apr. in Africa Aneti &c.* vt poſttridie explicabim⁹

In Theſſalonica. Non niſi quatuor Theſſalonicēſes martyres codices noſtri exhibent, Domninum, Philopholum, ſeu Philopolum, Acacium, ſiue Achaicum, & Palatinum. Eodem ordine etiam in Antuerpienſi recenſentur, ſed cum ſequentibus vnica claſſe clauduntur. In Corbeienſi tamen ab alijs incerti loci martyribus diſtinguuntur: pro Philopolo autem Philippopulus ſcribitur. Nitorem codicibus noſtris affert Notkerus, & Theſſalonicenſes hoc martyres ita exhibet. *In Theſſalonica ciuitate Domnini, Philipoli, Achaici, Palatini,* & à ſequentibus diſtinguit, quāquā ſecundam claſſim decurtatā producat. Domnium pro Domnino, Philipponium, pro Philipolo, & Lacatium pro Acacio, non indicato agonis loco, numerat Galeſinius, vt aſſolet ex deprauatis codicibus. Theſſalonicæ Maurolycus Domninum, & Victorium habet; Sed male Victorem Theſſalonicæ aſcribit; ſi qua fides noſtris codicibus, & Corbeienſi M. habenda eſt. Victorium cum ſocijs, & Domnino anteſignano, eidem vrbi Romanum martyrologium aſsignat, & ex Vſuardo, & Beda confirmat Baronius. Vvandelbertus, Victorium comitē Domnini fuiſſe cecinit. *Tertia Domnino, comite, & Victore refulget.* Sed comitem potius in die venerationis, quam loco paſsionis, Domnino Victorinum fuiſſe, codicibus noſtris, & Corbeienſi, ita conſentit Notkerus. *Alibi Victoris, Aquilinæ Virginis.* Et mſ. Reginæ Sueciæ, in numero martyrum, & nominibus eorundem pro parte expreſsis, ita conſonat, vt vix locum dubitandi reliquat. *iii. kalend. Theſſalonicæ SS. Martyrum Domnini, Philippici, Aacij, Palatini, & alibi Victoris, Marcellini, cum alijs ſeptem*, illis nempe, qui in noſtris codicibus ſeptennariū numerum explent. Datiuum addit, & Paſtorem M. Corbeienſe, ſed Paſtor martyr non eſt, ſed Epiſcopus Confeſſor, & Datiui alibi memoria non extat.

Aurelianis. Preſſius eundem Aurelianeſem Epiſcopum Paſtorem habet M. Antuerpienſe. *Aureliani Paſtoris*; at Epiſcopum fuiſſe tacet. Meminit Martyrol. Romanū, tam Bellini, quam Baronij, qui Adonē adducit, ſed inter Adonis ſpuria, non apud Adonē, inuenitur. Petrus de Nat. lib. 12. n. 104. vocat Epiſcopū Palatinum. *Paſtor Epiſcopus Palatinus eodem die* (iii. kal. Ap.) *Aurelianis claruit.* Vereri tamen poteſt, ne ex deprauato codice, ſiue S. Hieronymi, ſiue Vſuardi, vel Adonis, vt profitetur, Palatinum Theſſalonicēſē martyrem cū Paſtore Epiſcopo confuderit. Notkerus ex vetuſtioribus, eiuſdem ita meminit. *Aureliani depoſitio*

S. Pastoris: Aurelijs Episcopũ, & Confessorem reposuit Saussayus in martyrologio Gallicano ad diem 30. Martij, sed nihil de eius actis, aut tempore, quo vixit præcipuum habet, nihilque de eo profert Hagiologium FrancoGallicum Lebbei. Ex superadditis fuisse existimo.

II. Kal. Aprilis.

T*Rasmutatio corporis Sanctorum Vuandone Abbate, & Asberto Episcopo, & Vualframmo Episcopo.* In Africa Natalis Sanctorum Anesi. Felicis. Diodoli. Porti. Abde. Corneliæ, & Valeriæ.

MARTII 31.

NE postremus huius mẽsis dies, sine aliqua deprauatione, in codicib⁹ etiam nostris ex curreret, Antiquarius Fontanellensis in ipso limine, festum diem, ad cœnobium suum pertinentẽ intrusit. Iam in Antuerpiensi, & Corbeiensi Martyrol: quæ emendanda erant, ad præsentem diem spectantia, superiori laterculo emẽdare curauimus, & Vetustissimum illud, ita rectè restituendum existimauimus, *Pridie kal. Aprilis. In Africa Anesi, Felicis, Diodoli, Protida, Cornilia, Valeria.* Nihil hic memoratur, quod ad Sanctorũ Vuandonis Abbatis, Asberti Episcopi, & Vualfrãni, pariter Episcopi translationem pertineat, quia purum additamentũ in nostro est, octaui sæculi initio, Ita verò in chronico Fontanellensi cap. 2. inter gesta Daini Episcopi Taruanensis, & Rectoris Fontanellensis Cœnobij, translatio hæc literis consignatur. *Hic namque Bainus Episcopus, inter innumera bonitatis sua opera, que gessit, etiam corpora Sanctorum Vuandregesili, Ansberti, atq. Vulfranni in Ecclesiam B. Principis Apostolorum Petri de Basilica S. Pauli transtulit.* Et infra. *facta est autem hac sancta translatio anno Dominicę Incarnationis septingentesimo quarto, Indictione secunda, pridie Kal. Aprilis, feria secunda.* Nequis autem putet, eandem translationem non esse, quam in fronte huius diei antiquarius Fõtanellẽsis indicauit, quoniã Vuando S. Abbas dicatur, non Vuandragesilus, meminisse oportebit, in vita eiusdem apud Surium Tom. 7. die 22. Iulij, apertè doceri, Vuandonem Abbatem binomium fuisse, ac Vuandragesilum vocatum etiam esse. Vuandonem, quod cap. 1. Chronici Fontanellensis aperte docetur, dũ de S. Vandragesilo dicitur, *qui & Vuando*. S. Vualfrannus fuit Episcopus Senonensis, & Ansbertus Episcopus Rotomagẽsis. Qua ætate vixerint, & obierint habetur in Appendice Chronici Fontanellensis, de miraculis S. Vulfranni cap. 1. vbi eadem translatio recensetur. S. Vuandragesilum in Ecclesia S. Petri quieuisse notatur per annos quadraginta, hoc est ibi sepultum fuisse anno DCLXIIII. Ansbertum per annos vndecim, hoc est fuisse sepultum anno DCICIII. Vulfrannum nouem annis, hoc est sepultum anno DCICV. Meminit huius translationis Galesinius, qui pro Vuandone Andomenium habet, sed Vuandragesilum, Molanus in additionibus retinet.

In Africa. Anisius antesignanus est Africanorum martyrum, qui Anesius Antuerpiensi, & Corbeiensi Martyrol. dicitur. In Vetustissimo illo non nisi sacri pugiles sex numerantur: in nostris codicibus septem; quia Protidia in duos martyres

tyres diuiditur, Portium nempe, & Abdam. Diodolus deficit in Corbeiensi. Reliqua consentiunt. Portus & Abdas duo pariter martyres sunt apud Petrum de Natalibus lib. 11. num. 105. ex Hieronymi martyrologio. *Diodolus, Anesius, Felix, Cornelia, & Valeria, Portus, & Abdas Martyres in Aphrica passi sunt ii. kal. Apr.* Porcium pariter, interposita Cornelia, ab Abdia seiungit Maurolycus, qui, & reliquos Africanos martyres producit. Diodoli, & Anesij in Africa meminit Vsuardus, cum Vvandelberto. Pro Diodolo Theodolum habet Romanum martyrologium, in quo Anesius, Felix, Cornelia, & socij memorantur. Vsuardum mendose retinere Diodolum putat Baronius, sed plures codices, Baronio ignoti, Diodolo astipulantur. Beda de Anesio tantum agit. Notkerus suspicionem inducit, ne alij etiam in nostris codicibus desiderentur. Nam Abda tantum prætermissa, dum reliquos exprimit, socios alios vniuersim ita indicat. *In Africa Sanctorum Anesij, Felicis, Diodoli, Proti, Cornelij, & Valeriæ cum socijs eorum.* Ms. Reginæ Sueciæ, quatuor à Romano martyrologio indicatos, post Corneliam addit, *& aliorum quinque*, vt ad illud Notkeri *cum socijs eorum* videatur respicere: cũ etiam supra codices nostros, Theodorũ à reliquis Africanis martyribus, ita distinguat. *In Pentapoli Libiæ S. Theodori*. Et quamuis Galesinius, vt plurimum non optimis codicibus innixus, præter Anesium, Diodolum, Cornelium, & Abdam, cumulet etiam Africæ Theodolum, Dionysiũ, & alios, ac, vt in Notationibus profitetur, ex codice ms. & Victore Vticensi: vetustis tamen martyribus recentiores Vvandalicæ persecutionis male permiscet. Kalendarium Hieronymianum Canonic. Lucensium ex his martyribus duo tantum promit. *ii. kal. Anesij, Felicis.*

APRILIS

Kalendis Aprilis
Litanias indicendas. Aprilis habet dies XXX.

IN Arminia Natalis Sanctorum Pastini. Quintiniani. Victoris. Secundi. In Eraclea Ciuitate Victoris. Chioniæ. Agapæ, & Herenei. In Thessalonica Natalis Sanctorum Ingenianæ. Saturnini. Partheni. Dionysi. Pantheri. Alexandri. In Ægypto Sanctorum Victoris, & Stephani.

APRILIS I.

QVantis Christianæ fidei fortissimis testibus, supra commune Romanũ martyrologium abundet, Vetustius nostrum, magis, magisque Aprilis mensis aperiet. In hoc copiosissima martyrum messis abũdat, quòd Diocletiani sæuissima persecutio mẽse Martio, vel Aprili cępta fuerit, vt Eusebius habet libro 8. cap. 2. & repetit ante initium libri de martyribus Palestinæ in editione Valesiana p. 318. Idq; nõ tam Nicomediæ, vnde primum Imperialia edicta prodierunt, quam in Phoenice, Ægypto, Græcia, Cappadocia, Meso-

potamia, Armenia, Syria, alijsque pluribus locis, quorum martyres per compēdia transigit Eusebius idem lib. 8. per totum. Nemo autem miretur tantam vbique Africanorum martyrum segetem exprimi, tum quia accuratius, de more illius Ecclesiæ, præsertim D. Cypriani ætate, Martyres in Ecclesiasticis tabulis relati sunt, tum quia plurimum ibi, & in Ægypto incendium persecutionis exarsit: Quod testatum reliquit in eodem libro Eusebius cap. 6. his verbis. *Vix iam iniri numerus potest omnium, qui deinceps in singulis prouincijs passi sunt Martyrum; ac præsertim eorũ, qui per Africam, & Mauritaniam, per Thebaidem, & Ægyptum sunt interfecti*. Prius vero cap. 4. iam in apertum se prodente Diocletiano bello in Christianos, vniuersim docuerat, inexplicabile esse, *quot, & quantos Christi Martyres in omnibus locis, atque vrbibus cernere licuerit*; *Toto* scilicet *persecutionis decennio*, vt addit cap. 15.

In Arminia. Concordat M. Antuerpiense, ac Corbeiense cum nostro, in martyribus quatuor Armeniæ, primo loco assignandis: sed in nomine Primipuli variant. Partenium vocat Vetustissimum illud, in distinguendis locis magis accuratum, & *in Arminia minore* pressius hos fidei testes consignat. *kal. April. In Arm. minore Parteni, Quintiani, Victoris, Secundi: In Cesarea Maria. In Eraclea Ciuitate itē Victoris, Chioniæ, Agapis, Herenei. Thessalonica Ingeniani, Saturnini, Partemi, Dionysi, Pantheri, Alaxandri. In Ægypto Victoris, Stephana*. Corbeiense, pro Partenio, siue Partinio, Fortunium ita exibet. *kal. April. in Armenia Natale Sanctorum Fortuni, Quintiani, Victoris, Secundi. In Heraclea Ciuitate, item Victoris, Chionia, Agapa, Herenei, Casti. In Thessalonica, Natale Sanctorum Ingenuæ, Saturnini, Pastini, Dionysij, Fanteri, Alexandri. In Ægypto passio Sanctorum Victoris, Stephani, ... Iganan Monasterio depositio B. Vvalarici Confessoris*. Minorem Armeniam, Ciliciæ, & Syriæ conterminam à maiori diuidit Euphrates Fluuius, in qua cum præcipuæ vrbes sint Melitene, Satala, & Nicopolis, in vna ex his quatuor adducti martyres agones complere potuerunt. Quintianum etiam tribuit Armeniæ Galesinius cum Irenæo, ex codice Græco, vnde Baronius ex Galesinio existimauit, hac die eosdem in Menologio Græcorum memorari. At nisi Menologium, à viro summo adductum, aliud sit à menologio Canisij, neque hac die, neque alibi Quintianus cum Ireneo licuit inuenire. Sanè Irenæus alterius classis est in codicibus nostris, & Heracleoticus. Notkerus prorsus cũ adductis codicibus ita consonat. *Cal. Apr. In Armenia Partheny, Quintiani. Victoris. Secundi*: Mariam in Cæsarea martyrem addit M. Antuerpiense, nostris codicibus ignotam. Mariam Ægyptiacam Græci in Menologio iam dicto hac die venerantur, & martyrem vocant, quãquã de Maria, Musca Ægyptia Raynaudi, locutos esse appareat. Palæstina hęc dicitur in Romano martyrologio die sequenti, vbi videndus Baronius:

In Heraclea. Nulla inter adductos codices differentia in his martyribus intercedit. Kalendarium Hieronymianum vetus Canonicorum Lucensiũ pro Agape Agapitum refert, & eos nulla locorũ distinctione, ita inter se confundit *kalend. Apr. Agapeti, Quintiani, Herenei*. Castum supra alia martyrologia exhibet Corbeiense. Pro Chionia, Agape, & Irene videantur quæ dicimus ad diem V. April.

In Thessalonica. & hos Sacros pugiles alijs martyrologijs, vel ignotos, vel præteritos, nostris codicibus, & alijs mss. debemus. Pro Ingeniano, vel Ingeniana, Ingenuam habet M. Corbeiense.

In Ægypto. Stephanam legit Antuerpiense M. contra aliorum multorum fidē, quæ cum Corbeiēsi, & codicibus nostris Victorem, ac Stephanum adducunt. Ita Vsuardus, & Romanum martyrologium, Maurolycus, & Galesinius, qui frustra Adonem testem profert. Petrus de Natalibus

talibus post Venantium Episcopum, ac martyrem, ita kal. Aprilis Victorinum Præsbyterum fuisse addit. *Victor Presbyter, & Stephanus Martyres eodem die in Ægypto passi sunt.*

IV. Nonas Aprilis.

IN Africa Natalis Sanctorum Amphiani. Victoris, & aliorum XIIII. & alibi Marcellini. Satulli. Sarurnini. Quiriaci. Reginæ. Proculæ, & aliorum III. In Thessalonica Macedoniæ Theudoli. Agathopi. Mastisi. Publi. Valeri cum alijs III. Vrbani. Iuliani. Proculi. Gagi. Agapitis. Dionysi. Cyriaci. Zonisi, & alibi Gordiani. *Lugduno Gallis Depositio Niceti Episcopi.*

APRILIS. 2.

QVia, Amphianum martyrem Palestinum, ab Eusebio narratur cap. 4. de martyribus Palestinæ, die secundo mẽsis Xanthici, quod est ante diem quartum nonas Aprilis, admirando certamine Cæsareæ martyrum compleuisse, doctissimus Baronius Bedã redarguit, qui Amphianum Africæ cum socijs tribuerit: At siue male Eusebius, Xãthicũ mensẽ cũ Romano Aprili, ad amussim aptauerit, siue alia de causa Amphianus, seu potius Amphianus nostro martyrologio Nonis Aprilis recolitur, & hac die cum Beda alius à Lyciensi Amphiano numeratur, cum Victore socio, ac alijs XIIII. Ita, quamquã in anonymorum numero varium, exhibet etiã M. vetustissimum S. Vvillibrordi. *iii. Non. Apr. In Africa Amfiani, Victoris, & aliorum X. & alibi Marcellini, Satuli, & aliorum iiii. Thessalonica Macedoniæ Theodoli, Agathopidis, Mastesi, Puplij, Valerij, & aliorum iii. Orbani, Iuliani, Proculi, Gagi, Agapetis, Dionysi, Cyriaci, Zonisi, alibi Gortoniani, Lugduno Gallia depositio Nici, Episcopi Depositio Austasi Abbatis.* Nec dissimilia profert M. Corbeiense, cum nostris codicibus pariter in martyrum sociorũ numero deprauatum. *iv. Non. April. In Africa Sanctorum Amphiani, Victoris, & aliorum quatuor martyrum. Et alibi Marcelli, Satulli, Marcellini, Saturnini, Quiriaci, Reginæ, Proculi, & aliorũ quatuor decim. In Thessalonica Macedonia, Theodoli, Agatophi, Martis, Publij, Valerij cum alijs tribus, Vrbani, Iuliani, Proculi, Gagi, Agapiti, Dionysij, & aliorum. Gordonioni, Magni, Iulij, Donati. Lugduno Gallia depositio S. Niceti, & Luxorio Monasterio, depositio Eustasi Abbatis.* Deprauatum esse in vtroque codice, Antuerpiensi, & Corbeiensi sociorum Amphiani, & Victoris numerum putaui, quòd Notkerus ad amussim cum nostris codicibus consentiat *iiii. Non. In Africa natiuitas SS. Ampliani, Victoris, & aliorum quatuordecim*, & Beda pariter editus quatuordecim enumeret. Vnum addit Galesinius ex mſ. libris. Si quis vero cum Antuerpiensi, bonæ notæ martyrologio, sentire vellet, & X. tantum anonymos numerare, mſ. Reginæ Sueciæ, ita consonum inueniet. *iiii. Non. Apr. In Africa Natali SS. Amphiani, Victoris cum alijs numero X.*

Et alibi. Secundam hanc, incerto locò veneratam, martyrum classem, in nostris codicibus decurtatam fateri expedit,

In Sirmi. Munatium Presbyterum, & Maximam eius vxorem, cum eodem Corbeiensi, exhibet tantum Martyrologium nostrum. At præterquam quòd vetustissimum Antuerpiense Montanum legit non Munatiū, Anonymos XL Socios illi cum Maxima vxore iungit. Montanū retinent etiam martyrologium Romanū, Bedæ, Vsuardi, Adonis, & Notkeri, in quibus fluuio submersos martyrium coniuges compleuisse additur. Corrigendum ergo est, non modo nostrum, sed Corbeiense M. & prò Munatio, Montanus est reponendus. Ita enim confirmat Vvandelbertus, qui de Montano, & XL. Socijs sequentia cecinit vii.kal. Aprilis.

Septima Montanum memorat cū coniuge Sancta,

Atque simul quadrageno cum Martyre passum.

ex Hieronymi, alio à nostro, Martyrologio, Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 232. Montani gloriam auget; nam Maximam, quā alia Martyrol. illius coniugem dicūt, Virginem diserte prædicat, vt Sancti, & Virginalis coniugij gloria, etiam illis tribuenda videatur. Non in fluuium præcipites actos, sed vinculis ferreis colligatos in mare mersos, ex eodem martyrologio refert, non Syrmij sed in Oppido Furnio; quod esset Furnis Africæ vrbs, D. Cypriano, memorata, dū ep.66. scribit Presbyteris, & Diaconibus, & Plebi Furnis cōsistentibus. At Sirmi, vel Sirmio, vel in Syrmia omnes fere libri scripti, & editi habent, & nonnulli Pannoniā Sirmiensē, quam Paulus Diaconus vocat Gothorū quondam sedem. Addit Galesinius ante Maximam Virginem etiam Demetriū Diaconum, & XL. Anonymos, ex codicibus mss. At pro quadraginta Montani fortasse socijs illis, ac Demetrio, Iucundum potius adiungit M.Corbeiense, reliquis ignotum.

In Sebastia Ciuitate. Petrum Episcopum Sebastenum hac etiam die recolit Bellinus de Padua in editione Parisina anni 1521. & mſ. Rhinouuiēse apud Bollandum in addendis ad diem 9. Ianuarij hoc pacto. *In Sebastia Ciuitate Petri Episcopi.* Diuersū hunc esse putarē a D. Petro Episcopo Sebasteno, S. Basilij germano fratre, cuius monumenta idem Bolldāus collegit ad diem 9. Ianuarij; nā Monasticā prius vitam professus, & Confessor non Martyr in pace quieuit. Seniorem autem alium Petrum martyrem Sebastenum, Gregorius Nyssenus, item D. Basilij frater, agnouit, cuius memoria cum alijs martyribus tunc ageretur. Inquit enim ad Flauianū Episcopū. *Cum memoriam Beatissimi Petri, quæ tum primum celebrari capta est, apud Sebastem peregissem, iidemque Sanctorum Martyrum, qui vt eorum cum Petro vixerunt tempore,* ita *celebrari cum ipso consueuerunt; conuerso itinere, ad meam me Ecclesiam recipiendam.* Putat magnus Baronius, hæc Gregoriū de Petro, iam præ defuncto fratre dicta voluisse. At de martyribus socijs, qui cum ipso celebrari consueuerint, quæ obiter addit Gregorius, alium seniorem Petrum, ac Martyrem respicere videtur, & facilius huic Petro, inter martyres numerato, aptari possent, quam ipsius Gregorij fratri, qui die 9. Ianuarij recolitur in Romano martyrologio; præsertim quod Paulinus socius Martyr addatur in M. Corbeiensi. Kalendarium Hieronymianum Canonicorum Lucensium. Petrum, & Castulum, ita vnit. *vii. Cal. Casftuli. Petri. Passio Iacobi fratres Domini,* de quo die superiori egimus.

In Thracia. Sarmatiniam, siue Sarmateniam tantum indicant codices nostri, ac M.Corbeiense. Armeniam addit Antuerpiense, neque alibi aliud inuenire licuit. M. Reginæ Sueciæ Martianum Episcopum, ita in Thracia recolit. *7.Cal. In Tracia natalis S. Marciani Episcopi. In Africa Victoris, & aliorum XIIII.* sed cum Marcianus in Heraclea celebris deinde dicatur in martyrologijs adductis, facile est vt Thraciæ in illo mſ. tributus sit.

In Eraclea Marcianum, sine Episcopatus charactere, vocat vetustissimum martyro-

tyrologium, quem Corbeiense etiam Martianum, sed Episcopum dicit. Martinianum Episcopum habent codices nostri. Marcianum in Thracia ms. Reginæ Sueciæ: fortè quia celebris esset in Heraclea Thraciæ, quæ Ptolemæo memorata inter multiplices huius nominis Vrbes, patria, vel locus agonis Marciano Episcopo esse potuit. In vetustissimo Antuerpiensi corrigendum illud est *in Artle*, & legendum *in Heraclea*.

In Caler. Ita scriptum legitur in M. Corbeiensi, in quo decurtatum nomen esse ex appositis punctis indicat Dacherius; licet Dufresnius in varijs lectionibus ad me transmissis, ita scriptum signauerit. *In Celer Natalis Cassiani*. Breuiatum nomen esse in laminis M. Antuerpiẽsis, ita videtur. *In Calēr*. An Cælene Vrbs Phrigię magnę Apamię proxima? vel Celender Ciuitas Ciliciæ littoralis? Tam passionis locus, quam reliqua Cassiani Episcopi monumenta in obscuro mihi sunt. Vereor tamen, ne Petrus, Marcianus, Cassianus, qui cum Iouino, & Tecla Romę à Galesinio tribuuntur hac die ex veter. mss., confusa nomina sint, ex Petro Sebasteno, Martiano Heracleotico, & Cassiano Episcopis. Ex Galesinio quidem hęc accepisse Baronius fatetur. Tot vero Episcopi, quanti hac die recoluntur, uarijs in regionibus, coniectari sinunt in Diocletiani persecutione fuisse coronatos: quando circa Passionis Dominicæ tempus Ecclesię solo æquatæ fuerũt, *& omnes vbique Ecclesiarum Antistites*, primùm quidem coniecti sunt in vinculis, postea vero ad sacrificandum omnibus modis coacti.

In Antiochia. Neq; Antiocheni martyres Timotheus, & Diogenes, cum Macaria, & Maxima, alibi comparent, quã in M. Antuerpiensi, Corbeiensi, & nostro; in quibus tamen postremis, pro Macharia legitur Madriaria, vel Madriadria.

Theodori Episcopi. Antiochenis quatuor Martyribus Theodorus Episcopus, Ireneus, seu Hyrmius, & Hirinus Diaconus, Serapion, & Ammonius Lectores in codicibus nostris, & M. Corbeiensi succenturiantur. Verum, quod plures diximus, M. Vetustissimum in assignandis locis, vbi passi vel celebres martyres fuerint, magis accuratum, hoc eosdem, cum Theodoro Episcopo, martyres expresse in Pentapoli Libiæ commemorat, cũ Romano martyrologio, Beda, Vsuardo, & Notkero: ex quibus etiam pro Hirmo, siue Hirino reponendus videtur Irenæus. Ex plurimis his martyribus nõ nisi Theodorum profert Calendarium nostrum vetus ms. *vii. kal. Theodori Episcopi*.

In Africa. Conueniunt in Africanorum pugilum numero, & nominibus Antuerpiense, & nostrum martyrologium. Corbeiense pro Victorio Pictorium exhibet, cum alijs XIIII. Totidem, vt diximus indicat ms. Reginæ Sueciæ, sed cum Victorium tantum nominibus exprimat, duosque Saturninum, & Solutorem reticeat, non male quatuordecim anonymos enumerat. Vnde in Corbeiensi restituendum esse Victorium, & aliorum numerum ad XII. coarctãdum, facile existimarem.

VI. Kal. Aprilis.

IN Ierosolymis Resurrectio Domini nostri IESV CHRISTI. In Africa Romuli. Acuti. Maroli. Pennari. Successe. Missiæ. Matutinæ. Donati. Saturnini.

MAR-

MARTII 27.

Veteres omnes Patres, qui Passionem Domini in die 8. Kal. Aprilis constituunt, Resurrectionis Gaudium in VI. kal. om. ni iure reponunt. Ita & martyrologia omnia, superius adducta, in idem conueniunt, Antuerpiense vetustissimum, Corbeiense, nostrum, & Hieronymianum, siue idem, siue aliud, quod Auctor adnotationum ad Bedam in medium profert, ms. Reginæ Sueciæ, Kalendarium Hieronymianum Lucense perantiquum, & aliud vetus Breuiario hædino præfixus; inter ædita vero Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & Auctor additionum ad Adonē. Videnda quapropter sunt à nobis adducta ad diem 8. Kal. Aprilis, & subnexam de die Passionis exercitationem. Sunt aliqui, vt diximus inter Patres, qui eodem die conceptum esse, & Resurrexisse putauerint, sed pauci sunt, & contra receptam antiquitus Ecclesię traditionem. Ex Eusebio, & Africano excerpta authoris vetustissimi apud Scaligerum, quia tempora alia notant de solemnioribus Domini festis, mox in Ecclesia, vt vocāt, mobilibus, adducere proprijs vrbis libuit. *Surrexit autem Dominus noster Iesus Christus sub Consulatu Rubellionis vi. Kal. Aprilis. Ascendit autem Dominus noster iii. Nonas Maias. Missus est autem Spiritus Sanctus Idus Maias.* Laterculus Polemæi Siluij etiam expresse Resurrectionem notat. *vi. Kal. Aprilis. lauationem veteres nominabant. Resurrectio.* Aliquę Ecclesiæ Pascha, a festo Resurrectionis, quodamodo distinguebant; forte quoniam festum hoc fixum adhuc retinerent vi. kal. Aprilis, illud mobile venerarentur. Ita apud Gregorium Turonensem lib. 10. Hist. cap. 31. legitur S. Perpetuum constituisse, vt solemniores horum dierum vigiliæ in diuersis Ecclesijs haberentur, nempe *vi. Cal. Aprilis in Resurrectione Domini nostri ad Basilicā Domini Martini. Pascha in Ecclesia.* At vt reliquas Sanctorum memorias prosequamur, hic de more integros dies vetustissimi Antuerpiensis, & Corbeiensis MM. subnectimus. Illud quidem. *vi. kal. Apr. Resurrectio Domini nostri Iesu Hierosolymis. In Africa Romuli, Acuti, Pinnari, Mauroli, Successe, Misia, Matutina, Doti, Successi, Alexandri, Solutoris, Saturnini.* Eadem minima nominum differētia profert Corbeiense *vi. kal. Aprilis. Hierosolyma Resurrectio Domini nostri Iesu Christi. In Africa Romuli, Acuti, Marobi, Pinnati, Successi, Misia, Matutina, Donati, Saturnini.* Pro Doto autem Donatum, cum codicibus nostris habet Corbeiense M. & in his Alexander, & Solutor desiderantur. Successam etiam pro Successo retinent ijdem codices, qui in Marolo, & Pinnaro ad Antuerpiense proprius accedūt. Nokerus induas classes hos partitur, & Martianū addit. *vi. kal. Apr. In Africa Romuli, Acutij, Mauruli, Pinarij, Missię, Matutina, & aliorum. Item Donati, Saturnini, & Martiani.* Plures sine nomine adducit ms. Reginæ Sueciæ, de more decurtatum: ex quo tamen appareat, ex duodecim Africanis Athletis binos, in nostris codicibus, & Corbeiensi, esse prætoritos. *vi. kalend. Resurrectio Domini N. Iesu Christi. In Africa Natalis SS. Romuli, Atuti, & aliorum X.* Alter, qui in codicibus nostris defecit Alexander, ita in Kalendario vetusto ms. suppletur. *vi. kalend. Alexandri Mart.* quem pariter ex Martyrologio Hieronymiano, indicat Petrus de Natalibus lib. 12. n. 101, & locum etiam passionis ostendit, diuersum ab Africa. *Alexander Martyr in Pannonia triumphum attinuit. v. kal. April.* Hinc suspicari liceret Successum, Saturninum, & Alexandrum in Pannonia fuisse Martyres, & alterius classis ab Africanis, nisi

mar-

martyrologium S. Hieronymi, quo vsus est Petrus de Natalibus, in pluribus constaret melioris notæ non esse. Alexandri, Driziparæ in Pannonia, meminit, cum Vsuardo, Maurolyco, & Galesinio Mart. Romanum: Driziparam Vrbem addidit Baronius ex Hist. Miscella Pauli Diaconi lib. 17. Successum, & Rogatum cum alijs XVI in Africa exhibet die sequenti ex mss. Galesinius, sed ex deprauatis codicibus, vt suspicari licet.

V. Kal. Aprilis.

IN Cesarea Rogati. Alexandri. Dorothei. Audactæ. In Tharso Ciliciæ Castori. *Cauillonno Depositio Guntheranni Regis.*

MARTII 28.

EX Cæsariensibus Martyribus, non nisi Priscũ, Malchum, & Alexandrum exhibent martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus. Antuerpiense Martyrol. Vetustissimum, cum Corbeiensi, & nostro relictis Prisco, & Malcho, alios cum Alexandro martyres proferũt, hoc pacto *v. Kal. Ap. apud Cæsaream Ciuitatem Rogati, Alexandri, Dorothei, Audate. In Tharso Ciliciæ Castori. Item Cæsarea Maria, & in Africa aliorum xiii.* & Martyrologiũ Corbeiense. *v. Kal. April. In Cæsaria Rogati, Alexandri, Dorothei, Adaucta, Modesti. In Tarso Ciliciæ Castorij, Menelampi, Cauillonno, depositio Gundthranni Regis.* In breui laterculo non parua differentia apparet. Supra quatuor Cæsarienses martyres, in nostro, & Antuerpiensi memoratos, Corbeiense martyrol. Modestum quinto loco addit, & aliũ nempe Menelampũ Castoro Tharsensi sociũ ascribit, qui apud Vsuardum, Dorotheus est, consentientibus, vt habet Baronius ad Romanum martyrologium veteribus mss. At sæpe antiqua hæc mss. ex Galesinio sunt, qui nactus corruptos codices Adauctum, & Dorotheum Cęsariẽses Martyres, Tharsenses facit cũ Castore, Polluce, & socijs. Rogatum vero cum Sucesso pręcedentis, diei martyribus, alijsque XVI Africæ tribuit. Consimilem Hieronymianum codicẽ habuit Petrus de Natalibus lib. 12. num. 102. dum inquit. *Castor, & Dorothæus Mart. Tharsi. Ciliciæ passi sunt v. Kal. Aprilis.* Nisi fortasse Dorotheus, alter à Cæsariensi fuerit Alexandri socius, qui Alexander alius est ab eo, quem edita martyrologia ex Eusebio lib. 7. cap. 12. cum Prisco, & Malcho recolunt hac die. Cum n. Alexandri commilitones, & numero, & nominibus diuersis sint, dum nimis frequens est illis temporibus Alexãdri nomen, ex hoc tantum reliquos immutandos esse non video.

Guntheranni, Cabilone in Gallijs S. Gunthrannum Regem Francorum, cum Romano, omnia fere exhibent martyrologia. De eo plura, notat Baronius, qui ex Sigiberto in chronico, S. Regem obijsse docet anno Dñi. DXCI. Ex additis à Gallico antiquario hũc esse dubitari nequit, & de eo si quis plura desiderat videndi sunt Galliarum rerum scriptores,

IV. Kal. Aprilis.

IN Nicomedia Pastoris. Victorini. Saturnini. Iulianæ, & Aliorum IIII. In Antiochia Teodori presbyteri. Poentalis. Iuliani. Acacie.

MARTII 29.

IN tres classes ita hac die Martyrologium vetustissimum, seu Antuerpiense exhibitos martyres partitur. *iiii. kal. April. Nicomedia Pastoris, Victorini, Saturnini, Dila, Iuliana, & aliorum iiii. Antiochia Teodori Presbyteri, Poentalis, & Iuliani. Alibi Achaia.* Achacium pro Achaia in eadem classe Antiochensium repoſuit M. Corbeiense, in reliquijs cum nostro consentiens. *iv. Kal. Aprilis. In Nicomedia Pastoris, Victorini, Saturnini, Iuliana, & aliorum iiii. martyrum. In Antiochia Theodori Presbyteri, Poentalis, Iuliani, Achaci.* Nicomedienses martyres eodem numero exprimit ms. Reginæ Sueciæ, non omnes tamen de more suis nominibus signatos. *iii. Kal. Nicomedia SS. Pastoris, Victurini, & aliorum septem.* in quibus quatuor anonymi nostrorum codicum includuntur. Iulianum pro Iuliana profert Notkerus, qui non modo Dolam martyrem, Antuerpiensis codicis cum nostro, & Corbeiensi silet, sed anonymos etiam; *iv. kal. Ap. In Nicomedia Pastoris, Victorini, Saturnini, Iuliani.* Pastorem, & Victorinum tantum producit Maurolycus, & ex eo Galesinius cum martyrologio Romano, tam veteri apud Bellinia de Padua, quam Baronij, in quo sub nomine sociorũ contineri possunt. Saturninus, & Iuliana à Molano, ex alij martyrologijs addũtur; quibus alios sine nomine quatuor, ex martyrologio scripto, & probato subnectit Galesinius.

Antiochia. Theodorum præsbyterũ, cum Poentale, & Iuliano, Antiochiæ tãtum tribuit Martyrol. vetustissimũ; Achaiam enim incerto loco *alibi* in tertia classe recenset. Nostri codices quanquam sub vna Antiochena vrbe quatuor hos omnes martyres reponant, Acaciam, non Achacium ad illud proximius retinent. De his nullibi, præter adducta mss. martyrologia memoriam agi inuenio. Kalendarium Hieronymianum Lucense de more ex vtraque classe vnum depromit, & fere Antesignanos. *iv. kal. Pastoris, Theodoli.*

III. Kal. Aprilis.

IN Thessalonica Ciuitate Domnini. Philopholi. Acaci. Palatini, & alibi Victoris. Marcellini. Satulli. Crusis. Agathoniæ. Aquilinæ Virginis. Saturnini. Eulaliæ Virginis. Philippoli. *Aurelianis Ciuitate Depositio Pastoris.*

MAR-

MARTII 30.

IN M. Corbeiense dies 3. kal. Aprilis cum postremo, seu pridie kal., ita confunditur, vt in vnum confletur: hoc enim modo se habet *iii. Kal. Aprilis. In Thessalonica Ciuitate Domnini, Philippopoli, Acaci, Palatini, & alibi Victoris, Marcellini, Satulli, Crusis, Agathonia, Aquile Virginis, Saturnini, Eulaliæ Virginis, Philippopoli, Datini, Pastoris. In Africa Anesi, Felicis, Protida, Corneliæ, Valeriæ.* ..... Nec tantum laterculum hunc cum sequenti confusum agnoscimus, sed in plurimis, vt mox apparebit, deprauatum. Non desunt etiam Antuerpiensi maculæ suæ, & eadē prorsus ex vno in alterum diem confusio: sed quæ non ita difficile cognitu sit. *iii. kal. Apr. Tessalonicæ Ciuitate Domnini, Philopoli, Achaici, Palatini, Agadoniæ, Aquilinæ Virginis, Saturnini, Eulaliæ Virginis, Philupuli, Aurilitani, Pastoris, Ridie kāp. In Africa Anesi, Felicis, Diodoli, Proiidiæ, Corneliæ, Valeriæ.* Nō dubito hic, post Pastorē, reliqua ad postremū Martij diē pertinere, & omnino legēdum, *Pridie kal. Apr. in Africa Aneti &c.* vt posttridie explicabim⁹

In Thessalonica. Non nisi quatuor Thessalonicēses martyres codices nostri exhibent, Domninum, Philopholum, seu Philopolum, Acacium, siue Achaicum, & Palatinum. Eodem ordine etiam in Antuerpiensi recensentur, sed cum sequentibus vnica classe clauduntur. In Corbeiensi tamen ab alijs incerti loci martyribus distinguuntur: pro Philopolo autem Philippopulus scribitur. Nitorem codicibus nostris affert Notkerus, & Thessalonicenses hoc martyres ita exhibet. *In Thessalonica ciuitate Domnini, Philipoli, Achaici, Palatini*, & à sequentibus distinguit, quāquā secundam clasfim decurtatā producat. Domnium pro Domnino, Philipponium, pro Philipolo, & Lacatium pro Acacio, non indicato agonis loco, numerat Galesinius, vt assolet ex deprauatis codicibus. Thessalonicæ Maurolycus Domninum, & Victorium habet; Sed male Victorem Thessalonicæ ascribit; si qua fides nostris codicibus, & Corbeiensi M. habenda est. Victorium cum socijs, & Domnino antesignano, eidem vrbi Romanum martyrologium assignat, & ex Vsuardo, & Beda confirmat Baronius. Vvandelbertus, Victorium comitē Domnini fuisse cecinit. *Tertia Domnino, comite, & Victore refulget.* Sed comitem potius in die venerationis, quam loco passionis, Domnino Victorinum fuisse, codicibus nostris, & Corbeiensi, ita consentit Notkerus. *Alibi Victoris, Aquilinæ Virginis.* Et ms. Reginæ Sueciæ, in numero martyrum, & nominibus eorundem pro parte expressis, ita consonat, vt vix locum dubitandi reliquat. *iii. kalend. Thessalonica SS. Martyrum Domnini, Philippici, Aacij, Palatini, & alibi Victoris, Marcellini, cum alijs septem*, illis nempe, qui in nostris codicibus septennariū numerum explent. Datiuum addit, & Pastorem M. Corbeiense, sed Pastor martyr non est, sed Episcopus Confessor, & Datiui alibi memoria non extat.

Aurelianis. Presfius eundem Aurelianesem Episcopum Pastorem habet M. Antuerpiense. *Aureliani Pastoris*; at Episcopum fuisse tacet. Meminit Martyrol. Romanū, tam Bellini, quam Baronij, qui Adonē adducit, sed inter Adonis spuria, non apud Adonē, inuenitur. Petrus de Nat. lib. 12. n. 104. vocat Episcopū Palatinum. *Pastor Episcopus Palatinus eodem die* (iii. kal. Ap.) *Aurelianis claruit*. Vereri tamen potest, ne ex deprauato codice, siue S. Hieronymi, siue Vsuardi, vel Adonis, vt profitetur, Palatinum Thessalonicēsē martyrem cū Pastore Episcopo confuderit. Notkerus ex vetustioribus, eiusdem ita meminit. *Aureliani depositio*

S. Pastoris. Aurelijs Episcopũ, & Confessorem reposuit Saussayus in martyrologio Gallicano ad diem 30. Martij, sed nihil de eius actis, aut tempore, quo vixit præcipuum habet, nihilque de eo profert Hagiologium FrancoGallicum Lebbei. Ex superadditis fuisse existimo.

II. Kal. Aprilis.

T*Rasmutatio corporis Sanctorum Vuandone Abbate, & Asberto Episcopo, & Vualframmo Episcopo.* In Africa Natalis Sanctorum Ancsi. Felicis. Diodoli. Porti. Abde. Corneliæ, & Valeriæ.

MARTII 31.

NE postremus huius mẽsis dies, sine aliqua deprauatione, in codicib⁹ etiam nostris ex curreret, Antiquarius Fontanellensis in ipso limine, festum diem, ad cœnobium suum pertinentẽ intrusit. Iam in Antuerpiensi, & Corbeiensi Martyrol: quæ emendanda erant, ad præsentem diem spectantia, superiori laterculo emẽdare curauimus, & Vetustissimum illud, ita rectè restituendum existimauimus, *Pridie kal. Aprilis. In Africa Ancsi, Felicis, Diodoli, Protidæ, Corniliæ, Valeriæ.* Nihil hic memoratur, quod ad Sanctorũ Vuandonis Abbatis, Asberti Episcopi, & Vualfrãni, pariter Episcopi translationem pertineat, quia purum additamentũ in nostro est, octaui sæculi initio. Ita verò in chronico Fontanellensi cap. 2. inter gesta Daini Episcopi Taruanensis, & Rectoris Fontanellensis Cœnobij, translatio hæc literis consignatur. *Hic namque Bainus Episcopus, inter innumera bonitatis suæ opera, quæ gessit, etiam corpora Sanctorum Vuandregesili, Ansberti, atq. Vulfranni in Ecclesiam B. Principis Apostolorum Petri de Basilica S. Pauli transtulit.* Et infra. *facta est autem hæc sancta translatio anno Dominicę Incarnationis septingentesimo quarto, Indictione secunda, pridie Kal. Aprilis, feria secunda.* Nequis autem putet, eandem translationem non esse, quam in fronte huius diei antiquarius Fõtanellẽsis indicauit, quoniã Vuando S. Abbas dicatur, non Vuandragesilus, meminisse oportebit, in vita eiusdem apud Surium Tom.7. die 22. Iulij, apertè doceri, Vuandonem Abbatem binomium fuisse, ac Vuandragesilum vocatum etiam esse. Vuandonem, quod cap. 1. Chronici Fontanellensis aperte docetur, dũ de S. Vandragesilo dicitur, *qui & Vuando.* S. Vualfrannus fuit Episcopus Senonensis, & Ansbertus Episcopus Rotomagẽsis. Qua ætate vixerint, & obierint habetur in Appendice Chronici Fontanellensis, de miraculis S. Vulfranni cap. 1. vbi eadem translatio recensetur. S. Vuandragesilum in Ecclesia S. Petri quieuisse notatur per annos quadraginta, hoc est ibi sepultum fuisse anno DCLXIIII. Ansbertum per annos vndecim, hoc est fuisse sepultum anno DCICIII. Vulfrannum nouem annis, hoc est sepultum anno DCICV. Meminit huius translationis Galesinius, qui pro Vuandone Andomenium habet, sed Vuandragesilum, Molanus in additionibus retinet.

In Africa. Anisius antesignanus est Africanorum martyrum, qui Anesius Antuerpiensi, & Corbeiensi Martyrol. dicitur. In Vetustissimo illo non nisi sacri pugiles sex numerantur: in nostris codicibus septem; quia Protidia in duos martyres

tyres diuiditur, Portium nempe, & Abdam. Diodolus deficit in Corbeiensi. Reliqua consentiunt. Portus & Abdas duo pariter martyres sunt apud Petrum de Natalibus lib. 11. num. 105. ex Hieronymi martyrologio. *Diodolus, Anesius, Felix, Cornelia, & Valeria, Portus, & Abdas Martyres in Aphrica passi sunt ii. kal. Apr.* Porcium pariter, interposita Cornelia, ab Abdia seiungit Maurolycus, qui, & reliquos Africanos martyres producit. Diodoli, & Anesij in Africa meminit Vsuardus, cum Vvandelberto. Pro Diodolo Theodolum habet Romanum martyrologium, in quo Anesius, Felix, Cornelia, & socij memorantur. Vsuardum mendose retinere Diodolum putat Baronius, sed plures codices, Baronio ignoti, Diodolo astipulantur. Beda de Anesio tantum agit. Notkerus suspicionem inducit, ne alij etiam in nostris codicibus desiderentur. Nam Abda tantum prætermissa, dum reliquos exprimit, socios alios vniuersim ita indicat. *In Africa Sanctorum Anesij, Felicis, Diodoli, Proti, Cornelij, & Valeriæ cum socijs eorum.* Ms. Reginæ Sueciæ, quatuor à Romano martyrologio indicatos, post Corneliam addit, *& aliorum quinque*, vt ad illud Notkeri *cum socijs eorum* videatur respicere: cũ etiam supra codices nostros, Theodorũ à reliquis Africanis martyribus, ita distinguat. *In Pentapoli Libia S. Theodori.* Et quamuis Galesinius, vt plurimum non optimis codicibus innixus, præter Anesium, Diodolum, Cornelium, & Abdam, cumulet etiam Africæ Theodolum, Dionysiũ, & alios, ac, vt in Notationibus profitetur, ex codice ms. & Victore Vticensi: vetustis tamen martyribus recentiores Vvandalicæ persecutionis male permiscet. Kalendarium Hieronymianum Canonic. Lucensium ex his martyribus duo tantum promit. *ii. kal. Anesij, Felicis.*

APRILIS

Kalendis Aprilis
Litanias indicendas. Aprilis habet dies XXX.

IN Arminia Natalis Sanctorum Pastini. Quintiniani. Victoris. Secundi. In Eraclea Ciuitate Victoris. Chioniæ. Agapæ, & Herenei. In Thessalonica Natalis Sanctorum Ingenianæ. Saturnini. Partheni. Dionysi. Pantheri. Alexandri. In Ægypto Sanctorum Victoris, & Stephani.

APRILIS I.

QVantis Christianæ fidei fortissimis testibus, supra commune Romanũ martyrologium abundet, Vetustius nostrum, magis, magisque Aprilis mensis aperiet. In hoc copiosissima martyrum messis abũdat, quòd Diocletiani sæuissima persecutio mẽse Martio, vel Aprili cępta fuerit, vt Eusebius habet libro 8. cap. 2. & repetit ante initium libri de martyribus Palestinæ in editione Valesiana p. 318. Idq; nõ tam Nicomediæ, vnde primum Imperialia edicta prodierunt, quam in Phoenice, Ægypto, Græcia, Cappadocia, Meso-

talibus post Venantium Episcopum, ac martyrem, ita kal. Aprilis Victorinum Præsbyterum fuisse addit. *Victor Presbyter, & Stephanus Martyres eodem die in Ægypto passi sunt.*

IV. Nonas Aprilis.

IN Africa Natalis Sanctorum Amphiani. Victoris, & aliorum XIIII. & alibi Marcellini. Satulli. Sarurnini. Quiriaci. Reginæ. Proculæ, & aliorum III. In Thessalonica Macedoniæ Theudoli. Agathopi. Mastisi. Publi. Valeri cum alijs III. Vrbani. Iuliani. Proculi. Gagi. Agapitis. Dionysi. Cyriaci. Zonisi, & alibi Gordiani. *Lugduno Gallis Depositio Niceti Episcopi.*

APRILIS. 2.

QVia, Amphianum martyrem Palestinum, ab Eusebio narratur cap. 4. de martyribus Palestinæ, die secundo mẽsis Xanthici, quod est ante diem quartum nonas Aprilis, admirando certaminè Cæsareæ martyrum compleuisse, doctissimus Baronius Bedã redarguit, qui Amphianum Africæ cum socijs tribuerit: At siue male Eusebius, Xãthicũ mensẽ cũ Romano Aprili, ad amussim aptauerit, siue alia de causa Amphianus, seu potius Amphianus nostro martyrologio Nonis Aprilis recolitur, & hàc die cum Beda alius à Lyciensi Amphiano numeratur, cum Victore socio, ac alijs XIIII. Ita, quamquã in anonymorum numero varium, exhibet etiã M. vetustissimum S. Vvillibrordi. *iii. Non. Apr. In Africa Amfiani, Victoris, & aliorum X. & alibi Marcellini, Satuli, & aliorum iiii. Thessalonica Macedonia Theodoli, Agathopidia, Mastesi, Puplij, Vælerij, & aliorum iii. Orbani, Iuliani, Proculi, Gagi, Agapetis, Dionysi, Cyriaci, Zonisi, alibi Gortoniani, Lugduno Gallia depositio Nici, Episcopi Depositio Aystasi Abbatis.* Nec dissimilia profert M. Corbeiense, cum nostris codicibus pariter in martyrum sociorũ numero deprauatum. *iv. Non. April. In Africa Sanctorum Amphiani, Victoris, & aliorum quatuor martyrum. Et alibi Marcelli, Satulli, Marcellini, Saturnini, Quiriaci, Regina, Proculi, & aliorũ quatuordecim. In Thessalonica Macedonia, Theodoli, Agatophi, Martis, Publij, Valerij cum alijs tribus, Vrbani, Iuliani, Proculi, Gagi, Agapiti, Dionysij, & aliorum. Gordonioni, Magni, Iulij, Donati. Lugduno Gallia depositio S. Niceti, & Luxorio Monasterio, depositio Eustasi Abbatis.* Deprauatum esse in vtroque codice, Antuerpiensi, & Corbeiensi sociorum Amphiani, & Victoris numerum putaui, quòd Notkerus ad amussim cum nostris codicibus consentiat *iiii. Non. In Africa natiuitas SS. Ampliani, Victoris, & aliorum quatuordecim*, & Beda pariter editus quatuordecim enumeret. Vnum addit Galesinius ex ms. libris. Si quis vero cum Antuerpiensi, bonæ notæ martyrologio, sentire vellet, & X. tantum anonymos numerare, ms. Reginæ Sueciæ, ita consonum inueniet. *iiii. Non. Apr. In Africa Natale SS. Amphiani, Victoris cum alijs numero X.*

Et alibi. Secundam hanc, incerto loco veneratam, martyrum classem, in nostris codicibus decurtatam fateri expedit,

dit, multoq; magis in Antuerpiẽsi M.nisi in Corbeiẽsi codice, vitio librarij Marcellus pro Marcellino repetatur, & nisi librarij oscitãtia anonymorũ numerus, qui Africanis martyribus debebatur xiiii., his adijciatur, & iiii Anonymi illis, non his copulentur. Marcellinum, Satulum, siue Satullum, cum Saturnino habet M. vetustissimum, in quo Ciriaca pro Quiriaco scribitur, cum alijs quatuor. Vnde numeralis nota addenda est in codicibus nostris, & pro iii. socijs legendum est iiii. Cum vero hi sacri pugiles Reginæ, & Proculæ succenturientur, quæ martyres in M. vetustissimo non extant, dubium inserunt, an Romę passi sint, qui *alibi* extra Africam in illo dicuntur. Reginæ nomen, inter Sanctas martyres inauditum, putabant aliqui, nostro sæculo apud Aringhiũ T.2. Romæ subterraneæ p.639. & à sacro martyrũ cætu explodebãt, & proinde sepulcralem lapidem, è Romanis cœmeterijs erutum, a Sacris titulis remouebant, quãtumuis intertextis Palmarum ramis, consummati agonis insignibus, ornaretur, & hanc epigraphem contineret. *Regina Vibas in Domino IESV*. Vibas quidem pro Viuas prisco more accipiebant, sed reliqua renuebant, nullo alio argumento ducti, quam quòd in sacris fastis Reginæ nomen non legeretur, leuissima nempe ratione, & quę ex codicibus nostris, & Corbeiense facile tolleretur. In fragmẽto mẽbranaceo Canonicorũ Lucensiũ, Martyrologiũ Bedæ inscripto *iiii. Nonas Quiriaca, & Procula*, ita memoria recolitur. De Procula mihi alibi non constat, & Quiriaca, cum Ciriaca M. Vetustissimi, conuenit. Reginam exhibet etiam ex Beda Galesinius.

Thessalonicæ Macedoniæ. Anceps substiti veritus, ne Macedoniæ nomen martyris potius esset, quam vrbis. At quia Thessalonica Macedoniæ ciuitas Geographis est, etiã prouincia apponi potuit, vt à Thessalonica Sardorum, cuius meminit Concilium Chalcedonẽse, seiungeretur, nihil mutandum duxi, & Macedonem Thessalonicensem, huius classis primariũ martyrem Theodolũ esse suscepi; Agathopsiũ verò, seu Agathophiũ in M. Corbeiensi, vidi in Vetustissimo Agathopidiam esse. Martius etiam Corbeiensis, Mastetius illi est, sicuti Mastitius in nostris codicibus: in quibus Vrbanus, nõ Orbanus legitur, qui secũdę classis Thessalonicentium martyrum antesignanus est. Nullam deinde in reliquis dissentionem, inueni; sed summum in editis alijs martyrologijs de his martyribus silentiũ.

Et alibi Gordiani. Gortonianum legit M. Vetustissimum, & pro alibi *alterum* legit Corbeiense librarij vitio, sicuti forsasse *Gordonionius* male scribitur.

Lugduno. De Niceta, siue Nicetio Episcopo Lugdunensi, agunt hac die fere omnia edita martyrologia, & in primis Romanum, vbi Baronius multa affert. Floruit circa annum 580. Videndi pro eo Galliæ Sacræ scriptores, & præcipue Theophibus Raynandus in Indiculo Sãctorum Lugdunensium, & Saussayus in martyrologio Gallicano.

III. Nonas Aprilis.

IN Nicea Natalis Sanctorum Thomæ. Euagri. Benigni. Chiristi. Aresti. Sinnidiæ. Rufi. Patricij. Apud Thauromenium. in Sicilia Natalis S. Passerati. In Mirca Agathe. Meriti de Antiquis. In Cesarea Palestine Natalis S. Theodosiæ Virg. In Nicomedia Donati, & passio S. Amphiuni. In Ciuitate Heumisiter, Euagri, & Benigni.

APRI-

APRILIS 3.

PRæter S.Pancratiũ, nullũ ex huius diei Athletis in Romano martyrologio, nullum apud Vsuardum, & Adonem memoratum vidi: paucos apud Notkerum. Differunt etiam inter se codices, quibus innitimur. Antuerpiense *iii. Non. Ap. In Sicilia Natal. Euagri, Benigni, Chresti, Euagaristi, Aresti, Sinnidia, Rufi, Patrici. In Tauromenio Sicilia Prancati. In Misia Agathemeri. In Cesarea Palestina, Theodosia Virginis; Nicomedia, Donati, Amphiani, Theumis, Euagri. In Ciuitate Tomis Benigna.* In Sicilia pariter primũ Martyrum chorum, ita ducit M. Corbeiense, tam in Schedijs Duphresnij, quam in editione, nuper visa Dacherij. *iii. Nonas Apr. In Sicilia Natalis Sanctorum Thoma, Euagri, Benigna, Christi, Aristi, Sinnidia, Rufi, Patricij, Zosimi. Apud Taurominiũ in Sicilia, Natalis Sancti Pancrati. In Moesia Agathameriti & antiquis. In Casaria Palestina, Natalis Theodosia Virginis. In Nicomedia Donati, & passio Amphiani Martyris. In Ciuitate Eumis, Euagri, Benigni.* Mendum hìc esse in codicibus nostris iure potest existimari, & cum *In Nicea* constanter vterque primos martyres reponat, alij vero codices *in Sicilia*, non parua nominis differentia succurrit. Sed dubitari subijt, ne potius codices adducti omnes labem aliquam contraxerint, & in Antuerpiensi; & Corbeiensi nomen Vrbis desideretur, in nostris vero Regionis. Nicea quidem Vrbs in Sicilia à Geographis nõ indicatur: sed Neas vnde Netini populi Plinio lib. 3. cap. 8. ac Ciceroni in Verrem Act. V. Neetum Ptolemæo vrbs est, vetusta olim, & ingens, vt habet Fazellus de reb. Siculis dec. 1. lib. 4. cap. 2. Hinc coniectabam, si ita legendum esset. *In Neea Sicilia Natalis SS. Thoma &c.* præsertim quòd alter ex codicibus nostris legit. *In Meea.* Facile que accidisse suspicabar, ne ignorata Vrbe, librari⁹ Siciliæ nomen ad Taurominium transposuisset, notiorem quidem insulæ Vrbem. Ex his martyribus Thomã vtique non signat. M. Vetustissimum, sed supra alios codices Euagaristium numerat, antiquarij vix dubitabili vitio, qui ex Euangrio, & Aristio, altero iam indicato, altero mox sequenti, nouum martyrem, alijs ignotũ conflauerit. Zosimum addit post Patricium M. Corbeiense. In reliquis nulla, vel minima est differentia, vt in Benigno à M. Corbeiensi in Benignam mutato, tã in Schedijs nostris, quã penes Dacheriũ.

Apud Thaurominium. Siue Tauromenium, Græcis celebrem Siciliæ vrbem, celebris est memoria S. Pancratij primi Siciliensium Apostoli. De quo cum omnia fere martyrologia loquantur, videnda præcipue sunt, quæ habet Baronius ad Romanum, ex T. 1. Annalium. *iii. Non. Apr.* Kalendarium Membranaceum nostrum habet. *Pancratij Martyris*, meminit & Notkerus, ijsdem penè cum nostro verbis. *Apud Taurominium Sicilia Sancti Pancratij.* Huius S.Episcopi quædam habet Ferrarius ad hanc diem in catalogo Sanctorum Italiæ.

In Mirea. Deprauatum Vrbis nomen esse in codicibus nostris suadent, non male notæ codices Antuerpiensis, & Corbeiensis, quorum alter. *In Misia* legit; alter parua differentia in Moesia. Myra vrbs Liciæ Geographis est, quæ Myron Stephano dicitur. Myræum vero vrbs in Africa propria Ptolemæo, seu Mileum Antonino. Milei meminit D. Augustinus & Synodus Constantinopolitana V. quæ eam Numidiæ attribuit. At si legendum est. *In Misia*, vt M. vetustissimum habet, quod in locis appellandis minus deprauatum inuenimus, Regio Asiæ propriæ esset. Mysia regio est, & Vrbs Stephano.

no. Seruio Vrbs Moesia dicitur, vt scribitur in Corbeiensi. Quamquam verò ita ferax martyrum Africa fuerit, vt non difficile tribuendi essent illi martyres, cũ tamen raro martyrologiũ Hieronymianũ Vrbes Africæ distinguat, & alioquin frequentissimè in Africa vniuersim martyres suos signet, in Vetustissimi lectionẽ propendo, præsertim si verba in nostris codicibus, & Corbeiensi addita. *Agathemerisi de antiquis* interpretãda sint, quasi martyrem signent ex antiquis, & Apostolico æuo proximis. Euangelium sanè citius in Asia vulgatum, quam in Africa fuit, nempe antequam Romana Ecclesia fundaretur: cum à Romana iam à Petro fundata, profiteatur D. Augustinus Africã prima fidei semina recepisse epist. 162. contra Donatistas: idque confirmet D. Gregorius lib. 3. epist. 32. Codices nostri vocem *Agathemeri*, siue Agathimeriti, in duas diuidunt, hoc est *Agata, & Meritis, de antiquis*. Vtra lectio melior sit, ex aliorum codicum consensu erit cõfirmandum.

In Cæsarea Palæstina. S. Theodosia apud Cæsaream martyr, in adductis martyrologijs Antuerpiense, Nostro, & Corbeiense Virginis titulo decoratur; sicuti etiam apud Eusebium dicitur *Theodosia Virgo ex Vrbe Tyro oriunda*. Eius certamen libro de martyribus Palestinis cap. 7. ad calcem libri 8. Hist. idem Eusebius describit, & quamuis eius videatur notare martyrium, *die secundo Mensis Xanthici, quod est ante diem quartum nonas Aprilis*, & eadem die, nempe 2. Aprilis, tam in Romano martyrologio, quam in alijs recolatur, si tamen Eusebij verba perpendantur, fuit ille dies, quo nobilis Martir ad vinctos in Prætorio Confessores accessit, & à militibus correpta ad Præsidem deducta fuit, non consummati per mortem agonis. Cum enim acerbis, & horrendis tormentis ex cruciata, marinis fluctibus absorbenda ab eodem Præside confestim damnata fuerit, non est impossibile, vt integro die in cruciatibus consumpto, in crastinum reseruata, ac deinde mari mersa martyriũ cõpleuerit; Acta breuiter percurrit Notkerus, & in his saltẽ dicẽ vnum à captura præterijsse necesse est: siquidem primùm *in Equleo cruciata, deinde ferro onerata, in carcerem trusa est; vbi Dei virtute omnia vincula eius disrupta sunt, & post hæc saxo alligata in mari demersa est*. Longius vero spacium eius certamen expostularet, si ad littus per Angelum deportata, iterum Leopardo exposita intacta perstitisset, donec cæso capite coronam acceperit iii. Non. Aprilis vt narrat Petrus de Nat. lib. 4. c. 25. Theodora, non Theodosia dicitur hac ipsa die in menologio Græcorum apud Canisium: sed Theodosia in codẽ vocatur die 29. Maij, quando iterum recolitur, & verba generosæ Martyris ad Vrbanum Præfectum referuntur. Postquam enim, vix spirans, comminutis ossibus, & visceribus denudatis interrogatur, an Dijs immolaret, ridenti vultu respondit. *erras homo, nescis me, cum Dei martyribus, communione dignam factam esse*. Ille ludibrio se haberi cognoscens, amplius eam torqueri, & in mare proijci iussit, quæ omnia longius, quam vnius diei, tempus videntur exposcere. At non modo ad diem vnum, sed ad duos saltem certamen Virginis instauratum fuisse, habent acta latina penes mè in vetusto, & ante sexcentos annos scripto Hagiologio. In his sulcatam vngulis, suspensam capillis, ferreis ponderibus, arctisq; vinculis oneratam, & saxo ceruicibus alligato, in profundum maris deturbatam primò narratur, deinde incolumen in littus expositã, ad bestias ab Vrbano Præsidie in amphiteatro damnatã, & tandem in obsequium illius rabie ferarum cicurata, gladio ceruicibus amputatis, sanctam Virginem in pace requieuisse docetur. Hæc diffusius ibi prosequuntur, & auctor qui non vulgaris est, plura ad morum sanctitatem perorantem Virginẽ inducit; digna quæ à fidelibus præ manibus haberentur; præsertim cum Surium au-

fugerint. Ex hac Historia, quæcumque habent in martyrologio Vsuardus ad diē 2. Aprili, & Petrus de Natalibus supra adductus, videntur accepisse, & eandem esse, cuius fragmentum Aringhius affert T. 1. Romæ subt. cap. 16. n. 31. ex ms. Lateranense. Conuenit eadem Historia cum martyrologio nostro in die passionis, quem dominicum fuisse affirmat, non vero solemne Resurrectionis festū, quemadmodum vertunt interpretes apud Eusebium qui facile diem Dominicum intellexit, Dominicæ Resurrectioni dicatū, & à priscis fidelibus, ita nuncupatum, vt alibi diximus. *Hæc autem gesta sunt in Ciuitate Cæsaraa Palestina. Sancta vero Theodosia die Dominica impleuit Martyrium suum tertio Nonas Aprilis.*

In Nicomedia. Donatum, & Amphianum martyres Nicomedienses, ita refert hac die Notkerus. *In Nicomedia Donati, & Amphiani.* Alium ab Amphiano, qui passus est Cæsareæ, & de quo infra agit martyrologium nostrum, hunc esse putarem, quia Nicomediæ, non Cæsareæ, nō in Vrbe Lyciæ Pagas, vnde erat oriundus, venerationem habuit, & quia socius illi ascribitur Donatus, cuius ne verbam quidem Eusebius in Amphiano martyre Palestino.

In Ciuitate Henmifiter. In vtroque codice nostro, ex vetustiori prototypo, apertissimū mēdū irrepsit. Legendū enim est. *In Ciuitate Thomis item Euagri, & Benigni*. Ita me docet Notkerus, qui regionem etiam addit. *iii. Non. Apr. In Scitia ciuitate Tomis natiuitas sanctorū Euagri, & Benigni.* Ita Ado, qui ex vetustiori nostro plurimum adiutus, martyrologium suum concinnauit: ita Vsuardus, & omnia fere martyrologia cum Romano: in quorum plurimis, cum in Scythia Tomis reponatur, non est ambigendum, an Thomum esset Ægypti vrbs Antonino, circa Chenobociam. Est enim Tomis sine aspiratione Vrbs Moesiæ, seū Scythiæ Ponticæ, vel Thracensis apud Zozimum, Ouidij exilio nobilitata. Vnde facilè emendandum est etiam in M. Corbeiensi nomen Eumis, & scribendum Tomis, vel Tumis. Maiori animaduersione dignū videtur in Antuerpiēsi, quòd post Amphianum, in eadem serie Nicomediensium martyrum, addatur Theumis, pro alio martyre, cum Euagrio, & in ciuitate Tomis expressè Benigna tantum recenseatur. Equidem huiusmodi lectio nequaquam nostris codicibus accomodari potest, cum particula *Item Euagri, & Benigni* importet, sub nominibus antea productis, nouos martyres indicari, vt re vera initio laterculi, inter Siculos, siue Nicenos, aut Neetinos martyres, Euagrius, & Benignus enumerantur, & Beda, Vsuardus, & Ado vtrumq; martyrem Tomis ascribant. Addimus, ex martyrologio Hieronymiano, Petrum de Natalibus lib. 11 num. 108., qui licet pro Euagrio Eugarium scripserit, cum Benigno tamen Tomis in Scythia copulauit. *Eugarius, & Benignus Mart. coronam percipiunt in Scythia Thomas 3. Non. Aprilis*. Eadem etiam retinēt Maurolycus, & Galesinius.

II. Nonas Aprilis.

IN Thessalonica Natalis Sanctorum Agathonis Diaconi. Theodoli, & allbi Pauli. Matutini. Orbani. Saturnini. Quintiliani. Publi. Victoris. Successi. Iuliani, & alij duo Palatini.

APRILIS 4.

QVod raro accidit, Græcorum Menologiũ hac die cum codicibus nostris, Antuerpiensi, & Corbeiensi martyrologijs omnino conuenit in memoria Thessalonicensiũ martyrum Theodoli, & Agathopidis. Diaconum fuisse Agathonium, ita enim vocat, expresse docet Antuerpiense vetustissimum, nostris libris, & Græcorum menologio ità consonans. *Pridie Non. Apr. Thessalonica Theodoli, Agathoni Diaconi, & alibi Pauli, Matutini, & aliorum X. Orbani, Saturnini, Quintiliani, Pupli, Victoris, Successiæ, Iuliana, Palatini, & aliorum duo.* In tres classes diuidit etiã huius diei laterculum Martyr. Corbeiense; sed incerti loci classem in Paulo, & Matutino sistit. Vrbanum enim, siue Orbanum primarium ex sequentibus martyribus Mediolano ascribit, hoc pacto. *ii. Nonas April. In Thessalonica Natalis Sanctorum Agathonis Diaconi, Theodoli. Et alibi Pauli, Matutini. Mediolano Vrbani, Saturnini, Quintiliani, Publij, Ingenui, Victoris, Successi, Iuliani, & aliorum duorum. Palatini, Iulij. Mediolano depositio B. Ambrosij Episcopi, & Confess.* Abundat in Thessalonicensibus martyribus ms. Reginæ Sueciæ *Prid. Non. Thessalonica SS. Martyrum Thomis, Theodulo, Agathonis Diaconi.* Agathon Diaconus in Romano martyrologio dicitur Agatopolus, & Theodolus titulo Lectoris ornatur, vt in Menologio, & in Actis, quæ sunt apud Surium T. 3. In his Agathopus dicitur senex, & Diaconus, Theodolus Lector, & iuuenis, qui post multa tormenta in mare mersi agonẽ feliciter consũmauerint, *prid. Nonas April.*

Et alibi Pauli. Siue induas classes diuisi incerto loco hi sacri pugiles ascribantur, siue altera Mediolano cum Corbeiensi Martyrol. tribuatur, vtraque in reliquis martyrologijs desideratur. Galesinius Paulum Ægypto assignat ex fide mss.cotur.icum, ex quibus alios illi socios addit, die sequenti Non. Aprilis ab Vsuardo, & alijs Martyrologijs veneratos. Decem anonymi primi ordinis, qui in M. Antuerpiẽsi recensentur, in codicibus nostris, & Corbeiẽsi nõ prostant. In hoc, post duos Palatinos, additur Iulius. Gemini Palatini facile ex Palatio Imperatoris fuerunt; disertè enim lib. 8. c. 6. scribit Eusebius, plures Regios cubicularios, & qui sũmi honoris prærogatiua ab Imperatoribus ornati erant, initio persecutionis Diocletiani, Aprili mense, Nicomediæ certamen compleuisse.

Nonis Aprilis.

IN Nicomedia Natalis Sancti Claudiani. In Ægypto Natalis Sanctorum Marcianæ. Nichanoris. Apollonij. Alexandriæ Didimi presbyteri. Et alibi Quinti. Pancrati. Succeßi. In Sicilia. S. Honori. In Thessalonica Natalis Sanctorum Virginum Chioniæ. Herene, & Agape. In Cesarea Liciæ Natalis S. Amphiani. Et in Cilicia Natalis S. Taraci. Andronici. Probi.

APRI-

APRILIS. 5.

DE Claudiano Nicomedienfi martyre, qui cum Bassa vxore, diuturnis carceris cruciatibus vexatus, insigne martyriũ pertulit, omnia Latinorum martyrologia agunt ad sextam diem Martij. Cum autem Claudiano, cuius hac die celebritas signatur, diuersi socij Plautus, & Irenes coiungãtur in Antuerpiensi martyrologio, diuersum esse hoc pacto mihi suadent. *Nonas Aprilis. In Nicomedia Claudiani, Plauti, Irenes. In Ægypto Marciani. In Alexandria Didimi presbyteri, & alibi Quinti, Pancrati, Successi. In Sicilia Natalis S. Honori. Tessalonica Natalis Sanctarum Virginũ Chioniæ, Hereneæ, Agame. In Cesarea Luciæ, S. Amfiani. In Cilicia Taraci, Andronici presbyteri.* Nulli socij Claudiano sociantur in libris nostris, neque in Corbeiensi, vbi tantum legitur. *Nonas Aprilis in Nicomedia Natalis S. Claudiani. In Ægypto Natalis Sanctorum Didimi Presbyteri, & alibi, Quinti, Pancrati, Successi. In Sicilia Natalis Sancti Honory, Magni. In Thessalonica Natalis Sanctarum Virginum Chionia, Herena, & Agapa. In Cesaria Licia, & Natalis Sancti Amphiani. In Cilicia Natal. Sanctorum Taraci, Andronici, Probi, & alibi Axulsi Episcopi, & Confessoris.* Martyres alij, qui Ægypto tribuuntur, Galesinio etiam memorantur ex mss. codicibus, sed deprauatis, vel mutilis, vt alibi animaduertimus; Claudianum enim Nicomediensem, Dydimũ Alexandrinum, Quintũ incerti loci martyrem, sub vna Ægyptiorum turma confundit; alios vero in nostro, & adductis martyrologijs signatos nõ refert, Martianũ scilicet, vel Martianã, Nicanorem, & Apollonium; quos etiam Ægypto assignant Vsuardus, Notkerus, & Ado: horum primus Martianũ dicit, postremus Martianam: Notkerus, Martinum. Martianã etiã dixit Galesinius die precedẽti, quo Ægyptijs martyribus Paulum, & Victorem malè addidit. Maurolycus Vsuardo consonat, & Petrus de Natalibus lib. 11. n. 110. Marcianam etiam ex Hieronymiano, vel Adonis martyrologio ita appellauit. *Martiana, Nicanor, & Apollonius martyr. apud Ægyptum passi sunt Nonis Aprilis.*

Alexandriæ Didimi. Alexandrię legẽdum omnino est, ex fide aliorum codicũ, non Alexandri, vt alter ex codicibus nostris retinet. Presbyterum etiam Didimum dicunt M. Antnerpiense, & Corbeiense, cum Notkero. Galesinius putat esse Didimum illum, qui cum Theodora insigni martyrio coronatus est: sed nulla hic Theodorę memoria habetur. Ex Menologio Græcorum hausit Galesinius, in quo die V. Aprilis Theodora, & Didimus venerantur. Vidẽda sunt autem quæ ad diẽ 29. Aprilis adnotamus de Theodora.

Et alibi Quinti. Quintum, Pancratium, & Successum vnanimiter cum Antuerpiensi, & Corbeiensi exhibet martyrologium nostrum.

In Sicilia. Ignotus omnino mihi est Siculus martyr Honorius, & Maurolycus Abbas Messanensis regionem suam Sancti martyris gloria non fraudasset, si illi pariter innituisset: obscurus est etiam Ferrario.

In Thessalonica. Sanctarum Martyrũ Chioniæ, Hirenes, & Agapæ memoriã agunt Græci in Menologio, & Sanctarũ mulierum tantum titulo exornant die 16. Aprilis. Hac tamen quinta die cum Hirene Thessalonicæ tribuunt Beda, Vsuardus, Vvandelbertus, Ado, & Notkerus, qui eas Virgines appellant cum Romano martyrologio, in quo 3. non 5. Aprilis recoluntur. Acta seruauit Metaphrastes apud Surium, in quibus pariter mulieres, non Virgines, à Thessalo-

nica originem duxisse asseritur, & Irenem post Agapem, & Chioniam viui comburio certamen absoluisse Kalẽdis Aprilis, quãdo pariter in Vrbe Heraclea, ex martyrologio nostro recoluntur. Sanè cum actis hæc non pugnant; non enim in illis dicitur Thessalonicę martyrium compleuisse, sed origine fuisse Thessalonicenses; quod minus proprie dictum esset, si in patria martyrium fecissent. Ex montibus dicuntur abstractæ vbi fugerant: sed locus passionis non exprimitur. Horum etiã certamen exponitur in Actis S. Anastasiæ iunioris apud Surium die 25. Decembris, sed quę multis implicentur difficultatibus; primum enim Aquileiæ decertasse, deinde in Macedoniam translatas, ibi cursum perfecisse ostenditur. Cum verò non modo Heraclea Vrbs sit Macedoniæ, sed & Thessalonica, vnde oriundæ erant Sanctæ Virgines, potuerunt, & Heracleæ aliqua pro nomine Domini pati, & Thessalonicæ celebres esse, vt in vtraque Vrbe publico cultu venerarentur. Aquileiæ adhuc recoli docet Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ad hanc diem 5. Aprilis, & fatetur acta correctione indigere, quòd inuerisimilia quædam contineant.

In Cæsarea Lyciæ. De S. Amphiano aliqua dicta sunt ad diẽ tertiam Aprilis. Secunda tamen die huius mensis insignẽ martyrem Amphianum, seu potius Apphianum recolit Romanum martyrologium. Ibi notat Doctissimus Baronius in Vsuardo, alijsque Latinis martyrologijs mendum inesse; quemadmodum etiã esset in Notkero, Corbeiense M., & codicibus nostris, in quibus legitur S. Apphianum passum esse Cæsareæ Lyciæ, cũ tamen apertissimè eiusdem certamen Eusebius describat in Vrbe Cæsarea Palestinæ. Mendum quidem adesse fatemur leuissimę mutilationis, sed facillimę emẽdationis; hoc est, si addita disiunctiua virgula, vel particula coniunctiua, & hoc pacto scribatur. *In Cæsarea, & Lycia Natalis S. Amphiani.* Constat enim ex eodem Eusebio, Apphianum martyrem ex Lycia, & eiusdem nõ ignobili vrbe Pagas, principis viri filium, & adolescentem fuisse, qui Cæsareæ quidem Palestinæ ad mortem vsque certauerit, sed Lyciæ in patria etiam solemni festo recoleretur, vel ex martyrij nobilitate, vel translatis deinde reliquijs. Pro *Luciá* ergo nomine, facili lapsu, restituendnm in M. Antuerpiensi putarem Lyciæ, & aptius legendum esse. *In Cæsarea, & Lycia S. Amphiani.*

In Cilicia Natalis. An legendum sit *Taraci, Andronici Presbyteri,* vt habet M. Antuerpiense, an *Taraci, Andronici, Probi,* vt profert M. Corbeiense cum codicibus nostris, adhuc delibero. Tres insignes martyres in Cilicia Tharsẽses, his nominibus signatos, recolunt ferè omnia martyrologia cum Romano ad diem XI. Octobris, quo longum, durissimumque agonem in Tharso Ciliciæ compleuerũt, vt eadem acta procõsularia habent apud Baronium ad annum Christi 290. nu. 29. Cæptum est autẽ certamen 8. kal. Aprilis, vt initio eorundem Actuum dicitur. nu. 2. Sub his nominibus *Taraci, Probi, & Andronici* tres martyres in Palestina Martyrologio nostro, & Corbeiensi memorantur. die 13. Maij, & die 27. Sept. seu V. Kal. Octobris in Tarso Ciliciæ: & iterum 7. Idus Octobris in Cilicia, & VI. Idus inter martyres Africæ. An hi semper, & vbique ijdem sint, non facile affirmarem. Insignes Martyres fuisse, & eorum reliquias alibi, & alibi asportatas non dubito, atque ita plures illorum solemnitates inductas fuisse, sicuti septima mensis Maij solemnem factam eorum reliquiarum repositionẽ, ex Cyrillo in Euthymio notat Baronius ad diẽ XI. Octobris. Forte, vt in illis Actis dicitur, cum ex diuersis locis originem ducerent, puta Tharacus ex Claudianopoli vrbe Syrie, Probus è Thracia natus in Perge Pãphiliæ, Andronicus Ephesius, & primi ordinis Ephesiorum, poterat etiam pluribus in locis eorũ memoria recoli. Pompe-

pe-

peiopoli apud Tharsum Ciliciæ detentos esse habent Græci in Menologio Canisij. Mopsuestiam à Cilicia ductos, cum prius in Cilicia agonem cæpissent, & rursus tortos, ac diuersis tormentis excruciatos, capite demum abscisso triumphasse, docet Menologium Basilij IIII. Idus Octobris. In tanta festi diei, & loci, vbi certauerint dissonantia, aliquid certi statuere meis viribus impar onus agnosco. Si pro nomine Probi, Præsbyter, ita breuitatis characteribus Prb. esset reponendus, vt habet M. Antuerpiense, diuersos esse huius die martyres omnino existimarem; sed alibi Andonicum Presbyterum dici non inuenio.

VIII. Idus Aprilis.

IN Nicomedia Firmi. Hermei Episcopi. Hymnari. Solutoris. Quiriaci. Moysi. Romani. Successi. Quartillæ. Romanæ. Donate. Xisti. Victoris. Quiriace. Gagi. Et in Sirmia Rosine. Moderate. Romane. Secunde cum alijs VII. Florentini. Geminiani. In Africa Natalis Sanctorum Epiphanij Episcopi. Donati. Xisti. Rufini. Modesti, & aliorum XL. In Macedonia Tymothei. Diogenis. In Alexandria Natalis Clusi Presbyteri. Pentapoli Tymothei. Machariæ. Tyrie. Marciæ. Maxime. Libiæ superiori Natalis Sanctorum Theodori Episcopi. Hereni Diaconi. Serafionis. Ammoni Lectoris. Summiste. Apricis. Victoris, & alibi Natalis S. Marine, & Tegulianæ.

APRILIS 6.

PRæter paucos ex his martyribus, in aliquibus martyrologijs memoratis, reliquos nostris codicibus, & alijs, quibus innitimur mss. debemus. Antuerpiense vetustissimum sacros huius diei fastos sequentibus martyribus exornat. *viii. Idus Aprilis Nicomedia Sirmi, Herenei Episcopi, Imari, Solutoris, Cyriaci, Morsi, Romani, Successi, Quartilla, Romana, Cyriaca, Sirmi, Donati, Xisti, Victuri, Gagi, Rosina, Moderata. Item Romana, Secundi, & aliorum vii. Florentini, Geminiani; In Africa Episani Episcopi, Donati, Syxti, Rufini, Modesti, & aliorum X. In Macedonia Timothei, Dioginis. In Alexandria Clusi Presbyteri, Pantapoli Timothei, Tyria, Macharia, Marga. Libia Superioris Theodori Episcopi, Hirenei Diaconi, Serapionis, Ammonis Lector, Luni Mista, Aprici, Victoris, & alibi Sancta Marina, & Teguliani.* Corbeiense eosdem sacros fastos ita implet. *viii. Idus Apr. In Nicomedia Firmi, Henei Episcopi, Himnari, Solutoris, Quiriaci, Moysij, Romani, Donati, Syxti, Victoris, Gagi, Satiri, & in Syrmia, Rufina, Moderata, Romana, Secundi cum alijs septem. Florentiai, Geminiani, Saturi. In Africa Natalis Sanctorum Epiphanij Episcopi, Donati, Sixti, Rufini, Modesta, & aliorum vndecim. In Macedonia Timothei, Diogenis. In Alexandria natalis Sancti Clusi Presbyteri. Pentapoli, Timothei, Macaria, Marsia, Maxima. Libia superioris, Natalis Superia, Theodori Episcopi, Herenei, Diaconi, Sera-*

rapionis, Ammoni, Lectoris, Summistæ, Apricij, Victoris, & alibi Natalis Sanctæ Marinæ, & Teguliani, Vrbani. Firmum, Nicomediensium martyrum primarium, nostri codices etiam dicunt, nō Sirmum, Herinium Episcopum non Heneum, & Hymnarum non Imarū. Successus, Quartilla, Romana, in Corbeiensi desiderantur, in quo etiam Donatus pro Donata legitur. Sed Donatus cum Sixto, & qui sequntur, Sirmi videntur tribui subobscure in M. Antuerpiensi, cum tamen Sixtus, Victor, Quiriaca, & Gagius Nicomediæ assignentur, tam in codicibus nostris, quā Corbeiensi, in quo Satirus additur. Cyriaca in Antuerpiensi etiā Nicomediensis martyr est, cui illius Vrbis athletæ non nisi XI. sunt. XII. in Corbeiensi, in nostro vero XV. nominibus omnes expressi. Notkerus pro Firmo Syrmium non modo legit, sed pro Vrbe accipit, & Ireneū Episcopum eiusdem loci fuisse testatur. Calendarium Hieronymianum Canon. Lucens. *viii. Idus Apr. Firmij, Romani*, memoriam agit.

Et in Syrmia Rosina. Syrmiensium martyrū dux est in M. Antuerpiensi Donatus, in nostro, & Corbeiensi Rufina, quæ illi Rosina dicitur, cum Moderata, & Romana socijs, Secundo, & Anonymis septem; postquos, veluti alterius Classis adduntur Florentinus, & Geminianus siue, vt in Corbeiensi M., etiam Satirus, codicibus nostris, & Antuerpiensi prætermissus.

In Africa Epiphanij Episcopi. Cum Episcopo Africæ Epiphanio nominibus signati commilitones Donatus, Sixtus, Rufinus, Modestus, & decem alij in Antuerpiensi M. numerantur. Ijdem in codicibus nostris exprimuntur: non decem tamen Anonymi, sed XL. exprimūtur. In Corbeiensi pro Modesto, Modesta legitur, & anonymi vndecim. In ms. Reginæ Succiæ. *viii. Idus April. In Africa Natalis SS. Epiphanij Episc. Donati, & aliorum xiii.* Ex his emendandum esse in Antuerpiensi vnius numeralis notæ defectū putarem, & in nostris codicibus pro XL. restituerem XI. vt alter ex codicibus retinere videtur, & in ms. Reginæ Succiæ XIII. relinquerem, vel potius XIIII. quòd post Donatum, Sixtus, Rufinus, & Modestus breuiatori illo inter anonymos includantur. Idem de numerali nota in Vsuardo existimarem, qui die sequenti cum Epiphanio Episcopo, Donatum, & alios XIII. exhibet. Emendationem nostrā confirmat Notkerus, qui 8. *Idus Apr. In Africa SS. Epiphanij Episcopi, Donati, Sixti, Rufini, Modesti, & aliorum vndecim* memoriam agit; nec abhorret à martyrologio Romano, in quo postridie, post Epiphanium Episc. Donatum, & Rufinū, alij tredecim numerantur anonymi, è quibus si Modestus, & Sixtus demerentur XI. remanerent. Ita Petrus de Natalib. lib. 11. num. 113. non nisi cum Epiphanio Donatum annumerans, quatuordecim anonymos profert, quia tres nominibus expressos in illorum numero inclusit. Fragmentum Calendarij membranacei Canonic. Lucensium *viii. Idus S. Epiphanij* nomen tantum retinet.

In Macedonia. Timotheum, & Diogenem recolit, etiam hac die Vsuardus cum Romano martyrologio, cui astipulari addit Baronius vetera mss. Maurolycius pressius etiam signat agonis locum, nempe in Macedonia ciuitate Philippis. Notkerus librarij, vt videtur errore, pro Macedonia habet Nicomediam, & pro Diogene Theogenem.

In Alexandria. De Clusio Presbytero Alexandrino, præter quam in Antuerpiense, Corbeiense, & nostro martyrogio, nulla aliunde mihi suppetunt monumenta? Chisium, ita appellat ms. Reginæ Succiæ. *In Alexandria Natalis S. Chisi Presbyteri*. De S. Peleusio, Alexandrino pariter Presbytero, agunt die sequenti Vsuardus, Notkerus, & alij, sed alius is est à Clusio seu Chisio.

Pentapoli Timotheo. Plures regiones Pentapolis nomine vocatæ Geographis memorantur. Maioris famæ ea videtur

quæ

quæ Cyrene Plinio dicitur, & Ptolemeo. Hæc contraponi videtur Lybiæ interiori, tanquã exterioris Libyæ pars; post enumeratos enim Pentapolitanos martyres, alij subiciuntur in Libya superiori. Vtrãque Notkerus confundit, dum illos cum his martyribus miscet, & inquit *Pentapoli Lybiæ superioris passio S. Theodori Episcopi, & multorum martyrum*. Alterius sanè classis est S. Theodorus à Pentapolis martyribus, inter quos Tyria est, tam Antuerpiensi quã nostro martyrologio, prætérita in Corbeiensi. Timotheus, Tyria, Macaria, & Marga Martyres Pentapolis sunt in Vetustissimo illo. In nostro pro Marga Martia, & Maxima est, cum Timotheo, Tyria, & Macaria.

Lybiæ superiori. In interiorem, ac exteriorem Lybiam partiuntur potius Geographi, quam superiorem, & inferiorem. Pro superiori interior accipi potest, cui in codicibus nostris, cum Theodoro Episcopo, & Herenio Diacono, quinque alij martyres numerantur. Sex sunt in Vetustissimo quia Sũmista martyr in duo partitur, nempe Iuni, & Mistæ. Summista tamen dicitur etiam vnica voce in martyrologio Corbeiensi, ac ita etiam legisse conijcio, qui ms. Reginæ Sueciæ ex Hieronymiano martyrologio concinnauit, seu potius decurtauit; post Theodorum enim, & Irenæum quinque alios martyres refert, inter quos vnico nomine Summistã legisse oportet. *Lybia superiore natalis SS. Theodori Episcopi, Irenæi Diaconi, & aliorum quinque*. Serafion, siue Serapion, & Ammonius Lectores dicuntur, & facile est de Clero Africano fuisse, in prima statim sub Diocletiano persecutione, vt alias diximus.

Et alibi Marinæ. Marinam, & Thegulianum legit M. Antuerpiense. Marinam, & Thegulianam codices nostri. Marinam tantum ms. Reginæ Sueciæ, *Et alibi Natalis S. Marinæ*. Vrbanum alijs ignotum addit M. Corbeiense, post Marinam, & Tegulianum.

VII. Idus Aprilis.

IN Antiochia Syriæ Natalis Sanctorum Timothei. Diogenis. Macharij. Maximi, & alibi Eleusi Presbyteri. Libiæ superioris Coprice. Victoris. In Alexandria Natalis S. Pilusi Presbyteri.

APRILIS 7.

ABundat supra codices nostros, ad calcem laterculi, in Nicomediensibus martyribus, Vetustissimum Mart. S. Villibrordi, videlicet. *vii. Id. Apr. Antiochiæ Syriæ, Timothei, Diogenis, Machariæ, Maximæ. Et alibi Eleusi Presbyteri. Lybia superiore Capricę, Victoris; Alexandrię Natalis Peleusi Presbyteri, & in Nicomedia Cyriacis cum alijs X*. In Lybia superiore præter Victorẽ habet Corbeiense Martyrol. etiam Donatum. Deficit tamẽ sicut in nostro Cyriacus Nicomediensis, cum alijs anonymis, vt in integro laterculo, quem apponimus. *vii. Id. Apr. In Antiochia Syrię Natalis SS. Timothei, Diogenis, Macharię, Maximę, & alibi Eleusi Presbyteri. Libia superiore Coprice, Victoris, Donati. In Alexandria Natalis Peleusi Presbyteri*. Codices nostri in Antiochenis martyribus Macharium, & Maximum, pro Macharia, & Maxima, Eleusium pro Leusio legunt: in reliquis cum Corbeiensẽ M. consentiunt. Ex his omnibus præter Peleusium Præsbyte-

byterum Alexandrinum, alium martyrẽ non recenſent plura Latina martyrologia, Vſuardi, Adonis, Maurolyci. Notkerus tamen ſupra Peluſium Præsbyterum recolit etiam *In Nicomedia natiuit. S. Cyriaci cum alijs decem*. Ante Notkerum de Cyriaco, & decẽ ſocijs agit Beda, ex quo Baronius ad Romanum martyrologium, quod in hiſ cũ Vetuſtiſſimo Antuerpienſi conuenit. Mutilum eſſe, tam Corbeienſe, quam noſtrum, confirmat mſ. Reginæ Sueciæ, tantum exhibẽs. *7. Idus Antiochię Syrię Natal. SS. Timothei cum alijs tribus.* Calendarium Hieronymianum Lucenſe *vii. Idus Victoris*, Pro Pelenſio Præsbytero Petrus de Nat. lib. XI. num. 114. ex antiquis martyrologijs legit. *Pleuſius Presbyter eodem die in Alexandria in Chriſto quieuit.*

VI. Idus Aprilis.

IN Africa Natalis Sanctorum Thymori. Mecari. Conexi. Maximi, & alibi Conceſſi. Solutoris. Pinnari. Item Succeſſi.

APRILIS. 8.

BReuiſſima martyrũ ſylloge clauditur, in his, quibus innitimur Hieronymianis martyrologijs, huius diei Nomenclatura. Antuerpienſe hos tantum martyres refert, & aliqua cum noſtro differentia. *vii. Idus Apr. In Africa Timori, Ianuari, Machari, Conexi, Maximę, Conceſſę, Succeſſi, Pinnari, Item Ammoni.* In duas pariter claſſes diuidit Mart. Corbeienſe vniuerſam martyrum ſeriem. *vi. Idus Apr. In Africa natalis Sanctorum Timori, Moechari, Conexi, Maximi. Et alibi Conceſſi, Salutoris, Pinnari, Ammoni, Succeſſi, Donatę.* Cogimur hic mutilos, in vno martyre Ianuario, fateri codices noſtros, ſicut, & M. Corbeienſe; non modo enim Ianuarium poſt Timorum enumerat Antuerpienſe; ſed concinit eidem Notkerus, *vi. Idus Apr. In Africa SS. Ianuarij, Macharij, Maximę, Conceſſę, & aliorum multorum.* In prima Africanorum martyrum turma ſex martyres enumerat Vetuſtiſſimum M.: quatuor tantum codices noſtri cum Corbeienſe; Ianuarium etiam cum Maxima, & Macaria in Africa numerat Romanum martyrologium. In quo ſeiunctim ex Beda veneratur quoque Cõceſſam, ſed Carthagine. Deficiunt ergo tũ Ianuarius, tum Conceſſa, quæ alia martyr eſt à Conexio, & pro Maxima in ijſdẽ codicibus Maximus ſcribitur. Pro Machario, Machariũ legit mſ. Reginæ Suæciæ, & enumerato Thimorio, non niſi quinque martyres ſcripſit illius martyrologij Breuiator. *vi. Id. In Africa Themori, Macerij cum alijs iii.*

Et alibi Conceſſi. Incerti loci martyres quinque recenſet M. Antuerpienſe, quorum primus Conceſſus eſt, diuerſus omnino a Carthaginenſi Conceſſa. Ammonius alterius, vel loci, vel temporis eſt, & in noſtris codicibus non indicatur, in quibus, non niſi quatuor Athletæ recenſẽtur, Conceſſus, Solutor, Pinnaris, & deinde repetitus, cum particula, item Succeſſus, niſi ſit alterius claſſis. In Corbeienſi, non modo Ammonius proſtat, ſed Donata, quæ in alijs deſideratur. Conceſſum, Ammonium, & Succeſſum, profert etiam M. Maurolyci. Calendariũ Hieronymianum Vetus Lucenſe ex vtraq; claſſe vnũ producit hoc pacto. *vi. Id. Maximi, & Solutoris.* de quibus ita etiam cecinit Vvandelbertus.

Maximus, & Senas Idus tenet, atq; Solutor.

V. Idus

V. Idus Aprilis.

IN Syrmia Natalis V. Virginum quorum nomina Dominus nouit, & alibi Demetri Diaconi. Hylari. Concessi. Mari. Syrmionium. Fortunati. Donati, & Natalis VII. Virginum. *In Rauenna dedicatio Oratorij S. Polićti*.

APRILIS 9.

VIrginei cruoris festum appellari iure merito potest dies nonus Aprilis, quando pro gemino Sanctarũ Virginum, ac Martyrum choro antiquitus exultabat Ecclesia. In primo Sirmienses quinque Virgines: Septem Canonicas in secundo ita numerat vetustissimum Antuerpiense M. *v. Idus Apr. In Sirmi v. Virginum. Et alibi Demetri Diaconi, Hilari, Concessi, Mari, Sirmionis, Fortunati, & vii. Virginum Canonicarum. Rauenna S. Polićti*. Non nisi vnum Sanctarum Virginum chorum Sirmij recolit martyrologium Romanum, quæ septem numero simul coronatæ fuerint ex Beda, Vsuardo, Adone, & alijs, puta Petro de Nat. lib. 4. cap. 4. Maurolyco, & Galesinio, qui ex illis acceperũt. At præter codices nostros, & vetustissimum Antuerpiense M. in quibus etiam, aliorum martyrum interpositione, disiunguntur Virginum coronę, addimus, & M. Corbeiense, quod eadem diuisione Virgineas martyres exhibet. *v. Id. Apr. In Syrmia Nat. iiii. Virginum, quarum nomina Deus scit. Et alibi Demetri Diaconi, Hilari, Concessi, Mari. Syrmium Fortunati, Donati, & aliorum sex. Et Natalis septem Virginum canonicarum. In Rauenna Dedicatio Oratorij S. Polićti.* Deest in primo Virginum choro numeralis vnius nota, & plurimorum codicum fide restituendũ est quinque Virginũ. Ita Notkerus, qui duas Virginum turmas, ita pariter refert. *Apud Syrmium Natiuitas septem Virginum quæ in vnum coronari meruerunt. Item natiuitas quinque Virginum.* ms. Reginæ Sueciæ V. Idus Aprilis. *Syrmij passio SS. Quinque Virginum, & alibi Demetrij Diaconi, & vii. Virginũ quæ in vnum meruerunt coronari*. In Adone tam edito Rosuueydi, quam ms. nostro, Syrmienses septem Virgines ita recensentur. *Apud Syrmium nat. vii. Virginum quæ in vnum meruerunt coronari v. Idus Aprilis*. In Adone, Mosandri additur. *Item v. Virginum quorum nomina Deus scit*, quæ verba Rosuueydus inter spuria reiecit. Sirmium, Straboni, Zosimo, & alijs vrbs Pannoniæ inferioris quondam celebris erat, & Sermium ab Euagrio dicitur Sirmis à Iornãde. In hac vrbe primas quinque Virgines agonem compleuisse, ex adductis bonæ notæ codicibus, planum esse videtur; quamquam non desint, qui septem alias Virgines Sirmio tribuant, vnum cum altero choro miscentes. Alij vero, qui eas distingunt, partim incerto loco post Demetrium, & socios, partim Sirmio, seu Sirmioni passas esse affirmant. Sirmium Opidum in Peninsula ad lacum Benacum olim erat, cuius Catullus meminit, & quod amphiteatro lateritio decoratum non ignobile ibi fuisse apparet. Sermione ab incolis vocatur, sed pagus hodie est, nullaque sibi septem Virginum memoria estat, neq; apud Ferrarium, neque apud alium, quem viderim. *Sirmionis* nomen martyris potius videtur in M. Antuerpiense, quod in

minibus minus deprauatam apparet. Vnde incerto loco *alibi*, cũ Demetrio Diacono, Hilarius, Concessus, Marus, vel Marius, Sirmionius, Fortunatus, Donatus, & si libet etiam anonymi sex, in Corbeiensi M. expressi numerandi essent, deinde septem Virgines Canonicæ; Sin vero Demetrius, Concessus, Hilarius, & socij, Romæ martyrium compleuerunt, vt ex vet. mſ. Monasterij S. Cyriaci restituit in Romano martyrologio Baronius, facile, & septem Virgines Romanæ illæ essent, quarũ meminit Anastasius Bibliothecarius in Hadriano primo, his verbis, dum inter Cœmeteria plurima, ab eo restaurata numerat *Cœmeterium Iordanorum, videlicet Sanctorum Alexandri, Vitalis, & Martialis Martyrum, seu Sanctarum septem Virginum*. Quæ enim hac die septem post Demetrium, & socios in Romano Martyrologio numerantur, Sirmienses quinque videntur esse, in adductis codicibus, diuersæ ab alijs septem incerti loci martyribus, quæ Romæ coronam adipisci potuerunt. Quòd vero in M. Antuerpiensi, & Corbeiensi Canonicæ dicantur, nil aliud significare putarem, quam sacras Virgines fuisse, sub certa aliqua regula viuentes. Non enim dubium est saltem in persecutione Diocletiani sacrarum Virginum Asceteria in vsu fuisse, ac ex Actis SS. Indes, & Domnæ apud Lippomanum, & Surium constat, quæ etiam Nicephorus præibat lib. 7. c. 6. Ab Apostolorum quoque temporibus Collegia Virginum existebant, & meminit S. Ignatius in Epistola ad Philippenses. Canonicarum Virginum XL. memoriam agit martyrologium nostrum ad diẽ viiii. Kal. Ianuarij.

In Rauenna. Antiquum hoc, seu vetustius martyrologium, Rauennæ se inuenisse Ado fatetur in præfatione: ex eo verò quod Rauennæ, Roma deducto codice, ipse vidit, nostrum, Antuerpiense, & Corbeiense martyrologia fluxisse, ex hac superaddita Dedicatione Oratorij S. Policti, siue Poliuti videtur posse deduci. Minutiora enim hæc, non nisi ab indigenis, addi solent, & ad vniuersalis Ecclesiæ martyrologium non pertinent.

IIII. Idus Aprilis.

IN Alexandria Apolloni Presbyteri. Grani. Helari. Donati. Concessi. Saturnini. Gaiani. In Africa Martyrum XVII. quorum nomina Dominus scit, & alibi Pinnati. Successi. Marcelli. In Antiochia Natalis S. Theodori Præsbyteri.

APRILIS. 10.

CVm inter Alexandrinos martyres Philemon nõ numeretur, qui cum Apollonio Monacho, & Præsbytero, igni primum traditus, mox cũ in illo, & alijs in mari demersus fuit, vt in vitis Patrum legitur cap. 19. part. 1. ansam præbet dubitandi, an idẽ cum hoc re vera sit, vt Doctissimus Baronius existimauit, præsertim cum plurimi socij nominibus his exprimantur, qui apud D. Hieronymum, seu quisquis auctor illius libri sit, nominatim nõ signantur. Quamquam enim summus ille vir Vsuardum adducat, ac Petrum de Natalibus: Vsuardus tamen Alexãdriꝫ Apolloniũ Presbyterum cum alijs quinque sine nomine recolit. Petrus vero de Natalibus lib. 4. cap. 43. dum ex Vitis Patrum Ægyptiorum

rum

rum certamen Apollonij, & sociorum prælibat, vt Vsuardo fortasse se accomodaret, Apolloniū Præsbyterū dixit, cōtra quod scriptum sit in historia Patrum, in qua de Apollonio tantum dicitur, quòd Diaconus fuit ordinatus, non Presbyter. *Qui cum vitam magnificam egisses inter fratres, etiā Diaconus ordinatus est. Tēpore ergo persecutionis &c.* De illius vero socijs, cū quibus demersus est Apollonius, Choraula .f. Iudice, ac militibus, nullus alius nomine exprimitur, nisi Philemon Choraula, neque numerus militum, qui eum vinctum ducebant, definitur. Vnde alius videtur Apollonius Monachus, & Diaconus, à Presbytero cuius Vsuardus cum quinque socijs anonymis meminit. Sex tamen commilitones in codicibus nostris Apollonio iunguntur, & quia nominibus exprimuntur, efficacius etiam alium Apollonium suadent à Monacho. Donatam, & Concessam pro Donato, & Concesso habet M. Antuerpiense, in quo Gaianus desideratur, sicuti Granius in Corbeiensi, pro quo Saturus additur. Vtriusq: integrum diem de more adducimus, & Antuerpiēlis primùm *iiii. Idus Apr. Alexandria Apollonij Presbyteri, Grani, Hilari, Donatæ, Concessæ, Saturnini. In Thracia Gaiani. In Africa xvii. Martyrum, & alibi Pinnadi, Successæ, Marcellę. Antiochię Theodori Presbyteri. In Dacia Gauiani Diaconi.* Corbeiensis deinde. *iiii. Idus April. In Alexandria Apollonis Presbyteri, Gaiani, Hilarij, Donati, Concessi, Saturnini, Saturi. In Thracia Natalis Gaiani. In Africa martyrum septemdecim quorum nomina Deus scit. Et alibi Pinnati, Successi, Marcelli. In Antiochia Natalis SS. Theodori Presbyteri.* Notkerus sine socijs, ita Apollonij meminit. *In Alexandria Apollonij Presbyteri. In Antiochia S. Theodori Presbyteri. In Thracia Natiu. S. Gaiani. In Africa Martyrum sedecim, quorum nomina Deus scit.* Horum numerum ad XVII. extenditur in nostris, & alijs adductis codicibus. mſ. Reginæ Sueciæ, ita ad XL. protrahit. iiii. Idus. *In Africa Martyrum XL. quorum nomina Deus scit.* Si martyres hi quadraginta essent, quorum Martyrum describit Metaphrastes apud Surium Tomo 3. non omnes essent Anonymi, nam non modo Terentius Africanus, & Pompeius, qui in Romano martyrologio signantur, etiam in Actis illis memorantur, sed Maximus, Zeno, Alexander, & Theodotus, qui cum socijs reliquis triginta sex ad Tribunal sistuntur, vnde potius XLI. esset, quā XL. Sed XXX ex Græcis legit Galesinius, in quorum Menologio, non nisi quinque hac die memorantur, securi percussi sub Decio Imperatore, & Fortuniano præside.

In Antiochia. Theodorus Presbyter Antiochenus in martyrologio Romano cum Beda, Adone, & Vsuardo colitur die 23. Octobris; quem eundem esse non affirmarem. In additis ad Adonem, & reiectis à Rosuueydo, Theodorus, ijsdem pene verbis cum nostris codicibus, ita indicatur. *iiii. Id. Apr. Item in Anthiochia S. Theodori Presbyteri*, quod iam vidimus à Notkero confirmatum. Galesinus de eo agit die sequenti, & Iuliani Apostatæ auunculum, ab eodem acerbè primo cęsum, deinde securi percussum addit; sed ex quo fonte, in notationibus silet. Is tamen est Bellinus de Padua, cuius verba adducit Molanus in additionibus ad Vsuardum.

III. Idus Aprilis.

IN Mauritania Natalis S. Sylonis. Maximi. Helari. Concessi. cum ceteris Sanctis, & Domnini Episcopi. In Salona Damatiæ Domionis. Episcopi, & Militum VII. & Dalmati. In Africa For-

 tunati.

tunati. Donati. & aliorum CCXL. In Nicomedia Natalis Sanctorum Eustorgij Presbyteri. Nestoris. Filonis. Ceremonij. ***Lugdun o gall Depositio Siagrij, & Patricij.***

APRILIS 11.

ANtuerpiense vetustissimum, seu S. Villibrordi martyrologiū, his Martyribus sacras huius diei tabulas ornat. *iii. Id. Apr. In Mauritania Salanis, Maximi, Hilari, Concessi cum aliis Sanctis, & Domnini Episcops. Salona Dalmaē Domnionis Episcopi, & Milsium trium, Dalmati. In Africa Fortunatę, Donatę, & aliorum CCXL. Nicomedię Eostorgi Presbyteri, Nestoris, Filonti, Ceremonię. Lugduno Gallię Siagri, Patrici.* Non multum differt Corbeiense M. *iii. Idus Aprilis. In Mauritania Natalis Saloni, Maximi, Helarij, Concessi, cum cęteris Sanctis, & Domnini Episcopi. In Salona Dalmatię, Dominioni Episcopi, & Militum nouem, & Dalmatę. In Africa Fortunati, Donati, & aliorum ducentorum quadraginta. In Nicomedia Natalis SS. Eustri Presbyteri, Nestoris, Filoni, Cęremonię. Lugduno Gallię depositio Siagry, & Patricy.* Mirum quam variè primi Martyris nomen scribantur. *Salanis*, in Antuerpiensi, *Saloni*, in Corbeiensi, *Sylonis* in codicibus nostris, & *Solonis* in ml. Reginæ Sueciæ, signatur. *iii. Id. In Mauritania Natalis Sanctorum Solonis, Maximi, Helaris, Concessi cum cæteris Sanctis.* Totidem numero Martyres refert Notkerus hac ipsa die. *In Mauritania Salonis, Maximi, & Concessi, cum cæteris Sanctis.* Plures, eodem agone, in Mauritania consummatos Sacros pugiles, manifestum exinde apparet. Inter hos aliquos fuisse Confessores, facile est credere, sub generali nimirum nomine Sanctorum, sub quo, non strictè tantum martyres, sed vetustis sęculis, propiè dicti Confessores, includebantur. Ex vnico autem fonte antiquissimo, siue S. Hieronymi, siue alterius, omnia adducta martyrologia originem duxisse, eadem loquendi formula ostendit. Posset etiam Sanctorum nomine contineri, sacer aliquis clericorum cætus, cui pressius sanctitatis titulus deberetur, antiquo more: & sumū addit Domninus Episcopus, qui post eosdem, tamquam præcipua veneratione dignus, reponitur.

In Salona Damatiæ. In Salona Dalmatiæ vrbe legendum esse clarum est, & pro Domione *Domnionis Episcopi* memoriam reponendam esse, clamant Martyrol. Romanum, Notkerus, Petrus de Natal. cum alij recentioribus, quamuis Vsuardus retineat *S. Domionis* nomen. Cumque Salona Episcopalis Vrbs esset, sub Archiepiscopali Spalatensi S. Dōnio, vt Holstenius monet, adhuc anno Christi 949. requiescebat in propria Aspalatena Ecclesia, teste Constantino Porphirogenito Imperatore lib. de administr. Imperij cap. 28. Septem milites S. Domnionis socios addit Martyrologium nostrum, tres tantum Antuerpiense, nouem Corbeiense, cum Dalmato alio martyre: octo habet tantum martyrologium Romanū, cum Vsuardo, & Notkero. Notat ibi Baronius Ioannem Quartum Romanum Pontificem, natione Dalmatam, Romam transtulisse corpora sociorum S. Domnionis, & eorum nomina ex Ecclesiæ Lateranensis veteribus monumentis, ita notat *Paulinianus, Telurus, Asterius, Anastasius, Maurus, Septimius, Antiochianus, & Caianus*, qui octo re vera sunt. Vnde corrigendum in nostris codicibus numerum Militum existimamus, & reponendum *Milites viii.* vt ex antiquis Martyrologijs notat etiam Petrus de Natalibus

lib. xi. n. 116. *Domnus Episcopus cum Militibus octo Martyres in Dalmatia, Ciuitate Salona passi sunt. iii. Idus Aprilis.*

In Africa Fortunati. Totidem verbis Africanorum martyrum agmen signat Notkerus. *In Africa Fortunati, Donati, & aliorum ducentorum quadraginta.* In numero anonymorum consonant MM. Corbeiense, & Antuerpiense, sed in hoc *Fortunatæ, & Donatæ* scribitur, non Fortunati, & Donati.

In Nicomedia, Eustorgium Presbyterum, Martyrem Nicomediensem, refert sine socijs martyrologium Romanum, ex Vsuardo. Tres illi socios ascribunt codices nostri, cum Antuerpiensi, & Corbeiẽsi M. quorũ antesignanũ Eastorgium vocant, Eustorium vero Corbeiense, & Eostorgium Antuerpiense. In hoc pro Filonio Filontius est, & pro Ceremonio, Cæremonia, sicut etiam in Corbeiense legitur.

Lugduno Galliæ, Concordes inuenio in Siagrio, ac Patricio Lugdunensibus hac die recolendis bini codices nostri, vetustissimum Antuerpiense, & Corbeiense, martyrologium. Episcopum Lugdunensem Siagrium dicit ex martyrologio Benedectino, Molanus ad Vsuardum. Sicarium Episcopum Lugdunensem, & Confessorem refert hac die Saussayus, non Siagrium, quamquam alios hoc nomine alibi Episcopos afferat, Niciensem, Augustodunensem, & Æduensem. Sicarium Episcopum sedisse sub annũ Christi 425. scribit Raynaudus in Hagiologio Lugdunense nouissimæ edit. p. 81. in cuius Ecclesia S. Sicarium recoli testatur Cal. Aprilis, quamuis in Vsuardi martyrologio ascriptus sit XI. Aprilis. At ibi non Sicarius, sed Siagrius dicitur. De Patricio nihil adhuc apud sacros Galliæ scriptores inuenire licuit. Ex additis in vetustiori martyrologio licet suspicari. Confessores fuisse depositionis nomen suadet.

II. Idus Aprilis.

IN Asyę Pergamo Natalis Sanctorum Carpi Episcopi. Pauli. Ysac. Agazonis. Romæ in Cæmeterio Calipo. tertio miliario Depositio Iulij Episcopi, & alibi Agapi. Valeri. Publi. Bassi. Iuliani. Felicis. Pauli. Mauri. Hestulæ. Verecunde, & aliorum numero XLII. Quarti. Saturnini. Secundi. Decimi. Darij. Item Secundi. Saturnini. Quinti. Dextri. Victoris. Donati. Varicij. Butti. Venusti. Titiani. Victoris, Sinlle. Luci. Iusti. Orbanæ. Item Orbanæ. Marci. Ianuarij. Cittini. Paterni. Patini. Putti. Murici. Obtaci. Item Victori. Migoni. Demetri. Marci. Flauiani. Vitalis. Minaliæ. Clementiæ. Victuriæ. Feliciæ. Maximæ. Musti. Item Marci. Honorati. Laurenti. Arburi. Crispini. Tertij. Quintuli. Restituti. Reuocati. Saturnij. Buttari. Barici. Pauli. Optati. Manili. Petri. Felicis. Proculi. Item Donati. Gemellæ. Euanti. Lazari. Venusti. Flanini. Rufini. Crispini. Nabori. Victurini. Donatulæ. Victoris. Acutine, & Tertiæ. In Capút Natalis Sanctorum Cypriani. Musculæ. Donate. Nouelle. Ianuari. Siluani. Mutiani. *In Vuapingua Ciuitate depositio Constantini Episcopi.* & alibi Primicari. Cyrillæ. Macha-

chari. Istialis. Venusti. Item Venusti. Iuliæ. Felicis. Verecundi cum alijs VII. Eocapi. Tertullæ. Antonie. Mustilæ. Miggine. Acutine. Item Donate, & alibi Eufemiæ. Macharij. Primæ, & aliorum VIIII.

APRILIS 12.

DE Carpo, Episcopo Pergamensi in Asia, agit sequenti die martyrologium Romanum, cum Beda, Vsuardo, & Adone. Græci vero in Menologio ad 3. Id. Octobris. At cum vetustiori nostro Vetustissimum Antuerpiense, & Corbeiense M. cum populosa martyrum Turma hac ipsa die S. Episcopũ referũt; illud que primùm *Pridie Id. Apr. In Asia Pergamo Natalis Carpi Episcopi, & aliorum XLVII. Pauli. Isaac. Agatonis. Romæ Depositio Iuli Episcopi, & alibi Agapi, & in Capua Quarti, Valeri, Pupli, Bassi, Iuliani, Felicis, Pauli, Mauri, Hertula, Verecunda, & aliorum XLII. Quarti, Saturnini, Secundini, Decimi, Quarti, Ianuari, Secundi, Quinti, Dextri, Victuri, Donati, Varici, Venusti, Titiani; Item Victori, Sirillæ, Luci, Vrbana. Itẽ Vrbana, Marti, Iusti, Cittini, Paterni, Famni, Butti, Murici, Optati. Item Victuri, Migoni, Demetri, Flauiani, Marci, Vitalis, Minalia, Clementia, Victuria, Felicia, Maxima, Musti; Item Marci, Honorati, Laureni, Arburi, Crispina, Terti, Quintula, Restituti, Reuocati, Saturnini, Buttasi, Barici, Optati, Spini, Donati, Manili, Petri, Proculi; Item Donati, Gemelli, Euanti, Lazari, Venusti, Flauini, Rufini, Valeri, Pauli, Crispini, Felicis, Nabori, Victorini, Donatula, Terti, Victoris, Acutina, & Tertia. In Capua Cypriani, Musculæ, Donata, Nouella, Ianuari, Siluani, Muciani. In Ciuitate Vappineo Depositio Constantini Episcopi. Alibi Caro, Primi, Cirilli, Marcari, Hilari, Venusti, Iuliæ, Verecundi cum alijs VI. Tertulę, Antonię, Mustilę, Magginę, Acutinę, Donatę, & alibi Eufemię, Item Felicis, Machari, Primi, & aliorum VIII.* Eandem fere Sãctorum cohortem, pluribus turmis diuisã, ita in sacris tabulis instruit M. Corbeiense. *Pridie Idus Aprilis. In Asia Pergamo natalis Sanctorum Carpi Episcopi, Pauli, Isaac, Agathonis. Romę in Cęmeterio Calepody, Lupicini. Via Aurelia tertio milliario depositio Iulij Episcopi. Et alibi Agapiti, Bassi, Iuliani, Felicis, Pauli, Mauri, Herculę, Verecundę, & aliorum numero quadraginta duo, Quarti, Saturnini, Secundi, Decimi, Darij. Item Secundi. Itẽ Saturnini, Quinti, Dextri, Victoris, Donati, Varici, Butti, Venusti, Titiani. Itẽ Victoris, Syrillę, Luci, Iusti, Orbanę. Item Orbana, Marti, Ianuari, Cittini, Paterni, Pacini, Putti, Murici, Optati. Item Victori, Migone, Demetri, Marci, Flauiani, Vitalis, Dinalię, Clemẽtię, Victurię, Felicię, Maximę, Mustę, Item Marci, Honorati, Laurenti, Arburi, Crispini, Tertij, Quintulę, Restituti, Reuocati, Paterni, Buttari, Varici, Pauli, Optati, Speni, Valenti, Donati, Manili, Petri, Felicis, Proculi; Item Donati, Gemellę, Euanti, Lazari, Venusti, Flauini, Rufini, Crispini, Naburi, Victorini, Donatulę, Victuris, Agutinę, & Tertię, Mameri. In Capua Natalis Sanctorum Cypriani, Musculę, Donati, Nouellę, Ianuari. Siluani, Piutiani, Saturi, Italy. Et alibi Primi, Cari. Cyrilli, Machari, Hilari, Venusti. Item Venusti, Iulię, Felicis, Verecundę, cum alijs nouem, Eocapi, Tertulę, Antonię, Mustulę, Migini. Item Donatę, & alibi, Euphimię, Machari, Primi, & aliorum nouem. In Vapingo Ciuitate Depositio B. Constantini Episcopi.* S. Carpi Episcopi acta, etiam ætate Eusebij Cæsariensis præ manibus fidelium versabantur, & post martyrium

Pio-

Pionij, ad calcem epistolæ Smyrnensium subtensa, idem Eusebius inuenit, ita vt crediderit etiam S. Polycarpo, tam Pionium, quam Carpum fuisse coæuos; cum tamen epistola illa ad Ecclesiā Philomelij scripta sit, temporibus Marci, Antonini, Pionius vero, & Carpus cum socijs sub Decio passi sint. De Carpo, Papulo, & Agathonica, ita Acta prælibat Eusebius lib. 4. ad calcem cap. 15. *Aliorū pręterea, qui in Vrbe Asię Pergamo sub idem tempus Martyrium passi sunt, Acta etiam num circumferuntur. Carpi videlicet, Papuli, & mulieris cuiusdam Agathonicę: qui post multas, atque illustres fidei nostrę confessiones, glorioso exitu consummati sunt.* Longum eorum certamen narrat Metaphrastes apud Surium, quia fatetur in Aprili mense, & die 13. cum Beda, Vsuardo, & Romano martyrologio eorundem memoriam reposuisse, quamquā agonem compleuerint ex ijsdem Actis die 13. Octobri: quo die etiam in Græcorū Menologio, tam Canisij, quā Basilij venerantur. Carpus Episcop. Thyatiris dicitur, & Papylus eius Diaconus, in ciuitate Pergamena cum Carpo natus asseritur, quamquam infra Papylus idem iudici narret, se natum Thyatiri. Sancti athletæ, ex eadem historia primùm Sardas raptantur, & ibi dum agonem ęxpectant, Agathodorus eorum famulus per flagella coronatur. E Ciuitate Sardonorum Pergamum adducuntur, ibique post plurima tormenta capite plectuntur. Sin verò ijdem martyres sunt, qui in Antuerpiensi, Corbeiensi, & Nostro martyrologio, post Carpū producuntur, cum his, qui in Actis illis, & Menologijs indicantur, nomina valde corrupta fateri expedit; nam pro Papylo Paulus, pro Agathodore Isaach, pro Agathonica, Papyli sorore, Agazonius, vel Agathonius legitur. Male Notkerus pro Carpo Polycarpum reddit, quamuis in Eusebio ad narrationem agonis S. Polycarpi, eiusdē Carpi memoria producatur. In socijs tamen omnino cum nostris conuenit. Dicendum ergo videtur, vel in diuersis codicibus nomina valde esse deprauata, vel Carpum ex diuersitate sociorum diuersū esse ab Episcopo Thyatiri. Præsertim si illi anonymi socij alij essent XLVII. ab Antuerpiensi M. tantum indicati. *Pergamo Asię* inquit Notkerus ad hanc ipsam diem 12. Aprilis, *natiuitas SS. Polycarpi Episcopi, Pauli, Isaac, Agathonis.* Pro Carpo Notkerus memoriam S. Polycarpi, quæ die sequenti, Pergami pariter agitur in codicibus nostris hic reposuit. In nostro Kalendario Breuiarij Membranacei legitur *Idibus Carpi Episcopi.*

Romę in Cœmeterio Calep. Decurtatos hic esse codices nostros agnoscimus, & cum M. Corbeiensi legendum. *Romę in Cœmeterio Calepodij Lupicini. Via Aurelia tertio milliario depos. Iuli Episcopi.* Lupicinium, Romanum martyrem alibi adnotatum non inuenio. De S. Iulio Romano Pontifice huius nominis primo agunt hac die Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & cum Rom. martyrologia recentiorum. Eius obitum tam liber Pontificalis, Damaso ascriptus, quam Abbo Floriacensis, & ex vetustioribus quicumque res gestas Pontificum scripserunt, notant pridie Idus Aprilis, & sepultum dicunt. *Via Aurelia in Cœmeterio Calepodij milliario tertio.* Ita cum reliquis, ms. Bibliothecæ Canonicorum Lucensium peruetustum habet. Exulasse per decem menses sub Constantio Ariano omnia ferè martyrologia Latinorū affirmant; sed refragante doctissimo Baronio, tam in Notationibus, quam in Annalibus. Idem narrat etiam Luitprandus, & ms. Reginæ Sueciæ. Depositionis titulo Confessorem, non Martyrem fuisse docent M. Antuerpiense, Corbeiense, & nostrum. Fragmentum veteris martyrologij apud Bucherium cap. XV. Comm. in Victorij Canon. ita de Iulij depositione. *Pridie Idus Aprilis Iulii in via Aurelia milliario iii. In Callisto.* Non quod sepultus fuerit in Cœmeterio Callisti, quod erat Via Appia, non Aurelia,

in Basilica, quam ipse Iulius construxerat, vt habet vetus Catalogus Pontificum Romanorum apud eundem Bucherium, *in Via Aurelia milliario iii. ad Callistum*, hoc est vbi idem S. Callistus Pontifex, aliud cęmeterium construxerat, diuersum ab eo, quod Via Appia Callisti nomen retinuit; in hoc enim Via Aurelia idem S. Callistus sepultus fuit, vbi antea proprijs manibus S. Calepodium humauerat, ex quo Calepodij deinde nomen accepit.

Et alibi. Non nisi martyrem vnum, incerto loco, assignat M. Antuerpiense hoc est Agapium; sequentes verò decem cum XLII. Anonymis *In Capua*, vel passos, vel veneratos fuisse indicat. Corbeiense octo nominibus signatos producit, cum alijs sine nomine XLII. Sed *alibi*, non Capuæ. Codices nostri Agapium antesignanum cum alijs nouem, nominatim expressis, & innominatis pariter XLII. exhibent, vnica classe *alibi*. In Antuerpiensi deinde breuis lacuna interiacet, cui alij succedunt Athletæ nomine proprio vocati LXXV. In codicibus nostris LXXIII. tantum recensentur; in Corbeiēsi vberiori nomēclatura Lxxvii. Nullos martyres hac die Capuę agnoscit Ferrarius, cum tamen plures repetat Antuerpiense Mart. etiam geminata classe. Veberiorem tamen numerum post illius lacunam, alibi potius assignandum esse, quam Capuæ crederem, cuius vrbis repetitio dubium ingerit, ne in vetustissimo codice illo prima vice abundet: quoniam, neque in nostro, neque in Corbeiensi, nisi postremo comparet. In Agapio, vel singulari martyre, vel plurium antesignano Episcopalis titulus desideratur, cum tamen magni nominis Agapius Episcopus, in Colonia Cyrthēsi martyrium circa hos dies fecerit. Hic in alijs persecutionibus confessor illustris, ab exilio in Numidiam euocatus, per aliquot dies ante Marianum, & Iacobum agonem compleuit, vt ex Actis horum SS. Martyrum sincerissimis apud Surium, educitur. Vnde sicut non male illi ad postremū Aprilis diem venerantur, hic per aliquot dies ante illos benè recoleretur. Incertū est cuius vrbis Agapius fuerit Episcopus: certum est eius orationibus concessum, vt carissimæ puellæ Tertulla, & Antonia pariter coronarentur; quę martyres, quāmuis incerto loco, hoc tamen die in adductis codicibus memorantur. Plures eo tęmpore coronatos in iisdem Actis habetur, vt ad diem 30. Aprilis adnotamus. An ex his aliqui, eodem die cum Agapio, incerto quidem loco, sed in Africa passi sint?

In Capūt. Ita scriptum est in geminis codicibus nostris, quod nomen Vrbem Caputa, quę, & Baputa, in Armenia maiore a Ptolæmeo indicatam significare posset. *In Capua* tamen legunt M. Antuerpiense, & Corbeiense, vt ad eorū amussim nostrum corrigendum esse videatur. Sacros septem pugiles Capuæ assignat M. vetustissimum illud, totidemque nostrum. Nouem vero Corbeiense, in quo supra Plutianum, nobis Mutianū, Saturus, & Iulius adduntur.

In Vuapingua Ciuitate. Vapingū Vrbs Galliç Narbonensis apud Alpes Cottias Geographis describitur, Antonino, & Aimonio memorata. Ciuitas Appencensium dicitur in libro Prouinciarum in Gallia Narbonensi, sed Vuapincensium alij codices legunt, vt notant Ortelius. Huius siue Vrbis, siue opidi olim Episcopus fuit Constantinus, de quo hac die agit Romanum martyrologium, ex Vsuardo. Aliqua de eo notat Baronius, & vixisse putat circa Annum 441. quando subscripsit Concilio Arausicano. Meminit eiusdem ad hanc diem, Bellinus de Padua, & Saussayus in M. Gallicano, qui sub Symmacho Papa, & Clodoueo Frācorum Rege protochristiano vixisse affirmat. Petrus de Natal. lib. 11. num. 118. ita de eo, ex veteribus martyrologijs scripsit *Constantinus Episcopus Oppido Vapigo claret pridie Idus Aprilis*. Maurolycus de eo pariter agit hac die, & Con-

Constantium vocat. Confessorem dicit Galesinius, vt depositionis nomen suadet. Hagiologium Franco Galliæ Lebbei in Aprili legit. *Pridie Idus. Vapingo Constantini Episcopi*. Dacherius, tanquã superadditum, Sanctum hunc Episcopum ad finem laterculi relegauit, quamuis in vetustissimo Antuerpiensi, eadem serie post Martyres Capuanos, sicuti in nostro collocetur.

Et alibi. Primicarus scribitur in geminis codicibus nostris, qui aliorũ nouem, & anonimorum VII. chorum ducit. Sed aptius potest in duo nomina diuidi Primi, & Cari; Carus ante Primum primus est in M. Antuerpiensi, in quo primæ turmæ, octo tantum nominibus expressi, pugiles numerantur, VI. autem Anonymi. Sed decem in Corbeiensi sunt proprijs nominibus vocati, nouem alij. Secundæ classis turma ab Eocapio ducitur, tam in nostro, quam Corbeiensi M. & cum eo, & Acutino aliæ quinque martyres numerantur. In Antuerpiensi Eocapius desideratur, & sex martyres mulieres omnes producuntur, inter quas pro Acutino Acutina est. Incerto pariter loco, sed diuerso tribuuntur Euphemia, siue Euphimia, cum Machario, Primo, & alijs anonymis nouem, in codicibus nostris, & Corbeiensi. In Antuerpiensi verò anonymi octo tantum sunt, quia Felix additur alijs, qui nominibus exprimuntur.

Idus Aprilis.

IN Calcidonia Natalis S. Eufimiæ, & Eucapiæ post multa tormenta requiescentes. Secutoris. & alibi Ianuarij. Pauli. Passæ. Caruli. Carite. Aroazoniæ. Pergamo Asiæ Polycarpi Episcopi, & Pauli Diaconi.

APRILIS 13.

DE S. Euphemia Chalcedonia martyre plura congerit eruditissimus Baronius ad diem 16. Septembris, quando eius memoriam recolit Romanum martyrologium, & cum eo Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & alij. Magni nominis Martyrem, sub diuersis diebus veneratam fuisse difficile non est credere. Græci in Menologio Canisij ad diem XI. Iulij, & rursus ad diem 16. Sept. eius memoriam agunt. In Concilio Calcedonensi S. Euphemiæ natalis recolitur 8. Kal. Nouembris. In Menologio Basilij, neque Septembris, neque Octobris mense memoratur. In pluribus mss. hac die Idus Aprilis Euphemiæ celebritas in dicatur Chalcedone. Vetustissimum in primis S. Villibrordi. *Id. Ap. In Calced. Natalis Eufemia, Eucarpi, Secutoris, Caruli, Ianuarii, & alibi Pauli acoliti, Arobi, Bassa, Carita, Agatonica. Pergami Asia Polycarpi Episcopi, Pauli Diaconi.* Menardus ad sacramentarium Gregorij p. 150. ex mss. Bibliothecæ Corbeiensis, præsertim Martyrologio S. Hieronymi habet. *Idus Ap. in Calcedone Natalis S. Euphemia*, quæ à Dacherio, & ms. nostro, ita verbis sequentibus supplentur. *Et Euapia, Secutoris. Et alibi Ianuarii, Pauli, Passa, Caroli, Caritæ, Arobi, Azatonica, Decimi. Pergamo Asiæ Polycarpi Episcopi, & Pauli Diaconi.* Confirmat idem Martyrol. ms. Reginæ Sueciæ. *Idibus Apr. In Chalcedonia Nat. S. Euphemiæ. Pergamo Asia Polycarpi Episcopi, Pauli Diaconi.* Calendarium Hieronymianum Lucen-

Lucense 1. *Idus Nat. S. Euphemiæ Virginis*. In editis verò martyrologijs idem legitur apud Rabanum, & in additionibus Adonis. Notkerus vero ijsdem penè verbis Euphemiam cum Eucarpa recolit, quibus in nostris codicibus adnotatur Idibus Aprilis. *In Chalcedone Sãctæ Euphemiæ, & Eucarpiæ post multa tormenta requiescentes*. Meminit hac etiam die S. Euphemiæ Maurolycus, & Galesinius ex mſ. martyrologio, quod alias S. Hieronymi titulo producit, vt negari nequeat, Latinos plures hac die Idus Aprilis, Sanctæ Euphemiæ Chalcedonensis Natalem recoluisse. An vero ea sit, quæ celeberrima Martyr est apud alios, ansam prebet dubitandi martyrij socia Eucapia, siue Eucarpia, quam præter Notkerum, codices nostros, & Corbeiense M. a nemine ex antiquis video memoratam, multo magis si alij Chalcedonenses martyres, in M. Antuerpiensi, illius in passionibus socij essent, nempe non Eucarpa, sed Eucarpus, Secutor, Carolus, seu Canulus, & Ianuarius, ex his enim nullus in Actis S. Euphemiæ apud Metaphrastem signatur, sed quadraginta nouem simul comprehensos fuisse narratur, quorum Victor, & Sosthenes tantum nominibus exprimuntur, & die 10. Septembris memorantur apud Romanum martyrologium, & Notkerum eorum agonem percurrentẽ. Diuersam huius diei Chalcedonensem Euphemiam ab ea, quæ die 16. Settembris coronam accepit, Petrus de Natalibus existimauit. Postquam enim celebrioris Euphemiæ Acta dedit lib. 8. cap. 84. aliam lib. 11. n. 119. inter Sanctas retulit, quorum sola nomina, & dies festi inueniantur, idque ex antiquis martyrologijs Hieronymiano præsertim. *Euphemia* inquit *Virgo, & martyr Idibus Aprilis coronam percepit*. De alia verò Euphemia dixerat sepultam esse milliario vno à ciuitate Chalcedonia XVI. kal. Octobris.

Et alibi. Ianuarium alterius loci antesignanum Martyrem proferunt codices nostri, cum Corbeiensi martyrologio, non Euphemiæ socium; cum eo verò alios quinque pugiles signant, qui nominibus nonnihil ab Antuerpiensi differunt. Eidẽ tamen Paulus acolithus dicitur, sicuti in Corbeiensi Decimus, postremo, & octauo loco numeratur.

Pergamo in Asia. An Carpus, vel Polycarpus Episcopus Pergamenus hic recoli debeat, non delibero. Polycarpum cum Paulo Diacono omnes codices habent, quibus innitor, & vt vidimus etiã ita retinet mſ. Reginæ Sueciæ. At Carpus nõ Polycarpus est Episcopus Thyatirensis in Martyrologio Romano cum Beda, Vsuardo, Adone, Bellino de Padua, & alijs, Paulus verò Diaconus, Papylus illis est. Videantur quæ diximus pridie huius diei. Alium à S. Polycarpo Smyrnensi esse vix dubitarem.

XVIII. Kal. Madij.

ROmæ Via Appia in Cœmeterio Pretextati Natalis Sanctorum Tiburtij. Valeriani. Maximi. Quiriaci. Optati. Pati. Saturnini. Marciæ. Pertine. Corneliæ. Conditoris. Tatuli. Interanna Proculi. Valentini. Prosduci. *Et in Lugduno Ciuitate Transitus Domni Lamdiberti Episcopi* Auurni. Domnæ Virginis cum suis Virginibus simul Coronatæ, & S. Valeriani. Item Optati. Saturni. Arcillai. Simproni. Prontini. Maximi. Decime. Marciæ. Corneliæ. In Alexandria Frontunis Monachi. APRI-

APRILIS. 14.

Hieronymiani vetustioris martyrologij codices, quibus nostrum fulcimur, in numero, ac nominibus martyrũ, tam Romanorum, quã Interamnensiũ variant inter se. Antuerpiense vetustissimum Sacras diarias tabulas ita scribit. *xviii. kal. Mai. Romæ Tiburti, Valeriani, Maximiani, Cyriaci, Diocletiani, Simphroni, Decimi. Interamne Appolloni, Feni, Optati, Pati, Saturnini, Frontini, Macariæ, Cornilia, Conditoris, Tituli, Proculi, Valentini, Producti, Liurni, Dominæ Virginis cum suis Virginibus, Sancti Valeriani, & alibi Optati, Saturnini, Arcilai, Simproni, Frontoni, Maximi, Decenia, Marciæ, Cornilia. Frontoni Monaci*. Corbeiense M. magis cum nostris codicibus conuenit *xviii. Kal. Maij. Roma via Appia in Cœmeterio Prætestati natalis Sanctorum Tiburtij, Maximi, Quiriaci, Optati, Pati, Saturnini, Martia, Frontina, Cornilia, Conditoris, Tituli. Interamne, Proculi, Valentini, Prosduci, Laurini, Dominæ Virginis cum suis Virginibus simul Coronatæ, & Sancti Valeriani; & alibi Optati, Saturnini, Archilai, Simphronij, Frontini, Maximi, Decimæ, Martiæ, Cornilia. In Alexandria Frontoni. Monachi*. Vsque ad Cyriacum, seu Quiriacum martyrem Romanum consonant Antuerpiense, & Corbeiense martyrologium, cum codicibus nostris. Post Optatum, qui in his numerantur, ad Interamnam pertinent in Antuerpiensi; in quo post Quiriacum, seu Cyriacum, Diocletianus, Simphronius, & Docimus Romanis martyribus accensentur, qui Corbeiensi, & nostro M. ignorantur. Forte librarius Diocletianum horruit Christiani nominis implacabilem hostem, & tã ferale nomen Martyri aptare nesciẽs, cum socijs reliquit. Maximus cum Tiburtio, & Valeriano celebris est in Actis S. Cæciliæ. Maximianus, non Maximus in Antuerpiensi vocatur, & scrupulum inijcit, an Valerianus, & Tiburtius, qui hodie in adductis martyrologijs memorantur, Sponsus, & frater Sponsi Ceciliæ sint, cum diuersa die ab illis venerentur, & plures socij addantur, de quibus nulla mentio habetur in eiusdem S. Cæciliæ Actis. At locus, seu Cœmeteriũ, in quo sepulti Sancti Martyres dicuntur, & dies eorum Passioni assignatus, suadere videntur eosdem esse, qui S. Cæciliæ opera, Christo nomen dederunt. Cœmeterium Prætestati Via Appia, idem quod Xysti fuisse docet Bosius in Notis ad literas Paschalis I. de Reuelat. Corporis S. Cæciliæ, & aliquando dictum esse ad S. Cæciliam habetur die 4. Martij in martyrologio Romano. Diẽ autẽ XVIII. kal. Mart. natalem fuisse SS. Tiburtij, Valeriani, & Maximi docet antiqua inscriptio, ad Confessionem S. Cęciliæ ex Cœmeterio translata, apud eundem Bosium, videlicet. SANCTIS MARTYRIBVS TIBVRTRIO, BALERIANO, ET MAXIMO, QVORVM NATALE EST XVIII. KALEND. MAIAS. Vetus kalendarium à Fronto editum hac eadem die Maximianum, non Maximum exhibet, vt M. Antuerpiense. Sed Maximũ reliqua ferè omnia martyrologia, tam edita, quam mss. referunt, & in Sacramentario S. Gregorij horum martyrum festum hoc titulo ornatur. *XVIII. Kal. Maij Nat. SS. Tiburtij, & Valeriani, & Maximi*. In recentiori translatione S. Cæciliæ, & sociorum narratur à Bosio, inuenta tria hæc corpora fuisse, peculiari linteo inuoluta, & eodem loco, vbi primitùs fuerant sepulta, immota remansisse. Attamen eorum reliquias, alibi etiam veneratas, non desunt, qui scripserint. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, & Cæsar Franciottus de Sanctis Lu-

censibus Tiburtij, Valeriani, & Maximi, corpora Lucæ in Hetruria, & in Basilica S. Paulini primi Lucensis Episcopi requiescere testantur; & Ecclesia illa solẽni ritu eorum festum, in proprio Sacello, hac die recolit. Memini piæ memoriæ P. Barthol. Gauantum, de sacris ritibus optimè meritum, nos aliquando monuisse perperam, Sanctos hos martyres existimari in Ecclesia nostra quiescere, cum Romæ integra eorum corpora seruentur. Sanè Sanctũ aliquem Maximum Lucæ seruari non dubito, eumque Præfecti Cornicularium, qualem Tiburtij, & Valeriani socium fuisse affirmatur in Actis S. Cæciliæ, exploratum habeo, & ita vocari in peruetusta membrana dedicationis illius Basilicæ, quam integram in nostris Lucensis Ecclesiæ Dypticis exhibemus. In illius tamen Sacelli ara, antiquis caracteribus, hæc insculpta tantùm legitur Epigraphe *CORPVS S. Maximi. P. cum alijs*, quod interpretatum ab antiquis Lucensibus existimarem cum alijs socijs, Tiburtio nempe, & Valeriano. At si re vera horum martyrum integra corpora anno Domini 1590. Romæ reperta fuerunt, & ibi immota relicta, vt idem, qui supra Bosius testatur, alius Maximus qui Lucæ colitur esset, alij que socij. Anteacto vtique sæculo corpora illa non ita estimabantur, integra; vt eorum notabilis portio etiam aliò transferri non potuerit, & præter alia monumenta in Vita S. Angilberti Abbatis Cẽtulensis, seu potius in ipsius scripto ibi esse reliquias SS. Tiburtij, & Valeriani affirmatur, & in vita B. Rabani Mauri, Rudulfus Presbyter eiusdem sancti discipulus cap. 6. narrat Ossa S. Ceciliæ, & SS. Tiburtij, Valeriani, & Maximi, Romæ ad ipsum B. Rabanum, tunc Abbatẽ Fuldensẽ asportata anno Dom. Incarn. DCCCXXXVII. & cap. 8. additur in Cænobio Rathestorplæ fuisse repositā ab eodem B. Rabano additis carminibus in quibus hæc legebantur.

Germani ecce duo hic pausant, quos Virgo beata
Lucrata est Christo dogmate Cæcilia.
Valerianus adest vnus, Tiburtius alter
Nomine præclarus, clarior & meritis.
Has tres personas Romana ex arce meantes
Suscepit Hraban Christe tuus famulus.

Vel enim Monaci, qui Roma Ossa Sanctorum transtulerant Fuldam, Rabano imposuerunt, vel corpora illa non integra ita sunt, vt ossa quędam nõ deficiant, quarum notabilis portio Lucam etiam translata recoli potuerit, quasi integrum corpus esset, quod sæpe accidisse norunt sacræ antiquitatis studiosi, & sine impostura labe partes reliquiarum non magnas pro toto corpore venerari posse, nuper docuit Ricciullus Archiepiscopus Consentinus, & qui Romæ diutius Cardinalis Vicarij vices gessit lucubr. Ecclesiast. lib. 1. cap. 11. n. 5. & deinceps, prefertim ex Theodoreto. Cum verò in adductis martyrologijs Tiburtio, Valeriano, & Maximo alij socij addantur, videretur dicendum, vel ex familia Maximi fuisse, vel ex Militibus, & Carnificibus, qui cum Maximo baptizati sunt, quemadmodum in Actis S. Ceciliæ narratur; licet nominibus non exprimantur. Dubitari hìc vero iure merito potest, an Cyriacus, siue Quiriacus Sanctorum Tiburtij, & Valeriani socius, Martyr idem ille sit, cuius sacrum corpus ex eodem Cœmeterio, siue Prætestati, siue Callisti via Appia à Ioanne Baptista Alterio Episcopo Camerinensi, tunc Romano Vicesgerenti, mox Eminentissimo Cardinali, olim extractum, & piæ memoriæ P. Ioanni de Annunciatione Ordinis Sanctissimæ Trinitatis in Romana Curia Generalis Procuratoris donatum fuit. Cõstat enim id ex pluribus publicis documentis cõfectis a D. Ioãne Baptista Maro Presbytero Romano, & Processuum concistorialium secretario, & ex altero precipuè celebrato die 7. Nouembris MDCXLIIII. Ex quo pariter apparet, idem sacrum corpus, cum facultate donandi, ab vrbe exportandi, & publicæ venerationi exponendi, vna cum lapide

pide sepulcrali, nomine Ciriachi signato, dono mihi traditum fuisse a R. P. Francisco eiusdem Ordinis Sacerdote. Quod cũ Lucam translatũ, & ab Eminentissimi Cardinalis Franciotti Episcopi Lucensis Vicario Generali D. Alexandro Cenamio S. Alexãdri Maioris Priori, spectatæ pietatis, ac nobilitatis Viro, probatũ esset die XXVII. Decembris anni MDCXLV. die XVII. Ianuarij à mè largitum fuit sacris Virginibus Monasterij B. V. Annunciatæ, Oppidi Villæ Basilicæ in Lucensi ditione, vt apparet ex publicis monumentis, manu D. Bernardini Pieronij Episcopalis Cancellarij, sub ijsdem diebus exaratis. Sanè martyris huius Cyriaci corpus, in humanam figuram iterum compaginatis ossibus, adolescentis circa pubertatem mensuram adequat, & plumbatis cæsum, quemadmodum de S. Maximo Acta S. Cæciliæ testantur, martyrium compleuisse, satis probabiliter suadent ossa cranij, adhuc sanguine saturata: siue Christi athleta, de familia S. Maximi fuerit, siue alterius originis; quod, quantumuis probabili coniectura fulciatur, affirmare vtique non auderem. Hoc asserere pro certissimo possum Sacrum S. Cyriaci corpus supra aram illius Ecclesiæ repositum, plurimis quotidie fulgere admirandæ sanationis donis, & magna illius populi veneratione, quotannis in eius honorem festum diem peragi.

Interamne Proculi. Antiquarius Gallicus, seu potius Fontanellensis ad oram libri, vnde codices nostri scripti sũt, Lugduni Lambertum Episcopum, eiusque transitum adnotauerat, sed librarius in medio laterculi minus aptè intrusit; continuantur enim Interamnenses martyres vsque ad Valerianũ, tam in Antuerpiensi, quam in Corbeiensi martyrologijs; in quibus nihil de Lugdunensi Lamberto additur. De Proculo Interamnensi agũt hac die Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & alij recentiores. Proculum esse, qui post Valentinum Episcopum Interamnensem, cum alijs socijs martyrio prope Interamnam coronatus est, facile crederem: & quamuis Valentinus alio die ante Proculum agonem compleuerit, ne tamen socij disiungerentur, vtriusq; memoriam iunxit, qui martyrologium vetustius concinnauit. Meminit etiam S. Proculi hac die Ferrarius, qui ex Baronij Adnotationibus hæret, an duo fuerint Valẽtini, & Proculi Interamnenses, quos sine hæsitatione distinguit Iacobillus de Sãctis Vmbriæ. Prosducum, & Lauriniũ illis etiam socios addunt M. Corbeiense, & Antuerpiẽse; in hoc tamen nõ Prosducus, sed Productus, non Laurinius, sed Liurnius dicũtur, & in codicibus nostris corruptè magis Vuinius, vel Auurnius. Acta S. Valẽtini apud Suriũ die 14. Febr. de his nõ agũt, sed de Proculo Atheniensi, alijsque socijs martyribus, nomine diuersis, puta Ephebo, & Apollonio disertè narrant, corpus S. Valentini ad Ecclesiã Interamnensẽ transtulisse, & martyrio ibi coronatos, à B. Abũdio esse sepultos.

De Landiberto, seu Lamberto Episcopo Lugdunensi agit martyrologium Romanum hac eadem die. Plura habet Theophilus Raynaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunensium, & passim Lambertum vocant Christianæ Galliæ scriptores, qui S. Lambertum in Abbatia Fõtanellensi successisse S. Vuãdragesilo, & factum Episcopum referunt, circa annum 670. Nonnulli etiam vocãt Landelbertum, & de eo meminit Angradus in vita S. Ansberti apud Surium, die 9. Februarij.

Domna Virginis. Domninam vocat Rom. Martyrologium ex Beda, Vsuardo, Petro de Nat., Maurolyco, Galesinio, non Adone. Ado enim tam in ms. nostro membranaceo, quam apud Rosuueydum Domnã habet, non Domninã Domninã legit M. Antuerpiense, Domnã Notkerus. XVIII. kal. Maij. *Interamnis S. Proculi martyris. Item S. Domna Virginis, cum sociis Virginibus coronata.* Hæsitaui an Interamnensi Vrbi Domna, siue Dom-

Domnina Virgo tribuenda esset, S. Proculo succenturiata. Ferrarius nihil de ea retulit in Catalogo SS. Italiæ hac die, sed sequenti ex monumentis Ecclesię Interamnensis, quod iterauit in Catalogo generali, incertus tamen, ne circa festum diem in illis error irrepserit. Die 15. de ea agit Iacobillus de Sanctis Vmbriæ, qui cũ Ferrario discipulum fuisse S. Proculi secundi, & sub Totila Rege Gothorum, martyrio cum socijs Virginibus coronatã docet die 14. Aprilis anno 546. qua die Petrus de Natal. lib. XI. n. 121. ita scribit ex veteribus martyrologijs. *Proculus Martyr, & Donina Virgo cum socijs Virginibus, ipso die Interamnis passi sunt.* Hunc a Proculo, qui sub Totila martyrium compleuit diuersum fuisse existimauit, idem Petrus de Natal. cum de illo egerit lib. 1. c. 15. & passionis illius celebritatem incidere in diem kalẽdarum Decembris disertè docuerit, huius verò cum S. Domnina diem passionis recolat XVIII. Kal. Maij. Nemo tamen S. Valerianum, qui S. Domnæ, vel Dominæ accensetur, in sacros fastos refert. De S. Domnina, & socijs Græci agunt ad diem kalendarum Martij, sed facile ab Interamnensi diuersa.

Item Optati. Cum alter Optatus, inter Romanos martyres, in nostris codicibus iam fuerit numeratus, particula *item* potius de more, sub eodem nomine, diuersum martyrem indicaret, quam loci differentiam. At cum *alibi* non *Item* scriptum sit in MM. Antuerpiensi, & Corbeiensi, non modo alterius classis, sed alterius regionis Optatum cum socijs martyrem suscipio, quorum nomina in adductis a nobis martyrologijs parum inter se variant, nec alibi inuenire licuit.

In Alexandria S. Frontonis. Sicuti facilis lapsus est à Frontino in Frontonem, ita facile fuit Acta S. Frontonis, se Frontini Petragoricensis Episcopi, cum vita S. Fronti, seu Frontonis Abbatis confundere, vt manifestè miscentur apud Petrum de Natalibus lib. 9. c. 109. quamquam nominibus eos videatur distinguere, & die, quo eorum festum celebretur. De hoc enim Abbate breuissimè agit lib. XI. n. 120. Eius res gestæ habẽtur in Vitis Patrum lib. 1. cap. 47. & de eo meminit Beda, Vsuardus, & Ado. Notkerus diffusius Alexandrini, & Nitriensis Abbatis Frontonis vitam hac die prosequitur.

XVII. Kal. Maij.

PIccino in Aureo Monte. Maronis. Messoris. Mositis. Procline. In Mesopotamia Arcillai. Cypani. Comati. Vironice. Acute. Diogenis Diaconi cum duobus fratribus. In Antiochia Syriæ. Prusduci. Vironice, & Dionine filiæ eius. Octauiæ. Potamiæ. *Depositio S. Paterni Episcopi, & Scubilionis Abbatis.* Prodenti. In Audia Galati. Quomal. Arcilati. Potami. In Spaniæ Cesariæ passio SS. Luberci. Apodomi cũ duobus Fratribus. Marciani, itẽ Marciani. Felicis. Itẽ Felicis. Fausti. Martialis. Fortunati. Siluani. Luciani. & alibi S. Gorgij. *In Autisiodoro Galliæ dedicatio Baptisterij, qui est iuxta Basilicam S. Germani Episcopi, & Confess. vbi sunt condita Reliquiæ S. Iohannis Euangelistæ. In eadem die dedicatione Altaris S. Iuliani Martyris, qui priuate partibus est.*

APRI-

APRILIS. 15.

IN loco, vbi prima horum sacrorũ pugilum turma martyriũ fecerit, adducta à me semper martyrologia non benè conueniunt. *In Cipino* inquit vetustissimum Antuerpiense XVII. Kal. Maij. *Natal. Maronis, Messoris, Proclina, Mostis. In Mesopotamia Arcilai, Comatis, Cipriani, Vironica, Acuta, Diogenis Diaconi cum duobus fratribus. In Antiochia Siria Prosduci, Veronicę, & Dominę filię, Octauię, Pomia, Praditi, Taidi, Agalatię, Quoamalię, Arcilai, Potami. In Spanis Cęsar Augusta, Luperci, Apodemi cum duobus fratribus, Marciani, Item Marciani, Felicis, Fausti, Marcialis, Fortunati, Siluani, Luciani, & alibi Sanctę Georgia.* corruptissimè videtur scriptum illud *in Cipino*, quòd locus ille Geographis, quos viderim ignotus sit. Corbeiense M. *xvii. Kal. Maij* legit *Piceno, in Aureo monte Maronis, Messoris, Proclinę, Mostis, Iocundi. In Mesopotamia Arcelai, Cypriani, Comati, Vironica, Acutę, Diogenis Diaconi cum duobus fratribus. In Antiochia Syrię, Prosduci, Veronicę, & Dioninę filię eius, Octauię, Potamię, Prudenti, Foci, Syri. In Taudia Gallitię, Quoamali, Arcelai, Potami, Donatellę. In Hispanijs Cęsarię. Passio Sanctorum Luberci, Apodimi cum duobus fratribus, Martiani, Item Martiani, Felicis, Fausti, Fortunati, Siluani, Luciani, Gomali, Parcilai, Eoncdis, Micę, Gallieni, Faustini, Luciani, ... Episcopi, & Confessoris, vbi sunt condita reliquia Sancti Ioannis Euangelistę. Et dedicatio Altaris Sancti Iuliani Martyris; qui Brinate passus est.* Nec tantùm obscurus mihi est Aureus mons in Piceno, sed præter Maronem minus cõuenire video edita martyrologia, in eiusdem socijs recensendis, cum codicibus nostris; Romanum Martyrologium Maronem, Eutichetem, & Victorinum numerat inter socios exilij S. Domitillæ, ex Beda, Vsuardo, & Adone: quamquam fateatur Baronius Maronem apud Bedam non extare. Quãtumuis autem è societate S. Domitillæ astracti, post diuturnos labores martyrium consummauerint, non tamen eodem loco simul coronati fuerunt, sed Eutycles XVI. milliario, via Nomentana, terram fodiẽs, media via cæditur: Victorinus via Salaria in Aquis Cutilijs suffocatur: Maro, qui centesimo trigesimo milliario ab Vrbe, eadem via Salaria terram pariter fodiebat, ingenti saxo per collum alligatus, idem tanquam leuissimum pondus per duo milliaria transtulit, ac ita populum eius prouinciæ ad Christum adducens, iussu Consularis occiditur. Quæ nam verò Prouincia illa fuerit, cui Consularis ille pręsidebat non exprimitur, neque apud Surium Tomo 5. die 12. Maij, neque in Hagiologio nostro peruetusto Hedino; Picenum tamen fuisse facile educitur, ex eodem codice, in quo legitur Maronem, ab Hydrope incolumen reddidisse curatorem ciuitatis Septimpedanæ, his verbis, quæ apud Surium non prostant. *Maro verò morbo Hydropis laborantem Curatorem Ciuitatis Septimpedem liberauit.* Septempedam Opidum Piceni fuisse nemini dubium est. Vnde Plinio lib. 3. cap. 13. In Piceno Opidani Semptempedani, & in Itinerario Antonini à Septempeda ad Vrbem Saloriam milliaria XII. numerantur. Sanseuerinum Castrum hodie putat esse Cluuerius Ital. Antiquæ lib. 2. cap. 11. Hinc facile etiam patet, cur in Romano martyrologio tribus his martyribus, socijs quidem in laboribus, & alijs ærumnis, non verò in postremo certamine, locus non assignetur, cum tribus re vera diuersis locis agonem compleuerint. De Eutiche, & Victorino silet vetustius nostrum martyro-

lo-

logium, & Maroni alios socios addit, neque in editis martyrologijs, neque apud Ferrarium indicatos. De Aureo monte nihil penes Italiæ Chorographos inuenio in Marchia Anconitana, siue Piceno, nisi forte Mons sanctus sit, non longe a S. Seuerino, & Septempedanæ Vrbis ruderibus, vt habet Leander Albertus. Notkerus de Sancto Marone ita epilogū Actorum claudit. *Corpus vero eius Populus Christianus rapuit, & condigno honore apud Vrbem Picenum in Monte aureo sepeliuit.* In tribus Maronis socijs Messore, Mosite, & Proclina consonant, cum codicibus nostris, Antuerpiense, & Corbeiense MM. Calendarium Hieronymianum Lucense ms. duos ex his tantum profert. *xvii. Kal. Mai. Maronis, Messoris.*

In Mesopotamia. In alijs martyrologijs nullam de his octo martyribus venerationem licuit inuenire. Totidem numero, ac nominibus sunt in Antuerpiensi, & Corbeiensi.

In Antiochia. De more Gallicus antiquarius, inter Antiochenos athletas, Sanctos Paternum Episcopum, & Scubilionem Abbatem interpolauit; M. vetustissimum vndecim enumerat Antiochenos pugiles, quorum antesignanus, ut in nostris pariter codicibus, Prosducius sit, postremus vero Potamius. Corbeiense post Prudentium, Focum, & Syrum addit; sequētes vero martyres Quoamaliū, vel Quoamaliam, alio loco tribuit, & pro Taido, & Agalatia legit *In Tandia Gallitia* apud Dacherium; apud me tamen in varijs lectionibus Dufresnij, post Focum, & Syrum legitur. *In Tandia Gallia Quoamali, Arcelai, Potamiæ, Donatella.* Nostri codices. *In Auda Galati*, retinent. Verum si Galleciæ tribuendi Sancti martyres essent, minus corrupti in vrbis nomine viderentur codices nostri, dum pro Auria Galleciæ Vrbe, Audiam vnius literulæ mutatione dixissent; sed cum *Galati*, deinde legant, & *Agalatiæ* M. Antuerpiense, facilius in locum aliquem Galatiæ propenderem, vbi frequentiora antiquitus martyrum certamina fuerunt, quā Galleciæ; Sed diuinandum non est, & aliorum codicum auxilio, vel emendandus, vel explanandus locus erit.

Depositio S. Paterni Episcopi. Abrincę in Normania S. Paterni Episcopi memoria recolitur, & res gestæ narrantur in martyrologio Gallicano die 16. sequenti, vbi etiam S. Scubilionis Enixionensis Monachi, siue Abbatis, & ipsius S. Paterni socij, vitam prælibat Saussayus, apud Surium, ad hanc diem longius expressam. Illorū meminit Vsuardus ad 23. Septembris, qui dies translationis creditur; eadem enim die Paschatis ambo ad celestia regna migrarunt. S. Paterni memoriā recolit etiam martyrologium Romanum die sequenti, & in litanijs Pictonicis inuocatum die 16. Aprilis refert, in Notis Henrici Ludouici Castanæi ad Litanias Pictonicas, Lebbeus in Bibliotheca ms. T. 2. p. 730. Ex additis hos Sanctos esse iam diximus. Floruerunt circa annum 560.

In Spania Cæsarea, quæ Cæsaraugusta Plinio dicitur, Cæsarea Augusti Ptolomeo vocatur. De Cæsaraugustanis decem, & octo Martyribus agunt sequenti die martyrologium Romanum, cum Beda, Vsuardo, Adone, Notkero, & alijs recentioribus. Sed, cum nominibus apud Prudentium indicatis, vix vnus, aut alter ex nostris consonat. Lupercius, & Apodemus hic primarij martyres sūt. Lupercus, pro Luperco, & Apomidius pro Apodimio in M. Corbeiensi scribuntur; Felix, & Martialis, etiam apud Prudentium, inter tersenos Cæsaraugustanos martyres numerantur, sed nomina reliqua valde differunt. Decem, & octo quidem in Corbeiensi martyrologio Athletæ indicantur, sed XII. tantum in Antuerpiensi, & nostro, in quo pro duobus Marcianis duo Felices sunt. Gomalus, Parcilaus, Eonedes, Mica, Galtienus, Faustina, & Lucianus, quos Corbeiense M. Cæsaraugustanis associat, vel alibi, vel in Ponto die sequenti venerantur, errore libra-

librariorum in hunc transpositi. Plurimos ex martyribus decem,& octo, à Prudentio numeratis, diximus ad diem 22. Februarij,cum Vincentio recoli Valētiæ.

Et alibi S.Georgij. Sanctam Georgiā, non Georgium habet M.vetustissimum; & Corbeiense,hoc loco decurtatum,non magis codicibus nostris, quam illi fauet.

In Autisiodoro.Minuta hæc additamēta Gallicum, & Autisiodorensem auctorem ostendunt. De Reliquijs S. Ioannis Apostoli videnda ea,quæ de eius Assumptione diximus. De S.Iuliano Briuatēsi martyre in Aruernia,præter,eaqu; habet varijs in locis S. Gregorius Turonensis, extat eius Passio apud Lebbeum T.2.Bibl.p.567.

XVI. Kal. Madij.

IN Achaia,Corintho Ciuitate Natalis Sanctorum Calisti. Carissi. Leoni Diaconi. Lotæ. Tertiæ. Christianæ. Gallæ. Theodore. Carissi,omnium in Mare mersi. Caritone. Cæleste cum alijs V. Nice. Calliniæ. Municiæ. Nigiæ. & alibi Martiani. Eniani. Felicis. Hermonis. Vincentij. Tertij. Caliste. In Mauritania natalis Bariliæ. In Ponto in Sclacelli Martialis. Felicis. Fausti. Fortunati. Siluani. Luciani. Goamali. Partiali. Leone. Dismice. Gallieni. Marciani. Faustini, & Luciani.

APRILIS. 16.

IN *Achaia*. Adonem ex hoc vetustiori, truncatis tamen septē martyrum nominibus, suū martyrologium adornasse,vt fatetur in Proœmio, ex verbis quidem *omnium in mare mersorum*, videtur confirmari. Nomina septem Pugilum, qui tantum cum Calisto, & Canisio apud Adonem indicantur, hìc singulariter recensentur. Vetustissimum S. Villibrordi in laminis expressum,ex marginali nota totidem martyres ita exhibet *XVI.Kal.Maij in Corinto ciuitate Calisti, Caristi, Leonidis*. Hic ex nostris codicibus, & Corbeiensi reponēda esse duximus, quę ad oram huius diei signantur. *Loca, Tertia, Christiana, Galla, Theodosia, Calista. Et Roma in Portu Martialis,& in Collo liueris Vincēti. Item Carissi, Cantonis; Caelesia cum alijs V.Nica, Gallinia, Monicia, Nigia,& alibi Marciani, Antani, Felicis, Hermoginis, Tertij, & in Mauritania Talis,& Basilia, & in ponto Marcialis, Felicis. Item Felicis, Fausti.Furtunati, Siluani, Luciani, Gomali, Parcilai, Eonedis, Mica, Gallieni, Faustini, Luciani*. Corbeiense ita huius diei martyres reprę sentat. *XVI.In Achaia Corintho Ciuitate Natalis Sanctorum Calesti, Carissi, Leonidis, Lota, Tertia, Christiana, Galla, Theodori, Carissi, omnium in mare mersi, Caritonis, Cæleste cum alijs,Vnica, Gallinię, Monicia, Nigia. Et alibi Martiani, Eniani, Felicis, Hermogenis, Vincentij, Tertij, Calesti; In Mauritania Natalis Basilia. In Ponto Insclacelli, Martialis, Felicis,Fortunati,Siluani, Luciani, Goamali, Parcilai, Leonedis, Mica, Gallieni, Martiani, Faustini,& Luciani, Iocundi*. Vrbem Corinthi in Achaia reponi,nemini incongruum videri debet, cum in eadem prouincia etiam Corinthum retulerint Pomponius Mela,

& Apuleius, licet Ptolemeo, & Plinio in Peloponneso sit. Leonem, non Leonidem nostri codices vocant, & fortasse melius, quòd extremū nominis illius, culpa librarij, ex officio Diaconi in nostris expresso, Leoni accreuerit. Leonidem tamen habet etiam Notkerus. In Achaia ciuitate *Corintho Nat SS. Callisti, Charisij, Leonidis, Christinæ, Gallæ, Theodori, qui omnes in mari demersi*. In Menologio Grecorum, apud Canisium, octo martyres die 16. Aprilis producuntur, quorum nomina non valde ab adductis abhorrent, hoc est *SS. Martyrum Leonidis, Chariesse, Nices, Galene, Calidis, Nunechie, Basilisse, & Theodore*.

Caritone. Tam codices nostros, quam Corbeiensem, fateri hic expedit mancos esse; in Antuerpiensi siquidem Martialis additur in Romano portu, vel passus, vel veneratus, cuius memoria cum Callisto ita in Hieronymiano Kalend. Lucensi msf. agitur. *XVI Kal. Mai Martiali, Calisti*. Qualis autem locus sit, in Antiquissimo M.S. Villibrordi, ita indicatus, *& in Collo Liueris*, alijs coniecturis destitutus, ex vbertate martyrū in Africa, existimarem Collopem fortè esse Vrbē Numidiæ, quæ Cillops Ptolemeo dicitur, & Chullu, seu Cullu municipium est Antonino, Collo hodie vocata, vt putat Marius Niger. Duplex locus huius nominis est in Africa: alter Collips Magnus, vt diximus in Numidia, alter Collops Paruus eidem Ptolemeo in Africa Propria, vnde Cullucitani, & Collucitana Ciuitas Byzacena in Concilijs. An vero Liueris nomem martyris sit, vel quid additum, vel corruptum, diuinare non est animus nisi omnino mendū sit, vt infra XIII. Kal. præsertim cum Liueris, Vincentij, & Canisi nomina in nostris codicibus desint. In his Caritona, non Cariton legitur, & Cælestis, non Coelesia, cum alijs quinq; Anonymis, in Antuerpiensi etiam M. indicatis. Corrigenda quaproter sunt in Corbeiensi verba illa, *cum alijs Vniec, Gallinie*, legendum enim est *cum alijs V. Nicæ, Gallinicæ*: ita enim, & Nostrum, & Vetustissimum habent satis apposité.

Nica. Et hic dubius hæreo, an legendum sit Nicae pro martyris nomine, an pro Vrbe Nicea, & cum nihil de his martyribus alibi legerim, difficillimum mihi est, hoc, vel illud affirmare. Gallinia, seu Callinia, Monissa, & Nigia huius chori sunt.

Et alibi. In hac Athletarum incerti loci turma, variant inter se nonnihil à codicibus nostris, Antuerpiense, & Corbeiense M.: illud pro Eniano habet Antanū: pro Hermonio Hermogenem: Vincentium ante Tertium, & post illum Calistam, seu Calestium silet; fortasse quia Vincentius est, qui in Collo eidem vetustissimo numeratur. Corbeiense Hermogenem pariter legit, & pro Calista Calestium.

In Mauritania. Talis & Basiliæ legit M. Vetustissimum. At Corbeiense cum codicibus nostris *Natalis Basiliæ*, quæ lectio magis cū Notkero congruit, apud quem ita scriptum video XVI. kal Maij. *In Mauritania Sanctæ Basiliæ*. Emendandum igitur esset, & legendum in Antuerpiense *Natalis Basiliæ*, seu *Bariliæ*, vt habent codices nostri. Basillam vocant Adonis additamenta.

In Ponto. Obscura mihi vox est *Insclacelli*, an martyris, vel loci alicuius nomen sit. In Vetustissimo M. non extat. Sed ad vocem *in Ponto* statim subsequitur nomen Marcialis. In Corbeiensi Dacheri vnica vox est pro martyris nomine *Insclacelli*, & quatuordecim inde sacri athletæ numerantur, sicuti in nostris codicibus, parua in nominibus differentia. In illo Faustus non legitur, in his Iocundus deest, & deprauaté scriptum est *Leone, Dismica*, pro *Leonidis, Mica*. In Antuerpiensi pariter quindecim martyres scribuntur, & pro Insclacellio, si nomen martyris esset, numerum impleret alter Felix.

XV.

XV. Kal. Maij.

IN Antiochia Natalis Sanctorum Petri Diaconi, & Hermogenis ministri. Petri. Fortunati. Marciani. In Africa Barucis. Quinti. Mappalici. Victorici. Donati. Ianuarij. Maconi. Galli. *In Fontanella Monasterio Depositio Vuandoni Presbyteri, & Abbatis*. Item in Africa Theodore. Iuliani Presbyteri, & Meconi.

APRILIS 17.

ANtiocheni martyres Petrus, & Ermogenes omnibus fere martyrologijs noti sunt. De his agunt Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, martyrologium Romanum, & recentiores. Petrum Diaconum appellant ex his aliqui, Hermogenem ministrum, vt Antuerpiense. *xv. kal. Maij Antiochia Petri Diaconi, Hermoginis Ministri, Petri, Fortunati, Marciani. In Africa Barucci, Quinti, Mappalici, Victorici, Donati, Ianuari, Macori, Galli, Theodora, Iuliani Presbyteri, Meceonis*. Dacherius in Corbeiensi Hermogenem putat ministrũ Petri, ac ita interpungit. *xv. Kal. Maij. In Antiochia Natalis Sancti Petri Diaconi, & Hermogenis ministri, Petri, Fortunati, Martiani. In Africa Buruci, Quinti, Mappalici, Victurici, Donati, Iannarij. Macori, Galli, Theodori, Iuliani Presbyteri, & Meceoni, Migini, Diomedis, Filippiani*. At Petrus alter, martyr est Notkero diuersus a Petro Diacono. *In Antiochia nat. Sanctorum Petri Diaconi, & Hermogenis, Petri, Fortunati, & Martiani*, quorum duo postremi nempe Fortunatus, & Marianus, non Antiochiæ, sed Africæ assignantur in martyrol. Romano ex Beda, & recentioribus, inter quos Maurolycus. Petrus Diaconus, & Hermogenes in fragmẽto hędino Bedæ ascripto, die superiori XVI. Kal. recoluntur. In Kalendario verò Hieronymiano vetust. *xv. kal. Petri, Hermogenis*. Perperã hos Petrus de Natalibus Africæ tribuit lib. 11. num. 122. cum aliorum omnium fide, Antiocheni martyres sint.

In Africa. Barucius, siue Baruccius, tam Antuerpiensi, quam Corbeiensi, & nostro MM. Africanorum pugilum antesignanus est, non Mappalicus, de quo seiunctim ab alijs agũt Romanum martyrologium, Beda, Vsuardus, Notkerus, & recentiores. De Mappalico aliqua diximus ad diem 21. Februarij, & quia fere martyrologia omnia Mappalicum à D. Cypriano laudatum hac die recolũt, sine socijs, non est præter D. eiusdem Cypriani mentem, vt socios passionis habuerit, quamuis nominibus ille non exprimat. *Istum nunc Beatissimum Martyrem*, inquit de Mappalico epist. 8. ad Martyr. & Confess. in editione Rigaltij, *& alios participes eiusdem congressionis, & comites in fide stabiles*. Quamuis pro eo quod legitur *Particiepes eiusdem congressionis*. Notkerus habet. *Principes eiusdem Congregationis, & Comites in fide*. Pro suis commilitonibus, inter cruciatus alacriter oppignorasse fidem suam, iam D. Cyprianus ita docuerat *Mappalicus suo, & collegarum suorum nomine Proconsuli repromisit, nec fefellit in promisso suo vox fidelis: pugnam quam spopondit exhibuit*. Vt dubitari nequeat, in agone socios habuisse. Et hoc debemus Vetustiori martyrologio nostro, vt comites Mappalici, forte eo ordine, quo agonem

compleuerunt, signati nominibus exprimantur.

In Fontanella Monasterio. De more hic Fontanellensis antiquarius Sanctos Martyres interpoluit, additione Vvandonis Abbatis, qui diuersus est à S. Vvâdragesillo, etiamsi Vvando, & ille diceretur, vt alibi adnotauimus. Hic *Vvando Presbyter* dicitur in Chronico Fontanellēse cap. 12. & regimen assūpsisse illius Cœnobij narratur anno D. I. DCCXLII. & obijsse, decrepitę iam ætatis, anno Dom. Incarn. DCCLVII. Idem ex eodem chronico *Transijt xv. Kal. May*, quod benè congruit.

Item in Africa. Secunda Africanorum martyrum classis, magis quidem distincta in codicibus nostris apparet: Sed vberior in Corbeiensi M., in quo supra Thedorum, Iulianum Presbyterum, & Meconium, siue vt habet Antuerpiense Meceoniū, numerantur Miginius, Diomedes, & Filippianus. Ex his omnibus Africanis martyribus mſ. Reginæ Sueciæ, de more decurtatum, non nisi sequentes producit *xv. kal. In Africa Victurici, Ianuary, & Iuliani Presbyteri.*

XIIII. Kal. Madij.

IN Salonica Ciuitate Natalis Sanctorum Septimi Diaconi. Victorici, & alibi Hermonis. In Africa Victoris. Pamphili. Donati. Ianuarij. Micionis. Domni. Turemoni. Syrici. Prisciani. Romæ Natalis Sanctorum Eleutheri Episcopi, & Anchiæ Matris eius. Partheni. Coloceri. Febi. Proculi. Apolloni. Fortunati. Crispini. Expediti. Mappalici. Victorini, & Gagi. *Autisiodoro in Gallia dedicatio Altaris senioris Ecclesiæ.*

APRILIS 18.

Minus, quam præcedentis diei, sacræ vetustiores Tabulæ inter se differunt. M. Antuerpiense ita eas reprehesentat. *xiiii. Kal. M. Salonas Ciuitate Septimi Diaconi, Victorici, & alibi Hermoginis, & in Africa Victoris, Pampilici, Donati, Ianuari, Micionis, Domni, Turimuni, Sirici, Prisciani; Rome Eleuteri Episcopi, & Antea matris eius, Parteni, Caloceri, Febi, Proculi, Apolloni, Fortunati, Crispini, Expediti, Mappalici, Gagi.* Corbeiense parua differentia eadē prosequitur. *xiiii. kal. Maij. In Salona Ciuitate natalis Sanctorum Septimi Diaconi, Victurici; & alibi, Hermogenis, Dionisij. In Africa Victoris, Pamphili, Donati, Ianuarij, Micionis, Domni, Turemini, Syrici, Prisciani, Iocundi. Roma Sanctorum Eleutheri, & Anthia, matris eius, Partheny, Coloceri, Febi, Proculi, Apollonis, Fortunati, Crispini, Expediti, Mappalici, Victurini, & Gagi. Autisiodoro in Gallia dedicatio Altaris senioris Ecclesia.* Salonas Pannoniæ, vel Illyrici vrbem esse alibi diximus. In ea Diocletianum Imperatorem ædes palatinas habuisse sunt, qui narrent apud Ortelium; ex quo nil mirum esset, si in dira eius persecutione, odio fidei Christianæ Diocletianus curauerit, vt ex ea Vrbe, in qua aliquando morabatur, fides Christi exterminaretur, & frequenter proinde sint Salonites Martyres. De Septimio illius vrbis Diacono, & Victorico, seu Vi-

Victurio, meminit cum alijs mſ. Reginæ Succiæ. *xiiii. kal. Salonas Ciuitate natalis Sanctorum Septimi Diaconi, Victuri. In Africa Victoris, Pamphilici, Sirici, Prisciani. Romæ Eleuthery Episcopi, & Antiæ Matris eius.* In Salonia Ciuitate tantum meminit Septimi Diaconi Notkerus.

Et Alibi. Hermogenem, incerti loci martyrem, ſine ſocio refert M. Vetuſtiſſimum, Dionyſium addit Corbeienſe. Noſtri codices pro Hermogene, Hermonem retinent.

In Africa. Notkerus, Victorem contentus proferre, reliquos ſocios ita prætcrijt. *In Africa Victoris, cum ſocijs ſuis.* Pro Pamphilo Pampilicum ſcribit M. Vetuſtiſſimum, & nouem Athletas cum Corbeienſe, & noſtro iiſdem nominibus complectitur. mſ. Reginæ Sueciæ, vt vidimus, non niſi quatuor exhibet.

Romæ Natalis Sanctorum Eleutheri. Sanctum hunc Epiſcopum omnia ferè, hucvſque edita martyrologia, cum Anthia, vel Anchia Matre hac die venerantur. Martyrol. imprimis Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & alij recentiores, quorum plurimi in Meſſana Apuliæ ciuitate memoriam eius recolũt. Nos de more vetuſtioribus innixi, Antuerpienſi nimirum, Corbeienſi, & Noſtro, Romæ cum pluribus ſocijs paſſum agnoſcimus, quemadmodum, & Acta apud Surium ex Metaphraſte aperte docent, & Menologium, tam Baſilij, quam à Caniſio editum, ad diem XV. Decembris confirmant. Emendat Baronius errorem, qui in Actis, & Menologijs irrepſit, putæ eruditũ S. Eleutherium fuiſſe ab Aniceto Pontifice, ac Diaconum, Presbyterum, & Epiſcopum denique Illyrici creatum, ſed paſſum eſſe ſub Adriano. Vnde pro Aniceto Anacletum reſtituit, ſub quo tamen martyrium non feciſſe animaduertit, cum Adriano Imperante, iam Anacletus eſſe in terris deſierit. Illyrici fuiſſe Epiſcopũ Græci omnes docent, cuius vero Vrbis non docent, neque inter plurimas amplę illius regionis ciuitates, aliquam inuenio, quæ Meſſana nuncupetur. Aquileiæ ſediſſe Epiſcopum habent Beda, & Notkerus. Meſſanæ in Sicilia, aduerſus Baronium Eleutherium, cum Anthia matre adhuc recoli teſtatur Ferrarius. Ex Illyrico quidem Romam ductum, vbi natus ex viro conſulari fuerat, & plura tormenta ſub Adriano paſſum, Acta eius docent, in quibus, cum bis aduentus eius in Vrbem repetatur, ſecunduſque reditus, poſt multa tormenta indicetur, aliqua ex his extra Vrbem pati potuiſſe, veriſimile redditur, cum Adrianus, ex Xiphilino, & alijs, in alias prouincias, regioneſque, & vrbes, viſendi cauſa, de more proficiſceretur; neq; eſſet inuſitatum, ſecum reos adduxiſſe, præſertim Chriſtianos, quos Gentiles laboribus, & ærumnis diuturnioribus à propoſito reuocare ſtudebant. Hoc certum ex Actis illis eſt, Eleutheriũ Epiſcopum, cum matre Anthia, duriſſimum certamen Romæ compleuiſſe, Anthiamque matrem, Pauli Apoſtoli diſcipulam, omnium calamis dignã, quæ celebraretur, nihil muliebre cogitantem, aut indignum martyre proloquentem, in amplexibus filij, quem ad pietatem erudierat, lætam, & gloriabundam, eodem gladio perfoſſam, & duplici martyrio animæ, & corporis duplicem accepiſſe coronam. Eleutherium, cũ pluribus ſocijs, martyrium compleuiſſe Græcorum Menologium, quod Baſilij dicitur, narrat dum Præfectum, ſiue Corebum, ſiue Corebonem, vt eius Acta legunt, ſiue Correum, vt habet Beda, ſiue Coreborum, vt Menologium Sirleti, ſiue Corennonium, vt Menæa magna dicunt, non modo per Eleutherium ad Chriſtum traductum fuiſſe, ſed cum & ipſe alios ad fidem traduxiſſet, *cum omnibus fidelibus capite damnatum* occubuiſſe. At cum neque Felix, ab eo etiam Chriſtianus, neque Corebus, hic inter alios martyres, Romæ coronatos, numerentur, alios exiſtimarem fuiſſe Romanos pugiles, eodem die, non eodem

anno

anno martyrio perfunctos, præcipue si Apollonius is est, qui elegātissimam orationem, pro defensione fidei suæ, coram Senatu habuit, & tamen capitali supplicio ab eodem Senatu damnatus est sub Commodo, apud Eusebiū lib. 5. Hist. cap. 21., non sub Hadriano. Parthenius item & Calocerus Romani Martyres sunt, sed quorū memoria agitur in fragmento antiquissimi martyrologij, apud Bucherium in Victorij Canonem p. 268. mense Maio, hoc pacto. *xiiii. kal. Iunii Parthini, & Caloceri in Callisti. Diocletiani ix. & Maximiano viii. Conss.* si tamen ijdem sint Eunuchi, ex Diocletiani Palatio, vt ad eam diē adnotabimus. Calocerum hunc, martyrem Brixiensem nō esse, facilè quis agnoscet, licet de Brixiensi hac die agat martyrologium Romanū. Notkerus XIV. Kal. Maij eorundem ita meminit. *Romę Parthenii, & Caloceri, item Roma Apollonii Senatoris*, cuius res gestas per compendia transigit. De reliquis Romanis martyribus nihil mihi addere licuit. Victorinus quidem martyr è Cœmeterio Callisti, vbi Parthinius, & Calocerus sepulti memorantur, Lucæ recolitur, apud nobiles Ascetrias S. Ioannis, olim de Capite Burgi nuncupati, nunc vulgo S. Ioannetti, ex largitione P. Hieronymi Florentinij germani fratris mei, ac Sacerdotis, & Theologi Religionis Matris Dei. Huius sancti pugilis corpus, ex eodem Callisti cœmeterio extractum, à Ioanne Baptista de Alterijs Episcopo Camerinēse, & sub Vrbano VIII. Pōtifice, Vicarii Cardinalis Vices gerente, eodemque Pontifice iubente, dono datū, primò P. Ioanni de Annunciatione Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, in Romana curia Generali Procuratori, vt testatum reliquit Ioannes Baptista Marus, Consistorialis Notarius sub anno MDCXLI. die XV. Augusti, deinde, eadem die, vt idem Notarius affirmat, sacrum illud pignus, cū vasculo sanguinis, in iam dictum P. Hieronymum Florentinium peruenit; à quo Lucam translatū, & à Vicario Eminentissimi M. Antonii Cardinalis Franciotti Episcopi probatū, die XVI. Maii anni DCXLII. manu Vincentii de Iustis Episcopalis Cancellarii, solemni pompa in die Dominica, S. Marthæ festo proximiore, fuit in maiori ara illius Ecclesiæ repositum; vbi eodem anniuersario die, quotannis publicæ venerationi expositum veneratur. An idē S. Victorinus omnino sit, non assero. Nomen, & locus Cœmeterii Callisti, vbi ille sepultus, & vnde hic extractus fuit, suadere possent.

Autisiodoro. Hanc eandem dedicationem refert M. Corbeiense, & nimis singulare est pro vniuersalis Ecclesiæ martyrologio, Gallici Antiquarij additamentum. Eiusdem dedicationis meminit Saussayus ad hunc diem, & seniorem Ecclesiam, notat S. Stephani, de qua videnda est, in Bibliotheca Lebbei, Hist. Episcoporum Autisiodorensium.

XIII. Kal. Madij.

IN *Fontanella Monasterio depositio Chilberti Episcopi Abbatis*. In Militana Ciuitate Armeniæ Hermonis. Gagi. Rufi. Expediti. Aristonici. Galate, vna die coronatorum. Militinæ Arminie Rufi. Hilaui. Aristonici. Fortunati. Donati. Gagi. & in Africa Sericiani. Donati. Heladij. Hermogenis, cum alijs duo. Cauco Liberi Natalis S. Vincenti.

APRI.

APRILIS 19.

Iterum Fontanellensis Monaci Auctarium, in fronte laterculi minus opportunè appositũ, secernere oportuit. Quis fuerit Sãctus Chilbertus Episcopus, & Abbas inuenire hucvsque non licuit. An fortasse Herembertus Episcopus Tolosanus, cuius translationem reposuit Chronic. Fontanellense sub Baino Episcopo anno 704. Kal. Maij, seu die 31. post translationem SS. Vuandragesili, Ausberti, & Vualfranni, celebratam pridie Kal. Aprilis? An potius Hilbertus Abbas, cui Aigradus Monachus Fontanellensis inscripsit vitam S. Ansberti Episcopi Rotomagensis, & sub quo translatio ipsius S. Ansberti à Monasterio Altimontis ad Fontanellense Cœnobium celebrata est? Sed expresse Hilbertum fuisse Episcopum non legi, nisi obscurè in Chronico Malleacensi lib. 1. cum successor Ansberti Præsulis Rotomagensis dicitur. In certùm, an illi in Abbatia, vel Episcopatu successerit. Hunc, sub S. Hileberti Abbatis Fontanellensis nomine, recolit Saussayus in Appendice Martyr. Gallic. inter Sanctos, quorum diem natalem incompertum habuerit, & obijsse existimat anno 694.

In Militana. De his Militanæ Vrbis in Armenia sacris Athletis agit martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natal. lib. 11. num. 125. & alij, nulla nominis differentia. Galesinius Theodosiam Virginem addit ex mss. codicibus. Veruntamen in vetustissimis Antuerpiensi, Corbeiensi, & codicibus nostris, ijsdem nominibus, & eodem ordine recensentur. In illo primùm. *xiii. kal. Maii. In Armenia Militana ciuitate Hermogenis*. (Hermonem nostri codices legunt) *Gagi, expediti, Aristonici, Rufi, Galatha, Mitia, Arminia, Rufi, Hilari, Aristonici, Fortunati, Gagi, Donati. Et in Africa Donati, Sericiani, Elladi. Item Ermogenis cum aliis duobus; Cauco liberi Natalis S. Vincenti.* Deinde etiam in Corbeiense M. in quo ad secundam Armeniorum martyrum classem additur Maiulinus. *xiii. kal. Maii. In Militana ciuitate Armenia, Hermogenis, Gai, Rufi, Expediti, Aristonici, Galata vna die Coronatorum. Militina Armenia, Rufi, Hilari, Aristonici, Fortunati, Donati, Gagi, Maiulini. In Africa Sereciani, Donati, Heladii. Item Sereciani, & Hermogenis cum aliis duobus. Gaucoliberi, natalis Sancti Vincentij.*

Militana Arminia. Anceps fui, an sequentes martyres eidem vrbi Militenæ in Armenia tribuendi sint; supernaceneũ enim videbatur, vt statĩ post enumeratos eiusdẽ loci athletas, idẽ ad amussim locus repeteretur, ad alios martyres eidẽ ascribendos: auxit suspicionem quod vetustissimum, non Militene, sed *Mitine* legit, & *Arminię*, quę nomina esse possent martyrum, non Vrbis, & Regionis. Si quis tamen cum nostro, & Corbeiensi retinere voluerit *Militinę Arminię*, non pugnabo, quãdo etiam alibi videatur repetita eiusdem loci noticia, presertim in Africanis martyribus; iterato nempe loci nomine ad diuersos, & diuersi temporis signandos martyres. Quin etiam cum Melitena regio sit Armeniæ minoris ad Euphratem, apud Ptolemæum, non minus, ac ciuitas, in prima martyrum classe, nomen Vrbis addi verisimile satis est, vt ciuitas à regione distinguatur; in secunda vero classe ciuitatis nomen, ideo reticeri potuit, vt pro regione, non vrbe acciperetur.

In Africa. Diuitem martyrum Africam ferè quotidie ostẽdit Vetustius martyrologium nostrum. Duos Serecianos numerat Corbeiense: vnde vno pugile supra nostrum; & Antuerpiense abundat. In duobus anonymis omnia conueniunt mss.

mſs.MM.De more mſ.Reginę Suecię nomina breuiat,non numerum, in quo cum noſtris codicibus concordat; duobus enim tantum nomine indicatis Donato, & Siriciano, anonymos quinque refert *xiii. kal. In Africa Donati, Siriciani cum alijs V.*

Caucoliberi. Ita Hiſpaniæ Vrbem vocant in memoria Vincentii M.Romanum martyrol. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Vuandelbertus, Petrus de Natal. & adducta a nobis mſs. martyrologia. Caucoliberis Vrbs Cataloniæ eſt Baronio, potius ex martyrologiis, quam ex Geographis. Ferrarius opidum exiſtimat Hiſpanię citerioris maritimę in Gallia Narbonenſi, inter Helenam, quæ illi in Epiſcopali ſede ſucceſſit, & Gerundã. In fragmento Kalendarii mſ.Canonicor. Lucenſ. legitur *xiii.Kal. SS.Rufi, & Vincentij*. Kalend. Hieronymianum habet *xiii. kal. Criſpini*, quem alibi memoratũ non inuenio; Simonem etiam Diaconum exprimis ſeptem,habet Petrus de Natal. lib. 4.cap. 66. ex Hieronymi martyrologio,quod diuerſum à noſtris fuiſſe etiam hinc deducitur.

XII. Kal. Madij,

IN Africa Natalis Sanctorum Seruani. Araiaci. Siluaniani. Fortunati. Iohannis. Orati. Donati. Marcie. Geme. Corniliæ. Gemine. Corniliæ. Fortunate. Rome depoſitio S. Victoris Epiſcopi. Felicis. Alexandri. Papie. In Cœmeterio Militario Via Momtana. Natalis SS.Siluiani. Aiarici. *In Antiſiodoro Ciuitate Depoſitio S. Martini Presbyteri, & Confeſſoris.*

APRILIS. 20,

ANte Africanos martyres M. vetuſtiſſimum S. Villibrordi binos Alexãdrinos martyres ita ſignat, in codicibus noſtris, & Corbeienſi deſideratos. *xii.Kal. Maii.In Alexandria Aradi Presbyt. & Tauci. In Africa natal. S. Siluani, Fortunati, Iohannis, Honorati, Donati, Marcię, Gemmę,Cornelię,Fortunatę. Romę Victoris Epiſcopi, Felicis. Alexãdri,Papiæ. Item Romę Siluani, Aſaiaci,Donata.In ciuitate Antiſiodorò S.Meriani Presbyteri, & Confeſſoris.* Variat in nominibus ac martyrum numero M. Corbeienſe ab antiquario Gallico interpolatum. *xii. kal. Maii. In Africa Natalis Sanctorum Seruiani, Araiaci, Siluaniani, Fortunati, Ioannis, Oratii, Donati, Marcia, Gema, Comelia, Gemina, Cornilia, Fortunati, Vincentii. Romæ depoſitio S.Victoris Epiſcopi, Felicis, Alexandri, Papia. Euerduno depoſitio S. Marcellini Epiſcopi, & Confeſſoris, Siluiani, Tiaraci, Donati, Quinti. Autiſiodoro Ciuitate depoſitio S. Martini presbyteri, & Confeſſoris.* Pro Honorato Antuerpienſe M. cum codicibus noſtris legit Orati, vel Oratii.Comiliam, & Geminam, ſupra illud, cum vetuſtiori noſtro, addit Corbeienſe, quod Fortunatum pro Fortunata profert, & Vincentiam alibi non expreſſam.Mſ. Reginæ Sueciæ, cuius librarius ſæpe nominum perteſus, aliquos nominibus ſignatos inter anonymos reicit, ita de Africanis martyribus inquit. *xii. kal. In Africa nat.Sanctorum Siluiani, Fortunati, Iohannis cum aliis viii.* Sed cum ano-

Sed cum anonymorum numero, neque Vetustioris nostri, neque Corbeiensis chorum implet, quem superat Antuerpiense. Pro Seruano kalend. Hieronymianum, plúries adductum legit. *xii. kal. Veruiani*.

Romæ depositio S. Victoris. Romanum Pontificem Victorem, sub Seuero principe martyrio coronatum, hac etiam die recolunt, omnia fere Latinorum edita martyrologia, præter Romanum, de eo agens V. kal. Augusti, quando palmam promeruisse narrant liber Pontificalis editus, & mſ. peruetustus Canonic. Lucensium, Luitprandus, & Abbo Floriacensis; sepultumque asserunt iuxta corpus B. Petri Apostoli in Vaticano. Felicem, & Alexandrum, Sancti Pontificis in agone socios, refert etiam vetustissimũ martyrologium, Bedæ nomine prænotatum, & in Archiuio Vaticanæ Basilicæ seruatum, his verbis ad diem 20. Aprilis, apud Aringhium Romæ Subt. lib. 4. cap. 26. num. 2. *Romæ depositio S. Victoris Episcopi, Felicis, Alexandri*. Papiam tamen mſ. hoc non addit, sicuti neque Donatam inter alios, quos subdit Romanos martyres. *Et in cæmeterio martyrum iuxta viã Nomentanam Saluiani, & Aragati*. Hac etiam die Victoris memoriam recolit mſ. Reginæ Sueciæ XII. kal. *Romæ depositio S. Victori Episcopi*. Depositionis nomen, quamuis vsitatum magis sit in vetustiori nostro martyrologio, prò Sanctis Confessoribus indicandis, pro martyribus quoque non esse renuendum, diximus in præuijs admonitionibus.

In Cæmeterio. Romæ sequentes martyres tribuit M. vetustissimũ, & si cœmeteriũ, quo sepulti sint, non exprimat. Cor. beiense, in memoria S. Marcellini Episcopi, ab Antiquario improuido interpolatum, illos à Romanis alijs martyribus seiungit, & post Marcellinum, tanquam eius socios enumerat. At ex vetusto mſ. Basilicæ Vaticanæ iam adducto, non modo vtriusque nostri codicis lectio confirmatur, sed in aliquo corrigitur; vbi enim scriptum est via *Momentana*, legendum esse *Nomentana* patet. An vero retinendum *in Cæmeterio militari*, vt referunt codices nostri, an potius *in Cæmeterio Martyrum*, vt habet mſ. Vaticanum, vtrumque tolerabile esse videtur. Militare enim cœmeteriũ dici poterat, quòd eodem loco, via Nomentana Sancti milites sepulti essent Papias, & Maurus, vt habet Romanum martyrologium ad diẽ 24. Ianuarij, vel Cœmeteriũ martyrum, eo quòd ad templum Dianæ, in eadem via, plurimi ducti martyres, renuentes sacrificare, agonem impleuerint. Codices nostri cum Antuerpiensi vetustissimo non nisi tres martyres producunt. Siluanum, siue Silicianum, Asaiacium, vel Aiaricium, & Donatum: Corbeiense pro Donata Donatum habet, & alium socium nomine Quintum.

In Autisiodoro. In nomine Sancti Presbyteri Autissiodorensis variant, qui eius hac die memoriam agunt. Maurolycus cum Galesinio addit etiam Mamertinũ, & Marcianum vocat, atque ita etiam M. Romanum; mſ. Reginæ Sueciæ Marianum dicit. Merianus legitur in vetustissimo Antuerpiẽsi. Martinum cum nostris codicibus appellat M. Corbeiense, forte pro Martiano vti à Petro de Natalibus lib. 11. num. 129., & Bellino de Padua vocatur. Marinus dicitur in Hagiologio FrancoGalliæ apud Lebbeum, hac eadem die, in qua eiusdem non meminit Saussayus. Gallici antiquarii purum hoc additamentum esse non inficior.

XI. Kal. Madij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Fortunati. Iohanis. Oratoris Presbyteri. Felicis. Siluij. Vitalis, in Carcere requiescentes. Ro-

 mæ

m.æ in Cœmeterio Celestini, via Appia Natalis Sanctorum Valeriani. Maximi. Tiburtij. Et in Terracina Campaniæ, Natalis S. Cesarij. Et in Sicilia Nataiis S. Amfelici. Et alibi Victoris. Papiæ. Felicis. *Et alibi depositio Aprunculi Episcopi.*

APRILIS 21.

ALexandrinos sex martyres vetustius nostrũ hac die recenset: Quinque Vetustissimũ Antuerpiense. Quatuor Corbeiense martyrologium. Illud vt sequitur. *xi. kal. Maij. Alexandria Ciuitate Furtunata, Aratoris Presbyteri, Felicis, Salui, Vitatis in Cæsarea quiescentis. Romæ Valeriani. Maximi. Tiburtij, & in Terracena Campania Sancti Cessari. In Sicilia Appelici. Et alibi Victoris, Papia, Felicis. Depositio Aprunculi Episcopi. Depositio Oedelnaldi Presbyteri.* Corbeiense, M. in aliquibus a nostro, & Antuerpiensi, ita prostat varium, & deprauatum. *xi. kal. Maij. In Alexandria Natalis Sanctorum Fortunati, Aratoris Presbyteris, Felicis filij, Vitalis in carcere quiescentis. Roma in Cæmeterio Celesti via Appia Natalis Sanctorum Valeriani, Maximi, Tiburtii, Donati; In Terracina Campania, Natalis Sancti Amphelici, Iecundi, & alibi Victoris, Papia, Felicis, & alibi depositio Aprunculi Episcopi.* Deficit in Alexandrinorum pugilum turma Iohannes, & Syluius; pro Syluio enim Corbeiensis codex habet *filij*, quasi Felix filius fuerit Aratoris Presbyteri. At vel Siluium, vel Saluium retinendum esse confirmat Notkerus XI. Kal. *Apud Alexandriam natiuitas SS. Fortunati, Aratoris Presbyteri, Felicis, Syluij, Vitalis, qui in carcere quieuerunt.* De omnibus videtur illud prolatum, in carceribus cursum perfecisse, quamquã id tantũ Vitato, seu Vitali videatur tribuere M. Antuerpiense; in quo aliorũ codicũ fide, & Romani martyrologii, emendandum illud est *in Cæsarea*, & reponendum *in carcere*, & pro Fortunata restituendum esse Fortunatum, omnes codices docent. Orator ex codicibus nostris, paucula differentia, Arator aliorum est. Orator etiam Petro de Natal. lib. 4. c. 72. ex Adone dicitur, & Siluius appellatur Silinus, qui omnes multo tempore onerosis vinculis afflicti, & durissima inedia macerati in carcere certamen compleuerint.

Roma. Libet hic adnotare, quod alibi de Kalendis Ianuarii diximus, nullum diẽ apud Romanos, cum in Christi fideles sæuire cæptum est, sine sanguine fuisse, neque ille etiam, qui ex veteri instituto, à sanguine immunis esse debuerat. In die Paliliorum, seu Pariliorum, qui Natalis vrbis Romæ erat, neq; hostia cedebatur; vt Patriæ natalis à cæde, & sanguine purus esset, quemadmodum plures Philologi obseruant, Stuckius præcipue Antiq. Conuiualium lib. 1. cap. 16., & tamen, tãta illis religio erat, Christinnos impune viuere, vt ipsa die Paliliorum prima, & secunda, hoc est XX. & XXI. ex vetustissimis Romanorum Kalẽdarijs, à cæde Christianorum non abstinuerunt. Repetitur hic Sanctorum Valeriani, Maximi, & Tiburtij memoria in Cœmeterio Callisti, non Celestinii ita enim frequens error codicum nostrorum emendandus est. Cur vero repetatur, cum de iisdem actum sit 18. Kal. Maij, causa esse potuit, vel reliquiarum translatio, vel quòd aliquis ex his martyribus hac die passus sit, vt Maximus, qui non eadem die videtur cęsus, quo Valerianus, & Tiburtius; si penès eorum corpora, deinde Maximum in nouo Sarcophago S. Cæcilia sepeliuit, vt in eius actis continetur.

netur. Ne vero à socijs disiungeretur, cum duobus alijs simul recoli, congruum visum esse antiquis, non improbarem. Diuersos hos esse martyres à socijs S. Cæciliæ, difficilè admodum videtur, tribus ijsdem coniunctis nominibus; quamquã ms. Reginæ Sueciæ Victorianum præferat Valeriano *xi. kal. Maij; Romæ in Cœmeterio Callisti Via Appia natal. SS. Victoriani, Maximi, Tiburtij. Nicomediæ Pantaleonis Monachi. In Campania Nat. S. Cæsarii.* Nec est, quòd die 18. Kalend. dicatur, Sanctos hos martyres sepultos esse in Cœmeterio Prætestati, hìc vero in Cœmeterio Callisti. Nam, vt ibi diximus, hoc erat nomen amplius patens, & totum via Appia Cœmeterium complectebatur: illud vero Prætestati pars tantum erat Arenarij Callisti. Præter nostros codices, Antuerpiense, & Corbeiense Martyrol. etiam Beda editus, hac die 21. Aprili, Sanctos hos martyres in Cœmeterio Callisti veneratur, & in additis ad Adonem legitur *xi. Cal. Maii. Romæ in Cœmeterio via Appia SS. Valeriani, Maximi, Tiburtii.* Donatum, alijs ignotum addit Corbeiense.

In Terracina Campaniæ. Corruptissimè ms. Corbeiense, M. etiam editum à Dacherio, Amphelicum hìc pro Cęsario reposuit, cum socio Iocundo; Amphelicum enim disertè in Sicilia passum referunt vetustissimum S. Villibrordi, & bini codices nostri, cum ms. Reginæ Sueciæ, nuper adducto; in quibus, ante Amphilicum, Terracinæ Campaniæ S. Cesfarius recolitur. Vnde librariorum vitio, martyrologium illud decurtatum esse apparet, & ex consimili fontę etiam Adonis Auctarium, ita retinens. XI. Kal. *In Campania S. Amphelici.* De S. Cæsario Diacono Terracinensi agit martyrologium Romanum, cum cęteris latinis, ad diem primam Nouembris; qua die cum pluribus martyribus Terracinẽsibus Cęsarium, etiam veneratur M. Corbeiense, & Vetustius nostrum. An idem martyr sit dubius hæreo. Desperauit Baronius doctissimus in Adnotat. ad Kalend. Nouembris, tempora componere, in quibus S. Cæsarius Diaconus aduixerit, & erroris redarguit, quæ passim de eodem habentur. Ad calcem martyrij SS. Nerei, & Achillei, Sanctas Virgines Euphrosinam, & Theodoram, sub Traiano Imperatore coronatas, Cæsarium Diaconum Terracinæ condidisse narratur, & de his martyribus, sub Luxurio per ignem triũfantibus, meminerunt etiam obscure acta S. Cæsarij apud Surium die pr. Nouembris, vt vnum eundemq; Cæsarium fuisse dubitari nequeat. In Hagiologio nostro membranaceo perantiquo, breuissimum est martyrium S. Cæsarij, nihilq; habet de persecutione Neronis, sub Claudij nomine designati, apud Surium, vt verba illa docent. *Claudius gladio necauit matrem suam.* Et quamquam sub Domitiani Imperio secunda persecutio Christianorũ numeretur; instauratio hæc tamen Neronianæ legis, ex Eusebio potius dicenda videtur, quàm noua persecutio, sicuti quæ sub Traiano inualuit, ex eodem Eusebio, tolerata potius ex seditione populorum fuit, quam commota. Vnde non male auctor martyrij S. Cæsarij, eiusdem consummationem, in Neronianam persecutionem retulisset: nec facile duos fuisse Cæsarios Terracinenses, hinc deduci deberet. Efficaciori argumento, geminum Cæsarium vrgere videtur, Cæsarij Diaconi doctor, & socius Iulianus Præsbyter, qui cum Cæsario sacco inclusus, & in mare præcipitatus, simul apud Terracinam sepultus fuit kal. Nouembris, & cuius nulla hic inducitur memoria, cum è contra ad Kalendas Nouembris, etiam in martyrologio nostro, Iulianus cum Cæsario, alijsque pluribus socijs memoretur. Vnde videatur potius affirmandum, Cæsariũ kalendis Nouembris veneratum, Tarracinensem esse maioris famæ, alium vero die hac 21. Aprilis, sacris nostris tabulis indicatum, diuersum ab illo esse. Græci quidem Cæsarium martyrem cum alijs socijs, non-

indicato martyrij loco, venerātur die prę- cedenti 20. Aprilis in Menologio Canisij, & de Cæsario Diacono Africano, qui Terracinæ tentus, cum Iuliano in mare mersus, martyrium compleuerit, agunt die 7. Octobris. Alium quoque Cæsarium recolunt cum Dasio, & alijs quinq; in vrbe Damasco ad diem kal. Nouēbris, quos tamen non habet Menologium Basilij, nec Kalendarium Græcorū. Videnda hic quæ addimus ad diem kal. Nouemb.

In Sicilia. De Amphelico martyre Siculo silet Ferrarius, & Maurolycus, alioquin Siculus. Appelicum vocat M. Antuerpiense. Campaniæ male illum tribuit M. Corbeiense, & Iocundum socium addit, mihi ignotum: sicuti *alibi*, incerto loco, ignotos esse vulgaris Martyrologijs video, Victorem, Papiam, & Felicem, Vetustiori nostro, Antuerpiensi, & Corbeiensi MM. memoratos.

Et alibi depositio Aprunculi. Treuerensis Episcopus Aprunculus facile est, cuius relationem recolit Saussayus in supplemento Gallicani martyrologij ad diem 8. Martij, & Natalem celebrari subdit hac die 22. Aprilis: fuit a ius Aprunculus Episcopus Aruernorum, seu Claramontij, de quo idem Saussayus alio die, & Ioannes Sauaro de Sanctis Ecclesiæ Claramontij in Bibliotheca Lebbei. Addit M. Antuerpiense Oedelualdium Præsbyterum, qui in vetustioris nostri additionibus non prostat, & diuersus videtur ab Osualdo Episcopo Eboracensi apud Molanum.

X. Kal. Madij.

IN Africa Ierapoli Natalis S. Philippi Apostoli. Romæ in Cœmeterio Calestini, Via Appia Depositio S. Gagi. Papiæ. Primoli. Turdiani. Lugduno Galliæ passio S. Eppepodi, & alibi Leonidis. Aratoris. Quiriaci. Basiliæ. *In Senonis Ciuitate Depositio B. Leonis Episcopi.*

APRILIS. 22.

ANtiquioris codicis mēdum fuisse, quòd in Africa Hierapoli Sanctus Philippus Apostolus, Vetustiori nostro reponatur, non dubito; nam & qui Auctarium ad Adonem conciunauit, in eundem lapidem impegit, tam apud Mosandrum, quam apud Rosuueydum hoc est *x. Kal. Maij In Africa Ciuitate Hierapoli natalis S. Philippi Apostoli.* Error fortasse promanauit ex breuiato nomine, & minus ad leges ortographiæ composito, *Fricia*, quod facile in *Africa* mutatus fuerit: consimilem contracti nominis formulam habet M. Antuerpiense, dum recte Hierapolim, non in Africa, sed in Phrigia reposuit. *x. Kal. Maij In Frigia, ciuitate Hierapoli Philippi Apostoli. Roma depositio Gai Episcopi, & in Cordua ciuitate Parmeni, Elimar, Crisoli Presbyterorum, & Diaconorum, Luci, & Muci, Primuli, Turdiani. Lugduno Galliæ Sancti Epepodi, & alibi Leonidis, Aratoris, Cyriaci, Basiliæ. In Ciuitate Senonas depositio Leonis Episcopi.* Sed ex decurtato authographe potius errorem defluxisse, docet Corbeiense, dum Siluanum martyrem prius in Africa reposuit, deinde Hierapoli Philippum *x. Kal. Maij. In Africa Siluani. Ciuitate Hierapoli, Natalis Sancti Philippi Apostoli. Roma*

mæ in Cœmeterio Calisti, Via Appia depositio Gai Papæ, Primoli, Tierdiani, Lugduno Galliæ passio Sancti Eppolidi, & alibi Leonidis, Aratoris, Quiriaci, Basiliæ. In Senonis Ciuitate depositio Leonis Episcopi. Sed mirum in nostris codicibus, errorem iteratum fuisse kalendis Maij, vbi Philippi Apostoli memoria repetitur; memor enim inscius librarius, ita proxima hac die scripsisse, pro eo quod scribere debuerat *in Asia* scripsit in Africa. De S. Philippo videnda quæ diximus ad Indiculum Apostolorum.

Roma in Cœmeterio. Et hic emendandus est frequens librarij lapsus in codicibus nostris, & legendum *Romæ in Cœmeterio Callisti in Via Appia &c.* De S. Gaio, vel Caio Romano Pontifice aliqua dicta sunt ad diem XX. Februarij. Addimus, præter Romanum martyrologium, Bedã, Adonem, Notkerum, & alios posteriores, antiquissimum fragmentum apud Bucherium in Canonem Victoris cap. 15. his verbis Caium recolere, sub titulo depositionum Episcoporum. *x. Kal. Maij, Caij in Callisti*. Ita etiam in Catalogo Pontificium Romanorum, seu Quarto opusculo antiquo apud eundẽ Bucheriũ p. 272. tẽpus notatur, quo Caius Pontificatum tenuit, *ex die xvi. Kal. Ianuarii Consulib. Caro II. & Carino vsque in kal. Maii Dioclet. VI. & Constantio II. Coss.* Corpus S. Cai in Cœmeterio Callisti nostra ætate inuentum fuit die 21 Aprilis 1622. in Peruigilio nẽpe natalis ipsius S. Pontificis, cuius nomen in lateritio lapide insculptum his literis erat, CAIO PP. cum signo Palmæ, & Christi nomine, antiquo more Christianorum, breuiato. In sepulcro inuenta sunt aliqua Diocletiani numismata, sub quo coronam acceperat, & Pontificalis anulus. Corpus sub Vrbano VIII. Romæ in sui nominis Ecclesia repositum fuisse refert Aringhius Romæ subterr. lib. 4. cap. 48. p. 426. Post Caium, seu Gagium tres socij martyres in nostris codicibus numerantur Papia, Primulus, & Turdianus. M. Corbeiense pro Papia legit *Papa*, & Caij titulum existimauit Dacherius, à quo non recedo; tum quòd ita scriptum est in adducta sepulcrali coæua inscriptione, tum quòd ita eum appellat Notkerus. *Romæ via Appia, in Cœmeterio Callisti natiuitas S. Gai Papæ*; & ab eo Vsuardus, & Ado. Papæ frequens titulus est Romanorum Pontificum, præsertim Decij, & Diocletiani æuo, vt passim in Actis Martyrum. Commune fere erat, diui Cypriani æuo, omnibus Episcopis, & sub Gregorio tantum VII. Romano Pontifici reseruatũ, vt notat Baronius ad diem X. Ianuarij. Insolens tamen nomen esse martyrologio nostro fateor, in quo passim, Romani Põtifices titulo tantum Episcopi donantur, vt pariter retinet hac die M. vetustissimũ Antuerpiense. Ex hoc antiquo codice valde etiam dubitamus, an Primulus, & Turdianus Romani martyres sint: cum in postrema classe Cordubensium martyrum in illo reponantur. Sane nullum aliud martyrologiũ S. Caio socios ascribit; neque ita ms. Reginæ Sueciæ. *X. Kal. In Phrygia ciuitate Hierapoli Natalis S. Philippi Apostoli. Romæ passio S. Caii Papa, qui cum Ecclesiam IX. annis menses IIII. dies XII. rexisset martyrio coronatur sub Diocletiano Principe, cum Gabino fratre. Eadem die in Corduba ciuitate natalis Parmeny, Elima, & Crisoteli presbyterorum, & Lucæ, & Muci Diaconorum, qui omnes post multa tormenta gladio cæsi sunt, sub Decio persecutore.* Quæ ideo libentius adduxi, ne dubitare nos sinant, tam codices nostros, quam Corbeiense M. lacunam pati, & post verba illa, *depositio S. Gagi Papæ*, sequẽtia in M. vetustissimo desiderari. *In Cordua*, vel Corduba *ciuitate Parmenis, & Elimar, Crisoli Presbyterorum, & Diaconorum, Lucæ, & Muci*. Hos habet etiam martyrologium Romanum ex Beda, Vsuardo, Adone, & reliquis Latinis; ex quibus licet nullus addat Primulum, & Turdianum, horum tamen inter postremos martyres Corduenses reposuit, idem M. vetustis-

ſtiſſimum Antuerpienſe; in quo pro Elimar Helimena legitur, & pro Criſolo Chryſotelus. Videndus Baronius eruditiſſimus in huius diei notationibus, qui Corduena, non Corduba, legendum putat, vel potius Cordubenna in Perſide; & fortaſſe melius legitur in M. Antuerpienſi Cordua, à qua Cordueni circa Hyrcanum mare. Fuerunt enim martyres illi in Perſide, & Eccleſię Babylonenſis Presbyteri, & Diaconi, vt dicitur in principio Hiſtoriæ S. Laurentij apud Surium Tomo 8. & ex eodem fonte martyrium compleuerunt in Corduba Perſiæ.

Lugduno S. Epepodi. Martyr Epipodius ſub Antonino, ætate adoleſcẽs, Lugduni palmam accepit. De eo Theophilus Raynaudus meminit in Indiculo Sanctorum Lugdunenſium poſtremæ editionis p. 47. & cum eo alij etiam ſacræ Galliæ ſcriptores. Memoriam Epipodij in hac die recolunt M. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & alij recentiores. Epimachus tamen dicitur in Græco Euſebij codice lib. 6. cap. 41. editionis Valeſianæ.

Et alibi Leonidis. M. Romanum patrem hunc Origenis agnoſcit, ſub Seuero Alexandriæ paſſum. Si verò is eſt, potuerunt facile Leonidi ſociari martyres alij, quòd Alexandriam, vbi præfecturam obtinente Lęto, Chriſtianorum carnificina exercebatur, multi coronandi ex alijs locis adducerentur, & dum Leonides in carceribus detinebatur, *perſecutionis ardentiſſimum flagraret incendium, atque innumerabiles martyrio coronarentur*, vt refert Euſebius lib. 6. cap. 2.; ſociorum tamen non meminit Petrus de Natal. lib. 11. c. 23. Epiſcopum, & martyrem fuiſſe refert Suida, quod Euſebius tacuit.

In Senonis ciuitate. Ex Gallia etiam ante S. Villibrordum defluxiſſe M. vetuſtiſſimum Antuerpienſe, plura Sanctorũ Galliæ additamẽta ſuadere poſsũt, vt hac etiã hic hæc verba docent. *In ciuitate Senonas depoſitio Leonis Epiſcopi.* M. Romanum de S. Leone meminit, & ex veter. mſs. Baronius notat inter fuiſſe Concilio Aurelianenſi ſecundo, quod celebratum fuit anno 536. Eiuſdem etiam memoriam agunt Maurolycus, Galeſinius, ex Romano martyrologio, & Tabulis Eccleſiæ Senonenſis. Auctor Hiſt. Epiſc. Autiſſiodorenſium cap. 16. in Bibliotheca Lebbæi, ſub Chilberto, & Clotario Galliæ Regibus, cum Eleutherio Epiſcopo Autiſſiodor. floruiſſe confirmat, & interfuiſſe Concilio Aurelianenſi ſecundo. Ita etiam de eo X. kal. Aprilis agit Hagiologium FrancoGalliæ. *Lugduno S. Epipodii Martyris. Ciuitate Senonis depoſitio B. Leonis Epiſcopi.* Aliqua habet Sauſſayus, ad eius vitam ſpectantia.

VIIII. Kal. Madij.

IN Africa Natalis Sanctorum Catulini. Saturnini. Chori. Felicis. Theone. Theodori. S. Georgij. Victorini. Venuſti. Victuri. Nauori. Soluti. Pleni. Siluij. Felicis. Vitalis. Theodone. Fauſtini. Saluni. Valeri. Vrſi. Romæ Naboris. Item Vitalis, & Felicis. In Alexandria Coronæ. In Valentina Ciuitate, in Gallia natalis Felicis Presbyteri. Fortunati Diaconi. Achillei Diaconi, & alibi Natalis S. Pantalimoni.

APRI-

APRILIS. 23.

S. Georgius, in codicibus nostris, alieno loco, ab insicio antiquario positus, Africanorum viginti pugilum beatum agmen, quoquo pacto rumpit. Nec in Antuerpiensi, aut Corbeiensi martyrologijs locum inter Africanos habet. Illud ita sacras tabulas implet. *VIIII. kal. Maii. In Africa Catuloni, Saturnini, Cori, Felicis, Theuna, Theodori, Victorini, Venusti, Victori, Nabori, Soluti, Pleri, Silui, item Felicis, Vitalis, Theodora, Faustini, Saloni, Valeri, Vrsi. Roma Naboris. Item Silui, itē Vitalis, item Felicis. In Alexandria Corona. Valentia ciuitate in Gallia Felicis Presbyteri, Fortunati Diaconi, Cellei Diaconi, & alibi natalis S. Pantalimonis.* Eadem fere Corbeiense repetit *IX. Kalend. Madii, In Africa nat. Sanctorum Catulini, Saturnini, Ghori, Felicis, Theone, Theodori, Victorini, Venusti, Victuri, Nabori, Soluti, Pleni, Siluij, Felicis, Vitalis, Theodori, Faustini, Valerii, Vrsi. Roma Naboris. Item Siluii, Item Vitalis. Item Felicis, Nonna. In Alexandria Corona. Valentia ciuitate in Gallia Natal. Felicis Presbyteri, Fortunati Diac. Achillei Diac. & Commemoratio Georgii martyris.* Nostri tamen codices cum Antuerpiensi, supra Corbeiense, vno martyre abundant, Saluino něpe, vel Salunio, qui in hoc desideratur. Nullū tamen ex latinorū huccusq; martyrologijs, Africanos hos martyres nouit.

S. Georgis. In fine laterculi Dacherius. S. Georgium martyrē refert in Corbeiensi M. tanquam quid superadditum, & nihil de eo re vera habet Antuerpiense: hac ipsa tamē die eius memoriam recolit cū plurimis M. Romanum, & Calendarium antiquum à Frōto editū. Nos de eo sequenti die aliqua cumulamus.

Roma Naboris. Sanctum Naborem tantum, Romæ hac die, refert idem Notkerus; cui etsi inter socios iungatur Felix, cum tamen Syluius, & Vitalis etiam cum eo numerentur, diuersos putarem à SS. Felice, & Nabore, qui Mediolani coluntur, & de quibus ad diem XII. Iulij agendum nobis remanet. Nonnam etiā his sociat Martyrem M. Corbeiense, alijs prætеritam.

In Alexandria Corona. Cum adductis iam codicibus, totidem verbis Notkerus consonat.

In Valentina ciuitate. Valentiæ Segalaunorum, sub Metropoli Viennensi, ad hanc diem Saussayus horum Sanctorum Martyrum Acta percurrit, quos, non modo omnia fere Latinorum Martyrologia hac die recolunt, sed eorū Acta ab Anonymo, qui se coæuum subindicat, scripta apud Surium prostant, ac epistolam continent Sanctis Ferreolo, & Ferrutioni datam pro reuelatione martyrij, sub Aurelio Imperatore. Eorundem passio breui compendio libatur in Hagiologio FrancoGalliæ, sicuti in Romano martyrologio. Celleum pro Achilleo Diacono legit M. Antuerpiense.

Et alibi natalis S. Pantalimonis. Nihil de hoc S. Martyre habet M. Corbeiense, nec aliud supra codices nostros addit Antuerpiense. Idem nomen esse cum S. Pantaleone viri docti non dubitant. Eundem verò esse, cum Pantaleone Monacho, quem Nicomediæ tribuit ms. Reginæ Sueciæ ad diem XI. Kal. Aprilis, vt ibi vidimus, nec affirmare, nec negare auderem. Diuersum a Pantaleone Nicomediensi Medico, cuius memoria agitur die 27. Iulij, facilè existimarem.

VIII.

VIII. Kal. Madij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Coronatæ Virginis. Victori. Zoticæ. Fortuni. Donati. Felicis. Secundi. Saturnini. Siluani. Itē Siluani. Rofinæ. Liberalis. Meturi. Coniti. Firiani. Barachi. Nabori. Fusci. Mauenti. Serari. Fortuni. Donati. Floriani. Theonis Presbyteri. In Africa Natalis Sanctorum Faustini. Victorini. Saluni. Valeri. Alexandri. Vrbani. Theonæ. Valeriæ. Fortunatæ. Publi. Forianæ. Mammeri. Fausti. Ianuarij. Secundi. Marciæ. Sambachiæ. Teudestiæ. Valeriani. Vrbani. Luci. Victoris. Et hac die Sydrac. Misac. Abdenago, iterato nomine, qui & Ananias, Azarias, Misahel, in Babilonia Ciuitate magna, de camino ignis ardentis sunt liberati. In Lugduno Ciuitate Galliæ passio Sanctorum Alexandri cum alijs numero XXIIII. & dedicatio Criptæ vbi corpora eorum requiescunt, & Commemoratio Georgij, & S. Pulionis.

APRILIS 24.

ALiam esse Coronatam Alexandrinam martyrem à Corona, quæ superiori die Alexandriæ pariter tribuitur, ex nostris codicibus, & Corbeiensi apparet: tum quòd nomen diuersum aliquo pacto sit; tū quòd illa sine socijs, hæc populoso martyrum choro antesignana Virgo præfigatur. Corona tamen non Coronata vetustissimo Antuerpiensi M. ita vocatur, quinimo etiam librarij errore, cum plurimis Alexandrinis martyribus repetita. *VIII. Kal. Maij. In Alexandria Corona, Victoris, Goticæ, Furtuni, Donati, Felicis, Secundi, Saturnini, Siluani, Rufinæ, Liberalis, Meturi, Tumnini, Tibiriani, Barachi, Nambori, Fuscini, Auenti, Serani, Furtuni. Item Donati, Floriani, Theonis Presbyteri, & aliorum XXIIII. In Africa Faustini, Victurini, Saloni, Veleri, Orbana, Theonæ, Valeriæ, Fortunata, Pupliani, Foriani, Memmeri, Fausti, Ianuari, Secundi, Marciæ, Sambuciæ, Theodistiæ, Valeriani, Orfani, Heris, Victoris, Lucis, Babilonia Magna Ananiæ, Azariæ, Misael egressio de igne. Lugduno in Gallia Alaxandri, & aliorum xxxiiii. Et Sancta Georgæ, Sancti Paulinnis. Item Alexandria ciuitate Corona, Victoris, Zotici, Fortuni, Donati, Felicis, Secundi, Saturnini, Siluani, Rufina, Liberalis, Meturi, Tibiriani, Barachi, Nambori, Furci, Mauenti, Gerani, Furtuni, Donati, Flori.* Nec tantum viginti tres Alexandrini Martyres sunt, nominibus expressi in Corbeiensi M., sed viginti quatuor, repetito nimirum Siluano, siue Siluiano, hoc ordine *viii. kal. May. In Alexādria natalis SS. Corona Virginis, Victoris, Zoticia, Fortuni, Donati,* Felicis, *Saturnini, Secundi, Siluiani. Itē Siluiani Rufinæ, Liberalis, Meturi, Toniti, Firiani, Barachi, Nabori, Fusci, Nauenti, Sarani, Fortuni. Item Donati, Floriani, Theoni Presbyteri, Saluni, Theona, Valeriæ, Fortuni, Publi, Foriani, Memmeri, Fausti, Martiæ, Saubaciæ, Theudestiæ, Valeriani,*

leriani, Vrbani, Herus, Luci, Victoris. Et in hoc die, Sydrach, Misach, Abdenago, iterato nomine, qui & Ananias, Azarias, & Misahel, in Babylonia ab igne ardenti liberati sunt: benedictus Deus. In Lugduno Galliæ, Passio Sanctorum Alexandri cum alijs numero triginta quatuor, & dedicatio crypta, vbi corpora eorum requiescunt. Coronam, siue Coronatam Virginem Notkerus silet, & Victorium cum Zotico reliquorum duces, ita reliquis in compendio præteritis, recenset. *In Alexandria Victoris, Zotici cum alijs plurimis.* Caronam Virginem refert hac die Galesinius ex martyrologio Monachorum S. Benedicti, seu potius ex additionibus Molani ad Vsuardum. Anonymos XXIIII., quos alijs Alexandrinis Athletis subdit M. Antuerpiense, alibi indicatos non inuenio. Variant etiam nonnihil aliorum nomina; pro Conito enim, vel Tonito Antuerpiense legit Tumminitum, & pro Firiano Tibirianum.

In Africa Nat. SS. Faustini. Viginti duorum martyrum agmen explicat in Africa vetustius nostrum, & vetustissimum S. Villibrordi M. decem tantum, & octo decurtatum Corbeiense; desiderantur in eo Valerius, Alexander, Vrbanus, Ianuarius, & Secundus; In codicibus verò nostris deficit Herus, qui ante Victorem, & Lucium in Antuerpiensi legitur. In hoc pariter deest Alexander, & pro Vrbano Orbana, pro Fortuna Fortunata, pro Publio Puplianus, & pro alio Vrbano Orsanus scribitur. In Corbeiensi pro Fortuna seu Fortunata Fortunius, pro Foriana Forianus, pro Sambachia Sambacià indicatur. In tanta martyrũ messe, dies à martiribus vacuus in martyrologio Rosuveydi, quanti Kalendarium illud existimari debeat, facile suadet. Notkerus, de more iam in martyrologijs illius æui inducto, vt pauciores martyres, vel Confessores adnotarentur, dum aliquid de eorundem rebus gestis adderetur, à longa nominum serie abstinet, & tantum hac die notat. *In Africa Faustini, Victorini, & aliorum plurimorum martyrum.*

Et hac die Sydrac. Notissimum locum passionis Babylonem referunt codices nostri. Notkerus signat. *In Babylone metropoli Chaldeorũ.* Vetustissimum Antuerpiẽse M. *Babylone Magorum Ananiæ, Azariæ, Misael*, dũ egressionem de igne commemorat, & in nostro, & Corbeiensi mutatio nominum in tribus pueris, additur. Babylonem Magorum dixit M. vetustissimum pro Babylone Chaldeorũ. Nisi quis Magos, hoc est Persarum lingua sapientes, sanctos pueros dicat, quos Nabucdonosor erudiri fecerat in omni Chaldeorum sapientia. De his agunt ad diem 16. Decembris Romanum martyrologium, Beda, Vsuardus, & Ado, Græci in Menologio Canisij die sequenti 17. At in Menologio Basilij, capite truncato, cum Daniele Propheta martyrium compleuisse narratur: quod tamen neque S. Epiphanius de vita, & morte Prophetarum, neque Metaphrastes apud Surium docent, cum potius Danielem in pace quieuisse perhibeant. Si verò martyriũ fecisse constaret, vt Græci narrant, posset dies 16. vel 17. Decembris festum esse Martyrij, in hac vero 24. Aprilis eorundem liberatio à camino ignis venerari posset, vt adducta verba exprimunt. De his cum Daniele, Metaphrastes agit die 12. Iulij. Vnde non modo, quòd in ignem coniecti ex voluntate martyres fuerint, sed quòd gladio vitam finierint Martyres fortasse D. Athanasio vocantur orat. 13. in Arianos. Quàm verò celebres vetustis temporibus in Ecclesia Romana fuerint hi Sancti pueri, satis indicãt eorũ imagines, passim in vetustis cœmeterijs signatæ, quas frequenter exhibet Aringhius, præsertim Tomo 2. Romæ subt. lib. 4. cap. 47. & lib. 5. cap. 20. vbi de illis longiùs agit. De fornace, in quã coniecti sunt, eorumque sepulcris, sua adhuc ætate stantibus, agit Beniaminus, hostis Christianorum in Itinerario p. 70. his verbis. *Ad 25. milliaria à Babel, & mil-*

milliaria, quinque ab Hilan sunt in notissima valle Palatium destructum Nabucdonosor, & Caminus ignis ardentis, in quē Hananias, Misael, & Azarias contecti sunt. Et iterum de eorum sepulcris p. 73. *est locus inter fluuium Cobar, & Euphratem nuncupatus Ezechielis Prophetæ Synagoga, seu Dar Melilaha. Ab hoc loco ad dimidium miliarii Hananiæ, Misael, & Azariæ sepulcra cum singulis magnis, & pulchris fornicibus visuntur, magna reuerentia habitis, & inuiolatis.* Solemnem eorum diem dormitionis apud Hebreos fuisse ex Martyrologio Hieronymi testatur Petrus de Natalibus lib. 1. cap. 71. XVI. Kal. Ianuarij. Vnde diuersum illi à nostro fuisse Hieronymianum martyrologium apparet, vt alibi etiam adnotauimus.

In Lugduno Ciuitate. Alexander martyr cum socijs ab Epipodio ante biduum memorato seiungitur, quòd non eadem die cum eo agonem compleuerit, vt in Alexandri Actis, ex mss. egregijs exemplaribus Surius habet die 24. Aprilis, sed interposito die. Græcus ille origine Martyr, per crucem completo certamine, in crypta cum Epipodio sepelitur. De martyribus XXIIII. anonymis, neque S. Epipodij, neque S. Alexandri acta meminerunt, & cum nonnisi eorum memoriam inuenerim in codicibus nostris, & Corbeiensi, ab Antiquarijs Galliæ interpolatis, subijt suspicari ne XXIIII. anonymi, qui hic Alexandro Lugdunensi iunguntur, librarij vitio abstracti sint à martyribus Alexandrinis, quibus in vetustissimo Antuerpiensi sociantur. Sed cum in eodem vetustissimo, non modo XXIIII., sed XXXIIII. cum Alexandro recenseantur, placuit magis librariorum incuria factum esse, vt in Alexandrinis Anonymorum numerus subiiceretur, in Lugdunensibus decimaretur. Martyrologium Romanum cum Vsuardo, & Adone legit XXXIIII. & ms. Reginæ Sueciæ cū Hagiologio FrancoGalliç XXXXIIII. Hic Alexander secundus Gallicis scriptoribus dicitur ad differentiam alterius Alexandri, qui sub eadem Antonini persecutone, professione Medicus, passus est cum S. Potino die 2. Iunij: Videndus igitur præcipuè Theophilus Raynaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunensium pag. 30. editionis nouissimæ, qui aliqua de crypta, vbi sepulti sunt martyres, in illo congerit, sicuti & Saussayus qui Anonymos martyres socios tantum numerat XXXIIII. Gregorius Turonensis de Gloria martyrum cap. 50. de Crypta in Basilica S. Ioannis, vbi sub altare sepultus est etiam S. Irenæus, & hinc inde martyres Epipodius, & Alexander agit, & de prodigijs per pulucrem illius cryptæ in sanandis infirmis testatur. De consecratione verò, seu dedicatione cryptæ nihil hucusque palam inuenire licuit, nisi forte eadem die sepulturæ Alexandri a Zaccharia Presbytero dicata fuerit, cum illuc S. Irenæi corpus intulit, vt ex Adone colligi posset ad diem 28. Iunii in martyrologio.

Et Commemoratio S. Georgij: Dĭe natalis S. Georgii esse diē 23. Aprilis ex Romano, aliis que martyrologiis, ex Hieronymiano, & antiquo Kalendario Fronti ibi diximus. Addimus diem illum cōsūmati agonis apertè indicari in S. Georgii actis, tam ex Metaphraste apud Surium, quam in certamine, quod Pasicrates eiusdem, vt asseritur, seruus conscripsit. De varietate diei festi huius præclari martyris hæc habet Notkerus *vii. kal. Maij. In Perside S. Georgy martyris iuxta kalendarium sagacissimi Hieronymi. Cuius passio apud Romanos, & penè alios omnes ix. kalendarum Maiarum vt superius notatum est, celebris habetur.* Ex his veritus sum, ne commemoratio S. Georgii hac die 8. Kalendas lapsum aliquem librarii contineret. Suspicionem auxit, quia M. vetustissimum, non Georgium hac die, sed Georgiam cum S. Pauliuno profert, post XXXIIII. martyres Africanos hoc pacto. *Et S. Georgæ, S. Paulinis.* Mutata enim Georgia in Georgium, Paulio-

Paulionem, seu Pulionem aliis martyrologijs ignotum, etiam codices nostros continere obseruabam. *Et commemoratio Georgij, & S. Pulionis*, de quibus ne verbum quidem M. Corbeiense. Ita licuit hariolari, & mendum etiam in sequenti die 7. Kal. Aprilis suspicari, vt ibi adnotabimus. In Aquileiensi Vrbe vetustius hoc martyrologium ab Adone inuentum alibi diximus, vnde nec difficile esset, aliqua ab Aquileiensi clero addita fuisse, vt commemoratio S. Georgij, cuius natalē diē 8. kal. Maij, seu hac 24. Aprilis Aquileiæ, Mediolani, Papiæ, atque alijs multis locis celebrari, testis est Galesinius ad non. Kal. Maij, & Kalendarium vetus Breuiario hædino præpositum habet etiā penes mè *viii. Kal. Georgi Martyris*. Sed minus esset ex variarum Ecclesiarum instituto, varijs diebus S. Georgij natalem recoli, magis est, tam diuersa de eo scripta esse, & ab hæreticis ita immutata, vt Gelasius eius vitam inter Apocrypha reiecerit, quam censuram non Gelasio, sed Niceno concilio tribuit Petrus de Natalibus lib. 4. cap. 82., qui etiam in Actis S. huius martyris ad calcem, ex pluribus codicibus dissonantias animaduertit, tum in loco, tum in modo, tum in tempore, tum in Iudicis persona. Acta sinceriora ex Metaphraste apud Surium locum non signant: originem illi ex Cappadocia tribuunt: moram aliquam in Palestina, & agonem in ea vrbe, vbi Diocletianus Senatum, Consiliarios, & vxorem haberet, & vnde leges, & edicta in Christianos promanauerint, illi ascribūt, quæ omnia Nicomediam vrbem sub Diocletiano Imperialem indicarent. In Perside eius agonem vetustiora martyrologia signant, vt die sequenti VII. kal. Vetustissimum Antuerpiense. *In Persida Passio S. Georgij Martyris*; & Beda apud Petrum de Natalibus. *In Perside ciuitate Diospoli*, cui Vsuardus, Ado, Notkerus, & ms. Reginæ Sueciæ consonant ad 9. kal. Maij. Addit verò Notkerus nō sub Diocletiano, sed sub Datiano Rege potentissimo, cum ipsius Regis vxore Alexandra, martyrium compleuisse. De S. Pulione, seu Paulione, altum vbique silentium inuenio; De his qui sequuntur in M. Antuerpiensi martyribus, iam dixi repetitos esse plurimos ex Alexandrinis, initio diei indicatis, ijsdem omnino nominibus, & ordine; vt de obscitantia antiquarii dubitandum non sit. ms. Reginæ Sueciæ addit in fine *viii. Kal. In Alexandria Theonis Presbyteri*.

VIII. Kal. Madij.

IN Syracusa Ciuitate Siciliæ Natalis Sanctorum Euodi. Hermogenis, & Caliste. In Africa Nōbil Marce. Hermensi. Fortunati. ***Lugduno depositio B. Rustici Episcopi.***

APRILIS 25.

IN breui laterculo aliquem obliuiosi librarij lapsum agnosco, auxilio Antuerpiensis, & Corbeiensis codicis. Nullam hic S. Georgij memoriam video, cum tamen Notkerus testis sit, in Calendario Hieronymi hac die S. Georgium memorari, qui etiam de S. Marco addit, *& Festiuitas S. Marci Euangelistæ a suprad. Hieronymo Sancto priori die, idest viii. kal. Maiarum auctoritate Eusebij Cæsariensis designata est.* Vetustissimum Antuerpiense, ita cum alijs

alijs martyribus Georgium, non Marcum recolit. *vii. kal. Maij Siracusa ciuitate Euodi, Hermoginis, Calisti. In Africa Mempli, Furtunati, & in Persida S. Georgi martyris. Lugduno Ciuitate B. Rustici Episcopi*, Corbeiense eadem continet, sed mutato nonnihil ordine. *vii. kal. Maij. In Syracusa ciuitate Sicilia natalis Sanctorum Euodij, Hermogenis: & passio S. Georgi, Calestæ. In Africa Nubilis, Marcæ, Hermenphi, Fortunati, Iocundi. Lugduno depositio B. Rustici Episcopi*. De Siracusanis Martyribus Euodio, Hermogene, & Callisto agit M. Romanum cum Adone, & Maurolyco: de primis duobus etiam Vsuardus: de Callisto cũ alijs Galesinius: Norkerus Callistam legit, vt Calestam M. Corbeiense. Petrus de Natalibus ex veteribus MM. lib. ix. num. 129. pro Euodio legit. *Dunadius, & Hermogenes in ciuitate Siracusana Martyres coronantur vii. kal. Maij.*

In Africa. Veritus aliquando sum, ne codices nostri vitiati essent, & pro breuitate nomine *Nõbil* lege debere *Natalis*, & pro Marcæ, *Marci*. Id suadebat Sacramentarium Gregorij quod habet. *vii. kal. Maij Nat. S. Marci Euangelistæ*, confirmabat M. Antuerpiense in quo Africæ Memphius, & Fortunatus tantum tribuuntur, nulla Nobilis, aut Marcæ memoria. Sed nihil mutandum existimaui, quòd in Schediis Dufresnii ex ms. Corbeiensi legerem *vii. Kal. In Africa Nubilis, Marca, Hermemphi cum alijs*, vt edidit Dacherius.

Lugduno depositio. De S. Rustico, seu Rusticio Lugdunensi Episcopo, alio a S. Rustico Presbytero, agit Teophilus Raynaudus in Indiculo SS. Lugdunensium; qui etiam testatur in illius Ecclesiæ Kalendario S. Rusticii obitum consignari VII. Kal. Maij. Fuisse verò Episcopum addit, regnãte Lugduni Gundebado Burgundionum Rege circa annum 490., & Apollinari Sidonio fuisse coæuum. Videndus, pro rebus ab eodem gestis, Saussayus, dum ex additis in Gallia facile illum existimamus, tam in nostro, quam vetustissimo Antuerpiensi.

VI. Kal. Madij.

IN Axiopoli Aurilij. *Recharij Confessoris*. In Antiochia Leonedis. Vindei. In Africa Iuli. Victuri. Syrici. Honorati. Felicis. Pauli. Maximi. Victoris. Simplici. Pollionis. Viti. Calendini. Apollini. Marciane. Felicissime. Ethemiæ. Marciani. Lictissimi. Simiæ. Germiani. Feliciæ. Euasiæ. Gemellini.

APRILIS 26.

ANtiquarius Gallicus, dum in codicũ nostrorum apographo, Sanctũ Richarium Confessorem inter Axiopolitanos martyres incautè reposuit, alios Christi pugiles à Martyrologio Vetustissimo Antuerpiensi numeratos, incuriosus omisit. *vi. Kal. M. In Axiopoli nat. Cyrilli, & in Antiochia Eutimia, & Roma Primitiui, Aureli; Item Antiochia Leonidis, Vindei. In Africa Iuli, Victurini, Sirici, Honorati, Felicis, Pauli, Maximi, Victuris, Simplici, Pollionis, Viti, Calendini, Apolloni, Marciana, Felicissima, Timia, Marciani, Litissimi, Simia, Germani, Felicia, Euassia, Gemeling.* At licet in Corbeiensi M. Dacherii, S. Richa-

charius inter super additos ad calcem laterculi reponatur, lacunam tamen in fronte notabilem illud patitur,& eandem cum codicibus nostris martyrum iactu-ram, videlicet. *vi.kal. May. In Axiopoli Aureli.In Antiochia Leonidis,Vendei,Ma-rij. In Africa Iuly,Victuri, Syrici, Ho-norati, Felicis, Pauli, Maximi, Victoris, Simplici, Pollionis, Viti, Calendini, Apol-loni, Martiana, Felicissima, & Hernia, Martiani, Lectissimi, Fimia, Felicis, Ger-mani, Felicia, Enasia, Gemellina cum so-cijs eorum, Siluani. Centulo Monasterio in Gallia depositio S. Richarij*. Mirum tamen est, nullum ex his martyribus Axiopoli inferioris Mysiæ vrbe, nullum Antio-chiæ vel Africæ, & nullum etiam Romæ assignatos in Martyrologio Romano me-morari; & è contra nullum è Romanis Pontificibus, quos illud recolit, in vetu-stiori nostro, quatuor codicibus suffulto, indicatum inueniri. In ms. Reginæ Sue-ciæ,alijs prætenitis,egressio Noe de Arca, & Marcellini Papæ Romani acta breui stilo libantur. Kalendarium tantum Hieronymianum ms. Lucense binos ex his martyrib⁹, nō indicato passionis loco, ita refert *vi. Kal. Aurili, Leonidis*. Aure-lius, qui Axiopolitanus in Corbeiensi, & nostro apparet, Romanus est in Antuer-piensi; in quo Axiopoli Cirillus, Antio-chiæ Eutimia, & Romæ Primitiuus cum Aurelio tribuuntur. In Africanis XXIII. martyribus enumerandis parum inter se adducti codices differunt. Corbeiense pro Ethimia, vel Timia Herniam corru-ptissimè habet,& pro Simia Firmiam. No-stri vero codices pro Germano Germia-num, & pro Gemellina Gemellinum. Corbeiense supra vigintiquatuor sacros pugiles, & alios anonymos sine numerò addit verbis illis *cum sociis eorum*, sed & alterius classis alium, Siluanum nempe, omnibus præteritum superinducit.

Richary Confessoris. Qui floruit,vt notat Baronius ad martyr.Romanum,circa an-num 630.Eius vitam habet Surius,ab Al-bino Flacco compositam,ad hanc diem.E Villa Centula Pontinæ prouinciæ oriun-dum Presbyterum obijsse VI. kal. Maij disertè scribitur, & non multò post obi-tum, ad Centulam Monasterium transla-tum fuisse. Riarium vocat Maurolycus. Sed Ticharium, Vsuardus, Notkerus, & Petrus de Natal. lib. 4. cap. 90. vbi vitam eius collegit. De S Richario agit etiam Hagiologium FrancoGalliç VI.kal.Maij, & Saussayus Abbatem fuisse Centulæ Monasterij in Ambianis addit. A Galli-co antiquario vetustiori martyrologio additum Richarium fuisse non ambigo.

V. Kal. Madij.

IN Tarso Ciliciæ Natalis S. Castori. In Nicomedia Anchini Epi-scopi. Stephani Episcopi. Antonini presbyteri. In Lidia Genesi. Sodalis. Zotici. Marini. Zenoni. Hilpidi. Eppedij presbyteri. Eu-tici. In Ciuitate Armeniæ Militanæ Hermitis. Hilpidij. Hermo-genis. Et Castello Aiouie. In Capia Mauri, & Casti Diaconi. Hu-sandi Pañi. Priami. In Ægypto Nicomedia Victoris. Maximi. Mar-ciani. Pauli. Germanl, cum alijs VII. Gemilliani. Legissimæ. Fe-liciæ. Germane. Felicis. Euanciæ. Victorini. Nicofori. Dioscori. Papiæ. Serapionis. In Antiochia Thimie. Mauri. Atti. Genosi. Sodalis.

APRI-

APRILIS. 27.

AD differentiam eiusdẽ nominis Vrbis Bithyniæ Tarsus hìc Ciliciæ dicitur, ſicuti Ptolemęo, & Socrati. Ioſephus, ipſam regionem Aſię minoris Ciliciam, Tarſum dicit. Sed hæc Ciuitas eſt D. Pauli Apoſtoli patria in Cilicia aſpera. Geminos huic martyres tribuit M. Romanum, nempe Caſtorem, & Stephanum, ex Maurolyco, vt notat Baronius. Vſuardus Caſtorem tantum exhibet, quemadmodum Martyrologium etiam vetuſtiſsimũ Antuerpienſe, cuius integrum laterculum exhibemus. *V. Kal. in Ciuitate Tarſo Cilicia Sancti Caſtoris. Nicomedia Antimi, Stephani Epiſcopi, & Antoni Presbyteri, Libandiæ, Zenari Epiſcopi, Generi, Maurini, Sodalis, Eutici, Zotici, Helpidi. Ciuitate Armania Militañ Hermitis, Eppei Epiſcopi, Item Helpidi, Hermogenis, & in Caſtel. Aionia, Capri, Mauri, & Capti Diaconi, Eſandi, Priani. In Ægypto Nicomẽ Victoris, Maximi, Pauli, Marciani, Germani cum alijs VI. Germelina, Letiſſimæ, Felicia, Germa, Felicis, Victorini, Nicofori, Dioſcori, Serapionis, Papiæ, Antiochiæ Timia, Mauri, Atti Diaconi, Gennoſi, Sotalis.* Stephanus, qui Caſtori ſocius apud Maurolycum additur, alterius claſſis eſt, & Nicomedienſis etiam Corbeienſi M. in quo, prò Stephano, Germanus Caſtoris ſocius hoc pacto legitur. *V. kal. Maij. In Ciuitate Tarſo Ciliciæ, Natalis Sancti Caſtori, Germani. In Nicomedia Anchimi Epiſcopi, Stefani Epiſcopi, Antonij Presbyteri. In Lidia Geneſi, Sodalis, Zotici, Marini, Zetoni, Helpidij, Euthicij, Lupicini. In Armenia Ciuitate Militana, Heremitis, Hilpidij, Eppei Presbyteri, Hermogenis. Et alibi Mauri, & Capti Diaconi, Huſandi, Priani, Cypri. In Ægypto Nicomedia, Victoris, Maximi, Martiani, Pauli, Germani, cum alys ſex, Gemellina, Lactiſſima, Feliciа, Germana, Felicis, Euantia, Victurini, Nicofori, Dioſcori, Papiæ, Serapionis, Ioannis, Iulij. In Antiochia Thimiæ, Mauri, Arri Diaconi, Genonſi, Sodalis.* Maurolycus ex Petro de Natalibus lib. 11. num. 130. Stephanum ſocium fuiſſe Caſtoris Tarſenſis martyris accepit, ita enim ex vetuſtis martyrologijs, ſiue Hieronymi, ſiue Vſuardi, ſiue Adonis, vt profitetur initio cap. 130. *Caſtor, & Stephanus Martyres Tarſi Ciliciæ paſſi ſunt V. Kal. Maij.* Ita etiam legitur in martyrologio Bellini, & in additionibus Molani ad Vſuardum. Caſtorem tamen ſine alio ſocio habet, cum codicibus noſtris, & vetuſtiſſimo M. Notkerus; Galeſinius ex codicibus non optimę notæ præter Caſtorem, & Stephanum Tharſis in Cilicia Hermetem, & Victorem tribuit, confuſis nimirum aliorum locorum martyribus.

In Nicomedia Anchimi. Anthimi legendum nõ dubito, ex omnium fere aliorum codicum fide. Anthimum legit martyrologium Rom., Bedæ, Vſuardi, Adonis, Notkeri, & aliorum; mſ. Reginæ Sueciæ. *V. Kal. Anthimi, & Stephani Epiſcoporum*, memoriam agit. De S. Anthimo Epiſcopo Nicomedienſi plura Baronius habet in Notationibus. Acta exhibet ex Metaphraſte Surius ad hanc diẽ 27. Aprilis, ſequutus latinorum martyrologia; quamquam in ijſdem Actis diſertè affirmetur, poſt multà certamina, capite truncato, martyrium compleuiſſe die 3. Septembris, quando Græci in Menologijs diem eius natalem recolunt. Percurruntur eiuſdem certamina in Menologio Baſilij, & tanquam peculiare adnotatur, ſacrum eius corpus, *poſitum Nicomediæ, cùm multa alia admiranda facere, tùm admirabilem capillorum ſubinde renaſcentium comã ſemper promittere*: quod mulieribus conceſſum, vel impetratum putarem, non effeminatis viris; Quandoquidem.

quidem illis, D. Paulus, comam nutrire concessit, his ignominiosum decreuit. ep. 1. ad Corinth. c. 11. *Quod vir quidem, si comam nutriat, ignominia est illi; mulier verò, si comam nutriat, gloria est illi: quoniam capilli pro velamine ei dati sunt.* Vereri autem licet, in die passionis S. Anthimi apud Græcos mendum irrepsisse, vel acta aliquo tempore post passionem concinnata fuisse, cum iam Græca Ecclesia, in proprijs signandis vniuersis festi diei solēnitatibus, minus accurata, in diē tertium Septembris S. Anthimi celebritatem reposuit. Eusebius quidem Cæsariēsis lib. 8. Hist. cap. 6. Sancti Episcopi certamen inter ca narrauit, quæ acciderunt *simul, ac edictum contra Ecclesias propositum est Nicomedia*, & statim post Palatinorum certamen. *Tunc* inquit *etiā Anthimus Ecclesiæ Nicomediensis Episcopus ob confessionem Christi in eadem vrbe capite truncatus est. Huic adiuncta est ingens martyrum multitudo*, & infra. *Et hæc quidem in ipso persecutionis exordio Nicomediæ gesta sunt.* Tempus autem, quo cœperat persecutio, adnotauerat cap. 2. nempe *mense Dystro, quem Romani Martiū vocāt, appetēte die festo Dominicæ Passionis, proposita sunt vbique Imperialia edicta* de Ecclesijs diruendis, sacrisque codicibus tradendis. *Non multo post alia rursus literæ superuenerunt, quibus mandabatur, vt omnes vbicumque Ecclesiarum Antistites primùm quidem conijcerentur in vincula, deinde verò Dijs sacrificare omnibus modis cogerentur.* Vt rectè tempus, quo Sancti Episcopi primùm capti, & tormentis expositi sunt, Aprilis finem collimare possit, non ad Septembrem extendi. Stephanus Episcopus, & Antoninus, siue Antonius Presbyter, Eusebio non numerantur cum Anthimo, sed cum ingenti martyrum, quæ Anthimum sequuta est, multitudine nihil vetat esse recensitos. Antoninus scribitur in codicibus nostris, qui Corbeiensi, & Antuerpiensi M. est Antonius Presbyter. Et hoc pariter nomine, siue Antonius, siue Antoninus Presbyter vocatur, qui in Ecclesia Lucensi, hac ipsa die recolitur. Is Sancti Paulini primi Lucensis Episcopi discipulus, & ab eo Presbyter ordinatus, Neroniana persecutione vigente, in mōtibus, qui Lucam, Pisasque Etruriæ Vrbes interiacent, vitam hæremiticam ita duxit, vt ad eum accedentes nouitios Christi asseclas sacro baptismate ablueret, quemadmodum de S. Torpete Ado testatur in Martyrologio die 17. Maij, nec tamen furente Neroniano gladio Thuscorum martyrūm primitias Confessor intrepidus sepelire desisteret. Ad hæc pietatis officia, fidemque nascentem pro mouendam seruauit illum Deus in Neroniana procella, vt etiam prima hæremiticæ vitæ semina primus saltem in Italia iaceret, in montibus nempe illis, in quibus deinde solitariæ vitæ institutum maximè viguit, & hæremitici ordinis primordia in reliquam Italiam emanarunt; quemadmodum in nostris Etruscæ pietatis Originibus latiùs ostenditur. Extat penes me ex veteribus membranis Sācti huius Presbyteri, & hæremitæ historia, & in binis musæi nostri mss. & vetustis kalēdarijs memoria eius recolitur: in altero quidem nonnihil vetustiori, simul cum B. Sita adhuc in corpore incorrupta Virgine, hoc pacto memoratur mense Aprilis *V. Kal. Antonij Heremitæ, & Sita de Luca*. In altero Antoninus vocatur, vt nūc etiā vulgo dicitur, *V. Kal. Antonini Confessor. Lucæ*. Extat in Basilica S. Paulini, & in Sacello, vbi eius corpus seru tur, hæc fideliter excerpta inscriptio, quam ideo proferre libuit, quia apud Siluanum Razzium de Sanctis Etruriæ, & ex eo apud Cæsarem Franciottum de SS. Lucensibus mutila, & deprauata producitur.

Ecce hic est corpus S. Antonii Presbyteri, & Heremitæ, qui sepeliebat corpora Sanctorum Martyrum; sub Nerone Imperatore, & Anolino decollati, die S. Resurrect. & IIII. die Madii. Sancte require corpora Episcoporū huius Vrbis Presbyterorum,

rorum, Heremitarum, Militum, Martyrum, & Confessorum. S. Dionysius dedicauit Ecclesiam istam in honorem Saluatoris Cæli, & terræ, & Sanctorum Martyrum, & Confessorum. X. die Octobris tempore S. Clementis Papæ, & Martyris Vrbis Romæ ✠ III. ✠

Anno Domini MCC. primò inuenctus est Beatus Antonius, & de monumento extractus mense Februarii. Hæc non ideo animaduertere libuit, vt Antonium Lucensem Presbyterum, & Hæremitam cũ Nicomediensi confundamus, sed potius vt librarij nostrorum codicum inscitiam notemus, qui Antonium Nicomediæ Presbyterum, ac martyrem, cum Lucensi Confessore, eadẽ die venerato, eundem putauerit, ac ideo Antonium in Antoninum, cum vulgo Lucensium, immutauerit.

In Lidia. Pro Lidia *Libandiæ* legit M. Vetustissimum in locorum nominibus minùs deprauatum. Fortasse Lybadia, seu Lebadia Vrbs Boetiæ est Pausaniæ, Gellio, & Plinio, qui nullas ibi esse talpas docet. *In Lydia* tamen cum nostro retinet etiam M. Corbeiense, & ita pariter Notkerus. *In Lydia Genesii, Sodalis, Zotici, Elpidii, & Entichii.* In Lydiam non difficilis quidem esset lapsus à *Lybadia*. Variat ordinem martyrum Vetustissimum Antuerpiense M., & huius turmæ antesignanum Zenonem Episcopum non Genesium profert, immò illi Generius est, non Genesius. In Corbeiensi, & codicibus nostris, non septem martyres numerantur, sed octo, inter quos Lupicinus, alijs ignotus, in Corbeiensi legitur, qui Eppeus Presbyter in Vetustiori nostro dicitur, sed vitio librarij, Eppeum, è sequentium Militanorum numero abstrahentis.

Ciuitate Armeniæ Militana. Tres tantum Martyres codices nostri recensent in Militina Vrbe Armeniæ minoris, quia Eppodium Presbyterum inter Lydiæ, siue Lybadiæ sacros pugiles reposuit. Eppeum Episcopum non Presbyterum vocat M. Antuerpiense; Sed Præsbyterum retinet Corbeiense, & ms. Reginæ Sueciæ; Hermogenem vero hoc pacto militem. *V. kal. In Armenia Epphes Presbyteri, & Hermogenis militis.*

In Castello Iouis. Quis locus Castellum sit, in multa huius nominis significatione, arduum est decernere. Castellum sine alia additione Straboni est Firmi in Picenis nauale. Aliud Antonini inter Faentiam, & Forentiam, numeratur. Aliud in Mauritania, & alia alibi. Aiouiæ nomen pro martyre accipio in codicibus nostris; sequitur enim statim alterius loci descriptio nempe *In Capia*, quæ Lybiæ interioris Vrbs est, siue Africæ propriæ. Huius meminerunt D. Cyprianus, & Victor Vticensis, & illi Maurus, & Castus Diaconi, Hufandus, & Prianus tribuuntur in codicibus nostris, quos *alibi* incerto loco assignat M. Corbeiense. Pro eo quod dictum est *In Capia*, Vetustissimum habet *Capri*, incertum mihi nomen, ex multiplici locorũ significatione. M. Corbeiense *Cypri* retinet, sed pro martyris quinto loco numerati nomine.

In Ægypto Nicomedia. Cum nulla Nicomediæ titulo Vrbs in Ægypto à Geographis describatur, nomen martyris esse conijcio. In M. Antuerpiensi breuiato charactere, *Nicõm* scribitur, vt Nicomediæ, & Nicomedis interpretari possit. MS. Reginæ Sueciæ de Nicomedia, vel Nicomede silet, & martyres quinque nominatim signatos exhibet, sex Anonymos. *In Ægypto Victoris, Maximi, Pauli, Martiani, Germani cum aliis VI.* Septem generatim indicatos habent codices nostri: sex verò Corbeiense, & Antuerpiense, quibus alia sacrorum testium classis subnectitur; ex his vndecim tantùm enumerat M. nostrum: Decem Antuerpiense: tredecim Corbeiense. In Antuerpiensi deficit Euantia, vel Euancia; & pro Gemilliano Germellina, profertur. Corbeiense addit cum nostris codicibus Euantiam, & suprà illos Ioannem, & Iulium, ignotos cum reliquis om-

omnibus Latinorum hucusque editis martyrologijs.

Antiochia. In Antiochenorum martyrum numero adducti iam codices conueniunt; parum in nominibus variant Antuerpiense, & Corbeiense MM. Acto, siue Actoni titulum Diaconi adijciunt, & in illo pro Sodali Sotulus scribitur.

IIII. Kal. Madij.

IN Pannonia Natalis S. Vitalis. Eusebi Episcopi. Tyballi. Pollionis. In Alexandria Natalis S. Victurini. In Tarso Ciliciæ Malinæ cum alijs CLXX. Afrodis. Carilippi Presbyteri. Agapi Lectoris. Euseui. Eunuci. In Africa Prouintia Numidiæ natalis Sanctorum Manili. Luciani. Victurini. Niciæ Virginis, & aliorum LXXII. Luciani cum alijs CLX. ***In Betorine Ciuitate S. Eusebi Presbyteri, & Confessoris.***

APRILIS. 28.

IN assignandis certaminum stadijs, plurimùm nostri codices, & Corbeiense M. ab Antuerpiense differunt. Hoc vtiq; sacras huius diei tabulas ità concinnat. *iiii. kal. Madii. Pannonia Eusebi Episcopi, Pollionis, Tiballi. In Alexandria Victurini. In Tarso Ciliciȩ Afrodisi, cum aliis CLXX. Malinȩ, Calippi Presbyteri, Agapi Lectoris In carme requiescẽtis Eusebi, Eunuchi. In Africa Sanctorum Mannilli, Donati, Mauroli, Lucani, Victorinȩ, Nicȩ, & aliorum LXX. Lucani, & aliorum CCLXX. Depositio Sancti Eusici Presbyteri, & Confessoris*. Corbeiense proximius vetustius nostrum M. attingit. *iv. Kal. Maii. In Pannonia Eusebi Episcopi, & Vitalis, Pollionis. In Alexandria Victorini. In Tarso Ciliciȩ Malinȩ cum aliis centum septuaginta, Afrosi, Carilippi Presbyteri, Agapi, Lecturis, Eusebi, Eunuci. In Africa Prouincia Diomediȩ, Natalis Sanctorum Manilii, Donati, Maurili, Luciani, Victorini, Niciȩ Virginis, & aliorum ducentorum octoginta trium. In Betorine Ciuitate depositio S. Euse Presbyteri* Vitalem in Pannonia non nisi codices nostri, & Corbeiense M. proferunt. Notkerus cum Romano M. Beda, Vsuardo, & Adone de Vitale martyre Rauennate longius agunt. MS. Reginæ Sueciæ Romæ hunc martirem tribuit. *iiii. kal. Romȩ Natal. S. Vitalis*. Antuerpiense neq; Romæ, neque Rauennæ, neque in Pannonia Vitalem martyrem exhibet. Kalendarium Hieronymianum Lucense nullo indicato passionis loco de more scribit *iiii. kal. Vitalis*. Ita & fragmentũ ms. quod nomen Bedæ profert in Bibliotheca Canonicorum Lucensium. *iiii. kal. S. Vitalis martyris*. Et totidem verbis aliud Kalendarium nostrum membranaceum. Eusebius in Romano martyrologio non indicato certaminis loco, cum Charalippo, Aphrodisio, & Agapio memoratur, sed alius ille Eusebius est, qui neq; Episcopus dicitur, neque cum Pollione, & Tiballo martyrium fecisse in Pannonia narratur, sicuti docent codices nostri. De Triballo martyrol. Corbeiense non meminit. De Pollione Lectore, & Eusebio Episcopo aliqua habet Petrus de Natalibus lib. 4. c. 94. hoc est sub Probo Præside in persecutione Diocle-

 tiani,

tiani, post S.Hyreneum Episcopum Syrmiensem, Montanum Presbyterum, & Demetrium Diaconum, Syrmi coronatos, in Vrbe Cibali inferioris Pannoniç, Eusebium pariter ipsius ciuitatis Pontificem, & Pulionem Lectorem (ita enim non Pollionem vocat) agonem compleuisse. De Pollione in Pannonia tantum meminit M. Romanū cum Beda, Vsuardo, Adone,& alijs Latinis recentioribus, vbi Baronius notat errata quædam codicis apud Petrum de Natalibus,quæ patentissima sunt; addere libet in die passionis, quam signat *v. Kal. Maii*. Petrum à reliquis dissentire: cum Vsuardus, & alij hac ipsa die IIII.kal. Pollionem referant. Pollionem Lectorem Cibalis habet cum alijs M. nostrum 4. kal. Iunij. Non enim eadem die cum Eusebio passum esse fatetur idem Petrus de Natalib. Eusebium quapropter sine socijs, ita recolit mſ.Reginæ Succiæ. *In Pannonia Eusebii Episcopi*. Notkerus propius ad Vetustiora martyrologia accedit. *In Pannonia Eusebii Episcopi, Tiballi, & Pollionis*. Pro Pollione Apollinarem exhibet in Pannonia alibi Petrus de Nat. lib. 11.n.132. ex antiquis martyrologijs, quem à Pulione diuersum existimauit.

In Alexandria. Victurinum martyrem Alexandrinum recensent cum nostro M. Vetustissimo, Corbeiense, & mſ. Reginæ Succiæ. *In Alexandria natalis S. Victurini*; reliqua, quæ viderim de Victorino silent, & Theodoram,Dydimumque celebrant, in adductis prætermissos.

In Tarso Ciliciç. Malinam, anonymorum martyrum Tarsensium centum septuaginta antesignanum, refert cum nostro M. Corbeiense, & Afrodium non Afrodisium sequentis turmæ ducem cum eodem præfigit. Concordat Notkerus, licet demptis secundæ classis nominibus, ita scriptum reliquerit. *In Tarso Ciliciç Malinç cum aliis centum septuaginta, & aliorum multorum*. An Eusemius, siue Eusebius Eunuchus inter Cilices Tarsenses numerandus sit, ansam prebet dubitandi Vetustissimum M. Antuerpiense, in quo post Malinam, Carippum, vel Carilippum Presbyterum, & Agapium Lectorem sequentia profert. *In Carme requiescentis Eusebi Eunuchi*. Eunuchū tam codices nostri; quam M.Corbeiense interposito ad Eusebiū distinctiuo pūcto referunt, & Eunuchi nomen pro alio ab Eusebio martyre accepisse videntur: In Antuerpiensi officij potius, quā martyris titulus apparet, dum in Carme Eusebiū Eunuchum requiescere, tanquam quid singulare, & præter morem designet. Charmis Sardiniç insulç Opidum a Carthaginensibus cōditum Stephano de Vrbibus, & Charmæi Gens Arabiæ felicis sunt apud Pliniū,forte à Carman Arabiæ felicis vrbe regia. De Candacis Reginæ Æthiopiæ Eunucho à Philippo Diacono baptizato disertè scripsit S. Lucas in Actis Apostolicis, quē ex proceribus illius Reginæ fuisse Eusebius testatur lib.2. c.1. Non malè ergo quis Eusebium existimaret aulæ regiæ alicuius principem, siue palatinum fuisse, & fortasse Reginæ alicuius Arabiæ Eunuchum in Carman, siue Carmæ martyrio coronatum. Sed diuinare potius hoc est, quam coniectare. Incerto loco Afrodisium, Caralippum Agapium, & Eusebium martyres referunt hoc die Romanum Martyrologiū, & vt addit Baronius ex Beda, Vsuardo, Adone, & cæteris recentioribus, puta Petro de Natal. lib.11. num. 131. Maurolyco, & Galesinio. In Menologio Crecorum Canisij sequenti die 29.April. Sanctus martyr Eusebius recolitur. Fortasse Eunuchus S. Cercyræ Regis filiæ Iconiensium, quæ à Patre Cercillino pluribus tormentis vexata,cum plurimis eadem die coronata fuit. Iconium inter Cappadociam, & Ciliciam Lycaoniæ Metropolis,sub se Cannam Vrbem continebat. Vnde fortasse pro eo quod scriptum est, *In Carme*, legendum esset. *In Canne*. Martyrium S. Cercyre, & aliorum eadem die 29. Aprilis menologium

idem

idem longius prosequitur.

In Africa. Prouinciam Diomediæ vitio legit M. Corbeiense, pro Numidiæ Prouincia, vt codices nostri retinent, & Notkerus. *In Africa, prouincia Numidia Sanctorum Manilij, Donati, Maurolij, Luciani, Victoris, Niciæ Virginis, & aliorum septuaginta duorum*. Consonat ms. Reginæ Sueciæ. *In Africa, prouincia Numidia Nat. S. Manily, Donati, & aliorum multorum*. Septuaginta tantum anonymos refert Antuerpiense M. in quo pro Manilio, Mannillius, pro Luciano Lucanus, pro Victorino Victorina exhibetur. Deficit in nostro Maurilius, qui Maurolus est in Antuerpiensi: & in Corbeiense Africani sine nomine martyres ad ducẽtos octuaginta tres extenduntur, antiquarij incuria, qui anonymos secundæ classis in vnum numerum colligens, ordinem, ac censum confudit. Sub altero Luciano duce militat secunda pugilum turma, & quæ Notkero est ducentorum, & septuaginta, in nostris codicibus ad centum sexaginta tantùm reducitur, duplici, vt existimo, numeralis notæ iactura; in Vetustissimo siquidem, & Notkero idem numerus prostat; legendum ergo in vetustiori nostro putarem. *Item Luciani*, siue Lucani *cum alijs CCLXX*.

In Betoriue. Eusicium Presbyterum, & Confessorem, non indicato celebritatis loco, addit in fine laterculi M. Vetustissimum Antuerpiense. In Pago Bituricensi Patriciaco celebris est S. Eutitius, siue Eusicius Presbyter, & Abbas, cuius monumenta aliqua exhibet Lebbeus in Patriarchio Bituricense p. 373. & seq. Sed in Antiquis Bituricensis Diocoeseos Breuiarijs S. Eusicij Confessoris festum indicari idem testatur die 27. Nouembris, quando decessit in Domino, vt in eius vita legitur. Eusis non Eusicius dicitur in M. Corbeiensi, in quo etiam Betoriue ciuitate, pro Beturicæ scribitur. In nostris codicibus, non modo Beturiue scriptum est, sed pro Eusicio Eusebius. In Vetusto membranaceo martyrologio S. Sabini de Leuitania Eucius Episcopus, & Confessor die 28. Aprilis ita recolitur. *Eodem die Bituricas Ciuitate Sancti Euci Episcopi, & Confessoris, qui lucens aurum, atque diuitias mundi, huius tanquam stercora exhorruit*. Saussayus ad Gallicanum martyrologium, in supplemento, hac ipsa die, Eusebium præfert martyrẽ, socium Aphrodisij, qui fuit primus Episcopus ciuitatis Biterræ sub metropoli Narbonensi. Sed Eusebij Presbyteri, & Confessoris depositio, quæ hìc recolitur vix martyrem fuisse significat. Sacræ Galliæ scriptoribus, an Eusicius, vel Eusebius, in martyrologio nostro ab antiquario additus, Bituricensis, vel Biterrensis sit, discutiendum relinquimus.

III. Kal. Madij,

IN Alexandria Natalis S. Germani Presbyteri. Prosduci Diaconi. In Nicomedia Prudenti. Marcialis. Sabbati. Codomoni. Basili. Item Germani. Filucasi. Budenti. Vrbani, & Pagatæ. In Africa Grati, & aliorum VI. & Perosinum Tusciæ Valentini. Marciani. Benoniæ. Vitalis. Augusti. Victurini. Manili. Metorine Virginis. Macculi. In Alexandria Pudenti. Marciani. Filocusi. Teodore Virginis Padis cum alijs duobus.

APRILIS 29.

NOn modo Germanum, & Profducium Alexādrinos Martyres adducit hac die Galefinius, fed ex veteribus mfs. Vitalem, Chriftophorum, & Vrbanum addit, etiamfi neq; Germanū fuiffe Presbyterum, neque Profducium Diaconum moneat. Chriftophorus, & Vitalis in mf. Reginæ Sueciæ die præterito IIII.kal. recenfentur: fed non Alexandrini martyres reputantur. In noftris vero codicibus Vitalis, & Vrbanus, hac etiam die memorati, alterius loci pugiles funt, vt ex corruptis codicibus Galefinium accepiffe, neque hic nouum fit. Martyrologium Vetuftiffimum S. Villibrordi in diftinguendis locis, quibus celebres martyres fuerunt, minus deprauatum, Alexādriæ non nifi Germanum Presbyterum tribuit, & *alibi*, incerto loco ita Profdocium, & Valentinum. *iii. Kal. Maij. Alexandria ciuitate S. Germani Presbyteri, & alibi Profdoci Diaconi, & Valentini. In Nicomedia Prudenti, Marcialis, Sabbati, Codomani, Bafili. Item Germani, Filocafti, Budenti, Vrbani, Pacata. In Africa Grati, & aliorum VI. & Perufio Theufi, Valentini, Marciani, Bononia Vitalis, Augufti, Victorini, Manili, Metrona, Macculi, Alexandria Ciuitate Pudenti, Marciani, Filocofi, Theodora Virginis, Padis cum alii duobus.* Corbeienfe martyrol. cum noftro confonat, aliqua tantum parua in nominibus intercedente diffonantia. *iii. kal. Maij. In Alexandria Natalis Sancti Germani Presbyteri, Profduci Diaconi. In Nicomedia Prudentij, Martialis, Sabatij, Eodomoni, Bareli. Item Germani, Filicofi, Budenti, Vrbani, & Pigata, Siluani, Ioci. In Africa Gracti, & aliorum fex martyrum. Et Perufio Tufcia, Valentini, Martiani, Bononi, Vitalis, Augufti, Victurini, Manili, Metrona Virginis, Maculi, Megini; In Alexandria Pudenti, Martiani, Filocufa, Theodofia Virginis, Padis cum alis duobus.* In diftinguendis Germano, & Profducio, quem Profdaum vocat mf. Reginæ Sueciæ, cum M. Vetuftiffimo ita conuenit *iii. Kal.* intercætera. *In Alexandria natalis S. Germani, & alibi Profdai Diaconi. In Nicomedia Prudentij, Martialis, & aliorum XV.* Primos, Alexandriæ tribuendos effe, Vetuftiori noftro confentit Notkerus. *Apud Alexandriam natiuitas Sanctorum Germani Presbyteri, Profduci Diaconi.* Codicibus illis adhærere mallem, qui diftinguunt, quam qui confundunt.

In Nicomedia. Nicomedienfes facros hos athletas, nō modo cum reliquis omnibus martyrologiis Romanum filet, fed & Notkerus, qui ferè femper aliquos ex Hieronymiano martyrologio profert, hos tacuit. Decem in Nicomedia commilitones fub Prudentio, & Marciale, etiam mf. Reginæ Sueciæ memoratis antefignanis, exhibent codices noftri. Duodecim Corbeienfe, quod Siluanum, & Iocium addit. Plures vidit qui martyrologium Reginæ Sueciæ compilauit; fupra Prudentium enim, & Martialem anonymos XV. addidit. At Vetuftiffimum Antuerpienfe omnino cum noftro conuenit, nec nifi decem enumerat; pro Filocafo tamen Filocaftum, & pro Pagata Pacatam legit.

In Africa. Gratum cum focijs fex in Africa Vetuftius noftrum M., Antuerpienfe, & Corbeienfe vnanimiter referunt, alia verò quæ viderim filent.

Et Perofinum Tufcia. Reftituendum. *Et Perufia in Thufcia* fiue, *& Perufio Thufcia* quemadmodum legit M. Corbeienfe, in varijs lectionibus Dufrefnij apud me, & in edito Dacherij; In Vetuftiffimo Antuerpienfi pro Perufio Thufciæ malè legitur *Perufio Theufi.* Emendandū etiam in Corbeienfi nomen martyris *Bono-*

noni, & reponendum *Bononiæ*, vel vt alter habet ex codicibus nostris Bononiæ. Vetustissimum idem Antuerpiense in laminis expressè legit Bononiæ, sed ansam præbet dubitādi, an nomen Vrbis sit vel martyris; pro martyre suscipiendum potius videretur, quòd Vetustissimi huius martyrologij scriptor, ciuitatis peculiarem notam addere consueuerit, vt in hoc ipso laterculo bis obseruare licet: vel vt alibi frequenter illi mos est, locum cum propositione signare, vt præcedenti die. *In Alexandria*. Perusinos Martyres adhuc in propria vrbe ignotos video, cum neque de illis Ferrarius de Sanctis Italiæ agat, neque mihi apud Perusinos scriptores, Cæsarem Crispoltium, vel Felicem Ciattum aliquid inuenire licuerit. *Bononiæ* pro Vrbe retinet Notkerus, & ad hanc diem pro Vitale, & Augusto retinet *Vitalis*, *& Agricolæ*; quorum tamen festum diem agit Ecclesia Bononiensis ad quartum diem Nouembris, vt ibi notat Ferrarius, & cum alijs martyrologijs etiam Romanum. Gherardaccius Tom. 1. Hist. Bonon. lib. 1. p. 13. putat anno 301. martyrium compleuisse Hermetem, Aggeum, Caium, Agricolam, & Vitalem die 4. Nouembris. S. Paulinus in Natali de aduentu Nicetæ Episcopi ad Natalem D. Felicis, Vitalem, Agricolā, & Proculum socios fuisse, tam in tumulo, quam in agone ita videtur asserere.

Vitalem, Agricolam, Proculumque Bononia condit:
Quos iurata fides pietatis in arma vocaret,
Proque salutiferis texit victoria palmis,
Corpora transfixos trabalibus inclyta clauis.

Cum igitur alios hìc socios Vitalis adducta martyrologia consignent, alium esse ab eo, qui die 4. Nouembris etiam in nostro recolitur, omnino putarem, siue Bononiæ, siue alibi palmam promeruerit.

In Alexandria. Nulla inter martyrologium nostrum, Antuerpiense, & Corbeiense differentia intercedit in hac secunda Alexandrinorum martyrum turma. Pro Filocuso, siue Filicoso, Filocusam legit Corbeiense. Theodoram Virginem Alexandriæ celebrem habent die pecedenti IIII. Kal. Maij martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & alij, sed eidem Dydimum generosum athletam socium addunt; putant enim hanc Virginem illā fuisse à D. Ambrosio 2. de Virg. celebratam, quæ ad Lupanar damnata, per Dydimum incolumis, & incorrupta euaserit, quamquam vitio librariorum, vt ibi putat Summus Baronius, Antiochiæ id accidisse apud D. Ambrosium legatur. Græci pariter in Menologio Sirleti Alexandriæ de Theodora, & Didymo agunr, sed supra ad diem V. Aprilis, quando martyrologium nostrum Dydimum Præsbyterum exhibet. Potuit enim euenire, vt de lusus iudex Dydimum illa die neci tradiderit, Theodorā vero longius in martyrio protraxerit: Sed ambos simul esse percussos, & coronatos, de martyrio certantes, famā olim fuisse innuit D. Ambrosius, Vsuardus verò, & Notkerus espressè docent. Si quis tamen hanc aliam fuisse Theodoram contendat, ex additis socijs, & silentio Dydimi non pugnarem.

II. Kal. Madij.

IN Alexandria Dorothei Presbyteri. Rodociani Diaconi. Viatoris. Therenti. Martini. Maiorice. Victoris. Claudi. Siluani. Clementi. Honorati. Item Victori. Reducti. Item Honorati. Thelefori.

fori. Primosi. Rogati. Felicis. Luciani. Colosi. Item Rogati. Seueri Spice. Cotidie. Fortuni. Iocundi. Iuli. Secundini Episcopi. Meriti. Honori. Item Siluani. Saturnini. Emiliani. Item Saturnini. Afferodi. Dugdi. Pastoris Episcopi. Secundiani. Concordi. Marciani. Iacobi. Floria. Gabri. Gaiani. Postumi. Mommini. Quintiani. Cassi. Fasili. Florenti. Demetri. Gududi. Crispini. Donati. Zeonis. Pomodiani Diaconi cum alijs XXIIII Secundiani Episcopi. Alexandri Diaconi. Babuti. Saturi. Diodori. Ropodiani. & Nomesis. Romæ depositio Quirini Episcopi. In Frodiria Rodiciani Diaconi. Terenti. Marini Presbyteri. Dicari cum alis XII. Meturi. Clementis. Luciani. Telesfori. Primosi. Saturnini. Emiliani. Maioricæ. Saturninæ. *In Gallia Fontanella Monasteri translatio Eriberti Episcopi, & Confessoris.*

APRILIS. 30.

ALexandriam, furente Diocletiani gladio, totius Ægypti carnificinā fuisse, alibi animaduertimus, vt mirandū non sit, sæpe Alexandrinos Christi milites in sacris hisce tabulis signari. Nullibi tamen vberior messis apparet, & supra sexaginta martyres hodierni numerantur, ac proprijs nominibus exprimuntur. Vetustissimum Antuerpiense martyrologium producere primò libet. *Pridie kal. May. In Alexandria Dorothei Presbyteri, Nodaciani Diaconi, Victoris, Terenti, Martini, Maioricæ, Victuri, Claudi, Siluani, Orimenti, Honorati, Victorini, Reducti. Item Honorati, Talcsfori, Primusi, Rogati, Felicis, Luciani, Colisi, Reuocati, Seneri, Cotiæ, Fortuni, Spinicæ, Iocundi, Iuli, Eremiti, Honori, Siluani, Saturnini, Emelliani, Saturninæ, Afrodi, Clugdi, Pastoris Episcopi, & alibi Secundiani, Concordi, Muriani, Iacobi, Floriani, Gabri, Gaiani, Postumi, Momni, Quintiani, Cassi, Fasili, Florenti, Demetri, Gadudi, Crispini; Item Crispini, Donati, Geonis, & alibi Romodiani, Ignei Diaconi, Rumetinæ, Remisurini cum alij xxiiii. Secundini Episcopi, Alexandri Diaconi, Bubatis, Saturi, Diodri, Ropodiani, Nomensis. Roma Quirini Episcopi. In Frodiria Rodiciani Diaconi, Terenti, Marini Presbyteri, Dagari cum alis xii. Meturi, Clementis, Lucini, Telesfori, Primosi, Saturnini, Emeliani, Maiorica, Saturnini, Depositio Policroni Episcopi.* Corbeiense martyrologium mutilum hic agnosco, & de more exhibeo. *Pridie kal. Maii. In Alexandria Dorothei Presbyteri, Rodociani Diaconi, Victoris, Terenti, Martini, Maiorica. Item Victoris, Claudi, Siluani, Demetrii, Iulii, Secundini Episcopi, Meriti, Honori. Item Siluani, Saturnini, Affrodi, Dugdi, Pastoris Episcopi, Secundiani, Concordiæ, Mariani, Iacobi, Floriani, Gabri, Gaiani, Postumi, Mommini, Quintiani, Cassi, Farsli, Florenti, Demetri, Gadudi, Crispini. Item Crispini, Donati, Zenonis, Domodiani Diaconi cum aliis viginti quatuor, Secundiani Episcopi, Alexandri Diaconi, Bubati, Saturi, Diotri, Ropodiani, Nomensis. Roma Depositio Quirini, Secundini. In Afrodiris, Rodociani Diaconi, Terenti, Marini Presbyteri, Dagari cum aliis duodecim, Meturi, Clementis, Lucini, Telesfori, Primosi, Saturnini, Emiliani, Maiorica, Saturnini. Depositio Polocronii Episcopi.*

ſcopi. Nominibus expreſſos Alexandrinos martyres in duas claſſes diuidunt codices noſtri. In prima quinquaginta octo numerant cum anonymis XXIIII. In ſecunda ſeptem nominatim pariter ſignatos. Triginta tantum, & nouem producit in prima turma, cum ijſdem anonymis, M. Corbeienſe, & in ſecundæ turmę ſeptennario numero cum noſtro conuenit. Sed vtrumque minus diſtinctum in aſſignandis locis, quibus paſſi ſunt martyres, exiſtimare licet, quàm iam adductum Antuerpienſe. In hoc non omnes numerati athletæ Alexandrinæ Vrbi tribuuntur, ſed in quatuor ordines diſtributi, triginta ſeptem tantum Alexandriæ conceduntur, decem, & nouem alibi, incerto loco aſcribuntur, & diuerſo pariter ſine nomine loco, quatuor nominatim,& XXIIII. anonymi tribuuntur. Quarta claſſis à tertia, loco non diuiditur, & ſeptem incerti agonis pugiles ſub Secundino Epiſcopo, & Alexandro Diacono reponuntur. Abundat Antuerpięſe etiã ſupra codices noſtros,qui tamẽ in reliquis vberiores ſunt tribus martyribus. Et ſi enim alterum Felicem, Igneum Diaconum, Rumetinam, & Remiſurinum ſupra libros noſtros Vetuſtiſſimum illud recenſeat, poſt Iulium tamen Secundinum Epiſcopum prætermiſit, vt alter alterius ope compleri, ac reſtitui debeat. Aliqua etiam in nominibus, ſed parua differentia intercedit. Antuerpienſe in prima claſſe pro Clemente, Orimentium, pro Victore Victorinum, pro Coloſio Ciliſium, pro Rogato Reuocatum, pro Spica Spinicam, pro Cotidia Cotiam, pro Merito Emeritum,pro Satnrnino Saturninum, pro Afferodio Afrodium, pro Marciano Marianum, pro Floria Florianum exhibet; in tertia claſſe pro Pomodiuño, Romodianum, pro Babuto Bubatem, pro Dicario Dagarium, pro Luciano Lucinium profert. Deſunt in Corbeienſi Clementius, Honoratus, Victorius, Reductus, alter Honoratus, Theleſphorus, Primoſius, Rogatus, Felix, Lucianus, Coloſius, alter Rogatus, Seuerus, Spica, Cotidia, Fortunius, Iocundus. Abundat è contra alter Demetrius, & pro Viatore Victor; pro Afferodio Affrodius, pro Concordio Concordia,pro Mariano,Marcianus, pro Floria Florianus, & pro Babuto,Bulatus in Corbeienſi legitur. Ex huius tamen cum Antuerpienſi in aliquibus nominibus conſonantia, emendanda quædam, diuersè in noſtris ſonantia, nomina putarem, aliqua etiam ſinenda. Quos Sanctos martyres, ab Alexandrinis diſtinctos, in ſecunda claſſe producit Antuerpienſe M. ſocios fuiſſe Secūdini Epiſcopi, Iacobi Diaconi, & Mariani Lectoris vix dubitarem: quorum acta ex oculato, & elegantiſſimæ eruditionis teſte conſcripta, imo vt putat Baronius ex cõmartyre Epiſcopo, aut ſaltem Confeſſore fortiſſimo, elucubrata eſtant apud Surium die poſtrema Aprilis. De Agapio Epiſcōpo egimus ad diẽ 17. eiuſdẽ mẽſis, qui cum Secundino pariter Epiſcopo ab exilio, Confeſſor illuſtris, in Numidiam reuocatus ex Muguas, loco in Suburbanis Cirthenſis Coloniæ, & ad vrbem non minus,quam ad Coronam perductus,per aliquot dies ante Marianum, & Iacobum triumphauit. Inter hos plurimos martyres Secundinus idem Epiſcopus, Marianus Lector, & Iacobus Diaconus recoluntur: Æmilianus etiam martyrio conſummatus in ijſdem actis legitur, gemini item pueri cum Matre ante triduum paſſi inter Africanos martyres quinto, vel VI. Kal. Maij fortaſſe in noſtro martyrologio recenſentur. Mariani, & Iacobi certamen in ijſdem Actis fuſius deſcribitur, & aliorum multorum ita triumphus adnotatur. *Interim per dies plurimos effuſione ſanguinis tranſmittebatur ad Dominum numeroſa fraternitas, nec peruenire ad Iacobum, & Marianum, Clericorũq; victimam rabies inſanientis Præſidis poterat, laicorum tam multis occupata vulneribus. Nam ita inter ſe noſtræ religionis gradus artifex ſæuitia diuiſerat,* vt

demersus triumphauerit, & in Scarabatensi Vrbe, extra portam sepultus fuerit; facta tamen Barbarorum in Pannoniam incursione, Christiani fugientes S. Episcopi corpus Romam asportarunt, & via Appia, milliario ab Vrbe tertio ad catacumbas, deposuerunt. Vnde, quamquã Martyr fuerit, facile depositionis nomen in nostrum martyrologium fuisse additũ pro trãslatione, probabile redditur. Agit tamen de eo Romanum martyrologium ex Beda, Vsuardo, & Adone pridie nonas Iunij, vbi Baronius doctissimus, de eo aliqua adducit. Acta eius apud Mombritium prostant, & contracta apud Petrum de Natalibus lib. 5. cap. 85. in quibus legitur passum esse *pridie nonas Iunij*. Sed dies pridie Kal. Maij potuit esse translationis, seu depositionis in Cœmeterio Prætestati, quod partem esse Cœmeterij Callisti, seu ad Catacumbas, aliàs diximus. Translatum S. Quirini Episcopi corpus Roma in Bauariam, tempore Pipini Regis, affirmat Molanus ad Vsuardum in secunda editione. Aliqua ossa etiam Roma Fuldam translata fuisse anno 836. scribitur in vita B. Rabani apud Henschenium, siue Bollandum T. 3. ad diem 4. Februarij p. 516. & seq.

In Frodiria Rodociani. Frodiria pariter legitur in Antuerpiensi, & Corbeien- MM. sed vitio librariorum. Nam Frodiria, siue Phrodiria nullibi mihi apud Geographos comparet. Vnde legendũ putarem *Aphrodisia*. Coniecturam excepi ex Menologio Græcorum apud Canisiũ, in quo ad diem 3. Maij legitur, Diodorum, & Rodopianum Diaconum, tempore Diocletiani Imperatoris, pro Christianæ fidei confessione, multas ærumnas à proprijs ciuibus perpessos, apud Aphrodisiam vrbem Cariæ lapidatos, spiritum Domino reddidisse. Subijt autem dubitare, an in aliquibus martyrologijs, vt Bedæ edito, inter Martyres Alexandriæ, pro Dorotheo Presbytero, Aphrodisius Presbyter vitio antiquariorum irrepserit, confuso nimirum Rodopiano, seu altero Rodociano Diacono Aphrodisiensi cum Alexandrino, & ex Vrbe Aphrodisia cõflato martyre Aphrodisio. Similitudo nominum, lacunæ in antiquis martyrologijs frequentes, oscitantia, siue inscitia librariorum facile id suadent.

Tantum aui longinqua valet mutare vetustas.

Notkerus pariter cũ Romano M., & Beda legunt. *In Alexandria natiuitas S. Aphrodisij Presbyteri, & aliorum triginta*. E contra cum codicibus iam adductis Antuerpiensi, ac Corbeiensi, bini nostri codices Aphrodisium inter Alexandrinos martyres silent, & Dorotheum Presbyterum aliorum antesignanum producunt: quibus astipulatur ms. Reginæ Sueciæ. *Prid. kal Maij Alexandria natal. SS. Dorothei Presbyteri, Rodociani Diaconi, Terentij, Martini cum alij LII.* nulla de Aphrodisio superinducta memoria. Facilem antiquariorum lapsum inducere etiam potuit nominum similitudo, quæ cum Alexandrinis martyribus, & ad Rodocianum Aphrodisiensem consequentibus intercedit, hoc est Terentij nomen idem, & Marini cum Martino non dissimilis consonantia; sed alios hos esse, alterius Rodociani, vel Rodopiani socios, suadet, quòd Marinus, non Martinus ille præsbyteratus honore decoretur, & reliqui commilitones anonymi XII. cum Dagario numerentur, inter Alexandrinos non ascripti. Aphrodisienses, seu Frodisienses martyres videntur in duas classes diuidi, & secundæ antesignanum esse Meturium, ita omnibus adductis codicibus vocatum, cui socij octo addantur; inter quos aliqui ijsdem nominibus indigitantur, quibus aliqui etiam ex Alexandrinis signatos vidimus. Sed hoc minùs ad suadendum valet, hos Cariæ Martyres cum Ægyptijs confundi, quàm diuersa aliorum commilitonum nomina, diuersos potius esse efficacius comprobantia.

In Gallia Fontanella &c. Additamentum

tum hoc Fontanellensis Antiquarij confirmatur ex eiusdem cœnobij chronico cap. 2. in quo narratur anno DCCIIII. sub Baino Episcopo Taruanense, illius Asceterij Rectore, corpus S. Eremberti Episcopi translatum fuisse ex inferiori loco Ecclesiæ S. Pauli Apostoli ad locũ, vbi requieuerat B. Vvandragesilus: idq; accidisse die trigesimo primo post translationem aliorum Sãctorum corporum, quam signat pridie kal. Aprilis. Incidit ergo S. Eremberti Episcopi Tolosani translatio in diem postremam Aprilis. Nec alia translatio esse potest, quæ facta fuit anno Dominicæ Incarnationis millesimo vigesimo septimo sub Gerardo Abbate, nam vt ibi cap. 7. in Appendice expressè notatur, peracta fuit *kalendis Iunij*, & recentior est, quam in martyrologio vetustiori signari potuerit. Tempus, quo S. Erembertus obijt, indicatur eodem cap. secundo; dicitur enim ante translationem illam anni DCCIIII. Sancti Episcopi corpus, in eadem Basilica quieuisse *annis plus minus triginta tribus*. Pro Eribberto, vel Erẽberto in Antuerpiensi, & Corbeiensi adnotatur depositio Polocronij, seu Polycroni Episcopi, sed cuius Vrbis fuerit antistes siletur. De S. Polychronio Episcopo Virdunensi agit Saussayus quarto Nonas Maij, quo die translationis festum agi testatur apud Virodunum, nec implicat, pridie kal. Maij depositionis celebritatẽ esse potuisse. Aliquam S. Polychronij Episcopi Babylonis, & martyris translationem sub depositionis nomine hic recoli, existimare videtur Henschenius ad diem 17. Febr. p. 6.

KALENDAS MADII

Litanias indicendas. Madius habet dies XXXI.

DE initio predicationis Domini nostri IESV CHRISTI. In Africa Hierapoli natalis Sanctorum Philippi, & Iacobi. Quintiani. Heleotheri. Gagi. Alexandri. Saturnini, & alibi Apolloni. Eufemi. Interamna Milia. LXIIII. *In Gallia Nanto Monasterio transitus S. Marculfi*. Proculi. Peletti. Agapiti, & Militum XXXIII. & Natalis Mathei, & Iacobi Apostolorũ. In Oriente Quintini. In Ierosolyma natalis S. Iude, siue Quiriaci Episcopi; & Emerite Natalis S. Saturnini. *In Tolosa Serenti Episcopi. In Gallia Ciuitate Autissiodoro Depositio S. Amatoris Episcopi. Acauno passio S. Sigismundi Regis. Becora Ciuitate depositio S. Iusti Episcopi.*

MAII 1.

A Domini Prædicatione annuas humanæ salutis periodos exordiri, indeque aliquos annorũ computum duxisse, indicauimus in Exercitatione de Sacri anni Epocha. Ex vetustis nunc martyrologiis obseruamus, Ecclesiam Occidentalem, solemni memoria eiusdem Prædicationis initium, antiquitus recoluisse, non dissimili ratione ab ea, qua initium signorum in Cana Galileæ sub Epiphaniorum nomine celebrabat. Ita præsertim ex vetustiori, quod

quod damus martyrologio apparet, cui ex editis consonant Notkerus, & Vvandelbertus; his verbis ille *Cal. Maij Pausatio Hieremiæ Prophetæ. Initium Prædicationis Domini nostri IESV CHRISTI.* Alter hoc carmine.

Maias prima sacrat Christi Doctrina Calendas.

Mirandum qua propter est, Vetustissimum Epternacense ms. tantam celebritatem sub silentio inuolere, atq; his verbis solùm huius diei fastos notare. *Maius dies xxx. & vno. kal. Maij. Nat. Sanctorum Apostolorum Philippi, & Iacobi. In Africa Quintiani, Eleuteri, Gagi, Alexandri, Saturnini, & alibi Apolloni, Eufemi, & Interamne militum XXIII. Proculi, Felisti, Agapiti, & Militum XXXIIII. & Natalis Mathei, & Iacobi Apostolorum, Quintiani. Hierosolyma natalis Iudæ, siue Cyriaci Episcopi; Emerita Ciuitate natalis Saturnina. Ausi Ciuitate in Gallia Natalis Sorentis Episcopi. Autisiodoro Ciuitate Amatoris Episcopi. Monasterio Agauno Sancti Sigimundi Regis Becora Ciuitate Sancti Iustini.* Eodem silentio, cæptæ diuinæ prædicationis solemnia, inuoluit Romanū martyrologiū, Beda, Vsuardus, & Ado cum recētioribus, vno excepto Maurolyco, qui nō Kal. Maij, sed Kal. April. illius memoriam renouat, fortasse quòd in mēse Maio, chronologis de anni Christi computis, eiusdem prædicationis exordia respōdere nō viderentur. At perantiquum Corbeiense ita diserte celebritatem prædicationis reposuit. *kal. Maij Initiū Prædicationis Domini nostri IESV Christi. In Asia Hierapoli Natalis Sanctorum Philippi Apostoli, & Iacobi, Quintiani, Heleotheri, Gai, Alexandri, Saturnini. Et alibi Apollonij, Euphemii. Interamna miliario sexagesimo quarto Proculi, Pelesti, Agapiti, & Militum triginta triū, & natalis Mathei, & Iacobi Apostolorum. In Oriente Quintini. In Hierosolyma natalis S. Iudæ, siue Quiriaci Episcopi. Emeritæ natalis Sancti Saturnini, In Tolosa Natalis Orientii Episcopi. Autisiodero depositio S. Amatoris Episcopi. Bigorra Ciuitate depositio S. Iustini Episcopi, Magni, Isici, Phoci. Ambianis Ciuitate natalis Sāctorum Agii, & Acioli Martyrum. Agauno passio Sigismundi Regis.* Nec primæ prædicationis memoriam, tacuit ijsdem penè verbis ms. Reginę Suecię. *Kal. Maii. Initiū Prædicationis Domini nostri IESV Christi.* Cur verò tantam celebritatem neglexerint, qui Romanum martyrologium emendarunt, præcipuam fuisse causam suspicor, quòd de ea neque Vsuardus, quo ad longum tempus vsu est Romana Ecclesia, neque Beda editus, neq; Ado meminerint, sicuti neque Bellinus de Padua, neq; Galesinius. Vereor etiā, Viros doctissimos vetustiora sub D. Hieronymi nomine non vidisse martyrologia. Baronius equidem vir summus pluries illud optauit à D. Gregorio indicatum, sed nanćisci non potuit. Aliud autem plurimi fecit ex Monasterio Romano S. Cyriaci, quod tamen in multis decurtatum, & maculosum agnoscunt Bollandus, & Henschenius. Vnde contingere potuit, vt festum cæptæ a Domino prædicationis, in vetustioribus martyrologijs indicatum non inuenerint, ac ita præterierint. Alia etiam causa esse potuit, quòd dies Kalendarum Maij, non modo Natali SS. Iacobi, & Philippi dicata fuerit, sed, vt infra apparebit, omnibus Apostolis. Postremò, quòd notatæ prædicationis initium Baronianæ Chronotaxi de Gestis Christi minus, quo ad tempus, videretur congruere. Cum vero annunciati Cœlorum Regni, nostræque fidei per auditum primitiæ, non dissimili veneratione prosequendę videantur, quàm signorū in Cana Galileæ primordia, quòd in Euangelica historia, tam initium signorum, quam cæptæ Prædicationis tempus peculiari animaduersione notetur, placuit in huius vetustæ celebritatis die, in Dei, tantique muneris gloriam nonnihil immorari.

De Initio Prædicationis Dominicæ, eiusque præcipuo tempore, ac celebri die.

EXERCITATIO VII.

BENE prisca fidelium pietas initium doctrinæ, siue verba vitæ, & gratiæ, quibus Regnum cœlorum primò nunciatum est, præcipua veneratione recoluit. Cœpit quidem Redemptor noster facere, & docere, cur ergo, quod *fecit initium signorum IESVS in Cana Galileæ.* singulari memoria prosequi fideles debuerant, lucem verò ortam sedentibus in vmbra mortis, quando cœpit Iesus docere, & prædicare regnum cælorum, singulari cultu prosequi incongruum reputauissent? Vtinam quemadmodum de primæ prædicationis loco, ita de tempore cœptæ prædicationis constaret. Vtrumque tamen constituere quàm breuissimè conabimur. Initium prædicationis Domini nostri ab eo tempore fuisse, quo in Iordane à Ioanne Baptista baptizatus est, *Quinto decimo anno Tiberii*, palam est; sed insuper post quam ieiunium quadraginta dierum consummauit, & post quam Ioannes ab Herode Galileæ Tetrarcha in carcerem coniectus est. Ità ex cap. 4. Mathei liquere arbitror. *Cum autem audisset Iesus, quòd Ioannes traditus esset, secessit in Galileam, & relicta Ciuitate Nazareth venit, & habitauit in Capharnaum &c. Exinde cœpit Iesus prædicare, & dicere Pœnitentiam agite, appropinquauit enim Regnum Cælorum.* Idem confirmat, & Marcus cap. 1. *Postquam autem traditus est Ioannes, venit Iesus in Galileam, prædicans Euangelium Regni Dei.* Nec, antequã Ioannes in vinculis traditus esset, Dominum prædicasse putat etiam D. Ioannes Chrysostomus Homel. 14. in Mathęum ad verba illa *exinde cœpit prædicare. Exinde quando significat? Ex quo scilicet tempore, quo Ioannes in carcere inclusus est. Cur autem non ab initio statim eis prædicauit?* Inter alias, quas D. idem Chrysostomus causas adducit, hanc affert. *Propterea, nec prædicat antequam Ioannes, nec mirabilia operatus est, quo ad vsque ille incideret in vincula, ne hac existente causa, magna pars populi scinderetur. Idcirco nec aliquando signum fecit Ioannes, vt ex hoc quoque multitudinem traderet Christo, quæ ad eum multitudine signorum conflueret.* Consimilia habet Titus Bostrensis, aut quisquis sit auctor parui Commentarij in Mathęum inter eiusdem Chrysostomi opera. Nec statim ac se Dominus manifestauit, prædicationem Euangelij incepisse, his etiam verbis tradit Ammonius Alexandrinus, seu potius Tatianus Syrus in Euangeliorum Armonia. *Firmata de se, editis miraculis, diuinitatis opinione, ad doctrinam Euangelicam longè, latèque diuulgandam IESVS animum conuertit. Quippe qui*, addit D. Chrysostomus, *cum sublimem quandam viuendi introducturus esset disciplinam, quæ nunquam ab illis fuisset audita, auctoritatem mandatis suis præstruxit claritate signorum. Quia enim æternum regnum, quod prædicabat non apparebat, ex his quæ videntur, etiam illud, quod nondum appareret, facit manifestum.* Neque tantum post coniectum in vinculis Ioannem putauit Tatianus Christum prædicare cœpisse, sed amplius postquam capite truncatus obierat. *Illa enim*, inquit, *crudelitas Iesum è Galilea migrandi in fines Zabulon, & Nephtalim occasio fuit, vbi primum pœnitentiam, regnique cælestis confinitatem prædicauit.* At sicuti cum Euangelio Ioannis videtur pugnare, quòd nullum signum Iesus ediderit, antequam Bapti-

sta

sta in vinculis esset, ita quòd relicta Galilea migrauerit in terra Zabulon, & Nepta lim, à Matheo dissonare videtur, qui potius in Galileam, post traditum Ioannem, secessisse Dominum narret. At postrema dissonantia facile concordari posset, cum ex vna, puta Galilea Iudeæ, in alteram, scilicet Galileam gentium, quæ in finibus Zabulon, & Neptalim erat, post Ioannem in vinculis positū transfretauerit. In hac Galileæ parte, siue Gentium nuncupata, initium prædicationis Domini accidisse, certissimè ex sacris literis, & Euangelista Matheo educi posse non diffiteor. Exinde enim prædicare Iesus cæpit, *cum relicta Ciuitate Nazareth, venit, & habitauit in Capharnaum*, frequentissimam inquam, & opulentissimam totius Galileæ Vrbem maritimam, vbi plurimis poterat primum se ostendere, moxque apud plurimos prædicationem auspicari. Capharnaum, quod interpretatur, Ager consolationis, cathedram fuisse primæ prædicationis ex Euangelistarum concordia deducit Origenes in Ioannem Tomo X. aduersus Heracleonem. Quod verò addit idem Origenes, in Vrbe ea, *non solum prædicare Dominum incæpisse, instàt Cœlorum Regnum; Verùm, vt tres Euangelistæ tradunt, primas etiam illic virtutes edidisse*, dubitatione non caret, quòd Ioannes, qui cæteris Euangelistis apertius, primam gestorum Christi à Baptismo Chronotaxim contexuit, primum signorum in Cana Galileæ à Domino peractum docet, non Capharnao. At cum pluries Iesus ex Iudea in Galileam migrauerit, & hinc inde progressus iuerit, & redierit, distinguendum magis est ex ipso Ioanne, alijsque Euangelistis, quando Capharnao cæpit predicare, & an ibi aliquod primum signum ad se manifestandum ediderit. Iam vidimus ad prædicationem sibi viam signis, & prodigijs aperuisse, primumque se filium Dei manifestare voluisse, quā nouam Euangelij legem prædicatione promulgaret. Habitauit igitur Iesus primùm, parentibus subditus Nazareth in Galilea, quovsque incipiens esse quasi annorum triginta, Lucæ 3. anno quinto decimo Tiberij *venit à Nazareth Galileæ*, (Marc. 1.) *in Iordanem ad Ioannem vt baptizaretur ab eo* (Mathei 3.) Prædicabat autem Ioannes baptismum pœnitentiæ *in omnem Regionem Iordanis* (Lucæ 3.) *sed in Bethania trans Iordanem* erat Ioannes baptizans. (Ioannes 1.) *& Baptizatus est à Ioanne in Iordane* (Marci 1.) & qui, ex eiusdem verbis, cæperat subobscurius manifestari, apertissimè post baptismum pro filio æterni patris est declaratus, tum emissa cælitus voce, tum ab ipso Ioanne profitente, *quòd filius Dei esset*. (Ioannes 1.). Regressus verò plenus spiritu Sancto *à Iordane* (Lucæ 4.) *statim spiritus expulit eum in desertum* (Marci 1.) vt tentaretur: ieiunauit in deserto *quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur à Satana, eratque cum bestys, & Angeli ministrabant illi* (Marci 1.). *Regressus est autem Iesus in virtute spiritus in Galileam* (Lucæ 4.) & venit ad Ioannem, qui de eo testificatus est. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*: quod. altera die pariter videns ipsum ambulantē, præsentibus discipulis confirmauit (Ioannes 1.). Vndeduo ex discipulis eius secuti sunt Iesum, inter quos Andreas, qui ad eum adduxit Petrum fratrem suum; *In crastinum Iesus voluit exire in Galileam*, & vocauit Philippum, qui secum adduxit Nathanaelem, quibus pro filio Dei se manifestauit. Die tertia vocatus ad nuptias cum discipulis suis in Cana Galileæ *fecit initium signorum, & videntibus, & credentibus discipulis manifestauit gloriam suam. Post hac descendit Capharnaum ipse, & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius, & ibi manserunt non multis diebus, quia cum prope esset Pascha Iudæorum ascendit Ierosolymam, vbi non modo eiecit ementes, & vendentes de templo, sed in Pascha in die festo multi crediderunt in nomine eius videntes signa eius quæ faciebat* (Ioannes 2.)

Post

Post hæc ab Vrbe Ierosolymitana venit Iesus in terram Iudæam cum discipulis suis, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat; Erat autem & Ioannes baptizans in Ænnon iuxta Salim, quia aqua multa erant illic, & baptizabantur. Nondum enim missus fuerat Ioannes in carcerem. Illic orta quæstione de vtriusque Baptismo, seu purificatione iterum Ioannes 3. testificatus est Iesus diuinitatem. Iam verò *plures discipulos* habebat Iesus, quam Ioannes, & baptizabat per manus discipulorum, & id egrè ferentibus Pharisæis (Ioannes cap. 4.) *reliquit Iudæam, & abijt iterum in Galilæam.* Et quia oportebat eum transire per Samariam, venit in Ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar: ibi mulierem Samaritanam allocutus pro Messia se manifestauit, & manente eo apud Vrbem illam duos dies, *multi crediderunt in eo propter sermonem eius*, quia verè esset Saluator mundi. Post duos dies exijt inde, & abijt in Galilæam, & venit iterum in Cana Galilææ, vbi absentem filium Reguli sanitati restituit, & hoc iterum secundum signum fecit Iesus cum venisset à Iudæa in Galilæam (Ioannes 4.) Illic, postquam traditus est Ioannes, prædicauit Euangelium regni (Marci primo) siue, vt clarius habet Mathęus cap. 4. *relicta Ciuitate Nazaret, habitauit Capharnaum, & exinde capit prædicare &c.* Hæc est apud Euangelistas, ni fallor, germana gestorum Christi narratio, à prima nimirum per baptismum manifestatione ad prædicationis initium; Quæ omnia, ad calcem decimi octaui Tomi in Ioannem Origenes in septem Iesu itinera distribuit. Quamuis autem videatur Christus Dominus, aliquos ante initium prædicationis docuisse, & saltem Discipulos, quos primum in sui sequelam adduxit Nicodemum, Samaritanam, eiusque conciues, qui expressè in eum crediderunt, *propter sermones eius*, attamen nullus Euangelistarũ has vocat prędicationes, cum diligentius animaduertenti videantur hi potius sermones, ante initium prædicationis habiti, eosque in illud tendere, vt se pro Messia, & filio Dei manifestaret, quod etiam ita palam verbis, & prodigijs confirmabat, vt in se credentibus viam Euangelio sterneret, & nouæ legis promulgationi, antequam Regni Cœlorum doctrinam, & pœnitentiæ prædicationẽ auspicaretur. Sapienter enim vt habet Auctor operis imperfecti in Mathęum Homel. 6. *inde prædicationis suæ sumpsit initium, quod prædicare consuetus erat Ioannes, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum Cœlorum: non vt conculcet Ioannis doctrinam, sed vt magis confirmet,* postquam prodigijs se pro Dei filio, ac Euangelij auctore detexerat. Pœnitentiã quidem ita prædicauit Ioannes, vt qui baptizarentur ab eo, in aquis etiam confiterentur peccata sua, quod expressè habet Matheus cap. 2. *Baptizabantur in Iordane confitentes peccata sua*, atque ideo Baptismus pœnitentiæ dicebatur. Baptismum vero Christi, non pœnitentiæ dictum fuisse legitur, sed Baptismus spiritus Sancti, quia re vera peccata dimittebat. Erat enim baptismus Ioannis velut via, & præparatio ad Christi baptismum, & qui à Ioanne baptizati erant, ab Apostolis iterum baptizabantur, vt patet ex cap. X. Actorum, & proinde alter ab altero baptismo differebat, vt notat Maldonatus ad cap. 3. Mathęi n. 11. quia Ioannis baptismus, non iam acta pœnitentia, sed vt ageretur: Baptismus Christi, non vt ageretur, sed iam acta pœnitentia conferebatur. Vnde D. Cyrillus in persona Ioannis *Ego præparando lauo aqua inquinatos peccatis, ad initium pœnitentia.* Verum autem fuisse Christi, vel Discipulorum Baptismum in Iudæa terra impertitum, Baptizante adhuc Ioanne, videtur ex his, quæ eodem tempore Nicodemum docuit Saluator noster, manifestè conuinci. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu Sancto non potest introire in Regnum Dei.* Et quamquam aliqui ex Patribus putauerint, Christi baptismum, ante eius mortem, vim non habuisse

buisse expiandi peccata, inter quos numerantur Tertullianus, Ammonius, & Chrysostomus, iam quasi errorem esse ita asserere, docet Cornelius ad cap. 3. Ioannis V. 22., & in contrariam prorsus sentētiam abijt expressissimè Victor Antiochenus ad cap. 1. Marci, & D. Augustinus tract. 15. in Ioannem. Sicuti ergo baptismus Ioannis via fuit ad Christi baptismum, ita & prædicatio eius ad Dominicam prædicationem. Dominus enim, silente in vinculis Ioanne, prædicare exorsus, *prædicationem, quam prædicauit ille confirmat*, inquit D. Ioannes Chrysostomus, vel vt D. Hieronymus habet ad cap. 4. Mathęi. *Ioanne tradito, rectè ipse incipit prædicare. Desinente lege consequenter oritur Euangelium. Si autem prædicat Saluator, quæ Ioannes Baptista ante prædixerat, ostendit, se eiusdem Dei esse filium, cuius ille Propheta sit.* Et quamuis videatur Victor Antiochenus in Euangelio Marci, aliquam animaduertisse differentiam inter prædicationem Ioannis, & Christi, quòd ille ad pœnitentiam disponeret, hic ad regnum inuitaret, & proinde scripserit, *Ioannes quidem dum prædicandi initium in deserto Iudeæ facit, Cælesti regno pœnitentiam præmittere*, Christū vero non quidem statim Pœnitentiam agite; Verùm impletum est tempus, appropinquauit enim Regnū Dei: Omnes tamen sacri expositores in hoc conueniunt, vt in Galilea, & Capharnao prædicationem Dominus Iesus sit exorsus, in loco videlicet, vbi plurimi ex gentibus erant, qui ideo Galilea gentium dicebatur; quemadmodum Gregorius Nissenus videtur sentire ad cap. 15. Cantic. quia locus esset Etnicorum. *Galilileam (qui locus Etnicorum hominum sedes erat) nomen aliquod consequuturam ab eo sermone, qui libenter ad gentes commigraturus esset.* Quia verò Capharnaum, maritima Vrbs, posita erat in finibus Zabulon, & Neptalim, adimpletum tunc esse docet Mathęus, quod dictum erat per Isaiam prophetam. *Terra Zabulon, & Terra Neptalim, via maris trans Iordanem, Galilea gentium populus, qui sedebat in tenebris vidit lucem magnam, & sedentibus in regione vmbra mortis lux orta est eis.* Nec tantum, tunc adimpletam fuisse Isaiæ prædicationem docuit hoc loco Mathęus, sed Iesum ideo venisse Capharnaum, & ibi Euangelicam exordiri voluisse prædicationem, vt præcipuè impleretur Isaiæ vaticinium. *Et relicta Ciuitate Nazareth venit, & habitauit Capharnaum, vt adimpleretur quod dictum est per Isaiam.* Hinc facile putarem prædicationis initium, lucisque Euangelicæ exortum his, qui sedebant in tenebris, ab Ecclesia vetustis temporibus recoli consueuisse, non modo quòd inde gentibus Euangelium innotescere cæperit, sed quòd tanquam præcipuum nostræ salutis mysterium prænunciatum fuerit à Propheta, & tanquam singulare quidpiam in Euangelica historia adimpletum fuisse narretur. De loco igitur cæptæ prædicationis constare prorsus videtur. Quo verò an ii tempore, quoue dię cęperit Christus Dominus prędicare, ex diuina historia non ita liquet, & pręter id, quod in vetustis martyrologijs adnotatur, dies pręcipuus signari nequit; anni verò tempus cum ijsdem congruens satis probabiliter educi posse non despero. Baptizatum fuisse Dominum ante primum Pascha, quo se filium Dei signis, & prodigijs manifestauit, clarè deducitur ex Ioannis Euangelio, & iam supra ostendimus. Attamen non omnibus vetustis Patribus ita placuit. D. Epiphanius Hęr. 51., à traditione Occidentalis Ecclesię dissentiens, *die Nouembris duodecima, ante sextum iduum Nouembris, hoc est ante sexaginta dies, plena diei aduentus, quæ est dies natiuitatis ipsius secundum carnem*, baptizatum esse pronunciauit, addens complementum triginta annorum à Natiuitate accepisse, ea die, qua primum signum fecit in Cana Galileę; quasi eadem die primi prodigij, ac natiuitatis eiusdem memoria recurreret. A primo autem mi-

miraculo prędicare cępisse ita subdit. *A primo hoc signo alia signa, & prædicatio, & alia omnia completionis admirandæ ipsius erga homines benignitatis, & Euangelicæ miraculorum editionis, atque doctrinæ orta sunt.* His parum consentanea infra videtur afferre, dum patratum in Cana Calileæ miraculum, tertia prædicationis die signat, nisi interpres malè verterit. *Perfectis enim omnibus circa Baptismum, & circa tentationem suam, statim vbi venisset, & discipulos suscepisset, hoc primum signum fecit, tertia die prædicationis in Cana Galileæ.* Et iterum à semetipso dissentire videtur, dum addit, Iesum prædicare cæpisse, postquam rediens à tentatione, duos dies mansisset apud matrem in Nazareth. *Postquam venisset ipse à tentatione, & transisset per mare, & Iordanem, & profectionem ad propriu instituisset, digressus eò vbi nutritus erat ad matrem in Nazareth, & duos dies mansisset, de cætero festinans ad hominum salutem prædicationis curam habere incipit.* At sicut D. Epiphanius in die Natiuitatis, & Baptismi (nisi vt infra explicetur,) dissentit ab alijs, ita prædicationem, seu sermones, quos pro sui manifestatione Dominus habuit, non distinguit à prædicatione Euangelij, quam cæpit postquam Ioannes traditus erat. Et quamquam inter cæteros D. Hieronymus ad cap. 1. Ezechielis, Dominici Baptismi diem quintā Ianuarij venerabilem fuisse docuerit, eiusdem tamen rei variæ erant antiquitùs sententiæ, vt testis est vetustus scriptor Clemens Alexandrinus lib. 1. stromatum. Basilidis enim sectatores dicebant præcisum Baptismi tempus fuisse *quintum decimum annum Tiberij, quintum decimum mensis Tubi. Aliqui autem eum esse vndecimum eiusdem mensis.* Equidem mensis Tubi, vel Tybi coincidebat maiori ex parte cum mense nostro Ianuario. Et si enim Ægyptiorum annus vagus, ac instabilis esset, & Plinij ætate decimo octauo Iulij die inchoaretur, Lactantij tamen Firmiani æuo mensis Thoth, qui erat anni illis initium, Septembri nostro respondebat lib. 1. de falsa Relig. c. 6. & vetus Epigrammatarius in fine libri primi Florilegij mensem pariter Tybicum Ianuario concordare supponit, primumque mensem Thoth, cum Romano Septembri conuenire in titulo exprimit, Tybi verò Romani consulatus exordium fuisse, ita per interpretem exprimit.

Tybi verò purpuream consularem vestem pandit.

hoc est, Tybi Ianuario respōdere, mēsi *scilicet*, quo apud Romanos, Cōsules annū aperientes magistratum inibant. His consentit S. Epiphanius, dum vndecimam diem Tybi, qua natum esse Dominum putat, quinto Ianuarij congruere non semel docet. Ita pariter in Coptico Calendario retinetur, in cuius specimine apud Bollandum cap. 4. Præfat. Gen. ad acta Sanctorum, vndecima die mensis Tybi hæc verba leguntur. *Baptizatus est Christus in Iordane Apparitionis die.* At si ea vera sunt, quæ de instabili Ægyptiorum anno exhibet Lalamantius lib. 2. de diebus decretorijs, & annus ille Plinij ætate à die 18. Iulij exordiretur, atque fixus & Romanis mensibus accomodatus non fuerit, nisi sub Diocletiano, fortasse Epiphanius ab alijs discedit, & mense Nouembris Dominum Baptizatum putauit, quia sub Tiberio Tybi mensis in Nouembrem nostrum caderet, quod quartus esset mensis ab initio anni Ægyptiorum. Veteres quidē Ægyptios ab ortu Caniculæ, qui ætate Ptolæmei in 19. Iulij incidebat, annum inchoasse, & inde in mensibus Ægyptijs, eorumque diebus circa annum Christi 140. insignem differentiam ortum duxisse, quam satis eruditè, & diligenter expendit Federicus Bonauentura ad Ptolemæi libellum de inerrantibus stellis n. 43. Quæ fortasse insignis varietas in D. Epiphanio ambages peperit, dum enim adhuc D. Hieronymi ætate in extrema senectute S. Epiphanius scriberet, potuit aliqua ex Diocletiani correctione,

ne, & fixo iam reddito Ægyptiorum anno notare, & aliqua ex vetuſtioribus excerpere, qui iuxta vagam annorum Ægyptiorum rationem Chriſti Domini geſta narrauerint; ac proinde facile diſſonantias cum Romanis, & Eccleſiæ annis ſignare S. Doctorem potuiſſe fatendum eſt. Cum ergo ex vago Ægyptiorum computo incertus remaneat dies baptiſmi Domini, incertum pariter erit inde rationem temporum inſtituere pro initio Dominicæ prædicationis indagãdo. Nec tamen, etiamſi cum Occidentali Eccleſia, vetuſtiſque patribus libenter ſuſcipiamus Domini baptiſmum in diem quintam, vel ſextã Ianuarij incidiſſe, determinare facile video tempus ad amuſſim, quando poſt Baptiſmum Dominus primùm prædicationem inierit; Vndè alijs grauioribus coniecturis inhærendum mihi eſſe putaui. Quia verò magis Euangelicæ hiſtoriæ conſonũ eſt, non ſtatim à baptiſmo, vel à proſtrato diabolo, prædicationem Dominum incæpiſſe, ſed ſermones tãtùm aliquos habuiſſe, vt ſe, tam verbis, quam prodigijs pro Meſſia, ſiue Dei filio manifeſtaret, alio tempore, & poſtquam in vinculis traditus fuit Ioannes, prædicationem inchoauiſſe, regnumq; Cœlorum, ac pœnitentiam annunciare cæpiſſe, dicendum videtur, quemadmodum à Mattheo, Marco, & Ioanne, vt vidimus, non obſcurè elicitur. Cum autem id, non niſi poſtquam Hieroſolymis Paſcha Dominus celebrauit, eſſe potuerit, anno nimirum decimo quinto Tiberij, quo in nonam diem Aprilis Paſcha inciderat ex doctorum virorum ſupputationibus, neceſſe quoque eſt, poſt hanc diem, Domini prædicationem auſpicari. Neque negari poteſt à Paſchatis die ad prædicationis initium aliquod dierum ſpatium interceſſiſſe. Redijt enim Chriſtus Dominus celebrata ſolemnitate in Terram Iudeæ, vbi demorabatur cum diſcipulis, & baptizabat, non dum Ioanne tradito, & inde tranſiens per Samariam, deſcendit in Galilæam, & Capharnaum, vbi cæpit prædicare. Quia tamen ex aliquibus verbis, quæ cum diſcipulis habuit dum in Samaria ſederet ad puteum, videtur colligi poſſe, quale nã anni tẽpus tũc intercurreret, hæc expedit adducere ex Ioãnis cap. 4. *Nonne vos dicitis, quod adhuc quatuor menſes ſunt, & meſſis venit. Ecce dico vobis leuate oculos veſtros, & videte regiones, quia albę ſunt iam ad meſſem.* Ex prima horum verborum parte plurimi educunt, dicta hæc eſſe Ianuario, vel Februario menſe, quando ad meſſem apud Iudæos præcocem, quatuor adhuc menſes interiacebant. At quia poſt Paſcha Ieroſolymis celebratum, hæc dicta fuiſſe negare illi nequeunt, ideo quæcumque in Samaria geſta ſunt, in ſecundũ annum poſt baptiſmum reijciunt. At præter quamquod non deſunt antiqui, vt Ammonius Alexandrinus in Euang. Armonia, qui primo prædicationis anno Chriſtum Dominum in vrbem Sichar ad mulieris, & aliorum conuerſionem profectum eſſe affirment, anceps admodum fluctuat hic Origines Tomo 15. c. 3. in Ioannem; & licet in id propondeat, vt oſtendat, *tempus non fuiſſe meſſis, nec exiſtentis, nec proxima*, & ſecundam partem, *leuate oculos veſtros, &c.* non literalem, ſed tropologicũ tantùm ſenſum recipere; dubium tamen tempus, quo moratus eſt Dominus in Iudæa, & quo diſceſſerit è Samaria, ita relinquere videtur, vt verba eius apponere quamquam longiuſcula pro re noſtra nõ pigeat. *Obſeruandum itaque eſt poſt Oeconomiam, qua facta eſt in Cana Galilea circa mutationem aqua in vinum, deſcendiſſe dici Dominum Capharnaum, cumq. ipſo matrem eius, & fratres, diſcipulos: vbi manſerunt non multos dies; fuiſſeque in propinquo Paſcha Iudaorum, & Hieroſolymam aſcendiſſe Ieſum: ibique poſtquam ementes, & vendentes de templo eiecit, & Nicodemum erudiuit, veniſſe ipſum, & Diſcipulos eius in terram Iudaam, & illic commoratum fuiſſe cum eis, & baptizaſſe. Quantum igitur tempus ponemus cum in Iudaa conſumpſiſſe, baptizantẽ poſt Paſcha?*

non enim apertè scriptum est: & apparet, eo quod cognouerint Pharisei Iesum plures discipulos facere, & baptizare quam Ioannes, Iesum Iudaam reliquisse, profectumq. in Galilæam, cum oportet eum transire per Samariam, venisse ad fontem Iacob, vbi inquit hac verba. Nonne vos dicitis, quòd si quis existimes plurimorum mensium tempus consumpsisse Iesum post Pascha in Iudaa baptizantem cum discipulis suis, adeo vt iam instaret tempus, quod erat ante quartum mensem messis; adiungedum est illi, quod duos dies cum mansisses illic apud Samaritanos, post hos exierit in Galilaam: scriptumq. esse, quod (perinde quasi nuper Paschate facto, rebusq. quas ipse egerat Hierosolymis) cum venissent in Galilaam, exceperint illum Galilai, qui viderant, quacumq. Hierosolymis fecisset. Quia verò vidit Origenes, planum satis esse, ideo Galilæos Iesum suscepisse, quia recens esset gestorum eius in vrbe Hierosolyma recordatio, quæ non ita post plures menses admirationem, & reuerentiam, iam non nihil obsoleta memoria, refricassent, & ipse interim in eam sententiam propenderet, hæc secundo anno post baptismum accidisse, minori equidem energia subdit. *Probabile est aliquem ad hac dicturum, nihil obstare, plurimum temporis eum in Iudaa commoratum, uenisse ad fontem Iacob, abeuntem in Galilaam, quando dixit adhuc quatuor menses sunt ad messem, nec quicquam absurdi esse, Galilaos eum excepisse propter ea, qua pracedentibus mensibus ipse Hierosolymis egisset.* Totus autem capite sequenti in eo positus est Origenes, vt verba illa *leuate oculos nestros, &c.* spirituale dictum esse omnino velit, quod consequentia sint ijs, quæ discipuli protulerant. *Adhuc quatuor menses sunt ad messem.* Verùm si hæc discipulorum verba literalem sensum suscipiunt, cur quæ Iesus subdit, explananda ad literam pariter non sunt? Non me latet D. etiam Cyrillum sentire illud *leuate oculos uestros, &c.* spirituale, quid sapere, & frasim scripturæ esse ad excitandam mentis aciem; sed Iesus non tantùm discipulos hic monet, vt oculos tollant, sed ne de mentis acie sine metaphora locutus esse videatur, addit *Videte regiones;* quod potius in obtutum messis per campos maturescentis prouocare est, quam in meditationem tantũ spiritualis lucri excitare, quamquam ex segetum per agros maturescẽtium aspectu discipulos in animarum aduenientium salutem prouocare voluisse cum D. Cyrillo crediderim. Arridet qua propter Maldonati, grauis, & eruditi expositoris interpretatio docentis, primam verborum Domini partem, parœmia aliquod vulgatum respicere, contra eos dictum, qui de futuro impatienter soliciti, statim ac seminant, fructum laboris percipere vellent. Contra hos enim probabile est iactatum in vulgus prouerbium *adhuc quatuor menses sunt, & messis uenit,* adhuc nempe esse tempus recogitandi. Hanc interpretationem suadet ratio, quià alioquin sequentia è diametro cum antecedentibus pugnarent; nam si quatuor reuera menses erãt ad messem, Saluator noster prouocare nõ poterat ex dicto ad factum: obijcit enim statim linguæ Apostolorum eorundem oculos, inspecturos albescere iam segetem ad muturitatem. Nec videtur prima pars literaliter suscipienda, quasi re vera quatuor menses essent ad messem, & secũda purè tropologicè, quasi oculis regiones non essent iam albæ ad messem, sed quòd procedentibus ex Vrbe ad Saluatorem ciuibus, iam messis Euangelica parata videretur, quemadmodum communiter verba illa explicantur; At sensum huiusmodi tropologicum putat Maldonatus debere recipere ex vi verborũ metaphoricè prolatorum, quòd sicuti re vera alba erat seges ad messem, & maturitatẽ, ita populi Samariæ iam proximi essent ad credendum, & agnoscendum Dominum, sicuti re vera erant. Quòd verò pars prima respiciat aliquod, vel iactatum in vulgus, vel ab Apostolis communiter dictum, quod tunc verè in-

re

re non esset, verba illa indicare prorsus videntur, *Nonne vos dicitis*, cui aliā opponit Dominus *leuate oculos vestros*, quasi tēpus illud, quod frequenter iactabatur in vulgus, vel alia occasione tanquam distans, & longius communi sermone vsurpabatur, iam initio manifestationis suæ pertrāsierit, atq. oculis contrariū, & proximū intelligere statim Apostoli possent. Sanè in verbis Domini parœmia aliquando subesse libenter cum Maldonato suscipio, præsertim quod Syrus interpres id magis ita videatur exprimere. *Nonne dicitis. Post quatuor menses venit messis?* Sed aliam ad literæ veritatem suscipere interpretationem posse crederem, ei consimillimam, quam Græcorum adagium retinet, *semper Agricola in annum nouum dives*. Quemadmodum enim, qui sementem curant, spe pleni, ærumnas interim, & paupertatem solantur copiosæ futuræ messis fiducia, quā sibi diuitias pollicentur, ita dictum frequenter Galileis, siue Apostolis cum vulgo fuerit, toleremus incomoda, quatuor menses à semente ad messem citò excurrunt, & messis venit. In hoc vtiq. sensu non difficile videretur, Redemptorem nostrum, tolerandum esse corporale ieiunium, Apostolis suadere voluisse, quòd spiritualis alimoniæ spes esset in proximo, eò magis, quòd non quatuor menses, vt iactabatur in vulgari sermone, adhuc expectandi essent ad segetum maturitatem, sed iam fruges in montibus ad solem expositæ citiùs flauescerent siue albescerent ad messem: & sicut discipuli ad explendam corporalem famem in proximo messuram videbant, ita in aduenientibus Samaritanis, spiritualem segetem, cui Dominus inhiabat, & in quam ipsi proximè mittendi erant, iam propè esse dignoscerēt, & corporale ieiuniū promptiùs pro animarum salute discerent tolerare. Non me latet in Hebreorum Calendario quinque, nō quatuor menses inter sementem, & messem numerari, sed de triticea, ac farrea messe tempus illud acciperem, non de messe hordeacea, quæ præcocior erat, & qua pauperes magis victitabant. Quinque panes hordeaceos obtulerunt Domino pauperes Apostoli, in vilioris alimoniæ argumentum. Hordeacea messis palam ab alia, puta triticea distinguitur cap. 8. Iudith, vbi Manasses mortuus dicitur *in diebus messis hordeaceæ*, distinguitur etiam clariùs, & præcociùs pingitur 2. Regum cap. 21. *Et ceciderunt hi septem simul occisi in diebus messis primis, incipiente messione hordei*. Parabolam verò, siue parœmia à semente ad messem in cap. hoc S. Ioannis agnoscunt S. Chrysostomus, & Theodoretus, vnde obscurrissimi loci non difficilis explicatio mihi videtur emergere. Siue ergo prima, siue secunda interpretatio magis arrideat, nec inconcinna in difficillima litera compareat, maximè quidem vtraq. fauet Martirologio nostro; prædicatio enim Domini cæpta, postquam in Samariæ Vrbe Sichar biduò commoratus est, & in Ciuitatem Capharnaum descendit, tempus ad amussim instantis messis attingeret, quæ in Iudeæ regione in mensem Aprilis exeuntem, vel initium Maij incideret. Pascha siquidem, quod Iesus paulo ante celebrauerat, necesse erat mensem nouarū frugum attigisse, vt in Exodo habetur præsertim c. 13. Tunc enim segetes hordeaceæ in grana maturescentes, non dum tamen planè maturæ esse consueuerāt, vt patet leuit. 2. quod illarum manipulus altera die azymorum offerebatur, tostis primum granis, deinde in farina contusis. In Pentecoste verò post quinquaginta dies, siue mense tertio, qui pro maiori parte Maio respondet, offerebant panes primitiarum ex frugibus iam maturis, & frumentis collectis. Cum ergo tempus designetur in Euangelio, quo fruges nondum maturæ erant, nec detruncatæ, sed quæ tantùm albescebant ad messem, non incongruè Aprilis extremum, vel Maij initium poterant designare. Apud Aegyptios, siquidem, non longè à Palestinis distantes, *peragitur messis mense Maio*, quemadmodum docet Plinius

lib. 18. cap. 18. Calendis ergo Maij, quo die Martyrologium nostrum initium prædicationis Domini nostri consignat, messis iam ad maturitatem ita peruenisse poterat, vt etiam paulo ante dici posset, *leuate oculos vestros, & videte regiones, quæ albæ sunt iam ad messem.* Vndè mirari subijt eos, qui prædicationis dominicę exordium in chronotaxim referunt, primam tantùm partem, ab Apostolis prolatā, pro mensura temporis acceperint, secundam verò, qua oculis præsentem regionis statum perlustrandum Apostolis præcipitur, non esse ad literam suscipiendā sibi suaserint, & tempus proximæ messis in ea designatum prætermiserint. Accedat etiam alia coniectura ex ipsomet cap. Ioannis deducta, quæ quamuis neruosè non vrgeat, suadet tamen iam Ver fuisse adultum, cum Dominus Iesus venit in Samariam iuxta prædium Ioseph. Adnotatur ibi tanquam quid singulare, ac proprium, quod Redemptor *fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem, & hora erat quasi sexta.* Si enim Februarius tūc mensis fuisset, vt recentiones Chronologi statuunt, hora quasi sexta, hoc est ferè meridiana magni caloris, aut ieiunij vix dici potuisset; cum alioquin, non per hyemem, sed exeunte Aprili, vel instante Maio magis id esset congruum. In horas æquales apud Iudæos inæqualis dies diuidebatur. Vnde breuiores erant Februario mense horę diei, vt in meridie, vel hora sexta præ ieiunio corpora laxata esse non potuerint, multoque minus præ calore, cum Februario mense hyems esset, & tempore Dominicæ Passionis ad finem Martij mensis Sacri Euangelistæ animaduertant adhuc in Iudæa frigus fuisse, & tamen ex calore non minùs, quam labore, & itinere laxatum sedisse Iesum, docet S. Chrysostomus homel. 30. in Ioannem. *Vides laboris, caloris, & discipulos expectandi gratia sedisse Iesum.* Et apertiùs Cyrillus Alexandrinus lib. 2. in Euangel. Ioannis cap. 79. ad verba illa, *hora erat quasi sexta, causam attulit, cur iuxta fontem Iesus sedere voluit. Cum enim ad laborem intentior etiā æstus diei accesserit, non voluptate fontis captus, sed calore, laboreq. ut homo fatigatus quiescit.* Ita etiā Theophilactus: *erat enim tempus meridianum. Hora enim inquit, erat quasi sexta, atq. ita etiam propter hora calorem opus habebat refrigerio, & recreatione.* Quæ interpretatio minùs aptè accomodari potest hyemali tempori. Accedat, quòd viri religiosiores apud Iudæos, non modo in diebus festis, sed etiam alijs per hebdomadam non prandebant, neque corpus curabāt ante horam diei sextam, vt pluribus exemplis probat Samuel Petitus var. lect. lib. pr. c. 15. ac propterea nisi per anni tempus accessisset calor diei, cum itineris labore, non ita insolens esset, horam quasi sextam pro matutino prandio adnotare. Collimat etiā in calidiorem iam anni partem saltem vernam, quæ post Pascha, sed ante Pentecostem in Euangelica historia adnotantur de proximo die Festo Iudæorum cap. 5. Ioannis, quando peracto secundo signo in Galilæa, Iesus iterum ascendit Ierosolymam, quia *post hac erat dies festus Iudæorum.* Dū enim digladiantur Sacri interpretes, an fuerit Pascha, vel Pētecostes, vel Scenopegia, maior pars, Paschate iam peracto, Pentecostē fuisse putant, vt Chrysostomus, Cyrillus, Theophil. Euthymius, & plures recentiores, quod tempus omnino mensi Februario accomodari nequit. Ex his ergo omnibus, vel alijs coniecturis aliqui ex Patribus, in ipsis Calendis Maij cum Martyrologio nostro initium Dominicæ prædicationis incidisse scripserunt, vt Rabanus, qui licet in Martyrologio suo id prætererit, in Glossa tamen ad cap. 4. Matthæi, idem tam disertè testatur, vt eius verba adducere pro re nostra expediat. *Hac prædicatio Christi in Capharnaū, coruscantibus miraculis incæpta dicitur, & post annum à baptismo incæpisse, uel secundum alios incæpit Calendis Maij, ut in eodem anno fuerit baptizatus, & ieiunauerit, & aliquantis diebus interpositis, quibus fecit, quæ Ioannes scripsit, Baptista*

ptista

pusta incarcerato, prædicare cæpit. Floruit Rabanus Maurus tempore Ludouici Pij, & obijt sub Ludouico iuniore anno Christi 856. qui cum alios sacrarum literarum interpretes adducat existimantes, initium prædicationis incidisse in Calendas Maij, iam qui ita senserint ipso vetustiores fuisse necesse est, ac etiam Notkero, & Vuandelberto, qui tempus illud Calendarum Maij pro initio prædicationis adnotarũt, Rabano, vel Synchroni, vel parum iuniores. Quia verò eadem verba sine Rabani nomine penes me extant ad oram vetusti hædini codicis Euangelij S.Matthei, fortasse excerpta sunt ex Strabo Fuldensi ipsius Rabani discipulo, qui glossas ordinarias nuncupatas, eodem sæculo concinnauit. Cum autẽ prorsus eadẽ sint repetere supersedeo, dũ ex omnibus interim patere arbitror, veteres nonnullos Ecclesiæ scriptores, & aliquas saltem ex occidentalibus Ecclesijs, primæ Dominicæ prædicationis memoriam in ipsis Calẽdis Maij, vel tradidisse, vel recoluisse, & insolens non esse, vt eadem in sacris vetustioribus fastis, ita consignata permanserint.

In Africa Hierapoli, &c. Iam alibi diximus huius Martyrologij librarium nõ semel infelicirer vrbium, & regionum nomina reddere. Plures hoc nomine vrbes Geographis sunt, nulla in Africa. Hierapolis Mesopotamiæ Edessa est: an in hac, vel Hierapoli Phrigiæ Philippus agonem perfecerit, ex his, quæ ad Indiculum Apostolorum diximus colligi potest. De Hierapoli Phrigiæ vult Baronius ad hanc diẽ intelligi verba Chrysostomi Homel. in 12. Apostolos *Philippus miraculis conseruat Hierapolim.* De Philippo intelligẽda, nõ Iacobo hæc sunt, cum Iacobus Hierapoli nequaquã passus sit, nisi ibidem vtriusque solemnẽ natalẽ peragi consueuisse aliunde constaret. Vetustissimum fuisse SS. Iacobi, & Philippi Festum, tam in antiquis Martyrologijs, quã Sacramenrarijs his verbis testatur Micrologus, *Festiuitas SS. Iacobi, & Philippi, & omnium Apostolorum*, cap.55. & in antiquo Calendario Romano, quod nuper edidit Fronto, habetur sub hac die natale Apostolorum Philippi, & Iacobi. In Asia igitur Hierapoli, nõ in Africa legendum esset, quemadmodum hoc loco habet Notkerus, dum gesta Philippi suo more strictim colligit. *Apud Hierapolim Asiæ Ciuitatẽ dormiuit, &c.* vt etiã legit Vsuardus; nisi restituendum potius librarij transponentis errorẽ sequentia suaderent, & legendum. *Hierapoli Natalis Sancti Philippi, & Iacobi. In Africa Quintiani, &c.* Probabilis equidem emendatio videretur, nisi certã redderet Vetustissimum Antuerpiensẽ, quod in Africa Quintianum, & socios disertè reponit. Idem error emendandus in Corbeiensi, in quo martyres illi Hierapoli tribuuntur, & non Africæ, sed Asiæ. Cum autem hoc ipso die celebris vbiq. sit S.Iacobi memoria, seiungendus ab Africanis martyribus videtur, & vel remouendum Hierapolis superadditum nomen; vt monet M. Vetustissimum, vel addendum, & *alibi* Iacobi. Sin verò antiquitus ad hanc diem memoria agebatur Philippi, & Iacobi filij Mariæ sororis Matris Domini, vt habent Beda editus, & Ado: Apostoli quidem ambo dici possent, sed extra numerum duodenariũ, vt diximus ad eorum Indiculum. Polycrates equidẽ apud Eusebium lib.3. c.31. vnum ex duodecim Apostolis Philippũ fuisse asserit, qui Hierapoli obierit, idq. apud eundem Eusebium lib.5. cap.24. repetitur tanquam claris verbis scriptum à Polycrate in Epistola ad Victorẽ ex nouissima Vallesij interpretatione (quidquid Christophorsonus minùs aptè verterit.) *Philippus scilicet vnus ex duodecim*

cim Apostolis, qui mortuus est Hierapoli, & duæ eius filiæ, quæ Virgines consenuerunt; alia quoque eiusdem filia, quæ Spiritu Sancto afflata vixit, & Ephesi requiescit. Vndè Philippus Apostolus malè passim cum Philippo Diacono confunditur, vt idem Valesius in Annotationibus docet, & nos alibi animaduertimus. Iacobum fratrem Domini post Philippum recolit Rabanus, & eius martyrium describit.

Et alibi Apollonÿ, & Euphemi. Neque locus Martyrij exprimitur in nostris codicibus, neque alijs martyrologijs indicatos binos hos martyres inuenio, prӕterquam in Antuerpiense,& Corbeiense. Quorum primum huius diei sacros fastos ita refert. *Kal. Maÿ Nat. Sanctorum Apostolorum Philippi,& Iacobi. In Africa Quintiani, Eleutheri, Gagi, Alexandri, Saturnini, & alibi Apolloni, Eufemi, & Interamne militum xxiÿ. Proculi, Felisti, Agapiti, & militum xxxiij, & Natale Mattei, & Iacobi Apostolorum, Quintiani Hierosol. Natal. Inde, siue Cyriaci Episcopi Emerita Ciuitate Natalis Saturnine, Ausi Ciuitate in Gallia Natal. Sorentis Episcopi, Autissiodoro Ciuitate Amatoris Episcopi, Monasterio Agauno Sancti Sigismundi Regis. Becora Ciuitate Sancti Iustini.* Corbeiense verò ita in integro laterculo prostat. *Kal. Maÿ. Initium prædicationis Domini Nostri IESV Christi. In Asia Hierapoli, Natalis Sanctorũ Philippi Apostoli,& Iacobi, Quintiani, Heleotheri, Gai, Alexandri, Saturnini. Et alibi Apollonÿ, Euphemÿ. Interamna, Milliario Sexagesimo Quarto Proculi, Pelesti, Agapiti,& militum triginta trium,& Natalis Matthai,& Iacobi Apostolorum. In Oriente Quintini. In Hierusolyma Natalis S. Iuda, siue Quiriaci Episcopi. Emerita, Natalis Sancti Saturnini. In Tolosa Natalis Orientis Episcopi. Autissiodoro depositio Sancti Amatoris Episcopi. Bigorra Ciuitate, depositio Sancti Iustini Episcopi, Magni, Isici, Phoci. Ambianis Ciuitate Natalis Sanctorum Agÿ,& Acioli Martyrum. Aganno Passio S. Sigismundi Regis.*

Interamna mil. lxiiii. Codices nostros hìc fateri expedit interpolatos, & non nihil deprauatos. Antiquarius de more ad oram vetustioris libri addiderat transitum S. Marculphi, & librarius additionem in laterculũ intrusit,& à loco passionis Proculum cum socijs remouit. Vetustissimum Antuerpiẽse vitio pariter laborare suspicor, dum milites anonymos bis repetit. Corbeiense modum emendationis suppeditat, vt primo loco in Antuerpiensi legendum sit. *Interamna milliario lxiiii. Proculi, &c.* reponendo scilicet numeralem notam vnius ad milliariorum mensuram, & relinquendo in anonymis militibus numerum xxxiij., vt constanter cum Corbeiense retinent bini codices nostri. Distantiam vrbis Interamnensis ab Vrbe Romana animaduertimus, & plures sub Proculi nomine Martyres,& Episcopos Interamne veneratos habet Ferrarius in Cathalogo Sãctorum Italiæ, sed nullum sub hac die profert, neq. Pelestum, neque Agapitum, neque anonymos milites; tam de his, quam de Africanis adductis martyribus silent alia monumenta: alium Proculum, cùm alijs socijs Interamnę tributum vidimus 7. Cal. Maij.

In Gallia Nanti Monasterio. S. Marculphum Abbatem Nanti Monasterio obijsse neminem è Galliæ scriptoribus adnotare inuenio. Molanus in additionibus ita de eo. *In pago Laudunẽsi S. Marculphi Confessoris.* De eo tamen agit hac eadem die Saussayus, & obijsse refert in Insula minoris Britanniæ, eiusque ossa ob incursus Normanicos translata esse in Galliam interiorem, & Medurtie posita. Ipsius meritis addit Reges Christianissimos acceptum referre munus sanãdi scrophulas, ac proinde regnum auspicantes Sancti Presbyteri, & Abbatis sacram ædem inuisere in Remensi agro post acceptam vnctionem: Remis tamen S. Marculphi celebritatem peragi notat die sequenti. Floruit sub Childeberto 1.

Na-

Natalis Matthæi, & Iacobi Apostolorũ. Difficile non est hac die præter Philippũ, & Iacobum superius memoratos, alios etiam Apostolos venerari, cum iam ex Menologio dictum sit, omnibus Apostolis diem hunc fuisse dicatum; & cum duo Iacobi Apostoli recolantur, & primus ex pluribus Martyrologijs frater Domini sit, restat vt qui secundo loco cum Mattheo recolitur Iacobus Alphæi dicatur, cum Iacobus frater Ioannis alibi exprelsè memoretur. Cur verò cũ Mattheo iungatur, tam in codicibus nostris, quam Corbeiensi, & vetustissimo Antuerpiensi, nisi aliqua communis translatio eorum cultui diem sacrauerit, vetus fortasse Ecclesia eos noluit disiungere, quòd fratres germani fuerint, & filij Alphæi, vt ad Indiculũ Apostolorum diximus ex D. Ioanne Chrysostomo, & Menologio Basilij.

In Oriente Quintini. Ita etiam legit M. Corbeiense, Antuerpiense vero retinet *Quintiani*, nullo indicato agonis loco.

In Hierosolyma Natalis S. Iudæ. Iudam fuisse nomine, qui Constantini tempore Sãctæ Crucis lignum reuelauit, & appellatum inde Quiriacum, probatur ex his, quæ habet Gregorius Turonensis lib. 1. Hist. c. 34. dum inquit. *Huius tempore venerabile Crucis Dominicæ lignum per studium Helenæ Matris repertum est, prodente Iuda Hebreo, qui post Baptismum Quiriacus est nominatus.* Episcopum hunc deinde fuisse omnes concedunt, & Martyrologium nostrum cum Antuerpiense, Corbeiense, & mſ. Reginæ Sueciæ consentiũt. In hoc ita legitur *Hierosolyma Natalis Sancti Iudæ Episcopi, qui cognominatus est Quiriacus.* Rabanus consimilia tradit his verbis. *In Hierosolyma passio S. Iudæ siue Quiriaci Episcopi, cui reuelatum est lignum Dominicæ Crucis.* Hierosolymitanum fuisse Episcopum negat Baronius in adnot. & cũ eo Anconitanum asserit Vghellius Abbas amicus noster Tomo 1. Ital. Sacræ, & inter Anconitanos Præsules recenset, cui litem non moueo, nec ab alijs motam, dirimo. Hierosolymitanũ Episcopum disertè tradit Petrus de Natal. lib. 4. c. 117. & cap. 120., quidquid ex eodem Petro educere aliqui apud eundem Vghellium conentur. Vsuardus 4. Non. Maij Hierosolymis Martyrium fecisse narrat, & Episcopum fuisse. *Hierosolymis passio S. Quiriaci Episcopi sub Iuliano Imperatore*, quod totidem verbis repetit Bellinus de Padua. Ado tantùm vocat Episcopum, & martyrem gloriosum. Galesinus in Notis Martyrologij ad eundem diem quarto Nonas, Episcopum Anconitanum ex Tabulis illius Ecclesiæ confirmat, & Annam matrem cum Ammonio socio coronam simul suscipisse narrat Hierosolymis, quemadmodum notat etiam Maurolycus. Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, non modo Episcopum Hierosolymis fuisse docet, sed ita in Actis S. Cyriaci in Ecclesia Anconitana retineri affirmat, quæ ideo censura indigere æstimat, quòd sub Iuliano Apostata S. Cyrillus, & per plures annos, Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfuerit, non Cyriacus, qui falsò etiam Patriarcha Hierosolymitanus dicitur, nõ dum in Patriarchalem Ecclesia illa erecta, Iudam, qui & Cyriacus post baptismum vocabatur, fuisse Episcopum omnes fatentur. Hierosolymitanam non recxisse Ecclesiam libenter etiam concederem, ineluctabili argumento, quod S. Cyrillus tempore Iuliani Apostatæ Ecclesiæ Hierosolymitanæ ad longum tempus sedem tenuerit. Adderem, quod in Catalogo Nicephori Constantinopolitani, postquam Christiani fuerunt Imperatores, & post Macarium, qui in Synodo fuit, & cathedram illam administrauit annos xx., nullus nomine Iudas, aut Quiriacus, seu Cyriacus cõparet, sed Macario Maximus per annos sex, huic Cyrillus per annos 62. & Ioannes per 16. successerunt, quamquam expulso Cyrillo ab Arrianis, Pseudo Episcopi tres interim numerentur, Arsenius, siue Erennius, Heraclius, & Hilarius. Nihil autẽ vetare video, quòd Iudas Episcopus esse potuerit in aliqua

Vrbe

Vrbe Hierosolymitanæ regionis, seu Palestinæ, quorũ plurimi numerantur apud Gelasium Cyzicenum lib. 2. Concilij Nicæni. Vereor etiam, ne Iudas, seu Quiriacus Episcopus, qui in vetustioribus Martyrologijs Kalẽdis Maij veneratur, cum alio Cyriaco fortasse Anconitano, siue Episcopo illius Vrbis, seu per sacri corporis translationem indigena, confusus sit: id tamen affirmare non auderẽ. Eundem esse, qui Kalendis Maij, & qui 4. Nonas Maij recolebatur, asserit Notkerus, dum quarto nonas longius Acta S. Quiriaci Episcopi & Martyris, Annæ matris, & Ammonis Serpentarij, siue venefici prosequitur, & de die eius venerationi dicato, ita in fine scribit. *Dies Passionis eius secundum alios hic, secundũ Martyrologium verò S. Hieronymi Calendis Maij celebris habetur*. Nihil habet Notkerus de Anconitana Cathedra, imò deceptus fortasse ex Epistola Eusebij Papæ infra examinanda de Quiriaco Episcopo inquit. *A B. Eusebio Romanæ Vrbis Episcopo Hierosolymorum est Antistes ordinatus*. Græci S. Cyriacum recolunt die 28. Octobris, nulla Episcopalis dignitatis addita his verbis memoria in Menologio Canisij. *S. Martyris Cyriaci, qui manifestauit preciosam Crucẽ Domini sub imperio Constantini Magni, & Helenæ matris*. In menologio verò Basilij V. Cal. Nouembris signatur. *Certamen S. Sacro martyris Cyriaci, qui pretiosam Domini Crucem Helenæ monstrauit*. Expresſè verò dicitur *Hierosolymorum Episcopum* declaratum sub Iuliano Apostata, Hierosolymis multa passum in aenum iniectum, & lancea confossum martyrio consumptum fuisse. Nil ibi de Anna matre, & Ammonio venefico.

Emeritæ Nat. S. Saturnini. Lusitaniæ Vrbs Augusta Emerita olim dicebatur, & Emerita tantùm Ptolemeo, Straboni, Plinio, & Melæ. Huius vrbis martyr Saturninus est in codicibus nostris, & Corbeiensi: in Vetustissimo verò M. potiùs Saturnina dicitur, quæ cum aliundè mihi non compareat, à codicibus nostris non discedo.

In Tolosa Serieti Episcopi. Orientium legit, non Serientium Corbeiense Martyr. quemadmodum & Adonis additamentum. *Tolosæ Natalis S. Orientis Episcopi*. Vetustissimum Antuerpiense Sorentem exhibet Episcopum non Tolosæ, sed Ausi Ciuitate in Gallia: consentiunt in Orientium Episcopum, non apud Tolosates, sed apud Ciuitatem Ausciorum Vsuardus, M. Romanum, Galesinus, & corrupto nomine apud Ausitam Maurolycus. Oriensium apud Ciuitatem Ausium legit Bellinus. Augustæ Ausciorũ, quæ Ptolemeo est Galliæ Aquitanicæ Vrbs, Auchz recentioribus, Orientium Archiepiscopum, & Confessorem ad hãc diem Cal. Maii refert Saussayus, cuius vitam percurrit glorioso fine cumulatam anno ix. Siricj Papæ. Quid verò de Orientio Tolosarum Episcopo, dicendum erit? facilè mendum nominis Serientis, & Orientis admitti posset, sed quid Tolosæ, cui nostri bini codices, cum M. Corbeiensi, & Additamento Adonis suffragãtur, cum Auscijs, seu Auscio? Videant qui Galliam Sacrã diligentius prosequntur cũ nihil Saussayus de Orientio Tolosano proferat, neq; Sammarthani fratres in Gallia Christiana. Fortasse eiusdem S. Orientis Auxitani celebris erat Tolosæ memoria, cum Olymbrium Tolosæ Regem ab Imperatore Maximo bello petitum tutatus est, & Tholosanis prodigiosè victoriam peperit, vt in vita eius legitur, quam nuper edidit Lebbeus tomo 2. Biblioth. p. 596. Plura etiam de Orientio Ausciense Episcopo ijdem Sammarthani, qui quintum illius sedis Episcopum docent. Nos in Gallici antiquarij additamento, non amplius immoramur.

Antisiodoro depos. S. Amatoris Episc. De hoc S. Episcopo agit Romanum M. vbi plura Baronius ex Vsuardo, Adone, & alijs, quẽ vixisse tẽporibus Honorij Imperatoris, & obijsse anno Dom. 427. docet. Eundem hac die veneratur Vetustissimum, & Corbeiense MM., Maurolycus, Galesinius, Bellinus, & Saussayus, qui vitam

vitam eius proſequitur hac eãdem die. Meminit Hagiologium Franco Galliæ Labbei ex antiquo Martyrologio Bituricenſi: eius vitam exhibet Surius tomo 5. & de eo aliqua habet in vita S. Germani Epiſcopi, ſicut adducti Sammarthani, & Hiſt. Epiſc. Autiſſiod. cap. *6.*

Acauno Paſſio S. Sigiſmundi Regis. Seduni in Gallia S. Regis memoriam recolit Martyrologium Romanum, vbi plura de eo Baronius ex Beda, Vſuardo, Adone, & alijs. Sauſſayus compendiosè eius acta exhibet, & in Agro Aurelianenſi eiuſdē Natalem diem refert, quamquam corpus Pragam ſub Carolo IV. Imperatore translatum doceat. Adductum Franco Galliæ Hagiologium Labbei, ita de eo. *Ciuitate Senonenſi Natalis S. Sigiſmundi Regis*. Agaunum nomen eſſe Monaſterij docet M. Vetuſtiſſimū Antuerpienſe, & locum in Gallia territorio Sidunenſi Ado, & Notkerus, qui S. Regem vocat Sigmundum filium Gundeuvaldi, Regis Burgundionum, & eius mortem paſſionē dixit, quemadmodum etiam Paſſio S. Sigiſmūdi dicitur apud Rabanum, & in mſ. martyrologio S. Sabini de Leuitania in Pyrineis, & quod maius eſt in Romano emendato M. Sed Notkerus adhuc ſuo tempore miraculis eius reliquias coruſcare addit, & quod Sauſſayum video aufugiſſe, præcipuè nimium frigeſcentibus opitulari ita refert. *Adeo vt frigoretici ab eo quaſi ſpecialem expetere ſoliti ſint medicinam, & fideliter expetentes nequaquā priuentur eadem*. Sanctè occubuit ex Adone in Chron. anno 492. vel vt Sigiberto placuit anno ſal. 515. Bellinus die ſequenti exhibet Ciuitate Seduriæ paſſionem S. Sigiſmundi martyris Regis Burgundionū. Calend. noſtrum Hædinū mſ. Lucenſ. pariter die xi. habet *Sigiſmundi M*. Ex Gregorio Turonenſi aliqua de eo habet Surius tomo 5.

Becora Ciuitate S. Iuſti Epiſcopi. Iuſtinum non Iuſtum vocant M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & Corbeienſe, in quo additur, vel magni titulus, vel Magnus ſocius cum Iſicio, & Phocio, alijs Hagiologijs prorſus ignotus. Sauſſayū ferè aufugit, cū in ſupplemēto martyrologij S. Iuſtū Confeſſorē talentorū gratiæ multiplicatione glorioſū depoſitū hac die fuiſſe innuit in Caſtro Begorræ, quod & Tarba ad Atyrū Fluuiū in Nouempopulonia dicitur; Epiſcopū vero fuiſſe tacet.

VI. Nonas Madij.

Cælestini. Felicis. Cetici. Vrbani. Bellaci. Priuate. In Alexandria Saturnini cum Neopoli ſocio ſuo. In Arminia Ciuitate Militana Hilpidi, & Hermogeni. In Alexandria Germani. Celeſtini. Sanctine. *Autiſiodoro translatio corporum Sanctorum Confeſſorum Optati Epiſcopi. Memori presbiteris. & Sanciani presbiteri*.

MAII 2.

IN admonitione de Romano martyrologio diximus Vetuſtius hoc Romani M. titulo exuendum non eſſe, quod ſæpe ſine regionis, aut vrbis nomine martyres aliquos Romanos recolat, quaſi in Romanæ Eccleſiæ codice ſubintelligendum nomen Vrbis veniat. Ita in huius laterculi capite videtur conſtare, dum præter codices noſtros, tam vetuſtiſsimum Antuerpienſe, quam Corbeienſe Martyrologiū ſacros aliquos pugiles recenſent ſine vrbis, aut regionis titulo, qui ab alijs Romæ tribuuntur, præſertim

à Romano emendato M., in quo legitur *Romæ SS. Martyr. Saturnini, Neopoli, Germani, & Cælestini, qui multa passi in carcerem demum coniecti ibi in Dominum quieuerunt*. Addit Baronius vir summus in Notis. Agunt de his item hac die Beda, Vsuardus, Ado, & alij recentiores. At ex his, apud Vsuardum, Bedam, & Adonem, tantummodo Saturninum, & Neopolium, ita inuenire licuit, *eodem die SS. Saturnini, & Neopoli, qui in carcere quieuerunt*. Nec amplius vidi apud Maurolycum, & Bellinum. Quapropter ex recentioribus non nisi Galesinium reperio, Romanis primis martyribus Saturnino, Neopolio, Germanum, & Cælestinum addere, vt in notationibus scribit, *ex codice mss.*, vnde oculatissimus etiã Baronius excerpsit. At in Corbeiẽsi & Notkeri M. & codicibus nostris primi duo Saturninus, & Neopolius, nõ Romæ, sed Alexandriæ tribuuntur: Saturninus, verò tantùm in Antuerpiensi M.: quod cum Neopolium non proferat, sed plures prius martyres non indicato passionis loco referat, Romæ fortasse tributos, ita in classem huius diei dirigit. *VI. Nonas Maij. Germani, Cælestini, Felicis, Cettini, Vrbani, Bellici, Priuatæ. In Alexãdria Saturnini, in Armenia Ciuitate Militana Helpedi, & Hermogeni, Eupolitis. Item in Alexandria Germani, Cælestini, Scantinæ. Altiodoro translatio Sanctorum Confessorum Optati Episcopi, Memmori presbiteri, & Ani presbiteri*. Parum, aut nihil distat Vetustissimũ hoc à Corbeiẽsi, quod ita se habet. *VI. Non. Madij. Germani, Cælestini, Felicis, Cetini, Vrbani, Hellaci, Priuati. In Alexandria Saturnini cum Eopoli socio suo. In Armenia Ciuitate Militana, Helpidij, & Hermogenis, Lupi. In Alexandria Germani, Cælestini, Sanctini. Antisiodero, Translatio corporũ Sanctorum Confessorum Optati Episcopi, Memorij presbyteri, Sanctini presbyteri*. Germanum primæ classis antesignanum codices nostri non exhibent, forte quia incautus librarius videns eiusdem nominis martyrem in secundo Alexandrinorum ordine, resecauit in primo. Pro Cetino, vel Cettino Ceticum habent, & cum Antuerpiensi pro Priuato Priuatã. Idem Vetustissimum mutilum est in socio Saturnini Eopolo, siue Heopolo. Horum ita meminit Notkerus. *In Alexandria Saturnini, & Neopolis, qui in carcere requieuerunt*. Fortasse etiam primis sæculis recẽsebatur S. Milex Romanus, martyr, cuius memoria extat in Cœmeterio a Bosio inuento via Portuensi. Passus enim in sepulcrali Epigraphe dicitur, IV. Nonas Maij, & ex picturis illius dudum ignorati cœmeteri celebrem in Ecclesia Romana fuisse dignoscitur. Videndus pro hac re Aringhius lib. 2. c. 22. Romæ subterr. num. 6.

In Armenia Ciuitate Melitana. Siue Melitene, siue Melitine legatur, nomen tam Regionis, quam Vrbis Armeniæ minoris est Geographis, & Vrbs Archiepiscopalis. Hic prò Vrbe apud Euphratem fluuium accipi existimarem. Codices nostri binos tantùm martyres in hac Vrbe recẽsent Helpidium, & Hermogenem. Antuerpiense martyrologiũ addit Eupolitem, quem Corbeiense magna nominis dissonantia Lupum vocat. Hos alibi memoratos inuenire nõ licuit.

In Alexandria Germani. Antuerpiense Martyrologiũ ab alia classe Alexandrinorum hos sacros pugiles seiungens legit. *Item Alexandriæ*, & pro Santino, vel Sanctina tertio loco retinet *Scantinæ*.

Autisiodoro. Idem vetustissimum M. pro Autisiodoro, vel Autissiodoro, minus appositè profert *Altiodoro*; forte breuiato nomine Altisiodori, vt scribitur in veteribus Concilijs. Hanc eandem S. Optati presbyteri translationem, præter Antuerpiense, & Corbeiense adducta iam MM., indicat Hagiologium vetus FrancoGalliæ Lebbei, his verbis. *VI. non. Autissiodoro translatio SS. Confessorũ Optadij Episcopi, Nemorij presbyteri, & Sãctiani presbyteri*. Optatus S. Episcopus dicitur nõ Optadius, & Memorius non Nemorius presbyter in Hist. Episcoporũ Autis-

Autissiodorensium cap. 14. In hac legitur S.Episcopum floruisse tempore Vigilij Papæ, & cum Sanctis presbyteris suis mortalem vitam exuisse prid. Cal. Septembris. *Postmodum verò labentibus annis translata esse eorum sacra corpora ad Ecclesiam B. Germani, tam solemniter vt in omnibus martyrologijs, & maximè vetustis dies translationis eorum insertus habeatur 6. Nonas mensis Maij*. Emendandum quapropter in Saussayo tempus translationis repositum in die 2. Martij pro die 2.Maij,& adnotata depositio pridie Cal.Decembris,reponenda in pridie Cal.Septembris, quemadmodum præter iam adducta, constanter retinet Vetustissimũ M. Corbeiense, & vetustius nostrũ M. vt ibi adnotauimus, & exhibent Sammarthani Tomo 2. Gall.Christianæ, penes quos xiv. Episcopus signatur, nullo Sanctitatis superaddito titulo. An verò prostremus ex Sanctis præsbiteris socijs dicendus sit Anius, vel Sanctinus, vel Sancianus adhuc delibero. In Vetustissimo legitur *Ani Presbiteri*,in codicibus nostris ita breuiatum scribitur, vt legi possit Sancti Ani. Neque negarem facilè etiam ex addito Sancti titulo,Sanctinum conflari potuisse.

V. Nonas Madij.

IN Ierosolyma Inuentio S.Crucis Domini Nostri IESV Christi ab Helena, post Passionem Domini Ann. ccxxxiij. regnante Costantino Imperatore. Prouintia Asiæ in luminata Ciuitate Natalis S. Hermogenis de Antiquis. Romæ Natalis Ebenti. Alexandri. Theodoli. Fortunati. Natalis Arboni. In Africa Mariani. Saturnini. Rufinæ. Fortunionis. Fortunati. *Autissiodoro depositio, & translatio corporum Sanctorum Confessorum Eusebi presbyteri, & Auiti Diaconi*.

MAII 3.

CElebritatẽ Inuentæ Dominicæ Crucis Græci non referunt hac die; quòd, vt Baronius doctissimus notat, inter mobilia festa apud illos numeraretur. Penès latinos equidem præter ea, quæ adducit idem Baronius, antiquam fuisse solemnitatem,alia plura suadent. Fronto ad antiquum Calendarium suum, quia in eo non memoratur,putat non nisi post annum 720. indictum esse in Ecclesia latina. Pamelius è contra vetustam celebritatem putat ex Micrologi cap.55. vbi legitur. *Eusebius Papa, à B.Petro trigesimus secundus, constituit, vt omnes Christiani Inuentionum S.Crucis V.Non. Maij solemniter celebrarent*. Consimilia habet Luitprandus de Vitis Pontif. in Eusebio, & in eius epistola scripta ad vniuersos Episcopos Campaniæ, & Thusciæ continetur, quòd *solemniter celebrari præcepis festum Inuentionis S.Crucis, quæ suis temporibus V. Non. Maij inuenta est*. Damasus, seu auctor libri Pontificalis, inuentam quidem sub Eusebio Pontifice Crucem Domini, non verò festum indictum,narrat. Sanè extat epistola ad Episcopos Thusciæ,ac Campaniæ sub nomine Eusebij inter decretales, & tomo 1. Conc., in qua præcipitur, festum hoc solemniter celebrari V. Non.Maij, & refertur de Consecr. dist.2. *Crucis Domin.* Surreptitiam tamen Surius existimauit in notis marginalibus, cui pluribus rationibus

tionibus adhæserunt Baronius; & Gretzerus, à Binio relati in notis ad eandem epistolam; à pluribus tamen receptam vti genuinam negari nequit. Rationes præcipuè, vt explodatur, sunt; quòd in Pontificatu Eusebij, Constantinus nondum Christianus fuerit, & Helena mater post ipsum ad fidem venerit. Deinde, quòd post Nicenum Concilium id euenerit, & non V. Non. Maij, sed die x iv. Septembris, vt ex Patribus educit Paulinus in epist. ad Seuerum, & plures alij ex vetustioribus idem docent. At siue id sub Eusebio, siue alio Pontifice acciderit temporibus Constantini, valde probabile est, ab ijsdem temporibus festum huiusmodi in Ecclesia institutum esse. Extat cum officio indicatum, tum in Sacramentario Gregorij, tum in lectionario, seu libro Comitis D. Hieronymo ascripto, tum in vetustioribus huc vsq; editis martyrologijs Bedæ, Vsuardi, Rabani, Adonis, Notkeri, Vuandelberti. Bini nostri codices idem retinent, sicuti M. Corbeiense, & ms. Reginæ Sueciæ, quæ hîc de more apponimus. Fatemur tamen in vetustissimo Antuerpiense nullam huius celebritatis memoriã prostare, neq. V. Nonas Maij, neq. xviij. Cal. Octobris, sed nescio, qua instituti ratione ij. Nonas Maij, his verbis, *Inuentio Sãctæ Crucis Domini*. Corbeiense verò M. ita huius diei celebritates describit. *V. Non. Maij Hierusolyma Inuentio S. Crucis Domini nostri IESV Christi ab Helena Regina, post passionem Domini Anno ducẽtesimo trigesimo tertio regnante Constantino Imperatore, illuminata Ciuitas, & Natalis Sancti Hermogenis. Roma Natalis Sancti Euentij, Alexandri, Theodoli, Fortunati, Natalis Arboni. In Affrica Mariani, Saturnini, Rufinæ, Fortunionis, Fortunati. Autisiodoro translatio sanctorũ Confessorum Eusebij presbyteri, Auiti Diaconi*. Ex hoc eodem, vel consimile martyrologio Ioannes de Launoy in discussione de duobus Dionysijs p. 126. hæc verba adducit *Inuentio S. Crucis ab Helena Regina post passionem Domini anno ducentesimo trigesimo tertio, regnante Cõstantino Imperatore*. Ex Corbeiensi Bibliotheca sub Eusebij nomine martyrologium peruetustum produxerat Milletus, negauerat de Launoy, Eusebij illud esse, quòd Eusebius non tam fœdè errasset in annis, cum Dominica Crux inuẽta fuerit ad annum 326. & Constantinus imperare cœperit anno 306. Sed annorũ errorem nostris, & alijs codicibus communem, inferius emendare conabimur, dum interim martyrologia plurima vetustiora meminisse huius festi animaduertimus. Extat etiam in peruetusto, & ms. Hagiologio nostro sub nomine Eusebij historia Inuentionis S. Crucis ad hunc eundem diem. Continet autẽ narrationem eo prorsus modo, & ijsdem ferè verbis, vt apud Ruffinum legitur, sed prodigiosa Constantinopolitanæ Vrbis designatio à Constantino per Angelum ducem diffusè præmittitur; quod initio miratus sum, & quomodo ab Inuentione viuificæ Crucis actio disiuncta eidẽ præfigeretur nesciebam, donec me fasti Cõsulares Idatiani monuerint non longè ab hac die, nempe V. Idus Maij, seu octaua die post Crucis inuentionem à pijssimo Constantino constructam vrbem fuisse dedicatam. Hæc ex græco aliquo codice supposito Eusebij nomine fluxisse demõstrant, quæ in fine eiusdem narrationis adduntur. Ms. Reginæ Sueciæ, ita habet. V. Non. *Hierosolymis inuentio sacrosãcta Crucis Dominicæ ab Helena Regina anno cccxxxv. sub Constantino Imperatore*. In omnibus ferè martyrologijs error in annorum numero irrepsit, hoc est in numerali nota. Plura enim habent signatum annum post Dominicam passionem ccxxxiij. ita Rabanus, Notkerus, ita M. Corbeiense, quod in varijs lectionibus mss. Dufresnij numeralẽ notam præfert, licet tam de Launoy, quam Dacherius expressis nominibus annorum numerum ediderint. Ita & bini nostri codices mss. retinent. Eusebius in Chronico statim post Nicenam Synodum sub anno xvi. Constantini, & 324 Domini, atq; ita in-

editione

editione Basiliensi Sichardi inuentionem Crucis reposuit. *Helena Constantini Mater diuinis monita visionibus, beatissimum Crucis signum, in quo mundi salus pependit apud Hierosolymam reperit*. Negat Scaliger caluinianus odio Crucis in animaduersionibus ad Eusebium, adducta verba esse chronologi, sed in omnibus editionibus producta esse totidem verbis ex Rufino lib. 1. c. 8. Hist. Eccl. idq. nullum omnium scriptorum codicē habere, ac proinde quia, neq. Eusebii, neq. Hieronymi putauit esse, perduellis censor non admisit. Hunc refellit optimo iure Gretserus. Addimus ante sexcentos annos id visum Hermanno contracto, & in suum chronicon transpositum. Cum verò referantur statim post Conciliū Nicenum, & antequam Constantinus filius Constantini Cæsar factus fuerit, si sequēda esset, vti prostat, emendatior Scaligeriana editio, caderet inuentio Crucis in vacuum annū Domini cccxxiij. nec alius esset error vetustissimi librarij, nisi quod numeralem litteram C. mutauerit in X. sed alio etiam modo errasset Antiquarius, qui hoc inuentæ Crucis monumentum in Hieronymianum martyrologium indidit; dum annos à passione numerauit, qui erant iuxta Eusebium à Natiuitate computandi. Inuentæ Crucis diem sub Helena Regina non fuisse v. cal. Maij, sed in Autumno, & x iv. mensis Septembris, ex Andrea Cretense educit Gretserus de Cruce, lib. 1. cap. 62. & cum Baronio putat, anno proximè sequēti à Niceno Concilio, id euenisse, anno scilicet reparatæ salutis cccxxvi. Quibus si magis adhærēdum lector cordatus putauerit, mendum nostrorum codicum esset ita emendandum, vt ex tribus vnitatis numeralibus notis, nempe iij. conflatus sextus numerus esset hac pacto vj. & facilis lapsus ita etiam facile componeretur. Si quis plura de hac S. Crucis celebritate desiderat, adeat iam dictum eruditissimum Gretserum, qui ad calcem capitis 64. locupletioris editionis fatetur, apud Græcos in Menologio notatum inuenisse diem, quando à B. Helena Crux reperta est, fuisse 6. Martij; quæ tamen illis non admodum solemnis esset.

Prouintia Asia. In altero ex codicibus nostris verba hæc *Prouinciæ Asiæ* subdūtur Constantino Imperatori, & mediat interpunctio ad sequentia verba. *In luminata Ciuitate*. In altero verò à Constitino Imperatore interpunctione disiungūtur, & sequentibus verbis adnotantur. In M. Corbeiensi desunt verba *Prouincia Asia*, & ad Constantinum Imperatorem statim subsequitur tanquam quid adnexum *illuminata Ciuitas*; quasi ex Inuentione Crucis sub Constantino Hierosolymæ illuminata fuerit ciuitas, hoc est ad Christianam religionem conuersa. Nihil hìc ex Vetustissimo M. Antuerpiense nacti sumus auxilij, detruncatum enim apparet, & cum sequenti die confusum hoc pacto. *V. Non. Maij natal. S. Hermoginis Roma Natalis Eueni, Alexandri, Theoduli, & Natalis Arboni. In Africa Mariani, Fortunati, Saturnini, Rufinæ, Fortunionis. Item Fortunati, Ciuitate Autisiodoro, depositio, & translatio Sanctorum Eusebi presbyteri, & Auiti Diaconi. In Nicomedia Natalis Antoniæ. In Africa Natalis Cælestini; Felicis, Vrbani, Romani, Bellici, Marciani, Mittuni, Petri, Florianidæ, & in Cæssarea natalis Siluani, Alexandri, & aliorum xl. & alibi Nestori Mittoni, Antonini, Autisiodoro translatio, & depositio Corcodomi Diaconi*.

S. Ermogenis. De Hermogene cum nisi nudum nomen, nullo indicato agonis loco, præferat Antuerpiense, aliunde coniecturæ captandæ sunt. Notkerus cū aliqua, nostris codicibus non dissimilia de Hermogene adducat, hoc saltem suadet, Asiaticum martyrem fuisse, & uerba illa Prouincia Asiæ ad Hermógenē pertinere. *In Asia S. Hermogenis de antiquis*. Asia quidem minus propriè Prouincia dicitur, cum antiquis tertia Orbis pars, & maior existimetur. Sed minor Asia, seu propria; (quàm nostram appellat Cicero) video aliquando Prouinciā esse dictam: quinimò ex Strabone à Romanis in

in hæreditatem, post mortem Attali Regis acceptam, in formam prouinciæ redactam fuisse lego; & Asiam propriè dictam esse Asiæ partem Varroni. In duas hæc à Geographis diuiditur, & quæ septentrionem respicit Bythiniam, Galatiã, & Cappadociam comprehendere: quæ ad Austrum vergit Lyciam, Ciliciam, & Pamphiliam continere. At in hac minori Asia, quæ nam Ciuitas Illuminata, vel Luminata sit asserere arduum. Lyminis Cappadociæ oppidum fuisse scribit Ammianus Marcellinus, vbi Basiliscus à Zenone Imperatore fame necatus interijt: vnde lyminata, vel luminata ciuitas in Asia Minore dici posset: sed diuinandum mihi non est, cui neq. notiora sunt, quæ de Hermogene martyre ex antiquis addũtur. De antiquis Christi athletis fuisse non dubito, siue id ad Eusebij Cæsariensis opus de veteribus martyrijs, siue ad discipulorum Domini ætatem referatur. Profectò Ado die v. Octobris, Thraseã Episcopum apud Smyrnam martyrio coronatum *ex antiquis* vocat, & die sequẽti Sagarium Episcopum Laodicensem *de Antiquis*, pariter dicit, quòd non longe ab Apostolorum ætate fuerint.

Romæ Natalis Ebenti. In antiquo calendario Fronti hæc eadem leguntur, ad hunc ipsum diem. *SS. Alexandri, Euentij, & Theodoli*. In M. Vetustissimo iam allato Euentius, Alexander, & Theodolus Romæ indicantur, sicuti in M. Corbeiensi, in quo Fortunatus socius additur, in nostris etiam codicibus cum Alessandro annumeratus. Nihil in his de Pontificatu Alexandri innuitur, neq. vti antesignanus notatur, neq. Euentius, & Theodolus commilitones dicuntur presbyteri. Et tamen omnia Latinorum martyrologia de S. Alexandro Papa, ac socijs memoriam recolunt *V. Nonas Maij*, quemadmodum etiam vetustiora acta testãtur, tum edita apud Surium, & alios, tum mss. apud Aringhium Romæ subt. lib. 4. c. 22. tum penes me in peruetusto Hagiologio, in quo legitur *SS. autem ipsorum Natalis est V. Maij*, videlicet S. Euentij, & Alexandri, quos Seuerina vnico tumulo sepeliuit via Nomentana miliario septimo, & Theodolum, quem alio loco seorsim tumulauit, vt diffusius in iisdem actis narratur: cum verò in illis nulla memoria extet Fortunati, qui in vetustiori nostro, & Corbeiensi tanquam Ebentij, & Alexandri socius numeratur, in suspicionem excitauit, ne diuersi essent Ebentius Alexander, & Theodolus ab Alexandro Pontifice, ac socijs in passione presbyteris; præsertim quòd de more codicum nostrorum Alexander Episcopus non dicatur, & Theodulus Thudulus vocetur, sicut Euentius Ebentius. Sed parua est nominum differentia, & Romani cum cœteris latinorum martyrologijs auctoritas, à suspicione remouit, eo magis, quòd tam liber Pontificalis Damaso ascriptus, quam Luitprandus, & Albo Floriacensis, Alexandri Papæ martyrium signent. *V. Nonas Maij*. Liber tamen Põtificalis ab actis Hagiologij nostri, & Surij in hoc differt, vt Theodolum Diaconum fuisse scribat, qui cum Euentio fuit ex Oriente presbyter, & Alexandrum decollatum fuisse afferat, quem in actis per tota membra punctũ consummasse martyrium narratur, quemadmodum idem etiam Vsuardus, Notkerus, Ado, Rabanus referunt, dum acta eadem strictim percurrunt, quibus concinit Romanum martyrologium. Sanctorum Alexandri Euentij, & Theoduli corpora Lvcę in ꝓpria Ecclesia quiescere à vetustissimo tẽpore, & ea Lvcam ab Alexandro huius nominis secundo Pontifice Romano, & Episcopo Lvcensi vna cum prodigiosa cathena, qua in carcere alligatus S. Alexander fuit, iam diximus in monumentis Mathildæ Comitissæ, & de his egit etiam Cæsar Franciottus in Hist. SS. Lvcensiũ. Neq. me latet Tiburi etiam corpus S. Alexandri Pontificis venerari, sicuti & Romæ, litemq. composuisse Cardulum in suo Tibure, plaudente Aringhio in Roma subterranea, partem scilicet Sancti corporis Romæ remansisse, partem fuisse Tiburi translatam: sed & alia etiam compo-

componenda esset cum Iustinopolitana, & Parmensi Ecclesia, quarum alterutra penes se sacrum pignus retinere gloriatur, vt adnotauit Ferrarius in Catalogo SS.Italiæ. Sed facile fortasse fuit ex sacris ossibus SS.Alexandri,& Euentij vnico sepulcro via Nomentana seruatis, binis nempe corporibus plures notabiles partes emersisse, quæ corpus,aut insignis pars corporis S.Alexandri dici, & venerari mereretur. Nec improbanda hæc populorum pietas, quando etiam Theodoreti ætate non magna reliquiarũ pars pro corpore martyris venerabatur, non sine populorum laude.

Natalis Arboni. Veritus aliquando sum, ne Natalis nomen esset martyris, qui cum Fortunato, & Arbone socij essent Ebentij,& Alexandri, non celebritatis, sed nostrorum codicum interpunctio, & modus quo breuiato de more charactere scribitur in laminis Vetustissimi martyrologij suaserũt accipiẽdum esse pro die natali S.Martyris Arboni, cuius tamen,præter nomen in adductis codicibus signatum,reliqua me fateor ignorare.

In Africa Mariani. Non nisi quinque Africanos Athletas,indicant codices nostri, eum M.Corbeiensi; sex verò M.Antuerpiense, in quo post Marianũ Fortunatus numeratur, & cum repetitionis nota *Item Fortunati*, alius redditur eiusdem nominis martyr. Vnde licuit suspicari in codicibus nostris, & Corbeiensi minus aptè Fortunatum cum Romanis martyribus misceri, qui Africanus sit.

Autissidoro. Additamentum Gallici, siue Autissiodorensis antiquarij, quod in codicibus nostris, & Corbeiensi ad calcem laterculi signatur, interpolatur etiã in vetustissimo Antuerpiensi, in quo, vt infra notamus, confusa est sequentis diei series cũ hodierno segmento. Vnde trãslationem SS.Eusebij, & Auiti vetustam esse, non minus conijcimus, quam & M. illud in Gallia pariter esse auctum. Mirũ, quòd neque depositionem, neq. translationem horum Sanctorum Saussayus in suo martyrologio Galliæ reposuerit, neque Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei eorum meminerit, cum tamen his verbis eorum memoriam recolat Notkerus. *Autissiodoro depositio SS.Eusebij presbyteri,& Auiti Diaconi*. Addunt etiam translationem eodem die peractam M. vetustissimum Antuerpiense, Corbeiense, & vetustius nostrum binis codicibus expressum. Nihil tamen de translatione, aut horum Sanctorum veneratione in Historia Episcoporum Autissiodorensiũ, in Bibliotheca ms.Lebbei licuit inuenire.

IIII. Nonas Madij.

IN Nicomedia Natalis S. Senesij. Antonij. In Affrica Natalis S. Cęlestini. Felicis. Vrbani. Romani. Bellici. Martialis. Mituni presbyteri. Floriani. Petri. Et in Nuricopense Locorum, & in Cæsarea Natalis Sanctorum Siluani. In Alexandria xl. martyrum. Nestori. Mittori. Antonini. *Autisiodoro depositio, & Translatio corporũ S. Codomi Diaconi, & Confessoris In Basilica S. Amatoris*.

MAII 4.

IN *Nicomedia*. Deficit in alijs Martyrologijs mss. quibus innitimur Sinesius martyr Nicomediensis, & qui in nostris codicibus Antonius est, Antonia dicitur tam in M. Antuerpiensi, quam Corbeiensi; Huius integrum laterculum primò exhibemus, quia minus in aliquibus deprauatum, quam Antuerpiēsē agnoscimus. *IV. Non. Maij. In Nicomedia Antonię, Iusti. In Africa Natalis Cęlestini, Felicis, Vrbani, Romani. Bellici, Martialis, Mittuni Presbyteri, Floriani, Petri, & alibi Loguorgue. In Cæsaria, natalis Sancti Siluini, Vrbiani. In Alexādria quadraginta martyrum. Nestori, Mitton, Antonini. Autissiodero, depositio, & translatio corporis S. Corcodemi Diaconi, & Confessoris in Basilica Sācti Amatoris.* Martyrologium verò vetustissimum Epternacense, quamquam excusum in laminis diem *IV. nonas Maij*, his tantum nominibus signatum exprimat. *Nicia Ciuitate Natalis Antoninæ. In Africa Cęlestini, & aliorum xl.* nostrorum tamen codicum, & Corbeiensis auxilio ex superiori die fragmentum illi restituimus, siue iam adducta verba præmictantur, siue subnectantur. *In Nicomedia Natalis Antoniæ. In Africa Natalis Cęlestini, Felicis, Vrbani, Romani, Bellici, Marciani, Mittuni, Petri, Floriani. Et in Cæssarea natalis Syluani, Alexandri, & aliorum xl. Et alibi Nestori, Mictoni, Antonini. Autiosiodoro translatio, & depositio Corcodomi Diaconi.* Consonat, in aliquibus ex his martyribus ad hanc diem tribuendis, Notkerus, & ex martyrologio Hieronymi Petrus de Natalibus, vt de emendatione vetustissimi vix dubitari possit; quamquam in alijs etiam supra adductis martyrologijs Corbeiensi, & nostro aliquid desiderari possit.

Sinesij. Pro Sinetio Iustum habet M. Corbeiense alijs ignotum, sicuti Sinesius in M. Antuerpiensi ignoratur. In fragmento tamen hædino ms. Canonicorum Lvcensium Bedæ nomine insignito legitur *IV. Nonas S. Senesij martyris*. Et in Calend. Hieronymiano, in eadē Bibliotheca, cum alijs huius diei sacris Athletis, ita numeratur, *IV. Nonas Antonii, Syluani, Senesij Martyris*. Vereor quapropter, ne Senesius, vel Sinesius martyr in nostris codicibus veneratus Lvcēsis Ecclesiæ additamētum sit. Fallitur Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italię, qui Sanctum Sentium militem, & martyrem hac die apud Lvcenses venerari, eiusque corpus apud eos esse repositum testatur. Et si enim vetusta Ecclesia S. Sentio dicata in Vrbe Lvca non longe à foro adhuc existat, nulla tamen traditio remanet sacrum corpus ibidē venerari. Cum verò addat Ferrarius illud in maiori Ecclesia quiescere, iam planum est S. Sentium pro S. Senesio accepisse facili scriptoris errore. Corpus quidem S. Senesij, dum Ferrarius scripsit, in maiori Ecclesia seruabatur, quia ex Ecclesia S. Petri, quæ nouo, & eleganti opere cōstruebatur ad Cathedralem fuerat transpositum; Nunc verò in Basilica S. Petri, quæ ex prodigiosa imaginæ Deiparæ ibi translata, Domina Miraculorum nuncupatur Sacrum Senetij corpus quiescit in Ara maiori. Militem fuisse suadent ferreæ quædam armillæ, & fibulæ, quæ adhuc inter eius reliquias conspiciūtur, & supra Arcam talis legitur Epigraphe. *Hic requiescit Corpus S. Senesij martyris.* Franciottus, qui Sanctorum Lvcensium historiam edidit, sub Licinio passum existimat Cyzici in Phrigia, seu potius Mysiæ ad Propontidem, cuius corpus sub Damaso Pontifice Romam primùm, deinde tempore S. Ioannis Episcopi Lvcā translatum fuerit. De S. Synesio Nicomediēsi martyre, qui ante Baptismum Theo-

Theopompus diceretur, meminit martyrologium Romanum ad diē 21. Maij, & eius certaminis historiam refert Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 33. & cum Theopompo Episcopo Nicomediæ in eodem sepulcro repositum refert x. cal. Iunij, qua die nulla memoria agitur Synesij, aut Theopompi in martyrol. nostro.

Antonius. Librariorum lapsu Antonius pro Antonia scribitur in codicibus nostris. Restituenda qua propter S. Antonia martyr Nicomediensis, tum auxilio Antuerpiensis, & Corbeiensis MM. tum Notkeri, Bedæ, Vsuardi, Adonis, & præcipuè martyrologij Romani. Addimus ex Petro de Natalibus lib. 4. c. 123. sequentia, vt appareat alio à nostro Hieronymiano martyrologio vsum esse. *Antonia Virgo apud Nicomediam passa est, quæ nimirum tonta, & variis afflicta cruciatibus, post ab vno bracchio tribus diebus suspensa, deinde in carcerem biennio detrusa à Priscilliano Præside nouissimè flāmis exusta est IV. Nonas Maii. Hæc Hieronymus in martyrologio*. Quæ verba ad amussim penes Notkerum leguntur, nec dissimilia in alijs Latinorum martyrologijs continentur. Vnde repetitio illa M. Antuerpiensis tollenda videtur, & pro Nicia Antonia restituenda *Nicomedia Ciuitate Natalis Antoniæ*. An Iustus à Corbeiensi martyrologio additus sit Viennensis martyr, & Episcopus hac die veneratus in Auctario Adonis, & M. Gallicano non facile admicterem.

In Africa. Cum Cœlestino antesignano nouem sacri pugiles notant in feracissima martyrum Africa adducti iam codices. An Florianus huius classis sit, vel NoricoRipensis adducendus suspicari liceret, nisi constantissimè, tam in nostris codicibus, quam Antuerpiensi, & Corbeiensi Africanis iungeretur.

In Nuricopense. Apertissimè mendum hic inesse fatemur, & legendum omnino *In Norico Ripensi loco Lauriaco*, quinimò restituendum etiam dicimus *Floriani*, ab inscio librario, detrūcati; dum enim Florianum vidit inter Africanos martyres numeratum, aliumq. statim repetere dum credidit incongruum, lacunam induxit, & reliqua deturpauit. Cum vero hæc lacinia in Vetustissimo Antuerpiensi non prostet, ab Antiquario fortasse addita esse potuit. Noricum Ripense tractus est Austriæ ad Danubium Viennam vsque, & Lauriacū vrbs olim Metropolitana, nunc Cœnobium, apud Anisum vrbem; & Fluuium, in quo Sanctum Florianū demersum fuisse acta eius apud Petrum de Natalibus, Rabanū, & Notkerum docent: apud quem pro Nicorio Ripensi legendum esse Norico Rigensi monuit ad oram libri Canisius, sicuti legitur etiam apud Surium tomo 5. in actis diffusioribus.

In Cæsarea. Mutilos esse codices nostros suadent verba illa *Natalis Sanctorum*, Siluano tantum interim numerato. Suspicionem auget M. Vetustissimum, in quo legitur, *In Cæsarea natalis SS. Syluani, Alexādri, pro in Alexandria, & xl. martyrum*. Siluinum mendosè habet M. Corbeiense pro Siluano, dumq. addit Vibianum, & cum codicibus nostris *in Alexandria xl.*, martyrem alium socium Siluano addendum esse confirmat. De Syluano Gazæensi Episcopo, & martyre Palestino hic agi, omnia Latinorum martyrologia docent, & cum Romano, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, penes quos nullum Vibianum inuenio. De Siluano Episcopo Gazensi meminit Eusebius lib. 8. Hist. Eccles. cap. 13. inter Præsides Ecclesiarum, qui fidem sāguine effuso testati sunt hoc pacto. *Inter martyres autem Palestinæ Siluanus Gazæ vrbis Episcopus apud æris metalla, quæ sunt in Phæno, cum aliis vndequadraginta capite truncatus*. Sed rursus de martyribus Palestinæ cap. 7. quinto ànno persecutionis refert, quinto mēsis Dij, hoc est nonis Nouembris *in eadem Vrbe Cæsarea* Siluanū tunc Presbyterū, & Cōfessorem mox Episcopum, & martyrē, ac alios quosdam eius comites ad Metalla apud Phænum Palestinæ à Præside damnatos fuisse exustis prius, ac debilitatis pedum iuncturis. Quādo autem ad amus-

 sim

sim cum quadraginta Cõfessoribus agonem consummauerit, annum quidem octauum persecutionis fuisse notat Eusebius eodem libro de martyribus Palestinæ cap. 13. editionis Valesianæ, & vnicum diem omnibus communem assignat, non tamen illum distinguit. Dum verò Siluani elogium texit, & postremũ persecutionis signaculum vocat, inter socios etiã spectatissimæ virtutis, & incõparabilis memoriæ, numerat Eusebius, Ioannem quendam Ægyptium luminibus orbatum, qui Vibianus fortasse in Martyrol. Corbeiensi, corrupto nonnihil nomine dicitur. Cum autem nihil de Alexandro, siue Siluani, siue aliorum quadraginta martyrum Ægyptiorũ socio, apud Eusebium inuenerim, in eam sententiam descendi, vt in codicibus nostris legendum sit *Cæsareæ*, vel tanquam metropoli Palestinæ, vbi apud Phænum Sancti martyres agonem compleuerunt, vel quòd Cæsareæ primum damnati ad metalla fuerint, & inter Palestinæ martyres ab Eusebio computati. *In Cæsarea* inquam *Sanctorum Siluani, & Ioannis. In Alexandria xl. martyrum.* Non quòd in Ægypto martyrium fecerint, sed quod in Ægypti metropoli Alexandria xl. martyrũ vno die cum Siluano, & Ioãne coronatorũ celebris esset memoria, quod plurimi eorum, licet in Phœno Palestinæ capite truncati, natione tamen essent Ægyptij, vt disertè ibi testatur Eusebius, qui vndequadraginta, Ioãne pariter Ægyptio computato, numerat. Græci die 14. Octobris in Menologio Canisij Syluanum Presbyterum Gazæ venerantur, Eusebium primo loco secuti, qui eum Presbyterum Gazæ dixit. Siluanum verò à reliquis xl. martyribus distinguit Notkerus, eumq. in Palestina, & Gaza vrbe, cuius erat Episcopus, Natalem habuisse cum pluribus ex suis clericis animaduertit; quod de veneratione, non de agone ibi consummato intelligerem; dum enim *in Metallo Fanensi* (emendandum *Phœnensi*) *Sanctorum xl. martyrum; qui simul capite cæsi sunt* memoriam agit, nihil de martyribus xl. Alexãdrinis, vel Alexandri socijs refert. Galesinius, qui duplicem classem xl. Martyrum affert, vnam cum Siluano, alteram seiunctim, in eodem Phœnensi metallo, ex Theodoreto lib. 4. hist. cap. 20. omnino deciperetur, si eos putaret eodem tempore martyrium fecisse, cum hæc secunda turma Confessorum, & martyrum à Theodoreto non exprimatur sub numero quadragenario, sed partim Virgines Alexandrinas Deo sacratas, partim monachos, cum xl. Episcopis Ægypti, instigãtibus Arrianis, vel morte, vel exilio coronatos, referat ex epistola Petri Alexandrini. Mendum etiã suspicari licet in M. vetustissimo, dum repetitur, *In Africa Cœlestini, & aliorũ xl.* hos enim alibi præter iam dictos Phœnenses adnotatos non inuenio.

Nestori. Alterius classis tres sequentes martyres Nestorium, Mictorium, seu Mictonium, & Antoninum, tam in nostris codicibus, quam Corbeiensi memoratos esse existimarẽ, & pariter Alexandrinos, nisi quis maluerit cum M. vetustissimo Antuerpiensi eos *alibi* incerto loco assignare.

Autissiodori. Depositio, & translatio S. Corcodomi Diaconi tam in Antuerpiensi, quam in Corbeiensi MM. memoratur; in codicibus verò nostris decurtatum nomen legitur *Codomi* Diaconi, & Confessoris indicato etiam Basilicæ S. Amatoris nomine, vbi quiescit. Curcodomum vocat cum Vsuardo M. Romanum, & Galesinius, qui martyrem dicit, & ei socios ascribit Antonium, Cœlestinum, & alios ex Adone, & codicibus mſ. Hos pariter Carcodemo Diacono, ita vocat Saussayus, clericos, & martyres iungit idem in M. Gallicano. Sed nihil apud Adonem inuenire licuit siue Rosueydi siue Mosandri, siue mſ. hædinum nostrum. At mirum, quam varijs nominibus Sanctus Diaconus compellatur. In mſ. Reginæ Sueciæ Corcodinius Cõfessor dicitur: In Historia Episcoporum Autissiodorentium Corcodomus Archidiaconus vocatur, & Leuita cum S. Peregrino Presbytero, & Iouiano Subdiacono

diacono, & alio Iouiano lectore, à Sixto Papa missis; Peregrinum postmodum Episcopum Autissiodorensem, martyrium compleuisse narratur; de alijs silet Historia. Carrobbomus non Corcodomus Archidiaconus, & Leuita dicitur in Passione S. Peregrini, quam Lebbeus edidit. Nihil verò de Martyrio sociorũ additur, & Corcondemus ita in Antiquo Hagiologio FrancoGalliæ nuncupatur. *IV. Nonas Maij. Autissiodoro Sancti Corcondemi Diaconi*. Vereor quapropter Saussayum ex Galesinio accepisse; qui ex mss., vt pluries diximus, deprauatis, Cœlestinum Africanum, & Antonium alterius loci, vel Antonium Nicomediensem Corcodomo Diacono sociauit. Et quamquam non improbabile fuerit, tempore persecutionis, martyrio Sanctum Diaconum vitam expleuisse, sicuti & Peregrinus, nullibi tamen apud antiquos dictum inuenio: quin potius ex depositionis voce, & titulo Cõfessoris in pace quieuisse suadeor. Cum verò apud Sacræ Galliæ scriptores non viderim in quanam Ecclesia corpus S.Corcodomi, non *Codomi*, (vt vitio librarij in nostris codicibus scriptum putarem) quieuerit, vel translatum fuerit, hoc vetustiori M. nostro Autissiodorũ debet, vt in Ecclesia S. Amatoris eiusdem Vrbis Episcopi quieuisse sciat. Gallici enim antiquarij hoc esse monitum superadditum, non dubitarem.

III. Nonas Madij.

EVthimi Diaconi. In Thessalonica Natalis Herenei. Peregrini, & Herene. In Africa Gregori. Arcilai, & Felicissimę. In Alexandria Petiui Diaconi. *In Arelato depositio S.Hilari Episcopi. In Vienna Depositio Nectari, & Niceti Episcopi. Autisiodoro passio S. Iuueniani Lectoris, & Martiris.*

MAII 5.

EVtimium Diaconum, & martyrrm, ita non indicato passionis loco, cum alijs huius diei sacris pugilibus exhibet M. vetustissimum *III. Nonas Maij. Natalis Eutimi Diaconi Tessal. ... Herenei, Peregrini, Herene. In Affrica Gregori, Archilai, Felicissimę, Alexandria Ciuitate Petri Diaconi, Arelate Sancti Hilari Episcopi. Vienna depositio Nectari, & Niceti, Antisiodoro passio Sancti Iuliani Lectoris.* Nec dissimilia profert M. Corbeiense, iisdem Gallicis additamẽtis locupletatum, *III. Nonas Maij. Eutimi Diaconi, & Martyris. In Thessalonica Natalis Sancti Herenei, Peregrini, & Herenæ. In Africa Gregorij, Arcelai, Felicissimæ, & passio Sancti Trifonis. In Alexandria Petiui. Vienna depositio Nectary, & Niceti Episcopi. Autisiodoro passio Sancti Iuuiniani Lectoris. Arelato depositio S. Hilarij Episcopi*. Locus passionis Euthymij Diaconi Alexandria est in Romano M., cui Beda, Vsuardus, & Ado consentiũt. Vnde ex Adone potius, qui ex vetustiori nostro martyrologium suum, vt alibi diximus, auxit, & emendauit, nostrum vicissim, ita expleri potest. *In Alexandria Euthymii Diaconi in carcere quiescentis*.

In Thessalonica. Eosdem tres Thessalonicenses martyres exhibẽt, cum Romano M., Beda, Vsuardus, Notkerus, & Ado, qui agonem viuicomburio compleuisse addunt. Ms. Reginæ Sueciæ, post Peregrinum, & Irenẽ, *Erenea*,

& Peregrini ignibus combustorum memoriam addit, repetito Peregrino contra aliorum fidem. Irenem ab Ireneo distingunt omnia Latinorum Martyrologia, dum aliqui codices Herenam, vt Corbeiẽsis, Herenum, vt nostri, & M. Antuerpiense retinent. De his meminit etiã Petrus de Natalibus lib. 4. c. 133. De Hirene vero ita Menologium Canisij. *Die V. Maii Sancta Magna martyris Hirena.* Magni titulum martyribus illis Græci deferunt, qui celebriores sũt.

In Africa. Præter codices nostros, & Antuerpiense, ac Corbeiense silent alia latinorum MM. tres Africanos pugiles sub antesignano Gregorio. Addit supra illud, & nostrum passionem Sancti Trifonis martyrologium Corbeiẽse, Græci prima die Februarij passionem martyris Tryphonis sub Gordiano Imperatore recolunt, sine sociorum additione, & non indicato certaminis loco; eundem tamen esse non affirmarem.

In Alexandria. Codices nostri, & M. Corbeiẽse Petiuum Diaconum Alexandrinum hac die venerantur; Antuerpiense non Petiuum, sed Petrum Diaconum indicat in Ciuitate Alexandriæ. Verùm, neque Petiuum, neque Petrum Alexandrinum Diaconum alibi memoratos inuenio.

Arelato depositio S. Helari Episcopi. Bellarminius de scriptoribus Ecclesiasticis nota sanctitatis non signat Hilariũ Arelatensem, quòd à S. Leone Papa superbiæ insimuletur; putat tamen resipuisse, & sancto fine quieuisse. Vti Sanctus autem hac eadem die veneratur in Romano Martyrologio, quamuis in notationibus Baronius aliqua illi ante resipiscẽtiam inurat. Eius pariter memoria celebratur in M. Bedæ, Rabani, Vsuardi, Adonis, & præcipuè Notkeri, qui eius vitam compendiosè percurrit, & pluribus laudibus exornat. Numerat P. Theophilus Raynaudus in Apologia pro S. Valeriano Cemelensi cap. 4. nu. 2. & 3. duos Hilarios, alterum Laicum, alterum Episcopum, qui pro Semipelagianis, & Massiliensibus starent aduersus D. Augustinum, diuersosque esse ab Hilario Arelatensi: illum verò, qui Episcopus dicitur, & de Pelagiani errore ab Augustino Ep. 94. admonetur, fuisse Hilarium Narbonensis Primæ Episcopum, qui tunc florebat, non Arelatensẽ ex computo annorũ deduxit. Quamuis enim Hilarius Arelatensis Episcopus, in Epistola Prosperi ad Augustinum, videatur in dubio remãsisse de eiusdem doctrina, cum in cæteris admirator, & sectator Augustini dubia eidem Augustino scribens proposuerit; non inde necessariò infertur, in ijsdem dubijs, fortasse ab Augustino solutis, permansisse, & Semipelagianis de cætero fauisse. At re vera Semipelagianos aliquando fouisse notauit Lucas Holstenius in mss. notis ad Martyrolog. Romanũ, & id euidentissimè probare testatur auctorem antiquitatum Eccles. Britann. p. 345. at resipuisse etiam in hoc ex laudibus illi à pluribus scriptoribus tributis, deducit Baronius; si quid enĩ in credito suæ Ecclesiæ iure peccauit, aliena iura, Metropolitæ Viennensis præcipuè, sibi vẽdicans, & nimio zelo aduersus Leonem Pontificem obloquens, vt habetur ep. 89. S. Leonis, se tamen purgasse de cetero existimandum est, cum in electione Rauennij successoris, sanctæ, & beatæ memoriæ Episcopus nuncupetur. Sancta humilitate deliniuisse animũ S. Leonis docet Saussayus in Gallicano martyrologio, & in FrancoGalliæ peruetusto Hagiologio Lebbei cum alijs deinceps in martyrologio nostro indidicatis viris sanctis ità recolitur. III. Non. Maij. *In Gallys Ciuitate Arelatẽsi B. Hilarii Episcopi, & Confessoris preclarissimi, & nobilissimi. Item Vienna S. Nocetis Episcopi venerabilis Sanctitatis viri. Autissiodoro S. Iouiniani Lectoris, & Martyris.* Vita S. Hilarij extat in recentiori editione Surij à coæuo scripta diffusiori stilo, in qua de indignatione S. Leonis Papæ in Hilarium agitur. Plura etiam de S. Hilario Arelatensi vj. Epi-

scopo

ſcopo Fratres Sammarthani exhibēt to. 1. Galliæ Chriſtianæ.

In Vienna depoſitio Nectarij, & Nicetij Epiſcopi. De Nicetio præter adducta ex Hagiologio Franco Galliæ agit martyrologium Romanum cũ reliquis Latinis, & Baronius in Notis. Vtrumq. tamen Nicetium ſcilicet, & Nectarium veneratur his verbis Notkerus *Vienna Nectarij, & Nicetij Epiſcoporum*. Vnde miror Sammarthanos eos ita ieiunè præterijſſe, & Sanctitatis titulo exuiſſe. Numerantur illis 13. & 14. Viennenſes Epiſcopi.

Autiſſiodori Paſſio S. Iuueniani. Hũc ex socijs fuiſſe S. Peregrini Epiſcopi primi Autiſſioderenſis diximus die ſuperiori ad S. Corcodomum. Titulus martyris Iouiniano lectori tributus probabilem reddit illorum ſententiam, qui etiã Corcodomum martyrio coronatum exiſtimant. De Iuueniano lectore, & martyre Autiſſiodorẽſe meminit Petrus de Nat. lib.xi. nu.135. Iurianum vocat Rabanus.

II. Nonas Madij.

IN Perſida Natalis S.Matthei Apoſtoli, & Euangeliſtæ. Et primi initiorum Martyrum. *In Gallia Ciuitate Natalis Beatiſſimi Geronti Confeſſoris*. In Africa Natalis Sanctorum Secundiani Epiſcopi. Iacobi. Mariani. Concordiæ. Marinæ. Heliodori. Saturnini. Mediolani Victoris. & Felicis. Item Victoris. Cariciæ. Aufidiæ. Iudith. Emerie. Item Victoris Acute. Fauſtinæ. Helariani. Victoriani. Saturninæ. Gauinæ. Hedenti. Fuſtune. Victoriæ. Prime. Gaiani. Valentine. Fortunati. Poſtumi. Fauſtini. Maiorici. Venuſti. Marſuni. Proceſſe. Secundiani. Importune. Quintiani. Petri. Taſſi. Caſſerici. Mappalici. Venetiæ. Bonefatiæ. Quinti. Floriane. Victorini. Domuli. Gaudole. Item Victorine. Criſpini. Poſſiſini. Labori. Maſſille. Gaiani. Saferi. Item Quinti. Rogati. Maxenti. Nine. Virtume. Valerie. Tyronie. Matrone. Citini cum ſocijs eorum, & reliquis Sanctis. Floriani. Herenei. Fortunati. Fauſtini. Gauini. Herenti. Pappalici. Primi. Caſſi. Secundi. Celerini. Heremiæ. Flaui. & Gaiani cum alijs xx. Magropi. Marcellini. Maximi. Baſrobiti. Agutiani. Niceti cum alijs xlij. *Autiſiodoro depoſitio S.Valeri Epiſcopi.*

MAII 6.

ANte Matthei Apoſtoli celebritatem M. Corbeienſe S.Ioannis Apoſtoli Natalẽ ante Portam latinam omnibus ferè latinorum martyrologijs celebrem ita recenſet. *Pridie nonas Maij. Natalis Sancti Iohannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ ante Portam Latinã in feruentis olei dolium miſſi. In Perſida Natalis Sancti Matthei Apoſtoli, & Euãgeliſtæ. In Galacia Ciuitate natalis Beatiſsimi Gerontij Confeſſoris. In Africa Natalis Sanctorum Secundiani Epiſcopi, Iacobi, Mariani, Concordia, & Marina, Heliodori, Saturnini, Siluani. Mediolano Victoris, Felicis. Item Victoris, Carica, Aufidia, Indith, Emerie. Item Victoris, Acuta, Fauſtini, Helariana, Victuriani, Saturnini, Gauini, Adenti, Fortu-*

Fortunati, Victuriæ, Primi, Gaiani, Valentinæ, Portumi, Iustini, Maiorici, Venusti, Massæ. Processæ, Secundiani, Importuni, Quintiani, Petri, Tasicasirici, Veneriæ, Bonifaciæ, Quinti, Floriani, Victorini, Memoriæ, Gaudulæ. Item Victorini, Crispini, Possinnæ, Labori, Marsilæ. Item Gaiani, Fasori, Maxenti, Ninæ, Virtuniæ, Valeriæ, Tironis, Matronæ, Citini cum sociis eorum, & reliquiis Sanctis. Florione, Herenei, Faustini, Gauini, Herenti, Pappalici, Primi, Casi, Secundi, Celerini, Hieremiæ, Flaui, Gaiani cum aliis viginti, Magropi, Marcellini, Maximi, Bafrosti, Agustiani, Niceti cum aliis septuaginta sex. Item Gaiani cum aliis septuaginta duobus martyribus. Autiosiodero Depositio Sancti Valerii Episcopi. Silet cum codicibus nostris celebritatem S. Ioãnis martyrologium Vetustissimũ, & fastos huius diei à S.Matthæo ita pariter auspicatur. *Pridie nonas Maii. In Persida Mathei Apostoli, & primi. In Gallia Natalis Sancti Geronti presbyteri. In Africa Secundiani Episcopi, & aliorum xl. Iacobi, Mariani, Concordi, Marinæ, Eleodori, Saturnini. Mediolani Victoris, Felicis. Item Victoris, Calriciæ, Affidiæ, Iuthid, Emeriæ. Item Victoris, Acutæ, Faustinæ, Hilariani, Victorianæ, Saturninæ, Gauinæ, Hedenti, Fortunæ, Victuriæ, Primæ, Gaiani, Valentinæ, Fortunatæ, Postumi, Faustini, Maiorici, Venusti, Massuni, Processæ, Secundiani, Importunæ, Quintiani, Petri Tasi, Casseriei, Mapparici, Benere, Bonæ Faciæ Quinti, Florianę, Victorinę, Demori, Gaudolæ. Item Victorinæ, Crispini, Posini. Item Felicis, Donati, Labori, Masillę, Gaiani, Fareri. Item Quinti, Rogati, Maxenti, Ninnæ, Virtuniæ, Valeriæ, Tironi Matronę, Citini, Floriani, Herenei, Fortunati, Faustini, Gauini, Hereni, Pappalici, Primi, Secundi, Casi, Celerini, Hieremię, Flaui, Macrobi, Marcellini, Maximi, Bafrobiti, Agustiani, Nitici, & aliorũ lxv. Item Gaiani, & aliorum xx. Antisiod. Depositio Valeriani Episcopi.* De S. Mattheo Apostolo nihil addendum succurrit ad ea, quæ diximus ad Indiculum Apostolorum. Romanum Martyrologium, hac ipsa die recolit S. Matthæi translationem Salernum, pro qua ibidem videndus est Baronius.

Et Primi initiorũ martyrum, Primitiæ martyrũ legimus, & de his post huius laterculi notationes exercitationẽ damus.

In Gallia Ciuitate: Sunt qui pro Gallia legunt *Galatię* ciuitate. Ita Auctariũ Adonis pridie nonas Maij. *In Galatię Ciuitate Natalis B. Gerontij Confessoris.* Et totidem fere verbis adductum iam M. Corbeiense. S. Geruntium Mediolanensem Episcopum die superiori recolit Galesinius, quem à nostro diuersum putarẽ. Saussayus in supplemento hac ipsa die in Gallis Vico Iulij depositionem sanctorum Gerontij Confessoris, & Edentij recolit; quod mutatis nonnihil nominibus accepisse videtur à ms. veteri martyrol. S. Sabini de Leuitania, in quo legitur 5. die Maij. *In Gallia Vico Iulii depositio S. Neronti Confessoris, & Euentii,* immutato nimirum à Saussayo in Gerontium Nerontio. Si ergo pro *Galatia* legendum esset *Gallia Ciuitate*, pura hæc esset, & antiquarij Gallici interpolatio. At Vetustissimũ Antuerpiense in laminis editum, nos ab hac sententia remouet, non enim Gerontium Confessorem, sed Presbyterum exhibet eodem stylo, quo reliquos martyres adnotare consueuit, & insuper nomen Vrbis exprimit *Prumi, vel Primi, in Gal. Gerontii Presbyteri.* An breuiatum nomen Galliæ, vel Galatia legendum sit ignorare me fateor, sicuti reliqua de S. Gerontio. An Primopolis vrbs Asiæ minoris intelligitur, memorata in Chalcedonensi Concilio, & quæ in Phrigia, vel Galatia recenseretur? Vel Prumiapagus, & cęnobiũ in Sylua Arduenna? At ciuitas esse nequit, ita disertè in codicibus nostris vocata. Antiquarij Gallici laciniam in veteribus martyrologijs insertã vereamur. Gerontius Episcopus in Gallia memoratur tempore S. Leonis epist. 51. & 52. sed quem apud Sammarthanos non inuenerim.

In

In Africa. Sub Secundiano Episcopo aliorum signifero, sacri sex pugiles succenturiantur in codicibus nostris: septem in Corbeiensi; additur enim Siluanus, qui deficit in M. Antuerpiense, alioquin lx. anonymis martyribus supra reliqua redundante. Notkerus Mariani, & Iacobi memoriam agit, & ad audientium tedium euitandum, amputatis reliquis, sub *aliorum plurimorum* titulo alios præterijt. Galesinus Heliodorũ, & Venustũ habet cum lxxv. alijs ex Vsuardo, & mss. vel potius ex Petro de Natalibus lib. xi. nu. 136. Bellino de Padua, & martyrologio Romano. Si tamen ex Africanis athletis Venustus remoueatur, quia in codicibus nostris, Corbeiẽsi, & Antuerpiensi in Choro Mediolanensium referatur, septuaginta quinque vel sex essẽt: computatis nimirum anonymis sexaginta M. Antuerpiensis. Locum agonis non indicat Rabanus, & Marianum, & Iacobum tantùm exprimit. Iisdem reuelatum fuisse martyrium addit, & in eorum actis scriptum esse, quæ videre non contigit.

Mediolano. Ms. Reginæ Sueciæ ita Mediolanenses martyres signat. Pridie non. *Mediolani Victoris, Felicis cum alijs cxxxy*. sed minor numerus in eo exprimitur, quam in alijs adductis codicibus inuenerim, inter quos tamen non conuenit. Codices nostri sub Victore Antesignano in prima turma quinquaginta septem martyres recensent, *cum socys eorum, & reliquis Sanctis*, quorum numerus non explicatur. Alia deinde succedit classis sub Floriano Duce, in qua quatuordecim Athletæ nominibus indicantur, & xx. anonymi. Tertia sub Magropo sex signatos milites ostendit, & sine nomine xlij., vt omnes cxxxix. numerum expleant. Martyrologiũ Antuerpiense, supra nostrum, aliquibus sacris militibus exuberat, sub Victore nimirũ septuaginta octo nominatim profert, & lxij. anonymos; sub Gaiano verò in secundo ordine xx., nequaquam proprio nomine indicatos, vt omnes sint clxi. Redundat supra reliquos codices Corbeiense M. quod, & si in primo manipulo sub Victore, non nisi lij. commilitones educat *cum socijs* pariter, *& reliquijs Sanctis*, (legerem aptius, *reliquis Sanctis*) in secundo sub Florione, non Floriano quatuordecim producit, & anonymos xx. In tertio sub Magropio sex exprimit nominatim, & lxxvi. sine nominibus memoria consignat. In quarto sub Gaiano lxxij. prorsus anonymos affert. Nihil facilius ab incuriosis librarijs corrumpitur, quam numeralis nota, quod in pluribus vetustis chronologis Critici passim obseruant. Quia verò facilior librarij lapsus est prætermittere, vel disturbare numeralem notam, quam addere, cum in his martyrum turmis distribuendis codices nostri, & Corbeiensis accuratiores appareant, quam M. Antuerpiense, illis videtur magis fidendum, & in horum emendatione laborandum: In prima classe abundant codices nostri supra Corbeiense M. quinque martyribus Fustura, Tasso, Casterico, Mappalico, Quinto, & Rogato, ex quibus tamen cum Tassus, & Cassericus minus aptè in Corbeiensi vnicum nomẽ Tassicassirici conflent, non nisi quatuor nomina in Corbeiensi desiderantur. In secundæ classis numero omnino conueniunt, parumq. nominibus differunt. In tertia parum in nominibus inter se dissident, in Anonymorum verò censu plurimum; bini enim nostri codices, qui ex vno fonte fluxerunt xlij. retinent, lxxvi. M. Corbeiense, nimia dissonantia producit. Facilius in hoc cum Antuerpiensi conuenirent, vnius enim numeralis notæ mutatione lxij. cum illo referrent. Quarta classis Corbeiensis, sub Gaiano altero, omnino in illis deficit, & ex hoc suppleri posset addendo nimirum *Item Gaiani cum alijs lxxij. martyribus*. Nominum differentia facile potest componi, nostriq. codices cum Antuerpiensi plures sanctas martyres mulieres indicant, quam quæ pro viris in Corbeiensi signantur. In prima tamen classe vetustioris nostri post Possonium addendi

sunt

funt ex Antuerpienfi alter Felix, & Donatus. An Victor Mediolanenfis martyr ex Africa, qui chorum omnem ducit idē fit cum eo, qui in Romano, & alijs martyrologijs ad diem octauam huius menfis recolitur, non putarem; quòd ille etiam in vetuftiori noftro reponatur, & alij focij addantur. Plura nomina quæ hac die adducūtur Africæ vfitata erant, vt Mappalicus, Matrona, & alia paffim. Hoc vnum educerem ex Actis alterius Victoris fcriptis à Maximiano Notario apud Surium tom. 5. tantam martyrum Mediolanenfium carnificinam fub Maximiano Imperatore accidiffe, quando in illis actis initio legitur. *Regnante impio Maximiano Imperatore in Ciuitate Mediolanenfi ingens fuit perfecutio Chriftianorum.*

Autifiodoro. Frequēs fanctorum Autifiodorenfium additamentum non modo auctorem Gallicum fuadent, fed facile Autiffiodorēfem. S. Valerius Epifcopus, qui tertius fuit illius Vrbis Epifcopus, temporibus Diocletiani, & Maximiani II. Nonas *Maij* migrauit ad Chriftum, & fepultus eft apud montem Autricum fecus prædecefforē fuum *S. Marcellianum Epifcopum*, vt legitur in Hift. Epifcoporum Antifiodorenfium in Bibliotheca Labbei cap. 3. Valerianum vocat M. Antuerpienfe, ficuti Maurolycus. Galefinius martyres Autiffiodori hac die producit Felicem, & Valerianum ex mff., cuius veftigia premit Sauffayus nulla inducta in Valeriano Epifcopalis dignitatis memoria. Valeriū Epifcopum dicit M. Corbeienfe, fed pridie non. pariterq. mf. Reginæ Suecię nō Valeriū, fed Stauium Epifcopum ita exhibet *Autifiodoro Stauii Epifcopi*. cuius nulla eftat memoria in adducta iam Autifsiodorenfi Hiftoria, neque apud Sammarthanos, penes quos breuiſsimè S. Valerius tertius Epifcopus adnotatur, & fepultus dicitur pridie non. Maij.

De Primitijs Martyrum, eorumq; Sacro die

EXERCITATIO VIIII.

QVando revera iuffu Principum in Chriftianos animaduerti cæptum fit dubitari poteft. Ante Neronem Veteres Patres martyrum initia non agnofcunt. Tertullianus in primis Apol. cap. 5. id difertè docet. *Confulite commentarios; illic reperietis primum Neronem in hanc fectam, tum maxime Romę Orientem, Cæfariano gladio ferociffe. Sed tali dedicatore damnationis noftrę etiam gloriamur.* Quod in Scorpiaco his verbis iterauit cap. 14. *Vitas Cęfarum legite. Orientem fidem Romę primus Nero cruentauit.* Idem tanquam quid primo caftigatum videtur innuere Suetonius, dum inter fingularia quæ fub Nerone *animaduerfa feuerè, & coercita* cap. 16. lib. 6. *Afflictos* refert *fuppliciis Chriftianos, genus hominum fuperftitionis nouæ*. Tertulliano confentit Eufebius, quem auctorem profert Hift. Ecclefiæ lib. 2. cap. 22. & in Chronico ad annum Domini feptuagefimū, D. Hieronymo interprete inquit: *Primus Nero fuper omnia fcelera fua etiam perfecutionem in Chriftianos fecit.* Sulpitius deinde Seuerus lib. 2. facræ hiftoriæ idem adduxit repetitis verbis. Primò de Nerone inquit *dignus extitit qui perfecutionem in Chriftianos primus inciperet*, & infra. *Hic primus Chriftianum nomen tollere aggreffus eft.* Et poft Romanum indicatum incendium, & inuidiam in Chriftianos verfam, addit, *Hoc initio in Chriftianos*

ſtianos ſeuiri cęptum. Poſt etiam datis legibus religio vetabatur. Oroſius pariter Sulpitio coęuus de Nerone ait lib.7.c.6. *Primus Romę Christianos ſuppliciis, & mortibus affecit, ac per omnes prouincias pari perſecutione excruciari imperauit*. Negari igitur nequit, tot antiquis ſcriptoribus ſuffragātibus Nerone primum ex Romanis Principibus Chriſtianos martyres effeciſſe. Nō ita tamen, quòd in Iudæa, & alibi martyres ante Neronem non fuerint; nouæ nimirū religionis odio concitatis à Sacerdotibus populis, non verò à Regionum, & locorum Iudicibus nouis legibus Chriſtiana Religione interdicta. Duo tempora in quibus caſtigati fuerint Chriſtiani videntur apud Tacitum notari, dum Nerone iam in eos gladium exerente, repreſſam in preſens Chriſtianam fidem, rurſus erupiſſe docet. Quando enim primum repreſſa? fortè ſub Tiberio quando, vt Euſebius habet *ex conſulto patrum Chriſtianos eliminari Vrbe placuiſſet. Tiberius per edictum comminatus eſt mortem*. Iam nonnullos accuſatos fuiſſe ex lege id vetante percipitur, & externæ Religionis reos, aliquos pœna mortis multatos. Romanis enim ex lege vetabatur, ſine Senatu nouam Religionem ſuſcipere. Sunt qui putent ſub Claudio, non obſcurè id Suetonio indicante c.26. *Iudęos impulſore Chreſto aſsidue tumultuantes Roma expulſos*. Sub Iudeorum nomine Chriſtianos Romæ habitos plurimi ex eruditis credunt, quòd exitialis ſuperſtitio (iniurioſiſſime ità à Tacito vocatur Fides noſtra) *per Iudęam etiam innaleſceret*. Chreſtianos ex Chriſtianis, & Chreſtum pro Chriſto per inſcitiām, alios ſcripſiſſe, notat Lipſius ex Tertulliano, & Lactantio ad Taciti Ann'al. lib. 15. n.84. ſed hæc male aptantur ad verba illa *repreſſa in preſens*, & an exilium ſiue Iudæorum, ſiue Chriſtianorum tumultuantium Religionis cauſa, vnde tumultus, & ſeditio moueri dubium eſſet, repreſſio dici debeat dubium remanet; cum potius ad Vrbis tranquillitatem, & turbas ſedandas Claudium Iudæos expuliſſe appareat, quā ad Religionē nouam vetandā, & grauioribus pœnis interdicendam. Sanè ſignificare videtur, vox Taciti *repreſſa*, leuiorem quandam pœnam indictam ne ſerperet, ſed exilium huiuſmodi nouæ doctrinæ vulgationem in Vrbe Roma frænare poterat, non vero in Romano vniuerſo Imperio, & præcipuè in Iudæa. Si enim Claudius lege præcipue lata Chriſtianum eſſe prohibuiſſet, non vtique primus eſſet Nero, qui datis legibus Chriſtianam Religionem tollere voluiſſet, nec licuiſſet id Sulpitio Seuero, & Oroſio affirmare. Varium ergo tempus ſub ipſo Nerone deſignatum à Tacito putarem. Primum cum ſub generali lege externā Religionis Chriſtianorum exuberantiam reprimere tentauit, deinde cum ad remouendam à ſe ipſo inuidiam ſuccēſæ vrbis in aliquos ſeuijt, poſtremò cum non modo Romæ, ſed per vniuerſum orbem Romanum Chriſtianum eſſe vetuit, quod ex ipſo loquendi modo educi videtur, dum Tacitus ait, *repreſſaq. in preſens rurſus erumpebat*. In ipſo enim Romanæ Vrbis incendio iam fuiſſe quoquo pacto repreſſam videtur particula illa ſignificare *In præſens*, ac ſeuerius etiam nonnihil vetitam *illud Rurſus erumpebat*. Et fortaſſe primum ex vi veteris legis correpti, qui fatebantur, non qui accuſabantur poſtremo vero cùm deferri permiſſum, *indicio eorum multitudo ingens, haud perinde in crimine incendij, quam odio humani generis*. Primæ repreſſionis Tacitus facem aliquam præbet lib.13. Ann: dum quinquennio ſaltem ante tempus incendij, Nerone ſecundum, & Calpurnio Piſone Coſs. Pomponiam Græcinam nobilem fœminam *ſuperſtitionis externæ* ream Plautij mariti iudicio permiſſam refert, & abſolutam. Externam hic ſuperſtitionē non modo Baronius ad annum 59. ſed Lipſius ad Tacitum Chriſtianiſmum, ſiue vt tunc confundebant, Iudaiſmum intelligunt. Ex hoc tamen indicio patet, non modo iuxta vetus inſtitu-

tum externam Religionem apud Romanos vetitam fuisse, sed non ita seuerè coercitam; quando cognitio pœnæ capitis, & famæ, qua prohibebantur Romani exteros ritus suscipere, *ex prisco instituto propinquis coram* Plautio marito peracta fuit: vt potius hæc repressio dicenda videatur, quam sæuera animaduersio. Nec Romæ tantum Christianam Religionem aliqua pœna cohibitam video apud Tacitum, sed in Iudea pariter, vnde propagabatur origo. Ita impius ille, & in Redemptorem nostrum, eiusque Martyres iniquus expresfè docere videtur *Repressaq. in præsens exitiabilis superstitio* (ita per summam iniuriam Christianam fidem vocat) rursus erumpebat: *non modo per Iudæam originē eius mali, sed per Vrbē etiam*; vt aliquas ad Religionem nostram reprimendam hinc datas fuisse leges, parum ante appareat; in qua repressione Iacobusfrater Domini Hierosolymis, & Marcus Euangelista Alexandriæ coronam facilè acceperunt. Consimili loquendi modo Suetonius vtitur dum acta Neronis refert cap. 16. & inuerso ordine inquit. *Multa sub eo, & animaduersa seuerè, & coercita*, quasi Christianam fidem non modo coercuisset, sed in eam etiam seuerè animaduertisset; post aliqua enim recensita addit in res nostras impius pariter, & iniuriosus. *Afflicti supplicijs Christiani genus hominum superstitionis nouæ, & maleficæ*. In octauū Kal. Iulij huius lanienæ in Christianos initium refert Romanum Martyrologium à Baronio emendatum, qua die primitias martyrum Romanorum sub Nerone veneratur, non quod vnica illa, vel ipsa æstiui solstitij die omnes à Tacito indicati Christiani varijs pœnis afflicti essent, sed quòd opportunum ad horum memoriam recolendam tempus esset; quoniam ex incendio vrbis Nero infamatus occasionem in Christianos sæuiendi arripuerit. Illud sanè incendium ex eodem Tacito per sex dies grassatum ad exquilias tandem deseuijt viij. Kal. sextilis, quod ceptum fuisse adnotauit xiij. Kal. eiusdem Mensis. Primi autem sub Nerone martyres in Romano Martyrologio signātur, die 28. Februarij cum sancti illi Presbyteri, ac Diaconi Alexandrini venerātur qui pestilentia sub Valerio grassante, in ægrorum, & morientium pientissimo officio decesserunt, quos omnes vna, vel illa die extinctos non esse certum est: sed ab Ecclesia Romana, ne tantæ charitatis memoria periret, in illa die fideliū oculis incredibile Christianæ pietatis exemplum, ait Eusebius, obiecit, vt per representationis modum robustam illam fidem, tanquam martyrum ab antiquis veneratam, aliquo minus solemni die recoleret; occasione nimirum suscepta aliquorū Alexādrinorum martyrum, qui ijsdem Calendis in antiquis tabulis signabantur. Neque enim præcox illa martyrum seges à Tacito memorata potuit statim post sextum diem Neroniani incendij maturari, sed in annum sequentem potius parari, vel tardius, quando in Christianos sæuitum est Neronis iussu ad remouendam incendij infamiam. Sanè non statim à die sexta Christiana clades ortum habuit, quia & si maioris flammæ finis ad Exquilias fuit *sexta demum die*, non ita tamen, vt tunc omnino desineret, Nam *nec dum posito metu redibat, leuis rursus grassatus ignis, patulis magis vrbis locis, eoque strages hominum minor*. Per nouem dies ignem perdurasse habet vetus inscriptio apud Scaligerum in Eusebij chronicon, & alia, vel eadem apud Lipsium ex Romano Lapide propè Basilicam D. Petri ad lib. 15. Taciti nu. 67. Et quamquam suspicio statim orta esset, Neronem data opera Vrbem incendisse, *& opinio omnium inuidiam intendij in Principem retorqueret*, non tamen id certo, & propalam *nisi cum vsus est patria ruinis, extruxitq. domum*. Multa etiam antequam de Christianorum tormentis verba faciat Tacitus, post extinctum ignem refert. Vrbis primæ solicitam reparationem, cum vtilitate, & decore publico dimensis vicorum ordinibus,

nibus, latis viarum spatijs, cohibita ædificiorum altitudine, & patefactis areis, pluribusq; additis, quæ longius tẽpus expostularet; præter humana enim cõsilia, etiam petita ab eorum dijs per piacula, per vigilias, supplicationes, & lectisternia, non dum tamen infamia decedebat, *quin iussum incendium crederetur* Nero *ergo*, subdit Tacitus, vt populo iam de auita Religione solicito gratificaretur *abolendo rumori subdidit reos, & quæsitissimis pœnis affecit, quos per flagitia inuisos vulgus Christianos appellabat*. Ecce prima martyrum seges. *Igitur* pergit, *primo correpti, qui fatebantur*, non incendium, sed Christum, *deinde indicio eorum multitudo ingens, haut perinde in crimine incendij*, nimirũ extorta etiam ab inimicis Christiani nominis veritate, *quam odio humani generis conuicti sunt.* Non vnicum diem hæc requirebant, sed plures ad indicia, ad confessiones, ad dãnationem; Pressiùs vero Tacitus, non tam atrociores pœnas martyrum, quam locum, & fortasse tempus, ita designat. *Et pereuntibus addita ludibria, vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque vbi defecisset dies in vsum nocturni luminis vrerentur*. De loco vero, & tempore ita. *Hortos suos ei spectaculo Nero obtulerat, & Circense ludicrum edebat, habitu aurigæ permistus plebi, vel circulo* (Lipsius legit, vel curriculo) *insistens*. Non hic accipio Circenses ludos, & Cereales quorum meminit idem Tacitus ad calcem libri eiusdem decimiquinti post detectam coniurationem, & plurium Romanorum insignium mortes: hi enim ludi in Circo decreti sunt adulatione Senatus post vitatum coniurationis periculum, qui ludi de more agi debuerant mense Aprilis, vt notant etiam antiqui Kalendarij, sed Ludos quidem Circenses peculiares, & Neroni consuetos in hortis suis, non in Circo maximo. Flagrabat Nero, vt notat Suetonius cap. 22. lib. 6. æquorum studio ab ineunte ætate, & rudimenta aurigandi in Hortis suis, ita sumere consueuisse narrat, vt iam non difficile fuerit hortos suos Circensibus Ludis ita esse accomodatos, vt ibi munus illud crudelissimum Christianorum ederetur. Pro rudimento enim non initia aurigationis intelligit ibi tantum Suetonius *in horto inter seruitia, & sordidam plebem*, vt etiam notat Tacitus, sed vt datis Romæ experimentis Achaiam bene exercitatus peteret. Antiquus certè Scholiastes Iuuenalis à Pithæo editus ad primam Satiram, & mox adducendis carminibus id peractum innuit *in munere Neronis*, spectaculum aliquod illius singulare innuens, siue ex Tacito, siue alio vetusto scriptore. Tigillinum addit idem Scholiastes fuisse, qui primum ad stadios Circenses Neronem mouerit, & ad illum carmina illa Iuuenalis refert, in quibus ad atrocissimum Christianorum ludibrium ita alludit.

Pone Tigillinum, teda lucebit in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant.

Quasi eiusdem infamis Tigillini inuentum esset, vt viui illi in munere Neronis arderent, *de quibus*, inquit Scholiastes, *ille iusserat cereos fieri, vt lucerent spectatoribus, cum fixa essent illis guttura, ne se curuarent. Nero maleficos)* ita Scholiastes vetustus iniuriosè etiam, vt gentiles alij Christianos vocat) *homines teda, & papiro, & cera supervestiebat, & sic ad ignem admoueri iubebat vt arderent*, miserabili ludibrio, quemadmodum addit Tacitus, *in vsum nocturni luminis*; nempe in hortorum parietibus, & interuallis ad spectacula per summam libidinem peragenda Christianos innocentissimos stipitibus adfixit, vt indicibili tormento accẽsi eiulatibus barbariem pascerent, & tenebras ad nequitias quascumque peragendas depellerent. Flagitiorum specimen in Cœna Tigillini, idem Tacitus disertè pingit. Miror proinde Scaligerum in Eusebium existimare Christianos crematos esse alligatos axibus, cera, & pice illitos, vt vsum nocturnorũ luminum

præstarent vigilibus, *vt tunica*, scilicet, *molesta induti per totā noctem ardentes vigilibus essent vicem ignium excubiarum*, quasi Tacitus, quem adducit, expresse non doceat, in spectaculo Circensis ludicri, & hortis Neronianis ad incendij infamiam abolēdam, exquisitissimis pœnis, ac ludribrio Christianos incēdiarios putatitios exposuisse, nempe pellibus ferarum laruatos, canibus laniando obijciēs, vel crucibus, seu quod idē est stipitibus affixos, & inflammatos, vt procedētibus de more in noctem Neronianis spectaculis, præcipue Circensibus apud Suetoniū *vbi defecisset dies in vsū nocturni luminis vrerētur*. Hæ fuerūt in hortis suis deliciç perditissimi hominis, & ex horto Neronis tales primitiç martyrum eruperunt, non vnus, aut alter, sed Taciti eiusdem testimonio, *Multitudo ingens*. Has fuisse quidem martyrum primitias nos docuit Sulpicius Seuerus, inquit enim. *Hoc initio in Christianos sæuiri cæptum; post etiam datis legibus religio vetabatur. Palamq. edictis propositis Christianum esse non licebat*. Quod vero ad amussim tempus, & quam diē atroci illo spectaculo Nero funestauerit, vel potius martyrum primitijs consecrauerit, affirmare non auderem; cum enim Circense illud munus non fuerit de more in Circo maximo peractum, in diem nonam, aut decimam Aprilis, Circensibus, & Cerealibus Ludis dicatos non reijcerem, sed in aliud tempus refunderem. Autumnum sequentem excludo, cū eodem anno si temporum ordo apud Suetonium seruatur, post incendij cladem ita pestilentia adnotetur. *Accesserunt tantis ex principe malis, probrisq. quędam, & fortuita. Pestilentia vnius Autumni, qua triginta funerum millia in rationem libitinæ venerunt*. Hyemale id tempus minus aptum ad spectacula in hortis edenda videretur, nisi principem incredibilium cupitorem, vt vocat Tacitus, credere quis maluerit, & hyeme sæuiente, & lue grassante, spectacula in hortis suis edidisse. Nec contra esset, quòd post narratas Christianorum clades, in fine eiusdem anni notet Tacitus vulgata *prodigia imminentium malorum nuntia*; nam & anno sequenti coniurationis initia recenset, quam tamen ante incendium palam ex ipso est fuisse exequendam, cum inter opportunitates illum occidendi numeretur etiā *cum ardente domo*, (sua nempe de qua iam egerat libro superiore) *per noctem huc illuc cursaret incustoditus*; vt clare pateat, Tacitū non ita annorū seriē pro aliqua re gesta signāda, ad amussim retinuisse, quin occasione nacta, totius rei progressum sub vnico anno coniunxerit, quamuis in plures annos distribuendus videretur. Id in Christianorum persecutione euenisse non dubito, non enim datæ statim leges, vt Christiani, vel religioni renunciare, vel mori cogerentur, cum primum carnificina cæpta sit per ludibriū, & ad arcendā infamiam, mox ad crudelitatem exercendam sub prætextu publicæ vtilitatis, vt ex verbis Taciti. *Miseratio oriebatur tamquam non vtilitate publica, sed in sæuitiam vnius absumerentur*. Non diu enim post ludificatos ad necem Christianos, legem latam eadem verba, quæ incendio, & inde Christianorum tormentis subnectit, videntur indicare. Primi, qui Martyris nomine sub Nerone dignentur in Martirologijs, tam Romano, quam Bedæ, Vsuardi, Adonis, & Notkeri, quadraginta septem milites sunt, qui in custodia Mamertini à Beatis Apostolis Petro, & Paulo per sacrum lauacrū regenerati gladio martyrium sub Nerone fecerunt die x iv. Martij. Hoc autem planum est, non eodem signato anno, quo incēdium vrbis accidit, agonem compleuisse, cum illud non ante diem x ix. Iunij cæperit. Cum tamen eorundem Sāctorum militum præcipua Acta non prostent, sed tantum baptizati memorētur in Gestis SS. Processi, & Martiniani; an ante illos certamen compleuerint, vel postea, asserere arduum, ne dicam impossibile videtur; cumq. vel die 31. Maij, vel 2. Iulij Processus, & Martinianus per gladium triumphauerint, incertum etiam remanet, an in secundum annum post Neronianum incendium milites xlvij. reponendi

nendi sint, cum saltem primo labente anno Processus, & Martinianus agonem consummauerint per aliquot dies ante anniuersarium incensæ vrbis. Hos quidem geminos, martyres iam in Christianos promulgata lege, Idolis sacrificium offerre renuentes tormentis addictos, & damnatos ex ijsdem Actis conuincitur, quando in Equleo suspēsi, oblato & reiecto sacrificij Tripode præco inculcabat *Præcepta Principum contemnere nolite*, quasi iam sacrificare, & fidem negare detrectantes contra Principis præcepta ire obiurgarentur. Sanctos quoque Apostolos Petrum, & Paulum gloriosè Romæ occubuisse iam in Christianos promulgata lege, & in dicta generali persecutione docet Eusebius in Chronico. Ex veteri autem traditione auctor grauis est Clemens Alexādrinus lib. 7. stromat. apud Eusebium eūdem Hist. lib. 3. cap. 30. D. Petri vxorem ante ipsius sancti viri certamen fuisse coronatam. Aiunt enim B. Petrum cum vxorem suam vidisset duci ad suppliciū, gaudio exultasse, quòd à Deo vocata esset, eamq. proprio nomine compellantē inclamasse hortatorio, & consolatorio vocis sono *Mulier memento Domini*; & quamquam id Romæ accidisse vetus traditio non exprimat, probabile admodum sanctam mulierem, cum filia Petronilla, quæ Romæ virginitatis, & martyrij palmam accepit, (& infra die 31. Maij adnotabimus) Petrum ad Vrbem fuisse prosequutam, siue Petronilla naturalis, siue spiritualis illius filia dicenda sit. Igitur sicuti palam est aliquos martyres fuisse sub Nerone, antequam Apostolorum Principes neci traderentur, ita ante illorum trophęa primitias martyrum ibi Deo fuisse oblatas non videtur ambigendum, nec incongrue ante Apostolorum, immo ante Processi, & Martiniani natalem primorum martyrum in Martyrol. nostro memoriam consignari; quadraginta enim septem milites, qui in alijs MM. recoluntur die 14. Martij, in eodem Vetustiori nostro non comparent. Siuè igitur primi martyres dicendi illi sint, qui ad abolendam Neroniani incendij infamiam primò, vt indicari vidimus apud Sulpiciū Seuerū, siue qui lata lege, & vetita omnino Christiana Fide Idolis sacra facere propalā renuentes, Christum Dominum strictissimè martyres confitebantur, in alterutro choro primitias martyrū agnoscerē, & alterutrū hic memorari putarem. Romanum M. viij. Kal. Iulij de primis manifeste intelligit, eosq. vocat Apostolorum discipulos, & primitias martyrum, ac in ipso primo Neroniani incendij die recolit, quòd in odium Christiani nominis, & occasione incendij martyres, factos eodem incendij initiali die venerari voluerit, non quòd re vera tunc Christiani pœnis affici cœperint, vt supra latè probatum vidimus. Si quis vero illos in Romano M. signatos velit, in nostro vero eos esse indicatos, qui promulgata in Christianos lege, & vetita fide nostra, mortem subierunt, quòd hi proprijssime martyres fuerint, illi autem simulatione causæ ad infamiā vitādam, quasi incendiarij simul, & Christiani neci traderentur, non pugnabo, cum nihil magis expressum alibi inuenire licuerit, silentibus hic tam Corbeiensi, quam Antuerpiensi consimilibus martyrologijs.

Nonas Madij.

IN Nicomedia Natalis Sanctorum Flaui Episcopi. Augustini Episcopi. Item Augustini. Trium fratrum Marcellini. Macrobi. Heutheri. In Africa Celerini. Maximi. Victori Episcopi. Potentelle, & aliorum multorum. Item Augustini Episcopi. Victori. Gagi. Anti. Maximi. Celerini. Frontoni. Quinti. Flauiæ. Marcialis. Priuatiani. Septimiæ

miæ. Dextri. Quinte. Amesi. Donati. Item Donati. Marini. Octauianæ. Item Donati. Nauigi. Pulueri. Rogati. Victori. Mulieri. Fortuni. Victori. Secundi. Cecili. Donate. Saturnini. Item Donati. Iuli. Nauide. Felicis. Fortunati. Criscenti. Sapide. Rogatiani. Donati. Galici. Iustiniani. Vitalici. Rogatiani. Lucelle. Honorati. Felicie, Sauine. Sulliti. Simplici. Flauiæ. Alexi. Cattule. Ianuari. Euticie. Victorij. Peculiaris. Germani. Ercole. Rogati. Maricelle. Odemare. Auide. Saturnine. Felicis. Victori. Procesi. Primuli. Donati. Castulæ. Secundiani. Donate. Marcialis. Fortunati. Tunnidi. Criscenti. Germani. Victoriæ. Palatini. Epafroditi. Marcellini. Floriani Faustini Episcopi. Item Eustuci cum alijs xl. In Ciuitate Diospoli passio S. Gorgij. *Arelato depositio S. Helarij Episcopi, & Confessoris. Augustiduno depositio Beati Placidi Presbyteri.*

MAII 7.

HVius diei sacros fastos ab Inuentione Dominicæ Crucis exorditur Vetustissimum M. Antuerpiense: quam celebritatē reliqua latinorum, vt vidimus, recolunt die 3. huius mensis. Fortè eam hìc reposuit antiquarius ille, vt cum Græcis conueniret, qui hac eadem die in Menologijs Crucis festum recolebāt, apparitionis tamen, non inuentionis; cum nimirū Crux in Cœlo apparuit hora tertia sub Cōstantino (legendū Constantio) Imperarore filio Constantini Magni. Extat epistola Cyrilli Hierosolymitani scripta ad Constantium, in qua super Golgotha magni luminis Crucem comparuisse docetur. *In diebus S. Pentecostes, Nonis May, circa tertiam diei horam.* At neq. de die Apparitionis inter Græcos conuenit: Chronicon enim Alexandrinū refert, accedisse 3. kal. Febr. cui concinit Chronicon Idacio subditum. Sed festum Pentecostes refert Philostorgius, qui plura addit, & ad eum Gottifredus lib. 3. c. 26. Cur vero Inuentio Crucis in M. Antuerpiensi postponatur, ignorare me fateor. Integrum laterculum de more exhibemus. *Nonas May, Inuentio Sanctæ Crucis Domini. In Nicomedia natalis Flaui Episcopi, Augustini. Item Augustini, & alibi Marcellini, Macrobi, Cuthei, & trium fratrum, & in Constantinopoli Achaici. In Affrica Celerini, Maximi, Victuri, Pudentellæ, Allæ, & aliorū multorum. Item Agustini, Victuri, Gai, Anti. Item Maximi, Celerini, Fortuni, Quinti, Flauię, Martialis, Priuatiani, Septimæ, Dextri, Quinti, Arnesi, Donati. Item Donati Octauiani. Item Donati, Marini, Nauigi, Pulueri, Rogatę, Victuri, Secundi, Celedonię, Saturnini. Item Donatę, Nauidę, Fortunatæ, Felicis, Iuli, Crescenti, Gallici, Iustiniani, Vitalici, Rogatiani, Lucellæ, Honorati, Feliciæ, Saninæ. Stulti, Simplici, Flauię. Alexi, Catulę, Euticiæ, Peculiaris, Germanæ, Rogatæ, Marcellæ, Vdemari, Stercolæ, Saturninæ, Primolæ, Castolæ, Donati, Felicis, Victori, Processi, Antoninæ, Sapidæ, Donatæ, Secundianæ. Item Donatæ, Marcialis, Ianuari, Diuni. Victuri, Tunidi. Item Furtunati, Criscenti, Germani, Asidæ, Furtunati. Item Rogatæ, Epafroditi, Marcellini, Palatini, Faustini Episcopi, Eutici, & aliorum lvi. In Ciuitate Diaspoli passio Sancti Georgi: Arelato Depositio Hilari Episcopi. Agustoduno depositio Placiti presbyteri.*

In Nicomedia. Nicomedienses hi martyres variè in varijs martyrologijs reponũtur, ita vt qui reuera fuerint tres fratres vnanimi corona redimiti, valde ambigi possit. Romanum Martyrologiũ ita habet. *Nicomediæ SS. Martyrum Flauij, Augusti, & Augustini fratrum*, quæ verba prostant etiam apud Vsuardum, & Bellinum de Padua, & ante hunc apud Bedam, & Adonem, ac cæteros latinos recentiores. Aliter legit Notkerus Vetustiori nostro magis accomodatus; distinguit enim Flauium, & Augustinum à tribus fratribus, quos diuerso nomine ita profert. *Apud Nicomediam passio B. Martyrum Flauij, & Augustini, & trium fratrum Marcellini, Macrobij, & Eutichij*. M. Corbeiensi etiam congruit, in quo sacri huius diei athletæ hoc ordine numerantur. *Non. Maij. In Nicomedia Natalis Sanctorum Flauij Episcopi, Augustini Episcopi. Item Augustini. Trium fratrum, Marcellini, Macrobij, Euthicij. In Africa Celerini, Maximi, Victuri Episcopi, Potentellæ, & aliorum multorum. Item Agustini, Gaiani, Maximi, Celerini, Frontini, Quinti, Flauiæ, Martialis, Priuatiani, Septiminæ, Dextri, Quitæ, Ornesi, Donati, Octauiani. Item Donati, Mariani, Nauigi, Pulueri, Rogatæ, Victori, Secundi, Cecili, Donatæ, Saturnini. Item Donati, Iuli, Nauide, Felicis, Fortunati, Crescenti, Lapi, Rogatiani, Donati, Gallici, Lucellæ, Honorati, Feliciæ, Sauinæ, Salti, Simplici, Flauiæ, Alexi, Catulæ, Ianuariæ, Euticiæ, Victuriæ, Peculiaris, Germani, Ercolæ, Rogatæ, Marcellæ, Odemari, Auidæ, Saturnini, Felicis, Victuri, Processi, Promoli, Donatæ, Martialis, Rogatæ, Fortunati, Tunidi, Crescenti, Germani, Victuriæ, Palatini, Epaphroditi, Marcellini, Floridiani, Faustini Episcopi. Item Euthici cum alijs quadraginta quinque. In Ciuitate Diospoli passio S. Georgij. Augustiduno depositio Beati Placidi Presbyteri*. Legendum ergo videtur in editis Martyrologijs disiunctiuè illud *Trium fratrum* à Sanctis martyribus recensitis. Flauius Episcopus est, tam in Antuerpiensi, quam Corbeiensi, & nostro, sicuti Augustinus alter, vel Augustus Romani Martyrologij, qui tamen in Antuerpiensi Episcopus non vocatur. Tres fratres Codicibus nostris, & Corbeiensi illi esse vidẽtur, qui etiam à Notkero distinguntur Marcellinus, Macrobius, & Eutichius, seu Heutherius, vel Euthicius. At anonymi sunt in Antuerpiensi, quandoquidem post tres illos seiunctim additur, *& trium fratrum*. In Rabano minus accurato ex his aliqui ita recensentur. *In Nicomedia Natalis Flauij Episcopi, & Frodisij, Macrobi, Augustini Episcopi*.

In Africa Celerini. Lacunam hìc patiuntur (si lacuna dicenda est) tam codices nostri, quam Corbeiensis ex fide Antuerpiensis; in hoc Achaicus Constantinopoli passus, profertur ante Africanos pugiles. Sed & aliquid in illo Vetustissimo M. desideratur, quãdo in Græcorum Menologio Acatis, (ita enim legit, non Achaici) Quadratus socius additur. Fuit Acatius Cappadox, & miles legionis Martiæ sub Imperatore Maximiano, & sub varijs præsidibus tortus capite abscisso triumphauit. Cachius mendosè dicitur apud Galesinium, qui Cacium potius dicendum esse astruit ex Metaphraste, quamquam in Actis eius apud Surium to.5. Acathius, vel Acatius scribatur, & Centurio nuncupetur, nulla Quadrati iniecta mentione. Narratur tamen plures concaptiuos suos ad fidem excitasse, & post multa tormenta in vrbe Perintho, & Byzãtij eidem collata, capite truncatum 8. die mensis Maij, sepultum quæ esse extra Byzantiũ in loco qui Staurius appellatur. In duas classes diuidũtur hic Africani martyres. In prima Celerinus est antesignanus, dubium an sit, qui apud D. Cyprianum dicitur ex martyribus prognatus, deinde Maximus, quem diuersum puto à Maximo incerti loci Martyre apud Galesinium ex Horologio Græcorum, cum rarò Græci martyrum Africanorũ memoriam recolant. Victurius, qui in Antuerpiensi

tuerpiensi M. titulo Episcopali non insignitur, in Corbeiensi, & nostro disertè Episcopus nuncupatur. In illo etiam Vetustissimo Sanctæ martyri Potentellæ, seu Pudentellæ, alia martyr additur Alla nomine, deinde cum nostro, & Corbeiensi plurima Sanctorũ addijcitur multitudo, quorum nomina scripta sunt in Cœlo. Innumerabiles dixit Notkerus, dum aliquos, tam primæ, quam secundæ classis recenset, *In Africa Celerini, Maximi, Victuri, Potentillæ, Faustinæ, & aliorum innumerabilium*. Cõcordat modus loquẽdi Notkeri cum D. Cypriano, cuius ætate maxima fuit in Africa Christianorum carnificina. Vnde illud de exort. ad martyrium cap.xj. *Exuberante postmodum copia virtutis, & fidei numerari non possunt martyres Christiani*. Vberior est secunda Africanorum martyrum turma. Nominibus explicatos octuaginta quinque sacros Heroes proferunt codices nostri: octuaginta tres tantum M. Antuerpiense: octuaginta duos Corbeiense; sed in anonymis etiam inter se differunt. Antuerpiense maiorẽ numerum exhibet, & ad quinquaginta sex extendit; quadraginta quinque habet Corbeiense: quadraginta tantùm codices nostris. Differentiam adnotare facile est, quia verò aliorum codicum auxilio destituimur, emendare non est facile. Codicibus nostris debemus, quod secundæ Turmæ Augustinus antesignanus Episcopus fuerit, cum quo aliquos ex clero passos esse vix licet dubitare, sicuti etiam cum Faustino Episcopo, qui numeratum agmen claudit, & cum Euticio anonymos ducit.

In Ciuitate Diospoli. Codices, quibus Vetustius M. nostrum innititur, Antuerpiensis, & Corbeiensis Diospoli S. Georgium martyrem referunt. Alibi inuenire non licuit. Diospolis nomine variæ Vrbes apud Geographos donantur: magna, & parua in Ægypto, & Palestina. An in altera ex his Ægypti, seu Thebaidis agonem compleuerit Georgius, vt vnus, & idem sit cum Georgio martyre Ægyptio, qui cum alijs martyribus in Græcorum Menologio veneratur die 5. Iunij, mihi non dum liquet.

Arelati Dep. S. Hilari Episcopi. Ne de sanctitate Hilarij Episcopi Arelatensis dubitemus, hìc cũ repetita memoria venerantur, tã Antuerpiẽse quã Corbeiẽse, & Vetustius nostrum M. Vtrobiq. depositio non translatio nuncupatur. Ex vetusto Codice Vita S. Hilarij apud Suriũ nouissimæ editionis tomo 5. videtur docere duplicem illius sepulturam: primũ ad S. Genesij Basilicam deinde ad templum Sancti Honorati, quæ fortasse duplici eius in diuerso die depositioni respondeat. Videnda quæ diximus ad diẽ 5. Maij.

Augustoduno depositio B. Placidi. S. Placidũ Augustodunensẽ Presbyterum vocant codices nostri cum M. Corbeiẽsi, & Antuerpiensi, ac Rabano; Episcopum verò Molanus in additionibus ad Vsuardum, quemadmodum etiam vocat Saussayus, qui nihil de Placito addit nisi gloriam confessoris. In martyrologio quoq. vetusto S. Sabini de Leuitania die superiori 6. ita de eo. *Augustoduno depositio S. Placidi Episcopi*. Huius tamen inter Æduenses, seu Augustodunẽses Episcopos non meminerũt Sammarthani. Alius hic est à S. Placido Confessore, qui in Frontonaco Monasterio quiescere dicitur in Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei calendis Septembris. Antiquarij Gallici postrema hæc additamenta agnouit etiam esse Dacherius in M. Corbeiensi.

VIII. Idus Maij.

MEdiolano Victoris. Eutici. Marie. Fortunati. Saturnini. Constantinopoli Agati militum. Maximi presbyteri. Anthis Diaconi. Arestini. Marini. Tampi. Victorie. Stercie. Rogate. Florede. Luci. Donati. Victoris. Flauie. Iohanis. Ninne. Casti. Gagi. Furi. Maximi, Felicis. Iuliæ. Victoris. Marciani. Famose. Honostei. Nigri. Baptici. Rustici. Processi. Secunde. Militi. Feliciæ. Maxime. Datiue. Tuniani. Secundole. Datiee. Gundoni. Tertuli. Cælestine. Fatustine. Ianuarij. Item Victori. Zetule. Aiale. Fortune. Rogati. Faustini. Ceneri. Barachi. Siddini. Nine. Sidi. Mittuni. Sirici. Rogati. Donati. Bacciri. Gatderi. Hereusi. Donate. Spici. Rogati. Saturnini. Glaudiose. Vitalis. Ceciliæ. Gallæ. Ianuariæ. Seneri. Rogati. Matronide. Augustine. Saturnine. Rufi. Faustini. Victoris. Citini. Zaderi. Antiqui. Item Nine. In Aegypto Victoris. Stefane. *In Santonico depositio S. Martini. Autisiodoro depositio Eladij Episcopi.*

MAII 8.

EX eodem vetusto fonte promanasse vidētur codices nostri, & M. Corbeiense, cum vtrisque eadem lacuna communis sit post Victorem martyrem Mediolanensem, nimirum in sequentium loco assignando. Euticius enim, & tres sequentes socij in M. Antuerpiensi Africæ hoc pacto tribuuntur. *VIII. Idus Mai Mediolani Victoris. In Affrica Eutici, Furtunati, Saturnini, Marcie, Constantinopoli Agati Militis Maximi Presbyteri, Anthosi Diaconi, Arestini, Marini, Tampi, Stercita, Rogata, Victuria, Florida. Item Florida, Luci, Donata, Victoris, Flauia, Iohannis Nina, Gagi, Furi, Maximi. Item Victoris, Iulia, Felicis, Marcialis, Famora, Honesta, Nigri, Battaci, Rustica, Processa, Secunda, Militi, Felicia, Maxima, Datiua, Tuniani, Cutidi, Secundile, Datica, Guddini, Tertuli, Calestini, Faustina, Cineri, Baraci, Siddiri, Nina, Mittuni, Sirici, Rogati, Donata, Bacciri, Gadderi, Berensi, Donata, Spici, Rogati, Saturnina, Gladiosa, Vitalis, Cacilia, Ianuaria, Galla, Serena, Rogata, Matrona, Augustina. Item Saturnini, Rubi, Victoris, Faustini, Cithini, Saderi, Antiqua. Item Nina. In Aegypto Victoris, Stefana. Scantonico depositio Sancti Martini Abbatis, Autisiodoro depositio Pelladi Episcopi.* Et fortasse antiquarius codicum nostrorum, & Corbeiensis cum Victorem Mediolani coronatum, Maurum, siue Afrum esse sciret, & sequentes quatuor pugiles Africæ tributos videret, eidem illos sociauit. Verùm aliàs animaduertimus M. Vetustissimum Antuerpiense in assignandis Vrbibus, vel Prouincijs magis esse accuratū, ac proinde in hoc magis esse sequendum eo libentius, quòd Victori Mediolanēsi, aliū, vt puto, ab eo, qui supra 6. die plurimorū martyrum ducem vidimus, nullum sociū tribui inuenimus, neq. in Actis eius à Surio relatis, neq. à Romano M. neq. à Beda, Vsuardo, Rabano, Adone, Notkero, Petro de Natalibus, alijsq. recentioribus, qui agonē eius prelibant, &

passionē eius referūt hac die 8.Idus Maij: quamquam mſ. Reginæ Sueciæ in diem superiorem Nonis Maij eius memoriam ita reponat. *Mediolani natalis S. Victoris martyris, cuius passio ibidē celebratur.* S. Victorē etiā hac die exhibet Calend. mſ. Lucēse Hieronymianū, & meminit eiusdē Greg. Turon. de Gl. martyr. lib. 1. c. 45.

Eutici. Quatuor hos martyres Africæ tribuendos cum M. Antuerpiensi iam diximus, quamquam in M. Corbeiense Victori Mediolanensi, sicuti in codicibus nostris succenturientur. In eo Marciæ nomen integrum desideratur, sed restitui facile potest, tum ex M. Antuerpiensi, tum ex nostro, tunc etiam ex mſ. martyrologio S. Sabini de Leuitania, in quo cū Pallachio Episcopo mihi ignoto tres ex his Africanis martyribus ita indicat non die 8. sed 6. *Eadem die S. Pallachÿ Episcopi, Eutici, & Marciæ, Saturnini*. quos cum integro laterculo, ita addito Fortunato socio, refert. M. Corbeiense. *VIII. Idus. Mediolano Victoris, Eutici....atiæ, Fortunati, Saturnini, Constantinopoli Agati militis, Maximi Presbyteri, Antis Diaconi, Arestini, Marini, Tampi, Victuriæ, Stertiæ, Agata, Florida, Luci, Donati, Victuris, Flauiæ, Ioannis, Ninæ, Casti, Gai, Fori, Maximi, Felicis, Martiniani, Famosæ, Honestæ, Nigri, Baptirÿ, Rustici, Processi, Secundi, Militi, Feliciæ, Maximæ, Datiuæ, Tunlanæ, Secundolæ, Datiuæ, Gundini, Tertuli, Calestini, Faustini, Ianuarÿ. Item Victuris, Zetulæ, Scialæ, Fortuni, Rogati; Faustini, Canerÿ, Barachi, Siddini. Item Ninæ, Tidi, Mittuni, Syrici, Rogati, Donatę, Bacci. Item Gadderi, Breuri, Donatæ, Spici, Rogati, Saturnini, Gaudiosæ, Vitalis, Cacilię, Gallæ, Ianuarię, Seueri, Rogati, Matronicæ, Augusticiæ, Saturnini, Rufi, Faustini, Victoris, Cittini, Zaderi, Antiqui. Item Ninę, Saturi. In Ægypto Victoris, Stephani, Ianuarÿ. In Santonico depositio Sanctē Martini, Iuliani. Autisiodero, Depositio Heladÿ Episcopi. Corbeia Monasterio Translatio Corporis S. Gentiani martyris.*

Constantinopoli. An Agatius miles, idem sit cum eo, quem superiori diei dedimus ex Antuerpiensi M. existimare licet, quoniam non modo Miles, & Cēturio in Menologio Græcorum, ea die nuncupetur, sed quoniam Romanū martyrologium eundem quadamodo putauerit, dum Acathium Cēturionem Græcorum hac die 8. recolit, minima nominis mutatione, & quia in nostris cōdicibus, & Corbeiensi superiori die desideretur. Iam ibi diximus ex Actis eius apud Metaphrastem, & Surium concaptiuos plures suos ad Christi fidē adduxisse; an vero ex his aliqui sint, qui sub illo duce in vberrima Constantinopolitanorum martyrem turma recensentur, non affirmarem: siquidem Maximus Presbyter, & Anthes Diaconus, qui statim ab Agathio numerantur, iam in acie Christi veterani nequeūt inter recētiores Christianos ab eodem in vinculis lucratos connumerari. Sub eadem persecutione Maximini, siue Diocletiani brauium meruisse facile est credere, ac proinde cum Acathio in eadem vrbe passos hic recenseri. Variant in numero Athletarum Codices nostri à M. Antuerpiensi, & Corbeiensi. Vberiorem messem illi exhibent, nempe octuaginta duos: totidem vno minus profert martyrologiū Corbeiense; Antuerpiense vero nonnihil mutilum septuaginta quinque tantum nominatim affert. Differentiam vnusquisq., si inter se laterculos cōferat, haurire potest, tam in numero, quam in nominibus. Mſ. Reginæ Sueciæ aliquos ex his martyribus, ita notat. 8. *Idus. Constantinopoli Maximi Presbyteri, Antos Diaconi, & aliorum multorum.* Cur Acathium antesignanū prætereat ignoro, nisi forte quia Maximum sequentis vberrimæ turmæ ducem existimauerit. Illum quidē Notkerus non prætermisit, sed de more nominibus Hagiologium suum onerare noluit. *Constantinopoli Agathi militis, & aliorum valde multorū.* Rabanus Achaicium recolit tantum Cōstantinopoli pridie huius diei.

In

In Ægypto Victoris. Mirum quòd Ægyptij duo hi martyres, ab omnibus ferè Latinorum martyrologijs hac die venerati, in Romano desiderentur, & Baroniũ oculatissimum aufugerint. Aliqua tamen Stephanum, & Victorẽ legunt, vt Vsuardus, Maurolycus, & Bellinus de Padua. Galesinius, Stefano, & Victori socium addit Belladium, deceptus à codice non melioris notæ, vt alibi diximus; præsertim si Elladius dicendus esset, vt idem consentit, quem Episcopum Autissiodorensem esse infra constabit. Ms. Reginæ Sueciæ Victorem ita Stephano præponit *In Aegypto Victoris, Stephani*, eodem quidem ordine, quo codices nostri, & MM. Antuerpiense, & Corbeiense indicant; sed non eodem sexu, vt nostrũ & Antuerpiense, quæ Stefanam, non Stephanum constanter legunt cum Notkero. *In Aegypto Victoris, & Stephanæ*, quibus magis adhæreo. Ianuarium addit M. Corbeiense alijs præteritum, & quem illi soli debemus.

In Santonico depos. S. Martini. Scantonico legit M. Antuerpiense, & S. Martini venerationem titulo Abbatis exornat à nostris, & Corbeiensi codicibus præterito, nisi forte in Corbeiẽsi vice Iuliani, insigni vitio librarij, *Abbatis* titulus restituendus esset. Breui elogio S. Martinum exornat Saussayus hac octaua Maij die. *Apud Senones B. Martini Confessoris cognomento Viatoris. Vbi Sanctones* pro Senonibus restituendum putarem. Nihil de eo alibi me legisse memini.

Autissiodoro depositio Helladij Episcopi. Ita etiam vocat M. Romanum, & Baronius ex Molano, & Demochare. At è contra Hogiologium vetus FrancoGalliæ Lebbei Presbyterum tantum dicit, & vnit Pelagio Episcopo. 8. Idus. *In Autissiodoro depositio Pelagij Episcopi, & Elladij Presbyteri.* Cladij Episcopi Autissiodorensis quinto loco cathedram illius vrbis retinentis gesta habet Historia illorum Episcoporũ in Bibliotheca Labbei, in qua 8. Iduum Maiarum sepultum esse secus prædecessores suos in Monte Autrico docet, & vixisse sub Constantio & Constantino filijs Cõstantini Imperatoris. Meminit Saussayus pauca de eo ad hanc diem exhibẽs. Nihil Sammarthani habẽt præter nudũ nomẽ inter Autissiodorẽses Episcopos Galliæ Christianæ S. Claudium quinto loco numerantes. Reliqua componenda Gallicis scriptoribus relinquimus, additamenta hæc non minus reputantes, quam in Corbeiensi Monasterio translationem S. Gentiani martyris, cuius meminit M. Corbeiense.

VII. Idus Madij.

IN Axiopoli Quirilli. Quindei. Zenoni. Tarso Ciliciæ. Afrodisi. Medialano Apostolorum Iohannis, Andreæ, & Thomæ in Basilica ad porta Romana In Persida Martyres cccx. Constantinopoli Natalis S. Timothei. Romæ Via Latina Gordiani. Promoli. Natalis S. Beati Confessoris.

MAII 9.

Galesinius, à corruptis codicibus deceptus Romæ tribuit Quirillum, & Zenonem, qui Axiopoli à plurimis ascribuntur, & Timotheũ, qui Constantinopoli. Ita præter codices nostros docent primò M. Antuerpiense hoc pacto. *VII. Idus Maij. In Axiopoli Quirilli, Gindei, Zenonis. In Tarso Ciliciæ Afrudisi. Mediolani Ephenici. In Persida martyrum cccx. Constantino-*

tinopoli Natalis Timothei, Romæ Gordiani, Primoli, & alibi Beati Confessoris. Idem deinde ostendit M. Corbeiense, quod aliquibus martyribus ità supra illud abundat. *VII. Idus Maij. In Axiopoli Quirilli, Quindei, Zenoni. Tarso Ciliciæ Afrodisi, Iocundi, Firmi. Mediolano Apostolorum Ioãnis, Andreæ, & Thomæ in Basilica ad portam Romanam. In Persida martyrum trecentorum decē. Constantinopoli Natalis Sancti Timothei. Roma via Latina Gordiani, Primuli, Natalis Sancti Beati Confessoris.* Concinit ms. Reginæ Sueciæ 7. Idus Maij. *In Axiopoli Natalis SS. Quirilli, Quindei, Zenonis. In Tarso Ciliciæ Afrodij. In Territorio Carnotino Ciuitatis Castro Vindocino natalis S. Beati Confessoris.* Vnde tantis monumentis Fulciti Axiopolitani martyres Romanæ suffulti tribui nō possunt, nisi de aliqua translatione constaret, cuius Galesinius non meminit. Accedat ms. martyrologiū S.Sabini de Leuitania, quamquā mendosè eos die 8. Maij referat, & forte vitio illius, qui ex auctographo excerpsit die 8. *In Axiopoli natale SS. Cyrilli, Quidei, & Zenonis, Aphrodisii, & S. Benedicti Confessoris.* Ita ex editis Latinorum martyrol. Notkerus, 7. *Idus Maij. In Axiopoli Quirilli, Quindei, & Zenonis*, memoriam agit. ita, & Rabanus. *In Axiopoli natalis Quirilli, Zindei, & Zenonis.* Axiopolis ciuitas est Mysiæ inferioris, vnde Danubius Ister appellari incipit.

Tarso Ciliciæ. Patria hęc D. Pauli fuit, atq. olim celebris Academia. Aphrodium vocat Tarsensem martyrem ms. Reginæ Sueciæ, quem alia MM. Aphrodisium dicūt. Facile putarem eūdem esse martyrem Aphrodisium ex regione Ciliciæ, cuius gloriosū certamen sub Dionysio Pręside narrat Menologium Græcorum, die 21. Iunij, nisi martyrologiū Corbeiense socios Aphrodisio adderet Iocundum, & Firmum, quorum cum illo non meminit Menologium, neque alibi memoratos inuenio, imò Rabanus illum tantum recolit. *In Tharso Ciliciæ Aphrodisij.*

Mediolano Apostolorum Iohannis. Speciale hoc festum Mediolanensis Ecclesiæ laciniam esse putarē ex aliqua reliquiarum translatione, vel dedicatione Basilicæ in porta Romana, quam Vetustiori martyrologio insuerit antiquarius Italus tam in codicibus nostris, quam Corbeiensi. Vnde magis arridet martyrol. Antuerpiense, in quo legitur *Mediolani Epherici.* Verum nec illius festi, nec huius martyris memoriam agit Galesinius Mediolanensis, neq. in Martyrologio, neq. in alijs illius Ecclesiæ à se elaboratis monumentis. De Porta Romana meminit idē Galesinius in transl. S. Nazarij 6. Idus Maij.

In Persida martyrum ccex. Omnia fere Latinorum edita MM. in numero Sãctorum Persiæ pugilum conueniunt. Ita M. Romanum. Vsuardi, Adonis, Notkeri, Vuandelberti, & recentiorum. Beda editus numerum auget ad quadringentos facili librarij lapsu decumanam notam in centenariam conuertentis. Quando vero, & quomodo agonem compleuerint nullus, neque Baronius prodit. Forte in Persecutione Saporis Regis Persarū, quā in Christianos mouisse auctor est D. Hieronymus in Chronico anno 2. Constantij, Xpi 347.

Constantinopoli. Hærerem an hæc esset translatio S. Timothei Epheso Cōstantinopolim, nisi Beda, & Ado me ita omnino docerent *Constantinopoli Natalis S. Timothei quando ab Epheso eius sacra ossa delata sunt*, & Notkerus confirmaret *Constantinopoli translatio S. Timothei.* Contra enim sentire viderentur martyrol. Romanum, Vsuardus, Maurolycus, & alij, qui hac die non Timothei tantum translationem, sed Andreę Apostoli, & Lucæ Euangelistæ ex Achaia, & ante Timotheum adnotauerunt. Hæsitātiam tollerent S. Timothei reliquię trāslatæ seiunctim ab alijs SS. Andreæ, & Lucæ anno 21. Constantij Imperatoris vt signat D. Hieronymus in chronico, illæ verò anno 23. nisi pugnaret pro die

Theo-

Theodorus Lector 2. collectan. vbi Timothei translationem reposuit in viij. Kal.Iulij; reliquias vero Andreæ,& Lucæ translatas esse refert v. non. Martij. Repugnant etiam fasti Idatiani in quibus Cõstantio viij.& Iuliano Cæs. Coss. legitur, *His Cõsulibus introirũt Constantinopolim reliquiæ Apostoli Timotei die Kalen. Iunii*; deinde addit Constantio ix. & Iuliano Cæs. 11. *Introierunt Constantinopolim reliquię SS.Apostolorũ Andreæ, & Lucæ v. non. Martii.* Sed quocũq. die facta fuerit reliquiarũ trãslatio, solemnẽ diẽ, seu Natalem Timothei non pugnat statutũ esse in septimo Idus Maij, quãdo ita cõstanter plures editi, & mss. codices affirmant, & potuit cõmunis etiam celebritas Andreę,& Lucę constitui; cũ tempore Iustiniani refossa iterum corpora, iterum etiã simul translata sunt, vt notat Procopius lib. 1. de ædefic. Iustiniani.

Romæ Via Latina Gordiani. Memoria S. Gordiani iteratur etiam sequenti die. Fortasse quoniam, vt in Menologio Sirleti exprimitur, hac die Orientalis Ecclesia Gordianum Romanum martyrem veneraretur. At Primolus qui socius Gordiano additur in codicibus nostris, Antuerpiensi, ac Corbeiensi, suspicionem moueret, an alius esset Gordianus, nisi locus sepulturæ Via Latina eundem esse suaderet. Promolus non Primulus dicitur in altero ex codicibus nostris S.Gordiani socius, & Romæ tantum recoli non Via Latina M. Antuerpiense retinet; nil autem vetaret illud Via Latina in Codicibus nostris, & Corbeiensi additamentum esse inscij librarij ex laterculo sequenti.

Nat. S. Beati Confessoris. Sanctum hunc, nomine etiam Beatum veneratur M. Romanum ex Beda, & Vsuardo in Castro Vendecino; Ita quoq. Bellinus de Padua, Maurolicus, & Saussayus, qui cum die hoc 9. Maij nihil aliud exhibeat præter quam quod *In Castro Vindocinẽsi Episcopatus Carnutensis S.Beati Confessoris* in obscuro eius vitam latere suadent. Eadem habere iam vidimus ms. Reginæ Sueciæ ex Antiquario Gallico. Corrigendus est Rabanus, qui *Romæ Natalem S.Beati Confessoris* hoc ipso die recolit; Romæ enim nullus alius Beatũ tribuit.

VI. Idus Maij.

ROmæ Via Latina in Cimiterio eiusdem Natalis S. Gordiani. Et in Cimiterio Pretextati, Romæ natalis S. Efimaci, & Maioris. Coni. Quarti. Quinti. Probati. Moece. Petri. Datiui. Ianuarij. Fortunionis. Tecle. Lucelle. Maxime: Matrone. Aexiopoli Cyrilli. Cendeis. Dionis. Acaci. Crispionis. Zenonis. Afrodisi. Priuati. Giddini. Petri. Saturnini. Datiue. Fortuni. Lucelle. Maxime. Matronæ. Mutaci. Silici. Victori. Ianuari. Secusæ. Bonosæ. Victorine. Matulli. Constantie. Maxime. Ianuari. Gemini. Samini. Peregrine. Eruli. Senteri. Marullæ. Felicis. Indici. Reflenti. Tinni. Felioni. Thuinti; Sileuci. Zeltule. Ianuariæ. Fortunatæ. Theclaciæ. Donati. Rogate. Pauline. Nine. Honori. Candediæ. Secundi. Saturnini. Donati. Felicis. Marci: Nappoli. Cotidei. Dati. Nasomosi. Satulli. Victoris. Masuti. Malci. Seueri. Marciani. Fortuni. Saturi. Quintali. Fidelis. Seuerioli. Quinti. Fausti. Donati. Excritati. Pirioci. Septimi. Lucini.

ni. Restituti. Datiui. Ianuarij. Ninæ. Felicis. Satire. Marcelle. Tuiae. Matrone. Lucusæ. Victoriæ. Feliciæ. Iocunde. Gloriosę. Rogatine. Victorinæ. Iuliæ. Prime. Fortunati. Marie. Rogati. Monni. Iacobi. Septemine. Maurellæ. Inditi. Tuni. Felicionis. Seleugi. Honorati. Saturni. Lvcini. Zebberiæ. Venuste. Saturnæ. Cyrilli. Dionisi, Et alibi depositio, siue Natalis Iob Prophetæ.

MAII 10.

LOngiores huius diei Ephimeridas vereor, ne in nostris, & Corbeiensi codicibus minus accurate scriptas fateri expediat, cum in M. Vetustissimo Antuerpiensi magis distinctæ compareant regiones, & Vrbes in quibus adnotati martyres, vel passi, vel antiquitus venerati fuerint. Primo ergo loco integrum ex eodem laterculum exhibemus. *VI. Idus Romæ passio Gordiani. Romæ Epimacis, & Midonis Confessoris. Via Latina ad Centum aulas, Quarti, & Quinti. In Affrica Probatæ, Mecæ, Petri, Datiui, Ianuari, Furtunionis, Thecla, Lucellę, Maxima Matrona. Axiopoli Cyrilli, Cendis, Dioni, Acaici, Cripionis, Zenonis. Tarso Cylicia, Afrodisi, Priuati, Giddini, Saturnini, Petri, Datiui, Furtuni, Lucella, Maxima, Matrona, Muttaci, Ciciii, Victuri, Iannari, Secura, Victuria, Bonosi, Constantia, Maximi, Gemini, Iannari, Samni, Perecria, Sinteria, Nuli, Maiolæ, Maruli, Felicis, Indidi, Reflenti, Tinni, Filioni, Tinthisi, Leuci, Zetula, Iannaria, Furtunata, Teclacia, Rogata, Paulina, Iavari Ninę, Ianuari, Condelia, Honoria, Saturnini, Saturni, Secundi, Donati, Solutoris, Felicis, Marcinappoli, Cuddei, Dati, Nasomosi. Item Victoris, Satuli, Massiti, Malei, Seueri, Marciani, Furtuni, Saturi, Quintali, Seuerioli, Felicis, Quinti, Fausti, Donati, Excritati, Septimi, Lucini, Restituti. Birti, Datinæ. Item Ianuaria, Nina, Feliciæ, Satiræ, Marcillæ, Matronę, Tuię, Lutsa, Victurinę. Item Felicię, Iocundę, Gloriosę, Rogatinę, Victurinę, Iulię, Primę. Item Furtunati, Manę, Rogati, Munni, Iacobi, Septiminę, Maurelli, Incidi, Tunni, Felicionis, Seleuci, Honorati, Saturnini, Lucini, Gebberię, Venostæ, Saturnę, Quintulę. Itē Cyrilli, Dionisi. Alibi depositio Iob Prophetę.* Non tamen ita purū putamus hac ipsa die M. Antuerpiēse, quin & næuos suos habeat. Apponemus illi Corbeiense, vt singula deinde cōferamus *VI. Idus Maij. Romę Via Latina in Cimiterio eiusdē Natalis Gordiani, Iulij. In Cimiterio Pretextati Romę Natalis Sancti Epimachi, & Maioris Confessoris, Quarti, & Quinti, & Probatę, Męcę, Petri, Ianuarij, Fortunionis, Teclę. Axiopoli, Cyrilli, Cendis, Dionij, Accisi, Crispionis, Zenonis, Afrodisi, Priuati, Giddini, Petri, Saturnini, Datiui, Fortuni, Lucellę, Maximę, Matrona, Mutaci. Cicili, Victuri, Ianuari, Sacusę, Bonosę, Victurinę, Maiuli, Constantię, Maximę, Ianuarii, Gemini, Samini, Peregrię, Eruli, Senteri, Marulli, Felicis, Indici, Reflenti, Tinni, Felioni, Tuinti, Seleuci, Zetula, Iannaria, Fortunati, Tedetia, Donati, Rogata, Paulina, Iannari, Nina, Honori, Candedia, Secundi, Saturnini, Donati, Solutoris, Felicis, Marci, Nappoli, Coddei, Dati, Naso, Mosi, Satuli, Victoris, Masuti, Malchi, Seueri, Martiani, Fortuni, Saturi, Quintali, Fidelis, Seuerioli, Quinti, Fausti, Donati, Excritati, Septimi, Lucini, Restituti, Biriei, Datinæ, itē, Ianuarię, Nina, Felicis, Satira, Marcilla, Tuię, Matronę, Lucusę, Victurię. Felicię, Iocundę, Gloriosę, Rogatina, Victurina, Iulię, Primę, Fortunati,*

uati, Mariæ, Rogati, Monni, Iacobi, Septimiæ, Maurelli, Incidi, Tuni, Felicionis, Selcugi, Honorati, Saturni, Lucini, Zeberiæ, Venusti, Saturnini, Quintulæ. Item Cyrilli, Dionisi. Et alibi depositio Iuuenalis, & Iob Prophetæ. In sacramentario Gregorij 6. Idus Maij Orationes prostant pro Missa *in Natali S. Gordiani, & Epimachi*, & in Calendarijs, ita iunctim venerantur, vt simul socios fuisse martyrij videantur; & re vera pridie huius diei Græci eorum agonem Romæ vtrisq. communem referunt, & elogium ita claudũt, *plurima tormenta subeuntes securi percussi sunt* in Menologio Sirleti. Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, qui S. Gordiani Acta delibant, vtrumq. Romæ passum videntur asserere, diuerso quidem tempore, & Gordianum expressè sub Iuliano, & post Epimachum, quem insuper addit martyrol. Romanum passum esse Alexãdriæ, eiusque reliquias paulo, autẽ triumphum Gordiani translatas fuisse Romã, & in cripta deinde ijsdem communi repositas, Via Latina. Addit Notkerus de Epimacho hæc verba *Quem ferunt vnũ de septuaginta discipulis Domini IESV Christi fuisse*. Translationem S. Epimachi Alexandria Romam adnotauit Ado; & quamuis in Actis, quæ ex Metaphraste, & Lippomano habet Surius, non expresse dicatur S. Epimachum Romæ certamen compleuisse, nihil tamen de Alexandria dicitur, sed tantum Gordianum conditum fuisse *non longe ab Vrbe Roma, plus minus milliario vno, via Latina in crypta vbi iam pridem S. Epimachus sepultus fuerat*; quæ consonant cum Vetusto ms. Hagiologio nostro, & alijs mss. apud Aringhium infra adducendum. Petrus vero de Nat. lib. 4. cap. 149. pariter narrat Gordianum sepultum fuisse, *cum B. Epimacho, quem dudum ante prædictus Iulianus occidi iusserat* Via Latina. Distinguit quidem martyrol. Vetustius nostrum Gordianum ab Epimacho non modo loquendi formula, sed Cœmeterio, & loco sepulcri, ita enim cum Corbeiensi martyrol. & Adone *Romę Via Latina in Cœmeterio eiusdem natalis S. Gordiani, & in Cœmiterio Prætestati Romæ Natalis S. Epimaci*. Ita etiam tanquam loco distinctos, quamuis in eadem Vrbe, idem videtur confirmare M. Antuerpiense. *Romæ passio Gordiani. Romę Epimaci*. De S. Gordiano etiã seiũctim, & diffusiùs agit Rabanus. Cœmeterium primo ab Vrbe Lapide Via Latina vocatum fuisse Gordiani ex Petro Manlio docet Aringhius Romæ Subterraneæ lib. 4. cap. 30. Latinam viam prope Appiam fuisse habetur ex actis S. Nemesij Diaconi, qui capite truncatus inter viam Appiam, & Latinam, sepultus dicitur via Latina, non longe ab Vrbe. Et fortasse cœmeterium Prætestati Via Appia contiguum erat cœmeterio Gordiani, ita vt Notkerus Gordianum velit sepultum in *Crypta in cœmeterio Pratestati, vbi iam pridem corpus B. Epimachi sepultum fuerat*. Ad Epimacum addunt socios, vt puto librariorum vitio codices nostri, Maiorem, & Conum hoc est, *& Maioris Coni*. Martyrologiũ Corbeiense legit, *& Maioris Confessoris*. Vetustissimum Antuerpiense, *Et Medonis Confessoris*, vt in nostris codicibus pro breuiata voce *Coni* restituendum videatur *Confessoris*. Vereor tamen ne Lacinia hæc sit, & interpolatio alicuius antiquarij in vetustiori prototypo: insuetatum enim est his codicibus nomen Confessoris, nisi ad recentiores Sanctos, qui in pace quieuerint indicandos, & nihil cum S. Epimaco S. Maiorem, vel Midonem habere commune, præter locum venerationis, qui Romæ fortasse fuerit. An de S. Cetrone cõfessore memoria hic agatur suspicari etiã licet. Huius insignẽ pœnitentiã assuti sibi magni lapidis narrat Petrus de Natal. lib. 4. cap. 147. A S. Medonę nomen Cetronis nõ valde distat, sicuti nec dies Natalis, qui signatur vij. Idus Maij.

Quarti, & Quinti. Mutilos hic esse codices nostros, & Corbeiensem monet Antuerpiense, quod ante Quartum, & Quintum addit, *Via Latina ad Cẽtum Aulas Quarti, & Quinti*. Hoc fuisse cœ-

cœmeterium Via Latina dictum ad Centum Aulas, & in quò sepulti fuerint illi martyres, ita habetur apud Bibliothecarium in Hadriano. *Simili modo & Basilicam SS.Gordiani, & Epimachi; seu cœmeterium eiusdem Ecclesiæ, Simplici, & Seruiliani, atq. Quarti, & Quinti martyrum, & B.Sophia, cum Cœmeterio S.Tertulliani foris portam Latinam, à nouo renouauit.* Et eo magis restituenda in Vetustiori nostro verba illa existimarem, quòd in M. Adonis legantur ex Vetustiori Hieronymiano emendato. *Item Romæ via Latina ad Centum aulas natalis SS. Quarti, & Quinti.* Ita in M. Romano, cum quo idem habent Beda, Vsuardus, Maurolicus, Bellinus de Padua, Galesinius. Notkerus, quod miror, non meminit, cum tamen inter martyres Romanos sequentes superaddat. *Romæ Falsonis, Viuianæ, & Anitie, Lucinæ coniugis eius, cum alijs plurimis Martyribus*: SS. Quartum, & Quintum Capuam fuisse translatos habent idem Romanum martyrologium, & Capuanæ Ecclesiæ scriptores.

Probati, Nece. Accuratius decem martyres, qui Probatæ, non Probato subnectuntur Africæ tribuit martyrol. Vetustissimum Antuerpiense, & supplendū est Vetustius nostrum, & Corbeiense additis ante Probatum, seu potius Probatam verbis illis, *In Africa*, & in Corbeiensi restituendi sunt Datiuus, Lucella, Maxima, & Matrona, quamuis eadem nomina in vberrima Tarsēsium nomenclatura legantur. Ea enim Antiquariū removisse probabile est, quòd librarij vitio in alia classe crediderit repetita; sed cum Codices nostri cum Antuerpiensi in serie Africanorum martyrum conueniāt, & inter Tarsenses constanter Datiuus, Fortunius, Lucella, Maxima, & Matrona repetantur, in tanta Martyrum segete non videtur impossibile, nuda plurima nomina coincidere.

Axiopoli Cyrilli. Pridie huius diei Axiopolitanos martyres veneratos vidimus Quirillum, Quindeum, & Zenonem. An ijdem hic cum alijs socijs repetantur non decerno. Alios eiusdem classis, sed altera die coronatos alibi obseruamus coniūgi, & ne disiungatur potius aliquos in sacra Ephemeride iterata memoria recoli. Cendis in Antuerpiensi martyrologio alter ex his dicitur, non Quindeus, sed parua differentia. In codicibus nostris Cindeis vocatur, sicuti pro Quirillo Cirillus. Noui etiā socij adduntur Dion, Acacius, & Crispionius, siue Dionius, Acaicus, & Cripion, vt legit martyrol. Antuerpiense, vel Dionius Accisius, & Chrispionius, vt habetur in Corbeiense.

Afrodisij. Et in hac martyrum serie locus agonis deficit in codicibus nostris, & Corbeiense, qui disertè adnotatur in martyrol. Antuerpiensi hoc pacto. *In Tarso Ciliciæ Afrodisij, Priuati*, cum reliquis centum, & vndecim martyribus nominatim recensitis. Totidem sub duce Afrodisio numerātur in M. Corbeiensi; in codicibus verò nostris centum tātum & octo producuntur; sed re vera non nisi Ianuarius post Paulinam, & Quintula, seu Quintuba post Saturnam, ante Cyrillum deficiunt; nam Mosus librarij errore cum Noso confusus est, & ex duobus vnus conflatus Nosimosis, qui in duo distinguitur, tam in Corbeiensi, quā Antuerpiensi. Differunt etiam aliquantulū inter se nomina, & per eorūdem inflexionem Sancti martyres sexu differre apparent, præsertim in alterutro ex libris nostris, quod illis emendare facilius erit, qui pluribus mss. codicibus abundant, sicuti in adductis differentiā agnoscere vnicuiq. difficile non erit. An Afrodisius antesignanus idem Tarsensis martyr sit, cuius septimo Idus huius mēsis egimus, ambigerem, nec tamen negare pernicaciter auderem; potuit enim accidere, vt in tormentis socij, alio die consumarentur, & iunctim tamen eorūdem ageretur memoria, quamuis ex his aliqui, seiunctim coronati, proprium diē in dypticis retinuissent, vt supra etiam diximus. Rabanus *VI. Idus Sanctorum*

Falsoni

Falconi, & aliorum martyrum memoriam renouat, sed locum silet.

Et alibi Depositio siue Natalis Iob. Vereor ne M. Corbeiense Dacherij depositionem *Iuuenalis* retineat pro eo quod nostri codices legunt, *siue natalis*; nullus enim Iuuenalis in alijs mss. aut editis martyrologijs comparet; Antuerpiense tantum præfert. *Alibi depositio Iob prophetæ*, quam depositionis vocem Antiquiarius noster solemniori cultu, Natalem interpretauit. Nisi potius, vt in martyribus assolet, pro martyre patientissimum virum recoluerit. Ab Antiquo sanè tempore Festum S. Iob passio dicebatur, & apud Origenem patet lib. 1. in Iob his verbis *Similiter autem, & in commemoratione Ecclesiæ, in diebus Sanctis legitur passio Iob*. Inter martyres ita illum reposuit S. Chrysostomus, Homel. de Iob. *Quis enim, & martyr, cui hic non potuit aquari? imò martyres innumeros hic vnus aquat*. Vndè non esse mirandum aliquos libros depositionem habere, alios natalem: depositionem S. Iob retinet Notkerus; ms. verò Reginæ Sueciæ Natalem. *Et alibi natalis S. Iob Propheta.* Brocardus de locis Sanctis lib. 1. cap. 4. §. 9. traditionem hanc affert de sepulcro S. Iob. *Iuxta Suecham est Pyramis, sub qua creditur B. Iob monumentum contineri*. In hunc mensem omnia ferè Hagiologia memoriam eius recolunt, non tamen eadem die. M. Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Vuandelbertus, & mss. adducti codices in hunc decimum Maij diem conueniunt. Græci tam in calendario Genebrardi, quam in Menologio Canisij festum celebrant die sexta. Locum memoriæ, quod & natale solum fuit terram Hus addit Rom. martyrol. & Maurolycus explicat in finibus, Idumeæ, & Arabiæ.

V. Idus Madij.

IN Syrmi natalis S. Montani. In Africa Maioli. Victorinæ. Fortunate. Septimi. Comini. Iulij. Crispi. Ianuariæ. Primoli. Manili Nerei. Item Manili. Victoriæ. Fortunati. Ianuarij. Romæ Achelli. Sipponi. Epimini. Nerei. Via Salutaria milia. xxij. Natalis S. Antimi. In Asia Natalis Sanctorum Demetri, Taddei. Depositio Nepotiani. *Vienna depositio Mamerti, & Martini Episcopi.*

MAII. 11.

QVi Romæ S. Anthimus ad finem potius laterculi signatur in nostris codicibus, in M. Antuerpiensi ita chorum ducit. *V. Idus. Roma S. Antimi Infirmi, Montani. In Affrica Maioli, Victorini, Iuli, Ianuaria, Primuli, Nerei, Manili. Item Manili, Victuris, Fortunati, Ianuari. Roma Achilis, Epimeni, Nerei. In Asia Sanctorum Dimetri, Attici, Tadhei, & alibi depositio Nepotiani. Vienna Natalis Mamerti, & Martini Episcoporum.* Cum nostris codicibus in ordine magis consonat, quamuis in aliquibus mutilum M. Corbeiense. *V. Idus Maij, In Sirmia Natalis S. Montani. In Africa, Maioli, Victorini, Fortunati, Septimi, Iulij, Crispi, Ianuaria, Primuli, Manili, Nerei. Item Manilis, Victuriæ, Fortunati, Ianuari, Iocundi, Sypptani, Apimini. Via Salaria miliario vigesimo secundo natalis Sancti Anthimi. In Asia Natalis Sanctorum Demetrij, Taddei, & depositio Nepotiani. Vienna Depositio Ma-*

 merti,

merti, & Mamertini Episcoporum.

In Sirmia. De Montano martyre Sirmiense cum Maxima agit Rom. martyrologium ad diẽ 26. Martij ex Beda, Vsuardo, & Adone, quibus addimus Notkerum, & mſ. Reginæ Sueciæ, cum M. Antuerpienſi; quamuis in codicibus noſtris, & Corbeienſi Munatus ille, non Montanus dicatur. Nihil autem vetaret Montanum hac die veneratum diuerſum ab illo Presbytero eſſe, cum hìc nec Sacerdotij titulus, nec ſocia vxor addatur.

In Africa Maioli. Decurtauit ſuo more Notkerus Africanorum pugilum turmam hoc pacto. *In Africa Maioli, Victorini, Fortunati, & aliorum multorum.* Quatuordecim tãtum nominibus expreſſit M. Antuerpienſe, decem, & ſeptem Corbeienſe, quindecim codices noſtri. At confuſum eſt Corbeienſe: binos enim martyres Syppionum, ſiue Sippianum, & Æpiminium, in Vetuſtiori noſtro Romanos martyres, Africæ tribuit, mutilũ verò in Comino, quem ſilet: abundat tamen in Iocundo alijs ignoto. Deficit etiam in Antuerpienſi Cyrillus binis codicibus noſtris, & Antuerpienſi communis. Alibi ſacros hos Africanos martyres memoratos non inuenio, & pro Fortunato M. Antuerpiẽſe Fortunatã legit.

Romæ Achellus. Tres tantum martyres Romæ exhibet M. vetuſtiſſimum Achilem, Epimenium, & Nereum. Sippionem addunt codices noſtri. Nereum, & Achilleum coniunctim hac die veneratur antiquum calendarium à Fronto editum. Sed vereor ne error fuerit in numerali nota diei cum cœtera omnia martyrologia de illis in craſtinum agant. Malu hìc exiſtimare Achellum, ſiue Achilem, & Nereum diuerſos eſſe à Nereo, & Achilleo maioris famæ: tũ quòd Achilleus die ſequenti expreſsè dicitur in mſs. omnibus adductis martyrologijs, non Achillus, ſiue Achiles: tum quod alij hìc ſocij addantur.

Via Salutaria. Librarij incuriam ſæpe dolemus. Vtinam vbiq; tã facilem emẽdationem admitteret. Pro Salutaria, Salariam viam reſtituendam eſſe apertè patet. S. Antimum in capite latereculi M. Vetuſtiſſimum veneratur, addito tantum loco *Romæ*: Corbeienſe præterito Vrbis nomine tamquam notiſſimo legit *Via Salaria milliario xxij. S. Anthimi*; totidemque verbis Notkerus, & mſ. Reginæ Sueciæ. Aliqua ex eius Actis notat M. Romanum, quæ extant apud Surium. Meminit eiuſdem Beda, Vſuardus, Ado, & recentiores; ac ſermonem S. Petri Damiani in eiuſdem feſtum exhibet idem Surius. Sunt qui S. Anthimum Presbyterum cum Anthimo Interamniẽſi Epiſcopo confundant, & errorem notat Bollandus ad diem 21. Februarij.

In Aſia. Notkerus inter edita martyrologia ità de his martyribus agit. *In Aſia nat. SS. Demetrij, & Taddei*. Et totidem verbis mſ. Reginæ Sueciæ. Atticũ addit intermedium martyrol. Antuerpiẽſe, quem prætereunt Corbeienſe, & Vetuſtius noſtrum. Reliqua me latent. De Magno martyre Demetrio cognomento Minobleto ex Vrbe Theſſalonica, eiuſque ſocio Neſtore agunt Græci in Menologio ad 26. Octobris, quos alios eſſe putarem.

Depoſitio Nepotiani. D. Hieronymum in hoc vetuſtiori martyrol. laboriẽ aliquod impendiſſe hæc Nepotiani commemoratio innuere videtur. In re nota ſufficiat nobis aliqua tantum ex Notkero adferre. *Item Depoſitio Nepotiani preſbyteri nepotis Heliodori Epiſcopi de ſorore. In cuius Epithaphij conſolatione S. Hieronymus totum mundum pro eis; quæ in eo ſiunt malis, & accidunt calamitatibus in luctum, & lamentationem conuertit.*

Vienna depoſitio Mamerti. De Mamerto Viennenſium Epiſcopo, qui ob imminentem cladem ſolemnes inſtituit ſupplicationes, ſeu ante Aſcenſionem Domini Litanias, ita memoria apud omnes celebris eſt, & vt immorari hìc nõ expediat. Vnum addam, ne quomodocumq; patriã meam Lucam aſcripto illi honore fraudẽ, vulgarem ſcil. auctorem ſecundæ partis Elucidarij Poetici Venetijs

tijs editæ S. Mamertum hunc asserere Italum fuisse, & Patria Lucensem, cuius assertionis cum nullam apud alium scriptorem memoriam inuenerim, vnde acceperit nec fidẽ detraho, nec astruo. Vetustissima quidem Ecclesia S. Mamerto dicata adhuc perstat in Lucensi mõtana ditione, vbi Brancalum dicitur, vigente adhuc adiacentium rusticorum in Sanctum Episcopum deuotione. Eundem Notkerus veneratur breui elogio; memoriam vero vt in Vetustiori nostro ita etiam S. Martini Viennẽsis Episcopi agit. *Vienna Beatorum Episcoporum Martini, & Materni*. Vbi manifestus librarij error corrigendus, & restituendus Mamertus pro Materno, de quo videndus Baronius, & Surius, & Saussayus, qui tamen de S. Martino Apostolorum Discipulo festum diem notat ad diem calẽdarum Iulij, quemadmodum etiam Sammarthani, qui tertium Viennensium Archiepiscopum in Gallia Christiana breuissimè constituunt, & decimumseptimũ diffusiori stylo Mamertum.

IIII. Idus Maij.

ROmę Natalis Sanctorum Nerei. Achillei, & S. Pancratij. Gradi. & Rotheris. Virginis Sotheris. Iohanis. Achillis. Morei. Affroditi cum alijs nũo DIIII. quorum nomina Dñs scit. Alexandri. Moysitis. In Africa Panerati.

MAII 12.

REgionem non centuriã martyrum Romanorũ numerãt hodiernæ Ephemerides. Supra codices nostros abundat martyrologiũ Antuerpiense duobus martyribus Cyriaco, & Maximo, & supra hoc & illos Corbeiense in Iulio postremæ classis. Deficit tamen in Rotere Virgine, quam librarius eandem cum Soteride putauit, & prærerijt. Constanter tamen eam retinẽt ijdem codices nostri, & illud vetustissimum hoc pacto. *IIII. Idus Maij. Romæ Nerei, & Achilei, & Natalis Sancti Pancrati Martyris, Cyriaci, Maximi, Gnati, Roteris Virginis, Soteris, Ioannis, Achilis, Moirei, Afroti, & aliorũ ccccciiij. Alexandri, & Moisitis. In Africa Pracati.* Corbeiense verò martyrol. hoc ordine *IV. Idus Maij Romæ Natalis SS. Nerei, & Achillei fratrum. Et alibi Natalis S. Pancratij, Gradi. & Sotheris Virginis, Ioannis, Achillis, Moisei, Afroditi cum alijs numero quingentis quatuor, quorum nomina Deus scit, Alexandri, Moisitis, Iulij. In Africa Pancrati.*

Nerei, & Achillei. Romanos celebres martyres omnia recolunt hac die Latinorum martyrologia, Romanum, Bedæ, Rabani, Vsuardi, Adonis, Notkeri, Vvandelberti, & recentiorum. Sepultos Romæ Via Ardeatina in crypta arenaria, iuxta sepulcrum Petronillæ Filiæ Petri Apostoli, à quo ipsi quoque baptizati fuerant, narratur in eorundẽ Actis apud Surium, & in fragmentis ms. apud Aringhium Romæ subt. lib. 3. c. 18. Is quidẽ ea nititur componere cum Beda in loco sepulcri, dum ille conditos affirmat Sanctos Fratres in cœmeterio Prætextati. Se Notkerum habeo mediatorẽ, qui eorundem Acta per compendia retexens, docet Sanctorum corpora Terracina per cymbam Romam deducta, in prædio S. Domitillæ Via Ardeatina sepulta fuisse, celebritatem vero seu Natalem celebrem fuisse Romæ in cœmeterio Prætextati. Sanè cœmeteriũm sanctos hos martyres habuisse via Ardea-

tina ex eo patet, quod Anastasius Bibliothecarius refert illud fuisse à Ioanne primo restauratum. Romæ pariter titulum vetustum habuisse docet idē Aringhius, in quo non est dubitandum eorumdem Natalem celebrari consueuisse, sicuti labentibus annis in Diaconia S. Hadriani, vbi eorū corpora iacuerūt. Hinc diuerso tempore, & per varias translationes nō est difficile festum eorum diem potuisse in cœmeterio Præstati esse celebrem, sicuti via Ardeatina.

S. Pancratii. De S. Pancratio adolescentulo, ac celebri martyre Romano ex Phrigia oriūdo, ac via Aurelia sepulto, dum omnes passim loquuntur, præcipuè in Romano M. Baronius, vulgaria hic iterare non est animus. An verò Cyriacus, Gratus, Maximus, & alij qui post Pancratium martyres numerantur, socij passionis fuerint, in Actis eius apud Surium non habetur; tantum Sotheris memoratur, quæ an Rotheris potius fuerit hæreo. Constanter ita scribitur, tam in codicibus nostris, quam M. Antuerpiēsi, & à Sotheride alia martyre diuiditur, virginitatis titulo addito. Notkerus tantum de Soteride, non Roteride meminit hoc elogio. *Item passio Sanctissimæ Virginis Sotheris genere nobilis sub Diocletiano Augusto*. De Sothere Romana Virgine, quæ cœmeterium sui nominis habuit, egimus ad diem 8. Idus Februar. quando in plurimis MM. veneratur. Baronius eruditissimus sentire ibi videtur, eandem illā Sotherim esse, cuius in Actis S. Pancratij memoria recolitur, dū statim subditur ad passionem illius 4. *idus Maii. Eodem tempore passa est Sacratissima Virgo Soteris nobili genere orta*. Sanctæ huius martyris à S. Pancratio seiunctim agit Notkerus, & alterius etiam classis reliquos martyres existimauit, dū inquit. *Item passio SS. Ioannis, Achillis Moysei, Aphroditi, cum aliis numero quinquaginta quatuor*.

Et aliorum DIIII. Quinquaginta tātum quatuor anonymos habet Notkerus vt vidimus, sed constanter quingentos quatuor bini codices nostri, & MM. Antuerpiense, & Corbeiense retinent; quod difficile non est sub Diocletiano, quando passionem perfecerunt Pancratius, & Sotheris.

Alexandri. Postremā hanc Romanorum martyrum turmam, præter adductos codices, nemo indicat. Notkerus Moisetem Achilli iungit, qui Moreus, vel Moireus est codicibus nostris, & Antuerpiensi; Moisites quidem Alexandro vtrobiq. iungitur.

In Affrica. Solitarius Africæ martyr diuersimodè scribitur. In vetustissimo legitur *Pracati*, in Corbeiēsi Prancati, sicuti etiam in codicibus nostris.

III. Idus Maij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Afrodisi. Agrippæ. Sauini. Grippi. Luci. Cyrillæ. Cridulæ cum alijs ij. In Palestina Taraci. Probi. & Andronici. In Polentia passio S. Victoris. Saturnini. Alexandri. *Traiesto depositio S. Seruasiæ Presbyteri, & Confessoris. & Translatio, & dedicatio Basilicæ*. Agrippe. Agris. Cyrille. Sauini. Creduli. Maximi. Gagi. *Depositio Sebastiani Episcopi. In Ciuitate Autisiodorensi Depositio, & Translatio corporis S. Marcellini Episcopi*.

Anti-

MAII 13.

ANtiquarius Gallicus malè huius diei laterculum nostrum interpolauit, & aliquantulum decurtauit. Facilè apparet ex martyrol. Antuerpiensi. *III. Idus. In Alexādria Aprodisii, Agrippe, Sabini, Grisi, Lucirille, Orisule, & aliorum trium, Palestina Taraci, Probi, Andronici, Ponlentia, Victoris. In Vicia Daucti, Saturnini, Alexandri, Agrippe, aeris, Cirille, Sabini, Credole, Maximi, Gagi. Depositio Sebastiani Episcopi. In Ciuitate Autisiodoro Depositio, & translatio Marcelliani Episcopi*. Vereor etiam ne minus sincerum sit martyrol. Corbeiense ita exaratum. III. *Idus Maij: In Alexandria, Natalis sanctorū Afrodisij, Agrippe, Sanini, Grisi, Lucii, Cyrille, Cridule, cū aliis duobus, Iuuini. Traiecto porto in Gallia depositio S. Seruacij Episcopi, & Cōfessoris. In Palestina Taraci, Probi, & Andronici. In Polētia passio S. Victoris, & Saturnini. In Alexādria Agrippe, Veris, Cyrilli, Sanini, Maximi, Credili, Gagi: & depositio Sebastiani Episcopi. In Ciuitate Autisiodoro depositio, & trāslatio S. Marcelliani Episcopi.*

In Alexandria. Septem martyribus Alexandrinis nominatim expressis duos anonymos iungunt codices nostri, & Corbeiensis, in quo Iouinus post illos additur, alijs ignotus. M. Antuerpiense tres anonymos præfert, dum tamen ex nominatis Cridulam prætermittit, & Lucium, & Cyrillam sub vno nomine Lucirillæ complectitur. De his suo more decurtato agmine meminit Notkerus. *In Alexandria Aphrodisii Agrippa, & multorum martyrum*.

In Palestina. De tribus sub Taraci, Probi, & Andronici nomine martyribus ad xi. diem Octobris agit martyrol. Romanum ex Beda, Vsuardo, & cæteris latinis. At hos non in Palestina, sed Tarsi in Cilicia agonem perfecisse habent Acta apud Metaphrastem, & sinceriora Proconsularia apud Baronium anno 290. Diē passionis, cum iudiciū cæptū fuerit 8. Cal. Aprilis, quando ex veteri instituto Passio Domini celebrabatur, & in longius fuerit protractū, incōgruum non esset incidisse in xiij. Maij. Cur etiam in vetustiori nostro hi tres martyres iterum recolātur v. Cal. Octobris in Tarso Ciliciæ, & 7. Idus Octobris in Cilicia, & Nonis Aprilis in Cæsarea Lyciæ, vel potius, vt ibi dicimus in Cilicia, non ita facilè est decernere. Videantur quæ de his sanctis martyribus adnotauimus in adductis diebus.

In Polentia. Polentiæ nomen, seu potius Pnolentiæ ita scribitur in martyrologio Antuerpēsi, vt potius nomen martyris, quam Vrbis esse videatur. At ex antiquis martyrologijs Notkerus legit. *In Polentia passio sanctorum Victoris, & Saturnini*. Et in Polentia retinent bini codices nostri cum martyrol. Corbeiēsi. Plura oppida huius nominis Geographis memorantur. Polentia, siue Pollētia Vrbs erat Liguriæ apud Tanarum Fluuium nunc excisa. Meminerunt huius Ptolemeus, Plinius, & Claudianus, de Vict. Stilic. Rudera eius sparsa nunc visuntur inter Tanarum, & Bruidam oppidum. Alteram Polentiam in Piceno, inter Maceratam, & Septempedanū, vnde Polentini Plinio, exhibet Ferrarius. Tertia est Balearidis maioris oppidum Straboni, Pomponio, & Plinio apud Ortelium. De prima hic agi putarem, vt potè maioris famæ. An Polentiæ etiam tribuendi sint, qui post Saturninum martyres notantur Alexāder, Agrippa, Agris, Cyrillus, Sauinius, Credulus, Maximus, & Gagius, si amoueatur lacinia malè hic apposita de S. Seruasio, omnino existimarem, idq; præcipue ex fide martyrol. Vetustissimi, in quo nulla interposita remora, omnes illi martyres iugiter recolūtur, tū etiā quòd *Alexandri*, non in Alexandria constāter legunt Codices nostri cum eodem Antuerpiensi

tuerpiensi, quamuis *in Alexandria* retineat martyrol. Corbeiense pro Alexandro; & minus quidem apposité vt videtur, quia initio laterculi iam Alexandriæ martyres numerauerat.

Traiecto. Interpolatos hic esse codices nostros ex apposita veneratione S. Seruasij, siue Seruatij Episcopi Tungrésis iam diximus, & si statim post Alexandrinos martyres in martyrol. Corbeiensi assuatur eadem Lacinia, quæ in Antuerpiensi deest. Floruit Sanctus Episcopus sæculo quarto, & interfuit Sardicensi, alijsq; concilijs. Vnde præ vetustate potuisset quidem in vetustiori martyrol. numerari. At manifestum est, ex ora vetustioris codicis ab inscio librario alieno loco appositum esse. De eo tamen omnia latinorum martyrologia agunt, & plura ad Romanum colligit Baronius. Eadem die translationem aliquam eius, & Basilicæ illius dedicationé, cuius ex miraculo niuis eadé MM. meminerunt, hic adnotari non dubitaré. In Traiectensi Vrbe obijsse refert Gregorius Turonensis lib. 2. Hist. cap. 5. Translationem notat idem Gregorius de Gloria Confess. cap. 72. & prodigiosam niué ad eius sepulcrum liquatam, donec Basilica cõstrueretur. Meminit S. Seruati ad hanc diem antiquum Hagiologium FrancoGalliæ. III. *Idus. Ipso die S. Seruatij Tungrensis Episcopi, & Confessoris.* Vnde in codicibus nostris pro *Seruasia*, restituendum est *Seruatij*, etiam ex fide Rabani, qui eius gesta diffusiùs prosequitur.

Agrippa. Fateor me aliquando hæsitasse, an in verbis illis *Dedicatio Basilica*, si statim iungeretur *Agrippa*, dedicatio S. Mariæ ad martyres indicaretur, cuius hac die memoriam agunt cum martyrol. Romano alia Latinorum martyrologia, & dubitandi ratio erat, quia Basilica vocata Pantheon., quæ in honorem Beatæ Virginis, & omnium martyrum à Bonifacio Papa hac die dedicata fuit, Basilica erat Agrippæ, vt adhuc superstes inscriptio docet, & videri potest cum reliquis adhanc rem spectantibus in Baronij Adnotationibus ad Kal. Nouembris. At cũ nomen Agrippæ, ex M. Antuerpiensi palam sit, esse martyris, & Basilica S. Seruatij omnibus martyrologijs nota sit, verba illa *Translatio, & Dedicatio Basilica* ad S. Seruatium pertinere non dubitaui, quamuis loco minus apto reposita. Ante Saturninum, Alexandrum, Agrippam, & socios in martyrol. Antuerpiẽsi *Dauetus*, alijs codicibus ignotus exhibetur, & eidem locus cum alijs socijs à Victore seiunctus assignatur *In Vicia*. Vitium hic vereor; sed neq; Corbeiense M. in hoc mutilum, neq; nostri codices suppetias ferunt. Si locus est coniecturæ, ex copiosa vbiq; Africanorum martyre messe Vrbem, vel Opidum esse in Africa putarem, vnde Vicensis Plebis Africanæ mentio incidat in Coll. Carthaginensi, vt adnotauit Ortelius. Aliqua etiam obseruatur nominum differẽtia, & qui Agris in nostris codicibus est, Aeris est in martyrol. Antuerpiensi, Veris in Corbeiensi.

Depositio Sebastiani Episcopi. Confessorem Sanctum hunc Episcopum suadet depositionis nomen. Cuius vero Vrbis Episcopus omninò me fugit; nec alibi eius memoriam licuit inuenire, præterquam in M. Vetustiori nostro, Antuerpiensi, & Corbeiensi.

In Ciuitate Autissiodoro. Tam depositionem, quam translationem hac die S. Marcelliani Episcopi Autissiodorensis, notant mss. iam adducta Martyrologia. Felici cursu migrauisse ad Christum III. Idus Maij habetur in Historia Episcoporum Autissiodorensium cap. 2. & floruisse sub Felice, & Eutichiano Rom. Pontificibus. Depositionem tãtum refert Notkerus, ms. Reginæ Sueciæ, & Hagiologium FrancoGalliæ. Obijssé etiam 3. Idus Maij, & in Autrico monte sepultum, nec amplius notant Sammarthani, qui secundum Autissiodorensem Episcopum numerant.

II. Idus Madij.

IN Syria Victoris militis, & Coronæ, qui simul passi sunt. In Affrica S. Secundiani. Quarti. Victoriani. Ianuari. Medion. Alexandri. Aframi. Maximini. Proculi. Audacti. Adeodati. In Asia Maximiani. In Mediolano Victoris. Namoris. Felicis. Rustici, & Sanctorum ccciiij. Martyrum, qui cum S. Cyriaco passi sunt. *Aruerñ dedicatio Ecclesiæ, ac Regulæ.*

MAII 14.

ELegãter Notkerus Acta insignis passionis SS. Victoris, & Coronæ, quæ apud Surium prostant in elogium redegit, & cum codicibus nostris in Syria reposuit, quemadmodũ Romanum martyrologium cum Beda, Rabano, Vsuardo, Adone, Vvandelberti, & alijs recentioribus. Consonat M. vetustissimum. *Pridie Idus. In Siria Victoris, & Coronæ. In Affrica Secundini, Quarci, Ianuari, Mediani, & Adaniti, Denecutia, Alexandri, Proculi, Aframi, Adaniti, Adeodati. In Asia Maximi. Mediolani, Victoris, Nemoris, Felicis, Rustici, & alibi ccciij. martyrum, qui cum Sãcto Cyriaco passi sunt Aruern. .... Ciuitate Agricolę.* Nec dissimilia habet M. Corbeiense. *Pridie Idus Maij. In Syria Victoris, & Corona, qui simul passi sunt. In Africa Natalis S. Secundiani, Quarti, Victoriani, Ianuarij, Medion, Alexandri, Afraniani, Maximini, Proculi, Audacti, Adeodati. In Asia Sancti Maximini. Mediolano Victoris, Timoris, Felicis, Rustici, & sanctorum tricentorum quatuor martyrum, qui cum sancto Cyriaco passi sunt. Aruernis dedicatio Ecclesiæ Sancti Agricolæ.* De S. Victore addit cum Notkero mſ. Reginæ Sueciæ è Cilicia fuisse oriundum, & tam gloriosos martyres obseruat Henschenius tom. v. SS. pluries in martyrologijs venerari, vt etiam ad xx. diem Februarij. Græci in Menologio de S. Victore in Italia sub Antonino, & Sebastiano passo, tãtum agunt die xj. Nouembris apud Canisium, sed in Calendario ad eandem diem etiam Stephana additur. In Menologio Basilij non in Italia agonem compleuisse narratur, sed sub Sebastiano Italiæ Duce, simul cum Corona, quæ in Calendario Græco nomine Stephanides dicitur.

In Africa S. Secundiani. Vndecim sacri athletæ adducũtur in Africa coronati sub signifero Secundiano, vel Secundino, in nostrorum, & Corbeiẽsis codicum recensione. Duodecim sunt in martyrol. Antuerpiensi. Nec in omnibus idem ordo seruatur, nec nomina adamussim eadem sunt. Victorianum, & Medionẽ habent codices nostri, & M. Corbeiense. In Antuerpiensi Victurinus, & Medianus dicuntur, sicuti Adauitus pro Adaucto, qui bis repetitur pro Maximino aliorum codicum, supra quos abundat Derecutia. Notkerus de more Secundiano Duce indicato, reliquos martyres sub generali multorum titulo complectitur, nec alibi comparere video.

In Asia Maximiani. Maximum non Maximianum vocat martyrol. Antuerpiense, & Maximinum ex Horologio Græcorum martyrum exhibet hac die Galesinius, & in Menologio Sirleti Maximi lapidibus coronati elogium breue texitur, non indicato agonis loco,

In Mediolano. Notkerus quatuor Xpi milites Mediolanẽses ita pariter recolit.

Medio-

Mediolani.Victoris, Naboris. Felicis, Rustici. In nomine Naboris inter vetustos libros mss. non conuenit. Namorem, nō Naborem vocat Vetustius martyrol.nostrum: Timorem Corbeiense.Nemorem Antuerpiense. Camorem legit additamentū ad Adonem inter spuria reiectum à Rosuueydo. Vnde hic non agi de SS.Nabore, & Felice Mediolani maioris famę martyribus existimarem,quos recolunt cum Romano martyrologio alij mss. codices die 12. Iulij.

Et Sanctorum ccccciij. Ingentē, quæ additur,SS. pugilum turmā,alterius classis esse modus loquendi doceret, nisi & loco etiam distingueret martyrol.Vetustissimum cæteris accuratius. In hoc tamen tercenti tantum quatuor ità numerantur. *Et alibi ccciij. Martyres, qui cum Cyrico passi sunt*. Ita & in Corbeiēse.At alij codices sunt, qui nostris in numero astipulantur. Notkerus, demptis quatuor, in numero quadringentorum conuenit. *Item quadrigentorum sanctorum qui cum S.Quiriaco passi, sunt*. Additamentum Adonis, licet cum Mediolanensibus martyribus coniungat,eodem numero consignat; *Mediolani Victoris, Camoris, Felicis, Rustici, Sanctorū ccccciij. Martyrum, qui cum S.Cyrico passi sunt*. Quis S.Cyricus sit Anonymorum antesignanus non exprimitur. Putarem S. Cyriacum Antiochenum martyrē, cuius memoria agitur in Vetustiori nostro xvi. Kal. Iuli,. Ex quo numerus etiam emēdari in alijs codicibus potest; ibi enim vt videbimus scribitur. *Antiochia Quirici, & Iulitta matris eius,& cū eis ccccciij*. In martyrol. Corbeiensi rotundus tantum numerus exprimitur. *In Antiochia Cyrici, Iulitæ Matris eius, & quadringentorum martyrum*. Consonat eadem die M. Vetustissimum. *Antiochia Cyrico,& Iulitta matris eius, & aliorum ccccciiii*. Peccat in numero Petrus de Natalib. lib. vj. cap.101, dum gentiles tantum quadraginta quatuor conuersos narrat, cum quadringēti quatuor fuerint. Rectè verò addit post decem menses, fuisse coronatos. Quod tempus non male nostro M. respondet, cum Cyrici, siue Quiriaci, & Iulittæ certamen, non Idus Iulij, sed xvj. Kal.Iulij referat:dimenso nimirum vndecimo mense, seu anno intercurrente. Sed mirum tantam martyrum segetem Antiochiæ non ascribi, sed vel locum omnino reticeri, vel *alibi* incerto loco exprimi; fortasse, quod dubium sit, an Tarso Ciliciæ, vel Antiochiæ eiusdem regionis vrbe passi sint Quiricus,& Iulitta. Horum memoriam veneratur Romanū martyrologium xvj. Kal. Iulij, ne à Sancta Iulitta, à qua conuersi sunt dissocientur. In Actis horum SS.Martyrum apud Metaphrastem, & Surium nulla de Anonymis quadringentis martyribus memoria extat, qui tamen apud Petrum de Natalibus ex prodigio restitutorū corporum conuersi ad Christum, non Tarso Ciliciæ, sed in Ciuitate Iconij sub Alexandro, siue Imperatore, siue Præside capite cæsi sunt pridie nonas Iunij, & in eadem Ciuitate tumulati,vt seorsim narrat lib.5. cap.86. etiamsi quadraginta tantum quatuor ibi fuisse repetat. In hoc sanè ab Adone,cui plurimū innititur discedit, penes quem xvj. Kal. Iulij numerantur ccccciiij. Reliqua videnda sunt ad diem 16. Iunij.

Arnernis.In Vetustiori prototypo nostrorum codicum inscitiam librarij culpamus, qui dum MM. Antuerpiense, & Corbeiense recolunt dedicationem Ecclesia S.Agricolæ, vel ipsius S. memoriam, insulse pro *Agricolæ* reddiderit *ac regulę*. Sed minuta hæc dedicationis festa auctarium Gallicum sapiunt.

Idibus Madij.

IN Syrmia Tymothei, & alibi vij. Virginum. Alexandri. Digni. Chotitiæ. In Sardinia Simplicij. In Porto Romano Prestabilis. Felicis. Victoris. Cyriaci. Ianuari. Heroli. Pauli. Menerui. Aquilini. Heracli. Mediolano Victoris. Lamosacum passio Sanctorum Petri, & Anduci. Pauli, & Diunisiæ. Augustiduno Protece Episcopi.

MAII 15.

Timotheum Syrmiensem martyrem edita Latinorum martyrologia hac die non indicant, sed postridie huius diei. Sirmij S. Timothei, & SS. Virginũ septẽ memoriam recolit Galesinius ex Beda. Ita etiam SS. Virgines vij. Sirmio videtur tribuere M. Vetustissimum. *Idus. Sirmio Nat. Timothei, & vij. Virginum, & alibi Alexandri, Digni, Chostiæ, Insardi, Simplici, presbiteri. In portu Romano Prestabilis, Felicis, Victoris, Cyrici, Ianuari, Heroli, Pauli, Minerui, Aquilini, Heradi, Dionisiæ. Mediolani Natalis Victoris, Lamsa Ciuitate Petri, Pauli, Andreæ.* Sed à Timotheo Sirmiensi easdem vij. Virgines seiungit M. Corbeiense, dum *alibi* incerto loco tribuit. *Idus Maij. In Syrmia Timothei; & alibi septem Virginum, Alexandri, Digni, Chr ..... In Sardinia Simplicij. In Portu Romano Præstabilis, Victoris, Cyrici, Ianuarij, Heruli, Pauli, Minerui, Aquilini, Eracli. Mediolano Victoris. Lamsaco, Passio Sanctorum Petri, & Andreæ, Pauli, & Dionysij, Iulij. Augustiduno Retici Episcopi.* A Timotheo Sirmiensi septem pariter virgines diuidunt Codices nostri, & mss. Reginæ Sueciæ, in quo legitur. Idibus Maij: *In Sirmio nat. S. Timothei. Et alibi vij. Virginũ. Mediolano S. Victoris.* Menologium Græcorum hac die xv. *Virginum, septem ex patria Charchar* memoriam disertè recolit, illisq. socium addit Audesium Episcopum, cum presbyteris xvi. & Diaconibus nouem, siue Bathisio, Isacio, & Simeone, qui passi sunt in Perside. Carchar Vrbs est Assyriæ Geographis propè Niniuem. Alexander tamen, Dignus, & Chotitia hìc potius SS. Virginum socij numerantur, nisi quis diceret Alexandrum fuisse Episcopum Hierosolymorũ, qui in eodem Menologio memoratur eodem die, & Alexander tantum dicitur in Græcorum Calendario. Septem etiã mulieres martyres nominibus expresse habentur in eodem Menologio ad diem 19. Martij apud Amysum, sed virgines non dicuntur, & diuersi socij illis assignãtur. Timotheum recolit Vuandelbertus sequenti die, sed alium à Sirmiensi, quòd velit esse Pauli discipulum. Rabanus Sirmio Timotheum, & vj. non vij. virgines recolit, numeralis notæ vitio.

In Sardinia Simplicius. Episcopum Fausinæ Simplicium hac die inter Sanctos refert Romanum martyrologium, eiusque, & sociorum martyrum Acta ex Sardinia Insula Romam delata vidisse ibidem testatur Baronius, & eorundem meminisse Faram lib. 1. de rebus Sardodorum. Episcopum, & martyrem non Fausinæ, sed Phausaniæ fuisse tradit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, hac ipsa die, qua animam Deo reddidisse refert. Phausania Vrbs est in Prouincia Gallurensi hodie Terranoua nuncupata, vt idem Ferrarius docet, qui S. Simplicij Acta compendiosiùs refert. Galesinius postridie huius diei in Sardinia exhibet

S.Simplicium presbyterum, Diocletianum, Florentium, & Rosulam socios ex Beda, & codicibus mss.; quomodo autē S.Anthimi socios S.Simplicio Sardo permisceat ex Surio in adnotat: ipse viderit. Sanè Simplicium Presbyterum nō Episcopum asserit M. Antuerpiense. Sed Episcopum Gallurensem, & martyrio coronatum, dum lancea ab irato Iudice transfoditur, refert Ioannes Arca de Sãctis Sardiniæ lib.2. qui S.Simplicium sepultum refert in loco, vbi excitato deinde templo sedes Ciuitatensis Episcopalis emersit. Rabanus in Sardinia Simplicium Presbyterum, & in Ciuitate Fulasiana Rosulam memorat.

In Portu Romano. Aliquos eodem nomine martyres in Portu Romano indicat Rom. martyrologium ad diem 2. Martij, nempe Paulum, & Heraclium. At cū illic diuersi socij addantur, & pro Ianuario, Ianuaria adducatur, alios esse non videtur incongruum. Nouem nominibus signat martyrol. Corbeiense prætermisso Felice: decem codices nostri: vndecim martyrol. Antuerpiense addita martyre Dionysia.

Mediolano Victoris. Ita adducta mss. martyrologia, Corbeiense, Antuerpiẽse, & Reginæ Sueciæ. Victor qui die 8. huius mensis Mediolani in propria Ecclesia veneratur, vt testis est Ferrarius, alius ab hoc Victore esse videtur, nisi illius hæc esset aliqua translatio, aut Basilicæ dedicatio.

Lamosacum. Lamsaco legit martyrol. Corbeiense, *Lampsaci in Hellesponto* M. Romanum. Lamsa Ciuitate martyrol. Antuerpiense, Vsuardus, & Ado Lamosacum. Sed ex fide plurimorum codicum Maurolyci, & Galesinij pro Lamosacum omninò legendum est Lampsacum, non Damascum vt habet Beda. An verò hic locus passionis fuerit dubitari iure potest ex Græcorum Menologio, in quo ad hanc diem Sanctorū Martyrū Petri, Dionysij, Christinæ Virginis, Andreæ, & Pauli certamen narratur. Petrus quidē antesignanus *ex Vrbe Lampsaco* fuisse perhibetur *Paulus vero*, & *Andreas ex Mesopotamia* genus duxisse affirmatur. At cum hi milites essent, vna cum Decno Præside Abydini, sub quo militabant Athenas venisse, ibi detentos agonem compleuisse scribitur, præcipuè verò Dionysium, & Christinam, Petrum Abydini toto corpore comminuto tradidisse spiritum, antequam reliqui Athenas proficiscerentur, non obscurè ex ipso Menologio educitur. Vnde Lampsaco veneratos hos martyres fuisse appareret ex Petro eiusdem vrbis ciue: reliquos vti Petri socios. Cum vero in M. Antuerpiensi Dionysia præter aliorum codicum fidem Romanis martyribus societur, vitio scriptoris antepositam suspicari licet, & inter martyres Lampsacenos reponendam. Et quamquā apud Latinos vbiq; Dionysia scribatur; in menologio tamen, & Calendario Græcorum Dionysius constanter retinetur, & cū Christina latinis prætèrita Athenis captum ibidem cū Paulo, & Andrea martyrium compleuisse dicitur. Horum SS. martyrum Acta habet etiam Petrus de Nat. lib.5. cap.4. aliqua à Græcis differentia. Passos nimirum sub Decio narrat, & Dionysiam non Christinam Virginem sociam vocat: Troadæ agonem compleuisse affirmat, & eorum corpora ad Vrbem Lemosacum translata vna cum Petro ibi esse tumulata, & eorum memoriam ibi peragi Idibus Maij; quę magis consona vetustiori martyrologio videntur. Iulium addit martyrol. Corbeiense omnibus ignotum.

Augustuduno. Protecæ Episcopi Augustodunẽsis memoriam hic addidit Antiquarius Gallicus, Reticū vocat auctariū M.Corbeiensis. Rethicius Augustodunẽsis, D.Augustino, & Hieronymo bene notus in martyrologio Saussaij recolitur die 14. Cal. Augusti, & iterum eius translatio 8. cal. Augusti in supplemẽto eiusdem martyrol. sicuti in Romano ad diē 19. Iulij. De Proteca, vel Proticio nullibi memoria comparet, neq; apud Sammarthanos inter Episcopos Æduenses.

In-

XVII. Kal. Iunij.

IN Esaurea Natalis Sanctorum Aquilini. Victuriani. Heracri. Paulini. Manerini. In Ciuitate Picino Ausumi. Florenti. & Declitiano. In Ciuitate Epheso Mengenis. Guiono. Iuuini. In Ciuitate Cortona Vincenti. Nideruni. Hereli. Pauli. Meneri. Aquili. Item Pauli. Monorgi. *In Antisoderinẽsi Vico Baioco passio S.Peregrini primi Ciuitatis ipsius. Trigasine depositio Fidoli presbyteri, & Confessoris.*

MAII 16.

ISauria pro Esaurea legendum non dubito. An regio, vel vrbs dubium est. Vtrumque enim significare potest, vel regionem Asiæ in Galatia Australi, vel eiusdem regionis cognominem vrbem. Pro Isauria etiam corruptè legit martyrol. Antuerpiense in Isuaria. *XVII. Kal. Iunij. In Isuaria Aquilini, Victurini, & alibi Heradi, Paulini, Menscrimi. Ciuitate Piceno Ausimi, Florenti, Diocletiani. Ciuitate Efera, Mẽgenis, Gaiani, Iouini. Ciuitate Cortuna Vincenti, Niderunni, Herceli, Meneri, Pauli, Itẽ Pauli, Aquilini, Minorgi. Antisiodoro Ciuitate S. Peregrini Episcopi. Ciuitate Trecas Nat. Fiduli presbyt. & Confessoris.*

In Isauria Prouincia Aquilinum, & Victorianum recolit Vsuardus. *In Isauria Ciuitate Prouincia* corruptè legit Bellinus. Petrus de Natalibus lib. xj. n. 141. in Syria hos sanctos martyres ita reposuit. *Aquilinus, & Victorianus martyres, quorum gesta habentur in Syria Prouincia passi sunt xvii. Kal. Iunii.* reliqui tantum in Isauria, vt Romanum M., Notkerus, Ado, & alij recentiores. Ita & M. Corbeiense. *xvij. Kal. Iunij. In Isauria SS. Aquilini, Victoriani, Heraclis, Paulini, Minermi. In Ciuitate Piceno, Ausomi, Florentii, Diocletiani. Meminit, Iusti. In Ciuitate Epheso Mengenis, Gaioni, Iuuini. In Ciuitate Corthosa Vincentii, Niderunni, Hereli, Pauli, Mineri, Aquili. Item Pauli, Monorgi, Gai. In Antissiodero, Vico Baiaco passio S. Peregrini Episcopi primi Ciuitatis ipsius. Tricassino passio S. Fidoli presbyteri, & Confessoris.* Aquilino, & Victoriano, tam in codicibus nostris, quam adducto Corbeiensi tres addũtur socij, Heraclius, siue Eracrius, Paulinus, & Minermius, siue Minerinus. At præterquamquod in omnibus editis martyrologijs nulli socij adduntur Aquilino, & Victoriano, martyrol. Antuerpiense adductum, & in distinguẽdis locis, vt pluries diximus, magis accuratum, tres alios martyres Heradium, Paulinum, & Menserimum, non Isauriæ, sed *alibi* incerto scilicet loco tribuit. Heraclium, & Paulinum etiam Aquilino, & Victorino, seu Victoriano apud Vsuardum addidisse asserit Galesinius ex codice ms. Victurinam pro Victuriano legit contra omnium fidem ms. Reginæ Sueciæ 17. Kal. Iunij. *In Isauria Aquilini, & Victurina, quorum gesta habentur.* Acta hæc in pluribus MM. enunciata adhuc mihi latent.

In Ciuitate Picino Ausumi. Qui Ausimum non habent, Florentium, & Diocletianum tantum martyres numerant vt Notkerus. *In Ciuitate Piceno Florentii, & Diocletiani,* & ante illum Rabanus *in Ciuitate Piceno Auximo natale Diocletiani, & Florentini pro Florentio.* Ausoniũ pro Ausimo male legit martyrol. Corbeiense, cum Antuerpiense, & bini codices nostri constanter Ausimi, vel Ausumi retineant., quod nomen Vrbis est in Piceno. Legendum ergo est *In Ciuitate*

Piceni Auximi, vel Auxumi. Notissima hæc est Vrbs Italiæ, quæ hodie vocatur *Osmo*, & quam Procopius Romanis Metropolim dici affirmat. Ex actis S. Anthimi Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ad diem xj. Maij agit cum Sisinnio Diacono de Diocletio, & Florentio apud Auximum in Piceno sepultis, vnde fortasse, qui in martyrol. Corbeiensi Meminius dicitur Sesinnius dicendus esset, Iulium verò quem addit nullibi adnotatum inuenio. Diocletius non Diocletianus socius Florentij dicitur in Actis S.Anonymi apud Surium to.5.sed adducti codices omnes Diocletianum retinēt, sicuti Galesinius, qui malè hac die cum Florentio, & Simplicio Presbytero passos in Sardinia docet ex ms.codicibus, & Surio in gestis B.Anthimi, in quibus Sisinnius dicitur, non Simplicius, & in Piceno saxis cum Diocletio, & Florentio obrutum, sepultum cum socijs esse *iuxta Aximum Oppidum*.

In Ciuitate Ephefo. Librarij vitio perperam legitur in martyrol. Antuerpiēsi. *Ciuitate Efera*, cum Ciuitatem Ephesi palam habeāt codices nostri, martyrol. Corbeiense, & ms. Reginæ Sueciæ. *In Ephefo Mengenis, Gaiani, Ionini*. Ita non nihil vario primo nomine legit etiā Notkerus *Apud Ephesum Miogenis, Gaiani, & Ionini*. Cum Antuerpiensi,& Corbeiensi retinent codices nostri tres martyres Ephisinos, quorum primus omnibus Mengenis vocatur, secundus nostris pro Gaiano Gaionus dicitur.

Ciuitate Cortona. Cortona Ptolomeo Vrbs antiquissima Vmbriæ est, vel potius Hetruriæ, sed Corbeiense martyrol. non Cortonam legit, sed Corthosa, pro qua Vrbe essent Carthosicorum populi ex nummo Goltzij apud Ortelium. Sed fortasse emendatius Notkerus legit Cortinæ. *In Ciuitate Cortina Vincentii, & aliorum*. Cortyna eadem vrbs Geographis, ac Gortyna Cretæ, vel Gortynia Macedoniæ. Sed minori labore Cortina est Mauritaniæ Cæsariensis ciuitas Ptolemæo, quæ alijs Cartenna dicitur, & facilius in hanc propendo ex vbertate martyrum Africanorum passim in hoc martyrologio indicata. Cū Vincentio huius vrbis martyre primipilo septem alij cōmilitones numerantur in codicibus nostris. Octo in Corbeiensi martyrol. in quo Gaius additur, nostro & Antuerpiensi prætermissus; parua in nominibus reliquis intercedit differentia,& cuicūq; facile obuia.

In Autisiodorensi Vico Baioco. Martyrol. Corbeiense legit Vico Baiaco. Antuerpiense tantum Ciuitate Autisiodoro. De S.Peregrino primo illius Vrbis Episcopo, ac martyre agit martyrol. Romanum, & cum eo Beda, Rabanus, Vsuardus, Adò, Notkerus, & Hagiologium Franco Galliæ Lebbei. Vitam eius primo loco exhibet Historia Episcoporum Autissiodorentium, quæ docet abscissione capitis S. Episcopum martyrium cōpleuisse, *xvi. Kal. Iuniarum imperantibus Galieno, & Valeriano*. Acta vetustiora habet Lebbeus to. 1. Bibliothecæ p.526. in quibus legitur à Proconsule in carcere retrusum *Baugiaco loco vbi tunc temporis custodia habebatur*, & ibidem à Christianis post multa tormenta, & capitis pœnam sepultum esse *sub die xvii. Kalen.Iunii*, qui dies cum adductis martyrologijs magis conuenit. In Vico Baugiaco agonem compleuisse, & sepultum esse 17. Kal. Iunij confirmat Petrus de Nat. lib.5. Veteris Kalendarij verba afferūt Sammarthani in quibus hæc prostent, *xvii. Kal. Iuninas in Territorio Autisiodorēsi Vico Baugiaco passio S.Peregrini Episcopi primi eiusdem Ciuitatis*.

Trigasine. In ciuitate Trecas Fidulū presbyterum,& Cōfessorē M. Antuerpiēse, *Tricassino* Fidolū M.Corbeiense. Trecis M.Romanū cū Beda,& Adone. Fidelium minus aptè vocat ms.Reginæ Sueciæ. Rabanus Fidolum, Notkerus Fiudulū apud Castrum Tricassinū, magis codicibus nostris in loco assignando consonans, exhibet. Vetustius nomen Vrbis Lugdunēsis Galliæ Tricassium est, & Tricassini populi, Trecas recentius. Videndus Saussayus, & reliqui Sacræ Galliæ scriptores.

XVI. Kal. Iunij.

IN Alexandria Victoris. Basiliæ. In Roma Pathyni. Galligori. Epono. Liberi Episcopi. Nimuiduno Heracli. Pauli. Minerei. Aquilini. Victoris. Artemi. Calcori.

MAII 17.

SAcræ huius diei Ephemerides, tam in codicibus nostris, quam in Corbeiensi conueniũt. Diffidet in aliquibus martyrol. Antuerpiense, ita expressum in laminis. *xvi. Kal. Iunÿ. In Alexandria Adrionis, Victoris, & Basilæ. Romæ Paterni, & Caloceri, Primini, & depositio Libi Episcopi. In Veduno Eratli, Pauli, Mineri, Aquilini, Victoris; & alibi Anthemi Galeori.* Deficit in libris nostris ex Alexandrinis martyribus Adrion, vt in martyrol. Corbeiẽsi *xvi. Kal. Iunii. In Alexandria Victoris, Basiliæ, Siluani. In Roma Parthinÿ, Gallicori, Eponi, Liberii Episcopi. Neneduno Heraclii, Pauli, Minerii, Aquilini, Victoris, Arthemis, Calcori.* Adrion Alexãdrinorum pugilum Dux memoratur cũ alijs duobus in martyrologio Romano, apud Bedam, Rabanum, & veteres libros mſ., vt ibi notat Baronius. Vnde fateri oportet in Vetustiori nostro martyrol. supplendum esse Adrionem.

In Roma. Pro Pathinio, & Galligoro *Paterni, & Caloceri* legit martyrol. Antuerpiensi. *Parthinii, & Gallicori* Corbeiense. Parthenium tantum exhibet Notkerus. Parthenium, & Calocorum Eunuchos vxoris Decij Imperatoris sepultos Via Appia recolit martyr. Rom. infra x iv. Kal. cum Beda, Vsuardo, Adone, & alijs. Qua die etiam in vetustiori nostro martyrol. recoluntur, vnde alios martyres hac die signatos esse existimarem, præcipuè quòd in martyrol. Vetustissimo non Parthenius, sed Paternus dicatur, & Priminus socius addatur, nec Calocerus sit in codicibus nostris, sed Galligorus, & in Corbeiensi parua differentia Gallicori, addito socio non Primino, sed Epone, siue Eponio. At sicuti locum venerationis magis accuratè exprimit mſ. Reginæ Sueciæ, fortasse etiam in nominibus exprimendis minus est deprauatum, ex Galligoro enim siue Calociro, duos martyres format Gallam, & Chorum, & pro Primino Primum retitinet xvj. Kal. *Romæ Via Salaria veteri natalis S. Parthenii, Gallæ, Chori, Primi,* vnde in vetustiori nostro legerem pro Epono, *& Primi.*

Liberi Episcopi. De Liberio ita mſ. Reginæ Sueciæ post adducta iam verba, *& depositio Liberi Episcopi*, vt titulo depositionis, non martyrem, sed Confessorem indicare videatur. In nostro, & Corbeiensi post quatuor recensitos Romanos martyres, tanquam alius martyr Liberius additur, & Episcopus dicitur, eo modo, quo alios Romanos Pontifices adnotare solet. Martyrol. Antuerpiense in laminis non Liberium, sed Libum Episcopum Romanis martyribus iungit, quẽ Episcopum alterius vrbis, & Romæ coronatum dicerem, si Libus, & non Liberius, tam apertè in alijs codicibus vocaretur. De Liberio Romano Pontifice non meminit Romanum martyrologiũ, sed Beda editus, & Vvandelbertus ad diem 23. Septembris. Malè audit apud Luitprandum, & Abbonem Floriacensem, quòd Arrianis aliquando adhæserit, sed eius resipiscentiam latè probat Baronius in Annalibus ad annum 357. nu. 58.

n.58. Generosa enim confessione, ita præcedentem maculam abstersit, vt solus ferè pro Catholicis staret, quando vt ait D.Hieron. aduersus Lucifer. totus orbis ingemuit, & Arianum se esse miratus est. Solus contrà Ariminense Concilium pugnauit, & iterum exul exturbatus ab Ecclesia pro Catholico Confessore, ac Pontifice à D.Ambrosio ferè coæuo, non modo suscipitur, sed Beatus, & Sanctus nominatur; quæ cum pluribus prosequatur Baronius à pluribus supersedeo. Cũ verò eiusdem Liberij Pontificis memoria etiam recolatur in Codicibus nostris, & MM. Antuerpiensi, & Corbeiẽsi ad diem illam viiij. Kal. Octobris, in hanc sententiam descendo, vt siue Liberius, siue Libus nuncupetur aliquis S. Episcopus martyr sit, qui Romæ agonem compleuerit, & alius à Liberio Põtifice fuerit.

Neueduno. Nouijduno, vel Nouioduni legunt cum Romano omnia ferè latinorum martyrologia, quæ Heradium Paulum, & Aquilinium cũ duobus alijs hac die venerantur. Beda, Vsuardus, & Maurolycus, Heraclium non Heradium legunt, & Galesinius, qui plures alterius classis martyres sub vno Heradio copulauit corruptos codices sequutus. Ex hoc Saussayum in supplemẽto Gallicani martyrologij accepisse non dubito. Menologium Græcorum pro his martyribus adducit eruditissimus Baronius in notis, sed nisi alter Menologium ab eo, quod ex Sirleto edidit Canisius, adducat vir ille summus, præter Heraclium, & Paulinum pro Paulo, & Benedimum, pro Aquilino alios ibi martyres non inueni, præter Solochanum antesignanum, Pamphamen, & Pamphalum commilitones, qui cum adductis nominibus conueniãt. Notkerus non legit Nouiduno, sed *Leniduno Heracli, Pauli, & aliorum*. M. Antuerpiense vetustissimum in Veduno. An Nouiodunum pro Galliæ Vrbe legendum sit, vel Nouidunum pro Vrbe Ammiani circa Danubium, siue Nouiodunũ Moesiæ inferioris, vbi Danubius in ostia effunditur Ptolemæo, siue aliud Nouiodunum Antonini in Pãnonia accipiendum sit, alijs statuẽdum relinquã. Quamquam enim Saussayus hos, & alios sequentes martyres Nouioduno Galliæ tribuat, cum ex tribus vrbibus à Geographis hoc nomine in Gallia indicatis, quænam eos martyres veneretur non distinguat, neq. aliud addat, nisi quæ ex Galesino, eiusq; corruptis codicibus accepisse videtur, non me in eius sententiam ire compellit. Cum Heraclio, Paulo, Minereo, Aquilino, & Victore, Artemiũ, & Galeorum eidem Vrbi Nouiduni tribuunt codices nostri, & martyrol. Corbeiense, sed accuratius Antuerpiense postremos duos martyres ab illis seiungit *& alibi* incerto loco tribuit. Ne quid autem taceamus, quod ad vetustius martyrologium emaculandum cõferre possit, addimus, veritos nos esse, ne pro Neueduno, legendum esset Nideruni, repetita martyrum memoriã pridiani laterculi, cum ibi etiam Herclus, Paulus, Menerius, & Aquilus consimilibus nominibus venerentur. De aliqua codicum corruptela suspicionem hac die ingerit, quod Galesinius Peregrinum ex suis codicibus admisceat, quem in Kalendario peruetusto, seu paruo Hieronymiano martyrologio Canonicorum Lucensium ita scriptum inueniam. *xvi. Kal. Maii. Peregrini, Nicandri, & Marciani*.

XV. Kal. Iunij.

IN Alexandria Pantamoni Presbyteri. Hortasi Presbyteri. Syrapionis Presbyteri. Pantheri. Dioscori. Palmi. Petecon Diaconis. Cerron. Datiui. Luci. Maximæ. Hermon Lectoris cum alijs iiij. In Ægypto Dioscori.

Dioſcori Lectoris, qui multum paſſus eſt. In Conſtantinopoli Euſuchi. Seraionis. Buſtaſi Presbyteri. Patamon. Panteri. Petedondi. Aeram Lectoris. Datiui. Marciani. Lvcioſi. Lvciane. Egipne. & alibi Natalis Sanctorum Caſi, & Victoris.

MAII 18.

DIſtingunt codices noſtri Alexãdrinos martyres ab Ægyptijs, & dubiũ ingerunt, an de alia Alexandria, ex quinque huius nominis vrbibus, accipiendi martyres Alexandrini ſint. Ita etiam diſtinguunt MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, quorum faſtos hic integros exhibemus. Illud ita proſtat. *XV. Kal. Iunij. Alexandria Potamonis presbyteri, Ortaſi, Syrapionis presbyterorum, Pantheri, Datini, Lvci, & Maxima, Hermonis lectoris, & aliorum iiij. In Ægypto Dioſcori Lectoris. Conſtantinopoli, Euchi, Serapionis, Buſtaſi presbyteri, Potamonis, Panteri, Petegloni, Dieranti Lectoris, Dãtini, Marciani, Lvcioſa, Locani, Egena, & alibi Caſſi, Victoris.* Corbeienſe verò parum ab illo differt. *XV. Kal. Iunij. In Alexandria Potamonis presbyteri, Hortaſii, Serapionis, Panteri, Dioſcori, Palmi, Pentecon Diaconi, Ceuron, Dauici, Lvci, Maxima, Hermon lectoris cum aliis quatuor martyribus. In Ægypto Dioſcori Lectoris, qui multa paſſus eſt. Conſtantinopoli Eſſuci, Serapionis, Buſtaſi presbyteri, Patamon, Panteri, Peteclondi, Eran lectoctoris, Datiui, Maſtiani, Lvcioſi, Lvciana, Egina. Et alibi natalis Sanctorum Caſſi, Victoris, Iuliani.* Nomina quidem adducta martyrum Alexandrinorum Alexandriam Ægyptiam videntur ſignificare, quòd omnia ferè in Ægypto vſitata nomina in eorum cenſu contineantur. Potamon Magnus cognomine apud D. Epiphanium in hæreſi Meletianorum, nõ Presbyter, ſed Epiſcopus Heracleæ, ſubiectus Eccleſiæ Alexandrinæ, Sanctitate, & confeſſione celebris dicitur, oculo prò veritate mulctatus, & qui tandem ex D. Athanaſio in Epiſt. ad Solitarios martyr. occubuit. In Menologio Græcorum ad diem 24. huius menſis certamen memoratur Serapionis Ægyptij, & eorum, qui cum ipſo, eodẽ tempore paſſi ſunt. Ex clero Alexandrino ſignatorum martyrum maior cenſus videtur fuiſſe, cum plures Presbyteri, Diaconus, & Lector proferantur. Diuerſum Pitamonem Confeſſorem Epiſcopum Heracleenſem à Potamone presbytero, qui chorum in hoc laterculo ducit, exiſtimarem, quamquam in Romano Martyrol. Potamon Epiſcopus hac die veneretur, cum in adductis omnibus codicibus presbyter nuncupetur, & alijs presbyteris ſocietur. Duodecim nominibus ſignatos exhibet martyrologiũ Corbeienſe, & anonymos quatuor, totidemque in martyrologio Antuerpienſi; & codicibus noſtris adnotantur, nulla, vel parua nominis differentia. Mutilat eos nonnihil Notkerus, ex quo tamen videtur colligi poſſe Alexandriam, Ægyptiã hic eſſe intelligendam, dum ait. *In Alexandria Potamonis, Hortaſii, & Serapionis presbyterorum.* Item in *Ægypto S. Dioſcori Lectoris.* Marcum Papam Rabanus, ita admiſcet Alexandrinis martyribus. *XV. Kal. Hortaſii, & Serapionis presbyteri, & Marci Papæ, & Potamionis.* Oſtaſium pro Hortaſio legit mſ. Reginæ Sueciæ, non Alexandriæ, ſed in Ægypti Prouincia, vt clariùs etiam doceat, Alexandrinos Ægyptios fuiſſe martyres *In Ægypto Oſtaſii, & Serapionis presbyterorum cum aliis xiii.* numerato nempe Dioſcoro Lectore, de quo ſeorſim agunt codices noſtri. Galeſinius ex Beda Alexandriæ meminit Potamionis, Hortaſij, & ſociorum. Calendarium

Hie-

Hieronymianum tantum habet. *XV. Kal. Potamonis*.

Dioscoris Lectori. Insignem martyrẽ addita verba præter morem breuissimi nomenclatoris significant, *qui multum passus est*. Eius agonem per compendia refert M. Romanum, & ex antiquis Beda, Vsuardus, Ado, & Notkerus totidẽ verbis. Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 9. eadem ferè habet, quæ repetenda non sunt, vnicuiq; obuia; animaduertere tantum libet auctorem D. Hieronymum in martyrologio, à nostris sane codicibus diuerso, ab eo produci.

In Constantinopoli. Duodecim pariter martyres alijs martyrol. editis ignotos, præferunt Constantinopoli, tam codices nostri, quam M. Antuerpiense, & Corbeiense; quorum non inferior pars ex Clero est. Duos tantùm ex his profert Notkerus immutatis paululum nominibus Hesychium, & Eustachium; pro Hesychio martyrol. Antuerpiẽse habet Euchium, Eufrechium codices nostri, Effucium Corbeiense martyrol. Pro Eustachio Bustasium, pro Petedondo Peteglorem, pro Æran lectore Deiereantiũ Lectorem, pro Luciana Locanium, & pro Egina, siue Egipne Egeriam exhibet martyrol. Antuerpiense.

Et alibi. Cassium, & Victorem tãtum, habent incerto loco martyres Vetustius nostrum, & Antuerpiense martyrol. Addit Iulianum Corbeiense, alijs præteritum, & omnibus editis martyrologijs prætermissum.

XIIII. Kal. Iunij.

ROmæ natalis Sanctorum Caloceri. Parteni Eunuchorum, & Vxorem eius, Decij Imperatoris, qui cũ esset vnus ex his præpositus cubiculi, alter primicerius nolentes sacrificare Idolis à Decio occisi sunt, & requiescunt in Cimiterio iuxta Viam Appiam. In Cimiterio Calesti Via Appia natalis Patemi. Galigori. Orbane. Incidi. Seleuci. Felicis. Clonici. Crescenti. Colonicæ. Iulie. Item Orbane. In Alexãdria Natalis S Areni Diaconi. In Cesarea Cappadociæ natalis S. Poliocli. In Affrica natalis Sanctorũ Quinti. Primoli. Salusti. Fortunati duorum Donatoris. Primi. Indice. Lucuste. Regate. Orbane. Romanæ. In Getulia Natalis SS. Emili. Pretestati. Basiliæ. Partini.

MAII 19.

VEtustioris nostri Martyrologij codices aliquãtulũ hic corruptos fatemur, tùm quòd transpositis aliquibus verbis sensus pervertitur, tùm quòd præter morẽ aliqua ad Acta martyrum Caloceri, & Parteni narrẽt, ab antiquario aliquo intersuta. Ita suadet M. Vetustissimum. *XIV. Kal. Iunii. Romæ natalis Caloceri, Partheni, Eunuchorum Decii Imperatoris, & Vxoris eius. Natalis, Prenni, Galli, Curi, Vrbani Confessoris, Indici, Seleuci, Felicis, Donici, Crescenti, Colonica, Iulica. Item Vrbana, Alexandri, Areni Diaconi. In Cessarea Cappodocia Poliochi. In Affrica Quintuli, Primuli, Salusti, Fortunati, Donatoris. Item Donatoris, Primi, Dicessi, Lucussa, Rogata, Orbana. In Getulia Emili, Basili, Pratextata, Basia, Partini*. Emendandi ergo nostri codices sunt, & legendum *Eunuchorum Decii Imperatoris, & Vxoris eius*, velut legit Ado.

Ado. *Eunuchorum vxoris Decii Imperatoris*, vel vt habet Rabanus. *Natale SS. Coleceri, & Partheni Eunuchorum Vxoris Decii Imperatoris, quorum vnus cum esset præpositus cubiculi: alter vero Primicerius nolentes sacrificare Idolis à Decio occisi sunt*. Portentum resonat martyrol. Corbeiense, dum recolit Calocerum, & Parthenium Eunuchos, & eorum vxores. Quis enim Eunuchos vxoratos legit? Vnde non modo sensus peruertitur, sed vitiatur. Integrum tamen de more exhibemus ex Dacherio. *XIV. Kal. Iunii. Romæ natalis Sanctorum Caloceri, Parthenii, Eunuchorum, & vxorum eorum. Hi sub Decio Imperatore occisi, & requiescunt in Cimiterio iuxta Viam Appiam. In Cimiterio Calesti Via Appia Paterni, Galiceori, Indici, Seleuci, Felicis, Elonici, Christi, Calonicæ, Iuliæ. Item Vrbani Ingenuæ, Saturni. In Alexandria Natalis S. Areni Diaconi. In Cæsaria Cappadociæ natalis S. Poliochi. In Affrica natalis SS. Quinti, Primuli, Salvsti, Fortunati, duorum Donatorũ, Primi, Indicæ, Lugustæ, Rosatæ, Vrbanæ, Romanæ. In Getulia natalis Sanctorum Emeli, Baseli, Prætextatæ, Basiliæ Parthimi*. Horum sanctorũ eunuchorum celebris memoria est, & eorum dies Natalis ita in antiquissimi martyrologij fragmento apud Bucherium in Canonem Victoris p. 268. signatur. *xiii. Kal. Iunii. Parthini, & Caloceri in Callisti. Diocletiano IX. & Maximiano VIII. Conss*. Quæ pugnãt cum his, quæ passim in reliquis martyrol., tam editis, quã mss. notantur, videlicet Sãctos hos martyres sub Decio, cuius Vxoris Eunuchi erant agonẽ compleuisse. Tempus enim quod in hoc fragmento adnotatur in persecutionẽ Diocletiani cadit, imo in eũdem annũ, quo Diocletianus, & Maximianus purpuram deposuerunt, hoc est quinquaginta circiter annis à mota sub Decio persecutione. Cum vero constanter Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & cum Romano martyrologio cæteri recentiores sub Decio passos esse Sanctos Eunuchos referant, & ijdem adducti mss. codices astipulentur, errasse potius illius fragmenti auctorem dicendum esset, quã tantorum codicum fidem nutare; difficile enim videtur in omnibus codicibus irrepsisse mendum in nomine Imperatoris, vt pro Decio legendũ esset sub Diocletiano, curius vxoris eunuchi essent. At eiusdem nominis socij martyres alij sub Diocletiano, alij sub Decio martyrium facere potuerunt, & fortasse alij sunt de quibus egimus ad diem 14. Kal. Maij, & error ex his in alios irrepere potuit 14. Kal. Iunij, vt illi sub Diocletiano agonem perfecerint, hi sub Decio, & emendandum fragmentum illud, *& pro xiiij. Kal. Iunij*, restituendum *xiiij. Kal. Maij*. Quæ addũtur de officio SS. Eunuchorũ in codicibus nostris leguntur apud Petrum de Natalibus lib. 5. cap. 17. & ante ipsum apud Vsuardum, Adonem, ac cœteros latinos, qui omnes testantur Romę fuisse sepultos Via Appia. In Cœmeterio illius viæ addũt codicẽs nostri, quod est Callisti mox repetitum.

In Cęmeterio Callisti. Sequentes Romanos martyres in Cœmeterio Callisti via Appia sepultos, ac veneratos, Notkerus reticet, qui ex vetustiori martyrologio aliquos saltem excerpere solet. Ita Vsuardus, Ado, martyrol. Romanum, & cœteri latini. Non ita ms. Reginæ Sueciæ post adductos Parthinium, & Calocerum, *Item in Cœmeterio Callisti Via Appia Natalis Sanctorum Paterni, Galliceoli, cum alijs viij*. Hos numerant codices nostri vndecim nominibus expressos. Duodecim exhibet martyrol. Corbeiense, licet tredecim fuisse conijci possit, ex repetitione Vrbanæ, quæ antea deficit, & Ingenuæ, ac Saturni additione Vberius comparet martyrol. Antuerpiense, quindecim enim sacros pugiles recenset, aliqua etiam intercedente nominum differentia; pro Patenio quidem siue Paterno, Prennium habet, & pro Galicoro, in duo nomina disiuncto, Gallum, & Curum exhibet; Vrbanum confessoris nota distinguit; pro Clonico, siue Elonico Donicum exhibet, & quod no-

men est vrbis, tam martyrol. Corbeiēsi, quam nostro, Alexander illi est, & Arenus Diaconus Romanus, qui nobis Alexandrinus, Vrbana, siue Orbana signatur, tam in illo, quam in alijs cum repetionis nota *item*, & tamen Vrbanus prior illi est, & Confessor, non Vrbana. Hæc sine alijs codicibus emaculare difficile est.

In Alexandria. Non ita difficile est asserere emendandum esse martyrol. Antuerpiense in cætu Romanorum martyrum, & pro Alexandro legendum esse Alexandriæ; non modo quia ita binicodices nostri retinent, cum martyrol. Corbeiensi, sed quod ita etiam confirmet Notkerus *In Alexandria S. Irenei Diaconi*. Arenum, siue Arenium vocat Corbeiense martyrol. & nostrum.

In Cæsaria. Poliochum vel Poliochum Cæsariensem in Cappadocia martyrem distinguunt adducti iam codices, quibus innitimur; si reliqua silent Hagiologia, nisi Poliotus sit, vel Polyeuctus Cappadox Cæsariensis, de quo infra omnia latinorum martyrologia agunt xij. Kal. Iunij.

In Africa. Aliquos ex Africano cœtu libat de more Notkerus, dum alios innuit non exprimit. *In Africa Sanctorum Quinti, Primuli, Salustii, & multorum martyrum*. Quintulum, non Quintum horum ducem vocat martyrol. Antuerpiense, & pro Indica, Dicessium profert, Romanam verò tam nostrorum, quam Corbeiensis codicis à duodenario numero aufert. Pro Indica in varijs lectionibus Dufresnij ex mſ. Corbeiensi Iudicam inuenio, & pro illius Lugusta, Lvcussam video in M. Antuerpiensi.

In Getulia. Regio hæc est Africæ, seu Lybiæ interioris, netio frequens, & multiplex. Vnde plures gentes in Africa sub Getuliæ nomine, siue in Mauritania Cæsariensi, siue Tingitana, siue inter Carthaginem, & Numidiam. Quatuor martyres tantùm exhibent codices nostri Emilium, Prætestatum, Basiliam, & Partinum; sed ex MM. Antuerpiensi, & Corbeiensi addendus est Basilius, seu Baselus, & pro Basilia, vt in primo scriptum est, Basia reponenda. Reliqua mihi in obscuro latent.

XIII. Kal. Iunij.

IN Affrica Natalis Sanctorum Victoriæ. Marcellone. Salsæ. Romæ Via Salaria Basilisse. Aurei. Nusce. Nemaui. Saudeli martyris. Et alibi Natalis Sanctorum Ceruasi, & Protasi, & depositio Vellesi, & Faustini Episcopi. *In Ciuitate Bituricas depositio S. Augstregisseli Episcopi.*

MAII 20.

SAnctas tres martyres Africanas non nisi mss. codices hac die recensent, quæ tamen Marcelona codicibus nostris est, Marcelosa, seu Marcellosa alijs dicitur, vt in Antuerpiensi hoc ordine. *xiij. Kal. Iunij. In Affrica Victoriæ, Marcelosæ, Salsæ, Romæ Basilæ. In Ostea Aurea, Nemauso, Baudilis martyris, & alibi Gerbasi, & Protasi, & Fausti Episcoporum*. Nec aliter ferè Corbeiense M. ex quo, & nostro aliqua supplenda infra indicabimus. Interim totus laterculus ita scribitur. *xiij. Kal. Iuni. In Africa Natalis Sanctorum Victoriæ, Marcellosæ, Salsæ. Romæ Via Salaria Basilissæ, Aurei, Nustiæ, Nemaui, Baudeli martyris*

martyris, & alibi Natalis Sanctorum Germanorum Geruasij, Protasij, & depositio Vellesi, & Fausti Episcoporum.

Romæ Via Salaria. Omnia fere latinorum Martyrologia cum Romano Basillam Virginem, & Martyrem recolunt hac die addito elogio, virtutum, & palmæ. Babillam eam vocat Petrus de Natalibus lib.5.cap.23. qui longius Acta eius prosequitur, nullis tamen socijs indicatis, quos illi constanter addunt adducti iam codices nostri,& Corbeiense, Aureum nempe,& Nuscam, dum eam non Basillam, sed Basilissam vocant. De socijs mêdum irrepsisse suspicor, vt mox dicam.De Basilissa martyre Romana meminit antiqua inscriptio in Basilica S. Pauli apud Aringhium lib.3. cap. 3. quæ ibidem requiescit cum Celso Iuliano, & Martianilla,socijs fortasse sepulcri, & nõ certaminis *Basilissa cum aliis duobus*, retinet ms. Reginæ Sueciæ.

Aurei,Nuscæ, seu Nustiæ vt legit M. Corbeiense. Deprauatos hic vereor iã adductos codices, minus tamen martyrol. Vetustissimum, in quo legitur pro Nusca, seu Nustia. *In Ostea*, seu Ostia *Aureæ*. Et omnino ita restituendum puto ex mss. codice Lateranensi, & Vallicellano, ex quibus fragmenta Actorum S.Aureæ producit Aringhius Romæ subt. lib.3.cap.8. n.9. Primùm cum exilio ad Vrbem Ostiam deportata dicitur.*Iratus itaq. iussit eã leuari à terra Claudius, vinctam catenis in Ostiam deportari cum viris Religiosis, & sacris virginibus, & cum omni familia sua. Postquam autem illuc peruenit, cœpit habitare foras muros Ostiæ ciuitatis in loco, qui vocatur Enaristi, in prædio suo, & ibidem die, & nocte ieiunijs,& orationibus epulabatur.* Deinde cum agonem compleuit, vt in altero fragmento.*Lapis magnus ligetur ad collũ eius, & demergatur in mare. Cuius corpus sanctum peruenit ad maris littus, quod B. Nonnus collegit, qui etiam Hyppolitus nũcupatur, & cum omni diligentia sepeliuit in prædio suo, vbi habitauerat viiii. Kal. Septembris.* De loco omnino conueniũt; De agonis die diffident Acta. Cum autem S.Aurea alibi in adductis codicibus non veneretur, nihil obstat, quin ex aliqua translatione in hanc diem eius natalis referri potuerit.

Nemaui S. Saudeli. Haudelum legit alter ex codicibus nostris,Baudilium M. Antuerpiense, Baudeleum aptius Corbeiẽse,in quo Nemaui scribitur, sed Nemauso in Antuerpiensi, sicuti apud Notkerum, qui acta breuiter percurrit. *In Gallia ciuitate Nemauso passio S.Baldelii, &c.* Nemausum Vrbs est Narbonensis Galliæ in Occitana regione. De eo omnia latinorum martyrologia agunt, & eius acta breuiato stylo cõplectitur Petrus de Natalibus lib.5. cap.23. quæ fusius prosequitur Saussayus.

Et alibi SS.Geruasi, & Protasi. Plures martyres coniunctis his nominibus recoluntur in Verustiori M. nostro, vt Nicomediæ ad diem 19.Iunij,& Mediolani ad diem 28. Iulij. An ijdem sint in tanta vbiq. martyrum vbertate difficillimum est decernere. Aliquam Mediolanensiũ celebritatem agnouit hac die ms. Reginæ Sueciæ,fortasse ab aliquo recentiori antiquario emendatum.*Mediolano Natalis SS.Geruasii,& Prothasii.* vide sequẽtia.

Et dep.Vellesi, & Faustini Episcopi. Corruptum hic esse videtur M. Antuerpiense, in quo *alibi* tantum legitur *Gerbasi,* deinde *& Protasi, & Fausti Episcoporum,* quasi Protasius non ille Mediolanensis sit, sed alius, & Episcopus. At mutilum in hoc esse suspicari licet, & Vellesium deficere,quem codicibus nostris consonũ, ita habet M.Corbeiẽse,*& depositio Vellesii,& Fausti Episcoporũ.* Et fortasse melius legitur cũ codicibus nostris *Faustini*. Quia ille esse potuerit, ad quem scripsit S. Cyprianus ep. 67.Eum laudans, quòd steterit contra Marcianum Arelatensem Episcopum, qui se Nouatiano perfidiæ auctori adiunxerat, & initio epistolæ dicitur, *Faustinus Collega noster Lugduni consistens*. S. Helium Faustinum vocat Saussayus in Appendice,& Theophilus Raynaudus in Indi-

culo SS. Lugd. Faustus Rhegiensis ab aliquibus pro Sancto veneratur, in Regiensi præcipuè Ecclesia ex antiquo more, vt testatur Saussayus, qui Baronium adducit; re maturius perpensa in eiusdē sanctitatem consentientē. Sanctumquoq; asserit idē Raynaudus Pietatis Lugdun. p.502. ex Sidonio. Addit tamen Saussayus eius obitum fuisse die 28. Septembris, longe ab illius Fausti, seu Faustini Episcopi memoria, qui hìc recolitur. De Vellesio nihil hucusq. comperi, neq. de Fausto, aut Faustino aliquid decerno.

Bituricas. De S. Austregesilo Episcopo, & Confessore agit Rom. martyrologium, vbi videndus Baronius, qui ex Sigiberto putat floruisse circa annum 627. Vitā habet Surius to. 5. & Duchesnius to.2. Hist. coętan. Galliæ. Meminerunt Vsuardus, & Saussayus cū alijs Christianæ Galliæ scriptoribus. Additamentum huius S. Episcopi non legitur, neque in martyrol. Antuerpiensi, neque in Corbeiensi. Plura de S. Austregisilo 27. Bituricensiū Archiepiscopo habent Sammarthani Galliæ Christ. To. 1. ex Aimone, & alijs, & addunt Ecclesiam illā Festum habere diē 20. Maij.

XII. Kal. Iunij.

IN Mauritania Tymothei. Polie. Eutici Diaconi. In Prouintia Cesarea Polite. Viti. In Africa natalis Sanctorum Victi. Maurelle. Quinti. Primoli. Salusti. Fortunati. Mirelle. Primi. In Cesarea Cappadociæ Policuti. Victori. Donati. Quinti. Lucuse. Primi. Euti. In Britannia natalis Timothei Diaconi, & alibi Natalis S. Matthiæ Apostoli. *In Ciuitate Autissiodorensium Depositio Pauli, & Anteon. Quadrati, & Beati Valeri presbyteri, & Confessoris.*

MAII 21.

IN *Mauritania*. Africani martyres in duas classes diuiduntur. Primi Mauritaniæ tribuūtur, quæ regio Africæ est, eaq. duplex Cæsariensis, & Tingitana. Incertum nostris codicibus esset, cui nam Mauritaniæ primus cætus martyrum esset ascribendus, nisi martyrol. Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, & Notkerus id de Cæsariensi apertè docerēt. Ex ijsdem Petrus de Natalibus, & præcipuè ex Adone refert glorioso martyrio Sanctos hos Cæsariēses hac die occubuisse lib. 5. cap. 28. Nihil supra codices nostros in his martyribus addit Martyrol. Antuerpiense, quinimo ex Polio, & Euticio vnum tantum martyrem Policuticium videtur ità conflare *xij. Kal. In Mauritania Timothei, Poli, Eutici Diac. In Rauenna Martyria. Cessaria Polieucti. In Affrica Victi, Maurellæ, Quinti, Primuli, Salusti, Furtunati, Marcellæ, Primi. In Cessarea Cappodociæ, Policuti, Victori, Donati, Quinti, Locustę. In Brittannia Timothei Diaconi, & alibi natalis Mathai Apostoli. Ciuitate Autisiodoro depositio Valentis presbyteri.* M. Corbeiense magis cum nostris codicibus consonat, quam cum Antuerpiensi, in quo aliqua supra illos abundant, vt in S. Martyria Rauennate, quæ & in illis deest, & Ferrario alijsque de Sanctis Italiæ scribentibus ignota est; hō vero Rabano, qui xij. Calendas in Mauritania Timotheum, *& in Rauenna Martiria* festū indicat. Ita verò M. Corbeiēse sacras ephemeridas exhibet. *xij. Kal. Iunij. In Mauritania Timothei, Poli, Eutici Diaconi. In Prouincia Cæsaria, Epoli, Eutici,*

Iocun-

Iocundi. In Africa natalis SS. Maurellæ, Quinti, Primuli, Salusti, Fortunati, Nirillæ, Primi. In Cæsaria Cappadociæ Polieucti, Victuri, Donati, Quinti. In Britānia natalis Timothei Diaconi. Et alibi Matthei Apostoli. In Ciuitate Autisiodoro depositio B. Valis presbyteri, & Confessoris.

In Prouincia Cæsarea. An hæc ad Mauritaniam referenda sint ambiguum, quòd prouincia Cæsariensis eiusdē pars sit, & plura martyrol. tres primos martyres Mauritaniæ Cæsariensi tribuerint. Sed dubium remouet Notkerus; primos enim Mauros martyres, non Prouinciæ Mauritaniæ Cæsariensi tribuit, sed Vrbi hoc est. *In Mauritania Ciuitate Cæsariēsi natiuitas SS. Timothei, Pollij, & Eutichij Diaconorū*. Cū vero secūdus Polieuictus M. Antuerpiensis, seu bini martyres Polita, & Vitus codicū nostrorū, aut Epolius, & Eurcius, & Iocundus M. Corbeiēsis, ascribantur Prouinciæ Cæsariēsi, non Vrbi, omnis tollitur ambiguitas. Si quidē nomen Cæsaria, siue Cæssaria, quo vtitur martyrol. Antuerpiense, tam regionem, quam vrbem significare potest.

In Africa. Si Vetustioris martyrologij concinnator accuratè locos signasset, quod tamen pluries desideratur, Africæ proprie dictæ, quæ pars Mauritaniæ Geographis est, Sanctus hic cætus esset tribuendus. Ex octo martyribus sacra turma hæc constat in codicibus nostris, & martyrol. Antuerpiense. Septem tantum refert Corbeiense; quoniam Victū antesignanum præterijt, & Nirillam pro Marcella, seu potius Mirella retinet. Octo pariter Africanos Atletas vidit, qui martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ concinnauit, & in pluribus nominibus decurtauit. *xii. Kal. in Africa Natalis SS. Victi*, (ita quoq; cum M. Antuerpiēsi codices nostri) *Maurellæ, Quinti, cū aliis quinque*.

In Cæsarea Cappadociæ. In Cappadocia, & Metropoli Cæsarea Polyectum Victorem, & Donatum recolunt martyrol. Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & ex eis recentiores, ex quibus aliqui Polyotum vocant. Polycutū dicit martyrol. Antuerpiense cum codicibus nostris, in quibus præter Victorē, & Donatum socij aliqui adduntur Quintus, & Locusta in eodem vetustissimo, Quintus, Lvcusa, Primus, & Eutius in codicibus nostris, quibus binos postremos debemus. Martyrolog. enim Corbeiense non nisi Quintum addit. Quinque igitur Cæsarienses in Cappadocia martyres exhibet vetustissimum illud: quatuor Corbeiense, cum Polyeucto antesignano: septem codices nostri, in hoc vberiores, Sex saltem agnouit mſ. Reginæ Sueciæ, cui si Polyectus, siue Polycutus omnibus tanquā dux memoratus adderetur septē essent; hoc enim ordine suppressis aliquibus nominibus eos refert post Africanos. *Cæsarea Cappadociæ Nat. SS. Donati, Primi, cum aliis quatuor*, sicuti etiam Primum nostrorum codicum confirmat.

In Brittannia. De Timotheo Brittāno Diacono silent edita latinorum martyrologia præter Notkerum, qui scribit. *In Brittannia Timothei Diaconi*. Eiusdē vero natalem prosequitur mſ. Reginæ Sueciæ, totidem verbis cum codicibus nostris. Consentit martyrol. Corbeiense, & concinit Antuerpiense.

Et alibi Nat. S. Matthiæ Apostoli. Pro Matthia Matthæum exhibent MM. Antuerpiense, & Corbeiense, sed Matthiā etiam libenter suscipio, quòd alibi martyrol. Vetustissimū eius memoriā nō recolat, sicuti etiam vj. kalend. Martij de eo silet martyrologiū Vetustissimum Et quam quā incerta ferè omnia sint de Apostolis adnotata, de Matthæo tamen, & loco passionis eius aliquod signatum legitur, vt vidimus *in Perside*, pridie nonas Maij, & repetitur xi. Kal. Octobris, tam in codicibus nostris, quam MM. Corbeiensi, & Antuerpiensi. De Matthia verò nihil in ijsdem legimus præterquā in Corbeiēsi ad vi Kal. Martij, & vt suspicari licet ex recentiori instituto. Incertū est etiam vbi Matthias agonem compleuerit. In Iudæa ab aliquibus asseritur lapidibus obrutum Hierosolymis quieuisse

uiſſe, vt habetur in monumento vetu. ſtiori, quod edidit Brouuerius lib. 2. Annalium Treuerenſium, *De regionibus & vrbibus quibus Apoſtolorum corpora requieſcunt.* Rectius proinde de Matthia diceretur *& alibi*, quam de Mattheo, cui non modo Regio, ſed & Vrbs aſſignatur pro triumpho, vt in Adnotatis ad Indiculum Apoſtolorum diximus, vbi & aliqua de Matthia cumulamus.

Ciuitate Autiſiodoro. Maius eſt hîc Gallici antiquarij additamentum, quam in alijs codicibus viderim. Martyrologiũ Antuerpiẽſe meminit tantum S. Valentis presbyteri. M. Corbeienſe B. Valis presbyteri, & Confeſſoris, vt etiam mſ. Reginæ Suecię, & Rabanus totidem verbis, ex quo Notkerus B. Valis præsbyteri. Facilis eſt Valis in Valentem mutatio, ſicuti etiam in Valerium, vt habent codices noſtri, in quibus ad Valerium nota additur presbyteri, & Confeſſoris. Vallum vocat Sauſſayus, ſed de eo non niſi generalia profert. De Paulo verò, Anteoro, & Quadrato Confeſſoribus item Autiſſiodorenſibus, nihil hucuſq. inuenire licuit. Confeſſores ſuadet depoſitionis nomen ab antiquario Gallico præfixum. Valem presbyterum, à Valente martyre diſtinguit Auctarium Adonis, vbi 12. Kal. Iunij legitur apud Roſuueydum *Autiſiodori depoſitio B. Valis presbyteri, & Confeſſoris, & Valentis martyris.* Valentem martyrem Prætorem vocat Sauſſayus in ſupplemẽto ad hanc diem, & ei anonymum ſociũ iungit. De Vvalo presbytero, & Confeſſore in Ciuitate Autiſiodoro agit Molanus die ſequenti xj. Kal. Iunij.

XI. Kal. Iunij.

ROmæ natalis S. Fauſtini. Timothei. Venuſti. Caſti. Emili. Plaſſi. In Corſica Inſula paſſio S. Iuliæ. *In Ciuitate Autiſiodorenſi depoſitio, & Translatio corporis S. Helenæ Virginis.* In Cæſarea Cappadocie Natalis S. Poliucti.

MAII 22.

SAnctos Fauſtinum, Timotheum, & Venuſtũ Romæ etiam recolunt hac die Rom. martyrologiũ; at Beda, & Vſuardus, ſeu potius Molanus ad Vſuardum, Fauſtinum tantum & Timotheum habẽt, ſicuti Bellinus de Padua, & Maurolycus, Notkerus aliquos ſocios etiam recenſet. *xi. Kal. Iunii. Romæ nat. SS. Fauſtini, Thimothei, Venuſti cum ſociis eorum.* Ita etiam Adonis Auctarium, non Ado, ſocios alios agnoſcit, dũ Fauſtinũ nominatim, & Timotheum recolit. *Romæ nat. SS. Fauſtini & Timothei, & aliorũ.* Socios plures Fauſtini ita recenſet M. Antuerpienſe non vero Romæ, ſed in Africa. *xi. Kal. Iunii. In Africa Fauſtini, Timothei, Venuſti, Caſti, Emili, Cotti, Rogati, Albini, Rogatiani, Maxenti, & Felicis. Item Caſti. Itẽ Emeli, Plaſſi. In Corſeca Inſola natalis Iuliæ. Ciuitate Autiſiodoro depoſitio, & translatio Helenæ Virginis. In Cappadocia Geſſarea Poliuiueti.* Plures ex primis martyribus quos Africæ aſſignat martyrol. Antuerpienſe Romæ pariter cum noſtro tribuit martyrol. Corbeienſe. *xi. kal. Iunij. Romæ natalis Sanctorum Fauſtini, Timothei, Venuſti, Caſti, Emeli, Cotti, Rogati, Maxenti, Felicis, Iannarii, Conceſſi, Albini, Rogatiani. Item Caſti. Item Plaſſi. In Corſica inſula paſſio Sanctæ Iuliæ Virginis, & Martyris. In Cæſaria Cappadocię natalis Sancti Polioȼti.* Ex his decurtatos agnoſcimus codices

noſtros,

nostros; in quibus non nisi sex martyres Romæ ascribuntur, & præter Faustinum, Timotheum, & Rusticum numerantur tantum Castus, Emilius, & Plassius. Adduntur in Corbeiensi Cottius, Rogatus, Maxentius, Felix, Ianuarius, Concessus, Albinus, Rogatianus, & alter Castius, vt omnes sint numero quindecim. Sexdecim hos vidisse par est credere, qui martyrologium Reginæ Sueciæ reformauit; post tres enim à martyrol. Romano adductos, subdit *cum aliis xiii.* & fortasse ex repetitionis particula *item Casti, itẽ Plassi*, in Corbeiensi adducto alter Plassius desideratur, qui decimum sextum numerum impleret. Multorum igitur codicum fide emendandum videtur M. Vetustissimum, qui quatuordecim omnes quos numerat martyres Africæ tribuit, qui Romanæ vrbi restitui debent. Erroris fortasse causa fuit, quod Castus, & Emilius Africani eodem die recolerẽtur, quos sciunctim à Romanis martyribus ita recenset Rabanus, & ex eo totidem ferè verbis Notkerus. *In Africa Casti, & Æmilii, qui per ignem passionis martyrium consummauerunt. Scribit B. Cyprianus in libro de lapsis.* Imbelles hi primo cõgressu à fide ceciderunt, mox à domino roborati, & igne examinati palmam martyrij susceperunt. De Sanctis his martyribus, extat sermo S. Augustini inter vndecim additos ex mss. Cartusiensibus. Tractatum vocat Possidius in Indiculo. De martyribus Romanis reliqua ignota mihi sunt, nisi Timotheum illũ esse, quis diceret in Ecclesia S. Pauli, quiescentem, cuius meminit inscriptio apud Aringhium lib. 3. Rom. Subt. cap. 3. nu. 4.

In Corsica Insula. De S. Iulia agit M. Romanum cum Beda, Vsuardo, Adone, Notkero, & cæteris latinis. Acta sunt collectim scripta in Additamento Adonis, ex quo etiam prostant apud Surium tom. 5. Consimilem narrationem exhibet Petrus de natal. lib. 5. cap. 29. & Cruci affixam spiritum emisisse narrat xi. Kal. Iunij. De ea plura habet Saluator Vitalis in Sacra chronica Corsicæ, pia magis, quam solida veritate suffulta. Patriam, ac natale martyrij solũ Nonsam oppidum refert, antiquis Sacrum promontorium vocatum.

In Ciuitate Autissiodoro. S. Helenam Virginem veneratur hac die Rom. martyrologium, de qua aliqua habet in Adnotationibus Baronius. Meminerunt Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & latini recentiores. In eandem diem incidisse S. Virginis depositionem, ac translationem docent codices nostri; quamuis Saussayus translationem in diem xij. Cal. Iulij reijciat. Depositionem hac die venerari confirmat ms. Reginæ Sueciæ. M. Corbeiense de ea agit die sequenti.

In Cæsarea Cappadociæ. Polioctum hic repetunt additamenta ad Mosandri Adonem. Iterat martyrol. Corbeiense. Antuerpiense verò Poliuiuctum vocat. Vtrum idem Sanctus Cæsariensis Cappadox sit, de quo egimus ad diẽ 21. Maij an diuersus, & si idem, cur repetatur memoria, difficile est asserere.

X. Kal. Iunij.

IN Spanijs Natalis Sanctorum Epictiti. Aptoni. Basili Episcopi. Item Aptoni. In Africa Quinti. Lvci. *Et passio S. Desiderij Episcopi, & martyris.* Iuliani. Felicis. Montanæ. Ianuariæ. Emiliæ. Nonne. Almeride. Asti. Basilei Episcopi. Victori. Firmi. Montani. Iuliani. Victorici. Fideli. Donati. Niciæ. Fausti. Tymothei.

Epitacium

MAII 23.

Epitacium Episcopum, & Basileum hac die in Hispania veneratur R. martyrologium. Baronius adducit pro iisdem vetera mss.,& Recentiores. Inter hos est Molanus in additionibus ad Vsuardum, Maurolycus, Bellinus de Padua,& Galesinius ex martyr., vt inquit Romano, qui Epitacium aliquibus vocari Epictetum addit. Sicuti re vera vocat cum codicibus nostris ita consonum martyrol. Corbeiense. *x. Kal. Iun. Spanis natalis Sanctorum Epicliti, Aptonii, Basilii Episcopi. Item Aptonii, Iocundi. In Africa Quinti, Luci, & passio Sancti Desiderii Episcopi, Iuliani, Felicis, Montanæ, Ianuaria, Emelia, Nonna, Alemeridi, Asti, Basilei Episcopi, Victuri, Firmi, Montani, Iuliani, Victurici, Fideli, Donati, Nicia, Fausti, Timothei, Siluani, Foci. In Ciuitate Autisiodero depositio, & translatio S. Helenæ Virginis*. Interpolatum à Gallico antiquario M. Antuerpiense in memoria Desiderij Episcopi suspicari licet, cum Sanctum Desiderium Episcopum Viennēsem vocat, quem nostri codices inter Africanos, alij verò inter Hispaniæ martyres reponunt, diuerso videlicet illius ordine. *x. kal. Iun. Spanis Epicti, & Aptoni. Vienna Ciuitate Desideri Episcopi, Basili Episcopi. Item Aptoni. In Affrica Quinti, Luci, Iuliani, Montanæ, Ianuariæ, Emeliç, Nonnç, Almeridç, Asti, Basilei Episcopi, Victori, Firmi, Montani, Iuliani, Victurici, Fideli, Donati, Nica, Fausti, Timothei*. Basilius Episcopus, siue Basileus ita in hoc vetustissimo martyrologio, Viennensi prçsuli Desiderio succenturiatur, vt eiusdem vrbis Episcopus, eadem die veneratus appareat. At præter quam quod Basilius siue Basileus Episcopus dicitur, & Hispanis martyribus copulatur, tam in nostris codicibus, quam Corbeiensi, cuius nam Vrbis etiā fuerit Episcopus, ita in ms. Reginæ Sueciæ indicatur. *x. kal. In Spaniis Ciuitate Valentia Natalis SS. Basilii Episcopi, cum aliis tribus*. Hoc est Epicteto, & duobus Aptonijs. De duobus Desiderijs Episcopis Ligoniense,& Viennensi seiunctim à martyribus Hispanis, & ante illos agit Notkerus deinde addit. *Eadem die in Hispaniis Epicty, & S. Basily*. Vt dubitari nequeat de Lacinia in martyrol. Antuerpiensi insuta inter Beatos Hispaniæ martyres; sicuti in martyrol. Corbeiensi, & nostro S. idem Desiderius in choro Sāctorum Africæ, minus aptè includitur. Contra fidem ms. Reginç Sueciç, & supra codices nostros Valentinis martyribus martyrol. Corbeiense post secundū Aptoniū (ita enim legendū in Antuerpiensi non Aptanium) addit Iocundum.

In Africa Quinti. Sub Quinto antesignano viginti pugiles sacros enumerat martyrol. Antuerpiense: viginti & vnū codices nostri: Viginti, & tres martyrol. Corbeiense; supra illud enim addit Felicem, Siluanum, & Focium; supra nostrum verò postremos duos. In minori numero hos vidit, qui martyrologium ms. Reginæ Sueciæ concinnauit, & Cæsareæ ex his aliquos ita ascripsit. *In Cæsarea Lucii, Iuliani, Felicis cū aliis x.* Legerem in Cæsarea Mauritaniæ, seu Mauritania Cæsariensi, vt vtraq. lectio ferri possit,& vt supra die 21. huius mēsis dictum est ex martyrol. Antuerpiensi. De his ita Notkerus. *In Africa Quinti, & Lucii, atque aliorum multorum*.

S. Desiderii Episcopi. Rabanus prætereito passionis loco legit x. Cal. *Passio S. Desiderii Episcopi, & martyris*. Notkerus, vt supra indicauimus, non modo Desiderium Episcopum Lingoniensem cum alijs socijs à Vvandalis interēptum hac die veneratur, sed etiam Desiderium Viennēsem sub impia Brunichilde martyrem in territorio Lugdunensi vico Prisciniaco, quem elogio, & vitæ compendio

pendio exornare hac ductus ratione, quod sibi coæuus, Atdo Viennensis anno DCCCLXX. tamquam de re notissima scribere prætermiserit. Diem hunc esse passionis testatur tempore Mauritij Imperatoris: translatum vero esse S. Præsulis corpus Viennam docet 3. Idus Februarij. Cum autem in martyrologio suo Ado de Desiderio Episcopo Lingoniensi hac ipsa die x. Kal. Maij memoriam agat, de Viennensi sileat litem dirimit, non modo Martyrologij auctorem fuisse Adonem Viennensem, non Treuerensem, sed omninò tempus signat, quo illud exarauit, & cõuincit pariter ea, quæ tamquã Adonis ex editione Mosandri adducit doctissimus Baronius martyrol. illius non esse, sicuti ad oram libri Coloniensis scripta vidit Rosuueydus, & inter addita, siue Adonis spuria reiecit. Vide in Adnotationibus eundem Baronium, Saussayum, & reliquos sacræ Galliæ scriptores. S. Desiderius, qui apud Sammarthanos 28. Episcopus Viennensis numeratur anno circiter DCVIJ. à Theoderico Rege impiæ Brunechildis suasu ex exilio reuocatus, lapidibus obruitur, & martyrio coronatur in territorio Lugdunensi super fluuium Calaronam. Dies agonis non indicatur, sed translatum Viennam xj. Februar. illa die ibidem recoli, ijdem Sammarthani docent.

IX. Kal. Iunij.

IN Istria Natalis Sanctorum Zebelli. Seruoli. In Africa natalis S. Saturnini, & aliorum iij. In Porto Romano Natalis S. Vincenti. In Syria Zeoli. Saturi. Timissi. Seruili. Saturnini. Felicis. Siluani. Fortuni. Item Zoeli. Stric, & Diocli. In Gallijs Ciuitate Nametis Natalis Sãctorum Rogatiani. Donatiani germanorum, & martyrum.

MAII 24.

IN Istria expresse natalem Zoili, & Seruuli ita notat cum reliquis huius diei sacris pugilibus M. Antuerpiẽse. *viiij. Kal. Iunii. In Istria Natalis Zoili, Seruuli. In Affrica Sancti Saturnini, & aliorum vi. In Porto Romano Vincenti. In Syria Zoeli, Saturi, Timini, Saturninæ, Seruili, Felicis, Siluani, Furtuni; Item Zoili, Siriæ, & Diocliæ. In Gallia Ciuitate Namnetis, Rogatiani, Donationi Germanorum, & martyrum.* Non Zoilum, sed Zoellum, & Seruilium non Seruulũ vocat Istrianos martyres M. Romanum, dum ijsdem socios iungit Felicem, Syluanum, & Dioclem, quos Syriæ in alia classe tribuunt cum codicibus nostris MM. Antuerpiense, & Corbeiense. Addit in Notationibus Baronius eosdem ità memorari in Istria apud Bedam, Vsuardum, Adonem, & recentiores, nimirum, Bellinum de Padua, Maurolycum, & Galesinium. Ita est, negari nequit, quinimò ita etiam habere Notkerum his verbis addimus viiij. Kal. Iunij. *Eodem die in Istria natiuitas SS. Zoelli, Seruuli, Felicis, Syluani, Dioclis.* Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ eorundem meminit, sed in Tabulis Ecclesiarum Histriæ, Aquileiensis præcipuè, nullam eorum memoriam agi fatetur. At Seruulum, nõ Seruilium, sub Numeriano Imperatore, & Iunilio Præside in Vrbe Tergestina, siue Tergeste Carnorum in Istria passũ, ac sepultum cum socijs ix. Kal. Iunij disertè docet Petrus de Natalibus lib. 5. cap.

cap.36. inter quos fuisse Zoilium, vel Zebellium, & Secundinum nihil vetat. Hos enim tantum socios refert M. Corbeiense, cuius integrum laterculum de more damus, animaduertentes interim, Felicem, Syluanum, & Dioclem in alio cætu Sirorum martyrum referri, tam in hoc, quam nostro, & Antuerpiensi martyrologijs, licet Galesinius Seruulum affirmet memorari in Tabulis Ecclesiæ Tergestinæ, & codicibus mss. & reliquos ab illo in notis diuidat. *ix. Kal. Iunii. In Histria natalis Sanctorum Zebelli, Seruuli, Secundini. In Africa Natalis Sancti Saturnini, & aliorum vi. Martyrum. In Portu Romano natalis Sãcti Vincentii. In Syria Zoeli, Saturi, Timini, Saturnini, Seruili, Felicis, Siluani, Fortuni. Item Zoeli, Striæ, & Dioeli, Maximini. In Gallia Ciuitate Namnetis. Natalis Sanctorum Rogatiani, Donatiani germanorum.* De sanctis Histræ videantur etiam quæ adnotamus ad diem v. Iunij.

In Africa. Cum Saturnino sex tantũ anonymos habent MM. Antuerpiense, & Corbeiense, vnde corrigenda in nostris codicibus numeralis nota, & pro iij. reponenda vj. facili librariorum lapsu.

In Portu Romano. S. Vincentij memoriam agit M. Romanum in Portu Romano, vna cum Beda, Vsuardo, Adone, Notkero, & reliquis recentioribus, penes quos præter nomen, & locum passionis reliqua desiderantur. An S. Vincentius sit qui sacerdotali habitu pictus cernitur vnà cum Sanctis Sennen, Abdon, & Mile in cæmeterio Põtiani apud Aringhium affirmare non auderem. Nõ admodum difficile esset ex Portu Romano translatum fuisse sacrum Vincentij corpus in cœmeterium Pontiani, vel initio ibi sepultũ, quod sit Via Portuensi. Vetustissima S. Vincentij imago extat ex lateritio sarcophago eiusdẽ cœmeterij apud eundẽ Aringhiũ to. 1. Romæ subt. lib. 2. cap. 383. Sanctũ etiam Vincentium inter martyres, qui Romæ extra Vrbem quiescerent Via Portuensi commemorat Vvillelmus Malmesburiensis de Gestis Anglorum lib. 4. cap. 2. Abundat supra reliquos adductos codices in Vincentio ms. Reginæ Sueciæ; illi enim socios xij. anonymos, ita addit *ix. kal. Iunii. In Portu Romano nat. S. Vincentii martyris cum aliis xii.* Verendum tamen est ne Anonymi martyres Syri sint.

In Syria Zoeli. Vndecim Christi milites in Syria coronatos exhibent cum codicibus nostris martyrol. Antuerpiẽse. Duodecim enumerat martyrol. Corbeiense; Maximinum enim postremo loco addit, alijs præteritum, sicuti omnes in editis hucusq. martyrologijs desiderantur etiam apud Notkerum. In numero videtur iam adductum ms. Reginæ Sueciæ cum Corbeiensi conuenire, dũ anonymos xij. post Vincentium numerat, à quo in loco agonis sunt seiungẽdi; vnde verba illa cum alijs xij. seiunctim legenda esse existimarem. In nominibus horum martyrum inter adductos codices aliqua intercedit differentia, Zoilus in martyrol. Antuerpiensi est Zoelus in Corbeiensi, & nostro; illius Siria, his est Stria, & Dioclius eidem est Dioclia.

In Galliis. De SS. Rogatiano, & Donatiano Germanis fratribus martyribus Nannetis in Armorica omnia latinorũ edita martyrologia loquuntur, & præter Bedam, Rabanum, Vsuardum, Adonem, Notkerum, Petrum de Natalibus, & Surium apud Baroniũ in Notationibus, videndus est Saussayus.

Quia vero in adductis omnibus mss. codicibus, quibus Vetustius nostrum martyrologium fulcimur, nulla de S. Ioanna Discipula, & Vxore Chuze Procuratoris Herodis extat memoria, cum tamen eius meminerint S. Lvcas Euangelista cap. 8. & 24. & omnes fere qui martyrologia conscripserint, ne quid prætereamus ad vetustius Hieronymianum martyrologium spectans, monendum duximus, hic S. illius Matronæ fortasse librariorum incuria, venerationem desiderari, siquidem Petrus de Nat. lib. 5. cap. 35. dum eius vitam breui compẽdio perstringit ix. Kal. Iunij, dumq. cap. 34. Ma-

naem

naem pariter Domini Discipulum, Herodis collactaneum, noui testamenti Prophetam, & in Apostolicis Actis memoratum, eode die Antiochiæ in Domino obdormiuisse narrat, eorũ gesta scribere profitetur, *vt dicit Hieronymus in Martyrelogio Sanctorum*.

VIII. Kal. Iunij.

INsula Tusciæ Ciuitate Lera Natalis Sanctorum Sentiani. Vincenti, & Sanctæ. Mediolano Depositio Dionisij Episcopi. Polecrati, & aliorum iiij. Coronati. Vincenti. Iohannis. In Oriente Eusebi. Via Nomentana Miliario octauo Natalis Vrbani Episcopi. In Cimiterio Pretextati Dorostori. In Africa Fabiani. Septini. In Ephesо Iohanis Apostoli. Saturnini. Saturi. Timidi. Tomuni. Victori. Sciali. Victoriæ. Flauini. & Depositio S. Marcelli Confessoris.

MAII 25.

HEtrusci martyres nusquam in vulgatis martyrologijs comparent. Martyrol. tamen Anterpiense post Dionysium Mediolanensẽ fortasse superadditum, ita eos recenset viij. *Kal. Iun. Mediolani Dionysi Episcopi, & Confessoris. Ciuitate Blera Senciana, Vincenti. & Sancta, Policrati, & aliorum iiii. Gortuna Giuitate Vincenti, Iohannis. In Oriente Eusebi. Via Nominata mil. viii. Natalis Turbani Episcopi. In Ciuitate Pretextata Dorostori. In Affrica Fabiani, Septini. Effeso Ioannis Apostoli, Saturnini, Timini, Tomuni, Victuri, Istiali, Victurię, Fluini*. S. Dionysium Mediolanensem, tam in codicibus nostris, quam Corbeiensi superadditum esse antiquis martyribus suadere videtur, quòd inter martyres Bleranos à vetustissimo illo iugiter numeratos interpolatur. Eodem enim ordine cum vetustiori nostro martyrol. Corbeiense signatur. *viii. Kal. In solo Tuscia, Ciuitate Blera, Natalis Sanctorum Sententiata, Vincentii, & Sancta Iuliana. Mediolano depositio Dionysi Episcopi, Polegrati, & aliorum quatuor coronatorum, Vincentii, Ioannis, Marii. In Oriente Eusebii. Via Nomentana miliario nono Natalis Vrbani Episcopi, In Cimiterio Prætextati Dorostoli. In Africa Fabiani, Septimi, Iulii. In Epheso Ioannis Apostoli, Saturnini, Tomuni, Victuria, Istiali, Victurię, Planii, & depositio Sancti Marcelli*. Quid autem sibi velint in codicibus nostris verba illa *Insula Tuscia Ciuitate Lera*, partim ex martyrologio Antuerpiensi, & Corbeiensi colligo, & corrigo *Ciuitate Blera*, partim vitiata vereor, atq. ita relinquere cogor. Æquè enim ignoro quid significet *In solo Thuscia*, quam *Insula Tuscia*. Primo modo omninò legitur in codice Corbeiensi, vt in varijs lectionibus Dufresnij penes me patet, & nuper apud Dacherium, secundo modo in binis codicibus nostris. Blera Ciuitas, vel Opidulum potius Tuscorum erat mediterraneum Ptolomæo, cuius incolæ Blerani Plinio, Blerates Straboni dicerentur. Librariorum vitio notat Cluuerius in Tabula itineraria pro Blera scriptum esse Olera, vnde antiquarius noster pro Olera, vel Blera scripserat tantum Lera. Quamquam vero Blera Stra-

boni opidulum sit, in Vira tamen Sabiniani Pontificis apud Luitprandum ciuitas dicitur, ac Pontificem fuisse *natione Tuscum de Ciuitate Blera*, quod repetit Abbo Floriacensis. Oppidum nunc est Bieda nomine Sutrio, & Viterbio vrbibus finitimum. Tres ibi martyres, vel passos, vel veneratos refert martyrologio Corbeiense Sententiatam, Vincentium, & Iulianum. Codices nostri Sentianum, Vincentium, & Sanctam referunt. Martyrol. Antuerpiense pro Sentiano Sencianam, & pro Sācta Scantam exhibet, hisq. Bleranis martyribus Policratem iungit, & anonymos quatuor, qui in codicibus nostris per memoriam Dionysij Episcopi interpolantur, sicut in Corbeiensi.

Coronati. Hic magis martyrol. Antuerpiensi adhæreo, in quo pro voce Coronati, seu Coronatorū retinetur *Gortuna Ciuitas*, & in ea recolitur Vincentius, & Ioannes, qui minus aptè Bleranis martyribus sociantur. Gortyna vrbs, quondam celebris Cretæ fuit, Gnosso finitima, Lucano memorata, & Ouidio. Opidum Macedoniæ minus celebre etiā dicebatur Gortynia, sicuti & Gortyna vrbs in Arcadia. De celebriori Cretica intelligerem. Martyrol. Corbeiēse Vincentio, & Ioanni martyribus socium Marium addit.

Mediolano. De S.Dionysio Confessore Mediolanensi agunt cum Rom. martyrologio Beda, Vsuardus, Ado, & Notkerus, qui duplicem de loco vbi S. Cōfessor in exilio positus obdormiuit, sententiam affert, dum alij in Cappodocia, alij in Armenia laudatissimæ vitæ cursum compleuisse affirmant, & reliquias eius Mediolanum translatas à S. Basilio, vel vt alijs magis placet à S. Aurelio eiusdē Vrbis Episcopo. Plura hac die adnotauit Baronius. Strictim vitā affert Petrus de Natal. lib.5. cap.42. & Galesinus in martyrologio; diffusius eandem exornauit, & ex omnibus Mediolanensis Vrbis, tam editis, quam mss. scriptoribus vberius, & elegāter concinnauit amicus noster Placidus Puccinellius Decanus Cassinensis in Sacro Ecclesiæ Mediolanensis Zodiaco. Sufficiat verò hic ex D. Ambrosio eius successore epist. 82. coronidem illustris cōfessionis subnectere. *Itaq. vt Eusebius Sanctus prior leuauit vexillum confessionis, ita B. Dionysius in exilii locis propriore martyribus titulo* (vitam) *exhalauit*. Pro martyre illum habuisse D. Ambrosium, quòd in ærumnis pro fide positus quieuerit, ex pluribus locis patet, præsertim lib.5. epist. in Oratione ad Auxentiū, & serm. 69. vbi narrat, quomodo S. Eusebius Vercellensis, cuius S. Dionysius fuerat discipulus, eū ab hæreticorum versutia liberauerit, & martyrem effecerit.

In Oriente Eusebii. Coniunctos à D. Ambrosio Episcopos puto hic nō disiūxisse vetustioris nostri martyrol. auctorē, & cum Eusebium Vircellensem in die eius natali recolat Kal. Augusti, eiusdem in Oriente memoriam hac die in Dionysij socij Natale libéter repetat, & ambos memorabiles viros, cum D. Ambrosio ep.82. ad Vercellenses, eodem die venerare voluerit. *Eusebius sanctus exiuit de terra sua*, (inquit D. Ambrosius) *& de cognatione sua, & domestico ocio peregrinationem prætulit. Pro fide quoq. durā præoptauit, atque elegit, coniuncto sibi S. memoria Dionysio, qui post habuit Imperatoris amicitiam exilio voluntario*. De S. Eusebij in Oriente passionibus plura habentur serm. 69. inter opera S. Ambrosij, vbi hæc verba de eo prostant. *Post multas iniurias Orientis plaga illum in exiliū relegarunt, in quo tāta passus est, vt martyris inuictam gloriam reportaret*. In menologio tamen, aut Calendario Orientalis Ecclesiæ, aut alibi hac die memoriā S. Eusebij non inuenio, præterquàm in adductis MM. Corbeiensi, Antuerpiensi, & nostro.

Via Nomentana. Corruptè legitur in martyrol. Vetustissimo *Via Nominata* pro *Via Nomentana*. Vereor etiam ne mendum aliquod in codicibus nostris, & Corbeiensi, alijs etiam martyrologijs editis

editis commune irrepserit, hoc est *Via Nomentana* pro *Via Appia*. Plures enim codices S. Vrbanum Pontificem, & Confessorem recolunt hac die Via Appia. Ita antiquum Romanum calendarium à Fronto editum hac die 25. Maij *Natalis S. Vrbani Confessoris, atque Pontificis Via Appia*. Eadem Appia via in cœmeterio Prætestati sepultum asserunt B. Vrbanũ liber Pontificalis, & Abbo Floriacensis, penes quos legitur quieuisse in cœmeterio Prætestati via Appia 8. Kal. Ianuarij. At ex Luitprando corrigendus est error librarij, vel typographi, & legendum 8. Kal. Iunij, quia etiam Acta S. Vrbani ex tribus mss. codicibus Bibliothecæ Vaticanæ exhibent apud Antonium Bosium in Hist. Passionis B. Cæciliæ Romæ edita 1600. In his legitur, quod Christiani milites, & Tribuni Flauianus, Callistus, & Ammonius, cum quibusdam alijs sepelierunt in Vrbanum *cum suis sociis in Cœmeterio Prętestati* Via Appia viij. Kal. Iunias. E contra via Nomentana, vel sepultum, vel veneratum S. Pontificem docent cum nostris alijsque codicibus martyrologium Romanum, Beda editus, cum Vsuardo, Adone, & Notkero; ex quibus postremi non modo via Nomentana, *sed in Cœmeterio Prætestati* veneratum addunt. Cœmeterium Prætestati fuisse via Appia, & partem cœmeterij Callisti alibi diximus. Quomodo via Nomentana Appiæ opposita potuerit esse cœmeteriũ Prætestati, vel eundem attingere me prorsus latet. Tam autem certum est Vrbanum Pontificem sepultum, ac veneratum esse in cœmeterio Prætestati, vt inde aliquando mutato nomine cœmeteriũ Vrbani dictũ fuerit, vt notat Aringhius lib. 3. nu. 10. ex Bibliothecario locũ non indicat Rabanus, sed cum adducto Fronti calendario ita Confessorem vocat. *Romæ S. Vrbani Papę, & Confessoris, cuius doctrinâ multi martyrio coronati sunt*. Confessorem etiam vocant Abbo Floriacensis, & Luitprandus. Liber Pontificalis silet migrationis modum. Marianus Scotus ad annum ccxli. passum affirmat sub Alexandro VIII. Kal. Iunij. Martyrẽ, sine hæsitatione asserit Baronius ad annum 233. n. 1. Sanè in vetustiori martyrol. nostro, vel Corbeiensi S. Pontificem recoli Via Nomentana dicitur, non vero in cœmeterio Prætestati.

Dorostoli. Omnia vulgata martyrologia hac die Dorostori in Mysia Pasicratem, & Valentionem cum alijs duobus memorant, Notkerus præcipuè, qui sæpius cum martyrol. nostro conuenit, & Ado, qui ex vetustiori suum emendasse profitetur. Vereri qua propter quis posset, ne plurimùm confusi essent codices omnes, quibus Vetustius nostrum roboratur. Minus certè appositè in Antuerpiense legitur *In Ciũ pratestata Dorostori*. Sed sicuti facile cum Corbeiesi martyrol. & nostro accomodari posset, & breuiatum illud nomen parua mutatione legi *In cæmeterio Pretextati*, ità contra editorum omnium fidem accipiẽdum esset nomen Dorostori pro martyre, non pro Vrbe. Beda editus ita retinet *Apud Moesiam ciuitatem Dorostero Nat. SS. Passioratis Valentionis, & aliorum simul coronatorum*. Eadem penè verba habent Vsuardus, Ado, & Notkerus, qui tantum addunt *& aliorum duorum simul coronatorum*, quemadmodum etiam retinet Petrus de Natalibus lib. xi. n. 151. Dorostorus sanè siue Dorostolon Vrbs Mysiæ inferioris apud Geographos fuit, nunc pagus Bulgariæ, vel ergo nomen Dorostori restituendum ea ante Policratem, vel post Dionysium Mediolanensẽ legendam esset. *Dorostoli Policrati. seu Pasicrati cum aliis quatuor*, inter quos numerandus esset Valentio. In tanta tamen concordia mss. codicum nihil facile immutarem; facilius enim interpungi potest Vetustius nostrum, vt cœmeterium Prætestati Vrbano accomodetur, & post nomen Dorostori apponatur Passicratis, & Valentionis, qui Iulium martyrem aliquo spatio in martyrio præcesserunt, vt habetur apud Adonem, & Notkerum infra vj. Kal. Iunij.

In

In Africa. Binos martyres Fabianum, & Septimium ita recolunt adducti mss. libri, vt apud Latinos editos non prostent, parumque varient in nomine Septini, quem alter ex codicibus nostris cum Corbeiēsi vocat Septimum, vel Septimium, alter cum Antuerpiensi Septinium. Iulium vero non exhibet nisi M.Corbeiēse, ex quo fortasse Dorostori vrbi reddendus esset in superiori classe, vt apud Petrum de Natal. lib. I. cap. 56.

In Epheso. Qua die S.Ioannes Euangelista Ephesi translatus fuerit, vel obdormierit incertū est apud scriptores. Landulphus de vita Christi p. p. cap. 6. affirmat D.Ioannem Euangelistam de carcere huius mundi migrauisse ad Cœlestem patriam in die Natiuitatis S.Ioannis Baptistæ, hoc est 8.Kal. Iulij, propter cuius solemnitatem affirmat, Ecclesiam festum Euangelistæ transtulisse in diem tertiam hebdomadæ Natalis Domini; quod fortasse accepit à Guglielmo Durando in Rationali diuin.offic. lib.7.c.14. Addit etiam diem illam 27. Decembris S.Ioanni Euangelistæ fuisse sacratam, vel quòd illo die eius Basilica dedicata sit, vel quia tunc infulatus fuerit Patriarcha Asiæ. Alio die Græci in Menologio D. Ioannis Theologi migrationem recolunt nempe vj. Kal. Octobris. Plura de ea diximus ad Indiculum Apostolorum, quæ hìc repetenda non sunt. Fortasse huius diei festum Ephesinæ Basilicæ dedicatio est, cuius meminit Procopius de Ædificijs Iustiniani lib. 5. An vero qui sequuntur martyres Saturninus cum sex socijs in martyrol. Antuerpiēsi, vel quinque in martyrol. Corbeiensi, vel septem in codicibus nostris Ephesini sint, post Ioannem Theologum enumerati hæreo, & vereor, ne ex interlineari, vel marginali additione in prototypo vetustiore memoria S.Ioannis in laterculum inter martyres Africanos irrepserit, & Saturninus cum Septimio, aut Iulio ipsis continuari debeat. Nomen equidem Saturnini frequens in Africanis martyribus est. Nec subticere libuit post Saturninum, Saturum, Timidium, siue Timiniū, codices nostros habere Tomū, meq. anticipitē reddidisse, an vrbis nomē esset & legendū, vel Thomū in Ægypto apud Antoninum, vel Tomim in Moesiæ inferiore, Ouidij poetæ exilio celebrem, cui reliqui martyres tribui deberent Victor, Scialus, Victoria, & Flauius siue Flauinus, seu Fluinus. Qui plures, variosq; antiquos codices habuerit, decernere id facilius posset.

S.Marcelli. Cum neq. locus, vbi S. Confessor Marcellus recolatur exprimatur, neque in nostris codicibus; neq. in Corbeiensi, difficile est coniectari, qui nam ex plurimis hoc nomine Diuis esse potuerit. Additamentum de more Gallici antiquarij licuit suspicari; quòd in martyrol. Antuerpiensi non memoretur. Sed neque inter Galliæ sacræ scriptores vllum hac die Marcellum licuit inuenire.

VII. Kal. Iunij.

NAtalis S.Eracli. Pauli. Mindine. In Africa item Pauli, & Anteon. Quadrati. Rufini. & Valeriæ. In Tutuaratine Tuscie Natalis Sāctorum Felicissimi. Eracli. Paulini. Menedine. Saturi. Victori. Saturnini. Mauri. Saturi. Fortunati, & Themedi. *In Territorio Autisiodorensi loco Quociaco Passio S.Prisci martyris cum sotijs suis innumera multitudine.*

Christi

MAII 26.

CHristi milites, quos nullo indicato passionis loco, in fronte laterculi producunt codices nostri Heracliū, Paulum, & Mindinam, eosdē mutato in Paulinum Paulo, & Mendina in Mundinium Africæ tribuit, hac serie martyrol. Antuerpiense. *vij. kal. Iunij. In Affrica Heracli, Paulini, Mundini Augustini Episcopi, In Affrica Pauli, Atconis, Quadrati, Rufini, Valeriæ. In Tuder Tusciæ, Felicissimæ, Eracli, Paulini, Meridie, Saturi, Victuri, Saturnini, Masini. Item Saturnini, Furtunati, & Thcomedi. Antisiodoro Ciuitate Passio Prisci.* Africæ nomen primæ martyrum turmæ præpositum, sublatum esse ex alterius classis proximitate, ab antiquiario codicum nostrorum suspicor, & idem accidisse video martyrol. Corbeiensi, in quo tamen supra tres indicatos, Iocundus ita superadditur. *vij. Kal. Iunij. Nat. Sācti Æracli, Pauli, Mindina, Iocundi. In Affrica item Pauli, Anteon, Quadrati, Rufini, Valeriæ, Magni. In Ciuitate Tusciæ Natalis Sanctorū Felicissimi, Eracli, Paulini, Menedinæ, Saturi, Victuri, Saturnini, Maurini. Item Saturi, Fortunati, Thomedi. In Territorio Autisiodorensi loco Quotiaco, passio S. Prisci martyris cū innumera multitudine.* Ex adductis martyribus cum Eraclius Paulinus, & Menedina iisdem nominibus, & eodem ordine, quo initio laterculi signantur, prostent etiam inter martyres Thuscos, de aliqua oscitantis librarij repetitione suspicionem mouent; at cum paulo aliter Tudertini martyres in Antuerpiensi M. scribantur nihil moror; additamentum tamen in illo agnosco Augustini Episcopi, qui in Angliā à Gregorio missus virtutibus, & miraculis Brittaniam Ecclesiæ adiunxit, vbi additus à S. Vvillibrordo, vel alio illius gētis antiquario in Epternacense martyrologio fuit, sicuti in nostro, & Corbeiensi desideratur.

In Africa. In alia Africanorum pugilum classe, Quadratus ille numeratur, qui ab omnibus ferè latinis martyrologijs recolitur, & in cuius celebritate D. Augustinus sermones habuit vt Possidius auctor est in Indiculo, & post eum Ado, & Notkerus. Meminit Quadrati Africani Romanum martyrologiū cum Beda, Vsuardo, Adone, & recentioribus, qui nullos eidem socios addunt, cum tamen codices nostri, cum M. Antuerpiensi eidem quatuor commilitones assignent, Corbeiense vero quinque; supra Paulū enim Anteonem, Quadratum, Rufinum, Valeriam, & Maginum numerat. Auctor msf. Reginæ Sueciæ non nisi quinque vidit in antitypo suo. *vij. Kal. In Africa Pauli, Quadrati, cum aliis tribus.*

In Tutuaratina. Corruptissimum in codicibus nostris nomen restituendū est ex Adone, qui proximè ad horū lectionem accedit, *In Tudertina Tuscia.* Notkerus *Tuderto Tuscia* legit cum Vsuardo, & Beda. *Tuderti* M. Romanum. *Tuder Tuscia* Antuerpiense, in quo veluti in codicibus nostris, & Corbeiense plures, quam tres Tudertini Athletæ numerantur, nempe vndecim. Deficit in Corbeiensi Etruscæ Vrbis nomen, & aliqui martyres variant. Pro Mundinia codices nostri legunt Menedinam, & M. Antuerpiense Meridiam, & pro Thomede, Themedem, vel Theomem. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, non nisi cum Felicissimo Heraclium, & Paulinum refert sub Diocletiano, & Maximiano coronatos ex Tabulis Ecclesiæ Tudertinæ. Tuder, vel Tudertum in libris Cōciliorum Vrbs est Vmbriæ, propriè dictæ, non Thusciæ, vulgo Todi. At sicuti Perusia cui Tuder proxima vrbs est martyrologijs in Tuscia recensetur, ita nec illis absonum in eadem Prouincia Tudertinos reponere.

In

In Territorio Autissiodorensi. Ingentē cum Prisco multitudinem martyrio coronatam recolit etiam R. martyrologiū cum Vsuardo. Notat ibi aliqua Baronius. Notkerus eadem cum Vsuardo penè habet. Acta refert Petrus de Nat. lib. 5. cap. 50. Passos sub Aureliano in Villa Tornaco Aurelianensis Diœcesis refert: militē vero cū capite S. Prisci aufugientē captū, & obtruncatū prope Autissiodorū, & post quinquaginta annos à S. Hermano Autissiodorēsi inuēta SS. corpora apud locum Quotiacum, constructo ibidem cœnobio refert scriptor vitæ S. Germani in Historia Episcoporum Autissiodorensium ex Bibliotheca Lebbei. Hericius Monachus de miraculis S. Germani lib. 1. cap. 9. locum illud parua differentia vocat Cotiacum. Breuissimè de S. Prisco præter morem agit ad hanc diē Saussayus, & breuius adhuc Hagiologiū Franco Galliæ.

VI. Kal. Iunij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Aquilini Presbyteri, & aliorum xiiij. In Thomis Helie. Lvciani. Zotici. Martialis. Victori. & Maurini. In Africa Natalis Sanctorum Sacci. Iuli. Daame. Carpiæ. In Sardinia Saluciani. Eutrici Episcopi. Criscentini. Ticiani. Quinti. Sciabili.

MAII 27.

IN altervtro ex codicibus nostris antiquissimi librarij oscitātia huius diei segmētum cum superiori, ita admistum erat, vt sub eodem titulo vij. Kal. Iunij festus etiam calendas includeretur. Errorem agnoui, sed aliorum codicum fide emendādum. Ex Corbeiense vetusto Eusebij, & Hieronymi martyrologio, doctissimorum humanissimorum Virorum Raffaelis Dufresnij, & Petri de Faultrì aliquorum dierum exemplum habui, & clarissimi Patris Ioannis Bolandi humanitate ex pluribus vetustis codicibus, quibus ille gaudet ita certissimum esse comperi, sacrasque huius diei tabulas à martyribus Alexādrinis ex ordiri comperi. Ita vetustissimum Antuerpiense. *vi. Kal. Iunij. In Alexandria Acculi Presbyteri, Euangeli, & aliorum xiiij. In Thomis Heliæ, Luciani, Zotici, Marcialis, Victuri, & Murinæ. In Affrica Iuli, Dami, Carpiæ, & aliorum cccc. In Sardinia Salustiani, Eutropi Episcopi, alibi Crescentini, Ticiani, Quinti*. Pro Acculo Presbytero Aquilinum habent codices nostri Aquilum Corbeiense. *vi. Kal. Iunij. In Alexandria Natalis Sanctorum Aquili præsbyteri, Euangelij, & aliorum quatuordecim. In Tomis Elia, Luciani, Zotici, Martialis, Victuri, Maurini, Seruuli. In Africa natalis Sanctorum Sani, Iulij. Vaamæ, Carpiæ. In Sardinia Salutiani, Riscrici, Crisentem, Titiani .... iti Sciabili.* Ab huiusmodi Ectypo nō nihil variat editum M. Corbeiense Dacherij, & pro Sano Saccum, pro Vaama Daamam, pro Crisentem Crescentinum, & pro Stabili Stabulum profert. Sed quantum distant aliorum mss. codicum segmenta ab his, quibus iugiter innitimur, & quanto magis deprauata, ex his quæ subnectimus facile quisque eliciet. Vetus ms. martyrologium Parisijs apud Lebbeum ita sacram Ephemeridem signat, nulla locorum differentia. *Aquili, Helia, Saui, Iulij, Saluciani, Etrusci, Quinti, Straboli, Euangeli, Luciani. Romæ Restituti.* Et quamquam nullus in hoc codice ordo videatur, illi tamen debemus Romanū

martyrem

martyrem Restitutum, in alijs non indicatum. Alius codex ms. Monasterij Rhinouiensis, quo sæpè vtitur Bollandus hos pauculos martyres exhibet. *Alexādria Aquilini Presbyteri, Euāgeli, & aliorum xiij. Alibi Heliæ*. Quartus vetustus codex Monasterij Diuitis-Augiæ, siue Richenouiensis in Germania ita diem vj. Kal. Iunij consignat. *Alexandria Aquilini presbyteri, Euangelij, & aliorum xiij. Alibi Elia, Luciani, Martialis. In Africa Sacer Carpiæ. In Sardinia Salueiani, Eutici Episcopi, Crescentini, Terrani, Quinti, Stabili.* Aliud ms. Martyrol. Ecclesiæ Aquisgranensis in Belgio, ita mutilos etiam sacros fastos exhibet. *In Alexandria Natalis Aecoli presbyteri, Salustiani, Aquilini, Heliæ, Restituti, Sauij, Iulij*. Verum & si minus perfectos, & deterioris notæ hos codices agnoscam, quam nostros, Antuerpiense, & Corbeiense MM.; ex eorundem tamen consensu emendati ora aliquorum martyrum nomina prodire posse non dubitarem. Ad vetustius nostrum magis accedit ms. Reginæ Succiæ etiam hac die vberius. vj. Kal. *In Alexandria Nat. SS. Aeuli presbyteri, Euangelij, & aliorum xiij. In Tomis Eleæ, Luciani, Zotici, Martialis, Victuri, Mutianæ. In Africa Nat. Sanctorum Saeci, Iulii, Damiæ, Carpiæ. In Sardinia SS. Saluciani, Eutici Episcopi, Criscentini, Tychiani. Quinti, Sciabili.*

Alexandria. Galesinus deprauatos, & mutilos codices nactus non modo aliquos ex Alexandrinis, sed aliorum locorum martyres, ita Romæ tribuit. *Roma Beatorum martyrū Aquilini, Eliæ, Quinti, & Restituti.* Ex his tantum Romæ Restitutus tribuitur in martyrol. Lebbei, & id quidē rectè cum Restitutus martyr via Nomentana sepultus fuerit vj. Kal. Iunias, vt in fragmēto ms. Vaticani apud Aringhium lib. 4. cap. 24. Restitutam habet M. Romanum apud Soram. Aquilinum cum codicibus nostris nō Aculum aliqua mss. vocant, vt vidimus, quinimo vt Aquisgranense Aculum ab Aquilino distinguit, & vtrumq. exhibet. In Anonymorum Alexādrinorum numero xiij. omnia ferè conueniunt, & tamen xij. tāantum exhibet Notkerus. Euangelus in codicibus nostris desidederatur.

In Thomis. Qui alibi incerto loco signantur in aliquibus ex adductis codicibus Elias, Lvcianus, & quatuor alij socij, in nostro Vetustiori, Antuerpiensi, & Corbeiensi MM. Thomis tribuuntur. Veritus sum an legendum esset Thmuis in Ægypto, an Tomis in Ponto. Plures codices sanè Tomis sine aspiratione retinent, vt ms. Reginæ Sueciæ, Notkerus, Ado, & M. Corbeiense in exemplo Petri Faultryi. Tomis qui alio nomine Miletus dicitur Vrbs est Ferrario in ora maris Euxini, exilio Ouidij nobilis, & ab eo pluribus in locis indicata. Pro Maurino inter Tomitanos martyres Murinā habet martyrol. Antuerpiense, & Corbeiense Seruulum addit.

In Africa. Nō modo Africanos martyres non habet Rom. martyrologium, sed neque Notkerus, qui proximiùs inter edita ad vetustius nostrum accedit. Exuberat Antuerpiēse, in quo post Carpiam, Anonymi Quadringenti numerātur alijs codicibus ignoti. Diuitem martyrum Africā non difficulter agnosco.

In Sardinia. Vetustissimum M. quod pluries diximus in locorum distinctionibus præ reliquis magis esse accuratum, in Sardinia non nisi Salustianum, & Eutropium Episcopum recolit, reliquos verò alibi incerto loco assignat. Fauet illi Notkerus, qui Sardiniæ martyrem tantum agnoscit Salustianum. Sed cum nostris codicibus, ac Corbeiensi fere reliqua adducta martyrologia conueniunt. Sciabilem tamen M. illud vetustissimum non habet & pro Eutropio Eutricium, vel Euticium Episcopum alij codices retinent. Ritericum sine Episcopali nota exhibet Corbeiense in exemplo Dufresnij, & Euticium in martyrol. Dacherij;

V. Kal. Iunij.

PAmphilia Zotoli. Primi. Nonna. Curesi. In Africa Portini. Arminie. In Sardinia Emili. Felicis. Piriani. Luciani. Romæ via Numentana miliario xiij. Natalis Sanctorum Epegati. Eustasi. Victiæ. Castulæ. Epicati. Ance. Octubri. Vsorie. Vippia. Hili. Homini. Marcili. Collonie. Maxime. Sylomini. Auittiæ. Comini. Marciane. Flumini. Item Marciane. Castule cum alijs vij. *In Ciuitate Parisius S. Germani Episcopi, & Confessoris.*

MAII 28.

NOn parum inter se discrepant codices nostri cum martyrol. Corbeiensi à martyrol. Antuerpiensi. In hoc Pāphiliæ martyres subtricentur, vel potius Africæ hoc ordine tribuuntur. *V. Kal. In Africa natal. Getuli, Nunni, Primi, Aurosi, Proti, Mari, Miniæ. In Sardinia Emili, Felicis, Priami, Feliciani. Romæ Vopegani, Eustasi, Victia, Castula, & Pigati, Ania, Octobri, Vroriæ. Vimpiali, Homini, Marcelli, Cilloniæ. Maximæ, Filomoni, Auettia, Cummini, Marcianæ, Flumini, Macriane, Castula cum aliis vi. Ciuitate Parisius Depositio S. Germani Episcopi.*

Pamphiliæ. Nihil habet Pamphilia cum Africa commune, siue pro Vrbe Macedoniæ accipiatur, siue pro Asiæ regione inter Lyciam, & Ciliciā. Cum tamen in pluribus codicibus martyres, qui Pamphiliæ, à nostro, & Corbeiensi M. assignantur, inter Africanos numerentur, ancipitem reddunt, an Pamphiliæ nomen potius martyris Africanæ esset, & à capite laterculi *In Africa* esset reponendum. Sanè Zetolus, seu Cetulus, aut Getulus, Primus, Nōnus, Euresius, siue Arousius, qui tam in nostro, quam Corbeiensi M. Pāphiliæ ascribuntur, Africani sunt Rhinouiensi, & Richenouiensi mss. martyrologijs apud Bollandum, qui humanissime mihi hęc fragmenta transmisit. Primum ita eos recenset. *In Africa Cetuli, Aurosi, Proti. In Sardinia Emoli, Priami.* Secundum non nihil vberius, sed tamen in omnibus mutilum. *In Africa Cetuli, Aurosi, Proti. In Sardinia Emoli, Priami. Roma Epigata, Catuli Martialis. Parisiis Ciuitate Dep. S. Germani Episcopi.* At cum hos libros mutilos, minusq. in omnibus accuratos agnoscam, quam nostri, & Corbeiensis sint, nihil immutandum duxi, ac potius iuxta horum ordiné Antuerpiense restituendum esse existimaui. Ita verò in exemplo à Corbeiense codice per D. de Faultry descripto legitur. *V. kal. Iunias. Pamphilia, Zeuli, Primi, Nonni, Euriosi, Iulii, In Africa Portuni, Arminiæ, Secundini. In Sardinia Emuli, Felicis, Primiani. Luciani, Iocundiani. Luci. Roma Via Nomentana miliario xiii. Nat. SS. Epicati, Octubri,* Vroria, Vippiapali, Homini, Maruilii, Cillonia, Maximi, Frolomini, Aniciæ, Commieni, Martiani, Flumini, Martani, Cassula cum aliis nouem. In Ciuitate Parisius Depositio Sancti Germani Episcopi.* Differt nonnihil exemplum hoc ab edito Dacherij, quod post Epicatum addat *Eustasi, Victia, Castula. Item Epicati.* In illo festinatione scribēdi prætermissis. Differt etiam à nostris nonnihil; inter Africanos enim martyres Corbeiense M. addit Iocundianum, & in Sardinia. Iocundianum pariter, & Lucium. Ex martyrologio ms. Labbei nullæ suppetiæ afferuntur, nullo enim seruato ordine, & decurtatis fastis, ita exhibetur in schedijs Bollandi. *Zotoli, Primoli, Æmili. Roma Epagathi, Marciani, Castuli. Paris. Germani Episcopi.* Aquisgranense à martyribus enumerandis abstinet, & Ger-

Germano Parisiensi adducto, Acta S.Ioãnis Papæ tantum prosequitur, quod etiã retinent mſ. Reginæ Sueciæ, & Notkerus indicatis tantum quatuor Sardiniæ martyribus, nempe Æmilio, Felice, Priamo, & Luciano, quos etiam habent M. Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, & recentiores Bellinus, Maurolycus, & Galesinius. Felicem martyrem mulierem fuisse, notat Maurolycus ex Petro de Natalibus lib.xi. n.156.

Romæ Via Nomentana. De hac via alibi dictũ est, variaq; eius cœmeteria fuisse constat. Vrbanus PP. supra 8. Calendas sepultus dicitur via Nomentana milliario viij. Martyres xx. sub Antesignano Epegato, vel Vepeganio hic sepulti eadem via dicuntur, milliario xiii. S.Restitutus ex eius Actis apud Aringhium lib.4. cap.24 sepultus fuit ibidem milliario xvi. Cœmeterium S. Primi, & Feliciani erat milliario x iv., vt vel in hoc, vel non lõge ab eo iacuerint Christi adducti milites. Parua, quæ intercedit inter Vetustius nostrum, & vetustissimũ Antuerpiense nominum differẽtia vnusquisq; agnoscere potest. Exuberat in M. nostro numerus ex viginti in viginti & vnum, quod Vimpialus M. Antuerpiensis in codicibus nostris diuidatur in Vippiam, & Nilum. Anonymi in Antuerpiensi vi. sunt: in nostro vij. in Corbeiense ix. in quo deficit Ania, vel Anca, & Vippia, ac Hilus pro vnico martyre accipiuntur Vippiapilo; vnde qui in eo nominibus signantur xix. tantummodo sint.

In Ciuitate Parisi. Omnia fere latinorum martyrologia S.Germani Parisiensis meminerunt. Plura de eo cumulat Baronius ad hanc diem, & ex hac vita migrasse anno 579. tradit Sigibertus. Eiusdem vitã scripsit Fortunatus Pictauiensis apud Surium T.5. & eandem compẽdiosiùs recitant Rabanus, Petrus de Natalibus lib. 5. cap.59. & passim sacræ Galliæ scriptores. Defunctũ anno 576. die 28. Maij docent Sammarthani contra Baronium, qui triẽnio post in cœlum migrauisse monet, & plura digna scitu addunt, dum eum xx. Parisiensem Episcopum numerant.

IIII. Kal. Iunij.

IN Ciballis Natalis S.Pollionis Lectoris. In Numidia Natalis S. Crispuli. In Cesarea Cappadociæ Natalis S.Cyrilli. In Africa Natalis Sanctorum Primi. Accidie. Paßimoni. & aliorum cliij. In Treueris depositio Maximi Episcopi de antiquis ibi multa signa, & curationes fiunt. Romæ via Aurelia Natalis S.Restituti. Via Tyburtina septem Germanorum. In Spanijs Natalis S.Genti. Antiochia Sicimodi. Baßi. Venusti. Victori, Pulliemi. In Cesarea Cappodocie Carchi. Primoli. Finodi. Venusti. Tredenthei. In Anaunia Natalis Sanctorum Sisinni. Alexandri Martyris.

MAII 29.

SAnctum Pollionem martyrem in Pannonia recolit Romanum martyrologium die xxvii. Aprilis, qua etiam die in nostro memoratur, sed in Pannonia vniuersim non Cibali, quæ Vrbs illius regionis est. Ex Actis apud Petrum de Natalibus, vt ibi diximus Lector etiam ille fuit, & Cibali palmam accepit. Propterea an vnus, & idẽ sit negare timeo. In M. Antuerpiensi vario ordine, & non initio laterculi proponitur, hoc pacto. *iiii. kal. Iunii Romæ natalis Virginis. In Spanis Genti, Numidia, Crispolis. In Cibalis, Pollionis Le-*

ctoris. In Cesarea Cappadocia Cyrilli. In Africa Primi, Accidiæ, Baßi, Mori, & aliorum xliii. Treueris Natalis Maximini Episcopi, Romæ Restituti. Item Via Tiburtina vii. Germanorum. Antiochiæ Scimodi, Baßi, Venusti, Victuri, Pullieni. Itē Cappadocia Carili, Primoli, Venodi, Venusti, Gisiñi, Alexandri martyris. Ad nostrorum codicum ordinem magis accedit M. Corbeiense, cuius de more integrum laterculum damus, eodem tempore cum nostro collatum. *iv. Kal. Iunii. In Cibalis natalis S. Pollionis Lectoris. & Martyris.* Abundare hic videtur nomen martyris, quod omnes ferè in vetustiori M. adnotati martyres sint. *In Nicomedia S. Cyrilli.* Nostrum in Numidia S. Crispulum exhibet, & in Cæsarea Cyrillum, in quo cum Antuerpiensi conuenit. *In Africa natalis SS. Primi, Aaccidiæ, Paßimoni, & aliorum clxiij.* Nostrum cum Antuerpiensi anonymos tantum numerat cliii. In Auctario Adonis, seu in Adone Mosādri c l iv. anonymi martyres recensētur cum Primo, Alcidia, & Passamone in Africa. *Treueris Depositio Maximini Episcopi de antiquis.* Maximus in nostris codicibus nuncupatur nō Maximianus, sed contra aliorum fidem; pręter Bellinum de Padua, & Maurolycum, qui pariter Maximum scribunt. In ijsdem codicibus nostris additur. *Romæ Via Aurelia Nat. S. Restituti martyris.* Aptius in nostro martyris titulus sicuti in Antuerpiensi subticetur. *Via Tiburtina septem Germanorum. In Spaniis Nat. S. Gensii. Antiochię Sicimodi, Baßi, Venusti, Victori, Pullieni,* siue vt in nostro Pulliemi, sed Pullieni potius legendum est ad fidem M. Antuerpiensis. *In Cæsarea Cappadociæ Carelli, Primuli, Finodi, Vennsti, Tredentes, Iocundi,* qui in codicibus nostris desideratur. *In Anaunnia SS. Sisinii, & Alexandri martyris. Romæ natalis S. Petronillæ, Alexandri, Martyrii.* Postremos hos Romæ martyres in nostro omnino deesse dolemus, & facile Petronillā Virgo illa est, quæ in M. Antuerpiensi librarij vitio deficit, dum tantum initio laterculi legitur, *Romę Natalis Virginis,* & legendum esset, *Romæ Nat. Petronillæ Virginis*, & fortasse vetustioris nostri compaginator, cum Petronillam recoli vidisset in sequētis diei exordio, ab huius calce remouit.

Maximini de antiquis. Dum titulus Confessoris non additur, & pro depositione Natalis dicitur, videtur hic martyr aliquis designari, præsertim cum tam in nostro, quam Corbeiensi addatur *de antiquis*, quod illum ad prima Ecclesiæ tempora videtur amandare. Rabanus depositionem Maximini Episcopi, & Confessoris Treuirensis hoc die recolit. Maximinum S. Athanasij hospitem Cratepolius numerat inter Episcopos Treuerenses in eiusdem præsulum Annalibus, vigesimum octauum, & huius nominis secundum, primum vero, & in ordine xxv. sub Imperio Probi recenset, cū Sammarthani Maximinum primū xx iv. numerent in serie Episcoporum, & xxvii. Maximinum iuniorem. Vetustiori Sanctitatis titulum non addunt, & secundum sanctitate clarum plurimis prosequuntur. At neque is ex antiquis nuncupari posse videtur. Saussayus Maximinum martyrem recolit Episcopum Treuerēsem, & S. Martini successorem die 20. Iunij, at is est qui à Cratepolio primus numeratur in Imperio Probi ante Diocletiani persecutionem, & qui 12. kal. Iulijs pariter dicitur obijsse; qui enim die 29. Maij lōgiore elogio decoratur apud eundem Saussaium S. Athanasij hospes est, & Confessor, cuius memoriā hac die venerātur omnia latinorū martyrologia cum Romano. Fatentur ijdem Sammarthani primis sæculis vsque ad Agricium incertā esse Treuerensium Episcoporum successionem, vnde inter primos, & antiquos Maximum aliquem fuisse neque etiam certò negari potest.

Romæ Via Aurelia. S. Restitutus ex fragmento Codicis Vaticani apud Aringhium lib. 4. cap. 24, postquam extra Capitolium capite cæsus martyrium cōpleuit à Iusta Matrona sepultus fuit via Nomentana milliario xvi. sub die vj. kal. Iunij, & indè sub Hadriano Papa translatus

latus fuit iuxta Ecclesiam S. Andreæ in Aurelaurio prope Basilicam S. Mariæ Maioris. Parum Sancti huius Restituti dies anniuersarius ab hodierno distaret; sed plurimum Nomentana Via ab Aurelia disiungitur. Vnde dubitare licet, an idem S.Restitutus sit. Via enim Aurelia non Nomentana memoratus hic Restitutus veneratur à M. Romano, Beda, Vsuardo, Notkero, Petro de Natalibus lib.xi.n.157. Ms. Reginæ Sueciæ, M.Corbeiensi, & nostro. Antuerpiense enim vetustissimum cum Actis apud Aringhiũ, & eũ vetustissima Ecclesia, adhuc reliqua, S. Martyri dicata via Nomentana, non pugnat, dum Romæ tantum Restituti memoriam agit, nulla addita Viæ, aut minutioris loci differentiam.

Via Tiburtina septem Germanorũ. Sex tantum ita notat ms.Reginæ Sueciæ. *Via Tiburtina sex Germanorum.* Sed facilis fuit librarij lapsus in numeri vnius prætermissa nota. Septẽ habẽt Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Nat. lib. xi. n.158. & cœteri latini, præter Romanum martyrologium, quod de his silet: fortasse, quia eorum memoriam agit die xviij. Iulij, cum Symphorosa matre. Germani septem Anonymi fratres Antiochiæ incerta die martyres recensentur in Actis S.Iuliani apud Petrum de Natal. lib.2.c.51. Verũ hi expresse via Tiburtina passi, vel venerati enunciãtur, non Antiochiæ, & Romæ vel Tiburi. Erat locus cum Ecclesia septem fratribus dicata, via Tiburtina milliario nono, qui *ad septem fratres* vocabatur, & corrupto vocabulo dictus deinde vulgo est. *A sette fratte*; ibi enim Symphorosa mater cum septem filijs coronata nomen loco reliquit, ita vt ab illo vsque tempore Adriani Imperatoris, Ado auctor sit, Pontifices Sacrorum posuisse nomen loci illius *ad septem Biothanatos* v. Kal. Iulij, quando etiam in M. vetustiori nostro eorum memoria repetitur: fortasse ex translatione aliqua, cuius meminit Aringhius lib. 4. cap. 17. Romæ subt. Eodem certè die ex Vsuardo, & Adone mater, ac filij agonem non compleuerunt.

In Anaunia. Ita habent Rabanus, Vsuardus, Ado, & Notkerus, qui Sysinnij, Martirij, & Alexandri acta percurrũt, ac martyrium accepisse in Anauniæ partibus confirmant. Hanc esse regionem Tridentinæ Vrbis proximam Rabanus, & Ado docent. Petrus de Natalibus lib.5. cap.43. Vallem Annoniam vocat. M.Antuerpiense alijs Cappadociæ martyribus eos succenturiatur, forte quia Sysinnius genere Græcus, & ex prouincia Cappadociæ fuerat, vt Ado addit. Meminit horum martyrum ex Paulino in vita S.Ambrosij M. Romanum, vbi vidẽdus est Baronius eruditissimus. Corrigendum est Vetustissimum nostrum in fine, & pro martyris titulo, Martyris nomen restituendum. De reliquis, qui hac die in Vetustiori nostro adnotantur martyribus, cũ nihil notatione dignum succurrat, silere cogimur, aliquos tantum hoc ms. Reginæ Sueciæ fragmento confirmamus. *Apud Nicomediam S.Crispoli. In Cæsarea Cappadocia Cyrilli. In Africa Natalis SS. Primi, Bassimonij, & aliorum eliij. In Spanijs natalis Sancti Gentij.* Animaduertimus hic tamen, non in Nicomedia S.Crispolum esse reponendum, sed in Numidia iuxta fidem M. Antuerpiẽsis, & codicum nostrorum.

III. Kal. Iunij.

IN Antiochia Natalis Sici. Palatini, qui multa tormenta passi sunt. Turribus Sardiniæ Natalis Sanctorum Gabini: Crispuli. In Nicomedia natalis multorum Sanctorum.

Non

MAII 30.

NON alibi Aquileienses martyres veneratos hac die esse inueni, quã huius laterculi initio in martyrol. Antuerpiensi. *iij. Kal. Iunii. In Aquilea Natalis Cãtiani, Eutici, & Eutimi. Antiochia Scpalatini. In Turribus Sardiniæ Gabini, Crispoli. Numidia multorum sanctorum.* Veritus qua propter sum', ne ex eo quòd Cantianus in Aquileia postridie recolitur, librarius festinata incuria in presentem diem reposuerit, vel potius ex ante habita veneratione Cantianus in martyrologio reponatur, quod eiusdem commilitones Euticius, & Eutimius hac die iij. Cal. fuerint coronati, postridie vero Cantianus, cum illis antepositus sit, ne in tormentis socij disiungerentur in cultu. Si quis vero ex diuersitate sociorum alium Cantianum esse velit, qui sequenti die in eadem Vrbe veneratur, sciat plures Cãtianos Aquileiæ suo tempore celebres adnotare Venantium Fortun. lib. 4. vitæ B. Martini his carminibus.

Aut Aquileiensem si forte accesseris Vrbem
Cantianos Domini nimium veneveris amicos.

Neq. ita difficile esset, vt Cantianus alter, cum alijs socijs Mediolanum translatus fuerit, alter Aquileiæ quiesceret, dum Vrbium illarum vtraq; sacra Cantiani, & sociorum pignora possidere glorietur. Sed aliqua die sequenti etiam adnotabimus.

In Antiochia. Neque Corbeiense M. de Aquileiensibus sanctis martyribus agit, sed ab Antiochenis huius diei fastos ita exorditur. *iii. kal. Iunii. In Antiochia Natalis Sanctorum Sici, Palatini. Turribus Sardiniæ Natalis Sãctorum Gabini. Crispoli. In Nicomedia Natalis multorum Sanctorum.* Legendum igitur est disiunctim Sici, & Palatini, non coniunctim, quasi Palatinus nomẽ officij, vel dignitatis esset, sed Christiani pugilis, vt habet M. Corbeiense Dacherij, & Rabanus qui legit, *In Antiochia SS. Martyrum Sicii, & Palatini, qui multa tormenta propter nomen Christi passi sunt.* In Antuerpiensi enim editæ laminæ vitio laborant cum *sci* loco *sici* scriptum sit. Duos esse martyres non modo docent verba iam adducta, & pariter in nostris codicibus apposita, *qui multa tormenta passi sunt*, sed vetustius nostrum D. Hieronymo ascriptũ idem esse cum eo, quo vsus est ante octingentos annos Notkerus confirmare videntur; ita enim ille. *In Antiochia Sãctorum Isichii,* (Sijci ad margines scriptum est) *& Palatini, qui vt S. Hieronymus scribit multa tormenta propter nomen Christi sunt passi.* Variat non nihil in nominibus Petrus de Nat. lib. xi. n. 160. dum Sycum, & Platinum eosdem vocat: magis etiam Maurolycus, penes quem Hesichius, & Phalerinus indigitantur. Bellinus eos Ficum, & Palatinum. Syciũ, & Palatinum, omnino cum nostris codicibus conueniens, vocat R. Martyrologium cum Beda, Vsuardo, & Adonis auctario. Galesinius ijsdem nominibus vtitur, vt ait ex D. Hieronymo, & mss. libris.

Turribus Sardiniæ. Gabinium, & Crispulum Turritanos martyres omnia latinorum martyrologia venerantur. De his agũt Fara lib. 1. de rebus Sard. p. 71. Dimas Serpio de SS. Sardiniæ, Ferrarius de SS. Italiæ ad diem 30. Maij, vbi Baroniũ redarguit, quòd S. Gauinũ pro Gabinio acceperit. Sunt qui putent Gabinium fuisse Episcopum. Sed contra Archiepiscopum Turritanum id asserentem, Rota Romana coram Ghislerio parte 8. recent. dec. 60. docuit Gabinium, non fuisse Episcopum, sed martyrem tantum. Turris vetusta Sardorũ ciuitas fuit, Turris Libyssonis, vel Bissonis Ptolemeo, &

Antonino nuncupata est ad orã Sardiniæ Occidentalis, nunc ferè diruta, in cuius locum succeſſit Saſſaris. Inter Sanctos Sardiniæ hos numerauit Ioannes Arca ad calcem lib. 2. de SS. Sardiniæ, sed doluit Acta fuiſſe deperdita, ſicuti S. Gauini Turritani, à Gabinio diuerſi geſta late deſcripſit initio eiuſdem libri 11.

In Nicomedia. Multorum ſine nomine martyrum memoriam hic etiam agit Notkerus, & M. Corbeienſe, cum Auctario Adonis, quamquam M. Antuerpienſe pro Nicomedia Numidiam præferat.

II. Kal. Iunij.

IN Aquileia Natalis S. Petronillæ. Natalis Sanctorum Canti. Cantiani. Proti. Griſogoni, & Cantianelle. Cartagine Datiane. Turribus Sardiniæ Criſcentiani. In Ciuitate Sytha Donatiani. Romæ Via Aurelia Natalis Sanctorum Proceſſi, & Martiniani. In Ciuitate eorumdē Natalis Sanctorum Gaulieni. Germani. Victoris. Siluani. Teliſfori. Victorini. Donati. Stialiterti. Rogati. Item Germani. Siluani. Honori. Ciliciæ. Tertule. Leuticæ. Victoriæ. Fortunatæ. Maxime. Rogate. Paulice. Agapie. Caſtulæ. Amelle. Item Tertuli. Lupi. Iuſti. Tecle. In Antiochia Paulini, & Iſici.

MAII 31.

SAnctam Petronillã Virginem omnia ferè latinorum Martyrologia hac die Romæ recolũt. Romanũ præcipuè Bedæ, Rabani, Vſuardi, Adonis, Notkeri, & Vvãdelberti. Inter hos aliqui filiam S. Petri ex vxore ante ipſum martyrem fuiſſe exiſtimant, vt Clemens Alexandrinus teſtatur lib. 7. Strom. & diximus in exerc. de Primitijs martyrũ. Alij, & rectius non natura, ſed ſpirituali adoptione filiam fuiſſe credũt. Inter hos ſunt Baronius anno 66. & Ferrarius de ss. Italiæ, qui validis id rationibus euincunt, præcipuè ex Actis S. Felicula collactaneæ, & Nicomedis presbyteri, qui Paulo poſt mortem Petronillæ ambo ſub Domitiano martyrium fecerunt, quod tempus improbabile reddit S. Petri filiam ea venuſtatæ tunc fuiſſe, vt à Flacco Comite pulchritudinis cauſa in coniugium expeteretur; ſin vero tot annis poſt Petrum obijt, quomodo in eius ſepulcrali inſcriptione S. Petrus ſcribere potuiſſet *A. Petronillæ F. dulciſſimæ?* Fuit ergo S. Petronilla Romana Virgo, & ex præcipua in Petrum Apoſtolorum Principem deuotione, & aliqua ad eius ſepulcrum, vel Oratorium præſtita iugi veneratione filia Petri nuncupata fuit, eo prorſus titulo, quo ſe magna Matilda Comitiſſa indigitabat, vt in eiuſdem monumentis, iam à 25. annis à nobis editis, clariſſime patet, vel vt D. Marcus à S. Petro filius dictus fuit, & Pelagia filia Thomæ Apoſtoli in eiuſdem Actis mſs. Ex his librarij error in codicibus noſtris apparet, qui dum à capite laterculi ſcribere debuerat *Romæ S. Petronillæ*, eam cum Aquileienſibus martyribus minus appoſitè immiſceuit, ſicuti librarius alter incurioſus S. Virginē Romæ repoſuit in M. Corbeienſi IIII. Kal. Iunij, & ab hac die quo omnia, vt diximus latinorum Hagiologia eandem recolunt, ità inconſultò remouit. *Pridie kal. Iunii. In Aquileia natalis Sanctorum Canti, Cãtiani,*

tiani, Proti, Crisogoni, & Cantianella. Cartagine Dacianæ. Turribus Sardiniæ Crescentiani, Memmii. In Ciuitate Sirtha Dacia. Romæ Via Aurelia natalis SS. Processi, Martiniani, Firmini. Natalis SS. Gaullieni, Germani, Victuri, Siluani, Thelesphori, Victurini, Donati, Istiali, Terti, Rogati. Item Germani. Item Siluani, Honori. Cilicia, Tertula, Santa, Victuria. Fortunati, Maximæ, Rogatę, Paulicię, Agapię, Castulę, Amella. Item Tertulę, Lupi, Iusti, Teclę, Firmi. In Antiochia Paulini, & Isici. Vetustius quidem nostrũ emẽdandum, vt diximus, initio laterculi docent præcipuè Rabanus, & Notkerus, qui pridie Kal. Iunij *Romæ* inquiunt *natiuitas S. Petronellę*, (ita etiam alij vocant,); & quamquam diffusius eiusdem Vitam percurrant, statim deinde Aquileiẽses martyres referunt, sicuti etiam Vsuardus, & Ado. Via Aurelia sepultam fuisse non Ardeatina vbi S. Nicomedes Feliculam reposuit, ita habet ms. Reginæ Sueciæ. *Pridie Kal. Romę Via Aurelia S. Petronillæ, Processi, Martiniani.* E contra Aringhius Romæ subt. to. 2. lib. 2. cap. 4. ex eiusdem S. Petronillæ cœmeterio Via Ardeatina in Vaticanum Mausoleum illius corpus translatum fuisse ostẽdit, & lib. 3. cap. 18. sepultum fuisse S. Petronillam in sui nominis cœmeterio via Ardeatina, vbi etiã Ecclesiam habuit, pluribus ostẽdit. Martyrol. Antuerpiense, quasi quid additũ, ad calcem huius diei S. Petronillæ, ita meminit. *Pridie kal. Iunii. In Aquileia Cantiani, Proti, Criffogoni, & Cantinella. Sardinia Criscentiani. In Ciuitate Sirtha Donatiani. Romę Processi, Martiniani, Gallieni, Germani, Victuris, Siluani, Thalisfori, Victurini, Donati, Istali, Terti, Rogati. Item Germani. Item Siluani, Honori, Cicilię, Tertulę, Laude, Victuria, Furtunatę, Maxima, Rogatę, Paulica, Appię, Canstulę. Item Tertullę, Lupi, Iustidę. Antiochię Paulini Isici, Sanctę Petronillæ.*

Natalis S. Canti. Tres in Aquileia martyres, sine alijs socijs Cantium, Cantianum, & Cantianillam fratres, ac nobiles Romanos recensent hac die Rom. martyrologium, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus, & recentiores Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 70. eorum Acta exhibet, & cum ijs martyriũ subijsse Prothum eorundem Pedagogũ docet, quemadmodum, & martyrol. Romanum, & hic rectè cũ tribus illis martyribus sociatur. Chrysogonum apud alios scriptores præter adductos iam codices nequaquam memoratum inuenio. Cantianillam Virginem, & martyrem idem Petrus de Natalibus præfert in titulo. Cantinellam vocat M. Antuerpiense pro Cantianilla corrupta voce, vt plurimi codices legunt. De his est sermo S. Maximi inter opera S. Ambrosij n. 75. & apud Surium ad finẽ To. 5. & de his locutum fuisse in adductis pridie huius die carminibus Venantiũ Fortunatum arbitrantur in Not. Baronius, & ad hanc diem Ferrarius; fortasse quòd Maximus dixerit in sermone adducto. *Vna est illis apud homines appellatio, quibus apud Deum est vna vocatio*. At supra similes fuisse nomine, non eodem scripserat. Locum agonis, & patriam non exprimit Rabanus, sed Cantium, Cantianũ, & Cantianillam Diocletiano imperante coronatos refert hoc ipso die 11. Kal.

Carthagine Datiani. De hoc cum cœteris editis martyrologijs silet etiã Notkerus. Meminit tamen in laterculi fine ms. Reginæ Sueciæ. *Carthagine natalis S. Datiani*. Dacianam legit M. Corbeiense, cum libris nostris.

Turribus Sardinię. De hac vrbe diximus superiori die. De Crescentiano agit Rom. martyrologium cum cœteris latinis. Ex Fara libro 1. de Rebus Sardorum Ferrarius in Caral. SS. Italię narrat cum SS. Gabinio, & Crispulo Crescentianum Christi religionem suscepisse, & cum prędictis accusatum, & non cõprehensum, paulo post martyrio fuisse coronatũ, & in Ecclesia Turritana summa veneratione habitum. Crispulum, Crescentianum, & Gabinium sub Nerone

ne coronam accepisse Vitalis asserit in Additione ad Annales Sardiniç A. Christi 139. contra Serpiam, qui sub Hadriano tradit martyrium fecisse. Ioannes Arca de Sanctis Sardiniæ in fine lib. 2. hos sanctos inter eos refert quorum vitæ, & martyrij series, non nisi breuissimo cõpendio innotescat ex Beda, Adone, & Vsuardo, vt diximus iij. Kal.

In Ciuitate Sytha. Ita nomen Vrbis scribitur in vtroq. codice nostro; Syrta vero in M. Antuerpiensi, & Corbeiensi. Sitha Mesopotamiæ Opidum est Zosimo lib. 3. Dacianum in hac Vrbe coronatũ aut veneratum habet idẽ M. Corbeiensi, sed Donatianum Vetustius nostrum, & Antuerpiense Sythensem martyrem vocat. Forte Cirthae legendum esset, quæ Metropolis Africæ vrbs erat, & ibi frequens nomen Donatiani.

Romæ Via Aurelia. De Processo, & Martiniano agit Rom. martyrologium ad diem secundam Iulij ex Beda, Vsuardo, & Adone, qua die Acta eorum apud Surium agonem compleuisse docent, & in Vetustiori nostro etiam martyrol. eorum memoria repetitur, sicuti in Antuerpiensi, & Corbeiensi. Cum vero hic addatur *Via Aurelia* illic verò ex Adone adnotemus in cœmeterio Damasi, subijt dubitari, ne aliqua translatio in alterutro loco recolatur, deductis ex vno in alterum cœmeterium sacris corporibus. Sanè tam in Actis apud Surium, quam in vetusto membranaceo Passionali nostro sepultos sanctos hos milites docetur via Aurelia 6. Nonas Iulij. Nulli in codicibus nostris hic adduntur socij Processo, & Martiniano. In M. Corbeiensi ijsdem iungitur Firminus. In Antuerpiensi lõga series martyrum subnectitur vtriusq: sexus, vt ad numerum xxij. extendatur. Alterius ordinis sunt in Corbeiensi, quo post Firminum numerantur, quamuis locus ab Vrbe Roma distinctus illis non constituatur. In codicibus nostris, vt mox apparebit, hi omnino à Romanis martyribus loco passionis distinguuntur.

In Ciuitate eorundem. Librarij oscitãtia satis hic apparet, & vitiatum Vrbis nomen facile ex Notkero restitui potest, penes quem in fine huius diei ita legitur. *In Hispania Ciuitate Gerunda Germani, Victori, Syluani, Telesphori, Victorini, & aliorum multorum.* Decurtat plurima martyrum nomina idem Notkerus, nè dum aliquorum sanctorum vitã de more illius sæculi ad maiorem audiẽtium prouenctum percurrit, tædium legentibus pariat: emendandum ergo vetustus M. nostrum, & pro eo quod scriptum est. *In Ciuitate eorundem* legendum est *in Ciuitate Gerunda*, quæ Vrbs citerioris Hispaniæ est sub Archiepiscopatu Tarraconensi in Catalaunia. Ad tot tantosq. martyres Prudentium facile est allusisse, dum in Peristephano, & Hymno de martyribus Cæsaraugustanis eãdem sacris pignoribus diuitem vocauit.

Arctubus sacris locuples Gerunda.

Germanum sacri chori ducem signat Notkerus, sed ante illum codices nostri, & martyrol. Corbeiense Gaulienum præferunt, vel Gallienum, quemadmodũ in Antuerpiensi legitur. In quo non modo deficit vrbis Gerundensis designatio, sed quæcumq. alierius loci differentia. Desideratur etiã in Corbeiẽsi vrbis nomen, vbi martyres passi sunt, & tantumodo à Romanis distingũtur, repetitione *Natalis*, quæ vox iterata alium nouorum martyrũ cętũ videtur designare, eũq; ex xxix. populosũ. Viginti, & octo numerat Gerundenses martyres vetustius nostrũ si *Stiali tertius* in duos diuidatur hoc est Istialum, & Tertium, vt exhibẽt MM. Antuerpiense, & Corbeiense, in quorũ primo tres martyres deficiunt, vt facile erit conferenti colligere. Dubitare in horum martyrũ serie quis posset, an nomen Ciliciæ sanctę mulieris esset, an regionis, nisi M. Antuerpiense fortasse aptius legeret *Cæcilia* non *Cilicia*.

In Antiochia, Paulinũ, & Isieũ Antiochenos referunt cũ M. Corbeiensi codices nostri, Isticum pro Isico habet Antuerpiense. Hos silet Notkerus, cum alijs latinorum martyrologijs.

KALENDIS IVNII

Letanias Indicendas.

Iunius habet dies XXX.

IN Thessalonica Octaui. In Antiochia Zosimi, & Tecle. In Africa Crispini. Romæ. Iouenti. Cyriaci. Exuperanti. Eraclie. Item in Thessalonica Lvcię Virginis, & Acucij Regis Barbarum. Rogati. Germani. Siluani. Bullodi. Ciciliæ. Tertuli. Laute. Victoriæ. Gagi. Fortunati. Maxime. Rogate. Pauline. Agapie. Castule. Coteusi. Nouelle. Agape. Casse. Vruriæ. Bublase. Fortunati. Martini. Baiani. Rogatiani. Honorati. Donati. Martiani. Saturnini. Pontini. Pauli. Petruni. Rutiliæ. Flauij. Quietiæ. Ianuariæ. Nouellę. Item Ianuarij. Gosiæ. Fedose. Victorinæ. Matrone. Gasulæ. Rogatiane. Quinti. Marci. Gemine. Martialis. Mituni. Item Pauli. Verici. Cassi. Saturnini. Felicis. Martiani. Donati. Rogate! Fortunate. Donatiani. Item Martiani. Sailis. Casti. Ianuarij. Item Donati. Horninsi. Item Saturnini. Melchi. Siluani. Quintini. Feliciæ. Sillese. Item Ianuarie. Fortunate. Victorie. Mariæ. Prime. Gemelline; Faustine. Item Gemelle. Nouellæ. Donate. Getullæ. Barici. Vrbane. Romane. Primiæ Tertullæ. Item Caste. Maxime. Vrbane. Optate. Matrone. Melose. Metuni. Molosi. Secundice. Item Vrbane. Item Vrbane. Gemelline. Saturnine. Proculi. Surdide. Siluane. Rufine. Niue. Lepaci. Vincenti. Prisce. Hylarij. Felicis. Castule. Arabi. Publi, cum alijs cxx. Lupi cum alijs xiij. Castulini. Publasi. Martini. Gaiani. Marcelliani. Fledi. Item Marcelliani. Casti. Marci. Maiori. Proculi. Pagati. Tertij. Sillere. Tertulle. Maiore. Tymothei. Marcellini. Rotili. Germani. Iohanis. Maximi cum alijs lxxv. In Vienna Claudij Episcopi.

IVNII 1.

VBerrimam hanc martyrũ segetem ita etiã signat martyrol. Antuerpiense Vetustissimum, *Iunius dies xxx. Kal. Iunij. In Thessalonica Octaui. In Antiochia Zosimi, & Tecla Virginis. In Africa Crispini. Roma Iouenti, Cirici, & Superanti, Heraclię. Thessalonica Lucia Virginis, & Aucia Regis, Rogati, Germani, Siluani, Bulodi, Cacilia, Tertuli, Lauta, Victuri, Egati, Fortunata, Maxima, Rogata, Paulinę, Appia, Coteursę, Nouella, Agapa, Cassa, Vruria, Bublassa, Fur-*

Furtunati, Marciani, Saturnini, Baiani, Rogatianç, Honorati, Donati, Marciani, Saturninç, Potini, Pruli, Petruni, Notiliç, Flaui, Quinta, Iannaria, Nouelia, Iannuari, Gosofia, Fedosa, Victurina, Matrona, Castuli, Rogatiana, Quinti, Marci, Geminæ, Marcialis, Mituni. Pauli, Verrici, Casti. Item Saturnini, Item Martini, Donati. Item Rogati, Iohannis. Item Furtunati, Donatiani. Item Marciani, Sailis. Casti. Item Iannuari. Item Donati, Ortinsis, Item Saturnina, Malchi, Siluani. Item Quinti, Felicia, Sillese. Item Iannaria, Furtunata, Victuria, Matria, Prima, Gemellina, Faustinç. Item Nonellç, Donatç, Zetula, Barici, Vrbana, Romana, Primia. Item Fertulç, Casta, Maximç. Item Vrbanæ, Obiatç. Item Manç, Melosç, Mittuni, Maiori, Secundç. Item Vrbanç, Gemellinç, Saturninç, Proculç, Gordidç, Siluanç, Rufina, Ninç, Sepaci, Vincenti, Prisci, Hilari, Felicis, Castola, Asabi cum aliis cxx. Lupi cũ aliјs xiij. Catulini, Publassi, Martini, Gaiani, Marcellini, Fledi, Marti, Cisti, Maiori, Proculi, Epagati, Terci, Sillira, Fertula, Maiosç, Timothei, Marcellini, Rogati, Mani, Ioannis, Maximç cum aliјs clxij. Vienna Dati Episcopi. Nec minorem sanctorum pugilum censum refert martyrol. Corbeiense his uerbis. *Kal. Iunij. In Thessalonica Octaui. In Antiochia Zosimi, & Tecla Virginis. In Africa Crispini. Roma Iuuenci, Cyriaci, Nicomedis martyris. Exuperanti, Eraclia. In Thessalonica Lucia virginis, & Anceię Regis, Barbari, Regati, Germani, Siluani, Bullodi, Cecilia, Tertuli, Lãtç, Victuria, Gai, Fortunati, Maximi, Rogata, Paulina, Agapia, Castula, Cotcusa, Nouella, Agapae, Cassae, Vruria, Bublasa, Fortunati, Martini, Saturnini, Baiani, Rogatiani, Honorati. Itẽ Martiani, Saturnini, Põtini, Pauli, Petronij, Rutilia, Quietię, Iannarię, Noncili, itẽ Iannarię, Sofię, Fedosa, Victurina, Matrona, Castula, Rogatiani, Quinti, Marci, Gemina. Item Pauli, Martialis, Mituni, Verici, Cassi. Item Saturnini, Felicis. Item Martiani. Item ...... Rogati, Iannis. Item Fortunati, Martiani, Saulis, Casti. Item Ianuarij, Donati, Hortensi. Item Saturnini, Martini, Malchi, Siluani, Quinti, Felicia, Sillesę. Item Iannaria, Fortunatę, Victuria, Maria, Prima, Gemellina, Faustini. Item Nouella, Donatella, Getuli, Barici, Vrbani, Romani, Primia, Tertulla. Item Casta. Maxima. Item Orbani, Optata, Matrona, Melosa, Metuni, Melosi, Secundi, Gemellinę. Item Vrbani, Saturniai, Iuli. Surdidę, Siluanę, Rufina, Nina, Sepaci, Vincenti, Prisci, Hilari, Felicis, Castula, Arabi. Publi, cum aliјs centum viginti. Lupi, cum aliјs duodecim, Catulini, ... blosi Martiani, Gaiani, Marcelliani, Fledi. Item Marcelliani, Casti, Marci, Maiuri, Prouili, Pagati, Tertii, Silissę, Festulę, Maiosa, Timothei, Marcellinę, Rutili, Germana, Ioannis cum aliјs nonaginta. Vienna Claudii Episcopi.* Quamuis vero aliquos ex sacris pugnatoribus mutilet ms. Reginæ Sueciæ, ità tamen in pluribus, cum iam adductis codicibus consonat. *Kal. Iunii Natalis S. Nicomedis Martyris, Antiochia Natalis sanctorum Zosimi, Thecla. In Africa Natalis S. Crispini. Roma Cyriaci, cum aliis iii. In Thessalonica Lucię virginis, & Euceię, Regis, & aliorum multorum. Vienna depositio Helladii Episcopi.* Variat ordinem Vetustioris nostri martyrologij Notkerus, & primo loco celebritatem dedicationis Ecclesiæ S. Nicomedis presbyteri, & martyris Romani exhibet, quam in pluribus mss. martyrologijs antiquis memorari testatur Fronto ad hanc diem, quamuis in eiusdẽ Calendario desideretur. Exhibent tamen Beda, Vsuardus, & Ado, Notkerus, & Rabanus, ex quibus Maurolycum accepisse constat. Is tamen non Basilicam, sed Altare S. Nicomedis Romæ fuisse dedicatum addit. Huius S. Presbyteri Natalem, non hac die celebrari, sed xvij. kal. Octobris monet cum alijs idẽ Notkerus. Vnde mirandũ nõ est, si Vetustius nostrũ cum M. Romano hic S. Nicomedis non meminerit.

In Thessalonica Octaui. Vrbs, & Emporium Macedoniæ Thessalonica du-

plicem sanctorũ pugilũ classem exhibet, vberior tamen secunda comparet. In prima Octauius tãtum numeratur, diuerso, vt par est credere, anno à reliquis coronatus. Eius memoria (quod mirandum est) in Romano martyrologio non prostat, quamquam Beda eius meminerit, sicuti in nostro Vetustiori, Corbeiensi, & Antuerpiensi MM. Martyris Pamphili Cæsariensis, in omnibus latinorum martyrologijs memorati, nomen præteriri non est mirandum, quòd de eo potius sequenti die cum alijs nostrum agat, vbi Lectorem remictimus.

In Antiochia Zosimi. Hunc tantum martyrem sine Tecla recolit Beda. Vtrumq. Notkerus, reliqua me latent.

In Africa Crispini. Præter adductos iam mss. codices nullibi Crispini memoriam inuenio.

Romę. Nicomedem martyrem alijs Romanis martyribus tertio loco miscet M. Corbeiense, tam in edito Dacherij, quam in fragmento ex eodem codice à Menardo adducto in notationibus ad sacramentarium Gregorij. In codicibus nostris, & Antuerpiense deest S. Nicomedis memoria, quòd eius hac die, vt diximus Natalis non sit, sed vel Basilicæ, vel Altaris dedicatio. In Romanorum quatuor martyrum nominibus omnes adducti libri conueniunt, nec alios etiam præter quatuor adducit, qui ms. martyrologium Reginæ Suecíæ compilauit. Ex his Romanum martyrologium Iuuẽtium tantum recolit, vt habet Baronius in Adnotationibus ex Molano ad Vsuardum, & veteribus mss. à Galesino etiam adductis, qui addit in his vocari pariter Viuentium, & Vincentium. Varianum martyrem hac die incerto loco exhibet M. Bellini de Padua, quem presbyterum in Gallia fuisse testatur Maurolycus.

In Thessalonica. Rabanus secundam Thessalonicensium martyrum centuriam non indicat contentus tantum Octauium numerare, & in Antiochia Zosimum. Notkerus hos Thessalonicenses martyres, Lyciam, siue Luciam, siue Luceiam Virginem, & Acuciũ, siue Auciam, siue Aucciam, siue Aucciam Regem, quibus vberrimus sacrorum pugillũ cætus subnectitur, non Macedoniæ, & illius prouinciæ vrbi Thessalonicæ, sed Romæ tribuat, quemadmodũ etiã codices nostri ad diem 18. Decẽbris, vbi aliqua addimus. In sociorũ nominibus exprimendis non laborauit Notkerus, neq. auctor ms. Reginæ Sueciæ plusquam tercentos fuisse ille affirmat: hic indefinitè multos. Centum quinquaginta quatuor in codicibus nostris nũmerauit nominatim expressos: Anonymos vero in tres classes diuisos, ducẽti & octo, quorum Acta periisse dolendum est. Exuberat numerus anonymorũ in M. Antuerpiẽsi, deficit in nominatis; tres enim vtriusq. sexus gloriosi chori nominibus signati ad c x l v i. tantum extenduntur: Anonymi autem ad cclxxv. In Corbeiẽsi minor est etiã nominatorũ numerus, maior anonymorũ; illi centũ quinquaginta, & vnus, hi ducẽti viginti duo. Cum vero in his omnibus codicibus in tres turmas partiantur, facili negotio in qua classe excessus, aut defectus consistat, discerni potest. In codi. nostris primus chorus centum, & sexdecim nominibus conflatur, anonymorum vero manipulus est ex centũ, & viginti, quemadmodum etiam in M. Antuerpiẽsi, & Corbeiensi. Lupus qui secundã turmam ducit, idem est in omnibus, socij vero anonymi xij. tantum sunt in Martyrol. Corbeiensi, vnius numeralis notæ iactura; xiij. verọ concorditer in vetustiori nostro, & vetustissimo Antuerpiẽsi. Tertia classis in Corbeiensi, & Antuerpiensi xxi. signatos martyres continet, xxij. in vetustiori nostro M. sed variant singuli codices in anonymis tertiæ huius sectionis. Nostrum lxxv. tãtum exhibet. Corbeiense lxxxx. Antuerpiense xl ij. Nominum differentiam præterire satius duximus, quam minutim discernere, cum id vnuicuiq. sedulo conferenti, facile sit.

In

In Vienna Claudii. Non Claudium, sed Datum Episcopũ Viennensem signat in fine laterculi M. Antuerpiense, Helladium Episcopum pariter Viennensem recolit ms. Reginæ Sueciæ. Claudium cum codicibus nostris retinet M. Corbeiense, & Ado. Apud Sammarthanos Claudius, sine sanctitatis titulo vndecimus est Viennensis Episcopus. Nil de eo habet M. Romanum, & Hagiologium FraucoGalliæ Lebbei, pro Claudio *In Ciuitate Latorn*, seu potius *Lectorensi agro* recolit *Natalem Sancti Cleri Archiepiscopi, & martyris*. De hoc diffusius agit Saussayus in supplemento ad Kal. Iunij, sub Metropoli Auscensi in agro Lectorensi. Et de Claro, & Helladio hac die in Gallicano Martyrologio agitur.

IV. Nonas Iunij.

Marcellini Presbyteri, & Petri Exorcistæ. Thomoci. In Campania Erasmi martyris. Rogati cum alijs xlij. Secundi. Maximi. Martiniani. Siluini. Flauiani. Pauli. Petri. Victorie. Mattone. Fauste. Extricate. Antonine. Saturnine. Donate. Reducte. Maxime. Item Saturnine. Pauli. Rauli. Iulie. Elorentine. Fortunati. Maxime. Vrbane. Felicissime. Iuste. Flauie. Matrone. Marciose. Valentie. Fortunati. Venuste. Donate. Marie. Gallice. Tertulle. Vitalice. Euanci. Item Iuliæ. Samnatre. Possine. Item Saturnine. Concordiæ. Donate. Felicis. Valentine. Ianuarie. Mascule. Lvci. Item Marie. Marcelle. Petci. Datuli. Victorie. Iouiani. Item Maxime. Castuline. Gauduli. Modiani. Iusti. Saturi. Dontole. Samine. Item Iuliæ. Nine. Honoriæ. Donate. Victorię. Marciæ. Item Donate. Calponie. Extricate. Item Saturnine. Cenone. Primose. Secunde. Ianuariæ. Rogati. Fausti. Frotei. Item Tertulle. Paule. Martialis. Felicis. Ianuarij. Adiutoris. Fortunate. Nominatie. Rogate. Victoriæ. Donate. Mauori. Possine. Prime. Vrbane. Turinini. Ianuarij. Senicionis. Iuliæ. Marciane. Nondinari. Casti. Dati. Florentine. Victorie. Piscine. Castuli. Saturnini. Victoriani. Fortunate. Nine. Nundini. Saturnini. Cecilie. Marine. Lvciose. Feliciæ, Maxime. Prime. Formine. Euasi. Sildini. Tetij. Fusci. Marcelline. Euasiæ. Sarmaciæ. Rodiliæ. Item Matie. Salpornie. Castole. Casti. Item Saturnini cum alijs lxxvj. Marie. Iouiniane. Fortunati. Otati. Latinæ. Sabine. Depositio Marcelli Episcopi. In Ciuitate Cesarea Thamati. Honorati. Seleuci. Porfiri. Paphili. Palestini. Rogate. Lugduni Galliæ xlviij. martyrum, hoc est Rogatiani Episcopi. Zachariæ presbyteri. Vetthi. Macarij. Asclepiadis. Siluij. Primi. Vlpij. Vitalis. Cominis. Octobris. Filomini. Gemini. Iuliæ. Albini. Grate. Milia. Potamie. Pompeie. Rodiane Biblis. Quartię. Materne. Hilpis S. Diaconi. Maturi. Attili. Alexandri. Ponteci. Blandini. Hij sunt, qui in Cesarea spm̄ reddiderunt. Aristei. Cornilij. Zosimi. Titi. Iulij.

Iulij. Zotici. Apollonij. Geminiani. Iuliæ. Ausone: Item Emiliæ. Sāniæ. Pompeiæ. Domnæ. Amiliæ. Iustæ. Trofine. Antoniæ. Lugduni. Vincentij. Ninæ. Prisce. Sepace. Hylari. Felicis. Castule. Epagati. Emiliæ. Donate. Alibi depositio Barbarini Presbyteri. Humati. Euasi. Honorate. Rogate. Romæ martyrum xlviij.

IVNII 2.

ALiquam inter vetustos quibus innitimur codices, & nostros intercedere differentiam agnosco. M. Corbeiense bis repetit scriptoris vitio Marcellinum Presbyterum longissimamq; martyrum seriem Romanæ vrbi assignat, in duas turmus diuisam, hoc ordine, *iv. Nonas Iunias Romæ Marcellini Presbyteri, & Petri exorcistæ, & Marcellini presbyteri, Tomati, Rogati cum alliis quadraginta duobus, Secundi, Maximæ, Martiani, Siluini, Flauiani, Pauli, Petri, Victuriæ, Matronæ, Faustæ, Extricatæ, Antonina, Saturina, Donata, Ereducta, Maximæ. Item Saturnini, Pauli, Iuliæ, Florentini, Fortunati, Maximæ, Vrbanæ, Felicissimæ, Iustæ, Flauiæ, Matronæ, Martiæ, Valentinæ, Fortunati, Venustæ, Donatæ, Mariæ, Gallicæ, Tertuli, Vatalicæ, Euantii. Item Iuliæ, Sammatæ, Possinnæ. Item Saturninæ, Concordiæ. Item Donatæ, Felicis, Valentenii, Ianuariæ, Mastillæ, Luci. Item Martæ, Marcellæ, Proci, Datulæ, Victuriæ, Ioutani. Item Manimæ, Felicis, Tertulæ, Castulinæ, Gandoli, Modiani, Insti, Saturi. Item Saturi, Felicis, Donatæ, Ianuari, Fortunati, Saturnini. Item Iuliæ, Ninæ, Honoriæ, Donatæ, Calponiæ, Extricatæ, Felicis, Saturnini. Donatæ, Cemoni, Primosi, Secundi, Ianuariæ, Rogatæ, Fausti, Frontei, Tertuli, Paulæ, Rogatæ. Item Secundæ, Ianuariæ, Martialis, Felicis. Item Felicis, Fortunatæ, Ianuariæ, Adiutori, Fortunati, Nomitiæ, Paulæ, Rogatæ, Victuriæ. Donati, Manori, Pussi, Primæ, Vrbani, Tunini, Ianuarii, Sintionis, Iuliæ, Martianæ, Nondinari, Casti, Dati, Florentinæ, Victuriæ, Piscinæ, Castulæ, Saturnini, Victuriani, Fortunati, Nanæ, Nundinæ, Saturninæ, Caciliæ, Marinæ, Luciosæ, Feliciæ, Maximæ, Primæ, Forminæ, Euasi, Saldini, Tertii, Fusci, Marcellinæ, Iustæ, Euasi, Sarmiciæ, Rudiliæ, Mariæ, Salpurniæ, Castulæ, Castuli. Item Saturnini cum aliis sexaginta septem, Iuniniani, Saturnini, Oratij, Latinæ, Sanctæ, & depositio Marcellini, Iocundi, Iulij. In Ciuitate Cæsariæ Tamati, Honorati, Seleuci, Porfiri, Phamfili, Palestini, Rogatæ. In Campania Erasmi Episcopi. Lugduno Galliæ, Quadraginta, & sex martyrū, hoc est Rogatiani Episcopi, Zachariæ presbyteri, Vethi, Macharij, Asclipiaditi, Siluii, Primi, Vlpii, Vitalis, Commini, Octobeis, Philomini, Gemini, Iuliæ, Albinæ, Gratæ, Miliani, Potamiæ, Pompeiæ, Rodiani, Blissi, Quartæ, Maternæ, Hilpis, Diaconi, Maturi, Atbi, Alexandri, Potici, Blandini, Iusti: Hi sunt qui in carcere spiritum reddiderunt: Aristei, Cornili, Zosimi, Titi, Iulij, Zotici, Apolloni, Geminiani, Iuliæ, Ausoniæ. Item Emeliæ, Iamnicæ, Pompeiæ, Domnæ, Amiliæ, Iustæ, Trophimæ, Antoniæ, Ninæ. Lugduno Vincentij, Ninæ, Prisci, Sapace, Hilari, Felicis, Castulæ, Epagati, Ameliæ, Donati. Et alibi depositio Barbaruni presbyteri, Humati, Euasi, Honoratæ, Vincentiæ. Romæ martyrum quadraginta octo*. Nostri codices Erasmū Episcopū Cāpaniæ ita inter primū, & secundū Romanorū martyrū agmen interponit, vt qui secundo loco numerātur milites Christi nō Rom. vrbi martyrum feracissimæ, sed Campaniæ essent tribuendi. Ex M. tamen Antuerpiensi, quod in hoc consonat Corbeiensi Romanos esse suadeor, & ex vtroque codice post Cæsarienses martyres Erasmo Campaniensi Episcopo locum assigno. Ita etiam Notkerum ex Hieronymiano, cui sæpè ad-

adheret martyrologio, obseruare video, qui post Marcellini, & Petri memoriam centum octuaginta martyres Romanos indicat cum plurimorum multitudine; sed Vetustissimum Antuerpiense apponendum hic de more est. *iiij. Non. Iun. Romæ Natalis Petri Exorcistæ, & Marcellini presbyteri, Thomati, Rogati, cum alijs xlij. Secundi, Maximę, Martiniani, Siluini, Flauiani, Pauli, Petri, Victorinæ, Matronæ, Faustæ, Extricati, Antoninæ, Saturninæ, Donatæ, Neduciæ, Maximæ. Item Saturninæ, Paulæ, Iuliæ, Florentini, Furtunati, Maximi, Orbani, Felicissimæ, Iustæ, Flauiæ, Matronæ, Marciosæ, Valentinæ, Fortunatæ, Venustæ, Donatæ, Mariæ, Gallicæ, Tertulæ, Vitalicæ, Euanciæ. Item Iuliæ, Sammatæ, Posinnæ. Item Saturninæ, Concordię. Item Donatæ, Felicis, Valentini, Iannari. Luci, Mariæ, Mustillæ, Marcellæ, Perci, Datulæ, Victuriæ, Funiani; Item Maximi. Item Felicis, Tertulæ, Castulinæ, Tullæ, .. atuli, Modiani, Iusti, Saturi. Item Felicis, Dontulæ, Ianuariæ, Furtunati, Saturninæ, Iuliæ, Ninæ, Honoriæ, Donatæ, Victoriæ. Marciæ, Donatæ, Calponiæ, Extricati, Felicis, Saturnini, Donati, Zenoui, Primosæ, Secundæ, Ianuariæ, Rogati. Fausci, Fontaci, Tertuli. Item Paulæ. Item Rogati. Item Secundæ, Ianuariæ, Marcialis, Felicis, Fortunati, Ianuari, Adiutoris, Fortunatæ, Nomentiæ, Paulæ, Rogatæ, Victoriæ, Donatæ, Maiori, Posinnę, Primæ, Vrbanæ, Tunnini, Iannari, Sencctionis, Iuliæ, Marcianæ, Nondinari, Casti dati Florentinæ, Victuriæ, Piscinæ, Catuli, Saturnini, Victuriani, Fortunati, Nicæ, Nonnidi, Saturninæ, Caciliæ, Marinæ, Luciosæ, Felicię, Maximę, Primæ, Firminæ, Euasi, Sildinæ, Tertij, Tusci, Marcellinæ, Rotę, Euasiæ; Sarmatię, Rotillę. Item Mariæ, Calpurnię, Castulæ. Item Saturninę cum alijs lxxvi. Mari, Iouiani, Fortunati, Orati, Latinæ, Sabinæ, Depositio Marcellini Episcopi, Ciuitate Cesser. Natalis Thamati, Honorati, Salenci, Porfiri, Pasili, Estiui, Rogatæ, In Campania Herasmi, Lugduno Galliæ, xlviij. martyrum, hoc est Potini Episcopi, Zachariæ presbyteri, Vetti, Macchari, Asklipiadis, Silui, Primi, Vlpi, Vitalis, Cummini, Octobris, Filomini, Gemini, Iuliæ, Albinę, Gratæ, Emiliæ, Potamiæ, Pompeię, Rodanæ, Biblis, Quartiæ, Maternæ, Hilpis. Maturi Diaconi, Attali, Alexandri, Ponteci, Blandinæ, Atristei Cornili, Zosimi, Titi, Iuli, Zotici, Apolloni, Geminiani, Iuliæ, Ausonæ. Item Emiliæ, Nicæ, Pompeiæ, Dominæ, Amiliæ, Iustę, Tropimæ, Antoniæ. Item alij in Lugduno Vincenti, Nicæ, Prisci, Lepace, Hilari, Felicis, Castolæ. Item in eodem loco Epagati, Amelię, Donatæ. Alibi depositio Barbaruni presbyteri, Numati, Euasi, Honorati, Rogatæ. Romæ xlviii.*

Marcellini presbyteri. Ad vsum Romanæ vrbis Vetustius M. primò constructũ fuisse dicerẽ, quòd in huius diei limine non indicato passionis loco Marcellinus presbyter; & Petrus Exorcista Romani martyres producantur. Rabanus Romæ Marcellini presbyteri, & Petri exorcistæ acta per compendia recitat. *Natalem Marcellini, & Petri Via Lauicana* habet Fronti Calendarium, & de his, eorumque Basilica inter duas Lauros, via Labicana, plura eruditè congerit Aringhius lib.4. Romæ subt. cap. 9. vbi etiam ex pluribus mss. codicibus aliqua de his SS. martyribus exhibet, & præsertim, quæ locum Natalis, & diem passionis pro rè nostra hoc pacto demonstrent. *Quorum corpora Beatorum Marcellini Presbyteri, & Petri exorcistæ martyrum collegit Lucilla, & posuit in vehiculo nocte, & adduxit via Labicana milliario ab Vrbe iij. & sepeliuit sub die iiij Nonas Iunij in pace*. Vnde dies ab Adone notatus in calcę contractæ historiæ SS. Marcellini, & Petri videtur emendandus, & pro *v. Kal. Settembris* reponendum iv. Non. Iunij, quo die sepultos esse plures codices confirmant, & ex veteri instituto natalẽ eorum celebrari consueuisse constat ex Sacramẽtario Gregorij. Postremæ persecutionis sub Diocletiano martyres hos fuisse ex Epitaphio à Damaso cõfecto patet, quod legi-

legitur in fine martyrij eorundem Sanctorum apud Surium. Testatur enim Damasus Pontifex, se eorum agonem didicisse dum puer esset à Spiculatore ipso, qui eorum capita in Silua Candida abscideret. Rabanus spiculatorem vocat Dorotheũ, & sub Iulio Papa baptizatũ in senectute bona quieuisse addit, qui Acta eorũdem SS. Damaso Lectori dictauerit, vt alij addunt. Extat etiã apud Surium eorundem Sanctorum martyrum translatio ad Gallias, diffusissime scripta ab Eginartho, in qua cap. 6. locum sepulturæ dicitur fuisse in crypta prope sepulcrum S. Tiburtij Via Lauicana tribus passuũ millibus ab Vrbe distans. Sãctorum Marcellini, & Petri vetustissimas imagines ex cœmeterio Pontiani Via Portuensi exhibet idem qui supra Aringhius lib. 2. cap. 22. Sub Diocletiano agonem compleuisse expresse docent Ado, & Notkerus, & aliqua de his Sanctis etiam Baronius colligit in Adnotationibus. Thomathius, siue Thomatius, siue Thomatius, & Rogatus cum alijs anonymis xlij. in MM. Antuerpiensi, Corbeiensi, & nostro memorati, an socij fuerint Marcellini, & Petri, quibus succenturiantur, ex horum Actis non educitur. Plures adfuisse Christianos, qui Arthemium, Candidam vxorẽ, & Paulinã filiã militibus, seu Lictoribus abstulerũt, donec Diuinis misterijs peractis à S. Marco præsbytero, eos illis redderent, narrat historia, tãm apud Surium, quam Petrum de Natalibus lib. 5. cap. 74. Et sicuti tunc milites Marcellinum, & Petrũ detinuerunt, ita non est difficile plures Christianos, qui sacris illis interfuerunt, iram indicis incurrisse, & in fide præstantes eadem causa, & eodem die fuisse coronatos: non tamen vbi S. Presbyter, & exorcista martyrium fecerunt.

Secundi. Alia hæc est sacrorum pugilum vtriusq. sexus numerosa cohors Romanæ vrbis indigena. Vberior est in MM. Corbeiense, & Antuerpiense, quã in nostro; in vtroque enim centum quadraginta quatuor martyres nominatim afferuntur; in hoc non nisi centum triginta tres. Minori numero anonymi exprimuntur in Corbeiensi, quam in Antuerpiensi, & nostro; in quibus septuaginta sex signantur, in illo vero sexaginta septem. Qui nam martyres in codicibus nostris deficiant facile est agnoscere, & ex alijs supplere.

Mariæ. Marius non Maria dux est aliorum sex in martyrol. Antuerpiensi; & quia penitus hoc nomen in Corbeiẽsi deficit emendari per me ex alijs mss. codicibus non licet.

Depositio Marcelli. Non Marcellum, sed Marcellinum Episcopum habet martyrol. Antuerpiense. Marcellinum cum Iocundo, & Iulio martyrol. Corbeiense. Depositionis nomen raro in Vetustiori martyrol. martyribus tribuitur, sed ferè Confessoribus. An Romanus Pontifex Marcellus, vel Marcellinus sub nomine Episcopi, inter Romanos, vel sub Romanis martyribus memoretur, ansam præbet dubitandi idem in omnibus adductis codicibus seruatus ordo. Si Marcellus esset, nequaquam cum Pontificali Historia, Luitprando, & Abbone Floriacensi conueniret; qui illum sepultum esse narrãt 17. Kal. Febr. Sin vero Marcellinus esset, neque eius die natalis iiij. Nonas Iunij conueniret cum ijsdem, qui vij. kal. Maij sepultum affirmant, quamuis vi. Kal. eius vitam breui compendio percurrat Notkerus, & cum Romano M. cęteri Latini, præsertim Baronius, tam in Notationibus, quam in Annalibus ad annum 304. n. 23. Verum Marcellinum non Marcellum hic venerari existimo, tum quia ita aperte habet M. Antuerpiẽse, & nonnihil deprauatum M. Corbeiẽse, tum quia in nostro eius memoria non recolatur vj. Kal. Maij, quando facilè est agonem compleuisse, sed post triginta sex dies, quando sepultus fuit. Siquidem liber Pontificalis Marcellinum capite truncatum refert cum Claudio, Cyrino, & Antonio, atque iacuisse Sanctorũ corpora iussu Diocletiani dies xxxvi., vt in

in codice, quo vſus eſt Baronius, & in collectione Conciliorum legitur, quam. uis alij 30. alij 25. retineant. Capite abſciſſo coronam accepiſſe vi. kal. Maij diſerte ſcribit auctor ſub Luitprandi nomine; à quo die ſi xxxvi. numerentur, cōſtat depoſitum ſiue ſepultū fuiſſe 2. Iunij; tot enim à 26. Aprilis dies intercurrunt; & hinc facile accidit, vt Auctor Vetuſtioris noſtri martyrol. dum ad ſepulturam, tam longe à die paſſionis, reſpexit, nomine depoſitionis diem eius commemorationis vocauerit.

In Ciuitate Caeſarea. Pamphilus Paleſtinus, qui pridie huius diei in Romano alijſque latinorum martyrologijs veneratur, quomodo in huius menſis primis diebus memoretur dubitari poteſt, cum ille duodecim aſſignatis ab Euſebio ſocijs, recolatur 14. Cal. Martias, vt ibi adnotauimus. Ex comitibus, qui eidem ab Euſebio lib. 2. de Martyr. Paleſtinis cap.xi. aſſignantur, poſtremi tantum Seleucus, & Porphirius hic numerantur, dum alij, ab Euſebio præteriti, adduntur Thamatus, Honoratus, & Rogata. Primò dicerem ſignatum ab Euſebio diem xvi. menſis Peritij, hoc eſt iuxta Romanos xiv. Kal. Martias non fuiſſe cōſummati certaminis, ſed initium pugnæ, cum ſacri athletæ Iudici fuerunt exhibiti; potuit enim in aliud tempus ſupplicium poſtremum differri, & celeberrimi martyris Pamphili presbyteri, & doctoris initium iudicij in ſacris tabulis ex Euſebio adnotari. Secundò, cum tanti martyris veneratio indicetur in pluribus latinorum martyrologijs, & Romano præcipuè Kalendis Iunii, non eſſet etiam improbabilis, eiuſdem & ſociorum veneratio ſecūda die eiuſdē menſis. Cum verò ex ſocijs Valens, & Paulus tantum, cum nouem anonymis in Romano martyrol. recenſeantur, hic vero tantum Seleucius, & Porphirius ipſius Pamphili famulus, aliquam ſacrorum corporum translationem indicari non eſſet abſurdum, additis alijs tribus ſacris pignoribus. In ſepulta ad quatuor dies iacuiſſe ſanctorum Pamphili comitum corpora habet Euſebius. Metaphraſtes vero apud Surium tom. 6. addit non vno loco fuiſſe ſepulta, ſed repoſita in pulcris templorum ædibus, & ſacris tradita Oratorijs ad perpetuam memoriam. Vnde mirandum non ſit de omnibus hic memoriam non agi; ſed de his forſaſſe, qui ſimul vel in eodem templo ſepulti ſunt. Nec ſilenda eſt differentia, quæ inter codices noſtros intercedit. Alter nempe Canonicorum Lucenſium pro Pamphilo legit Philorominum, & Phamſilum martyrol. Corbeienſe Dacherij: Paleſtinum deinde, & Rogatam, pro diuerſis martyribus interpunctione ſeiungens. Paſilium habet martyrol. Antuerpienſe, & pro Paleſtino Eſtiuum. At ſi de Pamphilo, Seleucio, & Porphirio Paleſtinis hic cōmemoratio peragitur, non vtique eſt Natalis dies agonis conſummati, cum is in menſem Februarij, inciderit. Euſebius enim loco adducto in editione Valeſij, vel lib.8.Hiſt.cap. 17. Chriſtoforſonij refert, dum adhuc ſæuitia Præſidis pro ſupplicio Pamphili, & ſociorum in ore omniū verſaretur, Adrianum, & Euſebium Cæſareæ ſub eodē indice Firmiliano martyrium feciſſe: illum quidem quinto die menſis Dyſtri hoc eſt iij. Nonas Martias: hunc vero ipſis nonis Martij, ac proinde ante hos dies Pamphilum cum ſocijs coronatum fuiſſe certiſſimum ſit. Vnde peculiarem aliquam venerationem, ſiue prima die Iunij, ſiue ſecunda celebretur ex Baſilicæ dedicatione, vel reliquiarum translatione indictam fuiſſe dicendam exiſtimarem.

In Campania Eraſmi. Poſt Cæſarienſes martyres hic Eraſmum Epiſcopum Antiochenum in Campania repoſuimus, ex fide MM. Antuerpienſis, & & Corbeienſis, de quo videndus eſt Ferrarius in Catal. SS. Ital. qui putat. Acta Antiocheni Eraſmi cum Formiano fuiſſe confuſa. Heremitam in Libano antea fuiſſe habet Rabanus cum aliis. Aliqua de eo retegit Baronius in Adnotat. Vitam Sancti Eraſmi Antiocheni eſt apud Surium poſtremæ editionis tomo 6. ex Mombritio. At vbe-

riorem ex vetuſtis codicibus aliam auctore Gelaſio ſecundo Romano Pontifice edidit Conſtantinus Abbas Gaietanus ad ipſius Gelaſij vitam, in qua Sanctum Epiſcopum diris tormentis antea vexatum Formijs in Campania in pace quieuiſſe narratur, & Caietam deinde translatum. In tempeſtate à Nautis inuocari, quoniam in eius paſſione tonitrua, & corruſcationes effulſere, quibus multi territi,& perempti ſunt,addit Maurolycus.

Lugduni Galliæ. In martyrol. Corbeienſi Lugdunenſes martyres quadraginta ſex initio proponuntur, ſed nominibus ſignati ſunt quadraginta nouem.Numerum non decernit R. martyrologium, ſed numeratis Photino, Sancte, Vetio, Maturo, Pontico, Biblide, Attalo, Alexandro, & Blādina ſubdit cum alijs multis ex epiſtola Lugdunenſium apud Euſebium, vt notat Baronius. Octo nominatim recenſet non nihil à Romano martyrologio differens Vſuardus, alioſque quadraginta ſubdit. Bellinus de Padua Blandinam tātum refert cum xlvii. martyribus; xlviii. numerat Notkerus, qui & nomina exprimit, ad amuſſim indicato numero reſpondentia, quemadmodū iiſdem penè verbis omnia proſequitur Ado. Quadraginta pariter,& octo martyres, & proponit, & nominibus appellat martyrol. Antuerpienſe, ſed non niſi quadraginta ſeptem inuenio. Deficit enim poſt Maturum numero 26. Sāctes, ſiue Sanctus, cui Diaconi dignitas, non Maturo in omnibus codicibus apponitur. Exuberat vero in Corbeienſi Nina, quæ nullibi comparet, & numerū xlviii. excedit, fortaſſe quod ſcriptum prius eſſet Antonina, ex qua duæ martyres emerſerint Antonia, & Nina, vel potius librarij errore, qui ſequentis ordinis martyrem Ninam in antecedenti repetiuerit. Parū interſe in omnibus codicibus nomina variāt,ſed quæ facili negocio ex conſentientibus libris emendari poſſint. Sanè in limine primi cœtus Lugdunēſiū martyrum miramur, tam diuerſum nomen produci Epiſcopi anteſignani. Photinum, ſiue Potinum reddunt Epiſcopū ex editis martyrologiū Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Hagiologiū Franco Galliæ Lebbei, Petrus de Natal. & alij recentiores ex Euſebio,& epiſtola Lugdunenſium. Conſentit martyrol. Vetuſtiſſimum, & tamen martyrol. Corbeienſe, tam ex ſchedijs Dufresnii, quam apud Dacherium, & bini codices Lucēſes Rogatianum Epiſcopum pro Potino præferunt nulla nominis ſimilitudine, vt mendum ſuſpicari debeat. Niſi dicamus Rogatianum martyrem fuiſſe inter quadraginta octo, alijs ab incurioſo librario præpoſitum ablato Pothino, qui apud aliquos ſeiunctim à xlviii. paleſtritis numeratur, vt apud Petrum de Nat. lib. 5. cap.76. penes quem alii xlviii. cum Blādina ſociantur. Nulla Pothini memoria extat etiam apud Bellinum de Padua, penes quem eodē numero martyres incluſa Blandina producuntur. Sed cum nullus in relictis apud Adonem, & Notkerum nominibus, quibus tamen fidit Valleſius in Notat. ad Euſebium lib. v. cap.1. p.87., proſtet martyr, Rogatiani nomine donatus, licet ſuſpicari, ne pro Reueriano Epiſcopo Auguſtodunenſi, Rogatianus Epiſcopus appoſitus fuerit ex vetuſtiori codice, tam in martyrologio Corbeienſi, quam noſtro. Reuerianus enim cum decem ſocijs martyrio coronatus fuit ſub Aureliano Principe Kal. Iunii, vt teſtatur Petrus de Nat. lib. 5. c. 73. quod accepiſſe addit ab Adone ex *Hieronymi Martyrologio*. Cum vero in Hieronymiano noſtro die pridiano Kal. Iunii nulla compareat Reueriani memoria, facilè in hanc diem ſecundam tranſponi à librario potuit, & pro Reueriano Rogatianum duplici errore reponi. Dubitat etiam Henricus Valleſius, qui nuper Græcam Euſebii hiſtoriam fecit, & Notis illuſtrauit, an nomina Lugdunenſium martyrum genuina ſint apud Adonem Viennenſem, Vſuardum, & Notkerum, quòd à Ruffini interpretatione decepti Zachariam præsbyterum Lugdunenſem

nensem fecerint, cum de Zacharia Sacerdote patre S.Ioãnis Baptistæ auctor epistolæ apud Eusebium loquatur; quem presbyterum, hoc est seniorem, respectu Vesti Epaghati, qui iunior erat, nuncupauit. At cum omnes tam editi, quam mss. codices Martyrologi cum Gregorio Turonense lib. 5. de mirac. martyr, cap. 5. Zachariam inter quadraginta octo martyres numerent, & plurimi presbyterum vocent, ac multorũ nomina martyrum exhibeant, quæ in epistola illa nõ recensentur, non ita facile in suspicionẽ esse vocanda crederem, præsertim, quòd designatio certi supplicij, omnem elidat suspicionẽ. Apud Adonem siquidem, & Gregorium Turonensem securi percussum Zachariam narratur, vt etiam adnotauit Raynaudus in Indiculo sanctorum Lugdunensium. In hoc quidem cũ Vallesio conuenio, vt Lugdunenses martyres, quamquam vnica hac die recolãtur, non vnica die fuerint coronati, neque fortasse eodem anno. Ex omni Gallia Lugdun. conuentus ludorum fieri consueuisse ad aram Augusti ex Suetonio in Claudio educit idem Vallesius, ac ad suam vsq. ætatem perdurauisse testatur Dion. Inde colligit Lugdunenses martyres mense Augusto passos esse, & eorum natalem diem quarto Nonas Iunij, diu post illorum necem, cum inuentæ reliquiæ fuerunt, constitutum esse, quo omnium simul celebraretur memoria, cum tamen non omnes vno, eodemque die passi sint. Quod indubium etiã penes me est, cum huius diei celebritas ab antiquo tempore Lugduni *Dies miraculorum* vocaretur, vt notant Ado, & Notkerus ex prodigio cinerum in Rhodanum à gentilium rabie proiectarum, & ad pietatem fidelium solandam simul conglobatarum. Ex inuẽtis enim sacris reliquijs tantoq. miraculo dies festus institutus est martyrum Athenocensium; ita nempe vocatis sacris athletis ex loco Athenaco prope Lugdunum, in quo passi sunt. Ex his aliqui ingentibus prius tormentis affecti in carcere quieuerunt, vt omnes adducti codices fatentur. Vnde emendandus supinus Vetustioris librarij error *in Caesarea* pro *in carceribus* scribentis. Nomina etiam aliqua ex Eusebio, siue Epistola Lugdunensium, & Viennensium emendanda sunt. Vettio addendum est cognomen Epagathi, ne pro alio martyre eum accipiamus, sicuti Alcibiades idem est, ac Asclepiades, & Helpis idem, ac Amnas. Alia curiosus Lector conferre poterit cum alijs martyrologijs, & Gregorio Turronensi, apud quem deficiunt Apollonius, & Geminianus. Blandinus in Blandinam omnino immutandus est.

Lugduni Vincentij. Aliam hanc esse SS.Lugdunẽsium classem aptius his verbis distinguit M. Antuerpiense *Item alij in Lugduno*, & in duos choros diuidit, siue interuallo temporis, siue alia conditione distinctos. Hos cum Vincentio antesignano non referunt Ado, aut Notkerus. Septem primi sunt in M. Antuerpiensi, tres secundi ordinis, qui simul in vnica turma, tam codicibus nostris, quã Corbeiensi numerantur. In illa Lugdunensi carnificina plures ex diuersis locis martyres, Viennensi præcipue Ecclesia trimphasse, patet ex Epistola apud Eusebium, & alios in carceribus spiritum reddidisse, alios ad bestias damnatos, alios capite abscisso, & iugulatos triumphales animas Deo reddidisse certissimum est.

Alibi Depositio Barbarini. Barbaranũ pesbyterum vocant MM. Antuerpiense, & Corbeiense, quem ex depositionis nomine Confessor potius, quam Martyr credi potest. An qui sequuntur martyres sint, vel ipsius Barbarini Comites, sicuti & reliqua ignorare me fateor.

Romae martyrum xlvij. Præcisus numerus anonymorũ Romæ martyrũ cum hoc conueniens alibi non comparet, prçterquam in adductis Antuerpiensi, & Corbeiensi MM. Quadraginta sex milites sub Claudio ad diem 21. Octobris: xlvij. sub Nerone 14. Martij: xlviij. sub Diocletiano 26. Septembris: xl. in Portu Romano sub Aureliano 8. Cal. Iulij recolit

colit Romanum martyrologium. Facilius in eam sententiam proponederem, hos esse Sanctos illos milites, qui baptizati fuerunt à S. Petro Apostolo in custodia Mamertina, & quos 14. Martij cũ alijs martyrologijs recolit Romanum; quoniam ad illam diem, nullus ex mss. à nobis frequenter adductis codicibus, eorũ meminerit, & re vera ex Actis SS. Processi, & Martiniani, dies agonis in obscuro remaneat. Quamquam enim numerus ad amussim non reponendeat, antiquarios non latet, quã frequenter in antiquis numerales notæ deprauatæ sint. Bellinus de Padua non xlvij., sed xlix. ad illam diem retinet, sicuti Maurolycus, & Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 199. & lib. 6. cap. 40. Vtrobique enim legit xlviij. Calendarium Græcorum 6. die Martij quadraginta duo martyres recolit incertum mihi, an idem sint, qui latinis die 14. venerentur. Sanè in Actis SS. Processi, & Martiniani veteris Hagiologij nostri mss. xlviij. dicuntur, dum tamen fatemur has coniecturas nõ valde vrgere, & Romani martyrol. auctoritatem maioris ponderis esse. Videatur quæ diximus in exercit. de Primitijs martyrum.

III. Nonas Iunij.

IN Africa Quirini. Abidiani. Gagi. Donati. Nepori. Papo. Zinei. Ianuariæ. Demetrie. & aliorum cxlij. S. Iulianæ Virginis. Apud Aritium Ciuitate Thusciæ Laurenti. Natalis S. Thomæ Apostoli. Romæ Marcelli. Auidi. Gagi. Donati. Vrbani. Felicis. Mesoni. Passomi. Saturni. Ianuarij. Victoriæ. Viriani. Donati. Vrbani. Felicis. Veneriæ. Rogatiane. Fortunati. Extricati. Victorini. Gorgonie. Doge. Felicitatis. Valerie. Prisce. Paulæ. Fortunatæ. Donate. Victoriæ. Synerei. Cassiani. Quinti. Zetulæ. Victorinæ. Siluani. Gagie. Rogatiani. Aurili. Aproni. Papori. Quinti. Metuane. Libosi. Emeriti. Fructi. Seueri. Secundi. Flori. Tytonij. Donati. Ianuarij. Seueri. Honorati. Saturnini. Victoriæ. Maturi. Lvciæ. Neptunalis. Criscentis. Pomponi. Cypri. Tertule. Lvce. Siluane. Publi. Oberce. Iusti. Domiti. Procule. Rufine. Valerie. Siluani. Venerie. Victoris. Fortunate. Exupie. Flauie. Iusti. Matrone. Faustine. Galliciæ. Ianuariæ. Fortunate. Publi. Romani. Petri Veranti. Aproni cum alijs vij. Siluani cum alijs xciij Emeritæ. Septimini. Saturnini. Amasi. Orasi. *Aurelianis Ciuitate depositio S. Leisardi presbyteri.*

IVNII 3.

QVia in aliquibus mutili cõparent Lvcenses codices, Antuerpiensis M. integrũ huius diei segmẽtum exhebimus primo loco. *III Nonas Iunij. In Africa Quirini. Abidiani, Grati, Donati, Neporis, Papi, Demetrię, & aliorum cxlvij. Iulianae, Virginis, apud Arenum Tusciae Laurenti, & aliorum cccr. Natalis Sancti Thomae Apostoli. Romae Marcelli, Auini, Cati, Donati, Mesomi, Passemi,*

Passemi, Saturni, Ianuari, Victuris, Viriani, Donati, Vrbani, Felicis, Venerię, Rogatiani, Furtunati, Extricati, Victurinę, Gorgoninę, Tosę, Felicitatis, Valerię, Prisca, Paulę, Fortunatę, Donatę, Victurię, Sinerci, Cassiani, Quinti, Zetulę, Victurini, Siluani, Gagię, Rogatiani, Aureli, Aproni, Nabori, Quinti. Mettenani, Libosi, Emeriti, Sexti, Fructi, Seueri, Secūdi, Iannari, Flori, Titorię, Donatę, Iannarisię, Seuerę, Ianuarię, Honoratę, Saturnini, Victoriæ, Maturę, Lucię, Neptunalis, Criscentis, Pompani, Cipri, Tertullę, Luci, Siluanæ, Pupli, Obraci, Iustę, Domiti, Proculæ, Rufinę, Valeriæ, Ianuaria, Siluani, Felicis, Veneria, Victoris, Furtunatę, Exuperię, Flauię, Iusti, Matronæ, Faustinæ, Gallicia, Ianuariæ, Fortunati, Pupli, Romani, Petri, Verani, Aproni, & aliorum cii. Siluani, & aliorum lxxxiii. Emeritæ, Septimini, Saturnini, Saturninæ, Amasi, Orasi, Aurelianis Depositio Leifardi presbyteri.
Mutilum tamen magis, quam Vetustius nostrum in vtroque codice agnoscimus M. Corbeiense, cum in eo plures Romani martyres desiderentur. Ita vero prostat, *iii. Nonas Iunii. In Africa Quirini, Abdiani, Gai, Donati, Nepori, Papozinci, Ianuarię, Demetriæ, & aliorum centum quadraginta septem, Sanctæ Iulianæ Virginis, & martyris. Apud Aretium Ciuitatem Tuscię Laurentii. Natalis Sancti Thomæ Apostoli. Romæ Marcelli, Auidi, Gai, Donati, Mesomi, Passemi, Saturni, Ianuari, Victuriæ, Viriani, Donati, Vrbani, Felicis, Veneriæ, Rogatianæ, Fortunati, Extricati, Victuriæ, Gorgoniæ, Toga, Felicitatis, Valeriæ, Priscæ, Paulæ, Fortunati, Donati, Victuriæ, Senerei, Castiani, Quinti, Zetulę, Victurini, Siluani, Gagiæ, Rogatiani, Aurili, Aproni, Nabori, Quinti, Metuana, Libosi, Emeriti, Sexuti, Fructi, Seueri, Secundi. Item Ianuari, Flori, Tyturii, Donatæ, Ianuariæ, Seuerę, Honoratæ, Saturnini, Victuriæ, Fortunatæ, Publi, Romani, Petri, Veriani, Aproniicū aliis octoginta quatuor. Eemeritæ Septimini, Saturnini, Amasii, Orasi, Luciani. Aurelianis Ciuitate Depositio Sancti Leifardi Episcopi.* MS. Reginæ Sueciæ, inuerso ordine, & in fine hodierni laterculi, ita aliquos cælites ex adnotatis in Vetustiori nostro exhibet. *In Africa Natalis Sancti Quirini, Gaii, & aliorum liiii. Romae Natalis S. Marcelli, & aliorum multorum. Et alibi depositio S. Iuliæ sacrae puellę. Et in territorio Aurelianensi Vico Maiduno Depositio S. Lifardi prasbyteri, & Confessoris.*

In Africa. Ex codice mſ. in Africa recolit Galesinius Quirinum, Abdianum, Toticum, Iulium, Saturninum, & Iulianam Virginem. Rabanus Quirini tantum natalem in Africa hoc die reddit. Notkerus, qui secundo loco Africanos pugiles recenset, ita de eis scribit. *In Africa Quirini, Abidiani, Neophori, Pambo, Ianuarię, Demetrię, & aliorū centum quinquaginta nouem.* Desunt in Notkero Gaius, Donatus, & Zincius, qui si ab anonymis detrahantur sunt clvi., qui numerus excedit expressum ab Antuertuerpiensi, & Corbeiensi MM., hoc est cxlviij. Vnde in codicibus nostris deficere numeralem notam V. agnoscimus, cum non nisi xlij. exprimantur. Aliqua est etiam in nominibus differētia. Gaius Gratus est in Antuerpiensi, Nicophorus Notkeri, alijs est Nicoporus. Papo, siue Pambo, & Zincius, in vnum nomen facile diuisibile conflantur Papozinci in M. Dacherij, in quo Iuliana Virgo, & martyr dicitur. Sed quia alio non distincto loco anonymis Africanis connectitur, alterius vel chori, vel temporis martyrem Africæ, cum codice Galesini relinquimus, nullo ex adductis repugnante.

Apud Aretium. Non modo codices nostri, sed Antuerpiense vetustissimum, & Corbeiense Aretinum Tusciæ martyrem Laurentium, non Laurentinum vocant, cui quadringentos anonymos subnectit idem Antuerpiense, in nostro, & Corbeiēsi desideratos. Rabanus ita eos retegit iij. Nonas. In Tuscia Laurentij, & aliorum quadringentorum. No-

tkerus

tkerus, qui Acta SS.Pergentini, & Laurentij, non Laurentini in compendium redegit in quadringentos eiusdem Vrbis martyres, ita consonat, *& aliorum plurimorum quadringentorum*: Ducentos tamen semiviuos relictos à furore paganorum numerat tantum Petrus de Natalibus, dum SS. Pergentini, & Laurentini acta producit lib.5.cap.80. Laurentium etiam vocat Beda, cui fratrem socium addit Pergentinum, vt reliqua ferè latinorum Hagiologia. Valentinum pro Pergentino legit Bellinus de Padua, & alij à Galesino adducti, & reiecti; in his tamen de quadringentis socijs nulla exhibetur memoria, sicut neque apud Ferrarium ex ms. Ecclesiæ Aretinæ in Catalogo SS.Italiæ, neque apud Siluanum Razzium de SS.Etruriæ. Quinimo quæ Petrus de Natalibus refert de ducentis ad fidem conuersis, & à Paganis male habitis, aliter in Actis apud Surium sonant, & potius ad Pergentium, & Laurentinum, quam ad multitudinem illam referuntur, quemadmodum etiam continetur in Actis Italicè scriptis apud eundem Razzium.

Natalis S.Thomæ Apostoli. Nihil hìc addimus ad ea, quæ in Indiculo Apostolorum congessimus.

Romæ Marcelli. Romanos Christi pugiles in duas acies diuidunt sæpe adducti codices. Priorem ducit Marcellus, cui sexaginta nominibus signatos commilitones ascribit M. Corbeiense, anonymos vero octuaginta quatuor. Sed vberiori censu primam turbam exhibet Vetustius nostrum; expressè namque signatorum numerum octuaginta nouem esse notat, anonymorum vero vij. Adhuc autem vberius tabulas primæ cohortis implet M. Antuerpiēse, nominatim enim describit nonaginta, & vnum Romanos martyres: sine nomine autem cij. Secunda acies sub Siluano signifero omnino deest in M. Corbeiensi; in Vetustiori nostro est ignotorum nomine cælitum numerus nonaginta trium; in vetustissimo Antuerpiensi octuaginta trium) possent in anonymus facile codices nostri, cum Antuerpiensi componi, & in illis pro vij. restitui cij., in hoc pro lxxxiij. reponi lxxxxiij. Ex his, qui nominibus exprimuntur, in primo ordine desunt in M. Corbeiensi xxvij. martyres, qui in nostro numerantur post Saturninum, & Victoriam vsque ad Fortunatum, & Publiū. Aliquam in nominibus paruam differētiam vnusquisque adnotare potest; sub quo vero Imperatore coronati; & quo sacro cœmeterio sepulti sancti, sanctæq. martyres fuerint, nullibi mihi constat.

Emerita. An pro Vrbis Lusitaniæ nomine, quæ Augusta Emerita Ptolomeo, alijsq. Geographis, an pro nomine martyris Emerita accipienda sit, hæsitaui plurimùm. At cum neq. in Corbeiensi, neque codicibus nostris, neque Antuerpiensi in locis assignandis accuratiore, nulla Vrbis nota præponatur; aliam potius quinque martyrum classem quorum Emerita princeps fuerit designari existimaui, donec clarior fax affulgeat.

Aurelianis Ciuitate. Leofardum appellat Rabanus. Laifardum Notkerus; Lisardum Vsuardus, Rom. martyrologium, Hagiologium FrancoGalliç & Petrus de Natalib. lib.5.cap.80. Surius, qui vitam eius largius describit Liphardum præsbyterum, & Abbatem appellat sepultū in Ecclesia oppiduli montis Magduni. De eo agit Saussayus in Annal. Aurelian. lib.3. c.29. & in Martyrologio Gallicano, & Licphardum vocat. Floruit tempore S. Remigij, & Clodonei Regis.

Nouiduno

II. Nonas Iunij.

NIuiduno Ciuitate Zotici. Attali. Eutici. Camasi. Quirini. Iuliæ. Saturnine. Galduni. Ninnite. Fortunionis. & aliorum xx. Cirini Episcopi. Ebusti. Rustici Episcopi. In Sabaria Ciuitate Quirini. Romæ Natalis Pieti. Arecij. Daciani. In Cilicia Natalis Sanctorum Expergenti. Chiste. Italij. Philippi. Eusticі. Rustuli. Iuliæ. Saturnini. Iei. Aconi. Mones. Fortuni. Criscentiæ. In Sabaria Rustuli cum alijs ij.

IVNII 4.

NIniuem Vrbem Assyriæ pro Niuernio, seu Neuioduno contra aliorũ librorum fidem M. Antuerpiense in fronte laterculi profert. *Pridie Non. Iunij. In Niniue Natalis Dinoci, Zotici, Attali, Eutici, Camasi, Quirinæ, Iuliæ, Saturnæ, Galduni, Ninnitæ, Furtunionis, & aliorum xxv. Cyrini Episcopi, Ebusti, Rustici Episcopi. In Saba Ciuitate Pannoniæ Quirini. Romæ Pieti, Areci, Datiani. In Cilicia Expergenti, Cristæ, Istali, Philippi, Eustici, Rustuli. Camas. Iuliæ, Saturnini, Eiagoni, Momnæ, Furtuni, Eriscentiæ. In Sabar Ciuitate Rutuli cum aliis duobus.* M. Antuerpiensi ita consonat Rabanus. *ii. Nonas. In Niniue Natalis Dinoci, Cameri, Tyrinæ, Iuliæ, Saracinæ, Cyprini.* Sed Neuiduno Ciuitati, cum nostris codicibus, ita plures martyres tribuit M. Corbeiense. *Pridie Nonas Iunii. Neuiduno Ciuitate Zotici, Attali, Eutici, Amasi, Quirini, Iulsæ, Saturnini, Gadduni, Nimitę, Fortunionis, & aliorum viginti octo, Cypriani Episcopi, Fausti, Rustici, Siluii. In Sabaria Ciuitate Quirini Romę Natalis Sancti Pieti, Arecii, Daciani. In Sicilia Natalis Sanctorum Expergenti, Christę, Italis, Philippi, Eustici, Rustici, Rustuli, Iulię, Saturnina. Ieisconi, Manę, Fortuni, Crescentię, Iocundiani. In Sabaria Ciuitate Rustuli cum aliis duobus.* Consonat Notkerus cõtractis de more martyrum nominibus ij. Non. Iunij *Nouiduno ciuitate Zotici, Attali, Eutichii cum aliis multis.* Hi multi in Antuerpiensi nominatim expressè xi. sunt, anonymi vero xxv. In nostro, & Corbeiensi non nisi decem proprijs vocabulis indicantur; deficit, enim dux turmæ Dinocius. In anonymis alter deficit, & xx. tantum profert, alter abundat, & xxviij. producit. Alterius classis sunt Cyrinus Episcopus, qui Cyprianus Corbeiẽsi minus apte dicitur, Ebustus, & Rusticus pariter Episcopus. Siluius enim in Corbeiẽsi corruptissimè additur pro voce *Episcopi.* Ex his non nisi Zoticum, Attalam, & Eutichium Nouioduni Heduorum (hoc est Niuernis) produxit Saussayus cum aliis multis, vt puto ex Notkero, qui non Attalam, sed Attalum legit; ex ms. enim martyrologio S. Sabini de Leuitania, quod veluti additamentum in fragmentis producit ad calcem M. Gallicani, Attalus, vel Attala non exhibetur, sed tantum die iiij. *Niuiduno Natale S. Saturnini, Zotici, & Eutici.* Duos tantum ex horum martyrum choro indicat ms. Kalendarium Hieronymianum Lucense, Zosimum, pro Zotico, & Camusium. Geminos Episcopos Cyrinum, & Rusticum cum socio Ebusto ab ijsdem non disiunximus, quia in adductis codicibus, à Neuiduno alterius loci assignatione non disiunguntur. Cætera me latent.

In Sabaria Ciuitate. S. Quirinum Episcopum Sisciensem hac die recolunt cũ M. Romano, reliqua latinorum. Acta cõtracta habet Petrus de Natalib. lib. 5. cap. 85. diffusiora Mombritius T. 2. Antiqua pariter, & graui stylo conscripta Surius

Surius T.6. recentioris editionis. Plura de eo suo more colligit Baronius. Sisciæ in Illyrico eius memoriam venerantur, cum sacris Romanis tabulis scriptores plures. Fisciam pro Siscia habet Notkerus. Sisciæ in Pannonia emendatius mſ. Reginæ Sueciæ. In Saba Ciuitate M. Antuerpiense. *In Sabaria* optimè M. Corbeiense cum codicibus nostris. Sabariam Plinius Norico annumerat, & Coloniam D. Claudij cognominat. Austriæ nonnullis opidum, vel Ciuitas est, quã præter lambit Sabatium Flauuium, D. Martini natalibus magis clara, quam Ouidij ibi inuento testudinato sepulcro. Vrbs Pannoniæ superioris est, in qua, vt Acta S. Quirini Sisciensis Episcopi apud Surium docent, Sanctus martyr ductus, & in fluuium appensa mola præceps datus, agonem compleuit *Pridie Nonarum Iuniarum* vt ibi legitur, variæq. deinde trãslationes Romam, & alibi indicantur. De cius triumpho hymnum Prudentius cecinit in Peristephano, qui sepultum Sisciæ videtur innuere, reducẽtibus ad Ecclesiam suam peremptum pastorem fidelibus populis. Ortelius Eusebium in chronico emendat, quod Quirinum Episcopum Scesianum dixerit, pro quo Scifcianum legendum animaduertit. Huius martyrium Eusebius refert ad annum 314. vel potius 310. editionis Scaligerianæ, vbi summatim eius certamen describitur. De S. hoc Episcopo aliqua diximus ad diem 30. Aprilis. Plura haber T.1. Annal. Eccl. Vngariæ Inchofer ad annum Christi 302. in Prœuio Chronico.

Romæ. Non modo Vrbem, sed locũ, vbi venerati sunt martyres adducti, indicat mſ. Reginæ Sueciæ. *Pridie Non. Romae Via Appia SS. Martyrum Recti, Arethei, & Daciani*. Pictum, & Arecium primos vocant M. Corbeiense, Antuerpiense, & Vetustius nostrum. Aretium, & Dacianum tantum refert M. Romanum cum Bellino; Plautum, Anetium, & Dacianum Maurolycus. Arecium scribendum esse nõ Aretium monet Galesinius, auctoritate antiqui, & rectè mſ. Martyrologij, dum tamen de hoc martyre cum Daciano, Camario, & alijs ex Beda, & martyrol. mſ. agit: aliquos legere pro Camario Camasium animaduertit, & reliqua non dum habere explorata fatetur. An Camarius, seu Camasius sit Camas inter Ciliciæ martyres à M. Antuerpiensi mumeratus hæreo.

In Cilicia. In Sicilia legit Notkerus *SS. Expergentii, & Christæ martyrum*. Ita, & mſ. Reginæ Sueciæ, quamquam valde in nominibus Beatorum variet. *In Sicilia Natalis SS. Itali, Philippi, Eutecii, cum aliis x.* Vnde tredecim illi fuisse signatos martyres apparet. Totidemque numerat M. Antuerpiense: Nostrum vero non nisi xij. quòd post Rustulum deficiat Camas, in eodem Antuerpiensi memoratus, qui quidem martyr desideratur etiam in M. Corbeiensi, licet duo superaddantur Rusticus, & Iocundianus, qui numerum quartumdecimum implent *in Sicilia*. Ita enim legit pro Cilicia cõtra nostros codices, atque M. Antuerpiense; quibus inde magis fidendum existimo, quòd Maurolycus Abbas Siculus, & qui genti suæ Sanctorum decus auferre voluisse non est credendum, ita in suo martyrologio retineat. *In Cilicia Sanctorum Pergentii, Philippi, Eutychi, Saturnini, & Iulię martyrum*. Ferrarius, qui Sanctos hos martyres omisit in Catalogo Sanctorum Italiæ Expergentium tantum, & Chrestam retulit *In Sicilia* ad quartam diem Iunij in Catalogo Generali, ex martyrologio Noegeri, (Notkeri puto), & Siculo ab Octauio Caietano adducto. *Nullibi tamen* (addit) *in Sicilia coluntur. Passi sunt sub Diocletiano circa annum Domini 304.*, potius ex coniecturis. Nos eos in Cilicia cum melioris notæ codicibus retinemus.

In Sabaria Ciuitate. Ciuitatem hanc esse Pannoniæ superioris iam diximus in Hungariæ, Austriæ, Styriæq. confinibus. Vnde nil mirum à Romano martyrologio Rutilum cum socijs in Pannonia recoli. *Sabariæ Ciuitate S. Rutili cum aliis duo-*

duobus habet Molanus in Additionibus ad Vsuardum prioris editionis. Rustulus, non Rutulus cum alijs duobus dicitur in martyrologio Corbeiensi, & nostro, sed Rutulus in Antuerpiensi cum alijs pariter duobus.

Nonas Iunij.

IN Egipto Marciani. Nigrandi, & Apolloni, quorum gesta habentur. In Africa Euasi, & Priuati. Romæ miliario vij. Filocule. Felicitatis. Iappe. Gregorij. Gagi. Rustiani. Saturnini. Rogate. Helari. Victori. Mustuli. Ingenui. Secundi. Mauri. Orbici. Secundiani. Castulę. Candidæ. Primi. Feliciani. Fortunati. Martialis. Iuliane. Niander. Sacrini. In Istria Zoeli. Saturi. Seruili. Felicis. *In Austria passio S. Bonifatij Episcopi, & martyris*. Siluani. Fortunati.

IVNII 5.

ÆGyptios martyres Marcianum, Nicandrum, & Apolloniũ producit pariter Notkerus; sed Nicanorem pro Nicandro habet Romanũ Martyrologium, & vt ibi innuit Baronius ex Vsuardo, & Adone, quos tamen in codicibus editis, & mss. Nicandrum retinere video, Bellinum vero de Padua, & Maurolycum tantum Nicanorem legere, & cũ nostris codicibus addere *quorũ gesta habentur*, nobis adhuc incomperta. Nisi forte ea sint, quæ strictim per compendia indicantur in Menologio Sirleti, alijs ignotis commilitonibus ita additis eadem hac *die v. Sanctorum Martyrum Martiani, Nicandri, Apollinij, Leonidis, Arij, Gorgij, Hyperechij, Selleniadis, Irenes, & Pambonis. Hi omnes Sancti sub Ægypti Preside, eo quòd Christum ipsum abnegare noluerint fame, siti, & æstu vexati, martyrii certamen sustinentes animas suas Domino tradiderunt*. Quapropter emendandum video M. Corbeiense, & Nostrum, quæ pro Nicandro Nigrandium exhibent. Illud Corbeiense, cuius integrum laterculum proferimus, Feliculam, & Iocium addit, Græcis ignoratos. *Non. Iunij. In Ægypto Martiani, Nigrandi, & Apollonij, Felicula, Ioci. In Africa Euasi, Priuati. Romæ miliario septimo, Filocula, Felicitatis, Pappia, Gregorij, Gai, Rutiani, Saturnini, Rogata, Helari, Victuri, Mustuli, Ingeni, Secundi, Mauri, Vrbici, Secundiani, Castula, Candidę, Primę, Feliciana, Fortunata, Martiali, Iuliani, Nicandri, Sacri. In Istria Zoli, Saturi, Timini, Saturni, Seruilij, Felicis, Siluani, Fortunati, Mammeri. Corbeia Translatio corporis Sancti Precordij Confessoris. Et depositio Sancti Bonifacij Archiepiscopi.* Hos etiam martyres Ægyptios Feliculam, & Iocium silet M. Vetustissimum Antuerpiense, in Appollinis nomine Græcis magis consonũ, quod hoc ordine huius diei cælites veneratur. *Nonas Iunij. In Ægypto Marciani, Nicandri, & Apollini. In Affrica Euasi, & Priuatę. Romæ, Felicolę, Felicitatis, Fappæ, Grigorię, Gagi, Rutiani, Saturnini, Rogatę, Hilari, Victuri, Mustili, Ingenui, Secundi, Mauri, Vrbici, Secũdiani, Castula, Candidę, Primę, Feliciani, Fortunati, Marcialis, Iuliana, Nicãdri, Sacri. In Istria Zoili, Sateri, Tymini, Saturnini, Serulli, Felicis, Siluani, Furtunati*. Galesinius qui eosdem tres martyres Ægyptios producit ex Beda, Vsuardo, Adone, & Græcis, & eorundem res actas fortiter in Maximiani persecutione legi asserit, putat Nicandrum illum

illum esse, qui cum Germano in Menologio Græcorum memoratur sexto Idus, vel 8. Iunij. Sed alius ille Nicander est, cum alius eidem comes ascribatur: Græci vero hac eadem die non modo tres iã adductos, sed plures alios, vt diximus venerantur, & M. Romanum confirmat. An verò ijdem sint, quorum memoriam agunt Vsuardus, Ado, & alij recentiores ad Nonas Aprilis, affirmat eruditissimus Baronius. Sed in vetustiori nostro ibi Marciana est, non Martianus, Nicanor, non Nicandrus, & Apollonius, non Apollines, vt diuersos etiam reputare non sit incongruum. Diuersos pariter Nicandrum, & Martinianum in agro Venefrano propè Atinam, sub Maximiano martyres hac ipsa die refert Maurolycus, qui Ferrarium in vtroq. Catalogo prætericrunt.

In Africa Euasium. Binos hosce sacros in Africa Athletas præter MM. Antuerpiense, Corbeiense, Nostrum, & ms. Reginæ Sueciæ alibi memoratos non inuenio, in quorum postremo nihil super illa additur. *In Africa Euasi, Priuati.* Priuatam tamen legit Antuerpiense.

Romę milliario vij. Plures Feliculas, & Felicitates, vel seiunctim, vel alijs sociatas martyres, & sub alijs diebus Rom. martyrologium exhibet, nullam vero coniunctim, vt in MM. Antuerpiense, Nostro, & apud Notkerum, qui suo more socios amputando, ijsdem consentit. *Romæ milliario vij. Feliculę, & Felicitatis cum alijs multis.* Excipio M. Corbeiense, & ms. Reginæ Sueciæ, quorum primũ Filoculam pro Felicula cum nostris codicibus legit, secundum quod dum Feliculam omninò silet pressius signat locum vel sepulturæ, vel venerationis. *Nonis Iunij. Romæ via Ardeatina milliario vij. Natalis SS. Felicitatis, Gregorii, Saturnini, & aliorum xxii.* Gregoriam mavult mulierem M. Antuerpiense, & numerum eundem signatorum martyrum præfert, cum omnes nominibus recensiti, tam in illo, quam in codicibus nostris, & Corbeiensi xxv. non excedant, quamuis nõ nihil inter se varient in nominibus virorum, vel Beatarum mulierum. Si enim legendum esset inter hos martyres Primi, & Feliciani, non Primæ, & Feliciani, vel Felicianæ dubitari posset, an celebres sub hoc nomine cælites essent, qui Via Nomentana in cœmeterio ijsdem dicato, ac propria Ecclesia Romæ recolebantur, vt ex antiquis documentis elicit Aringhius lib. 4. cap. 23. Rom. subt. sed longe ab Vrbe cœmeterium hoc distabat, quã per milliaria vij. Erat n. xiiij. ab Vrbe lapide, & insuper Via Nomentana non Ardeatina, vt de his docet ms. Reginæ Sueciæ; vnde diuersos credere expedit, sicuti etiam ab alio choro martyrum, in quo Primus, & Felicianus indicantur infra v. Idus Iunij.

In Istria. Repetuntur fortasse aliqui ex martyribus Istriæ die 24. Maij adnotati, quòd alij commilitones hac die v. Iunij agonem compleuerint, & primorum memoria iteratur, ne ab ijsdem in tormentis socij disiungerentur. Zoilus, & Seruulus adnotatur in MM. nostro Vetustiori, & Antuerpiensi: In Corbeiensi vero Zoilus dicitur Zebellus, & additur Iocũdianus, ita à martyribus huius diei varius, vt non nisi Seruulus consentiat. Certum autem est codices nostros hìc esse decurtatos, cum non nisi sex cælites Istrianos recolat Zoelum, Saturum, Seruilium, & Felicem, deinde & interpolato S. Bonifacij additamento Siluanũ, & Fortunatum, dum M. Antuerpiense addit etiam Timinium, ac Saturninum, & supra hos omnes M. Corbeiense adijciat Mammerium.

In Austria S. Bonifacii. Caret hoc additamento M. Vetustissimum Antuerpiense. De sancto tamen Bonifacio Episcopo Moguntino viro Apostolico agũt cum M. Romano Vsuardus, Ado, Notkerus, & alij recentiores. Bedam excipio à Baronio eruditissimo adductum, cum vix tempus potuerit attingere, quo S. Episcopus, & martyr Bonifacius coronam accepit, vnde licet cognoscere sub ipsius nomine editum martyrologium illius

illius genuinum, vel saltem sine additionibus non esse. Obijt S.Bonifacius martyrio coronatus, vt in eius vita à S.Vvilibaldo discipulo exarata, aliaq.diffusiori Othlionis Presbyteri apud Surium To.6. anno 755. Plura de eo Baronius habet T.9. Annalium, quæ vti notiora prætermictimus. Ms. Reginæ Sueciæ, ita de eo, & socijs. *In Frisia Germaniæ passio S. Bonifacii Archiepiscopi, & Eobami eius Episcopi cum aliis seruis Dei.* Quæ mss. illud post hoc tempus confectum ostendunt, sicuti & Hagiologium Franco-Gallicum Lebbei, quod ijsdem fere verbis de S.Bonifacio meminit. Pro Austria, in codicibus nostris legerem potius in Austrasia in qua & Palatinatus continetur, pro vasta superioris Germaniæ regione, in qua prædicauit, & passus est S.Bonifacius. Socios cum eodem in Frisia passos numerat, & nominibus exprimit Rabanus.

VIII. Idus Iunij.

N*Iuiduno* Amanti. Luci. Alexandri. Donati. Peregri. In Affrica Itali. Zotici. Camasi. Philippi. Attali. Et alibi depositio Beati Claudi Episcopi.

IVNII 6.

NOstrorum codicū librarius repetitum putauit Alexandri, vel Alexādriæ nomen, & amputauit in Alexādriæ vrbe memoriam Donati, & Peregrini, Nouiodunensi ciuitati præter Amantium,Lucium, & Alexandrum eosdem tribuens. Non ita Notkerus,qui disertè eos distinguit ad finem laterculi. *Nouiduno Amantii, Lucii, & B.Alexandri. Alexandriæ Donati, & Peregrini.* Amantium pariter Alexandrum, & socios Nouioduni in Gallijs recolit M.Romanum, cum Vsuardo, Maurolyco, & Galesinio,qui sociorum non meminerūt. Oculatissimus Baronius putat in Beda edito, qui sequenti die Amantium recolit Alexandriæ,luxationē inesse pro Alexandro Nouiodunense. Bellinus de Padua hac die ciuitate Lugduno Amantij, & Alexandri meminit, Lugdunum pro Nouioduno scribens. Galesinius in notationibus ad hanc diem monet, aliquos his martyribus socium addere Lucium Italum,& de his relatum esse in Actis SS. martyrum Marcelli, & Petri, vnde Beda acceperit. *Lucii cum aliis tribus* memoriam addit post Alexandrum, & socios ms. Reginæ Sueciæ. Italus nomen martyris seiunctim est Africani chori, vt mox constabit. Magis à plurimorum codicū lectione distat M. Antuerpiense, qui hodiernos martyres omnes in Africa reposuit, & pro Alexandria Andreā exhibet, quod suspicionem inducit, ne Alexandriæ nomen martyris mulieris sit non vrbis. Re vera enim in nullo codice quem viderim excepto Rabano additur Alexandriæ nota ciuitatis, vel loci. Durum tamen videtur in M. eodem Antuerpiēsi, tam initio diarij, quam paulo post, Africæ repetitum nomen,sacrosq; testes eidē tributos, iterum sub Africa consignari. Sed accuratiora desiderare potius in rudibus horum librorum sæculis, quam inuenire licet. Ita autem illud signatur. *viii. Idus. In Affrica Amansi, Luci, Alexandri, Andreę, Donati, Peregrinę. In Africa Itali, Zotici, Camari, Philippi, Attali. Et alibi depositio Candi Episcopi. Glacinopoli depos. Cerati Episcopi.* Pro Alexandro, Donato, & Peregrino (nisi Alexandria nomen vrbis sit) M. Corbeiense sanctas martyres hoc ordine Neueduno tribuit. *viii. Idus Iunii. Neduno*

ueduno, Amantij, Lucij, Alexandri, Alexandriæ, Donatae, Peregrinae. Passio SS. Martyrum Vincentij Episcopi, & Benigni Diaconi. In Africa Itali, Zotici, Camasi, Philippi, Attali. Gratianopoli Depositio Cerati Episcopi. & alibi depos. B. Claudi Episcopi. Rabanus ita diem viij. Idus in memoriam reuocat. *In Africa S. Amantii, Lucii. In Alexandria Andreę, Donati, & Peregrini. Depositio B. Claudi Episcopi.* Rabanus ita diem viij. Idus in memoriam reuocat. *In Africa S. Amantij, Lucij. In Alexandria Andreæ, Donati & Peregrini. Depositio B. Claudi Episcopi.* Beda editus, non modo die sequenti, vt notauit Baronius, Amantium refert, sed Alexandriæ Andream, Donatum, & Peregrinum recolit; confirmat tamen, Andream in nostris codicibus, & Corbeiẽsi, vel deficere, vel in Alexandriam fuisse immutatum. Galesinius eadem repetit ex Beda, & mss. sequenti die. Africanos martyres quinque agnoscit ms. Reginæ Succiæ, quamquam non nisi tres singillatim exprimat. *In Africa Natale SS. Zotici, Philippi, Camasi, cum aliis duobus. Gratianopoli depositio Cerati Episcopi.* Primos ergo in capite sacri diarij adnotatos martyres, plurimorum codicum fide, Nouioduni tribuendos esse consentio suffragante etiam vetusto S. Sabini de Leuitania ms. martyrologio in quo legitur die 6. Iunij. *Niuiduno natale SS. Amantii, Lucii, & Alexandri,* cui pro Amantio, & Alexandro concinit Hagiologium FrancoGalliæ. Saussayus vberiores cælites Nouioduni, seu Niuernij in Heduis tribuit, Amantium scilicet, Alexandrum, Lucium, Andræam, & Peregrinum. Alij Amantius, & Lvcius hac eadem die recoluntur in oppido Cornelij, ditionis Parmensis. De quibus vidẽdus Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ.

Vincentii Episcopi. Quamquam SS. Vincentium, & Benignum prætereat Vetustius nostrum, & M. Antuerpiense, cũ tamen disertè eos referat M. Corbeiense, & omnes fere codices in hoc anniuersario segmento, vel deprauatos, vel mutilos videam, eorum memoriam fraudare piaculum duxi; cum præcipue eorundem sacra pignora in Patriæ meæ Lvcensis Vrbis maioris Ecclesiæ Ara religiosissimè venerentur. Qui de Sãcto Vincentio Episcopo scripserunt, Benignum Diaconum eius fratrem ab eo seiungunt, quoniam Benignus coronam accepit ante diem Cal. Maij, quo die sepultus fuit. Acta S. Vincentij percurrit Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 93. sed diffusiora habemus mss. in codice hædino Passionali Cathedralis Lvcensis. Conantur Vmbriæ scriptores eius martyrium ad tempora Neronis referre, & plures cumulat T. 1. de Beatis Vmbriæ Ludouicus Iacobellius p. 613. At alij, vt Ferrarius, Diocletiano, & Maximiano Imperantibus, agonem compleuisse docent, & magis quidem ad mss. nostrorum fidem accomodati. In quibus non vnius principis persecutione, sed plurium passos esse SS. Vincentium, & Benignum docetur. Ita enim incipiunt. *Cum iussu principum impiissimorum persecutio Christianorum per totum orbem desæuiret,* quæ verba Neronem videntur excludere, qui primus, & solus persequi Christianos cæpit, & ante illum nemo legem contra Christianos vulgauit. Adnotatur tempus, quando post multa tormenta, & prodigia S. Vincentius in Sacrificio Missæ tradidit spiritum, hoc est *sub die 8. Idus Iunii Coss. Rufo, & Gallo.* Iacobillus, qui eosdem Consules notat, putat id accidisse anno Dominicæ Natiu. septuagesimo, imperante Nerone, & sedente Lino. Hoc est, vel Nerone vita functo, vel postremis eius vitæ periodis, quando alij Consules erant, nempe Siluanus, & Ottho, iuxta Cassiodorum à Cuspiniano explicatum, vel iuxta Fastos siculos Italico, & Trachano, siue Tracallo, vel quod aptius videtur Nerone, Cæsare, & Vetere Consulibus. Ruffus, & Gallus sub Nerone nusquam Consules comparent, sed trriennio ante illius mortem I. Fonteius Capito, & C. Iulius Rufus Consules fuere. Neque ijdem Ruffus, &

& Gallus respondēt ad amussim temporibus Diocletiani, sed optimè Faustus, & Gallus, eo nempe anno, quo Diocletianus iussit adorari se vt Deum, quemadmodum notat Cassiodorus ex Eutropio; quo initio sæuiri in Christianos renuentes cæptũ esse nõ dubito; quamquã quinquẽnio post persecutionẽ motã esse notent Chronographi, seu potius crudelissimè instauratam. Sed hæc in libro nostro de Etruscæ pietatis originibus diligentius discutimus. S. Vincentium Episcopum hac eadem die Maurolycus his verbis refert. *S. Vincentii Episcopi Meuiæ ciuitatis iuxta Leuaniam sepulti, qui superatis cruciatibus, ferisq. mansuefactis decessit.* Meuiæ etiam legit Galesinius, qui potius lēgendum putat Mædiæ pro Vrbe Traciæ, & S. Vincentium Episcopum recenset ex mss. Calendario Bergomensi, & martyrologio vetusto. Meuiæ legit etiam Petrus de Natalibus pro Meuania Vmbriæ opido Ptolomæo, Straboni, Suetonio, & Tacito memorata, & corruptissimè etiam dicitur sepultum esse iuxta Leuaniã, cum in Actis nostris vetustioribus mss. sepultũ esse inter Portilionem, & Meuaniam miliario ab Vrbe Roma plus minus xciiij. Erat sanè Meuania Via Flaminia, vt notat Philander ad Vitruuiũ. In Historia de Sanctis Lvcensibus sanctos Vincentium, & Benignum illustrat Cæsar Frãciottus noster, & quo tempore Lvcam fuerint eorum corpora translata docet, sicuti aliqua etiam Iacobillus adducit à Franciotto diuersa. In Calendario Breuiarij nostri hædini legitur viij. Kal. Iunij. *Vincentii, & Benigni MM. duplex.*

Depositio B. Claudii Episcopi. Caudiũ pro Claudio minimo librarij lapsu habet M. Antuerpiense. Vesontione in Gallijs fuisse Episcopum notat M. Romanum, & ibi Baronius aliqua de eo cumulat sicuti T. 6. Annal. vbi anno 509. obijsse docet. De eo Beda meminit die sequenti, Bisuntinensem Episcopum vocat Molanus in Additionibus, & Confessorem, sicuti Maurolycus, & Galesinius, & pluribus Saussayus in Gallicano martyrologio eius vitam prosequitur. Ceratum Grationopolitanum Episcopum, quem instaurant M. Corbeiense, & ms. Reginæ Sueciæ apud Sammarthanos in serie Episcoporum illius Ecclesiæ desideratur, & in M. nostro librarij errore postridie excolitur.

VII. Kal. Iunij.

G*Ratianopoli Depositio Cerati Episcopi*. Pauli. Fortunati. Macri. Primosi. Achaci Monachi. In Africa Victori. Euasi. Priuate. Ianuariæ. Donate. Spisine. Quirilli. In Cesarea Cappadocie Lvciani martyris.

IVNII 7.

LAcinia, quæ vetustiores huius diei fastos non nihil interturbat pertinere ad hesternã diem omnino existimo, ex fide præsertim ms. Reginæ Sueciæ ibi adducto, & MM. Corbeiense, & Antuerpiense, quamquã in hoc corruptè *Glacianopoli* scriptũ sit. Depositionis nomen S. Episcopum Ceratum Confessorem suaderet, nisi Saussayus in supplemento ad Gallicanum martyrologium martyrem diceret, pluresq; socios adnumeraret. De martyrio ducem habet Molanum, qui ad præteritã diem passionem S. Cerati Episcopi sub Gratiano principe retulit; ex alio martyrol. eiusdẽ meminit etiam Vvãdelbertus.

Ne

Ne vero ſuſpicionem meam ſileam veritus ſum, ne inſcius aliquis antiquarius initiũ huius diariæ tabulæ pro Conſtantinopoli, Gratianopoli legerit, & ex ſuperiori die S. Ceratum in hunc ideo tranſtulerit, & Byſantinos martyres, qui ſequuntur in codicibus noſtris, eidem S.Epiſcopo ſuccẽturiauerit.Paulus enim qui nõ indicato paſſionis loco in ijſdem anteſignanus eſt, Notkero Conſtantinopoli S.Paulus Epiſcopus dicitur, & Bizantio his verbis in M. Corbeienſi tribuitur. *vii. Idus Iunii. In Bizantio Ciuitate. Pauli, Fortunati, Maiori, Primoſi, Acaci Monachi. In Africa Victuri, Euaſi, Priuati, Ianuarii, Donata, Spiſſina, Quirilli. In Caſarea Cappadociæ Luciani martyris.* Paulum ſilet, & Epiſcopum Fortunatum ita profert mſ. Reginæ Sueciæ. *vii. Idus Conſtantinopoli SS. Fortunati Epiſcopi cum aliis iv. In Africa natalis SS.Victuri, Enaſi, Quintilli cum aliis iiii. Caſarea Cappodociæ nat. S. Luciani.* Sed Paulum Epiſcopum, & martyrem Conſtantinopolitanum commemorant martyrol. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, & cœteri latini, & plura de eo cumulat eruditiſſimus Baronius. Socios, quos Fortunato Epiſcopo tribuit mſ. Reginæ Sueciæ, ſub alio choro ita Byzantio à Notkero tribuuntur. *In Bizãtio natiuitas S.Primoſi, Fortunati, Macri, & Macharii Monachi.* Ex his aliqui in mſ. martyrologio S.Sabini de Leuitania ita etiam Byzantio aſcribũtur. *In Byſantio natalis SS.Fortunati. & Achaici Monachi.* Achaicum cum Vetuſtiori noſtro legit, non Macharium. An vero Monachus nomen ſit martyris, vel inſtituti hæreo; ſiquidem in martyrol. Antuerpienſi non Monachus, ſed Mochius dicatur, quod valde ab aliorum codicum fide diſtare video; ſacri enim pugiles Byſãtini in illo Africani ſunt, & in duplici nominatim claſſe ſignantur. *vii. Idus Iunii. In Africa Pauli, Fortunati, Macari, Primoſi, Accadi, Mochi. In Africa Victuri, Euaſi, Priuatę, Ianuariæ, Donatæ, Spiſinæ, Quirilli. Caſſarea Cappadociæ Luciani martyris.*

In Africa. In Vetuſtiori noſtro, Antuerpienſi, & Corbeienſi martyrologiis ſacri ſeptem Africani pugiles ſine vlla controuerſia recenſentur; totidemque eſſe vidit, qui mſ.Reginæ Sueciæ compilauit. Singillatim eoſdem quoque nominibus exprimit Notkerus.

In Caſarea Cappadociæ. Idem Notkerus S.Lucianũ Cæſarienſem in Cappadocia martyrem initio laterculi veneratur: in fine Vetuſtius noſtrum cum Corbeienſi, & Antuerpienſi. Meminit Ado, & ex eo Maurolycus. Romanum martyrol. cum Vſuardo de eo hac die prorſus ſilet. Rabanus ſacros hodiernos faſtos ſub vnica S.Luciani aſſertione hoc pacto deſcribit. *vii. Idus. In Caſarea Cappadociae Natiuitas Luciani martyris.*

VI. Idus Iunij.

IN Aegypto Natalis Marciani. In Ceſarea Paleſtine Natalis Criſtis. In Ciuitate Doreſtoro Natalis S. Marci. In Nicomedia Natalis Sancti Vitici. Neſtoris. Carolapis, & Marine. In Sardinia Natalis Saluſtiani. Romæ Nabori. Nazari. In Cæſarea Doroſtoli. Marciæ. Mutiane. Lvciani. Zotici. In Africa Ianuariæ. Donate. Spine. In Nicomedia Euſtuli Epiſcopi. *In Gall. Seſſionis Ciuitate depoſitio S. Medardi Epiſcopi.*

Plures

IVNII 8.

PLures in huius diei albo repositi sancti martyres in latinorum editis martyrologiis desiderantur. Notkerus tamen plurimùm consentit, dum plures varijs in locis veneratos recenset cum Vetustiori nostro, Corbeiense, & Antuerpiense MM. quæ de more proferimus. Antuerpiense. *vi. Idus Iunii. In Ægypto Marciani, Cesfarea Palestina Natalis Euristis. Dorostoro Ciuitate Natalis Sancti Marci. Nicomedia Vitici, Nestoris, Cari, Lampitis, & Marcina, Actaci. Sardinia. Salustiani. Roma Nabori, & Nazari. Cessarea Cappodocia Dorostoli, Cresti, Marcia, Muciani, Helij, Luciani, Zotici. In Africa Ianuaria, Muci, Donata, Spisinna. Nicomedia Eustoli Episcopi. Gallia Sessionis Ciuitate Medardi Episcopi.* Corbeiense vero, nonnihil vberius sacras tabulas implet. *vi. Idus Iunii. In Ægypto Natalis Martiani, Iocundi. In Cæsarea Palestina Natalis Eristi. In Ciuitate Dorostero Natalis Sācti Marci, Lucij. In Nicomedia natalis Vitici, Nestori, Carolapidis, & Marina, Foci. In Sardinia Natalis Sancti Salustiani, Siluanini, In Cæsaria Dorostoli, Martia, Mutiana, Helianę, Luciani, Zotici. In Africa Ianuaria, Donata, Spesinæ, Iulii. In Nicomedia Eustili Episcopi. In Gallia Ciuitate Suessionis depositio Sācti Medardi Episcopi, & Confessoris. Rotomago Ciuitate depositio S. Geldardi Episcopi, & Confessoris.* Ad Ægyptios martyres Iocundum, Marciano, siue Martiano socium addit M. Corbeiense, quem aliis prætteritum video.

In Cæsarea Palestinae. Christem, seu potius Euristē martyrē Cæsariensē Palestinū, in his quos retulit Eusebius Cæsariensis proprio libro numeratū non inuenio; meminit tamen ms. Reginæ Sueciæ *6. Idus Iunii. Cesarea Palestina Nat. S. Chresti.* Eristium vocat martyrol. Corbeiense. Christū maluit dicere Notkerus. Tam multiplex in vno nomine varietas.

In Ciuitate Dorostoro. Alii malunt dicere Durostolon Vrbem Mysiæ inferioris, quæ nunc pagus est Bulgariæ. Dorostorus Ammiano etiam dicitur, vt alibi adnotauimus. In hac Vrbe S. Marcus, vel agonem compleuit, vel natus, vel veneratus fuit. Nec aliam illi lucem addere possumus, quam Lucium Comitem illi à martyrol. Corbeiense adiunctum. Solitarium tamen hac die Marcum referunt in Dorostoris Ciuitate martyrol. Antuerpiense, & cum Notkero ms. Reginæ Sueciæ. *In Dorostoro natale S. Marci.*

In Nicomedia. Non nisi tres Nicomedienses martyres refert Notkerus Eutichium, Nestorem, & Marinam. Viticium pro Euticio retinent codices nostri cum Corbeiensi, & Antuerpiensi martyrologijs. Illud addit Focium, & pro Carolape Carolapidem profert. Antuerpiense vero in duo nomina diuidit Carum, & Lampitem, pro Marina Marcinam, & pro Focio Acaicium reddit. Vnde in codicibus nostris postremus desideratur.

In Sardinia. Pro Salustiano Iustinianum in Sardinia habet Maurolycus. Sed Salustianum reddit Vsuardus, & R martyrologium, in quo Confessor dicitur, sicuti apud Galesinium. In omnibus tamen quibus innitimur mss. libris nulla ab aliis martyribus differentia signatur. Inter martyres sub Hadriano coronatos Salustianum etiā numerat Saluator Vitalis in Additionibus ad Annales Sardiniæ p. 46. vti confessorem, & patria Calaritanum agnoscunt ad hanc diem Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ex Fara, & Dimas, & ad calcem lib. 3. de sanctis Sardiniæ Ioannes Arca. M. Corbeiēse addit Salustiano socium Saluianianum, Sardiniæ, quos viderim, scriptoribus ignotū.

Romae Nabori, & Nazarii. In Corbeiensi martyrol. Romani pugiles Nabor, & Nazarius prætermittuntur. Rabanus

Ne vero suspicionem meam sileam veritus sum, ne inscius aliquis antiquarius initiũ huius diariæ tabulæ pro Constantinopoli, Gratianopoli legerit, & ex superiori die S. Ceratum in hunc ideo transtulerit, & Bysantinos martyres, qui sequuntur in codicibus nostris, eidem S. Episcopo succenturiauerit. Paulus enim qui nõ indicato passionis loco in ijsdem antesignanus est, Notkero Constantinopoli S. Paulus Episcopus dicitur, & Bizantio his verbis in M. Corbeiensi tribuitur. *vii. Idus Iunii. In Bizantio Ciuitate. Pauli, Fortunati, Maiori, Primosi, Acaci Monachi. In Africa Victuri, Euasi, Priuati, Ianuarii, Donata, Spissina, Quirilli. In Cæsarea Cappadociæ Luciani martyris.* Paulum silet, & Episcopum Fortunatum ita profert mſ. Reginæ Sueciæ. *vii. Idus Constantinopoli SS. Fortunati Episcopi cum aliis iv. In Africa natalis SS. Victuri, Euasii, Quintilli cum aliis iiii. Cæsarea Cappodociæ nat. S. Luciani.* Sed Paulum Episcopum, & martyrem Constantinopolitanum commemorant martyrol. Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, & cæteri latini, & plura de eo cumulat eruditissimus Baronius. Socios, quos Fortunato Episcopo tribuit mſ. Reginæ Sueciæ, sub alio choro ita Byzantio à Notkero tribuuntur. *In Bizãtio natiuitas S. Primosi, Fortunati, Macri, & Macharii Monachi.* Ex his aliqui in mſ. martyrologio S. Sabini de Leuitania ita etiam Byzantio ascribũtur. *In Bysantio natalis SS. Fortunati. & Achaici Monachi.* Achaicum eum Vetustiori nostro legi, non Macharium. An vero Monachus nomen sit martyris, vel instituti hæreo; siquidem in martyrol. Antuerpiensi non Monachus, sed Mochius dicatur, quod valde ab aliorum codicum fide distare video; sacri enim pugiles Bysãtini in illo Africani sunt, & in duplici nominatim classe signantur. *vii. Idus Iunii. In Africa Pauli, Fortunati, Macari, Primosi, Accadi, Mochi. In Africa Victuri, Euasi, Priuate, Ianuariæ, Donatæ, Spisinæ, Quirilli. Cæsarea Cappadociæ Luciani martyris.*

In Africa. In Vetustiori nostro, Antuerpiensi, & Corbeiensi martyrologiis sacri septem Africani pugiles sine vlla controuersia recensentur; totidemque esse vidit, qui mſ. Reginæ Sueciæ compilauit. Singillatim eosdem quoque nominibus exprimit Notkerus.

In Cæsarea Cappadociæ. Idem Notkerus S. Lvcianũ Cæsariensem in Cappadocia martyrem initio laterculi veneratur: in fine Vetustius nostrum cum Corbeiensi, & Antuerpiensi. Meminit Ado, & ex eo Maurolycus. Romanum martyrol. cum Vsuardo de eo hac die prorsus silet. Rabanus sacros hodiernos fastos sub vnica S. Lvciani assertione hoc pacto describit. *vii. Idus. In Cæsarea Cappadociae Natiuitas Luciani martyris.*

VI. Idus Iunij.

IN Aegypto Natalis Marciani. In Cesarea Palestine Natalis Cristis. In Ciuitate Dorestoro Natalis S. Marci. In Nicomedia Natalis Sancti Vitici. Nestoris. Carolapis, & Marine. In Sardinia Natalis Salustiani. Romæ Nabori. Nazari. In Cæsarea Dorostoli. Marciæ. Mutiane. Lvciani. Zotici. In Africa Ianuariæ. Donate. Spine. In Nicomedia Eustuli Episcopi. *In Gall. Sessionis Ciuitate depositio S. Medardi Episcopi.*

Plures

IVNII 8.

PLures in huius diei albo repositi sancti martyres in latinorum editis martyrologiis desiderantur. Notkerus tamen plurimùm consentit, dum plures varijs in locis veneratos recenset cum Vetustiori nostro, Corbeiense, & Antuerpiense MM. quæ de more proferimus. Antuerpiense. *vi. Idus Iunii. In Ægypto Marciani, Cesfarea Palestina Natalis Euristis. Doroforo Ciuitate Natalis Sancti Marci. Nicomedia Vitici, Nestoris, Cari, Lampitis, & Marcinæ, Actaci. Sardinia. Salustiani. Roma Nabori, & Nazari. Cessarea Cappodociæ Dorostoli, Cresti, Marciæ, Muciani, Helij, Luciani, Zotici. In Africa Ianuariæ, Muci, Donata, Spisinna. Nicomedia Eustoli Episcopi. Gallia Sessionis Ciuitate Medardi Episcopi.* Corbeiense vero, nonnihil vberius sacras tabulas implet. *vi. Idus Iunii. In Ægypto Natalis Martiani, Iocundi. In Cæsarea Palestinæ Natalis Eristi. In Ciuitate Dorostero Natalis Sancti Marci, Lucij. In Nicomedia natalis Vitici, Nestori, Carolapidis, & Marinæ, Foci. In Sardinia Natalis Sancti Salustiani, Siluanini. In Cæsaria Dorostoli, Martia, Mutiana, Helianę, Luciani, Zotici. In Africa Iannariæ, Donatæ, Spesinæ, Iulii. In Nicomedia Eustili Episcopi. In Gallia Ciuitate Suessionis depositio Sancti Medardi Episcopi, & Confessoris. Rosomago Ciuitate depositio S. Geldardi Episcopi, & Confessoris.* Ad Ægyptios martyres Iocundum, Marciano, siue Martiano socium addit M. Corbeiense, quem aliis præteritum video.

In Cæsarea Palestinae. Christem, seu potius Euristẽ martyrẽ Cæsariensẽ Palestinũ, in his quos retulit Eusebius Cæsariensis proprio libro numeratũ non inuenio; meminit tamen ms. Reginæ Sueciæ *6. Idus Iunii. Cæsarea Palestinæ Nat. S. Chresti.* Eristium vocat martyrol. Corbeiense. Christũ maluit dicere Notkerus. Tam multiplex in vno nomine varietas.

In Ciuitate Dorostoro. Alii malunt dicere Durostolon Vrbem Mysiæ inferioris, quæ nunc pagus est Bulgariæ. Dorostorus Ammiano etiam dicitur, vt alibi adnotauimus. In hac Vrbe S. Marcus, vel agonem compleuit, vel natus, vel veneratus fuit. Nec aliam illi lucem addere possumus, quam Lucium Comitem illi à martyrol. Corbeiense adiunctum. Solitarium tamen hac die Marcum referunt in Dorostoris Ciuitate martyrol. Antuerpiense, & cum Notkero ms. Reginæ Sueciæ. *In Dorostoro natale S. Marci.*

In Nicomedia. Non nisi tres Nicomedienses martyres refert Notkerus Eutichium, Nestorem, & Marinam. Viticium pro Euticio retinent codices nostri cum Corbeiensi, & Antuerpiensi martyrologijs. Illud addit Focium, & pro Carolape Carolapidem profert. Antuerpiense vero in duo nomina diuidit Carum, & Lampitem, pro Marina Marcinam, & pro Focio Acaicium reddit. Vnde in codicibus nostris postremus desideratur.

In Sardinia. Pro Salustiano Iustinianum in Sardinia habet Maurolycus. Sed Salustianum reddit Vsuardus, & R. martyrologium, in quo Confessor dicitur, sicuti apud Galesinium. In omnibus tamen quibus innitimur mss. libris nulla ab aliis martyribus differentia signatur. Inter martyres sub Hadriano coronatos Salustianum etiã numerat Saluator Vitalis in Additionibus ad Annales Sardiniæ p. 46. vti confessorem, & patria Calaritanum agnoscunt ad hanc diem Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ex Fara, & Dimas, & ad calcem lib. 3. de sanctis Sardiniæ Ioannes Arca. M. Corbeiẽse addit Salustiano socium Saluianianum, Sardiniæ, quos viderim, scriptoribus ignotũ.

Romae Nabori, & Nazarii. In Corbeiensi martyrol. Romani pugiles Nabor, & Nazarius prætermittuntur. Rabanus

nus Naborem ita Confessorem dicit post S. Medardi memoriam. *S. Naboris Confessoris*. Vtrumq. tamen cum nostro, hac etiam die veneratur M. Antuerpiēse, quinimò mſ. Reginæ Sueciæ præcipuum in Vrbe celebritatis locum ita designat 6. Idus. *Romæ Via Aurelia natalis S. Naboris, & Nazarij*. De SS. hisce militibus sub Aurelio Præfecto martyrio coronatis agit martyrologium Romanum cum Beda, Vsuardo, & Adone infra die 12. Iunij, vbi doctissimus Baronius diuersos hos esse animaduertit à Nabore, & Nazario Mediolanensibus. Via Aurelia coronatos cum alijs socijs infra adnotabimus, tum iiij. tum iij., tum ij. Idus Iunij.

In Cęsarea Dorostoli. Quod Vrbis nomen supra est, hìc martyris esse dignoscimus. Quæ nam Cæsarea ex multis intelligi debeat silent codices nostri, & M. Corbeiēse. Distinguit tamen Antuerpiēse in quo exprcisè *Cæsarea Cappodocia* legitur, & vno amplius martyre Cresto ditatur. Heliana, quę supra nostrum abundat in Corbeiensi, Helius est in Antuerpiensi. An Crestus in hoc libro addatur errore antiquarij pro eo, qui supra in Cæsareæ Palestinæ recolitur, non esset mihi facile distinguere; nisi nomen, vt diximus, Palestini martyris varium prostaret in pluribus codicibus; Euristus enim non Crestus dicitur in eodem Antuerpiense, vt diuersum esse suadeat.

In Africa. An ijdem martyres sint, cū ijs, qui superiori die venerantur, ansam præbet dubitandi M. Antuerpiense; adducit quippe Ianuariam, Mucium, Donatum, & Spisinnam, nulla alia differentia, nisi quod illic alios plures socios addit, & pro Mucio Mochiū refert. Iulium pro Mucio reddit M. Corbeiense, & Vetustius nostrum, in postremo pugile Mucio, vel Iulio deficiens, Spinam pro Spesinna retinet. Eosdem suaderet etiam esse Notkerus, dum eorum memoriā hac die non repetit; potuerunt enim cum integro choro superiori die numerari, qui seiunctim deinde agonem præsenti die compleuerint.

Nicomediæ. S. Episcopus Eustulus diuerso, vel anno, vel certamine ab alijs iam adductis Nicomediensibus martyribus separatim in nostris libris Antuerpiensi, ac Corbeiense MM. signatur, dum in alijs editis Hagiologijs prætéritum obseruo.

In Gallia Sessione. Mendum librarij est pro Suessore. De S. Medardo cum Romano martyrologio agunt latini omnes, & de eo plura cumulat Baronius, tum in notationibus, tum in Annalibus T. 7. ad annum 517. & 564. Suessone recolitur, qui primum Episcopus fuit Viromādensis, & post illius Vrbis à Barbaris excidium Nouiomensis cathedrę institutor, deinde Tornacensi, vel inuitus custos effectus, post felicem obitum, Suessonem Clotarij Regis opera sepeliendus defertur. Vitam eleganti stylo Fortunatus Presbyter, ab alijs etiā adauctam scripsit quæ apud Surium extat T. 6. postremæ editionis, penes quem legitur etiam carmen Audoeni Archiepiscopi Rhotomagensis de SS. Medardo, & Gildardo eius fratre Episcopo Rothomagensi. Ex his hausit Saussayus, qui ad hanc diem gesta S. Medardi prosequitur. Meminit etiam Hagiologium FrancoGalliæ Lebnei, & vitam strictim habet etiam Petrus de Natal. lib. 5. cap. 97. qui diem hunc felicis obitus fuisse testatur. Pro Suessoniense Episcopo Sanctum Medardum non agnoscunt Sammarthani in Gallia Christiana, sed Nouiomensem, & Tornacensem. Apud Suessonem vrbem sepultum refert Gregor. Turonensis lib. 4. cap. 19.

In

V. Idus Iunij.

IN Alexandria Maximi Presbyteri. Diomedis. Amandi. Modiani. Alexandri. Ianuari. Romæ mil. xv. *Et in Gallia Popeiae*. Primi, & Feliciani.

IVNII *9.*

SAnctos martyres Primum, & Felicianum, quos initio hodierni syllabi proferunt M. Romanum, Rabanus, & cum eo Notkerus, qui vel ex ipso, vel Viennensi Adone, omnia ferè in Hagiologium suum transtulit, Vsuardus, Beda, & alij latini in postremũ locum seponunt codices nostri, à Gallico antiquario interpolati. Initio tamen ita veneratur M. Antuerpiense. *v. Idus. Roma Primi, & Feliciani. In Alexandria Maximi Presbyteri. In Nicea Ciuitate Diomedis, Amantij, Mutiani, Alexandri.* In ordine magis cum nostris conuenit, & ab Antuerpiensi magis hoc pacto dissidet, M. Corbeiense. *V. Idus Iunij. In Alexandria Maximi presbyteri, Diomedij, Amantij, Muciani, Alexandri, Ianuari. Romæ militum tredecim. In Gallia Pompeiaci, passio Sancti Vincentij martyris. Nomentana Ciuitate passio Sanctorum Primi, & Feliciani martyrum.* Nostrorum nos codicum ordinem sequimur, quamvis hic deprauatos agnoscamus, de more nonnulla adnotantes.

In Alexandria. Non nisi Maximum præsbyterum Alexandriæ tribuit martyrol. Antuerpiense. Notkerus, qui sæpè nobis facem præfert de Maximo, alijsque connexis martyribus silet. Vetustissimũ quapropter illud, in distinguendis locis sẽper magis accuratũ, & ms. Reginæ Sueciæ sequenda esse duximus, in quibus Diomedes cum alijs tribus, vel iiij. non Alexandriæ, sed Niceæ Vrbi disertè tribuitur prætermisso Ianuario, tam in libris nostris, quam in Corbeiẽsi memorato: idque libentius, quòd integrè etiã *Nicea* Maurolycus. *Diomedij Amãtij, Mutiani, & Ianuarii martyrum* memoriam nono hoc die recolat, & Galesinius pariter Niceæ in Bythinia eosdem martyres reponat. Fragmentum ms. Reginæ Sueciæ de more instauramus. *Alexãdria natalis S. Maximi presbyteri. In Nicea Ciuitate Nat. Sancti Diomedis cum aliis iv.*

Roma. Breuiatum nomen *Mil.* in binis codicibus nostris dubium reddit animũ, an legendum sit milites xv., vel milliario xv. Milites quindecim in Vetustiori martyrologio Notkerus, ita vidit, & retinuit. *Item Roma militum quindecim, & Milites.* xiij. agnoscit pariter martyrol. Corbeiense. In hoc cum memoria S. Vincentij Galliæ martyris ante Primũ, & Felicianum interponatur, emergit hæsitatio, ne apud Adonem, & Notkerum Sanctorum martyrum Primi, & Feliciani Romæ longius adnotata certamina indicentur. Et si enim in Romano martyrol. Bedę, Vsuardi, & aliorum recentiorum instauretur memoria, apud illos tamen narratur ex vrbe Roma ductos esse ad passionem in viam Numentanam miliario iij. & de sepultura eorum additur, *sepulti sunt ad arcus Nomẽtanos intra Arenarium v. Idus Iunij ab vrbe Romana miliario xiii.* Facilis vtique lapsus fuisset antiquarij nostri ex numero xiij. in xv. Ferrarius in Geographico lexico Nomentanum, vulgo Lamentana distinguit à Nomento Vrbe, illum pagum Sabinorum esse adstruens, ab vrbe Roma duodecim millia passuum dissitum: hãc vero ciuitatem excisam supra Tibur ad decẽ milliaria, & ab Vrbe Roma distantẽ milliaria 26. At plures scriptores Vetusti à

Cluuerio adducti lib.2.Ital. antiquæ c.9. & Tabulæ itinerariæ non nisi xiiij. milia passuum ex Vrbe ad Nomentum via Nomentana signāt. Nomentanum quidem opidum nō longe ab Vrbe Roma statuit Stephani Epitomator. Nomentanū agrū decimo ab Vrbe lapide pingit Plinius lib.14. cap.4. Regino inter Romam, & Nomentum non nisi xij. milliaria constituit, quæ potius xiii. esse Cluuerius testatur. Opidulum tamen vocat Nomentum, Strabo lib.5.vt mirandū sit sub Diocletiano non modo Promotum Præsidē ciuitatis Nomentanæ fuisse, sed in ea etiā Amphiteatrum fuisse ad munera bestiarum quemadmodum apud Adonem, & Notkerum legitur. Nisi potius dicendum sit Romam ab eodē Præside sanctos martyres missos esse ad bestias, & iterum in Nomentanis carceribus retrusos gladio peremptos fuisse. Sed Aphiteatrum ad forum vrbis Nomentanæ fuisse, & ex vicinis vrbibus ad spectaculum plures cōfluxisse narrant Acta nonnihil diffusiora apud Surium T.6. & extra Amphiteatrum à bestijs illesos sacros martyres gladio truncatis ceruicibus agonem cōpleuisse docent. In iisdem etiam legitur Nomentanam Vrbem esse xiii. milliario à Romana. Et cœmeteriū ibidem SS.Primi, & Feliciani extitisse xiiii. milliario, notat Aringhius lib.4. Rom.subt. cap.23. ex variis mſ. codicibus: ex quibus etiam post silentem tyrannorum procellam constructam fuisse in eodem loco Ecclesiam educit *ab Vrbe Roma milliario quarto decimo*. Idem etiam testatur vetustum Hagiologium nostrum cum editis Actis, & mſs. fragmentis ab Aringhio adductis consonans. Translata hinc eorundem SS.Martyrum corpora ad S.Stephani Ecclesiā in Cœlio monte à Theodoro Pontifice, qui sedit ab anno 640. ad 647. narrat liber Pontificalis. Vnde Ado, Notkerus, & reliqui latini qui eos recolunt Romæ in Cœlio monte cū alijs non pugnant, qui *Via Nomentana* eosdē reposuerunt, vt mſ.Reginæ Sueciç. Alios huius nominis sacros athletas notat oculatissimus Baronius ex Actis S.Fidei memoratos apud Surium 6. die Octobris. Vnde difficultas quam tanti fecit ad hāc diem Ferrarius, de multiplici eorundem corporum in variis locis veneratione facile tollitur. De S. Primo in Insubriam translato videatur Bonauentura Castillionæus lib. de antiq. Insubrium sedibus Italiæ illustratæ p.373. qui inscriptionem affert S.Primi in oppidum Luuini prope lacum Verbanum sub Sergio PP. Iuniore translati.

In Gallia Popeię. Pompeiaco aptius legit martyrol. Corbeiense, & adhuc distinctius Notkerus. *In Gallijs Ciuitate Agenno loco Pompeiaco passio S. Vincentii Leuita, & martyris*. Cœtera cupientes ad Gregorium Turonensem de Gloria martyrum ablegat cap. 105. & Historię lib.7.cap.35. De S. martyre Aginnensi Vincentio agit martyrol.Romanum cum cœteris latinis, mſ.Reginę Sueciæ, & M. Corbeiense: Episcopum Agenni Nitiobrogum in Aquitania secunda.S.Vincentium refert Saussayus post S. Caprasium primum illius sedis Antistitem, & agonem eius paucis describit. At minus illud Sammarthanis arridet, qui in S. Caprasij elogio inter Episcopos Aginnenses primi, plura de S.Vincentio cumulāt, & cuius ibi celeberrimum festum recoli testantur die 9. Iunii. Leuitam pariter esse tantum affirmat non Episcopum mſ. martyrologiū S.Sabini de Leuitania ab eodem Saussayo in fine per fragmenta adducto vbi legitur die 6. *Aginno Pompeiaco passio S.Vincentii martyris, qui Leuita stola candore....pro amore Christi martyrium adeptus magnis sæpissimè virtutibus fulget*. cuius *post longo tempore.. ......translatum*. Corrigendi sunt ergo, & supplendi codices nostri, & legendū *In Gallia Pompeiaco S.Vincentii martyris*. Quod tamen Gallici antiquarii esse addi. tamentum interpolatum agnosco, in M. Antuerpiense prateritū. Elegans carmen scripsit de hoc S.Vincentio Fortunatus lib.1. vbi videndæ sunt eruditæ obseruationes P.Brouueri.

Romæ

IIII. Idus Iunij.

ROmæ mil..... Basilidis. Aurisi. Rogati. Ianuarij. Cassiani. Victori. Martini, & aliorum xx. In Hispanijs Crispoli. In Nicomedia Natalis Sancti Zachariæ. In Autisioduro depositio Censuri Episcopi.

IVNII 10.

FRequēs martyrum Carnificina, & eiusdem nominis sine alia additione frequētissimus vsus ancipitem in antiquis monumentis non semel me reddidit. Hic etiam fluctuo, an Basilides, qui Romæ Via Aurelia cum socijs à R. martyrologio indicatur is sit, qui cum Nabore, & Nazario Romæ itidem agonem compleuit, quorum memoriam in Vetustiori nostro egimus *6.* Idus Iunij. Si Petri de Natalibus Acta sequamur lib. 5. cap. 103. essent hi martyres Aurelianenses, vel potius Confessores, nempe Basilides, Tripodes, & Mandales; quos ex Oriente in Italiam transiretasse narratur, & diuina ope implorata *ad portū Ciuitatis Aureliæ, quę est in finibus Italię*, peruenisse, ac ibi vigente Aureliani persecutione orantes in litore animā efflauisse. In Territorio Romano in Etruria, & via Aurelia oppidum fuisse Aureliæ nomine testatur Ferrarius. Aureliam vocat partem Tusciæ versus Circiū Paulus Diaconus 2. Hist. long. 16. & Aurelij, agri meminit Rutilius, vbi Iosephus Castalio maluit legere Aurelium Aggerē. Forum Aureliani ab eodem in Ostiense mare fundatum, vbi postea Pretorium publicum constitutum fuit, Vopiscus in vita Aureliani Imperatoris docet, & locum eundem esse vbi primùm Æneas Castra posuit ex Dyonisio existimat Cluuerius lib. 3. p. 882. Sed Forum Aurelij, cuius meminerunt Tabulæ, Itenerariæ apud eūdem Cluuerium lib. 2. p. 481. & fragmentum Antonini, proprius videtur accedere ad Ciuitatem Aureliam, nō lōgeà Centū Cellas, seu Ciuitate veteri. Hæc vrbs Aurelia, siue forum Aurelij, vbicūq; fuerit in territorio Romano, & sicut vero proximius est, via Aurelia ad inferum mare, non male in R. martyrol. diceretur, & benè scriptum esset SS. illos martyres Romæ via Aurelia veneratos. Moris enim fuit etiam martyres in Romanis vijs, per plura miliaria ab vrbe distantibus, coronatos Romæ tribuere. Ita etiam Notkerus habet, qui varia in varijs codicibus perlegens, & corruptos libros vetustiori suo æuo cognoscens ita hos martyres commemorat, *vi. Idus Iunij. Romæ Via Aurelia Miliario xiij. nat. S. Basilidis martyris, Tripodis, & Mandalis sub Aureliano Imperatore Præside Platone, & aliorum xx. martyrū. Pro Tripode tamen, & Mandale in quibusdam codicibus in Tripolo Magdaletis scriptum reperitur*. Prima verba Notkerus ex Adone accepit, vel Vsuardo, non quidem ex Beda qui 4. Idus Iunij Basilidem socium Cyrini Naboris, & Nazarij ita recolit. *Romæ via Aurelia milliario xiii. Sanctorum Basilidis Cyrini Naboris, & Nazarii*. Ms. Reginæ Sueciæ sub Basilide Antesignano collectim plures martyres ita refert. *Item Romę Via Aurelia milliario xii. Natalis SS. Basilidis cum aliis xxviii.* Hoc quidem magis cū codicibus nostris consonat, in quibus Romæ milliario.... cum Basilide sex martyres nominatim distinguit, & xx. anonymos addit. Totidem ita numerat Corbeiense M. licet anonymorum numerum nō proferat. *iv. Idus Iunii. Romæ Natalis Basilidis, Auris, Rogati, Ianuarii, Cassiani, Victuri, Martini, & aliorum. In*

Hispaniis Crispoli. In Nicomedia Natalis Sancti Zacheriæ martyris. Autisiodoro depositio Censuri Episcopi. Dauallum addit martyrol. Antuerpiense; quod ita cum xx. anonymis numerum xxviij. in mſ. Reginæ Sueciæ expressum implet. *iiii. Idus Iunii. Romæ Basilidis, Arasi, Rogati, Iannuari, Cassiani, Victuri, Martini, Dauallt, & aliorum xx. In spanis Crispoli. Nicomedia Natalis Zachariæ. Autisiodoro Censuri Episcopi.* Arasium pro Aurasio, siue Aris exibet martyrol. illud nulla in reliquis differentia, Hos sacros agonistas sub duce Basilide recensitos diuersos esse ab his, qui in R.martyrologio cum Tripode, & Mandalo venerantur facile existimo, tum diuersorum sociorum ratione, tum quòd illi martyres, non fuerint, nisi voto, & expresſè Confessores, si Actis fides habenda sit;neque etiam Basilidem socium esse Nazarij, & Naboris admiſcerem, vt Beda editus habet, quod ijdem apud ipsum Bedam iterum recolantur pridie Idus, Verum neq; Romani sunt post Basilidem sacri adducti pugiles, sed Afri, vt Rabanus ita distinguit, *iv. Idus. In Africa Arelii, Rogati, & aliorum xii.* Quapropter vereri etiam licet, ne perperam xx. martyres Anonymi in choro Basilidis, Tripodis, & Mandalis miſceantur, cum in Actis apud Petrum de Natalibus nulla anonymorũ martyrum memoria extet. Et quãquam martyrologio Romano non aduersantia diuersa Acta sequatur Ferrarius, ex mſ. codice S.Mariæ Maioris, & in his de Aurelia vrbe, & reditu ex Oriente Basilidis, deque eiusdem non itineris, sed carceris socijs, Tripode, & Mandale nõ dissimilia narrentur, & martyrio simul coronatos via Aurelia 4. Idus Iunij sub Platone vrbis Præfecto addatur;socij tamen xx. martyres Anonymi non indicãtur, & apud Rabanum corruptis numeralibus notis non xii. sed xx. sunt anonymi Africani, non Basilidis socij.

In Hispaniis, S. Crispolum in Hispania martyrem eodem modo indicat præsenti die Vetustius nostrum, Antuerpiense, & Corbeiense MM. Reliqua ignorare me fateor. Diuersum hunc esse à S.Crispolo postridie memorato existimarem. De eo tamen ità Rabanus hoc ipso die *In Hispanis Crispoli, Restituti.*

Nicomedia. Omnia cum Romano latinorum martyrologia S.Zachariam hodie venerantur. Consentiunt mſs. iam adducta, & liber Reginæ Sueciæ. *Nicomedia natalis S.Zachariæ,* quæ verba etiã Rabani sunt.

In Antissiodoro, S.Censurium, vel Cẽsorium Episcopum, & Confessorem habet etiam martyrol. Romanum cum Beda, Rabano, Vsuardo, & alijs. De eo aliqua retegit Baronius T.5.ad annum 429. nu.45. & in Notationibus. Meminerunt Notkerus, & Hagiologiũ FrancoGalliæ ex vetustis. Quibus adnumerari potest Historia Episcoporum Autissiodorẽsium cap.10. obitum eius designans 4.Idus Iunij. De eo pluries agit Hericius Monachus de miraculis S. Germani, & præcipuè cap. 15. Decimum inter Episcopos Autissiodorenses referunt Sammarthani, & à sæculo migrasse scribunt 4. Idus Iunij. Censorium appellat Sidonius lib.6. ep.10. Cæsarium vocat Maurolycus. Sed antiquarii Gallici additamentum hic agnoſcimus.

III. Idus Iunij.

Romæ Natalis S. Basillæ, Sanctorum Crispoli. Restituti, & translatio Corporis Fortunati Episcopi, & martyris. In Aquileia Emeriti, Acreti, Victoriani. Victoris, & Sanctorum Naboris, & Felicis.

Pro

IVNII II.

PRo Basilla Asellam Romæ via Salaria indicat ms. Reginæ Sueciæ. *iij. Idus Romę Via Salaria natalis S. Asella, & via Nomentana natalis SS. Restituti, Crispoli. Aquileię Emeriti cum alijs iij.* Sed Basillam habet Auctarium Adonis. *Romæ Natalis SS. Basilla, & Basilissa, & SS. Crispoli, & Restituti.* Basillam Romæ via Salaria aliqua martyrologia notant die 20. Maij, vt ibi diximus, an eadem Basilla sit difficile est asserere. x. Kal. Octobris Basillam via Salaria recolit fragmentum antiquissimi martyrologij apud Bucherium ad Victorij canonem p. 269. in quo cum tempus martyrij adnotetur, *Diocletiano ix. & Maximiano viii. Coss.* secundo nēpe persecutionis anno, nequit accomodari alteri Basillæ, quæ nomen dedit cœmeterio Hermetis via Salaria, & sub Valeriano, & Gallieno coronata fuit xij. Kal. Iunij, quinquaginta ferè annis ante Basillam tempore Diocletiani iuniorem. Vnde duas saltem Romæ martyres Basillæ nomine fuisse constaret. Cœmeterium Basillæ erat via Salaria veteri versus Pontem Miluium, in quo sepulti fuerunt SS. martyres Protus, & Hiacinthus, vt in Rom. martyrol. iij. Idus Septembris. Basilissa, neque in Vetustioris nostri binis libris, neque in martyrol. Corbeiensi, aut Antuerpiēsi hac die memoratur; Alter enim ita scriptum reddit. *iii. Idus Iunii. Romę natalis S. Basilla, & SS. Crispoli, Restituti. & alibi translatio corporis Fortunati Episcopi. In Aquileia Emerita, Acreti, Victoriani, Victoris.* Alter verū Antuerpiense nonnihil vberius legit. *iii. Idus. Roma natalis Basila. Item Roma Crispoli, & Restituti. Translatio in Aquileia Fortunati Episcopi. Item in Aquileia Emeriti, Ereti, Victuriani, Victoris. Et alibi Naboris, & Felicis.*

SS. Crispuli. His quidem Romæ pariter martyres cum Basilla numerari debent; sed alterius classis, vt expresse docet adductum M. Corbeiense. Alius Restitutus videtur ab eo, quē via Aurelia veneratum vidimus ad diem 29. Maii; via enim Nomentana in ms. Reginæ Suecię reponitur cum Crispulo, qui ibi non memoratur; De his egit Rabanus pridie huius diei.

Translatio corporis Fortunati Episc. S. Fortunati Episcopi, & martyris translationem in Aquileia apertè intelligit M. Antuerpiense. Felicem, & Fortunatum fratres martyres hac eadē die Aquileiæ veneratur martyrol. Romanum cū Beda, Vsuardo, Adone, & Notkero, & apud Ferrarium in Catalogo SS. Italiæ ad diē xiiij. Augusti. Sed hi non Episcopi dicuntur, sed tantum martyres, & eorum certamen describitur sub Diocletiano, & Maximiano consummatum hac die xi. Iunij, in quo ex adductis codicibus celebritas translationis, non palmæ apertè describitur. Apud Venantium Fortunatū S. Fortunati Aquileiēsis repetita memoria legitur, sed nihil de Episcopalib⁹ infulis dicitur. Vsuardus de S. Fortunato Archidiacono martyre socio S. Hermagorę Aquileiensis Episcopi agit iiij. Idus Iulij. Neque nobis aliud addere licuit; videātur aliqua ad diem 14. Augusti.

Aquileia. Præter Felicem, & Fortunatum Aquileienses nullum ex editis martyrologijs alios quatuor martyres adnotare video, & tamen ms. Reginæ Sueciæ, M. Antuerpiēse, Corbeiēse, & nostrum, iam superius adducta in illis enumerandis concordant.

Naboris, & Felicis. Sacro Aquileiensiū martyrū choro Naborē, & Felicem addidissem, nisi M. Antuerpiense *alibi* illos venerari docuisset. Alium Naborem ex Felice socio putarē ab eo, quē cū Nazario Romę celebrē diximus ad diē 8. Iunij, & in Rom. M. die sequenti, sicuti in alijs ms. recolitur. Mediolanenses Naborē, & Felicem Romanum idem martyrologiū 4. Idus Iulij in memoriam reuocat.

Romæ

II. Idus Iunij.

ROmæ Aureli. Baſeledis. Tripoli, Macidaletis. Zabini. Aurili. Donatelle. Secunde.

IVNII 12.

NOn minimum inter ſe diſtant manuſcripta, quibus noſtrum Vetuſtius roboramus. Antuerpiēſe martyrol. ſacram hodiernam nomenclaturā hoc ordine refert. *Pridie Idus Iunii. Tripoli Magdaletis. Romæ Baſilis, Diſtri, Polimatici, Zebuli, Aureli, Donatellæ, Secundæ*. Inverſo ordine martyrol. Corbeienſe primos martyres Romæ tribuit, & fortaſſe omnes, ſi *Tripoli* nomen martyris eſſet. *Pridie Idus Iunij. Romę natalis Aurili, Luci, militum v. Cyrini, Naboris, & Nazarij. Tripoli Macidaleſis Zaboni, Aurili, Donatellę, Secundę*. Tripoli nomen eſſe vrbis omnino videtur in M. Antuerpienſi, cui martyr Magdaletes tantum aſſignatur, licet in mſ. Reginæ Sueciæ alij eidem vrbi tribuantur; illi nēpe qui eidem Antuerpienſi Romani cælites ſunt. Magdaletes, ſiue Macidaletes deficit in mſ. illo, ad cuius laterculi finē ita ſcribitur. *Tripoli. Natalis SS. Zabini, Aureliæ, Donatellæ, Secundæ cum aliis iv.* Cōſonat tamen cum Romano M., quod Romæ via Aurelia memoriam redintegrat Baſilidis, Cyrini, Naboris, & Nazarij, nihil aliud addens præter quam quod horum martyrum cœmeterium, vel Baſilicam eſſe via Aurelia *milliario viii*. Qui verò ſint anonymi iiij. ab eodem mſ. memorati in tanta librorum diſſonantia affirmare diffiteor, ſicuti an Tripolis ſit, quæ Syriæ dicitur, vel quæ Barbariç recentioribus, hoc eſt vel vrbs Phœniciæ emporium, vel Africę litoralis apud Syrtim. Magdaletem Tripoli in aliquibus vetuſtis martyrologiis aſcriptū iam vidimus, vt in Notkero ad diem huius menſis x. Cyrinum vero Romę hac die idem Notkerus aſſignat. Sed dum ſub Claudio ſecundo abſciſſo capite, & in Tyberim proiectо coronatum, ac in Lycaonia Inſula ſepultum docet, fatetur ſe ignorare quomodo inde Romam fuerit aſportatus, deceptus nomine Lycaoniæ inſulæ Tyberinæ, quam marittimam, & longinquam putauit. Conſonat etiam cum martyrol. Corbeienſi in memoria Romanorum martyrum Naboris, & Nazari in Galliam translatorum. Baſilidis ille non meminit, ſicuti neq. M. Corbeiēſe, cum tamen Vetuſtius noſtrum, & Antuerpienſe illum recenſeant. Natalem S. Baſilidis inſtaurat hac die vetus Calēdarium Fronti. Addunt alij codices SS. Cyrinum, Naborem, & Nazarium. Mſ. S. Genouefæ Pariſinum, & alius Vſuardus editus Pariſijs 1536. habēt *Mediolani S. Nazarij Martyris*, quibus conſentit Notkerus. Antiphonarius Pamelij refert natalem S. Baſilidis martyris, & eadem die Natalem SS. Cyrini Naboris, & Nazarij, an Romæ, an Mediolani non exprimit. In Sacramentario Gregorij editionis Menardi p. 106. *Pridie Idus Iunii nat. SS. Baſilidis, Cyrini, Naboris, & Nazarii*, qui in orationibus ſemper repetūtur. Romanos hos eſſe martyres non dubito, & Notkero, Petro de Natalibus c. 109. Maurolyco, alijſque aſſentior, dum interim etiam Mediolani S. Nazarium recoli hac die non negauerim. Mediolanenſis Nazarius Romanus fuit, vnde nil mirum aliquando ſimul confundi: alterius Nazari, & Celſi Ebredunenſiū meminit hac die Ado. Videnda hîc eſt diſſertatio Nazariana Petri Puricelli ſolidæ eruditionis, & nobis dum adviueret amiciſſimi viri, pœnes quem de varijs in Eccleſia S. martyris Nazarij celebritatibus diſſeritur

ritur

rit, præſertim cap. 58. An ſub Aurelij nomine in Vetuſtiori noſtro ante Baſilidem numerati, error irrepſerit, ſuſpicari poſſet pro *Via Aurelia*; ſed cum in omnibus codicibus, martyribus Romanis Aurelius, ſiue Aurilius ſocietur, nihil mutandum duxi, & Tripoli cum noſtro, Corbeienſe, & M. Reginæ Sueciæ poſt Magdaletem, vel Macidaletem reliquos tribuendos eſſe putarem. De varijs horũ Sanctorum translationibus audiendus hic eſt Rabanus qui eas ita ab obliuione redemit. 11. *Idus Roma Via Aurelia milliario v. paſſio Martyris Cyrini, Naboris, & Nazarij quorum Naborem, & Nazarium ſimul cum Gorgone martyre tranſtulit à Roma in Galliã Hruotgangus Metenſis Epiſcopus permittente Paulo Papa Romano anno D. Incarnationis DCCLXV. & collocauit prædictus Epiſcopus S. Gorgonem in Monaſterio quod dicitur Gorgia. Sanctum vero Naborem in Monaſterio alio, quod dicitur Nouacella. Sanctũ quoq. Nazarium in Monaſterio, quod dicitur Laureſcha, vbi ſigna, & miracula in ſanitate infirmorum, & debilium ſæpius fiunt*. Quæ de reliquijs non de integris corporibus acciperem, quemadmodum de alijs translationibus, quorum in operibus ſuis Rabanus meminit idem eſſe accipiendum exiſtimarem.

Idus Iunij.

IN Africa Lvciani. Fortunati, Creſcentiani, & Teclæ. In Perſida Natalis Sancti Bartholomęi Apoſtoli, Romæ Feliculi.

IVNII 13.

FOrtunatum, & Lvcianum in Africa Beatos martyres veneratur etiam hac die Romanũ M. cum Rabano, Beda, mſs. veteribus à Baronio indicatis, & Petro de Natalibus lib. 11. nu. 170. Galeſinius ex Beda pariter, & mſs. memoriam renouat, Maurolycus addit Creſcẽtianum, ex quo Molanus in Addit. Mſ. verò Reginæ Sueciæ Creſcẽtianũ, & Theclã reddidit, quẽadmodum hac ſerie M. Antuerpienſe. *Idus. In Africa Luciani, Furtunati, Creſcentiani, Teclę. In Perſide* (lacunæ ſpacium hic adeſt in laminis) *Roma Felicula*. Hiatus ſuppleri poteſt ex vberiori M. Corbeienſe. *Idus Iunii. In Africa Luciani, Fortunati, Creſcentiani, & Tecla Virginis. In Perſida Natalis S. Bartolomei Apoſtoli. Romę milliario ſeptimo Feliculi, Ianuarii, Siluani*. Virginitatis titulum in S. Tecla Afra huic M. debemus, neque enim in Antuerpiẽſi, & Vetuſtiori noſtro id exprimitur.

In Perſida. Tranſlationem ab India reliquiarum S. Bartolomei in Liparam inſulam refert hac die Maurolycus. In fines Perſidas ad Vrbem Daras antiquitus ſacra Bartholomei Lipſana tranſlata fuiſſe docet Theodorus Lector lib. 2. Collectan. & Nicephorus lib. 16. cap. 37. Tu vide quæ diximus ad Indiculum Apoſtolorum. Die xi. ſuperiori Bartholomei, & Barnabæ Apoſtolorum memoriã agunt Græci in Menologio.

Romę Feliculi. Feliculum, non Feliculam minimo errore retinent libri noſtri, & Corbeienſis. Feliculam aptius martyrol. Antuerpienſe, cui reliqua latinorum martyrologia conſonant. Eius quæ collactanea S. Petronillæ dicitur, Acta producit per compendia Petrus de Natalibus lib. 5. c. 112. Diffuſius nonnihil Rabanus, & Ado, qui ſepultam à Nicomede presbytero via Ardeatina milliario vij. teſtãtur. Sunt etiam Acta apud Surium

rium T.5. in Hist. SS.Nerei, & Achillei, quæ prælibat martyrol. Romanum. Ianuarius, & Siluanus, quos addit martyrol. Corbeiense, seiunctos à Felicula martyres esse, eadem fortasse via, & Casella Nicomedi sepultos credere par est, cum in eiusdem sanctæ martyris Actis nō memorentur, neq; apud Surium, neque in Hagiologio Vetusto nostro, in quo seorsim Acta S.Petronillæ prostant. De S. Felicula meminit sequenti die Calendarium Vetustum Fronti, qui animaduertit mendum fortasse irrepsisse in numero, & legendum die xiij.

XVIII. Kal. Iunij.

IN Pagacia Ciuitate Natalis S. Antoni. Afre. In Africa Quintiani. Theuduli. Festiue. Cantianellæ. In Aquileia Natalis S. Proti. *In Ciuitate Aurelianis Translatio Corporis S. Aniani Episcopi, & Confessoris. Sessionis ciuitate passio Sanctorum Valeri, & Rufini Martiris.*

IVNII 15.

NOminum similitudo minus scitos antiquarios confudit. Ita in nostris libris, & Corbeiensi euenisse vereor; magis enim accuratum alibi M. Antuerpiense agnosco, ac proinde magis hic sequendum. *xviii. Kal. Iulii. In Frigia Lauda Antheonis. Et in Epheso Miggenis, Galliani, Iuuini, & in Africa Quintiani, Tecla, Theodoli, & Festiua. In Specia Antoni, Afra, Cantianellę. In Aquileia Proti. Ciuitate Aureliani translatio S. Aniani Episcopi. Sessionis ciuitate passio Valeri, Rufini.* Breuiato nomini *lauda* facem præfert mſ. Reginæ Sueciæ, legit enim *xviii. Kal. In Phrygia Ciuitate Laodicea Natalis S. Antiuni, & Afra. In Africa nat. SS. Quintini, Theodoli, cum aliis duobus. Aquileia natalis S. Proti.* Mirum quam hic Antiquarius nostrorum codicum delusus sit. Legerat fortasse in Prototypo. In Phrygia Pacatiana Laodicea ciuitate, quæ illius regionis vrbs est, in qua Concilium Laodicenum peractum fuit, & amputatis alijs vocibus, Pagacia, vel in Pagia retinuit, & eundem esse Antonium cum Antheone existimans mire ea confudit, quæ in M. Antuerpiensi, non tamen sine aliquo næuo, aptius distinguntur. Pacatianæ Phrygiæ meminit Notitia Imperij Oriētalis in Vicario Dioecesæos Asianæ, vbi videnda sunt Commentaria Panciroli cap. 25. Quamquam enim Laodicea Metropolis minoris eiusdem Phrigiæ, Nerone imperante terremotu quassata perierit, à locupletibus tamen ciuibus facile fuit restituta. In Paga quidem, siue Pagia ciuitate non Antonium, & Afram, sed Antigonum, & Afram, ita retinet martyrol. Corbeiense, *xviii. Kal. Iunias. In Pagia Ciuitate Natalis S. Antigoni, Afri. In Africa Quintiani, Theodoli, Festinę, Cancianillæ, & Canciani, In Aquileia nat. S. Proti, Iacinthi. Suessonis ciuitate passio SS. Valeri, & Ruffini martyrum. In Ciuitate Aurelianis Translatio corporis S. Aniani Episcopi.* Pagia, siue Pagas Eusebio vrbs est Lycię non obscura in lib. de martyribus Palestinæ ca. 4. vnde Amphianus martyr oriundus dicitur. Specia ignota mihi vrbs est in qua Antonius, & Afra M. Antuerpiensi memorātur, nisi forte Sphecia sit Euboeæ ciuitas. In Phrigia enim Laodicena, seu Pacatiana Antheonem reposuerat, quem simul cum Antonio, & Afra alij codices confuderunt, & Vrbem Pagam cum Pacatiana Prygia locum agonis, seu vene-

venerationis fecerunt, tam Antheonis, quam Antonij,& Afræ. Cantianella, quæ nostris codicibus, & Corbeiensi inter Africanos pugiles reponitur, eidem vrbi Speciæ, siue Sphециæ tributur.

In Africa. Quintinum pro Quintiano legit ms. Reginæ Sueciæ, & Theodolum pro Theudolo, & cum duos anonymos tantùm signet Vetustioris nostri numerum adequat. Cantianum quinto loco reddit M. Corbeiense. Teclam pro Cantianella alterius loci martyrem habet M. Antuerpiense, in quo, dum tres Ephesini martyres indicantur, æquè editis martyrologijs ignoti, ac Afrciani, mutilos esse codices nostros, ac Corbeiensem conuincit.

In Aquileia Proti. Quamquam Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 7. in passione Cantij, Cantiani, & Cantianellæ doceat, Prothum Aquileiensem SS. martyrum præceptorem cum ijsdem capitalem sententiam subijsse, & eorum simul memoriã recoli, die 31. Maij, vt diximus, Prothum tamen seiunctim Aquileiæ commemorari hac die 14. Iunij ex Tabulis illius Ecclesiæ docet Ferrarius in Catalogo Generali. Iacinthus qui exuperat in M. Corbeiense fortasse ab antiquario additus ex celebriori fama SS. Prothi, & Iacinti, qui alio tempore, & loco recoluntur nempe xi. Septembris.

In Ciuitate Aurelianis. Primam S. Anciani Episcopi Aurelianensis translationem incidisse notat Saussayus in sequentem diẽ 17. Cal. Iulij. Sed redarguitur, non modo ex adductis codicibus Antuerpiensi, Corbeiensi, & nostris, sed etiam ex Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei, vbi xvüj. Kal. legitur. *Aurelianis Ciuitate Translatiò corporis S. Aniani Episcopi & Confessoris, & liberatio ipsius Ciuitatis*. Quam liberationem in præsentem diem refuderat idem Saussayus in rebus gestis S. Aniani. Hunc septimum in ordine Aurelianensium Episcoporum numerant Sammarthani, & quieuisse in Domino affirmant die 17. Nouembris an. 453.

Sessionis Ciuit. Suessonis legendum esse supervacaneum est adnotare. Horum SS. Martyrum meminit idem Hagiologium nõ quidem in ipsa vrbe, sed *in Territorio Suessonis ciuitatis SS. Martyrum Rufini, & Valerii*. Acta eorum per compendia refert Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 116. De ijsdem agunt Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, & cum R. martyrologio cœteri recentiores, Bellinus, Maurolycus, Galesinius, & Saussayus.

XVII. Kal. Iunij.

IN Dorostori Natalis S. Isici. In Aquileia Cantiani. Potiti. Clementis, Cantiane. Constantinopoli Natalis Sanctorum Nuci. Migitiæ. Mingin. In Ciuitate Barbariæ Gaiani. Iouiani. Philippi. In Lvcana Natalis Niuiti. Candedi. Cantiani. Cantianelli. Proti. Grisogoni. Arteon. Quintiani. Theodoli. In Sicilia Natalis Sanctorum Viti. Modesti, & Crescentiani.

IVNII 15.

DE Dorostoro Vrbe Mysiæ inferioris, seu Bulgariæ alias dictum est. Huius ciuitatis Isicium martyrem, Isichium vocat martyrol. Romanũ, Beda Eficium, Esichium Vsuardus, & Ado. Commilito fuit S. Iulij martyris cuius memoria agitur vi. Kal. Iunii, & post xx. dies passus est xvii. Kal. Iunii, vt refert Petrus de Nat. lib. 5. cap. 56. & cap. 119. Vsiciñ vocat martyrolog.

Antuerpiense in hoc integro quotidiano laterculo. *xvii. Kal. Iulii. Dorostoro Ciuitate Sancti Vsici, Aquileia Cantiani, Iuuini, Muci, Proditi, Clementis, Cantianę. Constantinopoli Muci, Megetia, Mingini, Ciuitate Barbaria Gagiani, Iouiani, Philippi. In Lvcania Viti, Candidi, Cantiani, Cantianellę, Proti, Crisogoni, Arteonis, Quintiani, Theodoli. In Sicilia Viti, Modesti, & Criscentia.* Sancto martyri Vsicio, seu Ysicio Felicem, & Lupum, alijs Hagiologijs ignotos, & qui in Actis S. Iulij, & Hisichij non memorentur, socios addit hoc ordine martyrol. Corbeiense. *xvii. Kal. Iulii. In Dorostoro Natalis Sancti Ysici, Felicis, Lupi. In Aquileia Cantiani, Proti, Clementis. In Constantinopoli Natalis Sanctorum Nuci, Migetia, Mingini. In Ciuitate Barbariæ, Caiani, Iouiani, Philippi. In Lucaniæ Viti, Candidi, Cantiani, Cantianilla, Proti, Grisoni, Arteon, Quintiani, Theodoli, Iocundi, Siluii. In Lvcania Natalis Sãctorum Viti, Modestę, Crescentię.*

In Aquileia. In ordine, ac aliquantulum etiam in nominibus inter se variant iam adducta mss. martyrologia. vj. martyres Aquileiẽses numerat Vetustissimũ, quorum ducem signat Cantianum, & supra Vetustius nostrum Iuuinum, & Mucianum addit. Tres tantum in Corbeiẽsi producuntur Cantianus, Protus, & Clemens; sed Protus superiori die signatus, in nostro Poticius est, seu Proditius in Antuerpiensi, in quo Cantiana agmen claudit, vt in nostro. Cantiani nomine plures fuisse martyres Aquileienses ex Venantio Fortunato pridie Kal. Iunij diximus. Ms. Reginæ Sueciæ cum nostro consonat; & quatuor tantum Aquileiæ tribuit, nominibus aliquibus amputatis *xvii. Kal. Aquileię Nat. SS. Clementis Cantiani cum aliis duobus.*

Constantinopoli. Tres tantum Cœlites numerant libri nostri cum Corbeiensi in Bysantina Vrbe. Nucium, qui Antuerpiensi Mucius est. Migitiam, seu Megetiam, Minginum seu Mingitium, vt alter ex codicibus nostris legit. Reliqua me latent.

In Ciuitate Barbariæ. Ità Barbaram Vrbem constanter hic etiam exhibent adducta MM. Corbeiense, & Antuerpiense. Barbani Vrbs est Ptolomeo, & Arriano in Asia ad Indi Fluuij Ostia, quam Berber, vel Meti hodie dictam notat Ortelius. Est etiam Prouincia Thraciæ Barbaria, sicut Gellius lib. 19. c. 19. dixit hominem quendam esse Thracium *ex vltima Barbaria*, & Barbaricæ regionis meminit Lampridius in vita Seueri, vt nisi vrbs Barbari in Insula posita fuerit, aliqua esse possit regionis Thraciæ, in qua vel passi, vel venerati sint Gaianus, Iouianus, & Philippus, cum nostro pariter Vetustiori in alijs adductis MM. indicati.

In Lucania. Nouem in Lvcania martyres numerant M. Antuerpiense, & nostrum, vndecim M. Corbeiense, in quo adduntur Iocundus, & Siluius, reliqua consentiunt. Plura nomina in hoc martyrum choro sunt, quæ inter socios Cãtianorum pridie Kal. Iunij memorantur Aquileiæ, vt Cantianus, Cantianella, Protus, & Chrisogonus. Horum aliquos ex ms. Vetustis martyrologijs Siculis Ferrarius in Generale Catalogo ad hanc diem in Sicilia, & sub Diocletiano passos refert; hoc est Artheonem, Niniuitum (pro Vito) Candidum, Quintianum, & Theodolum, cum alijs sepultos quidem Siciliæ, sed ignoto loco; eorum tamen in Catalogo SS. Italiæ, in quo etiam Siculos martyres refert, non meminit, sicuti neq. Maurolycus Siculus. Lvcania latius antiquitus extendebatur continens quidquid inter Silarum Fluuium, & Laum continebatur, cuius pars hodie Basilicata est. Potuit aliqua pars SS. martyrũ Aquileiensiũ, & Siculorũ in Lvcaniam transferri, & ex duplici martyrum classe vnius venerationem cõfici, sed diuinandum non est. In Calendario Hieronymiano ms. Lvcensi Siculorum martyrũ classi Candidus adiũgitur, *xvii. Kal. Viti, Modesti, Candidi, Crescentię.*

In Sicilia. Sicuti martyres aliquos Siculos vidimus in Lvcania venerari, ita Lvca-

Lvcani Vitus, Modeſtus, & Creſcentia in Vetuſtiori noſtro, Antuerpienſi, Corbeienſi, & mſ. Reginæ Sueciæ Siciliæ conſtanter tribuuntur, quemadmodum Vſuardi, Bedæ, & Adonis libri cõfirmant. Martyrologium quidem Romanũ Lvcaniæ eos aſſignat prope Fluuium Silarum, ſed nulla eſt repugnatia. S. Vitus enim Puer in Sicilia nobilibus ortus parentibus, fugiens patris impij iram, in Lvcaniam, cum Modeſto, & Creſcentia nutritoribus ſuis abijt: plurima vtrobique tormenta paſſus, poſtremò cum ſocijs in Lvcania coronam accepit. Extãt Acta diffuſiora apud Surium, & apud Petrum de Natalibus contractiora, ſed inter ſe quodãmodo pugnantia, & leuioribus erroribus aſperſa. Quæ habet per cõpendia Ado nullis erroribus maculari vidētur; & ſi enim à Diocletiano, vel corã illo paſſim in Actis martyrũ Italiæ aliqua eſſe geſta narrẽtur: attamen interpretãda ſunt à præſidibus ſuis, & Diocletiani mandata exequentibus fuiſſe perpetrata. Rabanus hoc die S. Vitum narrat multas virtutes operatum eſſe ſub Diocletiano, & Antonino Imper. appoſito nempe perperam Antonini nomine ab inſcio librario. Petrus de Natalibus refert S. Vitum fuiſſe origine nobili Lvcanum, ſed in Sicilia martyrio cum Modeſto, & Creſcentia nutritoribus claruiſſe. At cum ex Patria per nauiculam ad Fluuium Silarum perducti Sanctorũ martyres eſſent, ex Sicilia potius in Lvcaniam transfretaſſe dicendum eſt; quòd Silarus Fluuius ab Occidente Lvcaniæ terminus ſit. Primũm ad territoriũ Conogritanum perueniſſe habent eadem Acta: aptius vero Ado ad Tanagritanũ territorium non modo in edito à Moſandro, & Roſuueydo, ſed in mſ. noſtro hædino peruetuſto. Eſt autem Tanager, vnde Tanagritanum territorium Lvcaniæ ex Alburno fonte Fluuium, haud Procul à Potentia decurrens. Nec pugnat, quod paſſus ſit in Sicilia, nam & ibi pugnauit S. Vitus, quamquã tormenta illũ in mortem non adegerint. Vnde in Lvcania ex conſummato agone, in Sicilia vt Vetuſtioribus martyrologiis placet, ex origine, & martyrij exordio venerari Vitus cum ſocijs potuit. Præter adductos enim codices, ita etiam mſ. Reginæ Sueciæ. *In Prouincia Sicilia paſſio SS. Viti, Modeſti, & Creſcentiæ.* Maurolycus Siculus non modo eos Siciliæ tribuit, ſed vt omnino è Lvcania abſtraheret, nõ ad Silarum Fluuiũ, ſed contra omniũ quos viderim codicum fidem Silarum Fluuiũ, in Selinuntem conuertit. Creſcentiæ corpus Mazzaræ in Sicilia aſſeruari aliqui affirmant, tametſi apud Polinianum Vrbem Apuliæ, reliquias horum martyrum quieſcere Auguſtiſſimo tẽplo teſtis ſit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Quæ de trãslatione S. Viti ad Corbeiam adduntur à doctiſſimo Baronio, & alijs vix huic S. Vito accomodari poſſunt, cũ S. Viti corpus translatum in Galliã ex vrbe Roma acceptũ fuiſſe diſertè dicatur. Corrigendi quapropter ſunt codices noſtri, & in eis ad fidem omnium fere mſs. & editorum codicum pro Creſcentiano Creſcentia reponenda eſt. Extant in Hagiologio noſtro mſ. Acta horum SS. martyrum eleganti ſtylo in Homeliæ modum exarata, ſed vna deficiente pagina mutila ſunt, alioquin cordati ſcriptoris opus. Incipiunt *Magnitudinem Dei.*

XVI. Kal. Iulij.

IN Africa Natalis Sanctorum Diogenis. Micæ. Valeriæ. Martiæ. In Sicilia Saturnini. Cendeni. In Antiochia Quirici, & Iulitte Matris eius. & cum eis cccciiij. Martirum. *In Ciuitate Namnetis Natalis S Similini.*

IVNII 16.

Vantum martyribus in Vetustiori nostro diues est Africa, tanto magis in R.martyrologio ferè semper Africani cęlites desiderantur, vt in hodierno segmento. Exhibet illos tamen in fronte M. Antuerpiēse. *xvi. Kal. In Africa Ciriaci, Valeria, Marcia, Diogenis, Mica. Sicilia Ciuitate Misana Saturnini, Cendini. Antiochia Cirici, & Iulitta Matris eius, & aliorum cccciij. Natalis Namnetis, Similiani*. Quatuor tantum Africanos agonistas exhibet M. Corbeiense. *xvi. Kal. Iulij. In Africa Natalis Sanctorum Diogenis, Micę, Valeria, Martię. In Sicilia Ciuitate Saturnini, Cendei. In Antiochia Cyrici, Iulitta matris eius, & cum eis quadringentorum martyrum. In Ciuitate Namnetis Natalis Sancti Similiani*. Totidēq. enumerat Vetustius nostrum Corbeiēsi M. consonum, in quibus Ciriacus prætermićtitur. A Notkero auxiliares tabulas non expetimus, lacvnam enim patitur eiusdem M. apud Canisium editum vsque ad xiiij. Kal. Iulij. Hos etiam preterijt msf. Reginæ Sueciæ. Duos ex his in Hieronymiano Calendario Lvcensi ita indicantur *xvi. Kal. Diogeni, Cirini*, vt puto pro Ciriaco.

In Sicilia. Saturninum, & Cendeum, Maurolycus, & Ferrarius ignorarunt, neque in msf. Reginæ Sueciæ, neque in Romano M. alijsq. latinorū memorātur; eos tamen MM. Antuerpiense, & Corbeiense recolunt.

In Antiochia. Erratum putat Baronius in latinorum omniū martyrologijs irrepsisse, dum Quiricum, & Iulittam Antiochiæ tribuunt, cum ab eorundem martyrum Actis, & Græcorum Menologio pateat martyrium subijsse in Vrbe Tarso Ciciliæ. Eorum certè historiam à Manicheis deprauatam Baronius eruditè ab alijs discernit. Ciuitate Iconij in Lycaonia ortos Acta germana tradunt, & primum ex Diocletiani edicto fugisse Seleuciam, quæ Antiochia Ciliciæ est; hinc Tarsum peruenisse. Tarsus ipsa Dioni lib. 27. Antiochia vocata fuit, vt notat Ortelius. In hac Tarsensi Vrbe persequente eos Alexandro Præside Sanctam Iulittam, filiumq. triēnem, Quiriacū triumphales animas Deo reddidisse addūt. Cum vero Tarsus proxima, Seleuciæ ciuitas in ijsdem Actis dicatur, neque an Tarso, aut vicina Antiochia sepulta, vel translata sint sacra pignora narretur, ex pluribus mss. & editis martyrologijs nequaquam absonum videtur in proxima Vrbe Antiochia, vel Seulucia fuisse translata, aut saltem ibidem eorundem Natale veneratum, cum ab vna ex ancillis, quæ capta domina fugerat, cōdita facile sacra corpora fuerint, non Tarso vbi Alexander carnificinam exercebat, sed verosimilius in proxima Vrbe, vel agro vbi ex anteacto domicilio fugisse ancillas credi potest; occultè enim sepulturæ mandatos SS. martyres constat, cum paulo post reddita pace Ecclesiæ vna ex ancillis adhuc viuens sub Constantino ea reuelauerit. In Tarsi vrbis agro sepulta habet postridie ab eorundem passione Theodorus Episcopus Iconiensis, qui passos esse disertè docet xvi. kal. Iulij, quamquā Græci eorum memoriā recolāt Idibus Iulij, quando improbabile non esset ex agro Tarsensi in vrbem Antiochenam fuisse translatos. Quadringēti quatuor martyres in Actis apud Surium non memorātur, vel quòd hac die coronati non fuerint, vt diximus ad diem xiv. Maij, vel quòd Acta illa in Homeliam redacta, aliqua prætereant minus ad diei celebritatem spectantia. Hic autem illa martyrum phalanx de more Vetustioris martyrologij, à Iulitta, & Quiriaco non disiunguntur, quia ab ijsdem conuersi eodem triumphali curru portari debuerint. *Antiochia Cyrici martyris, & Iulitte matris eius cū aliis cccciiij*. 16.

Cal.

Cal. repetit mſ. Reginæ Sueciæ, quos ſimul paſſos apertè ſcribit Ado: in hoc tamen ab adductis Actis diſcedes, quòd Cyriacus non ex tribunali ab irato iudice in præceps datus palmam acquiſierit, ſed vna cum matre, clauis confixus, erutis oculis, excoriatus, decalvatus, vſtus, lingua decurtatus, gladio tandem abſciſſo capite coronam promeruerit: addit enim Ado *Paſſi ſunt cum eis, & alii cccclij*. quem numerum etiam Maurolycus conſentit, & Galeſinius ex Beda, & libris mſs.: dum verò Galeſinius animaduertit, Quirici pueri, & Iulittæ Matris Romæ memoriam celebrari Idibus Iulij, quemadmodum acta apud Petrum de Natalibus docent, diuerſos eſſe martyres ſuſpicatur ab Antiochenis, qui in Iconij vrbe prognati, in ciuitate Tarſenſi certamen compleuerunt. Addi poſſet, quod in Actis illis triennē Cyriacum, vel Quiriacum dicitur à Iudice in gradus tribunalis alliſum cerebro ipſum tribunal aſperſiſſe, in actis vero, quæ Ado prælibat, plurima tormenta ſuſtinuiſſe, & amputatis cum matre ceruicibus triumphaſſe perhibetur. Aliam certè Iulittam veneratur S. Baſilius Homelia v. & potius Cæſarienſem in Cappadocia ſine filio coronatam; & de alijs Cyrico, & Iulitta dubitat etiā Combefiſus in notis ad Theodori Epiſcopi Iconcenſis Epiſtolam ſupra adductam, quam nuper idem vir eruditiſſimus vulgauit in actis à Manicheis corruptis, & à Gelaſio proſcriptis. In eis quędā abſurda Cōbefiſius notat, & germana eſſe quæ in epiſtola illa continētur nō diſſimilia à Metaphraſte exiſtimat. Neſcio vero cur in Latina interpretatione horū SS. martyrum conſummatio ſignetur *Cal. Auguſti* cum in Græca è regione poſita Hiſtoria Iulij non Auguſti calendis adnotetur.

In Ciuitate Nannetis. S. Similianum Epiſcopum, & Confeſſorem recolunt hac die in ciuitate Namnetis Vſuardus, & Ado. Meminit etiam R. martyrologium, & Gregorius Turonenſis de Glor. martyr. cap. 50. Is fuit qui ſacra martyrum corpora Donati, & Rogatiani ſepulturæ ſub Diocletiano mandauit, & pace Eccleſiæ reddita Nanneti in Armorica ſancto fine quieuit, de quo plura Sauſſayus. Tertius eſt inter Nannetenſes Epiſcopos apud Sammarthanos, qui pauciſſima de eo congerunt.

XV. Kal. Iunij.

Q Viriaci. Blaſti. Nicandri. Aene. Doroſtoli. Iſicij. Aquile. Canti. Cātiani, & Cantiane. In Alexandria Dioſcori, & Marini Martiris. Romæ Diogenis. In Aquileia Cyriæ. Muſcæ. Valeriane. Mariæ. *In Aurelia Ciuitate Auiti Presbyteri*.

IVNII 17.

Martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, alijq; recentiores via Salaria veteri ducentos ſexaginta duos martyres Anonymos in huius diei limine præferunt. Antuerpienſe, & Corbeienſe MM., quos ſine loci nota martyres ſignat Vetuſtius noſtrum, ita Romæ tribuunt. *xv. Kal. Iulij. Romæ Ciriaci, Blaſti, Diogenis, Nicandri, Doroſtoli, Iuſici, Aquilæ, Cantiani, Alexander. Dioſcori, & Marini. Aquileia Geriæ, Muſcæ, Valerianæ, Mariæ, Aurelianis Auiti presbyteri*. Seorſim Romæ Diogenem tribuit M. Corbeienſe, & cum codicibus noſtris in prima Romanorum

martyrum

martyrum classe, Ita non numerat. *xv. Kal. Iulij. Romæ Quiriaci, Blasti, Nicādri. Enedorostoli Isici, Aquilæ, Canti, Cātiani, Cantianellę, Proti. Alexādrię Dioscori, & Marini martyrū. Romę ... ogeni. Aquileia Cyrię, Musæ, Valeriani, Mariæ. In Aurelianis Ciuitate Auiti presbyteri.* Vvillielmus Malmesb. lib. 4. de Gestis Anglorum ad Salaria in loco, qui dicitur Cucumeris requiescere Romæ tradit plures cælites, inter quos Diogenem, & Blastum numerat, & in vno sepulcro ducentos sexaginta martyres. De Blasto Tribuno Claudij sepulto ad Cliuum cucumeris meminit Surius in Actis cclx. martyrum, seu SS. Valentini presbyteri, Marij, & Marthæ, T. 2. edit. recent. Ciriacum, Blastum, Diogenem, & Nicandrum vnica serie includit M. Antuerpiēse; quod enim sequitur nomen Dorostori, an vrbis, vel martyris sit dubitari iure potest; subsequitur siquidem Isicius, qui in codicibus nostris, & Corbeiensi Isicius dicitur, & repetitus videtur Isijcius socius S. Iulij martyris Dorostorensis ex die xv. huius mensis. Nomen tamen martyris esse suaderet M. Corbeiense, quod non Dorostori, sed Enedorostori legit, nisi in nostris codicibus Aena martyr, ante vocem Dorostori seorsim legeretur, vnde coniunctim vox Enedorostori conflari in Corbeiensi potuerit; Deficit etiam Æna in Antuerpiēsi; sed eam retinuisse prototypum ms. Reginæ Sueciæ conijcio, quia in eo cum Quirico, vel Cyriaco alij viij. martyres ita numerantur. *xv. Kal. Romæ Via Salaria veteri natalis S. Quirici cum alijs. Alexādriæ Dioscori, Marini. Aquileiæ Natalis S. Ciriæ, cum alijs duobus.* Qui igitur Aquila martyr sequitur (ita enim constāter vocant omnes codices alij, nō Aquileiæ) in octonario numero reponendus est, vt nouem martyres Romani euadāt, nempe Quiriacus, Blastus, Diogenes, Nicander, Aena, Isicius, Dorostolus, Aquila, Cantianus. Adduntur, tam in libris nostris, quam Corbeiensi, Cantius, & Cantiana in Antuerpiensi præteriti. Conniectari qua propter licèt vetustiorem antiquarium pro Aquila legisse Aquileiæ, vbi Cantius, Cantianus, & Cantianella veneratos vidimus repetita celebritate, idq; elicuit ex die 31. Maij; sed Aquilam retinemus, & hos omictere magis placuit, tum ex fide martyrol. Antuerpiensis, & ms. Reginæ Sueciæ, tū quòd alij deinceps, & separati martyres Aquileiæ tribuantur.

Alexandrię. Dioscorum, & Marinum recolunt pariter in vrbe Alexandria adducti codices mss. & ex editis Maurolycus.

Romæ Diogenis. Truncatum est nomen Diogenis in M. Corbeiensi, quod aperte in libris nostris legitur. Romanis alijs martyribus in Antuerpiensi, vt vidimus, accensetur, quoniam eodem loco ad Cliuum Cucumeris sepultus fuerit, sed alterius conturbernij est.

In Aquileia. Geriam pro Cyria legit M. Antuerpiense, & ex Aquileiensibus Cyriam, vel Cyriacam tantum, & Muscam Virgines sorores ex antiquo Breuiario Ecclesiæ illius profert Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, vbi quiescere, & venerari affirmat xv. kal. Iunij. In Tabulis Ecclesiasticis addit antesignanum vocari Cyriacum, in Breuiarijs autem, & Lectionarijs Cyriam, siue Ciriam dici; Valeriana, & Maria, vel sociæ, vel sorores Ferrario non memorantur. Valerianam dixi, non Valerianum, vt legitur in martyrol. Corbeiensi, ex fide Vetustioris nostri, & Antuerpiensis M.

In Aurelia Ciuitate. Aureliam etiam vocat Glaber lib. 2. Hist. c. 6. cū alijs vetustioribus. Ciuitas Aurelianorū Notitijs Prouinciarum dicitur, & Aurelianis ciuitate legunt adducta Antuerpiense, & Corbeiense MM. cum editis Romano, Vsuardo, & Adonis Auctario, & reliquis latinis recentioribus. Aliqua de eo cumulat Baronius. Vita apud Surium prostat diffusus scripta, in qua Abbas Micialensis, siue Dunensis dicitur; vnde idem videtur, qui presbyter, & Abbas apud Gregorium Turonensem.

De

De eo plura Sauſſayus, tum in Hiſtor. Aurelianenſi, tum in martyrologio Gallicano ad hanc diem, in qua pariter Hagiologio Francô Gallicô memoratur; Rabanus S. Auiti geſta longius proſequitur hoc ipſo die xv. Kal.

XIV. Kal. Iulij.

IN Africa Marciæ. Emili. Felicis. Romæ Marci, & Marcelliani. Thomi. Pauli. Cyriaci. Rauenna Natalis Sanctorum Marthari. Felicis. Emili. Criſpini. In Alexandria Natalis S. Marij.

IVNII 18.

NOn raro Africa in ſacris hiſce faſtis noui aliquid profert, quod editis martyrologijs non eſt commune. Tres cū noſtris codicibus Africanos pugiles in veſtibulo refert M. Antuerpienſe. *xiiij. kal. In Africa Marcia, Emili, Felicis. Romę Marcellini, & Marci, Thomi, Pauli, Cyriaci. Rauenna Ciuitate Martyrij, Felicis, Emilij, Criſpini. Alexandria Ciuitate Marinę*. Conſonat M. Corbeienſe *xiiij. Kal. Iulij. In Africa Martia, Emeli, Felicis. Roma Marci, Marcelliani, ... Pauli, Cyriaci. Rauenna Natalis Sanctorum Martheri, Felicis, Emeli, Criſpini. In Alexandria natalis Sancta Marina, Theoni*.

Roma Marci. Via Ardeatina Romæ hos ſanctos martyres fuiſſe celebres, & hac die veneratos, habēt R. martyrolog. Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, & cœteri latini. Acta eorum cum S. Sebaſtiani geſtis apud Surium viſuntur T. 1. Seiunctim habet Petrus de Natalibus lib. 8. cap. lxxiiij. in quibus ſanctos fratres ſtipitibus confixos, & lanceis transfixos coronam accepiſſe dicitur, ac ſepultos via Ardeatina x iv. kal. Iunij, tempore Diocletiani. Vide quæ infra ad diem 7. Octobris de iiſdem adnotantur.

Thomi. Cyriacum, & Paulum non Thomis, ſed Malacæ in Hiſpania reponit M. Romanum cum Vſuardo, & Petro de Natalibus lib. v. cap. cxxv., qui Malicam non Malacam dicit, *vt habetur*, inquit, *in Martyrologio Adonis ex Datario Hieronymi*. In Hieronymiano quidem Martyrol. Cyriacus, & Paulus non Paula proſtant, tam in Vetuſtioris noſtri codicibus, quam Antuerpienſe, & Corbeienſe, non verò apud Adonem, ſiue editum, ſiue mſ. ſed neque in Hiſpania Bethica Bellino, aut Malacæ, ſed Thomis. Vnde vereor ne diuerſi martyres ſint, præſertim quod Syriacus, & Paula Virgo dicuntur apud Maurolycum, & Galeſinium. Tomis Straboni, & Ptolomæo, Tomeus Stephano, Tomos Plinio Vrbs in Ponto eſt non in Hiſpania, & Ouidij Poetæ exilio clara, vt alibi diximus. Facile vero eſt Paulum, & Cyriacum Tomitanos martyres hac die agonem compleuiſſe, ſed cum alijs commilitonibus, qui alia die coronati ſint, iterum recoli infra xij. kal., ne ab alijs ſocijs diſiungerentur.

Rauenna. Primum ex Rauennatibus cælitibus Martyrium nuncupatum vereri facit, ne triumphi nomen ſit, non ſingularis martyris. Suſpicioni locum præbuit mſ. Reginæ Sueciæ in quo legitur. *xiiij. Kal. Rauenna Natalis SS. martyrum Felicis, Emilij, Criſpini*. At re vera proprium eſſe nomen docet M. Antuerpienſe, & apertius Corbeienſe, ac noſtrum, in quibus inflexum nonnihil ſcribitur nomen Marthari, vel Marteri; longius etiam à Martyris voce deflectit Notkerus, iam à lacuna codicis liberatus.

Ra-

Rauennę Macharij, Felicis, Æmilij, Crispini, quē neq. in latinis martyrologijs, neque apud Ferrarium, vel alios memorari scio.

In Alexandria. Natalem S. Marij deprauato, vt suspicor, nomine, libri nostri recolunt. Sed cum Romano omnia fere edita martyrologia Marinam exhibent, aliqua virginem addunt, vt Vsuardus, penes quem legitur *Alexandria Passio S. Marinæ Virginis*; cui à Molano fortasse ad oram libri additur *Hanc nos Margaritã nominamus*. Minus placet hoc oculatissimo Baronio, qui Adoni tribuit, quod Marina martyr dicatur, contra vetera mss. quæ de Marina virili habitu Monasticam vitam sub Marini titulo amplexata loquuntur. Sed in additamento Adonis, (Vsuardus enim non Ado eius passionis meminit) Maria legitur, & Balbina additur. *xiiij. Cal. Iulij. In Alexandria S. Mariæ Virginis, & Martyris, & Balbinæ*, Rabanus, & Notkerus non Alexandriæ, sed Antiochiæ certamen S. Marinæ exhibent, quod passioni S. Margheritæ communiter nuncupatæ prorsus conuenit, de qua plura Baronius ad diē 20. Iulij, qua die nihil de Margherita, aut Marina Vetustius nostrum profert. Ex dictis tamen, in codicibus nostris legendum videtur Marinæ, non Marij, quēadmodum legunt M. Antuerpiense, & Corbeiense, dum in hoc additur etiam Theon alijs prætéritus.

XIII. Kal. Iunij.

IN Med. Natalis Sanctorum Nazari. Geruasi. Protasi, & Celsi Pueri. Romæ Ypoliti. Honori. Euoti. Petri. Valeriæ. Marcelli. Vitalis. Vrsicini. *Et in Fiscamno Monasterio depositio Childeomaree Abbatissæ.*

IVNII 19.

QVamquam diuersi ordinis fuerint, qui hac die Mediolanī recoluntur martyres, sub vna tamen celebritate cōsueuisse in eadem vrbe venerari docent, tam Vetustius nostrum martyrol., quam Corbeiense, & Vetustissimum Antuerpiense, hac serie. *xiij. Kal. Iulij Mediolani Geruasi, & Protasi, Nazari, & Celsi pueri. Romæ Honori, Euodi, Petri, alibi Marcelli, Vitalis, Vrsicini*. Reliquos verò martyres Romæ omnes tribuit, vt primos Mediolani martyrol. Corbeiense, *xiij. kal. Iulii. In Mediolano Ciuitate Natalis Sanctorum Nazarij, Geruasii, Protasi, & Celsi pueri martyrum. Romæ Hyppolyti, Honorij, Euodi, Petri, Valeriæ, Marcelli, Vitalis, Vrsicini*. Eadem in martyribus Romanis confusio etiam agnoscitur in libris nostris. Distinguendi qua propter sunt ad normam Antuerpiensis martyrol. quod in assignandis locis natalium magis accuratum esse plures diximus. In tres ibi ordines hodierni cælites partiuntur. Mediolanensi, Romano, & incerti loci *alibi*. De primis in Insubriæ, seu Liguriæ Metropoli videndus est Petrus Puricellus supra adductus in dissertatione Nazariana paulo ante mortem doctissimi, & amicissimi viri, editam Mediolani anno 1656. præsertim cap. 22. n. 7. Solemnis enim hic dies fuit horū SS. martyrum translationi, & repositioni factæ à D. Ambrosio Archiepiscopo, in Basilica sanctorum Naboris, & Felicis vt idem auctor docet eodem libro cap. 73. & in alio antea edito, in monumentis scilicet Ecclesiæ Ambrosianæ. Beda ad hanc diem tantum meminit Natalis SS. Geruasij, & Protasij,

sicuti

ſicuti Galeſinius, Maurolycus, Bellinus de Padua, Ado, Vſuardus, & martyrol. Romanum;putant enim diem hunc natalem eorum in cœlis fuiſſe, in quo nec incongruum eſt D. Ambroſium ſolemnem translationem etiam Nazarij,& Celſi inſtituiſſe. Omnium ſimul pariter memoriam agunt Græci in Menologio Sirleti, & Baſilij die x iv. Octobris. Eccleſia certè latina Geruaſium, & Protaſium hac die venerata eſt, vt apparet in Sacramētario Gregorii, & vetere Fronti Calendario. Notat vero ad ſacramentarium Menardus p.166. in codicibus antiquis, & Miſſa Ambroſiana Prothaſium præponi Geruaſio cōtra recentiorem vſum, quod tamē in Vetuſtiſſimo Antuerpiēſi, noſtriſq; codicibus obſeruatum non video,ſicuti neque apud Rabanum,qui acta percurrit. Notkerus poſt adductam SS. Geruaſij,& Protaſij in vrbe Mediolanēſi memoriam addit. *Ibidem iuxta martyrologium S.Hieronymi Natiuitas S.Nazarii, & Celſi pueri.*

Romæ. Plures Hypoliti nomine cælites Romæ fuerunt venerati: cum Honorio tamen Euodio, & Petro ſociis, alibi non ſuccurrit. Eos tantum, & nō alios Romæ xiii. Kal. in fine recolit etiam mſ. Reginæ Sueciæ; hac tamen differentia, vt non Hippolitum, ſed in eius cœmeterio Honorium,Euodium,& Petrum reddat, quod magis placet. *Romæ in Cæmeterio Hippolyti SS.Honorii, Euodi, & Petri.* Totidemq; & iiſdē nominibus martyres in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, Corbeienſi,& noſtro martyrol. ſcripti ſunt. Emēdanda quapropter in poſtremis lacuna, & legendum *Romæ in cæmeterio Hyppoliti.* Erat D.Hyppoliti cœmeteriū in agro Verano via Tiburtina, vel idem, vel propè cœmeteriū B.Cyriacæ, quòd ità deſignat liber Pontificalis in Hadriani primi vita. *Simul, & cæmeterium B. Hyppoliti iuxta S.Laurentium,quod à priſcis marcuerat temporibus, à nouo renouauit: pari modo, & Eccleſiam B. Chriſti martyris Stephani, ſitam iuxta prædictum cæmeterium S. Hyppolìti ſimiliter reſtaurauit.*

Valeriæ. Marcellum, Vitalem, Vrſicinum refert quidem ſeiunctim à Romanis martyribus martyrol. Antuerpienſe, & *alibi* non Romæ recoli monſtrat: de Valeria tamen non meminit, quæ alioquin Vitali, & Vrſicino iuncta Rauennates cælites eſſe ſatis apertè demonſtrat, ſtylo huius Vetuſtioris martyrologii, in quo Sancti ſimul venerati non diſiunguntur, quamquam dies Natalis in cœlis non idem omnibus fuerit. Vrſicini Medici Liguris natiuitas hodie recolitur à R. martyrologio,Beda, Vſuardo,Adone, & aliis præcipuè Rabano, qui Romæ fuiſſe celebrem affirmat; Verum quia dum in tormentis animo deficeret à Vitale animatus ad pugnam in Vitale ipſo certaminis, & palmæ origo fuit, & Vitalem vxor Valeria ſequta eſt in triumpho, hìc non diſiunguntur. Beatorum horum martyrum Acta libat S. Petrus Damiani in Homelia de SS. Vitale, & Valeria, quæ extat etiam apud Surium T. 4. Petrus de Natalibus lib.4. cap. 95. Vitalis, & cū eo Valeriæ, res geſtas percurrit; Vrſicini vero lib.5. cap.127. Fuerunt autem SS. Vitalis,& Valeria SS.Geruaſi,& Prothaſii martyrum glorioſiſſimi genitores, vt apud Surium apparet, tum ex ſermone, & epiſtola D. Ambroſii, tum ex Rubeo lib. 1. Hiſtoriæ Rauenatum. De Marcello horum SS. ſocio, aliunde mihi memoria non ſuppetit.

In Fiſcamno Monaſterio. Fiſcāno Monaſterio in territorio Rhotomagenſi præfuit tempore S. Andoeni Rhotomagenſis Archiepiſcopi S.Childemarcha, alijs Childomara, pluribus Hildemarcha Abbatiſſa ſpectatæ ſanctitatis virgo, quæ depoſita in Fontanellenſi cœnobio,à Fōtanellenſi antiquario addita Vetuſtiori martyrol. ſecus, ac alii velint, diem hūc depoſitionis habuit. De ea agunt Sauſſayus in ſupplemento martyr. Gallicani ad diē 25.Octobris, Vvion in Martyrol. Benedectino,& nuper P.Arturius à Monaſterio in martyrologio SS. Mulierū, qui plura de ea in notationibus indicat.

XII. Kal. Iunij.

IN Thomis Ciuitate Pauli. Ciriaci. Paule. Feliciane. *In Fontanella Monasteriodepositio Baini Episcopi*. Thome. Felicis. Emili. Vitalis. Crispinæ. Martiriæ.

IVNII 20.

ANtiquarius Fontanellensis sacros huius diei fastos appositione S. Baini Episcopi interpolauit,& ablata particula *alibi* postremos tres martyres Thomitanis adiunxit. In duas classes sacros Athletas diuidit M. Antuerpiense,quod initio mutilum est; silet enim in primi ordinis martyribus locum certaminis. *xii. kal. Iulij. Pauli, Cyriaci, Paulæ, Felicianę,Thomæ, Felicis, Emili. Alibi Vitalis, Crispini, Martyrię.* Cum libris nostris M. Corbeiense, non modo Thomis Ciuitati, primi ordinis cælites tribuit, sed tres etiam postremos nulla addita disiunctiua nota. *xii. kal. Iulii. In Thomis Ciuitate Pauli, Cyriaci, Paulæ, Feliciani, Thoma, Felicis, Emeli, Vitalis, Crispini,Martyriæ.* Ex Thomitanis martyribus non nisi Paulum, & Cyriacum profert Romanum M. ex Vsuardo,& alijs recentioribus.vt ibi notat Baronius. Pro Paulo Paulinum habet Petrus de Natalibus ex M. Hieronymiano lib.11. n.176. & pro Cyriaco Cyprianũ,Felicem vero, ac Felicianam gloria virginitatis hoc pacto exornat. *Paulinus, Cyprianus, Felix,& Feliciana Virgines, & martyres apud ciuitatem Thomis martyrio coronãtur xii. kal. Iulii*. Felicẽ, & Felicianam addũt etiam Maurolycus, & Galesinius ex mss.; qui Galesinius dũ Adonem adducit, alio codice, quã vulgato vsum esse conuincitur, vel pro Vsuardo Adonem reddidisse.Bellinus de Padua, Paulum, & Cyriacum tantum in Romano martyrol. adducit. Notkerus eodem forte prototypo quo & Vetustioris nostri, & Corbeiensis M. librarius vsus est, in Thomis ciuitate nouem omnes martyres ab obliuione redimit; sed tres postremos cum Antuerpiensi,ita ab alijs distinguit ms. Reginæ Sueciæ. *Et alibi Vitalis, Crispini, Martyrię.*

In Fontanella Monasterio. S. Bainus Episcopus Taruanensis, & Fontanellensis cœnobij quintus post S. Vvandragesilum Rector,ad annum Dccvi.& xv.Hildeberti Regis Francorum regimen, & vitã protraxit. Plura de eo habet Chronicon Fontanellense cap.2. vbi eiusdem obitus notatur. *xii. kal. Iulii*. Aliqua de eo cumulat Saussayus ad hanc diem, & inter cœteras laudes hanc eidem tribuit, vt de SS. historijs elucidandis cupidus maximopere fuerit, ac præcipuè Ionam Fontanellensem Monachum ad vitam S. Valfranni Archiepiscopi Senonensis grauiter scribendam impulerit. An Iona idem sit harum additionũ auctor Baino ipso suadente? Aliqua à Monacho Fontanellense addita non dubito, sed omnia ab vno defluxisse non existimo, præsertim quæ recentius tempus post Ionam respiciunt.

XI. Kal Iulij.

SAturnini. Quiriaci. Apollenaris. Pellici. Persei. Crisimi. Primi Ianuarij. In Sicilia Rufini,& Marciæ. In Cesarea depositio S.Eusebij Episcopi. Hiperidi. Saturnine. Stertie. Hierie.

IVNII 21.

QVos sine agonis loco signant sacros pugiles, tam libri nostri, quam martyrol. Corbeiense, Africanos esse testantur, tum martyrol. Antuerpiense, tum ms. Reginæ Seciæ; quamquam in eisdem numerandis dissentiat Vetustissimum illud, ita quotidianum indiculum renouans. *xi. kal. Iulii. In Africa natalis Cyriaci, Saturnini, Bellici, Persei, Appollinaris, Cresini. Primę, Ianuarii. Siciliæ ciuitate Siracusa Rufini, & Marciæ. Cęsarea Palestinæ Eusebi Episcopi Histographi. Item Hipereli. Saturninæ, Stertii, Hieremiæ.* Hæc, & quæ deinceps dabimus erunt ex codice Antuerpiēsi extra laminas ectypas à Moreto Antuerpię editas, & penès paucos ex eruditis vulgatas, quæ in xii. Kal. Iulij desinunt. Huius vetustissimum martyrologij Apographum humanissimè mihi communicauit Clarissimus vir Gothefridus Henschenius à Clarissimo item viro Ioanne Bollando impetratum, sine quo, fateor, difficillimum mihi fuisset, in Vetustiore nostro maculas plures abstergere. Martyres ergo in limine laterculi recēsiti octo sunt, Saturnino chorum ducente, quorum ms. Reginæ Seciæ concinnator nonnisi quinque inuenit, ita enim scriptum exhibet. *xi. kal. In Africa Nat. SS. Martyrum Saturnini, & Apollinaris cum aliis tribus.* Septem nominibus signat M. Corbeiense; octauum siquidem ita vetustas rapuit, vt lacunam nominis Persei relinqueret *xi. kal. Iulii. Saturnini, Quiriaci, Apollinaris, Bellici..... Crisoni, Primi, Ianuariæ. In Sicilia Rufini, & Martiæ. In Cęsarea Cappadociæ depositio S. Eusebi Episcopi Hiperich, Saturninæ, Stutię, Ineriæ.* Ex his tres tantum producuntur in Richenouiēse M. apud Bollandum ad diem 1. Febr. p. 47. *Cyriacus, Bellicus, Chrisimus in Africa.* Primi chori martyres Africanos esse confirmant M. Romanum, & Vsuardus, quamquam Cyriacum tantum, & Apollinarem præferāt. Bellinus de Padua elogium ita addit. *In Africa SS. Cyriaci, & Apollinaris virorum miræ Sanctitatis.* Ex M. Hieronymiano vel alio vetustiori ita etiam habet Petrus de Natalibus lib. xi. n. 178. *Quiriacus, & Apollinaris martyres eodem die in Aphrica palmam susceipiunt*, hoc est xi. Kal. Iulij. Rabanus, Notkerus de Africanis omnibus martyribus hac die silent. Cum vero ad primam Februarij diem inter alios incerti loci cælites Apollinaris, & Cyriacus memorētur ansam præbuit dubitādi viro doctissimo Ioanni Bollādo, an ijdē esse potuerint cū Cyriaco, & Apollinari huius diei. Ac sicuti Vir ille Clarissimus ex diuersitate sociorum diuersos esse existimauit, ita & nos pro nostro modulo credimus, hos etiam lauream in Africa accepisse: illorum vero incertum esse agonis locum.

In Sicilia. Rufinum, & Martiam Syracusanos in Sicilia martyres omnia ferè hac die martyrologia latinorum venerantur: Romanum, Bedæ, Vsuardi, Adonis, Notkeri, Vvandelberti, & recentiorum; nemo tamen Acta exprimit. Petrus de Natalibus lib. xi. n. 178. dum nomina tantum, & certaminis stadium ex Hieronymiano M. producit, virginitatis titulo ita Martiam ornat. *Rufinus, & Martia virgo martyres passi sunt in Sicilia Ciuitate Siracusana xi. Kal. Iulii.* Quod tamen virginale decus, alijs in obscuro remanet, præsertim siculo Maurolyco, & Ferrario in catalogo SS. Italiæ, quos in Tabulis Ecclesiæ Syracusanę signatos esse testatur.

In Cæsarea. In aliquibus antiquis martyrologijs, seu Calendarijs, vel nudum Eusebij nomen legitur, vel locus Cæsareæ tantum, sine alia additione signatur. In Hieronymiano Lvcensium Canonicorum octaui sæculi Kalendario

tantum legitur, *xi. Kal. Eusebij Episcopi.* Notkerus omnino cum nostris codicibus consonat his verbis. *In Cæsarea depositio S.Eusebij Episcopi.* & totidem ad amussim verbis S.Eusebij memoriam recolitur in Appendice Adonis: è contra alia mss. & edita MM. non modo Eusebium proferunt, sed & Cæsaream, & Episcopale munus, ita distingunt, vt omnino Eusebium Cæsariensem Palestinū chronographū de Arriana hæresi à pluribus Patribus insimulatum designent. Chorum ducit Vsuardus, quem recentiores sequti sunt, malè Adonem in hāc sententiam trahentes. Bellinus de Padua, Maurolycus, Ferrarius in Generali Catalogo, Saussayus, & ex pluribus Ecclesiæ Gallicanæ monumentis Valesius innupera Eusebianæ historiæ editione. Fateor equidem errorem hunc (ita libet appellare) vetustum esse, & ex octauo, vel nono sæculo defluxisse, cum in gratiam piorum Imperatorum ex Martyrol. seu sacrorum nominum catalogo sanctorum gesta compendiosiùs addi in ipsis martyrum codicibus cæperunt; dum enim pij illi martyrologiorum adornatores præter Eusebium Palestinum, multiplici librorū editione, & Historiæ pręsertim Ecclesiasticæ celebrem, nullum alium Cæsariēsem, & Episcopum agnoscerent, in illum plures consenserunt, & præcipuas laudes illius addiderunt. Vetustus error ex Antuerpiensi M. conuincitur, quod cum scriptum fuerit octaui sæculi initio tempore S. Villibrordi, nō modo ex Galliæ SS. auctum esse aliàs monuimus, sed ad nomen Eusebij additum fuisse duplex glossema, vix dubitarē, nempe *Palestinæ*, & *Historiagraphi*. De Eusebio Palestino Cæsariensi latè egimus tum in prævijs ad Martyrologium Vetustius admonitionibus, tum in exercitatione ad Epistolam Chromatij, & Heliodori, vbi quam male de eius fide, aē Arianismo S.Hieronymus, alijq; patres senserint, deque dubiæ sanctitatis illi tributo titulo longiùs disputauimus, vt hic eadem repetere ociosi hominis esset. Videndum hìc tantum addimus Leonē Allatium eruditum nostri sæculi ornamentum in Notis ad initium Commentarij S.Eustathij Antiocheni in examerон p.12., vbi confirmat, sanctitatis titulum, de illius sæculi more, non modo Eusebio Palestino Arianæ hæresis vindici tributum, sed perniciosissimis alijs hominibus, dignitatis Episcopalis ratione. Hinc doctissimus Baronius, cui Cæsariensis Historiographus male audit, putauit, in martyrologijs remonendum esse Eusebij Palestini nomen, & reponendum Eusebium Samosetanum illustrem confessorem, & martyrem, præcipuè, quòd eius memoriam Græci in Menologio Sirleti die proximo sequenti venerantur. At quam quam cum viro eminentissimo conueniam vt suspectæ fidei Eusebius Cæsariēsis Palestinus, nequaquam sit in Romano Martyrologio retinendus, non facile tamen, propter vbiq. expressum Cæsariensis vrbis nomen assentiri me fateor, vt Eusebij Samosetani memoria in hisce vetustioribus fastis peragatur, & quantumuis S. ille Episcopus summa catholicorum veneratione dignus sit, cum tamen non Cæsareæ, sed Dolichæ, quæ vrbs est Syriæ apud Euphratem, palmam promeruerit vt Theodoretus auctor est lib. 5. Hist. cap.4., vel in propria Samosatæ Vrbis ad Euphratem positæ Ecclesia venerationem receperit, nimis tamen distat Cæsareæ nomen à Dolichæ, siue Sarmosatæ appellatione. Cum ergo plures esse Cæsareas vocatas vrbes succurrerit, atque inter eas præcipuè fuerit, quæ Cappadociæ Metropolis Mazaca etiam dicta sit, subijt dubitare, an aliquis huius ciuitatis Episcopus, in album Sanctorum antiquis relatum hac die recoli potuerit, qui in Cæsariensem, & Palestinum propter sacræ eruditionis famam, facili, sed non leui errore mutatus fuerit. Obuersabatur Eusebius ille Cęsariensis Cappadociæ Episcopus, qui Basilij magni prædecessor, à Nazianzeno vir sanctus vocatus, & tanquam catholicæ veritatis propugnator

gnator aduersus Arianos non minimis laudibus cumulatur. Sed sũmi viri Baronij auctoritas retrahebat, penes quem in Annalibus Eusebius idem non optimè propter simultatem cum Basilio audit. Hærebam quapropter in Vetustioris nostri Martyrologij lectione, in quo Cæsarea tantùm, sine vlla additione scribitur, & interim ex coæuis scriptoribus, quæcumque de Eusebio Cappadociæ inuenire licuit, in vnum congerebam. Dum verò ita hæsitarem allata ad me fuerunt Parisijs exempla, & variæ ac optatissimę lectiones ex Codice Corbeiẽsi pluries iam adducto, opera, & humanitate doctissimorum virorũ Rafaelis Dufresnij, & Petri de Faultrij, vidiq; statim in laudato illo codice, scriptũ esse, quod coniectaueram, *Cæsarea Cappadociæ Eusebij Episcopi*, vnde resumptis pro Eusebio Cappadoce viribus, placuit eundem à summi viri suspicione, quantũ tenuitati meæ licuit, purgare; vel saltem vnica sequẽti Exercitatione ea complecti, quæ pro eiusdem asserenda sanctitate, possint aliquando ad trutinam reuocari, & Romanæ Ecclesiæ iudicio, si ita ijs, quibus emendationis prouincia demandata fuerit, probari, vel infirmari valeant. Ne quis autẽ miretur in codicibus nostris minùs accuratè Cæsareæ nomen suppressa prouincia Cappadociæ reponi, idem inter cætera obseruare poterit 17. Kal. Augusti. Ab Eusebio Episcopo confessore quatuor reliquos martyres, quos distinguit tempore, non loco M. Antuerpiense, nullo modo seiungunt codices nostri, & M. Corbeiense. In hoc tamen pro Hiperide Hipericlum, & pro Stertia Sturiam, & pro Ieria Iaeriam, quam Hieremiam dicit M. Antuerpiẽse, & pro Stercia Sterciũ legere quis potest.

De Eusebio Cappadociæ Cæsariensi Episcopo, eiusque apud coæuos Patres Sanctitatis opinione.

EXERCITATIO X.

VT Basilium Magnum, vniuersæ Ecclesiæ lumen laudibus extolleret Nazianzenus, & Gregorium Patrem suum, cui oratorio stylo parẽtabat, appositè laudaret, persunctoriè quidem de Eusebio Cæsariensis Ecclesiæ ante Basilium Episcopo egit: verũ non ita obscurè, vt beati illius viri merita, & characteres non exprimeret. Acerrimi Vir iudicij Cardinalis Baronius in sanctos Ecclesiæ Doctores omni iure propensus, animaduertens inter hunc Eusebium, & D. Basiliũ simultates aliquas intercessisse, dum omnem dissidij causam in Eusebium retorquet, non modo in Sanctorum Episcoporum classem eundẽ non retulit, neq; proprio calamo laudibus de more ornauit; sed potius, ne posteri ipsum quodammodo magni facerent, ad annum 362. num. 63. monita Nazianzeni in deteriorẽ partẽ accepisse monstrauit. Nostræ exiguitatis nõ est cum tanto Viro pugnare, neq; sanctitatẽ alicui asserere. Verùm cũ alius Cæsariensis Cappadociç Episcopus nobis non occurrerit nomine Eusebius, non alienum ab instituto nostro putauimus, pro Eusebio Magni Basilij decessore ea fideliter adducere, quæ in Vetustiori Martyrologio locum illi fuisse aliquando assignatum suadere potuerunt. Igitur cum tempore Iuliani Apostatæ, & Valentis Arriani Eusebium Cæsariensem eximiæ pietatis virum à S. Gregorio Theologo, & synchrono scriptore nuncupatũ viderim, & in persecutione atrocissima Iuliani, & Valentis impollutam fidẽ Orthodoxam tenuisse, pluraq; fortiter sustinuisse, apud eundem sanctum Doctorem animaduerterem, Confessoris strictissimè vocati titulo decorandũ apud eundem

etiam

etiam colligi posse succurrebat. Dum tamen Eusebij, eiusq; vitæ spicilegium contexo, sanctitatis iudicium non assumo, sed id omnino S. Romanæ Ecclesiæ me relinquere profiteor. Eusebius Vir Illustris, & sæcularis doctrinæ ornamento decoratus, ac ex orationibus D. Gregorij Nazianzeni eximia probitate præditus, non dum Baptismo salutari ablutus, renuens, & coactus Cappadociæ summam cathedram ascendit, & quamquam per populi tumultuantis voces, & vim, eo modo, quo etiam Magnus Basilius eiusdem successor sedem illam deinde accepit, catholicum tamen, verèq; electum Episcopum fuisse Nazianzenus non dubitauit affirmare; sicuti mordicùs existimauit Gregorius senior, & Gregorij Theologi pater. Is tanquam sanctus à Græcis veneratus Kal. Ianuarij, non modo præsens in Eusebij electione consensit, sed pro viribus aduersus Iuliani Apostatæ Præfectum, illius nomine persecutorem, & cõtra illos, qui titulo religionis Eusebium de sede deturbare conabantur, strenuè dimicauit. Rem omnem prosequitur D. Gregorius Naziãzenus filius, tũ in oratione de Patris funere, tũ in funebri D. Basilij laudatio-27. in qua ita ingressum Eusebij ad Cæsariensem cathedram, Iacobo Bilio interprete exorditur. *Cæsarea Ciues de Archiepiscopi creatione factiosè inter se contendebant (nam alter clanculùm se abduxerat, alter requirebatur) acrisque seditio erat compressuq; ac sublatu nequaquam facilis. Præter idem enim quod in hac re præsertim ob fidei feruorem natura sua ad tumultus excitandos procliuis est ea ciuitas, cathedra insuper illius splendor* (quinquaginta enim sub Cæsariensi Metropoli vrbes idem Nazianzenus alibi annotauit) *& gloria contentionis acrioris causam afferebat*. Aderant nonnulli Episcopi pro noui Præsulis electione, sed in diuersa studia populi scindebantur: se enim subduxerat, vt coniectare licet, Basilius iam illius Ecclesiæ presbyter, & qui plurimis placeret requirebatur, nec inueniebatur; vt interpretatur Baronius doctissimus ad annum 362. num. 54. De Basilio tamen & Eusebio hæc intelligi, quorum alter clanculùm secessisset, alter verò etiam se abscondisset, extra dubium videtur. *Tandem*, subdit Theologus, *Plebs tota vno consensu primarij ordinis virum* (Eusebium nempe) *vnum, eximia illum quidem vitæ probitate præditum, non dum tamen diuino Baptismo consignatum, inuitum, & repugnantem corripientes, simulque militaribus copijs, quæ tum in vrbem venerant, opem afferentibus, in sublimi sede collocarunt.* Temporũ necessitate cogente, & furentibus præcipuè Tyrannorum gladijs mos quidem priscis temporibus aliquando inoleuit, vt tam Presbyteri, quàm Episcopi, nullo seruato clericali instituto, aceruatim in presbyteros, vel Episcopos sacrarentur, vt de Origene, & Paulino Nolano, inter presbyteros palam est, & de SS. Hilario Pictauiensi, ac Ambrosio Mediolanensi inter Episcopos ita constat, vt id Baronius in Paulino excusauerit ad annũ 394. n. 90. & in Ambrosio probatum esse ab omnibus Episcopis docuerit ad annum 375. num. 21. Sed quid in Eusebij Cappadocis electione similius Ambrosianæ accidere poterat? Erat Eusebius primaria nobilitate clarus, eximia morum probitate præditus, literis secularibus imbutus, oblatum pariter munus detrectabat, latebat, inuitus, & non dum Baptismate ablutus, in cathedra sedere coactus est. Quid inde? non vtiq; erat tam violẽter intrusus, vt sine Episcoporũ præsentiũ consensu, vel conniuentia res perficeretur. Neq; re vera Nazianzenus, vel impietatis, aut omnimodæ violentiæ popularem conatum insimulat. Ita enim narrare pergit populi ardorem. *Eusebium Episcopis obtulerunt, atque ab his petere, vt eum salutari aqua tingerent, atque Archiepiscopum nominarent, suasioni interim vim admiscentes, non id quidem admodum grauiter, & modestè, admodum tamen piè, atque ardenter; nec enim eiusquam virtus, aut pietas oblata occasione clariùs emicuit*. Laudat igitur potius, quam damnet plebis conatum Nazianzenus, & eandem vim infra appellat egregiam, & honestam, præsentes potius atq; simu-

simulantes, & conniuentes aliquos Episcopos redarguens, atque ita Eusebij electionem prosequitur. *Coacti Episcopi rore purifico hominem perfuderunt, antistitem pronunciauerunt, in throno collocauerunt, manibus tamen potius, quam volũtate sinceroq. animi affectu.* Minus quidam in hoc laudandi Episcopi, quia id neque detrectantes, neque sincere perfecerũt, potuissent namq. vt idem Nazianzenus subdit, & discedere, & liberè decernere. *Vt enim volentes lubentesq; discesserunt, acque vellent libere decernere potuerunt, consilium inter se ineunt, haud scio an spirituale, sed ineunt, atq. omnia, quę gesta fuerant abrogare statuunt, eamq. institutionem, vt minus legiptimè factam pro irrita habere.* Per vim se intrusisse dicebant Eusebium, cum tamen ipse raptus ad thronum, illatam vim sustinuisset, vt expressè subdit Nazianzenus, *Vim ei, cui non minor vis illata fuerat, obijcientes, ac sermones quosdam, petulanter magis, quam sapienter, eo tempore iactatos vrgentes.* Non omnes Episcopi hi erant, sed nonnulli, quos Gregorius senior, & Theologi pater *aequus rerum ęstimator* damnabat, *nec cum ijs, qui huiusmodi consilium inibant adductus est, nec eorum sententiam comprobauit: sed constans, atq. inuictus permansit, haud minus quam si nullam omnino vim perpessus fuisset.* Non ita repugnauerant Episcopi quasi vim passi, vnde Gregorius senior potius eos culpandos obijciebat, quod periculum noluissent subire. Quapropter iunior Theologus eorum consilia, quòd à spirituali zelo profecta non existimauerat, modeste se supra dixerat ignorare. Senior igitur *cum vtrisq; vis allata fuisset, vel vicissim accusandos eos esse dicebat si ipsum accusarent, vel culpa soluendos, si ipsum culpa soluerent, vel quod iustus erat, ne absoluendos quidem tametsi ipse crimine solueretur.* Putauerat Gregorius in turbulentissimo tempore, & quando ex Iuliani Apostatæ ira Cæsariensibus ingentia mala imminebant, non esse hæc repastinanda. *Longe enim ipsis honestius tum futurum fuisse periculum subire, atq. omni ratione obsistere, quam insidias postea moliri, eo præsertim tempore, quo veteres inimicitiæ potius essent deponendæ, quam noua excogitandæ. Sic enim se res habebat. Aderat quippe Imperator aduersus Christianos fremens, atque hanc electionem irato, infestoq. animo ferens, grauesque in eum, qui Archiepiscopus institutus fuerat, minas iactabãtur.* Nil magis Eusebij sanctitatem exprimere poterat, quam eiusdem electionem Iuliano Imperatori displicuisse in Orthodoxos omnes, & summæ pietatis viros infensissimo, & fortasse inter illos fuerat Eusebius de pietate à Nazianzeno non semel laudatus, qui reliquum adhuc Cesareæ ex gentilitate fortunæ fanum euerti, curauerat, dum sub impio, & idolis addicto Imperatore, gentilitati fortuna arrideret, vt idem Nazianzenus innuit oratione prima in Iulianum. Minabatur enĩ non modo propter facinus illud Cæsariensibus Apostata, quam quod Episcopũ elegissent. *In nouaculæ acie sita res ciuitatis erant, ab eo ne die in rerum natura esse deberet, an seruaretur, ac clemẽtia, humanitatisq. nonnihil impetraret. Ad eum enim dolorem, quem ob Fortunam secundioris fortunæ tempore solutam, euersamque capiebat, noua hac atque insolens Præsulis electio accedebat, quam publici iuris conuulsionem, atq. oppressionem interpretabatur.* Exarserat etiam in Eusebium electum, qui partes sibi commissæ plebis tuebatur Præfectus Prouiniciæ, *& eos à quibus electus fuerat, velut accusatores illius futuros per litteras accersebat, non iam leniter, & remisse, sed minis etiam quibusdam additis, tanquam hoc Imperator flagitaret.* Restitit Præfecto Gregorius senior à iuniore laudatus, & ad acceptam epistolam rescripsit. *Nos optime Præfecte rerum omnium, quæ geruntur, censorem vnum, & regem habemus, qui nunc armis oppugnatur. Is & præsentem electionem expendet, quàm nos ritè, ac legiptimè, atq. ex ipsius voluntate fecimus.* Gregorius igitur Theologus dum Patrem laudat, quòd Præfecto, alijsque Episcopis electio-

nem

nem Eusebij minus canonicè factam ex probantibus reluctaretur, quoniam non electi renuentis, & detrectantis culpa, sed plebis pie, & ardenter virum eximiæ vitæ probitate præditum, aliqua admissa violentia expostulantis electio facta fuisset, iam rite, ac legiptime electum fuisse Eusebium consentit, quòd à non reluctātibus Episcopis ordinatus *ex Dei voluntate* fuerit. Qualis postea Episcopus euaserit Eusebius, quamq; illustris Confessor, nec Gregorius Theologus, neque alius, quē viderim scriptū, per acta aut studio confectas laudes reliquit, sed cum nō longo tempore in Episcopu advixerit, dum cōsimilem in electione Basilij tumultum excitatum idem Gregorius narrat, breuissimum quidem, sed illustre, ac perspicuum de Eusebio epithaphium conscripsit in eadem orat. 27. de funere patris. *Rursus eadem ciuitas* (nempe Cæsariensis) *eandem ob causam seditione laborabat, eo nimirum, qui honesta, & egregia vi ad Episcopatum pertractus fuerat* (Eusebius profecto) *celeri morte arrepto, atq; ad Deū cuius causa in persecutionibus fortiter, strenueq. decertauerat profecto*. Hoc vtiq. de Eusebio elogium audaciorē me fecit vt ipsum Cæsariensem Cappadocem, non incongrue inter Sanctos veneratum esse existimarem. Nec minimi faciendas has Theologi laudes putabam in funere Patris, quòd presente Basilio eas dixerit, qui de omnibus plenissimè conscius falli non poterat, vt pondus hinc etiam non minus, quā à Gregorij sanctitate mendacium respuente recipiant. Nec dissimilia de eo habere Nicephorum videbam, quippe qui lib. 11. cap. 18. illius virtutem his verbis per interpretem ornabat. *Fuit autem Eusebius in alijs rebus* (excipit dissidiū cū Basilio de quo infra) *Vir magnus, tum certaminibus, & periculis pro pietate subeundis maxime spectatus, & quod eius temporis persecutio declarauit*. Irato igitur contra Eusebium Iuliano in ea persecutione, quam idem Nazianzenus pluries omnium teterrimā vocauit, & ideo atrociorē, quòd dolose perduellis odium in Christianos celās, & martyrij gloriam inuidens carnificinam interim exerceret, quanta passus fuerit Eusebius, dum strenuè pro Deo decertasse S. Gregorius idem testatur, coniectari quidem licet, affirmare in omnium silentio non licet. Non vna illi fuit persecutio, quòd in *persecutionibus* fortiter pugnauerit; Nam & ad Valentis Imperatoris Arriani tempus peruenit, qui arrepta occasione dissidij inter Eusebium Archiepiscopum, & Basilium Presbyterum, aduersus Catholicam Eusebij gregem expeditionē suscepit, non vrbem, sed animas disiecturus. In hac non minori procella quomodo se gesserit Eusebius, & quam strenuè repugnauerit, idem Nazianzenus in laudes Basilij intentus innuit potius, quam narret orat. 30. Secesserat propter dissidium in Pontum Basilius, *cum institit repente nubes grandinis plena, & perniciose stridens, quę Ecclesias omnes, in quas incidit, prostrauit, & quascumq. inuasit. Imperator* (Valens inquam Arrianus peruicacissimus) *auri amantissimus, & Christi hostis infensissimus, ac duobus his grauissimis morbis laborās, inexplebili nimirum auaritia, & blasphemia, post persecutorem persecutor, non quidem Apostata, sed nihilo tamen meliorem se Christianis prebens*. Hunc pergit narrare Nazianzenus expeditionem aduersus Ecclesiam Cæsariēsem suscepisse, non vrbem, non domos, qui iterum extrui possent, expugnaturus, sed animas ipsas immortales distracturus. Impetum cum eo faciebat exercitus eo dignus *Nefary Ecclesiarum Antistites, saui orbis illius Tetrarchæ, qui ipsius imperio, & ditioni subiacebāt*. Venerūt hi Cæsareā, vt Ecclesiā illā in dedictionē acciperent. In tanta rerū perturbatione explicanda Nazianzenus, vt Basiliū illius deinde Ecclesiæ propugnatorē, in Eusebij auxiliū accurentē enixius, vt par erat, laudaret, quædam quæ in Eusebio desiderari tunc videbantur, attingit. Horū nonnulla ex rei ecclesiasticæ imperitia, aliqua quod administrum non haberet Basilium accidisse existimauit.

Inquit

Inquit enim *Magnum ergo certamen propositum erat, non ignaua etiam multorum alacritas, sed infirma erat acies, vt pote propugnatore carens, ac perito artifice, tam in doctrinę, quam in spiritus facultate*. Vocatū proinde Basilium, amore Dei inflammatum aduenisse statim addit, in cuius laudes declamabat. Dum verò quantum aduentus eius Cæsaream opportunus fuerit narrare Theologus aggreditur, & hæc addidit de Eusebio ac Basilio: *Ille plebem ducebat* (nempe Eusebius,) *hic* (nempe Basilius) *ductorem; atq. instar cuiusdam leonum curatoris, præpotentem scitè cicurabat. Namq. vt nuper in sublimi cathedra constitutus, ac terreni nonnihil adhuc spirans, nondumq. in his, quæ spiritus erant, numeris omnibus absolutus, magnisq. fluctibus inferuescentibus, atque ingruentibus Ecclesiæ hostibus opus habebat homine, qui eum manu ductaret, atq. fulciret*. Ex his verbis puto Baronium doctissimum ansam accepisse de Eusebio non ita bene sentiendi. At vt candidè loquar meminisse etiam oportebat, non animi virtutem in nupero Episcopo Eusebio Nazianzenum desiderauisse, sed Ecclesiasticam doctrinã, & rerum spiritualium notitiam. Cum hæreticis enim, non cum gentilibus pugna tunc inualescebat, & quamuis generosus in propugnando, & in sæcularibus doctrinis Eusebius esset instructus, & naturali candore, & præspicacia præditus, mendacijsq. aduersissimus, vt ep 20. eundẽ pingit Nazianzenus, repente tamen raptus ad infulas, non dum spiritualis armaturæ, ac doctrinæ peritiam habebat, vt in tanto Ecclesiarum turbine omnia ad amussim componere posset, ac propugnare. Duo igitur per Episcopatus initia in Eusebio desiderari posse videbantur, quæ reprehensione digna animaduerterat Gregorius. Dissidium nempe cum Basilio, in quo fortasse culpa non caruit, deinde maior in rebus diuinis peritia, sed à plebe nimis ardẽter cathedram ascendere coactus, & ab Episcopis non reluctantibus consecratus excusari in hoc poterat, non ita de concepta, & enutrita simultate cum Basilio, quem scientia, ad hæreticorum laqueos dissoluendos aptissimum, longius abesse sustinebat, & non reuocabat; & in hoc aliquid humani passum esse Eusebium Nazianzenus affirmat. Sanè in hoc paululum esse immorandum video, & explicandum, an in eo aliquid culpabile apparuerit, & quomodo in reconciliatione se gesserit, quibusue modis agnita veritate se purgauerit, ac pœnitentiam non distulerit; deinde quantis postea exantlatis laboribus in breui vitæ, quod superfuit curriculo, secundæ persecutionis agonem fortissimè expleuerit. Ita ergo Basilij laudes percurrens Nazianzenus de hoc dissidio disserit. *Cum Basilio simultatem quandam is, qui proximus ante eum Ecclesię præerat, exercebat: quibus autem de causis, aut quo modo praterire satius est; cæterum exercebat: Vir cætera quidem non ingenerosus atq. eximia pietate prǽditus, vt persecutio tum temporis exorta, & acris aduersus eum suscepta contentio perspicuè declarauit; sed tamen in Basilio humani aliquid passus. Neq. enim viles tantum, & plebeios, sed etiam præstantissimos quosque viros Momus attingit: vt solius Dei sit omni peccato atque animi perturbatione vacare*. Eruperat contra Eusebium Episcoporum aliquorum, vt vidimus turbo, qui & si ipsū adhuc cathecumenū Baptismo abluissent, & in Episcopū ordinassent, pœnituerat tamen; incertū vt diximus, an zelo diuino vel humano. Hinc in clero, ac plebe orta est diuisio, prǽsertim scissurã fouẽtibus Arrianis. Pro orthodoxis Eusebiū stetisse dubitari nequit toties à Naziãzeno in persecutione laudatus, & qui Sozomeno teste lib. 6. c. 12. sub Iouiano catholico principe Antiochiæ cum alijs omousion tenendum esse statuerat, & in concilio Tyanensi sub Valentiniano, & Valente cum Occidentalibus, & Romano Pontifice senserat, & tamen scissura magna erat; nam quamuis fuga lapsus Basilius esset, cum tamen

eodem tempore, quo Eusebius ordinatus est,& ipse quæsitus fuisset ad infulas innocenter, quodammodo turbas fouebat. Nazaræi si quidem, ita Monacos vocat Gregorius,quorum princeps ipse Basilius iam Presbyter, & doctrina clarus reputabatur, tumultuabant, quippe qui *turpe, & indignum esse arbitrati sunt principis sui contumeliam, repulsæque iniuriam dissimulanter ferre*, vel quod in electione reiectus Basilius ab Eusebio minoris fieri videretur, & à Synodis alijsq. Ecclesiæ conuenientibus reijceretur, fortasse etiã, quod Basilius ipse Cæsariensi præsbyterio, ac doctrina clarus, dum non ita demissè se erga nouum Episcopum gereret, alicuius peruicaciæ insimularetur, vt Nazianzenus ipse obscure indicauit, cum à se recusatum honorem innuens, de ipso ait, *atque à nonnullis, qui rationum illius ignari erant, fastus insimulari maluit quam aliquid facere, quod rationibus consilijsque suis aduersaretur*. Vnde Abbas Vspergensis in chronico, vt mos schismaticis est, apertius in Sanctos oblatrandi, ansam arripuit dicendi, Basilium ex nonnullorum sententia superbiæ vitio laborasse, quemadmodum notat etiam Bilius in huius orationis scholio: In idem etiam collimare videtur Sozomenus, non ita sincerus scriptor, qui lib.6. cap.15. per interpretem inquit. *Basilius non alia de causa in Monasterio Ponti vita quieta se dederat, quam vti Ecclesia, quæ exteroqui rebellione Arianorum grauiter exagitabatur, etiam sua causa aliquid damni acciperet.* Narrauerat ante inter Basilium, & Eusebium susceptas fuisse inimicitias, & ex illius secessione in Pontum populum, & maxime eos,qui animi magnitudine,& sapientia excellebant Eusebium suspectum habuisse, *veluti causam, cui Basilius, vir ob piam vitam, & eloquentiam singularem ab omnibus pleno ore laudatus inde fugeret.* Qui autem essent in Eusebium concitati, & qui ciuilem contentionem fouerent ita eadem orat.30. notat Nazianzenus. *Et aduersum eum* (Eusebium nempe) *concitatur Ecclesiæ pars selectior, & sapientior; si modo sapientiores y habendi sunt, quam reliquum mortalium vulgus, qui seipsos à mundi consortio segregarunt, ac vitam suam Deo consecrarunt, Nazareos nostrates dico, atq. in huiusmodi res præsertim maxima animi contentione incumbentes, qui turpe & indiguum esse arbitrati principis sui contumeliam, repulsaq. iniuriam dissimulanter ferre, periculosissimum facinus aggrediuntur. A magno, & seditionis experte Ecclesia corpore deficere, seseq. abrumpere constituunt.* Ne vero quis dubitaret eorundem Monachorum principem alium quempiam esse ex primo clericorum ordine præter Basilium, qui repulsam passus fuerit,audiendus est idem Nazianzenus, dum momenta rationum de schismate illo adducturus Basilium deinceps non tacuit,& de Nazareis seu Monacis ita narrare pergit post adducta postremo loco postrema verba, *non exiguam quoq. multitudinem in ipsius partem amputantes, tam eorum qui plebeio ordine censebantur, quam eorum qui magistratus gerebant. Idq. autem ob tres causas easq. firmissimas perfacile erat. Primum enim Basilius tanta apud omnes veneratione erat, quanta haud scio, an quisquam nostræ ætatis philosophorum, eamq. vim habebat, vt cohorti suæ si voluisset animum, & fiduciam afferre posset.* Id certè Basilius non præstitit,sed potius fugam meditauit, & secessit in Pontum. At quia turbæ iam erãt excitatæ,& ex ipsius repulsa, ac magna apud omnes existimatione nequaquam difficile erat in Eusebio suspiciones excitare, ne Basilius easdem foueret, præsertim dum illius æmuli, (plures enim fuisse etiam post Episcopi mortem dilucidè alibi narrat Nazianzenus) falsis rumoribus, & calumnijs apud Eusebium iam in suspicionem versum eum traducere conarentur. Spirabat adhuc Eusebius,vt ex eodem Nazianzeno diximus, nonnihil sæcularis generositatis,

tatis, & natura magnanimus, irasq. non facile, vt leo comprimens, in Basilium ferebatur, quem contra ipsum dissentiones nutrire, ex ipsius vt vocat Nazianzenus, cohorte non prorsus temere suspicabatur. Poterat quidē Basiliū virū irreprehensibilē, & Ecclesiastica doctrina calamitosis illis tēporibus apprimè clarum ac opportunum maioris existimare, ad se allicere, ad Synodos vocare, vt Arrianis maiori potentia obsisteret: sed humani aliquid passus nonnihil tardius è Ponto reuocauit. Reuocauit tamen generosè, vel potius insigni Christianæ humilitatis exemplo, non modo primus, & tantò dignitate superior ad Basilium scribens, sed legationem adornans, dum interim titulo defensoris Ecclesiæ Cæsariensis vnà cum Gregorio Nazianzeno ipsum decorauerit. Sed pergamus primū turbas excitatas referre, mox gloriosum tam ipsi, quam Eusebio, Basilij reditum absoluemus. Potuisset Basilius, vt iam ex verbis Theologi vidimus, suas cohortes in schismate contra Eusebium firmare, sed noluit, nec tamen difficile fuisset, nam qui negocium Episcopo faciebant, hoc iactabant, quòd Eusebius *propter tumultum in ipsius electione coortum ciuitati suspectus erat, vt non magis ritè, ac legittimè, quā tyrannicè præfecturā consequutus esset*. Aliam etiam attingit Nazazienus dissidij illius, seu schismatis causam, nempè occidentales quosdam Episcopos, *qui orthodoxos omnes ad suas partes pertrahebant*. Hos putat Billius in scholio nu. 53. Luciferum Calaritanum, & Eusebium Vercellensem fuisse Roma Cæsaream missos ad Ecclesiam illam trāquillandam. Equidem hi iam inter se diuisi adinuicē erant: Lucifer enim, quæcūq. dissidij cum Eusebio Vercellēsi causa fuerit, iam se ab eius communione, & Ecclesiæ segregauerat imperante Iuliano, & quamquam Luciferiani se pro Catholicis venditarent, pars re vera Catholica cum S. Eusebio Vercellēsi consentiebat, quemadmodum Baronius ad annum 362. latius differit. Non dum tamen detecta Luceferianorum secta, dum vterq. pro Catholico haberetur, & vnusquisque orthodoxos ad se trahere conaretur, etiam Cæsariensis scissura fouebatur. Neq. difficile putarem S. Eusebium Vercellensem pro Eusebio Cæsariensi dimicasse, quòd omnino Cæsariensis pro Catholico haberetur, non modo quia in pluribus Synodis contra Arianos steterit, vt ex Sozomeno diximus, sed quia catholicus semper tam à Basilio redeunte, quā à Gregorio seniori, & Theologo habitus fuerit; facile proinde est credere Apostolicum legatum Eusebium Vercellēsem ratam Cæsariensis electionem habuisse, cum de eius legittima electione, neque Nazianzenus, neque Basilius ex infra dicendis vnquam dubitauerint. Dum ergo Ecclesia illa intestino malo laboraret, & pars Eusebium iam Episcopum, pars Basilium repulsam passum respiceret, enituit Basilij virtus ex his, quæ pergit ad superiora verba attexere Nazianzenus. *Quid igitur præclarus ille, & Pacifici discipulus, (nec enim his qui consimilia ipsi inferebant, aut qui ipsius partibus studebant obluctari poterat: nec illius erat dimicare, aut Ecclesię corpus lacerare, alioquin etiam bello vexatæ, atq. ab hæreticis penes quos, tum summa rerum erat in periculum adducta: simul etiam consultoribus nobis sincerisq. monitoribus in ea re vsus) nobiscum hinc præfectus in Pontum secedit.* Laudabili quidem exemplo, ne Eusebij suspiciones augeret, aut schisma quoquo modo foueret, secessit Basilius; at Gregorius Nazianzenus, qui necessitudinis familiarissimæ vinculo eidem connectebatur, & Eusebio inuisus non erat, poteratq. imminenti iam Valentis procellæ se murum opponere, ac mediatorem cum Eusebio agere, à Gregorio seniore, & Patre longius immorari non permictitur, sed tam difficile reuocatur, vt vix se abstrahi passum fateatur oratione eadē 27. in funere Patris: & tamen efflagitante plebe Nazianzena à Patre ordinatum sacerdotem, vt Arianis opponeretur, narrat, quos repressisse patrem addit. *Tum*

per se ipse, tum per nos etiam fortasse, quos veluti non ignauos, ac degeneres catulos in illos tanquam in sæuissimas bestias immittebat. Cæsareæ quæ Metropolis paterni etiā Episcopatus erat, nil ante cum Eusebio egisse mediatorem Gregorium Theologum, dum Basilio adhuc ille infensus erat, ex infra dicendis constabit. Interim demus Eusebium nostrum aliquid humani passum contra Basilium, & errasse, vel nimis suspicioni addictū, vel aliorum detractionibus nimium innixū, (quod videtur per Momū inuidiæ, vel detractionis numē à Naziāzeno adductū significari,) siue non ita magni faciendo Basilium, vt æquè erat in tam difficili tempestate, quin etiam, vt elicitur ex epistola Gregorij Theologi ad ipsum Eusebium, quæ editionis Parisinę vigesima nona in ordine est, non vocando ad Synodos contumelia quadā affecerit, errorē equidē deinde agnouit, ac ita emēdauit, vt Christianæ virtutis non minimum exemplum reliquerit. Putat Nicephorus lib. 11. Historiæ iam adducto, sponte Basilium redijsse, ac auxiliares manus non tantum Eusebio, quam fluctuanti Cæsariensi Ecclesiæ vltroneas prębuisse, dum omnem reconciliationis laudem Basilio tribuit, & ante ipsum Sozomenus lib. 6. cap. 15. qui de reditu Basilij scribit *sua sponte venit Cæsaream.* Nec aliter videtur Naziāzenū affirmare, vt puto ex orationis abundantia in Basilij laudes defluentis. *Quid igitur inquit de Basilio generosa illa mentisque magnitudine præstans anima, Christiq. amore vere inflammata. Ne longa quidem adhoc oratio comparāda fuit, vt ad nos se conferret, nobisq. adiumento esset. Vere simul atq. legatione me fungentem aspexit (erat enim vtriq. nostrum commune hoc certamen, vt qui fidei defensores, atq. patroni designati essemus) statim legationi cessit: atque spiritualibus rationibus secum optimè sapientissimeq. distinguens, aliud simultatis tempus esse (si quid etiam huic affectui indulgendum esset) nempe pacis, ac tranquillitatis, aliud æquanimitatis, nempe necessitatis, ac periculorum tempus, hoc inquam secū reputans confestim è Ponto nobiscū excedit, atq. erga periclitantē veritatē Zelo exæstuat, vltroq. suppetias nobis affert totūq. se Matri Ecclesiæ tradit.* Ex qua de reditu Basilij narratione nonnulla elici posse videtur: primum & si non multam, orationem tamen, siue epistolam suasoriam præcessisse, qua motus Basilius in mansuetudinē alioquin pronus reditui acquiesceret: deinde ad eum legatione Eusebij nomine functū fuisse Gregorium, ad cuius aspectum statim Basilius cesserit, & reditui assensum prebuerit. Tertio ita alacrem, promtumque in patriam fuisse reditum, ita facilem cum Eusebio recōciliationem Basilij, vt quasi sponte facta videretur, illūq; vltro suppetias periclitanti fidei attulisse dici posset. Hoc sensu Nicephorus scripsit Valentem, & cum eo Episcopos Arianos, vt Cæsariensem Ecclesiam pessundaret opportunum tempus nactos Cæsaream aduenisse, *vt recta sentientes Ecclesijs exigerent*, puta Eusebium, *propterea quòd Basilius secessisset, & populus Eusebij odio ad discessionem spectaret. Cæterum consilium id frustra fuit. Quā primum enim hos Cæsaream peruenisse nūciatum est. Basilius monasticis in Ponto scholis vale dicto Cæsaream, & ipse redit, & Eusebio rebus omnibus alijs posthabitis conciliatur, quo quidem facto animi sui beneuolentiam maximè ostendit.* Sed res alio modo quo ad spontaneum reditum Basilij euenit, quam Nicephorus videatur narrare, & ex Epistolis Nazianzeni quid ipse pro reconciliatione egerit, & quid antea Eusebius persecerit luculenter apparet. Sunt enim epistolę, quæ sine oratoria amplificatione scribuntur, magnum apud eruditos historiæ lumen. Igitur ex epistola, quæ in opere Basilij 29. est, in Nazianzeni 20. constat Gregorium ad Eusebiū Episcopū Cæsariensem rescribentem prima de reducendo Basilio semina iecisse, dum eidē gratias agendo, quod ipsum laudasset, & ad Synodos, & conuentus spirituales vocasset, arrepta occasione, quòd Basilium suum paruipēderet, nec ad huiusmodi con-

conuentus vocaret, modestè increpat, & orat vt vocet, spondens Basilium ad officia responsurũ, & ambos eũ sequuturos, tanquã vmbra corpus. Quid hæc epistola, aliaq. officia per amicos exhibita præstiterint, habetur ex epistola alia nempe 19. Nazianzeni ad Basilium scripta, quam ideo ex interpretatione Bilij apponere libuit, vt inde appareat non minus Basilium opera Gregorij, quam Eusebij ipsius mansuetudine Cesaræam euocatum fuisse.

Tempus iam est, vt prudens consilium ineamus, tolerantiæque laude floreamus; nos itaque comparemus, vt nec quisquam animi magnitudine præstantior nobis appareat, nec multi nostri labores, & sudores temporis puncto collabantur, & euanescant. Cur hęc scribam quæris? Deo charissimus Episcopus noster Eusebius (sic enim de eo nobis deinceps sentiendum, & scribendum est) animo erga nos est admodum amico, & simultates componendas propenso, ac tempore velut igni ferrum emollitus. Litterasq. etiam deprecatrices, & euocatrices ad te missurus est, quemadmodum & ipse mihi significauit, & multi ipsius animum perspicuè cognitum habentes nobis fidem faciunt. Qua antevertamus quaso, vel ad eum venientes, vel scribentes, vel quod erit rectius prius scribentes, ac deinde ad eum nos conferentes, ne forte nos pudeat, si victi fuerimus, cum vincere licuerit præclare videlicet, & philosophicè cedendo: id quod plerique à nobis exposcũt. Mihi itaq. obsequere, & veni, tum ob hanc causam, tum etiam propter tempus. Quandoquidem heretici coniuratis animis Ecclesiam percursant, partimq. iam adsunt, ac turbas mouent, partim, vt fama iactatur, affuturi sunt. Ac periculum est, ne veritatis doctrina conuulsa distrahatur, nisi prima quoque tempore Beseleelis spiritus excitetur hoc est sapientis huiusmodi disputationum, & dogmatum Architecti: Quòd si tibi operæ pretium esse videtur, vt ipse adsim, atq. hac administrem, tibiq. itineris comitem me adiungam, ne hoc quidem munus defugiemus.

Clarissimè vt puto ex hac epistola apparet quanta mansuetudine Eusebius cum Basilio præteritorum pœnitẽtia ductus egerit. Quid enim magis poterat Metropolita cum suæ Ecclesiæ presbytero ad Christianæ perfectionis libellam agere post simultates enutritas, easque ex suspicionibus non ita temerè natas, quam ad humilitatẽ primũ se cõponere, & in officijs illis, quæ ipso fatente Gregorio Basilij amicissimo, multi putabãt magis Basilio conuenire, ita Archiepiscopũ descẽdisset, vt cederet, vt litteras ipse ad presbyterum deprecatrices, & euocatrices daret. Vtique si humani aliquod passus aduersus Basilium errauit Eusebius, ita resipuit, vt ex sequenti in eundem mansuetudine iure merito à Gregorio vocatus fuerit *Deo carissimus Episcopus*, quod nimirum se ad amussim Euangelicæ legis accomodauerit. Neque enim litteras tantum officij plenas dedisse ad Basilium credere pars est, quod id non modo Gregorio pollicitus erat, & multi fidem interponebant, sed quòd legatum Gregorium ipsum ad Basilium miserit, vt ex super adductis in orat. de laudibus Basilij idem Gregorius apertissimè docet. E Ponto igitur secum excedentem Basilium ita pingit Gregorius, vt veteris simultatis in illius animo fomites quosdam nequaquam remansisse ostendat. *Inimicitias*, inquit *ponit*, quasi nonnihil antea, & ipse humani passus esset, *consulto aciem instruit, scandala, & offendicula intermedia submouet*; deinde quomodo cum Eusebio se gesserit addit, *Proximum autem Basilio negocium, ac studiũ hoc fuit Antistitem obseruare, suspicionẽ extinguere* (ex suspicionibus .n. in Eusebio dissidiũ ortum fuisse diximus) *mortalibus omnibus persuadere, mærorem illum, quo affectus fuerat, tentationem quandam, colluctationemq. peruersi spiritus extitisse, honestæ, ac laudabili concordię inuidentis: cæterum non ignarum se esse, quid obedientia, ordinisq. spiritualis leges postularent*, & post plura officiosè sanctèq. erga Eusebium à Basilio

filio præstita, ac narrata vno verbo colligit tantã illius beneuolentiam hunc consecutum esse *quantum prius apud eum odio flagrare putabatur*, vel vt post Billiũ vertit Bilibaldus Pirckeymerus. *Talis erga illum* (Eusebiumnempe) *erat beneuolentia, qualis prius ad inimicitias proclinis fuisse putabatur*, nonnihil etiam de nutrita cum Eusebio dissentione Basilium male apud aliquos audiuisse non silẽs. Sed ablatis simultatum nebulis, & Eusebij insigni pietate cognita, cum iam Basilius *sub lege esset obedientia ac ordine spirituali*, explanaturus Eusebij ipsius iussu librum Prouerbiorum, nil mirum si ab his verbis inceperit. *Obediamus igitur bono Patri, certaminum præmia nobis ex spiritus oraculis proponenti, qui nos instar venatorum in locis inuijs quasi catuli cuiusdam venatici indicio cursus nostri experimentum vult capere*. Homel. 12. init. Prou. Quam vero his ministrantibus, Gregorio inquam Theologo, atq. Basilio, Eusebius profecerit, quantaue virtutum hauserit incrementa, vtinam aliquis scripsisset, sed plurima, quæ Basilio Eusebij cooperatori tribuit Gregorius, dum in illius laudes data opera decurrit, Eusebio cõmunia fuisse vix dubitarem, saltem quod permictẽdo adiuuaret, siue in sustinenda, siue in depellenda hæreticorũ procella, siue in subsecuta fame demulcenda opus vterq. impẽderet. Nõ diu deinde advixisse Eusebiũ Theologus narrat, & dum ob tanta præclarè sub illo gesta Basilium in eius locum subrogatum fuisse docet, his vtitur verbis orat. eadem de laudibus Basilij. *Ob hæc igitur, ac tanta (quid enim omnibus recensedis, longiorem moram trahere necesse est) cum is qui nomen à pietate apposite ducebat* (Eusebius nempe latinè pius) *ex hac vita migrasset, atque in ipsius manibus animam suauiter exhalasset, ad excelsam Episcopatus sedem euehitur*. Obitum pariter Eusebij in orat. de funere Patris Gregorius refert tanquam optimi Confessoris, & celerem fuisse innuit, dum iterum in electione Basilij Vrbs illa tumultuaret. *Rursus eadem ciuitas eandem ob causam seditione laborabat, eo nimirum, qui honesta, & egregia vi ad Episcopatum pertractus fuerat, celeri morte arrepto, atq. ad Deum, cuius causa in persecutionibus fortiter, strenueq. decertauerat, profecto*. Ex celeri autẽ à Gregorio vocata morte Eusebij putat doctissimus Baronius ad annum 369. nu. 46. eum repentino, violentoq; morbo confectum ex hac vita sublatum esse, sed quòd *suauissime* animam in manibus Basilij exhalauarit, vel non ita violentam mortem oppetijsse significaret, vel somno Sanctorũ suauiter in Dño quieuisse: in Deo inquam cuius causa in persecutionibus fortiter decertauerat. Quæ verba fortasse doctissimus Baronius tacuit, quod ei displicuisset per quandam violentiam Eusebium Cæsariensem fuisse in cathedrã illam intrusum, cũ de eo & Nectario intelligenda esse velit, quæ Nazianzenus alibi in sui temporis violentas Episcoporum electiones declamauerat. At cum de hac honesta in Eusebium, & egregia vi aliqua infra refricare opus sit, nunc dixisse sufficiat de eius Beato obitu, ac orthodoxia cum Nazianzeno Basilium ipsum consentire, dum eidem scribens ep. 21. timere se fatetur, ne *à morte Beati Episcopi Eusebij*, Ecclesiam Cæsariensem catholicam aliqui ex hæreticis zizanijs impleant, *& pietatem in hominum animis multo labore sparsam perniciosis suis doctrinis radicitus euellant*. Nec alibi veritus est Basilius ipse pientissimum Episcopum Eusebium appellare, dum ad Meletium scribens inter ipsius epistolas n. 78. ita loquitur, *Litteras accepi à pientissimo Episcopo Eusebio, quibus mandatur, vt occidentalibus iterum de quibusdam Ecclesiis scribatur*. Sed quæ post mortem laudes adijciuntur cum maioris existimandæ sint, quamuis à sanctis viris semper inducta laudatio suspicienda sit, præter ea quæ de eius obitu, strenuaque fortitudine tempore; persecutionum addit post eius mortem Nazianzenus, & nos supra retulimus, videtur

etiam

etiam aliud accedere testimonium ipsius Nazianzeni scribentis ep.33. ad Sãctum Eusebium Samosatensem. Qui cum post mortem Eusebij nostri Cæsaream profectus in noui, & catholici Episcopi electione nouiter incumberet, ita expectare se nouum pastorem inquit Nazianzenus *antecessoribus Episcopis dignum*, vt à classe Sanctorum virorum Leontij, Hermogenis, & aliorũ Eusebium non exceperit. Post reconciliatum vero sibi Basilium non diu Eusebium advixisse confirmat etiã Gregorius Presbyter Græcus scriptor vitæ Nazianzeni à Bilio interpretatus, qui eiusdem Theologi opera reuocatum è Ponto Basilium narrat, *sedente ad clauum metropolis eius adhuc viro religioso Eusebio*, de quo parum infra ad reditum Basilij addit. *Neque multo interiecto tempore præses Ecclesiæ, quem diximus, meliorem ad vitam translatus est*. Non minus ita mortis celeritatẽ ad reditum Basilij conferens, quam ex morum integritate meliorem vitam defuncto Episcopo tribuens. Antequam vero colophonem huic exercitationi imponamus scrupulus remouendus est, quo fortasse motus vir summus Baronius Eusebium numquam laudibus extulit, vt potius violenta morte multatum videatur subobscure sentire; est enim offendiculũ, quod Naziãzenus eadẽ oratione de laudibus Basilij, dũ in Ecclesiasticis præfecturis ordinẽ seruandũ exẽplo eiusdẽ Basilij docet, qui per sacros ordines paulatim ad præsbyteralẽ, & Episcopalẽ gradum peruenit, violentam quoadmodo Eusebij electionẽ videatur damnare, cum hæc de Diuina in Basilium prouidentia subdit. *In quo hanc rationem tenuit, vt minimè repente eum ad huiusmodi gradum subveheret, nec eodem temporis momento salutari aqua tingeret, ac sapientia instrueret, quemadmodum plerisq. eorum accidit, qui nunc ad præfecturas inflammati cupiditate rapiuntur, verum ordine ac spiritualis progressionis lege hoc eum honore afficeret. Nec enim mihi perturbatio illa, temeritasq. probatur, quę apud nos interdum, & in nonnullis primarias Ecclesiæ sedes tenentibus oboritur*, & infra. *Vno die Sanctos fingimus, eosq; sapientes, & eruditos esse iubemus qui nihil didicerunt, nec ad Sacerdotium quicquam ante contulerunt præterquã velle*. Prosequitur, in hæc absurda oratorio stylo declamare, vt in laudes Basilij diuerso modo electum deflecteret, putatq. Baronius eruditissimus ad annum 362. n. 60. Nazianzenum alludere *ad Eusebium, de quo nuper, & ad Nectarium, qui item ex cathecumeno ad Episcopatum sedis Constantinopolitanę postea euectus est*. Sed quidquid de Nectario, alijsq. fit per calamitosa illa tẽpora repẽtè ad Episcopalem sedem euectos volentes, & optantes, hæc certè de Eusebio intelligere nequaquã Nazianzenus poterat quẽ renuentẽ, fugientẽ, reluctantem, & *egregia, & honesta vi* raptum fuisse ad Sedem episcopalem in funere patris coram ipso Basilio docuerat. Tãtum enim abest, vt Eusebius cathedram optauerit, & ambitu quæsiuerit, vt omni studio declinauerit; & quamquam ingruẽte Arianorum procella maiorem Basilio absente experientiam, ac spiritualem doctrinam in Eusebio optauerit, eundem semper de modestia, pietate, ac fortitudine in persecutione laudauit, nec vnquam gradum illum ambisse, vel obscurè protulit: quinimo statim post ea, quæ contra abusum illius sæculi, & vrbis declamauerat, de Eusebio sermonem instituens de dissentione tantũ cũ Basilio, ac minori peritia non ambitu, nonnihil virum alioquin *eximia pietate prædictũ* insimulauit, quòd Hæreticorum ausibus inde animus accreuerit, ac via aperta fuerit ad Ecclesiam Cæsariensem deuastandam *nulla re perinde, vt prædictorum hominum simultate*, (Ecclesiasticorum Cæsariensium nempe, vt iam dixerat) *atq. illius, qui tunc nobis præerat imperitia*. Sed de hac potius culpandi erant, qui elegerant, & ordinauerant, quam qui coactus impar onus susceperat. Neque Nazianzenus tãtum contra laicos, & Episcopos, qui statim extra ecclesiasticum ordinem assumerentur

tur

tur declamauit, sed & alij Patres passim, & Hieronymus præcipuè ep.83. ad Oceanum, D. Gregorius ad Bunichildam Reginam, Leo primus ep.85. & tamen vbi temporũ necessitas exigeret, & magna in laico eluceret merita, tollerauit, & probauit Ecclesia, vt in Ambrosio, alijsq. accidit. Hæc quidem ex coæuo, & in eadem Cæsariensi Ecclesia versato Gregorio Theologo collegimus. Sunt, & alia de Eusebij sanctitate testimonia, quæ etiam libet afferre. Extat D. Basilij vita per Amphilochium scripta, tùm inter vitas Patrum Rosuueydi, tum in postrema Surii Coloniensi editione ad primum Ianuarij diem, in qua aliqua elucent de Eusebij sanctitate lumina. Huius scriptorem & si Amphilochium Basilio coæuum neget esse doctissimus Baronius, & aliqua continere velit, quæ corrigenda sint, vera tamen etiam narrare non inficiatur ad annũ 378. n.x. Is igitur siue Amphilochius, siue alius scriptum reliquit, quod Basilio cum Eutulo socio ingressuris Cæsariensium Ciuitatem *in visione noctis reuelatus est tũc Episcopo ipsius Vrbis Eusebio nomine horum aduentus, & quòd Basilius eius esset futurus successor.* Addit vero quòd missis Archidiacono, alijsq. honestioribus clericis in occursum, Basilij, ac eius socij, *Cum intrarent intuitus eos Sanctissimus Episcopus, & stupefactus in similitudine visionis Deo gratias egit.* Honorificè igitur susceptis hospitibus, ac vniuersó Clero participata visione, Episcopo Eusebio Clerici *vna voce dixerunt. Veraciter & hoc digna est munda vita tua, vt diuinitus reuelaretur is qui post te futurus est pontificale thronum ornare*, & subdit consentientia scriptori vitæ S. Gregorij Nazianzeni, Eusebium ad aduentum Basilij *non post multũ temporis* obijsse. Et quamquam in hac narratione, quam integram non apposui videatur, illud fortasse veritati minus congruum, quod Eusebius Basilium non nisi per visionem agnouerit, quod de tanto viro Cæsareæ notissimo, & cum quo aliqua simultas intercesserat videatur difficillimum, vnum tamen me haurire tuto posse existimaui apud Græcos, & Cæsarienses Eusebium fama sanctitatis, & morum innocentia fuisse celebrem. Nihil ergo videtur Eusebio Confessori (hoc enim nomen illis temporibus vsitatum, etiam strictissimè acceptum, propter inuictũ animi robur in persecutionibus Eusebio tribuere audeo) voluntarij næui inhæsisse, præter simultatem cum Basilio, nec alterius criminis insimulari posse. Hoc autem in tumultuosa vrbe ex suspicionibus natum S. Gregorius de facinore non damnauit, tantummodo contentus post eius mortem ipso Basilio amicissimo, & Archiepiscopo presente, humanã passionem appellare. Neq. enim quis credere debet, aduersa omnia quæcũq. D. Basilius dolet in libris suis ab Eusebio Sancto, pioque viro profluxisse, sed multa in scissura illius Ecclesiæ à factiosis, plurima ab Hæreticis, quibus semper reluctauerit, accidisse ex eius scriptis conuincitur, præsertim ex epistola 58. ad Meletium Episcopum, in qua iam Eusebio *pientissimo*, vt ibi dicitur, coniunctus, insidias contra ipsum Antiochiæ structas dolet, & insidiosè contra eum multa adhuc fingi, quæ orat præueniri. Neque enim si quid calumniæ in eum spargeretur, tacuit Basilius, quòd presbyter esset, & princeps Monacorum, sed toleranda quidem forti animo docuit, non silenda, & de eo orat.x. de odio, & inuidia inquit. *Ad calumnias autem conticescere non oportet, non vt contradicendo nos ipsos defendamus, sed ne mendacio progressũ permittamus, circumuentosq. damno affici patiamur.* Dum vero Eusebium humana passione tactum in Basilij simultate, ac nouitium in spirituali doctrina in Ecclesia disciplina versatum, dum in moribus inuictoq. in persecutionibus robore laudat, id videtur in Eusebio Gregorium seruare, quod in orat. 29. de S. Cipriano mago scriptum reliquit. Sanctos viros nimirum, dum ex aliquo errore *ad Salubriora consilia animum appellunt se se veluti signum quoddam ad bene sperandum*

atto-

ta tollere, & admodum ignaui sordidiq. animi esse eos *qui rerum minus laudandarũ commemoratione sancto alicui contumeliam inferri censent*. Nazianzenus quidem in Eusebio reprehendit epist. 29. inter Basilianas, quòd non vocando Basilium Cæsariensem præsbyterum ad concilia; & Synodos spiratales eidem contumeliam intulerit, sed cœterum ipsum Eusebium; ita laudat, vt optimum omnium quos cognouerit affirmare non erubuerit, hoc est, *Virum, & Sacerdotem, & tantum, quem cùm vita, tùm doctrina, canicie quoque, omnium quos cognouimus, optimum esse scimus*. Quæ per adulationem dicta esse, nefas est de Nazianzeno scribente suspicari. Billius qui ex Græcis Nonni, & Nicetæ scholijs sua confecisse profitetur, bis affirmat Eusebium Cæsariensem Cappodocem Episcopum pro fide exulasse. Sed quod ad ipsum in exilio agentem, tres epistolas Nazianzenus scripserit, vereor ne hallucinetur non aduertens eas non ad Eusebium Cæsariensem, sed Samosetanum scriptas esse, quem pro fide exulasse palam est. Negare tamẽ non velim, antiquos scholiastas aliunde excerpere potuisse, exilium pro fide Eusebium Cæsariensem pertulisse, quòd ex Nazianzeno certum sit sub persecutoribus Iuliano, & Valente pro Christi fide strenuè decertasse. Videatur Billij scholia, tùm ad orat. de laudibus Basilij n. 51. tum ad orat. de funere Patris n. 34.

Hæc pro Eusebio Cæsariensi Episcopo Cappadoce non Palestino libuit cumulare, non ad eius sanctitatem certiùs asserendam, sed ad emendatam simultatem cum D. Basilio emaculandam, nostrumq. Vetustius Martyrologium dilucidandum, Corbeiense confirmandũ, & vt reliqua Hagiologia, quæ hac die Eusebium Palestinum venerantur à minus pia interpolatione vindicentur.

X. Kal. Iulij.

IN Antiochia Sanctorum Gandalici. Iuliani. Graphi. & Sanctorum Martirum dcccxiij. quorum nomina Devs habet in libro viuentium. In Persida Natalis S. Iacobi Alphei Apostoli. In Alexandria Ciuitate Natalis S. Rufini Martiris. In Britannia Albini martyris cum alijs dccclxxxix. In Ciuitate Nola Paulini Episcopi, & Confessoris. Depositio Sanctæ memoriæ Nicei Episcopi.

IVNII 22.

Tantam Antiochensium Martyrum segetem Romanum M. non exhibet, neque Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, aut alius quem viderim ex recentiorisius. Notkerus tantum ita in ordinem redegit. *Antiochia Natiuitas SS. Martyrum Agathalicę Iuliani, Graphi, & aliorum dcccxiij. quorum nomina Deus habet in libro viuentium*. Antiochiam Syriæ esse locum multiplicis agonis accurarè notat M. Antuerpiense in anonymorum numero supra Notkerum redundans) deficiẽs in aliquibus ex nomine signatis. *x, Kal. Iulij. In Antiochia Syriæ Gamgali, Iuliani, & aliorum dccclxxviij. in Persida S. Iacobi Alphei Apostoli. In Alexandria Rufini, & aliorum dccclxviij. In Ciuitate Nola Paulini Episcopi. Alibi depositio S. Memoriæ Niceti*. Exvberat anonymorũ Antiochensium numerus in M. Corbeiẽsi supra codices nostros integro centenario

hoc pacto. *x. Kal. Iulij. In Antiochia SS. Gandalici, Iuliani, Grapi, & Sanctorũ martyrum nongentorum tredecim, quorum nomina habentur in libro vitę. In Persida Natalis Sancti Iacobi Alfęi Apostoli. In Alexandria Natalis Sancti Rufi martyris. In Britannia Albani martyris cum alijs nongentis septuaginta, & octo. In Nola Ciuitate natalis Sancti Paulini Episcopi, & Confessoris. Et alibi depositio Sanctæ memoriæ Niceti Episcopi.* Nomina horũ codicum aliquo pacto inter se differunt; pro Agathalica enim Notkeri Gandalicium libri nostri, & Corbeiense M. legunt, Gamgalium M. Antuerpiense, in quo Graphius, seu Grapius desideratur. Iulianum martyrem Græci recolunt die præcedenti 21. Iunij, non autem Antiochiæ, sed Antinopoli vrbe Ægypti. De pluribus sub Iuliani nomine martyribus videantur, quæ notat eruditissimus Bollandus ad diem ix. Ianuarij, penes quem in adductis Actis Iulianum, & Basilium Antiochiæ Ægypto Metropoli veneratos videre licet; alium vero Iulianum esse ab illis, qui per alios dies apud eundem recoluntur, non dubitarem, tum quia Antiochiæ Syriæ in M. Antuerpiẽsi Sanctũ huius diei Iulianũ certamen cõpleuisse dignoscitur, tũ quia nec Basilissæ coniugis, vel sociorũ memoria hic agitur, tum quia diuersi commilitones assignantur. Quia vero cum Aegyptio Iuliano plures anonymos passos esse in eiusdem historia narratur, & valde multi in hodierno etiam indiculo signantur, facile fuit vnum cum altero Iuliano miscere, & non valde diuersi nominis vrbes Antinoum, & Antiochiam confundere. Nec etiam sine nomine sociorum numerus in adductis codicibus Iuliano Antiochensi idem statuitur. Octingenti tredecim nostrorum codicum propè ad Notkeri octingentos quatuordecim accedunt; nongenti tredecim sunt Martyrol. Corbeiensi; Antuerpiensi vero octingenti septuaginta nouem. De Iuliano qui passus sit Flauiade, siue Flaniopoli vrbe Ciliciæ ix. Kal. Iulij, agit Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 141., & Ariminiensibus patronum ascribit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ die 22. Iunij, sed quæ de S. Iuliano Cilice à D. Ioãne Chrysostomo, & alijs traduntur, Antiochensi tribui posse non videntur, cui celebrem dicatam fuisse Ecclesiam, educitur ex Procopio lib. 2. de Bello Persico.

In Persida. Vetustioris martyrologij Auctor, tam in Antuerpiensi, & Corbeiensi, quam libris nostris S. Iacobum Alphei, ab alijs huius nominis duobus nuncupatis Apostolis, videtur etiam ex loco, siue agonis, siue venerationis seiũgere. Videnda quapropter sunt, quæ ad Indiculum Apostolorum adnotauimus. Kalendarium Copticum apud Bollandũ T. 3. in prætermissis diei quarti Februarij ad illum diem martyrium eius ita signat. *S. Iacobus Apostolus Filius Alphei hodie patitur.* An in Ægypto? An in Perseo illius Prouinciæ opido? diuinandum mihi non est. Kalendarium Hieronymianum peruetustum Canonicorum Lucẽsium Iacobum ita hac die veneratur. *x. Kal. Iacobi Apostoli idem Alphei*, quemadmodum, & Rabanus.

In Alexandria. Metropolis Ægypti Alexandria, vberrima plurimorum martyrum mater fuit, inter quos Rufinum, alijs Martyrologijs præteritũ, Vetustius nostrum, & M. Antuerpiense indicant: in hoc supra aliorum fidem octingenti sexaginta nouem suppressis nominibus adduntur socij, vt suspicio inde oriatur librarij vitio bis numerum illum ex Antiochensibus fuisse repetitum, vel potius interiecta lacuna, ex Brittanicis athletis suppletum. Rufum non Rufinum vocat M. Corbeiense.

In Brittannia. Albanum plurimi Sãctum martyrum vocant, quem codices nostri cum Adone Albinum dicunt. De Albano martyre Brittanno agunt hac die Beda, Rabanus, Vsuardus, Vvandelbertus Notkerus, & omnes ferè Brittanniæ scriptores cum Gilda sapiente, & Beda lib. 1. Hist. cap. 6. & 7. socium sine

nomine militem Albano tribuunt Romanum M. Vsuardus, & Bellinus. Surius T.6. eius martyrium ex Beda refert, & cur ex Albano Albinus recentius vocari cœperit apud Colonienses animaduertit. Et quamquam ingentem Sanctorum martyrum multitudinem ea tempestate, qua Albanus passus est, coronatam fuisse idem Beda addat, non tamen numerum definit; sed inquit. *Passi sunt ea tempestate Aaron, Iulius, Legionum vrbis ciues* (gemina huius nominis vrbs est Albionis in Vvallia) *aliisque vtriusq. sexus diuersis in locis perplures*. Numerum tamen debemus Vetustiori nostro M.& Corbeiēsi, in quo supra nostrum, sacrorum anonymorum pugilum fere centuria additur; cum S. Albano enim passos esse narratur Dcccclxxviij., qui in nostro tantū sunt Dccclxxxviiij. in Antuerpiensi mutilo Dccclxviij. Maiorem numerum hac die exprimit Kalendarium hedinum nostri Breuiarij. *x. Kal. Paulini Episcopi, & Confessoris, & x. millium martyrum*.

In Ciuitate Nola. De S. Paulino Nolano omnia nota sunt,& plura doctissimè collegit suo more Baronius ad Romanū M. & qui notas ad opera S. Paulini ediderunt. Aliqua etiam habent Rabanus, & Notkerus, quæ Baronius non vidit. Vitam auctore Vranio Presbytero ex mſ. codice exhibet Surius T.6.

Depositio S. Memoriæ Nicei Episcopi. Nicetam, non Niceam S. Episcopum dicendum esse ex admirando codice Gēnadij ad S. Andream de Valle animaduertit Holstenius in posthumis notis ad Romanum Martyrologium. Esse autem Nicetam hunc celeberrimum S. Paulini Nolani hospitem, cuius Baronius meminit 7. Ianuarij non dubitat, vnde ex Paulini societate facile est, memoriam depositionis hac die in sacris hisce fastis signari. Putat idem piæ memoriæ Holstenius, quæcumq. habet Baronius ad 7. diē Ianuarij de Niceta in hunc x. Kal. Iulij, diem esse transferenda,cum nullum martyrologium editum, vel mſ. eo loco Nicetam Romatianum in Dacia Episcopū agnoscat. Romatiana ciuitas sub Sardicensi Metropoli aliquibus Remesiana, vel Romesiana dicitur, vnde facilis fuit in Notkero lapsus, dum Nicetam pro Romatiano Romanum Episcopum fecit. Quia vero apud Bedam, Vsuardum,& Adonem, Baronius hac die vidit Niceā non Nicetam scriptum esse, alium Episcopum à Daco Romatiano existimauit esse, & Aquileiensem, quòd Aquileia Romana aliquando diceretur. At cum constanter etiam edita aliqua martyrologia Romatianum Episcopum Niceam hac die veneratum dicant, facilior, & planior emendatio est in Niceta, vt haber,& codex ille Gennadij vetustissimus, & vetustissimū pariter M. Antuerpiense, cum Notkero.

VIIII. Kal. Iulij.

INventio corporis Sancti Quintini Martiris. In Nicomedia Auiti. Aritionis. Emeriti. Aliti. Capitonis. & aliorum lxxviij.

IVNII 23.

Gallicus antiquarius, quod ad calcem notare debuerat in fronte laterculi minus appositè reposuit,nempè S.Quintini martyris Inuentionem, quam ad 8. Idus Iulij Augustæ Viromanduorum reposuit Saussayus, & ad 31. Octobris B.Eligio Nouiomensi eius corpus diuino indicio patefactum refert. Vnde mirum non est purum additamentum à Martyrologio Antuerpiensi ita

exulare. *VIIII. kal. Iulij. In Nicomedia Auiti, & Cinnami lectoris, & aliorum Artonis, Emeriti, Alici, Cartonis, & aliorum lxviiij.* sicuti pariter in M. Corbeiensi non legitur. *ix. Kal. Iulii. In Nicomedia Auiti, Cinzami, Lectoris, Aritionis, Amirati, Alici, Capitonis, & aliorū ... xxvij.* Deficit in nostris codicibus inter Nicomedieses martyres Cinnamus, vel Cinzamus, vnde aliquam lacunam fateri cogimur, quæ ex ms. Reginæ Sueciæ, & adductis codicibus repleri potest. *ix. Kal. Nicomedia natalis SS. Auiti, Cinzami. & alibi Orionis lectoris, & aliorum.* Variant hîc codices, nam aliqui Lectoris titulum assignant Cinzamo Nicomediensi, vt Antuerpiensis, & Corbeiensis; alij Orioni incerti, & alterius loci martyri; vt M. Reginæ Sueciæ, in hoc magis accuratum. De his nihil habet hac die Notkerus, sed Nicomediæ SS. Virgines Pistim, Elpim, & Agapē, seu cū matre eorū Sophia, Fidē, Spē, & Charitatē recolit. R. Martyrologiū Baronij plurimorum Nicomediensium martyrum memoriā agit, qui sub Diocletiano agonem compleuerunt, & quorum Eusebius meminit lib. 8. & Metaphrastes ad diem 26. Decembris: qui nempe ex falso rumore de incendio insimulati, hac plusquam Nerionana persecutione, veri Dei cultores per summam alacritatem Nicomediæ coronam acceperunt. Sed vix hi Mense Iunio coronari potuerunt, cum idem Eusebius cap. 6. recentioris Valesianæ editionis horum certamen initio persecutionis hoc colophone consignet. *Et hac quidem in ipso persecutionis exordio Nicomedia gesta sunt.* Initium vero persecutionis constituit, idē Eusebius statim à vulgato in Ecclesias edicto, quod mense Martio, & circa Paschæ solēnia accidisse alibi adnotauimus. Neque nomina ab Eusebio ibi indicata cum Auito, & Cinnamo, seu Cinzamo conueniunt.

Aritionis. Artonem habet M. Antuerpiense, Orionem vero ms. Reginæ Sueciæ, cui magis adhæreo, quòd etiam horum cælitum turmam à Nicomediensibus apertè distinguat vt subobscure M. Antuerpiense. Pro Emerito Amiratum profert M. Corbeiense, sed Emeritum etiam retinet Antuerpiense, in quo præter quatuor nominibus signatos lxxviij. anonymi adnotantur, qui lxxxi. sunt ms. Reginę Sueciæ, tribus nempe Orionis sociis inter anonymos relatis. Vnde nulla dissonantia lxxviij. in codicibus nostris Vetustissimo illi æquales scribuntur.

VIII. Kal. Iulij.

IN Prouintia Palestina Ciuitate Sebastia Natalis S.Iohanis Baptistæ. Et in Epheso Natalis S.Ioannis Apostoli, & Euangelistæ. Romæ Fisti. Luceiæ cum alijs xxij. In Ciuitate Augustiduno depositio S.Simplici.

IVNII 24.

NAtalem non Natiuitatē S.Ioannis Baptistæ in Palestina ciuitate Sebastæ Martyrologij nostri hodiernæ tabulæ proponūt. Quamquam enim omnia ferè Latinorum, & Græcorum Hagiologia hac die Natiuitatem S. Ioannis recolant, nō est ex antiquis, qui affirmet natum esse Sebastæ ciuitate Samariæ. Tempus quidem congruit cum Euangelica historia. Nam cum annunciata est B. Virgo iam Elisabeth sextus mensis erat grauidationis, nonusq. circa vigesi-

vigeſimum quartum Iunij diem complebatur ad partus maturitatem. Cum autē ſatis probabile ſit. Sanctū Præcurſorē ibi natum eſſe, vbi Euangelica hiſtoria docet grauidam Eliſabeth à Virgine ſalutatam, hoc eſt in domo viri Zaccheriæ; & cum hæc ſita eſſet in montanis Iudeæ ſatis etiam certum reddunt S. Ioannem Baptiſtam non potuiſſe naſci in Samaria. Sunt qui putant, vt ex antiquis Notkerus Sichem Sameriæ vrbem eandem fuiſſe cum Sebaſta: ſed aliquo ſpacio hæ vrbes inter ſe diſtant, & inter alios nuperus ſcriptor Petrus à Valle in itineribus ſuis epiſtola ab Aleppo, ſatis accurate diſtinguit. Antiqua Sichem nunc Naplis, ſeu Nauplus, & Paleſtinæ Neapolis vocatur, prope quam adhuc Redemptoris, & Samaritanæ puteus oſtēditur; ſed ab hac ad Samariam, quæ hodie etiam Arabica lingua nuncupata Sebaſtia, ita ab Herode dicta fuit in Auguſti honorem, vt D. Hieronymus notas epiſt. 27. & Strab. lib. 16. dimidij diei iter eſt. Vrbs quidem diruta nunc viſitur, & ruſticorū tugurijs, ac antiquorum edificiorum rudc ribus vix conſpicua, ſed in qua plurimum adhuc integra ſeruetur Eccleſia Græco ritu à Chriſtianis venerata, in qua non modo, ſubterraneum ſacellum, quod S. Ioannis præcurſoris carceres eſſe affirmant, oſtēditur, verum Regis Herodis iuſſu ibidem aſſerunt fuiſſe capite minutum. At cum plures in Oriente vrbes ſint Sebaſtes, ſiue Sebaſtapoles nuncupatæ, non mirum eſt in hac aliquos fuiſſe deceptos, vt de Bellonio notat idem Petrus à Valle. An ibi re vera fuerint carceres Ioannis Præcurſoris, vel potius in ſubterraneo ſpecu S. Ioannis Baptiſtæ corpus à diſcipulis ſepultum fuerit, & inde erepto, & alio trāſlato, ſacra crypta in veneratione remanſerit, magis veritati conſonum videtur, & cum eo concordat, quod D. Hieronymus ſcriptum reliquit pluribus in locis, epiſtola præcipuè 17. & 27. & de locis Hæbraicis. Clarum eſt enim ex Ioſepho Hębreo S. Præcurſorem in Macherunte caſtello capite fuiſſe truncatum, vt alibi oſtendimus ad diem 8. & 4. Cal. Septembris. Non tamen pugnarem, quòd in Sebaſte Regia vrbe aliquando D. Ioannes fuiſſet in vinculis, & inde cum Herode ad Macheruntis arcem tranſvectus ſub maiori cuſtodia fuerit, ita vt in Macherunte non in Sebaſte coronam acceperit. In marmore exciſum ſepulcrū S. Ioannis Baptiſtæ, & in præcipua Sebaſtes Eccleſia à Saracenis in Mahumeam commutata, ſe vidiſſe teſtatur anno 1283. Brocardus, ac ſepultum inter Heliſeum, & Abdiam prophetas. Locum vero carceris in alia Eccleſia monſtrari in ſupercilio montis, ſed falſo ibi eſſe obtruncatum adhuc iactari addit. Natalem S. Præcurſoris hoc eſt ſolemnem diem proinde Sebaſte celebrari conſueuiſſe non inficior, & teſtantur Ado in libello de feſtiuitatibus Apoſt. IIII. Kal. Septembris, & Notkerus, iam adductus cum Beda, & alijs, quos 4. Kal. Septembris adnotamus: quamquam impius Iulianus ex vrbe Sebaſte ſacras reliquias extraxerit, & diſſipare conatus ſit. Notkerus quidem oſtendere proſequitur D. Ioannem Baptiſtam natum eſſe in Hebron ciuitate Iuda, quòd hæc ad aſylū filijs Aaron, & ſacerdotibus data fuerit, vt palam ſit, alijs etiam Martyrologijs celebrem in Sebaſta fuiſſe Præcurſoris natiuitatem, quoniam ibi eiuſdem reliquiæ venerarentur, non quòd ibi re vera natus fuerit. Vndè rectè M. Antuerpienſe natalem S. Ioannis Baptiſtæ hic vocat geminatum, ſi in apographo rectè ſcriptum eſt. Diem natiuitatis S. Ioannis Feſtum fuiſſe antiquitus in Eccleſia patet ex SS. Patrum Homelijs, qui præcipuè animaduertunt nullius hominis Natiuitatem ab Eccleſia celebrari, præterquam Chriſti Domini, eiuſq. Præcurſoris, vt ex D. etiam Ambroſio educit Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 3. Vocabatur feſtum hoc apud Græcos *lampada*, vt in Homelia S. Ioannis Chryſoſtomi T. 2. edit Par. p. 1001.

In Epheſo. Idem Petrus Epiſcopus Equilinus loco proximè adducto notat S. Ioannem Euangeliſtam hac ipſa die transla-

translatum fuisse, sed Ecclesiam die eius festum in tertiam diem à Dominica Natiuitate, vt magis congruè celebraretur, transposuisse. Fortasse ne cum D. Ioannis Præcursoris solemni die confunderetur, aliquando sequenti die memoria Euangelistæ peragi consueuit, vt retinet Beda editus. Græci enim vt in Calendarijs, & Menologio ad diem 8. Maij Sanctũ Apostolum recolebant. Hac tamen eadem diem 8. Cal. in Ephesо dormitionem B. Ioannis Apostoli retinent Rabanus, & Notkerus, ac ex recentioribus Maurolycus: ex mss. vero, vt vidimus, Vetustissimum Antuerpiense, & Corbeiense. Videnda hìc sunt, quæ diximus ad Indiculum Apostolorum, & notanda pro D. Ioannis corporali post mortem Assumptione non modo, quæ ex antiquis Historijs addit Notkerus, immunem S. Apostolum fuisse à dolore mortis, & vt creditur, à contagio corruptionis, sed loquendi modum quod ita retinet Vetustissimum illud Antuerpiense. *VIII. Kal. Iulij. In Palestina Sebasti Natalis Ioannis Baptistæ Geminatus, & in Ephesо receptio Ioannis Euangelistæ, Romæ Festi, Luciæ, cum alijs xxij. Augustiduno Depositio Simplicii Episcopi*. Receptio enim aliquid amplius significare videtur quam obdormitio. Nihil tamen habet ad Assumptionem signandam M. Corbeiense. *vij. Kal. Iulij. In Prouincia Palestina natalis Sancti Ioannis Baptistæ, & Prophetæ. In Ephesо S. Ioannis Apostoli, & Euangelistæ. Romæ Festi, Luceiæ cum alijs xxij. Augustoduno depositio S. Simplicij Episcopi*.

Romæ Festi. Male apud Notkerum Augustoduno cum Simplicio Episcopo Festus, & Lucecius legitur, cum Festus, & Luceia Romani martyres sint cum socijs xxij. tam codicibus nostris, quam MM. Antuerpiensi, & Corbeiensi: vnde etiam pro Luceсio legendum est *Luceia*. Hæc tamen sancta martyr, in Appendice ad Adonem prætermittitur, & *Romæ S. Fausti cum alijs xxij.* memoria recolitur, ita inter anonymos relegata Luceia. M. Romanum pariter non Festum, sed Faustum legit, & mẽdose Beda Fiscum, quẽadmodum ibi notat Baronius. Aliqui fortasse ab hodiernis fastis Luceiam remouerunt, quod sequenti die recenseatur; sed ex alio socio, aliam postridianam Luceiam esse putarem. Maurolycus ordinem interturbat, & postponendam inuerso ordine anteponit. Rabanus Fuscum non Festum, ita retinet. *Romæ Fusci, Luceæ cum alijs xxij.*

In Augustoduno. De S. Simplicio Augustodunensi Episcopo agunt hac die Beda, Vsuardus, Rabanus, Notkerus, Bellinus de Padua, Molanus, & emendatum R. Martyrologium. De eo plura habet Gregorius Turonensis etiam monẽte Baronio. Saussayus fortasse, vt vnum ab altero distingueret in hanc diem Simplicium Autisiodorensem reposuit, in sequenti Augustodunensem. Sed in Historia Episcoporũ Autisiodorensiũ S. illum Simplicium inuenire nõ licuit apud Lebbeum, penes quem tamen in Hagiologio FrancoGalliæ Augustodunensis Simplicius hac ipsa die memoratur. Inter Æduenses Episcopos sextus numeratur à Sammarthanis, & Sardicensi, ac Agrippinensi Concilijs interfuisse docetur circa annum 346.

VII. Kal. Iulij.

THessalonica Lunitani. Thessalonicæ. Bigati. Lamtani fratris, & in eadem ciuitate Lucelæ virginis, & Acciæ Virginis.

Corruptos

IVNII 25.

Corruptas nonnihil sacras huius diei tabulas suspicari licet, tam variæ lectiones vbique occurrunt. Alter ex codicibus nostris primo loco videtur potius legere *Lanitani*, quã *Lamtani*, & alter pro *Lucela* retinent Luciæ, & pro *Aceie*, exhibet *Acie*. De Lanitano, siue Lamtano nihil habet Notkerus. Mſ. Reginæ Sueciæ vij. Kal. *Thessalonicæ S. Lambanitis, & aliorum trium*. Lanitanum vocat etiam antesignanum martyrem Thessalonicensem Corbeiense M. & pro Thessalonica Tesaulonicam hoc pacto habet, non Vrbis, sed martyris nomen. *vij. Kal. Iulii. Thessalonica Lanitani, Thesaulonica, Bagati germanorum Luceia Virginis, & Auceia Regis. Eodem die Natalis Vigilii martyris, & sociorum eius*. Abundat in Africanis, & Alexandrino martyribus M. Vetustissimum, quorum nullam alibi memoriam inuenio, & in reliquis etiam nonnihil ita differt. *vii. Kal. Iulii. In Africa Natalis Caudenti, Felicis. In Alexandria Agateonis. Thessalonica Salonitę, Bigati, Lamtani, & Luceiæ virginis*. An vero, & hoc Vetustissimum M. incorruptum sit ansam præbet suspicandi, quod ex Africa, & Alexandria superadditi martyres, tam in nostris codicibus, quam Corbeiensi ad sequentem diem pertinent, & aliqui ex his etiam in Antuerpiensi illo repetuntur. Notkerus in diem sequentem Bigatum reicit, & inter Alexandrinos martyres refert, ad quem diem Africanos martyres ascribendos esse confirmat. Hoc certum esse existimarem ad hodiernos fastos pertinere Thessalonicenses martyres Lamtanum, Bigatum, Tessalonicam, siue Theusalonicam, siue Salonitem dixeris, qui omnes Lamtani fratres germani fuerint. Meminit Beda editus hac die. *Thessalonicę SS. Bigati Lantani*, & Rabanus vij. Kal. *Thessalonica Bigati, Lantani. Romę Lucia Virginis, & Aceię Regis*.

Lucela Virginis. Hanc & Aceiam, quæ Virgines Thessalonicenses sunt in codicibus nostris, & alijs, Romani sũt Athletæ, Rabano, & Notkero, qui Aceiam nõ virginem sed Regem signãt hac ipsa die. Notkerus vero ita vberius. *Romæ Luceiæ Virginis, & Auceię Regis, qui cum aliis xxii. pariter martyrio coronati sunt*. Luciam non Luceiam virginem Romanam cum alijs xxij. recolit etiam hac die M. Romanum. Eandem esse Luciam cum Luceia fatetur Baronius, & eandem esse profitetur cum ea, quæ à Beda, Vsuardo, Adone, & Petro de Natalibus memoratur; eandem quoque esse, siue Lucelam, siue Luceiam, cui xxiij. sine nomine commilitones sociantur, pridie huius diei in codicibus nostris, facile consentirem. Non facile tamen Tessalonicenses Lucelam, & Aceiam cum Romanis martyribus Luceia virginem, & Aceia Rege confunderem: cùm quod expresse ambo virgines in codicibus nostris asserantur; tùm quòd signatis verbis eidem ciuitati Thessalonicensi ascribuntur, non Romæ: tum quòd de Luceia Virgine, & Aceia Rege memoria expresse recolitur Calẽdis Iulij, & infra xv. Kal. Ianuarij. M. Vetustissimum Thessalonicæ non nisi Luceiam Virginem tribuit: vnde quis dicere posset Lucelam, siue Luceiam virginem, quæ Regem Barbarum, siue Persarum ad Christi fidem adduxit, origine fuisse Thessalonicensem, in qua vrbe eius hac die recoleretur Natalis, cum Rege martyrij comite, quamquam ambo agõnem Romæ consummauerint. Sed in actis apud Petrum de Natalibus lib. vj. cap. 111. Luceia Romana origine dicitur non Thessalonicensis. Fateor Aceiã Regem non virginem etiam vocari in M. Corbeiensi, non expresse indicato certaminis loco, sed ijsdẽ ad Thessalonicenses succenturiatis, quos tamen etiam Romæ tribuit Vvandelbertus. Sed nominum similitudo quantas ambages parere potuit, & peperit è Vigilium cum

socijs

ſocijs martyrem incerti loci ab eodem Corbeienſi ſuper additum nullibi memoratum hac die inuenire licuit; niſi Vigilius Epiſcopus, & Martyr Autiſiodorenſis ſit, cuius trãslationem recolit Sauſſayus in ſupplemento Gallicani Martyrologij die ſequenti vj. Calend. Iulij. De S. Vigilio agitur in Hiſt. Autiſſiodorenſiũ Epiſcoporum cap. 22. in Bibliotheca Lebbei.

VI. Kal. Iulij.

IN Africa Gaudenti. Felicis. Agapiti. Emeriti. Romæ Ioannis, & Pauli. In Alexandria Agathoni. Luceiæ Virginis, & Diogenis.

IVNII 26.

AFricanos athletas Romanum Martyrologiũ, aliaque hucvſque edita, pariter cũ Alexandrinis prætereunt. Eos tamen non prætermiſit Notkerus, ſed inuerſo à noſtris codicibus ordine recenſuit. *In Alexandria Agathonis, Diogenis, & Bigati. In Africa Gaudentii, Felicis Agapiti, & Emeritæ.* At cum de Bigato cum Lamtano M. noſtrum egerit pridie huius diei, ſicuti, & MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, quando de ijſdem Notkerus ſiluit, dubitari poteſt ex corrupto codice, in hanc diem Bigatum deſcendiſſe inter Alexandrinos martyres, cum fuerit aliorum mſs. teſtimonio Teſſalonicenſis. An vero nominis ſimilitudo Lamtani, & Latini librario Antuerpienſi impoſuerit, & Gaudentius, & Felix Africani minus hic conſultè repetãtur, aliorum eſto iudiciũ. Emeritam quidem nõ Emeritum alij codices cum Notkero agnoſcunt, ad quorũ normam M. noſtrum videtur emendandum, præſertim quòd, tam in Antuerpienſi, quam Corbeienſi Emeritæ ſcriptum ſit. In primo. *VI. Kal. Iulii. Romæ Ioannis, & Pauli, & in Teſſalonica Latini. In Africa Gaudenti, Felicis, Agapiti, Emeritę. In Alexandria Lvcię, & Gigni.* Pro Gigno Diogenem cum noſtro retinet M. Corbeienſe hoc pacto. *vi. Kal. Iulii. Romę Ioannis, & Pauli; In Africa Gaudenti, Felicis, Agapiti, Emeritæ. In Alexandria Agathoni .. iceiæ Virginis, & Diogenis.* Diogenes etiam Notkero dicitur, penes quem Luceia virgo inter Alexandrinos martyres non numeratur; ſed plures ſunt codices, qui Luciam, vel Luceiam virginem Ægyptiam hodiernis faſtis adnumerant, & aliam à Romana externi dici fuiſſe doceant, de qua ibi aliqua adnotauimus.

Romæ Ioannis, & Pauli. Omnia ferè Latinorum Martyrologia nõ modo hodierna die ſanctos fratres Ioannem, & Paulum Romæ ſub Iuliano coronatos recolunt, ſed eorundem Acta prælibant, Notkerus præcipuè Ado, Vſuardus, & Rabanus, quorum aliqui etiam Terentianum campi ductorem memorant, qui primum eos martyrio coronauit, deinde per ipſos ad Chriſtianã fidem conuerſus eorũ geſta deſcripſit. Hæc diffuſiora proſtrant apud Surium T. 6. editionis nouiſſimæ, & apud Petrũ de Nat. lib. 6. cap. 9. nonnihil cõtracta; eorundẽ martyrũ memoriam recolit etiam Calendarium Antiquum Romanum Fronti, & Sacramentarium Gregorij, vbi notat Menardus, in vetuſto mſ. codice etiam Vigiliam adnotari, quemadmodum indicat pariter mſ. Hieronymianũ Canonicorum Lvcenſiũ in pridiana Vigilia. Baronius ad Romanum Martyrologium plura à nobis non repetenda cumulat.

V. Kal. Iulij.

Romæ mil. viiij. Crispini. Crispiniani. Felicis. Spinellæ. vij. Germanorum. In Hispania Crescentis. Miliani. Nemesi. Primitiui. Iustini. Stathei. Eugeni. Nouantiani. Clementis. Marcellini. Ziddini. Hinnustici. Zoili. Marcelli. Italicæ. Leli. Capitonis. Tinni. Tusci. *Et in Insula Oia translatio corporis S. Florenti..*

IVNII 27.

Difficillimæ solutionis nodus occurrit. An in septem germanorũ memoria, quæ hìc hodie recolitur septem Sanctæ Symphorosæ filij, aut sanctæ Felicitatis indicentur. Vtraque sancta martyr septem filiorum sanguine decorata in sacris nostris tabulis celebratur. Septem germani fratres signatis nominibus cum S. Felicitate infra recoluntur vj. Idus Iulij, septem vero filij S. Simphorosæ nominatim expressi habẽtur xv. Kal. Augusti. In Romano Martyrologio Sanctæ Felicitatis filij vj. Idus Iulij pariter venerantur, sicuti & Symphorosæ xv. Kal. Augusti. At horum nomina non conueniunt, videntur enim ex his martyribus conflata, qui hac die Hispaniæ tribuuntur, nempe Crescentis, Iuliani, Nemesij, Primitiui, Iustini, Stactei, & Eugenij. Vsuardus, & Ado hac eadem die v. Kal. Iulij apud Tiburtinam Italiæ ciuitatem memoriam recolunt S. Symphorosæ cum septem illis filijs nominatim indicatis, & disertè Ado testatur locum vbi sepulti sunt à Pontificibus sacrorum nuncupatum fuisse ad septem Biothanatos, & *Natale* illorum esse *v. Kal. Iulii*. Miror vero doctissimum Baronium ad diem 18. Iulij in Adnotationibus Vsuardum adducere, quasi die illa de S. Symphorosa, septemq. filijs egerit, cum ad illam diem purum additamentũ appareat Molani ex Bellini Martyrolog. & Vsuardus illos recolat cum Beda, & Adone ad diem v. Kal. Iulij his verbis *Apud Tiburtinam Vrbem Italiæ S. Symphorosę cum septem filijs Crescente, Iuliano, Nemesio, Primitiuo, Iustino, Stacteo, Eugenio*. Aliqua addit idem Vsuardus de eorumdem agone, quæ latius Notkerus prosequitur, dum eorum corpora requiescere notat *via Tiburtina milliario ix.* Dubitari quàpropter posset in vetusto aliquo codice mendum irrepsisse & Hispanorum martyrum nomina mutilato passionis loco septem germanis accomodata fuisse, & ita, nisi maxima mihi esset Romani Martyrologij auctoritas, suaderent, præter codices nostros, Vetustissimum Antuerpiense, & Corbeiense MM., quorum primum ita hodiernos fastos recenset. *V. Kal. Iulij. Romę Natalis vij. germanorum, Crispi, Felicis, Crispiani, Spinella. Cordoba in Spanis Crescentis, Iuliani, Remisi, Fratria, Iustina, Stattei, Nouatiani, Clementis, Marcellini, Zeddini, Felicis, Venusti, Zoili, Marcelli, Italica, Lali, Capitonis, Tinni, Timarai,* sacræ vero Tabulæ in Corbeiense hoc ordine recensentur. *V. kal. Iulii. Roma milliario nono, Crispi, Crispiniani, Felicis, Spinellę, & septem Germanorum. In Hispania Crescentis, Iuliani, ... mesi, Primitini, Iustini, Tacthei, Eugenij, Nouatiani, Clementis, Marcellini, Zebdini, Felicis, Hinusti, Zoeni, Marcelli, Italicę, Lelii, Capitonis, . . . ini, Tuechii, Silnani. Eodem die Natalis Sanctorum martyrum Iusti, & Clementis, atque Octauiani Pontificis. Ambianis inuentio Sanctorum cor-*

porum Fusciani, Victorici, atque Gentiani Martyrum. Oia Insula translatio corporis Sancti Florētii. Accedit mſ.Reginæ Sueciæ, in quo ſeiunctim adnotatur *V. Kal. Romæ Natalis ſeptem Germanorum*. deinde Cordubæ *SS. Martyrum Zoili, Creſcentis, Iuliani, Nemeſii, & aliorum xviii.* ſubijt etiam dubitare, an *ſeptem dormiētium* memoria, quæ apud Adonem hoc ipſo die recolitur, ſub titulo ſeptem Germanorum includeretur, quod apud Notkerum *feſtiuitas ſeptem dormientium fratrum* nuncupetur. At præterquam quòd eorundem, ſiue prodigium, ſiue martyrium, non Romæ in Cœlio monte, ſed in cognominis montis ſpelunca prope Epheſinam vrbem accidit, vt tam latinorum, quam Græcorum Hagiologia ſub diuerſis tamen diebus affirmant, accedit quòd nequaquam germani fratres fuerunt, ſed vt ex Hiſtoria apud Metaphraſtem patet Chriſtiani nominis ſocij, & conſueto Chriſtianorum nomine, & charitate fratres erant. Quamobrem in eam facile ſententiam veni, vt ſeptem hic Symphoroſæ filij cum Beda, Vſuardo, Adone, & Notkero recolantur, quoniā eorum re vera Natalis dies eſſet, vt affirmat Ado; ſed iterum eorundem per agi memoriam xv. Kal. Auguſti, ex aliqua ſolemni translatione, cuius ex vetuſta inſcriptione meminit ad illam diem Emin. Baronius, & Aringhius lib.4. Romæ ſubterr. cap.17. vt ibi adnotamus.

Criſpini. Præcedit in codicibus noſtris Criſpi, ſiue Criſpini, & ſociorum Romanorū martyrum memoria ad Natalem vij. germanorum, vt etiam in M. Corbeienſi; in Antuerpienſe vero ſubſequitur, & non modo Criſpus dicitur, ſed pro Criſpino Criſpianus legitur. Emendandum ergo putarem Criſpini nomen, & reponendum *Criſpi*, quod ita etiam habeat M. Corbeienſe, & Calendarium Hieronymianum mſ. Canonicorum Lucenſium in quo legitur. *V. Kal. Criſpi.* An Criſpinus, & Criſpinianus hi Sancti martyres ſint, quos in Gallia, & Sueſſione paſſos referūt Chriſtianę Galliæ ſcriptores cum Romano M. ad diem 25. Octobris, & Roma eſſe translatos legitur? At cum eorundem etiam M. Vetuſtius noſtrum ea die memoriam recolat, & nonnihil nomina, omnino vero ſocij Felix, & Spinella, differant, alios eſſe putarem.

In Hiſpania. Locum Hiſpaniæ ſingularem pro ſanctorum Martyrum, ſiue agone, ſiue celebritate non ſignant codices noſtri, quemadmodum neque M. Corbeienſe. Preſſius tamen Cordubam notat Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, cui conſonant pro Zoilo, & anonymis decē, & nouem latinorum Martyrologia. At quamuis Prudentius in Hymno de martyribus Cæſarauguſtanis meminerit Zoelli, & Aſciſchi martyrum Cordubenſiū, cum tamen ſequentes decem, & octo, diuerſis omnino nominibus nuncupatos ab his, qui hic Hiſpaniæ, vel Cordubæ tribuuntur, Cæſarauguſtæ aſſignet, nō Cordubæ, patet illos non eſſe de quibus Prudentius cecinit. Sin vero Zoellus Cordubenſis antesignanus eſt, & dux anonimorum nonemdecim, quos indicant cum Romano M. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus, & alij, vnus martyr deficiet, præſertim quoniam in codicibus noſtris, & MM. Antuerpienſi, & Corbeienſi decem tantum, & octo nominibus cum Zoeno, ſiue Zoilo, (ita enī conſtanter legunt Vetuſtiſſimum illud, & Vetuſtius noſtrum) recenſentur. At cum non Zoilus, ſed Creſcens ſiue Creſcentius antesignanus ſcribatur in codicibus adductis, alios hos eſſe martyres Hiſpanos ſuſpicionem ingerunt, præcipuè etiā ſi ſupra quatuor nominibus ſignatos iuxtà mſ. Reginæ Sueciæ alij xviii. anonymi adderentur. Verum ſicuti in hoc codice numerum emendandum exiſtimarem, ita in noſtris libris pro Niliano ex aliorum concordi fide Iulianum reſtituerem. Siluanum addit M. Corbeienſe codicibus noſtris, & Eptarnacenſi ignotum.

In Inſula Oia. Gallicum hoc recentioris ſæculi additamentum à Vetuſtiſſimo M. exulat; retinet tamen cum alijs

Cor-

Corbeiense, & ad Vsuardum addit Molanus, ex quo fortasse ad hanc diem Saussayus S. Florentii Abbatis translationem hausit. Oyam Insulam sunt, qui confundant cum Hero Insula, vti nos etiam, & ingenuè fatemur, confudimus ad diem 30. Decembris, cum Hoy Insula Scotiæ, sed re vera Oya insula Aquitātici Oceani Hero australior est, & adiacet Reaco, siue Reæ insulæ è regione Rupellæ. Antiquum ibi fuisse Monasteriū etiam nunc rudera docent, vt notat Henschenius ad S. Amandi vitam §. 1. n. 4. Sanctū Florentium, cuius translatio celebratur die 27. Iunii eundem esse putat Ferrarius cū S. Florentio Abbate Lerinensi die 22. Septembris, apud eundem memorato in Catalogo generali sanctorum, in quem errorem etiam Saussayus videtur impegisse. Molanus in additionibus ad Vsuardum S. Florentii Confessoris natalem diē reposuit trigesimo Decembris, quemadmodum in codicibus nostris 7. Kal. Ianuarii in eadem Oyo insula S. Florentij memoria agitur, vt ibi adnotauimus.

IV. Kal. Iulij.

IN Africa Fabiani. Elaphi. Venusti. Eunuchi. Crescenti. Alexandri. Theoni. Arionis. Ploesi. Astecij. Apolloni. Amphamon. Phisoci. Melui. Dionisi. Hynus. Pannus. Pheuicus. Dioscori. Turbini. Capitulini. Nicæ. Gurdini. In Alexandria Sanctorum Seneri. Theodori. Pastesi. Tytiri. Dionisiniæ. Passimi. Phesci. Diste. Ambeniari. Dioscori. Orion. Turbanni. Capitulini. Item Orion. Simiri. Plutarci. Herenei. Heracli. Herothi. Potamini. Marcelle. Baselidi. Leonidi. Pamboni. Oriosi. Panuberi. Tiline. Nonnicie. Sinidi. Lugduno Herenei Episcopi cum alijs vi. Leonidis. Plutarthi. Sereni. Potamiene. Marcelle.

IVNII 28.

SAnctorum Africæ pugilum numerosā classem vidit Notkerus, & suo more hac die in nominibus decurtatam, ita producit. *In Africa Fabiani, & Felicis cum aliis multis martyribus*. Signato tamen pressius anonymorum numero non dissimilia profert ms. Reginæ Sueciæ iv. Kal. *In Africa Fabiani. Felicis, & aliorum xxv. Alexādria Natalis SS. Theodori cū aliis xxvii. Lugduni Galliæ S. Irenæi Episcopi*. Non nisi x iv. etiam Fabiano, & Felice adnumeratis, ita exhibet M. Corbeiense. *IV. kal. Iul. In Africa Sabiani, Felicis. Elaphi, Venusti, Eunuchi, Crescenti, Alexandri, Theoni, Arionis, Ploenis, Astefri, Apolloni, Amphimonii, Philosisi, Meluii, Dionysii, ... unus, Pannus, Plebrius, Dioscori, Tribani, Capitulini, Nica, Gurdini. In Alexandria Sanctorum Sereni, Theodori, Pastusi, Titiri, Donisinia, Passimi, Plefici. ... sta, Ambeniani, Disscori, Orion, Treban, Capitulini, Orion, Seneri, Plutarchi, Herenei Episcopi, Heracli, Heroti, Potamini, Marcelli, Basilidi, Leonidi, Pamboni, Oriosi, Panuberi, Filina, Nonnice, Sinidi, Memmii, Iuli. Lugduno Galliæ Herenei Episcopi, cū aliis sex, Leonidis, Plutarci, Sereni, Potamina, Marcelli, siue Vrena. Romæ Leonis papæ.* Cum hoc M. prætermisso librarij incuria S. martyre Felice, conueniunt codices nostri. Decem

 tan-

tantum & octo, vel decem, & septem ita numerat M. Vetustissimum. dum ex illis aliquos Hispaniæ tribuit. *IV. kal. Iul. In Africa Fabiani, Felicis, Arionis, Capitolini, & Nisia, Elaphi, Venusti, Eunuchi, Crescentis, Alexandri, Theonis, Pleosi, Asthesi, Appollonis, Ampamompis, Ostisi. Melei, Dionisi. In spanis Penitis, Bennucri, Pannbri, Dioscori, Turboni, Capituli, Bicca, Gurdini. Alexandria ciuitate Sereni, Trardori, Postaphi, Tyri, Dosinia, Pasimi, Sici, Distae, Ambeni, Ariusi, Dioscori, Orionis, Turbani, Capitulini. Itē Orionis, Gimiri, Plutarci, Hirenei, Heracli, Heroti, Potomini, Marcellę, Basilidi, Leonodi, Panosi, Pece, Sidisti, Pambuni, Orosi, Panuberi, Tilini. In Nicaa Sinidi. Lugduno Gallię Hirenei Episcopi cum aliis vii. Leonidis, Plutarci, Sereni, Potamia, Marcella.* Differt etiam Vetustissimū hoc Antuerpiense à Corbeiensi, & nostro MM. in Capitulino, & Nica, qui in his postremæ classis sunt; in illo verò prioris. Insuper & suspicionem illud ingerit, an *Nicia* nomen vrbis sit, vel martyris, cum addatur disiunctiua nota *& Nicia*, & pro Nica posterioris classis Biccam præferat, & Capitulum pro Capitulino. Qua propter vereri licet librarium, tam nostrorum codicum, quam Corbeiensis initium laterculi decurtasse, quòd Capitulini, & Nicię nomen repetitum esse postremo loco crediderit. Iam pluries diximus Vetustissimum illud M. in assignandis martyrum locis, accuratius scriptum esse; & quamquam in adductis codicibus sub generico Africæ nomine plures martyres includantur, quam in illo, & id etiam in vetustioribus libris à Norkero obseruatum appareat, prætereundum tamen non esse crederem alios ex Africanis martyribus ad Africæ vniuersam regionem spectare, alios ad Nicem Africæ Tripolitanæ vrbem, cuius Victor Vticensis meminit in Crescentio Nicense Episcopo, facileq. accidisse, vt sine alia minutiori distinctione omnes martyres in alijs codicibus vniuersim Africæ tribuerentur.

Hynus Pannus. Ex eodem Vetustissimo codice hìc etiam mendum suspicari licet, & pro Hyno, & Panno legendum esse *In Hispania*, siue antiquo more *In spanijs*, vt in illo prostat. At cum cōtra reliquorum codicum numerus Africanorum martyrum minuatur, dum horum aliqua insignis portio Hispaniæ tribuitur, nihil muto. Nominum differentia ab vnoquoque facile adnotari potest.

In Alexandria. Viginti nouem Sacros Alexandrinos martyres exhibent nominatim expressos codices nostri. Triginta & vnum M. Corbeiense, & Antuerpiēse. Cum Theodoro xxvij. ms. Reginæ Sueciæ, sed anonymos, & decurtato, vt suspicor, ante Theodorum Sereno, siue Senero antesignano. Memmium, & Iulium Corbeiensi M. debemus; nam neq. nostrum, neque Antuerpiense, in aliquibus nominibus exprimendis nonnihil interse dissonantia, illos recolunt, & fortasse cum Sinido ad Niceam spectant iuxta Antuerpiensis accuratiorem distinctionē. Nec alienum est in codicibus nostris, & Corbeiēse nomen antecedētis martyris Nonniciæ, vel Nonnicæ legendū esse *In Nicea* iuxta vetustissimum illud. Pariter, qui Ambeniarius vnicum nomen est in nostro, & Corbeiensi MM. apud Vetustissimum in duo diuiditur, hoc est Ambeniū, & Ariusium, sicuti illorum Pambonum & Oriosum, in tres martyres partitur Panosum, Pecem, & Sidim, ita vt si ritè cōponantur codices nostri cū Antuerpiensi in numero sacrorum Alexandrinorum pugilum conueniant. Durius est discernere, an Plutarchus, & subsequentes eidem primo loco martyres, ijdem sint Origenis discipuli Alexandrini, quorum agones prælibat Eusebius lib. 6. Ecclesiasticæ Historiæ à cap. 3. & deinceps, & ex ipso Nicephorus lib. 5. Quædam quidem nomina conueniunt Plutarchus, Heraclas eiusdem Plutarchi frater, qui post Demetrium Alexādrinæ Ecclesiæ Episcopus fuit, Serenus qui per ignem agonem perfecit. Tertius Heraclides, quartus Neron ambo securi percussi. Alter deinde

deinde Serenus post multa tormenta capite truncatus; Ex mulierum cœtu Herair, siue Rais, vt eam vocat Nicephorus, adhuc cathecumena per ignem baptismũ, & palmam adepta. Septimus apud Eusebium numeratur Basilides, qui celeberrimam Potamiænam ad supplicium ducens, ex aliquo pietatis officio Sanctæ Viragini præstito, per ipsam impetrato martyrio, meruit capite truncato coronari. Potamiæna tandem ipsa, non tam Virginitatis, quam fidei nobilis agonista, quamuis ante Basilidem apparitorẽ agonem compleuerit, & postremo loco ab Eusebio recenseatur, post horribiles cruciatus tamen feruenti pice circumfusa constantissimè obiens, non minori gloria triumphauit, cum Marcella Matre viui comburio coronata. Et quam quam plures hic martyres Alexandrini, quã apud Eusebium recenseantur, nihilominus nõ officeret, quin alij sub eadem Aquilæ Præfecti Ægyptia carnificina agonem perfecerint, cum Eusebij institutum ibi sit, non omnes Alexandrinos martyres illius persecutionis numerare, sed tantũ Origenis discipulos: subdatq; ad calcem capitis tertij, plures alios, qui fidem etiã ab ipso Origene acceperant, persecutionis illius tempore inclaruisse, & ad calcẽ cap. 5. per Potamiænam ex Alexandrinis ciuibus plures alios ad Christi fidẽ transijsse: quorum aliquos tunc pro fide animã dedisse non est incongruum, quamuis diuerso tempore, & die id accidisse certum sit, quemadmodum palam est in ipsis etiam ab Eusebio recensitis. Hos omnes ex antiquo instituto hac ipsa die iiij. Kal. Iulij veneratos in Occidẽtali Ecclesia præter Romanum M. & adducti iã codices testes sunt Vsuardus, Ado, Notkerus, Bellinus, & alij latinorum recentiores, qui omnes ex Eusebio elicientes de his manifestè loquuntur. Vsuardus numerat Plutarchum, Serenum, Heraclidẽ, Heroim, Potamienam, Marcellam cum alijs tribus nominibus indicatis. Septẽ tantùm habet Romanum M. Plutarchum, duos Serenos, Heraclidẽ, Heronem, Raidem, Potamienam, & Marcellam. Basilidem recolit pridie Cal. Iulij. Pro Rhaide legendum putat Valesius ad cap. 4. lib. 5. Hiraidem ex fide codicis Regij, & Fukeriani, siue potius Heraidem, cuius memoriam Græci celebrant 4. Mensis Martij, vt in Menologio Canisij, quãuis in Græco Menæo Venetijs edito recolatur die 5. Dubitat idem vir doctus, an Irais virgo Alexandrina, quæ cum alijs apud Antinoum ciuitatem martyrium passa esse dicitur die 22. Septembris in R. Martyrologio, eadem cum illa sit. At nõ videtur ambigẽdum eandem cũ Rhaide, quæ hic recolitur esse, quæ in Menologio Sirleti die 5. Septembris his verbis veneratur. *Natalis B. Martyris Rhaidis, quæ igne consumpta est.* Cõuenit hæc cum Heraide ab Eusebio memorata, quamvis de ea nullam agat memoriam Menologium Basilij ad illam diem. Alia profectò videtur Herais, cuius meminerunt Menologia ad quartam, vel quintam diem Martij, quoniam eidem alij socij assignantur Archelaus, Cyrillus, & Photius: alia quæ cathecumina viuicomburio assumpta est, & memoratur apud Eusebium, & Græcorum Menæa ad 5. Septembris; alia Herais Ægyptia virgo, siue Irais de qua tam Romanum M. ad diem 22. Septembris, quam Græcorum Menologia ad diem 23. mentionem habent, & si Ierais nuncupetur non Herais. Dum tamen tantam nominum diuersitatẽ in vna martyre agnoscimus, non miremur ex varia librariorum transcribentium incuria in plurimis etiam id accidisse martyribus, vt inter adductos huius diei fastos ex variis codicibus licet agnoscere. De Theodolo sub hac die meminit M. Sancti Sabini de Leuitania apud Saussayum in Appendice, vnde etiam apparet in Vetustis, & mss. Martyrologiis Theodorũ, siue Theodolum esse non Serenum Alexandrinorum martyrum ducem, vel antesignanum. Remanet dubium, an quinque sacri pugiles, qui post interpolatam S. Irenæi memoriam recoluntur, iidem sint, quorum nomina inter Alexandrinos nume-

numerari vidimus, nempe Leonides Plutarchus, Serenus, Potamina, & Marcella. Iam diximus pluries Vetustissimũ Antuerpiense M. quamquam cœteros codices vetustate antecellat ab antiquario aliquo in Gallia fuisse auctum, & interpolatum. Vnde mirum non esset, celeberrimũ Irenæum inter celebres martyres fuisse repositum, quamuis extra ordinem, vt alibi de alijs adnotauimus. Sed fortasse Herenus Alexandriuus, qui Episcopus dicitur in M. Corbeiensi nominis similitudine ansam dedit, vt Ireneus Lugdunensis deinde adijceretur. At Hereneus ille Alexãdrinus nequaquã in aliis codicibus Episcopus dicitur, & Corbeiẽsis Antiquarius malè ex Eusebio notam episcopatus à sequenti Heracla remouit, & antecedẽti Hereneo tribuit. Fuit enim re vera Heraclas episcopus Alexandrinus. Vix autem licet dubitari cum Leonide Origenis patre repetitos martyres ex ijs esse, quos sub Seueri persecutione numerauit Eusebius libro sexto, Origenis ipsius vt diximus discipulos. Fortasse vero D. Hieronymus, aut quisquis Vetustius martyrologium concinnauit, hos ab enumeratis diuersos putauit, quòd illi cum pluribus aliis sociis recolerẽtur, nec Potamina, sed Potamius, siue Potaminus in prima Alexandrinorum classe scriberetur; in postrema vero Potamia, vel vt nostri codices aptius legunt, *Potamiena*, *& Marcella* filiæ, ac matris ageretur memoria. Differt hæc ab alia S. Potamiena martyre iuniore, cuius meminit Pelladius cap. 1. de vit. SS.

Lugduno Herenei Episcopi. Celebris est apud latinos hac die memoria S. Irenæi Episcopi Lugdunensis, & cum Romano M. Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & alii eiusdem celebritatem recolũt. Græci verò in Menologio Sirleti apud Canisiũ S. Episcopi, & Apostolici viri natalẽ agunt die 23. Augusti. SS. Patrũ de eo Testimonia cumulauit Galesinius, & ex eo, & Feuardentio Eminentiss. Baronius, quæ retexere non est animus. Plura si quis desiderat adeat Theophilum Raynaudum in Indiculo SS. Lugdunensium nouissimæ editionis p. 69. & reliquos sacræ Galliæ scriptores, quorum nullus, quem viderim, de sociis martyribus meminit, nisi vniuersim plurimos ex ciuibus sub eadẽ persecutione Seueri fuisse cum Irenęo coronatos: quinimmo NotKerus ex Adone addit *cum omni ferè ciuitatis suæ populo*. Sex tantùm anonymos commilitones exhibent cum Corbeiensi codices nostri, septem habet ms. Vetustissimum Antuerpiense. Inter Epipodium, & Alexandrum martyres sepultum fuisse ex Gregorio Turonensi educunt Sammarthani, qui de S. Irenæo plura cumulant in Gallia Christiana, & Episcopis Lugdunensibus.

III. Kal. Iulij.

Romæ Natalis Petri, & Pauli Apostolorum. Petri in Vaticano, Pauli vero Via Hostiensi. Nauatiani, & aliorum Dcccclxxx. Martyrum, & dedicatio Baptisterij antiqui Romæ. In Persida Natalis Apostolorum Simonis, & Iudæ.

De

IVNII 29.

DE Apostolorum Principibus plura dedimus ad Indiculum Apostolorum. Petrum in Vaticano, & Paulum via Ostiensi certamen cōpleuisse, ex veteri traditione docet Eusebius lib. 2. cap. 25. ibiq. eorum fuisse Trophea ex Caio viro catholico, & aduersus Proculum vetustissimo scriptore confirmat. An vero eodem die martyrium fecerint, disputat Baronius clarissimus in Annalibus, vbi etiam eos refellit, qui eadem quidem die passos SS. Apostolos existimant, sed non eodem anno. Verùm Valesius ad cap. 25. lib. 2. Eccles. Hist. Eusebij putat, ex Dionysio Corinthiorum Episcopo apud eundem Eusebium non ita certè educi, eodem die triũphum egisse, cum tantum *eodem tempore* dixerit, quòd de plurium dierum interuallo explicari potest. Prudentius in Hymno de Passione Apostolorum Petri, & Pauli apertè docuit vno die, sed non eodem anno certamen compleuisse

Vnus vtrumque dies, pleno tamen
innouatus anno,
Vidit superba morte laureatum.

Et inter vtriusq. necem anni spacium intercessisse haurit etiam Valesius idem ex D. Augustini sermone 28. de Sanctis, ac ex Aratore lib. 2. Hist. Apostolicæ. Neq; hunc diem fuisse certaminis, sed translationis, siue natalis pro celebritate accepti, videtur ex epistola Cornelij Papæ posse deduci, vel potius ex libro Pontificali in vita Cornelij; vnde Sancti Pontificis epistolam, alioquin sinceram, interpolatam fuisse viri docti putant. In ea quidem narratur ex Catacumbis SS. Apostolorum corpora, Pauli ad viam Ostiensem, vbi decollatus fuerat, Petri iuxta locum vbi Cruci affixus in Vaticano, reposita esse 3. Kal. Iulij. At licet hæc narratio improbabilis non esset, vti euincit Baronius ad annum 215. n. 3.: non pugnaret tamen translationem eodem die celebratam, quo etiam eorum martyriũ completum esset; imò id verisimile admodum videtur, vt eorum solemnitas duplici titulo celebrior euaderet. Hoc vtique die tam Latini, quam Græci SS. Petri, & Pauli celebritatem signant. In laterculo Polemei Syluij, qui scripsit circa annum 448. & cuius aliqua fragmenta edidit Bollandus, Natalis SS. Apostolorũ non 3. Cal. Iulij notatur, sed 8. Cal. Martij, his verbis *Depositio SS. Petri, & Pauli. Cara cognatio ideo dicta, quia tunc & si fuerint viuorum parentum odia, tempore obitus deponuntur.* Ille tamen dies in omnibus latinorum Martyrologijs, vt ibi adnotauimus, Natali Antiochenæ cathedræ tribuitur, sicuti apud omnes, qui de SS. Petri, & Pauli certamine agunt, dies obitus signatur 3. Cal. Iulij. Etsi verò in Ecclesia die sequenti D. Pauli memoria præcipuè recolatur, id non ex antiquo more, sed ex instituto S. Gregorij euenisse, notat Micrologus cap. 4., & in Sacramentario eiusdem plane constat; forte quòd in aliquib⁹ Ecclesijs mos inoleuisset, vt dies 3. Calendas propriè D. Petri cultui manciparetur. Vnde Menardus animaduertit in vetusto codice sacramentarij Rodradi tantum hac die scriptum esse. *Natale S. Petri*, & in codice Remensi *Natalis S. Petri propriè.* Verùmtamen, tam in editis Sacramentarijs iij. Kal. signatur Natalis S. Petri, & Pauli, quam in codicibus nostris, Antuerpiense, & Corbeiense sacri huius diei fasti hoc ordine proferuntur. Antuerpiense nimirum *iij. Kal. Iulij. Romę Natalis Apostolorum Petri, & Pauli, & aliorum DccccLxxviij. Item Roma Nouatiani. In Persida Simonis, & Iudæ Apostolorum.* Corbeiense verò M. ita retinet, *iij. Kal. Iulij. Romæ Natalis Sanctorum Petri, & Pauli Apostolorũ, & aliorũ DccccLxxxvij. martyrum, & dedicatio Baptisterii antiqui.* Rabanus iij. Kal. passionē SS. Apost. Petri, & Pauli, *vno eodemq. die* sub Nerone martyrio coronatorum, memoriam

vene-

veneratur. Notkerus quamquam vtriusq. Apostoli longius gesta prosequatur, pressius tamen sequenti die, non modo Romæ, sed per vniuersum orbem ita D. Pauli festum diem recolit. *II. kal. Iulii. Roma imo per totum orbem Christi, Festiuitas S. Pauli Apostoli*, quæ Vsuardo cõmemoratio dicitur, & Adoni *celebratio iterum*. Hanc duplicis celebritatis memoriam hìc libuit adnotare, quòd codices nostri, Antuerpiensis, & Corbeiensis die crastino illam prætereant.

Nauatiani. Nouatianum reliqui ferè latinorum vocant. Additio ad Adonem habet *Roma Natalis S. Nouatiani cũ aliis Dccclxxvii.* Silent hæc Romanum martyrologium, Vsuardus, & Bellinus de Padua. Nouatiani etiam non meminit Notkerus, sed tantum habet *Roma passio nongentorum septuaginta sex martyrum*, sicuti & M. Corbeiẽse. Expresse tamen ms. Reginæ Sueciæ ad hanc diem. *Et in eadem Vrbe* (Roma) *natalis S. Nouatiani, & Dccclxxviiii. martyrum.* quod non tam à nostris codicibus, quam à Vetustissimo Antuerpiensi adducto confirmatur. Forte aliqui à Nouatiano timuerunt, quoniam schisma primum aduersus Cornelium Pontificem in Ecclesia Dei, & Romana intulerit, & hæresiarcha euaserit; sed præcipuè quòd à sectarijs suis martyrio coronatum fuisse prædicaretur, vt habet Baronius doctissimus T. 2. Annalium ad annum 261. n. 2., vbi solidè de martyrio opinionem refellit. In numero Confessorum fuisse negari nequit ante schisma, id docente, vel Eusebio, vel D. Hieronymo in Chronico, & à Nouato hæresiarca, seductum fuisse. Sed quid vetat alium fuisse Nouatianum, vel Nauatianum in tanta Romanorum martyrum Segete, cum quo tanta anonymorũ classis coronata fuerit? Audiendus hìc est Prudentius in Peristephano de passione Hippolyti, dum sepulcra martyrum Romæ perlustrans anonyma vidit, plurima numerum tantum indicantia, ita vt sub vna sepulcri mole sexaginta depositos fuisse animaduerterit,

Sũt, & muta tamen tacitas claudẽtia tũbas,
Marmora quæ solũ significãt numerũ.
Quanta virum iaceant congestis corpora aceruis
Nosse licet, quorũ nomina nulla legas.

Ne quis vero miretur in Vetustiori Martyrologio nostro sæpe anonymos multos martyres numerari,

Quorum solus habet comperta vocabula Christus.

hæc libuit adnotare: atque etiam, si quis contenderet Nouatianum resipuisse, & martyrẽ euasisse, sciat Hippolitum martyrem, qui quondam Nouati sectator fuerat, aduersus eundem Nouatum stetisse, & illustri confessione expurgatum, insignem martyrem fuisse. Nouatũ æquè, ac Nouatianum tanquam schismaticum, & hæreticos plurimi ex patribus auersantur, non tamen Nonatus, & Nouatianus idem nomen fuit, vt Theodoretus alijque ex Græcis putarunt. Hoc aperte constat tùm ex Chronico Eusebij, & Hieronym. tùm magis ex epist. D. Cypriani. At sicuti Nouati nomen, satis Romanis vsitatum fuit, ita & Nouatiani frequens esse poterat. Nouatus confessor frater Timothei, & filius Pudentis Senatoris in M. Romano recolitur die 20. Iunij, & ad Nouatum libros suos de Ira dicauit Seneca, vt proinde necesse non sit Nouatianum hac die memoratum schismaticum illum esse Nouatianorũ antesignanum. Variant in anonymorum numero scripti codices, exuberant nostri supra alios dum nongenti octuaginta numerant: alij verò, vt ms. Reginæ Sueciæ nongentos septuaginta octo: nongentos septuaginta nouem Vetustissimum Martyrol. Antuerpiense. Magis autem redũdat Corbeiense, in quo supra nongentos octuaginta, & septem martyres recensẽtur. Cum Apostolo Paulo tres milites martyrium fecisse docet M. Romanum vj. Non. Iulij. sed xxxv. cum milite percussore ex prodigio lactis effluentis è vulnere ad Christum conuersos narrat Chrysostomus orat. de Principib. Apostol. qui coronam acceperunt. Incertum tamen

tamen mihi eſt,an hi in adducto nongentorum octuaginta ſeptem numero computentur.

Dedicatio Baptiſterii. Nulla ſolemnis huius dedicationis memoria extat in M. Antuerpienſi;meminit tamen Corbeienſe. Cum verò nullum Romæ, neq. in Chriſtiano orbe magis celebre Baptiſterium fuerit, quam quod Conſtantinus cōſtruxit, multiſq. donarijs ornauit in Laterano palatio,eiuſdem hic dedicationem recoli putarem. Huius adhuc memoria extat & Anaſtaſius Bibliothecarius in libello de munificentia Conſtantini *Fontem Sanctum, vbi Baptizatus eſt Auguſtus Conſtantinus*, vocat; ideoq; ſanctū fontem nuncupauit, quia vt fama eſt, non modo ibi pius Imperator à S. Sylueſtro mundatus fuerit à lepra, ſed fortaſſe, quòd per dedicationem ab eodem Pontifice fuerit ſanctificatus, ſeiunctim à reliqua Eccleſia Lateranenſi, cuius encenias recolit Romanum M. quinto Idus Nouēbris: Baſilicā ſub nomine S.Ioannis Baptiſtæ, in loco ſui Baptiſmi à Conſtantino ædificatam, narrat Petrus de Natalibus lib.10.cap.38., quam B. Sylueſter publicè conſecrauerit. De Conſtantini vocato Baptiſterio paſſim agunt, qui de ſacris vrbis ædeficijs ſcribunt, quos videre licet. Panuinum, & Seuerianum de ſeptē Eccleſiis. Sed præcipuè Cæſarem Raſponium de Baſilica, & Patriarchio Later. lib.3. qui, dum hęc cuduntur ad ſacram purpuram meritò euectus eſt.

In Perſida. De Natali SS. Apoſtolorum Simonis,& Iudæ aliqua ad Indiculū Apoſtolorum cōgeſſimus. Notkerus eadem cum adductis codicibus habet. *In Perſide natiuitas ſanctorum Simonis, & Iudæ Apoſtolorum*. Sed hæc eadem memoria totidem penè verbis habetur infra Kalendis Iulij. Græci ſequenti die omnium Apoſtolorum celebritatē recolūt.

II. Kal. Iulij.

IN Africa Natalis SS.Timothei. Zotici. Italiæ. Curſici Presbyteri. Leonis Subdiaconi. In Agrippina Aſchini. Paphili. & *Lemodicas depoſitio S.Martialis Epiſcopi, & Confeſſoris*.

IVNII 30.

LIbrariorum vitio Martyrolog. Corbeienſe, Africanos sāctos martyres ita Romæ tribuit. *Prid. Kal.Iulii. Roma Natalis Sanctorum Timothei, Italia, Gelati, Zoili, Italicę, Curſici Presbyteri, Leonis Subdiaconi. In Agrippina Aſclini, Pamphili, Lemouicas depoſitio S.Martialis Epiſcopi*. Conſtāter primam martyrū claſſem codices noſtri in Africa coronam accepiſſe dignoſcūt,& Vetuſtiſſimum Antuerpienſe confirmat. *II. kal.Iulii. In Africa Sanctorum Timothei, Zotici, Italica, Zoili, Gelati, Curſici praesbyteri, Leonis Subdiaconi, In Agripina Aſclini, Pampili. Lemodicas depoſitio S.Martialis Epiſcopi, & Confeſſoris*. Notkerus quamquam Timoteum tantum, & Zoticum recenſeat, locum tamen agonis non Romam, ſed Africam ita ſignat. *In Africa Timothei, & Zotici*. Ex his nonnullos etiam refert mſ. Reginæ Sueciæ in fine laterculi prid. Kal. Iulij. *In Africa Natalis Sanctorum Timothei, Zotici, Italia,Galati. In Agrippina natal. SS.Aſchini, Paphili*. ita vt dubitari nequeat, reliquorum codicum fide ſub Timotheo anteſignano ſacros pugiles Africanos fuiſſe. Ex his binos incerto loco tribuit hodierna die M. Romanum nempe Caium præsbyterum, &

Leonem subdiaconum. Addit ibi Baronis de his agere Vsuardum, & recentiores omnes. Sed nullibi Caium Presbyterum inuenio. Vsuardus Molani, ita legit. *Ipsa die S. Corsici Presbyteri, & Leonis Subdiaconi*. Bellinus de Padua pro Corsico Bisicum retinet. *Ipso die S. Bisici Presbyteri, & Leonis Diaconi*. Varietatem librorum antiquorum itâ hìc agnouit Maurolycus. *Ipse die S. Disici Presbyteri, siue Corsici, & Leonis Subdiaconi martyrũ*. Petrus de Natalibus lib. xi. n. 182. de ijsdem ita meminit *Corsicus Presbyter, & Leo Subdiaconus, passi sũt martyrium prid. Kal. Iulii*. Corsicum etiã retinet Galesinius, & quamquã alias Bisicum dictum fateatur, passim tamen in mss. legi testatur *Corsici*, vel etiam *Corsiti*, & monet Leonem non Diaconum, sed Subdiaconum dicendum esse omniũ Martyrologiorum fide, cui adducti iam codices consonant. Cum vero eos Romæ martyres fuisse addat, neque in Notis auctorem proferat, veritus essem, ne propria coniectura (quod alibi de incerti loci martyribus asserere non dubitauit) id affirmaret, nisi ex aliquo antiquo ms. accepisse suaderet M. Corbeiense, in quo pariter dubitari potest, ne *Italia*, vel *Italica* nomen repetitum sit.

In Agrippina. Coloniam Vbiorum vrbem, Agrippinæ Neronis Matris patriam, ad Rhenum hìc agnosco. Martyres vero in eadẽ vrbe coronatos in editis MM., præter Rabanum, & Notkerum nullibi inuenio. Adducta quidem mss. Asclinium, vel Asclitium, Pamphilium, vel Pampilũ, vel Paphilum constanter Agrippinæ assignant. Ille II. Cal. inquit. *In Agrippina Asclepii, Pamphilii*.

Lemodicas. Ita pro Lemouicis vetera ferè omnia mss. retinent. An S. Martialis fuerit Apostolis coæuus apud Galliæ scriptores nòn dũ cõstat. Serius nẽpe ex Seuero, Sulpicio educentibus alijs, Christianam religionem in Gallia fuisse susceptã, & ex Gregorio Turonensi sub Decio Martialem Lemouicum venisse. Inter hos Cordesius, & ex eo Franciscus Bosquetus T. 1. Hist. Ecclesiæ Gallicanæ, & nuper Ioãnes de Launoy chorum ducunt. Episcopus tantum, & Confessor hìc S. Martialis dicitur non Apostolus, vt alij contenduut esse vocandum; neq. additur particula *de Antiquis*, vt in Vetustiori nostro mos est aliquando superaddi; quinimmo Confessoris titulus appendicem, & recentiora sæcula sapit. Confessorem pariter vocant M. Antuerpiense ms. Reginæ Sueciæ, Notkerus, & alij. In Corbeiensi tantum dicitur depositio S. Martialis Episcopi. In Hagiologio FrãcoGalliæ Lebbei adduntur duo presbyteri Alpinianus, & Stratodinianus, quem in Austriclinianum emendat idem Lebbeus. Anteacto sæculo prodijt S. Martialis vita, quæ ab Aureliano eiusdẽ cathedræ successore scripta perhibetur, & Abdiæ Babilonio in editione Parisina succenturiatur, eiusdem farinę cum Apocripho illo scriptore. Ioannes Hessels in Censura de vita quorundam sanctorum. S. Martialis editã historiã in multis sibi displicere affirmat. Consimilis tamẽ seruatur in mss. libris Passionalibus Bibliothecæ Canonicorũ Lucẽsium. De S. Martiale eiusq. Apostolatu plura habet Lebbeus adductus tomo 2. Bibliothecæ ms. præsertim in Concilijs Bituricense, & Lemouicense; sicuti & plures sacræ Galliæ scriptores, præter Sammarthanos qui sub Decio S. Martialem floruisse veritati magis consentaneum existimare videntur in Episcopis Lemouicensibus T. 2. Galliæ Christianæ.

Kalendis

KALENDIS IVLII

Litanias indicendas

Iulius habet dies XXXI.

IN Nicomedia Zoeli. Gagi Papæ. Et Natalis Sanctorum Luciæ Virginis, & Acciæ Regis cum alijs viiij. In eadem Vrbe Efici. Procefsi. Martiniani. Marine. Antonî. Sereni. Victoris. In Mesopotamia Zeli cum alijs vj. & aliorum cclxiiij. In Antiochia Seueriani. Zoęli. Epafi. In Monte Or depositio Aaron Sacerdotis. Et depositio Primi. Idonij cum aiijs. Et Augustiduno depositio Leoni Episcopi. In Persida passio Sanctorum Apostolorum Simonis Chananei, & Iude Zelotis. Egolisina Ciuitate depositio Separci Episcopi.

IVLII 1.

MVltis cęlitibus abundat Vetustius M. supra Romanum emendatũ. Primumq. Nicomediæ habet Zoilum, cuius etiam ita meminit. M. Vetustissimũ Antuerpiense. *Kal. Iulij. In Nicomedia Zoili. Romæ depositio Gai Episcopi. Natalis Luciæ Virginis, & Auceiæ Regis cũ aliis viii. Item Roma Isici, Processi, Marinæ, Antonini, Sereni, Victoris, Zeli, cum aliis octo. Orionis, & aliorum cclxli. In Antiochia Seueriani, Zoeli, Pasi. Depositio Idonei cũ filiis. Augustoduno depositio Leontii Episcopi. In Persida SS. Apostolorum Simonis Cananei, & Iudæ fratris Iacobi.* De Zoilo Nicomediensi meminit etiã ms. Reginæ Sueciæ. *Kal. Iulii. Nicomedia S. Zoili. Romæ depositio Gaii Papę.* Et quamquam de Nicomediensi Zoilo nihil habeat Notkerus, eiusdem tamen cum alijs in nostro indicatis, memoriam, integro de more adducto laterculo, agit Corbeiense. *Kal. Litania indicitur. In Nicomedia Zoili Martyris. Romę Gaii Papę, & Natalis Sanctorum Luceię Virginis, & Auceię Regis cum aliis octo. In eadẽ Vrbe Efici, Processi, Marinæ, Antoni, Sereni, Victoris. In Mesopotamia Zoeli cum aliis sex: Orion cum aliis octo. Et aliorum ducentorum sexaginta octo. In Antiochia Seueriani, Zoeli, Epasi. In Monte Or depositio Aaron Pontificis. Et depositio Primi, Idoni cum aliis. Augustiduno depositio Beati Leontii Episcopi. In Persida passio Sanctorum Apostolorum Simonis Cananai, & Iudæ Zelotis. Egolisma Ciuitate depositio Beati Eparci Episcopi. Cinomannico Anisola Monasterio, depositio S. P. Karilefi Presbyteri, & Confessoris.*

Romę Gagi. Pro Caio siue Gaio nostrorum codicum scriptor vbique Gagiũ profert. Notkerus plures Romanos, qui sequuntur martyres per compendia trãsigens, ita de Gaio meminit. *Romæ natiuitas Sancti Gaii Papæ, & aliorum nõ paucorum martyrum.* Nec valdè diuersa habet Auctarium Adonis. *Romę Caii Papæ, & aliorum.* Depositionem non natalem

dicunt M. Vetustissimum, & ms. Reginæ Sueciæ, ad celebritatem, seu translationem aliquam designandam; rarò enim agonis diem in martyribus depositionē vocāt vetera martyrologia. Cum verò vnus tantum Gaius, siue Caius penès Pontificalis historiæ scriptores legatur, eumq. constanter hunc referant martyrio sub Diocletiano coronatum x. Kal. Maii, ac in Callisti cœmeterio sepultum, mirum cur toties in Vetustiori nostro M. eiusdem memoria repetatur, vt 20. die Februarii, & 22. Aprilis, vbi de eo egimus. Vix enim vetusta aliqua depositio recoli potest, cum in ipso Callisti cœmeterio, vbi antiquitus S. Gaij exuuiæ repositæ fuerant, nostrorum patrum ætate inuentę sint, vt ex Aringhio lib. 4. ca. 29. ibi adnotauimus. At cū S. Pontifex annis nouē in cryptis ad fideliū solamen latuerit, fortasse in ijsdē cœmeterijs pluries à fidelibus eiusdē memoria recolebatur.

Et Natalis S. Luciæ Virginis. Romanā Virginem, siue Luciam, siue Luceiam cū Anceia Rege Barbaro eius temporali domino, & recolit & eius Acta signat Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 4. ad diē 25. Iunij, vbi aliqua ad aliarum huius nominis sanctarum Virginum distinctionem adduximus, ibiq. Luceiam, & Aceiam ambas virgines Thessalonicenses exhibuimus. Similitudine nominum deceptos aliquos ex recentioribus non dubito & magnas nubes distinctis aliàs martyribus offudisse. In Vetustiori M. nostro nulla est repetitio, nulla confusio. Fistus, & Luceia cū alijs xxij. aut xxiij. recolitur viij. Kal. Iulii. Deinde vij. Kal. Iulij Lucela, & Aceia Virgines Thessalonicæ. Nūc Kal. Iulii Lucia virgo, & Aceias Rex cū *filiis nouē*, vel vt alter ex codicibus nostris legit *cū alijs nouē*, cui reliqua iam adducta mss. consentiunt. Notkerus qui ad diem vij. Kal. Iulii videtur confudisse Luceiam, & Auceiam virgines, in Vetustiori nostro indicatas vnà cū Lucia, & Aceia Rege, ibi etiam xxii. sociorum meminit, quemadmodum Vvandelbertus suppresso in Accia Regis titulo.

Vsuardus, & Ado Aceiam ibi penitus silent, sed Luciæ Romanæ virgini xxii. pariter addunt commilitones, nec aliam, siue Luciam, siue Luceiam agnoscunt in hodiernis fastis. Rabanus eandem hic recoli Luceiam putat, cuius ita meminit viii. Kal. Iulii. *Romæ Fusci Lucea cū aliis xxii.* & solemnem celebritatē Romę fuisse docet, dum in hodiernis fastis illius ita octauam diem notat Cal. Iulii. *Eadem die Romæ octaua Luceiæ virginis sanctimonialis cum Auceia Rege sponso suo*. Sanctimonialem Virginem Luceiam fuisse alibi non legi, sicuti Aceiam Regem eiusdem sponsum fuisse, quem dominum alii dicunt. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ad diem 25. Iunii ex Petro de Natalibus Acta SS. Lucię, siue Luceiæ, & Anceiæ Regis prælibat, eadem tamen vti minus probabilia notat. Dum verò socios addit xxii., ab eodem Petro discedit, qui nullos martyres illis associat, sed in persecutione Diocletiani inquit, *ambo ipsi pro nominis Christi confessione detenti gladio martyrium impleuerunt vii. Kal. Iulii*. Variant quidem in numero commilitonum Luceiæ virginis, & Auceiæ Regis codices nostri, qui viiii. omnino socios agnoscunt à M. Corbeiensi. Hoc enim non modo apud Dachetium editū, sed in schediis nostris viii. tantum retinet, & pro Luceia Luciam hoc pacto legit Kal. Iulii. *Et natalis SS. Luciæ Virginis, & Auceiæ Regis cum aliis octo*, cui vt vidimus concinit martyrol. Vetustissimum Antuerpiense.

In eadem Vrbe Efici. Sub titulo *non paucorum martyrū* hos Romanos athletas collectiue signat Notkerus. An inter triginta quinque milites reponendi sunt, qui per prodigiū lactis de ceruice Apostoli Pauli emanantis emolliti, gladio & ipsi ceruibus amputatis Christum Dominum confessi sunt, nō affirmo. Tres eorum tantum recolit hac eadem die Romanum martyrol. sed nomina Longini, Acesti, & Megisti, quæ ex veteribus mss. addit Baronius in Notis, cum nostris nō consonant. D. quidem Chrysostomus in

in Homel. de Princip. Apost. eodē gladio cum Paulo triginta quinque summa alacritate Deo fuisse mancipatos adnotauit. Isicium pro Eficio Antuerpiense martyrol. legit, sed Eficium Corbeiense cum codicibus nostris, in quibus emēdandum puto librarii errorem, qui cum Processo huius diei martyre, & alio à Processo sequentis laterculi, Martinianū pro Marina reposuit, deceptus similitudine, & fama nominis. Ex Corbeiensi igitur, & Antuerpiensi MM. restituendū omninò pro Martiniano Marinam putarem. Antonium Vetustius nostrum, & Corbeiense præferunt minima mutatione, non Antoninum, vt illud Vetustissimum, quod hic mutilum esse fatendum est, dum Zelum, & alios sequentes martyres Romæ assignat, qui Mesopotamiæ debentur.

In Mesopotamia. Zoelum sex Anonymorum antesignanum in Mesopotamia martyrem vocat martyrol. Corbeiēse: Zelum codices nostri cum Antuerpiensi martyrol., quod in loco certaminis, vel venerationis deficiens, abundat in numero sociorum supra sex, alios binos addens. Orion in omnibus mss. succenturiatur Asiæ martyribus, aliisq. sine nomine socii adduntur in duas classes codicibus nostris, & Corbeiensi diuisi, nempe viii. in prima, & cclxiiii. vel cclxviii. in secunda. Vetustissimum Antuerpiense primam turmam præterit, & Orioni iungit sine nomine tantum cclxii. quos alterius esse classis ex adductis mss. palam est. Hos omnes etiam Mesopotamiæ decurtatis nominibus ita tribuit Notkerus. *In Mesopotamia Zoelli cum aliis plurimis.* Auctarium Adonis deficit in postrema classe, in aliis conuenit. *In Mesopotamia Zeli cum aliis vi. Orion cum aliis viii.*

In Antiochia. Vetustissimū martyrol. Antuerpiēse, dum tres martyres Antiochenos refert, pro Epaso nostrorum codicum, & Corbeiensis Pasum scribit parui momenti differētia. Hi tamen reliquis editis hucvsque martyrolog. ignorantur.

In Monte Or. Omnibus latinorum martyrologiis celebris est Aaron Sacerdotis memoria: hac die memoratur Corbeiensi, sed in Antuerpiense deficit. Videndus de Aaronis obitu Iosephus lib. 4. c. 4. Hor mons Arabiæ Petreiæ in finibus eiusdē, aliquibus cū aspiratione, aliis vt Corbeiensi, & codicibus nostris sine aspiratione scribitur, aliis etiam Horeb dicitur.

Et depositio Primi. Non indicato loco, vbi hæc depositio veneretur, frustra, vt aliquam hic lucem adderem, laboraui. Bini codices nostri Depositionē signant Primi, Idonii, cum aliis, totidemq. verbis Corbeiense M. In Vetustissimo Antuerpiensi Primus tantum memoratur cum filiis, eiusq; depositio recolitur. Hic loquendi modus omnibus mss. communiter Sanctos, vel Sanctū aliquem Confessorem potius innuere videtur, quam martyrem. Veritus aliquando sum, ne vnicum nomen esset Primidonij. At nihil immutandum duxi; præsertim quòd non modo in edito Corbeiensi M. Dacherij, sed in schedijs Dufresnij penes me ex illius codicis Prototypo legitur, *& depositio Primi, Idoni cum aliis*, iisdē penè verbis, quibus in nostris codicibus exprimitur. Vetustissimum Antuerpiense M. Primum silet, & Idoneum tantum profert cum filijs. Sed de mutilatione in hodiernis fastis suspicari iam licuit.

Augustoduno. Pro Leone nostrorum codicum reponendum esse Leontiū monent mss. Antuerpiense, Corbeiense, & Reginæ Sueciæ, in cuius laterculi fine legitur. *In Monte Hor depositio Aaron Sacerdotis. Augustoduno depositio Leontij Episcopi.* Confirmat idem Adonis Auctarium hac ipsa die, quamuis in martyrologio S. Sabini de Leuitania in Pireneis eius memoria recolatur die 7. Iulij, his verbis. *Augustoduno depositio S. Leoncii Episcopi.* Leonorium hunc appellare videtur Molanus in Appendice ad Vsuardum, Maurolycus Leonem vocat cū codicibus nostris. Cum vero neq. huius, neq. Idonei, aut Primidoni depositio ab alijs

alijs latinorum martyrologijs indicetur, Gallici antiquarij additamentũ puto, à quibus neque Vetustissimũ Antuerpiense videtur immune.

In Perside. Eadem SS. Simonis, & Iudæ commemoratio habetur etiam in Perside ad diem 29. Iunij. Hæc autem translationis, seu dedicationis memoria non consummati certaminis fuisse videtur, vt diximus ad Indiculum Apostolorum. In Hagiologio nostro ms. perantiquo ex Abdia Babilonio scribitur translationem ad Basilicam miro ordine constructam à Rege Persiæ post tres annos ab eorundem Passione peractam fuisse Kal. Iulij. Si quæ vero fides habenda est Apocripho scriptori, eadem esset natalis dies certaminis consummati; scribitur enim de Templo, & Rege. *Per tres autem annos fabrica incessanter exercuit, & consummans eam die Natalis eorundem, idest Kal. Iulias meruit perdedicare loca Sanctorum*. At sub Natalis voce celebritatem, siue translationis, seu alicuius Basilicæ dedicationis intelligi posse alibi monuimus.

Egolisma, seu potius Engolisma depositionem Separci Episcopi referũt codices nostri. Eparcum legit M. Corbeiẽse, & pariter Episcopum, quamquam Abbatem, seu Monachum, & Confessorem tantum astruant Vsuardus, & Romanum martyrologium. De eo plura Greg. Turonensis lib. 8. Hist. Francorum cap. 8. & eius vita apud Surium T. 7. in quibus Monachus Engolisma reclusus nũcupatur, & Presbyterũ non Episcopũ obijsse Kal. Iulij. Abbas vocatur etiam in Romano, & aliorum recentiorũ MM. sicuti in antiquo Hagiologio Lebbei. *Ciuitate Angolisma S. Eparchii Monachi, & Confessoris*. Cum vero constanter, tam in binis codicibus nostris, quam in Corbeiensi Episcopus nuncupetur, & Siparcus in illis dicatur, veritus sum ne alius esset ab Eparco Abbate. Videant, qui res Galliæ sacras tractant, à quibus superadditum fuisse sanctum virum Gregorio Turonensi coæuum vix dubito. De eo silet martyrol. Antuerpiense, neque inter Engolismenses Episcopos à Sammarthanis numeratur, sed S. Eparchij Ord. Benedictini Abbatia Engolismensis memoratur.

VI. Nonas Iulij.

ROmæ Damasi. Processi, & Martiniani. Calesti, & depositio Melciadæ PP. Turonis Sanctæ Monegundis.

IVLII 2.

IN Apographo Vetustissimi M. Antuerpiensis hodierni fasti ita prostant. *vi. Nonas Iulij. Romę Processi, Martiniani. Item Roma Eutici, Gradini, Aiaxi, Amideani. Depositio.* Quos mutilos esse postremum nomen *Depositio* cui nihil additur satis docere potest. In eodem infortunio & codices nostri versantur, in quibus & si suppleri potest, quod in Vetustissimo ad nomen depositionis deficit, nempe Melciadis Papæ, Romani tamen martyres desiderantur. Integrum magis videtur in Corbeiensi martyrol. hodiernus sanctorum Indiculus hoc ordine. *vi. Nonas Iulias. Damasi, & militum duorum Processi, & Martiniani, Calepi, & natale Eusici, & depositio Miltiadis Papa, Hisici, Amida, Amigradina, Arixi, Iocundianillę. Turonis ciuitate Sanctę Monegunda*. Vereri tamen potest, ne aliquo vitio & vetus Corbeiensis codex laboret. Quamquam enim cõsonent codices nostri in verbis illis *Roma Damasi*, vixq. ad Damasum Pontificem

cem referri possint, qui 2. vel 3. Idus Decembris sepultus fuit via Ardeatina ex historiæ Pontificalis scriptoribus, vel quarto Idus Decembris, quando in Vetustiori nostro martyrol. sancti Pontificis memoria agitur, ancipitem lectorem relinquunt, ad quem re vera Damasum referri possint; præsertim quòd neque in mſ. Reginæ Sueciæ, neq. in Vetustissimo Antuerpiensi vlla Damasi memoria peragatur. Supplendum quapropter tam in Corbeiensi, quam in codicibus nostris videretur ex Adone laterculum, & legendum *Romæ in Cœmeterio Damasi Processi, & Martiniani*. De cœmeterio Damasi Via Ardeatina latè differit Aringhius T. 1. Romæ subterr. lib. 3. cap. 12. Verùm cum Processus, & Martinianus ex eorundem Actis apud Surium T. 7. sepulti fuerint à Lucina Matrona Via Aurelia in Arenario, quomodo eorum memoria celebris esset in cœmeterio Damasi, seu SS. Marcelliani, & Marci ad Catacumbas Via Ardeatina tanta viarū distantia, fateor me ignorare; cum SS. martyrum corpora ibi in proprio cæmeterio antiquitus quieuerint, propriamq; Ecclesiam ibidem habuerint, vt idem Aringhius ostendit l. 2. cap. 14. Præterea idem Ado in festiuitatibus Apostolorū martyrologio præfixis apertè docet sanctos martyres Processum, & Martinianū gladio fuisse cæsos *foras muros Vrbis Romę in Via, qua Aurelia nuncupatur* sepultosque à Lvcina Matrona *in prędio suo in Arenario iuxta locum vbi decollati sūt.* & quod maius nobis est Vetustius etiam martyrol. nostrū idem docet ad diē 31. Maij. In tanta sæculorum caligine plura quidem latere possunt, pluresq; sanctorum martyrum translationes, vel corporum integrorum, vel alicuius partis, atq; Ecclesiarum dedicationes accidere potuerunt; præsertim in antiquissimis martyribus, & ab Apostolorum sæculo. Si quis vero se ab hisce tricis expedire maluerit nostrum codicum, & Corbeiensis fidem sequutus affirmabit, alium Damasum martyrem Romanum fuisse eodē die Romæ veneratum, quo Processi, & Martiniani Natalis celebratur, quemadmodum, & Calistum, qui post sanctos milites in Vetustiori M. recolitur. Alios etiam martyres numeratos fuisse in veteri Hieronymi M. vereri posset ex Petro Equilino lib. 6. cap. 4. dum Aristonem, & socios numerat ex Hieronymi M. apud Adonem.

Processi, & Martiniani. Videnda hìc quæ diximus ad diem 31. Maij de SS. Processo, & Martiniano, vbi eorundem etiam memoria agitur, quæ forte alicuius solemnis translationis, aut Basilicæ dedicationis est. Secundum Iulij diem sanctis his martyribus dicatum antiquitus fuisse præter omnia latinorum martyrol. docet Sacramētarium Gregorij, & vetus Calendarium Fronti, in quo legitur Iulij *die 2. Natalis Processi, & Martiniani*. Eadem habentur in calendario Hieronymiano perantiquo Lucensi. Reliqua de sanctis militibus, ita etiam in M. Corbeiensi vocatis, nota sunt, additumq. illud *& militum duorum* esse videtur, vt distinguantur à Damaso, & Calisto, alijs martyribus ab ijsdem, saltem officio, seiunctis. Minùs etiam hac die vitiatum codicem hunc putamus, quòd de Euticio martyre fidem astruat hoc pacto mſ. Reginæ Sueciæ. *Et in eadem Vrbe via Appia Natalis S. Eutycii*. De reliquis verò martyribus, aliquantulum in nominibus à Vetustissimo Antuerpiensi diuersis nihil nobis addendum succurrit.

Et depositio Melciada. De S. Milciadis Papæ depositione egimus ad diem x. Ianuarij, quæ cur hìc repetatur ignorare fatemur, nisi idem addamus, quod ante de SS. Processi, & Martiniani iterata veneratione diximus. Forte incertus S. Pontificis dies obitus in varias venerationes traduxit fideles. Anastasio, & Luitprando S. Melciadis obitus signatur 4. Idus Decembris: Abboni Floriacensi 4. Idus Ianuarij: vetus Pontificalis historia mſ. in Bibliotheca Canonicorum Lucensium cum primis concordat *iiii. Idus Decembris*, sed iiij. Idus Ianuarij antiquissimus

simum fragmentum apud Bucherium in Victorij Canonem cap. 15. & iij. Idus Catalogus Romanorum Põtificum, quo vtitur Cuspinianus. Errorem hic agnoscimus librarij in Vetustissimo Antuerpiensi, qui Meltiadem martyribus sequẽtis diei commiscuit.

Turonis S.Monegunda. Sanctæ huius Virginis ex Gregorio Turonensi vitam habet Surius T.7. De qua agit Romanum martyrologium, & reliqui ferè latinorũ. Notkerus eius memoriam in precedentem diem retulit; quia verò de eadem silet Vetustissimum M. Antuerpiense facile credimus Gallici antiquarij de more additamentum esse.

V. Nonas Iulij.

IN Edessa Mesopotamie translatio corporis S.Thomę Apostoli, qui passus est in India. In Alexandria Trifonis, Menelai. Cyrilli. Porforis. Aprici. Cristi. Iuliani. Eracli. Eologi. Emerionis. Cyrionis. Honestis. In Tharso Serene. Hilionis. Srrategi. Montani. Atriani. Esici. Germani. Paseni. Pauli. In Constantinopoli Eufemiæ. Acaci. Ammoni. Thomæ. Triphoni. Menelai. Cerealis. Heracli. Eologi. Item Eologi. Cyonie. Iuliane. Demetri. Horestis. Heliodori. Strategi. Amminiti. Iocundi. Martiniani. Sustrati. Timothei. Cyoni. Cyriani.

IVLII 3.

DE Thomę Apostoli celebritate, seu Trãslationis natali die, nihil addendum occurrit ad ea, quę in Indiculo Apostolorũ dicta sunt, præterquam apud Rabanum eadem ita confirmari. *V.Nonas. Translatio Thomæ Apostoli in Edessam. Passus in vero India.* Vetustissimum S.Villibrordi martyrologium incuriosi librarij vitio laborat in Apographo nostro; pro eo enim quod scribi deberet *Thomæ Apostoli* legitur *Romæ Apostolorum hoc ordine. V. Nonas Iulii. In Alexandria Trifonis, Menelai, Cirionis, Eulogi, & Translatio Romę Apostolorum, in Edessa Miltiadis, Eutici, Porforis, Apricis, Chusti, Iuliani, Eradi. Item Trifonis, Norestis. In Tarso Cappadociæ Seueri, Helionis, Trategi, Montani, Atrani, Eusuci, Germani, Partheni, Pauli. Constantinopolis Eufemię, Acaci, Ammoni, Thomę, Trephoni, Menelai, Celialis, Eracli, Eulogi, Cioniæ, Iuliani, Demetri, Horestis, Heliodori, Strategi, Amedini, Iocundi martyri, Ammi, Sustrati, Timothei, Cioni, Ciriaci*. Celebrem hac die fuisse S.Thomæ translationem confirmat ms. Calendarium Hieronymianum Lucense in quo Iulij. *V. Nonas Translatio S.Thomæ Apostoli* scribitur, & omnia latinorum martyrologia conspirant. Petrus de Natalibus Historiam Translationis prosequitur, & prodigia aliqua recenset lib.6. cap. 44.

In Alexandria. Triphonem cum alijs xij. anonymis exhibet Alexandriæ Romanum martyrologium, & vt notat ibi Baronius ex Vsuardo, & libris mss. Galesinius addit Triphoni socios Seuerinũ, Iulianum, Euphemiam virginem. Sed deprauatis codicibus vsus, aliarum regionum martyres palam cum Ægyptijs confundit. Rectius post Triphonem Menelaum cum x. anonymis iungit ms. Reginæ Sueciæ. *Alexandria SS. martyrum*

Tripho-

Triphonis, Menelai, & aliorum x. In Tarso Ciliciæ natalis SS. Elionis, Montani Germani cum aliis vi. Constantinopoli natalis S. Euphemiæ, Acacii, & aliorum xxii. Quos tamen de more mſ. illud per anonymorum compendia colligit, vberius eos explicat M. Corbeiense. *V. Non. Iulii in Edissa Mesopotamię Natalis, & translatio corporis S. Thomæ Apostoli, qui passus est in India. In Alexandria Trifonis, Menelai, Cirionis, Cyrilli, ... forferis, Aprici, Iuli, Chisti, Iuliani, Geracli, Eologi, Emerionis, Horestis. In Tarso Seueri Helionis, Stracei, Montani, Adriani, ... sici. Germani, Partheni, Pauli. Constantinopoli, Eufemia, Acaci, Ammonis, Thoma, Tripon, Menelai, Cerialis, Baraclæ, Eologi, Cioniæ, Iuliani, Demetri, Horestis, Helsodori, Strategi, Aminidi, Iocundi, Martyri, Ammi, Sustrati, Timothei, Chionii, Cyriani.* At non duodecim sed tredecim Triphonis socios nominatim exprimit, quos duodecim tantum numerat Vetustissimum martyrol. Antuerpiense, si interposita Lacinia Edessanæ translationis ex incongruo loco auferatur, quemadmodum remouendam decreuit Bollandus, dum Tomo 1. in Prefatione Generali ad Acta sanctorũ cap. 4. §. 4. illius specimẽ, ita in hodiernis fastis restituit, vt etiam Melchiadis nomen, quod præteritæ diei conueniret, auferret, & decem tantum reliquos Triphoni socios assignaret. Abundat Corbeiense in Cyrillo, Iulio, & Emerione. Iulius in nostris etiam deficit, & primo loco Cirion. Pro Emerione Vetustissimum legit Triphonem. Petrus de Natalibus lib. 11. n. 88. ex veteribus martyrologiis anonymos Trifonis socios ad ducentos extendit. *Triphon, & alii ducenti martyres Alexandriæ passi sunt V. Nonas Iulii.*

In Tarso. Mirum quod M. Vetustissimum pro Tarso Ciliciæ, vt exprimit iam adductum mſ. Reginæ Sueciæ, Tarsum Cappadociæ retineat, ignotam Geographis vrbem in Cappadocia, seu quam hucvsque inuenire non licuerit. Maioris famæ fuisse Tarsum Ciliciæ vrbem palam est, sed cum & Tharsis opidum fuerit Syriæ, seu Comagenes non longe à Samosatis distans, an pro Comagenæ Cappadociam reposuerit antiquarius imperitus, ignoro. Sine alia additione, vt in codicibus nostris, ita & in Corbeiensi scribitur Tarsus Ciliciæ. Huic Vrbi cum SS. Helione, Montano, & Germano vi. anonimos iungit mſ. Reginæ Sueciæ, totidemq. sunt, qui in libris nostris exprimuntur nominibus Tarsenses martyres, quorum chorum ducit non Helim, sed vel Serena, vel Senera, vt in alterutro ex nostris codicibus legitur. Pro Serena Seuerum retinent M. Vetustissimum, & Corbeiense, quæ in numero nouem martyrum nominibus signatorum cum Vetustiore nostro conueniunt, nec à mſ. Reginæ Sueciæ discrepant. Nihil de his habetur in Romano M. alijsq. recentiori bus.

Constãtinopoli Euphemia. Ex his Christi Athletis Eulogium tantùm cum socijs indicat Romanum M.: sed Maurolycius addit Acarium, Demetrium, & Euphemiam. Galesinius tantum Eulogiũ, & Demetrium protulit, quos passos narrat sub Valente Ariano, & in Adnotationibus id excerpsisse profitetur ex Annalibus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & mss. codicibus, vnde Em. Baron. fortasse accepit, cum in Adnotationibus addit de Eulogio, & socijs hac die Græcos agere in Menologio. Euphemiam magnæ venerationis martyrem ex vrbe Chalcedone Bysantio minus milliario opposita, recolunt Græci in Menologio Sirleti non. 3. Iulij die, sed xi. Eulogius vero nusquam mihi comparuit, nisi apud Petrum de Nat. hoc ordine lib. 11. n. 189. *Eulogius, & Ochaicus, & Demetrius martyres. Constantinopoli eodem die obtinuerunt triumphũ,* hoc est v. Nonas Iulij, ex martyrol. Hieronym. Viginti quatuor Bysantini cum Euphemia antesignana martyres numerantur in codicibus nostris, qui numero anonymorum in mſ. Reginæ Sueciæ respondent. Viginti tres tantum sub Euphemia recenset Constantinopoli

Beatos martyres Martyrol. Corbeiense, sed xxiiij. cum codicibus nostris Vetustissimum Antuerpiense. Deficit ergo in illo alter Eulogius librarij oscitantia, quæ ex adductorum fide conuincitur.

IIII. Nonas Iulij.

SAncti Iocundiani. In Syria Sabbatiæ Innocentij cum alijs xxv. *In Gallia Turonis ciuitate ordinatio Episcopatus, & Translatio corporis S. Martini Episcopi, & Dedicatio Basilicæ ipsius. Bituricæ ciuitate Natalis Luciani Episcopi.*

IVLII 4.

DEficit in codicibus nostris locus Passionis S. Iocundiani. Africam tamen esse docent Romanum M. cum reliquis ferè latinorum Beda, Vsuardo, Adone, Bellino de Padua, Maurolyco, Galesinio, & Petro de Natalibus præcipuè, qui ex Hieronymi, & Adonis martyrologio Iocundianum in Africa per aquæ summersionem martyrium fecisse refert. Sed purum Hieronymianū M. nō habuisse Petrum de Natalibus alibi adnotauimus. Vetustissimū Antuerpiēse de martyrij genere non meminit, & si locum de more ita indicauerit. *IV. Nonas Iulij. In Africa Iocundiani, Sereni, Sabbatiæ, & Innocentium. Translatio S. Martini in Turnis, Lauriani martyris.* Genus tamen agonis in Iocundiano non silet M. Corbeiense. *IV. Non. Iulij. In Africa Iocundiani in altum missi, & Martyris. In Syrmia Sabbatiæ Innocentij cum alijs xcx. In Gallia Turonis ordinatio Episcopatus, & Translatio corporis S. Martini Episcopi, & Confessoris, & dedicatio Basilicæ ipsius. Beturino Natalis S. Laurtani Episcopi, & Confessoris.* Iocundiani meminit ad calcem huius diei ms. Reginæ Sueciæ. *In Africa S. Iocundiani martyris.*

In Syrmia. Vetustissimum Antuerpiēse non Syrmij, seu Sirmiæ Pannonicæ vrbi Sabbatiam, & Innocentium cum socijs tribuit, sed Africæ, mutato tamen Sirmij nomine in martyrem Serenam. At reliqui codices, & omnia latinorum martyrologia cum Romano Sirmium non Serenum legunt, ac xxx. illis socios addūt; pro Sabbatia tamen nostrorum codicum legunt Sebastam, & corruptè Galesinius Sebastianā. Bellinus de Padua pro Syrmio legit Apud Smirnam SS. martyrum Innocentij, & Sebastiæ cum aliis xxx. At præter Bedam, qui Sabbatiam retinet, de mss. idem testatur Galesinius, & codicibus nostris consonat Corbeiensis. In quo tamen anonymorum numerus xcx. in xxx. mutandus est, quemadmodum, & xxv. Vetustioris nostri ex omnium aliorum fide.

In Gallia Turonis. Hæc de S. Martini translatione, ac Basilicæ dedicatione ad Gallicum additamentum pertinent: omnia tamen martyrologia latinorum tanti Confessoris celebritatem indicant. Saussayus hìc dolet sanctarum reliquiarum à Caluinianis dissipationem, sed aliqui ex sacris ossibus restituta non perijsse certum est, & nuper Regio iussu Lucensis Patriæ meę Cathedralis Ecclesia D. Martino dicata os vnum obtinuit, igne probatum ad confirmandam perduellium rabiem, & cleri Turonensis pietatem. Celebrem fuisse magnorum Episcoporū acceptæ Cathedræ diem alibi diximus.

Bituricæ. Sunt qui Laurianum Episcopum, & confessorem dicant vt M. Corbeiense. Sed contra aliorum mss. & editorum librorum fidem, qui martyrem expressè vocant. De eo ita legitur in antiquo

quo FrancoGalliæ Hagiologio Lebbei. *In territorio Bitaricę ciuitatis Vico Vastinno natalis S.Lauriani Episcopi, & martyris, cuius caput Hispalim ad Hispanias deportatum est*. Vasseus apud Baronium putat martyrium fecisse sub Totila Rege ad annum 544., & Archiepiscopum Hispalensem fuisse. His consona lib.3. miraculorum S. Austregisili cap. postremo in Bibliotheca Lebbei de S.Lauriani solemni die, ac eius cathedra leguntur. *Adueniente itaq. B.Lauriani martyris Hispalensis Episcopi solemnitate, quæ colitur 4. Nonas Iulij, &c.* sed omnia diffusius, & apertius patent in eiusdem Lebbei Bibliotheca inter vitas,& elogia SS.Bituricensium,vbi legitur integra Passio sancti Lauriani Hispalensis Episcopi ex codice ms. Ecclesiæ de Castro Bituricensi.

III. Idus Iulij.

IN Sicilia Agathonis. Triphonis, & in Thomis Stratoris. Theodoti. Meroni. Rodofie. Secundini. Thomi. Macrini. In Alexandria Natalis Sancti Arpotis.

IVLII 5.

MArtyres Siculi Agaton, & Triphon in codicibus nostris, Agaton, & Trifina sunt Romano M. Bedæ, & recentioribus apud Baroniũ. Triphina pariter est in Vetustissimo S. Villibrordi libro. *III. Nonas Iulij. In Sicilia Agatonis,& Trifiniæ, Et in Tomis Marinæ,Theodotæ, & Soderæ, Staris,Meronæ, Rodiniæ, Secundini,Theoni, Mafrimi. Item Rodopiæ. In Alexandria Natalis Apotis*. Triphonem tamen non Trifinam retinet M. Corbeiense, in quo ita Siculis martyribus Iustus additur. *iij. Non. Iulij. In Sicilia Agathoni, Triphonis, Iusti. Et in Thomis Stratonis, Theodoti, Meronæ, Rodesiæ, Secundi, Thomi, Magrini, item Theodoti. In Alexandria natalis S.Arpotis Cõfessoris*. S. Agatonis meminit hac die Calendarium per antiquum Hieronymianum Canonicorũ Lucensium penes quos in fragmẽto Martyrologij Bedæ ascripti additur *Agathonis Diaconi*. Rabanus non Trifinam, sed Triphenam cum Agathone in Sicilia recolit.

Thomis. Tres tantum Thomis in Scythia martyres hodierni fasti exhibent in Romano martyrologio, & Bedæ, nempè Marinum, Theodotũ, & Sedophã. *Tomis Marini, Theodoti, & Sodephę* legit Rabanus, & testes libros scriptos adducit Galesinius. Plures exhibet Vetustius nostrum M. in quo septem Thomitani martyres numerantur, quorum chorum ducit Strator siue Straton, vt in Corbeiensi, in quo alter Theodotus additur, sed nullus Theodotus comparet in Vetustissimo. Verum cum Marina antesignana, Theodota, & Sodera, alij etiam octo martyres numerantur,ea nominum varietate à codicibus nostris, & Corbeiensi, quã quisque obseruare potest.

In Alexandria. Qui in Vetustissimo Apotis dicitur, in Corbeiensi, & Vetustiori nostro M. Arpotis vocatur, quemadmodum vocat hoc pacto ms. Reginæ Sueciæ 3. non. *Alexandria natalis Sancti Arpotis.*

II. Nonas Iulij.

IN Alexandria Arithonis. Zeti. Palati. Philippi. Octaua Apostolorum Petri, & Pauli. Seueri. In Syria. Neueduno Zotici. Amandi. Sichetis. In Augustiduno Depositio S. Legontiti Episcopi.

IVLII 6.

MVtilos, & ab alijs mss. varios nonnihil fateri hic expedit codices nostros. Arithonem vel potius Artotim tantum Alexandriæ tribuit hoc pacto Vetustissimum M. S. Villibrordi. *Pridie Nonas Iulij. In Alexandria Artotis, & in Syria Zotici, Palladij, & Seueri, Zeti, Philippi, Oratoris. Neueduno Amanti, Artetis. Augustoduno Passio Leontij Episcopi.* Abundat aliquibus martyribus Corbeiense Martyrologiū, & cum nostro magis conuenit. *Pridie Nonas Iulij. In Alexandria Artoti, Zeti, Pallati, Philippi, Seueri, Iuliani. In Syrica Neueduno Zotici, Amandi, Artetis. Augustoduno Depositio Legontij Episcopi, & Confessoris. Depositio S. Goarij presbyteri, & Confessoris. Et octaua Apostolorum Petri, & Pauli.* Concinit ms. Reginæ Sueciæ. *Pridie non. Alexandria Natalis SS. Palladij, Philippi. In Syria Natalis S. Aratoris. Nouiduno natalis SS. Zotici, Aretis. Lugduno depositio B. Leontij Episcopi.* Quamquam verò in vno quolibet adducto fragmento sui næui videantur inesse, hoc vnum constanter elicio octauam Apostolorū ab antiquario nostrorum codicum in loco non suo fuisse interpositam, cum Seuerus martyr, qui sequitur, socius omnino sit Pallati, & Philippi, siue martyres Alexandrini sint siue Syri. Cum autem in assignādis martyrum locis, vt plurimum accuratiùs sit, M. Vetustissimum facilius consentirem, vt Syriæ Zoticus, & socij tribuantur, quā Syricæ Neuiduno, vt legit M. Corbeiense, nisi alicui magis arrideret, vt Arator, siue Orator, qui in codicibus nostris desideratur, post vocem illam in Siria adderetur. Quemadmodum in ms. Reginæ Sueciæ legitur. Niuedunū in Syria apud Geographos inuenire non licuit, quamquā Nouidunū triplicē in Gallijs indicēt, & in Moesia ad Danubium. De Amantio martyre Nouioduni in Æduis meminit Saussayus ad diem 6. Iunij, sed alij eidem assignantur socij ab his diuersi, sicut pariter Zotici meminit ad diem quartam eiusdem mēsis ex antiquo martyrologio, vt puto S. Sauini de Leuitania.

Octaua Apostolorum. Antiquissimam esse octaua die celebritatem repetitam SS. Apostolorum Petri, & Pauli patet ex Actis S. Tranquillini martyris in Passione S. Sebastiani. In eam extat sermo S. Leonis Papæ. Meminit antiquum calendarium Fronti, & Sacramentarium Gregorij. Tanquam à S. Patribus traditam celebritatem octauæ S. Mariæ, & S. Petri non obscurè laudat Micrologus de Eccles. obseruationibus cap. 44., vnde non iniuria additam in Vetustiori M. existimāmus.

Augustoduno. Pro Legontito Leontiū habent tam Vetustissimum Antuerpiense M. quam Corbeiense, & ms. Reginæ Sueciæ. In hoc tamen non Augustodunensis, sed Lugdunensis Episcopus dicitur. Nec tamen in Indiculo SS. Lugdunēsium Raynaudi inuenire licuit Episcopū illius vrbis fuisse. An idem qui supra memoratur Kal. Iulij Episcopus Augustodunensis? plures aliarum vrbium, vel incerti loci præsules Leoncios siue Leontios refert Saussayus in martyrol. Gallico, nullum hac die.

In

Nonas Iulij.

IN Alexandria Partheni. Eraclei. Codomuni. Helai. Apollonij. Anoui. Publi. cum alijs xviij. & alibi Pathemi. Parmi. Ammias Pidinij cum alijs vij. Alexandri. Parmini.

IVLII 7.

PAnthenum virum Apostolicum Clemētis Alexandrini præceptorem, quem Apem Siculam idem vocat, & de quo præclara scripsit Eusebius, & confirmat Rom. M. in Ægypto Christianam Philosophiā docuisse, & Alexandriæ in pace quieuisse notum est, & recolunt cum eodem Rom. M. hac ipsa die Vsuardus, Ado, Notkerus, Maurolycius, & Galesinius. An verò is sit, qui in Vetustiori nostro Parthenus vocatur, & alijs martyribus iungitur, sicuti vnius, & simillimæ literulæ mutatio suaderet, ita aliorū martyrū sine vlla tituli distinctione numeratio id credere nō permittit, cū Panthenus ille in pace, nō martyr quieuerit. Parmeniū, nō Parthenium, ita huius diei martyrem vocat Antuerpiense M. *Nonis Iulij. In Alexandria Parmeni, Eracli, Helie, Appolloni, Rodi, & aliorum xviii. Eudomi, Anoni, Pupli. & alibi Partheni, Animati, Prundi, cum aliis xviii. & alibi Alexandri Partinimi.* Nec longè abit M. Corbeiense. *Nonis Iulii. In Alexandria Parthenii, Eraclii, Eudomoni, Helei, Apollonia, Noni, Publii cū aliis xviiii. & alibi Parthemi, Animasi, Pyniduni cum aliis septem. Et alibi Alexandri, Parthimi.* Nec diffidet ms. Reginæ Sueciæ & si nonnihil mutilum. *Nonis Iulii. Alexandria Parthenii, Apollonii, Publii cum aliis numero xix.* Galesinius Parnienū, Heraclium, Heliam, & alios xviiij. Alexādrinos martyres exhibet ex Beda, & Græcorum Tabulis. A Partheno quē Pantherium vocat Maurolycus, Alexandrinos martyres seiungit Notkerus, quorum tantū numerat Heraclium, Heleum, Apolloniū, Publium, & anonymos xx. cū tamen Eodomunium, & Anouium sileat, in anonymorum numero cum nostro M. conuenit. An in Vetustissimo Rodi nomen Apollonio additum nomen Patriæ sit, vel cognomen ex aliorum silentio licet suspicari. Apollonius quidē Rhodius Poeta, qui Argonautica scripsit Alexandrinus patria fuit, sed vetustior est, quam martyr in persecutionibus esse potuerit. Nonis Iulij in calendario Hieronymiano Lucensi perantiquo legitur *Apollonii, Pupli*. Septem Christi athletæ nominibus exprimuntur in Vetustiori nostri M. quinque tantum in vetustiori; tres in ms. Reginæ Sueciæ. Corbeiense in numero expressorum martyrum conuenit, in anonymis vno abūdat.

Et alibi. Aliorum extra Alexandriam martyrum memoria in duas classes diuiditur. Prima in aliqua nominum differentia parum variat in codicibus nostris, & Corbeiensi: ab Antuerpiensi multum in Anonimorum numero, cum illis septem tantum numerentur, huic xviij. In illis potest desiderari decimi numeri nota, & ex ms. etiam Reginæ Sueciæ suppleri. Deest etiam post anonymorum numerum in codicibus nostris particula, non modo classis, sed loci disiunctiua, *& alibi*, quæ Alexandrum, & Parminum siue Parthiniū à superioribus licet incerto loco disiūgit. De his neque Notkerus, neq; alia olim edita Martyrolog. meminerūt

In

VIII. Idus Iulij.

IN Nicea Suſtrati. Speri. Eracli. In Auſtria paſſio S.Kyliani. In Syrminia Sanctorum Perenti. Cecyrie. In Ceſarea Procopi. Quarti. In Sicilia Pramiati. In Tauromini Seperi. Corniliani, cum alijs lx. In Nicea Eladij. Emmij. Senatoris. Alphi. Seueri. Honorati. Eucoli. Eleti. Straton. Artemi. Eudemon. Elie. Nouaſi. Apolupius cum alijs xviij. In Eraclea Iohanis. Apri. Antheologi. Glitherij. Perenthi. Stratonis. Et alibi Agreti. Primoli,

IVLII 8.

NIceni martyres in duas claſſes ſeorſim poſiti, & tacita particula item, nonnihil ſuſpicari permiĉtũt de aliqua in huius diei ſacris faſtis cõfuſione. Vidit eam fortaſſe Notkerus, & ſub vnius Nicæ titulo vtramque claſſem incluſit. *In Nicea Soſtrati, Senatoris, Seueri, & Honorati cum aliis multis*. Patet enim Soſtratum ad primum Nicenorum martyrum ordinem pertinere, Senatorem, Seuerum, & Honoratum ad ſecundam. At Soſtratus cum alijs duobus Spero, et Eraclio noſtrorum codicum, ita Sirmio tribuuntur non Niceæ in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi M. *viii. Idus Iulii. In Sirmio Natalis Oſtrati, Spiri, Eracli, & Eperenti, Cecilia. Caſarea Cappadocia Procopi, Quarti. In Sicilia Pramani. In Tauromini Seueri, Corniliani, & aliorum xl. In Nicea Eladi, Emini, Senatoris, Alethi, Seueri, Honorati, Eucolli, Eleusi, Fratoni, Arteni, Endeminis, Heliæ, Nouaſi, Alopi cũ aliis xviii. In Heraclea Iohannis, Aprianti, Theoloci, Gliteria, Parenti, Stratonis; Alibi Agreſti.* Nicenos martyres non exhibet mſ. Reginæ Sueciæ, ſed tamen videtur cum noſtris codicibus conſentire dum Perentiũ, & Ceciliã Sirmio alijs non premiſsis immediatè tribuit, ad calcem laterculi. *In Sirmia Natalis SS. Perentii, & Ceciliẹ. In Heraclea SS. Ioannis, Apri*. Calendarium Hieronymianum aliàs adductũ viij. Idus nõ indicato loco paſsionis legit *Suſtrati, Eracli*. Cũ autẽ apertiùs noſtris libris ita cõſentiat M. Corbeiẽſe nihil immutamus. *viii. Idus Iulii. In Sirmio natalis Oſtrati, Spiri, Oracii, & Epirenti, Ceciliæ. Ceſarea Cappadociæ Procopi, Quarti. In Sicilia Pramani. In Tauromini Seueri, Corniliani, & aliorum xl. In Nicea Eladi, Emini, Senatoris, Alethi. Seueri, Honorati, Encelli, Eleuti, Fratoni, Artemi, Eudeminis, Helia, Nouaſi, Alopi, cũ aliis xviii. In Heraclea Ioannis, Aprianti, Theoloci, Gliteria, Parenti, Stratonis, alibi Agreſti.* Emendandum tamen putamus in codicibus noſtris illud *In Sirminia*, & reponẽdum. *In Sirmi Natalis*. Sirmis à Iornãde dicitur vrbs Pannoniæ, quæ Straboni, & Zoſimo Sirmiũ eſt. Galeſinius Niceæ in Bithinia non modo Soſtratum, & Heraclium, ſed Primolum, Quartum, & Cillianum, ex alijs regionibus confundit.

In Auſtria. Laciniam ex nota marginali interpoſitam à Gallico antiquario eſſe Paſsionem S.Kiliani in codicibus noſtris ſuadet aliorum adductorum ſilentiũ. Pro Auſtria non eſſe hìc accipiendam Germaniæ regionem ad Danubium, ſed vt monet Notkerus Nouæ Franciæ caſtrum, ſeu ciuitatem Teutonico nomine Vvirzburg iuxta Moſam fluuium, palam eſt, tum apud eũdem Notkerum, qui eius acta ſtrictim percurrit, tum in diffuſiori S. Kiliani Epiſcopi Vvirtzburgenſis, ſeu Herbipolenſis vita apud Surium T.7. De eo agit Romanũ M. Beda, & alij latinorũ.

Plura

Plura habet Baronius in Notis, & vitam eius per compendia scribit Petrus de Natal. lib. *6*. cap. *66*.

In Cæsarea Procopi. An is Procopius sit primus Martyr Palestinæ, qui ad Præsidis tribunal raptus abscisso capite triũphauit 8. Mensis Desij, hoc est iuxta Romanos ante diem septimum Idus Iunias, quemadmodum narrat Eusebius libro de martyribus Palestinę in nouissima Valesij editione cap. 1. an alius, cuius Acta diffusiora, & admirabilia ex Simone Metaphraste retulit Surius ad hanc octauam Iulij diem, ignorare me fateor. Diuersum hunc esse à Palestino Protomartyre existimat Valesius in Notis ad Eusebium p. 172. qui etiam acta latina ex mss. codicibus integra exhibet. In his narratur Procopũ Scythopoli Cæsaream ad Præsidem ductum, priusquam carceris experiretur angustias, capite cæsum die septimo Iulij mensis. Alter verò quamuis Palestinus apud Metaphrastem difficillimo, ac diuturno martyrio perfunctus diuersus ab illo videatur, idẽ tamen est cũ Procopio à Græcis celebrato hac die 8. Iulij. Neuter ex his socium habuit Quartum, vel etiam Felicem, vt re vera idem esse possit cum Procopio Vetustioris M. nostri. Accedat quòd non in Cæsarea Palestinæ, sed Cappadociæ certamen compleuisse, aut veneratione accepisse constanter asserunt, tùm M. Vetustissimum Antuerpiense, tùm Corbeiense. Nõ nisi Quartum commilitonem addunt Cæsariensi Procopio Vetustius nostrum, & Vetustissimum; additur verò à Corbeiensi *Felicis* memoria. Proconium vocat Bellinus.

In Sicilia Pramensi. Pancratium legi debere suaderent, tum appositum nomen Siciliæ, in qua insula celebris est S. Pancratij memoria, tum sequens Taurominij, cuius Vrbis Episcopalem cathedram tenuit ab Apostolorum æuo. Sed è contra suadent Romanum, ac cætera latinorum MM. quæ S. Pancratij Episcopi Natalem diem recolunt die 3. Aprilis, quando etiã in Vetustiori nostro celebris est eiusdem memoria apud Taurominium in Sicilia. Confirmat Vetustissimum Antuerpiense, quod hac die non Pancratium, sed Pramanium in Sicilia exhibet, & seiunctim pariter in Taurominio Seuerũ, & socios. Pancratium tamen Episcopum Taurominij in Sicilia die proxime sequenti recolunt Græci, & martyribus à Montanis adiunctum narrant. Prancatium pariter legit M. Corbeiense propius ad Pancratium, quamuis eum distinguat à martyribus Tauromini. In his exprimendis adducta mss. conueniunt: In numero anonymorũ discrepat, quòd Vetustissimũ xl. tantum enumeret, dum alij ad lx. extendunt, decumanæ numeralis notæ manifesta prælatione, vel transpositione. Notkerus quãuis Pramcatiũ sileat, & pro Seuero, aut Sepero Sperũ habeat, in alijs tamen Taurominij martyribus enumerãdis Vetustiori nostro cõsentit. *In Taurominio Speri, & Corneliani cum alijs sexaginta*.

In Nicea. Quatuordecim Niceni martyres, tã exprimũtur in codicibus nostris, quam Antuerpiensi, & Corbeiensi, & octodecim Anonymi. Aliqua nominum differentia vnicuiq. obuia comparet, sed quæ sine multorum codicum consonantia emendari nequeat.

In Heraclea. Sex martyres Heracleoticos exhibent libri nostri, totidemq. M. Corbeiense, & Antuerpiense, parua nominum differentia: binos tantum ms. Reginæ Sueciæ, Ioannem nimirum, & Aprũ, quos nõ martyres, sed cõfessores pronũciant vnde vnde Maurolycius acceperit.

Et alibi. Vnicum tantum Agrestium profert M. Antuerpiense inter incerti loci martyres. Sed Primolũ addunt tùm codices nostri, tùm Corbeiensis, & quos vidit non optimæ notæ Galesinius,

In

VII. Idus Iulij.

IN Mediolano Mochi, & in Thomis Sanctorum Fenoni. Minc. Vitalis. Rufini. Euangelij. Agniti. Cyrilli Episcopi igni traditi. In Sicilia Feliciani. Romæ Natalis Virginum Floriani. Faustini. Anatholie. Felicitatis. cum Presbyteris vi. Felicis, Philippi. Martialis. Vitatilis. Alexandri cum alijs vj. & Fraterni Episcopi.

IVLII 9.

VEreor ne aliqua trāspositionis labe laboret M. Vetustissimum Antuerpiēse, dum Tomitanos martyres seiūgens Mediolanensē Mocam in fronte fastorum apponendam Mimæ, vel Miniæ Tomitanæ ita subnectit, vt Vitalem, Rufinam, & socios cum Cyrillo Episcopo Mediolani videatur tribuere. Italiæ nostræ sāctos hos martyres auferre non est animus, sed aliorū codicū fidē obijcere. Corbeiense quidē M. in fine mutilum cū Vetustiori nostro alioqui n conuenit hoc pacto. *vii. Idus. Mediolani Mochi. In Tomis SS. Zenoni, Minæ, Vitalis, Rufinæ, Euangeli Vrisi, Agnetis, Cyrilli Episcopi igni traditi. In Sicilia Feliciani. Romę natalis virginū Florianæ, Faustinæ, Anatholiæ, & Fraterni Episcopi.* Notkerus etiā videtur quodamodo consentire, dum nullos Tomitanos martyres recensens, Mediolani tantum Mochimum, & nullos socios iungit. *Mediolani natiuitas Mochimi,* vbi ad oram Canisius notat an forte legendum esset sancti Monæ. Galesinius alioquin Mediolanensis neq. S. Mochi meminit. Mochium, vel Mocum lego ex fide codicum nostrorum, & Corbeiensis, nam M. Vetustissimum legit, vel Mecum vel Mecium hoc ordine. *vij. Idus Iulii. In Thomis Natalis Zenonis, Mimiæ. Et Mediolano Meci, Vitalis. Rufini, Euangeli, Vris, Annitis, Cyrilli Episcopi. In Sicilia Felsciani. Roma Natalis Virginum Floriane, Faustine, Anatholia, Felicitatis cum presbyteris vii. Felicis, Philippi, Martialis, Alexandri, & aliorum trium.* Pro Fenone reponendum video in Vetustiori nostro Zenonem, & post Euāgelium addendum esse Vrisium ex fide M. Antuerpiensis, & Corbeiensis.

Cyrilli Episcopi. A Tomitanis martyribus sciungendus videtur Cyrillus Episcopus Gortyę in Creta omnibus martyrologijs latinorum, & in Menologio Græcorum hac die memoratus. Nomen, & Episcopale munus suadent esse Gortynensem, magisq. cōfirmat passionis, quod exprimitur, genus, hoc est *Igni traditi*, signatum, tam in Actis apud Surium Tomo 7. quam in Menologio Canisij. Cum verò Notkerus Cyrillum Episcopū sub Lucio duce flammis iniectum, non in Creta, sed *in Ægypto* agonē consummauisse doceat, an iam prebet dubitandi, an martyres, qui Tomis in Mysia maioris famæ vrbe tribuēdi videntur, fuerint potius Ægyptij, cuius ciuitas est Antonino Thomum circa Chenobasciam. Nihil de loco passionis habet Vsuardus in Cyrillo Episcopo, nihil Ado, & quod magis est, Acta ex mss. voluminibus apud Surium, neque locum passionis, neq. Episcopalem Vrbem designant, quamuis idem Surius Cyrilli Gortinæ in Creta Episcopi titulum apposuerit, vel ex Menologio Græcorum, vel ex Romano M. Petrus de Natalibus, qui eadem die vij. Idus Iulij Cyrillum Diaconum, & Cyrillum Episcopum veneratur, inquit, *Cyrillus Episcopus, & Martyr Romæ passus est* flammis primum iniectus, mox abscisso capite. In tanta varietate mirum non est passionis locum in adductis mss. &

Ve-

Vetustiori nostro martyrol.non indicari.

In Sicilia Feliciani. In editis hucusq; martyrologijs Siculus martyr Felicianus non legitur, neque apud Siculum Maurolicium.

Romæ. Cum celebritas sanctarum virginum proponitur pro Floriano, & Faustino legendum esse Florianam, & Faustinam non dubito, præsertim quod ita MM. Antuerpiense, & Corbeiense retineant. Eodem cum nostris codicibus vitio laborat Notkerus, qui legit Romæ Item *Floriani, & Fausti*. Calendarium Hieronymianum vetus Florianum pariter non sine labe legit.*vij.Idus Floriani, Anatholiæ Virginis*.

Anatholia. Diversam hanc S. Virginem putarem ab Anatholia Thorensi, cuius sub hac die meminit Romanum martyrologium, & cum eo Vsuardus, Ado, Notkerus, alijq. latini, tùm quòd alijs sanctis virginibus sociatur, tùm quòd sequenti die in Vetustiori nostro M. expressius recolitur. Ms.Reginæ Sueciæ in hodiernis fastis Anatholiæ pariter meminit cum Audace, & Martio socijs; vereor tamen ne segmentum septimi Idus, cum sexto sequentis diei confusum sit. *7.Idus. Roma Nat. SS. Felicis, Philippi, & in Cœmeterio Pratestati Natalis S.Ianuarij. Et in eadem Vrbe natalis SS.Rufinæ, & Secundæ. Senonas S.Eradi Episcopi. In ciuitate Thora apud lacum Velinum passio SS.Anatholiæ, & Audacis, Marsi sub Decio Imperatore*. Felicē quidem, & Philippum inter Romanos martyres numerat Vetustius etiam nostrum M. cum Antuerpiensi. Silet tamen Corbeiense, quòd fortasse antiquarius illius putauerit repetitos esse ex Tabulis sequentis diei inter filios S. Felicitatis, quod minus verisimile est.

Cum Presbyteris sex. Neque sanctarū Romanarum Virginum sanctos socios Presbyteros numerat M. Corbeiense, in hoc expressè mutilum. Septem tamen Presbyteros illis adiungit M. Vetustissimum, quorum quatuor tantum nominibus exprimit, nempe Felicem, Philippū, Martialem, & Alexandrum, subdit vero anonymos tres, vt septennarium numerus expleat. In nostris quoq; libris additur Vitalis, & anonymorum numerus ad sex extenditur: quod hos ex numero presbyterorum non esse cōuinceret, etiamsi septem primo loco numerarentur, nisi postrema numeralis nota in duas vnitates conuerteretur.

Et Fraterni Episcopi. A Romanis martyribus Fraternum Episcopum seiungerem, quemadmodum ita diuisit M.Vetustissimum, vt illius non meminerit. Meminit Corbeiense, sed non indicata Episcopali Vrbe. Ex additis ab Antiquario Gallico facile putarem, præsertim quòd in Antissiodorensibus Beatis addendis frequens est. Illius vrbis Fraternus Episcopus inter cœlites reponitur 3. Cal. Octobris ab Hagiologio FrancoGallico Lebbei, in quo Episcopus, & cōfessor dicitur, quamquā eadē die apud Saussayū inter martyres ascribatur, sicuti in supplemento ad 3. Kal. Nouembris, quem diem ordinationis, & martyrij cōstituit. Sed ephemerum S. Episcopum 3. cal. Octobris recolit Hist. Episcoporum Autissiodorensium in Bibliotheca Lebbei, quod repetit Hericius Monachus de Miraculis S.Germani cap.15. & fortasse dies hodiernis fastis ascriptus translationis est.

VI. Idus Iulij.

NAtalis vij. Germanorum, idest Felicis. Felippi. Maximi. Siluani. Pretextati. Proculi, & mil. iiij. Rofine. Secunde filiorum eius. Felicitatis. In Sauinis. Anatholiæ. Victoriæ. In Ciuitate Thomis. Marciani. Domni. Fromedi. Iohanis. Sesini. Aureliani. Emiliani, & alio-

 rum

rum nũo xxxvi. In Alexandria Leonti. Maurici. Melliti. Acellei. Daneli. Corioni. Antonini. Zefoni. Eustafi. Octaui. Aniceti. Theudori. Chrisi. Candedi. Gorgoni. Archellai. Cyrini. Euphrodisi. Galani. Autici. Ateri. Athenei. Gagi. Sisione. Ausenti. Valenti. Droditi. Faustasi. Aurelij. Gorgodiani. Cyrioni. Cuotoli. Nostini. Sesinne. Castri. Creta. Pollani. In Antiochia Maximi. Rudigi. Nironici. Domnine. Maxime. Diogenis. Macharij. Tymothei. Zachei. Ysici. In Africa Natalis Sanctorum Ianuarij. Marini. Naboris. & Felicis, & militũ xij. In Arminia Ciuitate Nicopoli. Milionis. Iosomodis. Antoroni. Theodoli. Cessi. Gagiani. Clerici. Sisinne. Necdoni. Theodoti. Cyrilli.

IVLII 10.

ROmanę Ecclesię vsui destinatum Vetustius nostrum martyrologium aliàs existimauimus, hinc vero apertius suaderi posse videtur, cum septẽ fratres, S. Felicitatis filios, quos Romanos esse, & Romæ coronatos nemo inficiatur, & tamen non indicato Passionis loco, tanquam superfluo recensentur, quemadmodum etiam accidit in Calendario Fronti. Romano vetusto; in quo legitur. Die *x. Mensis Iulij. Natale septem fratrum Apij, & Salarię*. Septem fratres omnes putat Via Salaria passos idem Fronto: diuersis vero locis Seueranus Romæ subt. lib. 3. c. 53. At maiori distinctione opus est. Quamquam enim vnica die septem fratres cũ matre Felicitate recolantur, ne quos martyrij gloria, & sanguinis vinculum coniunxit, in celebritate disiungerentur; attamen disiunctim agonem compleuisse his rationibus suadeor. Antiquissimum fragmentum Romani, siue martyrologij, siue calendarij apud Bucherium hæc habet. *Mense Iulio, vi. Idus Felicis, & Philippi in Priscillæ: & in Iordanorũ Martialis, Vitalis, Alexandri: & in Maximi Silani (hunc Silanum martyrem Nouati furati sũt) & in Pretextati Ianuarij*. Neminem negaturũ arbitror martyres recensitos esse S. Felicitatis filios, & de more illius fragmenti constat subintelligendum esse cœmeterium vbi seiunctim inquit, In Priscillæ, in Ioardanorum, in Maximi, in Præteftati, hoc est in illorũ nominum cœmeterijs. Fragmentum hoc à temporibus Liberij Papæ esse non iniuria idem Bucherius existimauit in libro de doctrina temporum, & facile ex huius auctoritate adducor, vt credam tã in Vetustiori nostro, quam Corbeiensi, cuius hodiernum specimen de more exhibemus, ab antiquarijs vitiata esse nomina aliquot, vt quæ cœmeteriorum essent, martyrum propria euaserint. Septẽ hos fratres sub diuersis iudicibus agonẽ compleuisse omnia ferè Acta confirmãt, tam edita apud Surium T. 7. & Petrum de Natal. lib. 6. cap. 77. quam ms. in vetusto Hagiologio nostro. Vix autem verisimile est sub diuersis iudicibus vno omnes in loco coronatos, cum etiam diuersis pœnis vexati coronã acceperint. Nec admodũ difficile est credere tẽpore persecutionis in proximis, ijsq. diuersis criptis, seu cœmeterijs fuisse sepultos. Nihil ergo vetat Felicem, & Philippum sepultos fuisse in cœmeterio Priscillæ, Martialem, Vitalem, & Alexandrum in cœmeterio Iordanorum, Siluanum in cœmeterio Maximi, & Ianuarium in cœmeterio Præteftati, vt fragmentum adductum docet. Cœmeterium Prætextati, & Maximi parum inter se distabant Via Appia, & vtrumque erat portio cœmeterij maioris, quod Calisti dicebatur. Cœmeterium Iordanorum erat via Salaria, quod S. Felicitatis nuncupatum fuit, & Alexandri, Vitalis, ac Martialis eius filiorum, qui ibi

sepulti

ſepulti ſunt, vt habet Aringhius Romæ ſubt. lib.4.cap.29. Et pars erat celebrioris, & amplioris cœmeterij, eadem via Salaria nuncupati Priſcillæ. Vnde facile intelligitur in Vetere Fronti Calendario quid verba illa ſignificent *Apij, & Salaria*. Septem enim fratrum exuviæ partim via Appia venerabantur, partim via Salaria; non enim dubitarem emendandam eſſe vocem *Apii*, & reſtituendũ *Apia* hoc eſt Via, quod aufugiſſe Frontum video. Quamquam vero ſeptem filijs Felicitas mater ſocietur in codicibus noſtris, palam tamen eſt eodem tempore capitalem cum filijs non ſubijſſe ſententiam: tum quod in Actis apud Surium in carcere macerata dicatur: tũ quod apud Petrum de Natalibus loco adducto expreſsè narretur, poſt mẽſes quatuor à filijs mortem ſubijſſe nono cal. Decẽbris, quod reperit lib.10.cap.99. Aliqua proinde emendanda occurrunt in libris noſtris. Septem fratrum nomina eo ordine, quo in Actis apud Surium, & Petrum de Natal. & in Hagiologio noſtro numerantur, videlicet Ianuarius, Felix, Philippus, Silanus, ſeu Siluanus, Alexander, Vitalis, & Martialis. Ita etiam martyrologium R. recenſet, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus. Hæc quia non integrè reſpondent videntur emendanda, & quà mutila ſunt ſupplenda, partim ex martyrol. Corbeienſi; partim ex fragmento Bucherij. *Romę in cœmeterio Priſcillæ vii. Germanorum Felicis, & Filippi. In Maximi, Siluani. Ianuarij, & Martialis, in Prateſtati, Vitalis, Alexandri filiorum S. Felicitatis. Rufinę, & Secundæ. Proculi, & militum quatuor.* Proculum non alibi inuenio, ſed milites quatuor hoc pacto in martyrol. Corbeienſi, quod aliqua etiam indiget emendatione. *vi. Idus Iulij. Romę Priſcilla, & Natalis Sãctorum ſeptem Germanorum, ideſt, Felicis, Philippi, Vitalis, Martialis, Alexandri, Silani, Ianuarii, & millium quatuor. Rufina, Secunda, Lucini. In Sabinis, Anatholię, Victuria. In Ciuitate Tomis Martiani, Domni, Tromedi, Ioannis, Seſini, Aurelianidis, Emiliani, & aliorum triginta ſex. In Alexandria Leontii, Mauricii, Melliti, Achillei, Daneli, Corioni, Attani, Zeſoni, Euſtaſi, Octaui, Aniceti, Theodori, Criſti, Candidi, Gorgoni i, Arcelai, Cyrini, Eofrodiſi, Gelani, Autiei, Azeli, Attenei, Gagi, Siſionę, Auxenti, Valentini, Drodití, Fauſtaſi, Aureli, Gorgodiani, Cyrion, Coroli, Noſtini, Siſinna, Caſtrici, Apolloni. In Antiochia Maximi, Rodogi, Vironici, Domninæ, Maxima, Diogenis, Machari, Timothei, Zorchei, Iſici, Moenis. In Africa Sanctorum Ianuarii. Marina, Naboris, & Felicis. Et alibi militũ duodecim. In Armenia Ciuitate Nicopoli, Milionis, Diomedis, Antonii, Anitiei, Theodoli, Ceſſi, Gaiani, Clerici, Siſinna, Nigdoni, Theodoti, Cyrilli.* Nec minori videtur emendatione indigere in ſeptem fratribus enumerandis martyrol. Antuerpienſe, quod Rufinam, & Secundam inter ſeptem Germanos filios S. Felicitatis ita recenſeat. *vi. Idus Iulii. Romæ Natalis Sãctorum vii. Germanorum, ideſt, Philipi, Felicis, Maximi, Silani, Ianuari, Rufinę, Secundæ, & filiorum eius. Felicitatis, Safini, Anatholia, Victoria, Ciuitate Thomis Marciani, Domni, Diomedi, Ioannis, Siſinni, Aureliani, Emiliani, & aliorum xxxviii. In Alexandria Leonti, Maurici, Melliti, Helíei, Orioni, Antonini, Zaſomi, Euſtaci. In Antiochia Maximi, Rodigi, Veroniæ, Domninæ, Maxima, Dioginis, Machari, Timothei, Zacchei, Iſuci. In Africa Ianuariæ, Marini, Naboris, & Felicis, & Primitigani, Via Peniſtri milia xii. In Armenia minore Ciuitate Nicopoli, Milionis, Decomedis, Anthoni, Theoli, Ceſſi, Cagiani, Cliriei. Item Siſanna, Negdani, Theoti, Cirilli.* Præter Antuerpienſe adductum martyrol. & noſtrum ſunt etiam alij codices, qui ſeptem germanos cum Rufina, & Secunda cumulant. Ita Menardus ad Sacramentarium Gregorij p.169. teſtatur in Miſſale Romano mſ. ſeptem fratribus addi S. Rufinam, & Secundam, ſorores quæ non habeantur in excuſis, neq. apud Pamelium, neq. in alijs codicibus mſs.

In Calendario vtiq. Hieronymiano peruetusto Canonic. Lucensium vj. Idus nihil aliud adnotatur præter *septem fratrũ filiorum Felicitatis*. In alio vero hedino nostro mſ. ita legitur. *vi. Idus. Ruffinæ. & Secundæ martyrum, & vii. fratrum martyrum*. De mſ. Reginæ Sueciæ iam in proximis præteritis fastis adnotauimus aliqua esse transposita ex presenti die vt illa *In Cęmeterio Prætestati natalis S. Ianuarii*, qui vnum est ex filijs S. Felicitatis. Aptius tamen subditur *In eadem vrbe Natalis SS. Rufinæ, & Secundę*. Has seiunctim à septem fratribus ita recenset hac eadem die Notkerus, vt Romæ miliario decimo fundo Plautillæ, quæ dicitur Buxo sorores, & filias Asterię, & Aureliæ capite cæsas esse referat ex diffusiori historia apud Adonem; qui addit agonem compleuisse in Silua via Cornelia, & à Plautilla in fundo proprio ibidem esse sepultas. Locus vbi SS. Virgines passæ sunt Episcopali cardinea sede decoratur, & Syluæ Candidæ nomine sæpius in antiquis monumentis nuncupatum inuenio, quod etiam doctissimus Baronius adnotauit. Corpora autem Romam translata in Basilica Lateranensi prope Baptisterium debito honore seruantur.

In Sauinis Anatholia. In Sabinis legendum non Sefini, vt martyrol. Vetustissimum habet. Tollerabile autem est etiam in Sauinis, quando Pelagius Papa decret. 2. cauſ. 16. Bono scribit Episcopo Sauinati pro Sabinati, aut Sabino. De Anatholia superiori die agunt cum martyrologio R. Vsuardus, Ado, Nokerus, ac cœteri latinorum. Nos aliam putauimus à Thorensi, seu Sabina. Si quis vero eandem esse velit non pugnabo, cum in eius Passione apud Surium T. 7., hæc verba prostent, *Percussa est autem Virgo Sacratissima Anatholia 7. Idus Iulias, obiit autem sexto idus Mensis eiusdem*, vt vterque dies sacer illi esse potuerit. Audax Sancta Virginis socius additur in Romano, alijsq. martyrologijs, sed cum incertum ex Actis sit an eadem die palmam acceperit fortasse à Vetustiori nostro prætermittitur. In mſ. Reginæ Sueciæ die præterita cum Anatholia nõ modo Audax, sed & Marsius videtur addi tanquam martyr diuersus in editione Romana fragmentorum Holstenij, sed nomen hoc est Gentis, & officij, & Audax Marsus dicitur in Actis iam adductis ex Marsorum finitimis Populis, qui serpentes saliua dicebantur vel occidere, vel cicurare, vt ibi palam est. Thoram Vrbem aptius exprimit mſ. Reginæ Sueciæ, quam alij codices Thuriam, vel Thyrum. Erat hæc in ea Sabinorũ parte, quæ Equicolis, Marsisq. coniungitur, vt ibi notat, vel Possinnius, vel Holstenius, & adhuc eius rudera multa supersunt ad leuam fluminis Zorani, & S. Anatoliæ Ecclesia in eius ruinis etiam nunc extat à vicinis populis frequentata. Sanctæ Virgini sociam videntur tribuere Victoriam, seu Victuriã, tam libri nostri, quam Corbeiensis, cuius nulla estat memoria in Actis S. Anatholiæ. Iungitur fortasse, quia soror erat. Distat Torana ciuitas à Trebula Mutusca 6. passuum millibus. In hac Vrbe die 23. Decembris Anatoliæ germana soror Victoria gladio in corde transuerberata migrauit ad sponsum, cuius corpus inde in Picenum trãslatum in Oppido sui nominis conditum est, vt Ferrarius ex Petro de Natalibus habet in Catalogo SS. Italiæ. Videnda hic sunt, quæ notat Holstenius in Animaduersis ad Rom. martyrologij diem 23. Decembris.

Ciuitate Thomis, seu potius sine aspiratione Tomis Vrbe inferioris Mœsiæ ad Pontum Euxinum exilio Ouidij celebre. Cur ibi frequens sit martyrũ carnificina, & sepe Tomitani martyres occurrant, putarem quòd in terram illam exportarentur sontes, vt vitam agerent infelicem. Erat ibi vt Ouidius pingit primo de Ponto summa omnium bonorum inopia, maximũ frigus, gens inhumana. Quemadmodum vero apud Eusebium videre est ad metalla in Palestina damnatos Christianos sæpe persecutione

ingruente

ingruente, etiam ærumnosè viuentes per rabiem occidi, ita esse poterat, vt Christiani in Pontum deportati, & relegati, in noua persecutione etiam trucidarentur, & ex verè Confessoribus martyres fierent. Tomitanorum equidem martyrum frequens occurrit memoria, & hic septem sub primipilo Marciano nominibus exprimuntur, triginta vero, & sex anonymi numerantur in voluminibus nostris, & Corbeiensi vel potius triginta octo, vt signat Vetustissimum M. Antuerpiense.

In Alexandria. Nec minus carnificina comparet Alexandria Ægypti Metropolis, in qua codices nostri vnico cætu triginta septem martyres exhibent, dum Corbeiense M. triginta sex tantum numerat, quoniam postremi duo martyres Castricius, & Apollonius tres sũt in libris nostris Castrus, Cirta, & Pollanus, qui ex M. Antiquissimo emendari, vel concordari nequeunt; Mutilum enim hic est, & ad Custasium vsque non nisi nouem primos martyres recenset.

In Antiochia. Sub Maximo antesignano libri nostri decem vtriusq. sexus sacros pugiles proferunt, parum in nominibus à Vetustissimo M. deflectentes. Vndecim exprimit M. Corbeiense, quod post Isicium addat Mœnim.

In Africa. Notkerus qui adductas Tomitanas, Alexandrinas, & Antiochenas martyrum turmas in hodiernis Tabulis silet, ex Africa quatuor recolit truncatis ceruicibus martyres Christi cum Romano martyrol. cœterisq; latinis, inter quos Naborem, & Felicem Mediolanum translatos, vt infra ad diem iiij. idus adnotamus; milites vero sine nomine duodecim silentio prorsus inuoluit. Hos tamen codices nostri recolũt, & Africanis accensere videntur; Alibi vero extra Africam M. Corbeiense reposuit. An librariorum vitio scriptum sit in libris mutilis pro militibus xij. Miliarijs xij. Ansam præbet dubitandi Vetustissimum S. Villibrordi M. in quo post quatuor Africanos martyres legitur, *& Primitigani Via Penistri milia xii.* corrupta hæc verba ita restituerem. *Primitiui, Gaui, Via Prænestina milliario xij.* De via Prænestina, quæ cum Labicana à Porta Exquilina incipiebat videndus est Aringhius Romæ subt. lib. 4. cap. 8. & 13. vbi fragmentum ex Actis SS. Zotici, & Amantij affert, in quo ita de S. Primitiuo *Primitiuum verò tenentes duxerunt in viam Prænestinam ad inuidiam Christianorum iuxta Ciuitatem Gauis, & in ea capite truncauerunt*. Erat ciuitas Gaui Gabis, seu Gabij ad viam Prænestinam milliario xi. vel xij. vt patet ex Tabulis itinerarijs. Ferrarius in lexico Geographico xij. habet.

In Armenia minore. Cum plures sint Vrbes Nicopolis nuncupatæ rectè additur in Armenia minore; est enim ibi Ciuitas Episcopalis sub Archiepiscopatu Sebastensi à Pompeio condita, vt refert Dio. Vndecim apud eam martyres recoluntur in altero ex codicibus nostris, dum alter septem tantũm indicat librarij incuria. Consentit in vndenario numero nonnihil in nominibus varium M. Vetustissimum. Corbeiense vero addit Aniticium, vt duodenarium numerũ impleat, qui martyr etiam deficit in Vetustissimo illo, accuratiùs sacros athletas in duos choros diuidente, quorum primum ducit Milion, secundum vero Susanna. Menologium Græcorum ad Nicopolim Armeniæ pertinere docet sub Lycinio Rege, & Lysia Præside, Leontium, Mauritium, Danielem, & Antonium, quos potius cum alijs Alexandriæ tribuũt codices nostri cum alijs adductis. An ijdẽ sint non decerno.

In

V. Idus Iulij.

IN Africa Mariani, & Ianuarij. In Arminia Ciuitate Nicopoli Item Ianuarij. Pelagiæ. Romæ Sanctorũ Stephani. Leonti. Maurici. Domni. Militonis. Acellei. Danie. Diomedis. Cyrici. Anthoni. Gassimi. Iohanis. Eustasi. Octaui. Emiliani. Sisinni. Anici. Theudoli. Cessi. Candidi. Gurgoni. Archelai. *In Gallia Floriaco Monasterio Aduent. & exceptio corporis S. Benedicti Abbatis*. Cyrici. Afrodisi. Gaiani. Clerici. Anthoni. Gagi. Ausenti. Valentini. Flaui. Nicaoni. Theodoti. Faustasi. Aurili. Gordiani. Cyrioni. Cyrilli. Castri. Eutici. In Syria Marciani. In Antiochia Perdicie. Veronicæ, & Speciosæ. In Mauritania Ciuitate Marciani. In Alexandria Eutici. *Et Pictauis Ciuitate depositio Basini Abbatis*.

IVLII 11.

FErax martyrum Africa hodiernos fastos auspicatur. Vnicum Marianum seiunctum à Ianuario, dum libri nostri, & Corbeiensis Ianuarium simul addunt, exhibet hoc ordine M. Vetustissimum. *V. Idus Iulii. In Africa Mariani. In Alexandria Eutici, Eufemię, & in Africa Ianuarii. In Armenia minori, Ciuitate Nocopoli. Item Ianuarii, Pelagi, Turmory. Roma Stefani, Leonti, Pelagia, Maurici, Domni, Militonis, Depositio Idonei cum filiis. Augustuduno depositio Achellei, Danihel. Roma Diomedis, Cirici, Anthoni, Iasoni, Ioanni, Sisinni, Eustasia, Octaui, Emiliani, Auiteti, Theodoli, Cessi, Candidi, Gorgoni, Arcelai. Item Archelai, Cirini, Aprodisi, Gogiani, Clerici, Antoni, Gagi, Auxenti, Valentini, Flaui, Nicaoni, Teodoti, Faustasi, Aureli, Gordiani, Cirioni, Cirilli, Castrici, Sancti, Eutici. In Siricia Marciani. In Antiochia Prodocia. In Mauritania Ciuitate Casarea Marciani.* Solitarium etiam Marcianum in Africa exhibet ms. Reginæ Sueciæ in fine laterculi. *In Africa S. Marciani*. Marianum constanter vocant bini codices nostri cum Corbeiensi, & Antuerpiensi. Alium sanctum hunc martyrem à S. Marciano Iconiensi putarem, cuius hac die meminit Rom. martyrologium, & certamen strictim percurrit Menologium Græcorum. Adolescens fuit à Perino Præside per ignem, linguæ punctionem, & capitis abscissionem probatus, & coronatus. Iulianum addit M. Corbeiense Africanis martyribus.

Nicopoli. Modus loquendi *item Ianuarii* certiores nos facit Ianuarium alterum Africanum præcessisse. De Nicopoli minoris Armeniæ Vrbe egimus die præcedenti. Ianuarium, & Pelagium illius Vrbis cælites recolunt Rom. martyrol. Beda, Vsuardus, Vvandelbertus, & Ado, ex quo Notkerus, Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 85. & Maurolycus. Pelagium, pro Pelagia habet Vetustissimũ Antuerpiense martyrol. & eidem subnectit Turmorium nostris codicibus, & Corbeiensi ignotum; illud Pelagiam infra inter Romanos martyres reposuit, & interim Alexãdriæ Euticium, & Euphemiam recensuit, quos tam libri nostri, quam Corbeiensis prætereunt.

Roma Sanctorum Stephani, &c. De more Notkerus sacros Romanos pugiles aliquibus tantum indicatis in compendium redigit, *V. Idus Iulii. Romę*

passio

Passio SS. Stephani, Leontii, Mauritii, & aliorum multorum. De his nihil hac die Romanum martyrol. Numerum pressius exprimit ms. Reginæ Sueciæ sed iiij. nō v. *Idus Roma Natalis SS. Stephani, Leontij, Mauritij cum alijs numero xxxviiii*. Populosam hanc turmam libri nostri nominatim exprimunt, sed bini videntur deficere. M. Corbeiense tribus vt sequitur abundat. *V. Idus in Africa Mariani, & Ianuarij, Iuliani. In Armenia Ciuitate Nicopoli Ianuarii, Pelagia. Roma Sanctorum Stephani, Leontij, Mauritij, Domni, Militonis, Achillei, Danila, Diomedis, Cyrici, Antoni, Iason, Ioannis, Eustasi, Octaui, Emiliani, Sisinni, Anici. Theodoli, Cessi, Candidiani. Item Archelai, Gurgonii, Cyrini, Afrodisi, Gaiani, Clerici, Antoni, Gagi, Auxenti, Valentini, Flauij, Nicaoni, Theodoti, Faustasi, Aureli, Gordiani, Cyrioni, Cyrilli, Castri, Sancti, Eutichii, Maiuli, Siluii. In Syrmio sancti Martiani. Antiochia, Prodixe, Veronice, Speciosa. In Mauritania Martiani. In Alexandria Eutici. Et beatę memoria Benedicti Abbatis*. Deficiunt in codicibus nostris librariorum incuria Iason, Sāctius, Eutichius, Maiulus, & Siluius, sed in Corbeiensi Gassimius prætermittitur. Non enim dubitamus Laciniam translationis S. Benedicti Floriaccum, de qua omnia ferè latinorum martyrologia agunt, ex ora marginali inter Romanos martyres minus aptè fuisse trāspositam, quemadmodum eodem vitio laborat vetustissimum S. Villobrodi, in quo minus opportunè in sacra Romana turba tale additamentum insuit Gallicus antiquarius. *Depositio Idonei cum filiis Augustoduno Depositio Achellei Daniel*, quæ duo postrema nomina ad Romanos martyres pertinent. An pro Idoneo Sydronius reponendus est martyr Senonēsis, cuius meminerunt cum Romano M. Vsuardus, Bellinus, Maurolycius, & Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei hac ipsa die quāquam Saussayus eius memoriam recolat potius die 3. Iulij? Nihil sancto huic Sydronio cum Vrbe Augustoduno. Numerus Romanorum martyrum in Vetustissimo M. expressus cum Corbeiensi coincidit, videntur tamen, nisi inducta Lacinia fallat, in duas classes diuisi.

In Siria Marciani. In Siricia legit Antuerpiense martyrol. adductum. In Syrmia Corbeiense, vtra lectio melior sit alij codices docebunt.

In Antiochia. Vnicam tantum Prodociam Antiochenam signat idem martyrol. Vetustissimum. Perdiciam vocant libri nostri, Prodixam martyrol. Corbeiense. At ms. Reginæ Sueciæ, quamquā iiij. Idus, cum Vetustiori nostro in Antiochensium numero conuenit. In Antiochia natalis *SS. Prosdocia, Veronica, & Speciosa. Alexādria S. Eutici*. Ita in Prosdociæ nomine Vetustissimum sequitur.

In Mauritania. Et hunc Marcianū diuersū ab alijs existimarē, nimirū Iconiēsi & Africano, cum is potius Marianus sit non Marcianus. An forte Mariana cuius Acta adfert Bollandus ad diem 9. Ianuarij ex ms. Duchesnij? Equidē hac ipsa die 11. Iulij coronatam docēt Cæsarea Mauritaniæ Metropoli. Sed Marcianam constanter retinent omnes adducti codices.

In Alexandria. Euticium cum Euphemia initio laterculi profert martyrolog. Vetustissimū. Sed de Euphemia nihil codices nostri, aut M. Corbeiense. De Euphemia Calcedonensi agunt hac die Græci in Menologio. Est apud Metaphrastem oratio Constantini Episcopi Tij. de Inuētione reliquiarum S. Euphemiæ in hunc diem 11. Iulij reposita, sicuti apud Surium Tomo 7. quæ tamen celebritas est translationis Constātinopoli ad Insulam Lemnos, & inde rursus Constantinopolim.

Pictauis Ciuitate, Qui Basinus in nostris libris dicitur & Abbas, Saussayo, Sabinus est Anachoreta, & Confessor in territorio Pictauiensi, cuius aduentum non depositionem recolit hac die; natalem enim pluribus prosequitur 7. Idus Octobris, sine Abbatis titulo. Sabinum Confessorem etiam hoc ipso die profert in Diœcesi Pictauiensi Galesinius. Ex

Adone

Adone, Vsuardo, & mſ. codicibus. Maurolycus alios addit in agro Pictauienſi Confeſſores cum Sabino, nempe Albinum, & Syſiam. Qua propter cum Baſinus nullibi compareat, niſi martyr Trũcinnis ad Gandanum apud Sauſſaynm infra pridie Idus Iulij, ſuſpicari licet pro Sabino Baſinum ab Antiquario Gallico ſcriptum eſſe.

IIII. Idus.

IN Aquileia Sanctorum Fortunati, & Armigeri. In Sicilia Natalis S. Agathæ Virginis. Nabori, & Felicis. In Mediolano Namoris, & Primitiui. In Cæſarea Sancti Diui, Carnilisi. *Lugduno in Gallia Depoſitio Viuentioli Epiſcopi.*

IVLII 12.

CVm omnia ferè latinorum martyrologia in hodiernis Tabulis de Nabore, & Felice Mediolanēſibus cœlitibus agant, diuerſimode tamen, vel in nominibus, vel ordine huius diei memorias proſequuntur codices noſtri, ac reliqui quibus innitimur. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi ita texitur. *IV. Idus Iulii. Mediolano Naboris, & Felicis. Roma Primitiui. In Aquileia Fortunati, & Armigiri. Siciliæ ciuitate Cathena Agatha. Cæſarea Cappadocia Diui, Corni, Lauenti. Lugduno Galliæ Viuentioli.* Corbeienſe noſtris voluminibus magis conſonum ita proſtat. *iv. Idus. In Aquileia Fortunati, Armageri. In Sicilia Natalis Naboris, Felicis, Primitiui, Iulii. In Cæſarea Sancti Diui, Corninſi. Lugduno Galliæ depoſitio Viuentioli Epiſcopi.* Mſ. Reginæ Sueciæ ad calcem laterculi. *Mediolani SS. Nemoris, Felicis. Cæſarea Cappodocia Natalis SS. Diui, Cornelii.* Nihil in hodiernis faſtis magis aptè ſcribitur, quã Aquileiæ memoria Fortunati Diaconi, & Hermagoræ Epiſcopi. Nihil fortaſſe ineptius quã Hermagoram in Armigerum, ſiue Armagerum fuiſſe commutatum. Et tamen Armigerum cum Vetuſtiſſimo retinent codices noſtri. Hermagoram D. Marci Euangeliſtæ diſcipulum antiquitus non ita fuiſſe nuncupatum dubitandi locum concedit Notkerus, qui ita iv. Idus Iulij ſcriptum reliquit. *Apud Aquileiam Natiuitas S. Hermagoræ, vel ſicut in antiquis codicibus inuenitur Hermechoræ primi eiuſdem Ciuitatis Epiſcopi, Diſcipuli S. Marci Euangeliſtæ.* Hermacharam vocat Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 86. & Hermacorem. Sed nõ ita longius hæc abſunt à nomine Armigeri, quin liceat ſupicari in antiquiſſimis libris nomẽ aliquantulum eſſe corruptum. Fortunatus Diaconus, ſiue Archidiaconus cũ S. Hermagora eodem die coronatus, ſimul etiã dignè recolitur. Adducit de eo teſtimonium Fortunati Epiſcopi Pictauiẽſis Notkerus. Martyrologium tamen R. non niſi Hermagoræ meminit. Sicuti neq. Vſuardus, neq. Ado, neque Vvandelbertus. Acta tamen SS. Epiſcopi, & Diaconi coniunctim habent Mombritius, ac Petrus de Natal. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ſummatim.

In Sicilia S. Agatha. De S. Agata Virgine agit Vetuſtius noſtrum martyrol. ad diem Nonas Februarij, vbi Bollandus plura colligit. Fluctuat ibi vir doctiſſimus, an quę 12. Iulij etiam in eius Vetuſtiſſimo. S. Villibrordi codice Siciliæ ciuitate Cathena ſeu Cathania aſcribitur, ſit alia fortaſſe iunior Agatha, vel reliquiarum translatio. In noſtra Cathaniæ ciuitas non exprimitur. In Corbeienſi

beienſi, neq. Agata,ſed tantum in Sicilia Nabor, Felix, Euſtaſius, Antonius, quorum primos Agatæ iungens martyrol. noſtrum non improbabilem reddit Bollandi coniecturam, aliam eſſe Agatham Catanenſem iuniorem, quæ vetuſtioris nomen accipiens, & imitatione proficiens,acceperit etiam coronam. Siue ergo Agathæ ſuccenturientur, ſiue nõ Nabor, & Felix Siculi, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi memorantur, & diuerſi ab Africanis, vel Mediolanenſibus Nabore, & Felice eſſe videntur. Non me latet, binos horum nominum martyres in omnibus ferè latinorum ſacris tabulis recoli, Romanis præcipue,& omnes ferè ſcriptores Mediolanenſibus illos aſſerere. Ante horum ſacros cancellos S.Ambroſium ep.85. ad ſororem inueniſſe corpora Sãctorum Geruaſi, & Prothaſij. Ex Africa SS. hos martyres Naborem,& Felicem translatos Mediolanum eſſe ad diem vi. Idus Iulij refert Notkerus his verbis. *In Africa SS. Ianuarii, Marini, Naboris,& Felicis ab constantiam Christianę fidei decollatur. Quorum corpora poſtea Mediolanum ſunt trãſlata*, quem diem Natalis, ſeu conſummati certaminis eſſe teſtatur, translationis vero diem hunc ipſum quarto Idus ſignat hoc pacto. *Mediolani translatio ſanctorum martyrum Nab ris, & Felicis qui ſexto Idus Iulij cum Ianuario,& Marino in Africa decollati hac die Mediolanũ ſunt deportati. De quibus B.Victorem in paſſione ſua credo ſupplicaſſe, ne ſepares me Domine à ciuibus meis martyribus tuis Nabore, & Felice*. Translationis feſtum eſſe,non coronæ etiam Ado teſtatur. At Nabor,& Felix in Africa coronati ijdem eſſe non poſſunt cum eius nominis martyribus, qui in eorundem Actis apud Mombritium, & Petrum de Natalibus extra Vrbem Laudẽſem prope Fluuium, Celeram, ſeu potius Silarum,poſt multa tormenta capite truncati, ibidem ſepulti ſunt 4. Idus Iulij. Adhuc enim rudura Pontis, & Portæ veteris Laudepompeiæ guttulis ſanguinis illorum martyrum vt creditur, reſperſa teſtantur, & antiqua traditio, cum noua epigraphe renouata, docet ſeptima diſſertatione Italica de Ciuitate Laudenti Defendẽtis Lodij p.351. Naborem, & Felicem milites, qui Mediolani coluntur,eos non eſſe,qui in Africa agonem perfecerunt. Mediolani ab antiquo tempore ſanctorum eorundem corpora iacuiſſe docet Paulinus in vita S.Ambroſij, & ante inuentionem SS.Geruaſij,& Protaſij apprime nota, & venerata eſſe teſtatur. Hinc Maurolycius hæſitans incertum in martyrologio reliquit, an Nabor, & Felix hodie memorati, illi eſſent, qui in Africa vitã pro Chriſto dederũt, vel iuxta portam Laudenſis vrbis ſecuri percuſſi ſunt iv. Idus Iulij. *Mediolani SS. Naboris, & Felicis, & ſociorum ex Africa tranſuectorum, vel qui Mediolani iubente Maximiano in Equuleo flagris, vngulis, & facibus cruciati iuxta portam Laudenſis vrbis ſimiliter decollati, ac tumulati ſunt*. Ita Maurolycius, qui cum Siculus ſit,& plura antiqua martyrologia viderit, vt in Epiſtola ad Cardinalem Emilium profitetur, non eſt credendum prætermiſiſſe etiam adnotare, Naborem, & Felicem inter Siculos martyres ſocios S. Agathæ numeratos fuiſſe. Vnde, quamquam in binis noſtris codicibus, & Corbeienſi aſcripti ſint Siciliæ SS.Nabor, & Felix, fortaſſe emendanda eſſet tranſpoſitio Prototypi ad normam Vetuſtiſſimi Antuerpienſis. *In Aquileia SS.Fortunati, & Armigeri. In Sicilia Natalis S. Agatæ Virginis. In Mediolano Naboris,& Felicis. Romæ Primitiui. In Cęſarea,&c.* Fauet emẽdationi M.Reginę Sueciæ 2.Idus Iulij. *Mediolani SS.Nemoris, Felicis. Cęſarea Cappadociæ Nat. SS. Dini, Cornelij*. Nemoris etiam meminit martyrol.noſtrum pro Nabore, vitio, vt puto, librarij. De Primitiuo martyre Romano via Præneſtina vi.Idus Iulij iam dictum aliquid eſt: de Iulio tantum meminit martyrol. Corbeienſe.

In Cæſarea. Nonnulli codices Dium vt Ado, alij Diuum legunt. Cornilifius, qui Corninſius in Corbeienſi dicitur,&

Cornelius in mſ. Reginæ Sueciæ, duos martyres conſtituit in martyrol. Antuerpienſi, nempe Cornium, & Lauenſium. Vtra melior lectio ſit ignoro. In vnicum martyrem plures codices conſpirăt. Dius Epiſcopus Hieroſolymitanus Narciſſo ſuffectus eſt apud Euſebium lib. 6. c. 10. & alter Dius martyr Alexădrinus apud eundem lib. 8. c. 13. Vnde legendum tanquam vſitatius nomen putarem Dium potius quam Diuum

Lugduno. Viuentiolum Lugduněſem Epiſcopum recolunt hac die Romanum M. Beda, Notkerus, Molanus, & alij recentiores. Videndus Theophilus Raynaudus in Indiculo SS. Lugdunenſium nouiſſimæ editionis p. 86. vbi de eo plura habet. Nonnulli Iuuentiolum dicunt, vt Beda, alij Viuentiolum vt codices noſtri, & aptius.

III. Idus Iulij.

IN Alexandria Serapionis. Tropimei. Melei. Euangeli, & Propoli. Actali. Zenonis. Propili. Meneo Presbyteri. Trofinæ Virginis.

IVLII 13.

HOrum martyrum chorus Alexandrinus parũ diſtat in M. Corbeienſi à Vetuſtiori noſtro; decem in vtroque numerantur, ſed in illo Propili ante Actalum memoria agitur, minime vero Propili ante Meneum. Additur etiam in fine Macrobius poſt Tropimiam, ſiue Trofiniam, qui in noſtro deſideratur Geloně, quoq; pro Zenone reponit; ſed Zenonis nomini fauet Notkerus, qui etiam Trophimam Virginem non Tropimiam vocat, ſuo more aliquos martyres ſummatim, ita colligens, III. Idus. *In Alexandria Serapionis, Euangeli, Zenonis, & aliorum, & Trophimę Virginis*. Sed conferĕda ſunt etiam reliqua mſs. Corbeienſe hoc pacto laterculum ſignat. iij. Idus Iulij. *In Alexandria Serapionis. Tropomei, Melei, Euangelii, & Propoli, Attali, Gelonis, Menei Presbyteri, Tropimiæ Virginis, Macrobii*. Nec tãtum Trophimam Virginem recenſet M. Vetuſtiſſimum, ſed aliam Serapionis ſociam, Propilum, & Macrobium ita ſilet iij. *Idus Iulii. In Alexandria Serapionis, & Trofimæ, Mellei, Euangeli, Atali, Senonis, Propoli, Menei Presbyteri Trophimę Virginis*. De Serapione Ægyptio, & Actalo meminit hac die Vvandelbertus. Variat Maurolycius in nominibus, Alexandriæ Serapionem, Melcum, Trophoniũ pro Trophima, Martialem, & Alexandrum, & ſocios accenſet. Galeſinius longius in nominibus abijt, & Serapionem, Agathonem, & Arſeniũ in martyrologio repoſuit; in Notationibus verò ex martyrologio ſcripto Serapionem, Agatheonem, & Serapium pro Arſenio recenſet, ac eorum martyrium pluribus ſcriptum eſſe ab Artimanno Monacho teſtatur. Fallitur eos eſſe martyres Decianæ perſecutionis, ſi Serapion Alexandrinus idĕ ſit cum eo, qui in Menologio Græcorum ſub Seuero paſſus dicitur, cuius in Romano martyrol. tantum natalis recolitur, non indicato paſſionis loco, aut ſocijs.

II. Idus Iulij.

IN Africa Donati. In Alexandria Anthioci. Mari. Dagioni. Meneſidei. Namoris. Mammari. Petri. Gumni. & S. Foci Epiſcopi. *Lugduno in Gallia Natalis S. Iuſti Epiſcopi.*

Ab

IVLII 14.

AB Alexandrinis martyribus, quos omnes nō numerat, sacras huius diei Tabulas auspicatur Notkerus. Pro Donato tamen in Africa Donatā recolit, & Donatum cū Petro in Africa Maurolycus. Sed Donatū omnino retinent codices nostri, quibus ita concinit M. Corbeiense. *Pridie Idus Iunii. In Africa Donati. In Alexandria Anthioti, Marij, Dagiona, Menesidei, Numoris, Petrigummi. Et alibi S. Foci Episcopi, & Confessoris. Lugduno Galliæ natalis S. Iusti Episcopi, & Confessoris, Amici Episcopi, & Confessoris.* Præter Donatum sociam addit Papillam martyrol. Antuerpiense, quod in Apographo nostro locum passionis silet. *Pridie Iulii. Papillæ, Donati. In Alexandria Antioci, Mari, Dagioni, Menesidei, Namoris, & Mamaris, Petri, Gummi, & alibi Focæ Episcopi.* Ante Donatum etiam in Africa Papiā martyrē indicat ms. Reginæ Sueciæ. *Pridie Idus. In Africa Natalis SS. Papiæ, Donati. Et alibi depositio B. Amici Presbyteri.* Pro Papia Petrū fortasse legit Maurolycius, & Pro Donato Donatam Notkerus. Sed plures testes sūt pro Donato.

In Alexandria. Duos tantum ex Athletis Alexandrinis indicat idem Notkerus. *In Alexandria Natiuitas SS. martyrum Mammarij, Petri, & aliorum.* Reliquos ergo debemus Vetustiori nostro, & consonis mss. In Corbeiensi seiungendus est Petrus à Gummo, & supplendus Mammarus ex fide nostrorum codicum, & Antuerpiensis.

Et S. Foci Episcopi. Alibi extra classem Alexandrinorum seponunt S. Phocam M. Antuerpiense, & Corbeiense. Romanum martyrolog. Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, ac reliqui latini hac die S. Phocam Episcopum Sinopensem recolunt in Ponto sub Traiano martyrio coronatum. Duos tamen Phocas in Adnotationibus agnoscit etiam eruditissimus Baronius, alterum ex Nauta Episcopum, alterum Hortorum cultorem. Huius festum apud latinos 3. Nonas Martij, illius pridie Idus Iulij peragi addit; ambos tamen apud Græcos die 22. Septēbris venerari. Traducit hic Combefisius virum summum Baronium, & negat in Notis ad Asterij encomium de S. martyre Phoca, hoc nomine martyrem à latinis celebratum 3. Nonas Martij, & Gregorio Turonensi cap. 99. de Glor. martyrū, alterum esse ex ijs, qui apud Græcos coluntur. Quoniam S. Phoca venena pellens Sirus & Antiochiæ passus sit: ex alijs vero Græcis memoratis, alter filius Pamphili in regione Synopis sub Traiano gladio, & igne consummatus fuerit, alter Hortulanus ex Vrbe pariter Synope capite ab hospitibus suis truncatus triumphauerit, neque à Græcis Episcopus nuncupetur. Ex Sinopensibus alterum, si duo revera sint, in hodiernis fastis à latinis venerari, tum Rom. martyrol. docet, tum Notkerus, qui Acta strictim percurrit. *In Ponto S. Phocæ, siue Phocatis Episcopi, Synopis, qui sub Traiano Imperatore, Præfecto Africano carcerem, vincula, ferrum, ignē pro Christo superauit.* Græcis qui sub Traiano passus est primus in ordine recensetur, & re vera Græcis est Episcopus Synopensis, clarèq. docetur in Menologio Basilij, nō die 22. Septembris, sed 21. celebritatem habuisse. Antiochensem Vetustius martyrol. nostrum recolit die 5. Martij, vbi videnda, quæ diffusius diximus. Vnum cum altero confudisse D. Asterium veretur Baronius, & iurè. De Foca Episcopo diffusiora Acta habet Mombritius, angustiora Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 98., & suppresso Episcopatus titulo eius agonem percurrunt Græci in Menologio Canisij ad diē 23. Iulij, quem eundem esse cum alio Synopensi sub Traiano passo ad diem 22. Septembris nihil vetat. Emendandum qua-

propter est in martyrol. Corbeiense, librarij oscitantia, qui Phocę titulum Confessoris addidit, cum is verè martyrio fuerit coronatus.

Lugduno. Natalem S.Iusti, quem Gallicus antiquarius addidit, celebrat etiã Notkerus, qui subdit reliquisse insignia commentaria in Cantica Canticorũ, deceptus ex nomine Iusti Orgelitani, vt suspicatur Raynaudus in Indiculo SS.Lugdunensium, vbi plura de S.Episcopo colligit, & epitaphium adducit. Alium Iustum Episcopum, qui in pace Lugduni quieuerit die 14. Iulij ex Maurolycio, & Petro de Natalibus adducit idem Raynaudus. Verùm de Vetustiori hic agit Notkerus vt palam est. Viderint Galliæ Christianæ scriptores. De Amyco pariter Lugdunensi Episcopo cuius idẽ Notkerus meminit, & Corbeiense martyrolog. nostri codices silent. Ms. Reginæ Sueciæ vocat tantum Presbyterum. Agũt de eo Raynaudus, & Saussayus.

Idus Iulij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Philippi. Zenonis. Nasci. & x. infantium. In Syrmia Natalis Sanctorum Arippini. Secundi. Maximi. Fortunati. Martialis, & Iacobi Episcopi Nisiuis, *qui in corpore multa signa fecit, & Arcam Noe solus vidit in Monte, nullus alius de his, qui cum eo perrexerant videre est permissum.* In Porto Romano, hoc est inhisclea Natalis Sanctorum Etropi. Zosome, & Bonose sororum. In Africa Ciuitate Cartagine Natalis Sanctorum Catulini Diaconi, & reliquorum Martirum, qui requiescunt in Basilica S. Faustę. Ianuarij. Forenti. Pollutane. Iuliæ similiter, & Iuste.

IVLII 15.

ALexandrinos martyres recolunt hac die ijsdem nominibus, & numero cum Romano martyrol. Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus. Naseus dicitur in libris nostris, & Corbeiensi, qui Narseus alijs est, & Maurolycio Narcissus, siue Narsetes. Tenorem pro Zenone legit Galesinius, sed Zenonem retinent MM. Corbeiense, & Antuerpiẽse, quorum primum hoc ordine sacros fastos exhibet. *Idus Iulij. In Alexãdria Natalis Sanctorum Philippi, Zenonis, Nasci, & decem infantium. In Syrmia Natalis Sanctorum Agrippini, Secundi, Maximi, Fortunati, Martialis; Iacobi Episcopi Nisibini, qui in corpore multa passus est, & multa signa fecit; & Arca Noe solus vidit in monte; nullus alius vidit, qui cum eo erant, nec permissum est videre. In Portu Romano hoc est in Hisclea Natalis Sanctorum Eutropij, Zosimi, & Bonosa sororis eius. In Africa Ciuitate Carthagine Natalis Sãctorum Catholini Diaconi, & reliquorum martyrum, qui requiescunt in Basilica Sancta Fausta: Ianuariæ, Florentii, Pullutane, Iulia simul, & Iusta. Corbeia Monasterio Exceptio reliquiarũ S. Dionysii, & sociorũ eius.* Vetustissimũ Antuerpiẽse hic confusũ agnoscimus, vel nos confundẽs. Præter Philippum enim, & Zenonem Alexandriæ addit Sisinnium, Eutropium, Zosimum, & Bonosam, quorum tres postremi Romani in Portu martyres sunt tam codicibus nostris, quam Corbeiensi, Romano, & aliorũ latinorũ martyrologijs.

Infan-

Infantes decem Alexandrini apud eosdē omnes prostāt, & ex antiquis martyrologijs apud Petrū de Nat. lib. 11. n. 195. Agnouit quidē illius martyrologij scriptor Romanos in Portu martyres præter Alexandrinos, & culpari non potest, ex duobus turmis vnam conflasse. Nec esset inconueniens Europium inueniri, tā inter Alexandrinos, quam Romanos, cū nomen frequēter vsitatū fuerit. Zozimus nō repetitur, quia inter Portuēses Zozima esse debet non Zosimus vt ibi aptius legitur. Maius negociū facit Bonosæ nomen inter Alexandrinos, cum constāter omnes Romanam Portuēsem esse velint. Si quis vero Honorosam, Alexandrinis, & Bonosam Romanis restitueret, iam omnia pacata essent, & Vetustissimo illi martyrologio deberemus Alexandrinos illos cælites, qui neque in nostris, neque in Corbeiensi voluminibus indicantur. Ita illud habet. *Idus Iulii. In Alexandria Natalis Philippi, Zenonis, Sisinni, Eutropi, Zosimi, Bonosæ, & infantum x. Et in Sirmi Agrippini, Secundi, Maximi, Fortunati, Marcialis. Et Iacobi Episcopi Niziba. Romę in Portu Eutropi, Zosimæ, & Honeroræ sororum. In Africa ciuitate Cartaginis Catholini Diaconi, Ianuari, Florenti, Polentanæ, Iuliæ, & Iustæ.*

In Sirmia: Sirmij aptius legit ms. Reginæ Sueciæ. *Sirmii Natalis SS. Agrippini, Secundi, Maximi, Fortunati, Martialis.* Totidem beati pugiles numerantur in libris nostris, & iam adductis Antuerpiensi, & Corbeiensi. His pariter consentiunt Notkerus, & Beda, qui tamen pro Maximo Maximinum exhibet.

Et Iacobi Episcopi. Nisibi pro Nisiuis legi debere non dubito. Iacobus Nisibis in Mesopotamia Episcopus sanctitatis fama clarus in omnibus Hagiologijs recolitur, Siris, Græcis, & Latinis inquit Baronius ad annum 382. At quamuis in Menologio Sirleti, seu Canisij ad diē postremum Octobris ornetur elogio, quòd Episcopus Antiochiæ Mygdoniæ, quæ & Nesibe dicta, mirabilium operum patrator fuerit, eundem tamen celebratum non inuenio in Syrorum, aut Græcorum calendario apud Genebrardum; neq. in Menologio Basilij. Maximus fuit Arij antagonista in Cōcilio Niceno, etiā libris plurimis scriptis, vt auctor est Gennadius. Eius vitam Theodoretus recēsuit in Philotheo, vel SS. Patrum historia apud Surium T. 7. & lib. 1. hist. Ecc. c. 7. Ex his accepit Petrus de Nat. lib. 5. cap. 102. qui Iacobū vulgo dictum sapiētem testatur. Nihil autem in his de Noemi Arca inspecta narratur, sicuti neque in M. Vetustissimo. Vnde tam in codicibus nostris, quam Corbeiensi ab antiquo tempore, & in eorundem prototypo, episodium præter morem additū vix dubitarem. Ab antiquo quidem tempore, nam & Notkerus Vetustioris martyrol. nostri vestigia premens, postquam aliqua de Sancti Iacobi Nisibitæ gestis prælibauit, iisdem ferè verbis subdit. *Adhuc in corpore multa signa fecit, & Arcam Noe solus in Mōte Armenia Tauro videre promeruit, quod nulli alii de his qui cum eo perrexerūt videre permissum est.* Quod autem de seruatis in monte Tauro Arcæ reliquis narratur fabula nō est. Eusebius siue D. Hieronymus de locis hæbraicis ex antiquioribus chronologis, à Iosepho primo Antiquitatū Iudaicarum libro adductis, Beroso Chaldeo, Hieronymo Ægyptio, Cansia, Nicolao Damasceno, docet in montibus Ararat, siue Armeniæ, quos Berosus montes Carduenorum vocat, vel in monte nomine Bearis super Muniadem resedisse Arcam, vel Noemum diluuio superestitem, & ad multas ætates eius signa monstrari solita, imò quosdam bitumen ex ea euellentes circumferre; quo vterentur, maxime hi qui lustrarentur, & se expiarent. Sed recentius tempore Constantis, & Constantini, quo S. Episcus Nisibites obiit, adhuc reliquias Arcæ perdurauisse Philostorgius ex vulgari fama testis est in epitome Photij lib. 3. n. 8., quinimmo ad suam ipsius ætatem sub Theodosio iuniore perdurare, his verbis interprete Gottifredo addit. *Euphrates*

phrates vero Fluuius ex Armeniis, secundum quod quidem apparet, oritur vbi mons est Araret, qui etiam num apud Armenios vocatur, vbi Arcam conquieuisse, ait scriptura, in quo etiam num esse aiunt haud parua lignorum, ac clauorum fragmenta, qua ibi reliqua facta sunt. Perdurarunt hæ Arcæ fragmenta ad Beniamini Tudelensis ætatem, qui in Itinerario suo interprete Aria Montano, narrat Nisibin, seu Nesibin vrbem duobus itineribus non amplius distare à radicibus montiū Ararat, siue Tauri, vbi vrbs est Gezir-BenGhamar, nec amplius quatuor milliaribus abesse à loco, inquo Noë Arca quieuerat. *Ille autem Arcam* inquit *Ghamar-Ben-Alchefeb ex Montis dorso sublatam in Ismalcitarum Moschea vsum translatam adaptauit.* Ex proxima igitur Nisibe S. Episcopum ad Arcæ reliquias videndas perrexisse non est incongruum, & fortasse ex infidelitate, eius iteneris socios easdem videre non meruerunt, cum alioquin scriptores adducti nequaquam quibusdam inuisibilia esse narrent.

In Portu Romano. Sanctos hos Portuenses martyres iam diximus in Romano martyrol. & apud Bedam, Vsuardum, Adonem, Notkerum, aliosq. recentiores memorari, ac Zosimam, & Bonosam sorores asserere. Quid vero ad Romani Portus nomen additum *Hisclea* significet fluctuo. *In Niscla* legit martyrolog. Corbeiense. Alia à me visa, tam mss. quam edita MM. silent. Cum vero nomen huiusmodi in Geographis hucusq; non inuenerim subijt dubitare, an pro *Hisclea* restituendum esset *in Insula*. Inter Portum Romanum, & Ostiam intercessisse Insulam, quæ à sacrificijs ibi peragi consuetis sacra nuncuparetur, docet Cluuerius in Italia Antiqua, & ex Æthico, alijsq; scriptoribus hausit. At pro re nostra id ex Actis S. Hippoliti Portuensis Episcopi, & martyris deducere malumus. In his narratur sacrum corpus à fidelibus humatum fuisse non longe à Puteo in quem fuerat proiectus *pedes plus minus sexaginta in insula, qua vno latere littore maris, & à duobus diuisione alvei Tyberis cingitur.* Ibi erectā deinde fuisse Ecclesiam, à Leone III. exornatam, quæ in ipsa Portuensi vrbe recenseretur ex Bibliothecario habetur in eiusdē Pontificis vita. In Romano Portu S. Bonosā, & quinquaginta milites ad fidem adductos, ac martyrio consecratos habet Romanum martyrol. 8. Idus Iulij ex Actis. S. Bonosæ, vt ibi notat Baronius, & repetit in Annalibus; atque ex codice Vaticano profert Arighius lib. 2. Romæ subt. cap. 25. Acta hæc Romæ asseruari vna cum corpore S. Bonosæ in eius nomine dicata Ecclesia addit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Præcesserūt L. milites ad coronam, & sequuti sunt Bonosā, Eutropius eius frater, & Zosima soror. Ex vetustis martyrologijs, & Hieronymiano eadē eduxit Petrus in Catalogo lib. xi. n. 194. quæ ita signauit. *Eutropius Zosima, & Bonosa sorores martyres Romæ in Portu passa sunt Idibus Iulii.*

In Africa. Africanos hos insignes martyres etiam Romanum martyrol recolit, quorum antesignanum Catulinum Diaconum laudauit D. Augustinus ex Possidij Indiculo, cap. 9. Catulinum, Ianuarium, Florentium, non Forentium, Iuliam, & Iustam exhibent etiam Vsuardus, Ado, & Notkerus, qui omnes sepultos addunt Carthagine in Basilica Fausti, quæ celebris est in Concilijs, & Victori Vticensi memorata. Pollutanam martyrem ante Iuliam silent edita alia adducta MM. in codicibus tamen nostris, Corbeiensi, & Antuerpiensi diserte reponitur inter Carthaginenses martyres in Basilica illa quiescentes.

In

XVII. Kal. Augusti.

IN Civitate Hostia Natalis Sanctorũ Cyrici. Hilarini. In Mediolano Natalis Sanctorum Mochari. Migetiæ. In Antiochia Sanctorum Theodisi. Eustasi. Dionisi, & Theodoti. In Cesarea Natalis S.Pauli, cuius gesta habentur, & Sancti Mammetis, & Natalis Sanctorum Valentini. Theoni. Deocletis.

IVLII 16.

EXterna die Maurolycius Romæ SS.Cyriaci, & Eutropij meminit, sicuti ante eũ Vvãdelbertus, qui non indicato certaminis loco, incertus est, an de Cyriaco carnifice mox martyre Sebasteno intelligat, & cuius in Antioco Medico meminit Rom. M. At eodẽ die antiquũ Fronti calendariũ Rom. Natalẽ S.Cyriaci exhibet, & hinc coniectari licet illum esse, qui in libris nostris Hilarino, siue Hilario sociatur. Non nisi Hilarinum ex ciuitate Ostia retulit in hodiernos fastos martyrol. Corbeiense. *xvii. Kal. Augusti. In Ciuitate Hostia natalis S.Hilarini. Mediolano natalis SS.Theodosæ, Eustasi, Dionysi, Theodati, Maximi. In Cesarea natalis SS Pauli, & S.Mametis, Florida. Et alibi Natalis SS.Valentini, Theonis, Diocleti*. Deficit in aliquibus ex adductis martyribus Vetustissimum S. Villibrordi martyrol. hac serie. *xvii. Kal. Augusti. In Ostea Natalis Hilari, & Antiochiæ Theodoti, Eustati, Dionysi. Mediolano Moeci, & Mogitiæ. In Cesarea Pauli, & S. Mãmetis, & alibi Valenti, Nithoni, Coclei.*

Ciuitate Ostiæ. Hilarinum hìc omnia ferè latina MM. recolunt, pauperum, & infirmorum hilarissimum susceptorem ad Ostia Tiberina; nullum tamen ei socium addunt Cyriacum. Hilarini agonẽ summatim percurrit Notkerus, & ante eum Beda, Vsuardus, & Ado, qui in persecutione Iuliani martyrium fecisse testantur; locum tamen agonis nõ signant. Petrus de Nat., qui Hilarium cum Vetustissimo martyrolog. vocat, non Hilarinum in Ciuitate Ostia passum refert, & Aretinum ciuem fuisse S.Donati Episcopi aliquando contubernalem. Romanũ martyrol. è contra docet cum S. Donato Aretij in Thusciæ martyrium subijsse, corpus verò ad Ostia Tiberina fuisse translatum, ac illius meminisse Acta SS. martyrum Ioannis, & Pauli, & Acta S. Donati, quæ admodum deprauata fatetur. An Cyriacus, qui Ostiæ tribuitur sit Episcopus ille Ostiensis, qui cum Maximo Presbytero, & Archelao Diacono apud Ostia Tiberina passus est, non cum illis, sed in carcere capite minutus, cum illis verò sepultus in Portu Romano, plura suaderent, nisi potius eorum Natalis dies esset 6. Idus Augusti in mſ. Bibliothecæ Vallicellanæ apud Aringhiũ Romæ subt. lib.3. c.8. qua die re vera in Vetustiori nostro martyrol. recolitur. At S.Cyriacus quicumque ille fuerit in veteri Fronti calendario die 15. Iulij ita recolitur. *Natalis S.Cyriaci*. Hilarinus quibusdam monachus dicitur, sed in adductis mſſ. & in codice Reginæ Sueciæ hoc titulo non ornatur.

Mediolani. Neque Notkeri martyrologium, neque aliud ex vulgatis horum Mediolanensium cælitum memoriã venerantur. Moecium, & Mogitiãm vocat Antuerpiense; codices nostri Mocharium, & Migetiam. Corbeiense martyrolog. Macharium tantùm exhibet. Galesinius Mediolanenses binos hos martyres ignorat, & Marcellinam D. Ambrosij

brosij sororem hac die recolit.

In Antiochia. Quatuor Antiochenos martyres hìc indicat Vetustius martyrol. nostrum: Tres tantùm Vetustissimũ Antuerpiense:quinque Corbeiense. Addit enim Maximum, & Theodosium in Theodosam vertit. Galesinius vitiatis codicibus vsus,& Cæsarienses cum Antiochenis martyribus miscens, Paulum, Dionysium, & Theodolum Romæ assignat, Eustachium tantum Antiochiæ relinquens, quem Antiochiæ Syriæ Episcopum, & Confessorem etiam exhibet martyrol. Romanum cum Beda, Vsuardo, Adone, ac cœteris latinis hac ipsa die. An verò Eustasius is sit post Theodosium in codicibus nostris numeratus, non facile affirmarem. Eustasius Antuerpiensi dicitur propinquiori ad Eustathiũ nomine, sed cum inter martyres alios Antiochenses sine alia additione numeretur, vix Episcopus, & Confessor accipiendus videretur, nisi Petrus de Natal. lib.6.cap.104. S.Eustachium Antiochenum Episcopum martyris titulo ex Adone ornaret, quoniam ob Catholicam Fidem à Constantio Imperatore Ariano in Traianopolim Thraciæ ciuitatem pulsus ibidẽ exul. obierit vii. Kal. Aug. Quamquam enim strictius Confessor dicendus sit, martyr etiam antiquo Ecclesiæ stylo, vt alibi monuimus nuncupari potest. Confessorem in martyrol. Vsuardus exinde vocat,& Notkerus,qui non modo eũ in exilio Traianopoli defunctũ cõfirmat, sed ab alijs tribus martyribus Theodosio, Dionysio,& Theodoto seiungit. Confessorem pariter dictum apud Adonem inuenio, & si aliter legerit Petrus de Natalibus. Nec vrget, quod S.Episcopus Traianopoli mortalẽ vitam absoluerit, vt inter Antiochenos numerari nõ debeat; nã in Antiochena Ecclesia rectè illum tanquam proprium Episcopum venerari æquũ esset,nec semper in vetustiori nostro Ecclesiasticis viris, officii vel dignitatis nota additur.

In Cæsarea. Supplet Notkerus quod librario nostro exciderat, nempe *In Cæsarea Cappadociæ*.Ita enim de Paulo scribit ex Hieronymi nuncupato martyrol. seu Vetustiori nostro. *In Cæsarea Cappadociæ S.Pauli, cuius gesta S.Hieronymo vt ipse confitetur,agnita, nostræ tarditati sunt ignota*. quæ verba optimè respondent ijs, quæ in codicibus nostris leguntur. *In Cæsarea natalis S.Pauli cuius gesta habentur*. Inde patet de Vetustiori hoc sub Hieronymo nomine martyrolog.loquutum esse Notkerum, quod alibi non constet D.Hieronymum alicuius sancti Pauli Cæsariensis Cappadocis acta indicasse.Profectò nisi ante septingentos annos Notkerus scriptum in suo codice inuenisset Cæsareæ *Cappadociæ*, & idem etiam suaderet S. Mammetis, aut Mammæ Cappadocis Cæsariensis subsequens sine alterius loci distinctione, aut adiectione memoria, facile putauissem, hunc Paulum esse, cuius Eusebius Acta prosequitur de martyribus Palestinis cap.8. Is eodem tẽporis spacio cum alio anonymo Gazensi, & altera Valentina Cæsariensi, capitali supplicio Cæsareæ Palestinæ damnatus fuit die 25.mensis Panemi, hoc est non longe ab hodiernis fastis 8. Kal. Augusti. Cum enim in Vetustiori nostro 25. Iulij nulla peragatur Pauli Cæsariensis memoria, suspicari licuisset eiusdem antepositam fuisse celebritatem. At cum Notkerus *apud eandẽ Vrbem* Cæsareã Cappadociæ statim subnectat prodigiosa, & præter morem prolixiora S.Mammetis Acta, eiusdẽ auctoritati acquieui. Subticere tamen non debui Græcos in Menologio Canisij hoc ipso die cum Valentiana, & Thea, alijsq. tam viris quam mulieribus Diocæsareę B.martyrem Paulum gladio percussum venerari, quoniam facilis fuisset nominis Diocæsareæ in Cæsaream vrbẽ mutatio; præsertim si Valentinus Valentina esset, & Theon Thea, quos alibi incerto loco indicant celebres fuisse omnes adducti codices, Corbeiensis, Antuerpiensis, & Lvcenses nostri. Ægyptiæ martyres erant, quæ in Menologio exhibentur Diocæsaream deductæ, sed ibi

Diocletes

Diocletes, vel Cocleus prætermictitur. Vetustissimum Antuerpiense pro Valentino Valentem legit, & pro Theone Nithonem, sed postremæ literæ Valentini, Theoni accomodatæ vtrumq. nomen vitiare potuerunt, & legendum putarẽ *Valentini Thoni, vel Theoni*. De S. Mamma, siue Mamente illustri in Cæsarea Cappadociæ martyre extat Homilia S. Basilij, in qũa eius miracula strictim percurruntur. An idem sit cum S. Mamante, siue Mammete, qui die sequenti, & rursus die 17. Augusti, tam in latinorum MM., quam nostro memoratur, fluctuo. Plurium Basilicarum dedicationes celeberrimo martyri, & reliquiarum translationes (de quibus videndus est Baronius ad illam diem 17. Augusti,) plures celebritates parere potuerunt. Natalem S. Mammetis, præter Antuerpiense, & Corbeiense martyrol., quod Floridam alijs ignotam martyrem addit habet hac ipsa die. Additamentum Adonis. *Item alibi S. Mammæ.*

XVI. Kal. Augusti.

IN Africa Sanctorum Aquilini. Sperate. Chindini. Bituri. Azardi. In Mediolano Natalis Sancti Marcelli. In Carthagine Natalis Sanctorum Generose. Ianuarie. Et Scilitanorum, & alibi Natalis Sancti Mamme. In Asia Nazarij. Ianuarij. Secunde. Donate. Beiliæ. Maxime. Pauli. Aquilini. Felicis. Cautate. Titiane. Bessæ. Maxime. Persyriane. Entati. *Autissiodoro depositio Beati Theodosi Episcopi.*

IVLII 17.

VEreor ne Acta Proconsularia, quę tanquam venerandę antiquitatis Thæsaurum sapientissimus Baronius profert T.2. Annal. ad annum 202. n.ij. re vera Scyllitanorum martyrum non sint, vel saltem nomina aliqua referant, quæ seiunctim à Scyllitanis, tam in M. Vetustissimo S. Villibrordi, quam in Corbeiense, & libris nostris prostant. Acta quidem illa Carthaginensium martyrum sunt coram Saturnino Proconsule, sed Scyllitanorũ dici non video, nulla enim in eis de Scyllitana Patria memoria agitur, sed in primo forensi conuentu adstare præcipiũtur Speratus, Narzales, Citrinus, Donata, Secunda, & Vestina, in capitali vero sẽtentia additos video ad numerum duodenarium perficiendum Veturium, Felicem, Acyllinum, Lætantium, Ianuariã, & Generosam. Variant quidem nomina aliquantulũ, sed ex ijsdẽ esse, quæ in prima Africanorũ classe Vetustioris nostri recensentur, nõ dubito hoc est. Speratus pro Sperata, Natzales pro Azardio, Citinus pro Chindino, Veturius pro Beturio, Acyllinus pro Aquilino. Deficiũt ex Africanorum choro in codicibus nostris Donata, Secunda, & Vestina; Ianuaria enim, & Generosa in alia Cartaginẽsium classe reponuntur, quibus Scyllitanorum memoria collectiuè subnectitur. Mirum autem quomodo reliqua nomina, quæ in Actis illis Proconsularibus prostant inter martyres Asiæ, non Africę exinde notata inueniantur, tam in libris nostris, quam in Corbeiense hoc ordine signato. *xvi. Kal. Aug. In Africa Natalis SS. Aquilini, Speratæ, Chindini, Bituri, Azardi, Menclampi, Zosimi. Mediolano Natalis S. Marcelli, Iustini, Nonni; Carthagine Natalis SS. Generosæ, Ianuariæ, & Scillitanorum. Et alibi natalis Sanctæ Mammæ. In Asia Nazarii, Veturij, Ianuarij*

nuarij, Secunda, Donata, Bessia, Maximi, Pauli, Aquilini, Felicitatis, Cutata, Titiana, Bessa, Siriana, Entati, Iustini. Autisiodoro, depositio B. Theodosij Episcopi. Asianos martyres nequaquam exhibet martyrol. Vetustissimum, & pro in Asia ita legit Emasiæ. *xvi. Kal. Augusti. In Africa Aquilini, Sperati, Quindinis, Bituri, Agardi. Mediolano Marcelli. Kartagine Generosa, Iannaria, & Scilitanorum. Et alibi Mammę, Emasiæ, Nazarii, Veturi, Ianuari, Secunda, Donata, Bossia, Maximi, Pauli, item Aquilini, Felicis, Cutata, Titiana, Nesię, Siriani, Entati; Autisiodoro Theodori Episcopi.* Rom. martyrol. nō recēset martyres aliquos in Africa, neq; Scillitanos seiunctim, sed Carthagine natalis SS. martyrum Scillitanorum, quos deinde nominatim enumerat, & confirmat mſ. Reginæ Sueciæ. *Carthagine Natalis SS. martyrum Scillitanorum. Sperati, Martialis, Cithini, Veturij, Felicis, Aquilini, Lactantij, Ianuarij, Generosi, Vestina, Donata, Secunda.* Consimilia habent varijs nonnihil nominibus, Vsuardus, Ado, & Notkerus, qui varias etiam nominum lectiones signant vnicuique facile conferendas. At siue omnes enumerati martyres Scillitani sint, vel ex Plebe Scillitensi in Africa, cuius memoria estat in Collat. Carthag., vel ex huius nominis insula, vt placet Petro de Natal. lib. 6. c. 210. siue eorundem tantū pars aliqua, vt ex adductis mſſ. potius colligitur, Acta Proconsularia à Baronio adducta emēdatione aliqua indigēt, quò ad dies adnotatos. Astare iubētur martyres in iudicio forensi xiv. Kal. Augusti, hoc est 19. Iulij *sequenti die* vigesimo ante Proconsulem sistuntur, qui licet spatium trium dierum ad resipiscendum illis concesserit, visa tamen eorum constantia, in eos statim capitalem sententiā promulgauit, & additur. *Consummati sunt Christi martyres mēse Iulio die septimodecimo*, qui dies cum omnibus, tam mſſ., quam editis Hagiologijs commune sit, nulla indiget emendatione; sed facilis lapsus in numerali prima nota restitui etiam facile potest.

In Mediolano. Marcellinam S. Ambrosij sororem hac die cum Romano M. plures recolunt: Marcellum martyrem mſſ. omnes adducti codices, cui etiam M. Corbeiense socios alijs ignotos addit Iustinum, & Nonnum. Notkerus cum libris nostris, & Antuerpiensi ità consonat *Mediolani S. Marcelli.*

Alibi natalis S. Mama. An S. Mama idem sit cum Cæsariensi Cappadoce, cuius hesterna die memoriam fecimus, non decerno. De celeberrimo martyre plures pluribus in locis celebritates peragi potuisse, idq. varijs diebus, non difficile est credere. Inter incerti loci martyres sub particula *alibi* Sanctā Mamam retulit martyrologium Vetustissimum, cui magis accedo. Nuper caput Sanctæ Mamæ argentea Theca inclusum vidi in Vrbe Lvca apud sacras Sanctæ Iustinæ virgines, & integrè seruatum cum vetustissima in Membrana inscriptione, in qua præter Sanctæ Mamæ nomen nihil aliud præ vetustate, legere licuit. Caro adhuc super ossa exiccata conspicitur: capilli, barbęque cirri rufi adhuc cuti hærent. Parthenopæum illud antiquissimum est, & de eius vetustate, ac Imperialibus, Regijsq. indultibus plura diximus ad vitam. S. Silai typis Lucensibus editam. Dubitauit nuper Fronto ad Vetus Romanum calendariū die xj. Nouembris, an S. Mama Ecclesiā Romæ habuerit, in qua Homeliam dixerit S. Gregorius, vt libri editi præferunt, an potius legendum ibi sit S. Mennæ, vt in tribus mſs. codicibus se legisse testatur.

In Asia. Tāta penes me est Vetustissimi Antuerpiēsis M. auctoritas, præcipuè in locis pro veneratione martyrū signādis, vt licet illi sua vetustatis vitia nō desint, minus tamen in hoc esse corruptum existimauerim. Minus certè pugnat cū Actis S. martyrum Scillitanorum, quòd aliqui ex assignatis Asię in codicibus nostris, & Corbeiensi incerto loco *alibi* tribuantur, quando nō exclusis alijs Africæ regio-

regionibus, nihil vetat ex his aliquos Scillitanos esse potuisse, vetaret autem si Afiæ tribuerentur. Confirmare tamen hoc aliorum nisi auctoritate nequimus iam adducti Vetustissimi M. sancti Villibrordi.

Autisiodoro. Theodosium Episcopum Autisiodorensem recolunt hac die Rom. martyrol. Notkerus, Additamentum Adonis, Galesinius ex Tabulis Ecclesiæ Autisiodorensis, & Demochare. Aliqua de eo notat Baronius ad hanc diem, & T.6. Annal. quẽ sub Clodoueo interfuisse Concilio primo Aurelianẽsi testatur. Eadem fere habet Saussayus. Gallici antiquarij additamentum agnosco, tam in libris nostris quam Corbeiensi, & Anturpiensi.

XV. Kal. Augusti.

ROmæ Via Tiburtina miliario Natalis Sancte Sempherose Matris. vij. Germanorum, quæ cum ipsis est posita Nomina vero vij Germanorum sunt hæc Petri. Marcelliani. Ianuarij. Dionisij. Simproni. Clementis. Germani. Herenei, quorum gesta habentur. In Dorostoro Natalis Sanctorum Emiliani. Bassi. Maximi. Pauli. Secunde. Donate. In Africa Natalis Sanctorum Aquilini. Sperati. Ciuini. Crestini. Lutati. Nazari. Vetuse. Generose. Ianuariæ. Titiane. Hesse. & Faltei Episcopi.

IVLII 18.

SAnctæ Semphorosæ, & filiorum eius septẽ germanorum memoriam omnia latinorum fere martyrologia cum Romano celebrãt. Sed nõ eadem die. Beda, Vsuardus, & Ado v. Kal. Iulij. Reliqui ad hãc diem 18. Iulij. His consentit M. Vetustissimum. S. Villibrordi, quamquam in laterculi fronte alios martyres præferat, *XV. Kal. Augusti. In Dorostoro Natalis Emiliani, Secunda, Donate, Bossi, Maximi, Pauli. Roma Senphorensia martyris, vij. germanorum Petri, Marcelliani, Ianuari, Dionisi, Simproni, Clementis, Germani, & Herenei. In Africa Aquilini, Sperati, Caluini, Felicis. Crestini, Lutati. Nazari, Vetusa, Generosa, Ianuarij, item Ianuarij, Titiani, Nesse.* Simphorosam cum filijs ptimo loco recenset, & libris nostris ita magis consonum prostat martyrol. Corbeiense *XV. Kal. Augusti. Romę Via Tiburtina milliario nono, Natalis S. Simphorosa matris septem Germanorum, qua cum ipsis est passa, quorum nomina hac sunt, Petrus, Marcellianus, Ianuarius, Dionysius, Simphronius, Clemens, Germanus, Hirenei, Magni. In Dorostoro Natalis Sanctorum Emiliani, Bassi, Maximi, Pauli, Secundę, Donatę, Marini, Iusti. In Africa Natalis Sanctorum Aquilini, Sperati, Ciuini, Felicis, Crescentiani, Lactati, Mazarii, Vetusa, Generosę. Item Ianuarii, Titiani, Hesia, & Faluei Episcopi, Iocundi.* Librarius nostrorum codicũ siluit quantũ à Rom. Vrbe distaret locus venerationis S. Symphorosæ, ac filiorum via Tiburtina. In Corbeiensi exprimitur milliario nono: octauo dicitur in Passione SS. Symphorosæ, & septem filiorum edita Romæ ex bonæ fidei codicibus anno 1588. & rursus tomo 7. Surij postremæ editionis Coloniensis. Nonum tamen retinent ferè omnes, atque ita legit Petrus de Natal. qui lib. 6. cap. 111. eadem Acta summatim refert. In die completi certaminis septem germanorum

consonăt Acta illa xv. Kal. Augusti, sed ante acto die Symphorosā filios ad palpræcessisse narrant. Vnde quis quis Vetustius M. disposuit matrem à filijs disiungere noluit. Fuit S. Symphorosa vxor Getulij, siue Zotici martyris, cuius frater Amatius coronam quoque promeruit, sed ò quantum distant inter se nomina septem germánorum in Romano M. Adone, Vsuardo, siue hac die, siue v. Kal. Iulij, & quantum variant à codicibus nostris? Numerantur in illis Crescens, Iulianus, Nemesius, Primitiuus, Iustinus, Stacteus, Eugenius, quæ nomina eodem ordine recensita v. Kal. Iulij, vbi Vsuardus, & Ado de illis agunt, sunt Cordubensium Hispanorum martyrum, vt ibi adnotauimus. Equidem Vetustius S. Villibrordi martyrologium ante ætatem Vsuardi, & Adonis scriptum diuersimode filios S. Symphorosæ, siue S. Símphorensiæ exponit, eidemque consonant bini codices nostri M. Corbeiēse, & Notkerus, qui & si pluries fateatur ab Adone aliqua accipere, & acta S. Symphorosæ, & filiorum percurrat die v. Kal. Iulij eisdem nominibus signans, quibus & Ado, hac tamen die Vetustioris M. cui passim innititur, auctoritate ductus ita scribit *xv. Kal. Aug. Romæ Via Tiburtina milliario octauo Nat. SS. Symphorosæ martyris, matrisq. septem germanorum, quæ cum ipsis est posita. Nomina vero Germanorum hæc sunt Petri, Marcellini, Ianuarii, Dionysii, Sympronì, Clementis, Hirenei.* Germani nomen abstulit Notkerus, ne pro septem, octo martyres videretur exhibere. Octo tamen numerantur tam in libris nostris, quam in Vetustissimo M. Antuerpiensi: in Corbeiensi verò additur nonus, hoc est Magnus. At vel Hereneus à reliquo germanorum choro disiungēdus esset, sicuti & Magnus, qui socij quidem passionis fuerint, quo ad locum certaminis, fortasse etiam quo ad tempus, vel cum Notkero dicendum potens, Germani nomen non esse martyris singulare, sed arctioris sanguinis coniunctionis, quemadmodum Plautus geminum germanum pluries dixit, qui eodem patre, & matre, eodemq. die natus esset, quasi Hereneus germanus geminus fuisset cum Clemente. Hæc interpretatio magis libris nostris cōgrueret, qui sequentibus verbis Hereneum reliquis fratribus videntur connectere, *quorum gesta habentur*. Dici etiam posset quinque primo loco numeratos martyres filios fuisse Symphorosæ, non tamen ex eodem marito, Clementem vero & Hereneum verè germanos, & ex eodē patre; Magnus enim, qui in Corbeiensi M. additur, in reliquis libris non estat, nisi Magnus pro Hereneo maiori ætatis acciperetur, quāuis Hereneus postremus in passione fuerit, sicuti Petrus vbiq. antesignanus legitur. An verò quæ in codicibus nostris gesta, siue acta enunciārur, eadē fuerint cū ijs, quæ edita hucusq. sunt, & tantū nomina diuersa sint, omnino me latet. Equidem vetustatem illam, quam promictunt, sapere non videntur, cum in ijsdem memoria agatur translationis factæ sub Stefano Papa, qui vix primus esse potuit temporibus persecutionis, sed secundus, vel tertius ad octauum ferè seculū. Nec vtiq. assererē omnes signatos fratres binomios fuisse, sicuti S. Getulius martyr S. Symphorosæ maritus, qui & Zotius dicebatur, neq; id fine alicuius vetustioris libri auctoritate affirmarem. De sanctorum martyrum translatione Tiburre Romam agit Baronius ad hanc diem. Extant adhuc vestigia dirutæ Ecclesiæ via Tiburtina milliario nono ad locum, qui dicitur corrupto vocabulo *A sette fratte* pro *ad septem fratres*, vt notat Aringhius Romæ subt. lib. 4. cap. 17. quē locum consummati agonis edita Acta testātur à Pōtificibus sacrorū nuncupatū fuisse *ad septē Biothanatos*, hoc est nō naturali morte extinctos, de cuius vocis interpretatione si quis plura desiderat videat Adnotationes Rosueydi ad vetus Romanum, & Adonis M. à se editū, Lvdouicum de la Cerda in sacris Animaduersio-

aduersionibus, & nouissimè Petrum Puricellum nostri dum adviueret amantissimum in dissertatione doctissima Nazariana cap. 27.

In Dorostoro. Dorostorus, siue Dorostorū, aut potius Dorostolon Vrbs olim Episcopalis Mysiæ inferioris, nunc pagus in Bulgaria plurimorum martyrum ferax in anniuersarijs huius diei Tabulis plures cælites exhibet, nō tamen eodem numero in codicibus nostris, ac alijs mss. libris; illi sex tantùm numerant Emilianum, Bassum, Maximum, Paulum, Secundam, & Donatam. Concinit ms. Reginæ Sueciæ, in quo tamen postremum locum tenentes anonymi ita sunt xv. Kal. Aug. *Dorostori in Mysia natalis SS. Æmiliani, Bassi, Maximi, Pauli cum aliis duobus*. Nec in numero dissidet Vetustissimū Antuerpiense M. pro Donata tantū mutato ordine Donatum retinens. In Corbeiensi adduntur Marinus, & Iustus, quos illi omnino debemus. Ex his antesignanum tantùm indicat Romanum M. cum Vsuardo, & recentioribus latinis, nempe Emilianum, cuius gloriosum certamen celebrant Græci in Menologio etiam à Baronio hac die relato, penes quem alia de celeberrimo martyre legi possunt.

In Affrica, Vndecim cœlestes athletas proferūt ex Africanæ Ecclesiæ vbertate codices nostri, in quorum serie cū plurium martyrum nomina cū his conueniant, qui anteacta die celebrātur, siue Scillitani fuerint, siue Carthaginenses de repetita eorundem veneratione suspicionem mouent. Exuberat M. Sancti Villibrordi, & tredecim nominatim exprimit, addit enim Felicem, & alterum Ianuarium. Vnde mutilos hìc duobus martyribus codices nostros fateri cogimur, & pro Ianuaria Ianuariū esse restituendum. Deficit etiam in Corbeiensi M. alter Ianuarius, sed librarij omissionē notat particula *item* Ianuario præposita: dum vero Felicem confirmat Crescentiani nomen emendandum videtur, & Cristinum ex fide aliorum librorum esse reponendum.

Et Fulbei Episcopi. Cum S. Episcopus Fulbeus deficiat in M. Antuerpiensi, an martyribus Africanis iungendus sit fluctuo. Præsertim cum alijs martyrologijs ignotum videam. Corbeiense Falueulam vocat, & Iocundum socium addit, quod sanctos martyres esse suadet. Mirū quod inter Africanos S. Guddenes Carthaginensis in Vetustiori nostro non memoretur, in alijs Hagiologijs celeberrima, nisi Guddinis sit xiij. Kal. Martij venerata.

XIIII. Kal. Augusti.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Sisinni. In Antiochia Sanctorum Machadori. Lampadi. Luciani. Philippi. Petri. Torquati. In Constantinopoli Natalis S Darię. In Spania Natalis Sancti Iusti. Lugduno Galliæ Natalis Sancti Rustici Presbyteri, & Confessoris.

IVLII 19.

CVm Alexādriæ S. Sisinni memoriam recolentes codices nostri retineāt pluralem numerū *Sanctorum* quamquam S. Sisinnium tantùm exprimant, spem fecerunt socios aliquos in alijs libris designari. Spes tamen nos fefellit. Nam præter Sisinnium, neq. Antuerpiense, neque Corbeiense M. alios commilitones exhibent. Illud quidem xiiij. Kal. Augusti. *In Alexandria Sisinni. Et Antiochia Mace-*

Macedonis, & Lampadi, Constantinopoli Daretiæ, Luciani, Philippi, Petri, Torquati. In Spanis Iustæ. Lugduno Galliæ Rustici Episcopi. Corbeiense nostris magis cõsonum est, & nonnihil vberius, non tamen in Alexandrinis martyribus. *xiv. Kal. Aug. In Alexandria Natalis sanctæ Sisinnæ. In Antiochia sanctorum Macharij, Lampadis, Luciani, Philippi, Petri, Torquati, Tinnini, Ioci. Constantinopoli Natalis sanctæ Dariæ. In Hispaniis Natalis sanctæ Iustę. Lugduno Galliæ Natalis sancti Rustici Presbyteri, & Cõfessoris.* Notkerus quoque in Alexãdria S.Sisinnij tantum memoriam recolit, & Hieronymiano M. ferè semper innixus reliquos Vetustioris nostri cælites, vel producit, vel innuit, quando reliqua latinorum MM. cum Romano illos prætereũt.

In Antiochia. Macedonem, & Lampadium tantùm Anthiochenos martyres refert. M. Vetustissimum, Addunt libri nostri Lucianum, Philippum, Petrum, & Torquatum, & pro Macedone Machadorum exhibent. Corbeiense pro Machadoro vel Macedone Macharium legit, & supra sex enumeratos adijcit Tinninium, & Iocium, quos omnino illi debemus. Notkerus Antiochiæ Lucianum cùm socijs hac die producit. De Luciano Antiocheno, qui passus est Nicomediæ agunt Græci die 15. Octobris, & nos iam de eo aliqua adnotauimus ad diem 7. Ianuarij. Diuersum tamen ex sociorũ serie hũc esse putarẽ, sicuti à pluribus alijs qui hoc nomine in martyrol. Vetustiori memorantur.

S. Dariæ. Nullam apud Græcos in Menologijs de Daria Constantinopolitana memoriam inuenire contigit. Meminit tamen Notkerus, Maurolycius, & mſ. Reginæ Sueciæ *Constantinopoli Natalis S. Darię. Lugduni in Gallia S. Rustici presbyteri, & Confessoris.* Verum non modo Daretiam pro Daria hìc exhibet martyrol. Vetustissimum, sed eidem Bysantinæ Vrbi tribuit, & Daretiæ succenturiat Lucianum, Philippum, & Torquatum, quos libri nostri cum Corbeiensi, & Notkero Antiochiæ omnino tribuunt, quibus vt plurimis magis videtur fidendum.

In Spania. De more aliquorum antiquorum Spania pro Hispania legitur. Anceps tamen hæsitaui an libri nostri hic aliquantulum vitiati essent, & mutili; pro Iusta nempe matrona Hispalensi verebar, ne Iustus scriberetur, ac Ruffina socia deficeret, quòd in omnibus latinorum martyrologijs Hispaniẽses hæ duæ martyres hodiernis fastis consignentur; præsertim etiam, quòd in Antuerpiensi, & Corbeiensi non Iustum, sed Iustam adnotatam viderim. Hanc tamen Hispalensem martyrem ab Hispaniensi Iusto omnino Notkerus, ita distinguit *xiv. Cal. Augusti. In Hispaniis Natalis sancti Iusti, & in Ciuitate Hispalensi SS. Iustæ, & Rufinæ*, quarum acta deinde strictim prosequitur. Vnde ab eodem Notkero comprobatos codices nostros non mutamus.

Lugduno. S. Rusticum Lugdunensem Episcopum refert martyrol. Vetustissimum, ex quo vel consimili Maurolycius accepit, qui pariter Episcopum dicit, dũ alij Presbyterum tantùm, & Confessorem prædicant. Paruũ pariter martyrol. seu calendarium Hieronymianum mſ. Lucense habet *xiiii. Kal. Rustici Episcopi.* Est quidẽ inter sanctos Episcopos Lugdunenses Rusticus, siue Rustreius, & Rusticus presbyter, & Confessor inter illius vrbis cælites, & vtriusq. meminit Theophilus Raynaudus in Indiculo SS. Lugdunẽsium, qui illius memoriã agere Ecclesiæ Lugd. calendariũ 7. cal. Maij affirmat, huius die 19. Iulij obitum notat ex Appendice ad MM. Adonis. De primo plura refert. De secundo altum in aliis silentium testatur. De Episcopo martyrolog. nostrum egit eadem die 7. cal. Maij. Decimonono tamen Iulij obijsse habẽt Sammarthani, & inter Episcopos Lugdunenses decimumquartum numerant T. 1. Gall. Christ.

In

XIII. Kal. Augusti.

IN Africa Natalis Sanctorum Sabini. Luciani. Petri. Amabilis. Nonnino. Sandi. Agripiani. Medaduli. Respectati cum alijs nūo xxiij. In Thebaida Natalis Sancti Victoris. In Damasco Natalis Sanctorum Sabini. Maximi. Iuliani. Casſi. Macrobi. Paule. cum alijs x. In Chorento natalis Sanctorum Cyriaci. Donati. Tertij. Appie. Felicis. Neracie. Fructi. Celſi. Theodoli. Caloceri. Partimi. Spreti. Victoris. Maximi. Paſtori. Neſtite. Pauli. Romani. Valeriani. Emili. Caſsi. Romæ Paſseriæ. Macrini. Neſtite. Satyri. Amarini. Emili. & alibi. Secundi.

IVLII 20.

NOn niſi quatuor martyres Africæ tribuit in limine Vetuſtiſſimum S. Villibrordi M. nempe Lucianum, Petrum, Amabilē, & Nunninam: reliqui in noſtris, & Corbeienſi codicibus numerati, nō modo alterius claſsis, & loci ſunt, ſed Victor Thebanus, & Sabinus Damaſcenus ita interponuntur. *xiij. Kal. Auguſti. In Africa Luciani, Petri, Amabilis, Nunnine. Et in Thebaida Victoris. In Damaſco Sanini. In Caſino Seueri, Saudi, Acripiani, Medaduli, Reſpecte, & aliorum xxii. Paſſeris, Maximi, Iuliani, Macrobi, Caſſi, Paula, cum alijs x. In Corintho Cyriaci, Donati, Tertii, Appia, Felicis, Neratea, Fructi, Celſi, Theodoli, Calori, Partini, Spreti; Item Victoris, Maximi, Marthori, Neſtita, Pauli, Romani, Valeriani, Ameli, Caſsi. Roma Paſſeri, Macrina, Veſtita, Sateri, Ametini, Secundi, Emeli.* Africanorum pugilum anteſignanus hìc eſt Lucianus, ſicuti apud Bedam, & Galeſinium ex libris ſcriptis: in codicibus verò noſtris Sabinus, qui pariter in Corbeienſi hoc ordine ſuperadditur. *xiii. kal. Aug. In Africa natalis SS. Sabini, Luciani, Petri, Amabilis, Nonna, Sanoi, Agrippiani, Medatuli, Reſpectati, cum alijs viginti tribus. In Thebaida Natalis Sancti Victoris, Siluani. In Damaſco Natalis Sanctorum Sabini, ... Maximi, Iuliani, Magrobij, Caſſi, Pauli, cum aliis decem. In Corintho Natalis Sanctorum Cyriaci, Donati, Tertii, Appia, Felicis, Neratia, Fructi, Celſi, Theodoli, Calori, Parthemi, Spectati, Victoris, Maximi, Paſtori, Neſtita, Pauli, Romani, Valeriani, Emili, Caſſi, Magni. Roma Paſſeria, Macrina, Neſtita, Saturi, Amirini, Emili. Et alibi Secundi. Corbeia Monaſterio dedicatio Baſilica B. Stephani Protomartyris.* Sabinus pariter recolitur tanquam aliorum dux inter Africanos in mſ. Reginæ Sueciæ. *xiii. kal. In Africa Natalis SS. Sabini, Duciani* (pro Luciano) *Petri cum aliis numero xxviiii. In Thebaide natalis S. Victoris Corinthi natalis SS. Cyriaci, Donati cum aliis xviiii.* Ex anonymorum autem numero, qui Petro ſuccenturiantur in hoc alioquin decurtato mſ. apparet in illius authographo totidem numeratos fuiſſe in Africa martyres, quantos in noſtris: ſex nempe poſt Petrum recenſitos, & anonymos xxiij., quam numeralem notam retinent, tam libri noſtri, quam adductum M. Corbeienſe.

Saudi Agripiani. Quatuor qui ſequntur martyres in codicibus noſtris, & Corbeienſi non Africæ, ſed peculiari loco tribuuntur in M. Vetuſtiſſimo, nempe. *In Caſino* cum anonymis xxij., ſeu vt ſupra adducti libri retinent xxiij. quinimo ante Saudum Seuerus dux præponitur, & pro Reſpectato Reſpecta legitur. Pluries diximus M. illud Vetuſtiſſimum in

aſſi-

assignandis locis accuratius videri; in alijs enim nihil de Casino apparet. Vrbs olim erat Episcopalis Casinum, siue Cassinum non ignobilis Samnij, ex cuius excisæ ruinis oppidum S. Germani emersit in Latij, Campaniæq; confinibus: memoratur Liuio, Plinio, Silio Italico, & Straboni, neq; aliam huius nominis vrbem apud Geographos inuenio. In hac passos esse adductos martyres ex illius codicis fide habemus, nec aliud addere licuit, nisi Ecclesiam, siue ædiculã S. Seueri prope monasteriũ Casinense adhuc extare. Sed licet Seuero Episcopo Casinensi dicata credatur, qui sanctitate conspicuus confessor obijt 8. Kal. Augusti, attamen Casinenses Monachi hac die xx. illius natalem celebrãt. Vnde subijt dubitare, an Seuerus in Casino alijs præpositus S. Episcopus fuerit, de quo Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ nonnulla ad hãc diẽ adducit, & rursus in Catalogo Generali ex Tabulis cœnobij Casinẽsis. Sed de martyribus agi in adducto martyrol. Vetustissimo vix dubitarem, præsertim cum post anonymos xxij. sex nominibus expressi recenseantur, cum aliis anonymis x. qui tamen in libris nostris, & alijs Damasceni sunt, non Casinenses.

In Thebaide. Victorem tantum in Thebaide recolunt idem Vetustissimum M. libri nostri, & ms. Reginæ Sueciæ. Confessorem non martyrem fuisse addit Maurolycius. Siluanum socium Victori subdit M. Corbeiense alijs prætentum.

In Damasco. Cum R. martyrologio latinorum ferè reliqui Damasco martyres tribuũt, qui interpositis Casinẽsibus, siue Africanis, ijsdem annumerat, vt vidimus, martyrol. Antuerpiense; cuius vetustatem quamquam veneremur, maculis tamen, & librarorum vitijs scatere nõ dubitamus, & sicut in hoc transpositionis vitio laborare timemus, cum aliorum consona fides xvi. martyres Damasco assignet. Ita Romanum martyrol. Vsuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus ex Vetustis Hagiologijs lib. 11. n. 197. Bellinus de Padua, Maurolycius, & ex libris scriptis Galesinius. Omnia hæc martyrologia sex martyres nominibus signant; decem absque nominibus cumulant. Nonnulla Iulianum, alia Sebinum Ducem constituunt. M. Corbeiense pro Paula Paulum exhibet, & in detrito codice spacium pro alio martyris nomine præfert, supra senarium numerum, qui in libris nostris, alijsq; editis MM. præteritus esse facile potest Passer, siue Passerius in Vetustissimo, vt suspicari licet interpolato, ante Maximum nominatim expressus.

In Corintho. Corinthiacos viginti duos martyres vnica classe includit M. Corbeinse: viginti tantùm & vnum sub eodem Cyriaco Duce numerãt libri nostri, totidemq; martyrol. Vetustissimũ. In hoc tamen duodecim sub Antesignano Cyriaco explicantur, nouem in altera turma sub Victore producuntur. Notkerus de more breuitati studens tãtum habet. *In Coryntho Cyriaci cũ alijs multis*. Magnus, qui ad viginti vnum additur in martyrol. Corbeiensi, deest tam in libris nostris, quam Antuerpiensi, sicuti in ms. Reginæ Sueciæ iam adducto. Cyriacus enim exprimitur, & Donatus cum aliis xviij. qui simul complent numerum xxi. Hi omnes in aliis quæ viderim editis MM. desiderantur.

Romæ Passeriæ. Quatuor tantum ex Romanis martyribus exprimit Notkerus Passeriam, Macrinum, Saturum, & Emilium. Addunt libri nostri Nestitam, & Amarinum, siue Amerinum, vt legit M. Corbeiense iisdem consonum. Sed pro Amerino Ametinũ habet martyrol. Antuerpiense, in quo ante Emilium Secundus additur, qui in Vetustiori nostro & Corbeiensi, non Romæ, sed *alibi* incerto loco tribuitur. Differentia hæc ex aliorum mss. codicum dissensu, vel consensu discerni potest, & conciliari: ex editis, qui omnino de his silent emendari nequit.

In

XII. Kal. Augusti.

IN Africa Natalis Sanctorum Victoris. Stercoris. Emiliani. Hugal. Sophiæ. Montani. In Ciuitate Cesana Natalis Sanctorum Adriani. Heli. Victoris. Patrocli. Cesarianc. Adrianitis. Dimesi. Felicis. Aurili. Thymogratis. Fausti. Et in Gallia Massilia Natalis Sanctorum Victoris. Alexandri. Dotheri. Feliciani, & Longini.

IVLII 21.

QVàm valdè distat à libris nostris; alijsq. adducendis codicibus M. Vetustissimum S. Villibrordi in hodiernis fastis? Africæ non nisi binos sacros palestritas tribuit: Massiliæ totidem: Romæ plures: multos Cesenæ. Producere illud ad collationẽ de more libet. *xij. Kal. Augusti. In Africa natalis Bolia, Stercori: In Massilia Victoris, Coronæ. Et Romę Praxedis, Emiliani, Hugalis, Saphi, Montani. Ciuitate Cesena Adriani, Heli, Victoris, Patrocli, Taesianæ, Adrianitis, Diomedis, Felicis, Aureli, Timoratis, Fausti, Alexãdri, Deuterij.* Ex his qui Romæ tribuũtur Emilianus, Hugalis, Saphus, seu Suphus, & Montanus Africani cælites sunt in libris nostris, sicuti pariter in M. Corbeiensi, tali seruato ordine. *xij. Kal. Aug. Sanctorum Victoris, Stercorij, Emiliani, Hugali, Saphi, Montani. In Ciuitate Cesena natalis sanctorum Adriani, Heli, Victoris, Patrocli, Cęsarianæ, Adrianitis, Dimeli, Felicis, Auribi, Typogratis, Fausti, Theodoti, Iuliani. In Gallia Marsilia Ciuitate natalis sanctorum Victoris, Alexandri, Deoteri, Feliciani, & Longini. Et natalis sanctæ Praxedis Virginis.* Suppetias hic non aliunde accipere licet, cum præter S. Praxedem Romæ veneratam à M. Vetustissimo nullus ex Africanis, aut Romanis martyribus in alijs editis MM. indicetur. Cum verò bini codices nostri, & Corbeiensis in idem conueniant suspicari licet in Vetustissimo illo inter Stercorium & Æmilianum interpositam ab antiquario initio fuisse celebritatem SS. Victoris & Coronæ Massiliæ, S. Praxedis Romæ, cuius S. Virginis celebris memoria apud reliqua latinorum MM. cum in nostro, & Corbeiensi desijt, non finit omnino acquiescere, ne Lacunam hi codices passi sint. Victorẽ Massiliensẽ martyrẽ cum socijs militibus nõ Corona infra recolũt.

In Ciuitate Cesena. Notkerus Cesenam legit, quemadmodum M. Corbeiẽse & Antuerpiense scriptum in Apographo nostro. Cæsan Ægypti vrbs est, & regio Gossen etiam vocata. Cæsana Ptolomeo est vrbs in India intra Gangẽ alijs Carnasa, & Cæsani Arabiæ Felicis populi apud Piniũ. Maioris famæ Cæsena est Italiæ vrbs in Gallia Togata, siue Æmilia, Ptolemeo, & Plinio etiã vti recentioribus vocata, & ita restituẽdum puto in libris nostris. Tredecim in M. Corbeiensi Cesenates martyres sũt: adduntur enim à librario nostro præteriti Theodotus, & Iulianus. Tredecim pariter numerãtur in M. Vetustissimo; sed inter hos Alexãder, & Deuterius, qui ex aliorum omniũ fide martyres Massiliẽses sunt, Victoris, vt mox apparebit, socij. Notkerus aliquos tantùm ex his enumerat reliqua de more generatim exprimit *In Vrbe Cæsena nat. SS. Adriani, Helij, Victoris, Patrocli, & aliorum.* Apud alios altum silentium inuenio.

In Gallia Massiliæ. Latius Notkerus ex Adone Acta S. Victoris prosequitur, quæ pariter apud Petrum de Natalibus prostant lib. 6. cap. 122. S. Victori militi

socij adduntur tres alij milites, Alexander, Longinus,& Felicianus. Dotherius alijs Deutherius puer est,qui ad sepulcrum martyrum orans emisit spiritum. Eleutherius Petro de Natalibus dicitur: Adoni, Notkero, & alijs Deutherius. De S.Victore Episcopo Massiliensi hac die agit Beda editus, quem alium à Victore milite dicere cogeremur, nisi facilis librarij error potius appareret. De his plura Saussayus habet, & Em.Baronius ad Romanum martyrol. An Coronæ nomen, quod additur Victori in martyrol. Antuerpiensi collectiuum est sociorum?

XI. Kal. Augusti.

IN *Gallia Fontanella Monasterio depositio Beati Vandregiseli Abbatis, & in eodem loco Dedicatio Basilicæ Sancti Petri Apostoli, vbi ipse venerabilis pater requiescit in corpore.* In Antiochia Natalis Sanctorum Cyrilli. Andree. Tebelle. Auri. Sterthei. Et in Anquira Gallaciæ natalis Sancti Platonis,cuius gesta habentur. Et Militanarum Andreæ. Eliani. Aiabosi.

IVLII 22.

ADditamētum Fontanellensis Monaci sæ segmenti diurni frontem hic agnoуimus dum sacri sui cœnobij cælites adnotatos, in Vetustiori martyrol. martyribus superaddit. Vvandregisili Abbatis vitam longiori stilo contextam exhibet Surius T.7. postremæ Coloniensis editionis. Habet & Lebbeus T. 1. Bibliothecæ mſ. in qua dies obitus notatur pariter xi.Kal. Augusti. Meminit Vvandelbertus, Romanum M.Maurolycus,& Saussayus. Sæculum, quo vixit, & obijt ad calcem eius vitæ notatur, anno nempe nono Vitaliani Papæ, vel vt Baronio placet vndecimo, & salutis nostræ 665. Translatio itē ad Ecclesiam S.Petri anno 729. Plura de S.Vvandregisilo habentur initio Chronici Fontanellensis T.3. Spicilegij Lucæ Dacherij,vbi cap 1. n.7. agitur de ædificatione Basilicæ S.Petri ab eodem S.Abbate constructæ,in quam anno 704. fuit translatum, & conditum illius corpus à Baino Episcopo, vt habetur in eodem Chronico cap.2. cui magis videtur fidē dum,quam adnotatis ad calcem vitæ iam adductæ S.Vvandregisili.

In Antiochia. Et hic de transpositione, seu interpolatione martyrol. Vetustissimi vereri licet;non enim Antiochiæ alium martyrem præter Andream assignat, dum reliquos Auriciæ Ciuitate Galliciæ cum Platone tribuit hac ferie *xi. kal-Augusti. Rauennæ Appollinaris. Antiochia Andrea martyris. Auritia Ciuitate Gallitia Platonis, Cyrilli, Tebeli, Auli, Stertes, & Maxilitatorum Andrea, Eliani, Cobosa.* At corruptum hic esse vetustissimum codicem librariorum vitio pluribus constare potest.De S.Apollinare agitur ab omnibus MM. die sequenti. Cyrillus Antiochensium martyrum antesignanus non modo in libris nostris, sed in mſ. Reginæ Sueciæ ita adnotatur. *Antiochię S.Cyrilli Episcopi doctrina, & sanctitate conspicui cum alys ity.* totidemq; adduntur nominatim in ijsdem codicibus nostris Andreas, Tebellius, Aurius, & Sterthius. Consonat martyrol.Corbeiense,quam quam vitio detriti codicis deficiat Stertheus, quinimo duobus Antiochenis commilitonibus abundat.Syluano nempe, & Donato interim suppresso librarij oscitātia nomine

ne loci vbi passi sunt. De Cyrillo Antiocheno Episcopo plura colligit ad hāc ipsam diem Baronius, quæ repetere supervacaneū. Cyrilli, Andreæ,& Sabelli meminit Antiochiæ Maurolycius. Notkerus addit quod in libris nostris, & & Corbeiensi desideratur, Cyrillū fuisse Epm sanctitate,& doctrina clarum, cuius Eusebius,& Nicephorus meminerit. *In Antiochia Cyrilli Episcopi, Andreæ, & Actebelli.* Cyrillum Episcopum martyrē fuisse non docet Eusebius. Sed dum persecutionis tempore cathedram tenuisse docet, verisimile reddit martyrio coronatum; neq; enim eodem capite 32.lib.7. Eutichianū, & Caium Pontifices Romanos docet martyrium fecisse, & tamen certum est martyres fuisse. Baronius ex Actis SS. Claudij, & Nicostrati refert Cyrillum ob Xpi fidem passum in carcere Deo spiritum reddidisse.

Anquira Gallaciæ. Ancirę Galatiæ legendum esse non dubito, & palam est, non modo ex omnibus ferè latinorum martyrologijs, sed ex diffusis Actis apud Surium T.7.in quibus aperte dicitur Platonem martyrem nobilem ciuem in Ancyra Galatiæ fuisse, & post multa tormēta capite cæsum, ac sepultum extra vrbem in loco, qui vocatur Campus. Hæc ea esse acta putarem, quæ in Vetustiori nostro martyrolog.extare dicuntur, vel potius ea, quæ apud Petrum de Natalibus habentur nonnihil varia, & contractiora. In illis diffusioribus habetur agonem compleuisse *Mensis Nouembris xviii.* in his affirmatur *à fidelibus magna reuerentia tumulatum xi. Kal. Augusti*. In Menologio Græcorum eius memoria celebratur pariter cum Metaphraste die 18. Nouembris, & additur, non modo ex vrbe Ancyra Galatiæ ortum duxisse, sed fratrem fuisse martyris Antiochi. De miraculis S. Platonis est S.Nili historia in septima Synodo Actione 4. Vnde quantūm emendatione indigeat Vetustissimum martyrol.hinc & ex sequentibus patet.

Et Militanorum. Maxilitatorum librarij vitio legit martyrolog. S. Villibrordi Vetustissimum. Corbeiense cum nostro ita conuenit. *xi. Kal. Aug. Natalis SS. Cyrilli, Andreę, Tebellis, Auri ..... Syluani, Donati. Et in Ancyra Galatia natalis S. Platonis, & Militanorum Andreæ, Eliani, Aiobosi. Depositio Vvandragesili Abbatis, & Confessoris.* Hos tres sacros pugiles ex Cappadocia Melitana vrbe, vel regione fuisse putarem, vbi frequens martyrum carnificina.

X. Kal. Augusti.

ROmæ Via Tyburtina mil. xviij. Natalis Sancti Vincenti. Rauenna Natalis S. Apollenaris. In Laudocia Frigiæ Natalis Sancti Minisei. Tysici. Via Acula Natalis Sancte Primitiue.

IVLII 23.

VIncentium Romanum martyrē via Tiburtina die sequenti recolit Romanum martyrol. cum Beda, Vsuardo, Adone, & alijs, vt ibi notat Baronius doctissimus, qui addit huic S.Vincentio dicatam Tiburi Ecclesiam fuisse. Miliario xviiii. longius quam Tibur vrbs distet à Romana, passos esse libri nostri docent, quod spaciū signat etiam Ado. Notkerus, qui in die celebritatis S. Vincentij Tiburtini cum Vetustiori nostro conuenit, legit *miliario xviii.* Vetustissimum martyrol. Antuerpiense, non via Tiburtina, sed Romæ tātum Vincentium indicat. *x. Kal. Augusti Roma Vincentii. In Phrigia Moenisi, & Sicei. Natalis Primitiua, Tisici, Appolli-*

naris. Nouum non eſt, martyres, qui in vijs Romanis ad incutiendum populis terrorem coronabantur, Romæ in antiquis martyrologijs tribui, & exempla paſſim occurrunt. Vnde Romæ tantum Vincentius tribui poterat, ſed exactius magis additur. *Roma Via Tiburtina.*

Rauenna Natalis S. Apollinaris. De eo die precedẽti egit martyrol. vetuſtiſſimum, in quo ſine loci nota inter martyres, vel Phrigiæ, vel incerti loci etiam hac die numeratur. De S. Apollinare Epiſcopo Rauennate S. Petri diſcipulo agit in hodiernis faſtis Romanum martyrol. & cum eo Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus. Ad diem pariter 23. Iulij. S. Apollinaris natalem refert Vetus Calendarium Fronti, & aliud Hieronymianum Lucenſe mſ. Acta eius extãt apud Surium Tomo 7. & cum Abdia Babilonio edita ſunt Pariſijs. Contracta etiam proſtant apud Petrum de Natalibus, & Ferrarium, vt in notioribus immorandũ nobis non ſit.

In Laodicea. Preſſius vrbem Phrigiæ notant Laodiceam codices noſtri, & ijſdem penè verbis martyrol. Corbeienſe. *x. Kal. Augusti. Roma via Tiburtina miliario nono decimo natalis S. Vincẽtij martyris. Rauenna natalis S. Apollinaris. In Laodicia Phrigia natalis SS. Minſei, Tiſici. Via Accula natalis S. Priuatę. Alexãdrini.* Variant nonnihil Notkerus, ſed binos Laodicenos martyres confirmat. *In Laodicia Phrigia Miniſci, & Iſichij.* Siceum vocat M. Vetuſtiſsimum.

Via Acula. Via Accula duplici cc. ſcribit martyrol. Corbeienſe, ſed vt in noſtro Notkerus. *Via Acula S. Primitia.* ita ſanctam martyrem vocat non Primitiuam, vt libri noſtri retinent cum Romano martyrol., & Petro de Natalibus, qui libro xj. n. 200. ex vetuſtis MM. non via Acula, ſed Romæ hac die x. Kal. Auguſti, Primitiuam virginem quieuiſſe docet. Aliter legit martyrol. adductum Corbeienſe, in quo Priuata pro Primitiua legitur, & ſocius additur Alexandrinus, extra aliorum codicum fidem. Vetuſtiſſimum M. Primitiuam nullo indicato loco paſſionis producit, eique ſocios addit Tiſicium, & Apollinarem. Non enim inter Phrigiæ martyres Tiſicium numerat, ſed Siceum, ita altero martyre abundans. An via Acula Aqula eſt nunc vulgo *Aqua pendente*?

VIIII. Kal. Auguſti.

IN Amiternina Ciuitate miliario lxxxiij. ab Vrbe Romana via Salutaria Natalis Sancti Victorini. In Arminia Ciuitate Natalis Sanctorum Sabatie. Theozoni. Victoris militaris, qui multa tormenta paſsus eſt Emirita cum fratribus 11. Statiani. Capitonis. Siluani. Stercati. Athenogine. Caritonis. In Tyro Ciuitate Natalis Sancte Chriſtine Virginis.

IVLII 24.

IN altero ex noſtris codicibus ad calcem precedentis laterculi ita ſcribitur. *In Amiternina ciuitate mil. lxxxiij.* In altero verò Martiniano legitur initio hodierni ſegmenti. *viiij. kal. Auguſti. In Amiternina Ciuitate mil. lxxxiij. ab Vrbe Romana via ſalutaria S. Victurini.* Hinc ambages natæ ſunt; breuiatum enim nomẽ mil. pro militibus, & pro miliario legi potuit. Ex martyrologio Beneuentano adnotauit Holſtenius in animaduerſis ad martyrol. Romanum ſcriptum eſſe *Apud Amiterninam ciuitatem SS. militum lxxxiii. & S. Victorini martyris.* Pluribus pro militibus acceptum breuiatum illud nomen teſta-

testatur Notkerus, qui ait, *ix. Kal. Augusti. Roma natiuitas S.Victorini. In Amiternina ciuitate militum octoginta triū.* Petrus de Natalibus ex vetustis MM. lib.xi. n.201. *Octoginta tres milites passi sunt in ciuitate Amiternina ix.Kal.Augusti.* Idem repetit Ado,& ex eo Maurolycius, Galesinius pariter ex mſ. martyrol. & quod maius est idem habet Rom.martyrol. vbi notat Baronius ex proximo Amiterni loco Aquila, transmissis monumentis, horum SS. martyrum præcipuos fuisse Florentium, & Felicem, quorum memoriam agit martyrol. Romanū sequenti die. Octuaginta tres sacros cælites exhibet etiam martyrol. Vetustissimum, at non Amiterninos milites, sed Armenos his verbis. *viiii. kal. Augusti Armenia minore Sebasti, Theogenis, Victoris, & aliorum lxxxiii. Romę Victorini Militaris, Aciani, Capitonis, Siluani, Stercati, Athenogeni, Cartonis. In Tyro Cristina Virginis.* At è contra alter ex codicibus nostris nō nisi Amiterno Victorinum tribuit, & vrbis illius in Sabinis, seu Vestinis positæ via Salaria, distantiā exprimit per numeralem notā milliariorum octuaginta. Ita ex me, libroq. meo accepit clarissimus Holstenius dum viueret, & adnotauit in Animaduersis ad martyrol. Romanum ex mſ. Lvcensi, in quo vir doctus crassum librarij errorem emendauit *Via Salutaria*, & scripsit *Via Salaria*. Ita mſ. Reginæ Sueciæ retinet. *In Amiternina ciuitate mill. lxxxiii. ab vrbe Roma S.Victorini*, & omnino etiam martyrol. Corbeiense. *ix. Kal. Aug. In Amiternina Ciuitate miliario octogesimo tertio ab Vrbe Roma, Via Salaria, Natalis Sancti Victorini martyris. In Armenia Ciuitate natalis Sāctorum Sabbaia, Theozoni, Victoris, Militaris, Emerita cum fratribus duobus Statiani, Capitonis, Siluani, Stercati, Athenogina, Carstonis. In Tiro Ciuitate Natalis Sancta Christina Virginis.* Vereor tamen ne Vetustior antiquarius ex Prototypo, vnde librarij, tam nostrorum codicum, quam Corbeiensis acceperunt, ab Armenia in Amiternum, & à Victorino in Victorium errauerit partim martyres Armenos lxxxiij. in Vetustissimo M. expressos milites Amiterninos efficiens, partim recogitans ab vrbe Amiterno Romam per Salariā viā consimilem milliariorum distantiam, ex Armenis lxxxiij.martyribus, tres tanquā erratum detraxerit, & inestricabile nodū reliquerit. Si locus autem consimili coniecturæ daretur, relinquendum esset, vt iacet in altero ex codicibus nostris, & Corbeiensi, laterculi initum, & addendum ex Antuerpiensi Armenis martyribus, post Victorē militarem anonymos lxxxiij. Amiternum iam solo equatum tantùm S.Victorini nomen, & Ecclesiam retinet, translata in proximam vrbem Aquilam Episcopali sede. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ 24. Iulij milites lxxxiij. Sipontinos fuisse refert ex Pass. SS.Florentij, Felicis, & S. Iustæ virginis. De S.Victorino tamen martyre, & Episcopo Amiternino agit die 5. Septembris cū martyrol. Romano, Vsuardo, & alijs, ex aliqua fortasse translatione cum ad Aquas Cutilias passus sit, & in Ecclesiam suam deinde ab Amiterninis fuerit trāspositus. Meminit etiam idem Ferrarius, tam de militibus, quam Victorini in Noua Topographia martyrologij Romani. Amiternum fuisse via Salaria ex Antonino, & Tabulis Itinerarijs patet. Vetustius nostrum ad diem 5.Septembris de S. Victorino silet.

In Armenia Ciuitate. Ita etiam legit martyrolog. Corbeiense, nisi antiquus librarius errauerit, vrbem pro Asiæ regione supponendo, vel nomen vrbis proprium detruncando. Armina Plinio Pomponio, & Solino ciuitas est Paphlagoniæ circa Sinopem, quam alij Armenam dicunt, alij Almenam. Arminenses, siue Armeni martyres tres sunt in libris nostris, Sabastia, Theozosius, & Victor militaris. An Sabatia nomen vrbis est Armeniæ, trāspositum à librario inscio, & pro martyre acceptum? Sabatha Zosimo lib.3. Vrbs est Armeniæ 30. stadijs à Seleucia Mediæ distans, forte Sabata Plinij. Sed cum vetustius martyrol. legat *Armenia Minore Sebasti*, Armeniæ, & Sebasti

Sebasti nomen relinquendum putarem. Militarem hic pro nomine martyris accepit Dacherius in interpunctione martyrol. Corbeiensis. In codicibus nostris titulus videtur Victori appositus, qui multa passus sit. Cum verò vitiati sint, vt mox dicemus, tam libri nostri, quã Corbeiensis Victor non Romæ, sed Emeritæ Hispaniæ vrbi videtur tribuẽdus, & Victorianus Romæ, non Victor (nisi geminus Victor sit, vt in M. Vetustissimo) relinquendus. Quoniã quantauis distantia ab Vrbe, in Romanis vijs passi sint martyres, Romæ tribuuntur, vetustioris martyrol. stylo.

Emerita. Transposuit librarius ex antiquissimo codice, tam in libris nostris, quam Corbeiensi nomen Emeritæ, quod Victorem militarem virum antecedere debuerat, & nubem peperit, quam remouent martyrol. Romanum cum Vsuardo, Adone, & Notkero, qui Emeritæ in Hispania S. Victorem recolunt virum militarem, qui cum duobus germanis fratribus Stercatio, & Antinogene nobile certamen compleuerũt. Nomina tam vrbis, quam martyrum corrumpit Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 132. ex vitiato Adonis codice, & Stercatius alijs Estortius est, alijs vt Maurolycio Tercatius. Videndus Baronius in Notis, qui scriptores Hispanos adducit. Nihil autẽ vetat cum Victore militari viro preter binos germanos fratres, alios etiam in certamine commilitones adfuisse, Capitonem, Siluanum, & Caritonem à Corbeiensi, & libris nostris expressos. Menologium Græcorum ad hanc diem refert certamen *SS. martyrum Menei, & Capitonis* nullo tamen indicato agonis loco.

In Tyro Ciuitate. Nisi aliud maioris ponderis monumentum adducatur pro Tyro Thusciæ vrbe, prope lacum Vulsinum, quam edictum Desiderij Regis Longobardorum, purum Amnij frigmentum, vix Tyri nomen admicti posset in Thuscia. Fabulam anilem proinde putat Cluuerius Italiæ antiquæ lib. 2. p. 559. quã tamen fabulam admisit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Et hanc Vulsinienses suadent, vrbem Tyrum sibi quondam conterminam lacus exundatione fuisse absortam. Ex veteri Romano M. idẽ Cluuerius affert. *ix. Cal. Aug. lacum circa Vulsinium in Italia Christinę virginis* memoriã recolere. Insulam potius Tyri nomine in Lacu Vultino, seu Martano admictit Ortelius ex Celso Citadinio. Nõ vrbem, sed locũ dixit Ado, circa lacum Vulsinium, dum Acta sanctę Christinæ percurrit *Apud Italiam in Tyro, quę est circa lacum Vultinium natale S. Christinæ Virginis.* Castellum in parua insula fuisse munitissimum habet Procopius, in quo sicut Amalesuntham compulsam Theudatus Rex detinuit, ita & S. Cristinæ pater, alijque eius carnificinæ præfecti potuerunt detinere, & sagittis postremo cõfodere. Vocari insulã Bisentinã à Bisento illius oppido affirmat Ferrarius in lexico Geograhico, & in ea martyriũ S. Christinã fecisse, quod tacuit in Topographia martyrologij. Hinc potuit sacrũ virginis corpus Vulsiniũ transferri, ac ibidem venerari. Neque vrgeret Cluverij coniectura Vulsinium aliquãdo dictum fuisse Tyrum, quod ibi adhuc corpus S. Virginis seruetur, nec alia huius nominis vrbs alibi compareat, nisi Vsuardus, & Notkerus ciuitatem ita vocatam fuisse affirmarent, quibus non modo nostri codices, & Corbeiense M. consonat, sed Menologium Græcorum hac ipsa die addens Christinam fuisse *ex vrbe Tyro Vrbani cuiusdam Ducis exercitus filiam.* Cum verò eadem narrentur de alia Christina virgine Panormitana, vt idem Ferrarius animaduertit, hanc cum illa eandem esse suaderent, nisi Acta vnius alteri tributa per errorem fuerint. Tyrensem asseruari Venerijs in corpore asserit Petrus de Natalibus ad calcem Historiæ S. Christinæ lib. 6. c. 13. Sed vel pars corporis dicenda est, vel alia à Tyrensi: sicuti quæ Panormi asseruatur, & eadem putatur, vt testatur vir summus Baronius, cuius Adnotationes non adducimus. Maurolycius Siculus de Panormitana tanquam diuersa agit 6. Idus Maij.

VIII. Kal. Auguſti.

IN Porto Vrbis Romæ Natalis Sancti Aconiti. Nonni. Paſſio Sancti Iacobi Apoſtoli Agathenis de Natiuitate ſua. Et alibi Natalis Sancti Stercori. Clementis. Iuliani. Caritonis. Emeriti. Sterce. Sticiani. Et in Licia ciuitate Salmon natalis Sancti Xpoſari.

IVLII 25.

AD Oſtia Tiberina, vel in Portu Romano Acontium, & Nonnum tantum recolere videntur codices noſtri, ſed vt vereor improprio loco celebritate S. Iacobi Apoſtolo interpolati. Ita me docet martyrol. Corbeienſe, in quo primo loco S. Iacobi memoria ita legitur. viij. Kal. Auguſti. *Natalis S. Iacobi Apoſtoli. In Portu vrbis Romæ natalis S. Aconti, Nonni, Iacobi, Agathoni, Donatiui, Suauis. Et alibi natalis Stercorij, Clementis, Iuliani, Cariathonis, Emeriti, Stecei, Suſiciani. In Sicilia Ciuitate Samon Criſtofori martyris. In Hiſpania Barcellona ciuitate paſſio S. Cucatatis martyris.* Noluit noſtros codices duobus Iacobis ornare antiquarius, & nō niſi Apoſtolū agnoſcens ſāctorum faſtos interpolauit, & nonnihil mutilauit. Eodē interpoſitionis vitio laborare vetuſtiſſimū M. S. Villibrordi ex adducēdo laterculo ſuſpicari licet. *viij. kal. Auguſti. Romæ Portu natalis Canti, & Nonni. Hieroſolymis Iacobi Apoſtoli fratres Ioānis Euangeliſtæ. Iacobi Agathonis. Et alibi Stercori, Clementis, Iuliani, Caritonis, Emeriti. Senori Suſiciani. In Licia ciuitate Samo natalis Chriſtophori.* Contium pro Cantio legendum eſſe crederē parua ab Acontio differentia ſicuti alij codices retinent, & mſ. Reginæ Sueciæ ad calcem huius laterculi. *In Portu vrbis Romæ natalis S. Acontii, Nonni.* Acētius martyr alius eſt ab Acontio confeſſore Romano, cuius vitam Petrus de Natalibus lib. xj. cap. 103. litteris conſignauit. An verō Nonnus is ſit, qui S. Aurcam condidit, vt in eius actis legitur, & Hippolytus, etiam dicebatur vix crederem; quoniam alia die nempe 23. Auguſti in Vetuſtiori noſtro eius memoria agitur. Nonnus agnomen Hyppolyti pariter Portuēſis fuit, & vt animaduertit Baronius ad diem v. Auguſti Monachum ſignificat. Vnde dubitari poſſet an Acontij Nonni, hoc eſt Monachi hìc ageretur memoria. At in antiquiſſimo Bucherij fragmento martyrologij, Acontius, & Nonnus diſtingūtur, quamvis alijs binis enumeratis ſocijs, forte ne ab illis diſiungerentur, in alio die venerentur. Hoc eſt *Nonis Septembris Aconti in Porto, & Nonni, & Herculani, & Taurini.*

Paſſio S. Iacobi Apoſtoli. De tribus ſub Iacobi nomine Apoſtolis egimus ad Indiculum Apoſtolorum. Iacobum Zebedei fratrem Ioānis Euangeliſtæ hìc omnia MM. venerantur. Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 133. eiuſdem Paſsionis diem fuiſſe docet 8. cal. Aprilis, ſed propter feſtum Annunciationis, & Paſſionis Dominicæ Eccleſiam ſtatuiſſe, vt eius triumphi dies idem eſſet, ac translationis Compoſtellam 8. Kal Auguſti.

Agathonis. Deeſt in libris noſtris alter Iacobus, & ex fide Corbeienſis martyrologio Donatiuus, & Suauius, quos omnes cum Agathone, ſine Agathene recolit in Portu Romano. Quid autem ſibi velint verba illa ſuperaddita in libris noſtris *de natiuitate ſua* Oedipo mihi opus eſt.

Et alibi. Incerti loci martyres ſeptem ſub Stercorio Duce non alibi indicatos inuenio, niſi in codicibus noſtris, & Corbeienſi

beicensi, minima nominum differentia. Et quamquam aliqua ex his martyribus cum adductis præterita die in Hispania, ex reliquorum sociorũ diuersitate alios esse putarem.

In Lycia. Romanum martyrol. cum Beda, Vsuardo, Adone, Notkero, Sãctũ Christophorum Lyciæ tribuit, sed ex his aliqui Ciuitatem Samo addunt, vt Vsuardus, & Notkerus, qui Samonem vocat. Samos legit Ortelius, & vrbem Lyciæ fuisse agnoscit. Acta S. Christophori in aliquibus castiganda profert. Petrus de Natalibus lib. 6. c. 135. de Gigantea statura eius ad xij. pedes extensa meminit, de Christo puero super homeros gestato quemadmodum pingi solet in pluribus Ecclesiis disertè egit. Alia Acta penes Surium sunt minùs improbabilia Tomo 7. ad cuius calcẽ ex Missali Ambrosiano Præfatio adducitur eius agonẽ ferè complectens, & in qua quadraginta octo millia hominum ex Gentilitate ad Christum Dominum adduxisse narratur. Contractiorem vitam habet Vicelius de SS. Ecclesiæ Dei ex Ruggero Fuldensi in cuius fine hoc addit. *De transitione per mare, & alia, quæ pinguntur, nullam syllabam legi*. De eius tamen pictura vide Molanum aduersus Melanthonem eam irridentem lib. 2. de Hist. SS. Imaginum cap. 27. Sunt qui putent pro Hercule Alexicaco ad tollenda gentilitatis vestigia S. Christophori imaginem in templorum vestibulis appingi cœpisse. Pluribus quidem in locis ante Ecclesiarum valvas gigantea forma depictum humeris Christum infantem gestate magno baculo innixum S. Christophorum videre contingit, & vnicuiq. adhuc in diœcesi præsertim Lucensi licebit. Sub Decio Imperatore baptizatum Anthiochiæ à S. Babila simul cum Callinice, & Aquilia, quam ad fidem conuerterat, capite truncatum docent Græci in Menologio die 9. Maii. Videnda etiam quæ adhanc diem notat Baronius.

VII. Kal. Augusti.

IN Laudiciæ Frigiæ Natalis Sancti Iouiani. Iuliani. Pantaleonis. Emili. Felicis. Marciani. Maxime. Saturnine. Gloriosæ. Item Emili. Et alibi Natalis Sanctorum Mutiane, & Laudaci.

IVLII 27.

IN Phrigiæ Pacatianæ, seu magnæ Laodicea Metropolis est multorum martyrum ferax. In hac vrbe sacrorum pugilum decumanum chorum indicant codices nostri, Corbeiense verò martyrol. non nisi nouem producit, præterito nimirum Pantaleone. *vii. Kal. In Laodoecia Frigia natalis SS. Iouiani, Iuliani, Emili, Felicis, Martiniani, Maximę, Saturninæ, Gloriosæ, Emili, & natalis SS. Mutiani, Landatiæ*. Deficiunt etiam Pãtaleo, & Saturnina in martyrol. Vetustissimo, sicuti & nomen vrbis Phrigiæ ita desideratur. *vii kal. Augusti. In Frigia Iouiani, & Iuliani, Emeli, Felicis, Martiani, Maxime, Gloriosę. Item Emeli. Alibi Mutiana, & Laudasia*. Duos Emilios, siue Emelios fuisse confirmat particula *item* etiam in libris nostris apposita, sicuti alterius, sed incerti loci martyres esse Mutianam, & Laudaiam, siue Laudatiam clarè docet ad verbum *alibi*, quod in Corbeiensi deest. Adrianum videtur addere Vvandelbertus, dum Emilium, & Martianum ex Phrigibus cælitibus eidẽ copulat.

copulat. Non tamen meminit Notkerus, qui etiam alterum Emilium præterit. *In Laodicia Phrigiæ Iouiani, Iuliani, Æmili, Felicis, Martiani, Maximæ, Saturnini, Gloriosę.* Confirmat aliquos ex adductis cœlitibus ms. Reginæ Sueciæ 7. *Kal. In Laodicæa Phrigiæ natalis SS. Iouiani, Æmilij, Felicis, Marciani, & aliorum trium.* Addit in Animaduersis ad martyr. Rom. Holstenius, in alio ms. exprimi nomina trium posteriorum *Maximę, Saturnina, Gloriosæ.* Pantaleonem in libris nostris memoratum Nicomediensem maioris famæ non esse, quem cum M. Romano plurimi latinorum crastina die venerātur, ex patria Laodicena, & socijs clarè pateret, nisi quis vitium librarij timeret, ex sequenti die minus apposité in hunc S. martyrem transferentis. Secūdæ classis binos martyres neq. Notkerus, neq. alij ex vulgatis exhibent, sicuti omnes tàm primæ, quàm secundæ in R. emendato martyrologio desiderantur.

VI. Kal. Augusti.

IN Nola Ciuitate Natalis Sancti Felicis. In Nicomedia Natalis Sanctorū Iuliæ. Iocunde. Ianuariæ. In Sicilia Natalis Sancti Simeonis. In Ciuitate Autisiodoro depositio Sancti Etheri Episcopi.

IVLII 27.

DE tribus sub Felicis nomine cælitibus Nolanis egimus ad diem 14. Ianuarij. Romanum M. cum Beda, & Veteribus mss. vt ibi notat Baronius S. Felicem Nolæ memorat cum Iulia, & secunda martyribus. Addit Ferrarius, in Nolana Ecclesia nihil de his inuenire potuisse. Notkerus putat hunc 27. Iulij esse diem natalem cathedræ, seu ordinationis S. Felicis. *In ciuitate Nola S. Felicis de ordinatione Episcopatus, vbi multa mirabilia fiunt.* Quod totidem verbis repetit ms. Reginæ Sueciæ, & fortasse melius legit *die ordinationis*, quam *de ordinatione*. In Sacramentario S. Gregorij est Missa S. Felicis martyris, atq. Pontificis, sed iv. Kal. Augusti, quem Menardus putat esse S. Felicem Romanum Pōtificem, & martyrē. Veritus fuissem, ne numeralis nota esset immutata in fronte celebritatis illius dici, ac legendum nō iv., sed vi. Kal. Augusti, nisi Menardus alios codices adduxisset, qui iv. nō vi. Kal. retineant. Supersedeo igitur, reliqua de S. Felice martyre dicturus infra iv. Kal. Cèrtum hìc autem est celebritatem indicari S. Felicis Nolani; ita enim martyrol. Vetustissimum. *vi. kal. Augusti. Campanię Nola natalis Felicis. Alibi Iustæ, Iocundæ, & in Syria Symeonis Monachi, Ianuarii. Autisiodoro ciuitate depositio Hetherei Episcopi.* Natalem ex plurimorū codicum fide accipio pro celebritate ordinationis, vt alibi animaduertimus, & confirmat martyrol. Corbeiense. *iv. Kal. Aug. In Nola ciuitate natalis S. Felicis de ordinatione Episcopatus. In Nicomedia natalis SS. Iulię, Iocundæ, Ianuariæ. In Sicilia natalis S. Simonis. In Autisiodoro ciuitate depositio S. Etherii Episcopi, & Confessoris.* Abundat Simon in codicibus nostris S. Felici subrogatus, & Nolæ ascriptus, cuius cum altum apud omnes silentium, inueniam, subijt dubitare, an Simeon Syrus sit, cuius meminit martyrol. Vetustissimum à Siculo diuersum, vel vitio librarij repetitum sit loco non suo. Multi Simones Monachi venerātur, quorum alter iunior Armenus est, cuius memoriam egit martyrol. Romanum die pre-

beienſi, minima nominum diſferentia. Et quamquam aliqua ex his martyribus cum adductis præterita die in Hiſpania, ex reliquorum ſociorū diuerſitate alios eſſe putarem.

In Lycia. Romanum martyrol. cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, Sāctū Chriſtophorum Lyciæ tribuit, ſed ex his aliqui Ciuitatem Samo addunt, vt Vſuardus, & Notkerus, qui Samonem vocat. Samos legit Ortelius, & vrbem Lyciæ fuiſſe agnoſcit. Acta S. Chriſtophori in aliquibus caſtiganda profert. Petrus de Natalibus lib. 6. c. 135. de Gigantea ſtatura eius ad xij. pedes extenſa meminit, de Chriſto puero ſuper homeros geſtato quemadmodum pingi ſolet in pluribus Eccleſiis diſertè egit. Alia Acta penes Surium ſunt minùs improbabilia Tomo 7. ad cuius calcē ex Miſſali Ambroſiano Præfatio adducitur eius agonē ferè complectens, & in qua quadraginta octo millia hominum ex Gentilitate ad Chriſtum Dominum adduxiſſe narratur. Contractiorem vitam habet Vicelius de SS. Eccleſiæ Dei ex Ruggero Fuldenſi in cuius fine hoc addit. *De tranſitione per mare, & alia, quæ pinguntur, nullam Syllabam legi*. De eius tamen pictura vide Molanum aduerſus Melanthonem eam irridentem lib. 2. de Hiſt. SS. Imaginum cap. 27. Sunt qui putent pro Hercule Alexicaco ad tollenda gentilitatis veſtigia S. Chriſtophori imaginem in templorum veſtibulis appingi cæpiſſe. Pluribus quidem in locis ante Eccleſiarum valvas gigantea forma depictum humeris Chriſtum infantem geſtare magno baculo innixum S. Chriſtophorum videre contingit, & vnicuiq. adhuc in diœceſi præſertim Lucenſi licebit. Sub Decio Imperatore baptizatum Anthiochiæ à S. Babila ſimul cum Callinice, & Aquilia, quam ad fidem conuerterat, capite truncatum docent Græci in Menologio die 9. Maii. Videnda etiam quæ adhanc diem notat Baronius.

VII. Kal. Auguſti.

IN Laudiciæ Frigiæ Natalis Sancti Iouiani. Iuliani. Pantaleonis. Emili. Felicis. Marciani. Maxime. Saturnine. Glorioſæ. Item Emili. Et alibi Natalis Sanctorum Mutiane, & Laudaci.

IVLII 27.

IN Phrigiæ Pacatianæ, ſeu magnæ Laodicea Metropolis eſt multorum martyrum ferax. In hac vrbe ſacrorum pugilum decumanum chorum indicant codices noſtri, Corbeienſe verò martyrol. non niſi nouem producit, præterito nimirum Pantaleone. *vii. Kal. In Laodocia Frigia natalis SS. Iouiani, Iuliani, Emili, Felicis, Martiniani, Maxime, Saturninæ, Glorioſæ, Emili, & natalis SS. Mutiani, Laudatiæ*. Deficiunt etiam Pantaleo, & Saturnina in martyrol. Vetuſtiſſimo, ſicuti & nomen vrbis Phrigiæ ita deſideratur. *vii. kal. Auguſti. In Frigia Iouiani, & Iuliani, Emeli, Felicis, Martiani, Maxime, Glorioſe. Item Emeli. Alibi Mutiana, & Laudaſiæ*. Duos Emilios, ſiue Emelios fuiſſe confirmat particula *item* etiam in libris noſtris appoſita, ſicuti alterius, ſed incerti loci martyres eſſe Mutianam, & Laudaiam, ſiue Laudatiam clarè docet ad verbum *alibi*, quod in Corbeienſi deeſt. Adrianum videtur addere Vvandelbertus, dum Emilium, & Martianum ex Phrigibus cælitibus eidē copulat.

copulat. Non tamen meminit Notkerus, qui etiam alterum Emilium præterit. *In Laodicia Phrigiæ Iouiani, Iuliani, Æmili, Felicis, Martiani, Maximæ, Saturnini, Gloriosę.* Confirmat aliquos ex adductis cœlitibus ms. Reginæ Sueciæ 7. *Kal. In Laodicæa Phrigia natalis SS. Iouiani, Æmilij, Felicis, Marciani, & aliorum trium.* Addit in Animaduersis ad martyr. Rom. Holstenius, in alio ms. exprimi nomina trium posteriorum *Maximę, Saturnina, Gloriosa.* Pantaleonem in libris nostris memoratum Nicomediensem maioris famæ non esse, quem cum M. Romano plurimi latinorum crastina die venerãtur, ex patria Laodicena, & socijs clarè pateret, nisi quis vitium librarij timeret, ex sequenti die minus appositè in hunc S. martyrem transferentis. Secũdæ classis binos martyres neq. Notkerus, neq. alij ex vulgatis exhibent, sicuti omnes tàm primæ, quàm secundæ in R. emendato martyrologio desiderantur.

VI. Kal. Augusti.

IN Nola Ciuitate Natalis Sancti Felicis. In Nicomedia Natalis Sanctorũ Iuliæ. Iocundę. Ianuariæ. In Sicilia Natalis Sancti Simeonis. In Ciuitate Autisiodoro depositio Sancti Etheri Episcopi.

IVLII 27.

DE tribus sub Felicis nomine cælitibus Nolanis egimus ad diem 14. Ianuarij-Romanum M. cum Beda, & Veteribus mss. vt ibi notat Baronius S. Felicem Nolæ memorat cum Iulia, & secunda martyribus. Addit Ferrarius, in Nolana Ecclesia nihil de his inuenire potuisse. Notkerus putat hunc 27. Iulij esse diem natalem cathedræ, seu ordinationis S. Felicis. *In ciuitate Nola S. Felicis de ordinatione Episcopatus, vbi multa mirabilia fiunt.* Quod totidem verbis repetit ms. Reginæ Sueciæ, & fortasse melius legit *die ordinationis*, quam *de ordinatione*. In Sacramentario S. Gregorij est Missa S. Felicis martyris, atq. Pontificis; sed iv. Kal. Augusti, quem Menardus putat esse S. Felicem Romanum Põtificem, & martyrẽ. Veritus fuissem, ne numeralis nota esset immutata in fronte celebritatis illius dici, ac legendum nõ iv., sed vi. Kal. Augusti, nisi Menardus alios codices adduxisset, qui iv. nõ vi. Kal. retineant. Supersedeo igitur, reliqua de S. Felice martyre dicturus infra iv. Kal. Cèrtum hìc autem est celebritatem indicari S. Felicis Nolani; ita enim martyrol. Vetustissimum. *vi. kal. Augusti. Campanię Nola natalis Felicis. Alibi Iustę, Iocunda, & in Syria Symeonis Monachi, Ianuarii. Antisiodoro ciuitate depositio Hetherei Episcopi.* Natalem ex plurimorũ codicum fide accipio pro celebritate ordinationis, vt alibi animaduertimus, & confirmat martyrol. Corbeiense. *iv. Kal. Aug. In Nola ciuitate natalis S. Felicis de ordinatione Episcopatus. In Nicomedia natalis SS. Iulię, Iocunda, Ianuarię. In Sicilia natalis S. Simonis. In Autisiodoro ciuitate depositio S. Etherii Episcopi, & Confessoris.* Abundat Simon in codicibus nostris S. Felici subrogatus, & Nolæ ascriptus, cuius cum altum apud omnes silentium, inueniam, subijt dubitare, an Simeon Syrus sit, cuius meminit martyrol. Vetustissimum à Siculo diuersum, vel vitio librarij repetitum sit loco non suo. Multi Simones Monachi venerãtur, quorum alter iunior Armenus est, cuius memoriam egit martyrol. Romanum die

precedēti, & Mătuæ quieuit anno 1016. Sed recentior quocumq. Vetustioris nostri martyrol. additamēto is est, sicuti & alter Treuerensis, cuius meminit Sigibertus in chronico anno D. 1015. De primo nonnulla indicauimus in Monumentis nostris Matildæ Comitissæ, De reliquis infra agemus,

In Nicomedia, Vereor ne Iulia, & secunda, quæ in vulgatis MM. Nolæ cum S. Felice ascribūtur, licet Secunda Iocunda dicatur, Nicomediēses sint. Vetustissimum M. locū passionis non indicat, & incertum *alibi* relinquit. Nostrum, & Corbeiense M. apertè Nicomediam dicunt, quibus suffragatur Notkerus, qui Ianuarium addit, & ms. Reginæ Succiæ his verbis. *vi. Kal. Nocomedia natalis SS. Iuliæ, Iucundæ, Ianuarij*, Romanum M. Nicomedienses aliquos martyres hac die profert cum S. Pantaleone Medico, nempe Hermolaum, Hermippum, & Hermocratem, additq. Baronius Bedam hac die de S. Pantaleone Nicomediense agere, Græcosq. in Menologio. At Vsuardus, Ado, & Notkerus die sequēti S. Pātaleonem cū Vetustiori nostro recolunt. Codices nostri cum Corbeiēsi Ianuariā, etiam cum sanctis binis mulieribus legunt, non Ianuarium, quem Syro Simeoni iungit martyrol. Vetustissimum.

In Sicilia S. Symeonis. Ita etiam retinet ms. Reginæ Succiæ. *In Sicilia Natalis SS. Monachi, Simonis*, vt dubiū videatur, an Monachus nomen martyris proprium sit, vel instituti. Notkerus seponit Monachi nomen. *In Sicilia Simeonis Monachi*, Corbeiense M. cum libris nostris omnino silet Monachum, retinet tamen etiam ms. calendarium Hieronymianum Lucense *vi. Kal. Simeonis Monachi*. Cōsonant Vsuardus, Petrus de Natalibus lib. xi. n. 203. *Symeon Monachus ipsa die* (nempe vi. Kal. Augusti) in Sicilia claruit; nec aliud addit Maurolycius alioquin Siculus. Hunc à Syro cognomento Salo, seu stulto diuersum putarem. In Syria quidem, non Sicilia (nisi error librarij sit) Symeonem Monachum cum Ianuario veneratur M. Vetustissimū hac die. De Symeone Salo Romanum martyrol. meminit ad diem 1. Iulij, vbi notat Baronius, eius quoq; celebritatē agere eadē die Græcos in Menologio. At nisi summus vir alio Menologio vsus sit, cōstat ex eo, quod ex recēsione Sirleti edidit Canisius, eius acta, & memoriā Græcos attexere ad diem xxi. Iulij. Syrus hic fuit ex vrbe Edessa, & Emesæ Syriæ pariter vrbe, in Domino quieuisse narratur, vt Confessor, non martyr dicendus sit. Socium habuit Ioannem, non Ianuarium vt in eodem Menologio legitur, & in R. martyrologio veneratur die 21. Iulij.

Autisiodoro. Etherium Episcopū Autissiodorēsem omnia ferè latinorum martyrologia hac die recolunt. De eo aliqua Baronius habet in notis, vnde floruisse colligitur circa annum 573. Meminit & vetus Hagiologium FrancoGallicum Lebbei, ms. Reginæ Succiæ, & cum libris nostris Corbeiense, ac vetustissimū M. Antuerpiense, ex quibus antiquum fuisse additamentum agnoscimus.

V. Kal. Augusti.

LAudiciæ Frigie Natalis Sanctorum Theophili. Auxentij. *In Dolo Monasterio Depositio Sāson Abbatis*. Prudenti. Philippi. Alexandri. Zotici. Bessie. Secunde. Machari. Et alibi natalis Sanctorum Septimiæ. Auguste Virginis. Nazariæ. Celsæ. In Nicomedia Natalis Sancti Pantaleonis. In Italia Ciuitate Mediolani Sanctorum Geruasi, & Protasi. Nazari, & Celsi Pueri.

Et

IVLII 28.

ET hic de more malè cautus librarius auctarium, ad oram vetustioris libri positum in laterculum intrusit, hoc est Sansonem Abbatem Dolensem, & Episcopum. Notkerus tamen, qui sæpe ex Vetustiori nostro, aut consimili venerandos martyres mutuatur, ita laciniam remouet. *v. kal. Aug. In Laodicea Phrigiæ nat. SS. Auxentii, Prudentii, Theophili, Philippi, Alexandri, Zotici, Byssiæ, Secundæ, & Macharii.* Certiores etiam nos de eadem martyrũ serie reddit martyrol. Corbeiense *v. Kal. Aug. In Laodecia ciuitate Frigiæ nat. SS. Theophili, Auxentii, Prudentii, Philippi, Alexandri, Zotici, Bissiæ, Secundę, Macharii. Et alibi natale SS. Septimiæ, Augustæ virginis, Celsæ, Nazari. In Nicomedia natalis SS. Iuliæ, Secundæ, Ianuariæ, & Natalis Pantaleonis, & Sansonis Episcopi, Siluani. Mediolano natalis SS. Geruasii, Protasii, Nazarii, & Celsi pueri. Corbeia Monasterio dedicatio Basilicę S. Petri Apostoli.* Non tamen suis maculis caret: repetitur enim memoria trium sanctarum martyrum Nicomediensium die precedenti adnotata, quæ in libris nostris non iteratur, & Sanson Episcopus etiam minus proprio loco reponitur inter martyres. Variat martyrol. Vetustissimum à Corbeiensi, & à nostro non minimum. *v. kal. Augusti. In Frigia natalis Teofili, Euseni, Auxenti, Septimæ, Augustę Virginis, Nicopolis, Pantaleonis. In Sicilia Conscomani. Prudenti, Philippi, Alexandri, Zotici, Bissiæ, Secundæ, Machari, Nazariæ, Celsæ. Mediolano Nazari, & Celsi.* Transponuntur hic nomina martyrum, & qui Laodicenses, alijs MM. sunt, siue Phriges, Siciliæ videtur assignari, & alij incerti loci Laodicenis associari. Plurimorum codicum consensus nostris fauet, & confusa aliqua esse in Vetustissimo martyrol. suadnet, præter iam adductos, bini Reginæ Sueciæ mss. libri. Alter v. Kal. in fine *Laodiceæ Phrygiæ natalis SS. Titi* (pro Theophilo) *Philippi, Alexandri.* Alter vberior. *In Laudicia ciuitate Phrigiæ natalis sanctorum Theophili, Augentii, Prudentii, Philippi, Alexandri, Zotici, Bessię, Secundi, Macarii. Et alibi Natalis sanctarum Settimiæ, Augustæ Virginis.* In Phrygia igitur, & vrbe Laodicea nouem martyres rectè in vetustiori nostro martyrol. numerãtur: & alibi incerto loco quatuor, nẽpe Septimia, & Augusta virgo, Nazaria, & Celsa. Harum postremas Siciliæ tribuit martyrol. Vetustissimum cum S. Coscomano, siue vt alter ms. Reginæ Sueciæ legit, Cosconiano in nostris præterito.

In Dolo Monastero. S. Samsonis Monaci, siue Abbatis, & Episcopi diffusa vita legitur apud Surium T. 7. in qua obitus eius v. Kal. Augusti signatur, & sepulcrum in Dolo Monasterio, & Episcopali ciuitate Brittanniæ minoris, vt habet etiã Vsuardus. De eo agunt omnia ferè latinorum edita martyrologia. Meminit Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei, & Baronius circa annum sexcentesimum floruisse addit Sammarthani 800. signãt.

In Nicomedia. De S. Pantaleone medico, ac martyre Nicomediensi agit Romanum martyrol. cum Beda, & Græcis supra die 27. Iulij. Vbi summus vir Baronius multa de eo, eiusq. scriptoribus colligit hic non repetenda, sed Beda editionis Basiliensis, cum Vsuardo, Adone, & Notkero, ac Vetustiori nostro martyrol. hac vigesima octaua die recolunt, & breuibus acta eius indicant. Diffusiora habet ex Metaphraste Surius Tomo 7. in quibus *Nicomedię admirabilis, & magnus inter martyres Panteelemon* dicitur, quamuis Pantaleon vocaretur. Diuersi nominis causa redditur cap. 27. nempe vox de cœlo, quæ in fine vitæ eidem mandauit non amplius vocandum esse

Pantoleonem, sed Pantaleonem, quia plurimi per eum erant misericordiam consequturi. Estat Hymnus Fulberti Carnotensis de S. Pantaleone tomo 3. Bibliothecæ magnæ Patrum, in quo aliqua de eius actis inseruntur, cumq. omnes Nicomediensẽ fuisse affirment, tam origine, quam certamine, videretur in M. vetustissimo emendandum illud Nicopoli Pantaleonis, & Nicomediæ reponendum. Plures tamen huius nominis sanctos martyres fuisse, præter eos, qui diuersis diebus vetustiori; nostro martyrol. memorantur 26. Iulij, & 23. Aprilis, sacrum eius corpus plurimis in locis veneratum suadere posset. In vrbe Lvca Thusciæ Patria mea iam olim corpus in Basilica SS. Ioannis, & Reparatæ quiescere multorum sæculorum opinio fuit. Caput quidem argentea Thæca inclusum cum integri cranij conspicua parte obsculandum pijs fidelibus exhibetur die 27. Iulij, & eiusdem sanguinis ampullam inter sacra cimerlia seruant in eadem vrbe Religiosi Patres Matris Dei in Ecclesia S. Mariæ Curtis Orlandingorum. Quantis verò locis caput S. martyris veneretur clarissimis viris Henschenio, & Papembrochio adnotandum relinquo in vasto operæ de Actis sanctorum, à piæ memoriæ Bollando magnis ausibus cœpto.

Mediolani. Nazarij, & Celsi frequẽs inter martyres nomen est. Nazaria, & Celsa hac eadem die recoluntur. Ad diẽ 13. cal. Iulij aliqua de his diximus quãdo Nazarij, & Celsi natalem recolit Romanum martyrol. Ibi Baronius plura exhibet, & nonnulla Molanus ad Vsuardum cum Maurolycio, & Galesinio. Hanc esse diem Passionis habetur in Actis apud Petrum de Natalibus, & Surium die 19. Iunij. Aliqua in his Ferrarius emendat in Catalogo SS. Italiæ. Nazarium, & Celsum simul venerari à Mediolanensis testis est Ado, & nos ad diem illã animaduertimus. Notkerus bis hac ipsa die v. cal. sãctos simul martyres profert, primò sub natiuitatis titulo, deinde commemorationis voce vsus. Si quis de his plurima eruditè collecta videre cupit adeat doctissimi, & dum veneret amicissimi viri Ioannis Petri Puricelli Historicam dissertationem Nazarianam Mediolani fol. editam 1656. vbi quidquid de SS. Geruasio, Protasio, Nazario, & Celso difficile occurrit, solide discutitur.

IIII. kal. Augusti.

ROmæ Via Pueriense Natalis sanctorum Abseodi. Rufi. Felicis. Abdi. Pontiani. Niceti. Et via Portuense inibi, eiusdem mil. vi. Natalis Sanctorum Simplici. Faustini. Beatricis. In Africa Natalis Sancti Felicis. Nicete. Postinanie. Philippi. *Trecas Ciuitate depositio Sancti Lupi Episcopi, & Confessoris*; Et alibi Natalis Sanctorum Anastasiæ, Philippi. Saturnini. Cęlesti. Patrume. Pelagie. Aurilianis Ciuitate depositio Beati Prosperi. *In Fontanella Monasterio dedicatio Basilicæ Beati Petri Apostoli*.

Portuensium

IVLII 29.

POrtuenſium martyrum chorum, in duos cœtus libris noſtris, & Corbeienſi diuiſum, vnica ſerie ita complectitur martyrolog. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi. *IIII. Kal. Auguſti. Romæ Philippi, Simplici, Fauſtini, Biatricis, Abſeodi, Abdi, Pontiani, Nicesi, In Africa Felicis, & alibi Nicetæ. Poſtunania, Patruina, Philippi. Trecas Ciuitate Sancti Lupi, Anaſtaſi, & Philipi, Saturnini, Caleſti, Pelagia. Aurelianis depoſitio Proſperi Epiſcopi.* Cum verò inter Athletas via Portuenſi coronatos in libris noſtris, & Corbeienſi nullus Philippus chorum ducat, aut inter eos numeretur, ſubijt dubitari an pro Philippo legendum eſſet ad *ſextũ Philippi* via Portuenſi, pro loco ſcilicet vbi corpora ſanctorum martyrum Simplici, Fauſtini, & Beatricis ſepulta eſſe refert Notkerus ex Adone IIII. kal. Auguſti. Quod confirmat vetus inſcriptio Lapidea ab Emin. Baronio allata. *Martyres Simplicius, & Fauſtinus, qui paſſi ſunt in flumen Tibere, & poſiti ſunt in Cœmeterium Generoſi ſuper Philippi*. De loco ſexti Philippi meminerunt etiã Acta apud Petrum de Natalibus, & mſs. apud Holſtenium, ſiue Poſſinium in Animad. ad martyrol. Romanũ, in quibus ſemel dicitur *in ſexto Philippici*. De cœmeterio Generoſæ ad ſextum Philippi diffusè agit Aringhius lib. 2. cap. 20. Romæ ſubterr. & meminit Æthicus, vt facile primo nomine mutilitato Philippum pro martyre, non cœmeterio acceperit, qui martyrol. vetuſtiſſimum ſcripſit. Corbeienſe verò ita proſtat. *iv. Kal. Aug. Romæ via Portuenſi natalis ſanctorum Abſeodi, Rufi, Abdi, Pontiani, Diceti. Via Portuenſi inibi eiuſdem miliario ſeptimo, natalis ſanctorum Simplicij, Fauſtini, Beatricis, Magni, Donata. In Africa natalis Felicis, Nitica, Poſtiniana, Philippi. Et alibi natalis ſanctorum Anaſtaſia, Philippi, Saturnini, Caleſti, Patruina, Iocundini. Aurelianis Ciuitate depoſitio Beati Proſperi Epiſcopi, Trecas Ciuitate depoſitio ſancti Lupi Epiſcopi, & Confeſſoris,*

Romæ via Pueriense. Nil magis puerile inſcius librarius ſcribere poterat, quam *Pueriense* pro *Portuenſe* in adductis MM. expreſſo. Mſ. Reginæ Sueciæ primam ſanctorum martyrem claſſem non via Portuenſe, ſed Præneſtina ita repoſuit iiij. Kal. *Via Præneſtina Abſeodi, Rufi, Abdi, Pontiani, Nicoti. Et via Portuenſe inibi eiuſdem milliario vi. Natalis SS. Simplicij, Fauſtini, & Beatricis.* Error librarij via Præneſtina, pro Portuenſi ſcribentis colligitur ex verbis illis *inibi eiuſdem*, quæ Portuẽſem viam iam memoratam innuunt. Sex via Portuenſi primo loco martyres numerant libri noſtri; addunt enim poſt Abſcodium, & Rufum, alium nomine Felicẽ prẹteritum à Corbeienſi, & Antuerpiẽſi mſſ. in quibus, vel quatuor ſcilicet Abſcodius, Abdius, Pontianus, & Nicetius numerãtur, vel quinque cum Rufo. At vetus calẽdarium Fronti die 29. ita ſcriptum habet *nat. SS. Felicis PP. Simplicii, Fauſtini, & Beatricis.* Felicem ſecundum Papam depoſitum incoluiſſe prædiolum ſuum via Portuenſi, indeq; abſtractũ ab hæreticis capite in vrbe truncatum, vt refert Notkerus, facile redderet ibidem fuiſſe ſepultum, quamquam enim acta S. Felicis in pervetuſto noſtro Hagiologio narrẽt illum dum adhuc eſſet presbyter cõſtruxiſſe Baſilicam via Aurelia, ibiq. ſepultũ Anaſtaſius etiam confirmet, in Actis tamen Liberij illum via Portuenſi in ſuo prædio depoſitũ fuiſſe perhibetur, quod Ado, & Beda confirmant ad diem 22. Decembris in martyrol. Hadrianus, & Nicolaus Pontifices S. Felicem honore proſequti ſunt, eiuſq. Eccleſiam via Portuenſi inſtaurauiſſe Anaſtaſius idem te-

ſtis

ftis eft, vt faltem aliquod poft tempus ad illam Ecclefiam fuam fuiffe translatum hinc appareat. Facileq; effe potuit, vt dies natalis tranflationis in hunc 29. Iulij incideret, cum dies obitus fuerit, vel 3. Idus Nouembris, vt Luitprandus habet, vel 4. Kal. Decembris, vt in libello precum Marcellini, & Fauftini à Sirmundo editi continetur, vel iiij. Idus Nouembris vt fcriptũ eft in adducto Hagiologio noftro: quamquam eiufdem Paffio fcriptum in fronte retineat diem *iiii. kal. Augusti*. Ita etiam ex pluribus codicibus ad Sacramentarium Gregorij notat Menardus iv. Kal. Augufti, folemnem fuiffe diem Natalis fancti Felicis, & hunc S. Felicem Papam fecũdum effe à Conftãtio, ex propria fede depulfum, & martyrio coronatũ, quidquid Photius fchifmaticus contra omnium fidem afferat in excerptis ex vita S. Athanafij n. 258.: nimirum cæcitate percuffum, & pefte fublatum, non martyrem occubuiffe. Idẽ Menardus ex Bibliothecæ Corbeiẽfi mf. martyrol. teftatur fcriptum effe. *Roma via Aurelia S. Felicis Epifcopi, & Martyris fub Conftantino* (lege Conftantio) *filij Conftantini*. Sed in martyrol. fãcti Hieronymi nullam fieri illius mentionẽ, fed tantum S. Felicis in Africa, quod edito à Dacherio refpondet, nõ noftro. Viã Portuẽfem eãdem fuiffe cum via S. Felicis martyris docet Æthicus perveruftus auctor in Cofmographia. De cœmeterio & Ecclefia S. Felicis via Portuenfi agit Aringhius lib. 2. cap. 18. Romæ fubt. qui fluctuans, an nomen acceperit à S. Felice S. Hippolyti Portuenfis focio, in id tamẽ propendet, vt à S. Felice PP. fecundo, & martyre denominationẽ acceperit. An Pontianus, qui Portuenfibus hifce martyribus fociatur, is fit, qui via Portuenfi cœmeterio Pontiani nomen dederit, incertus cum eodẽ Aringhio hæreo. Equidem Pontianus Pontifex, & martyr non fuit, qui in Sardiniam deportatus in eadẽ Infula fuftibus maceratus defunctus eft 3. Kal. Nouembris, vt notant Luitprandus, & Hift. Pontificalis. Hunc S. Fabbianus Romam adduxit cum clericis per nauẽ, & fepeliuit in cœmeterio Callifti via Appia, non via Portuenfi. Verifimile putat Aringhius Romæ fubt. lib. 2. cap. 19. cœmeterium Pontiani dictum fuiffe à Pontiano nobili Romano, qui hofpes fuit S. Callifti, & aliorum pluriũ tempore perfecutionis fub Alexandro Seuero.

Via Portuenfi inibi. In eadem via Portuenfi, fiue S. Felicis, fed alio loco, nempe *milliario fexto* Natalis SS. Simplicij, Fauftini, & Beatricis celebratur in martyrol. noftro, & Corbeienfi. Adnotare autẽ libet, quòd ficuti ex veteribus monumentis fupra diximus, locũ vbi SS. hi martyres fepulti fũt, vocatũ effe ad fextũ Philippi, vnde nomen illud Philippi accreuiffe M. Antuerpiẽfi dubitauimus, ita milliario fexto idẽ fignificare, ac ad fextũ lapidẽ Philippi fufpicamur. Iã vetuftã infcriptionẽ, quæ extat in facrario S. Mariæ Maioris cũ marmorea arca, vbi primum corpora SS. Simplicij, & Fauftini iacuerunt, adduximus, addere hìc libet fragmẽtum, quod ex mfs. Bibliothecæ Vaticanæ, & Vallicellenfis attulit Aringhius lib. 2. cap. xx. nofq; pro re noftra ex vetuftiffimo noftro hædino Hagiologio defumpfimus, vbi Paffionẽ SS. Simplicij, Fauftini, & Beatricis narratur, fub finem accidiffe perfecutionis Diocletiani, & Maximiani. Precefferunt ad coronam Simplicius, & Fauftinus in Tiberi Fluuio demerfi. *Quorum corpora Dei nutu inuenta funt iuxta locum, qui appellatur fextum Philippi via Portuẽfe. Tunc B. Beatrix vna cum BB. Crifpo, & Ioanne Presbyteris, & cum aliis Chriftianis leuauerunt corpora SS. martyrum Simplicij, & Fauftini de Fluuio, fepelierũt ea in fexto Philippi IV. Kal. Augufti*. In eodem loco fepultum etiam fuiffe dicitur S. Beatricem, quæ fuit *eorum germana foror* à B. Lucina *vna cum fuis Sanctiffimis fratribus ibi in fexto Philippi iv. Kal. Augufti*. Quod anniuerfario die recurrente accidiffe certum eft, cum poft coronam SS. fratrum per feptem menfes S. Bea-

S.Beatrix manserit apud S.Lucinam, deinde à Lucretio carceribus inclusa fuerit, quovsq; de ea cogitaret, hoc est donec sanctam à seruis præfocari idem Lucretius in carceribus iusserit, quod spacium facilè annum potuit implere. De Sanctis hisce martyribus cum Romano M. omnia ferè latinorum Hagiologia agunt hac die, quibus ita Felicem iungit Vvandelbertus iiij. Kal. Aug.

Felix, Simplicius, Faustinus, & alma Beatrix.

Præterito verò Felice, M.Corbeiēse, tribus fama claris martyribus alios binos addit, nempe Magnum, & Donatam, quos nullibi indicatos inuenio.

In Africa. Natalem S.Felicis Africani tantum exhibent hac die M. Antuerpiense, & Hieronymianum Corbeiense, in quo miratur Menardus iam adductus de S.Felice Romano nihil signatum legi. Plures in Africa sub Felicis nomine venerantur in Rom. martyrologio, & bini hoc mense Iulio, nullus hac die; præsertim cum socijs Niceta, siue Nitica, Postinania,& Philippo: quos tamen alibi assignat incerto loco martyrol. Antuerpiēse, cum reliquis infra adnotandis.

Trecas. Lacinia hæc ex ora codicis in laterculum intrusa fuit à librario, quod ex martyrol. Corbeiensi patet, in cuius fine tanquam additamentum legitur. S. Lupus fama clarus in Historijs, quod Attilam immanissimum Hungarum regē placauerit. Trecasinius Episcopus fuit, eiusque vitam breuiter percurrit cum Adone, vel ex Adone Notkerus: latiùs antiquus scriptor apud Surium. De eo plura Baronius, & alij Galliæ sacræ scriptores. Inter incerti loci martyres etiam in Martyrol. Antuerpiensi tamquam quid superadditum legitur.

Et alibi SS. Anastasiæ. Alibi seiunctim ab Africa nouem martyrum chorum, interposito S.Lupo Episcopo, refert Vetustissimum martyrol. Antuerpiense, sed ex his, in codicibus nostris, & Corbeiēsi, vt diximus, tres socij sunt S.Felicis Africani. Incerti enim loci antesignana martyr est Anastasia, cui alij quinque succēturiantur in libris nostris, sex in martyrol. Corbeiensi, addito Iocundino. Ex his aliquos ita refert mutilum ms. Reginæ Sueciæ. *Et alibi natalis S. Anastasiæ, Philippi, Saturnini, Callisti, Pelagiæ.*

Aurelianis. Omnia ferè latinorum martyrologia, quæ de proximè adductis martyribus omnino silēt, S.Prosperi memoriam agunt, Romanum imprimis cum Beda, Notkero, & Adonis Appendice, Molano ad Vsuardum, & Galesinio. Aliqua notat Baronius, ac vixisse in Annalibus habet circa annū 463. Additamentum tamen Gallici antiquarij reputo, ficuti Fontanellensis Monaci, quod de dedicatione Basilicę S.Petri illius cœnobij superadditur. Videndi sunt Sammartani T.2. de S.Prospero 8. Episc. Aurel.

III. Kal. Augusti.

IN Cimiterio Pontiani ad Vrsum Pileatum natalis sanctorum Abdo, & Sennes. In Africa Ciuitate Tuburtulo Cesariæ natalis sanctorum Maxime. Secunde. Donatelle. Rufi. Prisci. Paternice. Septimiæ. Optionis. Ammonici. Iusti. Iuliæ. Potamiæ. Abdis. Achenei. Item Maximi. Hospis. Donatuli. *Antisiodoro Depositio Beati Vrsi Episcopi.*

Cele-

IVLII 30.

Celeberrimi sancti martyres Abdon, & Sennen ab antiquissimo tempore Romæ venerationem acceperunt, in omnibus occidentalis Ecclesiæ martyrologijs indicati. Fragmentum vetustissimum apud Bucherium habet 3. *Kal. Aug. Adon, & Sennen in Pontiani* (supple cœmeterio) *quod est ad Vrsum Pileatum*. Ita & vetus calendarium Fronti, in quo Abbon pro Addon legitur, *Die 30. Natalis Abbon, & Sennes*. Horum meminisse ingenitiuo casu Sennis S. Hieronymi, & Rabani MM. notat Menardus ad Sacramentarium Gregorij, in quo 3. Kal. Augusti *Natalis SS. Abdon, & Sennen* legitur, & eorum Missa præscribitur. Breuissimè eorum meminit martyrol. Vetustissimum S. Villibrordi *iij. kal. Augusti. Roma Abdo, & Sennis, In Africa Maxime, Secunda, Donatilla, Septima, Optionis, Ammoni, Iusti, Iulia, Potameni. Itē Maxima, Hospis, Donatula. Antisiodoro Ciuitate depositio Vrsi Episcopi*. Proximius vero ad libros nostros martyrol. Corbeiense. *iij. Kal. Augusti. In cimiterio Pōtiani ad Vrsum Pileatum Natalis sanctorū Abdon, & Sennis. In Africa Natalis sāctorum Maxima, Secūda, Donatellę, Rufi, Prisci, Paternica, Septimia, Optionis, Amoni, Iusti, Iulia, Poetamia, Abdis, Acenei. Item Maxima, Hospis, Donatulę, Siluani, Magnili. Autisiodoro Ciuitate depositio Beati Vrsi Episcopi*. Consonat mſ. Reginæ Sueciæ 3. *Kal. Romę. In cæmeterio Pontiani ad Vrsum Pileatum SS. martyrum Abdon, & Sennē subregulorū, &c.* De cœmeterio Pontiani, seu SS. Abdon, & Sennen extra vrbē Romam via Portuense ad Vrsum Pileatum plura ex editis, & mſſ. Auctoribus cumulat Aringhius lib. 2. Romæ subt. cap. 19. Vbi etiā Tab. 3. ex vetustis illius cœmeterij subterraneis cubiculis amborum martyrū imagines exhibet pileatas, seu potius acuto capitio, & curta chlamide, tunicaq; pellicea ornatas. Nomen præferunt à latere capitis ✠ *sanctus Abdo* ✠ *sāctus Senna* ✠ Notatur etiam *S. Milix* à latere dextro sæculari habitu, à sinistro S. Bincētius, palla Sacerdotali amictus, qui SS. martyres in eodem cœmeterio sepulti venerabantur. Distinguitur cœmeterium Portuense ad vrsum Pileatum ab alio, item ad Vrsum Pileatum nuncupatum, quòd hoc intra vrbem in exquilijs. esset, vt alibi diximus, illud extra. Non statim tamen, ac SS. martyres coronam sub Decio acceperūt, sepulti sunt in cœmeterio Pontiani, sed primùm in vrbe, & domo Quirini subdiaconi ad Amphiteatrū, deinde tempore Constantini ex eorundem SS. reuelatione via Portuensi ad Vrsum Pileatum, vt disertè refert Ado, & ex eo Notkerus. Quæ omnia diffusiori stilo habemus, cum eorundem, & aliorum sanctorum martyrio, expressa in Hagiologio nostro 3. cal. Augusti.

In Africa Ciuitate Tuburtulo Cęsarię: Ado legit *Apud Africam Ciuitate Tuburbo Lucernaria*, ex quo accepit Notkerus, qui ambo sanctarum virginum, & sororum Maximæ, & Donatellæ, ac illas secutæ puellæ Secundę fortissimum agonē prosequuntur; earundem etiam meminerunt, certamenq; breuius indicauerunt Romanum M. Beda, & Vsuardus, nullumq. alium illis socium, vel sociam addiderunt. Sed in libris nostris quatuordecim martyres adduntur nominibus explicati, sicuti anonymi pariter xiv. post Maximam, Donatellam, & Secundam numerantur in mſ. Reginæ Sueciæ, vbi clarissimus olim Holstenius, etiā Lucensem nostrum codicem in testem adduxit. Totidem numero nominatim etiā exprimuntur in adducto martyrol. Corbeiensi. In mſ. verò Antuerpiensi Vetustissimo, non nisi nouem referuntur, deficientibus Rufo, Prisco, Paternica, Abdijs,

dis, & Atheneo, siue potius Aceneo. Pro Potamia etiã, in eo Potamienus legitur. Notkerus in duas classes Africanos martyres partitur, & post Maximæ, Donatellæ,& Secundæ recensitos agones subdit. *Item in Africa Rufi, Prisci, Paterne, Septime, Optionis, Ammonii, Iusti, Iulie, Potamia, item Maxima*. In quorum manipulo &si quatuor martyrum nomina desiderentur, discimus tamen Potamiã, non Potamienum retinere. An hi tribuendi sint Tuburbio, cum nulla distinctionis nota compareat, non negarem. Tuburbi Lucernariæ legit martyrol. Romanum ex Adone, Vsuardus enim Lucernariætantum legit, sicut i Bellinus de Padua. Hæc ciuitas apud Geographos non comparet, sicuti neq; Tuburbis, siue Tuburbum in Africa, seu Mauritania Cæsariensi; sed in Africa Mediterranea sub Archiepiscopatu Carthaginensi. Ortelius Lucernariam regionem,& Tuburbum Lucernariæ non nisi ex Adone agnoscit, & Lucernariam nonnisi ex Vsuardo. Verum in Mauritania Cæsariẽsi Tubscum Taciti, vel Tubusuptas Ptolomei? Ita non male scriptum esset in libris nostris *Tubusco Cæsariensi*, quod restitui posset. Nihil autem decerno.

Autisiodoro. De Vrso Episcopo meminit etiã Romanum M., Adonis Auctarium, Notkerus,& alij. In Historia Episcoporum Autisiodorensium in Bibliotheca Lebbei vndecimus numeratur, & eius vita cap. xi. strictim exhibetur, ac decessisse octuagenario maiorem 3. Kal. Augusti, sepultũ in Basilica S.Germani, floruisse autẽ tẽporibus Ioãnis Papæ, & Felicis, ac Theodorici Regis. Recolit etiam hac die Hagiologium Franco Galliæ apud eundem Lebbeum; adiecisse verò S.Episcopum Vetustiori martyrol. Gallicum antiquarium non dubito.

II. Kal. Augusti.

IN Africa Ciuitate Sinnada natalis Sanctorum Democriti. Secũdi. Diũnisi. Tyrsi. *Autisiodoro depositio Sancti Germani Episcopi, & Confessoris. Aunachara Episcopi de ordinatione Epĩti. Augustiduno dedicatio Ecclesiæ Senioris, & Translatio multorum Sanctoru m MM.*

IVLII 31.

MIrũ quantũ in loco agonis SS.MM. assignãdo distẽt inter se M.Corbeiense, codices nostri, ms. Reginæ Sueciæ, & Notkerus ab Vsuardo, Romano M. & vetustissimo S. Villibrordi. In hoc tantũ legitur. *Pridie Kal. Augusti. In Phrigia natalis Democrati, Secundi, Dionysi, Tyrsi. Autisiodoro Depositio Germani Episcopi, & Domni Amnani, vel Anenani Episcopi*. Huius vetustissimi codicis fides emendationem Em. Baronij valde confirmat; qui licet fateatur apud Bedam SS. martyres Demetrium, & socios Africæ tribui, cum apud Vsuardum, & alios legeret Synnadæ passos, restituit Synnadæ in Phrigia Pacatiana, siue Phrygia magna, in qua Synnada ingens Metropolis erat. Maurolycus ex veteribus libris legerat. *Ciuitate Synope SS. Democriti, Secundi, & Dionysi*. Magis etiam corruptè Petrus de Natalibus, pariter ex antiquis martyrologijs lib. 11. n. 206. *Democritus, Secũdus, & Dionysius martyres in Ciuitate Sũmanda passi sunt pridie Cal. Aug.* Synoda habet Bellinus. Sed in Africa Beda cum libris nostris, non modo tres in Romano M. adductos martyres assignat, sed Tyr-

sum etiam addit Notkerus. *In Africa ciuitate Sinnada natiuitas sanctorum Democriti, Secunda, Dionysi, & Tyrsi martyrum*. M. Corbeiense libris nostris cōsonat, & pro Sinnada, Cinnada ita legit *Pridie Kal. Aug. In Africa Ciuitatę Cinnada, Natalis sanctorum Democriti, Secundi, Dionysii, Tyrsi. Autisiodero sancti Germani Episcopi, & Confessoris. Aunachori Episcopi natalitium, ordinatio Episcopi. Augustiduno, dedicatio Ecclesiæ senioris: & translatio multorum sanctorum martyrum*. Nec dissonat mſ. Reginæ Sueciæ. *Prid. kal. Synnadæ in Africa sanctorum martyrum Democriti, Secundi, & Dionysi, Tyri in Syria Tyrsi*, & contra aliorum fidem Tyrsum diuidit à Phrigibus, vel Africanis martyribus. At sicuti in nōnullis ex adductis scriptoribus nomen vrbis deprauatum est, ita suspicari liceret, & Phrigiam pro Africa scriptū aliquando fuisse, quòd scriptum esset Sinade pro Sinita. In collatione equidem Carthaginensi, & apud Victorem Vticēsem Sinitēsis locus exprimitur in Africa. Synica, & Synicensis Episcopatus in Africa fuit, cuius meminit D. Augustinus lib. 2, cap. 8. & Sinistensis tractus meminit idem Epist. 128. ad Donatum. Eidē Augustino Africa sanctorum martyrum corporibus plena est, vt hìc notat Galesinius, & ferè in Vetustiori nostro M. supra reliquos aliarum regionum exuberant, vt nō difficile esset hos etiam Africæ, non Phrygiæ asserere.

Antisiodoro, Vitam S. Germani Antisiodorensis Episcopi diffusiùs scriptam à Constantino presbytero exhibet Surius tom. 7. postremæ editionis; consimilem edidit Lebbeus T. 1. nouæ Bibliothecæ duobus libris explicatam ab Hērico Monaco, quæ potius miracula continet. Obijt fama celebris S. Episcopus Rauennæ, vbi erat Placidia Imperatrix cum Valentiniano filio pridie Cal. Aug. vt ad calcem eius vitæ notatur. Quia verò corpus statim ad Ecclesiam suā reductum fuit, dies eius cōsummatæ peregrinationis Autissiodoro solemnis tribuitur. Septimus fuit in ordine Eṗs, vt habetur in Historia Episcoporum Autissiorensium cap. 7. apud eundem Lebbeum.

Aunachari. Aunarij Episcopi legendum potius esse non dubito. Anacharium, Aunarium, & Aunacharium vocatum esset notat Baronius ad diem 25. Septembris, quando eius obitus recolitur. Natalis vero Cathedræ ipsa die S. Germani pridie Kal. Augusti, veneratur ex cap. 19. Hist. Episcoporū Autissiodorensium iam adductę, vbi plura de eo habentur. Vita quoque eius ex veteribus membranis habetur pridie Kal. Augustarū. Floruit circa ann. 606. vel potius 573. vt Sammartani habent in 19. Autissiod. Episc. Meminit etiā mſ. Reginæ Sueciæ ad laterculi finem *Aunari Epi natalitiū ordinationis Episcopatus. Augustoduno dedicatio Ecclesia Senioris, & trāslatio multorum SS. martyrum*. Quæ omnia sicuti cum libris nostris consonant, ita à Gallicis clericis addita fuisse patet.

kal. Augusti.

LITANIAS INDICENDAS.

Augustus habet dies XXXI.

IN Antiochia Passio Sanctorum Machabeorum vj. Fratrum cum Matre sua, qui passi sunt sub Antiochio Rege. Romæ Dedicatio primæ Ecclesiæ

Ecclesiæ à Beato Petro constructe, & consecrate, & absolutio eius à vinculis. In Arabia Ciuitate Filadelfie Sinodos martyrum celebratur. Natalis Sanctorum Cyrille. Aquilæ. Petri. Domitiani. Rufi. Minandri vno die coronati sunt. Romæ mil.xxx. ab vrbe Natalis Sanctorum Secundine. Donatule. Secundole. Maxime. Iuste. Manandri. Profuni. In Italia Vercellis Ciuitate depositio Sancti Eusebij Episcopi, & Confessoris. In Hispania Gerunda Ciuitate Natalis Sancti Felicis martyris. In Gallia Ciuitate Beturicas Beati Archadi Episcopi.

AVGVSTI 1.

Antiochiæ celebrem habuisse Ecclesiam sanctos martyres Machabęos cũ matre, docet S. August. ser. 109. de diuersis. Antiochiã Syriæ signat Notkerus, vt ab alijs Antiochijs distinguatur, & ibi eorundem natalem diem celebrem fuisse apparet, siue in odium Antiochi tyranni, & SS. martyrum persecutoris, qui vrbi nomen dedit, siue in honorem coronatorum, vt docet D. Augustinus serm. 109. 110., qui Basilicam ibidem à Christianis excitatã, & cultam fuisse addit: & fortasse ab initio prædicationis Euangelicæ, cum primùm Christiani Anthiochiæ vocari cœperunt, vt videtur elicere Galesinius ex Nazianzeni oratione de Machabæis, festum Machabæorum apud Græcos fuit celebre. Alia martyrologia Sanctos Machabæos Ierosolymis, vbi passi sunt, venerantur, vt Maurolycius. Quia vero omnia fere de sanctis Machabæis nota sunt à multis hic supersedimus. Antiquos Patres, qui de his scripserint, adnotauerunt Galesinius, & Baronius, qui etiam ex Iosepho Hebræo nomina septem germanorum, & matris indicat, hoc est Machabæus, Aber, Machir, Iudas, Achas, Arath, Iacob, mater verò Salamona. Solomonidem vocant Græci in Menologio Canisij, qui Kalendis Augusti pariter eorum natalem diem celebrant. Celebrisque iam erat eorum natalis non modo Nazianzeni, Chrysostomi, & & Ambrosij ætate, vt ex eorum homelijs conuincitur, sed ex Polemei Syluij laterculo apud Bollandum. Vetustissimũ martyrol. ita ab eorum natali sacros huius mensis fastos auspicatur. *Kal. Augusti. In Antiochia Machabeorum septẽ fratrum cum matre. In Tomis Cyrilli, Aquila, Domitiani, Rufi, Menandri, & Roma Secundi. Et ciuitate Vercellas Natalis Eusebi Episcopi, Petri, Rufini. Item Spanis Gerunda ciuitate Felicis martyris. In Gallijs Ciuitate Biturica depositio Sarsadi Episcopi.*

Roma dedicatio prima Ecclesia. De insigni hac, duplicique Romana celebritate silet M. Vetustissimum. Corbeiense verò ita nostro concinit, vt vnam tãtum, probatuq; difficiliorem indicet. *Kal. Augusti Litania indicenda. In Antiochia Passio sanctorum Machabęorum septẽ fratrum cum matre sua, qui pass: sunt sub Antiochio Rege. Roma dedicatio prima Ecclesia, & à Beato Petro Apostolo constructa, & consecrata. In Arabia Ciuitate Philadelphia Synodus martyrum celebratur, & natalis sanctorum Cyrilli, Aquila, Petri, Domitiani, Rufi, Minandri vna die coronatorum. Roma miliario trigesimo ab vrbe natalis sanctorum Secundini, Donatula, Secundulę, Maxima, Iusta, Menandri, ...funi, Siluani, Donati. In Italia Vercellis Ciuitate, depositio sancti Eusebij Episcopi, & Confessoris. In Hispanijs Gerunda Ciuitate, natalis sancti Felicis martyris. In Gallia Ciuitate Bituricas Beati Arceladi Episcopi. In Territo-*

rio Parisiacensi, in ipso loco qui dicitur Lupera, passio sancti Iustini martyris. Notkerus, qui semper Vetustioris nostri M. vestigia premit, duplicis celebritatis memoriã in vna Ecclesia indicat his verbis. *Romæ statio ad S. Petrum ad Vincula, quã Ecclesiam ipse primus in Europa primam construxit, & consecrauit. In qua postmodum cathena, quibus apud Hierosolymã vinctus, & à quibus Angelica visitatione solutus est, fidelium cura posita expetuntur, & coluntur.* De prima celebritate, hoc est prima primæ Ecclesiæ à Petro fundatæ dedicatione, eiusq; solemni die, testes etiam sunt Beda, & Rabanus in martyrologijs eisdem penè verbis, *Romę dedicatio prima Ecclesiæ à B. Petro Apostolo constructa, & cõsecrata.* Quod verò prima Ecclesia à Petro dedicata fuerit, quæ à Notkero dicitur S. Petri ad Vincula, tanta dignum discussione videtur, vt ad calcem huius diei præcipua Exercitatione duxerimus, prosequendũ. Interim de alia celebritate Vinculorum S. Petri, aliquid libuit adnotare præter ea, quæ Baronius eruditissimè suo more congerit. In Sacramentario S. Gregorij *Kal. Augusti* titulus est ad *S. Petrum ad Vincula*, & in oratione prima dicitur. *Deus, qui Beatum Petrum Apostolum à vinculis absolutũ inlesũ abire fecisti, &c.* vt dubitari nequeat S. Petri vincula ea die venerari, eiusq; mirandam liberationem recoli. Addit Menardus ex codice Remensi, *& catena eius osculantur ipsa die*, quod repetitum affert ex codice Rodradi. In Græca Ecclesia absolutionem S. Petri à vinculis, eiusq; catenarum venerationem celebrem fuisse habetur ex oratione S. Ioannis Chrisostomi apud Metaphrastem, & Surium T. 8. siue Proclus auctor sit, siue S. Germanus, vt coniectatur Baronius. In Menologio tamen veneratio cathenæ, qua Petrus Herodis iussu vinctus fuit, recolebatur Cõstantinopoli die 16. Ianuarij in Menologio Canisij, quæ etiam 17. cal. Febr. in Menologio Basilij hoc titulo adnotatur. *Adoratio pretiosarum S. Petri Apostoli cathenarum.* Ibi verò narratur non vnã ex cathenis, sed duas, quibus S. Petrus costrictus Herodis iussu fuit, à quibusdã fidelibus repositas, & per manus traditas posteris, tandem Constantinopoli ab Imperatoribus in D. Petri ædem, Sophiæ templo coniunctam, illatas summa esse apud Christianos veneratione. E' contra ex his alteram Romam fuisse translatam, & ab Eudoxia Theodosij iunioris filia, in Ecclesia ob id constructa, repositam notat Baronius adhanc diem ex Sigiberto anno 438., ac propterea Ecclesiam illã dictam fuisse Titulum Eudoxiæ. At parùm hæc Vetustiori nostro M. lucem afferunt, cum in eo de Catenarum veneratione nihil apponatur, sed tantum indicetur celebris dies, quo Petrus absolutus fuit à vinculis, quasi vetustior celebritas in Ecclesia fuerit, quam catenarum veneratio. Sicuti enim ex Apostolicis Actis, dum Petrus in carcere detinebatur, Ecclesia incessanter præces pro eo fundebat, ita ex eius per Angelum à vinculis soluti libertatem, conceptum gaudiũ anniuersaria memoria prosequi voluisse, credere non est arduum; in quã diem postea, & repositionem cathenarum, & earundem venerationem latina Ecclesia consignare voluerit, sicuti pariter festum dedicationis primæ Ecclesiæ à D. Petro dedicatæ. Quòd enim solutio à vinculis Kalendis Augusti euenerit, probabile non est; cum potius ex Actis Apost. c. 12. constet Petrũ missũ in carcerẽ in diebus Azimorum, vt eum Herodes post Pascha produceret populo. Id autẽ à Paschate distulisse in Kalendas Augusti non videtur verisimile; dum cupiens placere Iudæis cogitabat post Pascha eum dare populo: Petrus autẽ cũ liberatus sit eadem nocte, qua producturus eum esset Herodes, non longe à Paschate liberationẽ incidisse omninò dicẽdum videtur, quemadmodum docet auctor Epistolæ ad Eustochium inter Spuria D. Hieronymi 35. Vnde etiam patet ex alia causa reprehesentatiuũ hunc diẽ esse Absolutionis à vinculis Kal. Augusti,

Ita

Ita festum illud vocabatur, atque ita in Hieronymiano pervetusto Kalendario Ecclesiæ Lvcensis prænotatur. *Kal. Augusti Machabeorum. Absolutio Petri Apostoli*. Quod clarius etiam exprimitur in fragmento mſ.martyrologij Bedæ nomine insignito apud eosdem Canonicos Lvcenses. *K. Augusti. Absolutio B. Petri à Vinculis, & SS. Machabeorum, Felicis*, Petrus tamen de Natalibus refert ex vetustissimo instituto S. Alexandri Papæ I. & martyris, hunc diem in honorem catenarum D.Petri esse sacratum, postquā D. Balbina eiusdem S.Pontificis monitu catenas D.Petri in carcere, vbi Romæ detentus fuerat, à Quirino patre inuentas, ipsis Kalendis Augusti in Ecclesia D. Petro dicata reposuit, & idem S. Pontifex *Festum in memoriam cathenarum Petri Calendis Augusti celebrari instituit*; quod sequenti Exercitatione vnde acceperit indicabimus. Aliter Honorius Augustodunēsis in Gemma Animæ lib. 4. cap. 164. celebritatem hanc institutā esse refert, nempe diē Kalendis Augusti celebrem iam fuisse ob Victoriam Augusti, sed postquam S.Petri vincula collata sunt Romam, & Ecclesia constructa in eius honorem S. Petri ad vincula dicta ideo fuit, quia ab Eudoxia Regina in honorem Principis Apostolorum ipsa die dedicata est, & catenæ ipsius Apostoli ibi collocatæ sunt, alia ratione celebrior illa dies euasit. In hanc sententiam propendet Baronius, & falso inniti fundamento agnoscit eos, qui hāc sententiam sequntur. Constat enim profanum illud Romanorum festum non ob Augusti Victoriam solemne fuisse, sed ob æquestria certamina in die natalis Claudij Imperatoris, & præterea *quod ea die Martis ædes consecrata fuit*, vt auctor est Dio lib. 60. In honorem quippe Augusti totus Sextilis mensis dicatus erat, non Calendæ. Vetustiorem fuisse vinculorum D.Petri venerationem Romæ, quam fuerit asportatio catenæ, qua vinctus fuit Apostolorum Princeps Hierosolymis per Eudoxiam, videtur ex D. Augustini sermone 29. de Sanctis conuinci, quem in addita mox exercitatione adducemus. Sanè Ecclesiam illam ad Vincula ab Eudoxia Augusta instauratam, vel addito Titulo auctam, & ex Catenarum prodigio celebriorem redditam, & nomen ad Vincula S.Petri clarius accepisse, facile admicterem, quòd ex Tabulis Ecclesiasticis idem referat Baronius in Annal. T. 5. an. 439. nu. 7. At prius ibi Ecclesiam non extitisse non ita libenter concederē. In eam quippe Ecclesiam non modo catenam Hierosolymis acceptam, inditam esse, sed quę Petrum Romæ sub Nerone cinxit, à Romanis Pontificibus custoditam (prodigijs Deo cultum SS. reliquiarum Apostoli sui cōprobante) fuisse nō detrecto. Cum enim ambæ catenæ inter se collatæ eiusdem generis, & artis inuētæ essent, sibi inuicē diuino miraculo copulari, & iūgi cōtigisse, & vnā effici potuisse nō inficior, *& earum memoria*, vt addit Baronius *Kalendas Augusti fuisse à Romano Pontifice consecratas, in earumq.* nomen Deo Basilicam dedicatam suscipio, & ex Romano Breuiario recolo. Nihil autem vetat primum calendarum Augusti diē Absolutionis à Vinculis S.Petri fuisse assignatum, tuncque catenas Apostoli veneratas, & osculo etiam populorum expositas, vt diximus ex mſſ. codicibus: deinde addito titulo instauratam per Eudoxiam, frequentius S.Petri ad vincula vocari cæpisse, & antiquo nomine Dedicationis retento, festum in Romano M. signari optimè potuisse *Dedicatio S.Petri ad Vincula*.

In Arabia. Notkerus Vetustiori nostro M. & Corbeiensi congruit in Synodo martyrum Philadelphiensium. *In Arabia Ciuitate Philadelphia Synodus martyrum celebratur*. Ita & mſ. Reginæ Sueciæ *Kal. Augusti. Philadelphia in Arabia Synodus SS. MM. celebratur, Cyrilli Aquilæ, Petri, Domatiani, Rufi, Menandri, Posthumi vna die coronatorum. In Italia Vercellis Ciuitate S.Eusebij Episcopi, & Confessoris*. Philadelphia in

Cæle

Cæle Syriæ vrbem cum Ptolemeo Geographi agnoſcunt. D. tamen Hieronymus, cui M. noſtrum tribuitur, de locis Hebraicis Philadelphiam vrbem in Arabia ſtatuit, & Hæbreis vocari teſtatur Rabba, vel Rabbata, & lib. 7. Cõm. in Ezech. cap. 25. Rabbata filiorũ Amon appellatam eſſe Philadelphiam Arabiæ Metropolim, Rabbath à magnitudine dictam. Quid autem Synodus martyrum ibi celebrata ſignificet adhuc delibero, cum nihil hucvſq. apud eruditos ſcriptores inuenerim. Synodi vocem ſignificare conuentum, ſiue cœtum vulgare eſt. An tanquam in Metropoli Arabiæ martyres coronandi ducebantur cateruatim, vt conuentus martyrum videretur? An feſtum aliquod omnium martyrum illius Metropolis erat, vel Natale alicuius loci, vbi plures martyres conuenire conſueuerint, vel ſimul ſepulti fuerint? Romæ equidem cœmeteria aliqua, vbi plures martyres depoſiti fuerant Concilia martyrum appellabantur. Ita Molanus notat ad diem 23. Iunij, vbi cũ Romano M. addit, Ioannem presbyterũ à B. Cornelio item presbytero ſepultum fuiſſe iuxta Concilia martyrum, ideſt vbi multi martyres ſepulti ſunt; ibi enim eſt Synodus quædam, & congregatio martyrum. Explicationẽ educit ex Gaudẽtio in ſermone dedicationis Baſilicæ Cõcilij ſanctorum, ex libro Pontificali in Damaſo, qui *martyrum concilia verſibus adornauit*, & ex geſtis S. Stephani Papæ, vbi Nemeſius *circuibat cryptas, & concilia martyrum*. Hæc autem videntur accipienda, non tam de ſepultis ibi martyribus, quam de Confeſſoribus, & martyrij candidatis ibidem immorãtibus; ſubdunt enim acta illa, *vt vbicũq. inueniſſet Chriſtianum egentem, de facultatibus ſuis ei miniſtraret*, quibus Baronius ſubſcribit, eliciens eandem vocis ſignificationem ex epiſt. D. Hieronymi ad Heliodorum 3. vbi docet Nepotianum Baſilicas Eccleſiæ, & martyrum concilia diuerſis floribus, ac arborum comis obumbrare piè confueuiſſe. E ſancta Philadelphienſium congregatione, ſeu Synodo aliqua, qui adduntur martyres vna die coronati, reputari poſſunt, quorum ſex numerat cũ libris noſtris M. Romanũ, & cum Beda, Vſuardo, Adone, & Notkero: qui de eis ſeiunctim agens, poſt celebritatẽ Synodi ſtatim ſubdit. *Item natiuitas SS. martyrum Cyrilli, Aquilæ, Petri, Domitiani, Rufi, Menandri vna die ſimul coronatorum*. Poſthumum addit mſ. Reginæ Sueciæ alijs MM. præteritũ. Quid verò dicendum de martyrol. Vetuſtiſſimo in quo Philadelphienſis Synodus ſubticetur, & v. martyres Cyrillus, Aquila, Domitianus, Rufus, Menandrus, non Philadelphiæ, ſed Tomis expreſse tribuuntur? Reliqui omnes codices repugnant, tam editi, quam mſſ. niſi forte in mſ. Reginæ Sueciæ loco Poſthumi legendum eſſet Tomis. In Badeo regia ciuitate, ſeu Vrbe Regia Arabiæ Felicis, quam cum Philadelphia idem putat Maurolycius, ſub Domitiano Imperatore martyrium feciſſe eoſdem ſex martyres hac ipſa die indicat in martyrologio.

Romę milliario xxx. ab vrbe. Mutilũ & deprauatum ſuſpicari licet hic Vetuſtiſſimum martyrol., quod Romæ Secũdam tantùm martyrem producit, dum martyrol. Corbeienſe nouem ſacros pugiles Romanos exibet, & ſupra noſtros codices Siluanum, & Donatum addit. Dimidiatum nomen... Funi reſtitui ex noſtris *Pofuni* poteſt. Hos neque Notkerus, neq. alia mſſ., aut edita Hagiologia proferunt.

In Italia. Plana ſunt omnia de S. Euſebio Vercellenſi, & ſacris hiſtoricis notiſſima. Videndus eſt Baronius, qui non modò confeſſorem ſtrictiſſima ſignificatione, ſed martyrem etiam dictum fuiſſe teſtatur. Natalem diẽ eſſe Kal. Auguſti habetur ſerm. 70. inter opera S. Ambroſij, quinimo eidem fuiſſe reuelatum diem illam mortis futuram ex traditione additur. Eius res geſtas compẽdiosè tetigit Notkerus, & exprimit diffuſius Petrus de Nat. lib. 7. cap. 5. Eſtant Tom. 8. Surij poſtre-

postremæ editionis binæ S. Eusebij Epistolæ de ærumnis suis,& S. Ambrosij epistola ad Vercellẽses, vbi de eius vexillo cõfessionis agitur, vt potius D. Ambrosius videatur inter cõfessores, quã inter martyres referre, vt libri nostri scribunt.

In Hispania. De S. Felice ab vrbe Cęsarea Mauritaniæ Gerundam in Hispaniam profecto, vt palmam martyrij consequeretur, plura habet Baronius in Notis. De Scyllitana ciuitate oriundum fuisse narrat Notkerus, qui eius Acta nõ ita strictim percurrit, & Gerundæ conditum testatur Nonis Augusti, nisi forte dicere vellet Kalendis Augusti. Differt narratio eius à Petri de Natalibus adducta historia lib. 7. cap. 9. quam cum ex Adonis martyrol. profiteatur excerpere, affirmare nos cogit, illum Adonis diuersum codicem habuisse ab edito, & communi, & emendatius legere, diem consummati agonis fuisse calendas Augusti, non Nonas. Videantur acta S. Emeritæ apud Bollandum die 12. Febr. & quæ nos diximus ad diẽ 16. eiusdẽ mensis.

In Gallia Ciuitate. Sunt qui Archadium, & qui Arceladium vocent, vt martyrol. Corbeiense. Sarcadium dicit Vetustissimum, & forte legendum est *S. Arcadi*. Quo nomine signatur in Patriarchio Bituricensi scriptoris anonymi T. 2. Bibl. Lebbei cap. 22. vbi plura de eo cumulantur, & cathedram tenuisse docetur ab anno 540. ad 545. Meminerunt Notkerus, vetus FrancoGallię Hagiologiũ, & recentiores sacræ Galliæ scriptores.

De Prima Romæ à D. Petro dedicata Ecclesia.

EXERCITATIO XI.

PRimam primæ Ecclesiæ in Romana vrbe dedicationem iam vidimus in vetustiori Martyrologij nostri binis codicibus, ac Corbeiensi ms. designatam kal. Augusti, sicuti in editis apud Bedam, & Rabanum. Quæ nam verò fuerit Ecclesia non exprimitur, nisi apud Notkerum, quem ex antiquis traditionibus, aut monumentis excipisse par est credere. Expressè igitur Notkerus asserit Ecclesiam Romæ S. Petri ad vincula nuncupatam, ab eodem in Europa primam fuisse constructam, & consecratam. Et re vera emendatum Romanum M., quam quam non doceat Ecclesiam S. Petri ad vincula primã fuisse à D. Petro in Europa, vel in Vrbe consecratam, eiusdem tamen ita dedicationem recolit *Romę in Exquilijs dedicatio S. Petri ad Vincula*, quæ verba si conferantur cum ijs, quæ habent, tam adducti codices nostri, quam Corbeiensis, & ex æditis Beda, & Rabanus, iam dedicationum S. Petri ad Vinculæ primam fuisse à Petro in Europa, vel in vrbe Roma celebratam educitur; cum in Romano nomẽ dedicatæ Ecclesiæ exprimatur, in alijs primò à D. Petro consecratæ Ecclesiæ memoria hac ipsa die recolatur. Nec Ado, & Vsuardus ab Em. Baronio adducti lucem pro dedicatione S. Petri ad vincula afferunt, cum vterque tantùm non signata dedicatione memoriam stationis, seu celebritatis illius Ecclesiæ hac die Kal. Augusti innuat. *Roma ad S. Petrum ad Vincula*. Bellinus de Padua, ac Maurolycius eadem penè habent. *Romę Sancti Petri ad Vincula*. Galesinius rationem celebritatis addit, dum miraculum connexionis catenarum ex Sicardo, Beletho, & alijs producit. Sed altiùs hæc repetenda sunt. Temporibus Apostolorũ Christianos Ecclesias habuisse dubitandum non est, cum passim, tam in Apostolicis Actis, quã in D. Pauli Epistolis Ecclesiæ memorentur, sub duplici significatione, nempe

nempe pro fidelium communione, quæ Ecclesia etiam Sanctorum dicebatur, & pro domo, seu Ecclesia manufacta ad instar templi, in qua fidelis populus ad sacrificandum ,orandum, prædicandum, baptizandum, conueniret. Vnde in Apostolorum Actis cap.23. dicitur illos constituisse *per singulas Ecclesias presbyteros*, & D. Paulus 1. ad Corinth. exprobrauit ijsdem contemptum Ecclesiæ Dei, quòd in illis tanquam in proprijs domibus manducarent, & biberent: ac rursus præcepit, vt *mulieres in Ecclesijs taceant*. Ita ad Timotheum cap. 3. scribens monet, quomodo debeat conuersari *in domo Domini, quæ est Ecclesia Dei viui*. Manufactam, seu domesticam aliquam Ecclesiam Romæ fuisse, postquam ibi sedem posuit, & verbum annunciauit Petrus Apostolorum princeps,nemo negaturum esse arbitror. Sanè D. Paulus ad Romanos cap. 16. scribens è Cenchris apud Corinthum iuxtà Baronij computum anno Christi 58.inter plures sanctos Romæ degentes salutari mandat Priscam, & Aquilam illustres confessores, *& domesticā Ecclesiam eorum*. Quamuis autem alias Romanæ vrbis Ecclesias expresse non memoret, videtur tamen in illis verbis alias innuisse. *Salutate eos, qui sunt ex Aristoboli domo. Salutate eos, qui sunt ex Narcisi domo, qui sunt in Domino. Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Hermen, & qui cum eis sunt fratres. Salutate Philologum, & Iuliam, Nereum. & Sororem eius, & Olympiadem & omnes qui cum eis sunt sanctos*, vt præter domesticam Prisciæ,& Aquilæ Ecclesiam, alias saltem quatuor designare videatur. *Omnes enim*, vt Theodoretus per interpretem docet, *vt est verisimile, suos domesticos summam, & absolutā virtutem docuerant, & diuina mysteria intus promptè, & alacriter peragebant*. Sed idem Paulus Apostolus in Epistola ex vrbe Roma ad Philippenses data cap. 4. aliam innuere videtur Ecclesiam in domo,cuius is hospes erat: inquit enim. *Salutant vos, qui mecum sunt fratres*, ad synaxes nempe sacras de more peragendas. Verba siquidem in Epistola ad Romanos *Salutat vos Caius hospes meus, & vniuersa Ecclesia*, D.Ambrosius, Syrus,& Græcus interpretes cū Pagnino nostro legūt. *Gaius hospes meus, & totius Ecclesiæ*. Facile enim est Apostolos hospitū suorū domos in Ecclesias cōuertisse, & Fideles ad Apostolos ibi hospitātes itā cōuenire cōsueuisse, vt Ecclesiā, siue congregationē ibi facerent. Vnde per interpretē Theophylatus in epist. ad Romanos de domestica Ecclesia Priscæ,& Aquilæ, inquit. *Horum itaq. domum Ecclesiam dixit, nec solum quia Christi fidem exceperāt, sed quia hospitio credentes admitterent*, vel vt Oecumenius interpretatur, *quia omnes domestici fideles erant, vt iam domus esset Ecclesia*. Ita,& de Aristobolo explicat Sedulius. *Aristobolus iste intelligitur congregator fuisse fratrū in Christo*. & Primasius D.Augustini discipulus domesticam Ecclesiam ita exponit. *Ostendit in quacumque loco collecti fuerint fratres Ecclesiam esse*. At quid dicendum de domo Cæsaris,cuius D.Paulus meminit in Epistola ad Philippenses ex Vrbe scripta cap. 4. his verbis? *Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti, maximè autem, qui de Cæsaris domo sunt*. An in domo Cæsaris erat Ecclesia? vel Cæsar alius erat à Nerone, sub quo data est Epistola, anno nempe Christi sexagesimo iuxtà Baronij æram? Omnes ferè illius loci expositores palatinos, seu in officio Imperatoris positos fuisse accipiunt. Ita idem Primasius interpretatur *de officio Cæsaris multos fuisse conuersos*, & Imperatoris familiam prædicationē attigisse,ac eos qui in Regia diuersabātur cæteris rebus contemptis Christum Dominū sectatos esse,ibi docent Theodoretus,&Theophylactus Initio nascentis Romanæ fidei per D.Petrum annunciatæ sub Claudio, & non dum repressæ,facile est toleratas fuisse Ecclesias, seu fidelium congregationes, & de aliquibus domibus Romæ infra patebit, sed in ipso Cæsariano palatio fideles cōuenisse

nisse, & Synaxes peregisse durum est credere. Vnde pro domo Cæsaris legit Oecumenius *ex Cæsaris familia*, quemadmodum etiam interpretatur Pagninus noster. Conspicuæ virtutis, & fidei Cæsareanos illos aulicos fuisse, sanctitatis nomen declarat, vt D. Ambrosius animaduertit. Cæsarianis equitibus D. Petrum palam Verbum Dei annunciauisse, ac ab illis susceptum auctor est Clemens Alexandrinus vetus, & grauis scriptor ad calcem Commentarij in primam D. Petri Epistolam T. 1. Bibl. PP. Ibi enim non modo illius prædicationis meminit, sed Petrũ à Cæsarianis rogatum eisdem Euangelium à D. Marco scriptum dedisse, ita testatur. *Marcus Petri sectator, palam prædicante D. Petro Euangelium Romæ coram quibusdam Cæsareanis equitibus, & multa Christi testimonia proferente, petitus ab eis, vt possent, quæ dicebantur memoriæ commendare scripsit ex his Euangelium, quod secundum Marcum vocitatur*. Hos autem Cæsarianos equites, in cuius gratiam Petrus Apostolus Euangelium dictauit, cũ iam fideles, & perfecti valde essẽt probabile etiam valde est propriam, ac non longe à Palatinis ædibus domum, & Ecclesiam habuisse. Iam vero Euangelium illud sub Claudio scriptum, nec diu post aduentum Romam Petri Apostoli, videtur ex Eusebio elici posse, qui in Chronico docet, Marcum Roma Alexandriam profectum, Euangelium à se Romæ confectũ ibi adnuntiare cæpisse tertio Claudij anno. Vnde vel eodem tertio, vel secundo anno Cæsarianos equites Euangelium à Petro accepisse constaret. Hos tamen sanctos Cæsarianos equites, sub initium Claudij imperantis, alios putarem à domesticis Cæsaris, seu fidelibus è domo Cæsaris, quorũ D. Paulus meminit in Epistola ad Philippenses; videtur quippe ad regnantem Cæsarem respicere, cũ inquit *de domo Cæsaris sunt*, immutatis nẽpe de more sub nouo principe domesticis, aut deinde per summam inhumanitatem deletis, vt refert Suetonius cap. 35. Cum vero epistola illa iuxta computum Baronij, ac Cornelij Romæ scripta fuerit anno Christi sexagesimo, seu Neronis anno sexto, Cæsarianorum verò equitum conuersio inciderit in annum tertiũ Claudij, & Christi quadragesimũ tertiũ, vel quartum ex longiori temporis quatuordecim circiter annorũ interuallo, eosdẽ fuisse minus verosimile redditur, sicuti diuersos esse officij diuersitas conuincit, dum illi Cæsariani Equites, hi Palatini, seu è domo Cæsaris familiares designantur. Hos verò ex Lini de S. Paulo historia à Fabro ex antiquis codicibus edita à D. Paulo conuersos ita habemus. *Concursus quoq. multus de domo Cæsaris fiebat ad eum credentium in Dominũ Iesum Christum, & augumentabatur quotidie fidelibus gaudium magnum*, inter quos (si vlla fides apocrypho scriptori) Patroclus fuit Neronis pocillator à D. Paulo suscitatus à mortuis, dũ verbũ salutis, obdormiendo audiens ex alto lapsus interijt. Ecclesiam, seu fidelium conuentũ D. Pauli turre fuisse ad Horrea, ibiq; fideles cõuenire, vbi Apostolus morabatur, eadem narrat historia. Vbi horrea hæc essent, cum frequentissima indicentur apud sextum Rufum, & P. Victorem in quacumque regione, difficile est coniectare. In via lata, D. Pauli conductam domum, in Actis Apostolicis memoratam fuisse, ex veteri traditione Baronius affirmat T. 1. annalium. Verùm quam quam Petrus, & Paulus vnanimiter Romæ fidem Christi vulgarent; Petrus tamen multo ante Paulum semina verbi Romæ iecerat, & in aduentu Pauli iam ex vrbe fideles in eius occursum processerant, & Romana fides in vniuerso orbe, ipso assistente gentium doctores, celebris erat, vt dubitandum non sit primas Romæ Ecclesias à Petro fuisse fundatas. Cum vero non ex Apocrypho scriptore, sed ex grauissimo Clemente Alexandrino didicerimus, initio suæ prędicationis, & aduentus Romam Apostolorum principem Cæsarianis equitibus non modo Euangelium nunciauisse, sed per Marcum scripsisse, facilius est domum sacram illis etiam ad conuentus, & Synaxes dedicauisse prope illorum excubias, vnde

non facile digredi poterant. Exquilinus collis talis ab initio erat: ab excubijs enim nomen traxisse Ouidius primo fastorum luculentissimus testis est. Incipiebant Exquiliæ ex Pomponio Læto à templo S. Petri ad Vincula,& protēdebantur vsq. ad Ecclesiam S.Crucis, inde ad Thermas Diocletiani, & circumeundo includebant S. Mariam Maiorem, & S.Praxedem vsque ad S. Petrum eundem ad Vincula, spacium nempe quatuor millium passuum.vt ex Merula notat Pancirolus in Notitia Imperij Occidentalis p.169. In hac Quinta regione Exquilina P. Victor reposuit Stationis Cohortis vij. Vigilum, vel Cohortes vij. Vigilum, & Amphiteatrum Castrense sextus Rufus: turrim militiæ alij, qui res Romanas vetustiores rimantur. Cæsarianos equites ibi stationes habuisse facile est credere, dū sub Claudio cohortes equitibus constabant,id docente Suetonio in Claudio cap.25. *Equestres militias, ita ordinauit, vt post Cohortem,alam: post alam tribunatum legionis daret*. At cum latior hæc regio esset,duosq; montes includeret, vt ex Varrone educit Blondus lib.1. locus vbi Ecclesia S Petri ad Vincula conspicitur, tertiæ potius regioni ascribebatur, & in Carinis fuisse Blondus idem existimat, & cum eo recentiores alij, qui Romana rudera repastinant. Ibi Curiam veterem Blondus agnoscit,in ea nempe Carinarum parte,vbi fornices maximi,inter ruuinarum vastitatem contra Colosseum, apud Ecclesiam sancti Petri ad Vincula conspiciuntur, Thermasq; Titi statuit vbi ruinæ sunt à S. Mariæ Nouæ Monasterio ad Colosseum. Vbi enim Colosseum est, siue amphiteatrum stagna Neronem construxisse infra patebit, Carinas è regione, & ad conspectum Palatij positas fuisse ex Cicerone orat. de Harusp. habetur, dum Clodium in ipsius Ciceronis, ac Pompeij domo designasse dolet *in Carinis ædificare alteram porticum, quæ Palatio responderet*. Nero antequam ex Turri militiæ incensam vrbem spectaret,domum quæ eodem incendio perijt, habuisse ex Palatino monte ad Carinas extensam, Antiquarij docent,adductus Blondus præcipuè. Iure ergo merito, siue sub Claudio pro Cæsarianorum Equitum commodo, siue sub Nerone pro Cæsaris familiaribus, non difficile fuisset Petrum domū aliquam ad conuentus,& synaxes in Exquilijs, vel Carinis elegisse, quā etiam in Ecclesiam consecrauerit. Per humanam siquidem prudentiam D Petrum locum quoque elegisse, vbi ex populorum, & nobilium frequentia in plebem Euangelium facilius diffunderetur, facile est credere. Certè D.Paulus ad vrbem accessurus Philemoni scripserat; *Præpara mihi domum*. Ibiq. D.Hieronymus addit. *Venturus ad Romanam ciuitatem, prædicaturus Crucifixum,& inaudita dogmata delaturus, sciebat ad se plurimos concursuros, & necesse erat primùm, vt domus esset in celebri Vrbis loco, ad quam facile conuenirent, deinde ab omni importunitate vacua, & ampla, quæ plurimos caperet audientium, nec proxima spectaculorum locis,nec turpi vicinia detestabilis*. Quidnì consimilem locum pro prima dedicanda Ecclesia D. Petrus elegerit. In Exquilino colle nobiliorum plurimæ ædes, & ad eius radices ex patricia gente illum inhabitante nuncupatus Patricius vicus in erat. Peregrinos etiam ibi hospitari cōsueuisse, vel proximo Vinimali Colle ex Iuuenalis satira 3. educitur, dum nimium exterarum gentium confluxum ad vrbem exagitans ille cecinit,

Exquilias, dictumq. petunt à vimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq; futuri.

Nil igitur mirum est, si in Exquilijs D.Petrus primam domum elegit,& gliscente Christiana fide ibi primam Ecclesiam dedicauit. Sin vero imperante Claudio id factum sit, sacra domus, siue Ecclesia potuit sub Nerone conflagrare, vel in Auream domum ab eodem deinde constructam computari, quandoquidem testāte Suetonio cap.3. *Domum à Palatio Esquilias vsque fecit, quam primo Transitoriam,*

ſitoriam, mox incendio abſumptam Auream nominauit, enormem hanc quidem, ac illa maiorem, vt idem Suetonius deſcribit. At morem fidelium fuiſſe ſcimus, Eccleſias, vel primarum perſecutionum tempore, vel etiam in Diocletianea vaſtitate dirutas, ſemper cum licuit reſtaurare, quin etiam non dirutas ampliare. Quapropter Euſebius cap. 1. lib. 8. Hiſt. de antiquis fidelibus, ait, *Priſcis ædificijs iam non contenti in ſingulis vrbibus ſpatioſas ab ipſis fundamentis extruerent Eccleſias.* Sed de dirutis, inter quas poterat prima à D. Petro dedicata Eccleſia computari, eſtat edictum Maximiani Imperatoris, ab eodem Euſebio relatū ad calcem ipſius libri octaui, in quo ita eaſdem reſtaurari conceditur: nimirum libentiſſimè indulgens, *vt omnes Chriſtiani ædes ſuas, in quibus conuentus peragebant, denuo inſtaurare poſſint, ita vt nihil contrarium diſciplinæ ſuæ facere cogantur.* Nec dubitandum eſt cum licuit Eccleſiam ab Apoſtolorum Principe primùm dicatam, quovis modo diruta eſſet, reſtaurare fideles *priſcos* curauiſſe in tanti collati muneris memoriam. Verum non ſtatim, ac probatum eſt, primam in Exquilijs Eccleſiam à D. Petro conſtitutam, ac conſecratam, ſequeretur eam eſſe, quæ S. Petri ad Vincula nuncupata fuit. Plures in eadem etiam regione Eccleſiæ ſunt, quæ huiuſmodi decus ſibi vindicant. Nec mè latet à Baronio eruditiſſimo domum Pudentis Senatoris, quæ ad radices Viminalis collis prope Exquilias erat, Apoſtolis hoſpitalem fuiſſe, vnde illis opportunitas eadem eſſet Cæſarianis equitibus Euangeliū prædicandi, ac ad Chriſtianos conuentus alios etiā è domo Cæſaris ſuſcipiendos. At cum Pudens Senator non Petri, ſed Pauli diſcipulus dicatur in Actis S. Praxedis filiæ, quæ ex Adone refert Surius ad diem 21. Iulij, & idem repetitur in Actis S. Pudentianæ, ſeu Potentianæ ad diem 19. Maij, recentius nonnihil Chriſtianam fidem amplexatum eſſe dicendum videtur, nempe poſt Pauli aduentum Romam. Clarum autem eſt ex epiſtolis Paſtoris, & Timothei preſbyterorum, ac fratrum earundem SS. Pudentianæ, & Praxadis, Novatianas, ſiue Thimotinas Thermas non eſſe, niſi ſub Pio Pontifice ad vſum fidelium dedicatas, hoc eſt iuxtà Baronij chronologiam anno Chriſti 162. ipſius Pōtificis Quinto. Tunc enim in Eccleſiam mutatas poſt mortem Nouati, & Pudentianę, apparet ex epiſtola Paſtoris nomine Timotheo fratri directa, & à Baronio ibidem adducta his verbis. *Eodem tempore Virgo Domini Praxedes accepta poteſtate rogauit Beatum Pium Epiſcopum, vt in Thermis Nouati, quę iam in vſu non erant, Eccleſiam dedicaret, quia in eis ædeficium magnum, & ſpatioſum videbatur eſſe, quod & placuit Pio Epiſcopo, & dedicauit Eccleſiam in Thermis Nouati.* Recentior vtiq; dedicatio hæc fuit, quàm à D. Petro Apoſtolorum Principe peragi potuerit, nec alioquin dedicationem ab eodem Petro celebratam infringeret. Obſtaret quidem Baronij ſummi viri auctoritas, qui in Notationibus Romani M. ad diem 19. Maij affirmat. *Maiorum firma traditione præſcriptum eſſe, domum Pudentis Romæ fuiſſe primum hoſpitium S. Petri Principis Apoſtolorum, illicq; primùm Chriſtianos conuenisſe ad Sinaxim coactam Eccleſiam, vetuſtiſſimumq; omnium Titulum Pudentis nomine apellatum, qui item & Paſtoris nomine dictus reperitur, hodie vulgo Eccleſia S. Pudentiana nuncupatur.* Obſtaret profectò tāti Viri aſſertio, niſi contra Ado, & Notkerus ſtarent, qui non Petri, ſed Pauli diſcipulum ex vetuſtioribus, vt par eſt credere, Actis, Pudentē fuiſſe diſerte teſtantur. Stat fides etiam pervetuſti codicis noſtri Paſſionalis, in quo acta Pudentis, & filiarum à Paſtore presbytero, vt elicitur ad alium quendam D. Pauli Apoſtoli diſcipulum ſcripta hæc inter alia præferunt. *Hic* (Pudens nempe) *in domum ſuam ſtudio ſancto Eccleſiam ſanctificauit, & per nos peccatores dedicauit, vbi titulum noſtro nomini conſtituit in Vrbe Roma, quà appellatur in Vico Patricij. Hic Pudens*

doctus à B. Paulo, qui te docuit, & enutriuit. Stant quoque contra Eminentiss. Viri sententiam adducti Notkerus, & alij Vetustioris Martyrologij codices, ex quibus primam à D.Petro Ecclesiæ dedicationem S.Petri ad Vincula fuisse deducitur. Et quamvis nihil vetaret, Pudentem cum filijs, tam Petri, quam Pauli fuisse auditorem, cũ à Paulo doctũ affirment veteres codices,& scriptores, ex primis discipulis, qui Romæ Petrum audierint, & susceperint iam non fuisse videtur dicendum. Nec tamen negarem deinceps Petro Apostolorum Principi familiarem ita euasisse, vt ab eo sacrum illud in Musiua tabella monumentum acceperit, quod adhuc græcis characteribus nomine Petri Hebrei signatum in Ecclesia S. Praxedis seruatur. Vidit illud, & graphicè expressit celeberrimus Episcopus Lindanus in Apologetico libro pro S.Petri Lithurgia cap.17. his verbis. *Tã erat Pudens iste D.Petro carus hospes, vt ipsi tabellam donauerit, quę Domini IESV effigiem habebat non coloribus depictam, sed opere Musaico tessulatam, cuius fragmentum etiamnum hodie ad D.Praxedis (qua eiusdem Pudentis filia fuit) videre est. Verum ipsa facies Domini, sublatis spectantium peregrinorum pia cupiditate tesserulis, est conuulsa, imò tota reuulsa, relicto tamen Dominicæ faciei vestigio, quod Dominum Christum oblonga, non crassa, sed macilenta, & tenui fuisse facie contestatur, vt & veriores passim Romæ, alibiq. ipsius loquuntur effigies.* Ex hoc tamen in Ecclesia S.Praxedis insigni seruato monumento dubitare licet, qualis fuerit, & vbi domus Pudentis: nec ita videtur apertum, sicuti an Titulus Pastoris idem fuerit cum Ecclesia à S. Pio Episcopo in Thermis Nouati dedicata. Acta quidem S Pudentis,& filiarum, ex quibus Adonem, Notkerum, Petrum de Natalibus, & alios accepisse, & in compendium redigisse apparet, cum Epistolis à Baronio ad annum Christi 162. ex plurium codicum collatione adductis, in omnibus non conueniunt. In illis ex nostro pervetusto codice passionali dicitur, domum Pudentis fuisse in titulum erectam ab ipso Pastore præsbytero, non à Pio Pontifice, idq; viuente adhuc Pudentiana, Praxadis sorore. In eodem verò loco, vbi Titulus dicatus fuerat, rogantibus ijsdem sanctis sororibus à B. Pio Pontifice, additur Baptisterium esse designatum, & consecratum, vbi conuentus plurium Christianorum deinde esse cœpit, & vbi nonaginta duo ex familia Pudentianæ, & Praxedis baptismum susceperunt. In epistolis autem à Baronio adductis diuersa continentur. Primùm S.Praxedem seiunctim à Nouato fratre domum incoluisse. Post mortem quippe Pundentianæ sororis Nouatum fratrem ad eam venisse narratur, & post duos fere menses Praxedem cum S.Pio ad Nouatum ipsum ægrotantem accessisse, ac in eius domo stetisse diebus, ac noctibus octo, donec die 13. ad Dominum ille transierit, relictis facultatibus suis Timotheo fratri, ac Praxedi sorori. Nunciata hæc additur Timotheo Praxedis germano, & cohæredi à Pastore præsbytero, & Timotheum in arbitrio sanctæ Virginis hæreditatem omnem reliquisse. Ex his accidit, vt virgo Domini Praxedes rogauerit Beatum Pium Episcopum, vt in Thermis Nouati Ecclesiam dedicaret *in vrbe, in loco qui appellatur Vicus lateritiorum, vbi & constituit Titulum Romanum, in quo & baptisterium consecrauit iiij. Idus Maias.* An vicus lateritiorum idem fuerit cum Vico Patricij me fateor ignore. Domus Pudentis iam pridem in Pastoris Titulum euaserat; Thermæ Nouati ædificij amplioris, & spaciosi iam obsoletæ erant, ac propterea ibi Ecclesia dedicata est à S.Pio Pontifice non presbytero Pastore, idq; post mortem Pudentianæ, non ab ipsa cum sorore Praxede Pium Pontificem rogantibus, ad vsum solemnis in Paschate Baptisterij sacrum fontem excitari, & quidẽ in Titulo Pastoris, non in Ecclesia ad Thermas Nouati dedicata. Ita enim in Actis illis scribitur, quorum hìc longius perinde fragmentum

tum

tum atteximus, vt conferre cum literis Pastoris ad compresbyterum Timotheũ vnusquisq; possit. Igitur post mortem Pudentis patris, qui filius fuerat Punici,& & Priscillæ, & post mortem Sabinellæ matris à patre in omni Christiana virtute nutritæ, sanctæ sorores *Praxedis,& Potentiana omnem facultatem diuidentes inter se caperunt vendere omne patrimonium,& erogare pauperibus. In eodem vero loco, vbi titulum meo nomini pater earum bonę recordationis Pudens dedicauit. Et hoc consilium inter me, & famulas Christi Praxedem, & Pudentianã filias sacratas conuenit, vt in die Sancto Pascha, quia desiderium earum nimio ardore fidei vrgebatur propter familiam communem, qua gentilis erat, in eodem Titulo fontem Baptismi construere mereantur.* De quo consilio itidem consuluimus sanctum Pium sedis Apostolica primum Episcopum. Cui tanto desiderio placuit consilium, vt plus ille exhortaretur fieri in eodem Titulo Baptisterium. Et summo studio feruoris amore ipse Beatissimus Pius Episcopus manu sua fontem designauit, & construxit. Perfectum autem fontem Deo adiuuante omnia, perfecta famulę Christi conuocauerunt familiã suam,tam de Vrbe, quam de possessionibus communibus effecerunt discussionem. Quoscumq. inuenerunt Christianos donauerunt vinculum ingenuitatis. Quos autem inuenerunt gentiles applicauerunt ad credulitatem legis sancta Christiana. Et facto consilio cum veritatis exemplo cũ B.Pio Episcopo, in eodem titulo secundum normam antiquitatis manumissio celebratur, & in die Sancti Pascha baptizati sunt promiscui sexus numero nonaginta sex in eodem Titulo. Et omnia cum consummata fuissent, factus esse capit conuentus in eodem titulo, vt diebus, ac noctibus gloria Hymnorum non cessaret in eodem Titulo. Hæc libuit apponere,quia apud Surium non prostant, nec alibi videre licuit. Ex his apparet Titulum Pastoris ab Ecclesia in Thermis Nouati diuersum quid fuisse, sicuti & Titulum Praxedis, eiusq. domum in Actis apud Baronium memoratos ad annum Christi 165. inter se fuisse distinctos. Ex his etiam conuincitur non vnicam fuisse domum, quam filijs Pudens reliquerit, vel post eius mortem filij, & filiæ incoluerint, sed plures. Nisi dicamus Nouatum, & Timotheum presbyteros fuisse, & non paternam domum, sed in assignatis regionibus aliam ex distributis ab Euaristo Pontifice ad fidelium custodiam. Sanctam quidem sororem Pudentianam ad Nouati Thermas domum incoluisse,nomen adhuc relictum suaderet, nisi liber Pontificalis doceret S.Pium Pontificem *ex rogatu B. Praxedis dedicauisse Ecclesiam Thermas Nouati in Vico Patritij in honorem sororis sua S. Pudentiana*. Vnde ex dedicatione nomen accepisse, non ex incolatu pateret. Neque tamen negarem domum Pudentis in Titulum à Pastore erectam prope Thermas Nouatianas fuisse. Sed postquam eam Pudens ad vsum fidelium, & pauperum assignauit, verisimile est cum virginibus filijs aliam in Exquilijs domum incoluisse, quæ S.Praxedis deinde Ecclesia fuerit. Neq; in domo Pudentis à Paulo edocti, durum est credere, D. Petrum Apostolorum Principem deinde sacra etiam mysteria peregisse, post illud scilicet tẽpus; quo Paulus ad vrbem accedẽs Pudentem Christo lucrauit. Vtraq;certè Ecclesia S.Pudentianæ,& Praxedis,hæc in Exquilijs, & Carinis, illa in Viminalis collis radicibus, de vetustate inter se penes scriptores certant. Titulum Pastoris ad Thermas Nouati, seu S. Pudentianæ templum tamquam vetustiorẽ præfert Baronius,tam in Notationibus, quã in Annalibus, & antiquiorem omnibus vrbis Ecclesijs prædicat Panuinius de septem Ecclesijs cap. vlt.: qui etiam testatur à maioribus traditum, ibi in sacello musiui operis à D.Petro primum Romæ incruentum sacrificium fuisse oblatum. Verùm in Ecclesia S.Praxedis, non modò altare ligneum ad modum Arcæ ad dexterã intrantibus ostenditur, in quo idem Apostolorum Princeps Missam celebrauerit,

lebrauerit, sed ad leuam marmorea prostat epigraphe, quæ eiusdem supra reliquas Ecclesias vetustatem affirmet. *In hac Ecclesiarum vrbis vetustissima, olim domo S. Pudentis Senatoris, patris SS. Nouati, & Timothei, & SS. Pudentianæ, & Praxedis Virginum, fuit SS. Apostolorum Petri, & Pauli hospitium primum ad martyrum, & Christianorum baptismum, & ad missas, sacramq. Synaxim. Sub altare iacent tria millia corpora SS. Martyrum, & copiosus sanctorum sanguis, &c.* Veruntamen difficile admodum est in primo ad vrbem Petri Apostoli aduentu sanctas sorores, ita ætate prouectas fuisse, natas, & per baptismum renatas, vt primis D. Petri sacris mysterijs interesse potuerint. Si enim Pudens tunc illius hospes fuit, anno nempe 43., vel 44., & tunc in eius domo, filijs iam in lucem editis, primum Sacrificium D. Petrus obtulit, & familiæ conuersæ baptismum ministrauit, iam cū Pius factus Pontifex anno Christi 162. à S. Virginibus exoratus Nouati Thermas, vel domum Praxedis dedicauit, illæ si gemellæ erant decimum octauum supra centesimum annum superabant, & Praxedis dum obijt iuxtà Baronij computum centesimum, & vigesimum excessisse. Quod licet impossibile non sit, tam singulare est, vt nisi aliqua valida coniectura probetur, admitti non debeat; neq; enim ætate illa tam diu viuere mos erat: imò tanquam valde singulare in Augusti censu, siue Orbis ab Agrippa descriptione, qui centenarium annum excedebant apud Plinium adnotantur. Illarum ergo Ecclesiarum vetustas in Pudentem, non in filios, aut filias esset referenda, & in postremum, non primum D. Petri in Vrbē aduentum, cum Pudens D. Pauli, non Petri expresse dicatur discipulus: Nec corruit, quin ante has Ecclesias aliquod saltē oratoriū à D. Petro in eius aduētu primo dedicari, aut consecrari potuerit. Quinimò in primis nascentis Romanæ fidei crepundijs sub Petro, & antequam Pudens Christo nomen daret, aliquas saltem paruas Ecclesias constructas, rationabile admodum est, & Petrus Venerabilis, qui Romæ aderat anno Christi 1145. & 1150. antiquam traditionem ità testatam reliquit in diffusiori epistola contra Petrobrusianos ex Bibliotheca Cluniacensi p. 1159. *Nūquid per 25. annos, quibus Roma Petrus Apostolus sedit absq; templo, vel Ecclesia, idest orationis domo, vel paruo saltem oratorio fuit? nonne vt gestorum veractum series narrat, si tamen præter diuinum canonem gestis aliquibus assensum datis, primus & ipse princeps Apostolorum Petrus in Vrbe orbis capite templum Christi inter innumera Gentilium templa construxit?* In primo ipsius Romam aduentu id per leges non vetabatur, & Tiberius ad Senatum nomen Christianum detulerat *cum prærogatiua suffragij sui*, vt testatur Tertullianus in Apol. Plura oratoria, plures domesticas domos, & titulos Cruce signatos, vel construxisse, vel Christianis ritibus aptasse non dubitarem, ampliora quidem sub Claudio, & antequam Iudæos, vt Suetonius dicit, tumultuantes ex vrbe pelleret, & sub initium Neroniani Imperij. Tunc enim Petrus, Romam rediens cum reliquis Iudęis Cæsarem fauorabilem inuenit, vt ex Iosepho educit Baronius ad annum 56. Fortè, & aliqua vetustiora gentilium delubra in pios vsus conuertit, quod subobscurè id doleat Iuuenalis sat. 3.

Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis; quorum cophinus, fœnumq; supellex.

In cōducto habitauit Paulus Apostolica paupertas nota est, & initio nascētis Romanæ Ecclesiæ sub Iudæorum nomine Christianos esse comprehensos Suetonius docet, & eruditi omnes noscunt. Iuuenalis quidem sub Traiano scripsit, sed plurimùm Neroniani temporis gesta perstringit. Palam etiam est Apostolorum Principem pluribus in locis Romæ Euangelium prædicare, ac Baptismum fidelibus ministrare non destitisse. In Tyberi vniuersim baptizauit apud Tertullianum,

sed

sed pressiùs etiam in fontibus Faunorum, qui à Numa Rege sacri putabantur, & ad quos Iuuenalis alludere videtur, sacris verè aquis Christianos lauisse constās traditio est. In Auentino monte fons erat Faunis dicatus, vbi ex antiqua traditione testatur Seueranus de septē Vrbis Ecclesijs p.377. pluries D. Petrum sactis vndis fideles abluisse, idq. carmine adhuc prope S. Priscæ ibi constructam Ecclesiam, propeq; eiusdem aram, testatum ita legi.

Montis Auentini nunc facta est gloria maior
Vnius veri religione Dei.
Præcipuè ob Priscę, quod cernis nobile templum,
Quod priscum meritò pars sibi nomen habet;
Nam Petrus id coluit, populos dum sapè doceret,
Dum faceret magno sacraq. sæpe Deo.
Dum quos Faunorum Fontis deceperat error
Hic melius sacra purificaret aqua.

Pars hæc sūt lōgioris inscriptionis à Calisto tertio instauratore ibi repositæ, in qua Ecclesia adhuc sacrum vas, quo in ministrando Baptismo vsus est Apostolus seruari testātur, qui sacra Vrbis monumenta prosequntur; Quinimo, & S. Priscam biennem cum Consule Patre ibi à Petro baptizatam addunt, illiusq. Ecclesiæ altare ab eodem Apostolorum Principe fuisse sacratum testatur, qui Romam antiquam, & recentiorem nuper edidit. Cœmeteriū Via Nomentana vulgo ad S. Petri Nymphas vocatum, vbi D. Petrus eos, qui recens ad Christi fidem accedebāt salutaribus aquis abluebat, in antiquis mss. memoratur, illudq. describit Aringhius lib.4. Rom. subter cap.20. vbi ex actis mss. Beatorū Papiæ, & Mauri in codicibus Later. Vaticanis, & Vallicellēsibus fragmentū hoc affert. *Quorum corpora collegit Ioannes presbyter noctu, & sepeliuit in via Nomentana sub die Kal. Febr. ad Nymphas vbi Petrus baptizabat.* Quæ verba, aut consimilia etiā prostant apud Surium T.1. in Actis S Marcelli Papæ, & apud Vecelium in Actis S. Cyriaci, & sociorum. Notat autem idem Aringhius in quibusdam Vaticanis, & S. Mariæ ad martyres codicibus pro *baptizabat*, legi *habitabat*, quod non opinatur incongruum; Perantiquum tamen hædinum Passionale nostrum retinet *Baptizabat.* In cœmeterio pariter Ostriano Petrum sacro lauacro fideles initiare consueuisse habetur in Actis Liberij, & Damasi à Panuino editis: in quibus Liberium Via Salaria latitasse milliario tertio ab vrbe perhibetur, & locus ita describitur. *Erat autem non longe à Cœmeterio Nouellæ Cœmeterium Ostrianum, vbi Petrus Apostolus baptizauerat.* At Neroniana iam ingruente procella, gladioq; Cæsariano in Christianos exeerto, iam eorum conuentus, & Sinaxes propalam fieri vetabatur, iamq; per cryptas, & subterranea loca sacra peracta à D. Petro mysteria, ibiq; oratoria, & altaria sacrata, & constructa traditio extat, quam idem qui supra Petrus Venerabilis testatam his verbis suo tempore voluit. *Non ne & nos ipsi Romę positi frequenter vidimus in criptis antiquissimis oratoria, & altaria qualia eo tempore fieri poterant, quæ ab eodem Apostolo* (Petro inquam) *constructa, & sanctificata, sicut per successionem fama consentiens, ac celeberrima protestatur, in monumentum tantæ sanctitatis fidelibus ostenduntur, & ab ijsdem fidelibus dulcissimè, ac deuotissimè deosculantur.* Hinc partim furēte persecutione, partim incendio cōflagratis ædificijs, partim quoque in Auream domum, ex Palatino monte ad Exquilinam à Nerone perductam, consumptis, dum Christianos iam pœnis afficeret, potuit in ijsdem Exquilijs prima à D. Petro sacrata domus aboleri, nec statim refici, quemadmodum de Pudentis Praxedis, ac Pudentianæ domibus non ita certum est integras remansisse. Ignis enim Neronianus per septē, aut nouem dies in Romanam vrbem debaccatus, *sexto demum die*, vt testatur

lebrauerit, sed ad leuam marmorea prostat epigraphe, quæ eiusdem supra reliquas Ecclesias vetustatem affirmet. *In hac Ecclesiarum vrbis vetustissima, olim domo S.Pudentis Senatoris, patris SS.Nouati, & Timothei, & SS. Pudentianæ, & Praxedis Virginum, fuit SS.Apostolorum Petri, & Pauli hospitium primum ad martyrum, & Christianorum baptismum, & ad missas, sacramq. Synaxim. Sub altare iacent tria millia corpora SS.Martyrum, & copiosus sanctorum sanguis, &c.* Veruntamen difficile admodum est in primo ad vrbem Petri Apostoli aduentu sanctas sorores, ita ætate prouectas fuisse, natas, & per baptismum renatas, vt primis D. Petri sacris mysterijs interesse potuerint. Si enim Pudens tunc illius hospes fuit, anno nempe 43., vel 44., & tunc in eius domo, filijs iam in lucem editis, primum Sacrificium D.Petrus obtulit, & familiæ conuersæ baptismum ministrauit, iam cũ Pius factus Pontifex anno Christi 162. à S.Virginibus exoratus Nouati Thermas, vel domum Praxedis dedicauit, illæ si gemellæ erant decimum octauum supra centesimum annum superabant, & Praxedis dum obijt iuxtà Baronij computum centesimum, & vigesimum excessisse. Quod licet impossibile non sit, tam singulare est, vt nisi aliqua valida coniectura probetur, admitti non debeat; neq; enim ætate illa tam diu viuere mos erat: imò tanquam valde singulare in Augusti censu, siue Orbis ab Agrippa descriptione, qui centenarium annum excedebant apud Plinium adnotantur. Illarum ergo Ecclesiarum vetustas in Pudentem, non in filios, aut filias esset referenda, & in postremum, non primum D.Petri in Vrbẽ aduentum, cum Pudens D.Pauli, non Petri expresse dicatur discipulus: Nec corruit, quin ante has Ecclesias aliquod saltẽ oratoriũ à D.Petro in eius aduẽtu primo dedicari, aut consecrari potuerit. Quinimò in primis nascentis Romanæ fidei crepundijs sub Petro, & antequam Pudens Christo nomen daret, aliquas saltem paruas Ecclesias constructas, rationabile admodum est, & Petrus Venerabilis, qui Romæ aderat anno Christi 1145. & 1150. antiquam traditionem ità testatam reliquit in diffusiori epistola contra Petrobrusianos ex Bibliotheca Cluniacensi p. 1159. *Nũquid per 25. annos, quibus Roma Petrus Apostolus sedit absq; templo, vel Ecclesia, idest orationis domo, vel paruo saltem oratorio fuit? nonne vt gestorum veracium series narrat, si tamen præter diuinum canonem gestis aliquibus assensum datis, primus & ipse princeps Apostolorum Petrus in Vrbe orbis capite templum Christi inter innumera Gentilium templa construxit?* In primo ipsius Romam aduentu id per leges non vetabatur, & Tiberius ad Senatum nomen Christianum detulerat *cum prærogatiua suffragij sui*, vt testatur Tertullianus in Apol. Plura oratoria, plures domesticas domos, & titulos Cruce signatos, vel construxisse, vel Christianis ritibus aptasse non dubitarem, ampliora quidem sub Claudio, & antequam Iudæos, vt Suetonius dicit, tumultuantes ex vrbe pelleret, & sub initium Neroniani Imperij. Tunc enim Petrus, Romam rediens cum reliquis Iudęis Cæsarem fauorabilem inuenit, vt ex Iosepho educit Baronius ad annum 56. Fortè, & aliqua vetustiora gentilium delubra in pios vsus conuertit, quod subobscurè id doleat Iuuenalis sat. 3.

Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis; quorum cophinus, fænumq; supellex.

In cõducto habitauit Paulus Apostolica paupertas nota est, & initio nascẽtis Romanæ Ecclesiæ sub Iudæorum nomine Christianos esse comprehensos Suetonius docet, & eruditi omnes noscunt. Iuuenalis quidem sub Traiano scripsit, sed plurimùm Neroniani temporis gesta perstringit. Palam etiam est Apostolorum Principem pluribus in locis Romæ Euangelium prædicare, ac Baptismum fidelibus ministrare non destitisse. In Tyberi vniuersim baptizauit apud Tertullianum,

sed

sed pressiùs etiam in fontibus Faunorum, qui à Numa Rege sacri putabantur, & ad quos Iuuenalis alludere videtur, sacris verè aquis Christianos lauisse constās traditio est. In Auentino monte fons erat Faunis dicatus, vbi ex antiqua traditione testatur Seueranus de septē Vrbis Ecclesijs p.377. pluries D. Petrum sacris vndis fideles abluisse, idq. carmine adhuc prope S. Priscæ ibi constructam Ecclesiam, propeq; eiusdem aram, testatum ita legit.

Montis Auentini nunc facta est gloria maior
Vnius veri religione Dei.
Præcipuè ob Priscę, quod cernis nobile templum,
Quod priscum meritò pars sibi nomen habet;
Nam Petrus id coluit, populos dum sæpè doceret,
Dum faceret magno sacraq. sæpe Deo.
Dum quos Faunorum Fontis deceperat error
Hic melius sacra purificaret aqua.

Pars hæc sūt lōgioris inscriptionis à Calisto tertio instauratore ibi repositæ, in qua Ecclesia adhuc sacrum vas, quo in ministrando Baptismo vsus est Apostolus seruari testātur, qui sacra Vrbis monumenta prosequntur; Quinimo, & S. Priscam biennem cum Consule Patre ibi à Petro baptizatam addunt, illiusq. Ecclesiæ altare ab eodem Apostolorum Principe fuisse sacratum testatur, qui Romam antiquam, & recentiorem nuper edidit. Cœmeteriū Via Nomentana vulgo ad S. Petri Nymphas vocatum, vbi D. Petrus eos, qui recens ad Christi fidem accedebāt salutaribus aquis abluebat, in antiquis mss. memoratur, illudq. describit Aringhius lib.4. Rom. subter cap.20. vbi ex actis mss. Beatorū Papiæ, & Mauri in codicibus Later. Vaticanis, & Vallicellēsibus fragmentū hoc affert. *Quorum corpora collegit Ioannes presbyter noctu, & sepeliuit in via Nomentana sub die Kal. Febr. ad Nymphas vbi Petrus baptizabat.* Quæ verba, aut consimilia etiā prostant apud Surium T.1. in Actis S Marcelli Papæ, & apud Vecelium in Actis S. Cyriaci, & sociorum. Notat autem idem Aringhius in quibusdam Vaticanis, & S. Mariæ ad martyres codicibus pro *baptizabat*, legi *habitabat*, quod non opinatur incongruum; Perantiquam tamen hædinum Passionale nostrum retinet *Baptizabat*. In cœmeterio pariter Ostriano Petrum sacro lauacro fideles initiare consueuisse habetur in Actis Liberij, & Damasi à Panuino editis: in quibus Liberium Via Salaria latitasse milliario tertio ab vrbe perhibetur, & locus ita describitur. *Erat autem non longe à Cæmeterio Nouellæ Cęmeterium Ostrianum, vbi Petrus Apostolus baptizauerat.* At Neroniana iam ingruente procella, gladioq; Cæsariano in Christianos exeerto, iam eorum conuentus, & Sinaxes propalam fieri vetabatur, iamq; per cryptas, & subterranea loca sacra peracta à D. Petro mysteria, ibiq; oratoria, & altaria sacrata, & constructa traditio extat, quam idem qui supra Petrus Venerabilis testatam his verbis suo tempore voluit. *Non ne & nos ipsi Romę positi frequenter vidimus in criptis antiquissimis oratoria, & altaria qualia eō tempore fieri poterant, quæ ab eodem Apostolo* (Petro inquam) *constructa, & sanctificata, sicut per successionem fama consentiens, ac celeberrima protestatur, in monumentum tantæ sanctitatis fidelibus ostenduntur, & ab ijsdem fidelibus dulcissimè, ac deuotissimè deosculantur.* Hinc partim furēte persecutione, partim incendio cōflagratis ædificijs, partim quoque in Auream domum, ex Palatino monte ad Exquilinam à Nerone perductam, consumptis, dum Christianos iam pœnis afficeret, potuit in ijsdem Exquilijs prima à D. Petro sacrata domus aboleri, nec statim refici, quemadmodum de Pudentis Praxedis, ac Pudentianæ domibus non ita certum est integras remansisse. Ignis enim Neronianus per septē, aut nouem dies in Romanam vrbem debaccatus, *sexto demum die*, vt testatur

Tacitus

Tacitus lib. 15. Annal. *apud imas Exquilias finis incendio factus, proruptis in immensum ædificijs, vt continua violentia campus, & veluti vacuum cælum occurreret.* Continuauerat iã Nero domum suam, *quà palatium, & Mecœnatis hortos* extendebantur in Exquilijs, nec tamen ignis sisti potuit, *quin, & palatium, & domus, & cuncta circum hauriretur*: quin etiam *Delubra Deum, & porticus amœnitati dicatæ latius procidere.* Cœterum Nero *non alia in re damnosior, quam in ædificando*, vt ait Suetonius, vsus est patriæ ruinis, extruxitq; domum, in qua haut perinde gemmæ, & aurum miraculo essent, solita pridiem, & luxu vulgata, quam antra, & stagna, & in modum solitudinum, hinc siluæ, inde aperta spatia, & prospectus, vt proximæ quæq. domus, si quæ essent vastitati superstites, in Neronianas delicias insumerentur, quemadmodum coæuus Martialis Epigr. 11. proxima Amphitheatro loca describens apertissimè cecinit.

Hic vbi conspicui venerabilis Amphitheatri
Erigitur moles stagna Neronis erant.
Hic vbi miramur velocia munera, Thermas,
Abstulerat miseris tecta superbas ager.

Titianas hic Thermas, velocissime constructas, & quæ circa Ecclesiã S. Petri ad Vincula ab antiquarijs agnoscuntur, Martialem indicare nemo etiam ex vulgaribus philologis ignorat. Quia autem alij recentiores sunt, qui Titianas, seu Domitianas Thermas ad proximum Equitij titulum siue Ecclesiam S. Siluestri, & Martini adhuc conspici contendunt, non ad Ecclesia Sancti Petri ad Vincula, parum hic erit pro re nostra immorandum. Nuper eruditus, & de sacra Romana antiquitate optimè meritus Aringhius Romæ subterr. lib. 4. cap. 44. Titianas, Domitianas, & Traianas Thermas in vnum conflat, easque supponit non esse diuersas, sed à Domitiano, & Traiano, Domitianas, & Traianas fuisse nuncupatas, quòd easdem hi, vel nouis deriuatis riuulis, vel alio modo instaurauerint. Nuper proinde à Philippino repurgatas ostendit sub Ecclesia Sãcti Siluestri, & eleganti schemate designatas exhibet. At quamquam non longè Ecclesia S. Syluestri, ab Ecclesia S. Petri ad Vincula distet, & Titi Thermarum pars esse potuerit, quæ nuper repurgata conspicitur; cum tamen in viridario, seu vinea Canonicorum Regularium S. Saluatoris antiquũ illud estet, ac memorandum ædificium vulgo *sette Sale* nuncupatum, quod plurimi aquarum receptaculum ad vsum Thermarum Titi agnoscunt, Traianas potius Thermas fuisse, quæ ad S. Siluestrum conspiciuntur, quam Titianas putarem. Erudito Aringhio concederem Titianas, & Domitianas Thermas easdem sub diuerso nomine fuisse, quod Domitianus quidquid restaurasset sub *titulo tantum suo, ac sine vlla pristini auctoris memoria* vocari voluerit, vt testatur Suetonius cap. 5. Amphitheatrum Colosseum nuncupatum, Vespesianus condidit, Titus dedicauit *Thermis iuxta celeriter extructis*: sed Martialis, & vulgi in Domitianum assentatio, ex multitudine spectaculorum ibi editorum, eidem Amphiteathrum, & fratris Titi Thermas tribuit. Has tamen quarto sæculo, dum sextus Rufus, & Publius Victor de regionibus Orbis scripserunt, à Traianis Thermis diuersas fuisse, & diuerso nomine nuncupatas palam est. Rufus in Tertia regione Isidis, & Monetæ post Amphitheatrum Flaui, *Thermas Titi Cæsaris, Thermas Traiani Augusti, & Limphaeum Claudij Augusti*, ita seiunctim numerat. Publius vero Victor in eadem regione, & eodem ordine. *Thermas Titi Cæsaris Augusti, & Thermas Philippi Cæsaris Augusti* distinctissimè numerat. Traianas etiam & Titianas Thermas diuidit Auctor Notitiæ vtriusq; Imperij Theodosij iunioris ætate. De Titianis Thermis, & Amphiteatro instaurando agebatur in curia sub Maximo, & Balbino Tyrannis, vt auctor est in eorum vita Capitolinus, nec aliter quam Titi Thermæ vocantur,

vt

vt iam tertio, quarto, & quinto sęculo Titianas proprio nomine nuncupatas, non Traianas fuisse pateat. Confundit eas cum vulgo ex proximitate loci liber Pōtificalis, in quo legitur Titulum Equitij constructum fuisse iuxta Thermas Domitianas, ac B. Siluestrum titulum suum construxisse in regione tertia *iuxta Thermas Domitianas, quæ cognominantur Traianæ*. Acceperat id ex Actis Cōcilij Romani sub Siluestro, quod dicitur paratum *in Vrbe Roma intra Thermas Domitianas, quę nunc cognominantur Traianæ*. Verùm facilè quis cognoscet postrema verba esse glossema, & quid superadditum iuxta vulgi opinionem ab antiquario recentiori. Quandoquidem ex adductis scriptoribus illius, & sequentium sæculorum Titi Thermas, nec Domitianas, nec Traianas fuisse dictas, sed proprio nomine Titianas, appareat. His proximas Traianas fuisse non dubito, iuxta quas, vt idem liber Pontificalis auctor est, Symmachus *intra ciuitatē Romanā Basilicam S. Siluestri, & Martini à fundamentis construxit iuxta Thermas Traianas*. An Thermæ Traianæ dictæ etiam fuerint Domitianæ ambigo. Prosper Aquitanus, & Cassiodorus ex chronico Eusebij sub Domitiano narrant *multa opera Romæ facta* in quibus numerant Forū Traiani, Thermas Traianas, & Titianas. Sed de Titi Thermis, & Foro Traiani ab Eusebio, alijsq. post eū asserta, irridet Scaligerus in animaduers. ad Eusebij chronic. pag. 204. fortasse minori iniuria, quam alibi. Nobis interim scire sufficiat Thermas à Tito, viuente adhuc Vespasiano patre, constructas fuisse in ipsis Neronianæ Aureæ domus ruinis. Tamquam notissimum Martialis assumit, Vespasianum Titum, & Domitianum, cui blanditur, insanas Neronis substructiones deiecisse, & in publicos vsus conuertisse.

Reddita Roma sibi est, & sunt te pręside Cæsar
Deliciæ populi, quę fuerant Domini.

An prima in Exquilijs, & ante Neronianā persecutionem dedicata à D. Petro Ecclesia incendio deuastata fuerit, vel in nouam Neronianam domum assumpta, non affirmarem, sicuti an statim à fidelibus refici potuerit. Amplum reliquum fuisse templum vix crederem; quandoquidem Minutius Felix, qui secūdo Christiano sæculo vixit, Cæcilium inducat, de Christianis in occulto mysteria agentibus Octauium interrogantem, *cur nullas aras habent, templa nulla, nulla nota simulacra*: & rursus Octauium Christianum ea non negantem his verbis. *Putatis autem nos occultare, quod colimus, si delubra & aras non habemus?* sumptuosa nempe, & populorum oculis exposita templa, vt gentiles ostentabant. De paruis enim oratorijs, siue Ecclesijs hæc intelligenda non esse sequentia demostrabunt. S. Linus Petri successor constituit, *vt mulier velato capite in Ecclesiam introiret*, frustra id Romæ præcipiens, si nulla ibi Christianorum Ecclesia extitisset. Cletus etiā ex B. Petri præcepto *presbyteros ordinauit in vrbe Roma*, vano itidē labore, si Ecclesiæ saltē domesticæ ibi nō fuissent. Clemens plura constituit ad Ecclesiarum cultū spectātia. Anacletus, qui presbyter à D. Petro fuerat ordinatus, *Memoriā ipsius Apostoli cōstruxit, & composuit*. Memoriā interpretatur S. Augustinus lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 10. Ecclesiam martyri dicatam. Saltem ergo Anacletus super sacrum Petri corpus Sacellum, siue Oratorium construxit, & insuper *alia loca* vbi *Episcopi reconderentur sepulturæ*. Quomodo enim de Ecclesijs Anacletus non esset sollicitus, qui sepulturam succedentium Episcoporum curauit? Euaristus, qui sub Domitiano martyrium fecit *Titulos in Vrbe Roma diuisit presbyteris*. Hi erāt domus diuino cultui mancipatæ, vel prope Ecclesiā, vel Ecclesijs adnexæ, vt infra explicabimus. Sub Euaristo Ecclesias cōsecrandi vsus vigebat; Tomo .n. primo Conciliorum illius decretum refertur, in quo statuitur *Omnes Basilicas cum Missa semper debere consecrari*. Vt iam non modo memorias, & titulos, sed &

 Basi-

Basilicas, hoc est ampliores Ecclesias Christianos habuisse certum esset, si re vera Euaristo, decretum illud tribui, ita certò posset. An Neronis gladio furente veteri Christianorum conuentus fuerint, & Ecclesiæ solo æquatæ penes scriptores apertè sancitum non inuenio, Sed tantum Christianos exquisitis supplicijs affectos. Post Neronem vero sub Galba, Otthone, Vitellio Vespesiano, ac Tito palam vexatos fuisse Christianos non lego. Vespasiano imperante, vt Suetonius affirmat cap. 15. *Non temere quis punitus insons reperitur, nisi absente eo, & ignaro, aut certe inuito, atq. decepto*. De Tito verò Dio scripsit. *De crimine impietatis nunquam cognouit*. Ita Ethnici Christianam fidem per iniuriam nuncupabant. Potuit ergo his imperantibus, & religione Christiana gliscente reparari, si qui Titulus, Ecclesia, aut Oratorium à D. Petro in Carinis Exquiliarum sacratum prius fuerit, & vel incendio, vel Neronianæ domus vastitie coniumptū. Domus Aurea sub Ottone non dū omninò diruta erat, & ipse Neronis memoriæ beneuolus *quingentos Hs. ad peragendam Auream domum decreuit*, eodē Suetonio teste. At Vespesianus enormitatem illius domus correpsit, & spacium ad priuatas delicias, vel in publicum vsum conuertit, vel priscis Dominis reddidit; nec vastatas incendio Neroniano domus refici vetauit: quinimò Dominis cessantibus, alijs permisit. Verba hæc sunt Suetonij cap. 8. *Deformis vrbs veteribus incendijs, ac ruinis erat; vacuas areas occupare, & ædificare, si possessores cessarent, cuicumque permisit*. Christianos Petro deuotos, eiusque adhuc viuentes discipulos, primam ab ipso consecratam Ecclesiam restaurare neglexisse, si ditura esset, absonum est credere, si tempore furentis persecutionis sub M. Aurelio, & S. Pio Episcopo sedente *Euprepia Titulum domus suæ pauperibus assignauit*, & *Presbyter Pastor Titulum condidit*, vt habetur in ipsius Pij epistolis ad Iustum Viennēsem. Sub Higino Papa, qui sedere cæpit anno Christi 154. iā reficiebantur Ecclesiæ, & decretum ipsius extat apud Gratianum de Consecr. dist. 1. in quo præcipitur, *vt omnes Basilicæ cum Missa debeāt consecrari, & Ecclesiæ destructæ*, quæ si maiores fuissent, *quam ex rebus ad eas pertinentibus restaurari possint* Episcoporū prouidentiæ relinquantur. Longum nimis esset adducere scriptores, qui priscis temporibus doceant Ecclesias Romæ fuisse. Iam tertio sæculo septima, & Deciana persecutione grassante S. Cornelij ætate ex epistola ad Fabianum Antiochenum apud Eusebium constat, quadraginta sex præsbyteros Romæ fuisse, quibus totidem Titulos, vel Ecclesias datas esse par est credere, quamquam idem Cornelius ad Lupicinum Episcopum Viennensem scribat, tantam fuisse Decianæ persecutionis atrocitatem, vt Romæ *publicè, neq. in cryptis minoribus missas agere Christianis* liceret. Eodem ferè sæculo Aurelianus, antequā nonā persecutionē moueret, Christianorum Ecclesiæ meminit in epist. ad Senatum apud Vopiscum; cunctantes enim Senatores in aperiendis libris Sybillinis reprehendit. *perinde quasi in Christianorum Ecclesia tractarent*, sed quarto iam sæculo excurrente circa annum 370., & post Constantini Romæ in construendis Basilicis munificentiam, Optatus Mileuitanus quadraginta numerat in Romana Vrbe, siue Tēpla, siue Basilicas lib. 2. cōtra Parmenianū. An inter has Basilica S. Petri ad Vincula recenseretur exploratū mihi non est. Antiquissimam fuisse, & ante Eudoxiæ tempora, quæ Apostolorum Principis cathenas Hierosolymis Romam asportauit, non difficile existimarem. An etiam in communi omnium Ecclesiarum subversione per Diocletiani edictū ab Eusebio lib. 8. c. 2. & Theodoreto lib. 5. c. 18. relatū, vastata etiam cum alijs Ecclesia Vinculorum fuerit, non negarem. Vix enim ex antiquis, quæ amplissimæ ante Diocletianam ipso referente Eusebio erant, nisi restaurata Ecclesia restat. Iam verò, quam varia de die festo Vinculorum D.

Petri

Petri, eiusq. institutione, & Ecclesiæ constructione, ac dedicatione afferantur, non repetenda dedimus in Notationibus ad hunc ipsum diem Calendarum Augusti. Præualuit hucvsque opinio ab Eudoxia iuniore Ecclesiam S.Petri ad Vincula constructam fuisse, & præter quæ apud Bedam, & passim habentur, minus Chronographiæ congrua, & à Baronio in pluribus emendata, Florauantes Martinellus in sua Roma, Romæ Etrusca lingua edita anno 1644. fragmentum affert codicis mſ. Monasterij S.Cæciliæ in Actis S.Cæsarij, & alterius Vaticanæ Bibliothecæ num. 5696. in quibus hæc verba prostent. *Eudoxia verò, quam supra diximus, Theodosii filia fuit, qua cum Honorio Augusta memoria B. Pauli Ecclesiam fundauit, atq. perfecit. eiusq. filia Eudoxia tantum in Christi fide, & amore perfecerat, vt B. Petri Apostoli oratorium, quod ad Vincula nuncupatur, in vrbe construeret, quod vsque hodie Eudoxia nuncupatur.* Oratorium inquam non Titulum, non Basilicam. Seniorem Eudociam vocat Baronius Eudoxiam Iuliam; Liciniam vero Eudoxiam iuniorem Valētiniani tertij vxorem T. vj. ad annum 461. n. xvj. Hanc iuniorem Augustam Romam Hierosolymis catenam attulisse, vel Romæ recipisse consentit idem vir summus, qui T. v. ad annum 439. non longe ab cadē narratione abit. Consimilia etiam in Romano Breuiario vna cum prodigio catenarum ad inuicem sibi connexarum narrantur, non tamen Ecclesiam illam ab Eudoxia constructam affirmatur, sed tantum eo miraculo honorem sacris illis vinculis haberi cæptum, *vt propterea hoc nomine S.Petri ad Vincula Ecclesia, titulo Eudoxia dedicata sit in Exquilijs, eiusq. memoria dies festus institutus Kal. Augusti.* Instaurationē Ecclesiæ, nouāq; recentiorē structurā Titulo Eudoxiæ eiusq; dedicationē sub Sixto Pontifice anno Theodosij 32. & Valentin. 15. cum eodem Baronio suscipio, innouatāq; cum Rom. Breuiario celebritatem, quemadmodū SS. Vinculorū in vrbe religionē propagatā esse nō negarē anno Xpi 969. altero nēpe prodigio expulsi dœmonis, vt ibidē legitur. At neq. affirmarē Ecclesiam illam tunc primo erectam esse, neq; tunc primò S. Petri Vincula venerari cæpta, sed nouum, plurimumq; tunc sanctis vinculis honorem impertitum esse, nomenq. datum Ecclesiæ S.Petri ad Vincula cum additione tituli Eudoxiæ. Quod neq. cum Romano Breuiario pugnat, neque à D.Leonis magni sermone in Natiuitate Machabæorum dissentit. Successit sanctus Leo Magnus sancto Sixto tertio anno Xpi 440. iisdem Theodosio, ac Valentiniano imperantibus, & inter sermones ad populum, qui extant impressi vnus prostat, qui licet *In Natiuitate Sanctorum septem fratrum martyrum Machabæorum* inscribatur, in dedicatione tamen eiusdē Ecclesiæ, in qua sancti fratres quiescebant dictum esse ex illius proemio, & fine conuincitur. Incipit enim. *Gratias dilectissimi agamus Domino Deo nostro, quòd quanta sit huius diei solemnitas etiamsi ego taceam conuentus vester ostendit. Tam enim conspiranti studio, & deuoto animo conuenistis, vt festiuitatis magnificentiā, & si sermo non indicet, congregatio tamen ipsa testetur. Duplex enim causa lætitiæ est, in qua & Natalem Ecclesiæ colimus, & martyrum passione gaudemus.* Natalem Ecclesiæ, ipsius Dedicationem esse nemo ignorat. S. Petri ad vincula dedicationem his Kal. Augusti docent cum Romano Vetustiora Martyrologia, in quibus etiam SS. Machabæorum eadem die memoria veneratur. Horum corpora in eadem hac Ecclesia adhuc requiescere, adhuc recoli omnibus patet. Quid ergo vetat ex duplici lætitia à S.Leone indicata solemnitatem huius diei ortum duxisse, huiusq; Ecclesiæ S. Petri ad Vincula natalem, simul ac SS.Machabæorum memoriam venerari, ibique à S. Pontifice frequentibus ad solemnitatem populis sermonem dictum esse? Vetat apud aliquos, quòd Ecclesiæ nomen non adiecerit, sed vetaret etiam, quod Eudoxiæ Augustæ viuentis, nuperq. illius Ba-

 silicæ

filicæ instauratricis, ac Sixti prædecessoris eamdem dedicantis, non meminerit. Vtique non meminit, quinimo vetustissimam suo tempore dedicationem illam esse, propalam docet his verbis circa illius sermonis finem. *Solemnem hanc diem celebritatis, & non solum Martyres, ac Martyrum matrem, sed etiam illius memoriam iusto honore veneramini, qui hoc die antiquam festiuitatem huius loci consecratione geminauit.* Eudoxiam; fortasse innuere, aliqui dicent, & non Ecclesiæ dedicationem, sed SS. Machabæorum solemnem diem antiquam festiuitatem hic vocare. At vetusta expressa celebritas, magnificum sine nomine ædeficij auctorem, nō SS. Machabæos collimat, vocat enim illum non modo parietum structorem, sed animarum, & qui vltra sui terminos, (alterius nempe vetustioris æui auctorem indicans) opera suæ pietatis extenderit: Audiamus verba eloquentissimi Pontificis immediate iam adductis subtensa. *Magnificus quidem structor parietum, sed magnificentior ædificator animarum, vltra aui sui terminos opera pietatis extendens, vt vtilitatibus sustitutionum eius etiam in ipso frueretur deuota posteritas, & habitando, quod condidit, & faciendo quod docuit.* Doctorem aliquem Ecclesiæ huius Basilicæ conditorem apertè in postremis verbis designat S. Pontifex, & quia plures animas Deo lucratus fuit, magnificentior ædificator animarum dicitur. Hæc quidem Apostolorum principi congruerent, qui vniuersam instituit Ecclesiam, & documentis Apostolis ditauit. Sed quantumuis rem notissimam præteriens sanctus doctor vix nomen Petri, cui maximè deuotus erat & cuius erat successor, tacuisset. Vnde alium potius magni nominis Sacerdotem, & Ecclesiæ institutorem significare videtur dicendum. Sancto equidem Siluestro huiusmodi laudes conuenirent, cuius tempore alias, etiam ex Constantini Magni diuitijs, sumptuosæ, ac magnificæ structuræ Basilicas ædificatas esse constat, Ecclesiam vinculis Petri dicatam, eiusdem Magni Constantini suasionibus sanctū Syluestrum construxisse narrat Auctor Epistolæ de Vinculis B. Petri ad Eustochium inter D. Hieronymi Spuria n. 35. Tomo 9. At cum addat ibi carcerem fuisse, quem S. Petrus in Vinculis positus *sacri fontis lauacro pluribus baptizatis dedicauit*, dubiam rem facit, In custodia Mamertini Petrum, ac Paulum detentos per nouem menses, antequam ad necem ducerentur, plures Christi filios per baptismum genuisse, omnes ferè latini docent. Martyrologium in primis Romanū emendatum, aliud Bellini de Padua, Vsuardus, Ado, Notkerus pridie Idus Martij. Prope Tarpeiam rupem Mamertini custodiam fuisse apertè deducitur ex Actis SS. Processi, & Martiniani, tùm apud Surium æditis, tùm in peruetusto Passionali nostro codice manuscripto. In his narratur Neronem tradidisse Beatissimos Apostolos Petrum, & Paulum, Paulino viro clarissimo magisteriæ potestatis, qui eos mancipauit *in custodia Mamertini*. Prodigium autem fontis in eadē custodia ex oratione Apostolorum emanati, eadem acta ita ostendunt. *Cumque orassent, illico B. Petrus Apostolus facto signo Crucis in Monte Tarpeo in custodia Mamertini, eadem hora emanauerunt aquæ de monte. Tunc baptizati sunt Processus, & Martinianus.* Multiplex custodia erat, alia publica, alia priuata, seu fideiussori commissa. Cum sancti Apostoli traditi sunt custodiæ Paulini viri clarissimi, priuata, seu fideiussoria custodia indicari videtur, cui substituta sit custodia Mamertini. Sed hæc etiam priuata videbatur, nam in Actis S. Laurentij Sixtus Pontifex includitur *in priuata custodia Mamertini*. De Quirini custodia agitur in Actis S. Alexandri Papæ, & de alijs priuatis custodijs alibi passim. Sed de Custodia publica etiam Mamertini vocata meminit Historia passionis Hippolyti, Eusebij, & Marcelli die 28. Decembris apud Suriū his verbis. *Tunc iussit Iudex in custodia publica poni, & non separari; ductiq. sunt in custodiam Mamertini.*

mertini. Reos post confessionem reatus duci solitos in publicam custodiam notant Iuris periti. Sed Palmarius Cōsul in Actis S.Callisti Papæ ante confessionē Christianismi à Torquato Tribuno tentus est, *ac missus in custodia Mamertini*, hoc est in priuato carcere; priuata autem custodia vix cum publico, ac communi carcere Tulliano aptari potest, & SS. Apostolorum custodia Paulino commendata, quam quam ijdem dicantur custodiæ Mamertini mancipati, vix publica custodia dici potest. Nullibi autem adnotare licuit Tullianum carcerem in Tarpeia rupe, eundem cum Mamertino esse, præterquam ab Vgonio, contra quem disputat Baronius ad diem 14. Martij Romani Martyrologij. Recentiores qui antiquæ Vrbis rudera inquirentes recentioribus ædeficijs aptare conantur, distingunt etiam ex nomine Tullianos carceres à Mamertinis: illos in Ecclesia S.Nicolai in carcere Tulliano agnoscunt Mamertinos in Ecclesia S.Petri in Carcere, in quo dudum effigies in marmore prodigiosè impressa à D.Petro scalas descendente conspiciebatur, & fons miraculo item & orationibus Apostolorum è subterraneo saxo erumpens à fidelibus venerabatur, nunc vero remanet plurima congesta humo imperuius. Hanc S.Petri in carcere Ecclesiam, sunt qui doceant à S.Silvestro consecratam monente Constantino Imperatore; & de hac re vera loqutū esse Auctorem epistolæ ad Eustochium existimarem, quæ licet de Vinculis S. Petri inscribatur, verè de eius carcere loquitur, non de Catenis, & ex hoc capite mendacij non est arguenda, neque inter apocriphas narrationes reicienda. At cum nobis quæstio sit de prima Ecclesiæ à D.Petro dedicatione, parum soliciti de carceribus erimus, quando cathenas, quibus vinctus fuit, antiquissimam venerationem habuisse scimus. Dē ferreis Vinculis quibus, vel Hierosolymis, vel Cęsareæ in custodia detentus fuit Apostolorum Princeps, eorumq. veneratione plura extant apud Græcos. De Romanis vinculis in Actis S. Alexandri Papæ, qui quintus fuit à B.Petro, constat à fidelibus seruata, & à S. Balbina inuenta tradita fuisse Theodoræ religiosissimæ fœminæ, quæ soror erat sancti Hermes Præfecti nuper martyrio illustri coronati. Addit Beda in sermone de Vinculis inter Varios Tom.7. p.501. edit. Basil. S. Alexandrum Pontificem dedicationem Ecclesiæ S.Petri ad Vincula peregisse. Historiam sanatæ Balbinæ gutturosæ, seu strumosæ contactu catenarum S. eiusdem Alexandri Pontificis, cum eiusdē apud Surium Actis consonam Beda refert, in hoc discrepans, quòd catenas, seu S.Petri Vincula ipsius S.Pōtificis monitu conquisita, procurante Quirino patre, Hierosolymis aduecta referat, quod edita, & mss. S. Alexandri Acta tacent. Omnes quidē latini scriptores ferrea Vincula quibus Romæ in custodia S.Petrus detentus fuit, inuenta à S.Balbina docent, nō Hierosolymis, sed Romæ, & verba Alexandri ad Balbinā hæc referūt. *Inquire autem Domini mei Petri Apostoli vincula, & ea potius osculare*. Facilē inuentu, nec lōgius petitam rem suadere hæc verba videntur. *Balbina his auditis cum multo studio, ac desiderio peruenit ad illa vincula, usq. inuentis gratias egit Domino Nostro Iesu Christo, prosternensque se in orationem dixit. Benedictum sit nomen tuum omnipotens Deus, quod per famulum tuum Alexandrum mihi ancillæ tuæ thesaurum spiritalem indicasti; cępitq. ea vincula cum multo tremore osculari, & gratias agere regi Cælorum, deditq. ea Theodoræ religiosissimæ feminæ, sorori S. Hermetis Præfecti urbis, cuius ab Aureliano decollati corpus illa collegerat, &c.* His addit Beda in adducto sermone, S. Alexandrum Papam Vinculorum Festum diem instituisse Cal. Augusti, & in honorem S. Petri Ecclesiam illam dedicauisse. *Sicq. B.Alexandrū exitus de carcere constituit hanc celebrari festiuitatem Calendis Augusti in honorem S. Petri, & eius nomine ædificauit Ecclesiam, quę dicitur ad Vincula, in qua cathena eius deosculantur à populo deuoto.*

deuoto. Congruerent hæc cum supra adductis verbis S. Leonis Papæ, & bene de S. Alexandro diceretur, eiusdem sacris institutionibus deuotam posteritatem frui; quandoquidem S. Pontifex in Ecclesia memoriam Christi passionis in Missa, & sacram aspersionis aquam pro habitaculis fidelium instituerit. Neque ab eius gestis abhorreret, quòd dedicatæ Ecclesiæ structor magnificus diceretur, quãdo id agere potuerit pecunijs plurium nobiliũ Romanorum, quos ad Christum conuerterat, vt refert Romanum Breuiarum, præcipuè, vero S. Hermetis Præfecti, & eius sororis Theodoræ, ac Quirini Tribuni. Martyrium fecit Theodora ante Alexandrum, vt habent Acta apud Petrum de Natal. lib. 4. cap. 30. & huic à S. Balbina datæ fuerãt D. Petri cathenæ, quando ductis ad mare, vt alligato saxo mergerentur, Christianis omnibus in carcere ab Alexandro baptizatis, *obijt cũ illis etiã Christi virgo Balbina glorificans Deũ*. At, quod in Actis nõ exprimitur, sacra Vincula Theodoræ à Balbina ideo data sunt, vt in Ecclesia ab Alexandro Pontifice, vel eius præcepto constructa, & consecrata ponerentur. Hadriani tẽpora non pugnant, sub quo hæc accidisse in postremis annis Alexandri potuerũt, hoc est duodecimo, aut decimotertio Hadriani, seu Christi 131. aut 132. Nam post acerbæ persecutionis initium, non ita in Christianos inhumanum fuisse ex Eusebio docemur. Pugnaret fortasse, quod post Hermetem martyrio coronatum Alexander Vinculis solutus Ecclesiam extructam magnificè dedicare potuerit. Quamdiu in Vinculis steterit S. Pontifex in eius Actis non exprimitur, ad longius tempus id fuisse videntur docere plura ab eo peracta in carceribus, ex quibus liberum deinde exijsse non constat. Quirinus quidem tribunus post sanatam filiam, baptismumq. susceptum, carceres aperuit, Pontificem Alexandrum & virum illustrem Hermetem rogauit, vt abscederent, sed noluerunt. Ab Hermetis consummato certamine v. Kal. Septembris ad Alexandri felicem obitum v. nonas Maij nouem saltem menses numerantur, in quibus difficile non fuisset è carceribus sanctum Pontificem exijsse ad breue tempus, vt Ecclesiam sponte ibi reuersurus, dedicaret, vel alicui præsbytero, quod idem esset, dedicationem demandauerit. Durandus sane lib. 7. Rationalis diuinorum officiorum de festi S. Petri ad Vincula institutione tertiam causam affert, quòd Alexander Papa inventis à filia Quirini sancti Petri cathenis *hoc festum in Calendis Augusti celebrandum instituit, & in honorem B. Petri Ecclesiam in vrbe fabricauit, vbi Vincula ipsa reposuit, & ad Vincula nominauit*. Nec improbabilia hæc essent, præsertim si locus primæ Ecclesiæ à Petro dedicatæ in Æsquilijs fuisset. Quamquam enim per incendia Neronis, & inde sequtas vastitates prima Ecclesia diruta esset, poterat facile sub Alexandro, qui tam in ipsius Actis, quam apud Eusebium initio libri quarti Historiarum quintus à Petro numeratur, in eodem loco priscorum relatione cognito iterum excitari. Tunc enim, hoc est *circa duodecimum annum Imperij Traiani, cum Euaristus annos octo in Pontificatu exegisset Romę Episcopatum suscepit Alexander*, paulo celerius, quam Eminentiss. Baronio placuerit: Tunc inquam *cum seruatoris nostri doctrina, atq. Ecclesia magis, ac magis in dies efflorescens continuis incrementis augebatur. Anno* siquidem *Principatus Hadriani tertio Alexander Romana Vrbis Episcopus fato functus est*, vt idem Eusebius notat libri quarti cap. 1. & 4. illius Ecclesiæ dedicatione iãperacta sub Alexandro Pontifice, si vera sunt, quæ Beda adnotauit. Vt cumq. tamen sit, inter vetustissimas, quorum memoria ad nos peruenerit, Ecclesiam S. Petri ad Vincula numerarem, & Vinculorum S. Petri venerationem vetustiorem esse, quam sub Eudoxia iuniore cœperit, luculentissimus testis est D. Augustinus in genuino sermone v. de SS. Petro, & Paulo Apostolis, seu 39. de sanctis vbi inquit: *Merito per*

omnes

omnes Christi Ecclesias auro pratiosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorũ. Quæ de memoria, seu celebritate vinculorum intelligenda proculdubio sunt, nõ de Cathenis ipsis, quæ omnibus Christi Ecclesijs præsentes esse nequierant. Neq. de Hierosolymitanis cathenis ea dicta esse suscipio, sed de Romanis, in quibus S.Petrus diutius vinctus permansit,& ex quibus ad Crucem delatus est; subdit namq. D.Augustinus. *Felices cathenæ, quæ nudatis penè ossibus inhærentes, viuas reliquias de sanguinis sudore iam attrita carne rapuerunt,tactuq. membrorum cruciatus sui sanctificatur instrumẽtum, in quo dum afflictio crescit ad pœnam, causa pœna proficit ad gloriam. Felicia Vincula, quæ reum suum vsque ad Christi Crucem non tam condemnatum, quam consecratum miserunt.* Non modo autem Sanctus Doctor prouecta iam ætate erat cum iunior Eudoxia nata est, sed ex Baronij computo, cum Eudoxia anno Christi 439. Vinculorum Titulum Romæ erexit, iam à nouennio obierat, vt de celebritate hac occasione inducta nequaquam loqui potuerit. Titulum Eudoxiæ ab Ecclesia Sancti Petri ad Vincula quid fuisse diuersum infra coniectamus. Vnicam tantum, sæculo post Eudoxiam,Ecclesiam illam sub Symmacho binos præsbyteros habuisse, & proprio Vinculorum nomine,non titulo Eudoxiæ vocatam inuenio in libro Pontificali. Dum enim in Vita Symmachi numerantur, qui pro vero Pontifice occisi sunt à schismaticis sectatoribus,legitur. *Et multos Sacerdotes occiderunt, inter quos Dignissimum, & Gordanum presbyteros ad Vincula Sancti Petri*. Sedem tenuit Symmachus ab anno Christi 428. iuxta Baronij computum. Anno verò Christi 543. Arator S. R. Eccl. Subdiaconus Vigilio Papæ Actus Apostolorum carmine heroico scriptos obtulit; qui eiusdem Papæ iussu recitati sunt pluribus vicibus in Ecclesia B.Petri ad Vincula. Docet id Lebbeus Tom.1. differt. Historicæ de scriptor. Eccles. in Aratore ex Trithemio,& Tom.1. ipsius Bibliothecæ mss. librorum p.*668*. vbi ex codice Vaticano, & Remensi adducit ipsam oblationis notationem ab Aratore signatam,Vigilium nempe præcepientem carmina illa publicè recitari.*Quod cũ fieri præcepisset in Ecclesia B.Petri,quæ vocatur ad Vincula, religiosorum turba conuenit, atque eodem Aratore recitante, distinctis diebus ambo libri sunt auditi. Tertio anno*,vt additur, *post Consultatum Basilij V.C. Indict.VII.* hoc est anno Incarn. Dom.544. In magna tunc venerationem Ecclesiam illam fuisse ipsa Aratoris carmina probant, in quibus iam sub obscurè Vincula Hierosolymitana Romam fuisse translata his verbis innuit ad calcem libri 1. Tom. 8. Bibl. Patr.

——————— manet omne per æuum
Pignoris huius apex, & syderis obtinet instar
Corpore quod Petrus sacrauit, & Angelus ore,
His solidata fides, his est tibi Roma cathenis,
Perpetua ata salus, harum circundata nexu
Libera semper eris, quid enim non vincula præstent,
Quæ tetigit, qui cuncta potest absoluere?

Ne quis verò Ecclesiam S.Petri ad Vincula confundat cum Ecclesia S.Petri in carceribus,de qua sub Vinculorum titulo auctorem epistolæ ad Eusebium iam supra loqutum esse monũimus, libuit hìc inscriptionem attexere, quam ad firmandam Epocham Bonifatij II. Romani Pontificis adducit Lucas Holstenius in Notis ad illius Synodum Romanam. Cæpit sedere Ioannes Secundus, qui etiam Mercurius dicebatur, & quem saluũ optat Seuerus presbyter, anno Christi 532. Kal. Ianuarij, ex chronologico ipsius Holstenij diagrammate pag. 138. & vetus inscriptio, quæ hodie etiam extat in Basilica S. Petri ad Vincula, hæc est. *Salbo Papa N. Iohanne cognomento Mercurio ex Scẽ Eccl. Rom. Presbyteris ordinato*

ex

ex Tit. Sci Clementis ad gloriam Pontificalem promoto, Beato Petro Ap Patrono suo à Vinculis eius Seuerus Pb. Offi. & ii Pc Lampadi, & Orestis VV. cc. &c. Mirum quòd in adductis monumentis non magis, quam vno sæculo ab Eudoxia distātibus Basilica S.Petri,nō Eudoxiæ titulus nūcupetur,sed ad Vincula,& à Vinculis, retéto nimirū vetustiori vsitatiori nomine. Quòd licet non euincat ante Eudoxiā,ita Basilicam illam nuncupatā fuisse,Notkero tamen, & alijs supra indicatis coniecturis fauet. Posito igitur, quod Notkerus docet, & aliæ rationes suadent Diuum Petrum Ecclesiam hanc ad Vincula primùm, & primam dedicauisse,probabile vtique non est Apostolorum Principem, & Christianæ virtutis exemplū, eandem proprio nomini consecratam voluisse, sed Deo potius & Saluator Domino, vt vetus apud Petrum Venerabilem iam adducta traditio confirmare videtur. Titulos proprio nomini erectos, tam in veteri, quam in noua lege animaduerto, Ecclesias non inuenio: quæ cum insignis sit differentia, videtur aliquod inter Titulum, & Ecclesiam discrimen ponere, quamquam omnes ferè, qui de sacris Titulis scripserunt, Titulum cum Ecclesia miscere videantur, vt doctissimi Baronius, & post eum Gretzerus: ille in Notationibus ad Martyrolog. & in Analibus; hic lib.2. de Cruce cap.7. Primos vtiq. Apostolicos viros,à quibus primi Christiani didicerunt, Tituli nomen eo potiùs sensu vsurpauisse credendum est, quo in sacris literis expressum, & vsitatum viderint, quam quo gentiles, & Ethnici vsi sunt. Titulum quid fuisse in fastigium erectum, pro signo, siue falsæ, siue veræ Religionis, vel pro monumento ad posteros alicuius rei gestæ,vel conspicuæ personæ in sacris voluminibus inuenio. Pro veræ pietatis signo Iacob Patriarcha Genesis cap.28. *Tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, & erexit in Titulum fundens oleum desuper*. Ita vouens altare Deo, quod alio tempore ędificauit, & domum Dei dixit, vt patet ex eiusdem Genesis cap.31. & 35. Titulum pariter lapideum, quando eum Dominus vocauit Israel erexit Iacob *in loco quo locutus fuerat ei Deus*. Sacros duodecim Titulos erexit Moyses Exodi cap. 24. pro duodecim tribus Israel,cum ad radices Montis ædificauit altare, quod ibi palam differt à Titulis. Ethnicos pro falsa religione, Titulos etiam erexisse patet ex Numer. cap.3. mandauit enim Devs Israelitis intrantibus terram Chanaā, vt *eorum confringerent Titulos, & Statuas*, & 26. Leuitici eisdem vetauit, ne sibi facerent Idolum, & sculptibile, aut *erigerent Titulos*. Non tamen semper fuerūt Tituli signū rei Deo,aut Idolis deuotæ,sed monumentū etiā indicabāt alicuius memorabilis facti, aut defuncti hominis. Ita idē Iacobus Genes. 31. tulit lapidē,& erexit titulū initi fœderis cū socero Labano,& mortua Rachele vxore titulū super eius sepulcrū erexit, de quo his verbis sacra pagina testatur. *Hic est Titulus Monumenti Rachel vsque in præsentē diem*. Sed Absolon Dauidis Regis filius 2. Reg. cap. 18. erexit sibi Titulum monumentum nominis sui *& vocauit Titulum nomine suo*. Quemadmodum verò Absalon Titulum suum vocauit *Manus Absalon*, ita & Iacob primum quod erexit, *domum Dei* inscripsit. Erat igitur Titulus in lege veteri lapis, vel tumulus in fastigium erectus ad indicandum prætereuntibus locum esse, vel Deo,vel memoriæ alicuius rei gestæ, vel illustris personæ dicatum. Initio nascentis Christianæ legis, dum Euangelica paupertas, & humilitas vulgabatur, vix Titulos alios erectos existimarem, quam in opus religionis, vel ad Ecclesiam mox construendam, Deoq. dicandam, vel ad conuentum in signata domo conuocandum, vel ad alicuius sancti viri defuncti memoriam. Anacletus sancto Petro, quemadmodum liber Pontificalis testatur memoriam constituit, hoc est Titulum super monumentum. Ita me docet Pudentius, qui sepulcrum sancti Pauli via Ostiensi Titulum eruditè dixit,

Parte alia Titulum Pauli via seruat Ostiensis.

Atq.

Atq. ita etiam à fidelibus vocatas fuisse martyrum memorias docet apud eundem Prudentium Tyrannus, qui S.Vincentij ossa aboliturum se minatur, ne *plebs garrula excolat, Titulumq. figat martyris*. Sed Tituli furente persecutione domus erant à ditioribus Christianis signatæ ad pauperum fidelium perfugium, & alimoniam, sacrosque conuentus. Vetustius huius rei monumentum non inuenio, quam in epistolis Sancti Pij primi Pontificis ad Iustum Viennensem Episcopum, in quarum prima legitur. *Soror nostra Euprepa Titulum domus suę pauperibus assignauit, vbi nunc cum pauperibus nostris commorantes Missas agimus*. Cogebantur grassante tyrannorum, gladio fideles, res suas, domusque relinquere, & profugi, ac latitãtes ex ditiorum collectis eleemosynis, & in commune collatis clanculum viuere, quod docuit S.Ambrosius in cap.6. epistolæ ad Romanos de Triphina, & Triphosa laborantibus in Domino. Inquit enim, *labor hìc in exhortatione est, & in pressura, & in egestate propter Christum, quia domus suas relinquebant fugati, & opprobrio erant infidis*. Domus istæ pauperibus assignatæ, & hospitales ad fidelium perfugium aliquo signo notari necesse erat, vt à profugis cognoscerentur, nulloq. magis apud eos venerabili, ac facili signo inscribi, vel indicari poterant, quam appicta, vel incisa Cruce. Salutat D. Paulus cap. 4. epist. ad Colossenses *Nympham, & domesticam eius Ecclesiam*. D.Ambrosius domesticam illam interpretatus Ecclesiam addit *Nympha tam deuota videtur fuisse, vt omnis domus eius signo titulata esset Crucis*, ita ad ãntiquũ Titulorum morem respiciens. Huius generis facile est Titulum fuisse à Pastore erectum, cuius idem S.Pius meminit in secunda epistola vbi inquit. *Presbyter Pastor Titulum condidit & dignè in Domino obijt*. An huius Pastoris Titulus idem sit cum Titulo à Pudente erecto nomine Pastoris hæreo. Duos Hermas Pastores nuncupatos agnoscunt Viri docti, vetustiorem alterum Pudentis sub Pauli disciplina condiscipulum, alterum iuniorem S.Pij Pontificis fratrem, de quibus videndus nuper editus Labbeus in dissertatione de scriptoribus Ecclesiasticis in Herma. De iuniore loqui Pium crederem, dum post annum 162. ex computo Baronij obijsse certum est, senior vero vno ferè sæculo anteiret. Hunc tamen vetustiorem Titulo Pastoris domum suam peregrinis, & pauperibus Christianis dedicauisse putarem, quemadmodum legitur in adducto superius fragmento Actorũ S.Pudentis, quæ à Pastore iuniore scripta esse videntur. Quamquam enim Titulum à Pudente nomini suo dicatum fuisse, idem Pastor videatur asserere, ita verba explicarem, vt eidem nomini suo, hoc est Pastoris dedicatum esset, non illi. Neque difficile esset Titulum habuisse nomen Pastoris ex signo priscis Christianis vsitatissimo, quo Christum seruatorem nostrum indicabant figura pastoris ouem in humeris ferentem, & in re nota Lectores ad Aringhium amandamus in Roma subterranea præsertim lib.6. cap.18. Titulum equidem Pudentis, non Pastoris vocat Ecclesiam S.Potentianæ Anastasius Bibliothec. in Vita Hadriani primi. In hoc vetustiori Pastoris Titulo prope Thermas Nouati, vel prope dedicatam in eis Ecclesiam S.Pius Pontifex Baptisterium posuit, in quo etiam S. Stephani Papæ, ac martyris tempore Nemesius, ac Lucilla filia eius cum alijs promiscui sexus 62. baptismum susceperunt, vt in Actis eiusdem S.Stephani legitur. In hoc etiam vel alio proprij nominis Titulo S.Praxedes apud Baronium anno 164. *Multos Christianos occultabat in eodem Titulo, quos cibo pascebat*, vt hinc etiam pateat Titulos veluti hospitales, sacrasq. domos fuisse, & ab Ecclesijs, dum per mitiores persecutiones liceret, officio omnino diuersos. In Ecclesijs quidem Deo dicatis consuetum cibum sumere, etiam Apostolorum æuo vetabatur. Vnde D. Paulus Corinthios prohibuit in Ecclesijs manducare, quod proprijs domibus conuesci

magis honestum esset, sicuti in Ecclesijs mulieres tacere voluit, quod in proprijs domibus non vetauit. Fateor ne dum in Titulis ad pietatem, & religionem signatis, sed etiam in ipsis domibus fidelium, Christianos pauperes tempore persecutionum conuixisse, Synaxes sacras exercuisse, & Missas celebrasse: quin etiam in latibulis, in cryptis, cœmeterijs, ac arenarijs sacra mysteria perfecisse. At quãdo licuit, ab Ecclesia Tituli discernebantur, sicuti priuatæ domus ab Ecclesijs. S. Cyriaca, vt ex eius Actis constat, *cum feruor persecutionis instaret domum suam, quæ erat in Cælio Monte, militibus Christi*, Sanctis videlicet, *ad conueniendum, & sacramentũ Domini conficiendum obtulit, nullo timore perterrita*. Ita legitur ex ms. codice Vallicellano apud Aringhium lib.4. cap.16. quod explicatur apud Suriũ T.8. in vita S.Laurentij, dum legitur, quod *Cyriaca vidua in domo sua multos habebat Christianos, & presbyteros, & clericos absconsos*, & ipse S. Laurentius circuibat cryptas, & domus, vt pauperibus Christianis de thesauro Romanæ Ecclesiæ subveniret. In Titulis Missas etiam persecutione furente celebrari consueuisse docet S.Pius in adducta epistola de Euprepiæ Titulo: clarum est etiã ex vita S.Marcelli in Pontificali libro, quod Lucina Matrona vidua suscepit ex catabulo B. Virum Marcellum, *quę, & domum suam nomine Tituli B.Marcelli dedicauit, vbi die, noctuq. hymnis, & orationibus Domino Iesu Christo confitebantur*. Tunc enim, vt D.Chrysostomus affirmat orat.33. in Matthæum, domus erant Ecclesiæ. *Domus priscis temporibus Ecclesia erant, nunc etiam ipsa Ecclesia in domum redacta est; nihil autem in priuata domo carnale loquebantur, nihil nunc in Ecclesia spirituale memoratur*. Quod tamen nonnisi furentibus gladijs concessum erat. Sub Euaristo anno Christi circiter 112. Tituli, hoc est domus religioso vsui mancipatæ, iam multi erant, quos *in Vrbe Roma diuisit presbyteris*. Ita tituli in domos presbyterales, ac veluti parœcias primis etiam Ecclesiæ temporibus euadebant. Id expressius S. Marcellus Papa præstitit, vt in eius vita in libro Pontificali legitur. *Viginti quinque Titulos in Vrbe Roma constituit, quasi Dioeceses propter Baptismum, & pœnitentiam multorum, qui conuertebantur ex paganis, & propter sepulturas martyrum*. Hinc videtur constare prope Titulos, vel in ipsis Titulis fuisse fontes Baptismales, quemadmodum S.Pius Papa Baptisterium dedicauit, in Titulo Pastoris, vt vidimus. Ex Titulis etiam aliquos in publicum fidelium vsum erectos, ac dedicatos fuisse existimarem, qui ampliori nomine Tituli Romani vocarentur. Ita Titulum Pastoris nuncupatum S.Pius Pontifex Titulum Romanum vocauit in adductis epistolis Pastoris, & Timothei apud Baronium. Ita recentius quinti sæculi initio Innocentius Papa primus *ex delegatione illustris fœmina Vestinæ Tit. Romanũ cõstituit*, vt legitur in libro Põtificali, quod suadet minus etiam solemnes alios Titulos in vrbe Roma esse cõstructos. Annexos quidem hos Ecclesijs fuisse putarem, non tamen ipsas Ecclesias. Quis enim crederet viuo alicui Titulum tanquam Ecclesiam inscribi, & dedicari, & tamen legimus Pudentem Pastori viuenti (nisi Christo summo Pastori intelligendum sit) Titulũ dedicauisse. Vidimus etiam S.Lucinã Marcello Pontifici viuenti, & quod maius est ex libro Pontificali constat sanctum Syluestrum sibi ipsi Titulum inscripsisse. *Eisdem temporibus constituit B. Siluester Titulum suum in regione tertia, &c. Titulum scilicet Siluestri*; quem, vt obiter dicam, diuersum fuisse à Titulo Equitij ex eodem libro Pontificali conuincitur, dum diuersa munera ibi referũtur à Constantino tributa Titulo Siluestri, diuersa Titulo Equitij. Salutari Crucis signo Titulos à Christianis fuisse honestatos viris summis Baronio, & Gretsero placuisse video, atq; etiam supra ex D. Ambrosio indicauimus, sed insuper coniecturam nostram addidimus à fidelibus Titulos signari potuisse, Saluatoris ouem humeris

ferentis

ferentis imagine, quemadmodum sacra vasa, aliaq. Ecclesiastica vtensilia ex Tertulliano, & alijs signari consueuisse educitur. Ecclesias Crucibus erectis, vel pictis vsitatius fuit dedicare, iuxtà illud Ambrosij, seu Maximi serm. 56. *Ecclesia sine Cruce stare non potest*. Quinimo Theodosius Imperator Cod. lib. 16. tit. 1. de Paganis l. vltima mandauit, vt si quæ adhuc gentilium templa restarent *collocato in ijs venerandæ Christianæ religionis signo diuino cultui dicarentur*. Inualuit tamen à prisca Ecclesia apud fideles vsus, vt non modo in Ecclesijs, & Titulis, sed ante priuatas Christianorum domus Cruces pingerētur, & eisdem obijciebat Iulianus Apostata lib. de Imag. inquiens: *Crucis signum adoratis, imagines illius in fronte, & ante domus pingentes*. Vnde appositum tantum Crucis signum Titulos, & Ecclesias à priuatis domibus distinguere satis non poterat, vt necesse fuerit nomen etiam Titulis apponere, nempe Pamachij, Vestinæ, Equitij, &c., & dedicatas Ecclesias etiam suis nominibus nuncupare. Cum ergo Tituli, saltem initio quid diuersum ab Ecclesijs essent, & deinde neq; omnes Ecclesiæ tituli nomine dicerentur, consentaneum magis videtur religiosas propriè domus fuisse, primum quidem ad pauperes alendos, & presbyteros in fide, ac sacris mysterijs roborandos, deinde ad parœcias, siue diœceses distinguendas. Ædes has præsbyterales Ecclesijs contiguas, vel proximas extitisse necesse est, cum in his vnus, aut plures presbyteri manerent, parrochi munus exercentes, prædiaque possidentes ad cultum, & victum assignata. Ita in lib. feudorum T. 6. §.. agitur de rebus Ecclesiarum, quæ Episcopis, & Abbatibus subijciuntur, *& Tituli vocātur*. Ita & Vestinæ Titulus in libro Pontificali iam adducto videtur à Basilica distingui, & domus nuncupari dum additur. *Ex dispositione Vestinæ Tituli supradicti præsbyteris est concessa potestas*. Ecclesiasticus ergo Titulus sine Ecclesia non erat, sed non omnis Ecclesia Titulus dicebatur. Passim enim in Vitis Pontificum occurrunt Ecclesiarum dedicationes, & Basilicarum constructiones, quæ Tituli non vocantur, & plura exempla sunt in vnica Adriani primi Vita apud Anastasium Bibliothecarium, penes quem tamen Ecclesiæ, quæ titulum habebant, cum ipso Titulo confunduntur. Exemplo sit ipsum de quo agimus S. Petri ad Vincula templum, cuius hoc pacto restauratio per Hadrianum notatur. *Pariter, & templum Apostolorum, quod appellatur Eudoxia ad Vincula, totum eius à nouo restaurauit Ecclesiam*. Vbi succurrit obseruatione dignum, Ecclesiam illā non tantum S. Petri ad Vincula vocari, sed Apostolorum. Quod agnomen non ita acciperem, quasi Apostolis omnibus dicata esset, sed quia ab Apostolis, hoc est Apostolorum coriphæo dedicata, ab ipsis Apostolis originē traxerit. Plures iam presbyteri sub vnico Titulo morabantur tempore Symmachi Papæ, & in Concilio Romano primo anno Christi 499. ex pluribus titulis bini præsbyteri subscribunt. Desunt tamen S. Petri ad Vincula Titulares, quòd in schismate Laurentij Symmacho fauentes trucidati essent, vt vidimus: neque ante Symmachum subscribentes presbyteros titulis assignatos inuenire licuit. In recentioribus quidem Pontificium diplomatibus Cardinales præsbyteros ita, manus suas subscribendo, apponere animaduerto, vt ab Ecclesia S. Petri ad Vincula Titulus Eudoxiæ distinctus appareat. In Callisti diplomate pro Ecclesia Catacensi Tomo 9. Italiæ sacræ Vghellij p. 502. subscribit *Benedictus Presbyter. Cardin. Sancti Petri ad Vincula Tit. Eudoxia*, & in alio Cælestini tertij pro Ecclesia Theanensi apud eundem Vghellium T. 6. pag. 700. sub anno 1192. subscribit *Bernardus S. Petri ad Vincula Presbyter Card. Tituli Eudoxiæ*. & T. 8. in Bulla pariter Cœlestini pro Ecclesia Beneventana anno 1159. subscribit pag. 200. *Petrus Presbyt. Cardin. Sancti Petri ad Vincula Tit. Eudoxiæ*. Quæ cum Ecclesiam Sancti Petri ad Vincula à Titulo Eudoxiæ quodāmodo, dum coniungunt,

diuidere videantur, aliæque adductæ rationes, & coniecturæ suadeant Ecclesiam illā ad Vincula, seu Apostolorum ante Eudoxiam stetisse, nihilque pugnare videatur, quin prima à D.Petro in Vrbe Roma dedicata, aut consecrata esse potuerit, huic tandem prolixæ Exercitationi colophonem addere docent. Vtinam lux aliqua, quantumuis dubia sacris D.Petri cathedris, eiusq; dedicatæ Ecclesiæ in tanta sæculorum caligine affulgeat.

IIII. Nonas Augusti.

ROmæ Sancti Stephani Martyris. In Antiochia Natalis Reliquiarum Protomartiris Stephani, & Diaconi, *qui Ierosolymis est lapidatus, ex reuelatione Luciani presbyteri corpusculus eius Ierosolimis est translatus*. Et in Cesatea Mauritaniæ Theodotæ, & vij. Filiorum eius, quorum gesta habentur, & in Italia Ciuitate Verona Natalis Sancti Felicis, & Sancti Niceti. In Nicomedia Natalis Martyrum nūo vij.

AVGVSTVS 2.

NOnnihil mutilos agnoscimus codices nostros in S.Stephani martyris ac Pontificis indicanda celebritate; tum quòd dignitatem, tum quòd præcipuum locū venerationis subticeant. Dignitatem cathedræ exprimit M. Vetustissimum, de more tamen non nisi Episcopum vocat, *IIII. Non. Augusti. Romæ Stephani Episcopi. Et in Bitia ciuitate Theodotæ cum tribus filijs suis. Et in Verona Felicis, & alibi Niceta. Nicomediæ martyrum numero vij.* Corbeiense verò M. locum passionis non Pontificium munus exprimit. *iv. Non. Augusti. Romæ in Cimiterio Callisti S.Stephani Martyris. In Antiochia natalis reliquiarum Sancti Stephani Protomartyris, & Diaconi, qui Hierosolmis est translatus ex reuelatione Luciani Presbyteri. In Cæsaria Mauritaniæ Theodotæ; & septem filiorum eius. Et in Italia ciuitate Romana Natalis SS. Felicis, & S.Niceti. Nicomediæ Natalis Martyrum numero septem cum socijs corū.* S.Stephani Papæ, & martyris Acta habentur à Molano laudata, & plurium SS. martyrum notitijs referta, quæ penes nos etiam sunt mss. in vetere Hagiologio, & eadem sunt, quæ ex Cardinalis Baronij Annalibus edita prostant Tomo 8. Surij editionis Coloniensis nouissimæ, vna cū ijsdem, vel parum diuersis ex Metaphraste. In his omnibus capite truncatum narratur, dum sacrificium Deo offerret in cryptis Via Appia 4. Non. Augusti. *Cuius corpus sepelierunt in eadem crypta cum ipsa sede, vbi astans sanguis eius effusus est, in locum hodie cœmeterium Calisti, vbi requiescit in pace*, vt Hagiologium nostrum habet. Emendandus qua propter librarij error in calendario Frōti, in quo legitur 2. *Augusti Natalis Sācti Stephani Via latina.* A' socijs enim, Tertulliano præsertim, Via Latina agonem complente, error antiquarij ex ijsdem Actis manauit, qui lapsus etiam conuincitur ex Vetustissimo fragmento Romani M. apud Bucherium, vbi scriptum legitur. *Quarto nonas Augusti. Stephani in Callisti.* Quia verò hac die celebris est S.Pontificis memoria, tam in Romano emendato M., quam in alijs latinorum, alia àddere superuacaneum est. Notkerus Acta per compendium exhibet, sicut Petrus de Nat. lib. 7. cap. xj. & Græcorū Menologium hac ipsa die,

In

In Antiochia. Romanum M. cum Beda, Vſuardo, Adone, Vvandelberto, Notkero, & alijs recentioribus latinis inuentionem, ſeu potius translationem corporis Sāčti Stephani prothomartyris reiicit in ſequentem diem,& pluribus ibi Baronius proſequitur. Animaduertendum tamen eſt de reliquijs S. Stephani duplicem in Vetuſtiori M. noſtro celebritatem indicari, alteram iiij. Nonas Antiochiæ, alteram iij. Nonas Ieroſolymis. Primam exprimit apertius Notkerus. *In Antiochia Nat. reliquiarum S. Stephani Prothomartyris Chriſti, & primi in Eccleſia Diaconi; vbi haberi dicitur vnus de lapidibus, quibus in paſſione ſua percuſſus eſt, & multas ſanitates per eum fieri*. De conſimili lapide Anconam translato teſtatur D.Auguſtinus, & inuentas per Lucianum fuiſſe S. Prothomartyris reliquias,ad plures locos diuiſas perueniſſe,patet ex pluribus. In Africa, & Minorica inſula S. Stephani reliquias miraculis illuſtres fuiſſe habetur ex libello de miraculis S. Stephani, qui aſcribitur Euodio Epiſcopo Vzalenſi, & in Epiſtola Seueri Epiſcopi Minoricēſis, quæ ſcripta creditur anno 423. v. Kal. Martij. Extat etiam Epiſtola Auiti presbyteri ad Balchonium Epiſcopum Bracharenſem circa annum 415. ſcriptam, ad quem pars inuenti corporis tranſmiſſa dicitur. Lucianus verò presbyter, cui reuelatū fuit S. Prothomartyris corpus, teſtatur in translatione eius à Villa Caphargamala Hieruſalem, relictos ſibi fuiſſe *de membris eius paruos articulos, imò maximas reliquias, terram cum puluere, vbi omnis eius caro aſſumpta eſt*; quas reliquias pluribus Eccleſijs communicauit. At ſiue ex relato à Notkero lapide, ſiue ex alijs in translatione communicatis reliquijs, certum eſt hac die Antiochiæ, non agonem, ſed reliquiarū natalem, ſiue celebritatem recoli cōſueuiſſe, quæ tanquam ſolemnis in Vetuſtiori noſtro M. Antiochiæ indicatur. Apud Græcos, non hac die, ſed 15. Septembris in Menologio Sirleti, ſiue Caniſij ita ſignatur, *Commemoratio, nec non inuentio reliquiarū S.Martyris Stephani*. In mſ. Martyrologio S. Cyriaci Baronius teſtis eſt nullam hac die Inuentionis memoriam extare,ſed S.Prothomartyris feſtum memorari in Ancona, vbi haberi dicitur vnus ex lapidibus, quibus percuſſus eſt. Inde Bedam corrigendum arbitratur, qui legit ſimul cum Notkero. *In Antiochia S. Stephani protomartyris, vbi haberi dicitur vnus de lapidibus, quibus in brachio percuſſus eſt, & multas ex eo virtutes ſanitatum fieri*. Exiſtimat enim Cardinalis Baronius ex his, quæ D.Auguſtinus habet ſerm.31.& 32. de diuerſis, legendum eſſe Anconæ non Antiochiæ. Et quidem in Occidentalis Eccleſiæ Martyrologio opportunior videretur natalis reliquiarum Anconæ celebratarum, quā Antiochiæ in Oriente. Sed quia codices noſtri cum Corbeiēſi, Notkero, & Beda *Antiochia* conſtanter retinent,nihil immutandum cenſui. Plures enim lapides pluribus in Eccleſijs cum alijs D.Stephani reliquijs venerari potuiſſe, & miraculis vt Anconæ, refulſiſſe,nullum apparet inconueniens. De Inuentione, ſeu Translatione Hieroſolymam die ſequenti agitur.

In Cæſarea Mauritania. Ita etiam legit cū M. Corbeienſi mſ.Reginæ Sueciæ, in quibus pariter vij. filij numerantur martyres ſocij his verbis. 4. *Nonas. In Cæſarea Mauritania Theodota, & vij. filiorum eius, quorum geſta habentur, & in Italia ciuitate Verona natale SS. Felicis, & S.Nicetij. Nicomedia martyrum numero vij*. At neq. locus Paſsionis, neq. filiorum numerus cum M. Romano concordat. S.Theodoræ enim certamen recolit Nicææ in Bythinia, & tres illi tantùm filios aſsignat, quorum primògenitus Euodius nuncupatur, quemadmodum etiam apud Vſuardum, & Adonem legitur, quorum poſtremus diffuſiùs Acta proſequitur. Concordant Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galeſinius: is tamen eandem putat eſſe Theodotam, quam ex Græcis indicauerat 4.

Cal.

Cal. Augusti. Duplicem in mſ. Reginæ Sueciæ Theodoram, siue Theodotam memorari video: Cæsarienſem cum ſeptem filijs unam: Nicenam alteram cum tribus filijs. Huius acta cum S. Anastasiæ iunioris Actis proſtant apud Suriũ T. 12. ad diem 25. Decembris, in quibus narratur ortam fuiſſe Bythiniæ ciuitate Nicea, ſub Diocletiano vero captam cum tribus liberis in Macedonia, ac captiuam cum ijſdem tranſmiſſam in Bythiniam, ibiq. à Proconſule Bythiniæ cum filijs viuicomburio coronatam. Parum ab hac diuerſam S. Theodotæ, & liberorum hiſtoriam ex Regio codice Græco nuper produxit Combefiſius in Illuſtriũ Chriſti martyrum triumphis p. 247. in qua S. Matronam agonem compleuiſſe in Bythinia Niceæ cum liberis docetur, liberorum verò numerus non exprimitur. Huius ſeiunctim à Cæſarienſi Afra, ita meminit mſ. Reginæ Sueciæ. *Nicea in Bythinia paſſio S. Theodotæ cum tribus filijs, qui omnes igne conſumpti ſunt præcipiente Diocletiano Imperatore ſub Comite Leucadio*. Supplendum quapropter putarem in Vetuſtiſſimo M. Antuerpiẽſi nomen vrbis, & emendandum nomen Prouinciæ pro Bitia Bythiniam reſtituẽdo, hoc pacto. *In Bythina ciuitate Nicea Theodota cum tribus filijs*. De altera verò Cæſarienſi in Mauritania Theodota cum ſeptem filijs, præter aſſenſum noſtrorum codicum, M. Corbeienſis, & mſ. Reginæ Sueciæ, nihil addere me poſſe fateor, & quamquam in omnibus ex adductis libris addatur, *Quorum geſta habentur*, non dum hæc mihi manifeſta eſſe doleo.

In Italia. S. Felicem, & Nicetium in Vrbe Italiæ Verona vnanimes exhibent libri omnes mſ. iam adducti, ac inſuper, Notkerus his verbis. *In Ciuitate Verona Nat. SS. Felicis, & Nicetij*. Diſſidet tamẽ M. Vetuſtiſſimũ, quòd Veronæ tantũ Felicis memoriã exhibeat, *alibi* vero incerto loco Nicetiũ. Et re vera Panuinus lib. 4. antiquit. Veronenſiũ cap 4. ſub Ara maxima Eccleſiæ S. Stephani, paulo extra vrbis portam, conditum eſſe teſtatur corpus S. Felicis Epiſcopi, de Nicetio verò ſilet omnino. Sanctum hunc Felicẽ Epiſcopum Confeſſorem, non martyrem deſcribit Ferrarius, ipſiuſq. memoriam agit ex monumentis Eccleſiæ Veronẽſis ad diem xix. Iulij, nihil de Nicetio ſubdens, quem tamen ex vetuſtis, vt profitetur Martyrologijs, vna cum Felice, ita retinet Maurolycius *Verona SS. Felicis, & Niceta martyrum*. Nicetam nimirum non Nicetium retinens, & omnino martyrem ſcribens.

Nicomediæ. Nicomedienſes Anonymos ſeptem mſſ. codicibus omnino debemus, hoc eſt libris noſtris, M. Corbeienſi, Reginæ Sueciæ, & Vetuſtiſſimo Antuerpienſi, in quo non vij. ſed viij. martyres indicantur, niſi error librarij dicendus ſit ex omnium aliorum conſonantia.

III. Nonas Augusti.

SAncti Matrofili Epiſcopi, & Hermili Martyris. In Conſtantinopoli Natalis Sancti Acellai. Romæ Natalis Sanctorum Diogenis. Stephani. In Ieroſolymis inuentio corporis Beatiſſimi Stephani primi Martyris, & Sanctorum Gamalielis. Nichodemi, & Abibon. *In Auguſtiduno depoſitio Eufroni Epiſcopi*.

Vetu-

AVGVSTI 3.

Vtustissimi M. Sācti Villibrordi Diariæ tabulæ à libris nostris initio præsertim ità variant, *III. Nonas Augusti. Antiochię Stephani. Constantinopoli depositio Metropoli Episcopi, & alibi Hermilæ martyris. Hierosolymis Inuentio corporis B. Stephani Diaconi Apostolorum, & aliorum Gamalielis, Nicodemi. Et alibi Augustoduni depositio Eufroni Episcopi.* Stephanum Antiochensem non recolunt libri nostri, sicuti neq. Notkerus, neq. mſ. Reginæ Sueciæ, in eo tantum ab illis differens, quòd Inuentionem S. Stephani fileat. 3. *Non. Augusti S. Matrophili Epiſ. & Hermeti martyris. Constantinopoli natalis S. Acillæ. Romæ nat. SS. Diogenis, & Stephani. Augustoduno depositio Euphronij Episcopi.* Vberius omnibus comparet M. Corbeiense. Et si enim cum libris nostris conuenit, quòd initio statim Metrophilum Episcopum, & Hermelium martyrem exhibeat, variū tamen in ordine apparet, pluresq. cælites quam M. nostrum indicat. De Stephano nihil alicubi comparet præter quam in M. Vetustissimo. In huius Prototypo vereor, ne Antiochiæ Stephani memoria ad hesternum diem pertinens librarij vitio in hūc transposita sit, sicuti in libris nostris postpositum Constantinopolis nomen initio laterculi reponendum fateor, quemadmodum etiam in mſ. Reginæ Sueciæ, & Corbeiensi M. in quo diarius indiculus hoc ordine prostat. *III. Non. Aug. Sancti Metrophili Episcopi, & Hermeli martyris. In Constantinopoli Natalis Sancti Achillei, Iusti. Et Natalis Sāctæ.... ddenis martyris. Romę Natalis Sanctorum Erogenis, & Stephani. Hierosolymis Inuentio corporis Beatissimi Stephani primi martyris, & Sanctorum Gamalielis, Nicodemi & Abibonis. In Augustiduno depositio Eufronij Episcopi, & Confessoris.* Metrophilum, siue Matrophilium Episcopum, nominis similitudo suaderet Cōstantinopolitanum credere, nisi id Vetustissimum M. expresſè doceret. De hoc Metrophane nuncupato agit Romanum die 4. Iunij cum Græcis in Menologio, vbi videnda, quæ notat Baronius. Sancti Episcopi vitam summatim, ibi Gręci recensent, filiumq. docent Domitij fratris Probi Imperatoris, ac baptizatum, & cum Tito Episcopo Byzantino conuersatum, tandem in eadem cathedra suffectum. Inter Patres Nycænæ magnæ synodi numeratur, quāvis eundē senio, & morbo grauatum non nisi per Vicarium Alexādrum interfuisse, ijdem Græci doceant, & sub magno Cōstantino requieuisse in Domino. Hormelium, siue Hermilium, siue Hermillam, siue Hermetem martyrem Constantinopoli pariter tribuunt, Martyrol. Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Bellinus de Padua, Maurolycus, & Galesinius: quorum aliqui Hermellum, alij Hermolium, alij Hermolaum vocant. Libri nostri cum Corbeiensi, & mſ. Reginæ Sueciæ, dum eum simul cum Metrophane recolunt, Constantinopoli subobscurè tribuunt. Vetustissimum tamen M. non Bysantio, sed alibi incerto loco martyrem agnoscit. Acillam sanè, quæ ijdem adducti codices propalam Constantinopoli assignant, subticet idem Vetustissimum. Achilleum, non Acillum, vel Acellum vocat M. Corbeiense, & illi Iustum socium adiungit reliqnis ignotum, & sanctam martyrem, decurtato iniuria tēporis nomine, tantùm indicatam...... *ddenis.* Achillam recolit Notkerus his verbis, *Constantinopoli S. Achillę.*

Romæ. Notkerus, qui Vetustiori M. nostro ad Adonis codicē præfixo, plurimum innititur, hos sanctos ab alijs prætermissos Romanos martyres Diogenē, & Stephanum pariter recolit. *Romæ natiuitas SS. Diogenis, & Stephani martyrum*, cui non modo concinunt libri nostri, sed iam adducti M. Corbeiense, &

Reginæ

Reginæ Sueciæ, dum reliqui silent.

In Hierosolymis. De Inuentione reliquiarum S. Stephani, eiusq. Hierosolymam translatione extat Epistola Luciani presbyteri omnibus probata, tum apud Surium T. 8. tum apud Baronium ad annum 415. Incidit reuelatio prima in sextam feriam 3. Nonas Decembris. & post tres septimanas inuentio, ac vij. Kal. Ianuarij translatio, vt in eadem epistola adnotatur. Petrus de Natal. lib. 7. cap. 15. traditionem refert, quod dies 3. Nonis Augusti, sit dies passionis, & vij. Kal. Ianuarij dies translationis. Cur verò Ecclesia has festiuitates ita immutauerit, rationem reddit lib. 2. cap. 4. Et hoc fortasse hausit ex Notkero, vel alio cōsimili per antiquo M. Putat enim Notkerus hunc esse diem primæ sepulturæ, quando raptum est sacrum eius corpus de manu Iudæorum, qui illud, ne sepeliretur, custodiebāt, & B. Gamaliel in Villam suam transtulit. At hæc accomodari nequeunt M. nostro, in quo simul inuenta corpora sanctorum Gamalielis, Nicodemi, & Abibonis narratur, qui tempore sepulturæ S. Stephani non adhuc decesserant. Nec aptari possunt, quæ de Translatione Constantinopolim, & Romā meditatur Baronius. Expressè enim legitur, tam in libris nostris, quam Corbeiensi, & Notkero *Hierosolymis inuentio corporis, &c.* & additur etiam inuenta simul fuisse corpora SS. Gamalielis Nicodemi, & Abibi, siue Abibonis: nec de Inuētione, in epistola Luciani memorata, Vetustius M. nostrum intelligere dubitandum non est, præsertim quia vij. Kal. Ianuarij, non inuentionem reliquiarum, sed Passionem S. Prothomartyris expressè signat. Vnde videtur dicendū permutatos ab Ecclesia celebritatis dies, vt solemnius passio cum Natali Domini celebraretur, quem admodum Petrus de Natalibus docuit. Subiicere autem non libet, quod de Nicodemi, & Gamalielis nominibus idem Lucianus perhibet in epistola adducta cap. 9. Scriptum nempe fuisse altissimis literis super lapidem sepulcralem. *Celiel; quod interpretatur seruus Dei, & Apaan, Dardan, quod interpretatur Nicodemus, & Gamaliel.* Nomina hæc propria fuisse vix crederem, cum semper Nicodemus in Euangelio suo nomine nuncupetur, non Apaam, sed significatiua, vt Celiel Stephanum significabat, non proprio nomine, sed appellatiuo serui Dei. Nicodemi, Gamalielis, & Abibon corpora Hierosolymis translata in maiori Pisana Ecclesia peculiari sacello venerantur.

Augustoduno. Euphronium S. Episcopum Augustodunensem exhibet Romanum M. cuius meminit Gregorius Turonensis, & Sidonius. Interfuisse Concilio Lugdunēsi, & cōtra Pelagianos epistolā Fausti subscripsisse ibi notat Baronius. Meminerunt, præter adductos codices etiam Notkerus, Hagiologium Franco-Gallicum Lebbei, Saussayus, & alij sacræ Galliæ antiquarij, ex quibus olim ad vetustius M. additamentum effluxit. Plura de eo Sammartani, qui nonum Episcopum Æduensem numerant, & floruisse docent anno 461.

II. Nonas Augusti.

ROmæ via Tiburtina in Cimiterio Natalis Sancti Crescentiani, & Iusti. Et Natalis Sancti Sanchinti. In Nicomedia Natais Sanctorū Sergi, & Bartholomei. *Lugduno Galliæ Aduentus corporis Sancti Iusti Episcopi de Heremo.*

Variat

AVGVSTI 4.

Variet à libris nostris Vetustissimi M. Antuerpiensis quotidianus nomenclator, tàm in ordine, quàm nominibus ipsis, ita explicatis, & dispositis. *Pridie Nonas Augusti. Nicomediæ Isali.& Romæ Crescentiani, Iustini, Quinti, Bartholomia. Translatio S.Iusti Episcopi.* Vberius, & magis nostro consonum M. Corbeiense, ita loquitur. *Pridie Nonas Augusti. Romę via Tiburtina in Cimiterio natalis SS. martyrum Crescentiana, & Iustæ. Et natalis S.Secinthi. In Nicomedia natalis SS.Sege,& Bartholomei martyris. Lugduno Gallię, aduentus corporis S. Iusti de Eremo.* Ex duplici verò mſ. Reginæ Sueciæ apertiùs docemur de loco passionis, seu sepulturæ, & venerationis SS. martyrum Romanorum. Alter enim in posthumis Adnotatis Holstenij legit. Prid. Non. in fine laterculi. *Romę via Lunicana miliario ab Vrbe xiv. natale Sācti Sachinti. Nicomedię natale SS. Sege, & Bartholomei, Lugduno Gallia aduentus corporis S.Iusti Episcopi de Eremo.* Exprimit alter ex libris mſ. Reginæ Sueciæ cœmeterium, in nostris codicibus prętermissum. *Romæ Via Tiburtina in cęmeterio S. Laurentij martyris Crescentiani, & Iusti, & natalis S.Sachinti. Nicomedia &c.* vt in primo. Pro Iusto Iustinū habet M. Vetustissimum, & pro Sachinto, Quintum. Bartholomiam vero contra reliquorum codicum fidem Romæ tribuit suppresso, vel mutato in Itali nomine Sergio, qui Nicomediæ esset tribuēdus cum Bartholomæo. Facile per Cœmeteriū via Tiburtina in codicibus nostris intellexissem cœmeterium Cyriacę in Agro Verano, quod ex S. Laurentij sepultura clarissimum esset, sed apertè id confirmat alter mſ. Reginæ Sueciæ, cuius & aliorum adductorum codicū fide Crescentianum, & Iustum lego, nō Crescentianam, & Iustam, vt retinet M. Corbeiense. An Crescentius potius quam Crescentianus dicendus sit, dubitari potest, cum Crescentius Lector apud Bibliothecarium in Sisto II. sępultus sit cum B.Laurentio in cœmeterio Via Tiburtina. Ita dubitari potest, an Iustus Iustinus potius sit sanctus presbyter, qui quamplura SS. martyrum corpora in eodem cœmeterio Via Tiburtina cōdidit, cuius meminerunt Acta S.Sisti, & Laurentij, & mſſ. codices Lateranensis, & S.Petri, vt in fragmento apud Aringhium lib.4. cap.16. n. 5. Is capite sub Claudio truncatus à fidelibus sepultus est *in crypta, in agro Verona pridie Nonas Augusti*. At Notkerus Iustinum à Iusto apertè distinguit. *Item Roma Via Tiburtina Crescentiani, & Iusti. Item Iustini presbyteri, de quo narratur in passione S.Laurentij, &c.*

Et Nat. S.Sāchinti. Præterquā in mſſ. adductis iam codicibus de S. Sanchinto, vel vt legit M, Corbeiense Secinto, vel Sacintho nullam alibi memoriam inuenio. Sepultum esse S.Martyrem via Labicana milliario ab Vrbe xiv. alter ex mſ. codicibus Reginæ Sueciæ apertè docet. Reliqua mihi in obscuro sunt, sicuti etiā Nicomedienses martyres Sergius, & Bartholomœus, qui à Notkero prętериti, aliam lucem non accipiunt, quam ab adductis mſſ. libris. Segem non Sergium dicunt libri Reginæ Sueciæ, & Segam minima differentia M. Corbeiense. Isaliam verò hìc tantum Nicomediæ assignat M. Vetustissimum, alijs omnibus ignotam.

Lugduni. S.Iustum Episcopum Lugdunensem multis prosequitur Theophilus Raynaudus in Hagiologio Lugdunensi. Causam secessionis in Eremum Ægyptiam, vbi Eremiticam inter Anachoretas vitam gessit, & sanctè obijt, narratur in Actis S.Iusti apud Surium T. 9.

ad diem 2. Septembris. Synchronus S. Ambrosij fuit, & cum eo Cõcilio Aquileiensi interfuit anno 381.tanquam Gallorum legatus. Dies secessionis ab Episcopatu apud eundem Raynaudum notatur 14. Octobris, natalis, seu felicissimi in Ægypto obitus 2. Septembris; Quarta vero Augusti dies reuectionis sacrorum ossium, vt Ado adnotauit ex Ægypto. De causa secessionis disputat idem Raynaudus contra Paradinum, & Seuertium, & ex vetusto Epitaphiorum codice per Quercetanum euulgato, Titulum memoriæ S.Iusti adfert, in quo eius vita percurritur. Decimus tertius Episcopus Lugdunẽsis numeratur à Sãmartanis, qui plura de eo cumulant ab anno 374. Nihil tamẽ de diebus celebritatis eius addunt. Quamquam verò trãslatio S.Iusti in omnibus adductis mss. codicibus hac die recolatur, minuta hæc de S. Viro in Vetustissimo M. addita à Gallicis clericis non dubito.

Nonas Augusti.

NAtalis Sanctorum Herenenti. Heracli. Dassi. Acsiopolim Herenni. Dassi. Heracli. Romæ dedicatio Basilicæ S. MARIAE. In Ciuitate Augusta passio S.Afri. *Augustoduno Natalis S.Cassiani Episcopi. Catalonis ciuitate Natalis S.Mimini Episcopi.* Et alibi natalis Sanctorũ Floriani, & Filistini.

AVGVSTI 5.

SAcros huius diei fastos, alterius ex nostris codicibus malè aptus librarius, malè ex Ectypis suis accepit, & fluctuans, an rectè scriberet, aliquantulum corrupit. Prima ergo laterculi linea, in qua ille dubius hæsitauit, malè apposita, in altero codice apud Canonicos Lvcenses deest, & reliqua nonnihil tamen detruncata leguntur. *Natalis Sanctorum Herenni, Dassi, Heracli.* Deficit in his martyribus locus certaminis, qui corruptè in codice Musei nostri indicatur, dum legitur *Acsiopoli*, quæ Vrbs nimirũ Mysiæ inferioris est Ptolomæo apud quem Danubius ab hac Pontũ vsq. Ister nominatur. Ita partim corrigit, partim corrigẽdum se præbet ms. Vetustissimum Epternacense, seu Antuerpiense. *Nonas Augusti. In Axiliopoli Hirenei, Eracli, Dasi. Natalis Osualdi Regis. Augustoduno Cassiani Episcopi. Cataleonia ciuitate Mimmini Episcopi, & alibi Natalis Floriani, & Filistini.* Pro *Axiliopoli* legendũ esse Axiopoli non dubito, tum fide ms. Reginæ Sueciæ, tum Martyrologij Corbeiensis. In illo legitur *Axiopoli Natalis SS.Herenei, Eraclij, & Bassi.* In hoc. *Natalis Sãctorum Herenti, Heracli, Dassi, siue Bassi. Axiopoli Hereni, Heracli, Dassi. Romæ dedicatio Ecclesiæ S.MARIAE. In Ciuitate Augusta passio S.Afræ. Augustoduno Natalis S.Cassiani Episcopi, Catalaunis ciuitate Natalis S.Memmi Episcopi, & Confessoris. Et alibi Natalis Sanctorum Floriani, & Filistiani martyrum.* Ex eodẽ Archetypo accepisse videtur, qui Corbeiense M. exarauit, ac librarius codicis nostri, quandoquidem in prima linea hæreat pariter, an *Dassum*, vel *Bassum* reponeret. Magna hæc trium martyrum in nominibus similitudo, sicuti per incuriam primò esse repetitos suadet, ita in prima eadem linea adductos non iniuria remouendos esse confirmat, & Axiopoli tribuendos, qui incerto loco aliquibus

bus codicibus assignantur. De his cum neque Romanum Martyrologium, neq; Beda, Vsuardus, Ado, aut Notkerus meminerint, ex illis nequit emendari. Si quis verò contenderet, Herenæum ab Herennio, Bassum à Dassio, siue Datio diuersos martyres esse, ac proinde in binas classes distribuendos, alteram incerti loci, alterã Axiopolitanæ vrbis, vt mſ. Reginæ Sueciæ, cum Corbeiensi, & altero codice nostro, præseferre videntur, in tanta martyrum segete, nudis nominibus indicata, neque ipse peruicaciter negarem.

Romæ dedicatio. Non aliter huius dedicationis celebritatẽ exprimit M. Corbeiense. Hanc M. Vetustissimum silet cũ mſſ. Reginæ Sueciæ, Norkero, Vsuardo, & Adone; vt hinc Vetustius nostrum appareat ad vsum fuisse Romanæ Ecclesiæ, cuius proprium festum erat Ecclesiæ S.MARIÆ dedicatio, sicuti Kal. Augusti dedicatio S.Petri in Exquilijs. At sicuti hanc ideo in Martyrologio apponi existimamus, quòd prima esset à Petro Romæ Christo Domino dedicata Ecclesia, ita & illam hodie indicatam esse coniectaui, quæ B.Virgini prima Romæ solẽniter dedicata fuerit, saltem post primas sub Diocletiano dirutas, & sub Constãtino restitutas Ecclesias. Vnde libuit de more ad laterculi finem, in re dubia peculiari dissertatione exerceri.

In Ciuitate Augusta. Pium quendam errorem ex Afro martyre Augustophratensi, in Afram martyrẽ Augusto-Vvindelicam notat pro re nostra ante plures annos in suo Martyrolog. Notkerus his verbis, quæ ideo integra apponere non piguit. *In Augusta Euphratensi natiuitas S.Afri martyris, quorum nominum similitudine, idest, & Augustæ, & Afri, nostrates inducti hac die apud Augustam Rhetianam, siue Vindelicam passionem S. Afræ consummatam putauerunt. De qua in sequentibus Deo volente dicemus*. Nil ergo corrigendum in nostro est, & contra plura Martyrologia latinorum nomen Afri, retinendũ, non modo Notkeri monitu, sed fide etiã mſ. Reginæ Sueciæ, in quo legitur *In Ciuitate Augusta passio S. Afri*. De Augusta Euphratẽsi in Syriæ regione, quæ & Comagena dicebatur, meminit Marcellinus, & Augustophratẽsis dicitur Aurelio Victori, Theodoreto, & alijs. De Afra martyre Augustana-Vindelica die sequẽti agendum est.

Augustoduno. Martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, atq; alij S. Cassianum Episcopum Augustodunensem hac die recolunt. Ita & mſ. Reginæ Sueciæ. Addit Maurolycus à Zenone Episcopo Alexandrino consecratum fuisse, quod ex Petro de Nat. lib.7. cap.27. accepit. Erat enim genere Ægyptius, vt pluribus prosequitur Saussayus. Floruit circa annum Domini 400. Aliqua de eo habet Surius in vita S.Germani Autissiodorensis die 31. Iulij. Non fuisse Episcopum Augustodunẽsem primò, sed Ostiẽsis ciuitatis in Ægypto, deinde Augustoduni docet mſ. Martyrol. S.Sabini de Leuitania in Additionibus apud Saussayũ p.1246. Meminit de eius sepulcro Greg. Tur. de Gl. Cõf. cap.74. & plura de eo habẽt Sãmarthani.

Cataloni. Mimmium, nõ Mimminum alij legunt. Plures Memmium, vt Romanum Martyrologium, Beda, Vsuardus, Ado, seu potius eiusdem Auctarium, Notkerus, & alij. *Cathalanis S.Mammij Episcopi, & Confessoris* Nonis Augusti memoriam agit Hagiologium Franco Galliæ Labbei, plura refert Saussayus, & alij Galliæ sacræ scriptores, qui discipulum S.Petri fuisse narrant. Notkerus per compendia eius acta decurrit, latiùs Petrus de Nat. lib.7. c.25., qui tamen Menium Episcopum, & Cõfessorem appellat, Mennium Galesinius. Memmium tamen vocat Greg. Turonensis de Gl. Cõf. cap.66. qui missum fuisse à D. Petro in Gallia omnino silet. Corrigẽdum profectò in nostro Martyrol. est Vrbis nomen & reponendum pro Catalone *Cathalaunũ*, vel *Catalauni* vrbe Galliæ-Belgicæ in Cãpania. A' Gallico scriptore Vetustiori martyrol. SS. hos episcopos Cassia-

nũ, & Memmiũ additos fuisse non difficile suadeor pauca eo habẽt Sãmarthani. *Et alibi*. De SS.Floriano, & Filistino vulgata martyrologia, quæ viderim, filẽt, præter Notkerum, qui Cœlestinum, nõ Filestinum Floriani socium appellat, incerto pariter loco veneratos. *Alibi Nativitas SS.Floriani, & Cęlestini*. Filistinam, non Filistinũ legit mſ. Reginæ Sueciæ. *Et alibi Floriani, & Filistina*, in quo cum adducto Corbeiensi M.cõuenit. Filistinum cum codicibus nostris retinet Antuerpiense. Reliqua in obscuro nihil prorsus latent.

De Primâ Romæ B. V. MARIAE dedicata Ecclesia.

EXERCITATIO XII.

DEIPARAM semper Virginem post Christum Dominum summo semper cultu ab Ecclesia fuisse veneratam, eiusq; venerationem in dies magis magisq; auctã, non est cur hìc supervacaneo labore retexam. An in Gallijs Sanctæ Dei Genitricis prima Templa constructa sint, vt recentiores illius Regni scriptores astruunt, & ex illis Benedictus Gononus in Deiparæ chronico, cum seriùs trans Alpes euectam religionem nostram Seuerus Sulpicius antiquus grauis, & Gallus scriptor testatum reliquerit, nec fidem addo, nec detraho. Circa eadem tempora, vel ante Paulinum Antiochenum, primum Lvcensium à B.Petro Apostolo constitutum Episcopum, inter Ecclesias Lvcæ in Hetruria excitatas, Acta eius docent, tam mſſ. in maioris illius Ecclesiæ Tabulario, quam edita apud Razzium, & Franciottum, primam ibi Ecclesiam construxisse in honorem S.Trinitatis, Virginis Gloriosæ, S.Crucis, & B.Stephani Prothomartyris; secundam verò in honorem Saluatoris; & singulariter *tertiam in honorem Virginis Gloriosę*, præcipua scilicet dedicatione, & cultu; ita vt Itali, & Hetrusci primam Virginis venerationem Gallis non invideant, quinimo sibi iure asserere possint, vt a nobis dictum est in libro de Hetruscæ Pietatis originibus, si Deus vitam prorogare dignetur, propediem edendo. De primo nunc Romano templo Deiparæ dicato disquisitionem mouemus. Petrus de Natalibus lib.7. cap.21. dum celebratis S.MARIÆ ad Niues originem à tempore Liberij Pontificis retexuit, primam hanc esse dedicationem Ecclesiæ, sub B.Virginis nomine in Romana vrbe videtur asserere, *Cum*, inquit, *vsq. ad illud tempus nulla intra vrbis ambitum in honorem B.Virginis fuisset Ecclesia fabricata*. Consentit huic assertioni Panuinus de septem Vrbis Ecclesijs, qui auctorem lectionum in vetustiori Romano Breuiario pro hac sententia adducit. Verùm hoc amplius tanquam suspectæ veritatis in Breuiario Romano emendato non legitur. De nomine enim huius Ecclesiæ lect. vj. in Festo S. M. ad Niues post narratam à Liberio Pontefice illius Ecclesiæ designationem post Ioannis Patricij constructionem, ac Sixti III. restaurationem hac docentur. *Varijs nominibus primum est appellata Basilica Liberij Sancta MARIÆ ad Presepe. Sed cum multa iam essent in Vrbe Ecclesia sub nomine S. MARIÆ Virg. vt quæ Basilica nouitate Miraculi, ac dignitate cęteris eiusdem nominis Basilicis pręstaret, vocabuli etiam excellentia significaretur, Ecclesia S.MARIÆ Maioris dicta est*. Hoc peculiari Titulo Maioris in Martyrologio nostro non vocatur, quòd recentioris sæculi additamentum sit. Vetustius quod occurrat nomen est

Liberianæ

Liberianæ Basilicæ, & in vita S. Martini Papæ primi Anno 640. S. MARIÆ ad Presæpe. Primum, quod illius superſit, monumentum eſt in libro Pontificali his verbis in vita Liberij, *Hic fecit Basilicam nomini suo iuxta macellum Lybiæ*, sed siue Marcellinus presbyter, seu Faustinus Diaconus ſchiſmatici, quidem, ſed coęui ſcriptores in libello apud Sirmundam de ſchiſmate Vrſicini, eiuſdem Baſilicæ, ſed eodem pariter nomine meminerunt. In vita Sixti III. appellatur Baſilica S. MARIÆ Matris Domini, & in vita Hadriani primi Baſilica S. Dei Genitricis cognomento Maior, & ad Præſepe nuncupatur. Maiorem ideo dictam eſſe, quòd vetuſtate alias in vrbe B. Virgini erectas præceſſerit, non contendo. Alias ante hanc conſtructas, & eidem B. Virgini dicatas fuiſſe non dubito. S. Calliſtus primus ex eodem Pontificali libro in eius vita *Fecit Eccleſiam Sanctæ Mariæ Tranſtyberim* circa annum Domini ccxxvj. Tranſtyberinam hanc Eccleſiam ſunt, qui putent, non modo primam eſſe, quæ ſub Titulo S. MARIÆ Romæ publicè erigeretur, ſed quæ prima omnium diuino cultui manciparetur, ex memoria prodigij ſponte manantis olei in Chriſti Domini Natiuitate, verbaq. Lampridij in Alexandro adducunt de eadem Eccleſia in Taberna meritoria excitata, quæ iterare hic libet ad oſtendendum tunc viuentium Chriſtianorum feruorem in locis diuino cultui dedicandis. *Cum Chriſtiani quemdam locum, qui publicus fuerat, occupaſſent, è contra Popinarij dicerent ſibi eum deberi reſcripſit: Melius eſſe, vt quomodocumque illic Deus colatur, quam Popinarijs detur.* Priſcis tamen ante Calliſtũ, & Alexandrum temporibus Chriſtianos Eccleſias habuiſſe, ita latè à nobis dictũ eſſe in proxima vndecima Exercitatione credimus, vt fruſtra in hac ſententia refellenda laborandum non ſit. Ad hoc autem vt è ruderibus antiquitatis prima Eccleſia in honorem Deiparæ Romæ conſecrata, quantum mihi liceat, eruatur, ſeiungenda mihi eſſe tempora video, hoc eſt à D. Petro Apoſtolo ad eccleſiarum ſub Diocletiano deuaſtationem. Sanè ante motam à Diocletiano perſecutionem plures Eccleſias in omnibus vrbibus diuino cultui dicatas fuiſſe, eaſq. ampliores Euſebius teſtis oculatus eſt lib. 8. Hiſt. cap. 1. Inquit enim. *Propter innumerabilem hominum, quotidie ad fidem Chriſti confugientium turbam, factum fuiſſe, vt populi priſcis ædificijs iam non contenti, in ſingulis vrbibus ſpatioſas ab ipſis fundamentis extruerent Eccleſias.* Quapropter in ipſa Imperiali, ac Pontificia vrbe facile eſt credere, amplas plures Eccleſias conſtitutas, & inter has aliquas etiam Immaculatæ Virgini ſacras ædes dicatas fuiſſe. Pluſquam ſeptuaginta numerant ætate noſtra, qui Romam antiquam, ac recentiorem graphicè deſcribunt. Inter has aliquas vetuſtas eſſe ijdem teſtantur, vt Tranſtiberinam; S. MARIÆ in Coſmedie, Liberatricem, aliamq. in Auentino, & quæ nunc S. Luciæ in Silice nuncupatur, de quibus infra. Difficillimum ergo videtur Baſilicam S. MARIÆ ſub Liberio ex prodigio æſtiuæ niuis conſtructam primam dicere. Verum memoria repetendũ eſt, ſtatim ac Diocletianus Chriſtianæ religioni bellum indixit, omnes vbiq. Eccleſias ſolo fuiſſe equatas, vt latè à nobis dictum eſt exercit. vij. & xi. ex eodem Euſebio, & Theodoreto. Quod cum in decimumnonum annum imperij Diocletiani inciderit, hoc eſt Chriſtianæ æræ iuxta communem computũ ccciij. & Conſtantinus deuicto Maxentio non ante annum cccxij. pacem Chriſtianis dare potuerit, neque etiam ante hoc tempus Eccleſiæ potuerunt, vel inſtaurari, vel nouæ à fundamentis excitari. Imò neque ſtatim. Quamuis enim primas ſub Conſtantino Eccleſias Romæ, vbi Crucis victricia trophæa primùm ille erexit, conſtructas eſſe probabile admodum ſit, & Euſebius de Vita Cõſtantini lib. 1. cap. 42. ad victoriam contra Maxentium, & gaudia prouinciarum continuo ſubnectat Eccleſiarum extructiones, & amplificationes; non hæc tamen ita intelligenda

genda sunt, vt eodem anno perfici potuerint, quemadmodum Baronius monet ad annum cccxij. n. lxiiij. Rebellantibus enim in Germania Barbaris, illùc quam celeriter progredi compulsus est Constantinus. Patet autem Eusebiũ cap.47.&48. ea collectim narrare nonnulla distincti tẽporis habita ratione, & Basilicarũ erectiones in Vrbe, nisi sub Siluestro in libro Pontificali recenseri. Cumq. ex auctore ibelli de Munificentia Constantini, & vniuersim ex eodem Eusebio lib.9.Hist. cap.xi. editionis Vales. Ecclesiæ non nisi post Maximini obitum restaurari cœperint, serius hæc euenisse dicendum est. *Sublato* quippe, vt ait Eusebius *è viuis Maximino Ecclesiarum quidem ædeficia Omnipotentis Dei beneficio ab ipsis fundamentis renouata extruebantur*. Quod in annum primum Siluestri, & nonum Constantini reposuit Baronius, hoc est salutis nostræ cccxiiij. siue potius in annũ cccxxiiij. in quem Constantini epistolã ad Eusebium, & omnes Episcopos *de restaurandis, & ampliandis Ecclesiis*, idem Baronius retulit. Hinc Crispo II. & Cõstantino II. Cæs. Coss. hoc est Baronij anno cccxxi. Cuspiniani verò cccxxiij. ad Roma nos rescripsisse Constantinum apparet lib.1. cod. tit.2. ac licentiam dedisse, vt vnusquisq. quæ vellet Ecclesijs moriendo relinqueret. Vocantur verò in ea lege non Ecclesiæ, sed Catholica Concilia, forte quia non dum constructæ erant, & per Concilia martyrum, seu Conuentus adhuc fideles ad Synaxes non ita propalam conueniebant. Ab hoc ergo tempore insignes, quæ supersunt Ecclesiæ, vel fundatæ, vel instauratæ sunt. Cum igitur ab anno post reditum Syluestri Romam decimo nono Constantini, vel vigesimo quarto supra tercentesimum Christianæ communis æræ, ad annum primum Liberij ccclij. viginti octo tantùm anno intercurrant, cumq. in hoc interuallo nulla compareat Basilica expresse B. Virgini nuncupata, non ita durum videtur, Liberianam Basilicam post Ecclesiarum restaurationem primam fuisse, quæ solemni aliquo ritu dedicaretur. Neque enim sub Eusebio, aut Melchiade, qui Siluestrum antecesserunt, Basilicæ memorantur, neq. etiam sub Siluestro, nisi post Baptismum Constantini, vt in libro Pontificali legitur, Ecclesiæ, aut Basilicæ erectæ inueniuntur. A' Marco quidem Pontifice Siluestri successore duas esse Basilicas constructas narrat liber Pontificalis. *Vnã via Ardeatina, vbi requiescit, aliam in Vrbe Roma iuxta Palestinas*. A' Iulio verò, qui Liberium immediatè præcessit, duas tantum Basilicas ædificatas in eodem libro legitur, *Vnam iuxta forum, & aliam via Flaminia*. Quamuis quinque numerentur in antiquo Opusculo à Bucherio edito, vt infra animadvertimus. Sed nihil in his de Titulo, vel dedicatione exprimitur. Verùm enim vero quamquam Diocletiani edictum omnes Christianorum Ecclesias solo equari mandauerit vnam tamen, aut alteram reliquam fuisse, & sumptuosa aliqua ædificia, vel in publicos, vel priuatos vsus fuisse conuersa, ac profanata, potius quam subversa ex eodem Eusebio elicitur. De superstitibus Ecclesijs restaurandis hæc verba Cõstantini sunt lib.2. de vita eiusdem cap.46. in epistola ad Episcopos. *Cunctos admonet, vt in opere Ecclesiarum omni studio, ac diligentia incumbant, quo aut reparentur, quæ adhuc manent, aut augeantur in maius, aut sicubi vsus postulauerit nouæ adificentur*. De ecclesijs, & rebus ad illam pertinentibus, & in alios vsus conuersis, hæc in edicto Constantini habentur cap.39. & 40. *Omnia ergo quæ ad Ecclesias rectè visa fuerint pertinere, siue domus, ac possessio sit, siue horti, seu quæcumq. alia, nullo iure, quod ad dominium pertinet, imminuto, sed saluis omnibus, atque integris manentibus restitui iubemus*. & rursus de Oratorijs, seu memorijs martyrum. *Sed & loca illa, quæ martyrum reliquiis honorata sunt, & quę gloriosi illorum interitus memoriam seruant, quis ambigat ad Ecclesias pertinere*. Aliqua ergo sacra loca vel à fisco acquisita, vel ab alijs vsurpata fuisse, ac profanata ex alijs etiam illius

edicti

edicti verbis educitur, quæ Ecclesiis restituenda Constantinus mandauit, vt ex his aliqua seruata esse vix liceat dubitare; An Romæ ex his aliquod Oratorium, aut ecclesia B. Virgini dicata, superstes à Diocletiani vastitate permanserit, non mihi liquere fateor. Sacram Basilicam certè superfuisse non inuenio, ac proinde non longo interuallo nequaquam à veritate absonum crederem, post vastata à Diocletiano, socijsq. imperatoribus, celebriora saltem Christianorum templa, primam fuisse Liberianam Basilicam, vel in ea saltem Oratorium à Liberio Deiparæ dedicatum, quod primùm Romæ cõstrueretur. Ita quidē præter veteris Romani Breuiarij lectiones in quinta, & sexta Breuiarii nostri membranacei perantiqui scriptum legitur, & infra integram historiam adducemus. Cum verò præter Romanum emendatum Breuiarium non ita apertè ex veteribus hucvsque editis monumentis appareat, dedicationem Liberianæ Basilicæ à Niuis prodigio originem duxisse, & per Liberium celebratam fuisse, quin potius in libro Pontificali asseratur à Sixto Tertio esse ædificatam, hìc paululum erit immorandum. In Vita quidem Liberij nihil aliud legitur, nisi eum nomini suo Basilicam prope Macellū Liuię construxisse. In vita verò Sixti hæc habentur. *Hic fecit Basilicam Sanctæ MARIÆ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberij cognominabatur*. Duo hìc animaduersione digna occurrunt, verbum nempe *fecit, & ab antiquis* eandem Basilicam Liberii fuisse nuncupatam. Seniores pro antiquis his acciperem; cū enim inter Liberium, & Sixtum nonnisi septuaginta circiter anni intercedant, vix antiquum tempus significari potest: cum ab auis tempore Sixti quisque scire potuisset Basilicam à Liberio constructore, Liberij, vel Liberianam, fuisse nuncupatam. Pugnat autem iam eandem Basilicam Liberij dictam esse, & à Sixto ex integro factam, cum ex Liberij nomine, iam ante Sixtum stetisse conuinceretur. Legendum igitur est, vt aliqui codices habent, non *fecit*, sed *refecit*; ac ita accipienda sunt verba Hadriani epist. 3. ad Carolum Imperatorem. *Sixtus Papa fecit Basilicam Sanctæ Dei Genitricis MARIÆ cognomento Maiorem, quę & ad Præsepe dicitur*. Eandem verò, prius Liberianam, ita fecisse Sixtum dicendum videtur, vt quampluribus additis quasi ex integro eam fecisse videretur. Ornamenta enumerat liber Pontificalis, & eadem cum imaginibus idem Hadrianus recenset. *Simili modò, & ipse in metallis Aureis quamquam in diuersis historijs, sacris decorauit imaginibus*. Extant adhuc ex his sacræ aliquæ historiæ musiuo opere expressæ, & supra Ecclesiæ maius ostium antiquæ inscriptionis reliquiæ perstant. Integra tamen epigraphe ex Bibliotheca Palatina legitur in Appendice Inscript. Gruteri p. 1170. Ex qua renouatio Basilicæ his verbis discitur.

Virgo MARIA tibi Sixtus noua tecta dicauit.

Supra maiorem arcum, musiuo pariter opere ornatum, testatur etiam Baronius in Notat. ad diem Nonar. Augusti verba hæc scripta perseuerare. *Sixtus Plebi Dei*. Tanta vero esse addita vetustiori Basilicæ à Sixto, vt abolito veteri nomine nouū à restauratore acceperit, ex Ioanne Diacono in vita S. Gregorij lib. 4. cap. 68. deducitur, qui eandem Sixtianam Basilicam vocat. Licet vero ante Constantinum nullam Ecclesiam Christianorum Basilicam nuncupatam inuenerim, plures autē ad Ethnicorum, & profanum vsum Basilicas extitisse palam sit, nō tamen videtur dicendum Liberium sanctum Pontificem tempore, quo Arianorum erroribus orbis Christianus concutiebatur, ipseq; pluribus afflictionibus tētatus fuerat, in sæcularem vsum Basilicam construxisse. D. quidem Hieronymus hoc ipso sæculo dolet, licentiam Basilicas in Vrbe ad vsum priuatum excitandi, in eamq. ita inuehitur ep. 18. ad Marcellam. *Vbi* (Romæ inquam) *instar palatij, priuatorum extructa Basilica, vt vile corpusculum hominis pretiosius inambulet, & quasi mundo*

quicquam

quicquam possit esse ornatius, tecta sua magis velint aspicere, quam cœlum. Ipso sedente Liberio iam plures sacræ Basilicæ Romæ numerabantur, hoc est amplæ,& veluti regiæ ædes, siue à Constantino, siue aliis viris principibus constructæ; & Liberius ipse dum Romam rediјt *tenuit Basilicas S. Petri, & B. Pauli, & Basilicam Constantinianam*, vt in eius vita legitur. Ansam quidem dubitandi daret liber Pontificalis,Liberium proprio vsui Basilicam cōstruxisse,dum inquit. *Hic Basilicam fecit nomini suo*, nisi ex antiquis illius Ecclesiæ Liberianæ monumentis constaret,Liberium Basilicam à se constructam consecrauisse. Ex libro vetustissimo in Archiuio illius sacri templi seruato fragmentum adducit Seueranus in quo id apertissimè affirmatur. *Quam Basilicam præfatam idem Pontifex* (Liberius) *consecrauit; in qua quidem Præsepium, Cunabula, fœnum, & Pannos nostri Redemptoris in eiusdem Præsepij altare miro ordine reuerenter cum multis aliis Apostolorum Martyrum, Confessorum, atq; Virginum reliquijs, quorum nomina supervacaneum est nominare, collocauit.* Additq; idem Seueranus in descriptione Ecclesiæ Sanctæ MARIÆ Maioris p.712. ex eisdem vetustis monumentis oratoriū illud fuisse à Liberio consecratum, quod nunc sub Ara Sacelli à Sixto V. splendidissimè erecti integrum est repositum. Basilicam à Liberio constructam pro sacro vsu fuisse vix dubitarem. Post Constantinum enim clarum est sacras Basilicas augustiores Ecclesias fuisse dictas, & ad summum, si quid proprio vsui tribuisset Liberius, fortasse ædes Pontificiæ ad inhabitandum fuissent, addito sacello de quo supra. Sed & aliam verba illa libri Pontificalis *nomini suo* ferunt interpretationem. Auctor est Appianus de Bello ciuili Pompeum, vt Cæsari magis aduersaretur, mille, & quingentorum talentorum munere Paulum Æmilium præpotentem ciuem beneuolum sibi reddere voluisse. Sed addit Gelenio interprete, quòd *Paulus Basilicam valde inclitam suo nomine ex pecunijs huiusmodi publicè constituit.* Hinc inferebam. Eodem modo quo Paulus ex pecunijs sibi à Pōpeo largitis Basilicam illam excitauit, quæ deinceps Basilica Pauli dicta est, & in regione quarta à Sex: Rufo, & P.Victore numeratur, potuit etiam Liberius, sumptibus Ioannis Patricij, & ex pia eiusdem largitate, suppresso nomine, vt pijssimis viris mos est, Basilicam in honorem B.Virginis construere, quæ pecunijs quidē Ioannis ædificaretur, sed nomine Liberij Pontificis appellaretur. Huius autem Basilicæ aliquam saltem partem in sacrum vsum fuisse, quamuis proprio Liberij nomine vocaretur,alia etiam Basilica Sicinini vocata suadet, quæ & si Deo consecrata non dicatur expresse, attamen Ammianus Marcellinus profanus alioquin historicus lib.27. Hist. scriptum reliquit. *Basilica Sicinini, vbi ritus Christiani est conuenticulum.* Id etiam Ruffinus synchronus scriptor confirmat, qui lib.2.Hist. cap.10., Vrsicini contra Damasum schisma, & illius in Basilica Sicinini electionem narrans addit, seditiosorum hominum opera tantas turbas excitatas esse, *vt replerentur humano sanguine orationum loca.* Quamuis ergo Basilica Siciniana ita priuato nomine nuncuparetur, & tamen Ecclesia esset, siue domus orationis, priuatum Liberij nomen non vrget, Liberianam Basilicā Ecclesiā non fuisse; neq; pugnat quin Deo, & B.Virgini dedicati potuerit. Sunt qui putent Sicinini, vel Sicini Basilicā, eandem cum Liberiana fuisse, quoniam in Exquilijs,& non longe à Liuiæ Macello vtraque distaret. At nuper extructa, & ante Damasum Basilica Liberij, dum adhuc sub Damaso Basilica Siciniana omnino, & rè, & nomine staret, à Liberiana diuersam esse conuincit. Liberius ergo, qui suæ Basilicæ nomen dedit, non modo ex niuis prodigio in Exquilijs, comitante Romano clero modulum Ecclesiæ iuxta Niuis mensuram designauit, sed accepto ligone, dum terram in circuitu effodere propriis manibus cæpit, nouum inde miraculum vidit

exurgere.

exurgere. Quod licet in Romano emendato Breuiario non narretur, In duobus tamen hædinis, & vetustis penes me Breuiariis, altero ad vsum iam Parmēsis Ecclesiæ, altero fratrum Heremitarum S. Augustini ita prostat, vt integram non inelegantem historiam libuerit ad piorum consolationem attexere.

Tempore, quo Liberius Papa Apostolicæ Sedis regnum ottinebat, quidam Iohannes nomine, non solum nobilitate generis, sed Patriciatus dignitate preclarus, cum filium non haberet, quem post mortem diuitiarum suarum relinqueret successorem, vnà cum sua coniuge, quæ sibi Diuina prouidentia non solum coniugio, sed etiam pia mētis consortio fuerat sociata, Beatissimam MARIAM Virginem omnium bonorum suorum habere decreuerunt hæredem. Ambo igitur eam deuotis mentibus exorare cæperunt, vt ea iuuante, sic possent ad eius obsequium sua bona disponere, quòd ei posset eorum deuotio esse grata.

Annuit eorum pijs precibus diuina benignitas, quæ semper prope est omnibus, qui inuocant nomen eius, & volens, vt in honorem ipsius Virginis ab ipsis construeretur Ecclesia, cum, eo tempore nulla esset in Vrbe ipsius Beatissimę Virginis vocabulo insignita, locum in quo Ecclesiam ipsam voluit construi, grandi, & magno miraculo designauit. Factum est in terra, in circuitu sicca, & penitus arida remanente, vt locus ipse fusis è Cęlo Niuibus tegeretur.

Et vt clarius, & apertius esset ipsum miraculum, Nonis Augusti, quo tempore Niues in calida regione non cadunt, imò quo tempore herbæ solis ardoribus exuruntur factum est huiuscemodi signum re mirabili; alio alludente miraculo, quòd in præfiguratione eiusdem Virginis, longe antequam mundum illustrasset eius gloriosa natiuitas factum fuit, vellere sic Cęlesti rore comprobato in area Gedeonis, vt eadem area in circuitu sicca, & arida penitus remaneret.

Denique ne ambigi posset, quid sibi vellet, tam insolitum, stupendumq; miraculum, ipsa Beatissima Virgo præfatis Pontifici, & Patricio eadem nocte in somnis apparuit, quòd locum ipsum ad Basilicam sibi construendam elegerat, eisdem, vt mane facto illuc accederent, & iacerent Ecclesię fundamenta præcepit.

Ad quem locum cum Populi multitudo excitati nouitate Miraculi vnà cum iam dictis Pontifice, & Patritio accessisset, & ipse Pontifex cępisset proprijs manibus terram effodere in circuitu niuium, ad iaciendum construendæ Basilicæ fundamentum, ecce priori miraculo aliud diuina dispositione successit. Fluida terra subito se ipsam aperuit, & vbi iacienda essent fundamenta demonstrans, astantium animos incredibili lætitia, & admiratione repleuit.

Sæpe verò dictus Patricius de Diuina voluntate securus, ab inde egregię structura fundauit Ecclesiam, eamq. demum feliciter constructam Situs (Sixtus) *Romanus Pontifex eadem die reuoluto plurium annorum curriculo dedicauit. In qua quanta coruscauerint sæpe miracula, quanta beneficia parentur, qui ea ibidem cum deuotione exposcunt, quanta populorum frequentia in eadem sancta, & venerabili Basilica ad honorem, & laudem ipsius Beatissimę Virginis celebrentur, vestra caritas non ignorat.*

Expressius etiam in alio hædino Breuiario nostro secundum ordinē Romanæ Ecclesiæ asseritur, Basilicam hanc non primam fuisse, quæ vtcumque Romæ in honorem Deiparæ dedicata, vel erecta fuerit; sed primam post Diocletiani vastationem, & Constantini licentiam, vt Ecclesiæ restaurarentur, vel ampliores construerētur. Integra non estat in nostro codice historia, post laudes tamen Virginis quarta, quinta, & sexta Lectio ita componitur.

Verum qualiter intra Romanæ Vrbis menia Beatissima Dei Genitrix sibi specialem, ac singularem domum elegerit, atq. patrocinium suę dignationis alma Vrbi præstare

voluerit, quia id ratio flagitat dignum duximus ignorantibus referare, ficuti ex gestis, antiquitatibus, & temporum ferie legitur, & reperitur.

A temporibus Constantini, qui primus inter Augustos pro construendis Ecclesijs licentiam relaxauit, vsq. ad tempora iunioris Papæ Liberij in honorem perpetua Virginis Dei Genitricis MARIÆ nulla vnquam intra Vrbem fuerat Ecclesia fabricata.

Et quoniam satis videbatur indignum, ne Vrbs, quę totius orbis caput esse dignoscitur, & Christiana Religionis, omniumq. Ecclesiarum obtinet Principatum, à patrocinio, seu à constitutione Dei Beatissimę Genitricis appareret immunis, placuit Diuina prouidentia egregiam hanc Vrbem Matris sua habitaculo decorare.

Et rè vera diligentius mihi perquirenti nulla hoc tempore Virgini Deiparæ Romæ constructa, aut dedicata Ecclesia expresse comparuit ante Basilicam Liberianã, nisi forte Transtiberina, de qua infra. Quod nonnihil obscurius confirmatur in Breuiario Romano sub Leone X. Typis Iunctarum Venetijs edito 1545. in festo S. M. ad Niues Lect.4. Ibi enim B. Virgo inducitur Liberio Pontifici per visionẽ præcipiens, Basilicam sibi esse construendam in loco mirandæ Niuis his verbis. *In quo Basilicam nomini meo tibi pracipio construendam*. Id verò hac prius insinuata ratione. *Ita vt quod hactenus erga mei nominis deuotionem ab aliis non fuerit attentatum, per te mihi nunc placuerit consumari*: hoc est quia Ecclesia hactenus illi post dirutas à Diocletiano non fuerit dedicata. Quid autem significare velint adductæ postremo loco mss. lectiones in verbis illis *vsq; ad tempora iunioris Papa Liberii obscurum est*. An senior alius Liberius Pontifex sedit extra communem Romanorum Pontificum seriem? Id profectò alibi adnotatum non inueni. Fortè qui Lectiones illas concinnauit, Liberium exulem cum Arianis cõmunicantem à Liberio reduce, contra Arianos, & Constantium pugnantem diuisit. Sanè cùm bis Liberius, ante & post Felicem regnauerit, ante lapsum, & post lapsum, quasi duo Liberij videntur posse considerari, & iuniorem Liberium dici, qui post reditum Romam, pacificè post Felicem, quasi rediuiuus cathedram tenuit. Hinc saltem deducitur, postquam Romam Liberius rediit, Basilicam Liberianam construxisse, & eadem die dedicauisse, quo Niuis miraculum acciderat, eodem nempe recurrente, quo à Sixto III. iterum consecrata dicitur. Quando nimirum Dei Genitrix à calumnijs impij Nestorij ex Ephesino Concilio triumphans, voluit Deus, vt vbique maiori cultu veneraretur, & ab eius immensa bonitate, per Sanctissimæ Matris intercessionẽ vberiora manarent omnium gratiarum fluenta. Quamquam enim sub Cœlestino, Ephesinum Concilium contra Nestorij blasphemias celebratum fuerit anno Christi 431.; Sixtus tamen tertius initio Pontificatus sequenti anno idem confirmauit, & Romę tanquam Triumphalem fornicem Basilicam S. MARIÆ, vel in ampliorem formam redegit, vel ornamentis ita auxit, vt veluti iterum ædificata compareret, pluribus interim vbiq. & vt parest credere etiam Romæ, in Deiparæ honorem exurgentibus Templis. Tunc etiam constans traditio est, & testatur Baronius, post Ephesinum Concilium Angelicæ salutationi illud fuisse dulcissimum Epiphonema superadditum *Sancta MARIA Mater Dei ora pro nobis, &c.* Aliud verò prodigium, quod Liberio Pontifice terram iuxta semitas Niuis fodiente comparuit, & in altero ex codicibus mss. nostris narratur, ex Vallicellensis pariter Bibliothecæ mss. libris confirmat iam supra adductus Seueranus p.960. Is non modo ad primum Liberij ictum terram in accomodatos pro fundamentis hiatus spõte descendisse testatur, sed iuxta niuis modulum designatam Basilicam fuisse triangularem, quod libri nostri silent. Ex duplici ergo eodem die coruscante miraculo mirum non est, tam auctorem Liberium, quam Sixtum restauratorem

pro

pro solemni dedicatione recolenda, eundem diem Nonis Augusti festum esse decreuisse. Ex his tamen omnibus adductis, & explicatis, Liberianam Basilicã post Diocletianeam deuastationem, primam Romæ fuisse B. Virgini dicatam non omnino conuincitur; cum difficillimum videatur, Romanorum Pontificum, & ciuiũ Christianorum pietatem tot annis, quot à Diocletiani, & sociorum persecutione ad pacificum reditum Liberij, hoc est post Maxentij cædem iuxta Baronij computum ab anno cccxij. ad ccclvij. seu sextum Liberij, quando Romam rediit, quadraginta septem annis, in aliqua Ecclesia sine publica Deiparæ veneratione permansisse. Verum licet, ita credere pium sit, non desunt attamen validæ ex aduerso coniecturæ. Meminisse igitur oportet, quod supra etiam indicauimus, & nunc clarius explicamus, non statim à cæde Maxentij Christianam fidem ita communi voto Romæ floruisse, vt quidquid pietas suggereret à fidelibus perfici potuerit. Senatus, ac plurimus populus Idolis erat adhuc addictus, & licet Cõstantinus propalam Christianis faueret, non tamen Baptismum susceperat, quinimo refrigescente nonnihil ex felicioribus euentis Christianæ fidelitatis ardore Aruspicinam, qua tunc etiam ipse vsus est, non modo Romanis, sed omnibus lata lege permisit, & ex conniuentia saltem Ethnicorum aliqualis persecutio, ita recruduit in fideles, vt Siluester adhuc anno cccxxxiiii. in monte Soracte lateret, nec Basilicæ, quæ in libello de Munificentia Constantini leguntur, nisi eodem resipiscente, & post hoc tempus erectæ sint. Recogitandum est etiam post magni Constantini mortem, quantum ex Ariana rabie sub Cõstantio catholicis difficillima tempora fuerint, quantaq; Liberius, & in eius exilio chorepiscopus, & martyr Felix passi sint: & quando etiam Liberius ab exilio redux, & resipiens, pacem ad cõstituendas Ecclesias habuerit, vigente deinde post Constantiũ Iuliani persecutione, qui Idolatriam restituere omnibus viribus conatus est. Equidem non ante Christianissimum Imperatorem Iouianum, qui Iuliano Dei voluntate successit, hoc est non ante annum ccclxiii. Basilicam Liberius commodè excitare potuit, hoc est quadraginta circiter annis à primis Basilicarum sub Constantino cõstructionibus. Ante hoc tempus autem peruicaciter non negarem, imò libenter assentior, Constantino iuniore imperante cum fratribus, & sub Iulio Pontifice in honorem Beatissimæ Virginis aliquam fuisse Ecclesiam, vel erectam, vel restitutã. Quinque ab antiquariis Romanæ vetustæ memorantur ecclesiæ, nomine Deiparæ insignitæ, hoc est S. M. in Cosmedin, Sanctæ M. ac Luciæ in Silice, S. M. Liberatricis, seu S. Siluestri in lacu, S. M. in Auentino, & Transtiberina. Primam à S. Dionysio Papa constructam narrant: secundam inter veteres Diaconias sub Simmaco recensitam volunt: tertiam à sancto Siluestro Virgini dicatam à fundatore nomen accepisse; quartam vetustam putant, quòd antea templum Bonæ deæ esset. Sed has neque in Pontificum Historia, neq. aliis antiquis monumentis licuit ante Liberianam Basilicam indicatas inuenire. Quintam vtiq. S. M. Transtiberinã à Callisto, vt vidimus, erectam antequam Liberiana existeret, & post Diocletianum restauratam non negarem. Iulius Pontifex, qui post Siluerium anteiuit Liberium, non modo binas, quas liber Pontificalis recenset Basilicas construxit, sed ex Vetusto in membranis catalogo Romanorum Pontificum, seu antiquo Opusculo quarto apud Bucherium de doctrina temporum pag. 273., *multas fabricas fecit. Basilicam via Portuensi milliario iii. Basilicam in via Flaminia milliario ii., quæ appellatur Valentini. Basilicam Iuliam, quæ est regione vii. iuxta forum D. Traiani. Basilicam Transtiberim regione xiv. iuxta Callistum. Basilicam via Aurelia milliario iii. ad Callistum.* Has in sacrum vsum à Pontifice nõ dubitarem fuisse ædificatas. Ecclesiam in Transtiberina regione B. M. Virgini à

S.Callisto, ibi etiam martyrio coronato, dedicatam esse ex libro Pontificali supra etiam indicauimus. Hanc eandem ad Tabernam olim meritoriam, oleagini fontis scaturigine illustrem, sub Diocletiano, vel antea dirutam, in tanti prodigij, ex purissima Virgine nascentis Domini memoriam, vel rursus ędificatam, vel restauratam consecrauisse Iulium Papam, auctoritate illius vetusti monumenti ductus affirmarem, quando & regio Transtiberina, & locus ad Callistum eandem prorsus Ecclesiam designet, quæ deinde in antiquitatibus ab vndecimo præsertim sæculo, quæ passim occurrunt, vocatur S. M. trans Tiberim Tituli Callisti. Vetustius verò monumentum non occurrit, quam sub Gregorio II. Romanum Concilium, in quo pro re nostra apertissimus testis subscribit *Thalassius Presbiter Sanctę Romana Ecclesię tituli Sanctæ Dei Genitricis, quę appellatur Calisti transTiberim subsc.* sicuti ergo antiquiorem Liberiana Basilica Transtiberinam agnosco, ita postquam illam in Exquilijs S.MARIAE ad Niues esse cæpit, frequẽtiori popolorum concursu veneratam, ac celebriorem fuisse non dubitarem. In hac ad finem eiusdem sæculi, quo constructa erat, Hilarius Pontificatum suscipiens anno 461. tamquam in loco, vbi sedere Pontifices consueuerint, constituta sua nonminus, ac in Lateranensi seruari mandauit, vt legitur in libro Pontificali. *Hæc omnia in Basilica Constantiniana, vel ad Sanctam MARIAM constituta recondidit*. Ante huius Basilicæ fores tanquam celeberimo loco Gelasius primus, qui sedem tenuit ab anno 493. inuentos Manichæorum *codices ante fores Basilicæ Sanctæ MARIAE incendio concremauit*. Vsitatiùs proinde Sancta MARIA Maior nuncupata fuit ex ratione, quam Petrus Venerabilis adducit lib.2. de Mirac. cap.30. *Habetur Romæ Patriarchalis Ecclesia in honore perpetuæ Virginis Matris Domini consecrata, quæ vulgari sermone S. MARIA Maior vocatur. Maior autem idcirco, quia post Lateranensem S.Saluatoris Ecclesiã maior dignitate non solum Romanis, sed & totius orbis Ecclesiis est*. Vnde dubitare nequit huius dedicationem in Vetustiori M. nostro Nonis Augusti recoli, quamvis titulus Maioris non addatur. Id enim expressè profitetur Romanum Martyrologium, Bellinus de Padua, Maurolycius, Molanus ad Vsuardum, Galesinius, & à multo tempore Romanum Breviarium.

VIII. Idus Augusti.

ROmæ in Cimiterio Calisti Via Appia Natalis Xisti Episcopi. Felicis. & Agapiti. Donatiani. Faustini. Pretextati. Laurenti. Eppoliti. & milites clxv. & passio Sancte Afre.

AVGVSTI 6.

NAtalem S. Sixti in diem hesternam quintã Augusti retulit Calendarium vetus Fronti, qua quidem die cum Rom. martyrol. de Sisto Rõ. Pontifice agunt Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, Notkerus cũ alijs recentioribus Latinis. De nominibus, & numero sociorum mss. codices, & editi scriptores variant. Vetustissimũ S. Villibrordi M., ita hodiernos fastos implet: *viij. Idus Aug. Romæ Syxti Episcopi, & Martyris, Felicissimi, & Agapitis, Donatiani, & militũ clxx. Passio S. Afræ.* Anonymorũ numerũ minuit M. Corbeiense, & no-

& nominatorū seriem cum nostro auget. *viij. Idus Augusti. Romæ in cœmeterio Calisti Via Appia Natalis Sixti Episcopi, & Felicissimi, Agapiti, Donatiani, Fausti, Prætestati, Laurentij, Hyppoliti, & militum clxij. & passio S. Afræ.* Nec dissimilia habet ms. Reginæ Sueciæ *oct. Idus Aug. Sixti Episcopi, & Felicissimi, Agapiti, Donatiani, Faustini, Prætestati, Laurentii, Hippolyti, & milites clxv.* ita in anonymorum militum numero prorsus cum libris nostris conueniens. Clarum est autem, qui simul & hodierno die recoluntur, non eodem die agonem compleuisse, sed eodem censu relatos, ne in confitendo Domino socij, in veneratione disiungerētur. Exemplo sint Laurentius, & Hippolytus notiores, qui etiam proprio die in Vetustiori nostro iterata veneratione deinceps recoluntur. Liber Pontificalis Damaso ascriptus S.Sixtum narrat capite minutū fuisse cum sex Diaconis, viij. Idus Augusti, quorum nomina sunt, Felicissimus, Agapitus, Ianuarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus. Et post triduum coronam accepisse Laurētium Archidiaconum, Claudium Subdiaconum, Seuerum Presbyterum, & Crescentium lectorem. S. Pontificem addit sepultum via Appia in cœmeterio Callisti, sex verò Diaconos eadem via in cœmeterio Prætestati. In Actis S. Laurentij quæ insertum habent S. Sixti certamen, apertè legitur, S. Pontificem capite truncatū ad Cliuum Martis, vna cum Felicissimo, & Agapito Diaconis viij. Idus Augusti. Quo die sepultum narrant S. Sixtum in crypta in cœmeterio Callisti, SS. Diaconos in cœmeterio Prætestati. Qui subsequntur martyres, Donatianum, Faustum, siue Faustinum, & Prætestatū inter socios S. Sixti numeratos non inuenio. Potuerunt esse de clero, & in carnificina illa coronari. Equidem Quarti insignis martyris, & S. Sixti in agone socij memoriam Acta illa non recolunt, & tamen ex D. Cypriani Epistola 82. ad Successum, vt notauit etiam Notkerus, Quartum illi fuisse in corona socium apparet; quinimo dubitari potest, an Acta S. Sixti legiptima prorsus sint, quandoquidem non ante templum Martis, & ad eius cliuum in Platea, sed in ipsa crypta, seu cœmeterio, vbi sacra Christiani persecutionum tempore celebrabant, palmam accepisse ita D. Cyprianus testatur *Xistum autem in cœmeterio animaduersum sciatis octauo Iduum Augustarum die, & cum eo Quartum.* Hunc notissimum aliquem ex Clero fuisse, ex loquendi modo videtur omninò sanctus Doctor docere, cum tamen, aliunde, quis, quando passus sit ignoretur. Beda enim Vsuardus, Ado, Notkerus, qui hac die Quartum venerantur, ex D. Cypriano accepisse fatentur; sanctum vero Hippolytum, & Laurentium S. Sixto copulari consueuisse habetur in Græcorum Menologio ad diem 2. Augusti, vbi recēsitis S. Stephani Papæ Actis additur. *Post S. Stephanū ordinatus est Pontifex Sixtus, interfectus & ipse postea cum SS. Martyribus Laurentio, & Hippolyto.* & iterum die x. Augusti S. Laurentio Sixtum, ita *SS. Martyrum Laurentij Archidiaconi, & Sixti, qui fidem Christi professi in Vrbe Romæ sub Decio Imperatore martyrium passi sūt.* Cum autem post Stephanum Sixtus II. Pontificalem cathedram ascenderit, & agonem consummauerit, quod etiā Acta S. Stephani Latina profitentur, iam sub Decio, qui Valerianum præcessit intermedijs etiam Gallo, & Volusiano, martyrium facere non potuit. Veritus etiam sum, ne Prætestati nomen ab incurioso librario ex cœmeterio, in quo Diaconi S. Sixti sepulti sunt translatum sit ad martyrem; quemadmodum dubiè scriptum videtur in Vetustissimo Romani M. fragmento sæpius adducto apud Bucherium, in quo legitur. *Mense Augusti viii. Idus Sixti in Callisti, & Prætestati, Agapiti, & Felicissimi.* In sacramentario S. Gregorij *viii. Idus Augusti Nat. S. Sixti Episcopi* tantum memoria recolitur, *& eodem die Nat. SS. Felicissimi, & Agapiti.* In Vetusto, & paruulo M., seu Calend. Hiero-

Hieronymiano Lucensi, ita pariter Prætestatus omittitur, & tãtum legitur. *viii. Idus Sixti Episcopi. Felicissimi, & Agapiti. Et Transfiguratio Domini.* In codicibus ergo nostris pro Felice Felicissimũ reponendum esse videtur, quamquam sicuti in hodiernis fastis S.Laurentius ex Vinculorum pro Christo communione à Sixto, & Felicissimo non disiungitur, ita Felicissimus cum Laurentio etiam iiij. Idus Augusti coniunctim veneretur.

Et militum clxv. An hi milites sint, in Actis S.Laurentij memorati, hoc est 46. cum vxoribus suis, & cum aliis cxx. via Salaria, qui per anticipationem hic recenseantur, quòd non multo post agonẽ Hippolyti, à Iustino eodem Presbytero sepulti sint, affirmare non auderem. Alterius classis videntur apud Notkerum reputari. Post sancti enim Sixti memoriam subdit. *Item Romæ militum centum sexaginta quinque. Et passio Sanctæ Afræ Virginis.*

S.Afra. Quam Virginem Notkerus dicit S.Afram; Martyrem tantum agnoscunt, non Virginem reliqua iam adducta mss. Si virginitatis gloria floruit iam ab Augustensi diuersam, de qua sequenti die agendum est, fateri omnino necesse esset, cum Augustana Meretrix fuerit: An quia militibus Romanis nullo alio indicato agonis loco succenturiatur Afra Romana martyr dicenda esset? De Afra alia martyre Brixiensi agit Ferrarius ad diem 24. Maij, quæ pariter non Virgo, sed vxor Italici fuit. At si Actis S. Afræ apud Surium standum sit, sequenti quidem die S.Afra Augustana cum pluribus martyrologijs venerari deberet, in hodiernis verò fastis S. Afrus Augustanus, qui pridie, quam S.Afra recolendus est, ad illius terrorem coronatus.

VII. Idus Augusti.

IN Antiochia Natalis Sanctorum Simfloni. Venerij. & aliorum vi. & in Thuscia Ciuitate Aretia Natalis Sanctorum Donati Episcopi, & Confessoris. Auxenti, & Garpensori. Mediol. Natalis Sancti Faustini. Romæ passio Sanctorum Martyrum xxvi. *In Prouintia Retia Ciuitate Augusta Natalis Sanctorum Africæ, & Valeriæ.*

AVGVSTI 7.

ANtiocheni Martyres Simphlonius, & alij sex anonymi. vel vt in M. Corbeiẽsi septem, minimè alijs hucvsq; editis martyrologijs communes sunt: neq; etiam Notkero, qui Vetustissimi nostri tabulas ferè sectatur. In Corbeiensi legitur. *VII. Idus. In Antiochia Natalis SS. Simpronii, Venerię, & aliorum vii. Germanorum. In Tuscia ciuitate Arecia Natalis S. Donati Episcopi, & Confessoris. Mediolano Natalis S. Faustini Martyris. Romæ passio martyrum numero xxv. In Prouincia Retia, ciuitate Augusta Natalis S. Afri, & Veneriæ.* Parum hæc Corbeiẽsis sanctorum series ab expressa in libris nostris distat: plurimum, quæ in Vetustissimo M. legitur. *VII. Idus Augusti. Antiochia Suffroni, Veneriæ, & Aritio, Donati, & aliorum vii. Ausenti. Mediolano Faustini. Roma passio xxv. martyrum Ciuitate Augusta Afræ, Veneriæ.* Anonymi septem ab Antiochenis videntur transpositi, & librarij vitio, post Donatum signati. Huic Auxentius statim connectitur in libris nostris, & Venerius scribitur non Veneria, Anonymos septẽ germanos fuisse Corbeiensi Martyrologio debemus. Sophro-

phroneum, siue Symphronium, aut Simplonium Galesinius Romanis martyribus Petro, & Iuliano accenset ex ms. libro, sed non semel ex codicibus deprauatis excipiens, Romæ martyres tribuit, quorum agonis locus non signatur.

In Thuscia ciuitate. S. Donatus Episcopus Aretinus, in omnibus martyrologijs notissimus Martyr, nescio cur in libris nostris, & Corbeiensi Episcopus, & Confessor nuncupetur, quinimo etiam in ms. Reginæ Sueciæ *VII. Idus. Donati Episcopi, & Confessoris, Anceti, & Carpophori*. Duplicem hac die Donatum venerationi exponit Petrus de Natalibus, alterum Aretinum Episcopum, & martyrem, alterum Episcopum Epiri, & Confessorem. Illius Acta non multum à communibus diuersa percurrit lib. 7. cap. 33.: huius insignia prodigia refert cap. sequenti 34., & eundem esse cū Donato Episcopo Euoreæ in Epiro in Romano martyrologio die 30. Aprilis venerato, dignoscitur. Idem apud Græcos in Menologio Episcopus Aureæ dicitur, & apud Petrum de Natalibus in pace quieuisse vij. Idus Augusti, ac Venetijs in S. Maria de Murano nunc trāslatum esse narratur. Vitam, & prodigia eius habet Sozomenus lib. 7. cap. 25. Insigneq. addit videri templum ab ipso denominatum in pago Euoreæ Isoria nuncupato, prope fontem orationibus impetratū. Coæuus D. Ambrosij S. Episcopus fuit, & sub Theodosio floruit. Potuit vnus pro altero Donato accipi, & in aliquibus codicibus Euorensis Episcopus in Aretinum similitudine dignitatis, & nominis immutari: potuit, relicto Confessoris titulo Aretinus etiam Confessor nuncupari, qui verè martyr fuerit. Huius Acta aliqua correctione indigentia, vt oculatissimus Baronius notat, & post eum Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, prostant apud Surium, & in Hagiologio perantiquo nostro diffusius scripta, quorum initium est. *Erat quidam puer in Ciuitate Romana, &c.* De Hilariano, siue Hilarino Monaco, S. Donati in passione socio egimus ad diem 16. Iulij; cumque ante S. Donatum fustibus cæsus cursum compleuerit, mirum non est in hodiernis fastis non recenseri. Post cædem enim Hilarini in carcerem S. Donatus coniectus, non nisi etiam post aliquos dies capite truncato martyrium fecit. Ad Ostia Tyberina Hilarinum cæsum refert Petrus de Natalibus, vbi fuerat detentus: Donatus vero in Vrbe Aretio: sed post mortem Ostiam relatum Hilarinum probabilius putat Baronius; forte quod ibi Monachus aliquando pietatis opera illa exercuerit, quæ in Actis narrantur, & quæ prostant in Martyrol. Romano die 25. Iunii, vbi de S. Gallicano agitur. Potuit etiam S. Hilarinus sub Iuliano, dum S. Gallicanus inde expulsus Alexandriā perrexit, ipse pariter expulsus Aretium petere, ac deinde, vt Ostiæ olim indigena, vel incola illius vrbis esset, à Christianis Iuliani Apostatæ persecutione silente ibidem transferri. Alius est Donatus Confessor Episcopus Fæsulanus in Tuscia, sed qui in M. Vetustissimo, & Vetustiori nostro locum habere non possit, quòd recentioribus sæculis etiam supra additamēta, floruerit, hoc est ad Episcopatum fuerit assumptus anno circiter 802. Sed mirum, quod S. Donatus Confessoris titulo decoratus Ecclesiam in Lucensi ditione habuerit tempore Desiderij Regis Lōgobard. nono anno, & Adelchis filij septimo, hoc est anno 766. vt in Tabularij Episcopalis hædino, & prototypo monumento scribitur, Reginolfum Abbatem iam construxisse Ecclesiam *in honorem S. Mariæ, & S. Donati Episcopi Cōfessoris*. Sanè in ea Diœcesi plures erant S. Donato dicatæ Ecclesiæ, vnde etiam pagi plures nomen acceperunt. Videtur autem magis probabile in vrbe Thusciæ S. Donatū in Thuscia Episcopum, & martyrem singularem venerationem suscepisse, quam S. Donatum Cōfessorem Asianum in Epiro Episcopum. De prodigio vitrei calicis cōfracti, & per S. Donatum Aretinum integrati

tegrati

tegrati meminit S. Gregorius: an vero S.Episcopus martyr, vel Cõfessor fuerit non explicat. Beda vetustior ex editis martyrem ita dicit. 7. Idus Aug. *Apud Tusciam Ciuitatem Aretio Nat. S.Donati Episcopi,& Martyris*. Miraculum veritatis à sepulto cadauere per viuam vocem extortæ, non idem profectò, sed simile habetur in vtriusq. Donati Episcopi Actis, apud Petrum Æquilinum.

Auxẽti,& Garpenfori. S.Carpophori cum socijs vij. Idus Augusti Romæ memoriam agit fragmentum Vetustissimum apud Bucherium, vt sequenti die adnotabimus. Galesinus hac die ità refert Nouocomi Carpophorum, & Exanthũ martyres cum socijs, vt suspicionem induxerit, pro Auxentio reponendum esse Exanthium, quos passos esse 7. Idus Augusti etiam testatur Ferrarius. At cum nomina non nihil varient, & plures cum Carpophoro socij nominatim apud hos scriptores numerentur, qui in Vrbe Comensi simul coronã acceperint, & quorum nulla hic extat memoria, alios putarem Auxentium, & Garbenforum, seu vt legit ms. Reginæ Sueciæ Carpophorum in libris nostris memoratos. Auxẽtium tantùm habet M. Vetustissimum. Verùm cum tam is, quam Garbenforus in vtroq; codice S. Donato succenturietur, nullo alio indicato loco, vterque Aretinæ Vrbi tribuendus videretur, si alia aliqua coniectura, quæ nos latet, assertio roborari posset.

Mediolani. S.Faustinum pariter, cum codicibus nostris, Corbeiensi, Antuerpiensi, & altero ms. Reginæ Sueciæ vocant Mediolanensem martyrem Beda, Vsuardus, Ado, & Notkerus. Faustum verò militem dicit Romanum Martyrol. Ita Galesinius Mediolanensis confirmat in illius Ecclesiæ annalibus, & Tabulis vocari, vnde Faustiniana Basilica nomen acceperit, cuius meminit D.Ambrosius. Hunc Confessorem obijsse non propriè martyrem, addit idem Galesinius contra aliorum fidem. Acta striftim percurrit Ferrarius in Catal. SS. Italiæ hac ipsa die, & Faustum vocat. An Basilica Mediolensis Faustiniana nuncupata nomen acceperit à Fausta, vel à Faustino, videatur dissertatio Nazariana Ioannis Petri Puricelli cap.25. & eiusdem Monumenta Ambrosianæ Basilicæ à nu. 75. ad 80. Præter institutum enim nostrũ esset de his longius disserere. Faustinum legit pariter, non Faustum Petrus de Natalibus ex antiquis, vt profitetur, MM. lib. xi. nu. 210.

Romæ. Anonymos Romanos martyres xxv. agnoscunt M. Corbeiense, & Vetustissimum Antuerpiense cum Notkero. Vnde in libris nostris auferenda videtur vnius numeralis superaddita nota. Petrum, & Iulianum Romæ passos cum xviij. anonymis refert Romanum M. cum Beda, Vsuardo, Adone, Maurolycio, alijsq. recentioribus; supra quos nihil addit in Notarionibus Baronius, quod maiorem lucem afferat. In Actis S.Afræ apud Surium T.8. in fine dicitur, apud candẽ Vrbẽ Augustanam ipsa die, passos esse alios xxv. pro nomine Christi capitis obtruncationem, quorum aliqui nominibus exprimũtur. Quiriacus nepos, vel ex varietate codicũ Cypriacus, Largio, vel Largus, Crescentianus, Euthychianus, Charito, Philadelphius, vel Fridalphus, Petrus, & mulieres istæ Nimmia, vel Meminia, Iuliana, Diomedea, Leonide, Agape, & alij xiij. quorũ nomina Deus scit. Meister. Chronic. p. 4. c. 4. tres alios addit Emblasiam, Cytiam, & Faustam. Vicelius hos non Augustæ, sed Romæ tribuit, & inquit eodem die, hoc est postridie ad coronam Afræ *passi sunt etiam non longe ab Vrbe Roma, Cyriacus, Largus, Smaragdus, Memnia, Iulia, & multi alij pro nomine Christi decollati sunt*. De quibus aliquid dicendũ est ad diem vi. Idus Augusti.

In Prouincia Rethia. De S. Afra, eiusq; cum S.Afro apud Augustanos confusa celebritate ex Notkero aliqua diximus ad diem Nonis Augusti. Acta S. Afræ meretricis Augustanæ habet Surius ad diem 5. Augusti T.8. quibus sinceriora

ibi

ibi putat Baronius, ea quæ Vicelius retulit. Sed hæc nonnihil emendata pars tantum eorum sunt, quæ apud Surium leguntur. Extant apud Vicelium de Sãctis Ecclesiæ Dei p.183. Eodem tamen die, quo Afræ sepultura curabatur, pro Christo etiam passas esse Hilariam eius matrem Dignam, Eunomiam, & Eutropiã ancillas, tam Surius, quam Vicelius narrant. In die passionis, quæ in adductis Actis minimè exprimitur, nequaquam conueniũt Hagiologia. M. Romanum cum Vsuardo, Adone, & alijs in diẽ quintam Augusti referunt. Notkerus vero, in re propria, magis attendendus, S. Afræ, & sociarum Agonem hac ipsa die 7. Idus recolit, & ante ipsum Beda editus. *Apud Prouinciam Rhetia Ciuitatem Augustam Natale S. Afra martyris.* Vnde corrigendi libri nostri essent, qui Africæ non Afræ memoriam agunt, nisi Afer, & Africus idem nomen grammaticis, antiquario nostro permisceret Afrã, & Africam dicere. Corbeiense M. Natalem Afri celebrat, cui Veneriam sociam addit, qui in codicibus nostris Valeria nuncupatur, & quæ siue Valeria, siue Veneria inter S. Afræ conturbernales nõ legitur. Afram, & Veneriam etiam retinet M. Vetustissimum, atq. ita etiam legit ms. Reginæ Sueciæ. *Romę passio SS. Martyrum numero xxij. In Prouincia Ratia ciuitate Augusta Natalis sanctarũ Afra, & Veneria.* De S. Afra Augustana rursus agit M. nostrum vij. Idus Octobris nulla addita socia. An Veneria agnomen meretricis Afræ est, quę à matre Hilaria Veneri Cypriæ dicata fuit, vt in Actis eius legitur? id non patiuntur mss., quæ distingunt *Sanctarum Afrę, & Veneria* memoriam.

VI. Idus Augusti.

ROmæ Natalis Sanctorum Secundini. Severiani. Carpofori. Victorini. Albani. Et in Via Salutaria Hostensi. Cyrici. Largi. Crescentiani. Memmiæ. Iulianæ. Ciriacitis, & Smaragdi. Secundini. Albani. Victoriani. Faustini. Donate. Felicis. Et in Nicomedia Natalis Sanctorum Nazari. Iuliane. Agape Virginis. Euticiani. Corithonis. Diomedis. Metrodore Virginis, & Philadelphiæ Natalis S. Leonidis.

AVGVSTI 8.

EX adducti laterculi inspectione facile quisq; agnoscet, ea quæ ex deprauatis Actis S. Afræ apud Suriũ hesterna die attulimus, ab inscio antiquario consarcinata esse ex vetusto aliquo Martyrologio, & fastis huius diei: quod adnotauit subobscurè Vicelius. Nonnihil verò hodiernum sanctorum Indiculum deprauatum quoque esse suspicamur, tam in libris nostris, quã in alijs mss., quos conferre de more expedit, & primùm cum Vetustissimo Antuerpiense. *VI. Kal. Augusti. Roma Secũdi, Seueriani, Carpofori, & in Albano Victorini, item Cyriaci, Largi, Crescẽtiani, Memiei, Iuliana, Cyriacitis, Zmaragdi, Secundi, Albani. Victuriani, Faustini, Donata, Felicis. Nicomedia Nazari, Iuliana, Agagia Virginum, Eutyciani, Cornitonis, Diomedis, Metrona Virginis. Philadelphia Leonidis.* Ex particula *item* Cyriaco addita, videretur in prima martyrum Romanorũ classe Cyriacum deficere, vel post Victorinum legendũ esse, *item in Albano Cyriaci, Largi, &c.* At hos in M. Corbeiensi via Salaria passos scribitur, vel eorum aliquos via Ostiensi. Ita enim prostat. *VI. Idus Aug. Roma Natal. SS. Se-*

Aaaaa

SS. Secundini, Seueriani, Carpophori, Victorini, & Albini. Et in via Salaria Ostẽsi, Crescentiani, Sergi, Memmię, Iuliana, Cyriacitis, & Smaragdi, Secundini, Albini, Victuriani, Faustini, Donatę. Felicis, Syluani. In Nicomedia Natalis SS. Nazari, Iuliana, Agape virginum, Enticiani, Corintonis, Diomedis, Metrodora virginis, Iustę. Philadelphia Natalis S. Leonidis, Agapiti. Locum venerationis Secundi, vel potius, vt etiam codices nostri retinent, Secundini, exhibet mſ. Reginæ Sueciæ. *VI. Idus. Romę Via Appia Natalis S. Secundini. Nicomedia Natal. SS. Nazarij, Iuliana, & Agapa vir.* & vt addit alter mſ. *Eutichiani, Corinthonis, Diomedis. Metrodosa virginis. Item SS. Martyrum Eleutheri, & Leonidis. Philadelphia Natalis S. Leonidis.*

Secundini. Ex adductis Romanis martyribus aliqui in vetuſtiſsimo fragmẽto M. Romani hesterna die 7. Idus recolũtur: aliqui ſexto Idus cum noſtro. *Septimo Idus Augusti, Sinodi, Carpophori, Victorini, & Seueriani, Albano, & Ostẽse.* Deinde. *Sexto* (Idus) *Ostiense, Cyriaci, Largi, Crescentiani, Memmię, Iuliana, & Smaragdi.* Ex his docemur horum ſanctorum martyrum aliquos, vel agonem compleuiſſe, vel veneratos eſſe via Appia, quæ ducebat Albanum, aliquos via Oſtienſe. Secundinum, ſiue Secundum viæ Appiæ tribuitur in mſ. Reginæ Sueciæ: & in vetuſtiſsimo Antuerpienſi Seuerianus etiam, & Carpoforus; preſſius verò in Albano Victorinus. Erat enim Albanum Oppidum Procopio 2. Goth, ſtadijs centum quinquaginta ab vrbe in via Appia ſitum, ſeu ad 20. milia paſſuum. Vnde qui codicibus noſtris primo loco Albanus minus corruptè, & Albinus Corbeienſi martyrologio dicitur, Albanum opidum eſt; quia ita expreſsè habent vetuſtiſsimum Bucherij fragmentum, & Vetuſtiſsimum Antuerpienſe M. A' primo etiam diſcimus ex martyribus primo loco numeratis aliquos ſepultos eſſe via Oſtienſi.

In via Salataria. Frequens codicibus noſtris librarij error, qui viam Salutariam pro Salaria ſcribit, facile etiã emẽdari ex alijs codicibus poteſt, præſertim Corbeienſi, ſicuti pariter nomen *Ostensi*, pro *Ostiensi.* In Romano M. emendato Cyriacus Diaconus, Largus, & Smaragdus tantùm nominibus indicantur, & alij viginti Anonymi illis adijciũtur, qui coronati 17. Kal. Aprilis ſub Diocletiano, & Maximiano à Ioanne Presbytero via Salaria ſepulti, & Marcello PP. trãslati ſunt ad prædium Lucinæ via Oſtiẽſi hoc die vi. Idus Aug.. Hæc eadem confirmant Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus, quorum poſtremus cum Adone, eorundem Acta percurrit, partim hac die, partim 17. Kal. Aprilis, vbi nominibus exprimuntur Cyriacus, & Siſinnius Diaconi, Smaragdus, Largus, Creſcentianus cum alijs xx., quos omnia ex Actis S. Marcelli excerpſiſſe teſtantur illa, quæ habemus in vetuſto mſ. Hagiologio. Iam ergo, quæ in libris noſtris, & Corbeienſi M. comparet confuſio, facilè tollitur, cum S. martyres, & ſepulti, & venerati ſint, tũ via Salaria, tum Oſtienſi, Cyriacitem, neq. Romanum, neq. alia latinorum MM. exhibent, nec eſt difficile Memmiam, Iulianam, & reliquos cum ijſdem numero xiij. ex ſacra illa turba fuiſſe, qui vno die viginti ſimul coronati fuerunt; quorum aliqui cum Cyriaco, Largo, & Smeragdo tranſlati ſint in via Oſtienſem, alij via Salaria ad primam venerationem relicti. xxi. habet, non xx. mſ. Hagiologium noſtrum in numero Anonymorum, vt ſemel etiam ſcripſit Ado. Quatuordecim eſſent nominatim ſub vno choro expreſsi martyres, ſi ex M. Corbeienſi, in quo Cyriacus deficit Anteſignanus, eſſet addendus poſtremo loco expreſſus Siluanus, alijs ignotus. Verùm vt candide dicam, quod ſentio veritus aliquando ſum, ne illius codicis librarius nobis aliquando illudat; ſæpè enim, qui ſupra codices noſtros in illo redundant martyres, aut Siluanus, aut Felix ſunt, vt cordatus Lector animaduertere facile poteſt.

In Nicomedia. Septem purpuratos cœlites Nicomedienſes recolit vetuſtius

ſtius noſtrum M., Iuſtam addit octauo loco Corbeienſe alijs adductis mſſ. non memoratam, & Notkero etiam prætermiſſam. Is Nicomedienſes pariter athletas adducit, ſed mutilatos. Philadelphiam pro nomine martyris librarius accepiſſe videtur, palam ex adductis mſſ. codicibus emendandum. *In Nicomedia natalis SS. Nazarij, Iuliani* (pro Iuliana) *& Agapes Virginis, Eutichiani, Philadelfie, Leonidis*. Deſunt Carithon, Diomedes, & Metrodora virgo. Alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ, in duas partitur claſſes Nicomedienſes martyres;& quãvis primam decurtatam adducat, in Secunda Eleutherium, & Leonidem addit. De Leonide ſuſpicari liceret Philadelphienſem eſſe, niſi Eleutherius adderetur. Hos etiam exhibet martyrologium Romanum,& Græci in Menologio,vt ibi notat Baronius, loco paſſionis non indicato. Addunt tamen propter fidẽ Chriſti igne conſummatos eſſe. Agapem virginem recolunt Maurolycius, Molanus, & Galeſinius, & ante illos Petrus de Natalibus lib. 11. nu. 111.

Et Philadelphia. Leonidem tantum cum Notkero, Philadelphiæ vrbi, ſiue Lydiæ inter Sardes, ſiue Cœleſyriæ, tribuunt codices noſtri, cum M. Vetuſtiſſimo, & mſ. Reginæ Sueciæ. Agapitum addit M. Corbeienſe, alijs omnibus præteritum. Magna nominis diſſonantia. Eleutherium Græcorum hunc eſſe non ſinit.

V. Idus Auguſti.

NAtalis Sancti Romani. In Oriente Natalis Sanctorum Firmi. Ruſtici. Permeni. Creſcentiani. Largi. Tyburtij. Tyberiani. Anniodori. Nomidiani. Laudiei. Iuliani. Policarpi. Primi. Xiſti. Agathopi. & aliorum nũo xi. Feliciſſimi. Carpofori. Samaracdi cũ alijs x. In Alexandria Natalis Sanctorum Antonini. Et Onion. Tyburtini. Valeriani. Diuniſi. Felicis. Euticiani. Gagi. Melciadis. Stephani. Vrbani. Luci. Mamori. Saſtiri. Monidiani. Ladieis. Iuliani. Polycarpi. Romæ in Cimiterio depoſitio Diuniſi Epiſcopi. Et in Colonia Natalis Sanctorum Fauſtini. Iſtriani. Marcellini. Secundiani. Xiſti. In Vrbe Lemouis Sancti Martini Priuinſis.

AVGVSTI 9.

ADuſum, non modo Occidentalis Eccleſiæ, ſed Romanæ Matris, accomodatum olim fuiſſe vetuſtius M. noſtrum, aliàs diximus, & ex initio huius diarij ſegmenti confirmatur in libris noſtris. In quorum fronte Romanus re, & nomine martyr ſignatur, non indicato loco paſſionis. Supplet Romanum M. Bedæ, Adonis, Vvandelberti, Notkeri, qui Romæ Romanum militem, in Laurentij confeſſione compunctum, fuſtibus cæſum, & capite multatum referunt; quæ vberius narrantur in Actis S. Laurentij, tam mſſ. in Hagiologio noſtro, quam editis apud Surium. In his de loco ſepulturæ, & venerationis, ita legitur. *Extra portã ſalaria muros decollatus eſt v. Idus Auguſti. Venit autem Iuſtinus presbyter noctu, collectumq. corpus eius ſepeliuit in Crypta in Agro Verano*. hoc eſt via Tiburtina: Huius S. Romani corpus ab antiquiſſimo

mo tempore Lucæ in Thuscia veneratur, insigni eius nomini dicato templo, & in maiori ara deposito. Romanum hunc non Romanum vocat Galesinius, & sub Iuliano coronari Romæ meruisse narrat *ex libro scripto, Annalibus Hartimani Monachi, & Tabulis Ecclesiæ Lucensis*, ad quam vrbem postea delatum esse, in martyrologio affirmat. Ex quibus tabulis hoc acceperit, me fateor ignorare. Hoc vnum scio, vt in diptycis Ecclesiæ Lucensis Deo fauente ostendemus, ab immemorabili tempora, & ante octingentos annos Romanum militem, Sancti Laurentij præuium in passione socium, in vrbe illa, & propria Ecclesia veneratum. Plures sub Romani nomine fuisse martyres, qui Romæ agonem perfecerint fatemur, & pluribus in locis etiam eundem Sanctũ Militem veneratum, siue ex reliquiarum parte aliqua, siue nominis similitudine scimus. Romanum alium militem cum Claudio, Seuero, Crescentio recolit Ado 4. Idus Augusti. Romanum S.Sixti Pontificis Ostiarum cum eo coronatum testantur eiusdẽ S.Sixti Acta 8. Idus Augusti apud Petrum de Natal. lib.7. cap.3. & liber Pontificalis in Sixto. Alterius Antiocheni martyris gesta refert Eusebius Cæsariensis de Resurr. & Ascens. lib.2. p.92. apud Sirmundũ n., cuius memoriam agimus die 17. Nouẽbris, sed non alius Lucæ præter iam dictum, ab antiquissimo tempore veneratur. Hunc ignota mihi ratione prætereũt, tam M.Vetustisimum, quam Corbeiẽse hac die. Illud, *V. Idus Augusti. Sirmi Natalis Rustici. Et Pergamo Crescentionis, Tiburtij. In Tuscia Veriani, Marcelliani, Secundiani, Romani, Largi, Tiberiani, Theodori, Nomediani, Laudici, Iuliani, Pauli, Carpi, Primi, Xysti, Agatopi, & aliorum xi. Simtlini, Nimidiaci, Ladici, Iuliani, Felicissimi, Carpophori, Zmaragdi cum alijs x. In Alexãdria Antonini, & Tonioni, Tiberti, Valeriani, Dionysi, Felicis, Eutiani, Gagi, Melei, Adosi, Tebasi, Vrbani, Luci, Mamiai, Roma Calesti Dionysi Episcopi, Fastiniani.* Corbeiense ita sacras diarias tabulas disponit. *V. Idus Augusti. In Oriente Natalis SS. Firmi, Rustici, Primi, Crescentiani, Largi, Tyberiani, Amij, Tiberiani, Theodoti, Nomediani, Laudaci, Iuliani, Polycarpi, Primi, Xisti, Agatopi, & aliorum numero xi. Felicissimi, Carpofori, Zemaragdi, cum alijs x. & nouem. In Alexandria Natalis SS. Antonini, & Onion, Tiburtini, Valeriani, Dyonisi, Felicis, Euticiani, Gagi, Melciadis, Stephani, Vrbani, Luci, Mamon, Sattiri, Nimidi, Ladici, Iuliani, Policarpi, Magni, Siluani. Romæ in Cæmeterio depositio Dionysi Episcopi. Et in Colonia Natalis Sanctorum Viriani, Marcellini, Secundini, Xisti. Vrbe Lemonicas S.Martini Briuatensis.* Ab hoc parum nostri codices recedunt, quos cũ Corbeiensi eodem in assignãdis locis, vbi passi sint, vel venerationem acceperint, sancti martyres minus accuratos agnosco, quam Vetustisimum. In illis *Firmi* pro *Sirmi* aliqua inducta transpositione legitur, quasi Firmus pro martyre accipi debeat, non pro Sirmio vrbe Pannoniæ multis martyribus referta. In Sirmij ciuitate non nisi Rusticũ exhibet M. Vetustisimũ. Firmum, & Rusticum, Notkerus producit nequaquã tamen in Oriente, sed in ciuitate Verona tempore Maximiani, cui subscribit Galesinius ex Tabulis Ecclesiæ Veronensis, & Bergomensis, & Bonino, Mombritio. Ferrarius eorundem Acta refert summatim in Catalogo SS. Italiæ, aliqua tamen notat in illis castigatione digna, quæ fusius descripta refert Petrus de Nat. lib. 7. cap. xliij. & quod magis est Romanum M. emendatum; vbi Baronius, Bedam, & recentiores adducit, inter quos etiam Molanus est, qui ex Bellino de Padua, in additionibus ciues Pergamenses vocat, licet Veronæ fuerint coronati. Bergomenses ciues fuisse omnes fatentur. Vnde facile mendum in M.Vetustisimo irrepsit post Rusticum, *& Pergamo* pro Bergomi, quæ Cenomanorum in Italia vrbs, Pergamũ etiam Paulo Diacono dicitur.

citur. Verum plurimos cum Firmo, & Rustico in Oriente numerant M. Corbeiense, & nostrum, quorum præter quã in Firmo, & Rustico, vestigia sequitur Notkerus, qui longam de more martyrum nomenclaturam decurtans inquit. *In Oriente passio multorum Martyrum.* Vereri igitur possumus ex Notkero, & alijs adductis legendum esse *Pergamo*, seu Bergomi, *Firmi, & Rustici. In Oriente Primi*, vel vt libri nostri habent *Permoni, &c.* Nisi forte cum Maurolycio satius esset legere. *Natalis SS. Rustici, & Firmi Pergamensium. In Oriente SS. Firmini, & Crescentiani*,

In Oriente. Sicuti ex sanctis plurimis Orientalis Ecclesiæ in Vetustiori M. nostro indicatis, confirmatur illud Occidentalis Ecclesiæ vsui fuisse accomodatum; ità obscurum est, quæ nam regio pro Oriente accipienda sit. Vniuersim ea Asiæ pars significari videtur, quæ nobis versus Orientem est. Parthiam sunt, qui interpretantur ex verbis illis Plinij. *Oriens murrhina mittit maximè Parthici Regni.* & Tacitus Annal. 11. *Parthus imperium Orientis.* Incerta plurimaq. loca hic intelligi potius putarem, quæ quindecim Prouincijs contenta sub Orientis nomine numerat liber Notitiæ Imperij. Harum regionum nisi Primis, vel Permonij nomen vitio scriptum putemus, pro Pergomi, Crescentianus dux erit duodecim, qui sequuntur commilitonum; maluimus enim plurium codicum fide, Crescentianum legere, quam Crescentianam vt libri nostri retinent; in quibus pro Tyberiano, primo loco in Corbeiensi indicato, Tiburtius legitur, & pro Amio, siue Annio, & Theodoto unicum Annitiodori nomẽ exprimitur, quod aptius diuisum sonat: In primo Anonimorũ numero libri nostri cum Corbeiensi conueniunt, sicuti cũ Vetustissimo Antuerpiensi, à quo aliquatenus nominibus dissident, plurimũ vero in Passionis, seu venerationis loco, Quos vtique in Oriẽte nostrum, & Corbeiense M. recolit, illud Tuscis Coloniensibus ad finem laterculi tribuit, numeratis scilicet Viriano, Marcelliano, Secundiano, & reliquis vsq. ad Alexandrinos. Et re vera nomina Italiã, & latinorũ vsũ, quã magis sapiunt Oriẽtalium. Post Smaragdum innominati, in Corbeiensi codice sunt decem, & nouem, contra Vetustissimi M. & nostri fidem, qui decem retinent.

In Alexandria. Antonium tantum nõ Antoninum exhibent hac die Græci in Menologio, nullis socijs adnotatis. *Natalis S. Martyris Antonij Alexãdrini, qui propter Christi confessionem in fornacem ignis iniectus spiritum Deo commendans coronatus est.* Decem, & septem illi assignantur socij in libris nostris, decem & nouem in Corbeiensi M. in quo Siluanus, & Magnus adduntur, non sine aliqua suspicione superadditi Siluani nominis vt præcedenti die adnotauimus.

Romæ depositio Dionysi. Depositionis nomen, quamuis aliquando, & sepulturæ martyrum accomodetur, attamen Confessoribus potius à M. nostro tribuitur. Cum verò S. Dionysius depositus dicatur in cœmeterio, vetustiora illa tempora videtur respicere sepeliendi ritus in Cryptis, & cœmeterijs, & pacem Ecclesiæ redditã non dum fuisse suaderet. Episcopi, & vrbis Romæ nomen Dionysium Pontificem videretur innuere, sed nullus ex Põtificalis Historiæ scriptoribus martyrio coronatum affirmat, ex eo fortasse, quod sedes eius in Gallieni imperiũ, pace Christianis reddita, inciderit. Verũ cum etiã temporibus persecutionũ advixerit, difficillimũ est, quin ærumnas aliquas pro fide nõ sustinuerit, strictissimè confessor dici non potuerit. Depositum S. Dionysium Episcopũ fuisse 7. cal. Ianuarij ibi vidimus, & cum libris Pontificalibus concordare diximus. Sepultum in Callisti cœmeterio fragmentum Vetustissimum Bucherij, liber Damasi, Luitprandus, & alij docent. Quod cœmeterium hic indicari non dubito, tũ quia antonomasticè cœmerium illud maximum, & celeberrimum sine alia

alia additione vocari potuit. S.Dionysius quidem hac die alijs latinorū MM. Romanus Episcopus, vel Pontifex non indicatur. Potuit tamen verus Natalis S.Dionysij, & depositionis celebris dies 26. Decembris, in hunc ab Ecclesia Occidentali transponi, propter Sancti Stephani Prothomartyris celebritatem, & proximum Domini Natalem, quemadmodum in alijs festis diebus accidisse aliàs adnotauimus.

Et in Colonia. Faustinum silet M.Corbeiense, & in Colonia tantum quatuor martyres indicat, Virianum, Marcellinū, Secundinum, & Xystum. Notkerus hos in martyrologio Hieronymi adnotatos inueniens, contribules suos inscitiæ redarguit, forte quòd hos Coloniæ Agrippinæ, vel Augustæ potius tribuerent. Verba prò re nostra adducere libet. *In Colonia Faustini, Marcellini, Secundiani, Veriani iuxta Martyrologium B. Hieronymi: cum à nostratibus Apocriphorum deliramenta sectantibus à B. Sixto propter continuationem temporum baptizati, & à Decio dicantur interempti.* Sixti nomen videtur illi negocium fecisse, quasi in martyrologio Hieronymi non inuenerit, vel tanquam malè à suis acceptum reijceret. Sed in Hieronymiano nostro, & Corbeiensi Sixtus adducitur nòn tamen Pontifex dicitur. Apud Coloniā Thusciæ Vsuardus, Secundianum, Marcellianum, & Verianum veneratur, & per cōpendia passionem eorum refert; vberius vero Petrus de Nat. lib. 7. cap. 42. Ex his Secundianus in Christianos cum Veriano Pictore sæuiebat; Marcellianus erat sapientissimus, & eloquentissimus orator; dumq; inter se conferrent Virgilij carmina *Iam redit Virgo, &c.* lumine superno tacti de Christo explicantes ad illum conuertuntur, & à Valeriano præfecto Centumcellas puniendi mictuntur, vbi agonem abscissione capitis compleuerunt, & in mare demersis corporibus, & ad littus redeuntibus eodem loco sepulti sunt. Consimilia habet ex antiquis martyrologijs Maurolycus, quem sequitur Galesinius. Acta diffusiora apud Surium Tomo 8. Centūcellas quidem ductos ad supplicium narrant, sed capitis abscissione coronam accepisse in loco quodam lxij. miliario ab vrbe Roma; in mare verò proiecta corpora è litore à Diodato abstracta *Sepulturę apud eum locum, quo capite cęsi sunt V. Idus Augusti* demandata referūt. Locus alijs martyrol. Colonia est in Thuscia. Ita etiā exprimit ms. Reginæ Succiæ. *In Colonia Tuscia SS. martyrū Secundiani, Marcelliani cum alijs tribus.* Colonia opidum Etruriæ vulgo Colona apud Lacum Prilem, Roseto vrbi finitimum describitur à Ferrario in Geographico onomastico, quam tamen in Topographia martyrologij præterijt. Huius meminit Frontinus lib. 1. cap. 2. & Ortelio locus est in Senensi Territorio circa Prilium lacum versus Occidentem. In Vetustioribus Ecclesiæ Lucensis hædinis monumentis locum obseruaui Colonia dictum in Marittimis regionis Senensis, vel Populoniensis. In Tuscanensi vrbe vulgo *Toscanella* celebres hos martyres adhuc esse idem Ferrarius notat in Catalogo SS. Italiæ, sicuti in Conuentana & Centumcellense Ecclesijs; dum tamen acta summatim producit alios socios non addit, Faustinū videlicet, & Sixtum in codicibus nostris expressos. Idem Acta corrigit de Sixto Pōtifice, quod in notis marginalibus ad Surium etiam adnotatur sanctos martyres scilicet non potuisse à Sixto Pontifice confirmari, quoniam sub Decio Cornelius non Sixtus sederit; sed nihil vetat à Sixto adhuc presbytero in fide firmari potuisse, qui per anticipationem posterioris scriptoris Pontifex dictus sit. Equidem in codicibus nostris, & Corbeiensi Sixtus tanquam martyr, & aliorum in passione socius numeratur, non tanquā Pontifex. De reliquis, qui Thuscis martyribus succenturiantur in martyrol. Vetusimo iam dictum est, & in re dubia ex luxatis,

(vt

(vt timeri pot est) codicibus nihil certi affirmare licet.

In Vrbe Lemouicis. Pro sancto Martino Priuense à Gallico antiquario super addito, legendum esse Martinum Briuẽsem, vel Briuatensem, ex Briuas pago in finibus Lemouicum, non dubito, atque ita lego in antiqno Hagiologio Franco-Gallico Lebbei. *In Vrbe Lemouicis sancti Martini Briuensis*. Hic aufugit Saussayum; martyr dicitur in Miscellaneis historicis Bernardi Guidonis in quibus cap. 12. legitur. *S. Martinus martyr Briuensem Villam decorat, cuius fama signorum, vsque ad aures Valentiniani Imperatoris peruenit. Cuius gesta habentur. Festum eius recolitur V. Idus Augusti*.

IIII. Idus Augusti.

Romæ via Tyburtina Natalis Sancti Laurenti Archid.. Et in Via Appia Felicissimi, & alibi Crescentionis. Archanarei. Iacenti. Ianuarij. Exuperati. Cyrilli. Quinti. Gemini. Quiriaci. Eugeni. Pastoris. Lucelle. Pontiani. Crispine. Innocentie. Terentiæ. Leocippi. Sidoræ. Agape· Crescenti. Euticie. Cyriacæ. Item Leocyppi. & Mariæ Virginis Dei cum alijs vj. innocentibus, qui vno die coronati sunt. Sessi. Criscentiæ. Archanarei cum alijs xxx. quorum numerus Deus habet in libro vitæ.

AVGVSTI 10.

Romę Via Tiburtina. De S. Laurentio notiora omnia sunt, quam aliquid addere oporteat. Omnia enim martyrologia eiusdem gloriosa certamina venerantur. Ab antiquissimo tempore in Vrbe Roma celebrem eius memoriam fuisse testatur etiam antiquissimum fragmentũ Bucherij aliàs adductum Vetustiori nostro M. consonum *Quarto Idus Laurentij in Tiburtina*. Polemeus pariter Siluius in laterculo apud Bollandum T. 1. *Quarto Idus natalis S. Laurẽtij martyris*. Græci etiam S. Martyrem hac die recolunt in Menologio cum Sixto. Plures extãt SS. Patrum Homeliæ de laudibus S. Laurentij, quæ obviæ sunt. Meminit sacramentarium Gregorij cum duplici Missa nocturna, & diurna, vt vigilias habuisse dubitandum non sit. Nos de more mss. libros adducimus, vt reliqui hodierni martyres pateant, & confirmẽtur. In primis Vetustissimum Antuerpiense. *IV. Idus Augusti. Roma Laurenti Diaconi, & martyris, & alio loco virorum xi. & Virginum xiij. Ciriaci, Largi, Crescẽtiani, Memmia, Iuliana, Zmaragdi. In Aretio Afra, militum vii. Vallis Ostensa. In Roma Felicissimi, & alibi Crescentionis, Arcanei, Iacinti, Ianuari, Exsuperati, Quirilli, Quinti, Zemmi, Pastoris, Lucella, Pontiani, Crispinę, Imorentici, Leocippę, Cerentia, Sidona, Agapa, Crosti, Ciriaca, Leticippi, Eutilia, Maria Virginis, & aliorum v. Crescentia, Seni. Arsauanei cum aliis xxx.* M Corbeiẽse magis cum nostro conuenit. *IV. Idus Augusti. Roma Via Tiburtina Natalis sancti Laurentii Archidiaconi, & martyris. In via Appia Felicissimi. Et alibi Crescentiani, Nerei, Iacinti, Ianuarii, Exuperati, Cyrilli, Quinti, Germani, Gemini, Quiriaci, Eugenii, Pastori, Lucella, Pontiani, Crispinę, Innocentii, Terentia, Eleucippi*

cum

cum aliis sex innocentibus, qui vna die coronati sunt. Seui, Crescentię, cum aliis triginta, quorum nomina habentur in libro vitæ. In Epheso Natalis septem dormientium. Non tamen ita consonant, vt in aliquibus non diffideant, & codex ille suas etiam ærumnas, vt libri nostri non patiatur. Deficiũt in nostris post Archanarcum, siue Nereum, Germanus, & repetitus ante Pastorem alter Eugenius, & in fine septem dormientes in Ephesо. In illo deest Maria Virgo Dei, quæ etiam in Vetustissimo exprimitur. Cum hoc tamen maior intercedit differentia. Nulla in libris nostris memoria extat virorum xi. & virginum xiij. incerti nominis, & loci. Repetuntur etiam in illo Ciriacus, Largus, & socij in alijs Hagiologijs die precedẽti recẽsitis. Deest in Vrbe Aretio Afra martyr, quæ ab alijs nõ agnoscitur. Milites vij. obscurũ est, an Afræ socij dici debeant, vel vallis Ostensæ indigenæ. Vallis Ostensa apud Geographos mihi non occurrit. An legendum esset Vallis pro Africæ propriæ loco apud Antoninũ & Ostensæ pro martyris nomine? adhuc alijs codicibus destitutus hæreo.

Via Appia. Felicissimũ hunc esse Diaconum, qui sepultus Via Appia in cœmeterio Prætextati cum S. Sixto Pontifice, & Agapito Diacono coronam accepit, difficile est credere, quòd eorum memoria recolatur 8. Idus Augusti, vt iam vidimus. Quamquam enim codices nostri, tunc Felicem non Felicissimum retineant, omnia fere Hagiologia in Felicissimo concordant, vnde alium Romanum huius nominis martyrem hac die veneratum existimare par est.

Et alibi. Incerti loci martyrum turba à Crescentiano, seu Crescentione, tam in libris nostris, quam MM. Corbeiensi, & Antuerpiensi numerari incipit. Viginti duo nominatim in primo choro recensentur cum quinque Anonymis in M. Vetustissimo: tres deinde alterius chori cum xxx. sine nomine indicatis. Viginti quatuor nominibus expressi, cũ innominatis sex, primam classem constituunt in libris nostris: secundam tres cũ Vetustissimo M. & xxx. Anonymi. Corbeiense vno abundat in expressis, hoc est viginti quinque proprijs nominibus signat, cum vj. innominatis in prima serie; in secunda deficit Archanareus, qui cum Seno, Crescentia, ac anonymis xxx. in codicibus nostris, & Antuerpiensi indicatur. De his omnibus nihil in alijs MM. inuenio. Notkerus totus in Actis S. Laurentij, alios huius diei martyres silet, & tantum Romæ militum centum, & quadraginta quinque memoriam agit. Centum sexaginta quinque milites sub Aureliano Imperatore Romæ coronatos exhibet Romanum M. Totidem numerant Beda, Vsuardus, & Ado, qui addit, *tunc passi sunt Claudius, Seuerus, Crescentio, & Romanus ipso die quo B. Laurentius, post tertiũ diem passionis S. Sixti*, quæ verba apud Notkerum etiam prostant. Maurolycius addit via Salaria. At cum adducti quatuor martyres ex turma clxv. esse credantur, vt notat Baronius, cumq. nomina cum incerto loco adductis in Vetustiori nostro conueniãt, ex ijsdem illos esse non constat.

Mariæ Virginis Dei. Sancta hæc Virgo in M. Corbeiensi præterita, numeratur etiam in Antuerpiensi, in quo tantum Virgo dicitur. In codicibus nostris additur *Virgo Dei*, vt Deo dicatam fuisse, & ex sacrarum aliquarum Virginum cætu intelligamus. Alibi iam ostẽdimus etiam in primis Ecclesiæ sæculis Ascetaria virginum sacrarum fuisse. Sex qui sequuntur anonymi vna die coronati Innocentes dicuntur, vel quia infantes, vel quia Virginis, & Mariæ sociæ. Nec aliam nobis lucem inuenire, vel addere licuit. Septem dormientes in Ephesо, ad calcẽ M. Corbeiẽsis additi, in nostris codicibus desiderantur. Horũ memoria agitur à Græcis 4. die Aug. in Menologio Canisij, vbi etiam eorum nomina producuntur. M. Romanum de his cũ alijs latinis agit die 27. Iulij, vbi videndus est Baronius; alij septem dormientes recolunt die sequenti.

Romæ

III. Idus Augusti.

ROmæ Natalis Sanctorum Tyburtij. Valeriani. Ceciliæ Virginis, & Natalis Sanctæ Susannæ. Et in Nicopoli passio multorum Martyrum, quorum nomina Devs scit. Et passio Sancti Cassiani. *Et in Gallia Ciuitate Camaracum depositio Sancti Gaurici Episcopi, & Confessoris.*

AVGVSTI 11.

VEreor ne incuriosus aliquis antiquarius nullũ alium Tiburtium agnoscens, quã qui cum Valeriano, & Cecilia celebris in Ecclesia est, illos etiam male consultus addiderit. Nam & Sacramentarium Gregorij, & reliqua latinorũ martyrologia Tiburtium tantum Chromatij filium Romæ miliario iij. venerantur. Ita M. Corbeiense. *III. Idus Augusti. Natalis S. Tiburtii, & Natalis S. Susannæ. In Nicopoli passio multorum Martyrum, quorum nomina Deus scit. Et passio sancti Cassiani. Ebrocas Natalis S. Taurini Episcopi, & Confessoris. Cameraco ciuitate, in Gallia Natalis S. Gaugerici Episcopi, & Confessoris.* Suspicionem auxit Notkerus, qui Vetustioris M. vt plurimum anniuersarijs fastis innixus, præter Tiburtij Chromatij filij, & Susannæ, quæ excurrit Acta, & præter Nicopolitanos martyres nil de Valeriano, & Cæcilia addit. At detinuit, ne depraũatos omnino codices nostros decerneremus, Vetustissimi martyrol. S. Villibrodi auctoritas, in quo eadem cum libris nostris, ita leguntur. *iii. Idus Augusti. Roma Natalis Tiburti, Valeriani, Cæcilia, Susanna, & passio S. Cassiani Martyris. Nicopoli passio multorum martyrum.* Tribus hisce martyribus simul, nullam hac die tributam celebritatem licuit inuenire, nisi forte eorundẽ Titulus sub Gregorio instauratus, vt in reuelatione tempore Paschalis PP. primi legitur apud Bosium, hac die dedicatus fuerit, & natalis potius fuerit Ecclesiæ illius, quam martyrum: quorum etiam ex aliqua in hoc die translatione potuit iterata memoria recoli.

Et Natalis S Susanna. Omnia de S. Susanna nota sunt, & eius Acta apud Surium, aliaq. Hagiologia prostant. Videndus ad hanc diem Baronius, Meminit Calendarium vetus Fronti, & adducti mss. codices. Domum Gabinij Patris in qua gladio trasverberata S. Virgo occubuit, inter Diocletianas repositam, ita ms. Reginæ Sueciæ videtur numerare. *Roma iuxta duas domos Diocletianas S. Susanna, &c.*

Et in Nicopoli. De plurium martyrũ cultu Nicopoli meminit etiam hac die Notkerus. Quæ vero Nicopolis sit inter plures huius nominis vrbes, affirmare difficile est. In Nicopolim Thraciæ, siue Bythiniæ propenderem, quòd ibi maior, temporibus præsertim Diocletiani, fuerit martyrum carnificina.

Et S. Cassiani. An S. Cassianus Nicopoli, inter multos sine nomine martyres indicatos, reponi debeat, an Cassianus Forosempronensis sit, qui cum Hypolyto infra Idibus Augusti indicari videtur, non mihi liquet. Ferrarius geminos Cassiani nomine Episcopos profert in Catalogo SS. Italiæ, eosque martyres ijsdem Augusti Idibus, & pridie Idus Confessorem Episcopum Beneventanũ. Ex duobus martyribus fama clarior est Imolensis, seu fori Syllæ Episcopus, qui antea Sabionensis fuit, & in Rhetia graphijs à proprijs discipulis confossus, sub

Iuliano coronam accepit. Hunc in Peristephano carmine Prudentius prosequitur, & ex eo alius scriptor Prosæ apud Surium T.8. Alter Episcopus Tudertinus fuit, cuius acta idem Ferrarius producit, nonnihil cum gestis S. Cassiani Imolensis confusa. Ab his diuersa de Imolensi scribit Petrus in Catalogo lib. 1. cap. 27, dum martyrē Zingitanum in Africa fuisse narrat, & quem Ado 3. Nonis Decembris ad Imolensem ciuitatem translatū ibi miraculis coruscare scripsit. De aliquo S. Cassiano martyre, cum non addatur Confessoris nota, hic agi existimarem, & facile de primo, cum S. Cassianus, qui cum Hyppolito in vetustiori M. nostro recolitur Idibus Augusti, eiusdem S. Martyris socius videatur.

Et in Gallia. Gaugericum fere omnes vocant non Gauricum Episcopum Cameracēsem, de quo simul cum Taurino, à M. Corbeiense memorato, agit M. Romanum, cum Beda, Vsuardo, & Adone. Vita eius extat apud Surium T.8. & floruisse ex Baronio habemus circa an. 615. A Gallico antiquario recentius superadditum suadet M. Vetustissimum Antuerpiense, in quo nulla, neque Gaugerici, neq. Taurini memoria recolitur. Sammarthani, qui T. 1. Galliæ Christianæ S. Gaugericum quintum numerant Archiepiscopum Cameracensem obiisse affirmant anno 594. & aliqua de eo cumulant. Molanus in Natal. Sanctorum Belgi obiisse notat die xi. Augusti.

II. Idus Augusti.

IN Sicilia Ciuitate Cataniæ Natalis Sanctorum Eupoli. Nericie. Venerie, & in Syria vico Magarato Natalis Sanctorum Macharij. Iuliani. Vbi multa regio conuenit Monachorum. Romæ Natalis Sanctorum Crissantæ, & Dariæ, & qui cum eis passi sunt Claudius. Helaria. Iason. Maurus, & milites lxx. & in Istria Natalis Sancti Iuliani cum socijs eorum.

AVGVSTI 12.

IN Sicilia Catanensem martyrem Euplum, siue Euplium diaconum laudant hac die omnia fere latinorum martyrologia: Græci autem in Menologio, & Metaphrastes in Actis apud Surium vndecima superiori die, quo scribunt agonem perfecisse. Sinceriora eiusdem Acta videntur, quæ Baronius producit T.2. Ann. 303. n. 145. In quibus tamen de socijs martyribus Nericia, & Veneria nihil licuit inuenire. Plures per Euangelij lectionem, ab eo iam iam capite plectendo, veritatis lumen accepisse perhibet Metaphrastes, sed nomina silet.

Pridie Idus Septembris Catanæ cū Euplo Serapion etiam Episcopus additur infra in M. nostro. Calendarium vetus Fronti, hac ipsa die Natalē S. Eupli exhibet, sicuti Hieronymianū Lucense Augusti *II. Idus S. Eupli Diaconi*. cuius vetustissimam Ecclesiam in Lucensi ditione prope vrbem indicant monumēta hædina in Episcopali Tabulario circa annū octingentesimū. Ado, Rabanus, & Notkerus eius certamen breuiori stylo prosequuntur, quemadmodū Petrus de Nat. 7. cap. 53. Diffusiora spondet in Nouissima Catanēsis Ecclesiæ notitia Grossius T. 2. p 140. etiamsi S. Eupli socios ignoret, sicuti Ferrarius; hos tamen non prætermittit M. Corbeiense. *II. Idus Aug.*

In

In Sicilia Ciuitate Cathenas Natalis sanctorum Eupli, Verecia, Veneria. Et in Syria, Vico Gamarato Sanctorum Macharij, Iuliani. Roma Natalis Sanctorum Chrysanthi, & Dariæ, & qui cum eis passi sunt, Claudij, Elariæ, Iasonis, Mauri, & militum octoginta sex. Et in Istria Natalis S. Iuliani cum socijs suis. Ex silentio autē scriptorum, qui Euplo Diacono Siculo socias non addunt Nericiam, & Veneriā, dubitari posset alterius loci fuisse indigenas, nisi id aperte doceret, M. Vetustissimum Antuerpiense, in quo cū alijs Veracia, nō Neracia, Syriæ, non Siciliæ tribuitur, quamquam ex proxima reperita *Syria* voce hæsitatio prorsus non tollatur *II. Idus Augusti. In Sicilia Eupli. In Syria Iuliani, & Marci, Veraciæ, Veneriæ. In Syria Natalis SS. Macharij, Iuliani. Roma Cristini, & Clarinæ, Claudi, Hilari, Iasonis, Mauri, & militum lxx. In Istria Iuliani.* Nullam hîc facem præfert ms. Reginæ Sueciæ, nullam Notkerus, qui tantùm secūdæ classis Syros producit. Cum verò neq. Iuliani, aut Marci Syrorū memoria exstet in libris nostris, aut hodiernis fastis M. Corbeiensis, in eorum prototypo lacunā fuisse suspicamur, vel librariorum incuriam dolemus.

Et in Syria vico Magarato. Ita fere Notkerus. *In Syria vico Magarito Natalis SS. Macharij, & Iuliani vbi multa religio conuenit Monachorum.* Postrema verba, quę in libris nostris etiam prostant, desunt in M. Corbeiensi, in quo Syriæ vicus Gamararus nuncupatur, aliquarum literarum transpositione. Ex concursu, qui additur, Monachorum, Asceta aliquis Macharius in Syria innui videretur. Baronius ad diem 3. Ianuarij plures Macharios adducit. Vicus Magaros, siue Magaritum deest in martyrol. Vetustissimo, qui si additus esset nugationem tollere videretur, quæ apparet in repetito Syriæ nomine. De Macario, & Iuliano martyribus cum alijs socijs agūt Græci in Menologio ad diem 30. Octobris, sed Alexandrini sunt, non Syri. De Macario, & Iuliano agit Romanum martyrol. in Syria, sed ibi Baronius nihil addit præter Bedæ, Vsuardi, & Adonis testimonia. Vicum Magariassum in Cappadocia, patriam Theodosij Cœnobiarchæ habet eiusdē vitæ auctor Cyrillus apud Surium, & Cappadociam LeucoSyriæ Straboni, & alijs assignatam inuenio, & Cappadoces Syros dictos alibi adnotauimus. Sed hæc fortasse nimis longè petita sunt. In celebritate SS. Macharij, & Iuliani in Syria plures Monachos cōuenire consueuisse testātur, tam libri nostri, quam Notkerus, hac differentia, vt in illis *multa regio*, hoc est ex multis regionibus, in hoc *multa religio* scriptum sit, hoc est valde religiosorum Ascetarum, vel ad religionem multùm augendam. Alter ex mss. Reginæ Sueciæ ita legit *in Syria Vico Magaroto Natalis SS. Macarii, & Iuliani.* & Petrus de Nat. lib. 11. n. 214. ex vetustis martyrol. Idib. Aug. *Macarius, & Iulianus eodem die in Syria martyrio coronantur.*

Roma Natalis. Pro Chrisanto, & Daria Christinum, & Clarinā exhibet hic M. Vetustissimum S. Villibrordi, & vt suspicari fas est, scriptoris errore, alia consimilia nomina, pro alijs accipientis; quod suadet reliquorum codicum fides, inter quos ms. Reginæ Sueciæ. Pridie Idus. *Roma Natalis SS. Chrysanti, & Dariæ, & cum eis passi sunt Claudius, Iason, Maurus, & milites septuaginta.* Chrysantum, & Dariam virgines, sanctosque coniuges Acta apud Petrum de Natalibus lib. 9. c. 105. post multas cōfessiones, multaq. certamina viuos in fouea defossos, & terra, saxisq. obrutos ad cælum euolasse narrant viij. Kal. Nouembris, qua die eorum memoriam recolit Rom. martyrol. Et si verò Claudius Tribunus, & Hilaria vxor eius, Iason, & Maurus filij cum militibus septuaginta ad Chrysanthi prodigia, & doctrinam crediderint, & per eum baptizati palmam martyrij acceperint, nō tamen id eodem die accidisse eadem gesta docent. Equidem præter Hilariam, gladio illi peremptì eadem via Salaria sepulti sunt, sicuti filij

filij à matre in prędio suo. Hilaria vero mater ad filiorum tumulũ orãs, dum ab infidelibus, cladem illi intentatibus, spacium orandi obtinuit, spiritum emisit, & cum filijs sepulta est alio die, licet eandem venerationem obtinuerit, iij. Nonas Decembris, vt apud eundem Petrum de Nat. legitur lib. 1. cap. 23. At non insuetum est Vetustiori martyrol. vt alibi diximus, socios certaminis diuerso die completi, sub vna celebritate recolere. Quemadmodum Græci de his martyribus docent, quos tamen certum est in adnotatis à Petro Equilino diebus agonem compleuisse. Quandoquidem in Actis eorundem SS. eleganter scriptis à Verino, & Armenio iussu Stephani Papę, sub ipso Numeriano passionis auctore, docetur *solemnẽ martyry eorum diem ab incredibili virorum, & fœminarum, & puerorum multitudine* celebratum esse: nõ tamen qualis fuerit exprimitur, nec alio modo signatur. In Romano Martyrol. SS. Chrysanthi, & Dariæ memoria agitur die 25. Oct. Diodori verò, & Mariani, qui die solemni eorundem martyrum cũ alijs multis occisi sunt, passio recolitur 1. Decembris, vt incertum esse diem inde sciamus. Quapropter Græci die 17. Octobris, & 19. Martij Chrysanti, Dariæ, Claudij, Iasonis, Mauri, & Hilariæ simul natalem celebrant. Cœmeterium B. Hilariæ Via Salaria erat in ipsius horto, siue prædio, vbi eius ancillæ eam sepulturæ mandauerunt, & Ecclesiam insuper construxerunt, cuius meminit Bibliothecarius in Adriano primo, & longius prosequitur Aringhius lib. 4. Romæ subt. c. 32. Mauri; & Iasonis corpora à Paschale I. ad Ecclesiam S. Praxedis translata fuisse, appositam ibidem inscriptionem docere, idem Aringhius testatur; sed deinde cum Hilaria matre ab Alexandro PP. secũdo, Lucam fuisse delata, & in Ecclesia Cathedrali deposita, vbi adhuc in sacello Libertatis nuncupato venerantur, monumenta legentibus fidem faciunt, quibus Baronius in Annalibus constanter adstipulatur, & nos latiùs in Dypticis nostris ostẽdemus, atq; etiã in editis Matildæ Comitissæ monumẽtis docuimus, M. Vetustissimũ in aliquibus nominibus etiã corrigẽdũ patet, & pro Hilario, Hilaria reponẽda. In Corbeiensi etiã militũ numerus ab lxxxvi. ad lxx. est aliorũ omniũ fide reducẽdus, siue vt legitur in pluribus codicibus lxxij. vt infra videri potest die 29. Nouẽbris, Notkerus pro Hilaria Romana Hilariam matrem S. Afræ Augustanæ recolit hacdie; sicuti etiam martyrol. Rom. cum aliis.

In Istria. Eadẽ habet ad verbũ Notkerus, & alter ex libris mss. Reginæ Sueciæ. Quis autem fuerit Iulianus in Istria coronatus, & qui socij hucusq. me fateor ignorare.

Idus Augusti.

ROmæ Natalis Sanctorum Ypoliti Martyris. Pontiani Episcopi. Luciani. Cornilij. Cassiani. Calesti cum socijs eorum. Sinnada Frigiæ Natalis Sancti Antiocheni Episcopi. & Pictauis Ciuitate depositio Radegundæ Reginæ.

AVGVSTI 13.

SAncti Hippolyti martyris pręclarissimi memoriam hac die recolunt cum Romano martyrol. omnes ferè latini, Beda, Vsuardus, Ado, Rabanus, & Notkerus, & cœteri recentiores. Diem Idus Aug. eidem dicatum habet Prudentius in Peristephano, & sepultum in Agro Verano via Tiburtina in cœmeterio Hippolyti

lyti etiam dicto, de quo plura Aringhius lib.4. cap 16. Acta sciunctim à S. Laurētij agone extant in Hagiologio nostro perantiquo ms., sed quæ parum distent ab ijs, quæ inserta sunt in ijsdem S. Laurentij gestis. Calendarium Antiquum Fronti hac etiam die Natalem S. Hyppolyti exhibet, sicut & Sacramentarium S. Gregorij. Consonat M. Vetustissimū S. Villibrordi: *Idus Augusti. Romæ Hippolyti, Pontiani Episcopi, Luciani, Coelestis, Cassiani, Frigia Antonini. Lugduno Antiochi Episcopi*. Ita, & vberius M. Corbeiense. *Idus Aug. Romæ Natalis SS. Hippolyti martyris, Pontiani Episcopi, Cornelii, Cassiani, Calesti cum sociis eorum. Synnada Frigiæ natalis S. Antonii Episcopi. Lugduno Galliç natalis S. Anoci Episcopi. Pictauis depositio sanctæ Radegundæ Reginæ. Ebrocas ciuitate natalis S. Landulphi Episcopi & Confessoris*. Notkerus non modo S. Hippolytum, sed Concordiam nutricem, & nouem de domo eius eadem die veneratur, ità de more ex Adone accipiens, penes quem sicuti etiam apud Rabanum non nouem sed xix. de Hippolyti domo martyres, promiscui sexus gladio perempti eodem die recoluntur. In fragmento Vetustissimo Romani martyr. apud Bucherium non tantum S. Hippolyti nomen legitur via Tiburtina, sed & Pontiani in cœmeterio Callisti *Idibus Augusti. Hippolyti in Tiburtina, & Pontiani in Callisti*. Quæ verba ideo adduximus, vt translationem S. Pontiani Pontificis è Sardinia per Fabianum Papam, hac ipsa die in Vetustiori M. rectè ab antiquissimo tempore appositam fuisse appareat. De S. Pontiano, eiusq. trāslatione agit Romanum M. die 19. Nouembris, qua die defunctum habet liber Pontificalis, cum tamen Luitprandus, & Albo Floriacensis non decimo tertio, sed tertio calend. Nouembris in Insula Sardinia afflictum, & fustibus maceratum defunctum, siue martyrio coronatum affirment. Sciunctim ergo hic translationis est commemoratio, & natalis S. Pontiani non in Sardinia, sed in Callisti cœmeterio. Vnde subiit dubitare, an Callistus, qui cum Cassiano, Cornelio, & Luciano subrogatur Pontiano, nomen cœmeterii esse posset, non martyris. Sed præterquam quod Calestus constanter dicitur, tam in libris nostris, quam Corbeiensi, non Callistus, reliqui adnotati soeii dubitare non sinunt, siue tres nominibus expressi, siue qui sine nomine, ac numero indicantur. Cassianus passim Imolensis hìc accipitur, & ex Prudentio eius vitam compendiosè hac die refert Rabanus. De eo iam ad diem xi. Aug. egimus.

Sinnada. Phrygiæ maioris vrbs est Synnada apud Strabonem, siue Synada apud Ptolemeum, & apud Socratē scholasticum Phrygiæ Pacatianæ. De Concilio Synnadensi meminit Dionysius Alexandrinus apud Eusebium lib.7. cap.6. Dissident in nomine Synnadensis martyris M. Vetustissimum à Corbeiensi, & nostro. Illud in Phrygia vrbem nō signās Antoninum, sine vlla Episcopalis dignitatis nota producit, Antiochum autem Episcopum Lugduni. Antonium vero non Antiochum Episcopum Synnadēsem exhibet M. Corbeiense, & Anocium Lugduni. Sed codices nostri constanter Synnadæ in Phrygia Antiochū Episcopum retinent, quemadmodem ms. Reginæ Sueciæ. *Idibus Augusti Synadæ Phrygia natalis S. Antiochi Episcopi. Lugduni Galliæ natalis S. Anoceti Episcopi*. Notkerus non meminit, neque alia latinorum martyrologia, siue Antonius dicendus sit, siue Antiochus.

Lugduni. De S. Antiocho, siue Andiocho Episcopo Lugdunensi luculenter agit Raynaudus in Hagiologio Lugdunense p.31. vbi tamen sub annū Christi 420. die 15. Octobris obijsse narrat ex Romano martyrol. Vsuardo, & Adone. Anocetus, siue Anocius alibi non comparet, de Antiochio meminerunt etiam 15. Octobris Saussayus, & Sammarthani qui xvi. Episcopum Lugdunensem faciunt: nō autem Vetustius nostrum martyrol. licet in eo frequētes Gallici antiquarii

quarii

quarij additiones agnoſcamus, multa non congerimus. Meminit inter cæteras ad hanc diem vetus FrancoGalliæ Hagiologium Lebbei, & vitam diffuſius ſcriptam habet Surius Tomo 8.

Pictauis. De Radegunde Regina, quamquam nota ſint geſta, tam apud Gallicanos ſcriptores, quam in latinorū martyrologiis tanquam de additamento

XVIIII. Kal. Septembris.

GEndara Syriæ Natalis Sancti Fortunati. In Africa Sancti Demetri cum ſocijs, & alibi Eutici. Pauli. Heracli. Poſſeſſori. Parmi. Diſſei. Hermi. Proſpolmi. Proſalami. Bermiæ. Heracli, cum ſocijs. In Aquileia Natalis Sanctorum Felicis. Fortunate. Vincentiæ. In Venbera Syriæ natalis Sanctorum Euſebij. Tituli. Conditoris. & Proſpolini.

AVGVSTI 14.

SIue vrbem, ſiue regionē, quam noſtri codices Gendaram dicunt, Mēdaré vocat Notkerus in Syria. Sed altervtro nomine dicta, mihi eſt apud Geographos ignota. Gendaram tamen retineo, id comprobante tùm M. Corbeienſe, tùm mſ. Reginæ Succiæ. Illud ita. *XIX. Kal. Sept. Gendara Syria natal. S.Fortunati martyris. In Africa natalis S.Demetri. Et alibi Eutici, Pauli, Heracli, Poſſeſſori, Parmi, Diſſei, Herma, Proſpolini, Proſalami, Bermia, Heracli cum tribus. In Aquileia natalis SS.Felicis, Fortunata, Vincentia, Vindiraſiri, natalis SS. Euſebÿ, Sieuli, Conditoris, Proſpolami, Caſti, Candidi*. Alterū verò ex mſſ. Reginæ Succiæ apud Holſtenium *19. Kal. Septembris. Gendara Syria natalis S.Fortunati. In Africa Natalis ſancti Demetri, & alibi Eutichi, Pauli, Heracli, Poſſeſſoris, Parmi, Diſſei, Herma, Proſpolmi, Proſalami, Bermea, Baracli cū tribus*. In Syria tantum non explicata, vel vrbe, vel regione ita Demetrium, nō Fortunatum martyrem indicat M. vetuſtiſſimum Antuerpienſe. *xviiij. Kal. Septembris. In Syria Demetri. Aquileia Felicis, Fortunatę, Eutici, Berinia, Pauli, Eracli, Poſſeſſoris, Parmi, Diſſei, Herma, Proſpolini. Proſalimi. Item Heracli cum tribus, Felicis, Fortunati, Vincentię, & Vinderia Seri, Euſebi, Tituli, Conditoris, item Proſpolini*. Mutilum hìc eſſe codicem non inficior, cum alii Fortunatum Syriæ, Demetrium Africæ omnino tribuant, ſicuti etiam confirmat Notkerus.

In Africa. Demetrium Africanum ex veteri Romano martyrolog. aliiſq. mſſ. reſtituit Baronius, & Molanus addidit ad Vſuardum. Galeſinius ex libris mſſ. & Adone etiā Demetrii meminit; ſed neq; apud Adonem editum, neque in noſtro hedino mſ. licuit inuenire. Cum adductis tamen codicibus conſonant Notkerus, Bellinus de Padua, & Maurolycius. Nemo tamen ſocios habuiſſe addit, quos libris noſtris debemus.

Et alibi. Vetuſtiſsimum martyrolog. Antuerpiēſe, quod magis dilucidè martyres in eorum locis diſtinguit, hic à librario malè multatū, cum Aquileienſibus, numeroſam martyrum turmam, incerto loco ab aliis codicibus tributam, iungit, vel potius confundit. Vndecim nominibus exprimit, martyrol. Corbeienſe cum tribus anonymis ſociis, totidemq. Notkerus cum repetito Heracio. *Alibi Eutychis, Pauli, Eracli, Poſſeſſoris, Parmi, Diſsei, Herma, Proſpolini, Proſalami, Hermię. Item Heracli cum tribus*, quem-

quemadmodum minima nominum differentia codices nostri,

In Aquileia. Eadem hic etiam profert Notkerus. *In Aquileia Natalis Sanctorum Felicis, Fortunate, Vincentia.* alter ex ms. Reginæ Sueciæ legit *Aquileia natalis SS. Felicis, Fortunati, Ianuary*. quorum postremum alibi non inuenio memoratum. Fortunatum passim legunt Latinorum martyrol. nō Fortunatam, & de Felice, & Fortunato agit Romanum ad diem 11. Iunij, vbi plura Baronius, & nos aliqua adnotauimus. Ferrarius eorundem Acta hac ipsa die 14. Augusti prosequitur, ex peruetusto Vicentino codice pergameno, & horum corpora, & si Aquileiæ agonem complenerint, apud Vicentinam vrbem venerari testatur. Franciscus Barbaranius, qui nuper Historiam Ecclesiæ Vicentinæ scripsit lib. 1. fusius per eadem acta excurrit, & quam quam cum Baronio sentiat diem hunc, quo Vicentini, Felicis, & Fortunati festum agunt, non passionis, sed translationis fuisse; attamen in Monasterio S. Coronæ vetustissimum librū Breuiarium seruari testatur, sanctorum fratrum Acta in 9. lectiones diuisa continentem, in quibus fideliter prolatis miror hæc verba non animaduertisse, non translationis, sed passionis diem docentia. *Martyrizati sunt autem SS. martyres Christi sub die xviij. cal. Septēbris*, quæ vel hunc, vel sequentem diem collimant. Cum verò constanter, tam apud Notkerum, quam in libris nostris, alijsq. adductis codicibus Fortunata non Fortunatus martyr dicatur, & insuper Vincentia comes superaddatur, suspicari subijt, an Aquileienses hi cum Vicentinis, nominibus quidem quoque pacto conuenirent, sed rè vera ijsdem non essent. Ambages plurimas, non ita feliciter discussas circa eadem Felicis, & Fortunati corpora adducit idē Barbaranius lib. 1. & adhuc & ab anno 1325. Aquileiæ tumulum lapideum seruari fatetur SS. Felicis, & Fortunati, Sigismundi Regis, & Menæ corpora continentem. At mirum est, quod orto dissidio inter Vicentinos, & Aquileienses de martyrum reliquijs, corpus Sanctis Felicis apud Aquileienses remanserit, sancti Fortunati ad Vicentinos delatum sit, vt Petrus de Natalibus auctor est lib. 4. cap. 147. apud eundem Barbaranium: cum è contra Venantius Fortunatus in carminibus à Baronio etiam adductis, Felicem, Vicentinis tribuat, & Fortunatum Aquileiensibus, quemadmodum re vera corpus S. Felicis Vicentiæ in Monasterio S. Viti seruari docet vetus monumentum, sub anno 976. ab eodem Barbaranio in fragmento allatum. Cum vero amborum etiam martyrum corpora, hoc est Felicis, & Fortunati Vicentiæ quiescere affirment bina Henrici primi Imperatoris diplomata, ab eodem Barbaranio adducta, alterum ex his dicendum videretur, aut sacris lipsanis diuisis, vtriq. vrbi vtriusq. medietatem tributā esse, & aliorum exemplo ab vtraq. ciuitate affirmari posse penes se sāctos martyres verè requiescere, vel Vicentinos cælites ab Aquileiensibus esse diuersos. Si cui primum magis arridet, ac velit S. Felicis corpus Aquileiēsibus cum Fortunati capite asserere, Vicentinis verò corpus S. Fortunati cum S. Felicis capite assignare, legere illi opus esset in libris nostris, & alijs consimilibus adductis codicibus. *In Aquileia S. Felicis, & Vicentia Fortunati*. Sed raro, vel nunquam locus passionis, aut venerationis in vetustiori M. postponitur.

In Vembera Syria. Ignota non minus mihi Vembara est, quam Gendara vrbs, vel regio Syriæ in M. nostro; Forte Bemmara, vel Bemmaris circa Comagenam Syriæ vrbs accipitur. At diuinandum non est, præsertim quòd M. Corbeiense vnico nomine exhibet Vindirasiri, & Notkerus desperans fortasse certum locum in Syria ostendere, in incertum ita relinquit. *Item alibi Eusebij, Tituli, Conditoris*. Syros martyres quatuor, non tres hic nnmerant libri nostri Eusebium, Titulum, Conditorem, &

Pro-

Prosppolinum : Prospolimum parua differentia horum postremum vocat martyrol. Corbeiense, & addit ad senarium numerum Castum, & Candidum. Ms. Reginæ Sueciæ Eusebium presbyterum ita profert, vt ad Romanum Eusebium, omnibus ferè latinorum martyrologijs memoratum, videatur respicere, qui nomen Titulo dederit, & conditor illius quodamodo dici potuerit. Titulus enim Eusebij memoratur in Concilio primo Romæ habito sub Symmacho Papa, & cœmeterium Eusebij præsbyteri erat via Appia, vt describit Aringhius lib. 3. c. 20. Romæ subterr. At cum in alijs codicibus Titulus, & Conditor nomina martyrum videantur, & Eusebius presbyter sub Constantio Ariano martyr, qui Titulo Eusebij, non cœmeterio nomen dedit, à Notkero seiunctim ab altero Eusebio recẽseatur, nihil mutandũ esse existimaui, & Syrũ Eusebiũ diuersum esse à recẽtiori, & presbytero Eusebio reliqui; de quo ad hanc diem agunt cum R. Martyrologio Beda, Vsuardus, Ado, Rabanus, ac latini recentiores.

XVIII. Kal. Septembris.

ASsumptio Sanctæ MARIAE. In Nicomedia Natalis Sanctorum Strationis. Philippi. Euticiani cum socijs.

AVGVSTI 15.

ET si vetustissimis temporibus Deiparæ Virginis, siue depositio, siue obdormitio, siue migratio, nõ hac die celebris in Ecclesia fuerit, sed potius die 18. Ianuarij, vt ibi latius diximus; potuit tamen Assumptionis nomen tunc celebrius euadere, cum eiusdem festum sub Iustiniano cæpit die 15. Augusti vbiq. celebrari; ita vt tempore Nicolai Pontificis in Responsione ad cõsulta Bulgarorum antiqua celebritas iam dici meruerit. Minus Baronio placet obdormitionis titulus, & in Annalibus ad annum 48. Vsuardum, & Adonem reprehendit, quòd minus aptè eodem nomine abutantur, tanquam latinis sacris scriptoribus inusitato. Gretzero tamen emunctæ naris scriptori minus displicet, quæ Græcis vsitata vox est obdormitionis, & Migrationis, & in adnotationibus ad Codinum Rosuueydi martyrologium defendit, quòd antiquis Assumptio Deiparæ cum corpore, & anima non ita liquida fuerit, vt nobis est. Notkerus equidem qui suo tempore adhuc in controuersiam poni Assumptionẽ refert inter doctissimos, post relatam Catholici, & venerabilis Patris Gregorij Turonensis de Virginis Assumptione Historiam, suum non esse fatetur rem tã grauem in breui Martyrologij opusculo definire, ac subdit quale tunc fuerit vniuersalis Ecclesiæ sensus. *Hoc tamen certissimè cum vniuersali Ecclesia, & credimus, & confitemur, quia si reuerentissimũ illud corpus, ex quo Deus est Incarnatus, adhuc alicubi in terra celatur, reuelatio vtiq. ipsius ad destructionem Antichristi reseruatur*, quæ ex Vsuardo videtur hausisse. Rabanus tamen eodem sæculo ita habet xviij. cal. Aug. *Assumptio S. MARIAE, & Nicomedia Natale SS. Strationis, Philippi, & Eutichiani cum socijs eorum*. Acrius hic de more Combefisius in Baronium doctissimum insurgit, quòd non videantur damnandæ tot Græcorũ sanctissimorũ Patrũ Homeliæ de Deiparę obdormitione scriptæ, & quod Ecclesia non minus ad breue tempus obdormitionem, siue Pausationem suscipiat, quã corporis cum anima Assumptionem. Minoris certè ponderis sunt, quæ aduersus Baro-

Baronium Grecſerus affert ex Roſuueydi martyrologio, quod purum eſt calendarium ex Adone confectum, non vetuſtiſſimum Romanum. Nec eidem ſubſtituere poſſumus Antuerpienſe vetuſtiſſimum, quod Romanum vocant Bollandus, & Henſchenius in Actis SS. Menſis Februarij paſſim; ad diem enim *xviij. Kal. Septembris*, hæc tantum habet. *In Nicomedia Stratonis, Philippi, Euticiani*, nihil de obdormitione, vel Aſſumptione decernens; quinimo ſequenti die Deiparæ natiuitatem recolẽs, depoſitionem S.MARIÆ xv. Kal. Februarij retinet. Calẽdarium perantiquum Romanæ Eccleſiæ, quod edidit Fronto, non Aſſumptionis nomine vtitur, ſed Auguſti xv. die habet *Solemnia de Pauſatione MARIAE*. Et Sergius Papa, qui ſedebat anno 630. in libro Pontificali diem Aſſumptionis vocat *Dormitionem Sanctæ Dei Genitricis*, niſi hæc potius Bilbothecarij phraſis ſit, quã Sergij; ita vt negari nequeat etiam Latinis Obdormitionis, ſeu Migrationis vocẽ in vſu fuiſſe, eodẽ etiã ſæculo quo Aſſuumptionis nomine vtebantur. Vſuardus, quẽ Baronius doctiſſimus traducit die 14. Aug. Vigiliam *Aſſumptionis* Dei *genitricis* exhibet, ſicuti Obdormitionẽ die 15. quod totidẽ verbis repetit Ado Sacramentariũ S.Gregorij, & Antiquos Ordo Romanus Aſumptionis voce, tã in vigilia, quam ipſa die vtuntur, ſed migrationis, & mortis voce in Miſſa ſacramentarij apertiſſimè vſa eſt Eccleſia. *Veneranda nobis Domine huius eſt diei feſtiuitas, in qua S.Dei Genitrix mortẽ ſubijt temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit*. Ita in prima Miſſæ oratione, & ſuper oblata. *Subveniat Domine Plebi tuæ Dei Genitricis oratio, quam & ſi pro conditione carnis migraſſe cognoſcimus, in cœleſti gloria apud te pro nobis orare ſentiamus*, quam orationem etiam nunc Eccleſia in Romano Miſſali retinet. Videnda hic ſunt, quæ doctiſſimus Baronius cumulat, qui docet iam Aſſmptionem Deiparæ communi fidelium conſenſu receptam, & in eam vniuerſam Eccleſiam propendere. Quod vero ex S. Antonino addit S.Eliſabeth filiæ Regis Vngariæ fuiſſe reuelatum, die 15. Aug. Sanctiſſimam Virginem è vita migraſſe, & poſt dies 40. nono Kal. Auguſti Aſſumptam in Cœlum fuiſſe, minùs probari teſtatur idem D. Antoninus, & Belethus addit, non eſſe in Romana Eccleſia comprobatum. Reuelatio hæc non eſt S.Eliſabeth filiæ Regis Vngariæ, ſed S. Eliſabeth virginis Sconaugienſis, cuius memoria in Romano M. agitur die 18. Iunij, & proſtat in lib. 4. Viſionum eiuſdẽ S. Virginis cap. 1. p. 139. vbi legitur. *Quoniam in eo die, quo nunc celebratur Aſſumptio eius, de vita hac migrauit, quadrageſimo autem die poſt illum, hoc eſt nono Cal. Octobris reſurrexit*. At præter D.Antoninum, & Belethũ, alij ſunt, quibus hæ S.Virginis viſiones non probantur. Hoc certum cum Baronio eruditiſſimo ſuſcipio Tomo 1. anno 48. nu. xij. Catholicam Eccleſiam nullam de obitu Dei Genitricis dubitationem admittere, ſed quam nouit humanæ fuiſſe naturæ conſortem, humanam pariter moriendi neceſſitatem expertam affirmat, & numero 23. *Ex Romanæ Eccleſiæ vſu receptо conſtanter aſſerimus, & profitemur ipſam ſapientiſſimam Dei Genitricem MARIAM, vnà cum ſacratiſſimo illo corpore, quo impartita eſt Deo carnem, in Cœlum eſſe Aſſumptam*. Idq. libentius addo, quòd videam à ſeptimo ſaltem ſæculo in Vetuſtiori noſtro M. Depoſitionẽ tanquam naturæ debitam recoli, & Aſſumptionem hac die ſine vlla hæſitatione notari, quid quid de tempore dubitare liceat, quod nec affirmare idẽ Baronius voluit. Hæc ad ea, quæ Exercitatione V. diximus addere libuit.

Nicomediæ. Tres ſanctos hos Nicomedienſes martyres in ſacris faſtis producunt etiam Beda, Rabanus, & Notkerus, qui ſupra M. Vetuſtiſſimum anonymos etiam ſocios addunt cum libris noſtris, quos ſilet M.Corbeiẽſe, & inverſo tantùm ab illis ordine ita loquitur. *viij. Kal. Septembris. In Nicomedia Natalis*

SS. Stratonis, Philippi, & Euticiani. Et Assumptio S. MARIAE Matris Domini Nostri. Alterũ etiam mſ.Reginæ Sueciæ ſocios ita præterit 18. Kal. *Nicodemia Natalis SS. Strationis, Philippi, Eutychiani.* Alterũ omnino cõſonat,addens etiam Tyrſum in Perſide, qui ad diem ſequentem pertinet. *Nicomedia nat. SS. Stratonis Philippi Eutychiani cum ſociis eorũ. Et in Perſide paſſio S.Tyrſi.* De tribus Nicomedienſibus martyribus agit Rom. M. ad diem 17. Auguſti, qua die Baronius de ijſdẽ Græcos in Menologio agere teſtatur. At niſi alio Menologio vſus ſit magnus Cardinalis, quàm Sirleti, aut Caniſij,non niſi ad diem 19.de Eutichiano milite, & Strategio, per ignem coronatis in eo agitur.

XVII. Kal. Septembris.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Orionis. Emili. Agnati. In Perſida Natalis S.Tyrſi cum ſocijs ſuis.

AVGVSTI 16.

DEcurtatum, ac cum die ſequenti confuſum,tam in libro Muſæi noſtri, quam Cathedralis Lucenſis, huius diei laterculum vidimus, culpa veterum librariorum. Diuiſimus tamen ex aliorum mox adducendorum codicum fide,in duo ſegmenta,nihil addentes,vel immutantes.Primo loco tanquam libris noſtris magis ſemper conſonum martyrologiũ Corbeiẽſe proferimus. *xvii. Kal. Septembris. In Alexandria natalis ſanctorum Orionis, Emeli, Anati, Iuſtini, Luci. In Perſida natalis S.Tyrſi cũ ſociis ſuis.* Alter codex ex mſſ.Reginæ Sueciæ mãcus in Agnato ita comparet. 17. *Kal. Alexandriæ ſanctorum Orionis, & Emeli. In Perſide natalis S.Tyrſi.* Alter ſeu ſecundus ita. *Alexandria natalis SS.Orionis, Emeli, Agnati. Et Baiocaſino Baſiliaco vico depoſitio Baſiliæ Virginis.* Vetuſtiſsimum S. Villibrordi iam diximus, præterita omnino die præcedenti Virginis Deiparæ Aſſumptione, in hodiernis faſtis eiuſdẽ Natiuitatem recolere, & non niſi duos martyres Alexandriæ tribuere, nempe Orionem, & Emelium; Agnatum vero alibi incerto loco. *xvii. Kal. Septembris. Natiuitas S. MARIAE. In Alexandria Orionis, Emeli, & alibi Agnati. In Perſida Natalis S.Tyrſi.* Paruum ſiue calendarium, ſiue martyrologium Hieronymianum vetus Eccleſiæ Lucenſis binos etiam Alexãdrinos martyres ita profert. Auguſti *xvii. Kal. Emili, Orionis.* Notkerus ex libro quinto Hiſtoriæ Tripartitæ in Nicea Bythiniæ natalẽ S. Vrſatij Confeſſoris ſub Licino, & Romæ Serenã Diocletiani Auguſti vxorẽ recolit,mox ſubdit. *In Alexandria natiuitas ſanctorum Orionis, Æmilii, Agnati. In Perſide Thyrſi cum ſociis ſuis.* qui SS.martyres totidem verbis apud Rabanum proſtant. Ex his Alexandrinis martyribus nullum habet martyrol. Romano, neque de S. Thyrſo aliquid addendum ſuccurrit.

XVI. Kal. Septembris.

NAtalis S. Mammetis Monachi. In Calcidona Cappadociæ Natalis S.Euphemiæ. In Alexandria Natalis SS.Orionis, item Mammetis, Emili. Diſci Mammitæ cum ſocijs ſuis.

Confuſum

AVGVSTI 17.

Confusum hodiernum martyrologij vetustioris nostri segmentū cū antecacto die iam monuimus, in hoc etiam aliorum codicum fide luxatū agnoscimus, & restituēdum initio, ante natalem S. Mammetis Cappadociæ nomen, insulsè post Chalcedonem appositum, ità suadet martyrol. Vetustissimū S. Villibrordi, quod sanius, & vberius hìc reputamus, & dubium repetitæ memoriæ Alexandrinorum martyrum auferre videtur. *xvi. Kal. Septembris Cæsareę Cappadocia Mamma Monachi. Calcedonia S. Eufemia martyris. Item Mammetis, item Orionis, item Emeli, & alibi Disei, Disię.* Eodem vitio transpositionis vocis Cappadociæ laborat alter ex mss. Reginæ Sueciæ, quòd fortasse ex eodem Prototypo cum codicibus nostris manauit, 16. Kal. *S. Mammetis. In Chalcedonia Cappadocia natalis Euphemię. Alexandria Mammetis, Emili, Disses, Mammita cum sociis suis.* Notkerus multus in vita S. Mammæ pueri Cæsariensis, & in alijs recensendis persecutionis Vandalicæ martyribus, nullas hìc fert suppetias, præterquam *in Alexandria Orionis.* Rabanus præter excursum vitæ S. Mammetis *in Cæsarea Cappadocię*, nullum aliū cælitem addit. Corbeiense verò martyrol. cuius apographum ad nos transmisit piæ memoriæ Raffael Dufresnius ita cum edito à Dacherio prorsus consonat *xvi. Kal. Septembris. In Cæsarea Cappadocia natalis S. Mammetis Monachi. In Chalcedonia Bythinia natalis Euphemia martyris.* (Virginis legit Dacherius) *Macharij. In Alexandria Natalis SS. Orienis. Item Mammetis, Emolidisei, Mammita cum sociis suis. Iustini.* (Iuliani legit Dacherius.) Plures sanctos Mammæ, seu Mammetis, & Mamantis nomine insignitos inuenio. Alterum ex Gangra Vrbe Paphlagoniæ die 2. Septembris recolunt Menologia Græcorum, tam Basilij ab Vghellio, quam alterius à Canisio editi, & eiusdem anno 15. ætatis certamen narrant. S. Mamæ mulieris, cum socijs monasticam in Perside vitam professæ, consummatum martyrium exhibēt ijdem Græci die 20. Nouembris in Menologio Canisii, cum in Menologio Basilij Borthazar Eunuchi, Theclæ, & Annæ tantum nomina exprimantur. Cum verò Susanna SS. mulierum dux fuerit non Mama, Mammitæ in Vetustiori nostro cum sociis expressæ, difficilè posset accomodari. Incerti loci Mamma martyr recolitur in Vetustiori nostro die 17. Iulij, & alius Cæsariensis precedenti die 16. Alius in martyrol. Corbeiensi 21. Ianuarii. De S. Mamante Cæsariensi in Cappadocia martyre plura colligit Baronius ad hanc 17. diem Augusti. Acta ex Metaphraste producit Surius To. 8. prodigijs multis referta, ex quibus colligitur eundem esse martyrem, quem ex Gangra Vrbe Paphlagoniæ ortum duxisse Græci in Menologiis narrant, & cū Theodoto, & Rufinæ SS. Confessoribus, siue parentibus martyribus Cæsaream Cappadociæ asportatum, vbi puer quidem aliqua passus sit, sed adultus deinde certamen compleuerit 2. die Septēbris. Cum verò de Monachatu eius nihil in Actis illis duffusioribus indicetur, & ex adductis codicibus aliqui, cum libris nostris S. Mammetem, vel Mamantem Monachum affirment, alium à puero Mama licuisset suspicari, nisi & hic Monachus dici mereretur, quòd adultus iam, & confessor illustris in monte Cæsareæ degens, & templum ibi construens, ad se feras, lac emulgens, euocatas cicurauerit, & ex lacte, maiori tamen parte efformato caseo, & pauperibus distributo, adviueret, ita solitariam, & anachoreticam vitam ducens, donec ab Alexādero præ-

fide, ac Tyranno Cæſaream iterum tractus, poſt miranda certamina coronatus triumphauerit. Videnda etiam quæ de S.Mama diximus ad diem 17. Iunij, & quæ hac ipſa die 17. Baronius cumulat. S.Mamantem Romanum martyrol.affirmat à pueritia ad ſenectutem vſq; longũ martyrium duxiſſe.

In Chalcedone. De celeberrima Chalcedonenſi martyre Euphemia plura adnotauimus ad diem 13. Aprilis, quando etiam eiuſdem memoria agitur. In eius Actis per Metaphraſtem apud Surium Tomo 9. die 16. Septembris, quando agonem compleuit, nulla de Machario ſocio memoria extat, ita vt ſuſpicionem induxerit, nè eadem Euphemia ſit, quæ incerto loco *alibi* ſignatur in Vetuſtiori noſtro, pridie Idus Aprilis cum Machario, Primo, & alijs nouem. Facile autem accidere potuit, vt in ipſa Vrbe Chalcedonenſi, poſt vetuſtiorem,& celebriorem Euphemiam, fideles aliqui ad exemplum, & imitationem, filijs ſuis Euphemiæ nomen indiderint, & recentior aliqua martyr Euphemia emerſerit. Plures Euphemias fuiſſe facile Baronius concederet in fine adnotationum ad diem 16. Septembris, vbi & nos aliqua addimus.

In Alexandria. Ex martyribus, Alexandriæ in libris noſtris tributis, Orion tantum à Notkero producitur, reliquos fortaſſe ſuſpicatus eoſdem eſſe cum adductis die ſuperiori. Vetuſtiſſimum martyrol. non Alexandriæ, ſed potius Chalcedoni poſt Euphemiã eos, qui ſequũtur cœlites, videtur tribuere. At dum per particulam *item*, ad diei præteriti Alexandrinos martyres reſpiciens, alium Mammetem, alium Orionem, alium Emilium diſtinguit, Alexandrinos fuiſſe videtur concedere; fruſtra enim ſi loco diſtinguerẽtur, vnicuiq. adderetur repetita particula *item*. Abundat idem martyrol. ſupra noſtrum,& Corbeienſe ſanctis ex incerto loco martyribus Diſeo,& Diſia, quos omnino illi debemus.

XV. Kal. Septembris.

PReneſtina Ciuitate miliario ab vrbe xxxiiij. Natalis Agapiti. In Ponto Amiſiæ Ciuitate Natalis Sanctorum Pontimi. Phylanciæ. Heliane Virginis. Marciane Virginis. Et Lancie Natalis Sanctorum Maſſæ Candedi. Diſſei. Amaciæ. Potomi. Martirij. Agapiti. Et Ziaci cum ſocijs eorum.

AVGVSTI 18.

TRigeſimo tertio ab Vrbe lapide, ſiue miliario in Præneſtina ciuitate adoleſcẽtulum Agapitũ, varijs cruciatibus vexatum, venerantur in quotidianis hiſce Aduerſarijs cum Romano M. Beda, Vſuardus, Ado, Rabanus, Notkerus, & cæteri latini. Triginta quatuor circiter milliaribus adhuc Præneſte ab Vrbe Roma diſtat verſus Fucinum Lacum. S. Martyris Acta ſummatim attingunt omnia ferè martyrologia. Diffuſiora proſtant apud Petrum de Natalibus lib.7.cap.74. & apud Mombritium, Cardinalis Baronij iudicio corrigenda. In antiquo Frõti calendario hac etiam die *Natalis S. Agapiti* recolitur, & in ſacramentario Gregorij habetur Miſſa S. Agapiti martyris xv. Kal. Septembris. Extant etiam in peruetuſto Hagiologio noſtro diffuſiora eiuſdem

eiuſdem ſancti pugilis geſta, quæ incipiunt *ſub Rege Antiocho pagano*, qui vel Regulus erat, vel Præſes, vt legit Ado, & ex eo Petrus de Natalibus. In ijs etiã ad calcem habetur gladio percuſſum ſpiritum Deo reddidiſſe xv.Kal. Septẽbris, ante Præneſtinam ciuitatẽ,milliario vno in Agro,quod reſpondet miliarijs xxxiij. ita expreſſis in martyrol. Corbeienſi xv. *Kal. Sept. Preneſtina ciuitate miliario ab vrbe trigeſimo tertio natalis S. Agapiti, & in Ponto Amecia ciuitate natal. SS. Pontini, Philantia Helianę virginis, Martiana virginis, & Lanciana. In Africa natalis SS. Maſſa Candida, Diſsei, Amaciæ, Potomi, Martyry, Agapiti, Eziaci cum ſociis ſuis.* Variant nonnihil nomina in martyrol. Vetuſtiſſimo. *xv. Kal. Septembris. In Peneſtre natalis Agapeti. In Ponto Põtemi, Pilentia. Tatianę, & Marcianę virginum, Heliana, & Lantia, Maſsa Candidę, Diſcia, Macię, Potomi, Martyris, Agapiti, & Ziai, & B. Arnulfi.*

In Ponto Amiſia. Alter ex mſſ.Reginæ Sueciæ aptius ſcribit. *In Ponto Amaſia Ciuitate natalis S.Pontiani Phylantię, Heliana Virginis.* Amaſiæ pro Amiſiæ ſcribendum videtur; Amaſia enim Ponti Galatici vrbs eſt in Cappadocia Strabonis Geographi patria, niſi Amiſi potius retinendum eſſet, vt habent libri noſtri; Amiſus ſiquidem vrbs eiuſdem regionis eſt ſub Amaſia Metropoli. Pontimus, ſiue Pontemus antegnanus Ponticorum martyrum, Pontianus dicitur in altero ex mſſ. Reginæ Sueciæ, dum in altero legitur Pontinus. Tatianam virginem addit martyrolog. Vetuſtiſſimum in libris noſtris, & Corbeienſi præteritam. An quæ poſtremò in adductis codicibus Lancia, ſiue Lantia additur, nomen martyris ſit, vel loci ad ſequentes martyres Maſsæ candidæ pertinens fluctuaui. Lancia enim, vel Antonino Lance, Vrbs Hiſpaniæ eſt, & quæ Aſturiæ maxima vrbs dicitur Dioni lib.53. Alia eſt etiam vrbs Luſitaniæ ſub Archiepiſcopatu Bracarenſi. Cæſarauguſtæ in Hiſpania Maſſa candida veneratur vt infra. At non Lãciç, ſed Lancianæ legit martyrol. Corbeienſe.

Natale SS. Maſsa Candidę. Dacherius in edito martyrol. Corbeienſi ita nomina illa *Maſsa Cãdida* interpungit vt Maſsã, & Candidã martyres eſſe velit, quemadmodũ re vera apparet, etiam in Martyrol. Vetuſtiſſimo, in quo *Maſsę* non Maſſæ, & in libris noſtris, vbi Candidi non Candidæ legitur. At cum idem martyrol. Corbeienſe ante natalem Maſſæ candidæ locum etiam exprimat in Africa, vix locum dubitandi relinquit, quin de celebri Maſſa Candida Carthaginẽſi martyrologium illud intelligat, præſertim cum ad diem 24. Auguſti, quando à Romano M. Maſſæ candidæ trecentorum Carthaginenſium martyrum memoria agitur, nihil de ijs in Vetuſtiori noſtro ſcriptum inueniamus. Plura notat Baronius de martyrum Maſſa candida ad diẽ illum 24. Auguſti, præcipuè ex ſermonibus D. Auguſtini, inter quos cum mſ. alterum indicet ex codice S. MARIÆ ad martyres, eundem, vel conſimilem quis videre poterit nuper in lucem emiſſum, ab erudito viro Ioãne Baptiſta Maro ex codice Vaticano inſcriptum. *In Natali SS. Martyrum, qui dicti ſunt Maſsa Candida.* Ita autem appellati ſunt, eo quod in fornacem calcariam inſilientes nobile illud martyrium fecerint, quod Pontius Diaconus in Actis S.Cypriani deſcribit. Vticenſem Maſſam cãdidam dictam eſſe refert D. Auguſtinus ſerm. 115. Trecẽtis martyribus conſtitiſſe ſacram illam maſſam fere omnes docent. Diuus tamen Auguſtinus in Pſ 49. *centum quinquaginta tres martyres* habuiſſe affirmat, vbi numeralem notam mendum contraxiſſe putat eruditiſſimus Baronius, quòd Põtius, & alij, trecentos fuiſſe doceant. Ita etiã de antiqua traditione teſtatur Prudentius in Periſtephano, & Hymno S. Cypriani, vbi ex carminum numero mendum ineſſe nequiuit.

Proſiluere alacres curſu rapido ſimul trecenti,

Gur-

Gurgite puluereo merſos liquor aridus vorauit,
Præcipitemq. globum fundotenus implicauit imo.
Corpora candor habet, candor vehit ad ſuperna mentes
Candida Maſſa dehinc dici meruit per omne ſeclum.

In Hiſpania Tarraconenſi, vbi Aſtures Auguſtani reponuntur, Cæſar Auguſtæ Maſſæ Cãdidæ celebris agitur memoria, inter eos plurimos martyres, qui ibi coronati ſunt, & in eorundem Actis legi teſtatur Aringhius lib. 1. cap. 8. Romæ ſubterr. ex Breuiario Cæſar Auguſtano lect. 6. diuino nutu martyrum cineres, velut frumenti candidam maſſam, in portiunculas conglobatas, ab alijs pulueribus ſeiunctas adhuc videri in maſſarum cãdidis globis, nitorem ſanguineum demonſtrantibus. Horum Cæſar Auguſtanorum martyrum, qui Maſſa Candida dicti ſunt, & innumerabiles ferè fuerunt, Hiſtoriam refert Petrus de Natal. lib. 10. cap. 17. ſicut aliorum trecentorum martyrum apud Carthaginem lib. 7. c. 105. addens in fine. *Qui paſſi ſunt ix. Kal. Septembris. Hęc Ado ex Hieronymi Martyrologio,* quod vt alibi diximus diuersũ à Vetuſtiori noſtro eredimus: quandoquidem ad diem 9. cal. Septẽbris in hoc nihil de martyribus Maſſæ Candidæ nũcupatis ſcriptum reperiatur. Maurolyeus hac die 15. cal. Carthaginenſium trecentorum martyrum, qui Maſſa Candida dicuntur memoriam recolit.

Diſsei. Diſeum, & Diſiam retulit martyrologium Vetuſtiſſimum in fine præcedentis Diarij ex incerto loco. Diſeam adducti codices prætereunt. Diſeo, ſiue Diſſeo quinque cum ſocijs ſubcenturiatos cælites Africanos eſſe crederem, quoniam ita in martyrol. Corbeienſe ſignari videntur. B. Arnulfus in Antuerpienſe ſuperadditus, in alijs deſideratur.

XIIII. Kal. Septembris.

POnti in Amacia Ciuitate Natalis Sanctorum Falionis. Rofini. Leonti. Theudoli. Cyrilli. Elaſi. Tymothei. Gatde. In Alexandria Natalis Sanctorum Orionis Confeſſoris, & Ieroſolyma Apparitio Sancte Crucis. *In Biturio Vico-villauno depoſitio Sancti Mariani Confeſſoris.*

AVGVSTI 19.

QVotidiani indiculi primos martyres Põto tribuunt, tam martyrol. Corbeienſe, quã Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & noſtrũ, quod cum Corbeiẽſe locum etiã, ſiue paſſionis, ſiue venerationis exprimit; Amaſiam nempe ciuitatem Metropolim Ponti, de qua ſuperiori die egemus. Prouinciam ita tantùm indicat Vetuſtiſsimum illud. *xiv. Kal. Septembris. In Ponto Salonis, & Rufini, In Alexãdria Orionis. In Fabriteria Magni, Leontij, Thedoli, Cyrilli, Zelati, Timothei, Gandde. In Beturio Ciuitate S. Mariani.* Filionem vocat martyrol. Corbeienſe Põticum martyrem, vel Falionem, vt in libris noſtris, non Salonem hoc pacto. *xiv. Kal. Septembris. Ponto in Amacia ciuitate natalis SS. Filionis, Rufini, Leontij, Theodoli, Cyrilli, Zelati, Timothei, Gaddæ, Romoli, Sylui. In Alexandria natalis S. Orionis cum ſocijs. Et in Hieroſolyma apparitio S. Crucis. In Biterico vico Vellauno depoſitio S. Mariani Confeſsoris.*

Et

Et Natalis S. Magni martyris. Consonat alter ex mss. Reginæ Sueciæ. *xiv. Kal. Ponto in Amasia ciuitate natalis S. Philionis, Ruffini, Leontij, Theudoli, Cyrilli, Zelati, Timothei, Gadda. In Beturio Vico Vellanno depositio S. Mariani Confessoris*. Anceps in multa differentia horum, & nostrorum codicum cum Antuerpiensi substiti, an Leontius, & post eum adducti martyres Amaseni essent, vel Itali ex Fabrateria, vt Vetustissimum illud vario ordine profert, libris nostris plures attestantur, quam illi, & ex humanitate Clarissimi viri Ioannis Bollandi alios addere possum. Martyrol. Parisinum apud Labbeum non indicato venerationis loco cum Folione, & Ruffino vnica classe omnes claudit. *Folionis, Rufini, Theodoli, Zelatis, Magni, & Martirij, Orionis, Bisene, Mariani Confessoris, Hierosolymis reuersio S. Crucis*. Rhinouiense, & diuitis Angiæ, non in Ponto, sed in Portu Amasiæ ciuitatis legunt. Primum hoc ordine. *In Porto Amasię ciuitatis Filionis, Rufini, Leontij, Theodoli, Cyrilli*. Secundum ita. *In Porto Amasię ciuitatis Filionis, Rufini, Leonty, Theodoli, Cyrilli. In Alexandria S. Orionis. In Biturico territorio S. Mariani*. Differt ms. martyrologium Aquisgranēse in Belgio. *Natalis S. Magni, seu Andreæ cum duobus ..... militibus DC. & VII. In Amasa natalis Silionis, Rufini, Leontij, Magni, Arionis, Hierosolymis reuersio S. Crucis*. Ex tot igitur codicibus iam apertum videtur Leontium, ac socios non Fabretariæ cum Magno, sed Amaseæ in Ponto cum Filione, & Rufino reponendos esse, ac insuper Romolū, & Syluium, quos tantum recenset martyrol. Corbeiense, in hodiernis fastis vberius reliquis.

In Alexandria. Præter Orionem alios cælites indicare voluisse Prototypi librorum nostrorum excriptorē in verbis illis apparet *natalis Sanctorum*, qui tamē in M. Corbeiensi socij sine nomine sunt. Orioni additur Confessoris nota in codicibus nostris, quæ in alijs subticetur ad differentiam alterius Orionis Alexādrini, qui præcedentibus diebus xvi. & xvij. cal. Septembris in vetustiori martyrol. nostro indicatur, siue vnus, siue duo sint huius nominis martyres.

Hierosolyma apparitio. Huius celebritatis non meminit martyrol. Vetustissimum. Apparitionem S. Crucis in Vrbe Ierusalem vocant libri nostri, & M. Corbeiense Dacherianum. De Apparitione S. Crucis sub Constantio filio Constantini Magni Imperatoris diē festum agūt Græci die 7. Maij in Menologio Canisij. Festum admirandæ apparitionis supra Hierosolymam factæ Græcos celebrare animaduertit Baronius in Notis ad diē 3. Maij, non illa die xvi. calendas Iunii ex Cyrillo, tunc eius Sedis Episcopo, post Catecheses illius historiam narrante, Metaphraste, & Menologio Sirleti. At in Menologio illo à Canisio edito reperire non licuit, nisi die 7.; quinimmo Cyrillum in epistola de hac visione ad Constantium apud Metaphrastem video adnotare, admirandam illam apparitionem incidisse per dies Pentecostes *Nonis Maij*. Fusius hanc apparitionis historiam circa tertiam diei horam Festi Pentecostes, tempore expeditionis Constantij aduersus Magnentium, refert Philostorgius lib. 3. cap. 26. vbi Gotefredus plures chronologos cumulat. In Fastis Idatianis ex editione Labbei apparitio hæc tēpore Belli Magnentiani ita notatur. *Apparuit in Oriēte signum Saluatoris die 3. Kal. Febr. Luna xxviii.* Aliam apparitionem Crucis sub Theodosio iuniore eo anno, quo Valentinianus iunior natus est, refert Ammianus Marcellinus, eamq. notat post Valentiniani iunioris natalem die vj. Nonas Iulii, & terremotum Palestinæ. Ostēdisse se enim narrat Dominum nostrum *super montem Olineto Hierosolyma vicinum*, & multas hinc proximas gentes Baptismum suscepisse, omniumq. Baptizatorum in tunicis Crucem Christi Saluatoris diuinitùs expressam refulsisse. Quod cum acciderit Hierosolymis post vj.

vj. Nonas Iulii, non indicato ad amussim tempore, iam non longe à die Apparitionis, in martyrol. nostro adnotatæ euenisse compertum est. Hæc autem addere libuit, ad ea quæ lib. 3. de Cruce cap. 1. 2. & 3. cumulat de Apparitionibus Sanctæ Crucis Gretserus, qui festum Apparitionis apud Græcos signat 7. die Maij, tum ex Typico S. Sabæ, tũ ex alijs Græcorum ritualibus; & quamquã Kalendis Augusti festum aliud penes Græcos inueniatur, quod Progressio S. Crucis appellabatur, & describitur in eodẽ Typico S. Sabæ cap. 36. nihil tamen neq; apud illos, neq. apud latinos, de signata in fastis nostris Apparitione hucvsque licuit inuenire. Inuentio enim S. Crucis, quæ in Menologio à Canisio edito, deficit die 6. Martij, & apud Gretserum lib. 1. de Cruce cap. 64. quando à B. Helena inuenta est, ex alio Menologio signatur, nihil ad Apparitionem 14. Kal. Septembris pertinere videtur. Quapropter cum in mſ. Parisino Lebbei, & alio Aquisgranensi iam adductis non Apparitio, sed *Hierosolymis reuersio S. Crucis* celebritas hæc nuncupetur, indicare potius coniectaui festũ illud, quod Hierosolymis institutum est, quãdo Heraclius Crucis lignũ è Perside reportauit, de quo 14. die Sept. agendum est, & veritus sum, ne ex additis sit ad Vetestius M. quoniã in vetustissimo Antuerpiẽsi nõ inuenitur.

In Biturio. S. Mariani Confessoris Eremitæ vitam ex vetustissimo Ecclesiæ Bituricensis Breuiario exhibet Lebbeus T. 2. Bibliothecæ p. 432. vbi idẽ Lebbeus notat per totam diœcesim Bituricensem huius S. Eremitæ festum non peragi die 19. Augusti, vt in Romano martyrol. signatur, sed constanter ex diuersarum editionum Breuiarijs die 19. Septembris. Verum duos nomine Marianos Eremitas Bituricenses notat Saussayus, quorũ alter apud Vicum Spinolaium quieuit, alter ad vicum Euaneuerẽsem, de quo hac die. Vicum Villaunum corrupte vocant codices nostri, & Vellauno martyrol. Corbeiense, etiamsi Gregorius Turonensis lib. de Glor. Confess. c. 81., vbi S. Mariani miracula aliqua describit, vocet Vicum Euannensem, siue Euaonensem. Sed Gallici scriptoris additamentum in eodem vico repetitur ad diem 19 Septembris. Martinum vocat Petrus de Natalib. lib. 11. nu. 217. sed quanta ex male sanis codicibus confundit Galesinius hac die, dum Ponticos martyres Philonem, & Rufinum cum Mariano Bituriæ assignat, & martyres simul vocar? Auctarium autẽ esse, quod in libris nostris deficit, & in martyrol. Corbeiensi signatur ad calcem, memoria nempe, seu *Natalis S. Magni martyris* vix crederem, cum in Vetustissimo, vt diximus, nõ modo adnotetur, sed locus passionis exprimatur In Fabriteria; quam vocem non ita facilè librarij vitio irrepsisse putarẽ. Fabrateriæ tamen potius esse scribẽdum existimarem, quòd hoc nomine Paterculo indigitetur Italiæ Colonia, & ad Fluuium Tretum Via latina memoretur apud Strabonem; in Antonini vero Itinerario inter Aquinum, & Fregellas reponitur, vti re vera nunc pagus est eodẽ loco in Latio. Anagniæ pariter in latio S. Magnum illius vrbis Episcopum, & martyrẽ exhibet hac die martyrol. Rom. & eius Acta percurrit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. An ex Fabretaria Anagniam potuit transferri? Equidem non Anagniæ, sed Fabriteriæ assignat etiã alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ. *Fabriteriæ Magni*. Alium etiam S. Magnum martyrem Cæsariensem Cappadocem cum paganis duobus millibus quingentis nonaginta octo refert ad hanc diem Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 76. Parum distat ab hoc numero Maurolycius, qui Magni & Andreæ socios numerat M. D XCII. sed Magnum fuisse binomium docent Vsuardus, & Rabanus dum natalem *S. Magni, seu S. Andreæ martyris cũ sociis* eodem cum Maurolycio numero signatis, recolunt, quemadmodum totidem verbis Ado. De S. Magno martyre, qui & Andreas vocabatur aliqua affert Menardus ad S. Gregorij sacramentarium, vbi

vbi etiam testatur mf. martyrologiū ex Bibl. Corb. retinere xiv. Kal. Septembr. *Nat. S. Magni, seu Andreæ martyrum* (lege martyris) cum socijs suis *duobus millibus quingentis nonaginta septem*, aliosq. mss. codices addit, in quibus eadem die S. Magnus, sine alia additione memoretur. His iungere possumus ms. Aquisgranense iam adductum. Accedat ad nostrorum codicum mutilationem confirmandam Kalendarium, seu Paruum martyrologiū Hieronymianum ms. Lucēse, quod plurimùm cum vetustiori conuenit, in quo scribitur Augusti *xiiii. Kal. S. Magni martyris*. Sub nomine Andreæ tantum ducis exercitus, & sociorum duorum millium quingentorum nonaginta trium sub Maximiano Imperatori, & Anthioco duce gladio percussorū, hac ipsa die meminit Græcorum Menologium. Fusius eius Acta prosequitur Metaphrastes apud Surium T. 8. cursumq. docet fortissimum ducem cum socijs militibus compleuisse in regione Androcala in Tauri montis angustijs die Dominico. Facile autem existimarem Magni nomen itidem fuisse adiectiuum, more Græcorum, qui insignes martyres Magnos dicunt, vt de Andrea patet in Actis illis cap. 9.

XIII. Kal. Septembris.

IN Lucana Natalis Sancti Valentiniani. Leonti. In Alexandria S. Dioscori. In Sinnada Ciuitate Sanctorum Pisti. Arcij. Diomedis. Agatini. Zeli. Pamphili. Coloui Confessoris, & *Depositio Phiberti Abbatis. In Turonico Castro depositio Sancti Massimi Confessoris.*

AVGVSTI 20.

MVltorum martyrum feracem Lucanam vrbē, primis præsertim ecclesiæ sæculis Acta S. Paulini primi eius Episcopi, & Petri Apostoli discipuli docent. Cum enim in Vrbe illa multi fideles essent, multæq. Ecclesiæ excitatæ, quando Nero in Christianam fidē furere cæpit, & Paulinum cum socijs per diuersa tormenta sustulit, probabile admodum esset plures ex populo illo fideli, S. Episcopi discipulos esse coronatos. Sed in Vita S. Antonij Presbyteri, & Eremitæ ipsius S. Paulini discipuli expressè legitur, quòd sanctus vir *vbicumq. in Tuscia, & alibi sanctorum martyrum, & confessorum corpora inueniret malè, & ineptè sepulta, accipiebat illa, & deportabat in Lucanam ciuitatem ad locum sepelienda, qui tunc vocabatur temporis sanctorum Cellula.* Vt siue indigenas, siue exteros martyres, præter eos, qui in eadem Ecclesia, & alibi recoluntur, alios adhuc ignotos in eadem vrbe quiescere certum fit. An ex illis, qui interim ignorantur, fuerint Valentinius, seu Valentinianus. & Leontius, quos in mss. codicibus nostris *In Lucana* natalem habuisse docetur non improbabile putarem. Et quamquam *in Lucana* scriptū exhibeat martyrol. Corbeiense pro illi prouincia, quæ hodie Basilicata aliquibus est in Regno Neapolitano; & tota illa antiquis regio erat, quæ inter Silarum, & Laum flumina extēdebatur: è contra tamen *in Lucana* reliqui codices legunt, & subobscurè Vetustissimum martyrol. Antuerpiense ad finem laterculi in ciuitate Lucana. *xiii. Kal. Septēb. In Alexandria Dioscori. In Sinnada Ciuitate Pisti, Acari, Diomedis, Agathini, Zeli, Pampi. In Lucana Valentini, Leōti.* Videtur enim illud *in Lucana*

cana sine alia additione referri ad vocē *Ciuiiate*, post Sinnadam iam prolatam. At quo d non ita apertè Vetustissimum M. asserit, propalam docet alter ex mss. Reginæ Sueciæ in Animaduersis ad mar. tyrol. Rom. Holstenij hoc ordinē. 13. *kal. In Castro Cainone S. Maximi Confessoris. In Lucana ciuitate Natalis Sanctorum Valentiani, Leontij. In Alexandria natalis S. Dioscori. In Sinna ciuitate natalis SS. Pisti, Arcij, Diomedis, Agustini, Zeli, Pamphili, Colitij Confessoris.* Antiquum calend. Hieronymianum in Bibl. Canonicorum Lucensium Leontium nō habet, neque Valentinum, sed Valentinianum legendum esse ita cōfirmat *xiii. kal. Valentiniani*, Vnde videretur etiā in M. Corbeiensi, non Lucania, sed Lucana restituenda in hodiernis sequentibus fastis. *xiii. Kal. Septembris. In Lucania nat. SS. Valentiani, Leontij. In Alexandria natalis S. Dioscori. In Sinnada ciuitate SS. Pistarei, Diomedis, Agatini, Zeli, Pamphili, Coloni Confessoris. In Turonico Cainone Castro depositio S. Maximi Confessoris, & depositio S. Filiberti*, Hæc, quæ de Lucanis martyribus, in alijs editis martyrol. nequaquā expressis, adnotauimus. probabilia quidem viderentur, & fide vetusti ms. codicis Reginæ Sueciæ firmata, nisi proximo sequēti die ijdem ferè martyres repetita veneratione, tam in codicibus nostris, quam Corbeiensi producerentur in Lucana, nō Vrbe, sed Prouincia. Vnde quamuis eosdem non repetat ms. Reginæ Sueciæ, totidem tamen verbis. *In Lucana Valentini, Leonti* memoriam duplat Vetustissimum M. Antuerpiense. Cum vero eadē nomina sint, alios esse martyres difficile est credere, licet in Corbeiēsi M. pro Valentiano xii. Kal. scriptū sit. *In Lucana Prouincia Valentini, Leontii*, & in codicibus nostris pro Valentiniano *In Lucania Prouincia natalis SS. Valentini, Leontii*. Nihil ergo certi decernere mihi fas est, sicuti in Alexandrino Dioscoro, alijsque in Synnada magnæ Phrygiæ Metropoli numeratis martyribus, nihil addēdum succurrit, nisi quasdam differentias adnotare. *Pistiarci* in martyrol. Corbeiensi pro vno nomine scribitur, *Arcidiomedis* etiam pro alio vnico nomine in martyrol. Antuerpiense; aptius tamen in vtroque ex codicibus nostris scribitur seiunctim. *Pisti, Arcii, Diomedis*. quemadmodum etiam retinet ms. Reginæ Sueciæ. Pro Zoso aptius etiam in his legitur Zelus, & pro Pampo in martyrol. Antuerpiensi Pamphilus. In hoc Colonus, siue Colonius non exprimitur, qui Confessor in nostris libris dicitur, sicuti in martyrol. Corbeiense, & ms. Reginæ Sueciæ, vbi Colitius non Colonus nuncupatur, & tamen Rabanus Colonum vocat, qui etiam in fastis huius diei alia à nobis dicta ita confirmat. *xiii. Cal. Samuelis Prophetæ. In Alexandria natale Dioscori, & alibi depositio Filiberti Abbatis. In Lucania SS. Valentiniani, Leōtij. In Sinnada ciuitate natale SS. Pinicii, Arci, Maximi Confessoris, Pamphili, Coloni Confessoris*.

Depositio Filiberti Abb. Addunt alij in Hero, siue Herio Insula, quemadmod um legitur in eius vita apud Surium T. 8. vbi S. Phililibertus cœnobiū ædificauit, in quo & animam Deo reddidit tertio decimo cal. Septembris. Floruisse habetur circa annum 640. de quo Beda, Vsuardus, Ado, cum Romano mertyrol.

Turonico Castro. Cainonem vocant Castrum, cuius hic deficit nomen, alij codices Corbeiensis, & ms. Reginæ Sueciæ. Meminit martyrol. Romanum, Gregorius Turonensis, & alij apud Baroniū adducti. Tam huius quam S. Philiberti Acta percurrit Saussayus in M. Gallicano, & Vetustiori martyrol. superadditos non dubito.

In

XII. Kal. Septembris.

IN Spanijs Natalis Sanctorum Iuli, & Iuliani. Vincenti. Auguri, & Eulodi. In Porto Romano Natalis Sancti Oppoliti. In Sardinia natalis Sanctorum Luxuri. Traiani. Quadrati Episcopi. Primi. In Alexandria Natalis Sanctorum Pisti. Semi. Item Quadrati Episcopi. Sindosagie natalis Sanctorum Astosij. Diomedis. Zotici. In Lucania Prouincia natalis Sanctorum Valentini. Leonti. In Gauallis vico Mimmatinsi Passio Sancti Priuati martyris.

AVGVSTI 21.

HVius diei integrā ephemeridem primo loco apponimus ex martyrol. Corbeiensi; adnotata insuper con nostro ad temporis compendium, quæ intercedit differentia ex Schedijs ad me transmissis à D. Petro de Faultry Parisijs *xii. kal. Septembris. In Hispaniis* (Spanis iuxta veterem morem in nostro) *Natalis SS. Iulii, & Iuliani, Vincenti, Eulodi. In Portu Romano Natalis S. Hippolyti martyris.* (aptius quam Oppoliti) *In Sardinia nat. Luxurii, Traiani, Quadrati Episcopi, Primi. In Alexandria nat. SS. Pisti, Seni, item Quadrati*, (additur Episcopi in nostris) *Sindophagia nat. SS. Artosii,* (Astosi in nostris) *Diomedici, Zotici, Azatangoli, Moysei,* (qui post Zoticum in nostris libris deficiunt. *In Lucana Prouincia natalis SS. Valentini, Leontii. In Cabellitano vico* (in Gauallis vico) *Mimmati* (Mimmatinsi) *passio S. Priuati martyris*. Vetustissimum M. Antuerpiense mutilum comparet in martyribus Hispanis, confusum in Sardis, & Romanis (dū silet Quadratum Episcopum) inter se permittis. *xii. Kal. Septembris. In Spanis Natale Vincentii, Iuliani. In Lucana Valentini, Leonti. In Sardinia Luxorii, Angeri, Eulodi. In Portu Roma Ippolyti, Traiani, Quadrati, Primi. In Alexandria Pristi. Seni, item Quadrati Episcopi, Sunadophagi, Astusi, Diomedis, Zotici, Zatamgeli. Passio S. Priuati.* Alter ex ms. Reginæ Sueciæ martyribus Hispanis Iulio, & Iuliano alios tres anonymos addit, quos exprimit alter liber ms. eiusdem Reginæ, nimirū *Vincentii, Anguri, Eulodi,* & quos Vetustissimum minus apposité Sardiniæ tribuit; cui tantum tribuendos esse Luxurium, Traianum, Quadratum, siue Quartum Episcopum, & Primum docet codices iidem mss. Reginæ Sueciæ, quorum primus legit. *In Portu Romano nat. S. Hippolyti. In Sardinia natal. SS. Quadrati Episcopi, Traiani.* Alter verò vberior. *In Sardinia natalis Luxerii, Traiani, Quarti Episcopi, Primi*. Vt dubitandum non videatur, Quadratum, non Quartum, vt plures codices confirmant, Episcopum fuisse in Sardinia.

In Spanis. De SS. Iulio, & Iuliano in Hispanijs, ex editis meminit Maurolycius, socijs tamen præteritis. Aptiùs verò Rabanus, qui Vincentium non Iuliū antesignanum signat reliquis non integrè expressis. *xii. Cal. In Hispaniis natiuitas S. Vincentii, & Iuliani. In Sardinia natale SS. Luxurii, Traiani. In Gali vico Mimatensi natale S. Priuati martyris.*

In Portu Romano. S. Hippolyti memoriam recolunt die sequenti Rom. martyrol. & alij ex Latinis, quorum aliqui etiā ad decimum Kalendas eius memoriam extendunt. Putat vir summus Baronius

hunc esse Hippolytum Episcopum Portuensem, & plura pro eo ibi cumulat. In adductis omnibus codicibus mss. martyr tantum non Episcopus dicitur, sicut etiã apud Bellinum de Padua, & Maurolycium. Cum vero S. Hippolyti memoriã alibi etiam Vetustius nostrum exhibeat, plures cognomines martyres existimarem Romæ passos, vel veneratos. Hippolytum Episcopum de antiquis recolit iiij. Kal. Febr. quem Portuensem facile ibi credidimus. Alius Romæ cũ Laurentio iiij. Nonas Febr. Romæ item alius cũ alijs socijs xiij. Kal. Iulij, & alius Hippolytus nuper viij. Idus Augusti, & in Portu Romano alijs x. Kal. Septembris cognomento Nonnus, & alius 3. Idus Septẽbris, certos nos reddunt plures Romæ, vel in Romanis vijs sub Hippolyti nomine martyres fuisse.

In Sardinia. Luxurium, siue Luxorium martyrem Sardiniæ coronatum xij. kal. Septẽbris ex ms. codice Historiæ S. Luxori refert Arca de Sãctis Sardois l. 1. Is sub Præside Dilatio, Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano agonẽ perfecit Calari, dum miles esset. Christianus redditus, sacris literis incumbens sistitur ante Præsidem, & senex fustibus contusus, capite multatus, longe à Calari in deserto loco Forengiano, siue Fordingiano agonem compleuit. Eius Acta habet Mombritius Tomo 2. Nulli socij, illi in passione signantur: at sicuti Cisellus, & Camerinus eidem sociantur in Romano martyrol., non alio communi certamine, quam quòd sub eodem Præside, & eodẽ die cum Luxorio passi sint, vt idem Arca testatur, ita etiam contingere potuit, vt alij martyres eadem die agonem in Sardinia compleuerint, præcipuè verò Quartus, siue Quadratus in Sardinia Episcopus, vt existimat Holstenius, ex fide ms. vtriusque adducti Reginæ Sueciæ.

In Alexandria. Quadratum Episcopum affert Rom. Martyrologium. quem tamen Baronius ignorare fatetur, cui Ecclesiæ præfuerit, tantum eius memoriam hac ipsa die signari addit in veteri Romano martyr. Bellini scilicet de Padua, & alio ms. Maurolycius Quadratum Episcopum hic recolit Athenarum sub Adriano in Macedonia quiescentẽ, cuius scripta recenset S. Hieronymus, idque etiam affirmat Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 95. vbi in partibus Macedoniæ in pace quieuisse signat *xii. Kal. Septembris*, Sed duo hic memorati diuersi sunt: Alter Sardus, alter Alexandrinus, qui etiã Episcopus constanter dicitur in libris mss. nostris, & in M. Antuerpiensi, quãuis titulus Episcopalis in M. Corbeiense desideretur, tam in schedijs nostris, quam in Dacheriano exemplo, & alterius classis videatur, quam Pistus, & Seuius.

Sindosagia. Locus Geographis, quòd sciam ignotus, suspicionem mouet, ne librarij vitio, tam in codicibus nostris, quàm Corbeiensi, & Antuerpiensi legi debeat Syndiospago, pro loco in Authẽticis memorato coll. 9. tit. 22. vbi *Incolas Syndiospagi* populos quosdam vocat Iustinianus Nouell. 139. Mancos hic agnoscimus libros nostros, tres enim tantum cælites numerantur Astosius, Diomedes, & Zoticus: Zatangelum addit martyrol. Vetustissimum: Azatangelum, & Moyseum Corbeiense.

In Lucania. Quæ de Lucanis martyribus adnotare potuimus, iam præterita die dicta sunt.

In Gauallis. In veteri Hagiologio Franco Galliæ Lebbei hoc ipso die xij. Kal. Augusti legitur. *In territorio ciuitatis Gauallitana passio S. Priuati Episcopi & martyris, qui passus est persecutione Valeriani, & Galieni*. Silent omnes adducti codices Episcopalem dignitatem quam tamen signat martyrol. Romanum, vbi aliqua notat Baronius hic non repetenda. In vita apud Surium T. 8. dicitur Episcopus Gaualitanus in Gallia, qui sedem haberet *in Viculo Mimatensi*, vt rectè retinent codices nostri, nec male scribit M. Corbeiense *Vico Mimati*, corruptè vero alter ex mss. Reginæ Sueciæ *Caualus vico Minantissi passio S. Priuati*. Mi-

Mimate Gabalorum passionem S.Priuati Episcopi celebrat etiam Saussayus ad hanc diem. Gabalus, seu Gaualis, & Gaualitana vrbs, quæ & Mimatum ciuitas est, in Gallia Aquitanica sub Metropoli Bituricensi. Meminit S. Priuati apud Gabalos Venantius Fortunatus lib. 8.

Priuatum Gabalus, Iulianum Aruernus abundans
Proferat.
& Sammarthani Tomo 3. Mimatensem secundo loco Episcopum constituunt, & ex Gregorio Turonensi martyrium, ex Baronio tempus anno 262. consignant.

XI. Kal. Septembris.

Roma via Ostense In Cimiterio eiusdem Sancti Thimotei Discipuli Pauli Apostoli: & in Porto Romano peregrinorum Martyrum natalis Sanctorum Marcialis. Aureli. Epictiti. Saturnini. Aprilis, & Felicis. In Ponto Neocæsar. Natalis Sanctorum Nectaui. Seui. In Antiochia Natalis Sancti Marini. *In Gallia Natalis Sanctorum Medardi, & Emiliani cum filijs viii.* & Sancti Simphoriani martyris.

AVGVSTI 22.

Facem hic aliquam præfert fragmentum antiquissimum Romani M. apud Bucherium pluries adductum. *Vndecimo Kalēdas Septembris Timothei Ostiense.* Confirmat Timothei memoriam & aliquam cum Apostolo Paulo connexionem vetus Calendariū Fronti. *Die 22. Augusti Natale S. Timothei ad B. Paulum Apostolum,* pressius ita signans sepulcri, vel venerationis locū. Aringhius lib. 3. Romæ subt. cap. 3. n. 4. corpus S. Thimothei martyris adhuc seruari testatur in Ecclesia S. Pauli via Ostiensi sub Altare S. Brigittæ, & inscriptionem profert ex S. Iuliani oratorio. *Hic requiescunt ossa beata Sanctorum Celsi, Iuliani cum Beata Basilissa, & Martianella, superius vero corpus S. Timothei martyris sub Tarquinio.* Presbyterum, hunc & martyrem fuisse sub Valeriano Imperatore, & Tarquinio eius Præfecto narrat Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 91. quem gladio peremptum sepultum fuisse à S. Syluestro presbytero mox Pontifice *in horto cuiusdam mulieris nomine Theone iuxta sepulturam B. Pauli Apostoli* & passum esse xi. Kal. Septembris. Anthiochia Romam venisse, & Antiochenum fuisse præsbyterum docent Acta S. Syluestri. T. Surij 12. vnde; Petrus de Natalibus accepit. Cœmeterium S. Timothei appellatum via Ostiensi, ab hoc Timotheo nomen accepisse existimat Aringhius idem lib. 3. cap. 6. quæ ipse ex codice Vaticano producit, id subobscurè indicant, nimirum Theonem, vel Theodoram *non longe à sepultura Beati Pauli Apostoli* S. martyris Timothei corpus in horto suo suscepisse, & Christianis valde placuisse, *vt huius nominis martyrem, vicinum exciperent, qui Paulo Apostolo, vt quondam Timotheus adhæreret,* non tamen cœmeterium illud S. Lucinæ cœmeterio valde propinquum, ab hoc S. Timotheo nomē accepisse ita expressè docent, vt apertius id non deducatur ex vita S. Syluestri apud Simeonem Metaphrastem, & Surium T. 12. vbi cap. 13. docetur S. Syluestrum ad domū suam retulisse S. martyris Timothei corpus, ac deinde S. Milciadem, impensas suppeditante fideli quadam fœmina, Timotheo ædificauisse *Martyrium in quo deposuit illud corpus martyris.* In hædino &

& perantiquo Hagiologio nostro, non legitur, quod martyrium, ideſt Eccleſiā, vel cœmeteriū edificauerit, ſed de S.Silueſtro ita illud loquitur, *cuius*(Timothei) *corpuſculum S.Syluester occultè mediæ noctis tempore raptum ad domum ſuam tulit. Ibiq. S.Melciadem Epiſcopum rogans venire fecit, qui cū omnibus SS.Presbyteris, ac Diaconibus per totam noctē in Dei laudibus permanens, eius martyrium prædicauit.* Deinde narratur, Theonem habuiſſe *ortum iuxta ſepulturam S.Pauli Apoſtoli*, & rogaſse Pontificem *vt ſuo ſumptu in ſuo Orto edificans ibi S.Timothei corpus exciperet*; quod apertius cœmeterium, & ſepulturam deſignare videtur. Fama quidem & veneratione clarus Timotheus hic fuit, ſed neque in adductis codicibus, neq.in Sacramentario Gregorij aliud additur, niſi *Natalis S.Timothei martyris*. At cum in libris noſtris, & martyrol. Corbeienſi conſtanter affirmetur, S. Timotheum hac die memoratum, fuiſſe diſcipulum Pauli Apoſtoli, ea quæ hucvſq. dicta ſunt eidem accomodari poſſe non videntur. Quapropter in hanc ſuſpicionem veni, vt cū de Timotheo Epheſino Epiſcopo D.Pauli diſcipulo, Epheſi martyrio coronato, deinde Conſtantipolim tranſlato hic nō agi certum ſit, cum præter alia Vetuſtius noſtrum illum recolat v. Kal. Octobris, de Timotheo tantùm Romano, & Nouati fratre, quæ hìc dicuntur accipi debeāt. Fuit enim Timotheus pariter presbyter, & diſcipulus Apoſtolorum. De Nouato dum agit Romanum martyrol. ad diem 20. Iunij, filium fuiſſe Pudentis Senatoris affirmat, & fratrem *Timothei presbyteri*, ſed Beda editus addit *Romæ S. Nouati fratris Timothei Presbyteri, qui à Beatis Apoſtolis eruditi ſunt*. Cum autem de tanto Viro, & qui martyr, vt mox dicemus, euaſit, memoriam nō peragi in Vetuſtiori noſtro vix credibile ſit; cumq; Timotheus, qui Romę producitur pridie cal.Iulij, nullā notam præferat, qua presbyter, & diſcipulus Pauli Apoſtoli dici poſſit, & ignotos ſocios habeat, ſuſpicionē mouet hūc nō eſſe. In Rom. quidam martyrol. Romæ Timotheus cum Marco ſignatur 9. kal. Aprilis: ſed hunc ex codice antiqui Monaſt. S.Cyriaci fatetur Baronius reſtituiſſe, nulla tunc addita coniectura, quòd Timotheus filius Pudentis eſſe poſſit. At quia Timotheū cum Marco agonem compleuiſſe ex epiſtola Pij, quam mox afferemus, didicit Tom.2. Annal. ad annum 166. n. 2. Timotheum illum eſſe addidit, cuius nata'is dies aſcriptus ſit Tabulis Eccleſiaſticis 24. Martij. Equidem in epiſtola S. Pij Papę ſcripta ad Iuſtum poſtea Epiſcopū Viennenſem hæc verba leguntur. *Presbyteri illi, qui ab Apoſtolis educati vſque ad nos peruenerunt, cum quibus ſimul verbum fidei partiti ſumus, à Domino vocati in ſedibus æternis clauſi tenentur S. Timotheus, & Marcus per bonum certamen transierunt*. Ex quibus verbis eodem die paſſos eſſe non conuincitur. Timotheum longe à domo Pudentis, & Nouati domicilium habuiſſe diximus ex epiſtola Paſtoris, & Timothei ad Paſtorem, Exercitatione xiij. hoc eſt non in ędibus Patris in Exquilijs, vel ad radices Viminalis, ſed alibi: Quid autem vetaret, prope ſepulcrum Pauli præceptoris ſedem habuiſſe, & via Oſtienſi iuxta eundem fuiſſe ſepultū? Sed hæc coniectanea, ſunt; quibus nihil certius addere poſſumus, niſi quòd ad diē illū 9. Kal. Aprilis in nullis ex mſſ. à me adductis codicibus Timothei, & Marci ſub Antonio memoria agitur, vetuſq; illud martyrol. ſancti Cyriaci à Bollando, & Hēſchenio, qui in Actis SS.ſæpe eo vtuntur, non magnę auctoritatis exiſtimari. E contra verò de Timotheo Pauli Apoſtoli Romano diſcipulo hìc agi cum libris noſtris, ita conſentit martyrol. Corbeienſe. *xi. Kal. Sept. Romæ via Oſtienſe in cimiterio eiuſdem Nat. S.Timothei Diſcipuli Pauli Apoſtoli, & in Portu Romano Peregrinorum martyrum, & SS. Martialis, Aureli, Epicteti, Saturnini, Aprilis, & Felicis cum ſociis.*

socijs eorum Iusti, & Iulij. In Ponto Neocæsaria Nat. SS. Nectavi, Seui. In Antiochia Nat. S. Marini. Augustiduno ciuitate natalis SS. Mineruí, & Emiliani cum filijs viij. & S. Symphoriani martyr. Timotheum fuisse discipulum S. Pauli Apostoli Vetustissimum Antuerpiense M. ita silet. *xi. Kal. Septembris. Romæ via Ostiẽsi Timothei, & in Portu Romæ Peregrini Epicteti, Marcelli, Aureli, Felicis Ippoliti, Saturnini, Neocæsarea ciuitate Nectauis, Saui. In Antiochia Marini. Augustoduno Galliæ Minerui, & Emiliani cum filijs viij. & S. Simphoriani.*

Et in Portu Romano. Ex socijs S. Hippolyti Portuensis Episcopi hos peregrinos Sãctos martyres putat ad hanc diem Baronius, ex Actis S. Aureæ, vel ipsius S. Hippolyti. Nominibus hos signant Beda, Vsuardus, & Ado, suntque ijdẽ, qui in nostris codicibus exprimuntur, vno præterito Aurelio, socij etiam anonymi in libris nostris desiderantur, quos tamẽ addit M. Corbeiense, & facile Iustus, & Iulius sunt, ab eodem codice superadditi. Auram scribit ms. Reginæ Sueciæ aptius fortasse, quam Aurelius; post agonem enim Timothei Antiocheni summatim relatum ita habet. *In Portu Romano SS. Peregrinorum martyrum, Martialis, Aura, Saturnini, Epicteti, Aprilis, &c.* Sepulta enim S. Aurea habetur in fragmẽtis eiusdem Actorum apud Aringhium ex codicibus mss. Lateranensi, & Vallicellano lib. 3. cap. 8. Romæ subter. in Portu Romano, siue ad Ostia Tyberina 9. Kal. Septembris; cum tamen ex saxo ad collum alligato demersam in mari fuisse die præcedenti probabile admodũ fuerit. An verò S. Martialis, & socij ex ijsdem militibus fuerint, qui in mare præcipitati & ab Eusebio sepulti fuerint in Campo Ostiæ, iuxta cryptã via Ostiensi, vt in ijsdẽ Actis nõ legitur improbabile putarẽ. In M. Corbeiensi in duas classes diuidũtur Anonymi peregrini à socijs S. Martialis, sicut etiam in libris nostris, in quibus legitur *in Portu Romano Peregrinorum martyrum,* & seiunctim deinde *Natalis SS. Martialis, &c.* Peregrinos facile est, ignoratis nominibus, ita dictos, quòd ad Apostolorum limina peregrinatione suscepta, Christum confitentes ad Portũ Romanum in mari mergendi ducti fuerint, vel ibidem alio modo pro Christo necati. Nec multum refert, quod martyres illi in Actis S. Aureæ memorati, sepulti dicantur ad Ostia Tyberina; quãquam enim Portus Romanus vrbs fuerit ab Ostia vrbe distincta, à leua enim ostij Tiberini Ostia erat, à dextra Portus Augusti, siue Traiani; cum tamen Insula Tyberis, seu sacra tantùm media esset, parua erat distantia, & vna pro altera vrbe excisa nõ raro penes scriptores accipitur. Verum ab adductis mss. libris distat martyrol. Vetustissimum Antuerpiense, & in Portu Romæ; non Peregrinos martyres, sed proprio nomine Peregrinum aliorum antesignanum, Epictetum, pro Martiale, Marcellum, Aurelium, Felicẽ, Saturninum, & pro Aprile Hippolytum exhibet. Cum verò Hippolytus ad sequentes fastos pertineat, & pro reliquis, reliqui omnes codices conspirent, ab ijsdem non esse discedendum putaui, præsertim etiam quòd ex vetustis martyrologijs, Hieronymiano præsertim, Petrus de Natal. lib. 11. n. 119. ita idem repetat: *Martialis, Epictetus, Saturninus, Aprilis, & Felix, cum quibusdam eorum sociis in Portu Romano martyrium passi sunt xi. Kal. Septembris.*

In Ponto Neocæsarea. Additur in Põto ad differentiam alterius vrbis Neocæsareæ in Bithynia. In Ponto Polemoniaco Cappadociæ Neocæsaria ciuitas est Ptolemeo, Ammiano, & Solino. Ibi natale SS. Nectaui, & Seui ex adductis mss. libris recolebatur, qui tamen in alijs editis martyrologijs latent, sicuti Antiochenus Marinus.

S. Medardi. Mineruium non Medardum cum Emiliano, & filijs viij. addit antiquarius Gallicus, tam in M. Antuerpiensi, quam Corbeiensi, librarius verò nostrorum codicum deceptus celebriori fama S. Medardi in Gallia, nomen Mineruij

neruij corrupit, vnde etiam Augustoduni nomen subtexuit, quod Nouiocomensis Episcopus Menardus fuerit, vel Suessonensis, vt ad diem 8. Iunij dictum est, & quod de Mineruio sequenti die memoriam recolat. Ex fide igitur aliorum codicum restituendum videtur. In Gallia SS. Mineruij, & Emeliani cum filijs viij. quemadmodum Augustodunum locum venerationis signantia retinet MM. Antuerpiense, & Corbeiense. Hos tamen praeterit Saussayus hac die. Videantur, quae in sequentem diem adnotamus.

S. Symphoriani. Clariora de S. Symphoriano martyre Augustoduni sunt omnia, & omnia ferè latinorum martyrologia eius memoriam recolunt. Petrus etiam de Natal. lib. 7. cap. 93. acta breuiora producit: Surius To. 8. diffusiora. Videndus etiam ad hanc diem Baronius.

X. Kal. Septembris.

IN Aquileia Natalis Sancti Fortunati. Hermonis. Xisti. Martialis. Hermogerati. Romae Natalis Sanctorum Laurenti, & trium Puerorum. Habundi. Innocenti. Merendini. Et in Porto Vrbis Romae Natalis Sancti Ypoliti. qui dicitur Nonnus cum socijs suis. In Hostia Natalis Sanctorum Quiriaci, & Arcilai. In Prouintia Liciae Natalis Sanctorũ Egias. Claudi. Steri. Neonis. *In Gallia Natalis Sanctorum Minerui. Eliaga cum filijs viij. Remis Ciuitate Natalis Sancti Tymothei, & Apollenaris. Augustiduno Flauiani Episcopi. Aruernis Natalis Sancti Synodi Episcopi.*

AVGVSTI 23.

SAEpius dubitaui, an ex eodem fonte codices nostri, & martyrologiũ Corbeiẽse defluxerint, quòd saepissimè conueniant. At ex hodierno laterculo patet, nõ ex eodem prototypo originem habuisse, praesertim in Romanis martyribus. Corbeiense segmenrum ita prostat. *x. Kal. Sept. In Aquileia Natalis Sanctorũ Fortunati, Hermogenis, Xisti, Martialis, Hermogerati, Iusti, Gerati. Roma natalis sanctorum Abundantij, Innocentii, Mirerendini, Magnili. In Portu Vrbis Roma Natalis Sancti Hippolyti, qui dicitur Nonnus, cum suis. In Ostia Natalis Sanctorũ Quiriaci, Archelai. In Prouincia Cilicia Natalis sanctorum Agia, Claudi, Asterii, Neonis, Domnini cum sociis eorum. Lugduno Gallia Natalis sanct orum Mineruii, Eleazari cum filiis octo martyribus. Remis Ciuitate Natalis sanctorum Timothei, & Apollinaris. Augustiduno depositio Flauiani Episcopi. Aruernis Natalis sancti Sidonii cum suis. Augustiduno depositio Flauiani Episcopi.* Nec minùs à libris nostris, nominibus, & ordine distat martyrol. Vetustissimum S. Villibrordi. *x. kal. Septembris. In Aquileia Natalis Furtunati, Ermodori. Et in Portu Romae Nũni. Et in Ostea Arcei. Et Romę ad sanctũ Laurentium, Innocentum Sisti, Martialis, Hermogerati, Habundi, Innocenti, Mirendini. Item in Ostea Cyriaci, Archelai. In Prouintia Cicilia Ciuitate Egas Claudi, Asterii, Neonis, Domnina. Lugduno Gallia Mineruini, Elezari cum filiis viii. Remis Ciuitate Timothei, Apollinaris. Augustoduno Flauiani Episcopi. Aruernis Synodi Episcopi.* Quamquam & in hoc Vetustissimo codice suos saepe naeuos agnoscam, in hodiernis fastis signandis minùs corruptum esse, quã alij, quibus

quibus innitimur, libri, libenter fatemur, & ex sequentibus patere potest. Interim specimen peruetusti codicis Viennensis in Additionibus adducendi, vt prægustari possit, & ad aliam collationem exhibemus. *X. Kal. Sept. In Aquileia natalis Sanctorum Furtunati, Hermogenis, Xisti, Marcialis, Hermogerati. Romæ ciuitate nat. Sanctorum Laurenti, Abundi, Innocenti, Merendini, & in porto Vrbis Romæ natalis Sancti Ypoliti, qui dicitur Nonnus cum Socijs eorum. In Hostia natalis Sanctorũ Quiriaci, & Archelai. Lugduno Galliæ nat. Sanctorũ Mineruii, Eleazarii cum filijs VIII. Remus ciuitate natalis Sanctorũ Thimothei, Apollonaris. Agustoduno Flauiani Episcopi. Aruernus natalis S. Sidoni Episcopi.*

In Aquileia. Aquileienses martyres silent communia latinorum martyrologia; ms. tamen Reginæ Sueciæ ita consonat. *Aquileiæ SS. Fortunati, & Hermogenis cum alijs duobus*. Ferrarius de his agit in Catalogo Generali x. Kal. Septembris, & in Catalogo SS. Italiæ hac eadẽ die. Ex Tabulis Ecclesiæ Aquileiensis, vbi reliquiæ ipsorum habentur, passos esse Syngidoni in Mysia eodẽ tempore, quo S. Donatus, & socij sub Diocletiano Imperatore, & Victoriano præside, idem Ferrarius docet. Hermogenes tamen dicitur, non Ermidorus, aut Ermon, qui Lector, & Fortunatus, qui Diaconus Ecclesiæ Syngidonensis fuissent. Cum verò in Tabulis, & Breuiario Aquileiẽsis Ecclesiæ reliqui adducti socij Xistus, Hermogeratus, & qui in martyrol. Corbeiẽsi adduntur Iustus, & Geratus nequaquam exprimantur, ad Romanos martyres pertinere libentius cum M. Vetustissimo suscipio. Fortunatum habet calendarium Hieronymianum Lucense peruetustum *x. Kal. Fortunati. Trium Puerorum.*

Romæ. S. Laurentiũ non habet martyrol. Antuerpiense, & præter S. Laurentium Diaconum celeberrimum nullum alium hoc nomine martyrem Romæ veneratum inuenio in Tabulis Ecclesiasticis; vnde ex Vetustissimo martyrol. scribendum non dubito *Romæ ad S. Laurentium*, & transpositos Aquileiam martyres Romæ esse restituẽdos Xistum, Martialem, Hermem, Geratum, siue vnico nomine Hermegeratum, & ex martyrol. Corbeiensi Iustum; deinde ex libris nostris tres pueros, Abundium, Innocentium, & Merendinium. Tres pueros alibi numeratos non inuenio, præterquam in calendario Hieronymiano iam adducto, sed nominibus non expressos. De Innocentio inter S. Sixti Pontificis socios, qui alijs Vincentius est, videnda, quæ notat pugnantia Ferrarius ad diem 6. Augusti in catalogo SS. Italiæ. Abundius sepultus apud S. Laurentiũ habetur in S. Laurentij Actis, & cum Irenæo recolitur in martyrol. Romano ad diem 26. Augusti, vbi nihil legitur in Vetustiori nostro. Præter Mirendinium, addit martyrolog. Corbeiense etiam Magnilium, qui Magnus esse potuit ex S. Sixti socijs, sicuti Martialis S. Aureæ, vt mox dicetur.

In Portu Vrbis Romæ. An S. Hippolytus cognomento Nonnus, vel Nunnus Episcopus Portuẽsis fuerit, cum nullum in adductis mss. codicibus de Episcopali titulo verbum addatur, nihil inde affirmare licet. In Actis S. Aureæ, cuius fragmentum ex codice Lateranensi exibet Aringhius lib. 1. Romæ subt. cap. 9. nu. 5. & lib. 3. c. 8. n. 9. hæc de Nonno habentur, dum S. Aureæ sepultura narratur. *Cuius corpus sanctum, in mare demersum, peruenit ad maris littus, quod B. Nonnus collegit (qui etiam Hippolytus nuncupatur) & cum omni diligentia sepeliuit in prædio suo, vbi habitauerat 9. Kal. Septembris.* Nonnum fuisse Portuensem Episcopum ibi supponit Aringhius, sicuti confirmat Baronius, tum in Notis ad diem 22. Augusti, quando Rom. martyrol. S. Hippolyti Episcopi Portuensis memoriam recolit; tum in annalibus ad annum 229. nu. 8. Is S. Hippolyti socios ex Actis S. Aureæ enumerat Martialem, & reliquos externa die in vetustiori nostro recẽsitos. In cognomine Nonni S. Petrum Damiani deceptum esse, sicuti & Prudentium

in Hymno vndecimo, qui ex tribus Hyppolytis vnum conflauerunt, animaduertit idem Baronius. & Nonnum non nisi Monachum significare addit. S. Hyppolitus sacromartyr, & Papa dicitur in Menologio Basilij ad diem 29. Ianuarij, vbi de Censorino magistro militum, & militibus ab eo ad Christi fidem traductis, capite damnatis, agitur, inter quos fuisse narratur etiam Chrysa (hæc S. Aurea est) & eius seruus Sabenus; de S. Hippolito autem hæc, interprete Archidio, subdit: *Commotus tanta Christianorum cæde Hippolytus Papa.* (Episcopos omnes olim Papas dictos notissimum est) *& diuino intensus Zelo eorum Tyrannum* (is erat Præfectus Claudij Vicarius) *grauiùs accusauit, qui impotenti ira corripiens Papam, eiusq. comitatum, Presbyteros, Diaconos, & Episcopum acerbissimè priùs tortos, alligatis ad manus, pedesque grauissimis saxis, in mare proijciendos curauit.* Vnde patet, qui fuerint S. Hippolyti socij. Episcopus inter illos numerabatur etiam Quiriacus, vt ex mox dicendis constabit. Militum nomina exprimuntur apud Ferrarium.

In Ostia. Seiunctim Arceum Ostiensẽ martyrem recensuit martyrol. Vetustissimum ante Romanos. Nostri codices cũ Corbeiẽsi, & Blumanio, vnico choro exhibẽt in Vrbe Ostia Cyriacum, seu Quiriacum, & Archelaum. Ex Actis SS. Aureæ, Archelaum, simul cum Censorio, & militibus agonem compleuisse narrat Ferrarius ad diem 23. Augusti in Catalogo SS. Italiæ; Quiriacum verò in carcere necatum x. kal. Septembris. Passos sub Alexandro idem Ferrarius affirmat, sub Claudio Menologium Basilij. Cuius vrbis fuerit Episcopus Quiriacus, an Ostiæ, vel alterius vrbis, in Actis non exprimi notat idem Ferrarius. Hos non Ostiæ, sed in Portu Romano cum S. Hippolyto simul veneratos habet Vsuardus, & ad Ostia Tiberina martyrol. Romanum, cum Beda, & alijs Latinis. Portum, & Ostiam apud scriptores confundi dic. superiori monuimus.

In Prouincia Licia. Aptiùs legit martyrol. Corbeiense in Prouincia Ciliciæ, sed in eodem luto hæret, dum pro vrbe Egea Egiam martyrem, siue etiam maiori lapsu, *Agiã* legit; sed & Liciam retinet Rabanus, qui x. Cal. habet passionem *trium fratrum sub Lysia Præside, in Prouincia Lycia ciuitate Ægea, hoc est Claudij, Asterij, Neonis*, quorum acta deinde percurrit, SS. etiam Domninæ, & Theonillæ memoriam admiscens. Vetustissimum martyrologium minori dissonantia Ciciliæ pro Ciliciæ scribit, & rectè ciuitatem Egas retinet, (ita enim vocatur Ciliciæ ciuitas apud Tacitum, quæ Straboni Ægeas est, Ægæ Ptolemæo, & Stephano.) Lyciam pro Cilicia habet etiam Vsuardus, & ex eo Bellinus de Padua, & Maurolycus. Acta SS. martyrum trium germanorum Claudij, Asterij, & Neonis proconsularia, & sincera extant apud Surium To. 8. Hi à Nouerca delati, pluribus tormentis vexati, & crucibus affixi nobile certamen compleuerunt. Eadem die in eadem vrbe sanctæ mulieres Donuina (ita apud Surium scribitur, non Domnina) fustibus necata, & Theonilla vidua, verè Christi imitatrix, nouacula abraso capite, & siluestri rubo coronata, flagellis cæsa, & in ventre vsta, immortalem coronam acceperunt. Hæ fortissimè mulieres, quamquam sanctorum fratrum germanorum in passione sociæ non fuerint, cum tamen apud Ægeam, sub Lysia Proconsule, decimo pariter kal. Septembris agonem compleuerint, vt ad calcem eorundem Actorum adnotatur, simul cum illis in albo sanctorum, & antiquis martyrologijs fuisse scriptas, nõ est incongruum, licet iniuria temporum, & librariorum incuria deletæ deinde fuerint. Id suadent martyrologium Vetustissimum, in quo retinetur Domnina pro Dõuina, & martyrol. Corbeiẽse, in quo legitur *Dõninus cũ sociis suis*: immeritò in vtroq; nimirũ præterita Theonilla, & Dõuina in Dõninũ immutata. Pro Aterio etiam in codicibus nostris restituendus est Asterius.

In

In Gallia. Sanctum Mineruium cum Emiliano,& filijs viij. martyrol. Antuerpiense Vetustissimum,& Corbeiense non Lugduni, sed Augustoduni veneratum proposuerunt proximo precedenti die, vbi codices nostri pro Mineruio Medardium exhibuerunt, & nos emendatione dignos duximus. Hodierni fasti in omnibus ferè martyrologijs signantur memoria Lugdunensium martyrum Mineruij, & Elcazari cum octo pariter filijs. Eosdem esse, idem Mineruij nomen, & octo filios succedenti martyri assignatos, non difficile suadere videntur: immutato dumtaxat Elcazaro in Emilianum, & Lugduno in Augustodunum. De Mineruio Lugdunensi fatetur Raynaudus in Hagiologio Lugdunensi obscura ferè omnia esse, & quamquam de Eleazaro cum filijs octo diffusiùs agat, & Indulgentias quasdam, antiquitus concessas pro veneratione eiusdē sancti martyris, ac filiorum adducat,præter Adonis tamen auctoritatem, qui SS.Mineruium,& Eleazarum cum filijs octo conseruari affirmat in Crypta, quæ vrbi ab occidenti imminet, & quæ dicitur S.Irenei, reliqua à Saussayo adducta de tempore passionis non omnino probat,sicuti omnino improbat, quæ Iulianus Petri in chronico adducit. In Vetusto Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei xi.kal. Augustoduno tantum S.Symphorianus tribuitur, & x. kal. *Lugduno Galliæ SS. Mineruii,& Eleazarii cum aliis octo* memoriam consignat, & in hoc vnicum est,quòd nō filios Eleazari, sed socios tantum videatur nuncupare, sicuti Vsuardus. Eleazarum etiam non Emilianum legit Galesinius ex libris scriptis.

Remis Ciuitate. Horū SS. martyrum venerationem confirmant Rom. martyrol. Beda, Vsuardus, Ado, & Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei. Baronius in Notis sub Nerone passos innuit ex eorūdum Actis, quæ Saussayus delibat die præcedenti,dum martyrium fecisse addit vnà cum Mauro presbytero hìc prætertito.

Augustoduno. Flauianum S.Episcopū Augustodunensem in Æduis exhibent etiam M. Romanum, Bellinus de Padua, & ex eo Molanus, Galesinius, Maurolycius,& Saussayus. Inter Æduenses, seu Augustodunenses præsules hunc apud Sammarthanos nō inuenio numeratum.

Aruernis. Non Synodium, sed Sidonium vocant S.Episcopum adducti codices cum Romano martyrol. vbi vidēdus in Notis Baronius ex Gregorio Turonensi, & Gennadio Sidonium laudans, non modo Vitæ sanctitate, sed doctrina & litteris clarum, vt eius edita opera testantur.Pluribus insignem cœlitem Saysfayus prosequitur.Sirmondus eius vitam cōtexuit, ex qua plura acceperūt Sāmarthani, dum Caiū Solliū Apollinarē Sidoniū vndecimū Episcopum Claromōtensem numerant T.2. Gall. Christ. An verò omnes hìc adducti Galliæ cælites Vetustiori M. superinducti sint,non affirmarem, aliquos non dubito.

IX. Kal. Septembris.

IN *Gallia Ciuitate Rodomo depositio Sancti Audeni Episcopi, & Confessoris.* In Antiochia Natalis Sanctorum Zenobi. Capitulini. Emerete.Italice. In India Sancti Bartholomei Apostoli. Romæ Sancti Genesij martyris. *In Gallia Ciuitate Neuerno Natalis Sanctorum Pectrici Abbatis, & depositio Sancti Gildardi presbyteri, & Confessoris. In Territorio Æduæ Ciuitatis depositio Eptati presbyteris, & Confessoris.*

AVGVSTI 24.

GAllicus antiquarius, & fortè Fontanellensis, in frõte Auctographi, vnde codices nostri emanarunt S. Audemi, vel potius Audoeni memoriam apposuit, quam martyrologiũ Corbeiense ad calcem, tanquam quid additum reposuit. *ix. Kal. Sept. In Antiochia natalis sanctorum Zenobii, Capitolini, Emerita, Italice, Iuuiani, Iulii. In India Natalis sancti Bartholomai Apostoli. Romę Natalis sancti Genesii Martyris. Neverno Ciuitate depositio Patricii Abbatis. In Rothomago Ciuitate depositio sancti Audoeni Episcopi, & Confessoris. In Territorio eiusdẽ vico Luperciaco depositio sancti Gyldardi presbyteri, & Confessoris. In Territorio ipsius Ciuitatis depositio Sãcti Eptati presbyteri, & Confessoris.* S. Episcopum omnino silet martyrol. Antuerpiense, quod tamen suis additamentis non caret: *viiij. Kal. Septembris. In Antiochia Zenoni, Capitolini, Emeritę, Italia. Roma S. Genisi. In Galliis Ciuitate Neverna S. Patricii Abbatis, Gedderi presbyteri.* De S. Audoeno tamen Episcopo agunt Romanũ martyrol. Vsuardus, Ado, & recentiores, præsertim Saussayus. Vitam diffusiùs scriptam habet Surius To. 8. ex quo floruisse elicitur septimo sæculo. Rotomagensem Episcopum vigesimum primum numerant Sammarthani, qui cathedram ascendisse docent anno 646. obijsse verò die 24. Augusti 676. aut 677.

Antiochia, Antiochenos quatuor martyres, in editis martyrologijs prætéritos, Vetustiori martyrol. debemus, sine vlla dissonantia in Antuerpiensi, & Corbeiensi confirmatos, in hoc tamen super adduntur Iuuianus, & Iulius æque alijs ignoti.

In India. Nihil de S. Bartholomeo hac die exhibet martyrol. Antuerpiense in crastinum differens, quemadmodum martyrol. Romanum, quod die 8. kal. S. Apostoli corpus Romam ad Insulam Tiberinam translatum sit. Equidem vt obseruat Menardus ad D. Gregorij Sacramentarium, in omnibus vetustis martyrol. & alijs codicibus 9. kal. Septemb. celebritas eius assignatur, sicuti eius passio in perantiquo Hagiologio nostro, & apud Bedam, Vsuardum, Rabanum, Adonem, Vvandelbertum, & Galesininm ex mſ. martyrol. S. Hieronymi adnotatur. Rectè igitur in libris nostris, & Corbeiensi additur *in India*, cum Romæ die sequenti eius solemnitas recolatur, ad quam translationem nequijt respicere Martyrol. Vetustissimum Antuerpiense, cum scriptum omninò fuerit antequam circa annum 983. Romam S. Apostoli reliquiæ translatæ sint. Aliquam tamen illa die translationem venerari Græci docent die 25. in Menologio. *Relatio SS. reliquiarum S. Apostoli Bartholomei.* Reliqua videnda sunt apud Baronium, & quæ ad Indiculum Apostolorum de S. Bartholomęo congessimus.

Romæ S. Genesii. S. Genesium antiquitùs Romæ illustrem memoriam habuisse constat, quia eandem restaurauit Gregorius tertius, & muneribus exornauit, vt habetur in libro Pontificali. Sunt qui Genesium Romanum martyrem professione histrionem, vel mimum cum Arelatẽsi exceptore confundant. Vtrumque ritè distinguit Vetustius nostrum martyrol. cum Corbeiensi, & Antuerpiensi. Arelatensẽ enim die sequẽti venerantur, & hac ipsa die Romanum, vt etiam benè distinguit Vvandelbertus. Extant apud Surium vtriusq. acta T. 8. sciunctim contexta; quamquam apud Petrum de Natalibus lib. 7. c. 110. S. Genesij mimi historia Arelatẽsi exceptori accomedetur. In Hagiologio perantiquo nostro sub viij. kal. Sept. legitur passio S. Genesij, quæ peracta dicitur *in Ciuitate Arelato,*

quæ

quæ verba si demantur nihil remanet cũ S.Genesio Arelatansi commune, & coincidit in reliquis cũ Actis S.Genesij Romani apud Suriũ. Prima autem Historiæ verba aptiùs prostãt in ms.hedino nostro quã apud Suriũ, penes quẽ incipiũt *Diocletiano Imperante cum per annos quatuor Ecclesię clausa essent Romę missus quidam fuit,&c.* Aptiùs verò in codicibus nostris *Imperante Diocletiano cum cessassent per annos quatuor Ecclesię Episcopi,& Sacerdotes,in hoc tẽpore fuit quidam,&c.* Certũ est enim ex Eusebio Ecclesias non fuisse clausas sub Diocletiano, sed solo æquatas, & in Episcopos, & Sacerdotes primò sæuitum.In fine etiam tempus passionis præcisum adnotatur, suscepta hilariter à S.Genesio sententia mortis *viij. Kal.Septemb.eodem Diocletiano IIII.Consule*, qui dies S.Genesio Arelatensi sacer fuit, vt die sequenti constabit; facile est etiam, vt quemadmodum Agonis locus Arelatensi Genesio accomadatur, ita & dies celebritatis, & venerationis communis sit. Vtrumque quidem distinguit etiam Vsuardus, sed vtrumq. forte propter S. Bartholomœi præcedentem diem in viij. Kal. reposuit. Equidem ix. kal. Vvandelbertus.

Tum quoq. Genesio resplendet martyre Roma.

postquam D.Bartholomœi celebritatem cecinerat. Ms. etiam Reginæ Sueciæ retinet 9.kal. *Romę passio S.Genesij martyris. Pectrici Abb.* Patricium Abbatem non Pectricium vocant M. Romanum, Vsuardus, & reliqui, qui eius meminerunt, & Nivernis ita cum Gildrado presbytero recolitur in Hagiologio Franco-Galliæ Lebbei. *ix. Kal. In Gallijs ciuitate Nivernis S.Gildradi presbyteri, & Confess. In eiusdem territorio S. Patricij Abbatis*. Pro Gildrado *Cedderi* præsbyteri legit M. Antuerpiense. Eptatum pariter presbyterum exhibet M.Corbeiense in eiusdem ciuitatis Niuernensis territorio,sed alibi postridie huius diei M.vetustissimum sub nomine Aptati. Aliter libri nostri locum venerationis S Presbyteri exhibent in territorio Ædue ciuitatis. Ædui Galliæ populi sunt Burgundiones hodie vocati, ab Ædua fortasse ciuitate, cuius meminit Cæsar 2. Belli Gallici. An pro *Eduę ciuitatis* legendum esset *eiusdem ciuitatis*, id facile concederem, cum Ædua in M. nostri codicibus passim Augustodunum potius nuncupetur. Nulla ita esset cum M. Corbeiense discrepantia; emendare aliunde non licuit; nisi pro Eptadio Neptadium accipiamus præsbyterum, & Monachum in Æduis veneratum apud Saussayum viiij. kal. Septembris in supplemento, nõ quidem vt legit M. Corbeiense in territorio Niuernensi, sed Cemiduni in Burgundia pago Æduorum. Videndi hìc pro huiusmodi additamentis sacræ Gallicæ scriptores.

VIII. Kal. Septembris.

Natalis Sancti Pontiani. In Provintia Syriæ natalis Sancti Iuliani, vbi magnus fit Conventus Monachorũ, qui meruit fide coronari. In Capua Civitate Campanię Natalis Sanctorum Rufine. Euticę cum socijs eorum. In Cimiterio eiusdem Via Nomẽtana milites xviij. Arelato Natalis Sanctorum Genesi martyris. Iuli. Hermetis. In Spania Natalis Sanctorum Iusti. Pastoris martyrum.

Quemad-

AVGVSTI 25.

Quemadmodum Romæ hisce Kalendis festum S. Bartholomæi Apostoli celebratur, ita M. vetustissimum Antuerpiense à Bollando, & Henschenio Romanum nuncupatum, hac ipsa die S. Apostoli eiusdem in India celebritatem indicat. *xiij. Kal. Septembris. Natalis Bartholomæi Apostoli in India. In Arelate Genisi. Romæ Euticetis. & in Syria Iuliani. Alibi Aptati presbyteri. In Capua Rufina, Euticę, Iulii, Hermetis. Spanis Compluto loco Iusti, Pastoris.* De S. Pontiano, qui sacros hodiernos fastos in libris nostris exorditur, nihil hìc etiam habet M. Corbeiense. *viii. Kal. Sept. In Provincia Syria nat. S. Iuliani. In Capua ciuitate Campania natalis sanctorum Rufini, Eusbieii cum sociis eorum. Arelato natalis sanctorum Genesii martyris, Iulii, Hermetis, Ioviani. In Hispania natalis sanctorum martyrum Iulii, & Pastoris germanorum.*

Natalis S. Pontiani. Cum neque in Corbeiensi consimili M., neque in Antuerpiensi prostet S. Pontiani memoria, dicendum videtur in codicibus nostris à clericis Lucensibus fuisse superadditã. Agitur enim Lucæ S. Pontiani martyris dies festus, in sui nominis Ecclesia à vetustissimo tempore, vbi corpus eius quiescit, vt fusiùs à nobis in Ecclesiæ Lucensis dypticis adnotabitur. Ita in omnibus illius Ecclesiæ vetustis Kalendarijs scribitur, vt in hædino Breviarij nostri. *viii. Kal. Aug. Genisii, Pontiani, Eusebii, Pellegrini, Vincentii martyrum.* Totidem etiam verbis in Hieronymiano Calend. Vetustiori Canonic. Lucensium; & in alio præfixo membranaceo Missali. Verùm hac eadem die Romæ, tam in Romano M., quam apud Bedam, Vsuardum, Adonem, & alios recentiores S. Pontianus recolitur cum Eusebio Vincentio, & Peregrino socijs, vt potius mirandum sit cur deficiat in codicibus Antuerpiensi, & Corbeiensi. Acta apud Surium prostant T. 8. ex Vincentio Bellovacensi, vbi non Pontianus, sed Potentianus cõtra reliquorum omnium fidem vocatur. Sepultos cum Pontiano socios narrant eadem Acta, non longe ab vrbe Roma viij. kal. Septembris à B. Rufino presbytero, imperante Commodo. Addunt, ex ms. codice S. Petri fragmenta eorundem Actorum apud Aringhium lib. 2. cap. 15. nu. 3. *Miliario vi. in Arenario inter viam Aureliam, & Triumphalem.* Corpora S. Pontiani, & Eusebij tempore Nicolai Papæ traslata fuisse in Galliam affirmat Ado in Martyr. quod de parte tantum reliquiarum accipiendum esse crederem, saltem quo ad S. Pōtianũ. Sigibertus enim scribit in Chron. id accidisse anno 865., quando iam Lucam translatum fuerat ipsius S. Pontiani M. corpus à Iacobo Diacono, qui deinde Episcopus fuit anno 802. vt ex monumentis Ecclesiæ S. Pontiani, & Tabulario secretiori Episcopatus Lucensis constat.

In Provincia Syria. Iulianum martyrem Syrum veneratur etiam Rom. martyrol. & vt addit Baronius ex Vetustissimis mss. Presbyterum, & martyrẽ fuisse distinguit Maurolycius, fortasse ex Petro de Natalibus, qui lib. 11. nu. 224. ex Hieronymi, vel alio, vt profitetur vetusto martyrol. *Iulianus martyr, & presbyter in Provincia Syrię 8. kal. Sept. passus est.* Bellinus de Padua edit. Venetiis 1549. non *in Provincia* Syriæ, sed *Stiria S. Iuliani martyris* memoriam agit. Cum verò omnes in Syria S. Iulianum referant, Striam pro Syria à librario malè positam dicendum videtur. Nemo tamen subdit, quod libri nostri ex antiquarij alicuius additamento retinent. *Vbi magnus sit Conventus Monachorum, qui meruit fide coronari.* Verba hæc Iuliano

pariter

pariter addita ad diem 12. Augusti explicauimus pro frequentia Monachorũ, ad celebritatem accurrentium, & fortasse accipi possunt pro Templo cum ædibus Monachorum, qui ibi magno numero simul viuerẽt. S.Zeno in Psalmum 126. Conuentum pro secretiori Ecclesia accipere videtur. *Conventus quidem Ecclesiarum, siue Templi, quos ad secretã sacramentorum religionem, adificium septa claudunt, consuetudo nostra, vel domũ Dei solita est nuncupare, vel templa*. Et adhuc Monasteria, vel Cõventus septas ædes Monachorum dicere consuevimus. Habetur apud Surium T. 1. Vita S. Iuliani cognomento Sabæ presbyteri in Syria, qui fuit pater multorum Monachorum, sed hic martyr non obijt, sed insignis confessor ex Theodoreto in Philotheo.

In Capua. Sanctas martyres Rufinã, & Euticam, non Rufinnm, vt legit martyrol. Corbeiense, ecolunt hac die libri nostri, quibus consonat mſ.Reginæ Sueciæ 8. cal. *Capuę Campanię natalis sanctarum Rufinæ, Euticæ*. Additur in libris nostris *cum eorum sociis*, sicut in M. Corbeiense, de quibus ex alijs Hagiologijs nihil mihi addere licuit. Ferrarius tam in Generali Catalogo, quam sanctorum Italiæ, horum non meminit. Maurolycius die sequenti S.Ruffi Capuani discipuli S. Apollinaris memoriam agit; nostrũ verò martyrol. vetustius S.Rufini meminit die 27. Martyrol. Vetustissimũ Antuerpiẽse, socios addit Sanctis mulieribus Iulium, & Hermetem, quos codices nostri, & Corbeiensis S. Genesio Arelatensi iungunt, vt infra.

In Cæmeterio eiusdem. Verba hæc neque in martyrolog. Antuerpiensi, neque in Corbeiensi prostant, & aliquem Romæ Sanctum martyrem veneratum hic deficere, monstrant illa in *Coemeterio eiusdem*; Viam enim Nomẽtanam ex vrbe Roma Nomentam versus ortum duxisse certum est. Et fortasse Eusebius, ac reliqui S.Pontiani socij, omnibus ferè latinorum memorati, hic desiderantur, qui Romæ agonem compleverunt. Exinde Anonymi milites XVIIJ. via Nomentana in eiusdem viæ Arenario, seu cœmeterio recoli potuerunt. Celebrius viæ illus cœmeterium sanctæ Agneris erat. Sed eadem via decimo quarto ab vrbe lapide ad arcus Nomentanos erat Arenarium, vbi sepulti sunt Primus, & Felicianus martyres, cuius meminit liber Pontificalis in Theodoro. Erat & cœmeterium, sine alia additione vocatum cœmeterium martyrum, via Nomẽtana, cuius meminit Beda mſ. Vaticanus apud Aringhium lib.4. c.26. n.2. & in hoc SS. milites venerari cum alijs martyribus potuisse nihil vetat.

Arelate. De S.Genesio Arelatẽsi exceptore seorsim à S. Genesio Romano extant Acta apud Surium T.8. elegãter scripta à S.Paulino Nolano, & de eodem sermo sub Eusebij Emiseni nomine. De eius miraculis scripsit etiam B. Hilarius Arelatensis. Nulla in his de socijs Iulio, & Hermete memoria iungitur, sicuti neque apud recentiores sacræ Galliæ scriptores, vnde libentiùs illos Capuanis martyribus iungendos suscipio, vt habetur in martyrol. Antuerpiensi. Solemnis dies est S.Genesij, siue Romani, siue Arelatẽsis hoc ipso 25. Augusti in pago Lucensi *Bargecchia* nuncupato, vbi Ecclesia est eiusdem nomini dicata, & anniuersarium prodigium ætate nostra à me etiã visum perdurat, nec illud breuiter hic adnotare ad S. Martyris gloriam alienũ duxi. In Pervigilio festi S. Genesij (Mimum signare, ibi videntur vetustæ imagines, & Mimum recolit hoc die Rabanus) magnus fit ex convicinis populis ad Ecclesiam illam concursus; qui enim Epileptico morbo laborant, familiaribus vel propinquis stipati ad sanationem, vel miranda soli circumpositi ad Ecclesiam alacres pergunt. Vix terram sacram illam attingunt, qui huiusmodi morbo laborant, cum statim epileptico insultu apprehenduntur, & in terram de lapsi piorum manibus ad Ecclesiæ porticum deuehuntur, totaque pervigilij

nocte

nocte aliorum auxilio à Porticu, ad Crucem in extremo sacræ illius telluris appositam, vehuntur,& revehuntur,creberrimis morbi paroxismis vexati. Plurimi integrã sanitatem adipiscuntur,reliquos constans fama est per annũ à morbo vlterius non apprehendi. Omnia hæc quotannis omnium adstantium oculis obvia sunt, digna vt inter miranda eæ referantur, quæ tanquam Genuinæ Ecclesiæ signa voluit Deus esse perennia. Epilepsiam inde circumstantes populi vocant morbum S. Genesij, & in illum qui stare loco nescit parœmiam iactant *Tetigit terram S. Genesii*.

In Spania. Locum,siue venerationis siue martyrij pressius signat M.Vetustissimum *Compluto loco*, Carpetanorum népe Vrbe in Hispania Tarraconensi. Ita etiam retinet Maurolycius, qui addit S. Iustum, & Pastorem fratres fuisse pro Christi fide iugulatos. Germanos etiã vocat M. Corbeiense. Hos in Gallia videtur constituere ms. Reginæ Sveciæ, post recensitum enim S. Genesij Arelatensis agonem subdit. *In eadem Provincia natalis SS. Iusti, & Pastoris*.

VII. Kal. Septembris.

IN Ciuitate Solona natalis Sanctorum Anastasi martyris. Apolli Ciuitate Natalis Sanctorum Heclano. Mercurij martyris. Romę in Cimiterio natalis Sancti Basilli. Maximiliani. Quintini Martyris. In Gallia Civitate Arelato natalis Sanctorum Sevi. Victoris. Primi. Victoris. *Autisiodoro Civitate depositio Heleutheri Episcopi, & Confessoris cum socijs suis*.

AVGVSTI 26.

INverso à nostris codicibus ordine Vetustissimum S. Villbrordi martyrologium sacras hodiernas tabulas à Romanis martyribus auspicatur, *vij. Kal. Septembris Romę Quinti, Maximiani. Et in Salona Anastasii. Et in Elano Mercurij. Gallia Arelatis Sevi, Victoris, Primi, item Victoris, Anstisio, Eleotheri Episcopi*. Vberius, & magis libris nostris consonum hodiernos martyres in classes producit martyrol. Corbeiense, non ita tamen sine ambagibus. *xij. kal. Sept. Civitate Salona Nat. S. Anastasii martyris .... sia ciuitate SS. Porclani, Mercurii Martyrum. Roma in cimiterio nat. SS. Basillæ, Maximiliani, Quinti martyrum. Via Prenestinâ milium xxv. Arelato ciuitate nat. SS Sevi, Victoris, Primi, item Victoris. Autisiodoro ciuitate depositio S. Elentherij Episcopi cum sociis suis Confessoribus*. Omnia hic martyrum Acta, quæ viderim, silent, & edita martyrologia nullum ex adductis cælitibus indicare video. Maurolycius tantum ex vetustis MM. hæc habet. *Salone in Dalmatia sub Diocletiano S. Anastasii M. in mare demersi*. De quo etiam egisse 12. cal. Augusti profitetur. At illic Anastasium quidẽ Salonæ producit, sed qui sub Aurelio Imperatore nõ Diocletiano passus sit. Hunc sub Diocletiano in mare mersum fuisse probabile reddunt,tum Salo Dalmatarum nauale Straboni, quæ eadem est cum Salona Colonia Ptolomei, & aliorum, tum Diocletiani palatium ibi extructum apud scriptores celebre. Vnde in libris nostris pro Solona restitui debet Salona vt, habent M. Corbeiense,& Antuerpiense. In Menologio Græcorum nullo addito passionis

nis loco bis Anastasius martyr recolitur die 25. Octobris, & 5. Decembris: hic obtruncatus in mare demergitur, quemadmodum Anastasius martyr natione Aquileiensis, ingenti lapide ad collum suspenso, præceps in mare datus agonem compleuit Salonæ Dalmatiæ, vt Acta habent apud Petrum de Natal. lib. 7. cap. 124.

Apolli Ciuitate. Mancum agnoscere hìc cogimur M. Vetustissimum, in quo vrbis nomen subticetur, & ex martyre vrbs efficitur. Derasum etiam vetustate in Corbeiensi nomen ciuitatis, in qua agonem compleuerint, vel venerationē habuerint S. Heclanus, vel Poeclanus, & Mercurius, suppleri ex libris nostris potest, in quo Apolli ciuitate legitur, quæ ex Corbeiensi suppleri posset *Apollonia* (extrema syllaba addita) per vetustatem non abolita. Sed quantæ apud Geographos; vrbes sub Apolloniæ nomine? quæ nam ex his fuerit asserere non nisi temerè possem. Nec absurdum esset etiam nomen Apolli retinere, quando binæ huius nominis vrbes in Ægypto Ptolemæo sunt, maior, & minor. In horum altera Sancti martyres coronam accipere potuerunt, frequentes enim in Æygpto sanctorum carnificinæ fuerunt.

Romæ in Cœmeterio. Alibi antonomasticè dictum cœmeterium animaduertimus, quod amplius, & celebrius esset, Callisti nempe via Appia. Sin vero non Basilli, sed Basillæ legendum est, vt retinet martyrol. Corbeiense, de ipsius S. Basillæ cœmeterio nomen esset accipiendū. Cœmeterium Basillæ Via Salaria veteri erat, quod ex inductis postea SS. Hermete, Protho, & Hyacintho etiam his nominibus appellatum est. De S. Basilla illustri martyre Romana agit Romanū martyrol. xiij. Kal. Iunij. Ex hac Basilla nomen accepisse cœmeterium illud affirmat Aringhius lib. 4. cap. 34. At in Actis S. Eugeniæ apud Surium To. 12. vbi Basilla sub Valeriani, & Galieni persecutione Romæ sepulta fuerit, non exprimitur. Per aliquos quidem dies ante Prothum, Hyacinthum, ac Eugeniam amputato capite agonē compleuisse ex iisdem Actis educitur; Alterius S. Basillæ Romæ meminit martyrol. Vetustius nostrum iij. Idus Iunij, & die sequenti vj. kal. Septembris iterum cum Hermete Romæ Basilla veneratur, vbi aliqua addimus, & Via Salaria vetere in proprio cœmeterio Basilla memoratur x. kal. Octobris. Vnde facile non est asserere, quænam Basilla cœmeterio viæ Salariæ veteris, quod Aringhius describit, nomen dederit. Ex martyrol. nostro postrema esse videretur, præsertim quòd in hodiernis fastis, Maximinus, & Quintus, seu Maximilianus, & Quintinus Basillæ, siue Basillo socij adduntur. Hunc præterit ms. Reginæ Sueciæ, & tantùm 7. kal. pro Basillo Mercurium, nostris libris Apolloniatem, supponit. *Et in eadem vrbe* (Roma) *natalis SS. MM. Mercurij, Maxiliani, Quintini*. Maximiani nomen frequentius Romanis fuit, quam Maximiliani, & Quinti, quam Quintini. Martyres SS. Milites xxv. quos via Prænestina addit M. Corbeiense, in libris nostris desiderantur, & fortè iidem sunt, qui præcedenti die in iisdem recensentur Via Nomentana num. xviij. Facilis quidem vbique librariorum lapsus in numerali nota nos à sententia non remoueret, quòd tunc in martyrol. Corbeiensi non indicentur. Rabanus vij. cal. Septmb. Romæ Hereneum, & Abundium ex Deciana persecutione martyres recolit.

Arelato. De sanctis his Arelatensibus martyribus præter adductos mss. codices nullam alibi commemorationem inuenio, & Saussayum aufugisse video.

Autissiodoro. S. Eleutherium Autissiodorensem tempore Childeberti Regis exhibet Historia Episc. Autissiodorensium cap. 16. vbi eius memoria recolitur die xvj. Kal. Sept. At vetus Hagiologium FrancoGalliæ hac ipsa die 7. Kal. quemadmodum Petrus de natal. lib. xi. nu. 225. Maurolycius, & Molanus in

additionibus confirmant Sammarthani: decimum sextum Autissiodorẽsem Episcopum referunt Concilio Aurelianensi subscribentẽ anno 533 & deinceps. Nos pro additione Vetustissimo nostro martyrol. suscipimus.

VI. Kal. Septembris.

IN Antiochia natalis Sanctorum Sabasti. Alexandri Abbatis. In Lucania Potentia Ciuitate Sanctorum Felicis Aronti. Sabiniani. Honorati. Et in Capua natalis Sancti Rufini Romæ natalis Sanctorum Hermetis,& Basillę. In Constantinopoli natalis Sanctorum Olij,& Stephani Diaconi. In Tuma Ciuitate natalis Sanctorum Marcellini Tribuni, & Mannis Vxoris eius, cum filijs. Iohanis, & Serapionis. Clerici,& Petri militis. Et alibi xl. martyrum, qui de Gręco in Latino translati sunt. *In Gallia Arelato Ciuitate depositio Sancti Cæsaris Episcopi. Augustiduno natalis Sancti Syagri Episcopi.*

AVGVSTI 27.

EX Antiochenis martyribus duos tantum Sabastium, & Alexandrum exhibẽt libri nostri. Emeritam ita addit M. Corbeiense. *vi. Kal. Sept. In Antiochia natalis Sãctorum Sabasti, Alexandri Abbatum. Emeritæ. In Lucania Potentia Ciuitate natalis Sanctorum Felicis, Aronti, Sabiniani, Honorati. Et in Capua natalis Sanctorum Rufi, Magni. Roma natalis sanctorum Hermetis,& Basillæ, Iulij. Constantinopoli natalis sanctorum Marcellini, Tribuni,& Mannis uxoris eius, cum filijs eius Ioanne, & Serapione: Elerici, & Petri militis. Et alibi quadraginta martyrum, qui de Græco in Latinum translati sunt. Arelato Ciuitate depositio S. Cæsaris Episcopi, & Confessoris. Augustiduno natalis sancti Syagrij Episcopi.* Abbates ambos fuisse SS. Martyres Antiochenos, ex Corbeiensis martyrol. adducto laterculo videtur educi, sed Abbatis titulus Alexãdro tantũ tribuitur in libris nostris. Vetustissimũ Antuerpiẽse, Sabbatium, & Alexandrum sine alia additione ita exhibet. *vi. Kal. Septembris. In Capua natalis Rufi. In Antiochia Sabbati, & Alexãdri & in Lucana Ciuitate Potentia, Felicis, Aronti, Saviani, Honori. Romę Hermetis, & Basillæ, Stephani. In Thomis ciuitate Marcellini Tribuni, & Manis uxoris cũ filiis Ioanne, Petro, & alibi natalis x. martyrum. Galliis Arelatis depositio Cæsari Episcopi, Augustoduni depositio Suacri Episcopi.* Ex nomine autẽ Sabbatij dubitari subijt, an Abbatij superadditus titulus cõflatus fuerit; Abbatis quidẽ dignitas recẽtiora persecutionũ tẽpora respicere videtur, passim iã cõditis ascęterijs. Sabastius, Alexãder, Sabbatius, & Emerita Antiocheni martyres essẽt, si alicuius antiqui codicis fides clarior accederet. Sabbatium socium Trophimi, sed ante ipsum coronatum Antiochiæ Pisidiæ habet Menologium Basilij ad diem 18. Septembris, & hunc ipsum putarem.

In Lucania Potentię. Oppidum mediterraneum in Lucania Ptolomœo, & Antonio Potentia, sicut etiam nunc vocatur in Basilicata, quatuor martyres habuit, tam in codicibus nostris, quam Corbeiensi, & parua aliqua nominum varietate in martyrol. Antuerpiensi; sed qui apud Ferrarium, aliaq; martyrologia silentio

silentio involuntur. Horum tantum antesignandum Felicem nominatim exprimit msſ. Reginæ Sueciæ: reliquos Arontiū, Sabinianū, & Honoratū tāquam anonymos sub vna collectione ita comprehendit, *vi. Kal. In Lucana natalis S. Felicis cum aliis tribus*.

Capua. Hac ipsa die vj. Kal. Septemb. in codicibus sacramentarijs Remensi, & Ratoldi apud Menardum natalis S. Rufi recolitur, & in orationibus martyr nuncupatur. Discipulum fuisse S. Apollinaris testantur martyrol. Romanum cum Vsuardo, Adone, & Notkero, qui apud Canisium ex lacuna aliquorum dierum in hodiernis fastis emergit. Episcopum pariter, & martyrem cum Romano martyrologio venerantur Galesinius, & Ferrarius, qui S. Prisci primæ illius ciuitatis Episcopi successorem fuisse addit, ex monumētis Ecclesiæ Ravennatensis, & Capuanæ, & vitā eius breviter percurrit. Vir clarissimus, & vivēs adhuc amicus noster Vghellius in Italia sacra T. vj. inter Capuanos Episcopum tertium numerat Rufum à S. Petro ordinatū Episcopum Capuanum ex Santuario Monachi. Menardus idem negat, alibi legi, quam in martyrol. Romano, Rufum fuisse Episcopum, & msſ. Corbeiensis Ecclesiæ producit, in quibus Rufus tantum martyr nuncupatur, neq; facile in duos eodem nomine, & eodem die Capuæ veneratos Rufos consentit. Sed alter non Rufus, sed Rufinus esse potuit, sicuti idem Menardus vocari fatetur in paruo martyrol. Rhemensi, sacramentario adnexo. Vtrumque tamen, hoc est Rufum Episcopum sub Nerone passum, vt habet Maurolycius, & alium cum Carpophoro martyrem sub Diocletiano, Rufum vocat martyrol. Romanum, sicut Diaconum fuisse ex Capuano Breviario addit Ferrarius, qui socium non Carpophorum, sed prius Calfurnium, deinde Carponium in Baptismo vocatum docet, sub Diocletiano, & Maximiano coronatū. Magnum alteri ex Rufis socium addit M. Corbeiēse, qui in nostro, & Vetustissimo desideratur. Petrus de Natalibus lib. 7. c. 119. dum Acta S. Rufi discipuli S. Apollinaris percurrit, de Episcopali dignitate, & socio tacet, ac decollatum Capuæ vi. Kal. Septēbris affirmat. De S. Rufino Episcopo, magnæ sanctitatis viro, die præcedenti agit Ferrarius, quem tamen diem natalem translationis, esse non natalem obitus animadvertit. Cum tamen martyr ibi non dicatur, incertum mihi est, an Rufinus in codicibus nostris expressus sit, vel an *Rufi*, pro *Rufini* aliorum msſ. fide potius legendum sit.

Romæ. Hermetem, & Basillam ex aliqua dedicatione Ecclesiæ, seu cœmeterij eidem communi, communem hodie venerationem habuisse, ex eo coniectari licet, quòd die sequenti Hermes, Basilla vero x. Kal. Octobris disiunctim venerentur in Antiquissimo fragmento Romani M. apud Bucherium, vt suo loco mõstrabitur. Cœmeterium SS. Hermetis & Basillæ commune, & vtriusq. nomine nuncupatū docet Aringhius lib. 4. c. 34. vt supra dictum est vij. Kal. Sept. Basilla nobilis Romana martyr non potuit ante Hermetem cœmeterio nomen dare, cū hæc sub Valeriano, & Gallieno agonem perfecerit, vt in Actis S. Eugeniæ legitur apud Surium To. 12. Hermes verò multo ante sub Hadriano via Salaria veteri sepultus fuerit, vt postridie docebimus. At cum plures sub Basillæ nomine martyres Romanæ fuerint, alia potuit esse vetustior, alia recētioris sæculi, vt quæ x. Kal. Octobris recolitur, sub Diocletiano, & Maximiliano coronata.

Constantinopoli. S. Villibrordi iam adductum M. Bysantinos hos martyres omittit, ex aliqua fortasse lacuna, quæ librario imposuit, vt Stephanum inter Hermetem, & Basillam Romanos martyres reponeret, qui Bysantinus Diaconus est in libris nostris, martyr tantum in Corbeiensi.

In Thumi. Tomis aptius legit martyrol. Corbeiense pro Vrbe inferioris Mysiæ in ora Ponti Euxini, de qua alibi, ita & martyrol. Romanum cum Beda,

Vſuardo, Adone, & Notkero, penes quê poſt aliquas decurtatas apud Caniſium pagellas, ita in huius laterculi fragmento legitur. *Tomis SS. martyrum Marcellini Tribuni, & vxoris eius Mannea, & filij ipſius Ioannis, & Serapionis Clerici, & Petri militis*. Ioannem, Petrum, & Serapionem filios Manneæ, & Marcellini vocat Romanum martyrol. Vſuardus, & Ado. Ioannem, & Petrum filios tantû vocat martyrol. Vetuſtiſſimum. Apud Notkerum videtur Ioãnes tantùm modò filius, Serapio ſeiunctim clericu, & Petrus miles; at *cum filijs* retinent libri noſtri. Nec pugnat, quòd diverſæ profeſſionis fuerint. Corbeienſe martyrol. legit *Elerici* pro alio martyre ante Petrum militem; ſed facilis lapſus librarij eſſet à voce Clerici in nomen Elerici. Petrus de Natalibus lib. 11. nu. 226. ex Vetuſtis martyrologijs Tomitanos martyres quinque ſignat, & Serapionê clericum vocat. Ita etiam Maurolycius, qui ex eorû actis ſub Clutiano Præſide, feris, ac facibus ſuperatis gladio percuſſos, & in ignê coniectos eſſe ſummatim narrat.

Et alibi xl. Martyres. Decem tantùm anonymos, & incerti loci martyres indicat martyrol. Vetuſtiſſimum, in numerali nota decurtatum. Codices enim noſtri, ſicut & M. Corbeienſe quadraginta conſtanter retinent, alijs martyrologijs hac die præteritos. Quadraginta martyrum reliquias, per Neptem S. Baſilij divino monitu conceſſas, ex vrbe Cæſarea Cappadociæ à S. Gaudentio Epiſcopo Brixiano in Italiam tranſlatas, forte hac die recoli accidit. Huius tranſlationis nô modo ipſe S. Gaudentius meminit, ſed ædificata earſdem nomini Eccleſia, Homeliam dixit in eiuſdem dedicatione, & Hiſtoriam tranſlationis contexuit. De alijs quadraginta martyribus ad diem 3. Decembris agit Ferrarius, & hos Veronæ paſſos eſſe narrat, ex illius Eccleſiæ monumentis, ſub Diocletiano, & Maximiano, quæ adhuc venerari in Eccleſia S. Stephani affirmat. Sed de quadraginta martyribus ex Cappadocia, per S. Gaudentium Brixienſem Epiſcopum ad Eccleſiam ſuam tranſlatis, meminit in vita ipſius S. Gaudenrij idem Ferrarius in catalogo SS. Italiæ ad diem 25. Octobris. De SS. quadraginta martyribus Sebaſtenis egimus cum Vetuſtiori noſtro vij. Idus Martij, vbi ad Romanum martyrol. plura addit Baronius. Tranſlationis celebritatem hic indicare viderentur verba illa malè à librario appoſita, *qui de Græco in latino trâslati sût*, legendû enim eſſet, *qui de Græcia in Italiã trâslati ſunt*; niſi potius ad eorum Acta viderentur referri, quæ ex Græcis codicibus ad latinos pervenerint, ſiue ex Homelijs S. Baſilij, ſiue eiuſdem fratris Gregorij Nyſſeni, ſiue S. Ephrem Syri. Quamquam enim xl. martyres paſſi ſint Sebaſtæ in Armenia, Cappadoces tamen omnes erant, & à ſanctis illis Patribus Græca lingua laudati.

In Gallia. De S. Cæſareo Epiſcopo Arelatenſi plura ad hanc diem Baronius refert: ſicuti, & de Syagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi. Additos ad Vetuſtius martyrol. non dubito, quòd ſexto ſæculo intercurrente ſanctitate floruerint. S. Cæſarij vitam habet Surius T. 8. Petrus de Nat. aliqua de eo breviter notat lib. 7. c. 125. Plura Sauſſayus. Meminit vtriuſq. Hagiologiû FrancoGalliæ Lebbei, vbi Siagrius dicitur, nô Suacrius, vt in martyrol. Vetuſtiſſimo. S. Cæſarium Sammarthani xviij. Epiſcopum Arelatenſem numerant ab anno 524. ad 543. quo obijſſe docent die 27. Auguſti, & præ cæteris multa de eo cumulant. Syagrium verò Epiſcopum Æduenſem, ſeu Auguſtodunenſem decimum ſeptimum ab anno 567. plurimis proſequntur. Vtriuſque Epiſcopi meminit etiam hac die Rabanus.

Romæ

V. Kal. Septembris.

ROmæ Via Salaria in Cimiterio natalis Sanctorum Hermetis. Basilei. Helie. Stephani Diaconi. In Alexandria natalis Sanctorum Polieni. Serapionis. Hermetis. In Constantinopoli natalis Sanctorum Alexandri Episcopi, & Viviani Episcopi. In Africa Ciuitate Ippone regio Depositio Sancti Augustini Episcopi, & Confessoris. In Territorio Aruernis Vrbi Brivatinse natalis Sancti Iuliani martyris. *Sanctonis Civitate depositio Sancti Iuliani Episcopi, & Confessoris.*

AVGVSTI 28.

VIa Salaria veteri Hermetis cœmeteriū fuisse extra Vrbem Romam duobus præteritis diebus diximus. Hunc vero esse diem S. Hermeti sacrum, non modo Vetus Fronti calendarium docet *die* 28. *Hermes*, sed antiquissimum Romani M. fragmentum apud Bucherium mense Augusti *v.Kal.Hermetis in Basilla* (cœmeterio) *Salaria vetere*. Vnde videtur Basillam ibi prius habuisse cœmeterium, vel frequentius ita vocatum, tempore Liberii Papæ, quando creditur calendarium, siue martyrologium illud scriptū fuisse. Recentius vtique cogeremur dicere Hermetis cæmeterium fuisse, si illud Pelagius circa annum 577. construxerit, vt habetur in libri Pontificali, & ad calendarium suum notat Fronto. Adrianus vero primus *Basilicam cœmeterÿ SS. Hermes, Preti, & Hyacinthi, atq. Basilla mira magnitudinis innouauit*. Additi ad Hermetem socij alterius classis sunt sub Basilio antesignano, si Vetustissimo martyrol. S. Villibrordi ita credimus. *v.Kal. Septembris. Roma Hermetis. Et in Africa depositio Faustini Episcopi, & Augustini Ippone Civitate. Item Roma Basilei, Helie, Stephani, Diaconi. In Alexandria Polici, Serapionis. Constantinopolis Alexandri Episcopi, Viviani Episcopi. In Aruernia S. Iuliani martyris. Seantonas depositio S.Viviani Episcopi, & Confessoris.* Alium Hermetem numerāt libri nostri inter martyres Alexandrinos, cuius loco Pollionem ita habet M. Corbeiense. *V. Kal. Sept. Roma Via Salaria vetere, in Cimiterio natalis sanctorum Hermetis, Basillei, Helia, Stephani Diaconi, Pollionis. In Alexandria natalis sanctorum Polieni, Serapionis, Iustilla. Constantinopoli depositio sancti Alexandri Episcopi, & Viviani Episcopi. In Territorio Aruernis Vrbis, Vico Briuate, natalis sancti Iuliani Martyris. Santones Civitate depositio sancti Viviani Episcopi, & Confessoris. In Africa Civitate Hippone Regio, depositio S. Augustini Episcopi, & Confessoris.* S. Hermes clarissimus martyr in omnibus ferè martyrolog. memoratur, & de eius Actis aliquid prælibatur. Is Vrbis quondā Præfectus, ab Alexādro S. Pōtifice ad Christi castra traductus, coronam capitis abscissione promeruit eiusq. sepultura ita in S. Alexandri historia narratur, *Qui cū ab Aureliano decollatus fuisset, corpus eius Theodora collegit, & in Salaria veteri sepeliuit non longe ab Vrbe Roma die v. kal. Septembrium.* Aurelianus non vtique Imperator erat, sed Iudex. Martyrium enim S. Hermes fecit sub Hadriano.

Constantinopoli. Natalem S. Alexandri Episcopi Constantinopolitani, cuius præcibus Arrius crepuit medius, omnis ferè martyrologia recolunt, in primis

Roma-

Romanum, ad cuius notationes cumulat Baronius omnia, quæ ſcitu digna de tam illuſtri Confeſſore videntur. Vivianum cum Alexandro Epiſcopum addūt libri noſtri, Corbeienſe, & Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe, quem diſtinctum eſſe à Viviano, ſeu Iuliano apud Sanctones infra relato, non dubitarem, ſed nihil hic addendum ſuccurrit.

In Africa. Hippon Regius dicitur hæc D. Auguſtini ſedes in codicibus noſtris, vt ab Hippone Diarrithos, cognomine pariter vrbe Africæ, diſtinguatur. De Sancto, ac celeberrimo Eccleſię Doctore D. Auguſtino nota ſunt omnia, ſatiuſq; duxi de eo hic nihil potius, quam pauca dicere. Videndus Baronius, tùm in notis ad martyrol., tùm in Annalibus. Vitam eius ſcripſit Poſſidius, ſiue Poſſidonius, vt alij codices habēt, eiuſdē diſcipulus, Epiſcopus deinde Calamēſis, & de sācti eius corporis trāſlatione Oldradus Archiepiſcopus Mediolanēſis apud Suriū. De S. Fauſtino Epiſcopo eidē dato comite in M. Vetuſtiſſimo nihil hucuſq; addendum habemus.

Arverni. Pro Vrbe Brivatenſe reddendum in libris noſtris eſt Vico Brivatenſe. Ita enim ſcribit Gregorius Turonenſis, qui fuſiùs de S. Iuliano martyre Viennenſi cum S. Ferreolo agit, etiam apud Surium T. 8. Briuate ſcribit apud Aruernos martyrol. Corbeienſe, cum cœteris latinis, & Romano M. vbi conſulendus eſt Baronius, & hac die videndus etiam Sauſſayus. Diem ſolemnitatis eius diuinitùs reuelatum, *V. kal. Menſis Septimi*, habet idem Gregorius.

Sanctonis. Iulianum, vt in libris noſtris ſcribitur, vocat etiam Bellinus de Paduā, alij Bibianum, & Vivianum dicunt. Superadditum S. Epiſcopum veneratur etiam martyrol. Romanum, vbi doctiſſimus Baronius ſcriptores illū celebrantes cumulat. De eo paſſim agitur à Sacræ Gallię ſcriptoribus, & ſecundus Santonenſis Epiſcopus eſt apud Sammarthanos.

IV. Kal. Septembris.

PAuſatio Sancti Heliſei Prophetæ, diſcipuli Sancti Helię. In Provintia Paleſtina Civitate Sebaſtia natalis Sancti Iohanis Baptiſtæ, & aliorum natalis Sanctorum dcccc. Martyrum, qui eadem die paſſi ſunt. In Syrmie natalis Sanctæ Baſillæ Virginis. In Antiochia Syriæ natalis Sanctorum Nicei, & Pauli. Romæ via Hoſtienſi Felicis. Candidi. Forigæ. Adauſiæ. Gemelline cum ſocijs eorum, & Tranſlatio corporis Valentini Epiſcopi.

AVGVSTI 29.

SAncti Ioannis Baptiſtæ natalem diē ſilet in hodiernis Tabulis martyrol. Corbeienſe, eo quod in ſequētem diē trāſpoſuerit; attamen de S. Heliſeo Propheta, aliiſq; cœlitibus de more ita agit. *iv. Kal. Sept. Pauſatio S. Heliſei Prophetæ. In Syrmia natalis S. Baſiliſſa Virginis. In Antiochia Syriæ natalis SS. Nicea, Pauli. Roma via Oſtiēſe natalis SS. Felicis, Candida Virginis, Foricia, Adauſia, Gemellinę cum ſocijs eorum. Paſſio S. Sabina martyris*. Non tamen ſiluit M. Vetuſtiſſimum hoc ordine. *IV. kal. Septembris. Paſſio S. Ioannis Baptiſta, & aliorum DCCCC. martyrum. In Sirmi Baſillę Virginis. Antiochia Siria Nyci,*

Nycl, Pauli. Romæ Felicis, Candidæ, Furinæ, Adavisæ, Gemellinæ. Vsuardus non diem Passionis, vel Decollationis esse concedit S.Ioannis Baptistæ, sed Edessenam sacri capitis inventionem, quam etiã videtur cõprehẽdere ms.Reginæ Sueciæ. *IV. Kal. Decollatio S.Ioannis Baptistæ, qui primo in Samaria conditus, nunc in Alexandria. Porro caput de Hierosolymis ad Phenicem vrbem Emissam delatum, &c. Et depositio Elisæi Prophetæ. S. Sabinæ Virginis, & Martyris.* Eadem fere, & iisdem verbis habet de S. Ioanne Baptista Notkerus infra adducendus, qui de S.Eliseo propheta omnino silet. S. Eliseum recolit martyrol. Romanum 14. die Iunij, vbi aliqua notat Baronius, & latinorum martyrologia adducit. Iosephus Hebreus lib.9. cap. 8. antiq. testatur S.Elisei sepulcrum apud Iudeæos fuisse venerabile, defuncto etiam corpore prodigiose ad vitam revocato. S.Epiphanius in Hist. Prophetarum, ita S. Elisei pausationem signat. *Cæterum omne debitum solvens in Sebastapoli Samariæ supremo honore affectus est.* Incertus quapropter substitisse ad verba illa, quę post memoriam Helisei in nostris libris adduntur *in provincia Palestina Civitate Sebastia*, tanquam quæ, tam ad Eliseum, quã ad Ioannem Baptistam referri possent, nisi eadem prorsus ad diem 24. Iunij de S.Precursore scriberentur. Quia tamen video penes recentiores, tam passionis locum S.Ioannis Baptistæ, quam tempus præcisum in dubium vocari, placuit de more in re dubia, post huius laterculi reliquas notationes, immorari nonnihil, & exerceri.

Et aliorũ. Ita SS.martyres nongẽti cũ celebritate S.Ioan Baptistæ connectũtur, vt non modo eodem die, sed eodẽ etiam loco videantur ascribi. Tantam cælitum turbam hic silet martyrol. Corbeiense, quòd eam sequenti die recenseat. Non tacuit tamen martyrol. Vetustissimum, & cum Passione quidem S. Ioannis Baptistæ copulauit, non tamen locum signauit, quem martyrol. Corbeiense incertũ notat *Alibi* sequenti die. Reliqua edita martyrolog. eosdem prætereunt. Samariæ mille quingentos octuaginta martyres sub Coshroe Rege Persarum recolit Romanum martyrol. die 22. Iunij. Sed neque numerus, neque dies venerationis congruit.

In Syrmia. Dum vario modo plura martyrologia, & nomen, & locum passionis S. Basillæ Virginis indicant, nihil de eiusdem actis insinuant. Bellinus de Padua habet *in Syria S. Basilla*, & eadem verba repetit Molanus in additionibus ad Vsuardum. Basillam cum libris nostris vocat martyrol. Romanum emendatum, sed apud Smyrnam, vbi Baronius testes advocat Romanum aliud M. & manuscripta. Maurolycius ex veteribus libris legit *Syrmii nat. S. Basillę*, Basillam, & in Syrmio retinet etiam Petrus de Natalibus lib 11. n. 231. In loco convenit martyrol. Corbeiense, sed Basilissam per Basilla exhibet. Vetustissimum cum M. nostro omnino convenit, & in nomine, & in loco vrbis Sirmij in Pannonia inferiori, de qua alibi diximus.

In Antiochia Syriæ. Niceam, & Paulum martyres Antiochenos recolit etiã Romanum M. ex mss. antiquissimis, & Molano in additionibus ad Vsuardum. Eorundem tamen meminerunt, ante Molanum, Petrus de Natalibus lib. xi. n. 230. Bellinus de Padua, & Maurolycius. Niceum vocant libri nostri non Niceam, & Nicium martyrol. Vetustissimum.

Romæ Via Hostiensi. Nomen Felicis, & Adauſiæ, inter Romanos Ostiensis viæ martyres, librarios aliquos puto mouisse, vt scriberent Felicis, & Adaucti, quos potius die sequenti cum alijs mss. recolunt codices nostri. Plurimos martyres, Felicis nomine insignitos, in omnibus martyrologijs facile est nancisci, & cum diuersis socijs. Hic sanctæ martyres illi sociæ additæ, Felicis promiscuum, tam fœminæ, quam masculo nomen, mulierem hanc fuisse suaderet, & illarũ antesignanã esse. Libri quidẽ nostri Candidũ secundo loco inter Ostienses cælites numerant

merant, sed Candida hæc est Vetustissimo martyrolog. & insuper Virgo etiam M. Corbeiensi. Petrus de Natalibus lib. xi. n.229.non indicato loco Candidam virginem in pace quievisse habet 4. cal. Septembris. Qua etiam die Bellinus de Padua, & Maurolycius ex Vsuardo S. Candidam virginem recolit. Romæ autē tribuunt M. Romanū,& Galesinius, additq. in notis Cardinalis Baronius in marmorea tabula Ecclesiæ S. Praxedis Romæ inter alios martyres etiam S.Cādidam numerari. Cur vero Felicem,Gemellinam, Forigam, siue Foriciam, siue Furinam, Adausiam, siue Adausiam cum anonymis socijs, in nostris, & adductis codicibus indicatas, reliqui prætermiserint, incuriosos librarios culparem.Notkerus, qui vt plurimum vetustioris M. vestigijs insistit, de his omnibus silet, & tantumodo S.Sabinæ celeberrimæ Romanæ martyris acta indicat. Hæc quæ in Corbeiensi martyrol.prostat, in vetustissimo, & nostro desideratur.

Translatio Corporis S.Valentini. Duo S. Valentini Episcopi in Martyrologio Gallicano Saussaij memorantur, vnde suspicio emersit, hoc de more esse Francici antiquarij additamentum. Alter .n. Treuirensis Episcopus, & martyr 17.cal. Aug.: alter Tungrēsis signatur 7.Idus Iunij. Huius natalem celebrari cum Candido Episcopo docet 8. Idus Februarij, illius inventionem 4.Nonas Martij. Valentinum martyrem, sine Episcopali titulo in Monasterio Frontonaco recolit Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei calendis Septembris. Valentinum confessorem non indicato loco producit cum S.Maximiliano martyrol.Romanum die 29. Octobris, ex veteribus mss., & Molano in Addition., vt ibi notat Baronius. Sed Molanus vtrumque recolit in Patauiensi Ciuitate, hoc est Patauiæ in Norico, cuius S.Valentinus est Patronus. Diuersos tamen hos putat Ferrarius in notationibus ad diem 7. Ianuarij, & huius memoriam agit die 4. Augusti in catalogo Generali. Cuius nam S. Valentini Episcopi ex adductis, hæc translatio sit, dum locus venerationis non additur, me fateor ignorare. S.Valentinum Argentoratensem Episcopum quarto loco referunt Sammarthani T. 2. Galliæ Christianę ex Godefrido Henschenio in Diatriba de tribus Dagobertis Francorum regibus,& ex Vvimphelingio sanctū nūcupatum, & quem cum alijs prædecessoribus inter diuos receptum arbitratur, an & huius hìc memoretur trāslatio, me prorsus fugit.

De loco, & die, quo natus, & sepultus est S. Ioannes Baptista.

EXERCITATIO XIII.

CVm aliqua de S.Præcursoris natali,seu Martyrij die dicta à nobis sint IIII. Calendas Iulij, pluraq; de Castro Macherunte vbi capite ab Herode Antipa, seu Tetrarcha minutus est, vj. calendas Octobris dicenda sint, cum in martyrol. Vetustiori nostro, & alijs mss. codicibus,idem Macheruntis castrum,siue vrbs, ab Herode Ascolonita ibi condita, conceptionis locus dicatur, hìc paucis contenti erimus. S.Ioannem Baptistam verè martyrem fuisse docet Suar. disp.24.sect.4. Sed de martyrij loco, & tempore varia à varijs producuntur. Salianus alioquin in sacra historia

storia versatissimus Iosephum traducit, quòd scripserit S. Ioannem Baptistam ab Herode in Macherunte Castello, carceribus mancipatum, ibiq. occisum, quoniam castrum illud *in finibus Arabiæ situm* fuerit, & ex hoc capite erroris illum arguit ad annum 4083.num.v. At malè Salianus in hoc Iosephum reprehendit. Erat enim Macherus celeberrimum castrum Regni Iudeæ trans Iordanem, ab Alexandro Rege munitum, & ab Herode Ascalonita restauratum, vt idem Iosephus narrat, & ex eo, & alijs nos latè infra ostendimus Exercitatione XIV. Iure quidem in Iosephum inuehit Salianus de causa impiæ necis ab Herode pepetratæ, cum in ea adducenda ab Euangelica historia diffideat. Refert ille, quod cum magnus populorum concursus fieret ad Ioannem, plebsq; auida doctrinam illius susciperet, veritus sit Herodes, ne forte illius persuasione populi tumultuarenr, & à regno suo secederet, ac inde melius crediderit, priusquam noui aliquid fieret præuenire hominem nece, & ex sola hac suspicione vinctum in Castellum Macheruntem abduxisse Ioannem, ibiq. neci dedisse. Verùm Herodiadis consilium, & ferinum odium narrant Euangelistæ, ex correctione, quòd Herodi non liceret habere vxorem Philippi fratris, & stultum illius iusiurandum, & incautā promissioné puellæ saltatrici præstitam, cuius vinculo, dum vel consultò voluit, vel se astrictum putauit, ne à regijs promissis cadere videretur inter primores regni, impiam obtruncationem mandauit. Galileæ quapropter necatum, & ibi prius in vinculis positum contra Iosephum concludit Saluianus anno sequenti 4084. numero 19. Licet enim Herodes Tetrarcha esset Galileæ, ibiq; ius diceret, idque verisimile redderet, Ioannem Galileæ in vinculis fuisse positum, ibiq. obtruncatum: cum tamen idem Herodes regionem trans Iordanem etiam regeret, & insigne Macheruntis castrum eiusdem ibi iuris esset, vt non modo ex eodem cap. 9. & x. lib. 18. Antiquitatū Iudaicarū apertè deducitur, sed ex pluribus in adducta exercitatione conuincitur, frustra Iosepho mendacium impingitur. Neque Macheruntinæ tantum arci dominabatur Tetrarcha Herodes, sed quā maximè congruum erat, vt in Regia ibi ab Herode patre constructa, & munitissima arce, tunc temporis permaneret. Iam Herodiadis incesto, insanoq. amore captus Herodes, propriam, legiptimamq. vxorem Arethæ Regis Arabum filiam abijcere secretò adulteræ spoponderat. Præsciuit vxor futuram sibi ignominiam, & consulto patre, blandis verbis ab Herode impetrauit secessum ad Macheruntis castrum, & fortè propter vicinam Callirhoem simulauit balnei delicias. Permisit Herodes, ac ibi in limite Iudeæ cum Arabia à ministris Arethę suscepta, ad patrem futuræ expulsionis conscium deducitur. Hinc inter Aretham, & Herodem, cruentum bellum exarsit, & ex insigni victoria iam Arabis parta, non difficile cogebatur Herodes fines suos in fortissima arce, vbi Regia erat, etiam sua præsentia tueri. Hæc non difficile reddunt, Ioannem ibi in vinculis positum custodiri, dum regni proceribus, qui eum ad bellum sequebantur, natale conuiuium Herodes fecit, in quo deinde iustus ille fuerit mulierum insidijs obtruncatus. Ex Euangelio sanè constat mentem Herodis non fuisse, vt illum perderet, sed custodiret, ne populi circa Iordanem, vbi Ioannes prædicabat, occasione belli ab illo decederent, vt narrat Iosephus. Poterat enim Herodes timere, ne dum Sanctus non modo in eo incestas nuptias reprehenderat, sed *de omnibus malis quæ fecerat*, obiurgauerat, plebs ad virtutem à Ioanne erudita in publicum legis præuaricatorem insurgeret, quod re vera cum Euangelica historia non videtur pugnare; Lucas enim inquit cap. 3. *Herodes autem Tetrarcha cum corriperetur ab illo de Herodiade vxore fratris sui, & de omnibus malis, quæ fecit Herodes, adiecit & hoc super omnia, & inclusit Ioannē* in

in carcere. Facile est ab Herodiade instigatum, nam ex Marci cap.6. *Herodias insidiabatur illi, & volebat occidere eum, nec poterat. Herodes enim metuebat Ioãnem, sciens eum virum iustum, & sanctum, & custodiebat eum*. Non tantum igitur Herodes propter publici criminis acrem reprehensionem in vinculis Ioannem arctauerat; sed custodiebat quia eum timebat; timor autem non ex proprijs Ioannis viribus emergebat, sed ex populo sancto Prophetæ addicto; timebat quippe plurium sibi malorum conscius, ne deuota plebs, & ad iustitiam erudita à sua obedientia discederet, ac proinde ad securitatem carceri Ioannem mancipauerat. Nam *& custodiebat eum & audito eo multa faciebat, & libenter eũ audiebat*, idq. propter populi timorẽ: iratus quidẽ erat propter obiecta crimina, & *propter Herodiadem uxorem fratris sui*, quæ eum summo odio prosequebatur, sed volens eum occidere timuit populum, quia *sicut prophetam eum habebant, seditionem quippe populi verebatur propter Ioannem, à quo sciebat turbas in Iordane plurimas baptizatas*, inquit D. Hieronymus ad caput illud Matthei. Errauit ergo in hoc Iosephus, quia nescierit Herodiadis artibus Baptistam fuisse peremptum, quem metu tantùm turbationis regni obtruncatum putauit. Facile quidem fuisset callidæ mulieri in eius amorem irretitum Herodem suadere, vt Ioannem metu populi à populo abstraheret, & custodiret, vt ipsa interim opportunitatem nacta illum etiam perderet. Quod re vera accidit, *Cum vesana mulier amatorem suum ad id conualisset*, vt habet auctor Orationis de asportatione manus S. Ioannis Antiochiam apud Metaphrastem. Conuiuium Herodis non tantùm Galileis paratum fuit, vt in Galilæa necem Ioannis fuisse perpetratam conuincat Salianus, sed magis principibus, & militũ tribunis, quod præsens fuisse bellũ cõfirmat, cœnã natalitiam parauit apud Marcũ cap.6. *Et cum dies opportunus accidisset, Herodes natalis sui cœnam fecit Principibus, & Tribunis, & primis Galileæ*: opportunus nempe dies artibus Herodiadis, vel Herodi ex condicto. Sunt enim qui existiment iusiurandum Herodis non stultum fuisse, sed callidum, & cum Herodiade consultum, vt Ioannem sub pallio seruati iuramenti perderet, ac se in procerum conspectu apud populum de nece iusti viri purgaret. In Macheruntinis ergo tutissimis carceribus, & munitissima arce ad populi tumultus fugiendos Ioannes primùm custoditus, deinde *in carcere*, vt Matthæus habet c. 14. obtruncatus fuit. Caput seorsim datũ puellæ, & à puella matri suæ, vt idẽ Marcus addit, ac seorsim etiam in terra absconditũ: reliquũ verò corpus ab Herodiade quòpiam abijci iussum, & à discipulis furtim sublatum, vt habet Nicephorus lib.2. Hist. cap.9. ijdẽ discipuli venientes tulerunt, & posuerunt illud in monumento, vel vt Syriacus habet *audierũt discipuli eius, & venerunt, sustuleruntq. truncum eius, & posuerũt in domo sepulcri*. Erat autem non longe Iesus, vel à loco mortis, vel à loco sepulcri, nam ijdem Ioannis discipuli, ex Mattheo cap.14. *Tulerunt corpus eius, & sepelierunt illud, & venientes nunciauerunt IESV*. Caput non Macherunti in regia domo profundè ab Herodiade sepultum remansit, vt docet Nicephorus, & auctor commentarij de S. Propheta apud Metaphrastem cap.21. sed metu proximæ resurrectionis ab Herode Hierosolymam transpositum, ac in propria domo humatũ ob timorẽ, ne propheta resurgeret, si corpus cum capite sepultum esset; vt refert Petrus de Natal. lib.7. cap.132. ex lib.xi. Hist. Ecclesiasticæ. Verisimile autem est discipulos truncum cadauer, (ne decenti sepultura careret, vel ne Herodiades, summo in Ioannem odio flagrans defuncto illuderet, quemadmodum discriminali acu, sancti linguam cõfodisse auctor est S. Hier. aduer. Ruffinum lib.3.) in locum extra Herodis ditionem tumulandum detulisse, & vt vetus habet traditio plurimorum scriptorum testimonio roborata in Vrbe Samariæ Sebaste, nuper-

ab

ab Herode Ascalonita, vel ædificata, vel restaurata posuerunt. Ita D.Hieronymus testatur epist. 27. dum iter Paulæ describit. *Vidit duodecim Patriarcharum sepulcra, & Sebasten idest Samariam, quæ in honorem Augusti ab Herode Græco sermone Augusta est nominata. Ibi siti sunt Helisæus, & Abdias Propheta, & quo maior inter natos mulierum non fuit, Ioannes Baptista*, pergens deinde narrare quantum ante eorum sepulcra energumeni, quasi ibi adhuc S. Ioannis ossa quiescerent, torquentur. Ruffinus è contra eiusdem S Hieronymi antagonista lib. xi. hist. eccles. dum sub Iuliano narrat paganos in omnem sæuitiam efferbuisse, inquit, *Accidit, vt apud Sebasten Palestinæ vrbem sepulcrum Ioannis Baptistæ mente rabida, & funestis manibus inuaderent ossa disperderent, &c.* Ex qua dispersione collectas reliquias Hierosolymam delatas fuisse addit ad Athanasium, licet D.Hieronymus etiam ad cap. 1. Abdiæ, videatur asserere, reliquias S.Ioannis in Samaria adhuc fuisse repositas. Sebastæ, siue Augustæ Samariæ corpus præcursoris fuisse humatum in loco, quo prius erat alterum sepulcrum Prophetæ Elisæi, docet auctor encomij apud Metaphrastem, extructū, ibi deinde insigne templū addit, quod tractu temporis defluēs, in solam domunculā euaserit, *quæ vocabatur sacrorum vasorum custodia, in qua etiam inclusi loculi prophetarum conseruabantur*. Ab Apostolorū tēporibus ibi etiā Ioannis sepulcrū fuisse tradit, dum Lucas Euangelista tactus desiderio transferendi sacrum illud corpus ex vrbe Sebastena Antiochiā, explere votū non potuit, *quoniā diligenter seruabatur, ablata manu dextera eā portauit in suā ciuitatē* Antiochiā. Verū non pugnat, Monacos Hierosolymam ex Rufino aliquas collectas reliquias transtulisse, aliquas à Sebastenis fidelibus recollectas in eodē sepulcro repositas, D.Hieronymi æuo adhuc ibi venerari. Magis pugnat cum veteribus Historicis, quod Græci recentiores asserunt; nimirum ibi fuisse in vinculis positū Ioannem, & obtruncatū, cū sacellū illud subterraneū quod adhuc ostenditur Sebastæ in Samaria, locus sit sepulcri, non carceris, quem in alia semidiruta Ecclesia Græci Monaci ostendunt, vbi domum regiam Herodis fuisse prædicant, quemadmodum habetur in nuperis Petri à Valle itineribus. Sed Herodis senioris, & Ascalonitæ conditoris Regia domus illa erat, non Antipæ Herodis, & Tetrarchæ, qui nullum Ius in Samaria obtinuit. Quippe quòd post mortem senioris Herodis medietas regni in Archelaum peruenerit, hoc est Idumæa, Iudæa, & Samaria: in qua regione Sebastam præcipuè Iosephus numerat lib. 17. cap. 17. dum hæc eadem refert. Et cum post Archelai decennium Syriæ dispensationi adiunctam regionem illam narret Iosephus, tempore inceptæ à Ioanne prædicationis, Pilatum eidem præfuisse, Philippo adhuc viuente, certum est, quintodecimo Tiberij anno. Quare frustra Ioannes in vinculis Samariæ, siue Sebaste quæritur, si ab Herode Tetrarcha Galileæ in carceribus positus capite minutus est. Si verò, vt traditio illa Græcorum habet, Samariæ aliquādo in vinculis Ioannes ad Herodis voluntatem detentus fuit, id necesse est accidisse ex Pilati permissione, vt Herodi Macheruntem perducendus traderetur, quemadmodum idem Pilatus Christum, quia Galileus dicebatur, ad Herodem Hierosolymis commorantem remisit, idque forte, quia Ioannes trans Iordanem natus, ex natura subditus esset Herodis, vt exercit. XIIII. satis probabile duximus. Atque hoc sensu intelligenda velim, quæ diximus ad diem 24. Iunij, dum ex regia vrbe Samariæ in Macheruntem cum Herode ad maiorem custodiam fortasse transpositum diximus, non quòd ibi Tetrarcha Herodes ius vllum habuerit, sed quòd ad Sebastenam traditionem retinendam, ibi in carceribus, iussu Pilati ad aliquod tempus detentus, mox Herodi consignatus fuerit. Errandi mihi præbuit occasionem adductus supra auctor Orationis de exportatione manus dexteræ S.Ioan-

nis Antiochiam cap.7. qui post narratam Sebastenæ vrbis ab Herode seniori cōditæ historiam, scripsit in ea post illum obtinuisse Principatum Tetrarcham Herodem filium, ibiq. fixisse *regiam, in qua etiam fuit illud convivium, quo Propheta fuit occisus, & iuxta quam fuerat in vinculis hic Sacer Propheta in quodam tenebroso reorum domicilio*. Admiseram enim Ioannem ibi in vinculis positum esse potuisse, non verò ibi obtruncatum. Sed re vera nullum ibi ius habuit Tetrarcha Herodes, nisi illic priuatam domū habuisset, vt Hierosolymis tempore passionis dominicæ. Vti certum quidem suscipio ex allatis scriptoribus, S. Præcursorem Sebaste fuisse à discipulis tumulatum inter duos Prophetas Eliseum, & Abdiam in Ecclesia eidem dedicata, quam Mahumetani, seruant adhuc, vt Zuallardus, qui Terram sanctam perlustrauit anno 1586. testis est in Hierosolymitano Itinerario, & post eum Aquilantes Rocchetta anno 1596. & postremò Petrus à Valle. Non silebo tamen Aquilantem Rocchettam in suo Itinerario Terræ Sanctæ Tract.2. cap.25. n.xi. accuratè narrare de Sebastena vrbe nihil reliquum esse, præterquā in angulo destro Vicum paruum Arabum domicilium, à quo in colle adhuc dirutæ Ecclesiæ pars conspiciatur, murus, nempe sacelli, per quod aquæductus excurrit desinens in Tumbam marmoream, vbi discipuli Ioannis ipsius præceptoris corpus reposuerunt inter Elisæū, & Abdiā, & vbi ostenditur alia marmorea pila, in qua dicunt S. Ioannem Baptismum ministrare consueuisse: neq. carceris ibi Rocchettus meminit. Loco igitur vbi Præcursor Domini martyrium fecit, & vrbe, in qua à discipulis sepulturæ traditus est, ita cōstitutis, Natalitius passionis dies, non minimis ambagibus inuolutus, remanet inquirendus. Iuxta Paschalem celebritatem ex Beda in Marcum cap.6. Baptistam capite truncatum sentire videtur Baronius T.1. ann.33. n.1. & ex Ioannis Euangelio colligit n.9. Salianus verò ad annum mundi 4088. Christi verò 32. n. 21. ex Nicephoro lib.1. Hist. cap.19. martyrio Ioannem coronatum existimat circa anni finem, nimirum ex Nicephori interprete *triginta, & duobus annis, & mensibus insuper sex munere in terris suo explendo peractis*. Quod præter adductū à Saliano Nicephorum, prostat etiam apud vetustiorem Metaphrastem in Comm. de S.Ioanne penes Surium T. 8. cap.32. vbi sanctus eius obitus signatur *eum triginta duos annos, & sex menses peregisset in terra*. Cùm ergo Ioannes Saluatorem nostrum sex mensibus ætate præcesserit, iam natus 24. Iunij, obijsse palam esset in ipso nati Domini pervigilio 24. Decembris. At antiqui codices latini IIII. Kalend. Septembris Decollationem capitis Sancti Ioannis Baptistæ recolunt. Ita Sacramentarium Gregorij, tam apud Pamelium To. 2. Liturgicorum, quam à Menardo editum, & notis illustratum IV. Cal. Septembris retinet *eadem die Decollatio Sancti Ioannis Baptista*, quam pluribus additis orationibus in mss. codicibus Rodradi, Ratoldi, & Remensi, etiam memorari testatur idem Menardus. Inter Vetustiores Martyrologos Beda editus 4. *Cal. Sept. habet. Passio & Decollatio, vel potius inuentio capitis B. Ioannis Baptista, quem Herodes, vt Euangelista referunt, decollari praecepit.* Cum tamen purum illud esse Bedæ martyrologium viri docti non consentiant, audiendus potius ille est ex Retractationibus in Acta Apost. cap.1. vbi post quam statuit Ioannem obtruncatū fuisse imminente festiuitate Paschali, ita de festo Decollationis in antiquis codicibus, & martyrologijs signato 4. cal. Sept. inquit. *In libro Sacramentorum natale eius 4. Calendarum Septembrium denotatum est. Et in Martyrologio, quod Eusebij, & Hieronymi vocabulis insignitum est, legitur, 4. Cal. Septembris. In Edesse Emesa ciuitate Phenicia Prouinciæ natale Ioannis Baptista die, quo decollatus est; non specialiter ipsum diē Decollationis eius, sed diem potius, quo caput eius in eadem*

Edessa

Edessa ciuitate repertum, atq. in Ecclesia est conditum designans. Quod ex Marcellini Chronicis accepisse Beda profitetur. Verum Marcellinus in Thesauro temporum Scaligeri Indict. 6. Inuentionem capitis præcursoris, Emesæ factā, non 4. cal. Septembris, sed 24. Februarij refert, media hebdomada sacrorum ieiuniorum. Quapropter nequit intelligi, quomodo ex Marcellino Inuentio sacri capitis sit 4. cal. Septembris, cum secunda illa inuentio signetur die 24. Febr. Eadem ferè habet Vsuardus 4. Cal. *Decollatio, vel potius inuentio capitis Beatissimi Ioannis Baptistę. Siquidem decollationem eius circa solemnitatem Paschalem euenisse, ex Euangelica comprobatur lectione, quæ tamen hic festiuè colitur, quando caput eius repertum est secundò in Edessa (Emesa) ciuitate, atq. in Ecclesia conditum*. Sed hæc videntur distare ab adducto Martyrologio Hieronymi, in quo 4. Cal. Septembris non modo inuentio capitis in Edessa Emisena (Emesam vbique lego) Phœniciæ recolitur, sed additur celebritatem illam esse *die quo decollatus est*. Prima capitis inuentio per Monachos in loco, quo sepultum fuerat, in Bedæ nomine edito Martyrologio, ita indicatur 6. cal. Martij. *Et inuentio capitis Præcursoris tempore Marciani Principis, &c.* quod perlatū est Emesā. Ex Bedæ retractationibus accepit Ado, tū in libello de festiuit. Apostolorū, tū vi. cal. Martij, & ex martyrologio Eusebij, & Hieronymi, ex quo eadem verba profert, & interpretatur diem festū illum 4. kal. Septembris esse quidem Decollationi dicatum, non ita tamen, quòd illa die capite Præcursor minutus sit, sed quòd caput eius in Emesa ciuitate repertum in Ecclesia illius vrbis conditum sit. Verùm aliter Ado ipse legit iiij. Cal. Sept. nempe, *eodem die veneratur Decollatio S. Ioannis Baptistæ, qui primò in Samaria est conditus, nunc in Alexandria*, quasi huius diei solemnitas translationis potius corporis Præcursoris Samariam, & solemnis ibi sepulturæ, quā capitis in Emesena ecclesia fuerit, quamquam memor illius translationis, eiusdem memoriam, ita statim addiderit, *Porrò caput de Hierosolymis ad Phenicię vrbem Emisā delatum est*. Quæ omnia totidem verbis apud Rabanum etiam prostant. Adonis vestigia premit Notkerus, qui ex Beda, vel Marcellino comite historiam mutuatus, festum inuentionis, & translationis sacri capitis ex Herodis regia domo Emesam, putat incidere in vi. cal. Martij, quo die eandem cum Adone recolit: quarto verò Kal. Sept. in codice Canisij interposita lacuna silet Notkerus, licet ad diem 24. Februarij ex Eusebij, ac Hieronymi martyrologio, 29. Augusti diem esse decollationis videatur confirmare, ac simul docere, diuinum Præcursorem obtruncatum fuisse imminente festiuitate Paschali, in Castello Macherunta: corpus vero in ciuitate Sebastæ esse sepultum, dum caput Hierosolymis humatum fuit & Emesam asportatum, deinde Constantinopolim, sicuti procedente tempore ossa etiam translata Hierusalē fuerunt, deinde Alexandriā. Ex vetustiori ergo capitis transpositione Hierosolymam ex arce Macheruntis, & ex antiqua deinde translatione reliqui corporis, ab Vrbe Sebastena ad eandem Hierosolymitanā, ansam errandi acceperunt, qui Ioannis carcerem in Herodis Regia, ac ipsius sepulcrum Hierosolymis fuisse existimarunt, sicuti qui ex subterranea Sebastena Ioannis sepultura, ibi esse necatum crediderunt, vt cum auctoreorationis adductæ de exportatione manus dexteræ Sancti Ioannis Antiochiā, tradunt etiam vt vidimus Monaci Græci recentiores. E verbis pariter à Beda, Adone, & Notkero adductis ex martyrologio Eusebij, & Hieronymi patet, vt aliàs diximus, illud cum nostro Vetustiori non prorsus conuenire; in codicibus enim tam Cathedralis Lucensis, quam nostro, nihil aliud signatur, præterquam *In Prouincia Palestina ciuitate Sebastia natalis S. Ioannis Baptistę*: nihilq. interim de capitis inuentione, eiusq. celebritate Emesena in Phœnicia additur. Et quamuis nulla de

S. Ioanne

S.Ioanne Baptista memoria agatur hac die in M.Corbeiensi;in Vetustissimo tamē expressius ipsa Præcursoris passio notatur. *IIII. Kal. Septembris. Passio Sancti Ioannis Baptistę.* Quinimo in antiquo hædino Hagiologio nostro, in quo iiij. Kal. Septembris sub titulo passionis Sancti Ioannis Baptistæ ex Euangelijs, & Iosephi antiquitatibus legitur,quomodo postquam Dominus duodecim Apostolos, & septuaginta discipulos elegit, ab Herode insidijs Herodiadis in Castello Macherunte capite truncatus S.Ioannes fuerit: ad calcem narrationis additur, *passus est autem B Ioannes Baptista, & Præcursor D. N. IESV Christi IIII. Kal. Sept.* Hieronymianū item paruū M. seu Kalendarium Lucensium Canonicorū, ita etiam meminit,Septembris *iiij Kal. Sanina. Decollatio S Ioannis Baptistæ*: & bina Calēdaria prçfixa binis hædinis,ac vetustis Breuiarijs nostris retinēt iiij.Kal.Sept. *Decollatio S.Iohannis Baptistæ.* Hi omnes codices, neque die 29. Augusti translationis Emcsenæ meminerunt, neq. vllam indicant S.Ioannis Baptistæ celebritatem ad diem 24. Februarij. Tantum autem abest, vt in die translationis sacri capitis Emesam Phœniciæ,scriptores conueniant, vt potius ex auctore libelli de innentione capitis S.Ioannis Baptistæ apud Surium T.8. depositio capitis *in Ecclesia Emesenorum in suo templo*, notetur, *vigesimo quinto mensis Octobris*, non 4. cal. Septembris, aut vi. Cal.Martij, dū è contra à sexto saltem,& septimo sæculo obtruncationem, seu passionem S.Ioannis Baptistæ ab Ecclesia Occidentali celebrari consueuisse vnanimes adducti codices docent hoc ipso die xxviiij. Augusti. Nec remorari nos debet, quod in tractatu de Reuelatione capitis B.Ioannis Baptistę inter spuria D.Cypriani expressè doceatur, diem quartum calēd. Septēbris solemnem esse Præcursori, tùm propter Ecclesiæ in vrbe Alexandriæ dedicationem, sub Theodosio Imperatore, & Theophilo Patriarca, ac reliquiarum eius ibidem repositionem, tum propter sacri capitis ibidem aduentum; ac proinde festum illud non Decollationem esse vocandum, sed collectionem reliquiarum, vt ibi explicatur. Tractatus enim ille à recentiori Gallo antiquario confectus, plura falsa continet, & refellitur à Baronio in Adnot. ad eundem diem 29. Augusti. Græci quidem in Menologio, siue primam, siue alteram Capitis inuentionem recolunt die 24. Febr. ita apud Canisium. *Inuentio prætiosi capitis Sancti Præcursoris Ioannis Baptistæ*, & alteram Inuentionem pariter indicant sacri capitis *multo ante absconditi, & ex Comanis* allati in vrbem illustrissimam, *& vna cum Pastore,& fidelissimo Imperatore*, in sacro loco repositi die xxv.Maij in codē Canisij, seu Sirleti codice, quæ diffusius narratur in Menologio Basilii, interprete Arcudio.In Regia nempe Herodis vase fictili absconditum sacrum caput fuisse, donec à duobus Monacis Hierosolymis inuentum, & furto ad Emesenorum vrbem translatum ibi permansit, *quoad Michael Imperator, qui Orthodoxiam restituit,& Ignatius Patriarcha Constantinopolim deportauit, vt in S.Ioannis fide,vrbis tutela esset.* Præter has enim à Græcis memoratas trāslationes, quæ in calendario Græcorum Genebrardi die 24. Febr. vocantur, *Prima,& secunda inuentio capitis Præcursoris Domini*, communem cum latinis celebritatem indicat Menologium idem Canisij die 29. Augusti. *Decollatio prætiosi capitis Sancti Prophetæ Præcursoris Ioannis Baptistæ apud Vrbem Hierosolymorum.* Non quòd ibi martyrium S.Ioannes fecerit, sed quòd caput ibi transpositum diem solemnem Decollationis Hierosolymis constituerit. Diem hunc obtruncationi dicatum esse in Orientali Ecclesia habetur in Constit.Emanuelis apud Theod.in NomocanonePhotij,& apud Codinū de Officijs Constantinop. cap. xv. & inter festa, quibus Imperator procedere solet;numeratur prius Natiuitas Prodromi, deinde die 29. Augusti *Decollatio Venerandi Præcursoris*, totidem verbis expressa etiam in Calendario Ge-

nebrardi

nebrardi,ficuti etiam ad calcem Euchologij Græcorum,interprete Iacobo Goar vbi Epistolæ, & Euangelia per 12. menses legenda præscribuntur, sub mense Augusti die 29. legitur. *Decollatio venerandi Prophetæ Præcursoris, & Baptistæ Ioannis*. Verumtamen diem hunc non fuisse diem Passionis, seu truncati capitis plurimi docent, & monet Romanum emendatum martyrologium, & cum eo Baronius. In illo quippe legitur IV. Kal. Sept. *Decollatio S. Ioãnis Baptistæ, quem Herodes circa festum Pascha decollari præcepit*. Quinimò expresse additur non esse hunc diem passionis, sed in eo memoriam solemniter recoli, quando eius venerandum caput secundò inuentum fuit. Ab hac Romani martyrologij assertione discedit Salianus, & potius Iansenio adhæret, cui minus arridet ratio Bedæ, & aliorum, qui ex Matthæo educunt Christum, audita morte Iohannis,ab eius discipulis relata, secessisse in desertum, ibiq. pauisse quinque millia hominum. Quod prodigium Ioannes cap.6. scribit proximo iam Paschate contigisse.Ratio Iansenij, & Saliani est, quòd Matthæus cap.14. narrationem cædis Ioannis per parenthesim inducat, eo quòd Herodes Tetrarcha audiens famã miraculorum IESV, putauerit ipsum esse Ioannem redivivum, nec illius discipulos verosimile est,tam serò Dominum de Præcursoris morte certiorem fecisse, vt iam vulgatis Christi miraculis, Herodes timuerit Ioãnem à mortuis surrexisse, ac proinde vacillare argumentum de morte tunc nunciata, cum in desertum abijt, & sequutæ sunt turbæ sine viatico. Iam enim cum illos multiplici pane cibauit ante Pascha,percrebuerant post Ioannis obitum miracula Christi, & inde rediuiuum Ioannem Herodes timuerat. Verùm quam vis Herodes etiam ante Ioannis cædem miracula Christi in eiusdem Tetrarchia frequenter patrata scire potuerit,quando idem Ioannes in vinculis,cum audisset opera Christi, ad eum duos discipulos misit; attamen dici potest, tunc solum Ioannem rediuiuum timuisse, quando apud aliquos iam rumor increbuerat, vt inquit Luca *Hesitabat enim, eo quòd diceretur à quibusdam, quia Ioannes surrexit à mortuis*, quemadmodum & Apostoli Domino retulerunt aliquos ipsum esse Baptistam credere. At quidquid sit de tempore, quo Herodes timuit rediuiuum Ioannem, certum videtur statim ab audita à discipulis Ioannis sepultura Dominum in desertum secessisse: nam apud S. Matthæum legitur, *& venientes nunciauerunt IESV*, statimque subditur, *quod cum audisset IESVS secessit inde in nauiculam, & turbas eum sequentes in deserto cibauit*. Tam vero frequenter miracula Dominum trãseuntem, vel alicubi immorantem, sequebantur, pertransiens quippe sanabat omnes,vt vix Regem, Galileam, & TransIordanem incolentem fugere fama posset. Timorem autẽ, tunc inualuisse, quando aucto resurrectionis rumore, ex conscientia perpetrati sceleris, iã credere Herodiades incipiebat resurrexisse Ioannem, licet seiunctim à corpore caput abscõdisset in humo, vt habet Metaphrastes, vel transmisisset sepeliendum ex arce Macheruntina Hierosolymam,vt alij docent. Tunc sanè difficillimus alioquin timor probabilior euaserat. Nec discipuli Ioannis mortẽ eius Domino nunciauerunt, sed quòd corpore potiti ad sepulturam in Samaria illud reposuissent; inquit enim Matthæus. *Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius, & sepelierunt illud, & venientes nunciauerunt IESV*, non mortem, quæ iam potuerat eidem innotescere, sicut alijs iam nota erat, sed sanctum corpus sepulturæ dedisse. Quod an statim post mortem euenerit dubium est. Herodiades Ioannem posse resurgere timebat, & Metaphrastes ita testatur, in Commentario de Ioanne Baptista cap.21. *Magnus enim timor*, inquit, *& magnitudo eius, quem habebat odio, efficiebat, vt ipsa sibi caueret, Neque permictis caput coniũgi cũ corpore, dubitans, ne sic resurgeret, & ad priores rediret reprehensiones. Sed si inquit*

quit, apud me caput rectè abſcondatur, id non facile potuerit reſurgere. Vnde ſi Macherunte caput humanit, non difficile fuiſſet, vt Ioannis diſcipulis permitteret, corpus aliò aſportare extra ditionem Tetrarchiæ, vt eo magis à capite diſiungeretur: ſin verò corpus inſepultum abijci mandauit, vt ex Nicephoro diximus, facile fuiſſet diſcipulis illud tollere, & in Samariam tranſportare. Quantum uerò temporis diſcipuli in aſportatione, ac decenti illius ſepultura inſumpſerint, Metaphraſtes non docet, ſed *honorificè* illum quidem *in loco inſigni* ſepulturæ dediſſe. Hæc aliquod ſpaciũ requirebant, præſertim quòd à Macherunte Samaria, ſeu Sebaſtes per plura millaria diſtabat, & diſcipuli in morte à Ioanne aberant; audita enim ipſius nece, *diſcipuli eius venerunt, & tulerũt corpus eius*, vt habetur cap. 6. Marci. Cum ergo non niſi audita morte diſcipuli venerint, & non niſi translato corpore in Samariam, & funeribus peractis Ioannis, ad IESVM acceſſerunt ea nũciantes, quæ perfecerint, etiam ſi Dominus continuo nauim aſcenderit, & à patrato miraculo ſatiatæ exurientis Turbæ proximum eſſet Paſcha, non tamen hoc neceſſitatem infert, paulo ante, & in proxima Paſchali ſolemnitate Ioãnem martyrium ſubijſſe, ſed potius aliquod temporis ſpacium ante Paſcha videtur requirere. Verùm cum plurium latinorum ſententia ſit, Ioannem ante, & prope Paſcham martyrium feciſſe, & Græcis circa finem anni id accidiſſe placuerit apud Metaphraſtem, & Nicephorum, iam in vtraque ſententia dies decollationis, ſeu eiuſdem celebritatis ſignatus IV. Kal. Septembris, tam in Martyrologio Vetuſtiori noſtro, quam alijs adductis codicibus repræſentatiuus eſſet, ſiue id Eccleſia voluerit, vt animaduertit Baronius (translata in aliud tempus memoria propter ieiunium, & ſolemnitatem Paſchalem) ſiue immutato celebritatis die, quòd in Natalem Domini incideret. Facile eſt autem à fidelibus diem 29. Auguſti, pro decollationis memoria, ſeu Natali paſſionis firmatum eſſe, tam in Oriẽtali, quã Occidentali Eccleſia, quòd in eo aliqua eiuſdem reliquiarum, vel capitis ſolemnis translatio euenerit, vnde ſimul translationis, vel capitis inuentionis dici potuerit, & etiã decollationis vocaretur, vt ex Beda, & alijs ſupra vidimus.

III. Kal. Septembris.

ROmæ natalis Sanctorum Gaudentiæ virginis cum reliquis tribus, & natalis Sanctorum Felicis, & Audacti.

AVGVSTI 30.

VBerius in hodiernis faſtis Corbeienſe Martyrol. apparet, quoniã & D. Ioannis Baptiſtæ paſſionem, & nongentorum martyrum memoriam ad hanc diem ex ſuperiori tranſtulit, ſed mutilum re vera eſt, dum Felicem, & Adauctum omnibus memoratos ita prætermiſit. *III. Kal. Romæ natalis S. Gaudentiæ virginis cum reliquis tribus. In Prouincia Paleſtina ciuitate Sabaſtia paſſio S. Ioãnis Baptiſtæ. & alibi natalis nongentorum martyrum, qui eadem die paſſi ſunt.* Vetuſtiſſimum verò S. Villibrordi, ita cum libris noſtris conuenit. *III. Kal. Septembris Romæ Felicis, Adauti, Gaudentiæ virginis cum alijs iij.*

Gaudentiæ. Sanctæ huius Romanæ virginis, non aliud quam nomen ex temporis voracitate relinquitur. Agunt de ea

Roma-

Romanum M. Beda, Vsuardus, Petrus de Natal. lib.xi.n.132. Bellinus de Padua, Maurolycius, Galesinius, quorum aliqui anonymos tres socios adijciunt, alij prætermictũt. Nihil hìc addit Baronius præter vetustos codices, neq; Ferrarius in catalogo SS.Italiæ. Virginẽ fuisse peculiari corona notant, tam libri nostri, quã reliqui ferè omnes, quorũ aliqui dũ martyrẽ expresse non vocãt, ansam dubitãdi Ferrario dederũt, an martyr fuerit; sed ex mss. & vetustioris M. stylo dubitationi locus non relinquitur. Notkero tamen non memoratur, neque Adoni.

Et natalis SS. In M. Vetustissimo Romæ primùm Felicis, & Adaucti memoria agitur, quam Gaudentiæ, & sociorum. Vnde sanctos hos martyres Romæ esse tribuendos liquet. Felix in eius Actis apud Surium T.8., plurimùm ex Adone concinnatis, Præsbyter fuit: Adauctum verò socium, proprio ignorato nomine, quod se ad agonem addiderit, vocatum testãtur: sub Diocletiano coronam abscisso capite compleuisse eadem docent, ac sepultos iij. Kal.Sept. via Ostiẽsi, vbi radicitùs superstitiosa arbor iussu S.Felicis euulsa prodigiosè fuit, & deinde ædificata Basilica. De cœmeterio Comodillæ antea nuncupato, de sepultura SS. Adaucti, & Felicis via Ostensi prope S.Paulum, atq. Ecclesia iisdem dicata tẽpore S. Damasi PP. ab alijs Pontificibus Leone III. & Paulo I. restaurata, agit ex mss. Aringhius Romæ subt. lib.3. cap.4. Cum his verò nequaquam consonant, quæ habet ms. Reginæ Sueciæ de SS. Felice, Adaucto, & socijs sincerè, vt arbitor, & ex genuino fonte prolata. Felicem & Adauctum cum Fortunatiano, & Septiminio nàrrãt, temporibus Diocletiani primum in Africa, vbi alter nempe Felix Episcopus fuerat ciuitatis Tubzocensis, alter nempe Adauctus Presbyteri munere fungebatur, & reliqui duo lectores clerici essent, tentos & carceribus afflictos, deinde in Sicilia variè à persecutoribus vexatos, vinculis, & carceribus maceratos, tandem gladio consummatos esse; incertum mihi, an Sicilia, vel Venusia ciuitate Apuliæ, agonem compleuerint. Venusij venerationem, ac sepulcrum accepisse, translatis fortasse ex Sicilia corporibus, idem Martyrologiũ docet, cuius scriptor Acta vidisse non dubito, dum SS. martyres captos à Magnelliano curatore xviij. kal. Iulias docet, & Felicem lvi. annorum virginem obijsse: minutiora enim hæc in Vetustioribus martyrologijs adnotari mõs non erat. Tubzucum vrbem Africæ fuisse non dubito; & fortasse Tabasicensis locus in Numidia, cuius meminit Victor Vticensis: alios hos sacros pugiles fuisse à Romanis Felice, & Adaucto, tum ex diuersis socijs, tum ex loco passionis planè constat. Quamquam vero Romanorũ martyrum Acta apud Surium duos sanctos Felices germanos fratres, eodem tempore delatos Draconi vrbis Præfecti, ambosq. presbyteros fuisse doceant, dum tamen iunioris gesta nõ prosequntur, dubium relinquerent, ne alius à ms. Reginæ Sueciæ esset, nisi omninò id excluderet proprium Adaucti presbyteri nomen, Episcopalis dignitas Felicis in Africa, & locus vbi tandem quieuerunt in Apulia, ex Africa, & Sicilia, non ex Romana vrbe iactati. Præstat autem fragmentum ms. codicis vetusti Reginæ Sueciæ de more hìc inserere. *III. Kal. Septembris. In Venusia ciuitate Apuliæ natalis SS. Felicis Episcopi Ciuitatis Tubzocense, & Adaucti Presbyteri, & Fortunatiani, & Septimini lectorum, qui temporibus Diocletiani in sua Ciuitate tenti à Magnelliano Curatore xviii. Kal. Iulij. Inde multis diu vinculis, & carceribus macerati, & in Africa, & in Sicilia, tandem gladio consummati sunt: Felix lvi. annorum virgo obijt.* De alio Felice Nolano Presbytero, & verè Confessore, vt pote, qui tempore persecutionis aduiuens, ea tandem silente in pace quieuerit, agit Ferrarius ad hanc ipsam diem in Generali Catalogo, vbi animaduertit diuersum hunc esse ab eo, qui colitur die 14. Ianuarij, licet Petrus

Hhhhh de

de Natalibus Acta vtriusque confundat lib. 7. cap. 138. Meminit Maurolycius, penes quem, non indicato loco, recolitur Ianuarius presbyter, Fortunatus, & Septimius Lectores, qui saltem officio ijdem videntur cum alijs à ms. Reginæ Sueciæ indicatis.

II. Kal. Septembris.

IN Treveris depositio Sancti Paulini Episcopi, & Confessoris. Et Ancyria Gallia natalis Sanctorum Gaiani. Iuliani. Rufini. Vincenti. Siluani. Vitalici. Antiquiri. Emiliani. Florenti. Iusti. Iulij. Antinci. Maximi. Item Vitalici. *Et depositio Sancti Elladi Episcopi*. Syrgi. Florentini cũ socijs suis. *Autisiodoro Ciuitate Sancti Optati Episcopi, & Confessoris cum socijs suis.*

AVGVSTI 31.

SAncti Paulini Treuerẽsis Episcopi celebris memoria est, non modo in Romano martyrol., sed apud alios ferè omnes latinos Martyrographos. Corbeiẽse ita hodiernas Tabulas producit. *Pridie Kal. Sept. Treveris depositio S. Paulini Episcopi, & Confessoris: hic in exilio requieuit. Ancyra Galatia natalis SS. Gaiani, Luciani, Rufini, Vincentij, Siluani, Vitalicæ, Antiquora. Emelini, Florentini, Iustę, Iulię, Antinei, Maximi. Item Vitalica. Et depositio S. Elladij Episcopi, Syrgi, Florentini, cum sanctis socijs eorum. Autisiodoro depositio S. Optati Episcopi, & Confessoris*. Præterea, quæ hac ipsa die adducit pro Sancto exule, ac Confessore Paulino Treuerensi, Cardinalis Baronius, videndus est Mersæus in Annal. Archiepiscoporum Treuirensium, vbi docet S. Paulinum à S. Martino Turonensi consecratum, & à D. Ambrosio dilectum, & excultum; in exilium ob fidem pulsum sub Constantio Ariano Imperij eius 20. notat S. Hieronymus in Chronico, vnà cum Rhadiano, quos vocat Galliarum Episcopos; deinde anno 23. eiusdem impij Imperatoris, Xp̃i 363. ita eiusdem obitum notat. *Paulinus Treuirorum Episcopus in Phrygia exulans moritur*. Vnde siue à D. Hieronymo, siue alio scriptore potuit in Martyrologium Vetustius referri: & quia inter ærumnas exilij mortuus est, coronã passionis accepisse dicitur ab Vsuardo, Adone, Notkero, & Romano M. vnde expresse martyr vocatur à Petro de Nat. lib. 7. c. 139. Corpus Treuerim deinde translatum cum alijs SS. pluribus martyribus inuẽtũ fuisse in crypta anno Domini MLXXI. docet Sigibertus in Chronico. Eiusdem hac die venerationem, siue Sancti obitus fuerit, siue translationis ita signat martyrol. Vetustissimum. *Pridie Kal. Septembris. Treveris depositio Paulini Episcopi, & in Ancyra Galytia Gaiani, Iuliani, Rufini, Vincenti, Siluani. Et Italica Emiliani, Florenti, Iusta, Iulia, Anthinei. Item Italicę. Eladi Episcopi, Sergi, Florẽtiana. Autisiodoro Optati Episcopi.*

Ancyra Galliæ. Nostrum codicum Gallicus antiquarius, in gentem suam propensus, sæpe pro Galatia Galliam scripsit, vt sæpe monuimus. Galitiam etiam malè posuit pro Galatia librarius M. Vetustissimi, optimè vero scripsit exceptor M. Corbeiensis, & ms. Reginæ Sueciæ *Ancyrę Galatię*. Immurato autem nomine Vitalici, aut Vitalicæ, quod constanter retinẽt libri nostri cum Corbeiensi

beienſi in Italicam,ad ambages nos deduxiſſet, an Italica pro martyris nomine, an loci, vel vrbis accipiendum eſſet, quòd Italica Hiſpaniæ Bæticæ oppidum Ptolemeo, & alijs ſit. Si enim pro oppido acciperetur, non omnes numerati martyres Ancyrani eſſent, ſed primi tãtùm quinque ſub Gaiano eorum duce. Tutius tamen exiſtimaui,plures,& bonæ notæ codices amplecti, quam vni tantum inſiſtere, præſertim quia mſ. Reginæ Sueciæ omnes hic enumeratos martyres, quamuis ſingillatim non exprimat, collectim Ancyræ ita tribuit. *Ancyræ Galatiæ natalis SS. Gaiani, Iuliani, Ruſini cum aliis xi.* quorum numerus ad Elladium vſq. Epiſcopum,omnes in libris noſtris nominatim explicatos, Ancyranos martyres complet, quemadmodum etiam quot quot in Corbeienſi Martyrologio, & Vetuſtiſſimo eodem recẽſentur. In hoc tamen deſunt Antiquirius, ſiue Antiquira, & Maximus. Neque hìc negandum eſt, nomina aliqua (vt paſſim etiam alibi) quæ in aliquibus codicibus ſanctorum virorum martyrum ſunt, in alijs ſanctarum mulierum propria eſſe, idq. eueniſſe librariorum oſcitantia, qui malè poſtremas nominum ſyllabas ſignauerint.

Et depoſitio S.Elladi Epiſcopi. Inter Ancyranos cælites S. Elladium Epiſcopum numerandum non eſſe depoſitionis nomen, quod paſſim recentioribus ſanctis confeſſoribus accomodatur, ſuadere poteſt. Socium illi addit, non indicato paſſionis loco, Aulianum pariter Epiſcopũ Maurolycius,quẽ alibi memoratũ hac die nõ inuenio. Elladiũ Viennenſem Epiſcopum,& Confeſſorem recolit Gallia apud Sauſſayum calendis Iunij Elladium Autiſſiodorẽſem, cuius vita legitur in Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiod. cap.v. venerantur Galliæ Hagiologia 8. Idus Maij. Nec videretur (ſi eiuſdẽ Vrbis Epiſcopus fuiſſet) in Additamento diſiungendus ab Optato Autiſſiodorenſi, qui deinde recolitur. Dubius etiam hæreo, an S. Epiſcopus interpolatus ſit ante Sirgium, vel Sergium, & Florentinium, ſiue Florentianam, ac ſocios, vel an hi, ijſdem Ancyranis martyribus ſint copulandi. Helladium Ægyptium Epiſcopum, & martyrem cum Stephano, & Victore pariter Epiſcopis indicat Petrus de Nat. lib.xi. n.138., ſed qui martyres ſint, & 8.Idus Maij recolantur, non pridie cal.Septembris. Sammarthani quinto loco S.Eladium, nudo dumtaxat nomine repoſuerũt inter Epiſcopos Autiſſiodorenſes.

Optati Epiſcopi. De Optato Autiſſiodorenſi Epiſcopo, qui cum ſociis ſuis BB. Vrſo, Theodoſio, & Gregorio in Eccleſia S. Germani communi veneratione recolitur, die poſtrema Auguſti agit Sauſſayus. Vita eſtat in Hiſt. Epiſc. Autiſſiodorenſium apud Lebbeum cap. 14. vbi eodem die pridie Kal.Sept. venerari docetur, ſanctos Presbyteros Sanctinum atq. Memorium, tam vitæ, quam beati obitus ſocios, quos in libris noſtris ſub ſociorũ nomine memorari libenter exiſtimarem; cum in eodem etiam Sarcophogo requieſcant, vt habet etiam Hericus Monachus de Mirac.S.Germani Autiſſiod. cap.15. Sanctum Optatum ceſſiſſe è vita die 31. Auguſti habent decimo quarto loco Epiſcoporum illius Eccleſiæ Sammarthani,nec aliud addunt.

KAL. SEPTEMBRIS.

Litanias Indicendas

September habet dies XXX.

SAncti Reguli martyris. In Capua aquaria Natalis S.Prisci. In Tuturtina Tusciæ Natalis Sanctorum Terrentiani Episcopi. Felicis. Donati. In Villa Herdona in Apolia Syracusæ natalis Sanctorum Eucti. Hermogenis. Calisti. In Africa Ciuitate Toniza natalis Sanctorum Tascij. Dubitati. Valenti. Donati. In Carthagine natalis Sanctorum Fortunati. Donati. Felicis. Bellausia Prima natalis Sancti Marciani Episcopi. Et alibi natalis Sanctorum Sisinnij. Amauxi. *Cenomanis Ciuitate depositio Sancti Victoris Episcopi, & Confessoris. Sennonis Ciuitate depositio Sancti Lupi Episcopi, & Confessoris.*

SEPTEMBRIS I.

QVamquam apud Cardinalē Baronium in notationibus ad Kalēdas Septembris mſ. S. Reguli Historia producatur, & ex hac carmina quædam tanquam Bedæ adducantur: attamen sancti huius Episcopi memoriam, præterquam in codicibus nostris, recoli in aliis, quibus insistimus mſſ. non inuenio. Vetustissimū Antuerpiense M. primò dabimus. *Kal. Septembris, in Apulia Felicis, & Donati, & in Capua Prisci, & in Casino Constāti Aquiria S. Prisci, Terentiani Episcopi, Herdena Siracussa Erodi, Hermoginis, Calesta. In Africa Tasciæ, Dubitati, Valenti, Donati, Kartaginis, Fortunati. In Carthagine Primi, Materni, & alibi Sisinni, Amausi. Colomanis Victoris Episcopi, & Confessoris.* Nec in Corbeiensi S.Regulus memoratur. *Kal. Septembris Litania Indicenda. In Capua Aquiria natalis S.Prisci martyris, Magnilis. In Tudertana Tusciæ natalis SS.Terentiani Episcopi, Felicis, Donati, Siluani. In villa Her Donati. In Apulia Syracusa natal. SS. Euoti, Hermogenis, Calesta, Iuliani. In Africa ciuitate Toniza natalis SS.Tuscia. Dubitati, Valentij, Donatę. In Carthagine natalis SS.Fortunati, Donati, Felicis. Et alibi natalis SS. Martiani Episcopi, Sisinni, Amauis. Cenomanis ciuitate depositio S.Victoris Episcopi. Ambianis ciuitate S.Firmini Episcopi, & Cōfessoris. Egidij Abbatis.*

S.Reguli martyris. Carmina, quę in Notationibus ad hanc diem Baronius affert, legi in martyrologio Vvandelberti hædino mſ. apud Lucenses Canonicos ex quo fortasse immutata accepit, qui S.Reguli in Africa Episcopi, & in Tuscia martyris Acta illa mſſ. contexuit, cuius Baronius meminit. Quamquam enim Vvādelberti omnino sit metricum illud Martyrologium, nullum tamen Auctoris nomen in eo codice præfert, vnde facile ab illius vitæ scriptore celeberrimo martyrol. auctori Bedæ tributū fuit. Vbi autem Vuandelbertus habet.

Septēbris Iosue tenet, orditurq. Calēdas.

in perantiquo, & ante quingentos annos

scripto

scripto codice illo Lucensi legitur.

Septembris Regulus tenet, orditurq. Calendas,
Regulus antistes, qui suum caput ense peremptum
Portauit binis Christo stadijs faciente,
Cuius reliquias nunc vrbs Lucensis adorat.

Quæ pariter carmina ijsdem verbis scripta leguntur ad calcem vitæ, seu passionis S.Reguli in vno ex magnis hædinis codicibus Passionalibus Canonicorum Lucensium. Et vt verùm fatear, suspicor, ab illius Ecclesiæ clericis, vbi S.Reguli Episcopi corpus quiescit, & solemnis est memoria, hæc Vvandelberti carmina eiusdem S.Reguli celebritati fuisse accomodata, & quæ Baronius Acta mss. habuit, ex Lucensi Ecclesia defluxisse. Neque negarem ab ijsdem clericis, in fronte hodierni laterculi librorum nostrorum, memoriam S. Reguli ad vsum Lucensis Ecclesiæ superadditam fuisse, cum S.Episcopus, (vt ex mss. Actis, & eius vita apud Cæsarem Franciottum, & Siluanum Razzium Italicè scripta patet) non ex antiquis martyribus fuerit, sed sub Totila coronatus, hoc est circa annum 550. Ex Africana Arianorum persecutione profugum, & vi tempestatis impulsum ad Populonij solitudinem peruenisse, ibiq. Eremiticam vitam ducentem, Tyranni Totilæ iussu capite trūcatum expetitam martyrij coronam accepisse narratur in eius vita, ac eiusdem asseclas, & discipulos fuisse Cerbonium, & Felicem. Archiepiscopum in Africa vocant Acta SS.Iusti, & Clementis, quæ typis Florētinis edidit Augustinus Florentinus Camaldulensis; sed quam ibi cathedram tenuerit, & quæ ibi pro fide gesserit silētio inuoluuntur. Sedatæ maris procellæ, caputq. ense truncatū per bina stadia proprijs manibus delatū, & discipulorū interim alloquutio inter eius sanctitatis prodigia numerātur. In Populoniæ finibus sepultum, atque ex erecta ibi Basilica sacrum corpus Lucā fuisse translatum docent Acta translationis apud Ferdinandum Vghellium amicum nostrum, & in Italiæ sacræ voluminibus clarissimum Tom.1. ex Vaticana membrana, quæ licet cum lectionibus in eius celebritate apud Lucenses legi consuetis conueniant, multa tamen egere correctione in dypticis nostris Deo fauente ostendemus. Hac etiam die S. Regulum, cum Felice Episcopo eius socio, Pisis in cathedrali venerari, vbi eorum corpora quiescant, idem Vghellius affirmat. Ferrarius tamen post Razzium aliquas ibi reliquias asseruari non corpus scripsit, & vbi S.Felix passus sit ignorari ex Tabulis illius Ecclesiæ deducit. Equidem si idem S.Regulus Pisis, & Lucæ veneratur, vt idem dies, Episcopalis dignitas, martyrij titulus suadent, in Pisana Ecclesia potius S.Felicis corpus quiescere, cū aliquibus S.Reguli reliquijs dicendū esset, quam S.Reguli. Dum enim hæc scriberem Eminentissimus Cardinalis Episcopus Lucensis Hieronymus Bonvisius sacras suæ Cathedralis reliquias sedulò perlustrans, adaperto S. Reguli marmoreo tumulo, inuenit Sancti martyris ossa candidissima, optimèq. seruata, & à quibus pro humani corporis integritate vix aliquæ particulæ deficere possint, vt ex Actis illius visitationis cōstat. Inuenta etiam in eadem lapidea Arca fuerunt parua ad quadrantis mensuram ænea, & vetusta numismata quorum aliqua penes me reposita malè sculptum Lucæ Vrbis nomen præferunt, ibidem illa, vt credere par est tempore trāslationis inclusa. S.Reguli præter adductos scriptores meminit Romanū martyrologium. Hic cum Episcopus Africanus, fuerit à Regulo Episcopo Arelatensi, cuius vitam scribit Petrus de Natal. lib.4. cap.15. omnino alius est.

In Capua Aquaria. Deest *Via Aquaria*, sicuti in Corbeiensi M. & legendum, ita esse docēt cum Martyrologio Romano, Beda, Vsuardus, Ado, & alij; ex quibus Petrus de Natalibus hausit lib. 8. cap.15. Capuanos de vijs gloriarisolitos habetur apud Ciceronem orat. 11. ad

ad populum contra Rullum. Aquariam proinde viam facile est apud illos magni fuisse nominis. S. Priscum martyrem omnia ferè latinorũ martyrolog. testantur fuisse vnum de antiquis Christi discipulis. Primum Episcopum Capuanum etiam vocant recentiores, vt Galesinius, & Ferrarius ex antiquis Ecclesiæ Capuanæ monumentis, quod etiam Baronius in Annalibus consentit ad annũ 46. Confossum fuisse, non ad Viam Aquariã, sed ad Vicum Aquarium habet idẽ Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, qui alium etiam Priscum recentiorem Africanum Episcopum cum pluribus socijs ad litora Campaniæ ex Vvandalica persecutione appulsum, & Capuanæ Ecclesiæ præpositum narrat ex ijsdem Ecclesiæ Capuanæ monumentis, & Romano martyrol. Viam non vicum vocant Acta S. Prisci; narratur enim quod ille *ante ciuitatem in via, qua ducit Beneuentum cum duobus ministris suis habitabat*, prope quem locum coronam accepit, & humatus est in vetustissimo ab illius nomine vocato S. Prisci cœmeterio, vt animaduertit in Apparatu ad antiquitates Capuanas Camillus Pellegrinius differt. 2. Italica p. 350. Magnilium socium S. Prisci omnino Corbeiensi M. debemus, alibi enim mihi non comparet.

In Tudertina Tusciæ. In Tudertina Ciuitate Tusciæ legendum esse omnino existimo, facem præcipuè præbente M. Corbeiense. Tuderti in Vmbria legit Romanum M. vti re vera oppidum nunc est in Vmbria, sed Antonino Tudernum opidum est Tusciæ, alijs Sudernum in agro Viterbiensi. Terentiani Episcopi Acta se habuisse Baronius notat ad hanc diem ab Ecclesia Tudertina, & Martyriũ ex Breuiario Capuano. Eadem præfert per compendia Petrus de Nat. lib. 7. c. 126. & fusiùs Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ; qui etiam veterem Ecclesiæ Tudertinæ hymnum affert. Sepultum extra Vrbem Tudertinam octauo milliario in loco, qui Colonia dicitur, Kal. Sept. idẽ addit. Petrus de Natal. lib. 7. cap. 136. Flaccum Idolorum Sacerdotem Terentiano socium iungit, & ambos decollatos iuxta flumen secus murum ciuitatis iij. Kal. Septembris affirmat; sepultũ verò octauo miliario ab Vrbe in loco, qui dicitur Petroso. De socijs Felice, & Donato, ac M. Corbeiensis Siluano nullus alius còdex, aut editus scriptor, quam viderim, loquitur. Nisi ex xij. illis fratribus Africanis fuerint, quorum certamen carmine scripsit Alfanus Episcopus Tomo x. Surij, quorum ætate seniorem Donatum Presbyterum S. Cyprianus ordiuauit, Felicem verò Hypodiaconũ. Siluanus à Corbeiensi additus inter xij. fratres non numeratur. Hos verò in diuersis locis Apuliæ agonem compleuisse, idem Alfanus docet.

In Villa Herdona. Vel insignem librarij nostri errorem detegit M. Corbeiense, vel insigniorem præferr. Legit enim in Villa Har Donati. Herdunæ aptius meo iudico legit Martyrol. Vetustissimum, seu potius Herdoniæ, quæ Vrbs est Dauniæ in confinio Apulorum, & Hirpinorum, obscuri antiquitùs nominis, vt habet Silius lib. 8. nunc excisa, & Erdonia etiam sine aspiratione alijs nuncupata. Quia verò Villa, seu potius diuersorium inter Asculum, & Ceriolam re vera nunc est, rectè additur in libris nostris *in Apulia*, scilicet Daunia, non Peucetia. Syracusam hìc pro Vrbis nominè acceperunt librarij nostri, & natalem SS. vel addiderunt, vel potius postposuerunt. Nos cum M. Vetustissimo Siracusæ pro nomine martyris potius accipimus, & legimus. *In Villa Herdona in Apulia natalis SS. Siracusæ, Euoti, Hermogenis, Callisti*, ad cuius normam restituendum etiam putarem M. Corbeiense in hoc magis luxatum, licet in eo Iulianus post Calistum superaddatur. Postridie Græci in Menologio Euodium Callistum, & Hermogenẽ fratres nõ indicato passionis loco recolũt, ex quibus Rom. M. emẽdatum à Baronius accepit.

In Africa. Tonizam vrbem in Africa apud Geographos hucusq. non inueni

ueni, nisi forte Toneisa sit Antonini, vel Thinissa Ptolemei, aut Tunes recentiorū, in Africa propria. Quatuor, qui in libris nostris recensentur martyres Africani, in alijs martyrologijs memoratos non inuenio. M.Corbeiense pro Tascio Tusciam scribit, & pro Donato Donatam. Tasciam pro Tascio tantum retinet M. Antuerpiense: in reliquis cum libris nostris conuenit, prætermisso tamen Vrbis Tonizæ nomine.

Carthagine. Tres cum codicibus nostris Carthaginenses cælites recolit M. Corbeiense, Fortunatum, Donatum, & Felicem, qui ex xij. fratribus Africanis esse possent Adrumenti ciues. Hi ad Carthaginem euocati, carcerem ibi, fustuariq. sub Valeriano Præfecto perpessi sunt, donec ab eodem, metu Carthaginensis seditionis, in Apuliam per nauim abstracti diuersis locis coronarentur. Donatū, & alterū Felicē in Ecana, siue Troia in fundo Sētiano gladio trūcatos, Septembris primo, adductus supra Alfanus Archiep. Salernitanus apud Surium docet, quamuis Fortunatianū, alijs Fortunatum, in Apulia cum tribus fratribus, seiunctim à Donato, & altero Felice coronatū doceat cap. 42. Ferrarius, de his agit, sed minus distinctè ex monumētis Ecclesiæ Beneuētanæ, & in eadē vrbe certamen tulisse simul omnes affirmat. Baronius Acta illa metrica Alfani corrigit in notis. Chartagine tantū Fortunatū, corrupto nonnihil Vrbis nomine, recolit M. Vetustissimum; Fortunatum vero Donatum. & Felicem ms. Reginæ Sueciæ *Kal. Septembris. Carthagine natalis SS. Fortunati, Donati, Felicis.*

Bettausia Prima. Primum pro Prima habet M. idem Antuerpiense, & Carthagini cum Materno tribuit. *Alibi* verò incerto loco, tam Martianum Episcopum, quam Sisinnium, & Amauinm refert M. Corbeiense. Libri nostri ignotā Bettausiam exhibent. Incertum mihi, an nomen Martyris sit, vel loci. Martianum Episcopum Terdonensem recolit Rom. martyrol. *6*. Maij, Syracusanum die 14. Iunij; Græci vero die 30. Octobris: nequaquam tamen socij iunguntur Sisinnius, & Amauxius, siue Amauius.

Cenomanis. S. Victorem Episcopum Cenomanensem hac die etiam refert M. Romanum, vbi Baronius aliqua addit ex Molano ad Vsuardum: meminit Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, Maurolycius, & diffusiùs Saussayus. Quæ de ipso S. Liborij successore refert Gregorius Turonensis de Gloria Confess. habet etiam Surius T.*9*. Sammarthani Liborio statim S. Victorē nudo tantum nomine ornatum substituunt, & post Victorem Victorium, vel Victurium, de quo Gregorius Turonensis, scripserit. Inter fuisse Concilio Andegauensi 453. & Turonensi 461. & obijsse Calendis Septembris addunt.

Senonis. De S. Lupo Episcopo Senonensi agunt, qui supra. Vitam diffusiorem habet Surius initio Tom.*9*.: contractiorem Petrus de Natalibus lib. 8. cap. 20; floruit circa annum 630. vel potius *616*. vt habent Sammarthani To. 1. Galliç Christianç, quē ab exilio reuocatum obijsse docent Kal. Septembris cum ordine 19. in Archiepiscopatu Senonēsi sederet; superadditnm tamen à Gallico antiquario, vnà cum S. Victore Cenomanensi non dubito.

IIII. Nonas Septembris.

IN Nicomedia Natalis Sanctorum Zenonis. Gorgoni. Monolappi. Theotæ cum filijs suis, & Cusconi. In partibus Appamiæ natalis Sanctorum Anthoni, & Antonini. In Cartagine Natalis Sanctorū Dubitati. Tusci. Valentini. In Sicilia natalis Sanctorum Eupli. Ioseph. Feli-

Felicis. Secundi. In Alexandria natalis Sancti Theodori. In Antiochia natalis Sancti Timothei. *Lugduno Galliæ depositio S. Iusti Episcopi, & dedicatio Basilicæ ipsius. Augustiduno depositio S. Syagri Episcopi.*

SEPTEMBRIS 2.

NIcomedienses martyres Zenonem, eiusq. filios Concordium, & Theodorum exhibet Romanum M., quorum certamen, vt addit Baronius, legitur in veteri Breuiario Ecclesiæ Capuanæ. Aliter hos martyres notat M. S. Villibrordi. *IIII. Nonas Septembris. In Nicomedia Zenonis, Theodotę, & filiorum eius Gorgoni, Menolappi, Cosconi. In Parisijs Apamiæ Antoni, & Antonini. Karthagine Dubitati, Tusci, Valentini. Sicilia Eupli, Ioseph. In Apulia Felicis, Secundi. In Alexandria Teodori. Et Antiochia Timothei. Lugduno Iusti Episcopi.* Gorgonium hic Menolappium, & Cosconium veneratur M. Vetustissimum tanquam Theodotæ filios; sed diuersus in libris nostris ordo, tanquam anonymos, filios Theodotæ agnoscere videtur, & alios ante Theodotam, & seiunctim recenset, quemadmodum etiam M. Corbeiense. *IV. Nonas Sept. In Nicomedia natalis Sanctorum Zenonis, Gorgonij, Monolappi, Theodotæ cum filijs suis: & Cosconi. In partibus Apamiæ natalis Sanctorum Dubitati, Tuscię, Valentini. In Sicilia natalis sanctorum Eupli, Iosephi, Felicis, Secundali, Iulij. In Alexandria natalis S. Theodori martyris. In Antiochia natalis Sancti Timothei martyris. Lugduno Galliæ, depositio S. Iusti, & dedicatio Basilicæ ipsius Sancti. Stabulaus Sancti Remacli Episcopi, & Confessoris. Corbeia Monasterio, dedicatio Basilicæ Sancti Martini Pontificis.* Pro Concordio etiam ms. Reginæ Succiæ Gorgonium habet seiunctim à Theodotæ filijs anonymis 4. Nonas. *Nicomedię SS. martyrum Zenonis, Gorgonij. Theodotæ cum filijs suis.* Menalippum igne consumptum memorat hac die Menologium Canisij, sed incerto loco: Zenonem vero die sequenti, qui in lebetem plumbo feruenti plenum iniectus Deo animã reddidit. De Theodota cum tribus filijs agunt Græci in Menologio ad diem 29. Iulij. Hæc ex Vrbe Nicæa, iisdem temporibus cum S. martyre Anastasia viuens, à Leucatio Præside, cuius nuptias detrectauerat, missa ad Nicetium Præfectum Bithyniæ, & simul cum tribus filijs, in disciplina Domini ab eadem eruditis, in caminum ignis iniecta, martyrio cum ipsis coronata est.

In partibus Apamię. Notkerus *apud Appamiam B. Antonij martyris* memoriã exhibet. Antoninum vocat in Apamia martyrem Vsuardus. Pamiæ in Gallia. Antoninum pariter recenset Romanum M., vbi Card. Baronius animaduertit, nõ Apamiæ in Syria, vt multi opinati sunt, sed Pamiæ apud Tolosam ex Tabulis ecclesiæ Palentinæ, vbi eius reliquiæ quiescunt passum esse. At martyrium fecisse Apamiæ, in Syria, habent Acta eius apud Petrum de Natalibus, quem iam Presbyterum, dum loca sacra cum quibusdam fidelibus visitaret, ad radices Montis Apamiæ truncato capite, accepisse coronam narrat. Vetustissimum M. Antuerpiense Parisijs Antonium, & Antoninum martyres tribuit cum Apamia, quam pro alia martyre accepisse videtur, non sine errore ex plurimorum codicum fide. Apamiam ad Aurigerũ amnem, cis Pireneos montes, sub diœcesi Tolosona, ex Massonio describit Ortelius, in qua S. Antonium martyrem recolit Hagiologium FrãcoGalliæ apud Lebbeum, penes quem etiam To. 1. Bibliothecæ p. 685. extat passio B. Antonini martyris, *qui passus est sub Apamia ciuitate iv. Nonas Sept.* Ex ms. codice S. Albini

bini Andegauensis fusiùs hæc scripta est, neq; à Petro de Natalibus dissentit, nisi quòd Apamia oppidum in Syria nõ describitur, & pro sanctis locis non Palestinam intelligit, sed *loca sacra vbi Sanctorum corpora quiescebant*. Flumen verò, vbi S. martyris caput abscissum, iactatũ esse, scribit Petrus de Natalibus, Arcia in Miraculis ad passionem subiunctis vocatur, quod in Garonnã defluit; ex quo flumine per Tarnis fluuium in Auarionis alueum decurrentẽ, in Valle sacrum pignus substiterit, quæ tunc Nobilis vocabatur, vbi S. Capiti Ecclesia, non sine prodigijs fuerit constructa, dum reliquũ corpus alibi prope Apameam remanserit. Vnde rectè in libris nostris, & Corbeiensi, quoniam in duobus locis S. Antonini venerabantur reliquiæ, dicitur, *In partibus Appamiæ*. Saussayus Apamiæ in Aquitania Antoninum Præsbyterum, & martyrem, & in loco ad fluuium Aurigeram exhibet, vbi martyrio coronatus fuit, ibi Abbatiam deinde fideles erexisse addit, quæ sub Bonifacio VIII. in Episcopalem sedem euecta fuerit. Vetus martyrol. S. Sabini de Leuitania in Pirenæis hac ipsa die 2. Septembris S. Antonino socios videtur addere his verbis *Apud Apamiam ciuitatem passio S. Antonini martyris, & passio SS. Aniceti, & Formi fratris eius tempore Diocletiani.* Sed hos in die passionis socios S. Antonini esse, non in certamine crederem. Verùm S. Antonius, & Antoninus Apamienses martyres diuersi sunt in libris nostris, & M. Corbeiensi; coniunctim verò hîc venerantur, quòd Apamiæ ambo passi sint, sed alter eorum, qui Antonius dicitur Apameæ Syriæ, alter Apameæ Aquitaniæ. De Antonino Apamiensi Syro propalam agunt postridie libri nostri, vbi aliqua addenda videantur.

Carthagine. Africa martyrũ ferax, editis alijs MM. ignotos tres martyres exhibet in libris nostris, & M. Vetustissimo, hoc est Dubitatũ, Tuscũ, & Valẽtinum. Addit Corbeiense Donatũ, dum pro Tusco Tusciã, & pro Valẽtino Valentiũ refert.

In Sicilia. Pro Secundo Secundulũ legit M. Corbeiense, & Iulium supra codices nostros exhibet. M. Vetustissimũ sæpe in locis distinguẽdis accuratius Siciliæ non nisi Euplum, & Iosephum tribuit: Apuliæ verò Felicem, & Secundũ. De Euplio, & Serapione Confess. Catanæ in Sicilia agit Ferrarius in vtroque Catalogo ex illius Ecclesiæ Tabulis, Beda, & Adone ad diem xi. huius mensis. Sed non idem Euplus videtur ex socio Serapione, non Iosepho, & Confessoris titulo. Alium Euplum Diaconum retulimus ad diem 12. Augusti.

Alexandria. Alijs editis martyrol. ignotus Alexãder, in libris nostris Corbeiensi, & Antuerpiensi singulariter recolitur. Episcopalis nota quidem non additur, sed cum sæpe in Vetustiori M. nil nisi nomen indicetur, non pugnat, quin Theodorus Episcopus Alexandrinus esse possit, qui spinis coronatus, ad Seruatoris nostri imitationem, & alapis cæsus, per vrbem ad irrisionem circunductus, in mare proiectus, & seruatus, obtruncatus tandem, in eadem Alexandrina Vrbe sepultus, à Græcis recolitur die huius Mensis Septembris xij. tùm in Menologio Canisij, in quo Episcopus dicitur, tum in Menologio Basilij in quo martyr tantùm, non Episcopus vocatur, & fusiùs eius certamen narratur.

Antiochia. Timotheus Antiochenus hac die in vulgatis huc vsq. martyrolog. non indicatur, & dum in eius venerationem cum libris nostris conspirant martyrol. Vetustissimum, & Corbeiense, nihil addendum succurrit.

Lugduno. S. Iustus Lugdunensis Episcopus celebris est, tam in Romano martyrol. quam apud reliquos latinos. Aliqua de eo habet Baronius: omnia eleganter Theophilus Raynaudus in Hagiologio Lugdunense. Vitam exhibet Surius Tomo 9. Anno 381. Interfuit cũ S. Ambrosio Concilio Aquil. vt etiam ad annum illum notat Baronius. Decessum eius hac die 2. Sept. notant Rabanus, & Vsuardus, à quo discedentem

Adonem redarguit idem Raynaudus, cũ tamen in Rom. martyrolog. emendato eius obitus statuatur pridie Idus Octobris, & dies 2. Septẽbris trãslationi eius ab eremo assignetur. Nos de eius trãslatione ab Eremo egimus ad diem 4. Augusti: Basilicæ verò dedicatio eodem hìc die signatur. Sancti viri obitus diem apud Raynaudum nõ inuenio, sicuti neq. apud Saussayum, neq. apud Sammarthanos, qui ex Lirinensi ms. codice vitam eius indicant, nõ obitum. Decimus tertius Lugdunensis antistes ab illis numeratur; & in antiqua inscriptione acta eius strictim indicantur, sed quæ hìc de Ecclesiæ dedicatione apponuntur Antiquarij additionem sapiunt.

Augustoduno. De S. Siagrio agit Saussayus ad diem 27. Augusti. At hìc expressè eius depositio memoratur, sicuti in ms. Martyrologio S. Sabini de Leuitania vbi hæc habentur, non vbique obuia ad diem 2. Septembris. *Augustoduno depositio S. Siagni Episcopi, & Confessoris, qui pro quodam fugitiuo eius Ecclesiam petẽti primiariæ charitatis reddit supplicium* (subsidium melius videtur Saussayo legendum) *Gregem commissum, quem magna pietate, & modestia, ac patientia multis rexerat annis, derelinquens, se Eremo dedit, Domino adherens cultoribus eius S. Machario, Sanctoq. Paphnutio, quorum vitæ, & morum particeps extitit.* At vt cãdidè dicam, quod sentientio, vereor, ne exceptor incuriosus ex vetustiori codice fucum fecerit; & Acta S. Iusti Lugdunẽsis, qui hac eadẽ die recolitur S. Siagrio ascripserit. Cum S. Iustus fugitiuum ad Ecclesiam furenti populo innocentem reddens, de inculpabili culpa suppliciũ contra semetipsum secedẽs in Eremum sumpsit. De S. Siagrio agitur cap. 19. Historiæ Episcoporum Autissiodorensium in Aunario, cum quo interfuisse Cõcilio Matisconensi anno xxiv. Regni Guntrãni additur, imò in vita S. Aunarij apud Lebbeum T. 1. Bibliothecæ additur, huius Episcopi, tunc pueri præceptor eum fuisse S. Siagrium, seu Syagrium. Vnde valdè senem S. Syagrium obijsse fatendũ est. Plura Sammarthani in decimoseptimo Æduensi Archiepiscopo colligũt de S. Syagrio ab anno 567. ad 691. Sed hæc minutiora videant sacræ Galliæ scriptores.

III. Nonas Septembris.

IN Alexandria Natalis Aristoippi Episcopi; & in regione Apparniç Vico Aprocavito sub Constantio Imperatore, prouintia Syriç natalis Sãctorum Antonini Pueri ann. xx. & Aresti Episcopi, cuius gesta habentur. *In Aquileia ingressio reliquiarum Sanctorum Andreæ Apostoli, Lucæ, Iohannis*, & alibi Natalis Sanctorum Eufimiç, Syrici, & Taritoni, cum socijs eorum.

SEPTEMBRIS 3.

ARistoippum Episcopum Alexandriæ variè in nomine immutant alij ms. codices. Arippum vocat M. Vetustissimũ, & Episcopi titulũ omisit. *III. Nonas Septembris. In Alexandria Arippi, & in Syria Antony Pueri, & Aristoni Episcopi, & in Caudis Vitaliani Serici, Lucæ, Nepotis, Ioannis, Euphemię, Sexiei. & Aritoni.* Aristonippum vocat minus vsitato nomine M. Corbeiense S. Episcopum Alexandrinum *III. Non. Septembris. In Alexandria natalis S. Aristonipps*

stonippi Episcopi. & in regione Apamiæ, prouincia Syriæ natalis S. Antonij pueri, Aresti Episcopi. In Aquileia ingressio reliquiarum SS. Andreę Apostoli, Lucę, Ioannis Euangelistarum. Et alibi natalis SS. Euphemiæ, Syriæ Aristoni cum socijs eorum. Aristionem Græci in Menologio Canisij ad hanc ipsam diem recolunt Alexandriæ Episcopum, qui per ignem probatus in cœlum migrauerit. Fusius Aristionis martyris Episcopi Alexandrini certamen prosequitur ad hanc ipsam diem Menologium Basilij. An idem Aristio sit, ac Aristoippus, cum Alexandriæ pariter vterque dicatur Episcopus, & eodem die veneretur, facile immutatio nominis credi posset librariorium inscitia. Cum vero proximiùs ad Aristionem Græcorum accedat Ariston, siue Arestus Episcopus post Antonium puerum Syrum enumeratus, anceps substiti, si forte Aristion Episcopus fuerit Alexandriæ minoris, non Ægyptiæ, sed Ciliciæ, vel potius Syriæ, vt habet Ptolemæus ad Issicum sinum, vulgo hodie Alexandretta. Suasit, quòd in sylloge Episcoporum maioris Alexandriæ, neq. Aristion, neq; Aristoippus compareat in Catalogo Chronologiæ Nicephori, vulgo Constantinopolitani. Si quis enim primum esse contendat, Episcopum quidem Alexandriæ coronatum, vt docent Græci, sed qui alterius vrbis sub Alexandrina Metropoli sedem tenuerit, & Alexandriæ vbi frequens erat martyrũ carnificina, certamen compleuerit, non pugnabo. Rabanus vtrumq; memorat Aristippum scilicet, & Aristonem his verbis. *iij. Nonas. In Alexandria Aristippi Episcopi, & in Syria Antonini pueri annorum xx., & Aristonis Episcopi, & in Candis Vitaliani.*

Antonij pueri. Romanum Martyrologium Beda, Vsuardus, Ado, Bellinus de Padua, & Maurolycius Capuæ. Antoninum puerum, & Aristeum Episcopum recolunt, & Acta extare innuunt, quæ perijsse existimat Baronius. Ea tamen strictim prælibat Petrus de Natalibus; dum verò Antoninum puerum non xx. annorum, vt plurimi codices habent, sed tantùm decennem volũt ad fidem Christi Aristæum duxisse, cum quo deinde tentus, & varijs supplicijs cruciatus, amputato capite triumphauerit iij. Nonas Septemb. alium à Syro omnino esse docerent. Ex ea enim narratione constaret, Aristeum nequaquam Episcopum fuisse, tùm quòd Episcopus ibi non dicitur, tùm quòd ab Antonino puero edoctus asseritur, non è contra minor à maiori, atq. ità Martyrium compleuisse. Ex Ecclesia Capuana, neque Baronius, neq; Ferrarius aliquid de his afferunt, quinimò Ferrarius inter eos martyres Capuanos in indice refert, de quibus nõ fit officium. Vuandelbertus Antoninum quidem puerum triumphantem hac die canit, & Aristeum Antistitem, sed locum passionis non exprimit. At non modo libri nostri Antoninum Puerum annorũ xx. & Arestium (non Aristeum vocant) Episcopum nequaquam Capuæ recolunt; sed omnino in Syria, & Apamæca, quæ regio est, & eiusdem nominis Metropolis Syriæ. Ita etiam M. Corbeieñse licet ætatem pueri non exprimat, & Arestium S. Episcopum dicat, non Aristæum. Martyrol. Vetustissimum Apameæ non meminit, sed tantummodo in Syria Antoninum puerum, & Aristonem Episcopum recolit, quemadmodum Rabanus, vt vidimus. Tempus etiam præter morem signant codices nostri, nimirum sub Constantio Imperatore, quod ita confirmat ms. Reginæ Sueciæ iij. Non. *In Prouincia Syriæ sub Constantio Imperatore S. Antonij adolescentis annorum xx. & Aresti Episcopi, cuius gesta habentur.* Antonium, siue Antoninum Apamiensem Syrum omninò diuersum putarem ab Antonio, siue Antonino Apamiẽsi Gallo, de quo egimus superiori die; illum enim ex Actis apud Petrum de Natalibus lib. 8. cap. 24. ab infidelibus, seu Paganis, quos impugnabat, detentum, capite minutum, & in frustrã discerptũ martyrium fecisse narratur: hunc sub Con-

ſtantio Imperatore paſſum, in pace alioquin Eccleſiæ ſub Conſtantino parta, ab Arianis trucidatum veriſimilius eſſet cũ Areſtio, ſeu Areſtione Epiſcopo, niſi is Alexandrinus Epiſcopus ſit à Græcis hac die, vt diximus, memoratus. Quæ enim verba adduntur in Vſuardo, & Adone, *quorum geſta habentur*, neque in M. Corbeienſi, neq. Antuerpienſi proſtant, & tam in libris noſtris, quam in M. Reginæ Sueciæ ad Areſtium tantum, ſeu Ariſtionem referuntur, *cuius geſta habentur*. Nec horum compendium adhuc apud Græcos deeſt, præſertim in Menologio Baſilij. Galeſinius Antoninum martyrẽ Apameæ, & Ariſtionem Alexãdriæ Epiſcopum martyrem retulit in diẽ præcedentẽ, & Notkerus tacuit. Nẽ autẽ de Antonino martyre Apamienſi aliquid, quod ſuccurrat ſileamus, ex Ferrario addimus in Notationibus Generalis Catalogi ad diem 2. Septembris Antoninum in Syria martyrem, diuerſum non eſſe à Pamienſi Aquitano, neque ab eo, qui apud Placentiam paſſus eſt, & vnum martyrem diuiſum apud pleroſq. confundi. Ac ita re vera eſſe comperi ex lectionibus, quas in codice lectionarij antiqui Eccleſiæ Placentinæ apud me mſ. habeo. Quamquam enim in Calendario eidem præfixo S. Antonini celebritas indicetur 4. Nonas Iulij, & in lectionibus, non ex Vrbe Apamea, ſed è Pannoniæ opido nobilibus ortum parẽtibus ſub Maximiano coronam accepiſſe narretur, eodem tamen modo cum Apamienſe, ſiue Pamienſe Aquitano in flumine proiectum fuiſſe narratur, & iiſdem prodigijs ſanguinem, ac reliquias fuiſſe collectas affirmatur. Verum non tãtum in codicibus noſtris locus Paſſionis in regione Apamiæ ſignatur, ſed additur in Corbeienſe M. Prouincia Syriæ, & ſcrupuloſè *in Vico Aprocavito*, quæ minutiora, vt verum fatear, additamentum antiquarij recentioris ſapiunt, contra Vetuſtioris martyrologij ſtylum. Videantur etiam, quæ diximus ad diem 30. Septembris.

In Aquileia. Nec ab additamento abhorret ſingularis Vrbis celebritas: Aduentus nimirum ad Aquileienſem vrbem ſanctarum reliquiarum Andreæ Apoſt. Lucæ, & Ioannis Euang & veriſimile eſt in Vetuſtioris martyrologij contextu, cuius prototypum Aquileiæ Ado ſe inveniſſe fatetur, ab Aquileienſibus clericis ſuperadditum fuiſſe. Cum tamen in Vetuſtiſſimo M. inter martyres Caudinos, Lucas, & Ioannes memorẽtur, ſuſpicionem mouet, ne qui huiuſmodi additamentũ poſuit, vel ex eo exſcriptor, fucum fecerit, eoſq; à martyrum illorum cœtu expunxerit, & ex codice Adoni annexo, ita immutato, in noſtris libris, & Corbeienſe translatio illa defluxerit. Vmbras indicamus, vt alij lucem addant, præſertim quòd ijdem fere cœlites Mediolano aſcribãtur die 27. Nouẽbris.

Et alibi SS. Quos incerto loco martyrol. Corbeienſe, & noſtrum tres nominatim martyres, cum anonymis ſocijs proferunt, hos Vetuſtiſſimum S. Villibrordi ſingillatim exprimit, & locũ Paſſionis certum indicat. *In Caudis.* Nullam huius nominis, ſiue regionem, ſiue vrbem inuenio præter Caudium, & Caudi vrbem Samnij, quæ etiam Caudinæ fauces, & furculæ dicuntur. Caudium eſt illa Straboni, & Ptolemeo. Caudi apud Antoninũ in Apulia lego. Euphemia, quæ hic chorum ducit alia eſt ab Aquileienſi, quæ cum diuerſis ſocijs in Romano martyrol. & apud alios memoratur. Vitalianus, Lucas, Nepos, Ioannes, & Seuirius ſunt, qui in noſtris libris, & Corbeienſi, vel omictuntur, vel nominibus non expreſſi ſub ſociorum compendio comprehendũtur cum Euphemia, Siricio, & Ariſtone, ſeu Tariſtone.

In

II. Nonas Septembris.

IN Angira Gall. natalis Sanctorum Rufini. Siluani. Macelli. Gaiani Hepidi. Antonini. Eustichi. Maximi. Eusebij. Item Gaiani. Vitalici. Gaisuti. Magni. Cassi. Saturnini. Donati. Eleusi, cum socijs eorũ. Romę in Cimiterio Maximi; Via Salaria depositio Bonifatij Episcopi. Ad scām Felicitatem natalis Sanctorum Magni. Casti. Saturnini. In Gallia Ciuitate Cauallonentium natalis Sancti Marcelli martyris. Treueris depositio S. Paulini.

SEPTEMBRIS 4.

LEgendum esse Ancyra Galatiæ, frequens librariorum error aliàs nos monuit. Confirmat M. Corbeiense. *Prid. non. Sept. In Ancyra Galatię natalis SS. Rufini, Syluani, Mamelli, Caiani, Helpidi, Antonini, Eustici, Maximi, Eusebi, item Gaiani, Vitalica, Gaison, Magni, Casti, Saturnini, Donati. Eleusi cum socijs eorum. Romæ in Cimiterio Maximi, Via Salaria, depositio Bonifacij Episcopi. Ad sanctam Felicitatem natal. SS. Magni, Casti, Saturnini, Firmini. In Gallia ciuitate Cabillone, natalis S. Marcelli martyris. Treueris depositio S. Paulini Episcopi.* Neque leui mendo caret M. Vetustissimum, dum pro Galatiæ legit Gallitiæ. *II. Nonas Septembris. In Ancira Gallitiæ natalis Marcelli, Gaiani, Belpidæ, Antoni, Rufini, Siluani, Eustoci, Maximi, Eusebi. Item Gaiani Italica, Gausunti, Magni, Casti, Saturnini, Donati, Decisi. Romæ Maximi, Bonifaci Episcopi, Magni, Marcelli Episcopi.* Cum Corbeiensi M. codices nostri xvij. martyres ex Ancyrana vrbe, parua in nominibus differentia, producunt sub Rufino antesignano. Vetustissimum signat eorundem ducem Marcellum. Reginæ Sueciæ mſ. in nominibus decurtatum in capite Siluanum indicat; decem tamen, & septem martyres vidit, qui martyrol. illud mutilauit. *Pridie non. Ancyre in Galatia natalis SS. Syluani, Marcellini, Maximi cum aliis xiiii.* Tres tantum primos Rufinum. Siluanum, & Vitalicium recolit Romanum martyrol., quos pueros vocat, ex Beda, Vsuardo, Adone, Bellino de Padua, Maurolycio, Galesinio. Ita etiam puerilem ætatem testatur Petrus de Natal. lib. xi. nu. 236. ex vetustis martyrologijs. *Tres pueri martyres, scilicet Rufinus, Saluinus, Vitalicus apud Ancyram Galatiæ passi sunt pridie Non. Sept.* Nec alios præter tres in Romano martyrol. adductos refert Norkerus, qui sociorum non meminit. Vitalicam non Vitalicum reddunt Beda, & Ado. Codices nostri cum Corbeiensi, quamuis tres primo loco signatos pueros fuisse nõ exprimãt, supra alios codices, nõ modo nominibus expressis exuberant, sed anonymos sine numero addunt *cum socijs eorũ.*

Romæ in cæmeterio. Ad Catacumbas in cœmeterio Callisti prope earundem ingressum ex Ecclesia S. Sebastiani vidi, dum Romæ essem sepulcralem epigraphem, his notis in marmore signatam. *Sancto martyri Maximo.* Cœmeterium antonomasticè vocatum fuisse, quod Callisti etiam dicebatur alibi animaduertimus ex ep. 9. S. Cypriani ad Successum, vbi Sixtum scribit in cœmeterio animaduersum. Maximus Commentariensis ibi quidem sepultus fuit, sed

sed 13. Cal. Decembris vt habent Acta eius mss. in codice Sãctæ Mariæ ad martyres apud Aringhium lib.3.cap. 11. n. 14. qui nu. 21. eandem inscriptionem S.Maximi præfert *Sancto martyri Maximo*, duosque ibi eiusdem nominis martyres, ambos Commentarieses, fuisse sepultos conced.t. Hunc Maximũ Cõmentariẽsem Acta apud Card.Baroniũ anno 259. n.13. sepultum fuisse docent 13. cal. Februarij, quo tamen die in Vetustiori nostro M. non recolitur. Nomen autem apud Romanos frequens, plures in cœmeterio amplissimo, & præ cæteris celeberrimo eodem nomine sepultos non vetat. De alio S. Maximo videnda etiã infra, quæ exhibemus ad diem viij. Kal. Nouembris, & 9. cal. Decembris, & an Maximus esse potuerit ex cœmeterio Callisti nostra ætate extractum, vt ibi adnotamus.

Via Salaria. Bonifacium primam Romanum Episcopum, seu Pontificem sepultum esse *Via Salaria*, docent Pontificalis Historiæ scriptores, siue Damasus, siue Luitprandus, siue Abbo Floriacensis, qui tamen defunctum narrant 8. *Kal. Nouembris*. At certum est, in tempore, quo obitus antiquorum Pontificum signantur, plura errata incidisse, & si vera sunt, quæ ijdem notãt, hoc est Zosimum antecessorem Bonifacij decessisse 7. vel 8. cal. Ianuarij, & Episcopatum vacuum non fuisse vltra dies xi., vt notat Abbo Floriacensis, Bonifacius sedere cæpit, quinta, vel sexta die Februarij: cui si post tres annos completos addantur menses octo, ac dies 6. vel 7. quanto spacio sedisse narrant, iam non 8. cal. Nouembris obijsse certum esset, sed duodecimo vel 13. Septembris, quod magis ad martyrologium nostrum, & tempus in eo adnotatum accederet. Sin vero post mortem Zosimi Ecclesia per vnicum tantum diẽ pastore orbata fuit, vt ex literis Symmachi ad Honorium Augustum colligit eruditissimus Baronius ad annum 418. n. 74., & statim ab electione Bonifacij illæ scripserit 4. cal. Ianuar. hoc est 28. Decẽbris, quando Eulalius, à paucis extractus ab exequijs Zosimi electus in schismate fuerat, & amplius si supra diem electionis Bonifacij, seu annos tres tunc completos, super addantur menses octo, & dies septem, quando eiusdem obitus signatur, iam eiusdem depositio in diem quartam Septembris incidere conuincetur. Inter Cœlites Bonifacium primũ Pontificem numerat Petrus de Natalibus lib.4. cap. 160. sed diem obitus non signat. Apud Bedam adducitur libellus de miraculis Bonifacij Papæ, & hunc esse valde probabile est. Ecclesiæ S.Bonifacij Confessoris, & Pontificis meminit Bibliothecarius in vita Hadriani. Romæ, non indicato præcipuo depositionis loco, ita de Bonifacio ms. Reginæ Sueciæ. *Roma depositio Bonifatij Episcopi.*

Ad Sanctam Felicitatem. Anceps fui an verba hæc ad Bonifacium Pontificem referenda essent, an vero ad sequentes martyres, Magnum, Castum, & Saturninum. Illud suadebat, quòd aliqui ex adductis scriptoribus Historiæ Pontificalis Bonifacium sepultum narrent *via Salaria iuxta corpus S.Felicitatis*, & Damasus, siue Anastasius tempore schismatis docet, illum incoluisse cœmeterium S.Felicitatis martyris Via Salaria, ibique deinde fecisse oratorium, ac muneribus ditauisse sepulcrum S. martyris Felicitatis, & S.Siluani. At è contra Vetustiori M. insuetum videbam locum venerati martyris postponi, nec improbabile ducebam, Magnum, Castum, & Saturninũ in cœmeterio S. Felicitatis via Salaria fuisse sepultos. Locum, seu cœmeteriũ ad S.Felicitatem describit Aringhius lib. 4. cap. 29. & meminit Bibliothecarius supra adductus in vita Hadriani. De Magno, & Casto agunt cum martyrologio Rom. Vsuardus, & recentiores. Bellinus de Padua addit Maximum, quem seiunctim venerantur adducti mss. codices. Magnum, & Castum Romanos prætermictit M. Vetustissimum, forte quòd eius libra-

librarius eos inter Ancyranos cælites viderit numeratos, sed cum libris nostris, qui Saturninum addunt, seiunctim, eosdē exhibet M. Corbeiense, quod non modo Saturninum, sed etiam Firminū addit. De Saturnino via Salaria sepulto, eiusq. Ecclesia ab Hadriano Primo restaurata, meminit Bibliothecarius adductus in vita Hadriani, eumq. sepultum, vel in cœmeterio SS. Chrysanthi, & Dariæ, vel prope ex eodem elicitur; quinimo idem qui supra Aringhius putat n. 9. cœmeterium illud idem cum cœmeterio S. Felicitatis fuisse.

In Gallia Ciuitate Cabillone. Marcellum martyrem Cabillonēsem hac die signant cum Romano martyrol. Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, Notkerus, & recentiores: quorum aliqui summatim eius Acta percurrunt, fusius reposita T. 9. Surij, vbi insolens martyrij genus narratur: fuit enim secundo à Cabilone milliario defossus cingulo tenus, vt rectus stans inexcogitabili pœna occideretur, quod tertia die accidit. Hunc Episcopum vocat martyrol. Vetustissimum, quin etiam Episcopum, & Confessorem ms. Reginæ Sueciæ cōtra illorum Actorū fidem, vt duos Cabilonenses Marcellos fuisse suspicionem inducant. Inter Cabilonēses Episcopos Sammarthani Marcellum non exhibent.

Treueris. Cur S. Paulini Episcopi Treuirensis depositionē hic repetant, tam libri nostri, quam martyrol. Corbeiense, cum eādem indicauerint pridie Kal. Septēbris, difficile est affirmare. Nisi pro depositione aliqua veneretur trāslatio, vtpote translato corpore ab exilio Phrigiæ vbi martyr obijt. Videnda quæ de Paulino supra adnotauimus: videndi etiam Mersæus de Episcopis Treuerensibus, & Sammarthani To. 1. Galliæ Christianæ, qui Paulinum obijsse narrant anno 361. vigesimū octauum Episcopū Treuirensē, & plura de eo cumulantes, nil de translatione referunt.

Nonas Septembris.

IN Portu Romano natalis Sanctorum Taurini. Herculiani. Aristosi. Et in Capua Campaniȩ natalis Sanctorum Quinti. Arconti. & Donati. In Alexandria natalis Sanctorum Nemfidi. Saturnini, & depositio Beati Ingenui Episcopi cum socijs suis. In Aegypto natalis Sanctorū Taurini. Nemorati. Saturnini. Arapollini. *In Gallia Ciuitate Vesontione Natalis Sanctorum Ferrioli, & Ferrucionis cum socijs eorum.*

SEPTEMBRIS 5.

IN Portu Romano tres tantùm martyres numerāt codices nostri: quatuor vero martyrol. Corbeiense, quod ita suprà illos exuberat *Non. Sept. In Portu Romano natalis SS. Taurini, Heroi, Herculiani, Aristosi, & passio SS. Thothalielis, & sororis eius nomine Berbea. In Capua Campania natalis SS. Quinti, Arconti, Donati, Magni, Ianuarii. In Alexandria natalis SS. Memfidi, Sturnine. Depositio Beati Ingenui cum sociis suis, quorum nomina Deus scit. In Ægypto natalis SS. Taurini, Nemorati, Saturnini, Arapollini. In Gallia Ciuitate Vesontione natalis SS. Ferreoli, & Ferrucionis cum sociis eorum.* Binos tantum cælites purpuratos in Portu Romano signat martyrol. Vetustissimum Antuerpiense, & binas Alexandrinorum classes hoc ordine. *Nonas Septem-*

Septembris. In Portu Romae Taurini, & Herculani. In Alexandria Eutecii, Maximi, Nimpi, Saturnini. Et in Capua Quinti, Areonti, Donati. Alexandria ciuitate Nimfida, Saturnina. Ingenui Episcopi. In Ægypto Taurini, Saturnini, Nemosati, Aropollini. In Galliis ciuitate Vesontione Ferrioli, & Ferrucionis. Ex primis Romanis, seu Portuensibus martyribus Herculanum tantum agnoscunt Romanū martyrol. cum Beda, Vsuardo, Adone, Notkero, Bellino, Maurolycio, & Galesinio, qui in Notis, alios addere Hermanum, siue Herianum fatetur. Rabanus Taurinum, & Heraculanum, siue Herculanum profert: sed praeterito Herculano ex his binos refert mſ. Reginae Succiae: *Nonis Sept. Romae natalis SS. Taurini, Arescosi.* Herculanum addit M. Corbeiense, qui Nonnus est in Vetustissimo fragmento Romani martyrologij apud Bucherium. *Nonis Septembris Acontis in Porto, & Nonni, & Herculani, & Taurini.* De Acontio, & Nonno Portuēsibus egit martyrol. Vetustius nostrum ad diē 25. Iulij; vnde mirum non est hic esse praetermissos. Forte socij fuerunt certaminis, sed diuerso tempore seorsim coronati, qui nè disiungerentur, cum Herculano, & Taurino in fragmento illo memorantur. Heraclianus non Herculanus dicitur in martyrol. Corbeiensi, & in nostris libris minima differentia Herculianus, sicuti in vetustis aliquibus penes me Calendarijs, sed Herculanum disertè vocant edita omnia martyrologia. Diuersum hunc putarem ab Herculano illo via Lauicana sepulto apud Petrum de Natal. lib. 8. c. 120. eundem tamen cū eo crederē, cuius meminit lib. 11. n. 238. quē in Portu Romano passum refert nonis Septembris, & eundem cum eo, qui Parmae recolitur, vt ex Tab. Ecclesiae Parmensis refert Ferrarius in catal. SS. Italiae. Addit martyrol. Corbeiense, nullo alio loco passionis interposito, Thotalielum, & sororem eius Berbeam. Sed hos in Graecia ex Graeco libro habet Galesinius sibi ex ... Thathuclem, & Bebeam, seu Beuaam. Hos Menologium à Canisio editum recolit die praeterita quarta Septembris, diffusius Thaïuelis certamē enarrans, breuissimum verò Beueae, quod solum à Galesinio describitur, vt videtur ex Menologio Basilij Nonis Septembris, acerbum quidem in vtroq; & memorandum, licet in Romano M. praetermissum ...

Et in Capua. Omittunt hic Alexandrinos quatuor martyres Euteciūm, Maximum, Nimpium, & Saturninum, ab Antuerpiēsi memoratos, tam codices nostri, quam Corbeiense martyrol. cum Romano, & alijs; nullibi enim memoratos inuenio hac die, vnde illos esse mutilatos suspicari fas est. Nō ita de Capuanis accidit, quorum saltem aliqui in omnibus editis martyrologijs memorātur. Tres Romanum signat Quintium, Arcontium, & Donatum, cum Beda, Vsuardo, Adone, Petro de Natalibus, Maurolycio, Bellino de Padua, & Galesino. Notkerus, Eutychetem, & Maronem addit. Magnum vero, & Ianuarium martyrol. Corbeiense. Rabanus *in Campania Quinti*, tantū meminit. Beda, Fātinū, Nimphū, & Saturninum memorat, quorum postremi ex adductis Alexandrinis videntur. Ferrarius in catalogo SS. Italiae nullum adfert auxilium: de his enim nihil legi in Breuiario, & Tabulis Ecclesiae Capuanae fatetur.

In Alexandria. Ex gemino Alexandrinorum martyrum choro apud Vetustissimum martyrol. Antuerpiense aliqui cum Capuanis athletis permixti sunt: alij qui in libris nostris inciderunt. Nimphius, vel Nimpius, & Saturninus, primi ordinis apud Bedā, Capuanis associātur, sicuti Eutychetus, & Maro apud Notkerū. Eiusdem etiam ordinis videntur Euticius, & Maximus, & primi quoque ordinis sunt Alexandrini Nemphidius, & Saturninus in libris nostris: ex quibus fortasse primi ablati fuerunt, quod eosdē esse librarius, siue antiquarius putauerit.

Sed

Sed diuersi sexus secundi ordinis Alexandrini cœlites sunt in martyrol. Vetustissimo, Nimphida scilicet, & Saturnina, quãvis nomina eadem sint. Rabanus *in Alexandria Nimphi, & Saturnini* tantum meminit.

Et depositio. Ità cum Alexãdrinis secundo loco recensitis martyribus Ingenuum Episcopum vnit martyrol. Antuerpiense, vt Alexandrinum Episcopum fuisse suadeat; præsertim quòd nomine depositionis non vtitur. At inter Alexãdrinos Episcopos apud Nicephorum Constantinopolitanum Ingenuus non inuenitur. De aliqua interlineari additione suspicionem mouit, quòd Ingenuus Episcopus nusquam mihi comparaet, nisi apud Rabanum hac ipsa die his verbis, *& in Alexandria Nimphi, & Saturnini, & depositio B. Ingenui Episcopi*. Episcopus non dicitur in martyrol. Corbeiensi, sed expresſè in Antuerpiensi, & nostro. An pro Ingenuo legendus esset *Ingenuinus*, qui Episcopus Sabionensis confessor in exilio obijt, & cuius meminit Petrus de Natal. lib. 3. cap. 85. sed cum de eo omnia intricatissima sint, & nomen, diesq. depositionis non prorsus conueniant plura non adducimus videnda apud eruditissimũ Bollandum ad diẽ v. Februarij. Inter Ebredunenses Episcopos Ingenuum numerant quinto loco Sammarthani, sed nulla sanctitatis nota signatum.

In Ægypto, Ægyptij quatuor hic signati martyres non alibi indicantur, quod viderim, nisi in codicibus nostris, Antuerpiensi, & Corbeiensi.

In Gallia. De SS. Ferreolo præsbytero, & Ferrurione Diacono agit Martyrol. Romanum ad diem 16. Iunij cum Beda, Vsuardo, & Adone, vbi aliqua cumulat Cardinalis Baronius; de socijs tamen nihil ibi additur. Maurolycius hac ipsa die 5. Septembris de illis ita agit. *Ipso die SS. Apulei, Ferreoli, & Ferruti*, quam celebritatem in Gallijs Vesuntionensi ciuitate inuentionem esse notat Molanus, à B. Aniano peractam tempore Iuliani Imperatoris, quod à Galesinio confirmatur. Eiusdem translationis meminerunt hac die Ferrarius in General; catalogo, & Saussayus in Gallic. Martyr. Vnde additamentum esse Gallici antiquarij in M. Vetustiori non dubitamus. Præter Apuleium alios socios non inuenimus, neq. in Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei, in quo 16. cal. Iulij, ita legitur. *In Gallis apud Vrbem Vesontionem SS. martyrum Ferreoli presbyteri, & Ferrutiani Diaconi, qui à B. Irenæo Episcopo ad prędictam vrbem missi, postea sub Diocletiano ex cruciati pœnis gladio feriũtur.* Sed quanta temporum perturbatio Irenæi, & Diocletiani? Aliud agnoscit sphalma Theophilus Raynaudus, qui in Hagiologio Lugdunensi de SS. his martyribus agit eruditè, sociosq; vocat Felicem, Fortunatum, & Archilleum, sed huius Translationis non meminit.

VIII. Idus Septembris.

NAtalis Sancti Adriani. Romæ Via Salaria natalis Sancti Eleutheri Episcopi. In Territorio Cappadociæ Ciuitate Reaten natalis Sancti Quottidi cum socijs suis.

SEPTEMBRIS 6.

Natalis dies S. Adriani, ad fronte hodierni laterculi notatus in codicibus nostris, à Martyrolog. Corbeiensi, & Antuerpiēsi omictitur. Primum ita breues fastos exhibet. *VIII. Idus Sept. Romæ via Salaria milliario ab Vrbe natalis S. Eleutheri Episcopi. In territorio Cappadociæ, ciuitate Readden natalis S. Cottidi cum sociis suis*. Breuius etiam M. Vetustissimū. *VIII. Idus Septembris. Romæ Eleutheri. Cappadociæ ciuitate Teriaten natalis Cuttidi*. Adrianum alibi memoratum hac die non inuenimus, præterquam in paruo Hieronymiano martyrol. seu Calendario Lucensi perantiquo, in quo Septemb. *viii. Idus Eleutherii, & Adriani* memoria indicatur. An idem sit, qui repetitur infra die 8. non affirmarem. S. Adriani Diaconia celebris Romæ fuit, vbi corpus Nicomediensis translatum fuit, vt ibi dicemus. Quatuor huius nominis martyres apud Græcos in Menologijs adnotatos inuenio. Primus Cæsareæ die 4. Febr. in Menologio Canisij, qui 3. Febr. in Menologio Basilij cum Eubulo signatur. Secundus, qui tantum martyr appellatur 17. Aprilis. Tertius cum Natalia vxore, qui Nicomediēsis est 26. Augusti, & de quo infra agendum est 8. Sept. Quartus eadem die filius Probi Imperatoris passus item Nicomediæ sub Licinio. Cum hic vero locus non præfigatur, alicuius Romanæ translationis, aut Basilicæ dedicationis memoriā peragi fortasse non esset inconueniens, præsertim ex sequenti Romanæ vrbis nomine.

Romæ Via Salaria. Cum S. Eleutherium Episcopum viderint Galesinius, & Maurolycius non hac die obijsse, sed ex libro Pontificali 7. cal. Iunij, in Eleutherium Abbatem, cuius S. Gregorius meminit, & ex eo Surius, declinauerunt. Ita etiam existimauit doctissimus Baronius, qui Bedam mendosè putat legere non Abbatem, sed Episcopum, & assertionis suæ auctorem præfert Adonem. At cum Ado, neque in edito apud Rosuueydum, neque in antiquo nostro hodierno Eleutheri meminerit, sed eius Appēdix, siue Spuria additio apud Mosandrū, Eleutherium, neque Episcopum, neque Abbatem agnoscat, sed tantum signet. *Romæ natale S. Eleutheri*, cumq. in adductis martyrol. Corbeiensi, & codicibus nostris constanter retineatur *Eleutheri Episcopi*, nihil muto. His addimus ms. Reginæ Sueciæ, in quo 8. Idus legitur *Romæ Eleutheri Episcopi*. Cum verò depositionis vox non addatur, certum etiam videtur de aliquo S. Episcopo martyre memoriam recoli. Ex vsitato enim loquendi modo, non modo martyr, sed Romanus Episcopus, seu Pontifex intelligitur. Exempla passim obuia sunt. Duo tamen obstare videntur, quin de S. Eleutherio Papa intelligi possit. Alterū quod supra die 18. Aprilis Eleutherius Episcopus Romæ pariter memoretur, deinde quòd dies natalis S. Eleutherij Papæ in pluribus libris signatus, cum viij. Idus Septembris non conueniat. In libro quidem Pontificali, siue Damasi, siue Anastasij, obitus eiusdem notatur 7. cal. Iunij: apud Luitprandum 8. cal., apud Abbonē Floriacensem 9. cal. itidem Iunij. Sed facile obiecta dilui possunt. Eleutheriū Episcopum cum Attilia matre die 18. Aprilis memoratum, iam non leuioribus momentis diximus Episcopum fuisse in Illirico, Romæ martyrio coronatum. De die vero natali S. Eleuteri Pontificis responderi posset, frequentes esse in historia Pontificali de tempore cuiusque Pontificis errores; raro enim tempus vni Pontifici assignatus, cum antecedentibus, aut subsequentibus accomodari potest. In Eleutherij autem historia oculatissimus Baronius fatetur errarum esse in tempore sedis, & quamuis annos potius, & mēses eius cathedræ emendare voluc-

voluerit, quam diem obitus, facilius tamen videtur, errorem potuisse irrepere in vnica numerali nota diei, vel mensis nomine, quam in ambobus. Consentit idem Card. Baronius Eleutherium electum in Pontificem fuisse die 3. Maij, quòd Soterus sepultus fuerit die 22. Aprilis, & cessauerit Episcopatus dies vndecim. At si Eleutherius cathedram tenuit annos xv. menses iij. dies ij. iam obitum eius impossibile est in 7. 8. vel 9. cal. Iunij incidere. sed omnino in quintã diem Augusti. Verùm posito, iam errore in die natali eius, si vnica numeralis nota mensibus adderetur, & legere fas esset post xv. annum, quo sedit, menses IIII. natalis eius dies in quintam Septembris incideret, & cum Vetustiori M. nostro congrueret. An S. Eleutherius martyr, vel confessor obierit, incertum etiam Baronio est, quamuis in antiquis omnibus Martyrologijs affirmet, martyrem scribi 7. Kal. Iunij, cum id mihi non licuerit inuenire nisi apud Bellinum de Padua, & ex eo Molanum, & apud Bedam 6. Kal. dum Vsuardus, Ado, & Notkerus ibi silent. In Calendario vtique antiquo hædino, Breuiario libro præfixo penes me, non negarem, scriptum esse 7. *Kal.* Iunij *Eleutherij PP. & M.* Nec difficile est sub Imperio Comodi, cum alijs pluribus martyribus palmam accepisse. At cum aliàs Vetustius martyrol. nostrum à Romano emendato in die alicuius celebritatis diffideat, non inde abijciendũ esse putamus: ex translationibus enim Sanctorum corporum facile fuit, dies venerationis alicuius immutari, sicuti etiã de S. Eleutherio Pontifice accidere potuit, qui apud S. Petrum in Pontificali historia sepultus dicitur, hìc Via Salaria, vnde translatus in Vaticanum esse potuerit. Si cui hæc non arrideant, Eleutherium recogitet alterius Vrbis Episcopum, Romæ martyrio coronatum, vel Episcopi titulum in Abbatem immutet. Si primum placet auctorem Rabanum inueniet, qui S. Eleutherium Episcopum quiuquagesimo milliario ab vrbe natale habuisse, his verbis docet. *viij. Idus. Zachariæ Prophetæ. Romæ via Salaria milliario ab vrbe quinquagesimo natale S. Eleutheri Episcopi.* In antiquis martyrologijs adnotari consueuisse martyres in Romanis vijs coronatos alibi diximus, & vrbi Romanæ ascribi, quantumuis alterius ciuitatis, & loci esse potuerint.

In Territorio Cappadociæ. Vetustissimum martyrol. nihil de territorio Cappadociæ habet, quod minus propriè videtur additum, sed tantùm, & vetustioris M. stylo, *Cappadocia ciuitate Seriaten.* Nomen vrbis non refert Romanum M. sed in Cappadocia Cottidium Diaconum, Eusebium, & socios recolit. Cappadociæ apud vrbem Reaten Cottidium Diaconum tantùm signat Vsuardus, quẽ sequuntur Bellinus de Padua, & Maurolycius. Ado, & Notkerus silent. Beda, est qui Cottidio Diacono Eugebium, ac socios addit, & eum sequitur Galesinius. Eugenium prætereunt cum libris nostris alij adducti codices. De Vrbe Cappadociæ, siue Reatæ, siue Readden, siue Teriate, nihil apud Geographos hucvsq; mihi licuit inuenire, ueq. etiam de ciuitate Ruetensi in codice Rabani; ita enim dicitur vrbs S. Cuttidi. viij. Idus Sept. *In Territorio Cappadociæ ciuitate Ruetensi natale S. Cuttidi, Eugenii Episcopi, & sociorum eius.* Eugenius Episcopus in alijs codicibus non memoratur.

VII. Idus Septembris.

CApua Ciuitate Beneuento natalis Sanctorum Sesonti. Ianuarij. Fisti. Acuti. Desiderij, & passio Sancti Anastasi martyris. *In Gallia depositio Sancti Augustalis Episcopi. Aurelianis depositio Sancti Euoti Episcopi, & Confessoris, & in Territorio Parisiorum depositio Beati Chodoaldi Regis.*

SEPTEMBRIS 7.

Luxatos hic agnoscimus libros nostros, & ope martyrol. Vetustissimi restituimus. *Capua Ciuitate Sesonti, siue Senoti. Beneuento Ianuarij,&c.* Hoc enim ordine illud procedit. *VII. Idus Septembris Capua natalis Sinoti. In Beneuento Ianuarij, Festi, Acuti, Desiderij. Sancti Anastasij Episcopi. Arelate ciuitate Augustalis Episcopi, Aurelianis, Euorti Episcopi. Parisijs ciuitate Chlonouaidi Regis,& Confessoris.* Astipulatur ms. Reginæ Sueciæ, in quo 7. Idus adnotatur. *Capua natalis S. Senoti.* Mutilum simul, ac luxatū agnoscimus M. Corbeiense: deest enim Capua ciuitas, & Senotus Beneuento, vt in nostris assignatur. *VII. Idus Septēbris. Beneuento ciuitate nat. SS. Senoti, Ianuarii, Fisti, Acuti, Desiderii, & passio S. Anastasii cum socijs suis. Arelato ciuitate depositio S. Augustalis Episcopi. Aurelianis ciuitate depositio S. Euortii Episcopi, & Confessoris. Augustiduno ciuitate loco, qui dicitur Alisia natalis S. Reginæ martyris. In Territorio Parisiorum, Vico Nouiento, Depositio Beati Clodoaldi Regis, postea presbyteri, & Confessoris.* De Senoto Capuano martyre, siue vt libri nostri retinent, Sesontio seiunctim alibi non agitur, quam in M. Antuerpiensi, & ms. Reginæ Sueciæ; in alijs enim codicibus Beneuentanis martyribus sociatur. Pamphilum Capuæ hac die ex Indiculo Ecclesiæ illius memorat Martyrol. Romanū emendatum, & Episcopum vocat, & hac die Ferrarius in Indice catal. SS. Italiæ inter Capuanos cœlites refert, de quibus officium non celebratur; sed nominis disparitas non sinit cum Senoto confundere. An idem sit Sesontius, siue Senotus Capuanus cum Sosio Diacono, qui inter martyres Beneuentanos antesignanus refertur in eorundem, seu potius eiusdem Sosij Actis, dubium reddit aliqua nominis diuersitas, locus passionis, & patria. Sosius in Actis illis à Ioanne Diacono Beneuentano scriptis ciuis, & Diaconus Mesenates dicitur, ac ad Sulphuratoriā Puteolanā, cū Ianuario Beneuētano Episcopo Proculo, & Festo Diaconibus, Desiderio Lectore, Euticete, & Acutio laicis gladio martyriū cōplenisse, sed varijs in locis sepultos esse narratur. Puteoli nempe Proculus, Euticetes, & Acutius. Neapoli Ianuarius: Festus, & Desiderius Beneuenti: Sosius Leuita à ciuibus suis Mesenatibus raptus in Ecclesia collocatus dicitur die 9. Kal. Octobris, vnde Miseno destructo, in Abatiam Luculani oppidi, quamquā euersi, in Ecclesia S. Seuerini translatum fuit. Etsi verò negari nequeat, plures ex his SS. martyribus cum allatis in Vetustiori nostro Beneuentanis conuenisse, cum tamen Proculus deficiat, & Euticetes, & fortasse Sosius, non facile videtur, affirmandum eosdem esse. Sosius, & Proculus Diaconi Beneuentani memorātur etiā in Menologio Græcorum Canisij cum Fausto, & Desiderio clericis, ad diem 19. Septembris, qui omnes dicuntur socij Ianuarij Beneuentani. Die vero 21. Aprilis, quando eorundem memoria repetitur, additur Acution, & vtrobique sub Diocletiano passos esse affirmatur. De S. Sosontio, siue Sozontio natione Lyco, seu ex Lycaonia agunt hac die 7. Sept., tam Menologium Canisij, quam Basilij, passūq; sub Maximo Præside Ciliciæ narrant; vnde nisi ex Græcia Capuam aliquando translatus sit, cum Sosontio Capuano confundi nequit. De Ianuario quidem, & Acutio agit iterum M. nostrum ad diem 19. huius mensis, vbi eos memorat Romanum M. & de S. Ianuario, eiusq. prodigijs aliqua Card. Baronius addit. Petrus de Natalibus nō eodem tempore Sosium Diaconum cum reliquis coronatum narrat cap. 93. lib. 8. sed post aliquot dies, nempe 9. Kal. Octobris; illos vero 13. Kal. eiusdem mēsis, in quo cum Actis Ioannis Diaconi non congruit.

congruit. Martyrologium nostrum cum Ianuario, Sosiũ incerto loco recolit infra die 29. Septembris, vt cum Sesontio, Capuano, siue Senoto vix ille componi possit. De S. Ianuario, & socijs in eorundem actis plurima legi possunt apud Antonium Caracciolum cap. xx. de sacris Ecclesiæ Neapolitanæ monumentis, qui eorum natalem antiquitus fuisse existimat 13. Kal. Octobris, sed à Clemente Quarto, ob ferias vendemiales, translatum in 8. Idus Maij. Rabanus Innocentium habet in Campania, præteritum in adductis codicibus, reliquos in vrbe Beneuentana, his verbis. *vij. Idus. Natale S. Chlodoardi Confess. In Campania natale Innocentii, & in Beneuento Ianuarii, Festi, Acuti, & Synoti, & Desiderij.*

Passio S. Anastasij. Martyrem tantum, non Episcopum referunt S. Anastasium, tam codices nostri, quam M. Corbeiẽse; Episcopum verò profitetur M. Antuerpiense. Nihil autem vetat martyrem esse simul, & Episcopum. Quia vero locus non exprimitur, & in aliquibus martyrologijs Anastasius Aquileiensis martyr recolitur, puta in Romano, in Additionibus ad Vsuardum, & apud Ferratium in catalogo SS. Italiæ, idque ex Petro de Natalibus lib. 7. cap. 124. sexto, vel septimo Calendas Septembris, suspicari liceret in Vetustiori Martyrol. nostro de Anastasio martyre non Episcopo, cultũ hic renouari. At cum is idem sit, ac Anastasius in Vrbe Solona Dalmatiæ coronatus, & ciuis Aquileiensis, cuius memoriã disertè agit idẽ martyrol. nostrũ ad illam diem, vix credimus eundem in hodiernis fastis venerari: eòque magis quia M. Corbeiense socios addit, in actis Anastasij Sabinensis, vel Aquileiẽsis non indicatos, & quia eadem acta martyrium, quod ille habebat in votis, subijsse, quidem narrant, non vero in Episcopali dignitate constitutum fuisse, sed artem fullonicam exercuisse. De S. Anastasio martyre meminit Menologiũ Græcorum Canisij ad diem 25. Octobris, in quo licet, nec passionis locus, nec dignitas Episcopalis indicentur, attamen diũ ad Fidẽ Christianã prędicatione multos conuertisse narratur, nec Episcopale prædicationis munus, nec passionis per ensem consummatæ socios excludit.

In Gallia. S. Augustalem Episcopum Arelatensem Beda fuisse asserit, quod Card. Baronius negat eo ductus argumento, quod simul cum S. Hilario Arelatensi subscripserit Cõcilio primo Arausicano tempore S. Leonis Papæ. At non ita vrget argumentum, quin S. Augustalis ille alterius vrbis Episcopus esse potuerit, non Arelatensis, sicuti neque Cæsarius ibi subscriptus, quamquam S. Cæsarius etiam Arelatensis fuerit Episcopus. Non enim, qui Concilio illi subscribunt propriæ sedis, nomen apponũt, & sicuti alium putauit idem Baronius Cæsarium ibi repositum anno 441. nu. 3, ita alius Augustalis esse potuit: nec Demochares, qui in serie Arelatensium Episcoporum S. Augustalem omisit, tanti videtur, vt omissus restitui nequeat, pręsertim quòd etiam Rabanus hoc ipso die eius ita meminerit. *Arelate Galliæ Ciuitate natale S. Augustalis Episcopi.* Saussayus, vel summi viri Baronij argumenta non vidit, vel dissimulauit; ad hãc enim diẽ S. Augustalem ipsum, qui sub S. Leone floruit, recolit, & ab ipso S. Pontifice nominatim salutatum refert in sententiæ limine, quam tulit pro Ecclesiarũ Arelatensis, & Viennensis firmanda cõcordia. Arelatensem Episcopum disertè vocant Martyrolog. Vetustissimum, & Corbeiense quamquam in libris nostris sedes Episcopalis incuriosè prætermittatur, sicuti in serie Archiepiscoporũ Arelatensium illum etiam Sammarthani omittunt.

Aurelianis. S. Euurtium, non Euotum Aurelianensem Episcopum signat hac die Saussayus, & Euurtium pariter vocat Hagiologium vetus FrancoGalliæ Lebbei, vbi strictim acta illa indicantur, quæ fusiùs habet Petrus de natalibus lib. 8, cap. 48. penes quem Euuncius dicitur. De eo agit etiam M. Romanũ cum Beda, Rabano,

Rabanp, Vsuardo, & Adone, vnde Euoti nomen corrigendum est in libris nostris, & restituendum Euortij, vt habent MM. Antuerpiense, & Corbeiense. Sammarthani Euurtium sextum Episcopum Aurelianensem numerant, & ex Guyonio migrasse ad Christum referunt 7. Septemb. anno 390.

In Territorio Parisiorum. Adductum FrancoGalliæ Hagiologium ita de Clodoaldo presbytero, & Confessore scriptum retinet. *In Territorio Parisiacensi S. Clodoaldi presbyteri, & Confessoris, tam generis, quam mentis nobilitate conspicuus*. Quod enim in M. nostro Rex nūcupetur euenit, quod filius fuerit Alodomiri Regis Francorum. Ad Romanū Martyrol. plura de eo cumulat Baronius, ex Beda, Vsuardo, Adone, Gregorio Turonensi, Sigiberto, Petro de Natal. Videndi etiam cum Saussayo sūt reliqui sacræ Galliæ scriptores, ex quibus anteactis sæculis hęc additamenta ad Vetustius M. accreuerunt.

VI. Idus Septembris.

NAtiuitas Sanctæ MARIAE Matris Domini, & natalis Sancti Adriani. In Antiochia natalis Sanctorum Tymothei. Fausti. In Alexandria natalis Sanctorum Ammoni. Fausti. Serapionis. Pij. Item Pij. Teofili. Neotheri. & aliorum xviij. Nemesi. Arioni. Ammoni. Passio Sanctorum Petri. Sauini. Demetri, cum alijs xl. Didimi. Mitisori. Peneti. Achilli. Hysidori. Scrapionis. Magitæ. Orosei. Siluani. Serapionis, & aliorum dxxij. Demetri. Seueri, cum alijs xi. item Seueri cum alijs xl.

SEPTEMBRIS 8.

SAnctissimæ Deiparæ natiuitatem à vetusto tēpore celebrem fuisse vir summus Baronius existimat, non tamen ante D. Augustini ætatem, quòd is serm. 20. & 22. de Sanctis affirmet, nullius natiuitatem in Ecclesia celebrari, præterquam Saluatoris nostri, eiusq. Præcursoris Ioānis. Nec vetustis temporibus diem certum habuisse, quando primum celebrari cœpit, videtur posse docere martyrolog. Vetustissimum S. Villibrordi, in quo Natiuitas quidē Beatissimæ Virginis adnotatur, sed xvij. Kal. Septembris, non vj. Idus, vt ex eiusdem anniuersario segmēto, ita clarum est: *VI. Idus Septembris. Antiochiæ natalis Timothei. In Alexandria Ammoni, & aliorum xxx. Fausti, Serapionis, Pij, item Pij, Theofili, Neotheri, & aliorum xxij. Nemesi, Arionis, Ammoni, Petrini. Seueri, Demetri, & aliorum xl. Dudini, Mitosori, Panemoti, Achila, Sidori, Serapionis, Migilia, Orosei, Siluini, Orobionis, & aliorum cxxij. Metri, Seueri, cum aliis xii.* Verùm tam in libris nostris, quam in fronte Corbeiensis Martyrol. Deiparæ Natiuitas, ita in sacris fastis hac die reponitur. *VI. Idus Septembris. Natiuitas Sancta MARIAE Matris Domini Nostri IESV Christi secundum carnem. Et passio S. Adriani martyris. In Alexandria natalis Sanctorum Ammoini, Iusti, Serapionis, Pii. Item Pii, Theophili, Neoteri, & aliorum viginti duorum, Nemesi, Arioni, Ammon. Passio sancti Petri, Sabini, Demetrici cum aliis quadraginta, Didymi, Mitisori, Paneti, Achillis, Isidori, Serapionis, Migitæ, Orosei,*

sei, Siluani, Arepionis,& aliorum septingentorum quatuor. Item Denetri, Seueri, cum aliis vndecim. Item Seueri cum aliis quadraginta. In ea die Collectio multorũ martyrum corporum. In Antiochia natalis sanctorum Timothei, Faustiniani. In hoc ipso die omnia, quæ supersunt latinorum martyrologia edita Sanctissimæ Virginis Natiuitatẽ recolunt. Sicuti pariter Græcorum Ecclesia, tam in Menologio Canisij, quam Basilij eandem veneratur. Ioannes Belethus apud Petrum de Natalibus testis est, diem Natalem Virginis priscos latuisse, & per cuiusdam S. Viri reuelationem innotuisse, qui vi. Idus Septembris suauissimos Angelorum cãtus audiens, Natalitia Virginis celebrari resciuit. Nulla tamen vetustior memoria mihi comparet ex latina Ecclesia, quam in Sacramentario S. Gregorij vi. Idus Sept.& in antiquo Ordine Romano. Quãquam enim sermo D. Augustini in Ecclesia legatur, & ipsius reuera sit, Natiuitati tamen accomodatus est, licet in Annunciatione dictus fuerit. Sub Sergio Papa, qui sedebat anno 630. iam solemne erat Natiuitatis Deiparæ Festũ, & ea die statæ supplicationes fiebant, vt præter Anastasium, seu Pontificalem historiam habent idem Ordo Romanus, & Notkerus proxima die. Mandauit enim Sergius Litanias peragi *in diebus Annũciationis Domini, Dormitionis,& Natiuitatis S. MARIAE.* Dies tamen huic celebritati dicatus præcisè nõ exprimitur. Nona, non octaua die Septembris contigisse Beatissimæ Virginis ortum colligit Christophorus de Castro in Histor. Deiparæ cap.2.& in calendario Romano antiquo apud Frontũm nona die ita reponitur. *Mense septimo die nona Mensis Septembris Natiuitas S. MARIAE.* In adducto S. Gregorij Sacramentario, & oratione super populum dicitur ad v. Idus Septembris illam esse *diem, quo Felix eius est inchoata Natiuitas*,& in orat. ad Matutinum legitur B.Virginem esse *Hodierna Festiuitatis prolatam exortu.* In Galilea Nazareth felicem natalem contigisse, educunt plurimi ex Hippolyto Portuensi apud Nicephorum lib. 2. c. 3. At nihil ibi de Nazareth expressum legitur: sed tantum Annam nuptam esse tertiò *in Terra Galilea*,& protulisse Deiparam. Vnde alij in Bethleem Iudeæ, alij Hierosolymæ natam volunt, Ioachimum quidem fuisse Nazarenum, Annam vero Bethleemiticam habet Maurolycius, ex libro Apocripho, cuius meminit Fulbertus Carnotensis Episcopus in sermone de hoc festo inquiens. *Hac die peculiariter in Ecclesia recitandus esse videbatur ille liber, qui de ortu eius, atq. vita scriptus inueniebatur, si non indicassent eum Patres inter Apocripha numerandum.* Ex hoc libro, interprete, vt putabatur, Hieronymo aliqua excerpsit Petrus de Natal. lib. 8. cap. 51. Nazareth natam Virginem plurimi concedunt, sed ex his sunt, qui duas sacras domos Nazareth fuisse velint, aliam in qua nata Virgo sit, aliam in qua Angelicam Salutationem acceperit, vt alibi diximus: De Deiparæ Natiuitate, qui plura desiderat, adeat Hippolyti Marraccij nostri, in Sanctissimã Virginis propensissimi, pias, ac doctas lucubrationes, præsertim notationes ad Mariale S. Germani orat. 1.

Natalis S. Adriani. Sancti Nicomediensis martyris Adriani natalis cum eiusdem socijs, in hoc Vetustiori martyrol. recolitur iiij. Nonas Martij,& eiusdẽ vel alterius etiam memoria agitur supra die 6. Septẽbris, vbi quatuor huius nominis cælites à Græcis veneratos adduximus. Ex varijs autem reliquiarũ translationibus, vel Basilicarum dedicationibus non negamus, vnius, & eiusdem Adriani plures celebritates, seu natales potuisse emergere. Hac equidem die S. Adriani Romæ solemnia peragi consueuisse suadent, tùm S. Gregorij sacramentarium, tùm vetus calendarium Frõti, in quo signatur *die 8. Natalis S. Adriani.* Animaduertit tamen Molanus hanc esse celebritatem translationis S. Corporis Romam, cui consentit cum Romano martyrol. Cardinalis Baronius, existimans

ſtimans primam translationem Nicomedia Byzantium fuiſſe 7. Kal.Septembris, qua die Græci S.Adriani natalitia colũt. Acta eius apud Surium T. 9. ad diem 8. Septembris, valde pathetica, diem paſſionis non ſignant, attamen hac die præ omnium manibus verſari notat Notkerus, qui ſtrictim eadem delibat, & xxiij. ſocios addit Ado latius eadem percurrit, qui etiam addit non longo poſt tempore à prima Byzantium translatione corpus S. Adriani Romam fuiſſe perlatum, & horum paſſionem eſſe vj. Idus Septembris,in quo à Baronio reprehenditur. Clariſſimus martyr Romæ etiam eſt habitus S.Adrianus,cuius pervetuſta memoria extat apud Arcum Seueri. Rabanus ante Notkerum,& Adonem hæc habet. *vi. Idus natale S. Dei Genitricis,& in Nicomedia natalis ſancti Adriani martyris cum xxiii.*

In Antiochia. Timotheum, & Fauſtũ Antiochenos exhibet M. Corbeienſe poſt Alexandrinos alio à codicibus noſtris ordine; in hoc etiam non Fauſtus, ſed Fauſtinianus alter eorum nũcupatur. Timotheus tantùm in martyrol. Vetuſtiſſimo memoratur; nam Fauſtum in ſecunda claſſe Alexandrinorum recenſitum abſtulit fortaſſe Antiquarius tanquam repetitum. Meminit Vſuardus cũ Romano martyrol, Bellino, & Galeſino, qui mſ. libros producit. Maurolycius non modo Timotheum, & Fauſtum, ſeu Fauſtinum refert Antiochiæ veneratos, ſed eiſdem ſocios addit Amphionem, Seuerum, & Seuerianum, vt par eſt credere, & in præfatione profitetur, ex vetuſtis exemplaribus martyrologiorum.

In Alexandria. Non niſi Ammoniũ, Theophilum, & Neotherium, nominibus indicatos martyres, & alios anonymos xxij. Romanum martyrolog. cum Vſuardo,aliiſq. recentioribus exhibet,& vt ibi putat Baronius eoſdẽ, quos Dionyſius Alexandrinus notat apud Euſebium lib.6. cap.34., aliumq.Ammonium hunc exiſtimat eſſe ab alio Alexãdrino, qui vnà cum Fauſto, & Didio paſſus eſt ſub Diocletiano apud eandem Euſebiũ lib.8. cap.25. & Nicephorum lib.7.c.16. At qui à Dionyſio referuntur ſunt Ammonius, Zeno, Ptolemæus, Ingenuus, & ſenex Theophilus, vt ex his nõ niſi bina nomina conueniant,hoc eſt Ammonius, & Theophilus; reliqui vero Zeno,Ptolemæus, & Ingenuus cum in Vetuſtiori M. non memorentur, niſi inter anonymos includi velimus, ex eadem ratione diuerſitatis ſociorum, quam ibi Cardinalis Baronius affert, licet ſuſpicari,eoſdem non eſſe cum aliis ſub Decio,eiuſq; perſecutione coronatis apud Euſebium. Ex nominibus potius Ammonis,Fauſti, & Didi,ſiue Dimi,& Petri,qui inter alios plures hic producuntur pataré, hos ex Epiſcopis, & presbyteris illis eſſe poſſe, quos Alexandriæ, & per totam Ægyptum,& Thebaidem coronatos refert Euſebius lib. 8. cap. 13. recentioris editionis. Profectò cum Euſebius enumeret inter eos Præſides Eccleſiarum, qui religionis, quam prædicabant, ſinceritatem, fuſo ſanguine declararunt, neq; inſtituti eius tunc ſit, vel ſocios addere, vel agones narrare,nihil vetaret, Alexãdrinorum adductum martyrum chorũ, ex eorundem Præſulum, & præsbyterorum diſcipulis, ac ſociis fuiſſe,ſicuti certum eſt,ab eodem Euſebio duos diſtinctos Ammonios Alexãdrinos numerari. Hos in plures turmas diuidunt cum M. Corbeienſi codices noſtri, quamquã in anonymorũ numero aliquantulũ variẽt. Primi agminis ductor eſt Ammonius primus cum aliis ſeptem cęlitibus nominibus ſignatis, & anonymis xviij., vt exhibent libri noſtri, vel xxij. vt martyrol. Corbeienſe, in quo minus apte pro Fauſto Iuſtus legitur. Vetuſtiſſimum M.ſub Ammonio xxx. anonymos indicat, in quibus ſex nominibus expreſſos includere veriſimile eſt, dum Fauſtum, & Serapionem, & alios in ſecundo choro conſtituit cum anonymis xxiij. Secundã turmam ducit in codicibus noſtris, & Corbeienſi Nemeſius cum Arione, & altero Ammonio, quibus M. Vetuſtiſſimũ aſſociat Petrinum, ſiue Petrum, Sacrinũ,

&

& Demetrium cum anonymis xl.; qui tertiæ classi videntur potius ascribendi per verba illa, tam libris nostris, quam Corbeiensi communia *Passio SS.*, quæ mediant, addita distinctiua nota, inter Ammonium, & Petrum. Dydimus quartam aciem ducit ad gloriam, qui Didius, seu Dius Eusebij (Dudinum legit martyrol. Vetustissimum) esse potuit Presbyter Alexandrinus, cui alij nouem nominatim indicati succenturiantur, & anonymorum phalangem ducunt, nempe quingentos viginti duos iuxta codices nostros, vel iuxta M. Antuerpiense centum tantum viginti duos, vel septingentos quatuor, vt habet M. Corbeiense. Alter Demetrius cum Seuero quintam nobis turmam explicat anonymorũ vndecim, alius verò Seuerus sextam quadragenorũ pugilũ. Aliqua in nominibus leuis differentia inter adductos codices intercedit, quæ facili negocio emendari, & conciliari potest; melius enim scriptũ videtur Demetrius pro Demetrico, Panetius pro Panemotio, cum hæc nomina vsitatiora fuerint. Addit M. Corbeiense, quod in alijs codicibus desideratur, in hoc die, siue Alexandriæ, siue vniuersim in Ægypto, vt probabilius ex Indiculi serie videtur, magnam fuisse martyrum carnificinã, quoniã *in ea die collectio multorum martyrum corporum fuerit*.

V. Idus Septembris.

ROmæ Via Lauicana intra duos lauros in Cemiterio eiusdem natalis Gorgoni. Et in Sauinis miliario ab vrbe xxx. Natalis Sanctorũ Iacenti. Alexandri. Tyburti. In Cesarea Cappadociæ natalis Sanctorũ Donati. Cleasi. Fortunati. Ammoni. In Peritis natalis Sancti Marci. Lebrati.

SEPTEMBRIS 9.

GOrgonium illustrẽ martyrem Romæ Via Labicana, seu Lauicana in hodiernis fastis exhibet etiam, cum libris nostris, antiquissimum fragmentũ Romani M. apud Bucherium. *Quinto Idus Gorgoni in Labicana*. Confirmat M. Corbeiense *V. Idus Septembris. Romæ via Lauicana inter duos Lauros natalis S. Gorgonij. Et in Sabinis miliario ab vrbe, natalis SS. Hiacynthi, Alexandri, Tiburtij, Iuuini, Siluani. In Cæsaria Cappadociæ natalis SS. Donati, Eleasi, Fortunati, Ammonij. In Parthis natalis SS. Marci, Libratis, Iulij*. Romæ tantum, sine cœmeterij inter duas Lauros additione, S. Gorgonium indicat hoc ordine Martyrolog. S. Villibrordi. *V. Idus Septembris. Roma Gorgoni, & in Sabinis Iacinti. In Alexandria Tiburi. Cęsarea Cappadociæ Donati, Cleasi, Fortunati. In Ponticis Marci.*

Gorgoni. Ad viam latinam Dorotheũ, & Gorgonium veneratur Romanum martyrol. cum Beda, Vsuardo, Adone, ac alijs recentioribus; hos quos Maurolycius addit Petrum ex Eusebio. Putat etiam eruditissimus Baronius Gorgoniũ hũc esse Nicomediẽsem Palatinum Diocletiani, quem prius Romam, deinde in Gallias translatum docet Sigibertus in Chronico an. 764., hunceque sepultum esse via Latina, ex pluribus martyrologijs deducit. At vnde re vera constet Gorgonium, qui hac die recolitur, fuisse Nicomediensem difficile est aliunde asserere, quam ex Adonis, Vsuardi, & Bedę martyrologijs; Vetustiora enim, quæ adducimus mss. Gorgonij tantum memoriam agunt, & Dorotheum silent. Accedat, quòd hi martyres cum Petro ab Eu-

sebio inter primitias martyrũ,in persecutione sub Diocletiano excitatæ, referuntur, quando primæ leges contra Christianos vulgatæ sunt mense Martio: vix enim edictum contra Ecclesias Nicomediæ vulgatum est,cum Ioannis,vel ignoti cuiusdam nominis, illustrissimi martyris, edictum excerpentis agonem recenset, mox statim Dorothei, Gorgonij,& Petri ex Imperatorũ familia certamẽ signat, vt vix in mensem Septembris eorum passio incidere potuerit; quinimo ex Vetustiori nostro M. Gorgonius, & Dorotheus Nicomediæ recolantur die 12. Martij, quòd rectè cũ Historia Eusebij cõgruit. Cũ tamen Gorgonius etiã in Vetustiori M.nostro producatur, hũc diẽ trãslationis Romã ex Nicomedia credere par est, vel alium esse Gorgoniũ. Nil autẽ vetaret Gorgonium, qui Nicomediæ passus sit,Romanum fuisse; non enim Eusebius, aut alii, qui ex eo acceperunt, Nicomediensem eiuem referunt, sed ex Imperatorum familia, in qua plures Romanos fuisse non dubitarem, præcipuè si Gorgonius in Imperio Præfecturam gessisset, vt non obscurè Eusebius docet, quia siue splendor dignitatis, siue generis nobilitas causa etiam esse potuit, vt corpus Nicomedia Romam deferretur. Magis dissonat, vt idem Gorgonius sit cum Nicomediensi, quod hic Romam translatus dicatur via Latina, noster vero veneratus dicatur via Labicana inter duas Lauros. Difficultatem vidit Aringhius Romæ subt. lib.4. cap. 6. Gorgonium enim, tam acta mss. in Vaticana, quam Bedam, Vsuardum, & Adonem via latina sepultum docere vidit, & tamen in codice Vaticano addi via Latina inter duas lauros, quamuis locum inter duas lauros procul dubio via Labicana existere confiteatur. At nulla alia vetustioris scriptoris auctoritate adducta suspicatur Aringhius, locum alium inter duas lauros nuncupatum extitisse etiam Via latina, quòd ibi multæ lauri fuerint. Veterẽ quoque Damasi Pontificis marmoream inscriptionem in Titulo Equitij, in Exquilij adhuc seruatam, seu in Ecclesia S. Martini de Montibus producit idem Aringhius ex proximis cœmeterijs trãslatam, in qua *Magno sub vertice Montis Gorgonium*, seruatum fuisse legitur, hoc est sub vertice Esquilini propinqui mõtis, seu via Labicana, quæ à Porta Exquilina incipiebat. Locum quidem, seu cœmeterium inter duas lauros vocatum, & in pluribus martyrum historiis, ac martyrologiis memoratum, via Labicana fuisse tertio ab Vrbe miliario nemo negabit. Vnde suspicari datur in re nota, vt antiquorum monumentorum stylus est, vetustiora Acta, seu Martyrologia scriptũ habuisse, *Via L.*, & alios rectius *Via Labicana* restituisse, alios minus appositè *Via Latina*, & hinc in aliquibus martyrologijs via Latina pro Labicana scriptũ inueniri. Maius negociũ faciunt plurimi martyres, qui Gorgonio succenturiantur apud Rabanum, & qui in nostris, & adductis codicibus desiderantur, siue librariorum incuria,siue edacis temporis iniuria. Hos autem ad integritatẽ Vetustioris martyrologij hìc non piguit afferre. *V. Idus. Romę Gorgonii martyris, & Candidę, Cyrini, Domitiani, Eunosci, Sisinnij. Erachilij, Alexandri, Ioannis, Claudij, Athanasii, Valentis, Eliani, Melicij, Radicii, Acacii, Iuliani, Eliani, Theoduli, Cyrilli, Flauii, Seueriani, Valerii, Chudionis, Sacerdonis, Prisci, Euacii Iuuenalis, Philoctimonis, Etij, Etij, Micalli, Lysimachi, Theophili, Euticii, Xanthii, Aggei, Lemiti, Infitii, Gaii, Basilidis. Hi omnes simul quadraginta passi sunt tẽporibus Licinii Imperatoris, & Agricolæ Præsidis, & Lycię Ducis.*

In Sabinis. Eadem habent Beda, Vsuardus, Notkerus, Bellinus, Maurolycius, cum Romano M. cui nihil addit Baronius, aut Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Galesinius supra Vsuardum adducit librũ ms. At Mart. Vetustissimũ Iacynthum tantummodo indicat, & pro Alexandro legit. *In Alexandria Tiburi*, seu Tiburtii. Facilis lapsus esset Alexandri in Alexandriam, quem retinet Vsuardus, sed

ſed pro ſancta martyre, non vrbe. Vnde contra tot codicum fidem nihil muto, quinimò Petrum de Natalibus addo, qui ex vetuſtis, vt profitetur, martyrologijs, Hieronymiano præſertim lib.xi. n. 243. Hiacyntum Epiſcopum vocat, & die ſequenti ita veneratur. *Hiacynthus Epiſcopus, Alexander, & Tiburtius martyres in Sabinis milliario ab vrbe xxx. paſſi ſũt V. Idus Septembris.* Rabanus Iacynthum tantum recolit, cuius acta in Sabinis lõgius proſequitur, & Diaconum non Epiſcopum vocat.

Cæſarea Cappadociæ. In M.Vetuſtiſſimo deficit Ammonius: Corbeienſe cum noſtris codicibus conſonat. Notkerus cum reliquis latinis de quatuor Cæſarienſibus martyribus hac die omninò ſilet.

In Peritis. Perita nomen Vrbis eſt ab Alexandro Macedone in India condita, vt auctor eſt in eius vita Plutarchus. Ex ea vix martyrem tam longinquè adnotatum crediderim. Perinthi potius legendum ſubijt, quæ vrbs eadem eſt cum Heraclea Traciæ ad Propontidẽ, in qua regione perſecutionis procella nõ ſiluit. Nec à lectione M. Vetuſtiſſimi longè diſtaret, quod *in Ponticis* legit, hoc eſt in Ponto. *In Parthicis* retinet Corbeienſe, quod eſſet in Parthia Aſiæ regione, quã Cedrenus interiorem Perſidem vocat. Vtra lectio retinenda ſit, cui maior codicum antiquorum copia ſuppetit, ex plurium conſenſu diudicare poterit. Libri noſtri Marcum, & Libratium, ſiue Lebratium memorant; M. Antuerpienſe Marcum tantum: Corbeienſe Marcum, Libratem, & Iulium, editis reliquis martyrologijs ignotos.

IIII. Idus Septembris.

IN Ceſarea Cappadociæ natalis Sanctorum Eupli. Alexandri. Caprici. Hyſici. Aloponi. Siluani cum alijs v. In Alexandria natalis Sanctorũ Nemeſi. Ammoni. Orionis. Heroſi. & aliorum dcccvj. Didimi. Mererori. Panaepſi. Achillei. Niceti. Item Ammoni. Heroſi. Siluani. Oroſoni. Nimiſini, & aliorum viij. Panemodi. Nicenti. Siluini. Romæ depoſitio B.Hylari Papę, per quem Victor ordinem paſchalem conſcripſit. In Africa Sanctorum Doletatuli. Tuſci. Valentini.

SEPTEMBRIS 19.

DE aliquas nominum differentias, quæ in hodierno Sanctorum Indiculo inter codices noſtros, & Corbeienſe M. intercedunt, maiori temporis iactura ſeorſim adnotemus, libuit eas, in illo de more adducendo, ob oculos ponere. *IV. Idus Septembris. In Caſaria Cappadociæ natalis SS. Euplię* (Eupli retinent codices noſtri) *Alexandri, Cirociſi* (Capſici), *Hiſici, Alapon,* (Alaponi) *Siluani cum alijs quinque. In Alexandria natalis SS. Nemeſi, Ammonis, Orionis, Neroſi, & aliorum dcccvi,; Didymi, Mereſori,* (Mererori) *Panepſi, Achillei, Niceti. Itẽ Ammonis, Oroſi, Siluani, Oropion* (Oropini) *Nimi, Sini* (Nimiſini vnica voce) *& aliorum nouem* (viij,) *Panemodi, Niceti, Siluini. Romæ depoſitio B. Hilari Papæ* (per quem Victor ordinem Paſchalem conſcripſit.) *In Africa natalis SS. Martyrum Doletatuli, Tuſci, Magari* (deficit in noſtris) *Valentini.* Pro Euplio, ſeu Euplia Cæſarienſi M. Vetuſtiſſimum Euſe-

tiam exhibet,& reliquos martyres Cappadoces eodem modo filet,hoc ordine *IIII.Idus Septembris.Cæsarea Cappadociæ Euferia. In Alexandria ciuitate Nemesi, Ammoni, Ortonis, Orosi.Dudini,Meresori, Panopia, Cellei, Nicetij, Ammoni, Arosi, Siluani, Aroponi,Nemisini,& aliorum. Panemoti, Niceti, Silnini. Romæ depositio Hilari Episcopi. In Africa Catuli, Tusci, Valentiana.* In hodiernis quidē fastis Vetustissimum hoc M. sterilius, & anonymis quam plurimis amputatis,decurtatum agnoscimus. Post Cæsarienses enim enumeratos, Alexandrinos etiam seiunctim exhibent codices nostri, & Nemesium sacrorum pugilum in Vrbe Alexandria hac die coronatorum antesignanum, & ducem proferunt cum M. Corbeiensi. Nemesium ex multis socijs, vix crederem Ægyptium esse illum, qui Alexandriæ cum latronibus igne consūptus est, vt Dionysius refert apud Eusebium lib.6. cap.41., cum nullos illi socios ascribant Eusebius, vel Dyonisius; Ammon pariter,Zeno, Ingenuus,& Ptolemæus,de quibus die superiori egimus, alterius classis esse videntur. In tres ergo ordines hic Alexandrini pugiles diuiduntur. Primos tres nominatim expressos ducit Nemesius, cui octingenti sex anonymi iunguntur. Secundi ordinis ductor est Didimus, qui nouem alijs nominibus indicatis præit, & quem sex anonymi sequuntur. Tertium chorum ducunt Panemodius, Nicentius, & Siluinus. In duas tantùm classes suos cælites Alexandrinos diuidit M. Vetustissimū,& sub generica voce, *& aliorum*, plures includit anonymos, parua in reliquis nominum differentia.

Romæ depositio. Dubium est, an alter ex codicibus nostris B. Hilario titulum Papæ, vel Episcopi breuiato nomine tribuat. Vterq.titulus,tam Pōtifici Romano addebatur, quam alijs Episcopis, donec Gregorius Septimus Romanis tantum Pontificibus Papæ nomen reseruauit.Beda editus, & Rabanus eadēprorsus verba habent, quæ in codicibus nostris, non verò in Corbeiensi prostant. *Romæ depositio Hilarii Papæ, per quem Victurius ordinem Paschalem conscripsit*. Meminit hac die S.Hilarij Pontificis Romani, & Confessoris, Romanum M. cum Beda adducto, Vsuardo, & Adone, vt monet Baronius,qui Acta eius in Annalibus digessit. S.Leoni Pontifici magno successit, & vt Abbo Floriacensis scribit,depositus fuit ad S. Laurentium in crypta iuxta corpus S.Sixti Episcopi IIII.Idus Septēbris. Victor,seu Victurius, vel vt alij legunt Victurinus homo fuit, vt inquit Gennadius de vir. illustr. cap.88., natione Aquitanus, qui à S. Hilario inuitatus Paschalem cursum composuit, cuius cyclos erroris postea arguerunt Victor Capuanus, Beda, & alij. Sed falluntur, hi qui Victorem confundunt cum Victorino Pictauiensi Episcopo, cuius cyclos reprobat Synodus Romana secūda sub Syluestro, cum is iam fuerit ante plures annos sub Diocletiano martyrio coronatus, vt Baronius notat ad diem 4. Nouembris. De Victore Aquitano Lemouicensi, & qua occasione cyclum Paschalem scripserit, videatur Ægydius Bucherius in Victorij Canonem Paschalem cap.2. Hunc Romam euocatum sub S.Leone probat, qui S. Pontifex, licet Hilario Archidiacono tunc suo, mox etiam in sede Petri successori, negotium commiserit, totus tamen labor Victoris fuit. Eum enim iam in Clerum Romanum cooptatum ad id munus elegit Hilarius,& ex ipsius, tunc Archidiaconi epistola idem deducit Bucherius cap.7. quin ex Præfatione ipsius Victoris ad Hilarium Archidiaconum, Paschali canoni præfixā, clarè constat.

In Africa. Diuersi sunt hi martyres ab his, quos Romanum martyrol. cum cæteris latinis exhibēt,& hos illis,ignotos esse video. Pro Doletatulo martyrol. Vetustissimum legit Catulum, & Corbeiense Magarum addit,

Romæ

III. Idus Septembris.

ROmæ Via Salaria vetere in Cimiterio Basillæ natalis Sanctorũ Proti, & Iacintti. Eugenie, & Basillæ. Et in Porto vrbis Romæ natalis Sanctorum Ingenui, & Epoliti. In Alexandria natalis Sanctorum Syri, & Serapionis. In Apulia natalis Sanctorum Felicis, & Donati. *Lugduno Galliæ depositio Sancti Patientis Episcopi.*

SEPTEMBRIS 11.

DE Cœmeterio Basillę via Salaria vetere alibi egimus, nec frustra hìc eadem repetimus. De Prothi, ac Hyacinthi natali die ibidem celebrato, testis est Antiquissimum Romani M. fragmẽtum apud Bucherium. *Tertio Idus. Prothi, & Hyacinthi in Basillę*, nempe cœmeterio. Eorũ etiam die xi. meminit Vetustum Fronti calendarium, S. Gregorij sacramentariũ, Romanum M., Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, Notkerus, & recentiores. Consonat M. Vetustissimũ S. Villibrordi. *III. Idus Septembris. Romæ Proti, & Hyacinthi. Roma in Portu Hyppoliti. Alexandriæ ciuitate natalis Siri, & Serapionis. In Apulia Felicis, & Donatæ. Lugduno Galliæ Pacientis Episcopi.* Consimilia habet M. Corbeiense, quod cum codicibus nostris ita conferre libuit. *III. Idus Sept. Romę Via Salaria Veteri, in cęmeterio Basillæ natalis SS. Proti, & Iacinthi, Didimi (* Eugeniæ, & Basillæ, addunt codices nostri. *In Portu Vrbis Romæ natalis Sanctorum Ingenui, & Hippolyti martyrum. In Alexandria natalis Sanctorum Syri, & Serapionis. In Apulia natalis SS. Felicis, Donati, Iulij*, (deest Iulius in nostris libris) *Lugduno Gallię depositio S. Patientis Episcopi*. De SS. Protho, & Hiacyntho agitur latè in Actis S. Eugeniæ apud Surium Tomo 12. Petrum de Natalibus, & alios ad diem 25. Decembris. Didymi nomen, quod additur in M Corbeiensi, non tanquam alterius martyris acciperem, sed græcissantis antiquarij, qui Dydimi scripserit pro gemello, seu gemino fratre; fuerũt enim, vt notissimum est, Protus, & Hiacynthus Eunuchi Sanctæ Eugeniæ gemini fratres, quos tamen cum eadem Sancta Eugenia coronatos habet Menologium Canisij ad diem 24. Decembris. Et quãquam diuersa die ab Eugenia potuerint agonem complere, ne tamen à socia martyre, & domina disiungerentur, vt frequenter in Vetustiori M. euenire posse credidi, hìc etiam in libris nostris additam putarem Eugeniam, & Basillam martyrem, de qua alibi dictum est. Si quis vero Dydimum in Martyrologio Corbeiensi pro martyris nomine accipere vellet, fortasse non erraret, sed illi socios addere deberet Diodorum, & Diomedem in Romano martyrol. memoratos Laodicenses martyres, quorum memoriam recolit Menologium, tam Basilij, quam Canisij, Diodorum nempe, & Dydimum hac ipsa die, & eosdem cum Diomede die sequenti.

Et in Portu. Iterum Hippolytus in Portu Romano memoratur, quem ex socio Ingenuo, diuersum libet suspicari, ab eo, qui maioris famæ Portuensis dicitur, & de quo, & alijs huius nominis martyribus egimus ad diem 13. 21. & 22. Augusti: solum tamen Hippolytum exhibet M. Vetustissimum.

In

In Alexandria. Serapion inter Alexandrinos martyres à Dionysio illius Vrbis Episcopo apud Eusebium lib. 6. cap. 41. in populari persecutione, quæ per annum Decianam præcessit, recensetur, membris fractus, & è cœnaculo deiectus. Cum tamen Syrus socius addatur, tam in libris nostris, quam Corbeiensi, Serapionem martyrem esse, à Dionysio memoratum, non assererem, sicuti neq. affirmarem Serapionem illum esse, qui sub Imperatore Maximiano apud Alexandriam martyrium fecit in mare proiectus, cum socijs Hieronideo, Leontio, Seleucio, Valeriano, & Stratone, vt postridie notant Græci in Menologio Canisij.

In Apulia. Apulos cælites Felicem, & Donatum, siue Donatam, vt legit M. Vetustissimum, præterquam in adductis mss. codicibus alibi memoratos non lego, nisi in Adonis Auctario, seu inter Adonis Spuria apud Rosuueydũ, hoc est 3. *Idus Sept. In Apulia SS. Felicis, & Donati.* De S. Felice martyre agit etiam hac die Vvãdelbertus. *Has simul, & Felix felici morte dicauit.* Sed aliũ esse, cui Regula soror martyr fuerit, docet Notkerus, qui vtriusque certamen narrat. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ Felicis, & Donati non meminit.

Lugduno. S. Patientis Episcopi memoria hac die in omnibus fere Latinorũ martyrologijs recolitur, Romano, Bedæ, Rabani, Vsuardi, Adonis, &c. De eo aliqua cumulat ibi Baronius; meminit, & Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei. Vitam eius precurrit Saussayus hac eadem die: sed latius omnia de S. Patiense cumulauit, vir doctissimus, & dum hæc cuderentur defunctus Theophilus Raynaudus in Hagiologio Lugdunensi. Vigesimum eundem illius Metropolis Episcopum numerant Sammarthani ab anno 470. ad 491.

II. Idus Septembris.

IN Pamphilia nataljs Sancti Syri. In Sicilia Ciuitate Catina natalis Sanctorum Eupli, & Serapioni Episcopi. Romæ natalis Protini. Sanctini. Ypoliti. In Nicomedia natalis Sanctorum Diefoli. Matrone. Teclæ. Virgo Virg. Heracliç. Et alibi depositio Eusebi Episcopi. *Lugduno Ciuitate depositio Beati Sacerdotis Episcopi. In Gallia Ciuitate Augustiduno depositio Beati Euenti Episcopi.*

SEPTEMBRIS 12.

Syrus martyr, qui in Corbeiensi martyrol. prætermittitur, in libris nostris hodiernos fastos auspicatur, & disertè in Pãphilia Asiæ regione inter Lyciam & Ciliciam reponitur. In Vetustissimo verò Antuerpiensi martyrol. non Pamphiliæ tribuitur, sed Pampiloniæ. Pampelon, quæ Pompeiopolis latinis dicitur Nauarræ Metropolis, alij Pampelon, & vulgo Pamplona dicitur vrbs Hispaniæ Tarraconensis, an Syrum martyrem recolat nescire me fateor. Saussayus, qui reliquos cœlites illius prouinciæ, & vrbis prosequitur in Gallicano martyrologio Syri Pampilonensis, neq. hac die, neq. alibi meminit, & tamen illum Pampilonæ sine hæsitatione ita tribuit martyrol. illud Vetustissimum, *Pridie Idus Septembris. In Pampilonia Siri. In Sicilia Eupli, & Serapionis Episcopi. Roma Perti, Sanctini, Ippolyti. Nicomedia Ammoni.*

moni. In Asia Diofili, Matronę, Teclę virginis, Heracli, & alibi Eusebi Episcopi. Lugduno Sacerdotis Episcopi. Augustoduno Euantij Episcopi. De Syro Ticinensi & Iuuentio Confessoribus agit Beda, Vsuardus, Ado, & Notkerus, sed cum omnes in pace illos quieuisse affirment, nil cum Syro martyre commune videntur habere. Syrum martyrem Vvandelbertus agnouit, dum ad hanc diem cecinit,

Martyr mox pridie celsus petit
ęthera Syrus.

sed in qua vrbe, aut regione palmam, aut veneratione̅ acceperit prorsus silet. Vnde nobis etiam incertum, an Pamphiliæ, vel Pampilonæ tribuendus sit. Rabanus Syri meminit, sed diuersimode, *& in Pampalia natale Syri*. Canisius ad ora̅ libri scripsit *Pamphylia*. Pampla nomen vrbis est apud Phauorinum mihi adhuc ignotæ. Nihil ergo decerno, quia nihil etiam de eo in Tabulis Corbeiensis M. quas exhibemus, legitur. *Pridie Idus Sept. In Sicilia ciuitate Cathenas natal. SS. Eupli, & Serapionis Episcopi, Magni. Romæ natalis SS. Proti, Sanctini, Hippolyti. Nicomediæ natalis Ammonis lectoris. In Asia natalis SS. Diosoli, Matronæ, Teclæ Virginis, Heraclę. Et alibi depositio Eusebi Episcopi. Lugduno Galliæ depositio B. Sacerdotis Episcopi, & Confessoris.*

Ciuitate Catina. Catana Ptolæmeo, Straboni, & alijs Siciliæ vrbs est, non Catina, aut Cathena, à librarijs tam Codicum nostrorum, quam Corbeiensis malè habita. Hæc vel patria, vel venerationis locus fuit Euplo, ac Serapioni Episcopo, & martyri. De Euplo Diacono egimus ad diem 12. Augusti, vbi videnda, quæ de eius socijs adnotauimus. Certaminis in eadem vrbe Catana socium Eupli diaconi fuisse Serapionem Episcopum improbabile non est, quos licet diuersa die martyrium consummauerint, disiungere tamen noluerint, qui martyrologium scripserint; vnde in die natali S. Serapionis Euplum eiusdem Diaconum iterata veneratione addiderint. De his titulo tantum confessoris insignitis egerunt die præterita Maurolycius, & Galisinius. In Appendice vero ad Adonem pridie idus Septembris legitur. *In Sicilia ciuitate Catanas SS. Eupli, & Serapionis*. Magnum addit sociu̅ M. Corbeiense sæpe supra alios exuberans, vel in Magno, vel in Iulio. Magni tamen non meminit Beda, neq. Ferrarius in Generali catalogo ad hanc diem, in qua ex Tabulis Ecclesiæ Catanensis celebratos refert, additq. sub Constantino, & Irene vixisse, sed vt martyres in libris nostris Corbeiensi, & Antuerpiensi recenseri non dubito. De Serapione Alexandrino cum pluribus socijs agit hac die Græcorum Menologium, & Rabanus non nisi Euplum in vrbe Siciliæ Cathena recenset.

Romæ. Rursus cum Hippolyto Romano, alij duo martyres hic indicantur Protinus, siue Pertius, & Sanctinus. Pluries de alijs Hippolyti nomine martyribus egimus ad diem 21. & 23. Augusti, neq. hic addendum aliquid succurrit, sicuti nec de socijs, alijs omnibus Latinorum martyrologijs ignotis.

In Nicomedia. Mutilos hic agnoscimus libros nostros, & ex fide M. Corbeie̅sis addendum Nicomediæ, vel stylo vetustioris huius vsitato, *in Nicomedia Ammonis Lectoris. In Asia sanctorum Diofoli, &c.* Ammonium Nicomediæ lectorem non agnoscit Appendix ad Adone̅, sed tantum hac die retinet *Nicomedia Sancta Ammona*. Rabanus initio laterculi habet in Antiochia natalem Theophili à nostris codicibns alieni.

Diofoli. Non hos martyres Nicomediæ tribuendos esse monet M. Corbeiense, sed alibi in Asia, quæ vox deest in detruncatis codicibus nostris, atque ita esse confirmat Appendix ad Adone̅ vbi legitur. *Item in Asia SS. Diophili Matronę, & Thecla Virginis*. Vnde frustra Theclam Nicomediæ, quis ex libris nostris requireret: Heracliam tamen silent Adonis Spuria, quam cum libris nostris retinet M. Corbeiense; quinimo in illis

illis repetita vox Tecla virgo Virg. hæsitare me animo fecit, an secundus Virginis titulus Heracliæ deberetur, sed cum præter morem Vetustioris M. sit titulum præmittere, mendū repetitæ vocis esse in Prototypo amborum codicum existimaui. Teclam virginem Iconiensem vix hìc crederem memorari, cum hæc Græcorum prothomartyr fine socijs vbique compareat.

Et alibi depositio S. Eusebij. Plures Eusebij nomine, & sanctitate conspicuos Episcopos fuisse non dubito, qualis vero, & cuius vrbis cathedram tenuerit, qui hoc loco indicatur, cum nullas suppetias aliunde inuenerim, sine vlla additione cogor præterire.

Lugduno. Ad finem hodierni indiculi aliquos Galliæ sanctos de more addiderunt eiusdem Regni Antiquarij. In primis Lugdunensem Episcopum Sacerdotem, quem etiam recolunt martyrol. Romanum, Beda, Rabanus, & alij recentiores, inter quos nemo aptius Theophilo Raynaudo, qui putat hunc nō esse diem decessus S. Episcopi in vrbe Lugdunēsi, sed festiuæ Parisijs depositionis. Tempore Vigilij Papæ Concilio Aurelianensi subscripsit, ac sub Childeberto Rege obijt Parisijs. De eo simul cum Euentio Augustodunensi Episcopo meminit Appendix ad Adonem, & de vtroque etiam in mense Septembris Hagiologiū vetus Lebbei. *Pridie. Lugduni Sacerdotis Episcopi. Augustoduni Euentii Episcopi.* Euancium ita vocat antiquum M. S. Sabini de Leuitania. *Die 12. Augustoduno S. Euanci Episcopi.* S. Sacerdotis in trigesimo Episcopo Lugdunensi acta colligunt Sammarthani, & Euantium ex additionibus Vsuardi numerant Septimum Æduensem Episcopum, quem Eminthium, aut Euultium vocari testantur in vulgatis Catalogis.

Idus Septembris.

NAtalis Sancti Mamiliani. In Apulia natalis Sanctorum Felicissimi, & Secundini. In Alexandria natalis Sancti Theodoli Episcopi. In Antiochia natalis Sanctorum Timothei, & Lidori. Augustiduno depositio Beati Nectari Episcopi. In Galliæ Ciuitate Turonis depositio Sancti Litori Episcopi. Andecauis Ciuitate Sancti Maurilionis Episcopi.

SEPTEMBRIS 13.

NVllo indicato agonis loco in codicibus nostris Mamilianum sacros huius diei fastos inchoat, qui tamen, neq. in M. Corbeiensi, neq. Antuerpiensi, de more hic exhibitis, memoratur. *Idus Sept. In Apulia natalis SS Felicissimi, & Secundini, Iustini. Constantinopoli depositio S. Ioannis Episcopi. In Alexandria natalis S. Theodori Episcopi. In Antiochia natalis SS. Thimothei, Theodori. In Turonis ciuitate depositio S. Lidorii Episcopi. Andegauis ciuitate depositio B. Maurilionis Episcopi. Augustoduno depositio B. Nectarij Episcopi.* Vetustissimum Antuerpiense. *Idus Septembris. In Apulia Felicis, Secundi. In Alexandria Theodoli Episcopi. Antiochię Timothei. Augustoduno Nectari Episcopi. Galliis Ciuitate Turonica Dep. Litori Episcopi. In Degauis Maurilionis Episcopi.* De S. Mamiliano martyre Romano agit Beda die 12. Martij, qui Maximilianum vocat, cum tamen in Romanis illius diei tabulis Mamilianus dicatur. Alter Mamilianus Episcopus Panormitanus, qui confessor obijt in crypta agri Romani

Romani, seu potius Suanensis memoratur in Actis S.Nymphæ Virg.quæ ex ms. codice S.Mariæ Maioris prælibat Ferrarius in catalogo SS.Italiæ ad diem 3.Septembris. Huius corpus Suanæ in Hetruria religiosè asseruari testatur idem Ferrarius in Catalogo Generali, ibique recoli die 15. Septembris; meminit etiã Baronius in Notationibus ad diem x. Nouembris. Martyr hîc propter multa, quæ pro fide passus est, ab aliquibus etiam vocatur, & eundem esse cum Mamiliano M., qui Pisis veneratur die 15. Septembris idem Ferrarius videtur sentire, sicuti tam proxima celebritatis dies suadere etiam nobis posset. De S. Mamiliano in Thuscia venerato hîc agi putarem, quòd etiã in veteri Basilica SS.Antonij, & Georgij, nunc S.Paulini, sacellum eius nomini dicatum Lucæ extaret, vt in ms. Historia Inuétionis corporis S.Paulini primi Episcopi Lucensis in sacrario illius Basilicæ continetur. Si quis vero de S.Mamiliano presbytero, & martyre Romano, & S. Vrbani Pontificis in passione socio intelligi velit, cum re vera in Vetustiori martyrolog. nostro aliqui Romani cælites, non indicato certaminis aut venerationis loco, Romæ tribuendi sint, non pugnabo. Acta quidem S.Vrbani, tam apud Surium, quam apud Bosium in historia S. Cæciliæ post varia supplicia cũ eodem S.Vrbano illũ capite minutum narrant, sed sepultum in cœmeterio Prætestati via Appia 8. cal. Iunij. In Veteri Kalendario ms. penes mè ad vsum olim vetustissimæ Basilicæ S. Donati hac ipsa die *Idus Septembris S. Mamiliani* memoria recolitur. Sicuti in Hieronymiano Canonic. Lucensium etiã Vetustiori *I. Idus S. Mammiliani.* Vnde subijt suspicari S.Mamilianum in fronte laterculi ab aliquo Clerico Lucensi potuisse superaddi, ex eo etiam quoniam neque in martyrol. Corbeiensi vt plurimum libris nostris consono, neq. in Vetustissimo Antuerpiensi eius memoria hac die recolatur.

In Apulia. Secundinũ, & Felicissimum Apulos martyres alibi memoratos non inuenio. Neq. in libris nostris legitur S. Ioãnes Cõstantinopolitanus in M.Corbeiẽsi relatus, qui Chrysostomus est, postridie à Græcis in Menolog. veneratus.

In Alexandria. S. Theodolum, seu Theodorum martyrem Alexandriæ illustrem die præcedẽti xii. recolunt Græcorum Menologia. Illud quod Basilij nomen præfert, dum eius certamen vberius nonnihil prosequitur, Episcopalem dignitatem silet: alterum verò à Canisio editum sacrosanctum martyrem vocat, & Episcopum Alexandriæ. Hunc à populari rabie comprehẽsum, propterea quod Christum Dominũ liberè prædicaret, acriter tortum, spinis coronatum, in maxilla percussum, baculis flagellatũ, per vrbẽ vinctum, & illusum, in mari demersum, & seruatũ ad Præfectũ iterũ deductũ narrãt, vbi scorpionibus iterũ laceratum, capitali tandẽ sententia agonẽ compleuisse testantur, & in ipsa Alexãdrina ciuitate fuisse sepultum. In serie præsulũ Alexandrinorum, tempore quo Christum prædicare non liceret, Theodolus, aut Theodorus non legitur apud Nicephorum Constantinopolitanum. Theodorus enim Scribon 48. loco in ordine numeratus, & cuius meminit Leõtius de Sectis, ad recẽtiora tempora Græcorum Imperatorum pertinet.

In Antiochia. Timotheum tantum Antiochenum martyrẽ præfert M.Vetustissimum, quem Rabanus die præterito indicauit. Theodorũ addit M. Corbeiẽse, qui facile in libris nostris Lidorius est, & alijs Ligorius. Ligorij non Theodori martyris incerto loco cultum hac die prosequitur M. Romanum ex veteribus mss. vt notat Baronius. Petrus de Natalibus lib. 8. cap. 73. ex partibus Græciæ martyrem Ligorium fuisse narrat, cuius corpus Venetias translatum fuerit, & reuelata cum prodigio passio ibi hac ipsa die 13. Septembris recolatur. Nihil verò de Timotheo Antiocheno, aut Theodoro, nisi Lidorius sit, addendum succurrit. De alio Timotheo

Mmmmm mar-

martyre Antiocheno egimus supra die 8. Septembris, sed cum alijs socijs. Et de Theodoro martyre Antiochiæ Menologium Canisij memoriam agit die 24. Nouembris nullis socijs additis.

Augustoduno. Nectarius Augustodunensis Episcopus ex additionibus sanctorum Galliæ hic consignatur, cuius gesta prosequitur Saussayus ad hanc diē in M. Gallicano. Meminit, & ms. Martyrologium S. Sauini de Leuitania in mense Septembris, *Die 13. Augustoduno depositio S. Nectari Episcopi*. Interfuit v. Synodo Aurelianensi, in qua Eutychetis, & Nestorij hæresis damnata fuit, vt idem Saussayus testatur. Sammarthani xvi. Episcopum Æduensem agnoscunt anno 529. & de eo aliqua cumulant.

Turonis. Quem Lictorium nostri libri vocant, alii Lidorium dicunt, vt Rabanus. Ms. S. Sauini, quod adduximus, ita eadem die 13. Sept. *In Gallia ciuitate Turonis depositio S. Litoris Episcopi*. Lictorium etiam vocat Appendix ad Adonem, & Lidorium Saussayus, qui eum S. Martini prædecessorem constituit. Ita etiam Lidorium appellat martyrol. Corbeiense. Vetustissimum vero Litorium; Lycorium Petrus de Nat. lib. xi. n. 246. Sammarthani anno 338. Episcopum secundum Turonensem referunt ex Gregorio item Turonensi, & in Basilica proprij nominis, hoc est S. Lidorij, postquā 33. annos sedit sepultum esse.

Andegauis. S. Maurilium Episcopum Andegauensem S. Ambrosij discipulū cū Romano martyrol. venerantur hac die Vsuardus, & alij recentiores, vbi notat de eo plura Baronius, præcipuè quòd consecratus fuerit à S. Martino, & claruerit tempore Theodosij, & Honorij. Vitam eius à Fortunato diffusiùs scriptam habet Surius Tomo 9. quæ an illius sit in controuersia esse fatētur Sammarthani in quarto Episcopo Andegauensi, & hūc vixisse anno 431. vel saltem 427. referūt. Eius nomen apud antiquos codices Maurilionis est: ita vocat Vsuardus. Appendix ad Adonem Murilionem dicit, Maurilionem verò cum libris nostris Hagiologium vetus FrancoGalliæ Lebbei. Idibus. *Andegauis S. Maurilionis Episcopi, & Confessoris*. Videnda quæ in S. Maurilij vita discutit Launoius in propria dissertatione, Parisiis tertiò edita 1663. dum hæc cuderentur.

XVIII. Kal. Octobris.

EXaltatio Sanctæ Crucis. Romæ in Cimiterio Via Appia natalis Corneli Episcopi, & Saturi, & Depositio Sancti Diunisi Episcopi, & Confessoris. In Africa Ciuitate Cartagine natalis S. Cypriani Episcopi. Felicis. Honori. Demetri. Zeti. Et alibi depositio Eparci Episcopi.

SEPTEMBRIS 14.

EXaltationem S. Crucis illam celebrat Romanum hac die martyrolog. quando Heraclius, Chosdroe Rege deuicto, ex Perside Hierosolymam Sāctum eiusdem Lignum reportauit, cuius historiam ex lib. 18. miscell. Pauli Diaconi, seu potius Theophanis habet etiam Surius Tomo 9. Cum tamen hoc non ante annum Xpi 628. accidisse constet, minùs hæc celebritas vetusta dici posse videtur, quam in Vetustiori martyrol. vel à temporibus S. Hieronymi, vel saltem D. Gregorii referri potuerit, præsertim quòd in libris nostris, & martyrol. Corbeiensi non aliter, quam simplicissimè

ita

ita adnotetur. *XVIII. Kal. Octobris. Exaltatio S. Crucis. Romę via Appia in Cimiterio Callisti SS. Cornelij Episcopi, Saturnini. Et depositio S. Dionysii Episcopi, & Confessoris. In Africa ciuitate Chartagine natalis S. Cypriani Episcopi, Felicis, Honorij, Demetrij, Zeti. Et alibi depositio Eparci Episcopi.* Apud Græcos fatetur etiam Baronius festum Exaltationis S. Crucis vetustiorem originem habere, & in Constantinum referri, vt re vera id palam est, tam in Menologio Canisij, quam Basilij; tunc verò in Ecclesia Latina huiusmodi celebritatem solemnius peragi cæpisse, addit Baronius cum S. Crucis Lignum è Barbarorum manibus ablatum pijssimis gaudijs Christianum orbem impleuit. Non statim tamen per omnes Ecclesias hoc festum diffusum esse docet M. Vetustissimum à S. Villibrordo initio septimi sæculi scriptum, cum in eo Exaltationis festum ita prætermittatur. *XVIII. Kal. Octobris. Romæ Corneli Episcopi, & Dionysii Episcopi, & in Carthagine Cypriani, & in Tuscia Felicis, Demetri, & Zossa, Sesiri, Felicis, Honori, Dimetri, & alibi depositio Epansi Episcopi.* At si S. Gregorij Sacramentarium, vt nunc prostat, eiusdem S. Pontificis ætate confectum fuisset, dubitari minime posset, in Romana Ecclesia festum exaltatæ viuificæ Crucis vetustius esse, quam Heraclij tempora ferãt. Post Heraclium equidem, dum Romanã cathedram tenebat Sergius, hoc est sexaginta circiter annis post retractũ è Perside salutare Lignum, idem Pontifex, inuenta in sacrario S. Petri sacri eiusdem ligni insigni portione, mandauit *die Exaltationis S. Crucis in Basilica Saluatoris* ab omni populo Christiano adorari, |vt Bibliothecarius, Luitprandus, & Abbo Floriacensis testantur; ex quo iam patet diem Exaltationis S. Crucis notum fuisse in Romana Ecclesia, & hac etiam occasione celebriorem euasisse. Micrologus cap. 55. vtrumq. S. Crucis festum considerat, nempe Inuentionis, & Exaltationis: illud solẽnius celebrari docet, forte quia speciali Ecclesiæ statuto institutum fuerit; hoc verò Exaltationis non ita indictum appareat; quòd nimirum ex populorum pietate prius in Oriente, mox in Occidente inductum fuerit. Exaltatæ Crucis celebritas in Patria mea Luca propter sacram à Nicodemo in Cruce regnantis Saluatoris fabrefactam imaginem, Vultum Sanctum nuncupatam, hoc ipso die magna exterorum, & ciuium frequentia recolitur, & tanquam Exaltatæ Crucis trophæum, primumque regnantis à Ligno Dei signum incorruptum seruatur, cuius ideo memini, quia de eo ita loquitur vir summus Baronius T. xi. Annal. MXCIX. n. 36. *Stat ergo veneranda sacrosancta imago Christi Regis in Cruce pendentis aduersus infelicissimos Inconoslastas semper loquens, perpetuum ab exordio nascentis Ecclesiæ monumentum trãsmissum ad posteros.* Liceat etiam hic addere ex Græcorum Ecclesia, vnde regalis, & prætiosa illa imago octauo seculo prodigiosè erupit ad nostros, quæ xviij. Kal. Octobris de commemoratione Exaltatæ præciosæ, & viuificæ Crucis Græci notant ad Menologium Basilij non vulgaria, nec vbique obuia. *Constantinus Magnus, primusque Christianorum Imperator, gerebat aliquando pro imperio bellum, vt quidam dicunt Roma aduersus Maxentium, vt vero aliỹ sentiunt aduersus Scythas ad Danubium fluuium, qui cum magnas copias cerneret, æger animo, inopsq. consilii de rei exitu secum dubitabat: sed noctu ostenso sibi diuinitus Crucis signo, cum huiuscemodi inscriptione. Constantine in hoc signo vinces. Erectus, & confirmatus animo simillimam Crucem effinxit, quam in prælio praferens hostes egregiè vicit,* & post aliqua de Baptismo Constantini, & Helenæ Matris, ac Crucis Inuentione, & adoratione, instante populo, vt Crux inuenta ostenderetur, additur, *Episcopo de superiori loco Exaltatam Crucèm ostendente, in hãc vocem magna cum acclamatione populus erupit. Kyrie eleison. Ex eo factum est, vt quasi penicillo quodam*

effecta, expressaq; fuerit Dominice Crucis Exaltatio. Huc verba illa referenda videntur, quæ pressiùs, & obscuriùs notantur in Menologio Canisij die 14. Septemb. *Exaltatio pratiose, & viuifica Crucis sub Imperatore Constantino Magno, vt historiarum monumēta testantur.* Euchologium Græcorum ad calcem, vbi per 12. mensium festa, ex Apostolo, & Euangelio habendæ lectiones indicantur, concordia cum latina Ecclesia in fe sto Exaltationis Sanctæ Crucis ita confitetur in mense Septembris interprete Goar. *Eiusdem Mensis 14. Exaltatio pratiosa, & viuifica Crucis per totum orbē celebrata*, quod confirmatur apud Gretserum T. 2. de Cruce p. 1170. ex cap. 12. Menologij in Typico Sabæ, vbi forma; & modus Exaltationis exprimitur. Primùm Græcis solemnitas hæc erat initio anni à Kal. Septembris inchoati, vt in Proemio explicationis Hymnorum despoticorum notat Theodorus Prodroma, penes quem diffusè ritus exaltandæ Crucis enarrantur. Nec tantùm profesto, seu vigilia hanc Exaltationis celebritatem ornarunt Græci, vt apud eundem Gretserum lib. 5. ex Menologijs Anthologio, & Typico, sed per octauā ante festum proprijs hymnis celebrabāt ex eodē Theodoro Prodromo. Sunt etiā apud eundem Gretserum T. 2. sexdecim homeliæ à diuersis Græcis Patribus dictæ de S. Crucis Exaltatione, quas adire potest, qui cupit exaltatæ Crucis laudes in tanta celebritate percurerre, nos properamus ad reliqua.

Romæ in cœmeterio. Pluries diximus sub generico, & antonomastico cœmeterij nomine in Vetustiori nostro M. Callisti nuncupatum exprimi. Hìc verò propalam est, eum omni fere scriptorum consensu S. Cornelius Papa in Callisti cœmeterio sepultus fuerit, Non omnes tamen in die consummati agonis conueniunt, neq. in loco martyrij. Plures tamen, & grauiores scriptores depositum fuisse docent 18. Kal. Octobris. Ita Bibliothecarius, qui narrat ab accepta S. Cypriani epistola, contra Cornelium exarsisse Decium Imperatorem, illumq. Cētucellis exulem Romam adduxisse, & de accepta epistola interrogatum in Tellude carceribus inclusisse: per aliquos tamen menses in custodia fuisse consentit, dum 3. Nonas Martij, antequā pateretur, omnia Ecclesiæ bona, Corneliū Stephano Archidiacono suo tradidisse narrat, & cum sacrificare nollet capite fuisse minutum ante templum Martis, sepultum à Lucina in crypta iuxta cœmeterium Callisti 18. Calendas Octobris. Luitprandus, aut quis quis sub eius nomine latet, diem agonis S. Cornelij signat 3. Nonas Martij, causamq; necis in susceptam Cypriani epistolam refundit, quodamodo martyrij lauream reliquorum reticentia obscurans. Marianus Scotus ex martyrologijs docet ad annū 261. xviij. Kal. Octobris anno Decij 3. passum esse Cornelium, & appositè etiam Abbo Floriacensis Centumcellis expulsum narrat S. Cornelium, & ibidem accepisse epistolam à S. Cypriano martyre in carcere scriptam, *Quo etiam loco decollatus martyr* effectus sit, cuius corpus noctu collectū à B. Lucina, & à clericis suis sepultū fuerit in crypta iuxta cœmeterium Callisti via Appia in prędio suo 18. cal. Octobris: & hac die nō modo in Romano M. sed à Beda, Vsuardo, Adone, Notkero, & cœteris recentioribus veneratur. Extant in peruetusto Hagiologio nostro ad eandem diem Acta S. Cornelij, quæ incipiūt *Temporibus Decij, &c.*, in quibus narratur, non ex recepta epistola, sed ex Baptismo pluribus militibus impertito iratum Decium imperasse, vt omnes simul comprehensi ad templum Martis ducerentur, & sacrificare renuentes capite plecterentur. Vbi in Idolum expuentes, & laudantes Dominum eodem die *Decollati sint, vna cum Beatissimo Papa Cornelio promiscui sexus numero xx. & vnū; sed & Carealis cum vxore sua Salustia sub die xviij. Calendas Octobrium.* Rabanus concinit *xviij. Cal. Octob. S. Cornelij Episcopi, cui primum os cum plumbatis*

cæsum

casum, & sic decollatus est cum alijs xxi. promiscui sexus, & Cerealis miles cū uxore sua Sallustia, quam Cornelius ab infirmitate sanauerat. Passus est sub Decio. Saturum Cornelij socium, vel in agone, vel in loco sepulcri, quem codices nostri exhibent, alibi non inuenio, vnde suspicari libuit librarij vitio scriptum *Cornelij Episcopi, & Saturi*, pro eo quod scribendum esset *Cornelij Episcopi, & martyris.* Sed cum in M. Corbeiensi Saturnini socij memoria addatur, nomen potius breuiatum credere par est, & *Saturnini* pro *Saturi* reponendum, qui ex anonymis xx. cum S. Cornelio coronatis esse potuerit.

Et Dep. S. Dionysii. Romanum martyrol. cum Vsuardo S. Dionysij Romani Episcopi, siue Pontificis natalem exhibent ad diem 26. Decembris, Beda verò postridie. Abbo Floriacensis, quamquā sepultum Romæ confirmet in cœmeterio Callisti, depositum tamen asserit 6. Kal. Ianuarij. Luitprandus, & Bibliothecarius potius 7. Kal. qua re vera die Vetustius M. nostrum natalem S. Dionysij veneratur, non depositionem, quæ translatio esse potuit, vt ibi diximus. Quia vero constanter omnes ferè Pontificalis historiæ scriptores natalem S. Dionysij cōsignant die 26. vel 27. Decembris, de alio alterius vrbis Episcopo Romæ deposito, & Confessore hìc agi dubitari potest: quamquam alibi de S. Dionysio hac die venerato nihil scriptum inuenerim. Quàm vero incerti sint in Pontificalibus libris dies obitus Pontificum alibi diximus, & in Dionysio apparet, quem liber Bibliothecarij, Luitprandus, & Abbo Floriacensis sedisse affirmant annos sex, menses duos, & dies quatuor; Sin vero sedit Pontifex, vt primi addunt ab xi. cal. Augusti, vsq. in diem 7. Kal. Ianuarii, iam tempus sedis signatum falsum esse necesse est; quoniam si addantur menses duo, & dies quatuor ad diem 22. Iulii, obitus eius, seu depositio incidit in 26. Septembris, non Decembris. Quod quā parum fidendum sit antiquis numeralibus notis, facilè à librarijs immutatis clarè ostendit.

In Africa. S. Cypriani celeberrimi martyris, & Episcopi Carthaginēsis omnia nota sunt. Nec in Africa tantū dies natalis eius solemnis erat, sed etiam Romæ cum Cornelio Papa, de quibus ita coniunctium in sacramentario S. Gregorii 18. cal. Octobris. *Eadem die nat. SS. Cornelii, & Cypriani.* Ita antiquum Frōti calendarium Septembris *die 14. natal. SS. Cornelii Pontificis, & Cypriani*, nec minus, vt puto, vetustum Hieronymianū Lucense calendarium *xviii. Kal. Oct. Exaltatio S. Crucis, Cornelii, & Cypriani.* Expressiùs verò antiquissimum Bucherii fragmentum docet S. Cypriani natalem, quamvis passus fuerit in Africa, Romæ eodem loco, & in cœmeterio Callisti fuisse celebrem, vbi recolebatur Cornelius. *xviii. Kal. Octobris Cypriani Africæ. Romæ celebratur in Callisti.* Quod ideo factum apparet, ne Sancti Præsules, qui tēpore Decianæ persecutionis vitæ sanctimonia, animi robore, & frequentibus Epistolis inter se coniuncti, ac eodē die, coronati fuerant, in loco etiam venerationis disiungerentur: eodem inquam die non eodem anno, cum Cornelius Cyprianum in agone præcesserit. In huius vita Pontius eius Diaconus vocat, & repetit Cyprianum primitias martyrum in Africa fuisse; contrarium tamen apparet ex ipsius S. Cypriani epistolis, ni forte de Episcopis intelligendum sit, ita vt ille primus fuerit in Africa Episcopus martyr, vt ex eodem Pontio educi posse videtur. Notat Baronius eruditissimus S. Gregorii Nazianzeni, Metaprastis, ac aliorum Græcorum communem errorē, qui S. Cyprianum Doctorem, & Episcopum cum Cypriano martyre mago, & S. Iustinæ socio confundunt. Sanctum Episcopum socios in agone habuisse Vsuardus, & Ado subdunt, sed id nō ita certum habuisse conuincunt verba *Referuntur cum eo passi Crescentianus, Victor, Rosula, & Generalis*, quos veneratur quidem hac eadem die Romanum M. emēdatum,

datum, sed seiunctim à S.Cypriano. Cũ eo tamen passos esse affirmat Notkerus, eosdem, quos supra martyres Lugdunũ translatos, quinimò cum M. Corbeiensi libri nostri alios commilitones addunt Felicem, Honorium, Demetrium, & Zetum. At cum non modo nullos eidem socios assignet Rabanus, qui eius agonẽ percurrit, & singulariter locum passionis notat *sexto milliario à Carthargine iuxta mare*, sed etiã vita S.Cypriani per Pontium eius Diaconum scripta, vt habet D.Hieronymus de script. Ecclesiasticis, cumq. Acta syncera apud Baroniũ, & Surium, quæ etiam habemus mss. in pervetusto Hagiologio nostro, nihil de socijs addant, ab aliqua confusione vix codices nostros, & Corbeiensem liberari posse, crederem. Lacunam adesse martyrolog. Vetustissimum monet, & inde ortam cõfusionem. In hoc reliquorum omniũ, quæ viderim antiquissimo martyrol. & insignandis locis, vbi passi, vel venerati sint martyres, magis accurato, nulli S. Cypriano assignantur socii, sed qui adduntur Felix, Honorius, Demetrius, & Zetus, seu Zottum cum aliis tribus, nẽpe Satiro, & altero Felice, ac Demetrio, non in Africa, sed in Tuscia veneratos manifestè docet, vnde post verba illa S. Cypriani Episcopi, addendum videtur, *& in Tuscia Felicis, Honorii, Demetri, Zeti, Saturi*. Ex illius enim codicis fide Satyrus, qui nos supra ancipites reddidit, inter Tuscos cælites reponendus videtur. An vero Felix, & Demetrius repetiti in martyrol. Vetustissimo redundent, & retinendi, vel amouendi sint, aliis codicibus destituti nõ decernimus.

Et alibi. Epartius, qui in vno ex nostris codicibus, in altero Eparecius, dicitur, Epantus in Antuerpiensi, & Eparcius in Corbeiẽsi martyrol. vocatur, an sit Eparchius Episcopus Aruernensis, Sidonij Apollinaris antecessor non affirmo. Hic maxime laudatur à Gregorio Turonensi, & apud Saussayum inter sãctos illos numeratur, qui proprias historias non habent: huius tamen meminit in Natali Sidonii die 23. Aug., & in aliquibus tabulis signatum refert die 30. Septembris. Sammarthani decimum numerant inter Episcopos Claramõtenses, siue Aruernenses, & ex Gregorio Turonensi, aliqua de eo referunt, & è viuis excessisse addunt anno 472. Sidonii Appollinaris decessorem. Sed ad hanc ipsam diem præter adductos ms. codices, ita Eparcum veneratur in metrico martyrologio Vvandelbertus.

Præsulis hic etiam meritum celebratur Eparci.

XVII. Kal. Octobris.

NAtalis Sancti Nicomedi martyris. In Alexandria natalis Sanctorũ Cyrini. Leonti. Serapionis. Croci. Et Ancira Galliæ natalis Sanctorum Seleuci. Valeri. Et in Thomis Ciuitate natalis Sanctorũ Stratori. Valeri. Mercibi. & Gordiani Episcopi. In Nicomedia Ciuitate natalis Sanctorum Archij, & Archion. Et in Nocera Campaniæ Natalis Sancti Constanti. In Aquira depositio Sancti Pauli Apostoli, & in Territorio Cauelonensi Castro Tremorcio natalis Sancti Valeriani martyris. *Lugduni Galliæ depositio Albini Episcopi.*

S. Nico-

SEPTEMBRIS 15.

SAnctũ Nicomedẽ martyrem in hodierno Indiculo non exhibet M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & nonnihil mutilum, locum Alexandrinis martyribus Serapioni, & Leontio non aſſignat *XVII. Kal. Octobris natalis Serapionis, Leonti. Et in Ancira Gallitia Seleuci, Faleri, Cyrionis, & in Tomis Stratonis, Macrobi, & in Nuceria Campania Conſtanti, Cyrini, Croci, Valeri, Gordiani Epiſcopi. Nicomedia Artei. In Aquila Paulini Epiſcopi, & Caulomo caſtro Valeriani Martyris. Lugduno Appini Epiſcopi*. Neque Nicomedis initio laterculi meminit M. Corbeienſe, ſed inter Tomitanos martyres ita recenſere videtur. *XVII. Kal. Octob. In Alexandria natalis Sanctorum trium fratrum, Cyrini, Leontii, Serapionis, Croci. In Ancyra Galatiæ natalis sãctorum Seleuci, & Valerii. In Tomis Ciuitate natalis ſanctorum Stratorii, Valerii, Merobi, & Gordiani, & Nicomedis martyris. In Nicomedia natalis ſanctorum Arcii, Archeon. Et in Nuceria Campaniæ natalis ſancti Conſtantii. In Anquira depoſitio Pauli Epiſcopi. Et in Territorio Cabillonenſi, caſtro Ternocio, natalis ſancti Valeriani martyris. Lugduno Galliæ, depoſitio Albini Epiſcopi. Natalis ſancti Auadri Abbatis.* At non modo Nicomedem martyrem venerantur cum Romano martyrologio omnes ferè hac die latini Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus, & recentiores; ſed Romæ ſub Domitiano via Nomẽtana paſſum diſertè ſcribũt, & ex illis aliqui Acta eius ſtrictim referunt. Vnde datur intelligi, quod pluries adnotauimus, in Vetuſtiori M. noſtro in ſacrorũ faſtorum fronte, ſiue agonis loco, adnotatos martyres eſſe Romanos, vel Romæ peculiariter veneratos. S. Nicomedes presbyter fuit, ac martyrum triumphãtium corpora ſepulturæ mandabat, vt de S.Felicula palam eſt. Eccleſiam habuit via Nomentana, & eiuſdẽ nominis cœmeterium, vbi in horto Iuſti ſepulturæ locum accepit; de eo agit Aringhius lib. 4. Romæ ſubt. cap. 21. vbi fragmentum ex eiuſdem S.Nicomedis Actis in codice mſ. Vallicellano ita producit. *Cum hæc & multa alia diceret S.Nicomedes presbyter, plumbatis diutiſſimè caſus migrauit ad Dominum. Corpus vero eius in Tyberim præcipitatum eſt: Clericus autem eiuſdem Presbyteri nomine, & opere Iuſtus collegit corpus eius, & poſuit in biroto ſuo, & duxit ad hortum ſuum iuxta muros Via Nomentana, & illic eum ſepeliuit vii. Kal. Octobris*. Et forte legendum eſſet xvij. Kal. Octobris pro vij. Nam, & vetus Fronti Kalendarium Septembris xv. die natalem S.Nicomedis conſignat, & S. Gregorij Sacramentarium pariter xvii. Kal. Octobris. Sancti Petri Apoſtoli fuiſſe diſcipulum, refert Petrus de Natal. lib.8. cap.82. & ex Romano Breuiario, & Geſtis SS.Nerei, & Achillei exhibet per compendia Ferrarius S. Nicomedis vitam in catalogo SS. Italiæ.

In Alexandria. Binos tantum Alexandrinos martyres Serapionem, & Leontium non ſignato loco indicat M. Antuerpienſe. M. Corbeienſe addit cũ libris noſtris Cyrinum, & Crocum, & inſuper, quod in noſtris ſubticetur, tres primos, nempe Cyrinum, Leontium, & Serapionem fratres fuiſſe. Leontium, & Serapionẽ Alexãdrinos martyres Græci recolunt in Menologio Caniſij, hoc eodẽ menſe die tamen xij. ſed dũ alios illis ſocios aſſignant, dubiũ relinquunt, an ijdem re vera ſint, qui ſub Maximiano Imperatore in mare apud Alexandriam proiecti mortalis vitæ finem fecerint. Hos edita hucvſq. martyrologia ſilent, præter Bedam, & Rabanum, qui Serapionem, & Leontium Alexandriæ paſſos referunt.

Et

Et Ancyra Galliæ. Librarius codicum noſtrorum pro Galatia Galliam ferè ſemper repoſuit, & pro Ancyra Galatiæ Vetuſtiſſimum M. Gallitiæ retinet. Beda autem Cyram pro Ancyram habet. Ferrarius in catalogo Generali ad hanc ipſam diem in Ancyra Galatiæ refert SS. martyres, Fleucium pro Seleucio, Valerium, Cyrionem, Strationem, Macrobium,& Conſtantium ex Menolog.Græcorum,& Galeſinio. Sed niſi ſit ex alio Menolog. nullus ex his martyribus hac die legitur in Menologijs Caniſij,aut Baſilij:Galeſinus Ancyræ in Galatia eos refert coronatos ex priſco codice, pro eo quod Beda habet in Cyra Galatiæ,& de illis martyribus affirmat memoriæ traditũ eſſe à Græcis. Sed ex mſ.codice putarẽ eſſe additum Conſtantium, nobis martyrem Nucerinum; vt alibi enim diximus, Galeſinius non optimæ notæ mſſ. vtitur. Seleucius,& Valerius inter Alexandrinos martyres cum Leõtio, & Serapione adductis numerãtur apud Græcos die 12. Septembris; fortaſſe quia Ancyrani ciues Alexandriæ agonem compleuerint, ſicut Stratonius, qui in Menologio adducto inter eoſdem Alexandrinos computatur,licet in Vetuſtiori noſtro inter Tomitanos Stratorius dicatur,& in Vetuſtiſſimo M. Stratonis nomen retineat. In hoc Ancyranis martyribus Cyrion additur, qui fortaſſe Cyrinus Alexandrinus eſt ſupra adnotatus. Rabanus *xvii.Kal.* refert *Ancyra Galatię natale S.Seleuci, Valerii, & Cyrionis.*

In Thomis. Venerantur in Menologio Baſilij ad diem 13. Septembris Macrobius Cappadox, & Gordianus è Paphlagonia ſub Licinio Imperatore martyres in Scythiam relegati. Scythiam hìc Ponticam intelligerem, cuius Ouidius Tomis relegatus meminit primo de Ponto

Scythicas detruſus in oras.

Vnde non male inScythia adductos Tomitas martyres paſſos eſſe diceretur. Additur in Menologio illo Macrobius, qui Marubius in noſtris codicibus eſt,& Macrobius diſertè in martyrol. Antuerpiẽſi dicitur Hũc,& Gordianũ in Scythiã profectos præuertentes illuc inueniſſe Zoticum, Lucianũ, & Helium fortiſſimè pro Chriſto pugnantes, quos in carcere coniectos addunt,viui comburio agonẽ compleuiſſe. Valerius, qui illis ſocius additur in libris noſtris, & Corbeienſi, Valerianus in Menologio dicitur, & ſuper ſanctorum ſepulcro plorantem animam Deo reddidiſſe narratur. Rabanus pariter legit in Tomis Stratonis, & Macrobij, & Valerium, ſiue Valerianum omittit. Vnum videretur obſtare, quin Gordianus ille è Paphlagonia eſſe poſſit, quia in Vetuſtiori noſtro memoratus Epiſcopus dicitur: nam ille Palatinus Licinij Imperatoris pingitur, & fortitudine, florenti ætate, & egregia corporis forma ſimul cũ Macrobio ſocio laudatur,quæ minus Epiſcopali muneri cõgruunt, niſi Tomis factus Epiſcopus, dũ exularet, ita martyrium feciſſet. Hæc coniectari licet in multa ſæculorum caligine.

In Nicomedia. Archium, & Archianum, Nicomedienſes martyres, neque in editis MM. neque in Græcorum Menologio memoratos inuenire licuit. Artium tantum exhibet martyrol. Vetuſtiſſimum: ambos martyrol. Corbeienſe.

In Noceria Campania. Nuceria Vrbs in Picentibus apud Sarnum Fluuium, & Campaniæ fines, ſub Metropoli Salernitana, Conſtantium martyrem dudum habuit celebrem, ſed qui neq. Ferrario, neq. alijs, quos viderim hac die memoretur. An pro Conſtantio legendum eſſet Conſtantia,cuius natalis infra die 19. aut 20. in eadem vrbe veneratur, cum Felice Presbytero? id non facile conſentirem; facilius eundem putarem cum Conſtantino, qui deinceps dies 17. recolitur, ex appoſito illi ſocio Sanctinio. Forte enim diuerſo die fuerũt coronati: Cõſtantius 15: Sãctius,ſiue Sãctinius 16. Vnde in pœnis ſocij nõ fuerunt diſiũgẽdi: ſed potius iterata veneratione, ſimul recolendi. Lapſum hic putarem eſſe librarij

librarij in martyrol. Antuerpiensi, qui inter Tomitas martyres Nucerinum, Constantium interpolauerit, nam Cyrinus, & Crocus, qui libris nostris, & M. Corbeiensi Alexandrini sunt, huic Nucerino Constantio succenturiantur, sicuti Valerius, & Gordianus Episcopus, qui in adductis codicibus Tomitani sunt. Nulla de Gordiano Episcopo inter Nucerinos memoria extat, neq. aliorum adductorum martyrum in scriptoribus, quos viderim, sicuti neq. Constantij, qui ex mss. consensu Nucerinus martyr est: nisi ille sit, qui non hac die, sed infra 13. Kal. Octobris in Romano martyrol. cum Felice recolitur, de quo ibi agendum nobis est. Constantem vocat Rabanus, & sine socijs hac ipsa die eius ita meminit. *In Nuceria in Campania natale Constantis.*

In Aquira. Anquira legit martyrol. Corbeiense, sed Vetustissimum Antuerpiense *Aquila*, quæ Vrbs quidem Episcopalis est in Aprutio Vestinorum, sed recentior quam in eodē martyrol. Vetustissimo signari possit. *Ancyra, vel Anquyra* legunt Beda, & Rabanus seiunctim ab Ancyra Galatiæ: esse enim potuit Ancyra Phrigiæ, Plinio, & Ptolomeo, vel Macedoniæ de qua Liuius. Ancyram canones Anquiram vocare notat Busbequius apud Ortelium. Huius Vrbis Paulum fuisse Episcopum, ac martyrem non difficile est credere. Emendandus tamen est alter ex codicibus nostris, in quo scribitur Pauli Apostoli, ex breuiato nomine Pauli Episcopi, librarij vitio. Episcopum ita vocat Beda 17. cal. Oct. *In Ancyra S. Pauli Episcopi*, & Rabanus, *& in Ancyra natale Pauli Episcopi*. Paulinum vocat M. Vetustissimum; At dum codices nostri, & Corbeiensis addunt depositionis nomen, videntur confessorem designare.

In Territorio Caualonensi. Notkerus legit in territorio Cauillonensi pro Cabillonensi, seu Cabilonensi, vt habet Vsuardus, qui aliqua ex Actis eius prælibat. Diffusius eadem attingit Ado, & non modo Valerianum martyrem vnū esse narrat ex quinquaginta, qui temporibus Antonini Veri in carcerem detrusus, & diuinitus liberatus fuerit, sed qui in Territorio Cabilonensium Castro Trenortio, sub Prisco Præside vngulis laceratus, capitis abscissione cōpleuerit agonem. Consimilia ex Adone profert Petrus de Natal. lib. 8. c. 83. aliqua alibi excerpta addens; diffusius de eo agit Saussayus, qui Castrum non Trimorcium vocat, sed Trinorchium, aliter etiam à Rabano ita memoratum, *Et in Territorio Cabilonense Castro Nortio natale S. Valeriani martyris*. Meminit cum martyrol. Romano, Beda, & Hagiologium FrancoGalliæ Vetus Lebbei.

Lugduni. S. Albini memoriam agit martyrol. Romanum, Beda, Rabanus, Molanus in additionibus, & breuiter Saussayus. Ab aliquibus pro Albino, Alpinum fuisse vocatum notat Baronius, ac ante ipsū Galesinius ex Demochare lib. 2. de Sacrificio Missæ. Appinum Episcopum vocat martyrolog. Vetustissimum, sed Albinus est S. Iusti successor in Episcopatu Lugdunensi in Indiculo SS. Lugdunensium. Floruisse circa annum Dñi 390. tam apud Raynaudum, quam Sāmarthanos docetur: ille non tumulatum in Ecclesia S. Stephani, vt habet Demochares, sed in Ecclesia S. Iusti affirmat, hi decimumquartum Episcopum illius vrbis numerantes, narrant Alpinum etiam vocatum obijsse die 15. Septembris, & constituisse Ecclesiā Sancti Stephani.

XVI. Kal. Octobris.

CAlcedonia natalis Sanctæ Eufemiæ Virginis. Romæ natalis Sanctorum Victoris. Felicis. Alexandri. Papiæ. Et in Via Numentana

tana ad Capua in Cimiterio maiore natalis S.Emerentianitis, & Sanctorum Pafies. Felicis. Victoris. Sperate. Nauati. Chorenti. Secunde. Lupati. In Nocerca Pristiani. Romæ passio Sanctæ Ceciliæ Virginis. Salti, & Tyrsi.

SEPTEMBRIS 16.

MIrum, quòd in Vetustissimo martyrol. S.Villibrordi S. Euphemia inter Romanas martyres numeretur, non Chalcedone, vbi clarissima huius nominis martyr celeberrima fuit, idque contra librorum nostrorum, & Corbeiensis fidem, qui in Tabularum sacrarum fronte Calcedonensem recolūt. Ita enim Corbeiense sacros fastos exhibet. *XVI. Kal. Octobris. Calcedone natalis Sanctæ Euphemiæ Virginis. Romæ natalis Sanctorū Victoris, Felicis, Alexandri, Papię, Magni. In via Nomentana ad Cap. in Cimiterio Marte, natalis Sancti Emerentiani. Et natalis Sanctorum Papies, Felicis, Victoris, Sperati, Nautini, Chorinti, Secundæ, Donati, Generosæ. Item Secundæ, Lupati. In Nuceria Prisciani, Maximi. Romæ passio S.Cæciliæ Virginis, Saluti, Tyrsi.* Martyrol. vero Vetustissimum hodiernos cælites hoc ordine refert. *XVI. Kal. Octobris. Romæ Papæ Felicis, Victoris, Alexandri, Emerentiæ, & Euphemię, Sperati, Nouati, Corinti, Secundæ, Donatę, Besiæ, Generosę,. Item Secundæ. & in Nucerina Prisizani. Romæ Cecilia, & alibi Salui, & Tirsi.*

Chalcedonia. Chalcedonia etiam Liuio dicitur vrbs Bythiniæ Chalcedon alijs dicta, siue cœcorum terra ex aduerso Byzanti. In hac vrbe Euphemiam virginem, celeberrimam in Oriēte martyrem, & hac die, omnia vulgata latinorum martyrologia recolunt, sicuti & Menologium à Canisio editum. Quod verò Basilio Imperatori tribuitur, hac die S. Euphemiam prætcrit, cum tamen huius celebritatis disertè meminerit epistola exilij S. Martini Papæ, & martyris ante Basilium scripta, quam ex Græco transtulit Anastasius Bibliothecarius, & edidit Sirmūdus in Collectaneis. In illa enim exitus S.Pontificis signatur. *Mense Septembri, die 16. in qua Felicissima Martyris, & fidem custodientis Orthodoxam, Euphemię pretiosissima & beatissima secundum anni circulum celebratur memoria.* Qui dies decimus sextus Septembris felicissimi eius decessus signatur in eiusdem Euphemiæ Actis apud Metaphrastem, & Surium Tom. 9. Plures fuisse Euphemias Baronius doctissimus dubitauit, & ex Vetustiori nostro martyrol. liquere videtur. Euphemia, & Innocentia martyres Vicentinæ hac ipsa die in Generali Catalogo Ferrarij memorantur, & Euphemia Aquileiensis die 3. Sept. in Romano M. Varijs etiam diebus in Ecclesia Latina Chalcedonensis Euphemiæ natalem celebrari consueuisse, vt in Græca, idem Baronius adnotauit, nosq; aliquid diximus ad diē 13. Aprilis, & 17. Augusti, & iterum infra die 17. Sept. Romanam aliquam Euphemiam notat martyrol. Vetustissimum, & vetus Fronti Romanum calendarium cum Lucia Romana ita miscet. *Die 16. natalis Sanctæ Lucię, & Euphemiæ.*

Romæ nat. SS. Romanum M. Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, Notkerus Romæ Luciam, & Geminianum, siue Ieminianū hac die exhibent, de quibus mirum est, neque in codicibus nostris, neq. in Corbeiensi, & Antuerpiensi memoriam agi, cū tamen alij Romani martyres, in plures ordines diuisi indicētur, ab illis præteriti, Victor nempe, Felix Alexander, & Papia in primo ordine explicati.

plicati. Magnum addit M. Corbeienſe alijs præteritum. Papam pro Papia primo loco legit martyrol. Vetuſtiſſimum, ſed Papia vſitatum nomen eſt, vt de Papia Mauri ſocio palam legitur in Rom. martyrolog. ſepulto via Nomentana 24. Iunij. Victor Epiſcopus, Felix, Alexãder, Papia venerantur etiam Romæ die 20. Aprilis, vt ibi diximus, ſed hanc eſſe diẽ paſſionis, illam alicuius expoſitionis, vel tranſlationis putarem. In ſecundo choro via Nomentana Emerentianes, ſiue Emerentiæ, & vt addit martyrol. Antuerpiẽſe Euphemiæ memoria agitur, deinde in alio choro nouẽ martyres in eodẽ martyrol. indicantur, ſiue vndecim in martyrol. Corbeienſi, qui tantumodo octo ſunt in decurtatis à librario codicibus noſtris. Deficit enim Donata, altera Secunda, & Generoſa. Paſies, Felix, & Victor, fortaſſe tanquam ex primo ordine repetiti, deſunt in martyrol. Antuerpienſi, in quo Beſia, Generoſa, Donata, & altera Secũda eorum loco recẽſentur. In Corbeienſi pro Nauato, ſeu Nouato habetur Nauinus, & ſupra noſtrum Donata, Generoſa, & altera Secũda numerantur. An Nouatus præsbyter Romanus eſt, de quo aliqua diximus Exercit. XII?

Emerentianitis. Emerentianum hìc habet martyrol. Corbeienſe, & Emerẽtiam Antuerpienſe, & pro ſancta martyre cum codicibus noſtris ſuſcipimus, quæ Emerentianes dicta, ſecundo caſu Emerentianitis etiam dici potuerit. De S. Emerentiana virgine S. Agnetis collactanea agit Romanum M. cum Beda, Vſuardo, Adone, ac cœteris latinis ad diem 23. Ianuarij: quo die cum nihil de ea proſtet in Vetuſtiori noſtro, non improbabile reddit eandem hìc recoli via Nomentana, vbi ſepulcrum S. Agnetis erat, & vbi lapidibus ab Idolatris petita coronam accepit, vt habet S. Ambroſius in vita S. Agnetis. Sanè prope B. Agnetem ſepulta eſt in Agello parentum ipſius clariſſimæ virginis. An verò Agellus ille nuncuparetur ad Capreas, & cœmeterium D. Agnetis diceretur maius, dubitari poteſt. In M. Corbeienſi non legitur ad Caprea, ſed breuiato nomine ad Cap. & cœmeterium non maius dicitur, ſed Martæ. Vtramque vocem ſuſpectam habeo, & potius legerem in cœmeterio martyrum: ita enim cœmeterium via Nomentana appellatum inuenio in Martyrologio mſ. Vetuſtiſſimo Bedæ nomine inſignito Vaticanę Baſilicę, cuius fragmentum ex die 20. Aprilis adducit Aringhius lib. 4. cap. 26. nu. 2. *Et in cæmeterio martyrum iuxta viam Nomentanam Saluiani, & Aragaci.* Hoc cœmeterium vocat militare ad illam diem M. noſtrum. Si quis vero maius etiam dictum velit cœmeterium S. Agnetis nuncupatum extra portam via Numentana nõ pugnabo. Ampliſſimũ fuiſſe, & pluribus cubiculis ornatum docet Boſius, & & ex eo Aringhius, vbi ſupra cap. 27. Ad Capræ paludes locũ extitiſſe prope vrbẽ Romã auctor eſt Feſtus, qui Caprilià appellari agrum illũ teſtatur, vulgo ad Capræ Paludes dictum, & forte Capreæ paludes ante vrbẽ, in qua Romulus euanuit, Plutarco, & Ciceroni idem locus erat. An vero in via Numentana, vel ex Numentana via adhuc decernere non licuit. Ædicula Capraria erat Romæ apud Publium Victorem in Regione vij. via lata, & Sexto Rufo in eadem regione vicus Caprarius.

Et Sanctorũ Paſies. Romanorũ martyrũ altera hæc turma eſt, cuius inter adductos codices in nominibus, & numero differentiam ſupra adnotauimus, dum aliud addere ex aliorũ ſilẽtio non licet.

In Noceria. Nec pridianos, nec hodiernos Nucerinos martyres alibi ſignatos inuenire licuit. Priſcianum tantùm exhibent libri noſtri. Maximum addit M. Corbeienſe. Maximum cum Theodoto, & Aſclepiodoto Adrianopoli paſſum hac ipſa die recolunt Græci in Menologio Caniſij. Pro Priſciano Priſizanium exhibet M. Vetuſtiſsimum.

Romæ Cæcilia. Cum Cæcilia Virgine, ac martyre Saltum, ſiue Salutium, & Tyrſum Romæ venerantur codices noſtri cũ M. Corbeienſi. Vetuſtiſsimum verò An-

tuerpienſe Romæ tantum Cæciliam Virginem *aſſignat*, Saluium, & Tyrſum *alibi* incerto loco. An celeberrimæ Cæciliæ aliqua hìc veneretur translatio, aut Eccleſiæ dedicatio, me fugit. In illud propenderem, vt non vnam tantum martyrem Cæciliam Romanam agnoſcerem; Equidem Romæ patrum noſtrorum ætate inuenta, & integro corpore quieſcẽs, qualem Antonius Boſius in Actis illius translationis pingit, ſancta virgo in omnium conſpectu fuit, & dum in multis Chriſtiani orbis Eccleſijs reliquiæ, & oſſa ſanctæ Cæciliæ venerentur, aliam Cæciliam eſſe, cuius oſſa ſeiunctim alibi ſeruantur, affirmare cogunt. Colitur Pariſijs in Eccleſia Sancti Nicolai Campeſtris Caput Sanctæ Cæciliæ Virginis, quam ex integritate corporis S.Cæciliæ Romæ in ſuo titulo ſeruatæ fatetur Sauſſayus in Appendice Gallic. martyr. p.1221. alterius S.Ceciliæ virginis eſſe, & alterius S.Virginis Abbatiſſæ in Lotharingia. Aliam martyrem, quæ hodiernis faſtis M. noſtri indicatur, ſuadent etiam ſocij Saltius, & Tyrſius, qui, in Actis celebrioris Ceciliæ non comparent.

XV. Kal. Octobris.

IN Neuiduno natalis Sanctorum Valeriani. Magrini. & Gurdiani. In Nocera natalis Sanctorum Conſtantini. Sanctini. Calcedonia Bythinie natalis Sanctorum Euſemiæ. Saleoſi. *Suiportio depoſitio Sancti Pauli Epiſcopi.* Macrobi. Gaudiani. Yſici Epiſcopi, & Martyris. *Leodico natalis S.Landeberti Epiſcopi, & martyris.*

SEPTEMBRIS 17.

NOuioduno in Niuernis SS.Martyres Valerianum Macrinum, & Gordianum ſub Decio coronatos exhibet Sauſſayus poſtridie huius diei, cum tamen hac ipſa die xv. Kal. eorum natalem recolant Romanum M. Beda, Vſuardus, Ado, & alij recentiores, præſertim Galeſinus, qui martyrij titulum aſcribit ex vetuſtis mſſ.; nihil tamen præter diẽ, & locum paſſionis oſtendunt. Hæc etiam ex S. Villibrordi, ſeu Antuerpienſi martyrologio, mutato nonnihil à noſtris codicibus ordine, confirmantur. *XV. Kal. Octobris. Brittannię Socratis Stephani. Et in Niceria natalis Conſtantię, & Sanctia. Neuedunno Valeriani, Macrini. Gurdiani. Calcedonię Euſemiæ, Saleoti, Stoporci, Paulini Epiſcopi, Macrobi, Gaudiani, Huſici.* Conſonat magis libris noſtris ita martyrol. Corbeienſe. *XV. Kal. Octob. In Neueduno natalis SS.Valeriani, Magrini, Gurdiani. In Nuceria natalis SS. Conſtantij, Sunctini, Chalcedone Bythiniæ natalis SS.Euphemia, Saleoſi. Suiportio depoſitio Sancti Pauli Epiſcopi, Macrobi, Caudiani, Iſici martyris. In Gallia vico, qui dicitur Leodius paſſio S. Landeberti Epiſcopi, & martyris.*

In Nuceria. Conſtantium martyrem Nucerinum ſupra die 15. Septembris dedimus, hic cum Sanctino, ſiue Sunctino, in codicibus noſtris, & martyrolog. Corbeienſi iterum Conſtantius memoratur. At cum in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi Conſtantia, & Sanctia mulieres martyres potius exhibeantur, libuit huic magis adhærere, quòd Conſtantius iam ſupra adductus ſit, ad diem 15. Septemb. Duplex in Italia Nuceriæ nomine Vrbs eſt, alia Vmbrorũ antiquiorum via Flaminia Epiſcopalis; alia Campaniæ Mediterra-

diterraneæ item Episcopalis sub Archiepiscopo Salernitano, quæ cum aliquãdo, & ad plures annos Episcopo careret in sacrilegij pœnam, eiusque Diœcesis pars Salernitano præsuli tributa esset, coniectaui ne forte reliquiæ S. Constantiæ tũc Salernũ fuerint, vel alio tẽpore asportatę; in Indiculo enim Ecclesiæ Salernitanæ, quem M. Antonius Columna Marsilius Archiepiscopus præfixit suis constitutionibus, S. Constantiæ virginis reliquiæ numerantur repositæ in Altari maiori Basilicæ S. Matthei, seu Cathedralis Salerni. Verùm cum de Constantia martyre Nucerina sub Nerone vna cum Felice presbytero ex Adone agat Ferrarius infra ad diem 13. Kal. Octobris, & Petrus de Natal. lib. 8. cap. 36., eandem esse socij diuersitas vetauit affirmare. Hæsitaui quapropter non modo cui ex duobus Nucerijs sanctum martyrem tribuerem, sed etiam vtrum pro Noceriæ legẽdum esset Dronerij apud Salutias, vbi Constantinus dux, & miles ex legione Thebæa passus est, & die sequenti veneratur, vt ex Inscriptione apud Ferrarium, & historia MM. Thebæorum Taurini edita apparet. Sed quia adducti omnes codices constanter legunt Nuceriam, & infra die 20. de Felice, & Constantio, agendũ nobis est, ibi difficultatem pro capto nostro enodabimus.

Chalcedone. Iterum Chalcedonensis in Bythinia martyr Euphemia recolitur, tam in libris nostris, quam MM. Antuerpiensi, & Corbeiẽsi, bis etiam apud Græcos in Canisij Menologio die xj. Iulij, & pridie huius diei in adductis mss.: forte ne ab aliquibus in agone socijs, alio die coronatis, disiungeretur. Vnus tantum commilito additur Saleosius in codicibus nostris, & Corbeiensi. Vetustissimum tamen reliquos addit, qui in illis disiuncti videntur, Stoporeum nempe, Paulinum Episcopum, Macrobium, Gaudianum, & Nusicium. At qui Stoporeus in illo dicitur, in alijs libris disiunctim, quasi pro loco venerationis sequentium aliorum martyrum signari videtur. *Sui portio*. Verum cum ex Geographis ignotus mihi locus ille sit, pro nomine martyris accipi posse non renuo. Paulus non Paulinus Episcopus in codicibus nostris dicitur, & Ysicius pariter Episcopus nũcupatur; sed ille cum depositionis nota etiam in martyrol. Corbeiensi videtur pro Confessore signari, in quo Isicius martyr tantum dicitur, non Episcopus. De Paulino cum alijs socijs Chalcedone coronato meminit Menologium Canisij die 17. Maij. Sed reliquorum nomina variant.

Leodico. Apud Leodium Lamberti Episcopi natalẽ refert hac ipsa die Romanum M. cum Beda, Vsuardo, & alijs. Vitam habet Surius To. 9. & Petrus de Nat. lib. 8. cap. 86. Laudebertum vocat Notkerus, Landebertũ codices nostri. Floruisse habet Baronius circa annum 697. sed anno 696. martyrio coronatum die 17. Septembris referunt Sammarthani, qui S. Lambertum 28. loco Leodiensem Episcopum notant. De eo ita Rabanus, *in Gallia prope ciuitatem Traiectum in Villa Liudorico passio Lamberti Episcopi*. Ex additis ad Vetustius martyrologium vix dubitarem, sicuti Socracrates, & Stephanus Britanni in martyrol. Antuerpiensi, de quibus pariter agit Romanum martyrol. cum Beda, Rabano, Vsuardo, & recentioribus.

XIIII. Kal. Octobris.

IN Alexandria Natalis Sanctorũ Trofini, & in Nicomedia Ociani. Xisti. In Mediolano depositio S. Eustorgi Episcopi, & Sancti Satyri.

Bre-

BReuissimam Ephemeridem in hodiernis Tabulis exhibent codices nostri cum Corbeiēsi; Vberiorem martyrol. Antuerpiense, quod in hanc diem cælites, in illis postridie numeratos, transfert; nos tamen vtrumq. ex Apographorum fide exhibebimus, ac primum Corbeiense vti nostro magis consonum. *XIV. Kal. Octobris. In Alexandria natalis S. Trophimi. Et in Nicomedia natalis SS. Oceani, Xisti, Medaci, In Mediolano depositio S. Eustorgij Episcopi, Satyri.* Ex M. Antuerpiense Bollandi, & Henschenij segmentum illud accipiemus, quod codicibus nostris magis accomodatum videtur, reliqua ad collationem in proximum diem reseruantes. *XIIII. Kal. Octobris. Calcedonia Trophimi. Et in Nicomedia Ociani. In Mediolano depositio Eutropi Episcopi, Syxti, Medethei, Saturi, &c.*

In Alexandria. Plures sub Trophimi nomine martyres apud Græcos in Menologijs venerantur. Alter qui Antiochiæ Pisidiæ cum Sabbatio agonem exorsus Synade tandem compleuit, hac ipsa die in Menologio Canisij. Dorymedon eius in corona socius infra in Vetustiori nostro die 20. memoratur. Etsi enim vna cum Trophimo in Menologio Basilij capite damnatus dicatur, potuit tamen non eadem die capite truncari Sabbatius multo ante illum, Antiochiæ coronatus fuit, de quo videtur egisse M. nostrum ad diem 27. Augusti. Mirum tamen, quòd Alexandriæ tribuant Trophimum, tam codices nostri, quam Corbeiense M., dum Antuerpiense Chalcedoni assignat. Trophimū cum Oceano Galesinius, deprauatis, & mutilis codicibus vsus, hac die Romæ veneratur. Petrus etiam de Natalibus lib. 11. nu. 251. tres cælites simul cōfundens, & martyrem Eustorgium Episcopum afferens, ita Trophimi meminit. *Trophimus, & Oceanus, atque Eustorgius Episcopus passi sunt Martyrium xiiij. Kal. Octobris.* De Trophimo Synade coronato postridie agit M. nostrum, vt alius ab hoc fuerit Alexandrinus. Rabani sinceriores fasti videntur. *XIV. Kal. Mediolano Eustorgij Episcopi, & Satyri. In Chalcedonia natale Trophimi, & in Nicomedia natale Iociani.*

Nicomediæ. Oceanū seiunctim à Trophimo in martyrij loco exhibent cōcordes adducti codices nostri cum Xysto. Oceanum tantùm Nicomediæ profert M. Vetustissimum: Corbeiense vero nō modo Xystum addit, sed etiam Medacium, quem Medetheum illud vocat, & cum Sixto Mediolanensibus cælitibus addit. Oceani martyris cum Theodoro, Amiano, & Iuliano memoriam agunt Græcorum Menologia ad diem 4. Septēbris, diffusiùs tamen in Menologio Basilij. In neutro locus passionis indicatur, sed præcisis membris, & confractis cruribus igne cōsumptos esse, narratur sub Maximiano Imperatore, quod in Nicomediensi carnificina accidisse non esset improbabile. Xistus tamē, & Medetheus diuersi socij, diuersum Oceanum indicare videntur. Iocianum, vt vidimus, vocat Rabanus non Oceanum.

Mediolano. Xystus, & Medacius, siue Medetheus Mediolanensibus cœlitibus appositi à M. Vetustissimo sunt, interpolantis librarij vitio, cum apud Mediolanenses scriptores ignorentur. Aptius proinde cum Oceano Nicomediensi coniungi existimarem. Depositionem Eustorgij laudatissimi Mediolanensis Præsulis hac quidem die exhibent Romanū M. Beda, Rabanus, & alij recentiores. Primus Episcopus in eodē M. nūcupatur, ad Secūdi Eustorgij Mediolanensis pariter Episcopi distinctionem, qui 6. Iunij in eodem Romano martyrol. veneratur, vt ibi notat Baronius. Senior Eustorgius à D. Ambrosio laudatur, & titulo Confessoris

fessoris ornatur in opere contra Auxentium de traditione Ecclesiarum. Confessorē autem, nō multo ante silētibus persecutionibus, strictè acciperem, pro eo, qui in pace quidem quieuerit, sed aliqua pro Christiana fide perpessus fuerit, vt D. Ambrosij verba non obscurè significant. Bysantinum ciuem faciunt Constantini Imperatoris militarem ducem, ac in Insubria legatum, qui eiusdē S. Eustorgij, res gestas scripserunt. Hūc à clero, & populo ex laicali sorte ad infulas arreptū narrāt post decessū Miroclis, siue, vt alij docent, Protasij Mediolanensis Episcopi, illumq. esse addunt, qui SS. trium Magorum corpora Constantinopoli Mediolanum attulerit, penes quæ sepultus fuerit circa annum cccxxxiij. xiv. kal. Octobris, vt Ferrarius habet in catalogo SS. Italiæ, & Mediolanenses scriptores adducti ab amicissimo viro D. Placido Puccinellio Cassinensi Monaco in Italico Zodiaco Mediolanēsis Ecclesiæ p. 2. in vita eiusdem Eustorgij, qui corruptè Eutropius dicitur in martyrol. Vetustissimo.

Et S. Satyri. Latè de S. Satyro D. Ambrosij germano fratre agunt Mediolanēses scriptores, in primis Ioannes Petrus Puricellus, eruditus amicus noster, dum adviueret in Ambrosianæ Basilicæ monumentis à nnmero 19. & deinceps; vbi ex Gualuaneo Flamma in hædino mss. Indiculo SS. Corporū, quæ Mediolani, & in eius ditione requiescūt, hæc verba refert. *Festum S. Satyri Leuitæ, & Confessoris die 17. Septembris. Iacet ad S. Ambrosium.* Quòd fuerit Diaconus nō aliunde videtur constare. Dungalus noni sæculi scriptor aduersus Claudium Ichonomachum hæc habet circa finem libri. *Ambrosius suum fratrem Satyrum, quem nimium dilexerat, iuxta S. Martyrem Victorem sepeliuit.* Deinde Epitaphium ab eodem D. Ambrosio dictatum affert, in quo binomius Satyrus dictus videtur, hoc est Vranius Satyrus, nisi pro Vranio cœlestem intelligamus; contenti tamen erimus duo prima carmina ascribere.

Vranio Satyro supremum frater honorē
Martyris ad leuam detulit Ambrosius.

integrum verò Tetrastichon adhuc legi in Cappella S. Satyri testis mihi est adductus supra Placidus Puccinellius in libro de Antiquis monumentis Mediolanesibus Italicè scripto p. 55. De Satyro aliqua ad veritatem illi summopere dilectam habet, qui supra Ioannes Petrus Puricellus in dissertat: Nazariana c. 46. S. Satyrum natum putat medium inter Marcellinam, & Ambrosium circa annum cccxxx. non vero defunctū anno ccclxxxiij. vt Emin. Baronius opinatur, sed ccclxxxviij., quod validis probat argumentis. Ex Vetusta effigie S. Satyrus sago indutus reprehesētatur apud eundem Puricellū cap. 46. n. 18. vt hinc non fuisse Leuitam, aut Diaconum etiā ex habitu appareat. Reliqua eius vitæ, si quis desiderat apud eundem legat ex oratione S. Ambrosij in eius funere notabiliora decerpentem. De eo agit martyrol. Romanum die præterita 17. qua, vt notat Galesinius Mediolanensis EcclesiaSatyrum veneratur. Sed hac 18. cum Eustorgio recolunt Maurolycius, Molanus ad Vsuardum, & alij, vt idem Galesinius fatetur.

XIII. Kal. Octobris.

IN Alexandria natalis Sanctorum Dimetri. Paeli. Nili. Parimadi. Helij. Castoris. Saturi. Niceti Episcopi. In Neapoli natalis Sanctorum Ianuarij, & Ancij. In Sinada Frigiæ natalis Sancti Trofi. *In Gallia Ciuitate Vienna natalis Sancti Ferioli, & dedicatio Basilicæ ipsius, & translatio Sanctorum*

Sanctorum multorum Corporum, cum caput S. Iuliani martyris de Briuate sub Altario positum, & in Ciuitate Trieris depositio Militi Episcopi, & Alibi natalis Sanctorum Trogi Episcopi, Pij Diaconi. Quapilici. Nili. Paterni. Musicij cum alijs clij. *In Gallia Territorio Bectoria Ciuitate vico Villauna natalis Sancti Marciani*. In Nocerea Hereme. Et Alibi Beati Episcopi. *In Territorio Lingonicæ Ciuitatis Monasterio Segestro depositio Sancti Sigonis presbyteri, & Confessoris*. Felicis, & Constantiæ, qui passi sunt sub Nerone. Priuati. Eufemiæ. Sigone.

SEPTEMBRIS 19.

IN Palestina, non Alexandriæ Pileum, Nilum, & Eliam Episcopos hac die veneratur martyrol. Romanum cum Beda, & alijs, vt ibi notat Baronius, qui eorum certamina Eusebium scripsisse asserit lib. 8. cap. 22. & 25. At libro 8. nouæ Valesianæ editionis cap. 13. hæc de Peleo, & Nilo, eodem Valesio interprete, habentur. *Sed & quidam Ægyptij Sacerdotes Peleus, ac Nilus cum aliquot alijs illic flammis assumpti periere*. Quãquam enim in Pheno Palestinæ ad metalla damnati essent, non perinde Ægyptij esse desinebant, & Episcopi sub Metropoli Alexandrina. Titulus illius Eusebiani capitis est, non de martyribus Palestinæ, sed de Præsulibus Ecclesiarũ, qui religionis, quam prædicabant, sinceritatem fuso sanguine declararunt, vbi de Episcopis Nicomediæ, Phæniciæ, ac aliorum locorum agitur. Fuisse quidem Peleum, & Nilum cum alijs inter reliquos Confessores ad metalla in Palestina damnatos, & Episcopos, habetur in libro Eusebij de martyribus Palestinæ eiusdem nuperæ editionis cap. 13. vbi narratur Præpositum metallorum, dum confessores ibi libertate frui videret, eos in turmas distribuisse, ac quatuor ad ducem, qui militaribus copijs præerat misisse. *Horum duo*, inquit, *erant Ægyptiorum Episcopi Peleus, ac Nilus; Tertius presbyter, quartus fuit Patermuthius*, quos, cum nollent religionem suam abnegare flammis absumi præcepit. Vnde quos antea Eusebius præsbyteros dixerat, tùm ex illius capitis titulo, tum ex his, quæ ex libro de martyribus Palestinæ adduximus, Episcopos fuisse patet. Hos cum Romano martyrol. Palestinos martyres incongruum nõ est agnoscere, quòd ibi reuera agonem compleuerint, sed neq; incongruè in Ecclesia Alexandrina tanquam proprios, & Ægyptios martyres etiã fuisse veneratos diceretur, Confessionis, martyrij, & Episcopalis dignitatis gloria apprimè venerabiles. Centum viros alios cum Petro, & Nilo Episcopis ex Ægypto, & duobus celeberrimis Patremateo, & Helia, & quinquaginta Palestinis comprehensos, & ad metalla damnatos refert Menologiũ Canisij pridie huius diei, additq centum illos fidem abnegare renuentes, effossis oculis, ad metalla traditos beatum finem accepisse. Sed in Menologio Basilij, in quo hac ipsa die 18. certamen SS. Nili, Pelei, Heliæ, & sociorum recolitur, non modo cum centum *Ægyptijs genere* ad metalla sanctos illos, nominibus expressos, fuisse damnatos effosso destro oculo, sed præcisis sinistri pedis neruis, & articulis tandem à Duce in fornacem ardẽtissimam fuisse coniectos, & coronatos narratur. Notkerus, vnde habuerit, Marcum addit Peleo, & Nilo, quos simul Episcopos vocat, & hac die cum plurimis clericis pro Christo igne consumptos docet, vt hinc qui Alexandriæ recoluntur

luntur cum Peleo, & Nilo, vel Episcopos, vel clericos fuisse hauriamus. Sed de more Corbeiense martyrol. adducere ad nostrorum codicum cōsonantiam libet, in quo nomina parte aliqua deformata ex Dacherio] apponimus *XIII. Kal. Octobris. In Alexandria natalis SS. Demetri,* (Dunetri) *Pales,* (Pelei restituendum est) *Nilipacis* (Nili) *Madiheli,* Pacimadi, Helij,) *Castoris, Saturnini, Ceti Episcopi,* (Saturi, Niceti Episcopi) *Casti, Iulii. In Neapoli natalis SS. Ianuarij, & Aniceti.* (Anci) *& in Synnada Phrigia natalis S. Trophi. In Vienna Ciuitate* (in Gallia ciuitate Vienna) *natalis S. Ferreoli* (Ferioli) *& dedicatio Basilica ipsius, & translatio* (Sanctorū) *multorum corporum cum capite S. Iuliani martyris de Brinate sub altare posito. & in ciuitate Treueris depositio Militi Episcopi. Et alibi natalis SS. Trogi episcopi, & Pij Diaconi, Capilei.* (Quapilei) *Nili, Paterni, Musci, cum alijs centum quinquaginta. In Territorio Biturino, Vico Vellauno* (In Gallia Territorio Rectoria ciuitate, vico Villauna) *natalis S. Mariani* (Marciani) *In Nuceria Hermei,* (Heremæ) *Beati Episcopi*) & alibi Beati Episcopi) *Felicis, Constantia, Priuati, Euphemia, Sygone. In territorio Lingoris ciuitate in Monasterio Segestro S. Sigonis Presbyteri, & Confessoris.* Interpolati circa fastorum finem sunt codices nostri; post Beatum enim Episcopum, ante Felicem, & Constantiam, interponitur veneratio S. Sigonis. Addimus ex martyrol. Vetustissimo Antuerpiensi, ab incurioso librario malè habito, quæ ex pridiano laterculo abscidimus, & in hodiernum reiecimus, plurimorum codicum fidē sequuti. *In Alexandria Demetri, Pallei, Nili, Parimadi, Heli, Castoris, Saturni, Niceti Episcopi, & Neapoli Ianuarij, & Angi, Et Sinnada Frigia Alotropi. In Galliis ciuitate Vienna Ferrioli martyris. Treueris Militi Episcopi, & alibi Georgi Episcopi, Pij Diaconi, Quapili, Mili, Paterni, Nurci, & aliorum CL. Gallijs vico Veliono inter Beturica Mariana. In Nuceria Heremitis, item Felicis, & Constantię, Priuatę, & Euphemia, Singoni presbyteri.* Male hic habitum à librario venerabile S. Villibrordi martyrologium confirmant, quæ minus aptè repetita die immediate sequēti signantur in Apographo à Bollando, & Henschenio dono habito. *xiij. Kal. Octobris. In Alexandria Demetri, Castoris, & Aniceti. Et in Campania Neapoli Ianuarij.* Ex fide igitur adductorum codicum martyribus Alexandrinis, seu Ægyptijs, siue apud Eusebium Palestinis, Pileo scilicet, Nilo Episcopis, Helio, siue Eliæ, Patermuthio, siue Patremateo, quā Parimadium esse putamus in nostris, Antuerpiensi, & Corbeiensi codicibus, alij etiam nominibus expressi adduntur, nēpe Dunetrius, siue Demetrius, Castor, Saturus, siue Saturnius, & Nicetius Episcopi, & cum Corbeiensi martyrol. Castus, & Iulius, qui genere etiam Ægyptij fuerint, & sub Alexandrina Metropoli Episcopi. Nec fortasse vanum esset, eos, qui infra incerto loco tribuuntur, cum centum quinquaginta anonymis iisdem in Palestina passis adnumerare, vt mox dicemus.

Neapoli Ianuarii. De Ianuario Episcopo Beneuentano, ac socijs egimus ad ad diem 7. Septembris; translatum ibi diximus eius corpus Neapolim post aliquot ab agone annos, & translationis, siue depositionis tempus hic recoli non difficile est credere. Græci in Menologio Canisij, hac ipsa die certamen Ianuarij, Sosij, Procli, Fausti, & Desiderii referunt: de Ancio, siue Antio nihil exhibent; in Menologio vero Basilii die 18. Septembris socij Ianuarij referūtur Sossus, Prochus, Eutichius, & Acustius Diaconi, Festus, & Desiderius clerici. At in Actis S. Sosij, in quibus S. Ianuarij, & aliorum sociorum gesta continentur diffusè apud Surium auctore Ioāne Diacono ad diem 23. Sept. To. 9., Euticetes atq. Acutius Laici dicuntur, & sepulti cum S. Proculo Puteolis; Ianuarium vero Neapolim ex sulphuratoria, vbi cum

alijs decollatus fuit, fuisse trãslatũ additur post multorum annorũ curricula, vt illa Acta habent, quæ prælibat Rabanus ad hunc diem, Natalem Sancti Ianuarij vocatũ. An pro Acutio alicuius librarij errore factum sit, vt Ancius scriberetur, ignoro, & an Puteolis Neapolim translatæ eius reliquiæ fuerint. Id affirmare videtur Ferrarius, qui in catalogo SS. Italiæ, Eutichum, & Acutium Neapoli hac die venerari docet. Proculum, Eutychen, & Acutium iuxta Basilicam S. Stephani addit Rabanus. Videnda quæ ex Antonio Caracciolo, diligenter horum cælitum Acta prosequente, diximus die 7. Septembris.

In Synada Phrygiæ. Synnada Straboni, & Synada Ptolomæo dicitur maioris Phrygiæ ciuitas, vt aliàs diximus. Natalis in ea Trophij martyris agebatur, qui in ea passus sit. Cum Sabatio, & Dorymedonte, eius memoriam agit Menologium Canisij, hac ipsa die sub Imperatore Probo. Quamquam verò Sabatius, & Trophimus agonem simul Antiochiæ Pisidiæ cœperint, ibiq. Sabatius flagris diutissimè cæsus spiritum emiserit, Trophimus tamen ferreis crepidis calceatus missus fuit in Vrbem Synadarum, vbi lucratus Dorymedontem, cum eo obtruncatus est. Hæc nonnihil vberius profert Menologium Basilij, sed pridie huius diei, vt ibi adnotauimus. Latius eorũ acta prosequitur Metaphrastes apud Surium T. 9. ad diem 19. Sept. Ex quibus pro Trophio in codicibus nostris restituendus videtur Trophimus.

In Gallia. Sanctum etiam Villibrordum Vetustissimum martyrol. suum ex Gallijs seruatum ibidem, & auctum habuisse, nisi aliunde constaret, hinc satis luculenter appareret; cum in eo etiam plurium sanctorum Galliæ additamenta legantur, quæ tamen antiqua esse non dubito, sed quæ martyrologium Vetustius interpolare videantur, occasione à S. Ferreolo martyre suscepta. Feriolum vocant codices nostri, sed Ferreolum cum alijs fere Acta apud Surium To. 9. ex peruetustis mss. codicibus. In Vrbe Allobrogum Vienna, sub Medulis decimosexto à Lugduno lapide, teste Seneca in Ludo Claudij, Tribunus militaris Ferreolus erat, qui cum sacrificare Idolis nollet, acrius verberatus, & magnis põderibus oneratus in carcerẽ detruditur. Solutis autem diuinitus vinculis liber Rhodanum pernatauit, & in opposita ripa iterum à persecutoribus captus obtruncatur. Hæc Acta illa elegantiora habent. Saussayus Briuate in Aruernia, cum Viennensis Tribunus esset, securi percussum narrat, & Viennam cum capite S. Iuliani martyris socij illius, prope Briuatem paulo ante obtrũcati, relatum esse. Quod codices nostri cum Corbeiensi confirmant addentes, non modo Viennæ eius natalem celebrari hac die consueuisse, sed translationem ex Briuatensi loco capitis S. Iuliani, & plurimorum SS. corporum memorant, cum dedicatione Viennensis Basilicæ in honorem S. Ferreoli: quæ minutiora in Vetustiori martyrol. purum putum Gallici antiquarij additamentum sapiunt. Viennam vrbem Biẽnum dici apud Stephani Epitomatorem inuenio, Viennam, vt habet M. Antuerpiense nullibi. In Briuatensi territorio S. Ferreolum capite multatum habet etiam pridie huius die Notkerus cum Beda, Vsuardo, Adone, Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei, & ms. martyrol. S. Sabini de Leuitania.

Ciuitate Triueris. Melitum Episcopum, & Confessorem Treuirensem Galesinus recolit hac die, ex illius Ecclesiæ tabulis, qui & Miletum aliquibus dici testatur. Meletium vocat Appendix ad Adonem, & Saussayus: Melitum dicit Molanus hac eadem die in Addit. ad Vsuardum: Militium, sine Militum habent cum codicibus nostris martyrol. Antuerpiẽse, & Corbeiense. Petrus Mersæus in Hist. Archiep. Treuirensium quadragesimum secundum illius Ecclesiæ præsulem S. Myletum numerat, mortuum anno 472., ex quo totidem verbis acceperunt Sammarthani, qui Miletum sanctitatis

ſtitatis titulo non ornant.

Et alibi. Interpoſitis à Gallico antiquario aliquibus illius regionis cælitibus, putarem iterum Vetuſtioris M. tabulas hic continuari, & Trogum Epiſcopum, Pium Diaconum, Quapileũ, Nilum, Paternum, Muſcium cum alijs, centum quinquaginta anonymis ad antiquos martyres pertinere. Georgium pro Trogo legit martyrol. Vetuſtiſſimũ, & Milium pro Milo. Corbeienſe pro Quapileo, ſiue Quapilo, Capileum legit, quos ex his eſſe coniectarem, qui ad metalla in Phæno Paleſtinæ damnati, vel truncato capite, vel flammis exuſti perierc: quos plurimos fuiſſe, & minimè obſcuros, ſexcẽtos inquit Euſebius lib. 8. c. 13., certum eſt. Centum Ægyptios viros, & ex Paleſtina quinquaginta numerant adducta ſuperiùs Menologia, qui numerus adamuſſim reſpondet, centum quinquaginta Anonymis, in MM. Corbeienſi, & Antuerpienſi expreſſis, ſiue centum quinquaginta tribus, in codicibus noſtris, librarij fortaſſe in numerali nota errore, indicatis. Anceps etiã ſubſtiti, an Quapileus, & Nilus ijdem eſſent Peleus, & Nilus, qui repetita veneratione, in ſociorum gratiam, & vt reliqui diſcernantur, iterum hic nominentur, reliqui verò Clerici illi ſint, quos ex Vetuſtioribus, vt profitetur, martyrologijs, Vſuardo præſertim, & Adone adducit Maurolycius, qui Iulium pro Nilo habet, ſicuti & Bellinus de Padua, ex quo ille accepiſſe videtur.

In Gallia territorio. Hagiologiũ vetus Lebbei, ita alteram Gallici antiquarij additionem affert, & in M. noſtro reſtaurat. *Septembris xiij. Kal. In territorio Biturigæ Ciuitatis S. Mariani Confeſſoris & Monachi*. Ita etiam in agro Biturico Marianum, non Marcianum Maurolycius refert. Sed Mariani nomine Eremitas duos in Bituricenſi territorio exhibet Sauſſayus ad diem 19. Auguſti, vt ibi diximus. Hæſitauimus proinde, ne alius hic eſſet Marianus; ſed Vicus idem Vellaunia vtrobique additus, vnum, & eundem credere permiſit, & ibi depoſitionem, hìc alium natalem, ſeu celebritatem translationis, aut dedicationis recoli.

In Nocerea. Heremam, ſeu Heremitã Nucerinam martyrem video editis hucvſque Hagiologijs præteritam, & in M. Corbeienſi, ac codicibus noſtris Beatum Epiſcopũ interponi, ex nota fortaſſe marginali vetuſtioris, vt ſuſpicor, codicis. Hac vtique lacinia caret Antuerpiẽſe M. quod Nuceriæ ſtatim in alia claſſe tribuit Felicẽ, Conſtantiã, Priuatam, Euphemiam. Maiorem laciniam interſuit martyrologio noſtro Gallicus antiquarius: præter Beatum enim, *alibi* incerto loco ſignatum Epiſcopum, multis verbis addit in territorio Lingonicæ ciuitatis Sigonem Presbyterum, cuius memoria ad calcem M. Antuerpienſis, & Corbeienſis Dacherij aptiùs reponitur. Vnde ita emendandus ordo videretur, vt Heremæ, ſeu Heremitæ ſubcenturiarentur Felix, & Conſtantia cum alijs ſocijs, ex quibus tamen dolẽdum eſſet, non niſi duos primos martyres in Tabulis Eccleſiaſticis referri, nempe in Romano M. ex Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, Petro de Natalibus, Bellino de Padua, & alijs recẽtioribus, qui omnes Conſtantiã conſtanter legunt cum codicibus noſtris M. Antuerpienſe, & Corbeienſe, contra quam exhibeat Maurolycius, qui *Nuceriæ SS. Felicis, & Conſtantis ſub Nerone paſſorum* memoriam recolit. Emendationem conſimilem ei, quam propoſuimus, eruditus etiam Dacherius ſequitur; verba enim illa, quæ ad calcem repoſuit hodierni ſegmenti, poſt Beati Epiſcopi nomen, in ſchedijs penes mè variarum lectionũ pię memorię Dufreſnij, & ex codice illo Corbeienſi, hæc vt in libris noſtris ſequntur. *In Territorio Lingonis in Monaſterio Segeſtro Depoſitio S. Sigonis Presbyteri, & Confeſſoris, Felicis, Conſtantia, Priuati, Euphemiæ, Sygonæ*. Quod confirmat Notkerus, qui prius Nuceriæ, Felicem, & Conſtantiam recolit, deinde Lingonis Sigonem præs-

byterum. Vereor tamen, ne ex alterius sortis martyribus Felice,& Constantia *alibi* cum Beato Episcopo coronatis,error repetitæ venerationis emanauerit in Nucerinis cælitibus, qui die sequenti in omnibus, quos viderim, mss. codicibus Nuceriæ recolũtur, ac proinde ex libris nostris ablatis verbis illis, *qui passi sunt sub Nerone*, ab inscio antiquario superadditis, & quæ neque in codice Corbeiensi prostant, & seposita etiam lacinia de Sigone presbytero, ita legendum coniectaui. *In Nocerea Herema, & alibi Beati Episcopi Felicis, & Constantię, Priuati, Eufemia, Sigona*; nisi vt in martyrol. Vetustissimo prostat, pro Sigonæ Sigoni legendum sit, præsbyteri nempe Longoniensis. Sed aliis codicibus destitutus, nescio an deprauatissimo loco medelã ex merito attulerim, & dubius etiam sum, quomodo sequẽtis diei fastis mederi possit. Optarẽ Beato incerti loci Episcopo, lucem aliquam afferre, sed hucvsque non comparet, nisi S.Beatus sit, primus inter Lausannenses Episcopos à Sammarthanis relatus, & qui primus Auenticensibus Euangeliũ prædicauerit. Sed neque annus sedis, neq. dies natalis apponitur.

In Territorio Lingonicę ciuitatis; Lingonum vrbs Celtarũ est Tacito, & Lingones Celtarum populi; penes quos in Segestro, seu Sergestro Monasterio memoria S.Segoni præsbyteri, & confessoris agitur. Is penes omnes ferè cõfunditur cum S. Sequano Abbate. Sed palam in martyr. S.Sabini de Leuitania distinguitur ad diem 18. Septembris, dũ legitur. *Eadem die in territorio Longanicæ ciuitatis Monasterio Sergestro depositio S.Segonis presbyteri, & Confessoris*. Et statim die sequenti 19. subdit. *In territorio Lingonico depositio S. Sequani Abbatis*. Apud Bedam *Segoni* etiam legitur pro Sequano, mendosè, vt putat doctissimus Baronius ad hanc diem, quando Sequani M. Romanum apud Lingones memoriam agit. Verum Segoni nomen retinent, non modo libri nostri, sed M.Corbeiense, & Antuerpiense, vt vidimus. Sint verò Segonus, & Sequanus vnus, & idem, alijs examinandum attentius relinquo.

XII. Kal. Octobris.

SInada Ciuitate Natalis Sanctorum Dormidoni. Dorothe. Priuati. Felicis. Constantiæ. Felicis. Constantiæ, qui passi sunt sub Nerone.

SEPTEMBRIS 20.

REpetita nomina Felicis, & Constantię codicum nostrorũ librarijs imposuerunt; non modo, vt veritus sum ad calcẽ pridiani laterculi, sed etiam in hodiernis fastis, in quibus quædam esse confusa, alia etiam mutila suspicor, & emendanda potius ex MM. Corbeiense, & Antuerpiense. Sed neque hoc suis mendis caret, dum pro Synada vrbe legit in Syria Frigiæ hoc pacto. *XII. Kal. Octobris. In Syria Frigia natalis Doromis, Dionysi. Et in Nuceria natalis Felicis, Priuati, Constantia, Item Felicis, item Constantia*. Corbeiense sacras huius diei tabulas, ita exprimit *XII. Kal. Oct. Sinnada Phrygia natalis SS.Dormidoni, Dorothei, Priuati, Felicis, Constantia, item Felicis. In Nuceria natalis SS.Felicis, & Constantiæ, qui passi sunt sub Nerone*. In Antuerpiensi non modo vrbis nomen, sed martyris primo loco indicati emendandum est.

Constat

Constat enim ex Menologijs Dorymedonem Trophimi socium passum esse in Synadarum vrbe Phrigiæ, vt diximus ad diem 18. Sept, & propius ad genuinũ nomen accedunt, dum vocant Dormidonem codices nostri, & Corbeiensis; dubium tamen est, an Dionysius, qui in ijsdem nostris, & Corbeiensi codicibus, Dorotha, vel Dorotheus est ad Synnadenses martyres cum sequentibus pertineat, an ad Nucerinos. Ab illis in hoc dissentit martyrol. Antuerpiense, quòd Dionysium cum Dorimede tantũ Phrigiæ tribuat, reliquos Nuceriæ; cum è contra Corbeiense Dorotheum, Priuatum, Felicem, Constantiam, & alterũ Felicem cum Dormidone Synadæ assignet: alios vero Felicem, & Constantiã sub Nerone coronatos Nuceriæ. Petrus de Natalibus, qui ex Hieronymiano M. Vsuardo, & Adone initio cap. 130. lib. xi. profitetur deinceps adnotatos martyres cælites signare, ita eodem capite nu. 254. Dionysium, & Priuatum Phrygiæ, non Nuceriæ assignat, de Nucerinis enim ex Adone seorsim, & alibi agit, hoc est. *Dionysius, & Priuatus martyres in Phrygia passi sunt xij. Kal. Octobris*. Qua pariter die illorum memoriam agit Vsuardus in Phrygia, quinimò Romanum M., cui consentite Baronius docet vetera mss.: ita etiam retinent Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galesinus ex codice itidem ms. Vnde nihil in libris nostris immutandum duximus, sed leuem mutilationem supplentes ita restituẽdos credimus. *Synada ciuitate natalis SS. Dormidoni, Dorothæ, Priuati, Felicis, Constantiæ. In Nuceria natalis SS. Felicis, Constantiæ, qui passi sunt sub Nerone*. Alium Felicem Synadensibus non addimus, quia in M. Antuerpiensi non prostat; si quis ex Corbeiensi addere velit, non irascar. De Dorymedonte Synadis agit Menologium Canisij pridie huius diei cum alijs socijs; possent vtique Dionysius, siue Dorotha, Priuatus, & reliqui Phryges eodem die Synadæ venerati, non tamen eodem tempore cum Dosymedonte necesse est esse coronatos. Passionẽ SS. Dorymedonis, & Trophimi latius narrat Metaphrastes apud Surium T. 9. nullis socijs additis præter Sabbatium Antiochiæ consummatum. Dionysius hac die 20. cum Theodoro, Philippa matre, & Socrate martyres in Perga Pamphiliæ à Græcis venerantur in Menologio Basilij ex quo accepisse Galesinum agnosco, cum de illis hac die sileat Menologium Canisij, & martyres illos diligentius recolat die 19. Aprilis.

Felicis, Constantiæ. Presbyterum fuisse Felicem habet ex Adone Petrus de Natalibus lib. 8. cap. 96. qui Felicem, & Constantiam pridie huius diei cum Vsuardo, Beda, & M. Romano in ciuitate Nuceria recolit. Verùm alio Adonis codice vsum fuisse Petrum de Natalibus, quam sit editus à Mosandro, & Rósuueydo, fateri expedit: In his enim Felix presbyter nequaquam enunciatur, sicuti neque in Vetusto ms. Adonis martyrolog. penes me, cum nihil ibi amplius, quam sequentia verba signentur die xiij. Kal. Oct. *Apud Nuceriam nat. SS. martyrum Felicis, & Constantiæ, qui sub Nerone passi sunt*. Nec amplius habet Ferratius in catalogo SS. Italiæ: dum tamen ex Petro de Natalibus Felicem Presbyterum vocat, & Nuceriæ in Picentinis cũ Cõstantia coronatnm addit: vnde huius reliquias Salernum translatas fuisse, coniectauimus ad diem 17. Septembris. Sine vlla nihilominus in veteribus martyrologijs additione, difficile est Nuceriam vrbem Episcopalem antiquam via Flaminia in Vmbria positam ab alia, quæ ad Campaniæ fines in Picentibus, Nuceria Paganorũ dicitur, distinguere. Vghellius Tomo pr. & 7. tam Picentinæ, quam Vmbricæ Nuceriæ Felicem, & Constantiam tribuit, indeq. vtrique decus illud statuit, quòd in ipsis Christianæ fidei crepundijs fidem susceperint, & sub Nerone vtrobique Felix, & Constantia pro Christo vitam profuderint, Attamen hos sanctos martyres Nuceriæ Pagonorum assignat tantum ex fide

Romani

Romani martyrol. 13. Kal. Octobris. Cũ vero non alibi martyrologium illud de Sanctis Felice, & Constantia meminerit, nihilq. ibi de alterutra Nuceria statuatur dubium adhuc remanet, cui ex Nucerijs tribuendi sint. S. Felicem Presbyterum narrat T. 1. idem Vghellius, & Constantiam Matronam, Nucerinos ex Vmbria ciues, palmam tulisse martyrij sub prima Neronis persecutione anno sal. 69. die 17. Septembris, vno circiter milliario à ciuitate via Flaminia, quem locum etiã incolæ vocẽt Turrim Neronis. Ibi addit corpora tumulata fuisse in Ecclesia S. Mariæ Magdalenæ, donec anno 1590. vel potius 1580. in Cathedralem Nucerinam translata sint, interim alterius ex illis martyribus capite Pisaurũ, ad maiorem venerationem transposito. Eadem, & diffusiùs scripta habet Iacobillus de SS. Vmbriæ p. 728. qui etiam addit Cõstantiam viduam fuisse S. Felicis præsbyteri discipulam, quæ in propria domo nouos christicolas foueret. Quòniam autem difficillimum est binos martyres socios, eiusdem nominis, in eadem Neronis persecutione, in distantibus eiusdẽ nominis vrbibus, vna die, vel saltem duobus tantum interiectis, martyrium subijsse, hos sanctos cœlites, pace amicissimi, & eruditissimi viri, vni tantum Nuceriæ Vmbrorum tribuerem, quòd propalam ibi recentius etiam translata eorundem corpora venerentur, Nuceriæ vero Paganorum nulla de ijsdẽ memoria ab eodem Vghellio producatur, quæ SS. martyres illi afferat præter Romanum M. non magis huic, quam alteri Nuceriæ fauens, non die 17. Septembris, vt apud Vghellium, & Iacobillam legitur, sed die 19. vel 13. Kal. Octobris. Quod autem ex Indiculo reliquiarũ Salernitanæ Ecclesiæ adduxi ad diem 17. Septembris non tanti ponderis sunt, vt omnino Constantiam, & Felicem Nuceriæ Paganorum tribuere cogant; præsertim quòd de Felice cum Constantia non loquatur: hæc tantum virgo non martyr in illo nuncupetur, & eidem Cõstantiæ Marina, & Triphomena, non Felix addantur sociæ. Accedat quòd & si Priscus censeatur primus eius Episcopus sub Nerone coronatus, quia in Romano martyrol. recolatur die 9. Maij, vt idem narrat Vghellius, & Nucerini Picentes eundẽ tutelarẽ agnoscãt, eo quòd in Romano M. ad illã diẽ S. Priscus indicetur, neq. alibi Priscus Nucerinus Episcopus in eodẽ M. cõpareat: equidẽ prima inde Nucerinorũ Picentinorum sub Nerone Christianitas corruit, nec Felici, & Constantiæ fauet, nisi Priscus Capuanus intelligatur, qui in proxima Cãpaniæ vrbe fidei semina, iacere potuerit sub Nerone; sed huius memoria agitur in Romano M. die prima Septembris, non 9. Maij: & potuit idem Nucerinæ Paganorũ Ecclesiæ ex hac proximitate esse Tutelaris.

XI. Kal. Octobris.

IN Mediolano natalis Sancti Victoris Martyris. Et in Persida Ciuitate Tarseum Natalis Sancti Mathei Apostoli, & Euangelistæ. In Peralice Ciuitate natalis Sancti Lucæ Euangelistæ.

SEPTEMBRIS 21.

AD leuam S. Martyris Victoris S. Ambrosium deposuisse Satyrũ fratrem suum Mediolani diximus supra ad diẽ 18. Septembris. Erat in eadem vrbe Ecclesia S. Victoris, quæ dicebatur ad Corpus, quia alia esset pariter S. Victori dicata, quæ dicebatur ad cœlum Aureum, in quo S. martyris reliquiæ iacebant, & vbi S. Satyrus tumulatus fuit, vt probat ibi adductus Puricellus in Ambrosianæ Basilicæ monumentis n. 19. Festum SS. Victoris, & Coronæ ex Galuaneo flamma ibi adducto peragebatur die 26. Aprilis, quorum corpora cum ad S. Eustorgium iacere idem Puricellus consentiat p. 25. iam duos Victores martyres Mediolani assignare oportet, nempe alterũ, cuius corpus requiescat ad S. Eustorgium cum socia Corona, alterum in Cappella S. Satyri prope Ambrosianam Basilicam. Si quis vero duos Mediolanenses Victores non agnouerit, videat, quæ diximus ad diem 8. Maij, quę hic non sunt repetẽda. Neque difficile esset ex aliqua translatione diem natalis, hoc est celebritatis in illa vrbe iterari.

Et in Perside. Tarsiana vrbs Carmaniæ, seu Persia Ptolemæo est, & Tarsium Carmaniæ, seu Persiæ Promontorium, de quo Arrianus in Indicis. Vrbem in qua natalis esset S. Matthei non exprimit martyrol. Antuerpiense, sed tantum habet. *XI. Kal. Octobris. Mediolano Victoris, & in Persida Matthei Apostoli, & S. Lucæ Euangelistæ*. Tarrium habet pro Tarsium martyrol. Corbeiense Dacherij hoc pacto. *XI. Kal. Octobris. In Persida ciuitate Tarrium natalis S. Euangelistæ Lucæ. Mediolano natalis S. Victoris. Corbeiæ Monasterio dedicatio Basilicæ Domni Albini, & Marcellini Episcoporũ*. Abdias Babiliorius, si qua fides libro apocripho debetur, & ex quo accepisse videtur Venãtius Fortunatus, in Naddauer Magnæ Æthiopiæ vrbe Mattheũ agonẽ perfecisses habet, cui etiam Beda astipulatur; sepultum in montibus Parthorum narrat Petrus de Natal. lib. 8. cap. 100. Natalis eius nonis Octobris infra repetitur, sed celebritas eius hac ipsa die non modo in Romano martyrologio recolitur, sed in Sacramentario, alijsque Ecclesiæ Kalẽdarijs. Rabanus in Æthiopia sub Hirtaco Rege Mattheum gladio obijsse hoc ipso die narrat. De eo videnda sunt, quæ diximus ad Indiculum Apostolorum.

In Peralice, siue in Piralice, vt habet martyrolog. Corbeiense. Hæc & si ciuitas dicatur, tam codici illi, quam nostris, apud Geographos nòn dum mihi inuenire licuit. In Bythinia plenum dierum quieuisse Lucam refert M. Romanũ xv. Kal. Nouembris. S. Gaudentius in Homilia pro dedicatione Ecclesia xxxx. martyrum cum S. Andrea apud Patras Achaiæ consummatũ S. Lucam Euangelistam affirmat iuxtà veteres traditiones. Græci ad diem 18. Octobris in pace obdormuisse referunt, tam in Menologio à Canisio edito, quam Basilij. Sunt qui martyrio coronatum velint, vt Glycas lib. 3. Annal., qui memoriæ proditum esse narrat S. Lucam in Olea arbore suffixum fuisse; quod habet etiam Nicephorus lib. 2. cap. 43. sed nec desunt ex Patribus, qui martyrem fuisse non dubitent, vt S. Gregorius Nazianzenus, S. Gaudentius iam adductus, & S. Paulinus Nolanus apud Baronium in notis ad diẽ 18. Octobris: qua die translationem recoli apertè docet Vetustius martyrolog. nostrum, sicuti diem hanc passionis fuisse consueta loquendi formula suadere videtur. In vita seu commemoratione S. Matthei ex Metaphraste apud Surium dicitur *per Martyrium in Domino quieuisse*. T. 9. quamuis nihil de eius agone in Romano, alijsque martyrologijs memoriæ consignetur.

Romæ

X. Kal. Octobris.

ROmæ via Salutaria Vetere in Cimiterio eiusdem natalis Sanctę Basillæ. In Gallia Ciuitate Sedunis natalis Sanctorum Mauricij. Exuperij. Candidi. Victoris. Innocenti. Vitalis. cum socijs suis v. millium DLxxxv. Martyres. *In Autisiodoro Ciuitate Galliæ aduentus, & Exceptio Sancti Germani Episcopi, & Confessoris ab Italia.*

SEPTEMBRIS 22.

BAsilam, seu Basillam martyrem Romanam etiam in martyrolog. Antuerpiensi, ita sacras hodiernas tabulas exorditur. *X. Kal. Oct. Romæ natalis Basilæ, & S. Mauriei cum vi. mil. DCLVI. in Agunis. Et aliorum Candidi, Exuperi, Victoris, Innocentij, Vitalis. Autissiodoro Germani Episcopi.* Nec dissonat Corbeiense martyrol. in quo ita legitur. *X. Kal. Octobris. Romæ Via Salaria vetere in Cimiterio eiusdem natalis S. Basillæ. Sidunis ciuitate in loco, qui dicitur Agaunus natalis SS. Mauricij, Exuperij, Candidi, Victoris, Innocentij, Vitalis cum socijs sex millibus quingentis octoginta quinque ... Autisiodoro Aduentus, & Receptio corporis S. Germani Episcopi, & Confessoris ab Italia.* Vulgarem librarij nostri errorē vanum iam est animaduertere, Salutariā semper viam pro Salaria scribentis. De vtraq. etiam via Salaria Noua, & Veteri alibi egimus. S. Basillam in cognominis cœmeterio via Salaria veteri venerationem, seu natalem habuisse præter Vetustius martyrol. nostrum idem expresse docet, Antiquissimum fragmentum Bucherij his verbis. *X. kal. Octobris. Basillæ Salaria Vetere Diocletiano IX. & Maximiano VIII. Conss.* De Basilla alia martyre aliquid diximus ad diem 3. Iunij. De B. Basilla loquitur fragmentum perantiquæ inscriptionis à Bosio repertæ apud Aringhium Romæ subt. lib. 4. c. 37. nu. 37. & cœmeterium illud extra Portam Pincianam S. Hermetis, & Basillæ nūcupatum ibi docet, & latius describit. Putat idem cap. 34. eiusdem libri cœmeterium illud Basillæ fuisse nuncupatum à Basilla gloriosa martyre, quæ regijs orta natalibus sub Valeriano, & Galieno Imperatoribus nobili martyrio coronata fuit, & cuius memoria in Romano martyrol. recolitur 13. Kal. Iulij, cui facile assentior, cum hæc re vera vetustior fuerit, quam altera Basilla hac die venerata, quæ Diocletiano, & Maximiano Consulibus ex adducto Bucherij fragmento recentius consummauit agonem; illa nempe circa annum Domini cclxij. hæc vero anno ccciiij. postremo persecutionis, & Imperij Diocletiani, & Maximiani anno, quo se à regno abdicarūt.

In Galliæ ciuitate Sedunis. In finibus Sedunorum Agaunium locū vbi Thebæa legio fuso pro Christo sāguine triūphauit, eleganter describit Eucherius Lugdunensis in epistola illi tributa ad Syluium Episcopum, & repetunt scriptores Gallici. Subditur locus Sedunēsis ciuitas, cui BB. Thebæorum martyrum celebritas ascribitur. Ita Vetus Franco Galliæ Hagiologiū Lebbei cum nostris, & adductis codicibus consonat ad hanc diem. *In Gallijs ciuitate Seduno loco Agauno natalis SS. Martyrum Thebeorum, Mauricij, Exuperij, Candidi, Victoris, Innocentii, Vitalis cum socijs eorum sex millibus, sexcentis, sexaginta quinque, qui sub Maximiano passi pro Christo gloriosissimè*

riosissimè coronati sunt. De his Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, & Romanũ M. hac die, vbi plura de istis SS. martyribus Orientalibus notat Baronius. Rabanus sub Thebæorum nomine ita in hodiernis fastis eorundem meminit. *x. Cal. SS. Martyrum Thebaeorum Mauricii, Cãdidi, Exuperij, & S. Emmerammi martyris*. Plures scriptores sunt, qui numerum anonymorum cœlitum Thebææ legionis fuisse scribant sex milliũ sexcẽtorũ sexaginta sex, in nostris libris nonnisi quinque millia quingenti octuaginta quinque numerantur. Sex millia sexcẽtos quinquaginta sex habet M. Vetustissimum Antuerpiense. Eucherius Lugdunensis, qui Thebæorum martyrum historiam conscripsit ea fide, qua ad illũ *Martyrii ordo peruenit, per succedentium nimirum relationem*, Legionem ex Oriẽtalibus militibus describens, non quanto numero esset ad amussim statuit, sed quãta ex Romanorum instituto esse debuerat, his verbis. *Quæ legio sex millia sexcentos sexaginta sex viros validis animis & instructos armis antiquorum Romanorum habebat exemplo*. Ex Oriente quidẽ in Gallias tanto numero traductos milites, nullo interim deficiente, & integrè semper suppleto legionis numero, nemo Eucherij tempore, nisi ex reuelatione scire poterat. S. Victor qui cum legione numeratur, extra legionem erat ex ipsa Eucherij narratione. Ado pariter non quantus esset SS. martyrum numerus exprimit, sed quantus esse debuisset. *Legio autem vocabatur, quæ tunc sexmillia, ac sexcentos viros in armis habebat*. At non semper idem numerus legionis fuit; succedentibus seculis pro robore militũ, ac belli necessitate apud Romanos varius obseruatur. Ex Vetere instituto minor legio erat ex Liuij verbis lib. 52. *Id precipue Prouinciæ Macedoniæ datum; quòd cum alterius Consulis legionibus, quina millia, & duceni equites ex vetere instituto darentur in singulas legiones, in Macedonia sena millia peditum scribi iussa, equites treceni equaliter in singulas legiones*. Marium legionem sex millium peditum primum conscripsisse vulgatum est, & similis numerus recentiori æuo remansit. Vnde Vegetius non longe ab ætate Diocletiani, & Maximiani de legionibus lib. 2. cap. 2. scripsit. *Romani legiones habent in quibus singulis sena millia, interdum amplius militare consueuerit*. Sed cap. 3. quales essent suo æuo audiamus. *Legionum nomen in exercitu permanet hodieque, sed per negligẽtiam superiorum temporũ robur infractũ est*, & rursus, *Contubernalibus completis, stipẽdijs, per testimoniales ex more dimissis, non sunt alij substituti; præterea necesse est morbo aliquantos debilitari, atque dimissos aliquantos militiam deserere, vel diuersis casibus interire*. Vt vix ex Vegetio integra legio vnquam fuerit. Sed demum fuisse ex sex millibus, vt habet Ado, qui numerum, vt puto rotundum, & ea ætate magis vsitatum accipit, attamen de sexcentis saxaginta sex super additis ex militari regula dubitari potest; vtique numerus quinque millium quingentorũ octuaginta quinque codicum nostrorũ reiciendus prorsus nõ videtur, quoniam additis illis, qui nominibus exprimũtur, ad sex millium communiorem legionum numerum, à Vegetio indicatum, proximè accedit: neque interim codices, qui sex millibus quingentis, vel sexcentis constitisse Thæbẽã legionẽ affirmant, arguerem, cum Vegetius supra sex millia militum legionem etiam constitisse aliquando cõcedat: eò præsertim, quòd Maximianus aduersus Bagaudas tumultuosam gentem arma mouebat, *& ad supplementum exercitus*, vt Eucherius addit. Renuerunt SS. Milites superatis alpibus in agro Octodoro Sabaudiæ, ad Idolorum imperatum sacrificium accedere, & secesserunt Agaunum. Ibi iussu Herculei Maximiani bis decimata legio, omni tandem exercitu immisso, in Christi fide permanens omnis etiã exarmata trucidatur. Dux siue Primicerius legionis S. Mauricius erat; signifer Exuperius, & Candidus

Senator. Horũ sibi nota nomina profitetur Eucherius, qui Victorẽ narrat veteranum, & vltimæ ætatis senio fatigatum militem, sponte Christum Dominũ confitentem, & sæuitiam aduersus piam, ac strenuam legionem detestantem, vtráq. veritatem profitẽtem à commilitonibus martyrio coronatum. Ex eadem legione fuisse Vrsum, & alium Victorẽ Silodoro passos ex traditione addit, & aliquanto post tempore B. Innocentij martyris membra in Rhodano fuisse reperta, & Augustam trãslata. De Vrso tamen, & Victore ex eadem legione agit Franco-Galliæ Hagiologium postrema Septembris die. Cecinit sanctorum Thebæorũ certamen Fortunatus, qui non nisi Mauricium ducem, alios ad martyrium hortantem, nomine exprimit. Vitalem addũt Vsuardus, & Ado cum libris nostris, & aliis adductis mss. Constantium etiam Petrus de Natalibus, qui hac die x. cal. Oct. coronatos affirmat, quem sequitur Maurolycius. Romanum martyrol. Vitalem numerat, quem omisit Saussayus, & præter adductos, eundem etiam recẽsent codex Ratoldi, & ms. martyrologiũ S. Hieronymi, nisi idem cum Corbeiensi, apud Menardum ad Sacramentarium S. Gregorii p. 180. Ita etiam Ordericus Vitalis lib. 13. Historiarum Eccl. sub finẽ. Sedunum ciuitatem in Hispania vocat Notkerus errore librarii, cum Vallesiæ Vrbs Episcopalis sit sub Archiepiscopatu Tarantasiensi, ubi reliquiarum cumulus sanctæ legionis honestissimè seruatur in celeberrima Abbatia S. Mauritij Agaunnensis.

Autisiodoro. Additamentum Gallici scriptoris agnosco, vel clerici Autissiodorensis. S. Germanum Rauenna, qua obiit, translatum Autissiodorum, & exceptum solemni pompa, ita notat Auctor Historiæ Episcoporum illius Vrbis cap. 7. *Ex pridie igitur Kalendas Augustarum, qua Confessor eximius sarcina leuatur carnis, calestibus est insinuatus sacrarijs, tertius & quinquatemus voluebatur dies, cum sacri thesaurus corporis propriç refusus vrbi solemni obsequio populorum excipitur*; quod ritè consonat cum codicibus nostris, & eadem sunt, quæ habet Hericius Monachus lib. 1. de mirac. S. Germani cap. 22.

IX. Kal. Octobris.

IN Seleucia natalis Teclæ Virginis, quæ Romæ igne deposito euasit. Et in Alexandria natalis Sancti Marci Euangelistæ. Romæ depositio Sancti Liberi Episcopi.

SEPTEMBRIS 23.

CLarissimam martyrem Theclam hac etiam die recolunt cum Romano M. Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, Notkerus, & cæteri latini, cum quibus consonat M. Vetustissimum. *VIIII. Kal. Octobris. In Oriente Tecla, & in Miserio Sosfi. In Alexandria Marci Euangelistç. Romç Liberi Episcopi*. Nec dissonat M. Corbeiense, in quo etiam cum codicibus nostris locus venerationis exprimitur. *IX. Kal. Octobris. In Seleucia natalis S. Teclæ martyris, & in Alexandria natalis S. Marci Euangelistæ. Romç depositio Sancti Liberii Episcopi*. Iconij in Lycaonia, quæ vrbs in Pisidarum, Phrigumq; regionis aditu est, Romanum Martyrol. S. Theclæ natalem tribuit, quòd ibi eam

D. Pau-

D.Paulus ad fidem Christi conuerterit, & ex thalamo veluti eductam in amorem virginitatis incenderit, & quod ibi ex nobili genere orta filia primariæ fœminæ Theocleæ, prima etiam per Thamyrim sponsum, martyrij rudimenta inchoauerit. At Seleuciæ primam inter mulieres martyrem, seu Prothomartyrē obijsse habet Notkerus, & Basilius Seleuciæ Episcopus. Ibi sepulcrum magna veneratione seruatum, superinducta Basilica, à peregrinis venerari consueuisse notat ex pluribus Baronius, exemplo S. Gregorij Nazianzeni, qui ob id Seleuciam Isauriæ concessit. Sanctam Prothomartyrem pluribus periculis, ac tentationibus superstitem in pace quieuisse, prodigiosè à dehiscente terra, vel ingeni saxo susceptam, habet idem Basilius de Seleucia in Historia S. Virginis apud Surium To. 9. Hoc non consentit Baronius eruditissimus in Appendice ad Tomum 1. Annalium, sed martyrij corona redimitam ex pluribus SS.Patribus deducit. Parum etiam verisimilia docere videtur Metaphrastes, dum nonagesimum annum agentem in tanta senectute ab adolescentibus turpiter expetitam narrat. Annos quidem nonaginta habentem migrasse ad cœlum docet Menologium Canisij ad diem 24.Septembr. & eadem, quæ Metaphrastes, refert Menologium Basilij. Romæ per ignem fuisse probatam non habent Græci, neque Basilius Seleuciæ Episcopus in Commentarijs de Thecla. Ex Iconio Antiochiam Syriæ profectam Alexandri petulantia, & bestiarum, tum terræ, tum maris feritate lacessitam, ad Paulum Myram concessisse, mox Iconium redijsse narrat; inde post matrem Theoclæam Christo lucratam, Seleuciā Isauriæ venisse, & in proximo monte Ereminticam vitam ducentem, placide *haud quaquā vita defunctam esse*, inquit, *sed (vt peruagatior, veriorq. fert fama) viuam subsidentem in terram ingressam* addit, quasi eundem cum S.Ioanne Euangelista finem sortita. Sed antequam Iconiū rediret, vel antequam Seleuciæ solitariā vitam capesseret, potuit cum Paulo Romam progredi, & iterato ibi ignem expertam martyrem dici eo modo, quo idem S.Ioānes martyr à SS. Patribus dicitur, quia nimirum Romæ in ardentis olei dolium immissus à morte fuerit mirè seruatus. Ita quidem verba illa addita in libris nostris, *quę Romæ igne deposito euasit*, videntur significare; nescio tamen quibus antiquis scriptoribus fulciatur. De Tecla, Pauli itidem discipula Nicomediēsi egimus ad diem 22. Februarij. Rursus in Asia Tecla virgo memoratur die 12. Septembris, & 17. Nouembris, & in Thracia 20.Decēbris. Vnde vel plures eodem nomine Virgines, ac martyres fuisse affirmare expedit, vel Prothomartyrem Iconiensem pluribus locis, & varijs diebus veneratā esse, templis quidem excitatis, & dedicatis, non reliquiarū translationibus, si Basilio Seleuciensi in hoc fides adhibenda sit. Martyrem expressè vocāt, tùm libri nostri, tum martyrol. Corbeiense, & ex eo quòd pluribus in vrbibus celebris fuerit, non Seleuciæ tantum, Martyrol. Vetustissimum vniuersim *in Oriente* veneratam dixit. *In Oriente, Iconio* ciuitate addita, legit etiam Rabanus.

In Alexandria S. Marci. Euangelistam S. Marcum, quem Apostolum vocat recolit, Menologium Sirleti ad diem 25. Aprilis, quo die etiam eius agonē describit. Gelasius in decreto de libris Apocriphis affirmare videtur, S.Marcū in Ægypto martyrium compleuisse, sicuti docent Metaphrastes, & Nicephorus lib.2. cap.43. Vnde frustra de eius martyrio ex aliorū reticentia dubitatur. Romana quidem Ecclesia, dudum in sacramētario Gregorij, idē in Præfatione retinuit nimirū, *vt per Sacerdotalem infulam peruenerit ad Martyrij palmā, &c.* In Lithurgia etiam Æthyopica expressè Euangelista, & martyr dicitur, sicuti in antiquis Actis S.Petri Alexandrini, nuper à Combefisio grecè, & latinè editis. In his ad vniuersam terram Ægypti, ac

circumpositas regiones fidem per prædicationem D. Marcum intulisse narratur, & ad locum Bouis nuncupatum Alexandriæ raptum, vitæ finem fecisse funibus vinctum,& laniatum additur,vt in Menologio, & adhuc locum Alexandriæ monstrari affirmant, qui loca illa recentius perlustrauerunt. Gregorius etiam Turonensis lib.1.Hist. cap.24. pro Xpi nomine martyrio coronatum narrat, quod Rabanus, & Notkerus confirmant ad diem 25.Aprilis. Dubitari posset, an natalis dies D. Marci ibi relatus passionis sit, vel translationis, aut alterius celebritatis, cum Vetustius M. nostrum ad illam diem S. Marcum Africanum martyrem,non Euangelistam recolat. In Menæis Græcorum S. Marci Euangelistæ memoria agitur die xi. Ianuarij, vbi venerandæ memoriæ Bollādus in prætermissis animaduertit Taurum esse vicum Constantinopoli in Regione 8. Acta equidem Sancti Marci, ex quibus martyrologia accepisse videntur penes Surium, & Hagiologium perantiqum nostrum passum docēt *apud Romanos vij. Kal. Mag., iuxta Hebræos autem octauodecimo,imperāte Caio*. Quod à S. Hieronymo discrepat, qui Anno octauo Neronis vita functum affirmat. Auctor chronici Alexandrini annum, quo Marcus in Ægyptum profectus est ad prędicandum,signat tertium Caij Caligulæ. Eusebius verò in chronico Sācti Marci profectionem reposuit in annum secundū Claudij, quo aduentum S.Petri Romam notat. Eutichius Alexandrinus Patriarcha Marcum Alexandriam profectum fuisse docet anno Claudij nono. Hinc non modo incertum esse diem passionis S.Marci apparet, sed neque de anno quo in Ægyptum concessit cōstare. Neque etiam de tempore, quo Euangelium scripsit, consonant inter se scriptores. Sanctus quidem Irenæus apud Eusebium lib.5. Eccl. Historiæ c.8. post mortem Petri Euangelium scripsisse interprete Valesio ita narrat. *Mattheus apud Hebræos propria eorum lingua conscriptum Euangelium edidit dum Petrus ac Paulus Romæ Christum prædicarent,& Ecclesiæ fundamenta iacerent. Post horum vero interitum Marcus discipulus, atque interpres Petri, quæ à Petro prædicata fuerant,& præscripta nobis tradidit.* Verumtamen Clemens Alexandrinus in lib.Institutionum apud eundem Eusebium lib.6. cap.14. viuente Petro Euangelium scripsisse D. Marcum narrat, & à Petro probatum, quod Eusebius iam etiam docuerat ex eodem Clemente, & Papia Hieropolitano lib. 2. cap. 25. Hæc licet plurium auctoritate fulciantur ideo adduxi, vt ab antiquissimis etiam scriptoribus pateat, quam varia de Marco, sicuti de cœteris Apostolis scripta sint. De Episcopali S.Marci cathedra Alexandriæ seruata, ac venerata insignis extat memoria in Actis supra adductis S.Petri Alexandrini, qui in ea sedere renuens, potius in scabello ad illius pedes consistebat, quia cœlestem, ac splendidissimam virtutem in ea conspicere affirmabat.

Romæ depositio S.Liberij. Et si suspicio nos tetigerit, Liberij Romani Pontificis memoriam agi in Vetustiori M.nostro ad diem 17. Maij, non tamen certi aliquid ibi licuit asserere,quod alius esse potuerit non Romanæ vrbis Episcopus. Beda sequenti die 8.Kal. Liberij Romani natalem habet,sed hac ipsa die Vvandelbertus,Appendix ad Adonem, & Petrus de Natalibus lib.xi.nu.258. *Liberius Episcopus Romæ dormiuit nono cal. Octobris*. Rabanus his vetustior S. Lini in hodiernis fastis memoriam recolit Liberij verò infra viij.cal.*Romę natale Priscilla,& Liberij Episcopi,& Confessoris.* De eius sanctitate, ac constantia confessionis egimus ad diem illam 17. Maij. S.Liberij Romæ natalem recolit die sequenti M. Antuerpiense. Ad calcem autē laterculi adnotare libet,in Antuerpiensi martyrologio *S.Sossi* memoriā recoli, & vt scribitur in Apographo nobis à clarissimis viris Bollādo, & Hēschenio communicato, *in Meserico*, quæ in libris nostris

noſtris deſiderātur:nec difficile exiſtima. rem,in antiquiori Prototypo,vnde martyrol. Corbeienſe, & libri noſtri defluxerūt, incuria librariorum fuiſſe prætermiſſa. Vnde ſi quis vellet addere non repugnarem, quia etiam hac die Rabanus S.Soſij Diaconi Meſenatis natalem refert, & acta eius diffuſius proſequitur. Equidem S.Soſium hunc eſſe Eccleſiæ Miſenatium diaconum, cuius Acta ad hanc diem ex Ioanne diacono exhibet Surius T.9. non dubito, qui in *Miſeno*, non Meſerico veneratus ſit, non modo tanquam illius Eccleſiæ diaconus, ſed quòd ibidem poſt coronam martyrij à ciuibus ſuis ſepultus fuerit, vt in illis Actis narratur,licet Neapolim inde trāſlatus in hac etiam vrbe hodie veneretur. Videnda hìc ſunt, quæ de S. Ianuario Beneuentano ſupra diximus,&Baronius ad hanc diem cōſulendus eſt cum Antonio Caracciolo ſupra adducto, & alijs.

VIII. Kal. Octobris.

IN Macharonta Caſtello conceptio S. Iohanis Bapriſtæ. Et alibi natalis Iuliani. Xpiſori. Laurenti. Martialis. Victoris. Gargili. Marci. Nobilis. Victoriæ. Secundulæ. Fauſtine. Valeriæ. Celeriane. Donatule. Lucioſe. *In Gallia Ciuitate Auguſtidunenſi vico Sedulo natalis Sanctorū Andochi, Tyrſi, & Felicis martyris. Lugd. Galliæ depoſitio Sancti Lupi Epiſcopi. Aruerñ depoſitio Sancti Ruſtici Epiſcopi.*

SEPTEMBRIS 24.

COnceptionem S.Pręcurſoris Ioannis non modo in Vetuſtioris M. noſtri fronte anniuerſario die proponitur, ſed eodem etiam loco in M.Corbeienſi.*VIII. Kal. Octobris Machironta Caſtello Conceptio S.Ioannis Baptiſtæ. Et alibi natalis SS. Iulij, Chriſtophori, Laurentii, Martialis, Victoris, Gargili, Marci, Nobilis, Victoriæ, Secundolę, Fauſtinæ, Valeriæ, Celerinæ, Donatulæ. In Auguſtoduno ciuitate, vico Sediloco natalis SS. Andocii, Tyrſi, Aprilis,& Felicis martyrum, Lucerosæ. Lugduno depoſitio S.Lupi Epiſcopi, & Confeſſoris. Aruernis depoſitio S. Ruſtici Epiſcopi.* Poſt memoriam vero S. Liberij Romani Pontificis, quam codices noſtri,& M. Corbeienſe ſignant pridie huius diei, conceptionem S. Ioannis Baptiſtæ non indicato loco, ita etiam refert M. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi. *VIII. Kal.Octobris, Romæ depoſitio S.Liberii Epiſcopi,& Conceptio S.Ioannis Baptiſtæ, & alibi Iuliani, Criſtofori, Laurenti, Malelalis, Victoris, Secūdulæ, Fauſti, & Valeriæ, Celerini, Donatellę, Lucioſæ. In Galliis Auguſtoduno depoſitio Lupi Epiſcopi. Aruernis depoſitio Ruſtici Epiſcopi.*

In Macherunta. Baronius vir ſummus in Apparatu ad Annales n.68. Ioānem Baptiſtam Domini præcurſorem conceptum affirmat anno ab Vrbe condita 750. Olimpiadis clxxxxiiij. anno primo, Auguſti Imperatoris à Triumvirali inito anno xxxix. die vero viij. cal. Octobris, poſt Æquinoctium ſolemnis ieiunij tempore. Petulanter in eum inſurgit Caſaubonus, & Baroniū exagitat, quòd illaudabili laudis cupiditate affirmare auſus ſit hac die Præcurſorē fuiſſe conceptum, quaſi antiquos Patres, traditionis duces vir doctiſſimus non habuerit, Chryſoſtomum præſertim Homelia de natali Ioannis Baptiſtæ, vbi conceptum expreſſiſſimè habet 8. cal. Octo-

Octobris. Benè autem sit pijssimi Viri laboribus, cum Vetustioris martyrolog. nostri, aliorumque veterum fide eius roboretur assertio, abeâtq. hinc Casauboni Diatribe 3. & Iosephi Scaligeri Isagogica. Poterat Baronius præter Chrysostomi auctoritatē, id ex alijs antiquis martyrologijs excipere, Bedæ scilicet, Adonis, & Vvandelberti iam editis, atq. ex Hieronymi Vetustiori martyrolog. apud Petrum de Natalibus lib. 8. cap. 15. *Conceptio S. Ioannis Baptistæ viii. cal. Octobris*, ex quibus acciperat à Maurolycius. Nec longius aberant Græci, qui pridie huius diei 23. Septembris in eorum calendario conceptionem S. Ioannis Baptistæ recolunt apud Genebrardum. Parū etiam ijdē distabāt, in Menologio Basilij, ex quo non viij. sed x. cal. Octobris conceptionem S. Ioannis venerantur. Varias quidem fuisse de eius conceptionis die sententias apud Græcos Patres, videtur elici posse ex Excerptis Stephani Gobari in Ecclesiasticis quæstionibus apud Photium Biblioth. n. 232. qui dubitat, an mense Octobri cōceptus S. Ioannes fuerit, vel Nouembri: apud Græcos tamen magis viguisse opinionem conceptum esse die 23. Septembris habetur ex Ioannis Niceni epistola de festo die natalis Dominici, ita computum suum exhibentis, interprete Combefisio. *Porrò mense vii. die mensis decimo erat expiationis dies, xv. autem erat solemnitas Scenopegia. Ipso mense concepit Elisabeth, decima die mensis Tesrim in die expiationis, fuitq. xxiii. Septembris conceptio Ioannis, Martii xxv. fuit Annunciatio Dei Genitricis S. MARIÆ. V. vero Mensis Tamnis xxv. Iunii fuit Præcursoris natiuitas*. At Ecclesiam Occidentalem die 24. Septembris eiusdem Precursoris cōceptionē recoluisse, præter adducta superius martyrologia, codices nostros mss., Corbeiensem, & Vetustissimum Antuerpiensem, etiam notatur in martyrolog. Notkeri, & Rhabani, quæ Baronio dum scriberet, non innotuerunt. In perantiquo etiā ealendario, seū paruo martyrol. Hieronymiano Canonicorū Lucēsio notatur 8. *Cal. Octobris. Cōceptio Sancti Ioannis Baptistæ*. Ex quibus omnibus apparet quanta fuerit Precursoris dignitas, cuius non modo Natiuitas, quæ inofficiosa Genitoris labia, vt inquit Ennodius, in pristinam loquelam commouit, sed & conceptio, qua matrem fœcunditate nobilem fecit ab antiquo tempore veneraretur, tam ab Oriētali, quam Occidentali Ecclesia. Cur uerò huiusmodi celebritas in Romano emendato martyrologio prætermissa sit, ignorare me fateor. Fortasse euenit, quod S. Ioannis in vtero sanctificationem in die conceptionis recoli Patres illi noluerint, quòd non vti B. Virgo in primo conceptionis, siue animationis momēto ab omni originalis peccati labe immunis fuerit, sed sexto tantum mense, quādo ad præsentiam Saluatoris, & Deiparæ infans exultauit in vtero, vt ex pluribus Patribus existimat Cornelius à lapide in cap. primum Lucæ vers. 15. & 41. Quantum vero clarè patet, conceptionis Ioannis Baptistæ diem celebrem olim, & ab antiquo tempore fuisse, tantum in obscuro locus ille latet, vbi senex Elisabeth filium conceperit, ac Deiparæ Virginis salutationem acceperit. Quod enim in codicibus nostris, & Corbeiensi adnotatur, conceptum nimirum Ioannem esse in Macherunte castello pluribus ambagibus implicatur, & paradoxum plurimis videbitur. Exercebor tamen de more in difficillima Vetustioris Martyrologij nostri assertione, si forte superinducta caligo illustrari aliquo pacto possit. Sed prius etiam de more hodiernas notationes complebo.

Et alibi. Siue Iulianus, siue Iulius sit horum quindecim martyrum antesignanus, neque eorum Acta, neq. locus passionis vllibi mihi comparet. Interpolatum agnosco ex fide nostrorum codicū M. Corbeiense, qui enim illi sanctos Galliæ addidit, Lucrosam, seu potius Luciosam

ſam à ſocijs diſtraxit. Mutilum quoque video martyrol. Antuerpienſe; poſt Victorem quippe in eo deficiunt, Gargelius, Marcus, Nobilis,& Victoria,& pro Fauſto Fauſtinam lego, & pro Celeriana Celerinam.

Auguſtoduni. Andochium præsbyterum, Tyrſum Diaconum,& Felicem Auguſtoduni martyres ſignat hac ipſa die martyrol. Romanum cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero,& Petro de Natal., qui acta ſtrictim exhibet lib. 8. cap. 116. Conſimilia libris noſtris habet hac die vetus Franco Galliæ Hagiologium Lebbei. Sauſſayus Felicem non à Policarpo miſſum, ſed in vico,ſeu pago Sedelorum (Sedulo, libri noſtri habent nõ Sediloco, vt Corbeienſe) Chriſtianum reſediſſe, qui hoſpes prius Andochij, ac Thyrſi fuerit, deinde paſſionis, & coronæ ſocius.

Lugduni.Ex Anachoreta ſanctus Lupus Epiſcopus Lugdunenſis fuit, vt habetur in Romano martyrol.Beda,Vſuar. do, Adone; ſed poſtridie huius diei. A Baronio diſſentit in Monachatu Lirenenſi Theophylus Raynaudus in Indiculo, & Hagiologio SS. Lugdunenſium, qui plura de S.Lupo eruditè colligit, & die 25. Septembris obijſſe ſcribit; quo etiam die eius memoriam agit Hagiologium Franco Galliæ Lebbei, eiuſq.Acta Sauſſayus percurrit. In diem 24. eius celebritatis conſpirant libri noſtri MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe. Anachoretam ex inſula Barbara fuiſſe placuit Sammarthanis in 28.Epiſcopo Lugdunenſi, & Concilio Aurelianenſi III. præfuiſſe anno 538. ac in eadem inſula requieſcere veneratum die 25.Sept.

Aruernis. Ruſticum Epiſcopum Aruernenſem,ſeu Claramõtis Aruetnorum hac ipſa die 8. cal. Octob. repoſuit etiam martyrol. Romanum cum Bellino de Padua, Sauſſayo, & aliis. Eius electionem docet Gregor.Turonenſis Hiſt. Franc. lib. 2. cap. 25. Vixit temporibus Honorij Imperatoris, & Valentiniani. Reliqua penes ſcriptores Gallicos videantur, ex quorũ antiquarijs hæc additamenta fluxerunt. Sãmarthani octauum Epiſcopum Claramontenſem numerant mortuum 24. Septembris, & ex Gregorio eodem Turonenſi S. Artemij ſucceſſorem poſt annum 394.cõſignant.

De Ioannis Baptiſtæ non dum poſito Præcurſoris officio, deq; eiuſdem Conceptionis, & Natiuitatis loco.

EXERCITATIO XIV.

Q*Vi Ioannem loquitur CHRISTVM prophatat*, inquit ſuauiſſimus Ambroſius in cap. 1. Lucæ de Hom. Præcurſ. Nemo ergo mihi vitio vertat, ſi nimius ero in Ioanne. Sanctos quidem omnes humiliter veneror: Ioanni ſupra omnes aſſurgo, quia inter natos mulierum nemo illo maior ſurrexit. Præcurſoris officium conceptus, naſcens, & moriens ita ſemper præſtitit Saluatori, vt non diſſimili vitæ ordine ſemper præiuerit. Non dum natus aduenientis Domini præſentiam inſinuat Genitrici, prophætat vix natus in patre, pœnitentiæ vias ad Chriſti prædicationem præparat in deſerto: expiatorem Agnum oſtenſurus ad turbas ſolitudines populis implet, & ne ignorantiam prætendant, clamoribus præſignat, & digito: poſtremò præcurſurus ad mortem, quos ad veritatis agnitionem

tionem discipulos initiauerat, ex vinculorum gymnasio ad euidentiam prodigiorum præmisit, *ac licet sancta martyrii morte dormierit,* (dicam eiusdem Ambrosij verbis serm.65.) *vox tamen eius viuit. Dicit enim & nobis hodie. Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Ioannes igitur Præcursoris nondum intermisit officium; clamat adhuc, & aduenienti Domino in cordibus nostris vsque adhuc parat ingressum. An per sacrarum literarum monita, voces adhuc personant, quas clamauit? Ita idem videtur sentire Ambrosius; statim enim subdit. *Semper enim scriptura diuina clamat, & loquitur.* Aliter tamen non interruptum præcursoris officium interpretatur Origenes Homel.4. in Lucam, latinè his verbis per D Hieronymum loquens. *Quicumq. crediturus est in Christum IESVM præcurrit ante spiritus, & virtus Ioannis ad animam illius, & præparat Domino populum perfectum, & in cordis asperitatibus planas facit vias, & dirigit semitas, parare Domino plebem perfectam. Non illo tantum tempore præparata sunt viæ, & directæ semitæ. Sed vsque hodie aduentum Domini Saluatoris spiritus Ioannis, virtusque præcedit.* Quasi Ioannes non modo in carne venienti, & viuenti Domino olim præparauerit vias, & ante faciē eius prœiuerit; sed vsque hodie munus præcursoris exercens, animas quascumque longe factas à Deo, ad ipsius præsentiam suscipiendam disponat. Hæsitaui in hac mihi hactenus inaudita sententia, & licet à D.Hieronymo interpretatā, rimuissem afferre, vel de infidelibus tantum intellexissem, nisi & eandem sancto Doctori Ambrosio placuisse certior factus essem à P.Hieronymo Florentinio amantissimo mihi fratre, qui locum indicauit ex c. 1. in Lucam *de turbati Zaccharia confirmatione.* Quamq iam enim S.Doctor id nonnihil hæsitanter pronūciet, attamen non infidelibus tātum, sed omnibus illud videtur accomodare. *Bene etiam præibit ante faciem Domini S.Ioannes, qui prænuncius natus est, & prænuncius mortuus est. Et fortasse hoc mysterium in hac vita nostra, hodieq. celebratur. Præcurrit enim animæ nostræ quædam virtus Ioannis, cū credere paramus in Christum, vt patret ad fidem animæ vias nostræ, & de vita istius tramite tortuoso, rectas semitas nostri faciat commeatus, ne anfractu labamur erroris, quo omnis vallis animæ nostræ virtutis fructibus possit impleri.* Præcursoris igitur, ad Origenis mentem, & D.Ambrosij aliqualem assensum, ad huc esset officium sanctas inspirationes, ac dispositiones impetrare, vel eius meritis id cōcedente Domino, peccatoribus, vel infidelibus comparrire, vt obliquæ errantium viæ in diuinas iustificationes dirigantur, & ad Christianæ legis amussim componantur. Pia quidem mihi visa sententia est, nec ideo obticere libuit, vt si viris doctis, ac pijs talis compareat, in animis fidelium renouetur, & infidelium, vel improborum conuersio D.Ioannis Præcursoris patrocinio commendata, & demandatum illi fortasse etiam nunc officium, ad resipiscentium prouētum fidelium præcibus provocetur. Pia hæc etiam præmisi, vt salebrosa, quæ occurrunt de loco, vbi Præcursor ipse conceptus, & natus est. eius auxilio complanentur.

Igitur neque locus vbi conceptus, natusq. sit sanctus Ioannes Baptista apud vnanimes scriptores compareat, neque facile est in tanta sententiarum varietate illum asserere. Sacri interpretes, ac Geographi recentiores in plurima temporum caligine varia coniectantur, & docent. Nullus Macheruntem, siue Castrum, siue Vrbem dixeris, domum fuisse Zachariæ affirmauit, præter quam Vetustioris martyrologij auctor, non modo in codicibus nostris, & Corbeiensi, vt vidimus, sed in alio etiam pervetusto Richenouiensis olim Monasterij prope Constantiam, nūc penes doctissimos Antuerpienses Societatis Iesv Patres Henschennium, & Papebrochium. In hoc, quod datis ad mè humanissimis litteris ijdem testantur, ante septingentos annos conscripto legitur. *VIII, kal. Octobris. Macherunta castello*

conceptio

conceptio S.Iohannis Baptistæ. Romę depositio Liberii Episcopi. In alijs vetustis martyrologijs manu exaratis, quibus gaudent, nihil extare monuerunt, præter conceptionem S.Ioannis Baptistæ. In ms. tantum S. Maximini prope Treuiros, aliquid ita superadditum legi affirmarunt. *Conceptio S.Ioh. Baptistæ, & alibi caput eius inuentio.* Subijt quapropter vereri, ne scriptum antea fuerit in Vetustioris martyrologij prototypo *Macherunta Castello Inuentio Capitis S.Ioannis Baptistæ.* In hoc enim castro capite minutum S.Iohannem Baptistam omnes ferè suscipiunt, & licet corpus à discipulis in Samaria sepultum fuerit, vt alibi diximus, sacrum tamen caput in disco Saltatriculæ do natum, facile esset credere, Macherunte relictum, post muliebres illusiones terræ fuisse mandatum, nisi Nicepborus lib.1.Hist. cap.19. prorsus affirmaret ab Herodiade remotis arbitris in abstrusiori Regiæ loco sepultum, ac ibi tandem fuisse repertum. Cum vero antiquarius ex aliis martyrologijs didicisset viij. Kal. Octobris sancti Præcursoris conceptionē passim recoli, forte pro capitis inuentione conceptionem scripsit, & interim vitio librariorum Macheruntis castri nomen relictum fuit. Coniecturam quoq. suam addidit mihi humanissimus idem Papebrochius. An scilicet pro voce *Conceptio*, legendum esset *Captio*; quasi dies xx iv. Septembris esse illa potuerit, qua Macheruntem coniectus in vinculis, primam fuerit Præcursor adductus, & vndecim ferè mensibus ad proximi anni Augustum retentus. Aliam etiam coniecturam daret tractatus de Inuentione capitis S.Ioãnis Baptistæ inter spuria S.Cypriani. In eo quippe narratur, inuētum Macherunte à duobus monachis Præcursoris caput, Alexandriæ aliis eiusdem reliquijs additum in Ecclesia S. Baptistæ dicata fuisse, indeque conflatā ex triplici causa celebritatem esse, nempe collectionis reliquiarum, inuentionis capitis, & illius Ecclesiæ consecrationis. Ibi enim legitur. *Et ideo hodierna Festiuitas collectio B.Ioannis Baptistæ, non decollatio nominanda Christo annuente, & inuentio, ac reuelatio capitis eius.* Facilis enim lapsus antiqui librarij fuisset ex voce *collectio* in vocem *conceptio*. Verùm prçterquam quòd nō in vrbe, vel opido Macheruntis, sed Alexandriæ huiusmodi celebritas recolenda esset, dies etiam festus non congruit, signatur namque in eodem tractatu iv. Kal. Septembris, non viij. Kal. Octobr. & historia illa sub Pipino Rege scripta minimi à doctis viris existimatur. Cum ergo plures antiqui codices constanter retineant in Macherunte Castello illius conceptionem, & dies viij. Kal. Octobris ab antiquissimo tempore, tam in Orientali, quam Occidentali Ecclesia re vera conceptioni S.Ioannis Baptistæ dicatus fuerit, quærendum mihi est, an huiusmodi assertio cum sacra historia ita pugnet, vt cum ea conuenire omnino nequeat.

Aliqua profectò de prodigioso sancti Præcursoris ortu apud sanctos Euangelistas certa sunt, aliqua indistincta, & omnino incerta. Sine dubio est D. Ioannē Baptistam in propria domo conceptum esse, ita enim post narraram Zachariæ visionē inquit D.Luca cap.1.ver.23. *Et factum est, vt impleti sunt dies officii eius abiit in domum suam: post hos autem dies concepit Elisabeth vxor eius.* Nec alibi sanctā Elisabetham filium peperisse dicend um videtur, quam in propria domo, vbi eam Beatissima Virgo salutauit, *intrauit quippe in domum Zachariæ, & salutauit Elisabeth,* cum ea manens quasi mensibus tribus, quando impleto tempore pariendi illa peperit filium. Certum est etiam domum Zachariæ fuisse in Montanis, non modo enim Santissima Virgo, iam mater pulcræ dilectionis, *abiit in Montana cum festinatione,* vt intraret in domum Zachariæ. Sed nato Præcursore puero, & soluta prodigiosè parentis lingua, *factus est timor super omnes vicinos* eorum, qui venerant gratulantes, *& super omnia Montana Iudeę,* vbi miracula, & prodigia nati pueri divulgabantur. Certum est etiam domum Zachariæ, vbi conceptus,

& natus est Ioannes, fuisse in aliqua vrbe, siue Iudæ, siue Iudeæ, non autem Hierusalem. Inde enim post obitas sacerdotij sui vices in templo, abiit domum suam, quæ erat in Montanis Iudeæ, licet non desint sacri expositores, qui Ierosolymis domum Zachariæ constituant, eamq; velint esse ciuitatem Iudæ, vbi B. Virgo salutauit Elisabeth, vt mox explicabimus. Sed aliqua prius elucidanda videntur, vt faciliùs ad alia aditus aperiatur.

Zachariam S. Iohannis patrem aliqui confundunt cum Zacharia, qui à Iudæis occisus est inter templum, & altare; quod facile à multis refellitur. Sacerdotem quidem fuisse sanctus Luca testatur, & ex sacerdotali genere, hoc est ex posteris Aaron; quemadmodum Elisabeth, & ambi pariter ex tribu leui. Creuerant Aaronis posteri in ingentem multitudinem, quos, vt confusionem arceret, Dauid Rex in xx iv. familias diuisit, vt harum vna quæque per suas vices Templo pro sacerdotali munere ministraret. In ea sortitione Abiæ domui octauus locus obuenit ex 1. Paralip. 24. Has etiam partitiones, & vices ad ætatem suam perdurasse testatur Ioseph. Hæbr. lib. 7. Antiq. cap. 15. & vices posterorum Abiæ suppleuisse Zachariam in eodem cap. 5. Lucæ legitur. Certum quoque est in partitione Terræ promissæ, Leuitis nullam partem obvenisse, quia diuino cultui mancipatis terram colere non expediebat; sed ex iuribus Sanctuarij viventes, per omnes tribus sparsi esse deberent, siue vt præsto essent ad ministrandũ, quicumque Tabernaculum transferri contingeret, siue vt toti reliquo populo monita, atque exempla salutis præberent, vt ex Abulensi habet Salianus ad annum Moysis postremum, & primum Eleazari. Præcepit etiam Dominus, ne Leuitæ inter fratres habitarent præcario, sed certas vrbes haberent, quas per omnes tribus dispersas esse voluit numero quadraginta octo, vt habetur cap. 35. Numer., & inter has cõstituit sex esse in fugitiuorum auxilium, siue Asylũ. Harum tres erant trans Iordanem, tres in terra Chanaam. In tribu Ruben trans Iordanem contra Hierichũ datæ sũt Leuitis ad refugium quatuor ciuitates cum suburbanis suis, vt legitur Ios. cap. 21. n. 36. & ad inhabitandum Leuitis, & Sacerdotibus *de Tribubus Ruben, Gad, & Zabulon vrbes duodecim*, datæ sunt filijs Merari ex descendentibus Aaron, vt n. 7. Sparsim ergo per vniuersum Israel, hoc est per omnes Tribus, Sacerdotes, & Leuitas habitare consueuisse habetur ex 2. lib. Paralip. cap. 12. quando Ieroboam Rex Israel eosdem è regno suo abijciens, aliò transfretare coegit, hoc est in regnum, vbi imperabat super Iudam, & Beniamin Roboan filius Salamonis. *Sacerdotes autem, & Leuitæ, qui erant in vniuerso Israel venerũt ad eum* (Roboam) *de cunctis sedibus suis, relinquentes suburbana, & possessiones suas, & transeuntes ad Iudam*. Resipiscentibus autem Regibus Israel Ieroboam successoribus, Sacerdotes, & Leuitas in suas vrbes repedasse, erectis iterum Deo aris, & deiectis Idolorum delubris, non est dubitandum. Ex hoc ergo capite frustra in tribu tantum Iudæ domus Zachariæ Sacerdotis requireretur, cum esse potuerit in vniuerso Israel, etiam trans Iordanem in Tribu Ruben, nisi Euangelium S. Lucæ pressiùs doceret, Zachariam incoluisse vrbem Iuda, siue in Montanis Iudeæ. Verùm dubitare extra rem non erit; an verba hæc S. Lucæ cap. 1. *abijt in Montana cum festinatione in Ciuitatem Iuda*, ita accipienda sint, vt vrbem in tribu Iuda omnino intelligendam esse cogant, vel vsitato in scripturis more Iudæam pro Iuda etiam significare possint. Disceptatum quidem alibi est ad c. 2. Matthæi, vbi natus Saluator dicitur *in Bethlehem Iuda*, an potius legendum esset *Iudea*, cum plerique codices, vt ibi testatur Maldonatus *Iudea* legant, non *Iudę*. etenim cum S. Luca exprimere noluerit, quæ nam esset ciuitas, quam Zacharias incolebat, minus in hoc videbatur attendendum, an *Iuda*, vel *Iudea* retinendum

fuerit

fuerit, quam in Domini Natiuitate, in qua maximè conducebat exprimere, quænam ex duobus in Palestina eiusdem nominis vrbibus esset, vbi Dominus nascebatur, tum pro magnitudine rei, tum ad scripturarum veras prędictiones, ostendendas, vt docuit D.Hieronymus ad caput illud Matthei, & alibi. Neque desunt qui ciuitatem Iudeæ retineant, non Iudæ, in itinere Virginis ad Elisabeth. Sanè in nouo Testamento Parisijs edito tribus linguis adducta verba ita in latinā linguam ex Syriaca vertuntur. *Surrexit autem Maria in his diebus, & profecta est illis studiosè in Montem in ciuitatem Iudaæ, & ingressa in domum Zachariæ, &c.* Nec infra diuersam vocem habet, dum retinet, *& extitit pauor super omnes eorum vicinos, & in toto monte Iudea, ista prolata sunt.* Iudeæ etiam vrbem non Iudæ legit Iuuencus Præsbyter lib. 1. Euang. Hist. cap. 1. ita Virginis Beatissimæ iter describens,

Illa de hinc rapidis Iudaam passibus vrbem,
Zachariæq. domum penetrat, grauidamq. salutat, &c.

Iudæam etiā vertit Vatablus. Neque hæc interpretatio à vulgatæ Bibliæ lectione videtur discreparet. Licet enim primo habeat *in ciuitatē Iuda*, retinet, tamen secundo loco *super omnia Montana Iudea*. Nec nouū esset in sacra scriptura nomen Iudæ pro Iudea aliquando accipi, quando recentioribus præteritis, iam pridē Eusebius Cæsariēsis lib. 1. Hist. c. 6. & in chronicis de Herode Rege Iudæorū loquēs, ita interpretatus est vaticiniū Iacob *non auferetur sceptrum de Iuda*, & D. Hieronymus ad cap. xxij. Hieremiæ verba, illa. *Nec enim erit de semine eius vir, qui sedeat super soliū Dauid, & potestatem habeat vltra in Iuda*, ita explicat. *Omnes enim fuere captiui, & nullus deinceps de stirpe Dauid in terra Iudeæ tenuit principatum*, idē esse sentiens principatum Iudæ, & Iudeæ. Sub Iudæ autē nomine, ac potentissimæ illius Tribus, vniuersam Hebreorum gentem in scripturis sæpe accipi, ità certū est, vt tēpus terere non expediat. Regnum vero Herodis Ascalonitæ, siue alienigenæ tempore, quo Iohannes Baptista conceptus, & natus est, Iudæā vocatum esse, vnicum adducere testem sufficiat D.Lucam eodem cap. 1. qu ando conceptionem, & natiuitatem Præcursoris narrare incipiens, ait. *Fuit in diebus Herodis Regis Iudea sacerdos quidam nomine Zacharias*. In Iudeæ autem Regno sub Herode Ascalonite Macherum castrum, & vrbem in Monte positam, numeratam fuisse ex Iosepho pluribus locis patet, præsertim lib. 7. Belli Iudaici c. 25. vbi arcem munitissimam describens, eam primò ab Alexandro Rege communitam, sed à Gabinio Romanorum duce deuastatam, & dirutam, postmodum ab Herode Ascolonite propter Arabum vicinitatem, & finium eorundem prospectum, non modo magno studio restauratam, sed supposita noua vrbe, quā maxime illustratam, & amplificatam fuisse narrat, dumq; eius expugnationem sub Vespesiano, & Iudeæ legato Lucilio Basso refert, ita elegantem arcis, & vrbis descriptionem reliquit, vt ea huic lectorem fraudare piaculum duxerim. Expugnare igitur reliqua Bassus aggrediens, maximè necessarium putauit bellum inferre Macherunti, ipsumq. castellū excindere. Nam vt vertit Gelenius, *& salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus hasitationē, atq. formidinē natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem, quod muro einctum est, saxosus est collis in procerā altitudinē surgens, & ob etiam capi difficilis videtur, sed ne vel accedi posset eò natura excogitauit, qua vallibus cum ex omni parte vallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi posset: nec transire erat facile, nec aggestu vlla ratione compleri possibile.* Quis dubitabit Macheruntem munitissimam Indeę arcem non fuisse in Montanis, vel montem esse non posse, quo Sanctissima Virgo perrexit, vt Siriacus, & Pagninus habent? Pergit vero Iosephus. *Nam ea, qua ab Occidente secat vallis sexaginta stadijs distenditur, vnde Asphaltites lacus ei*

limitem facit. Ex hoc verò tractu ipse Macharus altissimo vertice superemine. A Septemtrione autem, & meridie valles magnitudine quidem supra dicta eingunt, similiter vero sunt inextricabiles ad oppugnationem, eius vero vallis, quę ab Oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur, monte verò ex aduerso Macherunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura visus est, & constructione tutissima propter Arabum præcipuè vicinitatem. Namque opportunè situs est, eorum fines prospectans. Magno ergo locum muro amplexus, ac turribus ciuitatem illic fecit incolis. vnde in arcē ipsā ferebat ascensus. Vrbs igitur, quæ fine nomine à Iosepho trāsigitur, eo prorsus modo, quo ab Euāgelista ciuitas, quā incolebat Zacherias Iudæ, vel Iudeæ tantū dicitur, peculiari pariter suppresso nomine, ab Herode constructa erat in subiecta decliuitate, vnde ascensus in Macherūtis collem incipiebat; vallis verò locū, *qua ciuitas à parte Septemtrionali cingitur* Bauram appellatū esse ideo docet, & nomē exprimit Iosephus, vt cuiusdā radicis ibi nascētis, atq. cognominis prodigia, vel fabulas addat. Regiam autē Herodis non in vrbe, sed in arce ipsa fuisse ita prosequitur. *Quin & circa ipsum verticem murum ædificauit, turresque in angulis sexagenorum cubitorum erexit in medio autem ambitu regiam struxit magnitudine simul habitationum, & pulcritudine locupletem.* Ibi præter cisternas recipiendis aquis fabrefactas, & bellicum inditum apparatum, rutamq. prodigiosè in eadem regia arborescentem Iosephus narrare non destitit, & naturales circumpositi vallis dotes. *Fluunt autem*, inquit, *ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter se sapore diuersi. Alii namque amari sunt, aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidę aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quadam spelunca cernitur, non quidem altè caua, saxo autem imminente protecta: super hoc veluti duæ mãmæ inter se paululum distantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontē, altera calidissimum fundit, qui misti lauacrum suauissimum præbent, multisque morbis, ac vitiis salutare.* In tanta describendi loci sedulitate apud Iosephum quis vrbē, & arcem Iudaici Regni præcipuam non agnoscet in Transamniāna regione, seu trans Iordanem, vt idem Iosephus testatur lib. 5. cap. 3. inquiens? *Trans Fluuiū quidem tota regio Romanis cessit, & vbiq. omnia vsque ad Macherunta deuicta sunt.* Munitissimum Castrum fuisse etiam Pompei, & Crassi tempore idem Iosephus affirmat lib. 14. Antiq. cap. 12. ibiq. post mortem Alexandri Regis prætiosissima quæque reposita fuisse ad tutelā narrat lib. 13. cap. 21. quæ confirmat Strabo lib. 16. dum Macherum numerat inter Iudeæ loca, quæ gazis tyramnorum repleta essent, cum Pompeus domuit Iudæam. Macherum dixit Stephanus custodiam, siue Arcem Iudeæ. Ex Augusti descriptione, & Iudaici regni recentiori constitutione diuidit Iudeam Plinius in duas regiones, Galileam Syriæ iunctam, Peream Arabiæ, & Ægypto proximam. *Perea* inquit lib. 5. cap. 14. *asperis dispersa montibus, & cæteris Iudęis Iordane amne discreta*, quasi illic montanam Iudæam statuisse videatur. Montes Moab vocat Borchardus, & inter hos proprio nomine directè contra Iericum vltra lacum, & Iordanem montes numerat Abarin, Phagor, Phasca, & Nebo parte 1. c. 5. §. 26. In prospectu vero lacus Asphaltites *à meridie* addit Plinius *Macherus secunda quondā arx Iudea ab Hierosolymis. Eodem latere est calidus fons medica salubritatis Calliroe.* Dum vero cum Hierosolyma Macherū, siue Macheruntē Plinius componit, & secundum illi tantū locū cedere affirmet, iam siue arcem, siue suppositam vrbē dicas, nō modo ædificiorum, sed & populorū frequentia celebrem fuisse fatendū est. Regionem, & locū ex veteri partitione in tribu Ruben fuisse computatam constat, non in Tribu Iudæ, quod hæc Iordanum

fluuium

fluuium, lacum falsum, siue Asphaltitem pro Orietali limite habuisset in sortibus, Iosue cap. xv. his verbis. *Ab Oriente vero erit mortuum Mare salsissimum vsque ad extrema Iordanis*. At meminisse oportet, quòd D. Hieronymus, siue Eusebius de locis Hebraicis monet in verbo Bersabeæ, mirari nos non debere, si interdum ciuitates Iudæ in aliis tribus reperiantur. *Tribus enim Iuda bellicosissimis viris pollens, & crebro aduersarios superans, in omnibus tribubus tenuit principatum, & idcirco etiam aliarum tribuum sortes in eius interdum funiculo nuncupantur*. Idem ex Bersabea extra terminos Iudæ, quæ Bersabea Iudæ dicitur 4. Regum cap. 2. & ex Beptsame Iudæ in tribu Dan colligit Burchardus P. 1. cap. 3. §. 4. & cap. 7. §. 74. & cap. 8. §. 13. *Arbela terminus, & ipse Iudæ ortum solis aspiciens, est & vsq. hodie vicus Arbel trans Iordanem in finibus Pellę*. Quæ verba Eusebij, siue D. Hieronymi sunt de locis Hebraicis. Hinc dubitandū esse non videtur, terminos Iudæ vltra Iordanem fuisse extensos, & in ea præsertim parte vbi Macherus computabatur in finibus Arabum, & Pellæ trans Iordanem. Vnde satis probabile apparet Tribū Iudæ, in eam partē, vbi ad Bethabaram erat transitus nauium, & Iordanis vadus, funiculum extendisse, quando termini Orientales regionis Illi assignatæ, erant mare salsissimum, in quod defluebat Iordanus, & *extrema Iordanis*, quæ videntur ad vlteriorem ipsius ripam circumposita loca comprehendere. At cum omnino immutatis sub Romano Imperio, tam Palestinæ prouinciæ limitibus, quam nominibus Euangelica historia, non iuxta priscas diuisiones, quæ gesta sūt narrare videatur, sed iuxta partitiones illius sæculi, in quo natus est, & crucifixus Dominus, conceptus & mortuus Ioannes. Natus esse dicitur Saluator *in diebus Herodis Regis*, & ex Ægypto redijsse, dum *Archelaus regnaret in Iudæa pro Herode patre*. Conceptio item Ioannis signatur *in diebus Herodis Regis Iudeæ*, sub Imperio Romanorum, tunc enim *exiit edictum à Cæsare Augusto*, & descripta, est Iudea sub Præside Syriæ Cyrino. Cum vero manifestum se reddidit Christus Dominus & Ioannes prædicaret, ita tempus, & Romanorum regnum notatur, *Anno quintodecimo Imperii Tiberii Cæsaris procurante Pontio Pilato Iudæam*, Tetrarcha Galileæ Herode, Philippo Tetrarcha Itureæ, & Traconitidis, & Lysania Tetrarcha Abilinę. Iam ergo Palestina, seu Israeliticū, & Iudaicū regnū, non iuxta veterem tribuū partitionē, sed iuxta recentē Romanorum statum, & nomina in Euangelio adducitur, siue sub vnius regni Iudaici titulo sub Herode seniore, siue tēpore Natiuitatis, tam Domini, quam Præcursoris, & illorum passionis sub vario Tetrarcharum principatu. Vnde hic frustra videntur veteres diuisiones requiri, præterquam ad conferendas veteres præditiones, seu sacræ scripturæ adducta testimonia, cum potius rerū gestarum narrationes ad currentiā tempora accomodari debere mihi facile suadeat. Aliter ergo Iudeæ nomen accipiendum videtur sub Herode Rege seniore, seu Ascolonite, qui vniuersæ Palestinæ, siue Iudeæ dominabatur Augusti permissione: aliter sub Tetrarchis, quando Pilatus Iudeæ, angustius designatæ præsidebat. Vnde sacri Euangelistæ, nunc Iudæam in vna significatione, nunc in altera accipere videntur, iuxta communem populorum loquendi vsum. Tempore quidem, quo Præcursor conceptus est, Iudeæ regnum accipiendum videtur iuxta limites Romanos, quando Palestinam in Prouinciā redactam sub titulo regis, vel regni Iudeorū Herodi Ascalonitæ regēdam Romani dederant. Is regno Iudeæ suscepto, nō modo vltra Iordanē ius dicebat, sed ædificatis in Macheruntis arce regijs ædibus, & in apposita montis decliuitate noua vrbe, loca illa in Iudæa computata esse non dubitarem. Cum vero neque Euangelica Lucæ historia nomen vrbi tribuat, in qua B. Virgo Elisabetham salutauit, ea nimirū tantū indicata sub nomine ciuitatis Iudæ, siue Iudeæ in Montanis: cumq. nec ex Iosepho, aut alio antiquo scriptore appareat, præter amplio-

rem

rem Macheri collis, & arcis, appellationem an alio præcipuo nomine recens condita ab Herode ciuitas nuncuparetur, non minimum mihi momentum fuit ad coniectandum, an Lasa, vel Laza Hebraicè illa esset, quæ Calliroe Græcis, & ab ipso Herode dicta fuit, quasi bellè fluens. Traducit Iosephus Herodem regem lib. antiq. 19. cap. 7. quòd Græcis magis, quam Iudæis familiaris existeret, alienigenarum ciuitates nobilitaret, Iudæorum vero Ciuitates non repararet. Quod probabile reddit Calliroem Græco nomine, & à Græcis familiaribus indito, nouam vrbem dixisse, minime fortasse id probãte Iosepho, quòd nomine Hebraico vsus nõ fuerit; quãvis à Græca significatione neq. Marcherus castrum abhorreat. Calliroes tamen Iosephus meminit eodẽ lib. antiq. 17. c. 9. dum postremã Herodis ægritudinẽ narrans inter adhibita remedia Balneũ illud ita describit. *Et transiens Iordanem fluuium, aquis calidis, quæ sunt circa Calliroen die, noctuq. fouebatur. Hæ igitur aquæ calidæ super alia, quæ habebant comoda etiam potabiles erant. Pergebat autem aqua illa in paludem, quæ sulphurifera vocitatur.* Idem repetit lib. 1. de Bello Iudaico cap. 21. consimilibus verbis, quæ adducere libet, vt aquas illas Calliroe trans Iordanem in lacum bituminis, seu mare mortuum defluentes nõ longe à Macheruntis arce fuisse confirmetur. *Denique Iordanem transgressus apud Calliroen aquis calidis vtebatur, quæ in lacum feracem bituminis, & qui Asphaltites vocatur, effluentes pro dulcedine potui sunt.* Eodem latere cum Macherunte fuisse Calliroem iam ex Plinio vidimus, eamq. in Iudæa, quod repetit Solinus, nimius in proximitate ad Ierusalẽ, ex Iudeæ descriptione. *Callirhoe Hierosolymis proximus fons, calore medico probatissimus, & ex ipso aquarum præconio sic vocatus est.* Ptolemeus c. 16. lib. 5. siue Tabula 4. Asiæ, inter vrbes Iudeæ ab Orientali parte Iordanis fluuij tertio loco Callirhoẽ numerat, Straboni præteritã. Vix autẽ dubitarẽ, quin Callirhoe, si ciuitas erat, vt à Ptolemæo dicitur, ea vrbs non esset, quã ex Iosepho sub Macherũte descripsimus, vbi ex binis lapideis mãmis aquæ frigidissimæ, & calidissimæ seiunctim fluentes saluberrimum multis morbis lauacrum componunt. Inter vrbes prope lacum Asphaltitem Geneseos cap. 10. numeratur *Lasa*. Hanc D. Hieronymus Calliroem esse affirmat in quæst. Hebr. super Genesim his verbis. *Hoc tamen adnotandum videtur, quod Lasa ipsa sit, quæ nunc Callirhoe dicitur: vbi aquæ calidæ prorumpentes in mare mortuum defluunt.* Ex verbis Geneseos, quæ ibi interpretatur B. Hieronymus, *& fuit terminus Chananeorum vsq. ad Lasam*, educi posse videtur, in veteri partitione (si eam tamen Lucas Euangelista respexit) Tribum Iudæ, quæ sortem habuit in terra Chananæorum, ad Lasam vsque trans Iordanem funiculum extendisse, & Callirhoem recentius dictum opidum, vel vrbem Iudæ in strictissima significatione fuisse. Verum enimverò quidquid sit, & vrbs Callirhoe, vel Macheruntis in Tribu Iuda sub nomine Lasam computaretur antiquitùs, vt inde ciuitas Iudæ dici potuerit: siue Iudeæ regnum sub Herode Peream, & Macherum vrbem complecteretur, vt ex Iosepho, & Plinio constat, certum ex Euangelio est, partem trans Iordanem ab Hebraiaca gente inhabitatam Iudæam fuisse nuncupatam, & trans Iordanem Iudeam ætate Christi Domini extensam. Marcus cap. x. *Et inde exurgens venit in fines Iudeæ vltra Iordanem*, & Mattheus cap. 19. *Migrauit è Galilæa, & venit in fines Iudeæ, trans Iordanem*, ita Galileam distinguens à Iudea propriè dicta, quamquam Galilea in regno Iudeæ vniuersę computaretur. Trans Iordanem baptizabat Iohannes, seu in Iordane, dum ipse desertum trans Iordanem incolebat; cum enim ad eum Iudæi miserunt Sacerdotes, & Leuitas, vt interrogarent, ipse erat trans Iordanem, vt cap. 1. Iohannis. *Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem vbi erat Iohannes baptizans.* Ibi testimonium perhibuit Ioannes quòd Christus Dominus esset Agnus Dei, non modo quia statim ad illa verba

fudi-

subditum, sed quod etiam cap. 3. Discipuli Iohannis disceptantes cum Iudæis de Purificatione ad eum venerunt interrogantes Rabbi, *qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat*. Quamquam enim Ioannes pluribus in locis baptizauerit, initio tamen trans Iordanem baptizabat, vt habetur cap. x. Ioannis; fugiens quippe Dominus Hierosolymis *abiit iterum trans Iordanem in eum locum, vbi erat Iohannes baptizans primùm*, hoc est in Bethania, seu Bethabara, vbi & Dominus ipse baptizatus fuerat. Quamquam enim Maldonatus Bethaniam non vltra, sed citra Iordanem esse voluerit, dum tamen fatetur eundem esse locum cum Bethabara, male cis Iordanem constituit. De ea enim ita D. Hieronymus, siue Eusebius de locis Hebraicis *Bethabara trans Iordanem, vbi Iohannes in pœnitentiam baptizabat, vnde & vsque hodie plurimi de fratribus, hoc est de numero credentium, ibi renasci cupientes vitali gurgite baptizantur*. Locus iste à Macheronte, parum distabat, cum non nisi quatuor horarum itinere, ab Asphaltite lacu disiungeretur, vt refert Cornel. à Lapide ad caput 1. Ioannis, vel potius vt Natalis animaduertit, non nisi septem milliaribus: aliquantulum certè à fluminis ripa distabat. Quamquam enim Bethaniam transamnanam, siue Bathabaram Ioannes Bisselius in nouissima Topothesia Palestinæ putet fuisse Liuiadem campestrē vrbem, in Liuiæ Augustæ honorem Herodis sumptibus extructam ad ipsius fluminis crepidinem, longius tamen à Iordane distabat, quam super crepidinem fluuij dici posset. Moschus namque in Palestina plurimum versatus in Prato Spirituali cap. 93. Secessum ad Eremum narrans Sisinij Episcopi, ita inquit. *Erat autem hic senex, qui relicto Episcopatu suo propter Christum venerat prope Castellum, quod appellatur Bethabara, & à sancto Iordane, sex ferme milliaribus distat, ibique vitam solitariam agebat.* Quam verò in Palestina versatus fuerit Moschus, & quam frequens in Ascetis Palestinis, facile cuique opus eius legenti obuium est. Meminit is frequenter solitudinis Iordani, & præcipuè cap. 179. Cum ergo primùm in Deserto illo clamaret Iohannes cum ad eum à Ierosolymis miserunt Sacerdotes, & Leuitæ. *Fuit* enim ex cap. 1. Marci *Ioannes in deserto baptizans, & prædicans baptismum pœnitentiæ*, cūq; in deserto teneris ab annis habitauerit, ibiq. manserit vt Lucæ 1. *vsque in diem ostensionis suæ, ad Israel*, ex his natiuitatis, & conceptionis suæ proximus locus indicare videtur: ex deserto inquam trans Iordanem, proximū Macherum castrum, siue vrbem ad radices montis positam, & sub Herode Rege nuper instauratam, populisque refertam. Hanc vrbem Zachariam incoluisse Sacerdotem sanctum, vt in populosa vrbe, & tunc temporis à Hierosolymis tantum ex recenti munimine, & instauratione secunda, inhabitantes Iudæos doceret, patriam religionē seruare, non admodum difficile est credere, pluribus alijs coniecturis idem suadentibus. In hac regione non procul à Callirhoe, quam fontem Helisæi vocatā testatur Bellonius lib. 2. obseruat. cap. 86. scribit montem ac desertum fuisse, in quo Redemptor, & ieiunauit, & tentatus est, & desertum quod Ioannes incoluit: quinimo ad locum ieiunantis, seu potius tentati Domini Bellonius ipse per lapideos gradus ascēdisse narrat, & in summitate rudera sacelli olim à Christianis ibi constructi vidisse: Consimile etiam sacellum dirutum vidit in eadem regione vbi prædicabat, & baptizabat Ioannes in deserto magis tamen iuxta amnem positum, locustasque ibi comestibiles coniectatur, quibus præcursor victitaret. Verum cum Bellonij obseruationibus scriptores, qui sancta loca perlustrauerunt recentiores, & vetustiores non consonant. Quippe qui per varias ętates, ex varijs incolarum traditionibus suam Topagraphiam concinnauerint, & varia, ac pugnantia scribere coacti sint; vnde tam in loco Natiuitatis, & primę prædicationis S. Ioannis, quam regionis, vbi Dominus baptizatus ieiunauit, & tentatus

tentatus est, in diuersa abierũt, & maximas ambages pepererunt. Sanè tàm montem Quarantanæ, vbi Christus ieiunauit, quàm fontem Elisei, & locum vbi Ioannes baptizans prędicabat nõ longe à Hiericho cis Iordanem pingit nuperus scriptor Petrus à Valle in epistola ex Aleppo die 15. Iunij 1616. dum ex Hierichi Villa per planiciem iuxta mare mortuum Hierusalem regrediebatur. Ab eo vetustior Franciscus Surianus non dissentit, qui anno 1485. totam Iudeam paragrauit, & graphicè descripsit. Hic fontem Elisei prope Hierichum sub nouum Quarantanæ constituit in distantia à Ierosolymis quatuordecim millia passuum, & duobus ante Hierichum, septē vero ad Iordanem. Borcardus qui per decenniũ Terram sanctam peragrauit circa annos Domini 1283. vt ipse docet P. 1. cap. 7. §. 10. citra Iordanem pariter Montem Quarantanæ constituit, sed diuidit à Mõte, in quo Dominus tentatus est, quem ab illo duabus leucis distare affirmat capite iam adducto §. 28. In Euangelio quippè legimus, Redemptorem nostrum ieiunasse in deserto, & à tentatore ductum fuisse in montem excelsum seorsim à deserto. Elisei quidem fontem cis Iordanum omnes ferè statuunt, & tamen Bellonius Callirhoem esse putauit, quæ vltra Iordanem sub Macherunte ab antiquis describitur. Nec minus probabiliter; cum ibi aquas calentes, & variorum saporum è saxis profluere doceat Iosephus loco adducto, ac facile Eliseus aquã salsam, & amarulentam in dulcem, ac potabilem prodigiosè conuertere ibi potuerit. Diuidit Surianus in tres regiones loca deserta, in quibus Præcursor agrestem vitam duxerit, ac prædicauerit, cum re vera quatuor describat. Primum cõstituit in Montanis Iudeæ, dum paruulus ille quinquennis esset. Desertum hunc locum vult amænum fuisse, & ætate sua siluestribus pinis refertum, ac ita domui paternæ proximum, vt noctù illuc sanctus puer ad parentum solatium rediret. Secũdum desertum in Ebron describit obscurum, & asperum à primo per viginti millia passuum distans, & ab Ebron quinque, Ecclesiamq; ibi à fidelibus cõstructam docet, ad cuius ostium fons aquæ viuæ adhuc excurrat, & in proximo mõte cœnobium magnum sub Titulo S. Ioannis Baptistæ esse affirmat. Ex secundo hoc deserto loco à Deo euocatum narrat in tertium asperiorem, nempe circa Iordanem, ibiq. pœnitentiæ Baptismum, ac prædicationem incepisse, sed cum primũ incoluisse doceat cis flumen, desertum S. Hieronymi deinceps nuncupatũ, ac tranato flumine etiam magis horridum desertum, quod hodie S. Mariæ Ægyptiacæ ex eius ibi celebri peracta pœnitentia vocatur, iam quartum desertum Ioannis describit. De postremo addit intelligenda esse verba illa Lucæ. *Et hæc facta sunt in Bethania trans Iordanem*, hoc est, vt emendat Origenes, in Bethabara villa trans Iordanum *primùm* in Transamniana regione, & Bethabora baptismã exercuisse Iohannem. Verum quid quid traditiones incolarum post tanta sæcula habeant, ex Euangelio certum scimus, & supra adnotauimus in Transamniana regione, & Bethabara, siue in proxima Bethabaræ ripa prædicationem, & baptismum *primùm* Ioannem incepisse, etiamsi postea venerit in omnem regionem Iordanis prædicans, & baptizans. Nec qui Terræ sanctæ Topographiam contexuerunt ex Arabum, Turcharum, & variorum ibi Catholicorum traditionibus, & narrationibus me à sententia remouent. Falli enim potuisse, & in assignandis sibi traditis nominibus præter voluntatem alios fallere nequaquam dubitarem. Quãta quippe Græci ex quibus plurimæ traditiones emerserunt à natura fabulantur? Inter cœtera, & in re antiquis notissima exemplo sint Samariæ, siue Sebastes fabulæ, quas pro rè nostra libet afcribere, vt varias deinde sententias de loco conceptionis, & Natalis S. Ioannis Baptistæ afferamus. Refert idem Borcardus parte 1. cap. 7. §. 12. in Samaria, quæ olim sedes fuit Regum Israel, duplicem ostensam sibi Ecclesiam S. Ioanni dicatam, alteram, in qua sepulcrum ipsius

esset

esset, alteram in montis supercilio, vbi regis palatium extructum fuerat. Ibique Monachi Græci, & Christiani Ecclesiam inhabitantes docebant, Baptistam ab Herode carceri mancipatum, & in eodem decollatum: quod ipse Borcardus tanquam absurdum refellit. In vinculis tamen ibi positum ab Herode Antipa consentit Surianus, &si Macherunte capite minutum fateatur. Sed neq. Herodes Antipa poterat Præcursorem in Sebaste, siue Samaria carceribus includere, cum ibi nullum ius diceret; erat enim Tetrarcha tantùm Galileæ, & regionis trans Iordanem. Vnde S.Iohannis discipuli ipsius truncatum corpus in vrbem Sebastenam transtulerunt tanquam in locum, qui sub Herodis potestate non esset, vt alibi diximus. Neque ab huiusmodi falsa traditione recentiores abstinuerunt. Petrus à Valle in primis, loco iam adducto. Is tàm à Christianis Arabibus ritu græco Ecclesiam illam colẽtibus, quã ab alijs Damascenis audiuit, & credidit, subterraneum in Ecclesia sacellum carcerem fuisse, in quo S.Præcursor Iohannes cæso capite, Herodis iussu ex hac vita migrauerit. Falsum etiam suspicari licet citra Iordanem locum fuisse vbi Christus Dominus ad Ioannem accedens baptizatus est, cum ex Euangelica historia clarum sit in Bethabara trans Iordanem, vbi primùm Iohannes baptizauit, & de eo testimonium dixit, baptismum suscepisse; & tamen omnes ferè, qui regionem circa Iordanẽ recentius describunt, non trans flumen, sed citra ostendunt locum, vbi Christus Dominus baptismum suscepit, & vbi Iohannes communius baptizabat, atq. Ecclesiæ rudera ibi ostendunt. Ita Petrus à Valle, in epistola Aleppo data p.465. æditionis Venetæ, & quod maius est ante nongentos annos ita etiam ex Hodoeporico S.Vvillibaldi apud Canisiũ T.4. Antiq.lect. educitur. Pergens enim cũ socijs sanctus Episcopus ad Monasteriũ S. Ioannis Baptistæ, inde per vnũ milliariũ profectus est *ad Iordanẽ, vbi Dominus fuit Baptizatus, ibi nũc est Ecclesia in columnis lapideis sursũ eleuata, & subtus Ecclesiã est nũc arida terra, vbi Dominus baptizatus fuit in ipso loco, & ibi nũc baptizãt. Ibi stat Crux lignea in medio, & parua deriuatio aquæ stat illic, & vnus funiculus extẽsus super Iordanẽ hinc, & hinc firmatur.* A Iordane ad Ierichũ septẽ milliaria assignat, ibique fontem Elisei pariter cum alijs agnoscit, non ad Callirohem, vt pinxit Bellonius. Distantiã Crucis in Iordane positæ Beda nonnihil Vvillibaldo vetustior ab Oriẽtali Iordanis ripa ita pinxit de locis Sanctis cap. 13. *In loco in quo Dominus baptizatus est, Crux lignea stat, vsque ad collum alta, quæ aliquando aqua transcendente absconditur, à quo loco ripa vlterior, idest Orientalis in iactu funda est.* Verum cum S.Iohannes in omni regione Iordanis prædicauerit baptismum pœnitentiæ, iam dubitari nequit etiam cis Iordanem accurrentibus Baptismum impertiuisse; neque absurdum est Monasterium eiusdem nomini excitatum ibi esse, & ad peregrinorum, ex proximioribus sanctis locis accurrentium commoditatem, locum Baptismi Dominici in Iordane quidem fuisse signatũ cum Cruce, sed in citeriori ripa versus Hierusalem, & alia sancta loca, vt non tranato flumine facilius inueniretur, in quo loco Ecclesia deinde fuerit erecta, quæ etiam in Actis S.Mariæ Ægyptiacæ citra fluuium describitur. Accedunt & alia rationum momenta, quibus suadeor loca circa Iordanem recentioribus sęculis incerta admodum esse. Iordanem fluuium aquam semper lutosam habere, & turbidam omnes illius regionis Topographi docent, quamuis facillimè clarescere, & diutissimè seruari affirmet Princeps Radziuilus in suo Hodoiporico, quod nunc non est ad manus. Maior fluminis latitudo quadraginta vlnas non excedere affirmant, profunditatem lanceæ mensuram æquare, dum scilicet aquis pluribus turget, & nauiculas sustinet. Aliquando enim ita submituntur aquæ, vt alicubi pedibus transigi possint, & torrentis quodamodo rationem habere videatur. Ex hac lutosi fluminis natura facile accidere posse coniectabar, vt impleto

interdum alueo cursum facile immutauerit,& locus, qui olim erat in crepidine trans flumen, spatio temporis cis fluminis antiquum alueum euaserit. Nec me coniectura fefellit;inueni enim apud adductum, Surianum Iordanem fluuium, dũ ille scriberet,per milliarium ab antiquo cursu deviasse. Verba ex Italica sancti fluminis descriptione lubet adducere. *Ex mare Galilee exiens Iordanus latitudinem retinet quadraginta vlnarũ, & lancea profunditatem. Per astatem in aliquibus locis pedibus traiicitur. Per quinginta milliaria extenditur. Huius fluminis aqua omni tempore turbida est, & lutosa, & in mari mortuo finem habet. Penes fluuium ad mille passus situm est Monasterium S. Iohannis, vbi ipse pradicans baptizabat,& quod,dum ibi aderam,incolebant Greci, illud mox propter Arabum molestias derelinquentes. In hoc loco puto Christum fuisse baptismate ablutum, nunc uero flumen mutato alueo per milliarium unum distat.* Hanc autem mille passuum distãtiam vbi peregrinationes ad Iordanẽ describit citra fluuiũ esse versus Ierichũ clare patet. Sed in recentiori itinere Hierosolymitano Zuallardi scribitur,non vno tantũ milliario Iordanem à veteri alueo recessisse, sed ad bina ferè milliaria versus Oriẽtem Solem distare ab Ecclesia baptizati Saluatoris, & Ioannis Baptistæ; ità refert lib.4. p.268. & post eũ Aquilãtes Rocchetta in Itinerario Terræ Sãctæ Tract.3. cap.12. nu.7. Ex ruderibus autem Monasteriorum, & stationum, quæ ibi, dum Græci Christiani Imperatores imperabant, excitata sunt, sacris mysterijs nobilitata olim loca rimari, minus certum existimarẽ, cũ tempore Tiberij,& Mauricij Imperatorum, quando Moschus Pratum suum spirituale composuit, regionem citra, & vltra Iordanem Asceterijs pluribus refertam fuisse, legentibus clarè pateat; & inde facile fit ex vna in alteram ex ruinis errare. Quam uerò incerta hodie sint loca vltra Iordanem,peregrinis euntibus Hierusalem minus obuia, ex sequentibus constabit. Sunt inter sacros expositores, qui Bethabarã vbi, Ioannes primum baptizauit citra flumen constituant:& tamen ex Euangelica historia, nisi illi vis inferatur,apertè deducitur trans Iordanẽ fuisse. Quod idem Surianus ita confirmat. *Ex alto latere ultra fluuium Iordanem ad Orientem est desertum ubi Maria Ægyptiaca penitentiam egit. Item Bethabara ubi Ioannes baptizabat. Item ciuitas Ephrem ubi Christus secessit propter metum Iudæorum.* Torquet sacros expositores,Maldonatum præcipuè ciuitas illa Ephrem in regione iuxta desertum, quò IESVS secessit apud Ioannem cap.xi. Diuus enim Hieronymus, siue Eusebius de locis Hebraicis ita inquit. *Ephram iuxta desertum,ad quam uenit Dominus IESVS cum Discipulis suis. Diximus de hac & supra sub Ephron uocabulo.* In uoce uero Ephron nulla alia uerba habet præterquam. *Ephron in Tribu Iuda.* Sin verò Ephre, siue Ephron ciuitas esset in Tribu Iuda, & vltra Iordanem, iam præter adductam sortem, Tribũ Iudæ trans Iordanem extensam fuisse conuinceretur. Longius enim à Ierusalem abijsse Dominum cum discipulis suis omnes fatentur, & Euangelio Ioannis consonat, vbi legitur. *IESVS ergo iam non palam ambulabat apud Iudæos, sed abijt in regionem iuxta desertum in ciuitatem, quę dicitur Ephrem, & ibi morabatur cum discipulis suis.* Et verisimile admodum est extra partem illam Iudeæ profugisse, quæ tunc ad distinctionem Tetrarchiæ Herodis Iudæa pressius dicebatur,& in Prouinciam redacta,à Præside Hierosolymis, fixa sede, gubernabatur; Herodis enim Antipæ tunc Tetrarchæ regnum in Galilea, & trans Iordanem tantum continebatur, vt diximus ex Iosepho lib.17.cap.17. & lib.18. cap.14. Quantas etiam ambages, tum in vetustioribus, quàm recentioribus locorum appellationibus, ex linguarum varietate nominum mutatio peperit? Quàm diuersis vocibus, sub Græcorum, Arabum,& Turcharum imperio vrbes,aliiq. Palestinæ loci vocati sint, supervacaneus mihi labor esset ostendere, & in re notissima Geographis sufficit id in Machero

obseruare,

obseruare, cuius vetus nomen, ante munitam arcem sub Alexandro rege, non ita certum est. Aquilantes Rocchetta, qui ætate nostra iter Hierosolymitanū descripsit Tract. 2. c. 21. Castrū Macherunta fuisse monet, vbi Iosue debellauit Iabinū Regē Assor, & vbi ex capillis suspensus obijt Absalon in nemore Effraim, siue in saltu Ephraim, vt habetur 2. reg. c. 18. Ætate sua Burchardus nō amplius Macherum, seu Macheruntem castrum illud vocari refert, sed Aylon part. 1. cap. 7. §. 12. Quod confirmat Marinus Sanutus Torcellus, qui parum post Burchardū terrā sanctā graphicè descripsit in libro secret. fidel. Crucis lib. 3. c. 3. vbi testatur Macheruntem vocatum esse *Manayn nunc Haylon vbi latuit Dauid, & Ioannes Baptista positus fuit in carcere*. Si vero vetustius nomen Macheruntis Manayn reuera fuisset, iam eā vrbē Zachariā incoluisse difficile non esset, quòd vrbs Sacerdotalis vltra Iordanem fuerit assignata Leuitis: imò ciuitas refugij in Tribu Dan, ex cap. 21. Iosue, & 6. Paralipom. Sed quam difficile sit, vetustiora loca, & nomina recentioribus accomodare in Palestina, nemo nescit, & fatetur D. Hieronymus initio lib. de locis Hebr. Nihil autem magis postremis sæculis locos trans Iordanem confudit, & ignotos nobis reddidit, quam eorum, qui Terram sanctam perlustrauerunt, in illis indagandis desiderata solertia. Regionem enim illam Transamnianam, vt pote peregrinis Occidentalibus minus obuiam, & nostræ salutis misterijs minus refertam describere neglexerunt. Ita ingenuè idem Burchardus fatetur ad calcem primæ partis his verbis. *Terram autem duarum tribuum, scilicet Gad, & Ruben, & dimidiæ tribus Manasse, ex certitudine non scribo, quoniam vltra Iordanem non multum peregrinatus sum, & licet transierim, tamen facultas non affuit diligenter notandi eam*. Quod etiam dolet Ioānes Bisse lius, qui nuperrimè Terræ Sanctæ Topothesiam edidit Ambergæ anno 1659. pag. 157. & qui coactus plura sicco pede transire fatetur, quia *destitutus terrarum illarum trans Iordanem lustratoribus esset*. Ibi tamen frequens fuerat Christus Dominus, Baptismum ibidem susceperat, & à Ioanne, qui eandem regionem saltem in prima sua ad Israel prædicatione, ac Baptismo incoluerat, apertè discipulis monstratus fuerat, æterno Patre id è cœlo testante, ibique Andreas, & Petrus Apostolorum primi Christum Dominum agnouerant.

Iam verò de loco conceptionis, & natiuitatis Ioannis Baptistæ aliorum sententiæ adducendę sunt, vt si quid minus veritati consonum occurrat iuxtà imbecillatis meæ vires expendatur. Sunt qui non modo vltra Iordanem domum Zachariæ non constituant, sed neque vltra Hierusalem. Ita Clithoueus in libello de Visitatione Virginis cap. 2. Beda, Cardinalis Hugo, Albertus Magnus, S. Bonauentura Ekius serm. de Visit. & alij. Hanc sententiam aliqui etiam D. Augustino ascribūt, qui à Salmerone Tom. 3. Tract. x. refelluntur, eo præcipuè argumento, quod sancta ciuitas Hierusalem in Tribu Beniamin, non Iudæ computaretur. Cornelius à Lapide in Lucam n. 39. cap. 1. ex Brocardo, Brēdenbachio, & Adrichomio, Terræ sanctæ Chorographis, ciuitatem Iudæ esse existimat Emmaus, vbi incipiūt Montana Iudeæ, & Adrichomij præcipuè verba affert docentis nu. 243. domum Zacherię Sacerdotis vno milliario distare ab Emmaus iuxta Montana, ibiq. natū, circumcisum, & in spelunca metu Herodis absconditum puerum docet, proximumque fontem adhuc ibi ostendi, ex quo B. Virgo apud Elisabeth manens aquam hauriret: addit in superiori parte domus Zachariæ Ecclesiam mōstrari vbi ille Spiritu Sancto repletus prophetauit. At Burchardus re vera, non in Emmaus, sed ad torrentem Botri, seu Neeleschol, sex leucis contra Ierusalem, non longe à riuulo, vbi Philippus Eunuchum Candacis baptizauit, domum Zacharię, & salutionis Elisabeth reposuit cap. 7. §. 63. Ab hac Zachariæ domo tribus leu-

cis constituit Nobe Sacerdotum vrbem nunc Bonocopolis nuncupatam §. 69. ibiq. Dauid panes propositionis comedisse refert. Vndè miror quomodo Burchardus pro ea sententia adducatur, quòd domus Zachariæ fuerit Emmaus, cum in descriptione illius Vrbis cap.7. §. 70. ne verbum quidem huius rei addiderit in Veneta editione 1519. Nec pariter longe à torrente Botri, domum Zachariæ reposuit pluries adductus Surianus. Is ex alia, & diuersa traditione pag. 71. Itinerarij Hierusalem Venetijs editi 1524. Montana Iudeæ, non montes, sed vrbem esse docet, quæ ætate sua in vicum redacta fuerit, sed in qua adhuc mirabilis Ecclesia S. Ioannis Baptistæ remaneat, quamuis sterquilinio fœdatam aspexerit, præterquam in sacello, vbi ille natus perhibetur, à monacis montis Sion decenter culto. Ab hoc vico, & Ecclesia ad iactum sagittæ domum Elisabeth describit (mirùm quomodo à *Zachariæ* viri sui diuersam) & vbi diuinã salutationẽ illa accepit: Ecclesiãq; ibi vidisse, primùm integram, mox dirutam testatur. Fontem quoque Beatæ Virginis nuncupatum à Zachariæ domo ad iactum lapidis distantem, & alium in quo Eunuchus Baptismum suscepit, ibi etiam indicat, & à Hierusalem distantias ita metitur. *A Hierusalem ad Monasterium S. Crucis duo milliaria. Hinc ad milliarij dimidium domus Simeonis Prophetę. A Sanctę Crucis cœnobio ad locũ vbi Præcursor natus est duo milliaria cum dimidio, & hinc ad domum Zachariæ, vbi Domina visitauit Elisabeth quantum iactus est arcus; ab his distat fons Philippi, seu Eunuchi Candacis per duo milliaria, totidemque desertum Ioannis Baptistæ pueri à loco vbi natus est.* Amœnam hanc regionem pingit, vineis, oliuis, alijsque ad deliciam fructibus scatentem, & Monasterium S. Crucis in saltu Libani constituit, vbi hortus, & deliciæ Salamonis erant, quæ abhorrere videntur à Montanis, at desertis regionibus. Consimilia habet Antonius Aranda cap.37. apud Barradium T.1. lib.7. cap.12. qui pariter domum Zachariæ in duas diuidit, sicuti & Ioannes Zuallardus in Itinere Hierosolymitano Italicè scripto, & Romæ edito anno 1587. quamuis Euangelium non nisi vnicam proponat, tam in reditu Zachariæ; & conceptione Ioannis, quam in salutatione Virginis ad Elisabeth in domo Zachariæ. Hieronymus Natalis in Adnotationibus ad Euangelium salutationis, duas domos Zachariæ ex traditionibus (vt ad marginalem oram scribitur) Arandæ, & Brocardi pariter constituit, ad quintum milliare à Hierosolyma, ad Occidentem, & Meridiem in ciuitate Iudæ, quæ sex leucis distaret à Neeleschol, seu torrente Botri, & ab Hebron tribus leucis ad Septemtrionem. Ciuitatem hanc Iuda insignem fuisse coniectatur, & fortasse Aen inter Montanas ciuitates Tribus Iudæ ab Iosue numeratam, cuius fons inter duas Zachariæ domos fluens amœnam vallem irriget. Addit Zuallardus Ecclesiam, quam domum Zachariæ fuisse creditur vocari S. Ioannis in Fonte, & in cubiculo, vbi natus creditur Ioannes, dudum à Christianis seruatam fuisse cum alijs reliquijs sacram illius cunam. Baronius in Apparatu ad Annales num.79. à Burchardo discedit, quòd locum Montanæ Iudeæ in campestribus situm dicat, dum S. Luca in Montanis describit, & quod à Chebron, siue Hebron Sacerdotali vrbe per nouem leucas distet. In Hebron quidem, siue Chebron domum Zachariæ fuisse existimat vir doctissimus, quem Toletus sequitur, & ante ipsos existimauit Nockerus, vt vidimus ad diem 24. Iunij. Hanc sententiam plerisque placere testatur Salianus ad annum mundi 4052. num.65.; quamuis ipse Adrichomium sequatur, qui ex inspectione Saligniaci anno Christi 1522. domũ Zachariæ milliario vno ab Emmaus dissitam describit in Tribu Iuda, & à peregrinis reuerenter salutatam affirmat. Petrus à Valle in adducta Epistola anni 1616. ex vrbe Bethlehem iter suum ad Montana Iudeæ describit per valles, ac petrosos montes in vicum quẽdam, vbi fons aquæ

S.Philippi

S. Philippi Diaconi vidit. Inde post longum iter inter montes, variosq. vicos ad desertum S. Ioannis peruenisse refert, ac in vallis cuiusdam rupe, supra fontem limpidæ aquæ ex viuo lapide scaturientem, antrum conspexisse, vbi puer Ioãnes habitauit, & supra specum paruæ, & dirutæ Ecclesiæ rudera obseruauit. Inde iter prosequutus versus Montana Iudeæ, quæ à D. Ioannis deserto per duo circiter milliaria distare existimat, in vertice montis locum inuenit Visitationis Elisabeth, vbi magnæ Ecclesiæ ruinas inspexit, nec valde distare locum, seu vicum, vbi Præcursor natus perhibetur, quem Arabes vocant Am-ciareb. Ecclesiam ibi etiam, partim dirutam vidit, & pastorum in ea, ac animalium mapalia, partim adhuc stantem in subterraneo sacello vbi Ioannes natus dicitur. Non longe à Hierusalem, & Bethleheem locum hunc distare inde elicitur, quòd vnica die loca illa Petrus à Valle perlustrauerit, & post meridiem, longumque somnum, à domo Zachariæ in vesperis Bethleheem redierit. Cum vero Hebron, ut Beda apud Baronium, & Surianus habent xxij. milliarijs ad Hierusalem distet, cum locis prope Emmaus componi nequit: cum Emmaus, seu Nicopolis à Hierusalem non nisi quatuor leucis, seu milliarijs octo abesse affirmet accuratus scriptor Burcardus P. 1. cap. 50. Marinus Sanutus non longe à Hierusalem, & à Betheron inferiore, in spacio decimoctauo, & quadro 61. domum Zachariæ reposuit vbi, Maria salutauit Elisabeth, sed nomen Vrbis reticuit. Verùm cum hæc de loco Prædicationis, Baptismi, & Natiuitatis Ioannis Baptistę incolarum traditionibus tantum innitantur, eæque tam uariæ sint mutatis pluries, à Christianis ad infideles, principibus, & incolis, his non omnino fidendum diximus. Præter ea enim, quę iam adduximus uereri etiam possumus nomina esse, uel antiquata, uel innouata, postquam loca sancta à Barbaris destructa fuerant, & Christiani omnes, uel occisi, uel in captiuitatem ducti, ut habet oratio Vrbani II. in Concilio Claramontẽsi apud Robertum Monachum, & alios Hist. Hierosolymitanæ scriptores, donec sub Gothifredo ad manus Christianorum peruenerunt. Tunc enim, ut Iacobus de Vitriaco auctor est Historiæ Hierosolymitanæ cap. 51. ex omni natione confluẽtibus peregrinis, & uiris religiosis reparabantur Ecclesiæ ueteres, & nouę fabricabãtur cum Monasterijs regularium, qui feruore deuotionis accensi *eligebant sibi loca proposito suo, & deuotioni magis competentia*. Ex eo autem tempore potuerunt multa ex opinione mutari, & hoc uel illud mysterium huic, uel illi loco ascribi. Multa ex traditionibus audita, & cum scriptura sacra pugnantia, corrigit passim Burchardus sedulus, & in scripturis uersatus Terræ sanctæ perlustrator, & passim in eius descriptione cuiq. obuia sunt. Vnde in tanta traditionum, & sententiarum uarietate, non ita facile respuendum putarem in Vetustiori Martyrologio nostro signatum conceptionis, & natalis locum, seu domum Zachariæ ultra Iordanem in Macherunte castro, seu subiecta Vrbe Callirhoe, intra Iudeæ limites. Quamquam enim quo nomine ante Herodem Ascalonitam, & Alexandrum regem uocaretur Macherus incompertum mihi sit, clarum tamen ex supradictis remansit, Saluatorem nostrum pluries trans Iordanem in fines Iudeæ uenisse, nec longe ab hac urbe baptismum à Ioanne percepisse. Iam uidimus aliquos ex Palestinæ Chorographis satis probabiliter existimare desertum, quod Ioãnes à teneris annis incoluit, non longe à paterna domo fuisse, & Nonnus Panopolitanus Vetustus Christianus Poeta ita de Ioanne primum desertum incolente per interpretem cecinit in Paraphrasi cap. 1. Euangelij Ioannis

Vbi profugus hominum exul habitauit vir.
Domicilium suis radicibus extructum Montana domus.

Primum autem desertum, ubi à Nonno descriptam Sacerdotum, & Leuitarum à Ierosolymis legationem suscepit Ioannes, fuisse trans Iordanem ex Euangelio supra

supra monstratum credimus, desertumque illud esse, quod antonomasticè desertum solitudinis uocaretur, probabile admodum est, prope nimirum montē Carmelum, alium à Carmelo Heliæ. De hoc enim ita adductus Iacobus de Vitriaco cap.52. *Est autem alius Carmelus trans Iordanem iuxta desertum solitudinis, in quo latuit Dauid fugiens à facie Saul.* & infra cap.53. *In hac autem eremi solitudine nonnisi locustas cum melle Beatus Ioannes edebat*, pergens deinde monstrare ex relatione Syriaci Monachi, cuius cœnobium in partibus illis erat, Locustas animalia non fuisse, sed herbas uocatas *Langustas*, quarū magna copia esset circa Monasterium suum, adhuc comestiles. Nec ideo quòd plures deserti loci in Iudæa recenseantur improbabile redditur, prope desertum solitudinis Dominum in Bethabara baptizatum esse, quinimo cum statim ac baptismum ultra Iordanem suscepit, in desertum à spiritu expulsus fuerit, ut habetur cap.1. Marci, de proximo deserto facilius, quam de alio videretur intelligendum, eoque à Præcursore antea inhabitato. Sine alia namque additione, tam de Ioanne ibi dicitur, *fuit Ioannes in deserto baptizans, & prædicans*, quam de Christi Domino post auditum de cœlo Patris testimonium, *& statim Spiritus expulit eum in desertum. Et erat in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.* Nec ante in Galileam ad prædicandum Euangelium descendisse videtur, quam Ioannes traditus esset. Subditur quippe statim à D.Marco. *Postquā autem traditus est Ioannes venit IESVS in Galileam prædicans, &c.* & expressius à D.Matthæo. *Tum reliquit eum diabolus, & ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei. Cum autem audisset IESVS, quod Ioannes traditus esset secessit in Galilæam.* Nec difficile est credere in partibus trans Iordanem, vbi plurimum baptizauit, & prædicauit, Ioannem captum esse, & ab Herode in vinculis coniectum, cum regio illa sub potestate Herodis Tetrarchæ esset, atq; ille in Macherunte adesset occasione belli cum Areta Arabum Rege, vt ex Iosepho educitur lib.18. antiq. cap.9. & 10. Desertum quidem illud, vbi habitauit primùm Ioannes in Matthei Euāgelio cap.3. vocatū scimus desertum Iudeæ, & tamen cum ea, quam incoluit spelunca, fuisse vltra Iordanem testem habemus Ioannem Euiratum, siue Moschum supraadductum grauissimum scriptorem, & cuius auctoritatem magni faciunt Ioannes Damascenus, Photius, Ioannes Diaconus, & alij adducti à Lipomano. Is Pratum Spirituale à vita sancti senis Ioannis, & spelunca Sapsas exorditur, & narrat Sanctum senem fugientem Præfecturam Monasterij Sancti Eustorgij, & discipulum eius, proficiscentes à sancta ciuitate in montem Sina, *transuadatoq. Iordane fluuio cum vix vno lapide processissent*, rigore illum apprehensum, & febre detentum ita fuisse, vt progredi non potuerit, & coactus in spelunca S.Ioannis Baptistæ quieuerit. Antrū hoc sine vlla veneratione tunc à populis ignoratum sequētia docent, integrè pro re nostra ex interpretatione Augustini Camaldulensis, Tomo 13. Magnæ Patrum Bibl. apposita. *Cum vero in tantum excresceret ardor febris, vt ambulare non posset, inuenerunt speluncam paruulam, in quam ingressi sunt, vt requiescerent. Cum vero febris ita inualesceret, vt se vix mouere posset, in ipsa spelunca tres dies commorati sunt. Tum Senex in somnis aspexit, quendam astantem sibi, & dicentem. Dic Senex, quò ire vis? Respondit ei Montem Sina. Dicit ei. Ne quæso, ne recedas hinc. Cum uerò Seni id persuadere non posset abscessit, febris uerò Seni acrius infesta erat. Rursus nocte sequenti idem Seni astitit eodem habitu, & ait. Quid Senior affligi vis? Audi me, & nusquam hinc proficiscaris. Ait ille Senex: Tu quisnā es? Respondit is, qui apparuerat. Ego sū Ioannes Baptista, & ideo tibi iubeo, ut nusquam recedas: Nam spelunca ista breuis maior est monte Sina. Quippe in hanc sæpius Dominus Noster IESVS, eum me uisitaret ingressus*

gressus est. Pollicere ergo mihi, quod hic habitabis, & ego mox tibi sanitatem restituo. Paruit S.Senex, & continuo conualescens ibi ad mortem vsque perfistens speluncam in Ecclesiam vertit, & Monasterium congregauit. *Appellatur autem locus ille Sapsas. Iuxta illum ad lauam situs est torrens Chorat, ad quem missus est Helias tempore siccitas ex aduerso Iordanis*. Ex his apertè etiam conuincitur, quā parum in locis sacris constituendis fidendum sit recentiorum relationibus, seu incolarum traditionibus, cum hi spelūcam S.Ioannis citra Iordanem pingant, sicuti quod inhabitabat desertum. In hac eadem spelunca alium senem commoratum esse narrat idem Moschus cap.2.tantæ sanctitatis, vt leones secum cubarent, & in suo sinu cibum acciperent. Eadem fortasse hæc fuerat, in qua Sanctus Baptista, vt Nicephorus habet lib. 1. cap. 14. *alterum cum dimidio annum agens, vnà cum Matre Elisabetha in spelunca quadam ad regionem Montanam saluus conseruabatur, fortasse Herodis sanguinarias effugiens manus*, vt interpretatur Langius. Addit Cedrenus in Comped. Hist. Ioannem delituisse in spelunca quadā, in qua mater obierit,& Angeli deinde Præcursoris infantis curā susceperint. Prodigiosè speluncam in monte adapertam ex precibus Elisabeth narrant antiqua excerpta chronologica, quæ Scaligerus edidit in Thesauro temporum p. 81. Postquam enim auctor ille retulit Herodem quærentem puerum Præcursorem ad necem, Zachariæ patri mortem intulisse, hæc de fuga matris, & pueri habet. *Elisabeth autem cognoscens, quia quærebatur Ioannes, apprehendit eum ascendens in Montana, & aspiciebat vbi eum absconderet, & non erat locus abscondendi. Tunc suspirans Elisabeth exclamauit, dicens Mons Dei suscipe me matrem cum filio, & statim scissus est mons, & suscepit eos.* Aufugisse verò Elisabethā in eadē Montana Iudeæ difficillimum videtur vbi domus Zachariæ erat, ibi enim primùm ministros Herodis puerum quæsiuisse dubitari nequit; Ignorasse autem vigilem regem, & callidum Senē, quæ in natiuitate Præcursoris acciderant credibile non est, præsertim si tam proxima Hierusalem domus Zachariæ fuisset. Forte neque Herodem latere poterant etiāsi in Arce Macheri, vel vrbe Callirhoe ab Herode restauratis, vel constructis, domus Zachariæ fuisset, sed fugā inde faciliorē futurā in proximū asperū desertū, vbi antrū Ioānis, à Moscho describitur, nemo negaret. Hæc quidē nō pugnāt, quin deserto solitudinis proxima esse potuerit domus Zachariæ. Sed quia inter apocripha reputantur, non magni pōderis, ad illius assertionē essent. Minus tamen difficile apparet, Ioannē puerū Herodis rabiē vitare potuisse, si paterna domus in montuosis regionibus longiùs à Hierusalē positis fuisset, quam in proximis montibus, nec longius à Bethlehem positis. Minus diuulgata prodigia super omnia montana Iudeæ de nato puero callido Regi innotuissent, si rumoris origo vltra Iordanem esset quam in Bethleem proximis montibus. Ideo enim suspiciosus Rex cædem puerorum, *qui erant in Bethehel, & in omnibus finibus eius* indixit, quia inquirentibus Magis natum regem, ex Iudæorum vaticinijs audierat Herodes, ex Bethleem naturum; & quamtumuis ultra Iordanem aliquem de Ioannis natiuitate rumorem ex Macherunte, & subiecta Vrbe, quam ipse construxerat, & in delicijs habebat, percipere potuisset, quia Bethlemiticum vaticinium non attingebant, non erat cur magni faceret. Si quis verò Macheruntis arcem, uel vrbem pro ciuitate Iudeæ, vel Iudæ accipere renuat, conceptionem ibi veneratā suscipiat. Ibi certè in vinculis Præcursor positus, nouū de Christi præbuit testimonium: inde transmissis ad illius miracula videnda discipulis, & pro iustitia, veritate obtruncatus, Christum Dominum, non tam prædicationis, quam mortis Præcursor, & prægustator euasit. Difficile est enim ibi Christianos Ecclesiam in tanti viri memoriam non extruxisse, vt ibi eius celebritates recolerent; quamquam peregrinantium incuria trans Iordanem loci

vix

vix describâtur, vt supra monuimus, vel potius incolarũ incertis traditionibus cõfundantur. Binos tantum scriptores vidi qui Macheritis Ecclesiam indicauerint; alter est alibi adductus Zuallardus lib. 4. pag. 268., qui nouissimum illius arcis statum ita indicauit; *vltra Iordanum rudera Castri sunt cum Ecclesia, vbi S. Ioannes Baptista in vinculis positus, & capite minutus fuit. Vocabatur antea Macherunta, & nunc Ailon.* Alter post Zuallardum est Aquilantes Rocchetta in Itinerario Terræ Sanctæ tract. 3. cap. 12. nu. 5. his verbis ex Italico. *Vltra Iordanem est Macherunta, nunc Ailon, vbi vestigia eius sunt cũ Ecclesia, in qua S. Ioannes Baptista in vinculis positus securi percussus fuit*, scripsit Rocchetta, vt antea diximus post decennium à Zuallardo. Trans Iordanem quidem pro certo habeo desertum Sanctũ Ioannem incoluisse, ibiq. primò Regnum Cœlorum Iudęis inauditum, cum baptismo Pœnitentiæ prædicare cœpisse, ac Christum Dominum abluisse non longe à Macherunte. Quod Castrum an Cosmos Ptolemei fuerit ignorare me fateor, sed ab omnibus Geographis supra ostium Iordanis in Asphaltitem introeuntis positum descriptum video trans Iordanem, à cuius Ostio locus vbi Christus baptizatus fuit, non nisi per quinque milliaria distabat, vt testis est Gregorius Turonensis lib. 1. de Gl. Mart. cap. 17. his verbis. *In vno etenim (Iordanis) reflexu aqua ipsa reuoluitur, in qua nunc leprosi mundantur. Cum autem aduenerint sæpius lauantur in flumine, donec ab infirmitate purgentur. De publico autem, dum ibi commorati fuerint victum accipiunt: sanati autem ad propria discedũt. Ipse quoque Iordanis ab eo loco in quinto milliario mari commistus mortuo nomen amittit.* Iam ergo non ita absurdum, ac enorme paradoxum cuiquam deinceps videri velim locum conceptionis S. Ioannis Baptistæ in mõtibus Iudeæ trans Iordanem fuisse, & vel in Arce Macherunti, vel eidem subiecta Callirhoe, deinde nuncupata, vel vetustioris nominis Iudaica Lasa, non expresso ab Euangelista nomine. Doleo autem clariorem lucem obscurissimę Vetustioris Martyrologij nostri assertioni addere non potuisse.

VII. Kal. Octobris.

IN Asia natalis Sanctorum Eucarpi, & Bardumani, & aliorum xxvi. Et alibi depositio Sancti Marci.

SEPTEMBRIS 25.

ASiani martyris Eucarpi socium Bardumanum, Bardonem vocat M. Corbeiense, cui anonymos tantùm xx. iungit. *VII. Kal. Oct. In Asia natalis SS. Eucarpi, & Bardonis cum alijs xx. In Gallia Ambianis ciuitate passio S. Firmini Episcopi, & martyris, & alibi depositio S. Marci.* Proprius ad nomen Bardumani, non Bardonis, ita accedit M. Antuerpiense. *VII. Kal. Octobris. Natalis Bardomani, Eucarpi, & aliorum xxvi. Roma depositio Eusebij Episcopi, & in Caballono Senatoris, & in Sardinia natalis Luxurij, & alibi Nigeni, Nabroti, Faustini. Aruernis Apollinaris Episcopi.* At quantùm Vetustissimum hoc Martyrologium in nominibus Asianorum martyrum, & anonymorum numero cũ nostro conuenit, tantùm in reliquis ad sequentem diem pertinentibus, & cum

hac

hac confusis dissonat, vnde vt monuimus die xviiij. Septembris, ita hic etiam cogimur laterculum secare, & à verbis illis *Roma depositio, &c.* segmentum pro sequenti die relinquere, ex fide librorũ nostrorum, & Corbeiensis Martyrologij. Cum ergo in numero anonymorũ Antuerpiense martyrol. & codices nostri conueniant, in Corbeiensi videntur restituendi alij sex, & legendum *cũ alijs xxvi.* præsertim quòd ita etiam retineãt Romanum M. Beda, & vetera mss. vt ibi notat Baronius, in quibus pariter Bardomianus, & Eucarpus in Asia martyres venerantur; sicuti ex Beda Galesinus, etiam indicauit. In peruetusto Kalendario Hieronymiano Can. Lucensiũ legitur vij. Kal. *Eucarpi, Marci*, Rabanus S.Firminum ita addit. *vij. cal. natale S. Firmini martyris. In Asia natale Bardomiani, Eucarpi, & aliorum xxvi.*

Et alibi Dep. S. Marci. Depositionis nomen videretur potius Marcum Confessorem signare quam martyrem, nisi etiam repositionem reliquiarum aliquãdo significaret, vt aliàs monuimus. An S.Marci Euãgelistæ hic aliqua reliquiarum translatio memoretur non affirmarem. In Menologio Basilij Marcus martyr cum socijs infra 27. Septembris recolitur, ex Antiochia Pisidię Niceam adductus, ibiq. obtruncatus. Duo Marci Romani Pontifices veneratione parùm inter se distantes indicantur à Petro de Nat. lib. 9. cap. 23. & 24. An alter ex his esse potuit, qui hac die incerto loco recolitur? videantur, quæ infra ad Nonas Octob. adnotamus.

VI. Kal. Octobris.

ROmæ Via Appia. In Cimiterio Calisti depositio S.Eusebij Episcopi. Et in Albano natalis Sancti Senatoris. & in Sardinia natalis Sancti Luxori, & S.Magigni. Naboris. Faustini. *Aruernĩ dep̃ Apollinaris*.

SEPTEMBRIS 26.

SAnctum Eusebium Romæ librarij errore, pridianas Tabulas cum hodiernis confundẽtis, exhibuit superiori die M. Vetustissimum, vti ibi adnotauimus, in quo tamen iterum Eusebius producitur alijs derelictis cælitibus, qui ex libris nostris, & Corbeiensi M. ad hunc ipsum diem pertinent. VI. Kal. *Romæ Eusebij Episcopi* tantùm habet, sed alij subsequentes addendi ex superiori laterculo sunt, vt ita etiam legit M. Corbeiense. *VI. Kal. Octob. Roma via Appia in Cœmeterio Calisti, depositio Sancti Eusebi Episcopi, & Confessoris. Et in Albano natalis Sancti Senatoris, & alibi natalis Sancti Magigi, Naboris, Faustini. Et in Sardinia natalis Sancti Luxuri Martyris. Aruernis depositio Apollinaris Episcopi, & Confessoris.* Mirum quòd Vetustius nostrum Martyrolog. in libris nostris Romæ S. Eusebium Episcopum tanquam martyrem recolat cum M. Vetustissimo vj. Nonas Octobr. hic vero depositionis adhibito nomine videatur cõfessorem asserere. Luitprandus, seu quisquis sub eius nomine vitam Pontificum Romanorum scripsit, de Eusebio tanquam de Confessore videtur loqui, dum nulla martyrij mentione inducta, inquit, *Qui 6. Nonas Octobris migrauit ad Dominum*. Consimilia habet Abbo Floriacensis. *Qui etiam sepultus est in Cæmiterio Calisti via Appia VI. Nonas Octobris.* Quod pariter confirmat liber Pontificalis Damaso tributus, &

notatur etiam in Hist. Pontificali msſ. hedina Canonic. Lucenſium. At Romanū M. natalem S. Euſebij Romani Pontificis recolit hac die 26. Septembris, cui conſentire animaduertit Baronius Adonem, & vetera msſ: illius tamen Ado reuera non meminit, ſed Appendix cum Adone Moſandri permixta, quo vſus eſt Baronius his verbis. *Romæ via Appia in cæmeterio Calliſti depoſitio S. Euſebii Epiſcopi, & Confeſsoris*. Confeſſorem etiam vocat Bellinus de Padua. Sed ita apertè non dicitur in Romano martyrol. emendato, quinimò Maurolycius eundem apertè martyrem vocat hac eadem die. *Romæ S. Euſebij Papæ, & martyris ſub Maxentio, vel Galerio*. Is in præfatione ex antiquis martyrologijs accipere profitetur. Ita etiam Petrus de Natalibus Euſebium primum Papam martyrem vocat lib. 9. cap. 123. & ſubdit. *Hic S. Pontifex pro Chriſti nomine martyrio coronatus eſt ſub perſecutione Conſtātini antequam fieret Chriſtianus*. Diſſonat ab alijs in loco ſepulturæ: aſſerit ſiquidem S. Euſebium ſepultum iuxta corpus B. Petri in Vaticano vi. Kal. Octobris. Galeſinus hæret, an martyrē affirmet, vel confeſſorem, & ad hanc diē in martyrol. Confeſſorem, in Notationibus martyrem dicit; omnibus vero adductis Vetuſtius, fragmentum Bucherij, ita ad hanc diem memoriam S. Euſebij ſignat in cœmeterio Calliſti. *vi. Kal. Octobris. Euſebij in Caliſti*, ſubintellige cœmeterio. An qui ad diem vj. Nonas Octobris Euſebium repoſuerunt, ex deprauato aliquo codice accipientes pro *vi. Kal.* ſcripſerunt *vi. Nonas?* An ex eo, quod hic veluti, confeſſor depoſitus dicitur, Illic tanquam martyr paucis interpoſitis diebus veneratur? De duplici Euſebio Romano Pontifice dubitari poteſt, quemadmodum Marcum duplicem exhibet Petrus de Natalibus, vt eſterna die indicauimus. Sed nihil addendum ſine vehementi ratione putarem. Viuens enim Euſebius perſecutionis tempore, aliqua pati pro fide potuit, licet per mortem agonem non compleuerit. Ita ſtrictiſſimè confeſſor, & martyr etiam dici meruiſſet: qui enim in tormentis confitentes Dominum fidem noſtram teſtati ſunt, reuera martyres dici poſſunt, licet in pace quieuerint, vt alibi ex D. Cypriano adnotauimus.

In Albano. Albani habet M. Romanum hoc ipſo die; Vſuardus *Albano ciuitate*; Appendix ad Adonem, codices noſtri, & M. Corbeienſe in Albano: *Ciuitate Alba* Bellinus de Padua: *ciuitate Albana* Maurolycius, Petrum de Natalibus ſequtus. Longè ab his diſtat martyrol. Vetuſtiſſimum, quod S. Senatoris memoriam recolit *In Caballono*. Cabilo Æduorum vrbs, quæ Cabillonum, & Cabillonia ab antiquis dicitur, nullum præfert apud Sammarthanos Senatorem confeſſorem. Cum ergo expreſsè in aliquibus Martyrologijs Albanæ Vrbis nomen addatur de Ciuitate Alba Latij ab vrbe Roma ſex circiter milliaria diſtante, intelligendum videtur, cuius Epiſcopalis titulus, & rudera tantum ſuperſunt. Albanum Caſtrum ex ruinis eius, vt ferunt, cōſtructum perſtat adhuc, vini fama celebre. Erat etiam Albanopolis, ſiue Albana vrbs in Macedonia Metropolis, ſeu Albania, & aliæ plures, ſiue vrbes, ſiue Caſtra Albæ nomine apud Geographos inueniuntur: Sed ſine alio adiectiuo in Eccleſiæ Occidentalis martyrolog. vix præter oppidum Albanum Latij, alia vrbs videtur accipienda. Verùm, vt Baronius fatetur, nulla Albano, aut finitimis locis S. Senatoris martyris memoria reſtat: neque apud Ferrarium in catalogo SS. Italiæ; quamuis ex Vſuardo, & Tabulis Eccleſiæ S. Marci in Calabria S. Senatorem martyrem, Angintani in Brutijs cum fratribus Viatore, & Caſſiodoro, ac Dominata matre menſe Septembri recolat die 14. Sauſſayus in ſupplemento Gallicani M. vj. Kal. Octobris. *Apud Albanum Galliæ Narbonenſis oppidum S. Senatoris Confeſſoris* meminit, nec amplius addidit: vnde verò acceperit, & quare confeſſorem voca.

vocauerit me latet, nisi ex Maurolycio, id mutuatus sit, qui *Ciuitate Albana*, non oppido, *S. Senatoris Confessoris* natalem hac die indicat. Apertè quidem martyrem habet Petrus de Nat. lib. 11. n. 261. *Senator martyr in Ciuitate Albana passus est vi. Kal. Octobris*. Quod cum ex vetustissimis Martyrologijs, præsertim Sancti Hieronymi accepisse profiteatur initio illius cap. 130. consonantibus etiam libris nostris, & Corbeiensi, probandum magis videtur.

In Sardinia. S. Luxorii in Sardinia memoriam dedimus ad diem 21. Augusti, est Ioanne Arca. Vitam eius indicauimus, etiam à Mombritio scriptam: hic nihil addendum habemus, nisi quod celebritas hæc repetita fortasse esse potuerit ex translatione aliqua reliquiarum à deserto loco Ferongiano, vbi capite trũcatus fuit, ad vrbẽ Calarim in Monasteriũ S. Luxorij: vel ex dedicatione Basilicæ, cuius idem Arca meminit de SS. Sardiniæ lib. 1. tùm in vita S. Luxorij, tùm in alia sequenti SS. Caselli, & Camerini. Videatur etiam quæ habet Ferrarius de Translatione S. Luxorij, & duorum sociorum è Sardinia Pisas, in cuius Cathedrali Ecclesia festum agitur die 26. Augusti. In Appendice tamen ad Adonem sine socijs, hac eadem die vj. Kal. Octobris *In Sardinia natale S. Luxorij* memoratur. Anceps hìc fui, an qui sequuntur in codicibus nostris martyres Magignus, Nabor, & Faustinus S. Luxorio essent tanquam socij succenturiãdi; sed alios incerto loco *alibi* martyres esse me docuerunt Martyrol. Vetustissimum, disertè à Sardinia eosdem distinguens, & Corbeiense, quod non modo per aduerbium *alibi* ab alijs locis distinguit, sed Luxurio Sardo martyri, seu Luxorio præponit. Horum tamen nomina varia sunt: qui enim Magignus in libris nostris dicitur, & Migignus in Corbeiensi, Nigenius est in Antuerpiẽsi, cui Nabor est Nabrotus.

Aruernis. S. Apollinarem Romæ martyrem coronatum ex ms. exhibet hac die Galesinius, qui tamen deprauatos codices habuit. Sed Aruernis constanter, tam M. Corbeiense, quam Antuerpiense S. Apollinarem Episcopum tribuunt. Huuc Saussayus in catalogo SS. Galliæ inter cælites numerat, qui proprias historias, & natalem non habẽt, & Adonem adducit, defunctum esse docentem 6. Kal. Octobris. Verùm in eius Appendice, non apud Adonẽ prostat, vbi Episcopum fuisse additur, sicuti in martyrol. Corbeiensi Episcopus, & Confessor dicitur: Episcopus tantùm in Antuerpiensi. In Tabulis apud Damocharem xxi. Episcopus Aruernensis scribitur. Apud Sammarthanos Apollinaris decimus quintus Claramontẽsis, siue Aruernensis Episcopus addita nota Sãctitatis describitur, quamuis in verbis ex Gregorio Turonensi adductis malè ex Episcopatus ambitu videatur audire. Veritus quapropter essẽ, ne potius hìc Apollinaris Sidonius Episcopus, & doctrinæ fama clarus veneraretur; qui in adducto à Sammarthanis epitaphio Apollinaris dicitur, & ab Ecclesia Aruernẽsi sanctorum albo ascriptus colitur, nisi ad Dominum migrauisse 12. cal. Septẽbris, ijdem ex Sirmondo, & eodem epitaphio docerent. Episcopalis dignitas in libris nostris prætermititur. Meminit tamen Apollinaris Episcopi etiam Ferrarius in Catalogo Generali vj. Kal. Octobris, sed ex Adonis Appendice, & Damochare.

V. Kal. Octobris.

IN Cæsarea Cappadociæ natalis Sancti Eleutheri. In Tarso Ciliciæ natalis Sanctorum Taraci. Probi, & Andronici. Ad Acia Ciuitate natalis

Sanctorum Cosme, & Damiani martyrum. In Effuso natalis Sācti Tymothei discipuli, ad quem Paulus epistolas scripsit. In Territorio Edue Ciuitate natalis Sancti Florentini.

SEPTEMBRIS 27.

IN natali vrbe Eleutheri conuenit cum libris nostris martyrol. Antuerpiense, non ita in reliquis, ut conferendo patebit. Ita enim illius hodiernæ Tabulæ retinent. *V. Kal. Octobris. In Cæsarea Cappadociæ natalis Eleutheri, & in Byzantio Cosmę, & Damiani, & in Tarso Ciliciæ Taraci, Probi, & Andronici Ciuitate Egas Romani martyris. In Epheso Timothei. Edua ciuitate natalis Florentiani.* Vberius, quam libri nostri, ab his alioquin non dissonans, ita legit martyrol. Corbeiense. *V. Kal. Octob. In Cæsaria Cappadocia natalis S. Eleutheri. In Tarso Cilicia SS. Taraci, Probi, & Andronici, Iustini. Adacia ciuitate natalis SS. Cosmi, & Damiani martyrum. In Epheso natalis S. Timothei discipuli Pauli Apostoli. In territorio Augustoduno ciuitate Sancti Florentini, Siluani, Firmi.*

Eleutheri. De S. Eleutherio milite cum alijs innumeris Nicomediæ coronatis agit Romanum martyrol. cum Beda, Vsuardo, & Adone ad diem secundā Octobris, ubi aliqua congerit Baronius. In Appendice uerò ad Adonem hac ipsa die V. Kal. Octobris legitur. *In Cæsarea Cappadocia S. Eleutheri.* Vnde cum ex fide horum plurimorum codicum S. Eleutherius hac die veneratus, non Nicomediæ, sed Cæsareæ constanter tribuatur, alius esse uidetur à Nicomediēsi: præsertim cū Cæsariensi nulli socij, Nicomediensi innumeri ferè tribuātur. Eleutheri celebris martyris meminit Theodorus lector in collectaneis, an verò Cæsariensis, uel Nicomediensis fuerit non exprimit. De S. Eleutherio ex Tabulis Græcorum Cæsareę in Cappadocia sub Adriano Imperatore agit Ferrarius ad hanc diem, & vitam, & passionem apud Lipomanum extare docet in catalogo Generali. Surius ad hanc diem non retulit. De Græcis fides sit penes illum, cum neque in Menologijs, neque in Calendario Græcorum hac die mihi compareat.

In Tarso Ciliciæ. Quinquies in Vetustiori nostro M. Taraci, Probi, & Andronici memoria agitur, nempe die v. Aprilis. xiij. Maij. xxvij. Septembris ix. & x. Octobris. Varias in celeberrimis martyribus solemnitates, varijs in locis translatas reliquias, plures Basilicarum dedicationes parere potuisse non est difficile. Videnda quæ ad illos dies adnotauimus. Die v. Aprilis vniuersim in Cilicia eorundem natalis exhibetur, xiij. Maij in Palestina, hac die pressius in vrbe Tarso. Iterum in Cilicia 9. Octobris. Alibi incerto loco, vel in Africa die x. eiusdem mensis. Longiora SS. martyrum certamina, partim apud Tharsum Ciliciæ, partim Mopsuetiæ, vt habet Menologium Basilij, varios etiam natales parere potuerunt. Sed magis vt diximus ad diem v. Aprilis, vbi eorundem consummati martyrij diem fuisse adnotauimus ex Actis Consularibus xj. Octobris, quando nulla in Vetustiori nostro eorūdem extat memoria.

Ad Acia ciuitate. Vnica voce locum signat M. Corbeiense, & *Adacia ciuitate* scribit, in libris nostris diuiditur, & proposito *ad* seiunctim scribitur, *Acia* verò maiuscula littera in capite signatur. Martyrologium Romanum cum Beda, Rabano, Vsuardo, Adone, & Notkero apud Ægeam, siue Ægeæ natalem SS. Cosmæ,

Cosmæ, & Damiani recolit, quæ Nauale Cyliciæ est, & vrbs Episcopalis sub Archiepiscopatu Anazaberno. Hæc etiam vrbs patria eorum dicitur in Actis Metaphrastis apud Surium, ibique passi referuntur sub Lycia Præside hac ipsa die 27. Septembris, germani fratres, ex venerabili matre Theodora geniti. Ægeã Ciliciæ vrbẽ, quamquam plures cognomines ab Ortelio indicentur, explicat SS. Cosmæ, & Damiani patriã fuisse Ferrarius in Topographia Martyrologij Romani. Sed mirum, quod etiam si apertè Ægeæ nati dicantur, se esse Arabes his coram iudice verbis SS. martyres profiteantur. *Nos si vis scire Arabia prouinciæ ciues sumus*. Agiæ in Sicilia legit Saussayus hac ipsa die, sed minus Arabiæ commodum nomen. Vetustissimum Antuerpiense M. forte vt ambages vitaret, locum eorundem venerationi dicatum Byzantium pro Ægea reddit, non natalem. Vnde coniectari subijt locum potius Arabiæ designari, qui minus fortasse corruptè in libris nostris indicaretur *ad Asia* nempe pro *ad Acila*. Acila emporium est Arabiæ regionis Plinio, & Acila Straboni in Arabia Felice promontorium, ubi nasci potuerint martyres, & quia in Ægea Ciliciæ passi deinde fuerunt is, qui acta concinnauit, facile Acilam, naturæ patriam cum Ægea, natali martyrij confudit. Erant hi SS. martyres gratuiti, siue Anargyri Medici, qui circum euntes ciuitates, & prouincias ægrotos curabãt, vt in Actis sincerioribus dicitur apud Metaphrastem, & in vetusto Hagiologio nostro ms. Vidit Baronius varia horum SS. martyrũ Acta erroribus, & implicationibus referta, quæ si quis tueri uelit, alios Cosmã, & Damianũ constituere necesse habeat. Fateor me quoq. in varia distractum, neque prorsus benè de sincerioribus sentientem apud Surium ex Metaphraste, melius verò de nostris in quibus nihil de munere Palladiæ, aut Camelo loquente legitur, nullas hìc addere notationes cogitasse, sed Menologium, quod Basilij dicitur vires addidit, & in viam quadantenus, reuocauit. In hoc Menologio ex interpretatione Petri Archudij non modo duo diuersi Cosmæ, & Damiani proponuntur, sed tres, omnes Medici Anatgyri, & gratuiti: Græci nempe, Arabes, & Romani. Hos Acta etiam, quæ oculatissimus Baronius sinceriora putauit, confudisse apparet. Adferre autem hic libet integra quæ Menologium illud habet ad diem xvij. Octobris. Titulus est. *Eodem die, certamen Sanctorum Anargyrorum Cosmæ, & Damiani, fratrumq. illorum Anthimi, Leontij, & Eutropij*: eorum verò Elogium ita sequitur. *Tres sunt Sanctorum Anargyrorum coniugationes, quibus & eadem Cosmę, & Damiani nomina fuerunt, & Medicinę artem tractauerunt, & Anargyrorum cognomen habuerunt: fuerunt enim alij Theodota pientissima famina filij, qui vita quieta perfuncti in loco Phereman nomine sepulti sunt. Alij qui cum Romæ degerẽt, præceptore inuido vsi, per dolum ab eo in montem per simulationem legendi herbas deducti, lapidibus obruti sunt. Alij de quibus nunc nobis institutus sermo est Arabes fuere, qui terrarum orbem peragrantes gratuitam morbo aliquo laborantibus operam præbebant. Diocletiani verò temporibus in Ciliciam profecti, & comprehensi sistuntur Lysiæ duci, quos varijs affectos supplicijs capite damnauit, & tres, qui eos prosequebantur fratres, Anthimum, Leontium, & Entropium*. De Primis, seu Græcis, qui in pace quieuerunt, & quorum acta contentionem de tribus ouis, & humana voce loquentem Camelum, habent, à Baronio explosa, idem Menologium agit calendis Nouembris; qua die in Menologio Canisij hæc tantum verba notantur. *Commemoratio SS. Cosmæ, & Damiani filiorum Theodoræ Asianæ mulieris*. De Romanis, an aliquid in Menologio Basilij contineatur, prodendũ relinquo his, ad quos integrum illud peruenerit, cum editum ab Vghellio viro celeberrimo, & amico nostro ad calcem To. 6. Italiæ sacræ

cræ nonnisi sexmenses à Septembri cõtineat; sed quod apertè legitur in Menologio Canisij Kal. Iulij, id apprimè confirmaret *Mẽsis Iulij die primo. Certamen SS.martyrum Cosmæ, & Damiani, qui Romæ* (videtur desiderari *passi*) *sunt sub Carino Imperatore. Hi cum Medicinę artis essent periti, non aliam curationi mercedem, quam in Christum fidem, & confessionem recipiebant.* Hæc magis vtique accomodata causa martyrij est, quam præceptoris inuidia; nisi ad necem ab illo in montem ducti, ibi à sacrilegis, & infidelibus in odium fidei, & quòd Christi fidem pro mercede exigerent, lapidati fuerint. Sub Carino quidem, & Numeriano persecutionem Romæ viguisse pluribus historijs probat Baronius ad annum 284. De Arabibus Menologiũ Basilij agere profitetur die illa 17. Octobris, qua die pauca hæc indicat Menologium Canisij. *Sanctorum fratrum Cosmæ, & Damiani, Leontii, Anthimi, & Eutropij*. Omnes quidem fratres fuisse docent, etiam sinceriora Acta in Hagiologio peruetusto nostro. Cum vero hic de fratribus, Leontio, Anthimo, & Eutropio, siue Euproxio non meminerit martyrologium nostrum, ansam præbere dubitandi, qui nam ex SS. Cosmæ, & Damiani nomine venerentur. Romani enim martyres saltẽ cũ Asianis non sunt confundẽdi, quòd hi in pace quieuerint: illi martyrio coronati fuerint. Martyres hic expresse vocantur venerati hac die Cosma, & Damianus, & cum Aciæ ciuitati tribuantur Arabes existimarem ęquè martyres, & quos in eorum Actis agonem compleuisse narratur die 27. Septembris. Hac etiam die Romanos recoli consueuisse, docere videntur Vetus Fronti calendarium, in quo eodẽ die notatur *Natalis SS.Cosmę, & Damiani*, & Sacramentarium S. Gregorij, in quo pariter v. cal. Octob. eorum celebritas adnotatur, & in orationibus iterata memoria martyres dicuntur. His Ecclesiam Romæ dicatam fuisse facilius est credere, quam exteris, cuius meminit Bibliothecarius in vita Felicis quarti, & Ioannes Diaconus in vita S. Gregorii lib. 1. Quam uerò Bizantij ædificauit Ecclesiam, miraculo sanatus Iustinianus sanctis Anargyris ex Procopio lib. 1. de Ædef. Iust. probabilius est Asianis confessoribus dicatam fuisse, quam Romanis, & in illorum memoriam, siue Ecclesiæ dedicationem martyrol. Vetustissimũ Byzantio tribuisse existimarem hoc die natalem SS.Cosmæ, & Damiani. Subijt autem ex Procopio suspicari, an locus Ægeæ in omnibus martyrol. ferè indicatus idem esse potuerit, cũ Ecclesia illa magnificè extructa ad sinum Ægeum. Ita enim Procopius dũ Ædificium Iustiniani SS. hisce martyribus dicatum describit. *Duo maria vicina sunt vrbi* (Byzantio), *Ægeum, & Euxinum. Confluunt ad Orientalem plagam vrbis, & confluxu mista vrbẽ per circuitum exornant*. Sinũ maris pluribus ędeficijs exornatũ, Ecclesijs præcipue, reddidisse Iustinianũ, prosequitur docere Procopius, qui *Circa sinus terminum in arduo satis, & edito loco SS.Cosmæ, & Damiano olim templum dedicatum* fuisse narrat. Hoc ex impolito, & indigno tantis cælitibus, pristinã structurã immutãdo, magnitudine, & fulgore dignũ templũ Iustinianũ illustrauisse ad. dit. De SS. Anargyris filijs Theodotæ extate gregiũ Georgij Metropolitę Nicomediẽsis encomiũ à Combefisio latinitate donatum, & editum To. 1. Auctarij magnæ Patrum Parisinæ Bibliothecæ, in quo Theodotam quoque matrem cœlitibus ascriptam asserit; in eo tamen elogio eos martyres appellatos nõ inuenio, vnde de SS.Cosma, & Damiano Cõfessoribus Asianis dictum esse encomium illud putarem, quamuis Combefisius in notis BB.martyribus ascribat. Mirandũ autem non est, diem hũc tùm Arabibus, tùm Romanis Anargyris martyribus dicatum fuisse; quando enim Acta manifeste confunduntur, facile fuit, & diem venerationis immutari. Mirum quidem est triplici tempore, triplici loco, & in eadem arte versantes, eodem nomine

donatas

donatos fuisse fratres Medicos,& Anargyros. At, exemplo aliorum seniorum, siue martyrum,siue confessorum Cosmæ & Damiani nomine, alios etiam in amplum charitatis munus gratuitæ medicinæ incubuisse,& sicuti celebriorum, & seniorum exemplum, ita & nomen superaddere voluisse, quid vetaret? Quid enim pietatis, & veræ charitatis officiũ emulare pressiùs potest, quam gratuitæ, & sine auro medicinæ mercedem petere, Christo nomen dare,& ægrotos Christo lucrari; vt de Romanis dicitur,quos vetustiores esse Arabibus patet, cũ illi sub Carino,& Numeriano passi dicantur, hi sub Diocletiano. Asianos etenim sub Theodota matre Christiana,& pientissima, munus Anargyrorum suscepisse, & in pace tandem quieuisse magis Ecclesiæ pacem sapiunt, & recentiora tempora post sedatas persecutiones. Ægas vt diximus, siue Ægeæ SS. Cosmam, & Damianum martyres non agnoscit M. Vetustissimum, sed in hac vrbe Romanũ martyrem recolit, quem prætereunt libri nostri,& M. Corbeiense; nisi is sit, cuius primo loco memoria agitur in Menologio Canisij ad diem 18.Nouembris, non indicato passionis loco prætérito etiam in Menologio Basilij.

In Effuso. Legendum esse Ephesi,seu in Effeso ita clarum est,vt tempus terere non expediat. Diui Timothei Episcopi Ephesini,& D. Pauli discipuli celebritas signatur in Romano M. die 24. Ianuarij, vt ibi notat Baronius cũ cœteris latinis eadem die. Sed Molanus quidem in additionibus ad Vsuardum agit de Timotheo die 24. Vsuardus vero, & Beda die 22.Ianuarij. Idem Molanus ex Sigiberto de viris illust. cap.3. Policratem S. Timothei discipuli Pauli Apostoli vitam scripsisse addit, quem Policratem presbyterum vocat Petrus de Nat.lib.3.c.17 dum ex eo,strictim vitam contexuit. Vnde suspicari liceret,D.Hieronymum, & Eusebium de eo non meminisse, quod miratur Baronius, si Polycrates ab Eusebio,& Hieronymo memoratus Episcopus fuit Ephesinus, non tantum presbyter, vt titulus ille præfert. Listris ciuitate Lycaonis ortum traditur in Actis iisdẽ à Paulo Apostolo Ephesi Episcopum ordinatum,Ioannis Euãgelistæ auditorem,& eius in exilio Vicarium fuisse narratur: quem,dũ gẽtiles à festo Dianæ prohibere niteretur,furẽte populo additũ, fustibus, & lapidibus fuisse mactatum 9.Kal.Februar.& Ephesi sepultum.Consimilia Acta habet Photius in Bibliotheca n.254. nullo indicato auctore. Claua tamen interfectus dicitur, quod prohibuisset Ephesos execrãda Gentiliũ festa, & ludos agere sub Domitiano. Ex hac historia habetur reuocatũ sub Nerua S. Ioãnem Apostolo ab exilio, Ephesinæ post Timotheũ sedi præfuisse, & per se, cũ septẽ Episcopis Ephesiorũ diœcesim rexisse vsq.ad Imperiũ Traiani.Catagociũ Ephesiorũ festum illud ibi vocatur, quod abrogare tẽtauit Timotheus,quia indecorus ludus maxime erat,vt ibi pingitur.Quo die celebraretur prætéritũ esse doleo;inde enim tẽpus passionis nõ difficile fuisset haurire.Sin autẽ vera sũt, quę Petrus de Nat. habet de die passionis, & quòd hæc ex Polycrate exceperit,festus Timothei dies hic adnotatus facilius esset alicuius trãslationis.Quãquam enim 8.cal.Iulij translatas eius reliquias Cõstantinopolim doceat Theodorus lector lib.2. collect. Menologium tamen Canisij videtur indicare die 22.Ianuarij ipsius solemnitatẽ Constantinopoli celebrari; qua die martyriũ eius complectitur Menologium Basilij, quando in ipsa Ephesina porta confectum scipionibus, & sepultum S.Timotheum refert.

In Territorio Æduæ. S. Florentium martyrem *V.Kal. Octobris*, ita refert Hagiologium vetus Franco Galliæ Lebbei. *Castro Seuduno S.Florentij martyris*. Appendix ad Adonem non indicato loco Florentinum, cum libris nostris ita v. cal. profert. *Eadem die S.Florentini martyris*.Florentium tamen vocat Saussayus & ei comitem in martyrio addit Hilarium, quos castro Seduno ad Rhodanum

num, abſciſſis primum linguis mox capitibus triumphauiſſe ſcribit; ſed Auguſtoduno preſſiùs ſanctos Florentinum, Siluanum, & Firmum exhibet M. Corbeienſe,quod à noſtris non diſſentit.Auguſtodunum enim Æduorum primaria vrbs Ædua etiam Geographis dicitur, vnde Florentius,& Hilarius Sedunenſes in Heluetia alij eſſe viderētur à Florētino Auguſtodunenſi, & ſocijs. S. Florentiũ, martyrium paſſum ſub Vvādalis, rexiſſe Eccleſiam Octodorenſem circa annum 411. notant in 2. Epiſcopo Sedunenſi Sammarthani.Illorum meminit Vſuardus in Caſtro Seduno,nempe Florentini,& Hilarij,ſed Florentiũ vocat M. Romanũ, & cũ Hilario Seduni in Gallia, eo tempore paſſum habet, vt ibi notat Baronius, quo Vandali in Gallias irruperunt. In Gallijs Caſtro Seduno eorũ meminit Petrus de Natal.lib.8. cap.124. ex Adone,cum S.Florentij martyris tantùm memoria in eius Appendice inueniatur. Vidit Mauolycius differentiam fortaſſe in Vetuſtis martyrologijs,& Sedunum cum Auguſtoduno, ita miſcuit. *Caſtro Seduno prope Auguſtodunum SS. Florentij, & Hilary ſub Croco Vandalorum rege*. Martyrologium Vetuſtiſſimũ libris noſtris conſonat in loco paſsionis, dum parum varium in nomine Florentianum exhibet Ædua ciuitate. Hunc Vetuſtiori martyrol. noſtro ab antiquario Gallico ſuperadditum putarem, non minus,quam Adoni exiſtimauerint Moſander, & Roſuueydus.

IIII. Kal. Octobris.

IN Africa natalis Sanctorum Martialis. Laurenti. Gurgili. Marij. Fauſtini. Victoris. Candide. Variæ. Longere. Celerine. Donate. Leæ. Lucioſæ. Emili. Gagili. Placedi. & aliorum xx. Longe. Victoriæ. Priſce. Romæ natalis Stactæ. *Autiſiodoro depoſitio Sancti Alodi Epiſcopi. Ciuitate Genua in Gallia dep̄ S. Saloni Ep̄i.*

SEPTEMBRIS 28.

REpetita Romani martyris veneratio in martyrologio Vetuſtiſſimo Antuerpienſi ſuſpicionem mouere potuiſſet, ne in fronte hodierni Indiculi ab incurioſo antiquario poſitus fuiſſet Stacteus,quem libri noſtri poſt Africanos martyres venerantur, ſed nomen aliquantulũ diuerſum eſſe animaduerto, & Sterteum primo loco produci, Stacteum verò poſt martyres Africanos: vnde diuerſos eſſe martyres ſuſpicari potius libuit,& Sterteum deficere in libris noſtris, & martyrol. Corbeienſi, quod ab Africanis martyribus ita exorditur. *IV.Kal.Oct. In Africa natalis SS. Laurentij, Fauſtini, Victuria, Candida, Valerię,Donata. Leua, Lucioſa, Gagili, Placidi, & aliorũ multorum,Longini, Victurię, Priſciniani. Roma natalis S.Stactei. Genua ciuitate depoſitio Salonii Epiſcopi, & Confeſſoris.* Redundat quidem martyrol. Vetuſtiſſimum, in Africanis martyribus, numero, & ordine: quod non minus ſuadet, Sterſeum à Stacteo eſſe diuerſum, quam ex eodem fonte, libros noſtros, non proceſſiſſe conuincat. *IIII.Kal.Oct. Roma natalis Stertei. Et in Africa Marcialis, & aliorum xx. Leui..... Longa, Secunda, Valerię, Donatę, Leę, Lucioſa, Emili, Gageli, Placidi, & aliorum xx. Item Longę, item Victuria, Priſci. Roma S.Stactei. Autiſiodoro Elodi Epiſcopi. Genua ciuitate Saluini Epiſcopi.* Aliũ eſſe

Sterteum,

Sterteum, alium Stacteum Romanos martyres difficile est decernere, cũ alibi diuisi non inueniantur. Rabanus iv. calend. exhibet. *Romæ natale Stectei, & in Africa Martialis, Laurentij, & aliorũ xx.* Ferrarius in catalogo SS. Italiæ ad hanc diem fatetur apud Bedam Sterteum legi, apud alios Stateum, & in Romano M. Stacteum, vti etiam apud Vsuardum. Oculatissimus Baronius Sterteũ, & Stacteum pro vno martyre accepit, dum de eodem sub Stactei nomine meminisse docet Bedam, Vsuardum, & recentiores, & si in nomine re vera diffideant. At cum ni hil de ijsdem præter nudum nomen, & locum passionis compareat difficillimum est decernere. Aliquam tamen differentiam addũt Petrus de Natalibus, & Maurolycius ex vetustis, vt profitentur, martyrologijs. Alter lib. 11. n. 262. ita de Stacteo. *Stacteus Confessor Romæ quieuit iij. Kal. Octobris.* Maurolycius verò Episcopum etiam fuisse docet. *Romæ S. Stactei Præsulis.* Non solũ ergo nomine apud aliquos Stacteus à Sterteo esset diuersus, sed officio; si ille Episcopus fuerit, hìc martyr tantum. Sed Stacteus etiam martyr dicitur in vita B. Rabani apud Bollandum cap 4. quando Fuldam cum alijs reliquijs maximam de eius cineribus partem fuisse translatam narratur. At quia nomina facilius potuerunt confundi, leuiores coniecturæ litem non dirimunt.

In Africa. Quamuis in tres classes Africanos martyres diuidat M. Vetustissimum, & in anonymis supra cæteros codices abundet: vberius tamen in exprimendis SS. martyrum nominibus M. nostrum hìc agnoscimus. In prima classe illud Martialem antesignanũ præfert cum anonymis xx. Laurentium præterito Martiale ducem constituit M. Corbeiense, & primi ordinis decem martyres nominatim exprimit; prætermittit tamen Gurgilium, Marium, Longesam, siue Longam, Celerinam, & Emilium in nostris libris signatos, & pro Victore Victoriam aptius legit, sicuti pro Varia Valeriam, & pro xx. anonymis alios multos sine nomine complectitur. In secundo verò ordine, qui tertius in M. Antuerpiensi obseruatur, vbi libri nostri tres mulieres martyres indicant, Longam, Victoriam, & Priscam, Longinum, Victuriam, & Priscinianum retinet martyrol. Corbeiense: & Longam, Victoriam, & Priscũ martyrol. Antuerpiẽse. In hoc secunda classis à mutilato Laurentij nomine exorditur, bis anonymis xx. additis. Si ergo ex quatuor codicibus Africani omnes martyres essẽt, vt coniectari licet, ita ordinandi in sacris fastis, & restituendi essent. *In Africa Martialis, & aliorum xx. Laurensi, Secundæ, Gurgili, Mari, Faustini, Victoriæ, Candidæ, Valeriæ, Donatæ, Leæ, Luciosæ, Emili, Cagili, Placidi, & aliorum xx. Itẽ Longæ, Item Victoriæ, Prisci.* Ex his omnibus ita collectis, & si placet correctis, Romanum M. & Beda non nisi Martialẽ, & Laurentium cum anonymis xx. recolit, quos magnus Baronius putat sanctos illos esse, qui in epistola Luciani 21. in operibus S. Cypriani extant: Fluctuat tamen, an Laurentius idem sit, ac Laurentinus, cuius idem Cyprianus meminit ep. 34. sed an reliqui re vera ijdẽ sint, neq. nos decernimus; imò diuersos esse suspicamur, cũ plures alij, qui in epistola Luciani recẽsentur, hìc omittãtur, & ex pluribus nominibus hic signatis, non nisi Martialis, & Victor conueniant, quẽ Martialem, & Faustinum diuersos à Fausto, & Martiali Cordubensibus, in alijs martyrologijs memoratis, omnino putarem. An Celerina auia sit Celerini Diaconi, cuius martyrio attestatur Sanctus Cyprianus ep. 34. pariter nõ decerno; cum potius eam esse coniectauerim, cuius memoriam egimus ad diem 3. Februarij.

Autissiodoro. Ex Abbate S. Germani Autissiodorensis Episcopi successorem Saussayus habet Allodium, siue Alodium, quem Gallicus antiquarius Vetu-

ftiori martyrol. adiecit. Hac die iiij.cal. Octobris deceffiffe, & floruiffe temporibus Leonis Magni, atq. Hilarij Romanorum Pontificum habet Hift. Epifcoporum Autiffiodorenfium cap.8.& octauum Epifcopum Autiffiodorenfem numerant Sammarthani,qui de eius Allodij vita librum extare teftantur.

Ciuitate Genua. S. Salamonem Genuæ Epifcopum refert hac die martyrol. Romanum cum Bellino, Maurolycio, & Galefinio, quem diuerfum putat à Salonio in Gallijs Epifcopo, S.Eucherij coęuo, Baronius. Huius nempe Salonij, & Genuæ, fiue Geneuæ in Gallia depofitionem recolit martyrol. noftrum cum Corbeienfi,& Antuerpienfi,in quo Saluinus nuncupatur. Vetus Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei poftridie huius memoriam ita agit. iij. Kal. Octobris. *Ciuitate Ianuis S.Salonis Epifcopi, & Confefsoris*, hac tamen die Saloni Epifcopi,& Confefforis Ianuis meminerunt Vfuardus, Appendix ad Adonem, & mf. martyrologium S.Sabini de Leuicania his verbis. ***In Gallia ciuitate Genua depofitio S.Soleni Epifcopi,& Confefforis***, duabus immutatis librarij vitio literulis pro Saloni, quemadmodum ita etiam vocat Rabanus. ***In Gallia ciuitate Ianua depofitio Saloni Epifcopi***. Salamonis ad oram libri reftituit Canifius. Genuam pro Geneua Allobrogum, feu Galliæ Vrbe accipiendam effe non dubitarem. Salonium vigefimum Epifcopum Geneuenfem numerant Sammarthani, qui interfuit Lugdunenfi Cōcilio anno 567. & Parifino 4. anno 573. nullo fanctitatis fuperaddito indicio.

III. Kal. Octobris.

IN Tracia Eutici. Plaudi. Placidi. Ambuti. Eraclie. Traciæ. Romæ milites vj. dedicatio Bafilicæ Angeli Michaelis, vel in monte, qui dicitur Garganus, vbi multa mirabilia Deus oftendit, & alibi Sofi. Ianuarij. Ambuti. Celedoni. ***Autifiodoro depofitio Fraterni Epifcopi***.

SEPTEMBRIS 29.

HEracleæ, & Thraciæ cōmune nomen martyris,& vrbis, & martyris, & regionis ambages in hodiernis tabulis peperiffe vereor. Eas ita exhibet martyrol. Antuerpienfe Vetuftiffimum. *III. Kal. Octobris. Ciuitate Eracla Eutici, & Plauti, & dedicatio Bafilica S. Michaelis. Eracla ciuitate Placidi, Ambodi. Roma Salutari, Pofseffi, Ianuarii, Ampli, Celedoni. Autifiodoro Fraterni Epifcopi*. In Corbeienfi verò vbi pro Eracla ciuitate Araclia martyr legitur, Thracię nomen regioni, & martyri identidem communе, nebulas ita offundit. ***III. Kal.Octobris. In Thracia Eutici, Plauti, Planciti, Ambuti. Araclia, Thracia, Donata. Roma militum lxvij. Dedicatio Bafilica Archangeli Michaelis in Monte, qui dicitur Garganus. Et alibi Ianuarii, Sofii, Amprum, Celedoni, Iuftini. Autifiodoro depofitio Fraterni Epifcopi***. Ex pluribus fub Heracleæ nomine vrbibus primam, feu celebriorem effe Heracleam Thraciæ,quæ & Perinthus Plinio eft, nemo ex Geographis ignorat. In hac vrbe, quæ fine regionis additione, & fine afpiratione Eraclea dicitur in martyrol. Vetuftiffimo, & in libris noftris, & Corbeienfi martyrol. in Thracia accipienda videtur. Duo tantum martyres Euticius, & Plautus in Vetuftiffimo illo codice

Hera-

Heracleoticæ vrbi tribuũtur,& interposita S. Michaelis celebritate, iterum in eadem vrbe Eraclea Placidus, & Ambodus, tanquam diuersi ordinis martyres signari videntur. Sed Eraclia,siue Aracla, & Taracia, cõsueto ordine seruato, martyres essent in libris nostris; nunquam enim in eis postponi locum vbi passi sunt martyres obseruaui. Quia verò post Eraclam, & Traciam martyrol. Corbeiense, Donatam exhibet, & primos Thraciæ martyres Romanum martyrol. cum Beda, & Vsuardo, non Heracleæ, aut Perintho, sed vniuersim Thraciæ tribuit, & Heracleam martyrẽ facit, siue Eracletem, vt vocat Vsuardus, vel Heraclam, vt retinet Petrus de Natalibus lib. 11. n. 264. emendandum potius putaui M. Vetustissimum, & abrasa primo loco ciuitate Heracla, reponẽdum esse putaui, ex fide nostrorum codicum, & Corbeiensis, in Thracia. Si quis vero ciuitatis vocem retinere voluerit Abderam Thraciæ vrbem addere ex Maurolycio poterit, ac ita legere. *In Thracia Abdera Ciuitate Eutichii, Planti, Heraclea*; Eutichium Episcopum ità loco adducto superaddit Petrus de Natalibus. *Eutichius Episcopus, Platus, & Heraclas martyres passi sunt in Thracia III. Kal. Octobris.* Profitetur initio cap. illius 130. Petrus de Nat. ex antiquis martyrologijs illa excerpere, præsertim Sancti Hieronymi, & ex vetustis pariter codicibus sua adnotare Maurolycius affirmat. Is Eutychium Episcopum, sed Abderitanum, vel Abderitæ in Thracia passum, & veneratum his verbis proposuit. *In Traciæ ciuitate Abdera SS. martyrum Eutychii Episcopi, Plauti, & Heraclea*. Bellinus de Padua Episcopalem dignitatem Eutichio non tribuit, sed cũ Paulatio, & Heraclea in Tracia martyres veneratur. Platum, legit Beda, Plaudium libri nostri, Plautum (quod vsitatius est nomen, MM. Antuerpiense, & Corbeiense. Igitur nè ex Thracia re non integrè absoluta discedamus, sequentes martyres Heracleæ in Thracia vrbi Metropoli assignandos esse putarẽ, vt habet M. Vetustissimum, & nomina duo Eracliæ, siue Aracliæ, & Thraciæ anteponenda in libris nostris, & M. Corbeiense hoc pacto. *Heracliæ Thracia Placidi Ambuti, siue Ambodi*, & ex fide eiusdem Corbeiensis etiam *Donatæ*. Si quis autem Thraciæ vniuersim, & vnica classe Placidum, & Ambutum assignare velit, & stilo Vetustioris M. deinde addere. *Heraclæ Thraciæ, vel Thracia ciuitate Heraclea Donata*, non pugnabo, & per me licebit.

Romæ. Neque hìc inter adductos codices pacem componere facile est. Martyrolog. Vetustissimum nihil de Sotio habet, & Romæ quinque martyres tribuit Salutarem, Possessum, Ianuarium, Amplum, & Coledonium. Quatuor tãtum referunt codices nostri, partim præteritis, partim mutatis nominibus. Salutarem enim, & Possessium non exhibẽt; sed eorum loco Sosium, & pro Amplo Ambutum. Ita etiam cum libris nostris partim conuenit, partim dissentit martyrol. Corbeiense; addit enim Iustinum, & pro Ambuto Ampuniũ exhibet. At sicuti in hoc conueniũt codices nostri, & Corbeiẽsis, vt eos, quos Romæ Vetustissimũ tribuit, *Alibi* incerto loco assignẽt, & Romæ anonymos milites. In horum etiam numero valde distant: sextantum ex militari ordine tacitis nominibus martyres signant libri nostri: sexaginta octo M. Corbeiense. Vereor tamen ne ad Ianuarium, supra etiam veneratum, librarius hìc iterum S. Sosium Mesenatem Diaconum cum Ianuario Beneuentano Episcopo addiderit. Sed alium hũc esse Ianuarium putarem. Galesinius Sosium, & Ianuarium Antiochiæ hac ipsa die tribuit ex libro scripto.

Dedicatio Basilicæ. Basilicæ hìc nomine magna, augustaque Ecclesia accipienda nõ videtur. Etenim sacrũ antrũ Mõtis Gargani, quod impressis vestigijs S. Michaelis adhuc ab antiquo tempore veneratur, parua potius crypta, quam Basilica dici meretur; sed quia diuinitùs

addita, & dedicata est Ecclesia, simul cũ sacra spelunca, prodigiorum splendore coruscãs, rectè regia domus, & Basilica dici debet; sicuti etiam in Historia impressa Neapoli appellatur, & Legenda Principis Angelorũ in Mõte Gargano, ad Apuliæ fines se mortalibus manifestãtis, nũcupatur. Hæc iterũ edita apud Vghelliũ legitur Italiæ sacræ T.7.p.122. Extat etiam ad finẽ mutila in Hagiologio nostro pervetusto, quæ tamen non legẽdæ nomine inscribitur, sed hac, Vetustiori Martyrologio consona, Epigraphe signatur. *III. Kal. Octobris. De Dedicatione Beati Michaelis Archangeli*. Refertur etiam integrè apud Surium To.9. *& relatio dedicationis Basilicæ S. Michaelis, &c.* nuncupatur. In hac historia sacræ cryptæ Memoria potius appellatur. *Memoriam B. Michaellis Archangeli toto orbe venerandã, ipsius & opere cõdita, & consecrata nomine demonstrat Ecclesia, quæ non metallorũ fulgore, sed priuilegio commendata signorum, vili facta schemate, sed cœlesti est prædita virtute.* Prosequitur ibi auctor narrationẽ ex libello in eadẽ Ecclesia, ut profitetur, posito: S. Archangelũ propria manu illam cõdidisse narrat in vertice montis, in saxo ad instar speluncæ præcauatã, & tũc prodigio detectã, cum insperata contra paganos victoria à Sipontinis obtenta, ab ipso S. Michaele, quasi humanis vestigijs altero signato speluncæ septemtrionali ostiolo Ecclesia Apedanea est constructa. At dũ Sipontini de Victoria grati S. Michaelli auxiliatori aliã parant à Meridie Ecclesiã, B. Petro, ac Deiparæ Virgini dedicandã, additur dubiũ Episcopũ, & Populũ Romanum Pontificem cõsoluisse; & indicto ieiunio, prodigiosè auctam, & per porticum Septemtrionali, Ecclesiæ iunctam conspexisse. Apparet Archangelus Episcopo, monetq; illum, ne Ecclesiam à se ædificatam, & dedicatam dedicare iterũ velit, sed tamũ maneat, vt in altare iã parato sacra mysteria cum populo celebret. Cœlestis huius Basilicæ S. Michaellis in monte Gargani dedicatio videretur in martyrol. Vetustiori signari, nisi alium ad calcem eiusdem historiæ diẽ prænotari contingeret, addito etiam his verbis ad amussim tempore. *Anno à natiuitate quadringentesimo nonagesimo tertio octauo die mensis Maii inditione 14. facta est inuentio Cœlestis Basilicæ mirifici, & gloriosissimi Principis Michaelis Archangeli in monte Gargano sedente Gelasio I. Beatissimo Romano Pontifice, ac Imperatore Zenone.* Sed præter quam quod, neque in Hagiologio nostro, neque apud Surium verba hæc prostant in fine historiæ illius, & ab inscio Chronologo videntur apposita, non Ecclesiæ dedicationem, eiusque memoriam signant, sed apparitionem eiusdem Basilicæ; quod minus congruit cum Romano M. in quo non Basilicæ, sed ipsius S. Michaellis prima Apparitio in monte Gargano celebratur, sub Gelasio Pontifice, eadem die 8. Maij. Patet autẽ non esse notam illam temporis à coæuo scriptore appositam, neque ab erudito Chronologo, quia Gelasius non tempore Zenonis Imperatoris sederet, sed Anastasij, vt notissimũ est. Vnde annus etiam à Sigiberto notatus 488. minus congruit, cum non ante annum 492. Gelasius sedere cæperit. Sin verò id euenisset anno 533. vt notatur in Chronico breui S. Vincentij Metensis, vbi ad annũ 533. legitur Inuentio cryptæ *S. Michaelis*, equidẽ sub Ioanne secũdo Pontifice prodigium illud accidisset. Sin verò, vt in chronico Sancti Michaelis in periculo maris, minoris Brittanniæ notatur, *Anno ab Incarnatione Domini DVI. facta est reuelatio B. Michaelis in Mõte Gargano sub Zenone Imperatore, & Gelasio Papa*, annus ille VI. esset immutandus in annũ VID. hoc est 494. vel proximum, & pro Zenone Anastasius esset reponẽdus, ut ibi notat Lebbeus T.1. Bibl. Quidquid verò de anno, ac die apparitionis fuerit, qui in Vetustiori M. nostro nõ adnotantur, neq. in Corbeiẽsi, aut Antuerpiẽsi ad 8. Idus Maii cõsignãtur, certũ est hic de dedicatione

tione illius Ecclesiæ memoriā recoli,nō modo quòd ita libri nostri disertè doceant, cum iisdem martyrologiis Corbeiense, & Antuerpiense: sed quòd ita omnia ferè latinorum martyrologia pariter retineant. Et licet memoriam vocet Romanum martyrolog.emendatum, *quando ipsius* (S. Michaelis) *nomine ibi consecrata fuit Ecclesia*, quæ verba etiam sunt Vsuardi, & Adonis; apud Rabanū, tamen III. cal. legitur *dedicatio Ecclesiæ S. Angeli Michaellis in monte Germano* (Gargano) & pariter *III.Kal. Octobris. Dedicatio Basilicæ S.Michaelis*, dicitur in sacramentario Gorgorij. Dedicationis verò hunc fuisse diem ex S. ipsius Archangeli reuelatione docet Petrus de Natal. lib.9. cap.130.& Romanū Pontificē, auditis Apparitionis iteratæ prodigijs, in honorem S.Michaelis, & omnium Beatorum Spirituum hunc diē III. Kal.Octobris per totum orbem celebrādum constituisse. Vvandelbertus tertio Kal. Octobris ab Archangelo sibi templum fuisse sacratum ita cecinit.

Ætherea virtute potens, princepsq; supernæ
Militiæ Michael terno sibi templa sacrauit.

Dedicationem S.Michaelis celebrari sancitur inter Assumptionem S.MARIÆ,& natalē S.Remigij in Capitulare Caroli Magni lib. 2 c.35., & in antiquis Antiphonarijs eodē modo vocatur.In Calēdario vetusto Fronti legitur Septembris die 29. *Dedicatio Ecclesiæ S. Archangeli*, Ità in calend. Hieronymiano Canonic. Luc. ms. eque vetusto scriptū est. *III. kal.Dedicatio S.Michaelis Archangeli*.In Græcorum Menologijs hæc dedicatio non signatur, sed S.Michaelis, & aliorum Angelorū memoria producitur 8. Nouembris:Sancti Michaelis tantum 8. Iunij, & 6. Septembris.

Autisiodoro. Ex Additione Gallici antiquarij S. Fraternus Episcopus Autissiodorensis hic recolitur, sicuti in Adonis Appendice. Meminit Hagiologiū Lebbei 3. *Kal. Oct. Autissiodoro S. Fraterni Episcopi, & Confessoris*; & licet confessorē vocent Vsuardus,ac Bellinus de Padua, martyrem tamen enunciat Saussayus, Martyrologij vt puto Romani auctoritate suffultus, & Galesinij. His occinere videntur libri nostri,& adducta MM. Antuerpiense, & Corbeiense, dum confessoris titulum non addunt. A Barbaris martyrio coronatum 3. cal. Oct. & S. Alodij successorem fuisse refert Historia Episcoporū Autisiodorensium cap.9.Sammarthani verba adducunt antiquorum Autissiodorensium Annalium,in quibus legitur post annos xx. à morte S. Allodij Fraternum fuisse consecratum Episcopum, *qui eodem die consecrationis à Barbaris vrbem vastantibus est martyrio coronatus*. Nonus est in ordine Autissiodorensium Episcoporum.

II. Kal. Octobris.

IN Plancentia Ciuitate Sancti Anthoni. In Mediolano Translatio corporis Sancti Victoris martyris. In Territorio Ierosolymitano depositio S. Ieronimi Presbyteri.

Sunt

SEPTEMBER 30.

SVnt, qui Placentiæ martyrem Antonium Antoninum dicant. Ita M. Corbeiense. *Pridie Kal. Octobris. In Placentia ciuitate natalis S. Antonini martyris. In Mediolano Translatio corporis S. Victoris martyris. Bethlehem ciuitate depositio S. Hieronymi presbyteri.* At Vetustissimum M. Antuerpiense cum libris nostris, non modo Antonium vocat, sed binos martyres superaddit. *Pridie kal. Octobris. Placentia natalis Antoni, & in Mediolano translatiõ Victoris, & in Mesoli Casti, & Desiderii. Betleem Castello Hieronymi presbyteri.* S. Antoniũ Placentiæ martyrem ex legione Thebæa agnoscit Romanum martyrol. cum Vsuardo, & Adone, vt addit Baronius, Horum Vsuardus, Antoninum vocat. & confessorem, non martyrem; Adonis vero Appendix, quam pro Adone recipit Baronius idem repetit *Placentiæ Sancti Antonini confessoris.* Vnde fallitur Galesinius, qui martyrem ex Vsuardo eundem vocat, cum potius ex alijs ita dicendum sit. Maurolycius ex legione Thebæa martyrem profitetur hac die Antoninum. Petrus de Natal. lib. 8. cap. 133. socium S. Mauricij martyris in sacra legione fuisse docet, qui de Placentinis finibus egressus Oriẽtem peragrauerit, miraculis coruscans, & in patriam rediẽs ibi abscisso capite triumphauerit. Sed hũc diẽ addit eiusdẽ sacri corporis inuentioni, & sepulturæ esse dicatũ, quoniam S. Sauino Episcopo sacrum pignus reuelatum ad sepulcrum Sancti Victoris Episcopi conditum fuerit. De S. Antonino agit Ferrarius ad quartam diem Iulij ex officijs Ecclesiæ Placentinæ nuper Romæ probatis, & translationis diẽ aduersus Baronium in Ecclesia Placentina die 13. Nouẽbris celebrari affirmat. Sed aliam esse translationem, quæ recentius recolatur mense Nouembris, nihil vetat: certè vetustiorẽ die 30. Sept. celebrari solitam, ante Baronium docuit adductus Petrus de Natalibus. In Calendario Ecclesiæ Placentinę antiquo, & hædino Lectionario, seu Breuiario msf. illius Ecclesiæ præfixo, in Musæolo nostro S. martyris memoria his verbis notatur 4. Non. Iulij *S. Antonii martyris*, & rursus 4. Nonas Septembris *S. Antoni M.* & Idus Nouembris *Inuẽtio corporis S. Antoni* rubris caracteribus: & vt alii festi dies, itá etiam notatur 4. Idus Iulii, quãdo per lectiones diuisa eius vita in Ecclesia illa legebatur. Non ibi Placentinus ciuis, sed à Panoniæ opido Antonius, & Antoninus dicitur, sub Maximia. no nomen in Mauriciana legione dedisse, ac ita martyrem effectum, prodigio illo corpore inuento, quod alibi indicauimus. Consentimus quidem Ferrario huius S. Placentini martyris acta cum Apamiensi, de quo egimus die 2. & 3. Septembris, quoque pacto confundi, & videnda hìc monemus, quæ ad diẽ illam tertiam diximus. Quomodo translata S. Antonini martyris ossa Placentiã fuerint, in lectionibus illis non exprimitur, & in mutilo codice nostro, quæ in solemni die translationis recitari poterant Idibus Nouembris deficiunt. Pluribus de S. Antonino martyre Placẽtino agit Petrus Maria Cãpius in spisso opere, nuper Italicè edito, Historiæ Ecclesiæ Placentinæ.

Mediolano. S. Victoris martyris Africani trãslationem Mediolanum hìc memorari putarem. An ita sit illius Metropolis scriptores adeundi, & consulẽdi sunt. De S. Victore à nobis aliqua dicta sunt pluries, & præsertim ad diẽ 27. Septembris, vbi duos sub Victorij nomine martyres in Ecclesia illa venerari co. niectauimus.

Mesoli. Quamquam in libris nostris, & martyrol. Corbeiensi Casti, & Desiderij

derij martyrum nulla memoria proferatur,cũ tamen eos disertè hac die referat martyrol,Antuerpiẽse,&mutilati hìc esse possint adducti codices,eosdẽ addere in notationibus libuit. *Mesoli* siue Vrbs, siue Regio, quæ pro loco venerationis amborum cælitum memoratur, in ancipiti me reliquit. Mesola Straboni Arcadiæ vrbs est, & Messeniæ opidum Stephano. Messoli Plutarcho incõparatione Romanorum,& Græcorum regio, siue regnum est in Mauritania maiore, siue Cæsariensi, aliis Massyli, siue Massesyli nuncupata, & hodie regnum Tramissenum. In tanta Africanorum martyrum vbertate,quæ passim in vetustiori martyrolog. indicatur, hos Africanos Cæsarienses fuisse propenderem.

In Terris. Hierosolymis. De S.Doctore Hieronymo ita clara sunt omnia, vt recoquenda hìc non videantur. Aliqua innuit Molanus, aliqua Galesinius, plura Baronius, tùm in Notationibus, tùm in Annalibus. Integram ferè vitam ex operibus eius contexuit Marianus Victorius,qui eadẽ notis illustrauit,&falsa, & supposititia perstringit.Quęcũq; hìc cõgererem tanti Doctoris, & hæreticorũ mallei, meritis imparia esse non dubitarẽ. Elogium hac postrema Septembris die ita Vvandelbertus breui rudiq. stylo, sed verè solidèq. cecinit.

Interpres legis, veterisq. nouæq. probatus
Instructor doctrinę, hæresis damnator iniquæ
Hieronymus pridie, Septembrẽ claudit ouantem.

KALENDIS OCTOBRIS

Letanias Indicendas.

October habet dies XXXI.

IN Thumis ciuitate Sanctorum Prisci. Criscenti. Euagri. Denegothiæ. Faustini. Martialis. Ianuarij. *In Fontanella dedicatio Basilicæ Sancti Seruaci, & Sancti Landibti Epi.* Alexandri. Euprobi. Digne. Gothiæ. Saturnine. Spei. Casti. Primi. Donati. Passici. Propi. Thomis. Chritti. *In Gallia Ciuitate Autisiodorensi Sancti Germani Episcopi, & Sancti Vedasti, Remedii, & Sancti Piatoni.*

OCTOBRIS 1.

EOdem vitio interpolationis laborat Kalendis Octobris Vetustissimum S. Villibrordi, seu Antuerpiense M. ac libri nostri. Sanctis Thmuitis martyribus incautus librarius additionem interpolauit. Ita vero illud Octobris mensem exorditur. *kal. Octobris. Ciuitate Tomis natalis Prisci, & Euagri. Remis S.Remedi, & S.Germani Episcopi. Crescenti, Demergotia, Faustini, Martialis, Iannarii, Alexandri, Eutropi, Pigra, Cotia, Saturnini, Spei. Casti, Primi, Donati, Item Digne. Thomis Ciuitate Charisti.* Mutilum vero

verò potius, quam interpolatum agnosco martyrol. Corbeiense. *kal. Octobris Litania Indicenda. Prisci, Faustini martyris, Alexãdri, Eopropi, Saturnini, Spei, Primi, Donati. Item Dignæ, Paffico, Prapi. In Thomis Iulii. Autissiodoro depositio Germani Episcopi. Remis ciuitate S. Remigii. Treueris S. Niceti*. Deficit in hoc martyrol. locus passionis plurium martyrum, & in libris nostris, & Antuerpiensi diuersimodè scribitur. In illis legitur Thumis, in hoc Tomis. Thomum cum aspiratione est vrbs Ægypti circa Chenobosciam. Thumuis siue Thmuis, quæ vox magis etiam libris nostris consonat, est Ægypti pariter Vrbs Metropolis; Tomis vero sine aspiratione, vt pluries diximus, oppidũ est Moesiæ inferioris Ouidij exilio clarum. Sed in imperitis horũ codicũ librariis quis orthographiæ minutas leges obseruat? In fine hodiernę tabulę iterũ repetitur *Thomis*, & in libris nostris, ac codicib⁹ Corbeiensi, & Antuerpiensi sine vlla dissonantia idem scribitur. Quod suspicionem mouet, ne alia ciuitas ad initiũ laterculi legi deberet. Quamquã enim nõ negauerim eandem vrbem, vel locum aliquando eodem die signatum in hisce iisdem codicibus animaduertisse, rarò tamen id accidisse consentio. Quapropter in hac opinione aliquando fui, vt initio scriptũ esset *Thumuis* pro *Thmuis* insigni Ægypti vrbe apud Mendesiũ ostiũ sub Alexandrino Patriarca: præsertim quia Thumuis etiã apud Antoninũ scribitur. Cum verò Thomis siue Tomis scriptum inuenerim in Romano martyrol., Beda, Vsuardo, Adone, & Notkero qui primos tres martyres ibi recolũt, & Romanum etiam addat in Põto à sententia discessi, præsertim etiam, quòd Petrus de Natalibus ex veteribus martyrolog. lib. 11. nu. 267. ita etiam scribat. *Priscus, Crescens, & Euagrius martyres in ciuitate Thomis ipso die (*Kal. Octobris*) coronas perceperunt*. Luxatum hìc agnoscimus pariter M. Antuerpiense. Inter Euagriũ enim, & Crescentem, quos eiusdem ordinis esse adducti omnes codices docent BB. Remedius, & Germanus Episcopi mediant. Corbeiense verò mutilum apparet; siquidem in eo deficit Euagrius, Crescentius, & Denegothia, & Ianuario, ac Faustino superfluus martyris titulus additur pro Martiali. Luxationis etiam morbo laborãt libri nostri: inter Ianuarium enim, & Alexandrum vi posita est Fontanellensis Basilicæ dedicatio. Pro Pigra, & Cotia, quæ in martyrol. Antuerpiensi indicantur, legit nostrum Dignæ, & Gothiæ: quæ duo etiam martyres in Corbeiensi desiderãtur. At tamen Antuerpiensi aliam Dignam debemus post Donatum, quamuis in omnibus pariter præteritam. Modus quippe loquendi *Item Dignę*, aliam eiusdem nominis repetitam martyrem supponit. Mutilum etiã in duobus martyribus Antuerpiense videtur, in Paffico nimirùm, siue Paffico, & Proprio, siue Prepio, qui in libris nostris, & Corbeiense numerãtur. Vndè si mihi liceret omnibus vitiatis codicibus medelã afferre, hodiernas Tabulas ita componerem. *Thomis* siue Tomis *ciuitate SS. Prisci, Crescenti, Egri, Denegothiæ, Faustini, Martialis, Ianuari, Alexandri, Eupropi, Dignę, Gothiæ, Saturninę, Spei, Casti, Primi, Donati, Item Dignæ, Paffici, Propi*.

In Fontanella. Alibi diximus ex Fõtanellæ monasterio fortasse librorũ nostrorum auctographum defluxisse; additamenta enim aliqua Fontanellensis Monaci non rarò occurrunt, vt dedicatio Basilicæ S. Seruaci, & Landberti Episcoporum. Quæ quando celebrata fuerit incertum mihi est. Basilicam S. Seruatij confessoris iam extitisse anno Incarnationis DCCLVI. contiguam Ecclesiæ S. Petri Fontinellensis, patet ex miraculo ab incendio illesæ permanẽtis sub Vvãdone Abbate illius monasterij. Id narratur cap. 12. chronici Fõtinellensis à Dacherio editi.

In Thomis. Variant in nomine martyris Thomitani codices nostri ab Antuerpiensi: in illis Chritius dicitur, in hoc

Chariſtius: toto verò cœlo à Corbeieñſi, in quo Iulius pro Chritio, ſiue Chariſtio Thomis exhibetur. Litem alij vetuſti codices dirimere poſſent; fortè Chritius, & Iulianus iungendi eſſent.

In Gallia. De S.Germano Autiſſiodorenſi longius hac die agit Ado, qui natalem eius cum Notkero proſequitur. Reuectioné potius eius corporis ex Italia habet Sauſſayus, ſicuti re vera tranſlationem vocat etiam Vſuardus. Scripſit Nerius Monachus hiſtoriam de vita, & miraculis S.Germani Epiſcopi Autiſſiodorenſis, quæ edita eſt To.1. Bibliothecæ Lebbei. Breuiùs vita eius legitur c.7. Hiſt. Epiſcoporum Autiſſiodorenſium. Obijt Rauennæ ſub Valentiniano iuniore, & Placidia matre Kal. Auguſti,ut ibi diximus;depoſitus vero ex Italia in propria Eccleſia die Kal. Octobris, vt ibi legitur, & confirmant Sammarthani.

S.Vedaſti. De Sancto Vedaſto meminit hac die Appendix ad Adonem, ſed pridie huius diei tranſlationem Atrebati factam memorat Sauſſayus,& reddit Molanus rationé,ex hoc eſt trãſlationis celebritatem in præcedentem diem repoſitam fuiſſe, propter ſolemnia S. Remigij Francorum Apoſtoli. Menardus ad ſacramentarium S.Gregorij in codice Ratoldi ſcriptum eſſe teſtatur. *kal. Octobris natale Sãcti Vedaſti*. & in Mart. Notkeri eadem die *Atrebatis ciuitate B. Vedaſti Epiſcopi*: qui dies eſt non obitus, ſed tranſlationis reliquiarum, vnde in M. Corbeienſe alio ab hoc, quod damus, legi addit Kal. Octob. *Eodem die Tranſlatio corporum SS.Confeſſorum Remigii Remenſis Epiſcopi,& Vedaſti Atrebatenſis*. Alia etiam de tranſlatione S. Vedaſti ad Nobiliacum Monaſterium à S.Autberto Cameracenſi,& Audomaro Tauarnenſe Epiſcopo refert idé Menardus p.183. qui Natalé pro celebritate trãſlationis hìc accipi animaduertit, quod,& nos pluries diximus. S.Vedaſti vitam ſcripſit Alcuinus, & eius etiam memoria agitur viij. Idus Februarij, vbi videnda, quæ diximus.

Remedii. Qui communiter Sanctus Remigius eſt, Remedius in alijs codicibus dicitur, quemadmodum etiã eum vocat Notkerus, & ex alijs notat Menardus ad ſacramentarium Gregorij p. 182. vbi plura de Sãcto Remigio, ſeu Remedio colligit; præſertim ex codice Remenſis Eccleſiæ, cui Sanctus præfuit. Obijt S.Remigius Idibus Ianuarii, vt teſtatur Flodardus lib. Hiſt.Eccl. Reméſis cap.17. Sed dies tranſlationis eſt Kal. Octobris, quo die bis tranſlatus eſt, nõ eodem anno, vt notat idem Flodardus lib.1.cap.20.& 21. penes quem omnia ferè de S.Remigio haberi poſſunt. Aliqua etiam ad hanc diem cumulat Baronius, & vita eius per Fortunatum preſbyterum ſcripta proſtat apud Surium Tomo 10.Videndi etiam Sammarthani.

Piatonis. De Platone, ſeu Piatone Epiſcopo conſulendi ſunt recentiores Galliæ ſcriptores in controuerſia ſancti Dionyſij, Sirmundum, de Launyum, & alios, præcipuè Baronium ad Romanum martyrol, hac die. Meminit Vſuardus, Petrus de Natalibus lib.9.cap.11. Bellinus de Padua, Maurolycius. Tornacum S. Presbyterum cum S.Quintino perrexiſſe ex Tornacéſis Eccleſiæ tabulis docuit Molanus in Indiculo SS. Belgii: alij vt Petrus de Natalibus cũ S.Dionyſio. Sed in perſecutione Maximiani feciſſe martyrium,vt habet martyrol.Romanũ, cum S. Dionyſio accomodari nequit. Adddita menta hæc eſſe ad Vetuſtius M. non dubitarem.

VI. Nonas Octobris.

PAſſio Sancti Leodegari martyris. In Nicomedia Eleutheri, cuius geſta habentur. In Antiochia Primi. Quirilli. Pitini. Romæ natalis S. Euſebi

sebi Episcopi. Et alibi Ponti. Leonis. Gaiani. Secundiani. Item Secundiani. Platonis. Leonti.

OCTOBER 2.

SAncti Leodegarij passionem non esse recẽtioris sæculi auctariũ docere potest Vvandelbertus, qui eius tantum hac die meminit. Incusandus est tamen codicum nostrorũ librarius, qui marginales Vetustioris M. additiones, sæpè in eius tabularum, vel capite, vel corpore includit. Hìc in fronte, omni veneratione alioquin dignum, S. Leodegarium addidit, qui in Vetustissimo Antuerpiensi non legitur. *VI. Nonas. Octobris. Nicomediæ natalis Eleutheri, Antiochiæ Primi, Quirini, Epesini. Romę S. Eusebii Episcopi, & alibi Pantaleonis, Gaiani, Secundiani, Item Secũdiani, Platonis, Leonti.* Ita etiam martyrol. Corbeiense, infra sepositò Leodegario, vetustiores martyres numerat. *VI. Non. Oct. In Nicomedia Eleutheri. In Antiochia Primi, Quirilli, Pitini. Romę natalis S. Eusebi, & alibi Leonis, Gaiani, Secundi, item Secundi, Platonis, Longi. In Gallia passio S. Leodegarii Episcopi, & martyris.*

S. Leodegarii. Augustodunensis sancti Episcopi certamen hac ipsa die prosequitur Ado apud Atrebates, Villa Siricinio. In Atratis mendosè legit Notkerus. Meminit Romanum martyrol. cum Beda, & Vsuardo; plura etiam notat ibi Baronius, qui ex Sigiberto martyrio coronatũ refert anno 685. Vetus FrancoGalliæ Hagiologium Lebbei, ita de eo scribit. *In Territorio Adartensi passio B. Leodegarii Augustudunensis Episcopi, quẽ variis iniuriis, & diuersis suppliciis afflictum Ebroinus Maior domus Regia interfecit.* Vitam exhibet Petrus de Nat. lib. 9. cap. 13. & per compendia Rabanus die crastino. Eandem diffusiùs ex antiquis codicibus edidit Andreas DuChesnius To. 1. Hist. Franc. coæt. p. 600. ex quibus accepit Saussayus, & plura collegerunt Sammarthani, qui vigesimum quartum Episcopum Æduensem S. Leodegarium numerant.

In Nicomedia. S. Eleutherium Nicomediensem martyrem recolit etiam hac die martyrol. Romanum cum Beda, Rabano, Vsuardo, Adone, Notkero, & recentioribus. Hunc militem ex his fuisse narrat Romanũ M., qui per incendiũ domus regię Diocletiani falsò accusati, in odiũ Christiani nominis aceruatim necati sũt, de quibus agit Eusebius lib. 8. c. 6. ex quo Baronius. Eadẽ habẽt Vsuardus, & diffusiùs Ado, ex quo Petrus de Nat. lib. 9. cap. 14. qui Acta S. Eleutheri adducit, ea nimirum, quæ in libris nostris indicantur per verba illa, *cuius gesta habentur*.

In Antiochia. Ex Antiochenis hìc indicatis martyribus Romanum martyrol. tres tantum exhibet, Primum, Cyrillum, & Secundarium ex Molano, & veteribus mss. Secundarium etiam vocat Bellinus de Padua, qui eorum meminit; sed Maurolycius Secundianum vocat, quemadmodum in pluribus mss. codicibus ita legi monet Galesinius. At libri nostri cum Antuerpiẽse Secundianum inter Antiochenos cælites non numerant, sed in postrema martyrum classe, inter incerti loci pugiles recensent, tertiumq. Antiochenis Epitinum, siue Pitinum accensent.

Romæ Natalis. S. Eusebium Romanũ Pontificem exhibent etiam hac die Notkerus, & Appendix ad Adonem; penes quos plura, quæ adduntur, dubitare non sinunt, esse Romanum Pontificem, quamuis M. Corbeiense Dacherij Romæ tantùm Eusebium referat, prætерito Episcopali titulo, expresse etiã addito in Antuerpiẽse martyrol. & nostro imò & in Apographo illius codicis

in

in ſchedijs noſtris ex humaniſsimi Dufreſnij munere. De Romano Papa Euſebio plura diximus ad diem 26. Septẽbris, vbi etiam adiecimus eiusdem depoſitionem à Luitprando, Albone Floriacenſi, & libro Pontificali ſignari hac ipſa die vj. Non. Octob. Cũ vero hic na talis tantùm dicatur, ibi vero depoſitio, & depoſitionis locus indicetur, non dubitamus ſub natalis nomine trãslationis etiã alicuius celebritatẽ indicari poſſe.

Et alibi. Ex duobus huius ordinis primis martyribus vnum nomen conflauit librarius M. Antuerpienſis, ex Põtio nempe, & Leone Pantaleonem. Pro Pontio tamen Portium habet M. Corbeienſe in ſchedijs noſtris, dum illud à Dacherio editum typographi, aut amanuenſis incuria Leonem tantum exhibeat: ſicut Secundum pro Secundiano, ſeu Secundino. Vtrumq. enim nomen idem eſſe ſuadet particula *Item* in omnibus codicibus repetita. Alteri Secundiano in libris noſtris ſocij addũtur Plato, & Leõtius. *Platonis, & Longi* legit M. Corbeienſe Dacherij. In ſchedijs noſtris Longi tantũ poſt Secundianũ memoria agitur. In hoc diſcrepãt adducti codices à Romano M., Vſuardo, & alijs, quòd in illis Secundianus, ſiue Secũdarius inter incerti loci martyres numeratur, in his inter Antiochenſes.

V. Nonas Octobris.

IN ciuitate Antiochia Thugeni. In Africa Victoris. Vrbani. Separgi. Et alibi Felicis. Amponi, & Caſti.

OCTOBRIS 3.

VTrumq. diem vj. Nonas, & v. Nonas Octobris incurioſus librarius Prototypi codicũ noſtrorũ ita ſimul immiſcuit, vt ex binis tabulis vnam tantum eſſe voluerit. Manifeſtum errorem diei præcedentis titulus vj. Nonas, & ſequentis quarto nonas innuit, ſed apertiſſimè conuincunt M. Corbeienſe, & Antuerpienſe, illud. *V. Nonas Oct. Antiochia Theogeni. Africa Victoris, Vrbani, Sapargi, & alibi Felicis, Amponii, Caſti.* Hoc Vetuſtiſsimum. *V. Non. Oct. Romæ Candidæ. In Antiochia Theotiſti. In Ægypto Marci, Marcelliani. In Affrica Victoris, Vrbani, Sapargi. Et alibi Felicis, Amponi, & Caſti.* Idem etiam confirmant alii mſſ. codices, quorum ſegmenta ad emendãdum librorum noſtrorum errorem vir clariſſimus P. Ioannes Bollandus ad me mittere olim dignatus eſt, & qui dum hæc cuduntur pijſſimè Antuerpiæ obijt in oſculo, vt par eſt credere, ſanctorum, pro quibus eruditiſſimè deſudauit. Vnum, aut alterum addere libet ex melioris notæ codicibus. In Martyrologio Monaſterij Diuitis Augiæ, ſeu Richenouienſi in Germania ita ſe habet. *V. Non. Oct. Romæ Candidi. Et in Antiochia Theoctiſti, & in Ægypto Marci, & Marcelliani. In Africa Victoris, Vrbani, & alibi Felicis, & Caſti.* Aliud mſ. Lebbei, ſeu Pariſinum, in quo tantum nomina ſine additione locorum ſignantur, ita exhibet diem *V. Nonas Octobris. Thugeni, Afri, Victoris, Amponi, Sapargi, Vrbani, Felicis, Caſtæ, Tichi. Leudegari Mart. Epiſcopi Autiſiod.*

Antiochia. Thugenium Antiochenſem martyrem vocãt libri noſtri; Theogenem aptius martyrol. Corbeienſe, ſed Theotiſtam martyrolog. Antuerpienſe Vetuſtiſſimum, cũ iam adducto Diuitis Augiæ. Idem vnumque nomen non

affirmarẽ. Alius ms. codex Aquisgranensis in Belgio, post aliqua ferè, vt in martyrologio Romano, vtrumq.nomen videtur exprimere, licet pro Theugenio, siue Theogene Eugenium ita exhibeat. *Eadem die in Ægypto Marci, & Marciani, Candidi. In Antiochia Theotisti, Eugeni, Victuris, Leodegari, Ampiani*. Et quamquam confusa nomina sint, videntur tamen pro Theotisto simul & Thugenio atteſtari. Fauet Menologium Græcorũ, in quo pariter die tertia Octobris apud Canisium, non indicato martyrij loco, ambo recolũtur. *Eodẽ die commemoratio S. Martyris Theogenis, qui pro Christi confessione ignis flammã pertulit. Item S. Martyris Theotecni, & Adaucti, ense perucussi*. Adauctum in diem sequentem refert Menologium Basilii, in quo reliqui non adnotantur. At sicut in libris nostris, & Corbeiensi deficit etiam martyris Candidæ Romanæ memoria, quam recolunt martyrol. Vetustissimum S. Villibrordi, (cuius hac ipsa die in recentioribus martyrologiis natale celebratur) & adductum martyrol. diuitis Augiæ, siue potius Candidi, vt plures codices cum M. Romano, Vsuardo, & aliis retinent, ita etiam potuit omitti Theoctistus, vel Theotecnus.

In Africa. Ægyptios martyres Marcum, & Marcellianũ ante Africanos recolit hac die M. Vetustissimum. Sed ex plurimorum codicum fide ad sequẽtem diem pertinent. Africani Victor, Vrbanus, & Separgius, siue Sapargius hac ipsa die, vt vidimus in adductis supra codicibus venerari debẽt; in obscuro alioquin eorum Actis mihi remanentibus, sicuti etiam trium sanctorum martyrum incerto loco triumphãtium Felicis, Amponi, & Casti, quorum tamen ita memoria confirmatur in Appendice ad Adonem. *V. Non. Octobris. In Antiochia S. Theugeni. In Africa Victoris, Vrbani, Sapargi. & alibi Felicis, Amponi, & Casti*. Maurolycius Felicem tantum, & Castum ex his martyribus exhibet.

IIII. Nonas Octobris.

IN Aegypto Marci, & Marciani. In Africa Ciuitate Adaugti Marusi: Restituti. In Acxiopoli natalis Sancti Dasij. & alibi Marcelli Episcopi. *Autissodoro depositio Massi Presbyteri*.

OCTOBRIS 4.

ÆGyptij martyres Marcus, & Marcellianus à M. Vetustissimo antecacto die indicantur, vt ibi diximus. In libris verò nostris hodiernas tabulas ornant, quemadmodum etiam in M. Corbeiensi. *IV. Non. Oct. In Aegypto Marci, & Martiani martyrum. In Africa Marcusi, Restituti. Iulii. Et alibi S. Dasii, alibiq. Marcelli Episcopi. Autisiodoro depositio S. Marsi presbyteri, & confessoris*. Ab his codicibus differt martyrol. Antuerpiense; indicat enim Romę Balbinam, & Marcellum in nostris, & illo præteritos. *IV. Non. Oct. Roma Balbina, Marcelli Episcopi. & in Africa Adaucti, & in Axiopoli Darsi, & alibi Marcelli Episcopi. Autisiodoro Marsi presbyteri*. De Marcello Romano Episcopo, qui in nostro, & Corbeiensi martyrol. desideratur, additur testis hac ipsa die præter Rabanum ms. Vetus diuitis Augiæ penes venerandæ memoriæ Bollandum, *IV. Non. Oct. Roma Marcelli Episcopi, & in Africa Adaucti, & Restituti, & in Axiopoli Dasii. Alibi Marcelli Episcopi. Autisiodoro Marsi presbyteri*. Confirmat

firmat Marcellum pariter, *Ms. vetus Aquisgranense apud eundem Bollandum. Romæ nat. Marcelli Episcopi, Andacti, Dasi, Marubi.* Facile autem est, ut qui ex antiquo archetypo, tam libros nostros, quam M. Corbeiense excepit, alterũ ex Marcellis Episcopis tanquam repetitum amouerit, vel quod verisimilius videtur in sextam Octobris diem cum S. Balbina transposuerit, quamquam ibi Marcus, non Marcellus Episcopus in libris nostris recolatur.

In Ægypto. Alios esse fratres Marcellianum, & Marcum à Marco, & Marciano notat ad hanc diem Baronius; unde erroris arguit, qui hic Marcellianum pro Marciano scribunt. Mauricianum vocat Rabanus, qui etiam Marcelli ita meminit IV. Non. *In Ægypto Marci, & Mauriciani. Romæ Marcelli Episcopi, & in Africa Adaucti. Autissiodoro depositio Marsi presbyteri.* Horum memoriam recolunt cum Romano M. Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, qui tamen Marcellianum Marci fratrem vocat. Omnes illos fuisse docẽt, quos suppressis nominibus, agonem cũ alijs innumerabilibus cõpleuisse narrat Eusebius lib. 8. cap. 8.

In Africa ciuitate. Mendum hic suspicor, ex alijs, quos viderim codicibus malè habitis, difficile hic emendandum. Cum tamen in Menologio Basilij Adauctus martyr Ephesinus hac die laudetur, eiusque illustre certamen in Mesopotamia consummatum referatur, cumq. is non modo ciuis Ephesinus dicatur, sed corpus eius à Callistene filia Ephesum reportatum narretur, veritus sum ne pro Africa ciuitate reponendũ sit, *Epheso ciuitate*; ibi enim Adauctum martyrẽ veneratum esse patet, ac deinde legendũ in *Africa Maurisi. Restituti*, ac etiam *Iulij*, vt habet M. Corbeiense, in quo Adauctus inter Africanos martyres non legitur: sicuti neque in alijs codicibus Iulius. Rabanus tamen Adauctum, vt vidimus, Africæ tribuit.

In Axiopoli. In Misiæ inferioris Axiopoli omnes ferè codices adducti S. Dasium exhibent; nullum tamen ex editis. Græcorum Menologijs ad diem 20. Nouembris S. Dasij agonem narrant Dorostori, Misiæ pariter vrbe, & à qua non plurimum distat Axiopolis. An vnus, & idem Sanctus martyr sit, nec annuo, nec renuo. Alter S. Dasius in libris nostris ad illam diem indicatur.

Et alibi Marcelli Episcopi. De S. Marcello Romano Pontifice, siue Episcopo disertè agit martyrol. Vetustius nostrum ad diẽ 16. Ianuarii. Vnde vel hic aliqua translatio recolitur, vel de alio Marcello Episcopo, & martyre agitur, cuius gesta summatim exhibet Ferrarius ex Tabulis Ecclesiæ Rauennatis. Huius meminit Rom. martyrol. die sequenti, & ex Hieronymo, vita extat apud Surium To. x. in qua licet martyr expressè non dicatur, grauiter tamen afflictum migrasse è vita in persecutione Aureliani narratur die sequenti III. Nonas Octobris in Catalogo SS. Italiæ.

Autissiodoro. Totidem verbis hæc ad Vetustius M. Gallici antiquarij, appẽdix habetur etiam in Appendice ad Adonẽ. Marsum non Martium vocat Vetus FrãcoGalliæ Hagiologium Lebbei. *Autissiodoro S. Marci presbyteri.* IV. Nonas Oct. Marcum pariter vocat martyrolog. ms. S. Sabini de Leuitania die 4. *Oct. Autissiodoro S. Marci presbyteri.* Nihil de eo alibi inuenire, neque apud Saussayum licuit. Marsum illum presbyterum facilè crederem, qui S. Peregrini primi Autissiodorensis Episcopi, & martyris socius fuit, ut in eius Vita legitur in Bibliotheca Lebbei T. 1. p. 526. Marsus enim Presbyter, non Marcus dicitur in M. Vetustissimo, in nostro, & Corbeiense. At cũ non addatur confessoris titulus, & tempore persecutionis advixerit, facile martyr fuit.

In

III. Nonas Octobris.

IN Sicilia Placidi. Eutici, & aliorum xxx. Et alibi Barici. Victorini. Fausti. Pelagi. *In Gallia Ciuitate Valentia depositio Apollenaris Episcopi. Et in Gallia Ciuitate Autisiodoro depositio Sanctorum Germanorum Firmati Diaconi, & Flauiane Virginis Deo sacrate.*

OCTOBRIS 5.

SIculos martyres Placidum, Euticium, & anonymos xxx. socios exhibet cũ libris nostris etiam M. Corbeiense in schedijs nostris, & apud Dacherium. *III. Non. Oct. In Sicilia Placiti, Eutici, & aliorum xxx. & alibi Barici, Victorini, Fausti, Pelagii. Valentia ciuitate depositio Apollinari Episcopis, & Confessoris. Autisiodoro depositio SS. Germanorum Firmati Diaconi, Flauiana Virginis.* In numero Siculorum martyrum dissonat M. Antuerpiense, Placidum ita præteriens. *III. Nonas Octobris. in Sicilia Natalis Eutici, & aliorum viij. & alibi Barici, Victurini. Galliis Ciuitate Valeraci, Apollinaris Episcopi. Autisiodoro Firmati Diaconi, & Flauia Virginis.* Sed quod maius est, ex martyribus, qui Sancto Placido à Gordiano in eius vita sociantur, Victorinus, & Faustus alibi passi, aut venerati dicuntur, Firmatus Diaconus, & Flauia virgo Autissiodoro tribuuntur. Difficillimum autem videretur in tanta nominum consonantia, & Siciliæ præmisso loco in libris nostris, & M. Corbeiensi de aliis martyribus memoriam agi, quã de Placido S. Benedicti discipulo, eiusq. Eutichio, & Victorino germanis fratrib⁹, ac eorũ sorore virgine Flauia. Hi enim in Siciliam Roma ad eum inuisendum transfretantes in portu vrbis Messanæ durissimo martyrij genere ab Hispaniæ idolatris coronatos fuisse, lõgius à Gordiano S. Placidi famulo narratur apud Surium To. x. Accedunt etiam aliæ coniecturæ, hoc est triginta anonymi socij, qui in libris nostris, & Corbeiensi adnotantur, & in eadem Gordiani relatione aliquando triginta tres, aliquando xxx. tantum Monachi numerantur, quemadmodum in ea parte Historiæ, quæ Passio dicitur cap. 17. luculenter legitur, quibus si addantur Faustus, & Firmatus Diaconus nominibus expressi, & dies consummati agonis 3. Nonas Octobris, iam omnia in eadem collimare dicendum esset. At alia sunt, quæ ab assensu omnimodo remorantur. In primis Vetustissimum M. S. Villibrordi, seu Antuerpiẽse, quod licet suis maculis temporum, & librariorum iniurijs non careat, minus tamen additionibus lucupletatũ est, præsertim à viris religiosis, qui ordinis eorum sanctos viros Vetustiori M. pro sua deuotione addiderunt, vt in codicibus nostris aliquando à Fotinellẽsibus Monacis factum videtur, & in Corbeiensi à Corbeiensibus. Vnde cum in hoc S. Placidus in Sicilia, Eutichius, & xxx. socij non recenseantur, sed Eutichius tantum cum octo sociis indicetur, suspicionem inducere potest, ne Antiquarius aliquis Monachus animaduertens eadem die, qua S. Placidus cum sociis coronatus fuit, Eutichium in Sicilia cum aliis anonymis recenseri, quædam etiam nomina socij Placidi conuenire, de sui ordinis martyribus in hodiernis tabulis memoriã agi putauerit, & in Archetypo vnde codices nostri, & Corbeiẽsis excepti sunt S. Placidum addiderit, & anonymorum numerum

merum

merũ ab viij. in xxx. ampliauerit; parũ vero de cœteris folicitus alibi incerto loco Victorinũ,& Faustũ reliquerit,Firmatũ Diaconũ, & Flauiã virginẽ cœlitibus Autissiodorẽsibus adnumerari permiserit, & sub anonymorũ numero alios S.Placidi socios inclusos esse reputauerit. Hæc præcipuè suspicionem mouent, quia Acta illa Græcè à Gordiano scripta non ita vndequaque oculatissimo Baronio placuerunt, & in eis aliqua castiganda esse censuit. At cum in Romano emendato martyrologio cum S. Placido monacho Eutichius, & Victorinus eius fratres, Flauia virgo soror, Firmatus, & Donatus Diaconi, Faustus cum xxx. alijs monachis Messanæ in Sicilia hac die venerentur: cumq; per Summi Põtificis Romani Sixti V.Bullam, Tomo x. Surij relatam,eorundem festum diem iij. Nonas Octobris, nuperam vero suo tẽpore aliquorum ex illis sanctis corporibus inuentionem, ac eorum translationẽ celebrari in Messanẽsi diœcesi permissũ sit pridie Nonas Augusti.Et nos Sãctum Placidum, eiusq. socios, nominibus in Romano M. expressos cum Romana Ecclesia veneramur, ac potius in eorum memoria recensenda vetustos codices nostros mancos esse credimus,illosq; signatis nominibus supplendos ante anonymos xxx.existimamus,sicuti apud Bedã,Vsuardum,Adonem,& Notkerũ, qui Placidi tantum,& Eutichii cũ sociis xxx. meminerũt in Sicilia. Reliquos proinde quantumuis nominibus aliquibus conueniant, in tanta martyrum segete diuersos esse absurdum non putauimus, quòd etiam apud Rabanum prætèrito Placido III. Nonas in Sicilia *natale Euticij, & aliorum triginta* recolatur.

Alibi Cum Baricius, & Pelagius socii addantur Victorino, & Fausto, & à Siciliæ regno seiũgantur,ex incerto loco & sociorũ diuersitate diuersos à Siculis esse martyres coniectamus; nullam tamẽ lucem aliunde addere potuisse fatemur.

Valentia. Rectè codices nostri reddũt in Gallia,fuit enim S. Apollinaris Episcopus Valentiæ Segalaunorum ad Rodanum in Gallia, eiusq. Vita ex Monaco Lirinensi extat apud Surium To. 10. Floruit circa annos Dñi 494. seu potius 517.quando interfuit Concilio Epatnẽsi vt notant in tertio Episcopo Valentinẽsi Sammarthani, & Auiti germanum fratrẽ affirmãt. Meminit cum Beda,& Vsuardo M. Romanum, & Hagiologium Vetus FrancoGalliæ Lebbei.

Autissiodori. Flauiana Virgo Deo sacrata dicitur germana soror Firmati diaconi in libris nostris, ac Corbeiensi, & Deo sacrata Virgo pariter Flauiana apud Rabanum, non Flauia, quæ fuit soror Sancti Placidi, vt iam notauimus: quamquam, & hæc Flauia Virgo in M. Vetustissimo nuncupetur. Sed vt aliqua etiam differẽtia compareat cum Firmato Diacono, & Flauia virgine S. Placidi socijs. Formatus ille, hæc Flauiana dicitur in Veteri supra adducto Hagiologio III. Non. Oct. *Autissiodoro depositio Formati Diaconi, & Flauianę virginis*. Martyres expresè ibi non dicuntur,neq. Saussayus affirmat, quin potius in pace quieuisse docere videretur nomen depositionis. Ex additis tamen hos cælites à Gallico antiquario agnoscimus.

II. Nonas Octobris.

IN Capua natalis Sanctorum Marcelli. Casti. Emili. Saturnini. Romæ Balbine, & depositio Sancti Marci Episcopi. In Africa Rogati. Saturnini. Faustini. Ianuarij. Et Marcialis. In Apulia Casti. Emili. Saturnini. Ammoni Presbyteri. In Gallia Ciuitate Agenno natalis Sancti Fidis martyris. *In Ciuitate Autisiodoro depositio S.Romani Episcopi.*

Vberius

OCTOBRIS 6.

VErius in hodiernis fastis M. Corbeiense apparet, & supra libros nostros Capuanis martyribus Donatellum hoc ordine addit *Pridie Non. Oct. Capuæ natalis SS. Marcelli, Casti, Emeli, Saturnini, Donatelli. Romæ Balbinæ, & depositio S. Marci Episcopi, Iuliani. In Africa Rogati, Saturnini, Ianuarii, Faustini, Martialis. In Apulia Casti, Emeli, Saturnini, Ammonii presbyteri. Agenno ciuitate natalis S. Fidis Virginis, & martyris. In Ciuitate Autissiodoro depositio S. Romani Episcopi*. Capuanos cælites omittit martyrol. Antuerpiense, & ex aliis nonnullos ita diuersimodè promit. *II. Nonas Octobris in Apulia natalis Casti, & Emeli, Marcelli, Saturnini. Romæ Ianuarii, Ammoni, Presbyteri. Galliis ciuitate Genua natalis Sanctæ Felicis. In Galliis ciuitate Autisiodoro Romani Episcopi*. Capuanos tamen martyres Marcellum, Castum, Emilium, & Saturninum exhibent pariter cum libris nostris Romanum M., Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus, lib. 11. nu. 275. Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galesinius, qui deprauatis codicibus vsus ex libris scriptis addit Rogatum, Antonium (forte Ammonium) & Auitum, quorum postremum alibi memoratum nō inuenio; alios aliorum ordinum suspicari licet. Marcellus horum antesignanus à Petro de Natalibus ex antiquis martyrologijs vt profitetur, Hieronymiano præsertim, presbyter nuncupatur, quod confirmat Galesinius. Baronius hìc coniectatur ex nominibus, sanctos hos Africanos martyres fuisse, quorum reliquias Africani Episcopi tempore Vandalicæ persecutionis, ad Campana littora appellentes Capuæ collocauerint. Ferrarius in catalogo SS. Italiæ, ex Baronio malè accipiens, viro summo impingit, docuisse eosdem sanctos martyres Africanos suis sedibus pulsos in Campaniam venisse. At nulla erat in Campania persecutio in fine quinti sæculi, cum Vandali Africam martyribus cumularunt, vnde Africani Capuæ coronari martyres potuerint, sed vt exules, & Confessores venerari poterant. At neq. Baronius id docuit, neq. Vandalicæ persecutionis vllos martyres in Vetustiori M. obseruasse licuit superadditos. Negat etiam Ferrarius in Adnot. de his martyribus agi in tabulis Ecclesiæ Capuanæ, quas & ms., & impressas se vidisse profitetur, cū tamen id Baronius docuerit. Sed & hoc etiam imponit viro doctissimo; nam Casti, & Emilij Africana nomina ille perpendens, eosq. Africæ tributos in Romano martyrol. ac veneratos die 22. Maij, dum eosdem esse coniectat, eorundem etiam celebritatem Capuæ (quod iam Romanum M. affirmabat) peragi potuisse credidit, & quod eorum reliquias Episcopi Africani Capuam attulissent ex Victore coniecit, candidè addens in fine notationis *hæc tantùm nobis coniectura suppeditat*. Vtinam & nos solidi aliquid addere possemus. Suspicionem tamen nostrā obijcimus ex M. Vetustissimo, nempè eosdem facile esse sanctos martyres, qui Capuæ in libris nostris recoluntur, cum his, qui Apuliæ. Daunia enim Apulia non longissimè in Regno Neapolitano distat à Capua, facileq. Capuam insignē vrbem potuissent transferri S. martyres in Apulia coronati; ijsdē quippe nominibus in martyrolog. sancti cælites Apuliæ tribuuntur, quam in libris nostris, & Corbeiensi Capuæ. Quinimmo Castum, Emilium, & Saturninum iisdem etiam nominibus signatos exhibent in Apulia, quibus, & Capua cōsignant, præter Ammonium presbyterum, Romæ, non in Apulia veneratum, vt addit M. Vetustissimum. cui propter maiorem in locis distinguendis diligentiam magis etiam in hoc inniti libuit. *In Apulia Casti, & Emili* tantum meminit hac die Rabanus.

Romæ

Roma Balbina. S. Romanæ martyris Balbinæ filiæ Quirini, memoriam renouat Romanum martyrol. cum Beda. Vsuardo, Adone, Notkero, & aliis ad dië 31. Martii. Vetustius martyrolog. ex Corbeiensi, & libris nostris ad diem illã de S.Balbina silet. & in hac tantum recolit; quamquam martyrol. Antuerpiẽse biduo ante 4. Nonas Octobris S. Balbinam indicet, hac verò die prætereat. Equidem in fragmento ex Actis S. Balbinæ in codice Vaticano apud Aringhiũ Romæ subt. lib.3. cap.16. n.6. sepulturæ eius dies ita signatur. *Balbina post deuictum sæculi huius cursum sepelitur iuxta patrem suum martyrem Quirinum via Appia in cæmeterio Prætestati prid. Kal. Aprilis.* At cum S. Marcus Pontifex ex deuotione, qua S. Balbinam prosequebatur, cœmeteriũ Balbinæ construxerit, in quo sepeliri etiam voluit, facile accidere potuit, vt dum Sanctus Marcus ad Sancta Balbinam sepultus hac ipsa die pridie non Octobris venerabatur, etiam sancta virgo Balbina recoleretur, & non ex passione, sed ex celebritate hic etiam dies vtriusq. tam sanctæ Balbinæ, quam sancti Marci natalis euaderet. In pace S.Virginem quieuisse Acta ipsius, & S. Alexandri Papæ docere videntur; notat tamen Ferrarius ad diem 31. Martij ex SS.Flore in vita S. Hermetis, S.Balbinam in via obijsse cum in mare dermergenda cum aliis duceretur, & ad mare deportatam cum aliis esse nos etiam adnotauimus in Exerc. XII. de Vinculis S.Petri agentes. Quod si ita esset duplici corona redimita venerari S.Balbina deberet, virginitatis, & martyrij. Petrus de Natalibus videtur duas Balbinas agnoscere, alteram sepultam in cœmeterio Prætestati pridie Kal. Aprilis, cuius vitã strictim percurrit lib. 4. cap.19. & in pace quieuisse innuit, apud patrem suum Tribunum Quirinum depositam; alteram hac die pariter sine martyrio quiescentem his verbis. *Balbina Virgo Roma quieuit in pace, pridie nonas Octobris.* Diuersam à cœmeterio viæ Ardeatinæ, quod Balbinæ dicebatur, aliam Ecclesiam Romæ S. Balbinam habuisse ita inuenio in vetere hędino libro Canonicorũ Lucensium. *Septi solium, qui fuit ordinibus columnarum subnixus, fuit templum Solis, & Lunæ. Ibi prope est Ecclesia S.Balbinę.* At vna, & eadem duplici die, & duplici loco venerata esse potuit ex adducta ratione; Sanctam Balbinam sine alia depositionis additione tãquam martyrem in vetustis codicibus memorari animaduertimus.

Depositio S.Marci. S. Marcum Romanum Pontificem, & confessorem recolũt postridie M.Romanum, Beda, Vsuardus, & Ado cum alijs à Baronio ibi indicatis. Liber verò Pontificalis Damaso ascriptus hac ipsa die pridie nonas sepultum, ita disertè affirmat. *Qui sepultus est cæmeterio Balbinæ via Ardeatina, quod ipse constituens fecit pridie nonas Octobris.* De hoc cœmeterio ita scribitur in libro hædino veteri Canonic. Lucensium. *Cæmeterium Balbinę ad SS.Marcum, & Marcellianum via Ardeatina;* & de S. Marco Pontifice in alio pariter Pontificalis historiæ libro perantiquo in eadẽ Bibliotheca scribitur, *qui & sepultus est in cæmeterio Valbina Ardeatina, quem ipse insistens fecit pridie nonas Octobris.* Non negarem tamen eius memoriam fieri in Kalendario Hieronymiano peruetusto sequenti die, hoc est. *Nonis depositio S. Marci Papę.* quod ita etiam exprimitur in alio Kalẽdarij antiqui fragmento sub nomine Bedæ in eadem Canonicorum Lucensium Bibliotheca. *Nonis S. Marci Papæ.* Consonat Albo Floriacensis his verbis in vita S.Marci. *Qui obiit nonis Octobris, & sepultus est in cęmeterio Balbina via Ardeatina.* & in Pontificia historia sub nomine Luitprandi ita scribitur. *Qui nonis Octobris Confessor obijt.* Idem prostat in antiquissimo fragmento Bucherij pluries adducto. *Nonis Octobris Marci in Balbina,* & in Vetusto Kalendario Fronti Octobris *die 7. Nat. S. Marci.* Quinimmo, & S.Marci Episcopi Romæ memoriam renouant etiam die

sequenti Vetustius martyrol. libris nostri, & Corbeiensis codex, licet hi præsenti die eius celebritatem non taceant. Dubitari quapropter hic posset, ne repetita S. Marci veneratio, in consequẽtibus sibi inuicem diebus, duos fuisse S. Marci nomine Romanos Põtifices significaret. Petrus quidem de Natalibus, sicuti duas Balbinas diuersis diebus veneratas protulit, ita & clariùs duos S. Marcos descripsit lib. 9. cap. 23. & 24. Marcũ huius nominis Papam primum, natione Romanum, ex patre Probo, Felici primo Pontifici successorem sedisse annos 8. menses duos, ac dies x. natrat, & addit solum ex Pontificibus Romanis ad Sanctum Siluestrum vsque martyrium euasisse; sepultumq; vbi presbyter fuerat ordinatus, in Ecclesia S. Marci, quæ est in medio Romæ in regiõne Pinus, nonis Octobris. Alterum verò Marcum huius nominis secundum natione Romanum ex patre Prisco successisse docet S. Siluestro, & sedisse annos duos, menses vij. dies xx. & sepultum in pace in cœmeterio Babilæ via Ardeatina, pariter nonis Octobris: Ambos sancti titulo ornat, & res ab ipsis gestas seiunctim explicat. Quod si verùm esset, duplex S. Marci Romani Pontificis memoria in Vetustiori M. omni dubitatione careret; nihil autẽ in re difficili decernimus, & aliis, quibus ocium maius, & vberior eruditio suppetat, animaduertendum relinquimus. Basilicam S. Marci foras muros via Appia fuisse docet Bibliothecarius in Gregorio III. & re vera cœmeterium Prætextati erat via Appia, sed illam huius cœmeterij partem, in qua dudum S. Balbina deposita erat, vocari deinde cœptam S. Marci cœmeterium inter Appiam, & Ardeatinam viam, ex Actis Nicolai PP. Primi To 3. Conciliorum probat Aringhius lib. 3. cap. 17. Iulianum martyrem, quem Sancto Marco Romæ socium addit martyrologio Corbeiense, alibi non inuenio.

In Africa. Rogatus qui à Galesinio inter martyres Capuanos recẽsetur, hic Africanorum Antesignanus est, nec in numero, & nominibus discrepãnt libri nostri à Corbeiẽsi. Ianuarium cum Ammonio presbytero Romæ tribuit, non Africæ martyrol. Vetustissimum, omnibus Africanis martyribus silentio inuolutis; vnde mutilum esse, & duplici loco decurtatum dubitari potest. Romæ enim ad minus Sancta Balbina deficit. De Apulis martyribus nihil addimus ad ea, quæ initio huius notationis dicta sunt.

In Gallia. Non Fidis, sed Fidei nomen sanctæ virgini, ac martyri Agennẽsi martyrolog. Rõm. tribuit cum Beda, Vsuardo, & Adone, vt ibi notat Baronius: sed Fidis vbiq. nomen scriptum inuenio; nõ Fidei, vt amanuensis, aut tipographi errore apud aliquos legitur: nec diuersimodè scribit Notkerus. Quia vero Fides in nominatiuo dicebatur, potuit Fidei in genitiuo reponi, cum in hoc casu Fidis apud antiquos omnes scribi obseruetur præterquam apud Rabanum, qui *in Gallijs ciuitate Agenno natale S. Fidei martyris* habet. Acta S. Fidis exhibet summatim Petrus de Natalibus lib. 9. cap. 26. Mombritius vero diffusiùs: Surius To. 7. vt habet Baronius, & recẽter Saussayus: sed Acta eiusdem, vt extant in pluribus mss. edidit nuper Lebbeus T. 2. Biblioth. p. 528. cum libro de miraculis authore anonymo, sed antiquo, dum S. Fides in pago Rubenico in vicinia vici Conchacensis translata requiesceret. Sanctæ huius virginis aliqua habent Sammarthani in S. Caprasio primo Episcopo Aginnẽsi, ab eiusdem certamine ad palmã martyrij excitato. An emẽdandam martyrol. Vetustissimum, quod pro Fide Felicem, & pro Agenna Genuam dixit? vel alium martyrem esse Felicem Geneuensem credendum est? De Felice aliũde non mihi constat.

Autissiodoro. S. Romani Episcopi Autissiodorensis vitam breuibus percurrit Saussayus, breuissimè Hagiologium Frãco Galliæ Lebbei his verbis, Octobris pridie Nonas. *Autissiodoro Beati Romani Epi-*

Episcopi. Rabanus depositionis voce vtitur. *In ciuitate Autissiodoro depositio Romani Episcopi*. Appendix ad Adonem martyrem vocat, quod Sausayum latuisse video. *Pridie non. Octob. Autissiodori depositio Sancti Romani eiusdem ciuitatis Episcopi, & martyris*, & quod maius est, martyr etiam dicitur in Romano M., vbi Beda, & Ado à Baronio adducuntur testes, & Demochares, qui xvij. Episcopum illius Ecclesiæ numerat; At cap. 17. Historiæ Episcoporum Autissiodorensium narratur, sedisse annos 3. dies 4., & bonis operibus gloriosum, *vt fertur, decisione capitis martyrium* cõpleuisse pridie nonas, ac sepultum in Basilica S. Germani, Imperante Iustino minore. Sammarthani, qui decimum septimum Episcopum Autissiodorẽsem numerant, his tantùm verbis Romani meminerunt. *S. Romanus 6. Octobris.*

Nonis Octobris.

Romæ via Appia depositio Sancti Marcelli, & Marci Episcopi. In Capua Campaniæ Quarti, & Marcellini. Et Alibi Sanctæ Iuliæ. Sergi. Bacchi. Natalis Sancti Mathei Euangelistæ. *Et in Gallia Biturieas Ciuitate Augusti Presbyteri.*

OCTOBRIS 7.

IN hodiernæ sanctorum Tabulæ cum postridianis confusę sint in martyrol. Vetustissimo, vereri licet, dum hoc die Antiochẽses martyres adduntur, qui in libris nostris, & Corbeiensi M. ad sequentem diem pertinent. Ita verò illæ prostant. *Nonis Octobris. Romæ depositio Marci Episcopi. Et in Capua Marcelli, Quarti, Marcellini, & alibi Tulliæ, Sigiberti martyris. Matthei Euangelistæ. Beturicas Augusti presbyteri. In Antiochia Dionisi episcopi, Iannarij, Faustini, Martialis, Priuati, Eracli, Iuliani, Pelagiæ.* Aliter sed proximius ad codices nostros hodiernos fastos signat M. Corbeiense, in quo pro Nonis Octob. ix. Idus signatur. *Romæ Via Appia depositio SS. martyrũ Apulei, & Marcelli Episcopi, & Marci Episc. & Cõfessoris. In Capua Campaniæ Quarti, & Marcellini, & alibi S. Iuliæ, Syrgi, Bacci, & natalis S. Matthæi Euangelistæ. Bituricas ciuitate S. Augusti presbyteri, & Confessoris.*

Romæ. Marcellum Episcopum, & Marcum Episcopum, illum martyrem, hunc confessorem, præmisso Apuleio, item martyre, exhibet M. Corbeiense, & via Appia depositos addit, depositionis nomine rarò martyribus accomodato in martyrol. Vetustiori. Apuleium, & Marcellum nulla Episcopalis nota addita martyres recolit martyrolog. Romanum hac ipsa die; ubi notat Baronius de ijsdẽ meminisse Bedam, Vsuardum, Adonem, & alios ex Actis SS. Nerei, & Achillei. At in Actis illis Marcellum quidem memoratum inuenio, & Christi seruũ fuisse nuncupatum: de Apuleio autem nihil mihi, neque in Actis illis apud Surium, neque in peruetusto Hagiologio nostro inuenire licuit. Hos quidem cum martyrolog. Romano primùm Simoni Mago adhæsisse, deinde Petri Apostoli discipulos, capitis abscissione martyrium compleuisse narrat Petrus de Nat. lib. 9. c. 30. Marcellum fuisse Episcopum, vt in martyrol. Corbeiensi legitur, nullibi etiam inuenio. Vsuardum non Marcellum, sed Marcum, & Apuleiũ ex sectarijs Simonis,

Apoſtolorũ diſcipulos, & martyres refert eodem modo, quo Romanum martyrol. & totidem ferè verbis Ado, Notkerus, Bellinus de Padua, Maurolycius & alii, qui conſtanter Marcellum legũt. Vnde apud Vſuardum, Marcellus etiã videtur reſtituendus pro Marco,& Epiſcopalis titulus auferendus in martyrol. Corbeienſi. Marcellus enim vir illuſtris dicitur tantùm, & Petri diſcipulus in Actis SS.Nerei, & Achillei, & in Hiſtoria conflictus Petri Apoſtoli, & Simonis Magi, quam dedimus in Indiculo Apoſtolorum. Sed fortaſſe poſſet addi nomen præsbyteri, quia ita Marcellus nuncupatur in Actis Lini, quæ in hoc admittit Baronius ad annum Chriſti 69.n.19. De S.Marcello Põtifice Romano hìc nõ agi exiſtimarem omnino, quia vt alibi diximus S.Marcellus non Appia via, ſed Salaria in cœmeterio Priſcillæ depoſitus fuit, quod vocatum etiam fuit ad S. Marcelli, vt eſt apud Bibliothecarium in Vigilio. Nihil autem emendandum ſuccurrit in libris noſtris, cum Marcellus nequaquam enuncietur Epiſcopus, niſi deſiderari poſſet Apuleius, aut forte pro Marcello legẽdus eſſet Marcellianus, vt mox animaduertimus.

Marci Epiſcopi. Videantur, quę de S.Marco Epiſcopo, & confeſſore dicta ſunt pridie huius diei. Viæ Appiæ locus ſuperadditus, quamquam cęmeterio Prætextati, vbi S. Marcus depoſitus penes aliquos ſcriptores dicitur, facile accomodari poſſet, celebre tamen via Appia fuiſſe Marcelliani, & Marci cœmeteriũ nõ eſt negãdum ex Bibliothecario in Vita Ioannis PP. ſeptimi. *Laborauit*, inquit, *in cæmeterijs Beatorum martyrum Marcelliani, & Marti, Damaſiq. Sancti Pontificis*. Sanctos hos martyres extra vrbem ſepultos, deinde in vrbem translatos, ignoto prorſus ſepulcro, ætate noſtra inuentos in Eccleſia S.Coſmæ, & Damiani cum S.Felicis Papæ corpore, & S.Tranquillini præsbyteri, hãc retinuiſſe vetuſtam, marmoreamque epigraphem refert Aringhius lib.3. cap. 12. *Hic requieſcunt corpora SS.Marci, & Marcelliani, & Tranquillini presbyteri*. Vnde cũ S. martyr Marcus nõ dicatur Epiſcopus, alium eſſe à Marco hac die memorato vix dubitarem, ac proinde Marcellianũ in Marcellum non eſſe commutandum, præſertim, quòd de his diſertè agat M. Vetuſtius noſtrum ad diem 18. Iunii, vt ibi diximus. Hoc addere viſum eſt, ne Sanctus Marcus Epiſcopus, ſeu Pontifex Romanus pridie veneratus, ac ſepultus ad S.Balbinam Via Ardeatina hìc cum Sancto Marco, & Marcelliano confundatur; quoniã in vetuſto hædino codice Canonicorũ Lucenſium, in quo eſt Index cœmeteriorũ vrbis, ſcriptũ ſit, *Cymiterium Balbinę ad Sanctos Marcum, & Marcellianum via Ardeatina*. Cœmeterij Calliſti partem, Prætextati vocatam prius, deinde Balbinæ fuiſſe via Appia iam diximus die præterita, ſed quia cęmeterium illud peramplum viæ Ardeatinæ veteri incumbebat, potuerunt hi ab aliquibus via Appia, ab aliis via Ardeatina recenſeri. Iam proximũ fuiſſe, & cõtiguum S.Balbinæ, ſeu Prætextati cæmeterium, vbi S. Marcus Pontifex ſepultus fuit, cęmeterio Damaſi, ſiue SS.Marcelliani, & Marci adducta Bibliothecarij verba ſuadent. Vnde nihil mirum Baſilicam S.Marci Papæ foris muros vrbis apud eundem Bibliothecarium in Gregorio III. via Appia reponi, apud alios via Ardeatina: quæ ad confuſionem nominum tollendam libuit adijcere.

In Capua Campanię. Additionem animaduertentes factam Capuæ de regione Campaniæ, dubitationem ingeſſit, ne alia alibi Capua Vetuſtioris martyrol. noſtri ſcriptoris nota fuerit. Aliam quidem apud Geographiæ lexographos nõ inuenio, ſed in Epiſtola Siricij Papæ ad Anyſium, & Epiſcopos per Illyricum conſtitutos in Collectione Holſtenij p. 189. video memorari in partibus illis Capuenſe Concilium, quod à Capua illius regionis vrbe, vel opido dictum nõ dubitarem; vnde fortaſſe Antiquarius Vetuſtioris martyrolog. ſiue Illiricus S.

Hiero-

Hieronymus addiderit *Capua Campaniæ*. Hos tamen martyres Quartum, & Marcellinum alibi in editis martyrologiis Capuæ tributos non inuenio, prætetquã in Appendice, seu inter spuria Adonis, vbi totidem verbis hac ipsa die memorantur. Eos Ferrarius etiam prætetit, sicuti Michael Monachus in sanctuario Capuano. Quartus, & Quintus memorantur, ex via latina Capuam translati vj. Idus Maij in Romano martyrolog., & ex vetusta in musiuo opere pictura idem Michael Monachus P. I. Sanctuarij adolescentulos Quartum, & Quintum fuisse putat. Sed de his egimus ad diem 5. Maij, & alius est Quartus hic memoratus. Quartũ presbyterũ Capuanũ nonis Nouembris recolit Beda, & in Vetustiori nostro martyrolog. eadem die Quartus veneratur, alius à socio Marcellini, cuius neque alibi memoriam inuenio. Marcellum addit M. Corbeiense, & forte presbyter ille, cuius in musiua pictura meminit idem Michael monachus, & ex eo Vghellius in Episcopis Capuanis, nec difficilis commutatio nominis Marcelli in Marcellinum esset.

Alibi. Deformatum hic agnosco M. Vetustissimum, pro Iulia enim Tulliam exhibet, non modo contra fidem nostrorum codicum, sed Romani M., Vsuardi, Petri de Natalibus, Bellini de Padua, Maurolyci, Galesinij, & aliorum, qui Iuliam venerantur hac die, non Tulliam; præsertim, quia aliam maculam in eum incuriosus induxit librarius, dũ nomina Syrgi, & Bacci, seu Sergi, & Bachi in vnicum nomen *Sigibarci* oscitanter conuertit. Sanctam Iuliam Augustæ Euphratesiæ agonem compleuisse habet martyrol. Romanum sub Marciano Præside, quemadmodum etiam Vsuardus: sed amplius narrat, cum Sergio, & Bacco eodẽ loco fuisse sepultam: non quòd eodem tẽpore, & sub eodẽ iudice certamen absoluerit, sed diuerso cum Iulia scilicet sub Marciano Præside: Bacchus vero & Sergius in persecutione Maximiani, sub Antiocho Duce Orientis coronati fuerint, vt habent eorum Acta diffusiora ex Metaphraste apud Surium Tom. x. Quinimmo eadem Acta percurrens Ado, Bacchum ante Sergium in ipsis tormentis animam efflauisse narrat, in ciuitate nomine Barbaleso prope regionem Limitaneorum, siue in præsidio Surorum: Sergium vero in ciuitate Rosaphorum, seu Risapha; sed pauco post tempore piorum manibus S. Bacchi corpus trãslatum esse, vbi Sergius iacebat, & iuxta illũ fuisse depositũ: subdit autẽ, *Vbi, & Virgo Iulia, quæ sub Martiano Præside martyrium consummauit, sociata martyribus sepulta quiescit*. quod etiam repetit, & confirmat Notkerus. Quemadmodum ergo Bacchus hac die 7. Octobris veneratur, quia tunc Sergius eius socius palmam acquisiuit, vt Acta testantur, licet ille per dies aliquot ante Sergium martyrium fecerit: ita, ne socij certaminis, & sepulcri disiũgerentur, de Iulia euenisse par est credere, vt scilicet eodem sepulcro cum sanctis martyribus Sirgio, & Baccho tumulata, eodem die venerationem acciperet Augustæ Euphratesiæ, vt habet cũ Romano martyrol. Vsuardus. Ambos Bacchum scilicet, & Sergium missos in vrbẽ Euphratesiam, ibi martyrium compleuisse, non tamen simul, & eodem die, habet Menologium Canisij, neq. iisdem tormẽtis: Menologiũ verò Basilij, proscriptos illos missos fuisse à Massimiano Imperatore Augustinopolim refert, vbi agonem compleuerint; hoc est Bacchum diutissimè cæsum, Sergium post calceamenta ferrea, acvtis clauis referta, gladio amputata ceruice palmam accepisse. An Augustinopolis eadem vrbs sit cum Euphratesia, & Rosapha, & Sergiopoli, vt vocat Euagrius lib. 4. Hist. cap. 27. incertus, qui vetustius martyrol. concinnauit, incertum locum scripsit *alibi*.

S. Matthei. Nullibi præterquam in mss. adductis libris hac die video S. Matthei Euangelistæ natalem memorari, neque aliquid addendum mihi succurrit ad ea, quæ ad Indic. Apostolorũ adduxi.

Bitu-

Bituricas. De S. Augusto presbytero agit Romanum martyrolog. hac ipsa die ex Gregorio Turonensi, ex quo vt notat Baronius acceperunt Maurolycius, & Galesinius. At præter mss. adductos codices eius etiam memoriam renouat Appendix ad Adonē. Nihil de eo exhibet Lebbeus in Patriarchio Bituricēsis pauca Saussayus ad hanc diē. Sammarthani in Desiderato vigesimo Archiepiscopo Bituricensi S. Augusti meminerunt, & ab eo, qui famulus S. Desiderati fuerit circa annum 550. ædificatam fuisse Ecclesiam S. Martini prope Castrum, ibiq. Abbatem præpositum ab eodem Desiderato referunt.

VIII. Idus Octobris.

Sanctæ Reparatæ. In Antiochia Diunisi Episcopi. Ianuarij. Faustini martyris. Martialis. Priuati. Eracli. Iuliani. & Pelagiæ.

OCTOBRIS 8.

REpetuntur non sine aliqua confusionis suspicione Antiocheni martyres, pridianis tabulis expressi, in M. Vetustissimo, saltem pro maiori parte nominū, immutato tamen loco Antiochiæ ibi signato, cum incerto *alibi*, & diuerso numerandi ordine videlicet. *VIII. Idus Octobris. Antiochiæ Pelagiæ, & alibi Iuliani, Martialis, Priuati, Fastini. Romæ Eusebi, Eracli, Dionysi, Candidi tituli sui. Laodaciæ Frigiæ natalis Diodori, & alibi Attici, Lugduli, Septimi, Iuli. Galliæ ciuitate Colonia Aggripina Sācti Gereon, & aliorum cccxcij. martyrum. Creta ciuitate Augusta natalis Affreniç. Parisijs ciuitate Sanctorum Dionysij, Eleutheri presbyteri, & Rustici Diaconi. Romæ Marcellini, Gemini, Nuuij, Sanctę Primina. Cilicia Taraci, Probi, Andronaci. Depositio Beati Farinilfi*. Dissonant hæc à libris nostris nostris, & martyrol. Corbeiensi, tùm quòd Antiocheni martyres cum Dionysio Episcopo anteacta die referuntur, tùm quòd alij postridie iuxta ordinem nostrorum codicum, & martyrol. Corbeiensis, in hodiernis fastis recensentur; nos nihil immutantes libros nostros, & Corbeiense martyrol. in concordi fastorum lectione sequi maluimus. In hoc ita breuiter hodierni cælites annotātur. *viij. Idus Oct. In Antiochia Dionysij Episcopi, Ianuarij, Faustini mart. Martialis, Priuati, Eracli, Iuliani, Pelagiæ.*

S. Reparatæ. Clarissimæ in Thuscia martyris Palestinæ Cæsariensis locum agonis subticuerūt in Vetustiori M. libri nostri, sed neq. nomen hac die exhibēt M. Vetustissimū Antuerpiēse, neq. Corbeiense. Non ita Romanum, Rabanus, & Beda: Adonem addit Baronius de more pro eius Appendice: nec tacuit Notkerus, qui eius Acta delibat: strictim etiam eadem habet Rabanus, & Petrus de Nat. lib. 9. cap. 39. quæ diffusiora Mombritius. Habemus & nos eadē acta in peruetusto Hagiologio nostro ms. sub die viij. Idus Octob. in quibus durissima, quæ sustinuit tormenta præclara puella nuncrantur, nō sub Decio Imperatore, sed sub Decio Præside, & ciuitas, in qua nata nobili genere agonē cōpleuit Cæsariensis dicitur, nō verò additur in Palestina. Sed Cæsareæ Palestinæ agonē cōpleuisse ante Petrum de Natalibus docueruut Rabanus, & Notkerus. De Sancti corporis translatione Florētiam processu temporis docet idem Petrus de Natal., modum autē non docet. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ indicat Florētiæ recoli 8. Octobris. Corpus vero Lucæ asseruari in Ecclesia S. Ioannis, & rursus in Indice Sanctorū

corporum

corporum, quæ diuersis locis assignantur repetit corpus *S. Reparatæ virginis, & martyris Lucę in Ecclesia S.Ioãnis: Theani in propria Ecclesia*. Theani corpus S. Reparatæ Virginis, & martyris quiescere docuit Vghellius T.6. Italiæ sacræ in Ecclesia Theanensi. Templum verò insigne S.Reparatæ dicatum, antiquitus cõstruxisse tantum Florentinos docet idem Vghellius in Metropoli Florentina, penes quem nihil de S. Virginis corpore ibi asseruato legisse memini: eidẽ tamen vrbi eandẽ astruit Baptista Mãtuanus de sacris diebus lib.10.

Cæsariensis eram viuens: post fata cadauer
Venit in arua meum Fæsulis subiecta, cubatq;
Quà Tuscus decurrit aquis torrentibus Arnus.

ad carmina hæc, quæ Molanus adducit sub hac die in additionibus ad Vsuardũ, in nota marginali ad verbũ illud *cubatq;* addit *apud Arnenses in territorio Bononię*. At dictum est alibi celebriores præsertim martyres pluribus in locis veneratos esse, tanquam illic in corpore requiescerent, quòd ibi notabilis tantum reliquiarum portio seruaretur, vt de S. Reparata accidere potuit, quam antiquitus Lucæ in Etruria celebrem fuisse non dubito. Ecclesiam habuit suo nomini dicatam, & quæ Plebs totius ciuitatis in vetustis monumẽtis illius Basilicæ nũcupatur. Hæc vt plurimũ solo sanctæ virginis, ac martyris titulo vocatur, aliquando SS.Reparatæ, & Pantaleonis, nunc insignis Collegiata SS.Ioannis, & Reparatæ dicitur ex contigua S. Ioannis Baptistæ Ecclesia, olim & ante Christi aduentum Idoli alicuius superstitioni dicata, vt antiqua fert traditio, & ipsius templi structura suadet. Corpus S. Virginis, & martyris ibi aliquando quieuisse aliqua mss. tradunt, nunc verò vbi requiescat, & an ibi reliquiæ eius sint ignoratur. In omnibus Lucensis Ecclesijs calendarijs eius celebritas notatur, & in Kalendario Hieronymiano peruetusto Canonicorum Lucensium ita legitur mẽse Octobris. *VIII. Idus Reparatæ Virginis*. In vetusto codice sacrarum cęremoniarum in eadem Biblioteca eidem præfixo calendario scribitur. *In die S.Reparatæ Vespera maiores, & Missa ad S. Reparatam*. In alio Breuiario hædino penes me mense Octobris ita signatur. *VIII. Idus Reparatæ Virginis, & martyris*. In libro mſ. penes me in quo Italica lingua notantur Historiæ sanctorum, quorum corpora in Vrbe Luca requiescũt pag. 1. ita legitur. *Corpus S. Reparatæ Virginis, & martyris iacet in Ecclesia S. Ioannis maioris*, & p.101. vita Sanctæ Reparatæ ex Hagiologio nostro, aut consimili, desumpta narratur, atq; in ea ad calcem hęc Italicè adnotata leguntur p.103. *Sanctissimum eius corpus* (S. Reparatæ) *sepultũ fuit à Christianis valde deuotè, & deinde translatum Florentiam, & inde Lucam, quod iacet in Ecclesia S. Ioannis maioris, & vocatur S.Ioannis, & Reparatę, cuius corpus veneratur à supremo magistratu in eius solemnitate*. Vetustus non est liber, sed à Laurentio Trenta nobili ciue Lucano scriptus anno 1585. ex latinis, & vetustis, vt profitetur, monumẽtis, & antequã Cæsar Franciottus Historiam Sãctorum Lucensium ederet. Appendix ad Adonem S. Reparatæ aliam martyrem superaddit 8. Idus Octobris. *Item Reparatæ, & Goelæ virginis*.

In Anthiochia Dionysi. Antiochenos SS. martyres, quorum Antesignanus Dionysius Episcopus est, nullibi memoratos inuenio, præterquam in Molano ex Coloniensium Carthusianorum additionibus ad Vsuardum, his verbis. *Item Dionysii Episcopi, Ianuarij cum socijs eorum*. Hi socij, supra Dionysium Episcopum, & Ianuarium, quinque in libris nostris numerantur, excepta Pelagia, quæ in ijsdem seiunctim recenseri videtur, licet in M.Corbeiẽsi aliis videatur sociari, quemadmodum in M. Vetustissimo pridie huius diei, vt ibi adnotauimus; hac enim die ibi Dionysius Episcopus Antiochiæ non recolitur, & alibi incerto

loco

loco Iulianus, Martialis, Priuatus, Faustinus indicantur, qui dempto Eraclio, inter Romanos martyres ab eodem martyrol. annumerato, ijdem sunt nominibus cum quatuor ex Antiochenis. Hærebam hic autem, an deprauatio ascribenda esset libris nostris, & Corbeiensi, an verò Antuerpiensi. Apud Galesinium videbã ex libris scriptis, sed quibus parum fidendũ sit, Autissiodori Sanctos Dionysium, & Faustinum tribui: apud Ferrariũ vero in notis adhanc diem in Generali catalogo Galesinium,& Molanum adduci,quasi locum venerationis SS.Dionysii, Ianuarij, & Faustini tacuerint, sed expressè Galesinium videbam pro Dionysio, & Faustino Autissiodorum signare, & ex eo nudis verbis Saussayum in suplemento transtulisse. Cum ergo in hodiernis fastis Dionysium, Ianuarium, & socios, inter quos Faustinus numeratur, ex pluribus codicibus signatos viderem, nõ difficile existimaui Antuerpiensis M. antiquarium, vt repetitam aliquorum SS. martyrum venerationem ab hodiernis tabulis auferret,in pridianas Dionysium Antiochenum Episcopum, ac socios transtulisse; quã incongruam translationem conuincit S.Pelagia Antiochena, quæ omnibus martyrologijs, vt mox adnotabimus viij. Idus Octobris, non verò Nonis recolitur. Vix autem dubitarem,Galesinium pro Antiochiæ decurtato nomine, Autissiodori legisse,vel etiã ita scriptum esse in suis malæ notæ libris, vt frequenter animaduertimus. At sicuti vitiatum in hoc esse M. Antuerpiense coniectamus, ita veremur in Romanis martyribus mutilos esse libros nostros, & M. Corbeiẽse, & post Pelagiam, reliquosq. martyres Antiochenos restituẽda in illis esse ad hanc diem verba illa, *Romæ Eusebi, Eracli, Dionysi, Candidi tituli sui*. Sed aliorum codicum fide destituti, nihil asserere audemus, sicuti de titulo Candidi nihil adhuc inuenisse fatemur.

Et Pelagiæ. Trium sub Pelagiæ nomine sanctarum mulierum memoriam renouant hac die Græcorum Menologia, tam Sirleti, quam Basilij. Tarsensem in Cilicia martyrem hic nõ agnosco sub Diocletiano coronatam, cum inter Antiochenses martyres numerari Pelagia hæc in adductis mss. videatur. Hierosolymis pœnitentem Pelagiam recolit M. Romanum emendatum, & peccatricem, seu pœnitentem omnia ferè latinorum martyrologia non indicato venerationis loco hac die recolunt. At quæ Hierosolymis in Monte Oliuarum pœnitens narratur, Antiochena altera est, ex Antiochia Syriæ, vt notant Menologia, sed quia hæc in cella inclusa quieuit in pace, & in libris nostris,Corbeiẽsi,& Antuerpiensi,nulla addita pœnitentis distinctiua nota,inter martyres recensetur, alteram potius Pelagiam, & tertio loco à Græcis veneratam indicare videntur. Hæc pariter ex Vrbe Antiochiæ Syriæ, nobilibus orta parentibus, in eadem vrbe militibus circumdata Præsidis iussu, quòd Christiana esset, timens integritati suæ, ad orientem orans, vt intacta ad Deum rediret, honestè induta, mirante Præside impollutum spiritum Deo reddidit, sub Numeriano Imperatore, vt addit Menologium Basilij; inchoato quidem in captura martyrio, non vero per tormenta, ita largiente Domino, absoluto. Hanc sub Numeriano virginem obijsse non implicat, quemadmodum de pœnitente à Nonno S.Episcopo conuersa implicaret, quod Baronius iure redarguit. De puella hac virgine,& martyre Pelagia Antiochena Homeliam habuit 42. D.Ioannes Chrysostomus, in qua Acta ex Menologijs adducta oratorio stylo percurrit, & martyrem non semel appellat.

Natalis

VII. Idus Octobris.

NAtalis Sancti Domnini martyris. In Ciuitate Laodociæ Frigiæ natalis Diodori. Et alibi Attici, Bodduli. Luddoni. Septimi. Iu ij. In Gallia Ciuitate Coloniæ Agripini Natalis Sanctorum cccxvij. martyrum, quorum nomina Deus scit. In Prouincia Creta Ciuitate Augusta natalis Sanctæ Afræ martyris. Parisius natalis Sanctorum Diunisi Episcopi. Eleutheri Diaconi, & Rustici præsbyteri, & Confessoris. Romæ Marcellini. Gemuini. Nuuij, & inter duos Lauros Sanctæ Primine. In Cilicia Taraci. Probi, & Andronici.

OCTOBRIS 9.

ABundat in libris nostris supra M. Corbeiense, & Antuerpiense Sanctus Domninus martyr, quẽ forte vti Sanctã Reparatã in pridianis fastis addere potuerunt Lucenses clerici, quòd in Vrbe, & Ecclesia illa, cuius vsui codices nostri inseruiebant, sanctus martyr Domninus peculiari veneratione recoleretur, & cui adhuc Ecclesia dicata extat; eiusdem tamen memoriam agunt omnia ferè latinorum edita Martyrologia, Romanum in primis, Beda, Rabanus, Vsuardus, & eius Acta Mosandri industria ex antiquis mss. libris eruta, prostant apud Surium nouissimæ editionis Tomo x.; & eadem, in aliquibus nonnihil diuersa, extant etiam in peruetusto Hagiologio nostro; in quo pariter Domnini certamen signatur quinto decimo milliario à ciuitate Iulia Chrisopoli prope flumen Sistiorionem vij. Idus Octobris. De hac vrbe videndus est Cluuerius Italiæ antiquæ lib. 1. cap. 27. p. 269., qui putat S. Domninum martyrem cæsum esse circa Fidentiam, & Fluuium Sisterionem; Iuliam verò vrbem Parmã esse, quæ an aliquando Chrysopolis dicta sit valde ambigit. De corpore S. Domnini in Burgo quiescente meminit Luitprandus Hist. lib. 1. cap. xi. *iuxta Fluuium Sesterrionẽ ad Burgum in quo Sanctissimi, ac pretiosi martyris Domnini* (Dominici aliqui legunt) *corpus positum est.* Post S. Domninum libri nostri Laodicenum martyrem referunt Diodorum, seu Theodolum, qui in M. Corbeiensi ita hodiernos fastos auspicatur. *VII. Idus Oct. In Ciuitate Laodicia Phrygia natalis Sãcti Theodoli. Et alibi Attici, Ludduli, Septimi, Iuli. Colonia Agrippina Ciuitate natalis Sanctorum trecentorum septemdecim martyrum. In Prouincia Creta, ciuitate Augusta natalis Sancta Afra martyris. In Ciuitate Vienna multorum martyrum. Parisius natalis Sanctorum Dionysii Episcopi, Rustici presbyteri, Elemberij Diaconi. In Centulo Monasterio, translatio corporis B. Bicharij Confess. Roma Marcelli, Genuini, Nuuy, Iusti. Inter duas Laurus Sancta Primine, Custi, Iulii. In Cilicia Taraci, Probi, & Andronici. In Centulo Monasterio depositio corporis B. Bicharii Cõfess. Corbeia Monasterio depositio Theodori Abbatis.* Iã verò in pridianis tabulis adnotauimus M. Antuerpiense minus cũ Corbeiẽse, & nostro cõgruere; quoniã in superiore diẽ, Ladicenũ in Phrigia martyrem Diodorum, vel Theodolum, cum reliquis incerti loci martyribus, aliisq; hac ipsa die veneratis cælitibus, minus appositè transtulerit, confusosq. esse in

codice illo vetustissimo sequentes dies vsque ad v. Idus Octobris infra patebit. Vnde videtur restituendum *VII. Idus Oct.* à verbis illis *Laodicie Frigie*, vsque ad finem lateculi iam superiori die integrè appositi. Equidē martyres, qui vij. Idus Octobris signantur in codice Antuerpiēse, ex fide nostrorum codicum, & M. Corbeiensis ad vj. Idus pertinent, demptis Diodoro, & Dionysio, qui malè ex iam supra recensitis reiterari videntur. Ex pluribus Laodiceæ nomine vrbibus hìc signāter exprimitur Laodicea Phrygiæ, seu Lydiæ regionis ad Sycum fluuium. Diodorum martyrem hunc Phrygem vocant, tam libri nostri, quam M. Antuerpiense bis repetitum; Theodolum verò M. Corbeiense. Diodotum cum Didymo Græci venerantur Laodiceæ die x. & xj. Septembris cum Diomede, & Dydimo, sed exprefsè illic signatur Laodicæa Syriæ.

Alibi. In libris nostris non quatuor incerti loci martyres, vt habent MM. Antuerpiense, & Corbeiense, sed quinque recoluntur: post Atticum enim antesignanum Buddulus numeratur, qui in illis desideratur, & pro Lugdunio Lugdulus, siue Luddulus in ijsdem scribitur; neque alibi horum memoriam licuit inuenire.

In Gallia. Antiquarius Gallicus Coloniam Agrippinam Vbiorum vrbem Germaniæ, in Gallijs constituit, deficit proinde vox illa in Gallia in M. Corbeiensi; sed in Gallijs retinet M. Antuerpiense, nempe in Gallia superiore vti vocat S. Athanasius in epist. ad solitarios, quem emendādum, vel more astrologico explicandum monent Sammarthani, cum re vera Agrippina sit in ea Galliæ parte, quæ Ptolemæo Germania inferior dicitur. Penes eosdem To. 4. Galliæ Christianæ scriptores extant, qui Coloniam Agrippinam in Gallia reposuerint. Anonymos in hac vrbe martyres recolunt libri nostri numero cccxvij. totidemq. M. Corbeiense. Nouemdecim supra trecētos cum Gereone habet ad hanc ipsam diem Notkerus. Trecentos decem & octo Petrus de Natalibus cum Gerone, siue Gerione, sed die sequēti VI. Idus, ex Beda, Vsuardo, Adone, Romano M. & alijs recentioribus, quorum plurimi existimāt sanctos martyres fuisse ex legione Thebea. Numerum auget M. Vetustissimum ad cccxcij. nisi mendum sit in numerali nota. Videnda, quæ de socijs S. Gerionis, & alijs martyribus Mauris postridie annotamus, & ad diem xv. Octobris.

In Prouincia Creta. Ex centum vrbibus olim dicta fuit Creta Insula Hecatompolis. Inter has plurimas vrbes aliquando Augustam fuisse apud scriptores cum non inuenerim, facile fuit suspicari Cretæ nomen in libris nostris fuisse corruptum, præsertim quòd Prouincia non Insula dicatur. Appendix ad Adonem mendum adesse confirmauit, ac emendationem subiecit. Ita enim scriptum refert vij. Idus Octobris. *In Prouincia Rhetia Ciuitate Augusta Sanctæ Afræ martyris.* Nomen martyris Afræ commune est, tam libris nostris, quam martyrolog. Corbeiēsi, licet Affreuiæ habeat M. Antuerpiense, & pariter legat *Creta ciuitate Augusta.* At si pro Creta Rhetia scribatur nomen vrbis, & martyris ritè componitur, vel si mauis etiam Rætia, sine aspiratione aliquibus scriptoribus nomen vsitatum. In hac vrbe Vindelicorum Afram martyrem venerari testes sunt M. Romanum, Vsuardus, & Ado ad diē v. Augusti. De sancta Afra, & Afro aliqua diximus ad diem v. vj. & vij. illius mensis. Dies Passionis S. Afræ Augustanæ non exprimitur in Actis apud Surium, & Vicelium; vnde mense Augusti potuit esse, vel translationis celebritas, vel natalis martyrij, sicuti & hac ipsa die, quando alterutrum affirmare mihi difficile est.

Parisius. De Dionysio Parisiensi, & socijs longissimæ sunt apud scriptores sacræ Galliæ disceptationes. An idem fuerit cum Areopagita Atheniensi digladiātur ciuili bello recentiores. Docti aliqui viri

viri non consentiunt eosdem esse, & inter posthuma ad martyrologium Rom. animaduersa Lucæ Holstenij, accerimi iudicij viri, & eruditi scriptoris Romæ edita, adnotatum lego, omnia martyrologia Dionysium Atheniensem Episcopũ, & martyrem ab hoc Dionysio Parisiensi Episcopo, itemque martyre clarè distinguere, *quos, inquit, nunc vulgò omnes Hilduini auctoritate, & exemplo male cõfundunt*. De Parisino tantum hîc agitur iisdem verbis, quibus Milletus aduersus de Launoy testatur prostare in mſ. martyrologio S. Eusebij ex Corbeiensi Bibliotheca, quod idem facile est, ac editum à Dacherio. Celeberrima in Gallia deputationis monumenta colligunt ex Sirmũdo, Milleto, Laonoyo, & non dum edito Marino Sammarthani fratres in Dionysio T.4. Galliæ Christianæ, & litem sine decisione relinqunt. Nec plus in hac cõtrouersia mihi assumere licet, quam Vetustioris martyrologij codices velint, in quibus de Atheniẽsi seiunctim agitur.

Romæ. Appendix ad Adonem, cuius auctor sicuti multa ex cõsimili Vetustiori nostro martyrol. mutuatur, ita etiã hac die scribit. *Romę Marcellini, & Genuini & inter duas Lauros Priminæ*. Rectè quidem ad fidem librorum nostrorum, & M. Antuerpiensis, sed diminutè. Ad Genuinum enim, siue Gemuinum addũt Nuium, vel Nouium, & amplius Iustum M. Corbeiense. Plures Marcellini nomine Romani martyres in Romano martyrol. recoluntur, & etiam in Vetustiori nostro, nullus cũ Genuino, siue Gemuino. Via Labicana cœmeteriũ erat inter duas lauros vocatum milliario tertio ab vrbe, vt latè describit Aringhius lib.4. cap.9. Romæ subt. Ibi sepultam, vel veneratã indicant S. Priminam libri nostri, & martyrol. Antuerpiense, quam Primiuam vocat martyrol. Corbeiense. An *Firminæ* potius legendum esset? Hæc in cœmeterio inter duas lauros vnà cum Lucilla, conspicuæ sanctitatis fœmina, in persecutione Diocletiani cubiculum sibi cõstruxit propè corpus S. Tiburtij Senatoris, & ipsius monitu, & BB. Marcellini, & Petri, horum corpora in eadem crypta inter duas lauros deposuit, vt ex eorundem Actis habetur. Verisimile enim admodum esset, tam dirę persecutionis tempore sanctas mulieres Firminam, & Lucillam, in tam pio exercitio versantes martyrio etiam fuisse coronatas. Cum vero tam Appendix ad Adonem, quam libri nostri, & Antuerpiẽsis Priminam omnino retineant nihil muto.

In Ciliciæ. Omnia ferè latinorum martyrologia de SS. in Cilicia martyribus Tharaco, Probo, & Andronico agũt infra ad diem xi. Octobris, ad quam diẽ extant Acta eorundem Proconsularia, ab Heriberto Rosuueido integritati suæ restituta Tom.x. nuperæ editionis Surij. In his post trinam interrogationem, & sæuissima tormenta, sanctos martyres confossos esse in Amphiteatro v. Idus Octobris, scribitur ad calcem ex relatione clericorum Ciliciæ. In Tarso Ciliciæ agonem perfecisse videntur docere alia acta ex Metaphraste, sed pugnãt cum actis Præsidialibus, quæ passionis diuersa loca distingunt: locum verò consummati certaminis nõ exprimũt. Quia autẽ celeberrimi martyres non ex una patria erãt, Tarachus nempe ex vrbe Claudiopoli, Probus ex ciuitate Perge Pamphyliæ, Andronicus Ephesinus, fieri potuit, vt non tantum in agonis loco recolerentur, sed educti è specu, vbi primùm sepulti fuerunt, translationis etiam celebritatem, & natalem haberent. Vnde varię eorundem cõmemorationes exurgere potuerũt, vt apparet in M. Vetustiori nostro, in quo eorum memoria agitur v. Aprilis, xiij. Maij, & xxvij Septẽbris, vbi videnda sunt, quæ diximus. Fortasse etiam accidit, vt sancti martyres, quia in pluribus locis passi sunt, in memoriam celebrati ibi agonis dies festos vbique habuerint. Pompeiopoli primùm capti sunt. Secunda interrogatio facta est in Tarso Ciliciæ. Tertia in Azorbo Ciliciæ ciuitate, vt habenr Gesta Præsidialia. Menologium Basilij,

Mopsuestiam Archiepiscopalem vrbem Ciliciæ trāspositos, agonem compleuisse affirmat die xij. Octobris; qua etiam die in Menologio Canisij venerantur. Azorbum ciuitatem corruptè legi in actis illis Præsidialibus veritus sū, minus verò corruptè in martyrolog. Vetustissimo ad diem v. Idus Oct. *In Anazoboni*. Vtrobiq; enim restituendum putarem Anazarbo, quę Ciliciæ vrbs est Dioscoridis Botanici patria.

VI. Idus Octobris.

IN Africa Eusebij. Eraclij. Dionisi. Septimi. Sciendi. Salsi. Et Alibi Caiti. Quintasi. Septimini. Venusti. Beati. Secundi. Donati. Serene. Criscenti. Taraci. Probi. Andronici. Nicceti. Vitalis. Firmini. Eracli. Cassi. Eusebi. Florenti. Victoris. Agripini. Marusi, cum alijs cccxxx.

OCTOBRIS 10.

IAm diximus cælites, qui vij. Idus Octobris in M. Vetustissimo recensentur ad vj. Idus die pertinere ex aliorum, tùm mss. tum editorum librorum consensu. Quapropter sub nono die signatos in hunc decimum sacros illius fastos ità retulimus. *VII Idus Octobris. Frigia Diodori, & Dionysii. Africa Eusebi, Eradi, Dionysii, Septimæ, Secundæ, Salsæ, & alibi Caiti, Quintisi, Septimini, Venusti, Beati, Secundi, Donati, Serenæ, Crescenti, Taraci presbyteri, Andronici, Nicetæ, Vitalis, Firminæ, Eracli, & alibi Cassi, Eusebii, Florenti, Iocundi. Agrippinę depositio Sanctorum martyrum Maurorum cum alijs cccxxx.* Neq. enim in codice illo ad vj. Idus Octobris alij martyres indicantur, nisi aliqui ex Africanis iam cum anteacto die confusis hoc pacto. *VI. Idus Octob. In Africa natalis Eusebi, Eracli, Dionysi, Secundæ, Salsæ.* Neque antiqui exceptoris erratum in venerabili illo S. Vvillibrordi codice tātum arguunt libri nostri, sed ita etiam expressè conuincit martyrol. Corbeiense. *VI. Idus. Octobris. In Africa Eracli, Dionysii, Septimię, Secundæ, Salsæ. Et alibi Caiti, Quintasi, Septimi, Venusti, Beati, Secundi, Donati, Sereni, Crescenti, Taraci, Probi, Andronici, Nicęti, Natalis, Firmini, Heracli, Cassi, Eusebi, Florenti, Victoris, Agrippinę, Mallusii, cū alijs trecentis triginta martyribus. Eodem die natalis S. Cerbonij in Populonio.* Idem confirmant codices mss. Galesinij alioquin non optimæ notæ; ex his enim Africanis martyribus aliquos, præter quam apud ipsum ex libro scripto inuenire non licuit, sub hac ipsa die his verbis. *In Africa Sanctorum martyrum Euboraci, Eusebij, Sereni, & Probi.* Corruptè quidē, nam in martyrol. Antuerpiensi, & libris nostris non modo Eusebius est antesignanus, sed dubitare licet Euboracum pro Eraclio scriptum esse, sicuti certum est, Serenum, & Probum Africanis permisceri, qui disiuncti omnino sunt. Sufficiat autem hinc haurire, Africanos, aliosq. enumeratos martyres ad hanc diē pertinere. Eusebium in Corbeiensi exceptoris vitio desiderari crederem.

Et alibi. Nouem incerti loci martyres numerantur in libris nostris, in Corbeiensi, & iisdem prorsus nominibus in Antuerpiensi ante Taracum Probum, & Andronicū; de quibus iam latè dictum est alibi, & nuper in pridianis tabulis. Quamquam enim in fine actorum eorūdem sacrorum pugilum scriptum sit agonem

nem compleuisse v. Idus Octobris, diuersis tamen diebus, & pluries veneratos esse monuimus; & licet impossibile non sit alios etiam martyres Taraci, Probi, & Andronici nomine donatos eadem die martyrium fecisse, vel veneratos esse, difficile tamen videtur eadē tria nomina simul, & iterum tribus alijs martyribus conuenire. Facilius id quidem accidisset si Taracus Presbyter fuisset, & Andronicus tantum socius inter incerti loci martyres numeraretur, vt habet martyrol. Antuerpiense. Nec Petrus de Natal. dissentit, dum lib. 9. c. 51. titulū fecit ad historiam eorundem martyrū *de S. Tharaco presbytero, & Andronico mart.* licet re vera ex ipsa actorum serie appareat, quòd Tharacus Ciliciæ non presbyter, sed miles fuerit emeritus, & senex lxv. annorum. Vnde suspicari subijt, ne in M. Antuerpiensi nomen Probi, quasi breuiatum presbyteri librarius legerit, & ita in exemplo scripserit. Sed mirum quod sequenti die martyrol. Vetustissimum presbyteralem titulum non Tharaco, sed Andronico tribuit. Post hos sub eadem classe martyres incerti loci *alibi*, quatuor alij cælites laureati numerantur in martyrol. Antuerpiēsi, nempe Niceta, Vitalis (non Natalis vt habet Corbeiense) Firmina (Firminas est eidem Corbeiensi, & libris nostris) & Eraclius. Qui enim sequuntur tanquam alterius incerti loci martyres in eodem martyrol. Antuerpiense recensentur, videlicet Cassius, Eusebius, Florentius, & Iocundus, quorum postremus in codicibus nostris, & Corbeiensi, non Iocūdus, sed Victor nuncupatur. Ex his Cassiū, & Florentium, cum socijs septem sub Maximiano coronatos, narrat Petrus de Natal. lib. 9. cap. 46. apud Beronam vrbem Galliarū, eosq; ex ccclx. militibus fuisse, quos ex Mauritania pro corporis sui custodia in Galliam Imperator deduxerat. Narrat autem post quam legionē Thebeam Maximianus occiderat, hos sanctos milites illum auersatos in diuersa loca fugisse. Inter quos cum præcipuè essent Cassius, Florentius, Geron, Malosus, & Victor, cum trecētis quinquaginta quinque, trino martyrio tribus in locis coronatos esse, ac vna & eadem die ab Ecclesia veneratos ex Hellinando affirmat idē Petrus de Natalibus, qui eorum certamina ita distinguit. Cassius, & Florentius cum alijs vij. apud Vrbem Beronam circa Rhenum, vel vt legunt alij, Veronam, vel Petronam; Geron cū socijs cccxviij. apud Coloniam Agrippinam; Malosus, & Victor cum socijs xxx. post alios fuisse coronatos apud Francorum Xanthum, siue Troiam nuncupatam vrbē. Cassium & Florentium recolit martyrol. Romanum Bonnæ in Germania, Coloniæ Agrippinæ Gereonem cum alijs cccxviii. & in eiusdem territorio Victorem, & socios. At Helinandus ex quo accepisse videtur Petrus de Natalibus, & qui SS. Gereonis, & sociorum martyrium scripsit apud Surium T. x. Gereonem, Victorem, Cassium, Florentium cum eorū socijs ex legione Thebæa fuisse manifestè docet, & passos vt supra, ac diuersos esse à trecētis, & quinquaginta martyribus, qui pro fide catholica trucidati cum S. Gereone, & socijs quietem tamen & sepulcrum habuerunt.

Agrippini. Agrippinæ omnino legēdum esse, pro Vrbe non martyre, quæ iam notauimus, & sequentia docent, & ita prorsus legūt martyrol. Vetustissimum, & Corbeiense. Gereon hic non exprimitur, sed Mallusius, qui est vnus, & idē. Monent siquidem Vsuardus, & Ado Gereonem cognomento fuisse dictum Mallosium, vnde Petrus de Natalibus, & alij emandandi sunt, qui Gereonem, & Mallosium, siue Mallutium duos diuersos martyres putant. De Mauris martyribus hic agi, monet M. Antuerpiense, sed hos ex Helinando iam diximus diuersos esse à militibus stipatoribus Maximiani, seu potius à socijs S. Gereonis, quorum memoriam egit Vetustius nostrorum martyrol. pridie huius diei. Nec mirum est eos cum S. Mallusio, seu Gereone recenseri, quoniam in eodem loco sepulti

sepulti sint: & quamquam Mauri post Gereonem, & socios coronam acceperint non eodem tempore, simul tamen venerationem accepisse idem Helinandus docet. In cuius historia cum non cccxxx. Mauritaniæ milites, seu Mauri martyres sint, sed cccl. nisi numeralis nota corrupta sit: alij videntur esse ab his, quorum expresse memoria agitur infra Idibus Octobris. Libri enim nostri cum MM. Corbeiensi, & Antuerpiensi anonymos milites omnino legũt cccxxx. quo numero ab Helinando designantur socij S. Victoris, vnde legendum videretur. *Victoris, Agrippinæ cum Mallusio*. In eodem enim Territorio Coloniæ Agrippinæ cum Victore cccxxx. milites veneratur martyrol. Romanum hac die. Sed videnda est distinctio, quam ex Helinando infra adducimus Idibus Octobr. Addit M. Corbeiense ad calcem huius laterculi memoriã S. Cerbonij Episcopi Populoniensis, qui in nostro & Antuerpiensi desideratur; quamuis in Ecclesia, cuius vsui fuerunt libri nostri, S. Cerbonij memoria celebris sit, & propè Vrbem Lucam Ecclesia S. Cerbonio dicata existat, penes quam dudum sacrarum virginum Parthenopeum fuit, nunc Reformatorum S. Francisci Asceterium perdurat.

V. Idus Octobris.

IN Aceruo Siciliæ Sancti Tanasi Presbyteri. Ampodi. Placidi. Fausti. Ianuarij. Martialis. Marcelli. In Antiochia S. Eraclei. *Et in Gallia Turonis S. Venantij Abbatis, & Confessoris.*

OCTOBRIS 11.

DIem hunc, quẽ in omnibus ferè MM. latinorũ, Sanctis Tharaco, Probo, & Andronico Cilicibus martyribus dicatum legimus, in libris nostris rectè ne sit exaratum ansam, præbent dubitandi septem numerati martyres, qui Siciliæ apud illius insulæ chorographos non inuenio, & tamen ita scribitur in M. Corbeiensi. *V. Idus Oct. In aceruo Siciliæ S. Athanasij præsbyteri, Ampodi, Placidi, Fausti, Ianuarij, Martialis, Marcelli, Iuuiniani. Antiochia S. Eraclij. Eodem die S. Nicasi, & aliorum martyrum*. Suspicionem auget M. Vetustissimum Antuerpiense, in quo ita legitur. *V. Idus Octobris in Anazobori Ciliciæ natalis Taraci, Probi, & Andronici præsbyteri, Ampodi, Placidi, Fausti, Ianuarij, Marcialis, Marcelli. Antiochia Eracli*. Plurimũ enim differũt Aceruum Siciliæ, & Anazaborũ Ciliciæ licet Ciliciæ, & Siciliæ nomina facilè possent simul immutari, & cõfundi. Ferrarius qui in Catalogo SS. Italiæ nullos hac die Siculos martyres profert, in Catalogo nouo Sanctorum die xi. Octobris. *Milij in Sicilia plurimorum Sanctorum martyrum sub Tertullo Præside* memoriam recolit, & ex martyrologio Siculo accepisse in notationibus fatetur. An Mylæ oppidũ intelligit, siue Siciliæ peninsulam, in qua solis boues pascua habuisse fabulantur poetæ? An aceruum circa Mylas illud esset, quod Seneca natural. quæst. lib. 3. cap. 26. lutum, stercorosumq; quidpiam vocat, & quod in lictus impingit mare circa Messanam, & Mylas? diuinandum mihi non est. Quòd vero in codicibus nostris, & Corbeiense nulla de Tharaco, Probo, & Andronico memoria hac die recolatur, causa esse potuit, quia duobus præcedentibus diebus, & alibi

de

de ijsdem abundè actum sit. In M. Antuerpiensi ad diem vij. Idus monuimus potius Anazarbo legendum esse, quam Anazoboro. Neque mendum ab eodem codice credimus abesse, dum Andronico præsbyteratus ordo iungitur, cum in Actis Præsidialibus adolescẽs, & puer Andronicus vocetur cap. 3. Vnde subiit dubitare, ne in illo deficiat post Cilices martyres etiam Siculorum memoria, quæ à Tanaso, uel Athanasio presbytero incipit in libris nostris, & Corbeiensi martyrolog. In hoc non modo sex sacri athletæ Siciliæ tribuuntur sub Athanasio præsbytero, sed Iuuinianus additur, in martyrologio nostro, & Antuerpiensi præteritus. De his non agit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Maurolycius tamen Siculus horum, mutatis aliquibus nominibus, meminit, non Siciliæ sed incerto loco. Ita enim hoc *ipso die Sanctorum Anastasij presbyteri, Placidi, Genesij, & sociorum martyrum*. Ex quo accepisse videtur Romanum M. emendatum, vel ex veteribus mss. vt ibi notat Baronius.

In Antiochia. S. Eraclius Antiochenus, præterquam in adductis mss. nostris codicibus, alibi non comparet.

In Gallia Turonis. Non xi. hac die, sed xiij. Octobris Venantium Abbatem, & Confessorem refert Romanum martyrol. cum Vsuardo, & Saussayo, qui eius vitam percurrit ex Gregorio Turonensi. Hac tamen die v. Idus eius meminit Rabanus, Notkerus, & Appendix ad Adonem. Ex additis ad martyrologium nostrum non dubito.

IIII. Idus Octobris.

IN Prouintia Siriæ Sanctorum Euacri, & Prosini. In Aegypto Eustasi presbyteri. In Campania Ciuitate natalis Sanctorum Eucaristi. Fortunati. Prisciani. In Rauenna via Laurentina natalis Sancti Edisti. Romæ via Aurelia Calesti. Saturi. *Beturicas Sancti Opinionis presbyteri*.

OCTOBRIS 12.

VBerius, magisque distinctum in signandis locis comparet in hodiernis fastis M. Antuerpiense S. Villibrordi, vtinã non magis confusum in reliquis, videlicet. *IIII. Idus Octobris. Roma natalis Hedisti. In Syria Eustati presbyteri, & Eucaristi, Burri, Donata. Et in Campania Patra ciuitate Fortunata, Euagri, & Proferie, Fortunati, Prisciani. Roma Caelesti, Saturi, Beturi, Casi, Pillonis, Focei Episcopi.* Ab hac serie non parum differunt libri nostri, & illis magis consonum martyrol. Corbeiẽse, nimirum *IV. Idus Oct. In Prouincia Syria Sanctorum Euagri, Prosiria. In Ægypto Eustasii presbyteri. In Campania natalis SS. Eucaristi, Fortunati. In Rauenna via Laurentina natalis S. Edisti. Roma Calesti, Saturi. Bituricas Sãcti Opinis*. Sed conferendi codices sunt, & expendendi.

In Prouincia Syria. Non Euagrium præsbyterum Syriæ consignat martyrol. Antuerpiense cum Prosinio, sed Eustasium præsbyterum, qui in nostris codicibus, & Corbeiensi Ægyptius dicitur, & Eucaristum, qui ijsdem Campanus est. Exuberat tamen in Burro, & Donata, in libris nostris, & Corbeiensi præteritis, & cum Rabano magis conuenit, qui ita retinet *IV. Idus. Roma natale Hedisti, & in Syria Eustasi prasbyteri, & Eucharisti Burri, Donati*. Maurolycius quoque Eu-

Eustathium præsbyterum in Syria veneratur, Eustachium vocat Galesinius, vt puto ex Petro de Natalibus, qui lib. xi. n. 283. ita habet. *Eustachius presbyter ipso die (iiij. Idus Octobris) in Syria in Christo dormiuit. In Scythia* habet Bellinus de Padua. At cũ hic veluti cõfessor in Domino quieuisse dicatur, ab Euacrio, & Prosinio, siue Prosiria in libris nostris, & Corbeiensi tamquam martyres veneratis, videtur differre. Euagrium, Priscianum, & socios martyres Romæ, non in Syria recolit Romanum martyrol. emendatum, sed vt fatetur Baronius ex veteribus mss. apud Galesinium; penes quẽ in Edistio confusionem agnoscit, dum cãdidè addit, *In aliquibus codicibus in Syria hi passi dicuntur.* His cum libris nostris, & M. Corbeiensi consonat Appendix ad Adonem. *In prouincia Syriæ Euagri, & Prosyria. Item Eustachij præsbyteri.* Quia verò Prosiriæ etiam legit M. Corbeiense, Prosiniæ, vel Prosiriæ, non Prosini retinendum in libris nostris concedimus. Priscianus, qui in Romano M. legitur, & Romæ tribuitur, inter Campanos in iisdẽ codicibus numeratur, in quibus Ægyptius presbyter Eustasius minima differẽtia Eustachius dicitur.

In Campania Ciuitate. Vrbis nomen silent libri nostri, Corbeiense M. neque vocem ciuitatis apposuit. Antuerpiense *Patra ciuitate* in Campania reposuit, nouasq. mihi ambages peperit, donec viderim ex Historia S. Fortunatæ scripta ab Autperto præsbytero apud Caracciolũ in sacris Ecclesiæ Neapolitanæ monumentis, Patriam vrbem Linternum dici, ad quã ex Cæsarea Palestinæ, translatum corpus Sanctæ Fortunatæ fuit, & euersa Patria ciuitate translatũ deinde Neapolim Rabanus, & Notkerus, qui Fortunatam tantum martyrem memorant, nomen Patræ Campaniæ postponunt, & Patriam pariter ita legunt *In Campania Patriæ Fortunatæ.* Eucharistiũ enim cum Bunio, Bonato, & Eustatio Præsbytero, vt diximus, Syriæ tribuunt. Appendix ad Adonem ita tantum habet *In Campania SS. Eucharisti, Fortunati, & Prisciani.*

Rauenna. Via Lauretina legit Romanum M. & Edistium martyrem Rauennatem hac die recolit. Sed Romæ non modo martyrol. Antuerpiense initio laterculi Hedistium tribuit, sed etiam Notkerus, mutata prima nominis litera. *Romæ natalis S. Bodisti martyris.* At Rauennæ Edistium nobilem eius ciuem in postrema Diocletiani persecutione coronatum 4. Idus Octobris refert Ferrarius in catalogo SS. Italiæ, cuius corpus via Lauretina inter Rauennam, & Classem sepultum affirmat ex monum. Eccl. Rauenn. & Hieronymo Rubeo lib. 2. Hist. Baronius testes adducit Bedam, Vsuardũ, & alios recentiores, inter quos Galesinium esse non dubito, qui animaduertit sepultum esse Edistium Rauennæ via Lauretina, quã Laurẽtinam plerosq. vocare addit, sed malè, cum Lauretina dicatur à nemore lauris cõsito. De eo ita agit Petrus de Nat. lib. xi. n. 282. ex antiquis vt profitetur martyrologiis. *Hedistius martyr apud Rauennam via Laurẽtina passus est iiij. Idus Octobris.* Et Vvãdelbertus pariter 4. Idus Edistium Rauẽnatem martyrem in suo metrico martyrologio veneratur.

Romæ. Quia via Aurelia Calestus, & Saturus hic recensentur, qui infra pridie Idus Octobris repetuntur, nisi in martyrol. Antuerpiensi, & Corbeiensi idem scriptum esset, timuissem à librarij errore. Sed repetitionis aliqua causa esse potest, ac proinde videnda sunt, quæ ad illum diem annotamus.

Beturicas. In martyrol. Antuerpiensi pro eo, quod scriptum est, *Beturi, Casi, Polionis* legerem Beturicas Opolionis, vel Opionis, vt habet Saussayus. Epionẽ vocat Petrus de Nat. lib. 11. n. 284. presbyterum Asturicensem. Codices nostri habent Opimonem. Appendix ad Adonem hac ipsa die legit. *Biuricas Opizionis presbyteri.* Quod est Gallici antiquarij additamentum, sicuti addit etiã Molanus ad Vsuardũ, cõfessorem tantũ S. Opionem appellans. Bituricas, & Biturigas vocant martyrologi vrbem Biturigum.

In

III. Idus Octobris.

IN Spanijs Godoba Ciuitate Fausti. Marciæ. In Calcidonia natalis sanctorum Adriani. Fausti. Ianuarij. Marcelli. In Alexandria Athanasi Episcopi.

OCTOBRIS 13.

SPaniam pro Hispania legi apud medij æui scriptores alibi animaduertimus. Sed Godoba pro Corduba merus librarij lapsus est. Nō tamen codices omnes ciuitatem exprimunt, sed martyrol. Antuerpiense regionem ita tantùm exhibet *III. Idus Octob. In Spanis Fausti, Marcialis, Adria. & in Calcedonia Marcelli, & alibi Fausti, Ianuarii, Marcelli, Alexādri, Anathasi Episcopi.* Cum libris nostris magis conuenit martyrol. Corbeiense nimirum. *III. Idus Oct. In Hispaniis Corduba ciuitate Fausti, Martia. In Calcedonia natalis Sancti Adriani. Itē Fausti, Ianuarii, Marcelli. In Alexādria Athanasii Episcopi, & Confessoris.* Romanum martyrol. Cordubæ in Hispania natalem signat Fausti, Ianuarij, & Martialis cum Vsuardo: Beda Faustinū, Marcum, & Adriam habet, hac ipsa die: Ado verò eosdem Cordubenses martyres, adnotato etiam certamine, vti apud Vsuardum hac die prostat, recolit die 28. Septēbris. Appendix autē ad Adonem iij. Idus Octob. ita retinet: *In Hispania Corduba ciuitate SS. Fausti, Martialis, & Ianuarii martyrum*; & tamen dum Faustus bis in libris nostris Antuerpiēsi, & Corbeiensi repetatur, insurgit suspicio an Ianuarius cum Hispanis martyribus computandus sit, vel inter incerti loci cælites reponēdus. Suspicionē augēt Rabanus, & Notkerus, qui inter Hispanos Ianuarium non recensent, sed tantum vt Beda habēt. *In Hispaniis natale Fausti, Marci, & Andriæ,* siue Adriæ. Diuersi quapropter hi esse videntur ab Hispanis Fausto, Martiale, & Ianuario, qui in Rom. M. venerantur, & quorū Acta habet Lucius Marineus apud Surium T. x. quia diuersi in Hispania venerationis dies 28. Septēb., diuersiq. socij diuersos esse suadent. Libri nostri nonnisi Faustum, & Marciam referunt, vt etiam martyrolog. Corbeiēse. Rabanus, & vt vidimus, Notkerus, cum M. Antuerpiense, & Beda, Andriam, vel Adriam addunt, fortasse ex Chalcedonensi Adriano formatam: pro Adriano enim, quem silent, Chalcedone Marcellum tantum codices illi exhibent; sed & alium Marcellum inter incerti loci martyres numerat martyrol. Antuerpiense, qui Chalcedonensis vnicus est in libris nostris, & M. Corbeiensi, in his non Martialis, sed Marcia constanter legitur. Petrus in catalogo lib. 9. cap. 61. Faustinum, Ianuarium, & Martialem numerat in Hispanijs, & agonem breuiter refert ex Adonis martyrologio iij. Idus Octobris. Quod quidem ex aliqua Adonis Appendice haurire potuit, non illa die ex Adone, vel edito à Rosuueydo, vel optimæ notæ mſ. nostri: cum in eo nihil tale prostet ad diem iij. Idus Octobris.

In Chalcedonia. Si martyrolog. Antuerpiense, ut plurimum in signandis locis magis accuratum, Calcedoniæ non Adrianum, sed Marcellum assignaret, & alterum Faustum cum socijs *alibi* incerto loco statueret, nos codicibus nostris innixi, Chalcedoni Adrianum, Faustum, Ianuarium, & Marcellum simul tribuissemus. Verum quia videtur etiam ab Adriano reliquos diuidere martyrolog. Cor-

Corbeiẽſe, rem in ſuſpenſo relinquimus. Marcũ pro alio Marcello exhibet Maurolycius, & ita Chalcedonenſes ſignat. *eadem die* (iij. Idus Oct.) *SS. Marci, Marcelli, & Hadriani in Chalcedonia*, quod totidem verbis repetit Galeſinius ex libro ſcripto, vt habet in Notationibus.

In Alexandria. Anaſtaſium Epiſcopum Alexandriæ recolit Molanus, ex Beda in Additionibus ad Vſuardum, & his verbis Rabanus, & Notkerus. *In Alexandria S. Anaſtaſij Epiſcopi*. Anaſtaſium Epiſcopum vocat M. Antuerpienſe, ſed Alexãdri nomen ibi præponitur non Alexandriæ, facili librarij inuerſione. Conſtanter ibiq. libri noſtri, & M. Corbeienſe exhibent *in Alexandria Athanaſium Epiſcopum*, & vt addit Corbeiẽſe *confeſſorem*. De Athanaſio Alexandrino Epiſcopo, & celeberrimo confeſſore, ac doctore agit Romanum M. ad diem 2. Maij ex Beda, Vſuardo, Adone, ac cœteris latinis: quinimmò etiam ex Græcis in Menologio Sirleti. At dies hæc in calendario Græcorum non eſt ſancti, & magni Patris obdormitio, ſed reliquiarum translatio. Ita enim legitur apud Genebrardum die 2. Maij. *Translatio reliquiarum Athanaſij magni*, contra quàm exiſtimauerit doctiſsimus Baronius, qui diem xv. Kal. Februarij à Græcis translationi dicatum putat. Deficit quidem dies 18. Ianuarij in Menologio, ſiue Sirleti, ſiue Caniſij, ſed in eodem Græcorum calendario ad illam diẽ ità legitur *Athanaſius, & Cyrillus Alexandrini Epiſcopi*, quo pariter die non translatio, ſed commemoratio vitæ, & obitus vtriuſq. ſancti Epiſcopi proſtat in Menologio Baſilij. Ex celebritatis tamen communione non ita certum argumentum deſumi videtur, quòd illo die S. Athanaſius in pace quieuerit cum S. Cyrilli eodem die memorati natalis in Menologijs ſit die 9. Iunij. Vnde aliquas coniecturas hic addere libuit, S. Athanaſium in terris eſſe deſijſſe mẽſe Octobris. Probabile admodum eſt literas Nicenæ ſynodi, quas ad Syluestrum Pontificem datas exhibet Baronius ad annum Xpi 325. nu. 171. ſtatim à Niceno Concilio abſoluto ſcriptas eſſe. Hæ cum ſignatæ ſint die viij. Kal. Iulias, vel eo die, vel præcedenti ſanctæ ſynodo coronidem impoſitam fuiſſe ſuadent, hoc eſt die 23. vel 24. Iunij. Quinque menſes poſt Nicenum Concilium Alexandrum Athanaſij prædeceſſorem advixiſſe diſertè teſtatur Theodoretus lib. 1. cap. 25. Quinimò idem Athanaſius apologia ſecunda docet non integros menſes fuiſſe. *Non dum* inquit, *quinque menſes præterierãt cum B. Alexander mortem obijt*. Feſtinatam tũc fuiſſe Athanaſij electionem ſcribit Epiphanius Hæres. 69. Mos enim in illa Eccleſia erat *non cunctari poſt obitum* Epiſcopi in ſucceſſoris electione, ne ſcilicet cõtentiones in populo fierent. Immò Græcus auctor vitæ S. Athanaſij ita de eius præpropera electione ſcriptũ reliquit. Defuncto Alexandro Athanaſius, *vt morum ſucceſſor, ita ſtatim etiam Throni euadit*. Electio igitur intra paucos dies perfici potuit, hoc eſt ad mẽſem Nouembris. Sedit autem Athanaſius, vt Ruffinus, qui tunc cum Melania in Ægypto erat, teſtis eſt lib. 2. cap. 3. non integros annos quadraginta ſex; docet enim defunctum eſſe *quadrageſimo, & ſexto anno ſacerdotij ſui*, hoc eſt non adhuc completo. Et quam quam Cyrillus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, quadraginta & ſex integros annos videatur ſignare epiſt. 1. quibus Athanaſius moderatus ſit Eccleſiã: numerũ tamen integrũ potuit accipere, & rotundum, quamuis aliquot diebus eſſet poſtremus annus decurtatus, cum hiſtoriam nõ ſcribet. Decurtatũ enim aliquot diebus nouiſſimum annũ, quamuis erret in numero, docere videtur Menologium Baſilij, dum quadraginta duos annos pro quadraginta ſex ita interprete Arcudio recenſet. *Quamobrem mortuo Alexandro in eius loco ſuffectus Athanaſius incredibile eſt quanta propter orthodoxam fidem, quadraginta duos annos, aut nõn multo ſecus pertulerit*. Quod ſi ab eius ſedis annis aliquot dies aufer-

auferrentur, non difficile esset beatum eius obitũ in mensem Octobris incidisse. Hæc coniectando libuit afferre, ne contra fidem codicum nostrorum Athanasiũ in Anastasium vertere cogamur. Præsertim quia alibi martyrologium nostrũ de tam insigni confessore memoriam nõ exhibeat. Candidè tamen silendum non est, in vita D. Athanasij à Græco, & vt profitetur coæuo auctore scripta, & quæ prostat ad calcem Tom. 2. operum D. Athanasij Commelianæ editionis, tempus, tam sedis, quam obitus consignari quadragesimo sexto anno sacerdotij, & decimo octauo die mensis Ianuarij, Gratiano, & Probo consulibus. At cum dies ille in Occidẽte celebris fuerit antiquitùs, tùm propter memoriam Obdormitionis Deiparæ, tùm ob solemnia cathedræ S. Petri, difficile non esset natalem S. Athanasij in alium diem fuisse transpositum.

II. Idus Octobris.

NAtalis Sancti Calixti. Romæ Via Aurelia in Cimiterio Calepodi. Cælesti. Episcopi. Saturi. In Cappadocia. Lupi. Ampodi. Modesti. Luciani. Saturnini. Simplici. Saturi. Placidis. Cordoba Ciuitate sancti Lupi. Aurelij. *Lugduno Galliæ Translatio corporis Sancti Iusti Episcopi.*

OCTOBRIS 14.

DIstinctum martyrij diem à sepultura, causam esse putarem, cur Callistus Romanus Pontifex bis in vetustiori nostro recolatur, puta præsenti die, & iiij. Idus Octobris, vt etiam indicãt alia mss., & ibi adducta MM.; quorum Antuerpiense eius hic venerationem repetit. *II. Idus Octobris. Romæ Calisti Episcopi, & depositio Paulini Episcopi. In Cantia, & alibi Cappadociæ Campania Saturi, Lupi, Ampodi, Modesti, Luciani, Saturnini, Simplici, Saturi, Placidi, Domni, Lupi. Lugduno Iusti Episcopi, & Aureli.* In memoria Calesti, siue Callisti Pontificis consonat M. Corbeiense, dum in alijs potius cum libris nostris, quam cum Vetustissimo M. illo congruit, videlicet. *II. Idus Octob. Romæ via Aurelia in cœmeterio Calepodij Calesti Episcopi, Saturi. In Cappadocia Lupranpodi, Modesti, Luciani, Saturnini, Simplici, Saturi, Placidi. Cordoba ciuitate Lupi, Aureliæ, Maximi. Lugduno Galliæ translatio corporis S. Iusti Episcopi, & Confessoris.*

Calisti. Alium Romæ Callistum cum socijs Felice, & Bonifacio recolit martyrol. Romanum die 29. Decembris, cui astipulari addit Baronius, Bedam, & vetera mss., sed ibi in Vetustiori nostro M. Callistus non recolitur, sed Felix, & Bonifacius. Callistum sanctum, summumq; Pontificem pridie Idus Octobris martyrio coronatum, docet Historia Pontificalis Luitprando ascripta. Albo verò Floriacensis iij. Idus, qui addit sepultum fuisse in cœmeterio Calepodij via Aurelia milliario iij.. In eodem loco via Aurelia sepultum cum Adone, & Vsuardo hac ipsa die confirmat liber Pontificalis Damaso tributus *pridie Idus Octobris*, quo quidem die sancti huius Põtificis memoriam Romæ celebrari consueuisse docet antiquũ Fronti calendariũ *XIV. die Mensis Octobris Nat. S. Calisti Pontificis*, & antiquissimum fragmentũ Romani M. apud Bucherium mense Octobris. *Pridie Idus Callisti in via Aurelia milliario tertio*. De Calepodij cœmeterio via Aurelia vidẽdus Aringhius

lib. 2. cap. 12. penes quem fragmenta quædam extant Actorum SS. Callisti ex pluribus mss. In his habetur, diem hunc pridie Idus Octobris non esse celebrem, quòd in illo S. Pontifex in puteū demersus, & saxis obrutus martyrium compleuerit, sed quia post dies decē, & septem Asterius presbyter de puteo eum leuauerit, & in cœmeterio Calepodij sepeliuerit, quemadmodū etiam narrat Ado, & Acta habent, tam apud Surium, quam in peruetusto penes me Hagiologio. In his Priuatus miles socius additur, non Saturus: sed S. Priuatum eodem tempore plumbatis cæsum Petrus de Natalibus lib. 9. cap. 78. ab Asterio presbytero sepultum esse narrat xvi. Kal. Nouembris, ad quem diem illius nō meminit M. nostrum. Cum vero ibi addatur Austerium, seu Austerium præsbyterum, post sex dies præcipitatum è Pōte, à fidelibus apud Ostiam fuisse tumulatum xiiij. Kal. Nouembris; vt infra patebit, iam dies depositionis S. Callisti in diem iiij. Idus Octobris incideret; quādo in Vetustiori nostro M. etiā recolitur. Vvandelbertus S. Callistum socium aliquem in certamine habuisse cecinit, non tamen nomine exprimit. Priuatum Molanus addit ad oram libri, sed Saturus, tum hac die, tum 4. Idus Callisto iungitur in libris nostris, & martyrol. Corbeiensi, quando etiam in Antuerpiensi memoratur, non vero in hodiernis fastis. Cum Priuatus, in omnibus ferè martyrologijs Latinorum indicatus, hic non compareat binomium fuisse dubitaui, & sub Saturi nomine hic venerari, sed lucem aliunde non habeo. In Kalendario peruetusto Hieronymiano Canonic. Lucensium Octobris II. Idus legitur *S. Callisti Papę*, & IV. Idus *Callisti, & Agri* mihi prorsus ignoti.

In Cappadocia. Ante Cappadociæ martyres depositionem Paulini Episcopi habet martyrolog. Vetustissimum, in Cantio Brittaniæ promōtorio, vt ibi apparet, Cantiam vocat Beda. Sed superadditus S. Paulinus Episcopus alibi mihi hac die non comparet, facile S. Paulinus est, cuius memoriam agunt M. Romanum & Rabanus Eboraci in Anglia ad diem 10. huius mensis. Ex socijs S. Augustini primum Archiepiscopum Eboracensem fuisse habet Richardus Smitheus Episcopus Chalcedonensis in Flor. Hist. Eccl. Anglor. lib. 1. cap. 4. vbi plurima de Sancto hoc Paulino colligit. Vnde in Cantia vbi regem conuertit, & alibi potuit eius memoria venerari. Cappadociæ martyres xij. numerantur in martyrolog. hoc vetustissimo, sed non omnes Cappadociæ tribuendi videntur. Luxatas eiusdem hodiernas tabulas vereri licet, nec facile esset asserere quid Campaniæ nomine significare antiquarius ille velit, an regionem, vel martyrem, cum id neque in libris nostris, neque in Corbeiensi prostet. In hoc ex duplici martyre, Lupo nempe & Ampodio vnus male conflatur Luprampodius: hoc autem diuiso reliqua octo cælitum nomina consonant, sicuti in M. Antuerpiensi, si post Placidum, nō Domni, sed Cordubæ restituatur, & Lupo Aurelius, ex interpositione S. Iusti superadditi trāspositus, iterum societur. Romæ sanctos martyres Ampodium, Modestum, Fortunatum, Lucianum, & alios ex libro scripto, sed malæ notæ adfert Galesinius, eos Romæ de more tribuens, vbi locus non indicatur, qui tamen Cappadoces ex libris nostris, & MM. Antuerpiense, & Corbeiēse disertè sunt. Ex his non signato loco Saturninum tantùm, & Lupum exibet Maurolycius ex Bellino de Padua, vnde accepit eadem Molanus. Eorundem etiam meminit M. Romanum, vbi notat Baronius, Lupi tantum Bedam meminisse, sed in veteribus mss. Lupum, & Saturninum indicari.

Corduba Ciuitate. Aureliam pro Aurelio habet M. Corbeiense, in quo etiam Maximus additur. Aureliam etiam ità retinet Rabanus. *Corduba ciuitate S. Lupi, & Aureliæ*. Ità etiam Appendix ad Adonem pridie Idus Octobris *Cordubę SS. Lupi, & Aureliæ*. Aureliam pariter cum Lupo habet Norketus. Ferrarius item in catalogo nouo sanctorum Cordubæ

dubiæ in Hispania pridie Idus Octobris SS. martyres Lupum, & Aureliam recolit ex Ioanne Marieta lib. 2. de SS. Hispaniæ; Is tamen, qui, quo tempore passi fuerint, non exponit, neque se in Tabulis Ecclesiæ Cordubensis id legisse fatetur. Pro Aurelio igitur Aureliæ restituẽdum in libris nostris facilè assentior.

Lugduni. Translationem S. Iusti Episcopi Lugdunensis notant etiam hac die, cum M. Corbeiensi, & nostro Notkerus, Appendix ad Adonem, Maurolycius, Molanus. Saussayus in Ecclesia Lugdunensi recoli hac die testatur secessum S. Iusti in Ægyptum, seu ad Eremum, non de Eremo. Petrus tamen de Natalibus lib. 9. cap. 66. hunc diem obitus S. Episcopi in Eremo cõsignat, & confirmat ex decessu etiam S. Viatoris post dies septẽ, hoc est xij. Kal. Nouembris, quemadmodum S. Iustus prædixerat, & excepit Petrus de Natalibus ex Adone, qui Viatoris lectoris obitum consignat die 21. Octobris, & transitum S. Iusti in eremo die 14. Martyrologium etiam S. Sabini de Leuitania mſ. die 14. Octobris ita habet *eodem die transitus S. Iusti ad Eremo*, quem alij interpretãtur secessum ad eremum. Sed nihil etiam vetaret eodem die in Eremum secessisse, & inde trãslatum fuisse Lugdunum eius corpus, vt notant libri nostri, & martyrol. Corbeiense. Videantur quæ habet Raynaudus in Hagiologio Lugdunense, & nos diximus ad diem 4. Augusti, & 2. Septẽbris, non enim libet in additamento diutiùs immorari.

Idus Octobris.

IN Gallia Colonia Agripini natalis Sanctorum Maurorum de Militibus. In Capua Lupibli. Via Aurelia in Cimiterio eiusdem Sancte Fortunate.

OCTOBRIS 15.

ITerum hic in M. Antuerpiensi ex vno in alterum sacrarum tabularum diem, loco motos aliquos cælites agnosco, quos ex fide nostrorum codicum, & M. Corbeiensis restituendos ex ipsa collatione patebit. Illud ita confusum vt existimamus prostat. *Idus Octobris. Gallys Colonia Agrippinæ natalis Maurorũ*, alij qui subnectuntur cælites ad diem sequentem pertinere videntur. *In Baias Succi, & Africa Cesæ, & aliorum x. Item Mirci, Aufridi, Saturnini, Nerei*. Hos quidẽ postridie veneratos ita libris nostris consonum præterit M. Corbeiense. *Idus Oct. Colonia ciuitate natalis SS. Maurorum de Militibus. In Capua Luplili. Via Aurelia in cæmeterio eiusdem Sanctæ Fortunatæ*.

Colonia Agrippina. Ex sacra Thæbæa legione vberrimam martyrum segetem indicauimus ex Vetustiori M. nostro, tũ vij. tum vj. Idus Octobris: vbi ex Actis S. Gereonis per Helinandum scriptis apparet, legionis Thebeæ martyres in plures turmas fuisse diuisas, vnde tanta emanauit in numerandis militibus anonymis scriptorum dissonantia, quàm etiã notat Baronius; in quinq; tamen classes Helinãdus videtur sacrorũ pugilũ acies diuidere. Prima quæ sub duce Mauricio apud Agaunum oppidum triumphauit, & propriè Thebæa legio dicitur. Secunda minor Cassij, & Florentij cum septem tantùm socijs iuxta Bonnam in ripa Rheni. Tertia quæ sub Gereone cccxviij. in cãpis Agrippinæ ciuitatis. Quarta sub Victore ad oppidũ Francorũ Troiã cccxxx. pugilũ, vel vt habet M. Romanũ in ditione Coloniensi. Quinta Maurorum cccl. militum

militũ à legione Thebea feiunctorũ, qui eodẽ tempore, quo alij coronati sunt, naufragio transuecti ex Africa in Galliam, & pro fide necati cum Gereone, & socijs quietem, & sepulcrum simul habuerunt, nempè Coloniæ Agrippinę, ut libri nostri cum M. Corbeiensi, & Antuerpiensi tacito numero retinent. Aureos hos martyres dictos monet Petrus de Natal. lib. 9. cap. 67. ccclx. fuisse, & conditos addit in Basilica Musiuo opere deaurata, vnde populi Aureos martyres vocauerint. Hoc accepisse fatetur ex Vsuardo: Adonem enim cccl. Mauros martyres tantum numerare testatur, & Aureos eadem ratione nũcupatos. Sed tam in Adonis editis, quos viderim codicibus, quam in nostro ms. quinquaginta tantum numerantur, sicuti apud Notkerũ, qui ex Adone plurimum accipit, non nisi quinquaginta exprimũtur. Milites fuisse adducta mss. martyrologia docent, non vero ex legione Thebæa, quemadmodum etiam Helinandus profitetur.

Capua. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ Lupilum, & Fortunatum Capuæ coronatos pugiles refert ex antiquo Breuiario Capuano, Beda, & Galesinio Idibus Octobris. Fatetur tamen nomen Lupili diuersimodè scriptũ esse, vt apud Galesinium, non Lupili, sed Libulij, & apud Dauidem Romanum in catalogo SS. Regni Neapolitani Luphili nomen signari. Vnde mirandum non erit, si in codicibus nostris Lupliblius, in Corbeiensi Luplilius scribatur. Rabanus hac ipsa die Litulum ita dixit. *Et in Capua Lituli, & S. Fortunata in Patrias*, & Notkerus Libulium hoc pacto. *In Capua Libuli, & S. Fortunatę*. Petrus de Natalibus lib. 11. nu. 290. *Luphilus, & Fortunatus martyres ipso die* (Idibus Octobris) *Capua passi sunt*. Deficit in libris nostris, & Corbeiensi Fortunatus Capuanus, vel vt alij habent Fortunata, fortasse quia antiquarius viderit Romæ statim Fortunatum recoli, & per errorem Capuæ tributum crediderit, sicuti viceversa, qui Appendicem ad Adonem contexuit, dũ Romæ Fortunatum reposuit, relicto Capuæ nomine, eidem Vrbi Romanæ Lubulium cum Fortunata, & Modesto attribuit. *Roma via Aurelia S. Fortunati martyris. Item Lubuly, Modesti, & Fortunata*. Maurolycius etiam Capuæ Luphilum, & Fortunatum hoc ipso die tribuit, & Romæ Fortunatũ. Plurimorũ ergo codicũ fide videtur, in libris nostris, & M. Corbeiensi Capuano martyri Lupliblio, seu Lupilio Fortunatũ, vel Fortunatã sociari debere, ex Rabano tamen Fortunata; & quãuis alijs coronata cum Lupilo Capuę dicatur, attamẽ vel ex natali solo, vel ex translatione Patriæ Cãpaniæ vrbe videtur assignanda, vt diximus 4. Idus Octobris, hoc est Linterno. Excusandus hic Canisius, qui nomini Patriæ non acquiescens, ad oram martyrologij Rabani scripsit loci illius *in Patria fortè Imperatricis*. Hoc enim vrbis nomen non ita est obuium. Hos martyres, vt fatetur etiam Ferrarius, quantumuis in Breuiario antiquo Capuano indicatos viderit, in Tabulis tamen Ecclesiæ Capuanæ ad vsum sacrorum confectis non repetiri alij etiam testantur.

Via Aurelia. Non videtur dubitandum hic Romæ subintelligendum esse. Capua enim, vel Capuæ vrbi proximus locus via Aurelia esse non poterat, cum hæc à Porta Aurelia Romanę Vrbis initium capiens, per marittima Hetruriæ, Pisas vsq; extenderetur, ac proinde nequaquã Capuę debet Fortunatus martyr post Luphlium, siue Libulium accenseri Alius martyr hic est, etiã illis, qui Fortunatum, vel Fortunatam Capuæ tribuunt, vt Appendici Adonis, & Petro de Natalibus loco adducto. Is ante Capuanos Luphilum, & Fortunatum ita legit. *Fortunatus Martyr Roma via Aurelia passus est Idibus Octob.* De eodẽ agit Rom. M. Romæ via Aurelia, vt notat Baronius ex Vsuardo, Adone, seu potius eius Appendice, & mss. veteribus, vt habent etiam Galesinius. Meminit Bellinus & post eum Maurolycius, sed reliqua S. martyris monumenta non mihi patent.

In

XVII. Kal. Nouembris.

IN Baias Sancti Sufis, & in Africa Cacræ, & aliorum pariter passio cclxx. Mirei. Aufidi. Saturnini. Nerei.

OCTOBRIS 16.

IN notationibus ad pridianos fastos monuimus, in M. Vetustissimo Antuerpiensi trãspositos esse aliquos martyres, qui ad hanc diem pertinerent: sunt verò qui Baiæ, & Africæ in libris nostris & martyrol. Corbeiensi tribuantur; ad diem siquidem hunc *XVII. Kal. Nouembris. In Asia Cerea, & aliorum cclxx.* & nihil aliud in illo scribitur. In Corbeiẽsi vero hodiernæ tabulæ ita codicibus nostris concordes signantur. *xvij. Kal. Nouembris. In Baijs Sancti Sussi martyris. In Africa Cecra, & aliorum pariter passorum cclxx. Merij, Aufidij, Saturnini, Nerei.*

Baias. Deliciarum locus Baiæ, & & opidum in litore Campaniæ positum, Romanorum Imperatorum luxurijs decãtatum, facilè potuit per summam iniuriam Christiani nominis, in ignominiam martyrũ euadere, vel suffocatis inter calidas aquas cælestibus athletis, vel ad derisionem inter delicias occisis. Nusquã mihi comparent S. Sufis acta, quem Sussium vocat martyrolog. Corbeiense, & Succum Antuerpiense, vt quo mortis genere coronam acceperit innotescat. An Sossius vel Sosius diaconus Misenas, etiam Baias in proximo venerationem habuit, & nomen corruptum est?

In Africa. Ex Notkero luxatos hìc vereor libros nostros, & martyrol. Corbeiense, & restitui fortasse possent ex Antuerpiensi in hodiernis Tabulis pariter diuulso. Cecram, vel Caeram, vel Cecam martyrem Africæ signari video, tam in libris nostris, quam MM, Corbeiensi, Antuerpiensi, & ex diuersa regione diuersam esse à Cerea Asiana, quæ apud Notkerum, & M. Antuerpiense memoratur, licet suspicari, cum hæc disertè Asiæ tribuatur. Difficultas est ancenti septuaginta anonymi Asiani sint, vel Afri. Africæ quidem afsignantur à Notkero. *In Asia Cerea. In Africa ducentorum septuaginta pariter coronatorũ.* Alij hìc martyres per vocẽ *pariter* desiderari videntur, nec iniuria: cum & Africani anonymi x. Cecæ, vel Cecræ socij in Antuerpiensi Martyrol. exprimantur, & in altera classe (eadem tamen regione) adduntur Mereus, vel Mircus, vel Mirius, Aufidius, vel Aufridius, Saturninus, & Nereus. Anonymi cclxx. in omnibus ferè latinorum martyrologijs Africani sunt, Romano nimirum martyrol. Vsuardo, Adoni, & Bedę, qui de his die sequenti agit. Rabanus Asianam Caeream ab anonymis non seiungit. *In Asia natale Cereæ, & aliorum cclxx.*, vt penes illum Asiani videãtur esse, non Africani. Aliqui recentiores ex Vvandalica persecutione hos esse existimant, inter quos est doctissimus Baronius, à Galesinio accipiens. Sed quamuis apud Vsuardum, & Adonem nonnulli martyres ex Vuandalica persecutione recenseantur, qui in vetustis nostris codicibus non prostant, & hac die præcipuè anonymis illis subcenturientur, apertissimè tamen, quantumuis Africani sint, ab illis, vt alterius vel temporis, vel loci, diuiduntur. Ita Bellinus de Padua. *In Africa SS. martyrum ducentorum septuaginta pariter coronatorum. Item SS. Martyrum, &c.* Maurolycius, qui ex vetustis codicibus accipere profitetur, locũ insuper passionis

nis in hisce anonymis exprimit. *In Africa apud Leptim, seu Tripolim sanctorū martyrum ducentorum septuaginta pariter coronatorum.* Quibus per particulam *Item* subnectit deinde alios in Vuandalica persecutione coronatos, & iterum ex Petro de Natalibus accipiens, tanquā diuersos numerat cum Saturnino, & Nereo alios ccclxv. Verùm ille lib. 11. nu. 291. subticens esse Africanos, eorum memoriam ita agit. *Saturninus presbyter, & Nereus cum aliis trecentis sexaginta quinque passi sunt xviij. Kal. Nouembris.* Eosdem hos esse cum cclx. in libris nostris, & Corbeiensi memoratis, quantumuis numerus vberior sit, vix dubitarem, nisi Romani M. emendati auctoritas diuersos hoc esse suaderet, dum seiunctim ab illis, & in alia classe reposuit, ex veteribus mss. vt ibi addit Baronius. Ex his Saturnino nomen presbyteri tributum elicit, quod aliunde mihi non comparet, nisi ex Petro de Natalibus. Hos etiam ab Africanis anonymis alijs seiungit Bellinus de Padua, & ex eo Molanus in Additionibus. Ex Vvandalica verè persecutione martyres esse, candidè inquit Baronius, *diuinare est cum nullius auctoritate probetur*; quæ verba etiam Anonymis cclxx. accomodari posse videntur, ex eo præcipuè vt diximus, quòd nullum ex martyribus Vvandalicæ persecutionis in martyrol. Vetustiori nostro signatū viderim. Igitur hos anonymos Afianos fuisse, nonnisi ex M. Antuerpiensi, & Rabano deduci posse videtur contra aliorum plurimorū fidem. Vuandelbertus locum hac die non signat, sed *bis centum, & decies septem* martyres sine nomine veneratur.

XVI. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Alexandri. In Mauritania Nini. Victorie. Nobilitane. Mariani. Luci. Cittini. Crescentiani. Rufiniani. Donati. Defensoris. Rusticiani. Seruiliani. Socrati. Veneri. Ianuarij. Mustoli. Quintasi. Memmæ. Yzitiani. Prime. Donate. Seuere. Victoriæ. Basillæ.

OCTOBRIS 17.

QVantumuis in adductis aliquibus Tabulis huius mensis deprauatum crediderim M. Vetustissimum, & ijsdem exceptoris vitijs, ac alij vetusti codices expositum, magis in hodiernis fastis accuratū mihi comparet, & ex aliorum collatione ita constabit. *xvi. Kal. Nouembris in Alexandria natalis Nicodimis. Nicomedia Alexandri. In Mauritania Nini, Victoris, Iubilitani, Mariani, Luci, & Tinni, Crescentiani, Rufiniane, Donati, Defensoris, Rusticiani, Seruiliani, Socrati, Veneri, Ianuarij, Neustuli, Quintasi, Memmiæ, Zidiaci, Primæ, Donatæ, Seueræ, Victoriæ, Basillæ.* Antiquarius tam nostrorum codicum, quam M. Corbeiensis inter nomina Nicomedis, & Alexandri martyrum, Nicomediæ, & Alexandriæ vrbium fluctuans, & frustra repetita reputans, amputatis primis, Nicomedem, vel Nicomedum Alexandrinum nobis abstulit, quem tamen M. Antuerpiense seruauit. Ita coniectari licuit, dum Corbeienses tabulas ad collationem exhibeo, signata interim cum nostris differentia. *xvi. Kal. Non. Nicomedia Alexandri, In Mauritania Nini, Victuris, Nobilitani,* (Victoriæ, Nobilitanæ) *Mauritani* (Mariani) *Luci, Cittini, Crescentiani, Rufiani,* (Rufiniani,) *Donati, Defensoris, Rusticiani, Seruiliani, Sacrati,* (Socrati)

(Socrati) *Veneria* (Venerij) *Ianuarij*, *Mustolę* (Mustuli) *Quintasi*, *Memmæ*, (deficit Yzotiani) *Primę*, *Donatæ*, *Seuerę*, *Victoriæ*, *Basillæ*, *Magnili*. Numero quidem pares Mauritani martyres in codicibus nostris, ac Corbeiensi sunt, quia in illis abundat Yzotianus, (qui Zidiacus est in Antuerpiensi, & deficit in Corbeiensi), in hoc exuberat Magnilius, qui alibi non comparet. In nominibus differentiam, quæ inter nostros codices, & M. Antuerpiense intercedit, facile vnusquisque cognoscet.

Nicomediæ. Nicodemum Alexādrinum, prætcrquam in M. Vetustissimo S. Villibrordi non video. Alexandrum Nicomediensem cum Victore, & Mariano Mauritanis, nullo indicato agonis loco, simul in Romano M. venerantur, cum Petro de Nat. lib. 11. veteribus mss. & recentioribus, vt ibi adnotauit Baronius. Petrus quidem de Nat. nu. 293. Victorem, ita vocat Episcopum. *Victor Episcopus, Alexander, & Mariannus martyres ipso die (*xvi. Kal. Nouemb.*) passi sunt*, ex quo totidem verbis accepit Maurolycius. Eorundem meminit Bellinus de Padua incerto loco relinquens, ex quo Molanus ad Vsuardum transtulit, nulla Episcopatus nota addita, sicuti neq. addit Galesinius ex libris scriptis. Magis hos distinxit Rabanus, ex quo fortasse accepit Notkerus, quamuis non omnes, sed Mauritanos aliquos, ita 16. cal. Nouēb. recensuerint. *In Nicomedia Alexandri. In Mauritania Nini, Victurij, Nobilitani, Mauriani, Lucij, Mictini, Crescentiani*. Ex omnibus Mauritanis, tam copiosis martyribus, non nisi vnum Ianuarium recolit Kalendarium Hieronymianum Canonicorum Lucensium *xvi. Kal. Ianuarij*, qui neq. in alijs codicibus antesignanus est.

XV. Kal. Nouembris.

IN Oriente Translatio corporis Lucæ Euangelistæ. In Nicomedia Luci. Victorini. In Acxiopoli Hermetis, & Taxij. Et iusta Porta Romana passio S. Agnetis Virginis. In Campania Ciuitate Pitioli Ianuarij, & Eutecis. In Africa Luci. Victoris. Dasi. Leuci. Victorici. Borcsi Episcopi. Victoricis. Faustini, & Martialis.

OCTOBRIS 18.

NAtalem S. Euangelistæ Lucæ exhibuimus xi. Kal. Oct. translationem in hodiernis fastis referunt libri nostri, & hoc ordine M. Corbeiense. *XV. Kal. Nouembris. In Oriente translatio corporis S. Lucæ Euangelistæ. In Nicomedia Lucæ, Victurina, Iustini. In Axiopoli Hermetis, & Taxis, Iulij. Et iuxta portum Romanum passio S. Agnetis Virginis. In Campania Ciuitate Puteolis, Ianuarij, Felicis. Et depositio Iusti pueri. In Africa Luci, Victoris, Dasi, Leuci, Victorici, Beresi Episcopi, Victricis, Faustini, Martialis. Ebrocas ciuitate natalis S. Aquilini Episcopi, & Confessoris*. In multis diuersum comparet M. Antuerpiense. *XV. Kal. Nouembris in Axiopoli natalis Lucę Euangelistæ, Filipi martyris, & Hermetis. In Nicomedia Agnę. In Ostea ciuitate Puteolis, Ianuarij, & Euticij. In Africa Luci, Victoris, Dasila, Gisarici, Beresi Episcopi, Victricis, Faustinę, Martialis*.

In Oriente. Nemo est, qui scripserit Axiopoli, quæ vt aliàs diximus, vrbs Mysiæ inferioris, vbi Danubius Ister ap-

pellari incipit, Lucam Euangelistam habuisse natalem. Vnde suspicari licuit in M. Antuerpiensi S. Lucæ Euangelistæ memoriam loco motam esse, & legendū ex fide nostrorum codicum, & Corbeiēsis *xv. Kal. Nouembris Nat. Sancti Lucæ Euangelistę. Axiopoli Filippi martyris,& Hermetis.* Pro natali quamcumq; alicuius sancti, vel dedicationis, aut translationis celebritatē signari aliàs monuimus. Natalis ergo nomen orientali celebritati pro S. Lucæ translatione non officeret. Videantur, quæ de S. Luca diximus ad diem 25. Septembris. De translatione ex Achaia Constantinopolim videndus Baronius ad diem 9. Maij. Sanctorum Lucæ, & Andreæ translatio à Theodoro lectore reponitur in diem v. Nonas Martij, lib. 2. collectan. & potuit translatio hæc in Orientali Ecclesia solemnis esse etiam sub Iustiniano Imperatore, quando reliquiæ S. Lucæ inuentæ sunt Byzantij, vt habet Procopius lib. 1. de ædificijs Iustiniani. Sed cum M. Romanum, & alia, S. Lucam hac die quieuisse in Bithynia doceant, & die 9. Maij translatum fuisse ex Achaia, necesse est, vt alia trāslatio præcesserit ex Bithynia in Achaiā, vel ex Thebana vrbe in Achaiam. In illa etenim septem portarum vrbe plenum dierum in pace quieuisse S. Lucam docet Metaphrastes apud Surium To. x. ita Ægyptiam Thebem designans licet eandem infra Thæbem Boeotiæ vocet, dum translationē narrat S. Lucæ ad vrbē Byzantinam. Quamquā enim ex Achia, siue Achaia cum S. Andreę corpore trāslatas S. Lucæ reliquias ibi doceat ab Arthemio iussu Constantij Imperatoris, prius tamen illud ex vrbe Patras, has vero ex Thebis Boeotiæ asportatas refert. Nec est, quod de translatione Patauium, quam Maurolycius sub Constantio factā docet litem moueamus. Nam licet eam affirmet Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ hac ipsa die, veluti fabulam tamen Petrus de Nat. lib. 9. c. 7. eandē antea reiecerat, & in Vetustiori martyrol. in idem codicibus nostris, & Corbeiensi conspirantibus, orientalis celebritas translationis occidentalibus veneranda proponitur non Patauina. Natalem, seu S. Lucæ celebritatem hac die tam Orientali, quam Occidentali Ecclesiæ communem fuisse Galesinius, Baronius, & alij docent. In calendario Græcorum die 18. Octobris scribitur *Lucas Apostolus, & Euangelista.* In Menologio, quod latinum fecit Sirletus hæc verba prostant die 18. Octob. *Natalis S. Apostoli, & Euangelistæ Lucæ, qui fuit ex Vrbe Antiochia Syriæ. Hic octoginta annos natus dormiuit in Domino.* Longius nonnihil elogium S. Lucæ *Apostoli*, vt inquit, *& Euangelista* contexit Menologium Basilij, & de translatione omnino silens in pace tātum quieuisse concludit. Quamquam verò Constātius in Ecclesiam Constātinopolitanam à se excitatam, & quæ magna vocabatur, corpora SS. Andreæ, Lucæ, & Thimotei transtulerit, non tamen eodem tempore id fecisse conuincitur, si ea vera sunt, quæ sub Theodosio iuniore Philostorgius scribit, Gothifredo interprete; Constantium nempe magna illa excitata Ecclesia *Andream Apostolum ex Achaia transtulisse in templum, quod is ædificauit, commune Apostolorum nomen ferens, ad quod & Patris sepulcrum excitauit*, tanquam enim quid posterius factum addit. *Sed & Lucam Euangelistam ex eadem Achaia translatum in idem templum transtulisse.* Quæ causa esse potuit, vt seiunctim ab Andrea, & Timotheo, Lucæ Euangelistæ translatio celebraretur.

In Nicomedia. Verendum hic est, ne qui martyrologium Vetustius concinnauit, vel ex Vetustiori autographo excepit, Agnetem Romanam celebrē martyrem propè Romanam portam sepultā recogitans, & pro Portu Romano, Romanam Portā legēs, Agnem siue Agnesem ab vrbe sua Nicomedia remouerit, & iuxta portam Romanam accomodauerit, duplici errore, primò quòd Luciū, & Victorium martyres Ostiæ, vel iuxta Portum Romanum veneratos, Nicomedienses Romæ iuxta portam, vel portū indica-

indicauerit. In hoc Vetustissimum Antuerpiense minus luxatum videtur, & vnicum emendationis nostræ auctorem proferimus. Si quis vero lectionem potius nostrorum codicum, & M. Corbeiēsis sequi velit, & post Luciū, & Victorinum Nicomedienses, Hermetem, & Taxium Axiopolitanos, in aliis editis martyrologijs præteritos, ac in Antuerpiensi aliter signatos, Agnetem Romanam hic recoli contendat, ex tantis vbique D. Agnetis reliquijs sciat dubitatum esse, an plures fuerint sub hoc nomine martyres, & aliquas adduxisse Bollandum ad diem 21. Ianuarij cap. de reliquijs Agnetis. Aliam quidem Romanam martyrem indicarent verba M. Corbeiensis. *Iuxta portum Romanum Passio S. Agnetis virginis.* De celeberrima quippe Agnete nusquam legitur, quòd martyrium compleuerit iuxta portum Romanum; Eandem tamen esse celebriorem non pugnarent verba illa in nostris codicibus addita. *Iuxta porta Romana passio S. Agnetis virginis.* Quoniam præcipua eiusdem Basilica, iuxta portam Viminalem Constātiæ Augustæ iussu erecta, in ipso vrbis prospectu erat, ibi que sepulta venerebatur, vt Prudentius cecinit in Peristeph. Hymno 14.

Agnes sepulcrum, & Romulea in domo
Fortis puellę, martyris inclita
Conspectu in ipso condita Turrium.

Græci certè non eodem die, quo latini S. Agnetis memoriam recolunt, sed 14. Ianuarij, 21. & 5. Iulij. Neque in Actis, quæ S. Ambrosij nomine signata passim prostant, diem certum passionis statuitur. Verum vetustiora Romana monumēta, quæ adduximus ad diem xij. Kal. Febr. constanter illum esse passionis diem asserunt, nec alium coniectandi locum relinquunt, nisi diem hunc xv. Kal. dedicationis Basilicæ, vel reliquiarum translationis esse iuxta portam Romanam, non natalem passionis. Cum vero pro porta Romana in Lucio, & Victore Ostiam ciuitatē retineat M. Antuerpiense, germanam magis lectionem esse suadeı et martyrol. Corbeiensis *iuxta portum Romanum*, vbi Ostia Tiberina erant, vt alibi diximus. Nicomedienses martyres in eodem M. Corbeiensi tres sunt, Luca pro Lucio, Victorina pro Victorino, seu Victoria, & Iustinus in libris nostris desideratus. Sed Iustinus Autissiodorēsis martyr ille fortassis est, cuius vitam contexuit Beda To. 3. operum, & To. x. Surij ad diē 18. Octobr. Addit etiā supra codices nostros idē M. cælitibus Axiopolis Iulium, sicuti M. Antuerpiense, inter Ostienses Taxum enumerans, Philippum superaddit.

Ciuitate Petiolis. Puteolis legendum esse non ambigo, sicuti etiam in martyrol. Corbeiensi, vbi *Puterlis* habetur in edito Dacherij. His martyribus hac ipsa die attestatur Appendix ad Adonem. *In Campania ciuitate Puteolis Ianuarij, & Eutichij.* Vnde corrigendum videtur idē martyrol. Corbeiense Dacherij, quod Felicem pro Eutiche culpa exceptoris substitueri t. Ianuarium, & Eutichem cū aliis socijs, Puteolis ductos ad sulphuris fontes, capite truncatos martyrium subijsse Acta S. Sosij docent, & innuimus ad diem 7. Septembris. Vnde quamuis corpora Neapolim translata deinde sint, in loco consummati agonis venerationem etiam habuisse non est inconueniens. Iustum puerum, quem addit M. Corbeiense, eundem puto cum Iustino, cuius superius meminimus, & superadditum ab antiquario Gallico non est improbabile.

In Africa. Nouem Africanos martyres cum Beresio, siue Boresio Episcopo in libris nostris, & Corbeiensi numeratos inuenio; octo tantùm in Antuerpiēsi; quoniam ex Daso, & Leuco, Dasiluæ vnicum nomen in eo confletur, sicuti pro Victorico Gituricus legitur.

XIIII. Kal. Nouembris.

IN Hoſtia Auſteri. Neapoli. Suſſi. Ianuarij. Feſti. Deſiderij. In Cimiterio Poteolis Proculi. Proſdoti, & Nicee matris eorum. Domne virginis. Aſtibuſti. In Antiochia Syriæ natalis Sanctorum Pelagij. Beronici. Pelagiæ, & aliorum xlviiij. *In Gallia Turonis Depoſitio Columbani Presbyteri.*

OCTOBRIS 19.

SIue Auſterium, ſiue Aſterium S. martyrem præsbyterum Romanũ dixeri, auctores habebis. Aſterium ita vocat martyrol. Antuerpienſe. *xiiii. Kal. Nouembris in Oſtea natalis Aſteri, & in Neapoli Feſti, & Puteolis Proculi, Eutici, Proſdocię, & Nicea matris eius, & Taſſię virginis, Suſſi, Feſti, Deſiderii, Aſti, Buſti. Antiochia Pelagi, Buronici, item Pelagia, & aliorum viii.* Auſterium cum libris noſtris, non Aſterium vocat Corbeięſe in aliquibus à M. Vetuſtiſsimo ita diſſidens, *XIV. Kal. Nouembris. In Oſtia Auſteri presbyteri. Neapoli Suſſi, Ianuarii, Feſti, Deſiderii. In Cimiterio Puteolis Proſculi, Proſduei, & Nica matris eius, Domna virginis, Aſti, Buti. In Antiochia Syria natalis SS. Pelagii, Beronici, Pelagia, & aliorum quadraginta octo martyrum.*

In Oſtia. Auſterium etiam vocat Hagiologium noſtrum perantiquũ in Actis S. Calliſti Sanctum presbyterum, qui poſt ſex dies ſepulturæ coronati Pontificis captus, per pōtem præcipitatus, & ad Oſtia Tiberina inuentus, in vrbe Oſtięſi tumulatus eſt xiiij. Kal. Nouẽbris. Appẽdix ad Adonẽ hac ipſa die Auſteriũ exhibet, ſed malè pro Oſtia Iſtriã retinet, Auſteriũ tamẽ dicũt acta S. Calliſti apud Surium, ſicuti, & fragmenta quæ adducit Aringhius ex mſſ. Vaticanis, Vallicellẽſibus, & S. Cæciliæ lib. 3. c. 12. Romæ ſubt, de S. Aſterio, ſtiunctim à Calliſto, agit Petrus de Nat lib. 9. c. 89. quem tamen ſepultũ affirmat x. Kal. Nouẽb. ſicuti eius memoriã celebrãt omnia ferè latinorum martyrologia ad eandem diẽ 21. Octob. quando noſtri codices illum ſilent.

Neapoli, Necapoli habet mendosè M. Antuerpienſe, ſed Neapoli legũt, tùm libri noſtri, tum M. Corbeienſe, tùm Appendix ad Adonem his verbis. *Neapoli Suſſi, Ianuarii, Feſti, & Deſiderii.* Soſium, & Soſſium vocatum fuiſſe S. Diaconum martyrem, & Neapolim translatum alibi diximus 7. & 23. Septembris. Quieſcit in Eccleſia S. Seuerini, vt refert Cæſar Dengenius in Neapoli ſacra p. 320. Soſſius dicitur in lectionibus antiquis Breuiarij Neapolitani apud eundem Dengenium p. 10. Socios hic S. Ianuarij memorari palam eſt, primamque translationem è Marciano fundo Neapolim recoli probabile eſt, quia vetuſtior. Videatur Antonius Caracciolus de ſacris Eccleſiæ Neapolitanæ monumentis c. xx. Meminit S. Soſij martyris Proſper de præd. & promiſſ. dimid. temp. cap. 6. in fine, qui videtur eũ iam Neapoli tribuere.

Puteolis, Proculum martyrem ex ſocijs S. Ianuarij Puteolanos depoſuiſſe in Prætorio Falcidij habent Acta, ſed eidem Euticetem, & Acatium ſocios addunt, & nos alibi diximus; qui autẽ hìc memoratur cũ S. Ianuario, eidẽ ſociatos nullibi inuenio. Cœmeterium habuiſſe vetuſtum, antiquam, celebremque vrbem Puteolis, facile eſt credere, in quo cum S. Proculo ſepulti ſint alij martyres. Proculum, & Niceam eius matrem hac die Puteolis exhibent veneratos Maurolycius,

cius, ex mss. Galesinius, & ex antiquis martyrologijs, vt profitetur initio postremi capitis libri xi. nu.296. Petrus de Natalibus. *Proculus, & Nicea mater eius ipso die* (xiv. Kal. Nouembris) *in ciuitate Puteoli martyrii palmam percipiunt*. De his agit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ & in nouo Catalogo Sanctorũ ad hanc diẽ ex Paulo Regio, & Dauide Rhomæo de SS.Regni Neapolitani. Putat autem Ferrarius in annotationibus S.hunc Proculum diuersum esse ab eo,qui cum S.Ianuario 19. Septembris passus est, cum ibi nulla Niceæ mentio fiat. Adderem, quòd & diuerso loco sepultus sit, Proculus scilicet, & Nicæa in cœmeterio Puteolano,Proculus Diaconus in Prætorio Falcidij, & præterea quòd diuersi in vetustiori nostro addãtur socij,nempe Prosdocius, Domna virgo, Astus, & Bustus. Verùm cum in martyrolog. Antuerpiensi aliqui etiam martyres cum Proculo indicentur, qui ex socijs S. Proculi Diaconi fuerunt, nempe Euticius, Sussius, Festus, Desiderius, hæsitaui, quid re vera statuendum esset. Negari nequit hos esse ex socijs S. Ianuarij, sed fatendum est Neapoli hos cum S. Episcopo,seiunctim ab vrbe Puteolis,in libris nostris,&Corbeiensi venerari. Insuper quæ in his sãcta virgo Domna est, in illo Tassia dicitur. Vnde aliis codicibus destitutus adhuc delibero. In Kalendario Hieronymiano perantiquo Canonic. Lucensium x iv. Kal. Oct. signatur memoria *Proculi Austerii*, *& Desiderii*.

Antiochie. De Beronico, & Pelagia Antiochenis agunt hac die Romanum M. Beda, Vsuardus, Notkerus, Ado, & ex recentioribus Petrus de Natal.Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galesinius, qui omnes quadraginta nouem anonymos socios addunt,præter Notkerũ,penes quẽ quinquaginta nouẽ tantum prostãt. Vnde in M.Antuerpiensi numerus mutilus restitui debet, & in Corbeiensi vnus martyr addendus. Pelagium omnes silent, quamquam antesignanus omniũ sit, tam in libris nostris, quam in M. Corbeiensi, & Antuerpiensi. An S. Pelagia hæc Antiochena martyr illa sit, cuius elogium S.Ioannes Chrysostomus contexuit, vel alia pęnitens,quemadmodum sentire videtur Beda editus, Notkerus,& alij,dubium esset, nisi alijs martyribus sociata martyr hæc reputanda esset, cum illa pœnitens in pace quieuerit. De puella martyre Antiochena bis etiam agunt Græci in Menologio, nempe x. Iunij, & 8. Octobris, qua die videnda sunt quæ diximus.

In Gallia Turonis. Columbanus pręsbyter Turonensis hac die veneratus, in libris tantùm nostris ex Gallici Antiquarij additione producitur, & aufugisse Saussayum video.

XIII. Kal. Nouembris.

IN Ponteolis Ciuitate Dasi Zosimi. Ianuarij. Dorothei. Sussimi. Ianuarianæ. In Nicomedia Euticij. Promaci. Lucij. Marcellini. Bermiaci. Item Sussimi. Ianuarij. *In Gallià Ciuitate Agenno S.Caprasi martyris.*

OCTOBRIS 20.

QVàm Geographiæ ignarus fuerit, qui in codicibus nostris ex antiquiori autographo martyrologium Vetustius excepit, nomen Ponteoli pro Puteolis facile doceret: Rectè tamen scribitur, tam in M. Antuerpiensi, quam Corbeiensi. In illo cum alijs anniuersarij circuli cælitibus Puteolani martyres ita exarantur, quamuis Nicomediẽses martyres primo loco numerati,

merati, imminuti numero, & passionis loco videantur. *XIII. Kal. Nouembris. Eutici, Promaci, Luci, Marcellini. Puteolis Zosimi, Dorothea, Ianuaria, Bermiaci, Sisinni. Item Ianuaria. In Galliis ciuitate Agno Caprasi.* Integrè magis, & libris nostris magis cōsonum sacrum diarium prosequitur M. Corbeiense, videlicet. *XIII. Kal. Nouembris. In Puteolis Ciuitate Dasii, Anosinimi, Ianuarii, Dorothei, Susimi, Ianuaria. In Nicomedia Eusticii, Promachi, Lucii, Marcellini, Berniaci. Item Susimi, Ianuarii, Iulii. Agenno ciuitate S. Caprasij martyris.*

Puteolis. Ferrarius, qui in catalogo SS. Italiæ diligenter huius prouinciæ cælites est prosecutus, Puteolanos hos martyres ignorauit. Corruptè in martyrol. Corbeiensi Zosimus relinquitur, & pro eo Anasinimus reponitur. Antonius Caracciolus pridie adductus c.2. sect.v. in vetusto martyrologio ms. Bibliothecæ SS. Apostolorum S. Zosimum Episcopū ita Neapoli signatum inuenit. *XIII. Kal. Nouembris. Puteolis ciuitate natalis Zosimi Episcopi, qui translatus est in Monasterio in Monte Petroso.* Dasius, qui in libris nostris, & Corbeiensi chorum ducit, deficit in M. Antuerpiensi, quod à Zosimo, nulla addita Episcopali nota, Puteolanorum martyrum seriem exorditur. Ianuarius illi Ianuaria est, & Dorothea, non Dorotheus: quod libentius amplector, ex repetita maiori distinctione, *item Ianuaria*, quæ Ianuariana in libris nostris dicitur. Ex his tres tantum indicantur in calendario Hieronymiano ms. Can. Lucens. *xviii. Kal. Dasij, Zosimi, Luci*, hos de more Galesinius ex libris scriptis, locum venerationis non præferētibus, Romæ tribuit, nempe Datium, Zosimum, & socios, Zosimum scribit in Notis.

In Nicomedia. Non nisi quatuor martyres Nicomedienses, suppresso venerationis, siue agonis loco profert M. Antuerpiense: septem codices nostri: octo M. Corbeiense, in quo postremus secūdi ordinis Iulius additur, non sine suspicione, vt candidè fatear, vanæ additionis. Iulius enim pariter Axiopolitanis martyribus additur die præcedēti, & de aliis aliàs monuimus. In duos ordines diuiduntur sacri Nicomedienses Athletæ; quatuor in primo choro sub Euticio Duce, sine Eustacio, vt legit M. Corbeiense, recensentur, Promachius nempe, Lucius, Berniacus sine Bermiacus. In secundo ordine Susimus, & Ianuarius sunt, alij à Susio, & Ianuario Campaniæ, nisi hic mendosè illi repetantur, vt suspicionem inijcit Martyrol. Antuerpiensis silentium. In Notkeri martyrologio, quod in hoc mense mutilum explicit, dies immutati sunt, & xiij. Kalend. Nicomedienses nonnulli martyres recensentur, qui ad diem sequentem pertinent.

Agenno. S. Caprasium martyrē Aginnensem omnia ferè latinorum martyrologia recensent, & plurimi Acta delibāt, quæ fusius prostant apud Surium To. x. Primū, & Felicianū fratres cum S. Fide eodē tempore capitibus cæsos brauium accepisse ibidem narratur, quamuis hic non recolantur. Episcopum fuisse habet Saussayus, & S. Fidē pridie Nonis Octobris, non eadem die coronatam docet, quod cum libris nostris consonat, vt ad illam diem diximus. Caprasij verò Episcopalis titulus in occulto Christiano, vt in Actis dicitur apud Petrum de Nat. lib.9. cap.86. vix probabilis videtur, & multò magis, quòd in Actis S. Fidis iuuenis non religiosus pingitur, & simul cum illa coronatus dicitur pridie Non. Octob. in Bibliotheca Lebbei T.2. p.530. De S. Caprasio ita meminit Hagiologium FrancoGalliæ apud eundē Lebbeū xiii. Kal. Nou. *In Galliis Ciuitate Agenno S. Caprasij martyris.* Plura de eo numerato primo Episcopo Aginnensi referunt, & disputant Sammarthani Tom. 2. Galliæ Christianæ omnino videndi.

In

XII. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Dasi. Zotici. Gagi cum duodecim milibus. Et in Africa Modesti Eutici. Materi. Disei. Et in Nicea Bithini. Afrigis. Macharis. Dicei. Proculi. Neapoli. Festi. Modesti. & aliorum numero cclxxij. Puteoli Campaniæ Proculi. Euticij. Et Machari. *Lugduno Galliæ Iusti. Beati Viatoris Pueri Discipuli Sancti Iusti Episcopi.*

OCTOBRIS 21.

Nicomediēsibus martyribus etiam M. Antuerpiense sacros hodiernos fastos auspicatur. *xii. Kal. Nouembr. In Africa Modesti, Eutici, Mauri, Dissei. In Nicea Bythiniæ Apricis, Matthæi. Lugduno Iusti, Beati Victoris pueri.* Vberius est, & codicibus nostris magis consonum M. Corbeiense. *xii. Kal. Non. In Nicomedia Dasij, Zotici, Gaij cum Duodecim milibus martyribus. In Africa Modesti, Eutici, Materi, Dissei. In Nicea Bythiniæ Afrigis, Macharij, Dicei, Proculi, Neapoli, Modesti, & aliorum octoginta quatuor. Puteolis Campaniæ Proculi, Euticis, Macharii, Donatellæ. Lugduno Galliæ Viatoris pueri discipuli Sancti Iusti Episcopi.* Nicomediensium anonymorum numerus, ita in nonnullis codicibus exuberat, vt captum superet. Notkerus cum Corbeiensi M. in numero conuenit. *xii. Kal. Nouembris apud Nicomediam Sanctorum martyrum Dasi, Zotici, Gagi cum aliis duodecim millibus.* Baronius ad Romanum M.; in quo xii. kal. Dacij, Zotici. & Caij Nicomediensium memoria agitur, cum duodecim nō millibus, sed militibus, animaduertit ita restituisse ex antiquis mss. & germanam lectionem esse militum, non millium, arq; ita re vera legunt Ado, & Vsuardus Maurolycius, & Galesinius; quin etiam Petrus de Nat. lib. xi. n. 294. ex veteribus martyrologijs, *Dasius, Zoticus, & Caius, cum xii. militibus apud Nicomediā passi sunt xii. Kal. Nouembris.* Vnde corrigendus est alter ex codicibus nostris & M. Corbeiense, vt etiam Dacherius ad oram libri animaduertit. Mirū quod Græci, qui hac ipsa die horum Nicomediensium martyrum memoriā celebrant, neq. in Menologio apud Canisium, neq. in Basiliano apud Vghellium de 12. militibus mentionem inijciant, sed fortissimum certamen Dacij, Gai, & Zotici laudantes, omnino de militibus sileant. Subijt quapropter dubitare, an sub duodecim millium numero S. Vrsulæ, ac sociarū celebraretur certamen, hoc enim die à Beda, Vvandelberto, Appendice Adonis, & alijs recolitur. At has non duodecim, sed vndecim mille virgines fuisse constans fama est, & Coloniæ non Nicomediæ venerantur. Retinenda ergo omnino videtur à Baronio probata lectio, & à Vetustissimo M. Antuerpiensi confirmata, duodecim militum.

In Africa. In quatuor martyribus Africanis enumerandis, vti adducti codices mss. concordes sunt, ita edita alia martyrologia in eorundem silentio conueniunt.

Nicæa Bithynia. Inter plures sub Niceę nomine vrbes signatur hîc præcipuè quæ in Thracia est Niceno Concilio celeberrima. In hac duos tantum martyres recenset M. Antuerpiense, nempe Apricium, & Matthæum. Sed Afriges, non Apricius aliorum est antesignanus in libris nostris, & Corbeiensi, & Macharius

rius non Mattheus dicitur, qui in ordine succedit, deinde Diceus, & Proculus. Hæreo tamen in scopulo, an Neapoli, quod sequitur nomen, martyris sit, vel vrbis. Pro martyre accepisse Dacherium ex modo interpunctionis videtur, quemadmodum in Appendice Adonis etiam Rosuueydus ad xii. Kal. Nouembris. *In Nicæa Bythiniæ Afrigis, Macarii, Dicei, Proculi, Neapoli, Modesti, & aliorum numero septuaginta duorum.* Ex hac Appendice, quamuis ex Adone id accepisse Ferrarius crediderit in nouo catalogo Sanctorum, immutato nonnihil nomine Neapolium pro martyre posuit. At cum nihil præter putati Adonis auctoritatem addat, nec pondus adijcit, nec nodum soluit. In libris nostris ante Modestum, & anonymos Festus legitur. In monumētis Ecclesiæ Neapolitanæ Dengenij, & Caraccioli Modestus non comparet, & Festus inter socios S.Ianuarij numeratus Beneuēti, non Neapoli quiescere dicitur, & venerari. Excedit in libris nostris anonymorum numerus. In adducta Adonis Appendice septuaginta duo cum Modesto sociantur, in martyrol. Corbeiensi octuaginta quatuor; in ambobus ex codicibus nostris ducenti, & septuaginta duo signantur, quos alibi memoratos inuenire non licuit.

Puteolis. Et hi Puteolani martyres in martyrol. Antuerpiensi deficiunt. Proculus, & Euticius ex sociis S. Ianuarij fuerunt Puteolis coronati, vt supra pluries dictum est. De Macario nihil addere possumus.

Lugduno. Nomen Iusti primo loco positum in codicibus nostris abundare videtur, & pueri nota impropriè addita. Sin verò locus coniecturæ, nimis fortasse latæ esset, luxatam hic putarem Gallici antiquarij additionem, & restituerem. *Galliæ Iusti pueri. Lugduno B.Viatoris discipuli S.Iusti Episcopi.* De Iusto puero Autissiodorensi martyre Belluaci sepulto Acta habet Petrus de Nat. lib.9. cap.80. passumq. docet xv. Kal. Nouembris. Sed in Poemate Bedæ (ita enim S.Iusti, seu Iustini passio To.3. illius operum, & T.x. Surio per Rithmos mihi videtur cōposita) dies consummati agonis nō signatur. Cum verò S.Viator, qui lector, & socius S.Iusti Episcopi Lugdunensis ab aliis dicitur, puer etiam vocetur in martyrol. Corbeiensi, puerum pro administratore, seu seruo suscipio, & nihil muto. De S. Viatore apud Gallicos scriptores omnia aperta sunt; & hac eadem die S.Iustum, alium à puero, veneratum Claramonte Aruernorum exhibet Saussayus.

XI. Kal. Nouembris.

IN Atriopoli Thraciæ Philippi Episcopi. Eusebi, & Hermetis. Seueri. In Tracia item Seueri, & alibi passio Sancti Legati.

OCTOBRIS 22.

HAdrianopolim Thraciæ vrbem, etiā Ptolemæo, locum, siue palestræ, siue venerationis fuisse Philippo Episcopo, & socijs, habet cum martyrol. nostro etiā Corbeiense ita expressum. *xi. Kal. Nou. In Adrionopoli Thraciæ Philippi Episcopi, Eusebii, & Hermetis, Seueri. In Porto S. Valerii martyris. In Thracia item Seueri. Et alibi passio Sancti Leugati.* Regionem non vrbem signat tantùm martyrol. Antuerpiense, in reliquis nostro consonum. *xi. Kal. Nouembris. In Thracia natalis Philippi Episcopi, Seueri, & Hermæ discipuli eius, Seueri, Eusebi. Item Seueri, & alibi passio S.Leogathi.*

Ha-

Hadrianopoli. SS. martyrum Philippi Episcopi,Eusebij, & Hermetis memoriā recolunt Vsuardus, Ado, Vuandelbertus, Petrus de Nat. lib. 11. nu. 299. Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galesinius. Martyrol. Romanum addit Seuerū præsbyterum. Notkerus, quamuis error sit in numero Kalendarum, Seuerum pariter præsbyterum affirmat, & Hermetē Diaconum. *Apud Thraciam in Adrianopoli SS. Philippi Episcopi, Eusebij, Seueri Presbyteri, Hermetis Diaconi, qui Ecclesias ab impiis spoliari contradicentes martyrio sunt coronati.* Iussu Imperatoris Iuliani sub Basso Præside, multis tormentis affectos, postremo flammarum incendio concrematos agonem compleuisse addit Molanus ex Beda, cui consonat Rabanus xi. Kal. *In prouincia Thracia, & in Adrianopolitana ciuitate passio Philippi Episcopi, & Seueri Presbyteri, atq. Hermetis Diaconi*, dū eorū acta prosequitur. Datur vero hinc intelligi, ex Clero omnes fuisse; Quandoquidē domū Domini zelati, ministris Ecclesias spoliare, vel claudere iussu Iuliani conantibus, intrepidè obstiterint. Duos Seueros exhibet inter S. Philippi Episcopi socios, vel clericos M. Antuerpiense: vnū tantū in primo ordine libri nostri, & M. Corbeiense numerant. In Kal. perantiquo Hieronymiano *xi. Kal. S. Philippi* tātum memoria agitur. S. Valerium martyrem in Ponto nullibi inuenio præterquam in M. Corbeiensi hoc die memoratum.

In Thracia. Alterius ordinis in Thracia, non indicata vrbe, Seuerum exhibēt libri nostri, & M. Corbeiense. Quia verò tantum in Thracia primos numerauit M. Autuerpiense, secundi ordinis Seuerū non alio charactere distinguit, quam *Item* Seueri. Hunc alibi signatum non comperi, sicuti neque incerto loco indicatum martyrem Legatum, siue Leugatum, siue Leogathum.

X. Kal. Nouembris.

IN Attianopoli Seueri. Dorothei, & in Cesarea Cappadociæ Seuresi.

OCTOBRIS 23.

RVrsus Hadrianopoli Seuerus recolitur, sed ex alio socio, vt par est credere, alius à Seuero presbytero, alioue Seuero martyre pridie in Thracia venerato. Hadrianopolim exhibet hîc etiam M. Antuerpiense *X. Kal. Nouembris. In Andrianopoli Seueri, & Dorothei. Et in Cæsarea Cappadociæ Longini, Seuresi.* Aliter Cæsarienses martyres exhibet Martyrolog. Corbeiense x. Kal. Nouēbris. *In Adrianopoli Seueri, Dorothei. In Cæsaria Cappadociæ Seuresi, Magni, Iusti. In Gallia depositio S. Gratiani martyris*. Deprauato kalendarum numero Notkerus ex Rabano ix. Kal. Nouembris Seuerum, & Dorotheum exhibet, sed Nicomediæ, nō Hadrianopoli, & Cæsareæ Cappadociæ Longinum, in quo vterque conuenit cū M. Antuerpiensi, & dubitationem ingerunt Longinum in codicibus nostris deesse. Græci de Longino Centurione, qui Christum filiū Dei cōfessus est in Caluario, agunt in Menologio ad diē 16. huius mensis, tam apud Canisium, quam in Basiliano. Romanum martyrol. die 16. Martij Cappadociæ illū recolit, & Acta habet Surius. Duos alios milites Græci addunt, incertū mihi an sint, qui sequuntur Suuersius, seu Seuresius, Magnus, & Iustus in M. Corbeiensi. Seuresium quidem aliū martyrem Cæsariēsem cum libris nostris indicat martyrol. Corbeiense, nō Seuersium, vt Antuerpiense. Adduntur in illo

Magnus, & Iustus, qui in nostris libris desiderantur. Nono pariter kalend. Galesinius refert Nicomediæ Seuerum, & Dorotheum. Sed alium Seuerum Nicomediæ postridie huius diei dedimus, x. Kal. Seuerum tantum indicat calendariũ vetus mſ. Hieronymianum Canonic. Lucensium.

IX. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Seueri. Vitalis. Felicis. Rogati. Paperi. Victoriæ. Flauiani. Victoris. Icrapoli Frigiæ. Claudiani. Eutheri. Flauiani. Iusti. & Victoris.

OCTOBRIS 24.

IN breuiori martyrũ sylloge parùm inter se distant mſſ. codices, quibus Vetustius nostrum M. roboramus. Antuerpiense hodiernos fastos ita signat. *IX. kal. Nouembris Nicomediæ Seueri, Vitalis, Felicis, Rogati, Papiri, Victoriæ, & in Erapoli Frigiæ Claudiani, Eugari, Flauiani, Victori, & alibi Flauiani, Iusti, Victoris.* Ad Nicomedienses martyres, sex tantum numero expressos in codice illo vetustissimo, Flauianus, & Victor in libris etiam nostris indicati, ita adduntur in martyrol. Corbeiensi. *IX. Kal. Nou. In Nicomedia Seueri, Vitalis, Felicis, Rogati, Paperi, Victuriæ, Flauiani, Victoris, Hierapoli Phrygiæ Claudiani, Eutheri, Flauini, Iusti, & Victoris.* Ex his nulli memorãtur in martyrologio Romano, neq. apud alia latinorum, quę viderim. Ex Nicomediensibus duo ita prostant in peranti quo Hieronymiano Kal. Can. Luc. *IX. Kal. Vitalis, Felicis.* Seuerus, & Dorotheus, pridie huius diei in nostro Vetustiori memorati, Nicomediæ hac die tribuuntur à Rabano, Notkero, & Galesino. Vitalis sine alia loci explicatione indicatur à Bellino de Padua, ex quo Molanus accepit. S. Vitalis confessoris meminerunt etiam Maurolycius, & Galesinius, qui id accepisse ex Romano martyrol. profitetur, seu ex Bellino de Padua. Gratis huic videretur additus confessoris titulus, nisi ex Petro de Natalib. illi accepissent lib. xi. n. 300. *Vitalis confessor quienit in Christo IX. Kal. Nouẽb.* Sed dũ Vitalis Nicomediẽsis inter martyres cõputatur in adductis codicibus confessoris titulus esset antiquo more accipiendus.

Ierapoli. Phrygiæ vrbem Hierapolim ab alijs huius nominis vrbibus, in alijs regionibus positis distinguit cum libris nostris martyrol. Corbeiense, & agnoscit in Phrygia Ptolemæus, sicuti Stephani epitomator inter Phrygiam, & Lydiam. Huic ciuitati cum Claudiano duce martyres tribuit etiam martyrolog. Antuerpiense, Eugarium, seu potius Eutherium, Flauianum, seu Flauinum, & Victorem; alium verò Flauianum cum Iusto, & alio Victore non Hierapoli, sed alibi incerto loco assignat diuersimode à libris nostris, & Corbeiense Vetustissimum illud M., quod vt magis in hoc distinctum, magis etiam arridet.

VIII. Kal. Nouembris.

ROmæ Maximi, & aliorum cxx. militum; quorum nomina Deus scit. In Africa Sanctorum Saturnini. Claudiani. Primi. Flauiani.

In

In Sardinia Sauini. Saturi. Asthentari. In Gallia Ciuitate Sessonis Sãctorum Crispini, & Crispiniani. Claudiani. Rogati. Papiri. Felicis. Vitalis. *Et Sanctonis Translatio corporis Sancti Iubiani Episcopi, & Confessoris.*

OCTOBRIS. 25.

DE Christi martyre Maximo Romano latinorũ silent martyrologia: de aliis verò cxx. seu cxxi. cum martyrologio Romano cœtera ferè latinorum hac die memoriam renouant. Hos à Maximo seiunctos ita refert M. Vetustissimum. *viij. Kal. Nouembris. Roma natalis Maximi, & in Sardinia in Turribus Gauini. Item Roma cxx. militum. In Africa Saturnini, Claudiani, Primi, Flauiani, Asteri, Chari. Gallijs Sessonis. Crispini, Crispiani, Claudiani, Rogati, Pafiri, Felicis, Vitalis.* Cũ Maximo iungit anonymos cxx. martyrol. Corbeiense iuxta ordinem librorum nostrorum, hoc est *viij. kal. Nouembris. Romę Maximi, & aliorum cxx. militum, quorum nomina Deus scit. In Gaualis depositio B. Hilarii Episcopi, & Confessoris. In Africa Saturnini, Claudiani, Primini, Flauiani, Zotici. In Sardinia Sauini, Saturi, Asteri, Chari, Suessionis ciuitate natalis SS. Crispini, & Crispiniani martyrum, Claudiani, Rogati, Papari, Felicis, & Vitalis. Sanctonas translatio corporis S. Vibiani Confessoris, & Episcopi.*

S. Maximi. De clarissimo Christi martyre Maximo duce, vel comite Millenario hìc agi vix dubitarem, qui à puero Christianus alios, quos poterat, ad Christi fidem suscipiendam inducebat. Inter cœteros, vt habetur in Actis S. Marcelli Papæ, centum viginti milites sibi subiectos, & à Marcello Põtifice sacro baptismate lustratos, martyres reddidit. Hi sub Maximiano Imperatore cum Maximo primùm ad seruile opus fodiendæ arenæ damnati, deinde truncatis ceruicibus coronati, ab eodem Marcello Papa, & Ioanne presbytero sepulti sunt via Salaria veteri, secundo ab vrbe lapide in cœmeterio ad Cliuum cucumeris. De his agit Baronius To. 2. Ann. 298. nu. 14. Fragmentum certaminis S. Maximi, ac centum, & viginti militum habet Aringhius lib. 4. cap. 35. ex codice Vallicellano. Ante hos sanctos milites alij xlvi. à S. Dionysio Papa baptizati, ibidẽ sepulti fuerãt, hos recolunt hac die martyrol. Romanum, ac cæteri ferè latini præter vxores eorum, quarum saltem aliquas martyrio cõsecratas videntur innuere Acta S. Hippolyti apud eundem Aringhium, & in Hagiologio nostro perantiquo. Eodem etiam loco sepultos ducentos sexaginta milites sub Diocletiano coronatos habet martyrol. Romanum, & Kal. Iulij. Hi diuersi sunt ab his cxx. quos in Actis S. Hippolyti, post alios xlvi. viij. Kal. Nouẽbris tumulatus fuisse additur. *Cum aliis cxx. martyribus, inter quos fuerũt quatuor milites Christi Theodosius, Lucius, Marcus, & Petrus. Hi videntes ad se armatos venire, dicebant rogantes omnes, vt primus à primo decollaretur.* Hi in adducto Hagiologio nostro dicuntur *centũ viginti, & vnus.* Rabanus viij. cal. eadem ita strictim exhibet. *Ipso die Roma via Salaria xlvi. militum, qui simul baptizati à Dionysio Papa, & mox iubente Claudio Imperatore decollati sunt. Ibi sunt, & alii martyres cxxi. inter quos fuerunt quatuor milites Christi Theodosius, Lucius, Marcus, & Petrus. Scriptum in passione S. Sixti.* Ex quibus Notkerũ, & alios accepisse non dubito. Sepultos hos fuisse propè cineres sociorum, ex millenario numero concrematorum, habetur in iisdem Actis S. Marcelli. Per nouem enim menses S. Confessor Maximus cum cxx. militibus arenas effodit, quo tempore à reliquis suis militibus visitatione

tione accepta, illos verbis, & exemplo roboratos, ad Christi fidem conuertit; hinc ab irato Maximiano fustibus cæsus, & cum cxx. militibus socijs, truncatis capitibus, coronatus, reliquos etiam à se conuersos, & igne crematos, ac in eodem loco tumulatos meruit etiam socios habere sepulcri. Nec mirandum est, anonymorum cum Maximo militum triumphantium numerum varium esse, nam aliqui codices, quos sequntur M. Romanum, Rabanus, Vsuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Nat. lib. 9. c 105. habent cxxi. aliqui verò cxx. vt cum adductis mss. codicibus Maurolycius retinet.

In Africa. Sancti Africani pugiles, quorum vbiq. antesignanus est Saturninus, quatuor tantum sunt in libris nostris, quinque in M. Corbeiensi, addito nimirum Zotico, cuius Antuerpiense nõ meminit. In hoc potius Asterius, & Charus à libris nostris, & Corbeiensi Sardiniæ tributi inter Africanos recensentur, cui ex mox adducenda coniectura magis adhærere libuit. Laciniam Antiquarij Gallici in M. Corbeiensi additam S. Hilarij Confessoris Mimate Gabalorũ, & à libris nostris prætermissam, & nos explicare prætermittimus. Videantur si libet cum Saussayo alij sacræ Galliæ scriptores.

In Sardinia. Aptius in M. Antuerpiẽsi vnus ex Sardis martyribus explicatur, nempe Turribus vrbe olim Sardiniæ florentissima S. Gauini, non Sauini. Huius historiam ex antiquo ms. Ecclesiæ Turritanæ explicat Ioannes Arca de Sanctis Sardiniæ initio libri primi, & interfectum abscissa ceruice in loco, qui dicitur Portus Balagai, seu Balai ad 8. cal. Nouembris diserte docet. Sancti Gauini socij, vel potius præceptores ibi narrantur Prothus Presbyter, & Ianuarius Diaconus, qui eodem loco Promontorij Balai gladio consummati sunt, & vt ibi legitur 8. cal. Nou. Vnde cũ alij hic S. Gauino socij addantur, nẽpe Saturus, Asterius, & Charus, siue vt in libris nostris librarij errore Saturus, & ex Asterio, & Charo in vnũ conflatus Asthetarius, suspicionẽ addunt, hos cum Zotico, & Saturo Africanis iungi debere, vt innuit M. Antuerpiense, in quo Turribus in Sardinia tantum S. Gauinus recolitur. Huius, & sociorum Proti, & Ianuarij Acta quoque strictim exhibet ex Fara de reb. Sard. lib. pr. & monum. Eccl. Turrit. seu Sassar. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, & pro S. Gauino aliqua addit in nouo Catalogo SS. ad hanc ipsam diem, sed videnda sũt, quæ infra habentur die vi. cal. Nouemb. vbi de SS. Protho, & Ianuario seorsim agitur.

In Gallia. Sessonis pro Suessonis vrbem librarius nostrorum codicum reposuit. In hac celebris est omnibus ferè latinorum martyrologijs SS. Crispini, & Crispiniani memoria. Hos recolit in primis Romanum, quod Suessone in Gallia sanctos martyres coronatos habet, deinde translatos. Id sanè Rabanus, Vsuardus, Ado, Notkerus, & Hagiologiũ vetus FrancoGalliæ non docent, dum eorum certamen attingunt, immò negat Saussayus, Martyres, qui tam in libris nostris, quam Corbeiensi, & Antuerpiẽsi sub Claudiano duce, Crispino, & Crispiniano succenturiantur, horum certè socios fuisse in eorum Actis non dicitur, neq. ab his, qui SS. Crispini, & Crispiniani memoriã recolunt indicatos video. Quapropter vel incerti loci martyres sunt, vel ab Africanis illorum interpositione diuulsi, quod illius regionis vberrima sanctorum pugilum messis facilè mihi suaderet.

Sanctonis. Bibiani, seu Vibiani, & Viuiani Episcopi (ita enim non Iubianum vocant scriptores Gallici) translatio recolitur apud Saussayũ pridie huius diei, sicuti depositio die 23. Augusti, quam preterijt antiquarius, qui Gallica additamenta Vetustiori martyrol. nostro appofuit. De S. Bibiano meminit Greg. Tur. cap. 38. de Glor. Conf. & ex eo Sammarthani, qui secundo loco Santonensem Episcopum S. Bibianum numerant.

In

VII. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Sanctorum Luciani. Fori. Eracli. Tuti, & Flori.

OCTOBRIS 26.

NIcomedia vrbs regia, & sub Diocletiano insignis Christianorũ carnificina, hodiernos fastos implet cœlitibus in Vetustissimo Antuerpiensi martyrol. his nominibus indicatis. *VII. kal. Nouembr. Nicomedia Luciani, Marciani, Flori, & Heraclida, Titi, item Flori*. Mutilum hic cum libris nostris, ita agnosco M. Corbeiense. *VII. kal. Nou. In Nicomedia Sanctorum Luciani, Mardiani, Florii, Heraclii, Tuti*. Alter hic Florus desideratur cum Marciano in libris nostris, qui tamen Marcianus dicitur, non Mardianus in martyrol. Antuerpiensi, apud Bedam, Galesinium, sicuti etiam apud Rabanum hoc ordine. *VII. Cal. In Nicomedia natale Luciani, Flori, & Heraclida, Martiani*. An Lucianus presbyter ille sit Antiochienus, qui Nicomediæ sub Maximiano martyr euasit, & cuius vitam scribit Suidas apud Suriũ nouissimæ editionis To.x. non affirmarem. Ita quidem existimauit, qui in opus Surij eam indidit ad diem 26. Octobris. Græci tam in Menologio Canisij, quam Basilij Lucianum martyrem Antiochiæ Syriæ ortum, relicta domo Nicomediam perrexisse, vt labantes vi tormentorum Christianos fulciret, ipsumq. in carcere inedia mortuũ, in mare proiectum, & ad littus à delphino delatum narrant, & venerãtur die xvi. Octobris; sed huic cum nullus socius addatur, Nicomediensi verò huius diei Luciano plures commilitones socientur, alium ab illo esse dubitare permittunt. Præsertim cum de Luciano presbytero Antiocheno alibi agat Vetustius nostrũ M. nempe ad diem vij. Idus Ianuarij. Cum Luciano alios quinque martyres memorat martyrolog. Antuerpiense, nonnisi quatuor M. Corbeiense. Romanum M. Luciani, Flori, & sociorum meminit hac ipsa die, quando Baronius ex Beda Heraclium, & Marciam indicat; & eorum Acta apud Mombritium extare monet. Molanus ad Vsuardum, Luciani, & Florij pariter meminit. Amandum, Lucianum, & Florum, Confessores indicat Petrus de Nat. lib. 11. cap. postremo n. 302. sed neq. locum, vbi quieuerint explicat, neq; martyres fuisse consentit; Alios hos esse à Luciano, & Floro martyribus disertè docet Maurolycius, dum post indicatos S. Amandum præsulem, Lucianum, & Florum addit. *Nicomedia SS. Luciani, Martiani, Floriani, Heracli, Florii, & Tutij martyrum, & Vrsa Virginis*. Lucianum, & Marcianum, ab his seiunctos, & martyres in Africa, exhibet hac die Galesinius ex libris scriptis, & horum agonem prostare apud Boninum Mombritium T.2. affirmat, ex quo accepisse videtur Baronius; alios verò cum Luciano martyres Nicomedienses, Marcianum videlicet, Florianum pro Floro, Heraclium, Florum, & Vrsam virginem seiunctim eadem die celebrat ex Beda, & libris scriptis.

VI. Kal. Nouembris .

IN Frigia Tarsi. Policarpi. Gagi. Eumini. Noconi. Longi. Diudori. Metrobi. Euminiæ. Romæ Mariani. Luci. Vieti. Et in Sardinia Poti. Ianuarij. Tarsei. Comini. & Sancti Florenctis.

OCTOBRIS 27.

IMmutato à libris nostris ordine sacras ephemeridas ita exhibet hac die Martyrol. Antuerpiense, aptiùs etiam vt existimo . *V. kal. Nouembris . Sardinia in Turribus Proti, & Ianuarii . Et in Frigia Eomeni, Canonis, Diodori, & Metrosi, Item in Frigia Tarsi Policarpi, Gagi, Nocori, Logi . Roma Marciani, Luci, Vieti; Tarici, Cominis, & alibi Florenti.* Quamquam vero cum libris nostris magis conueniat, & vberius sit martyrolog. Corbeiense, minus tamen distinctum, quam Vetustissimum agnosco, *VI. Kal. Nouembris . In Africa Sanctorum Saturnini , Flauij . In Phrygia Tarsi Polycarpi , Gai , Eumini, Nicomini , Longi , Diodori , Metrobi , Euminę, Tuti. Roma Mariani, Luci, Vinesi . In Sardinia Poti , Ianuarij, Tarrei, Comuina, & S. Florentij.*

In Phrygia . Saturninum , & Flauium Africanos martyres ante Phryges initio laterculi exhibet martyrol. Corbeiense, quos cum alibi non inuenerim , & libri nostri non proferant , eidem martyrol. omnino deberi profiteor. Saturnini nomen inter Africanos cælites frequentissimum esse patet . Hæsitaui autem, an inter Phryges Tarsi vox martyris esset, vel loci. Tarsius Geographis Flumen Troadis est, siue Phrygiæ apud Zeliam fluens. Prope flumina, vt sacras post completum agonem reliquias in vorticibus abscōderent, & fidelibus eriperent, à gentilibus plures fuisse sanctos martyres coronatos passim in eorūdum Actis occurrit. Nisi autem Tarsus nomen sit loci, nouem in nostris libris Phrygiæ martyres numerantur, totidemq. in martyrol. Corbeiensi, & Antuerpiensi; sed in hoc palā in duos ordines distinctiùs diuiduntur, nempe sub Eumeno antesignano Cominius, Diodorus, Metrobius , in secundo ordine sub Tarso, Policarpus, Gagius, siue Gaius, Nocomius , & Logius , siue Longus. Tutus additur in martyrolog. Corbeiensi, qui neque in Antuerpiensi, neque in nostro comparet. Ex his aliqui postridie v. Kal. numerantur apud Maurolycum, sed cum alijs aliorum locorum confusi, qua etiam confusione inuoluitur Galesinius .

Romę . Sancti martyres Marianus, Lucius, & Victus, siue Viuetus Romæ tributi venerantur in libris nostris , & M. Corbeiensi . Plures vero Romani athletæ in Antuerpiensi numerantur, nempe Marcianus, pro Mariano, Lucius, Vietus, vt libri etiam nostri retinent, Tarreus, & Cominius , quorū alter Tarsius in libris nostris dicitur , & Conuina alter minus appositè in M. Corbeiensi; in quo hi duo Sardiniæ martyres tribuūtur . Verū cum Protus. & Ianuarius in Sardinia socij , & magistri S.Gauini, sine aliorum additione in eorundem Actis signentur , vt mox apparebit, sequendum hìc, vt magis distinctum, M.Antuerpiense putarem , ac ita Tarreum, & Cominium inter Romanos

nos martyres, quamuis alijs martyrologijs latinorum cum reliquis ignotos, esse computandos dicerem.

In Sardinia. Protum pro Poto legendum esse, & ita restituendum patet, non modo ex fide martyrol. Antuerpiensis, sed ex Actis S.Gauini die 25. venerati, vt ibi diximus. Protum, & Ianuariũ, quamuis magistros habuerit Gauinus miles, dũ tamen iussu Præsidis vinctos custodit, eosdẽ à vinculis solutos, ac in antro latitãtes à Turribus Subarbano primũ animauit, & produxit ad pugnã, deinde præcessit ad coronã, & cõsortes martyrij obtinuit. Prothus, & Ianuarius in proprijs Actis, quæ post historiã Passionis S.Gauini lib. 2. de sanctis Sardiniç exhibet Ioannes Arca, in ciuitate Turritana nati Romæ à Caio Papa, alter nẽpe Prothus Præsbyter, alter nẽpe Ianuarius Diaconus ordinantur. Hinc vero in patriam redeuntes cũ diuinũ verbum Turribus, Sardiniæ olim florida vrbe, sub Diocletiano, & Maximiano disseminant, à Barbaro Præside capti, alter scilicet presbyter in exilium damnarur, alter nempe Ianuarius iuuenis blanditijs tentatur. Tandem ambo varijs tormentis cruciati, ad mortem gladio occidendi, ducuntur in eundem locum Promontorij Balai, quo Gauinus palmam acceperat. Quamquam verò coronati ibi dicantur 8. cal. Nouembris, difficile est tamen eodem die cum Gauino fuisse consummatos, vt attentè acta illa legentibus patere potest; sed quia corpora in mare proiecta eodem litore inuenta sunt, & simul cum Gauino tumulata, eundem natalẽ diem sortitos esse apparet. Addit idem Arca etiam historiam recentioris inuentionis, ac translationis, quæ apud eum videri potest.

S.Florentij. S. martyrem Florentiũ habet Petrus de Nat. lib. xi. n.304. apud Tilẽ castrũ, & in castro Tile eundẽ refert etiam Bellinus de Padua, vnde accepit Galesinius; sed eadem habentur in martyrologio Romano, Beda, Vsuardo, & Adone, vt addit sine alia luce Baronius, seu potius in Appendice ad Adonẽ vbi legitur, *vi.kal.Nou. S.Florentij presbyteri, & confessoris*. Tilicastrensem martyrem prope Lugdunum, in Insulæ Barbaræ cœnobio, ad Ararim S. Florentium habet Saussayus hac die 27. ex persecutione Vvandalica. Locum nõ indicat martyrol. Antuerpiense, neque Corbeiẽse, neque nostrũ. Facile est Tilicastrensem esse in Vetustiori M. superadditum, & ex vsu loquendi martyrem, non confessorem. De S.Florentio martyre Tessalonicensi agunt Græci die 13.Octobris, quo eius certamen narrat Menologium Basilij.

V. Kal. Nouembris.

IN Antiochia Syriæ Marandi. Mauriane. Arcelladi. Et in Cartagine Sãcti Suffronisiani, & natalis Sanctorum Apostolorum Symonis Chananei, & Iudæ Zelotis. Amaranti, Quinti. & Luci.

OCTOBRIS 28.

REctè ad Antiochenam vrbem ab aliis eiusdẽ nominis distinguẽdam additur *Syriæ*, tam in libris nostris, quam in M. Corbeiensi, videlicet. *V. kal. Nou. In Antiochia Syria Marandi, Mariana, Arcelladi. In Carthagine Sancti Suffronisani. Et alibi SS. Apostolorum Simonis Cananei, & Iudę Zelotis, Amaranti, Quinti, & Iusti, Lucii*, Antiochiam tantùm, siue Syriæ, siue Pisidiæ

Pisidiæ fuerit, non distinguit M. Antuerpiense, in quo pro Marando Zmaragdus sine aliis socijs ità indicatur. *V. Kal. Nouembris. In Antiochia natalis Zmaragdi. In Carthagine Fofroni, & Suani ciuitate Persarum Simonis, & Iudę Apostolorum. Mariana, Artheladi. Kartaginis Amarantæ. Quinti, & Luci*. Siue Marandum, siue Zmaragdum Antiochensem dicamus, in obscuro nobis sunt Acta martyris, neque affirmare audemus Marcianam, & Arcelladum Antiochenses illius socios esse, quin potius Carthaginēses reputari debeant, vt interposita SS. Simonis, & Iudæ celebritate M. Antuerpiēse suadere posset, nempe vt Fofronio, seu Sufronio ijdē continuarētur in primo Chartaginensium cælitum ordine, sicuti in secūdo reponuntur Amarantus, Quintus, & Lucius apertè in M. illo Kartagini tributi. In nostris etiam libris ex sanctorum Apostolorum interpositione, incertum est, an illis continuari debuerint.

Suffronisani. Ex duobus vocibus insuetum nomen conflatum esse vix dubitarem, & legendum ita crederem. *Chartagine S. Suffroni*, (pro Fofroni, vt legitur in M. Antuerpiense) *Suanis Natalis SS. Apostolorum, &c.* atq; ita emendandū quoq; putarem, quod etiam magis corruptum est, nomen Suffronisæni in martyrol. Corbeiensi. De SS. Apostolis Symone Chananæo, & Iuda Zelote in Perside coronatis ciuitate Suanis, vel Suanir, videnda sunt, quæ diximus ad Indiculum Apostolorum. Nec aliam lucem hodiernis fastis addere nobis licuit, cum tam Antiochenos, quam Chartaginenses martyres hìc sileant reliqua latinorū martyrologia.

IIII. Kal. Nouembris.

IN Lucania Sancti Sanecinti. Quinti. Feliciani, & Lucini.

OCTOBRIS 29.

PRimus Cabilunēsis Episcopus, cui Topographia SS. Christi martyrum tribuitur ante ducentos annos scripta & à Maurolycio edita in fine martyrologij, ità de Luca ciuitate Tusciæ in Italia tradit. *Hic Hyacinthus, Quintus, Lucius, & Felicianus martyres*. Sed suppositiitius liber à doctioribus existimatus, neque apud eundem Maurolycium fidem omnimodā meruisse inde videtur elici, quòd martyres apud Primum numerati, non Lucanæ vrbi, sed Prouinciæ hac die apud eundem tribuantur cum Petro de Natalibus lib. xi. num. 305. his verbis. *Hiacinthus, Quintus, Felicianus, & Lucius martyres in Lucania Prouincia passi sunt IV. Kal Nouembris*. Consimilia habēt Rabanus, Beda, & Vsuardus, quorū postremus pro Lucio Iuliū retinet, licet Rabanus cum libris nostris Lucinium, ità dicat. *IV. Calendas. In Lucania S. Iacinthi, Quinti, Feliciana. Lucini*. Martyrologium Romanum legit. *In Lucania SS. MM. Hyacinthi, Quinti, Feliciani, & Lucij*. Pro Hyacintho Sacinctium retinet M. Corbeiense, in quo lacuna vnius martyris ex attritione codicis prostat, & pro Feliciano cum Rabano Felicianam, pro Lucinio, Lucium ita exhibet. *IV. Kal. Nouemb. In Lucania Sacinti,...... Quinti, Feliciani, & Luci*. Ex binis hisce bonæ notæ vetustis codicibus suadeor, Sacinctum pro Hyacintho potius legēdum esse, præsertim quia in codicibus etiam nostris constanter retinetur memoria *Sancti Sanecinti*. Galesinius Hiacynthum legit, & Luciniam, sed Felicianam non Felicianum confirmat cum Quincto, ex libris scriptis, & Beda

in

in Lucania Prouincia, parũ vtiq; memor eorum, quæ in notationibus ad diẽ quarto Idus Iulij de S.Paulino primo Episcopo vrbi Lucæ his verbis consiguauerat. *Quæ Hetruriæ ciuitas, ab Euãgelicæ prædicationis initio fidei Christianæ præceptis imbuta, cum alios habuit Episcopos doctrinæ sanctitatisq. laude claros, tum martyres, nempe Hiacynthum, Quinctum, Lucium, & Felicianum*. Hanc vrbem Ecclesiasticis scriptoribus, & antiquo Romanæ curiæ stylo Lucanam ciuitatẽ vocatam esse non dubito Sanctos hos martyres in ea aliquando veneratos ignoro. Fidem quapropter Galesinio, neque astruo, neque derogo, si aliunde id excerpserit, quam ex Topographia Primi Cabilionensis. In calendario Hieronymiano perantiquo Canonic. Lucensium ita scribitur mẽse Octobris *IV.Kal.Quinti, Lucini*, sed magis ad veritatis libellã Ferrarius, non modo in Lucania passos hos SS. martyres putat, sed non longè à Cangiano, vrbe in Picentinorum, & Lucanorum confinio, ad Compsanam Metropolim spectante, martyrium subijsse, quòd in ea vrbe S. Feliciani celebris sit memoria. Ita in catalogo SS. Italię, vbi etiam notat Baronium, quòd scripserit S.Gregorium ep.7. ind.2. lib. 7. reg. de huius S.Hiacynthi reliquijs meminisse, cum de sancti Hiacynthi martyris reliquijs S.Gregorius egerit, qui apud ciuitatem Reatinam in Sabinis non in Lucania celebris erat, & quem Romanum M. veneratur die 9.Septembris.

III. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Ianuarij. Calendionis. Martialis. Germani. Marci. Theofili. Eusebi. In Africa passio Sanctorum martyrum numero ccxx. Felicis. Quinti. Lucæ. Luciani. Victoris. Vitalis. Donati. Petri. Mari. Ianuarij. Firmæ. Hermetis. Vrbani. Attici. Et passio Sancti Feliciani cum socijs suis. In Antiochia Ianuarij. Marciani. Nazari. Geruasi, & Protasi, & Celsi pueri. *Tolosa Ciuitate Translatio corporis Sancti Saturnini Episcopi, & martyris*.

OCTOBRIS 30.

FRequẽs in Vetustiori M. nostro Nicomediẽsium martyrũ memoria occurrit, quoniam maximè ibi sæuierunt Diocletianus, eiusq. atrocitatis socij Cæsares. Ibi primum edictum in sæuissima illa persecutione contra Christianos promulgatum fuit, duobus in eadem vrbe Imperatoribus commorantibus, vt refert Eusebius Ecclesiasticę Hist. lib.8.cap.5. An sacra hæc, sub antesignano Ianuario, sacrorum pugilũ turma ex illis fuerit, qui atrocissima illa tẽpestate certamen cõpleuerunt, ignorare me fateor, quoniam in editis aliorum martyrologijs memorari non comperi. In M. Antuerpiensi Vetustissimo ita quidem recensitos inuenio. *III. Kal. Nouembris Nicomedia natalis Ianuarij, Calendini, Marsiani, Germani, Marci, Theophili. Et in Comsa Maximi, Eusebi. Et in Africa passio martyrum ccxx. Item Felicis, Quinti, Lucia, Luciani, Victoris, Vitalis, Donati, Petri, Mari, Ianuarii, Firmæ, Hermetis, Vrbani, Attici, & Feliciani cum socijs suis. In Antiochia Ianuarij, Marciani, Nazari, Gerbasi, Protasi, & Celsi pueri. Tolosa translatio Saturnini Episcopi, & martyris*. Parũm ab illo

nostrisq; codicibus distat M. Corbeiēse, quod cum iisdem libris nostris collatum adducimus: *III. kal. Non. In Nicomedia Ianuarij, Calendionis, Martialis, Germani, Marci, Theophili, Eusebi. Et in Africa passio Sanctorum martyrum numero cētum viginti* (cum M. Antuerpienſi libri nostri ccxx.) *martyrū. Item Felicis* (deest item) *Quinti, Lucæ, Luciani, Victoris, Vitalis, Donati, Petri, Mari, Ianuaris, Firiæ* (Firmæ) *Hermetis, Vrbani, Attici, & passio Sancti Feliciani cum socijs suis. In Antiochia Ianuarii, Martiani, Nazarii, Geruasi, Protasi, & Celsi pueri. Tolosæ* (ciuitate) *translatio corporis Sancti Saturnini Episcopi, & martyris.*

Eusebi. Martyrol. Antuerpiense, magis, & vt plurimum in distinguendis locis accuratum, in Comsa Maximum, quē addit, & Eusebium, quem à Nicomediēsibus martyribus distinguit, vel coronatos, vel veneratos refert; cum autē plurimi hic sacri athletæ exprimantur, qui in editis martyrologiis non prostant, locum passionis Maximi, & Eusebij aliunde confirmare non possumus. Comsa seu potius Compsa vrbs est Archiepiscopalis in Hirpinis, ab alijs etiam Costa vocata, sed dum Ecclesiam illam, & illius Archiepiscopos describit Vghellius Italiæ sacræ To.6. nulla de SS. Eusebio, & Maximo mentionem inijcit, sicuti neque Ferrarius in catalogo sanctorum Italiæ, qui tamen in indice S. Maximum recitā, & martyrem signat Cumis die 30. Octobris. Hunc nihil ominus præterit in nouo, & generali catalogo SS. ad illam diem S. Maximi martyris Apameæ sub Diocletiano meminit martyrol. Romanum, quē eundem esse putat Baronius cum Maximo à Græcis indicato xvii.cal. Octobris. Sed is in Menologio Basilij cū Theodoto, & Asclepiodoro coronatus dicitur Adrianopoli, omnesque natos Marcianopoli Thraciæ. In Menologio sane Canisij alia præter hæc verba ad illam diē non prostant: *S. martyris Maximi ense consummati*, nullaq; inducitur de agonis loco memoria. An Cossa Vrbs Tusciæ sit post Populoniā ab antiquis fere omnibus Geographis recēsita, & quæ Cosa Onuphrio dicitur, nunc excisa apud Orbetellū non affirmo, forrasse esse facilius posset, cū neq. ibi SS. Maximū, & Eusebium veneratos, ac agnitos esse sciā. S. Eusebij martyris nullo passionis indicato loco meminit Molanus ad Vsuardū die sequenti.

In Africa. Anonymorum phalangē ducentorum viginti sacrorum militum, omnia latiuorum ferè martyrologia hoc die venerantur; vnde numeralis nota supplenda est in martyrolog. Corbeiensi. Aliam sub Felice antesignano martyrū turmam, alijs martyrologijs ignoratam, exhibent cum libris nostris MM. Antuerpiense, & Corbeiense; in quibus sacri commilitones quatuordecim nominibus exprimuntur. Tertiam etiam classem Felicianus ducit, cui socij, numero nō præfinito, succenturiantur. Huius sacræ turmæ meminit Appendix apud Adonem his verbis 3. cal. Nouembris. *Item passio S. Feliciani cum sociis suis.*

In Antiochia. Tertium huius anniuersarij diei, sub Ianuarij nomine, martyrem, Antiochiæ recolunt adducta cum libris nostris mss. martyrologia, sexque illi commilitones adduntur, nisi in omnibus ex vitiato autographo mendum irrepserit. Cum enim inter eos Nazarius, Geruasius, Protasius, & Celsus puer numerentur, & iisdem omnino nominibus cum Celso puero vocentur, quibus celebres Mediolanenses martyres indigitantur, suspicionem mouent, ne post Marcianum, & ante Nazarium, Mediolani vox desideretur, vel pro voce Marciani, restituenda sit alia Mediolani. De Nazario, Geruasio, Protasio, & cæteris sub Nerone Imperatore Romæ consummatis, celebrant Natalem Græci in Menologio Canisij hoc quidem Octobris mense, sed die 14. Verùm cum eodem die etiam eos, cum Celso puerō, Menologium Basilij recenseat, & Nazarium Romanum fuisse doceat, captum quidem Mediolani, sed Romam à Præfecto ablegatum,

gatum, & deinde reuersum ad vrbem Mediolanensem, ibi cum Protasio, & Geruasio, & Celso puero, abscissis capitibus coronatum fuisse, vix dubitari potest de Mediolanensibus illa die natalē celebrari. Plures dies ex inuentione, translatione, Basilicarū dedicatione, & completo agone sanctis hisce martyribus dicatos esse non dubito, & in Vetustiori M. nostro de his egimus ad diē 20. Maij, 19. Iunij, & 28. Iulij. Quomodo vero Antiochiæ venerationem habuerint me prorsus nescire fateor.

Tolosa. De sancto Saturnino Episcopo Tolosano, & martyre pluribus, & pluries agit Saussayus in Gallicano martyrol. ad hunc tamen diem translationē in libris nostris, & alijs adductis mss. indicatam non recolit, neque pariter Hagiologium FrancoGalliæ vetus Lebbei, sed eam quidem exhibet ms. martyrologium S. Sauini de Leuitania totidem verbis cum nostro, in quo Gallici scriptoris additionem agnoscimus. Sammarthani de sancto Saturnino primo Tolosatū episcopo plura colligunt, de translatione nihil exhibent.

II. Kal. Nouembris.

IN Africa Daconi. Iuliani. Fortunati. Siluani. Calendionis. Bonifatij. Casti. Secundi. Gallici. Agapi. Victorij, Felicissimi. Donati. Rusticiani. Fortunati. Romani. Siluani. Mimmi. Angelasi. Nundini. Felicis. Donati. & aliorum xxviiij. Valeri. Vincenti. In Spania Ianuari. In Macedonia Vitalis. Petri. Criscenti. Alterni. Victorini. Item Petri. Marcoti. Mammari. Saturnini. Angilanti. Nundini. In Nicomedia Philippi, & Calendionis. In Italia passio Sancti Quirini martyris.

OCTOBRIS 31.

ITerum Africa martyrum ferax, & innumerabilium mater nouos alios cælites in hodiernis fastis producit. Fortasse ex clade sub Diocletiano cœpta, de qua ita Eusebius lib. 8. cap. 7. *Vix iam iniri numerus potest omnium, qui deinceps in singulis prouincijs passi sunt martyrum, ac præsertim eorum, qui per Africam, & Mauritaniam*. Horum aliquos hoc ordine profert M. Autuerpiense. *Pridie Kal. Nouemb. In Africa Rogatiani presbyteri, Vincentii diaconi, Rusticiani, Agapitæ, Victoriæ, & aliorum viij. In Africa Dogoni, Iuliani, Fortunati, Siluiani, Kalendionis, Bonefacia, Castæ, Secundæ, Sallica, Agapini, Victoriæ, & alibi Felicissimi, Donati, Rusticiani, Fortunati, Romani, Siluani, Mimi, Angelasi, Niuidinis Felicis, Donati, & aliorum xxviiii. Valeri, Vincenti. In Spanis Ianuari. In Macedonia Vitalis, Petri, Crescentis, Alterni, Victorini, Musiacoti, Mammani, Saturnini, Nicomediæ Philippi, & Kalendionis. Augusta Veromādorū S. Quintini martyris.* Prima Africanorū martyrum classis sub Rogatiano præsbytero duce, nempe Vincentij Diaconi, Rusticiani, Agapitæ, & Victoriæ, nescio cur deficiat, tam in libris nostris, quam in M. Corbeiensi. In Epistola S. Cypriani Rogatianus presbyter, & gloriosus senex cum Felicissimo fratre in exemplum reliquis confessoribus adducitur, vt cum eis perseuerantes in fide tandem coronentur. Inter eos, qui in carcere detinebantur parati ad pugnam, mulieres etiam erāt, & pueri: Et quamuis epistola illa num. 81. scripta sit Roga-

tiano iuniori, & Sergio, qui hìc non indicantur, alijs etiam confessoribus ex titulo communis erat, vnde improbabile non reddit, cum S. Rogatiano presbytero, non dum martyre consummato (si verba S. Cypriani rectè percipio) sanctas aliquas mulieres, Agapitam puta, & Victoriam coronatas fuisse simul cum Vincentio Diacono, & Rusticiano. Ex eadem S. Doctoris epistola Rogatianus presbyter, & Feliciſſimus recoluntur in Romano martyrol. & alijs latinorum die 26. Octobris: qua die cum in Vetustiori nostro eorum non prostet memoria, tātò facilius hìc agi de S. Rogatiano presbytero seniore, eiusq; socijs existimari potest. Hi primi ordinis Africani cælites in martyrologio nostro desiderantur, sicuti in Corbeiensi, cum quo collatum, ita in paucis differre comperio. *Prid. kal. Nou. In Africa Clacouis,* (Daconi retinet nostrum) *Iuliani, Fortunati, Siluani, Calendionis, Bonifacię* (Bonifatij) *Castæ* . . . . . (Casti, Secundini) *Gallicę*) Gallici) *Agapi, Victuriæ, Felicis, Simoni* (ex duobus nominibus vnum conflatur Feliciſſimi in libris nostris) *Donati, Rusticiani, Fortunati, Romani, Siluani, Mimmi, Angelasi, Nuncini* (Nundini) *Feliciſſimi* (Felicis, Donati) *& aliorum viginti nouem Valerii, Vincenti. In Spania Ianuari. In Macedonia Vitalis, Petri, Crescenti, Alterini, Victorini. Item Petri.* (Item Victorini, item Petri) *Mar*. . . . : (Marcoti) *Mammari, Suturnini, Vigilantij* (Angilātij) *Nuncini, Magnili,* (Nundini, deficit Magnili) *In Nicomedia Philippi, & Calendionis. Augusta Viromandorum in Gallia Sancti Quintini*) in Italia passio S. Quirini martyris legūt codices nostri, & initio laterculi nomen Daconi, qui antesignanus est, minus à Dagono M. Antuerpiensis, quàm à Claconio Corbeiēsis diffidet. Bonifacia, Casta, Secunda, Sallica, seu Gallica cum Victoria mulieres martyres videntur in M. Antuerpiēsi, sicuti in Corbeiensi. Vnde codices nostros ad illorū normā componēdos exi- stimarem. Feliciſſimus alterius turmæ caput est in eodem M. Vetustiſsimo, & alibi incerto loco signatus, intra Africam reponendus apparet, quia in libris nostris, & Corbeiensi eisdem Africanis cœlitibus succenturiatur. Aptius etiam scribi videtur Felicisſimus ex plurium codicum fide, quam vnius Corbeiensis auctoritate in duo diuisus, vt Felicis, & Simonis.

In Spania. Ianuarius alijs etiam editis martyrologijs ignoratur.

In Macedonia. Sub Vitale ductore duodecim martyres Macedones numerantur in libris nostris, totidemq; in Corbeiensi. Non nisi octo in M. Antuerpiēsi; in eo enim deficiunt duo Petri, alter Victorinus, & Magnilius, qui etiam in libris nostris desideratur. Dum tamen ad explendum duodenarium numerum in iisdem Victorinus, & Petrus repeteruntur, horum, sicuti & Africanorum, & Nicomediensium, qui sequntur, Acta mihi in obscuro latent.

In Italia. Pro S. Quirino Italiæ martyre bina martyrologia Antuerpiense, & Corbeiense, cū omnibus ferè sacræ Galliæ scriptoribus, S. Quintinum martyrē exhibent Augustæ Viromandorum, seu potius Veromanduorum, Galliæ Belgicæ vrbe, nunc diruta, & eius sede Nouiodunum translata. In oppido vocato Sancti Quintini, nunc arce inespugnabili, seruatur corpus, vbi veneratum docet Saussayus, qui eius Acta vberiùs prosequitur, sicuti eiusdem memoriam agunt omnia ferè latinorum martyrologia cum Romano. Rabanus non modo S. Quintinū in Gallijs sub Maximiano martyrio coronatum refert, sed post annos LII. reuelante Angelo inuentum, & sepultum fuisse viij. cal. Iulij. Quo die etiā in martyrolog. Vetustiori nostro ex Gallicis additamentis annotatur. Sanctum vero in Italia Quirinum hoc die veneratum inuenire non licuit, neque Ferrarius, alioquin cælitum Italicorum diligens scrutator meminit; ex quatuor, [illegible] enim a

enim, quos exhibet sub Quirini nomine martyres nullum in Italia celebrem hũc diem habuisse docet, potuit tamen aliqua translatio eundem S. Quirino sacrum reddere. S. Quirini martyris meminit inter Sanctos, qui in Italiæ Arce Canusiæ erant ipsius tutelares, in obitu Magnæ Comitissæ Matildæ, Præsbyter Domnizo rudis Poeta in eius vita cap. de cultu erga Deum.

KALENDIS NOVEMBRIS.

Litanias Indicendas.

Nouember habet dies XXX.

L*Vgduno Galliæ Ciuitate depositio S. Genesi Episcopi, & Confessoris. Pictauis Ciuitate Festiuitas Sancti Hilarij Episcopi, & Confessoris.* Petri. Mammeri. Saturnini. In Macedonia Iacobi dedicatio, & Iohanis Apostoli. In Tracina natalis Sanctorum Meldagasi. Iuliani. Victoris. Felicis. Criscentis. Item Felicis. Satti. Perseueranti. Octauiæ. Cassie. Maxime. Riste. Saturnine. Donate. Simplicij. Cesarij. Et in Cesarea Cappadociæ natalis Sancti Macedoni, & alibi Sanctorum Ianuarij. Vitalis. Petri. Criscentis. Victorini martyris. *In Ligonica Ciuitate Castrodioni. Benigni. Primi martyris, & Sancta Maria mart. & S. Melanti. Augustiduno Galliæ depositio Sancti Primi Episcopi.*

NOVEMBRIS 1.

NOn dum Festum omnium Sanctorum, vel vniuersalis Ecclesia susceperat, vel vbique celebrandum sanciuerat, cum Vetustius M. in codicibus nostris, aut M. Antuerpiensi exaratum, quoniam fuit in fronte calend. Nouẽbris eiusdẽ non meminerũt. Quando verò celebrari ceperit, sub Bonifacio quarto, aut Gregorio item quarto omnes ferè sacrorum scriptores signant, præcipuè qui notas sacramentarijs, aut martyrologijs addiderunt, Galesinius, Baronius, Menardus, & alij. Tempore Caroli Magni non dum vbiq; celebritatem hanc susceptam esse, plura suadent, Cathnuphus in primis epistola ad Carolũ Magnum, dum ipsum orat, vt diem statuat in honorem Omnium Sanctorum. In codicibus nostris mutilum exordium huius mensis agnoscimus, & Gallicum antiquarium fortasse Fontanellensem, demptis aliqui. bus martyribus, additamentum ex cælitibus suis apposuisse. Saniores ergo ex M. Antuerpiensi Vetustissimo sacras huius diei ferias exhibemus, vt ex his nostrorum codicum lacunã suppleamus. *Kal. Nouembris. In Assia natal. Macedonis, Iuliani, Victoris, Felicis, & in Melitia Cristatis, Petri, Mammeri, Saturnini. In Macedonia Vigilanti, Nundini. In Terracina Moldacasi, Iuliani, Victoris, Felicis,*

Felicis, Crescentis. Item Felicis, Satti, Perseueranti, Octauia, Cassia, Maxima, Fausta, Saturnina, Donata, Simplicia, Prima. In Cæsarea Cappadocia Macedoni, & alibi Ianuarii, Vitalis, Petri, Crescentis, Victorini, Macroti. Rotemis Gallia ciuitate Lengonensi Benigni presbyteri, & martyris, & alibi Sanctę Mariæ, & S. Melanti. Augustoduno Primini Episcopi. Eadem mutilatione laborat martyrol. Corbeiense, ac codices nostri, etiamsi in illo aliqua addita videantur, quæ in his non prostant, nimirùm. *Kal. Nouembris Lizania indicenda. Festiuitas Omnium Sãctorum. Petri, Mammeri, Saturnini, Magni. Et passio Eustachij martyris cum vxore, & filijs. In Macedonia Basilis, Iacobi, & S. Ioannis Euangelistę. In Terracina natalis Sanctorum Meldegasi, Iuliani, Victoris, Felicis, Sati, Perseueranti. Octauiæ, Cessię, Eristei, Saturnini, Simplicii, Primi, Cæsarii, Magni, Iusti. In Cæsarea natalis S. Macedonii. Et alibi natalis SS. Ianuarii, Petri, Crescentis, Victorini, & aliorum martyrum. Castro Dinione passio S. Benigni presbyteri, & martyris, & S. Melanti. Augustoduno S. Primi Episcopi. Baiocas ciuitate S. Vigoris Episcopis, & Confessoris. Sitio Monasterio depositio S. Audomari Episcopi, & Confessoris. Pictauis ciuitate dedicatio Basilicæ S. Hilari Episcopi, & Confessoris.*

Lugduno. S. Genesium ex Fontanellensi Abbate Lugdunensem Episcopum pluribus Saussayus prosequitur hac die obitus, quamuis propter omnium Sãctorum celebritatẽ translata eius solemnia fateatur ad pridie Nonas Nouẽbris, & in Dypticis Lugdunensis Ecclesiæ cõgnetur xviij. Kal. Maij. At nuper vir doctissimus Theophylus Raynaudus in Hagiologio Lugdunensi, dum plura de S. Genesio Abbate Fontanellensi, & Bathildæ Reginæ ab eleemosynis in apertũ proferat cathedrã illius Ecclesiæ tenuisse docet sub annum Christi 670. & dum ex Lugdunense calendario sanctum eius obitum signat calẽdis Nouembris, testatur etiam corpus eius in Calensi, agri Parisiẽsis Abbatia quiescere. Quæ confirmant Sammarthani in Genesio 42. Episcopo Lugdunensi, aliquantulum in tempore Sedis à Raynaudo dissidentes, dum Lamberto successori annum signant 668.

Pictauis. Quam Festiuitatem vocant libri nostri, alij translationem appellant. Ita hoc ipso die Galesinius, Molanus, & Ferrarius in nouo catalogo Sanctorum, ex Tab. Ecclesiæ Pictauiẽsis, in aliã diem transpositam ob Festum omnium Sãctorum refert. S. Hilarium magnum Ecclesiæ fulcimẽtum vocat S. Hieronymus, & ad Dominum migrasse refert in chronico anno 369. Plurima de eo habent Sammarthani in octauo Pictauiensi Episcopo, & vberius omnia de eo cumulat pie memoriæ Ioannes Bollandus Societ. IESV ad diem 13. Ianuarij. Tanti doctoris translationem mirum non est; festiuitatem Pictauiensem vocasse, qui ad Vetustius martyrologio additamentum posuit.

Petrus. In Asia primùm, vt vidimus, quatuor martyres veneratur martyrol. Vetustissimum, nempe Macedonem, Iulianum, Victorem, & Felicem, quos non modo in libris nostris deficere dolemus, sed etiam ex alijs codicibus confirmari, & dilucidari à nobis non posse. Ante Petrum, Mammerium, & Saturninum, Cristatus in eodem Antuerpiensi martyrolog. tanquam dux alios sacros palęstritas præcedit, quibus in M. Corbeiẽsi additur Magnus. Locus siue passionis, siue venerationis, neq. in hoc, neq. in libris nostris exprimitur; in illo verò apertè dicitur *Melitia*, quæ ità adamussim scripta vrbs, vel regio apud Geographos non mihi comparet Melita Cappadociæ vrbs non procul ab Euphrate est Solino, & Plinio, Melitine Ptolemæo in Armenia minori contermina regione. Melitena vrbs est, & regio Cappadociæ Ptolemæo, & Stephani epitomatori. Melitinæ, seu Melitenæ scribẽdum esse propendeo; tùm quòd hæc metropolis regionis cognominis sit in Armenia minore

nore, ad quam Imperatores diuertere cōsueuerant, vt notat Ferrarius nouæ Topographiæ in martyrol. Romanum p. 76. tùm quòd ibi aliorum martyrum carnificinam fuisse sæpe doceat idem Rom. martyrol. præcipuè ad diem 13. Febr. 19. Aprilis, 5. Septemb., ac frequenter etiã in Vetustiori martyrolog. nostro, veluti plurimorũ martyrũ mater memoretur.

In Macedonia. Et hic etiam dolere cogimur detruncationem M. Vetustioris in M. Corbeiensi, & libris nostris; pro eo enim quod in Antuerpiensi Macedoniæ tribuuntur Vigilantius, & Nũdinus martyres, in illo scribitur. *Basilis, Iacobi, & S. Ioannis Euangelistæ*. In codicibus verò nostris legitur *Iacobi dedicatio, & Ioannis Apostoli*. Ex his tamen simul educerem, legendum esse. *Dedicatio Basilicæ S. Iacobi Apostoli, & S. Ioannis Euangelistæ*, quæ an fuerit Macedoniæ solemnis, vel alibi diuinandum mihi non est. Consimilis dedicationis celebritas recolitur etiam, tùm postridie huius diei, tùm 3. Nonas Nouembris. Ad Macedoniæ, siue dedicationem Basilicæ, seu martyrũ memoriam præcedit in martyrol. Corbeiẽsi veneratio S. Eustachij martyris, cum vxore, & filijs; quæ tamen cum non extet in libris nostris, neq. in M. Antuerpiensi, eiusq. festum, tàm in latinorum Hagiologijs, quàm Græcorum Menologijs celebretur die 20. Septembris, ex pia alicuius Antiquarij deuotione illic additum existimarem.

In Tarracina. Sexdecim martyres, partim viros, partim mulieres indicat M. Antuerpiense, totidemq. libri nostri: hac tamen differentia, vt licet in vtroque agmen ducat Moldocasius, siue Maldagasius, postremus in illo nõ est Cæsarius, sed inter sanctas mulieres turmam claudit, quæ nomine Prima est in libris nostris & pro Cæsario substituitur, post hunc M. Corbeiense addit Magnum, & Iustum. De Magno, frequenter in hoc codice apud Dacherium addito, fluctuaui, an potius titulus esset celeberrimi martyris more Græcorum in Menologijs, vel proprium nomen. Bis in hodiernis fastis Magnus additur in martyrol. Antuerpiensi, in libris nostris præteritus, nempe ad Melitinenses, & hos Terracinenses. An Saturninus, quia celeberrimus esset in regione illa, magnus ideo diceretur, vt Cęsarius, celeberrimus Terracinę vocari potuit, ignoro; dubium excitasse sufficiat, decernant alij. Iustus in libris nostris, aut M. Antuerpiẽsi nequaquam memoratur, & fortasse ad sequentem diem pertinet. In eodem M. Corbeiensi, quamquã duo hi martyres addantur, sacri agminis numerus xv. nõ excedit. Deficit enim Crescentius, alter Felix, Maxima, & Donata. In nostris verò libris pro Faustæ nomine Rista legitur, quæ Eristeus in Corbeiensi est. Ex vbertimo tamen sanctorũ martyrũ choro, qui ex vrbe Latij Terracina in adductis mss. vnanimiter producũtur. Iulianus tantũ pręsbyter, & Cæsarius diaconus memorãtur in Romano, & aliis latinorũ martyrologijs. Quamquã vero in Actis apud Surium post Iulianũ & Cæsariũ in mare mersos, nõnisi Felicis, & Eusebij martyriũ adnotetur, cũ Leõtis Consularis in Christi confessione fortunatissimo obitu; ex verbis tamen Cæsarij ad Luxuriũ, antequam mergeretur, constat sub eodem Tarracinensi equite primario, sine permissione Consularis, plures martyres, ac sanctas virgines per ignem fuisse coronatas; ita enim Luxurio propinquam mortem minatus est Cæsarius. *Te verò Luxuri hodie comedet coluber, vt cognoscat omnis hac regio, quòd vindicet Dominus sanguinem seruorum suorum, & virginum, quas tu ignibus cõcremasti*. Vnde sanctarum mulierũ, quæ hoc die numerantur, duplex esset corona, virginitatis, & martyrij. Eusebium monachũ, & Felicẽ presbyterũ, qui in hac classe non recensentur, post aliquos dies à nece SS. Cæsarij, & Iuliani, martyrium fecisse, & forte 12. Nouembris, vt ibi adnotabimus, ex iisdem Actis palam est. Quod autem plures S. Cæsario socij addantur, neque vnus tantùm felix, sed duo numerentur, dubium mouet, an Cæsarius

rius ille diaconus, cuius corpus Romæ in Basilica Heleniana seruabatur, & vnius pars etiam Lucæ die sequenti veneratur, idē sit,cū eo,qui hoc die in Vetustiori M. nostro inter Tarracinēses martyres postremo loco recolitur;& an virgines illæ, incendio concrematæ sub Luxurio, esse potuerint Domitilla, Theodora, & Euphrosina, quas, vt habetur in Actis SS. Nerei, & Achilłei, viuicomburio necatas, Cæsarius Diaconus Terracinā veniens sepeliuit. Diuersos esse Molanus existimauit,Cæsarium diaconum, & aliū simpliciter martyrū hoc die in additionibus ad Vsuardum memoratum. Hausit id Molanus ex Bellino de Padua, qui post agonem Cæsarij diaconi Tarracinæ expressum, *eodem die* Kal. Nouembris addit *S.Cæsarij martyris*. Alius pariter S.Cesarius martyr, cum alijs socijs veneratur à Græcis die 20. Aprilis, penes quos Cæsarius diaconus Africanus cum præsbytero Iuliano Terracinæ in mare demersus recolitur die 7. Octobris. Apertissimū hoc est in Menologio Canisij, vnde fortasse excerpsit Bellinus de Padua. Siquidem hac ipsa die Kal. Nouembris in eo memoria agitur *SS.martyrum Cæsarii, Dasii, & aliorum quinque*; qui detenti in vrbe Damasco, varijsque cruciatibus vexati, ense obtruncati sunt. Verùm sub Cæsarij nomine plures cœlites in Vetustiori martyrol. numerantur. Bini in Cappadocia iij. Nonas Septemb. & Nonis Nouembris, alter 2. Idus, nisi idem potuerit iterata veneratione signari; ex his aliqui etiam in Romano martyrol. indicantur, & amplius Cæsarius martyr Arabissi die 28. Decembris. Celebrioris tamen diaconi memoriā hoc ipso die agunt Vetus Fronti calendariū, & S.Gregorij sacramentarium, vbi Menardus alios antiquos codices adducēs, vel corrigenda Acta SS. Nerei, & Achillei, vel duos olim Cæsarios Tarracinæ floruisse monet. Antiquum ms. Hieronymianum Kal. alias adductum, ita etiam habet *Kal. Nouembris omnium Sanctorum, & S.Cæsarij*, & ijsdem verbis loquitur aliud Kalendarium vetusto Breuiario nostro hædino præfixum. Hac etiam die natalem S.Cæsarij Diaconi in eius actis strictim collectis habet Rabanus, & post eum Petrus de Nat.lib.x.c.2. & Ferrarius in catalogo SS.Italiæ, vbi ex Baronio notat,corrigenda esse S. Cæsarij acta apud Surium, dum Menardus facilius acta SS.Nerei,& Achillei emendari posse credidit.

Cæsarea Cappadociæ. De sancto hoc Cæsariensi Macedonio meminisse tantū in editis MM. video appendicem ad Adonem. Macedonium martyrem sub Iuliano Apostata cum Tatiano, & Theodulo recolunt Græci die 12. Septembris. Sed locus passionis non exprimitur in Menologio Canisij,& de illis silet Menologium Basilianum.

Et alibi. Deficit ex hac sanctorum classe Vitalis in martyrol.Corbeiēsi,qui tamen in martyrol. Antuerpiensi exprimitur, quinimmo & his Macrotius iungitur, facile in libris nostris vitio librarij in ociosum martyris titulum conuersus. In M.Corbeiensi post enumeratos Ianuarium, Petrum, Crescentium,& Victorinum pertęsus laboris librarius,duobus amputatis nominibus, fortasse scripsit *& aliorum martyrum*.

Castro Dioni. Castro Diuionense habet Gregorius Turonensis de Gloria martyr. c.51. & ita etiā legitur initio Actorū S.Benigni presbyteri apud Suriū T.xi. Diuione hodie dicitur in Episcopatu Lingonensi. Huius S.Benigni gesta diffusiùs prosequitur Saussayus, qui eum vocat Burgundiæ Apostolum, & Protomartyrem; vnde quod additur in libris nostris post Benigni nomen *Primi martyris*, non pro singularis martyris proprio nomine, sed pro titulo laudis accipimus; nempè illius Lingoniensis regionis fuisse Protomartyrem. Dicitur enim missum fuisse in Gallias à S. Polycarpo, quod habetur etiā in Hagiologio Franco Galliæ Lebbei, & in martyrol. ms. sancti Sauini de Leuitania, præter ea, quæ extant in Notis Baronij ad Romanum M.

Mirum

Mirũ quod presbyter fuerit, & Lingonũ Apoſtolus, & tamen inter illius vrbis Epiſcopos non numeretur, & primus Lingonenſis Epiſcopus apud Sammarthanos Senator conſignetur; tamen in Vetuſtiori martyrolog. noſtro Gallicum additamentum ſuadet martyrol. Antuerpienſe, in quo prius ſuperadditi memorantur S. Amantius, & Luſorius in Gallijs Epiſcopi de quibus infra ij. Nonas.

S. Mariæ. Interpolatio Sãcti Benigni, alioquin antiqui martyris mutilum fecit martyrol. Corbeienſe, ac deprauatum, dum relicta S. Maria martyre, Melantiũ alium martyrẽ videtur S. Benigno adnectere. Sed diuiſos eſſe ab illo, tam Mariam, quam Melantium docet martyrol. Antuerpienſe, in quo ſcribitur, *& alibi S. Mariæ, & S. Melantij.* Incertus locus *alibi* neque in Romano M., neq. apud Bedam, Rabanum, Vſuardum, Adonẽ, Notkerum, Bellinum de Padua, & alios exprimitur. Ex ſeruili genere claram martyrem, & prodigijs illuſtratam, dum ad mortem quæritur à Præſide, in ſinum magni lapidis exceptam ad Dominum migrauiſſe ſub Adriano Imperatore refert in eius Actis Vincentius in ſpeculo Hiſtoriali lib. 2. cap. 86. & 87.; & ex eo Surius To. xi. Ex horum lectione educeretur, paſſam eſſe in Veronenſium ciuitate, niſi ad oram libri ex varia lectione haberetur *Netromenſium*, & niſi Petrus de Nat. lib. x. cap. 4. dum eadem Acta percurrit, *Nicomediæ* paſſam eſſe disertè doceret, & ex eo, vt facile eſt credere Maurolycius ad hunc diẽ. Vnde pro *Netromenſium* vrbe apud Vincentium reſtituendum videtur *Nicomedienſium*. Quod placuiſſe puto etiam Ferrario, qui Kal. Nouembris in catalogo SS. Italiæ ſanctæ huius Mariæ Veronenſis non meminit, & nuper Arcturo à Monaſterio in ſacro Gyneceo, qui eam Kal. Nouembris Nicomediæ tribuit. Melantium ſocium eius fuiſſe non explicatur in Actis illis, vnde *alibi* paſſum cum martyrol. Antuerpienſi affirmari poteſt.

Auguſtoduno. Hoc S. Primi Epiſcopi Auguſtodunenſis auctarium legitur etiã in Appendice ad Adonem, & apud Sauſſayum in ſupplemento Gallicani martyrologij Kal. Nouembris, ex Petro Galeſinio, quem laudat, quòd S. Primum Epiſcopum Æduenſem ex tabulis Græcorũ primus reſtituerit. At Galeſinius hoc die Alexandriæ, non Auguſtoduni S. Primum Epiſcopum recolit, quartum ab Apoſtolis illius ſedis ſucceſſorem, & rectè ex Tabulis Græcorum, vt in Notis addidit, potuit Alexandrinum Epiſcopum indicare, difficillimè vero Æduenſem, inter quos Epiſcopos Sammarthani Primo locum non aſſignant.

IIII. Nonas Nouembris.

DEdicatio Baſilicæ Sanctorum Sixti. Eppoliti. Laurenti. In Africa natalis Sanctorum Poliani. Victoris. Hermetis. Iuſti. Vital. Papiæ.

NOVEMBRIS 2.

EXulat à libris noſtris Theodori Epiſcopi Laodiceni memoria, quã per errorem Bedæ, Vſuardi, & Adonis inductam eſſe in Romano martyrolog. ex Ruffini interpretatione putat nuperus editus ſcriptor Valleſius in diſſertatione de martyrolog. Romano p. 317. Hunc vt hæreticum Arianum, & Arianorum præcipuum fautorẽ à ſanctorum albo remouendũ exiſtimat, ex ibi adductis rationibus. Quod, cum non cuiuſque ſit decernere, ſed illorum tantùm, quibus à Romano Pontifice correctionis munus demandatum fuerit, in-

dicaſſe nobis ſufficit. Ex ijſdem tamen rationibus, ſicuti non iniuria vetus Roſuueydi martyrologium arguitur non eſſe Romanum, quia hoc,& alijs erroribus ſcateat, ita cũ in libris noſtris Theodotus ille non extet, viceverſa videtur, Vetus quod damus, eſſe Romanum M. ac ſincerum. Neque re vera Theodotus iſte in M. Antuerpienſi Vetuſtiſsimo memoratur, ſed ab illo, vt à noſtris codicibus, ita abeſt. *IIII. Nonas Nouembris. In Africa Popliani, Victoris, & Puplia, Syxti, Ippolyti, & Laurentij, Hermetis, Iuſti, Vitalis, Papæ.* Deficit in M. Corbeienſi dies integer quarto Nonas Nouẽbris, vnde an in eo Theodotus indicatus fuerit, affirmare non licet. In perantiquo quidem Kalendario Hieronymiano ſæpe adducto Theodori memoria non extat, ſed tantum *IIII. Nonas Victoris, & Iuſti.* Exulat etiam à Martyrologio Rabani, in quo tantum proſtat *IV. Nonas. In Africa natalis Publij, Victoris, Hermetis, Iuſti, & Papæ.* Luxatum hìc tamen video M. Antuerpienſe, & ex noſtro reſtituẽdum. Quæ enim dedicatio Eccleſiæ eſt S. Sixti, Hippolyti, & Laurentij, ac horum ſanctorum Romana celebritas, non paſsionis natale, duplici errore veluti Africana ſignatur, & ſancti tres celeberrimi martyres inter Africanos miſcentur. Igitur primo loco reſtituenda eſt dedicatio Baſilicæ S. Laurentij, Sixti, & Hippolyti; deinde recolendi ſeorſim martyres Afri.

Dedicatio. Quamquam Sixtus ſecundus in cœmeterio Calliſti via Appia coronatus dicatur, ibiq; in Eccleſia ſui nominis ſepultus, cum tamen S. Laurentij Archiadiaconi ſui præceptor extiterit, & martyrij anteſignanus, non malè cũ SS. Laurẽtio, & Hippolyto, in Agro Verano via Tiburtina ſepultis, proprio nomine titulum dedit Baſilicæ, cuius dedicationis memoria hoc die indicatur in codicibus noſtris. Forte celebritas fuit dedicatæ Baſilicæ S. Laurentij à Pelagio ſecundo, qui vt Anaſtaſius in eius vita auctor eſt, *Fecit ſupra corpus Beati Laurẽtij martyris Baſilicam à fundamentis conſtructã*, vel illius Eccleſiæ dedicatio fuit, quã antiquitùs Conſtantinus edificauerat via Tiburtina, vel feſtũ fuit ex dedicatione alicuius Baſilicæ in Oriẽte. Græci enim, vt patet in Menologio Caniſij, Sixtũ interfectũ fuiſſe cũ SS. martyribus Laurẽtio, & Hippolyto exiſtimabãt ad 4. diẽ Auguſti. *Poſt S. Stephanum ordinatus eſt Pontifex Sixtus, interfectus & ipſe poſtea cum ſanctis martyribus Laurentio, & Hippolyto.* Nihil de hac celebritate inuenire licuit apud Bedam, alioſq. latinos: quod tamen, vt pluries diximus, confirmat Vetuſtius hoc M. ad vſum fuiſse Eccleſiæ Romanæ.

In Africa. Quatuor ex Africanis hiſce martyribus recolit Romanum martyrol. Publium nempe, Victorem, Hermetẽ, & Papiam: Iuſtum; & Vitalẽ addunt codices noſtri. Pro Publio, Publiũ retinet martyrolog. Antuerpienſe, & qui in codicibus noſtris Polianus eſt, illi Puplianus dicitur, Publius Rabano: ſicuti qui Papia apud eundem, & Romanũ M. dicitur, Papa nuncupatur in eodem Antuerpienſi, & libris noſtris. De quatuor primis ex Beda agit etiam Galeſinius ex libris mſ. Iuſtum confirmat Rabanus. Cætera me latent.

III. Nonas Nouembris.

DEdicatio Baſilicæ Sancti Andreæ. In Africa Cappadociæ natalis Sanctorum Germani. Theofili. Ceſari. Egrili. Vitalis. Et Alibi paſſio Sancti Agricolæ.

Romæ

ROmæ Basilicam S. Andreæ construxit Symmachus Papa, qui obijt anno DXIIII. Ita enim liber Pontificalis. *Hic fecit Basilicam S. Andreæ Apostoli apud Beatum Petrum*. Probabile autem est eandem dedicauisse, qui & ædificauit, præcipuè cum Symmachi pro eiusdem Ecclesiæ ornamento donaria idem liber recenseat. Ante Symmachum verò Simplicius, qui obijt anno cccclxxxiij. aliam Basilicam S. Andreæ in Exquilijs erectã dedicauit, cuius dedicationis memoriam disertè indicat liber Pontificalis. *Hic dedicauit Basilicam Sãcti Stephani in Cælio Monte in Vrbe Roma, & Basilicam Beati Apostoli Andreæ iuxta Basilicã S. Mariæ.* Perijsse hãc Basilicam affirmat Baronius, & quædã carmina ibi olim musiuo opere descripta, & à Platina seruata profert, in quibus Ecclesiam, non à Simplicio, sed cuiusdam testatoris pietate fundatã, Simplicium dedicauisse refertur,

Simplicius Papa sacris cœlestibus aptãs
Effecit verè muneris esse tui.
Ne quod Apostolici deesset limina nobis
Martyris Andreæ nomine composuit.

Ædificauit etiam D. Gregorius Magnus in vrbe Roma Monasterium sub B. Andreæ nomine, cuius prodigia aliqua pariter refert. An huius vel alterius dedicatio in libris nostris celebretur, non affirmarem, in eam, quæ à Simplicio peracta fuit, vtpote vetustiorem, & dedicationis nomine donatam propenderem. Meminit huius dedicationis pariter in sacris hodiernis fastis M. Corbeiense loci, vel vrbis præterito nomine, *III. Nonas Nou. Dedicatio Basilicæ S. Andreę Apostoli. In Cęsaria Cappadociæ natalis SS. Germani, Theophili, Cæsarij, Egrili, Vitalis. Et alibi Agricolæ Virginis, & martyris. Item Felicis, Crescentij.* Dedicationem, de qua egimus, omnino præterit martyrol. Antuerpiense, dum vberiores alioquin cælites exhibet. *III. Non. Nouembris. Cesarea Cappadociæ natalis Germani, Theofili, Vitalis, Iusti, & Hermetis, Gobbani, Germani, Teofili, Cessari, Egrili. Vitalis. & alibi passio Agricoli* non Agricolæ.

In Africa Cappadociæ. Insignem librarij lapsum, pro Cęsarea scribentis oscitanter in Africa, emendandum hic fateor, nisi aliquos martyres, ex Africa numeratos ante Cappadoces, aliunde constaret. Germanum, Theophilum, Cæsarium, ac Vitalem optimè fecisse martyrium in Cappadocia Cæsareæ testatur Romanum martyrol. cui suffragari notat Baronius, Bedam, Vsuardum, Adonem, & Petrus de Natalibus. Is lib. x. cap. xviij. ex alio à nostro diuerso, Vetustiori martyrol. S. Hieronymi nomine insignito, SS. Germani, Theopoli, Cæsarij, & Vitalis martyrum apud Cæsaream Cappadociæ in persecutione Decij agonem refert, tardum, sed perfectum, quòd in ea persecutione volentibus non permittebatur occidi. Rabanus Domninum aliis præteritum ita addit *III. Nonas in Cæsarea Cappadociæ natale Germani, Domnini Theophili, Vitalis, Iusti, & Hermetis*. In alio Vetusto martyrolog. Egrilius additur, atq. 3. Nonas Nouembris, ita scribitur. *III. Nonas Nouembris dedicatio Basilicæ S. Andreę Apostoli. In Cæsarea Cappadociæ Natalis SS. Germani, Thecbali, Cęsarij, Egrili, Vitalis.* Sed nomen Theophili vitiatius est, atque ita scribitur in adductis alijs martyrologiis, in quibus pariter Egrilius ante Vitalem recensetur. Abundant alij cælites in M. Antuerpiensi, nempe Iustus, Hermes, Gibbanus; & repetuntur Germanus, Theophilus, & Vitalis, quibus cum de more non addatur particula *item*, suspicioné mouent de ociosa iteratione librarij. Ex his aliqui iterum recoli vidétur Pridie Idus Nouembris.

Et alibi. Sanctus alius Agricola à Bononiensi diuersus hic indicari vide-

tur; & si enim Vitalis hoc ipso die veneretur, ab Agricola tamen seiunctum, & inter Cæsarienses Cappadociæ martyres recolitur. Vtriusq; simul memoriam renouat Bononiæ martyrologiũ Romanũ pridie huius diei, vbi Baronius aliqua notat, & testẽ vocat Vsuardũ, qui hac die potius Molanus est in Additionibus ad Vsuardum. Vsuardus enim de illis agit die 27. Nouemb.. De eorundem corporibus à D. Ambrosio inuentis clara sunt quæ habet Gregorius Turonensis. Certũ autem redderetur, sanctos Vitalem, & Agricolam, Bononiæ sepultos, hic non referri, si Agricola non modo vir nõ esset, vt Bononiensis, cuius seruus erat Vitalis; sed mulier, & virgo, vt eam signat martyrol. Corbeiense. Verùm & si sancti Agricolæ, non sanctæ in libris nostris nomen scribatur, & Agricolæ in M. Antuerpiense, aliũ tamen esse docẽt, tũ dies, qui ad amussim Vitalis, & Agricolæ Bononiensium celebritati non respondet, tùm quòd *alibi*, non Bononiæ assignetur, tùm quia Agricola cum Vitali expressè recẽsetur Bononiæ in M. Vetustiori nostro v. Kal. Decembris, & rursus Agricola tantùm Bononiæ iij. Nonas Decembris, & Vitalis pariter Bononiæ die 29. Aprilis.

II. Nonas Nouembris.

IN Africa natalis Sanctorum Primi. Cesari. Gregori. Porfiri. Saturi. Amanti. Publi. Secundi. Victorini. Perpetuæ. Victoris. Quarti. & in Nicea natalis Sancti Domnini. *Augustiduno Galliæ depositio Sancti Proculi Episcopi. Rotenis Galliæ depositio Sancti Amanti Episcopi. In Gallia Ciuitate Beturicas depositio Sancti Lusoris pueri, & Confessoris.*

NOVEMBRIS 4.

ITerum Africa martyribus exuberat. Sub Primo enim aliorum antesignano, duodecim alij nominibus signati in libris nostris producuntur, quorum septẽ tantùm Galesinius exhibet ex Beda, & libris scriptis. Deficiunt penes illum Saturus, nisi forte pro eo accipiendus sit Saturninus, deinde Secundus, Perpetua, Victor, & Quartus: & pro Victorino, Victorina scribitur, aptiùs quam in libris nostris ex fide M. Vetustissimi ita testãtis. *II. Nonas Nouembris. In Africa natalis Primi, Cæsari, Gregori, Porfiri, Amanti, Saturi, Cæsari, Victorinæ, & Perpetuæ, Subli, Secundæ, Victoris, Quarti. In Nicea Domnini. Augustoduno Proculi Episcopi.* Duodecim pariter numerantur in M. Corbeiẽsi, quia alter Cæsarius non additur, vt in Antuerpiensi, in quo ideo xiij. sunt. Emendandi ergo videntur libri nostri, dum Victorina pariter nõ Victorinus in illo dicitur, videlicet. *Pridie Non. Nouemb. In Africa natalis SS. Primi, Cæsary, Gregory, Porphyri, Saturi, Amanti, Publi,* (non Subli) *Secundæ, Victorinæ, Perpetuæ, Victoris, Quarti. In Nicæa natalis S. Domnini. Augustoduno depositio Proculi Episcopi. Rotenis ciuitate depositio S. Amanty Episcopi, & Confessoris. Butaricas depositio S. Lusoris pueri, & Confessoris.* Ex tot Africanis martyribus nullus in Romano martyrologio indicatur. Ex Græcis Porphyrius Ephesinus martyr additur, omnino ab Africano diuersus, vt habetur in Menologio Canisij, & fusiùs in Basiliano; vbi à se ipso, & per ludum baptizatus Porphyrius ab Angelis prodigioso plausu exceptus dicitur.

Et in Nicæa, S.Domnini Nicæni natalem, editis alijs martyrologijs latinorum ignotũ video, præter quã Rabano, qui etiam aliquos ex Africanis adductis martyribus ita signat. II. Nonas. *In Nicea Domnini. In Africa natale Primi, Casarij, Gregorij, Porfirii, Amantij, Saturni, Victurina, Perpetua.* Græci in Menologio Sirleti binos sanctos Domninos proferũt ad diem primam Octobris, omnes Thessalonicenses. Alterum in Perside coronatum, alterũ verò à Maximiano Imperatore cruciatum, agonem pariter Thessalonicæ compleuisse in Menologio Basilij additur. Alter etiam cum Philemone passus recolitur in Menologio Canisij die 21. Martij, qui non indicato certaminis loco, an Nicenus fuerit ignorare me fateor.

Augustoduno. Nulla Episcopalis dignitatis addita nota S. Proculi martyris Augustoduni meminit Petrus de Natal. lib.xi. n.309. ex antiquis martyrologijs. Ita etiam retinet Romanum, vbi Baronius Vsuardum,& Adonem adducit:sed Appendix ad Adonem non Ado omnino legit *Augustoduno S.Proculi Episcopi.* Vetus Hagiologium Labbei Pridie non. Nouembris tantùm retinet *Augustoduni S. Proculi martyris*: Episcopus autem disertè dicitur in libris nostris, M. Corbeiensi,& Antuerpiensi, & apud Rabanum, vbi omnia quæ in mss. codicibus prostãt Gallica additamenta ita signãtur. II. Nonas *Augustoduno B. Proculi Episcopi Rotenis*, siue Ruthenis, *Gallia natale S.Amantii Episcopi. In Galliis Bituricas depositio S.Inlusoris pueri, & Confessoris*. Ita etiam in ms. martyrologio S. Sauini de Leuitania hoc die cũ alijs SS.Æduẽsibus Episcopis. *Augustoduno depositio S.Genesii Episcopi, & Confessoris, & S. Quarti, & S.Proculi Episcopi*. Episcopum simul & martyrẽ post S. Andochiũ Æduensibus pastorem fuisse ex Augustodunensis Ecclesię Tabulis breuissimè indicato agone refert Saussayus in Gallicano Hagiologio. Vndecimum Episcopum Æduensem numerant post S. Pragmaticum Sammarthani, sepultum in Ecclesia S.Symphoriani post annum 517.

Rotenis Gallia. Rutenæ vrbis in Gallia Episcopi S.Amantij vitam habet Surius To.xi. & aliqua de eo narrantur in vita S.Quintiani primò Rutenensis, deinde Aruernorum Episcopi, qui S. Amantio successit apud eundem Suriũ die 13. Nouembris. Recolitur idẽ hac ipsa die in Romano M. vbi Beda, Vsuardus, Ado, & alij à Baronio adducuntur. Amantinus vocatur in M. Antuerpiensi calẽdis Nouembris, vbi eius verba adduximus. At vbiq; Amantium dictum inuenio, vt in veteri Hagiologio Labbei pridie non. Nou. *In Galliis ciuitate Rotinus S. Amãtij Episcopi, & Confessoris*. Segodunum Rutenorum vrbẽ, Rotenum etiam vocauit Aimoinus, cuius primum Episcopũ S. Amantium numerant Sammarthani, qui Galesinium emendant, Redonensem Episcopum scribentem pro Rutenense, affinitate nominum deceptum.

In Gallia. S. Lusorij, siue Lusoris pueri,& confessoris memoriam ita exhibet M. Vetustissimum Kal. Nouembris, ibi adductum. *Betorieas Lusoris Confessoris*, qua etiam die ita vetus Hagiologiũ Labbei. *In Gallia territorio Biturigo nuncupante Dolis vico Sancti Lusoris pueri, & Confessoris*. Meminit Molanus in additionibus ad Vsuardum, & Gregorius Turonensis de eo aliqua habet apud Surium To.xj. ad diem quartam Nouembr. qua die in fastis Bituricensis Ecclesię venerari testatur Saussayus. Inlusorium vocat, vt vidimus, Rabanus, nobis facilè librario illudente.

In

Nonas Nouembris.

IN Cesarea Cappadociæ natalis Sanctorum Domnini. Cesari. Antonini. Epifani. Gregori. Appiani. Saturnini. Amanti. Publi. In Campania Ciuitate natalis Sanctorum Marcis, & Secundæ. Capua Ciuitate natalis Sanctorum Eurasi, & Quarti.

NOVEMBRIS 5.

ACcuratum magis hac die M. Antuerpiense Cæsareæ Cappadociæ Dõninum tantùm martyrẽ tribuit, dũ alios alibi agonẽ compleuisse ita monet. *Nonis Nouembris. Cæsarea Cappadocia Domnini. In Capua Quarti confessoris. In Ecas Marci Episcopi, Cesari, Antonini. Et alibi Epifani, Gregorij, Appiani, Saturnini, Amanti, Pupli. Campania ciuitate Capua Marci, & Secundæ, Quarti.* S. Domnini incerto loco martyris cum socijs Theotimo, Philoteo, Siluano, & aliorum memoriam ipso quidem die, sed præteritis Timotheo, Dorotheo, & Cartherio, renouat M. Romanum emendatum, vt ibi notat Baronius, ex Græcorum Menologio. At nisi vir summus alio vsus sit Menologio, quam Sirleti, sæpè ab eo adducto, hos S. Martyres inde haurire potuisse nõ video, cum in hoc die v. Non. vel proximis diebus de illis mentio non compareat, sicuti neque apud Bellinũ de Padua, qui sub Romani M. nomine ab aliquibus adducitur: neq; Vsuardus, neq; Ado, neq; alius ex latinis fama claris meminit. Galesinius tãtùm sanctos illos martyres producit, *quorum* (inquit in Notationibus) *martyrium grecè explicatum latinè interpretati sumus.* Manifestissimè id quidem ex Menologio Basilij, quod apertè interpretatur, & quod aliqui putant etiã vidisse Baronium. Cum autem inter eos Domninus, & Siluanus recenseantur coniectari licuit, hos ex illis sanctis martyribus esse, qui Cæsareæ Palestinæ, non Cappadociæ sub Vrbano Præside Nonis Nouembris agonem cum Syluano presbytero, & confessore inchoarunt, nõ autem perfecerunt, dum S. Domninus illustris alius confessor, viuus combustus est. Eusebius quidem in libro de martyribus Palestinæ sub Maximo cap. 7. eadem penè refert, quæ habet ex codice, seu Basilij Menologio Galesinius, præter Domninum, & Siluanum, alijs præteritis. Inquit enim post Theodosiæ virginis certamen interprete Valesio. *Die quinto mensis Dij, hoc est vt Romani dicunt Nonis Nouembris in eadem vrbe Cæsarea Siluanus, qui etiam tum presbyter, & confessor erat, sed paulo post ad Episcopatus honorem euectus martyrium consummauit, & alii quidam eius comites; cum pro vera pietate constantiam ostendissent ad opus in ijsdem metallis* (apud Phœnum Palestinæ) *faciendum, ab eo quẽ dixi præside condemnati sunt; decretumq; vt pedum iunctura candente ferro prius ipsis debilitarentur.* Hos verò, quamuis non integrè coronatos, cum Domnino recenseri putarem, quia incertus alioquin dies passionis eorum Eusebio esset, & ne ab ipso Domnino seiungerentur, subdit namq; statim Eusebius. *Eodem temporis momento, quo aduersus istos sententiam tulerat, virum quendam innumeris alijs confessionibus nobilitatum Domninum nomine, qui ob singularem in dicẽdo libertatem vniuersis Palestinis erat notissimus, viuum comburi præcepit.* Alibi Siluanum Gazæ Episcopum ad metallũ

in Phæno damnatum, cum vnde quadraginta socijs fuisse martyrio coronatum narrat, vt idem certò videatur esse. Rectius proinde M. Antuerpiense, & iuxta Eusebium, Domninum tâtum Nonis Nouembris ex Eusebio ipso signat Cęsareæ martyrem, licet in hoc antiquarius errauerit, quòd Cappadociæ nô Palestinę martyrē dixerit: quo pariter librariorum errore implicantur libri nostri, & M. Corbeiense. In his etiam extra Eusebij narrationē esset, quòd Cæsarius, & reliqui septē martyres Cæsarienses sint, & Domnino socij tribuantur, cum in alijs locis ex fide accuratioris illius codicis videatur venerati. Quamquam nihil vetaret alibi, hoc est apud Phænum Palestinæ ad metalla damnatos in eadem persecutione agonem compleuisse. Ita verò sacros fastos exhibet M. Corbeiense. *Non: Nouemb. In Cęsarea Cappadocia natalis SS. Domnini, Cæsarij, Epiphanij, Gregorii, Appini, Saturnini, Amantii, Puplii mart. In Campania natalis SS. Marcię, & Secundæ. Capua ciuitate nat. SS. Eurasi, & Quarti, Ioti, Ludi.*

Cæsari. Antequam reliquorum octo martyrum seriem explicet M. Vetustissimum, Quartum Capuanum confessorem exhibet. Sãcti Quarti die x. Maij Ecclesia Capuana natalē celebrat cũ Quinto, qui simul via latina Romæ passi, Capuã trãslati fuerunt, vt testatur Ferrarius ad diē illam, & nos ibi diximus; sed aliũ Quartum cum Marcellino Capuæ item dedimus Nonis Octobris. Duos Capuæ, sub eodem Quarti nomine, in hodiernis fastis profert M. Vetustissimum; quorum alter confessor dicitur. In Breuiario antiquo Capuano ab eodem Ferrario adducto in catalogo SS. Italiæ, Quartum Episcopum fuisse signatur, vt etiam contendit Michael Monachus in Sanctuario Capuano; sed Beda eum tantùm presbyterum vocat, & eius memoriam recolit nonis Nouembris, illius nempe, qui Iuliani, & Cæsarij martyrum corpora, quæ Tarracinæ ad mare peruenerant, vehiculo imposita in suam domum pertulit, cuius etiam meminit Rabanus. Sed & alium Quartum martyrē die sequenti v. Nouembris cum Euro, & Pardo ex Tabulis, vtputo, Ecclesiæ Capuanæ numerat Vghellius in Capuana Metropoli Italiæ sacræ, qui postremo loco huius diei ab his martyrol. mss. & à libris nostris adducitur, adeo vt tres saltem cęlites Capuanos martyres, siue passionis, siue venerationis tempore, distinguere liceat. Primus cum Quinto martyr. Secundus præsbyter, & confessor. Tertius martyr cum Eurasio. Fortasse, & quartus Quarti nomine cum Marcello, quorum postremi Ferrarium aufugerunt. Igitur enumerato Quarto Capuano confessore, M. Vetustissimum *In Ecas* Marcum Episcopũ refert, deinde Cæsarium, & Antoninũ tantũ, ex octo martyribus, qui post Domninum Cæsariensem in libris nostris, siue ex septem, qui in martyrologio Corbeiensi signantur. *Ecas* vt alibi diximus, huius Antuerpiensis M. scriptori pro Ægа, librarii vitio positum esse coniectauimus, quòd in ea Ciliciæ litoralis vrbe, nunc diruta, & passim Ægea in martyrol. Rom. nuncupatã, aliorum sanctorũ martyrũ locus palestrę fuerit, vt in eodem martyrol. obseruare licet die 23. Aug. 27. Sept. & 30. Octobris. Ægæ igitur Marcus Episcopus, Cæsarius, & Antoninus coronam acceperunt, si fas est non vrgentibus coniecturis inniti, dũ Ecas locus, vel vrbs apud Geographos inuenire mihi non licuit. Marcus Episcopus deficit in libris nostris, Antoninus in martyrol. Corbeiensi.

Epiphani. Sex cum Epiphanio ductore martyres recolunt adducti codices nostri, & Corbeiensis, sed Domnino Cęsariensi succenturiati. *Alibi* incerti loco magis accuratè signat martyrol. Antuerpiense, qui omnes tamen mihi in obscuro sunt; nisi ex damnatis ad metalla fuerint, & ex Siluani socijs, vt supra coniectauimus.

In Campania Ciuitate. Nomen ciuitatis silet martyrol. Corbeiense, inouunt tantùm, non explicant libri nostri. Martyrol.

tyrol. Antuerpiēnse, cum Marcum, siue Marcium, Secundam, & Quartam Capuæ disertè tribuat, quodamodo docet, vrbē illā Cāpaniæ eandem esse Capuā; sed in duos ordines distinctos, martyres esse diuersos. Marciam, & Secundam Campaniæ martyres notat martyrologio Corbeiense. Marcium, & Secundum libri nostri in primo ordine. Expressius vero Capuæ codices nostri in secundo ordine indicant Eurasium, & Quartum. Ex Appendice Adonis deficeret Pardus ita enim nonis Nouembris legitur. *Capuæ ciuitate Euras, & Quarti, & Pardi martyrum*. Ex M.Corbeiensi decessent Iocus, & Ludus. Horum nōn meminit Ferrarius, neq; Caraceiolus, qui cum Baronio ad 3. Septembris dolet sacrorum Campaniæ monumentorum iacturam, & signanter nobilissimæ Capuanæ Ecclesiæ per varios bellorum turbines Acta martyrum fuisse deperdita cap. 2. de sacris Ecclesiæ Neapolitanæ monumentis.

VIII. Idus Nouembris.

IN Nicomedia natalis Sanctorum Adriani. Iuliæ. Eusebi. In Africa natalis Sanctorum Donati. Pauli. Balsami. Domnini. Primi. Dulij. Fortunati. Ianuarij. Forti. Et in Tonizæ Africæ natalis Felicis. Et in Frigia natalis Sanctorum Ianuarij. Attici. Barici. Mammari. Venericini, & Veneriæ. *In Ciuitate Redonis in Gallia depositio S. Mamiliani Episcopi, & Confessoris.*

NOVEMBRIS 6.

QVamquam M. Corbeiēse magis libris nostris consonum in hodiernis ferijs compareat, & tribus magis vetustis libris fidendum esse videatur, quam vnico; quia tamen in huius laterculi initio accuratius, ac distinctius apparet M. Antuerpiense, non modo illud primo loco exhibemus, sed eidē magis standū esse conijcimus, nimirum. *VIII. Idus Nouembris Nicomedia natalis Eusebi, Iuliæ, & in Adriopoli Eustasi, & Eusebi. In Africa Donati, Pauli, Balsami, Domnini, Primę, Dubiæ, Fortunati, Ianuarij, & Quarta. Et in Toniza Africa Felicis. Et in Frigia Ianuarii, Attici, Barici, Mamari, Verecini, & Venerię. Rodonis ciuitate Galliæ depositio Menelai Episcopi.* Martyrologium verò Corbeiense ita ad collationem proferimus. *VIII. Idus Nouēbris. In Nicomedia natalis SS. Adriani, Iulię, & Eusebiæ. In Africa natalis SS. Donati, Pauli, Balsami, Domnini, Primæ, Dulię, Fortunatę, Ianuariæ, Quartę. Et in Toniza Africę natalis S. Felicis. Et in Phrygia natalis SS. Ianuarii, Attici, Barici, Mammari, Venericini, & Venerię. Regidonæ natalis S. Melanij Episcopi, & Confessoris.*

Nicomedia. Quæ inter adductos codices differentia intercedit, ex vulgatis martyrologijs vix emendari potest, cum vnū ex Nicomediensibus, nullos ex Africanis, paucos ex Phrygiæ martyribus reddant. Eusebium, & Iuliam tantum signat M. Antuerpiense, Adrianum addunt libri nostri, & M. Corbeiense, in quo Eusebia pro Eusebio legitur. Hæsitaui, an Adrianus, pro Adriopoli librarius antiquus scripserit, cum in martyrol. Antuerpiensi alter Eusebius cum Eustasio addatur, non Nicomediæ, sed Adriopoli, siue potius Adrianopoli, vt alibi diximus, sed aliunde vitium agnoscere, & emendarę non licet, imò Adrianum confirmare ex Maurolycio, qui Nicomediæ Hadrianum martyrem refert, & ad oram libri eundem esse indicat, cum eo, quem

recolit

recolit 6. Idus Sept. Calendarium perantiquum Hieronymianum Canic. Lucensium *VIII. Idus Adriani* tantùm memoriam renouat. Die sequenti Eustasius, Eusebius, & Iulia Nicomedię pariter exhibentur in libris nostris, & Adrianus etiam cum aliis includitur, vt fauere codicibus illis videatur pro Adriani legiptimo nomine. Sanctorum martyrum memoriam aliàs notauimus aliquando iterari, ex sociorum in alium diem translato agone, ne in pœnis, & confessionibus sociati in die venerationis disiũgantur.

In Africa. Sacri nouem pugiles Afri in MM. Antuerpiensi, Corbeiensi, & nostro pariter nominibus sub antesignano Donato explicantur, sed ex aliorum fide postremum nomen Forti commutãdum est in Quarti, seu Quartæ: Primus, & Dulius in Primam, & Duliam: Fortunatus, & Ianuarius viri sunt in codicibus nostris, & in Antuerpiensi; mulieres verò in Corbeiensi.

Tonizę. Ita Vrbẽ prope Hipponem vocat Antoninus in Itinerario, quæ Thinissa aliis est in Prouincia Numidiæ. Tonizę Episcopus subscribit Cõcilio Charaginensi sub S. Cypriano apud D. Augustinum lib. 3. de Baptismo contra Donatistas cap. 13. penes quem etiam extat S. Felicis memoria Tract. in Ps. 127. qui memoratur hoc pariter die in Rom. martyrol. Vsuardo, Adone, & reliquis recentioribus.

In Phrygia. Phryges sex martyres sunt nominatim indicati in allatis omnibus codicibus: ex his vnicum tantùm Atticum refert martyrol. Romanum ex Vsuardo, quem malè Africæ tribuit Belinus de Padua, & ex eo Maurolycius: In Phrygia aptiùs Galesinius reposuit ex Vsuardo. Venericinum retinent libri nostri, & martyrol. Corbeiense, Vereciniũ Antuerpiense.

In Ciuitate Redonis. Mamilianũ Episcopum, & confessorem exhibet ad calcem huius laterculi Gallicus auctor Appendicis, sed nominis errore pro Melanio; ita enim pluribus Galliæ scriptoribus nuncupatum video. Menelaum tamen vocat martyrolog. Antuerpiense S. Villibrordi (cuius depositionem hodie veneratur Rabanus.) Melanium habet ms. martyrologium S. Sauini in Pirenæis die 6. Nouembris. *In Gallia ciuitate Redonas depositio S. Melanii Episcopi, & Confessoris*. & viij. Idus Ianuarii Melanium etiam vocat Hagiologium vetus Labbei, qua die sanctam eius obdormitionem recolit Saussayus cum Romano martyrol. De eo aliqua scitu digna ibi colligit Baronius, latiùs verò, & omnia ferè Bollandus To. 1. qui vitam exhibet pluribus monumentis locupletatam. Octauum Episcopum Redonensem numerant Sammarthani, quẽ Concilio Aurelianensi I. subscripsisse referunt anno 511. & fragmentum eius vitæ ex ms. adducunt. In libris nostris etiam illa die memoria S. Melanij agitur, in qua simul ordinatio, translatio, & depositio celebrantur, sicut apud Notkerum: quãquam Saussayus in supplemẽto Gallicani martyrol. & Sammarthani diem hunc 8. Idus translationis esse celebritatem affirment in Gallica, seu minori Brittannia, vrbe Rhedonis. Redonunum vocat Antoninus.

VII. Idus Nouembris.

IN Nicomedia natalis Sancti Eusebi. Pobisi. Eustasi. Mari. Primi. Iuliæ. Ianuarij. Optati. Adriani, & alibi natalis Sanctorum Simphronij. Nicostrati. Gaudij. Victoris. Castori. Balsami. In Africa natalis Sanctorum Rogati. Donati. Primi. Iulij.

NOVEMBRIS 7.

Immutato ordine Africanos cœlites ad calcẽ martyrol. nostri veneratos, in capite ita signat M. Antuerpiense, seu S.Vuillibrordi Episcopi, cuius hodie gloriosæ depositionis memoria aliqua recentiorum martyrologia,& nos cum illis grati animi deuotione veneramur. *VII.Idus Nouembris. In Africa natalis Rogati, Pauli, Prima, & Balsama. Nicomediæ Eusebi, Pobisi, Eustasi, Mari, Primi, Iulia, Ianuarij, Rogatiani, Optati, Andriani, & alibi natalis Simphorii, Nicostrati, Gaudi, Victoris, Castori, Balsami.* Breuiorem sanctorum syllogen refert martyrologiũ Corbeiense. *VII. Idus Nouembris. In Nicomedia natalis S.Eusebii, Probisi, Eustasii, Marii, Primi, Iuliç, Ianuariæ, Rogatiana. Optati, Adriani. Et in Africa natalis SS.Rogati, Donati, Primæ, Iuliç.*

Nicomediç. vii. Idus Calendarium mf. perantiquum canonic. Lucensium *Eusebii* tantũm meminit. Galesinius ex mss. codicibus Nicomediæ quidem Eusebium profert, sed Rogatiano, & Donato sociatum. At hi potius ex Africanis martyribus suppleti, ex minus probatis codicibus viderentur, nisi eruditus Bollandus ad diem 21.Ianuarij agens de S.Eustasio Nicomediæ, in Bithynia coronato, pollicitus esset ad diem 7. Nouembris acturum se de alio Eustasio à martyrol.S.Hieronymi,aliisq;memorato *cum Polisio, Primo, Rogatiano*. Quasi in nostris codicibus omnino Rogatianum desiderare cogamur, cum præsertim alij codices Hieronymiano suo, seu potius Vetustissimo Antuerpiensi consonent in Rogatiano inter Nicomedienses exprimendo, qui tamen Rogatiana est martyrol. Corbeiensi. In hoc Pobisius, sicuti in codicibus nostris scribitur, nõ Blisius, qui post Eusebium ductorẽ numeratur. Iulia tantùm pro sancta muliere in libris nostris, sicuti in martyrol. Antuerpiensi recolitur. In Corbeiensi eiusdem sexus indicantur Ianuaria, & Rogatiana. Decẽ ergo martyres vtriusque sexus in MM. Corbeiensi,& Antuerpiensi Nicomediẽses exhibentur, nouem in libris nostris, quia deest Rogarianus, vel Rogatiana.

Et Alibi. Frequens vbiq; in persecutionibus, præsertim Diocletiani, martyrum carnificina fuit: plures sub eodem nomine,etiam ijsdem copulatis nominibus, variis in locis dare cælites potuisse non admodum mihi difficile est credere, & de immenso martyrum numero aliqua in prævijs admonitionibus diximus. Quid enim vetat in Indiculo, vbi nomina tantum,& dies passionis signabantur, vsitatiora nomina,quamtumuis repetita, diuersis martyribus aptari potuisse, quæ omni alia nota distinctiua, quam loci carerent? Hic incerto martyrij loco *alibi* prænotantur Symphonius, seu Simphorius, Nicostratus, & Castor; qui cum Romanis postridianis martyrum nominibus conueniant,eosdem esse non negarem, licet Gaudius, Victor,& Balsamus, diuersi nimirũ socij,suadere possẽt diuersos esse; quia tamen eos retinet M. Corbeiense in hodiernis fastis,& alia postridie explicanda ratio eosdem esse docet, magis Corbeiensi, quam Antuerpiensi martyrologio acquiescimus.

In Africa. Siue Rogatum, siue Rogatianum dixeris, tres alios martyres ignotos aliis martyrologiis fateri mihi expedit; præterquam Rabano, qui vii. Idus habet. *In Africa natalis Rogati, Donati, Iuliæ, Ianuarii.* Donatam iam diximus à Galesinio Nicomediensibus misceri. De Primo, seu Prima præter adducta mss. martyrologia nemo me docet, nisi repetitio aliqua, vel confusio sit à martyribus Nicomediensibus in Africanos.

Romæ

VI. Idus Nouembris.

ROmæ natalis Sanctorum Simphronis. Claudij. Castori. Nicostrati. In Africa natalis Sanctorum Primi. Machari. Iusti. Amaranti. & aliorum xviij. In Nicomedia natalis Sanctorum Eusebi. Celesti. Eustasij, & Marij.

NOVEMBRIS 8.

CVm eodem die, non tamen eodem anno, vt testatur Ado in martyrologio suo, Romæ sub Diocletiano quatuor sacri athletæ triũphauerint, Seuerus, Seuerianus, Carpophorus, & Victorinus vj. Idus Nouembris; in eadem Ecclesia sepulti, ex quadruplici victoria quatuor Coronati dicti fuerunt. Romæ pariter celebres fuerant in eadem Ecclesia, biennio vetustiores Claudius, Nicostratus, Symphorianus, Castorus, & Simplicius. De his tantùm, & non de illis secluso Claudio agit M. Vetustissimum, & codices nostri; de quatuor verò coronatis silent, quia horum nomina priscis ante Miltiadem temporibus exciderant, & ignorabantur, quæ &si reuelata deinde fuerint, permansit tamen sub eodẽ quinque martyrum numero, minus quidem appositè, quatuor Coronatorum veneratio. Quod cum non modo iam dictus Ado doceat, sed Beda, Vsuardus, & omnes, qui de sacris ritibus scripserunt id disertè narrent tam Vetustissimum M., quam nostrum ante reuelata quatuor Coronatorum nomina esse scripta suadent. Non negarem tamen quatuor tantum nomina, ex quinque à Romano M. Beda, Vsuardo, & Adone recensitis exhiberi in libris nostris, & M. Antuerpiensi, fortasse vt quatuor Coronatis, quodamodo accomodarẽtur minori dissonantia. Pro Simphronio tamen ita Simphorianum exhibet M. Vetustissimum. *VI. Idus Nou. Romę natalis Simphoriani, Claudi, Nicostrati, & Castoris. Et in Africa Primi, Custori, Nacharii, Iusti, Amaranti, & aliorum xxviii. In Nicomedia Eusebii, Celesini, Marii.* E cõtra M. Corbeiense, quoniam scriptũ fuerit post reuelata coronatorum nomina, quinque primos martyres, & quatuor coronatos singillatim ita explicat. *VI. Idus Nouembris. Romæ natalis SS. Simplicii, Symphroni, Claudii, Micostrati, & Sanctorum quatuor coronatorum Seueri, Seueriani, Carpophori, Victorini. In Africa natalis Sanctorum Primi, Macharii, Iusti, Amaranthi, & aliorum nonaginta quatuor. Et in Nicomedia natalis SS. Damiani, & Eusebii, Calesti, Eustasi, & Marii, Magni.* Calendarium Hieronymianum Lucense perantiquum nonnisi quatuor primos martyres ita refert *VI. Idus natalis SS. Claudii, Nicostrati, Symphoriani, & Castoris.* Simplicium addũt cum Romano martyrologio, Latinorum reliqui. Acta diffusiora, vnde aliqua martyrologia accepisse videntur, prostãt etiam in vetusto Hagiologio nostro. Cum verò primi quinque in Pannonia lapidicidæ essent, ibiq; sub Diocletiano Sirmium progrediente passi sint, vt etiã Petrus de Natalibus docet lib. 10. c. 36. cumq; inde Romã translata eorũ corpora, & via Lauicana sepulta, ac venerata fuerint vj. Idus Nouembris, celebritas hæc facilè translationis non cõsummati certaminis fuit. Cum ergo pariter incertum esset non modo dies, sed qua vrbe Pannoniæ acciderit eorum martyriũ, potuit ex inde in martyrologio Antuerpiensi, & libris nostris ad tollendam cõfusionem pridianis fastis signari incerto loco *alibi*. Seuerus quidem Seuerianus,

Carpophorus, & Victorinus milites cornicularij, Romæ plumbatis iussu Diocletiani cæsi, & coronati in Romano martyrol. dicuntur; in Actis verò Hagiologij nostri scribitur, nuntiatum esse Imperatori Diocletiano, quòd reluctantes sacrificare noluissent. *Hos illico iussit, vt ante ipsum simulacrum ictibus plumbatarum cæsi deficerent, qui cum ducerentur emiserunt spiritum*. Non in ipso plumbatarũ tormento: non quatuor, aut quinque, sed vniuersim. Vnde coronati videntur vocari in Sacramentario Gregorij (nondum nominibus quatuor coronatorum vulgatis) Symphoniani socij; ille enim tanquam aliorum magister in allatis mss. Actis enunciatur; in Missa quippe, & oratione illius diei legitur. *Vt qui gloriosos martyres Claudium, Nicostratũ, Symphonianum, Castorium, atq; Simplicium fortes in sua confessione cognouimus pios apud te in nostra intercessione sentiamus*. Neque etiam in Præfatione coronatorum numerus exprimitur, sed tantum dicitur. *Celebrantes Sanctorum natalitia Coronatorum*. Varietas nominis Simphroni pro Simphoriano obseruari potest in variis martyrologiorum libris, in quibus diuersimodè scribitur, vt apparet etiam in antiquis codicibus ad Sacramentarium Gregorij à Menardo adductis, vt potè qui apud aliquos Symphronianus, vel Sympronianus, apud alios Symphonianus, vel Symphorianus dicatur. Ibi vero idem Menardus vix admittit, obliuionem quatuor coronatorum sub Melchiade Papa, Diocletiani ipsius temporibus, quando eo in Romana cathedra sedente multi Christiani superestites, qui eos nouerant, eorum nomine facilè docere potuerant. Sed Diocletianea Ecclesiarum deuastatio, & innumerabilis Christianorũ carnificina non mihi obliuionẽ tam difficilẽ reddũt. Vnde ex Alcuino nec difficile redditur, non modo nomina per incuriam fuisse deperdita, sed etiam diem natalẽ neglectũ; ac ideo statutum esse, vt in eorũ Ecclesia quinque cœterorum martyrum natalis celebraretur. Negare item plurimorum codicũ fide non auderem, in libris nostris, & M. Antuerpiensi Simplicium esse addendũ, sed an, cum nomina quatuor coronatorũ ignorabantur, Simplicius cum alijs quatuor nominibus expressis veneraretur, incertum mihi esse fateor. In Bedæ quidem martyrologio mss. habetur, Melchiadem Episcopum statuisse, vt anniuersarius quatuor coronatorum dies, sub nominibus Sanctorum quatuor martyrum (non quinque) recoleretur, quẽadmodum in venerãdæ vetustatis codice testatur Aringhius scriptum esse lib. 4. cap. x. n. 21. vbi Bedæ fragmẽtum affert. Vtriq; in libris nostris Simplicij nomen, neq; additur hoc die, neq; præterito.

In Africa. Editis alijs martyrologijs ignotos martyres ex feracissima Africa proferunt codices nostri, partim nominibus signati, partim anonymi. Concinunt in nominibus MM. Antuerpiense, & Corbeiense; dissonant in Anonymorum numero: xviij. tantum recẽsent libri nostri: xxviij. M. Antuerpiense. Exuberat M. Corbeiense *& aliorum nonaginta quatuor*. Amaranthus martyr in vrbe Albigensi pridie huius diei à Romano martyrologio, aliisq. latinis recolitur, qui alius ab Africano videtur.

Nicomedia. Et ex aliunde ignoratis Nicomediensibus athletis tres tantum refert martyrol. Vetustissimum, Eusebiũ, Celesinum, & Marium. Celestem pro Celesino habent libri nostri, qui Eustasium etiam socium addunt. Martyrol. Corbeiense nõ Eusebium antesignanum signat, sed superadditum Damianum, Calestum pro Cæleste retinet, & postremo Magnum, quem aliàs metuimus titulum esse non nomen.

In

V. Idus Nouembris.

IN Nicomedia natalis Sanctorum Theodori, & Damiani. Et alibi natalis Sanctorum Donati. Restituti. Victorini. Salutaris. Crescentis. Demetri. Nemesi, & Exurgi. Romæ natalis Sanctorum Clementis, & Simproni. Et in Spanijs natalis Sanctorum Faustini. Ianuarij, & Martialis martyris.

NOVEMBRIS 9.

FRequentes Nicomediæ, vbi acerbiores Christiani nominis hostes sedem habuerunt, martyres referũt Ecclesiasticæ tabulæ. An qui Theodorus dicitur cum Damiano, Tyro ille sit, quem cum Romano latinorum martyrologia hac die venerantur, non affirmarem, cum is Amaseæ, in ardentem caminum iniectus, martyrium assecutus sit, non Nicomediæ. Hunc ab alio duce, distinguit Baronius. Sed expressè in Canisij Menologio, tam ad diem 17. Febr., quam 8. Iunij, vbi relatio reliquiarum eius ad Euchaitas celebratur, dux exercitus dicitur, nõ Tyro. Sed vt in sacris monumentis versatissimus Bollãdus animaduertit ad diem 7. Febr. in Commentar. præuio nu. 3 & 4. per errorem, cum in Nouella Manuellis Comneni 7. Februar. Theodorus dux celebretur: 17. Theodorus Tiro. Cum vero vterq; sepultus sit Euchaitis, non difficile fuit ex altero in alterũ errare. Ex diuerso socio Damiano, & Nicomediæ loco, equidem alium esse Theodorum putarẽ, in libris nostris indicatum, & qui in M. Antuerpiensi, & Corbeiensi desideratur; In illo nimirum his signatis martyribus. *V. Idus Nouembris. In Nicomedia Damiani. & alibi Rogati, Restituti, Victori, Salutaris, Crescenti, Demetri, Nemesi, Georgi. Romæ Clementis, Simproni. In Spaniys Fausti, Ianuary, & Martialis.* Hi in martyrol. Corbeiensi nonnihil confusi indicantur. *V. Idus Nouembris. In Nicomedia natalis SS. Damiani, Donati, Restituti, Victorini, Salutaris, Crescentis, Demetri, Nemesi, & Euxergy. Romæ natalis SS. Clementis, Symphronii. In Hispaniis natalis SS. Fausti, Ianuarii, Martialis mart.*

Theodori. In Actis latinis mss. ex codice Reginæ Sueciæ, quæ Bollandus exhibet To. 4. p. 89. in addendis ad diem 7. Febr. Sãcti Theodori ducis gesta narrantur, & agonem S. martyrem compleuisse notatur *mense Nouembrio, die nono intrante.* Vitiatum à librario codicem ibi suspicatur Bollandus, Tironem enim fuisse docuerat, qui die 9. Nouembris martyrium fecit. Cleonicus non Damianus, post aliquod tempus socius Theodori fuit in agone, ac idem pariter cum eo tiroeinium peregerat in legione, quę dicebatur. *Marmaritnorum*, vt habet vetus Hagiologium nostrum ms. in quo huius Theodori Tironis acta sinceriora latinè habentur, & in his dies Vivicomburij signatus comparet. *V. Idus Nouembris.* Ex his tamen nodus non soluitur. Si enim hic Theodorus Tiro recolitur, Amasię esse debet agonis locus, & Euchaitæ venerationis non Nicomediæ. Alium quapropter Theodorum Nicomediensem hic vt diximus, suspicamur superadditum, vel ab inscio antiquario pro Nicomedia Amasiam fuisse repositam; nec additamenti suspicionem minuit silentiũ martyrol. Corbeiensis, & Antuerpiensis. Damianum confessorem à S. Theodoro seiunctim Nicomediæ hoc die signat Maurolycius.

Et alibi. Qui post Damianum martyres Nicomediæ videntur tribu in martyrol. Corbeiensi *alibi* incerto loco, tam

in

in martyrol. Antuerpienfi, quam libris noftris venerantur, nempe cum Donato antefignano cælites viij. Pro Donato tamen martyrol. illud Vetuftifsimum retinet Rogatum, & cum noftro Georgium, non Euxorgium.

Romæ. Ex fragmento antiquifsimo martyrologij à Bucherio edito, non modo Clementẽ, & Simproniũ Romæ hoc die veneratos video, fed etiam Claudiũ, & Nicoftratum fuperadditos. *V. Idus. Clementis, Semproniani, Claudi, Nicoftrati in Comitatum*. Verùm hi ijdem fancti martyres effent, cũ illis, qui pridie huius diei in omnibus fere martyrologijs habentur, nifi Clemens pro Caftore, fiue Caftorio exhiberetur. Sin verò Clemens, & Simpronius retineri debent, vt confirmãt martyrologia Corbeienfe, & Antuerpienfe; hi fanè alij effent à quatuor, vel quinq; martyribus præcedentis diei, quibus ex communione fepulcri alios potuiffe fociari non negarem. S. Clemens martyr etiam Romæ recolitur infra die 21. Appendix ad Adonem hac ipfa die ita cũ libris noftris confonat. *Romæ SS. Clementis, & Symphoriani*.

In Spaniis. Confonat etiam Appẽdix eadem cum noftris codicibus in Hifpanis martyribus. *In Hifpania SS. Faufti, Ianuarii, & Martialis martyrum*. Pro Fauftino Fauftum retinet etiam Maurolycius, qui Ianuarium præterit. Fauftum pariter legunt martyrol. Antuerpienfe, & Corbeienfe, & parua hæc differentia in libris noftris emendari poteft.

IIII. Idus Nouembris.

IN Antiochia natalis Sanctorum Demetri Epifcopi. Aniefi Diaconi. Euftofi; & fociorum eius. Ianuarij. In Africa Natalis Sanctorum Saturnini. Donati. Annij. Bonij, & aliorum xvij. Romæ depofitio Sancti Leonis Epifcopi. *Et in Ciuitate Aurelianis depofitio Beati Mutoris Epifcopi*.

NOVEMBRIS 10.

DEmetrium Epifcopũ Antiochiæ cũ Aniano Diacono, Euftofio, & fociis xx. veneratur hoc die martyrol. Romanum, cum Beda, Vfuardo, ac aliis recentioribus. Confentit Rabanus eum aliqua tamen in nominibus differẽtia. *In Antiochia Demetri, Epifcopi, Anefi, Euftachii, & fociorum eius*. Subftiti ad nomen Demetrij Antiocheni Epifcopi, an forte Demetrianus ille Antiochiæ Ecclefiæ Epifcopus effet, cuius Dionyfius Alexãdrinus meminit in Epiftola ad Cornelium Papam apud Eufebium lib. 6. cap. 46. & rurfus inter illuftriores Epifcopos, mollito iam fub Gallo perfecutionis furore, eundem numerat Dionyfius pariter Eufebianæ hiftoriæ lib. 7. c. 5. At Demetrianus nullibi mihi martyr cõparuit. Vixit quidem fub Stephano Põtifice, ac octaua Valeriani perfecutione vir catholicus, & cum Romana Ecclefia prorfus fentiens, neq. difficile effet talẽ Epifcopum perfecutionũ tempore martyriũ fubiiffe; fed nihil certum hucvfq. fuccurrit. Hæfitaui etiam an aliquorum codicum Anianus pars nominis Demetriani effet, in duo diuifi Demetri, & Aniani. At dum nulla alterius vetufti codicis fide coniectura fulcitur, nihil mouendum duxi, præfertim quod Demetrium fine Aniano retineat cum libris noftris Rabanus, & M. Antuerpienfe: *IV. Idus Nouembris. In Antiochia Demetri, Aniefi, Eufteci, & fociorum eius. In Africa*

ca Saturnini. Annibonię, & aliorũ xviii. Romæ depositio Leonis Episcopi. Aurelianis Galliæ depositio Monitoris Episcopi. Ab adductis codicibus, maximè in Antiochenis martyribus discrepat martyrol. Corbeiense; pro Demetrio enim Primum legit hoc ordine. *IV. Idus Nouemb. In Antiochia natalis SS. Primi, Macharii Diaconi, Eustasii, & sociorum eius. Ianuarii, Candidiani. In Africa natalis SS. Saturnini, Donati, Annibonię, & aliorum septemdecim. Romę depositio S. Leonis Episcopi. In ciuitate Aurelianis depositio Beati Monitoris Episcopi, & Confessoris.* Verùm quamquam Demetrium sileat, & pro Aniano Diacono Macharium exhibeat martyrol. adductum Corbeiæ, vtrũque tamen cum Vsuardo exhibet Appẽdix ad Adonem. *Antiochia SS. Demetri Episcopi, Aniani Diaconi, Eustosii, & sociorum eorundem.* Vsuardus pro indefinitis socijs alios xx. anonymos enumerat, sicuti Bellinus de Padua. Maurolycius pro Eustosio Eustathium refert, cũ Demetrio, & Aniano, seu Hadriano. Sed quam variè nomina hæc Antiochẽsium martyrum apud veteres signantur? Petrus de Natal. lib. 11. nu. 314. ita ex antiquis martyrologiis scripsit. *Demetrius Episcopus, Amatus Diaconus, Eustochius, & alij xx. martyres Antiochia passi sunt IV. Idus Nouembris.* Pro Aniano Aniesium retinet M. Antuerpiense, & Annesium Rabanus, quibus parua differentia astipulantur codices nostri. Nihil hic memoratu dignum addit eruditissimus Baronius. Martyrol. verò Corbeiense, non modo Ianuarium in nostris libris indicatũ exhibet inter alterius classis Antiochenos, sed Candidianum addit alijs ignotum.

In Africa. Nec maiori luce in alijs martyrologijs donantur Africani martyres sub duce Saturnino; cui tres nominibus signati commilitones succenturiantur, & Anonymi xvii. in libris nostris. In Antuerpiensi, & Corbeiensi anonymorum numerus congruit, sed ex binis nominibus Anni, & Bonij in illis Amniboniæ vnicum nomen conflatur. Distinctiora ego libentiùs sequor.

Romę. Pluries diximus, incertam admodum esse temporum rationem de sede Romanorum Pontificum, tam in libro siue Damasi, siue Bibliothecarij, quam in alijs Pontificalibus historijs, in quibus dies ordinationis, & duratio sedis adnotatur. Non me hîc latet, ex communi ferè sententia S. Leonis Pontificis primi obitum signari 4. vel 3. Idus Aprilis, quinimo in Romano martyrolog. eius memoriã venerari iij. Idus Aprilis. At dubitare licet diem illum non depositionis, sed alicuius translationis celebritatem esse, quãdo Hilarij successoris subrogationẽ in mensem Nouembrem incidisse docent Acta Romani Concilij, sub eodẽ Hilario congregati: ex quibus, & eiusdẽ Epistolis elicitur, eo tempore Romæ cõgregatam Synodũ fuisse, quando eiusdem Pontificis dies natalis erat. Nullus autem alius dies natalis Pontificis dicebatur, quam anniuersarius electionis suæ, seu vt etiam vocant ordinationis, quod præter alibi dicta disertè ostendũt primi S. Leonis ipsius Pontificis sermones. Concilium autem illud sub Hilario celebratum, & vnica sessione completũ in diẽ natalẽ Hilarij incidisse, habet epistola ad diuersos Galliæ Metropolitanos his verbis. *Præsidente fratrum numeroso Concilio ex diuersis Prouincijs ad diem natalis nostri, in honorem B. Petri Apostoli per Dei gratiam congregato.* & rursus epist. 2. ad Tarraconenses. *Lectis ergo in Conuentu fratrum, quos Natalis mei festiuitas cõgregauerat, literis vestris, &c.* Cum verò transmissę de Hispania epistolæ in ipso Concilio lectæ sint, vt patet ex cap. 5. eiusdem Romani Concilij, iam constare videtur, Hilarij natalem, seu ordinationis diem anniuersarium cũ die celebrati Concilij coincidisse, hoc est cũ xv. calendas Decẽbris anni 467. Acta enim illius Synodi sessione vnica consummatæ, ita incipiunt. *Flauio Basilisco, & Herminerico viris clariss. conss. sub die xv. cal. Decembris, residente viro ve-*

venerabili Hilario Papa,&c. Igitur ordinatio Hilarij, qui S. Leoni succeſſit, fuit die xvii. Nouembris, ex quo ſi detrahantur ſeptem vacatç ſedis dies,iam obitus S.Leonis decimo Nouembris in noſtro martyrolog. indicatus mirè cõgrueret. Equidem liber Pontificalis, & Albo Floriacenſis vnanimiter notant,non amplius, quam dies ſeptem vacuam fuiſſe Romanam ſedem in obitu S.Leonis I. Interregnum enim ſeptem menſiũ, quod alioquin Baronio ſummo viro placuit,& poſt eum Binio in notis ad adductum Concilium, nimis amplum eſt, & nulla vel inſigni ratione, vel vetuſti ſcriptoris auctoritate roboratur. Quinimmo in eiuſdem S.Leonis electione, tanquam quid illis temporibus ſingulare, adnotatur à Proſpero in Chronico, quadraginta amplius diebus Romanam Eccleſiam Paſtore fuiſſe deſtitutam, quòd mirabili patientia aduentus ipſius S.Leonis, tunc Diaconi,& abſentis expectaretur; nimirum inquit, *vt electi meritum,& eligentium iudicium probaretur*. Corrigendus igitur Marianus Scotus videtur, qui pridie Idus Nouembris ordinationẽ Hilarij Papæ poſuit, quoad diem, non quo ad menſem, & in libro Pontificali, aliiſq. conſimilibus reponendum *IV. Idus Nouembris* non *III. Idus Aprilis*. Feſtum S.Leonis, ſeu Natale celebratur in Sacramentario Gregorii IV.Kal. Iulii,ſicuti apud Bedam,& Vvandelbertum,ſed eodem die in vetuſto calendario Fronti nõ obitus ſignatur, ſed *Translatio corporis S.Leonis*. In calendario verò Hieronymiano Canonic. Lucenſium perantiquo Nouembris *IV. Idus S.Leonis Papæ* celebritas reponitur, & conſonat Rabanus *IV.Idus Romæ depoſitio S.Leonis Epiſcopi.*

Aurelianis Mutoris Epiſcopi nomen malè ſcribitur in libris noſtris, cum vbique Monitoris ſit. Aliqua de eo habet Romanum M. vbi Baronius, Bedam,& Adonem adducit,hoc eſt Adonis appendicem. Sancti etiam Monitoris meminerunt Petrus de Natal.lib.xi.n.315.Maurolycius,Galeſinius,& Molanus ad Vſuardum. Plura de eo habet Sauſſayus, aliqua Sammarthani, qui duodecimum Aurelianẽſem Epiſcopum recenſent circa finem quinti ſæculi, quos adire poterit huius Gallicæ additionis ſtudioſus

III. Idus Nouembris.

RAuenna Valentini. Feliciani. Octaui. Felicis. Ianuari. Erundini. Victorini. Felicis. Niſi. Iuliani. Vincenti. Ianuari. Giddini. Bonifatij martyris. Minace. Domni. Firmæ, Mariæ. Felicitatis. Feliciæ. Innocentiæ. Fortunatæ. Principe. Domnecelle. Clementine. Ianuariæ. Victoriæ. Alexandria Metropoli natalis Sancti Minatis. Et in Gallia Ciuitate Turonis depoſitio Sancti Martini Epiſcopi, & Confeſſoris. *Lugduno Galliæ depoſitio Verani Epiſcopi, & Confeſſoris.*

NOVEMBRIS 11.

EX Rauennatis Eccleſiæ monumentis potuiſset Vetuſtius martyrolog. pluribus his SS.martyrum nominibus ditari, quando poſitus Rauẽnæ Ado in fronte martyrologij ſui Vetuſtius idem apponendum curauit, niſi eoſdem à ſuperaddita S.Martini celebritate interpolatos exhiberet martyrolog. Vetuſtiſsimum Antuerpienſe, quod omnino S. Villibrordi opera à Laurentio Epternacenſe ſcriptum Adonis ætatem antecedit, vt ex generali præfatione ad

Acta

Acta SS. T. 1. Bollandi clarum est. In hoc ita Rauennates vtriusq. sexus cælites signantur. *III. Idus Nouembris. Rauennæ natalis Felicis, Valētini, Nouelli, Octaui, Ianuarii, Herundinis, Saturnina, & Amnibonia. Gallia ciuitate Turonis Sācti Martini, Victurini, Felicis, Nisa, Iuliani, Vincenti, item Ianuarij, Goddini, Bonifacij, Mirasi, Domni, Firmi, Maria, Felicitatis, Felicia, Innocentia, Fortunata, Principia, Domnicella, Clementini, Ianuaria, Victuria. In Alexandria Sancti Minatis. Et in Lugduno Verani Episcopi.* Sine vlla verò interpolatione Rauennates martyres, ita scribūtur in M. Corbeiensi, quod interim libris nostris conferre libuit, & differentias annotare. *III. Idus Nou. Rauenna natalis SS. Valētini, Feliciani, Octaui, Felicis, Ianuarij, Eurundini* (Erundini) *Victorini, Felicis, Nises* (Nisi) *Iuliani, Vincenti, Ianuarij, Giddini, Bonifacia mart.* (Bonifatij martyris) *Minaci*, (Minacæ) *Domni, Firma, Maria, Felicitatis, Felicia, Innocentia, Fortunati*, (Fortunatę) *Principia, Domnicella, Clementini* (Clementinæ) *Ianuarię, Victurię* (Iuliani). Post Erundiniū M. Antuerpiense Saturninū refert, & Amniboniā, quæ martyres sūt Africæ in pridianis Tabulis, & in hodiernis fastis M. Corbeiensis, & librorū nostrorū desiderantur. Vnde nihil mirū si vltra xxvij Rauennates cælites ad xxix. extendātur in Vetustissimo M. siquidē in Corbeiēsi xxviij sunt, quia postremò Iulianus additur, in codicibus nostris præteritus. Ex tanta cœlestium pugilum classe Romanum M. non nisi Valentinum, Felicianum, & Victorinum exhibet, suffragantibus, vt ibi notat Baronius, Adone, Tabulis Rauennatis Ecclesiæ, & Hieronymo Rubeo. Sed Appendix Adonis, non Ado, habet tantùm *Rauenna SS. Feliciani & Victurini martyrum*, nec amplius Maurolycius, & Galesinius. Neque supra Baronium aliquid addit Ferrarius in catalogo SS. Italiæ, nisi diuersos hos esse à Valentino, Solutore, & Victore, de quibus agitur die huius mensis 13. Ante inter mulieres martyres Domnicella celebris illa sit, cuius agonem cecinit III. Idus Nouēb. Vvandelbertus, ignorare me fateor. Domicella minima nominis differentia ita vocatur à Vvandelberto.

Exilium, flagella, minas, tormenta, necemq;
Pro Christo perpessa simul Domicella triumphat.

Victorem in Italia martyrem ita hoc ipso die refert Menologium à Canisio editum. *Commemoratio S. Martyris Victoris sub Antonino Imperatore, & Sebastiano Duce pro Christi confessione in Italia passi.* aliumq; eodem die Victorem, cum Vincentio, & Mena recolit idem Menologiū. Sed Vincentius in Menologio Basiliano Augustanus est, & Victor idem Italus sub Antonino passus, non cum Mena, seu Memna. Hic sub Maximiano, vel vt habet Rabanus, sub Diocletiano agonem ab eo descriptum perfecit, quamuis eodem die in Menologio illo veneretur vnico elogio simul comprehensus. Ex Grecis quidem Galesinus accepit.

Alexandria. Diem festum S. Memnæ martyris esse vndecimū Nouembris Syris, Ægyptijs, Græcis, & Latinis testatur Bollandus ad diem 13. Ianuarij, qua die etiam obijt S. Ioannes Eleemosynarius. Vnde pro nomine S. Miniatis in libris nostris reponendum esse videtur *Mennę*, vel *Mennatis*. Menantem legit Maurolycius, sed malè. Nam in Actis S. Menas dicitur, atq; ita etiam in narratione miraculorum S. martyris Menæ. Mennatem vocat Ado, sententiam in sanctum ex tabella dictam referens. Menam habet martyrol. Corbeiense; nisi ita emendauerit Dacherius. Sanctus quidem Minates dicitur in martyrol. Antuerpiensi, vt in libris nostris. Acta habet Surius ex Metaphraste, & contractiora Petrus de Nat. lib. 10. cap. 48. Templum insigne habebat in Ægypto, & maxima Alexandrię veneratione celebrabatur, vt ex adducta narratione miraculorū Timothei Alexandrini Episcopi deducitur. Passus est in Cotyentium Metropoli, vt narrant

Acta, vnde forte in libris nostris Metropolis additur. Magnus martyr in Menologijs dicitur,&in Basiliano Ægyptius quidem genere asseritur, & miles, qui Cotiaij Phrygiæ vrbe sub Numerio Imperatore meruerit. In vita sanctæ Apollinaris filiæ Imperatoris Arthemij die 5. Ianuarij apud Surium, non modo habetur, ad S.Menæ sepulcrum peregrinationem in vsu fuisse,sed vel Alexandriæ,vel non longè ab illa. Ita enim legitur cap.6. *Eamus ad Alexandriam vsq. & Sanctum Menam adoremus.*

Turonis. Sancti ac Thaumaturgi Martini omnia ita nota sunt, vt hìc aliqua repetere non expediat.

Lugduno. S. Veranus Episcopus recolitur, tam in Romano martyrol.,quam apud Bedam, Vsuardum,& Adonis Appendicem. Episcopum non Lugdunensem,sed Gabalitanum affirmat Petrus de Natal. lib.x. cap.50. At præter martyrol. Antuerpiense, Corbeiense, & nostrum confirmat Lugdunẽsem Episcopum etiã Vetus Labbei Hagiologium, & pluribus prosequitur Saussayus. Alium verò fuisse Veranum Cauallicensium Episcopum à Lugdunensi probat Raynaudus in Hagiologio Lugdunensi p.85. vbi Petrum de Natalibus emendat. Alium quoque Veranum Venciẽsium Episcopum refert ad quem scripta sit Hilarij Papæ Epistola à Baronio indicata. Hunc Lugdunensem ad Dominum migrasse putat anno Xpi 460. Raynaudus. Sammarthani eũdem numerãt in cathedra Lugdun. xxi. & subscripsisse narrãtin epist. Ceretij, & Salonij ad Leonem Papam,deq; eo scripsisse Gennadium cap.63.de viris illustr. ex additis tamen ad Vetustius martyrol. non dubitarem.

II. Idus Nouembris.

IN Africa natalis Sanctorum Mauruli. Publi. Et in Cæsarea Cappadociæ natalis Sanctorum Germani. Theofili. Cesari. & Sancti Eusebij.

NOVEMBRIS 12.

CArdinalis Baronius vir summus Bedam hìc redarguit, siue sub Bedæ nomine martyrologiũ, quod Aurelium,& Publium Africæ cõsignauerit,cum Episcopi Asiæ fuerint, atq; ita in Romani martyrol. sacris fastis restituit; putat enim primùm esse Aurelium Cyrenium martyrem, secundum vero Ælium, Publium, Iulium Deuelsi Coloniæ in Thracia Episcopũ, ex epistola Serapionis Antiocheni. Hos sanctos Episcopos, siue martyres, siue strictim confessores cõtra Apollinarẽ,& Cataphryges scripsisse, idẽ docet apud Eusebium lib.5. Hist. cap.19. Verùm cũ Episcopi illi Thraciæ fuerint,pro Africa minori labore substitueretur Thracia, si re vera hìc de illis ageretur, non vero de Africanis martyribus, vt præter Bedam scriptum vidit Galesinius in mss. ab eo adductis, & retinet cum libris nostris Rabanus II.Idus. *In Africa natale Sanctorum Inaruli, Publi.* M. Corbeiense,in quo Africanis cælitibus Vincentius ita additur ità legit. *Pridie Idus Nou. In Africa natalis SS. Auruli, Publij,Vincentij. In Cæsaria Cappadociç natalis SS. Germani, Theophili, Cæsarii, & S. Eusebij.* Aliter verò retinet hos sanctos martyres martyrol. Vetustissimum, & vt vereor librarij errore; cum S.Euticius, qui in Africa tantùm numeratur, etiam postridie repetatur cum S.Antonino Cæsariẽsi Cappadoce; quin Maurulius,& Publius inter Cæsarienses computentur hoc ordine. *II. Idus Nouembris in Africa Entici,*

tici. In Cæsarea Cappadociæ Antonini, Murili, Pupli, Eusebi, Germani, Theophili, & Cæsari. Euticius hac certè die, vel postridie inter Africanos martyres nō refertur in libris nostrsi, aut Corbeiensi M. sed die sequenti inter Thraces. Maius negociū facit, quòd in Cappadocia Cæsareæ Germanus, Theophilius, & Cæsarius etiam supra referantur iij. Nonas Nouembris, vt hìc frustra iterari videātur. Sed vt aliàs diximus, cum ibi alij socij sint, hìcq; etiam addatur Eusebius, vel diuersi martyres sunt, vel ex accepta à socijs in varijs diebus corona, ne disiūgantur, repetita veneratione, recoluntur. Nostrorum codicum, & Corbeiensis sinceriorem lectionem confirmat Appēdix ad Adonem his verbis. *In Cæsarea Cappadocia natale SS. Germani, Theophili, Cæsarii, & S. Eusebii*, quos tamen in alijs martyrologijs memoratos inuenire non licuit, neq. aliam lucem addere, nisi supra adducta confirmare, nimirùm diuersum nomen Mauruli, siue Maurilij in Africanis martyribus nobis suadere, non esse Aurelium Thraciæ Episcopum, qui in fastis nostris recolitur, quod etiam confirmat kalendarium Hieronymianum perantiquum Canonic. Lucensium, in quo legitur Nouembris ij. *Idus Maruli.* Non negarem tamen apud Canisium ad oram martyrologij Rabani pro *African* scriptum esse in *Asia*, & pro *Inarulo, Aureliū*; sed vnde is cōtra plurium codicum fidem variā lectionem acceperit ignoro.

Idus Nouembris.

IN Tracia natalis Sanctorum Edicti. Euthecis. Felicis. Hermogenis. & Aggesti. In Cæsarea Cappadociæ natalis Antonij. Gebennæ. Germane. Manicæ. Et Adriani cum socijs suis. In Rauenna ciuitate natalis Sanctorum Valentini. Solutoris. Victoris. *Et Rotanus Ciuitate in Gallia depositio Sancti Amanti Episcopi, & Confessoris. In Turonis Ciuitate Galliæ depositio Bricci Episcopi, & Confessoris.* Et alibi depositio Sancti Iacobi.

NOVEMBRIS 13.

MOnuimus, vel pridianas Tabulas librariorū vitio in martyrol. Antuerpiensi fortasse laborare, vel hodiernas; quoniā in Africa Euticius repetatur, & in Cappadocia Cæsareæ Antonius. Ita enim in illo scribitur. *Idus Nouembris. In Africa Eutici. & in Cæsarea Cappadociæ Antonini. In Thracia Edisti, Tesis, Felicis, Euticis. Item Felicis, Hermoginis, Egisti, Zebennę, Germani, Mannirę, Andrani cum sociis suis. Rauennis ciuitate Valentini, Solutoris. Galliæ ciuitate Rotonis depositio Amandi Episcopi. Turonis depositio Brictionis Episcopi. & alibi depositio S. Iacobi.* Propius ad codices nostros ita accedit martyrol. Corbeiense. *Idus Non. In Thracia natalis SS. Ædicti, Eutici, Felicis, Hermogenis, & Agiestis martyrum. Et in Cæsaria Cappadociæ natalis SS. Antonii, Gebennę, Germani, Mannisa, Adriani cum sociis suis. Rauenna ciuitate natalis SS. Valentini, Solutoris, & Victoris. Et alibi depositio S. Iacobi Apostoli. Rotenas ciuitate depositio S. Amantij Episcopi, & confessoris. Turonis ciuitate depositio S. Briccij Episcopi, & confessoris.*

Thracia. Euticium Africæ tribuit M. Antuerpiense, tam in hodiernis, quam pridianis ferijs, & nisi lapsus librarij sit, alius quidem à Thrace; qui enim Thra-

ciæ assignatur cum Edicto, siue Edisto antesignano, & Euthecis in libris nostris pro Euticio vocatur; socios plures habet, & loco distinguitur. In socijs multa intercedit dissonãtia inter libros nostros & M.Antuerpiense. Si quidẽ in hoc sacri pugiles vndecim sunt, quinque tantùm in illis, & martyrol.Corbeiensi: cum reliqui Cæsareæ Cappadociæ tribuantur. Deficit hìc ad emendationem, & lucem aliorum còdicum fides. Rabanus enim S.Bricij tantùm meminit.

Cæsarea Cappadociæ. Antoninum hìc Cæsariensem Cappadocem numerat M. Vetustissimum, quem etiam pridie huius diei recensuit. Vereor tamen, ne ex vrbe Cæsarea Palestinæ, Cæsaream Cappadociæ diuerterit, qui Vetustius martyrolog. concinnauit, & cælites inde translati ex Palestinis Cappadoces euaserint. Menologium à Canisio vulgatum non hoc die, sed præcedenti sub Maximiano Imperatore, (Maximino potius) Antonium, Nicephorum, Zebinam, Germanum, & Manatham virginẽ Cæsareæ obtruncatos refert, sed an vrbs Palestinæ fuerit, vel Cappadociæ non exprimit, Romanum M. Cæsarienses Palestinos recolit Antoninum, Zebinam, Germanum, & Ennotam virginem, ibiq́. Baronius, Græcos in Menologio hac die testes adducit, cum Eusebio lib.8. c. 19. Menologium quidem Basilij die hoc 13. Antonini, Nicephori, Germani, & sociorum certamen exhibet, sed inter socios Manetho tantùm Scythopolitana numeratur, quæ siue binomia fuerit, siue nomen corruptum sit, eadem est cum Ennata Romani martyrol.; vt ex agonis genere dignoscitur. Nullus tamen in hoc Menologio palestræ locus exprimitur, Galesinius, qui hoc ipso Græco codice Basiliano vsus est, Palestinos martyres Antonium, Zebinam, & Germanum cum Ennatha virgine seorsim numerat, deinde in Græcia Antoninum, Nicephorum, & socios, At eosdem esse, signatus Palestinorum dies apud Eusebium tertius decimus mensis Dij, *quod est Idibus Nouẽb.* suadere potest; & quamquam non eiusdem agonis Ennathas virgo socia dicatur, eodem tamen die nobili martyrio coronata narratur in Cęsariensi vrbe, recrudescẽte sub Maximino Imperatore, & Firmiliano Præside persecutionis incendio. Eosdem hos putat sanctos martyres, ad caput 9. libri de martyribus Palestinæ nuperus Eusebij interpres eruditus Valesius cum iis, qui in Græcorum Menologio exprimuntur, licet Antoninum, non Antonium ibi dictum, ætate seniorem, non presbyterum, siue Sacerdotẽ animaduertat, & Manatho pro Ennate, & Nicephorum socium additum videat. Dies equidem agonis conuenit, nomen vrbis, & aliqua etiam ex martyribus nomina non valde discrepant, puta pro Antonio Antoninus, Gebenna pro Zebina, qui mulier non erat, sed iuuenis patria Eleutheropolitanus, Germanus omnino conuenit, & Manices, seu Maneises, aut Mannires pro Manetho, seu Ennethe, vel Ennathe substitui potest. Superesset Adrianus, siue Andrianus cũ socijs, quorum neq́. Eusebius, neq́. Menologia meminerunt. Diuersi ordinis fortassè martyres sunt in eadem vrbe. Hæsitaui, proinde an Adrianus esset, qui cum Eubulo ex Regione Manganea Cæsariensium martyrum certamina vltimus obsignauit apud eundem Eusebium de martyribus Palestinæ cap.xi. Sed duo videbantur obstare, primum quòd Adrianus quinto die mensis Dystri, id est ante diem tertium Nonas Martias martyrium cõsummauerit; deinde quòd plures socij hìc indicarentur, & Eusebius nonnisi Eubulam recensuerit, qui ipsis Nonis Martij agonem compleuerit. Alius perinde Adrianus succurrebat, qui sub Decio Imperatore Cæsareę martyrium fecerat in Menologio Canisii, sed neq. socij vlli indicabantur, neq; dies conueniebat quarta Februarij. Immò in Menologio Basiliano tertia die Februarij Adrianum eundem esse agnoscebam, qui cum Eubulo in Vanea natus, leonibus obiectus, capite multatus Cæsareæ fuerit

rit, quemadmodum etiam Eusebius narrat. Nec diuersus venerationis dies à sententia dimouebat, quòd nō rarò apud Græcos diuerso die à consummato agone martyres venerari contingat. Vnde faciliùs Baronio eruditissimo acquieui, & pro Cæsarea Cappadociæ restituendam esse Cæsareā Palestinæ non detractaui; alios enim plures martyres ab his qui nominibus apud Eusebium exprimuntur, fuisse Cæsareæ coronatos docent, quæ idem subdit, vrbem totam fuisse humanis cadaueribus ossibus, visceribusq. insepultis refertam, instaurata sub Firmiliano Præside persecutione. Vnde sicuti Nicephorus à Græcis numeratus, inter illos esse potuit, quos Eusebius nominatim non exprimit, ita & Adrianū cum socijs reputaui.

Rauenna. Tres Rauennates martyres Valentiuum, Solutorem, & Victorē hoc die recolunt cum Romano M. Beda, Vsuardus, Ado, & recentiores, inter quos Galesinius animaduertit tres fuisse sub Valentini nomine martyres Rauuenates. Primus, cuius meminerunt Acta S. Dalmatij, & hic cum Solutore, & Victore refertur, alter cum Feliciano supra iij. Idus Nouembris, tertius cum Nouale, & Agricola xvij. cal. Ianuarij sub Diocletiano, primum fecisse martyrium etiam Ferrarius ad hanc diem, animaduertit cum Romano martyrolog. ex tabulis Ecclesiæ Rauennatis. Victorem prætermictit M. Antuerpiense librarij fortasse incuria, vt facilè est credere.

Rotanus, Redonis in Armorica Galliæ S. Amandum Episcopum refert Saussayus die sequenti xviij. Kal. in supplemento. Verùm Appendix ad Adonem Rotanis cū libris nostris ita retinet Idibus Nouembris. *Rotanis ciuitate S. Amātij Episcopi, & confessoris*. Amantium pariter vocat M. Corbeiense, sed Amandū M. Antuerpiense cum libris nostris, & mſ. martyrologio S. Sauini de Leuitania die 13. Nouembris, *Rodenis ciuitate S. Amandi Episcopi, & Confessoris*, die tamen 14. nulla adducta auctoritate veneratum referunt S. Amandum septimum Episcopum Redonensem Sammarthani.

Turonis. S. Brici, siue Britij, siue Britionis confessoris, & in sede Turonensi S. Martini successoris memoriam hoc die agunt ferè omnia latinorum martyrologia, & Hagiologium FrancoGalliæ Labbei. Eius vitam habet Surius ex Gregorij Turonensis lib. 2. Hist. Francorum: aliqua notat Molanus, & nonnulla Baronius, quæ vt notiora relinquimus. Quartum Episcopum Turonensem numerant Sammarthani, anno Arcadij, & Honorij secundo.

Et alibi depositio S. Iacobi. Cuius nam S. Iacobi memoria hìc recolatur incertū mihi est, & si etiam eiusdem depositio signetur in M. Vetustissimo sine vlla alia additione. At martyrol. Corbeiense pressiùs signat Iacobum Apostolum. Fortasse S. Ioānis frater, cuius sedem sub Herode Tetrarcha in vrbe Cæsareæ Palestinæ memorat Menologiū Basilij post biduum, hoc est die 15. Nouembris, & breuissimè Menologium Canisij. Translationem reliquiarum sub depositionis titulo hìc memorari crederē, quòd dies martyrij in aliud tempus inciderit vt diximus ad Indiculum Apostolorum.

XVIII. Kal. Decembris.

IN Eraclea ciuitate Traciæ natalis Sanctorum Clementini. Theodote. Filomini, & aliorum multorum, quorum nomina Deus scit. & Eracli.

Apertius

NOVEMBRIS 14.

APertiùs, & vberiùs, quã libri noſtri hodiei nos faſtos proſequitur M. Corbeienſe. *xviij. Kal. Decembris. In Eraclea ciuitate Tracia natalis SS. Clementis, Clementini, Theodota, Philomini, & aliorum multorum, & ipſa die natalis S. Eraclÿ*. Strictiùs martyrolog. Antuerpienſe. *xviij. Kal. Decembris. In Eracla Clementini, & Theodoti, Filomoni*. Clemens, quem primo loco inter Heracleoticos martyres ſignat martyrolog. Corbeienſe, in aliis deſideratur. Martyrologium enim Romanum cum Beda, Vſuardo, Vvandelberto, & aliis recentioribus Clementinum, Theodotũ, & Philomenum tantum Heracleæ in Thracia venerantur, nec amplius addit Baronius. Clementium tamen non Clemẽtinum exhibet Maurolycius, quẽ Pontificem, ſine Epiſcopum vocat, atque illi pariter Theodorum, & Philominum ſocios iungit. Vnde vero acceperit Clementium fuiſſe Epiſcopum me latet; ex vetuſtioribus accipere profitetur in Epiſtola ad Cardinalem Amulium. Clemẽtis non Clementini nomen videtur fauere martyrol. Corbeienſi, in quo Clemens & Clementinus diſtinti producũtur; ſed Clemens non alibi mihi comparet. Rabanus Clentinum dicit, niſi vitium librarij ſit, & ſupra alios Martialem, & Donatum exprimit, ſed poſt Eraclium. Petrus de Natal. cap. vltimo lib. xi. nu. 321. Ex vetuſtis martyrologijs Clementinum nõ Clementem agnoſcit. *Clementinus, Theodorus, & Philomenus mart. apud Thracii ciuitate Heraclea paſſi ſunt xviij. Kal. Decembris*. In Kalendario Hieronymiano Luccẽſi ſupra adducto xviii. Kal. Decembris Dementini nomen legitur pro Clementino, qui magis ad Clementinũ, quam Clemenſium accedit. Plurimorũ, qui additur in libris noſtris M. Corbeienſi, & Rabano ſine nomine martyrum chorus in Antuerpienſe, & reliquis editis martyrologiis deſideratur.

Et Eracli. Seiunctim ab aliis Thraciæ martyribus Eraclius additur, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi, & ſine alia additione, tanquam martyr ſub Natalis titulo veneratur: & licet in Appendice Adonis Epiſcopus, & confeſſor ita vocatur 18. cal. Nouembris. *Item S. Eracli Epiſcopi, & Confeſſoris*, apud Rabanum non modo martyr eſt, ſed neque ſeorſim, aut poſtremo loco numeratur, *xviij. Kal. Decembris. In Heraclea ciuitats Thracia natalis S. Clentini* (Clementini, vt ad oram libri notat Caniſius) *& Theodota* (Theodoti) *Filomini* (Philomeni) *Eracli, Martialis, Donati, & aliorum multorum ſanctorum*.

XVII. Kal. Decembris.

IN Africa natalis Sanctorum Secundi. Fidentiani. Varici, & Martialis. In Africa ciuitate natalis Sanctorum Siddini. Saturnini. Seruij. Calendionis. Galani. Primigeni. Secundi. Theodoti. Demetri. Parentis. Saturæ. In Antiochia natalis Sanctorum Donati. Reſtituti. Valeriani. & Fructuoſe cum alijs numero xij.

Duplicem

DVplicem Afrorum martyrum turmam explicãt hodiernę tabulæ in omnibus, quibus innitimur codicibus. Secundæ tamen clafsis locum agonalem martyrol. Vetustissimo debemus. *xvij. Kal. Decembris. In Africa Secundini, Fidentiani, Varisi, & Martialis. In Africa ciuitate Ipponẽsi Sydidini, Saturnini, Serui, Kalendionis, Galani, Seolindi, Theodoli, Demigri, Parentis, Stratori. Antiochiæ Donati, Restituti, Valeriani, Fructuosæ, Matronę, & aliorum xij.* Ex primo Africanorum pugilum ordine tres tantùm recolit Romanum M. Secundum, Fidentianum, & Varicium, cui consentire Baronius testatur Bedam, & vetera mss. Deficit tamen in illis Martialis, quem cum libris nostris & Rabanó ita profert Corbeiense M. *xvij. Kal. Decemb. In Africa SS. Secundi, Fidentini, Varici, Martialis. In Africa ciuitate nat. SS. Siddini, Saturnini, Serui, Calendionis, Galani, Primi, Genni, Secunda, Theodoti, Demetri, Parentis, Satura, Firma. In Antiochia natalis SS. Donati, Restituti, Valeriana, & Fructuosæ cũ alijs duodecim. Depositio S. Machuti Episcopi.* Ex vtroque ordine Africanorum martyrem vnum refert Kalendarium perantiquum Hieronymianum *xvij. Kal. Secũdi, Saturnini.* Sed præterito Saturnino ita reliquos exhibet Rabanus *xvij. cal. In Africa natale SS. Secundi, Fidentiani, Varici, & Martialis.*

In Africa ciuitate. Nomen vrbis, quod incuriosus librarius omisit, tam in libris nostris, quam Corbeiensi Hippon est, vt retinet M. Antuerpiense. Dubiũ tamen remanet adhuc, an Hippon Regius vrbs Africæ maritimæ sit Episcopalis D. Augustini sedes, vel Hippon Diarrythos eiusdem oræ ciuitas inter Tabracam, & Vticam. Maioris famæ primam fuisse, Regibus dilectam, vt cecinit Sylius Ital. lib. 3. & vnde Regij nomen acceperit, Geographis palam est, & hanc esse sine alia additione accipiendam putarem. Hipponenses martyres decem sunt in M. Corbeiense, vndecim in libris nostris quia in illo Primigenius deficit, à martyrol. Corbeiensi in duos martyres diuisus, nempe Primum, & Gennum. Hinc tredecim martyres exurgerent, quia Firma in eodem M. postremo loco additur post Saturam, seu Stratorium, vt in martyrol. Antuerpiensi scribitur. Quia vero alibi in editis libris hi martyres nõ comparent, neq; aliquas in nominibus differentias emendare, aut confirmare licet.

Antiochia. Donatum cum tribus socijs nominibus distinctis pręferunt vnanimiter codices, ex quibus Vetustius M. nostrum confirmatur. Anonymi verò xij. in libris nostris, & Corbeiensi computati, tredecim sunt in M. Antuerpiense, ex quo Fructuosam, nõ Fructuosum legẽdum esse monemur: præsertim addito Matronæ titulo: nisi hoc nomen martyris non conditionis fuerit; siquidem Matronæ proprium nomen frequens inter martyres fuisse, pluries in martyrolog. nostro vsurpatum & quinquies in Menologio Canisij docere potest.

XVI. Kal. Decembris.

IN Africa natalis Sanctorum Rufiniani, Marci. Valeri. Victoris. Pauli. Honorati. Donati. Barici. Vitalis. Ianuari. Iusti. & alibi natalis Sanctorum Fidentiani. Martialis. Donati. Valeriani. Petiani. Item alio loco in Africa natalis Sanctorum Neri. Pauli. Adriani. Secundiani. Martialis

NOVEMBRIS 14.

APertiùs, & vberiùs, quã libri nostri hodiernos fastos prosequitur M. Corbeiense. *xviij. Kal. Decembris. In Eraclea ciuitate Tracia natalis SS. Clementis, Clementini, Theodota, Philomini, & aliorum multorum, & ipsa die natalis S. Eraclij.* Strictiùs martyrolog. Antuerpiense. *xviij. Kal. Decembris. In Eracla Clementini, & Theodoti, Filomoni.* Clemens, quem primo loco inter Heracleoticos martyres signat martyrolog. Corbeiense, in aliis desideratur. Martyrologium enim Romanum cum Beda, Vsuardo, Vvandelberto, & aliis recentioribus Clementinum, Theodotũ, & Philomenum tantum Heracleæ in Thracia venerantur, nec amplius addit Baronius. Clementium tamen non Clemẽtinum exhibet Maurolycius, quẽ Pontificem, sine Episcopum vocat, atque illi pariter Theodorum, & Philominum socios iungit. Vnde vero acceperit Clementium fuisse Episcopum me latet; ex vetustioribus accipere profitetur in Epistola ad Cardinalem Amulium. Clemẽtis non Clementini nomen videtur fauere martyrol. Corbeiensi, in quo Clemens & Clementinus distinti producũtur; sed Clemens non alibi mihi comparet. Rabanus Clentinum dicit, nisi vitium librarij sit, & supra alios Martialem, & Donatum exprimit, sed post Eraclium. Petrus de Natal. cap. vltimo lib. xi. nu. 321. Ex vetustis martyrologijs Clementinum nõ Clementem agnoscit. *Clementinus, Theodorus, & Philomenus mart. apud Thraciã ciuitate Heraclea passi sunt xviij. Kal. Decembris.* In Kalendario Hieronymiano Luccẽsi supra adducto xviii. Kal. Decembris Dementini nomen legitur pro Clementino, qui magis ad Clementinũ, quam Clemensium accedit. Plurimorũ, qui additur in libris nostris M. Corbeiensi, & Rabano sine nomine martyrum chorus in Antuerpiense, & reliquis editis martyrologiis desideratur.

Et Eracli. Seiunctim ab aliis Thraciæ martyribus Eraclius additur, tam in codicibus nostris, quam Corbeiensi, & sine alia additione, tanquam martyr sub Natalis titulo veneratur: & licet in Appendice Adonis Episcopus, & confessor ita vocatur 18. cal. Nouembris. *Item S. Eracli Episcopi, & Confessoris,* apud Rabanum non modo martyr est, sed neque seorsim, aut postremo loco numeratur, *xviij. Kal. Decembris. In Heraclea ciuitate Thracia natalis S. Clentini* (Clementini, vt ad oram libri notat Canisius) *& Theodota* (Theodoti) *Filomini* (Philomeni) *Eracli, Martialis, Donati, & aliorum multorum sanctorum.*

XVII. Kal. Decembris.

IN Africa natalis Sanctorum Secundi. Fidentiani. Varici, & Martialis. In Africa ciuitate natalis Sanctorum Siddini. Saturnini. Seruij. Calendionis. Galani. Primigeni. Secundi. Theodoti. Demetri. Parentis. Saturæ. In Antiochia natalis Sanctorum Donati. Restituti. Valeriani. & Fructuose cum alijs numero xij.

Duplicem

DVplicem Afrorum martyrum turmam explicāt hodiernę tabulæ in omnibus, quibus innitimur codicibus. Secundæ tamen claſsis locum agonalem martyrol. Vetuſtiſſimo debemus. *xvij. Kal. Decembris. In Africa Secundini, Fidentiani, Variſi, & Martialis. In Africa ciuitate Ipponẽſi Syddini, Saturnini, Serul, Kalendionis, Galani, Seolindi, Theodoli, Demigri, Parentis, Stratori. Antiochiæ Donati, Reſtituti, Valeriani, Fructuoſæ, Matronę, & aliorum xij.* Ex primo Africanorum pugilum ordine tres tantùm recolit Romanum M. Secundum, Fidentianum, & Varicium, cui conſentire Baronius teſtatur Bedam, & vetera mſſ. Deficit tamen in illis Martialis, quem cum libris noſtris & Rabanô ita profert Corbeienſe M. *xvij. Kal. Decemb. In Africa SS. Secundi, Fidentini, Varici, Martialis. In Africa ciuitate nat. SS. Siddini, Saturnini, Serui, Calendionis, Galani, Primi, Genni, Secundæ, Theodoti, Demetri, Parentis, Saturæ, Firmæ. In Antiochia natalis SS. Donati, Reſtituti, Valeriana, & Fructuoſa cũ alijs duodecim. Depoſitio S. Machuti Epiſcopi.* Ex vtroque ordine Africanorum martyrem vnum refert Kalendarium perantiquum Hieronymianum *xvij. Kal. Secũdi, Saturnini.* Sed præterito Saturnino ita reliquos exhibet Rabanus *xvij. cal. In Africa natale SS. Secundi, Fidentiani, Varici, & Martialis.*

In Africa ciuitate. Nomen vrbis, quod incurioſus librarius omiſit, tam in libris noſtris, quam Corbeienſi Hippon eſt, vt retinet M. Antuerpienſe. Dubiũ tamen remanet adhuc, an Hippon Regius vrbs Africæ maritimæ ſit Epiſcopalis D. Auguſtini ſedes, vel Hippon Diarrythos eiuſdem oræ ciuitas inter Tabracam, & Vticam. Maioris famæ primam fuiſſe, Regibus dilectam, vt cecinit Sylius Ital. lib. 3. & vnde Regij nomen acceperit, Geographis palam eſt, & hanc eſſe ſine alia additione accipiendam putarem. Hipponenſes martyres decem ſunt in M. Corbeienſe, vndecim in libris noſtris quia in illo Primigenius deficit, à martyrol. Corbeienſi in duos martyres diuiſus, nempe Primum, & Gennum. Hinc tredecim martyres exurgerent, quia Firma in eodem M. poſtremo loco additur poſt Saturam, ſeu Stratorium, vt in martyrol. Antuerpienſi ſcribitur. Quia vero alibi in editis libris hi martyres nõ comparent, neq; aliquas in nominibus differentias emendare, aut confirmare licet.

Antiochia. Donatum cum tribus ſocijs nominibus diſtinctis pręferunt vnanimiter codices, ex quibus Vetuſtius M. noſtrum confirmatur. Anonymi verò xij. in libris noſtris, & Corbeienſi computati, tredecim ſunt in M. Antuerpienſe, ex quo Fructuoſam, nõ Fructuoſum legẽdum eſſe monemur: præſertim addito Matronæ titulo: niſi hoc nomen martyris non conditionis fuerit; ſiquidem Matronæ proprium nomen frequens inter martyres fuiſſe, pluries in martyrolog. noſtro vſurpatum & quinquies in Menologio Caniſij docere poteſt.

XVI. Kal. Decembris.

IN Africa natalis Sanctorum Rufiniani, Marci. Valeri. Victoris. Pauli. Honorati. Donati. Barici. Vitalis. Ianuari. Iuſti. & alibi natalis Sanctorum Fidentiani. Martialis. Donati. Valeriani. Petiani. Item alio loco in Africa natalis Sanctorum Neri. Pauli. Adriani. Secundiani. Martialis

tialis. Victoris. Anteconi. Aureliani. Marcelli. Marini. Secundini. Fronloni. In Antiochia Augustini. Iusti. Aurici. Pontiæ. Fructuosæ. Matronæ. Fructæ. Vicentiæ. Marci. Arispici. Mariæ. Fistæ. Fortunatæ. Felicitatis. In Capua natalis Sanctorum Vitalis. Ianuarij. Iusti. Agustiani. Iustæ. *Lugduno Galliæ depositio Euceri Episcopi*.

NOVEMBRIS 16.

A Capuanis martyribus sacros huius diei fastos exorditur martyrolog. Antuerpiense; ex quibus etiam cælestium athletarũ agmen claudit. *xvi Kal. Decembris. In Capua Augustini, & Felicitatis. In Africa Vitalis, Ianuarij, Iustæ. Et alibi Videntiani, Marcialis, Donati, Valeriani, Poetiani, Secundiani, Rufiani, Marci, Valeri, Victoris, Pauli, Honorati, Donati, Barici, Vitalis, item Ianuarij, Iusti. Item Africa Neri, Pauli, Adriani, Secundiani, Marcialis, Victoris. Antigona, Aureliani, Marcelli, Marinæ, Secundinę, Frontoni. In Antiochia Augustini, Iustæ, Auricæ, Pontiæ, Fructuosa, Matronæ, Fructæ, Vincentię, Marcialis, Picimariæ, Fostę, Formatæ, Felicitatis. Et in Capua Vitalis, Ianuarij, Iustę, Iusti, Augustini. Lugduno Cæsari Episcopi*. Repetitos Capuanos martyres infra simul iungunt, sed imminutos Vetustius martyrolog. nostrum, & Corbeiense, ita inter se collata ad ipsius Corbeiensis normam. *xvi. Kal. Decēb. In Africa natalis Sanctorum Rufiniani Marci, Valeri, Victoris, Pauli, Honorati, Donati, Barici, Vitalis, Iannarii, Iusti. Et alibi natalis Sanctorum Fidentiani, Martialis, Donati, Valeriani, Poetiani* (Petiani) *& natalis Sanctorum Nerei*, (Item alio loco in Africa natalis SS. Neri) *Pauli, Adriani, Secundiani, Martialis, Victoris, Victori* (deficit iteratum nomen in libris nostris) *Anteconi, Aureliani, Marcelli, Marianæ* (Marini) *Secundi* (Secundini) *Frontoni, Maulini*, (deest in libris nostris) *In Antiochia Augustini, Iustę, Auricę* (Aurici) *Pontiæ, Fructuosę, Matrondæ* (Matronæ) *Fructæ, Vincentiæ, Marci, Aruspici*, (Arispici) *Marię, Fistę, Fortunatæ, Felicitatis, Siluani* (deest Siluanus in libris nostris) *Et in Capua natalis Sanctorum Vitalis, Ianuarii, Iusti, Augustiani, & Iustæ. Lugduno Galliæ depositio Sancti Eucheri Episcopi, & confessoris*.

In Africa. Diues martyrum regio iterum plures martyres ad venerationem educit. Ex his Rufinum, Marcum, & Valerium tantùm recolit Romanum M. cum socijs, numero, & nominibus non expressis. Testes ibi venerationis hodiernæ adducit Baronius vetera mss. & Petrum de Natalibus, qui etiam lib. xi. nu. 322. Honoratum ita addit, *Ruffinus, Marcus, Valerius, & Honoratus martyres in Africa triumphum percipiunt xvi. Kal. Decembris*. Galesinius præter tres à Romano martyrologio, Bellino de Padua, & Molano indicatos, Paulum, Honoriũ, Vitalem, & Ianuarium addit ex libris scriptis, Honorium, nempe pro Honorato reddens, sicuti & Maurolicius, penes quem non nisi quatuor à Petro de Natalibus signati recoluntur. Ex his Rabanus non nisi duos profert. *Et in Africa Vitalis, Ianuarij*.

Et alibi. Hos etiam à primis Africanis seiũctos, alibi in eadem regione martyrium fecisse suaderent verba illa in libris nostris pro tertia Africanorum cælitum classe reposita. *Item alio loco in Africa*. Fidentius Episcopus Patauinus (si tamen Fidentius cum Fidentiano idẽ est) S. Maximi successor hac die memoratur à Ferrario ex Tabulis Ecclesiæ Patauinæ, & Scardeonio, qui tamen non martyr, sed confessor in pace quieuerit; quod

quod Bellino de Padua congruit in Patriæ Ecclesiæ monumentis, vt par est credere, versato, qui hac ipsa die S. Fidentij Episcopi, & Confessoris, tertij Episcopi Patauini memoriam celebrat. Alium Fidentium Episcopum, & martyrem Armenum, Altini passum habet Petrus de Natalibus lib. x. cap. 66. & hac die viuicomburio coronatum, quem Maurolycius eundem esse putauit cum Fidentio Patauino: sed nulli huic socij ascribuntur, & nomen nonnihil variat. Fidentianus secundæ clasis martyrum antesignanus est, sub quo in martyrol. Antuerpiense sexdecim commilitones numerantur, qui in libris nostris, noninisi quinque sunt; alij enim in primo ordine referuntur: ex quo confirmari videtur, omnes tam primi, quam secundi ordinis cælites Africanos esse. Vitalis, Ianuarius, & Iustus, qui postremi sunt in primo ordine librorum nostrorum, primum ipsum ordinē constant in M. Antuerpiēsi, quod confusum in vtroque choro fateri expedit ex aliorum codicum consonātia.

Alio loco in Africa. Duodecim martyres, alterius loci in Africa Christianos bellatores numerat M. Antuerpiense, totidemq. habent libri nostri: quatuordecim M. Corbeiense, iterato nimirum Victore, & addito Maiulino cæteris prætermisso.

Antiochia. In Antiochenis etiā martyribus exuberat M. Corbeiense: qui enim in Antuerpiensi decimotertio numero clauduntur, quindecim in illo sunt. Differentia est, quod Siluanus postremo loco indicatus in Corbeiensi, desideratur in alijs. Ex duobus verò nominibus M. Antuerpiensis, tres in Corbeiensi conflantur: In illo scribitur *Marcialis*, *Picimariæ*: in hoc *Marci*, *Aruspici*, siue potius Alispici, & *Mariæ*. Vnde excepto Siluano quatuordecim numerarētur in adductis omnibus codicibus. De Siluano, frequenter addito in M. Corbeiensi, aliàs suspicionē nostram dedimus. S. Barlaamū Antiochenū, Christianæ fortitudinis Sceuolam hac die recolūt Græci in Menologio, sed is in Vetustiori Martyrologio nostro non memoratur.

Capua. Duplicem seriem sanctorum, qui Capuanam Ecclesiam sacro eorum sanguine fœcundarunt, affert hoc die M. Antuerpiense, quorum tamen nullibi memoriam inuenire licuit. Augustinum, & Felicitatem profert in limine laterculi M. Antuerpiense, & in fine Vitalem, Ianuarium, & Iustum, qui Africani etiam in eodem codice sunt, & iterum Augustinum, & Iustam. An fuerint ex sanctis, qui in Diocletiani persecutione ex Romana vrbe ad Campaniæ litus appulerunt, vt in Actis S. Sebastiani legitur, nō affirmarem. Hi cum multa millia fuerint, non vno in loco quieuisse credibile est, & Capuam, quæ S. Athanasio in epistola ad solitarios Metropolis erat Campaniæ, facile est multos secessisse, ibiq. aliquos fuisse coronatos. Sed diuinandum non est. Qui bis dicitur Augustinus in martyrol. Antuerpiensi, Augustianus est in libris nostris, & Corbeiensi M. sed Augustinus apud Rabanum *xvi. Cal. in Capua natale Augustini*.

Lugduno. Cæsarium Lugdunensem Episcopum habet M. Antuerpiense in apographo nostro pro Eucenio Rabani, seu vt libri nostri habent Eucherio. Nullum Cæsarium Episcopum Lugdunensem referunt, vel Saussayus, vel Raynaudus, vnde pro Cæsario restituendus videtur Eucherius senior, & iunior eadē die venerati. De his eruditè disserens videndus est idem Raynaudus in Lugdunensi Hagiologio. S. Eucherij clarissimi scriptoris memoriam agit Romanum M. cum Beda, Rabano, Vsuardo, Adone, & cæteris latinis hoc ipse die 16. cal. Nou. Sammarthani Raynaudum sequuti duos Eucherios, alterum seniorē, xx. Episcopum Lugdunensem, alterum xxvij. iuniorem numerant, secundo tamen sanctitatis titulum non attribuunt: de primo multa cumulant, & de secundo aliqua ad ipsius ætatem spectantia proferunt.

XV. Kal. Decembris.

IN Cappadocia Ciuitate Campaniæ natalis Sanctorum Augustini. Eusarij, & Felicitatis. In Nicomedia natalis Sancti Ammoni. In Asia natalis Sanctorum Syriæ Matronæ. Teclæ virginis. In Ciuitate Hierapoli natalis Sanctorum Victoris, & Alsi, & Romulæ, quorum gesta habentur. Romæ TransTyberim natalis Sancti Cecili. In Nicomedia natalis Sanctæ Ammone. In Asia natalis Sanctorum Diobidis Matronæ. Teclæ virginis, & Didæ. In Eraclea Ciuitate natalis Sanctorum Gregorij, & Victoris. In Cesarea natalis Sanctorum Theodote. Alphei. Zachei. Romani. Carthagine Africæ Dubitatitij. Valentini. Sancti. Calendionis. *In Gallia Ciuitate Aurelianis depositio Aniani Episcopi, & Confessoris.*

NOVEMBRIS 17.

MAlus Geographus, nostrorum codicum librarius, Cappadociam vrbem in Campania inuenit, nimirum ex breuiato nomine Cap. Cappadociam enormi errore cōflans; facile tamen tolli potest ex fide M. Corbeiēsis, quod cum nostro collatum primo loco producimus. *XV. Kal. Decemb. In Capua Ciuitate* (additur in nostro Campaniæ) *natalis SS. Augustini, Eusurijs* (Eusarij) *Felicitatis. In Nicomedia natalis S. Ammoni. In Asia natalis Sanctorum Philea* (Syriæ) *Matronę, Tecla virginis. In ciuitate Hierapoli natalis Sanctorum Victoris, & Alsei* (Alsi) *& Romulę* (additur in nostris quorum gesta habentur). *Roma Transtyberim natalis S. Cecilij. In Nicomedia natalis S. Ammoni* (sanctæ Ammonæ) *In Asia Sanctorum Diobidis, & Dida*) Matronæ, Teclæ virginis, & Didæ). *Et in Heraclea ciuitate natalis Sāctorum Gregorię,* (Gregori) *Victoris, & Gemini* (deest Geminus) *In Cæsarea natalis Sanctorum Theodotæ, Alphei, Zacchei, Romani. Cartagine Africa Dubitati, Tusci,* (deest Tuscus) *Valenij* (Valentini) *Sancti Calendionis, Montani* (deest Montanus) *Aurelianis ciuitate depositio Aniani Episcopi, & confessoris.* Capuanos martyres hic nō habet martyrol. Antuerpiense, eos siquidē pridie recoluit, Augustinum nempe, & Felicitatem, Eusurium, siue Eusarium libri nostri, & M. Corbeiense addunt, æquè mihi cum alijs aliunde ignotos. Vetustissimū ergo illud sacras hodiernas Tabulas, in multis varias à nostris, ita signat. *XV. Kal. Dec. In Nicomedia Ammonis. Et in Asia Matronę, & Teclę virginum. Hierapolim Victoria, Alboi, & Rumuli, Ammoni, Roma, Transitę, Herabę, Cecili. Nicomedię Sanctorum Diophidis, Matronę, Tolla, Dida. In Eraclea Gregoria, Victoris. In Cęsarea Theodotę, Alsi, Sactei, Romani. Kartaginis Africa Dubitati, Tusci, Valentini. Et in Gracia Sancti Galendionis. In Gallijs Aureliani Episcopi, & Confessoris.*

In Nicomedia. Nicomediensem Ammonium, præter quam in allatis codicibus memoratum, alibi non inuemo, nisi in Molani additionibus ad Vsuardum ex Vetusto martyrol. Cameracense.

In Asia. De Tecla celebri in Asia martyre egimus ad diem 23. Septembris, vbi etiam huius nominis plures fuisse martyres

martyres annotauimus. Die vero 12. eiusdem mensis ex Adonis Appendice Diophilam Matronam, & Theclam virginē in Asia veneratas adduximus, quas Nicomediæ præferunt illo die codices nostri. Martyrol. Antuerpiense non modo virginitatis laude Teclam ornat, sed etiam Matronam. De Tecla hac ipsa die ita Maurolycius. *Item S. Thecla virginis.* Phileam, quæ Syria in libris nostris dicitur, alibi memoratam non video, nisi Diophila sit malè à librario habita, quæ Matronæ, & Theclæ socia in Asia fuerit.

Hierapoli. Victoris, Alphi, & Romulę res præclarè gestæ, tempore quo vetustius nostrum martyrologium concinnatum fuit, præ manibus erant: nunc me latere fateor. Hierapolim Phrygiæ intelligerem, quòd alij martyres ibi coronati in Vetustiori nostro alibi memorentur.

Romę Transtiberim. Vnisoni sunt in Transtiberini Cecilij veneratione libri nostri, & Corbeiensis. Antuerpiense vero M. pro verbis illis *Transtiberim natalis*, duo martyrum nomina inserit *Transita, Herabę*. Vtra lectio melior sit aliorum codicum multiplex fides docere poterit. Vereor ne ex nomine Cæcilij librarius pro Transita, & Hereba reposuerit Transtiberim, quia in ea regione domus S. Cæciliæ clarissimæ martyris fuerit, vt in eiusdem sanctæ translatione sub Paschale I. legitur apud Bosium. Cæcilium Romanum martyrem alibi non legi.

Nicomedię. Iterum Ammonius Nicomediensis producitur in M. Corbeiensi. In Antuerpiensi verò Ammonius inter Hierapolis cælites reponitur, non Nicomediæ. Aptius fortasse in libris nostris *Sanctæ Ammonę* memoria agitur, & repetio S. Ammonij tollitur.

In Asia. Diobidem, & Didam Asianos martyres tantùm indicat hac die M. Corbeiense. Pressius locum agonis in Asia Nicomediam signat M. Antuerpiense, & Diophidi (ita enim legit non Diobidi) socios addit Matronam, Tollam, & Didam. Libri nostri consonant, sed pro Tolla Teclā virginē exhibent, quæ cū hoc ipso die in Asia iā supra memoretur, ne ociosè repetatur, faciliùs Tolla virgo substituenda videtur pro Tecla.

In Eraclea. Gregorium, & Victorem æque refert M. Antuerpiense, ac nostrū. Corbeiense Geminum addit aliis ignotum. Eracleam Ponti inter plurimas huius nominis vrbes, vt pote celebriorē acciperem, & quia in Ponto sub Diocletiano talis martyrum laniena fuerit, vt *ipso dicto*, quæ gesta ibi sunt, incutiant horrorem, quemadmodum Eusebius notat lib. 8. Hist. cap. 12. Confirmat coniecturam nostram Appendix ad Adonem, in qua legitur XV. cal. Dec. *Item Natal. S. Gregorii Episcopi, & martyris, apud Pontum*.

In Cæsarea. Palestinæ martyres Cæsarienses fuisse Alphæum, & Zacchæum dubitare non finit Eusebius Cæsariensis lib. de martyribus Palestinæ interprete Valesio. Cap. enim primo post Procopij primi illius vrbis martyris recensitum agonem, ex plurium numero confessorum hos fortissimos pugiles selegit ad historiam, quos post omnis generis tormenta abscisis capitibus interijsse signat xv. cal. Decembris. Additur Romanus statim cap. 2. apud eundem Eusebium, quia eodem die passus est, & Palestinus Cæsariensis Ecclesiæ Diaconus fuit; quamquam fortissimo, ac prodigioso certamine Antiochiæ non Cæsareæ agonem compleuerit. Huius certamen idē Eusebius alibi narrauit, nempe lib. 2. de Resurrectione, & Ascensione Christi, vbi quædam adduntur, quæ in libro de martyribus Palestinæ, vel 8. Historiæ desiderantur. Ibi Valesius eruditus eiusdem interpres, & scholiastes errorem Græcorum in Menæis arguit, qui duos Romanos martyres, eodem die Antiochiæ coronatos, distinguunt, & miratur id Baronio placuisse in notis ad martyrolog. Equidem Menologium à Canisio editū die seqnenti 18. duos Romani nomine pugiles præfert excisa lingua loquentes,

dum tamen vnum tantùm cum puero coronatũ refert Menologium Basilij. Duos in Vetustiori nostro Romanos numeratos video : alterum hoc die xv. Kal. veneratum, alium die sequenti. Sed ex his quæ ibi affert Rabanus, vnus esse videtur, in hodiernis fastis fortasse numeratus, ne à socijs apud Eusebium disiungeretur: sequenti verò die, quia natalis eius fuit. Alpheo, & Zaccheo Diacono Gadirensis Ecclesiæ Micheam socium addit idem Menologium Canisij, & inter Ecclesiarum præsules numeratos fuisse ex eodẽ primo capite Eusebij elici posse videtur, quamquam cap.6. lib.8. Ecclesiarum Antistites enumerans, nõ modo Episcopos, sed præsbyteros Diaconos, Exorcistas, & Lectores complecti videatur. Quæ nam verò fuerit Theodota, quæ in Corbeiensi, & Antuerpiensi MM. Zacchæum, & Alpheum præcedit, cum apud Eusebium, aut Græcorũ Menologia, hoc die non memoretur, subijt dubitare, an Theodosia Cæsariensis sit mater Procopij martyris, quam Græci venerantur die 8. Iulij: sed duodecim mulieres ordinis senatorij, eodem tempore obtruncatæ, hic non referuntur. Theodosia etiam virgo Cæsareæ coronata apud Eusebium habetur cap.7. sed quarto nonas Aprilis. Non Theodotam, sed Theodotum, æque mihi ignotum, habẽt libri nostri; huius non meminit Romanũ martyrologium, dum Zacchæum, & Alphæum recolit.

Cartagine. Dubitatus Tuscus, & Valentinus Carthaginẽses martyres numerantur in martyrol. Corbeiensi, & Antuerpiensi. In codicibus nostris deest Tuscus vitio librarij, qui Dubitatium scripsit pro Dubitato, & Tusco. Galendionẽ, siue Calendionem in Græcia, non Africa reposuit martyrol. Antuerpiense, sæpe, vt diximus, in distinguendis locis magis accuratum, & socium illi addit Montanum Corbeiense martyrol.; sed apud Græcos Galendionem non dum licuit inuenire.

In Gallia. Sancti Aniani Episcopi Aurelianensis vetus FrancoGalliæ Hagiologiũ disertè hoc die meminit, sicuti Romanum martyrologium, Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, & recentiores. Aliqua hic notat Baronius, & pluribus Saussayus S. Aniani gesta prosequitur. Antuerpiense martyrol. scripturæ vitio laborat; qui enim Anianus fuit, dicitur Aurelianus, Episcopalis sedis nomine vocatus, non proprio. Sancti Aniani vitam habet Surius postremæ Coloniensis editionis T.xi. ex Tabulis Ecclesiæ Aurelianensis, quem floruisse testantur tempore S. Leonis I. De eo Sammarthani inter Aurelianenses Episcopos pluribus agũt ex Gregorij Turonensis Hist. lib. 2. & post vrbem suã ab Attilæ sæuitia liberatam in Domino obijsse referunt 17. Nouemb. an.453. tumulatum in æde B. Petri Apostoli, nũc dicta ab eius nomine Regalis collegiata S. Aniani in vrbe.

XIIII. Kal. Decembris.

IN Antiochia Ciuitate Romani Monachi. Barale, & Isici martyris; & in Spania Corduba Ciuitate Acisceli martyris. Hac die colliguntur ibidem Rosæ. Et in Cesarea Bonoli Victoris. Maximi. Luciani. Casteri, & Marciani. In Eraclea item Casteri, & aliorum xl. Et in Tuscia Lucca Ciuitate depositio Sancti Frigiani Episcopi.

Plures

NOVEMBRIS 18.

PLures cælites purpuratos, Romani nomine insignitos, diuersis diebus & locis recolit M. Vetustissimũ, de quibus illud usurpari aptius potest, quod ad inanem gloriæ ostentationẽ ille dixit *Fortia facere, & pati Romanũ est*. Quæ enim fortiter passi sunt Romani duo à Græcis celebritati in Menologio, à Canisio edito, quamque generosè vterque fidem Christi testatus sit, nemo non mirabitur, nisi ex vnico Antiochiæ coronato martyre Romano, duos Græci conflauerint, vt pridie huius diei diximus. Duos, vel vnicum duplici die recolit martyrol. nostrum: vnum nempe cum Eusebio xv. Kal: alterum hoc ipso die, quem etiam ita memorat martyrol. Antuerpiense. *XIIII. Kal. Decembris. In Antiochia natalis Romani, Barili, & Isici martyris. In Spanis Cordoba ciuitate Asciclę martyris. In Cæsarea Beuoli, Victoris, Maximi, Lusiani, Cartheri, Marciani. In Heraclea item Carthei i, & aliorum xl.* Nec dissimilia habet M. Corbeiense *XIV. Kal. Decembris. In Antiochia ciuitate Romani Monachi, Barala, & Hesychij mart. In Hispania Corduba ciuitate Aciscla martyris. In Cæsaria, Bonuli, Victoris, Proximi, Luciani, Carthery, & Martiani. In Heraclea item Carthery, & aliorum xl.*

Romani Monachi. Ad alterius Romani Cæsariensis Diaconi discrimen Monachus hic videtur appellari. Quamquam enim vtriusq; Romani acta simul confusa facile esse potuerint, etiam apud Prudentium, sicuti de Sanctis duobus Hippolytis animaduertit doctissimus Baronius; vnicum tamen esse Romanum, Cęsariensem Diaconum adductę à Vallesio rationes credere non compellunt. Non semel Eusebius inculcat Romanũ, cuius certamen describit c. 2. de martyr. Palestinæ, eiusdẽ regionis fuisse indigenam, & tanquã Palestinũ, licet Antiochiæ martyrio defunctum, xv. cal. Decembris inter Palestinentes martyres recensuit. Alium verò Monachum Antiochensem describunt Acta apud Petrum de Natalibus ex proceribus illius vrbis, qui metu populi in carcere præfocatus fuerit, iussu præfecti Asclepiadis xiiij. Kal. Decembris. Sed ne gesta ab alijs recentioribus accipiamus, sed ab ipso Eusebio, repetenda ab ipso sunt. Is octaui lib. Hist. de Palestino, seu primo affirmat coram Imperatore, lingua abscissa in carcerem detrusum, cum eiusdem Imperatoris, nempe Diocletiani iam Vicennalia adessent, fractis laqueo faucibus vitam dedisse. Nihil ibi dicitur de Pueri Christum testantis martyrio, nihil de martyre abscissa lingua loquente, aut de igne cælitùs extincto annotatur; quæ tamen ab eodẽ Eusebio de alio Romano martyre videntur memorata in libro, seu serm. 2. de Resurr. & Ascens. cap. 92. Quinimo alterutrius certaminis diuersa adducitur causa. Romanus Diaconus Cæsariensis dicitur, eo ipso temporis articulo, quo Ecclesiæ destruebantur, & persecutionis initio, Antiochiam ingressum esse, dumq; ingẽtem multitudinem virorum simul, ac mulierũ cum paruulis sacrificare Idolis vidisset, diuino zelo tactum inclamauisse, & illos obivrgasse, vnde ad tribunal raptum igni statim tradẽdum esse decerneretur. Aliũ verò ab Eusebio serm. 2. de Resurrect. & Ascens. memoratum, nõ ob hanc caussam martyriũ subijsse narratur, sed quòd Ecclesiam Antiochenam ex plurimorũ casu, & fidei abnegatione periclitantem vidisset, se vltro obtulisse ad certamen. Additur etiã quòd non statim ad ignem dãnatus sit, sed omnia prius tormentorũ genera pertulerit, tanta vni Iudex impertiens, *quanta omnibus, qui fuerant superati.* Extra vrbẽ ad viuicomburiũ deinde perductũ esse dicitur, & cũ ignes accendi vi pluuiæ, & tempestatis non potuerint, Tyrannum propterea illũ liberari iussisse narratur; sed Iudicem illi linguam pręcidi voluisse, & in carcerẽ retrudi; vbi prodigiũ illud acciderit, hoc est, vt

qui

qui antea balbus, ac lingua impeditus erat, deinceps rectissimè, & sine lingua quereretur. Verisimilius autem est, sanctū athleatam antea solitarium (religiosus dicitur apud Eusebium ex versione Sirmundi) sponte prosilientem ad certamē, diuino singulari impulsu id peregisse, ac Deum pro causa sua periclitanti præcipuè adstitisse, & prodigia addere voluisse: puerū nēpe, de veritate fidei interrogatū, testimoniū dantē, tùm voce, tùm sanguine. Quomodo verò Eusebius, qui in libro de martyribus Palestinis iteratò docuit, Romanum illum fuisse Diaconū Cæsariensem, ac Palestinum, aliū Romanum, quem in serm. de Resurr. & Ascens. etiam oratorio stylo laudat, si Cæsariensis fuisset, talem esse tacuisset, & eū Peregrinū tātùm illò aduenisse notaret? & dū sua magnificare est assuetus, tātum patriæ suæ decus prætermictere voluisse credendū est. Romano Diacono abscissā fuisse linguā pariter quidā docet Eusebius, non tamen absq. lingua locutum. Ignis tormentum infrequēs martyribus nō erat, neq; linguæ absciſſio, vt præter alios in Menologio Canisij proximo die 19. in Heliodoro martyre legi potest. An Antiochenus, vel potius peregrinus, & monachus Romanus in carcere occisus sit laqueo, Eusebius non docet in adducto 2. lib. de Resurr. & Ascens. In eo sanè Acta S. Romani Monachi differunt apud Petrum de Natal. lib. x. cap. 75. quòd illum Antiochenum, & nobili prosapia ortum affirmet, Eusebius verò peregrinū illò aduenisse perhibeat. Qua propter, quæ vir doctus Valesius in Not. ad cap. 2. Eusebij de martyr. Palestinæ argumenta profert, cōsula quidem vtriusq; Romani acta in menologio Canisij, & apud Prudentium suadere possunt, non tamen vnum tantùm Romanū esse mea sententia conuincunt. Romanū, Monacum nuncupatum, illum fuisse, qui cum puero, in testimonium adducto, martyrium subijt, Barelæ socij nomen hìc superadditum probat. Baralas enim infans dicitur apud Bedam, Adonem, & Vsuardum, qui testimonium Christo fecit, & ante Romanum, astante matre, & hortante ad coronam, absciſſo capite triumphauit. Puerum adhuc ferè lactentem pingit Prudentius, & infantulum vocat Rabanus. De Romano, & Baralo eum Zocio præsbytero, & aliis egit etiā martyrol. nostrum ad diem 15. Februarij: de Hesychio vero alio socio Romani Antiocheni seorsim agunt martyrologiū Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, ac recentiores, Petrus præcipuè de Nat. lib. x. cap. 76.

In Hispania. S. Acisclum cum Victoria Cordubēsem martyrem recolit martyrol. Romanum cum Beda, Vsuardo, & Adone die præcedēti xv. Kal. vbi aliqua Baronius cumulat ex Breuiario Toletano, & alijs sacræ Hispaniæ scriptoribus. S. Acisclum quidem, nihil de Victoria addens, memorat ita Prudentius

Corduba Asciſclum dabit, & Zoellum. Neque Victoriam hac die indicat etiam M. Vetustius nostrum cum Aciſclo, sicuti neque M. Antuerpiense, aut Corbeiense: eum tamen prodigium erumpētium Rosarum festo die SS. Aciscli, & Victoriç referant Vsuardus, & Ado, ex quibus Maurolycius, & Galesinius acceperunt. Id in Rom. martyrolog. prætcritum innuunt libri nostri breuiſſimè, Aciſclo tātum tribuentes his verbis, *Hac die colliguntur ibidem Rosa*, quemadmodum Vsuardus, & Ado addunt, *ad commendationem praciosę mortis*. Acta SS. Aciscli, & Victoriæ habet Ioannes Tamayo in Martyrologio Hispanico ex tribus mſſ. antiquis legendarijs die xv. cal. Decembris, ad quorum calcē hæc legi testatur. *Eorum passio euenit anno CCCIII. Imperante Diocletiano. Ad quorum tumulos olim in die commemorationis eorum, Rosa diuinitùs orta colligebantur ad laudem D. N. I. Christi*. Quæ adducta velim ad prodigiosam Rosarum eruptionem ex Cordubensibus monumentis confirmādam, ac vt martyrolog. illud me vidisse cordati lectores sciant, neq. ignauiæ arguāt, sed cōsultò me illū alibi præterire voluisse.

voluisse patiantur. Rosis, & malis Februario mense à Dorothea martyre ad Theophilum transmissis, eundem sibi martyrē Deum asciuisse, Acta illius narrant. Coronās coruscantes Rosis, & lilijs albescētes Cęcilię,& Valeriano Cælitus allatas dedit Angelus, & in passione eius legitur, quarū odore illectus etiā Tiburtius prima hausit Christianæ veritatis indicia. In Rosa per annū seruante viriditatē suam, Deiparā aliquādo assensum præbuisse, Immaculatæ Conceptionis suæ octauū venerabilē diem esse, auctores docent à Raynaudo adducti in Pietate Lugdunēsi pag.323:vt hinc nō semel Rosis ad excitandam, siue fouendam pietatem vsum esse Deum appareat; Præcipuè verò sacros scriptores martyrij decorem,sacrumque martyrum sanguinem, & passionem Rosarum coronā dixisse testis est Sāctus Cyprianus ep. 9. Ibi enim Ecclesiam laudans, & in Ecclesia fidelium candidos mores, & purpurea martyrum certamina; inquit, *Floribus eius, nec lilia, nec Rosa desunt.* In SS. Acisclí, & Victoriæ tumulis enasci consueuisse Rosas refert etiam die 17. Nouembris Saussayus,antequam eorum corpora ex Hispania in Galliam, & sub Carolo magno Tolosam asportarentur. Vnde per festiuas Rosas, hyeme iam incipiente ad Acisc1i tumulum sponte ex ortas,aliquos ad fidem vocatos, plures in fide roboratos,par est credere.

In Cæsarea. Sex Cæsariēsibus martyribus in libris nostris indicatis,ac à MM. Antuerpiensi,ac Corbeiensi confirmatis, nil addere licuit, neq; ex Cæsariensi Eusebio, neq; alijs.

In Heraclea. Ponticam Heracleā ex alias dictis intelligimus. Cæterū cū Anonymis xl. alibi indicatū nō habemus, præterquam in Appendice ad Adonem hoc ipso die xiv. Kal. *In Hispanijs ciuitate Corduba S.Acisolcui* (lege Aciscli) *Item Eraclea S.Cortheri, & aliorum xl.*

S.Frigiani. S.Fridianum, seu Frigianum, (ita enim vocant aliqua vetusta monumenta) Episcopum Lucensem, & præcipuè in Aquis Thaumaturgum hac die Ecclesia illa veneratur, nō quo felicissimi eius obitus sit natalis,quemadmodum signauit Petrus de Nat. lib.x. c.78. sed solemnis translationis dies.Vnde quæ depositio dicitur, repositio potius vocanda videtur. In vetusto quidē Lucensis Ecclesiæ Kalendario,Vetustiori nostro M. præfixo, ita eius depositio notatur *xv. Kal. Aprilis depositio S.Frigiani,* dum hoc die xiiij.Kal. Decembris tātum scriptum est,*Sancti Frigiani Episcopi,& Confessoris.* Hæc etiam ad amussim retinet Kalendariū Hieronymianū perantiquum Canonic. Lucensiū, & disertè patent in eius vita tum ex pluribus hædinis codicibus Canonicorum eorundem Lucensium, tum ex vetusto nostro Hagiologio. Translationem hanc superadditam putarem M. Vetustissimo in codicibus nostris ab Ecclesiæ Lucensis clericis:nec tamen eam esse crederē,quæ in dedicatione Basilicæ S.Fridiani celebrata est ab Eugenio III. anno 1146.:quia recentior hæc videtur, quam codicū nostrorum characteres patiātur, & quia diuersa die, puta vj.Idus Februarij cum illius Basilicæ consecratione recolebatur; potius verò eam existimarem, quæ sub Ioanne Episcopo ex prodigio mortuæ excitatę puellæ solemniter peracta fuit; cum huius Episcopi iussu solemnis translationis dies celebrari cęperit die xiiij. Kal. Decembris, vt antiqui hædini codices passionales Canonic. Lucensium apertè docent. Hanc translationē Franciottus noster in Hist. SS.Lucensium, & vita S.Fridiani refert in annū DCCLXXXII. quamuis paulo recensiorem fuisse nos validis rationibus ducti existimauerimus in dypticis Lucensis Ecclesiæ nondum editis. Extat S.Episcopi vita per lectiones distributa in eius officio Florentiæ edito 1590.in qua disertè docetur S. Virum extremum mortalis vitæ diem compleuisse die xv. Kal. Aprilis: & tamen in die celebratæ translationis S. Fridianū venerantur Romanum martyrologium Maurolycius, Molanus, Galesinius, & alij. Plura habet Ferrarius in catologo SS.Italiæ, & Franciottus idem in Histor. SS. Lucensium, nosq; Deo dante fusiùs omnia prosequemur in Dypticis nostris.

In

XIII. Kal. Decembris.

IN Cesarea Maximi. Muciani. Neoferi. Tubis. Ianuarij. Vitalis. Casteri. Marciani. Dicenti. Zefori. In Eraclea Sancte Mulieri, cum Viduis numero xl. *Augustiduno Simplici Episcopi:*

NOVEMBRIS 19.

HÆrebã anceps, cui nam Cæsareç tribuendi essent decem pietatis athletæ, qui in libris nostris Cæsariensi vrbi tribuuntur. An Palestinç, vel Mauritaniç, vel Cappadociæ. Cum autem eorum singillatim Eusebius de martyribus Palestinæ non meminerit, Cæsaream Palestinẽsem reijciebam, non ita tamen cõstanter, vt inter plures anonymos ab eodem Eusebio indicatos, & præteritos contineri non possent. Martyrol. Corbeiense nulla pariter addita distinctiua nota Cæsariam, siue Cæsaream ita exprimebat. *XIII. Kal. Decembris. In Cesaria Maximi, Mutiani, Neoferi, Tobis, Ianuarij; Vitalis, Cartery, Martiani, Dicenti, Zephori. In Heraclea Sancta Mulieris, cum sex suis quadraginta. Augustoduno Simplicij Episcopi.* Dubitationem abstulit martyrol. Antuerpiense, quamquam in recensenda martyrum turma nonnihil mutilum compareat; illos enim Cæsareæ Cappadociæ, ita disertè asseruit. *XIII. Kal. Decembris. Cesarea Cappadocia Maximi, Muciani, Neophiti, Tobis, Ianuary, Vitalis, Ianuarij, Dicenti, Zophori. In Eracla Sancta mulieris cum viduis numero xl. Austiduno Simplici Episcopi.* Deficiunt in Cæsariensium serie Carterius, & Martianus, & pro his alter Ianuarius additur; in alijs à libris nostris non differt. Verùm Rabanus, qui Cappadociæ vrbem confirmat, nonnisi tres cælites Cæsarienses habet. *XIII. Cal. In Cæsarea Cappadocia natale Maximi, Muciani, Neophiti, & aliorum xl.* Anonymis his Cæsariensibus succenturiatas Heracleoticas sanctas viduas seiunctim in libris nostris numeratas vix esse dubitarem.

In Eraclea. Ex proximitate Regiæ Nicomediensis vrbis in Bithynia Heracleam Ponti accipio, vbi non parua fidelium laniena sub Diocletiano fuit. An vero sanctæ Mulieris proprium nomen sit, vel Sãcta, vel mulier, vel vtraq; non benè liquet. Facile est propriũ reticeri, & appellatiuũ tantũ apponi, vt scilicet à viduis xl. distingueretur matrona, siue sancta mulier viro iuncta. Quadragenæ verò Viduæ, à reliquis mulieribus distinctæ, & vno choro trucidatæ sanctam aliquam viduarum societatem innuunt, quam alibi, saltem tam numerosã, me legisse non memini, nisi apud Eusebium de laudibus Constantini cap. xvij. Numerat is inter miranda Dei opera, post Ecclesiarum euersiones, ipsis etiam viuentibus persecutoribus, easdem illustriores, vel à fundamentis erectas, vel renouatas, & post tantas fidelium clades sacrarum mulierum non minus, quam virginum floruisse Gynæcea. *Quis* inquit ex eiusdem Valesij versione, *post tot, ac tantas persecutionis procellas, & in ipso discriminum feruore innumerabiles vera philosophia sectatores, Deiq. cultores viros, sacras etiam mulieres, & virginũ choros, que perpetua animi, & corporis castitati se addixerant, diuina doctrina sue preceptis, atque institutis per vniuersum orbem continuerit, ciboq. & vino ad multos dies libentissimè abstinere, & duram, ac seueram vitam agere cum singulari:*

lari modestia, ac temperantia docuerit? Vbi aduersus Christophorsoni interpretationem vir doctus Valesius animaduertit, sacras mulieres à virginibus distingui, & sub voce Gynæcon Eusebium mulieres sacras intellexisse, à Parthenopæis, seu sacris virginum locis distinctas; mulieres nempe, quæ viris orbatæ Viduitatem suam Deo consecrabant. Sanctarum verò viduarum, simul aduiuentium cætum nullibi magis mihi comparuit, quam in numero quadragenario simul coronaturũ viduarum in libris nostris adnotato, quem numerum viduarũ non facilè admisissem, nisi etiam à martyrol. Vetustissimo Antuerpiensi assereretur, & confirmaretur ab Adonis Appendice Ex his quidẽ non dubitarem, in martyrol. Corbeiensi pro eo quod scriptum malè est, *cum sex suis quadraginta*, restituendum esse, *cum Viduis xl.* licet in Appendice ad Adonem Eracleæ plurali numero *Sanctæ mulieres cum viduis quadraginta* numerentur. Minus enim videtur probabile, plures nuptas mulieres, à viris suis segregatas simul aduixisse, vt facile de Viduis esse potuit. Quod quia non ita vbiq. obuium, placuit in re sacra, à martyrologio nostro indicata cum sacræ antiquitatis studiosis immorari, post explicatum sequens Gallici Antiquarij additamentum.

Augustoduno. Simplicium Augustodunensem Episcopũ ex additis ad Vetustius martyrol. suadet etiam Appendix ad Adonem hoc ipso die. Meminit Hagiologium vetus FrancoGalliæ Labbei, & diuersum Saussayus putat à S. Simplicio Augustodunensi Episcopo, quem Ecclesia illa colit die 25. Iunij. Aliqua de S. Simplicio habet Ferrarius in nouo, ac generali catalogo Sanctorum. Plura Sammarthani, qui sextum Æduensem Episcopum referunt, & subscripsisse Sardicensi Concilio, & Agrippinensi anno 346. Non tamen alium Simplicianum agnoscunt, quam qui martyrologio recolitur die 24. Iunij.

De Vetustis, sacrisq; Viduarum cœtibus, ac earundem Ecclesiasticis Officijs.

EXERCITATIO XV.

Habitur & hoc Sanctis in Ecclesia Viduis peculiare decus, vt turmatim aliquando pro Christo sanguinem fuderint, nec minori vbertate, quam sacræ virgines die 24. Decembris, quadragenarium numerum æquauerint. De bono Viduitatis gemina Ecclesiæ lumina, Ambrosius, & Augustinus scripserunt. Alter eas virginibus æquiparat non longe ab initio libri de Viduis. *Et prope modum*, inquit, *non inferioris virtutis est, eo abstinere coniugio, quod aliquando delectauerit, quam coniugij oblectamenta nescire*. De bono Vniuiratus, in secundis nuptijs alioquin claudicante, ita scripsit Tertullianus lib. 1. ad vxorem cap. 8. *Viduas habet aliquid operosius, quia facile non est appetere, quod nescias, & auersari, quod desideraueris nunquam. Gloriosior continentia, quæ ius suum sentit, quæ quod viderit nouit. Poterit virgo felicius haberi, vt vidua laborosior*. Et quamuis cũ D. Paulo Augustinus virginitatem præferat laudatæ viduali continentiæ, in ministerium tamen Ecclesiæ, etiam ab Apostolorum æuo palam est non virgines, sed Viduas seligi consueuisse. Quinimò Viduas collegia, & cætus habuisse ante

virgines, quamuis hæsitanter, affirmauit Oecumenius. Quærens enim cur D.Paulus 1. ad Timotheum cap. 1. Virginei cœtus non meminerit, sed Viduarum, per interpretem inquit, *Virgines fortasse adhuc non erant*. Iamq. Viduæ sub Petro cætum componebant, & congregabantur. Circumsterunt eum Viduæ in vrbe Ioppe flentes, & ostendentes ei tunicas, & vestes, quas illis faciebat defuncta Dorcas; eandem Petrus suscitauit, & cum *vocasset sanctos, & Viduas assignauit eam viuam* cap. 9. Act. Vnde chorus Viduarum videtur à fidelibus, seu reliquis Sanctis fuisse quid segregatum, ac distinctum. Sed ante necem Stephani in ipsis nascentis fidei crepundijs nonne cap. 6. *Crescente numero discipulorum factū est murmur Græcorum aduersus Hebreos, eo quòd despicerentur in Ministerio quotidiano Viduæ eorum*? An hæ, siue Græcorum, siue Hebræorum Viduæ in mensis fidelium, ac illorum communione ministrabant, vel eis de communi mensa fidelium ministrabatur? Vtrumque puto fuisse: & viduæ, quæ ministrarent, & Viduæ, quibus ministraretur, in prima Ecclesia erant, & per aliqua deinde sæcula. Pauperes fuisse Viduas, quæ despicerentur, interpretatur Oecumenius; nam facto murmure, ne duodecim Apostoli à Diuini Verbi prædicatione retardarentur, septem Diaconi successerunt, qui huiusmodi ministerio incumberent, hoc est quotidianas eleemosynas ex publico Christianorum penu distribuerent. De ministrantibus interpretatur Cornelius 1. ad Timoth. cap. 5. Viduis nempe, quæ præessent mensis, & eleemosynis, in quarum loco successerint Diaconi, siue administratores. Sed murmur Græcorum aduersus Hebræos ex vtroque capite oriri potuit, & quòd eorum Viduæ seniores, & magis probatæ mensis non ministrarent, & ita veluti minùs aptæ despicerentur, vel pauperiores, & indigæ, quasi non essent, despectui haberentur. Segregatas vero, & seorsim Græcæ linguæ Viduas ab Hebræis vixisse, videtur inde elici, quòd hæ non fuerunt despectæ. Apertius in Epistolis S.Ignatij Apostolorum coæui cōgregationes sanctarum Viduarum iam in vsu Ecclesiæ fuisse apparet ex ep. v. ad Philippenses. *Saluto collegium Virginū, & coetum Viduarum*. Eas verò in quanta extimatione habuerit, & habendas esse voluerit, ita epist. iiij. ad eosdem Philippense ostendit. *Eas, quæ in Virginitate degunt in pratio habete, veluti Christi Sacerdotes, Viduas in pudicitia permanentes, vt altare Dei*. Vnde ad Policarpum scribens epist. xj. tanquam Episcopo dignum munus, eidem Viduas commendat, *Viduæ non negligantur*. Longiorem de Viduis sermonem D.Paulus instituit in prima ad Timotheum epistola, in qua manifestum est duplicis eas generis constituere in Ecclesia; aliæ quæ desolatæ, & pauperes sumptibus Ecclesiæ pasci deberent, aliæ quæ ad ministerium seligi oporteret; vtrasq. tamen verè Viduas nuncupari posse voluit. Non enim Viduas omnes ab Ecclesiæ gazophylacio nutriri debere mandauit; sed quæ verè Viduæ essent hoc est (vt apud latinos ab Etrusco antiquissimo verbo *Iduare*, & diuidere) diuisæ essent, nō modo per mortem à viris suis, sed à sæculo, & humano auxilio destitutæ. Quæ enim continentiam seruantes, sed cum filijs vitam agentes rem familiarem curabant, hæ non propriè Ecclesiasticæ Viduæ erant, neq. de his locutus est D Paulus cap. 5. vbi inquit. *Quæ autem verè Vidua est, & desolata speret in Deum*. Ab Ecclesia sanè non alebantur, quæ filios, aut nepotes haberent; voluit enim Apostolus has primùm domus suas regere, & si parentes habuerint, eis suas vices reddere: excludit etiam quæ aliunde viuere possent, *vt non grauetur Ecclesia*. A verè Viduis pariter adolescentes seiunxit, quas nubere magis cōsuluit: excepit quoque inhonestas, otiosas, garrulas, curiosas, vagantes, &c. Alias verò Viduas pingit D.Paulus electiuas, & quę in ministerium Ecclesiæ admitti deberent. Has enim seniores & quæ non minus sexaginta annis essent,

eligi

effigi debere voluit. In his cōditiones aliquas requirit, quas explicat, nēpè, quod vnaqueq; verè Vidua primùm sit; deinde, *in operibus bonis testimoniū habens, si filios educauit, si hospitio recepit, si Sanctorum pedes lauit, si tribulationem patientibus subministrauit, si omne opus bonum subsequta est*. Hæ in cœtum sacrum admittebantur, & integritatis, seu continentiæ votum emittebant, ab illo vsque Apostoli Pauli tempore. Id sacri expositores ex Apostoli verbis deducunt de damnatis Viduis, & quæ *primam fidem irritam fecerunt*, fidem pro voto explicātes, quæ interpretatio D.Hieronymi est ep.xi. & D.Augustini in lib. de bono Viduitatis, & aliorum passim. Primi generis Viduas, hoc est desolatas, & humano seculi auxilio destitutas, & quibus de cōmuni fideliū penu ministrari oporteret, curæ fuisse Ecclesiæ, sequētibus etiā post Apostolos annis patet, ex verbis epistolę Cleri Romani ad Clerū Carthaginensem de secessu Cypriani inter eius epistolas secūda, nimirū *siue Viduæ, siue Thlibomeni*, [hoc est egētes, siue Clinomeni, & Chænici, vt legit Rigalsius] *habere debent, qui eis ministrent*. & sub Cornelio Papa furentibus persecutionibus, dū Eusebius ex eius epistola ordines Ecclesiæ recēset lib.6.c.43. post Ostiarios Romæ vixisse perhibetur *Viduas cū infirmis, & egentibus plusquam mille, & quingentas, quibus vniuersis gratia, & benignitas Dei alimenta suppeditabat*, & S.Ioannes Chrysostomus Homel.67. in Matthęum, siue hom.33. ad populum Antiochenum, testatur Ecclesiam Antiochensem sua ætate, quamuis mediocres reditus possideret, plusquam tria millia Viduarum, & Virginum aluisse quotidie. Quamquam verò ab his Viduas adolescentes D.Paulus videatur reiecisse, non tamen eas ab Ecclesia negligi voluit, quæ ab eodem laudatę, sancto conseruandæ castitatis proposito, vel secundas nuptias detrectarent vel omnino essent desolatæ, vel aliqua infirmitate ita ad labores inhabiles, vt vitam operosam sustinere non possent. Equidem iuniores, vt ait D. Hieronymus ep.9. quę poterāt proprijs manibus laborantes victū sibi parare, ab Apostolo non reiciuntur. Nec est credibile eas sine cura Ecclesię fuisse, sed à probatis, & senioribus seiunctim vixisse probādas, vt in cætum deinde vel Gynicæum reciperentur. De debilioribus in Concilio Carthaginensi quinto anno 398. cap.10. patres illi, D.Pauli decreta quodammodo explicantes statuerunt, vt *Viduæ adolescentes, quę corpore debiles sunt, sumptu Ecclesiæ, cuius Viduæ sunt sustententur*. Erant ergo Viduæ Ecclesiasticę, aliæ ex desolatione, vel necessitate verè Viduæ, aliæ electiuæ, & ad munera quędam pietatis ab Ecclesia addictæ, vel ex voto, & sacro velamine inducto continentiam, & Vidualem integritatem seruantes. Has Professas, & verè Viduas vocat Auctor epistolæ de septem ordinibus Ecclesiæ inter Diui Hieronymi spurias. Ex primis, & desolatis, indicatas ab Apostolo conditiones habentibus, non modo sacros cœtus, & Collegia Viduarum composita fuisse crederem, sed ex his etiam, quę domi ad sexagesimum vsq. annum in bonis operibus probatę permāsissent: quinimo ex his illas præcipuè fuisse selectas, quæ Ecclesiæ inseruire deberent, & Diaconissæ nuncupabantur, hoc est administratrices, in adductis supra D.Pauli verbis docetur. Testimonia enim bone actæ vitæ D. Paulus enumerans, præcipuè eas Viduas eligendas monet, quę hospitalitatem, & in afflictos eleemosynas exercuissent, quę pietatis opera in pauperrimis, & desolatis vix inuenire licuisset. Iam initio Apostolicæ prædicationis Viduas votum castitatis emisisse ex eodem D.Paulo vidimus, & apud S.Patres, & Concilia proximis sequentibus sęculis seruatū constat. In adducto Concilio Carthaginēsi quarto cap.104. de Viduis legitur, quòd quæ stipendio Ecclesię sustentabantur, aliquæ se deuouebant Domino, *& veste laicali abiecta sub testimonio Episcopi, & Ecclesia religioso habitu induebantur*, & assiduæ in Dei opere esse debebant,

vt ex meritis, & orationibus suis Ecclesiam adiuuarent. Hæ si ad nuptias sęculares transiuissēt erāt excommunicatæ, vt in eodem capite decernitur. De Viduis professis meminit Concilium Arelatense secundum can.27. sub Siricio Papa circa annum 390. In sancto huiusmodi proposito Vidualis conditionis decus omne consistere docuit his verbis D.August. cap.12. de bono Viduitatis. *Bonum ergo continentię vidualis luculentius decet, cum pro illo vouendo, & profitendo possunt contemnere fœmina, quod & libet, & licet. Sed post voti professionem perseueranter frenandum, & vincendum est quodlibet, quia iam non licet.* Iam verò cap.8.idem Sanctus Doctor verba illa D.Pauli, *Volo igitur iuniores nubere*, declarans addit. *Proinde, quę se non continent, nubant antequam continentiam profiteantur, antequā Deo voueant, quod nisi reddant iure damnantur.* In Concilio Arausicano 1.can.27. votum, siue professionem Vidualis continentiæ in manus Episcopi emitti, & violatæ religionis reas esse, quæ fregerint, ita habetur cautum anno 1. S Leonis magni, hoc est 441. *Viduitatis seruandę professionem coram Episcopo in secretario habitam, imposita à pręsbytero veste Viduali, non esse violandam.* De peculiari veste Viduarum videatur D.Augustinus ep.199. ad Ediciam, reprehendens eā, quòd inscio marito vestem laicam deposuisset. Hinc deduci potest, non omnes re vera marito orbatas fuisse, quæ Viduarum sacrarum nomine vocabantur, & vestem vidualem, seu sacrā accipiebant; Virgines enim aliquas probatæ castitatis, & seniores in eorum censu fuisse receptas infra ex D.Epiphanio constabit. Nigellas huiusmodi, vestes fuisse, & à matronali veste diuersas, ibi S.Augustinus innuit, dum reprehendit Ediciam his verbis, nonnihil pro rè nostra decurtatis. *Est quidam pro modulo personę habitus Matronalis à Viduali veste distinctus. Hunc te maritus si deponere noluit, ne te veluti vidua illo viuente iactares, puto quia non fuerat in hac re vsque ad dissentionis scandalum perducendus, cui te potius expediret obtemperare candidis moribus, quam in nigellis vestibus repugnare.* Erant ergo Viduæ aliquæ, & coniugatæ continentiam profitentes in proprijs domibus, etiam sacro, non laicali habitu indutę. Monachalem vocat D.Augustinus ita Ediciæ subdens. *Quia & si te indumentum Monachæ delectabat, etiam hoc gratius posset, marito obseruato, exoratoq. sumi, quam illo inconsulto contemptoq; pręsumi.* Nigram fuisse vidualem vestem confirmat Chrysostomus in opusculo ad Viduā iuniorē To.5. de Viduis loquēs, quæ *omnes nigra, ac luctui accomodata stolus amictę*, ætate sua erant. Ita & continentes Episcoporū, & Præsbyterorū vxores incedebāt, vt de S.Niceti coniuge refert Greg.Turon. lib.2. Hist.c.17. Hinc apertius sequentibus annis in Cōcilio Toletano quarto, anno 633 Viduæ religiosæ dicebantur, quæ licet sacrum velamen non recepissent, in habitu sacro pręsbyteris, & Ecclesiæ se manifestas dedissent, vt legitur can.85. *Duo sunt genera Viduarum sęculares, & sanctimoniales. Seculares vidua sunt, qua adhuc disponentes nubere laicalem habitum non deposuerunt. Sanctimoniales sunt, quę iam mutato habitu saeculari, sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis, vel Ecclesię apparuerunt. Hæ si ad nuptias transierint iuxta Apostolum non sine damnatione erunt.* Erant quę spōte crines tōderent instinctu professionis. Has lege lata Theodosius ab Ecclesiæ foribus arceri mandauit, & Episcopis contra Ecclesiasticam libertatem vetauit, ne fœminas tonso capite introire in Ecclesias permitteret lib.27. de Episcop. Forte quia id nimis frequens erat, & contra Apostoli præceptum, ante sexagesimū annum Viduę iuniores inter Diaconissas numerari conabantur, vt ex eadem lege colligitur. Velamen verò sacrum dare Viduis non cuicumque licebat, sed consulto Episcopo præsbyteris. In Concilio ergo Parisiensi sub Gregorio IV. anno 829. cap.40. cautum est, vt Viduæ inconsulto Episcopo non velentur, & cap. 43.

Abbatissi

Abbatiſſis aliquibus, quę ſibi ius velandi Viduas vſurpauerant, munus huiuſmodi interdictum eſt. Velamen hoc ſacrum Viduarum fuiſſe coloris albi deducit Garſias Loayſius in Notis ad Concilium quartum Toleranum, quia etiam nunc Viduæ ſæculares Hiſpaniarum pro capitis tegumento geſtent prolixum album velum, quaſi profeſſionis antiquę Vidualis indiciū. Sed in Cōcilio Toletano decimo ſub Vitaliano Ponrifice circa annū 655. decernitur, ſacras Viduas in manus Sacerdotis, ſcripto chirographo profeſſionē facere, & ne profeſſio reuocaretur in dubiū, pallio purpurei, vel nigri coloris caput cōtegere debere. Luteū fuiſſe apud Romanos nuptarū flammeū, quo vultus earū velabarur, ex Lucano, & aliis auctoribus Philologi deducunt, & Chriſti flammeū, dixit Hieronymus, virginale velum in epiſt. ad Sabinianum. Eiuſdem coloris ſemper, & vbiq; velum fuiſſe in Virginibus, & Viduis non putarem. Ætate ſua Petrus Abaelardus epiſt. 8. aliud eſſe velum virginum voluit, aliud aliarum mulierum. *Vela earum*, inquit, *non de ſerico, ſed de tincto aliquo lineo panno fiant*. Virginalia velamina: *Crucis ſibi ſignū habeant impreſſum* in ſummitate nempe capitis *candidis expreſſum*, aliarum verò mulierum, ſeu viduarum vela hoc ſigno inſignita noluit. In Ægypto, & Syriæ Monaſterijs morem fuiſſe teſtatur D.Hieron. ep. 48. *vt tam Virgo, quàm Vidua, quę ſe Deo vouerint*, crinem Monaſteriorum matribus offerret, capite deinde ligato *ac velato*. Iam verò ab Epiſcopo Viduæ ſacro velamine donatæ, in Eccleſiaſtico ordine computabantur, & in Concilio Matiſconenſi 2. anno 588. Can. 12. decernitur, *vt Viduę velata ab Epiſcopis ſine Epiſcopo à iudice ſaculari non iudicentur*. Vnde ab Oecumenio Ordo Vidualis tanquam pars Eccleſiaſticæ Hierarchiæ numeratur, & vt talium de eis agit Iſidorus lib. 2. Officiorum cap. 17. poſt Virgines. Vbi obiter noto, ex verbis S.Pauli 1. ad Timoth. 5. Viduas eligendas eſſe non minus lx. annorū ſcriptum eſſe, fortè vitio librarij xl. In Concilio quidem Agathenſe ſub Symmacho anno 507. ſtatuitur, *vt Sanctimoniales, quantumlibet vita earum, & mores probati ſint, ante annum ætatis ſua quadrageſimum non velentur*. & Canone 15. Synod. Calcedon. & Synod. 6. in Trullo, ætas, quam Apoſtolus præſcripſerat 60. annorum relaxatur ad annos 40. Viduæ, quæ continentiam vidualem ſacro ſuſcepto velo profitebantur, benedictæ dicebantur, vt docet Concilium Turonenſe ſecundum, circa annum 570. celebratū Can. 24. ex vetuſtiori Concilio Epaunenſi. *Illud verò, quod aliqui dicunt, Vidua quę benedicta non fuit, quare non debet maritum accipere? cum omnes ſciant, quòd nunquam in Canonicis libris legitur benedictio Vidualis, quia ſolum propoſitum illi ſufficere debet, ſicuti in Epaunenſibus Canonibus*. At canone 21. Concilij Epaunenſis ſub Symmacho, vt monet Binius anno 509. id his verbis cauetur. *Viduarum conſecrationem, quas diaconas vocant, ab omni regione noſtra penitus abrogamus, ſolam eis pœnitentiæ benedictionem, ſi conuerti ambiunt imponendo*. Diuerſa ergo erat Viduarum benedictio à conſecratione, & ita videtur diſtingui in Sacramentario Gregorij, vbi benedictio veſtis Viduæ à conſecratione Virginum diſtincta oratione ſecernitur. Hinc de velo Viduarum ſanctimonialium diuerſa ſcripſiſſe antiquos Patres monet Garſia Loayſa, in Notis ad Concilium quartum Toletanum: & Gelaſius Papa, qui Apoſtolicam Sedem tenuit ab anno 492. & ſub quo celebratum fuiſſe Concilium illud Epaunenſe aliqui ſcribunt, in epiſtola ad Epiſcopos Lucaniæ vetauit, ne Viduæ velarentur, quòd in ſacris conſtitutionibus, id ſtatutum non eſſet. *Viduas autem velare Pontificum nullus attentet, quod nec auctoritas diuina delegat, nec canonum forma præſtituit*. & infra. *Nam de Viduis ſub nulla benedictione velandis, ſuperius latè, ſufficienterq; prędiximus. Quaſi propria voluntate profeſſam priſtini coniugij caſtitatem mutabili mente calcauerint,*

periculi

periculi earum interierit, qua si Deũ debeant satisfactione placare, quia (iuxta Apostolum) primam fidem irritam fecerunt. Ex his autem patet benedictionem, seu consecrationem diaconæ, ex ordine Romano mox adducendam post Gelasij tempora in vsu fuisse reuocatam, nisi, vt de eo viri docti suspicantur, à Gallico antiquario in hoc etiam ordo Romanus interpolatus sit. Velum quidem conuersionis, seu quod pœnitentiæ dicebatur in Viduis, prohibitum esse non videtur. In Decreto enim 27. q. 1. cap. *Vidua*, legitur ex Concilio Aurelianensi, *Viduas quæ spontanea voluntate ab altari conuersionis sacrę velamen suscipiunt, decreuit sancta Synodus in eodem proposito permanere*, & huiusmodi Viduas sponte, & ex se velamen sacrum, seu Pœnitentiæ suscipere consueuisse videtur elici, ex decreto Nicolai PP. dist. 27. cap. *Quod interrogasti de fœmina, quę post obitum mariti sui sacrum velamen super caput suum imposuit, & finxit se sub eodem velamine sanctimonialem esse, postea verò ad nuptias rediit*; mandat enim Pontifex eandem pœnitere, & reuerti ad id quod spopondit, etiam si ab Episcopo, vel presbytero velum non acceperit. Plura sanè Concilia, & Patres declarant publicum continentiæ propositum, spontaneo velamine, vel habitu demonstratum, sufficiens fuisse testimonium, Viduas illas continentiam vidualem esse professas. Verùm hæ, quæ sibi etiam sine consensu Sacerdotum velum imponebant, ut Basilicarum excubatrices, & administratrices euaderẽt, displicuerunt Concilio Parisiensi, vt infra animaduertimus. Et quidem in ordine antiquo Romano sub rubrica *Ordo ad Diaconam faciendam*, sacri ritus continentur, quibus diaconæ voto pudicitiæ, seu continentiæ emisso *in Missa ad Diaconam consecrandam* benedicebantur; leguntur autem initio hæc verba, *Episcopus cum Diaconam benedicit, Orariũ in collo eius ponit. Quando autem ad Ecclesiam procedit, portat illud super collum suum, sic vero, vt summitas orarij ex vtraque parte sub tunica sit.* Diaconam, quam ibi Episcopus, vel consecrat, uel benedicit, Viduam esse conuincunt, quæ præsertim habentur in cõsecratione vocata, seu præfatione. Dicitur enim ibi arduum, & laboriosum esse propositũ Diaconę, *nec satis distãs à perfecta virginitate*, imò cum Viduis illi præcatur sexagesimus fructus, & Annæ Phanuelis sanctæ, & intemeratæ viduitatis exemplum adducitur. Velum nõ ab Episcopo imponebatur, sed à semetipsa ex altari susceptum; quod congruit cum iam adductis ex libro decretorum; & ità retinet ordo Romanus. *Tunc ponat Episcopus orarium in collo eius: ipsa autem imponat velamen capiti suo, palam omnibus de altari acceptum.* Accipiebat, quidẽ ab Episcopo annulum, & torquẽ, & post missam pastorali banno ad pacis confirmationẽ tangebatur. Erant etiã apud Græcos antiquitùs, nonmodo Diaconissæ, sed (nisi idẽ sit) Viduæ præsbyteræ, hoc est seniores; quas apud aliquos præcipua quadã cœremonia ordinatas, videtur elici ex Laodiceno Concilio sub Siluestro. Canone siquidem undecimo in Dionysij exigui uersione statuitur. *Quod non oporteat eas, quæ dicuntur presbyteræ, vel præsidentes Ecclesijs ordinari.* Quod ita Isidorus Mercator paraphrasticè interpretatur. *Mulieres, quæ apud Grecos Presbyterę appellantur, apud nos autem Viduę seniores, vniuirę, & matricularia nominantur, in Ecclesia, tanquam ordinatę constitui non debere.* At Theodorus Balsamo ad Can. 14. Concil. Calced. testis est, suo tempore illarum ordinationem exoleuisse. Verũ quia apud Græcos Presbyteræ, & Episcopæ uocabantur, nõ tam Viduæ Episcoporũ, & presbyterorũ, quã vxores, quæ etiã ipsis viuentibus ex condicto continentiam proposuerant, ità vt eorum viri ad sacros ordines exinde fuerint promoti, facilè est Conciliũ illud prohibuisse, ne propter periculũ, aut suspicionem incontinentiæ, Viduæ huiusmodi voluntariæ Ecclesijs præficerentur in ministerium, neue ita viris olim suis proximiores essent. Posteriora

quippe

quippe concilia plura de hoc sanciuerunt, ut patet præcipuè ex Canone 20. Cōcilij Turonensis 2. ad annum 570., vbi apertè Præsbytera, Diaconissa, & Subdiaconissa accipiuntur, pro uxoribus separatis à Presbyteris, Diaconibus, & Subdiaconibus, ibiq. docetur, qua cautela inter se conuersare debeant. Verùm, quæ proprie dicebantur Diaconissæ, licet ut plurimum ex Viduis eligerentur, non tamen id ita perpetuū erat, vt etiam ex Virginibus senioribus eas accipere nō liceret. Docet id manifestè D. Epiphanius lib. 3. Comp. doctr. fidei Cathol: his per interpretem verbis. *Diaconissæ constituuntur in ministerium mulierum solum propter reuerentiam. Si opus fuerit balnei gratia, aut visitationis, aut inspectionis corporum, & ipsę sint etiam, quæ in vnis nuptijs viduitatem seruauerint, aut semper virgines sint.* Quia autē raro ex Virginibus Diaconissæ accipiebantur, vbi eodem libro status vitæ perfectioris enumeratur, primò virgines S. Epiphanius recenset; deinde solitarios, postea continentes, inde Viduas, & nuptos. His omnibus Sacerdotes præfert, qui eligebantur plurimū ex virginibus, deinde ex solitarijs, mox ex continentibus in matrimonio, postremo ex unis nuptijs Viduitatē seruantibus; & ne à sacrarum Viduarum cœtu Vidui quodammodo uiderentur exclusi, subdit. *Qui ab initio continens Viduus fuerit, potest habere locum Episcopi, Presbyteri, &c.* Ordinem Diaconissarum in Ecclesia fuisse agnoscit S. Epiphanius Heresi 89. Collyridian. id ita per interpretem docens, *Ministrarum quidem, Diaconissarum appellatarum, ordo est in Ecclesia*, non ita tamen, vt Diaconissarum verus ordo, aut consecratio esset; non enim manus ipsis imponebatur. Vnde can. 10. vulgato magni Concilij Niceni legitur. *Meminimus autem de Diaconissis, quę in eadem specie sunt* (sęcularium nempe) *quia manus impositionem aliquam non habent, vt omnino inter laicos computentur.* Quale verò esset Viduarum Diaconissarum officium explicat idem S. Epiphanius. Diaconissarum munus erat, non sacrificare, sed ministrare, non loqui in Ecclesia, non viris dominari, sed alijs mulieribus ministrare, aut propter horam Balnei, aut visitationis, aut affectionis, aut laboris propter honestatem. Omnes quidem diaconissę viduę appellabantur, nō omnes Viduę erant diaconissæ, sed ex his seniores eligebantur. *Obseruandum est autem*, inquit, *quòd Diaconissis solum, indicuit Ecclesiasticus ordo, Viduasq. eas nominauit, & ex his adhuc seniores aniculas; nusquam tamen præsbyteras, aut sacrificulas constituit.* Vt hinc sciamus Pręsbyterę, vel Episcopę titulum non fuisse officij, sed vt diximus anteacti coniugij, & probatæ continentiæ nomen, tanti quidem in Ecclesia existimatum, vt etiam post mortem virorum præsbyterorum, & Episcoporum viduis illis continentibus nubere Ecclesia sub excommunicationis pœna prohibuerit; ut in Concilio Toletano 1. Canone 18. circa annum 400. disertè sancitur. Seniores etiam Viduas Nonnas vocatas innuit D. Hieronymus ep. 22. dum quasdā non verè Viduas damnat, *quæ Viduitatis praferunt libertatē, castæ vocātur, & Nonnæ*; vnde apud nos Etruscum Nonnarum seniorū mulierū nomen manauit. Diaconissę autē Viduę, vel sanctimoniales eligebantur ad ministeriū baptizandarum mulierū præcipuè. Hæc ex Canone XII. Concilij 4. Carthaginensis anno 398. tam instructę esse ad officiū debuerant, *vt possent apto, & sano sermone docere imperitas, & rusticas mulieres tempore, quo baptizandæ essent, qualiter baptizatori respondeāt, & qualiter accepto baptismo viuāt.* Forte ex his aliquę ad omne officiū ministrandi Ecclesię alicubi ordinabantur & nuncupabantur Diaconissę omnimodę, quę ad benedictionē populi capita nō submittere, tanquam de Clero pręsumebant. Vnde hoc vetitum video in Cōcilio Arausicano I. tēpore Leonis I. can. 26. *Diaconissæ omnimodæ non ordinandæ: si quæ iā sunt benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.* Viduarū etiam

etiam sacrarum officium in aliquibus Ecclesijs irrepserat, vt ad Ecclesias excubarent, quod vetitum fuit Concilio Parisiensi sub Greg. IV. cap. 42. non modo his, qui sine consensu Sacerdotum sibi velum imponebant, sed etiam præsbyteris, ne in Basilicis sibi commissis huiusmodi obsequium admitterent. Ex senioribus, & probatis Viduis custodes, & præsides sacrarum virginum seligi consueuisse videtur apertè etiam deduci ex decreto 74. Concilij magni Niceni in codice Arabico iuxta Turriani editionem. *Vt Monasteria non relinquantur sine sororibus, inter quas erunt mulieres Viduæ*. De harum electione ea ferè in canone illo adduntur, quę in Viduis requirenda mandauit D. Paulus ad Timotheum. *Hæ autem ex his eligantur, quæ non malè audiant, ex eo vsque tempore, quo fuerunt adolescentulę, sintq. annos natæ sexaginta, sicut B. Paulus ordinauit. Et huiuscemodi diaconissæ ad hoc solum paratæ sint, vt fœminas in Baptismo suscipiant.* Ex his nō modo discimus, Viduas mulieres aliquas in Monasterijs, siue Virginum, siue sacrarum mulierum continentium, vitam duxisse, sed easdem in ministerium pręcipuè fœminarum pro Baptismo selectas fuisse, & Diaconissas nuncupatas. Quod equidem congruere videtur cum illorum sententia, qui verba D. Pauli iam ante adducta de electione Viduę, existimant, non de quacumq. viduata, aut derelicta esse accipienda, sed de Pręfecta Viduarum, vt ex Epiphanio, & Tertulliano deducunt Baronius ad annum Christi 34. & Cornelius à Lapide in D. Pauli, adductā epistolam, vbi ea non tantum de Pręfecta intelligit, sed de electis Viduis ad collegium, & Monasterium Viduarum, vt multis rationibus probare nititur. Iam verò collegia, cœtus, siue Monasteria Viduarum tempore acerbioris in Christianos persecutionis fuisse in Ecclesia, patet euidenter ex allatis supra verbis Eusebij Cæsariensis, qui *in ipso discriminis feruore, sacras mulieres, & virginum choros*, perpetuę castitati se addixisse narrat, hoc est ipsa vigente Diocletiani, & Maximiani dirissima carnificina, quando agonem compleuisse quadraginta sanctas mulieres, ac Viduas in Martyrologio nostro memoratas, admodum probabile videtur, siue Viduę desolatę, & verè Viduę fuerint, siue mulieres continentes, & sponte quodamodo à viris suis religiosis viduatę, quas sub Viduę nomine comprehendi docent passim Philologi. Diaconissas simul conuiuere cōsueuisse, & huiusmodi cœtus in Ecclesia Occidentali fuisse educitur ex lege 17. Theodosij senioris data Mediolani, in qua cauebatur, vt refert etiam Sozomenus lib. 7. c. 6. ne mulieres, nisi filios haberent, & sexagenarię essent caput tonderent, uel in Diaconissarum consortium admitterentur. Verba legis contra ius Ecclesiasticū emanatæ, & D. Ambrosij admonitionibus repressę hęc sunt. *Nulla nisi emensis sexaginta annis, cui votiua domi proles sit, secundum præceptum Apostoli, ad Diaconissarum consortium transferatur.* Tonsas fœminas infra vocat Theodosius, & contubernia habuisse indicat. Eodem quidem tempore ex Viduis, & Virginibus conuentus Romę, & Collegia fuisse, testis est D. Augustinus, qui ętate sua in Vrbe vidisse testatur Viduarum, & Virginum domus simul sub regula, & vnius regimine viuentiū lib. 1. de moribus Eccles. Cath. cap. 33. *Multis Viduis, & Virginibus simul habitantibus, & lana, ac tela victum, quæsitantibus, præsunt singula grauissimæ, probatissimæq. non tantum instituendis, componendisq. moribus; sed etiam instruendis mentibus peritæ, ac paratę*. Has Viduarum domus Gręci apud Suidam Cherambas vocabant, quasi Gynecea quędam Viduis tantùm ad inhabitandum assignata; vndę martyres quadraginta Viduę ad pugnam exire potuerunt, & coronari. Quęrere autem quis posset, cur Ecclesia de Viduis mulieribus ita solicita, non modo easdem ex proprio Gazophylacio nutrierit, sed de his tanquam de peculiari ordinis Ecclesiastici parte in die Parasceues orationem instituerit, idq;

idq; vetustissimo tempore, ut patet ex Sacramentario S. Gregorij, in quo post Exorcistas, Lectores, Ostiarios, & Confessores in eadem oratione expresse *pro Virginibus, & Viduis* Ecclesia orat, & seiunctim ab *omni populo sancto Dei*. De Viduis autem viris non tantum, & præcipuè collegia, aut monasteria non inuenio, sed neq; de ipsis Ecclesiã singulariter, vt de Viduis mulieribus curam gessisse video. Causam esse putarem, quòd præter fœmineam imbecillitatem, ac necessariam honestatem, si viri vidui religionem profitere vellent facilis esset mutatio; nam vel in Monachorum cœtu, & monasterijs, vel in clericali ordini facilè suscipiebantur. Cæterùm licet eodem modo de mulieribus Viduis cautum esset, vt vniuiræ tantùm in diaconissarum ordinem, aut ministerium Ecclesiæ acciperentur, ita neque Polygami ad clericalem ordinem promouerentur; attamen notabilis hæc differentia intercedebat, vt statim atque viri Vidui religionis habitũ accipiebant inter Monachos, vel Clericos, altioris, quam Viduarum ordinis, cõputabantur, vel saltem inter continentes numerabantur, qui supra Viduas in Ecclesiastico ordine à D. Epiphanio uidimus recenseri. Si verò pauperrimi Vidui essent, & imbecilles eodem modo, quo Viduæ desolatæ, & ex publico Ecclesiæ penu, & fidelium eleemosynis nutriebantur, ita, & ab Ecclesia sub pauperis clinici nomine non reijciebantur, & nisi aliunde alimoniam sibi comparare possent inter Thlibomenos reputabantur. Fragilem sexum difficillimam continentiam profitentem præcipuis orationibus adiuuit Ecclesia, *quia in ipsis*, vt D. Chrysostomus docet, *ob habitum coniugij difficilior, & proclinior erat continentia*. Viduas ergo, quæ uerè Viduę erant, honorandas Episcopis mandauit Apostolus ad Timotheum, & earum pręclarum ordinem commendauit semper Ecclesia, & pro eis etiam, vt reliquas ad perfectiorem vitam alliceret, publicè orabat. Sancti Patres de bono viduitatis ob id scripserunt, & Viduas laudauerunt, non quia tantùm viduatę essent, & nõ *ex professione, sed ex merito, & virtute*, vt ait S. Ambrosius. Talis fuit Anna Phanuelis prima Vidua *de claritate Euangelij*, quę verbis D. Hieronymi epist. 9. *Saluatorem Mundi prima suscepit*, tam proxima virginitati, ut de ea Beatus Isidorus de Diuinis Officijs lib. 2. cap. 18. scriptum reliquerit, *cuius quidem gradus Virginitati penè coniunctus est; vnde, & Christum, quẽ Virgo peperit, Vidua prima cognouit*. Tales quadraginta coronatę Viduę ex hodiernis fastis antiquitùs veneratæ, quę sanguinis purpurã indutę, accensis charitatis lampadibus, ad secundas Æterni sponsi nuptias, maiori gloria, quam ad primas plures virgines transierunt. Quam multę erant optimę notæ primis sæculis Viduæ, & in quantam admirationem gentiles trahebant? De ethnico pręceptore suo narrat D. Chrysostomus in opusculo ad Viduam iuniorẽ, interprete Flaminio Nobilio nostro, quòd audiens Sancti discipuli matrẽ, quadragesimum annum natam, iam à [uiginti in] viduitate permansisse, exclamauit. *En quales mulieres apud Christianos sunt?* quibus uerbis epiphonema addit Chrysostomus. *Tanta non modo apud nos, sed etiam apud gentiles Viduitatis laus est, & admiratio*.

XII. Kal. Decembris.

IN Eraclea Bassi. Dionysi. Orionis, & Dassi. In Cæsarea Agapiti, In Sicilia Ciuitate Messana. Ampeli, & Gagi. In Hispanijs Maxi Pres-

byteri. Calendionis. Marci. Victoris. Felicis. Mellini. Fausti .Crispini. In Antiochia Basili, & Diunisi. Taurinis Ciuitate Octaui. Solutoris. Aduentoris. & Agapæ Virginis. Baselisci. Saturnini. Emereti. Secundi.

NOVEMBRIS 20.

HEracleę in Thracia Bassum, Dionysium, & Agapitum cum aliis xl. hoc die recolit Romanum M. vbi Baronius testem Bedam adducit, & vetera mss., seu potius Galesinium, qui non optimę notę codicibus utitur. Agapitus certè in mss. nostris inter Heracleticos martyres non comparet, quos hoc ordine recenset M. Antuerpiense. *XII. Kal. Decembris. In Eraclea Bassi, Dionysi. Et in Cæsarea Cappadocię Agapiti, Orionis. Ciuitate Mesana Ampli, Gagi. In Spanis Maximi presbyteri. Kalendionis, Marci, Victoris, Felicis, Melliani, Fausti, Crispini. Antiochia Baseli, & Dionysi. Taurinis ciuitate Octaui, Solutoris, & Agapiæ virginis, Basilici, Saturnini, Emeriti, Secundi.* Neq; etiam Agapitus, qui Cęsariensis est, inter Heracleotas numeratur à M. Corbeiensi uidelicet. *XII. Kal. Dec. In Heraclea Bassi, Dyonisi, Orionis, & Dassi. In Cæsarea Agapiti. In Ciuitate Missana in Sicilia Ampheli, Caij. In Hispanijs, Maximi prasbyteri, Calendionis, Marci, Victoris, Felicis, & Milini, Fausti, Crispini. In Antiochia Basilij, & Dionysij, Rusticij. Taurinis Ciuitate Octaui, Solutoris, Aduentoris, & Agapę Virginis, Basillei, Saturnini, Emeriti, Secundi.* Pręter Dionysium, & Bassum Heracleæ coronatos Orionis, & Dassi memoriam exhibent cum adducto M. Corbeiensi codices nostri. Sed Orionem cum Agapito Cęsareę tribuit M. Antuerpiense; Dasium uerò, siue Dassum, Dorostoli apud Istrum assignat Menologium à Canisio editum, & Basilianum, ex quo accepit Galesinius. Episcopus Dorostori in Mysia S. Dasius dicitur in M. Romano, qui cum nollet in Festo Saturni impudicitijs eius consentire, sub Basso pręside cœsus sit. De numero militum sorte electus, non Episcopus dicitur S. Dasius in Menologio Canisii, ut Saturno sacrificaretur de more, post integri mensis voluptates; sed satius sibi reputans sanctus Miles pro Christo, quã pro dœmone mori, Christum professus, & uaria supplicia passus obtruncatur sub Bassio. Militem, & insigni forma adolescentem Dasium pingit etiam Menologium Basilij, voluptates detrectantem, & pro Christi nomine post multa supplicia gladio cæsum. Vnde alius omnino Dasius hic esset ab Episcopo. Suspicari autem licet in autographo M. Vetustioris Dorostoli scriptũ aliquando esse, & à librarijs deinde prætermissum, vel Orionis nomen substitutum.

In Cæsarea. Non vnum tantùm Agapium Cæsareæ Palestinæ martyrem, secundo anno persecutionis Diocletianeæ sub Vrbano Præside numerat Eusebius, sed duos: Alterum nẽpe cũ Tecla apud Gazam vrbem Palestinæ ad bestias dãnatum: alterum verò cum Dionysio, alijsq. octo, apud Cæsaream præcisis capitibus interijsse narrat lib. de martyr. Palestinæ cap.4. sed ex his secundum excludit passionis signatus dies vigesimus quartus mẽsis Dystri, seù nono cal. Aprilis; primum verò esse, & locus passionis, & tempus pariter non viderentur permittere, cum initium secundi anni persecutionis incidat in finem Martij mensis, vel Aprilis. Verũ ipsissimum illum esse Agapium, cũ Thecla ad bestias damnatum esse suadet omninò Eusebius. Etenim Agapius ad quartum vsq. persecutionis annum in carcere seruatus, ter eductus, & ter ad alia certamina dilatus, tandem præsente Maximino Imperatore

peratore Vrsæ obiectus, & laniatus, diei spatio in carcere superuiuens, medio tandem mari lapidibus ad pedes appensis submersus est, & memorabile martyrium fecit, ipso attestante Eusebio de martyr. Palest. cap. 6. *Vicesimo mensis Dÿ, quod est ante duodecimum Calendas Decēb.* Emendandus ergo Rabani codex, in quo, Basso, & Dionysio Eracleæ tributis, *in Cappadocia Cæsareę Agapiti*, vel Agapij, vt ad oram libri scriptū est, memoria recolitur. Corrigendus etiam est antiquarius M. Antuerpiensis, qui vt aliàs annotauimus, Cappadociæ nomen non semel Cæsareæ addidit, dum Palestinæ addere debuisset; nescio tamen cur Orionem Agapio socium eadem fide addiderit. Emendandus quoque est librarius codicum nostrorum, & Corbeiensis, qui Agapitum pro Agapio scripsit.

In Sicilia. Legendum in Ciuitate Messana, qua etiam vrbe SS. Ampelium, & Caium veneratur Rom. martyrologium, cum Vsuardo, & Adone, aliisque recentioribus. Pro Caio, Gagiū habet Beda, vsitato etiam stylo martyrologij nostri. Horum meminit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ; nihil verò addit, nisi aliquos Siculos scriptores existimare, sub immani Diocletiani persecutione fuisse coronatos. Maurolycius Siculus, & Messanensis præter nuda nomina nihil amplius cumulat. Mampelum non Ampelium vocat Petrus de Nat. lib. xi, n. 3.

In Hispanÿs. Pro Maxio Maximum reponendum ex fide MM. Antuerpiensis, & Corbeiensis non dubito; in quibus pariter octo sacri Athletæ recensentur, in alijs editis codicibus desiderati; sicuti Antiocheni Baselius, siue Basilius, & Diunisius. Bassum, & Dionysiū memorat hoc die Kalendarium perantiquū Hieronymianum Lucense. *XII. Kal. Bassi, & Dionysi*. Sed Dionysium, & Bassum socios Eracleoticos facilius accipiendos esse apparet: tùm quia in alijs martyrologijs memorantur, tùm quia coniunguntur.

Taurini. Octauium, & Solutorem tātum ex Taurinensibus martyribus refert M. Antuerpiense, sed Aduentorem addunt libri nostri, & M. Corbeiense. Aducntitium, non Aduentum vocat S. Maximus serm. 77. inter opera S. Ambrosij. Ex legione Thebæa milites fuisse Hist. martyrum Thebæorum Taurini edita docet, & ex ea Ferrarius in catalogo SS. Italiæ eorundem gesta breuiter concinnauit ad hanc diem. Octauius, & Aduentor, siue Aduentius Augustę Taurinorum agonem compleuerunt; Solutor verò apud Duram Balsiam prope Eporediam, dum Christum prædicaret, & Deorum cultū detestaretur, gladio cęsus est. Corpus Taurinum ad socios delatum, constructo eius nomini templo, cum illis ibidem veneratur, hoc martyrij natali die; eorum quippe translatio ex Taurinensis Ecclesię Tabulis die 22. Ianuarij recolitur. Taurinum pro Octauio habet Petrus de Natal. lib. xi. nu. 326. vrbem ità in martyrem vertens.

Et Agapæ Virg. Cum Sanctæ huius Virginis inter adductos Taurinenses cęlites nulla extet memoria, eandem cum sociis ab illis disiungendam esse credimus. Plures sub Agapę, seu Charitatis nomine Sanctæ mulieres in Martyrologio Romano memorantur, alię apud Ferrarium. Nulla cum his sociis, vel hac die recolitur.

XI. Kal. Decembris.

IN Antiochia Basilei. Auxilij. Saturnini. Zeppiri, & Matroni. Baselisci. Carali. Eutichi. Calendionis. Romæ natalis Sancti Clementis. In Ciuitate Austis Demetri. Honori. Maximi. Quintiani. Sisinni. Stasi. Tuti. Stefani. Pioni. Eracli. Macedoni. Veri. Teodoli.

NOVEMBRIS 21.

NOuem Antiocheni martyres, apud alium editum Martyrologiũ non licuit inuenire. Vetustissimum Antuerpiense eos hoc ordine signat, *XI. Kal. Decembris. Antiochiæ Natalis Basili, Zephiri, Matronæ, Auxili, Saturnini, Basilisci, Heracli, Eutici, Kalendionis. Romę natalis S.Clementis. In ciuitate Astis Dimetri, Honori, & alibi Maximi, Quintiani, Sisinni, Eustasi, Stephani, Pioni, Heracli, Macedoni, Vri, Sedoli.* Antiochenis hisce athletis Euelpistũ addit M. Corbeiense, qui nequaquã in libris nostris memoratur, in quibus pro Heraclio Caralus legitur, quemadmodũ in M. Corbeiense hoc pacto exhibetur. *XI. Kal. Dec. Antiochia Basilei, & Auxily, Saturnini, Zephiri, & Matronæ, Basilisce, Carali, Euthicis, Calendionis, Enelpisti. Romæ natali, S.Clementis confessoris. In ciuitate Austis Demetri, Honorÿ, Maximi, Quintiani, Sisianÿ. Stasi, Tuti, Stephani, Pion, Heracli, Macedoni, Veri, Theodoli.* Supplendus ergo Euelpistus ex huius fide in M. Vetustiori.

Romæ. S.Clementem Romanum Põtificem deinceps die 23. recolunt omnes ferè latini cum Romano M., & præter Galesiniũ nullus ex editis libris hoc die Clementẽ Romæ veneratur, ita vt ex Galesinio accepisse Baronium in Romano martyrolog. emendãdo suspicari liceat. Etsi enim ad firmandam Romæ Clemẽtis, & Celsi hodiernam venerationem adducat mss. Monasterij S. Cyriaci in vrbe, Godefridus tamen Henschenius vir doctus, & candidus, dum in Actis SS. ad diem 23. Febr. ex Meneis Græcorum Clementem gladio percussum adducit, non Romæ, sed in Græcia, vel alibi alia prouincia coronatum, addit ex mss. MM. Antuerpiensi, seu S. Hieronymi, & alio Richenouiensis hoc ipso die S.Clementem Romæ veneratum, Celsũ verò fuisse in Romano M. superadditum agnoscit, quoniam in apographo martyrologij S.Cyriaci de Vrbe, neq. Clementem, neq. Celsum inuenerit. Sed vir summus Baronius in tam magna Annalium Ecclesiasticorũ mole distractus, ex mss. à Galesinio adductis forte accipiens, amanuensis culpa potuit mss. S. Cyriaci pro ms. Galesinij adducere, qui in notis librum scriptum in Celso, & Clemente producit.

In Ciuitate Astis. Ex eodem S. Cyriaci peruetusto codice apud Ostia Tiberina Demetrium, & Honorium addidit in Romano M. Baronius Hostiæ tantum habet Demetrium, & Honorium Galesinius, & ante eum Maurolycius, quod nomen propiùs accedit ad ciuitatem Astis, sicuti apertè legitur in M. Antuerpiensi: obscurius verò sub nomine Austis in martyrol. Corbeiense, & libris nostris. Astam hìc intelligerem Liguriæ vrbem mediam inter Eporediam, & Genuam, quæ Asta Pompeia dicitur, vbi alij etiam martyres coronam acceperunt, vt Secundus sub Adriano, cuius meminit martyrol. Romanum ad diẽ 29. Martij, & alius Secundus sub Diocletiano, de quo ibi agit Baronius ex Mombritio. Reticere autem nolo die sequenti in martyrol. Antuerpiensi Demetrium, & Honoratum in vrbe Ostia memorari, qui tamen in martyrol. nostro infra indicantur die xi. cal. Ianuarij.

Maximi. Vndecim martyres, qui post Honorium numerantur in libris nostris, & martyrol. Corbeiensi, non Astis tribuendos esse monet M. Antuerpiense sed *alibi* incerto loco. Hæreo, an Maximus is fuerit presbyter, quem Ado, & ex eo Petrus de Natal. recolit lib. x. c. 85. & in latinorum martyrologijs biduo ante, nempe xiij. Kal. Decembris memoratur, quando ad Rom. martyrologium notat Baronius, ex mss. codicibus S.Mariæ ad martyres, & in persecutione Decij è Põte precipitatum fuisse S.Maximum com-

Commentarienſem nõ affirmarem, quoniam diuerſi ſocij ſunt, & diuerſa die in Romano M. venerantur, ſecunda nempe Decembris. Deficit in M. Antuerpienſi Tutius, vnde nonniſi x. martyres retinet, obſcuros mihi non minus loco, quam certamine.

X. Kal. Decembris.

ROmæ Sanctæ Ceciliæ virginis. Valeriani. Tyburtij. Maximi. In Alexandria Felicis. Demetri Zeti. & in Afrigia Criſogeni. Cleti. Verociani. Demetri. Zeti. In Cappadocia Longini. Euticiani. Leonti. & Fauſti. *Auguſtiduno Pragmati Epiſcopi*.

NOVEMBRIS 22.

DE Sancta Cæcilia tantũ Miſſam profert Sacramentarium Gregorij, & illius ſeorſim à SS. Tiburtio, Valeriano, & Maximo meminit Rabanus, & calendariũ Fronti *die 22. Nou. Natalis Sanctæ Cæciliæ*. Certaminis tamen ſocios non diſiungere, M. Vetuſtioris morem eſſe, alibi animaduertimus. Hinc in libris noſtris S. Virgo cum Tiburtio, Valeriano, & Maximo, quamquam diuerſis diebus agonem compleuerint, ſimul memoratur, quemadmodum etiam in martyrol. Corbeienſi, quod vti noſtro in hodiernis faſtis magis conſonum, minuſq; confuſum primo loco exhibemus. *x. Kal. Decemb. Romæ Cæciliæ virginis, Valeriani, Tiburtij, Maximi. Alexandria Felicis, Demetri, Zeti. Et in Africa Chryſogoni, Cleti, Verociani. Item Demetri. Item Zeti. In Cappadocia Longini, Euthici, Leonti, & Fauſtiniani. Auguſtoduno Pragmati Epiſcopi.* Loco motum in hodiernis faſtis agnoſco martyrol. Antuerpienſe; inter Sanctam enim Ceciliam, & ſocios, alij à malè cauto librario cælites interponuntur, vt palam ita eſt. *X. Kal. Decembris. Romæ Cæciliæ. Et in Alexandria Felicis, Zeti, & in Oſtea Demetri, & Honorati, Valeriani, Tiburtij, Maximi, Alexandri, Griſogo, Cleti, Verociani. Item Demetri, item Zeti. In Capua Longini, Euteci, Nini, Leonti, & Fauſti. Leoduno Galliæ Pragmati Epiſcopi.*

Cæciliæ. SS. Tiburtij Valeriani, & Maximi natalis in Vetuſtiori martyrol. noſtro recolitur die xviij. Kal. Maij, vbi videnda ſunt, quæ diximus. Eoſdem tamen cum S. Cæcilia hoc ipſo die recolũt Græci in Menologio à Caniſio edito, & quod reſpuendum eſt ſub Diocletiano Imperatore, quem tamen errorem non retinet Menologium Baſilij. Alia Cæcilia eſt, quæ ſub Diocletiano martyrium fecit, vt ex Actis SS. Saturnini, Datiui, Felicis, & ſociorum martyrum habetur apud Surium To. 2. ad diem xi. Februar. Corrigendus etiam Vſuardus, cum alijs, qui ſub Commodo paſſam eſſe Cæciliã volunt, cum luce clarius ſit, vt notat etiã Baronius, ſub Alexandro martyrium ſubijſſe. Sanctum ſpiritum, poſtquam à ſemiabſciſſione capitis per triduum ſuperuixiſſet, Deo reddidiſſe *menſis Nouembris xxij.* die, teſtantur Acta ex Metaphraſte apud Suriũ T. xi. & ſepultam via Appia, vbi plurimi SS. martyres, & Epiſcopi quieſcebant, hoc eſt in cœmeterio Calliſti. Plura de S. Cæcilia habet in Annotationibus ad hãc diem Baronius; omnia ferè Antonius Boſius in Hiſtoria Paſſionis SS. Ceciliæ virg. & ſociorum; qui quamuis una die coronati non fuerint, quoniam prius Tiburtius, & Valerianus

rianus fratres, mox Maximus præfecti cornicularius, siue vt dicitur in Menologio Basilij Maximus Caplicarius, deinde celeberrima Cæcilia; omnes tamen simul venerari non est incongruum.

In Alexandria. Felicem, Demetrium, & Zetum Alexandrinos exhibent libri nostri, & M. Corbeiense. Demetrium non Alexandriæ, sed vrbi Ostiæ cũ Honorato tribuit M. Antuerpiense. Verum interpolationem esse suadet à S. Cæcilia sociorum abscissio.

In Frigia. Alter ex nostris codicibus Phrygiæ signatos martyres assignat, alter Africæ. Martyrol. Antuerpiense Alexandrum confusè addit, Grisozum pro Chrysogono habet, & Cletum, Verocianum, alium Demetrium, aliumq; Zetum ab Ostiensibus, seu Romanis martyribus non seiungit. Martyrologiũ Corbeiense alteri ex nostris codicibus fauet, & in Africa Chrysogonum cum socijs suis recolit, quibus magis assentiendum videtur.

In Cappadocia. Longinum Centurionem cum duobus commilitonibus ad diem 16. Octobris memorat Græcorum Menologium, quod Canisius edidit, Basilianum verò Longini tantum elogium texit, & quamquam origine Cappadocem affirmet, & per Cappadocem cœcã mulierem caput eius in fouea inuentum addat, dum tamen id Hierosolymis euenisse asserit, consentire videtur per capitis abscissionem martyrium in Hierosolymitana vrbe S. Longinum perfecisse. Longini Centurionis, seu militis, quem lancea latus Domini aperuisse perhibetur, memoriam exhibet Romanum martyrol. ad diem xv. Martij; quo pariter die cum Longinus sine socijs, & Cappadociæ in M. Vetustiori nostro memoretur, alium ex additis socijs hic, & à Centurione diuersum indicari putarem. In M. Antuerpiensi Longino sociantur Eutecius, Ninus, Leontius, & Faustus: in libris nostris Ninus non exprimitur, nisi lateat librarij vitio sub Euticiano, pro Euticio, & Nino sicuti in M. Corbeiense latere potest sub Faustiniano pro Fausto, & Nino. S. Longini in Cappadocia meminit hac die Maurolycius, & in Calendario Hieronymiano Canonicorum Lucensium ita legitur. *X. Calend. Natale S. Cecilia, & S. Longini*, & Longinum Centurionem expressè hoc die veneratur Rabanus eius acta percurrens.

Augustoduno. Leodunum habet pro Augustoduno M. Antuerpiense, & Pragnatum pro Pragmatio alter ex codicibus nostris. S. Episcopi memoriam venerantur Romanum martyrolog. cum Vsuardo, Maurolycio, & Galesinio. Videndi hic sacræ Galliæ scriptore, in Gallici antiquarij Vetustioris Martyrologij additione.

IX. Kal. Decembris.

ROmæ Maximi. Natalis Sancti Clementis Episcopi, & martyris. Grisogoni, & Sanctæ Felicitatis. Maximi. Marci Episcopi. In Cæsarea Cappadociæ Verociani, & Euticis. In Tuscia Sanctæ Musculæ. Felicis. Vitalis. Marciani. Bonifatiani. ***Bitoricas Sancti Fateri presbyteri. In Italiæ Monasterio Bobio depositto Columbani Abbatis.***

Ex

NOVEMBRIS 23.

EX frequentiſſimo Maximi nomine plures cognomines Romani martyres in ſacris Tabulis emerſerunt. Duo in hodiernis faſtis numerantur, alter in pridianis. Ad diem 13. Kal. huius menſis alium martyrem Maximum innuimus, qui ex codice S. M. ad martyres apud Baronium, per põtem præceps actus in Tiberim, ab Euſebio ſepultus fuit in cœmeterio Calliſti; quod ex eiuſdem codicis fragmento legitur etiam apud Aringhium Romæ ſubt. lib. 3 cap. 11. nu. 14. Ex vberrimo hoc cœmeterio, & ex corpore S. Maximi martyris inde extracto, vt patet ex literis aſſertorijs D. Ioannis Baptiſtæ de Alterijs Epiſcopi Cameracenſis, tunc in vrbe Pontificij Vicarij vices gerentis, dono mihi datum fuit anno 1642. die primi Martij os integrum bracchij, quod eodem anno Lucæ in Epiſcopali curia probatum die 16. Iulij, manu Bernardini Pieronij Cancellarij, ſacris virginibus S. Tereſæ in Caſtro Camaioris Lucenſis ditionis largitus ſum, penes quas deuotè quot annis recolitur S. Maximi martyris memoria die vndecima Septembris, quæ translationis fuit. An is, vel alius à nobis indicatus ſupra die 4. Septembris ex cœlitibus ſit in ſacris huius martyrologij ferijs memoratus, ſicuti pro certo non aſſererem, ita loci vnde extractum S. corpus fuit, valida coniectura id mihi ſuadere fateor. Vnum tantùm Romæ Maximum martyrem in anniuerſarijs hiſce ferijs ita ſignat M. Antuerpienſe. *VIIII. Kal. Decembris. Romæ Clementis Epiſcopi. & in Cimiterio Maximi, Felicitatis. & in Capua Niceani, Criſogoni, Sãcti Marci Epiſcopi. Cæſarea Cappadocia Verociani, Euticis. Alexandriæ Petri Epiſcopi. In Tuſcia Muſculæ, Felicis, Vitalis, Marociani, Bona, Facienti, Betoricę, Faresi presbyteri. In Italia Monaſterio Bobio Colummani Abbatis.* Plurimùm autẽ ab his differunt ſacri in M. Corbeienſi expreſsi faſti, in quibus duo Maximi pariter, ſicut in libris noſtris exprimuntur. *IX. Kal. Dec. Romę Maximi, Natalis S. Clementis Epiſcopi, & martyris, Chryſogoni, Sanctę Felicitatis, Maximi. Et Cedecas S. Marci Episcopi. In Cæsarea Cappadocia Verociani, & Euticis. In Alexãdria natalis S. Epiſcopi. In Tuſcia Muſculæ, Felicis, Vitalis, Martiani, Bonifatiani. Bituricas Sancti Fateri presbyteri. In Italia Monaſterio Bobio depoſitio Sancti Columbani Abbatis. In Gallia Vico Sarcingo depoſitio S. Theodonis presbyteri, & Confeſſoris.*

Roma Maximi. Ad diem quartũ Septembris de duobus Romæ Commentarienſibus Maximis egimus. Cœmeteriũ Maximi vocatum, partem fuiſſe cœmeterij Calliſti via Appia etiam diximus ad diem x. Iulij. Vnde dubitari poſſet, an benè ſcriptum ſit in martyrol. Antuerpienſi, *in Cœmeterio Maximi Felicitatis*, S. Felicitas Mater fuit ſeptem filiorum martyrum, vt ibi indicauimus; qui filij ex Actis apud Surium T. 7. neq; vno tẽpore, neq; ſub vno iudice conſummati ſunt. Et quamquam in illis videatur S. Felicitas cum tribus filijs abſciſſo capite coronata, non tamen eadem die, ſed eodem tantum martyrij genere intelligi poſſet. Quandoquidem apud Petrũ de Natalibus lib. x. cap. 99. per menſes quatuor cum dimidio, poſt filiorum necem in carceribus macerata, gladio agonem compleuerit ix. Kal. Decembris. Vnde nonnihil dubium remaneret, an nomen Maximi cœmeterio aptãdum eſſet, vbi S. Felicitas quieuerit, an tanquã alterius martyris nomen ſeiunctim foret accipiendũ. At cum S. Felicitas cum Alexandro, Vitale, & Martiale tribus poſtremis filijs ſepulta ſit via Salaria, non Appia in cœmeterio ſui nominis, vel Iordanorum, tollitur omnis hæſitatio, &

probanda

probanda magis apparet nostrorum codicum lectio. De cœmeterio S. Felicitatis via Salaria, vbi cum tribus filijs humata fuit, videndus est Aringhius lib. 4. cap. 29. Sanctam Felicitatem matrem septem filiorum martyrem sub Antonino recolit etiam hoc ipso die M. Rabani.

Clementis. Natalem S. Clementis Pontificis Romani, & martyris exhibēt etiā hoc die idē Rabanus, & Vetus Frōti calendarium cum S. Gregorij Sacramētario. Seueranus in Italico libro de septem vrbis Ecclesijs fragmētum antiqui martyrologij Vaticanæ Basilicæ S. Petri affert, in quo consecratio altaris S. Sudarij, & S. Mariæ ad Præsepe ita indicetur. *IX. Kal. Decembris. In Festo S. Clementis.* Hieronymianum pariter perantiquum calendarium Canonicorum Lucensium S. Clementis memoriam ita veneratur. *IX. Kal. Clementis Papæ, & Felicitatis.* In die etiam S. Clementi Papæ dicato consonant M. Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, ac cœteri latinorum, deq. eius corporis in vrbem translatione agit idem martyrologium, vbi videndus Baronius. Acta ex Metaphraste habet Surius T. xi. & Petrus in catalogo lib. x. cap. 98. Breuiora quidem quam in peruesto Hagiologio nostro prostent, vbi diffusiora leguntur. In Menologio Græcorum Sancti Clementis Romani memoria agitur cum Petro Alexandrino pridie huius diei, & in Menologio Basilij die 25.; vbi eius exilium non sub Traiano, sed sub Domitiano statuitur his verbis, interprete Arcudio, quæ ideo adducere libuit, quia varia sunt ab adductis etiam Hagiologij nostri actis, & aliorum latinorum. *Episcopus Romanus factus à Domitiano Imperatore malè multatus in Ancyrā Galatię relegatus; vbi pariete inclusus obstructa lapidibus ianua, atque leguminetantum sustentatus, in hoc squallore, luctuque excessit è vita. Cuius pratiosa reliquiæ ab Idolatris in profundum proiectæ in lictus, vt fideles referunt eiectæ sunt in hanc vsque diem miraculorum celebritate insignes.*

Grisogoni. Cum S. Felicitate (de qua supra in Maximo dictum est) Chrisogonus, alter Maximus, & Marcus Episcopus S. Clementi sociantur, vt Romæ habuisse natalē, tam ex libris nostris, quam M. Corbeiensi affirmare liceat. De Sācto Grisogono postridie memoria agitur in Romano M., in Gregorij sacramentario, in antiquo Frōti calendario, & apud Bedam, Rabanum, Vsuardum, Adonem & cœteros latinos. Maximum, & Felicitatē tantum post Clementem signat Martyrol. Antuerpiense; Chrisogonum enim post Niceanum cum Marco Episcopo Capuæ veneratos fuisse distinguit. Inter Episcopos Capuanos S. Marcus nō legitur apud Vghelliū. Michael monachus in Sāctuario Capuano Marcū Episcopū agnoscit inter socios S. Castrensis ad Campaniæ littus ex Africa appulsos. Sed hunc confessorem, non martyrem a Ferrario veneratum die 14. Iunij fatetur; Verū Episcopū fuisse Bouini Apuliæ vrbis, & in Ecclesia Beneuentana veneratum, ex Tabulis illius Ecclesiæ testatur Ferrarius Addit idem monachus in martyrologio suo ms. scriptnm esse. *Nonis Octobris i n ciuitate Ecanæ S. Marci Episcopi, & Confessoris.* Ecæ siue Ecana ciuitas est Apuliæ, pariter sub Metropoli Beneuētana: vnde difficile Capuanæ Ecclesiæ Marcus ille Episcopus tribui posset. Libri nostri nullum peculiarem locum Sācto Marco Episcopo assignant. Martyrologium verò Corbeiēse Cedecas videtur natalem locum S. Marco assignare, mihi penitus ignotum. Cum verò apertè Niceanum, Chryfogonum, & Marcum Episcopum Capuæ veneratos doceat Martyrol. Antuerpiense, inter illius celeberrimæ vrbis ignotos hucvsq. martyres relinquimus.

Cæsarea Cappadociæ. Consonāt MM. adducta mss. cum libris nostris in Cæsariensibus athletis Verociano, & Euticio; sed alia lux mihi non affulget.

In Thuscia. Etruscos quinque martyres sub antesignana Muscula constanter referunt, tam libri nostri, quam martyrologiū

tyrologiũ Antuerpiense, & Corbeiense, quorum postremus Bonifatianus in Vetustissimo illo in duos martyres diuiditur Bonam, & Facientium. Multæ vrbes in Tuscia sunt, sed nulla apud Ferrarium de Sanctis Italiæ, nulla apud Siluanum Razzium, qui Italicè scripsit de Sanctis Etruriæ, in qua Muscula cum socijs veneretur, mihi succurrit. Sanctum Marcianum in Tuscia, ac Lucensi vrbe Kalendis Februarij ex ms.habet Bollandus T.2. de Actis SS. ad diem 29. Ianuarij. *In Luca ciuitate Sanctorum martyrum Marciani, Valerij, & Tmiliæ.* Calendarum Februarij diem inuentionis fuisse aliquorum Sanctorum corporum, non natalis, addit idem Bollandus, & verè quoad mensẽ, dies enim in monumentis Ecclesiæ S.Paulini Lucensis,& sepulcralibus S.Valerij, & Imilij in scriptionibus non notatur, sed corpora inuenta esse anno MCCI. mense Februario vbique affirmatur. Fateor tamen de S. Marciano nihil hucvsq; inuenire mihi licuisse. Plurima sine nomine SS. martyrum corpora in eadem Basilica quiescere ex prisca, præsertim sub Nerone fidelium laniena,constans fama est, & plura sanctorum martyrum ossa seorsim in magna arca lapidea,vbi corpus S.Paulini primi Lucensis Episcopi, & D.Petri Apostoli discipuli venerantur, seruata fine nomine vidi. In Indiculo Sanctorum corporum in eadem Ecclesia quiescentium, S. Marcianus an non signatis nominibus numeratur.

Bituricas. Phaletrum præsbyterum, & confessorem, non Fateri am vocant eius Acta apud Labbeum Bibliothecæ T.2., quæ ex Legendario Ecclesiæ Carobrianæ in finibus Biturigum, & Turonum,vbi ipse cursum consummauit, sanctum eius obitum signãt IX.Kal. Decẽb. qui ibi sepultus iacet pluribus coruscãs miraculis. Officium S.Phaletri editum est Parisijs 1647., vbi eius vita,& aliqua miracula continentur. Meminit Hagiologium vetus FrancoGalliæ, hoc eodem die his verbis mense Nouembris ix. cal. *Bituricas ciuitate Vico Carebrinas* (Carobryas dicitur in eius vita) *S. Faretri presbyteri.* Faretrum vocat M. Antuerpiense, Faterium cum codicibus nostris M. Corbeiense. Phaletrium Saussayus, qui eius vitam percurrit.

Bobio. De S. Columbano clara sunt omnia. Vitam scripsit Ionas eius coæuus apud Surium T.xi., Romanum martyrol. eundem recolit xi. Kal. Decembris cum Vsuardo, Adone, Vuandelberto, & alijs recentioribus. In Hist. Ionæ apud Suriũ legitur S.Columbanum in cœnobio Bobiense vita functum beatam animam Cœlo reddidisse ix. Kal. Decembris, neq; editionis est error, cum etiam apud Baronium ad annum DCXV. ex eodem Iona obitus adnotetur nono cal. Decẽbris, sicuti in Vetustiori martyrol. reposuit,qui Auctarium fecit,& Rabanus habet viiij. Kal. *Et in Monasterio Bobio depositio S.Columbani Abbatis.*

VII. Kal. Decembris.

IN Aquileia Ciuitate Sancti Grisogoni, & Eleutheri, & Maximi, & Anthiroditi Episcopi. In Africa Mammeri. Saturai. Rogati. Donati, & aliorum xxx. In Perusçia Tusciæ S.Felicissimi.

NOVEMBRIS 24.

Siue Romæ, siue Aquileiæ S.Chrysogonus recolatur, eundem esse non dubitarem. Romæ ponitur in martyrologio Antuerpiensi. *VIII. Kal. Decembris. Romę natalis Crisogoni. In Africa Sirici, Donati, & aliorum xl. Item Romæ Eleutheri, Maximi, Anthirotici Episcopi. Et in Africa Mammari, Rogati, Sarici, Donati, & aliorum xxx. Et in Perusio Tuscię Felicissimę.* Aquileiæ verò ita tribuit S.Chrysogonum libris nostris consonum M.Corbeiense. *VIII. Kal. Decembris. In Aquileia ciuitate S.Chrysogoni, Eleutheri, & Maximi, & in oppido eiusdem Anthirodoti Episcopi. In Africa Mammeri, Saturi, Rogati, Donati, & aliorum xx. In Perusia Tuscia S. Felicissimi.* Romæ quidem S. Chrysogonum venerantur Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, & alij recentiores. In martyrol. tamen Romano legitur, Aquileiæ martyrium abscissione capitis compleuisse. Quòd Romæ ascribatur causa est, quoniam ciuis Romanus erat, & ibi in carceribus per biennium confessor mansit, Basilicãque habuit insignem, celebremq. Natalé hoc ipso die viij. Kal. Decembris, vt ex Sacramentario, & Antiphonario Gregoriano patet, & Kalendario Fronti. Ado, qui eius acta strictim refert, passum esse docet viij. Kal. Decembris, & v. cal. eiusdem mensis conditum. Baronius ad hãc dié monet, Græcos sanctum Chrysogonum colere die xvi. Aprilis. Sed in Menologio Sirleti, quo vsus est vir doctissimus, à Canisio edito, post memoriam Irene, Agape, & Chioniæ sub Diocletiano coronatarum additur tantùm, *quo tẽpore Chrysogonus martyr ab eodem Imperatore gladio percussus est.* At eius natalis post Anastasiam ita die 22. Decemb. in eodem Menologio recensetur. *Eodem die natalis S. Martyris Chrysogoni in vrbe Roma sub Diocletiano Imperatore.* Fusius eadem die sancti martyris certamen prosequitur Menologium Basilianum, in quo S Chrysogonus Christianorum doctor, & S. Anastasiæ Romanæ præceptor dicitur, ac post diuturnũ carcerẽ, Niceã iussu Diocletani deportatum, & ab eo obtruncatum, non tamen eodem die cũ Irene, Agape, & Chionia. Eadem quidẽ die in eodem Menologio Basilij legitur S.Chrysogonum, post capitis abscissionem, Zoilo cuidã seruo Dei per quietem apparuisse, & pronunciauisse tres illas sorores, quæ idem cum eo stagnum incolerent, citra diem nonum fore, vt cũ Anastasia in nobile certamen descenderent, quod euenisse testatur. Hęc autem, aut his consimilia prostãt etiam in Actis S.Anastasię iunioris apud Suriũ ex Metaphraste To. xij. Differunt tamen quòd Roma Aquileiam, non Niceam ad Diocletianum perductum Chrysogonum fuisse narrant, ac tyrannum iussisse, vt ei in diserto loco caput amputaretur, quod factum est proiecto corpore ad maris litus, vbi Sanctæ illæ sorores Agape, Chionia, & Irene, cum S. Zoilo præsbytero habitabant. Ferrarius addit ad locum Aquas Gradatas dictum S.martyrem extra Aquileiã securi percussum 8. cal. Decẽbris, idq; ex Breuiario Romano, & Aquileiensi; nobilissimum quoq. Romanum fuisse inde arguit, quòd Diocletianus illum tanti fecerit, vt ad se Roma Aquileiam perducendum curauerit, & Præfecturã vrbis obtulerit. Superesse adhuc propè Aquileiã marmoreum tumulum in Villa Canciana, testatur Vghellius, in quo scriptum fit. *Hic iacet corpus S.Chrysogoni.* Vir autem doctissimus Lucas Holstenius in posthumis Animaduersis Rom. martyrolog. ad diem 24. Nouembris notat, S. Chrysogonum hũc Iaderæ in Dalmatia sepultum fuisse, vt & ipsam S. Anastasiam testatur Constantinus Porphyrogenitus lib. de Administr. Imperij cap. 29.

Et

Et Eleutheri. Mutilos hic esse codices nostros, & martyrol. Corbeiense suadet Vetustissimum Antuerpiése, quod post Chrysogonum, & ante Eleutherium, Siricium, Donatum, & alios xl. in Africa recolit. Deinde Romæ non Aquileiæ Eleutherium, Maximum, & Anthiroticũ Episcopum exhibet. Romæ fortasse scriptum erat etiam in libris nostris S. Chrysogoni memoria, sed cum Aquileiæ agonem compleuisse antiquarius alibi inuenisset, pro Roma Aquileiam substituit, & reliquos martyres tanquam Aquileienses reliquit. Ita quidem accepit antiquarius martyrolog. Corbeiensis, nam in quodam opido eiusdem Aquileiensis ditionis Antirodithum Episcopum martyrem fuisse addit. De Maximo, pluribusque eius nominis martyribus Romanis diximus xi. Kal. Decembris, & alibi. De Eleutherio nihil succurrit addẽdum. An in martyrol. Corbeiense pro oppido scribendum esset in cœmeterio eiusdem puta Maximi, quod pars erat cœmeterij Callisti dubitari posset, non à me affirmari. Si verò Romæ Anthirotes, siue Anthiroditus Episcopus, siue Anthirothicus assignandus omnino est, suspicionem ingerit, ne Antherus is sit Romanus Episcopus in cœmeterio Callisti sepultus, cuius alibi memoria non extat in martyrologio nostro vetustiori. Anteros Græcis is dicitur, & Anterotes, vt exemplum est apud Eusebium c. 29. lib. vi. Neq. negotium facit, quod obijsse is dicatur in libro Pontificali iij. Nonas Ianuarij. Antheri, siue Antherotis tempus, quo supremum sacerdotium tenuit, incertissimum est. Damaso ascriptus liber duodecim annos illum sedisse affirmat. Eusebius illius æuo proximior cum Mariano Scoto, Pontificem non nisi per mẽsem agnoscit: opusculũ autẽ quartũ, seu Catalogus perantiquus Romanorũ Pontificũ apud Bucheriũ p. 269. *mense vno, diebus decẽ*, aduixisse cõsentit. Si ergo concedamus Antherũ, vt omnes ferè consentire vidẽtur, martyrium fecisse iij. Nonas Ianuarij, quo die in sacris Romanis fastis, ac omnibus ferè latinis veneratur, breuissimumque fuisse ipsius regnum, iam dies natalis ordinationis, non longe erit à fine Nouembris; quinimmò si sedis eius spacium non lõgius quadraginta diebus fuerit, vt Cardinali Baronio placuit in Annalibus ad annum 328. hoc est per mensem, & dies decem, & vt Vetustissimũ illud Buckerij editum opusculum asserit, iam adnotatus dies in Vetustiori M. natalis ordinationis esset, & reliqua planè conuenirent, puta dies obitus, & vnica ordinatio Episcopi in mense Decembris. Natalem sanè diem ordinationis, seu cathedræ in SS. Pontificibus non semel à fidelibus veneratum alibi animaduertimus.

In Africa. In secunda Africanorum martyrum classe ferè conueniunt cum libris nostris martyrol. Antuerpiense, & Corbeiense; differunt tamen in anonymorum numero, cum triginta in codicibus nostris, & Antuerpiensi numerẽtur: viginti tantùm in Corbeiensi.

Perusia. Principem Etruscorum vrbem Perusium vocat Procopius Gothic. rer. lib. 1. & 3. vt iam post desolationem sub Octauiano Cæsare incendio partam, iterum in illustrem formam restitutam fuisse pateat. Grassante aliqua persecutione Felicissimum ibi fuisse coronatum, docet cum adductis codicibus, & Vsuardo Romanum martyrologium. Felicissimam tamen vocat vnicum Antuerpiense martyrol. non Felicissimum, pro martyre tamen viro, non muliere exhibẽt Bellinus de Padua, & Ferrarius ex Ecclesiæ Perusinæ Tabulis, vbi sollicitè Acta S. martyris, sed frustra quesiuisse addit eiusque memoriam in agro Perusino extare. Galesinius confessorem vocat, sed testem assertionis non adducit. Cæsar Crispoltius, qui Italicè Perusiam Augustam descripsit testis est lib. 2. c. 5. corpus S. Felicissimi martyris requiescere in propria Ecclesia à Perusia duorum milliariorum interuallo distante, prope Pontem Felcinium. Non tamen alia monumenta affert, præter quam Romanum, & Vsuardi martyrologium.

VII. Kal. Decembris.

LVciani. Marciani. Claudiani. Cypriani. Martialis. Petri. Felicis. Vitalis. Iuliani. Victoris. Ianuari. Donati. *In Regensis Monasterio natalis S. Prosperi Confessoris.* Quiriaci.

NOVEMBRIS 25.

MIrum, quòd in nullo ex his codicibus, quibus Martyrolog. Vetustius confirmatur, celebris nunc S. Catharinæ, seu Æcatherinæ memoria recolatur; forsan quòd nõ dũ in Ecclesia latina eius celebritas inualuisset. Celeberrimam enim tũc euasisse, cum in expeditione Terræ Sanctæ, eius patrocinium Christiani experti essent, testatur Baronius ex Molano, seu potius ex Galesinio, qui hæc diffusè habet in notationibus. Vnde vetustas huius martyrologij confirmatur. Tredecim martyres in hodiernis fastis exibentur, sed incerto in omnibus codicibus loco. Hos ita primũ enumerat M. Antuerpiẽse, *VII. Kal. Dec. Luciani, Claudiani, Marci, Cypriani, Marcialis, Petri, Felicis, Vitalis, Iuliani, Victoris, Ianuarij, Donati, Kiriaci*. Nec latum quidem vnguem ab eo discedit M. Corbeiense. *VII. kal. Dec. Luciani, Martiani, Claudiani, Cypriani, Martialis, Petri, Felicis, Vitalis, Iuliani, Victoris, Ianuarij, Donati, Quirìaci.* Hinc patet, interpositam esse in libris nostris, inter Donatum, & Quiriacum S. Prosperi commemorationem. In editis martyrologijs nihil de numerosa cęlestiũ Athletarũ serie licuit inuenire; nisi quod pro Marciano Marculũ accipiant, & Nicomediæ passũ sub Constãte referãt. Hũc Rabanus veneratur, & Mar. cum dixit martyrol. Antuerpiense. Maurolycius tantum ex his tres numerat, vt profitetur in epistola nuncupatoria ex antiquis libris, & subobscurè locum passionis, siue venerationis Antiochiam videtur innuere. *Antiochię S. Erasmi martyris. Item Sanctorum Luciani, Marciani, & Claudiani.* S. Catellinus additur in perantiquo kal. Hieronymiano, vt infra, nisi pro Catellino Catharina legendum esset.

In Regensis Monasterio. Translationem S. Prosperi Regiensis recolit apud eam vrbem Galesinius pridie huius diei, quam in notationibus celebratam narrat à Thoma Regij Episcopo anno Christi DCCI. Vitam S. Prosperi Aquitanici, sed Regiensis in Italia Episcopi, viri sanctitate, & doctrina conspicui refert Surius T. 6. ad diẽ 25. Iunii, quo eumdẽ recolit martyrol. Romanum, & obiisse in eadem vita recentiùs scripta legitur. Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 7. obiisse confirmat vij. Kal. Iulii anno ccccLxv. & sepultum in Ecclesia S. Apollinaris, quã ipse construxerat iuxta Vrbem Regiensem. Ex hac Ecclesia, cui monasterium aliquod adhæsisse libri nostri innuere videntur, translatum esse sub Luitprãdo Longobardorum Rege anno dccI. idem Petrus ibi refert viii. kal. Decembris. Monasterium olim in honorem S. Prosperi constructum prope Ecclesiam S. Apollinaris habet pervetustum monumẽtum ab Vghellio exhibitum in Appendice ad Episcopos Regii Lepidi, quæ extat Italiæ sacræ Tomo v. pag. 1588. vbi translatio S. Prosperi sub Thoma Episcopo Regiense narratur ex illo monasterio, seu Ecclesia in ampliorem Basilicam, tempore Ioãnis VI. Pontificis; quamquam tempus ibi adnotatum calẽdis

dis Decembris erratum videatur amanuensis culpa: hoc enim ipso die in perantiquo Hieronymiano calendario Lucensi, ita signatur. *VII. kal. S. Prosperi Episcopi, & S. Catellini*. Translationem illam hic recoli dubitarē, superadditam quidem Vetustiori nostro martyrolog. à Monaco antiquario, cum eiusdem non meminerint martyrol. Antuerpiense, aut Corbeiense, & Monasterium S. Prosperi & Petri Rhegiensis Cassinensium Monachorum deinde fuerit, vbi corpus eiusdem S. Prosperi seruari declaratum esse in disceptatione, ibidem refert Vghellius. Saussayus S. Prosperum Regiensem in Gallia asserit, & depositionem recolit 7. cal. Iulii: translationem verò in supplemento, ad hunc ipsum diem vii. cal. Decembris. Sammarthani primum Reiensem Episcopū sub Metropoli Aquensi in Gallia signant, sed allatis hinc inde rationibus pro Episcopatu, siue in Gallia, siue in Italia cum varijs scriptorū sententijs, rem indecisam relinquunt.

VI. Kal. Decembris.

SAnctæ Iocundæ. Romæ Sanctorum Sirici Episcopi, & Saturnini. Et in Aquileia Valeriani Episcopi. Ammoni. Serene. Romane. In Alexandria Petri. In Africa Monne. Melisij. Berine. Victoriane. & Marcellini. *Augustiduno depositio Sancti Amatoris Episcopi*.

NOVEMBRIS 26.

EX Veteribus mss. S. Iocūdam virginem recolit pridie huius diei Romanum martyrol. vt ibi notat Baronius. Superadditam hic vereri possumus, cum alia, quibus innitimur, vetusta martyrologia eius nō meminerint. Ad pridianos etiam fastos pertinere testantur Bellinus de Padua, Maurolycius, Molanus in Addit. ad Vsuardum, Galesinius. Sed disertè id docet Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, vbi discipulam S. Prosperi Episcopi Regiensis apud Regium Lepidi in Æmilia natam, virtutibus, ac meritis fulgentem ad sponsum migrauisse refert vii. Kal. Decembris ex antiquis monumentis Ecclesiæ Regiensis, ex quibus Hymnum antiquum refert. Huius quidem in anniuersariis hisce fastis non meminit martyrol. Antuerpiense Vetustissimum videlicet. *VI. Kal. Decembris, Romę depositio Sirici Episcopi. Et in Aquileia Valentini Episcopi. Et in Capua Nicandri, Cassiani, & Felicissimi, Saturnini, Ammoni, Sereni, Heromana. In Alexandria Petri. Et in Africa Nomię, Molesi, Berenę, Victurinę, Marcellini. Augustiduno depositio S. Amatoris*. Nec dissidet martyrol. Corbeiense. *VI. Cal. Decembris. Romę Sanctorum Siricij Episcopi, & Saturnini. In Aquileia Valeriani Episcopi, & confessoris, Ammoni, Sereni, Romana. In Alexandria Petri. In Africa Monę, Melisi, Berinę, Victorina, & Marcellini. In Augustiduno depositio Sancti Amatoris Episcopi*.

Romæ. Inter vulgata martyrologia Siricium Pontificem hoc tantùm die venerantur Beda editus, & Rabanus, & si reliqui ferè scriptores cum Pontificali historia viii. vel ix. cal. Martii eiusdem depositionem consignent. Abbo Floriacensis legit 8. cal. Maii, facili in mensis nomine immutatione. De Siricij Pontificis sanctitate dubius saltem fuit Baronius ex epistola D. Hieronymi, & in Romano martyrologio non reposuit, nonnihil etiā cū socordiæ in annalibus insimulans. In re dubia velitationem instituere

instituere libuit, rationum momenta subijcere, & auctoritates, quæ Vetustioris martyrologij assertioni pōdus augeant. Post huius diei notationes videat eas cordatus Lector, & in spongia incumbentes, si non arrident, abstergat.

Saturnini. Nec Romanum martyrol. cum S. Siricio Saturninum exhibet, nec Antuerpiense. Illum tamen recolit martyrol. Corbeiense cum libris nostris, Rabano, & aliis mss. in sequenti Exercitatione adducendis. Saturninum martyrem fuisse vix dubitarem; alium tamen crederem ab eo, qui infra iij. calendis recolitur, ut ibi annotamus.

In Aquileia. Valerianum Episcopum Aquileiensem referunt libri nostri, & M. Corbeiense hoc ipso die; sequēti verò M. Romanum, ms. S. Cyriaci, & S. Maximi apud Bollandum, & Henschenium. Valentinum vocant martyrol. Antuerpiense, & Rabanus, non Valerianum. Equidem inter Episcopos Aquileienses Valentinus apud Vghellium T. v. Italiæ sacræ non legitur, sed Valerianus, cuius Acta ante Vghellium summatim protulit Ferrarius in catalogo SS. Italiæ, sed die sequenti, de quo videndus, Baronius, tùm in Annotationibus ad martyrolog. tùm in Annalibus: sæpius etiam eius meminit coæuus S. Hieronymus. Ferrarius Baronium emendat, quòd non Cromatius Valeriano successerit in Ecclesia Aquileiensi, sed Benedictus medius fuerit, quem tamen ignorat Vghellius.

Ammonij. Mutilos hìc dolemus codices nostros cum M. Corbeiensi, videntur enim Ammonius, Serenus, & Romana Aquileiensi Valeriano Episcopo succenturiari, tanquam Aquileienses pugiles, cum tamen in vberiori, ac magis distincto M. Antuerpiensi Capuani sint. Nicandrus, Cassianus, Felicissimus, ac Saturninus ante tres alios indicati, in libris etiam nostris, & Corbeiensi memorantur, sed pro Romana Heromana scribitur. Rabanus, mutato nonnihil Nicandri nomine, & numero detruncato Capuanos esse ita confirmat *vi. cal. Et in Capua Nicanoris Cassiani, & Felicissimi.* Plures Capuanæ vrbis, primariæ olim in Campania, cælites in Vetustiori martyrol. referuntur, quos neq. apud Ferrariū, neq. apud alios Capuanæ Ecclesiæ scriptores inuenire licuit. Alium Saturninū Capuanum cum aliis socijs numerat Ferrarius ad diem 6. Octobris.

In Alexandria. Petrum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum martyrem, vt vocat Eusebius lib. 8. Hist. cap. 13. christianæ Religionis eximium doctorem exhibet etiam hac die martyrol. Romanum, & pridie huius diei Beda, Rabanus, Vsuardus, & Ado. In menologio Canisij memoratur die 24. cum Clemente Romano, sed in Basiliano die 25. in quo eius elogium texitur. Acta extāt apud Surium, ad quorum calcem dicitur commemorationem eius fieri calendis Septembris. Diffusiora interprete Anastasio, Bibliothecario se vidisse Baronius testatur, ex quibus aliqua affert ad annum cccvi. & seq. & in Notationibus. An hæc eadē sint cū his, quæ Surius edidit dubitat Cōbefisius in notis ad fusiora, quæ Parisijs latinè reddita cum Græcis edidit 1660. In his profectò narratur virginē quandam iuxta Marci Apostoli cœmeterium orantem è cęlo vocē venientem audisse. *Petrus Apostolorum principium; Petrus finis Martyrū.* Quod plane impletum est. Passus est clarissimus sacro martyr non sub Diocletiano, sed sub Maximino, & in hoc corrigenda esse Acta hæc Metaphraste antiquiora idem anim. aduertit Combefisius. Notatur in ijsdē dies. passionis per capitis abscissionem consummatę *quinta supra vigesimam diē Nouembris.* Sed in excerptis chronologicis à Scaligero vulgatis legitur. *VIII. Cal. Decembris.* vel vt habet Petrus de Natal. lib. x. cap. 109. *VI Kal. Decembris:* ita enim corrigendus omnino est ex antecedentibus, & seq. capitibus ascriptus numerus *xvi. Kal.* Annum nonum persecutionis in fine signat lib. 7. Hist. Eusebius, qui in eius laudes plures perorat, &

& præsertim lib. 9. cap. 6. Hunc annum aduersus Baronium probat Valesius in notis fuisse 311. non 310.

In Africa. Sub Antesignano Monna quinque martyres, qui tam in libris nostris, quam adductis reliquis mss. signantur, in alijs vulgatis martyrologiis desiderari video.

Augustoduno. De S. Amatore Episcopo agit martyrol. Romanum vbi aliqua notat Baronius. Meminerunt Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, & alii recentiores. Pluribus eundem prosequitur Saussayus. Breuissimè ita Hagiologium Vetus Labbei vi. Kal. Dec. *Augustoduno S. Amatoris Episcopi*, quemadmodum, & Appendix ad Adonem, & Petrus de Nat. ad extremum lib. xi. nu. 333. Primũ Æduensem Episcopum Sãmarthani cõstituunt Augustoduni in Poliandrio sepultum, vbi est Ecclesia S. Stephani instrata, tempus verò non signant.

De asserta in Vetustiori Martyrologio nostro Siricij Romani Pontificis Sanctitate.

EXERCITATIO XVI.

Qvamquam in nostro, & pluribus vetustis martyrologijs sancti Siricij Episcopi, seu Romani Pontificis memoria veneretur, in emendato tamen Romano nequaquam recolitur, eiusque sanctitatem viros doctos illius emendationi præpositos siluisse constat. Cardinalis Baronius vidit quidem ad annum 398. num. 1. apud Bedam editum in martyrologio vi. Kal. Decembris scriptum esse. *Romæ Siricij Episcopi*, idemq; vidisse par est credere in ms. Martyrolog. Monasterij S. Cyriaci de Vrbe, ex quo plures cœlites, vel restituit, vel in Romano martyrol. restituendos curauit, & tamen vir summus non modo Siricium Episcopum in eodem emendato martyrologio tacuit, sed vbique propriis verbis sãctos eius mores silens, obiter, & in aliud intentus, apud scriptores insertas laudes adducit, ac aliqua in eius gestis minimè probat. Primũ verò nõ laudat, quòd Siricius exemplo Damasi in conscribendis epistolis Hieronymi opera vsus non sit, neq. eum, vt par erat, fouerit; deinde quòd parum ęquus in S. Paulinum Nolanũ fuerit: Tertiũm, & quod maioris momenti est, quia tardus in frenãda Originistarum hæresi incesserit, simplex, & improuidus fuerit in tolleranda Ruffini, & Melaniæ hæretica vafritiæ: in tantum, vt Siricius minus velociter periclitanti occurrens Ecclesiæ, cito etiam ex Deo prouidentia sublatus è vita sit, erecto interim super cathedram Petri acerrimo Origenistarum oppugnatore Anastasio. His quas ex eo colligere potui rationibus oculatissimus Baronius Siricij sanctitatem non asseruit, & in eadem suscipiẽda minùs etiam procliues lectores suos reliquit. A' postrema auspicabimur, vt pote, quæ culpabilem negligentiam sapere videatur. Sanè D. Hieronymus in Epist. 16. plurimùm laudat Marcellam, quia contra eosdem hæreticos, sub ouina pelle Romæ, latitantes insurrexerit, & de ea ita cum minori laude Siricij scriptum reliquit. *Postquam sensit* (Marcella) *fidem Apostolico ore laudatam in plerisq. violari; ita vt Sacerdotes quoque, & nonnullos monachorum, maximèq; sæculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio cæteros existimabant, publicè restitit*. Nihil hinc detractum

detractum Siricij sanctitati videtur, quin potius à D. Hieronymo animi eius, siue simplicitatem dicamus, siue candorem, tacitè laudari. Quid facilius erat, quam Ruffinum præsbyterum, Romam Hierosolymis nuper cum illustri Melania redeuntem, fama morum, & doctrina clarum tollerare, & Origenem nondum in pluribus apud latinos malè audientem, quin etiam ipsius Hieronymi licet falsa auctoritate illustratum, non statim explodere; præsertim cum Romani Sacerdotes, & nonnulli monachorum assensum Ruffino præberent, & facile apud Siricium laudarent? A' dolo quidem Baronius Pontificem excusat, non verò à negligentia; culpabilem enim quodamodo videtur asserere, dum eundem diuina indignatione sublatum putat, ne errores Origenis magis diffunderentur. Hanc Siricij socordiam, vel si modestius placet, conniuentiam, in pauendum illorum Pontificum exemplum adducit num. 33. *Qui causam fidei paulo segnius tractauerunt, ac remissius curauerunt, & à Christo primario omnium Pastore fuerint, quam celeriter ex hac vita subducti*. Verùm non leuem difficultatem habet, quòd celerrimè ex ira, vel prouidentia Dei sublatus fuerit Siricius, hoc est initio iuxta eiusdem Cardinalis computum, xiiij. anni, cum in præcedentem xiii., & salutis 397. Baronius idem Siricii segnitiem, vel conniuentiam refundat. Atsi ex communiori calculo, quem etiam testatur mox adducendus Bollandus, sanctus Pontifex (ita saltem ex officio vocare libet) non tantùm annos quatuordecim incipientes sedit, sed & quindecim; non ita parum in Pontificatu aduixisse videretur dicendum, quin multos in diuturnitate cathedræ æquauerit, plures superauerit. Senem admodum fuisse Siricium videtur ex Actis Liberii deduci. Cũ enim Liberio extra vrbẽ ab Arianis facto, etiã ex tardiori cõputo Baronij, anno illius sedis 8. & Christi 359. Diaconus ministrauerit Siricius, iam septuagenario maiorẽ obiisse fatendũ est. Anni sedis Siricio XVI. ferè tribuũtur à libro Pontificali hoc est xv. & mẽses xi. dies xxv. integri: Anni verò xvi. à Prospero Aquitano in editione Scaligeri numerantur, quamquam apud Labbeum xiv. potius signentur. Sed xv. constanter habent Marcellinus Comes, Marianus Scotus, & epitaphiũ infra adducendum, ex quo in additionibus ad T. v. se corrigit Baronius, & communius vetustiores. Quantò autem senior Siricius obierit, eò minus dici posse videtur, sublatũ è medio esse ex ira Dei ante tempus, præsertim si à conniuentia errorum Ruffini, siue Origenis ad biennium supervixisset. Equidem suspicatus sum, Cardinalem Baronium pro pœna ignauiæ, vitæ breuitatem in Siricio ex D. Hieronymo quodamodo accepisse: quoniam ille post indicatam Pontificis simplicitatem narrare prosequatur, Ruffinum, eiusq. sectarios verentes, ne amplius latere possent, Ecclesiasticas epistolas obtinuisse, vt communicantes Ecclesiæ ex vrbe discedere viderentur, statimq. subdit. *Non multum tempus in medio: succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius*. Verùm non in vltionis diuinæ argumentum, sequtam à concessis communicatoriis literis migrationem Siricij, accepisse sanctum Doctorem conuincunt verba, quæ de Anastasij laudatissimi Pontificis breniori vita subnectit, hoc est; *Quem diu Roma habere non meruit*; malè enim eadem vitæ festinata abscissio, in vno ad insimulandam negligentiam eodẽ contextu induceretur, in alio ad sanctitatis indicium. Sed amplius ex eodẽm D. Hieronymo epistolã septima ad Demetriadem de seruãda virginitate apparet, nõ sub Siricio, sed sub Anastasio Origenis erroris Romam per Ruffinum, & Melaniã fuisse inuectos. Verba non modo libet integra adducere, sed necesse est: *Dum esses paruula, & sanctæ, ac beatæ memoriæ Anastasius Episcopus, Romanam regeret Ecclesiam, de Orientis partibus hæreticorum sæua tempestas, simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere, & labefactare conata est: sed vir ditissimæ pau-*

pertatis

pertatis, & Apostolicę solecitudinis statim noxium percubis caput, & sibilantia Hydræ ora compescuit. Cum ergo communicatorias literas Ruffinus impetrauit à Siricio, cuius simplicitati ob id illusisse significare videtur Hieronymus, non dum hæresis patefacta erat; hoc enim tantum accidisse sub Anastasio adductum ipsius Hieronymi fragmentum demostrat, licet penes Marcellum, & alios Ruffini, & Melaniæ familiares, iam malè sanæ doctrinæ suspicio inualesceret. Nec quia Siricius aduiuens benè senserit de Ruffino, non dũ cognita eius venenata doctrina, à sanctitate decidit, sicuti neq. D. Augustinus, dũ ep. xv. vel 93. inter Hieronymianas. Ruffinũ cõciliare Hieronymo laborãs, illũ magni fecit: quamquã iam apolegetica, & amaulẽta opuscula inter vtrũq. vulgarẽtur sub Anastasio. Hieronymi enim Apologiã in Ruffinũ scriptã esse patet ex libro tertio, nõ sub Siricio, sed sub Anastasio. Negari sanè nequit D. Hieronymũ à Siricio nõ magni factũ initio Põtificatus, quòd Romani plures clerici, inuidia, & odio in sanctum doctorem flagrantes, persecutionem in eum mouerint, ac graue aliquod crimen sancto viro imposuerint; id enim ex illius epistolis colligitur, & monet Baronius ad annum 385. n. 8. Nec difficile erat magis, magisq; in eũ illos irasci, si palã eos ipse redarguebat, dũ Roesset, & in epistolis ad amicos post discessum datis, vehemẽter exagitabat, dũ *Phariscorum Senatum* vocabat, & apertis verbis inscitiæ, atq. prauorum morum arguebat. Nec difficile etiam fuisset Pontificem Siricium criminosis relationibus aduersus Hieronymũ ita circumuentũ esse, vt ad sedãdos tumultus quodamodo coactus fuerit illum Romæ non retinere, sed sanctorũ locorum, & studiorum ardore inflammatum, finere Hierosolymam regredi. De S. Doctoris secessione ab vrbe, ex veteribus historicis hæc adnotauit Rodulphus de Diceto Anglus in Abbreuationibus Chronicorum, & in indiculo virorum illustrium operi pręfixo his verbis, anno 1147. *Hieronymus Ecclesiæ Romanæ presbyter, os Damasi Papæ, dum omnium iudicio dignus esse summo Sacerdotio decernitur, quidam ex clericorum, monachorumq. ordinibus diuersantes, ad effudendum vrbe Hieronymum insidias parauerunt.* Accessit quod S. Doctor in Iouianum Epicurum Christianorũ vehementer calamum stringens, ita virginitatem extulisse visus est, vt matrimonium quodamodo damnare crederetur. Quod licet ab ipsius mente prorsus abhorreret, communis tamen tunc Romæ inualuit opinio, nimium illũ fuisse in virginitate extollenda, & in nuptijs deprimendis; vnde Pamachius Romæ pariter coactus fuerit exemplaria opusculorum aduersus Iouianum subtrahere, quod S. Hieronymus ep. 52. ad ipsum Pamachium prudenter, & amanter factum laudauit, & exinde Apologiam pro libris aduersus Iouinianum scripsit, ac eidem transmisit magna quidem fiducia contestatus, nihil ea in re peccatum fuisse, vti re vera omnibus palam tunc apparuit. Verùm ea occasione Siricium commotum in Pamachium, nedum in Hieronymũ, ex omnibus ferè clamoribus, ita idem Hieronymus affirmat. *Audio totius in te vrbis studia concitata. Audio Pontificis, & populi voluntatem pari mente congruere.* An verò amarulentum illud, quod sequitur, in Siricium iactatum, sit hæreo. *Minus est tenere Sacerdotium, quam mereri*, sicuti an illud respiciat à Radulpho Anglo indicatũ, nimirùm quòd Hieronymus omnium iudicio existimatus summo Sacerdotio dignus, in electione Siricij post Damasum post habitus fuerit, non mihi benè liquet. Hoc vnum omnino crederem, ex opportunitate hæresis Manichęorum, emulis viam patuisse iterum, & maiori conatu Hieronymum calumniandi. Vigebant adhuc in vrbe Manichęorũ reliquiæ, & Priscillianistæ Manicheorum soboles Ecclesiam nuper quatiebant. In his radicitùs euellendis incumbebat Siricius. Manichæi nuptias inter cætera damnabant; quid mirum, si tunc aliquibus minus opportunu vide-

 batur

batur nuptias, & matrimonia deprimere, ac virginitatem laudare? Hinc profectò aduersantes Hieronymo in ipsum arma sumpserunt, & ipsè aperte fatetur in eadem Apologia ad Pamachium his verbis. *Dum contra Iouianum presso gradu pugno, à Manichao terga mea confossa sunt. Nonne, quaeso statim in principio operis mei ista praefatus sum? Neque enim nos Marcionis, & Manichai dogma sectantes nuptijs detrahimus*. Affulsit tamen veritas, nec tantùm se luculenter purgauit Hieronymus, sed ipsius Pamachij opera à Siricio damnatus est Iouianus, quod idem est ac dicere, Siricium in sententiam Hieronymi iuisse. Sanctus ergo Pontifex non modo Manichaeos exturbauit, sed Iouianum à Hieronymo iustè damnatum proscripsit. Et sicuti hinc patere potest, quantum Siricius Hieronymum fecerit, ita neq. de Siricio malè sensisse Hieronymum, patet ex his, quae aduersus Ruffinum post illius decessum scripsit. Doluit saepè Hieronymus, quòd communicatoriam Siricij iam defuncti epistolam iactabundus Ruffinus proferret, & quod illam mala fide extorquendo candido Pontifici ante ipsius obitum illuserit; sed non vtique Siricium subita, aut quam celeri morte sublatum, sed somno sanctorum in Domino obdormiuisse, ita scripsit, *Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam*, cum re vera, vt iam diximus, non nisi in fine eiusdem sedis, vel potius post sancti Pontificis obdormitionem, detectae fuerint in Origenis latinè redditis ertoribus, Ruffini captiosae artes; quippe qui communicatorias tantùm demortui Pontificis literas habens, nulli praesbytero, quovsque catholicus crederetur, denegatas, opponebat viuenti Anastasio, non sine Hieronymi stomaco, qui in eiusdem Apologia lib. 3. nu. 44. subdit. *Tale quid contra Papam Anastasium disputans: vt quia Sirity Episcopi habes Epistolam, iste contra te scribere non potuerit*. Sed & aliae rationes suppetunt, quibus suaderi possit, nō sub Siricio, sed sub Anastasio Ruffinum cum suo Origene malè Romae audire coepisse. Theophilus quidem Alexandrinus Episcopus anno circiter 399. cum iam ex ipsius Baronij, & Petauij computo, Siricius obierat, & Anastasius sedere coeperat, congregata Synodo, primus Origenem, & Origenistas damnauit, & huius damnationis Synodicas Romam misit ad Anastasium, & ad Orientis Episcopos. Anastasius non statim ac sedere coepit Origenis errores proscripsit, cum neque ante annum 399. illius errores palam fiut detecti; Patet id manifeste ex Epistola 64.; non ante enim haereses Origenianae, & mala Ruffini interpretatio Periarchita patuerunt, quam à Pamachio, & Oceano rogatus Hieronymus integrum idem Origenis Periarchion latinum reddiderit, quod sanctus doctor non perfecit ante annum 399. ex ipsius Baronius computo nu. 31. Theophilum placidè prius Origenistas in viam rectam ducere laborantem, nō antequam à D. Hieronymo excitaretur, sed antequam in Occidente aliquid Romanus Pontifex decerneret, Origenem, & Origenistas proscripsisse ex pluribus epistolis, tam Hieronymi, quā ipsius Theophili clarè deducitur, praecipuè vero ex epist. 78. ad Pamachium, & Marcellum. Inde enim constat iam annum praeterijsse, ex quo cum latina interpretatione paschalis Epistolae Theophili, ijsdem S. Doctor nunciauerat Origenianae haeresis damnationem in Ecclesia Alexandrina. Quia verò deperditam illam fuisse timebat, primo vere sequentis anni nouam Theophili paschalē, & anniuersariam epistolam, latinè redditam, ijsdem transmisisse apparet, in qua pariter Origenistarum errores, breuiùs tamen damnarentur. In hac secunda excusat Theophilum, quod minus Origenianos pulsauit. *Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est: & preteriti anni epistola continetur, & hac quūm modo vertimus, breuitati studens dicere plura non debuit*. Non dum Hieronymus certior erat, Romae Anastasium Synodum Alexādrinam de damnatione Origenis probauisse

probauisse, & optabat prædicationem cathedræ Marci Euangelistæ à cathedra Petri Apostoli sua prædicatione confirmari: interim tamen vulgari audiebat, ab Anastasio proscriptionem Origenis esse confirmatam. *Quamquam*, inquit, *celebri sermone vulgatum sit, Beatum quoque Papam Anastasium eodem feruore, quia eodem spiritu est, latitantes in foueis suis hereticos persecutum, eiusque litera doceant damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est.* Ante damnatos vtique à Theophilo Origenis errores D. Hieronymus sentētiam suam Romam non transmiserat, sed eodem tempore: in epistola enim 71. ad Theophilum scripsit. *Vox Beatitudinis tua in toto orbe personuit*, datis nempè Sinodicis literis, & subdit. *Ex dispensatione Dei factum puto, vt eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, & nostrā dum ignoras, sententiam roborares.* Cum ergo Origenis errores, ex mala Ruffini interpretatione ante Anastasium laterent; quid culpabile Siricius omiserit non apparet, & communicatorias literas Ruffino presbytero de more concedens, dum Ruffinus optimè apud omnes ante vulgatum Periarchion Romæ audiret, crimen nō videtur vocandum. Quòd autem minus æquì animi in sanctum Paulinum Nolanum Siriciū Pōtificem fuisse, Cardinalis Baronius reputauerit, ex eiusdē Paulini Epistola hausit 1. ad Sulpicium Seuerum, in qua dolens, dum Romę fuit *Zelotyporum incendia clericorum*, addit. *Sed plenius indicare potuerunt conserui nostri pueri tui, quantum nobis gratia Dominica detrimētum faciat Vrbici Papa superba discretio.* Infensum ex hoc Siricium Paulino deducit Baronius, & causas minoris extimationis venatur: vel quòd Pontifex Vrbicus, seu Romanus inter suos clericos computare illum noluerit, vel auersatus fuerit, quia repentè ex laico Paulinus vir Consularis, & Senatorius in Hispania presbyter, quamuis coactus, euaserit. Sed facile potuit ex eodem penu clericorum, & curiæ Paulinus criminari apud Siricium, & inuidiam in eum conflare, ut in Hieronymum, quòd iam Monachus contra laxioris vitæ clericos declamaret. Sed verè etiam fatendū est, Paulinum ex humana ratione optimum non fuisse hominum, & eorundem morum extimatorem, dum Siricium superbæ discretionis insimulat, quem Hieronymus nimiæ simplicitatis, & innatæ bonitatis quodammodo coarguit; & quamuis sāctitate morū Paulinus polleret, minus acris iudicij reputari potest, dum de vnoquoq. bonum præsumens, quemadmodum etiam Siricius, etiam Rufinum ex Palestina cum pace, & amplexibus Hieronymi discedentem magni fecerit, Vigilantium in longo Hispaniarum itinere non agnoscēs laudauerit, & Melaniam Origenistarum errorum antesignanam sanctam dixerit, & plurimis laudibus cumulauerit, vt animaduertit etiam Baronius ad annum 397. nu. 111. Cum ergo hæc sanctitati Paulini non detraxerint, ex eodem prorsus capite, Siricius in pluribus Vetustis martyrologijs vti sanctus veneratus; non videtur à sanctitate excidisse, quem etiam de dolo excusat Baronius, & de zelo in hæreses laudat liber Pontificalis. *Hic constitutum fecit de omni Ecclesia, & contra omnes hæreses, & dispersit per vniuersum mundum, ac per omnes prouincias, vt in omni archiuio Ecclesiæ conseruaretur ob oppugnationem contra omnes hęreses.* & Albo, seu Abbo Floriacensis in eius breuissimo elogio. *Qui etiam exosos habuit omnes hæreticos, maximè Manichæos.* Dolendum quidem est diuturnioris vitæ Pontificis acta plurimùm perijsse, dum tanta aduersus hæreticos gessisse constat: pugnauit cōtra Manichæos, Priscillianistas in pluribus cū Manichæis sentientes, & cū omnes radicitùs Romæ præsertim euellere non posset, legē à Theodosio impetrauit, vt sæcularibus pœnis tollerētur, qui arma spiritualia deludebāt, vt etiam coniectatur Baronius anno 389. nu. 63. Contra Flauianum sedis Antiochenæ minus legiptimum occupatorem, & Synodo inobediētem, pugnauit etiam iteratò

ad Imperatorem datis literis, & Capuanam ob id Synodum indixit, vt eodem tempore etiam Bonosum Macedoniæ Episcopum, in Beatissimam Virginem iniuriã reprimeret. Iouianũ Epicurum Christianorũ præterea damnauit, & pro eradicandis gentilitatis reliquiis desudasse par est credere, tùm impetratis aduersus eos sæcularibus pœnis à Theodosio, tùm in Idolorum fanis Romæ destruendis, quemadmodum eo sedente factum esse Prosper in Chronico, & D. Augustinus testantur. Nec morum emendationem neglexit, & continentiam Monachorum, & clericorum, vt ex epistolis D.Hieronymi patet, in plurimis etiam Romæ infirmatam, restituere laborauit. Meminit Innocentius primus ad Exuperium Episcopum Tolosanum cap.3. Siriciani decreti, dum continentiam sacerdotum, & leuitarum iterum inculcat, *iuxta beata recordationis Viri Siriaci Episcopi monita*. Zacharias primus etiam, qui sedere cœpit anno 741. in epist. ad Pipinum, & Episcopos Francorum cap.26. decretum adducens contra incontinẽtiam Monachorum, & Monacharum, ex codice Siricij his verbis vtitur. *In libro decretorum Beati Siricij Papæ continetur*. Et licet sanctitatis titulum, quo in his verbis ornatur, officium, non mores respicere aliquis obiicere posset, meminisse tamen illum oportet, in tanto actorum eius penes coæuos scriptores silentio, quanta optimæ vitæ extimatione Siricius Pontifex fuerit, & quam digno sanctitatis testimonio ornetur in epistola Valẽtiniani Imperatoris ad Pinianum Præfectum, ab ipso met Baronio relata ad annũ 385. n.6. cũ, optimus sacerdos in ipso statim limine, ita dicatur. *Populum Vrbis æternæ gaudere concordia, & optimum eligere Sacerdotem, populi Romani esse credimus instituti, & nostris gratulamur aduenisse temporibus*. Hæc de Siricij electione dicta esse nemo inficiabitur, & ex sequentibus conuincitur. *Et proinde quoniam Religiosum Siricium Antistitem sanctitatis, sic præesse Sacerdotio voluerunt, vt Vrsinum improbum acclamationibus violarent*. Plures ad Pontificatum aspirantes cohibitos esse videtur elici ex epistola eadem, non modo Vrsino, seu Vrsicino schismatico iterum improbato, sed & aliis explosis vnica populi acclamatione, quam tanti fecit Valentinianus, vt magnum inde innocentiæ, & probitatis in Siricio captauerit argumentum. *Si quidem*, addit, *magnum innocentiæ, & probitatis exemplum est, in vna acclamatione, & ipsum eligi, & ceteros improbari*. Quanti verò faciendum sit Valentiniani, non amplius pueri, nec ab Ariana Iustina matre per inuia ducti testimonium, ab Ambrosio in eius funere dictæ laudes, & declamatæ virtutes suadere profectò debent, quas Baronius idẽ annotauit ad annum 392. num vij. Ne quis verò Valentiniani epistolam tanquam suppositiam reijciat, quòd Siricius Pontifex dictus fuerit pridie Idus Ianuarij, epistola verò tam serò data sit vi. cal. Martij, animaduertat responsiuam esse ad Pinianum Præfectum, qui electionem Siricij Imperatori absenti nunciauerat. Vnde repetitas laudes, vel à Piniano scriptas, vel ab aliis Valentiniano relatas hic potest agnoscere, ex multiplici fonte promanare. Quòd verò nec illis põdus aliquod sua auctoritate addiderit eruditissimus Cardinalis Baronius, neq. in asserẽda propalã Siricij sanctitate procliuis fuerit, & potius iram Dei super eius in hæresi Origenistarũ conniuentiã annotauerit, accidere facilè potuit, quòd nostra ætate inuenta plura Vetustioris martyrologij exẽpla nõ viderit, nec satis esse, Bedæ, ac martyrologium ms. S.Cyriaci ad astruendam Siricij sanctitatem, & ad conniuentiæ illius maculã diluendam reputauerit, quam non dolosam, sed tamen dignã, quæ à Deo celeri morte castigaretur, existimauit. Ita me sentire suasit, vir summus quòd anno 367. nu.5. in Liberij sanctitate demõstranda, non aliis auctoribus vsus sit, quam eiusdem Bedæ, & Vuandelberti martyrol., nec aliis argumẽtis, quam dignis titulis, quibus post abstersam maculam Arianæ ad tempus com-

munionis

munionis à sanctis Patribus, Ambrosio præsertim ornatum viderit, nempe sanctæ, ac beatæ memoriæ, beati, ac beatissimi viri. Qui quidem digni, ac honorifici tituli, (euanida illius conniuentiæ nube, quam vir perspicacissimus agnouit,) neque in Siricio desiderantur. In Domino obdormiuisse scripsit D. Hieronymus nonnihil in eum commotus, vt fatetur Baronius ad annum 390. nu. 58. Beatæ memoriæ vir nũcupatur ab Innocẽtio I. post quadrienniũ ipsius Siricij, & Anastasij in Romana sede successore, & à Zaccharia ad Pipinum B. Siricius. Optimus sacerdos, Antistes sanctitatis, magnum innocentiæ, & probitatis exemplum in acclamatione dicitur apud Valentinianum. Ab Ambrosio, & Mediolanensi Synodo pastorali vigilãtia laudatus, dignus prædicatur, quem oues Domini audiant, & sequantur, vt sparsim in hac Exercitatione prætulimus, & in infra adducendo epitaphio clauduntur. Gauisus autem sum plurimum, dum Bollandum, & Henschenium Ecclesiasticæ Historiæ peritissimos, ac eruditissimos vidi in prætermissis diei 22. Februarii de Siricij sanctitate fuisse sollicitos, quamquam de eius cultu, & veneratione acta, & reliquorum martyrologiorum testimonia referenda distulerint in diem 26. Nouembris. Non enim interim mss. aliqua adducere prætermiſtunt, quæ Siricij sanctitatem confirment, & quæ hic transferre non grauabor. In primis ms. Martyrologium illud producunt Monasterij S. Cyriaci de vrbe, quo summus vir Baronius, tam frequenter vsus est, & in quo scriptum esse testãtur. *V. Cal. Decembris. Romæ S. Sirici Episcopi, & Saturnini.* Rabanum, non dum fortasse vulgatum, Baronius etiam non vidit, penes quem vi. kal. Decembris in martyrol. signatur. *Romæ depositio Sirici Episcopi, & Saturnini*, neq. vidit Molani additiones ad Vsuardum, neque Florarium Sanctorum, neque Auctarium Greueni. Sunt Martyrologia, quæ ad diem viij. kal. Martias memoriam S. Siricij recolunt, occasione fortasse S. Sirici martyris etiam illa die in codicibus nostris memorati, sed quæ tamen in tanto Pontifice famam sanctitatis confirment; Ita Calendarium antiquum S. Maximi Treuerensis apud eosdem Bollandum, & Henschenium exhibet *VIII. Cal. Martii Natal. S. Ciricij Papæ*, ità Martyrologium Germanicum Canisij. Vberiùs tamen eius sanctitatem astruunt vetusta, & optimæ fidei martyrologia ad diem 26. Nouembris, ab iisdem eruditis scriptoribus adducta. In primis fauet Hieronymianum, seu Romanum à nobis Vetustissimũ Antuerpiense vocatum, & iam in Notationibus productum, Richenouiense, quod huius diei tabulas ita auspicatur *VI. Kal. Decembris. Romæ depositio Sirici Episcopi*. Eadem confirmat ms. Aquisgranense, in quo pro Siricio scriptum habetur *Cyricius*, & Tornacense S. Martini, in quo additur, *& Martyris* titulus. Alios etiam codices mss. Bedæ nomine ornatos subijciunt, qui hac eadem die Episcopũ Siricium Romæ consignent. Sunt & alij mss. libri, qui licet dignitatem sileant hac tamen ipsa die in eiusdem sanctitatem conspirant, vt mss. Leodiensia sancti Laurentij, & S. Lamberti apud eosdem Bollandum, & Henschenium. His addimus binos Lucenses codices, & martyrol. Corbeiense, tam in schedijs nostris, quam apud Dacherium editum. Nec silebimus Petrum de Natalibus lib. xi. c. 3. qui de tempore sedis cum pluribus conueniens, sedisse nempe Siricium annos xv. mense xi. dies xxv. dũ omnia fere de vita eius ex libro Pontificali excerpit, non in cœmeterio Priscillæ conditum refert, sed S. Pontificis gesta claudens, ita inquit. *Dormiuit cum patribus suis, & sepultus est ad Sanctum Petrum plenus sanctitate.* Ante Petrum de Natalibus Ordericus Vitalis, qui, vt alibi diximus, senex anno 1141. ex veteribus historicis accepisse profitetur, nonmodo negligentiæ Siriciũ nõ insimulat, sed annos xv. eiusdẽ sedis enumerãs eũ (laudat) *quia circa gregem Domini valdè sollicitus fuit*. Et Luitprandus adhuc vetustior, aut

quis

quis quis sub eius nomine latet, Siricium *Sanctæ memoriæ Papam* vocauit. Variãt in nomine codices adducti ab alijs tã editis,quã mss.dum alij,Siritium,vt apud D. Hieronymũ, & in editione Conciliorũ prostat; alij Cyriciũ, & Cyricũ, vt in calendario Treuirensi,& mſ. Aquisgranensi iam adductis: alij Sericum, vt Prosper in editione Scaligeri: alij Sinisiũ,vt apud Optatum Mileuitanum lib. 2. contra Parmenianum. Sed Siricium omninò dicendum Valentiniani epistola docet, & vetus inscriptio in Ecclesia S.Pudentianæ à Panuino de septem Vrbis Ecclesijs & à Baronio relata ex vetusto lapide. *Saluo Siricio Episcopo Ecclesiæ Sanctæ:* & in alia ad cœmeterium Priscillæ, vbi S.Pontifex memorias martyrum restituisse dignoscitur. In App. Antiq. Inscr. p.1172.nu.7.

Siricius pia nunc persoluit munera Sanctis,
Gratia quo maior sit bona martyribus.
Omnipotens Deus hunc conseruet tempore multo,
Mœnia sanctorum, qui noua restituit.

Ridendus, qui Vrsinum in Prosperi chronico schismaticum improbatum reposuit, sicuti apud Hermannum Contractum in editione Basiliensi. Maius negociũ facit, quod martyr in aliquibus libris consignetur. Depositionis nomen, quo vtuntur M.Vetustissimum, Rabanus, & alii magis confessoribus proprium, quam martyribus,confessorem innuunt, sicuti ex D etiam Hieronymo educitur.Id propalam docet Petrus de Natalibus, & ratio temporum suadet, silentibus sub Arcadio, & Honorio Romæ persecutionum procellis. Attamen martyris titulum addunt Greuenus in Auctario ad Vsuardum,non sine mendo, vt putant viri docti Bollandus, & Henschennius penes quos tamen Martyrol. S. Martini Tornacensis recolit *Romæ natale SS.Sirici Episcopi,& martyris;* dumq. codices nostri, ac M.Corbeiense Siriciũ Episcopum Romę cum Saturnino sine alia additione consignant,ex vsitata in iisdẽ codicibus martyres producendi formula,ambos martyres asserere viderentur; subijt proinde hic dubitare, an Siricius Pontifex simplici animo præditus, & qui ex bonitate animi sui reliquos metiebatur, vt affirmat S. Hieronymus,potuerit re vera Pontificatui (vt recẽtiùs S.Cœlestinus) renunciare, & cœtui vndecim millium virginum cum S.Vrsula sociatum martyris palmam cũ ijsdem adipisci. Non me latet viros doctos existimare Acta SS.Virginum illarũ, ex hoc præcipuè capite de ignoto Romano Pontifice, castigatione indigere, sed interim negari nequit,Cyriacum Episcopum Romanum in sacro eorundem martyrum choro à pluribus esse numeratum. Verùm quia longioris indaginis historia SS. Virginum esset,pluraq; excutienda venirent, si quis harum rerum curiosus extiterit consulat Baronium in Notationibus ad diem 21. Octobris, & ad annum 383. & Colonienses huius rei scriptores Hermannum Fleien apud Lippelou &c. Petrum Merſæum Cratepolium in Hist. Episcoporum Coloniensium, & nuper Crombach in Vrsula vindicata. Ex his aliqui nonnullos Episcopos sanctas virgines comitantes admittunt; Cyriacum omnes ferè negant vniuersalis Ecclesiæ Pontificem, sed ex Romani Pontificis aliquem fuisse suffraganeum. De Tempore triumphantis virginei cœtus variant scriptores. In postremis Damasi annis ante Siricium reposuit Cardinalis Baronius anno scilicet 383. Alij sub Attila Hunnorum rege earum certamen suscipiunt,ab anno scilicet 450. ad 455. ac proinde incerto omnino tẽpore,Cirycium, siue potius Cyriacum Pontificem fuisse, qui cũ sacro, & virgineo martyrum choro palmam acceperit, narratur, in reuelationibus S.Elisabeth virginis Sconaugiensis lib.4. ex inscriptionibus inuentis anno 1156. pag. mihi 140. Hæc autem inscriptio itã ibidẽ adnotatur *S. Cyriacus Papa Romanus, qui cum gaudio suscepit sanctas virgines, & cum eis Coloniam reuersus martyrium*

martyrium suscepit. Transmissi fuerant tituli à G. Abbate Tuiciensi ad sanctam virginem, vt orationibus impetraret à Deo, vtrum eis *credendum esset, an non*: *habebat quippe suspitionem de inuentoribus Sanctorum corporum: ne forte lucrandi causa Titulos illos dolosè conscribi fecissent*. Reuelatum autem sibi esse inter cætera S. Virgo refert, Cyriacum ex Brittania nobili prosapia oriundum Apostolicam cathedram tenuisse per annum integrum, & vndecim hebdomadas, cum virgineus chorus Romam ingressus est, illumq. in serie Romanorum Pontificum fuisse, addit, decimũ nonum; cum vero Cyriacũ reclamantibus clericis ex diuina visione Episcopatui renunciauisse, & antequã Roma exiret successor illi Anterus datũ esse dicatur, ac cum sanctis virginibus paulo post Coloniam profectus martyrium fecisse, cumq; sancta Elizabeth in cathalogo Romanorum Pontificum illum quæsierit, & non inuenerit, sibi reuelatum subdit, *id ex indignatione Cleri accidisse, pro eo quod in ordine dignitatis suæ vsq. ad finem permanere noluisset*. Nec fuisse agonem completum sub Attila Rege Hunnorum, sed ante illum multorum annorum spacio, additur, nimirum sub Iulio Principe Hunnorũ, impulsoribus Maximo, & Aphricano Romanis proceribus, idq. in odium Christianæ fidei, metuẽtibus illis, ne per sacrũ cœtum multũ Christiana religio augeretur. Non me quidẽ latet S. Elisabethæ reuelationes omnibus nõ probari, & hanc narrationem aliqua minus probabilia continentem, ac suspicari posse, alijs reuelationibus superadditam fuisse. Sed quidquid de illa sit, apertum est, Cyriacum ibi memoratum, cum Siricio Pontifice, neque proprio, aut successoris nomine (nisi fortè quis pro Antero Anastasium legendum esse contendat) neq; sedis, aut certaminis tempore, congruere, vt asserto illius martyrio ea possint accomodari. Quapropter his relictis, cum constanter Siricij obitus à pluribus auctoribus non in vj. cal. Decẽbris, sed in viij. cal. Martij recenseatur, sepultusq. dicatur in cœmeterio Priscillæ, vel vt Petrus de Natalibus refert ad D. Petrum; dubitare liceret memoriã hic recoli translationis à cœmeterio ad Basilicam Apostoli, nisi quis ex Saturnino socio martyre, alium voluerit Siricium Episcopum esse Romę coronatum, alterius quidẽ vrbis non Romanæ præsulem quemadmodum de Alexãdro ignotæ cathedræ Episcopo, Romæ hoc ipso die uenerato expresse docet Ado. Cũ autem esse possit, vt S. Siricius confessor sepultus in cœmeterio Priscillæ socium in loco sepulcri, & die celebritatis habuerit Saturninum martyrem, nihil vetaret vtrumq. eodẽ die recoli, alterũ confessorẽ, vt in pluribus codicibus depositionis nomen suadet, alterũ martyrẽ. Cęmeteriũ Saturnini certè pars erat Cęmeterij Priscillæ, & facile est Siriciũ in hoc cœmeterio, à Damaso antecessore restituto, fuisse sepultũ, vt infra de Saturnino cõstat die 29. Sũt etiã qui pro S. Siricio hac ipsa die S. Linũ S. Petri successorẽ recolant, vt Ado ipse, & Bellinus de Padua, sed plures cũ Martyrologio Romano nono cal. Octob. Linum exhibẽt. Cæterùm cum adducti plurimi codices S. Siricium Romæ Episcopum hac die in albo sanctorum referant, nihil immutandum putaui. Abstersa enim conniuentiæ macula nõ statim repressæ hæresis Origenianæ, non propalam, sed per falsam interpretationem Ruffini callidè Romam inuectæ, reliqua omnia obiecta facile diluuntur. Quam verò Siricius in conuellendis hæresibus incubuerit, pręter superius adductos testes, Diuum Ambrosium, qui malis blandiri nesciebat, cum alijs Liguriæ Episcopis proferre libet. Is acceptis, catholico zelo refertis Siricij epistolis de damnatione Iouiani, & sociorum epist. 80. ita ex Synodo cum suffraganeis suis rescripsit Siricio ep. 81. lib. x. *Recognouimus literis sanctitatis tuæ boni pastoris excubias, qui fideliter commissam tibi ianuam serues, & pia solicitudine Christi ouile custodias, dignũ quem oues Domini audiant, & sequãtur*. Alias verò D. Ambrosio

brosio ad Siricium scriptas epistolas responsiuas, quas adducit Ludouicus Iacob S.Carolo in Bibliotheca Pôtificia nô profero, aut enim Siricio Pôtifici scripta nô sunt, vel eidê adhuc Leuitæ, aut Lectori, amoris quidê plenas non laudis, & in editione Parisina 1549. sub numero nô 7. & 21. sed 49. & 54. Addere hic autem pro coronide libet Sirieij epitaphium ex Appendice Antiq. inscript. pag. 1171. nu. 16. olim positum in cœmeterio Priscillæ, quoniam ex eo, non modo virtutes tanti Pontificis, sed sedis tempus annorum XV. omnino clarescunt.

Liberium Lector, mox & Leuita secutus
Post Damasum clarus totos quos vixit in annos,
Fonte sacro magnus meruit sedere sacerdos.
Cunctis vt populis pacem tunc solidam daret,
Hic pius hic iustus felicia tempora fecit.
Defensor magnus multos vt nobiles ausus
Regi subtraheret Ecclesiæ aula defendens
Misericors largus meruit per sæcula nomen.
Ter quinos populum, qui rexit in annos amore
Nunc requiem sentit cælestia regna potitus.

His auctoribus, his rationibus, & coniecturis suffultus, benè de Siricio Pontifice sentire, ita illectus sum, vt omne sanctitatis eius iudicium sanctæ, cui præfuit Ecclesiæ, omnino relinquendum esse non ignorem.

V. Kal. Decembris.

IN Nicomedia Marcelli. Petri. Nomeri. Sereni. Melisi. Victorini. In Italia Ciuitate Bononia Agricole, & Vitalis. In Mediolano Lucæ. Andreæ. Iohannis. Seueri, Eufemiæ.

NOVEMBRIS 27.

NIcomedienses martyres duos numerat hac die Maurolycius, Petrum nempe, & Serenam, qui in libris nostris secundus, & quartus in ordine sunt eorum, qui sub Primicerio Marcello in libris nostris, & Corbeiensi producuntur. Ex Beda tamê, & alijs mss. quinque numerat Galesinius nempe Marcellum, Petrum, Numerium, Hierenam, & Melosum: id que etiam iuxta recentionem M. Vetuitissimi Anerpiensis, in quo Victorinus alterius classis, & incerti loci ita discernitur. *V. Kal. Decembris. Nicomediæ Marcelli, Petri, Numeri, Herenæ, Molosiæ, & alibi Victorini. In Italia ciuitate Bononiæ Agricolæ, & Vitalis. Mediolano Lucæ, Andreæ, Ioannis, Seueri, & Euphemiæ.* Serenum non Herenam, & Melusium non Molosiam cum libris nostris habet. Martyrol. Corbeiense, in quo pariter Victorinus ab alijs Nicomediensibus non disiungitur. *V. Kal. Dec. In Nicomedia Marcelli, Petri, Numeri, Sereni, Melisi, Victorini. In Italia ciuitate Bononia Agricolæ, & Vitalis, Magnili, Iulij. In Mediolano Lucæ, Andreæ, Ioannis, Seueri, Euphemiæ. In ciuitate Regiensi S. Maximi Episcopi.* Ex Nicomediensibus martyribus quinque tãtùm numerat Rabanus, Victorinum præteriens, alibi non Nicomediæ passum *V. Cal. In Nicomedia Natale*

tale Marcelli, Petri, Numeri, Hierene; & Melosa.

In Italia. Gallicus scriba in M.Corbeiensi non Italiæ,sed Galliæ clarissimos in Italia martyres Agricolam, & Vitalē asserit, visus opportunitate cognominis vrbis Bononiæ in Gallia Belgica in Ora Picardiæ. Aruernis saltem eos tribuisset, vbi præsidente in Episcopali cathedra Namatio,translatæ fuerunt eorū reliquiæ à D. Ambrosio impetratæ, & eorundem nomini cathedralis Ecclesia dicata est,vt ex Gregorio Turonensi deducit Saussayus in supplemento pridie non. Nouembris, qua die translationem etiam nunc recoli testatur. Verùm cum neque vrbis nomen, neq. dies venerationis congruant, minus appositè traductum Italicæ Bononiæ nomen ad Gallicam Bononiam dicendum est. Sanctorū Vitalis, & Agricolæ martyrium melleo stylo D.Ambrosius in exhortatione ad virgines descripsit, & multiplici pœnarum genere cruciatorum martyrum corpora,cū inuenisset Bononię Italicę quiescentia, extulit, & cum clauis, crucis signo,ac beato sanguine,sub sacris illius vrbis altaribus locauit, vti etiam confirmat Paulinus in vita Ambrosij. Romanū Martyrol. die 4. Nouembris eorum memoriam veneratur,vbi Baronius,Vsuardum, & recentiores adducit in testes. Sed die illa Vsuardus saltem vetustioris editionis nō meminit,ex Bellino de Padua potius Molanus ea addit, quæ Vsuardus refert hoc ipso die v. Kal. Decēbr. quando etiam Ado, Vitalis, & Agricolæ natalem cum Vvandelberto recolit. Videnda quæ diximus ad diem 3. Nonas Nouembris, & aliqua apud Ferrarium die 4.Nouembris. Nullibi tamen socios Mannilium, & Iulium à M. Corbeiensi memoratos video SS.Vitali,& Agricolæ iunctos, neq. etiam in alijs editis martyrologijs indicatos.

Mediolano. Translationem reliquiarum SS.Andreæ Apost. Lucæ,& Ioannis in Vrbe Aquileinsi venerari vidimus ad diem 3. Septembris, quando etiam Euphemia memoratur. An Aquileiam, & Mediolanum eadem sacra Lypsana diuersis diebus transferri contigerit, non est, qui mihi indicet. Nullus ex his martyribus Apostolico titulo insignitur, vt alij fortasse martyres sint ab Apostolis diuersi. De his quidem apud sacræ historię Mediolanensis scriptores nihil adnotatum succurrit.

IIII. Kal. Decembris.

IN Syria Tropomi. Theodoli. Expicasi. Cuceri. Saturnini. Eusebij. & Iulij.

NOVEMBRIS 28.

QVos vnico choro includit sacros pugiles martyrol. nostrum,in duos seiungit vetustissimum Antuerpiense. *IIII. Kal. Decembris. In Oriente natalis Trofimi, Theodori, & Pegasi, Eucheri, & alibi Eusebi, & Iulij.* Quatuor primos in Oriente veneratos, pressius cum libris nostris Syriæ tribuit, binis etiam additis incerti loci martyribus, hoc ordine Martyrologiū Corbeiense. *IV. Kal. Decemb. In Syria Trophimi, Theodoli, Expectati. Euchery, Eusebij, Iulij.* In Menologio Canisij die 23. Iulij; Trophimi, Theophili, ac sociorum certamen sub Diocletiano refertur, sed neque locus agonis signatur,neq. Theodolus,sed Theophilus dicitur, qui secundo loco producitur. Sicuti ergo eosdem esse nō difficile affirmarem, ita de illis nihil alibi

Mmmmmm me

me inueniſſe fateor. Kalendarium enim Hieronymianum Lucenſe perantiquum, quod aliquos ſaltem Vetuſtioris martyrologij cælites proferre aſſolet, nihil aliud habet niſi. *IV. kal. Calixti*. Rabanus tamen excepto Saturnino, codicibus noſtris conſonat. *IV. Cal. in Syria Thophimi, Theodoli, Expicaſi, Euieri, Euſebij, Iulij*.

III. Kal. Decembris.

ROmæ Araſonis. Saturnini. Criſanti. & Dariæ. Mauri, & aliorum lxxij. *In Ciuitate Nametis Sancti Saturnini Epiſcopi, & martyris*.

NOVEMBRIS 29.

ARaſonis nomen, quod à M. Vetuſtiſsimo exulat, ſuſpicionem mouet, ne cœmeterij, ſeu loci, vbi Saturninus ſepultus, ſit potius quam martyris vocabulum. Ita fragmentum Vetuſtiſsimi M. apud Bucherium dubiū auget, dum retinet. *III. kal. Decembris. Saturnini in Traſonis*, cœmeterio inquā, vt de more illius vetuſti monumenti ſupplendum eſt. Sanctum Saturninum, & Siſinniū martyres à S. Thraſone in prædio ſuo via Salaria III. Kal. Decembris ſepultos cum ſancto coadiutore Ioanne presbytero, docent eorūdem ſanctorum martyrum Acta, in geſtis S. Marcelli inſerta apud Surium T. 1. vbi de Saturnino ſene, & Siſinnio diacono, poſt varias illis inflictas ærumnas, ex equuleo pendentibus capitalem ſententiam nunciatā eſſe legitur. *Et depoſiti de Equuleo deducti sūt in viam Nomentanam milliario ſecundo ab vrbe, & ibi capite truncati ſunt. Eorum autem corpora collegit Thraſon cum Ioanne presbytero, & ſepeliuit in prædio ſuo via Salaria III. Calend. Decembr.* Seiunctim vero Saturninū à Siſinnio ſepulcrū habuiſſe docent carmina, quæ Damaſus ad eius tumulum inſculpi fecit, & quæ apud Gruterum habentur in Append. ad antiquas Inſcript. Cencius camerarius teſtis eſt in libro de Cēſibus cœmeterij Traſonis ad ſanctum Saturninum nūcupari conſueuiſſe, quinimò ibi excitatam Eccleſiam D. Saturnini vocatam ex Bibliothecario habemus, qui Felicē quartū refert, incēdio abſumptam reſtituiſſe. Traſonis cœmeterium in partem cœmeterij Priſcillæ computatum obſeruat Aringhius lib. 4. cap. 33. Romæ ſubterr. atq; in eo ſanctum martyrem Thraſonem ſepultum fuiſſe arbitratur. Cum vero ſancti huius martyris memoriam recolat M. Romanum III. Idus Decembris, qua die pariter in Vetuſtiori M. noſtro memoratur, hic reſtituendus videretur non modo pro Ariſone Thraſon, ſed etiam legendum *Roma ad Traſonem Saturnini*. Retinet Traſonis nomen, vt diximus M. Antuerpienſe, videlicet. *III. kal. Decēb. Roma Saturnini, Chriſanti, Mari, Daria, & aliorum lx. In Spanis ciuitate Toloſa natalis S. Saturnini Epiſcopi*. Nec ab eo valdè diſſentit M. Corbeienſe. *III. Cal. Decembris. Roma Aroſonis, Saturnini, Chryſanthi, Dariæ, Mauri, & aliorum lxxij. In Gallia ciuitate Tholoſa natalis Saturnini Epiſcopi, & martyris*. De Saturnino meminit hac die Romanum M. Beda, Vſuardus, Ado, ac recentiores. Item Sacramentarium S. Gregorij hoc ipſo die, & Vetus Fronti Calendarium, cum peruetuſto Hieronymiano Canonicorum Lucenſium infra adducendo.

Chryſanthi. Communis quidem agonis ciuitas, & ſepulcri locus, tempus, ac martyrij genus Chryſanthum, & Dariā cum aliis Saturnino iungunt. De ſanctis coniugibus egimus ad diem 12. Auguſti,

vbi

vbi aliqua de varijs eorũdem celebritati dicatis diebus adnotauimus. Romanũ Martyrol. de his agit die 25. Octobris, ad quem diem in martyrologijs mss. adductis nihil de SS. Chrysantho, & Daria annotatur, sicuti neque apud Rabanum, aliaq. ædita Martyrologia, quæ adducit Menardus in Notis ad sacramentarium p.187. quo tamẽ loco III. Kal. Decemb. ad S. Saturnini memoriam in codice Remensi addi testatur Chrysanthum: sicuti in martyrol. ms. Bibliothecæ Corbeiensis, alio ab eo, quod nuper edidit Dacherius, scriptum esse: *Ipso die Romæ natale sanctorum Chrysanti, & Dariæ virginis*, quæ verba etiam producit ex Adone, manuscripto nempe aliquo: cum titulus virginis nequaquam Dariæ tribuatur in Appendice Adonis apud Mosandrum, vel Rosuueydum his verbis, *Item Romæ Arasonis, Saturnini, Crysanthi, Mauri, & aliorum lxxij*. Virginem etiam nuncupatam in Calendario codicis Ratoldi Abbatis refert idem Menardus. *Romæ passio S. Saturnini, Crisanti, Dariæ Virginis*, & in paruo martyrolog. ms. ad calcem codicis Remensis. *III. Cal. Decembris. Namnetis ciuitate natale Sanctorum Saturnini Crisanti, Eulaliæ, Dariæ*. Absq; titulo Virginitatis pariter in Vetusto calend. Hieronymiano Lucensi ita legitur. *III. Kal. Natale Sãcti Saturnini. Vigilia S. Andreæ. & S. Dariç, & Chrysanthi*. Maurum, & Papiam milites ex prodigio S. Saturnini, tripodem æreum verbo soluentis, nomen Christo dedisse, nec multò post martyrio coronatos refert Ado hoc ipso die iij. Kal. Decembris. Cur vero Papias hic non memoretur, fortè ex diuerso passionis die accidere potuit, vel etiam quia alius Maurus fuerit. Vuandelbertus non nisi Maurũ ad hãc diẽ ita producit. *Tertiam Saturnine tibi, Mauroq. dicamus*, cũ Chrysanthi, & Dariæ meminerit III. Idus Octobris. Menologium Canisij cum Sanctis Iasone, & Claudio, Maurum etiam fratrem veneratur die 19. Martij, & rursus cum Iasone fratre, & alijs die 17. Octobris: quo die in Menologio Basilij Chrysanthi, & Dariæ Phisophæ virginis, & vxoris Chrysanthi elogium texitur. Seiunctim ab alijs S. Maurum in cœmeterio Hilariæ via Salaria sepultum fuisse habetur ex inscriptione S. Damasi, quæ apud Baronium To.4. ad annũ 384. & alibi legitur. Cum vero in carminibus illis S. Maurus puer nuncupetur, aliũ à Mauro milite, cuius Ado meminit, fuisse suspicari licet. Itam quidem S. Damasus suadet, dum S. Maurum vocat in fine inscriptionis in Appendice antiqu. inscript. pag. 1172. n. 1.

Insontẽ puerum, cui pœna nulla delicti.

quem Hilariæ filiũ agnoscere debemus, non militem adstantem Saturnino, & Sisinnio, pro fide certantibus, vt describit Ado. Anonymos sexaginta tantùm superaddit socios M. Antuerpiense. Septuaginta numerantur die 12. Augusti, sed septuaginta duo, tam in libris nostris & Martyrol. Corbeiensi, quam in Appẽdice Adonis, sine nomine socij Chrysanthi, Mauri, & Dariæ recolunrur. An hi ex militum numero fuerint, qui ad martyrium Chrysanthi, cum Claudio Tribuno, eiusq. familia Christo nomen dederint, an verò ex pluribus vtriusq. sexus, qui solemnem eorundem martyrum diem via Salaria in specu quodam propinquo celebrantes, obstructo speluncæ aditu, & demissa superius terra Numeriani Imperatoris iussu, in ipsa diuinorum mysteriorum communione martyrij coronam summo cum gaudio perceperint, incertus hæreo; cum militum numerus in Actis ex Metaphraste apud Surium T.x. non exprimatur, & aliorum eodem die festo SS. Chrysanthi, & Dariæ coronatorum, numerus videatur exvberare; dicitur enim virorum, fœminarum, & puerorum multitudo incredibilis. Milites fuisse existimarem, quia in ijsdem Actis apud Petrum de Nat. lib.9. c.105. septuaginta fuisse narratur, & ingens martyrum suffocatorum numerus apud eundem recolitur Cal. Decembris lib.1. c.12. qua diç Ado etiam hos à se-

ptuaginta millibus distinguens, Sanctorum Chrysanthi, & Dariæ historiā percurrit, & in multitudine illa Diodorum præsbyterum, Marianum diaconum, & plures clericos agnoscit. Petrus idem de Natalibus Calendas Decembris non diem agonis SS. coniugum fuisse docet, sed dedicationis memoriæ illorum in crypta.

Saturnini Episcopi. De sancto Saturnino Episcopo Tolosate, ac multarum gentium Apostolo latè agit Saussayus ad hanc diem in M. Gallicano. Toleti etiam in Hispania ad biennium fuisse Episcopum idem Saussayus affirmat; vnde non male M. Antuerpiense Hispaniæ illum venerari docuisset, si pro Tolosa Toletum restitueretur. Obscurius mihi est, quòd in libris nostris Nannetis, seu Nametis eiusdem natalis ascribatur, sicuti etiam apud Rabanum hac ipsa die prostat *Nannetis Saturnini Episcopi, & martyris*. Vidit etiam Menardus loco superius adducto in Rabano difficultatē, nec aliter soluit, nisi mutilum ibi martyrologium illud, & post vocem Nanneti interserendum esse putadit nomen alicuius sancti, qui ad hanc Armoricæ regionis ciuitatem pertineat. Sed nullibi mihi comparet supplēdum beati nomen, qui hoc die Nanneti recolatur. Videant sacræ Galliæ scriptores ex quibus hoc additamentum profluxit, & nodum etiā circa martyrij tempus in Saturnino pluribus ambagibus inuolutum soluant. Præsertim in Petro de Natalibus lib. 1. cap. v., qui S. Saturninum à discipulis Apostolorum ordinatum docet, & passum tempore Decij, quod docet etiam Gregorius Turonensis. Rem in suspenso relinquunt Sammarthani, qui scriptores hinc inde congerunt in Saturnino primo Episcopo Tolosano.

II. Kal. Decembris.

IN Prouintia Agagiæ Ciuitate Patras natalis S. Andreæ Apostoli. In Nicomedia Sanctorum Carinonis. Tyrionis. Et in Antiochia Dōnini. Merocli. In Mediolano Sancti Ambrosij Episcopi, & de perceptione Baptismi. Romæ Sancti Castori, & Euprepetis, & Saturnini. Crisanti. Mauri. Centuli. Theodoli, & Ianuarij.

NOVEMBRIS 30.

ANtiquarius codicū nostrorum, quemadmodum pro Caio Gagiū ferè semper reposuit, ita hic pro Achaia Aghagiam Prouinciā scripsit, non minus mēdosè, quam Achiæ, vt retinet hoc pacto M. Antuerpiense. *Pridie Kal. Decembr. In Achia ciuitate Patras natalis S. Andreę Apostoli. Romæ Castuli, Eutrepitis, & in Mediolano Ambrosi Episcopi. Nicomedia Carionis. Tirionis. Antiochia Donna, Meralę, & alibi Centuli, Teodoli, Iannarij*. Magis libris nostris consonum, emēdatiuq; legit M. Corbeiense. *Prid. Kal. Decembris. In Prouincia Achaia ciuitate Patras natalis S. Andreę Apostoli, & martyris. In Nicomedia Sanctorum Carionis, Tirionis. Et in Antiochia Domnini, Merola. In Mediolano Sancti Ambrosij Episcopi de perceptione Baptismi. Romę S. Castuli, Theodoli, & Ianuarij*. De sancto Andrea Apostolo, præter ea, quæ ad Indiculum Apostolorum diximus, nihil nobis addendum superest. Corpus eius repositum primò esse Patras Achaiæ Peloponnensij habent Græci, tam in Meno-

Menologio Canisij, quam Basilij.

Nicomedia. Tam Nicomedienses Carionem, & Titionem, quàm Antiochenos Domninum, siue Domnam, & Merolam, siue Meroclem alibi in vulgatis martyrologiis inuenire non contigit.

Mediolano. Natalis dies S. Ambrosij infra notatur III. Nonas Decembris; hìc eiusdem Baptismus recolitur, quando raptus ad Episcopatum, nondum sacro fonte lauatus, initium sacrorum ordinũ suscepit, vt deinde in Episcopum sacraretur. Rabanus Baptismi non meminit, sed tantùm habet *II. Cal. Et in Mediolano Ambrosij Episcopi*. Ordinatio enim Episcopatus 7. Idus Decembris fuit, vt Baronius annotauit ad annum Christi 384. & 397. siue potius sub Natalis titulo III. Nonas, vt codices nostri retinẽt, & ibi explicabimus. Mos non laudandus illis temporibus inoleuerat, vt Baptismus ad finem vsque vitæ differretur ad crimina in mortis periculo expianda, quod pluribus posset doceri, nisi satius esset in re nota prætereire. Hanc suscepti Baptismi celebritatem, ob tanti viri memoriam in Ecclesia Occidentali retẽtam, non est mirandum, quando D. Hieronymus in Chronico testis est, Mediolani Ambrosio Episcopo constituto, omnem Italiam ad rectam fidem conuersam esse. Galesinius ex Beroldo Ambrosianorum rituum scriptore, & illius Ecclesiæ tabulis Sancti Ambrosij Baptismum hac ipsa die recolit, & postremo die Nouembris post Ecclesiasticam pompam in Ambrosiana Ecclesia Missã de Baptismo S. Ambrosij celebratã docet, quod ex verbis eiusdem Beroldi cap. 98. dissertationis Nazarianæ num. 12. ita affert Ioannes Petrus Puricellus. *Hic obseruatores debent cantare Missam de Baptismo S. Ambrosij ad altare eiusdem*. Beroldus ante quingentos annos scripsit Mediolanẽsis Ecclesiæ ordinem, vt habet Idem Puricellus cap. 97.

Romæ. Romanos martyres binos tãtum refert M. Antuerpiẽse cum Rabano, nempe Castulum, & Eutrepitem, siue Euprepiotem: Saturninus enim Chrysanthus, & Maurus repetita ex pridianis fastis veneratione videntur superadditi in libris nostris, & M. Corbeiensi: Centulus verò, Theodolus, & Ianuarius, qui pariter in codicibus illis Romæ tribuuntur, in M. Antuerpiensi diuerso ordine, & maiori distinctione *alibi* incerto loco assignantur. Ex his Beda, Castolum, & Epreptum apud Galesinium memorat, quos ex mss. libris etiam educit, & Romæ venerationem habuisse testatur, sicuti in Romano M. etiam legitur, & à Baronio confirmatur.

KALENDAS DECEMBRIS

Litanias Indicendas.

December habet dies XXXI.

ROmæ Candidæ. Amboni. Filati. Lucij. Matronæ. In Africa Victori, Rogati. Mamminari. Aleguati. Quintasi. Natalis Sancti Caisiani. Calendionis. Pimini. Donati. Saturnini. Fortunati. Luciani, & Scioptati. *In Gallia Ciuitate Nouione Depositio S. Eligi Episcopi, & Confessoris*.

Marty-

DECEMBRIS I.

MArtyrologium Antuerpiense, vt plurimum accuratè distinctum, Romæ tantùm ita Cādidam profert. *Kal. Decembris. Romæ Natalis Candidæ. & alibi Oniboni, Filadi, Luci, Matronæ, In Africa Victori, Rogati, Mammari, Elegata, Quintusi, Natalici, Cassiani, Kalendionis, Pinnini, Donati, Saturnini, Fortunati, Lentani, Optati.* Nec præter Candidam alios martyres Romæ assignat Beda editus. Lucium, Rogatum, & Cassianum Romanæ Candidæ, socios addit martyrol. Romanum ex veteribus mss., vt ibi addit Baronius, cum tamen Rogatus, & Cassianus constanter inter Africanos reponantur, tam à libris nostris, quam martyrol. Corbeiensi, & Antuerpiensi. In Calendario peruetusto Hieronymiano Lucensi ex his Africanis martyribus tantum Cassianus indicatur, & pro Cādida, Candidus exhibetur. *Kal. Decembris Cassiani, & Candidi*, reliquos videtur ex Galesinio Baroniū accepisse, & fortasse ex non optimæ notæ codicibus. Martyrol. Corbeiense ita hodiernos fastos distinguit. *Kal. Decembris. Litania indicenda. Roma Sanctę Candida, Amboni, Filati, Luci, Matrona, Iustini. In Africa Victori, Rogati, Mammari, Alequata, Quintasię, & Natalis S. Cassiani, Klempimini, Donati, Saturnini, Fortunati, Luciani, & Optati. In Gallia ciuitate Nouiomo Sancti Eligij Episcopi, & Confessoris.* Rabanus Candidam Romæ veneratur, & pro Omnibone, vel Ambone *Viri boni, & aliorum xxx.* memoriā addit, quos alibi potius, quam Romæ passos agnoscimus. Filatius pro Filadio etiā in libris nostris dicitur, & in martyrol. Corbeiensi, reliqua ignorantur, Ferrarius nihil addit supra M. Romanum, & Galesinium. Martyrol. Corbeiense addit Iustinum aliis codicibus prætéritum.

In Africa. Quatuordecim cęlites purpurati in Africa numerantur sub Antesignano Victore in M. Antuerpiensi. Tredecim tantùm recensentur in libris nostris, quia Natalis pro die festo Cassiani martyris scribitur, cū potius Natalicus martyr sit, siue nomen martyris in Vetustissimo M.; duodecim tantum sunt in M. Corbeiensi non modo ex eadem Natalis voce, sed etiam quia ex Kalendione, & Pimino, siue Pinnino, vnus deprauato nomine martyr Klempiminius formatur. Elegata etiam Aliquatus in libris nostris, & Corbeiensi scribitur. Reliqua mihi de his Africanis pugilibus ignota fateor.

In Gallia. Addita ab Antiquario Gallico Nouiomi sancti Eligij depositio est, etiam in Romano M. & apud Bedam, Vsuardum, & Adonem memorabilis. Nouihomi Eligij Episcopi, & confessoris, cuius vitam admirabilem multiplex signorum numerus commendet, natalem diem indicat ipsis Calendis Decembris Hagiologium Vetus FrancoGallię Labbei. Nouiomum putant Geographi Oppidum esse, quod Nouiodunum dicebatur. Castrum ætate D. Medardi, nunc Picardiæ nobilis ciuitas. De S. Eligio aliqua Baronius colligit, & post cū Saussayus. Diffusiorem vitam à S. Andoeno seu Dido scriptam habet Surius To. 12. dignam, quæ omnium manibus teratur. Plura ex eadem vita, & aliis cumulant de S. Eligio xx. Episcopo Nouiomensi Sāmarthani; qui eundem ex veteribus calendarijs migrauisse docent cal. Decembris anno 663.

Romæ

IIII. Nonas Decembris.

Romæ natalis Primiti. Pontiani. Pimini. In Mauritania Veri. Securi. Ianuarij. Fortunati. Meggeni. Debbuchi. Victorini. Clemeni. Pontiani. Candidi. Mammeriæ. Agnetis. Donati. Primi. Victorij. Secundi. Septimi. Maximi. Donati. Saturini.

DECEMBRIS 2.

Pontianum martyrem cũ anonymis quatuor anniuersario hoc die recolit Romanum martyrolog., Galesinius ita illos enumerat. Romæ Pontiani, Priminij, Dimetri, & Iubiani. Tres tantum & diuersis nominibus ita indicat M. Antuerpiense. *IV. Nonas Decembris. Romę Pemeri, Pontiani, Pinimi. In Mauritania Veri, Securi, Ianuari, Victurini, Fortunati, Meggini, Debusbi, Item Victurini, Clement, Pontiani, Candidę, Mammaria, Agnetis, Donata, Prima, Victurina, Secunda, Septima, Maxima, Donata, Saturnina.* Pro Iubiniano à Galesinio indicato M. Corbeiense Ionianum, qui in libris nostris desideratur, hoc ordine refert. *IV. Nonas Decembris Romę natalis S. Primentii, Pontiani, Pimini, In Mauritania Seueri, Securi, Ianuarij, Victorini, Fortunati, Meggini, Debbuchi, Victurine, Clemeni, Põtiani, Candida, Mammaria, Agnetis, Donata, Prima, Victuria, Secunda, Septimię, Maximę, Donatæ, Saturnina.* Addit Rabanus Romanis martyribus supra libros nostros Iubianum, Daphrosam, & Dimetrium. Faustum, & Daphrosam filiam cum S. Viuiana martyre veneratur hac die Ado, & sepultam addit vbi mater, & soror eius Demetria iam sepultæ erant, vnde Demetria non Demetrium legẽdum esset. Iam vero qui Primitius nobis dicitur Primentius apud Rabanum vocatur sicuti in M. Corbeiensi; Pemerius verò in Antuerpiensi, in quo pro Primino Pinimius legitur, vel Piminius, vt Rabano, & Corbeiensi placet. Dimetrius etiam apud Galesinium cum Iubiano recensetur pro Demetria. Ex his mutilationem maiorem in codicibus nostris agnoscimus: aliquam etiam in martyrol. Corbeiensi, & Antuerpiensi. Romanum emendatum alios Romę martyres ab his diuersos habet, Eusebium nempe, & socios. Bibianam etiam seorsim veneratur. Hæc quidem in adductis codicibus desideratur, sed in Calendario Hieronymiano Lucensi ita signatur. *IIII. Nonas S. Viuianę.*

In Mauritania. Pro Seuero antesignano Maurorum pugilum libri nostri cum M. Antuerpiensi, & Vvandelberto Verũ indicant, quibus ita consentit Rabanus. *IV. Nonarum Decembris. In Mauritania Veri, Securi, Ianuarij, Victorini.* Seuerum tamen legit Romanum M. cũm Beda, & Galesinio, qui Securum, Ianuarium, & Victorinum sociant; sed inter Ianuariũ, & Victorinum alij cælites mediant, & adhuc plures subsequntur in libris nostris. Verum, & Securum fratres vocat in Africa martyrio coronatos Vsuardus. Ex Adone Petrus de Natalib. lib. 1. c. 21. germanos fratres pariter vocat, at quod addit apud Africam passos sub persecutione Vandalica, neq. in edito Adone, aut eius Appendice legitur, neque in optimæ notæ mſ. Adone nostro. Vnde etiam malè ex Petro accepit Maurolycius. Nullos Vuandalicæ persecutionis martyres in Vetustiori martyrol. nostro indicari, alibi diximus, quia Vetustius est.

eſt. Sacer martyrum Maurorum chorus vicenarius proſtat in libris noſtris. Vnum ſuperaddit martyrol. Corbeienſe in quo etiam poſt Mammariam ſanctas mulieres fuiſſe, quæ annotantur, apparet, & confirmat martyrol. Antuerpienſe; quod cum etiam duos Victorinos recenſeat, ex his vnum in libris noſtris deficere ſuadet.

III. Nonas Decembris.

NAtalis S. Ambroſij. In Oriente Merobi. Claudici, & Felicis. In Nicomedia Vmbici. Felicis. Victori. Iulij. In Africa Criſpini. Magni. Iohannis. Stephani. Victoris. Martini. In Bononia Sancti Agricole. Et in Tingi Caſſiani.

DECEMBRIS 3.

NOn die 3. Decembris, ſed ſeptima Natalem Cathedræ S. Ambroſij cum Mediolanenſi aliæ quoque Eccleſiæ, tam Occidentis, quã Orientis recolebant. At 3. Nonas nõ niſi codices noſtri, ex alicuius Antiquarij additamento. Romanũ martyrol. ordinationem eius eodem die 7. recenſet. Menologium, tam à Caniſio editum, quam a Baſilio elogium laudabilis vitæ texunt, & obdormitionẽ in Domino illa die recolũt, non ordinationis natalem. Martyrol. Antuerpienſe feſtum S. Ambroſij diem, neque 7. Idus, neq. hoc die retinet; ſed ſacros faſtos ita proſequitur. *III. Nonas Decembris. In Africa Criſpina, Manna, Martyriæ. In Oriente Merobi, Laudici, Felicis. Nicomedia Vmbici, Item Felicis, Victori, & Iuli. In Africa Criſpina, Ioannis, Stephani, Victoris, Martini, Bononiæ Italiæ Agricolæ, & Intingi, Caſſiani.* Ita pariter S. Ambroſij natalem ſilet martyrol. Corbeienſe. *III. Nonas Decembris. In Oriente Merobi, Claudici, Felicis. In Nicomedia Vmbnei, Item Felicis, Victorici, Iulij. In Africa Criſpini, Magnæ, Ioãnis, Stephani, Victoris, Martini, Saturniani. In Bononia Sancta Agricolæ, & Intingi Caſſiani, Criſpini.*

In Oriente. Paululum immutato nomine Mytropes, non Merobi legendum eſſe ſuadet Menologium Caniſij, in quo hoc ipſo die ſãcta huius nominis martyr Epheſina recolitur, quæ ad ſepulcrũ S. Hermiones, vnius ſcilicet ex filiabus S. Philippi, vnguentũ colligens, omnibus que tribuens, Mytrope ob id dicta fuit & ſub Decio apud inſulam Chium propter fidei Chriſtianæ confeſsionem vectibus grauiter verberata, & crinibus per vrbem tracta, ſpiritum Deo reddidit. Neque aliud obſtat, quin Mytropes nomen reſtitui debeat, quam ſocij Claudicus, ſiue Laudicius, & Felix; qui in adductis codicibus ſuperadduntur. Rabanus cum libris noſtris conſonans ita habet. *III. Nonas in Oriente Metrobi, Claudici, & Felicis. In Nicomedia Ambici, Victori, Iuli. In Africa Criſpini, Magina, Ioannis, Stephani, Victoris. In Pannonia S. Agricolæ, & in Tingi Caſſiani presbyteri.*

Nicomedia. Vmbicium, vel Ambicium, Felicium, Victorem, & Iulium recenſent cum libris noſtris martyrolog. Antuerpienſe, & Corbeienſe; in quibus expreſsè *item Felicis* legitur, quamquã neque Romanum martyrol. cum Beda, & veteribus mſſ., vt addit Baronius, neq. alius codex, quem viderim, Felicem exhibeant inter Nicomedienſes martyres. Pro Vmbico tamen plures Ambicum retinent.

In

In Africa. In duas classes Africanos martyres partitur martyrol. Antuerpiēse, quarum altera in laterculi limine Crispinam, Marinam, & Martyriam producit. Secunda sub Crispina ductore alios quatuor martyres continet Ioannem, Stephanum, Victorem, & Martinū. Ex duobus turmis vnica conflatur in martyrologio Romano, Corbeiensi, & nostro. At Claudius, qui ex Beda, & Galesinio Africanis additur, vel Romanus est, vel ex Claudico Orientis immutatus fuit. Quinque tantùm in Romano M. numerantur; septem sunt in martyrol. Corbeiensi; octo in Antuerpiensi; in quo Martyria aliis ignorata in primo ordine reponitur. Sex tantum in libris nostris inuenio, quia in Corbeiensi Sauinianus additur, qui etiam in Antuerpiēsi desideratur. In Calendar. Hieronymiano Lucensi ex his duo tantum martyres indicantur. *III. Nonas. Ioanni, Stephani.*

In Bononia. In Pannonia non Bononia Romanum. Martyrol. retinet cum Beda, Galesinio, & vt notat ibi Baronius etiam veteribus mss. quibus addimus etiam Rabanum. Sed M. Antuerpiense Vetustissimum ita Bononiam retinet, vt Italiam etiam addat ad Pannoniam excludendam. Vitalis, & Agricolæ memoriam egimus Bononiæ in Italia die 27. Nouembris. Quamquam enim vna, & eadem die Vitalis seruus, & Agricola Dominus agonem non compleuerint, simul tamē, vt in passione socij, recoli potuerunt. Cū autem re vera Agricola, dilato nonnihil martyrio, tardius coronam acceperit, in hanc diem natalem eius facile, & seorsim incidere, & celebrari potuisse nihil vetat.

Tingi. Librariorum errore tam in Martyrolog. Antuerpiensi, quam Corbeiense pro martyre *Intingi* scriptum videtur, sed facilis error ex omnibus ferè martyrologijs latinorum, qui Cassiani exceptoris memoriam prosequuntur, facilè etiam emendari potest. Videndus ad Rom. martyrologium Baronius, qui Prudentij de Tingitano Cassiano carmina affert. Malè apud Rabanum presbyteri titulus additur, & Crispinus socius in M. Corbeiensi nullibi comparet, nisi Crispina sit primo loco inter Africanos martyres repetita in M. Antuerpiensi.

II. Nonas Decembris.

Sanctorum Eraclij. Cristai. Pudenti. Miggini. Victori. Et in Laudocia Metropoli Felicis. Merubi. Filabi. Vmboni.

DECEMBRIS 4.

Dissonant inter se M. Antuerpiense, Corbeiense, & libri nostri in assignando agonis loco quinque primis pugilibus hodiernæ ephemeridis. Illud Vetustissimum primo repetit Orientales martyres pridie veneratos, deinde qui in codicibus nostris, sine agonis loco producuntur Nicomediæ disertè, & hoc ordine tribuit. *Pridie Nonas Decembris. In Oriente Merobi, Laodici, & Felicis. Nicomediæ Eraeli, Cristiani, Potenti, Miggini, Victori. In Laodicia Metropoli Felicis, Metropoli, & alibi Filadi, Vmboni.* E' contra martyrol. Corbeiense sacrorū pugilum antesignanum Eraclium in vrbem conuertit Heracleam, quam locum agonis reliquis constituit. *II. Non. Decembris Heraclea Christiani, Pudenti. Miggini, Victuri. Et in Laodecia Metropoli Felicis, Macrobij, Faladi, Vmbuni.* At quamuis in binis codicibus martyrolog. nostri locum, siue certamenis, siue venerationis librarius incuriosus subticuerit

Eraclium tamen aliorum ducem referri non Heracleam, ficuti eandem lectionē ita confirmat Rabanus. *Eodem die* (2. Non.) *Heracli, Christiani, Pudentis.* Atq; idem docet Vvandelbertus. *Tum pridie cum Victorio, precellit Heracleus.* Vt iam dubitandum non fit Eraclium retinendū esse pro martyre, non Heracleam pro vrbe.

In Laodicea, Metropolis vox addita incertum relinquit, an de Laodicea Lydiæ ad Mæandrum posita accipienda fit, quoniã conuentus multarum vrbium, & Metropolis fuit, vel de Laodicea Syriæ, inter Heracleam, & Gabala, Vrbe item Archiepiscopali, & Metropoli. De prima videretur intelligendum, quòd clarissima esset, & xvi. vrbium non ignotarum caput. Sed adhuc dubium est ex insusitato titulo Metropolis in Vetustiori M. sæpius memoratæ Laodiceę superaddito, & nunquam alibi expresso, ne vox Metropolis nomen martyris potius sit. Id suadere posset repetitum in martyrol. Vetustissimo nomen idem post Felicem, quod vrbi aptari nequit. Et licet in M. Corbeiensi, aut libris nostris id iteratò non prostet, potuit tamen à librario antiquo tanquam quid ociosum, & repetitum auferri, & posset etiam illius venerabilis codicis fide restitui; sed fortasse scribendum esset Metropoli, quo nomine sanctus Episcopus nuncupatur III. Nonas Augusti. In libris nostris, & Corbeiensi martyrol. prope Felicem, Merobius scribitur, non Metropolis. Postremi duo martyres Filadius, siue Filabius, & Vmbonus in martyrol. Antuerpiensi non Laodiceni sunt, sed ab his seiuncti, & incerto loco *alibi* assignati.

Nonis Decembris.

NAtalis Sancti Crispini. In Africa Humili. Felicis. Iuli. Potamiæ. Item Crispini. Eracli. Missi. Victoris. Trophimi. Euoarpioni. & aliorum viij. Sanctorum. Candori. Mamsamoni. Pauli. Marci. Suffi. Briuati. Fulgenti. Matronæ. Filadi. Sanctæ, & Mariæ. Sancti Amanti Episcopi.

DECEMBRIS 5.

AN Crispinus, vel Crispina legendum fit ambigo. Martyrol. Romanum hoc die Thebestæ in Africa S. Crispinam D. Augustini testimonio celeberrimam martyrem veneratur cum Beda, Vsuardo, & Adone, ac cæteris recentioribus, vbi S. Doctoris loca adducit Cardinalis Baronius. At non modo bini codices nostri, & martyrol. Corbeiense Crispinum, eiusq. natalem, nullo agonis indicato loco, venerantur; sed & alium Crispinum disertè in Africa producunt addita particula *Item*, quæ omnino in illis scriptum etiam primo loco Crispinum fuisse dubitare non sinunt, Crispinum etiam non Crispinam habet Rabanus cum aliis huius diei cælitibus hac serie. *Nonis. Natale Dalmatij martyris. Natale S. Crispini, Felicis. In Africa Ciuitate Togara natale Iulij, Potamiæ, & Grati, & aliorum vij.* Quos tamen ita vberius profert martyrol. Corbeiense. *Non. Dec. Natalis S. Crispini. In Africa Humili, Felicis, Iulij, Potamiæ. Item Crispini, Heracli, Missa, Victoris, Trophimi, Euoarpion, & aliorum viij. Sanctorum Candori, Nanfamoni, Pauli, Marci, Iusti, Primati, Fulgentij, Matronæ, Feladi, Sanctæ Mariæ, Sancti Amantij Episcopi.* Sed de more accuratum magis martyrol. Antuerpiense, & loca distinguit, & Crispinam non Crispinum ita primùm exhibet.

Nonas

Nonas Decembris. Ciuitate Tegora natalis Iuli, Potamiæ, Crispinæ, & aliorũ vij. In Misita natalis Crispini. In Africa Humili, Felicis, Eracli, Misi, Victoris, Trofimi, Serapioni, & aliorum vij. Gaudonami, Pauli, Marci, Sussi, Priuati, Fulgenti, Matronę, Feladi, Sanctę, Marię, & alibi Amanti Episcopi.

Crispini. Crispinæ legendum videretur cũ editis ferè omnibus latinorum martyrologiis, vt diximus, nisi solitariũ Crispinum etiam indicaret martyrolog. Antuerpiense. Cumq; non incerto loco, sed *In Misita*, Crispinam signet, ei magis mihi videretur adhærendum, nisi Misita siue regio, siue vrbs incerta etiam mihi esset, & ignota. Alius ergo Crispinus erit à Crispina apud D. Augustinum celebris qui cum Iulio, & Potamia, & alijs vij. vel agonem compleuerint, vel venerationẽ habuerint in vrbe Tegora, seu vt habet Petrus de Natal. lib. x. cap. 130. nu. 3. in ciuitate Togara, vel vt emendatum martyrol. Romanum aptius legit Thagura Numidiæ, vrbe in Antonini Itinerario memorata. Vnde quæ in martyrologio Antuerpiensi Crispina dicitur Crispinus potius videtur Thaguritanus martyr omnino diuersus à Crispina, quæ in Colonia Thebestina certamen perfecit, & in libris nostris hac die prætermittitur.

In Africa. Sub duplici classe codices nostri omnes ferè huius anniuersarij diei martyres includunt; quin etiam loco nõ distingunt. Septem Africani sunt, præter tres Thaguritanos, qui nominibus exprimuntur, tam in libris nostris, quam martyrol. Antuerpiensi, & Corbeiensi, sed anonymi octo in illis numerantur, nouem in Corbeiensi: secũda clasis Africanorum post anonymos recensita in codicibus nostris Candorum antesignanum præfert, sicuti in martyrolog. Corbeiense; hic tamen in Antuerpiensi desideratur; in quo agmen ducit Gaudonamus, qui Nansamonius in libris nostris, vel Nansamonius in Corbeiensi dicitur. In his sacri pugiles sub ductore Candorio decem sunt, nisi Sanctæ nomen pro martyris proprio, non pro titulo accipiatur, quemadmodum scriptum pro distincta martyre videtur in martyrolog. Antuerpiense: ita enim vndecim essent in codice Corbeiensi, & nostris.

S. Amantius Episcopus ex Africano cætu non est, id palam docente martyrol. Vetustissimo *& alibi*. An S. Amantij Ruthenorum Episcopi aliqua recolatur celebritas incertum mihi est, cũ sanctus huius Episcopi natalis iam indicatus sit die 4. Nouembris, & eiusdem Translatio in eius vita edita Tomo 2. Bibliothecæ Labbei inciderit in die 29. Iunij. S. Amãtius Remensis Episcopus apud Saussayũ in supplemento recolitur pariter pridie nonas Nouembris, quem tamen Sammarthani tertium Episcopum Remensem producunt; sed sanctitatis titulo nõ ornant, neq. diem obitus signant. Eadem die alium Amantium Episcopum Luteuę in Gallia Narbonensi producit Saussayus in martyrologio Gallicano. Hunc Episcopum non agnoscunt Sammarthani, qui SanctiFlorensem Ecclesiam recentiorem accipere videntur pro Luteua, seu Lodesue vrbe Occitanię. Vix autem credi potest sanctum hunc Amantium hic recoli.

VII. Idus Decembris.

IN Africa Zeloti. Fortunati. Gaddi. Hermogeni. Rogati.

DECEMBRIS 6.

BReuissimè sacram Ephemeridem ex Africanis martyribus quinque impleut libri nostri, ac Corbeiense martyrol. nempe *VIII. Idus Decembris. In Africa Zeloti, Fortunati, Gai, Hermogenis, & Rogatiani*. Plures refert martyrol. Romanum, sed ab his diuersos, & recentiores ex Vandalica persecutione. Ex vetustioribus hisce Rabanus tres indicat. *VIII. Idus. In Africa Zeloti, Fortunati, Gathi* pro Gaio. Sed multa telluris intercapedine, & non parua nominum differentia sacros Athletas hodiernos ita Antiochiæ tribuit in Apographo nostro martyrol. Antuerpiense. *VIII. Idus Decembris. In Antiochia Teguli, Fortunatæ, Agathæ, Zotali, & Gobani*. Zelotum pridie huius diei refert Kalendarium Hieronymianum Lucense peruetustum, & Gratum pro Gaio, siue Gatho Galesinius ex Beda. Putarem omninò alios esse Antiochenos martyres in martyrol. Vetustissimo indicatos, ab Africanis nostrorum codicum, & M. Corbeiensis, & ex vtrisque sacrum anniuersarium diem esse conflandum, dum alia addere non licet.

VII. Idus Decembris.

IN Antiochia Ciuitate Policarpi. Theodoli. & Sapidici.

DECEMBRIS 7.

ANtiochenos martyres Policarpum, & Theodorum tantùm non Theodolũ veneratur in sacris hodiernis Tabulis Romanum martyrol. Beda, & antiqua mss. quæ addit Baronius, Plures profert martyrologiũ Corbeiense, quos eidem debemus, non alibi memoratos. *VII. Idus Decembris. Antiochia Polycarpi, Theodori, & Sapici, Seuerini, Secundini, Victorini, Clementis, & Primę. Passio Sancti Sauini Episcopi.* Ex his pro Sapicio, Sapidicium tantùm addunt libri nostri, quem tamen ad Antiochenos non pertinere ita monet martyrol. Antuerpiense. *VII. Idus in Antiochia Policarpi, & Theodori, & alibi Sapidici, & Roma Euticiani Episcopi.* Rabanus Polycarpum, & Theodorum Antiochenos refert, & Sauini Episcopi Spoletani Acta percurrit, alios verò silet, quemadmodum Vuandelbertus; qui cecinit *Septenas retines Polycarpus cũ Theodoro.* S. Eutichianus Romanus Pontifex in libris nostris postridie colitur.

VI. Idus Decembris.

ROmæ Euticiani. Eusebi Episcopi. Vrani presbyteri, & Successi Episcopi.

Sanctus

DECEMBRIS 8.

Sanctũ Eutichianũ Romanum Pōtificem filet in hodiernis, his tãtum verbis expresfis Tabulis, M.Corbeiense. *VI. Idus Decembris. Eusebij Episcopi, Vsanni presbyteri, Successi Episcopi*. Bis verò S. Eutichiani meminit M. Antuerpiense, & pridie, & in huius diei indiculo. *VI. Idus Decembris. Romæ depositio Eticiani Episcopi, Eusebi Episcopi, & Tiranni presbyteri, & alibi Successi Episcopi*.

Euticiani. Sanctum Pontificem, ac martyrem Euticianum, siue Eutichianũ hac die veneratur cum Beda, Vsuardo, Adone, Vuandelberto, & aliis recentioribus Romanum M. quamquam liber Pontificalis, Pseudo Luitprandus, & Abbo Floriacensis agonem compleuisse affirment viij. Kal. Augusti. Vetustissimũ tamen fragmentum Romani M. apud Bucherium, ita natalem eius signat. *vi. Idus Decembris Eutychiani in Callisti*, puta cœmeterio. Consonat Vuandelbertus, Petrus de Natal. lib. 1. cap. 45. de quo videndus Cardinalis Baronius tam in Notationibus, quam Annalibus. Lucensem patriæ meæ ciuem aliqui ex nostris S.Eutichianum malunt, quam Lunensem. Sine vetusto monumento, aut auctore non affirmarem.

Eusebi. Suspicari liceret Eusebium hunc Episcopum Romanum esse, quòd nulla alia loci disiunctiua particula à Romanis cælitibus disiungatur, sicuti neque adductum antiquissimum fragmentum apud Bucherium loco distinguit ab Eutychiano Eusebium, dum sepultum vtrũque docet in cœmeterio Callisti; Eusebium tamen recolit vi. Kal. Octobris, cũ M. nostro, vt ibi diximus. Tirannus itẽ presbyter, siue Vsanous, siue Vranius ab Eusebio Episcopo non seiungitur, sicuti neque Successus Episcopus, qui in M.Antuerpiensi *alibi* incerto loco veneratus mostratur. Saussayus in supplemẽto Gallicani Martyrologij vj. Idus Decẽbris depositionem refert S.Eusebij, Vzani presbyteri, & Succesfsi Episcopi, quorum memoriam ex Tolosana Ecclesia, & ex eius dipthycis accepisse profitetur. Sammarthani Successum inter Tolosanos Episcopos non recenset.

V. Idus Decembris.

IN Africa Petri. Successi. Basini. Victori. Tonini. Porphyri. Vrbani. Ianuarij. Mizini. Publiciani. Pascenti. Item Vrbani. Bonifatij, & aliorum xij. In Antiochia Geronti. Pollentiæ. Siluani. Valentini. Marij. Donati. Victorij. Agnelli. Inventij. Rogati. Hermogenis. Felicis. Euticiani.

DECEMBRIS 9.

AFricanorum martyrum cætum, sine palestræ nomine ita exhibet martyrol. Antuerpiẽse. *V. Idus Decembris. Natalis Petri, Successi, Turni, Puplicani, & aliorum xx. Vrbani, Ianuariæ, Nizini, Pascenti, item Vrbani, Bonifasię, & aliorum xij. In Antiochia Geronti, Publĕtiæ, Siluanę, Valentiæ, Mariæ, Donatę, Victoriæ, Cantellæ, Iuentiæ, Rogatę, & alibi Ermogenis, Felicissimi, Euticiani.* Horum aliquos cum Anonymis xx. numerat

etiam

etiam in Africa veneratos martyrologiũ Romanum, nempe Petrum, Successum, Bassianum, Primitiuũ. Eiusdemq. assertionis testes adducit Cardinalis Baronius Bedã, recẽtiores, & vetera mss. Inter recentiores video Bellinum de Padua, qui tres tantùm ita promit. *In Africa SS. Petri, Successi, Bassiani*, & Galesinium totidem verbis. Maurolycius, qui pro Bassiano Bassinum refert, addit Porphyrium, & Vrbanum ex Petro de Natalib. lib. xi. cap. 130. nu. 4. *Petrus, Successus, Bassinus, Porphyria, & Vrbanus martyres in Africa passi sunt V. idus Decembris.* Hęc autem libuit adducere, vt mutilum nonnihil agnoscam M Antuerpiense, cum in eo Bassianus, Primitiuus, & Porphirius desiderentur, quamquam Primitiuus etiã in libris nostris deficiat, quos cũ martyrol. Corbeiense ita conferre libuit. *V. Idus Decemb. In Africa Petri, Successi, Basini, Victoris, Tonini, Porphyri, Vrbani, Ianuaria* (Ianuarij retinent codices nostri) *Malani*, (Mizini Publiciani) *Pafsenti. Item Vrbani, Bonifacii, & aliorum viginti trium* (duodecim). *In Antiochia Geronti, Polentia* (Pollentia) *Siluani, Valentię* (deficit in nostris) *Valentinę, Maria*, (Marij) *Donata, Victuriæ*, (Donati, Victorij,) *Agnilla*, (Agnelli) *Iuuentia, Rogatę*, (Iuuentij, Rogati) *Hermogenis, Felicis, Luticiani, Flauiani*. Euticianus pro Luticiano codices nostri retinent, & Flauianum silent. In Anonymorum numero, quæ intercedit differentia non leuis est, puta à vicenario numero ad duodenarium. At vtrumq. retinendum esse docet martyrolog. Antuerpiense, in quo post Puplicianum adduntur & alij xx. vel cum Corbeiensi xxiij. post Bonifacium verò alij xij. vt retinent libri nostri. In Vicenario numero conueniunt martyrol. Romanum, & Rabani, in quo pro Tonino Turnus legitur, vt in martyrol. Antuerpiensi. *V. Idus. In Africa natale Petri, Successi, Turni, Publiciani, & aliorum xx.*

In Antiochia. Decem tantùm Antiochiæ martyres refert martyrol. Antuerpiẽse, mulieres omnes præter Gerontiũ antesignanum. Ermogenes, verò Felicissimus, & Euticianus, quos simul cum Antiochenis vnico choro referunt libri nostri, & Corbeiensis addito Flauiano, alterius loci sunt, incerti nimirum *alibi*. In his ergo codicibus distinguendi sunt, & in nostris à Gerontio ad Ermogenem pro sanctis mulieribus accipiendi sunt, & ad fidem Vetustissimi, & Corbeiensis martyrol. corrigendi.

IIII. Idus Decembris.

VIctori. Consenti. Adriani. Eracli. Erumentium. Pudenti. Maggini. Victoriani. Pauli. Vrbani. Mari. Crinicæ. Cecíliæ. Orbanellæ, Crispinæ. Polentiæ. Priuati. Item Orbanellæ. Romæ depositio S. Damasi Episcopi. Germani. Euladi. Euangeli. Drasonis. Mauri. *Et in Ciuitate Aruernis Sancti Agricolæ, & Vitalis martyris*. In Hispania Ciuitate Almeri Sanctæ Eulaliæ virginis, & martyris.

DECEMBRIS 10.

SÆpe accuratius martyrolog. Vetustissimum agnoui, & prædicaui, aliquando tamen mutilũ, aliquando etiam deprauatũ inueni, quod in hodiernis fastis fatendum video. In frõte enim laterculi Romanos illos martyres exprimit, quos non modo ex fide librorum nostrorum, & Corbeiensis ad sequentem diem pertinent, sed in ipso Vetustissimo imminuti etiam postridie referuntur,

referuntur, vt conferre vnusquisq. poterit, & decernere. Hodierni quidem fasti ita in eo prostant. *IIII. Idus Decembris. Romæ Trasonis, Pontiani, Capitolini, Prætextati, & aliorum lxxij. & in Spanis Eulaliæ, Victuri, Currentis, Adriani, Eracli, Erumenti, Prudenti, Miggini, Victoriani, Pauli, Marci. Emericæ Ciliciæ Orbanellæ, Crispinæ, Pulenti, Priuatæ, itē Orbanellæ. Romæ Damasi Episcopi, & alibi Germani, Eladi, Euangeli, Trasonis, Mauri. In ciuitate Aruernis Agricolæ, & Vitalis martyris, & in Spanis Iuliæ Virginis.* Martyrol. Corbeiense, quod plurimum cum nostro conuenit à Victorio pariter vberiorem sanctorum turmam exorditur, non indicato certaminis loco, & parua, quam adnotamus, cū libris nostris differentia. *IV. Idus Dec. Victori, Consenti, Adriani, Heracli, Erumentii,* (Frumentium legit alter ex libris nostris) *Pudenti, Migini* (Maggini) *Victuriani, Pauli, Vrbani, Marci* (Mari) *Cirinici,* (Crinicæ) *Caciliæ, Orbanella, Crispina, Polentia, Priuata, Vibianella* (item Orbanellæ) *Cyriaci, Iulii,* (deficiunt hi duo in nostris codicibus) *Romæ depositio Damasi Papæ* (Episcopi) *Germani, Eladi,* (Euladi) *Euangeli, Thrasonis, Mauri. Et in ciuitate Aruernis Agricolæ, & Vitalis martyrum. In Hispania ciuitate Emerita* (ciuitate Almeri) *passio S. Eulaliæ virginis.* In libris nostris suppressa Passionis voce, legitur *Eulaliæ virginis, & martyris*, quod idem sonat. An vero xviij. martyres, qui non indicato agonis loco in libris nostris recensentur, siue xx. in martyrologio Corbeiensi siue xvij. in martyrol. Antuerpiensi Hispaniæ sint assignandi, vt in eodem tribui post Eulaliam videntur, an incerto adhuc loco relinquendi, non decerno. Prudentius quidem in Hymno 3. pro S. Eulalia Emeritense non obscurè innuit in eadem vrbe persecutionem cōtra Christicolas inueniſſe, vnde plures ibi martyres fuiſſe cōuincitur.

Romæ. De S. Damaso Romano Pontifice aliqua diximus ad diem secundum Iulij. Eiusdem memoriam renouant postridie huius diei Romanum martyrol. Beda, Vsuardus, Ado, Vvandelbertus, Rabanus, & alij. Plura de eo habet Cardinalis Baronius in Annalibus, & pluries eiusdem corpus fuiſſe translatum notat Aringhius lib. 3. cap. 12. nu. 17., vt procliue sit varias celebritates habuiſſe. Depositionem, siue sancti obitus diem mense Decembris omnes ferè fuiſſe testantur, nō omnes in vno die conueniūt. Marcellinus Comes in chronico defunctum signat mense Octobris, in quo à Baronio reprehenditur ad annum 384. num. xi.

Germani. Anceps fuiſſem, an post interpolatam S. Damasi memoriam, qui sequuntur martyres cum reliquis, siue Hispanis, siue incerti loci cælitibus, essent aſſuendi; sed distinctos, & ignotæ regionis docuit martyrol. Antuerpiense, in quo alij quatuor martyres sub Germano adducuntur, ijdem prorsus, qui in libris nostris, & Corbeiensi numerantur, qui tamen aliunde mihi non clarescunt.

Aruernis. Claramonte Aruernorum translationem reliquiarum SS. Agricolæ, & Vitalis ex vrbe Bononia Italiæ docet Saussayus sub Namatio Episcopo, & iam diximus ad diem 27. Nouēbris, sed illius translationis celebritatem pridie Non. Decembris adhuc in eadem Ecclesia recoli addit ipse Saussayus. Cur verò in hanc diem reposuerit Gallicus Antiquarius me fugit.

Ciuitate Almeri. Emeritæ non Almeriæ Eulaliam virginem, ac martyrem hoc ipso die venerantur Romanum martyrol. Beda, Vsuardus, Rabanus, Ado, Vvandelbertus, & alii, inter quos vidēdus est Card. Baronius. Duplicem Eulaliam martyrem in Hispania agnoscūt Bollandus, & Henschenius in Actis Sanctorum ad diem xij. Februarij; alteram Barcinonensem, alteram Emeretensem, de qua hoc die iiij. Idus omnes ferè latini agunt, & cuius illustrem agonem celebrat Prudentius. Rabanus non Emeritensem, sed Barchinonensem iiij. Idus memorat,

memorat, Emeritensem verò ij. Idus Decembris. Barchinonēsis Acta habet Petrus de Nat. lib. 1. cap. 54. sed vtriusque inter se confusa. Almeriensis alia etiam esset. Almeria enim Geographis vrbs est Hispaniæ Bęthicæ litoralis ab Emerita Lusitaniæ veteris vrbe omnino diuersa; Eulaliæ huius Almeriensis Bęthicæ recurrit etiam memoria infra die 12. Decembris, nisi librarij nostri errore Almeria, pro Emerita scriptum sit. Iuliam pro Eulalia postremo loco in hodiernis fastis recolit martyrol. Antuerpiense, quę S. Eulaliæ Barcinonēsis socia fuit ex Petro de Natalibus lib. 1. cap. 55. & cuius omnes ferè latini meminerunt.

III. Idus Decembris.

ROmæ Sanctæ Eulaliæ. Traxonis. Pontiani. Capitulini. Pretextati, & aliorum sine numero multorum. In Alexandria Samnioni, & Meriti. In Hispania S. Eutici, cuius gesta habentur. In Antiochia Secundi. Zosimi. Pauli, & Cyriaci. In Gallia Ambianis Victorici, & Faustini martyris, & Sanctæ Mariæ.

DECEMBRIS 11.

DVm Martyrologiū Vetustissimū Antuerpiēse memoriam S. Damasi, eiusq. depositionem repetit in hodiernis tabulis Trasonis, & sociorum venerationem iteratam promit post Eulaliam, hoc ordine. *III. Idus Decembris. Depositio Damasi, Eulalię, Trasonis, Pontiani, Capitulini, Pratestatę, & aliorum decem. In Alexandria Sammonis, & Emeriti in Spanis Eutici. In Antiochia Secundi, Zosimi, Pauli, & Cyria. In Gallijs Ambianis. Victurici, & Fusciani martyrum, & alibi Sancta Maria.* Eulaliam pariter Romæ tribuunt, vt in pridianis tabulis Damasum, libri nostri cum M. Corbeiēsi, inter se nominibus collatis. *iij. Idus Dec. Romæ Sancta Eulalia, Trasonis, Pontiani, Capitulini,* (Prætestati addunt libri nostri) *& aliorum multorum sine numero. In Alexandria Sommoni, & Emerita, Vrbani* (Samnioni, & Meriti) *In Hispanis Euticiani* (Eutici cuius gesta habentur.) *In Antiochia Secundiani, Secundi* (deficit Secūdianus) *Zosimi, & Pauli, Kyriaci, Iusti* (deficit Iustus) *Ambianis ciuitate* (In Gallia Ambianis) *natalis Victorici, Fusciani, & Gentiani martyrum*) in libris nostris tantum legitur, Victorici, & Faustini martyris) *& alibi natalis S. Mariæ, & aliorum multorum* codices nostri tantum retinent *& Sanctę Mariæ.*

Trasonis. Eulaliam inter Romanas martyres numeratam alibi non inuenio. Nisi cuius reliquias à cœmeterio, siue Callisti, siue Priscillæ extractas nostro sæculo, & Antuerpiam allatas ibidem venerationi expositas narrat Bollandus in Actis SS. ad diem 28. Februarii. Trasonem martyrol. Antuerpiense Trosonem, vitio scribæ, dixit in pridianis tabulis, & socios nominibus expressos addidit Pontianum, Capitolinum, & Prætestatum, quem incautus librarius hoc die in Prętestatam vertit contra fidem librorum nostrorum, & Romani martyrol. in quo cum Beda, & aliis Thrasoni sociantur Pontianus, & Prætextatus. Thraso vir togatus, & Christianissimus laudatur in Actis S. Marcelli Papæ To. 1. Surij, & de SS. martyribus optimè alioquin meritus celebratur in Actis S. Susannæ apud eundem Surium T. 9. in hoc præcipuè

cipuè quòd ornaret Acta martyrũ. Non Trasonem, sed Tarsonem vocat Petrus de Natal. lib. 1. cap. 58. eiq. tantum iungit Pontianum, & Prætestatum, simul coronatos post obitum Marcelli Papæ sub Maximiano, seu potius Maxẽtio, vt Ferrarius animaduertit iij. Idus Decembris. Hæc Romano martyrol. Vsuardo, Adoni, & recentioribus consonant, & de cœmeterio Thrasonis aliqua colligit Aringhius lib. 4. Romæ subt. cap. 33. Capitolinum socium penes alios non vidi, & adductis codicibus debemus. Martyrol. Antuerpiense pridie huius diei anonymos addit septuaginta duos, hoc ipso die decem tantùm. Libri nostri numerũ ignorant, & cum M. Corbeiensi addunt multos sine numero; quod Maxentij post Diocletianum recrudescente carnificina credere non est arduum.

Alexandriæ. Sammonius, siue Samnion martyr Alexandrinus æquè mihi ignotus est, ac Vrbanus, nisi vt vereor, pro Emerita, & Vrbano legendum sit librariorum oscitantia *Emerita Vrbe* in Hispania Eutici, siue Eutiani. Sancti huius Acta prostare suo æuo testantur Vsuardus, Ado, Bellinus de Padua, & alij. Nemo tamen ex his explicat, an martyr, vel confessor fuerit. Petrus de Natalibus confessorem ita fuisse docet lib. xv. cap. 130. nu. 5. *Eutichis confessor cuius gesta habentur, vt dicit Ado. Cuius festum in Hispanijs agitur iii. Idus Decẽbris*. Sed Ado confessorem Eutichium non affirmat; imò martyrem agnoscit Baronius, & prope Gades passum refert ex Hispanis scriptoribus. Cum verò in omnibus ferè latinorum martyrol. sacer hic dies sit S. Damaso Pontifici dubitare subiit, an idem esse potuerit S. Eutichyus, qui simul cum eo Romã translatus, inuẽtus fuit nostro æuo in Ecclesia S. Laurentij, quæ Damasi etiam nũc vocatur, cum vetusta hac epigraphe. *Sub hoc altare condita sunt corpora Sancti Damasi Papæ, & Confess. & S. Chrysti martyris Eutichii*. Repugnat locus Hispaniæ in adductis codicibus expressus.

Antiochiæ. Abundat binis martyribus martyrol. Corbeiense supra libros nostros, & Antuerpiense martyrol. nempe Secundo, & Iusto, siue Secundiano, & Iusto, quos tamen omnes alibi memoratos non comperi.

Ambianis. Codices nostros hic nonnihil mutilos, & deprauatos agnosco. Faustinum pro Fusciano habẽt, & Gentianum prætereunt, qui tamen in Corbeiensi, & apud Rabanum ita exhibetur. III. Idus. *Eodem die Fusciani, Victurici, & Gentiani martyrum*. De ijsdem agit M. Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, & alij, præsertim sacræ Galliæ scriptores.

S. Mariæ. Non infrequens est inter martyres Mariæ nomen. Incerto hæc loco tribuitur, tam in martyrol. Antuerpiensi, quam Corbeiensi, in hoc vero plures sine nomine socij indicantur, in alijs adductis codicibus præteriti.

II. Idus Decembris.

IN Hispania ciuitate Almiriæ Eulaliæ virginis, Hermogenis, Donati, & aliorum xij.

DECEMBRIS 12.

Iterum Almeriensis Eulalia virgo martyr producitur in codicibus nostris. Iterum dubitamus an pro Emerita, Almeria scriptum sit. Videnda quæ de duplici Eulalia indicauimus iiij. Idus. Cum Eulalia pariter Hermogenẽ & Donatam non Donatum habet ita Rabanus. *II. Idus in Hispanis ciuitate Emerita natali Eulaliæ virginis Hermogenis, Donata, & aliorum xxii*. At Her-

Oooooo moge-

mogenem, & socios non Emeritæ, sed alio incerto loco ita signat martyrolog. Antuerpiense. *II. Idus Decembris. In Spanis ciuitate Emerita natalis Eulaliæ, & alio loco Ermogenis, Donatæ, & aliorum xxij.* Romanũ martyrol. pariter locum Agonis non signat, & eum Hermogene, & Donato non xij. sed xxij. commilitones asserit, ex Beda, Vsuardo, Vuandelberto, & alijs. vt notat ibi Cardinalis Baronius, qui ex Thesauro cócionatorum in paludem demersos agonem perfecisse addit. Eulaliam silet martyrol. Corbeiẽse in reliquis ita consonans. *Pridie Idus Dec. Hermogenis, Donatę, & aliorum xxii.* De Hermogene, Mena, Callicclado, & Eugrapho Alexandrię sub Maximiano Imperatore coronatis agit Menologium à Canisio editum die x. Decembris. Et latius Menologium Basilij; in quo Hermogenes etiam creatus Episcopus dicitur, & cum suo Notario, qui fidem nostram amplexus erat, gladio certamen impleuisse. Alexandriæ quidem Hermogenem, Donatum, & alios xxij. tribuit Galesinius, vt credere par est, ex veteribus mss., quãquam testes adducat Bedam, & Vsuardum, sed apud Bedam Basiliensis editionis lego pro Donato Demetrium, & alios xxij. quos palam Alexandriæ non tribuit. Codex Blumanius reliquis emendatior, & de quo plura in Addit. habet. *Et alibi Hermogenis, Donata, & alior. xxij.* post Ameriẽsẽ Eulaliã.

Idus Decembris.

Rauenna Tyrsioni, & Leucati Episcopi, & confessoris, & Valentini. Siracusa Ciuitate Siciliæ natalis Sanctæ Luciæ virginis. Sancti Sucensi. Saturnini. Casti. Pauli. Felicis. Quintiliani. Modesti. Titori. Victorini. Ianuarij. Egedini. Feliciani. Stercori. Felici. Donati. Valerij. Colonici. Saturnini. Vrbani. Maritimi. Victorij. Simplicij, & Securi.

DECEMBRIS 13.

VRsicinum natione Ligurem, professione Medicum à S. Apollinare ad Christi fidem perductum, & à Vitale milite nutantem in fide roboratum recolit vetustius martyrol. nostrum die 19. Iunij, vbi aliqua de eo collegimus. At eum Ferrarius in catalogo SS. Italiæ ad diem illam animaduertat, aliquos scribere S. Vrsicinum v. Kal. Maij per gladium coronam accepisse, adnotatum verò diem translationis fuisse, dubium mouere potest, an re vera cum M. Antuerpiensi Vrsicinus hic retinendus sit, vel Vrsion reponendus, vt habet M. Corbeiense, & Blumaniũ, vel Syrsion, vt exhibent libri nostri Illud quidem Vetustissimum ita prostat in Apographo. *Idus Decembris. Rauenna Vrsicini martyris, & Leocadi confessoris, & Valentina. Siracusa ciuitate Silię natalis Sanctę Lucę virginis, & alibi natalis Succensi, Saturnini, Casti, Pauli, Felicis, Quintiliani, Modesti, Titoni, Victorini, Ianuarii, & Godini, Feliciani, Stercori, Iulię, Donatę, Valerię, Colonitę, Saturninę, Vrbanę, Martini, Victoris, Simplicię, Securi.* Corbeiense vero martyrol. Vetustiori nostro magis consoni ita cum hoc collatum hodiernos fastos exhibet. *Idus Decembris. Rauenna ciuitate Vrsioni* (Tyrsioni) *& Leocadi confessoris* (Leucati Episcopi, & confessoris) *& Valentini martyris. Siracusæ ciuitate Sicilia natalis S. Lucię virginis, & sancti Sicensi* (Sucensi) *Saturnini, Casti, Pauli, Felicis, Quintiliani, Modesti* (Titori) *Victorini, Ianuarij, Gerdini* (Egedini) *Feliciani, Stercoris, Felicis* [Felici] *Donatę,*

natę [Donati] *Valeriæ* [Valeri]*Colonicæ* [Colonici] *Saturnini, Vrbanæ,*[Vrbani] *Martimi, Victuriç* [Victuri] *Simpliciæ,* [Simplici] *&* *Securi, Datiui*; horũ postremus deest in libris nostris.

Tyrsioni. Vrsinum martyrem memorat hoc die Bellinius de Padua, vnde accepit Molanus in Additionibus, qui pariter Leucadium Rauennæ veneratum indicat. Vrsiniũ vocat, & cũ Leucadio Rauẽnæ recoli astruit etiam Galesinius ex veteribus mss. Vrsinum pariter dicit Maurolycius; sed *Vrsicini martyris* potius legendum putarem ex fide martyrol. Antuerpiensis. Translationis S. Vrsicini celebritatem esse, non diem martyrij ex Tabulis Ecclesiæ Rauennatis testatur Ferrarius in nouo catalogo Sanctorum ad hunc diem Idus Decembris, & cum martyr expresse dicatur, nequit Vrion confessor esse, ut habet Galesinius. Leucadius quidẽ confessor est, & palam dicitur in adductis omnibus codicibus. in nostris verò Episcopus etiã vocatur. Elecocadius natione Græcus à B Apollinare ad Christi fidem conuersus, tertius fuit per columbam ad Rauennatem sedem sublimatus, qui antea ab eodem Apollinare Diaconus fuerat ordinatus. Leucadius enim dicitur in Hagiologio nostro perantiquo, non Leuthadius, vt in edita S. Apollinaris vita legitur. Cum tamen is apud Ferrarium in catalogo SS. Italiæ è vita migrauerit 16. Kal. Martij, & idem ex Tabulis Ecclesię Rauennatis eius gesta percurrens translationem Ticinum ab Astulpho Longobardorum Rege factam quidem narret, sed diem nõ signet, posset hęc indicta celebritas Idibus Decembris indicari, quemadmodum hîc adnotatur, nisi potius vetustior reliquiarum Vrsicini apud Rauẽnates trãslatio aliqua in hunc diem inciderit, simul cum traslatione Valentini martyris. Plures huius nominis cęlites, vel pluries apud Rauennates recoluntur in martyrol. Vetustiori, nempe Valentinus, qui die xi. Nouembris, alter qui eiusdẽ mensis die 23. recolitur, & alter qui apud Ferrarium etiam cum diuersis socijs infra die 16. Decembris memoratur, vt ibi docebimus. Pro S. Leucadio, seu Eleuchadio videdus Baronius 16. cal. Martij.

S. Luciæ virg. De S. Lucia virgine Siracusana, martyre celeberrima omnia plana sunt, tam apud Surium, quam in omnibus latinorũ Hagiologijs, ac Græcorum etiã Menologijs. Meminit Sacramentarium Gregorij, & Vetus Fronti calendarium, in quo plures Ecclesias S. Luciæ Romæ dicatas idẽ Fronto memorat, & alterius Romanæ Viduæ ab hac diuersæ titulum ferre putat. Videndæ Notationes eruditissimi Baronij. Lucam virginem non Luciam vocat martyrol. Antuerpiense, sicuti etiam postridie, nescio an vitio librarij.

Sucensi. Succensum plurium martyrum, qui sequuntur antesignanum vocat etiam martyrol. Antuerpiense, quod vt assolet accuratius illos distinguit patria à Siracusana Lucia, dum alibi veneratos, vel passos apertè docet, & viginti, & tres distinctis nominibus recenset. Datiuum his addit martyrol. Corbeiense, sed dum Titorum, vel Tironum silet supra nostros codices non exuberat. Vberrimam tamen martyrum segetem, neque in Romano martyrol. neq. aliis indicatam inuenio.

XVIIII. Kal. Ianuarias.

IN Antiochia Drusi, & sociorum eius numero iij. Zosimi, & Theodori, & Sanctæ Luciæ virginis. *Lugduno Galliæ S. Viatoris Episcopi. Viennæ Lupicini Episcopi. Remis natalis S. Nigasi Episcopi.* Et S. Anastasij, & Sacrepias Pedice, Theudoli.

DECEMBRIS 14.

Antiochenos martyres Drusum, Zosimum, & Theodorum exhibent cum M. Romano, Beda, Vsuardus, Ado, & Rabanus. Pro Druso tamen Drusinam ita cum alijs signat M. Antuerpiense. *xviij. Kal. Ian. In Antiochia Drusinæ, & sociorũ eius triũ, Zosimi, & Theodori. S. Lucæ Virginis. Lugd. Galliæ Victoris Episcopi. Remis natalis Nicati Episcopi, & alibi Sancti Aspidis, & Theoduli. Viennæ Lupicini Episcopi.* Drusum tamen retinet cum socijs tribus M. Corbeiense parùm à nostro diuersum. *xviij. Kal. Ianuarij. In Antiochia Drusi, & sociorum eius numero trium Zosimi, & S. Luciæ Virginis. Lugduno Galliæ Sancti Victoris Episcopi, & Confessoris. Viennæ Lupicini Episcopi. Remis S. Nicasij, & Sacrepi, Aspedia, Theodoli.* An S. Drusij tres socij sint, qui sequuntur Zosimus, Theodorus, & Lucia virgo, an vero tres anonymi ab his diuersi dubium remanet. Anonymi potius esse viderentur cum nõ tres, sed duo tantum Zosimus, & Theodorus in Romano martyrol. & apud cœteros latinos producantur. Rabanus verò eosdem Drusi socios videtur asserere, cum alios non agnoscat. *xix. cal. Ianuarii. In Antiochia natale Drusi, & sociorum eius Zosimi, & Theodori.* Luciam virginem à Siracusana diuersam crederem, sed de qua nihil adhuc inuenire contigit.

Viatoris. Mirum quod sub huius nomine Episcopus in serie Episcoporum Lugdunensium non inueniatur, neque apud Raynaudum, neq. apud Sammarthanos. Victor apud aliquos non Viator nuncupatur, vt in martyrol. Antuerpiensi, & Corbeiensi, & hoc ipso die 14. Decembris in mss. Martyrol. S. Sabini de Leuitania ita legitur. *Lugduno ciuitate depositio S. Victoris Episcopi.* Neq. etiam sub hoc nomine in Lugdunensi Ecclesiâ S. Victorem Episcopum reperio. Viatorem non Victorem cũ libris nostris vocant Beda, & Rabanus *Lugduno Galliæ S. Viatoris Episcopi.* Sanctum quidem Viatorem, qui Ecclesiæ Lugdunensis lector, & socius Sãcti Iusti Episcopi fuit recolit Raynaudus, eiusque obitus in Romano martyrol. signatur die 21. Octobris, quo die Saussayus eius meminit, sed confessoris titulo non Episcopali ornatur. Bergomensem Episcopum S. Viatorem veneratur hac die 14. Romanum martyrol. ex Galesinio, qui id ex tabulis Bergomensis Ecclesiæ accepisse profitetur. Hũc prius Brixiensem Episcopum fuisse, deinde Bergomensem, vnde ad cœlos euolauit, habet Ferrarius in catalogo SS. Italiæ ex monum. Ecclesiar. Brixiensis, & Bergomensis. Hæc tamen in die obitus differunt. Illa in antiquis lectionibus 19. Kal. Ianuarii migrauisse profitentur, hæc cal. Ianuarij. Sed Sanctus hic Viator Episcopus nihil habet cum Lugdunensi commune, qui siue Victor siue Viator dicatur, ex fide plurium codicum Episcopum, Lugdunensem fuisse non videtur negandum, quamquam neq. in Gallia Christiana Sammarthanorum, neque in Indiculo Sãctorum Lugdunensiũ Theophyli Rauynaudi indicatum inuenerim, alioquin Antiquario Gallico ad Vetustius martyrologiũ illum addenti benè notum, & in codice Blumanio, qui serius ad me peruenit Lugduno Galliæ Episcopus ascribuntur.

Lupicini. De Viennensi Episcopo S. Lupicino agit Appendix ad Adonem, in qua octauus illius sedis numeratur. Meminit & Maurolycius. Martyrem vocat Saussayus, qui eius acta prosequitur. Octauum Viennensis sedis Episcopum numerant Sãmarthani fratres To. 1. Galliæ Christianæ, ad quem S. Cornelij Papæ epistolam T. 3. Bibliothecæ PP. scriptam fuisse animaduertunt, non tamen illi sanctitatis titulum ascribunt, quemadmodum inter sanctos recensent codices nostri, M. Corbeiense, & Rabanus.

Nigasij.

Nigasii. Vndecimus Remensis Episcopus S. Nicasius numeratur in serie illius Ecclesiæ Præsulum apud Sammarthanos, quem martyrium cum Eutropia sorore, & socijs fecisse, signant circa finē anni 407. siue à Vandalis, siue ab Hunnis die 4. Decembris, siue potius 14. acciderit. Acta habet Surius To. 12. & Frodoardus lib. 1. Hist., qui hyemali tempore xix. Kal. Ianuarii, eius memoriam celebrari consueuisse addit. Meminit Rom. martyrol. & cum eo Vsuardus, Ado, Rabanus, & alii recentiores. Florentium Diaconum, & Iocundum socios recenset Frodoardus. Cæterùm Anastasiū, Sacrepium, Aspidam, siue Aspedicā [ita enim lego ex fine alterius nominis] & Theudolum, siue Theodolū alterius ordinis esse crederem, incerti nimirum loci *alibi*, vt distinguit M. Antuerpiense, in quo sicuti in Corbeiensi Anastasius desideratur. Aspidiam, & Theodolum tantum numerat Rabanus.

XVIII. Kal. Ianuarias.

INter Africa Fausti. Luci. Candidi. Mathri. Marci. Ianuari. Victori. Cæciliani. Maximi. Marciæ. Fortunate. Machaome. Victoriæ. Secundę. Primi. Saturnini. Macrusi. Nini. Restituti. & Aliorum numero, xi. *In Ciuitate Aurilionis Maximi presbyteri, & Confessoris*. In Scalonia Alei. Promodi. Heliæ. Candidi.

DECEMBRIS 15.

INter frequentissimos Africæ martyres Romanum emendatū M. non nisi septem sub ductore Faustino producit, variis etiam nō nihil nominibus apud Bedam. Vberiorem cætum exhibent libri nostri, & martyrol. Antuerpiense. *xviii. Kal. Ianuarii. In Africa natalis Fausti, Luci, Candidi, Celiani, Maximi, Victoris, Caciliani, Marcia, Masumia, Macharia, Victuria, Secundę, Prima, Saturnina, Macrosa, Nimię. & aliorum numero xi. Macrosæ, item Nimię, Restituta, & aliorum numero xi. In ciuitate Aurelianensi Maximini presbyteri, & confessoris. In Ascaloninia Aleia, Candidi*. Antiquarius tam codicum nostrorum, quam Corbeiensis martyrol. iterato numero xj. deceptus sacros fastos decurtauit, & aliquos ex Africanis martyribus silentio inuoluit, vt ex serie vtriusque inter se, & cū Antuerpiensi collati clarè patet. Corbeiense igitur ita se habet. *xviii. Kal. Ianuar. in Africa Faustini, Lucÿ, Candida,* [Candidum habent libri nostri, sicut & Antuerpiensis] *Materi, Marci, Ianuarii, Victori, Caciliani, Maximi, Marcię, Machaonia,* [Marciæ, Fortunatæ, Machaomæ) *Victorię, Secunda, Prima, Saturninae,* (Primi, Saturnini) *Machrosę, Ninę, Restituta* (Macrusi, Nini, Restituti, *) & aliorum xi.* Interpolatur hìc in libris nostris Maximus presbyter Aurelianensis, & martyribus Ascalonitis adduntur Aleus, & Promodius, quos silet martyrol. Corbeiense, ita laterculum claudens. *In Ascalone Helia, Candidi. Aurelianensis ciuitate Maximi presbyteri, & confessoris*. Ex Africanis igitur Faustus, vbique antesignanus est, Faustinus in martyrol. Romano, & Corbeiensi nuncupatus, & in Vetere mſ. Kal. Hieronymiano Lucēsi *xviii. Kal. Faustini* nomen legitur, sicuti apud Bedam, & Rabanum, penes quos sanctæ aliquæ mulieres, masculinis nominibus signantur. Maximum addit Rabanus

banus supra Romanum martyrolog. his verbis. *xviii. Kal. In Africa natale Faustini, Lucii, Candidi, Celiani, Marci, Maximi, Ianuarii, & Fortunati.* Non tamen Rabanus vniuersum numerũ exprimit; Martyrologium Antuerpiense in duas turmas sacros pugiles diuidit; in eo partim hoc est xxi. anonymi sunt, partim hoc est numero decem, & nouem nominibus exprimuntur, quemadmodum in libris nostris; in quibus & si alter Ninus, vel Nina deficiat, abundat Fortunata, vel Fortunatus; qui cum in Corbeiensi desideretur, in eo non nisi decem & octo signati martyres comparent.

Aurilionis. Aurelianis scribendum nō dubito, auctarium hic Gallici scriptoris agnoscens, & interpolationem. Maximinum vocant non Maximum martyrolog. Rom. cum Beda, Vsuardo, Adone, Vvādelberto, Petro de Natal. lib. xi. c. 130. Saussayus item Maximinum vocat Abbatem Miciacensem, & confessorē, cuius gesta diffusius prosequitur hoc ipso die, Maximum tamen cū adductis libris vocant Bellinus de Padua, & Maurolycius, atq. ita Vetus Hagiologium Franco Gallicum Labbei *xviii. In territorio Aurelianensium S. Maximi confessoris.* Presbyterum vocat codex Blumanius.

Scalonia. Pro Ascalone scriptum nō dubito, sicuti emendauit Dacherius in M. Corbeiensi, & emendandum est in M. Antuerpiensi, in quibus etiam duo sacri pugiles supplendi sunt, Aleus, siue Aleia, & Promodius in Corbeiensi; Primodius, & Helias in Antuerpiensi: quos codicibus nostris inter latinos debemus: à Græcis enim in Menologio Basilij ad diem 19. Decembris elogio celebrantur. Primus ibi dicitur, qui Promodius in libris nostris vocatur cum socijs Areo, & Elia; Erant hi genere Ægyptij, instituto Christiani sanctis confessoribus, & martyribus auxiliares. Profecti aliquando in Ciliciam, Ascalonæ à Portæ custodibus tanquam exploratores capti, & ad Firmilianum Præfectum adducti, Christianos se esse professi, flagris cōciduntur, deinde Areus igne consumitur, Primus, & Elias per gladium coronantur.

XVII. Kal. Ianuarias.

RAuennæ Valentini. Naualis. Agricole. Concordi. *Arelato dedicatio Basilicæ, & Altare S. Genesii.*

DECEMBRIS 16.

IN Rauennatibus martyribus omnino congruunt libri nostri cū M. Antuerpiēsi videlicet. *xvij. Kal. Ianuar. Rauennæ natal. Valentini, Noualis, Agricolæ, Concordiæ. Sancti Genesii martyris.* Iustinum aliis ignotum addit ad Rauennates M. Corbeiense. *xvii. Kal. Ianuar. Rauenna Valentini, Noualis, Agricolæ, Concordię, Iustini. Arelati dedicatio Basilicæ, & altaris S. Genesii martyris.* Quæ verba extant, præter Iustinum, etiam apud Rabanum. Neque pariter Iustinum profert Ferrarius, qui sub Diocletiano, & Maximiano narrat Valentinum magistrum militum, cum Concordio filio, à S. Dalmatio prodigiosè sanato, Baptismum suscepisse, ac deinde cum Nouale, & Agricola capitalem sententiam accepisse 17. cal. Ianuarii ex monum. Ecclesiæ Rauēnatis, & Hieronymo Rubeo; animaduertit tamen tempus pugnare, quin à S. Dalmatio baptizari potuerint. Alius est Valentinus hic Rauēnas ab aliis duobus pariter Rauennatibus, vt diximus die 13. Decembris. De S. Valentino magistro militum, Concordio filio, & sociis agit Romanum M. hoc ipso die, vbi Cardinalis

nalis Baronius testes adducit Bedam, Adonem, & recentiores. Pro Adone tamen Vsuardus est substituendus, cum apud Adonem, tam editum, quam optimæ notæ penes me mſ. nihil de his legere contigerit. Concordium tamen Vsuardus silet, sicuti Petrus de Natalibus lib. xi. c. 130. Bellinus de Padua, & Maurolycius, qui Naualem memorant; vel vt aliqui legunt Noualem; sed Naualis etiã ita scribitur in Kal. Hieronymiano mſ. Lucense. *xvij. Kal. Valentini Naualis*.

* *Arelate*. Minutiora hæc de singularibus Ecclesijs omnino Gallicum additamentum sapiunt. De S. Genesio Arelatense agit Romanum M. ad diem 25. Augusti, nosq; ad illũ aliqua adnotauimus. Potuit ex Ecclesiæ dedicatione etiã hac die S. Genesij natalis iterari.

XVI. Kal. Ianuarias.

IN Africa Victoris. Victoriani. Adiutoris. Quarti. Honorati. Simplici Ampamoni. Felicis. Vincenti. & aliorum simul xxiiij. Octosi. Quinti. Victoriæ. Dioscori.

DECEMBRIS 17.

MVtilum hic agnoscimus M. Antuerpiense in Africanis martyribus ita numerandis. *XVI. Kal. Ianuarii. In Africa Victoris, Victoriæ, & aliorũ xxxiii.* Cõsimilem codicem nactus Galesinius ita lectionem illam cõfirmat 16. cal. Ianuar. *In Africa SS. martyrum Victorij, Victoris, & sociorum xxxiii.* Vberiores plurimùm sunt codices nostri, quibus ita consentit M. Corbeiense. *XVI. Kal. Ian. In Africa Victoris, Victoriani, Adiutoris, Quarti, Honorati, Simplicij, Ampamoni, Felicis, Vincenti, & aliorũ triginta nouẽ simul. Et Octori, Quinti, Donati, Victoriæ, Dioscori, Iustiniani.* Deficit in libris nostris Iustinianus, & anonymorũ numerus imminuitur in codice Blumanio; ex fide tamen M. Antuerpiẽsis, & mſs. Galesinij restituerem triginta triũ anonymorũ numerum. Omnis martyrũ cœtus in duas turmas diuiditur, quia vel locus in Africa diuersus in agone fuerit, vel tẽpus. Si verò eosdem cœlites die sequenti in M. Antuerpiẽsi memoratos agnoscimus, Dioscorus loco omnino disiunctus erit, *alibi* enim signatur. Victorem, & Adiutorem hoc ipso die exhibet Kalendarium Hieronymianum mſ. Lucense.

XV. Kal. Ianuarias.

IN Laudocia ciuitate Theotini. Basiliani. In Africa Quinti. Simplici. Pompini. Pauli. Aritise. Cresci. Digni. Datuli. Feliciani. Monsitis. Rogatiani martyris. Honorati. Euasi. Victori. Priuati. Tinni. Saluatoris. Siti. Tersuri. Victorici. Victo. Ceciliani. Semtimini. Rustici. Lucaniæ. Honorati. Reductule. Victoriæ. Felicitatis. Quintulæ. Spinuce. Priuatulæ. Cęciliæ. Saturnini. Ceciliani. Namfomonis. Felicis. Vincenti.

Vincenti.. Anesthi. Mulci. Adiutoris. Romæ Lucæ virginis, & Auccie Regjs, simul & Antonini. Erenei. Theudori. Papeuse. Apolloniæ. Apamiæ. Penetis. Cosei. Arionis. Papisci, & Saturij. Victoris cum alijs viiij. & alibi passio S.Afræ. Victoris. Victorini. Basiliani. Honorati, cum alijs ccc.

DECEMBRIS 18.

AD Laodiceam Lydiæ clarissimam Metropolim, à Laodicea littorale distinguendã addit Romanum martyrol Laodiceæ in Syria, quæ Archiepiscopalis pariter ciuitas est, ibiq. Theotimum, & Basilianum recolit cum Beda, vt addit Baronius, & veteribus mss.. Antuerpiense martyrol. vnam ab altera Laodicea nõ distinguit, & Teotecnum non Theotimum ita exprimit. *XV. Kal. Ianuarii natalis Teotcni, & Basiliani. In Africa Victoris, Victoriani, Adiutoris, Quarti, Honorati, Simplici, Ampamoni, Felicis, Vincenti, & aliorũ xxvii. Tutori, Quinti, Donati, Victoriæ. & alibi Dioscori*. Conuulsum, & luxatum in hodiernis fastis esse M. Antuerpiense clamant libri nostri, M. Corbeiense, & Blumanium: Martyrol. Romanum, Beda editus, Rabanus, Galesinus, & alii, qui Africanos illos martyres non venerantur, qui in libris nostris, & martyrol. Corbeiensi pridie huius diei recensiti sunt, sed qui in hodiernis tabulis in ijsdem codicibus adnotantur, puta Quintus, Simplicius, & alij, qui in persecutione Decij, & Valeriani passi sunt. Ex his Galesinius Quintum, Dignum, & Honoratum, & seiunctim Moisetem in Africa promit hoc ipso die, sicut Rabanus, qui xv. cal. *Laodiccæ ciuitate Theotimi, Basiliani. In Africa Quinti, Simplicii, Pomponii, & Pauli* memoriam exhibet. Paulum tantùm ex his memorat xv. cal. Kalendarium Hieronymianum Vetus Lucense. Corbeiense verò martyrologium cum nostro compositum vberiores sub Quinto antesignano Africanos cælites, ita exprimit, *XV. kal. Ianuar. Laodicia ciuitate Theotini Basiliani. In Africa Quinti, Simplici, Pompini* (deficit Paulus) *Artifeæ* (Aritifæ) *Chresti* (Cresci) *Digni, Datuli* (desunt Felicianus, Monsitis, & Rogatianus in libris nostris memorati pro Vrbano, qui in illis reticetur.) *Vrbani, Martyri, Honorati, Euasi, Victurini, Saluatoris.* (desiderantur Priuatus, Tinnius, & Situs) *Terturini* (Terturi) *Victuriæ* (Victurici, Victo.) *Cæciliani, Septimi* (Sentimini) *Rustici, Bessi, Viciciani* (in libris nostri hi postremi duo non comparent) *Honorati, Lucaniæ, Reductula, Victuriæ* (abundat hic in libris nostris Felicitas, Quintula, Spinua) *Priuatula, Cęciliæ, Saturnini* (deest Cæciliana) *Phamonis* (Namphomonis) *Felicis, Vincenti, Aresti, Musei, Siddini,* (desideratur Siddinus in codicibus nostris) *Adiutoris. Romæ Luciæ martyris* (Lucæ virginis) *& Anceiæ Regis simul, & Antonini, Erenei* (deest Theodorus) *Papensa, Apolloniæ, Apamiæ, Poenicis,* (Penetis) *Cussenerionis* (Cusei, Arionis) *Papisses* (Papisci) *Saturii, Satarii,* (deest Satarius, sed additur Victori cũ aliis viiij.) *Passio S. Afrę virginis* (& alibi passio S.Afræ) *Victoris,* (Victorinus additur post Victorem) *Basiliani, Honorati, cum aliis xxii. martyribus*; cũ alijs ccc. scribitur in libris nostris, quem numerum librariorum incuria exorbitare credimus, cum Martyrol. Corbeiense non nisi xxij. referat, quadraginta verò Martyrolog. Vetustissimum postridie huius diei, quando adducti Africani cælites in venerabili illo codice recensentur, cum alijs, qui ad hodiernas tabulas ex fide plurium librorum pertinent: xxxi. bonæ notæ codex Blumanius tantum exhibet. Non omnes Africanos, saltem

saltem eiusdem loci esse monet martyrol. idem Vetustissimum, in aliquibus etiã nominibus variũ non nihil,& mancum. In duas enim turmas illos partitur, quos libri nostri,& Corbeiẽse M.in vno Africanorum agmine concludunt. Primũ triginta quinque vtriusq. sexus cælites producit vsq. ad Cecilianam inclusiuè, quando *alibi* incerto loco, siue Africæ, siue alterius regionis secundæ turmæ alios octo numerat,ad Romanos vsque beatos martyres pertingentes. In hoc aptius scriptum videtur Nani, & Phamonis pro duobus, quam Namphamonis pro vno tantum martyre, vti scriptum est in libris nostris; Nanus enim in Corbeiensi M. desideratur. In prima Turma pro Pompino Pammorius, pro Aritisa, vel Artisa Artesius, pro Monsite, Moysetem, per Victorino Victuricã, pro Saluatore Solutorem, pro Bessa Lessam retinet M. Antuerpiense; quod iniurias scribæ, vel temporis passum quoque esse apparet, dum Euasius, Tirturius, Vicianus,& Spinua in eo prætermittuntur, & martyres in Corbeiensi omissi,& in nostro enunciati ab ea disertè confirmentur. Vnde in libris nostris, & secunda classe,Siddino restituto, Namphomone in duo nomina diuiso,nihil aliud videtur addendum, quam diuisionis nota, & diuersi loci distinctio *alibi* ante Nanum, & Phamonem. Romanum martyrol. in tres classes diuidit Africanos hodiernos martyres: in prima, vt diximus Quartum, Simplicium, & alios numerat: in secunda Moysetem seiunctim: in Tertia Victurium, Victorem, Victurinum, Adiutorem, Quartum, & alios xxx. Veritus aliquando sum, ne nomen Lucaniæ regionis esset,non martyris, sicut Apamiæ nomen vrbis, quibus sequentes adnexos martyres ascribi deberent; sed nulla distinctiua nota addita quieui. Alij fortasse codices id docere possent.

Romæ. Ex veteribus mss. monet Baronius xviij. Kal.Ianuarij in Romano martyrol. restitutos esse Irenæum, Antoniũ, Theodorum, Saturninum, Victorem, & alios xvii. ex persecutione Valeriani, quos ex Galesinio accepisse vix dubitarem. Aliter hos exhibet Maurolycius, addit enim cũ B.Luceia virgine,& Auceia Rege Persarum, ab ipsa ad Christi fidẽ conuerso,hos martyriũ compleuisse sub Ælio præfecto, Diocletiano imperante. Numerus martyrum non admodum differt ab his, qui hoc die recensentur, partim nominibus signati, partim tanquam anonymi in martyrol.Romano relati, vt eosdem non esse vix dubitandũ sit. Dubium magis est, quod Lucia virgo, & Auceia Rex Thessalonicæ, non Romæ tribuantur in Vetustiori martyrol. ad diem cal. Iunii, & rursus die 25. eiusdem mensis. Ibi adnotauimus differentiam inter scriptores aliquos, qui sãctos martyres cum socijs Romæ tribuũt, quia Lucia virgo, siue Luceia Romana fuerit. De Lucia siue Luceia Rõmæ ad diem 25. Iunij agit Romanum martyrol. cum socijs xxij. cui consentiunt Beda, Rabanus, Vsuardus, Ado, Notkerus, & Vuandelbertus. Acta Luceiæ virginis & Aceiæ Regis eius Domini, qui Romã profecti ibi palmam acquisierint viij.kal. Iulij habet Petrus de Natal. lib. 6. cap. 4. Cum vero in tam dissitis locis, ac diebus diuersis, varijsq. socijs Luciæ virginis,& Aceiæ Regis, siue Persarum, siue Barbarorum memoria peragatur, nisi alij sint Tessalonicenses martyres, alij Romani, non nisi ex aliqua solemni translatione reliquiarum euenisse crederem. Videantur,quæ ad dies illos adnotare contigit.

Et alibi. Plures Afræ nomine sanctas martyres hucusque exhibuit Vetustius nostrum martyrol. videlicet die 14. Iunij, 6. Augusti, atque 9. Octobris, quas ab hac esse diuersas signati nominibus diuersi socij, & incertus agonis locus viderentur docere, nisi & amplius insignis anonymorum commilitonum numerus idem confirmaret.

XIIII. Kal. Ianuarias.

IN Nicea Ciuitate Bithiniæ. Zosimi. Pauli. Secundi. Cyriaci. Anastasi. & Fiddini Episcopi. *Autissiodoro Beati Gregorij Episcopi*. Crisanti, & Darij.

DECEMBRIS 19.

NIcææ vrbi Bythiniæ Romanum martyrol. natalem tribuit in hodier. nis ferijs sanctorũ Darij, Zosimi, Pauli, & Secundi, quorum, vt ibi notat Baronius, Darius tantum ab Vsuardo monstratur, reliqui ex mſ. Vetusto codice superadduntur. Cum Dario Zosimum refert etiam Vuandelbertus, sed Darium tantùm Niceæ præferũt Maurolycius, & Galesinius, ex Petro de Natalibus accipientes lib. xij. cap. 130. nu 14. & tamen Darius in MM. Corbeienſi, & Antuerpiẽſi, vbi plures Niceni martyres recensentur, desideratur. Fortasse in Corbeienſi ab inscio librario Chrisantus additus Dariã nõ Dariũ scribere fecit, sed post antiquarij Gallici interpolationẽ in libris nostris Crisãtus, & Darius nõ Daria cõparẽt. Pridie huius diei diximus M. Antuerpiense variũ ab alijs codicibus esse in huius diei martyribus assignandis; cũ plures, imò ferè omnes enumeret, quos supra externa die recensitos vidimus, quod monẽdum esse duximus, integram interim ephemeridem, alioquin luxatam exhibentes. *xiiii. Kal. Ianuarii. In Bithinia natalis Sancti Zosimi, Pauli, Cyriaci. Et in Susanis ciuitate Triplana Victoria, Paodicia ciuitate Theotici. In Africa Quinti, Simplici, Pammari, Pauli, Anesi, Cresci, Digni, Datali, Feliciani, Mirfetis, Rogatiani, Martyri, Honorati, Victrice, Priuati, Tinni, Salutoris, Siti, Victuri, Victurici, Caciliani, Septimi, Rustici, Lesse, Lucane, Honorati, Redastola. Item Victuria, Filicitatis, Quintola, Prima, Primatola, Cecilie, Saturnini, Caciliana. Et alibi Nani, Famonis, Felicis, Vincenti, Aresti, Murci, Siddini, Adiutoris. Roma Lucia virginis, & Auceia Regis, Antonis, Erenei, Theodori, Papecusi, Appollonia Apamia, Paenicii, Cussei, Artonis, Papisai, Saturi, Victoris cum aliis viiii. Et alibi passio Afra, Victoris, Victorini, Bassiliani, Honorati cum aliis xl.* Rabanus, qui aliquos ex Africanis martyribus in diem superiorem retulit, Zosimum, Cyriacum, Paulum, & Secundum, non Nicææ, sed Nicomediæ tribuit, similitudine nominis eius librario, vel amanuensi decepto, cũ prçter libros nostros Niceç illos tribuat etiam hoc pacto M. Corbeienſe. *xiv. Kal. Iannarii. In Nicea ciuitate Bithynia Zosimi, Pauli, Secundi, Cyriaci, & alibi Sãctorum Anastasi, & Siddini Episcoporum Chrysanthi, & Daria martyrum. Autissiodoro Beati Gregorij Papę.* Ex his Cyriacum, Paulillum, Secundum, Anastasium, & Sindimium socios Nicomediæ tribuit M. Romanum, vt ex Beda, recentioribus, & veteribus mſſ. confirmat Baronius, seu potius, vt apparet ex Galesinio. Verum ex fide tam librorum nostrorum, quam Corbeienſis, primi videntur Nicçæ relinquendi, Anastasius, & Siddinus Episcopi, vel alibi, vel Nicomedię tribuendi. Præterquamquod enim in hodiernis fastis Martyrol. Antuerpiense Zosimum, Paulum, & Cyriacum Bithiniæ, & Niceç tribuit, in postridianis, dum idem repetit, Cyriacum, Anastasium, & Siddinum Episcopum coniunctim Niceæ videtur ita ascribere. *In Nicea ciuitate Bithynia Zosimi, Pauli, Secundi, Cyriaci, Anastasi, & Siddini Episcopi*. Forte quia Cyriacus

cus cum alijs duobus, nō eadem die cum Zosimo certamen compleuerint, & ne disiungerentur, priores etiam cum alijs repetere maluit. Verùm cū Anastasius, & Siddinus, siue Siddimius Episcopi à Nicenis martyribus in Corbeiensi martyrol. disiungantur, & Nicomediæ in Romano M. assignentur, concederem Nicomediæ, vel alibi coronatos, vel veneratos esse, quòd ab alijs Rabanus etiam distinguat, & Nicomediæ tribuat. Susanis ciuitate habet M. Antuerpiense Triplanam, & Victoriam, alijs codicibus ignotos martyres. Susanam in Sarmatia vrbem inuenio Silio Italico memoratā, sed vereor, ne regionis potius nomē sit, & Triplana vrbs mihi ignota. Laodicenus etiam Theticus vereor, ne Theotinus, vel Theotimus sit, præcedenti die in libris nostris, & Corbeiensi martyrol. memoratus, cum hìc non bene habitum martyrologiū Antuerpiense à librario compareat.

Autisiodoro. De S. Gregorio Episcopo Autissiodorensi agunt Romanum M. Vsuardus, Ado, Rabanus. Beda enim vt notat Baronius deprauatè legit Gregorium Papam, quo in errore versatur etiā M. Corbeiēse, licet excusari possit, quòd titulus Papæ alijs Episcopis communis vetitus tantùm fuerit sub Gregorio VII. Pontifice, ne alijs tribueretur, quam Romano. Gregorij Autissiodorensis meminit etiam Hagiologium FrancoGalliæ Labbei, & Saussayus. Decimus tertius Episcopus illius vrbis signatur à Sāmarthanis, & obijsse dicitur die 19. Decembris; contra verò in Hist. Episcoporum Autissiodorensium cap. 13. vitam deposuisse narratur 14. Kal. Iunij, regnante adhuc Clodoueo Rege, & Iustiniano Imperatore, ac temporibus Siluerij, & Vigilij Pontificum sedem per annos xij. tenuisse; sanctus autem ibi non dicitur, neque apud Sammarthanos. Disertè tamen sanctitatem eius testatur mſ. martyrologium S. Sabini de Leuitania die 19. Decembris his verbis. *Autissiodoro ciuitate depositio S. Gregorij Episcopi, & Confessoris, qui tantæ (vt liber Actionis eius pandit) sobrietatis fuit, vt in medio mundo potius nouus effulgeret eremita, seq. sæpius multis declarauit virtutibus*. Interpolatos attamen hìc esse ab Antiquario Gallico libros nostros non dubitamus.

Chrysanthi. Præter quam in Corbeiensi M. Sanctorum Chrysanthi, & Dariæ martyrum hoc die memoriam non inuenio. Translatas in Gallias Turonem beatorum coniugum reliquias circa annum quingentesimum nonagesimum refert Saussayus ad diem 25. Octobris, qua die eorum memoriam agit M. Romanum. In Vetustiori nostro aliqua diximus ad diem xij. Augusti; & xxix. Nouembris. Hìc vel indicatam Turonicam, vel aliam translationis celebritatem in Gallia memorari suspicamur, ex Auctario scribæ Gallici, vel ab inscio librario additum Dario martyri Chrisanthum pro Sanctæ coniugis Dariæ celebritate, mutato etiam Dario in Dariam.

XIII. Kal. Ianuarias.

IN Tracia Ciuitate Gildo Baiuli. Romæ Zepherini Episcopi. In Oriente natalis Theclæ, & Sancti Liberati.

DECEMBRIS 20.

Liberatum, & Baiulum Romæ simul veneratur M.Romanũ,vtrũq. recolunt libri nostri, sed disparatos; Baiulum nempe in Thracia, Liberatum in Oriente. Bedam hìc testem adducit Baronius, qui tamen apud Vsuardum Liberatum animaduertit Amphitreæ ignotæ vrbi assignari: Iulius à Baiulo diuersus Geldubæ Thraciæ ex Vsuardo in Rom. pariter martyrol. recolitur, quem fateor me eundẽ cum Baiulo reputauisse, vnius syllabę vel coniunctione, vel abstractione. Pro eo enim quod in libris nostris legitur *In Thracia ciuitate Gildo Baiuli*, Vsuardum legisse existimabam *In Thracia ciuitate Gelduba Iulij*. Cum libris nostris cõsentit Rabanus. *XIII.Cal. in Thracia ciuitate Gildo Baiuli*. E' cõtra vero Vsuardo consonat M.Antuerpiẽse, quod tamen ex vno in alterum diem luxatum agnoscimus. *XIII.Kal.Ianuarij. In Thracia natalis Iulij, & in Liconio Thecla, & Romæ depositio Zepherini Episcopi, & Ignati martyris, & Athanasij Episcopi*. Reliqua, quæ sequuntur, ad pridianos fastos pertinere plures ibi adducti codices docent, non sine repetitione. De more tamen Vetustissimum codicem non mutilamus, sed subnectimus vt in Apographo prostat. *In Nicea ciuitate Bithyniæ Zosimi, Pauli, Secundi, Cyriaci, Anatasij, & Siddini Episcopi. Autisiodoro ciuitate Beati Gregori Episcopi, & alibi Chrysanthi, & Dariæ*. Fatemur autem neq. Geldum, neq. Gildo vrbẽ, vel oppidum in Thracia apud Geographos inuenisse. Geldubam Ortelius non agnoscit, nisi apud Vsuardum. Gelduba oppidum est ad Rhenum, siue Vrbs Germaniæ Taciti; & Gildo vrbs Lybię apud Stephani epitomatorem. Saussayus, ne Galliæ suę desit, in supplemento Gallicani Martyrol. Iulium Geldubæ ad Rhenũ tribuit, quamquam Thraciæ illum disertè Vsuardus assignet. Ferrarius Geldubam Vsuardi putat opidum Mysiæ in confinio Thraciæ, vnde Iulius reponẽdus esset in libris nostris, sicuti retinet M. Corbeiense. *XIII.Kal.Ianuar.In Thracia ciuitate Gilduba Iulij. Natalis Tecle, & Sancti Libertini, Zosimi*. In reliquis quidem nõ ita fidendum esse Corbeiẽsi codici, monuerunt amici Parisini, valde enim in postremis anni diebus detritus liber est, ita vt etiam Dacherium diligẽtissimum non vltra x. Kal. Ianuarij in editione sua progredi coegerit, quia cœtera legi non possunt. Iulium habet non Baiulum Petrus de Natal. lib. xi. cap.130.nu.16. *Iulius Marty in ciuitate Thraciæ Gelduba passus est xiy. Kal. Ianuarii*, quod emendationem librorum nostrorum iam indicatã cõfirmat, & omninò docet optimus codex Blumanius.

Romæ. Tanquam martyr S.Zephyrinus Romanus Pontifex hic recolitur. De eiusdem martyrio dubitauit Baronius ad annum 221. nu.2. quamquam in Romano M. vti martyrem veneratum viderit, non tamen exclusit. S.Zephirini Papę, & martyris memoriam cum martyrol. Romano ad diem 26. Augusti agit Beda, Vsuardus, Ado, & alij latinorum, qua etiam die sepultum via Appia in cœmeterio Callisti docet liber Pontificalis, & vi. Kal. Sept. Abbo Floriacẽsis. Silet martyrol. Vetustius nostrum de Zephyrino in mense Augusti, & xiij. cal. Ianuarij tantùm eius natalem refert, cui Rabanus hoc ipso die astipulatur. *Romę Zephyriui Episcopi*. & ex veteribus martyrologijs Petrus de Natal. lib.xi. c.130. nu.18. *Zepherinus Episcopus eodem die Romę in Christo quieuit*, videlicet 13. Kal. Ianuar. Videtur autem innuere in pace quieuisse, non martyris coronam accepisse: cum tamen eodem libro cap.2. affirmet, omnes Romanos Pontifices vsque ad S.Siluestrũ, excepto Marco martyrium

tyrium non euasisse. Vuandelbertus pariter Zepherinum antistitem decimo tertio Cal. Ianuarij veneratur, sicuti & Bellinus de Padua, & Maurolycius, & Molanus in Additionibus.

In Oriente. Ex hoc loquendi stylo, quo pluries vtitur Vetustioris martyrol. nostri compilator, ad Occidentalem Ecclesiam pertinere existimauimus, & titulum inde fecimus. In Oriente Theclam, & fortasse Liberatum recolunt libri nostri, cum Rabano, qui totidem verbis hoc ipso die inquit. *In Oriente Nat. S. Theclę virginis, & S. Liberati*. Iconiensem Theclam distinguit martyrol. Antuerpiense. Iconio enim non Liconio legendum esse vix dubitarem. Clarissimam martyrem ex transpositis reliquijs pluribus in locis, ac pluribus diebus venerari difficile non est affirmare. Græci eius celebritatem in Menologio Canisij indicant die 24. Septembris, & pridie illius diei in martyrol. nostro, vbi aliqua adnotauimus. An S. Liberatus Orientalis Ecclesię martyr sit, vel Confessor, non ita certum videtur. Petrus de Natalibus, qui ex vetustis martyrologijs profitetur accipere lib. xi. cap. 130. ad nu. 17. inquit. *Liberatus confessor, & Gregorius Episcopus eodem die* [xiii. kal. Ianuar.) *in Amphitrea claruerunt*. In Amphirea Liberatum recolit Vsuardus tantùm, non Gregorium Episcopum. Amphyciam legit Maurolycius, in qua pariter Liberatum, & Gregorium Episcopum constituit. Pridie huius diei in Menologio Canisij Gregorius Grigentinus recolitur, & apud Bellinũ de Padua Gregorius Episcopus hoc ipso die recensetur, sed Episcopalis sedes nõ exprimi tur. Grigẽtum pro Agrigenti dictũ existimarẽ, an verò pro Amphitrea, seu Amphirea, legendũ esset, vel Amphissæ, vel Amphissæ, adhuc hęreo; altera esset Achaiæ vrbs, altera magnæ Græciæ: sed diuinandum mihi non est. Postridie horum SS. martyrum venerationem repetit martyrol. Antuerpiense, vbi Iulium Gildobæ, & in Ampatia ciuitate non tantum Liberatum, sed Bonidium, & Codiam recolit, ignotis mihi adhuc vrbibus. Translationem S. Ignatij martyris Roma Antiochiam aliqua latinorum martyrologia, vt Vsuardus, celebrant xvi. Kal. Ianuarij, sed hoc ipso die eius Natalem recolunt Græci, tam in Menologio Canisij, quam Basilij. S. Athanasius Alexandrinus Episcopus supra etiam memoratur III. Idus Octob. Horum sanctorum Episcoporum memoria in libris nostris non extat.

XII. Kal. Ianuarias.

IN Mesopotamia Ciuitate Edessa Translatio corporis S. Thome Apostoli, qui translatus est ab India; cuius passio ibidem celebratur V. Non. Iul. In Eraclea S. Pasi. Romæ depositio S. Innocenti Episcopi, & passio Sanctorum Victoriæ. Bitanze. Zosimi. Secundi. Aurili. Siliaci. & alibi passio Sanctorum Foce. Flori. & Honorati Episcopi, & Confessoris. *In Pennante Monasterio depositio S. Saiuuoldi presbyteri, atque Abbatis*.

De

DECEMBRIS 21.

De S. Thoma Apostolo videantur ea, quæ diximus ad Indiculũ Apostolorum. Rabanus in Calamia (aliis Calamina) Indiæ ciuitate lancea transfixum asfirmat, ibiq. sepultum. Diem natalẽ, seu coronæ hunc non esse, libri nostri disertè docent, sed translationis celebritatem. M. Antuerpiense passionem in hodiernis fastis signat, sed in hoc etiam laterculo confusum, aliquos sanctos martyres ita repetit. *XII. Kal. Ianuarii. Passio Thomæ Apostoli in India, & in Thuscia Ioannis, & Festi. In Thracia ciuitate Gildoba Iuli. Et Romæ Zephirini Episcopi. In Oriente natalis Teclæ, & in Ampetia ciuitate Bonidi, Codræ, Liberatis. In Mesopotamia Zosimi, Auruli. Et in Eraclea Bassi. Et Romæ depositio Sanctorum Victoriæ, & Bathaniæ, Secundi, item Zosimi, & Seriaci, & alibi Foci, Flori, & alibi Honorati Episcopi, & confessoris.* Depilatũ hic agnosco martyrol. Corbeiense, siue à tineis corrosum, siue à librario malè multatum. Differt enim in multis à codicibus nostris, hoc est *XII. Kal. Ianuarii. In Mesopotamia natalis, & translatio S. Thomæ Apostoli, qui translatus est ab India, cuius passio ibidem celebratur. In Heraclea S. Passini. Romæ depositio Sancti Innocentii, & passio Sanctorum Focæ, Florii, Honorati Episcopi, & confessoris.* Ioannẽ, & Festum habent in Thuscia non modo adductum Antuerpiense martyrolog. sed cum Romano martyrol. Beda, Vsuardus, Ado, Rabanus, Petrus de Natal. lib. xi. nu. 19. & alij recentiores, vnde in codicibus nostris librarij vitio non extare verendum est. Nullibi in Tuscia veneratos cõparere, aut inuenire potuisse fatetur Ferrarius in catalogo SS. Italiæ. Fortasse iidem sunt, de quibus infra x. calẽd. Ianuarij.

In Eraclea. Passum Eracleoticũ martyrem, Passinum vocat M. Corbeiense. Sed Bassum dicit martyrol. Antuerpiense, cui concinit Maurolycius.

Romæ. S. Innocentij Romani Pontificis, siue Episcopi depositionem, siue sãctum obitum liber Pontificalis, & martyrol. Romanum referunt v. Kal. Augusti, quo pariter die sepultum in cœmeterio ad Vrsum Pileatum testatur Abbo Floriacensis, & confirmat Bellinus de Padua cum Molano ad Vsuardum. Galesinius in martyrologio Episcopum, & cõfessorem appellat, sed in notis vocatum ab aliis martyrem testatur, ac præcipuè à M. Romano, quod illud esse non dubito sub Romani nomine à Bellino de Padua editum, vbi v. Kal. Augusti legitur *Innocentij Papæ, & martyris.* Ex hoc accipiẽs Molanus martyrium tacuit. Disertè tamen martyrem, & vocauit, & descripsit Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 149. sub Eudoxia vxore Arcadij, ab eo ex cõmunicati. Galesinius putat martyrem dictum fuisse ob admirabilem virtutẽ, summamq. constantiam, cum martyrum fortitudine comparandam, qua Chrysostomi causam contra Arcadium, & Eudoxiam suscepit. Cum verò martyrol nostrum ad diem illum 28. Iulii nihil de Innocentio indicauerit, & in hũc reposuerit, videtur vel hũc diem natalis, vel trãslationis alicuius celebritatem indicare: forte quando à Sergio secundo, vt Bibliothecarius testatur, translatum S. Innocentij corpus è via Portuensi in Equitij titulum fuit, ibiq. cum Anastasio prædecessore repositum: ex quo tempore supperaddi potuit, tam in martyrol. nostro, quam Corbeiensi, non verò in Vetustissimo Antuerpiensi. Ex indiculo veteri mss. Bibliothecæ Vaticanæ ambos primùm sepultos fuisse *ad Vrsum Pileatũ Portu* refert Aringhius Romæ subt. lib. 2. cap. 19. nu. xi. & Vuillelmus Malmesburiensis lib. 4. cap. 2. de Gestis Angl. enumerans sanctorum martyrum corpora, quæ via Portuensi quiescebant, Anastasium, & Innocentium inter alios profert.

Victoriæ.

Victoriæ. Quamquam cum Innocentio Romæ sepultos sex alios vtriusq. sexus martyres videatur indicare martyrolog. nostrum, expressius tamen Romæ tribuuntur in martyrol. Antuerpiense: Innocentio quidem, non nisi die venerationis fortasse, & sepulturæ loco copulati. Post Victoriam sequitur in nostris libris Bitanza, quæ in Vetustissimo illo Bothania dicitur; in hoc Secundus, Zosimus, & Siriacus tantum numerantur: in M. nostro Aurilius additur, ni forte Aurulus ille sit, qui cũ alio Zosimo Mesopotamiæ in Antuerpiensi martyrolog. ascribitur, & in nostro prætermittitur. In his omnibus mutilũ est M. Corbeiẽse.

Focæ. De S.Foca, seu Phoca aliqua diximus ad diem v. Martij, & 14. Iulij. Alium tamen hunc esse putarem ex socio Floro. Alibi incerto loco, non Romæ veneratos esse docent libri nostri, & martyrol. Antuerpiense, quamquam decurtatum Corbeiense eosdem videatur Romæ tribuere.

Honorati Episcopi. Alibi sanctũ hunc confessorem, & Episcopum, & seiunctim à Foca, & Floro, veneratum docet expressè M. Antuerpiense. An ille S. Honoratus Episcopus Tolosanus sit, quem Saussayus postridie recolit, proximitas venerationis suspicionem inducere potest. Secundus is est in serie Tolosanorum Episcoporũ apud Sammarthanos; sed felicis obitus dies penes illos non signatur.

In Pennante. Huius S.Saiuuoldi presbyteri, & Abbatis à Gallico antiquario superadditi commemorationem alibi confirmatam non licuit inuenire, neq; in optimo Blumanio codice.

XI. Kal. Ianuarias.

IN Antiochia Sancti Basilei. Romæ via Lauicana inter duos lauros natalis Sanctorum ccc. martyrum, qui omnes vna die coronati sunt. Et Hostia natalis Sanctorum Demetri, & Honorati. Felicis. Flori, & in Porto Romano natalis Sancti Aristoni. Et in oppido Ciuit. Romæ via Portuense depositio S.Felicis Episcopi. Et alibi passio S.Theodotiæ, & Didimi Monachi.

DECEMBRIS 22.

BAsileum Antiochenum martyrem ex Beda, & mss. exhibet hoc die Galesinius. Episcopum vocat his verbis Appendix ad Adonem *XI kal. Ianuarij. In Antiochia S.Basilei Episcopi.* At si Basilia esset, vt in M. Antuerpiensi scribitur, non Basilius, frustra Episcopale munus adderetur. Ita profectò in illo legitur. *XI.Kal. Ianuarij. Antiochia Basilia. Roma via Lauicana xxx. martyrum. Et in Ostea Dimetri, & Honorati, Felicis, Flori. Et in Porto Romæ Aristoni. Item Romæ depositio S.Felicis Episcopi, & alibi passio Theodosiæ virginis, & Didimi Monachi.* Basileum in Antiochia martyrem, non Basileam vocat Rabanus. *XI. Cal. In Antiochia natale S.Basilei*, atq. eodem modo martyrol. Corbeiense, in quo socius additur Serapion aliis ignotus, nĩ forte Schirion Alexandrinus sit, cuius hac die meminit Vsuardus, & ex Eusebio Romanum martyrol. *XI. Kal. Iann. In Antiochia S. Basilei, Serapionis. Romæ via Lauicana inter duas lauros natalis Sanctorum xxx. martyrum vna die coronatorum. Et Ostia Sanctorum Demetrii, Honorati, & alibi natalis SS.Felicis, Ioannis, Romæ via Salense*

lense depositio S. Felicis, & passio Sanctę Theodosiæ virginis, & Didymi Monachi.

Romę. Triginta anonymos martyres, inter duas lauros via Lauicana vna die coronatos, explicat in hodiernis tabulis Romanum martyrol. cui astipulatur Beda editus, Vsuardus, Ado, Vuandelbertus, Rabanus, Petrus de Natalibus, Bellinus de Padua, Maurolycius, & ex libris scriptus Galesinius; qui omnes ferè affirmāt sub Diocletiano fuisse coronatos. Quamquam vero in maiori anonymorū martyrū numero exuberēt libri nostri, & tercentos, nō triginta signēt: ex adductis tamen codicibus editis, & mss. Antuerpiensi, & Corbeiensi xxx. illos fuisse facile cōsentirem, licet in Diocletiani carnificina non magnum quid sit, triginta martyres vna die coronatos fuisse, cum dignior immani eius sæuitia numerus tercentorum esset. Ferrarius nihil addit in catalogo Sanctorum Italiæ.

Ostia. Apud Ostia Tiberina Demetriū, Honoratum, & Florum martyres indicat Romanum martyrol. Honoratum, Felicem, & Florum cum Dimetrio addit M. Antuerpiense, nostris codicibus prorsus consonum. Martyrol. Corbeiense Demetrium, & Honoratum Ostiæ tribuit, alibi verò cum Ioāne, Felicem. Vsuardus tres eosdem affert, quos etiam numerat martyrol. Romanum cum Adone, & recentioribus, Petro de Natalibus, Bellino de Padua, Maurolycio, Galesinio, & Ferrario. An iidem sint Demetrius, & Honorius, qui supra xi. cal. Decembris in M. nostro recoluntur suspicari licet, qui cū Floro, & Felice hic repetantur, ne vt alibi monuimus, in cōfessione, ac tormētis socii, in veneratione disiungerentur.

In Portu Romano. Quamquam Ostiæ proximus sit Romanus Portus, non eadē tamen ciuitas erat, vt alibi diximus. Vnde rectè Aristonis memoria ab aliis Ostiensibus martyribus seiungitur. Antiquissimum fragmentum Romani martyrol. apud Bucherium mense quidem Decembris Aristonem in Porto memorat, sed Idibus, non xi. Kal. At sicuti legendum est in Porto non in Ponto, ita fortasse vitium esse potuit in nota diei. Aristonis non meminit martyrol. Corbeiense, sed cum libris nostris martyrol. Antuerpiense.

Et in Oppido. Pro via Portuense, via Salense scriptum est in codice Corbeiēse, tam à Dacherio edito, quam in schediis piæ memoriæ Dufresnij ad me transmissis. Confirmatur librorum nostrorū fides ex Appendice ad Adonem, in qua legitur xi. kal. Ianuarij. *Romæ via Portuēsi depositio Sancti Felicis Episcopi*, & ex Beda, & Rabano totidem verbis. An pro eo, quod scriptum est in codice Corbeiensi Via Salense reponendum esset *ad Insalsatos*? Ita scriptum inuenio in codice hædino Canonicorum Lucensium, vbi multa ad vrbem Romam spectantia prostant, & xxi. cœmeteria numerantur, inter quæ legitur *Cœmeterium ad Insalsatos ad S. Felicem via Portuense* Ad Insalatas vocatum esse locum, vbi erat Ecclesia S. Felicis via Portuensi, elicit pariter ex libro de mirabilibus Vrbis Aringhius lib. 2. Romæ subterr. cap. 18 nu. 3. quo capite disputat à quo S. Felice martyre cœmeterium S. Felicis via Portuense nomen acceperit, putatq. à S. Felice Papa huius nominis secundo à Constantio expulso. Quamuis enim Bibliothecarius S. Felicis corpus via Aurelia conditum fuisse doceat ex actis tamen Liberij via Portuensi in prædio suo sepultum fuisse colligit, & fortasse à fidelibus ex via Aurelia transpositum esse ad prædiolum suū via Portuēsi, vbi à sede depositus habitauit. Sed neque locus, vbi coronatus fuit, neque dies martyrii idem est apud omnes. Capite truncatum cum multis clericis, & fidelibus iussu Cōstantij refert Abbo Floriac. num. 38. & occultè extra murum ad latus formæ Traianæ sepultū 3. Idus Nouembris; sed inde à Damaso presbytero translatum, & sepultum via Aurelia 17. kal. Dec. Anastasius, siue liber Pontificalis, sibi inuicem aduersus, aliter scribit in vita Liberij, aliter in vita Felicis; In illa depositum ex Episcopatu habitasse

habitasse narrat in prediolo suo via Portuense, *vbi & requieuit in pace 4. cal. Augusti*. In hac verò refert S. Felicem construxisse Basilicam via Aurelia miliario ab Vrbe secundo, cum presbyterij honore fungeretur, & emptum agrum eidem Ecclesiæ obtulisse, sed de eius passione ita scribit. *Qui etiam passus est in ciuitate Corona cum multis Clericis, & fidelibus occultè iuxta muros vrbis ad lacus Traiani III. Idus Nouembris, & exinde raptum est corpus eius à presbyteris, & clericis nostris cum Damaso præsbytero, & sepultum est in Basilica supradicta, quam ipse Via Aurelia construxerat XII. kal. Decembris miliario secundo*. Liber qui sub nomine Luitprandi editus est, nihil de translatione corporis addens tantum inquit, *Constantij præcepto, capite truncatur in ciuitate Goranna III. Idus Nouembris*. At ad diem hanc vndecimam Nouembris, nihil in martyrolog. Vetustiori nostro de S. Felice Episcopo annotatur: sicuti neq; xij. Kal. Decembris, aut xvi., vt alij codices retinēt. Nec difficile esset pro vrbe Corona, siue Corana, Coram oppidū inter Latinos, & Volscos, adhuc non magnum persistens, intelligere: opidani enim eius Corani apud Plinium dicuntur lib. 3. cap. 5. Facilis emendationis lapsus esset librariorum nostrorum, & restitui posset. *Et in oppido Cora, & Romę via Portuense S. Felicis episcopi*. Sed Cære potius legendū suadet vir sūmus Baronius, quòd oppidū illud Latij via Aurelia occurrat: vnde liber Pontificalis, & alij minus accurati scriptores accipere potuerunt, via Aurelia S. Felicem fuisse sepultum. Agylla prius Cære vocabatur, vrbs Hetruriæ quondam scriptoribus antiquis clara, & Cærites oppidani vocati, siue Cæretani. Adhuc in hoc Oppido 17. ab vrbe lapide, sacras S. Felicis reliquias venerari, testis idem est Baronius, tū in Notationibus ad diē 29. Iulij, tū in Annalibus ad annū 357. n. 46. festumq. diem illic peragi addit, relicta nimirum ibidem aliqua reliquiarū parte, vt de alijs accidit, cum à Damaso, alijsque fidelibus raptū est corpus, & delatū ad viam Portuensē. Potius igitur in libris nostris restituendū existimarē. *Et in oppido Cære, & Romæ via Portuense S. Felicis Episcopi*. Ruunt ex his quæ dicta sunt, & ex veterū MM. fide, quæ cōtra Felicem, eiusq; dubiam sanctitatē ex Rufino recētiores aliqui deducunt apud Ferrariū in catalogo SS. Italiæ die 29. Iulij, & fides codicis Eugubini nutat in eo, quòd Felicē supervixisse Constātio in schismate vsq. ad Valētem, & Valentinianū doceat, quinimo etiā arguitur auctor vitę S. Athanasii apud Photium in excerptis nu. 758. qui S. Felicem martyrem non agnoscit, sed peste obiisse consumptum tradit. Ex loco igitur sepulturæ, aliquos à S. martyre Felice primo, in S. Felicem secūdum deflexisse suspicor, præsertim, in Basilica constructa via Aurelia, vbi sepultus fuerit; hoc enim legitur in vita S. Felicis primi. De die vero, siue necis, siue translationis, quanta fides sit adhibēda libro Bibliothecarii, siue Damasi, docti omnes norunt, qui sæpè de malè adnotatis numeris, siue annorum, siue dierum conqueruntur, & Baronius in primis. Incertus equidem dies migrationis, siue martyrij est, & contra alios Marcellinus presbyter, alioquin schismaticus, & Luciferianus, sed æuo Felicis proximior, & quē in re notissima alios decipere voluisse vix esset credibile, apud Baronium anno 357. num. 48., bis Vrbe pulsum Felicem narrat, & in secunda expulsione inquit, *Decimo Kal. Dec. migrauit è vita*. Dies ergo, qui translationi in libro Pōtificali ascribitur apud Marcellinū schismaticū migrationis est. Vnde fortasse dies 22. Decēb. in nostris, & adductis codicib⁹ signatus, facile trāslationi congrueret, & facile à Damaso, & aliis clericis post mensē circiter corpus eius raptū, & alibi depositū esse potuit. Vox equidē depositionis, qua plures codices vtūtur, in vetustiorib⁹ martyrol. natalibus martyrū minus vsitata, trāslationi optimè conueniret. S. Felicem Pōtificis Vicarium, & Episcopum consecratum

 tum

tum vices Liberij exulantis tenuisse, atq; Ecclesiam loco Pontificis gubernasse, nequaquam verò fuisse Pontificem videntur docere Optatus Mileuitanus, & D. Augustinus: alter lib. 2. contra Parmen: alter epist. 165. Cum enim seriem Romanorum Pontificum retexunt, post Liberium Damasum enumerant, & Felicem omittunt. In lapsu quidem Liberii, vexillum catholicorum erexisse Felicem, & fidelibus penè omnibus ad eum confluentibus, pro vero Pontifice habitum non inficior: cum verò post reditum Liberii Romam parùm advixerit, & Liberius resipuerit, non est cur schisma fouisse dicatur. Baronius quidē anno 357. nu. 50. cum iam paratus esset S. Felicem ex albo sanctorum, quantum in se esset proscribere, miraculosè in Diaconia SS. martyrum Cosmæ, & Damiani inuētum sacrum corpus testatur, & litē diremisse, cum esset hac lapidea inscriptione munitum. *Corpus S. Felicis Papę, & martyris qui damnauit Constantium.*

Theodotiæ. Theodoram communiùs vocant Hagiologia omnia, quam cum Didymo recolunt die 28. Aprilis, vt Romanum martyrol. Beda, Vsuardus, Ado, ac reliqui latini, nec incerto loco, sed Alexandriæ. Eiusdem mensis die v. Menologium Græcorum, Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, sub Præside Alexandriæ Eustratio, Theodoræ, & Didymi memoriam celebrat, & rursus die 27. Maii in eodem Menologio Canisij fusius eorundem Sanctorum certamen describitur, maximo Christianæ charitatis exemplo. Theodotia hic dicitur, Theodosia in martyrolog. Corbeiensi, & Antuerpiensi, & Didymus Monachus etiā hoc ipso die dicitur à Rabano. *Et alibi Theodosię virginis, & Didymi Monachi.* Antiochenam Theodoram fuisse, non multo ante ętatem suam scribit lib. 2. de Virgin. S. Ambrosius, & Antiochiæ miro Dei fauore per Didymum è lupanari ereptam, narrat eleganti stylo. Ex hoc fortasse, quòd aliqui Alexandrię, alii Antiochiæ mirabile certamen ascribant, accidere potuit, vt in Vetustiori martyrol. incerto loco *alibi* tribueretur.

X. Kal. Ianuarias.

IN Ciuitate Nicomedia natalis Sanctorum ccxlv. martyrum simul, quorum nomina Dominus scit. Romæ natalis Sanctorum Egeni. Eleutheri. Vrbani. Corneli. Traiani. Euaristi. Metelli. Victoris. Ticiani, Cleti. Siriani. Basilini. Niceti. Flauiani. Felicis. Pullij. Ancleti. Sopatri. Saturnini. Eufrosini. Castulæ, & aliorum DCC. similiter, & Calesti. Euticiani, & sociorum eius simul. Petri. Apolloni. Thelij. Xisti. Item Xisti. Solani. Eucaristilli. Basillimi. Zeferini. Galliti. Corneli. Et alibi natalis Sanctorum Iohanis, & Felicis.

DECEMBRIS 23.

VEtustate detritū codicem martyrolog. Corbeiensis nō nisi paruulas lineas hodiernæ sacræ tabulæ exhibet, nullas postridianæ, & quantum coniectari licet, à codicibus nostris, & Antuerpiēsi martyrol. varias nimirum. *X. kal. Ianuar. Depositio S. Victoriæ Romæ sub Decio, quę cum esset desponsata viro pagano, & Rel...* neq. enim libri nostri Victoriæ Eugenio despon-

desponsatæ agonem, præter morem etiā eiusdem Martyrol. Corbeiensis referunt, neque M. Antuerpiense Vetustissimum, in quo anniuersarius hodiernus circulus ita describitur. *X. kal. Ianuar. In Antiochia natalis martyrum xxxv. & in alio loco Euaristi, Victoris, & aliorū Dccexxxij. Sisti, Apollinis. Roma Eugeni, Eleutheri, Vrbani, Corneli, Atriani, Euaristi, Metelli, Victoris, Titiani, Eliti, Siriani, Baselini, Niceti, Flauiani, Felicis, Pulli, Anicleti, Sopatri, Saturnini, Euphrosini, Cartula, Calesti, Euteciani, & sociorum eius. Item Petri Apostoli, Lini, Telij, Sixti, Solani. Eutaristuli, Basilini, Zephirini, Gallini. Item Corneli, & alibi Ioannis, & Festi.* Quam facile numerales notæ vitientur in antiquis manu exaratis libris omnes norunt, & dolent. At non modo codices nostri in anonymorū numero ab Antuerpiensi differunt, sed in loco passionis. In hoc Antiochiæ natalis martyrum xxxv. exprimitur. In illis non Antiochiæ, sed Nicomediæ numerus martyrum ad ccxlv. extenditur. At sicuti in loco passionis Rabanus codicibus nostris fauet, ita in numero primi ordinis anonymorum cum Antuerpiensi conuenit. X. cal. post Victoriæ sub Decio recensitum agonem subdit. *In Nicomedia natale martyrum xxxv. & in alio loco Euaristi, Victoris, & aliorum dxxxij.* ita in numero secundi ordinis, & incerti loci martyrum etiam ab illo discrepat.

Nicomedia. In hac sub Diocletiano regia vrbe martyrum plurimorum carnificinam fuisse disertè docet Eusebius lib. 8. Hist. cap. 6. Post Anthimi enim Nicomediensis certamen subdit: *Huic adiuncta est ingens martyrum multitudo*, deinde cum falsæ suspicionis de incendio insimularētur Christiani, quotquot erāt Nicomediæ Dei cultores, aceruatim cū suis familijs gladio, vel flammis consumptos perijsse addit. *Sed alios quoque innumerabiles vinctos, & scaphis impositos carnifices in profundum mare proiecere.* Vt potius mirandum sit, tam in martyrol. Romano, quam Vsuardo, Adone, & aliis recentioribus Nicomediēses ignotis nominibus martyres ad viginti tantū extendi, quam in M. Antuerpiensi, & Rabano ad xxxv. atq; in libris nostris magis ad Eusebij historiam accomodatis ad numerum ducentorum quadragintaquinque.

Romæ. Tantam martyrum Romanorum segetem aliunde comparere non video, nisi ex Adonis Appendice, in qua numerus octingētorū, & triginta duorum sine nomine martyrum Romæ ita videtur tribui ad diem x. Kal. Ianuarij. *Item Romæ natalis Eugenij, Eleutheri, Vrbani, Cornelij, Traiani, Victoris, Castulæ, Eutichiani, & sociorum eius, & aliorum octingentorum triginta duorum*. Numerus sociorum Euthiciani in M. Antuerpiensi non exprimitur, & in libris nostris non Eutichiano, sed Castulæ succenturiantur septingenti martyres simul; Hos supra octingentos refert cū Adonis Appendice Vetustissimum Martyrol., non quidem Romæ, aut Antiochiæ, seu Nicomediæ, sed alibi incerto loco cum Euaristo, & Victore, qui in codicibus nostris desiderantur: vnde eos suspicor mutilos, & luxatos, quod etiam monet Rabanus. Restituendum ergo in illis putarem post Nicomedienses anonymos, *& alibi Euaristi, Victoris, & aliorum Dccexxxij. vel xxxij. simul*. Non ita tamen certus sum, restituendos etiam esse Sixtum, & Apollinem, qui populosæ anonymorūm turmæ super adduntur in martyrol. Antuerpiensi; videntur quippe ex nominibus Romanorum repetiti, qui in libris nostris ad triginta quatuor nominibus signati extenduntur, sicuti etiam in eodem Vetustissimo martyrol. recensentur. Hi in duas classes distinguntur. Primam ducit Egenius, siue Eugenius, secundā in libris nostris Calestus, in illo Petrus. Aliqua quoq. sed parua in nominibus differētia intercedit. In prima pro Troiano Atrianus scribitur in M. Antuerpiensi, pro Cleto, Elitus, pro Castula Cartula. In secūda pro nominibus Petri, & Apollonij librarius Epternacensis in vetustissimo

ſimo Martyrolog. incurioſè poſuit Petri Apoſtoli, Lini, & pro Gallito, Gallinum. *Et alibi.* Ioannem, & Feſtum, incerti loci martyres, pro Ioanne, & Felice noſtrorum codicum hic refert martyrolog. Antuerpienſe. Subijt autem dubitare an Ioannes, & Feſtus, qui xij. cal. Ianuarij in Romano martyrol. Bedæ, Vſuardi, & Adonis, Rabani, & aliorum in Thuſcia venerantur, & tunc in codicibus noſtris prætermittuntur, ijdem eſſe poſſint. Eadem quidem nomina ſunt in martyrol. Antuerpienſe; in noſtro nonnihil differunt, dum pro Ioanne, & Feſto Ioannes, & Felix exhibentur incerto loco *alibi*.

VIIII. Kal. Ianuarias.

IN Tropoli Ciuitate Luciani. Romæ natalis Sanctorum Metrobi. Pauli. Zenoti. Theutini. Thimiſti. In Antiochia Syriæ natalis Sanctorum Virginum xl. Canonicarum, & aliorum duo ſimul Droſi, & Donati

DECEMBRIS 24.

CVm neque in codicibus noſtris, neque in martyrol. vetuſtiſsimo Vigilia Natiuitatis Domini in hodiernis faſtis indicetur, anſam præbuit dubitãdi, non eſſe hoc die in Eccleſia vetuſtiſſimi vſus, vel ſaltem certum eſſe in vetuſtioribus martyrologijs vigilias non indicari. Thomaſinius in Bibliotheca Patauina Martyrologium D. Hieronymi in membranis ſe vidiſſe teſtatur, quod non à die 25. Natalis Domini, vt noſtrum inciperet, ſed à vigilia Natiuitatis, vt Ado à Roſuueydo editus. Antuerpienſe quidem ab initio Ianuarij Anniuerſarium Sanctorum circulum auſpicatur, & nihil de vigilia, ita habet. *VIIII. Kal. Ianuarii. In Tripoli natalis Luciani. Et Roma Metrobi, Pauli. Genoti, Theotini, Timiſti. Antiochia Syriȩ Sanctarum virginum numero xl. & aliorum duo Duſi, & Donati.* Neq. Rabanus vigiliæ meminit, & nonnihil immutatis nominibus eadem ferè exhibet. *IX. kal. Ianuarij. In Tripoli ciuitate S. Luciani, & Natale SS. Metrobi, Paulli, Zenoti, Theutini, Timiſti. In Antiochia Syria natale SS. Virginum xl. Canonicarum, & aliorum duorum ſimul Druſi, & Donati.*

Tropoli. Thropoli ciuitate etiam legitur apud Bedam, ſed omninò legendũ Tripoli. Ex gemina autẽ huius nominis vrbe, altera quæ Phæniciæ emporium Tripolis Syriæ dicitur, altera Africæ litoralis, quæ ab Europęis Tripolis Barbarica vocatur; quæ nam hic indicetur, non ita conſtat. Lucianum Tripoli tantùm tribuunt, non modo codices noſtri, ſed M. Antuerpienſe, Rabanus, Vſuardus, Bellinus de Padua, Petrus de Natalibus lib. xi. nu. 21. licet is non martyrẽ, ſed confeſſorem vocet, & ex illo Maurolycius. In Romano verò martyrolog. non tantùm Lucianus, ſed Metrobius, Paulus, Zenobius, Theotimus, & Druſus, Tripoli tribuuntur, qui noſtro, & Antuerpienſi Romani ſunt præter Druſum. Baronius ibi adducit teſtes Bedam, Vſuardum, & Adonem cum Veteribus mſſ. At Beda quidem Lucianum, Metrobium, Paulum, Zenotum, Theutinum, & Druſum Thropoli, ſeu Tripoli tribuit: Vſuardus verò Vetuſtioris editionis Louanienſis, quem nunc præ manibus habeo, non niſi Lucianum ſignat. Apud Adonem, ſiue editum Moſandri, aut Roſuueydi, ſiue in mſ. noſtro, aut in eiuſdem Appendice, neq. Lucianum, aut alium

ex

ex Tripolitanis martyribus inuenire mihi licuit. Vnde martyres illos ad hunc quidem diem spectare, Lucianum vero tantum Tripoli tributum video.

Romæ. Metropium, Paulum, & Lucianum ex veteribus non optimæ notæ mss. Galesinius Romæ tribuit, sed Lucianum iterum Tripoli cum Vsuardo assignat, Rabanus quinque martyres sub antesignano Metrobio à Luciano distinguit: quamuis locum agonis, vel venerationis prætereat. Romæ constanter illos venerari docent, tum bini codices nostri, tũ martyrol. Antuerpiense. In hoc Cenotus pro Zenoto dicitur, nõ Zenobius, & Theotinus, seu Theutinus pro Theotimo martyrol. Romani, sicut Timistius pro Druso, qui alterius ordinis est. Alia me latent.

In Antiochia Syriæ. Sanctas Virgines quadraginta varijs tormentis cruciatas, & coronatas in Deciana persecutionem omnia ferè vulgata martyrologia recolunt, Romanum videlicet, Bedæ, Vsuardi, Adonis, Rabani, Vuandelberti, & recentiorum. Canonicas verò fuisse, hoc est sub regola viuẽtes, præter Rabanũ, & codices nostros alibi expresse non legi. Vuandelbertũ, id quidem significare voluisse crederem, dum de quadraginta virginibus cecinit, *Vitam voto, & virtute* cœlo dedicauisse, hoc est moniales fuisse. Expresse Menologium Græcorum à Canisio editum Calendis Septembris vocat quadraginta mulieres martyres virgines, & Moniales; quæ tamen cum non Antiochię, sed Adrianopoli Macedoniæ natæ dicantur etiam in Menologio Basilij, & cum præceptore Ammone Diacono plurimum ibi cruciatæ, deinde Heracleam Thraciæ ad Licinium Tyrannum transmissæ, partim gladio partim igne agonẽ prò Christo complenerint, diuersæ videtur esse ab Antiochenis, hoc die veneratis. Septem Virginum Canonicarum pariter meminit martyrol. Antuerpiense v. Idus Aprilis, vt ibi diximus. Sacras Virgines voto obstrictas in Asceterijs, seu sacris Gynecæis simul aduixisse, etiam ante Decij persecutionẽ, ita clarum esse existimo, vt quod Eusebius aperte testatur lib. 2. Hist. cap. 17. alia probatione non egeat. Præter ea autem quæ obiter dicta sunt Execitat. XVI. sufficiat, in re nota testem adducere, ethnicum scriptorem Ammianum Marcellinum lib. 18. sub finem. *Inuentas tamen alias virgines Christiano ritu, cultui diuino sacratas, custodiri intactas, & religioni seruire solito more nullo vetante præcepit.* Ita vir paganus de Rege Persarum scripsit Gynecæa, & Monasteria Christianorum sub Constantio, & Iuliano describens. Quadraginta harum Canonicorum martyrum memoria Ghiniũ aufugit, dum Canonicorum natales vndique congessit.

Drosi, & Donati. Pro Drosio Drusũ legunt, vel Dusum martyrol. Antuerpiẽse, & Rabanus; Drusus quidem in Romano martyrol. inter Tripolitanos martyres recensetur, cum potius inter Antiochenos, seiunctim à xl. virginibus numerari debere videatur in adductis codicibus. Sed optimus liber Blumianus, vt in Additionibus constabit, virginibus quadraginta Canonicis Antiochenis *aliorum SS. simul Drusi, & Donati* memoriam signat.

Sacrarum Ephemeridum in vtroq. Lucensi codice Anniuersarius Circulus, hucvsq; protractus, ità clauditur, vt dies idem VIII. Kal. Ianuarij in calce indicatus, Ecclesiastico pariter Anno finem imponat, ac illius exordium ijsdem verbis reuocet in memoriam.

VIII. Kal. Require retro ad Festa Apostolorum.

Sequitur

Sequitur deinde Oratio, siue scriptoris, qui Vetustius Martyrologium sub Hieronymi nomine adornauit, siue librarij, qui illud priscis characteribus exarauit. Eandem libuit apponere, ne lectores meos, vel minima parte eiusdem Martyrologij fraudarem, & eadem pia coronide Animaduersionibus quibuscumq; meis optatum finem imponerem.

Martyres Christi intercedite pro me apud Dominum, simulque Confessores, alijque omnes quatenus, quorum Sacratissima nomina literis formaui, sentiam eorum auxilium ad Dominum in præsenti vita, & in futuro consequar æternam.

Cum verò die XII. Martij, Magno Gregorio Pontifici dicato, hisce Notationibus postremam manum imponere contigerit, demissè procumbens in genua Sanctum Doctorem rogo, vt qui Beatorū Martyrū codicē, in Romanæ Ecclesiæ quotidianis Sacrificiis probauit, & Vetustioris Martyrologij specimen ità in Epistolis suis expressū reliquit, vt à me quoq; luscioso dignosci potuerit, Deum, Dominum, & Iudicem meum mihi placabilem reddere, ac ei, QVI GLORIFICATVR IN CONCILIO SANCTORVM, gratias referre dignetur, quòd me à pluribus annis in eorū memorijs immeritò versatum, nihil proficientem, & veritatem per sæculorum caligines obnubilantem potius, quam detegentem, patienter tollerauerit. Beatissimam quoque Virginem, omnium Sanctorum plenitudinem supergressam, auxiliatricem expostulet, vt suis, aliorumque cælitum suffragijs Diuinam prouocet miserationem, quovsque deletis per lauacrum pœnitentię criminibus, humillimo mihi seruulo ad Sanctorum vestigia prouoluto liceat in æternum concinere, CONFITEANTVR TIBI DOMINE OMNIA OPERA TVA, ET SANCTI TVI BENEDICANT TIBI.

PAruum Hieronymianum, ſiue Martyrologium dixeris, ſiue Calendarium, damus ex pervetuſto membranaceo libro Bibliothecæ Canonicorum Lucẽſium, qui Comes S.Hieronymi per anni circulum inſcribitur. Adiecimus, vt datam fidem exoluamus, ex alio hædino codice fragmentum, diuerſo, & inclinato charactere proximè notatum, quod licet in prototypo Martyrologij Bedę titulum præferat, vix indiculus ex Beda contractus eſſe dignoſcitur.

Kal. Ianuarij. Octaua, & Circumciſio Domini N. IESV Chriſti ſecundum carnem. *Kal. Rauennatum S.Seueri Confeſſ. S.Concordij Martyris.*

IIII. Non. S.Yſidori Epiſcopi, & martyris. *IIII. Non. S.Martinæ. S.Euphroſinæ.*

III. Non. S.Genoucfæ. *III. Non. S. Macharij Abb.*

II. Non. S.Ageti. *II. S. . . . . . Virginis.*

Nonis Simeonis Confeſſoris.

VIII. Idus Theophania ſcm̃. *VIII. Idus Epiphania D.N. IESV Chriſti.*

UII. Idus Iuliani. Venantij. *VII. Idus SS. Iuliani . . . . Leſſi.*

VI. Idus In Græcia Thimotei. *VI. Idus S.Seuerini presbyteri.*

V. Idus SS.Fortunati. Reuocati. S.Baſilij. *V. Idus S.Baſilij Confeßoris.*

IV. Idus S.Pauli primi Heremitæ.

III. Idus In Cartagine S.Siluani. *III. Idus S.Felicitatis.*

II. Idus In Achaia Cyriaci. *II. Idus SS. Rogati, & Modeſti.*

I. Idus In Pictauis Hilarij, & S.Saluij. *Idus octaua Epiphaniæ Domini.*

XIX. Kal.Febr. In Græcia S.Felicis. *XIX. Kal. Feb. S.Felicis præsbyteri.*

XVIII. Kal. Abacuc, & Micheas. *XVIII. Kal. S.Mauri Abbatis.*

XVII. Kal. Romæ Marcelli Papæ. *XVII. Kal. S.Marcelli PP. & martyris.*

XUI. kal. Depoſitio Antoni Monaci.

XV. kal. Priſcæ Virginis. *Sol in Aquario.*

XIV. Kal. SS.Marij, & Martæ filiorum. *XIV. SS.Marij, Marthæ, & Audifax.*

XIII. Kal. SS.Fabiani, & Sebaſtiani.

XII. kal. S.Agnes Virginis. Fructuoſi Epiſc.

XI. kal. S.Vincentij martyris, & Anaſtaſij.

X. kal. S.Emerentianæ virg. & Macarij.

IX. kal. Euſtaſij martyris. *IX. kal. S.Timothei Apoſt.*

VIII. kal. Conuerſio S.Pauli, & S.Piecti. *VIII. Conuerſio S.Pauli, & Piecti.*

VII. kal. Policarpi epiſcopi. S.Paulæ *S.Iuliani Epiſc. VII. kal. Polycarpi S. Paulæ.*

VI. Kal. S.Aldegundæ virginis. *VI. kal. S.Iulianæ Virg.*

IV. kal. In Treueris Valerij epiſc. Pauli, Victoris.

III. kal. In Antiocenæ Hyppoliti cũ cxxiv. martyribus.

II. kal. Gelaſij. Tyrſi. *II. kal: SS.Eugenij. Vindemialis.*

Nox habet hora xvij. FEBRVARIVS habet dies xxviij. & quando Biſſcxtus euenerit habet xxix. Luna Vero xxix.

Kal. Februarij. S. Geminiani. *Kal. Febr. S.Geminiani Epiſc. & S. Brigidæ Virginis.*

IV. Non. Purificatio S.Mariæ virginis.

III. Non. Blaſij mart. *III. Non. S.Blaſij Epiſc. & mart.*

II. Non. S.Brigidæ virginis. *II. Non. Aquilinæ Virg.*

Non. S.Agatæ martyris. *Non. In . . . . . . S.Agatæ virg.*

VIII. Idus Soteris virginis. Dorotheæ. *VIII. Idus Rom. S.Dorotheæ virg.*

VII. Idus Aguli. Marij. Lucij.

UI. Idus S.Seueri. *VI. Idus S.Alexandri, & Ammonis.*

V. Idus Romæ Pauli Epiſc. *& Sauini Canuſinæ. V. Non. S.Sauini Epiſcopi.*

IV. Idus Scholaſtichæ Virginis.

III. Idus Paſsio Zachariæ Profetæ. *III. Non. Ildegundæ Abb.*

II. Idus Felicis Epiſcopi.

Idus Stephani Episcopi.
XVII.Kal.Mart. SS.Ualentini. Uitalis. Feliculæ,& Zenonis.
XUI. kal. Faustini.Iouitę. *Sol in Pisce.*
XIV. kal. S. Iulianæ virg.
XIII. Kal. S.Romuli martyris.
XII. kal. Rutuli. Damasi.
XI. kal. Publi.
X. Kal. Potamij. Gagi Confessoris.
IX. Kal. Veroli.Sirici.
VIII. kal. Cathedra S.Petri Apostoli. *VIII. Kal. In Antiochia Cathedra S.Petri.*
VII. kal. Polycarpi cum alijs xij.Presbyteris.
VI. kal. S.Matthiæ Apostoli.
V. kal. Donati. Ingenui.
IV. kal. Alexandri. Felicis.
III. Kal. Antigoni. Datiani.
II. kal. Cæleris. Pupilli. *II. kal. .... & Vfualdus.*

MARTIVS habet dies xxxi. Luna xxx.

Kal. Martij. Depositio Albini. *Kal.Martij S.Albini .....*
UI. Non. Eraclij. *VI. Non. S.Simplicij Papæ.*
V. Non. Felicis. Lucioli.
IV. Non. Lucij Papæ, & DCCC. Martyres.
III. Non. Euoli. Petri. Eusebij.
II. Non. Victorini. *II.Non.SS.Victoris,& Victurini.*
Non. Felicitatis, & Perpetuæ.
UIII. Idus Cyrilli, & Rogati.
VII. Idus XL. Martyrum.
VI. Idus Agapi. *VI.Idus SS. Felicis.*
V. Idus Candidi,& Ualeriani.
IV. Idus Gregorij Papæ.
III. Idus Macedonij.
II. Idus Leonis Episcopi,& martyris. *II.Id. S. Leonis Episcopi.*
Idibus Paullini. *Idib. S.Longini.*
XVII.Kal.Apr.Ibernia Patrici episc.& Castoris.
XVI. kal. Hierosolymis Quiriaci.
XV. kal. Depositio S.Frigiani epif. *Sol in Ar.*
XIV. kal. Theodori. Florenti.
XIII. Kal. Uigilia S.Benedicti abbatis. Cyrilli. *XIII. Kal. In Antiochia S. Iacobi.*
XII. kal. Depositio S.Benedicti Abbatis.
XI. Kal. Pauli Confessoris.
X. kal. Verona Proculi Episcopi.
IX. kal. Romuli. Columbæ.
VIII. Kal. Incarnatio D. N. IESV Christi. *VII. kal. Annunciatio.*
VII. kal. Castuli. Petri. Passio Iacobi fratris Domini.
VI. kal. Resurrectio Domini secundũ carnẽ.
V. kal. Rogati. Dorothei.
IV. kal. Pastoris. Theodoli. *IV. kal. Ordinatio S.Gregorij PP.*
III. Kal. Domnini.
II. kal. Anesij. Felicis.

APRILIS abet dies xxx. Luna vero xxix.

Kal. Aprilis. Agapeti. Quintiani. Erenei.
IV. Non. Niceti Confessoris. *IV. Non. Quiriaci,& Pertulæ.*
III. Non. Theodosiæ Virginis.
II. Non. In Mediolano depositio Ambrosij Episcopi.
Nonis Agatæ, & Apolloniæ.
VIII. Idus Firmij. Romani. *VIII. Idus Epiphanij.*
UII. Idus Uictoris.
VI. Idus Maximi,& Solutoris.
V. Idus S.Mariæ Heremitæ. *V. Id. S. Antonij Confessoris.*
IV. Idus Ezechiel Propheta. *IV. Id.Danielis Prophetæ.*
III. Idus Leonis Papæ, atque Doctoris.
II. Idus Romæ Iulij Episcopi. *II.Idus S.Iulij Episcopi.*
Idibus Natale S.Euphemiæ virginis.
XVIII. Kal.Maij.Tiburtij,Valeriani,& Maximi.
VUII. Kal. Maronis. Messoris. *XVII. Kal. S. Lucij martyris.*
XVI. Kal. Martialis. Calisti. *XVI. SS. Petri Diaconi, & Hermes.*
XV. kal. Petri. Hermogenis. *Sol in Tauro. XV. kal. S.Mariæ Heremitæ.*
XIU. Kal. Euletherij episcopi. S.Caliceri.
XIII. kal. Crispini. *XIII. Kal. SS. Rufi, & Vincentij.*
XII. kal. Seueriani.
XI. Kal. Fortunati.
X. Kal. Gagij. *X. Kal. S.Laurentini.*
IX. Kal. Georgij martyris.
VIII. Kal. Sidrach, Misach,& Abdenago.
UII. kal. Lætaniæ maiores.& Marci Euangel.
UI. Kal. Aurilij. Leonidis. *VI. Kal.S.Cleti Papæ.*
V. kal. Anastasij Papæ. Antimi. Antonij M.
IV. Kal. Vitalis. *IV. kal. S.Vitalis martyris.*
III. kal. S.Tropis. *III.kal. S.Tropis martyris.*
II. kal. Dorosti. Quirini. *II. Kal. Romæ S.Cyrini Episcopi.*

Kal. MAII habet dies xxxi. Luna vero xxx.

Kal. Maij. Philippi, & Iacobi Apostoli fratris Domini.
VI. Non. Athanasij episc.
U. Non. Alexandri, Euentij, & Theodoli. Inuentio S. Crucis.
IU. Non. Antonij. Siluani. Senesij martyris. *IV. Non.*

IV. Non. S.Senetij martyris.
III. Non. Afcéſio Domini noſtri ad celebrádú.
II. Non. S.Ioannis Apoſtoli ante Portam latinam. *II. Non. .... Porta latina, & S. Victors.*
Non. Iuuenalis. S.Domitillæ. *Non. Flauiani Epiſcopi.*
UIII. Idus Uictoris. Inuentio Michaelis Archangeli.
UII. Idus Pachomij Abbatis.
VI. Idus Gordiani,& Epimachi. S.Chriſtinę.
V. Idus Mamerti Epiſcopi, qui inſtituit Litanias maiores.
IV. Idus Nerei Achillei, atq; Panchratij.
III. Idus S.Mariæ ad martyres.
II. Idus Romæ Bonifacij.
I. Idus Pentecoſten. Timothei. Digni. *Idib. S.Simplicij.*
XVII. Kal. Iunij. Aquilini.
XVI. kal. Peregrini. Nicandri, & Marciani.
XU. kal. Rotamonis. *Sol in Geminis.*
XIV. Kal. Pudétianæ Uirginis. in Luca Theodori Epiſcopi.
XIII. Kal. Romæ Baſillæ. Placidus. Euſtochius.
XII. kal. Victoriæ.
XI. kal. S.Iuliæ, & S.Rufini.
X. kal. Quinti. Luci.
IX. kal. Seruoli.
VIII. kal. Vrbani Papę. Caprazij. Sentij epiſc.
VII. kal. Auguſtini presbyteri.
VI. kal. Aquili. Quinti. *VI. k..... olano Aquilini.*
V. Kal. Epicrati. Germani.
IV. Kal. Siſinni. Alexandri.
III. Kal. Criſpoli. SS.Cantianorum.
II. Kal. Petronillæ virginis.

IVN. habet dies xxx. Luna xx ix.

Kal. Iunij. Dedicatio S.Nichomedis.
IV. Non. Marcelli, & Petri.
III. Non. Quirini, Abdiani.
II. Non. Zoſomi. Camaſi. *II. Non. Quirici.*
Nonis. Marciani. Felicitus.
VIII. Idus Amantis. & Litey.
VII. Idus Pauli. Fortunati.
VI. Idus Medardi.
V. Idus Primi, & Feliciani.
IU. Idus Baſilæ, & Caſſiani.
III. Idus Barnabæ Apoſtoli. Reſtituta.
II. Idus Baſilidis. Cirini. Naboris, & Nazarij.
I. Idus Luciani. Fortunati.
XVIII Kal. Iulij. Antonij.
XVII. kal. Viti, Modeſti. Candidi. Creſcentiæ.
XVI. kal. Diogeni. Cirini.
XV. kal. Quiriaci. *Sol in Cancrum.*
XIV. kal. Marci, & Marcelliani.
XIII. Kal. Geruaſij, & Protaſij.
XII. Kal. Pauli. Cirani.
XI. Kal. Euſebij epiſcopi.
X. kal. Iacobi Apoſtoli. Idem Alphei.
IX. kal. Vigilia S.Ioannis Baptiſtæ.
VIII. kal. Natiuitas S.Ioannis Baptiſtæ.
VII. kal. Vigilia Ioannis, & Pauli.
VI. kal. Natale SS.Ioannis, & Pauli.
V. Kal. Criſpi.
IV. Kal. Leoni Papæ. & vigilia Apoſtolorum Petri, & Pauli.
II. kal. Albini Confeſſoris.

IVLIVS habet dies xxi. Luna xxx.

Kal. Iulij. Aaron Sacerdotis.
VI. Nonis Proceſſi, & Martiniani.
V. Non. Translatio S.Thomæ Apoſtoli. *V.Non. Muſtioli.*
IV. Non. Translatio S.Martini.
III. Non. Agathonis. *III. Non. S.Agatonis Diac.*
II. Non. Octaua Apoſtolorú Petri, & Pauli.
Nonis. Apollonij. Pupli.
VII. Idus Suſtratij. Eraclij. *Obijt Vazo Epiſcopus Leodicenſis.*
VII. Idus Floriani. Anatholiæ virginis.
VI. Idus Septem fratrú filiorum Felicitatis.
V. Idus Translatio S.Benedicti Abbatis.
IV. Idus Naboris, & Felicis. S.Pelagiæ.
III. Idus Paſſio S.Margaritæ martyris. *III. Idus.S.Margarita virg.*
II. Idus Petri. Iuſti Confeſſoris. *II. Id. Sãctorum XI. fratrum.*
I. Idus Theodoti. *Idus S. Philippi.*
XVII. kal. Aug. S.Quirici martyris, & Iulittæ. *XVII. kal. SS.Quirici, & Iulitta.*
XVI. Kal. S.Abundij Diaconi. *XVI. Transl. S.Abundij, & Alexandri, & Domitilla.*
XV. kal. S.Mamæ martyris. *Sol in Leone. XV.Kal. S.Arnulfi Confeſſ.*
XIV. Kal. Ruſtici Epiſcopi. *XIV. kal. S. Arſenij Monachi.*
XIII. Kal. S.Ruphinæ.
XII. Kal. S.Praxedis.
XI. Kal. Cirilli. *XI. Kal. S. Mariæ Magdalenæ.*
X. kal. Apollinaris epiſcopi.
IX. Kal. Valentis epiſcopi. *IX. kal. S. Valētis Epiſcopi, & Vig. S.Iacobi Ap.*
VIII. Kal. Iacobi Apoſtoli. Chriſtophori martyris. Chriſtinæ. *VIII. kal. S. Iacobi Apoſtoli, & Chriſtophori.*
VII. Kal. Pantaleonis martyris.
VI. Kal. Symeonis Monachi.
V. Kal. Nazarij, & Celſi.

IV. kal. Simplicij. Faustini, & Beatricis. *VI. Kal. Felicis. Simplicij. Faustini.*
III. Kal. SS. Abdon, & Sennem.
II. Kal. S.Germani Episcopi *Autisiodorensis*

AVGVSTVS habet dies xxxi. Luna xxviiii.

kal.Augusti.Machabeorū. Absolutio Petri Apostoli. *kal. Aug. Absolutio B.Petri à Vinculis, & SS.Machabeorū, & Felicis.*
IIII. Non. Stephani Episcopi. *iiii. Non. S. Stephani PP.*
III. Non. Euphroni. Ermoli.
II. Non. Iusti, & Crescentiani.
Non. Eraclij, & Erenei.
UIII. Id. Sixti Episcopi. Felicissimi. Agapiti, & Transfiguratio Domini. *VIII. Idus Trasfiguratio.*
VII. Id. S. Donati Episcopi. S. Afræ.
VI. Id. Ciriaci Martyris.
V. Id. Vigilia S. Laurentij Martyris, & S. Romani.
IV. Id. S. Laurentij Martyris.
III. Id. S. Tiburtij Martyris.
II. Id. S. Eupli Diaconi.
I. Idus Ipoliti, & Cassiani Martyrum.
XVIIII.kal. Vigilia S.Mariæ, & Eusebij Presbyt.
XVIII.kal. Assumptio S. Mariæ Virginis.
XVII.Kal. Emili. Orionis.
XVI. Kal. Octaua Laurētij Diac. S. Euphemiæ.
XV. kal. S. Agapiti. *Sol in Virgo.*
XIV. kal. S. Magni Martyris.
XIII. kal. Valentiniani.
XII. kal. Priuati.
XI. Kal. Timothei. & Simphoriani.
X. kal. Fortunati. Trium Puerorum.
VIIII. kal. S. Bartholomei Apostoli.
VIII. Kal. Genesij. Pontiani. Eusebij. Peregrini. Vincentij.
VII. Kal. Alexandri.
UI. kal. S. Rufi Martyris.
U. kal. Augustini. & Ermetis.
IV. Kal. Sauinæ. Decollatio S. Ioannis Baptistæ.
III. kal. Felicis. & Audacti.
II. kal. Paulini Episcopi.

SEPTEMBER habet dies xxx. Luna xxx.

kal. Septemb. Reguli Episcopi. & Prosci Marti
IIII. Non. S. Gorgonis.
III. Non. S. Euphemiæ.
II. Non. Iosephi Iusti Episcopi.
Non. S. Recudiani.
VIII. Id. Eleutherij. & Adriani.
VII. Id. Clodoaldi Confessoris.
VI. Id. Natiuitas S. Mariæ Virginis.
U. Id. Gorgonij, & Tiburtij.
IV. Id. Elarij Papæ.
III. Id. Natalis Proti, & Iacinti.
II. Id. Luceiæ Sacerdotis.
I. Id. S. Mammiliani.
XVIII. kal. Octobris. Exaltatio S. Crucis. Cornelij, & Cipriani.
XVII. kal. S. Nicomedis Martyris.
XUI. Kal. Euphemiæ. Luciæ. Geminiani.
XV. kal. Valeriani, & S. Lumberti Martyr. *Sol in Libra.*
XIV. kal. S. Eustorgij Presbyteri.
XIII. kal. Theodori Episcopi
XII. kal. Vig. S.Matthei Apostoli. S.Ianuarij.
XI. kal. S. Matthei Apostoli, & Euangelistę.
X. kal. S.Mauricij cum VI. mill.DCLXVI. *X. kal. S. Mauritij cum socijs suis.*
IX. kal. Lini Papæ, & Teclæ Uirginis.
VIII. kal. Conceptio S. Ioannis Baptistæ.
VII. kal. Eucarpi. Marci.
VI. kal. Eusebij Episcopi, & SS. Cypriani, & Iustinæ Virg.
V. Kal. SS. Cosmæ, & Damiani.
IV. kal Iustini Presbiteri, & Martialis.
III. Kal. Dedicatio S. Michaellis Archangeli.
II. kal. S. Hieronymi Presbyteri.

OCTOBER habet dies xxxi. Luna xxx.

kal. Octobris. S. Remigij. *kal. S. Remigij Episc.*
VI. Non. Euletherij. Primi. *VI. Non. S. Leodagari Martyr.*
V. Non. Audacti, & Marcelli. *V. Non. S. Candida Virginis.*
IV. Non. Marci. Marciani.
III. Non. Plati. Fausti. *III. Non. S. Balbinæ Virg.*
II. Non. Rogati. Emilij. *II. Non. Sergij, & Bacchi, & dedicatio S. Martini.*
Non. Depositio S. Marci Papæ. *Non. S. Marci Papæ.*
UIII. Id. Reparatæ Virginis.
VII. Id. Domnini. Dionisij cum alijs quatuor Martyribus.
VI. Id. S. Cerboni Episcopi.
V. Id. Andronici. *V. Id. S. Venantij Episc.*
IV. Id. Calixti, & Agri. *IIII. Idus S. Anastasij Episcopi.*
III. Id. Athanasij. *III. Id. S. Cassii Episcopi.*
II. Id. S. Calixti Papæ.
I. Id. Lupini. Fortunati. *Idus S. Fortunati Papæ.*
XVII. Kal. Nou. S. Galli Confessoris.
XUI. kal. Ianuarij. *XVI. kal. S. Austerij, & Desiderij. Sol in Scorpio.*
XIV. Kal. Proculi. Austeri. Desiderij. *XIV. Kal. S. Pe-*

S. Pelagiæ Virg.
XIII. kal. Dasij. Zosomi. Luci. *VIII. kal. S. Caprasij Mart. & Translatio corporis S. Pontiani.*
XII. kal. Ylarionis. *XII. Kal. S. Hilarionis Martyris.*
XI. kal. Philippi. *XI. kal. S. Philippi Episcopi, & Martyr.*
X. Kal. Seueri. *X. kal. S. Seuerini Episcopi.*
IX. Kal. Vitalis. Felicis.
VIII. kal. Crispini, Crispiniani. Miniatis. *VIII. kal. SS. Chrysanti, & Dariæ, & Ia . . . . . ti Martyris.*
VII. kal. Luciani. Dedicatio S. Ioannis Baptistæ. *VII. Kal. SS. Valerij, & Verlastri.*
VI. kal. Uigilia Apostolorum Simonis, & Iudæ.
V. kal. Natalis SS. Apostolorum Simonis, & Iudæ.
IV. kal. Quinti. Lucini. *IIII. kal. S. Quintiani Martyris.*
III. Kal. Germani Episcopi Capuani.
II. kal. S. Quintini. Vigilia omnium Sanctor.

NOVEMBER habet dies xxx. Luna xxx.

Kal. Nouembris. Omnium Sanctorum, & S. Cæsarei.
IU. Non. Victoris, & Iusti.
III. Non. Hilarij Episcopi.
II. Non. Vitalis. Agricolæ.
Non. Cesaris. Domnini.
UIII. Idus Adriani.
VII. Idus Eusebij.
VI. Idus Natalis SS. Claudij. Nicostrati. Symphoriani, & Castoris.
V. Idus Theodori Episcopi, & Martyris.
IV. Idus S. Leonis Papæ.
III. Idus S. Martini Episcopi, & Mennæ Mart.
II. Idus Maruli.
I. Idibus Turonica. Brici Episcopi.
XVII. Kal. Decembris. Dementini.
XVII. kal. Secundi. Saturnini.
XVI. kal. Fidentiani. Neri.
XV. kal. Augustini. Aniani. *Sol in Sagittario.*
XIV, Kal. S. Frigiani Episcopi.
XIII. kal. Maximi. Ianuarij.
XII. Kal. Bassi. Diunisi.
XI. kal. Gelasij Papæ.
X. Kal. Natale S. Ceciliæ, & S. Longini.
IX. kal. Clementis Papæ, & Felicitatis.
VIII. Kal. Chrisogoni, & Columbani Abbatis.
VII. kal. S. Prosperi Episcopi, & S. Catelini.
VI. kal. S. Iocundæ.
V. kal. S. Dalmati.
IV. kal. Calixti.
III. kal. Natale S. Saturnini. Vigilia S. Andreæ, & SS. Dariæ, & Chrysanthi.
II. kal. Natalis S. Andreæ Apostoli.

DECEMBER habet dies xxxi. Luna xxviii.

Kal. Decembris Gassiani, & Candidi.
IV. Non. S. Uiuianæ.
III. Non. Ioannis. Stephani. *& SS. Iasonis. Mauri, & Hilariæ.*
II. Non. Barbaræ Uirginis.
Non. Zeloti.
VIII. Idus S. Nicolai.
UII. Idus Octaba S. Andreæ. S. Sauini Episcopi
VI. Idus Dedicatio Ecclesiæ S. Zenonis.
V. Idus S. Proculi.
IV. Idus Passio Eulaliæ Virginis.
III. Idus Ambrosij Episcopi.
II. Idus Damasi Papæ. Mansueti Episcopi.
I. Idus Luciæ Uirginis.
XVIIII. Kal. Ian. Drusi. Zosomi.
XVIII. Kal. Faustini.
XVII. Kal. Valentini. Naualis.
XVI. kal. Victoris. Adiutoris.
XU. Kal. Pauli. *Sol in Capricornum.*
XIV. Kal. Gregorij Spoletini.
XIII. kal. Zosimus, & Darius.
XII. Kal. Passio S. Thomæ Apostoli,
XI. Kal. S. Demitrij.
X. kal. S. Eugeniæ.
IX. Kal. Metropi. Vigilia Natiuitas D. N. Iesu Christi.
VIII. Kal. Natiuitas Domini, & Passio Anastasiæ Uirginis.
UII. kal. S. Stephani Protomartyris.
UI. Kal. S. Ioannis Apostoli, & Euangelistæ.
V. kal. SS. Innocentium.
IV. Kal. Felicis. Dominici.
III. kal. Florentis. Mansueti.
II. kal. Depositio S. Siluestri Episcopi.

De Blumanij Viẽnẽsis codicis Martyrologio coniecturæ, & à nostro discrepantium lectionum series.

ADnotationum additamenta, quæ per Calcographi quinquennalem remoram cogitaueram, in aliud tempus, si Deus dederit, ineluctabiles, variæque occupationes differre compulerunt. Quia verò designatum Auctarium in id præcipuè collimabat, vt Vetustiori nostro Martyrologio ex alijs antiquæ fidei libris pondus accresceret, insperatò accidit, vt Nobiliss. & Eruditiss. Baronis Henrici Iulij Blumanij Cæsareæ Maiestatis Consiliarij incomparabili humanitate consimilis codex, nongentis ab hinc annis scriptus, Vienna ad me Lucam fortunatissimè dirigeretur; Sed varijs infortunijs in itinere retardatus, non nisi ferè absoluta operis impressione peruenit. Nolui tamen sacræ antiquitatis studiosos, meque ipsum tanta auctoritate fraudare, quin potius collato cum libris nostris prototypo illo, variantes syntaxes, & diuersimodè sonantia nomina excerpere libuit, ac ita annotare, vt ex concordia Martyrologio nostro firmitas, ex discrepantia facilior, si opus esset, emendatio consurgeret. De perantiqui codicis Blumanij cum nostris consonantia clarissimi, ac doctiss. Soc. Ies. Theologi Godefridus Henschenius, & Daniel Papebrochius me pridem monuerunt, mox desiderio, quo flagrant, Sanctorum in Deo gloriæ vndequaque promouendæ, in eiusdem Nobilissimi Baronis notitiam conatus meos deduxerunt. Generosus verò ille, non modo specimen propria manu exaratum, sed antitypum ipsum ad me transmittere dignatus est, tam splendido beneficio, vt cum grates aliunde referre non valeam, hic saltem publicè testatas esse voluerim. Licuit per otium venerabilem librum rimari, deque ipso aliqua præfari non piguit. Membranaceum volumen est, quarto, vt dicunt, folio compactum, optimè quoad nomina scriptum, sed vel incuriosi, vel laborem pertæsi librarij culpa, pluribus sparsim Martyrum nominibus est decurtatum; licet rarò aliquibus supra libros nostros abundet. Insuper næuos illos patitur, quos in ipsa collatione indicamus. Minutiora quædam, vel transpositæ nonnihil recensionis, vel additæ vocis *Natalis*, vel dissonantis literulæ, præterquam in Sanctorum nominibus exprimendis, conferentes neglteximus. Ex his tamen vniuersim animaduertimus, peruetusti codicis librarium, non benè vbique de orthographia meritum, & à cunctis interpunctionibus alienum, frequenter pro Antiochia Antiociam, pro Alexandria Alaxandriam, pro Macedonia Machedoniam, pro Cæsarea Cæsariam, pro Cœmeterio Cymiterium, pro Victoria, Fortuna, alijsq; consimilibus nominibus Victuriam, & Furtunam reddere, sicuti pro Martiale Marcialem, & pro Vrbano Orbanum signare. Supra purum antiquissimum Martyrum codicem, recentiorum, siue Galliæ, siue Germaniæ Sanctorum additionibus lucupletatum esse non dubito: quin etiam, siue Fontanellensis monachi, siue Autissiodorensis clerici interpolationibus aliquando esse confusum. Ex Traiectensi ad Mosam Ecclesia vetustius ectypum defluxisse Sancti Seruatij Traiecti, vel Tungrorum primi Episcopi memoria, capitalibus literis die 13. Maij, ornatiùs scripta, *& Sanctissimi* præter morem titulo ornata suadere potest; quemadmodum etiam ad diem 22. eiusdem mensis dedicatio Ecclesiæ Sancti Michaellis, in Ciuitate Traiecto indicata confirmat. Sed excerptum inde antiquitùs volumen ad vsum postmodum fuisse Monasterij S. Petri Veissemburgẽsis, non modò ex primæ paginæ fronte conuincitur, vbi recentiùs scriptum legitur, *Codex Monasterij S. Petri in Vuissemburgo*; sed passim in ipsius codicis marginibus peruetusto charactere indicatæ occurrunt dedicationes, & propriæ celebritates Veissemburgensis Ecclesiæ. Castrum Veissembur-

femburgum, feu vt ibi fcribitur Huizenburg, inter Argentinam, & Spiram reponi-tur, & adhuc in Spirenfi Diœcefi Abbatiam S. Petri Veifsemburgenfis Benedictini ordinis effe, Sammarthani in Gallia Chriftiana teftantur. Ætatem Blumanij huius libri, fuadere facile poffent marginea quædam octaui definentis, & noni incipientis fæculi parerga, anni nempe DCCXCVIIII, ad VI. Idus Aprilis, & anni DCCCIII. ad V. Kal. Febr. quæ illius æui charactere fignata, & poft fcriptum Martyrologium appofita, non effet ambigendum. Verùm omninò ex primæ paginæ excerptis quibufdam chronologicis conftat, fcriptum effe codicẽ anno Chrifti DCCLXXII. Scriptor enim ille fuppntationis fummã colligens, inquit. *Ab initio mundi vfque ad Chriftum anni V. millia, deinde ab Incarnatione Chrifti DCCLXXII.* Solitarius quidem liber eft, nec præter aliqua ad gnomones, & vmbras, computumque Pafchalem fpectantia, Calendarium vllum, fiue alium Sanctorum indicem adnexum præfert, neque vti Vetuftius noftrum cum Adonis martyrologio iungitur: quippe quòd ante Adonem Vienuenfem, anno circiter 875. demortuum, fcriptus omnino fit. At cum Antuerpienfe, feu Epternacenfe Bollandi Martyrologium à nobis ideo Vetuftifsimum nuncupatum fit, quòd omnes hucufque agnitos confimiles codices vetuftate antecellat, cumque poft vnum tantùm, aut alterius fæculi dimidium D. Gregorij ætate pofterius fit, & formam illam retineat, quam Sanctus doctor in Romana Martyrum Collectione vidit, & expreffam in epiftola ad Eulogium reliquit, jam æui non repugnante proximitate, & ftructura, cæterifque alibi indicatis confpirantibus, facile eft credere, illud cum Gregoriano, omnibus penè noto, vnum, & eundem codicem effe per diuerfa antigrapha vulgatum. Quia verò Blumanium, feu Veifsemburgenfe, de quo loquimur, martyrologium poft Epternacenfe nõ magna temporis differentia fcriptum eft, & paucis exceptis, eadem ferè continet, idem etiam cum Gregoriano, feu Romano Martyrum cathalogo effe, fateri expedit. Nec diuerfimodè ftatuendum videtur de alijs nonnihil recentioribus, vt Corbeienfi, noftroque, cum eodem prorfus ftilo, ijfdemq; martyrum per fingulos dies nominibus conftruantur. Si quis ergo dixerit martyrologium, quòd Ado, cum Ranennæ moraretur, exfcripfit, confimile imò idem fuiffe, cum Gregoriano, à fcopo non aberrabit. Fuit enim, Adone ipfo iudice, *venerabile, & perantiquum Martyrologium ab Vrbe Roma Aquileiam cuidam Sancto Epifcopo à Pontifice Romano directum.* Quomodo autem vocare illud perantiquũ Ado potuiffet, fi nono iam fæculo labente, a fexto faltem, quo Magnus Pontifex aduixit, exaratum effe non agnouiffet? Quin etiam fi quis dixerit Vetuftius, quod dedimus, ipfum effe ab Adone exfcriptũ, ac operi fuo, vt profitetur, præfixum, temeritatis argui non deberet; quia, & antiquifsimis confimilibus libris congruit, & in ambobus codicibus noftris, nimirum DD. Canonicorum Lucenfiũ, & paruulæ noftræ Bibliothecæ, Adonis eiufdem martyrologio, vt ipfe pollicetur, cõnectitur. In paucis quidem exemplum alterum ab altero differre non inficior. Sed quis non facile confentiet, varios per fæcula exceptores, quantum libet accuratos, ita prototypi amufsim imitari potuiffe, vt vel nolentes ab ea deflectere non contingeret, & in tanta nominum varietate, ac repetitione aliquid, vel immutare, vel omittere in procliui non effet? Quid verò peccare non poterant incuriofi mercenarij? Fortè etiam accidit, vt qui amanuenfibus præerant Antiquarii, quidquid non benè illis arrideret, pro libitu, & ex humana licentia in nouis apographis immutarent. Nouorum quidem Cælitum fuperinducta per fæcula fuiffe auctaria negari nequit, vel innata patriæ beneuolentia, vel vt credere fatius eft, ad indigenarum pietatem per domeftica exempla promouendam. Præter infignes iam indicatos hiatus, exceptorum leuiores lapfus etiam in Blumanio codice animaduertimus, rariores tamen quam in codicibus noftris, cum quibus ficvti magis quã reliqua martyrologia

 con-

consonat, ita etiam plurimùm in Galliæ, & Germaniæ Sanctorum additamentis cōgruit. Præcedunt in hoc ad oras præmissi Paschalis computi, ab anno DCCLXIII. ad DCCCXLIIII. annotata quædam historica, recentiori manu, sed illius æui apposita, quæ ne pereāt, accepta inde subiungimus. Et licet variæ lectiones, ex hoc peruetusto codice excerptæ, diuerso, & inclinatiori charactere signentur, notulam tamen *Cod. Bl.* aliquando interposuimus, vt quæ reuera illius verba sunt, maiori addita distinctione clarescerent.

DCCLXIII. Hiems valida.

DCCLXVI. Hiems Grandis.

DCCLVII. Pipinus Rex defunctus est viii. Kal. Octobris.

DCCLXXI. Carlomannus defunctus est ii. non. Decembris.

DCCLXXIIII. Domnus Karolus Italiam capit.

DCCLXXVII. Ludouicus filius karoli Imperatoris natus est.

DCCLXXXXII. Hæresis Feliciana condepnata, & coniuratio Pibpini contra patrem.

DCCCI. Domnus Karolus Roma Imperator ordinatus est. xi. kal. Iul. natus est Drugo.

DCCCXIII. iii. Idus Sept. Hludouicus Imperator factus est. v. kal. Febr. Karolus Imperator defunctus.

DCCCVII. Hlutharius Imperator factus est.

DCCCXXIII. Idus Iunij natus est Karolus filius Iudith. Eodē die ordinatus est Drugo.

DCCCXXVIIII. Karolus ordinatus est Dux super Alsatiam, Alamaniam, & [illegible]etiā. Eodem anno iii. non. Decēbris primo diluculo apparuit lux magna ab Oriense. Conspiratio contra nostros.

DCCCXL. Hludouicus Imperator obijt. Eodem anno iii. non. Maij hora quasi viii. tenebra diei fuerunt.

DCCCXXXVI. Lux magna in nocte apparuit. Eodem anno Ecclesia B. Petri Apostoli à Paganis capta, & dispoliata est, qui cum redire ad propria cum ipsa spolia voluissent, digno super illos Dei iudicio ruerunt omnes in mare, & perierunt.

Paschalem computum excipit epistola Cromatij, & Heliodori Episcoporum ad Hieronymum Præsbyterū, & huius ad illos, vt inscribitur, rescriptum. In his pauca sunt à nostris codicibus exorbitantia, & quæ magis obseruatas Grammaticæ leges, quàm sententias respiciant. Frater non Pater ab Episcopis S. Præsbyter dicitur, ad obiectum inde deductum fortiùs diluendum. Reliqua, ne tædiā legentibus ingerant, omittimus. Epistolarum vetustas, vt de Antuerpiensi diximus, ex ipsa codicis vetustate conuincitur.

Pro Apostolorum Indiculo eorundem Breuiarium subsequitur, quod ab Hippolyto, & Oecumenij Anonymo diuersum, integrē etiam obsignato titulo, prætermittere noluimus.

Incipit Breuiarium Apostolorum ex nomine, vel locis, vbi prædicauerunt, vbi orti, vbi obiti sunt.

I. *Simon. qui interpretatur oboediens, Petrus agnoscens, filius Iohannis, frater Andreæ dicitur. Ortus. vico Betsaida prouincia Gallilea, qui propter Simonem Magum licet Dei occulto nutu Romā peruenit. Ibiq; prædicans Euangeliū xxv. annorum spatio eiusdem Vrbis tenuit pontificatum. sexto autem & vicesimo anno post passionem Domini sub Nerone Cesare, vt voluit cruce suspensus est, cuius natalitium celebratur. iii. Kal. Iulias.*

II. *Paulus. qui interpretatur pius, ortus ex tribu Beniamin. Apostolus gentium, hic secundo post Ascensionem Domini anno baptizatus. & sub Nerone Roma eodem die quo Petrus capite truncatus, ibique sepultus est.*

III. *An-*

III. *Andreas. qui interpratatur virilis, vel decorus frater Petri. hic prædicauit Sitiam, & Acaciam. Ibiq; in Ciuitate Patras cruce suspensus est. pridie kal. Decembris.*

IIII. *Iacobus. Qui interpratatur supplantator, filius Zebedei frater Iohannis. Hic Spaniã & Occidentalia loca predicatur, & sub Herode gladio cæsus occubuit. Sepultusq; in Achaiam Marmaricam viii. kal. Augusti.*

V. Iohannis: qui interpratatur gratia Dei Apostolus, & Euangelista filius Zebedei frater Iacobi dilectus Domini prædicatur Asiæ in Epheso. vi. kal. Ianuarias sepultus. Natales aly. viii. kal. Iulias dicuntur quando, & Sancti Iohannis Baptista.

VI. Thomas. qui interpratatur abissus, Didimus hoc est Christi similis. hic Parthis, & Medis predicatur. Et distinans Orientalem plagam. Ibiq; Euangelium predicauit, lantia enim ibi transfixus occubuit, in Calaminæ Indie ciuitate. Ibiq; sepultus est in honore xii. Kal. Ianuarias.

VII. Philippus. qui interpratatur os lampadis a Bethsaida Ciuitate ortus est, vnde & Petrus. Gallis prædicauit Christum. Deinde in Frigiæ prouincia crucifixus est; & lapidatus obijt. Ibiq; cũ filiabus suis quiescit. Cuius natalicíũ. kal. Maias calebratur.

VIII. Iacobus Frater Domini Hierusolimorum primus Episcopus. hic dum Hierusalem Christum Dei filium predicaret de Templo a Iudeis præcipitatus. Lapidibusque obpremitur, ibique iuxta templum humatur. Eius natalicium, & ordinatio vi. kal. Ianuarias creditur.

VIIII. Bartholomeus. Apostolus nomen ex Siria lingua suscepit. & interpretatur filius suspendentis aquas. Licaoniam prędicauit, ad vltimum in Albano maioris Arminię vrbe viuens a barbaris decoriatus adq; per iussum Regis Astragis decollatur, sicque terrę conditus viii. Kal. Septemb.

X. Mattheus. Apostolus, & Euangelista, qui interpratatur Donatus. hic etiam ex tribu sua Leui sumpsit cognomen. Ex publicano electus primũ quidem in Iudea euangelizauit. post modo in Macedonia, & passus in Persida requiescit in montibus postorum xi. kal. Octubr.

XI. Simon Zelotis; qui interpretatur Zelus. hic prius dictus est Cananeus, zelo Dei feruens, par in cognomento Petri, & similis in honore. hic accipit Ægypti principatum, & post Iacobũ iustum cathedram dicitur tenuisse Hierusolimorum. post annos cxx. meruit sub Atriano per erucem sustinere martyrium. passus iacet in Porforo. eius natalicium celebratur v. kal. Nouemb.

XII. Iudas. qui interpretatur Confessor, Iacobi frater in Mesophotamiam, atq; interioribus Ponti prędicauit, sepultus est in Merito Arminię vrbe, cuius festiuitas celebratur v. Kal. Nouembris.

XIII. Matthias. de septuaginta Discipulos vnus, & pro Iuda scharioth duodecimus inter Apostolos subrogatus. Electus sorte, & solus sine cognomento. Cui datur Euangelium predicare in Iudeam.

Verùm in ipso Martyrologij capite Blumanius codex à nostro discrepat, quòd anniuersarium Sanctorum circulum à Calendis Ianuarij, ad ciuilem potius communis anni, quam Ecclesiastici vetustioris normam accomodatus, exordiatur. Occidentalis quidem Ecclesiæ antiquissimum morem in eo seruare videtur, quòd ad diẽ VIII. Calend. Ianuarij omnem Dominici Natalis celebritatem, maioribus, & purpurisso ornatis characteribus præferat, quemadmodum in antiquis alijs martyrologijs, ad recentiorem stylum aptatis, animaduertere licet. In horum plurimis, non modo sacri huius diei initium, veluti totius libri vestibulum, capitalibus literis, & minio adornatur, sed in eodẽ etiã die, vt Romanum quoque emendatum retinet, tanquam noui anni limine, annorum præteritorum computus firmatur, & futuræ inde sextæ ætatis initium incipit numerari.

IANVARII

E Rgo die prima has variantes a nostro lectiones Blumanij codicis annotamus.

1 Acti-Leuthi-S. Seueri Episcopi *Appi-Leuci-S. Seueri Confess.*

2 Stracini-Arionis-Heritli *Stratonici-Acucionis-Herisi.*

3 In Helesponto ciuitate Paretia Cirici. Primi. Eugeni &c. *In ciuitate Parechia Cirici, Primi. Thengenis. & in ciuitate Thomis Claudionis Eugens &c.*

Fili Episcopi. Digo. Iuni. Rogati. *Foli Episc. Digolani. Ragatiani.*

5 Acuti, Sermi. *Cauti. Serini.*

6 Anastasi. *Anastasiæ.*

7 Faloronis. *Philoronis.* Euoti. *Eucti.*

8 Phisti. Flori. Tili. *Phisci. Floricils.*

9 Abundant in nostris libris Quirinus, & Secundus.

Saturi. *Saturnini.* Post Possessorem in cod. Bl. abundat *Iannarius.*

10 Iusti. *Norchi.* Milciadis Episc. *Melciadis Episc.* Felicitatis qui. *Felicitatis, Quinti.* habet Astasis, *habentur. Ariatis.*

11 Ordo est immutatus. cod Bl. legit. *In Africa Pirolomi, Ingenui, Quinti, Iannary, Saturnini Vincenti. In Hispanis Argenti, Donati, Augustini, Salui, Felicis, item Felicis, Donati presb. Flori.* Stephanus. Hortensi. *Stephana, Hortensi.*

12 Morcenti-Ciuitas Arabiæ- quod transiens-fronte- Caretici- Fironio. *Moscenti- Ciuitate Arabiæ- qui transiens- Frontem- Carotici-Fironi.*

13 Variat & deficit cod. Bl. in aliquibus martyribus videl. *In Campania Neapolim Ciriaci Clieeri, Iannarij, Secundi. Via Lauicana corona militum XL. & alibi Quosquomo &c.*

14 Cleti- Saturi- Floridi- Eufrati Episc. *Cleri- Saturnini- Floridæ- Eufraxi.*

15 Gainiti. Genomi. *Gagnici, Genononis.*

16 Via Salaria- Priscillæ, *Via Salutaria - Prescellæ,* & post Audemum martyrem in cod. Bl. interpolatur additamentum Fontanellense in nostris postremo loco positum.

Lādoni Abbatis. *Landoni Episc. & Cofessoris.*

Saturnini. Flauiani. *Saturnini, Faustini, Fraiani.*

71 Teussæ. Veneniriç. Sanctæ. *Tecusæ, Veneris, Satæ.* Albæ. Mosci. *Albemosci.* In Oriente Rubentis, & Masteri-Ligonis. *In Oriente natal. Rubentis, & Marteris-Linguis.*

18 Desunt in cod. Bl. depositio Sanctæ; & gloriosæ B. M. &c. & verba etiam illa Romæ S. Priscæ Virg. Dedicatio S. Petri dicitur *dedicatio Cathedra S. Petri·* In Ponto ciuitate Astæ. *In Ponto Ciuit. Asiæ.* Theleriani. Pauliani. Iulij. Lucis *Feleriani, Pauli, Marculi, Luci.* Saturnini. Floredi. Luciri. *Saturnini, Florida, Luria.*

19 Gentari- Tybertiani- Saturnini. Floridi. Calisti, *Iannary, Tyberiani, Saturnina, Florida, Calistæ.*

20 In Cœmeterio Marii, Marthæ, Audifax, & Abbacuc- Leuci- Celedoniæ. *In Cymiterio Mariæ, & Marthæ, Audifax, & Abacuc- Luci- Celodomæ.*

21 Anguri- Candidi- Salutaris Sancti Fructuosi. Elogi. *Angeriæ- Candei- Salutoris - Sanctorum Fructuosi- Eologi.*

22 Et Martyrum XUIII- Fici. *& Martyrum XVII- Tyrsi.*

23 Seuerini- Mamici- Ancyra Galatia- Clemēte. *Seueriani- Mamici- Ancyra Galacia Clemati*

24 Cum tribus paruulis- Maisuni, Tuppi- Eustasi Episc. *Cum tribus paruum- Musuni- Ruppi- Eustasi Confess.*

25 Riti- *Viti.* Incod. Bl. deest in Carthagine.

26 In Nicea Smyrnæ- Polcarpi- Anthemasius cum XXXVI. *Initia Smyrnæ- Pilicarpi- Arthemi Asius cum XXXV.*

27 Ipictili- Castigani. *Epictoli- Casti, Gai.*

29 Sanctæ Paulæ. *Sancti Pauli.*

31 Gerimmi- Policarpi. *Gemini, Pollicarpi.*

FEBRVARII.

Die 1. Mauriniani- Picti Episcopi. *Mauri, Lani- Picti presbyt.*

2 Ad verba illa Purificatio B.M depris alijs additur. in cod. Bl. *Quando representatus est IESVS in tēplo.* Forosimproni Via Flaminia miliario ab Vrbe CLXXIIII. *Forosimproni Via Flaminia, miliario ab Vrbe CLXIIII.* Cappe- Fodosi. Proni- Saturnini. *Pappiæ- Forosiæ, Pruni- Saturnina.*

3 Cerelinæ *Celerinæ,*

4 Donati- Germmi. *Donatæ- Gemmi.*

5 In Sicilia Catania. deficit in cod. Bl. nomen Cataniæ.

6 Sotheris *Sothyris.*

9 Sueno *Suena.* Interpositum additamentum S. Ansberti Episc. legitur in cod. Bl. post Alexandrum, & Ammonium, eidem etiam tributo titulo *Confess.* Chuniti- & dep. S. Thoma Apost- Iulili- Tvrsi. Roni- Mili. Guti- Agathori- Bustamij. *Dionysi, & dep. Thomæ- Iuli- Tirsirono- Miligutæ- Agathon- Bastamon.*

10 Dep. Abstreb-tanæ &c. *In Tauliaco Monast. dep. Ansterbertanæ Abb.* In Roma- passio S. Andreæ Apostoli. *Roma passio Sancti Andreæ, Apost.*

11 Eu-

11 Eulici. *Tulici.*

12 Eulialiæ. *Eulaliæ.* in cod. Bl. deest memoria Leodecarij Abb.

13 S. Ilalianæ. *Sanctæ Iulianæ.*

14 Cyriani. *Cyrion.* deest in cod. Bl. Valentinus, & post verba io Licia nat. Sanctorum additur. *Germani, & Iuliani. In Alaxandria nat. SS.*

Barsion- Emooius- Leucorus. *Basion- Arimonius- Leuonius.* Post Plebium additur. *Item Dionysius Episc.* Poliasti - Breconi- Moyse- In Tera miliario-Arthemi-Theoni- Praxoni. *Poliarti- Precoai- Moysei- In Thera milites- Atheni- Thioni- Pracuni.*

15 Focbi-Baralæ- S. Agapæ- Auanti. *Poebi-Barodæ Sanctæ Agapi- Auenti.*

16 Iouittæ, & Aloblæ, Sidionia. *Iouentiæ, & alibi Blesi, Diunysi.* Post Hooorarum, & Marum adduntur in cod. Bl, antiquo sed alio charactere. *Item natalis S. Iuliandæ mart. & Virg.* Fissimati-numero V. milia. *Fissinari- numero V.*

17 Salini- & aliorum LXXIIII- Guodiniæ-Ianuarij-Saturni- Gypionis- Rutulæ. *Saloni- & aliorum LXXXIIII. Guddinis -Item Ianuari- Saturnini- Gyptonis- Rutuli- Siluani* qui additur.

18 Integrum, quia varium cod. Bl. laterculum damus. *In Africa natalis Sanctorum Rutuli, Siluani, Classici, Secundini, Fructuli, Damasi. In Terrapis Pauli, Maximi, Marcelli, Mororobi, Marcialis, Gemini, Rumuli, Siluinæ, Cassici, & Fractuli.*

19 Pro Rutulo, & ijs qui sequntur martyribus vsque ad Baccheum cod. Bl. sequentia nomina exhibet, fortasse cum die superiori confusa, *Publi, Iuliani, Maruli. Item Iuliani, Baraches* pro Baccheo.

Tullij-Marali. *Tulij-Maluli.*

20 Et alij. *& alibi.*

21 Verolæ- & alij-Grippini-Secundi- Securi. Massedi. *Veroli-& alibi-Crispini-Sancti-Securi. Item Masseri.*

22 Palati-Fortunati- Syrmium-Io Nicomedia- Donatillæ. Libosæ-Luciani. Amæ. *Palatini-Furtunæ-Sirminis-Item in Nicomedia-Donatulæ, Libosæ- Luciana, Amiæ.*

23 Zmyrna-Carmiani-Sincritis. *Smyrna*, & ita alibi legendum. *Carmiani, Sincrotis.*

24 Absolanas-Crescentiæ-Gemelianæ-Uictorici-Iuliæ. Luciani-Iouarij- Eutitæ- Nicophori. Serapionis. *Absalonæ-Crescentiæ-Gemellianæ- Victuriæ- Iuliæ, Item Luciani- Iannariæ- AEutij- Nicophori, Claudiani, Serapionis.* Deficit in cod. Bl. Maria sicuti abundat Claudianus.

25 Herenni-Ianuarij-Pamfiliæ. *Herenna-Ianuariæ-Pamphyliæ.*

26 Epioni- cum Socijs suis. *Epion- cum Socijs eorum.*

27 Antinoguni. *Antiogum.*

28 Pupilli-Euthiciariæ- Astritæ. *Pulli- Euthecia- Astatæ.* A Ianuario vsque ad Seruiliam quinque interpositi Martyres desiderantur. Mamirræ. *Manirra.*

MARTIUS.

Die 1. S. Albini Episc. *S. Albani Episc.*

2 Lucij Episc. *Lucæ Episc.*

3 Florini- Item Emeteri. Felicis. Item Celedoni- Item Iuli-Saliani- Astri. Socij-Ascilipi. Frunumi. *Floriani- Item Emeteri, item Celedonis Felicis- Item Iulæ- Sabiani. Astery, Focij- Asclipi, Frunumi.*

4 Arcillai- Fortunati. Gagi- Frunini. *Archillai- Furtunati, Item Gagi. Frunumi.*

5 Heribi. Maris *Heri, Bimaris.*

In Antiochia Victoris. *Antioti, Victoris.*

Adriadi *Adriani.*

Saturnini. Iuli. Syriæ. Saturni. Martini *In Antiocia. Saturnini, Martini.*

Chariatonis *Chariotonis.*

Sathyri. Marcij *Saturnini, Martij.*

6 Victuri, & Neocepuli *Victurini, & Neochepuli.*

Mercuri. Perpetua *Mercuri. Item Claudiani, Perpetuæ.*

Saturni Carsi. Nicephori. *Nicomedia Saturni, Cassi, Victoris cum alys duobus, Pepiæ, Nicephori.*

Filatagoniæ *Filafagoniæ.*

Sattiri *Item Sattiri.*

Plamsagionij Petroni *Plamfagonij, Italiæ. Petroni.*

7 Iocundi. Seruani. *Iocundi, Saturnini. Seruani.*

Dandæ. Leunucæ. Sutundæ. Artaxi. Quinti. Nestoris. Secundi. Ferri. Occatus. Idem Dandæ. *Dandi, Leonuci, Secundi. Artaxi, Quinti, Nestoris, Equini, Saturnini, Renocati, Secundi, Ferri, Ocatus. Item Dandæ.*

8 Heremæ. Felicitatis Orbanilli Episcopi. *Heromæ, AErome, Felicitatis, Orbani, Cyrilli Episcopi.*

9 Deficit in fine laterculi in cod. Bl. additio S. Ansberti.

10 Inter Palatinum, & Firmianum additur etiã in cod. Bl. Fontinellensis lacinia, & Sãcto Ansberto additur titulus Episcopi, & Confessoris.

Gaiperi. *Gaipeni.*

11 Eunuci *Eunuchi.*

12 Egdoni presbyt. & aliorum VIIII. *Eggedoni presbyteri, & aliorum VII.*

Sofogatorum *Suffocatorum*

& Ne-

& Nethar *& Neonas*
Iohandi. *Iohannis*
& in Albya Syluani. *Andi, & in Albya Salviani.*
Rigini *Rugini*
Modesti presbyteri Zosimi presbyteri *Modesti presbyteri, Domiciani presbyteri, Zosimi presbyteri.*
Zmirnæ *Smirnæ.*
13 Macedoni. Mitritiæ *Macbedoni, Matricæ.*
Sillui-Basillei *Salvi- Basilissæ.*
Parti frigiæ *Partis frigiæ.*
Hestori, filiæ *Horis filiæ Virginis.*
Nisithei. Nimphadobæ Arabiæ *Misithei, Nini Padobæ, Arabæ,*
Duoni-Scaleruæ. *Duoni, Scalleriæ*
Fronimi-Siluani, *Fromini-Saluiani.*
14 Nabotis mart. Prontonis *Naboris Mart. Frontonis.*
In Thessalonica *In Thera lonica*
15 Luci Episc. *Lucii Episc.*
Saluroris *Saluiaris*
deest in cod. Bl. memoria vtriusque S. Iacobi Apostoli
16 Asplphodati *Asclipiodoti*
17 Ianuariæ. *Ianuary*
Marinę. Marię.deest Marina in cod. Bl.
Teuduli Diac. *Teodoli Diac.*
18 Vunepti *Nunepti*
Pamponi *Tampony*
Quartini *Quarti*
Generoli *Iemsoli*
Uogonueti *Vogonusti*
Aplis *Aprilis*
19 Lucilli-Friſciani. *Lucelli-Fisciani*
Pomoeni. Iosent *Tomeni, Iosets*
Quinti Quintili. deest Quintilus
Vonetę *Bonoetæ*
20 Valentini *Valenti*
Fontanella deposito Vuasrammi Episc. *Fontanella Monasterio dep. S. Vulframmi Episc.*
21 S. Benedicti Abbatis memoria ita in cod. Bl. habetur in fine laterculi. *Capua Castro Casino transitus S. Benedicti Abbatis.*
Chotinionis. Nonuni *Chotini Bonis, Nomini*
22 S. Pauli Episc. *S. Pauli Conf.*
Decronis. Arionis *Decroni, Orionis.*
23 Agatonis-Fidelis. *Agatus- Item Fidelis*
24 Firosi. Duorum *Thyson, Duori*
Saturnini-Salutaris, & aliorum XV. *Saturnini-Salitoris & aliorum XVI.*
25 Deest passio S. Iacobi Apostoli, & alia de Annũciatione ita initio laterculi signatur *Adanntiatio S. MARIAE per Angelum*
Victorinę Euphrastę. *Victurini- Eufrathæ*
& CCC. Mart. *& CCCC. Mart.*
Iuuini Burgo *Iunini Burgūd*

26 in Cimiterio Uia. *In Cimitirio eiusdem Viæ.*
In Eraclea *in Aracleo*
Maximi-Hyrmi *Maxime-Irini.*
27 Pennari. Succeſsę *Pinuari, Successi*
31 Lacinia transmutationis SS. Vuandonis Abb. Asberti, & Uualfranni Episcoporum additur in fine.

Aprilis

Die 1. Pastini. Quintiniani. *Partini, Quintiani.*
Ciuitate Victoris *Ciuitate item Victoris*
In Ægypto Sanctorum. *In Ægypto passio SS.*
2 Et aliorum III. *Et aliorum IIII.*
Theudoli. Agathopi *Theodoli, Agathopi*
Niceti Episc. *Niceti Episc. & Conf.*
3 In Nicea *In Sicea*
Pasſerati. In Mirca. *Pancrati. In Misia.*
Palestinæ *Palisti*
Ampliuni *Ampliani*
6 Hermei *Harenei*
Quiriacæ-Secundæ. *Quiriaci-Secundi*
& aliorum XL. *& aliorum XI.*
Serafionis. Ammoni *Serafionis Lectoris*
Apricis-Tegulianæ *Paricij-Thegulianī*
7 Machari. Maximi *Macariæ, Maximæ*
Piluti *Peluti*
8 Mecari-Pinnari *Macari-Pinari*
9 Natal. VII. Uirg. *Natal. VII. Virginum Canonicarum*
10 Post Concessum additur *cum cæteris Sanctis, & Domnini Episcopi.* Reliqua omnia desunt in cod. Bl.
11 Desunt hæc etiam die omnia vsque ad *In Salona Dalmatiæ.*
& militum VII. *& milia VII.*
& Dalmati. deest in cod. Bl. sicuti infra post Eustorgium Presbyteri titulus, & nomen Nestoris.
12 Maior vtique in hoc laterculo comparet lacuna. Pro Agazone Agathonē, & pro Hestula Herulam, pro Secundo Secundam, pro Butto Inittum legit, & post Titianum *Item Victoris.* sed post Sirillam sexaginta sex nomina Martyrum desiderantur.
Vnapingua *Vnapingo*
Costantini *Beati Constantini*
Cyrillæ-Istialis *Cyrili-Stialis*
Migginæ. Acutinæ. *Migina, Item Acutinæ*
& alibi Eufemiæ *Euphimiæ*
Primæ *Primi*
13 Arozoniæ *Aro Azatoniæ*
14 Tiburtij-Pertinæ. *Tiuorti-Fruntina*
Tatuli *Tituli*
Transitus Domni Lamdiberti
Depositio Landiberti
Auurni. Domnæ *Vurni, Dominæ*
Item Optati. *& alibi item Optati*

A rcillai

Arcillai- Prontini. *Archilai-Frontini*
15 Arcillai *Archelai*
& Dioninæ *& Deonine*
deest in cod. Bl. interpolatio de SS. Paterno, & Scubilione
In Audia Galati. *In Tandia Galacia*
Arcilati-In Spaniæ. *Archilat-In Spanys*
Fortunati- Gorgij. *Furnati-Giorgij*
qui Priuate *qui Brinate*
16 Leoni Diaconi. Lotæ. *Leonedis, Lotæ*
Caritonæ, Celestæ. *Carironi Calistæ*
Callinæ. Municiæ *Gallinica, Monicia*
Bariliæ *Busilia*
In Ponto in Sclacelli. *Insclacelli*
Fausti, Fortunati. *Fausti, Felicis, Fortunati*
Goamali. Partiaii. *Gumali, Parcalai*
Leone, Dismicæ *Leonedis, Mica*
17 Barucis, Quintj *Baruci.* deest Quintus in cod. Bl. sicuti Fontanellensis interpolatio, & sequentia verba. Item in Africa
Meconi *Meconi*
18 In Salonica *In Salona*
Anchiæ *Antia*
19 Deest Initiò Lacinia Fontanellensis
Hermonis *Hermogenis*
Heladij. Hermogenis. *Helady, Serciani Hermogenis*
cum alijs duo. *cum alys duobus*
20 Cornilia *Comilia*
In Cœmeterio Militario. *In Cimit. miliurio.*
In fine additur in cod. Bl., alio, sed vetusto charactere, *& natal. S. Genesi mart.*
21 Fortunati-Oratoris. *Furtunatæ- Aratoris*
22 S. Philippi Apostoli. deest Apostoli
Quiriaci *Quiriaciata*
23 deest in cod. Bl. S. Georgij
Romæ Naboris. Item Vitalis. Item Felicis. *Roma Naboris. Item Siluij, Itẽ Vitalis, Item Felicis*
In fine laterculi additur. *& commemoratio Georgij, & Sancti Pulionis*
24 Coronatæ *Coronæ*
Fortuni *Furtunati*
Post Siluanum deest *Item Siluani*
Vrbani. Fortunatæ *Orbani-Fortunæ*
Ianuarij. Secundi. *Iannarij item Secundi*
Vrbani, Luci. *Vrbani, Herus, Luci*
& hac die *& hunc diem*
numero XXIIII. *numero XXXIIII.*
& commemoratio Georgij &c. deest in cod. Blum.
25 In Africa Nobil. *In Africa Nubilis*
Rustici Episc. *Rustici Episc. & Conf.*
26 deest in cod. Bl. Recharius Conf.
Pollionis- Germiani. *Pullionis- Germiani*
27 Anchini Episc. *Ancimi Episc.* in cod. Bl. deficit Eppedius presbyt. fortasse est qui post Hilpidiũ ita addditur *Heppei presbyt.*
Aiouiæ. In Capia. *Aluina, In Capria*
Casti Diaconi *Capti Diaconi*
Husandi Pãni. Priami. *Husandi Priani*
cum alijs VII. Gemilliani. *cum alijs VI. Gemellini*
Thimiæ, Mauri, Atti. *Thunica, Mauri Atti Diaconi.*
28 in cod. Bl. deest natalis S. Vitalis
Afrodis. *Afrodisi*
Prouintia Numidiæ. *Prouincia Dum-Media*
Manili. Luciani; Uicturini. *Donati Maurini, Lucati, Victurini*
cum alijs CLX. cum alijs *CCLX.*
Ciuitate S. Eusebi. *Ciuitate depos. S. Eusebi*
29 Codomoni. Basili. *Eodomoni, Baseli*
Pagatæ-& Perosinum *Bagata-Persinum*
Benoniæ *Bononia*
30 Maioricæ. Victoris *Maiorica, Item Victoris*
Rogati. Felicis *Rogati. Item Felicis*
Secundini Episc. *Secundiani Episc.*
Afferodi-Marciani. *Affrodi- Murtani*
Post Cassium in cod. Bl. desunt nomina Fasili, Fiorenti, Demetri. & additur. *Starili*, & post Crispinum *Item Cryspini*
Diodori *Diodri*
Saturninæ *Saturnini*
Monasteri translat. Eriberti Episc. *Monastyrio depos. Erimberti Episc.*

Maii

Die 1. De initio prædicationis *Initium Prædicationis*
In Africa Hierapoli natalis SS. Philippi Apostoli. Quintiani *In Africa natalis S. Philippi Apostoli Iacobi, Quintiani*
In Gallia Nanti &c. deest hæc lacinia in cod. Bl.
Saturnini. *Suturnina*
Serienti Episc. *Orienti Episc.*
Becora *Begorru*
2 Calestini- Felicis. *Germani, Cælestini, Felicis*
Cetici-Bellaci *Caetini-Bellupi*
Sanciani presbyteri *Sciani presbyt.*
3 ab Helena *ab Helena Regina*
4 In Nicomedia natal. S. Senesij. Antonij *In Nicomedia Antonia*
Inter Felicem, & Romanũ deficit in cod. Bl. nomen Vrbani
In Nuricopense locorum *In Nuricorepense loquorque*
Corporum S. Codomi Diaci & Conf. in Basilica S. Amatoris. *Corporis Sancti Corcedomi Diac. & Conf. In Basilica S. Amatorum, Eutimi Diaconi*
5 Euthimi Diaconi memoria in cod. Bl. est ad finem antecedentis diei

Arcilai *Archelai*
In fine laterculi additur diuerso sed antiquo charactere *Ascentio Domini.*
6 Celebritas S. Matahei, & initij Martyrum deest in cod. Bl.
In Gallia Ciuitate. *In Galleis Ciuitate*
Heliodori-Mediolani *Heliodori-Mediolano*
Marsuni-Domuli. *Massimi-Domori*
Possissiol *Possinni*.
Post Massiliam vsq; ad Autisiodorensē Episcopum Valerium silent in cod. Bl. viginti quinque Martyres, in libris nostris nominibus expressi, præter plures anonymos.
7 Insignis etiā lacuna adest in eod. cod, Nonis Maij, vbi pro Eutherio scribitur Eutheceus. Deest titulus Episcopi in Augustino, tertio loco repetito, & pro Gagio, & Antio vnicum nomen legitur *Gagianes*. Sed à Marciale vsq; ad Tunidum sexaginta quatuor nominibus in libris nostris expressos Martyres antiquus librarius expunxit
Floriani *Floridiani*
Eusuci *Eutici*
Passio S. Gorgij. *Passio S. Iorgij*
8 Fortassè etiam longioris laterculi pertæsus antiquus librarius sparsim in hodiernis fastis codic. Blum. plura martyrum nomina decurtauit: aliqua interim varia signamus.
Maiæ *Marciæ*
Post Iohannem sequentes nouē Martyres codicum nostrorum in Bl. desiderantur, sicut Niger, Rusticus, Felicia, Datius, Tuitianus, Datica, Gundonius. Pro Honesto Honestam, pro Tertulo Tertulam, pro Cælestina, Celestinum, pro Aiala Stialam, pro Fortuna Fortunium, pro Sido Tidum, pro Hereuso Bereusū, pro Matronida Matronā, & pro Citino Chitinū retinet. Interim etiam deficiunt alter Victor, Cenerus, Rogatus, Donatus, alter Rogatus, Saturninus, alter Rogatus, Satutnina, Rufus, & alter Victor.
9 Pro Tarso Ciliciæ malè scribitur *Tarsu Cilie*-deest in cod. Bl. Mediolanensis Apostolorum celebritas.
Promoli *Primoli*
10 Efimaci *Epimaci*
Et Maioris Coni *& Maioris Confessoris*
Probati-Lucellæ. *Probate Bucellæ*
Iterum codex Blum. lacunas patitur.
Post Dionem deest Acacius, & post Zenonem quatuordecim martyres desiderantur, nisi pro Silicio Calicius exhibeatur. Post Sacusam, & Bonosam deest Victurina, Post Matulum, non Matulum deest Maxima, & Ianuarius, deinde post Saminum vndecim cælites omittuntur, sicuti post Ianuariam Fortunata, post Theclaciā Donatus. Pro Secundo tamen, Secundam. & pro Saturnino, & Donato, Solutorem reddit, pro Cotideo Coddeum, pro Marciano Marciam, pro Fortuno Fortinūs pro Pirinco Birocium, pro Ianuario Ianuariā, pro Satira Saturā, pro Tuia Tinam. Post Victorinam rursus vsque ad Zebberiam sexdecim Martyres incuria librarij omittuntur.
Saturnæ. Cyrilli. *Saturnæ, item Cyrilli*
11 In Sirmi-Fortunatæ. *In Sirmia-Fortunati*
Septimi, Comini. *Semtimi, Commini*
Achelli. Sipponi *Achilli, Sipponie*
Epimini *Ptnuni*
Episcopi *Episcoporum*
12 Achillei, & S. Prancratij. *Achillei fratrum, & nat. S. Panradi*
& Rotheris Uirginis. *& Soteris Virginis*
Sotheris *Rotheris*
Morei *Moysei*
In Africa Pancrati. *In Africa Prancati*
13 superaddita in medio laterculi S. Seruatij memoria ita in fronte cod. Bl. scribitur. *In Treiecto depositio Sanctissimi SERVATII Episc. & Conf.* & præterito Ciuitatis Alexandriæ nomine post Afrodisium Agrippā nō Agrissam legit, sicuti pro Grippo Grissū Alexandri. Traiecto &c. *Alexandriæ Agippa Ageris &c.*
S. Marcellini Episc. *S. Marcelliani Episc.*
14 Audacti *Adaucti*
Sanctorū CCCIIII. Sanctorū CCCCIIII. cum S. Cyriaco *cum Sancto Cyrico* dedicatio Ecclesię ac Regulę. *dedicatio Ecclesiæ Sanctæ Acrecula*
15 Chotitiæ-Cyriaci *Chotidiæ Cyrici*
Anduci-Diunisiæ *Andrei-Diunisa*
Protece Episc. *Praetece Episc.*
16 In Eusarea. *In Cæsarea*
Heracri-Maneri *Heracli-Maneremi*
Declitiano *Diocletiano*
Guiono *Gaiono*
S. Peregrini primi. *S. Peregrini primi Episcopi*
17 Pathyni-Minerei. *Parthini-Mineris*
18 Cerron-Hermon. *Cesson-Hermone*
qui multum *qui multā*
Eusuchi-Egipnæ *Efuchi-Ægina*
19 Patemi. Galigori *Paterni, Galitori*
Incidi-Poliocli *Indici-Puliochi*
Emili, Preteslati. *Emili, Basili, Pretesslata*
20 Marcellonæ *Marcellosa*
Via salaria *Via salutaria*

Nusce-

Nuscæ-Saudeli. *Nusta-Bandeli*
& Faustini Episc. *& Fausti Episcopi*
Augstregiseli Episc. *Austregiseli Abbatis*
21 Poliæ. Eutici Diaconi. *Poli. Eutici Diac.*
Politæ. Viti *Poli. Euiti*
Victori *Victuriæ*
& alibi Nat.S.Matthiæ Ap.deest in cod.Bl.
Depositio Pauli &c.*Depos.Beati Valis presbyt. & Confess.* & alio charactere *Natal. S. Valentis Mart.*
22 Inter Emilium,qui dicitur Emelius,& Plassium,qui dicitur Blassius,in codice Blumanio,hæc Martyrum nomina adduntur.*Corti, Rogati, Maxenti, Felicis, Ianuarij, Concessi, Albini, Rogattani. Item Casti, Item Emeli*, qui Romæ, non Africæ tributi in nostris libris desiderantur. Additur etiam in fine. *In Ciuitate Traiecto dedicatio Basilicæ Sancti Michaelis Archangeli*
23 Aptoni Basili. *Optoni, Baseli*
Item Aptoni *Item Optoni*
Emiliæ-Almeridæ. *Emeliæ-Almiridi*
24 In Istria *In Stria*
Zeoli-Timissi. *Zoeli Timini*
Striæ *Striæ*
25 Sentiani *Sentiatæ*
Dep. Dionis-Episc. *Dep. Dioni Episc.*
Septimi. In Ephesio Iohannis Apostoli. Saturnini. Saturi-Timidi-Sciali *Septimi. In Ephesio Saturnini, Saturi-Timini-Stiali.*
26 Anteon. Quadrati *Antemi. Quatrati*
In Tutuaratinæ. *In Tuturtina*
Felicissimi *Felicissimæ*
Mauri. Saturi. *Maurini Item Saturi*
Themedi *Thomedi*
Quociaco *Quotiaco*
innumera multitudine.*numera in multitudine.*
27 Presbyteri, & aliorum. *Presbyteri,Euangelij, & aliorum*
Sciabili *Stiabili*
28 Zotoli-Nonna. *Zetoli-Nonni*
Pirtani- Ance *Priani-Ancæ*
Vforiæ. Vippia.*Vroriæ, Viapiæ*
Colloniæ-Comini *Cilloniæ-Commini*
Flumini. Item Marcianæ, *Flumini, Martiani*
29 Pulliemi-Carchi *Pullieni-Carelli*
Alexandri Martyris. *Alexandri, & Martyri*
30 Natalis Sici. *Natalis Sanctorum Sici*
31 Natalis S. Petronillæ. deest in cod. Bl.
In Ciuitate Sytha *In Ciuitate Sirtha*
Donatianæ *Donatianæ*
& Martiniani *& Martiani*

In ciuitate eorundem. *In Ciuit. earundem*
Victoris Ciliciæ *Victuri-Ciciliæ*
Item Germani.Siluani *Item Germani.Item Siluani*
Leuticæ-Fortunatæ *Lauticæ-Fortunati*
Tertuli *Tertulæ*

IVNII

Die 1. Acuci Regis. *Auciæ Regis*
Ciciliæ-Coteusi. *Ceciliæ-Coteusæ*
Cassæ-Quietiæ *Carræ- Quietæ*
Donati. Martiani *Donati, item Martiani*
Ianuariæ *Ianuarij*
Nouellæ. Item Ianuarij, Gosiæ. Fedosæ Victorinæ.Matronæ.*Iamnis, Sotiæ, Foedosiæ, Matronæ*
Post Matronam viginti duo martyres desiderantur in cod. Bl.
Horninsi. Item Saturnini.Melchi.*Horensi, Malchi*
Post Siluanum,Quintinum,& Feliciam pro Sillesa, Sillesam præfert cod. Bl. & omissis altera Ianuaria, Fortunata, Victoria, Mariam exhibet, & præterita Prima, Gemellinam numerat. Deinde omissis quindecim Martyribus, Melosam, Metunum, Molosum recenset, & alijs sex relictis Surdidam adfert. Ita decem alijs silentio inuolutis, Publium cum alijs CXX, Lupū cum alijs XIII. enunciat, ablatis interim ad Iohannem, & Maximum viginti Martyrum nominibus. Maximam tamen pro Maximo signat, cum anonymis LXXV. & Claudio Episc. Viennensi.
2 Interpolatam detruncationem pariter exercuit librarius cod. Blumanj 4. Non. Iunij. Marcellini presb. *Romæ Marcellini presb.* In Cāpania Erasmi martyris memoria non adest in fronte codicis Blum. in quo Thomocum sequitur Rogatus &c.
Maximi *Maximæ*
Pauli. Rauli. Iuliæ. deest Raulus
Florentinæ *Florentini*
Flauiæ.Matronæ *Flauiæ,item Matronæ*
Fortunati-Tertullæ. *Fortunatæ-Tertulæ*
Euanci-Samnatræ *Euantiæ-Sammatæ*
Masculæ-Datuli *Masculæ-Datulæ,*
Item Maximæ. Castulinæ. *Item Maximæ. Item Felicis, Tertullæ. Castulinæ.* Deest deinde Dontola in cod. Bl. & pro Samina legitur Sarnina. deest etiam altera Iulia, & post Honoriam quatuor sequētes Martyres cod. ille silet, & post Calponiam omittit Extricatam,& Saturninam,& post Cænonam, & Primosam, alijs tribus præte-

ritis Faustum, & Fonteum signat, & post alios quatuor omissos refert Ianuarium, & Adiutorem. Ita neglecta Fortunata & pro Nominatia Nomitiam scribit, cui sine Rogata, Victoria, & Donata sociat Maurorū, Primam, Tunninum, Senetionem, Marcianam, Nondinarum, Castum, Datum, Piscmam, Castulum, Victurianum, Nimam, Nundinum, Ceciliam, Marinam, Luciosam, Forminam, amputatis interim, qui in codicibus nostris interponuntur Possina, Vrbana, Ianuaria, Iulia, Florentina, Victoria, Saturnina, Felicia, Maxima, Prima. Post Forminā etiā duodecim nomina Martyrum decurtantur, & post aliā Saturninā, non Saturninū *cum alijs*, non XLVIII, sed *XXVI.* alios sex Martyres nominatim expressos tacet. Thamati, Honorati, Seleuci, Porphiri, Paphili, Palestini, Rogatæ. Lugduno Galliæ XLVIII. Martyr. *Thamati, Seleuci, Pamphili. In Campania Herasini. Lugduno Galliæ XLVII. Martyres*

Hi sunt, qui in Cæsarea spiritum reddiderunt *Hy sunt, qui in carcere spiritū reddiderunt cum alijs XVII. Martyr.*

Neque adhuc à detruncatione librarius abstinuit, decem enim, & octo in Martyrologio nostro computati in codice illo desiderantur, & fortè sunt, qui tantum corrupto numero XVII. indicantur.

Lugduni Vincentij, cui ante Epagatum, & Emiliam, siue Ameliam sex martyres sociantur prætermissi in cod. Bl. sicuti post Epagatum, & Emiliā desideratur Donata.

Barbarini *Barbaruni*

Humiti. Euasi *Humati*

Honoratæ. Rogatæ. *Euasi*

3 Papo. Zinei & aliorum CXLII. *Papo Zinci & aliorum CXLVI.*

Sāctæ Iulianæ Virginis. *Sācti Iuliani Mart.*

Desunt in cod. Bl. Nat. S. Thomæ Apostoli, & parùm infra nomina Vrbani, & Felicis.

Uictorini-Paulæ *Victurinæ-Paulæ*

Victorinæ Siluani. *Vetturinæ, Siluanæ, Siluani*

Papori *Napori*

Emiriti Fructi *Emiritæ, Sexti, Fructi*

Titonij *Titorij*. Donati, Ianuarij Seneri Honorati. *Donatæ, Ianuariæ Seneræ, Ianuarij, Honoratæ.* Maturi, *Maturæ*, Obercæ *Oberei*. Valeriæ, Siluani, Veneriæ. *Valeriæ, Felicis, Veneriæ*

Veranti *Verani.*

Siluani cum alijs XCIII. *Siluani cum alijs LXXXIII.*

Emeritæ, Septimini. Saturnini, Amasi, Orasi. *Emeritæ, Septimini, Orasi, Saturnini, Amasi*

4 Iuliæ Saturninæ, deest Saturnina in cod. Bl. & aliorum XX. *& aliorum XXII.*

Natalis S. Pieti *natalis S. Petti*

Expergenti-Rustuli *Expegenti-Rustichi,*

Ici Aconi Mones. *Ieiaconi Monnaei*

In Sabaria Rustuli *In Sabaria ciuitate Rustuli.*

5 Iappæ-Rustiani. *Fappæ-Rustiani*

Candidæ-Feliciani, Fortunati. *Candidæ-Felicianæ, Fortunatæ.*

deest in cod. Bl. additio S. Bonifatij Episc.

6 Alexandri Donati. *Alexandri, Alexandriæ, Donati.*

Post Claudium Episcopum additur *Gracinopolæ Cerasi Episcopi*, qui in M. nostro memoratur in initio diei sequentis.

7 Pauli. Fortunati. *In Begarectum Pauli Furtunati.*

Acaci Monāc. *Chacaci Mon.*

Post Spisinam deest in cod. Bl. Quirillus, & additur post Lucianum Martyrē *& Passio Bonifacij Episcopi, qui passus est in Vuestrachia.*

8 In ciuitate Dorestoro. *In ciuitate Dorostero*

Natalis Sancti Uitici *Natalis Vitici*

Carolapis. Salustiani *Carolapidis-Sancti Lustiani*

Nazari in Cæsarea Dorostoli. Marciæ. *Nazari. In Dorostoli Marciæ*

Ianuariæ, Donate. Spinæ *Ianuariæ, Helij, Donatæ, Spisinæ*

Medardi Episcopi, additur *Confessoris*

9 In Gallia Popeie. *In Gallia Pompeiæ Martyris.*

10 Romæ mil. ... Basilidis. Aurisi. *Romæ mil. Basilidis Aufiri.* Ianuarij, Cassiani deest nomen Cassiani

Sancti Zachariæ. *Sancti Macharie*

11 & translatio corporis. *& alibi translatio corporis.* Et Sanctorum Naboris, & Felicis, *& alibi natalis Sanctorum Naboris, & Fecis.*

12 Romæ Aureli Baselidis. *Romæ Aurili Mil. V. Baselidis*, & alio antiquo charactere *Cirini, Naboris, & Nazarij.*

13 Deest in cod. Bl. natal. S. Bartholomei

Romæ Feliculi. *Romæ mil. VII. Feliculi.*

14 In Pagacia. *In Pagia.* Antoni. *Anteoni.*

15 In Dorostori. *In Dorostoro.* In Aquileia Cantiani, Potiti. *In Aquileia Santiani Protiti.* Cantianæ *Cantiani.* In Lucana natalis Niuiti. *In Lucana Niuit.* Cantiani *Canciani* Cantianelli *Cantianelle.* In Sicilia natalis Sanctorum Viti. Modesti, & Crescentiani.

ni. *In Sicilia Sanctorum Modesti, & Crescentis*

16 In Sicilia Saturnini-*In Sicilia ciuitate Saturnini*. Quirici, & Iulittæ. *Cyrici, & Iulitæ*. S. Similini *S. Similiani*

17 Quiriaci. *Romæ Quiriaci*. Aurelia Ciuitate *Aurelianis ciuitate*

18 Emili-Marij. *Emeli-Mariæ*

19 In Fiscamno Monast. dep. Childeomareæ. *In Fiscamo Monasthirio Childomaræ*.

20 Ciriaci *Cariaci*. Fontanellensis addito est in fine laterculi cod. Bl. cum titulo Confessoris.

21 Pellici *Bellici*. In Sicilia Rufini. *In Sicilia ciuitate Rufini*. In Cesaria depositio S. Eusebi Episcopi. *In Cæsaria dep. S. Eusebi Episc.* additio interlinearis inter Sterciam, & Hieriam in cod. Bl. habet *Albani Mart.*

22 Gandalici *Gantalicæ*. Deest celebritas S. Iacobi Alphei. Nola Paulini. *Nola natal. S. Paulini*. Depositio Sanctæ memoriæ Nicei Episc. *Alibi dep. Sanctæ Memoriæ Nicæ Episcopi*.

23 Deest Inuentio corporis S. Quintini. Alisi *Alicis*, & in fine additur *Exuzani Lectoris*

24 deest nomen ciuitatis Sebastiæ, & memoria S. Ioannis Euangelistæ in Epheso

25 Elegi potius paruum laterculum cod. Bl. dare, quam differentias notare. *Thessalonica Lamtani, Thestaulonica. Et in eadem ciuitate Luceiæ Virginis, & Aceiæ Regis.*

26 Emeriti *Emeretæ*. deest Agathon, & SS. Ioannis, & Pauli natalem in fine ita signat cod. Bl. *Romæ passio martyrum Iohannis, & Pauli*

27 Crispini. Crispiniani. *Crispi Crispiani*. Crescentis. Miliani *Crescentis, Iuliani*. Nouantiani. *Nouactani*. Ziddini. Hinnustici. *Zeddini, Felicis, Hinnustici*. Tusci. *Tucci*.

28 Fabiani. Elaphi *Fabiani, Felicis, Elaphi*. Astecij *Astefyi*. Baysocius præmittitur Apollonio, & Amphamoni. Seneri, *Sereni* Pastesi. *Pastasi*. Phesci. *Phesici*. Ambeniari. *Ambemari*. omittuntur in cod. Bl. Dioscorus, Turbannus, Capitulinus, alter Orion, & Simiras, Sinirus dicitur; quemadmodum Leonidus, Leonus, Hereneus Episcopus Herenus, Potamiena, Potamiema scribitur, præteritis altero Leonide, Plutarcho, Sereno, & Marcella.

29 Nauatiani, & aliorum DCCCCLXXX. *Neuatiani, & aliorum DCCCCLXXVII.* omittitur in cod. Bl. natalis Sanctorum Simonis, & Iudæ

30 Italiæ Cursici. *Italiæ Gelari, Gitta Cursici.*

In Agrippina Aschimi Paphili. *In Agrippinæ Asclini, Pamphyli.*

IVLII

die 1. Luciæ Virginis. *Luceiæ Virginis*. Post Processum deest Martinianus. Cum alijs VI. & aliorum &c. *Cum alijs VI. Orton cum alijs VIII. & aliorum &c.* Idonij cum alijs. *Idoni cum filijs*. Leoni Episcopi *Leontij Episc.* deest memoria S. Simonis, & Iudæ, & pro Separeo scribitur Eparcus

2 Ad discrimen agnoscendum breuem sed vberiorem cod. Bl. ephemeridem apponimus. *Romæ Damasi. & mil. II. Processi Marciani, Calesti. Natal. Euti, & dep. Mel. adb Pape, Hesicij, Amidæ, Amigradi, Arixi. Turonis S. Monegundæ Conf.*

3 Menelai. Cyrilli. *Menelai, Cyrionis, Cyrilli*. Cyrionis. Honestis. In Tharso Serenæ. *Cyrionis, Horestis. In Tharso Senere*. Strategi. *Stratei*. Paseni. *Partheni*. Eufemię, Acaci, *Eufimiæ Accaci*. Triphoni. Menelai. Cerealis. Heracli. *Tropon, Menelai, Cerialis Beraclæ*. Iulianę-Heliodori- Ammiiti- Martiniani-Cyoni. *Iuliani- Heliodori-Amanti- Martyri, Amichioni*

4 S. Iocundiani in Syria. *In Africa Iocundiani, In altol... missi. In Syrmia.* cum alijs XXV. *cum alijs XXX.* Martini Episcopi. *Martini Episcopi, & Confess.* Beturicę &c. *Bethirina Ciuitate nat. S. Lauriani Episc. & Confess. & Mart.*

5 Meroni. Macrini. *Meronæ- Magrini. Item Rodofiæ.*

6 Arithonis. *Arithosi*. Omittuntur in cod. Bl. octaua Apost. & post Amandum Sichetis, & pro Legontito scribitur Legontius

7 Codomuni. *Eodomini*. Pathemi. Parmi. Ammias. Pidinij. *Parthemi, Parni, Ammias, Pinidij*. Alexandri. *& alibi Alexandri*

8 deest In Austria &c. In Sirminia. *In Syrmia*. In Cęsarea Procopi. *In Cæsarea Cappadociæ Procopi*. Pramiati-Eladij-Eleti. Apolupius cum alijs XVIIII. *Pranchati-Elachij-Eleuti- Apoli. Piis cum alijs XVIIII.* Antheologi-Agresti. *Antheoloci-Egresti*

9 Rufini. Euangelij. Agniti. *Rofinæ, Euangeli, Vrisi, Agnitis*. Vitatilis *Vitalis*

10 Pręcedit in cod. Bl. *Romæ Priscillæ, & natalis Sanctorum VII. Germanorum*. Inter Pręstatum, & Proculum, mediat, *& S. Ianuarij*. Fromedi- Aniceti- Ateri- Ualenti- Castri. Creta, Pollani. *Tromedi- Aniciti- Azeri-Valentini-Castrici, & Apolloni*. Ianuarij. Marini. *Iannarij, Marina, & Militum XII. & alibi milia XII.* Milionis: Iosomodis. Antoroni. *Milionis, Diomedis,*

consonat, ita etiam plurimùm in Galliæ, & Germaniæ Sanctorum additamentis cõgruit. Præcedunt in hoc ad oras præmissi Paschalis computi, ab anno DCCLXIII. ad DCCCXLIIII. annotata quædam historica, recentiori manu, sed illius æui apposita, quæ ne pereat, accepta inde subiungimus. Et licet variæ lectiones, ex hoc peruetusto codice excerptæ, diuerso, & inclinatiori charactere signentur, notulam tamen *Cod. Bl.* aliquando interposuimus, vt quæ reuera illius verba sunt, maiori additadistinctione clarescerent.

DCCLXIII. Hiems valida.

DCCLXVI. Hiems Grandis.

DCCLVII. Pipinus Rex defunctus est viii. Kal. Octobris.

DCCLXXI. Carlomannus defunctus est ii. non. Decembris.

DCCLXXIIII. Domnus Karolus Italiam capit.

DCCLXXVII. Ludouicus filius karoli Imperatoris natus est.

DCCLXXXXII. Hæresis Feliciana condepnata, & coniuratio Pibpini contra patrem.

DCCCI. Domnus Karolus Romæ Imperator ordinatus est. xi. kal. Iul. natus est Drugo.

DCCCXIII. iii. Idus Sept. Hludouicus Imperator factus est. v. kal. Febr. Karolus Imperator defunctus.

DCCCVII. Hlutharius Imperator factus est.

DCCCXXIII. Idus Iunij natus est Karolus filius Iudith. Eodē die ordinatus est Drugo.

DCCCXXVIIII. Karolus ordinatus est Dux super Alsatiam, Alamaniam, & [illegible]iciā. Eodem anno iii. non. Decēbris primo diluculo apparuit lux magna ab Oriente. Conspiratio contra nostros.

DCCCXL. Hludouicus Imperator obijt. Eodem anno iii. non. Maij hora quasi viii. tenebra diei fuerunt.

DCCCXXXVI. Lux magna in nocte apparuit. Eodem anno Ecclesia B. Petri Apostoli à Paganis capta, & dispoliata est, qui eum redire ad propria cum ipsa spolia voluissent, digno super illos Dei iudicio ruerunt omnes in mare, & perierunt.

Paschalem computum excipit epistola Cromatij, & Heliodori Episcoporum ad Hieronymum Præsbyterū, & huius ad illos, vt inscribitur, rescriptum. In his pauca sunt à nostris codicibus exorbitantia, & quæ magis obseruatas Grammaticæ leges, quàm sententias respiciant. Frater non Pater ab Episcopis S. Præsbyter dicitur, ad obiectum inde deductum fortiùs diluendum. Reliquæ, ne tædiā legentibus ingerant, omittimus. Epistolarum vetustas, vt de Antuerpiensi diximus, ex ipsa codicis vetustate conuincitur.

Pro Apostolorum Indiculo eorundem Breuiarium subsequitur, quod ab Hippolyto, & Oecumenij Anonymo diuersum, integrè etiam obsignato titulo, prætermittere noluimus.

Incipit Breuiarium Apostolorum ex nomine, vel locis, vbi prædicauerunt, vbi orti, vbi obiti sunt.

I. *Simon. qui interpretatur obœdiens, Petrus agnoscens, filius Iohannis, frater Andreæ dicitur. Ortus vico Betsaida prouincia Galilea, qui propter Simonem Magum licet Dei occulto nutu Romā peruenit. Ibiq; prædicans Euangeliū xxv. annorum spàcio eiusdem Vrbis tenuit pontificatum. sexto autem & tricesimo anno post passionem Domini sub Nerone Cesare, vt voluit cruce suspensus est, cuius natalicium celebratur. iii. Kal. Iulias.*

II. *Paulus. qui interpretatur pius, ortus ex tribu Beniamin. Apostolus gentium, hic secundo post Ascensionem Domini anno baptizatus. & sub Nerone Romæ eodem die quo Petrus capite truncatus, ibique sepultus est.*

III. An-

III. *Andreas. qui interpretatur virilis, vel decorus frater Petri. hic prædicauit Sitiam, & Acaciam. Ibiq; in Ciuitate Patras cruce suspensus est. pridie kal. Decembris.*
IIII. *Iacobus. Qui interpretatur supplantator, filius Zebedei frater Iohannis. Hic Spaniã & Occidentalia loca predicatur, & sub Herode gladio cæsus occubuit. Sepultusq; in Achaiam Marmaricam viii. kal. Augusti.*
V. *Iohannis: qui interpretatur gratia Dei Apostolus, & Euangelista filius Zebedei frater Iacobi dilectus Domini prædicatur Asiæ in Epheso. vi. kal. Ianuarias sepultus: Natales alij. viii. kal. Iulias dicuntur quando, & Sancti Iohannis Baptistæ.*
VI. *Thomas. qui interpretatur abissus, Didimus hoc est Christi similis. hic Parthis, & Medis predicatur, Et distinaus Orientalem plagam. Ibiq; Euangelium predicauit, lantia enim ibi transfixus occubuit, in Calamina Indie ciuitate. Ibiq; sepultus est in honore xii. Kal. Ianuarias.*
VII. *Philippus. qui interpratatur os lampadis a Bethsaida Ciuitate ortus est, vnde & Petrus. Gallis prædicauit Christum. Deinde in Frigia prouinciæ crucifixus est; & lapidatus obijt. Ibiq; cũ filiabus suis quiescit. Cuius natalíciũ. kal. Maias calebratur.*
VIII. *Iacobus Frater Domini Hierusolimorum primus Episcopus. hic dum Hierusalem Christum Dei filium predicaret de Templo a Iudeis præcipitatus. Lapidibusque obpremitur, ibique iuxta templum humatur. Eius natalicium, & ordinatio vi. kal. Ianuarias creditur.*
VIIII. *Bartholomeus. Apostolus nomen ex Siria lingua suscepit. & interpretatur filius suspendentis aquas. Licaoniam prędicauit, ad vltimum in Albano maioris Arminię vrbe viuens a barbaris decoriatus adq; per iussum Regis Astragis decollatur, sicque terrę conditus viii. Kal. Septemb.*
X. *Matthæus. Apostolus, & Euangelista, qui interpratatur Donatus. hic etiam ex tribu sua Leui sumpsis cognomen. Ex publicano electus primũ quidem in Iudea euangelizauit, post modo in Macedonia, & passus in Persida requiescit in montibus postorum xi. kal. Octubr.*
XI. *Simon Zelotes; qui interpretatur Zelus. hic prius dictus est Cananeus, zelo Dei ferueus, par in cognomento Petri, & similis in honore. hic accipit Ægypti principatum, & post Iacobũ iustum cathedram dicitur tenuisse Hierusolimorum. post annos cxx. meruit sub Atriano per crucem sustinere martyrium. passus iacet in Porforo. eius natalicium celebratur v. kal. Nouemb.*
XII. *Iudas. qui interpretatur Confessor, Iacobi frater in Mesophotamiam, atq; interioribus Ponti predicauit. sepultus est in Merito Armenię vrbe, cuius festiuitas celebratur v. Kal. Nouembris.*
XIII. *Matthias. de septuaginta Discipulos vnus, & pro Iuda Ischarioth duodecimus inter Apostolos subrogatus. Electus forte, & solus fine cognomento. Cui datur Euangelium predicare in Iudeam.*

Verùm in ipso Martyrologij capite Blumanius codex à nostro discrepat, quòd anniuersarium Sanctorum circulum à Calendis Ianuarij, ad ciuilem potius communis anni, quam Ecclesiastici vetustioris normam accomodatus, exordiatur. Occidentalis quidem Ecclesiæ antiquissimum morem in eo seruare videtur, quòd ad diẽ VIII. Calend. Ianuarij omnem Dominici Natalis celebritatem, maioribus, & purpurisso ornatis characteribus præferat, quemadmodum in antiquis alijs martyrologijs, ad recentiorem stylum aptatis, animaduertere licet. In horum plurimis, non modo sacri huius diei initium, veluti totius libri vestibulum, capitalibus literis, & minio adornatur, sed in eodẽ etiã die, vt Romanum quoque emendatum retinet, tanquam noui anni limine, annorum præteritorum computus firmatur, & futuræ inde sextæ ætatis initium incipit numerari.

IANVARII

Ergo die prima has variantes à nostro lectiones Blumanij codicis annotamus.

1 Asti-Leuthi- S. Seueri Episcopi *Appi- Leuci-S. Seueri Confess.*

2 Stracini- Arionis- Herilli *Stratonici- Acuctonis- Herili.*

3 In Helespontò ciuitate Paretia Cirici. Priml. Eugeni &c. *In ciuitate Parecbia Cirici, Primi, Theugenis. & in ciuitate Thomis Claudionis Eugeni &c.*

Fili Episcopi. Digo. Iuni. Rogati. *Fali Episc. Digolini. Ragatiani.*

5 Acuti, Sermi. *Cauti. Serini.*

6 Anastasi. *Anastasiæ.*

7 Faloronis. *Philoronis. Euoti. Euelli.*

8 Phisti. Flori. Tili. *Phisci. Floritili.*

9 Abundant in nostris libris Quirinus, & Secundus.

Saturi. *Saturnini.* Post Possessorem in cod. Bl. abundat *Ianuarius.*

10 Iusti. *Nirthi.* Vilciadis Episc. *Melciadis Episc.* Felicitatis qui. *Felicitatis, Quinti.* habet Astasis. *habentur, Artatis.*

11 Ordo est immutatus. cod Bl. legit. *In Africa Pirolonis, Ingenui, Quinti, Ianuarij, Saturnini Vincentij. In Hispanis Argenti, Donati, Augustini, Salui, Felicis, item Felicis, Donati presb. Flori.* Stephanus. Hortensi. *Stephana, Hortensi.*

12 Morcenti-Ciuitas Arabiæ- quod transiens-fronte- Caretici- Fironio. *Moscenti- Ciuitate Arabiæ- qui transiens- Frontem- Carotici-Fironis.*

13 Variat & deficit cod. Bl. in aliquibus martyribus videl. *In Campania Neapolim Ciriaci Cliceri, Ianuarij, Secundi. Via Lauicana corona militum XL. & alibi Quosquomo &c.*

14 Cleti-Saturi- Floridi- Eufrati Episc. *Cleri- Saturnini- Floridæ- Eufraxi.*

15 Gainiti. Genoni. *Gaguitei, Genononis.*

16 Via Salaria- Priscillæ, *Via Salutaria- Prescellæ,* & post Audemum martyrem in cod. Bl. interpolatur additamentum Fontanellense in nostris postremo loco positum. Ladoni Abbatis. *Landoni Episc. & Confessoris.* Saturnini. Flauiani. *Saturnini, Faustini, Frauiani.*

17 Teussæ-Veneniriæ. Sanctæ. *Tecusæ, Veneriæ, Satæ.* Albæ. Mosei. *Albemosei.* In Oriente Rubentis, & Masteri-Ligonis. *In Oriente natal. Rubentis, & Marteris-Linguis.*

18 Desunt in cod. Bl. depositio Sanctæ, & gloriosæ B. M. &c. & verba etiam illa Romæ S. Priscæ Virg. Dedicatio S. Petri dicitur *dedicatio Cathedra S. Petri.* In Ponto ciuitate Astæ. *In Ponto Ciuit. Asiæ.* Theleriani. Pauliani. Iulij. Lucis *Felertani, Pauli, Marcali, Luci.* Saturnini. Floredi. Luciri. *Saturnini, Florida, Lurie.*

19 Gentari-Tybertiani-Saturnini. Floridi. Calisti, *Ianuary, Tyberiani, Saturninæ, Floridæ, Calistæ.*

20 In Cœmeterio Marii, Marthæ, Audifax, & Abbacuc- Leuci- Celedoniæ. *In Cymiterio Mariæ, & Marthæ, Audifax, & Abacuc- Luci- Celedoniæ.*

21 Angoti- Candidi- Salutaris Sancti Fructuosi. Elogi. *Angeriæ- Candei- Salutoris- Sanctorum Fructuosi- Eulogi.*

22 Et Martyrum XVIII- Fici. *& Martyrum XVII- Tyrsi.*

23 Seuerini- Mamici- Ancyra Galatiæ- Clemete. *Seueriani- Munici- Ancyra Galatia- Clematis*

24 Cum tribus paruulis- Marsuni, Tuppi- Eustasi Episc. *Cum tribus paruulis- Musuni- Ruppi- Eustasi Confess.*

25 Riti- *Viti.* In cod. Bl. deest in Carthagine.

26 In Nicea Smyrnæ- Polcarpi- Anthemasius cum XXXVI. *Initia Smyrnæ- Pilicarpi- Arthemi Asius cum XXXV.*

27 Ipictiti- Castigani. *Epictoli- Casti, Gai.*

29 Sanctæ Paulæ. *Sancti Pauli.*

31 Gerimmi- Policarpi. *Gemini, Pollicarpi.*

FEBRVARII.

Die 1. Mauriniani- Picti Episcopi. *Mauri, Laini- Picti presbyt.*

2 Ad verba illa Purificatio B. M deptis alijs additur in cod. Bl. *Quando repræsentatus est IESVS in téplo.* Forosimproni Via Flaminia miliario ab Vrbe CLXXIIII. *Forosimpræsi Via Flaminia, miliario ab Vrbe CLXIIII.* Cappe- Fodosi. Proni- Saturnini. *Pappiæ- Forosiæ, Pruni- Saturninæ.*

3 Cerelinæ *Celerinæ.*

4 Donati- Germmi. *Donatæ- Gemini.*

5 In Sicilia Catania. deficit in cod. Bl. nomen Cataniæ.

6 Sotheris *Sothyris.*

9 Sueno *Sueno.* Interpositum additamentum S. Ansberti Epist. legitur in cod. Bl. post Alexandrum, & Ammonium, eidem etiam tributo titulo *Confesi.* Chuniti & dep. S. Thoma Apost- Iulili. Tursi. Roni- Mili. Goti- Agathori- Bustamij. *Dionysi, & dep. Thomæ- Iuli- Tirsirono- Miligutis- Agathon- Bastamon.*

10 Dep. Abstreb- tanæ &c. *In Pauliaco Monast. dep. Anisterbertanæ Abb.* In Roma- passio S. Andreæ Apostoli. *Romæ passio Sanctorū Andreæ, Apori.*

11 Eu-

11 Eulici. *Tulici.*

12 Eulialiæ. *Eulalie.* in cod. Bl. deeſt memoria Leodecarij Abb.

13 S. Ilalianæ. *Sancti Iuliani.*

14 Cyriani. *Cyrion.* deeſt in cod. Bl. Valentinus, & poſt verba in Licia nat. Sanctorum additur. *Germani, & Iuliani. In Alaxandria nat. SS.*

Barſion- Emonius- Leucorus. *Baſion- Arimonius- Leuonus.* Poſt Plebium additur. *Item Dionyſius Epiſc.* Poliaſti - Breconi- Moyſe- In Tera miliario-Arthemi-Theoni- Præconi. *Poltarii- Preconi- Moyſei- In Thera milites- Athem- Thioni- Præcuni.*

15 Foebi-Baralæ- S. Agapæ- Auanti. *Poebi-Barodæ Sanctæ Agapi- Auenti.*

16 Iouittæ, & Aloblæ, Sidionia. *Iouentiæ, & alibi Bleſi, Diunyſi.* Poſt Honoratum, & Marum adduntur in cod. Bl. antiquo ſed alio charactere. *Item natalis S. Iuliandæ mart. & Virg.* Fiſſimati-numero V. milia. *Fiſſinari- numero V.*

17 Salini- & aliorum LXXIIII- Gundimæ-Ianuarij-Saturni- Gypionis- Rutulæ. *Saloni- & aliorum LXXXIIII. Guddinis -Item Ianuari- Saturnini- Gyptonis- Rutuli- Siluani* qui additur.

18 Integrum, quia varium cod. Bl. laterculum damus. *In Africa natalis Sanctorum Rutuli, Siluani, Claſſici, Secundini, Fructuli, Damaſi. In Terraptis Pauli, Maximi, Marcelli, Mororobi, Martialis, Gemini, Rumuli, Siuinæ, Caſſici, & Fractuli.*

19 Pro Rutulo, & ijs qui ſequuntur martyribus vſque ad Baccheum cod. Bl. ſequentia nomina exhibet, fortaſſe cum die ſuperiori confuſa. *Publi, Iuliani, Maruli. Item Iuliani, Baraches* pro Baccheo.

Tullij-Maruli. *Tuly-Maluli.*

20 Et alij. *& alibi.*

21 Verolæ- & alij- Grippini- Secundi- Securi. Maſſedi. *Veroli- & alibi- Criſpini- Sancti- Securi. Item Maſſeri.*

22 Palati- Fortunati- Syrmium- In Nicomedia- Donatillæ. Liboſæ- Luciani. Amæ. *Palatini- Furtunæ- Sirmitis- Item in Nicomedia- Donatulæ, Liboſæ- Luciana, Amiæ.*

23 Zmyrna- Carmiani- Sincritis. *Smyrna,* & ita alibi legendum. *Cariniani, Sincrotis.*

24 Abſolonis- Creſcentiæ- Gemellanæ- Victoriæ- Iuliæ. Luciani- Ianuarij- Euitiæ- Nicophori. Serapionis. *Abſalonas- Creſcentiæ- Gemellianæ- Victuriæ- Iuliæ, Item Luciani- Ianuariæ- AEutij- Nicophori, Claudiani, Serapionis.* Deficit in cod. Bl. Maria ſicuti abundat Claudianus.

25 Herenni- Ianuarij- Pamfilia. *Herenna- Ianuariæ- Pamphyliæ.*

26 Epioni- cum Socijs ſuis. *Epion- cum Socijs eorum.*

27 Antinoguni. *Antiogum.*

28 Pupilli- Euthiciariæ- Aſtritæ. *Pulli- Euthecia- Aſtiæ.* A Ianuario vſque ad Seruiliam quinque interpoſiti Martyres deſiderantur.
Mamurræ. *Manirra.*

MARTIUS.

Die 1. S. Albini Epiſc. *S. Albani Epiſc.*

2 Lucij Epiſc. *Lucæ Epiſc.*

3 Florini- Item Emeteri. Felicis. Item Celedoni- Item Iuli- Saliani- Aſtri. Socij- Aſcilipi. Frunumi. *Floriani- Item Emeteri, item Celedonis Felicis- Item Iulæ- Sabiani. Aſterij, Focij- Aſclipi, Frunumi.*

4 Arcillai- Fortunati. Gagi- Frunimi. *Archillai- Furtunati, Item Gagi- Frunumi.*

5 Heribi. Maris *Heri, Bimaris.*

In Antiochia Victoris. *Antioci, Victoris.*

Adriadi *Adriani.*

Saturnini. Iuth. Syriæ. Saturni. Martini
In Antiocia. Saturnini, Martini.

Chariatonis *Chariotonis.*

Sathyri. Marcij *Saturnini, Martij.*

6 Victuri, & Neocepuli *Victurini, & Neochepuli.*

Mercuri. Perpetua *Mercuri. Item Claudiani, Perpetuæ.*

Saturni Carſi. Nicephori. *Nicomedia Saturni, Caſſi, Victoris cum alijs duobus, Papiæ, Nicephori.*

Filatagoniæ *Filaſagoniæ.*

Sattiri *Item Sattiri.*

Plamſagionii Petroni *Plamſagonij, Italiæ. Petroni.*

7 Iocundi. Seruani. *Iocundi, Saturnini. Seruani.*

Dandæ. Leunucæ. Sutundæ. Artaxi. Quinti. Neſtoris. Secundi. Ferri. Occatus. Idem Dandæ. *Dandi, Leonuci, Secundi. Artaxi, Quinti, Neſtoris, Equini, Saturnini, Reuocati, Secundi, Ferri, Ocatus. Item Dandæ.*

8 Heremæ. Felicitatis Orbanilli Epiſcopi. *Heromæ, AErome, Felicitatis, Orbani, Cyrilli Epiſcopi.*

9 Deficit in fine laterculi in cod. Bl. additio S. Ansberti.

10 Inter Palatinum, & Firmianum additur etiã in cod. Bl. Fontinellenſis lacinia, & Sãcto Ansberto additur titulus Epiſcopi, & Confeſſoris.

Gaiperi. *Gaipeni.*

11 Eunuci *Eunuchi.*

12 Egdoni presbyt. & aliorum VIIII. *Eggedoni presbyteri, & aliorum VII.*

Soſogatorum *Suffocatorum*

& Ne-

& Nethar *& Neonas*
Iohandi. *Iohannis*
& in Albya Syluani. *Andi, & in Alba Salviani.*
Rigini *Rugini*
Modesti presbyteri Zosimi presbyteri *Modesti presbyteri, Domiciani presbyteri, Zosimi presbyteri.*
Zmirna *Smirnæ.*
13 Macedoni. Mitritiæ *Machedoni, Matriciæ.*
Sillui-Basillei *Salui- Basilissæ.*
Parti frigiæ *Partis frigiæ.*
Hestori, filiæ *Horis filæ Virginis.*
Nisithci, Nimphadobæ Arabiæ *Misithei, Nini Padobæ, Arabæ,*
Duoni-Scaleriæ. *Duoni, Scalleriæ*
Fronimi-Siluani, *Fronimi-Saluiani.*
14 Nabotis mart. Prontonis *Naboris Mart. Frontonis.*
In Thessalonica *In Thera lonica*
15 Luci Episc. *Lucini Episc.*
Salutoris *Salutaris*
deest in cod. Bl. memoria vtriusque S. Iacobi Apostoli
16 Asspiplodati *Asclipiodoti*
17 Ianuariæ. *Ianuarij*
Marinę. Marię. deest Marina in cod. Bl.
Teuduli Diac. *Teodoli Diac.*
18 Vunepti *Nunepti*
Pamponi *Pamporij*
Quartini *Quarti*
Generoli *Iemsoli*
Uogonueti *Vogonucti*
Aplis *Aprilis*
19 Lucilli-Frisciani. *Lucelli-Fisciani*
Pomoeni. Iofeni *Tomeni, Iofera*
Quinti Quintili. deest Quintilus
Vonetę *Bonoetæ*
20 Valentini *Valenti*
Fontanella deposito Vuasrammi Episc. *Fontanella Monasterio dep. S. Vulframmi Episc.*
21 S. Benedicti Abbatis memoria ita in cod. Bl. habetur in fine laterculi. *Capua Castro Casino transitus S. Benedicti Abbatis.*
Chotinionis. Nonuni. *Chotini Bonis, Nomini*
22 S. Pauli Episc. *S. Pauli Conf.*
Decronis. Arionis *Decroni, Orionis.*
23 Agatonis- Fidelis. *Agattus- Item Fidelis*
24 Firosi. Duorum *Thyson, Duori*
Saturnini- Salutaris, & aliorum XV. *Saturnini-Salitoris & aliorum XVI.*
25 Deest passio S. Iacobi Apostoli, & alia de Annũciatione ita initio laterculi signatur *Adannitatio S. MARIAE per Angelum*
Victorinę Euphrastę. *Victurini- Eufrathæ*
& CCC. Mart. *& CCCC. Mart.*
Iuuini Burgo *Iuuini Burgũd*

26 in Cimiterio Uia. *In Cimiterio eiusdem Via.*
In Eraclea *in Aracleo*
Maximi-Hyrmi *Maxime-Irini.*
27 Penuari. Successę *Pmnari, Successi*
31 Lacinia transmutationis SS. Vuandonis Abb. Asberti, & Uualfranni Episcoporum additur in fine.

APRILIS

Die 1. Pastini. Quintiniani. *Partini, Quintiani.*
Ciuitate Victoris *Ciuitate item Victoris*
In Ægypto Sanctorum. *In Ægypto passio SS.*
2 Et aliorum III. *Et aliorum IIII.*
Theudoli. Agathopi *Theodoli, Agathopi*
Niceti Episc. *Niceci Episc. & Conf.*
3 In Nicea *In Sicia*
Passerati. In Mirca. *Pancrati. In Misia.*
Palestinæ *Palisti*
Ampliuni *Ampliani*
6 Hermei *Herenei*
Quiriacæ-Secundæ. *Quiriaci-Secundi*
& aliorum XL. *& aliorum XI.*
Serafionis. Ammoni *Serafionis Lectoris*
Apricis-Tegulianæ *Particij-Theguliani*
7 Machari. Maximi *Macariæ, Maximæ*
Piluti *Teluti*
8 Mecari-Pinnari *Macari-Pinari*
9 Natal. VII. Uirg. *Natal. VII. Virginum Canonicarum*
10 Post Concessum additur *cum cæteris Sanctis, & Domnus Episcopi.* Reliqua omnia desunt in cod. Bl.
11 Desunt hac etiam die omnia vsque ad *In Salona Dalmaciæ.*
& militum VII. *& milia VII.*
& Dalmati. deest in cod. Bl. sicuti infra post Eustorgium Presbyteri titulus, & nomen Nestoris.
12 Maior vtique in hoc laterculo comparet lacuna. Pro Agazone Agathonē, & pro Hestula Herulam, pro Secundo Secundam, pro Butto Inittum legit, & post Titianum *Item Victoris.* sed post Sirillam sexaginta sex nomina Martyrum desiderantur.
Vnapingua *Vuapingo*
Costantini *Beati Constantini*
Cyrillæ-Istalis *Cyrili-Stialis*
Migginæ, Acutinæ. *Miginæ, Item Acutinæ*
& alibi Eufemiæ *Euphimiæ*
Primæ *Primi*
13 Arozoniæ *Aro Azatoniæ*
14 Tiburtij- Pertinæ. *Tiuorti- Fruntinæ*
Tatuli *Tituli*
Transitus Domni Lamdiberti
Depositio Landiberti
Aurni. Domnæ *Vurni, Dominæ*
Item Optati. *& alibi item Optati*

A rcillai

Arcillai- Prontini. *Archilai-Frontini*
15 Arcillai *Archelas*
& Dioninæ *& Deonina*
deeſt in cod. Bl. interpolatio de SS. Paterno, & Scubilione
In Audia Galati. *In Tandia Galaciæ*
Arcilati-In Spaniæ. *Archilat-In Spanys*
Fortunati- Gorgij. *Furnati-Giorgij*
qui Priuate *qui Brinate*
16 Leoni Diaconi. Lotæ. *Leonedis, Lotæ*
Caritonæ, Celeſtæ. *Carironi Caliſte*
Callinæ. Municiæ *Gallinicæ, Monicia*
Bariliæ *Baſilia*
In Ponto in Sclacelli. *Inſcla celli*
Fauſti, Fortunati. *Fauſti, Felicis, Fortunati*
Goamalt. Partiall. *Gumali, Parcilai*
Leone, Diſmicæ *Leonedis, Micæ*
17 Barucis, Quintj *Baruci.* deeſt Quintus in cod. Bl. ſicuti Fontanellenſis interpolatio, & ſequentia verba. Item in Africa
Meconi *Meceoni*
18 In Salonica *In Salona*
Anchiæ *Autia*
19 Deeſt initiò Lacinia Fontanellenſis
Hermonis *Hermogenis*
Heladij. Hermogenis. *Helady, Serciani Hermogenis*
cum alijs duo. *cum alys duobus*
20 Cornilia *Comilæ*
In Cœmeterio Militario. *In Cimit. miliario.*
In fine additur in cod. Bl., alio, ſed vetuſto charactere, *& natal. S. Geneſi mart.*
21 Fortunati-Oratoris. *Furtunatæ- Aratoris*
22 S. Philippi Apoſtoli. deeſt Apoſtoli
Quiriaci *Quiriciati*
23 deeſt in cod. Bl. S. Georgij
Romæ Naboris. Item Vitalis. Item Felicis. *Róma Naboris. Item Siluij, Itē Vitalis, Item Felicis*
In fine laterculi additur. *& commemoratio Georgij, & Sancti Pulsonis*
24 Coronatæ *Coronæ*
Fortuni *Furtunati*
Poſt Siluanum deeſt *Item Siluani*
Vrbani. Fortunatæ *Orbani-Fortunæ*
Ianuarij. Secundi. *Ianuarij item Secundi*
Vrbani, Luci. *Vrbani, Herus, Luci*
& hac die *& hunc diem*
numero XXIIII. *numero XXXIIII.*
& commemoratio Georgij &c. deeſt in cod. Blum.
25 In Africa Nobil. *In Africa Nubilis*
Ruſtici Epiſc. *Ruſtici Epiſc. & Conf.*
26 deeſt in cod. Bl. Recharius Conf.
Pollionis- Germiani. *Pulionis. Germiani*
27 Anchini Epiſc. *Ancini Epiſc.* in cod. Bl. deficit Eppedius presbyt. fortaſſe eſt qui poſt Hilpidiū ita addditur *Heppei presbyt.*
Aiouiæ. In Capia. *Aluina, In Capria*
Caſti Diaconi *Capti-Diaconi*
Huſandi Pāni. Priami. *Huſandi Priani*
cum alijs VII. Gemilliani. *cum alijs VI. Gemellini*
Thimiæ, Mauri, Atti. *Thunica, Mauri Atti Diaconi.*
28 in cod. Bl. deeſt natalis S. Vitalis
Aftodis. *Afrodiſi*
Prouintia Numidiæ. *Prouincia Dum-Media*
Manili. Luciani; Uicturini. *Donati Maurini, Lucati, Victurini*
cum alijs CLX. cum alijs *CCLX.*
Ciuitate S. Euſebi. *Ciuitate depoſ. S. Euſebi*
29 Codomoni. Baſili. *Eodomoni, Baſeli*
Pagatæ-& Peroſinum *Bagata-Perſiuum*
Benoniæ *Bononia*
30 Maioricæ. Victoris *Maiorica, Item Victoris*
Rogati. Felicis *Rogati. Item Felicis*
Secundini Epiſc. *Secundiani Epiſc.*
Affcrodi-Marciani. *Affrodi- Marciani*
Poſt Caſſium in cod. Bl. deſunt nomina Faſili, Florenti, Demetri, & additur. *Starili*, & poſt Criſpinum *Item Criſpini*
Diodori *Diodri*
Saturninæ *Saturnini*
Monaſteri tranſlat. Eriberti Epiſc. *Monaſtyrio depoſ. Erimberti Epiſc.*

Maii

Die 1. De initio prædicationis *Initium Prædicationis*
In Africa Hierapoli natalis SS. Philippi Apoſtoli. Quintiani *In Africa natalis S. Philippi Apoſtoli Iacobi, Quintiani*
In Gallia Nanti &c. deeſt hæc lacinia in cod. Bl.
Saturnini. *Saturninæ*
Serienti Epiſc. *Orienti Epiſt.*
Becora *Begorra*
2 Caleſtini- Felicis. *Germani, Cæleſtini, Felicis*
Cetici-Bellaci *Caetini-Bellapi*
Sanciani presbyteri *Sciani presbyt.*
3 ab Helena *ab Helena Regina*
4 In Nicomedia natal. S. Seneſij. Antonij *In Nicomedia Antonia*
Inter Felicem, & Romanū deficit in cod. Bl. nomen Vrbani
In Nuricopenſe locorum *In Nuricore penſe loquorque*
Corporum S. Codomi Diaci & Conf. in Baſilica S. Amatoris. *Corporis Sancti Corcedomi Diac. & Conf. In Baſilica S. Amatorum, Eutimi Diaconi*
5 Euthimi Diaconi memoria in cod. Bl. eſt ad finem antecedentis diei

Arcilai

Arcilai *Archelai*
In fine laterculi additur diuerso sed antiquo charactere *Ascentio Domini.*
6 Celebritas S. Matahei, & initij Martyrum deest in cod. Bl.
In Galha Ciuitate. *In Galleis Ciuitate*
Heliodori-Mediolani *Heliodori- Mediolano*
Marsuni-Domuli. *Massimi-Domori*
Possisini *Possinna*.
Post Massiliam vsq; ad Autisiodorensē Episcopum Valerium silent in cod. Bl. viginti quinque Martyres, in libris nostris nominibus expressi, præter plures anonymos.
7 Insignis etiā lacuna adest in eod. cod, Nonis Maij, vbi pro Eutherio scribitur Euthecius. Deest titulus Episcopi in Augustino, tertio loco repetito, & pro Gagio, & Antio vnicum nomen legitur *Gagiantt*. Sed à Marciale vsq; ad Tunidum sexaginta quatuor nominibus in libris nostris expressos Martyres antiquus librarius expunxit
Floriani *Floridiana*
Eultuci *Eutici*
Passio S. Gorgij. *Passio S. Iorgij*
8 Fortasse etiam longioris laterculi pertæsus antiquus librarius sparsim in hodiernis fastis codic. Blum. plura martyrum nomina decurtauit: aliqua interim varia signamus
Maiæ *Marcia*
Post Iohannem sequentes nouē Martyres codicum nostrorum in Bl. desiderantur, sicut Niger, Rusticus, Felicia, Datiua, Tunianus, Datica, Gundonius. Pro Honesto Honestam, pro Tertulo Tertulam, pro Cælestina, Celestinum, pro Aiala Stialam, pro Fortuna Fortunium, pro Sido Tidum, pro Hereuso Bereusū, pro Matronida Matronā, & pro Citino Chitinū retinet. Interim etiam deficiunt alter Uictor, Cenerus, Rogatus, Donatus, alter Rogatus, Saturninus, alter Rogatus, Satutnina, Rufus, & alter Uictor.
9 Pro Tarso Ciliciæ malè scribitur *Tarsu Cilie*-deest in cod. Bl. Mediolanensis Apostolorum celebritas.
Promoli *Primoli*
10 Efimaci *Epimaci*
Et Maioris Coni *& Maioris Confessoris*
Probati-Lucellæ. *Probatæ-Bucellæ*
Iterum codex Blum. laeunas patitur.
Post Dionem deest Acacius, & post Zenonem quatuordecim martyres desiderantur, nisi pro Silicio Calicius exhibeatur. Post Sacusam, & Bonosam deest Victurina, Post Matulum, non Matulum deest Maxima, & Ianuarius, deinde post Saminum vndecim cælites omittuntur, sicuti post Ianuariam Fortunata, post Theclaciā Donatus. Pro Secundo tamen, Secundam. & pro Saturnino, & Donato, Solutorem reddit, pro Cotideo Coddeum, pro Marciano Marciam, pro Fortuno Fortinū, pro Piriaco Birocium, pro Iauuario Ianuariā, pro Satira Saturā, pro Tuia Tinam. Post Victorinam rursus vsque ad Zebberiam sexdecim Martyres incuria librarij omittuntur.
Saturnæ. Cyrilli. *Saturnæ, item Cyrilli*
11 In Sirmi-Fortunatæ. *In Sirmia-Fortunati*
Septimi, Comini. *Semtimi, Commini*
Achelli. Sipponi *Achilli, Sippionis*
Epimini *Piimini*
Episcopi *Episcoporum*
12 Achillei, & S. Prancratij. *Achillei fratrum, & nat. S. Panradi*
& Rotheris Uirginis. *& Soteris Virginis*
Sotheris *Rotheris*
Morei *Moyses*
In Africa Pancrati. *In Africa Prancari*
13 superaddita in medio laterculi S. Seruatij memoria ita in fronte cod. Bl. scribitur. *In Treiecto depositio Santissimi SERVATII Episc. & Conf.* & præterito Ciuitatis Alexandriæ nomine post Afrodisium Agrippā nō Agrissam legit, sicuti pro Grippo Grisū Alexandri. Traiecto &c. *Alexandria Agippa Ageris &c.*
S. Marcellini Episc. *S. Marcelliani Episc.*
14 Audacti *Adaucti*
Sanctorū CCCIIII. Sanctorū CCCCIIII.
cum S. Cyriaco *cum Sancto Cyrico*
dedicatio Ecclesię ac Regulę. *dedicatio Ecclesiæ Sanctæ Acreculæ*
15 Chotitiæ- Cyriaci *Chotidiæ-Cyrici*
Anduci-Diunisiæ *Andrei- Diunisa*
Protece Episc. *Praetece Episc.*
16 In Eusarea. *In Cæsarea*
Heracri-Manerini *Heracli-Maneremi*
Declitiano *Diocletiano*
Guiono *Gaiono*
S. Peregrini primi. *S. Peregrini primi Episcopi*
17 Pathyni-Minerei. *Tarthini- Mineru*
18 Cerron-Hermon. *Cesson-Hermone*
qui multum *qui multa*
Eusuchi-Egipnæ *Esuchi- Ægina*
19 Patemi. Galigori *Paterni, Galicori*
Incidi-Poliocli *Indici Pulsochi*
Emili. Pretestati. *Emili, Basili, Pretestatæ*
20 Marcellonæ *Martellosa*
Via salaria *Via salutaria*

Nusce-

Nuscæ- Saudelli. *Nuscæ-Baudeli*
& Faustini Episc. *& Fausti Episcopi*
Augstregisseli Episc. *Austregiseli Abbatis*
21 Poliæ. Eutici Diaconi. *Poli. Eutici Diac.*
Politæ. Viti *Poli. Euiti*
Victori *Victuriæ*
& alibi Nat.S.Matthiæ Ap.deest in cod.Bl.
Depositio Pauli &c.*Depos.Beati Valis presbyt. & Confess.* & alio charactere *Natal. S. Valentis Mart.*
22 Inter Emilium,qui dicitur Emelius,& Plassium,qui dicitur Blassius,in codice Blumanio,hæc Martyrum nomina adduntur.*Cotti, Rogati, Maxenti, Felicis, Ianuarij, Concessi, Albini, Rogatiani. Item Casti, Item Emeli*, qui Romæ, non Africæ tributi in nostris libris desiderantur. Additur etiam in fine. *In Ciuitate Traiecto dedicatio Basilicæ Sancti Michaelis Archangeli*
23 Aptoni Basili. *Optoni, Basels*
Item Aptoni *Item Optoni*
Emiliæ-Almeridæ. *Emeliæ-Almiridi*
24 In Istria *In Stria*
Zeoli-Timissi. *Zoeli Timini*
Striæ *Striæ*
25 Sentiani *Sentiatæ*
Dep. Dionis-Episc. *Dep. Dioni Episc.*
Septimi. In Epheso Iohannis Apostoli. Saturnini. Saturi-Timidi-Sciali *Septimi. In Ephesо Saturnini, Saturi-Timini-Stiali.*
26 Anteon. Quadrati *Antemi. Quatrati*
In Tutuaratinæ. *In Tuturtina*
Felicissimi *Felicissimæ*
Mauri. Saturi. *Maurini Item Saturi*
Themedi *Thomedi*
Quociaco *Quotiaco*
innumera multitudine.*numera in multitudine.*
27 Presbyteri, & aliorum. *Presbyteri,Euangeliſ, & aliorum*
Sciabili *Stiabili*
28 Zotoli-Nonna. *Zetoli-Nonni*
Pirriani- Ance *Priani-Amæ*
Vforiæ. Vippia.*Vrorie, Viapiæ*
Colloniæ-Comini *Cilloniæ-Commini*
Flumini. Item Marcianæ, *Flumini, Marciani*
29 Pulliemi-Carchi *Pullieni-Carelli*
Alexandri Martyris. *Alexandri, & Martyri*
30 Natalis Sici. *Natalis Sanctorum Sici*
31 Natalis S. Petronillæ. deest in cod. Bl.
In Ciuitate Sytha· *In Ciuitate Sirtha*
Donatianæ *Donaciana*
& Martiniani *& Martiani*

In ciuitate eorundem. *In Ciuit. eorundem*
Victoris- Ciliciæ *Victuri-Ciciliæ*
Item Germani.Siluani *Item Germani,Item Siluani*
Leuticæ-Fortunatæ *Lauticæ-Fortunati*
Tertuli *Tertulæ*

IVNII

Die 1. Acuci Regis. *Anciæ Regis*
Ciciliæ-Coteusi. *Ceciliæ-Coteusæ*
Cassæ-Quietiæ *Carræ- Quieta*
Donati. Martiani *Donati, item Marciani*
Ianuariæ *Ianuarij*
Nouellæ. Item Ianuarij, Gosiæ. Fedosæ Victorinæ.Matronæ.*Iamnis, Sorie, Foedosæ, Matronæ*
Post Matronam viginti duo martyres desiderantur in cod. Bl.
Horninsi. Item Saturnini.Melchi.*Hortinsi, Malchi*
Post Siluanum,Quintinum,& Feliciam pro Sillesa, Sillesam præfert cod. Bl. & omissis altera Iannaria, Fortunata, Victoris, Mariam exhibet, & præterita Prima, Gemellinam numerat. Deinde omissis quindecim Martyribus, Melosam, Metunum, Molosum recenset, & alijs sex relictis Surdidam adfert. Ita decem alijs silentio inuolutis, Publium cum alijs CXX, Lupū cum alijs XIII. enunciat, ablatis interim ad Iohannem, & Maximum viginti Martyrum nominibus. Maximam tamen pro Maximo signat, cum anonymis LXXV. & Claudio Episc. Viennensi.
2 Interpolatam detruncationem pariter exercuit librarius cod. Blumanj 4. Non. Iunij. Marcellini presb. *Romæ Marcellini presb.* In Cāpania Erasmi martyris memoria non adest in fronte codicis Blum. in quo Thomocum sequitur Rogatus &c.
Maximi *Maximæ*
Pauli. Rauli. Iuliæ. deest Raulus
Florentinæ *Florentini*
Flauiæ.Matronæ *Flauiæ,item Matronæ*
Fortunati-Tertullæ. *Fortunatæ-Tertulæ*
Euanci-Samnatræ *Euantiæ- Sammatæ*
Masculæ-Datuli *Masluiæ-Datulæ,*
Item Maximæ. Castulinæ. *Item Maximæ. Item Felicis, Tertullæ. Castulinæ.* Deest deinde Dontola in cod. Bl. & prō Samina legitur Sarnina. deest etiam altera Iulia, & post Honoriam quatuor sequētes Martyres cod. ille silet, & post Calponiam omittit Extricatam,& Saturninam,& post Canonam, & Primosam, alijs tribus præteritis

ritis Faustum, & Fonteum signat, & post alios quatuor omissos refert Ianuarium, & Adiutorem. Ita neglecta Fortunata, pro Nominatia Nomitiam scribit, cui fine Rogata, Victoria, & Donata sociat Maturũ, Primam, Tunninum, Senetionem, Marcianam, Nondinarum, Castum, Datum, Piscinam, Castulum, Victurianum, Ninam, Nundinum, Ceciliam, Marinam, Luciosam, Forminam, amputatis interim, qui in codicibus nostris interponuntur Rossina, Vrbana, Ianuaria, Iulia, Florentina, Victoria, Saturnina, Felicia, Maxima, Prima. Post Forminã etiã duodecim nomina Martyrum decurtantur, & post aliã Saturninã, non Saturninũ *cum alis*, non XLVIII, sed *XXVI*. alios sex Martyres nominatim expressos tacet. Thamati, Honorati, Seleuci, Porphiri, Paphili, Palestini, Rogatæ. Lugduno Galliæ XLVIII. Martyr. *Thamati, Seleuci, Pamphili, In Campania Herasni. Lugduno Galliæ XLVII. Martyres*

Hi sunt, qui in Cæsarea spiritum reddiderunt *Hy sunt, qui in carcere spiritũ reddiderunt cum alijs XVII. Martyr.*

Neque adhuc à detruncatione librarius abstinuit, decem enim, & octo in Martyrologio nostro computati in codice illo desiderantur, & fortè sunt, qui tantum corrupto numero XVII. indicantur.

Lugduni Vincentij, cui ante Epagatum, & Emiliam, siue Ameliam sex martyres sociantur prætermissi in cod. Bl. sicuti post Epagatum, & Emiliã desideratur Donata.

Barbarini *Barbarini*

Humati. Euasi *Humati*

Honoratæ. Rogatæ. *Euasi*

3 Papo. Zinei. & aliorum CXLII. *Papo Zinci. & aliorum CXLVI.*

Sãctę Iulianæ Virginis. *Sãcti Iuliani Mart.* Desunt in cod. Bl. Nat. S. Thomæ Apostoli, & parùm infra nomina Vrbani, & Felicis.

Uictorini-Paulæ *Victurine-Paulæ*

Victorinæ Siluani. *Vecturina, Siluana, Siluani*

Papori *Napori*

Emiriti Fructi *Emiritæ, Sexti, Fructi*

Titonij *Titonij*. Donati, Ianuarij Seneri Honorati. *Donatæ, Ianuariæ Seneræ, Ianuarij, Honoratæ*. Maturi, *Maturæ*, Obercæ *Oberci*. Valeriæ, Siluani, Veneriæ. *Valeriæ, Felicis, Veneriæ*

Veranti *Verani.*

Siluani cum alijs XCIII. *Siluani cum alijs LXXXIII.*

Emeritæ, Septimini. Saturnini, Amasi, Orasi. *Emeritæ, Septimini, Orasi, Saturnini, Amasi*

4 Iuliæ Saturninæ. deest Saturnina in cod. Bl. & aliorum XX. *& aliorum XXII.*

Natalis S. Pietj *natalis S. Pesti*

Expergenti-Rustuli *Erpegenti-Rustichi,*

Ici Aconi Mones. *Iciaconi Momnæi*

In Sabaria Rustuli *In Sabaria ciuitate Rustuli.*

5 Iappæ-Rustiani. *Fappæ-Rutiani*

Candidæ-Feliciani, Fortunati. *Candita-Feliciana, Fortunatæ.*

deest in cod. Bl. additio S. Bonifatij Episc.

6 Alexandri Donati. *Alexandri, Alexandriæ, Donati.*

Post Claudium Episcopum additur *Gratinopole Cerasi Episcopi*, qui in M. nostro memoratur initio diei sequentis.

7 Pauli. Fortunati. *In Begarecium Pauli Furtunati.*

Acaci Monãc. *Chacaci Mon.*

Post Spisinam deest in cod. Bl. Quirillus, & additur post Lucianum Martyrẽ. *& Passio Bonifacij Episcopi, qui passus est in Vuestrachia.*

8 In ciuitate Dorestoro. *In ciuitate Dorostero*

Natalis Sancti Uitici *Natalis Vitici*

Carolapis - Salustiani *Carolapidis - Sancti Lustiani*

Nazari in Cæsarea Dorostoli. Marciæ. *Nazari, In Dorostoli Marciæ*

Ianuariæ, Donatæ. Spinæ *Ianuariæ, Helij, Donatæ, Spisinæ*

Medardi Episcopi, additur *Confessoris*

9 In Gallia Popeie. *In Gallia Pompeiæ Martyris.*

10 Romæ mil. ... Basilidis. Aurisi. *Romæ mil. Basilidis Aufiri.* Ianuarij, Cassiani deest nomen Cassiani

Sancti Zaccharie. *Sancti Macharie*

11 & translatio corporis. *& alibi translatio corporis.* Et Sanctorum Naboris, & Felicis. *& alibi natalis Sanctorum Naboris, & Fecis.*

12 Romæ Aureli Baselidis. *Romæ Aurili Mil. V. Baselidis*, & alio antiquo charactere *Cirini, Naboris, & Nazarij.*

13 Deest in cod. Bl. natal. S. Bartholomei

Romæ Feliculi. *Romæ mil. VII. Feliculi.*

14 In Pagacia. *In Pagia*. Antoni. *Anteoni.*

15 In Dorostori. *In Dorostoro.* In Aquileia Cantiani, Potiti. *In Aquileia Santiani Protiti.* Cantianæ *Cantiani.* In Lucana natalis Niuiti. *In Lucana Niuit.* Cantiani *Cancianũ* Cantianelli *Cantianella.* In Sicilia natalis Sanctorum Viti. Modesti, & Crescentiani.

ni. *In Sicilia Sanctorum Modesti, & Crescentis*

16 In Sicilia Saturnini. *In Siciliæ ciuitate Saturnini.* Quirici, & Iulittæ. *Cyrici, & Iulitæ.* S. Similini *S. Similiani*

17 Quiriaci. *Romæ Quiriaci.* Aurelia Ciuitate *Aurelianis ciuitate*

18 Emili-Marij. *Emeli-Mariæ*

19 In Fiscamno Monast. dep. Childeomaræ. *In Fiscamo Monasthirio Childomaræ.*

20 Ciriaci *Cariaci.* Fontanellensis addito est in fine laterculi cod. Bl. cum titulo Confessoris.

21 Pellici *Bellici.* In Sicilia Rufini. *In Sicilia ciuitate Rufini.* In Cesaria depositio S. Eusebi Episcopi. *In Cæsaria dep. S. Eusebi Episc.* additio interlinearis inter Sterciam, & Hieriam in cod. Bl. habet *Albani Mart.*

22 Gandalici *Gantalicæ.* Deest celebritas S. Iacobi Alphei. Nola Paulini. *Nola natal. S. Paulini.* Depositio Sanctæ memoriæ Nicei Episc. *Alibi dep. Sanctæ Memoriæ Nicæ Episcopi.*

23 Deest Inuentio corporis S. Quintini. Alisi *Alicis*, & in fine additur *Ezanzani Lectoris*

24 deest nomen ciuitatis Sebastiæ, & memoria S. Ioannis Euangelistæ in Epheso

25 Elegi potius paruum laterculum cod. Bl. dare, quam differentias notare. *Thessalonica Lamtani, Thestaulonica. Et in eadem ciuitate Luceiæ Virginis, & Aceiæ Regis.*

26 Emeriti *Emeretæ.* deest Agathon, & SS. Ioannis, & Pauli natalem in fine ita signat cod. Bl. *Romæ passio martyrum Iohannis, & Pauli*

27 Crispini. Crispiniani. *Crispi Crispiani.* Crescentis. Miliani *Criscentis, Iuliani.* Nouantiani. *Nouaciani.* Ziddini. Hinnustici. *Zeddini, Felicis, Hinnuslici.* Tusci. *Tucci.*

28 Fabiani. Elaphi *Fabiani, Felicis, Elaphi.* Astecij *Astefyi.* Rhysocius præmittitur Apollonio, & Amphamoni. Seneri, *Sereni* Pastesi. *Pastasi.* Phesci. *Phesici.* Ambeniari. *Ambemari.* omittuntur in cod. Bl. Dioscorus, Turbannus, Capitulinus, alter Orion, & Simiras, Sinirus dicitur; quemadmodum Leonidus, Leonus, Hereneus Episcopus Herenus, Potamiena, Potamiema scribitur, prgteritis altero Leonide, Plutarcho, Sereno, & Marcella.

29 Nauatiani, & aliorum DCCCCLXXX. *Nevatiani, & aliorum DCCCCLXXVII.* omittitur in cod. Bl. natalis Sanctorum Simonis, & Iudæ

30 Italiæ Cursici. *Italiæ Gelati, Gitta Cursici.*

In Agrippina Aschimi Paphili; *In Agripinæ Aschimi, Pamphyli.*

IVLII

die 1. Luciæ Virginis. *Luciæ Virginis.* Post Processum deest Martinianus. Cum alijs VI. & aliorum &c. *Cum alijs VI. Orton cum alijs VIII. & aliorum &c.* Idonij cum alijs. *Idoni cum filijs.* Leoni Episcopi *Leontij Episc.* deest memoria S. Simonis, & Iudæ, & pro Separco scribitur Eparcus

2 Ad discrimen agnoscendum breuem sed vberiorem cod. Bl. ephemeridem apponimus. *Romæ Damasi. & mil. II. Processi Marciani, Calesti. Natal. Euti, & dep. Mel. adæ Papæ, Hesicij, Amidæ, Amigradi, Arixi. Turonus S. Monegundæ Conf.*

3 Menelai. Cyrilli. *Menelai, Cyrionis, Cyrilli.* Cyrionis. Honestis. In Tharso Serenæ. *Cyrionis, Honestis. In Tharso Seueræ.* Strategi. *Stratei.* Paseni. *Partheni.* Eufemię, Acaci. *Eufimiæ Accaci.* Triphoni. Menelai. Cerealis. Heracli. *Tropon, Menelai, Cerialis Beraclæ.* Iulianę-Heliodori- Amminiti- Martiniani-Cyoni. *Iuliani- Hiliodori- Aminiti- Martyri, Amichioni*

4 S Iocundiani in Syria. *In Africa Iocundiani, In altol... misi. In Syrmia.* cum alijs XXV. *cum alijs XXX.* Martini Episcopi. *Martini Episcopi, & Confess.* Beturicę &c. *Beturiciæ Ciuitate nat. S. Lauriani Episc. & Confess. & Mart.*

5 Meroni. Macrini. *Meronæ. Magrini. Item Rodosiæ.*

6 Arlthonis. *Aritbosi.* Omittuntur in cod. Bl. octaua Apost. & post Amandum Sichetis, & pro Legontito scribitur Legontius

7 Codomuni. *Eodomuni.* Pathemi. Parmi. Ammias. Pidimij. *Parthemi, Parni, Animias, Pinidij.* Alexandri. *& alibi Alexandri*

8 deest In Austria &c. In Sirmium. *In Syrmia.* In Cęsarea Procopi. *In Cæsarea Cappadociæ Procopi.* Pramiati-Eladij-Eleti- Apolupius cum alijs XVIIII. *Pranchati-Elachij-Eletti- Apoli. Piis cum alijs XVIIII.* Antheologi-Agresti. *Antheoloci-Egresti*

9 Rufini. Euangelij. Agniti. *Rofinæ, Euangeli, Vrisi, Agnitis.* Vitatilis *Vitalis*

10 Pręcedit in cod. Bl. *Romæ Priscillæ, & natalis Sanctorum VII. Germanorum.* Inter Prętestatum, & Proculum, mediat, *& S. Ianuarij.* Fromedi- Aniceti- Ateri- Ualenti- Castri. Creta, Pollani. *Tromedi- Aniciti- Azeri-Valentini-Castrici, & Apolloni.* Ianuarij. Marini. *Iannarij, Marinæ*, & Militum XII. *& alibi milia XII.* Milionis: Iosomodis. Antoroni. *Milionis, Diomedis,*

 Anto-

Antoni, Anaciti.

11 Codici Blumanio debemus post Ianuarium, & Pelagium non Pelagiam de eorum passione sequentia. *His tormentis subditi, qui non solum vngulis, sed & testa corpora eorum vsque in diem quartum ad eadem passione habuerunt.* Ne tamen incuriosus librarius nimis daret post Militonem triginta Martyrum nomina detruncauit, relictis tantummodo de Romanis martyribus Flauio, Nicaone, Aurilio, Cyrone, & Castro. Pro Perdicia Proditiam scripsit, & interpolatum Aduentum Corporis S. Benedicti in Galliam aptiùs ad finem transmisit

12 & Armigeri. In Sicilia nat. S. Agathe Virg. *Armagri. In Sicilia ciuit. nat. S. Agnetis Virg.* In Mediolano Namoris, & Primitiui. *Mediolano Namoris, Felicis, & Primitiui.* Carnilisi. *Corninsi*

13 Menco Presb. Trofinę Virg. *Menæ presbyteri, Trofemæ Virg.*

14 Donati. *Donatæ* Antioci. *Antiochi.* Mari. Dagioni, Mencidei. *Maridagiona. Menesi. Dici,* & S. Foci Episc. *& alibi S. Foci Episc. & Conf.* S. Iusti Episcopi. *S. Iusti Episcopi, & Conf. Amici Episcopi.*

15 hOc est in Hiscleа. *hoc est. In biscla.* Forenti. Pollutanæ. Iuliæ similiter, & Iustæ. *Florenti, Pollutanæ, Iuliæ simul, & Iustæ*

16 Migetiæ & Natalis Sanctorum Valentini Theoni, Deocletis. Migeti. *& alibi nat. Sanctorum Valentini, Theoni, Diocletis*

17 In Asia Nazarij. Ianuarij. *Inansia Nazarij Veturi, Ianuarij.* Cautate. *Cutate.* Bessæ. Maximæ. deest Maxima in cod. Bl. & pro Persyriana *Syriana* scribitur.

18 Miliario natalis S. Sempherosę. *Mil. VIIII. nat. Sanctorum Semperosæ.* Ciuini Crestini. *Ciuini, Felicis, Crestini.* Vetusę *Focusæ.* Ianuarię, Titianę. *Ianuariæ. Item Ianuariæ. Titiani, Hessæ, & Falbei Episc.*

19 In Spania nat. S. Iusti. *In Hispanijs nat. Sancti Iustæ*

20 Cassi. Macrobi. *Magropi Cassi.* Neratiæ Theodoli. Calocera Macrini. Amarini. *Neratiæ. Theudoli. Caloceri. Marini. Marini*

21 Stercoris. Emiliani. Hugal. Sophie. *Stercorij. Emiliani, Huzal Sophij.* Dimesi *Dimeli* Dotheri. *Deotheri.*

22 In cod. Bl. desũt in Gallia, & reliqua post nomen *Vuãdregisceli. Abb.* Pro Tebella legitur Tebellus, pro Gallacia Galatia, & pro voce Militanarum *Militanorum*

23 Mil. XVIII. *Mil. XVIIII.* In Laudocia. Frigię. *In Laudoceæ Frigiæ.* Via Acula. *Via Accula*

24 Miliario LXXXIII. *Militis LXXXIII.* Emirita cum fratribus II. *Emirita Ciuit. Fratris duobus*

25 Sancti Aconiti. Nonni. Passio S. Iacobi Apostoli Agathenis. *Sancti Aconti, Nonni, Iacobi, Agothenis*

26 In Laudicię & Laudaci. *Laudatia. Laudaga*

27 Natalis S. Felicis. Additur in cod. Bl. *de ordinatione Episcopatus. Multa mirabilia fiunt,* Etherio Episcopo additur titulus *Confessoris*

28 Laudicie Frigię. *Laudacia Ciuit. Frigiæ* Theophili *Thyopheli.* Interpolatio Sansonis Abbatis est additio ad calcem laterculi. Bessię Septimię. *Birsiæ. Septimi*

29 A Fontanellensi additamẽto incipit cod. Bl. *In Fontanella Monasterio deposito Gennardi Presbyteri, & Confess.* Romę Via Puertuense nat. Sanctorum Abscodi Rufi, Felicis, Abdi. Pontiani. tres hîc Martyres desiderantur. *Romæ Via Puertuse nat. Sanctorum Abscode, Pontiani.* Beatricis. *Viatricæ.* B. Prospero additur titulus *Episcopi,* & Fontanellensis dedicatio omittitur.

30 Ad Ursum pileatum. *Ad Vrsum pilatum.* Tuburtulo Cęsarię *Tiburtu Lucernariæ* Optionis. Ammonici. Donatuli. *Opcionis Ammonij. Donatuli*

31 In Africa ciuitate *Sinnada.* *In Africa Ciuit. Sinada.* Aunachara Episc. de ordinatione Episcopati. *Aunadiari Episcopi ordinatione Episcopati*

AVGVSTI

die 1. Machabeorum VI. fratrum sub Antiochio Rege. *Machabeorum septem fratrum sub Antioco Rege.* Et consecratę, & absolutio eius à vinculis in cod. Bl. non prostant. Sinodos. Cyrillę. Secundinę. Manandri. Profuni. Gerunda. *Synodus. Cyrillæ. Minandri. Pofuni. Ierunda*

2 Rome S. Stephani. *Romæ in Cimiterio Sancti Stefani*

3 Acellai. Diogenis. Nichodemi. *Acellæ. Drageus. Nicomedi*

4 Natal. S. Crescentiani. *Natalis Sancti Laurentij Martyris, Criscentianæ.* Sanchinti. Sergi. *Sachinti. Seio.* Adduntur in cod. Bl. *Natalis Sanctorum Herenti, Heracli, Dassi, siue Bassi,* qui in libris nostris initium dici sequentis constituunt, pro Herento tamen legitur Herenenti

5 Achopolim. *In Axiopolim.* Catalonis. Mimini. *Catalaunis. Mimi*

7 Sim-

Simfroni. Venerij-Sanctorum. *Simfroni. Veneriæ-Sancti.* Auxentius, & Carpenforus in cod. Bl. desiderantur. Martyrum XXVI. *Martyrum numero XXV.* reliqua in codice non signantur

8 Carpofori-Cyrici-Secundini. *Carpori-Cyriaci-Secundi.* Albanus, Victorianus, & Iuliana in cod. Bl. omittuntur

9 initiò natalis S. Romani deest. Permeni. Crescentiani-Anniti odori. Nomidiani-Carpofori. Samaracdi-Saftiri. Monodiani. Ladicis-Istriani-Priuinsis. *Permoni, Criscintiane-Anni, Teodori, Nomi, Diane-Corpori, Ismaragdi-Santiri, Numidiani, Ladici-Briuinsis*

10 Crescentionis-Gemini-Crescenti-Sessi. *Criscentionis-Gemine-Cresti-Seui.* numerus nomina

11 In Gallia ciuitate Camaracum. *In Camaraco*

12 Cataniæ-Nericię. Regio-& in Istria. *Cathenas-Veretie. Religio-In Istria*

13 Ypoliti. *Epoliti.* Omittitur in cod. Bl. Calestus, & pro Antiocheno Episcopo scribitur Antiochus, & pro Antiocho Lugdunensi supplendo in Martyrologio nostro ex emendationibus legit *S. Anoci Episcopi*

14 Demetri cum socijs. *Dimetri* tantum. Hermi-Bermię. Heracli cum socijs. *Hermæ-Berunæ, Heracli cum tribus.* Felicis. Fortunatę, Uincentię. In Vembera Syrię. *Felicis Vincentie. Vindara Syrie.* deest etiam Prospolinus

15 Additur Assumptioni S. MARIÆ, *Matris Domini Nostri IESV Christi*, & in fine *cum socijs eorum*

16 S. Tyrsi cum socijs suis. *Sancti Tersi cum socijs eorum*

17 Nat. S. Mammetis Monachi. Additur ante *In Cesaria.* Nat. Sanctorum Orionis. Item Mammetis deest in cod. Bl. vbi pro Emilio, & Disco legitur *Emeli, Dissei*

18 Prenestina ciuitate miliario ab Vrbe XXXIIII. *Pristina ciuit. mil. ab Vrbe XXXIII.* In Ponto Amisiæ ciuitate. *Et in Ponto Amacie ciuit.* Ziaci. *Eziaci*

19 Falionis. Rofini-Gardę. *Filionis, Roffini-Gadde.* Sanctorum Orionis *Sancti Orionis*

20 In Lucania nat. S. Valentiniani. *In Lucania nat. Sanctorum Valentini, Amiani.* Diomedis-Coloni conf. *Dimedis-Coloniceni presb.* deest dep. Philiberti Abb. in cod. Bl. Turonico castro. *Toronico Kaitone castro,* & additur in fine. *In Æri Monast. dep. Filiberti Abb.*

21 Quadrati-Semi. Item Quadrati Episc. *Quectrati-Seui.* Silet Quadratum Episc. cod. Bl. & pro Assosio retinet Artorium, & post Zoticum addit Azatarium, ac pro in Gauallis legit *In Gaualus*

22 Romæ Via Ostense-Aureli. *Romæ Via Ostensi-Aure.* In Gallia nat. *In Gallia ciuitate Augustoduno*

23 Sancti Fortunati-Hermonis. *Sanctorum Furtunati, Hermogenis.* Post S. Laurentium deest in cod. Bl. & trium puerorum, sicuti omittuntur quatuor Martyres in Prouincia Liciæ. Pro Arcilao legitur *Archilai.* Mineruij Eliaga cū filijs VII. *Mineruy, Eleazari cum filys VIII.* Synodi Episc. *Sidoni Episc.*

24 In Gallia ciuitate Rodomo depōs. S. Audeni Ep. & Conf. *dep. Beati Audoni Episcopi Rodomaginsis vrbis.* Pro Zenobio cod. Bl. legit *Genobi.* Omittit Emerete, Italicæ & in India S. Bartholomei Ap. Pro Pectrico Abb. retinet *Patrici Abbatis, & Conf. & in Territurio ciuitatis ipsius Vico Lupertiaco dep. S. Geldari presbyt. & Conf.* & in fine addit charactere diuerso, sed antiquo *& Natale Sancti Bartholomei Apostoli cum om*

25 In cod. Bl. deest nat. S. Pontiani. In Prouintia Syria. *In Prouincia Syria.* qui meruit. *quiq; meruit.* Via Nomētana milites XVIII. *Via Numentana miliario XVIII.*

26 Ciuitate Solona. *Ciuitate Solana.* Post Anastasium Martyrem adduntur sequentia in cod. Bl. *Hic fullo fuit, quique fidei sue merito inter Martyrum numero meruit coronari. Apolis ciuitate* pro Apolli nostrorum codicum. Primi Victoris. *Primi, item Victoris*

27 Aronti. *Oranti.* In Tuma ciuit. *In Tumu ciuit.* de additamento Gallico hæc tantùm habet cod. Bl. *In Gallia Arelato ciuit. dep. S. Siagri Episcopi*

28 Via salaria. *Via Salutaria Vetere.* Post Serapionē deest nomen Hermetis. Aruernis Vrbi Briuatense. *Aruernis Vrbis Vico Briuatinse.* Sancti Iuliani Episcopi *Sancti Vibiani Episcopi*

29 Sebastia *Sabastia.* S. Iohannis Baptistæ *qui passus est sub Herode Rege.* Nicei, & Pauli. *Nicea, & Pauli.* Romæ Via Hostiensi Felicis. Candidi. Forigæ Adausiæ. *Romæ nat. Sanctorum Felicis, Gandedi Virg. Foricie Adausie.* Additur in fine cod. Bl. alio charactere, sed antiquo *Romæ Sanctę Sabine Mart.*

30 & nat. Sanctorum Felicis, & Adaucti. Additur

ditur etiam in fine laterculi cod. Bl. alio antiquo charactere.

31 ad memoriam S. Paulini Episcopi, & Confess. additur in cod. Bl. *Qui cum pro fide Catholica à Costantio Imp. filio Constantini Imp. excitatus fuisset ibidem requieuit.* Ancyria Gallia- Iusti. Iulij *Ancyra Galatia- Iustæ-Iulia*

SEPTEMBRIS

Die 1. deest in cod. Bl. memoria S. Reguli. In Tuturtina Tusciæ nat. S. Terrentiani. *In Tuturnina Tuscie nat. Sanctorum Terentiani.* deest etiã In Villa Herdona Euctij- Calisti- Tascij- Donati- Bellausia. *Euoti- Calistæ-Tasciæ-Donatæ. Becausia.* Cenomanis. *Cenomannis.* Additur in fine, *Et in Aquiscum passio Sancti Vincentij Episcopi, & mart.*

2 Theotæ *Theodotæ.* deest, & Antonini, & in fine dedicatio Basilicæ

3 Urco Aprocauito, *Vico apercauictu*

4 In Angira Gall. *Antira Gallatia.* Macelli- Hepidi- Antonini Eustichi- Vitalici- Cassi *Marcelli-Helpidi. Antonini Antonini Eosloci- Vitalica- Casti.* Romæ in Cimiterio Maximum Via Salaria *Rome in Ciuitate Maximi. Via Salutaria.* Post Magnum omittuntur Castus, & Saturninus. Caualloneñium *Cauillonens.* deest Titulus Martyris Marcello, & depos. S. Paulini

5 Saturnini- *Saturnine.* Inter Ægyptios Martyres omittuntur in cod. Bl. Taurinus, & Saturninus

6 Natalis S. Adriani. Romæ Via Salaria nat. *Rome Via Salaria milia ab vrbe natal.* cum socijs suis *cum socijs eorum*

7 Beneuento- Sesonti- Anastasij mart. *Bineuento- Senoti- Anastasy Mart. cum socijs suis.* Gallicam additionem diuersimodè habet cod. Bl. *Arelati ciuitate Gallia dep. Sancti Euorti Episc. & Conf. & in territorio Parisiorum vico Nouigento dep. Beati Chlodoaldi Regis, & Conf. Edua ciuit. in Gallia locum Alisiane nat. Sanctæ Reginæ mart. cuius gesta habentur.*

8 Matris Domini, & natalis S. Adriani *Matris Domini nostri IESV Christi.* deest in cod. Bl. memoria S. Adriani, Fausti, item Pij, Ammonij, Serapionis, Demetri, quanquam inter lineas charactere diuerso, sed antiquo addatur *Natalis S. Adriani.* reliqua ita differunt. Teodsi-, & aliorum XVIII. *Theophili- & aliorum XXII.* Peneti- Achilli- Magitæ. Orosei. Siluani- Serapionis, & aliorum DXXIII. *Paneti, Achille, Migitæ, Orusei, Siluani, Aropionis, & aliorum DCCCVI.* & in fine additur. *In ea die collecti multorum Martyrum corpora*

9 Intra duos Lauros. *Inter duos Lauros*

10 Eupli-Caprici- Aloponi- Mererori- Achillei-Orosoni-Nimesini-Hylari-Victor-Doletatuli. *Euplie-Cupsici-Alapon-Mersori-Acellei-Oropon-Nimesini-Halari-Victurius Doletatula.* Post Nicetum in cod. Bl. desiderantur item Ammonius, Herosus, Siluanus, & post Panemodum Nicentius.

11 Via Salaria vetere. *Via Salutaria vetere* Proti, & Iacinti. *Proti, & Iacenti, qui fuerunt Doctores Christianæ legis*

12 Ciuitate Catina. deest Catina. Protini, Santini *Proti, Sanctini.* Natalis Sanctorum Diesoli Matrone Teclæ Virgo Virg. *nat. Sancti Ammonæ Matronæ, Teclæ Virginis.* B. Eucti Episcopi, deest nomen Euentij

13 Mancus in hodierno segmento est codex Bl. ad nostros cõparatus. Exhibemus integrè. *Idus Sept. Felicissi, Secundini, Nectari Ep. Tironis S. Litori Episcopi Andegauis Maurili Episcopi*

14 Exaltatio S. Crucis. *Exultatio S. Crucis Domini nostri IESV Christi.* Romæ in Cimiterio Via Appia natalis Corneli Episcopi. *Roma Via Appia in Cimiterio Calesti natalis Sanctorum Cornili Episcopi.* Demetri. Zeti. *Dimitri. Zeta.*

15 deest in cod. Blum. nat. S. Nicomedi mart. In Alexandria natalis Sanctorum Cyrini *In Alexandria natalis Sanctorum trium fratrum Cyrini.* Ancira Gallia *Ancyra Galatia.* In Aquira depositio S. Pauli Apostoli. *In Anquira depositio S. Pauli Episcopi.* Castro Tremorcio *Castro Trenorcino*

16 Calcedonia nat. Sanctæ Eufemiæ Uirginis. *Chalchidonia natalis S. Eufemia Virginis, & Martyris*; & in Via Numentana ad Capua, *& in Via Numenta ad Capua.* Sanctorum Paties. Felicis. Victoris. Speratæ. Nauati. Chorenti. In cod. Bl. omissis Felice, & Victore alij ita signatur *Pafies, Sperati, Nauiri; Chorinthi.* In Nocerea Prastiani. *In Nocera Prisciani*

17 In Nocera Natalis SS. Constantini, & *in Noceria natalis Sanctorum Constanti.* In Leodico natalis *In Leodico Villa passio S. Landiberti Martyris.*

18 Sanctorum Trofini *Sancti Trofimi*

19 Peeli. Nili. Parimadi. Heli. *Palei, Nilipapi, Madi. Hela.* Muficij cum aliis CLIII.

Muscij

Muſcij cum alijs CL. Bectoria ciuit. Vico Villauna natalis Sancti Marciani. In Nocerea Heremæ. *Betorio Ciuitate Vico Villauno natalis Sancti Mariani. In Noceria Hermæ*

20 Poſt Conſtantiam primo loco numeratam additur, *& in Noceria Felicis, Conſtantiæ qui paſſi ſunt ſub Nerone.*

21 In Perſida Ciuitate Tarſeum. *In Perſida Ciuitate Tarriũ*, & in Peralice. *& in Piralice*

22 Ciuitate Sedunis nat. Sanctorum Maurici &c. *Ciuitate Sedunaße Voltodero valenſe locum agaunum nat. Sanctorum; id eſt Maurici &c.* cum ſocijs V. millium DLXXXV. Mart. *cum ſocis ſuis VI. milia DLXXXV. Mart.* exceptio S. Germani. *exceptio corporis S. Germani.*

23 In Seleucia natalis Teclæ Virginis quæ Romæ igne depoſito euaſit. & in Alexandria &c. *In Seleucia natalis Sanctæ Teclæ, quæ a Roma igne depoſita euaſit, & ideo multum natal. habet, & in Alexandria &c.*

24 In Macharonta Caſtello conceptio S. Iohannis Baptiſtæ. *Maceronta Caſtello nat. S. Iohannis Baptiſtæ, & Martyr.*

25 Bardumani. *Bardunsani.*

26 S. Euſebi Epiſcopi. *S. Euſebi Epiſcopi, & Conf.* & Sancti Magigni. *& alibi natalis Sanctorum Migigni.* Apollinari additur titulus *Epiſcopi*

27 Adacia ciuitate. *Aducia ciuit.* In Effuſo. *& Epheſo*

28 Gurgili-Victoris- Longeræ-Lucioſæ *Gurguli-Victuriæ- Longeſæ-Luciæ.* Longæ Victoriæ. deeſt Victoria in cod. Blum., & *Priſci*, non Priſcæ legitur, ſicuti pro Stacta S. Stacteus recolitur

OCTOBRIS

Dies 1. Inter Ianuarium, & Alexandrum additio Fontinellenſis non mediat in cod. Bl. ſed poſt Donatum ante Paſſicum additur *Item Digna. Remus Ciuit. tranſlatio corporis S. Remedij Epiſcopi, & Confeſſoris. In Adrauetis dep. B. Vedaſti Epiſcopi, & Confeſſoris Paſſico Praepi Thomis Thomis Chryſti. In Gallia Ciuit. Auriſiodorenſe S. Germani Epiſcopi, & Confeſſoris*, reliqua omittuntur

2 Initio laterculi non adeſt paſſio S. Leodegari, ſed in fine alio charactere ſignatur. *In Gallia nat. Sancti Leudegari Epiſcopi, & Martyris*

3 In Ægypto deeſt Marcus, & pro Maſſio ſcribitur Marſius.

5 Eutici. *Euti*

6 Inter Africanos Martyres omittitur Saturnitius, ſicut inter Apulos ſiue *in Apoliæ* Emilius, & alter Saturninus, Nat. S. Fidis *Nat. Sanctæ Fidis*

7 Sancti Marcelli, & Marci Epiſc. *S. Marcelli Epiſc. & Marci Epiſc.* Sergi. Bacchi. *Syrgi*, & alio charactere ſuperadditur, *Bacchi.* deeſt natalis S. Matthei, & ad Auguſtum presbyt. additur titulus Confeſſoris.

8 S. Reparata omittitur

9 S. Domninus martyr non memoratur. Diodori-Luddoni. *Diodori-Luddoli.* poſt Afrã Martyrem additur. *In Ciuitate Vienna multorum Martyrum.* Eleutheri Diaconi, & Ruſtici presb. & conf. *Eleutheri presbyt. & Ruſtici Diaconi*, Gemuini *Genuini*

10 Sciendi. Salſi. Niceti. Firmini. Agripini-Maruſi. *Secunda - Salſo - Neca - Firminæ. Agripinæ-Mallus*

12 Euacri, & Proſini. *Euagri, & Proſiriæ*

13 Godoba ciuit. *Cordoba ciuit.* Adriani. Fauſti. *Adriani, item Fauſti.* Athanaſio additur titulus *Confeſſoris*

14 deeſt natal. S. Caliſti. Placidis- Aurelij- Iuſti Epiſcopi. *Placidi- Aureliæ- Iuſti Epiſcopi, & Conf.*

15 In Gallia Colonia Agrippini. *In Gallia Coloniæ Agripiens.* Lupibli. Uia Aurelia. *Lupibli via Aurilia*

16 Suſis-Mirei. *Suſſi-Merei*

17 Mariani- Creſcentiani- Memmæ. Yziriani. *Marianæ-Criſcenciani- Mammæ, Yzìciani*

18 Luci. Victorini- Porta Romana- Agnetis- Pitioli-Boreſi-Victoricis. *Lucæ, Victorinæ- Porto Romano- Agnitis-Potioli-Bereſi-Victricis.*

19 Poteolis- Proſdoti, & Nicee Matris eorum- Aſtibuſti. *Potiolis-Proſdoci, & Nicæ Matris eius-Aſti Buſti*

20 Ponteolis-Dorothei-Euticij-Luci. *Potioli-Dorotheæ-Euticis-Lucæ.* Poſt Bermiacum in cod. Bl. deeſt Item Suſſimi. Ianuarij. Abundat verò interlinearis additio. *Et eſt dedicatio ſecretarij Andreæ, & Martini in Vuiz.*

21 Modeſti. Eutici. Materi. In cod. Bl. deficit Euticius. Bithini- Macharis- Puteolj- Euticii, & Macharii. *Bithinæ-Machari-Poteoli-Euticis.* deeſt Macharius alter.

22 In Atriopoli. *In Atrionopoli.* Poſt Seuerum in cod. Bl. deeſt. In Tracia item Seueri. S. Legati. *S- Leugati*

24 Flauiani. Iuſti, & Victoris. Omiſſo Victore legit cod. Bl. *Flauini, Iuſti.*

25 Aſthentari- Seſſonis. *Aſteri Cari- Seſſionis*

26 Inter Lucianum, & Forum cod. Bl. addit

Mariani

ditur etiam in fine laterculi cod. Bl. alio antiquo charactere.

31 ad memoriam S. Paulini Episcopi, & Confess. additur in cod. Bl. *Qui cum pro fide Catholica à Constantio Imp. filio Constantini Imp. exsiliatus fuisset ibidem requieuit.* Ancyria Gallia- Iusti. Iulij *Ancyra Galatiæ- Iustæ-Iuliæ*

Septembris

Die 1. deest in cod. Bl. memoria S. Reguli. In Tuturtina Tusciæ nat. S. Terrentiani. *In Tuturnena Tusciæ nat. Sanctorum Terentiani.* deest etiã In Villa Herdona Euctij- Calisti- Tascij- Donati- Bellausia. *Euoti- Calistæ-Tasciæ-Donata. Becausia.* Cenomanis. *Cenomannis.* Additur in fine, *Et in Aquasciuim passio Sancti Vincentij Episcopi, & mart.*

2 Theotæ *Theodota.* deest, & Antonini, & in fine dedicatio Basilicæ

3 Uico Aprocauito, *Vico apercauictu.*

4 In Angira Gall. *Ancira Gallatia.* Macelli- Hepidi- Antonini Eustichi- Vitalici- Cassi *Marcelli-Helpidi. Antonini Antonini Eosloci- Vitalica. Casti.* Romæ in Cimiterio Maximum Via Salaria *Romæ in Ciuitate Maximi. Via Salutaria.* Post Magnum omittuntur Castus, & Saturninus. Caualloncntium *Cauillonens.* deest Titulus Martyris Marcello, & depos. S. Paulini

5 Saturnini- *Saturnine.* Inter Ægyptios Martyres omittuntur in cod. Bl. Taurinus, & Saturninus

6 Natalis S. Adriani. Romæ Via Salaria nat. *Romæ Via Salaria milia ab vrbe natal.* cum socijs suis *cum socijs eorum*

7 Beneuento- Sesonli- Anastasij mart. *Bineubento- Senoti- Anastasy Mart. cum socijs suis.* Gallicam additionem diuersimodè habet cod. Bl. *Arelati ciuitate Galliæ dep. Sancti Euorti Episc. & Conf. & in territorio Parisiorum Vico Nouigento dep. Beati Chlodoaldi Regis, & Conf. Edua ciuit. in Gallia locum Alisiane nat. Sanctæ Reginæ mart. cuius gesta habentur.*

8 Matris Domini, & natalis S. Adriani *Matris Domini nostri IESV Christi.* deest in cod. Bl. memoria S. Adriani, Vausti, item Pij, Ammoni, Serapionis, Demetri, quamquam inter lineas charactere diuerso, sed antiquo addatur *Natalis S. Adriani.* reliqua ita differunt. Teofili, & aliorum XVIII. *Theopholi- & aliorum XXII.* Peneti- Achilli- Magitæ. Orosei. Siluani- Serapionis, & aliorum DXXIII. *Paneti, Achillæ, Migitæ, Orusei, Siluani, Aropionis, & aliorum DCCCVI.* & in fine additur. *In ea die collecti multorum Martyrum corpora*

9 Intra duos Lauros. *Inter duos Lauros*

10 Eupli- Caprici- Aloponi- Mererori- Achillei- Orosoni- Nimesini- Hylari- Victor- Doletatuli. *Euplæ- Cupsici- Alapon- Merasori- Acellei- Oropon- Nimesini- Helari- Victurius Doletatula.* Post Nicetum in cod. Bl. desiderantur item Ammonius, Herosus, Siluanus, & post Panemodum Nicentius.

11 Via Salaria vetere. *Via Salutaria vetere* Proti, & Iacinti. *Proti, & Iacenti, qui fuerunt Doctores Christianæ legis*

12 Ciuitate Catina. deest Catina. Protini, Santini *Proti, Sanctini.* Natalis Sanctorum Diesoli Matrone Teclæ Virgo Virg. *nat Sancti Ammonæ Matronæ, Teclæ Virginis.* B. Eueti Episcopi, deest nomen Euentij

13 Mancus in hodierno segmento est codex Bl. ad nostros cõparatus. Exhibemus integrè. *Idus Sept. Felicissi, Secundini, Nectari Ep. Tironis S. Litori Episcopi Andegauis Mauril. Episcopi*

14 Exaltatio S. Crucis. *Exultatio S. Crucis Domini nostri IESV Christi.* Romæ in Cimiterio Via Appia natalis Corneli Episcopi *Romæ Via Appia in Cimiterio Calesti natalis Sanctorum Cornili Episcopi.* Demetri. Zeti. *Dimitri. Zeta.*

15 deest in cod. Blum. nat. S. Nicomedi mart. In Alexandria natalis Sanctorum Cyrini *In Alexandria natalis Sanctorum trium fratrum Cyrini.* Aucira Gallia *Ancyra Galatiæ.* In Aquira depositio S. Pauli Apostoli. *In Anquira depositio S. Pauli Episcopi.* Castro Tremorcio *Castro Trenorcino*

16 Calcedonia nat. Sanctæ Eufemiæ Uirginis. *Chalchidonia natalis S. Eufemiæ Virginis, & Martyris,* & in Via Numentana ad Capua, *& in Via Numentana ad Capras.* Sanctorum Paties. Felicis- Victoris. Speratæ. Nauati. Chorenti. In cod. Bl. omissis Felice, & Victore alij ita signatur *Pafies, Sperata, Nauitj, Chorinthi.* In Nocerea Prisliani. *In Nocerea Prisciani*

17 In Nocera Natalis SS. Constantini, *& in Noceria natalis Sanctorum Constanti.* In Leodico natalis *In Leodico Villa passio S. Lamberti Martyris.*

18 Sanctorum Trofimi *Sancti Trofimi.*

19 Paeli. Nili. Parimadi. Heli. *Palei, Nilipari, Madi. Heli.* Muficij cum alijs CLIII.

Musciȷ cum aliȷs CL. Bectoria ciuit. Vico Villauna natalis Sancti Marciani. In Nocerea Heremæ. *Betorio Ciuitate Vico Villauno natalis Sancti Mariani. In Noceria Hermæ*

20 Post Constantiam primo loco numeratam additur, *& in Noceria Felicis, Constantiæ qui passi sunt sub Nerone.*

21 In Persida Ciuitate Tarseum. *In Persida Ciuitate Tarriȗ*, & in Peralice. *& in Piralice*

22 Ciuitate Sedunis nat. Sanctorum Mauricii &c. *Ciuitate Sedunisße Voctodero valense locum agaunum nat. Sanctorum; id est Maurici &c.* cum socijs V. millium DLXXXV. Mart. *cum socis suis VI. milia DLXXXV. Mart.* exceptio S. Germani. *exceptio corporis S. Germani.*

23 In Seleucia natalis Teclæ Virginis quæ Romæ igne deposito euasit. & in Alexandria &c. *In Seleucia natalis Sanctæ Teclæ, quæ a Roma igne deposita euasit, & ideo multum natal. habet, & in Alexandria &c.*

24 In Macharonta Castello conceptio S. Iohannis Baptistæ. *Maceronta Castello nat. S. Iohannis Baptistæ, & Martyr.*

25 Bardumani. *Bardumani.*

26 S. Eusebi Episcopi. *S. Eusebi Episcopi, & Conf.* & Sancti Magigni. *& alibi natalis Sanctorum Migigni.* Apollinari additur titulus *Episcopi*

27 *Adacia* ciuitate. *Aducia ciuit.* In Effuso. *& Epheso*

28 Gurgili-Victoris-Longeræ-Luciosæ *Gurguli-Victuriæ-Longesæ-Luciæ.* Longæ Victoriæ. deest Victoria in cod. Blum., & *Prisci*, non Priscæ legitur, sicuti pro Stacta S. Stacteus recolitur

OCTOBRIS

Dies 1. Inter Ianuarium, & Alexandrum additio Fontinellensis non mediat in cod. Bl. sed post Donatum ante Passicum additur *Item Digna. Remus Ciuit. translatio corporis S. Remedij Episcopi, & Confessoris. In Adraueti s dep. B. Vedasti Episcopi, & Confessoris Passico Praepi Thomis Thomis Chrysti. In Gallia Ciuit. Autisiodorense S. Germani Episcopi, & Confessoris,* reliqua omittuntur

2 Initio laterculi non adest passio S. Leodegari, sed in fine alio charactere signatur. *In Gallia nat. Sancti Leudegari Episcopi, & Martyris*

3 In Ægypto deest Marcus, & pro Massio scribitur Marsius.

5 Eutici. *Euti*

6 Inter Africanos Martyres omittitur Saturninus, sicut inter Apulos siue *in Apoliæ.* Emilius, & alter Saturninus, Nat. S. Fidis *Nat. Sanctæ Fidis*

7 Sancti Marcelli, & Marci Episc. *S. Marcelli Episc. & Marci Episc.* Sergi. Bacchi. *Syrgi,* & alio charactere superadditur, *Bacchi.* deest natalis S. Matthei, & ad Augustum presbyt. additur titulus Confessoris.

8 S. Reparata omittitur

9 S. Domninus martyr non memoratur. Diodori-Luddoni. *Diodori-Luddoli.* post Afrā Martyrem additur. *In Ciuitate Vienna multorum Martyrum.* Eleutheri Diaconi, & Rustici presb. & conf. *Eleutheri presbyt. & Rustici Diaconi.* Gemuini. *Genuini*

10 Sciendi. Salsi. Niceti. Firmini. Agripini. Marusi. *Secunda-Salsa-Neca-Firmina-Agripinæ-Mallus*

12 Euacri, & Prosini. *Euagri, & Prosiriæ*

13 Godoba ciuit. *Cordoba ciuit.* Adriani. Fausti. *Adriani, item Fausti.* Athanasio additur titulus *Confessoris*

14 deest natal. S. Calisti. Placidis-Aurelij-Iusti Episcopi. *Placidi-Aureliæ-Iusti Episcopi, & Conf.*

15 In Gallia Colonia Agrippini. *In Gallia Coloniæ Agripiens.* Lupibli. Uia Aurelia. *Lupibli via Aurilia*

16 Susis-Mirei. *Sussi-Merei*

17 Mariani-Crescentiani-Memmæ. Yzitiani. *Marianæ-Criscenciani-Mammæ, Yzitiani*

18 Luci. Victorini-Porta Romana-Agnetis-Pitioli-Boresi-Victoricis. *Lucæ, Victorinæ-Porto Romano-Agnitis-Potioli-Beresi-Vitricis.*

19 Poteolis-Prosdoti, & Nicee Matris eorum-Astibusti. *Potiolis-Prosdoci, & Nice Matris eius-Asti Busti*

20 Ponteolis-Dorothei-Euticij-Luci. *Potioli-Dorothæ-Euticis-Lucæ.* Post Bermiacum in cod. Bl. deest Item Sussimi. Ianuarij. Abundat verò interlineatis additio. *Et est dedicatio secretarij Andreæ, & Martini in Vuiz.*

21 Modesti. Eutici. Materi. In cod. Bl. deficit Euticius. Bithini-Macharis-Puteoli-Euticii, & Macharii. *Bittinæ-Machari-Poteoli-Euticis.* deest Macharius alter.

22 In Atriopoli. *In Atrionapoli.* Post Seuerum in cod. Bl. deest. In Tracia item Seueri. S. Legati. *S. Lengati*

24 Flauiani. Iusti, & Victoris. Omisso Victore legit cod. Bl. *Flauini, Iusti.*

25 Asthentari-Sessonis. *Asteri Cari-Sessonis*

26 Inter Lucianum, & Forum cod. Bl. addit *Mariani*

Mariani

27 Diudori-Mariani-Tarsei. Comini Diodori- *Mariæ-Tarrei, Communi*

28 Maurianæ. *Marianæ*

29 Sanecincti-Sacuti *

30 Passio Sanctorum Martyrum. *Passi sunt Martyres*

31 Bonifatii. Casti. Secundi. Gallici-Victorij. Felicissimi. *Bonifacia, Caile, Secunde, Gallicæ-Victoriæ, Felicissimæ.* Rusticiani-Angelasi. *Rustiani Angelasi.* Post Felicem in cod. Bl. deest alter Donatus. In Italia passio S. Quirini Martyris. *In Gallia passio Sancti Quintini Martyris*

NOVEMBRIS

Die 1. deest in cod. Bl. Lugdunensis depositio S. Genesi. Pictauis ciuit. Festiuitas. *Pectauis Ciuit. dedicatio Festiuitatis.* Iacobi dedicatio, & Iohannis Apostoli. *Dedicatio Basilicæ Iacobi; & Iohannis Apostoli.* In Trancina. *In Tarracina.* Inter Sattum, & Octauiam deest Perseuerantius, sicut inter Simplicium, & Cæsarium abundat *Prima.* In Ligonica ciuit. Castrodioni Benigni Primi martyr. *Et Lingonice ciuit. Castro, Dioni, Benigni presbyteri Mart.* Additur in fine post Primum Episcopum *In Sithio Monasterio depositio S. Audomari Confessoris*

2 Poliani *Popliani*

3 Deficit in cod. Bl. dedicatio Basilicæ Sancti Andreæ. Sancti Agricolæ *Sanctæ Agricolæ*

4 Secundi. Victorini-Sancti-Amanti-*Secundæ, Victorinæ-Beati-Amandi*

5 Epifani-Appiani-Marcis-Eurasi. *Epefani-Appini-Marcis-Euras:*

6 Primi. Dulii. Fortunati. Ianuarii. Forti. & in Tonize-Venericini-Mamiliani. *Prima, Dulse, Furtunatæ, Ianuariæ, Quartæ. & in Tonsza Venericini-Militani*

7 Inter Ianuarium, & Optatum deest in cod. Bl. Rogatianus. Primi. *Primæ.* In fine additur dedicatio Oratorii S. Angeli in ...

8 Simphronis *Simphroni*

9 deficiunt in cod. Bl. nomina Theodori, & Damiani, & alibi natal. Sanctorū. Et Exurgi-Faustini. *Et Exuorgi-Fausti.* in fine alio charactere additur *& natal. S. Theodori*

10 Anicsi Diac. Eustosi-Donati. Annii. Bonimutoris. *Anienesi Diac. Eostosi- Donatæ Anni boniæ-Muntoris*

11 Rauenna Valentini-Erundini-Nisi-Giddini. Bonifatii-Minacæ-Principe Domnecellæ-Clementine. *Rauenna natalis SS. Valentini- Eurundini-Nisæ-Ygiddini- Bonifacie- Minaci- Principie, Domne Cellæ, Clementini.* Verano Episcopo additur titulus *confessoris*

12 Theofili. *Thiofili.* Additur in fine alio sed antiquo charactere. *Castro Huntzumburgo miliario vno, via Montana dedicatio Oratorij Sanctæ ✠ & Sanctæ Mariæ Virginis anno DCCCIII.*

13 Germanæ-Rotanus-Bricci. *Germani- Rotanus- Bristonis:*

14 Et Eracli. *Et Eracli in ipso die*

15 In Africa ciuit. Galani- Primigeni. *Africæ ciuit.- Gelani Primi Geni*

16 Vitalis. Ianuarii- Petiani. *Vitalis, item Ianuarii Poetiani.* Post Secundianum in cod. Bl. deest Martialis, Victoris- Aureliani. Marinæ. Fronloni- Iusti. Aurici. *Victoriæ- Aureliæ- Marinæ- Frontini- Iustæ, Auricæ.* Post Augustinum in fine deest Iusta in cod. Bl.

17 Syriæ - Gregorii-Dubitatitii. Valentini. *Filiæ- Gregoriæ- Dubitati, Tusci, Valentini*

18 Acisceli martyr. hac die colliguntur ibidem Rosæ. *Aciscle martyr. hac die Rosæ ibidem colliguntur.* deest in codice Bl. depositio S. Frigiani

19 deest in cod. Bl. nomen Casteri

20 Messanæ Ampeli- Maxi. Agapæ- Emereti. *Missana Ampheli - Maximi - Agapi. Emeriti*

21 Zeppiri- Basilisci-Eutichi-Demetri- Theodoli. *Zepperi - Basilisce - Euttci - Dimitri. Teodoli*

22 In Afrigia Crisogeni- Demetri. Zeti *Africa Erisogoni-Item Demetri, Item Zeti.*

23 Grisogoni, & Sanctæ Felicitatis- Verocianī, & Euticis -*Musculæ, Crisogoni, & Sancti Felicitatis - Verouani, & Euticis. In Alexandria natalis Sancti Episcopi- Menstiolæ.*

24 Et Anthiroditi *Et in Oppido ciuitatis eiusdem Anthirotidi.* Saturni- In Perusia. *Saturni & in Perosia.* In fine additur in cod. Bl. *& nat. Iacobi*

25 In cod. Bl. deest additamentum S. Prosperi, & post Donatum sequitur Quiriacus

26 deficit S. Iocunda, & ad Valerianum Episcopum additur in cod. Bl. *& Confessoris.* deest etiam Ammonius, & pro Victoriana scribitur *Victurina*

28 Tropomi-Cuceri. *Thropymi-Euceri*, & in eodem cod. Bl. desideratur Saturninus. Legitur hæc additio in fine, diuerso sed antiquo charactere. *est commemoratio fratrum nostrorum, qui in nostra congregatione obiti sunt.*

29 Ara-

29 Arafonis. Saturnini - Crifanti. *Arofonis, Nans, Saturnini, Crifanti*; post numerum LXXII. additur in cod. Bl. *quorum nomina habentur in libro vitæ. In Gallia Ciuitate, Namtas* pro Namete. In fine alio antiquo charactere. *Castro Hauizunburgo miliario vno in Monte dedicatio Oratorij Sancti Pauli Apostoli egregij prædicatoris*

30 Agapiæ - Carmonis - Castori - Theodoli. *Achaia Carmonis Castoli Theudoli*

DECEMBRIS

Die 1. Filati - Mamminari. Aleguati - Quintasi - Calendionis - Fortunati - Scioptati - Nouione. *Falati - Mammari, Alequatæ, Quintasæ - Klē - Furtunatæ - Sancti Optati Nouiomo*

2 Primiti - Ianuarii, Fortunati - Candidi. Mammeriæ - Donati. Primi. Victoris, Secundi. Septimi. Maximi. Donati. Saturni. *Primenzi. Ianuarij Victorini Fortunati - Candidæ, Mammariæ, Donatæ, Primæ, Victurie, Secundæ, Septimiæ, Maximæ, Donatæ Saturninæ.*

3 deest in cod. Bl. nat. S. Ambrosij, & inter Nicomedienses Martyres Felix.

4 Cristei - Filabi: Vmboni. *Cristiani - Filachi, Vmbuni.* additur in fine *Longoretto monasterio transitus S. Stramni*

5 Potamiæ - Euoarpion - Briuati. *Pontamiæ. Euo carpion Priuati*

6 Gaddi. *Gatti*. In fine antiquo, & diuerso charactere additur. *Et dedicatio Basilicæ S. Michaellis, & S. Iohannis Baptistæ*

7 Theodoli. *Theodori*. In fine additur. *Romæ Euticiani Episcopi*, qui in codicibus nostris sequentes fastos orditur.

8 deest Romæ Euticiani.

9 Victori - Porphyri - Ianuarij - & aliorum XII. Siluani. Valentini. Marij. Donati. Victorij. Agnelli. Inuentij. Rogati. *Victoris - Purpuri - Ianuariæ - & aliorum XI. - Siluanæ, Valentinæ, Mariæ, Donatæ, Victuriæ, Agnillæ, Inuentiæ, Rogatæ.*

10 Maggini - Priuati - Germani - Drasonis. - Sanctì Agricolæ. *Miggini - Priuatæ - Germanæ - Trasonis - Sanctæ Agricolæ.*

11 Traxonis - Samnioni, & Meriti - Faustini. *Trasonis. Sammoni, & Emeriti - Fusciani*

12 In Hispania ciuitate Almiriæ Eulaliæ Virginis. *In Spanijs ciuit. Almeritæ, Eulaliæ Virginis, & Martyris.* & aliorum XII. & *aliorum XXII.*

13 Zyrsioni, & Leucati Episcopi - Luciæ - Succensi. *Vrsioni, & Leucati Confeßoris - Lucæ - Sucessi*. Inter Castum, & Felicem in cod. Bl. deest Paulus - Eggedini. *& Gedini*. Deest etiam Felicianus ante Stercorium. Felici. Donati. Valerij. Colonici. Saturnini. Vrbani. Simplicij. *Feliciæ, Donatæ, Valeriæ, Colonicæ, Saturninæ, Vrbanæ. Simpliciæ*; deest etiam Victorius inter Vrbanam, & Simpliciam.

14 S. Luciæ - S. Uiatoris - S. Nigati. *S. Lucæ - S. Victoris - S. Nicatij.* deest in cod. Bl. S. Anastasius. Sacrepias Pedice. *Sacrepi, Aspediæ.*

15 Mathri - Machaomæ - Saturnini. Macrusi. Nini. Restituti - Aurihonis - In Scalonia Alei. *Mathori - Machaoniæ. - Saturninæ, Macrosæ, Ninæ, Restitutæ - Aurilianis - Ascalona, Ælei.*

16 & altare. *Altaris* - Genesij. *Genisi mart.*

17 & aliorum simul XXIIII. Ostosi. Quinti. Victoriæ, *Et aliorum XIIII. simul, Ostori, Quinti, Donati*, qui deest in cod. nostro, *Victuriæ*

18 In Laudocia ciuitate Theotini - Cresci - Monsitis - Martyris, Honorati - Victori - Tessuri - Cecilliani - Spinucæ - Cecilianì - Nausamonis - Anesthi. *In Laudo ciuitate Theoni - Cresti - Moysitis - Marthyris, Horati - Victuriæ - Tesuri - Caliani*. Deest Victor, & additur inter Rusticum & Lucaniā in cod. Bl. *Bassa, Spinæ, Ceciliane, Nāsamonis - Aresti*. Post Muscum additur etiam *Siddini - Erenei - Penetis - Cusei*, & immutato nominis ordine Apolloniæ, Victorini - cum alijs CCC. *Ærenei - Penecis, Cussei - Apolloniæ - Victorini - cum alijs XXXI.*

19 Bithiniæ - Cyriaci, Anastasij, & Fiddini Episcopi *Vitinia - Cariaci, & alibi Sanctorum Anastasij, & Siddini Episcoporum.*

20 Gildo Baiuli. *Gildoba Iulij, &*

21 Edessa - Bitanzæ. Zosimi. Secundi - Sibiacis. *Edissa - Bitthana, Secundæ, Zosimi, & Siriacæ.* deest in cod. Bl. additamentum S. Sauoldi

22 Sanctorum CCC. Martyrum. *Sanctorum XXX. Martyrum.* S. Theodosiæ, & Didimi Monachi. *Sanctæ Theodosiæ Virginis, & Didimi Monachi*

23 Sanctorum CCXLV. Martyrum simul quorum nomina Deus scit. In cod. Bl. valdè numerus imminuitur *Sanctorū XXX. martyrum*, & post supradicta verba adduntur nomina *Sistis Apolloni*. Cleti - Ancleti - & aliorum DCC. similiter, & Calesti. *Cliti - Basillini* pro Bassilino - *Anincliti, & aliorum DCCCXXX. similiter, & Calesti*. Eucaristilli. Basillimi. *Eucharis, Tili, Basilimi.*

24 Thi-

24 Thimisti- Drosi. *Thomisti- Drusi*

25 In Bethleem Natiuitas Saluatoris Domini nostri Iesu Christi. Scribuntur hęc verba in cod.Bl. maioribus, & miniatis literis. Acelli- Ignati- Datilii. *Acellei - Agnati - Datini*

26 deest in cod.Bl. & Apostoli, sed additur diuerso, & antiquo charactere inter lineas, *& est dedicatio ipsius Basilicæ in Hunizemburgo*

27 Et medio Pascha. *& medio Paschæ*

28 Sanctorum Infantium. deest in cod.Bl. & Lactantium, Ancyra Galis - Domitiani - Gatticæ. *Ancyra Galatiæ- Domitiani Diaconi-Gattæ.* Post Saturninam additur, *Et in Tracia Gaiani, Domicæ*

29 deest in cod. Bl. & Romæ Felicis. In fine laterculi additur diuerso, & antiquo charactere. *Et est dedicatio Basilicæ Sancti Iohannis Euang. in Hunizimburg.*

30 Donatæ- Policliti-Papiani. *Donatæ-Policliti-Pampiani*

31 Rogati- Ratiarii- Exorcistæ- Siciliæ - Catanensis- Pomiani-Floridi- Quotæ- Secundi- Sennionis. *Rogatæ-Rattarij- Exorcistæ- Siciliæ - Catensi- Pontiani- Floredi. Cottæ- Sci. Senonis.* In fine additur. *Explicit.*

Ex commissione Eminentissimi, & Reuerendissimi D. D. HIERONYMI CARDINALIS BONVISII, Episcopi Lucani, & Comitis, &c. Ego infrascriptus legi perquàm seriò, & diligenter *Vetustius Occidentalis Ecclesiæ Martyrologium &c.* *Clariss. Viri D. Francisci Mariæ Florentinij Nobilis Lucensis.* In quo non modò nihil reperi, quod Sanctæ Fidei, aut bonis moribus aduersetur; quin potiùs opus mihi videtur exquisita industria factum, & eruditum, ac res omnes rationibus, & authoritatibus probatæ, & clarissimorum virorum sententijs, magno iudicio, egregièque confirmatæ. Quarè iudico dignissimum, vt publicam lucem videat ad plurimorum fructum, & vtilitatem.

Lucæ die 2. Aprilis Anno Salutis 1663.

Ego Ioannes Franciscus de Podio.

Imprimatur,

Vt ad vniuersalem Christianæ Reipublicæ vtilitatem tantum opus semper viuat, & in memoria æterna sit Auctor, singulari Eruditione, Doctrina, & Prudentia iam celebris.

Flaminius Nobili Vic. Gen.

Vidit Petrus Phanuccius Præpos. Off. I. die 3. Aprilis 1663.

INDEX SANCTORVM.

Qui in hoc Vetuſtiori Martyrologio, ac eiuſdem Notis per dies recoluntur, ordine alphabetico digeſtus, & inclinatiori charactere ex Notationibus diſtinctus.

a Amesius

andesius

B

C

Can-

d

Datulus

Ege-

Eustatius

Iudith

K

L

N

Neracia

plocsius

Q

Qua-

R

R

Sacrinus

Titiana

Erratorum, & emendationum Mantissa.

pag.		lege	
1.	tempore		tempora.
6.	vitaret		vetaret.
8.	festos		festi.
	Presbiteris		Presbyteris.
	Cartaginensis		Carthaginiēsis, seu potius Carthaginensis.
10.	emulatur		æmulatur.
11.	exibuit		exhibuit.
16.	proterea		propterea.
19.	pretermisit		prætermisit.
20.	euagemus		euagemur.
25.	fulcitum		fulctum.
26.	quam breuitati		quæ breuitati.
	in titulo capitis, autographis.		apographis.
27.	apud Bedæ		apud Bedam.
30.	caracteres ignauimus.		charactere signauimus.
31.	Edibus		Ædibus.
	octauum sæculum		nonum sæculum.
	& post eū Rabanus		& ante eū Rabanus
	& Notkerus		& post eū Notkerus
32.	Vvaodragesili		Vvandregisili.
	qui septimo sæculo		qui octauo sæculo.
	Vvaodrigi filus		Vvandregisilus.
	Brigida		Brigitta.
34.	Parisius		Parisijs.
39.	ritum		rituum.
40.	Educenseo		Educensi.
	qui nouo sæculo vixit.		qui vndecimo sæculo vixit.
43.	per Christo		pro Christo.
49.	iuter		inter.
	Iudaci		Iudaici.
50.	Ecciesast.		Ecclesiast.
52.	diuotio		deuotio.
53.	Antistites		Antistes.
	dum tam		dum tamen.
	Quadragasimali		Quadragesimali.
	indicatur		indicitur.
57.	ADNOTATIONES		ANNOTATIONES.
	vetussimi		vetustissimi.
	sectiones		lectiones.
55.	alibi quouis		alibi quouis modo.
	vt equa lance		æqua lance.
58.	antiquum		antiquus.
59.	monimus		monuimus.
	Coneiliabolo		Conciliabulo.
61.	vendicatione		vindicatione.
	statuereut		statuerent.
64.	Sabbathuna		Sabbathum.
67.	dedimus pones, quem.		dedimus, penes quem.
68.	vt scilicet Doctor		vt scilicet S. Doctor.
69.	anno nono		anno nouo.
	diem Calendas		Calendas.
	eidem Sancti		eidem Sancto.
71.	Samosetanum		Samosatenum. & ita corrige vbique amanuensis errorem.
	Cesariensibus		Cæsariensibus.
	Cesaree		Cæsareæ bis diphtōgum restitue.
73.	appareat		apparet.
74.	existimirus		æstimatus.
75.	Subscripserit		subscripserit.
77.	Cesariensem		Cæsariensem.
78.	axtructam	lege	astructam.
79.	bracchio		brachio.
80.	incolumen		incolumem.
82.	questio		quæstio.
	Pamphilis		Pamphili.
85.	se gere		se gerere.
86.	vt catholicum		vt ad catholicum astruendum.
87.	& non sinceræ fidei.		& non sinceræ fidei extitisse.
	cicatrice inuta		cicatrice inusta.
88.	tollerauerat		tolerauerat &
93.	duo extra		duæ extra.
95.	cæteribus		cæteris.
96.	Ab Ecclesia		Ecclesiæ.
99.	Iacobus		Iacobos
111.	sub Lini nomine. bis per errorem repetitum auferatur.		
113.	apparentibus		apparentibus.
	extuant		extuantis.
	per lat[…] Brundam,		perlatum Brundam,
	volatum		volatū spoponderat.
	quadrigao		quadrigas.
114.	estimarem		existimarem.
116.	Dorothæus		Dorotheus, & ita alibi scribendum.
118.	octaui sæculi		noni sæculi.
120.	restituta lacuna		impleta lacuna.
	mutatam		mutatam.
	deberet		deberet.
	Aprilem, vel Augustū.		Martium, vel Iuliū.
	ex Iacobi Apostolis.		ex Iacobis Apostolis
	octauum Calendas.		octauus Calendas.
	octauo Calendas Apr.		octauum Calendas Apr.
121.	ad illus		ad illius.
125.	Celestino		Cælestino.
126	ædito		edito.
	ad diem septimo Cal.		ad diē septimū Cal.
128	præciosa		preciosa, & ita deinceps sine diphtōgo
	Celestinus		Cœlestinus.
	quarelas		querelas.
129	rediuus		rediuiuus.
	de Sanctorum		de Sanctis.
	penes meo		penes me.
130	memine		nemine.
	Nesfels		Hesfels.
137	Laodiciæ		Laodicia.
	potius		positus.
139	Victorinus		Victorius.
	adstruendam		astruendam.
	desertus		disertus.
140	à Seythis		à Scythis
145	Nunzianzeni		Nazianzeni.
148	Ethiopes		Æthiopes.
150	in A'c		in As.
	in AF		in Aſ.
151	antiquibus		antiquis.
155.	sed notitia		seu notitia.
	Mattheus Alphæi duo. inquam publicani.		Matthæus. Alphæi duo publicani.
159.	existimet		existimat.
	in sinops		in synopsi.
161	supecinducto		superinducto.
	scrictor		scriptor.

pag.		
163	omnibus apptimè	omnibus apprimè
	fuisse notú,& carû.	notus,& carus.
	Simone à Iuda	Simonem a Iuda;
165	qui focium	quia focium.
	docent	doceat.
168	confobrini	confobrinum
	fratrem paruelem.	fratrem patruelem.
169	referent	referente.
	opere prætium	operæ pretium.
174	mictam	mirtam.
179	Scaligerus	Scaliger.
181	detractanit	detrectauit.
	vt à multis	vt multis.
183	transmicteretur	transmitteretur.
186	de diuinis officii	de diuinis officijs.
187	in Dionysiano	in Dionysiana.
191	quæ non facimus	quæ nos facimus.
206	Verbain adducere	verbá adducere.
209	locus depositionis	locum depositionis.
211	flauns	flaccus
	intes eas	inter eas.
214	Hoy insula	videnda ea quæ notátur ad diê 27. Iulij.
219	etate	ætate.
220	famosetano	famosateno.
226	Nazianzenus	Nazianzeni
	sed instigante diabolo.	sed instigante Iudæos diabolo
227	in Corbeiense	in Corbeiensi,quod alibi passim emendandû amanuensis vitio.
230	Origenes Homel.	Origenes Homilia.
232	cum tum nihil	cum tamen nihil.
234	ptobabissimum	probatissimum.
236	naturum	nasciturum.
241	memotiæ	memoria.
242	Samosetani	Samosateni.
246	sæculo nono	sæculo decimo.
247	nuda	ex nuda.
248	fuisse M. S.	fuisse Sanctos.
250	notissimnm	notissimum.
251	in Eos, & Quomum.	in Enonê,& Quomû
	In S. Paoli	In S. Pauli.
252	depositio B. Eustasi Episcopi scribendum esset inclinato charactere.	
254	enixè postlando	enixè postulando.
255	paruus	paruas
259	Dagiberti	Dagoberti.
260	Molonienses	Colonienses.
267	supiunt	sapiunt.
271	oscitanter diuisit caleographus in columnas primas lineas.	
275	Aruernis depositio B. Auiti Episcopi. Deboisset scribi charactere Italico.	
276	Dungalê. A se nostro	Dungalense à nostro
	Aruenorum	Aruernorum.
	Auensis	Aruernensis.
281	martyroigij	martyrologij.
288	quo maius	quo maior.
290	Valesium	Valerium.
298	suppotias	suppetias.
304	emêdâdus esset numerus paginarû ad 312	
	sequenti aoni	sequentis anni.
305	otiginibur	originibus.
312	die peragitur	die memoria peragitur.
316	tecentione	recensione.
320	Corbeiense	Corbeiensi.
	Henschennius	Henschenius.
321	Antuerpiense	Antuerpiensi. & ita bis in eadê pagina,& 325

pag.		
	Hieronymanum	Hieronymianum.
326	gloriosori Christû.	gloriosorum Christi.
328	Vetustissimus	Vetustissimum.
339	nostri	nostris.
	nulos	nullos.
336	Valerius lib. 1.	Valerius max. lib. 1.
340	accideti	acciderit.
	Græca	Gracè.
341	summus Martytis.	summus Martyr.
343	debachatus	debacchatus.
349	ad vetlius	ad vetustius.
	referant	referunt.
352	falange	phalange.
355	Adrianum inter.	Adrianus inter.
356	dici	diei.
361	martytiis	martyris.
361	obiuos	obuios.
361	recenseretur	recensentur.
368	puellá,superuiuentê.	superuiuentê puellá.
371	maneos	mancos.
376	nuncupaitur	nuncupatur.
377	in fronte pagine Februarius. scribe MARTIVS.	
	Côcilij Clouechouiêsis.	Côcilij Cloueshouiensis. bis eadem pagina.
378	Matricia Corbeiêsi	Patricia Antuerpiensi,
	Matrlcia Corbeiensi:	Patricia Antuerpiensi,
382	tam Carthagini	tam Carthagine.
385	Martii in fronte paginæ.	MARTIVS.
391	qui accuratius	quòd accuratius.
399	in Titulo exercitationis addendus numerus VII.	
401	in summa pagina MARTII.	MARTIVS.
	Homel.	Homil.
	computam	computum.
404	omues ferè	omnes ferè.
407	deprauitis	deprauatis.
408	Bellioiam	Bellinum.
	ex alij	ex alijs.
409	Corbeiense	Corbeiensi.
	ita difficile	ita difficilis.
	reliqnat	relinquat.
417	ne verbam	ne verbum.
418	cotur, icum	codicum.
427	quorum Martyrû	qoorû martyrium.
431	quia fatetur	qni fatetor.
433	Chalcedonia	Chalcedonensi
	martyre	martyre.
437	fine imposture	fine imposturæ.
440	Lupercus pro Luperco	Lubercus pro Luperco.
441	*Maij ia Corinto.*	*Maij. In Corinto.*
453	& Pontificalis	& Pontificalem
	anulus	anulum.
	cocua inscriptione	coæua inscriptione.
	D. Cypriani æuo	D. Cypriani ætate.
471	pro Satnrnino	pro Saturnino.
472	inemendabilis vnius paginæ numeralis error.	
	eius memoriê	eius memoriam.
477	vsu est	vsa est.
478	Exercitatio VII. legendum VIII.	
481	die; præcipuus	dies præcipuus.
496	io Vetustissimo veru.	in Vetustissimo verò
493	inductum esse	inductam esse.
496	cum Alessandro	cum Alexandro.
	Tiburi translatam	Tibur translatam.
497	mereretur	mererentur.
498	sacrum Seneti.	sacrum Senesij.

504 Primi-

pag.		
504	primitiæ martyrum legimus	Primitias martyrum legimus.
505	in M. Antuerpiensse	in M. Antuerpiensi,
	alioquin LX. anony-	quod alioquin LX.
	mis martyribus su-	anonymis marty-
	pra reliqua redun-	ribus supra reli-
	dante.	qua MM. redundat.
510	canibus laniando	canibus laniandos.
511	aliquot dies	aliquot dies.
513	Acatis	Acati.
514	tantũ codices nostris.	tantũ codices nostri.
516	S. Pallachri Episcopi	S. Pallachij Episcopi.
	martyrem turma	Martyrum turma.
517	Requa componenda.	Reliqua cõponẽda.
	Medialano	Mediolano.
	Hogiologium	Hagiologium.
520	paulo, autem	paulo ante
	triumphum	triumphum.
521	monet Antuerpiẽse.	monet Antuerpiense.
524	Malu hic	Malui hic
	labiorem aliquod	laboris aliquid
	inpendiste	impendisse.
525	Se Notkerum	sed Notkerum.
527	Pnolentiæ	Ponlentiæ.
539	curius vxoris	cuius vxoris.
540	netio	natio.
543	V. tustissimum eius	vetustius eius.
547	Ac do	Ado.
548	de Sanctis Histræ	de Sanctis Histriæ.
550	Galesinus	Galesinus, ita & alibi passim scribendum.
551	in Antuerpiense	in Antuerpiensi.
	e ante Policratena	est ante Policratem.
	legendam esset	legendum esset.
552	meq; ancipitem	neq; ancipitem.
558	Maxim anus	Maximinus.
559	differentiam	differentia.
	Martyris	martyrij.
561	Ex Actis S. Felicula.	ex Actis S. Feliculæ.
	Paulo post	paulò post.
	venustatæ	venustate.
	immisceuit	immiscuit.
568	interponit	interponunt.
570	die natalis	dies natalis.
573	diem quarto	diem quartum.
	quo omnium simul	quo die omnia simul.
	triumphasse	triumphasse.
574	Facilius in eam	facilius in eam.
	sententiam propo- nederem	sententiam propenderem.
	non reponendeat	non respondeat.
	exhebimus	exhibemus.
	Siscientem	Siliciensem.
582	Pro quatuor incuriosè repetitis lineis nõ longè ab initio col. 1. repone sequentia. Superadditam esse vocem *Nomidum* ab antiquario Gallico consentit Rabanus, dum ita diem.	
583	VII. Kal. Iunij	VII. Idus Iunij.
	legendum putat	legendum putat.
585	Saluianianum	Siluanium.
586	pro Suessore	pro Suessone,
	deinde Tornacensi	deinde Tornacensis.
	IXVIII. Iunij	XVIII. Iulij.
	IVNII 55.	IVNII 14.
594	Ianuarius & Silnanus.	Ianuariũ & Siluanũ.
595	in M. Corbeiense	in M. Corbeiensi.
	Afrciani	Africani.
	XVII. kal. Iunij	XVII. Kal. Iulij.

pag.		
	Andiani	Aniani.
	Vsicum.	Vsicum.
596	aducta	adducta.
597	Sanctorũ Martyres.	SS. Martyres.
598	Homeliam	Homiliam.
599	XV. Kal. Iunij	XV. kal. Iulij.
602	XIII. kal. Iunij	XIII. kal. Iulij.
603	in Homelia	Homilia.
604	XII. Kal. Iunij	XII. Kal. Iulij.
604	Fontanellesis	Fontanellensis.
606	remonendum	remouendum.
	Eusebium Samosetanum	Eusebiũ Samosaten
	& infra Samosetani.	Samosat. ni.
	receperit, nimis tamen.	receperit, neque hic aptari, nimis enim
607	vel infirmari,	vel infirmari valeant.
	sed malè de ipso	sed nõ benè de ipse
609	minus quidam	minus quidem.
	iustus erar	iustum erat.
610	Catholicam Eusebij.	Catholicum Euseb
	gregem.	
612	fugam meditauit, vite	& fugam meditatus vitæ.
614	per se ipse	per se ipsum:
	existuat	exæstuat.
	pronumq;	promptumq;
	inopere	in opere.
615	prima quoq; tẽpore,	primo quoq; tẽpore.
	descendisset	descendisse.
	pars est	par est
616	recensedis	recensendis.
	sed quod *suauissime*	sed quòd *suauiter*.
	exhalauari:	exhalauerit.
617	eximia pieratẽ	eximia pietate.
	prædictum.	præditum.
618	doctrina in Ecclesia	doctrina, & Ecclesia
619	tatollere	attollere.
	Synodos spiratales.	synodos spiritales.
	sed cæterum ipsum	Cæterum ipsum Eu-
	Eusebium, ita laudat	sebium ita laudat.
	sed Samosetanum	Samosatenum.
	depositio S. memoriæ Nicei Episc.	scribi debuerat charactere Italico.
	ex recentiorisius	ex recentioribus.
620	Opido?	Oppido?
623	Sichem Sameriæ	Sichem Samariæ.
	notas Epist. 27.	notat Epist. 27.
	anquorum	antiquorum.
	Homelijs	Homilijs, & infra Homilias.
625	& Alexandrino	& Alexandrinis.
620	Aquitantis Oceani	Aquitaniæ Oceani
633	Antuerpiẽse, & Corbeiense.	Antuerpiẽsi, & Corbeiensi.
636	ibi Baronis	ibi Baronius.
637	Gagi Papæ	Romæ Gagi Papæ.
643	in fronte paginæ IVNIVS	IVLIVS.
644	alibia dnotauimus	alibi annotauimus.
651	numerus expleat	numerum expleat.
654	qui vnum est	qui vnus est.
	sancta Virginis	sanctæ Virginis.
656	quos tam libri nostri	quos coniunctim
	quam Corbeiensis.	libri nostri, quã Cor-
	præiereunt	beiensis prætereunt
		& seiunctim tantũ
		Eutacium recolunt.

pag.		
657	Floriaccum	Floriacum.
659	rudum Pontis	rudera Pootis.
	Laudenti	Laudenfi.
663	S. Epifcus	S.Epifcopus.
665	Homeliam	Homiliam.
670	dicendum potens	dicendum potius.
671	Fulbei Epifcopi.	Falbei, & Falbeus infra
673	Victor Thebanus	Victor Thebeus.
674	libraroru n	librariorum.
675	non Corona	non Coronam.
679	laferculi initum	laterculi initium.
	folo equatum	folo æquatum.
	quam Victorini	quam de Victorino.
680	frigmentum	figmentum.
	Acentius martyr	Acontius martyr.
	Corbeienfis martyrologio	Corbeienfis martyrologij.
682	aliqua ex his martyribus	aliqui ex his martyribus ijdem videantur.
	Ex teliquorum	ex reliquorum tamen.
	S.Petrus de Natalibus.	Petrus de Natalibus
	IVLII 27.	IVLII 26.
	In Phrigiæ Pacatianæ, feu magnæ	In Phrigiæ Pacatianæ, feu Magnæ regione.
683	illius dici	illius diei.
685	fuadnet	fuadet.
686	facra cimerlia	facra cimelia.
	Mediolanenfis	Mediolanenfibus.
687	Sanctorum martyrũ.	Sanctorum martyrum
688	fepultum etiam	fepultam etiam.
692	vocatum effet	vocatum effe.
696	diemillam mortis futuram	diem illum mortis futurum.
697	in vetuftioris Martyrologij	vetuftioris Martyrologij.
	dedicationum S.Petri ad Vinculæ	dedicationem S. Petri ad Vincula.
699	afsiftente gentium Doctores	atteftante gentium Doctore.
703	ad fidelium cuftodiam	ad fidelium cuftodiã, domũ elegiffe
704	& Praxedis	& Praxedes.
	& vigefimum excefsiffe	& vigefimum excefsiffet.
706	non ad Ecclefia	non ad Ecclefiam.
713	tunc venerationem.	tunc veneratione.
714	& Saluator Domino.	& Saluatori Domino
716	Ecclefiam infcribit.	Ecclefiam infcribi.
720	Cæferienfem	Cæfarienfem.
723	variet á libris	variat á libris.
	Nicomedia Ifali	*Nicomedia Ifalia*
	mutato in Itali	mutato in Italiæ.
725	in Gallia	in Gallias.
726	nihil prorfus	mihi prorfus.
728	nonnulla diftincti	nulla diftincti
	rantum anno	tantum anni.
	folo equari	folo æquari.
730	dedicari potnerit	dedicari potuerit.
736	Anguftenti	Auguftenfi.
737	narrantut	narrantur.
	fcribitur, Reginolfũ Abbatem	fcribitur; ibi enim pro ftat Reginolfũ Abbatẽ
738	Bafilica Mediolenfis	Bafilica Mediolanẽfis.
740	aut Siluanus, aut Felix funt	aut Siluanus, aut Felix, aut Magnus funt.
	facile poteft	facile poteft etiam fequenti die.
742	& Bonino, Mombritio.	ex Bonino Mõbritio.
743	quam magis fapiunt	magis fapiunt, quam
	Orientalium	Orientalium.
	ftrictiffime confeffor	& ftrictiffimè Confeffor.
745	Deur	Deus.
749	neque Iuliani	neq; alterius Iuliani.
750	Equilino diebus	Equilino diuerfis diebus.
753	re vera ijfdẽ nõ effent.	re vera ijdem non effent.
756	habet Martyroli Romano	habet Martyrol. Romanum.
757	Theodoto, & Rufinæ	Theodoto, & Rufina.
761	Vetuftifsictum	Vetuftifsimum.
763	*Depofitio Fhiberti*	*Depofitio Phsliberti.*
	pro illi prouincia	pro illa prouincia.
765	inter fe permittit	inter fe permiftis.
767	Alius Romæ cum Laurentio	Alius Romæ legitur cum Laurentio.
	Idus Septembris, certos nos reddunt	Idus Septembris hi certos nos reddunt.
776	VIII. kal. Septembelis	VIII. kal. Septẽbris.
777	ecolunt hae die	recolunt hac die.
780	pro additione Vetuftiffimo noftro	pro additione in Vetuftiori noftro.
	an Abbatij	an Abbatis.
781	antefignandum	antefignanum.
782	feiunctim clericu	feiunctim clericus.
783	In Territorio Aruernis &c. fcribenda funt vt fequentia Italico charactere.	
	in libri Pontificali	in libro Pontificali.
785	Bafiliffam per Bafilla,	Bafiliffam pro Bafilla.
787	Saluianus	Salianus.
788	vel Herodi ex cõdicto abfconditum reliquũ: verò	ex Herodis cõdicto abfconditum : reliquum verò.
789	torquenteur	torquerentur.
	decennium	deceffum.
790	Terræ anctæ	Terræ Sanctæ.
793	Herodiades refurrexiffe	Herodiades incipiebat refurrexiffe.
	tranfmiffet	tranfmififfet.
795	an Sicilia	an in Sicilia.
	Prefacti	Præfecto
	prætermictunt	prætermittunt.
	doceant	docent.
797	difiungandus	difiungendus.
798	producntur	producantur.
801	eylio	exilio.
802	in libris noftri	in libris noftris.
804	omictit	omittit.
806	omictuntur	omittuntur.
809	romina	nomina.
810	enerrans fufius	enarrans fufius.
812	omictitur	omittitur.
813	Eugebium	Eugenium.
814	vtdetur	videtur.
815	prætermictatur	prætermittatur.
	& vbique emendandus confimilis error, fiue amanuenfis, fiue Typographi.	
818	addit, ex Adone	auget, dum ax Adone
	eptembris	Septembris.
	patarem	putarem.
822	SEPTEMBRIS 19.	SEPTEMBRIS 10.
	De aliquas nominum.	Vt aliquas nominum.
828	Necturius	Nectarius.
830	Theodorus Prodroma.	Theodorus Prodromus.

831 Meta-

pag.		
504	primitiæ martyrum legimus	Primitias martyrum legimus.
505	in M. Antuerpien iſe	in M. Antuerpienſi,
	alioquin LX. ano ny-	quod alioquin LX.
	mis martyribus ſu-	anonymis marty-
	pra reliqua redun-	ribus ſupra reli-
	dante.	qua MM. redundat.
510	canibus laniando	canibus laniandos.
511	aliquot dies	aliquot dies.
513	Acatis	Acati.
514	tantũ codicces noſtris.	tantũ codices noſtri.
516	S. Pallachri Epiſcopi	S. Pallachij Epiſcopi.
	martyrem turma	Martyrum turma.
517	Requa componenda.	Reliqua cõponẽda.
	Medialano	Mediolano.
	Hogiologium	Hagiologium.
520	paulo, autem	paulo ante
	triumphum	triumphum.
521	monet Antuerpiẽſe.	monet Antuerpienſe.
524	Malu hic	Malui hic
	labiorem aliquod	laboris aliquid
	impendiſſe	impendiſſe.
525	Se Notkerum	ſed Notkerum.
527	Pnolentiæ	Ponlentiæ.
539	curius vxoris	cuius vxoris.
540	netio	natio.
543	Vetuſtiſſimum eius	vetuſtius eius.
547	Ac do	Ado.
548	de Sanctis Hiſtræ	de Sanctis Hiſtriæ.
550	Galeſinus	Galeſinius, ita & alibi paſſim ſcribendum.
551	in Antnerpienſæ	in Antuerpienſi.
	e ante Polcratenæ	eſt ante Policratem.
	legendam eſſet	legendum eſſet.
552	meq; anticipitem	neq; ancipitem.
558	Maxim anus	Maximinus.
559	differentiam	differentia.
	Martyris	martyrij.
561	Ex Actis S. Felicula.	ex Actis S. Feliculæ.
	Paulo poſt	paulò poſt.
	venuſtatæ	venuſtate.
	immiſceuit	immiſcuit.
568	interponit	interponunt.
570	die natalis	dies natalis.
573	diem quarto	diem quartum.
	quo omnium ſimul	quo die omnia ſimul.
	triumphaſſe	triumphaſſe.
574	Facilius in eam.	facilius in eam.
	ſententiam propo-	ſententiam propende-
	nederem	rem.
	non repooendeat	non reſpondeat.
	exhebimus	exhibemus.
	Siſcientem	Siscienſem.
582	Pro quatuor incurioſè repetitis lineis nõ longè ab initio col. ... repone ſequentia. Superadditam eſſe vocem *Namidum* ab antiquario Gallico conſentit Rabanus, dum ita diem.	
583	VII. Kal. Iunij	VII. Idus Iunij.
	lẽgendum putat	legendum putat.
585	Saluianianum	Siluaninum.
586	pro Sueſſore	pro Sueſſone,
	deinde Tornacenſi	deinde Tornacenſis.
	IXVIII. Iunij	XVIII. Iulij.
	IVNII 15.	IVNII 14.
594	Ianuarius & Silnanus.	Ianuariũ & Siluanũ.
595	in M. Corbeienſe	in M. Corbeienſi.
	Afrciani	Africani.
	XVII. kal. Iunij	XVII. Kal. Iulij.
pag.	Andiani	Aniani.
	Vſicin.	Vſicum.
596	aducta	adducta.
597	Sanctorũ Martyres.	SS. Martyres.
598	Homeliam	Homiliam.
599	XV. Kal. Iunij	XV. kal. Iulij.
602	XIII. kal. Iunij	XIII. kal. Iulij.
603	in Homelia	Homilia.
604	XII. Kal. Iunij	XII. Kal. Iulij.
604	Fontanelleſis	Fontanellenſis.
606	remonendum	remouendum.
	Euſebium Samoſe- tanum	Euſebiũ Samoſat
	& infra Samoſetani.	Samoſat. ni.
	receperit, nimis tamen.	receperit, neq hic aptari, nimis en
607	vel infirmari,	vel infirmari valeat
	ſed malè de ipſo	ſed nõ benè de ip
609	minus quidam	minus quidem.
	iuſtus erat	inſtum erat.
610	Catholicam Euſebij.	Catholicum Euſe
	gregem.	
612	fugam meditauit,	& fugam meditati
	vite	vitæ.
614	per ſe ipſe	per ſe ipſum:
	exiſtuat	exæſtuat.
	promumq;	promptumq;
	inopere	in opere.
615	prima quoq; tẽpore,	primo quoq; tẽpore
	deſcendiſſet	deſcendiſſe.
	pars eſt	par eſt
616	receuſedis	recenſendis.
	ſed quòd *ſuauiſſime*	ſed quòd *ſuauiter.*
	exhalauarit	exhalauerit.
617	eximia pieraté	eximia pietate.
	prædictum.	prædirum.
618	doctrina in Eccleſia	doctrina, & Eccleſi
619	tatollere	attollere.
	Synodos ſpiratales.	ſynodos ſpiritales.
	ſed cæterum ipſum	Cæterum ipſum E
	Euſebium, ita laudat	ſebium ita laudat.
	ſed Samoſetanum	Samoſatenum.
	depoſitio S. memoriæ	ſcribi debuerãt ch
	Nicei Epiſc.	ractere Italico.
	ex recentiorifius	ex recentioribus.
620	Opido?	Oppido?
623	Sichem Sameriæ	Sichem Samariæ.
	ootas Epiſt. 27.	notat Epiſt. 27.
	anquorum	antiquorum.
	Homelijs	Homilijs, & infra H milias.
625	& Alexandrino	& Alexandrinis.
630	Aquitantis Oceani	Aquitaniæ Oceani.
633	Antuerpiẽſe, & Cor beienſe,	Antuerpiẽſi, & Co beienſi.
636	ibi Baronis	ibi Baronius.
637	Gagi Papæ	Romæ Gagi Papæ.
643	in fronte paginæ IVNIVS	IVLIVS.
644	alibia dnotauimus	alibi annotauimus.
651	numerus expleat	numerum expleat.
654	qui vnum eſt	qui vnus eſt.
	ſancta Virginis	ſanctæ Virginis.
656	quos tam libri noſtri	quos coniunctim t
	quam Corbeienſis	libri noſtri, quã Co
	prætereunt	beienſis prætereu
		&, ſeiunctim tantu
		Euticium recolunt.

pag. 657	Floriaccum	Floriacum.
659	rudum Pontis	rudera Pontis.
	Laudenti	Landensi.
663	S. Episcus	S.Episcopus.
668	Homeliam	Homiliam.
670	dicendum potens	dicendum potius.
671	Fulbei Episcopi.	Falbei, & Falbeus infra
673	Victor Thebanus	Victor Thebeus.
674	libraroru n	librariorum.
675	non Corona	non Coronam.
679	laferculi initum	laterculi initium.
	solo equatum	solo æquatum.
	quam Victorini	quam de Victorino.
680	frigmentum	figmentum.
	Acentius martyr	Acontius martyr.
	Corbeiensis martyrologio	Corbeiensis martyrologij.
682	aliqua ex his martyribus	aliqui ex his martyribus ijdem videantur.
	Ex reliquorum	ex reliquorum tamen.
	S.Petrus de Natalibus.	Petrus de Natalibus
	IVLII 27.	IVLII 26.
	In Phrigiæ Pacatianæ, seu magnæ	In Phrigiæ Pacatianæ, seu Magnæ regione.
683	illius dici	illius diei.
685	suadnet	suadet.
686	sacra cimerlia	sacra cimelia.
	Mediolanensis	Mediolanensibus.
687	Sanctorum martyrē.	Sanctorum martyrum
688	sepultum etiam	sepultam etiam.
692	vocarum esset	vocatum esse.
696	diemillam mortis futuram	diem illum mortis futurum.
697	in vetustioris Martylogij	vetustioris Martyrologij.
	dedicationum S.Petri ad Vinculæ	dedicationem S. Petri ad Vincula.
699	assistente gentium Doctores	attestanta gentium Doctore.
703	ad fidelium custodiam	ad fidelium custodiá, domú elegisse
704	& Praxedia	& Praxedes.
	& vigesimum	& vigesimum
	eacessisse	eacessisset.
706	non ad Ecclesia	non ad Ecclesiam.
713	tunc venerationem.	tunc veneratione.
714	& Salnator Domino.	& Saluatori Domino
716	Ecclesiam inscribit.	Ecclesiam inscribi.
720	Cæserienſem	Cæsarienſem.
723	variet á libria	variat á libris.
	Nicomedia Isali	*Nicomedia Isalia*
	mutato in Itali,	mutato in Isaliæ.
725	in Gallia	in Gallias.
726	nihil prorsus	mihi prorsus.
728	nonnulla distincti	nulla distincti
	tantum anno	tantum anni.
	solo equari	solo æquari.
730	dedicati poterit	dedicari potuerit.
736	Angustenti	Augustensi.
737	narrantur	narrantur.
	scribitur, Reginolfū Abbatem	scribitur, ibi enim prostat Reginolfū Abbatē
738	Basilica Mediolensis	Basilica Mediolanēsis.
740	aut Siluanus, aut Felix sunt	aut Siluanus, aut Felix, aut Magnus sunt.
	facile potest	facile potest etiam sequenti die.

pag. 742	& Bonino, Mombtitio.	ex Bonino Mōbritio.
743	quam magis sapiunt	magis sapiunt, quam
	Orientalium	Orientalium.
	strictissime confessor	& strictissimè Confessor.
745	Deur	Deus.
749	neque Iuliani	neq; alterius Iuliani.
750	Equilino diebus	Equilino diuersis diebus.
753	re vera ijsdē nō essent.	re vera ijdem non essent.
756	habet Martyroli Romano	habet Martyrol. Romanum.
757	Theodoto, & Rufinæ	Theodoto, & Rufinæ
761	Vetustissictum	Vetustissimum.
763	*Depositio Phiberti*	*Depositio Philiberti.*
	pro illi prouincia	pro illa prouincia.
765	inter se permittit	inter se permistis.
767	Alius Romæ cum Laurentio	Alius Romæ legitur cum Laurentio.
	Idus Septembris, certos nos reddunt	Idus Septembris hi certos nos reddunt.
776	VIII. kal. Septembrlis	VIII. kal. Septēbris.
777	ecolunt hac die	recolunt hac die.
780	pro additione Vetustissimo nostro	pro additione in Vetustioti nostro.
	an Abbatij	an Abbatis.
781	antesignandum	antesignanum.
782	seiunctim clericu	seiunctim clericus.
783	In Territorio Aruernis &c. scribenda sunt vt sequentia Italico charactere.	
	in libri Pontificali	in libro Pontificali.
785	Basilissam per Basilla,	Basilissam pro Basilla.
787	Saluianus	Salianus.
788	vel Herodi ex cōdicto absconditum reliquū verò	ex Herodis cōdicto absconditum: reliquum verò.
789	torquentur	torquerentur.
	decennium	decessum.
790	Terræ antæ	Terræ Sanctæ.
793	Herodiades resurrexisse	Herodiades incipiebat resurrexisse.
	transmisset	transmisisset.
795	an Sicilia	an in Sicilia.
	Prefecti	Præfecto
	prætermictunt	prætermittunt.
	doceant	docent.
797	disiungandus	disiungendus.
798	producuntur	producantur.
801	eylio	exilio.
802	in libris nostri	in libris nostris.
804	omictit	omittit.
806	omictuntur	omittuntur.
809	tomina	nomina.
810	enerrans susius	enarrans fusius.
812	omictitur	omittitur.
813	Eugebium	Eugenium.
814	videtur	videtur.
815	prætermictatur	prætermittatur.
	& vbique emendandus consimilis error, siue amanuensis, siue Typographi.	
818	addit, ex Adone	auget, dum ex Adone
	eptembris	Septembris.
	patarem	putarem.
822	SEPTEMBRIS 19.	SEPTEMBRIS 20.
	De aliquas nominum.	Vt aliquas nominum.
828	Necturius	Nectarius.
830	Theodorus Prodroma.	Theodorus Prodromus.

831 Meta-

pag. 831	Metapraftis	Methafraftis.
834	tratorius	Stratorius.
	deinde viui comburio.	addunt viuo comburio.
	memoratus	memoratus
	fimul; cum	fimul enim.
836	Byfanti	Byfantij.
837	Bafiès Felix & Victor,	delenda hęc nomina.
847	martyres cœlites	martyres
	venerantur	venerantur.
851	robere	robore.
853	ingeni faxo	ingenti faxo.
856	acciperat	acceperat.
857	prophætat	prophetat, & infra etiam.
858	compartire	impertiri.
860	quicumque	quocumqne.
861	difereparet	diferepare.
	vt ea huic	vt ea hæc.
	& ob etiam rapi cum ex omni parte	*& ob id etiam rapi eum ex omni parte.*
863	fine tempore	fiue tempore.
	cia Iordanum	cis Iordanem.
866	trans Iordanum	trans Iordanem.
	indicare	indicari.
	fub nouum	fub montem.
	Bethabora	Bethabara.
868	tum in vetuftioribus	tam in vetuftioribus.
872	Bibli appofita	Bibliothecæ appofita.
873	ficeitas	ficeitatis.
	futurum	futuram.
880	extate gregium	extat egregium.
882	Apoftolo	Apoftolum.
885	Taracia	Tracia.
891	ex hoc eft	hoc eft
	Sismundû, de launyum. & alius præcipue Baronium	Sirmûdus launyus, & alij præcipue Baronius.
892	Bomæ	Romæ.
895	In Appeudice	in Appendice.
898	in Adnot.	in Annot.
	coniectatur	coniectat.
899	ad ancta Balbinam	ad Sâctam Balbinam.
	pridie non	pridie nonas.
	Bibliotheca	Bibliothsca.
900	Martyrologin Corbeiense	Martyrologium Corbeiense.
904	noitris noftris	noftris.
907	filliorionem	filterionem.
909	Galliæ christianæ	Galliæ Chriftianæ
	celeberrima	celeberrimæ
	Vutuftioris	Vetuftioris.
	deputationia	difputationis.
	& Antuerpienfia	& Antuerpienfe
	Priminam	M. Priminam.
	exurgere	exfurgere.
911	Firiminus	Firminus.
914	martyres	martyribus,
	veneratis	veneratis.
916	aliquot diebus	aliquibus diebus.
	hiftoriam nô fetibet	hiftoriā nô feriberet
917	venerationem	venerationem.
918	eftant	extant.
	Brittaniæ	Britanniæ.
919	diuitias	diuifos.
922	hoc effe	hos effe.
	ac alij vetufti codices.	ac alios vetuftos codices.
925	Martyr. Corbelenfis	Martyr. Corbeienfe.

pag. 926	dixeri	dixeria.
928	explicit	definit.
	post *XII. Kal. Nouembr.* lin. 5. notarum denda funt. *In Nicomedia Dasiseneti s, Zoe Gai, & XII. Militum.*	
932	alta latinorum	alium latinorum.
933	tumulatus	tumulatos.
940	Tufcię poft Populoniam	Tufciæ fit poft Puloniam.
944	proferat	profert.
945	Eufebius Monachus & Felix presbyter	Eufebium Monach & Felicem presbyt
946	martyrum	martyrem.
	Menandus	Menardus.
949	& Petrus de Natal.	& Petrum de Nat.
953	alibi incerti loco	incerto loco.
959	videntur tribu	videntur tribui.
960	& cum noftro Georgium non Euxorgiû	& Euxorbium cu noftro non Georg
963	Saturninum refert	Saturninam refert
964	ita additur	deme. Ita.
	Cæfarienfi	Cæfarienfi.
965	in libris noftrse	in libria noftris.
	confirmare	confirmare.
968	fine Epifcopum	fiue Epifcopum.
973	repetio	repetitio.
976	quereretur	loqueretur.
	athleatam	athletam.
	quidam docet	quidem docet.
979	coronaturum	coronatarum.
980	Philippenfe	Philippenfea.
981	fecunda	fecundæ.
	alie electiuæ	aliæ electiuæ.
	bone actæ	benè actæ.
987	in clericali ordini	in clericali ordine
990	Richenouienfis	Richenouienfe.
	precipitatum	præcipitatum.
992	fcriptore	fcriptores.
995	in eadê Ecclefia quiefcentiû S. Marcianus an nô fignatis nominibus nomeratur	in eadem Ecclefia gnatis nominil quiefcientium Marcianus nont meratur.
1000	antiquioria	antiquiora.
1001	ex Deo prouidentia	ex Dei prouidentia
	uafritiæ	vafrifitie.
1003	percubit	perculit.
	Sicicio	Siricio.
	dum Ro-effet	dum Romæ effet.
	hæc adnotauit Rodulphus his verbia anno 1147.	hæc annotauit an 1147. Rodulphus verbis. dele reliqu
	emulis	æmulis.
1004	quantum Siricius	quanti Siricius.
	ipfius Baronius	ipfius Baronij.
	Periarchita	Periarchi ita.
1005	Siricius etiam Rufinû.	dele, etiam.
1009	datum effe dicatur	datos effe dicatur.
1010	An-erpenfis	Antuerpienfis.
1011	vbi præfidente.	quo præfidente
	Aquileinfi	Aquileienfi.
1013	itam quidem	ita quidem.
1014	emendatufq;	emendatiufq;
1024	Corbeienfe	Corbeienfi.
	Antuerpienfe	Antuerpienfi.
1035	Pammofius	Pammorium.
	Artefius	Artefium.
1047	perfecutionem	perfecutione.
	regola	regula.

EMINENTISSIMO PRINCIPI

HIERONYMO

CARDINALI BONVISIO,

EPISCOPO LVCENSI,

VETVSTIORIS MARTYROLOGII TVTELARI

AVTHORIS DEVOTISSIMI VOTVM.

Veteranas in Regno CLEMENTIAE
Sacrorum Militum acies
Paratas iterùm ne timeant imbelles animæ.
Ad sæculorum pacem nascenti Domino
Cœlestis quoquè astitit multitudo militiæ.
Nemo ex vberrimo Martyrum censu
Maximianos adhùc, vel Maximinos regnare
Expauescat improuidus.
CLEMENS regnat, & MAXIMVS.
Ad militantis Ecclesiæ Panopliam
Sanctos olim Bellatores instruxit
Sanctus, & purpuratus Bethlehemita HIERONYMVS.
Emeritos, quid mirandum, nobiles stationarios,
Frementibus vndiquè bellis,
Excitatos à classico?
Iam Principi sacrorum fœderati,
Vel Feciales velit, vel Auxiliares
Concurrunt ad signa.
Sed honestata cruore nomina

Ru-

Rubro quærunt charactere signari.
Purpurati Cœlites adhuc Purpuram amant,
Et antiqui ducis cognominem
HIERONYMVM CARDINALEM BONVISIVM
Coccinea chlamide decoratum
Seligunt in Ductorem.
Nonne ex Natalibus suis verè Porphyrogenitos
Nouam lucem aspicere decebat in Ostro?
Vtiquè Cœlesti quodam distributi Signifero,
Dum nouum sibi Solem expectant oriri,
Purpurascere gaudent Auroram.
Præluceat aliquando illis CLEMENTISSIMI Solis radius;
Superinductas interim Authoris tenebras
Primæ magnitudinis SYDVS illustret.